ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAES. BARONII
TOMVS QVINTVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
M. C. N.

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CÆS. BARONII
TOMVS QVINTVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. C. N.

ANNALES ECCLESIASTICI,

AVCTORE
CÆSARE BARONIO
SORANO
EX CONGREG. ORATORII
S.R.E. PRESBYTERO CARD.
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET
SANCTÆ APOSTOLICÆ SEDIS
BIBLIOTHECARIO.

Tomus Quintus.

Editio nouiſſima.

ANTVERPIAE
Ex officina Plantiniana,
M.D.CII.

Es de la libreria del Colegio real i maior de granada

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO PATRI ET D. N. CLEMENTI VIII. PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR BARONIVS CONGREGATIONIS Oratorij Bresbyter ſempiternam felicitatem.

QVOS conficimus, te Pontifice, BEATISSIME PATER, Annalium tomos, vt tibi debitos, ſpōte perſoluimus: obtulimus nuper quartum, offerimus ecce quintum; eóque libentiùs, quo ſcimus te & priorem grato animo accepiſſe, & ſub tanta licet mole curarum (quod vix credere quiſquam valeat) furtiuis horis crebriùs perlegiſſe. Si placuit ille, fortaſſe hic non minùs gratus accedet; quippe qui ſex ſanctiſſimorum Romanorum Pontificum rerum præclarè geſtarum fulgore reſplendeat, Anaſtaſij nimirum, Innocentij, Zoſimi, Bonifacij, Cæleſtini, ac deniq. Sixti; quos omnes, vt Deo acceptos, & poſt obitum inter Sanctos adſcriptos, florenti rediuiua memoria annis

 ſingulis

ſingulis celebrare Eccleſia conſueuit: Qui cùm in omnibus digna ſucceſſoribus imitanda exempla reliquerunt, tum in eo maximè altitudinem animi oſtenderunt cum inſigni pietate coniunctam, quòd Dei Eccleſiam vndique hæreticorum agminibus circumſeptam, piratarum inſtar amicos ſimulantium, & ſe in eam obtrudentium, admirabili quadam prudentia illibatam diuinitus conſeruarunt.

Videre namq. eſt eum qui primitus occurrit, laudatiſſimum Anaſtaſium circumactæ & vndiq. exagitatæ proditione Origeniſtarum periclitanti fidei præſto eſſe, dum illius ſimplicitati illudentes Epiſcopi, nempe Siricij, qui de ſuo ingenio (vt ſanctus inquit Hieronymus) ceteros æſtimabat, ſeſe in Eccleſiam, oblata Catholicæ fidei confeſſione Pontifici, ſubdolè immiſiſſent. At quales re vera eſſent, à ſe perſpicuè demonſtratos, penitúſque detectos, idem Anaſtaſius mox anathematis illata ſententia, profligauit; præclarè admodum ſucceſſoribus relinquens teſtatum, hæreticorum pœnitentiam, quantumlibet Catholicæ aſſertione fidei declaratam & chirographo conſignatam, haud feſtinè ſuſcipiendam eſſe; ſed ſuſpenſa lance iudicij, prudentiore conſilio, longioréq. examine diſquirendam.

His planè admonitus eius in Pontificatu ſucceſſor Innocentius, abſolutum licet in Concilio Palæſtino Pelagium ſuas damnantem hæreſes, & fidem Catholicam profitentem, Synodalibus quantumlibet litteris commendatum ac probatum Catholicum, non ſolùm recipere detrectauit, ſed penitus reſpuit, immo & ſeueriori cenſuræ doloſum hominem ſubijcere voluit, atque excommunicationis ſententia condemnare, adnitentibus magno illo magiſtro Catholicæ Eccleſiæ Auguſtino & reliquis Africanis Epiſcopis, atque clamantibus, omnia ab eodem veternoſo hæreſiarcha proditoriè ac veteratoriè agi: Quin & tanto vehementiùs exclamarunt poſtea, crebríſq. litteris fatigarunt, dicam, & exagitarunt Zoſimum ſucceſſorem Innocentij, cùm perlatum eſt, Pelagium eumdem, eiúſq. collegam Cæleſtium, oblatis pœnitentiæ cum recta fidei confeſſione libellis, ad audientiam (etſi citra communionem) admiſſos, & eorum cauſam ad Romanæ Eccleſiæ iudicium reuocatam: quos tamen inuentos fallaces & fraudulentos idem Pontifex iterata damnationis ſententia perculit.

Par exemplum à Sixto Pontifice editum reperitur, dum ouina pelle contectus ſe intulit lupus in Vrbem (Iulianum dico Pelagianorum ſigniferum ceteris omnibus Catholicæ Eccleſiæ magis infeſtum) & vt ſedem, de qua fuerat antè deiectus, recipere poſſet, ſimulata fide Catholica & fucata pœnitentia ipſum Pontificem decipere conatus eſt: Sed quo minùs admitteretur, nec vlla ratione audiretur, Magnus ille Leo tunc Archidiaconus, eius paulo pòſt in Pontificia ſede ſucceſſor, ſummo animi vigore interceſſit; magno plauſu excipiente populo

 atque

atque lætitia proſequente dignam verſipellis hominis abſque auditione repulſam.

Hæc eſt planè veteris obſeruantiæ arctè conſtricta fibulis Romanæ Eccleſiæ diſciplina, ſacris ſancita legibus, exemplis pluribus edita, & à ſanctis Patribus cuſtodita, vt non pateat facilis aditus hæreticis ad Eccleſiam redeuntibus, qui ſimulationis & fraudis vehementi ſuſpicione laborant. At longè ſeuerior hoc tempore (quod hic ipſe exhibet tomus) extitit de his Eccleſiaſtica Orientalis Eccleſiæ conſti-
Photius in Biblioth. tutio, cùm in ſacro Epiſcoporum Concilio, Patrum omnium rogata ſententia,canon ſancitus eſt,idémq. munitus ſubſcriptione Epiſcoporum omnium, potiſſimùm verò Siſinnij Cõſtantinopolitani & Theodoti Antiocheni clariſſimorum Antiſtitum ſuper ceteros eminentium, ne Maſſaliani hæretici ſæpe recepti, & ſæpe relapſi, ſic crebrò ludificantes Eccleſiæ Catholicæ maieſtatem, vllatenus ampliùs reciperentur, etiam ſi millies pœnitentiæ libellos offerrent; quòd ſcilicet cuncta illi agerent ſimulatè. Sola namque ſimulatio vberem perennémque diuinæ miſericordiæ fontem exiccat: quam præ cæteris crimini-
Act. 5. & 8. bus inſectati ſunt Apoſtoli, eorumdémque Princeps Petrus primò vltus eſt, in Simonem magum ſententiam damnationis intorquens, atque in Ananiam & Saphiram Apoſtolicæ ſeueritatis diſtrictum gladium repentino impetu vibrans.

Ceterùm numquam deſpexit, neq. deſperauit aliquando

quando

quando lapſorum Eccleſia Romana ſalutem; nec inuidet pia mater vitæ periclitantium filiorum, neq. perditione morientium delectatur, quæ, publicis etiam affixis olim edictis, delinquentes inuitare con- *Tertul. de Pudicit.* ſueuit ad veniam, ſimul & illices ad pœnitentiam imagines ob oculos ponere paſtoris ſuper humeros ouem geſtantis, quas in ſacris calicibus exculpere ſoleret, vel pingere. Verumtamen cùm omnibus verè pœnitentibus ſinum aperit, & obuias manus extendit,non temerè ac ſine delectu omnes accedentes excipere conſueuit, quos priùs inſtruens voce præconis iugiter illud inclamat: Facite fructum dignum pœ- *Matth. 3.* nitentiæ.] & Apoſtolico tonitruo ſemper intonat: *2. Petr. 1.* Magis ſatagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionẽ faciatis.] opera illa exigens, quæ progrediantur(vt ait Apoſtolus)de corde puro, *1. Tim. 1.* & conſcientia bona, & fide non ficta: quibus ſi careant qui pœnitentes ad eam ſe accedere profitentur, manus ipſa retrahat,& ſinum contrahat. Examinans iſta Gelaſius doctiſſimus Romanorum Pontificum, ſcribens ad Euphemium Conſtantinopolitanum Epiſcopum: Quomodo, inquit, de corde puro, ſi hæreticorum fuerint participatione polluta? Quomodo de conſcientia bona, ſi malorum fuerint confuſione permixta? Quomodo de fide non ficta, ſi fuerint mixta cum perfidis?] eadem rurſus repetit idem Pontifex & inculcat, vt rem magni ponderis, ſcribens ad Anaſtaſium Imperatorem.

Sic

Sic igitur ſemper ab antiqua Romanæ Eccleſiæ diſciplina alienum fuit, vt inexploratis lapſis indulgentia præcox occurrat. Quiſnam enim in his pertractandis eiuſdem mos vetus extiterit, ipſa Romani Cleri digna elogia manifeſtant, cùm, ſine Pontifice licet, ceſſante diu ſede poſt decoratum nobili martyrio Fabianum, ingruentem lapſorum turbam & pulſantem inſtantiùs Eccleſiæ fores, atq. vt admitterentur in communionem vrgentem repulit, quòd id tentaſſent non præmiſſa longioris temporis conciliatrice diuinæ gratiæ pœnitentia: id quidem epiſtolis ad ſanctum Cyprianum, mirificum illum Carthaginenſem Epiſcopum, datis, his primum verbis iijdem profeſſi ſunt: Mirati ſumus ad hoc vſq. proſilire voluiſſe, vt tam vrgenter, & tam immaturo atque acerbo tempore, in tam ingenti & immenſo crimine atque delicto pacem ſibi non tam peterent, quàm vindicarent, immo iam & in cælis habere ſe dicerent.] ac rurſum: Abſit (inquiunt) ab Eccleſia Romana, vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere; & neruos ſeueritatis, euerſa fidei maieſtate, diſſoluere: vt cùm adhuc non tantum iaceant, ſed & cadant, euerſorum fratrum ruinæ properata nimis remedia communicationum vtiq. non profutura præſtentur, & noua per miſericordiam falſam vulnera veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimantur, vt miſeris ad euerſionem maiorem eripiatur & pœnitentia] quam ſcilicet præmittere tenerentur tamquam fideiuſſorem

Apud Cyprian. epiſt. 30. 31.

iuſſorem

iuſſorem & obſidem pacis Eccleſiæ impetrandæ. Quòd ſi ea præſtiterunt ex vitali Eccleſiæ corpori perpetuo inhærente diuino Spiritu viuida atq. vocalia membra: quid viſibile caput, Romanum Pontificem ipſi Chriſto coniunctum, & Chriſti ore loquentem, præſtiturum fore crederemus? Sed de his hactenus; haud enim patitur inſtituti ratio diutiùs immorari: ſatis namque eſt, deguſtanda propinaſſe perpauca ex multis, quæ præſens hic tomus includit, foriſq. tanquam ſigna in fronte operis poſuiſſe, & impoſuiſſe poſtibus de ſuperata ſæpiùs irrepente clanculum hæreticorum perfidia trophæa præclara ſanctiſſimorum Pontificum; quorum veſtigijs te fortiter firmitérque inſiſtere, Eccleſia vniuerſa lætatur.

Iam verò (quod reliquum eſt) ſanctis tuis, PATER BEATISSIME, pedibus aduolutus, poſt duos oblatos Annalium tomos ampliſſimā benedictionem illam expeto, quam poſt duos allatos ad patrem Iacob filios Ephraim & Manaſſen, ab eodem ſanctiſſimo Patriarcha ipſius filius Ioſeph eſt feliciter conſecutus. *Gen. 48. 49.* Cuſtodiat te quàm diutiſſimè Deus incolumem & defendat, qui turbulentiſſimo hoc tempore Eccleſiæ ſuæ inſcrutabili ſua prouidentia voluit te eſſe præfectum.

RELIGIOSISSIMO AC SERENISSIMO PRINCIPI GVILLIELMO COMITI PALATINO RHENI

VTRIVSQVE BAVARIÆ DVCI

CÆSAR BARONIVS FELICITATEM.

CONSVEVIMVS, Sereniſſime Princeps, in ſingulis ferme Annalium tomis poſt Summum Pontificem epiſtola nuncupare aliquem ex inhærentibus ipſi presbyteris ſiue diaconis Cardinalibus. Quoniam verò, ſicuti Moyſi non Sacerdotes tantùm atque Leuitæ, ſed & Ioſue potentiſſimus dux exercitus aſſiſtere conſueuit ; ita & te religione pollentem, Magnum Ducem vtriuſque Bauariæ intimè inhærere ſacro totius religionis Antiſtiti, certò ſcimus: hac epiſtola inſigne nomen tuum proſequi, mearum partium eſſe duxi. In te enim, inſtar Ioſue, prægrande illud diuino munere miraculum editum quodammodo inſtaurari videtur temporibus noſtris, quo Sol ſtare iubetur, & prohibetur penitus deorſum ad Occaſum labi; cùm, inquam, abſque tetræ obice noctis Sole illuſtrior Catholica fides ſuper populum tibi ſubiectum ſemper lucens, firma, immobiliſque nutu Dei ſit iuſſa conſiſtere, quæ alijs finitimis prouincijs, dilabens in Occidentem, tenebroſæ poſt ſe noctis relinquit horrorem: Qua in re etiam Ægypti noſcuntur renouata prodigia, dum atra denſaque obuolutis illis vbique caligine, dumtaxat in noua Geſſen, Bauaria ipſa tua, veri Iſraelitæ iucundiſſima luce perfruuntur, veritatis Sole in meridie radijs claritatis & charitatis fulgore iugiter affulgente; vt impietatis frigus non ſentiant, & glaciei perfidiæ ſint expertes, atque vberrimo prouentu ſpiritualium frugum perpetuo potiantur autumno.

His quidem omnibus tu ipſe abundans & affluens, Romanam Eccleſiam in primis regia locupletaſti munificentia, cùm ſacras Memorias ſanctorum Martyrum præclaris monumentis inſigniter illuſtraſti: addidiſti verò ad ſummum decorem lucis operibus filios lucis, cùm abs te genitos Sereniſſimos Principes, regiæ ornamenta familiæ, abſolutiſſima virtutum omnium exemplaria, ad Apoſtolicam ſedem miſiſti, viſuros, & religioſo veneraturos officio in ea ſedentem vice Chriſti CLEMENTEM recèns creatum Pontificem Maximum: in quibus ſingulis tua auguſta eluxit imago. Ita planè ad menſuram bonam, ex Euangelij præſcripto, apposuiſti confertam, coagitatam, atque ſupereffluentem. Bona quidem illa menſura fuit, quam boni Principes præſtare conſueuerunt, cùm Martyrum monumenta inſigniter exornaſti. At verò cùm honorificentiſſimam legationem ad ipſum CLEMENTEM Summum Pontificem miſſam, maiorem exiſtimaſti, quàm vt credi deberet clariſſimis viris tibi ſubiectis, ſed ea tantummodo dignos putaſti

ſublimes

ſublimes Duces, ipſos Principes filios tuos, cariſſima pignora, nempe Philippum Ducem eumdemque Reuerendiſſimum Epiſcopum Ratiſponenſem, inſtar Timothei Apoſtolico munere decorantem honeſtiſſimam iuuentutem, ſimulque germanum ipſius fratrem Ferdinandum Ducem & Præfectum ampliſſimæ dignitatis, clariorem verò integerrima probitate: planè confertam menſuram addidiſti, atque coagitatam apposuiſti: Tunc verò ſupereffluentem, aucto cumulo, ſuperinfudiſti; cùm poſt paucos menſes ipſum primogenitum tuum, Sereniſſimum Principem Maximilianum regio apparatu miſiſti, accepturum à Sanctiſſimo Patriarcha, more maiorum, benedictionem primogenito debitam.

Qui igitur tot tantiſque Chriſtianam religionem officijs excolit, & tam amplis Chriſti Vicarium, ſucceſſorem Petri, iſtis præſertim temporibus, frequentat obſequijs, Romanamque Eccleſiam muneribus auget: par eſt vt eum omnes Fideles ament, colant, venerentur, omnique ſtudio proſequantur. Quo quidem nomine ego ipſe (quod reuerentia monet, ratio ſuadet, poſtulat magnitudo tuorum meritorum, implorat virtus, religio denique exigit) omnem exhibens tuæ Amplitudini obſeruantiam, cultum præſtans, impendens obſequium, pendens tributum, perſoluens debitum, quintum offero Annalium tomum: in cuius fronte, velut in atrio exculpta columna, hæc de te memoria conſpiciatur erecta, poſteris fidem factura, myſticam Dei Arcam diu exulem, apud te diuertentem, religioſiſſimè eſſe ſuſceptam ac reuerentiſſimè aſſeruatam; & typicum Dauidem cum ſuis profugum abs te honorificentiſſimè habitum, conſecuturo ob digna merita vnà cum domo tua benedictionem à Domino impertitam Obededom, & in ſucceſſoribus diuinam promiſſionem Chriſti teſtamento firmatam veris filijs Berzellai. Vale Princeps maximè pie, teque Deus vnà cum Sereniſſimis Principibus filijs tuis ſua dextera iugiter protegat atque conſeruet.

SIXTVS PAPA V.

DILECTO FILIO CÆSARI BARONIO SORANO PRESBYTERO CONGREGATIONIS ORATORII NVNCVPATÆ.

DILECTE Fili, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cùm dilectus filius noſter Antonius tt. SS. Ioannis & Pauli preſbyter Cardinalis Carafa nuncupatus Bibliothecarius Apoſtolicus nobis retulerit, à te primum Annalium Eccleſiaſticorum volumen editum, aliaque propediem edenda eſſe, opus non minus doctè quàm fideliter à te ſcriptum, & ad totius antiquitatis Eccleſiaſticæ notitiam comparandam valde vtile: quibus nimirum non tantùm res geſtæ exactè per annos ſingulos recenſentur, & quæ de his obortę ſunt controuerſiæ elucidantur, ſed etiam ipſi Apoſtolicarum traditionum fontes puriſſimi aperiuntur, atque hæreticorum mendacia confutantur: Nos, qui eruditorum omnium fouere ſolemus ingenia: cùm tuam in primis induſtriam, & egregiam pro Catholica Eccleſia nauatam operam magnopere in Domino commendemus: Cupientes, vt ijdem à te editi, vel edendi Annales Eccleſiaſtici ad integram rerum veritatem cuſtodiendam ſeruentur penitus incorrupti, & quàm diligentiſſimè fieri poteſt, typis excudantur: ac demum ne à quoquam ſeu negligentia, ſeu malitia, mendis deformari, aut aliter etiam forſan titulo mutato vel forma, mutari, corrumpi, vel deprauari poſſint: MOTV PROPRIO & certa noſtra ſcientia, omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, præſertim librorum impreſſoribus, ac Bibliopolis, quouis nomine nuncupatis, tam in Vrbe, & illius diſtrictu, ac ſtatu, & ditione temporali nobis & S. R. E. mediatè, vel immediatè ſubiecta, ſub quingentorum ducatorum auri Cameræ Apoſtolicæ eo ipſo applicandorum, nec non amiſſionis librorum atque typorum; quàm etiam per totam Italiam & extra eam vbiuis gentium & locorum conſtitutis, ſub Excommunicationis maioris latæ ſententiæ pœnis eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis; Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium interdicimus & inhibemus, ne per decem annos à Data præſentium computandos, primum Tomum Annalium à te editum, & alios ſingulos à te edendos, totidem annorum ſpatio ab vniuſcuiuſque eorum editione numerando, abſque tua licentia imprimere, aliove titulo, vel forma, quouis prætextu mutatos, vel alio quocumque idiomate verſos edere, vel ſic editos vendere ſeu venales tenere audeant, vel præſumant. MANDANTES vniuerſis, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & alijs locorum ordinarijs, eorumque Vicarijs, ſeu officialibus in ſpiritualibus, generalibus, ac in dicto noſtro ſtatu Eccleſiaſtico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Poteſtatibus, & alijs officialibus: vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requiſiti, præmiſſa contra inobedientes exequantur, & obſeruari faciant, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ſtatutis & conſuetudinibus, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis quibuſuis perſonis quomodolibet conceſſis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac ſi ad verbum inſererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus, ceteriſque contrarijs quibuſcumque. Volumus autem vt præſentium litterarum exemplis etiam in ipſis voluminibus impreſſis eadem vbique fides habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Marcum, ſub annulo Piſcatoris, Die XXVI. Iunij, M. D. LXXXVIII. Pontificatus noſtri anno quarto.

Tho. Thom. Gualterutius.

TARVSII TARVSII POLITIANI

CONGREGATIONIS ORATORII COLLEGÆ IN ANNALES ECCLESIASTICOS *CÆSARIS BARONII*

Heroicum.

DVM, quæ multiplici nobis longinqua vetuſtas
Obruit annorum mole, ac premit æmula nocte,
Factáque, doctrináſque Patrum, moréſque, manúſque,
SORANE, *ad lucem, ac ſuperas reuocata ſub auras,*
Victuris mandas in poſtera ſæcula chartis,
Quantum illi decus in terris peperere cruore,
Et quantum peperere ſuis ingentibus auſis,
Per te iam tandem nobis decus omne reſurgit.
Aude etiam maiora: iuuant ſupera alta volentem.
Fors erit illa dies, cùm toto Aquilone remenſo
Annales, ducente Deo, glacialibus omnem
Pectoribus labem eripiant, tenebráſque reſoluant,
Et lætis Chriſti campis mala gramina adurant:
Ac veluti quondam Solymûm clangore tubarum
Mœnia contremuere feræ Ierichuntis, & altè
In ſe ſacra ruens, in ſe ſacra ipſa ſepulta eſt:
Non ſecus hæreſeos feralia culmina molis,
Te magnis reſonante tubis decora alta parentum,
Supremum concuſſa gemant, baratrúmque ſub ipſum
Prona ruant, ſcelerúmque ſuo dent limine pœnas.
Maxime terrarum cuſtos, Pater optime CLEMENS,
Hoc magnum tibi ſurgit opus, da candida dexter
Sydera, da felix, quando te Cælicolûm Rex
Auxilium fidei tantum miſeratus auitæ,
Ieſſiadíſque inſtar turris conceſſit in hoſtes.
Namque ſerenatis Stygijs Aquilone procellis,
Ipſe tibi Cæſar referens ex hoſte trophæum,
Exuuias, atque arma virum, robúrque, decúſque,
Dauidica veluti turri ſuſpendet ab alta,
Mille inter pharetráſque graues, clypeóſque nitentes,
Sydereis monumenta ducum pendentia tectis,
Æternúmque tibi votum immortale ſacrabit.

Quintus Annalium tomus incipit ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Auguſtorum, anno Domini trecenteſimo nonageſimoquinto, vſque ad quadringenteſimum quadrageſimum: continet annos quadragintaquinque: ita diſpoſitus, vt commodè Sextus tomus à S. Leone Magno Pontifice Maximo inchoetur.

ANNA-

ANNALES ECCLESIASTICI.

ANTIQVA illa ac veneranda [a] mater, ſobole Patriarcharum [a] *Geneſ. 29. 30.*
fœcunda, cùm tandem quartum poſt partum ſe iam ſterilem
ſenſit (Liam dico magni coniugem Patriarchæ Iacob) viribus AVCTORIS PRAEFATIO CVM IMPLORATIONE NVMINIS.
destituta naturæ, ardentiori tamen deſiderio prolis incenſa, con-
ſilium illud iniit, vt prole fœcundaretur ancillæ; proprium fore
C filium rata, quem illa ex viro ſibi coniuncto concipiens genuiſſet.
Probè quidem, atque ex ſententia accidit, vt maſculum illa pa-
riens, quinto ſe auctam filio putans, in illud mox erumperet
exultationis elogium, Feliciter; ex eaque voce edita, eum Gad
nomine nuncuparet. Quoniam verò & mihi contingit, poſt
quartum iam editum Annalium tomum quandam experiri ſterilitatem, laſſeſcere nempe
corporis vires, eneruatamque langueſcere mentem effœtam, hebetari ingenium, atque
ſtylum obtundi, ſed nouos edendi partus adhuc vireſcere deſiderium: illud ipſum mihi Liæ
conſilium ineundum putaui, atque imitandum exemplum: nimirum quærere ex aliena
fœcunditate progeniem. Sed vbi ancilla, quæ eiuſmodi benedictionis adiiciat mihi partus,
cùm nulla exiſtat ex filiabus Euæ, cuius fœtus maledictionis ſit expers? Ecce ancilla Domi-
D ni, Domina eadem, cui angeli ſeruiunt, famulatura ipſa omnibus, & allatura fœcundi-
tatem; quippe quæ omnes vocet & prouocet illis Sapientiæ verbis [b]: Tranſite ad me omnes [b] *Eccleſ. 24.*
qui diligitis me, & à generationibus meis adimplemini.] Sit igitur nobis Ancilla iſta
fœcunda, cuius partus benedictionem concilians, ſterilitatem ſoluit humanam: vt ſic &
nobis illud, Feliciter, acclamare contingat, immo præ excellentia parientis ac prolis alacri-
ter ingeminare, Quàm feliciſſimè, Paruulus [c] natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis.] Vt [c] *Iſaiæ 9.*
autem tantam de te fiduciam, Ancilla ſublimis & humilis Domina, capiamus, effuſa illa
tua erga nos ſemper immenſa largitas perſuadet, immo impellit, ac cogit. Age tu ergo nobiſ-
cum virtute Spiritus ſancti, cuius aduentu cõcipere didiciſti, vt nos feliciter hac augeas noua
prole; ipſeque Annalium tomus quintus abs te conceptus, & ad omnes veritatis numeros
bene compoſitus, veluti membris cunctis integrè formatum corpus atque perfectum, in
E lucem edatur: vt ſic omnibus atque in omnibus innoteſcat datus à te benedictus fru-
ctus ventris tui.

IESV CHRISTI	SIRICII PAP.	ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
395.	II.	I.

TRECENTESIMO nonageſimoquinto Chriſti anno, notato Conſulibus Olybrio atque Probino: qui à Theodoſio patre viuente, diuerſis temporibus, Imperatores creati

ARCADIVS ET HONORIVS IMPERANT.

ª Marcellinus in Chron.

A creati fuerant, Arcadius & Honorius, eo defuncto, decimoſexto Kalend. Februarij ſoli imperare cœperunt, cùm Arcadius annum ætatis ageret vigeſimum, Honorius verò natus eſſet annos decem: imperaſſetque ille vnà cum patre annos duodecim, iſte verò duos, vt ex Marcellino[a] colligitur. Hos itaque vltimo vitæ ſuæ tempore (vt ſuperiori tomo dictum eſt) Theodoſius Imperator ſanctiſſimo ſacerdoti Ambroſio commendauerat, & moriens ſub protectione reliquerat Stiliconis Magiſtri militiæ, ſub cuius cura tunc vterque agebat exercitus, Orientalis ſcilicet & Occidentalis Imperij: huius enim in multis fidem probatam inuenerat, quem & arctiùs vinculo nuptiarum obſtrinxerat, iuncta illi coniugio Honorij fratris filia, Serena nomine, clariſſima femina. Ad hæc planè ineunda ac capeſſenda conſilia, vt barbarum hominem, potentiſſimum ducem deuinciret ſibi fœdere nuptiarum, & relinqueret vtriuſque patronum Imperij, perfidia Gentilium Senatorum impulerat, quos ſciuerat primò conſpiraſſe cum Maximo, ac poſtea nouum tyrannum Eugenium in Imperium B euexiſſe, duobus Imperatoribus Gratiano & Valentiniano maximè piis extinctis. Sciebat præterea Theodoſius Stiliconem pium atque idolorum cultus implacabilem aduerſarium. Conſultum igitur ſatis eſſe putauit tum Imperio, tum etiam religioni, ſi aduerſantem Gentilibus, Chriſtianæ pietatis & Chriſtianorum Imperatorum defenſorem proueheret Stiliconem.

RVFFINVS INVIDIA TABESCIT GLORIA STILICONIS.

Huius autem cum ſumma gloria, ſumma coniuncta potentia, quaſi geminis accenſis facibus, Ruffinus incenſus eſt æmulus: cui recedens Theodoſius Conſtantinopoli, pugnaturus aduerſus Eugenium, tum Arcadium, tum etiam ipſum Orientale Imperium commendarat. Quamobrem cum Theodoſij vltima voluntate Stiliconem ſibi prælatum audiſſet, eueſtigio aduerſus Imperium, inito clanculum cum Gothis fœdere, moliri cœpit inſidias. Hæc autem poſtea patefacta & nota cunctis, cecinit quoque Claudianus his verſibus[b]: C

ᵇ Claudian. aduerſ. Ruffinum lib. 2. in princ.

Iam poſt edomitas Alpes defenſaq; regna
Heſperiæ, merita complexus ſede parentem,
Auctior adiecto fulgebat ſidere mundus.
Iámque tuus Stilico Romana potentia curis
Et rerum commiſſus apex. Tibi credita fratrum
Vtraque maieſtas, geminæq; exercitus aulæ.

RVFFINVS NOVA MOLITVR.

Ruffinus (neque enim patiuntur ſæua quietem
Crimina, pollutæq; negant areſcere fauces)
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & ſolito pacem turbare tumultu,
Hæc etiam ſecum, &c.] D

Vides ex Claudiano corrigi Suidam, & alios, dum aiunt, pari poteſtate Ruffinum atque Stiliconem relictos eſſe tutores Imperij, Orientalis illum, iſtum verò Occidentalis. Etenim nec Arcadio ea ætas erat, quæ tutore opus haberet.

ᶜ Zoſim. lib. 5.

Porrò quod rurſum ad Ruffini animum commotum ſpectat, noua illa acceſſit cauſa, qua ipſe vehementiori impulſus impetu ad facinus perpetrandum præceps ruit. Quænam autem iſta fuerit, Zoſimus ita narrat[c]: Ruffinus Conſtantinopolim reuerſus, impetrandæ Principis affinitati ſtudebat, tantum non properans ad collocandum Arcadio in matrimonio filiam. Sed cùm fortuna quiddam aliud ei pręter expectationē moliretur, ex huiuſmodi cauſa ſpe Ruffinus excidit. Erant duo promoti filij *(geſſerat hic Conſulatum vnà cum collega Timaſio)* qui adhuc ſuperſtite Theodoſio cum liberis eius verſabantur. Horum alter apud ſe virginem filiam habebat eximia pulchritudine ſpectabilem. E Hanc Eutropius, vnus ex eunuchus Imperatoriis, vt vxorem Princeps duceret, venuſtate puellæ prædicata, cohortabatur: cumque videret Principem verba ſua non illubenter admittere, monſtrata imagine puellæ, perque hanc Arcadio ad maius deſiderium concitato, huius vti nuptias amplecteretur perſuaſit, nihil ſciente Ruffino eorum quæ tractarentur, & exiſtimante tantùm non confeſtim filiam ſuam Principi nupturam, ſeque non multo poſt illius in ſummo Imperio conſortem futurum. Eunuchus autem conſpicatus iam confectum ab ſe nuptiarum negotium, tripudiare populum, & coronis vti, veluti in nuptiis Principis fieri conſueſſet, iuſſit. Cumque veſtem quæ Principem deceret, & mundum è regia ſumpſiſſet, eaque geſtanda miniſtris & apparitoribus Principis dediſſet, populo præeunte, per vrbem mediam incedebat. Ratis autem omnibus hæc Ruffini filiæ datum iri, baiuloſq; comitantibus; vbi progrediendo propiùs ad Promoti domum acceſſiſſent, cum donis hanc ſponſalitiis intrant;

NVPTIAE ARCADII CVM EVDOXIA.

&illis

A & illis ipſis puellæ virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur; quænam futura Principis coniunx eſſet, oſtendunt. Hoc modo Ruffinus ſpe ſua deiectus, qui aliam cum Principe nuptam cerneret: quod reliquum erat diſpiciebat, qua via ſcilicet Eutropium quoque de medio tolleret.] hæc Zoſimus: ex quibus hallucinatos videas, qui dixerunt (vt eſt apud Nicephorum[a]) aliquos opinatos Eudoxiam fuiſſe Gratiani filiam, aliquos verò Bautonis Conſularis.

ª Niceph. lib. 13. c. 4.

DE ORNAMENTO CAPITIS EVDOXIAE.

Quòd autem de mundo muliebri ab Arcadio ad Eudoxiam coniugem miſſo mentio facta eſt: opportunè exemplum eius ornatus capitis ex antiquo aureo prægrandi numiſmate hic tibi exprimendum curauimus: accepimus ipſum à Fuluio Vrſino, à quo & alia nonnulla præclara antiquarum rerum monumenta mutuati ſumus:

B

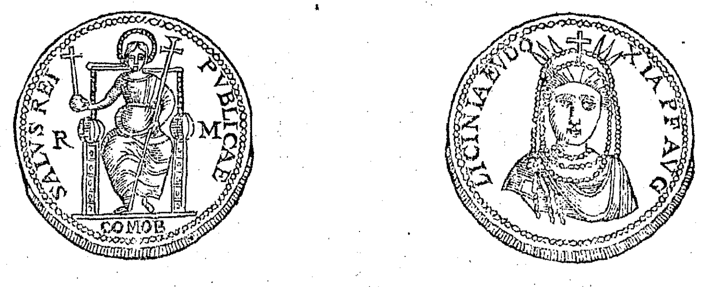

C Quo vno exemplo illud intelligere potes, quod S. Hieronymus[b] ad Lætam ſcribens ait: Regum purpuras & ardentes diadematum gemmas patibuli ſalutaris pictura condecorat.] item & illud quod in eamdem ſententiam S. Auguſtinus ait[c]: Iam in fronte Regum Crux illa fixa eſt, cui inimici inſultarunt.] hæc ipſi: quos meliùs ex præſcripta numiſmatis forma valeas intelligere. Quidni ſuper omne diadema & coronam regiam Crucis ſignum à Regibus poneretur, quòd longè clariùs quibuſuis gemmis coruſcante corona fulgeret? Nam audi Chryſoſtomum[d]: Hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi ſupplicij ſymbolum, Crux, diadematibus & coronis clarius factum eſt. Neque enim ſic regia corona ornatur caput, vt Cruce, quæ omni cultu dignior: & quam omnes priùs abhorrebant, eius figuram tantopere quærunt: atque adeò vbique ea inuenitur, apud Principes, apud ſubditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud ſeruos, apud liberos: ſubinde omnes ea D ſe ſignant; inſcribendo in nobiliſſimum membrum noſtrum. In fronte enim noſtra, quaſi in columna, quotidie figuratur.] & poſt plura alia id genus, ſubdit: Omnes ipſa magis ornantur, quàm diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus & torquibus.] Idemque alibi[e] item de Cruce: Ecce nunc ipſa vita euaſit honorabilior, & omnes eam in fronte circumferimus, non ſolùm non erubeſcentes, ſed ea etiam gloriantes: non ſolùm priuati, ſed & qui ſunt ipſi diademate redimiti, eam potiùs geſtant, quàm diadema: & merito quidem: eſt enim innumerabilibus diadematibus melior. Diadema enim ornat caput, Crux autem munit mentem.] hæc Chryſoſtomus. Habes pariter quod ex nummo diſcas, Eudoxiæ fuiſſe cognomentum, Licinia, & non Iulia, vt alij tradiderunt. Sed iam ad Ruffinum inuidia excruciatum redeamus.

ᵇ Hieron. epiſt. 7.
ᶜ Auguſt. in Pſal. 54.
DE CRVCIS ORNATV PRAECONIA.
ᵈ Chryſoſ. aduerſus Gentiles, quòd Chriſtus ſit Deus.
ᵉ Chryſ. hom. in Pſal. 109.

Accidit quidem ſæpe ſecundum illud Dauidicum[f]: Homo cùm in honore eſſet, non in- E tellexit: comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis] vt æſtuans ſemper maioris gloriæ cupidine animus, quanta Dei largitate conſecutus fuerit, obliuiſcens ac paruipendens, immemor, ingratus, vt iuges rependat Deo gratias; cùm infelix altiora ſuſpiret, ſpiret atque anhelet ad ſumma, ipſe ſibi nectat laqueos, gladioſque in ſuam necem exacuat, atque patratorum ſcelerum, à ſe incipiens, pœnas exigat. Ecce tibi iſte ipſe Ruffinus huius rei dignum exemplum præbuit. Hic enim Eluſæ in Aquitania humili loco natus eſt (licet perperam eum Zoſimus[g] Celtam appellet) in Aquitania enim prouincia, & non in Celtica Eluſam eſſe, cùm Plinius[h], tum etiam Sulpitius Seuerus[i] affirmant, quam patriam fuiſſe Ruffini & Claudianus[k] eſt auctor: eam autem rectè colentem Chriſtianam religionem, à Priſcilliano deprauatam, idem qui ſupra Seuerus tradit[l]: ex cuius fortaſſe ſchola Ruffinus magias hauſit, quarum inſigniter peritum fuiſſe, idem Claudianus[m] ſignificare videtur. Hic, inquam, Ruffinus Conſtantinopolim profectus in aula verſatus, adeò

ᶠ Pſal. 48.
IMMODERATI ANIMI POENA.
ᵍ Zoſim. lib. 4.
ʰ Plin. lib. 4. cap. 19.
RVFFINI GENVS ET VITAE CVLTVS.
ⁱ Seuerus hiſt. lib. 2.
ᵏ Claudianus in Ruff. lib. 1.
ˡ Seuer ibid.
ᵐ Clau. ibid.

 ſe in

A ſe in amicitiam inſinuauit Theodoſij Imperatoris, vt ſummos cōſecutus fuerit magiſtratus: etenim (vt dictum eſt ſuperius) vna cùm Arcadio ſecundùm Conſule ipſe collega geſſit ordinarium Conſulatum, Magiſtrumq́; ante egit Officiorū, atque poſtea nobiliſſimam omnium Prætorij Præfecturam: cùm nec iis contentus, eo prouenit arrogantiæ, vt generum habere conaretur Imperatorem, immo ea (vt tradunt) via Imperium ſibi ſumere pertentaret.

RVFFINI CRVDELITAS.

Tales tantoſque conſcenſos ſublimiores honoris gradus Ruffinum inſontiū plurimorum cædibus infeciſſe, & rapinis dehoneſtaſſe, iidem qui ſupra auctores affirmant: huius nempe dolo inter alios Promotum Conſularem occidi à barbaris iuſſum, & Lucianum Comitem Orientis plumbatis tuſum ac malè mulctatum eſſe, Zoſimus[a] tradit: vt prætereamus quæ in alios inferioris ordinis immaniter perpetrauit: nam ipſum fuiſſe auctorem & impulſorem, vt Theodoſius Imperator præter conſuetudinem, moremq́ue ſuum aduerſus Theſſalonicēſes crudeliſſimè, nullo habito delectu ſontium & innocentium, deſæuiret, ſuperiori tomo An- B nalium dictum eſt. vnde non immerito hæc de eodem Ruffino Claudianus his verſibus[b]:

a Zoſim. ibid. lib. 4.
b Claud. in Ruff. lib. 1.

——— Quis prodere tanta relatu
Funera? quis cædes poßit deflere nefandas?
Quid tale immanes vmquam geßiſſe feruntur
Vel Scinis Iſthmiaca pinu? vel rupe profunda
Sciryon? vel Phalaris tauro? vel carcere Scylla?
O mites Diomedis equi! Buſiridis aræ
Clementes. Iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus eris, &c.]

Sed haud minor inerat homini rapacitas atque crudelitas; biga namque iſta deprauatus animus in ſui perniciem trahebatur in præceps, cum Imperium ſibi rapere, Arcadio necem meditatur inferre, barbaros occultè ſolicitare in vtri- C uſque Imperij cladem cœpit.

ARCADIVS PIETATE CONCILIANS SIBI NVMEN, VITAT INSIDIAS.

At quonam pacto his occurrat Arcadius iſta neſciens, & periclitanti Imperio bene conſulat hæc ignorans? Sed proſpexit ille quidem, ſeque cum Imperio collocauit in tutum, dum ipſo ingreſſu in Imperium, parentis maximè piis inſiſtens veſtigiis, nihil antiquius haberet, quàm Chriſtianam religionem, ipſamq́ue fidem Catholicam ſartam tectam ſeruare, atque legibus communire. Acciditq́ue diuino planè miraculo, vt dum ipſe aduerſus impietatem ſolerti ſtudio leges armat; eodem tempore, hoc inquam ipſo anno, Deus diſſiparit conſilia gentium; ipſe verò Ruffinus execrandi ſceleris architectus miſerrimè trucidatus, atque ludibrio totius populi expoſitus fuerit, qui immenſo terrori omnibus nuper fuerat. Hæc autem quomodo ſe habuerint, per ſingula dicturi ſumus. Verùm quibus primùm Arcadius Imperium munierit legibus, videamus. Ad ipſum namque Ruffinum Præfectum D Prætorio menſe Martij in primis iſta reſcripſit[c]:

c l. 26. de hæret. C. Theod.

LEGES ARCADII ADVERSVS HAERETICOS.

Omnes pœnas, cuncta ſupplicia, quæ ſanctionibus diuæ recordationis genitoris noſtri aduerſum hæreticorum ſunt pertinaces ſpiritus conſtituta, noſtro etiam decreto reparantes, decernimus: quicquid etiam his eſt contra meritum delinquētum, ſpe correctionis, ſpeciali quadam ſanctione cōceſſum, id irritum eſſe. Eunomianorum verò perfidam mentem, & nequiſſimam ſectam ſpeciali commemoratione damnamus: ſtatuimuſq́ue omnia quæ contra illorum veſaniam decreta ſunt, illibata cuſtodiri. Illud addentes: Ne quis memoratę ſectæ militandi, aut teſtandi, vel ex teſtamento ſumendi habeat facultatem: vt ſit omnibus commune damnum, quibus etiam communis eſt religionis furor; ceſſante videlicet, ſi quid à patre noſtro quibuſdam fuerat ſuper teſtandi iure beneficio ſpeciali cōceſſum. Dat. III. Id. Martij, Conſtantinopoli, Olybrio & Probino Conſſ.] Rurſum verò eodem menſe ſic ite- E rum de iiſdem ad eumdem Ruffinum[d]:

d l. 26. de hæret. C. Theod.

Ne quis hæreticorum, quos iam leges innumeræ diui genitoris noſtri continent, audeat cœtus illicitos congregare, profanaque mente omnipotentis Dei contaminare myſterium, nec publicè, nec priuatim, nec in ſecreto, nec palàm. Nemo audeat Epiſcopi ſibi nomen adſciſcere, vel Eccleſiaſticum ordinem, eorumq́ue ſanctiſſima nomina pollutis mentibus vſurpare. Dat. III. Kal. Aprilis, Conſtantinopoli, Olybrio & Probino Conſſ.] Hæc cùm Arcadius ad Ruffinum pro pietate reſcripſit, iacula in eum, licet neſciens, diuinæ indignationis intorquet.

Sed ad Aurelianum Proconſulem Aſiæ iſta quoque reſcripta dedit, cùm quæſtio verteretur, quinam hæreticorum nomine dicendi eſſent[e]:

e l. 28. de hæret. C. Theod.

Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduerſus eos ſanctionibus debent ſuccumbere,

A bere, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare. Ideoq́ue experientia tua Eureſium* hæreticum nec in numero ſanctiſſimorum Antiſtitum habendum eſſe cognoſcat. Dat. III. Non. Sept. Conſtantinop. Olybrio & Probino Conſſ.] *

Sed & cùm Ruffini furor tyrannicus vehementiùs graſſaretur, Arcadius ampliùs de religione ſolicitus, inquiſitionem eiuſmodi aduerſus callidè ſe occultantes hæreticos habēdam eſſe præcepit[a], iſta reſcribens ad Marcellum Magiſtrum Officiorum menſe Nouembri:

a l. 29. de hæret. C. Theod.

Sublimitatem tuam inueſtigare præcipimus, an aliqui hæreticorum vel in Scriniis, vel inter Agentes in rebus, vel inter Palatinos cum legum noſtrarum iniuria audeant militare; quibus, exemplo diui patris noſtri, omnibus & à nobis negata eſt militandi facultas. Quoſcumque autem deprehenderis culpæ eius affines, cum ipſis, quibus & in legum noſtrarum B & in religionum excidium conniuentiam præſtiterunt, non ſolùm militia eximi, verùm etiam extra mœnia Vrbis iubeas arceri. Dat. IIII. Kal. Decemb. Conſtantinop. Olybrio & Probino Conſſ.]

At non hæreticos tantùm, ſed & Gentiles hoc eodem anno Arcadius ſeueriſſimo exagitauit edicto, in hunc modum ad eumdem Ruffinum Præfectum Prætorio reſcribens[b]:

b l. 13. de Pagan. C. Theo.

ARCADII EDICTVM ADVERSVS GENTILES.

Statuimus, nullum ad fanum, vel quodlibet templum habere quempiam licentiam accedendi, vel abominanda ſacrificia celebrandi quolibet loco vel tempore. Igitur vniuerſi, qui à Catholicæ religionis dogmate deuiare contendunt, ea quæ nuper decreui properent cuſtodire, & quæ olim conſtituta ſunt vel de hæreticis vel de Paganis non audeant præterire: Sciturí, quicquid diui genitoris noſtri legibus eſt in ipſos vel ſupplicij vel diſpendij conſtitutum, nunc acriùs exequendum. Sciant autem Moderatores prouinciarum, & his Appa- C ritio obſecundans, Primates etiam ciuitatum, Defenſores, necnon & Curiales Procuratores poſſeſſionum noſtrarum, in quibus ſine timore diſpendij cœtus illicitos hæreticos inire comperimus: eò quòd fiſco ſociari non poſſunt, quippe ad eius dominium pertinentes: ſi quid aduerſus ſcita noſtra tentatum, non fuerit vindicatum, atque in veſtigio ipſo punitum: omnibus ſe detrimentis & ſuppliciis ſubiugandos, quæ ſcitis ſunt veteribus conſtituta. Speciatim verò hac lege in Moderatores auſteriora ſancimus & decernimus: namque his non cuſtoditis omni induſtria atque cautela, non ſolùm hāc mulctam quæ in ipſos conſtituta eſt exerceri; verùm etiam quæ in eos præfinita eſt, qui commixti videntur auctores: nec his tamen remiſſa, quibus ob contumaciam ſuam iuſtè eſt irrogata: inſuper capitali ſupplicio iudicamus Officia coërcenda, quæ ſtatuta neglexerint. Dat. VII. Idus Auguſti, Conſtantinop. Olybrio & Probino Conſſ.] Huius planè legis S. Auguſtinus viſus eſt meminiſſe, D dum ait[c]: Quis enim noſtrum, quis veſtrum non laudat leges ab Imperatoribus datas aduerſus ſacrificia Paganorum? & certè longè ibi pœna ſeuerior conſtituta eſt: illius quippe impietatis capitale ſupplicium eſt.]

c Aug. ad Vincent. epiſt. 48

Vides autem inter hæc Ruffinum profundi conſilij hominem pacificè tranquilleq́; agere Conſtantinopoli, accipere data ab Imperatore reſcripta, & quæ erant muneris Prætoriæ Præfecturæ gnauiter exercere; cùm tamen interea totum Romanum miſceret Imperium, atque ad eius inuaſionem barbaris quibuſcumque oſtia patefaceret, immo & inuitaret, vocaret, atque etiam promiſſione compelleret, iniens cum eorum ducibus ſecreta fœdera. Quænam verò eſſent hæ gentes, quibuſcum Ruffinus inhians Imperio conſpiraſſet, recenſet Claudianus his verſibus[d]:

d Claudian. aduerſ. Ruffinum lib. 1.

RVFFINVS BARBAROS IN ROMANVM IMPERIVM IMMITTIT.

Iam gentes, Iſtrumq́; mouet, Scythiamq́; receptat
E *Auxilio: traditq́; ſuas hoſtilibus armis*
Relliquias: mixtis deſcendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Maſſagetes, patriumq́; bibens Mæotium Alanus.
Membraq́; qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus,
Ruffino collecta manus, &c.]

Addit his Zoſimus[e], Ruffinum hac quoque arte Romanum Imperium prodidiſſe. Cùm enim (vt dictum eſt) Præfecturam Prætorij ſummum magiſtratum adminiſtraret, cuius eſſet, quos vellet prouinciis Præſides dare, coniuratos ſibi creauit prouinciarum rectores, & inter alios Græciæ Proconſulem deſignauit Antiochum, & Hermophilarum anguſtias cuſtodiendas Geruntio tradidit, vt eas ambo cederent aduenientibus Gothis ſub duce Alarico militantibus: quod ſanè iſti egregiè præſtitere. Ad Aſiæ verò cladem Hunnos vocatos eſſe

e Zoſim. lib. 5.

QVID CONSILII CVM PRAEFECTIS RVFFINVS INIIT ADVERSVS ROM. IMPERIVM.

[a] Sozom. lib. 8 cap. 1.

HVNNORVM GRASSATIONE FABIOLA FVGIT ROMAM.

[b] Hieron. epiſt. 30.

A eſſe, Claudianus affirmat. Sanè quidem & Sozomenus[a] quoque teſtatur, hoc ipſo tempore Hunnos in Armeniam irruiſſe, ac nonnullas alias Orientalis Imperij regiones deuaſtaſſe. Qui itidem peruenerunt in Syriam, obſederunt Antiochiam: quin & Hieroſolymæ timebatur, quando S. Fabiola clariſſima femina (de qua multa ſuperiori tomo) quæ conceſſerat Hieroſolymam, vt ibi reliquum vitæ ageret, horum graſſatione perterrita, vnà cum aliis nauem conſcendere, & in Italiam remeare compulſa eſt. tradit hæc S. Hieronymus, qui & eiuſmodi eruptionem palationemque timendam recenſet his verbis:[b]

Quærentibus nobis dignum tantæ feminæ habitaculum: cùm illa ita ſolitudinem cuperet, & diuerſorio Mariæ carere nollet: ecce ſubitò, diſcurrentibus nunciis, Oriens totus intremuit, ab vltima Mæotide inter glacialem Tanain & Maſſagetarum immanes populos, vbi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri clauſtra cohibent, erupiſſe Hunnorum examina, quæ pernicibus equis huc illucque volitantia, cædis pariter ac terroris cuncta complerent. B Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis ciuilibus in Italia tenebatur.] quem enim ſecum Theodoſius in Occidentem aduerſus Eugenium tyrannũ Orientis exercitum duxerat, Stilico Theodoſij defuncti voluntate in Italia detinebat. Sed de iiſdem Hunnis idem S. Hieronymus ſubdit: Hanc gentem Herodotus refert ſub Dario Rege Medorum viginti annos Orientem tenuiſſe captiuum, & ab Ægyptiis atque Æthiopibus annuum exegiſſe vectigal. Abigat Ieſus ab orbe Romano tales vltra beſtias. Inſperati vbique aderant; & famam celeritate vincentes, non religioni, non dignitatibus, non ætati parcebant, non vagientis miſerabantur infantiæ: cogebantur mori qui nondum viuere cœperant; & neſcientes malum ſuum, inter hoſtium manus ac tela ridebant. Conſonus inter omnes rumor, petere eos Hieroſolymam, & ob nimiam auri cupiditatem ad hanc vrbem percurrere.] cupidiſſimum ſanè omnium mortalium hoc genus hominum eſſe, Ammianus[c] cùm eorumdem C mores pluribus ſcribit, affirmat. Sed de Hieroſolymis Hieronymus: Muri, inquit, neglecti pacis incuria, ſarciebantur: Antiochia obſidebatur: Tyrus ſe volens à terra abrumpere, inſulam quærebat aliquam. Tunc & nos compulſi ſumus parare naues, eſſe in littore, aduentum hoſtium præcauere, & ſæuientibus ventis, magis barbaros metuere quàm naufragium, non tam propriæ ſaluti, quàm virginum caſtimoniæ prouidentes. Erat in illo tempore quædam apud nos diſſenſio, & barbarorum pugnam domeſtica bella ſuperabant. Nos in Oriente tenuerunt iam fixa ſedes & inueteratum locorum ſanctorum deſiderium. Illa, quia tota in ſarcinis erat & in omni vrbe peregrina, reuerſa eſt ad patriam; vt ibi pauper viueret, vbi diues fuerat; manés in alieno, quæ multos priùs hoſpites habuit] hæc Hieronymus de Hunnis. At quænam eſſent diſſenſiones illæ, quibus in Palæſtina inter ſe inuicem Fideles altercabantur ſtudio indefeſſo, ſuperiori dicta ſunt tomo; fuiſſe nimirum Origeniſtarum impro- D bitate conflatas, quibus Ioannes Epiſcopus Hieroſolymorum, Euagrius Ponticus, Palladius Galata, Iſidorus Alexandrinus, & Ruffinus Aquileienſis in primis ſtudebant, de quibus & paulo pòſt acturi ſumus.

[c] Ammian. lib. 31.

[d] Hieron. epiſt. 3.

SYRIA INVASA AB HVNNIS ALIAEQ. PROVINCIAE AB ILLIS EXTERRITAE.

[e] Claud. in Ruffin. lib. 2.

Rurſum verò de eadem Hunnica graſſatione, hæc idem Hieronymus[d] ad Heliodorum: Ecce, tibi, inquit, anno præterito ex vltimis Caucaſi rupibus immiſſi in nos non iam Arabię, ſed Septentrionis lupi tantas breui prouincias percurrerunt: quot monaſteria capta? quantę fluuiorum aquæ humano cruore mutatæ ſunt? Obſeſſa Antiochia, & vrbes reliquæ, quas Halys, Cydnus, Orontes, Euphrateſque præterfluunt: tracti greges captiuorum: Arabia, Phœnyce, Palæſtina, Ægyptus timore captiuæ.] His quidé conſentientia de iiſdem Hunnis Claudianus[e] iſtis cecinit verſibus, dum in Ruffinum horum omnium malorum inuentorem inuectiuum carmen conſcripſit: E

——— Alij per Caſpia clauſtra
Armeniáſque niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes. iam paſcua fumant
Cappadocum, volucrúmque parens Argæus equorum.
Iam rubet altus Alys: nec ſe defendit iniquo
Monte Cilix: Syriæ tractus vaſtantur amœnis
Aſſuetumq; choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem ſonipes hoſtilis Orontem.
Hinc planctus Aſiæ, &c.]

Subdit & de clade Europæ à Gothis illata, qua iidem palabundi diſcurrentes ad Hadriaticum vſque mare venerunt, conſederuntque in Græcia: de qua hæ ſunt querelæ Hieronymi

[a] Hieron. epiſt. 3.

GOTHI VASTANT GRAECIAS.

A nymi[a] in eadem ad Heliodorũ epiſtola: Quid putas nunc animi habere Corinthios, Athenienſes, Lacedæmonios, Arcadas, cunctamque Græciam, quibus imperant barbari? & certè paucas vrbes nominaui, in quibus olim fuere regna non modica.] hæc ipſe. Sed de iiſdem Claudianus:

——— Geticis Europa catervis
Ludibrio prædæq; datur: frondentis ad vſque
Dalmatiæ fines, omnis quæ mobile ponti
Aequor & Hadriacas tellus interiacet vndas,
Squallet inops pecudum, nullis habitata colonis,
Inſtar anhelantis Libyæ, quæ torrida ſemper
Solibus, humano neſcit manſueſcere cultu.
B *Theſſalus ardet ager: reticet paſtore fugato*
Pelion: Aematias ignis populatur ariſtas.
Iam plaga Pannoniæ, miſerandaq; mœnia Thracum,
Aruáque Myſorum, iam nulli flebile damnum,
Sed curſus ſollemnis erat, campúſque furori
Expoſitus, &c.]

RVFFINVS PRODITOR ET INCENSOR ROMANI IMPERII.

vt merito illud, idem dolens Claudianus exclamet:

Heu quàm breuibus pereunt ingentia cauſis.
Imperium tanto quæſitum ſanguine, tanto
Seruatum: quod mille ducum peperere labores:
Quod tantis Romana manus contexuit annis:
C *Proditor vnus iners anguſto tempore vertit.*]

Subditque eo progreſſum eſſe Gothorum furorem, vt deuaſtãs Thracias, auſus quoque fuerit Conſtantinopolim obſidere: cùm interea è celſa velut turri Ruffinus cuncta lætus inſpiceret, non hoſtes ſibi eos eſſe ſciens, ſed conductos ſtipendio milites, qui ipſum proueherent in Imperium. Cùm verò ipſe interea ſub ſpecie ineundi cum barbaris publici fœderis, re vera tamen priuati commodi gratia, ſe ad hoſtium caſtra conferret, ſummo ab illis afficiebatur honore: quam ob cauſam iuſtam apud populum inuidiam ac ſuſpicionem de proditione & cum barbaris conniuentia concitauit.

[b] Zoſimus lib. 5.

ZOSIMI PATENS ET ENORME MENDACIVM DETEGITVR.

Quod autem rurſum ad Græciæ cladem attinet: cùm de eadem Zoſimus[b] agat, in eo mendaciſſimus comprobatur, dum Athenas tunc permanſiſſe tradit intactas tum beneficio armatæ Mineruæ, tum Achillis ad prœlium parati ibidem apparentis. Hiſce planè fabulis D Ethnicus auctor quos coluit deos, Chriſtianorum Imperatorum legibus vbique proſcriptos, in inuidiam Chriſtianæ religionis reliquiſſe voluit honoratos. Sed audi ipſum hæc delirantem: Cùm ad vrbem, *Athenienſem ſcilicet*, Alaricus vniuerſis cum copiis accederet: in muro quidem obambulantem videbat pugnatricem Mineruam ea ſpecie, qua inter ſimulacra conſpicitur, armatam ſcilicet, quaſique iam adeuntes inuaſuram: Ante mœnia verò ſtantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Troianis Homerus exhibuit, cùm ira concitante, Patrocli mortem vlturus, ad pugnam ſe conferret. Hoc ſpectrum non ferens Alaricus, omnino aduerſus vrbem conatum omittebat, & pacem per legatos ciuibus offerebat: quorum illi cùm orationem probaſſent, ſacramentis vltro citroque præſtitis, cum paucis Athenas Alaricus ingreſſus eſt, exceptus omni cum beneuolentia. poſteaquam & lauiſſet, & cum ſelectiſſimis in vrbe viris fuiſſet epulatus, & præterea muneribus affectus, vrbe pariter E & Attica tota citra detrimentum omne relicta diſceſſit.] hactenus Zoſimus. ſed quàm mendaciter! Hieronymi enim in primis teſtificatione citata nuper ſententia, vidimus ęquè Athenas cum aliis Græciæ ciuitatibus tunc afflictatas fuiſſe, paremque cum Corintho, Lacedæmoniis, atque Arcadibus ſententiam ſubiiſſe. Rurſum verò ne domeſticis inniti teſtibus videamur, Claudianus poëta Ethnicus, dum eamdem Græciæ illatam cladem deſcribit, hos de his habet verſus[c], cùm agit de Stilicone duce; cui ne cum Gothis in Græcia decerneret armis, Ruffinus impedimento fuit:

[c] Claudian in Ruffin lib. 2.

Si tunc his animis acies collata fuiſſet,
Prodita non tantas vidiſſet Græcia clades,
Oppida ſemoto Pelopeia marte vigerent,
Starent Arcadiæ, ſtarent Lacedæmonis arces,
Nōn mare fumaſſet geminum flagrante Corintho,

Nec fera Cecropias traxiſſent vincula matres.] A

ATHENAE A GOTHIS EXCISAE.

[a] *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Per Cecropias debere intelligi Athenienſes, nec pueri quidem poëticis aſſueti cantionibus ignorant; nimirum Cecropem fuiſſe primum Regem Athenienſium, & Cecropia[a] ab eo conditum eſt oppidum, quod conuerſum eſt in arcem Athenienſem.

ATHENIS ADHVC VIGEBAT IMPIETAS.

[b] *Eunap. in Maximo.*

Sed & aduerſus Zoſimum, alium item Ethnicum adhibeamus teſtem: quo tantum abfuiſſe monſtrabimus, vt Alaricus Mineruæ vel cuiuſuis efficti Gentilium numinis intuitu Athenis pepercerit, vt etiam ipſe vltor impietatis, quæ hactenus in ea prouincia ſpretis Imperatorum Chriſtianorum legibus, vigebat, diuinitus miſſus eſſe probari poſſit: nam præſtitit ipſe gladiis, quod tot Chriſtiani Principes datis ſæpe reſcriptis fruſtra tentaſſent. Audiamus igitur Eunapium[b] Sardianum Gentilem auctorem, iſtæc de iis, quæ de hac ventura Græciæ clade ab Eleuſiniarum Antiſtite ſub Iuliano prænunciata fuiſſent, ſcribentem: Ad id verò, inquit, perſpicientiæ venerat ille, quòd templa & ſacrorum ritus ſua ætate B euerſum profligatumq; iri prædixerat, eumq; viuum huiuſce cladis inſpectorem fore, ſed contemptum, ignominiaque affectum propter nimiam obſtinationem: eorumque religionem ante ipſum deſituram, ac ſacerdotij munere priuatum, Antiſtitis nomen non habiturum, vti neque longam ſenectutem. Atque ea ita ſe habuerunt. Simulatque enim hæc fatidico ore ille Mithriacorum ſacrorum parens & inſtitutor prædixerat, infinitæ & inexplicabiles clades non ita multo pòſt exundarunt (quas in hiſtoriæ ſpatioſis campis diffuſiùs narrauimus, nonnullæ etiam hic volente Deo dicentur) quando Alaricus cum barbaris per Thermophilarum fauces peruaſit, non ſecus quàm per apertum ſtadium, aut campum liberum & equorum decurſui patentem. eas Græciæ anguſtias illi prodidit impia natio fuſcis vtens veſtibus: qui, nullo prohibente, ſimul cum eo irruperunt, reſciſſa iam pontificalium lege atque vinculo.] hæc Eunapius de Eleuſiniarum Antiſtite, tunc in ordinem redacto, & C tūc ceſſare penitus iuſſo: vnde ergo Zoſimo Athenarum & totius Atticę immunitas ab Alarico Gothorum Rege conceſſa?

OB IMPIETATEM GRAECIA DATA BARBARIS.

[c] *Zoſim. lib. 4.*

Sed quòd idem Eunapius queritur barbaros per fauces Thermophilas introductos à viris pullis indutis veſtibus, Chriſtianos ſugillare, non dubium eſt: at quinam hi fuerint proditores à Ruffino præfecti Thermophilis, ex ipſo Zoſimo ſuperiùs diximus. Vides, lector, Dei conſilium tradentis Græcias Gothis, nimirum vt ſacrorum cultores & cultum, tot legibus fruſtra coërcitos, iidem penitus abolerent. Intueris & patentem Zoſimi ſtropham, eam in hiſtoria attexentis viſionem, quam ipſe ſolus vidit, ſed imaginatione vana mendaciorum concinnatrice confictam. Ex quibus etiam intelligere ſatis vales, cuius ſint fidei quæ idem auctor[c] ſub Valentiniano Maiore refert: nimirum ex terræmotu collabente tota Græcia, ipſas Athenas tantùm cum Attica regione abſque iactura aliqua, deorum beneficio, incolu- D mes fuiſſe relictas: cùm alioqui aliis etiam illa poſſint certis rationibus confutari; ſed in his modò non immorandum. cœptam iam hiſtoriam proſequamur.

STILICO SOLICITVS PRO SALVTE IMPERII, QVAM RVFFINVS IMPEDIT.

[d] *Claudian. in Ruffin. lib. 1.*

Cùm iis tam diris atque funeſtis Orientale exagitaretur Imperium, Stilico gemino pollens exercitu, quàm citiſſimè (vt Claudianus docet) ſubuenire ſategit: ſed Ruffinum alia decernentem apud Arcadium, & pro barbaris negotium agentem, ſemper expertus eſt aduerſantem, & cunctatione ſaltē ſalutem Imperij prodigentem. nam in primis hæc de his ipſe[d]:

——— Vetat ille domari,
Innectitq; moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cùm Geticas ſtrauiſſet dextera turmas,
Vlta Ducis ſocij letum, párſque vna maneret
Debilior, faciliſq; capi: tunc proditor ille E
Impius Imperij, coniuratuſq; Getarum
Diſtulit inſtantes eluſo Principe pugnas
Hunnorum laturus opem: quos affore bello
Norat, & inuiſis mox ſe coniungere caſtris.]

[e] *Claud. in Ruff. lib. 1.*

Deſcribit idem auctor Romani exercitus mirificum apparatum: ſed cùm de ſignis militaribus agit, nulla prorſus de Labaro conſignato Chriſti nomine mentio: de Draconibus tantùm his[e] verſibus,

——— Latéque videres
Surgere purpureis vndantes anguibus haſtas,
Serpentúmque vago cælum ſæuire volatu.]

At vbi Labarum Chriſti nomine inſignitum, quod Chriſtianorum Imperatorum exercitus præ-

LABARVM SIGNVM PRAECEDEBAT CHRISTIANVM EXERCITVM

[a] *Prudent. aduer. Sym. li. 2.*

A tus præcedere conſueuit? Numquid eo præcipuo ſigno carebat in hac expeditione Romanus exercitus? minimè gentium. Sed exhorruit Ethnicus poëta nomen Chriſti. Nemo enim poteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto: quo cùm iſte omnino careret, afflatus Apolline, penitus prætermiſit. Præcedere namque conſueuiſſe Stiliconis ducis exercitus Chriſtiani, cùm & ipſe eſſet Chriſtianus, & ſub Chriſtiano Imperatore, Labarum, Chriſtianus poëta Prudentius[a] fidem facit, qui & ipſe agens de alia expeditione eiuſdem Stiliconis, quæ poſtea contigit ſub eodem Honorio Imperatore, iſta verſibus cecinit:

——— Dux agminis, imperiiq;
Chriſti potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilico: Deus vnus Chriſtus vtrique.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
B *Inſcripta, cecinere tubæ. Prima haſta Dracones*
Præcurrit, quæ Chriſti apicem ☧ *ſublimior effert.*]

RVFFINVS PRODITORIS AGENS EXERCITVM REVOCARE SVADET ARCADIO.

Vides igitur ante ſigna Draconum præceſſiſſe Labarum Chriſti nomine conſuetis characteribus inſignitum. Sic itaque Stilico magnis animis ſumptis, vtrumque ducens exercitum, in Græcia apud Theſſaliam agentes Gothos inuenit: cunctiſq; ſcitè fortiterque paratis, vt cum eis bello decerneret, incenſiſq; ad hoc ipſum militibus, arte iterum Ruffini præripitur certa victoria: cùm ille timens ſibi, ne Gothis deuictis, Stilico in ipſum arma cōuerteret, egit apud Arcadium mille ſuadendi modis, quibus perſuaſit adoleſcenti, vt Orientalem exercitum Conſtantinopolim reuocaret: quòd ab Imperatore tandem extortum, celeri nuncio idem Ruffinus exercitui in procinctu auſpicandi belli poſito nunciandum curauit. Id cùm ægro C indignoq; animo ab ipſo Stilicone atque vtroque ſimul exercitu acceptum eſſet, quòd quaſi è manibus erepta vincendi gloria, vniuſque hominis inuidia, fugax elaberetur de exercitu Gothorum victoria, ſinerenturq; ſub iugo captæ prouinciæ, & barbaricæ inſolentiæ daretur audaciora præſumere, atque maiora tentare: qui in hoſtes incenſi militum animi erant, omnes in Ruffinum ex æquo vt auctorem Arcadio exercitus diſſoluendi, concitati mouentur, in ipſumque vnum exerta incaſſum aduerſus barbaros arma conuertunt. Cùm igitur pariter omnes Ruffini ſitirent ſanguinē, & vindictæ ardore flagrarent; quonam modo agendum id eſſet, res inter paucos ductores exercitus conſilio verſatur. Re verò compoſita, coguntur inter ſe diuidi duo illi victores exercitus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyrannū vicerant, & Occidentale Imperium liberauerant. ſicque triſtibus inter ſe diuulſis non ſine mutuo luctu copiarum victricium ducibus, Stilico cum Occidentali exercitu in Italiam D mærens rediit; Gainas verò præfectus militibus Orientis, vnà cum illis Conſtantinopolim verſus, quo vocabatur, ira æſtuans, carpit iter.

CONSPIRAT EXERCITVS IN NECEM RVFFINI.

Cùm autem eidem iam vrbi appropinquaſſet, data ſuis teſſera de his quæ in Ruffinum acturi eſſent; de aduentu exercitus certiorem reddit Imperatorem; exigēs ab eo, quòd moris eſſet, obuiam procedere exercitui, atque eum pariter ſalutare. Cùm Ruffinus hæc audiens, lætitia ſumma geſtiens, quòd eo modo Stiliconem æmulum exarmaſſet, ſibi verò cui imperaret, talem tantumque comparaſſet exercitum; coniurationis conſortibus ad conſilium ſolicitè conuocatis, de parando militibus donatiuo, eoque deuinciendo muneribus ſimul ſtatuunt; vtque totius exercitus voce, die ſequenti, eo occurſu, Imperator acclamaretur ipſe Ruffinus, decernunt. Sic igitur compoſitis rebus, parata eſt in craſtinum ſumenda purpura & diadema, aulaq; regio apparatu diſpoſita, quę nouum exceptura eſſet Imperatorem: epuliſq; E adhiberi iuſſis ſplendidioribus, inſuper & quibus donarentur numiſmatibus poſt menſam aureis ex more conuiuæ, vultus Ruffini imagine cuſis; in campum vna cum Arcadio conuenturus opperientem exercitum, ſtipatus Ruffinus turma ſuorum procedit.

RVFFINVS AB EXERCITV CIRCVMDATVS OCCIDITVR.

Cùm igitur ad exercitum peruentum eſſet, ſalutat primus ex more ſigna Cruce decora Arcadius Imp. ac ſubinde Ruffinus, fauſtiſque vocibus duces pariter ſalutant ac laudant. Cùm mox ab iiſdē ducibus data condicta teſſera, qui denſo agmine coagmentatus in vnum erat exercitus, in longum quàm citò diſtentus, atque reflexus in orbem, Ruffinum cingit, includitque medium. Cùm ille rei ignarus, tempus adeſſe ratus, quo acclamaretur à militibus Imperator, vrget Arcadium, vt ipſe priùs eum conſortem declaret Imperij. Cùm ex inſperato appetitur infelix gladio militis, Stiliconis nomine ictum vibrātis, vulnuſq; letale infertur: moxque aliis atque aliis confoditur mille vindicibus gladiis, mille cruentatur ictibus, diſcerpitur, ac ſecatur in fruſta. Vnius totius exercitus efferata rabies in vnum conuerſa hominem,

hominem, conceptum antè, diuque retentum in ſtomacho euomens repentè odium, quæ tunc fecerit, quemquam meditari poſſe, quis putet, nedum pro dignitate deſcribere? Claudianus[a] autem caſum illum ita his cecinit verſibus: A

[a] Claud. in Ruffin. lib. 2.

Mox omnes fodiunt haſtis: artusq́; trementes
Dilaniant. Vno tot corpore pila tepeſcunt,
Et non infecto puduit mucrone reuerti.
Hi vultus auidos, & adhuc ſpirantia vellunt
Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes: humerum quatit ille ſolutis
Nexibus. Hic fracti reſerat curuamina dorſi:
Hic iecur, hic cordis fibras: hic pandit anhelas
Pulmonis latebras. Spatium non inuenit ira, B
Nec locus eſt odiis. Conſumpto funere, vix tum
Deſcribitur, ſparſumq́; cadit per tela cadauer.] hæc Claudianus, eademque Zoſimus.

LVDIBRIVM DE RVFFINI MANV.

At nec caruit digno triumpho tanta de expugnata proditione victoria. Membra ſiquidem Ruffini inter milites partita, ſingula ſingulis diſtributa, pro trophæis cum pompa ab exercitu referebantur in vrbem: eminebat verò inter ea caput impoſitum pilo. ſed & iucundum afflicto populo ſpectaculum Ruffini dextra præbuit: quæ à milite ſecta, cùm ex ipſa ſectione nerui qui mouent articulos prominerent, iiſdem vel attractis, vel remiſſis, manus ipſa claudi poterat & aperiri, luduſque militi facta eſt, conuerſaque in ludibrium Ruffini rapacitatis; cùm miles eamdem panſam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dictitaret; oblatoque palmæ obolo, tractis mox neruis, attractis ſtrictiſque digitis, eum à Ruffino auidè acceptum ſignificaret. Deſcribit iſtum ludum idem Claudianus[b] his verſibus, ac primum de capite: C

[b] Claud. in Ruff. lib. 6.

Prodigiale caput, quod iam de cuſpide ſumma
Nutabat, digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quin etiam ludo conceſſa vagatur
Aera petens: pœnasq́; animi perſoluit auari
Terribili lucro: viuoſq́; imitata retentus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.] hæc ipſe.

[c] Zoſimus lib. 5.
[d] Hieron. ep. 3
[e] Pſal. 65.

Eadem fermè Zoſimus[c], & ex noſtris S. Hieronymus[d] ad Heliodorum: Ruffini, inquit, caput pilo Conſtantinopolim geſtatum eſt: & abſciſſa manus dextera, ad dedecus inſatiabilis auaritiæ, oſtiatim ſtipem mendicauit.] eadem Marcellinus in Chronico, atque alij plures.

DIVINA PROVIDENTIA PERSPICVA CVNCTIS FACTA NECE RVFFINI.

Verè terribilis[e] Deus in conſiliis ſuper filios hominum. Qui innocentium (vt dictum eſt) ſanguinem ſparſerat, & in Theſſalonicenſium necem exercitum in Circum immiſerat: ipſe ab exercitu circumdatus, militum omnium confoſſus eſt armis: quiq; inſatiabili cupidine auri prouinciarum exhauſerat facultates, obolos mendicat mortuus: ambienſque iniuſtam homo purpuram, proprio ſtatim ſanguine apparuit purpuratus: ac denique ſuper omnes exaltatum caput, diademate exornandum, ceteris omnibus eminentiùs in vrbem euehitur ſuper pilum. Vnde & Gentilis ille auctor[f] ex huiuſcemodi Ruffini ſupplicio didicit eſſe ſuperis prouidentiam, quam interdum negabat, cùm malos impunè aliquando cerneret deliquiſſe. Quamobrem merito iſta verſibus clamat: D

[f] Claud in Ruffin. lib. 1.

Abſtulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Abſoluitq́; deos. Iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror. Tolluntur in altum, E
Vt lapſu grauiore ruant, &c.]

[g] Marcellin. in Chron.
[h] Socrat. lib. 6 cap. 1.

THEODOSII CORPVS RELATVM CONSTANTINOPOLIM.

Porrò facta ſunt hæc omnia (vt docent Marcellinus[g] & Socrates[h]) hoc ipſo anno iiſdem Conſſ. Olybrio atque Probino, v. Kalend. Decembris. Cùm verò haud pridem, nempe Sexto Idus Nouembris, Magni Theodoſij corpus ex Italia delatum fuiſſet Conſtantinopolim: rediiſſe quidem viſus eſt rediuiuus ipſe in Orientem, vt de iniquiſſimo proditore pœnas ſumeret, filiumque obſeſſum factione ſceleratorum eriperet, atque in Imperio ſtabiliret. Hoc fortaſſe numiſmata illa Arcadij declarant, cùm eidem Imperatori ætate iuniori cælitus corona hominis manu demiſſa porrigitur: vt ex ipſis vnum formis hîc redditum vides: quo quidem ſummo Deo curæ fuiſſe Arcadij Imperium, diademate deſuper oblato, monſtratur.

Repe-

A

[a] Rom. apud Lælium Paſqualinum Canonic. S. Mariæ Maioris.

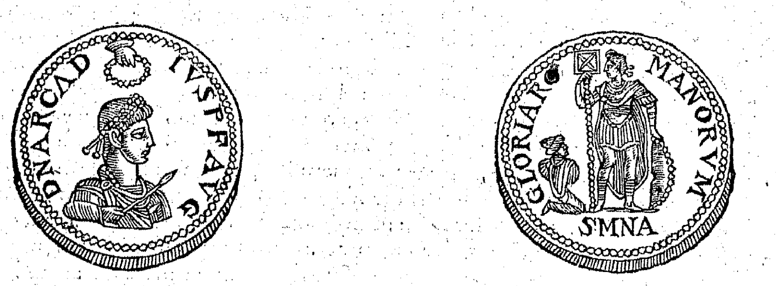

B

Reperimus & aliud huic ſimile numiſma, ſed cum additamento Crucis egregiè ſculptæ, vt vides ex formis hic tibi redditis:

b

[b] Dono accepimus à Hiero. Manlilio Canonico S. Mariæ Maioris.

C

Sed cur Crux addita? historiam accipe. Perſæ enim, qui Theodoſio viuente nequicquam moliri aduerſus Romanum Imperium auſi ſunt, eo mortuo, & Chriſtianis apud eos agentibus faceſſere negotium, & bellum agere aduerſus Romanos aggreſſi ſunt: ſed quàm celerrimè Dei beneficio compreſſi fuerunt. Quo tempore, ob rei bene geſtæ Crucis virtute memoriam, Crucem (vt vides) ſuis voluit Arcadius addi nummis. Porrò de nummis hiſtoriam à S. Proſpero deſcriptam[c] habes his verbis: Sane noſtris temporibus apud Perſas perſecutionem factam nouimus, imperante Arcadio religioſo & Chriſtiano Principe. Qui, ne traderet ad ſe confugientes Armenos, bellum cum Perſis confecit. Eo ſigno, antequam potitus victoria, iam coëuntibus prœlium militibus, aeriæ Cruces in veſtibus paruere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem ſigno Crucis fieri præcepit, quæ in vſu totius Orbis, & maximè Aſiæ, hodieque perſiſtit.] hæc Proſper. Quod verò in vtriuſque nummi Labaro, x, elementum expreſſum vides, Chriſti nomen ſignificare, teſtificatione Iuliani Imp. ſatis perſpicuè ſuperiori tomo demonſtratum eſt. Ceterùm quod ad victoriam ſpectat, partam virtute Crucis: illud quoque bonum Romano conciliauit Imperio, quòd Iſdegerdes Rex Perſarum, ſemel Crucis potentia victus, non ſolùm per annos viginti bellum non mouit aduerſus Arcadium, ſed etiam factus eſt poſt eius obitum Imperij Romani defenſor, cùm Theodoſius infans imbellis ſucceſſit eiuſdem heres Imperij. Sed ad res Ruffini, vnde occaſione numiſmatum digreſſa eſt, oratio reuertatur. D

[c] Proſp. de Prædict. li. 3. c. 34

E Eo autem adeò miſerando interitu ſublato de medio: quid in eius propinquos actum ſit, Marcellinus[d] ita deſcribit: Ruffini vxor & filia exulant. Eutropius ſacri Palatij cubicularius omnes opes abripuit, &c.] De his autem hæc & Zoſimus[e]: Eutropius autem in omnibus opera Stiliconis nauata, quæ cõtra Ruffinum ab illo deliberata fuerant, eorum iam quæ agerentur in aula penes ſe poteſtatem omnem habebat, ac Ruffini quidem facultates ſibi maiori ex parte vendicabat, cùm aliis quoque permiſiſſet vt ex iis ea ſumerent quæ poſſideri ab illis poſſe quoquo modo viderentur. Vxore verò filiaque Ruffini ad Eccleſiam Chriſtianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent: Eutropius eis fide data conceſſit, vt ad Hieroſolymorum vrbem nauigarent.] hæc de his ipſe. Porrò ſororem quoque Ruffini magni nominis virginem vixiſſe Hieroſolymis, & peregrinatam eſſe in Ægyptum, paulo pòſt dicturi ſumus.

[d] Marcellin. in Chron.
[e] Zoſim lib. 5.

QVID ACTVM DE RVFFINI PROPINQVIS.

Mox autem ſubdit idem Zoſimus de Timaſio Conſulari, qui cũ Promoto geſſerat Conſulatum,

ſulatum, Eutropij arte deportato à militum ſatellitio in Oaſim teterrimum omnium exilij A locum. de quo poſt cladem Ruffini hæc quoque Hieronymus[a]: Timaſius præcipitatus repente de altiſſimo dignitatis gradu, euaſiſſe ſe putat, quòd Oaſi *(ſic legendum eſt pro Aſſe)* viuit inglorius.] Erat autem hic quidem Timaſius vnus ex Ruffini comitibus ad omne ſcelus paratiſſimus adminiſter, de quo iſta Suidas: Is homo inſolens, & in re militari verſatus, ſummum rerum humanarum, honorem, opes abundantes, & ſuo arbitratu viuendi licentiam exiſtimans, cùm propter ebrietatem & diem & noctem ignoraret, neque orientem neque occidentem Solem inſpiceret, reuocationem* illam immortalitati parem ratus, ab exercitationibus voluptuariis & diſſoluta viuendi ratione auulſus, animo ad gloriæ cupiditatem intento, ex Pamphilia grauis ſurrexit: in Lydiam reuerſus eſt Regis inſtar, aut eius, qui Imperatorem & eunuchum obiter pro delectamento habiturus eſſet, ſi vellet.] hæc Suidas de Timaſio, qui (vt diximus) miſerrima omnium deportatione in Oaſim amandatus eſt. B Qui quidem locus à Zoſimo[b] ita deſcribitur: Terra in medio arenoſa, vaſta prorſus & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit; partem quod venti arena veſtigia compleant & aboleant: partim quod nec arbor vlla nec domicilium ſit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere poſſint.] hæc ipſe. At de Oaſi in Notis actũ pluribus. Subdit his idem auctor de Abundantio item Conſule ordinario nobiliſſimo tunc temporis relegato Sydone Phœniciæ oppido. Verùm S. Hieronymus[c] de eiuſdem relegatione agens, apud Pithyuntem exulare iuſſum tradit.

[a] *Hieron. epiſt. 3.*

TIMASIVS DEPORTATVR IN OASIM.

* *recreationem*

[b] *Zoſimus lib. 5.*

[c] *Hieron. epiſt. 3.*

Quod verò ad Ruffini ſororem ſpectat, fuit hæc virgo Chriſto dicata, egregia ſanctitate atque eruditione conſpicua, de qua hæc pauca Palladius[d]: Euenit autem vt poſtea ſimul ad Ægyptum ex Ælia proficiſcerentur, *Melaniæ ſcilicet alumnæ Romanæ feminæ*, ſanctam Siluiam deducentes virginem Dei, Ruffini autem Expræfecti ſororem. Erat etiam nobiſcum C Iouinius tunc diaconus, nunc verò ciuitatis Aſcalonenſium Epiſcopus, vir admodum ſanctus, & amator & lector ſtudioſiſſimus litterarum. Cùm ergo in itinere nos æſtus vehementiſſimus occupaſſet, & Peluſium oppidum fuiſſemus ingreſſi, S. Iouinius æſtu nimio fatigatus cœperat manus ac pedes proprios frigidiſſimæ aquæ refouere infuſione. Quo ita vt deſiderauerat facto, ſuper pellitam ſe atque in ſolo ſtratam proiecerat plumam. Ad quem ſancta illa Siluia veluti filium verum ſapiens mater acceſſit, & molliciem ipſius deliciaſque reprehendens; iſta dicebat: Quemadmodum auſus es, hanc ætatem agens, in qua adhuc ſanguis tuus viuit, ſic lauare ac fouere corpus tuum? Non intelligis quæ ex hoc naſci ſoleant animæ læſiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quod ſexageſimum ipſa æui annum agens, excepta ſummitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem aliquam membrorum aqua laui; & hoc cum variis ſemper ægritudinibus laborarem, & ab ipſis D quoque cogerer medicis vti lauacro: nunquam tamen volui antiquum corporis mei morem palpare: non in lecto quieui, non in lectica recumbens iter feci. Hæc ipſa eloquentiſſima fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ita vt legendo noctes in dies verteret, omnes antiquorum interpretum libros notiſſimos habens, inter quos tricies centena millia verſuum legendo tranſierat: Gregorij, Pierij quoque, & Stephani, Baſiliique & aliorum ſtudioſiſſimorum virorum vicies centena millia: quæ tamen non quaſi perfunctoriè tranſcurrebat, ſed vnumquemque ſepties auctorem reuoluens. vnde mendacij ſcientia nominum atque ſectarum penitus liberata, cæleſtibus pennis per gratiam litterarum *(ſic loquitur Origeniſta)* ad æternam ſpem Saluatoris, gallina ſpiritualis effecta, potuit euolare, immortales à Deo viciſſitudines receptura.] hucuſque Palladius de ſorore Ruffini Præfecti, ter planè felicis, ſi ſororis exemplo, cæleſtibus potiùs quàm terrenis inhiare diui- E tiis didiciſſet.

[d] *Pallad. in Lauſiac. c. 33*

DE RVFFINI SORORE VIRGINE DEO DICATA.

At licet nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hac ex parte in tutum repoſitæ fuerint; haud tamen ſummoti ſunt barbari, iam ab ipſo in diuerſas prouincias Imperij Orientalis immiſſi: qui enim vt hoſtes populabundi eas ingreſſi fuerunt, iá vt indigenæ coluerunt; adeò vt Romanas vires contemptui habere cœperint, immo & illis inſolentiùs exprobrarent. Nam audi, rogo, quæ de iis temporibus S. Ioannes Chryſoſtomus[e] tradat: dum enim ſuæ ætatis mala illata deplorat, hæc poſt multa alia id genus habet: Ceterùm ad ipſorum etiam qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex priſtinis calamitatibus reſpirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eò quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vſus eſt, multoſque habet vndique inſidiantes.] de Honorio iſta. Alteram verò (ſubdit) timore exanimatam, & iis qui capite damnati ſunt miſeriorem vitam ducentem

BARBARI INSOLENTIORES EFFECTI.

[e] *Chryſoſt. ad viduam iunior.*

A ducentem, eò quòd vir ipſius, ab eo tempore quo diadema ſuſcepit, vſque ad hodiernũ diem in bello prœliiſq; verſatur, verecundiaq;, pudore, & probris quibus vndique afficitur, magis quàm ex calamitatibus tabeſcit. Quod enim antea numquam, nunc euenit, vt barbari propriam relinquentes regionem, multa ſtadiorum millia regionis noſtræ percurrerint: & agris incenſis, captiſque vrbibus, domum redeundi omnem cogitationem abiecerũt. Ac perinde quaſi choreas ducerent, non bellum gererent, ita noſtros omnes irrident. Et quemdam ex illorum Regibus dixiſſe ferunt, mirari ſe impudentiam noſtrorum militum, qui cùm faciliùs quàm oues ſoleant iugulari, adhuc victoriam ſperẽt, neque ex ipſorum regione velint excedere. Nam ipſe quidem dixit, ſeſe illis cædendis ſatietate captum eſſe. Quo igitur animo & Imperatorem & ipſius vxorem iſta verba audientem exiſtimas eſſe?] hæc Chryſoſtomus.

Et S. Hieronymus hæc ipſa deplorans[a]: Noſtris, inquit, peccatis barbari fortes ſunt, noB ſtris vitiis Romanus ſuperatur exercitus: & quaſi non hæc ſufficerent cladibus, plus penè bella ciuilia, quàm hoſtilis mucro conſumpſit. Miſeri Iſraëlitæ, ad quorum comparationem Nabuchodonoſor ſeruus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantùm diſplicemus Deo, vt per rabiem barbarorum illius in nos ira deſæuiat.] & paulo pòſt: Proh pudor, & ſtolida vſque ad incredulitatem mens! Romanus exercitus, victor orbis & dominus, ab his vincitur, hos pauet, horum terretur aſpectu, qui ingredi non valent, qui ſi terram tetigerint, ſe mortuos arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum[b] voces: Fugient mille, vno perſequente? & non amputamus cauſas morbi, vt morbus pariter auferatur, ſtatimque cernamus ſagittas pilis, tiaras galeis, caballos equis cedere. At de his modò hactenus. Iam ad reliqua pergamus.

[a] *Hieron ep. 3*

NOSTRIS PECCATIS BARBARI FORTIORES REDDITI.

[b] *Iſaia 30.*

Hoc eodem anno, eodemq; die (inquit Socrates[c]) quo Ruffinus interfectus eſt, Marcianus Nouatianorum Epiſcopus exceſſit è vita: in cuius Epiſcopatum Siſinnius, de quo ſuprà feciC mus mentionem, ſucceſſit.] hæc ipſe.

[c] *Socrat. lib. 6 cap. 1.*

Quod autem ad res ſpectat Occidentales, Honorius Imp.[d] lege ſancita confirmat priuilegia omnia à prædeceſſoribus Impp. Catholicæ Eccleſiæ collata, ad Hierium ita reſcribens:

Quæcumque à parentibus noſtris diuerſis ſunt ſtatuta temporibus, manere inuiolata atque incorrupta circa ſacroſanctas Eccleſias præcipimus. Nihil igitur à priuilegiis immutetur, omnibuſq; qui Eccleſiis ſeruiunt tuitio deferatur: quia temporibus noſtris addi potiùs reuerentiæ cupimus, quàm ex his quæ olim præſtita ſunt, immutari. Dat. x. Kal. Apriles, Mediolani Olybrio & Probino Coſſ.] His quidem pietatis officiis Honorius Auguſtus primordia ſui Imperii conſecrans, eiuſmodi iecit futuri regiminis fundamẽta; nec quidem fruſtra: nam ipſe licet imbellis, haud tamen à tyrannis barbariſve comprimi valuit. Quòd ſi cladem immenſam ſub eo Romanum eſt paſſum Imperium, adſcribenda eſt illa potius Gentilibus ſuD perſtitioſum cultum inſtaurare conantibus, vt ſuo loco hæc dicenda pluribus declarabunt.

[d] *l. 29. de Epiſcop. & cler. Cod. Theod.*

HONORIVS IMP. FAVET REBVS ECCLESIASTICIS.

Hoc item anno, iiſdem nempe Conſulibus Olybrio atque Probino, Auguſtinus (inquit Proſper in Chronico) beati Ambroſij diſcipulus, multa facundia doctrinaq; excellens, Hippone Regio Africæ Epiſcopus ordinatur] cùm ageret annum ſuæ ætatis quadrageſimumprimum, vt ex ſupputatione ſuperiùs inita annorum eius certa ratione colligitur. Quòd autem adhuc viuente Valerio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, ipſe Auguſtinus idem munus Epiſcopale ſuſceperit, Poſſidius eiuſmodi cauſam affert, dum rem geſtam ita deſcribit[e]: Ille verò beatus ſenex Valerius ceteris ex hoc amplius exultans *(videlicet de eminenti Auguſtini doctrina)* & Deo gratias agens de conceſſo ſibi ſpeciali beneficio: metuere cœpit, vt eſt humanus animus, ne ab aliqua Eccleſia ſacerdos probatus ad Epiſcopatum quæreretur, & ſibi auferretur. Nam & id proueniſſet, niſi hoc idem Epiſcopus cognito, ad locum ſecretum E eum tranſire curaſſet, occultatumque à quærentibus minimè inueniri feciſſet.] hæc Poſſidius. Sed de ſolicita cura populi Hipponenſis, ne ſibi Auguſtinus raperetur, habes ab ipſomet Auguſtino ſcribente ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem declaratum his verbis, cùm ſe excuſat quòd non liceat venire Carthaginem[f]: Abſentiam enim meam, inquit, tantùm longè Hipponenſes vehementer nimiſque formidant, neque vllo modo mihi ſic volunt credere, vt ego vobis.] hæc ipſe. Si enim ad Primatem totius Africæ Carthaginẽſem Epiſcopum diu cupitus proficiſci non ſineretur; quanto cuſtodiretur ſtudio, intelligere ſatis potes. Nam ſubdit Poſſidius: Vnde ampliùs formidans idem venerabilis ſenex, & ſciens ſe corpore & ætate infirmiſſimum, egit ſecretis litteris apud Primatem Epiſcopũ ſedis Carthaginenſis, allegans imbecillitatem corporis ſui, ætatiſque grauitatem, & obſecrans, vt Hipponenſi Eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus, qui ſuæ cathedræ non iam ſuccederet, ſed conſacerdos accederet Auguſtinus. Quæ igitur beatus Valerius optauit & rogauit ſata-

S. AVGVSTINVS CREATVR HIPPONENSIS EPISCOPVS.

[e] *Poſſid. in vita S. Auguſt. cap. 8.*

[f] *Aug. ad Aurel. epiſt. 64.*

gens reſcripto impetrauit. Poſtquam petitionem, ad viſitandum adueniente ad Eccleſiam A
Hipponenſem tunc Primate Numidiæ Megalio Calamenſi Epiſcopo, Valerius Antiſtes Epiſcopis qui fortè tunc aderant,& vniuerſæ plebi inopinatam cunctis ſuam inſinuat tunc voluntatem: omnibuſque audientibus,& gratulantibus, atque id fieri perficique ingenti deſiderio clamantibus, Epiſcopatum ſuſcipere contra morem Eccleſiæ, ſuo viuente Epiſcopo, preſbyter Auguſtinus recuſabat. Dumque illi fieri ſolere, ab omnibus ſuaderetur,atque id ignaro tranſmarinis & Africanis Eccleſię exemplis probaretur,compulſus atque coactus ſuccubuit, & Epiſcopatus curam & maioris loci ordinationem ſuſcepit.]

AVGVSTINVS A QVO ORDINATVS EPISCOPVS.
[a] Aug in Breuicul. collat. diei tertiæ c. 7

Requiſitus autem aliquando à Donatiſtis Auguſtinus, à quonam fuiſſet ordinatus; gloriatus eſt, ſe à Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo Primate Numidiæ ordinatum fuiſſe: id enim ipſe teſtatur[a] in Breuiculo collationis decimæ tertiæ. Subdit autem Poſſidius: Quod in ſe ipſo poſteà fieri non debuiſſe, vt viuo Epiſcopo ſuo ordinaretur,& dixit & ſcripſit,propter Con- B
cilij vniuerſalis, *nempe Nicæni*, vetitum, quod iam ordinatus didicit: nec quod ſibi factum eſſe doluit,aliis fieri voluit.] hæc Poſſidius. Quæ autem ipſe de his citat eiuſdem Auguſtini factum deteſtantia dicta,extant ipſa in Actis publicis deſignati Heraclij preſbyteri ſui futuri ſucceſſoris, his nempe verbis: Adhuc, inquit,in corpore poſito beatæ memoriæ patre & Epiſcopo meo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum eſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat. Quod ergo reprehenſum eſt in me,nolo reprehendi in filio meo.] At verò quem citat Nicænum canonem,ille fuiſſe creditur, in cuius fine,cùm actum eſt in eo de Nouatianis ad Eccleſiam redeuntibus,hæc verba legũtur: Ne in vna ciuitate duo Epiſcopi eſſe probentur.] ſic ibi octauo canone: quamuis alij velint ſpecialem ea de re conſtitutionem eſſe editam, quæ non extet.

[b] Poſſid. in Vita S. Auguſt. cap. 8.
CANONVM SCIENTIAM IN ORDINANDO REQVIRI.
[c] Concil. Carthag. 3. c. 3.

Quod verò de S. Auguſtino Poſſidius[b] agens,de eius ordinatione hæc ad finem apponit: C
Vnde etiam ſategit, vt Conciliis conſtitueretur Epiſcoporum, ab ordinatoribus deberi ordinandis vel ordinatis omnium ſtatuta ſacerdotum in notitiam eſſe deferenda.] conſtat planè de his actum poſt ſequentem annum in Concilio Carthaginenſi celebrato Cæſareo & Attico Conſulibus; in quo hæc tertio canone ex ſuggeſtione S. Auguſtini (vt Poſſidius monet) decreta eſſe leguntur[c]: Item placuit, vt ordinandis Epiſcopis vel clericis priùs ab ordinatoribus ſuis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur: ne ſe quid contra ſtatuta Concilij feciſſe pœniteat.] hæc ibi: ſicque ſolicitè cauendum putauit ab aliis, quod ipſe neſcius deliquiſſet. Solemnis autem remanſit Hipponenſibus more maiorum dies illa,qua talem tantumque ordinatum meruerunt Epiſcopum obtinere; anniuerſariaque celebritate eamdem colere curauerunt; qua ipſe Auguſtinus de eadem ſua ordinatione homilias habere ſolebat ad populum: extant adhuc ex ipſis duæ eodem argumento conſcriptæ[d]. D

[d] Aug hom. 24. & 25.
[e] Au epiſt. 34
AVGVSTINVS DE SVA ORDINATIONE SCRIBIT AD PAVLINVM.

Idem inſuper Auguſtinus litteris ſcriptis ad Paulinum[e] & Theraſiam,qui in agro Nolano vitam monaſticam excolentes, iam (vt dictum eſt) annum exegiſſent, de ſua ordinatione obiter tunc facta hæc ait: Qua Eccleſiæ cura tenear,ex hoc veſtra charitas oportet attendat, quòd beatiſſimus pater Valerius (qui vos nobiſcum quantum ſalutet,quantum ſitiat,audietis ex fratribus) nec preſbyterum me eſſe ſuum paſſus eſt, niſi maiorem mihi coepiſcopatus ſarcinam imponeret. Quod quidem,quia tanta eius charitate, tantoque populi ſtudio Dominum id velle credidi,nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus mihi omnis excuſatio claudebatur, vehementer timui excuſare.] Ita ipſe, & quidem hoc anno mox poſt ſuam ordinationem: nam aliam ad eoſdem epiſtolam,haud pridem ab ipſo datam, cùm adhuc preſbyter eſſet, ſcriptam fuiſſe liquet.

ORDINATIONIS S. AVGVSTINI PRAECONIVM EX PAVLINO.
[f] Apud Aug. epiſt. 36.

Porrò ipſe Paulinus, his acceptis de Auguſtini ordinatione litteris, miro exultans gaudio E
(quantus enim ille eſſet, ex eius ſcriptis aduerſus Manichæos ab Alypio miſſis ſatis nouerat) die ſequenti poſt acceptas dictas Auguſtini litteras, ad Romanianum ſcribens[f], hæc habet: Non autem tantùm hoc ſcribimus, gratulandum quòd Epiſcopatum Auguſtinus acceperit; ſed quòd hanc Dei curam meruerint Africanæ Eccleſiæ, vt verba cæleſtia Auguſtini ore perciperent, qui ad maiorem Dominici muneris gratiam nouo more prouectus, ita conſecratus eſt, non vt ſuccederet in cathedra Epiſcopo, ſed accederet: nam incolumi Valerio Hipponenſis Eccleſiæ Epiſcopo, coepiſcopus Auguſtinus eſt: Et ille beatus ſenex, cui puriſſimam mentem nulla vnquam liuentis inuidiæ maculas ſuffudit, dignos ſui cordis pace nunc ab Altiſſimo fructus capit, vt quem ſucceſſorem ſacerdotij ſui ſuppliciter optabat, hunc mereretur tenere collegam. Credi ne hoc potuit,antequam fieret? Sed in hoc quoque Omnipotentis opere dici Euangelicum illud poteſt[g]: Hominibus hæc ardua,

[g] Luc. 18.

apud

A apud Deum autem omnia poſſibilia. Exultemus itaque & lætemur in eo,qui facit mirabilia ſolus,& qui facit vnanimes habitare in domo: quoniam ipſe reſpexit humilitatem noſtram, & viſitauit in bono plebem ſuam: Qui erexit cornu in domo Dauid pueri ſui,& nunc exaltauit cornu Eccleſiæ ſuæ in electis ſuis,vt cornua peccatorum (ſicut per Prophetam ſpõdet) hoc eſt,Donatiſtarum, Manichæorumque confringat. Vtinam hæc nunc Domini tuba, quæ per Auguſtinum intonat, filij noſtri Licentij pulſet auditus, &c.]

[a] Apud Aug. epiſt. 31.
CONSVETVDO LITTERARVM INTER AVGVSTINVM ET PAVLINVM.

Verùm eiuſmodi litterarum conſuetudo,quæ inter ſanctos Dei viros Paulinum & Auguſtinum interceſſit,hoc ipſo anno cœpta eſt,cùm prioribus[a] Paulinus litteris Auguſtinum ſalutat adhuc preſbyterum, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos ſcriptos dono Alipij Epiſcopi Tagaſtenſis: ex quibus quidem quantus Auguſtinus eſſet,leonem (vt ait) ex vnguibus intellexit. vnde in ea litteris illis præconia mox erupit: O verè ſal terræ, quo præ-
B cordia noſtra,ne poſſint ſæculi vaneſcere errore, condiuntur. O lucerna dignè ſuper cãdelabrum Eccleſiæ poſita,quæ latè Catholicis vrbibus de ſeptiformi lychno paſtum oleo lætitiæ lumen effundens, denſas licet hæreticorum caligines diſcutis,& lucem veritatis è confuſione tenebrarum ſplendore clarifici ſermonis enubilas.] Scripſit hæc Paulinus ad Auguſtini litteras (vt profitetur) annum iam habens in conuerſione monaſtica, abdicato iam ſæculo. Adiecit prioribus his eodem hoc anno Paulinus[b] ad eumdem Auguſtinum poſteriores litteras, cùm nondum ſciret an priores accepiſſet, quas dedit perneceſſariis ipſius Romano & Agili in Africam nauigantibus: cùm interea nondum his acceptis, prioribus autem redditis, Auguſtinus ad Paulinum iam litteras officioſiſſimas reſcripſiſſet adhuc preſbyter[c]. Sed inter hæc priorum litterarum commercia creatus (vt dictum eſt) Epiſcopus Hipponenſis, de ſua ipſius tunc facta ordinatione,poſterioribus litteris poſteriores reddens,ea quę diximus ſigni-
C ficauit; miſitque ad eum tres à ſe editos libros de Libero arbitrio; expoſcens viciſſim ab eo libros à S. Ambroſio aduerſus Academicos ſcriptos; exigens pariter, vt quem ſcriberet aduerſus Paganos,commentarium ad ſe mitteret.

[b] Pau. apud Aug. epiſt. 33
[c] Au. epiſt. 32

ALYPIVS CONCILIATOR AMICITIAE INTER AVGVSTINVM ET PAVLINVM.
[d] Apud Aug. epiſt. 32.
[e] Aug. epiſt. 32.

Vt autem adeò arcto amicitiæ vinculo Paulinus & Auguſtinus mutuò necterentur,ſequeſter in primis Alypius Tagaſtenſis Epiſcopus interceſſit, vt litteræ amborum ſignificant. Sed & laudauit mirificè quidem ob egregiæ vitæ ſanctitatem Paulinus Alypium; vſque adeò,vt vitæ ipſius hiſtoriam ab eo ad ſe ſcribi rogarit[d]. Cùm ille Chriſtianæ modeſtiæ conſulens,totum illud refudit negotium Auguſtino: qui id ſe præſtiturum prioribus ſuis ad Paulinũ[e] redditis litteris pollicitus eſt: quod & à Paulino exactum, & ab Auguſtino (vt erat pollicitus) perſolutum non dubitamus. Sed exciderunt hæ litteræ, ſicut & aliæ plurimæ vltro citroque datæ quoad ſuperſtites extiterunt: cuius adeò longioris temporis ſpatij nonniſi duę ab alter-
D utris datę hoc anno litteræ extant,& commentarius ille ad eumdem Paulinum ab ipſo Auguſtino de Cura agenda pro mortuis ſcripto. Verùm hoc exemplo & de Paulino in eam adducor ſententiam,vt opiner,ipſo rogante & ſolicitiùs expoſcente, ſcriptos ab ipſo Auguſtino iam facto Epiſcopo libros Confeſſionum: licet id ipſe reticuerit Auguſtinus,ne non tam diuinorum donorum à ſe perceptorum prædicator, quàm ſui ipſius videri potuiſſet eſſe laudator: cùm magna animi ſummiſſione illud,confitendo peccata ſua,Dei verò munera accepta recenſendo,arripuerit dicendi genus. Vt autem id Paulinum ab Auguſtino exegiſſe opiner,illud magnopere perſuadet,quòd qui Alypij res geſtas adeò exoptauit & expetiit ſcripta hiſtoria memoriæ commẽdari; idem ipſe Auguſtino ſemel atque iterum deguſtato,eidemque penitus addictus exquiſiſſe videtur auidiùs, & exegiſſe importuniùs, vitæ ipſius Auguſtini ab ipſo commentarium ſcribi: quod ea modeſtia atque cautela prudenter ipſe quidem
E exhibuit,dum ſua recenſendo & deflendo peccata, vitam ſuam à tenera ætate contexuit.

EVSEBII CHRONICON EXPETITVM.
[f] Paulin. ep. 8.

Sed ad Alypium redeamus. Magna quidem illud me admiratione afficit,deſideratũ fuiſſe in Africa hactenus,quod ipſe Alypius expetiit à Paulino,Euſebij Chronicon; quo vno in Eccleſia Dei vſque ad tempora Conſtantini res geſtæ ab origine mundi diſpoſitæ haberentur. Sed & magis miror, quòd Paulino haud adeò exploratus liber ille fuiſſet, cuius nec nomen auctoris perſpectum haberet,dum nominat illum Euſebium Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopum,loco Cæſarienſis: nam illius,qui eius nominis primò præfuit Nicomediæ, inde verò Conſtantinopoli, impietate notiſſimi, nulla vnquam fuit eius argumenti aliqua poſt obitum lucubratio,ſed tantùm (quod omnes norunt) Euſebij Cæſarienſis. Quamobrem ipſi quidem de his obiter inter ſcribendum agenti,lapſum memorię potiùs,quàm rei adeò apertè inſcitiam adſcribendã,æquiùs eſſe ducimus: cùm alioquin in Eccleſiaſticis hiſtoriis ſe minimè verſatum eſſe,ad Seuerum ſcribens[f] ipſe Paulinus ingenuè profiteatur his verbis:

A

Præterea autem iuſſiſti, nimiùm opulenter tibi de paupere tuo blandiens, vt quæ te de Annalibus non vnius gentis, ſed generis humani fugerent, ego videlicet quaſi peritior edocerem. Sed ſibi imputet famem, qui pauperis amici fores pulſat, & promptuarium inane ſcrutatur. Numquam enim in hæc inueſtiganda & colligenda mihi commodum ſtudium fuit. Nam etiam in tempore veteri, quo videbar legere nec legenda, ab hiſtoricis ſcriptoribus peregrinatus ſum.] Significat his ſanè verbis Paulinus, ſe haud ad peregrinas res geſtas perueſtigandas aliquam adhibuiſſe diligentiam, Romanarum rerum hiſtoriæ tantùm intentum. Etenim tradit Auſonius, ab ipſo Paulino Suetonium in compendium redactum, atque diſerto carmine decantatum: quod opus mirificè quidem laudat, cùm ait[a]: His longè iucundiſſimum poëma ſubdideras, quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in epitomen coëgiſti tanta elegantia, ſolus vt mihi videare aſſecutus, quod contra rerum naturam eſt, breuitas vt obſcura non eſſet.] hæc ipſe.

[a] *Auſon. epiſt. 19.*

B

Ceterùm vt Seuero ſatisfaceret, quodnam conſilium inierit, ipſe mox ſubdit[b]: Attamen nunc operis tui curam gerens, quo te pro vtilitate fidei noſtræ inſpiciendis & conferendis præteritorum temporum rationibus occupatum indicaſti: quod de meo non habui, de fratris vnanimi opulentiore theſauro petiui, & ipſam adnotationem, quam commonitorij vice miſeras, litteris meis inditam direxi ad Ruffinum presbyterum S. Melaniç ſpiritali via comitem, verè ſanctum, & piè doctum, & ob hoc mihi intima affectione coniunctum.] Agebat autem adhuc Hieroſolymis cum Melania Ruffinus, Paulino quidem tantummodo fama notus, haud tamen in omnibus ſatis perſpectus: nondum enim ipſe Ruffinus, niſi poſtquam inde remeans, Romam Periarchon intulit Origenis, quos foueret errores detectus eſt. ſed de his agendum ſuo tempore. Subdit autem, de eo quod requirebatur, iſta Paulinus: Si ille has, quæ merito te permouent de annorum ſiue regnorum non congruente calculo hiantis hiſtoriæ, cauſas non ediderit, qui & ſcholaſticis & ſalutaribus litteris Græcè iuxta ac Latinè diues eſt: vereor ne apud alium in his regionibus fruſtra requiramus. Quòd ſi præſumptioni de ſe meæ ſatisfecerit; prima occaſione, ſi Dominus fauerit, tranſmittam vnanimitati tuæ, vtcumque mihi ſuper hac ratione reſcripſerit.] hæc Paulinus.

[b] *Paulin. ead. epiſt. 9.*

RVFFINI AQVIL. STVDIVM REQVISITVM IN HISTORIA CONSCRIBENDA

C

At num præſtitit diligens opus, quod Paulinus petiit, & Seuerus expetiit à Paulino, Ruffinus? minimè gentium, mea quidem ſententia: nam in Euſebij hiſtoria, cùm eam Latinitate donauit (vt recentior bene oculatus interpres inſpexit) multa quidem prætermiſit, deque ſuo nonnulla miſcuit, atque complura quaſi non rectè collocata mutauit; vt eamdem reddiderit propemodum alteram: duobus verò libris quod addidit, quibus res geſtas à tempore Nicæni Concilij vſque ad obitum Theodoſij proſecutus eſt, quàm ieiunè & haud in omnibus tuta fide cuncta percurrerit, quæ recenſita ſunt ſuperiùs facilè monſtrant.

RVFFINI HISTORIA.

D

Sed S. Hieronymus perutile opus exhibuit, cùm per ſingulos annos res diuerſorum Regum pro tẽporis ratione collectas ab Euſebio in Latinum vertit, atque à tempore Conſtantini vſque ad ſextum Conſulatum[c] (vt ipſe teſtatur) Valentis & Valentiniani Iunioris ſecundum eodem ordine reliqua proſecutus eſt: res geſtas verò Gratiani atque Theodoſij latiori ſe hiſtoriæ ſtylo reſeruaſſe teſtatur: Nõ (inquit) quòd de viuentibus timuerim liberè ac verè ſcribere: Timor enim Dei timorem hominum expellit. Sed quoniam debacchantibus adhuc in terra noſtra barbaris, incerta ſunt omnia.] verùm haud ea proſecutus videtur.

HIERONYMI CHRONICON.

[c] *Hieron in præfat. ad Euſebij Chron.*

Perfecit tamen nihilominus ipſe Seuerus duos ſacræ hiſtoriæ libros, ab origine mundi exordiens, ad ſua vſque tempora eos producens. Scripſit ille quidem eo anno quo geſſerunt Conſulatum Stilico & Aurelianus, nimirum Domini quadringenteſimo, vt ex eius ſcriptis colligitur, dum à Conſulatu Arbetionis & Lolliani numerauit annos quadragintaquinque:

HISTORICI HVIVS TEMPORIS QVI ET QVALES

E

cùm conſtet hos creatos Conſules eſſe anno Domini treceunteſimo quinquageſimoquinto. Sed & diximus Dexterum Præfectum Prætorij, tempore Theodoſij, eiuſdem quoque argumenti lucubrationem elaboraſſe. Externorum autem, nempe Gentilium, Aurelius Victor de Vita & moribus Romanorum hiſtoriam edidit, incipiens ab Octauiano Auguſto vſque ad Theodoſij Imp. obitum, ad quem viuẽtem opus inſcripſit, à quo & decoratus eſt Vrbana Præfectura, necnon Comitatu ſacrarum largitionum. Paulò autem ante ipſum Eutropius ad Valentem Imperatorem ſcripſerat breue compendium Romanorum hiſtoriæ. Secutus eſt hos Zoſimus ſub Honorio, ſed minori fide, maiori verò impietate. Rurſum ex noſtris Paulus Oroſius id ipſum præſtitit ſub eodem Imperatore: verùm de eo inferiùs.

At licet tot hiſtoricis hæc ætas abundaſſe videatur; tamen adhuc inops harum facultatum remanſit & in nonnullis obſcura; quod ex his alij res multas breuitate nimia contraxerint, alij

A

alij intactas penitus reliquerint; deſideretur autem in aliis ordo, in aliis verò temporum exactior indagatio; periclitenturque alij veritate, ac pariter pietate; affectuque priuato ducti, pro arbitrio mendacia veris attexuerint. Porrò hos omnes audire, & in medio ſedere arbitrum, & æqua lance cuncta probare, diſquirere ſingula & iudicare, prætermiſſaque indagare, abſtruſa abditaque refodere, itemque cuncta in veritatis cõflatorio examinare atque purgare, aurumque è terra ſeligere, haud leue negotium, tenuiſque laboris eſt opus. Hinc videas vertices oratorum hoc genus ſcribendi attingere hæſitaſſe: Tullium[a] interea ſe excuſare, quòd iſtæc digno ſtylo proſequi, hominis in primis ſit ſoluti omni negotio: & cùm tandem iſtud ſcribendi genus attigit, citra omnium expectationem opus edidit, publica contentione deriſum, nec dignum habitum quod poſteris traderetur, ſed perpetuo ſilentio obruendum[b]. Et Plinius, cui (vt ipſe[c] teſtatur) fuit cum Cicerone æmulatio, negauit Capitoni ſuo id expo-

[a] *Cicero de legib. lib. 1.*

[b] *Dio hiſt. Rom. lib. 46.*

[c] *Plin. lib. 1. epiſt. 5.*

B

ſcenti, ſe ſcripturum hiſtorias, dum ageret oratorem; quod opus præ ſui magnitudine totum requireret hominem, & planè diuerſa eſſet vtriuſque ratio ſcriptionis. Sed quorſum nos occaſio Euſebij Chronici ab Alypio expetiti & à Paulino perquiſiti pertraxit? Attamen aliquantiſper licet vagata, haud tamen ad extranea deflexit oratio, cum huius ætatis hiſtoricos numerauit, & ſcabra, per quæ aſſiduè ipſa duceretur, ſemel oſtendit. Sed iam ad ipſum, à quo deflexit, Paulinum, quæ de eo anni huius ſunt reliqua, breuiter proſecutura dictio reuocetur.

Quod autem Paulini nomen claritudine generis & ampliſſimorum magiſtratuum functione vbique notum atque conſpicuum, abdicatione rerum temporalium longè clarius atque celebrius eſſet vbique redditum; non Alypij tantùm & Auguſtini, ſed & aliorum in Africa Catholicæ Eccleſiæ Epiſcoporum permouit animos, & excitauit affectus: adeò

LEGATIO AB AFRICANIS EPISCOPIS AD PAVLINVM.

C

vt iidem ipſum litteris, legatione ad eum miſſa, ſalutauerint; quarum ipſe meminit ſcribens ad Romanianum his verbis[d]: Optatiſſime (inquit) ſanctorum & cariſſimorum virorum inde epiſtolas receperamus, id eſt, Aurelij, Alypij, Auguſtini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Epiſcoporum.] erat Seuerus iſte Eccleſiæ Mileuitanæ in Numidia Præſul, vt ipſe Auguſtinus[e] affirmat: Profuturus autem Calamenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ad quem extat Auguſtini epiſtola centeſima nonageſima. Porrò de eiuſmodi legatione Afrorum idem Paulinus meminit ad Seuerum ſcribens, cùm ait[f]: Afri quoque ad nos Epiſcopi reuiſendos prima æſtate miſerunt.]

[d] *Apud Aug. epiſt. 36.*

[e] *Au. epiſt. 34*

[f] *Paulin. ep. 1.*

Quanto nam autem tenerentur illi videndi eumdem deſiderio, ipſe ſanctus Auguſtinus[g] ad eum ſcribens, & inuitans in Africam, declarat his verbis: Quare non impudenter ego rogo vos, & poſtulo, & flagito, vt in Africam, maiore talium hominum ſiti quàm ſiccitatis

[g] *Au. epiſt. 34*

AFRICANI CVPIDI VIDENDI PAVLINVM.

D

mobilitate laborantem, venire dignemini. Scit Deus, quia non ſolùm propter deſiderium meum, neque ſolùm propter eos, qui vel per nos veſtrum propoſitum, vel vndecumque fama prædicante didicerunt: ſed etiam propter ceteros, qui partim non audiunt, partim audita non credunt, tamen poſſunt comperta diligere: vos iſtis terris etiam corporaliter adeſſe cupimus. Quamuis enim ſedulò atque miſericorditer id agitis, tamen etiam coram hominibus regionum noſtrarum luceant opera veſtra, vt videant bona facta veſtra, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.] hæc & alia plura id genus Auguſtinus ad Paulinum, percupidus vt tali tantaque accenſa in Eccleſia Catholica face illuminaretur Eccleſia Africana; quòd adeò magna eſſe viderentur quæ de ipſius ſupereminenti Chriſtiana philoſophia diuulgata eſſent, vt quod auditus humanus vix caperet, ipſe eius aſpectus oculis certiori fide repræſentaret.

E

Hac eadem Afrorum Epiſcoporum legatione ſanctus Auguſtinus[h] dedit litteras ad Licentium Alypij Epiſcopi fratrem Romæ agentem, iuuenem ab ipſo olim Mediolani philoſophicis diſciplinis aliiſque ſcientiis apprimè imbutum: quem detentum Vrbis illecebris, Paulini exemplo admonet, vt nuncium remittat ſæculo, atque ad excultioris vitæ ſe conferat inſtitutum. & inter alia: Vade (inquit) in Campaniam, diſce Paulinum egregium & ſanctum Dei ſeruum, quàm grandem faſtum huius ſæculi tanto generoſiore quanto humiliore ceruice incunctanter excuſſerit, vt eam ſubderet Chriſti iugo, ſicut ſubdidit, & nunc illo moderatore itineris ſui quietus & modeſtus exultat. Vade, diſce, &c.] Vides ex his Paulinum (quod diximus) iam relicta Vrbe incolere cœpiſſe agrum Campanum prope Nolam. Sed & ipſe Paulinus[i], quem ſciret Licentium poëticis facultatibus egregiè excultum, verſibus ad eum proſaque mixtam ſcripſit epiſtolam, qua ad mundi contemptum vehementer eum cohortatus eſt: eſcam illam nimirum apponens hamo, qua ſciebat iuuenem

[h] *Au. epiſt. 39*

AVGVSTINVS SOLICITVS DE SALVTE LICENTII.

[i] *Paulin. epi. 36. apud Auguſt.*

uenem illum magnopere delectari, poëticis nimirum numeris concinnatam, atque poten- A
tem ad perſuadendum metricam texens orationem.

Exhibuerat Licentius iſte, Mediolani cùm eſſet, tale tantumque vitæ bene compoſitæ ſpecimen, vt eum patri ipſius Romaniano Auguſtinus in libro contra Academicos elaborato propoſuerit imitandum. Nam ipſe ibi[a]: In hac, inquit, mecum ſtudioſiſſimè viuit noſter Licentius, ad eam totus à iuuenilibus illecebris voluptatibuſque conuerſus eſt: ita vt eum non temerè patri audeam imitandum proponere.] hæc ipſe, cùm Romanianum parentem eius, ſcribens cõtra Academicos librum, ad veram capeſſendam philoſophiam hortatur: ex quo quidem commentario, qualis quantuſque fuerit Licentius ipſe, poteris facilè intelligere, necnon ex libris ab eodem Auguſtino de Ordine ſcriptis, & de Vita beata. Accidit autem poſtea vice verſa, vt qui Romanianum parentem, quem multa negotia Mediolanum[b] abduxerant, filij exemplo ſtuduit ad veram philoſophiam perducere; modò ipſe B
Auguſtinus Licentium ipſum Romę cum patre agentem, mundique honoribus inhiantem, per Paulinum[c]; & Paulinus[d] per eumdem Romanianum, ad eum ſcribens, ad meliorem frugem reſtituere conarentur.

ROMANIANVS LICENTII PATER.

[a] Aug. contra Academ. li. 1 cap. 1.

[b] Au. Confeſ. lib. 7 c. 14.

[c] Au. epiſt. 32

[d] Apud Aug. epiſt 36.

Laborauit in hoc magnopere Auguſtinus: tum quòd eumdem Licentium liberalibus ſcientiis olim excolens, æquè eruditum atque probum adoleſcẽtem reddiderat: tum etiam quòd Romaniano eius parenti plurimum ſe debere ſentiret. Quantum verò idem nobiliſſimus Tagaſtenſis conciuis, homo prædiues, de ipſo Auguſtino benemeritus fuerit, cui eam ob cauſam non ipſum tantùm, ſed vniuerſam Catholicam Eccleſiã magnopere deuinctam eſſe, neceſſe ſit profiteri: ex ipſomet Auguſtino intelliges, cùm hæc ait, aduerſus Academicos diſputans[e]: Ergo ne tibi gratiam non repenſabo? An fortaſſe paululum debeo? Tu me adoleſcentulum pauperem ad peregrina ſtudia pergentem, & domo, & ſumptu, & C
(quod plus eſt) animo excepiſti. Tu patre orbatum, amicitia conſolatus es, hortatione animaſti, ope adiuuiſti. Tu in noſtro ipſo municipio fauore, familiaritate, communicatione domus tuæ penè tecum clarum primatemque me feciſti. Tu Carthaginem illuſtrioris profeſſionis gratia remeantem, cùm tibi ſoli & meorum nulli conſilium meum ſpemque aperuiſſem, quamuis aliquantum illo tibi inſito, quià ibi iam docebam, patriæ amore cunctatus es: tamen vbi euincere adoleſcentis cupiditatem ad ea quæ videbantur meliora tendentis nequiſti, ex dehortatore in adiutorem mira beneuolentiæ moderatione conuerſus es. Tu neceſſariis omnibus iter adminiculaſti meum. Tu ibidem rurſus, qui cunabula & quaſi nidum ſtudiorum meorum foueras, iam volare audentis ſuſtentaſti rudimenta. Tu etiam, cùm te abſente atque ignorante nauigaſſem nihil ſuccenſens, quòd non tecum communicaſſem vt ſolerem, atque aliud quiduis quàm contumaciam ſuſpicans, manſiſti inconcuſ- D
ſus in amicitia: nec plus ante oculos tuos liberi deſerti à magiſtro, quàm noſtræ mentis penetralia puritaſque verſata eſt. Poſtremò quicquid de otio meo modò gaudeo, quòd à ſuperfluarum cupiditatum vinculis euolaui, quòd depoſitis oneribus mortuarum curarum reſpiro, reſipiſco, redeo ad me, quòd quæro intentiſſimus veritatem, quam inuenire iam ingredior, quam me ad ipſum ſummum bonum prouecturam eſſe confido, tu animaſti, tu impuliſti, tu feciſti.] hæc ad Romanianum Auguſtinus, rependens vicem in ſalute Licentij eius filij: nam inferius[f] de eodem: Reddam tibi gratiam: filius tuus cœpit iam philoſophari, &c.] Sed & vberiorem rependiſſe conſtat gratiam Auguſtinum Romaniano, cùm rogatus[g] olim ab eo, quid de vera religione ſentiret, veram planè eſſe docuit Chriſtianam, eodemque argumento librum ad ipſum conſcripſit, ex quo ipſe veræ pietatis didicit ſtabilis eſſe cultor, qui hactenus in diuerſa ambiguus fluctuaſſet. Voluimus hîc eiuſmodi vtriuſque E
in ſe inuicem collata officia & beneficia in Annalibus relinquere conſignata, quòd Dei Eccleſia ex iiſdem vtrique plurimum debeat: Romaniano, qui talem tantumque doctorem ſua ope præſtitit Auguſtinum: ipſi verò quantum Catholici omnes debeant Auguſtino, vna eſt omnium vno ore confeſſio.

[e] Aug. contra Acad. lib. 2. cap. 2.

ROMANIANVS AVGVSTINO OMNIA SVPPEDITAVIT.

[f] Aug. contra Acad. li. 2. c. 3

[g] Aug. de vera religione. c. 7.

Quod rurſus ad Licentium ſpectat, quem diximus fuiſſe eiuſdem filium Romaniani: eumdem quoque Alypium Tagaſtenſem habuiſſe fratrem, Paulinus verſibus illis ad eum ſcriptis teſtari videtur, quibus ait[h]:

Frater Alypius eſt, Auguſtinúſque magiſter:
Sanguinis hic conſors, hic ſator ingenij.
Tanto fratre vales, & præceptore, Licenti:
Et dubitas pennis talibus aſtra ſequi?] &c.

[h] Apud Aug. epiſt. 36.

At

A At non ſic inter ſe fratres fuiſſe intelligas, vt germani eodem patre geniti fuerint; ſed patrueles: ſiquidem (vt ipſe auctor eſt Auguſtinus[a]) ſimultas quædam inter patrem Alypij & ipſum Auguſtinum diutiùs interceſſit; inter patrem verò Licentij, ipſum nimirum Romanianum, & Auguſtinum, magna ſemper (vt nuper vidimus) viguit neceſſitudo atque concordia. At de legatione Africanorum Epiſcoporum ad S. Paulinum hactenus.

[a] Aug. Confeſſ. lib. 6. c. 7.

Porrò ex eiuſdem Paulini redditis ad Alypium litteris, illud quoque memoria dignum compertum habetur: monachiſmum in Africa, quem ex Italia Auguſtinus patrium ſolum repetens ante ſex annos illuc primus inuexerat, iam longè lateque fœcunda fuiſſe propagatione diffuſum. Nam in fine eius epiſtolæ hæc verba leguntur[b]: Benedictos ſanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres (ſi dignatur) noſtros tam in eccleſiis, quàm in monaſteriis Carthagini, Tagaſte, Hippone Regio, & totis parochiis tuis, atque omnibus
B cognitis tibi per Africam locis Domino catholicè ſeruientes, multo affectu & obſequio ſalutari rogamus.] hæc ipſe. Sed & Poſſidius, quàm per totam Africam propagati fuerint clerici, Epiſcopi, & monaſteria ex primo illo ab Auguſtino erecto monaſterio, docet his verbis[c]: Proficientes verò doctrina diuina ſub ſancto & cum ſancto Auguſtino in monaſterio Deo ſeruientes, Eccleſiæ Hipponenſis clerici ordinari cœperunt: ac deinde innoteſcente ac clareſcente de die in diem Eccleſiæ Catholicæ prædicationis veritate, ſanctorumque ſeruorum Dei propoſito, continentia, & paupertate profunda, ex monaſterio, quod per illum memorabilem virum & eſſe & creſcere cœperat, magno deſiderio poſcere atque accipere Epiſcopos & clericos pax Eccleſiæ atque vnitas & cœpit primò, & poſtea conſecuta eſt. Nam fermè decem, quos ipſe noui, ſanctos ac venerabiles viros continentes & doctiſſimos beatus Auguſtinus diuerſis Eccleſiis, nonnullis quoque eminentioribus ro-
C gatus dedit. Similiterque & ipſi ex illorum ſanctorum propoſito venientes, Domini Eccleſiis propagatis, & monaſteria inſtituerunt, & ſtudio creſcente ædificationis verbi Dei, ceteris Eccleſiis promotos fratres ad ſuſcipiendum ſacerdotium præſtiterunt.] hæc Poſſidius: vt planè videas ex vno Auguſtini monaſterio vniuerſam Catholicam Eccleſiam Africanam ſanctis ſacerdotibus & monaſteriis (ex aliis, aliis deriuantibus) breui tempore fuiſſe repletam, Donatiſtis propterea inuidentibus, & nomen monachi[d] execrantibus. Sed de his alibi.

MONACHISMVS IN AFRICA PROPAGATVS.

[b] Apud Aug. epiſt. 35.

[c] Poſſid. in Vit. Aug. cap. 21.

[d] Aug. in Ioã. tract. 97.

At denique vt ad eumdem Paulinum, ad quem legationem ab Africanis Epiſcopis miſſam hoc anno diximus, redeamus, & anni huius claudamus periodum: Quem his Conſulibus annum abſoluiſſe in agro Nolano diximus, conſtat eodem quoque anno ad Seuerum primam ſcripſiſſe epiſtolam, qua de his quæ tranſacta fuiſſent cum Romano Pontifice, deq;
D ſeceſſione ſua & legatione Africanorum Epiſcoporum nuper ſuſcepta, mentionem habet. Liquet inſuper, eodem hoc primo anno ſuæ commorationis in agro Nolano apud ſanctum Felicem, ſecundum eius Natalitium carmine ceciniſſe: ſtatuiſſe quippe ipſum qualibet anniuerſaria die natalis ipſius carmen in laudem eius ſcribere, idem ipſe[e] ad eumdem Seuerum ſcribens teſtatur his verbis: Habes ergo libellos à me duos, vnum verſibus, Natalitium, de mea ſolemni ad Dominædium cantilena, cui corpore & ſpiritu quotidie, lingua autem quotannis penſito dulciſſimum ſeruitutis voluntariæ tributum in die feſto conſecrationis eius, immolans Chriſto hoſtiam laudis, & reddens Altiſſimo vota mea.] hæc ipſe. Porrò ſecundum ordine poſitum eſt primum carmen de Natalitio Nolæ ſcriptum: nam primum conſtat abſentem agentemque in Hiſpania deſcripſiſſe. Ceterùm ſcias Paulinum appellare conſueuiſſe ſanctum Felicem Dominædium, quaſi Dominum ædium, quas ipſe
E Paulinus in honorem illius erexerat.

[e] Aug epiſt. 9

IESV CHRISTI	SIRICII PAP.	ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
396.	12.	2.

TRecenteſimus nonageſimusſextus Chriſti annus, amborum Auguſtorum Conſulatu, Arcadij quartùm, tertiùm verò Honorij, Faſtis adſcribitur. Huius Honorij tertij Conſulatus, ſed primi poſt obitum parentis Theodoſij, meminit Paulinus[f] in Ambroſio; vbi & quid acciderit in editione munerum in ipſo Conſulatus ingreſſu exhiberi ſolita, narrat his verbis: Per idem tempus, cùm Conſulatus ſui tempore Imperator Honorius in vrbe Mediolanenſi Libycarum ferarum exhiberet munus, populo illuc concurrente, data

[f] Paulin. in Vita S. Amb.

copia

Eccleſiæ immunitatem violantes dant pœnas.

A copia eſt miſſis militibus ab Stilicóne Comite, hortatu Euſebij Præfecti, vt Creſconius de eccleſia raperetur. Quem confugientem ad altare Domini, ſanctus Epiſcopus cum clericis, qui in tempore aderant, defendendum circumdedit. Sed multitudo militum, quæ duces ſuos habebat de perfidia Arianorum, præualuit aduerſus paucos; atque ablato Creſconio, exultantes ad amphitheatrum reuerterunt, Eccleſiæ luctum non modicum relinquentes. Nam ſacerdos proſtratus ante altare Domini, factum diu fleuit. Sed in tempore cùm reuertiſſent, & renunciaſſent iis à quibus fuerant deſtinati milites; dimiſſi leopardi, ſaltu celeri ad eumdem locum, in quo ſederant qui de Eccleſia triumphabant, aſcendentes, grauiter laniatos reliquerunt. Quod vbi vidit tunc Stilico Comes, pœnitentia motus eſt, ita vt per multos dies ſatisfaceret ſacerdoti. Et illæſum quidem illum qui ablatus fuerat dimiſerat: ſed & quia grauiſſimorum criminum erat reus, & aliter emendari non poterat, ad exilium deſtinatur, non multo pòſt indulgentia proſequente.] hæc de his Paulinus; qui & de eiuſdem Stili- B conis ſeruo hæc inferiùs ſubdit:

De ſeruo Stiliconis à S. Ambroſio liberato.

Superioribus autem diebus, cùm Stiliconis tunc Comitis ſeruus, qui dæmonio laborauerat, in Ambroſiana baſilica iam ſanatus maneret, commendatus à domino ſuo (ferebatur enim quòd libéter ab eodem haberetur) facere falſas epiſtolas Tribunatus, compertum eſt: in tantum vt tenerentur homines, qui ad miniſtrandum pergebant. Sed vbi ad perſonam ſerui ſui peruenit Comes Stilico, qui in ſeruo ſuo noluit vindicare: homines etiam qui decepti fuerant, interuentu ſacerdotis dimiſit; de ipſo verò ſeruo ſacerdoti queſtus eſt. Quem vir ſanctus, cùm de baſilica Ambroſiana egrederetur, requiri fecit, atque ad ſe perduci. Quem cùm interrogaſſet, & deprehendiſſet auctorem tanti flagitij, ait: Oportet illum tradi ſatanæ[a] in interitum carnis, ne talia aliquis in poſterum audeat admittere. Quem eodem momento (cùm adhuc ſermo eſſet in ore ſacerdotis ſancti) ſpiritus immundus arreptum diſcerpere C cœpit. Quo viſo, non minimo timore repleti ſumus & admiratione.] hæc Paulinus, qui & iſta ſuperioribus addidit de legatione Reginæ Marcomannorum; quam hoc anno contigiſſe, ea quæ dicentur, facilè declarabunt:

[a] I. Cor. 5.

Fritigil Regina Marcomannorum cum viro ſuo et populo ſe dant Romanis.

Per idem tempus Fritigil quædam Regina Marcomannorum, cùm à quodam Chriſtiano viro, qui ad illam fortè de Italiæ partibus aduenerat, referente ſibi audiret famam viri, Chriſto credidit, cuius illum ſeruulum recognouerat: miſſiſque muneribus placatos ab Eccleſia poſtulauit, vt ſcriptis ipſius, qualiter credere deberet, informaretur. Ad quam ille epiſtolam pręclaram fecit in modum catechiſmi, in qua etiam admonet vt ſuaderet viro ſuo Romanis pacem ſeruare. Qua accepta epiſtola, mulier ſuaſit viro, & cum populo ſuo ſe Romanis tradidit. Quæ cùm adueniſſet Mediolanum, plurimùm doluit, quòd ſanctum ſacerdotem, ad quem feſtinauerat, minimè reperiſſet: iam enim de hac luce migraue- D rat.] hæc Paulinus. Contigit autem (vt dicemus anno ſequenti) menſe Aprili eumdem ſanctum ſacerdotem ex hac vita migraſſe: vt planè intelligantur hæc inter eos hoc ipſo anno tranſigi cœpta eſſe. At periiſſe dolemus adeò nobile ſcriptorum Ambroſij monumentum, quo vnico Spiritus telo indomitos hactenus barbaros ſubiugauit, eo præſertim tempore, quo aliæ barbaricæ nationes ipſum Orientale depaſcebantur Imperium. Perſtitiſſe & in ſuſcepta fide Chriſti Marcomannos, ſemelque initam cum Imperatore Romano pacem firmiter cuſtodiſſe, certo argumento eſt, quòd inter alios à ſancto Hieronymo[b] diuerſarum nationum nominatos barbaros, qui eruperunt in Gallias ſub eodem Auguſto, Marcomanni minimè recenſiti inueniuntur, cùm ceteri nominentur, nempe Quadi, Vuandali, Sarmatæ, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, & Alemanni, de quibus acturi ſumus inferiùs ſuo loco. E

[b] Hier. ep. 11.

Vrbs Conſtantinop. nouo caſu perterrita.

Iiſdem Conſulibus, tum Marcellinus[c], tum Proſper[d] prodigium memorabile illud ſignant, quo ardente deſuper cælo, atque terra tremente deorſum, Conſtantinopolitanæ vrbis conflagratio, eiuſque extremus interitus timebatur. Rei quidem memorabilis fama ſuos egreſſa fines, toto penè Orbe diffuſa, cunctis innotuit: quæ allata in Africam, certiſque teſtibus confirmata, à S. Auguſtino[e] his verbis deſcribitur: Nónne ante paucos annos, Arcadio Imperatore Conſtantinopoli (quod dico, audierunt nonnulli, & forſitan nouerunt, & ſunt in hoc populo, qui illic præſentes fuerunt) volens Deus terrere ciuitatem, & terrendo emendare, terrendo conuertere, terrendo mundare, terrendo mutare: ſeruo cuidam ſuo fideli viro (vt dicitur) militari venit in reuelatione, & dixit ei, ciuitatem venturo de cælo igne perituram. Eumque admonuit, vt Epiſcopo diceret. Dictum eſt. Non contempſit Epiſcopus, & allocutus eſt populum. Conuerſa eſt ciuitas in luctum pœnitentiæ,

[c] Marcellin. in Chron.
[d] Proſper. in Chron.
[e] Auguſt. de excidio vrbis, cap. 6.

A tiæ, quemadmodum quondam illa antiqua Niniue. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falſitate deceptum, vel fallaciter decepiſſe: venit dies, quem Deus fuerat comminatus. Intentis omnibus & exitum cum timore magno expectantibus, noctis initio, tenebrante iam mundo, viſa eſt ignea nubes ab Oriente, primò parua, deinde paulatim, vt accedebat ſupra ciuitatem, ita creſcebat, donec toti vrbi ingens terribiliter immineret.

Incendium et terræ motus iminent ciuitati Conſtantinopolitanæ.

Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor ſulphuris deerat. Omnes ad eccleſiam confugiebant: non capiebat multitudinem locus. Baptiſmum extorquebat quiſque à quo poterat: non ſolùm in eccleſia, ſed etiam per domos, per vicos ac plateas ſalus ſacramenti exigebatur, vt fugeretur ira non præſens vtique, ſed futura. Attamē poſt magnam illam tribulationem, vbi exhibuit Deus fidem verbis ſuis, & reuelationi ſerui ſui: cœpit vt creuerat, B minui nubes, paulatimque conſumpta eſt. Populus ſecurus paululum factus, iterum audiuit omnino eſſe migrandū, quòd ciuitas eſſet proximo ſabbato peritura. Migrauit cum Imperatore tota ciuitas: nemo in domo remanſit: nemo domum clauſit, longè recedens à mœnibus: & dulcia tecta reſpiciens, relictis cariſſimis ſedibus, voce miſerabili calefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progreſſa, vno tamen loco fundendis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum ſubitò vidit, & vocem magnam emiſit ad Deum. Tandemq; tranquillitate conſpecta, miſſis qui renunciarent, ſolicita, quæ prædicta fuerat hora tranſacta: & renunciantibus, quòd ſalua vniuerſa mœnia & tecta conſiſterent: omnes cum ingenti gratulatione redierunt. Nemo de domo ſua quicquam perdidit patente: omnis homo ſicut dimiſit, inuenit.

Diuina miſericordia incutitur timor.

Quid dicemus? vtrum iſta ira Dei, an potiùs miſericordia fuit? Quis dubitat, miſericor- C diſſimum Patrem corrigere voluiſſe terrendo, non perdendo punire; quando nihil hominum, nihil domorum, nihil mœnium tanta impendens præſentia calamitatis læſit? Prorſus ſicut ſolet manus erigi ad feriendum, & conſternato illo qui feriendus erat, miſeratione reuocari: ita factum eſt illi ciuitati. Verumtamen ſi eo tempore quo illa derelicta, vniuerſus populus abſceſſit, irrueret vaſtitas loco, totamque vrbem ſicut Sodomam nullis ſaltem ruinis remanentibus perdidiſſet: quis etiam ſic dubitaret quòd Deus pepercisſet illi ciuitati; qua præmonita & territa, & diſcedente atque migrante, locus ille conſumeretur? ſed hactenus de his Auguſtinus. Cùm autem meminit eiuſdem prodigij Paulus Diaconus, precibus Arcadij ac populi tribuit ciuitatis ab imminente clade ſalutem. ait enim[a]: Interea ingens terræmotus Conſtantinopoli factus eſt, ita vt ſubtus terra tremeret, & deſuper fuſa cælitus flamma penderet; tamdiuque manſit, donec orationibus Arcadij Principis & popu- D li Chriſtiani præſentem perditionem Deus exoratus auerteret: probans ſe ſolùm eſſe & conſeruatorem humilium, & punitorem malorum. Arcadius itaque Imperator erat vir mitis & quietus, & circa finem vitæ pro huiuſmodi cauſa venerabilis æſtimatus.] hæc ipſe de præſenti clade: quibus hæc addit ad eiuſdem Arcadij commendandam præſtantem fidem ac pietatem.

[a] Paul. Diac. lib. 13.

Arcadij pietas commendata ex multis.

In vrbe, inquit, Conſtantinopoli domus eſt maxima, habens cognomen Caryæ, id eſt, nucis: eſt enim in eius domus veſtibulo arbor nucis, in qua (vt ſermo eſt) fuerat appēſus martyr Acacius, & defunctus: ob quam rem etiam oratorium illic eſt ædificatum. Hanc Arcadius videre volens, ad orationem venit; votoque completo, reuertebatur: proinde cuncti circa oratorium habitātes, volentes Imperatorem videre, currebant: & alij quidem foris domum præceſſerant, vt meliùs aſpectum Principis & ordinem viderent obſequij; alij verò ſeque- E bantur. Dumque omnes cum mulieribus atque filiis, ſimulque mancipiis extra domum fuiſſent egreſſi: repentè maxima domus oratorio cohærens, ſubitò tota corruit: clamor cum admiratione ſecutus eſt, quomodo oratio Principis tantos ruinæ imminentis periculo liberauit.] hæc Paulus Diaconus, cuncta adſcribens Arcadij pietati; ac merito ſanè: iis enim Imperij ipſius primordiis, optimi quidem atque Chriſtianiſſimi Principis ſpecimen edidit. Vtinam non Herodias, Ioannis hoſtis, eius lateri inhæſiſſet, quæ poſtea ipſum à recto tramite æquitatis abduxit. Sed de his inferiùs.

Arcadius iterum exagitat hæreticos.

Effulſit quidem & in his potiſſimùm Arcadij Auguſti pietas, cùm nihil penes ſe haberet antiquius, quàm fidem Catholicam ab omnibus hæreticorum impietatibus munire, hæreſeſq; cum hæreticis longè longiùs pellere, ac penitus profligare. Huius rei cauſa, ſimulac (vt vidimus anno ſuperiori) liberas eſt nactus habenas Imperij, pluribus eoſdem hæreticos exagitauit edictis. Sed & hoc anno eorumdem petulantiam, cùm iidem procaciter accepta à

Præfecto

A Præfecto licentia, ſe inferrent in Vrbem, cohibuit, dato ad Clearchum Vrbis Præfectum aduerſus eoſdem eiuſmodi reſcripto[a], quo & ipſe Præfectus puniendus eſſet:

[a] l. 30. de hæret. C. Theod.

Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia ſibi loca huius Vrbis adimenda eſſe, ſiue ſub Eccleſiarum nomine teneantur, ſiue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica, ſiue in priuatis domibus, vel locis priuatis Fiſco noſtro adcorporãdis. Præterea omnes clerici hæreticorum ex ſacratiſſima Vrbe pellantur, neque his finibus liceat conuenire. Ad hoc interdicatur iis omnibus ad litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus. Statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium ſublimitatis tuæ, ſi quid huiuſmodi fieri vel in publico vel in priuatis ædibus concedatur. Dat. v. Non. Martij, Conſtantinop. Arcadio quartùm & Honorio tertiùm AA. Conſſ.] hæc quidem aduerſus omnes hæreticos. Ceterùm Eunomianos priuato edicto ad Præfectum B Prætorio Cæſarium dato inquiri iuſſit. ſic enim ſe habet[b]:

[b] l. 32. de hæret. C. Theod.

Ne Eunomianorum tanta dementia perſeueret, ſublimis magnificentia tua omni ſtudio auctores doctoreſque Eunomianorum inueſtigare feſtinet: clericiſque eorum maximè, quorum furor tantum ſuaſit errorem, de ciuitatibus pellantur extorres, & humanis cœtibus ſegregentur. Dat. x. Kal. Maij, Conſtantinop. Arcad. IIII. & Honorio III. Conſſ.] Sed & aduerſus apoſtatas ad eumdem Cæſarium hoc eodem anno eiuſdem Arcadij datum reſcriptum extat[c], ac rurſum aliud aduerſus idololatras[d], quos exuit omnibus priuilegiis iiſdem antiquo iure conceſſis, quæ breuitatis cauſa referre deſinimus.

[c] l. 5. de apoſt. Cod. Theod.
[d] l. 14. de Pagan. C. Theo.

Hoc eodem anno, qui ſequens eſt ab Hunnorum atque aliorum barbarorum egreſſu, S. Hieronymus (vt ipſe[e] teſtatur) de Nepotiano presbytero, ad quem de Vita clericorum libellum ſcripſerat, iam vita functo, Epitaphium ſcripſit ad Heliodorum Altinenſem Epiſcopum eius auunculum, qui ingenti dolore eius deceſſu affectus erat; quòd quem à tenera æta- C te Chironis inſtar ad omnes perfectæ clericalis vitę numeros compoſuerat, cùm magna gloria tum ſanctitatis tum doctrinæ niteſceret, quo tempore ipſe iam ſenior in eum Eccleſiaſtica onera refundere cogitabat, ſic repentè è manibus (vt dici ſolet) abreptus eſſet. Porrò ipſe Nepotianus proximè moriturus, patris ſui S. Hieronymi[f] memor, ſacerdotalem qua vtebatur in ſacris, ipſi veſtem legauit: cuius charitatis officij idem Hieronymus eadem voluit epiſtola meminiſſe, cùm ait: Quis crederet in tali illum tempore noſtræ neceſſitudinis recordari, & luctante anima ſtudiorum ſcire dulcedinem? Apprehenſa auunculi manu, Hanc, inquit, tunicam, qua vtebar in miniſterio Chriſti, mitte dilectiſſimo mihi ætate patri, fratri collegio: & quicquid à te nepoti debebatur affectus, in illum transfer, quem mecum pariter diligebas. Atque in talia verba defecit, auunculi manum, mei recordatione contrectans.] hæc ipſe Hieronymus, qui eadem epiſtola eius virtutes perpe- D tuæ memoriæ conſecrauit: quem meritò, ob virtutum præſtantiam, tota (vt ait) luxit Italia. Probè enim cognitus omnibus, non in clericatu tantùm Chriſti miles effulſit, ſed & cùm antea apud Imperatorem inter primos militans iunxit cum militia monaſticam diſciplinam.

[e] Hieron. ep. 3.
HIERONYMVS DE OBITV NEPOTIANI AGIT AD HELIODORVM.
[f] Hieron. ead. epiſt. 3.

Verùm genus illud vitæ quantumlibet ſumma laude dignum extiterit; tamen quòd potiora præpedire videretur atque differre, haud ſibi laudandum putauit ipſe Hieronymus, dum hæc ait[g]: Referret (inquam) alius, quòd in Palatij militia ſub chlamyde & candenti lino corpus eius cilicio tritum ſit; quòd ſtans ante ſæculi poteſtates, lurida ieiuniis ora portauerit; quòd adhuc ſub alterius indumentis alteri militauerit; & ad hoc habuerit cingulum, vt viduis, pupillis, orphanis, oppreſſis, miſeriſque ſubueniret. Mihi non placent dilationes iſtæ imperfectæ ſeruitutis Dei, &c.] Quæ autem qualiáve præſtiterit factus clericus, qui ſancti- E tate ita eluxit in aula; quiſque mente ex his quæ de eo S. Hieronymus ſcribit, ex multis pauca rimari poterit, ſecretioraque penetrare. At de Nepotiano hactenus, Annalium quidem digno memoria; qui ſic ex hac vita receſſit, vt tamen clericalis diſciplinæ ſemper viuentem in Eccleſia perfectam reliquerit formam expreſſam.

[g] Hieron. ead. epiſt. 3.
QVAE NEPOTIANVS GERIT, CVM MILITARET IN PALATIO.

Illud verò Hieronymi ex eadem epiſtola de propagato longè lateq; apud barbaros Chriſti nomine his attexendum putaui: vt videas potentia Crucis victos, qui diuerſis in locis atque temporibus Romano bella intulerunt Imperio. Ab India (inquit[h]) vſque ad Britanniam, à rigida Septentrionis plaga vſque ad feruores Atlantici Oceani iam innumerabiles populi, & tantarum gentium multitudines, quàm variæ longiùs habitu, tam veſtibus & armis, piſcium ritu ac locuſtarum, & velut muſcæ & culices conterebantur (abſque notitia enim ſui creatoris omnis homo pecus eſt) nunc verò paſſionem Chriſti & reſurrectio-

[h] Hieron. ep. 3.
PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANAE.

nem

A nem eius cunctarum gentium & voces & litteræ ſonant. Taceo de Hebræis, Græcis, & Latinis, quas nationes fidei ſuæ in Crucis titulo Dominus dedicauit. Immortalem animam, & poſt diſſolutionem corporis ſubſiſtentem, quod Pythagoras ſomniauit, Democritus non credidit, in conſolationem damnationis ſuæ Socrates diſputauit in carcere, Indus, Perſa, Gothus, Aegyptius philoſophantur. Beſſorum feritas, & pellitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferiis homines immolabant, ſtridorem ſuum in dulce Crucis fregerunt melos; & totius mundi vna vox, CHRISTVS, eſt.] hæc ibi; & in epiſtola ad Lætam eodem fermè tempore ſcripta ita in eamdem ſententiam[a]: De India, Perſide, Aethiopia monachorum quotidie turmas ſuſcipimus: Depoſuit pharetras Armenius: Hunni diſcunt Pſalterium: Scythiæ frigora feruent calore fidei: Getarum rutilus & flauus exercitus Eccleſiarum circumfert tentoria; & ideò forſitan contra nos æqua pugnant B acie, quia pari religione confidunt.] hæc de Eccleſia vbique dilatata S. Hieronymus: vt admiratione planè dignum ſit, inter alios recenſitos barbaros, ceteris omnibus ferociores Hunnos, in totum Orientem agmine infeſto graſſantes, & quietis neſcios, nullamque certam ſedem habentes, ſubieciſſe tandem indomita colla iugo Chriſti, ſimulque loco ſiſtere, atque pacem colere, & Dei laudes canere didiciſſe: Quonam autem prædicante, planè neſcitur.

[a] Hieron. epiſt. 7.

Fortaſſe autem idem illis acceſſit Apoſtolus magnus ille Nicetas, quem Beſſas, Dacos, Getas, Scythaſque hoc tempore ad fidem Chriſti conuertiſſe, S. Paulinus[b] tradit: qui de Beſſis, quorum ſuprà citato loco S. Hieronymus meminit, per S. Nicetam Dacorum Epiſcopum ad fidem conuerſis hæc cecinit Sapphicis:

BARBARI A S. NICETA CONVERSI.
[b] Paulin. de reditu Nicetæ Epiſc. in Dac.

C

Nam ſimul terris animíſque duri,
Et ſua Beſſi niue duriores
Nunc oues facti, duce te, gregantur
Pacis in aulam.
Quáſque ceruices dare ſeruituti
Semper à bello indomiti negarunt,
Nunc iugo veri Domini ſubactas
Sternere gaudent.
Nunc magis diues pretio laboris
Beſſus exultat: quòd humi manúque
Antè quærebat, modò mente cælo
Colligit aurum.]

BESSI REDDITI CHRISTIANI.

D Subdit idem de iiſdem Beſſis iam vitam monaſticam excolentibus; quæ nos ſuperiùs alia occaſione tertio tomo poſuimus, cùm egimus de propagatis vbique monaſticis inſtitutis. Porrò Fideles factos & Scythas Nicetæ quoque prædicatione, idem Paulinus his verſibus docet:

Te Patrem dicit tota plaga Boreæ,
Ad tuos fatus Scytha mitigatur,
Et ſui diſcors fera te magiſtro
Pectora ponit.]

SCYTHAE PER NICETAM CONVERSI AD FIDEM.

Addit & de Getis & Dacibus ab eodem ad Chriſti fidem conuerſis, quorum ſub Valentiniano ſuperiùs mentio facta eſt. En vides tempora iſta viſa Romano Imperio infeſtiſſima, quàm ceſſerint Eccleſiæ Catholicæ feliciſſima, dum qui Romanis imperitare barbarico fu- E rore ſtudebant, mancipia Chriſti facta ſunt, Crucis potentia ſubiugati: quos quidem & Catholica fide imbutos eſſe, ex eorum cultore Niceta ſanctiſſimo Catholico Epiſcopo Catholicis communicante, nullus eſt qui reuocare poſſit in dubium. De eodem verò Niceta ad ſancta loca luſtranda iterùm in Italiam peregrinante idem Paulinus[c] duplici carmine cecinit: cuius quidem priorem aduentum ſequenti anno contigiſſe, ſuo loco eiuſdem teſtificatione liquidò apparebit.

[c] Paul. Natal. 9. & Fel. & hym. in reditu Nicetæ.

Quod rurſum ſpectat ad propagatam hoc tempore Chriſtianam religionem, his attexamus quæ de conuerſis ad Oceanum Boreale poſitis populis per ſanctum Victricium confeſſorem Epiſcopum Rhotomagenſem idem S. Paulinus ad eum ſcripta epiſtola tradit his verbis[d]: Notum enim nobis fecit Titius tuus cariſſimus frater & fidelis miniſter in Domino, non quidem te magis, quàm in te Deum prædicans, quanta Dominus per te lumina in obſcuris antè regionibus accendiſſet: Qui educens nubes[e] ab extremo terræ, te

[d] Paulinus epiſt. 26.
[e] Pſal. 134.

quoque

quoque in lucem populi ſui de extimo Orbis eduxit, & clarum fulgur in pluuiam vberem A fecit. Sicut terra Zabulon quondam[a], & Nephthalim via maris trans Iordanem Galilææ, & qui ſedebant in regione vmbræ mortis, lucem viderunt magnam: ita & nunc in terra Morinorum, ſitu Orbis extrema, quàm barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus, gentium populi remotarum, qui ſedebant in latebris, via maris arenoſa extra Iordanem, antè quàm pingueſcerent fines deſerti in ea, orta ſibi per tuam ſanctitatem à Domino luce gaudentes, corda aſpera, Chriſto intrante, poſuerunt. Vbi quondam deſerta ſiluarum ac littorum pariter in tota aduenæ Barbaria, aut latrones incolæ frequentabant: nunc venerabiles & angelici ſanctorum chori vrbes, opida, inſulas, ſiluas, eccleſiis & monaſteriis plebe numeroſis pace conſona celebrant. Quod quamquam totius Galliæ populis & vbique gentium Chriſtus operetur, qui totum Orbem circuit, quærens dignos ſe, & per nationes in animas ſanctas ſe transfert, & in viis directionis oſtendit ſe hilariter, & omni prouidentia B occurrit amatoribus ſuis: tamen in remotiſſimo Neruici littoris tractu, quem tenui antehac ſpiritu fides veritatis afflauerat, te potiſſimùm in vas electionis excerpſit, in te prima refulſit, clariùs inualuit, ardentiùs & propitius apparuit, in quo & ſanctificaret illic nomen ſuum, & per cuius nomen etiam Solis ab Occaſu in omnem terram ſonus eius exiret, aſſumpſit. Denique nunc Rhotomagum & vicinis ante regionibus tenui nomine peruulgatum, in longinquis etiam prouinciis nominari venerabiliter audiuimus, & inter vrbes ſacratis locis nobiles cum diuina laude numerari; haud immeritò, &c.] plura enim habet de nobilitate Eccleſiæ Rhotomagenſis ex ſtudioſo cultu Chriſtianæ obſeruantiæ comparata. At de propagatione Fidelium huius temporis hactenus.

[a] Iſaiæ 9.

POPVLI AD SEPTENTRIONALEM OCEANVM POSITI CONVERSI AD FIDEM.

IESV CHRISTI ANNVS 397. SIRICII PAP. ANNVS 13. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 3. C

QVi ſequitur Chriſti annus trecenteſimus nonageſimusſeptimus, Conſulatu Cæſarij & Attici, Faſtis adſcribitur: quo hæreſes Origenis ſub pietatis inuolucro per Ruffinum presbyterum Aquileienſem è Palæſtina cum Melania Romam redeuntẽ inferuntur in Vrbem; propinatæque aureo calice Babylonis, antequam inebriarentur illis Fideles, detectæ atque exploſæ fuerunt. Hæc autem quomodo ſe habuerint, dicendum per ſingula: ſed ante omnia, quæ ſunt temporis, elucidanda. Ruffinum quidem indiuiduum Melaniæ comitem cum ea in Ægyptum profectum & in Palæſtinam, ibique apud eam, vſque dum illic manſit. Hieroſolymis vitam tranſegiſſe, quæ dicta ſunt ſuperiùs ex S. Hieronymo ſatis ſignificant: at D ea demum remeante Romam, eiuſdem aſſectatum eſſe veſtigia, Palladij atque Paulini teſtificatione exploratum habetur: ait enim Palladius[b]: Erat etiam cum ea Ruffinus quidam nomine, ciuis Italus ex Aquileienſi oppido, vir nobilium & in propoſito ſingulari ſatis fortium morum; qui & ad presbyteratum poſtea meruit peruenire: quo nullus manſuetior, fortior, & placidior tamquam omnia ſciens, in ſexu virili potuit inueniri. Iſti igitur in viginti & ſeptem annis, omnes apud Hieroſolymã ſanctos atque peregrinos Epiſcopos, monachos, virgineſque (hoc enim vouerant Deo) ſuſcepere ſuis propriis ſumptibus, &c.] agitque paulo pòſt de eorumdem reditu Romam, de quo & nos itidem. Hæc Palladius de Ruffino, eidem in Origenis erroribus concors, vt ſuperiùs pluribus demonſtratum eſt. Sed & Paulinus comitem Melaniæ Ruffinum appellat[c], quem & haud hactenus ſatis ſibi compertum laudat. Sanctus Hieronymus etiam poſt hæc ad eumdem Ruffinum Romæ agentem litteras[d] dedit: E vt planè nullum ſit dubium, contigiſſe aduentum Ruffini Romam quando illuc etiam ipſa Melania remeauit. Sed quoto potiſſimùm anno Domini Melaniam in Vrbem redire contigit, id quidem eſt accuratiùs exquirendum.

ORIGENIS ERRORES INFERVNTVR IN VRBEM.

[b] Pallad. in Lauſiac. c. 33 apud Lipom. tom. 3.

[c] Paulin. ad Seuer. epiſt. 9

[d] Hieron. epiſt. 66.

Iam ſuo loco ſatis liquidò ſuperiùs demonſtratum eſt, ipſam vnà cum Ruffino in Aegyptum primò, indeque Hieroſolymam migraſſe anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimoſecundo, Impp. Valentiniani atque Valentis nono. Sed quot annos in hac peregrinatione & commoratione inſumpſerint, diuerſæ ſententiæ ſunt eiuſdem Palladij atque Paulini: ſiquidem ille (vt nuper vidimus) vigintiſeptem numerat annos, Paulinus verò vigintiquinque. Sed huius exploratior atque ſolidior fides eſt: nam accepit hæc ipſe ab eadem Melania, quam redeuntem Romam (vt proximè dicturi ſumus) Nolam diuertentem excepit hoſpitem. Verùm ex eo quoque certior Paulini teſtificatio redditur, & Palladij aſſertio de annis vi-

MELANIAE ET RVFFINI REDITVS ROMAM TEMPVS.

A ginti ſeptem exploditur: quòd cùm conſtet hos adhuc in vita agente Siricio Papa repetiiſſe Romam: ſi dixerimus, ad numerum annorum à Palladio præſcriptum, ipſorum eſſe prorogatum aduentum: vtique affirmandum eſſet, non ſub Siricio, ſed ſub eius ſucceſſore Anaſtaſio eorundem reditum contigiſſe. Ex Paulini ergo ſententia, qui numerat Melaniæ ab Vrbis abſentia quinque luſtra, dicendum eſt, eamdem hoc ipſo anno Romam quaſi poſtliminio rediiſſe.

Receſſiſſe autem Ruffinum è Palæſtina cum pace S. Hieronymi, vtriuſque teſtificatione aſſeritur: recitat enim ipſe S. Hieronymus eiuſdem Ruffini verba in poſteriori Apologia, quę ſunt huiuſmodi: Vos nobis pacem proficiſcentibus dediſtis. Reſpondit ipſe: Pacem dedimus, non hæreſim ſuſcepimus: iunximus dextras, abeuntes proſecuti ſumus, vt vos eſſetis Catholici, &c.] Melaniæ autem ad Vrbem reditus Palladius[a] eiuſmodi foris prætenſam B affert cauſam: Poſt multum verò temporis (inquit) cùm audiſſet, cuidam nupſiſſe neptem ſuam Melaniam (*Iuniorem dictam*) viro: renunciare autem poſt nuptias ſæculo huic velle, cognouiſſet: metuens ne qui malæ vitæ homines ac malæ ſectæ peruerſæque doctrinæ eidem iungerentur: ob hoc ipſum cùm iam admodum ſenex, hoc eſt, ſexaginta eſſet annorum, de Cæſarienſium ciuitate ad vrbem Romam intra dierum viginti ſpatium nauigauit.] hæc Palladius de aſſerta & vulgata forinſecus reditus cauſa. Ceterùm eiuſdem cum Ruffino in Origenis erroribus (vt pluribus dictum eſt ſuperiùs) conniuentiam cauſam extitiſſe eiſdem ad Vrbem veniendi, oratio præmiſſa declarat. Erat his quidem in optatis, vt quibus fauerant & quas fouerent toto illo tempore, Origenis ſententiæ (quarum complures eſſent defenſores in Ægypto conſiſtentes monachi, & inter eos celebriores Euagrius & Iſidorus, atque inter Epiſcopos nobilis ſedis Ioannes Hieroſolymorum Antiſtes) eædem C Romanæ ſedis Epiſcopi, vt ſic ab vniuerſa reciperentur Eccleſia, probarentur aſſenſu. Sed quanta id ſit elaboratum induſtria, & quibus velamentis vnà cum his palliata decore hæreſis ſe in Vrbem intulerit, videamus.

RVFFINVS PACIFICE RECEDIT HIEROSOLYMIS.

[a] Pallad vbi ſuprà, c. 33.

CAVSA REDITVS MELANIAE IN VRBEM.

Atque primùm, quæ S. Paulinus de Melaniæ reditu, qui eam ſuſcepit Nolæ, deſcribat in epiſtola[b] ad Seuerum, hic reddamus: Addidit (inquit) Dominus hanc gratiam de muneribus & litteris tuis: vt ad eos potiſſimùm dies nobis frater Victor accurreret, quibus ſanctam ipſam (*Melaniam ſcilicet*) ex Hieruſalem poſt quinque luſtra remeantem excepimus. At quam tandem feminam? (ſi feminam dici licet tam viriliter Chriſtianam) Quid hoc loco faciam? vetat faſtidij intolerabilis metus, voluminibus adhuc addere: ſed perſonæ dignitas, immo Dei gratia, poſtulare videtur, vt commemorationem tantæ animæ prægreſſus non raptim omittam, pauliſper ad eam tibi narrandam, &c.] proſequitur nobile D genus eius referre, vtpote quæ habuerat Marcellinum Conſulem ordinarium auum, qui vnà cum Probino Conſulatum geſſerat anno Domini trecenteſimo quadrageſimoprimo; & eius in vita Chriſtiana ſectanda ardens ſtudium, & alia plura de ipſa, quæ nos ſuo loco ſuperiùs ordine temporis collocauimus: ac demum de eiuſdem, cùm rediit, appulſu Neapolim, iſta ſubdit[c], Neapolim vrbem breui ſpatio à Nolana, qua degimus, ciuitate diſtinctam, aduecta eſt. Vbi filiorum nepotumque occurſu excepta, mox Nolam ad humilitatis noſtræ hoſpitium feſtinauit: quo nobis aduenit ambitioſo ditiſſimorum pignorum vallata comitatu.

[b] Paulin. ad Seuerũ epi. 10

MELANIA PERVENIT NEAPOLIM ATQVE NOLAM.

[c] Hieron in Chron.

Vidimus gloriam Domini in illo matris & filiorum itinere. In eo quidem, ſed longè diſpari cultu, macro illo & viliore aſellis burrico ſedentem, tota huius ſæculi pompa, qua honorari & opulenti poterant, circumflui Senatores proſequebantur carrucis nutantibus, phaleratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Appia atque E fulgente: ſed ſplendoribus vanitatis prælucebat Chriſtianæ humilitatis gratia. Admirabantur diuites pauperem, profani ſanctam, & illos noſtra pauperies ridebat. Vidimus dignam Deo huiuſmodi confuſionem, purpuream, ſericam, auratamque ſupellectilem pannis veteribus & nigris ſeruientem: Benediximus Dominum, qui humiles & excelſos facit ſapientes, eſurientes implet bonis, & diuites dimittit inanes. In iſtis tamen diuitibus eadem die de maternis bonis pauperem ſpiritum ſtupebamus, qui magis ſancta matris inopia, quàm ſua viſibili abundantia gloriabantur. Id ipſum autem gloria Domini videbatur operari, quod egenulæ noſtræ diuitias in eius filiis intuebantur, vt iam hinc fructum fidei ſuæ caperet, cùm victoriam ſuam de huius ſæculi vanitate ipſa deſpectaret, cominus videns omnia quæ propter Chriſtum reliquerat & contemnere perſeuerauerat. Illi ſericati & pro ſuo quoque ſexu toga aut ſtola ſoliti ſplendere filij, craſſam illam veluti

OCCVRSVS ROMANORVM CIVIVM MELANIAE.

A ſpartei ſtaminis tunicam & vile palliolum gaudebant manu tangere, & veſtimenta ſua velleribus auro & arte pretioſa pedibus eius ſubſternere, panniſq; contegere geſtiebant; expiare ſe à diuitiarum ſuarum contagio iudicantes, ſi quam de viliſſimo eius habitu aut veſtigio ſordem colligere mererentur.

HOSPITIVM SANCTVM REDDIT HOSPITES MODESTOS.

Tuguriumverò noſtrum, quod à terra ſuſpenſum cœnaculo vna porticu cellulis hoſpitalibus interpoſita longius tenditur, quaſi dilatatum gratia Domini, non ſolùm ſanctis qui illam plurimi comitabantur, ſed etiam diuitum illorum cateruis non capaces anguſtias præbuit: in quo perſonis puerorum ac virginũ choris vicina Dominædij noſtri Felicis culmina refulgebant; neque è diuerſo habitationis eiuſdem, diſſoni licet propoſito, hoſpites obſtrepebant, ſed & in illis religioſa modeſtia imitabatur noſtræ ſilentium diſciplinæ, vt ſi diſſimularent concinere vigilantibus pigro ventre ſopiti, tamen non auderent piis vocibus diſſonare, fideli timore compoſiti, quo placitis pſallentium vocibus compreſſo ſæcularium turbarum tumultu etiam taciti concinebant. B Verùm vt ad perfectam Domini columbam recurram: Scito nunc iſtam tantùm in ſexu infirmitatis virtutem Dei, cui refectio in ieiunio, requies in oratione, panis in verbo, habitus in panno, lectus in ſagulo & cētone durus in terra fit mollis in littera, qua rigidi cubilis iniuriam mitigat lectionis voluptas; & ſanctæ animæ in Domino vigilare, requieſcere eſt.

VIRTVTES MELANIAE DESCRIBVNTVR.

Hanc ergo filia Sion hactenus habuit & deſiderat: nunc filia Babylonis habet & admiratur: quia iam & ipſa Vrbs in pluribus filia Sion eſt, quàm filia Babylonis: & ideo miratur in humilitatis obſcuro & veritatis luce viuentem, & fidei incitamenta diuitibus, anguſtiarum ſolatia pauperibus miniſtrantem: quamquam illa quietis & latebræ ſuæ apud Hieruſalem in Romanis modo turbis æſtuans clamat: Heu [a] me, quia incolatus meus prolongatus eſt: Ideò ne dilata ſum, vt nunc habitem cum habitãtibus Cedar? Hoc enim nomine apud Hebræos C (vt comperi) ſignificatur obſcuritas. Quare ita illi gratulandum de memoratis virtutibus puto, vt de præſenti ſede timeatur, vt tam inſignis anima plus Romæ conferat, quàm de Roma trahat, & ſic ſedeat ſupra flumina Babylonis, vt recordetur Sion[b], & organo corporis ſui ſuſpenſo ab inimicæ omnibus Babylonis inſidiis & illecebris, in ſui propoſiti tenore, velut in ſalicibus gemino ſemper humore viuentibus, conſtituta viuere non deſinat, & permanente fidei conſtantia, virtutiſque gratia, folium eius non defluat: vt ſicut vita eius in itinere adſpectatur, ita & laus in exitu canatur.] hucuſque Paulinus de aduentu Melaniæ Romam:

[a] Pſal. 119.

[b] Pſal. 136.

ROMA QVA EX PARTE DICTA BABYLON.

quam quidem Vrbem cùm ſic nominet filiam Babylonis, vt tamen in pluribus dicat eam præſeferre filiam Sion: facilè puto intelligis, ea nominis vnius Vrbis varietate diſcriminatos eſſe Gentiles à Chriſtianis; nimirum vt ea ex parte Roma Babylon dicatur, vbi adhuc in ea Gentilicia vigeret impietas; Sion autem in pluribus, vtpote quæ Chriſtianis D abundaret, in quibus cultus religionis veræ micaret: vt planè ex tanti viri ſententia valeas intelligere, quo ſenſu à Ioanne in Apocalypſi Roma ſit Babylon nominata. At de his ſatis tomo primo Annalium actum eſt.

RES MELANIAE ATQVE RVFFINI INCOMPERTAE PAVLINO.

Sed ad Melaniam redeamus: Quam cùm ſic à Paulino laudatam vides, ne mireris: his quidem ipſa atque maioribus digna præconiis videbatur neſcientibus quæ paucis arbitris in Palæſtina non tam ab ipſa, quàm per ipſam à ſuis conſociis de inducendis in Eccleſiam erroribus Origenis, refragante S. Hieronymo, ac penitus obnitente S. Epiphanio, geſta eſſent. Quomodonam, quæſo, Paulinus ſciret, quæ nec qui Hieroſolymis eſſent, noſſe potuerint? vt ſuperiùs eſt demonſtratum in controuerſia illa habita inter S. Epiphanium, & Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, Origeniſtarum patronum, negantem tamen ſe Origenis errores defendere: quæ litteris S. Hieronymi vno innotuere E Pammachio. Vides igitur Paulinum horum omnium penitus ignarum adeò mirificè Melaniam iure laudaſſe, ſed & eius in via comitem immenſis præconiis, aliis ad eumdem Seuerum[c] datis litteris, celebraſſe Ruffinum: in quorum celebrationem omnium conuerſa fuiſſe ſtudia Chriſtianorum, quis poterit dubitare? En vides, quibus, qualibuſve anteambulonibus inferatur in Vrbem hæreſis Origenis: vt planè pro miraculo dicendum fuerit, ſi audito ſonitu tubæ, fiſtulæ, & citharæ, ſambucæ, & pſalterij, ſymphoniæ, & omnis generis muſicorum, non adorauerint omnes ſtatuam auream[d]: ſi, inquam, quos ſanctiſſimorum virorum etiam audirent encomiis penè diuinis efferri, æquè plauſibus non exceperint, & obuiis quoque manibus, quod ab illis ſanctitatis titulo foris inſcriptum offerretur, omnes non acceptarint.

[c] Paulin. epiſt. 9.

ORIGENIS HAERESIS QVA POMPA INFERATVR IN VRBEM.

[d] Daniel. 3.

At quonam modo iſta ſe habuerint, & in quanto tunc periculo Romana Eccleſia verſata

A ſata ſit, & Deus illi ex more opportuno tempore præſto fuerit, ordine rerum geſtarum & temporum, ſingula proſequemur. Sed antequam his vela pandat oratio, vaſtum pelagus ingreſſura, in S. Paulini hoſpitio, quo Melaniam cum ſuis excepit, paululum quieſcat.

SEGMENTVM S. CRVCIS LIGNI A IOANNE EPISCOPO HIEROSOLYMITANO AD PAVLINVM MISSVM.

Accepit tunc idem Paulinus à Melania perbreue ſegmentum ligni ſanctiſſimæ Crucis, miſſum ſibi à Ioanne Hieroſolymorum Epiſcopo. Teſtatur id quidem ipſe Paulinus; cum ex eo quid modicum ſumptum, nomine Theraſiæ ſuæ, mittit ad ſocrum ipſius Seueri Baſſulam, dum hæc[a] ait: Partem particulæ de ligno diuinæ Crucis, quod nobis donum benedicta Melania ab Hieruſalem munere ſancti inde Epiſcopi Ioannis attulit: hoc ſpecialiter ſorori noſtræ venerabili Baſſulæ miſit conſerua communis. Sed quod alteri veſtrum datur, vtriuſque veſtrum eſt: quia in vtroque veſtrum vna ratio manet, & ſexum euacuat fides, qua in virum perfectum ambo concurritis. Accipite ergo ab vna-B nimis fratribus, in omni bono veſtrum ſibi conſortium cupientibus. Accipite magnum in modico munus; & in ſegmento penè atomo haſtulæ breuis, ſumite monimentum præſentis & pignus æternæ ſalutis. Non anguſtetur fides veſtra carnalibus oculis parua cernentibus: ſed intenta acie totam in hoc minimo vim Crucis videat. Dum videre vos cogitatis lignum illud, quo ſalus noſtra, quo Dominus maieſtatis affixus, tremente mundo, pependerit; exultetis cum tremore: recordemur & petras fiſſas ad huius affectum Crucis, & ſaltem ſaxorum æmulatione præcordia noſtra findamus timore diuino.

[a] Paulin. ad Seue. epiſt. 11.

VETVS CONSVETVDO OSTENDENDAE ET ADORANDAE PASCHATIS TEMPORE SANCTAE CRVCIS.

Plura autem poſt hæc Paulinus in eadem ſubnectit epiſtola de Crucis inuentione, ac demum meminit de eiuſdem ligni ſanctiſſimæ Crucis erogatione Hieroſolymis fieri ſolita ab eius ciuitatis Epiſcopo, qui illud Paſchali tantùm tempore (vt ait) exhibet populo C adorandum. Cuius planè exemplo, illa in reliquas Occidentalis orbis Eccleſias conſuetudo & ritus manaſſe putantur, vt eodem Paſchali tempore lignum Crucis cum imagine Crucifixi populo adorandum aperiatur, quod ante erat velo obductum; illud Epiſcopo tertiùm præcinente præconium, ECCE LIGNVM CRVCIS, &c.] reſpondente & inuitante choro, VENITE ADOREMVS.] In illis quidem eccleſiis, in quibus ineſſe contingeret ipſum lignum ſanctiſſimæ Crucis, illud ipſum (Hieroſolymis agebatur) proponebatur populo adorandum: quæ autem eccleſiæ illo carerent, loco illius exhibebant (vt fit) alterius ligni Crucem, cum imagine Chriſti Domini crucifixi. hæc quod ad antiquos Eccleſiæ ritus pertinet.

CRVCIS LIGNO EXTINCTVS IGNIS.

Quod rurſum ad idem lignum ſanctiſſimæ Crucis à Melania Paulino datum ſpectat; ingens planè ex ipſo contigit edi miraculum, cùm incendio flagrante fœno referta caſa, in D Paulini ipſius hoſpitium conuerſa flamma cuncta impetu violento depaſcente, oblato ab ipſo globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus reſilierit, atque penitus extinctum fuerit. Quod ipſum perpetua memoria conſecrandum miraculum, his ipſe Paulinus [b] verſibus cecinit, hîc in lectoris gratiam deſcribendis; cùm poſt deſcriptum ipſum cuncta vorans incendium, quomodo reſtinctum fuerit, iſta ſubdit:

[b] Paulin. in Natal. 10. S. Felicis.

Ipſe domum remeans modicum, ſed grande ſaluti
De Crucis æternæ ſumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenenſq; manu aduerſis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore quo tegerem me,
Arcerémque hoſtem collato vmbone reliſum.
Credite: nec donate mihi, ſed reddete Chriſto
Grates, & iuſtas date laudes Omnipotenti.
E *Noſtra ſalus etenim Cruce Chriſti & nomine conſtat:*
Inde fides nobis, & in hac Cruce nixa periclo
Profuit & noſtram cognouit flamma ſalutem.
Nec mea vox aut dextra illum, ſed vis Crucis ignem
Terruit, inq; loco de quo ſurrexerat, ipſa
Vt circumſeptam præſcripto limite flammam
Sidere & extingui, fremitu moriente, coëgit,
Et cinere exortam cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, vt ſe natura relinquat.
Omnia ligna vorans, ligno Crucis vritur ignis.
Multa manus crebris tunc illa incendia vaſis

Aſpergens largis cupiebat vincere lymphis.
Sed licet exhauſtis penſarent fontibus imbres;
Vi maiore tamen, laſsis ſpargentibus, omnem
Vicerat ignis aquam: nos ligno extinximus ignem:
Quamq́; aqua non poteras, vicit breuis haſtula flammam.] A

hæc & alia plura ibi Paulinus de inſigni ibidem edito virtute Crucis ligni miraculo.

[a] Paulin. ad Seuer. epiſt. 10.

INDVMENTVM A MELANIA ACCEPTVM PAVLINVS AD SEVERVM MITTIT.

Donatus eſt præterea idem Paulinus ab eadem Melania tunica innocuorum agnorum contexta vellere: quam idem ipſe, cùm accepiſſet à Seuero pallium ex pilis camelorum hirſutum, eidem dono miſit: de qua poſt alia ſic ad ipſum ſcripſit[a]: Nos, inquit, neque verbis, neque rebus digna penſantes, vnica tamen facultate nobis charitatis, qua vobis ſola pares ſumus, miſimus tunicam, quam ab vſu meo, vt de ſtercoris vilitate collectum pannum dignare ſuſcipere. Nam vel hoc innocentiæ tuæ congruit, quòd de tenero agno- B rum vellere contexta blanditur attractibus. Addo autem adhuc pretio eius & gratiæ, quòd quo dignior probetur vſu tuo, de ſanctæ & illuſtris in ſanctis Dei feminæ Melaniæ benedictione mihi pignus eſt. Vnde te dignior viſa eſt, cuius fides illi magis quàm noſter ſanguis propinquat.] hæc Paulinus; quibus quidem poſtremis verbis, ſe Melaniæ ſanguine fuiſſe coniunctum ſignificat.

[b] Paulin. epiſt. 19.

[c] Paulin. epiſt. 5.

S. NICETAE PRIOR ADVENTVS IN ITALIAM.

[d] Paulin. in Natal. 9.

Contigerat autem haud pridem ante aduentum Melaniæ, Nolam mitti ab eodem Seuero ad ipſum Paulinum libellum ſcriptum de rebus geſtis S. Martini: quem Melaniæ illum auidè cupienti ſe legiſſe teſtatur, necnon oſtendiſſe S. Nicetæ Dacorum Epiſcopo, qui hoc eodem tempore pietatis ergo in Italiam peregrinatus fuit: ait enim ea epiſtola ad Seuerum [b]reddita: Martinum enim noſtrum *(nempe Melaniæ)* ſtudioſiſſimæ talium hiſtoriarum ipſe recitaui: Quo genere te & venerabili Epiſcopo atque doctiſſimo Nicetæ, qui ex Dacia Ro- C manis merito admirandus aduenerat, & plurimis Deo ſanctis, in veritate non magis tui prædicator, quàm mei iactans, reuelaui, &c.] hoc ipſo quidem anno contigiſſe magni illius Nicetæ aduentum, ex numero Natalium S. Felicis à Paulino editorum rectam exploratamq́ue poſſumus deducere rationem. Nam cùm ipſe, ſcribens ad Seuerum[c], teſtetur quolibet anno ſe ſtatuiſſe conſcribere verſibus eiuſdem Felicis Natalitium: planè ex numero eorumdem annos quoque licebit ſuo ordine adnumerare. Sed cùm in nono à Paulino edito Natalitio mentio habeatur de poſteriori eiuſdem Nicetæ aduentu Nolam, eumq́ue contigiſſe dicat anno quarto à priori ipſius aduentu: affirmare opus eſt, ipſum eius priorem aduentum, tempore quo Natalitium quintum elaborauit, accidiſſe. De eius enim poſteriori aduentu, quo meminit de priore, iſti ſunt verſus[d]:

Veniſti tandem quarto mihi redditus anno: D
Sed grates Chriſto, quia te vel ſero reuexit.]

TEMPORA NATALITIORVM S. FELICIS A S. PAVLINO EDITORVM.

Cùm igitur hac ratione priorem eius aduentum contigiſſe oportuerit tempore quinti editi Natalitij; in quem Domini annum illud potiſſimum inciderit, hoc exquirendum eſt. Numeranda quidem eſſe Natalitia illa Paulini ab vltimo anno, quo adhuc detentus in Hiſpania Romam parabat aduentum, ex ipſo ſatis intelligi poteſt. fuit ille annus Domini (vt vidimus) trecenteſimus nonageſimuſtertius. Sequenti autem, cùm iam ad Natalem diem S. Felicis Nolam ſe contuliſſet, ſecundum ordine edidit Natalitium. Cùm verò (vt eius teſtificatione liquet) iam annum apud eumdem S. Felicem egiſſet in ipſo agro Nolano, quando & legationem ab Epiſcopis Africanis ſuſcepit, qui fuit annus Domini trecenteſimus nonageſimuſquintus, tertium ab eo ſcriptum eſt Natalitium; ſequenti verò anno, nempe ſuperiori, quartum. vnde hoc ipſo anno Domini trecenteſimo nonageſimoſe- E ptimo, ipſum quintum elucubratum fuiſſe Natalitium, neceſſariò dicendum eſt: quo tempore & Nicetæ aduentum contigiſſe, æquè opus eſt affirmare, cùm à quinto Natalitio vſque ad nonum numerus ille perficiatur annorum quatuor, quo Nicetas reditum in Italiam prorogauit.

[e] Paulin. epiſt. 10.

RATIO DIFFICILIS NICETAE PEREGRINATIONIS.

Qui igitur ex Dacia veniens, Romanis (vt ait Paulinus[e]) apparuit admirandus, æquè innotuiſſe Romano Pontifici, atque Apoſtolorum limina viſitaſſe, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia cauſa, quàm inuiſendorum locorum ſanctorum tam longam difficilemq́ue peregrinationem obiiſſe, Paulini aſſertione dicitur; potuit ne præteriiſſe venerandas Apoſtolorum Memorias vniuerſo antiquitus celeberrimas Orbe, & ad eas non acceſſiſſe, inſalutataſq́ue reliquiſſe, qui Nolam ſe contulit ob S. Felicis ſepulchrum? Certè quidem (ſi coniectura interdum veriſimili ex ſimilibus comparata exemplis agere conceſſum eſt) haud

A haud par eſt credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat molem Apoſtolatus, ſub tantæ rei pondere, veluti operibus omnibus feriatum, tot interiacentes, vt iterum in Italiam ſe conferret, peragraſſe prouincias, niſi conſulendi primariam Apoſtolicam ſedem ſumma neceſſitas incubuiſſet. Hunc itaque Nolam aduenientem (vt dictum eſt) cùm dignè S. Paulinus excepiſſet; quæ à Seuero ſcripta atque miſſa fuerat Vita S. Martini, voluit eidem fieri manifeſtam.

[a] Seuer. in Vita S. Martini, cap. vlt.

VITA S. MARTINI A SEVERO SCRIPTA.

ACCESSVS ET CONGRESSVS SEVERI CVM S. MARTINO.

Scripſerat enim eam Seuerus adhuc ipſo Martino ſuperſtite: ſed quando, & qua motus occaſione, ipſe docet his verbis[a]: Cùm olim audita fide eius, vita, atque virtutibus, deſiderio illius æſtuaremus: gratam nobis ad eum videndum peregrinationem ſuſcepimus: ſimul quia iam ardebat animus Vitam illius ſcribere; partim ab ipſo, in quantum ille interrogari potuit, ſciſcitati ſumus; partim ab iis qui interfuerant, vel ſciebant, cognouimus. Quo qui- B dem tempore, credi non poteſt, qua me humilitate, qua benignitate ſuſceperit: congratulatus plurimùm, & gauiſus in Domino, quòd tanti eſſet habitus; quem peregrinatione ſuſcepta expetiſſemus. Miſerum me (penè non audeo confiteri) cùm me ſancto conuiuio ſuo dignatus eſt adhibere, aquam manibus noſtris ipſe obtulit, ad veſperum autem ipſe nobis pedes abluit: nec reniti ad hoc, aut contraire conſtantia fuit: ita auctoritate illius oppreſſus ſum, vt nefas putarem, ſi non acquieuiſſem. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quàm mundi huius illecebras & ſæculi onera relinquendi, vt Dominum Ieſum liberi expeditiq́ue ſequeremur: præſtantiſſimumq́ue nobis præſentium temporum illuſtris viri Paulini, cuius ſuprà mentionem fecimus, exemplum ingerebat; qui ſummis opibus abiectis, Chriſtum ſecutus, ſolus penè his temporibus Euangelica præcepta compleſſet. illum nobis ſequendum, illum clamabat imitandum: beatumq́; eſſe præſens ſæculum, tantæ C fidei virtutiſq́ue documento, cùm ſecundùm ſententiam Domini, diues & poſſidens multa, vendendo omnia & dando pauperibus, quod erat factu impoſſibile, poſſibile feciſſet exemplo.] hæc Seuerus de ſuo ipſius acceſſu & congreſſu cum S. Martino, vt eius Vitam deſcriberet, quod & tunc præſtitit: adeò vt appareat, poſt conuerſionem Paulini, ante tamen præſentem annum fuiſſe elucubratam.

[b] Seuer. epiſt. ad Deſider. ante libellum perfixa.

QVOMODO VITA S. MARTINI VBIQVE VVLGATA.

[c] Paulin. ad Seuer. epiſt. 5.

Porrò ſic (vt ipſe teſtatur[b]) libellum ipſum de Vita ſancti Martini conſcripſit, vt intra parietes domeſticos contineret: vni tantùm valde familiari immenſo deſiderio eumdem cupienti & valde expoſcenti, pollicitatione præmiſſa ne cui concederet, tandem tribuit. Sed id planè accidit, quod idem Seuerus litteris ad Deſiderium ſcriptis, ſe timere ſignificarat, illis verbis: Sed vereor ne tu ei ianua ſis futurus, & emiſſus ſemel, non queat reuocari.] Sed quomodo editus atque vulgatus? creditus eſt libellus eidem ipſi qui ſupra Paulino, qui hæc D ad Seuerum[c]: Benedictus tu homo Domini, qui tanti ſacerdotis & manifeſtiſſimi confeſſoris hiſtoriam, tam digno ſermone, quàm iuſto affectu percenſuiſti. Beatus & ille pro meritis, qui dignum fide & vita ſua meruit hiſtoricum; qui & ad diuinam gloriam ſuis meritis, & ad humanam memoriam tuis litteris conſecratur.] hæc ipſe Paulinus: qui acceptum libellum illum (vt nuper vidimus) legit Nicetæ Epiſcopo, ſicq́ue ſanctus Martinus innotuit Borealibus barbarorum gentibus. Legit tunc & Melania, & ſic idem ſanctus Martinus in Vrbem inuectus eſt, ex qua celerrimè eſt vulgatus in Orbem. Sed quomodo? Audi Poſthumianum[d]:

[d] Seuer. Dial. 1. c. 16.

VITA S. MARTINI TOTO PENE ORBE DIFFVSA.

Referam tibi planè, inquit, quò liber iſte penetrauerit, & quàm nullus ferè Orbis terrarum locus ſit, vbi non materia tam felicis hiſtoriæ peruulgata teneatur. Primus eum Romanæ vrbi vir ſtudioſiſſimus tui Paulinus inuexit. Deinde cùm tota certatim Vrbe ra- E peretur, exultantes librarios vidi, quòd nihil ab iis quæſtuoſius haberetur; ſiquidem nihil illo promptius, nihil carius venderetur. Hic nauigationis meæ curſus longè ante progreſſus, cùm ad Africam veniſſem, iam per totam Carthaginem legebatur: ſolus eum Cyrenenſis ille preſbyter non habebat; ſed me largiente deſcripſit. Nam quid ego de Alexandria loquar, vbi penè omnibus magis quàm tibi notus eſt? Hic Ægyptum, Nitriam, Thebaidem, ac tota Memphitica regna tranſiuit: Hunc ego in eremo à quodam ſene legi vidi: cui cùm me familiarem tuum eſſe dixiſſem, & ab illo & à multis fratribus hæc mihi iniuncta legatio eſt, vt ſi vnquam terras iſtas, te incolume, contigiſſem, ea te ſupplere compellerem, quæ in illo tuo libro de virtutibus beati viri profeſſus es prætermiſſe. Age ergo, &c.] Suppletus eſt liber à Seuero, auctarioq́ue locupletatus per epiſtolas de eiuſdem viri ſancti obitu poſtea ab eo ſcriptas, adiecto inſuper additamento Dialogorum.

QVID ROMAE MELANIA ATQVE RVFFINVS.

Iam verò, vbi ſatis apud Paulinum Nolæ conſedimus, Melaniã cum Ruffino redeuntem **A** in Vrbem proſequamur. Qui enim diu ab Vrbe abſentes, Hieroſolymis tamquam in ſpiritali quadam Academia, vt veram excolerent ſapientiam, quinque (vt vidimus) luſtris conſederant, cùm primùm Romam venerunt, omnium planè oculos præ admiratione in ſe conuerterunt. Læti iam illi videre præſentes, quæ de iiſdem abſentibus ſummo ſæpe præconio fama detulerat: ſed non videre tantùm, verùm & audire ſoliciti; ſicq; ab ore ipſorum tamquam à cæleſti quodam illato Romam oraculo pependerunt. Cùm ipſi, quàm ex Origenis libris didicerant, Stoica indolentia perfectiſſimæ & ad omnes numeros abſolutæ vitæ Chriſtianæ ſpecimen edentes, maxima apud Chriſtianos omnes qui Romæ erant, perpaucis eruditis exceptis, quos antea S. Hieronymus litteris monuiſſet, exiſtimatione fuerunt. Cùm ſic igitur animos ciuium erga ſe ſuoſque eſſe propenſiores & optimè affectos Ruffinus intellexiſſet: eueſtigio impietate referta allata ſecum ex Ægypto primùm, inde Hieroſolymis **B** ſcrinia referat; indeque depromit peſtiferas merces, ſed ita fallaciis obuolutas & auro cælatas, vt bene prudentes & ſapientes quoque eædem decipere potuiſſent.

DE ORIGENIS HAERESIBVS ROMAM ILLATIS.

[a] Hieron. Apolog. lib. 2.

De appulſu autem horum in Romanum Portum agens ſanctus Hieronymus, hæc per antiphraſim [a]: O triremem locupletiſſimam, quæ Orientalibus & Ægyptiis mercibus Romanæ vrbis ditare venerat paupertatem. Tu Maximus ille es: Vnus qui nobis ſcribendo reſtituis rem. Ergo niſi de Oriente veniſſes, eruditiſſimus vir hæreret adhuc inter mathematicos.] & paulo pòſt: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma neſciuit: inſtruxit Ægyptus, quod Italia hucuſque non habuit, &c.] At ne ſibi eſſet impedimento quòd apud nonnullos Origenis nomen malè audiret, idem Ruffinus Apologiam pro Origene ab Euſebio Cæſarienſi ſcriptam, nomine tamen martyris Pamphili, à ſe verò Latinitate donatam mox edidit, addiditque pro eodem recens à ſe item volumen elaboratum, cuius erat titulus: **C** De adulteratione librorum Origenis.] Sed & quod magis mireris, nec quidem ipſe Ruffinus erubuit Romæ iactare, tum ſanctum Hieronymum, tum etiam Theophilum Alexandrinum Epiſcopum iiſdem Origenis erroribus aſſentiri. Teſtatur id quidem ipſe ſanctus Hieronymus in epiſtola quam poſtea ad Pammachium ſcripſit[b], vbi ait: Me & Papam Theophilum ſui iactabat erroris; latratuque impudentiſſimorum canum, ad inducendos ſimplices, noſtrum mentiebatur aſſenſum.] hæc ipſe.

[b] Hieron. ad Pammach. epiſt. 78.

[c] Hieron. in dialog. aduer. Pelag.

[d] Hier. Apolog. aduerſ. Ruffin.

Sed quod ſpectat ad Periarchon & Apologiam nomine Pamphili martyris pro Origine à Ruffino editam; audi Hieronymum[c] ab Oriente, ita vt Romæ audiretur, veluti tonitruum, vehementiùs obſtrepentem: Ruffinus non vni Vrbi, ſed Orbi blaſphemias Origenis, & περὶ ἀρχῶν libros, quantum in ſe fuit, intulit: ita vt Euſebij quoque primum librum defenſionis Origenis ſub nomine Pamphili martyris ederet; & quaſi ille parum dixiſſet, nouum pro **D** eo volumen euomeret.] & rurſus in eum[d]: Cur, inquit, tranſlaturus hæreticam defenſionem eorum, præmittis quaſi martyris librum; & id Romanis auribus ingeris, quod tranſlatum, *nempe* περὶ ἀρχῶν, totus Orbis expauit, &c.] His igitur præcurſoribus curauit Ruffinus purulentum Origenis περὶ ἀρχῶν, Romam inuehere, quò ab omnibus pacificis ſalutaretur occurſibus, & neſcientes imaginem beſtiæ adorarent. Neque verò hæc ſibi viſa ſunt ſatis: ſed & adhuc addidit ad decipiendum ſumma quidem arte excogitatum portentum: vt de eo merito illud Pſalmiſtæ appareat decantatum [e]: *Sicut nouacula acuta feciſti dolum.*] & illud[f]: Lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum.] cùm videlicet id effecerit, vt quamuis ipſe fur eſſet & latro, iſtæc ipſa fuerint tamen aduerſus ſanctum Hieronymum protinus conclamata. **E**

APOLOGIA PRO SCRIPTIS ORIGENIS VVLGATVR ROMAE A RVFFINO.

[e] Pſal. 51.

[f] Pſal. 49.

RVFFINVS VERBV TE IN CRIMINIS SVSPICIONEM ADDVCIT S. HIERONYMVM.

[g] Hieron. epiſt. 66.

Quonam modo iſta contigerint, audi. Cùm ille pro Origene eiuſmodi præmiſiſſet defenſores, ſic περὶ ἀρχῶν ipſius voluit edi, vt eidem præfationi affixæ, nomen ſuum ſilentio prætermiſerit, quo & nomẽ interpretis haberetur incognitum. abſque titulo enim auctoris præfationem illam editam eſſe, ex eo intelliges, quod de eadem S. Hieronymus poſtea ad Ruffinum [g] ſcribens ait: Præfatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me miſſa eſt, quã ex ſtylo intellexi tuam eſſe, &c.] Inſtar enim ſepiæ, quæque hæreſis nigredinem primùm ad obſcurãdam veritatis claritudinem vomit; quòd cõmune ſit omnibus malè agentibus, lucem odiſſe. Quid igitur veneni lateret in præfatione illa, quidve vitioſum eſſet in ea interpretatione, vt merito Ruffinus nomen ſuum ſilentio obuoluendum putauerit, in apertam iam lucem cunctis aſpiciẽdum prodamus. Erit planè quod mireris, lector, cùm intueberis filiorum tenebrarum incredibilem in malè agendo verſutiam.

Qui

DOLOSA RVFFINI PRAEFATIO PERIARCHON ORIGENIS APPOSITA.

A Qui igitur tacito ſuo nomine, à ſe tranſlatum hæreſibus refertum Origenis περὶ ἀρχῶν Romæ editurus erat, frontem operis, ipſa inquam meretricis proſtibuli limina auro tecta ornata reddidit atque compta, vt ad ingreſſum homines ea doloſa arte pelliceret: quod præſtitit, cùm ſuſpectum Origenis nomen faceret teſtificatione S. Hieronymi venerandum, dum quæ ab eodem adeò celebri auctore eiuſdem Origenis lucubrationes eſſent hactenus Latinitate donatæ recenſet, & eius de ipſo elogia recitat. Ex quibus alterum de duobus euenturum præſentiret; vel vt ita Origenis περὶ ἀρχῶν auidiùs acceptum, ab omnibus probaretur; vel ſi contingeret ob blaſphemias reſpui, in Hieronymum ipſum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Ita quidem ſe habuit mali operis peior interpres, peſſimuſque præfator. Vnde ſi quis præfationem illam περὶ ἀρχῶν Origenis appoſitam, putentis cadaueris dixerit pollincturam, qua graue olens corrupta caro ſua- **B** uiſſimos ſpiraret odores; ſanè quidem ſcopum ipſum veritatis attigerit. Vide quorſum progreſſæ ſint verſipellis hominis artes.

[a] Apud S. Hie. tom. 9.

EX HIERONYMI NOMINE CONCILIAT FIDEM HAERESI RVFFINVS.

Sed præſtat ipſum audire Ruffinum, cùm iſta præfatur [a]: Scio quamplurimos fratrum, ſcientiæ Scripturarum deſiderio prouocatos, popoſciſſe ab aliquantis eruditis viris & Græcarum litterarum peritis, vt Origenem Romanum facerent, & Latinis auribus condonarent: inter quos etiam frater & collega noſter Hieronymus ab Epiſcopo Damaſo deprecatus, cùm homilias duas de Cantico canticorum in Latinum tranſtuliſſet ex Græco, ita in illo opere ornatè magnificeque præfatus eſt, vt cuiuis legendi Origenem & auidiſſimè perquirendi deſiderium commoueret. & paulo pòſt: Nos ergo rem ab illo quidem cœptam ſequemur & probatam: ſed non æquis eloquentiæ viribus tanti viri ornare poſſumus dicta. Vnde vereor, ne vitio meo illud accidat, vt is vir, quem ille (*nempe Hieronymus*) alterum poſt **C** Apoſtolos Eccleſiæ doctorem ſcientiæ & ſapientiæ merito comprobauit, inopia ſermonis noſtri longè eſſe inferior videatur.] hæc quidem ipſe & alia in commendationem Origenis ex teſtificatione S. Hieronymi, magni tunc in Eccleſia nominis: cuius quoque auctoritate adhibitam in idem opus interpretando fraudem voluit contexuiſſe, cùm addit: Quantum fieri poteſt interpretando, ſequar regulam prædeceſſorum, & eius præcipuè viri (*nempe Hieronymi*) cuius ſuperiùs fecimus mentionem; qui cùm vltra ſeptuaginta libellos Origenis, quos Homiliaticos appellauit, aliquantos etiam de tomis in Apoſtolum ſcriptis tranſtuliſſet in Latinum, in quibus cùm aliquanta offendicula inueniantur in Græco, ita elimauit omnia interpretando atque purgauit, vt nihil in illis, quod in fide noſtra diſcreparet, Latinus lector inueniat. Hunc ergo nos etiam, licet non eloquentiæ viribus, diſciplinæ tamen regulis, in quantum poſſumus, ſequimur, &c.]

RVFFINVS SIMVLAT EMENDATVM EDI PERIARCHON.

D Cùm igitur iſtæc omnia S. Hieronymi exemplum ſequi, & in genere interpretandi, Origenem expurgando, ſe illius profiteatur aſſectari veſtigia; quis reprehendere vel hoſtis auderet, quod tanto ipſe tentaſſet exemplo? Vel quis cunctando reciperet, quæ ipſe (vt profitetur) Origenis ederet erroribus expurgata in Latinum conuerſa? Sed quid inſuper? dolos dolis conſarciens, ne ipſe mendax argueretur & proditor; cum ſe erroribus, exemplo S. Hieronymi, expurgatum librum editurum polliceatur, quid adiecerit, accipe: Sicubi ergo nos in libris eius aliquid contra id inuenimus, quod ab ipſo in ceteris locis piè de Trinitate fuerat definitum, velut adulteratum hoc & alienum, aut prætermiſimus, aut ſecundum eius regulam protulimus, quam ab ipſo frequẽter inuenimus affirmatam:] hæc & alia ipſe pollicitus, ad Origenis περὶ ἀρχῶν legendum ſecurum ſic aditum voluit præparaſſe, vt tamen domi exceptos hoſpites letalibus incautos venenis latentis hæreſis compotaret: nimirum cùm **E** lectorem ſecurum redderet, dum pollicetur Origenem erroribus purgatum exhibere, præſtitumque id ab eo putaret in reliquis, ſicut in maculis hæreſis Arianæ: ſicque tutum redditum eumdem incautum in foueam Origenis errorum præcipitem ageret.

[b] Hier Apolog. 1. aduerſus Ruffinũ.

PVRGAT TANTVM EX PARTE RVFFINVS ORIGENIS PERIARCHON, VT INCAVTOS DECIPIAT.

Sed vbi iſta? Audi Hieronymum[b] ad Pammachium ita ſcribentem: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos (*libros ſcilicet* περὶ ἀρχῶν) ab alio fraudulenter eſſe tranſlatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epiſtolis haberem fidem, miſiſtis exemplaria eiuſdem tranſlationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cùm legiſſem, contuliſſemq; cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre cum Filio & Spiritu ſancto impiè dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de animarum lapſu, de reſurrectionis præſtigiis, de mundo vel mundis Epicuri, de reſtitutione omnium in æqualem ſtatum, & multo his deteriora,

quæ

quæ longum eſſet retexere, vel ita vertiſſe, vt in Græco inuenerat, vel de commenta- A
riolis Didymi, qui Origenis apertiſſimus propugnator eſt, exaggerata & firmiora poſuiſſe:
vt qui in Trinitate Catholicum legeret, in aliis hæreticum non caueret.] ita Hierony-
mus: quibus verſutias intelligas hæreticorum, inſtar Iudæ ſic petentis Dominum oſcu-
lo, vt laqueum eius collo iniiciendum procuret, & vinculis ſtrictum captiuum hoſti-
bus dedat.

DEI PROVIDENTIA ERGA ROMANAM ECCLESIAM.

Immenſo tunc quidem periculo Romana fluctuauit Eccleſia, cùm hæreſum ille theſaurus
manibus clericorum circumferretur, ab imprudentibusque laudaretur, exſcriberetur,
vipereoque fœtu multiplicaretur vbique: adeò vt, niſi Chriſti promiſſionibus firmiſſimo
fundamento ſuper firmam petram Eccleſia Romana in Petro conſolidata fuiſſet, eius caſus
iure timeri potuiſſet; ipſaque tunc naufragium expauiſſet nauicula Petri, niſi Chriſtus na-
uigaret in ea. Planè accidit, vt ſicut cùm Chriſtus Phariſæorum[a] exagitaretur opprobriis, B
extollens vocem quædam mulier magnificare eum intrepidè cœpit: ita Romanæ feminæ
confeſſione fides Catholica ab Origeniſtarum blaſphemiis vindicaretur illæſa: dum cõfun-
dens ſapientiam ſapientum, ſilentibus iis, quorum muneris erat exurgere & ſtare pro muro
domus Iſraël, excitauit Deus ſpiritum feminæ. Etenim exurgens tunc mulier noua Debora,
phalanges euertit Chananæorum. At quomodo adeò ingens facinus ediderit femina vna,
audi S. Hieronymum[b] rem his verbis accuratè ſcribentem:

a Lucæ 11. *b Hieron. epiſt. 16.*

MARCELLA QVID CONTRA ORIGENISTAS.

In hac tranquillitate & Domini ſeruitute, hæretica in his prouinciis exorta tempeſtas
cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata eſt, vt nec ſibi, nec vlli bonorum parceret:
& quaſi parum eſſet, hîc *(in Palæſtina ſcilicet)* vniuerſa mouiſſe; nauem plenam blaſphe-
miarum Romano intulit Portui: Inuenitque protinus patella operculum, & Romanæ fidei
puriſſimum fontem cœno lutoſa permiſcuere veſtigia. Nec mirum, ſi in plateis & in foro C
rerum venalium fictus ariolus ſtultorum verberet nares, & obtorto fuſte dentes morden-
tium quatiat: cùm venenata ſpurcaque doctrina Romæ inuenerit quos induceret. Tunc li-
brorum περὶ ἀρχῶν infamis interpretatio: tunc diſcipulus ὄλβιος, & verè nominis ſui, ſi in
talem magiſtrum non impegiſſet: tunc noſtrorum διαλεκτικῶν contradictio, & Phariſæorum
turbata eſt ſchola. Tunc ſancta Marcella, quæ diu ſe cohibuerat, ne per æmulationem
quippiam facere videretur; poſtquam ſenſit fidem Apoſtolico ore laudatam in pleriſque
violari; ita vt ſacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeque ſæculi homines
in aſſenſum ſui traheret, ac ſimplicitati illuderet Epiſcopi, qui de ſuo ingenio ceteros æſti-
mabat: publicè reſtitit, malens Deo placere, quàm hominibus.] hæc de S. Marcella Hiero-
nymus, de qua nos plura ſuperiùs, ſed & inferiùs dicturi ſumus. At quænam hæc ſancti
Hieronymi veluti ænigmatibus obumbrata locutio? Quid per diſcipulum ὄλβιος, & verè D
nominis ſui, ſi in talem magiſtrum non impegiſſet?] Alludit planè auctor ad ſcriptionem
illam Ruffini ad Macarium ſcriptam de adulteratione librorum Origenis, Romæ editam ad
ſternendam viam eiuſdem Origenis erroribus: ad quem etiam præfationem in περὶ ἀρχῶν
inſcripſit: Qui cùm Macarius diceretur, verè (inquit Hieronymus) ὄλβιος iſte dicendus, hoc
eſt Beatus, nempe Macarius ex nomine, niſi in talem incidiſſet doctorem. At quiſnam iſte
Macarius fuerit, conſule à nobis notata ad Romanum Martyrologium[c], vt ab aliis eiuſdem
nominis ſanctis viris ipſum ſcias diſcriminare.

c Die 2. Ianuar.

ORIGENISTAE A S. MARCELLA DETECTI.

Sed vt ad Marcellam redeamus: quò tandem perduxerit ipſa negotium, ex paucis quæ
idem auctor ſubdit, poſſumus intelligere: nimirum validè egiſſe, atque reſtituiſſe certamen,
inſuper & hoſtes in fugam conuertiſſe. etenim ipſi ab ea palàm detecti, negauerunt Periar-
chon hæreſum promptuarium ſua ipſorum opera in Latinum eſſe conuerſum, & inficiati E
ſunt pariter ſe ea cum Origine ſentire; atque præſeferentes Catholicam diſciplinam, vt Ca-
tholicæ Eccleſiæ communicantes, quæſierunt à Romano Pontifice litteras communicato-
rias, quo earum teſtificatione ſe probarent vbique eſſe Catholicos, ac ita his muniti litteris,
ab vrbe probati Catholici diſceſſiſſe viderentur. Nam de his ſubdit iſta Hieronymus[d]: Cer-
nentes hæretici de parua ſcintilla maxima incendia concitari, & ſuppoſitam dudum flam-
mam iam ad culmina perueniſſe, nec poſſe latere quod multos deceperat, petunt & impe-
trant Eccleſiaſticas epiſtolas, vt communicantes Eccleſiæ diſceſſiſſe viderentur.] Hæcque
cuncta acta ait viuente Siricio, quem anno ſequenti ex hac vita migraſſe dicemus. Cetera
autem quæ ſubdit de eorumdem hæreticorum damnatione facta à ſucceſſore Siricij Ana-
ſtaſio Papa, ſuo loco dicturi ſumus.

d Hieron. epiſt. 16.

Ceterùm idem S. Hieronymus de S. Marcellæ certamine atque victoria iſta ſubdit:
Dicas

S. MARCELLA PRINCIPIVM DAMNATIONIS HAERETICORVM.

A Dicas: Quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorũ hæc fuit principium: dum
adducit teſtes, qui priùs ab eis eruditi & poſtea ab hæretico fuerant errore correpti: dum
oſtendit multitudinem deceptorũ: dum impia περὶ ἀρχῶν ingerit volumina, quæ emen-
data manu ſcorpij monſtrabantur, &c.] Addit enim, eo à ſancta Marcella prouectum eſſe
negotium, quod cùm intellexiſſent hæretici ſeſe iam manifeſtè Romæ detectos eſſe, vocati
licet ab Anaſtaſio ſucceſſore Siricij, cũ venire penitus recuſaſſent, abſentes damnari meruc-
rint: vt planè cunctis perſpicuè apparuerit, nõ dormire, neque dormitare, qui cuſtodit Iſraël;
licet interdum illi dormitent, quibus vigilandi munus incumbit.

EXCVSATVR SIRICIVS PAPA.

Suggillat tamen S. Hieronymus Siricij Papæ ſimplicitatem, non dolum: dum enim non
adduci poſſet, vt crederet in Chriſtianis adeò fama conſpicuis, hæreſis occultari venenum, ex
probitate animi ſui neſciens (vt ait) mala exiſtimare de aliis, haud confeſtim ſpiritualis gla-
B dio poteſtatis (vt par erat) deforme monſtrum extinxit, neque citiſſimè damnauit igni ver-
ſionem illam veneno refertam περὶ ἀρχῶν Origenis. Licet & aliqua ſaltem ex parte excuſa-
tionem illam prætexere iure potuiſſet, quòd exemplo Euangelici patris familias vſque ad
meſſem ſiuerit zizania creſcere, ne cum eis euelleret triticum; expectans nimirum, vt qui ve-
rè eſſent hæretici, perſpicuè matura ſegete, certioribus ſignis fierent manifeſti: etenim cum
eiuſmodi hominum genere negotium erat, qui venerant in veſtimentis ouium, cùm intrin-
ſecus eſſent lupi rapaces, affectataque ſanctitate, nec ea quidem vulgari, ſed quæ eſſet toto
Orbe ſpectata, aſpidum oua fouerent.

DEI PROVIDENTIA ERGA ROM. ECCLESIAM VIGILAT.

Ceterùm quod haud velociter Siricius periclitanti occaſione Origenis errorum occurrit
Eccleſiæ: quàm citiùs, nempe anni ſequentis exordio ex hac vita ſublatus eſt: erectuſque ſu-
per cathedram Petri acerrimus oppugnator Origeniſtarum hæreticorum Anaſtaſius Papa.
C Sæpe quidem atque pauendis eſt demonſtratum exemplis, vt Pontifices illi qui cauſam fidei
paulo ſegniùs tractauerũt, ac remiſſiùs curauerunt, à Chriſto primario omnium paſtore fue-
rint quàm celeriter ex hac vita ſubducti: adeò vt manifeſtè fuerit declaratum, ſummo iugi-
que ſtudio, ſpecialiq; diligentia ſemper inuigilaſſe ſuper Romanam Eccleſiam diuinam pro-
uidentiam, ne qua vel leui ſaltem ſuſpicione hæreticæ contagionis aſpergeretur.

S. MARCELLA DE IMPIETATE REVEXIT TRIVMPHVM.

Sed vt ad S. Marcellam iterum redeamus: Quàm egregiè diuini iudicij pondere certa-
men fuit æqua lance penſatum, dum per feminam diſſipari delegit, quod duce femina per
ſuos diabolus fuerat machinatus! Melania (quod & ſuperiùs eſt demonſtratum) vexillum
impietatis, pietatis tamen charactere notatum, erexit, prægrandi diſpendio Catholicæ veri-
tatis: nam ſub eo etiam paulo pòſt Pelagius hæreſiarcha ordines duxit. Hinc illa iuſta que-
rela S. Hieronymi[a], dum totius huiuſce militiæ recenſet anteſignanos: Quid, inquit, volunt
D miſeræ mulierculæ oneratæ peccatis, quæ[b] circumferuntur omni vento doctrinæ, ſemper
diſcentes, & numquam ad ſcientiam peruenientes, & ceteri mulierculam ſocij prurientes
auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur, &c.] Subdit enim pereruditè catalo-
gum præcipuarum hæreſum, quę præuia ſemper aliqua cum hæreſiarcha muliere, infeliciter
prodierunt. Sed feminam feminæ, & Melaniæ Chriſtus Marcellam oppoſuit, quæ & victri-
cia erexit de damnata impietate trophæa.

a Hieron. ad Cteſiphõtem aduer. Pelag. *b 2. Tim. 3.*

RVFFINVS OSTENTAT SIRICII PAPAE LITTERAS.

Sed quod ad Ruffinum ſpectat: etſi profecturus Aquileiam, ſolum patrium petierit, &
acceperit ab ipſo Siricio Romano Pontifice communicatorias litteras Catholicis tantùm
(vt ſæpiùs diximus) impertiri ſolitas; minimè ceſſit culpæ Siricio. Nam cùm ipſa hæretica
interpretatio Periarchon Origenis nomine careret auctoris, nec à quo præfatio illa eſſet
ſcripta, liqueret: nihil eſt, quod Ruffinum nondum detectum, immo Catholicum ſe cla-
E mantem, & ab omni hæreſi ſe alienum extrinſecus profitentem, à Catholica communione
extorrem facere deberet. Nec Romanæ ſedis moris eſt, non conuictum quempiam con-
demnare. Ceterum oſtentare ſolitum fuiſſe Ruffinum acceptam Siricij epiſtolam, quo ſe
Catholicum eſſe omnibus demonſtraret, teſtatur S. Hieronymus in Apologia aduerſus eum
conſcripta, cùm ait: Siricij iam in Domino dormientis profers epiſtolam, & viuentis Anaſta-
ſij dicta contemnis?] hæc ipſe. re enim poſtea ab Anaſtaſio bene comperta, accepit quam
meruit Ruffinus ipſe ſententiam.

S. AMBROSII OBITVS TEMPVS.

Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, S. Ambroſius ætatis ſuæ clauſa periodo, ex hac
vita migrauit: ea quippe die natalis eius & ad cælum tranſitus, Catholicæ Eccleſiæ monu-
mentis, annis ſingulis publicè repetendus, adſcriptus habetur. Quod verò ad initam ratio-
nem temporis ſpectat; his ipſis anni huius Conſulibus Cæſario & Attico eius obitum con-
tigiſſe, Marcellinus[c] affirmat, cùm ſanctiſſimum ſacerdotem in Chronico, tamquam epi-
taphio

c Marcellin. in Chron.

A taphio ſepulchrali, eiuſmodi commendatum reliquit elogio: Ambroſius Mediolanenſis virtutum Epiſcopus ſanctus, arx fidei, orator Catholicus, ad Chriſtum Dominum commigrauit.] hæc ipſe, paucis quidem ſumma complexus. Ceterùm de anno eius obitus non ex Marcellino ſolùm iſta firmamus, ſed & confirmamus auctoritate Paulini Vitam eius ſcribentis, dum ait, ab obitu Theodoſij vſque ad Ambroſij mortem non interceſſiſſe triénium. Sed & cùm ex Concilio Carthaginenſi tertio[a] miſſa fuerit legatio hoc anno ſub dictis Conſulibus menſe Septembri ad Siricium papam & Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem: planè ſignificatur, iam ante illud tempus Ambroſium ex hac vita diſceſſiſſe. Nec eſt quod quis canonem illum alterius Concilij poſtea Carthagine celebrati eſſe, illi verò annexum Concilio, tergiuerſari poſſit. Nam Siricius Papa, cuius mentio illic fit, haud ad illud tempus vitam propagaſſe dici poteſt, quem conſtat anno ſequenti, menſe Februario ex hac vita migraſſe. Ex quibus & colligere vales, ipſum S. Ambroſium ſediſſe annos vigintiduos, menB ſes quatuor minus tribus diebus: creatum enim Epiſcopum diximus anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimoquarto, ſeptimo Idus Decembris, Gratiano tertiùm & Equitio Conſulibus. Hæc cùm adeò perſpicuis argumentis appareant, habes vnde redarguas Gregorium Turonenſem, dum tradit ante S. Ambroſium defunctum eſſe ſanctum Martinum, quem deceſſiſſe ait hoc anno iiſdem Cæſario & Attico Coſſ. Sed in vtroque ipſum errore lapſum, ſatis in Notis[b] oſtendimus: & de anno obitus S. Martini, exacto habito eius vitæ annorum calculo, ſuperiùs tertio Annalium tomo demonſtratum[c] eſt, dum de eius die natali & à militia diſceſſione pluribus diſſeruimus.

[a] Conc. Carth. 3. can. 48.
[b] Rom. Martyrol. die 4. April. & die 11. Nouemb.
[c] Annal. to. 3. ann. Do 351.
[d] Paul. in Vit. Ambroſ.

VISIO PAVLINI, ET VLTIMA LVCVBRATIO SANCTI AMBROSII.

His igitur de obitus tempore elucidatis, quæ mortem præceſſerint & in obitu contigerint, ipſumque fuerint ſubſecuta, hic ex Paulino reddamus. Ipſe autem (inquit[d]) de ſua morte antè prædixit, quòd vſque ad Paſcha nobiſcum futurus eſſet: quod quidem meC ruit, Dominum obſecrando, quo maturiùs hinc liberaretur. Ingemiſcebat enim vehementer, cùm videret radicem omnium malorum auaritiam pullulare.] ſed eo magis cruciabatur, quòd perſonas quoque Eccleſiaſticas vehementer eadem peſtis inuaſerat. Subdit autem poſt hæc: Ante paucos verò dies quàm lectulo detineretur, cùm quadrageſimumtertium Pſalmum dictaret, me excipiente & vidente, ſubitò in modum ſcuti breuis ignis caput eius cooperuit, atque paulatim per os ipſius, tamquam in domum habitator ingreſſus eſt: poſt quod facta eſt facies eius ſicut nix: poſtea verò reuerſus eſt vultus eius ad ſpeciem ſuam. Quod cùm fieret, ſtupore percuſſus, obrigui, nec potui ſcribere quæ ab illo dicebantur, niſi poſtquam viſio ipſa tranſibat. Dicebat enim in eo tempore teſtimonium Scripturæ diuinæ, quod ego optimè retinebam. Nam ſcribendi vel dictandi ipſo die finem fecit: ſed quidem ipſum Pſalmum explere non potuit. Ego verò, id quod D viſum à me fuerat, honorabili viro Caſto diacono, ſub cuius cura degebam, ſtatim retuli. At ille repletus gratia Dei Spiritus ſancti aduentum me in illo vidiſſe docuit lectione Actuum Apoſtolorum.] hæc de his ipſe Paulinus exceptor: cuius miniſterio perraro, vel nonniſi neceſſitate cogente, vti conſueuit. nam de eo idem Paulinus hæc ſuprà: Nec, inquit, operam declinabat ſcribendi propria manu libros, niſi cùm aliqua infirmitate corpus eius attenuaretur.] Quod & ipſe Ambroſius, ad Sabinum[e] Placentinum Epiſcopum ſcribens, confirmat: Non enim, inquit, dictamus omnia, & maximè noctibus, quibus aliis nolumus graues eſſe ac moleſti: tum quia ea quæ dictantur, impetu quodam proruunt, & profluo curſu feruntur: nobis autem, quibus cura eſt, ſenilem ſermonem familiari vſu ad vnguem diſtinguere, & lento quodam figere gradu, aptius videtur propriam manum noſtro affigere ſtylo, vt non tam deflare aliquid videamur, quàm abſcondere; neque alterum ſcriE bentem erubeſcamus, ſed ipſi nobis conſcij ſine vllo arbitro, non ſolùm auribus, ſed etiam oculis ea ponderemus, quæ ſcribimus.] hæc ipſe; qui hoc tempore paſſus diuina, ſuum exceptorem fallere minimè potuit, quin videlicet quæ aliàs ſæpe fortaſſe abſque arbitro perpeſſus eſſet.

[e] Ambroſ. lib. 7. epiſt. 45.

IN QVIBVS VERSABATVR VERBIS PSALMI TVNC AMBROSIVS.

Extat adhuc ipſa poſtrema S. Ambroſij lucubratio in Pſalmum quadrageſimum tertium, relicta (vt Paulinus ait) inabſoluta, duobus vltimis verſibus prorſus intactis. Cùm enim in eo explicando verſu totus eſſet[f]: Quare faciem tuam auertis, obliuiſceris inopiæ noſtræ, & tribulationis noſtræ?] teſtimoniumque illud diuinæ Scripturæ vltimo recenſeret loco ex Prouerbiis, de diuina Sapientia dictum[g]: In latitudine cordis tui deſcribe eam:] ad hæc ipſe: Ideo, inquit, qui habet ſapientiam, non in occulto teneat eam, ſed canat eam in exitu: vbique quod ſentit, cum auctoritate prædicet.] tuncque (vt

[f] Ambroſ. in Pſal. 43.
[g] Prou. 3.

A (vt Paulinus ait) fieri cœpta eſt viſio illa ſphæræ igneæ ſuper caput ipſius dictantis: cùm tamen dictare ipſe non deſtitit, puto quidem, vt in officio contineret exceptorem; vt deorſum ſuper chartam ad ſtylum conuerſis intentiſque oculis, ipſum lateret, quod diuinitus fieret. Quam ob cauſam dictare proſequens, verborum illorum aliam Symmachi interpretationem addidit, ſed quidem non neceſſariam, ſicut non diuerſam: vt planè appareat ipſum, quæcumque obiter memoria ſuggeſſiſſet, illa dictaſſe, vt ſic occupatum iugiter redderet exceptorem, ne ſurſum tollendi oculos tribueret facultatem, & videndi ea, quorum neminem vellet habere conſcium. quamobrem (vt dictum eſt) dictare pergens, illa ſubintulit; Symmachus autem, pro tribulatione, afflictationem poſuit. Siue autem afflictatio ſit, ſiue tribulatio: opus eſt vt nos maneamus in Domino, nec ab eodem recedamus. Quoniam præſule Domino & aſſiſtente nobis, omne certamen fortiter poſſumus ſuſtinere. B Si autem Dominum negligamus, & longè nos faciamus à Domino, facimus nobis aduerſarium fortiorem.] in quibus poſtremis verbis dicendis Ambroſius Deo plenus ſubſiſtere numine victus cogitur: cùm & fruſtra nouiſſima illa dictaſſet, quod exceptor ipſa apparente viſione totus obriguiſſet: non enim potuit non vidiſſe & ſurſum leuaſſe oculos, quos emiſſi ex luce radij inuitarunt, rei nouitas prouocauit, atque ingens miraculum in ſe conuertit: cùm tamen poſtea (vt ipſe ait) retinens memoria quæ dictaſſet, poſtquam viſio oſtenſa receſſit, calamo reddidit cuncta quæ dixerat. Verumtamen quæ reliqua erant, dictandi nulla ampliùs Ambroſio cura fuit.

AMBROSIVS CELATAM CVPIT VISIONEM EXCEPTORI

DEVS LVCIS SIGNO S. AMBROSII DOCTRINAM PROBAVIT.

Sed cur iſta Deus Ambroſio præſtitit interpretanti diuinas Scripturas iam proximè morituro, arbitro exceptore, teſte quidem fide digniſſimo? numquid fruſtra? Abſit. Deus quidem (quod concedunt philoſophi) & natura nihil fruſtra. Non enim ad oſtentationem C (vt homines) Deus edit oſtenta, ſed vt quid magnum oſtendat. & quidem (quod ad hanc rem ſpectat) voluit eiuſmodi viſione, veluti ſigillo appoſito, conſignaſſe, oſtendiſſeque tantum in Eccleſia doctorem, non pro humani ſenſus arbitrio, ſed ex ore Domini, diuino afflatum Spiritu, docuiſſe, diſſeruiſſe, ſcripſiſſe, atque dictaſſe ea, quibus vel populum erudiuit, vel hæreticos confutauit, cùm viua voce vel ſcriptis Epiſcopale munus expleuit, & numeros doctoris abſoluit.

QVID S. AMBROSIVS AEGROTANS.

Quæ autem fieri contigerunt, poſtquam ſanctus Dei ſacerdos æger in lecto decubuit, idem Paulinus ſic narrat: Poſt hos dies, ordinato ſacerdote Eccleſiæ Ticinenſi, incidit in infirmitatem: qua cùm pluribus diebus detineretur in lectulo, Comes Stilico dixiſſe fertur, quod tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italiæ. Vnde conuocatis ad ſe nobilibus viris illius ciuitatis, quos diligi à ſancto ſacerdote cognouerat: partim D interminatus eſt illis, partim blando ſermone perſuaſit, vt pergerent ad ſanctum ſacerdotem; ſuaderent illi, vt ſibi viuendi peteret à Domino commeatum. Quod ille vbi ab illis audiuit, reſpondit: Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quoniam Dominum bonum habemus.] ſententia digna quidem Ambroſio, quam à ſancto Auguſtino laudatam, qui eam declarat, Poſſidius[a] tradit. Ceterùm haud falſum vatem Stiliconem fuiſſe, miſerandus probauit euentus: vt planè quod de vinea Domini dictum eſt[b]: Auferam ſepem, & erit in direptionem] Italiæ acciderit poſthac barbarorum furore vbique protritæ. Sanè quidem quouis tempore, longæua licet ſenecta, eius obitus importunus ſemper videri potuiſſet: hoc tamen migrans tempore, viſus eſt prɶmaturè & importunè nimis ex hac vita migraſſe.

[a] Poſſi. in Vita S. Aug. c. 27.
[b] Iſaiæ 5.

S. AMBROSII AETAS.

Quod autem ad eius ætatem ſpectat: cùm ex litteris ipſius ad Seuerum ſcriptis, tempoE re quo Maximus tyrannus ex improuiſo inuaſit Italiam, teſtetur ſe tunc fuiſſe ætatis annorum quinquagintatrium, cùm iam Conſulibus Honorio & Euodio annus Domini volueretur trecenteſimus octogeſimus ſextus; numerando ab eo tempore vſque ad præſentem annum eius vitæ curſum, ſexageſimumquartum vix inchoatum numerari contingit: adeò vt cùm eius ſenectus prouectior expectaretur, omnino moleſtiſſimè acciderit, ipſum deceſſiſſe in ipſo penè limine ſenectutis. Subdit his verò Paulinus: Per idem tempus, cùm in extrema parte porticus, in qua iacebat, in vno poſiti Caſtus, Polemius, Venerius, & Felix tunc diaconi ſecum tractarent, voce ita repreſſa, vt vix inuicem ſe audirent, qui poſt obitum illius Epiſcopus ordinandus eſſet: atque cum de nomine ſancti loquerentur Simpliciani: tamquam intereſſet tractatui, cùm longè poſitus ab ipſis iaceret; approbans, exclamauit tertio: Senex, ſed bonus. Erat enim Simplicianus æui maturior. Qua voce audita, expaueſcentes fugerunt.] & paulo pòſt:

In eodem

S. AMBROSII EX HAC VITA MIGRATIO.

A In eodem tamen loco in quo iacebat (ſicut referente Baſſiano Epiſcopo Laudenſis Eccleſiæ, qui ab eodem audierat, didicimus) cùm oraret vnà cum ſupradicto ſacerdote, viderat Dominum Ieſum aduenifſe ad ſe, & arridentem ſibi. Nec multos poſt dies ablatus eſt. Sed eodem tempore quo à nobis migrauit ad Dominum, ab hora circiter vndecima diei vſque ad illam horam qua emiſit ſpiritum, expanſis manibus in modum Crucis orauit. Nos autem labia illius moueri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem ſacerdos Eccleſiæ Vercellenſis, cùm in ſuperiora domus ſe ad quieſcendum compoſuiſſet, tertiò vocem vocantis ſe audiuit, dicentiſque ſibi: Surge, feſtina, quia modò eſt receſſurus. Qui deſcendens, obtulit ſancto Domini corpus: quo accepto vbi glutiuit, emiſit ſpiritum, bonum viaticum ſecum ferens, vt in virtute eſcæ anima refectior Angelorum nunc conſortio, quorum vitam vixit in terris, & Eliæ ſocietate lætetur: quia vt Elias numquam Regibus vel vllis poteſtatibus, ita nec iſte pro Dei timore loqui veritus eſt. B Atque inde ad eccleſiam maiorem, antelucana hora qua defunctus eſt, corpus ipſius portatum eſt, ibique eadem fuit nocte, quam vigilauimus in Paſcha. Quem plurimi infantes baptizati, cùm à fonte venirent, viderunt: ita vt aliqui ſedentem in cathedra & tribunali dicerent, alij verò aſcendentem ſuis parentibus digito oſtenderent. Sed illi videntes videre non poterant: quia mundatos oculos non habebant. Plurimi autem ſtellam ſupra corpus eius ſe videre narrabant.

DAEMONES CRVCIATI PRAESENTIA CORPORIS S. AMBROSII.

Tot tantiſque ſignis voluit Deus ſacerdotem ſuum poſt obitum innoteſcere, vt ſciretur in cælis viuere, quem in terris defunctum plorabant. Sed luceſcente die Dominico, cùm corpus illius, peractis ſacramentis diuinis, de eccleſia leuaretur, portandum ab baſilicam Ambroſianam in qua poſitus eſt: ita ibi dæmonum turba clamabat ſe ab illo torqueri, vt eiulatus eorum ferri non poſſet. C Quæ gratia ſacerdotis non ſolùm in illo loco, verùm etiam in plurimis prouinciis vſque ad hodiernum manet. Iactabat etiam turba virorum ac mulierum oraria vel ſemicinctia ſua, vt corpus ſancti aliquatenus ab ipſis contingeretur. Erat enim exequiarum turba innumerabilis totius dignitatis, totiuſque ſexus, omniumque penè ætatum non ſolùm Chriſtianorum, ſed etiam Iudæorum & Paganorum: maiore tamen gratia ordo præcedebat eorum qui fuerant baptizati.

S. AMBROSIVS VISVS IN LONGE POSITIS ECCLESIIS.

Eadem verò qua obiit die (ſicut textus epiſtolæ loquitur quæ à ſucceſſore eius venerabili viro Simpliciano ſuſcepta eſt de partibus Orientis, ad ipſum tamquam adhuc nobiſcum viuentem directa, quæ nunc vſque Mediolani habetur in monaſterio cuiuſdam viri ſancti) apparuit orans cum illis, & imponens illis manus. Habet enim diem epiſtola, quo directa eſt; qua lecta, inuenimus diem eſſe, quo ille defunctus eſt. Intra Tuſciam verò, ciuitate Florentia, vbi nunc vir ſanctus Zenobius nomine Epiſcopus eſt: quia promiſerat ſe petentibus illis, D illos ſæpiùs viſitaturum, frequenter ad altare, quod eſt in baſilica Ambroſiana, quæ ibidem ab ipſo conſtituta eſt, viſus eſt orare; ſicut ipſo ſancto viro ſacerdote Zenobio referente didicimus.] Subdit poſt hæc Paulinus de auxilio obſeſſæ à Radagaiſo Florentinæ ciuitati ab Ambroſio poſt aliquot annos impertito, deque Gildone tyranno in Africa eiuſdem Ambroſij ope extincto; quæ omnia nos ſuo tempore dicturi ſumus, ſicut & de aliis poſtea eiuſdem apparitione obtentis aduerſus impios tyrannos victoriis: vt planè eidem ſancto à Deo conceſſum ſingulari prærogatiua videatur, vt qui viuens principes atque tyrannos corripere numquam deſtitit, poſt mortem quoque perſeuerauerit vindex ſceleratorum Regum, & vltor perſecutorum Eccleſiæ.

DETRAHENTES AMBROSIO QVAE PASSI.

Sed & quæ Deus oſtenderit ſigna aduerſus eos qui in ſanctiſſimum ſacerdotem poſt obitum obloqui non ſunt veriti, idem Paulinus narrat his verbis: E Donatus quidam, natione Afer, preſbyter tamen Eccleſiæ Mediolanenſis, cùm in conuiuio poſitus, in quo erant nonnulli militares religioſi, detraheret memoriæ ſacerdotis, aſpernantibus illis & deſerentibus linguam nequam, ſubitò vulnere percuſſus graui, de eodem loco in quo iacebat, alienis manibus ſubleuatus, in lectulum poſitus eſt, atque inde ad ſepulchrum vſque perductus. In vrbe etiam Carthaginenſi, cùm apud Fortunatum diaconum, fratrem venerabilis viri Aurelij Epiſcopi, ad conuiuium conueniſſem vnà cum Vincentio Caſſolitano Epiſcopo, Maurano etiam Epiſcopo Bolitano, ſed & aliis Epiſcopis, & diaconibus: tunc Maurano Epiſcopo detrahenti ſancto viro, retuli exitum preſbyteri ſuperiùs memorati: quod ille de alio dictum, de ſe oraculum maturo ſui exitu comprobauit. Nam de eodem loco, in quo iacebat, cùm ſubitò vulnere ingenti eſſet percuſſus, alienis manibus ad lectum portatus eſt, atque deinde ad domum in qua hoſpitabatur reductus, diem clauſit. Is finis virorum detra-

A hentium fuit; quem videntes qui tum aderant, admirati ſunt.] hæc Paulinus.

DOCTORES ECCLESIAE MIRACVLIS ILLVSTRATI.

En quot quantiſque Deus cùm viuentem tum mortuum proſecutus eſt præconem veritatis muneribus, ſicut & alios omnes qui in Eccleſia Catholica enituere veræ fidei defenſores: vt tot tantiſque apertiſſimis ſignis eorumdem memoria diuinitus conſecrata ac poſteris commendata, omnes certò ſcirent, atque perſpicuè intelligerent, veritatem ab illorum partibus ſtare, qui his ipſis qui Dei amiciſſimi claruere, eamdem quam ipſi prædicarunt, atque aduerſus hæreticos tutati ſunt, intrepidè confitentes adhærent: cùm è contra nec vel vmbram quidem vnius ſaltem veri miraculi ſit inuenire apud eos qui diuerſam ab his doctrinam quouis tempore annunciarint. Quod autem ad eiuſdem Ambroſij lucubrationes pertinet: deſiderari quamplura, certum eſt; nonnulla verò eius ſuppoſita, quiſque prudens intelligit. Sed de his aliàs.

DE PAVLINO AVCTORE VITAE S. AMBROSII.

B Qui verò res ab eo geſtas conſcripſit Paulinus, longè alius à Paulino Nolano Epiſcopo fuiſſe, manifeſtiſſimè declaratur ſua ipſius aſſertione: Quòd enim hoc tempore teſtetur ſe clericum minoris ordinis militaſſe in Eccleſia Mediolanenſi ſub cura (vt ait) Caſti diaconi, Ambroſio autem fuiſſe à manu: quis non videat hunc eſſe diuerſum à Paulino Nolano, iam ante quadriennium (vt vidimus) initiato preſbyteratu, & hoc tempore in agro Nolano agente iam triennium, ibique firmiter ſubſiſtente? Decepit complures nomen: ſed & quòd ambo viri iſti Auguſtino familiaritate coniuncti fuiſſe noſcantur, exiſtimarunt iidem, hunc ipſum qui res geſtas Ambroſij memoriæ commendauit, fuiſſe Paulinum Nolanum; à quo, etſi alia deeſſent firmiſſima argumenta, certè quidem ipſa longè diſſimilis dicendi phraſis diſcriminat. Ceterùm præter S. Paulinum Nolæ agentem, complures alij Paulini inueniuntur eidem Auguſtino perneceſſarij, quorum primum locum obtinet is de quo eſt ſer- C mo, qui rogatus ab illo, ſanctiſſimi viri Vitam conſcripſit, vt ipſe eius exordio teſtatur, cùm hæc ait: Hortaris, venerabilis pater Auguſtine, vt ſicut beati viri Athanaſius Epiſcopus & Hieronymus preſbyter ſtylo perſecuti ſunt vitas ſanctorum Pauli & Antonij in eremo poſitorum, ſicut etiam Martini venerabilis Epiſcopi Turonenſis Eccleſiæ Seuerus ſeruus Dei ſermone contexuit: ſic etiam ego beatiſſimi Ambroſij Epiſcopi Mediolanenſis Eccleſiæ meo perſequar ſtylo, &c.] Idemque ad eius Vitæ finem, ſe in Africa Carthagine eſſe verſatum affirmat, cùm agit de irrogato diuinitus ſupplicio in Mauranum Epiſcopum Ambroſio detrahentem: vt non mirum ſit quòd innotuerit Auguſtino, qui & eum antea nouiſſe potuit cùm Mediolani vitam ageret.

PAVLINVS DIACONVS.

Quamobrem hunc ipſum interdum exiſtimaui eſſe Paulinum illum, qui auctus poſtea diaconatu, acerrimus inſurrexit impugnator hæreſis Pelagianæ, dum Carthagine primùm D aduerſus Cæleſtium in Epiſcoporum Concilio ſtrenuè egit: extant enim Acta illa à S. Auguſtino recitata [a], quibus ſignificatur, eius opera factum, vt Cæleſtius primùm [b] Carthagini damnaretur, ac poſtea Romæ, oblato aduerſus eum Zoſimo Papæ libello, vt inferiùs hæc omnia pro tempore pluribus patefient. Sed præter hunc, alios adhuc habes vixiſſe Paulinos Auguſtino notiſſimos: extat enim eiuſdem Auguſtini epiſtola quinquageſimanona ad Paulinum Epiſcopum, in cuius fine duos alios rogat apud ipſum manentes ſalutari Paulinos, quorum alterum nominat filium, alterum verò compreſbyterum. Iſidorus in libello quem texuit de Viris illuſtribus, hunc ipſum ſcriptorem Vitæ Ambroſij preſbyterum nominat: ſed & alias ab eodem editas lucubrationes ita recenſet [c]: Paulinus preſbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum triplici intelligentiæ genere libellum ſatis ſuccincta breuitate compoſitum. Idem etiam, petente Auguſtino, conſcripſit Ambroſij vitam ſi- E gnis florentem atque doctrinis, & meritis Apoſtolorum non imparem: ſiquidem [*] & Conſtantius Epiſcopus Germani vitam contexuit, obitumque Paulini Vranius edidit.] hæc ipſe; quibus perſpicuum eſt, eius quoque ſententia, Paulinum Nolanum, cuius obitum ſcriptum ab Vranio tradit, nequaquam auctorem fuiſſe Vitæ S. Ambroſij: quam quidem ſententiam omnino retinemus: Vranium verò memoriæ tradidiſſe obitum Paulini Nolani Epiſcopi, omnes intelligunt, quos libellum illum legiſſe contigit: cùm alioqui illum de quo agit Iſidorus, preſbyterum fuiſſe tradat.

PAVLINI PLVRES EODEM TEMPORE.

[a] *Aug. contra Pelag. & Celeſt. lib. 2. c. 3. 4. 7.*

[b] *Epiſt. Cócil. Carthag. ad Innocent. Papam apud Aug. epiſt. 9. & Aug. cotra Pelag. lib. 2. cap.*

[c] *Iſidor. de Vir. illuſt. lib. 4.*

[*] *ſicuti*

TVTA PAVLINI FIDES PROBE TESTATA.

Ceterùm quod ſpectat ad libellum de S. Ambroſij Vita conſcriptum: ſumma fide illum conſignatum eſſe, quiſque intelligere poteſt; dum vel quæ ipſe vidit, vel à S. Marcellina de Ambroſio didicit, vel ex epiſtolis diuerſorum poſt obitum datis de iis qui in diuerſis prouinciis ipſum vidiſſe narrarunt, ſe ſcripſiſſe teſtatur. Attamen breuiùs quàm par erat, & non leui iactura poſterorum, quamplurima ab eo prætermiſſa noſcuntur; quibus quidem auctam

A auctam eiuſdem ſanctiſſimi Patris Vitam à nobis conſcriptam, Sixtus Pontifex Maximus, cuius iuſſu eam ſuſcepi prouinciam, ſuæ editioni eiuſdem S. Ambroſij operum præfixam edendam curauit: quam ad ſcripta de eodem in Annalibus, cùm quid diuerſum in ea inuenies (quòd poſteriores cogitationes meliores eſſe ſoleant) conformandam intelliges. Sed ab eodem Paulino illud deſideratum eſt, quod Poſſidius præſtitit in Auguſtino; nimirum, vt rebus ab eo geſtis memoriæ proditis, attexuit ſcriptorum eius catalogum: etenim conſolatio aliqua ſaltem iſta fuiſſet, poſt illorum deploratam iacturam inæſtimabilem, in indicis ſerie ea legere, ac in his veluti dulcibus exuuiis delectari. Ignoratum planè eſſet, ſcriptum ab eo catechiſmum ad Fritigildem Reginam Marcomannorum, niſi ipſe Paulinus vel obiter meminiſſet: nec ſciretur ab eodem S. Ambroſio editum de puerilis ætatis inſtitutione libellum ad Panſophium puerulum Florentiæ ab eo reuocatum à mortuis, niſi alia occaſione idem recoluiſſet: præteriiſſent quoque omnes ab eodem **B** S. Ambroſio editi commentarij aduerſus imperitiſſimos & ſuperbiſſimos quoſdam, qui de Platonis libris Dominum profeciſſe iactarunt; niſi apud S. Auguſtinum [a] de iiſdem nobilis memoria eſſet. Nec quis etiam ſciſſet ab eo elucubratas elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, niſi vnus hæc docuiſſet Caſſiodorus [b]; cuius quoque teſtificatione tantùm noſcitur, ab eodem Ambroſio relictum codicem, in quo eiuſdem ſuauiſſima (vt ait) inerat expoſitio ſuper omnes Pauli epiſtolas: quod quidem volumen iam eiuſdem Caſſiodori tempore deſiderari cœptum eſt: ſed planè deperdito, in locum eius, alterius auctoris, eiuſdem facultatis opus, Ambroſij nomine apparet fuiſſe ſuppoſitum.

AMBROSII PLVRA SCRIPTA DESIDERATA.

[a] *Aug. epiſt. 34. in fine.*
[b] *Caſſiod. Inſtit. diuin lect. lib. 1. cap. 3. 5*

Sed & quamplurimos ſermones eiuſdem ſancti conſtat eſſe deperditos. Quotnam, rogo, ab eo ad populum dictas homilias oportuit, quem conſtat ſingulis diebus Dominicis **C** & celebritatibus martyrum conciones ad populum habuiſſe? Porrò eiuſdem Caſſiodori [c] auctoritate, ſermonis illius tantùm titulus innoteſcit, de Iudicio Salomonis: & alios plurimos certum eſt deſiderari: cùm alioqui complures S. Maximi Epiſcopi Taurinēſis, Ambroſij nomine habeantur inſcripti, ſicut & alia aliorum nonnulla, vt S. Proſperi, & aliorum, vtinam & non Pelagij etiam, cuius epiſtolam ad Demetriadem ſcriptam Ambroſij nomine hactenus lectam fuiſſe conſtat: vt prætermittam alia nonnulla alieniſſima ab eo, quæ eius tamen titulo cuſa leguntur. Sed in his non immoremur: à quibus omnibus Paulinus nos liberaſſet, ſi (vt par erat) ſingula ab Ambroſio ſcripta opera, poſteris, edito eorum indice, credidiſſet.

SERMONES S. AMBROSII IACTVRAM PASSI.

[c] *Caſſiod. li. 1. cap. 2.*

Sed nec quemquam alium antiquorum reperimus, qui eiuſdem Ambroſij ſcripta recenſuerit: verùm hæc tantùm à S. Hieronymo ante annos quinque in catalogo Eccleſiaſtico- **D** rum ſcriptorum prodita leguntur: Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus vſque ad præſentem diem ſcribit: de quo, quia ſupereſt, meum iudicium ſubtraham, ne in alterutram partem aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.] hæc tantùm ipſe. Sed vnde (dicet aliquis) reprehendenda veritas? Numquid fuit aliquid, quo in his quæ ſpectant ad Catholica dogmata Ambroſius à Hieronymo ſugillandus eſſet? minimè gētium; ſed quod è Græcis ſciſſet [d] mutuatum eſſe quamplurima. Qui enim è ſecretario Iudicum ad ſacrarium eueſtigio tranſlatus eſſet, haud mirum ſi alterius interdum indigeret ad volatum pennis: quod obiectum tacito nomine in eumdem Ambroſium à Hieronymo, Ruffinus [e] exaggerat, ex ſecretis (vt ait) inter ſe litteris de Ambroſio illum ſuppreſſo nomine locutum eſſe, ſe probare poſſe teſtificans. Sed Ruffini ipſius malam mentem, malumq́ue animum ex pluribus ſuperiùs reddidimus ſæpe teſtatum. Cæterùm hîc non prætermittendum, vixiſſe his **E** temporibus alium item Ambroſium nomine ſcriptorem Eccleſiaſticum, de quo ſic ipſe Hieronymus [f]: Ambroſius Alexandrinus, auditor Didymi, ſcripſit aduerſus Apollinarium volumen multorum verſuum de dogmatibus, & (vt ad me nuper, quodam narrante, perlatum eſt) commentarios in Iob: qui vſque hodie ſupereſt.] hæc ipſe. Sed iam quæ ſunt reliqua anni huius, ordine proſequamur.

CVR HIERONYMVS DE AMBROSIO TACVIT.

[d] *Hier. præfat. in Didym. de Spirit. ſanct.*
[e] *Ruffin inuect. aduerſ. Hieron.*
[f] *Hieron. de ſcript. Eccleſ. prope finem.*

Relato ad ſuperos ſanctiſſimo ſacerdote, communi totius Mediolanenſis Eccleſiæ conſenſu ſucceſſor S. Simplicianus eligitur, antiqua morum probitate, probataque diu doctrina toti orbi Occidentali conſpicuus, ſed longæua nimis ætate grauatus; de quo ſæpe ſuperiùs quarto Annalium tomo, pluribuſque mentionem haberi contigit. Ex eadem quoque Mediolanenſi Eccleſia, quæ cultura magni illius agricolæ egregiis erat clericorum fœcundata palmitibus, aſſumptus paulo pòſt fuit felix diaconus in Epiſcopum Bononienſis Eccle-

DE S. FELICE BONONIENSI ET GAVDENTIO NOVAR. EPISCOPIS.

A Eccleſiæ, dignus S. Euſebij ſucceſſor.] hæc ex Paulino [a]. Sed haud diu pòſt ab eodem S. Simpliciano ordinatus eſt Nouarienſis Eccleſiæ S. Gaudentius Epiſcopus, egregia pollens vitæ ſanctitate, vtpote qui ſub diſciplina inſtitutus fuerat S. Laurentij eiuſdem Eccleſiæ presbyteri & martyris (improuiſa enim Gentilium graſſatione, vnà cum pueris quos erudiebat, eſt interfectus) quique poſteà S. Martino inhæſit, inde verò adiunxit ſe comitem S. Euſebio Vercellenſi Epiſcopo in Orientem exulanti: ſed & S. Ambroſio bene notus, de futuro Epiſcopatu prædictionem accepit, vt vitæ eius Acta declarant.

[a] *Paul. in Vit. S. Ambroſ.*

Hoc itidem anno, paulo pòſt S. Ambroſij obitum, celebratum apparet Concilium Taurinenſe, in quo lectæ ſunt tum Romani Pontificis, tum etiam ipſius Ambroſij litteræ haud pridem ad Synodum datæ in cauſa communicationis Felicis in Gallia Epiſcopi, prout eiuſdem Synodi quintus canon his verbis ſignificat [b]: Illud decreuit præterea S. Synodus: vt quo- **B** niam legatos Epiſcopi Galliarum, qui Felici non communicant, deſtinarunt: ſi quis ab eius communione ſe voluerit ſeparare, in noſtræ ſanctæ pacis conſortium ſuſcipiatur, iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambroſij Epiſcopi, vel Romanæ Eccleſiæ Sacerdotis dudum latas, quæ in Concilio legatis per ſcribas recitatæ ſunt.] Quiſnam fuerit iſte Felix, cui Galliarum Epiſcopi non communicarent, & cauſa cur vitaretur, conſule quæ ſuperiùs dicta ſunt quarto Annalium Tomo, dum de Maximo neci dante Priſcillianiſtas actum eſt.

CONCILIVM TAVRINENSE.

[b] *Concil. Taur. cap. 5.*

Sedatæ ſunt in eadem Synodo altercationes inter Arelatenſem & Viennenſem Epiſcopos de primatu certantes: illiq; ciuitati dignitas illa decreta, quæ ſe eius prouinciæ metropolim oſtenderet. Sed & Narbonenſis prouinciæ primam eſſe ſedem Maſſilienſem Eccleſiam, pariter declaratum eſt, eiuſque tunc ſedis Epiſcopum Proculum Metropolitanum eſſe habendum Antiſtitem. hic ille Proculus inſignis nomine, quem interfuiſſe vidimus **C** Concilio Aquileienſi vnà cum S. Ambroſio, vt eiuſdem Synodi Acta teſtantur; quem & S. Hieronymus [c], ad Ruſticum ſcribens, magnopere commendauit.

DE METROPOLIS GALLIAE NARBONENS. ET VIENNENS.

[c] *Hieron. epiſt. 4.*

Iiſdem huius anni Conſulibus, Kalendis Septembris celebrata habetur Synodus [d] Carthaginenſis, tertia dicta, in Secretario baſilicæ Reſtitutæ, loco ſolito, in quo alia quoque nonnulla Carthaginenſia Concilia acta eſſe leguntur. Sed vnde nomen loco, vt baſilica Reſtituta dicatur? Num (vt hæc obiter attingamus) ſic dicta à Reſtituta [e] martyre Carthagine paſſa? Vel à S. Reſtituto Epiſcopo Carthaginenſi, in cuius die natali S. Auguſtinus homiliam ad populum habuit? Aut fortaſſe (vt de alia baſilica in Africa exemplum [f] eſt) ſic nominata fuerit Reſtituta, quod poſſeſſa diu à Donatiſtis, fuerit reſtituta Catholicis? quod & magis arridet, cùm in alio Carthaginenſi Concilio celebrato Valentiniano Auguſto quartum & Theodoſio Conſſ. eadem baſilica nominata habeatur Perpetua Reſtituta. Fuiſſe **D** quidem Carthagine maiorem baſilicam, vbi corpora ſanctorum martyrum Perpetuæ & Felicitatis ſepulta erant, auctor eſt Victor [g] Epiſcopus Vticenſis. Sic igitur primaria baſilica, quæ à primaria martyre nomen acceperat vt Perpetua diceretur, occupata olim & poſſeſſa diutiùs à Donatiſtis, quòd tempore Conſtantini vel Conſtantij eius filij reddita ſit Catholicis, Reſtitutæ aucta eſt nomine.

CONCILIVM CARTHAGINENSE TERTIVM IN BASILICA RESTITVTA.

[d] *Extat tom. 1. Concil.*
[e] *Rom. Mart. die 17. Maij. ibi. Not. 6.*
[f] *Euod. Vzaleſ. Epiſcop. lib. 1. cap. 7. in fin. apud Aug. tom. 10*
[g] *Vict. de Perſecut. VVandal. lib. 1.*

Quod autem tertium hoc dicatur Carthaginenſe Concilium: non inde quidem accidit, quòd in ea ciuitate tria tantùm in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cùm longè plura ibidem habita numerari contingat: ſed quod Conciliorum collector ab illis numerare exorſus, quæ poſt tempora Conſtantini potuit reperiſſe, hoc ordine tertium numerauit; ſed errore quidem lapſus, dum antè illud exiſtimauit celebratum Carthagine, quod Conſulatu Valentiniani quarto & Theodoſij reperitur inſcriptum, exiſtimans de Valentiniano Secun- **E** do & Theodoſio Seniore eſſe intelligendum, cùm de Tertio potiùs Valentiniano & Theodoſio Iuniore ſit accipiendum: contigit enim eumdem nouiſſimum Valentinianum gerere Conſulatum quartum cum Theodoſio Iuniore anno Domini quadringenteſimo trigeſimoquinto, vt Faſti apertiſſimè docent: cùm alioqui nullus ſit reperiri in illis Conſulatus Valentiniani quartus cum Theodoſij Conſulatu coniunctus, ſed cum Neoterio. Qua ratione, ſecunda potiùs quàm tertia hæc Synodus Carthaginenſis dicenda erit: quam, ſi attendas quæ de ea in Concilio Africano poſita leguntur, longè ante præſcriptam diem Kalendarum Septembrium cœptam inuenies: nam de non nauigando abſque Formata ſancitus canon ibi legitur [h] his Conſulibus ſexto Kalendas Iulias.

SECVNDA HAEC SYNODVS, ET NON TERTIA DICENDA.

[h] *Cõcil. Afric. circa princip.*

Rurſum verò de recenſitis ſub eodem Concilio quinquaginta canonibus, haud omnes in hac Synodo ſanciti probantur, ſed diuerſis aliis Conciliis Carthaginenſibus: vt inter alios ille, quo ſacrorum librorum certus numerus definitur [i]. nam ex eiuſdem canonis verbis explora-

[i] *Conc. Carth. 3. c. 47.*

A exploratum ſatis redditur, decretum illud eſſe in Concilio Carthaginenſi tempore Bonifacij Papæ habito. Sed & canones illos [a] ſpectantes ad continentiam clericorum, quoniam ea eſſe ſtatuta apparent ex admonitione Siricij Romani Pontificis, ea de re ſcribentis ante decennium ad Epiſcopos Africanos poſt Conſulatum Arcadij atque Bautonis, (qui eſt annus Domini trecẽteſimus octogeſimusſextus) dignum eſt exiſtimare fuiſſe alicuius alterius Cõcilij Carthaginẽſis eo tempore poſt acceptas eiuſdem Siricij Papæ litteras celebrati. Idemq; dicendum putamus de canone [b] illo, ne in eccleſia conuiuia celebrentur: quandoquidem ex ſuggeſtione ſancti Auguſtini id ſcribentis ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem ante plures annos, cùm creatus presbyter eſſet, à Patribus definitum fuiſſe, nos ſuperiùs, cum de eiuſdem Auguſtini ſacri presbyteratus ordinis initiatione egimus, dixiſſe meminimus. Haud enim veriſimile eſt, cùm alia poſt acceptas à Siricio Papa & ab Auguſtino presbytero litteras Concilia in Africa ab Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo celebrata eſſe ſciantur, de B his agi poſt decennium eſſe dilatum. Ceterùm quod ad canonem [c] illum pertinet, quo decernitur Siricium Summum Pontificem conſulendum eſſe, necnon Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum: quòd nec ſit inuenire ad illud ſequentis anni tempus Siricium perueniſſe, neque ante præſentem annum Simplicianum ſedere cœpiſſe; neceſſitate temporis cogimur affirmare, hoc anno, in hoc ipſo Carthaginenſi Concilio ea eſſe decreta, ſicut & alia complura.

[a] Conc. Carth. 3. c. 19.

CANONES DIVERSORVM CONCILIORVM SVB VNO CONCILIO RECENSITI.

[b] Concil. 3. Carth. c. 30.

[c] Conc. Carthag. 3. c. 48.

Inter alia autem in eodem ſtatuta Concilio, quæ ad ritum antiquum pertinent, elucidanda eſt canonis quinti ſententia, quo iſta decreta leguntur [d]: Item placuit, vt per ſolemniſſimos Paſchales dies ſacramentum catechumenis non detur, niſi ſolitum ſal. Quia ſi Fideles per illos dies ſacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutare.] hæc ibi. Non C eſt quod quis errore labatur, vt dictum id exiſtimet de ſacramento Euchariſtiæ: nulla enim de his lex ſancienda fuiſſet; nam de cogitatione quidem quis concipere potuiſſet, vt nondum baptizatis Euchariſtia impertiri deberet. Quamobrem per ſacramentum nequaquam ſacra intelligenda eſt Euchariſtia: nam & ſequenti canone cùm de ea agitur, non alio ipſa nomine quàm Euchariſtiæ exprimitur. Sed ea voce Sacramenti, generali ſignificatione, quicquid myſticum eſt, accipitur, vt ſuperiùs demonſtratum eſt, cùm de fermenti ſacramento ad elucidationem complurium locorum tertio tomo pluribus egimus. Quam ob cauſam exiſtimo idem eſſe quod ibi dicitur, non dandum ſacramentum catechumenis eo tempore quòd Paſchalia feſta ſint: ac ſi dixiſſet, Non fiant qui catechumeni inferioris ſunt ordinis, Competentes; vt ſacramentum detur eis, hoc eſt, ſymbolum illud, quod quidem ab Africanis appellari conſueuit fidei ſacramentum: Sed ſal tantùm catechumenis inferioris ordinis impertiri ſolitum accipiant: Nam & ipſi Fideles, baptizati ſcilicet, per dies D illos Paſchales ſacramenta non mutant, nempe ſigna in baptiſmate ſuſcepta. vt planè doceat, non eſſe tunc tempus mutationis. S. Auguſtinus enim vocat ſæpe ipſum ſymbolum, ſacramentum [e]; quòd eo fidei ſacramentum [f], hoc eſt fides ipſa, contineatur. Porrò catechumeni, ipſo exordio catechiſmi, ſale ad ſalutem condiebantur, vt qui ritus tractant Eccleſiaſticos ſatis docent; & ipſe de ſe S. Auguſtinus, cùm puer eſſet, ait [g]: Signabar iam ſigno Crucis eius, & condiebar eius ſale.] At de his ſatis.

[d] Conc. Carthag. 3. c. 3.

DE CATECHVMENIS SALE EXPVRGANDIS.

[e] Auguſt. de Symb. ad Catechum. lib. 2. 3. 4. & de tem. ſerm. 2.

[f] Aug. epiſt. 23. in fine

[g] Aug. Cõfeſſ. lib. 1. c. 11.

Sed quid illud, quod in eodem Concilio his verbis à Patribus definitum eſſe legitur? Vt [h] primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps ſacerdotum, aut ſummus Sacerdos, aut aliquid huiuſmodi, ſed tantùm Primæ ſedis Epiſcopus. Ita in omnibus antiquis ſcriptis exemplaribus legitur: verùm & in Græcè redditis eiuſdem Concilij Carthaginenſis canonibus eadem tantummodo eſſe verba canonis, Theodorus fidem facit: vt non dubi- E tes, quæ mox ſequuntur in Decretorum libro his verbis: Vniuerſalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur] eſſe Gratiani. Quod ſchola imperitorum [i] ignorans, magno canonem præconio extulit, quo ſancitum dixerunt, ne Romanus Pontifex Vniuerſalis appellaretur: quaſi Africanæ Eccleſiæ iuris fuerit, de Romana Eccleſia ſancire leges; & non magis Romanæ Eccleſiæ facultatis & vſus, leges præſcribere Eccleſiæ Africanæ. Quod ne longiùs petito demonſtretur exemplo; habes à Siricio Papa epiſtolam ad Africanos conſcriptam Conſulatu Arcadij & Bautonis, qua cuſtodiri præcipit quæ tunc in Romano Concilio fuerant conſtituta, appoſito ad finem epiſtolæ anathemate, his ſcilicet verbis: Si quis ſanè inflatus mẽte carnis ſuæ, ab hac canonis ratione voluerit euagari; ſciat ſe à noſtra communione ſecluſum, &c.]

[h] Concil. Carthag. 3. c. 26.

[i] Centuriat. cent. 5. cap. 9. col. 868.

REDARGVITVR INSCITIA CENTVRIATORVM.

Sic igitur, ſicut liquet ea non eſſe verba canonis, ſed Gratiani; ita etiam patens eſt non eſſe

A eſſe eadem à Gratiano inditam ad canonem illum veluti declarationem appendicem, ſed appoſita ad ſequentium rerum tractandarum epigraphum. At verò cur Romani Pontifices, Vniuerſales interdum dici renuerint, opportuniùs ſuo loco dicendum: nunc autem in reddendo canonis huius germano ſenſu verſemur. At primùm quod pertinet ad voces ipſas: haud enim ipſæ ab Eccleſia abiiciendæ fuerunt vt exoticæ atque profanæ, quæ ex innumeris diuinæ Scripturæ locis ſibi vendicant auctoritatem: paſſim enim in vtroque reperis Teſtamento, Princeps ſacerdotum, & Summus Sacerdos, idemque Maximus Pontifex. Nec quidem eædem, vt mendaces tituli, explodendæ, vel vt quæ in Eccleſia Catholica non eſſent vſu receptæ: ſiquidem vt Epiſcopi qui aliis præſunt Epiſcopis, dicerentur Principes ſacerdotum, Theodorus [a] in teſtimonium adducit œcumenica Concilia Sardicenſe & Chalcedonenſe: quæ (inquit) Exarchos prouinciarum appellant Metropoleon Epiſcopos.] B Quod verò ad Summi Sacerdotis, vel etiam Summi Pontificis vocem pertinet: communes fuiſſe eiuſmodi titulos etiam Epiſcopis illis, quos nullos ſub ſe Epiſcopos contingeret habere ſubiectos, ſanctorum Patrum & ſacrorum Conciliorum exemplis in Notis [b] ad Romanum Martyrologium pluribus demonſtrauimus; quæ hîc repetere (quòd rei argumentum expoſcat) haud faſtidio erit.

DE TITVLIS EPISCOPORVM.

[a] Theodor. in Cõcil. Carth. cap 43.

[b] Not. in Rom. Martyrol. die 19. April.

Fuit (vt diximus) olim vetus ille vſus in Eccleſia, vt Epiſcopi omnes non Pontifices tantùm dicerentur, ſed Summi Pontifices, vel Summi Sacerdotes, eo quòd Epiſcopatus ſummum ſacerdotium diceretur. Vnde S. Ambroſius ad Felicem Comenſem Epiſcopum: Suſcepiſti, inquit, gubernacula ſummi ſacerdotij.] & Zoſimus Papa in epiſtola ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum, de clerico per gradus ſingulos ad ſummum vſque promouendo, ait: Iure inde ſummi Pontificatus locum ſperare debebit.] & Gelaſius in epiſtola ad Epiſco- C pos Lucaniæ, abſque Summo Pontifice, nempe ſuo Epiſcopo, vetat acolythum vel diaconum quicquam facere. Firmant hæc ipſa ſuis ſcriptis Gaudentius Epiſcopus Brixinianus in ſermone habito de ſua ordinatione, Sidonius [c] Apollinaris, & alij, ſed & ſacra Concilia: Nam in Concilio Aurelianenſi primo [d] hæc verba: Cùm auctore Deo in Aurelianenſi vrbe fuerit Concilium Summorum Antiſtitum congregatum, &c.] & in Agathenſi ita: [e] De Epiſcopis omnibus in ſummo ſacerdotio conſtitutis.] & Synodi Toletanæ exordio [f]: Conuenientibus nobis Hiſpaniarum, Galliciæque Summis Pontificibus.] Sunt & alia complura de his exempla: ſed hæc plus ſatis. Verùm quod & deſiderare potuiſſes, & ipſum ſufficere ſolùm poterat ad declarandum etiam cur iure Epiſcopi Summi Sacerdotes dicendi eſſent: accipe de his ipſis S. Auguſtini, qui huic de qua agimus Synodo reperitur interfuiſſe, ac pariter ſubſcripſiſſe, auctoritatem ſumma fide teſtatam: Quid, inquit, eſt D Epiſcopus, niſi primus presbyter, hoc eſt, Summus Sacerdos? denique non aliter quàm compresbyteros hic vocat & conſacerdotes ſuos.] hæc ipſe: quibus perſpicue ſatis intelligas, non ſic prohibuiſſe Synodum Carthaginenſem dici Epiſcopos, Summos Sacerdotes, quaſi tales non eſſent. Sed cur hoc? dices. Audi quæ Theodorus eodem in loco notat: Prohibita autem (inquit) ſunt hæc nomina ad tollendam arrogantiam: & propterea plures Patriarchæ & Antiſtites ſeipſos viles & humiles appellant in ſuis inſcriptionibus.] hæc ipſe, ac iure quidem: quæ cùm quis non conſiderat, in quamplurimos errores præcipitem ferri neceſſe ſit.

TITVLI EPISCOPORVM IN ECCLESIA VSV RECEPTI.

[c] Sidon. lib. 5. epiſt. 14. lib. 6. epiſt. 10. lib. 9. epiſt. 15.

[d] Concil. 1. Aurel. c. 5.

[e] Cõc. Agath. cap. 6.

[f] Concil. Tolet. 6. exord.

[g] Auguſt. lib. queſt. ex vtroque mix. q. 10

Sic igitur Africanos Epiſcopos in hoc Concilio vitare voluiſſe tantummodo nominum arrogantiam, non autem poteſtatis & decentis tituli pati eoſdem voluiſſe iacturam: ex eo facilè poteris intelligere, dum qui primæ ſedes eſſent Epiſcopi, iidem noluerunt dici E Principes Epiſcoporum, vel Summi Sacerdotes; cùm vox illa prior communis eſſet omnibus Metropolitanis cuiuſuis ſedis Epiſcopis, poſterior verò communis eſſet illis etiam Epiſcopis, qui Metropolitano ſubditi eſſent Antiſtiti. Ceterùm quod his omnibus maius eſt, ſummum illum voluerunt titulum retineri, quo ſuprema omniumque maxima poteſtas ſignificaretur, nempe vt primarum ſedium Epiſcopi, iidem Primates, appellarentur: hoc quidem nomine ſiue Epiſcopum Carthaginenſem Primatem Africæ, ſiue Epiſcopum Primatem Mauritaniæ, itemque Primatem Numidiæ ab eis appellari conſueuiſſe, innumera exempla ſuppetunt. quem quidem titulum longe præſtare illi, quo dicerentur Princeps Epiſcoporum, quóve nominarentur Summi Sacerdotes, quis non intelligit? Maiorem quidem hoc titulo non inueniri, quàm vt quis Primas diceretur; accipe exemplum ex verbis Siricij Papæ in eadem epiſtola ad ipſos Africæ Epiſcopos ſcripta, quibus ait: Vt extra conſcientiam ſedis Apoſtolicæ, hoc eſt Primatis, nemo audeat

TITVLI QVOS RESPVERVNT EPISCOPI AFRICANI.

A audeat ordinare, &c.] Si igitur Apoſtolicarum ſedium Epiſcoporum titulus eſt, vt Primates dicantur; quis maior hoc titulo dari poteſt Epiſcopis, præſertim illis, qui Apoſtolicis Eccleſiis minimè præſunt, vt Carthaginenſi, & aliis diuerſarum prouinciarum primæ ſedis Epiſcopis?

METROPOL. EPISCOPI AFRICANI PRIMVM SIBI VENDICARVNT TITVLVM.

[a] *Matth. 20. Marc. 10. Lucæ 22.*

Sed cur nomen (inquies) Principis Epiſcoporum exhorruerunt, qui illo maius retinuerunt? Puto quidem ea ex cauſa, quòd cùm inter diſcipulos de primatu contentio facta eſt, Dominus eos redarguens hæc inculcauit: Principes[a] Gentium dominantur eorum: non ſic erit inter vos] viſum eſt in Chriſtiana præfectura nimis arrogans nomen Principis. Sed & quod addiderit: Qui vult inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter] vocem illam veluti faſtuoſam reſpuendam eſſe cenſuerunt: Cùm alioqui certum ſit, Dominum noluiſſe his ſententiis confundi Eccleſiaſticam Hierarchiam, ſed potiùs mentis curare tumorem, & Præſidum amputare ſuperbiam. B Quàm enim ſtudioſè curauerint Apoſtoli & Apoſtolici viri ex Chriſti inſtituto ſartum tectúmque cuſtodiri in Eccleſia hierarchicum ordinem, primo tomo Annalium & aliàs ſæpius pluribus demonſtrauimus. At de his modò hactenus: haud tamen præter inſtitutum in his immorari aliquando contingit: his enim elucidandis, exordio Annalium tibi noſtrum ſtudium obligaſſe, puto, memineris.

[b] *Concil. Carthag. 3. c. 49.*

ADVERSVS CONGERENTES DIVITIAS EX BONIS ECCLESIASTICIS.

[c] *Hieron. epiſt. 2.*

[d] *Hierem. 12.*

Quod rurſum ad id Concilium ſpectat: memoria quidem dignum illud tunc à Patribus ſancitum[b] eſt; vt quæ Epiſcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus emiſſet ex bonis Eccleſiæ, eadem Eccleſiæ cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi eidem facultas eſſet. Cùm enim reddita pace, Eccleſia vbique bonis afflueret, complures ex iis qui eidem miniſtrabant, pietatem conuertentes in quæſtum, tepeſcente in eis ſanctitatis vitæ ſtudio, vel cura pauperum frigeſcente, colligendi diuitias tantummodo ardore flagrabant, agrum agro iungentes, & domum domui copulantes: C hos planè ſugillat S. Hieronymus, hos vt caueat admonet Nepotianum, cùm ait[c]: Obſecro itaque te, & repetens iterúmque iterúmque monebo, ne officium clericatus genus antiquæ militiæ putes; id eſt, ne lucra ſæculi in Chriſti quæras militia, nec plus habeas quàm quando clericus eſſe cœpiſti: & dicatur tibi: Clerici[d] eorum non proderunt eis. Nonnulli enim ſunt ditiores monachi, quàm fuerant ſæculares: & clerici qui poſſident opes ſub Chriſto paupere, quas ſub locuplete & fallaci diabolo non habuerant: vt ſuſpiret eos Eccleſia diuites, quos mundus tenuit antè mendicos.] & paulo pòſt: Negotiatorem clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili glorioſum, quaſi quamdam peſtem fuge, &c.] Hæc igitur (vt ait) ingemiſcente Eccleſia, optimè à ſanctis Patribus eiuſmodi ſanctione canonis ſtatutum eſt, vt Eccleſia ipſa ſibi vendicet, quæ clericus ex rebus Eccleſiæ bona quæſierit.

EXACTORES SEV COLLECTORES BENE INSTITVTI.

[e] *Iob 39.*

D Sed & ad eiuſmodi negotiatorum potiùs dicédorum quàm clericorum auaritiam compeſcendam, cùm ſegniores eſſent Epiſcopi legis vindices, & ipſi interdum eodem morbo languerent: iure meritóque Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus Romanus Antiſtes, ad vendicandas eiuſmodi ex bonis Eccleſiæ partas ac malè congeſtas opes, per prouincias conſueuit mittere exactores, quos nominant Collectores. De quorum importuna exactione cùm multi querantur: hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, non congregarint, ſed in pauperes erogarint: Habitantes enim in terra[e] ſalſuginis, pauperes ſcilicet, clamorem non audient exactoris. At de eiuſdem Carthaginenſis Concilij decretis hîc ſatis; cùm tamen complura alia ad diſciplinam Eccleſiaſticam ritè componendam ibidem à Patribus reperiantur eſſe decreta; de quorum nonnullis, aliis in locis, aliis oblatis occaſionibus, mentionem haberi continget.

[f] *Conc. Carthag. 3. c. 48.*

CONSVLTATIO AD SIRICIVM ET SIMPLICIANVM.

[g] *Aug. ad Simplic. lib. 2.*

E Miſſa eſt ab hac etiam Synodo ad Siricium Romanum Pontificem, nec non ad S. Simplicianum de baptizatis in infantia, de his quæ ambigua videbantur, conſultatio[f]: ad illum quidem, quòd ſcirent Catholicæ Eccleſiæ præſidere Epiſcopum atque doctorem: ad hunc autem ob egregiam totóque Chriſtiano orbe ſpectatam ſcientiam, cuius nos ante meminiſſe ſufficiat. Ceterùm Simplicianus bene conſcius quantus doctor eſſet in Africa Auguſtinus, datis ad eum litteris de quibuſdam perdifficilibus diuinæ Scripturæ quæſtionibus hominem pulſat: cùm ille duos his de rebus conſcriptos libros ſic ad eum mittit, vt tamen eoſdem eius cenſuræ voluerit ſubiicere, dum ad calcem hæc habet[g]: Sententiam de hoc opere tuam breuiſſimam, ſed grauiſſimam flagito, & dum ſit veriſſima, ſeueriſſimam non recuſo.] Sed de his ſatis.

Quod rurſum ad res geſtas Occidentalis Eccleſiæ pertinet: Honorius Imperator, hoc anno, menſe Ianuarij ad Theodorum PP. reſcriptum dedit, quo cunctis Eccleſiæ priui-

legiis

HONORIVS CONFIRMAT ECCLESIARVM PRIVILEGIA.

[a] *l. 3. C. de Epiſcop. & cleric. Cod. Theod.*

A legiis à maioribus datis voluit bene eſſe conſultum, illa iterum ſua auctoritate confirmans his verbis[a]: Non nouum aliquid præſenti ſanctione præcipimus; quàm illa quæ olim videntur indulta firmamus. Priuilegia igitur, quæ olim reuerentia religionis obtinuit, mutilari ſub pœnæ etiam interminatione prohibemus: ita vt ij quoque, qui Eccleſiæ obtemperant, his quibus Eccleſia, beneficiis perfruantur. Datum prid. Kalend. Februarij, Mediolani, Cæſario & Attico Conſulibus.] Ex his videas, datis omnibus Eccleſiæ priuilegiis voluiſſe Imperatorem excludi ſchiſmaticos, Donatiſtas, & alios omnes extra Eccleſiæ ſepta vagantes.

ARCADEVS PELLIT CONSTANTINOPOLI APOLLINARISTAS.

[b] *l. 33. de hæret. C. Theod.*

Quod verò pertinet ad res Eccleſiaſticas Orientalis Eccleſiæ anni huius: Arcadius Imperator aduerſus Apollinaris hæreſis doctores Conſtantinopoli agentes, quo pellerentur ab vrbe, ad Eutychianum Præfectum Præt. reſcriptum dedit. Mira quadam procacia, iam à B tempore quo creatus eſt Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cùm iam diſceſſiſſet inde S. Gregorius Nazianzenus, intruſerant ſe in eam vrbem eiuſmodi hæretici, reclamante licet à longè aduerſus eos eodem Gregorio Nazianzeno. Et quamuis Theodoſij edicto abire iuſſi fuerint, & aliis denuo reſcriptis exagitati: in eadem tamen vrbe agere ſunt inuenti: aduerſus quos hoc ipſo anno Arcadius iſta ſanxit[b]:

Doctores Apollinariorum tota maturitate præcipimus ex ædibus catæ nobis abſcedere ciuitatis: Ita vt ſi obumbrati latebris abire neglexerint, occultos cœtus (vt æſtimant) habituri: ea loca vel domus, quæ prædictos congregauerint, Fiſci ratione nectantur. Dat. Kal. April. Conſtantinop. Cæſario & Attico Conſulibus.]

[c] *l. 1. ad l. Iuliã de ambit. Cod. Theod.*

AMBIENTES MAGISTRATVS LEGE COERCENTVR.

Dederat haud pridem, iiſdem Conſulibus, aduerſus magiſtratus ambientes, idem Arcadius Imp. eiuſmodi ſumma laude dignum reſcriptum[c]:

C Si quis ad illuſtrem Palatij noſtri ambierit dignitatem, atque ad eos honores aſcendere ambitione tentauerit, qui nonniſi probatis nobis viris noſtro iudicio deferuntur: cuiuſlibet ille ſit loci, ordinis, dignitatis; amiſſis bonis, & Fiſco noſtro protinus vindicatis, deportationis mulcteturexilio: neque aliud inter cœptum ambitum, atque perfectum, eſſe arbitretur: cùm pari ſorte leges ſcelus quàm ſceleris puniant voluntatem. Dat. XIV. Kalend. Martij, Conſtantinop. Cæſario & Attico Conſulibus.]

DE BARGA SORDIDO HOMINE AD AMPLOS MAGISTRATVS EVECTO.

[d] *Zoſim. lib. 5.*

Sed vnde adeò ſeueræ ſanciendæ legis aduerſus magiſtratus ambientes occaſio? Cùm occiſo Ruffino, ſumma rerum eſſe videretur apud Eutropium eunuchum, qui in eius locum ſucceſſerat, cuius opera & complures è magiſtratu deiecti eſſent: alij ſeſe in eorum loca malis quoque artibus ingeſſerunt: inter quos Bargas quidam fuit Laodicenus, qui ex venditore farciminum, proditionis arte eo progreſſus eſt, vt inter primos in Palatio militaret: D ſed proditionem & ipſe paſſus à coniuge, meritas pœnas dedit. hæc apud Zoſimum[d]. Ne igitur id genus hominum ex hoc inde in Imperatoris aulam irreperet, Arcadius eiuſmodi edictum aduerſus ambitus crimen ſanxiſſe videtur.

[e] *l. 2. de his qui ad Eccleſ. confugiunt.*

Sed & aduerſus Iudæos, qui, vt Chriſtianorum gauderent immunitate, ſe fore Chriſtianos ſimulabant, ad Archelaum Præfectum Prætorio ita idem Arcadius Imp. reſcripſit[e]:

IVDAEORVM PRAESENTIS TEMPORIS STATVS.

[f] *Chryſ. hom. de Cruce.*

Iudæi, qui reatu aliquo vel debitis fatigati ſimulant ſe Chriſtianæ legi velle coniungi, vt ad Eccleſias confugientes vitare poſſent crimina, vel pondera debitorum; arceantur, nec antè ſuſcipiantur, quàm debita vniuerſa reddiderint, vel fuerint innocentia demonſtrata purgati. Dat. XV. Kal. Iul. Conſtantinop. Cæſario & Attico Conſulibus.] Qualis namque eſſet horum temporum Iudæorum ſtatus à prioribus haud felicior, accipe à S. Ioanne Chryſoſtomo[f]: Hoc, inquit, tempore Deus omnino vos repulit: paterque veſter, idemque Pro- E pheta & Patriarcha verum prædixit. Iura veſtra omnia conciderunt: ex Iudæa patria veſtra exceſſiſtis, & in diuerſa loca diſperſi eſtis, atque in orbe terrarum ab Oriente ad extremum terræ vos omnes & contemnunt & rident. At res noſtræ Chriſtianorum in dies magis florent, creſcunt, & corroborantur, atque per omnes mundi angulos religioſæ fidei noſtræ prædicatio peruaſit: nos Chriſtus regit, & in nobis regnat, eiuſque pretioſam atque vitalem Crucem adoramus, & pro theſauro magni pretij tenemus.] hæc ipſe.

[g] *Socrat. lib. 6. cap. 2.*

NECTARII EPISCOPI CONSTANTINOP. OBITVS.

[h] *Sozom. lib. 8. c. 2.*

Iiſdem Conſulibus (inquit Socrates[g]) quinto Kal. Octobris Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus diem obiit. Iraque ſtatim de Epiſcopo eligendo vehementer laboratum eſt. (*Eius namque rei cauſa celebratum eſſe Concilium, & ex more conueniſſe Epiſcopos Conſtantinopolim, tradit Sozomenus*[h]) Itaque cùm alij alium ad id muneris quærerent, de eaq; re ſæpe conſilium iniretur: tandem viſum eſt, Ioannem Antiochiæ preſbyterum Antiochia accerſere. Nam de eo fama percrebuit, quòd & ad docendum aptus, & in dicendi facultate valde

peritus

peritus erat. Quamobrem haud diu pòſt Arcadius Imperator communibus omnium ſuf- A fragiis,id eſt,cleri & populi,illum accerſit. Et quo eius ordinatio plus haberet auctoritatis, aderant de Imperatoris mandato cùm alij complures Epiſcopi, tum Theophilus Epiſcopus Alexandrinus,qui omni ſtudio eo incubuit, vt Ioannis famam læderet, & Iſidorum ſuæ ipſius Eccleſiæ preſbyterum ad illum Epiſcopatum eueheret. Hunc Iſidorum Theophilus propterea carum habuit,quòd ipſius cauſa prouinciam valde periculoſam aliquando ſuſcepiſſet.] ſed quidnam id fuerit,ſuperiùs relatum eſt.Subdit his Socrates:

DE IOANNIS CHRYSOSTOMI ELECTIONE.

Verùm qui erant ex aula Imperatoris, Ioannem prætulerunt. & poſteaquam multi crimina Theophilo intendebant,& libellos contra illum alius ob aliam cauſam Epiſcopis, qui tum aderant,offerebant:Eutropius,qui cubiculo Imperatoris præfuit,criminationes aduerſus Theophilum illatas, ſcriptiſque proditas nactus,Theophilo oſtendit;docuitque liberam optionem illi eſſe datam, vel Ioannem Epiſcopum ordinandi, vel iudicium de criminibus B ei obiectis ſubeundi. quibus perterritus Theophilus Ioannem deſignat Epiſcopum.] hactenus Socrates. Porrò hæc in ſequentis anni menſem Februarij variis altercationibus producta ſunt,cuius menſis vigeſimaſexta die Ioannes Chryſoſtomus Epiſcopus Conſtantinopolitanus creatus eſt.

ALEXAND. EPISCOPVS CVR SE IMMISCERET IN ELECTIONE EPISCOPI CONSTANTINOP.

Verùm quod ad Theophilum ſpectat:Iſidorum,quem propoſuit ordinandum, haud penitus exploratum habuit,fuiſſe Origenis errorum labe conſperſum: quod cùm poſtea comperiſſet,æquè ipſum ac eius ſectarios maximè auerſatus eſt. Quod autem idem Epiſcopus Alexandrinus ius ſibi vendicaret in electione Epiſcopi Conſtantinopolitani (quod & ſuperiùs vidimus à Petro eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopo vſurpatum, cùm conaretur Maximum eius ſedis creare Epiſcopum) probè ſi attendas, intelliges primam ſedem poſt Romanam, Alexandrinam Eccleſiam tenuiſſe in Oriente; ſpretoſque fuiſſe canones, ſi qui Conſtanti- C nopoli in Synodo facti ſunt,quibus derogaretur Alexandrinæ Eccleſiæ priuilegiis. Nam aliàs quid Alexandrino Epiſcopo de electione Conſtantinopolitani antiſtitis? Porrò idem ius ſæpe tentatum ab eodem Theophilo penitius vendicatum in controuerſiis eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi,poſtquam ſedit Epiſcopus,ſuo loco dicturi ſumus.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS 398. | ANNVS 1. | ANNVS 4.

APeritur nouus annus Conſulatu quarto Honorij Imperatoris & Eutychiani, idemque numeratus Domini trecenteſimus nonageſimusoctauus: quo,octauo Kalendas Mar- D tij,Siricius Papa cùm ſediſſet annos tredecim,menſem vnum,& dies quatuordecim,ex hac vita migrans, ſepultus eſt in cœmeterio Priſcillæ Via Salaria.ita apud indices omnes, licet apud Bedam[a] ſexto Kalend. Decembris Siricij ponatur obitus. Extat Siricij decretum de fermento;de cuius elucidatione, alia occaſione tertio tomo pluribus actum. Alia quoque aduerſus Manichæos,ſeuera(vt par erat)cenſura,ſtatuta habentur, nempe exilio deportandos, pœnitentes verò in monaſteria detrudendos, & nonniſi in fine vitæ ſacris myſteriis participandos. Secreta collegia ſua Manichæos habuiſſe in Vrbe, ſed cùm Siricij Papæ ſtudio,tum Principum legibus exagitatos, atque vndique pulſos eſſe, ſuperiori tomo ſæpiùs contigit demonſtrari. Quod autem ſpectat ad cleri propagationem; in libro de Romanis Pontificibus habetur, quinquies ſuæ ſedis tempore ordinationes feciſſe menſe Decembri, creaſſeque preſbyteros triginta & vnum, diaconos ſexdecim, & Epiſcopos per diuerſa loca E trigintaduos.

SIRICII PAPAE OBITVS.

[a] Bed. Martyrolog. ea die.

MANICHAEI AB VRBE PVLSI.

De ſcriptis ab eo epiſtolis decretalibus mentio eſt apud Iſidorum[b], nempe dediſſe epiſtolam ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem,de recipiendo baptiſmate hæreticorum, & de aliis aduerſus Iouinianum & collegas hæreticos.ſed errare planè videtur auctor, dum cum ſub Theodoſio & Valétiniano Impp.vita functum affirmat. Vacaſſe ſedem poſt Siricij obitum dies viginti, habent indices Vaticani, nec non liber de Romanis Pontificibus. qua ratione dicendum eſt, in locum eius ſubrogatum ſucceſſorem pridie Idus Martias. Hic fuit Anaſtaſius Maximi filius, Romanus: de cuius ſedis tempore, quot ſcilicet annis Eccleſiæ præfuit,in eius obitu ex more dicendum.

[b] Iſidor. de Vir. illuſt. c. 3.

SIRICII PAPAE SCRIPTA.

ANASTASIVS PAPA CREATVR.

Inuenit hic Apoſtolicam ſedem, ipſam Petri nauiculam, cuius ſumpſit regendum clauum, turbinibus agitatam hæreticorum: cùm (vt dictum eſt pluribus anno ſuperiori) Ruffinus

A Ruffinus cum Melania inferens ſe in Vrbem, in eam inuexit hæreſes Origenis, edito à ſe Latinè reddito eiuſdem auctoris Periarchon, nouo equo Troiano, hoſtibus intus referto, ſed religione velato,hæreſumque dicendo theca, ex qua expoſitæ ſunt in Romana Eccleſia doloſæ merces: quarum mercatores etiam eò dementiæ prolapſi ſunt, vt in Apoſtolicum vſque thronum eas inferre tentauerint, vna reclamante Marcella, extollenteque vocem cum muliere Euangelica[a]. Tali quidem ſtatu fluctuantem Romanam Eccleſiam Anaſtaſium reperiſſe,ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Principiam[b] indicat, vbi poſt enarratum egregium fortis & ſapientis mulieris tunc exhibitum de fide Catholica Marcellæ ſpecimen, ſubdit: Non multum tempus in medio, ſuccedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius.] Huius autem quæ partes fuerint, idem ſanctus Hieronymus ad Demetriadem ita ſcribit[c]: Dum eſſes paruula, & ſanctæ ac beatæ memoriæ Anaſtaſius Epiſcopus Romanam B regeret Eccleſiam; de Orientis partibus hæreticorum ſæua tempeſtas ſimplicitatem fidei, quæ Apoſtoli[d] voce laudata eſt,polluere & labefactare conata eſt.Sed vir ditiſſimæ paupertatis, & Apoſtolicæ ſolicitudinis, ſtatim noxium percutit caput, & ſibilantia hydriæ ora compeſcuit.] hæc Hieronymus.

[a] Lucæ 11.

STATVS ROMANAE ECCLESIAE SVB ANASTASIO.

[b] Hieron. epiſt. 16.

[c] Idem epiſt. 8.

[d] Rom. 12.

Quid autem actum ſit cùm Anaſtaſius Papa ſedere cœpit,rem breui ſumma ita ad Principiam ſcribens[e] ſanctus Hieronymus amplexus eſt, cùm oſtendit S. Marcellam in cauſa fuiſſe, vt Origenis hæreſis Romæ damnaretur; aitque poſtquam de ingreſſu Athanaſij meminit: Dicas, quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit principium: dum adducit teſtes, qui priùs ab eis (*nempe Origeniſtis*) eruditi, & poſtea ab hæretico fuerant errore correpti: dum oſtendit multitudinem deceptorum: dum impia Periarchon ingerit volumina, quæ emendata manu ſcorpij monſtrabantur: dum acciti fre- C quentibus litteris hæretici, vt ſe defenderent, venire non ſunt auſi: tantaque vis conſcientiæ fuit, vt abſentes damnari quàm præſentes coargui maluerint. Huius tam glorioſæ victoriæ origo Marcella eſt. Tuque caput horum & cauſa bonorum ſcis me vera narrare, quem noſti vix de multis pauca dicere, ne legenti faſtidium faciat otioſa replicatio, & videar apud maleuolos ſub occaſione laudis alterius,ſtomachum meum digerere.] hæc Hieronymus, breui compendio haud breuem complexus hiſtoriam;quam lentiori gradu, quo cuncta exactè diſquirere lector valeas, nos pro rerum geſtarum temporis ordine proſequemur.

[e] Hieron. epiſt. 16.

BREVE COMPENDIVM RERVM GESTARVM ADVERSVS ORIGENISTAS.

Quod igitur in primis ad S. Marcellam,decus Romanæ Eccleſiæ,pertinet:Ruffinus cùm ſe ab ea proditum ſenſit,in eam vehementer commotus eſt,accuſans ſimul ipſam, & ſe excuſans; quòd illa ſcilicet inemendatas chartas à ſe per alium ſubripuiſſet, edidiſſetque: in D hanc enim ipſam quidem, & non in aliam, Ruffinus agens aduerſus S. Hieronymum[f], iacula intorquet, vbi de eodem Euſebio agit, quem mentiebatur inemendatas chartas ſubripuiſſe, atque edidiſſe: dum ſic ait: Hoc ſi in foro poſitus, vel negotiis ſæcularibus commiſiſſet iſte, qui de monaſterio Romam, quaſi calumniandi peritiſſimus, miſſus eſt: norunt omnes qui conſequeretur ex legibus publicis eiuſmodi criminis reus. Nunc verò quia ſecularem vitam reliquit,& à tergiuerſatione illa actuum publicorum ad monaſterium conuerſus eſt, & adhæſit magiſtro nobili: ab ipſo edocetur iterum pro modeſtia,furere, inſanire; pro quiete, ſeditiones mouere; pro pace, mouere bellum; pro concordia, mouere diſſidia; perfidus eſſe, pro fide; pro veritate,falſarius: Crede mihi,quòd huius ſceleris nequitia etiam verum fuiſſet exemplar; niſi Ieſabel tibi illa occurriſſet[g]. Illa eſt enim,quæ hoc crimen aduerſus Nabuthæum Iezrahelitem vineæ cauſa compoſuit, & mandauit preſby- E teris iniquitatis falſis eum conſcriptionibus perurgere,quaſi qui benedixiſſet,id eſt,blaſphemaſſet Deum & Regem. Sed quis in hoc infelicior? Illa quæ mandat, aut hi qui mandato iniquitatis obtemperant? Grauia hæc, & (vt opinor) in Eccleſia penè eiuſmodi facinus inauditum eſt.] hæc Ruffinus,dum ſe excuſare conatur,quòd per Marcellam, quam impiè nominat Ieſabelam, ab Euſebio acceptæ fuerint chartæ tranſlationis Periarchon Origenis hæreſibus ſcatentes;excuſans quòd inemendatæ illæ fuiſſent. Sed redarguit iſta deliramenta Hieronymus, vbi reſciuit, conuicitque ad excuſationem ſceleris mendacia iſta impudenter obtendi.

[f] Ruffin. inuect. lib. 1. apud Hieron. tom. 9.

RVFFINVS IN EVSEBIVM ET S. MARCELLAM EXCLAMAT.

[g] 3. Reg. 21.

Ceterùm quod ad Euſebij Romam aduentum pertinet: hoc ipſo anno contigiſſe Pauliniani profectionem in Vrbem vnà cum eodem Euſebio patria Cremonenſi,ipſe S. Hieronymus in Apologia aduerſus Ruffinũ declarat his verbis[h]: Vincentius, Paulinianus, Euſebius, Ruffinus preſbyteri, quorum Vincentius multo tempore ante vos Romam venit, Paulinianus

[h] Hier. Apol. aduerſ. Ruffi.

PAVLINIANI ET EVSEBII LEGATIO IN OCCIDENTEM.

A nianus & Euſebius poſt annum veſtræ nauigationis profecti ſunt: Ruffinus in cauſa Claudij poſt biennium miſſus, omnes vel pro re familiari, vel pro periculo capitis alieni.] hæc ipſe: quibus intelligas, hoc anno contigiſſe Pauliniani profectionem in Italiam vnà cum collega Euſebio: nam anno ſuperiori (vt vidimus) aduentus Ruffini cum Melania accidit. Quem autem hic Ruffinum preſbyterum nominat, longè diuerſum à Ruffino Aquileienſi, in quem ſcribit [a], eſſe non dubites.

[a] Hieron. epiſt. 26.

CVR PAVLINIANVS VENERIT IN OCCIDENTEM.

Quodnam verò fuerit rei familiaris negotium, cuius cauſa miſſum Paulinianum affirmat, in epiſtola ad Pammachiũ his verbis aperit: Nos in iſta prouincia ędificato monaſterio, & diuerſorio propter extructo, ne fortè & modò Ioſeph cum Maria in Bethlehem veniens, non inueniat hoſpitium, tantis de toto Orbe confluentibus turbis obruimur monachorum, vt nec cœptum opus deſerere, nec ſupra vires ferre valeamus. Vnde quia penè nobis illud de Euangelio [b] contigit, vt futuræ turris non antè computaremus expenſas: compulſi B ſumus fratres Paulinianum ad Patriam mittere, vt ſemirutas villulas, quæ barbarorum effugerunt manus, & parentum communium cenſus venderet; ne cœptum ſanctorum miniſterium deſerentes, riſum maledicis & æmulis præbeamus.] hæc de germani in Occidentem legatione Hieronymus.

[b] Lucæ 14.

TVRPI ALIORVM ACCVSATIONE RVFFINVS SEIPSVM EXCVSAT.

Fuit autem ſuſpicio vel pretextus Ruffini, ex quo etiam querelam inuectiuamque conſcripſit, hos poſt ſe tamquam exploratores miſſos eſſe, ſed præcipuè Euſebium, vt ſuas chartas ſubriperet [c]. Etenim quod Ruffinus nullam inueniret excuſationem, cur verſionem virulentam Origenis Periarchon Romæ in plurimorum exitium edidiſſet; aperuiſſetque thecam ſerpentibus plenam; eò miſer quæſiuit effugium, vt mendaciter affirmaret, Euſebium pecunia redemiſſe notarium, à quo lucubrationem illam inemendatam acceperit, atque vulgauerit: fuerunt enim hæc ob eam cauſam verba Ruffini, epiſtola poſtea ad Hieronymum ſcripta: C Noli multo auro redimere notarium meum; ſicut amici tui de meis περὶ ἀρχῶν ſcedulis nondum emendatis, nondum ad purum digeſtis fecerunt, vt faciliùs falſare poſſent, quod aut nullus haberet, aut admodum pauci.] & inferiùs: Vociferare & clamita per compita, per plateas. Non eſt, non eſt meus liber: & ſi meus eſt, ſchedulas inemendatas Euſebius furto abſtulit: aliter ego edidi, immò nec edidi: nulli eas dedi, aut certè paucis: & tam ſceleratus inimicus, & tam negligentes amici fuerunt, vt omnium codices ab eo pariter falſarentur. Hæc, frater cariſſime, facere debueras, & non illi tergum obuertens, in me tranſmarinas maledictorum tuorum ſagittas dirigere.] hactenus de his ipſe. Sed quàm facillimè in Apologia ſua idem S. Hieronymus omnia iſta refellit, quæ ad impietatis excuſationem Ruffinus detrectans iactitabat in vulgus.

[c] Apud Hier. Apolog. 2.

Sic igitur Romæ edito Origenis Periarchon, quod emendatum in ſua præfatione Ruffi- D nus profeſſus erat: vt conuinceretur ipſa perperam atque doloſè facta eſſe tranſlatio, opus erat vt germana eiuſdem operis verſio curaretur: quo tum Origenis, tum etiam eius hæreſum ſectatorum prauitas manifeſtè probari poſſet; vt ſic his rectè diſpoſitis ad futurum ea de re habendum Romæ iudicium, ex certis manifeſtiſq; probationibus ſententia ferri poſſet. Suſceptum eſt ergo eiuſmodi negotium à clariſſimis viris atq; doctiſſimis Pammachio & Oceano, qui totum id operis S. Hieronymo eredendum eſſe putarunt, ea præſertim ex cauſa, quòd ex præfatione Ruffini ipſe tacitè in crimen ſocius videretur adduci. Scripſerunt ergo eo argumento iidem ad ipſum Hieronymum eiuſmodi perbreues litteras [d]:

REQVIRITVR OFFICIVM S. HIERONYMI ADVERSVS RVFFINI IMPOSTVRAM.

[d] Apud S. Hieron. epiſt. 64.

PAMMACHII ET OCEANI EPISTOLA AD S. HIERONYMVM.

Sanctus aliquis ex fratribus ſchedulas ad nos cuiuſdam detulit, quæ Origenis volumen, quod περὶ ἀρχῶν inſcribitur, in Latinum ſermonem verſum tenerent. Et quoniam in his multa ſunt, quæ tenuitatem noſtri ingenij permouent, quæque minus catholicè dicta exi- E ſtimamus: ſuſpicamur etiam ad excuſationem auctoris multa de libris eius eſſe ſubtracta, quæ apertam impietatem eiuſdem monſtrare potuiſſent: Quæſumus præſtantiam tuam, vt hoc ſpecialiter non tam nobis, quàm vniuerſis qui in Vrbe habitant, profuturum opus digneris impendere, vt ſupradictum librum Origenis, quemadmodum à ſupradicto auctore editum eſt, ad fidem tuo ſermone manifeſtes; & quæ à defenſore eius interpolata ſunt, prodas; & quæ etiam in his ſchedulis, quas ad ſanctitatem tuam direximus, vel contra Catholicam regulam, vel imperitè edita ſunt, redarguas atque conuincas. Sanè ſubtiliter in præfatione operis ſui, tacito nomine tuæ ſanctitatis expreſſit, quod à te promiſſum opus ipſe compleuit: illud obliquè agens, etiam te ſimili ratione ſentire. Purga ergo ſuſpiciones hominum, & conuince criminantem: ne, ſi diſſimulaueris, conſentire videaris.] hactenus ipſi ad S. Hieronymum.

His

HIERONYMVS IN LATINVM VERTIT ORIGENIS PERIARCHON.

A His acceptis litteris, ipſe nauiter laborauit, vt quàm exactè, quæ Origines dixerat in Periarchon, in Latinum quàm puriſſimè verteret. Incumbit in opus, quod abſolutum anno ſequenti Romam ad eoſdem miſit, appoſita præfatione, qua omnes qui in eo libro ſparſi ſunt Origenis errores, redderet omnibus manifeſtos; ac dolum pariter eius, qui male verſum ediderat, aperiret. Quæ autem acciderint cùm hæc Romæ cognita ſunt, ſuo loco, ſequenti nempe anno dicturi ſumus.

ANASTASIVS PAPA S. PAVLINVM AMPLECTITVR.

Inter hæc autem Anaſtaſius Papa, hoc ipſo ſuæ ſedis exordio, quæ tempore prædeceſſoris perperam facta ſciſſet, magna ſolicitudine emendare quamprimum curauit. Quod enim (vt ſuo loco dictum eſt) non ignoraret pauló illiberaliter cum S. Paulino viro clariſſimo, qui vnà cum Theraſia coniuge monaſticam amplexus vitam in Nolanum agrum ſeceſſit, Siricium, cui ſucceſſit, egiſſe: ipſe, ſimulac in thronum Pontificium euectus eſt, officioſiſſi- B mas litteras ad Epiſcopos pro ipſo Paulino dedit; quem & omni officiorum genere poſtea frequentandi nullam penitus occaſionem prætermiſit. Meminit harum litterarum ipſe Paulinus, cùm ad Delphinum ſcribens, hæc ait [a]: Sciat veneratio tua, ſanctum fratrem tuum Papam Vrbis Anaſtaſium amantiſſimum eſſe humilitatis noſtræ. Nam vbi primùm poteſtatem charitatis ſuæ nobis offerendæ habere cœpit; non ſolùm ſuſcipere eam à nobis, ſed ingerere nobis, piiſſima affectione properauit. Nam breui poſt ordinationem ſuam epiſtolas de nomine noſtro plenas & religionis & pietatis & pacis ad Epiſcopos Campaniæ miſit, quibus & ſuum declararet affectum, & aliis benignitatis ſuæ præberet exẽplum. Deinde nos ipſos Romæ, cùm ſolenni conſuetudine ad beatorum Apoſtolorum natalem veniſſemus, tam blandè, tam honorificè accepit.] hæc ipſe.

[a] Paulin. epiſt. 6.

VETVS CONSVETVDO CONCVRRENDI AD NATALEM DIEM APOSTOLORVM.

Ex his quidem demonſtrat S. Paulinus, ſolemnem fuiſſe conſuetudinem, ad natalem C diem Apoſtolorum Romam, nulla habita æſtiuorum calorum ratione, religioſiſſimam celebritatem concurrendi. Sunt & de his aliæ antiquæ teſtificationes, vt inter alias illa nobilis Gallæ Placidiæ Auguſtæ ad Pulcheriam æquè Auguſtam [b] ſcribentis his verbis, cùm ſui Romam aduentus rationem reddit: Vt Romam frequentibus concurſionibus adæquè deſideremus inſpicere, cauſa nobis eſt amplectendæ religionis, vt terminis ſanctorum noſtram exhiberemus præſentiam; quos certum eſt pro ſua virtute in cæleſtibus conſtitutos, neque inferiora deſpicere. Nos itaque ſacrilegum eſſe credimus, ſi ſolemnium ordinem denegemus.] hæc illa. Sed & Valentinianus [c] Aug. ad Theodoſium Iuniorem Imp. Cùm aduenîſſem (inquit) in vrbem Romam ad diuinitatem placandam, ſequenti die ad baſilicam Apoſtoli Petri proceſſi.] Et ad Seuerum [d] idem qui ſuprà Paulinus: Romam (inquit) ad venerabilem ſolemnitatis Apoſtolicæ diem profecti ſumus.] & inferiùs: Reſcribendi D tamen ex Vrbe facultas non fuit, ipſum tempus ante meridiem in votis noſtris, quorum cura veneramus, per Apoſtolorum & Martyrum ſacras Memorias conſumentes.] hæc Paulinus.

[b] Extat tom. 1 Concil. ante Conc. Chalcedon. vet. edit.
[c] Extat in praamb. Cõc. Chalced.
[d] Paulin. ad Seuer. epiſt. 13.

At ne digrediamur ab Vrbe, vnde rerum geſtarum anni huius exordium auſpicati ſumus. Hoc ipſo anno, cùm Paulina, S. Paulæ filia, Pammachij vxor, ex hac vita iam antè migraſſet, S. Hieronymus ad eius virum conſolatoriam epiſtolam dedit [e]. Sed quod, ex more, in primis rationem temporis quæris: inde licet eiuſdem auctoritate Hieronymi certum deducere argumentum, ex his inquam quæ nuper de Pauliniano eiuſdem Hieronymi germano dicta ſunt, ipſum nimirum hoc anno, nempe ſequenti à profectione Ruffini, in Italiam aduenîſſe. Sed & cùm in fine eius epiſtolæ ad Pammachium de conſolatione Paulinæ obitus à Hieronymo datæ mentio habeatur de eodem Pauliniano tunc à ſe in Italiam miſ- E ſo: planè aſſentiri neceſſe eſt, hoc eodem anno, quo Paulinianus venit, de conſolatione Paulinæ obitus à S. Hieronymo eam eſſe ſcriptam epiſtolam. Et vt hæc clariora reddantur; his accedit, quod idem S. Hieronymus ad Oceanum ſcribens Fabiolæ epitaphium, hoc tradat [f]: Quartæ æſtatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Epiſcopum Nepotiani ſcribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore conſumpſi. Ante hoc ferme biennium Pammachio meo pro ſubita peregrinatione Paulinæ breuem epiſtolam dedi, &c.] ſic videas S. Hieronymum quadriennij ſpatium numerare inter epitaphium Nepotiani & illud ſcriptum ad Oceanum de obitu Fabiolæ, biennium verò ex quo ad Pammachium de migratione Paulinæ conſolationem ſcripſit: Sed cùm expreſsè demonſtratum ſit, anno Domini trecenteſimo nonageſimoſexto elaboratum à S. Hieronymo epitaphium Nepotiani: æquè affirmare neceſſe eſt, elucubratam hoc anno, nempe duos poſt annos ab eo tempore, epiſtolam conſolatoriam de Paulinæ obitu ad

HIERONYMVS LAVDES PAVLINAE AD PAMMACHIVM SCRIBIT.

[e] Hieron. epiſt. 26.
[f] Hieron. epiſt. 30.

Pamma-

Pammachium, poſt quatuor verò de obitu Fabiolæ ad Oceanum ſcriptionem. Ceterùm A illud monendum: nequaquam hoc anno, quo eam lucubrationem S. Hieronymus ad Pammachium ſcripſit, Paulinam mortuam eſſe, ſed ante biennium: teſtatur id quidem ipſe in eiuſdem epiſtolæ exordio, cùm ait: Qui importunè per biennium tacui, vereor ne nunc importuniùs loquar, & attrectant vulnus pectoris tui, quod tempore & ratione curatum eſt, commemoratione exulcerem.]

PAMMACHII PRAECLARAE RES GESTAE.

His de tempore ſatis perſpicuè elucidatis, de Pammachio dicendum modò eſt, quòd ab eo iam ſoluto vinculo coniugali egregium Chriſtianæ virtutis ſpecimen de contemptu ſæculi editum fuit: quod quidem nonniſi S. Hieronymi verbis recenſendum erit. Sed primum illud de Pammachij genere hìc præmittendum; prognatum nimirum ex Camillorum antiquo ſtemmate Furiano, ipſum inter primos Senatores emicuiſſe (vt idem Hieronymus ait) Conſulum pronepotem. Cuius & ſi eruditionem ſpectes, à cunabulis bonis litteris vnà B cum ipſo S. Hieronymo aſſueuit, eminebatq́; inter ceteros Senatorij ordinis Chriſtianos facilè princeps. Hic vxore priuatus ſanctiſſima femina filia S. Paulæ, bona ſua erogauit in pauperes, atque monaſticum amplexus inſtitutum, vnà cum veſtibus vitæ quoque genus mutans, ſummum Chriſtianæ philoſophiæ verticem attigit. Sed audi S. Hieronymum [a]: Nobis poſt dormitionem, ſomnumq́; Paulinæ, Pammachium monachum Eccleſia peperit poſthumum, & patris & coniugis nobilitate patricium, eleëmoſynis diuitem, humilitate ſublimem.] & paulo pòſt: Noſtris temporibus Roma poſſidet quod mundus antè neſciuit. Tunc rari ſapientes, potentes, nobiles, Chriſtiani: nunc multi monachi ſapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus ſapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis ἀρχιϛρατηγὸς monachorum.

[a] Hieron. epiſt. 26.

ORNAMENTA PAVLINAE EROGATA IN PAVPERES.

Sed & de erogatis ab eo in pauperes coniugis ornamentis iſta ſubiungit: Ardentes gemmæ, quibus antea collum & facies ornabantur, egentium ventres ſaturant. Veſtes ſericæ, & C aurum in fila leteſcens, in mollia lanarum veſtimenta mutata ſunt, quibus repellatur frigus, non quibus nudetur ambitio: deliciarum quondam ſupellectilem virtus inſumit. Ille cæcus extendens manum, & ſæpè vbi nemo eſt clamitans, heres Paulinæ, coheres Pammachij eſt. Illum truncum pedibus, & toto corpore ſe trahentem, teneræ puellæ ſuſtentat manus. Fores, quæ priùs ſalutantium turbas vomebant, nunc à miſeris obſidentur: alius tumenti aqualiculo mortem parturit: alius elinguis & mutus, & ne hoc quidem habens vnde roget, magis rogat dum rogare non poteſt: hic debilitatus à paruo, non ſibi mendicat ſtipem: ille putrefactus morbo regio, ſuperuiuit cadaueri ſuo.

Non [b] mihi ſi linguæ centum ſint, oráq́; centum,
Omnia pœnarum percurrere nomina poſſim.

[b] Virg. Æneid. 6.

D Hoc exercitu comitatus incedit, in his Chriſtum confouet, horum ſordibus dealbatur, Munerarius pauperum, & egentium Candidatus ſic feſtinat ad cælum.] & poſt multa id genus & alia, hæc de erecta ab eo domo hoſpitali in Portu Romano ſubiungit:

XENODOCHIVM A PAMMACHIO IN PORTV ROMANO ERECTVM.

Audio te xenodochium in Portu feciſſe Romano, & virgam de arbore [c] Abraham in Auſonio plantaſſe littore. Quaſi Æneas noua caſtra metaris, & ſuper vndam Tyberis, vbi ille, cogente quondam penuria, cruſtis fatalibus & quadris patulis non pepercit, tu viculum noſtrum, id eſt domum panis ædificas, & diuturnam famem repentina ſaturitate compenſas. Euge, noſtra initia tranſgrederis, ſtatum ſummum tenes: de radice peruenis ad cacumen: primus inter monachos, in prima Vrbe, primum ſequeris Patriarcham [d].] & inferiùs poſt nonnulla de ſuſcepto hoſpitalitatis miniſterio, hæc ſalubri conſilio monita iungit: Quòd patricij generis primus inter primos monachus eſſe cœpiſti; non tibi ſit tumoris, ſed humilitatis occaſio, ſcienti filium Dei factum filium hominis. E Quantumq́ue te deieceris, humilior Chriſto non eris: Eſto incedas nudis pedibus, fuſca tunica veſtiaris, æqueris pauperibus, inopum cellulas dignanter introeas, cæcorum oculus ſis, manus debilium, pes claudorum, ipſe aquam portes, ligna concidas, focum extruas: vbi vincula? vbi alapæ? vbi ſputa? vbi flagella? vbi patibulum? vbi mors? & cùm omnia quæ dixi feceris, ab Euſtochio tua Paulaq́ue vinceris, & ſi non opere, certè ſexu.]

[c] Geneſ. 18.
[d] Geneſ. 13.

TITVLVS PAMMACHII.

Hæc cùm S. Hieronymus ſcribat, tantùm abeſt vt veris maiora deſcripſerit, quin potiùs etiam grandia prætermiſerit. Etenim inter alia Pammachius ſanctis martyribus Paulo atque Ioanni, qui hoc ſæculo, tempore Iuliani Apoſtatæ, Romæ (vt meminimus) paſſi ſunt, prope Cliuum Scauri contra Palatinum nobilem Memoriam excitauit, in titulumq́ue erexit, qui vſque hodie nomine dictorum martyrum dictus Pammachij titulus perſeuerat. Ipſe

A Ipſe verò in dies magis magiſq́ue arreptum vitæ inſtitutum clarioribus illuſtrans meritis, ſancto exitu vitæ huius periodum claudens, promiſſa ſuis à Chriſto præmia conſecutus, cùm in cælis inter ſanctos, tum in terris in Eccleſia adſcripto nomine eius in tabulis publicis, anniuerſaria commemoratione iugiter ſuperſtes viuit. Quando autem id contigerit, ſuo loco dicturi ſumus, & variis occaſionibus inferiùs ſæpe de illo.

FALSI ORACVLI TERMINVS CHRISTIANAE RELIGIONI PRAESCRIPTVS.

Sed iam ad res Africanas anni huius ſe conuertat oratio, atque in primis ad ea quæ S. Auguſtinus ſcripta reliquit de falſis Gentilium in vulgus fruſtra iactatis oraculis, quibus illi huius anni termino finem accepturam Chriſtianam religionem, quo idolorum cultores in officio continerent, quaſi ex diuinis affirmabant reſponſis. ſunt hæc eius verba [a]: Sed hæc quia Euangelica ſententia eſt: mirum non eſt, non ea repreſſos fuiſſe deorum multorum falſorumq́ue cultores, quo minus fingerent dæmonum reſponſis, quos tamquam deos colunt, B definitum eſſe quanto tempore manſura eſſet religio Chriſtiana. Cùm enim viderent, nec tot tantiſq́ue perſecutionibus eam potuiſſe conſumi, ſed his potiùs mira incrementa ſumpſiſſe: excogitauerunt neſcio quos verſus Græcos, tamquam conſulenti cuidam diuino oraculo effuſos, vbi Chriſtum quidem ab huius tamquam ſacrilegij crimine faciunt innocentem, Petrum autem maleficia feciſſe ſubiungunt, vt coleretur Chriſti nomen per trecentos ſexagintaquinque annos; deinde completo memorato numero annorum, ſine mora ſumeret finem. O hominum corda doctorum, ô ingenia literatorum digna credere iſta de Chriſto, quæ credere non vultis in Chriſtum.] atque poſt nonnulla de Petro, hæc de his ſubdit [b]:

[a] Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 53.
[b] Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. vlt.

Per hoc colligitur etiam dies ex quo annus ipſe ſumpſit initium, ſcilicet quando miſſus eſt Spiritus ſanctus, id eſt, per Idus Maias: numeratis proinde Conſulibus, trecenti ſexagin- C taquinque anni reperiuntur impleti per eaſdem Idus Maias Conſulatus Honorij & Eutychiani] præſenti ſcilicet anno. Quam quidem Auguſtini ſupputationem noſtræ chronographiæ optimè conſentire cognoſcis: ſiquidem quem nos numerauimus Domini annum trigeſimumquartum, ipſe à die Pentecoſtes numerat primum. Porrò numero trecentorum ſexagintaquinque annorum ſi addas trigintatres, vtique reperies à naſcente Domino vſque ad dictos anni huius Conſules Honorium & Eutychianum rectè numerari annos trecentos nonagintaocto. Hæc ad exactè à nobis initam in Annalibus chronographiam, aliiſq́ue ſuperiùs ſtabilitam teſtificationibus, ſatis.

RECTE INSTITVTA TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

Ceterùm ſtultæ prædictioni contraria prorſus obueniſſe contigit: & tantùm abfuit religionem Chriſtianam defeciſſe, & deorum cultum in priſtinum reſtitutum fuiſſe; vt (quod planè Dei nutu factum apparet) quæ reliqua eſſent templa Gentilium, ſequenti anno diru- D ta fuerint: quod ipſe Auguſtinus demonſtrat: ſed de his ſuo loco nobis agendum. Porrò de iiſdem falſis oraculis ad conſolationem ſuorum ab Ethnicis in Africa excogitari & iactari ſolitis, idem S. Auguſtinus hæc alibi [c]: Sedent Pagani, & computant ſibi annos; audiunt fanaticos ſuos dicẽtes: Aliquando Chriſtiani non erunt: & idola illa coli habent, quemadmodum antea colebantur. Adhuc dicunt: Quando [d] morietur & peribit nomen eius?] & alibi [e] iidem eadem replicantes verba: Quando, inquiunt, morietur, & peribit nomen eius? Id eſt, ecce veniet tempus, vt finiantur & non ſint Chriſtiani. Sicut cœperunt ex aliquo tempore, ita vſque ad certum tempus erunt. Sed cùm ita dicunt, & ſine fine moriuntur, & permanet Eccleſia prædicans brachium Domini omni generationi ſuperuenturæ.] hæc de his Auguſtinus: cetera autem reiicimus in ſequentem annum.

[c] Aug. in Pſal. 40.
[d] Pſalm. 40.
[e] Aug. ſerm. 2. in Pſal. 70.

DE LEGE HONORII IMP. ADVERSVS INFERENTES INIVRIAM IN PERSONAS ET LOCA SACRA.

Rurſum verò quod ad res Africanæ Eccleſiæ pertinet; Honorius Imperator, ad compri- E mendam ſceleratorum audaciam, reſcriptum illud dedit, quod à S. Gregorio Papa citatur & recitatur his verbis in epiſtola ad Ioãnem [f]: Impp. Arcadius & Honorius Auguſti Theodoro Præfecto Præt. Si quis in hoc genus ſacrilegij proruperit, vt in Eccleſias Catholicas irruens, ſacerdotibus & miniſtris, vel cultoribus ipſis, vel cultui ipſi, locoq́ue aliquid importet iniuriæ: quod geritur, à prouinciæ rectoribus animaduertatur: atque ita prouinciæ moderator ſacerdotum & clericorum & Catholicæ Eccleſiæ miniſtrorum, loci quoque ipſius, & diuini cultus iniuriam capitali in conuictos ſeu confeſſos reos ſententia nouerit vindicandam. Et poſt pauca: Sitq́ue cunctis laudabile, factas atroces ſacerdotibus aut miniſtris iniurias, veluti publicum crimen inſequi, atque de talibus reis vltionem mereri, &c. Dat. VI. Kalend. Maij, Mediolani, Honorio Aug. quater & Eutychiano ter Conſulibus.] ita apud Gregorium. In Codice verò Theodoſiano [g] hæc ampliùs, quibus & declaratur pro Eccleſia Africana hæc ab eo fuiſſe reſcripta:

[f] Greg lib. 11. epiſt. 53.
[g] l. 31. de Epiſcop. & cler. Cod. Theod.

RESCRIPTVM EDITVM PRO ECCLESIA AFRICANA.

A Quòd ſi multitudo violenta ciuilis apparitionis executione,& adminiculo ordinum,poſſeſſorúmve potuerit præſentari, quòd ſe armis, aut locorum difficultate tueatur: Iudices Africani,armatæ apparitionis præſidium, datis ad virum ſpectabilem Comitem Africæ litteris, prælato legis iſtius tenore,depoſcant, vt rei talium criminum non euadant. Dat. VII. Kalendas Maij,Mediolani,Honorio IV.& Eutychiano Conſulibus.] Quòd autem capitali ſupplicio Imperator præcipiat iniuriam vindicandam; nondum lata hæc erat lex, quando S.Auguſtinus ſcripſit commentarios contra litteras Petiliani, in quibus ſunt hæc verba eius in Donatiſtas[a]: Quærimus à vobis, quos veſtrum à noſtris probetis occiſos. Nullam quidem legem ab Imperatoribus datam,vt occideremini,recolo,&c.] Quamobrem fateri neceſſe eſt,eos ab Auguſtino commentarios eſſe elaboratos ante eius legis promulgationem, hoc tamen ipſo anno,ſed poſt Anaſtaſij Papæ electionem:nam de eo Pontifice tunc ſedente illa ſententia ipſe meminit haud pridem recitata, qua ait[b]: B Verumtamen ſi omnes per totum Orbem tales eſſent, quales vaniſſimè criminaris: cathedra quid tibi fecit Eccleſiæ Romanæ,in qua Petrus ſedit, & in qua hodie Anaſtaſius ſedet? &c.]

[a] Aug. contra litt. Petil. lib. 2. cap. 20.

[b] Aug. contra litteras Petil. Lib. 2. c. 51.

Sed quænam præceſſit huius legis ſanciendæ cauſa, cùm hactenus nonniſi decem librarum auri pœna (vt idem Auguſtinus[c] teſtatur) facinoroſiſſimi Donatiſtarum mulctandi Imperarorum lege fuiſſent? ab eodem S. Auguſtino illam accipiamus, qui nomine clericorum Hipponenſium ſcribens ad Ianuarium Donatiſtarum Epiſcopum, his ſanè verbis inculcat[d]: De nobis ergo quod queramini, non habetis:etenim* Eccleſiæ Catholicæ manſuetudo etiam ab his Imperatorum iuſſionibus omnino conquieuerat, niſi veſtri clerici & Circumcelliones per ſuas immaniſſimas improbitates, furioſaſque violentias quietem noſtram perturbantes,atque vaſtantes,hæc in vos recoli & moueri coegiſſent. Nam priuſquam recentiores leges iſtæ, de quibus modò querimini, veniſſent in Africam,inſidias in itineri- C bus noſtris Epiſcopis tetenderunt, conclericos noſtros plagis immaniſſimis quaſſauerunt, laicis quoque & plagas grauiſſimas inflixerunt, & intulerunt eorum ædificiis incendia: preſbyterum etiam quemdam, quia propria & libera voluntate vnitatem noſtræ communionis elegit,de domo ſua raptum, & pro arbitrio immaniter cæſum,in gurgite etiam cœnoſo volutatum, burda veſtitum, cùm qubuſdam dolendum, quibuſdam ridendum in pompa ſui facinoris oſtentaſſent,abductum inde quo voluerunt, vix poſt dies duodecim dimiſerunt. Vnde conuentus municipalibus geſtis à noſtro Epiſcopo Proculianus (*Hipponenſis his erat Donatiſtarum Epiſcopus*) cùm ab inquirenda cauſa diſſimulaſſet, & iterum continuo conuentus eſſet,nihil ſe dicturum ampliùs, geſtis expreſſit. Et hodie illi qui hoc fecerunt,preſbyteri veſtri ſunt adhuc,nos inſuper territantes, & ſicut potuerunt perſequentes.] hæc ipſe: quæ autem his ſubdit,dicentur inferiùs ſuo loco. D

[c] Aug. eodem lib. c. 83.

DONATISTARVM IMMANITAS DEDIT CAVSAM EDICTO.

* & tamen

[d] Aug. epiſt. 68.

Eadem ipſa S. Auguſtinus[e] ingerit aduerſus Creſconium grammaticum agens; preſbyterumque illum Hipponenſem ad dies duodecim verberibus ludibrioque affectum, Reſtitutum nominatum fuiſſe tradit: quem poſtea vnà cum Innocentio item preſbytero ab iiſdem Donatiſtis occiſum fuiſſe conſtat. Eſt de his S. Auguſtini epiſtola ad Marcellinum in Africa magiſtratum agentem,qua illis qui eos occiderant, ignoſci rogat, his verbis[f]: Circumcelliones illos & clericos partis Donati ,quos de Hipponenſi Eccleſia ad iudicium pro factis eorum publicæ diſciplinæ cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio,quod in Reſtitutum Catholicum preſbyterum commiſerunt, & de cæde Innocentij alterius Catholici preſbyteri, atque de oculo eius effoſſo, & digito præciſo fuiſſe confeſſos: vnde mihi ſolicitudo maxima incuſſa eſt, ne fortè ſublimitas tua cenſeat eos tanta legum ſeueritate plectendos, vt qualia fecerunt,talia patiantur. Ideoque his E litteris obteſtor fidem ſuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini Chriſti miſericordiam,vt hoc nec facias,nec fieri omnino permittas. Quamuis enim ab eorum interitu diſſimulare poſſemus,qui non accuſantibus noſtris,ſed illorum notoria ad quos tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat, præſentati videantur examini: nolumus tamen paſſiones ſeruorum Dei, quaſi vice talionis, paribus ſuppliciis vindicari.] & poſt multa id genus, quanta hæc inculcarit & expetierit energia,ex his accipe: Quoniam Chriſtiano loquor,maximè in tali cauſa, non arroganter dixerim: audire te Epiſcopum conuenit iubentem, domine eximie,& merito inſignis atque cariſſime fili.] hæc ipſe quidem, quo Chriſtiana manſuetudo omnibus innoteſceret,ſperans ita faciens,atque carbones charitatis incenſos ſuper aduerſariorum capita congerens,ad meliorem eos frugem perducere: ſed fruſtra omnia, in deterius iiſdem prolabentibus.

[e] Aug. contra Creſcon. lib. 3. c. 48.

DE RESTITVTO PRESBYTERO HIPPONENSI.

[f] Aug. epiſt. 159.

At non

A At non ad Marcellinum tantùm,ſed (vt in eadem tradit epiſtola) ad Proconſulem ea de cauſa ſe litteras dediſſe teſtatur: extat quidem eodem argumento conſcripta epiſtola ad Donatum Proconſulem Africæ[a]; ad quem inter alia: Quæſumus igitur, vt cùm Eccleſiæ cauſas audis, quamlibet nefariis iniuriis appetitam vel afflictam eſſe cognoueris; poteſtatem occidendi te habere, obliuiſcaris, & petitionem noſtram non obliuiſcaris.] hæc & alia ad Proconſulem, ſed poſt decennium, vt ſuo loco dicemus: hic autem recitata ad inſinuandam Auguſtini & aliorum Epiſcoporum Catholicorum manſuetudinem, qui talia tantaque paſſi, ſilere tamen datam hoc anno legem de capitali ſupplicio in Donatiſtas maluerunt. Cùm alioqui poſtmodum exemplis rerum, ſerò licet, edoctus ipſe Auguſtinus ſceleſtiſſimos omnium hominum abuti Catholicorum modeſtia, atq; deteriores euadere, ſeq; nihil profeciſſe,cùm toties apud Africanæ prouinciæ magiſtratus pro illis detétis in vin- B culis vltimo ſupplicio condemnandis interceſſiſſet: quaſi facti pœnitens,recantans palinodiam, præclaram eodem argumento ad Vincentium[b] epiſtolam dedit, qua diſſeruit, per magiſtratus cogi debere hæreticos, & illorum pertinaciam ſæculari potentia retundendam, coërcendamque eſſe ipſorum audaciam legibus Imperatorum. Eiuſdem quoque argumenti duos ſe ſcripſiſſe libros, quorum eſt titulus, Contra partem Donati[c], ipſe teſtatur.

[a] Aug. epiſt. 127.

AVGVSTINVS PRECATVR VENIAM PRO FACINOROSIS DONATISTIS.

[b] Aug. epiſt. 48.

[c] Aug. retract. lib. 2. cap. 5.

At quæ iidem addiderint præteritis malis, poſtquam ea lex promulgata eſt: præter illa ſuperiùs recenſita, proſecutus eſt idem S. Auguſtinus eorumdem ſcelera cum pluribus ſcriptis, tum præſertim epiſtola illa, quam dedit ad Bonifacium Comitem, in qua & ea refricat quæ ſunt recenſita, addens hæc ipſa[d]: Epiſcopi maximè & clerici horrenda & dura profeſſi ſunt, quæ commemorare longum eſt: quando quorumdam & oculi extincti ſunt, C & cuiuſdam Epiſcopi & manus & lingua præciſa eſt: nonnulli etiam trucidati ſunt. Taceo crudeliſſimas cædes,& domorum deprædationes per nocturnas aggreſſiones, & incendia non ſolùm priuatorum habitaculorum, verùm etiam eccleſiarum; in quas flammas non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent.] hæc & alia ad Bonifacium, de quibus ſuo loco pluribus.

[d] Aug. epiſt. 50.

NEFANDA SCELERA DONATISTARVM ADVERSVS CATHOLICOS.

Quamdiu autem ſpes aliqua fuit,eiuſmodi genus hominum rationibus poſſe conuinci, indefeſſam Auguſtinus nauauit operam cum verbis tum ſcriptis, vt eos ad Eccleſiæ Catholicæ vnitatem perduceret: cuius ſanè labores ea in re impenſi, nec quemquam puto fore qui ſermone ſatis dignè perſequi valeat. Poſſidius ipſe quidem immenſa rerum copia victus, cuncta paucis hiſce perſtrinxit[e]: Ita factum eſt, vt Auguſtinus Epiſcopus multo inſtantiùs & feruentiùs maiori auctoritate, non adhuc in vna tantùm regione, ſed vbicum- D que rogatus veniſſet, verbum ſalutis æternæ alacriter ac ſuauiter, pullulante atque creſcente Domini Eccleſia, prædicaret, paratus ſemper poſcentibus reddere rationem de fide & ſpe quæ in Deum eſt. Et eius dicta excepta maximè Donatiſtæ in eadem Hipponenſi vel vicina manentes ciuitate,ad ſuos Epiſcopos deferebant. Quæ cùm audiſſent ,& contra fortè aliquid dicerent, aut à ſuis refellebantur,aut eadem reſponſa ad S. Auguſtinum deferebantur,eiſque compertis patienter ac leniter (vt ſcriptum eſt) cum timore[f] & tremore ſalutem omnium operabatur, oſtendens quàm nihil illi refellere voluerint ac valuerint, quamque verùm manifeſtumque ſit quod Eccleſiæ Dei fides tenet & docet. Et hæc diebus ac noctibus ab eodem iugiter agebantur. nam & epiſtolas priuatas ad quoſque eiuſdem erroris Epiſcopos, & eminentes ſcilicet laicos dedit, ratione reddita admonens atque exhortans, vt vel ab illa ſe prauitate corrigerent, vel certè ad diſputationes venirent. Illi autem cauſa E diffidentiæ ne quidem vmquam reſcribere voluerunt, ſed irati furioſa loquebantur, atque ſeductorem deceptoremque animarum Auguſtinum eſſe & priuatim & publicè condemnabant: & vt lupum, occidendum eſſe, in defenſionem gregis ſui dicebant, & tractabant; omniaque peccata à Deo indubitanter eſſe credendum poſſe dimitti iis qui hoc facere ac perficere potuiſſent,nec Deum timentes,nec homines erubeſcentes.] hæc Poſſidius.

LABORES AVGVSTINI ADVERSVS DONATISTAS.

[e] Poſſid. in Vit. Aug. cap. 9.

[f] Philip. 2.

Idemque inferius ita de iis quæ Donatiſtæ in Auguſtinum machinati ſunt[g]: Aliquoties verò etiam vias armati iidem Circumcelliones contra famulum Dei Auguſtinum obſederunt, dum fortè iret rogatus ad viſitandas, inſtruendas, & cohortandas Catholicas plebes, quod ipſe frequentiſſimè faciebat. Et aliquando contigit vt illi ſuccenturiati hactenus perderent captionem. Euenit quidem Dei prouidentia, vt ductoris hominis errore, per aliam viam cum ſuis comitibus ſacerdos quo tendebat veniſſet; atque per hunc quem poſtea cognouit errorem, manus impias euaſiſſet: & cùm in omnibus liberatori Deo gratias egiſſet,

[g] Poſſid. in Vit. Aug. c. 12.

illi

illi omnino ſuo more nec laicis nec clericis pepercerunt, ſicut publica conteſtantur Geſta.] A hactenus de his ipſe.

PETILIANVS DONATISTARVM EPISCOPVS IMPVGNATOR CATHOLICAE VNITATIS.

[a] Aug. contra litteras Petil. c. 1.

[b] Aug. retract. lib. 2. cap. 25.

[c] Aug. retract. lib. 2. cap. 34.

Sed cùm innumeri fermè labores Auguſtini aduerſus Donatiſtas, quouſq; ſedit Epiſcopus, fuerint, & lucubrationes quamplurimæ diuerſis ſedis ſuæ temporibus elaboratæ: hoc potiſſimùm anno, poſtquam Anaſtaſius creatus eſt Romanus Pontifex, antè tamen quàm recitata ſuperiùs lex promulgata eſſet, aduerſus Petiliani litteras ipſum commentarios elaboraſſe, iam ſatis eſt demonſtratum: ſed cauſa nunc aperienda eiuſmodi ab eo hoc potiſſimùm tempore ſuſcepti laboris. Erat Petilianus partis Donatiſtarum in Numidia Epiſcopus, ſuæ ſectæ hominum huius temporis eloquentia facilè princeps, quod Auguſtinus[a] affirmat: porrò ille ad ſuos presbyteros ſcripſit aduerſus Catholicos epiſtolam; quam ſimulac ipſe Auguſtinus accepit, reuocans manum (vt ait[b]) à ſcriptione illa, quam elucubrabat de Trinitate, & ab eis, quos præ manibus habebat, commentariis de Geneſi ad litteram, ad B contradictorios ſcribendos libros illos ſtylum[c] admouit. Cur autem tres oportuerit ea de re edere diuerſo tempore libros, affert ipſe in Retractationibus rationem.

PETILIANVS EPISC. CONSTANTINIANENSIS.

[d] Aug. lib. 2. contra litt. Petil. cap. 99.

Sed admonemus lectorem, quòd ſi titulum ſedis ſpecter, duos opus eſſet aſſerere Petilianos: quorum alter apud ipſum Auguſtinum in inſcriptione commentariorum in eius litteras editorum, dictis inuenitur Cirtenſis Epiſcopus; qui & libri primi exordio contra Creſconium, idem Cirtenſis quoque nominatur Epiſcopus: Alter verò ab eodem Auguſtino Conſtantinianenſis Epiſcopus nominatus habetur, idemq́ue ſcriptor, qui de vnico baptiſmo librum ediderit, aduerſus quem eodem nomine & argumento ipſe Auguſtinus commentarium ſcripſit. Sed putatur irrepſiſſe error in titulum commentariorum contra litteras Petiliani, vt loco Conſtantinianenſis, Cirtenſis ſit poſitus. Nam primi libri exordio, Conſtantinianenſis Eccleſiæ mentio ibi habetur; & in titulo libri tertij, idem Petilianus C non Cirtenſis, ſed Conſtantinianenſis Epiſcopus inſcriptus reperitur. Erat Conſtantina ciuitas in Numidia, de qua idem Auguſtinus[d]: Inter Conſtantinam (inquit) vbi tu es, & Hipponem, vbi ego ſum, Calama, vbi ille eſt, vicinior quidem nobis, ſed tamen interpoſita eſt.] ita ipſe.

GENEROSVS A DONATISTA DECIPI TENTATVR.

[e] Aug. epiſt. 165.

Porrò in eadem quoque Conſtantinianenſi Eccleſia, & ab eius Epiſcopo Petiliano æquè factum apparet, vt agentem ibidem hominem nomine Generoſum, Catholicum, decipere ſit conatus presbyter quidam Donatiſta; quaſi Angeli (vt aiebat) monitu ſuaderet ei, ad Donatiſtas, relictis Catholicis, ſe conferre. At ille prudens, Auguſtinum admonuit: qui quamprimùm occurrit fraudi, ad eum ſcribens epiſtolam: in qua cùm[e] ſeries deſcripta ſit Romanorum Pontificum, & extremo loco Anaſtaſius Papa collocetur, planè Anaſtaſij Papæ tempore ſcriptam eſſe oportuit: Docet autem, ex ſedis Petri communicatione dignoſci D Catholicam Eccleſiam, in eaq́ue legitimam Apoſtolicam ſucceſſionem perſeuerare; vtq́ue omnis prorſus explodenda ſit nouitas, firmis iiſdemq́ue perſpicuis ſignificat argumentis, oſtendens Conſtantinianenſis ciuitatis Epiſcopum non habere quam numeret ſeriem ſucceſſorum Orthodoxorum. At de ſcriptis Auguſtini hactenus: pro ordine & tempore rerum geſtarum reliqua inferiùs recenſebimus. Scripſiſſe verò poſt hæc Auguſtinum libros contra epiſtolam Parmeniani Epiſcopi Carthaginenſis partium Donatiſtarum, argumento eſt quod in ea mentio habetur[f] de perſecutione decennali Optati Gildoniani, de quo proximè dicturi ſumus. Illud modò lectorem monendum putamus, non eodem ordine, quo enumerat Auguſtinus ſuorum ſeriem ſcriptorum, ea elaborata fuiſſe: nam complura præponit, quæ, ſi tempus ſpectes, aliis compluribus poſtponenda fuiſſent; quod non paucis declarari poteſt exemplis, ſi quis ea curioſiùs perſcrutetur. E

[f] Aug. cõtra epiſt. Parmen. lib. 1. c. 2.

QVINTA SYNODVS CARTHAGINENSIS.

[g] Cõcil. Carthag. 5. can 3.

[h] Concil. Carthag. 5. can. 6

Quod inſuper ad rerum ſtatum Eccleſiæ Africanæ attinet; hoc anno, nimirum poſt Conſulatum Cæſarij & Attici (vt ex ſcripto addimus codice) VI. Kalend. Iunij habita eſt Carthagine Synodus ſeptuaginta Epiſcoporum, quæ quinta dicta reperitur, dicenda autem ordine temporum quarta: nam quæ quarta numeratur, celebrata eſt hoc eodem anno, menſe Nouembri; dicemus autem de ea inferiùs. mendoſus enim numerus ibi inhæſit notæ Æræ trigeſimæoctauæ, ſicut & in aliis pleriſque locis: nam & noſcitur habita anno ante edictum Imperatoris de reliquiis idololatriæ tollendis, quod conſtat datum anno ſequenti. Inculcatum eſt[g] autem in hac ipſa priori anni huius Synodo inter alia ad Eccleſiaſticam ſpectantia diſciplinam, de diaconorum, presbyterorum, & Epiſcoporum continentia, iteratum ſæpe præceptum. Inſuper de baptizandis infantibus canon[h] ſancitus eſt. Sed & decreta hac Synodo reperitur legatio ad Imperatores pro petendis afflictatis pauperibus Defen-

[a] Eod. Concil. c. 9.

DEFENSORES PETITI.

[b] Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 12.

A Defenſoribus: decretum enim hac de re ſancitum ſic ſe habet[a]: Ab Imperatoribus vniuerſis viſum eſt poſtulandum, propter afflictionem pauperum, quorum moleſtiis ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, vt Defenſores eis aduerſus potentias diuitum cum prouiſione Epiſcoporum delegentur.] hæc quidem Patres, quæ & obtinuiſſe videntur: nam de magiſtratu in Africa qui dicebatur Defenſor Eccleſiæ, Poſſidius[b] in Auguſtino meminit. Perſeueraſſe in poſterum eiuſmodi in Eccleſia Defenſores, S. Gregorius pluribus epiſtolis fidem facit.

[c] Cõcil. Carthag. c. vlt.

DE TOLLENDIS RELIQVIIS IDOLOLATRIAE

Quid præterea iiſdem ad Imperatores legatis ab eodem Patrum conuentu iniunctum fuerit, poſtremus omnium canon appoſitus his verbis aperit[c]: Item placuit ab Imperatoribus glorioſiſſimis peti, vt reliquiæ (*Idololatriæ ſcilicet*) non ſolùm in ſimulacris, ſed in quibuſcumque locis, vel lucis, vel arboribus omnimodo deleantur.] ita Patres: quæ ab Hono- B rio Imperatore ipſos obtinuiſſe, reſcriptum ipſius ea de re datum anno ſequenti declarat: agemus verò de his ſuo loco.

BELLVM GILDONIANVM QVANDO CONFECTVM.

[d] Claudian. de laud. Stilic. lib. 1.

Sed age iam res hoc anno ab Honorio Imperatore aduerſus Gildonem tyrannum feliciter geſtas, ordine proſequamur. Hoc quidem anno bellum Gildonianum confectum eſſe, auctor eſt Marcellinus in Chronico; & non antea, ſatis ex Claudiano intelligi poteſt, dum tradit ſtatim poſt nuptias Honorij cum Maria, de Gildone in Africa ſuperato fuiſſe gaudia geminata: ita enim cecinit[d] ipſo exordio libri de laudibus Stiliconis:

Continuant ſuperi pleno Romana fauore
Gaudia, ſucceſſúſque nouis ſucceſſibus augent.
Coniugij necdum feſtiuos regia cantus
Sopierat: cecinit fuſo Gildone triumphos,
C *Et calidis thalami ſucceſſit laurea ſertis,*
Sumeret vt pariter Princeps nomenq́ue mariti,
Victoriſq́ue decus.] hæc ipſe.

NVPTIAE HONORII CVM MARIA.

[e] Claudiã. de 4. Honorij Cõſul.

Hoc namque anno, & non antè, Maria filia Stiliconis coniuncta eſt Honorio fœdere nuptiarum. Nam anni huius exordio, cùm adiit quartum Conſulatum, Honorium coniugij expertem fuiſſe, idem Claudianus in fine Panegyrici in eodem quarto eius Conſulatu dicto ſatis illis verſibus ſignificaſſe videtur, quibus ait[e]:

Cùm tibi protulerit feſtas mox pronuba tædas:
Quæ tali deuota toro? quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti Regina mariti?] & paulo pòſt:
O mihi ſi liceat thalamis intendere carmen
D *Connubiale tuis? &c.*]

[f] Claud. in nupt. Honorij.

Hoc igitur anno ante bellum Gildonianum Honorius Auguſtus inchoaturus annum ætatis decimumquartum, menſe Septembris, Mariam coniugem duxit, genitam ex Serena fratris Theodoſij filia: haſq́ue contractas nuptias mandato Theodoſij, idem Claudianus affirmat, cùm Honorium ita loquentem reddit[f]:

Non rapio præceps alienæ fœdera tædæ,
Sed quæ ſponſa mihi pridem, patriſq́ue relictæ
Mandatis.]

GILDONIANVM GENVS.

[g] Ammian. lib. 29.

* Maſcizel

[h] l. 9. ad legẽ Iul. de adult. Cod. Theod

GILDONIANAE TYRANNIDIS TEMPVS.

[i] Claud. de bello Gild.

Sed quod ad bellum ſpectat Gildonianum, præſtat hic ipſius Gildonis originem ex Ammiano[g] præfari; qui ait, Nubelem potentiſſimum fuiſſe inter nationes Mauricas Regulum, natoſq́ue ex eo filios, inter quos enituere Firmus, Gildo, atque Maſcezil*, de quiE bus erit ſermo. Horum Firmus, occiſo fratre ſuo nomine Zamnac, Romanis in Africa magiſtratibus acceptus, tyrannus in Africa in Romanum Imperium inſurrexit: aduerſus quem Theodoſius Senior, Theodoſij Imperatoris pater, Magiſter equitum bello egit, cui & Gildo aduerſus germanum inhæſit. Sed extincto Firmo tyranno, in Imperatorem euectus Theodoſius, de homine barbaro benemeritus eſt: quem enim hactenus fidum expertus erat, creauit Comitem, & in Africa conſiſtentis Magiſtrum vtriuſque militiæ: tali enim titulo decoratum Gildonis nomen reperitur in dato ad eum ab eodem Imperatore reſcripto[h] ſub eiuſdem Theodoſij tertio Conſulatu & eius collegæ; quo tempore adhuc Gildonem Theodoſio paruiſſe, eadem lex certum exploratumq́ue reddit. eſt ille annus Domini trecenteſimus nonageſimuſtertius, quinquennio ante præſentem annum. Hæc autem cùm liquido conſtent; quonam pacto verum erit quod Claudianus tradit, Gildonem per annos duodecim Africam tyrannide infeſtaſſe? nam ait[i]:

A

——— ——— iam Solis habenæ
Biſſenas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
Hæret triſte iugum: noſtris iam luctibus ille
Conſenuit, regnumq́; ſibi tot vendicat annis.]

Hæc cùm dicat ipſe, oportuit eo annorum numero, etiam Firmi fratris coniunxiſſe tyrannidem: nam à dicto Conſulatu Theodoſij tertio vſque ad præſentem annum, anni tantùm quinque medij numerantur: niſi magis æquum ſit dicere, duodenum annorum numerum tyrannidis Gildonis interpolatum fuiſſe aliquo medio fœdere, cuius tempore ille à cœpta tyrannide temperarit: ſiquidem auctor eſt S. Hieronymus[a], Saluinam huius Gildonis filiam Nebridio ex ſorore Auguſtæ genito, ob pacis vincula arctiùs conſtringenda, eſſe nuptam: ait enim ipſe ad Saluinam iam viro viduatam hæc verba[b]: Alius fortaſſe laudet Nebridium, qui de ſorore generatus Auguſtæ, & in materteræ nutritus ſinu, inuictiſſimo Principi ita carus fuit, vt ei coniugem nobiliſſimam quæreret; & bellis ciuilibus Africam diſſidentem, hac velut obſide, ſibi fidam redderet.] hæc ipſe: quibus intelligas, aliquando nuptiarum vinculis obſtrictam inter Theodoſium & Gildonem fuiſſe concordiam, pacemq́ue firmatam.

[a] *Hieron epiſt. 9. & 11.*
DE SALVINA FILIA GILDONIS.
[b] *Hieron epiſt. 9.*

B

GILDONIS TYRANNIDIS CAVSA.
[c] *Claud. in ſexto Conſul. Honorij.*

Porrò eum ſequenti anno à dato reſcripto, nimirum tempore belli Eugeniani, deſciuiſſe ab Imperio Romano, cùm vocatus ab eodem Theodoſio ad bellum venire renuit, alibi idem Claudianus affirmat his verſibus[c] de Gildone loquens:

——— ——— Alter præcepta vocantis
Reſpuit; auxiliiſq́; ad proxima bella negatis,
Abiurata palam Libyæ poſſederat arua.]

C

[d] *Zoſim. lib. 5.*

Scimus tamen Zoſimum[d] dicere, ſolicitatum ab Eutropio Gildonem, vt Africam in ditionem transferret Arcadij, idq́ue ab eo præſtitum: ſed non probatur: nam inter Arcadium & Honorium nulla his temporibus ſimultas Africæ prouinciæ ablatæ occaſione reperitur interceſſiſſe, ſed bellum videtur cœptum eſſe aduerſus Gildonem, iam (vt ait Claudianus) à Theodoſio tunc temporis reſilientem, cùm vocatus venire cum auxiliariis copiis prætermiſit, conſcientiæ verberibus vulneratus; vtpote quòd homo Ethnicus ſibi ſubditis militibus ad omnes exercendas libidines abuteretur. Nam præter illa quæ de his à Claudiano ſcribuntur, ad id ipſum reſpexiſſe Theodoſij ad eum datum reſcriptum videtur, his verbis[e]: Si quis adulterij reus factus, accuſatoris mariti forum declinare tentauerit: in hoc non poſſit eludere, nec prærogatiua militari defenſetur: ibi confeſtim audiendus, vbi fuerit accuſatus. Dat. I I. Kal. Ianuar. Conſtantinopoli, Theodoſio Aug. III. & Abundantio Coſſ.] Haud quidem abſque magna cauſa Imperator noluit militibus crimine adulterij iudicio poſtulatis fori eſſe exceptionem.

GILDO TVRPISSIMVS.
[e] *l. 9. ad legē Iul. de adult. Cod. Theod.*

D

Quod ſi haud temerè ex Duce mores ipſorum militum æſtimare licet; audi quæ de impuriſſimo Gildone habeat Claudianus[f]:

[f] *Claud de bell. Gild.*
GILDONIS SCELERA.

Inſtat terribilis viuis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obſcænus adulter:
Nulla quies oritur, præda ceſſante, libido,
Diuitibuſq́; dies, & nox metuenda maritis.
Quiſquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulſatur falſo: ſi crimina deſunt,
Accitus conuiua perit, mors nulla refugit
Artificem, &c.]

E

Pluribus enim probroſos mores Gildonis tyranni recenſet, eò magis deteſtandos, quòd exemplis ſanctæ ſororis perpetuam virginitatem Deo dicantis, & vxoris æquè ſanctiſſimæ feminæ: ille nihilo melior ſit effectus: harum enim meminit S. Hieronymus in epiſtola ad Saluinam eiuſdem Gildonis filiá, cùm ait[g]: Certè cùm tecum ſancta ſit mater, & lateri tuo amita hæreat virgo perpetua, non debes periculosè externorum conſortia quærere, de tuorum ſocietate ſecura.] At quid dico, vitam impuram Gildonem non correxiſſe harum exemplis, cùm perfidus moribus, & Gẽtilitate impius, cultor deorum ſemper animo obſtinato permanſerit? Ethnicum quidem fuiſſe, Marcellinus[h] eſt auctor.

VXOR, SOROR, ET FILIA GILDONIS RELIGIOSISSIMAE FEMINAE.
[g] *Hieron. epiſt. 9.*
[h] *Marcellin. in Chron.*

Sed quantum afflictata ſic Catholica Eccleſia Africana eiuſmodi Gildoniana tyrannide, S. Auguſtinus pluribus in locis meminit, lugetq́ue: etenim Optatus quidam ſchiſmaticorum Donatiſtarum Epiſcopus (cuius autem ciuitatis fuerit, nos hactenus latet) eidem Gildoni tyranno ſæuiſſimus aduerſus Catholicos ſatelles acceſſit, atque ad decennij temporis ſpatium

AFRICANA ECCLESIA AFFLICTATA A GILDONIANA TYRANNIDE.

A

tium perdurauit. nam S. Auguſtinus[a] hæc de eo: Veſtros autem fructus ſi conſideremus: omitto tyrannicas in ciuitatibus, & maximè in fundis alienis dominationes: omitto furorem Circumcellionum, & præcipitatorum vltro cadauerum cultus ſacrilegos & profanos, bacchationes ebrietatum, & ſub vno Optato Gildoniano decennalem totius Africæ gemitum.] hæc aduerſus litteras Petiliani: contra verò epiſtolam Parmeniani[b]: Hoc ergo (inquit) modo, quod iuſtum eſt, iniuſtum iudicarunt; cùm Optatum Gildonianum decennalem totius Africæ gemitum, tamquam ſacerdotem atque collegam (*Donatiſtæ ſcilicet*) honorantes, in communione tenuerunt.] Quod enim Epiſcopus eſſet, in ipſo procinctu expeditionis tyrannicæ baptizare, pariterq́ue conferre chriſma conſueuit: nam inferiùs[c]: Non habent (inquit) Spiritum ſanctum videlicet, quos baptizauit manifeſtus ſatelles Gildonis Optatus.] ac contra Petilianum[d]: Numquid forte Ioannes & Optatus æquales ſunt? Ridiculum videtur. Et tamen puto, quod non eos æquales, ſed maiorem credatis Optatum. Poſt Ioannem quippe Apoſtolus baptizauit, vos baptizare poſt Optatum neminem audetis, &c.] hæc ipſe, pluribus conuincens Optatum fuiſſe in eorum communione: quod quidam illorum præ rubore dicere non audebant: adeò fuerant abominanda facinora hominis ſceleſtiſſimi; de quo idem inferiùs[e]: Poſſem & ego dicere: Vos veſtro contagio Optatum induitis proditorem, oppreſſorem, ſeparatorem] nempe per baptiſmum.

[a] *Aug. contra litt. Petil. lib. 1. c. 24.*
DE OPTATO GILDONIANO.
[b] *Auguſt. aduerſ. epiſt. Parm. lib. 2. c. 2.*
[c] *Eod. lib. c. 15*
[d] *Aug. contra litt. Petil lib. 2 c. 37.*

B

[e] *Eod. lib. 2. c. 44.*

Sed & de ſceleribus perditiſſimi hominis, hæc idem Auguſtinus in eundem Petilianum[f]: At te non pertinet, qui recentioribus temporibus, cum intolerabili potentatu, etiam militibus ibi comitantibus, non quia timebat aliquem, ſed vt ab omnibus timeretur, viduas oppreſſit, pupillos euertit, aliena patrimonia prodidit, aliena matrimonia ſeparauit, res vendendas innocentium procurauit, venditarum pretia cum dominis plangentibus diuiſit.] hæc de Optato Gildoniano, tacito nomine, atque ſubdit: Illum commemoro, qui vobiſcum vixit, cuius natalitia tanta celebratione frequentabatis, cui pacis oſculum inter ſacramenta copulabatis, in cuius manibus Euchariſtiam ponebatis, cui viciſſim danti manus porrigebatis (*erant hæc ſymbola Catholicæ communicationis*) cuius aures inter tantos Africæ gemitus ſurdas libera voce offendere timebatis: quem neſcio quis veſtrum, quia vel ex obliquo, vrbaniſſimè tetigit, vt ei diceret, quod comitem haberet Deum, ingenti laude ferebatur] alludens nimirum ad Comitem Gildonem, quem ſequebatur, in quo Deum comitem, pro Gildone Comite, mira adulatione ludendo mutauit.

[f] *Aug. eod. lib. 2. c. 23.*
SCELERA OPTATI GILDONIANI.

C

Ceterùm quod Optatus tempore Gildonis præſtitit, hoc ipſum alij Donatiſtæ exhibuerunt temporibus prædeceſſoris Firmi tyranni aduerſus Catholicos. At nec quidem Catholici tantùm, verùm etiam & illi Donatiſtæ, qui cum iſtis non communicabant, Maximianiſtæ à Maximiano nominati (vt ſuo loco ſuperiùs dictum eſt) grauiter afflictati ſunt: verùm præcipuum ipſorum odium aduerſus Catholicos incendebatur. Tunc enim accidit, vt populi Donatiſtæ, fauore tyrannorum, penes quos ſui militabant Epiſcopi, omnia auſi ſint aduerſus Catholicos, etiam ſi adhuc ſub Imperij Romani magiſtratibus tenerentur. Cum horum inſolentiis Catholici fatigati, magiſtratus aduerſus eos adire coacti ſunt. De his enim omnibus idem Auguſtinus agit his verbis[g]: Quis commemorare ſufficiat, bello Firmiano quæ à nobis Rogatus Maurus pertulerit? Ipſa Mauritania Cæſarienſis interrogetur, & tempora Gildoniana; quia vnus collega veſter (*nempe Optatus*) familiariſſimus eius amicus fuit. Viderint Maximianiſtæ quæ ſenſerint. Nam Felicianum ipſum, qui modò vobiſcum eſt, ſi ad iuſiurandum liceret prouocare, vtrum ad communionem veſtram non inuitum Optatus redire compulerit; mouere labia non auderet, præſertim ſi eius faciem populus Muſtitanus intueretur, quo teſte illa tunc facta ſunt. Sed iſti (vt dixi) viderint quæ paſſi fuerint ab eis, cum quibus Rogato talia fecerunt. Ipſa Catholica Eccleſia ſolidata Principibus Catholicis imperantibus, terra mariq́ue armatis turbis ab Optato atrociter & hoſtiliter oppugnata eſt. Quæ res coegit tunc primò aduerſus vos allegari apud Vicarium Seranum legem illam de decem libris auri, quas veſtrum adhuc nullus pendit: & nos crudelitatis arguitis? Quid autem manſuetius ſit, quàm vt coercitione damnorum tanta veſtra ſcelera mulctarentur? Quis autem poſſit enarrare omnia, quæ nulla amicitia iudicum, aut aliquarum poteſtatum, quiſque vbi potuerit, in locis veſtris propria dominatione committatis? Quis veſtrum in plebibus veſtris non aliquid tale vel à prioribus comperit, vel ipſe expertus eſt? Nonne apud Hipponem, vbi ego ſum, non deſunt qui meminerint, Fauſtinum veſtrum regni ſui tempore præcepiſſe, quoniam Catholicorum ibi paucitas erat, vt nullus eis panem coqueret? ita vt cuiuſdam diaconi noſtri

MAXIMIANISTAE A GILDONIANO OPTATO AFFLICTATI.

D

[g] *Aug. contra litt. Petil. lib. 2. cap. 83.*

E

A ſtri furnarius inquilinus domini ſui panem incoctum abiecerit, eique nulla exilij lege damnato, communicationem non ſolùm in ciuitate Romana, ſed etiam in patria ſua, nec ſolùm in patria ſua, ſed etiam in domo ſua negauerit?

QVID CRISPINVS CALAMENSIS DONATISTA IN CATHOLICOS.

Quid nuper (quod ipſe adhuc lugeo) nonne Criſpinus veſter Calamenſis cùm emiſſet poſſeſſionem, & hanc emphyteuticam, non dubitauit in fundo Catholicorum Imperatorum, quorum legibus nec in ciuitatibus eſſe iuſſi eſtis, vno terroris impetu octoginta fermè animas miſerabili gemitu muſſitantes rebaptizando ſubmergere? Quibus autem, niſi talibus factis, etiam ipſas, de quibus conquerimini, leges, longè quidem infra meritum ſceleris veſtri (ſed tamen qualeſcumque ferri coegiſtis) an verò violentis incurſibus Circumcellionum veſtrorum, qui ſub veſtro principatu furioſis agminibus militant, non ex agris vndique pelleremur, niſi vos obſides in ciuitatibus teneremus? &c.] hæc idcirco, quòd) vt nuper ait) legimus Imperatorum ciuitatibus abire iuſſi eſſent Donatiſtæ, ſi Circumcelliones B Catholicis moleſtiam inferrent. Hæc planè temporibus Firmianæ atque Gildonianæ tyrannidis.

OPTATVS GILDONIANVS EXTINCTVS.

Porrò ipſe Optatus Gildonianus, de quo ſunt huiuſmodi Auguſtini & omnium Catholicorum querelæ, meritas pœnas dedit: ſiquidem ante biennium, nempe annò decimo Gildonianæ tyrannidis extinctus eſt. Nam ipſe Auguſtinus cum de Optato agit, eius perſecutionem cum Gildoniana tyrannide iunctam decennalem appellat: cùm tamen auctore Claudiano (vt dictum eſt) conſtet eam annis duodecim perduraſſe. Sub Imperatoris autem Honorij magiſtratibus eum pœnas luiſſe, hæc apud Auguſtinum[a] leguntur: Optatus namque de ſatellitio Gildonis accuſatus, tali genere mortis extinctus eſt.] At de rebus geſtis ab Optato Gildoniano ſatis. Iam verò expeditionem in ipſum Gildonem paratam recenſere aggrediamur. C

[a] Aug contra litt. Petil. lib. 2. c. 29.

Qui hactenus toleratus fuerat Gildo tyrannus in Africa, haud vlteriùs perferendus viſus, cùm impedire aggreſſus eſt frumentum ne ex Africa perferretur in Vrbem. Nam Claudianus[b]:

Exitium iam Roma timens, & feſſa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi.]

[b] Claud. de bello Gild. in princ.

Frumenta verò è Libya Romam exportari ſolita, præter innumera de iis antiquorum teſtimonia, accipe quid de his Prudentius[c] hoc ſeculo dicat:

Reſpice num Libycis deſiſtat ruris arator
Frumentis onerare rates, & ad oſtia Tibris
Mittere triticos in paſtum plebis aceruos.] Et Rutilius[d]:
Quin & fœcundas tibi conferat Africa meſſes.] D

[c] Prudent. aduerſus Symmachum.

[d] Rutil lib. 1. Itinerar.

FRVMENTVM A GILDONE RETENTVM.

Tam erat ea abundans frumenti copia, vt ſi eo careret Vrbs, magna laboraret inopia: quod docet his verſibus Claudianus[e], cùm ſic loquentem Romam inducit:

——————— *Heu proſpera fata,*
Quid mihi ſeptenos montes turbamq́; dediſtis,
Quæ paruo non poßit ali? felicior eſſem
Auguſtis opibus.]

[e] Claud. d. de bello Gild.

Extat Symmachi ad Stiliconem epiſtola de Senatuſconſulto in cauſa Gildoniana, deque metu famis Vrbi imminentis, his verbis[f]:

[f] Symmach. lib. 4. epiſt. 4.

DECERNITVR EX S. C. BELLVM ADVERSVS GILDONEM.

Quid de Afrorum dolore, & militarium virorum querelis conſultus præcepto ſacro ampliſſimus ordo cenſuerit, plenè atque aptè Geſtorum curialium inſpectione cognoſces. Sed quia me quoque familiariter iudicem geſtæ rei eſſe iuſſiſti: ſummatim quæ decreta ſunt E non tacebo. Lectis Domini noſtri Honorij Auguſti litteris atque ſententiis, decurſiſque omnibus paginis, quæ Gildonis crimina continebant, par bonorum motus erupit. Conſulti igitur in Senatu, more maiorum (neque enim ſine legitimo ordine iudicij auctoritas ſtare potuiſſet) ingenti cauſæ deuotis ſententiis ſatisfecimus. Adiecta eſt poſt rei damnationem pro alimentis populi Romani ſupplicatio. In metu enim ſumus, ne obſit commeatibus annonariis medij temporis mora, & perturbatio plebis oriatur. Veniet in manus tuas quid pronunciauerim; reperies & facti huius me adſeruiſſe iuſtitiam, & apud Dominum noſtrum Arcadium cauſam publicæ egiſſe concordiæ.] hactenus Symmachus.

DISSIDIA INTER GILDONEM ET MASCEZILEM.

Decreto itaque bello aduerſus Gildonem tyrannum, placuit præfici legionibus Maſcezilem ipſius Gildonis germanum, ſed hoſtem eidem infenſiſſimum ob necatos ab eo crudeliter filios. Porrò rem geſtam ab Oroſio eiuſdem temporis ſcriptore accipiamus, qui ſic exorditur[a]: Interea Gildo Comes, qui in initio regni eorum (*Imperatorum ſcilicet Arcadij, & Honorij*) Africæ præerat, ſimul vt defunctum Theodoſium comperit, ſiue (vt quidam ferunt) quadam permotus inuidia, Africam Orientalis Imperij partibus iungere molitus eſt, ſiue (vt alia tradit opinio) minimam in paruulis ſpem fore arbitratus, præſertim cùm abſque his non facilè antea quiſquam puſillus in Imperio relictus, ad maturitatem virilis ætatis euaſerit; iſtique propemodum ſoli inueniantur, quos ob egregiam patris ac ſuam fidem, & diuiſos & deſtitutos, Chriſti tutela prouexerit. Africam excerptam à ſocietate Reipub. vſurpare auſus eſt, Gentili magis licentia contentus, quàm ambitu regiæ affectationis inflatus. Huic Maſcezil frater fuit, qui nouarum rerum molitiones in fratre perhorreſcens, relictis apud Africanam militiam duobus filiis adoleſcentibus, in Italiam rediit. Gildo & abſentiam fratris & præſentiam filiorum eius ſuſpectam habens, adoleſcentes dolo circum- B uentos interfecit.

[a] Oroſ. lib. 7. cap. 36.

MASCEZIL DVX ADVERSVS GILDONEM OPEM QVAERIT A DEO.

Ad hunc iam vt hoſtem bello inſequendum Maſcezil frater miſſus eſt, quem idoneum procurandæ Reipub. fore propriæ orbitatis recens dolor pollicebatur. Igitur Maſcezil iam inde à Theodoſio ſciens quãtum in rebus deſperatiſſimis oratio hominis per fidem Chriſti à clementia Dei impetraret, Caprariam inſulam adiit, vnde ſecum ſanctos ſeruos Dei aliquot permotos precibus ſuis ſumpſit. Cùm his orationibus, ieiuniis, pſalmis, dies & noctes continuans, ſine bello victoriam meruit, ac ſine cæde vindictam.] At quomodo id factum ſit, dicemus poſtea. Inter hæc autem eum ſanctorum monachorum choris in Capraria inſula agentibus paululum quieſcamus.

DE MONACHIS INSVLAE CAPRARIAE.

Mirabile dictu, cùm haud pridem (vt quarto tomo declaratum eſt) monachalis inſtitutio ex Ægypto in Vrbem inuecta eſſet, quàm longè lateque fuerit propagata, adeò vt inſu- C las quoque repleuerint ſancta monachorum examina. Etenim Rutilius Numatianus, Ethnicus homo, cùm ſui itineris relegit ſtationes, meminit Caprariæ inſulæ monachorum: licet ipſe impius Chriſtianæ religionis detractor, haud (vt par erat) ſublimem ſectantes philoſophiam homines laudet, ſed carpat. At reddamus hic verſus[b], quos de his malo afflatus dæmone, ſuo nimirum Apolline, cecinit:

[b] Rutil. in Itinerar. lib. 1.

Proceſſu pelagi iam ſe Capraria tollit,
Squallet lucifugis inſula plena viris:
Ipſi ſe monachos Graio cognomine dicunt,
Quod ſoli, nullo viuere teſte volunt.
Munera Fortunæ metuunt, dum damna verentur:
Quiſquam ſponte miſer, ne miſer eſſe queat.
D *Quænam peruerſi rabies tam ſtulta cerebri,*
Dum mala formides, nec bona poſſe pati?
Siue ſuas repetunt ex fato ergaſtula pœnas,
Triſtia ſeu nigro viſcera felle tument.
Sic nimiæ bilis morbum aßignauit Homerus
Bellerophontæis ſollicitudinibus.]

Sed de Gorgonia etiam inſula illi proxima, iiſdem referta ſanctis, iſta deorum cultor addit carmina[c]:

[c] Eod. lib. 1.

DE MONACHIS INSVLAE GORGONIAE.

Aſſurgit ponti medio circumflua Gorgon
Inter Piſanum, Cyrniacumq́; latus.
Aduerſus ſcopulos damni monumenta recentis
E *Perditus hic viuo funere ciuis erat.*
Noſter enim nuper iuuenis marmoribus amplis,
Nec cenſu inferior, coniugióve minor,
Impulſus furiis, homines diuoſq́; reliquit,
Et turpem latebram credulus exul agit.
Infelix putat illuuie cæleſtia paſci,
Seq́; premit læſis ſæuior ipſe deis.
Num, rogo, deterior Circæis ſecta venenis?
Tunc mutabantur corpora, nunc animi.]

IVVENIS NOBILIS MONACHVS IN GORGONIA INSVLA.

Hactenus Paganus poëta: Ita planè carnalis homo, qui non percipit ea quæ ſunt Spiritus Dei. Quiſnam autem fuerit iſte nobiliſſimus adoleſcens, exul mundi, & cæli ciuis, incola Gorgoniæ inſulæ, haud exploratum haberi poteſt, cùm plures hoc tempore eiuſmodi

modi ſublimioris philoſophiæ ſtudia conſectati fuerint: vt inter alios Bonoſus ille clarus, A qui eodem tempore quo S. Hieronymus Syriæ eremum incolere cœpit, illius æqualis, & ſtudio liberalium artium condiſcipulus, immo & collactaneus, idem præſtitit; de quo iſta tunc ad Ruffinum ipſe [a]:

[a] Hieron. epiſt. 41.

BONOSVS EREMITA IN INSVLA.

Cedant huic veritati tam Græco quàm Romano ſtylo mendaciis ficta miracula. Ecce puer honeſtis ſæculi nobiſcum artibus inſtitutus, cui opes affatim, dignitas apprimè inter æquales erat; contempta matre, ſororibus, & cariſſimo ſibi germano, inſulam pelago circumſonante naufragam, cui aſperæ cautes, & nuda ſaxa, & ſolitudo terrori eſt, quaſi quidam nouus Paradiſi colonus inſedit: nullus ibi agricolarum, nullus monachorum, ne paruulus quidem, quem noſti, Oneſimus, quo velut fratre in oſculo fruebatur, in tanta vaſtitate adhæret lateri comes. Solus ibi, immo Chriſto iam comitante, non ſolus, videt gloriam Dei, quam etiam Apoſtoli [b] niſi in deſerto non viderant. Non quidem conſpicit turritas vrbes, B ſed in nouæ ciuitatis cenſu dedit nomen ſuum. Horrent ſacco membra deformia: ſed ſic meliùs [c] obuiam Chriſto rapietur in nubibus. Nulla euriporum amœnitate perfruitur, ſed de latere Domini aquam vitæ bibit. Propone tibi ante oculos, amice dulciſſime, & in præſentiam rei totus animo ac mente conuertere: tunc poteris laudare victoriam, cùm laborem prœliantis agnoueris. Totam circum inſulam fremit inſanum mare, & ſinuoſis montium illiſum ſcopulis æquor reclamat: nullo terra gramine viret, nullis vernans campus denſatur vmbraculis; abruptæ rupes quaſi quendam horrore carcerem claudunt. Ille ſecurus, intrepidus, & totus de Apoſtolo armatus [d], nunc Deum audit, dum diuina relegit: nunc cum Deo loquitur, cùm Dominum rogat, & fortaſſe ad exemplum Ioannis aliquid videt, dum in inſula commoratur, &c.] hæc de Bonoſo: vt per hunc, cuius nomen ſcimus, diſcamus pariter à Rutilio deſcriptum, ignotũ nomine, quod minimè ſit ſcriptum in terra, C ſed exaratum habeatur in cælis.

[b] Matth. 17.
[c] 1. Theſſ. 4.
[d] Epheſ. 6.

Præerat his temporibus Capraríæ inſulæ monachis Eudoxius abbas, ad quem extat epiſtola à ſancto Auguſtino conſcripta [e], digna tanto viro, in cuius fine meminit de duobus monachis inde in Africam miſſis, Euſtathio & Andrea, fortaſſe illis ipſis, quos ſecum in eam expeditionem dux Romani exercitus Maſcezil in eam prouinciam vexit; quorum Euſtathius ibi defunctus eſt. De his enim hæc Auguſtinus: Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt à vobis, Euſtathius & Andreas bonum Chriſti odorem de veſtra ſancta conuerſatione ad nos attulerunt. Quorum Euſtathius in eam requiem præceſſit, quæ nullis fluctibus ſicut inſula tunditur; nec Caprariam deſiderat, quia nec cilicio iam quærit indui.] hæc & alia plura ſuperiùs de monachorum Capraríæ inſulæ ſanctitate Auguſtinus, quos cultor idolorum Rutilius nominat Lucifugas: cuius dicteria cùm noſtri temporis D vſurpant hæretici Nouatores; planè intelligis, à quorum hi partibus ſtent, num à dæmonum cultoribus Paganis hominibus, an à ſanctis Patribus & doctrina & ſanctitate præclaris.

[e] Aug. epiſt. 81.

MONACHI INSIGNIORES CAPRARIAE INSVLAE.

Sed & S. Hieronymus [f] ad Oceanum Fabiolæ epitaphium ſcribens, tradit inſulas Etruſci maris, & reconditos (vt ait) curuorum littorum ſinus choris monachorum fuiſſe refertos; quos Fabiola ſua præſentia, vel ſuorum miniſterio famulorum inuiſens, ſuis eleemoſynis recreabat. Ex quibus planè intelligis, quàm breui tempore ex Ægypti vinea plantatæ in Romano ſolo propagines extenderint vſque ad mare, & intra mare in inſulis palmites ſuos. Propagatos autem ad poſteros etiam, qui erant in Tyrrheni maris oris & inſulis, monachos; & ipſam Gorgoniam inſulam, vbi vnum tantùm fuiſſe Rutilius tradit, pluribus eſſe monachorum germinibus auctam, ex litteris S. Gregorij Papæ [g] poſſumus perſpicuè intel- E ligere, dum de Palmariæ & aliarum inſularum monachis meminit, necnon de pluribus monaſteriis in inſula Gorgonia congregatis, & poſtea ad meliorem formam per ipſum Gregorium reſtitutis.

[f] Hieron. epiſt. 30.

ETRVRIAE LITTORA REFERTA MONACHIS.

[g] Greg. lib. 1. epiſt. 48.

Sed iam de Capraria inſula ſoluens in Africam vela pandat oratio, & licet hiemis importuno tempore, ſoluentem claſſem ſequatur Romani ducem exercitus; & quæ ibi diuina operante virtute à Maſcezile aduerſus Gildonem facta ſint, Oroſio auctore quæramus, qui & locum, vbi tyrannus eſt ſuperatus, ita deſcribit [h]: Ardalio fluminis nomen eſt, quod fluit inter Thebaſtem & Metrideram * ciuitates: vbi Maſcezil cum parua manu, hoc eſt, cum quinque millibus (vt aiunt) militum, contra ſeptuaginta millia hoſtium caſtrametatus, cùm interiecta mora excedere è loco, oppoſitaſque præiacentis vallis anguſtias tranſgredi vellet, incurrente nocte, beatum Ambroſium Epiſcopum Mediolani paulo antè defun-

[h] Oroſ. lib. 7. cap. 36.
* Ammederam

VICTORIA IMPERATA DIVINA OPE OBTENTA.

A functum per ſomnium ſibi videre viſus eſt, ſignificantem manu, & impacto ad humum ter baculo, dicentem: Hic, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annunciantis fidem victoriæ, verbo locum, numero diem ſignificari. Subſtitit, ac tertio demum die, poſt noctem orationibus hymniſque peruigilem ab ipſis cæleſtium ſacramentorum myſteriis in hoſtem circumfuſura proceſſit: & cùm ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, ſigniferum quemdam inſolenter obſiſtentem, & iam iamque pugnam excitantem, gladio percuſſit in brachio, eumque manu debilem ipſo vulnere coegit pronum inclinare vexillum.

Quo viſo, reliquæ cohortes deditionem iam fieri priorum exiſtimantes, certatim ſeſe ad Maſcezilem ſignis tradidere conuerſis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum deſtituti, in diuerſa fugerunt: Gildo & ipſe fugam mo- B litus, arrepta naui, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam eſt, poſt aliquot dies ſtrangulatus interiit. Periclitaremur ſub tantorum miraculorum relatu; quaſi præſumpta mentiendi impudentia, niſi adhuc vocem noſtram conſcientia eorum qui interfuere, præcurreret. Nullæ aguntur inſidiæ, nulla corruptio: ſeptuaginta millia hoſtium vincuntur penè ſine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Tranſportatur in diuerſum locum, vt neſciat frater occidi, quo vindicatur occiſo.] hactenus Oroſius, ex quo eadem ferme deſcripſit auctor qui falſo dicitur Paulus [a] Diaconus.

GILDO VINCITVR ET STRANGVLATVR.

[a] Paul. Diacon. lib. 13.

Ecce quantum valeant Lucifugæ tui, ô Rutili, & apud Deum interceſſio opportuna ſanctorum. Eadem namque de S. Ambroſio in rebus ab eo geſtis Paulinus recitat, atque ita addit: [b] Nos tamen ea Mediolani poſiti, ipſo Maſcezile referente, cognouimus. Nam & in hac prouincia, in qua nunc poſiti deſcribimus, plurimis hoc ipſum retulit ſacerdotibus; quibus C etiam referentibus ſeueriùs antè nobis cognita huic libro adiungere arbitrati ſumus.] hæc Paulinus. At quid de tanta victoria Claudianus, ſentiens & profitens tantum ipſe miraculum? audi ex carminis eius exordio [c]:

[b] Paulin. in Vita S. Ambr. ad fin.
[c] Claud. de bello Gild.

Horret adhuc animus, manifeſtaq; gaudia differt;
Dum ſtupet, & tanto cunctatur credere voto.
Necdum Cinyphias exercitus attigit oras;
Iam domitus Gildo. Nullis victoria nodis
Hæſit; non ſpatio terræ, non obice ponti,
Congreſſum, profugum, captum, vox nunciat vna;
Rumoremq; ſuum præuenit laurea belli.
Quo, precor, hæc effecta Deo? Robuſta vetúſque
D *Tempore tam paruo potuit dementia vinci?*
Quem veniens induxit hiems, ver percutit hoſtem.] hæc Claudianus, qui & optimè ſcire potuit, quo tanta hæc ſint facta Deo: & quia ſciuit, ob id fortaſſe Deo, & non diis hæc dixerit tribuenda.

DEO TRIBVTA ETIAM AB ETHNICIS VICTORIA.

Idemque in poematis præfatione [d] Gildonem in Sicilia obtruncatum tradit his verſibus:

[d] Claud. lib. 2 præfat.

Agnouítque nouos abſens Arethuſa triumphos,
Gildonis ſenſit teſte cruore necem.]

Retentam fuiſſe Gildonis nauigationem à ventis, idem alibi ſignificat, dicens:

GILDO FVGIENS A VENTIS REIECTVS.

Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.]

E Tradit verò Zoſimus, Gildonem, ne veniret in manus hoſtium, ſibi iniecto laqueo, fracta gula, ſpontaneo exitu finem viuendi feciſſe.

Extat huius victoriæ illuſtris memoria in baſi equeſtris ſtatuæ his verbis inſculpta [e]:

[e] Apud Smet. pag. 59. nũ. 3.

DE VICTORIA BELLI GILDONIANI MONVMENTA.

IMPERATORIBVS. INVICTISSIMIS. FELICISSIMISQVE
D. D. N. N. ARCADIO. ET. HONORIO. FRATRIBVS
SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS
VINDICATA. REBELLIONE
ET. AFRICÆ. RESTITVTIONE. LÆTVS.

Merito quidem hæc Imperatoribus, quorum exercitus erant, adſcribenda fuerunt, & iure Maſcezili toleranda; verùm quòd ipſius gloria Stilichoni fuerit attributa, ſicut adulatione non caruit, ita & inuidiæ fomitem miniſtrauit. Accipe titulum tunc in baſi ſtatuæ Stilichoni dicatæ conſcriptum:

FL. STI-

[a] *Apud Smet. pag. 68. nũ. 3.*

STILICHONI TRIBVTA TANTA VICTORIA.

FL.[a] STILICHONI. V.C
F.L. STILICHONI. INLVSTRISSIMO. VIRO
MAGISTRO. EQVITVM. PEDITVMQVE
COMITI. DOMESTICORVM. TRIBVNO. PRÆTORIANO
ET. AB. INEVNTE. ÆTATE. PER. GRADVS. CLARIS
SIMÆ. MILITIÆ. AD. COLVMEN. GLORIÆ
SEMPITERNÆ. ET. REGIÆ. ADFINITATIS. EVECTO
PROGENERI. DIVI. THEODOSI. COMITI. DIVI
THEODOSI. AVGVSTI. IN. OMNIBVS. BELLIS
ATQVE. VICTORIIS. ET. AB. EO. IN. ADFINITATEM
REGIAM. COOPTATO. ITEMQVE. SOCERO. D. N
HONORI. AVGVSTI. AFRICA. CONSILIIS. EIVS
ET. PROVISIONE. LIBERATA. EX. S. C

Hæc quidem Senatus nomine: vt non mireris, ſi Claudianus poëta æquè omnes victorias acceptas fert Stiliconi.

Sic igitur extincto Gildone, bona ipſius, quæ quidem erant ampliſſima, Fiſco ſunt adiudicata; ſuperque eis nouus inſtitutus eſt magiſtratus, dictus Comes Gildoniaci Patrimonij, cuius eſt mentio in Notitia prouinciarum; de quibus bonis extat reſcriptum[b] ad Pompeianum Proconſulem Africæ, necnon aliud ad Sapidianum[c], & alia aliis temporibus ad Africæ magiſtratus[d]. Sed quod mirum eſt, viguit ad decem ſaltem annos proſecutio vindictæ aduerſus eos qui Gildonem conſectati fuerant: nam ſub Conſulatu Philippi & Baſſi, anno nimirum Domini quadringenteſimooctauo, eiuſmodi ab iiſdem Imperatoribus reperitur datum eſſe reſcriptum ad Donatum regentem Africam[e]:

[b] *l. 7. de metat. C. Theod.* [c] *l. 9. eod tit.* [d] *l. 36. & 19. Cod. Theod. de bonis proſcript.* [e] *l. 19. de pœnis C. Theod.*

Satellites Gildonis cuſtodiis mancipentur, & proſcriptione damnentur. Dat. III. Idus Nouemb. Baſſo & Philippo Coſſ.]

SALVINAE CONIVGIS NEBRIDII VIRTVTES.

Sed age iam ad Gildonis filiam Saluinam ſe conuertat oratio, de impuro ad puram ſanctamque feminam, & de Ethnico ad ſummum Chriſtianæ religionis decus & ornamentum. Quòd autem Saluina illa clariſſima femina, ad quam S. Hieronymus libellum ſcripſit[f] de Viduitate ſeruanda, Gildonis huius Africam occupantis filia fuerit, idem ipſe teſtatur in epiſtola eodem argumento conſcripta ad Ageruchiam[g] in fine. Porrò hanc nuptam fuiſſe Nebridio ex ſorore Auguſtæ nato, eidemque Arcadij & Honorij conſobrino, idem affirmat.

[f] *Hieron. epiſt. 9.* [g] *Hieron. epiſt. 11.*

Verùm præter generis ſummam claritudinem, fuiſſe Nebridium adoleſcentem vita religioſiſſimum, idem S. Hieronymus illis verbis oſtendit[h]: Sic religioſus fuit, & amator pudicitiæ, vt virgo ſortiretur vxorem; ſic timens Deum cum omni domo ſua, vt oblitus dignitatis, omne conſortium cum monachis haberet & clericis; tantaſque eleemoſynas faceret populis, vt fores eius pauperum ac debilium obſiderent examina. Certè ſic ſemper orans Deum, vt illi quod optimum eſſet, eueniret: Raptus[i] eſt, ne malitia mutaret mentem eius.] & rurſus poſt nonnulla:

[h] *Hieron. epiſt. 9.* [i] *Sapien. 4.*

DE NEBRIDIO CLARISSIMO ADOLESCENTE.

Mirum dictu eſt, nutritus in Palatio, contubernalis & condiſcipulus Auguſtorum, quorum menſæ miniſtrat Orbis, & terræ ac maria ſeruiunt, inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret, & ne leuem quidem obſcœni rumoris in ſe fabulam daret. Deinde purpuratorum propinquus, ſocius, conſobrinus, iiſdem cum ambobus ſtudiis eruditus (quæ res etiam externorum mentes ſibi conciliat) non eſt inflatus ſuperbia, nec ceteros homines obducta fronte contempſit: ſed cunctis amabilis, ipſos Principes amabat vt fratres, venerabatur vt dominos, & in illorum ſalute ſuam ſalutem poſitam fatebatur: miniſtros autem eorum, & vniuerſum ordinem Palatij, quo regalis frequentatur ambitio, ſic ſibi charitate ſociarat, vt qui merito inferiores erant, officiis ſe pares arbitrarentur. Difficile factu eſt, gloriam virtute ſuperare, & ab iis diligi quos præcedas. Quæ vidua non huius auxilio ſuſtentata eſt? Quis pupillus in eo non reperit patrem? Totius Orientis Epiſcopi ad hunc miſerorum preces & laborãtium deſideria conferebant. Quicquid ab Imperatore poſcebat, eleemoſyna in pauperes, pretium captiuorum, miſericordia in afflictos erat: vnde & ipſi Principes libentes præſtabant, quod ſciebant non vni ſed pluribus indulgeri.] hæc & alia Hieronymus in laudem adoleſcentis; qui ex dicta Gildonis filia Saluina duos reliquit liberos, maſculum ſui nominis, & infantulam: vxorem verò, licet adoleſcentulam nimis, tamen ad viduitatem ſeruandam, idem S. Hieronymus hortatus eſt, ſic ſententiæ Pauli Apoſtoli ſatisfaciẽs, qui dixerat[a]: Volo adoleſcentulas nubere, &c.] quòd de illis nimirum intellexiſſet, qui abierunt retro poſt ſatanam: ſic germanè verba Pauli ex eiuſdem verbis Apoſtoli interpretatus.

[a] *1. Tim. 3.*

Cùm autem apud S. Hyeronymum lego Saluinam viduam adoleſcentiorem, memoriaque teneo eam vixiſſe Conſtantinopoli, & ſtudioſiſſimam fuiſſe S. Ioannis Chryſoſtomi; cuius Palladius meminit verbis illis, de eodem Ioanne ſermonem habens[b]: Ingreſſus autem baptiſterum, Olympiadem vocat, quæ ab eccleſia non diſcedebat, vnà & Pentadiam, & Proculam diaconiſſas, Saluinamque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem ſuam præcipua virtute & honeſtate decorabat: dicitque eis, &c.] Iſta (inquam) cùm memoria repeto, Saluinam ſcilicet clariſſimam feminam adoleſcentulam viduam, degentem Conſtantinopoli, S. Ioannem Chryſoſtomum colentem & officiis frequentantem, mente verſor num eadem ipſa ſit, ad quam idem Chryſoſtomus de Viduitate ſeruanda epiſtolam dedit, quam titulo, *Ad viduam iuniorem*, inſcripſit, eodem argumento, quo S. Hieronymus ſcripſit libellum ſiue epiſtolam illam: dicerem ſanè, cùm ex eiuſdem Ioannis aſſertione conſtet, virum illius fuiſſe clariſſimum, qui eo peruenerat apud Arcadium Imp. gratiæ & dignitatis, vt breui Conſul futurus expectaretur; niſi æquè eiuſdem teſtificatione certum eſſet, virum illius alio nomine fuiſſe nuncupatum, nempe Tharaſium. Porrò hoc eodem ferme tempore ad viduam iuniorem ea à Chryſoſtomo ſcripta eſſe, quæ de coniugio recenti Honorij cùm Maria idem ibi in exemplum adducit, ſatis ſignificare videntur, vbi ait: Ceterùm ad ipſorum etiam, qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex priſtinis calamitatibus reſpirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vſus eſt, multoſque habet vndique inſidiantes.] hæc nempe de Maria nupta Honorio puero ſunt intelligenda. Moxque de Arcadij coniuge iſta addit: Alteram verò timore exanimatam, & iis qui capite damnati ſunt miſeriorem vitam ducẽtem, eò quòd vir ipſius ab eo tempore quo diadema ſuſcepit, vſque ad hodiernum diem, in bello & prœliis verſatur; verecundiaque & probris, quibus vndique afficitur, magis quàm ex calamitatibus tabeſcit.] hęc ipſe. His autem occaſione Saluinæ Gildonis filiæ recẽſitis, iam de fratre atque eius expugnatore Maſcezile quæ ſunt reliqua proſequamur.

[b] *Pallad. dialog. de Vit. Ioan. Chryſoſt.*

SALVINA STVDIOSA IOANNIS CHRYSOST.

VIDVA IVNIOR AD QVAM CHRYSOSTOMVS SCRIPSIT.

Felix planè, ſi quæ Chriſtianæ religionis opera conſecutus eſt bona, eadem pietate ſeruaſſet, auxiſſetque: ſed cùm ingratus reſiliit, & ſibi nimium temere quæ Dei erant dona cælitus impertita arrogauit, omnium diſpendium paſſus, vitæ quoque iacturam miſerè fecit. Sed quo modo hæc? Oroſium[c] audi: Sanè (inquit) idem Maſcezil elatus rerum ſecundarum inſolentia, poſthabito ſanctorum conſortio cum quibus antea Deo militans vicerat, etiam Eccleſiam temerare auſus eſt, atque ex ea quoſdam non dubitauit extrahere. Secuta eſt pœna ſacrilegium. Nam iiſdem ſuperſtitibus, atque inſultantibus, quos ab Eccleſia ad pœnam protraxerat, poſt aliquantum tempus ſolus & ipſe punitus eſt. Probauit in ſe vno, ad vtrumque ſemper diuinum vigilare numen; quando & cùm ſperauit, adiutus; & cùm contempſit, occiſus eſt.] hactenus Oroſius: recitat hæc ipſa Paulus Diaconus[d]. Zoſimus[e] autem ait, Stiliconis inuidia iuſſum Maſcezilem à militibus per pontem in flumen præcipitari. Dedit & violatæ Eccleſiaſticæ immunitatis pœnas Eutropius Conſtantinopoli: cuius tragœdiæ actus ſequenti anno reddetur in ſcena.

MASCEZILIS INTERITVS OB VIOLATAM ECCLESIAM.

[c] *Oroſ. lib. 7. c. 36.* [d] *Paul. Diac. lib. 13.* [e] *Zoſim. lib. 5.*

Quid inſuper hoc anno? Collatam ab Apoſtolo iudicandi inter laicos Epiſcopis auctoritatem, ex Conſtantini legibus confirmatam, neſcio qua occaſione interceptam Honorius Imperator reſtituit, cùm iiſdem anni huius Conſulibus ita ad Eutychianum P.P. reſcripſit[f]:

[f] *l. 7. de Epiſcopal. audient. C. Iuſtin.*

Si qui ex conſenſu apud ſacræ legis Antiſtitem litigare voluerint; non vetabuntur; ſed experientur illius in ciuili dumtaxat negotio more arbitri ſponte reſidentis iudicium. Quod his obeſſe non poterit, nec debebit, quos ad prædicti cognitoris examen conuentos potiùs abfuiſſe, quàm ſponte veniſſe conſtiterit. Dat. VI. Kalend. Aug. Mediolani, Honorio Aug. quartùm & Eutychiano Coſſ.] hæc ipſe, nihil omnino tribuens iuris Epiſcopis; ſed Apoſtolica auctoritate collatum, voluit eſſe liberum. Non quidem Honorij legibus, ſed Apoſtoli, id ſibi vendicat Auguſtinus[g], dum nimirum ſe Chriſtianorum litibus queritur fatigatum, hæc dicens: Dominum Ieſum, in cuius nomine ſecurus hæc ago, teſtem inuoco ſuper animam meam, quoniam quantum attinet ad meum commodum, multo mallem per ſingulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monaſteriis

HONORIVS RESTITVIT EPISCOPIS IVDICANDI AVCTORITATEM.

[g] *Aug. de opere monach. c. 29.*

naſteriis conſtitutum eſt, aliquid manibus operari, & certas horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas, quam tumultuoſiſſimas perplexitates cauſarum alienarum pati de negotiis ſæcularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præcidendis: quibus nos moleſtiis idem affixit Apoſtolus, non vtique ſuo, ſed eius qui in eo loquebatur arbitrio, &c.] Sic itaque vides, non Honorij legibus, ſed Apoſtoli Pauli ſancitis decretis eiuſmodi iudicio præfectos fuiſſe Epiſcopos. Sed quę ad hanc rem ſpectant, conſule quæ dicta ſunt primo Annalium tomo. A

[a] *Auguſt. in Pſal.* 118.

S. AVGVSTINVS OCCVPATVS IN CAVSIS IVDICANDIS.

[b] 1. *Cor.* 6.

[c] *Luc.* 12.

Rurſum verò quod ad S. Auguſtinum pertinet, de litium ingruentia & litigantium pertinacia alibi [a] ita queritur: Suis vitioſis & negotioſis cupiditatibus adiuuandis vt occupemur, & eis noſtra tempora impendamus, efflagitant; aut certè infirmos premunt, vt cauſas ſuas ad nos deferre compellant. Quibus dicere non audemus: Dic homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem inter vos? Conſtituit enim talibus cauſis Eccleſiaſticos B Apoſtolus [b] cognitores, in foro prohibens iurgare Chriſtianos. Ne illis quidem qui non aliena rapiunt, ſed ſua cupidè repetunt, dicimus: Cauete ab omni cupiditate: conſtituentes eis ante oculos hominem, cui dictum eſt [c]: Stulte, hac nocte auferetur à te anima tua: quæ præparaſti cuius erunt? Quia & quando dicimus, non recedunt, nec declinant à nobis, ſed inſtant, vrgent, precantur, tumultuantur, extorquent, vt ipſis potiùs ad iſta quæ diligunt, quàm ſcrutandis Dei mandatis, quæ diligimus, occupemur. O quanto tædio turbarum turbulentarum, & quanto deſiderio diuinorum eloquiorum dictum eſt: Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei! Ignoſcant obedientes Fideles, qui pro ſuis ſæcularibus cauſis raró nos quærunt, & iudiciis noſtris facillimè acquieſcunt, nec nos conterunt litigando, ſed obtemperando potiùs conſolantur. Certè propter eos, qui & inter ſe pertinaciter agunt, & quando bonos premunt, noſtra iudicata contemnunt, faciuntque nobis perire tempora rebus eroganda diuinis: certè, inquam, propter iſtos & nobis liceat exclamare in hac voce corporis Chriſti: Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei.] C

[d] *Poſsid. in Vit. S. Aug. cap.* 19.

AVGVSTINVS FREQVENTIA LITIVM ANGVSTIATVS.

[e] 1. *Tim.* 5.

Sed quid de his Poſſidius? accipe [d]: Interpellatus ergo beatus Auguſtinus à Chriſtianis, vel à cuiuſcumque ſectæ hominibus, cauſas audiebat diligenter ac piè, cuiuſdam ſententiam ante oculos habens, dicentis, ſe malle inter incognitos quàm inter amicos cauſas audire: eo quòd de incognitis, pro quo arbitrata æquitate iudicaretur, amicum poſſet acquirere: de amicis verò vnum eſſet, contra quem ſententia proferretur, perditurus. Et eas *(lites ſcilicet)* aliquando vſque ad horam refectionis, aliquando autem tota die ieiunans, ſemper tamen noſcebat & dirimebat, intendens in eis Chriſtianorum momenta animorum, quantum quiſque vel in fide boniſque operibus proficeret, vel ab iis deficeret: atque D compertis rerum opportunitatibus, diuinæ legis veritatem partes docebat, eamque illis inculcabat; & eos, quo adipiſcerentur vitam æternam, edocebat & admonebat; nihil aliud quærens ab iis quibus ob hoc vacabat, niſi tantùm obedientiam, & deuotionem Chriſtianam, quæ & Deo [e] debetur & hominibus.] & inferiùs: Rogatus quoque à nonnullis in eorum temporalibus cauſis, epiſtolas ad diuerſos dabat: ſed hanc ſuam à melioribus rebus occupationem, tamquam angariam deputabat, &c.]

PROCONSVLES NON IMMISCEBANT SE IN CAVSIS CLERICORVM.

[f] *Aug. epiſt.* 54.

At licet Epiſcopi (vt vidimus) cauſas inter laicos iudicarent: Proconſules tamen Præfectique prouinciarum nullatenus prorſus immiſcebant ſe cauſis clericorum; licet aliquando pro eiſdem ad Epiſcopos litteras ſcriberent commendatitias: vt de Macedonio Proconſule in Africa S. Auguſtinus ad ipſum ſcribens teſtatur his verbis [f]: Scio ego te ipſum cum aliis amicis tuis in Eccleſia Carthaginenſi interceſſiſſe pro clerico, cui merito ſuccenſebat Epiſcopus: & vtique nullum ibi diſcrimen ſanguinis ſub incruenta diſciplina timebatur; nec, cùm id, quod etiam vobis diſplicebat, inultum eſſe velletis, tamquam delicti approbatores vos iudicabamus, ſed tamquam humaniſſimos interceſſores audiebamus.] At de his hactenus. E

CONCILIVM CARTHAG. QVINTVM.

Antequam autem ad res Orientalis Eccleſiæ orationem penitus conuertamus, quæ reliqua ſunt anni huius rerum geſtarum in Africa, ordine perſequamur. Hoc ſiquidem anno celebrata eſt quinta Synodus Carthaginenſis, poſita ordine quarta, Coſſ. Honorio quartùm & Eutychiano, VI. Idus Nouembris: ſublato enim Gildone tyranno, qui Africam perturbabat, pacatiſq; cunctis, data eſt facultas copioſiori numero Epiſcoporum, nempe ducentorum & quatuordecim, Carthaginem ad ſacra conueniendi comitia, in quibus ſumma diligentia de reſtituenda in integrum Eccleſiaſtica diſciplina laboratum eſt: cùm à Patribus

primo

A primò quæ eſſent Epiſcopis, ac deinde quæ aliis inferioris ordinis clericis obſeruanda, fuerunt ſummo conſilio ſaluberrimè inſtituta, ſeu potiùs reſtituta, centum & quatuor ſancitis regulis, quarum exempla tum reliquæ Occidentales Eccleſiæ, tum Orientis Epiſcopi mutuati eſſe noſcuntur.

QVAM COPIOSA QVINTA SYNODVS CARTHAGINEN.

[a] *Conc. Carth.* 4. c. 2.

Extitit enim huiuſmodi Carthaginenſe Concilium veluti Eccleſiaſticæ promptuarium diſciplinæ, non quidem recens inuentæ, ſed ab antiquioribus vſu receptæ, atque ad priſtinam conſuetudinem reuocatæ, niſi in quibus noua emergente cauſa, nouæ ſanciendæ legis neceſſitas illis incubuit: vt quod in primo canone, vbi de Epiſcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas hæreſes Origeniſtarum, in fidei profeſſione, quam publicè emittere ſolerent Epiſcopi ordinandi, hæc a Synodo addita [a]: Quærendum etiam ab eo, ſi credat huius quam geſtamus, & non alterius carnis reſurrectionem.] & paulo pòſt: Si ſecunda B matrimonia non damnet: Si carnium perceptionem non culpet: Si pœnitentibus reconciliatis communicet: Si in baptiſmo omnia peccata, id eſt, tam illud originale contractum, quàm illa quæ voluntariè admiſſa ſunt, dimittantur: Si extra Eccleſiam Catholicam nullus ſaluetur, &c.] De his igitur peculiaris profeſſio atque ſcientia exigebatur, quòd eiuſmodi errores auribus Catholicorum recentes inſuſurrarent hæretici; de quibus præter illa quæ dicta ſunt, agemus inferiùs, cùm de Cæleſtio ſermo erit, qui in Africa primò peſtiferas merces venales exhibuit. Hoc igitur examine probandi erant, qui ordinandi forent Epiſcopi; quòd qui ad alios docendos deligerentur, probatæ ſpectatæque deberent eſſe ſcientiæ.

Quem quidem priſtinum morem à ſanctiſſimo D. N. CLEMENTE VIII. eſſe in Eccleſia reſtitutum, gauiſi ſumus; dum quos eſt creaturus Epiſcopos, vnà cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis ſimul qui in Vrbe ſunt doctiſſimis Theologis & Canonici C Iuris conſultiſſimis, diligenti primùm atque improuiſo, cuius peritiæ ſint, probat examine; quos & ipſemet interdum ſoleat interrogare: vt planè niſi benè diſerto nullus ad Epiſcopatum aditus patere ſciatur: vnde ambitioſus lugeat imperitus. Sed ad reliquas res geſtas in eodem Concilio redeamus.

[b] *Eodem Concil. c.* 51. 52. 53.

OPVS MANVALE PRÆSCRIBITVR CLERICIS.

[c] *Auguſt. retract. lib.* 2. *c.* 21. *& li. de opere monach*

[d] *Matth.* 6.

Placuit iiſdem Patribus Apoſtolicam inſtitutionem in obſeruationem reuocare, præſcribereque clericis opus manuum, quo ſibi victum & veſtitum acquirerent, his ea de re, ſancitis regulis [b]:

Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.] ac rurſum: Clericus victum & veſtimentum ſibi artificio, vel agricultura, abſque officij ſui dumtaxat detrimento præparet.] ac deinde: Omnes clerici, qui ad operandum validi ſunt, & artificiola & litteras diſcant.] Sed vnde iſta ſanciendi & enixiùs inculcandi manauit recens occa- D ſio? Attende quæ ab Auguſtino dicuntur [c]: Vt dè Opere monachorum librum conſcriberem illa me neceſſitas compulit: quòd cùm apud Carthaginem monaſteria eſſe cœpiſſent: alij ſe ſuis manibus tranſigebant, obtemperantes Apoſtolo: alij verò ita ex oblationibus religioſorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde neceſſaria vel haberent, vel ſupplerent, ſe potiùs implere præceptum Euangelicum exiſtimarent, atque imitarentur, vbi Dominus ait [d]: Reſpicite volatilia cæli, & lilia agri. Vnde etiam inter laicos inferioris propoſiti, ſed tamen ſtudio feruentes, exiſtere cœperant tumultuoſa certamina, quibus Eccleſia turbaretur, aliis hoc, aliis aliud defendentibus. Huc accedebat, quòd criniti erant quidam eorum, qui operandum non eſſe dicebant. Vnde contentiones hinc reprehendentium, inde quaſi pugnantium pro partium ſtudiis augebantur. Propter hoc venerabilis ſenex Aurelius, Eccleſiæ ipſius ciuitatis Epiſcopus, vt hinc aliquid deſcriberem iuſſit, & fe- E ci.] hæc ipſe.

[e] *Aug. de hæreſ. c.* 57.

MASSALIANI IRREPVNT IN AFRICAM.

[f] *Aug. de opere monach. c.* 30.

AVGVSTINO VNDE ORTA OCCASIO SCRIBENDI DE OPERE MONACHORVM.

Sed quis non videat ex habitu atque doctrina, hos talia Carthagine iurgia diſſeminantes, germina fuiſſe Euchaitarum & Maſſalianorum hæreticorum, qui deprauatè apud Auguſtinum [e] nominantur Pſalliani? Hi intonſi, prolixa incedentes coma, negabant eſſe manibus operandum; de quibus ad calcem tertij Annalium tomi vberiùs actum eſt. In Oriente hi erant hæretici, & Occidentalibus regionibus vix quidem nomine cogniti, ſed doctrina ſuſpecti: in quos cùm multa commẽtario de Opere monachorum Auguſtinus diſſeruiſſet, ad finem hæc [f] habet ad Aurelium ipſum Carthaginenſem Epiſcopum: Hæc, mihi cariſſime, & in Chriſti viſceribus venerande frater Aureli, quantum donauit vt poſſem, qui per te iuſſit vt facerem, de opere monachorum nõ diſtuli ſcribere; id maximè curans, ne boni fratres Apoſtolicis præceptis obedientes à pigris & inobedientibus etiam præuaricatores Euangelij dicerentur; vt qui non operantur, ſaltem illos qui operantur, ſibi anteponendos eſſe

non

non dubitent. Ceterùm quis ferat, homines contumaces ſaluberrimis Apoſtoli monitis A reſiſtentes, non ſicut infirmiores tolerari, ſed ſicut etiam ſanctiores prædicari; vt monaſteria doctrina ſaniore fundata, gemina illecebra corrumpantur, & diſſoluta licentia vacationis, & falſo nomine ſanctitatis? Sciant ergo etiam ceteri fratres & filij noſtri, qui fauere talibus, & huiuſmodi præſumptionem per ignorantiam defendere conſueuerunt, ſe potiſſimè corrigendos, vt illi corrigi poſſint, &c.]

[a] *Aug. eod. lib. c. 28.*

[b] *Cantic. 1.*

DETEGITVR IMPOSTVRA PRAVORVM MONACHORVM.

Sed & ad eoſdem illa cùm agit apoſtrophe, quales eiuſmodi eſſe ſolerent, denudat velatam illorum hypocriſim verbis iſtis[a]: O ſerui Dei, milites Chriſti, ita ne diſſimulatis callidiſſimi hoſtis inſidias? qui bonam famam veſtram, tam bonum Chriſti odorem, ne dicant animæ bonæ[b]: Poſt odorem vnguentorum tuorum curremus: & ſic laqueos eius euadant: omnimodo cupiens obſcurare putoribus ſuis, tam multos hypocritas ſub habitu monachorum vſquequaque diſperſit, circumeuntes prouincias, nuſquam miſſos, nuſquam B fixos, nuſquam ſtantes, nuſquam ſedentes. Alij membra martyrum (ſi tamen martyrum) venditant: alij fimbrias & philacteria ſua magnificant: alij parentes vel conſanguineos ſuos in illa vel in illa regione ſe audiſſe viuere, & ad eos pergere mentiuntur, & omnes petunt, omnes exigunt aut ſumptus lucroſæ egeſtatis, aut ſimulatæ pretium ſanctitatis: cùm interea vbicumque in factis ſuis malis deprehenſi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, ſub generali nomine monachorum veſtrum propoſitum blaſphematur, tam bonum, tam ſanctum, quod in Chriſti nomine cupimus, ſicut per alias terras, ſic per totam Africam pullulare.] hæc de ipſis Auguſtinus, alibi alia occaſione à nobis in medium allata.

[c] *Concil. Carthag. 4. c. 44.*

[d] *Epiph. hæreſ. 80.*

[e] *Aug. de opere monach. c. 31.*

DE TONSVRA CAPILLORVM ET BARBAE.

Horum quoque cauſa canon [c] ille à ſancta Synodo editus eſſe videtur, quo prohibentur clerici nutrire comam ac barbam: crinitos namque hos Auguſtinus appellat, quòd intonſi procederent: nam S. Epiphanius[d] tradit, muliebrem comam circumferentes vagare conſueuiſſe. C In quos egit idem pluribus Auguſtinus[e], ac inter alia: Et hoc quo pertinet, quæſo, tam apertè contra Apoſtoli præcepta conari? An ita vacandum eſt, vt nec tonſores operentur? An quia Euangelicas volucres imitari ſe dicunt *(nempe quatuor animalia Ezechielis)* quaſi depilari timent, ne volare non poſſint? &c.] Verùm etſi nonniſi de coma Auguſtinus agat: Patres tamen in dicto Concilio Carthaginenſi, inter quos & ipſe Auguſtinus nominatus atque ſubſcriptus habetur, addiderunt quoque de barba minimè nutrienda: licet quædam exemplaria habeant additamentum illud, Sed radant, vel tondeant: tamen non nutriendam eſſe, communi codicibus omnibus lectioni concordat: vt ex his ſatis conuinci poſſit, ipſum Auguſtinum & alios Epiſcopos, necnon Africanæ Eccleſiæ clericos minimè geſtare conſueuiſſe promiſſam barbam, ſed ſi non raſam, ſaltem præciſam, & ex parte aliqua decurtatam, quo omnis ſuſpicio impenſi in ea nutrienda laboris omnino ceſſaret. Nam cùm æqua lex barbæ ſtatuatur & comæ; ſicut illa D ne nimium effluat, ex præſcripta lege tonderi deberet, ita iſta ne prolixitate luxuriet, amputari neceſſe eſſet.

MONACHI IN AFRICA COOPTATI IN CLERVM.

Sed dicet aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quod ſcilicet in Eccleſia Africana monachiſmus iam aſcitus in clerum, ſimulque cōiunctus eſſet, & in eadem Eccleſia Africana clericorum nomine etiam monachi continerentur, vtpote Dei ſeruitio arctioribus vinculis mancipati; cùm alioqui vel clerici monachorum amplexi fuerint inſtitutum, vel ex eis ſolùm plurimi cooptarentur in clerum. Eſt de his reſcriptum Honorij Imperatoris, hoc anno datum his verbis[f]:

[f] *l. 32. de Epiſcop. & cler. Cod. Theod.*

Si quos fortè Epiſcopi deeſſe ſibi clericos arbitrantur, ex monachorum numero rectiùs ordinabunt, non obnoxios publicis priuatiſque rationibus, cum inuidia teneant, ſi habeant E iam probatos. Dat. VII. Kal. Aug. Honorio IIII. & Eutychiano Conſſ.] hinc & S. Auguſtinus ſuos clericos interdum monachos appellat.

[g] *Conc. Carthag. 4. c. 42. 43.*

CONFESSORIBVS PRAESTANDA ALIMENTA.

Rurſum verò iugis illa, quam vidimus, perſecutio à Donatiſtis aduerſus Catholicos in Africa vigens, qua accideret vt complures Catholici ab iiſdem grauiſſima paterentur, occaſionem præbuit huiuſmodi pro iiſdem canonis ſanciendi[g]: Clericum inter tentationes officio ſuo incubantem, gradibus ſublimandum.] item qui ſequitur: Chriſtianum Catholicum, qui pro Catholica fide, & pro Eccleſiaſtica re & Chriſtiana religione tribulationes patitur, honore omni à ſacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus adminiſtretur.]

[h] *Conc. Carthag. 4. c. 84.*

Rurſum quod ad eiuſdem decreta Concilij pertinet, minimè prætereundum eſt, illud quoque ſtatutum fuiſſe[h]: Vt Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire

verbum

OMNES AD AVDIENDVM DEI VERBVM ADMITTANTVR.

A verbum Dei, ſiue Gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad Miſſam catechumenorum.] ex quibus planè intelligas, S. Auguſtinum inter concionandum ad populum, pro audientium diuerſa conditione aptare conſueuiſſe ſermonem; nimirum interdum hæreticos Arianos, Manichæos, vel Donatiſtas vrgere, interdum verò exagitare Gentiles, & ſæpe etiam aduerſus Iudæos inire certamen. At de Patrum decretis rebus tunc geſtis inſeruientibus hactenus.

IOANNES CHRYSOSTOMVS ELIGITVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

Iam verò ad res Eccleſiaſticas Orientis, quæ huius anni exordio geſtæ ſunt, ſtylum aduocat dignitas argumenti. Poſt Nectarij Epiſcopi Conſtantinopolitani obitum, de quo dictum eſt ſuperiori anno: cùm poſt de ſucceſſore deligendo controuerſias, in vnum tandem ſuffragia conſpiraſſent; Ioannem Antiochenum presbyterum, cognomento Chryſoſtomum, elegerunt: quem cùm ſcirent inde inuito populo haud facilè abducendum B fore, fraude quadam excogitata, Antiochenos ciues eludere per eius ciuitatis Præfectum conati ſunt. Vt autem res geſta ſit, à Palladio in dialogo his fermè verbis exactè deſcribitur[a]:

[a] *Pallad. in Vita Chryſoſt.*

IOANNES ABDVCITVR ANTIOCHIA CONSTANTINOPOLIM.

Agebat in rebus Eutropius ſpado Præfectus cubiculi regij. Cupiens igitur Ioannem Præſulem fieri, cuius illi virtus erat notiſſima, cuiuſque tunc periculum fecerat, cùm in cauſa regia interiora penetraſſet Orientis, ſuadet Imperatori, vt ſcribat ad Antiochiæ Comitem, mandans vt abſque ſtrepitu vllo & perturbatione Antiochenæ ciuitatis mitteret Ioannem. Acceptis litteris Comes, mandatum ita exequitur. Rogat Ioannem, vt ſecum extra vrbem pergat vſque ad Martyria prope portam quæ Romana appellatur; impoſitumque rhedæ publicæ, miſſo eunucho vnà & Magiſtro militum tradit. Adductus hoc modo, Conſtantinopolitanæ vrbis ordinatur Epiſcopus.] hæc ita quidem Palladius. C Addunt alij[b], innotuiſſe tunc etiam ex litteris Imperatoris ad Flauianum Antiochenum Epiſcopum datis, electionem factam Chryſoſtomi populo Antiocheno, reſtitiſſeque eum ne Ioannes abduceretur; ſed à Comite, ea quæ diximus, fraude deluſum.

[b] *Leo & Metaphraſt. in vita Ioan. Chryſoſt.*

[c] *Socrat. li. 6. c. 2.*

[d] *Sozom. li. 8. c. 2.*

CHRYSOSTOMVS AGGREDITVR EXAGITARE HAERETICOS.

Simulac igitur Ioannes Conſtantinopolim perductus eſt, ordinatur eius ciuitatis Epiſcopus; quod hoc anno fieri contigit, die viceſimaſexta menſis Februarij, vt Socrates[c], Sozomenus[d] & Marcellinus[e] affirmant. In ſublimem iam thronum Ioannes euectus, primum omnium curauit, vt Catholicæ fidei in omnibus proſpectum eſſet; auctorque extitiſſe putatur, vt ſeueriſſima lex aduerſus Eunomianos deteſtabiliores ceteris, & Montaniſtas, poſt dies ſex tantùm à ſua ordinatione ſanciretur, quæ ſic ſe habet[f]:

[e] *Marcellin. in Chron.*

[f] *l. 34. de hæret. C. Theod.*

LEX ADVERSVS HAERETICOS DATA.

Eunomianæ ſuperſtitionis clerici ſeu Montaniſtæ conſortio vel conuerſatione ciuitatum vniuerſarum atque vrbium expellantur. Qui ſi fortè in rure degentes, aut populum D congregare, aut aliquos probabuntur inire conuentus; perpetuo deportentur, procuratore poſſeſſionis vltima animaduerſione punito, domino poſſeſſione priuando, in qua his conſciis & tacentibus, infauſti damnatique conuentus probabuntur agitati. Si verò in qualibet poſt publicatam ſolemniter iuſſionem vrbe deprehenſi, aut aliquam celebrandæ ſuperſtitionis gratia ingreſſi domum probabuntur: & ipſi ademptis bonis vltima animaduerſione plectantur: & domus, in qua ea ſorte qua dictum eſt ingreſſi, nec ſtatim à domino, dominàve domus expulſi ac proditi fuerint, Fiſco ſine dilatione ſocietur. Codices ſanè eorum ſcelerum omnium doctrinam & materiam continentes, ſumma ſagacitate mox quæri, ac prodi, exerta auctoritate mandamus ſub aſpectu iudicantium incendio mox cremandos. Ex quibus ſi qui fortè aliquid qualibet occaſione vel fraude occultaſſe nec prodidiſſe conuincitur: ſciat ſe velut noxiorum codicum & maleficiorum crimine conſcriptorum retentatorum, capite eſſe plectendum. E Dat. IIII. Nonas Martij, Conſtantinop. Honorio IIII. & Eutychiano Conſſ.] Seuerior quidem hæc ceteris omnibus editis in hæreticos legibus fuit; vtpote ipſa prima, quæ aduerſus hæreticos domi recipientes capitale ſupplicium irrogarit.

[g] *Sozom. li. 8. c. 3.*

IOANNES CHRYSOST. CONCILIAT DISSIDENTES EPISCOPOS.

Hæreticis igitur in hunc modum Imperatoris lege compreſſis ac procul expulſis, ad pacem in Eccleſia inter diſſidentes Epiſcopos conciliandam Chryſoſtomum animum adieciſſe, Sozomenus[g] tradit his verbis: Quamprimùm enim ad Epiſcopatum perueniſſet, cùm Ægyptij ſacerdotes & Occidentales adhuc cum Orientalibus diſſiderent propter Paulinum, & communis quædam diſtractio ob id ipſum Eccleſias per vniuerſum Imperium detineret; Theophilum orabat, vt in hoc ſibi auxilium ferret, quo Flauianus Epiſcopus Antiochenus in gratiam Romani Pontificis reduci poſſet. Conſenſu igitur vtrinque facto, ad hoc negotium eliguntur Acacius Berœenſis Epiſcopus, & Iſidorus ille, cuius nomine Theophilus ordinationi Ioannis obſtiterat. Hi profecti Romam, ac lega-

 tione

A tione pro votis functi, in Ægyptum adnauigabant. Et hinc porrò in Syriam peruenit Acacius, Flauiano litteras pacificas ab Ægyptiis & Occidentalibus ſacerdotibus afferens. Ceterùm Eccleſię quamquam hac diſſenſione in hunc modum liberatæ eſſent, priſtinam tamen concordiam inter ſeſe numquam recuperarunt: Antiochiæ verò eorum multitudo, qui Euſtathiani dicebantur, ad tempus aliquod inter ſeſe, etiam ſine Epiſcopo conueniebant. Etenim cùm exiguum tempus ſuperuixiſſet, defunctus eſt (vt cognouimus) Euagrius Paulini ſucceſſor. Hinc enim (vt opinior) extiterunt Epiſcopis delectus faciles, cùm nemo ſeſe his opponeret. Populus igitur, prout vulgus conſueuit, paulatim & identidem his acceſſit qui ſub Flauiano conueniebant, atque ita maxima eius pars vnita fuit.] hæc Sozomenus.

DISSIDIA ANTIOCHENAE ECCLESIAE QVANDO CONCILIATA.

[a] Theodoret. lib. 5 c. 35.

[b] Theodoret. lib. 5. c. 23.

Ceterùm perfectam concordiam, pacemque redditam Eccleſiæ Antiochenæ poſt annos decem, cùm ibi creatus eſſet poſt Porphyrium Alexander Epiſcopus, Theodoretus[a] auctor eſt: & quidem tunc temporis Innocētium Romanum Pontificem fuiſſe huiuſmodi ineundæ concordię ſequeſtrem, ſuo loco dicemus. B Verùm antè contigiſſe tradit[b] legationem Acacij Epiſcopi Berœenſis ad Romanum Pontificem, tumque etiam iunctos pacis fœdere ait Flauianum & Romanum Pontificem. Sed cùm id accidiſſe dicat poſt annos decem & ſeptem à conflata inter eos ſeditione, longè quidem ante hæc tempora id oportuit contigiſſe; cùm tempore Iuliani Apoſtatæ ob Paulini electionem ea diſſidia inchoata fuiſſe, ſuperiùs ſit demonſtratum: à quo tempore, ſi decem & ſeptem numeres annos, in annum Domini trecenteſimum ſeptuageſimumnonum, quo Theodoſius imperare cœpit, rem rediges. ſed quæ tranſacta in ea cauſa fuerint inter Occidentales Epiſcopos, conſule dicta quarto Annalium tomo. Palladius[c] autem, poſt viginti annos initam concordiam inter Flauianum & Theophilum per eoſdem Acacium Epiſcopum Berœenſem & Iſidorum, affirmat, cùm ait de Iſidoro: Noſti & ipſe virum, quando cum Acacio profectus Flauiani ad Theophilum communionem detulit, C quæ viginti annis ſegregata fuerat beati Euagrij gratia, qui multa certamina in laboribus Eccleſiaſticis pertulit. Quicquid ſit, quóve tempore Acacij & Iſidori ea legatio acciderit; illud exploratum eſt, vſque ad Innocentij tempora agitatam eſſe Eccleſiam Antiochenam diſſenſionum procellis. Sed ad Chryſoſtomum redeamus.

[c] Pallad. in dialog. Vit. Chryſoſt.

CLERI CONSTANTINOP. MORES CORRIGVNTVR.

[d] Pallad. ibidem.

Ipſo primo in Conſtantinopolitanum thronum ingreſſu, ad circumſtantes clericos cōuertens oculos, quales eſſent cuiuſcumque eorum vitæ mores exquirens, probè cognitos habuit: atque confeſtim ad praua quæ eſſent amputanda, falcem correctionis immiſit. Quænam autem iſta fuerint, ex Palladio[d] in primis accipe, qui hæc ait: Ordinatus itaque Ioannes, paſtoris officium diligenter exequitur, rationali fiſtula experimentum ouium facere aggreſſus. Raró autem, ſed tamen neceſſariò, virga correctionis vtens, ſermonem exacuit aduerſus fictam & non fraternam (vt eam appellant) D ſed planè fœdam atque inhoneſtam vitam eorum ſacerdotum, qui mulieres, quas ſubintroductas vocant, ſecum habere vellent: aſſerens, comparatione mali, tolerabiliores eſſe lenones: Illi enim longè à medicinæ taberna ſeparati, ſeorſum habent qui ſua ſponte infirmi eſſe delegerunt; hi autem intra ſalutis officinam habitantes, ſanos ad morbum euocant. Hinc iam pars impia cleri eo preſſa morbo, eaque febre correpta, ægrè ferebat.] At quiſnam prauus in nonnullos Eccleſiaſtici ordinis viros vſus irrepſerat? Lugendus planè, & omnibus lamentis dignus; quippe qui & meliorem Eccleſiæ partem non in Oriente ſolùm, ſed etiam in Occidente corruperit.

[e] Hier. epiſt. 22.

DE AGAPETIS VIRGINIBVS PRAVVS VSVS.

[f] Prouer. 6.

[g] Apud Hier. tom. 9. edit. Vict.

Et vt ab his inchoetur oratio, accipe quid S. Hieronymus[e] de virginibus, quæ à charitate, ἀγαπῆ, nomen trahentes, quaſi ſpirituali amore coniunctæ, dicebantur Agapetæ, ab illis penes quos habitabant: Habeant, inquit, iſtæ huiuſmodi laudatores ſuos, & E ſub virginali nomine lucroſiùs pereant: libenter talibus non placemus. Pudet dicere. proh nefas! triſte, ſed verum eſt. Vnde in Eccleſiaſticis Agapetarum peſtis introiit? Vnde ſine nuptiis aliud nomen vxorum? Immo vnde nouum concubinarum genus? plus inferam: Vnde meretrices vniuiræ? eadem domo, vno cubiculo, ſæpe vno tenentur & lectulo: & ſuſpicioſos nos vocant, ſi aliquid extimemus. Frater ſororem virginem deſerit, cælibem ſpernit virgo germanum, fratrem quærit extraneum, & cùm in eodem propoſito eſſe ſe ſimulent, quærunt aliorum ſpirituale ſolatium, vt domi habeant carnale commercium. Huiuſmodi homines Salomon in Prouerbiis ſpernit, dicens[f]: Alligabit quis in ſinu ignem, & veſtimenta eius non comburentur? aut ambulabit ſuper carbones ignis, & pedes illius non ardebunt?] hæc ad Euſtochium: ſed & ad Oceanum ſiue ipſe, ſiue alius, dum de vita diſſerit clericorum[g]: Cùm ergo, inquit, hoc genus à te non amputatur: das

repre-

A reprehendentibus te locum: ipſe te detrahentium morſibus tradidiſti, ſi Agapetarum conſortium non dimiſeris. Benignus es, gaudeo: pudicus, falſum eſt. Si aliquis ſenſerit clericos habitare cum feminis, non credit eum eſſe caſtum.] hæc & alia id genus ibi.

[a] Extāt. to 5.

VELATA CONTVBERNIA VIRGINVM CVM VIRIS CHRYSOSTOMVS ABSTVLIT.

Sed ad Chryſoſtomum redeamus: qui creatus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, cùm ſacras virgines inueniſſet, quodam pietatis intuitu, habitare cum clericis aliiſque viris, quàm multus fuerit in his corrigendis, conſule duos libellos eodem argumento conſcriptos[a], quorum prioris hic eſt titulus, Quòd regulares feminæ cum viris cohabitent.] poſterioris verò, Aduerſus eos, qui apud ſe fouent ſorores adoptiuas.] ſic enim eas illi nominabant, quas pietatis intuitu ſe domi cuſtodire iactabant; de quibus ipſe prioris exordio: Sunt enim nonnulli, qui puellas nuptiarum inexpertes domum ducant, & vſque ad extremam ſenectutem incluſas tenent ac fouent, non procreandorum puerorum gratia; negant B enim ſe cum illis rem habere: neque libidinis cauſa; aiunt enim quod illas & integras & incorruptas ſeruent. Sed ſi quis ab eis cauſam rogauerit; dicunt ſibi multas eſſe, ſed fingunt. Ego enim nullam eos habere crediderim, quæ vel honeſta, vel idonea ſit, &c.] Hæc, inquam, cùm vehementer Chryſoſtomus inuectiuis & acerrimis obiurgationibus exagitaret, infenſos ſibi prorſus reddidit atque moleſtos clericos, ſeſe iam ab aduerſariorum partibus ſtatuentes.

[b] Pallad. dialog. de Vita Chryſoſt.

CHRYSOSTOMVS RESTITVIT DISCIPLINAM COLLAPSAM.

[c] Socrat. li. 6. c. 4.

SERAPION REFRACTARIVS.

At quid inſuper hoc primo eius in ſedem ingreſſu Chryſoſtomus? ſubdit Palladius[b]: Poſt hæc (inquit) victum quoque caſtigat cleri diligenter, orans & exhortans, vt contenti ſtipendiis ſuis, nidores diuitum non ſequerentur; ne fumum huiuſce inſequentes libidinis, flammæ traderentur, aſſentatorum & paraſitorum inſtituto viuentes. Hinc lurcones plurimi pulſati, atque irritati, auctoribus calumniæ ſe coniungunt.] erāt namque hi, qui C Præfectos alioſque magiſtratus officiis frequentabant, à quibus lautis quoque menſis ſolerent excipi: quem prauum indecorumque clericis vſum Chryſoſtomus abolendum curauit. De his quoque agens Socrates[c] ait: Itaque ſtatim in initio Epiſcopatus, cùm aduerſus clerum paulo videretur acerbior, ab illo propterea odio habitus eſt, ac complures erga eum animo offenſiore eſſe, & tamquam nimis iracundum vitare cœperunt. Serapion illius Eccleſię diaconus, cur in omnium offenſionem incurreret, auctor profectò fuit; qui, pręſente vniuerſo clero, contenta voce ſic illum affatus eſt: Numquam, ô Epiſcope, iſtos pro arbitrio gerere poteris, niſi vna eademque virga omnes coërceas. Quod eius dictum grauem odij flammam contra Epiſcopum incendit. Epiſcopus non multo pòſt complures ab Eccleſia, alium ob aliam cauſam, eiecit. Illi autem, vti in tam violento dominantium impetu vſu ſolet venire, contra eum conſpirare, & ad populum falſo criminari cœperunt.] D hæc Socrates. Sed rurſus Palladius de rebus ab eo hoc Epiſcopatus exordio geſtis:

CHRYSOSTOMVS SVPERFLVOS SVMPTVS RESECAT.

Poſt hæc (inquit) Diſpenſatores Eccleſiaſtici ſcripta relegens, inutileſque Eccleſiæ ſumptus deprehendens, amputari hos protinus iubet. Acceſſit & ad ſolemnes Epiſcopi ſumptus inſpiciendos, inueniensque immodicam profuſionem, transferri hanc magnificentiam ad infirmorum ſolatia præcipit: Et cùm ſupereſſent pecuniæ, noua quoque infirmorum receptacula conſtruit, præficiens his duos ex ſacerdotum numero religionis ſummæ viros; & medicos & coquos & miniſtros, qui ſine vxoribus eſſent, eis ad obſequium ſtatuens, vt aduentantes hoſpites, morbo deprehenſi & eo maximè qui ſacer appellatur, curarentur, & ob ipſum bonum, & pro gloria Redemptoris.] hæc agens Chryſoſtomus, maluit ex prædeceſſoribus ſuis Gregorij Nazianzeni potiùs quàm Nectarij ſectari veſtigia, illius in victu reuocans ſimplicitatem, huius verò, qui ex Præfecto fuerat creatus Epiſcopus, lu- E xum ablegans.

VIDVAE CHRISTIANAE IN VITAE INTEGRITATEM RESTITVTAE.

Deinde (ſubdit auctor) viduarum aduocat agmen, ſolerter explorans, quæ non rectè conuerſarentur inter illas: inueniensque nonnullas carni deditas, admonebat, aut ieiuniis ſtuderent, balneiſque & exquiſitis abſtinerent veſtimentis, aut repetere maturato connubia: ne diuina lex & nomen Domini per illarum intemperantiam blaſphemaretur. Ad hæc Fideles quoque laicos hortabatur, vigiliis nocturnis in eccleſia inſiſtere: vxores autem eorum domi manere interdiu orantes, ideo quòd viris diu otium non eſſet. Hæc omnia quoſque negligentiores de clero contriſtabant totis noctibus dormire conſuetos. Poſt hæc autem aduerſus diuites linguæ exacuens gladium, animi puſtulas ſcindere aggreditur, faſtum eos turgidum ponere admonens, &c.] hoc eſt enim bellum quod aduerſus magiſtratus nimis ſolutè viuentes & ſublime ſapientes aggreſſus eſt, ex quo magnum ſibi ipſorum odium concitauit.

Inter

CHRYSOST. EVTROPIVM OBIVRGAT.

A

Inter alios autem, qui eum Conſtantinopolim Antiochia accerſendum curauit, principemq́ue inter aulicos vendicarat ſibi locum, Eutropium perinfenſum ſibi penitus reddidit, dum publicis concionibus (vt dictum eſt) faſtum potentium inſectari cœpit, & priuatis quoque ſermonibus redarguere eorumdem in munerum editione profuſas expenſas; prout ex oratione in eum anno ſequenti habita, dum confugientem ad Eccleſiam excepit, ſatis apparet verbis illis[a]: Eccleſia à te hoſtiliter habita, expanſo ſinu te ſuſcepit: theatra autem magnis obſequiis à te culta, quorum cauſa ſæpiùs nobis infenſus fuiſti, & prodiderunt te, & perdiderunt. Attamen numquam deſtitimus his te verbis alloqui: Cur ita facis? in Eccleſiam debaccharis, & te ipſum in exitium præcipitem agis. Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas. Et Circenſis quidem multitudo, exhauſtis in ſe tuis facultatibus, gladium in te acuit: Eccleſia verò tuo furore exagitata, vltro citroq́ue curſitat, ſi quo pacto te ex his caſibus implicitum extricare queat.]

[a] Chryſoſt. in Eutrop.

B

EVTROPIVS QVID IN ECCLESIAE IVS PECCAT.

Sed quænam iſta, de quibus queritur Chryſoſtomus ab Eutropio in Eccleſiam fuiſſe commiſſa? violatum nempe fuit ab eo intemeratum hactenus ſacrum Eccleſiæ aſylum, dum non ſolùm ad eam confugientes violenter abſtraxit, ſed & malus auctor extitit Arcadio ſanctionis ſacrilegæ conſcribendæ, qua iuberentur confugientes ad Eccleſiam extrahi: hæcq́ue hoc anno Conſtantinopoli contigiſſe, dies & Conſules duræ legis ſignificant, quæ ſic ſe habet:

LEGE ARCADII ECCLESIAE IMMVNITAS VIOLATA.

Si quis[b] in poſterum ſeruus, ancilla, curialis, debitor, publicus procurator, murilegulus, quilibet poſtremò publicis priuatiſve rationibus inuolutus ad Eccleſiam confugiens, vel clericus ordinatus, vel quocumque modo à clericis fuerit defenſatus, nec ſtatim, conuentione præmiſſa, priſtinæ conditioni reddatur: Decuriones quidem, & omnes quos ſola ad debitum munus functio vocat, vigore & ſolertia iudicantium, ad priſtinam C ſortem, velut manu mox iniecta, reuocentur. Quibus vlteriùs legem prodeſſe non patimur, quæ ceſſione patrimonij ſubſecuta, Decuriones eſſe clericos non vetabat. Sed etiam ij quos œconomos vocant, hoc eſt, eos qui Eccleſiaſticas conſueuerunt tractare rationes, ad eam debiti vel publici vel priuati redhibitionem, remota dilatione cogantur, in qua eos obnoxios eſſe conſtiterit, quos clerici defenſandos receperint, nec mox crediderint exhibendos, &c. Dat. VI. Kalend. Auguſt. Mnizo, Honorio Auguſto quartùm & Eutychiano conſulibus.]

[b] l.3. de his qui confug. ad Eccl. Cod. Theod.

EVTROPIVS COGITVR CONFVGERE AD ECCLESIAM.

Porrò qui huius ſanciendæ legis auctor fuit Eutropius, magna diuinæ prouidentiæ lance penſata iuſtitia factum eſt, vt idem anno ſequenti ad Eccleſiam confugere neceſſitate coactus in ſe primùm ſæuientem experiri legem diuina indignatione compulſus ſit: de eo enim ita Chryſoſtomus[c]: Præcluſit huius loci refugium, legibus ſcriptis, quibus hoc irritum D facere conatus eſt. At nunc re ipſa didicit, quale ſit quod fecit, & ſuomet facto legem ſuam primus abrogauit, factus Orbis totius ſpectaculum: & ſileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere, ne qualia ego, patiamini. ſua calamitate alios docet: & altare hoc ipſo illuſtrem ex ſe ſplendoré emittit, ac venerationem ſibi comparat, quod leonem vinctum continet.] hæc & alia de miſerando Eutropij caſu Chryſoſtomus, cuius diligenti opera, eodem fermè tempore, quo promulgata lex, abrogata pariter fuit. Nam in dicta homilia aduerſus Eutropium, quam ſequenti anno ipſe Chryſoſtomus habuit, ſaluum cuſtoditumq́ue ius Eccleſiaſticæ immunitatis omnibus ad Eccleſiam confugientibus tradit, vt nullus inde quempiam auderet violenter extrahere.

[c] Chryſoſt. homil. in Eutrop.

LEGIS SANCIENDAE OCCASIO PENTADIA.

Quod rurſum ad huius ferendæ legis occaſionem pertinet: ea quidem, Eutropio Principem interpellante, ſancita reperitur, occaſione Pentadiæ feminæ Conſularis: de qua iſta E Sozomenus[d]: Sed quia neque præſenti potentiæ impudentia, neque contingentes humanarum rerum viciſſitudines conſiderabat, *Eutropius ſcilicet*: eos extrahere templis aggrediebatur, qui propter ipſum in his ad Deum confugæ ſupplices hærebant; in primis verò Pentadiam Timaſij coniugem, quem quidem potentem ac ſtrenuum ducem ille tyrannidis affectatæ condemnatum perpetuo apud Oaſim Ægypti auxilio mulctarat. Sed ille quidem, ſiue quòd ſibi defecerit, ſicut à quodam accepi; ſiue quòd veritus ſit, ne quid ſibi grauius accideret, arenis illic inuolutus repertus eſt mortuus. Eutropij verò cura ſancitur lex præcipiens ne quis omnino ad Eccleſiam confugeret, & vt expellerentur etiam illi, qui ad eam iam confugerant. Non multo pòſt autem ipſe, quaſi Imperatoris coniugem contumelioſè tractaſſet, ex inſidiis impetitus, primus ipſe legem ſuam præuaricatus eſt, & ex Palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit, &c.] quæ enim reliqua ſunt de Eutropij tragœdia

[d] Sozom. li. 8. c. 7. & Socrat. lib 6. c. 5. & alij in Vita Ioan. Chryſoſtomi.

A

tragœdia dicentur anno ſequenti, quo ea contigiſſe probantur. hic ſatis egiſſe de lege & eius auctore, & occaſione ipſius hoc anno ferendæ; agemus ibidem de eiuſdem legis abrogatione. Porrò Pentadia iſta Timaſij Exconſulis vxor allecta fuit inter Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diaconiſſas[a], vixitq́ue digno Chriſtianæ virtutis exemplo: ad quam exſtant eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi epiſtolæ[b], de quibus inferiùs.

[a] Pallad. in dialog. de Vit. Ioan. Chryſoſt.

[b] Ioan. Chryſoſt. epiſt. 14. & 94.

Rurſum verò eodem ipſo die & loco, quo aduerſus Eccleſiæ immunitatem datum eſt ab Arcadio Imperatore ad Eutychianum reſcriptum; ad eumdem quoque, ad coërcendam inſolentiam clericorum & monachorum, qui quaſi vi publica ab apparitoribus raperent reos cùm ad ſupplicium ducerentur, iſta reſcripſit[c]:

[c] l.16. de pœnis. C. Theod. & l. 16. de Epiſcopali audient. Cod. Iuſtin.

NE DAMNATI AD SVPPLICIVM ERIPERENTVR PIETATIS INTVITV.

Adductos ſupplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum, eorum etiam, quos cœnobitas vocant, per vim atque vſurpationem vindicare B liceat, aut tenere. Quibus in cauſa criminali, humanitatis conſideratione, ſi tempora ſuffragantur, interponendæ prouocationis copiam non negamus; vt ibi diligentiùs examinetur, vbi contra hominis ſalutem vel errore vel gratia cognitoris oppreſſa putatur eſſe iuſtitia: ea conditione, vt ſi Proconſul Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis, Vicarij fuerint cognitores; non tam ad clementiam noſtram, quàm ad ampliſſimas poteſtates ſciant eſſe referendum. Eorum enim de his plenum volumus eſſe iudicium: qui ſi ita res eſt, & crimen exegerit, rectiùs poſſint punire damnatos. Reos etiam, tempore prouocationis emenſo, ad locum pœnæ ſub proſecutione pergentes, nullus aut teneat, aut defendat. Sed ſciat ſe cognitor triginta librarum auri mulcta, primates Officij capitali eſſe ſententia feriendos, niſi vſurpatio iſta aut protinus vindicetur, aut ſi tanta clericorum & monachorum audacia eſt, vt bellum potiùs quàm iudicium futurum eſſe exiſtimetur, ad cle- C mentiam noſtram commiſſa referantur, vt noſtro mox ſeuerior vltio procedat arbitrio. Ad Epiſcoporum ſanè culpam, vt cetera, redundabit, ſi quid fortè in ea parte regionis, in qua ipſi populo Chriſtianæ religionis doctrinæ inſinuatione moderantur, ex his quæ fieri hac lege prohibemus, à monachis perpetratum eſſe cognouerint, nec vindicauerint. Ex quorum numero rectiùs, ſi quos fortè ſibi deeſſe arbitrantur, clericos ordinabunt, &c.] Dat. VI. Kal. Aug. Mnizo, Honorio A. IIII. & Eutychiano Coſſ.]

Tantam verò licentiam abripiendi ab Officio damnatos capite, ex Epiſcopis in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi opera vterentur, fluxiſſe diximus[d] occaſione Conſtantini Magni edicti, quo iuberetur, iniquas ſententias Præſidum ab Epiſcopis poſſe reſcindi. Ceterùm ſanctos Epiſcopos haud nouimus abuſos eſſe huiuſmodi impertita ſibi Conſtantini legibus auctoritate. Nam ſcimus S. Ambroſium[e] Mediolanenſem Epiſco- D pum, & Flauianum Antiochenum, non violentia clericorum & monachorum, ſed ſupplicibus precibus pro huiuſmodi reis ſub Præſidum gladio periclitantibus egiſſe apud Imperatores; ſicut & monachos Syriæ eadem ex cauſa Antiochiam conceſſiſſe, eodemq́ue modo pro ducendis ad ſupplicium apud Præſides interceſſiſſe; ſic & Gregorium Nazianzenum pro Nazianzenis ſuis apud Præfectum Cappadociæ, S. Martinum quoque pro damnatis apud Auitianum Galliarum Præfectum; S. Hieronymum[f] etiam pro periculo capitis Claudij, vt eum eximeret, legatione Ruffini apud Honorium Mediolani agentem feciſſe; & S. Auguſtinum apud Macedonium, Marcellinum, Donatum, & alios in Africa magiſtratus egiſſe.

[d] Annal. tom. 3. anno Dom. 324.

[e] Vide de his Tom. 4. Annal.

EPISCOPI LEGITIMI VINDICES PRAESIDVM INIVSTITIAE.

[f] Hieron. in Apolog. aduer. Ruffin.

Vnde autem huius ſanciendæ legis Arcadio Imperatori manarit occaſio; ignoratur ipſa quidem; verùm coniectura aſſequi poſſumus, id etiam ex magna Eutropij vnà cum iniqui- E tate atque crudelitate potentia factum, vt cùm aliquis manifeſtè innocens duceretur, idem à clericis atque monachis tamquam vindicibus læſæ veritatis eriperetur: eiuſmodi enim caſibus, cùm quid à Præſidibus tyrannicè ageretur, ſacerdotes infracto vigore eiſdem reſtitiſſe, res geſtæ S. Nicolai Mirenſis Epiſcopi in Euſtathium Proconſulem Aſiæ, S. Ambroſij aduerſus Theodoſium, ſancti Baſilij aduerſus Modeſtum Præſidem, Chryſoſtomi in Eudoxiam, Sineſij Epiſcopi in Libyæ Præſides, & aliorum plurimorum ſanctorum Acta teſtantur.

QVANTA AVCTORITATE MAGISTRATIBVS IMPERARENT EPISCOPI.

Quàm autem efficaces eſſe ſolerent apud Præſides preces Epiſcoporum, ex Auguſtino diſce, qui ad Marcellinum magiſtratum in Africa gerentem ſcribens[g], illud inculcat, magna ſiſus ſacerdotij auctoritate: Quoniam, inquit, Chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa, non arroganter dixerim: Audire te Epiſcopum conuenit iubentem, domine eximie & merito inſignis atque cariſſime fili.] Quòd ſi hæc pro reis damnatiſq́ue Circumcellionibus Auguſti-

[g] Aug. epiſt. 159.

A Auguſtinus præſtitit, quæ putas eum etiam egiſſe pro inſontibus apud Præſides? Agit de iiſdem in litteris ad Macedonium Proconſulem[a] datis: quibus & ſignificat, non ita poſci ab Epiſcopis delinquentium veniam, vt impuniti permaneant, ſed vt ad delictorum pœnitentiam reſeruentur: Nam quoſdam (inquit) quorum crimina manifeſta ſunt, à veſtra ſeueritate liberatos, à ſocietate tamen remouemus altaris; vt pœnitendo placare poſſint, quem peccando contempſerant, ſeque ipſos puniendo. Nam nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, niſi, vt id quod mali fecerit, impunitum eſſe non ſinat.] hæc ipſe. Sed ad Eutropium, cuius occaſione in hæc defleximus, redeamus.

[a] Aug. epi. 53.

Quo magis res eius vndiquaque florentiſſimæ, nemine aduerſante, maioribus progreſſibus ſurgerent, adeò vt ipſe videretur in omnibus imperare Imperatori: eo ampliùs cùm aulicorum omnium indignè ferentium eunuchum ceteris anteferri, tum præcipuè Gainæ ducis exercitus inuidiæ id ſtimulos acuit: ſecum verſantis, opera ſua Ruffinum Imperium in- B uadentem extinctum, & Arcadium iam ſub gladio periclitantem ereptum, & in Imperio ſtabilitum; ſed tamen totius rei geſtæ gloriam atque commodum in Eutropium, ea ipſo ſibi vendicante, tranſlata. Quamobrem in eum inuidia atque odio excruciatus, quibus de medio ipſum tolleret, machinari aggreſſus eſt dolos. Egit verò in primis cũ Tribigildo barbarorum duce, ſanguine ſibi coniuncto, vt Aſiæ regiones moleſtiis infeſtaret: dum ipſe in eum profectus, turpi colluſione pugnare detrectat, cùm eum obtinere facile potuiſſet, prætextum illum obtexens, nimirum, haud vnico prœlio totius Romani Imperij aleá committendam. Sicque colludens, neque diſſimulans, egit vt barbarus magnæ cœperit eſſe formidini. Sed pòſt tandem, cùm ſibi viſum eſt opportunum, detegi & ipſe voluit perduellis Imperij: cùm eo deſperationis res Arcadij Imperatoris redactæ ſunt, vt quibus Gainas vellet, conditionibus pacem redimere cogeretur. Sed quomodo pacta conuenta C primùm in Eutropij interitum conuerſa ſint, dicemus anno ſequenti, quo ea omnia contigerunt. Porrò Gainæ & Tribigildi clades hoc anno illatas in Aſiam, cùm Sozomenus[b] & Socrates[c], tum etiam Zoſimus[d] pluribus proſecuti ſunt. Ex quibus intelliges, quàm opportunè, collabenti & periclitanti Conſtantinopolitanæ ciuitati, vnà cum vniuerſo Orientali Imperio conſuluit Deus[e], præficiendo illi Eccleſiæ hoc anno S. Ioannem Chryſoſtomum, qui meliùs quàm Simon Oniæ filius deorſum iam labentem ſuffulſit domum, & ruinam minans corroborauit templum.

GAINAS CVM TRIBIGILDO DVCE TYRANNIS.

[b] Sozom. li. 8. c. 4.
[c] Socrat. li. 6. c. 6.
[d] Zoſim. lib. 5.
[e] Eccl. 50.

Hoc item anno contigit legatio Marci diaconi à S. Porphyrio Gazæ Epiſcopo ad Arcadium Imperatorem aduerſus Gentiles Gazenſes negotium faceſſentes in ea ciuitate Fidelibus. Quod enim ad tempus ſpectat: cùm per Eutropium Imperatoris cubiculo Præfectum negotium curatum ſit, penes quem erat ſumma rerum, quem anno ſequenti creatum Conſulem conſtat citò nece ſublatum: & certum ſit, à Ioanne Chryſoſtomo Conſtantinopoli- D tano Epiſcopo idem negotium eſſe ſuſceptum, qui hoc anno creatus eſt eius ſedis Antiſtes: dicere opus eſt, nec ante præſentem annum, nec poſtea eiuſmodi legationem contigiſſe, ſed hoc ipſo anno: nam nec ante præſentem annum fuit Chryſoſtomus Epiſcopus, nec poſt fuit ſuperſtes Eutropius cubicularius. Qui verò hac ipſa functus eſt legatione, ipſe ſcripſit hiſtoriam quàm fideliſſimè Marcus[f] diaconus Gazenſis Eccleſiæ, quam intexuit Actis rerum geſtarum eiuſdem S. Porphyrij Gazæ Epiſcopi.

TEMPVS LEGATIONIS MARCI DIACONI.

[f] Apud Metaph. die 26. Febr. & Sur. Tom. 1.

Sed antequam rem aggrediamur, hic meminiſſe oportet, quæ ſuperiùs ſub Conſtantino tertio Annalium tomo, & ſub Iuliano, quarto eorumdem volumine dicta ſunt, Gazenſes addictiſſimos Gẽtiliciæ ſuperſtitioni fuiſſe, eoſdemque ſemper dirè inſectatos eſſe Chriſtianos, qui apud illos verſabantur, temporeque Iuliani tum Epiſcopum Aſclepam, tum E etiam S. Hilarionem præſtantiſſimum monachorum implacabili odio perſecutos. Qui verò in ea ciuitate Fideles erant perpauci, extincto Iuliano, ſub Chriſtianis Principibus, petierunt ſibi Epiſcopum à Cæſarienſi Metropolitano, ſub cuius metropoli Gaza erat. Acceperunt autem poſt Aſclepam Irenionem, & poſt eum Æneam, viros planè ſanctiſſimos, ac demum ſub Arcadio Porphyrium, de quo agimus, ordinatum à Ioanne Epiſcopo Cæſarienſi. Qui rogatus à Fidelibus Gazentibus dari ſibi Epiſcopum; probè ſciens Apoſtolico homine potenti opere atque ſermone illam Eccleſiam indigere, qui iuges Gentilium perſecutiones tolerare, & vincere eos ad Chriſti fidem conuertendo valeret, eiſdem præfecit eumdem ſanctum Porphyrium patria Theſſalonicenſem, qui in Ægypto apud Scethim in adoleſcentia vitam monaſticam exercuerat annis quinque, totidem verò annos in Palæſtina, quò viſendorum locorum ſanctorum amore profectus erat: vbi tandem poſt multa edita

GAZENSES EPISCOPI.

A edita vitæ ſanctiſſimæ exempla, à Cyrillo (licet errore Prailius ſcribatur) eius Eccleſiæ Epiſcopo inuitus creatus presbyter, cuſtoſque ligni ſanctiſſimæ Crucis factus erat. hunc igitur diuino monitu accerſitum, reluctantem diu, idem Ioannes Cæſarienſis Antiſtes creauit Gazenſem Epiſcopum, annum ætatis agentem quadrageſimumtertium.

Quid autem hic à Gentilibus paſſus ſit, eius (vt dixi) diaconus Marcus, qui ipſi, iam cùm monachus eſſet, diſcipulus atque miniſter inhæſerat, memoriæ commendauit, ſimplici quidem ſtylo, ſed veritatis candore præclaro, quo & cunctas res ab eodem Porphyrio geſtas ad obitum vſque proſecutus eſt. Nos verò omiſſis reliquis, ea tantùm que à tempore Epiſcopatus à Gentilibus Gazenſibus paſſus eſt, quorum occaſione opus fuit legationem ad Arcadium mittere, perſequemur. Atque in primis quæ in eum impij Idololatræ pagorum Gazentium, cùm primo Gazam aduenit ordinatus Epiſcopus, perpetrarunt: Prope Gazam B (inquit) pagi ſunt in via, qui dediti ſunt cultui ſimulacrorum. Eorum verò incolæ conſulto totam viam ſtrauerant ſpinis, & vallis impedierunt, vt non poſſent aliqui tranſire: effuderunt autem cœnum, & aliis malè olentibus fumis vaporarunt, vt nos fœtore ſuffocaremur, & veniremus in periculum ne vitam amitteremus. Vix tandem autem conſeruati, circa horam nocturnam ingreſſi ſumus ciuitatem.] & poſtea:

PORPHYRIVS GAZENSIS EPISCOPVS QVAE A GENTILIBVS PASSVS.

Accidit autem vt illo anno eſſet ſiccitas & defectus pluuiæ. Ciues verò omnes id adſcribebant ingreſſui beati Porphyrij, dicentes: Nobis reſponſum dedit Marna, fore vt Porphyrius eſſet auctor malorũ ciuitati.] vetus hoc erat Gazẽſium idolum, cui auguſtiſſimum templum antiquitus ædificatum, ſub Theodoſio Imperatore (vt ſuo loco diximus) clauſum tantùm, numquam autem ob præſtantiam molis dirutum fuerat: illud verò rurſum Præfectorum indulgentia apertum Gazenſes ingrediebantur. Cùm autem (inquit Marcus) per- C geret Deus non pluere primo menſe, qui ab eis vocatur Dios, deinde etiam ſecundo, qui dicitur Epilleos; omnes affligebantur. Congregati autem Idololatræ in Marnæo, multa ſacrificia & multas preces faciebant ea de cauſa. Dicebant enim Marnam eſſe dominum imbrium (Marnam verò dicunt eſſe Iouem) Cùm autem perſeueraſſent ſeptem dies, hymnos dicentes, & egredientes extra ciuitatem in locum qui vocatur Orationis, animum deſpondentes, reuerſi ſunt ad ſua opera, nulla re effecta.

GAZENSES FRVSTRA SVPPLICANT MARNAE.

His ſic factis, congregati Chriſtiani cum viris & feminis & pueris numero ducentis & octoginta, rogarunt ſanctum Porphyrium, vt cum eis egrederetur, & precaretur, vt demitteretur pluuia: iam enim erat fames: eoque magis, quod beati ingreſſui adſcriberent ſiccitatem. Perſuaſus autem ſanctus, cùm indixiſſet ieiunium, iuſſit omnes veſpere congregari in ſancta eccleſia, vt illic vigilias perageremus. Fecimus autem tota nocte triginta pre- D ces, & totidem genuflexiones, præter choros & lectiones. Cùm autem eſſet manè, accepto ſigno venerandæ Crucis, quod nos præcedebat, egreſſi ſumus cum hymnis ad antiquam eccleſiam, quę eſt à parte Occidentali ciuitatis, quam aiunt ædificaſſe ſanctiſſimum ac beatiſſimum Aſclepam Epiſcopum, qui multas ſuſtinuit afflictiones pro fide Orthodoxa, cuius vita & facta ſcripta ſunt in paradiſo deliciarum. Cùm ergo fuiſſemus in dicta eccleſia, illic quoq. fudimus totidem preces: & illinc egreſſi, iuimus in ſanctum Martyrium glorioſi martyris Timothei, in quo repoſitæ ſunt etiam aliæ reliquiæ Mæuris martyris, & Thees, quæ relata eſt in numerum confeſſorum. Cumq; illic feciſſemus totidem preces & genuflexiones, reuerſi ſumus in ciuitatem, factis tribus precibus & tribus genuflexionibus.] Sed antequam reliqua proſequamur, obſerua tu in his omnibus veteris Eccleſiæ ritus, nempe vſum proceſſionis præuio ſigno Crucis, vigilias & genuflexiones. Subdit verò ipſe:

PROCESSIO A PORPHYRIO INSTITVTA.

E Cùm autem fuiſſemus circa ciuitatem, inuenimus eam clauſam (erat verò hora nona) Idololatræ enim hoc fecerunt, volentes diſſipare populum, ne perficeremus ſupplicationes. Cùm autem manſiſſemus duas horas ante portam, & nemo eſſet qui aperiret: videns Deus populi patientiam, fletuſque & ineffabiles lacrymas, maximè ſancti viri: motus miſericordia, quomodo tempore magni Eliæ Prophetæ, mouet ventum Auſtrum, & nubibus tegitur cælum, & incipiunt fieri fulgura & tonitrua, ſimulatque Sol occidiſſet, & decidit multus imber, vt exiſtimarentur non guttæ, ſed grando de cælo deiici. Nos autem præ magno gaudio propemodum non ſenſimus: Nos enim eramus inuicem complexi. Quidam verò Gentiles cùm aſpexiſſent miracula, quæ Deus nobis fecerat, & credidiſſent, nobis portam aperuerunt: commixti ſunt nobiſcum, clamantes, CHRISTVS SOLVS DEVS, IPSE SOLVS VICIT. Conuenerunt autem nobiſcum in ſanctam eccleſiam; & illinc beatus eos dimiſit in pace, Chriſti ſignatos ſignaculo. Erant autẽ numero viri centum

CHRISTIANI EXCLVSI AB VRBE PLVVIAM IMPETRANT.

GENTILES AD CHRISTVM CONVERSI.

centum vigintiſeptem, & feminæ trigintaquinque, & infantes quatuordecim, ex quibus erant puellæ quinque. Nos autem cùm feciſſemus perfectam gratiarum actionem, receſſimus vnuſquiſque domum cum gaudio & pace.

DE PLVVIA OBTENTA PRECIBVS CHRISTIANORVM.

Tanta quippe pluuia deſcendit illa nocte & altera die, vt omnes timerent ne domus corruerent, ex quibus plurimæ erant constructæ ex lateribus. Pluit ergo Dominus noſter Ieſus Chriſtus aſſiduè ab octauo Lydenæi vſque ad decimum. eſt autem apud eos Lydenæus, qui apud Romanos Ianuarius: præcedunt autem quinque diebus eorum menſes, Romanos. Vndecimo verò die peregimus Theophaniorum diem Domini Ieſu Chriſti cum gaudio, laudantes & gratias agentes propter omnia quæ nobis fecit eius benignitas. Acceſſerunt autem gregi Chriſti eodem anno, præter illos centum vigintiſeptem, alij quoque centum quinque.] hæc de his Marcus diaconus. Quód verò ad ſiccitatem pertinet: non ſicut noſtræ regiones, hieme lætatur ſerena Palæſtinum ſolum, illud præſertim quod Ægypto proximum eſt, vt Gaza confinis eiuſdem; penes quos hibernalis ſiccitas certam parit frugum ſterilitatem; vnde & diuina benedictio exiſtimatur, cum abundantes imbres terram proluunt. hinc illud Iſaiæ [a]: Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas, immittentes pedem bouis & aſini.]

[a] *Iſai. 32.*

Quæ autem poſt hæc ſecuta fuerint, vt opus eſſet aduerſus Gazenſes Gentiles per legatos expoſtulare apud Imperatorem, idem auctor narrare pergit his verbis: Alij verò Idololatræ non ceſſabant inſidiari Beato & aliis Chriſtianis. Quando enim eis Præſes obtingebat Gentilis, eum vel pecuniis corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem perſuaſum, inducebant vt vexaret Chriſtianos: & ab eo tempore beato Porphyrio non leuis veniebat afflictio. Aſſiduè ergo noctu & diu rogabat benignum & clementem Deum, vt eos ab errore conuerteret ad ſuam veritatem.] Quid verò poſt hæc admiſerint in famulum eius Barocham nomine, virum maximè pium, idem tradit, cùm ſubdit:

BAROCHAS MALE HABITVS A GENTILIBVS.

Cùm autem iuiſſet Barochas ipſe aliquando in vicum propter canonē Eccleſiaſticum, non procul à ciuitate; erat autem is qui canonem debebat, Idololatra: cùm verò ab eo canon exigeretur, iſque vellet rem protrahere & differre, & ex eo nata eſſet inter eos contentio: accerſit impius agricolas quoſdam eius pagi ei ſimiles, & incipiunt verberare clauis beatum Barocham; & exportantes eum ſemimortuum proiecerunt extra pagum in ſolitudinem: illic verò iacebat mutus & nullo ſenſu præditus. Alio autem die, Dei benignitate, tranſit per illum locum Cornelius diaconus cum aliis duobus Chriſtianis: & cùm inueniſſent ipſum Barocham, & eum cognouiſſent, importarunt in ciuitatem. Cùm verò Idololatræ eum vidiſſent portari, arbitrati eſſe mortuum, conuerſi ſunt in furorem, propterea quòd exiſtimabant eſſe abominandum, mortuum ferre in ciuitatem. & cùm eum vi eripuiſſent ab humeris eorum qui ipſum portabant, incipiunt verberare pium Cornelium diaconum, & duos Chriſtianos; & ligato pede beati Barochæ, trahebant eum.

Interim autem renunciant quidam fratres beato Epiſcopo. Is verò conturbatus me accerſit, & alios tres fratres qui inuenti ſunt apud ipſum, & dicit nobis: Confidentes concurrite, ô fratres: eſt enim tempus martyrij. Poſtquam autem peruenimus ad locum vbi ligarant Beatum: concurrit populus: & alij quidem ſanctiſſimum Epiſcopum afficiebant contumeliis: alij verò videntes eius tolerantiam, & quòd cùm contumeliis afficeretur, non iraſcebatur, ſed rogabat vnumquemque, dicens, ne ſic probris & contumeliis afficerent corpus quod eſt obnoxium iiſdem affectionibus; fiunt noſtrarum partium, & in ſe inuicem conuertuntur ad plagas vſque. Nos autem cùm multam vidiſſemus confuſionem,

BAROCHAS PRECIBVS PORPHYRII CVRATVR.

portantes pium Barocham, diſceſſimus in ſanctam eccleſiam. Poſtquam verò vidimus eum adhuc ſpirantem, eius curam egimus. Pro eo autem fundebantur per totam veſperam & noctem intenſæ preces: omnes enim fratres conuenerant. Sanctus verò Epiſcopus non ceſſabat lacrymari, & Deum pro ipſo rogare: ſciebat enim qualis eſſet eius diuinus zelus. Cùm autem vidiſſet Deus lacrymas ſancti Pontificis & preces populi (cum enim exiſtimabant vt alium Phinees aduerſus Idololatras) accelerauit ei ſuam miſericordiam, & illa nocte aperit oculos eius; & incipit loqui, & petere dari ſibi potum.

Ego autem qui ei aſſidebam, ſtatim cucurri, vt renunciarem beato Epiſcopo. Præ magno enim gaudio oblitus ſum dare ei potum: & mihi id accidit quod ancillæ [b] tempore beati Petri, quando audita voce eius, præ gaudio non aperuit oſtium, ſed eum dimittens, primùm annunciauit his qui erant domi: tale quid ego quoque paſſus ſum. Cùm id autem beatus audiſſet Epiſcopus, non fuit victus ab animi affectione, ſed perſeuerabat in precibus.

[b] *Actor. 12.*

Nos autem cùm intellexiſſemus eius firmitatem atque conſtantiam, eum mittentes, receſſimus ego & pius Cornelius diaconus; aſſidebat enim mecum beato Barochæ. Poſtquam autem impleuit preces & omnem conſequentiam ſanctiſſimus Epiſcopus, ipſe quoque nobiſcum ſedens interrogauit pium Barocham, quemadmodum id eſſet paſſus ab initio. ipſe verò narrauit nobis omnia. Dum nos autem conſultaremus quid eſſet faciendum,

GENTILES IRRVVNT IN PORPHYRIVM.

fit manè. Et ecce defenſor populi cum Irenarchis, & duobus primoribus Timotheo & Epiphanio, & aliis multis venientes, incipiunt clamare & tumultuari, dicentes: Cur intuliſtis mortuum in ciuitatem, cùm patriæ leges hoc prohibeant? Putarant enim Barocham illatum fuiſſe mortuum. Interim autem contumelia quoque afficiebant beatum Epiſcopum. Nos verò cùm tumultum audiuiſſemus, egreſſi ſumus: & cùm nos vidiſſent, cœperunt me verberare & pium Cornelium diaconum. Cùm autem eos qui erant ex populo vocaſſemus in teſtimonium, ſanctiſſimus Epiſcopus os nobis obſtruebat, vnumquemque rogans & admonens ne iraſcerentur tam inconſideratè. Illi verò impij, quo magis rogabantur, eo magis furebant, & virum ſanctum afficiebant contumelia.]

At planè mirandum poſt hæc accidit, cùm pro defenſione ſuorum Deus armauit infirmiorem, nempe Barocham, quem paucas ante horas penè extinctum deplorarant: etenim ex his quæ præceſſerunt & ſubſecuta ſunt, ea omnia diuino adſcribenda miraculo, nemo negarit. Quid autem id fuerit, accipe:

BAROCHAS QVID IN GENTILES.

Cùm igitur impij pergerent tumultuari, confirmatur & roboratur pius Barochas, & impletur diuino zelo: ſurgitque & arripit fuſtem, & incipit verberare eos qui in eum incidebant. Tantus verò illos inuaſit metus, vt inciperent cadere vnus ſuper alium, fugientes: eoſque eſt perſecutus vſque ad id quod tunc erat Marnæum: reuertiturque cum magna victoria nouus noſter Sampſon, ſtratis mille alienigenis. Ab illo ergo tempore ipſum timebant Idololatræ, & nec eius quidem nomen audire poterant.] At hîc maius illud conſideratur miraculum, quomodo non in eum magiſtratus etiam in fugam conuertentem vniuerſa ciuitas inſurrexerit: vt planè nihil ſit quod dici poſſit, niſi illud occinere [a]: Tunc obriguerunt omnes habitatores Canaham, robuſtos Moab obtinuit tremor.] viſum eſt enim illis, mortuum aduerſus ipſos pugnare, atque pluſquam humanis viribus armaſſe dexteram: ſibi verò conſultius eſſe putarunt fugere, quàm luctari cum laruis. Porphyrius igitur contemplatus rem tantam diuini Spiritus robore perpetratam, memor [b] Phineem vnà cum eius poſteris à Deo ob zelum mercedem perpetui ſacerdotij conſecutum, ipſum Barocham ad ordinem diaconatus prouexit, ordinato cum eo ſimul & Marco huius ſcriptionis auctore, qui hæc de his ſubdit: Breui autem poſt tempore dignati ſumus ordine diaconatus ego & pius Barochas: ego quidem planè indignus qui eum aſſequerer, ille verò meritiſſimo iure id aſſecutus.]

[a] *Exod. 15.*
[b] *Num. 25.*

LEGATIO MARCO DECERNITVR.

Hæc quidem omnia præceſſerunt legationem, cùm S. Porphyrius venturis quoque malis, ne euenirent, ſolicitè proſpecturus, eumdem Marcum diaconum ad Imperatorem Conſtantinopolim legat. Sed præſtat audire ipſum hæc omnia exactiſſimè deſcribentem: Videns (inquit) ſanctus Pater noſter Porphyrius nefaria quæ quotidie fiebant ab Idololatris, ſtatuit me mittere Byzantium, vt peterem ab Imperatoribus, vt diruerentur templa ſimulacrorum: Gazæ enim adhuc maximè celebrabatur quod vocatur Marnæum. Et ſcriptis litteris ad Epiſcopum Conſtantinopolitanum (cuius laus & gloria memoratur ab ombus) nauigauimus, & ſpatio viginti dierum eò peruenimus: & redditis litteris beato Ioanni, ore eum omnia docui. Cùm primùm autem audiuiſſet, id ſignificauit Eutropio cubiculario, qui tunc erat aſſiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumque ei legiſſet epiſtolas beati Epiſcopi, & petiiſſet ab eo vt concurreret cum litteris: acceptis ab eo promiſſis, exiit, & dixit mihi: Quieto animo eſto, ô fili: ſpero enim in Dominum Chriſtum, quòd ſuam, ſicuti ſolet, ſit facturus miſericordiam. Ego verò non ceſſabam quotidie eumdem admonere Ioannem. Ille autem mittebat, & inſtabat Eutropio.

ARCADIVS IMP. RESCRIBIT ADVERSVS IDOLA.

Septem verò poſt diebus pronunciatur edictum Imperatoris, vt clauderentur ſimulacra Gazæorum ciuitatis, & ne conſulerentur ampliùs. Traditur autem hoc iuſſum in manus cuiuſdam Hilarij hominis Coadiutoris Magiſtri Officiorum. Ego verò tribus poſt diebus egreſſus ſum Byzantio, & ſpatio decem dierum peruenio in ciuitatem Gazæorum, ſeptem diebus præueniens Hilarium. Inueni autem ſanctiſſimum Porphyrium ægrotantem.

Poſtquam verò ei tradidi reſponſum beatiſſimi Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani, & id legit: lætitia affectus, conualuit à febre. Dicebat autem ſe in morbum incidiſſe ex multa

multa afflictione Idololatrarum. Septem verò poſt diebus venit dictus Hilarius habens A duos Commentarienſes Conſulatus, & multos adiutores ex Azoto & Aſcalone, & omnes miniſtros publicos. Statim autem comprehendit tres primores, & accepta ab eis ſatiſdatione, oſtendit eis diuinis edictum, quod iubebat vt clauderentur idolorum templa Gazæ ciuitatis: & euerſis omnibus quæ erant in eis ſimulacris, ea clauſit: Marnæ vero ſimulacrum ſiuit latenter conſuli; pro eo plurimis acceptis pecuniis. Rurſum autem faciebant vt ſolebant Idololatræ nefaria.] Hic finis Marci legationis, pia Imperatoris mente effectum, qui querebatur, optimum conſecutæ; ſed miniſtri auaritia omnino fruſtratæ. Quomodo autem, Chriſtianos iterum laceſſentibus Ethnicis, ipſe Porphyrius poſt annos tres contulit ſe ad Imperatorem pro demolitione Marnæi delubri, ſuo loco dicturi ſumus. Quod verò ſpectat ad S. Ioannis Chryſoſtomi officium aduerſus idololatriam Gazenſium impenſum; plurimum ipſum laboraſſe, vt & in Phœnicia eam extirparet, ſuo loco dicemus. B

HILARII AVARITIA IRRITVM REDDIT EDICTVM PRINCIPIS.

Ceterùm quantumlibet cupiditate Hilarij caſſa prorſus reddita fuerit Marci legatio: haud tamen Dei virtus euacuari potuit, quin de conuerſione Gentilium trophæa ſæpe referret. Nam ſubdit ibidem Marcus diaconus de Ælia nobiliſſima femina pariente, quæ cùm fœtum non poſſet emittere, nec vlla medicorum arte vel deorum Gentilium ope iuuaretur, per nutricem Fidelem, à Porphyrio accepta poteſtate eam curandi, liberata eſt: Cùm ei (inquit) nutrix voce magna coram omnibus ait: Dicit magnus ſacerdos Porphyrius: Ieſus Chriſtus filius Dei viui te ſanat. Crede in eum, & viues. Statim mulier, cùm valde eiulaſſet, edidit fœtum viuum. Omnes autem qui illic ſunt inuenti, obſtupefacti, exclamauerunt: Magnus eſt Deus Chriſtianorum: magnus eſt ſacerdos Porphyrius. Die autem ſequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes neceſſarij euntes ad beatum Porphyrium, prociderunt ad eius pedes, petentes Chriſti ſignaculum. C Beatus verò cùm eos ſignaſſet, & feciſſet catechumenos, dimiſit illos in pace, præcipiens eis, vt vacarent ſanctæ Eccleſiæ: & paulo pòſt cùm omnes catecheſi inſtituiſſet, baptizauit eos, necnon etiam infantem cum muliere: vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui verò fuerunt illuminati propter occaſionem mulieris, erant numero ſexagintaquatuor.] Sicque hoc modo tum Chriſtus de Ethnicis triumphauit hoc ipſo anno; poſt triennium verò demolitione Marnæi perfectam fuit victoriam conſecutus. quomodo autem id acciderit, ſuo loco dicemus.

GENTILES CHRISTI VIRTVTE CONVERSI AD FIDEM.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS 399. ANNVS 2. ANNVS 5. D

ANno, qui ſequitur, Chriſti trecenteſimo nonageſimonono, Conſulatus Manlij Theodori & Flauij Eutropij eunuchi nomen dedit. Verùm alterum Conſulum tantũ, nempe Theodorum, expuncto Eutropio, vetera retinent monumenta.

DE MANLIO THEODORO CONSVLE.

Sed ad limen anni huius paululum conſidens, remoretur oratio, antequam vlteriora ſcrutetur. Quod enim ad Theodorum, cognomento Manlium, ſpectat: Chriſtianus hic erat, & adeò eruditus, vt eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facilè princeps. Quantum autem huic S. Auguſtinus tribuerit, & ſibi eum prætulerit, ipſum audi[a]: His (inquit) temporibus (vt omittam ceteros) vir & ingenio, & eloquentia, & ipſis inſignibus muneribus fortunæ, &, quod ante omnia eſt, mente præſtantiſſimus Theodorus, quem bene ipſa noſti *(matrem enim ſuam alloquitur)* id agit, vt & nunc & apud poſteros nullum genus hominum de litteris noſtrorum temporum iure conqueratur. E Mei autem libri, ſi quorum fortè manus tetigerunt, lectoque meo nomine, non dixerint, Iſte quis eſt? codicemque proiecerint: ſed vel curioſi, vel nimium ſtudioſi, contempta vilitate liminis, intrare perrexerint, me tecum philoſophantem non moleſtè ferent.] hæc Auguſtinus, qui ad hunc ipſum Theodorum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum ſcripſit de Beata vita: de quo in Retractationum commentario[b], dum eiuſdem Theodori meminit: Diſplicet autem illic (inquit) quod Manlio Theodoro, ad quem librum ipſum ſcripſi, quamuis docto & Chriſtiano viro, plus tribui quàm deberem.] qui & alibi[c] eiuſdem meminit Conſulatus.

Sed & Claudianus[d], quamuis Ethnicus, cùm tamen Panegyrim de eiuſdem Theodori Conſulatu

[a] Aug. de ordin. l. 1. c. 21.
[b] Aug. retract. lib. 1. cap. 2.
[c] Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. vlt.
[d] Claud. de Cõſul. Theod.

A Conſulatu cecinit, dum hominem ex diuerſorum magiſtratuum functione commendat, celebratque virum omnibus ſcientiis eruditum & eloquentiſſimum omnium; virtutem eius animi præ ceteris extulit; à cuius præconio auſpicatus carmen, ita præcinit:

LAVDES MANLII THEODORI.

Ipſa quidem virtus pretium ſibi, ſolaq; latè
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus vllis
Erigitur, plauſúve petit clareſcere vulgi.]

Et poſt multa de eodem virtutis merito ab Honorio in ordinarium Conſulatum euecto, deque Honorio Imperatore, qui eum creauit Conſulem, hæc addit:

Quem quater ipſe gerit, perfecto detulit anno,
Depoſuitq; ſuas, te ſuccedente, curules.
Creſcite virtutes, fœcundaq; floreat ætas.
B *Ingeniis patuit campus: certusq; merenti*
Stat fauor: ornatur propriis induſtria donis.
Surgite ſopitæ, quas obruit ambitus, artes.
Nil licet inuidiæ, &c.]

Fuiſſe autem Theodori lucubrationes excultiſſimas, idem Claudianus affirmat, & inter alia de Geneſi & partibus animæ; de quibus ipſius lucubrationibus idẽ ipſe paulo ſuperiùs:

SCRIPTA THEODORI.

Vel quis non ſitiens ſermonis mella politi,
Deſerat Orphæos blanda teſtudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per ſingula talem
Cernimus, & ſimiles agnoſcit pagina mores.]

C hæc & alia plurima de ipſo Claudianus, ad quem lectorem reiicimus. Tali tantoq; Manlia priſca gens, Chriſto coniuncta, illuſtrata creuit honore, cùm eum tum noſtri, tum exteri in Theodoro plurimùm commendarint. Sed dolemus clariſſimi viri ſcriptorum monumenta eſſe deperdita. Hactenus verò de altero Conſulum Romæ creato.

Porrò qui in Oriente ab Arcadio Conſul collega creatur Eutropius, quòd eunuchus, ſeruiliſque generis, & perditis moribus eſſet, minimè dignus habitus eſt vt Latinis Conſularibus Faſtis adſcriberetur. Ad ipſum enim alludens hæc Claudianus[a]:

DE EVTROPII CONSVLATV PROBROSO.

———— *Non hic violata curulis,*
Turpia non Latios inceſtant nomina Faſtos.
Fortibus hæc conceſſa viris, ſolisq; gerenda
Patribus, & Romæ numquam latura pudorem.]

D Videas enim in antiquis marmoribus inciſis inſcriptionibus hunc annum nonniſi Theodori Conſulatu ſignari, ſicut etiam & Honorij Imperatoris reſcripta, atque alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Conſulatus eius memoria reliqua fuit: nam eo damnato, ipſius quoque è Faſtis expunctum eſt nomen, vt idem Claudianus[b], necnon Socrates atque Sozomenus affirmant, relictum tradentes nomen tantum Manlij Theodori. Ceterùm claudicans altero pede annus, felicior tamen ope diuina cucurrit.

Certè quidem pro monſtro habitum eſt, vt eunuchus aſſuetus gynecæis, ſummum attigerit apicem dignitatum, ac tanto præſertim iunctus collegæ Conſul eligeretur. vnde & merito idem vates[c]:

Omnia ceſſerunt eunucho Conſule monſtra.
E *Heu terræ cœliq; pudor: Trabeata per vrbes*
Oſtentatur anus, titulumq; effeminat anni.]

Ante Conſulatum autẽ, cùm & pro arbitrio habenas moderaretur Imperij, adeò eminebat Eutropius ſummæ potentiæ ſplendore coruſcus, vt in ipſum potiùs quàm in Arcadium conuerſi eſſent omnium ſimul cum oculis animi honorum cupidi. De his enim Suidas[d], poſt recitatos improbos eunuchorum mores ex Cyrillo, hæc ſubdit: Sub Eutropio eunucho tutore Arcadij * Imperatoris, genus eunuchorum propter illius auctoritatem & potentiam adeò creuit atque auctum eſt, vt nonnulli iam barbati cùm eunuchi fieri vellent, & ſe Eutropios fore ſperarent, vita priuati ſint vnà cum teſtibus, etiam Eutropio amiſſo. Aureæ ſtatuæ ipſi paſſim collocabantur, & ædificia extruebantur, & ab eo illuſtrabantur ſplendidiora tota vrbe.] hæc ipſe.

POTENTIA EVTROPII.

Quod enim in ſacris Prouerbiis eſt[e]; Contremiſcere terram per ſeruum cùm regnauerit: ita planè accidit Eutropio eunucho ad turpem vſum ſæpiùs vendito, ac tandem dominium

[a] Claud. de Conſulatu Theod.
[b] Claud. in Eutrop. lib. 2.
[c] Claud. in Eutrop. lib. 1. in princ.
[d] Suidas verbo σπάδων.
* Theodoſij
[e] Prouer. 30.

nium aſſecuto : ſed & diuinæ quoque Scripturæ conſentientia de eo Claudianus his A verſibus[a] :

[a] Claud. in Eutrop. lib. 1.

EVTROPIVS EX IMO AD SVMMVM EVECTVS.

Aſperius nihil eſt humili, cùm ſurgit in altum.
Cuncta ferit, dum cuncta timet : deſæuit in omnes,
Vt ſe poſſe putent. Nec bellua tertior vlla eſt,
Quàm ſerui rabies in libera colla furentis, &c.]

Addita verò potentia cum ſæuitia, incenſa ſemper ardens in eo fax, totum planè Orientale peſſumdedit Imperium. Tolerauit tamen omnia iſta Deus, quouſque profanus ſacra non tetigit: cùm verò & ad altare miſeros confugientes crudelitas & impietas eius inuaſit, protinus diuinam in ſe vindictam ſenſit armatam. At quomodo id acciderit, iam aggredimur enarrare. B

Cùm Eutropius multa arte quæſitum & induſtria aucupatum tandem Conſulatum adeptus eſſet; mox infelix neſciens in ſummo honore ſummam ſibi ignominiam comparauit. Etenim (quod Zoſimus & alij teſtantur) etſi antehac Gainas in Arcadium parum æquo eſſet animo, quam ob cauſam tot tumultus per Tribigildum excitarat in Aſia : audito autem Eutropium ſibi infenſiſſimum hoc anno ad Conſulatum vſque prouectum, maiori æſtuans ira, furore barbarico debacchatus in Aſiam potentia Tribigildi fœdere ſibi coniuncti, eo tandem deſperationis res Imperij Orientalis adegit, vt coëgerit Arcadium Imperatorem, quas ipſe vellet pacis conditiones ſubire. Cùm barbarus ferox animo, fretus viribus Tribigildi, quem ſuo moderabatur arbitrio, inter alias pacis conditiones illam licet indignam Imperatore, iuſtam tamen Eutropio, præſcripſit Arcadio, nempe vt ſibi ille dederetur Eutropius Conſul. Zoſimus enim rem geſtam ſic narrat[b] : C

GAINAS IN ARCADIVM ARMATVR.

QVID GAINAS IN EVTROPIVM.

[b] Zoſim. lib. 5.

Poſtulata verò à Gaine, *ab Imperatore ſcilicet*, hæc continebant, vt malorum omnium auctor Eutropius ſibi dederetur, in quem ipſe ſtatueret quicquid vellet. His auditis Arcadius, & accerſit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius curſu ad Chriſtianorum Eccleſiam pergit, quæ ab illo tempore ius aſyli conſecuta retinet.] Opus habuit confugere ad Eccleſiam, qui haud pridem (vt vidimus anno ſuperiori) ius Eccleſiæ ſuperba licentia violauerat. Aderat tunc temporis ibi Ioannes Chryſoſtomus, qui miſerrimum altaris prenſantem baſim protexit: nec ſiuit inde à ſatellitibus abſtrahi hominem, niſi appoſito ab Imperatore iureiurando, non dandum fore ad necem Gainæ ipſum Eutropium. Acta ſunt hæc paulò poſt Paſchatis dies, cùm Imperator, milites, atque populus communibus votis ac vocibus necem Eutropij conclamaſſent. Sed cùm Imperator audiſſet ipſum ad Eccleſiam confugiſſe, religione repreſſus, veluti diuinitatis quibuſdam fulgoribus repercuſſus, D continuit ſe; immo & furentes adhuc milites, habita oratione, compeſcuit, ne in Eccleſiam ad necem hominis auderent irrumpere.

EVTROPIVS CONFVGIT AD ECCLESIAM.

Populus tantùm, cui patebat Eccleſia, & timebatur, ne odio quo in Eutropium flagrabat, in eum infeſto agmine inſiliret, vt compeſceretur, eſſe reliquum videbatur. Sed quomodo quis exundantem torrẽtem aquarum imbribus momento temporis exiccare, vel retrorſum flectere humanis viribus valuiſſet? Præſtitit id tamen diuina virtute Chryſoſtomus, pollens viribus eloquentiæ: ſuggeſtumque conſcendens, ſilentium manu indicens, concionaturus ad populum, mira dicendi arte, in eo primùm verſatus eſt, vt in Eutropium inuectus, eum omnium miſerrimum populo oſtentaret; vt ſic illud, quod conabatur, efficeret, nempe vt eum ad eius commiſerationem inflecteret, ageretque vt pro eius vita rogaret, qui in ipſius caput inclamans, nuper in Eccleſiam ingreſſus erat. Porrò Socrates, E ſiue alij qui animi Chryſoſtomi conſilium minimè perpenderunt, ſanè impudenter arrogantiæ ſancto Epiſcopo notam inurunt, quaſi ſuperbè nimis in miſerum humi proſtratum Eutropium inſultarit. Vt igitur ab hac calumnia tantum vindicemus Antiſtitem : hîc recitanda eſt ipſa tunc obiter dicta concio; ex qua prudens lector intelliget, quàm miro vſus eſt eloquentiæ artificio, vt in Eutropium concitatum populum mitigaret. Quod & egregiè præſtitit : vſque adeò, vt furore depoſito, pro miſerando Eutropio populus lacrymas etiam funderet, & ne daretur neci, precibus apud Deum atque Regem pariter expetierit. Sed hîc ipſam admiratione maximè dignam reddamus orationem, ab exceptoribus tunc, vt ſe habet, ex more conſcriptam. eſt autem huiuſmodi :

CHRYSOSTOMVS COHIBET POPVLVM NE INSILIAT IN EVTROPIVM.

ORATIO CHRYSOSTOMI IN EVTROPIVM.

Si vmquam anteà, nunc maximè licet dicere : Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Vbi nunc inclytus ille Conſulatus ſplendor? Vbi illuſtres illi faſces? Vbi applauſus illi ac choreæ, epulæque & feſti conuentus? Vbi coronæ & aulæa? Vbi ſtrepitus vrbis, & illæ

A & illæ Circenſium ſpectatorum fauſtæ acclamationes & adulationes? Omnia illa præterierunt: procella vehemens folia deiecit, arborem ſpoliatam reddidit, iam radicitus vacillantem: tantaque vis venti impacta eſt, vt cùm neruos eius vniuerſos concuſſerit, tum ipſam funditus proſternere minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi compotationes & cœnæ? Vbi paraſitorum examen, & merum per totam diem exhauſtum, variæque coquorum artes, & potentatus cultores illi ad gratiam omnia dicere ac facere aſſueti? Omnia illa nihil niſi nocturnum ſomnium fuerunt, appetente die, euaneſcens: flores fuerunt verni: vere exacto, marcuerunt omnia: vmbra erant, & præterierunt: fumus erant, & ſoluta ſunt: bullæ erant, & dirupta ſunt: araneæ erant, & lacerata ſunt. Quapropter ſpirituale hoc dictum occinamus, indeſinenter dicentes: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Hoc enim dictum in parietibus, in veſtibus, in foro, in ædibus, in viis, in feneſtris, in ianuis, ſed B potiſſimùm in vniuſcuiuſque conſcientia continenter inſcriptum eſſe oportet, omnique tempore cogitationi obuerſari : quandoquidem negotia fraudulenta, & perſonata ac inimica veritatis opinionem apud pleroſque ſibi parauerunt. Hoc dicto in prandio, in cœna, in cœtu hominum, quemque proximum ſuum compellare oportebat, idemque ab illo viciſſim audire, nempe, Quòd vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

An non aſſiduè tibi dicebam, fugitiuas eſſe diuitias? tu verò nos non ferebas. An non dicebam, fugitiui ſerui eas naturam habere? tu verò credere nolebas. Ecce experientia docuit, quòd non ſolùm fugitiuæ & ingratæ, ſed homicidæ etiam ſunt, vt quæ in metum te nunc coniiciunt. Nonne dicebam tibi, cùm me indeſinenter obiurgares vera monentem, quòd ego tibi potiùs amicus eſſem, quàm adulatores, ego redargutor maiorem tui curam gererem, quàm qui tibi omnia obſequerentur? Nónne & hoc addebam, fide di-C gniora eſſe vulnera ab amicis, quàm vltro ſe ingerentia oſcula inimicorum? Si mea vulnera tuliſſes, haudquaquam tibi illorum oſcula hoc exitium attuliſſent: mea enim vulnera ſanitatem afferunt; illorum oſcula morbum immedicabilem tibi conciliauerunt. Vbi nunc pocillatores tui? Vbi qui in foro populum de via decedere cogebant, tuaſque laudes paſſim apud omnes deprædicabant? transfugerunt, deſeruerunt tuam amicitiam, ſuam ſecuritatem tuis periculis quærunt. At non tales nos: ſed & tunc, quamuis ægrè ferentem, non deſtituimus, & nunc collapſum protegimus, & curamus. Eccleſia à te hoſtiliter habita, expanſo ſinu te ſuſcipit: Theatra autem magnis obſequiis à te culta, quorum cauſa ſæpius nobis infenſus fuiſti, & prodiderunt te & perdiderunt. Attamen numquam deſtitimus hiſce verbis alloqui: Cur iſta facis? In eccleſiam debaccharis, & te ipſum in exitium præcipitem agis? Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas: & Circenſis qui-D dem multitudo, exhauſtis in ſe tuis facultatibus, gladium in te acuit: Eccleſia verò tuo furore exagitata, vltro citroque curſitat, ſi quo pacto te ex his caſibus implicitum extricare queat.

INVECTIVA IN EVTROPIVM.

Et hæc nunc dico, non quo proſtrato inſultem, ſed quòd eos qui adhuc ſtant, tutiores reddere cupiam: nec vt plagam vulnerati refricem, ſed vt nondum vulneratos in ſanitate conſeruem: non vt iactatum fluctibus demergam; ſed vt eos qui ſecundis auris nauigant, erudiam, ne fortè cum ipſo nauigio in profundum deferantur. Quo autem modo caueri poſſit? nimirum ſi rerum humanarum mutabilitates conſideremus. Si enim iſte mutationem timuiſſet, nunc eam non pateretur. Sed quoniam iſte nec domeſticis nec alienis conſiliis corrigi potuit: vos ſaltem, qui diuitiis extollimini, huius calamitatem in veſtrum profectum conuertite. Nihil enim eſt humanis rebus infirmius: quapropter quocumque no-E mine earum vilitatem ſignificaueris, minùs quàm pro rei veritate dixeris; vel ſi fumum eas, vel fœnum, vel ſomnium, vel flores vernos, vel quodlibet aliud nominaueris: vſque adeò ſunt fragiles, & magis nihili, quàm nihil ipſum. Quòd autem non ſolùm nihil ſint, ſed & in præcipiti ſtent, vel hinc apparet.

EXCVSATIO DE INVECTIVA IN EVTROPIVM FACTA.

Quis hoc homine fuit excelſior? Nónne in toto Orbe diuitiis præcellebat? Nónne ad iſta faſtigia honorum conſcendit? Nónne omnes eum formidabant ac verebantur? Sed ecce factus eſt & vinctis miſerior, & ſeruis miſerabilior, & mendicis fame tabeſcentibus indigentior, per ſingulos dies præ oculis habens gladios in ſe exacutos, & præcipitia, & carnifices, & viam quæ ad ſupplicium ducit. Ac neque memoria præteritarum voluptatum fruitur, immo ne luce quidem communi; ſed meridie quoque tanquam in denſiſſima nocte, anguſtiis parietum incluſus, oculorum vſu priuatur. Et quorſum hæc commemorare attinet; cùm quantumuis adnitar, nullis verbis exprimere valeam, quis illi

EVTROPII OLIM SPLENDOR, ET PRAESENS CALAMITAS.

A animus ſit, per ſingulas horas capitis ſupplicium expectanti? Aut quid noſtris verbis opus eſt, cùm ipſius calamitatis imago ob oculos noſtros verſetur? Nuper namque miſſis ad eum à Rege qui vel per vim hominem pertraherent, cùm ad ſacraria confugiſſet, buxo pallidior factus, nunc quoque nihilo meliorem quàm mortui colorem obtinet. Accedit huc dentium arietatio, tremor totius corporis, vox ſingultiens, & lingua titubans, in ſumma talis habitus, qualem oportebat habere animam, quæ iam metu obriguiſſet.

IOANNES CHRYSOSTOMVS APERIT ANIMI SVI CONSILIVM.

Hæc dico, non exprobandi cauſa, neque inſultans eius infortunio, ſed vt animum veſtrum molliam, & ad commiſerationem pertraham, eoque inducam, vt præſenti hominis pœna ſit contentus. Quoniam enim multi ſunt è noſtris adeò inhumani, vt nos etiam incuſent qui eum ſuſceperimus: illorum duritiam noſtris ſermonibus mollire volens, miſerias iſtius traduco. Quid enim eſt, quæſo, dilecte, quod indignè fers? Dices, **B** Quia in Eccleſiam confugit, qui eam indeſinenter oppugnabat. Atqui hoc potiſſimum nomine glorificandus erat Deus, quòd permiſit eum in tanta conſtitui neceſſitate, vt & potentiam Eccleſiæ, & clementiam diſceret: potentiam, eo quòd in tantam inciderit mutationem ob ſimultatem, quam cum illa habebat: clementiam verò, quòd infeſtatorem ſuum obiecto nunc ſcuto protegat, & alarum obtentu tueatur, præteritarumque iniuriarum oblita, ſinus ei amantiſſimè pandat. Hoc enim quouis trophæo ſplendidius, quauis victoria illuſtrius: hoc Ethnicos, hoc Iudæos pudefacit: hoc placiditatem vultus eius oſtentat, quòd hoſti captiuo parcat, & ab omnibus deſertum ac contemptum, vt amantiſſima mater ſuis velamentis occultet, Regis ſimul iræ & intolerabili populi furori ac odio ſe opponens: hoc ipſum eſt eximium altaris ornamentum.

HOSTIS HVMILIATIO ECCLESIAE TRIVMPHVS EST.

C Dices, Hoccine ornamentum, hominem ſceleſtum, auarum, rapacem altaria contingere? Caue talia dixeris. quandoquidem & meretrix pedes ipſius Chriſti contigit, inceſta illa & impurata: nec tamen hoc in crimen Domino Ieſu ceſſit, ſed in laudem magnam & admirationem. Neque enim purum impura offendit; ſed ſceleſtam meretricem purus & inculpabilis ſuo contactu purificauit. Caue iniuriarum memineris, ô homo. Crucifixi illius ſerui ſumus, dicentis: Dimitte illis: non enim ſciunt quid faciunt. Dices, At præcluſit huius loci refugium legibus ſcriptis, quibus hoc irritum facere conatus eſt. At nunc reipſa didicit, quale ſit quod fecit, & ſuomet facto legem ſuam primus abrogauit, factus Orbis totius ſpectaculum. & ſileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere; ne qualia ego, patiamini. ſua calamitate alios docet: & altare hoc ipſo illuſtrem ex ſe ſplendorem emittit, ac venerationem ſibi comparat, quòd leonem vinctum contineat. Quandoquidem & regiæ effigiei non tantùm ornatus ex eo contingat, ſi ſolio Rex ſublimis ſedeat **D** purpuratus & diademate redimitus, quantum ſi ſub pedibus quoque regiis barbari manibus poſt terga reuinctis proni iaceant.

FREQVENS POPVLI CONCVRSVS AD VIDENDVM EVTROPIVM.

Et quòd non verba modò ſint ad perſuadendum parata, voſmet feſtinatione veſtra ac concurſu atteſtamini. Etenim præclarum hoc vobis ſpectaculum, & hilaris conuentus contigit: nec minorem nunc video populi frequentiam, quàm in proxima ſacrata Paſchæ celebritate. Adeò exciti eſtis iſtius ſilentio, quod in præſentiarum quauis tuba clariorem ſonum emittit. Et virgines penetralibus, & mulieres gynæceis, & viri foro vacuo relicto, vniuerſi huc concurriſtis, vt humanam naturam traduci videretis, & ſæcularium negotiorum momentaneam mutabilitatem detegi, illamq; in Republica verſantium ſpeciem, heri ac nudiuſtertius præclariſſimè ſplendentem. Talis enim eſt ex alienis iniuriis felicitas quauis anicula rugoſa deformior demonſtrata, **E** mutatione Reipublicæ, ac ſi ſpongia, eius rectoria fucoſque abolente. Tanta nempe eſt huius infortunij vis, quæ virum felicem conſpicuumque nunc omnium abiectiſſimum reddidit.

MAGNVM RERVM INCONSTANTIAE EXEMPLVM.

Introeat diues aliquis, & magnam vtilitatem percipiet: videns enim à tam excelſo faſtigio delapſum eum qui totum Orbem nutu concutiebat, ac formidine contractum, quauis rana aut lepore timidiorem, & abſque vinculis columnæ huic hærentem, & vice catenæ timore affixum, trementemque; deprimet faſtum ſuum; & conſideratis quæ in humanis caſibus conſideranda ſunt, diſcedet re ipſa doctus, quæ verba Scripturæ nos docent: quale eſt illud [a]: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis vt flos fœni: aruit fœnum, & flos eius decidit. Item illud [b]: Sicut fœnum citò areſcent, & ſicut olera virentia citò decident: quoniam ſicut fumus dies eorum ſunt: & reliqua ſimilia.

[a] *Iſaiæ 40.*
[b] *Pſal. 91.*

Contra

A Contra pauper introgreſſus, & ſpectaculum hoc animaduertens, non diſplicet ſibi ipſe, neque ſortem ſuam deplorat; ſed gratias inſuper paupertati habet, quæ ſibi & aſyli vice ſit tutiſſimi, & portus tranquilliſſimi, & arcis munitiſſimæ: & his viſis, ſi detur optio, mallet præſenti conditione contentus eſſe, quàm omnium facultatibus pauliſper occupatis, mox in proprij ſanguinis periculum venire. Vides quòd non parua vtilitas diuitibus & pauperibus, celſis & humilibus, ſeruis & ingenuis ex hoc iſtius refugio enata eſt? Vides vt cum remedio quiſque hinc abit, huius rei ſpectaculo affectus ſuos curaturus?

POPVLVS CLEMENTIOR IN EVTROPIVM REDDITVS.

Num igitur mollitui veſtros animos, aut indignationem expuli? Num inhumanitatem extinxi? Num ad commiſerationem adduxi? Equidem adduxiſſe me opinor: idque ex vultibus veſtris & lacrymis colligo. Quandoquidem igitur terra cordis veſtri in pinguem & fertilem agrum verſa eſt: age iam fructum quoque miſericordiæ proferentes, flauenteſq; **B** commiſerationis ſpicas præferentes procumbamus Regi ad genua, vel potiùs deprecemur benigniſſimum Deum, vt emolliat iram Regis, & cor illi tenerum dare dignetur, quo hanc gratiam integram ab ipſo auferre poſſimus. Iam enim ex illo die, quo huc confugit iſte, non parua eſt facta mutatio. Poſtquam enim cognouit Rex eum ad aſylum hoc ſe recepiſſe, affluente milite, & concitato ob eius crimina, depoſcenteq; hominem ad ſupplicium, longam habuit orationem, qua militarem indignationem compeſceret, poſtulans vt non culparum modò, ſed etiam rectè factorum rationem haberent: vt qui pro illis gratiam deberet; & ſi quid humanum ſecus accidiſſet, ignoſcendum duceret. Cùm autem illi de integro vrgerent ad vindictam læſi Regis, clamantes, exilientes, ad mortem depoſcentes, haſtas vibrantes; tum verò ne à lacrymis quidem clementiſſimis ſuis oculis temperans, & ſacroſanctæ menſæ, ad quam perfugerat, religionem illis incutiens, ægrè **C** tandem iram eorum ſedauit.

EXHORTATIO AD INTERVENIENDVM PRO EVTROPIO.

Admoueamus igitur nos quoque, quæ à nobis adhiberi par eſt. Qua enim ipſi venia digni eſſetis, ſi Rege propriam iniuriam condonante & oblito, vos nihil tale paſſi in ira obſtinatè pergatis? Aut quomodo hoc cœtu ſoluto ſacramenta contrectabitis, & precationem illam dicetis, qua rogare iubemur, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: ſi à debitore veſtro pœnas exigatis? Iniuriis vos fortè magnis affecit ac contumeliis? ne nos quidem iſtud inficias ibimus. Sed non tribunalis eſt præſens tempus, ſed miſericordiæ potiùs; non repetundarum, ſed clementiæ; non examinationis, ſed condonationis; non ſuffragiorum ac calculorum, ſed miſerationis & gratiæ. Ne igitur quis veſtrûm accendatur, neve ægrè ferat; ſed potiùs mitiſſimum Deum deprecemur, vt reo vitam proroget, eumque ex impendente cæde eripiat, vt ipſe errata ſua corrigat: & **D** communi operâ interpellemus clementiſſimum Regem pro Eccleſia & altari, vnum hominem ſacroſanctæ menſæ donari obſecrantes. Quod ſi fecerimus; & Regi gratum faciemus; & Deus, vel magis quàm Rex, factum noſtrum approbabit, magnamque nobis huius humanitatis mercedem retribuet: ſicut enim crudelem & inhumanum auerſatur & odit; ita miſericordem & humanum amplectitur & amat; eique ſiue iuſtus ſit, ſplendidiores plectit coronas; ſiue peccator, peccata eius diſſimulat, commiſerationis erga conſeruum talionem illi retribuens. Miſericordiam volo (inquit [a]) & non ſacrificium. & per vniuerſam Scripturam vides eum ſemper hoc requirere, atque hanc peccatorum medelam adhibere. Proinde nos quoque ad hũc modum illum propitiemus. Sic enim peccata noſtra redimemus: ſic Eccleſiam ornabimus: ſic & Regem clementiſſimum (vt dixi) demerebimur: ita fiet, vt vniuerſus populus nobis applaudat, & vſque ad fines orbis terræ huma**E**nitatis & clementiæ noſtræ rumor celebretur, mercedemq; ſimus vbique terrarum laudem noſtri facti recepturi. Vt igitur talibus bonis frui contingat, accidamus ad genua, obteſtemur, deprecemur, eripiamus à periculis captiuum, profugum, ſupplicem: vt & ipſi futura bona conſequamur, gratia & benignitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum quo Patri gloria ſimul & Spiritui ſancto in ſæcula ſæculorum. Amen.]

[a] *Matth. 9.*

LIBERATVS A MORTE EVTROPIVS.

Cùm hæc autem in hunc modum ſanctus Epiſcopus magna dicendi efficacia peroraſſet, populumq; in Eutropium exaſperatum non mitigaſſet tantùm, ſed pro eo ſupplicem apud Deum & Imperatorem reddidiſſet: illud planè admiratione dignum effectum eſt, vt Eccleſiæ immunitate integra illibataque conſeruata, Ioannes Chryſoſtomus obtinuerit tandem, vt Eutropij capiti parceretur, in quod iam poſt Gainam & rebellem exercitum Imperator primùm, mox milites, inde populus ardentiſſimis ſtudiis conclamaſſent. Qui igitur omnium ſtudiis atque vocibus petebatur ad necem; permiſſus viuere, exilij pœna mulcta-

mulctatur, relegandus in inſulam Cypri. Sed nec à ſancto Antiſtite ſic deditur Eutropius Imperatori, niſi iuramento magiſtratus exhibito vita illi ſecura reddita eſſet; quod tamen poſtea barbari ducis fuit voluntate deluſum. Nam Zoſimus[a]: Vrgente (inquit) Gaina,& ad cædem eius Arcadium impellente;qui Principis negotia tractabant,iuſiurandum Eutropio præſtitum cùm extraheretur ex Eccleſia, per cauillationem eludentes,eum è Cypro reuocant, quaſi qui iuraſſent, non ſe morte mulctaturos ipſum quamdiu Conſtantinopoli foret, Chalcedonem miſſum interficiunt.] iſta Zoſimus. Deportatum illum quidem fuiſſe in Cyprum, etiam Claudianus[b] affirmat: ſecuri verò percuſſum, Socrates[c], atque Sozomenus[d].

A

[a] Zoſim.lib.5.

[b] Claud. in pref.lib.2.in Eutrop.

[c] Socrat.li.6. cap.5.

[d] Sozom.li.8. cap.7.

EXPVNCTVM E FASTIS NOMEN EVTROPII.

Simulque tradunt, tunc abraſum Eutropij Conſulis nomen è Faſtis; quod euenit, cùm damnatus eſt exilio, vt cecinit Claudianus his verſibus:

B

Scindere nunc alia meditatur ligna ſecuri,
Faſcibus & tandem vapulat ipſe ſuis.
Illicitas Conſul pœnas, ſe Conſule, ſoluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.
Infauſtum populis in ſe quoque vertitur omen:
Sæuit in auctorem prodigioſus honor.
Ablato penitus reſpirant nomine Faſti,
Maturamq; luem ſanior aula vomit.]

Quod verò Ioannes Chryſoſtomus ea oratione teſtetur, milites in Eutropium concitatos eſſe ob offenſam Imperatoris,nihilq; de Gainæ petitione, pactiſq; conuentis cum Arcadio meminerit: hîc reddenda eſt cauſa, quam quidem infenſum reddidiſſe Eutropiũ ipſi Imperatori, Nicephorus[e] affert his verbis, incipiens ab iniuria in Eudoxiam Auguſtam ab eo illata: Super alia enim conuicia,& illud minabundus adiecit, breui fore, vt ex Imperiali aula abductam, ipſe domum remittat. Illa autem vehementi feruens ira, filiolam vtramque *(nempe Pulcheriam & Arcadiam)* in vtriſque vlnis ferens, ad virum acceſſit, queritans atque lamentans: liberos etiam commiſerationis gratia protendens,prolixè collacrymauit:alia inſuper fecit, quæ mulierem indignatione flagrantem, & virum ad condolentiam pertrahere volentem,facere par eſt. Atque Arcadius coniugem & liberos miſeratus, ad iram ipſe quoque accenſus eſt, ardentique iracundia & verborum potiſſimum grauitate Imperatorem verum ſe præſtitit. Proinde Eutropium dignitate omni & opibus cunctis ſpoliatum in Cyprum inſulam exulatum miſit. Breui verò pòſt, quòd eo tempore, cùm Conſulatum iniit, ornamentis præter dignitatem vſus eſſet, quæ ſoli Imperatori geſtare liceret, accuſatus, atque inde abductus, & apud Pantychium, vbi iudicum concilium conſederat, Aureliano Præfecto, aliiſque illuſtribus viris cauſam eius cognoſcentibus, grauium criminum reus pertractus, capitis ſupplicium ſubiit. Res Eutropij ita ſe habuere.] hactenus Nicephorus.

C

[e] Niceph.l.13. cap.4.

NOVA CAVSA IRAE IMP. IN EVTROPIVM.

D

EVTROPIVS ETHNICVS FVIT.

Sed nec tacendum de Eutropio,quod magni momenti eſt ſciſſe (ne quid excidat) fuiſſe ipſum Ethnicum,à religione Chriſtiana penitus abhorrentem. vnde ex his amplius habes, quo efferas Chriſti præconia, dum Chriſtianorum & Eccleſiæ hoſtem, vt necem effugeret, ad Chriſti altare profugum compulit, inuitum licet, confiteri vel facto ſaltem Chriſti potentiam. Quod enim Gentilis fuerit Eutropius (licet id alij dicere prætermiſerint) auctor eſt S.Proſper, qui res geſtas ſui temporis ſcripſit:de ipſo enim poſt Symmachum æquè Ethnicum hæc ait[f]: Eutropius quoque præpotens plurimùm, anima & mente Paganus, cum in contumeliam Eccleſiæ edictum obreptitiè ab Arcadio Chriſtiano Imp. ſurriperet, vt ſi quis ad eam confugeret, etiam ab altari ſublatus, pœnas lueret ampliores; diuino iudicio, ſuæ ſententiæ prior propinatus eſt: offenſam quippe prædicti Regis incurrens, ad eius refugium, quam oderat, conuolauit. Quem ſancta mater pietatis gremio ſuo ſuſcepit inimicum: cui per venerabilem ſacerdotem Ioannem impetrans veniam, oſori & ſuperbo vitam contulit & ſalutem: eius exemplo cunctos admonens inimicos, vanum eſſe eis contra[g] ſtimulum calcitrare.] hæc Proſper.

[f] Proſper de prædict. par. 3.cap.38.

E

[g] Actor.14.

IMP. SENTENTIA IN EVTROP.

Ad poſtremum autem recitanda hîc nobis eſt ſententia exilij in Eutropium ab Arcadio lata, publiciſque locis affixa: retinent adhuc eam indelebili memoria tabulæ Theodoſianæ[h] ita deſcriptam:

[h] l.17. de pœnis C. Theod.

Arcadius & Honorius A A.Aureliano Præfecto Prætorio. Omnes res Eutropij, qui quondam Præpoſitus ſacri cubiculi fuit, Aerarij noſtri calculis adiunximus, erepto ſplendore

A

dore eius, & Conſulatu à tetra illuuie & commemoratione nominis eius & cœnoſis ſordibus vindicato: vt eiuſdem vniuerſis actibus antiquatis, omnia muteſcant tempora, nec eius enumeratione ſæculi noſtri labes appareat, nec ingemiſcat, aut qui ſua virtute ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eoſdem ſeruandi iuris æquitate cuſtodiunt:quod diuinum præmium Conſulatus lutulentum prodigium contagione fœdauit. Patriciatus etiam dignitate atque omnibus inferioribus ſpoliatum ſe eſſe cognoſcat, quos morum polluit ſcæuitate. Omnes ſtatuas, omnia ſimulacra, tam ex ære, quàm ex marmore, ſeu ex fucis*, quàm ex quacumque materia quæ apta eſt effingendis, ab omnibus ciuitatibus, oppidis, locisque priuatis ac publicis præcipimus aboleri, ne tamquam nota noſtri ſæculi obtutus polluat intuentium. Adhibitis itaque fidis cuſtodibus, ad Cyprum inſulam perducatur, in qua tua ſublimitas relegatum eſſe cognoſcat, vt ibidem peruigili cura vallatus, nequeat ſuarum cogitationum rabie cuncta miſcere. Dat. XVI. Kal. Febr. Conſtantinop. Theodoro V.C. Conſule.] ſed quod ad diem dati reſcripti pertinet, planè error irrepſit, cùm ex S.Ioannis Chryſoſtomi homilia in Eutropium ſuperiùs recitata appareat prope Paſchale tempus confugium Eutropij in Eccleſiam contigiſſe.

* fuſis

B

Sed animaduerſione dignum exiſtimo,extare aliam eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi homiliam[a] in verba illa Pſalmi quadrageſimiquarti, Aſtitit Regina à dextris tuis,&c.] cui præfixa eſt inſcriptio, qua ſignificatur eam habitam, cùm Eutropius extra Eccleſiam deprehenſus eſt. Verùm alium ab Eutropij caſum ibi exiſtimo eſſe deſcriptum: multa enim ibi ſunt, quæ ei aptari minimè poſſe videntur: vt quod in primis ibi dicitur, eum deſerentem Eccleſiam captum eſſe, qui intus tutus agebat; quod quidem de Eutropio nequaquam dici poſſe videbatur. ſunt enim hæc ibi verba Chryſoſtomi: Ne mihi dicas, quia qui proditus eſt, proditione Eccleſiæ eſt abreptus. Niſi deſeruiſſet Eccleſiam, non eſſet proditus. Ne dixeris: Quia eò confugit, proditus eſt. Non deſeruit eum Eccleſia, ſed ipſe Eccleſiam: non in intimis Eccleſiæ eſt proditus, ſed extra Eccleſiam; quoniam ſe ſubduxit ab Eccleſia.] Sed & quæ ſubduntur inferiùs, his temporibus minimè conuenire poſſe videntur, cùm ait: Cùm milites cogerentur, ac diſtringerentur enſes; cùm ciuitas flamma furoris eſſet accenſa; cùm Imperiale diadema nullis iam viribus polleret, ſimul & vulgi conuiciis pateret purpura;cùm plena inſaniæ eſſent omnia: quo in loco conditæ erant diuitiæ? &c.] Vides ex his in ipſum Imperatorem commotas turbas, & populi concitatum eſſe furorem: quæ quidem in cauſa Eutropij facta minimè reperiuntur. Rurſum verò,quod poſt nonnulla iſta adiiciat: Quot & quantæ mutationes contigerunt, ex quo ciuitati huic præfui?] ex his planè intelligas haud hoc tempore eam eſſe habitam concionem, quo vix annum ſedis ipſius Chryſoſtomi numerari contingat; cùm interea nihil prorſus mutationis, quàm quod de Eutropio eſt enarratum, Conſtantinopoli eueniſſe, quiſquam valeat ex ſcriptis hiſtoriis demonſtrare. Quod ſi hæc tamen omnia rebus Eutropij (vt ſe habet inſcriptio) aliquis omnino exiſtimauerit aſſuenda: tunc, quæ à nullo alio auctore ea in cauſa ſcripta eſſe reperiuntur, multa componat compingatque ſimul neceſſe eſt,fingatque pariter, vt eadem quoquo modo ſibi cohæreant. Sed de rebus Eutropij hactenus.

[a] Chryſoſt.in Pſal.44.

NOVA ACTIO SIMILIS EVTROPII CAVSAE.

C

D

At quid poſt hæc Gainas perfidus barbarus? haud quod pollicitus videbatur, Arcadio ſe ſubiicit Imperatori, hoſtiliaque arma deponit; ſed inſolentior factus, fretus copiis Tribigildi, Chalcedonem veniens, iuratæ pacis nullam ducens penitus rationem, contumelioſo animo imperare aggreditur Imperatori: Poſtulabat enim (inquit Zoſimus[b]) vt Princeps ipſe cum conueniret: nec enim ſe cum alio quoquam, præter hunc, allocuturum dicebat.] Ita quidem nouas meditatur cædes. Neque enim exaturatus barbaricus animus miſerando Conſulis caſu,qui ceteris Eutropij hoſtibus lacrymas quoque elicuiſſet inuitis:aliorum inſuper, qui primarios gererent magiſtratus, nempe Aureliani Præfecti Prætorio, & Saturnini viri clariſſimi, fera Gethica ſanguinem ſitiebat. Iamq; & conceperat animo,Gentilibus ſuis,quibus eccleſia (vt ait S.Hieronymus[c]) eſſe ſoleret in tentoriis, templum aperire Conſtantinopoli. Sed ignorabat infelix, negotium ſibi futurum cum robuſtiſſimo omnium duce,concertaturumq; ſe cum eius vrbis Antiſtite, infracti pectoris ſacerdote,à[d] Deo dato populo illi in ciuitatem munitam atque columnam ferream,ac murum æreum,Deiq; promiſſionibus ſolidiùs confirmato. Sed quod nobis ſuo quæque, ex inſtituto, reddenda ſunt anno, hæcque teſtificatione Zoſimi ſub Conſulatu Aureliani facta eſſe noſcuntur: in ſequentem annum tantæ rei geſtæ ſpectaculum, cupido licet hæc ſcire, differre cogimur: cùm

GAINAS RECRVDESCIT SAEVITIA

[b] Zoſim.lib.5.

E

[c] Hier. epi.7.

[d] Hierem.1.

cùm tamen ſciamus aliquos cuncta ſimul admixta, & abſque temporum ratione, ſub hoc **A** anno confuſa miſcere; vt inter alios Marcellinum in Chronico, qui & Arcadium auctum filia nomine Pulcheria præſenti anno, ſub eodemque Conſulatu, teſtatur. Sed res geſtas à S. Ioanne Chryſoſtomo hoc anno Conſtantinopoli proſequamur.

S. Ioannes Chryſoſtomus declamat aduerſus ſpectacula.

Ex miſerando itaque Eutropij caſu (vt vidimus) ſatis opportunum ei ſuppeditatum eſt argumentum concionibus inſectandi mundi huius illecebras cunctas, tum potiſſimùm turpia illa populo ſolita exhiberi ſpectacula; vimq; addidere, dicendi facundiæ anni huius minæ cæleſtes, nimirum cùm lingua ignea, mala portẽdere cælũ viſum eſt, iuxta illud Lucani[a]:

—— *Terris minitantem regna cometen.*]

De quo Socrates[b]: Tam graue (inquit) etiam imminebat periculum ciuitati, vt cometa maximus à cælo ad terram vſque peruadens (ſimilem verò antè nemo vmquam aſpexerat) **B** illud ipſum portenderet.] quod dicemus anno ſequenti: eademque de admirando prodigio Sozomenus[c] habet. His acceſſit ingens aëris ſiccitas, vt cælum æreum eſſe redditum videretur. His (inquam) omnibus rerum accidentibus Chryſoſtomus bene vſus, validiùs aduerſus ſpectacula declamauit, terrorem incutiens, vt inter alia illis verbis[d]: Quotidie contremiſcite, ne iraſcatur Deus, & pereatis de via iuſta. Vel ipſa ſigna agnoſcite: quia æreum factum eſt cælum, & terra ferrea. Iracundiam Dei ipſa elementa loquuntur: Filij hominum[e] quouſque graues corde? Vt quid diligitis vanitatem in ſpectaculis, & quæritis mendacium in hiſtrionibus? Scitote quoniam mirificauit Deus omnem animam non recedentem de Eccleſia, &c.]

a Lucan. li. 1.
b Socrat. li. 6. cap. 6.
c Sozom. li. 8. cap. 4.
d Chryſ. homil. in Pſal. 118.
e Pſal. 4.

Maiuma ſpectaculum ſublatum.

At quid tandem effecit prædicans verbum opportunè & importunè? Illud planè magni momenti opus, vt ſpectaculum illud obſcœnum, Maiuma dictum, penitus aboleretur: **C** quod ante ſublatum, deinde ante triennium, ſic fuerat reſtitutum, vt quæ turpia eſſent & inhoneſta, in eo ceſſarent, dato tunc his verbis Imperatoris reſcripto[f]:

f l. 1. de Maiuma. C. Theod.

Clementiæ noſtræ placuit, vt Maiumæ prouincialibus lætitia redderetur: ita tamen, vt ſeruetur honeſtas, & verecundia caſtis moribus perſeueret. Dat. VII. Kal. Maij, Conſtantinopoli, Arcadio quartùm & Honorio tertiùm AA. Conſſ.] Sed vt procliue eſt ad deteriora humanum genus, vt facilius ſit à voluptate penitus abſtinere, quàm, ea conceſſa, intra honeſti limites contineri: aduerſus eiuſmodi obſcœnitates iterum erumpentes fuit Ioanni Chryſoſtomo iterum atque iterum declamandum: quamobrem effecit tandem, vt eædem penitus vetarentur, dato aduerſus eas eiuſmodi ab Arcadio Imperatore reſcripto[g]:

g l. 2. de Maiuma. Cod. Theod.

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harum reſtrictione triſtitia generetur. Illud verò quod ſibi nomen procax licentia vindicauit, Maiumam fœdum atque indecorum **D** ſpectaculum denegamus. Datum VI. Non. Octobris, Conſtantinopoli, Theodoro V.C. Conſule.] Iſta quidem ſanxit Arcadius, haud dubium impulſore Chryſoſtomo.

Quale impudicum ſpectaculum, in quod declamat Chryſoſt.

Quàm autem fœda hæc ſpectacula fuerint, inde licet capere argumentum, quòd Iulianus Apoſtata in Miſopogone Antiochenis probro obiicit, quod in Maiumæ ferias pecuniam effunderent, & à ſacrificiorum impenſis ſe penitus continerent. Sed qualia hæc ipſa eſſent, ex parte ſaltem aſſequi licet, nimirum ex iis, quæ idem Ioannes Chryſoſtomus, eadem acerrimis inuectiuis inſectando, ſic inter alia habet[h]: Non metuis, non expaueſcis, dum oculis, quibus illic lectum, qui eſt in Orcheſtra, ſpectas, vbi deteſtandæ adulterij fabulæ peraguntur, iiſdem hanc ſacram menſam intueris, vbi tremenda peraguntur myſteria? dum iiſdem auribus audis & ſcortum obſcœnè loquens, & Prophetam, Apoſtolumque ad arcana Scripturæ introducentem? dum eodem corde & letalia ſumis **E** venena, & hanc hoſtiam ſanctam ac tremendam? An non ſunt hæc vitæ ſubuerſio, coniugiorum corruptelæ, bella, pugnæque & rixæ in domibus? Cùm enim ſpectaculis illis diſſolutior, ac mollior, laſciuiorque omniſque pudicitiæ hoſtis factus, domum redieris, vxoris aſpectus minus erit iucundus, qualiſcumque etiam illa fuerit. Siquidem inflammatus illa concupiſcentia, quam in ſpectaculis hauſiſti, & ab illa noua ſpectatione, quæ te dementauit, captus, ſobriam & modeſtam vxorem, victuque plebeio contentam deſpicis, contumelia afficis, innumeriſque probris operis; non quòd quicquam habeas quod in illa culpes; ſed quòd erubeſcas confiteri morbum; quòd pudet vulnus oſtendere, quo in ſpectaculis ſauciatus rediſti domum, &c.] hæc & alia ad eos, qui impudicarum obſcœnitatum ſpectaculo ſuos antea cõmaculaſſent obtutus, ac poſtea illotis (vt aiunt) manibus ad ſancta pergerent, cùm diuini ſermonis audiendi cauſa ad eccleſiam ſe conferrent: in quos hæc paulo ſuperius: Quapropter equidem hortor, rogoque vt priùs confeſſione ac pœniten-

h Chryſ. homil. de Dauid & Saule.

A pœnitentia, aliiſque remediis omnibus ſeſe à peccato ex theatricis ſpectaculis contracto perpurgent, atque ita diuinos audiant ſermones.] hæc ipſe, planè inſinuans Eccleſiaſticam in expiandis peccatorum ſordibus diſciplinam.

Maiumæ ſpectaculum vnde ſic dictum.

Ceterùm quod attinet ad eiuſmodi ſpectaculorum fœditatem, habes eamdem expreſſam ab ipſo Chryſoſtomo paulo apertiùs (quantum tamen puræ concionantis Eccleſiaſtici linguæ licuit, & caſtis audientium auribus inferre fas erat) in homilia ſexta in Matthæi Euangelium prope finem, quam habuiſſe cùm adhuc eſſet Antiochiæ, vbi Maiumæ impudens vigebat ſpectaculum, ex ſequenti homilia ſeptima ordine poſita, vbi de cognominatis ibidem primò diſcipulis Chriſtianis, diſcere quidem potes. Sed vnde (dices) Maiumæ nomen? Refellimus in Notis tum Suidæ, tum aliorum ſententiam illam, qua dicunt, fuiſſe Maiuma, feſtum agitari ſolitum Romæ ad Oſtia Tiberina menſe Maij, vt **B** inde & Maiumæ nomen fuerit conſecutum. Nulla quippe eius nominis feſta antiqua Gentilium continent Kalendaria, neque feſtorum eius menſis ſolemnium Romanis vllum erat, in quo aliquid (quod prohibet Imperator) actitaretur fœdum & indecorum. Inde in eam ſententiam pedibus iuimus, vt opinaremur Maiumæ ſpectaculum eſſe dictum à ciuitate maritima Maiuma nomine, in littore Palæſtino, vbi erat nauale Gazæ: conſtat enim eo in loco coli conſueuiſſe Venerem, cuius ſimulacrum impudicum adhuc integrum extabat hoc tempore, vt auctor eſt Marcus diaconus in rebus geſtis S. Porphyrij Gazenſis Epiſcopi. Quonam autem modo illud, haud poſt multos annos, deiectum fuerit, ſuo loco dicturi ſumus. Quod igitur aduerſus eiuſmodi obſcœna ſpectacula ſæpius videas Chryſoſtomum inclamaſſe, inde iure ducimus argumentum, ipſum Arcadio auctorem fuiſſe dictæ ſanciendæ hoc anno legis, qua impurum Maiumæ ſpectaculum penitus tolleretur. At de rebus hoc **C** anno geſtis in Oriente, hactenus.

Hieronymi translatio Periarchon Origenis.

Sed inuiſamus iam res Occidentalis Eccleſiæ. Quæ ex Origenis Periarchon tranſlatione à Ruffino perperam facta, haud mediocre paſſa fuerat Romana Eccleſia detrimentum; ad poſtea miſſam in Vrbem ad Pammachium & Oceanum, eorum precibus elucubratam à S. Hieronymo germanam eiuſdem commentarij verſionem vnà cum præfatione ad eoſdem, qua Origenis manifeſtatæ ſunt hæreſes, reſpirauit. Sed vt & in his exacta temporis ratio habeatur: hæc omnia ab ipſo S. Hieronymo elaborata eſſe hoc ipſo anno Domini trecenteſimo nonageſimonono, inde ex iiſdem ſcriptis ipſius euidens deducimus argumentum; dum in eadem ad ipſos ſcripta epiſtola[a], ſe tractationem illam de Seraphim atque Triſagio in Iſaiæ ſextum caput ad Damaſum ſcriptam, ante annos viginti confeciſſe teſtatur: quam conſtat ex his quæ ſuo loco ſuperiùs ſunt enarrata, ab eo editam Conſtanti**D**nopoli, cùm eſſet apud Gregorium Nazianzenum, anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimonono. Qua firmata ab eo exacta temporis ratione, haud curandum, ſi idem inferiùs obiter dicat iam poſt quadringentos Domini annos non eſſe admittenda in Eccleſiam noua dogmata: Cur (inquiens) poſt quadringentos annos docere nos niteris, quod antè neſciuimus?] vel cùm idem dicat, ab obitu Origenis ad illud vſque tempus centum & quinquaginta annos elapſos, cùm contingat ſex ampliùs numerari: nam haud in eo tunc fuit ipſe Hieronymus, vt tempora ad minutos reduceret calculos. alioqui inconſtantiæ & artis eius imperitiæ redarguendus eſſet, qui vnius temporis diuerſas ſubduxerit numeri rationes: quarum tamen illa eſt certior retinenda, quæ magis conſentiens reperitur ceteris rebus in eadem Origeniſtarum cauſa annis ſequentibus geſtis. Adieciſſe quoque eidem à ſe tranſlato Origenis Periarchon Hieronymum epiſtolam ad Ruffinum nouiſſimè ſcriptam, **E** ipſemet teſtatur[b] in Apologia.

a Hier. epi. 65.
b Apud Hier. epiſt. 66.

Cur S. Hieronymus detegit et damnat Origenis errores.

Porrò hæc omnia eo conſilio S. Hieronymus ſe feciſſe profitetur, vt qui in ſuſpicionem criminis ex Origenis erroribus à Ruffino in præfatione in Periarchon ab ipſo tranſlato vocatus erat, ex quo quamplures Romæ ſcandalum paſſos audierat: ea ſe labe purgaret, Fideleſque ne Origenis latentibus deciperentur erroribus, admoneret, id ipſum ab eo exigentibus (vt dictum eſt) Pammachio & Oceano. quod ipſe in Apologia priori his ſanè verbis ſignificat[c]: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos *(Origenis ſcilicet libros)* ab alio fraudulenter eſſe tranſlatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epiſtolis haberem fidem, miſiſtis exemplaria eiuſdem tranſlationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cùm legiſſem, contuliſſemque cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre, Filio, & Spiritu ſancto impiè dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in melio-

c Hier. Apol. 1. aduerſ. Ruffin.

A meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de animarum lapſu, de reſurrectionis præſtigiis, de mundo vel mundis Epicuri, de reſtitutione omnium in æqualem ſtatum, & multo his deteriora, quæ longum eſſe retexere; vel ita vertiſſe, vt in Græco inuenerat; vel de commentariolis Didymi, qui Origenis apertiſſimus propugnator eſt, exaggerata & firmiora poſuiſſe: vt qui in Trinitate Catholicum legerat, in aliis hæreticum non caueret.] & paulo inferiùs: Duplex in opere meò vtilitas fuit: dum & hæreticus auctor proditur, & non verus interpres arguitur. Ac ne quis me putaret iis conſentire quæ verteram: interpretationis neceſſitatem præfatione muniui, & docui quibus lector non deberet credere.] Sed & ad Ruffinum expoſtulantem hæc ait[a]: Tantis ſpatiis terrarum ſeparatus, quid peccaui in te? quid commerui? An quia Origeniſten me non eſſe reſpondi? Numquid defenſio mea, accuſatio tua eſt? Et tu ſi non es Origeniſtes, vel non fuiſti, credo iuranti: ſi fuiſti, ſuſcipio pœnitentem. Quid doles, ſi id B ſum, quod eſſe te dicis? An quia περὶ ἀρχῶν Origenis libros poſt te transferre auſus ſum, & interpretatio mea ſugillatio putatur operis tui? Quid poteram facere? Miſſa mihi eſt laudatio tua, id eſt, accuſatio mea. Tam fortiter me prolixeque laudaueras, vt ſi tuis laudibus acquieuiſſem, omnes hæreticum me putarent. Vide quid Romanæ ad me epiſtolæ clauſula teneat: Purga ſuſpiciones hominum, & conuince criminantem; ne, ſi diſſimulaueris, conſentire videaris. Tali conſtrictus articulo, interpretatus ſum eoſdem libros, &c.]

[a] Hier. Apol. 1. aduerſ. Ruffin.

RVFFINVS CVM SVIS IN HIERONYMVM CONCITATVS.

Hæc idcirco S.Hieronymus, quòd cùm eius tranſlatio atque epiſtola illi præfixa Romæ editæ eſſent, mox à Ruffini atque Melaniæ ſectatoribus in ipſum Hieronymum conclamatum eſt: adeò vt rumores ac turbas iidem haud mediocres excitarint. de quibus rurſus idem S.Hieronymus[b] ad Pammachium & Marcellinum: Et veſtris (inquit) & multo- C rum litteris didici, obiici mihi in ſchola tyrannica: Lingua canum[c] meorum ex inimicis ab ipſo: cur περὶ ἀρχῶν libros in Latinum verterim. O impudentiam ſingularem! accuſant medicum qui venena prodiderit, vt ſcilicet φάρμακον θανάσιμον ſuum non innocentiæ merito, ſed criminis communione tueantur; quaſi culpam numerus peccantium minuat, & in perſonis non in rebus ſit accuſatio.] hæc ipſe. Quomodo autem tunc Ruffinus, quæ diu meditatus in ſanctum Hieronymum fuerat, quem aduerſantem Origenis erroribus aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum, Palladium, & alios expertus fuerat, tribus accuſationum libris in eum editis ex ſtomachi nauſea euomuerit, dicemus anno ſequenti.

[b] Hier. Apol. aduerſ. Ruffin ad Pammach.
[c] Pſal. 67.

QVANDO HIERONYM. AD RVFFINVM SCRIPSERIT.

Porrò hoc eodem anno ſcripſiſſe reperitur S.Hieronymus breuem illam epiſtolam ad Ruffinum: nam in Apologia ſua, quam elaboraſſe dicetur anno Domini quadringenteſimo ſecundo, triennio antè exacto eam eſſe Romam allatam, teſtatur, dum ait[d]: Multi Romæ eius exemplaria habent ante hoc circiter triennium, qui tibi eum mittere volue- D runt, ſcientes quæ de meo nomine iactitares, & quàm indigna propoſito Chriſtiano ac nefanda confingeres: ego ſcripſi neſciens quaſi ad amicum, illi non reddiderunt ei, quem inimicum nouerant, parcentes & meo errori, & tuæ conſcientiæ.] hæc ipſe. Epiſtola autem ſic ſe habet[e]:

[d] Hier. Apol. 2.
[e] Hier. epi. 66.

EPISTOLA HIERONYMI AD RVFFINVM.

Diu te Romæ moratum, ſermo proprius indicauit. Nec dubito ſpiritualium parentum ad patriam reuocatum deſiderio, quem matris luctus ire prohibebat, ne magis coràm doleres, quod abſens vix ferre poteras. Quòd quereris ſtomacho ſuo vnumquemque ſeruire, & noſtro non acquieſcere iudicio: conſcientiæ noſtræ teſtis eſt Dominus, poſt reconciliatas amicitias, nullum interceſſiſſe rancorem, quo quempiam læderemus: quin potiùs cum omni cautione prouidimus ne ſaltem caſus in maleuolentiam verteretur. Sed quid poſſum facere, ſi vnuſquiſque iuſtè putat ſe facere quod facit, & videtur ſibi remorderi E potiùs, quàm mordere? Vera amicitia quod ſentit, diſſimulare non debet. Præfatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me miſſa eſt, quam ex ſtylo intellexi tuam eſſe; in qua obliquè, immo apertè ego petor. Qua mente ſit ſcripta, tu videris: qua intelligatur, & ſtultis patet. Poteram & ego, qui ſæpiſſime figuratas controuerſias declamaui, aliquid de vetere artificio repetere, & tuo te more laudare. Sed abſit à me, vt quod reprehendò in te, imiter: quin potiùs ita ſententiam temperaui, vt & obiectum crimen effugerem, & amicum (quantum in me eſt) nec læſus læderem. Sed obſecro te, vt ſi deinceps aliquem ſequi volueris, tuo tantùm iudicio ſis contentus. Aut enim bona ſunt, quæ appetimus, aut mala: ſi bona, non indigent alterius auxilio: ſi mala, peccantium multitudo non parit errori patrocinium. Hæc apud te amicè potiùs expoſtulare volui, quàm laceſſitus publicè deſi-

A deſæuire, vt animaduertas me reconciliatas amicitias purè colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Frater meus Paulinianus nondum de patria reuerſus eſt: & puto quòd eum Aquileiæ apud ſanctum Papam Chromatium videris. Sanctum quoque presbyterum Ruffinum ob quamdam cauſam per Romam Mediolanum miſimus, & orauimus vt noſtro animo & obſequio vos videret: ceteriſque amicis eadem ſignificauimus; ne mordentes[a] inuicem, conſumamur ab inuicem. Iam tuæ moderationis eſt & tuorum, nullam occaſionem impatientibus dare; ne non omnes ſimiles mei inuenias, qui poſſint figuratis laudibus delectari.] hucuſque Hieronymus ad Ruffinum; ad quem, cùm diſceſſiſſet ab Vrbe Aquileiam, qui hanc acceperunt epiſtolam, mittere noluerunt, quòd ſcirent eum in ipſum Hieronymum (vt dictum eſt) vehementer fuiſſe commotum ob auditam nouam ab eo elaboratam tranſ- B lationem Periarchon. Hoc enim anno, antequam perueniſſent litteræ Hieronymi Romam, fuiſſe ſcriptam ab ipſo Ruffino Apologiam ad Anaſtaſium Papam, ea quæ dicentur inferiùs declarabunt.

[a] Gal. 5.

SYNODVS ALEXANDRINA DE ERRORIBVS ORIGENIS.

Dum hæc inter S.Hieronymum & Ruffinum aguntur, Theophilus Alexandrinæ ſedis Epiſcopus, collecta Synodo, de erroribus Origenis in medium differendum proponit. Itum eſt ab omnibus in eam ſententiam, vt hæreſibus cognitis, notatis, atque exploſis, eiuſdem Origenis & ſectatorum eius condemnatio omnium ore conclamaretur. Quibus ſic firmiter ſtabilitis, de omnibus in ea aſſenſu omnium definitis ſcripta Synodica, eadem ad Anaſtaſium Romanum Pōtificem miſſa eſt. Hæc quidem hoc anno facta eſſe, inde colligimus, quòd ante annum, quàm prima Paſchalis epiſtola à Theophilo ſcriberetur, Generalem hanc ex Synodo fuiſſe ſcriptam epiſtolam, S.Hieronymus[b] tradit ſcribens ad C Pammachium & Marcellam.

[b] Hier. epi. 78.

LITTERAE THEOPHILI AD HIERON. DE EXPVLSIONE ORIGENISTARVM.

Cùm interea qui in Ægypto erant Origenis errorum ſtudioſi, diligenter perquiſiti, expulſi fuerunt. Cùm & Theophilus ad S.Hieronymum de his perbreues litteras dedit his verbis[c]: Sanctus Epiſcopus Agatho cum dilectiſſimo diacono Athanaſio in Eccleſiaſtica directus eſt cauſa: quam cùm didiceris, non ambigo quin noſtrum ſtudium probes, & in Eccleſiæ victoria glorieris. Namque Origenis hæreſim in monaſteriis Nitriæ quidam nequam & furioſi homines ſerere & fundere cupientes, prophetica falce ſuccisi ſunt. Quia recordati ſumus commonentis Apoſtoli[d]: Argue eos ſeuerè. Feſtina igitur & tu partem huius præmij recepturus, deceptos quoque emendare ſermonibus. Optamus, ſi fieri poteſt, in diebus noſtris Catholicam fidem, & Eccleſiæ regulas cum ſubiectis nobis populis cuſtodire, & omnes nouas ſopire doctrinas.] hæc Theo- D philus ad S.Hieronymum. Miſiſſe inſuper eumdem Theophilum legatos in Palæſtinam, qui & inde Origeniſtas expellerent, litteræ S.Hieronymi redditæ ad ipſum declarant his verbis[e]:

[c] Hier. epi 69.
[d] Tit. 2.
[e] Hier. epi. 70.

HIERONYMI EPIST. AD THEOPHILVM.

Nuper tuæ beatitudinis percepi ſcripta emendantia vetus ſilentium, & me ad ſolitum officium prouocantia. Vnde licet per ſanctos fratres Priſcum & Eubulum tuus ad nos ſermo ceſſauerit: tamen quia vidimus, illos zelo fidei concitatos, raptim Palæſtinæ luſtraſſe regiones, & diſperſos regulos vſque ad ſuas latebras perſecutos: breuiter ſcribimus, quod totus mundus exultet, & in tuis victoriis glorietur; erectumque Alexandriæ vexillum Crucis, & aduerſus hæreſim trophæa fulgentia, gaudens populorum turba proſpectet. Macte virtute, macte zelo fidei, oſtendiſti quòd hucuſque taciturnitas diſpenſatio fuit, non conſenſus. Liberè enim reuerentiæ tuæ loquor. Dolebamus te ni- E mium eſſe patientem; & ignorantes magiſtri gubernacula, geſtiebamus in interitum perditorum. Sed (vt video) exaltaſti manum diu, & ſuſpendiſti plagam, vt ferires fortiùs. Super ſuſceptione cuiuſdam non debes contra vrbis huius dolere Pontificem: quia nihil tuis litteris præcepiſti; & temerarium fuit, de eo quod neſciebat, ferre ſententiam: tamen reor illum nec audere, nec velle te aliquando lædere.] hæc ad Theophilum S.Hieronymus, excuſans Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum de communicatione antè cum Origeniſtis inita, deque eius animi conſilio inhærendi ipſi Theophilo. Quòd enim ita de viro Hieronymus ſentiat, quem antea eadem ex cauſa acriter impugnauerat, atque ſcriptis exagitarat; ad meliorem illum frugem reſtitutum fuiſſe, par eſt exiſtimare, immo & neceſſariò credere & affirmare. Nam de ipſius ſede, vt de Catholicæ fidei egregij profeſſoris, hæc habet S.Auguſtinus[f] ſcribens aduerſus litteras Petiliani: Cathedra tibi quid fecit Romanæ Eccleſiæ, in qua Petrus ſedit, & in qua hodie Ana-

EXCVSATVR IOANNES EPISC. HIEROSOLYMITANVS.

[f] Aug. contra litt. Petil. lib. 2. c. 51.

ſtaſius ſedet; vel Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, in qua Iacobus ſedit, & in qua hodie Io- A
annes ſedet; quibus nos in Catholica vnitate connectimur, & à quibus vos nefario fu-
rore ſeparatis?] hæc ipſe, planè declarans eius Antiſtitem Ioannem Catholicis con-
ſenſiſſe: ſed in ſententia minimè perſtitiſſe vſque ad finem, quæ dicentur inferiùs, de-
clarabunt.

RES GESTAE ALEXANDRIAE A POSTHVMIANO RELATAE.

Accidit autem, cùm librorum Origenis cauſa tot tantæque turbæ concitatæ eſſent Ale-
xandriæ atque in vniuerſa Ægypto per Theophilum eius ciuitatis Antiſtitem alioſque Epi-
ſcopos aduerſus monachos ſcriptorum Origenis fautores, Poſthumianum illum, qui apud
Seuerum cum Gallo dialogum agit, Alexandriam appuliſſe, compluraque eorum, quæ in-
ter ambas aduerſas partes tranſacta fuerunt, præſentem conſpexiſſe. Soluens enim Narbo-
na in Africam, ad tumulum S. Cypriani martyris inuiſendum perrexit: inde verò Cyrenen-
ſium legens ora, in Aegyptum peruenit, Hieroſolymam profecturus viſendorum cauſa lo- B
corum ſanctorum. Ipſe ergo apud Seuerum de rebus Alexandrinis, quarum hic eſt ſermo,
iſta loquitur[a]: Proſpero curſu, ſeptimo die Alexandriam peruenimus; vbi fœda inter Epiſco-
pos & monachos certamina gerebantur, ex ea occaſione, quia congregati in vnum ſæpiùs
ſacerdotes frequentibus deueniſſe Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret, aut
haberet, qui tractator ſacrarum Scripturarum peritiſſimus habebatur. Sed Epiſcopi quæ-
dam in libris ipſius inſaniùs ſcripta memorabant: quæ adſertores eius defendere non
auſi, ab hæreticis potiùs fraudulenter inſerta dicebant; & ideo non propter illa quæ
in reprehenſionem merito vocarentur, etiam reliqua eſſe damnanda; cùm legentium
fides facile poſſit habere diſcrimen ne falſata ſequeretur, & tamen catholicè diſpu-
tata retineret. Non eſſe autem mirum, ſi in libris neotericis & recens ſcriptis fraus hæ-
retica fuiſſet operata, quæ in quibuſdam locis non timuiſſet incidere Euangelicam ve- C
ritatem.

[a] Seuer. dialog. lib. 1.

DISSIDIA IN AEGYPTO OCCASIONE SCRIPTORVM ORIGENIS.

Aduerſum hæc Epiſcopi obſtinatiùs renitentes, pro poteſtate cogebant recta etiam
vniuerſa cum prauis & cum ipſo auctore damnare: quia ſatis ſuperque ſufficerent libri,
quos Eccleſia recepiſſet; reſpuendam eſſe penitus lectionem, quæ plus eſſet nocitura
inſipientibus, quàm profutura ſapientibus. Mihi autem ex his illius libris quædam
curioſiùs indaganti, admodum multa placuerunt: ſed nonnulla reprehendi. In quibuſ-
dam illum praua ſenſiſſe, non dubium eſt, quæ defenſores eius falſata contendunt. Ego
miror vnum eumdemque hominem tam diuerſum à ſe eſſe potuiſſe, vt in ea parte qua pro-
batur, neminem poſt Apoſtolos habeat æqualem: in ea verò qua iure reprehenditur,
nemo deformiùs doceatur erraſſe. Nam cùm ab Epiſcopis excerpta in libris illius multa
legerentur, quæ contra Catholicam fidem ſcripta conſtaret: locus ille vel maximam pa- D
rabat inuidiam, in quo editum legebatur, quia Dominus Ieſus, ſicut pro redemptione
hominum in carne veniſſet, & Crucem pro hominis ſalute perpeſſus, mortem pro homi-
nis æternitate guſtaſſet, ita eſſet eodem ordine paſſionis etiam diabolum redempturus:
quia hoc bonitati illius, pietatique congrueret, vt qui perditum hominem reformaſſet,
prolapſum quoque angelum liberaret. Cùm hæc atque alia iſtiuſmodi ab Epiſcopis prode-
rentur, ex ſtudiis partium orta eſt ſeditio. Quæ cùm reprimi ſacerdotum auctoritate non
poſſet, ſæuô exemplo ad regendam Eccleſiæ diſciplinam Præfectus aſſumitur. Cuius terrore
diſperſi fratres, ac per diuerſas oras monachi ſunt fugati: ita vt propoſitis edictis, in nulla
conſiſtere ſede ſinerentur.

TVRBAE INTER MONACHOS ET EPISCOPOS.

Illud me admodum permouebat, quòd Hieronymus vir maximè Catholicus, & ſa-
cræ legis peritiſſimus, Origenem ſecutus primo tempore putabatur; quem nunc idem E
præcipuè vel omnia illius ſcripta damnaret. Nec verò auſus ſum de quoquam temerè iu-
dicare: præſtantiſſimi tamen viri & doctiſſimi ferebantur in hoc certamine diſſidere. Sed
tamen ſiue illud error eſt, vt ego ſentio, ſiue hæreſis, vt putatur: non ſolùm reprimi non
potuit multis animaduerſionibus ſacerdotum, ſed nequaquam tam latè ſe potuiſſet effun-
dere, niſi contentione creuiſſet. Iſtiuſmodi ergo turbatione, cùm veni, Alexandria flu-
ctuabat. Me quidem Epiſcopus illius ciuitatis benignè admodum, & meliùs quàm opi-
nabar, excepit, & ſecum tenere tentauit. Sed non putauimus ibi conſiſtere, vbi recens
fraternæ cladis feruebat inuidia. Nam etſi fortaſſe videantur parere Epiſcopis debuiſſe;
non ob hanc tamen cauſam multitudinem tantam ſub Chriſti confeſſione viuentem, præ-
ſertim ab Epiſcopis, oportuiſſet affligi. Igitur inde digreſſus, Bethlehem oppidum veni.]
& poſt nonnulla:

Ego

POSTHVMIANVS VENIT IN PALAESTINAM AD S. HIERONYMVM.

A Ego (vt dicere inſtitueram) apud Hieronymum ſex menſibus fui: cui iugis aduerſus ma-
los pugna, perpetuumq; certamen concitauit odia perditorum. Oderunt eum hæretici, quia
eos impugnare nõ deſinit: oderunt clerici, quia vitam eorum inſectatur & crimina. Sed pla-
nè eum boni omnes admirantur & diligunt. Nam qui eum hæreticum eſſe arbitrantur, in-
ſaniunt. Verè dixerim: Catholica hominis ſcientia, ſana doctrina eſt: totus ſemper in lectio-
ne, totus in libris eſt: non die, non nocte requieſcit: aut legit aliquid ſemper, aut ſcribit.
Quod niſi mihi fuiſſet fixum animo, & promiſſum, Deo teſte, propoſitam eremum adire;
vel exigui temporis punctum à tanto viro diſcedere noluiſſem. Huic ergo traditis & com-
miſſis omnibus meis, omnique familia quæ me contra voluntatem animi mei ſecuta tene-
bat implicitum, exoneratus quodammodo graui faſce penitus ac liber regreſſus Alexan-
driam, viſitatis ibi fratribus, ad ſuperiorem inde Thebaida, id eſt Ægypti extrema, conten-
B di: ibi enim vaſtæ patentis eremi ſolitudines plurimum ferebantur habere monachorum.]
hactenus Poſthumianus: cuius in Ægyptum, Hieroſolymamque peregrinatio, etſi non hoc
anno, haud tamen multo pòſt contigiſſe potuit. Quod autem ait auctor, Ægypti monachos
à Theophilo Epiſcopo Alexandrino, aliiſque Ægypti Epiſcopis paſſos eſſe preſſuram: coër-
cenda eſt freno veritatis hyperbole. Nam quod ad monachos ſpectat; nonniſi Origeniſtas,
vt turbarum auctores, expulſos eſſe, litteræ eiuſdem Theophili hoc tempore ad S. Hiero-
nymum datæ ſignificant, quæ ſic ſe habent[a]:

[a] Apud Hier. epiſt. 71.

THEOPHILI LITTERAE AD S. HIERON.

Didici quòd & ſanctitas tua nouerit Theodorum monachum, eiuſque ſtudium compro-
baui: quia cùm à nobis Romam nauigaturus exiret, noluit antè proficiſci, niſi te & ſanctos
fratres qui tecum ſunt in monaſterio, quaſi ſua viſcera amplexaretur & inuiſeret. Quem
cùm ſuſceperis, pro Eccleſiæ tranquillitate lætare. Vidit enim cuncta Nitriæ monaſteria, &
C referre poteſt continentiam & manſuetudinem monachorum: quomodo extinctis & fuga-
tis Origenis ſectatoribus, pax Eccleſiæ reddita ſit, & diſciplina Domini conſeruetur. At-
que vtinam apud vos quoque deponerent hypocriſim, qui occultè dicuntur ſubruere veri-
tatem: de quibus non bene ſentientes in his regionibus fratres hæc me ſcribere prouoca-
runt. Quamobrem cauete & fugite huiuſmodi homines, iuxta quod ſcriptum eſt[b]: Si quis
non affert ad vos Eccleſiaſticam fidem, huic ne Aue dixeritis. Quamquam ex ſuperfluo
faciam hæc tibi ſcribere, qui errantes potes ab errore reuocare: tamen nihil nocet, & pru-
dentes & eruditos viros pro ſolicitudine fidei commoueri. Omnes fratres, qui tecum ſunt,
nomine meo ſalutari volo.] hactenus Theophilus. Ad hos planè monachos à Theophilo
pulſos alludit Poſthumianus, vbi ait: Recens fraternæ cladis feruebat inuidia.] quam auxit,
dum ab eodem expulſus eſt Paulus Epiſcopus, idemq; cõfeſſor; cui apud Imperatoré S. Hie-
D ronymum fauiſſe, Ruffinus loco criminis dat Hieronymo; & ducit in argumentum, non
communicaſſe cũ Theophilo ipſum Hieronymum, quia Paulũ ab eo expulſum recepiſſet.

[b] Ioan. 2.

Refert autem hæc ipſe S. Hieronymus, ſic dicens[c]: Porrò quod interrogas, quando Papæ
Theophili ſententiam ſequi cœperim, eique fidei communione ſociatus ſim: & ipſe tibi re-
ſpondes: Tunc credo, quando Paulum, quem ille damnauerat, ſummo niſu & omnibus ſtu-
diis defendebas: quãdo eum per Imperiale ſcriptum recipere ſacerdotium, quod Epiſcopali
iudicio amiſerat, inſtigabas] ſubdit autem hæc pro ſua defenſione Hieronymus: Non priùs
(inquit) pro me reſpondebo, quàm de aliorum iniuriis loquar: Cuius eſt humanitatis, cuius
clementiæ inſultare aliorum miſeriis?] & inferiùs, cur ipſum Paulum à Theophilo con-
demnatum receperit hoſpitem, iſta ſubdit: Recordare, frater, confeſſionis eius & pectoris,
E quod flagella ſecuerunt: memento carceris, tenebrarum, exilij, metallorum; & non in-
dignaberis hoſpitio tranſeuntem eſſe ſuſceptum. An ideo tibi rebelles videmur, quia cali-
cem aquæ frigidæ in nomine Chriſti[d] ſitientibus porrigimus? Vis ſcire vnde illum & nos
plus amare, & tu odiſſe plus debeas? Hæreticorum factio nuper fugata de Ægypto & Ale-
xandria ſe Hieroſolymam contulit, & huic voluit copulari, vt quorum vnus eſſet dolor, vna
fieret & accuſatio: quos ille repulit, ſpreuit, abiecit, dicens, ſe non eſſe inimicum fidei, nec
contra Eccleſiam bella ſuſcipere: quod priùs tẽtauit, doloris fuiſſe, non perfidiæ; nec alterius
appetiiſſe innocentiam, ſed ſuam probare voluiſſe. Impium putas, poſt ſententias ſacerdo-
tum, Imperiale reſcriptum: quod quale ſit, nouerit ille qui meruit.] hæc de eo S. Hiero-
nymus, ſubdens haud ea de cauſa ſibi deſtitiſſe communicare Theophilum, qui crebris
poſtea eumdem Hieronymum litteris frequentauit.

[c] Hieron. Apolog. 2. aduerſ. Ruffin.

[d] Marc. 9.

PAVLVS DISCIP. PETRI MARTYRIS.

Quiſnam autem fuerit ille Paulus, haud ſatis liquet: ſcimus tamen, hoc tempore vixiſſe
in Ægypto fama celebrem Paulum diſcipulum S. Petri martyris, cuius meminit Ruffi-

nus

[a] *Ruffin. inuect. in Hier.*

A nus[a] in poſteriori parte inuectiuæ aduerſus S.Hieronymum ſunt hæc eius verba: Vbi, *nempe in Ægypto*, inter clariſſimos viros Paulus ſenex Petri martyris diſcipulus.] Ceterùm quod ad reſcripta Imperatorum pertinet de reſtituendis in ſedem damnatis: ſanè quidem id fieri non debere, ſanctio Imperatorum lata anno ſequenti,& ſuo loco inferiùs recitanda decreuit. Porrò eiuſmodi Imperatorum reſcripta nõniſi commendatitia fuiſſe,inde certum ducimus argumentum, quòd iam Conciliorum canonibus,nempe Antiocheni & aliorum (vt ſuperius ſæpe dictum eſt) fuerit definitum, depoſitum à Concilio Epiſcopum,nonniſi à maiori Epiſcoporum numero eſſe reſtituendum: quam legem etiam Ariani ſartam tectam conſeruatamque contra Athanaſium voluerunt. Sed ad res geſtas hoc anno à Theophilo in cauſa Origeniſtarum oratio reuocetur.

LEGATIONES THEOPHILI AD DIVERSOS EPISCOPOS.

B Ex epiſtola eiuſdẽ Theophili ad Hieronymum nuper recitata intelligi poteſt,qui à Theophilo ad Anaſtaſium Papam miſſus eſt Romam,fuiſſe Theodorum monachum,eumdemque antè S.Hieronymum inuiſiſſe. Huic enim Theophilum ad eumdem Romanum Pontificem legatione fungenti Synodicas dediſſe litteras de Origeniſtis Alexandriæ condemnatis,par eſt credere,quibus res in Synodo geſtas aduerſus eoſdem ipſum Anaſtaſium fecerit certiorem. At qui Theodorum monachum Romam ſibi legauit Theophilus, Conſtantinopolim etiam & ad alias quoque prouincias alios ſanctiſſimos Nitriæ monachos legatos ad diuerſos Epiſcopos miſit,eiſdemque dedit eaſdem Synodicas litteras, alio nomine Generales nominatas,vtpote quæ ad omnes Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos ſcriptæ eſſent. Teſtatur id quidem idem ipſe Theophilus in epiſtola ad S.Epiphanium Conſtantiæ in Cypro Epiſcopum, cui præter Generalem illam priuatim aliam addidit,reddiditque certiorem de rebus geſtis aduerſus Origeniſtas, deque monachis qui ex Ægypto pulſi nauigaſſent Conſtantinopolim. C porrò ipſam, quòd haud prolixa ſit, & rerum geſtarum ſeriem referat, hîc integram deſcribemus: ſic enim ſe habet[b]:

[b] *Apud Hier. epiſt. 67.*
[c] *Hierem. 6.*
THEOPHILI EPISTOLA AD EPIPHANIVM.
[d] *Ephes. 5.*

Dominus[c] qui locutus eſt ad Prophetam: Ecce conſtitui te hodie ſuper ſedes & regna eradicare, & ſuffodere, & diſperdere, & rurſum ædificare, ac plantare: ſingulis temporibus eamdem Eccleſiæ ſuæ largitur gratiam, vt integrum corpus conſeruetur, & in nullo hæreticorum dogmata præualeant. Quod quidem nunc videmus expletum. Nam Eccleſia Chriſti, quæ non habet[d] maculam neque rugam, aut aliquid iſtiuſmodi, egredientes de cauernis ſuis Origenis colubros Euangelico enſe truncauit, & fœcundum Nitriæ monachorum agmen contagione peſtifera liberauit. Pauca ergo ex iis quæ geſta ſunt,in generali epiſtola, quam ad omnes in commune direxi, prout patiebatur anguſtia temporis, comprehendi. D Dignationis tuæ eſt,quæ in huiuſcemodi certaminibus ſæpe ante nos pugnauit, & poſitos in prœlio conſolari, & congregare totius inſulæ Epiſcopos, ac Synodicas litteras tam ad nos,quàm ad Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopum,& ſi quos alios putaueris,mittere: vt conſenſu omnium & ipſe Origenes nominatim & hæreſis nefaria condemnetur. Didici enim, quod calumniatores veræ fidei Ammonius, Euſebius, & Euthymius nouo pro hæreſi fauore bacchantes, Conſtantinopolim nauigarint; vt & nouos, ſi quos valuerint, decipiant, & veteribus ſuæ impietatis ſociis coniungantur. Curæ igitur tuæ ſit, vt cunctis Epiſcopis per Iſauriam atque Pamphiliam, & ceterarum prouinciarum, quæ in vicino ſunt, rei ordinem pandas; & noſtram, ſi dignum putas, epiſtolam ſubiicias: vt omnes vno ſpiritu congregati, cum virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti tradamus eos ſatanæ in interitum impietatis, quæ poſſidet eos. Et vt celeriùs noſtra Conſtantinopolim ſcripta perueniant, mitte induſtrium virum,& aliquem de clericis, ſicut & nos de ipſis Nitriæ E monaſteriis patres monachorum cum aliis ſanctis & continentiſſimis viris miſimus, qui poſſint cunctos in præſenti docere quæ geſta ſunt. Et ſuper omnia quæſumus, vt impenſas ad Dominum fundas preces, quo poſſimus etiam in iſto certamine victoriam conſequi. Non enim parua lætitia & in Alexandria & per totam Ægyptum populorum corda peruaſit, ex quo pauci homines eiecti ſunt, vt purum corpus Eccleſiæ permaneret. Saluto fratres qui tecum ſunt. Te plebs, quæ nobiſcum eſt,in Domino ſalutat.] hactenus Theophili litteræ ad Epiphanium.

[e] *Apud Hier. epiſt. 3.*
EPIPHANII EPISTOLA AD HIERONYMVM.

Ipſe autem Epiphanius,accepta Generali à Theophilo epiſtola,mittens eam ad S.Hieronymum,illi & coniunxit ſuas ad eum has perbreues litteras[e]:

Generalis epiſtola, quæ ad omnes Catholicos ſcripta eſt, ad te propriè pertinet,qui zelum fidei aduerſus cunctas hæreſes habes, & Origenis propriè & Apollinarij diſcipulis aduerſaris: quorum venenatas radices & in altum defixam impietatem omnipotens Deus

[a] *Exod. 17.*

A Deus protraxit in medium,vt in Alexandria proditæ, in toto Orbe areſcerent. Scito enim, fili cariſſime, Amalech vſque ad ſtirpem eſſe deletum[a], & in monte Raphidim erectum trophæum Crucis. Etenim quomodo, porrectis in altum Moyſi manibus, vincebat Iſraël; ſic Dominus confortauit famulum ſuum Theophilum, vt ſuper altare Eccleſiæ Alexandrinæ contra Originem vexillum poneret, & impleretur in eo quod dicitur: Scribe ſignum hoc, quia delebo funditus Origenis hæreſim à facie terræ cum ipſo Amalech. Et ne videat eadem rurſum iterare, & prolixiorem epiſtolam texere: ipſam ad vos ſcriptam direxi, vt ſcire poſſitis,quæ nobis ſcripſerit, & quantum boni vltimæ ætati meæ conceſſerit Dominus,vt quod ſemper clamabam, tanti Pontificis teſtimonio probaretur. Iam autem puto & te aliquid operis ediſiſſe,& iuxta priorem epiſtolam,qua te ſuper hac re fueram cohortatus, elimaſſe librum,quem tuæ linguæ homines legant. Audio enim & ad Occiden- B tem quorumdam hominum naufragia perueniſſe, qui non contenti proditione ſua,volunt plures mortis habere participes; quaſi multitudo peccantium ſcelus minuat,& non numeroſitate lignorum maior gehennę flamma ſuccreſcat. Sanctos fratres,qui tecum ſunt in monaſterio Domino ſeruientes, & tecum & per te plurimùm ſalutamus.] hæc ad Hieronymum Epiphanius: quibus intelligas, nondum vulgatam fuiſſe in Oriente damnationem Origenis & Origeniſtarum Romæ ab Anaſtaſio factam,cùm iam Theophili ibidem legeretur Generalis epiſtola.

HIERONYMVS VERTIT IN LATINVM EPISTOLAS THEOPHILI.

Porrò non Synodicam tantùm epiſtolam,ſed etiam Paſchalem datas eſſe à Theophilo, certum eſt,alteram in Synodo ſcriptam, alteram verò priuatim ad indicandum Paſchale tempus (ex more) ad Eccleſias datam,ſed eam anno ſequenti (vt oſtendetur) qua pariter Origenis damnatio proclamaretur; S.Hieronymus Latinitate donauit: ſicque vnà cum C Græco textu à Romana Eccleſia eas à ſe miſſas Hieronymus accipi voluit;idemque præſtitit de alia Paſchali eiuſdem Theophili poſt annum ſequentem data. Teſtatur id ipſe quidem in Ruffinum[b] agens,cùm ait: Duas,Synodicam & Paſchalem eius epiſtolas contra Origenem illiuſque diſcipulos, & alias aduerſus Apollinarium & Origenem per hoc fermè biennium interpretatus ſum, & in ædificationem Eccleſiæ legendas noſtræ linguæ hominibus dedi.] Idem ſcribens ad Pammachium atque Marcellam poſt annum ſequentem,cùm poſteriores Paſchales Theophili litteras mittit, has à ſe tranſlatas,Romamque eſſe à ſe miſſas,his verbis oſtendit[c]: Rurſus Orientalibus vos locupleto mercibus, & Alexandrinas opes primo Romam vere tranſmitto.] Sed cur in his tantam Hieronymus exhibuit diligentiam? Vt tum Theophili epiſtolis, tum earum à ſe facta tranſlatione, Orbi vniuerſo innoteſceret damnatio Origenis. Audi enim quę ibi ipſe ad Pammachium atque Marcellam ait: Vbi hę- D reſis,quæ ſibilabat in mundo,& me & Papam Theophilum ſui iactabat erroris; latratuque impudentiſſimorum canum ad inducendos ſupplices,noſtrum mentiebatur aſſenſum? Oppreſſa eſt eius auctoritate & eloquentia,&c.]

[b] *Hier. Apol. aduerſ. Ruffi.*
[c] *Hier. epi. 78.*

DIFFERENTIA EPISTOLARVM THEOPHILI.

Sed pro harum differentia litterarum, quæ priùs,quæve poſteriùs datæ ſint,ex earum argumento quas idem Hieronymus eadem ipſa epiſtola ad Pammachium atque Marcellam dedit, poterimus intelligere, vbi ait: Vos Chriſtiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epiſtolam, ne rurſum hæretici mentiantur à nobis pleraque vel addita, vel mutata: in qua laboraſſe me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venuſtate ſeruarem, & intra definitas lineas currens, nec in quoquam excedens loco,eloquentiæ eius fluenta non perderem, eaſdemq; res eodem ſermone transferrem: quod vtrum conſecutus ſum, nec ne, veſtro iudicio relinquo. Quam ſciatis in E quatuor partes eſſe diuiſam. In primo credentes hortatur ad Dominicum Paſcha celebrandum. In ſecundo & tertio loco Apollinarium & Origenem iugulat. In quarto,id eſt extremo, hæreticos ad pœnitentiam cohortatur. Si quid autem hic minùs aduerſus Origenem dictum eſt,in præteriti anni epiſtola continetur: & hæc, quam modò vertimus, breuitati ſtudens, dicere plura non debuit. Porrò contra Apollinarium ſuccincta fides & pura profeſſio non caret ſubtilitate dialectica, quæ aduerſarium ſuum, extorto de manibus eius pugione, confodit. Orate Dominum, vt quod in Græco placet, in Latino non diſpliceat; & quod totus Oriens miratur & prædicat,læto ſinu Roma ſuſcipiat; prædicationem quoque cathedræ Marci Euangeliſtæ cathedra Petri Apoſtoli ſua prædicatione confirmet: quamquam celebri ſermone vulgatum ſit, beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem feruore, quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foueis ſuis hæreticos perſecutum: eiuſq; litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum eſt:

A tum eſt : cui multos imprecamur annos ; vt hæreſeos rediuiua plantaria, per illius ſtudium longo tempore areſacta, moriantur.] hæc de litteris à Theophilo ſcriptis ſanctus Hieronymus, nempe vna Synodica, ac duabus Paſchalibus duorum annorum ſpatio intercurrente datis.

DE EPISTOLIS A THEOPHILO SCRIPTIS RATIO TEMPORIS.

Quod verò ad Synodicam ſpectat ; eadem (vt ipſe teſtatus eſt) ab ipſo Hieronymo Latinitate tradita, deſideratur : nam licet tres extiterint Theophili epiſtolæ, nulla earum Synodalis eſt : ſed eædem omnes Paſchales eſſe intelliguntur, vtpote quibus indicatur venturus Paſchalis ex ipſiuſmet Theophili calculis dies; Synodica verò nulla, quæ ex Synodo aliqua data poſſit intelligi . Porrò quinque à Theophilo datas eſſe generales epiſtolas, quarum eſt memoria apud ſanctum Hieronymum, eiuſdem auctoris teſtificatione exploratum habetur : quarum omnium ſi tempus, quibus ſingulæ datæ ſunt, inſpiciatur, ipſa quoque rerum geſtarum ſeries concinno ordine diſponetur. B Earum igitur omnium prima eſt illa hoc anno ex Synodo data, eaq; ex cauſa appellata Synodica: ſecunda Paſchalis dicta aduerſus Origenem & eius diſcipulos peculiariter ſcripta, quæ etiam deſideratur: hæcque illa eſt, de qua ipſe Hieronymus in epiſtola ad Pammachium & Marcellam ſcribit[a], cùm ait : Si quid autem hic minus aduerſus Origenem dictum eſt, in præteriti anni epiſtola continetur.] de ambabus his idem Hieronymus vbi ſuprà aduerſus Ruffinum agens[b] meminit, atque de tertia aduerſus Apollinarium & Origenem ſcripta, cùm ait : Duas, Synodicam & Paſchalem eius epiſtolas contra Origenem illiuſque diſcipulos, & aliam aduerſus Apollinarium & eumdem Origenem per hoc fermè biennium interpretatus ſum.] Porrò tertiam hanc epiſtolã illam eſſe certum eſt, cuius argumentũ in quatuor partes diuiſum ab eodem Hieronymo in dicta epiſtola ad Pammachium atque Marcellam data deſcribitur[c]. C Habes iam tres à Theophilo datas epiſtolas, vnam Synodicam, duas Paſchales : quarum poſterior extat, eſtque eius exordium : Primum[d] ſolemnitatis auguſtæ ſermo, &c.] Rurſus verò poſt hanc alia ſequitur ordine ſecunda in codice, dicenda tamen Theophili quarta, Paſchalis verò tertia; quæ ſic incipit[e] : Chriſtum Ieſum Dominum gloriæ, &c.] Poſt hanc additur alia, dicenda Paſchalis quarta, ſed quinta ordine collocanda (vt patet ex ordine præcedentium) quæ ita exorditur[f] : Nunc quoque Dei viua Sapientia, &c.] cuius argumentum deſcribitur à ſancto Hieronymo in epiſtola ad Theophilum[g], quam ipſe in Latinum ſe vertiſſe ait, cùm haud pridem S. Paula ex hac vita migraſſet, cuius tranſitum ad Deum contigiſſe certum eſt Honorio Aug. VI. & Ariſteneto Coſſ. anno Domini quadringenteſimoquarto. cuius temporis certa habita ratione, dicendum eſt, vltimam Paſchalem, earum ſcilicet quarum mentio eſt apud S. Hieronymum, ordine quartam datam à Theophilo eſſe anno Domini quadringenteſimo tertio. D

[a] Hier. epi. 78.
[b] Hier. aduerſ. Ruffin.
[c] Hier epi. 78.
[d] Extat to. 1. Bibl. ſanctæ.
[e] Ibidem.
[f] ibidem.
[g] Hier. epi. 31.

QVO ORDINE TEMPORIS SCRIPTAE SINT EPISTOLAE PASCHALES THEOPHILI.

Cùm enim Paſchalis epiſtola primò cõſueuerit mitti Romam ad Romanum Põtificem, à quo reliquæ accepturæ eſſent Eccleſiæ, in die Epiphaniæ Domini diaconorum præconio inter ſacra peruulganda (prout dictum eſt ſuo loco pluribus tertio Annalium tomo, vbi de Concilio Nicæno ſermonem habuimus) vtique non eodem anno, cuius Paſcha indicebatur, ſed ſuperiori ab eo Paſchalem ſcribi epiſtolam oportuit atque mitti. Qua quidem habita ratione, certo temporis ordine ita omnes à Theophilo datæ illæ quinque epiſtolæ diſponuntur, vt hoc anno (prout demonſtratum eſt) ex Synodo Alexandrina ſcripta à Theophilo Synodica fuerit de condemnatione Origenis & eius doctrinæ inhærentium Origeniſtarum : ſequenti autem anno data fuerit prima Paſchalis pro eo qui ſequitur anno, nempe quadringenteſimo primo : quo item anno, quadringenteſimo primo edita fuerit ſecunda Paſchalis pro anno quadringenteſimo ſecundo : E tertia verò promulgata fuerit ipſo anno Domini quadringenteſimo ſecundo pro ſequenti anno quadringenteſimo tertio : quarta verò Paſchalis (vt memorauimus) ſcripta ſit ipſo anno quadringenteſimo tertio pro quadringenteſimo quarto, quo eam in Latinũ vertit S. Hieronymus, defuncta iam paulo antè S. Paulo eodem anno, menſe Ianuarij. Hæc cõuenire cum editis ab ipſo Theophilo Paſchalibus Cyclis, curioſus explorator inueniet. Porrò ſucceſſiuo ordine, annis ſingulis ſingulas eodem argumento aduerſus Origenis hæreſim & eius ſectatores eſſe datas dictas epiſtolas liquet: cùm alioqui aliis quoque annis (vt antè diximus) ſingulis ſingulas dare ſoleret Paſchales. At ſcrupuloſam hanc Theophili epiſtolarum diſquiſitionem ad exactam temporum rationem minimè prætermiſiſſe oportuit.

Quænam autem poſt ſcriptas hoc anno ab Anaſtaſio Papa Origenis & Origeniſtarum damnationis litteras fuerint ſubſecuta : quidve Ruffinus à communione Catholica alie-

nus

ORIGENIS ERRORES DAMNATI ALEXANDRIAE ET ROMAE EODEM TEMPORE.

A nus poſt hæc in S. Hieronymum molitus ſit : rurſum verò quid egerint aduerſus Theophilum Alexandrinum Epiſcopum monachi Origeniſtæ ab eodem in Ægypto damnati atque expulſi, cùm peruenerunt profugi Conſtantinopolim : ſequenti anno dicturi ſumus, quo res ab eis geſtæ contigiſſe noſcuntur. Hoc autem anno id confectum eſt, vt vno eodemque tempore & Alexãdriæ in Synodo à Theophilo Origenes cum Origeniſtis penitus damnarentur, & Romæ ab Anaſtaſio Papa id ipſum publica ſententia præſtaretur. Quàm bene accidit, vt in Occidente quàm citiſſimè pullulans hæreſis conuulſa penitus exaruerit : in Oriente verò ſic compreſſa licet ad tempus ſiluerit, in nonnullorum tamen monachorum cordibus altioribus fixa radicibus, ad poſteriora tempora infauſtis propagata germinibus pullulauerit.

OCCIDENS LIBER AB HAERESI ORIGENIS.

De extincta autem ſtatim in Occidente Origenis hæreſi teſtatur S. Hieronymus in epiſtola ad Theophilum data, qua in primis hæc ait[a] : Nequa- B quam ampliùs antiquus ſerpens ſibilat; ſed contortus & euiſceratus, in cauernarum tenebris deliteſcens, Solem clarum ferre non ſuſtinet. Qui quidem ſuper hac re, antequam ſcriberes, ad Occidentem epiſtolam miſeram, ex parte hæreticorum ſtrophas meæ linguæ hominibus indicans. Ex diſpenſatione Dei factum puto, vt eo in tempore tu quoque ad Anaſtaſium Papam ſcriberes, & noſtram, dum ignoras, ſententiam roborares. Verùm à te nunc admoniti, magis ſtudium accommodabimus, vt hîc & procul ſimplices ab errore reuocemus.] & poſt alia, hæc ſubdit: Vincentius presbyter ante biduum, quàm hanc epiſtolam darem, de Vrbe venit, & ſuppliciter te ſalutat, crebroque ſermone concelebrat, Romam & totam Italiam tuis poſt Chriſtum epiſtolis liberatam.] hæc Hieronymus. Atque de anni huius cauſa Origeniſtarum hactenus : iam verò ad reliquas huius temporis res geſtas Eccleſiæ Africanæ orationem flectamus haud inuitam.

[a] Hier. epi. 71.

DIRVTA IDOLORVM TEMPLA.

C Hoc eodem anno, ſequenti ſcilicet ab eo, qui Gentilium deorum reſponſis fatalis prædictus erat, vt Chriſtiana religio penitus exciſa deficeret: Dei prouidentia factum eſt, vt deorum templorum & in eis conſiſtentium idolorum facta fuerit vbique proſtratio ac demolitio, contra verò Chriſtianæ religionis res magna creuerint acceſſione. Id quidem diſertis verbis ſanctus Auguſtinus affirmat, dum ait[b] : Sequenti anno, Conſule Manlio Theodoro, quando iam ſecundum illud oraculum dæmonum, aut figmentum hominum, nulla eſſe debuit Chriſtiana religio; quid per alias terrarum partes forſitan factum ſit, non fuit neceſſe perquirere. Interim, quod ſcimus, in ciuitate notiſſima & eminentiſſima Carthagine Africæ, Gaudentius & Iouius Comites Imperatoris Honorij, quartodecimo Kalendas Aprilis, falſorum deorum templa euerterunt, & ſimulacra fregerunt. Ex quo vſque ad hoc tempus per triginta fermè annos, quis non videat quantum creuerit cultus D nominis Chriſti, præſertim poſteaquam multi eorum Chriſtiani facti ſunt, qui tamquam vera illa diuinatione reuocabantur à fide, eamque completo eodem annorum numero inanem irridendamque viderunt?] hæc Auguſtinus poſt Conſulatum Honorij quartum cum Eutychiano, Conſule Manlio. Ex quibus aliiſque ſuperiùs dictis corrigendum eſt inuerſum Chronicon Proſperi, vbi poſt Conſulatum Manlij ponitur Conſulatus Honorij cum Eutychiano, ordine quidem præpoſtero. De quo ne aliqua remaneat vllatenus dubitatio: ecce tibi Claudianus in Panegyrico eiuſdem Theodori Conſulatus, quem præceſſit quartus Honorij, iſta cecinit[c] :

Quem quater ipſe gerit, perfecto detulit anno;
Depoſuitq; ſuas, te ſuccedente, curules.]

[b] S. Aug. de Ciuit. Dei li. 18. cap. vlt.
[c] Claud. in Conſ. Theod.

LEGES HOC ANNO LATAE ADVERSVS IDOLA.

Ceterùm cùm de templis diruendis manarint anni huius exordio ab Honorio Impera- E tore reſcripta: cùm populus Chriſtianus conferto agmine impetum faceret in celſa & auguſta quæque templorum ædificia, non ſine vrbium (vt videbatur) immenſa deformitate: placuit eidem Honorio Imp. poſterioribus reſcriptis iubere, vt vbique populus à diruendis publicis ædificiis abſtineret: itemque alio edicto promulgato, vt ſpectacula minimè haberi prohiberentur, quæ tamen eſſent ab omni ſacrificio & Gentilicia ſuperſtitione pura. Sed age iam, quo hæc ipſa notiora fiant, eadem hic deſcribamus edicta, atque illud in primis menſe Ianuarij datum his verbis[d] :

Sicut ſacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta ſeruari : ac ne ſibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur euertere; ſi quod ſcriptum, ſi qua lex fortè prætenditur; erutæ huiuſmodi chartæ ex eorum manibus ad noſtram ſcientiam deferantur, &c. Dat. IIII. Kalend. Februar. Rau. Theodoro V.C. Conſule.] hæc ad macrobium P.P. Hiſpaniarum, & ad Proclianum Vicarium Quinque prouinciarũ Honorius.

[d] l. 15. de Pagan. C. Theod. & Cod. Iuſtin. cod. in l. 3.

Idemque

[a] l. 18. cod. tit. Col. Theod.

A Idemq́ue hoc eodem anno ad Apollodorum Proconſulem Africæ his verbis reſcripſit[a]:

Ædes inlicitis rebus vacuas noſtrarum beneficio ſanctionum ne quis conetur euertere. Decernimus enim, vt ædificiorum quidem ſit integer ſtatus. Si quis verò cum ſacrificio fuerit deprehenſus, in eum legibus vindicetur, depoſitis ſub officio idolis, diſceptatione habita, quibus etiam nunc patuerit cultum vanæ ſuperſtitionis impendi. Dat. IIII. Kalend. Septembris, Patauio, Theodoro V.C. Conſ.]

Quod autem ſpectat ad ludos, ad eumdem Proconſulem Africæ idem Honorius Imperator iſta reſcripſit[b]:

[b] l. 17. cod. tit. & C. Iuſtin. eod. tit. lib. 4.

LVDI PERMISSI AGI IN CIVITATIBVS.

* licentiam

Vt profanos ritus iam ſalubri lege ſubmouimus; ita feſtos conuentus ciuium, & communem omnium lætitiam *non patimur ſubmoueri. Vnde abſque vllo ſacrificio, atque vlla ſuperſtitione damnabili, exhibere populo voluptates, ſecundum veterem conſuetudinem, inire etiam feſta conuiuia, ſi quando exigunt publica vota, decernimus. Dat. XIII. B Kal. Septemb. Patauio, Theodoro V.C. Conſ.]

In Oriente etiam Arcadius Imperator ad Eutychianum P.P. reſcripſit, vt illa templa idolorum diruerentur, quæ eſſent in agris. Sunt autem hæc verba reſcripti[c]:

[c] l. 16. de Pagan. C. Theod.

QVID ARCADIVS ADVERSVS DEORVM TEMPLA.

Si qua in agris templa ſunt, ſine turba ac tumultu diruantur. His enim deiectis atque ſublatis, omnis ſuperſtitionis materia conſumetur. Dat. III. Idus Iulij, Damaſco, Theodoro V. C. Conſ.] Verùm quæ reliqua erant templa in ciuitatibus, vt Gazæ Marnæum, ad biennium integra perſeuerarunt.

Sed quod ad templa in vrbibus poſita pertinet; etſi ab eorum demolitione vetiti ſunt Chriſtiani, iiſdem tamen potiri conceſſum eſt. Magna quidem gloria Chriſtianæ religionis effulſit, cùm arbitrio ipſius Antiſtitum clauſis diu deorum templis, nunc reſeratis, vexilloq; illuc Crucis illato, comitantibus clero atque fideli populo, idola frangerentur, & ſimul C cuncta, quæ ſuperſtitionis ſigna referrent, penitus tollerentur. Quid autem acciderit tunc Carthagine de templo Cæleſtis omnium famoſiſſimo, S. Proſper narrat his verbis[d]:

[d] Proſp. de prædict. lib. 3. c. 38.

QVID CARTHAGINE IN TEMPLO CAELESTIS IDOLI.

Apud Africam Carthagini Cæleſtis ineſſe ferebant templum, nimis amplum, omnium deorum ſuorum ædibus vallatum, cuius platea lithoſtrata pauimento ac pretioſis columnis & mœnibus decorata, prope in duobus ferè millibus paſſuum protendebatur. Cùm diutiùs clauſum, incuria, ſpinoſa virgulta circumſeptum obruerint, velletq́ue populus Chriſtianus vſui veræ religionis vindicare: dracones, aſpideſq́ue illic eſſe ob cuſtodiam templi, Gentilis populus clamitabat. Quo magis Chriſtiani feruore ſuccenſi, ea facilitate omnia amouerunt illæſi, quo templum ſuo vero cæleſti Regi & Domino conſecrarent. Nam cùm ſancta Paſchæ ſolemnis ageretur feſtiuitas, collecta illic & vndique omni curioſitate etiam adueniens multitudo, ſacerdotum multorum pater & dignæ memoriæ nominan- D dus Antiſtes Aurelius, cæleſtis iam patriæ ciuis, cathedram illic loco Cæleſtis & habuit & ſedit. Ipſe tunc aderam cum ſociis & amicis, atque (vt ſe adoleſcentium ætas impatiens circumquaque vertebat) dum curioſi ſingula quæque pro magnitudine inſpicimus, mirum quoddam & incredibile noſtro ſe ingeſſit aſpectui, titulis æneis grandioribusq́ue litteris in frontiſpicio templi conſcriptus, AVRELIVS PONTIFEX DEDICAVIT. hunc legentes populi, mirabantur præſago tunc ſpiritu acta, quæ præſcius Dei ordo certo iſto fine concluſerat.

VATICINIA GENTILIVM CONTRA IPSOS CONVERSA.

Cumq́ue à quodam Pagano falſum vaticinium, velut eiuſdem Cæleſtis, proferretur, quo rurſum & via & templa priſco ſacrorum ritui redderentur: ille, ille (inquam) verus Deus, cuius prophetica vaticinia neſciunt omnino mentiri, nec fallere, ſub Conſtantio & Auguſta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Chriſtianus impe- E rat, Vrſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum vſque perducta, agrum reliquit, in ſepulturam ſcilicet mortuorum: ipſamq́ue viam ſine memoria ſui nunc Vuandalica manus euertit.] hæc ipſe: ex his quoque & vides, quibus ex cauſis creuerit Fidelium æmulatio in templis deorum demoliendis; quæ clauſa penitus, eſſe deſpectui, illi patiebantur inuiti. Cùm enim Gentilium pertinacia impatiens dedecoris & contumeliæ, deorum templa penitus inacceſſa manere, falſis oraculis in vulgus ſparſis, fore iactabat, vt abolita Chriſtiana religione, idololatria iam compreſſa maiori reſurgeret gloria, templaq́ue rurſus aperienda, & numeroſiori multitudine frequentanda: quo hæc inanis prædictio caſſa penitus redderetur, ante eorum oculos ipſorum templa Fideles è fundamentis ſolo proſternere conabantur: vt ſic tandem Gentilitas deſperata fatiſcens, victa daret victoribus manus, nomenq́ue Chriſtianæ militiæ. Quod quidem

A dem ex ſententia eueniſſe, ea quæ nuper ſunt ex ſancto Auguſtino[a] recitata, teſtantur.

[a] Aug. in Luc. ſerm. 29.

Hic tandem finis fuit famoſiſſimi idoli Cæleſtis Carthaginenſis, eiusq́ue templi omnium in Africa celeberrimi. Adhuc verò vt Chriſti gloria ex eius demolitionis idoli victoria parta magis magisq́ue omnibus innoteſcat, hic paululum immorandum, deq́ue eodem idolo & eius origine & nomine eſt pluribus diſſerendum: omnia enim hæc conducunt ad Chriſti de peruerſiſſimo dæmone expugnato triumphum. Primum enim ſciẽdum eſt, eiuſmodi Cæleſtis Carthaginenſis idolum etiam Romanis maximè venerandum fuiſſe: quod ex eo quiſque poterit intelligere, dum ex Senatuſconſulto atque Principum placitis iſtud ipſum paucis conceſſum aſſecutum fuerit priuilegium, vt poſſet heres inſtitui. Nam Vlpianus[b] I.C. hæc de his habet:

ROMANIS ETIAM VENERANDVM CAELESTIS IDOLVM.

[b] Vlpian. tit. de his qui hered. inſtit. poſſunt. poſt Cod. Theod.

* Ilienſem

* Cæleſtum

Deos heredes inſtituere non poſſumus, præter eos quos Senatuſconſulto, conſtitutioni- B bus Principum inſtituere conceſſum eſt, ſicut Iouem Tarpeium, Apollinem Didymæum, ſicuti Martem in Gallia, Mineruam Melienſem *, Herculem Gaditanum, Dianam Epheſiam, Matrem Deorum Cybelem, quæ Smyrnæ colitur, & Cæleſtem * Salinenſem Carthaginis] hæc Vlpianus.

DE CAELESTIS DEI CARTHAGENENSIVM ORIGINE.

[c] Lact. de falſ. relig. c. 21.

[d] Sil. Italic. & alij.

[e] Tertul. Apolog. cap. 24.

[f] Tertul. in Scorpiac. c. 7.

[g] Saluian. de proudent. Dei lib. 8.

Sed quodnam numen Cæleſtis nomine declaratur? Prima quidem fronte dixeris, eſſe Saturnum: nam cùm Lactantij[c], tum aliorum plurium teſtificatione expreſſum habetur, peculiarem Deum Afris fuiſſe Saturnum, cui humanas hoſtias immolarent[d]. Cùm igitur conſtet Cæleſtem fuiſſe ſummo apud eos honore habitum; eumdem fuiſſe Saturnum cum Cæleſte, certum videri poteſt. His accedit Tertulliani Carthaginenſis hominis ſumma auctoritas, dum primùm hæc ait in Apologetico[e]: Vnicuique prouinciæ & ciuitati ſuus Deus eſt, vt Africæ Cæleſtis.] Idemq́ue poſtea in Scorpiaco[f] iſta ſubdit: Afrorum Deum Sa- C turnum placari victimis hominum.] Quibus accedit, quòd à Græcis Saturnus ὀρανός (quod & Phornutus ait) Cælus eſt appellatus, ſeu Cæleſtis. His adiungitur, quòd Saluianus[g] Cæleſtem, non Deam, ſed Deum appellat.

[h] Tertul. Apolog. cap. 23.

[i] Aug. de Ciuit. Dei lib. 2. c. 4.

Verùm Cæleſtem, non Dei, ſed Deæ fuiſſe nomen, ex eodem Tertulliano[h] in primis accipimus, vbi ait: Iſta ipſa virgo Cæleſtis pluuiarum pollicitatrix, &c.] iſta ipſa, nempe, quæ Carthagine colitur. Sed S. Auguſtinus[i], eius gentilis, vtpote Afer, virginem Cæleſtem nominat. Deam quidem, & non Deum fuiſſe apud Ethnicos exiſtimatum, declarat etiã præſens inſcriptio inciſa baſi, ſuper quam Cæleſtis ſimulacrum collocatum erat[k].

CAELESTIS DEA CARTHAGINENSIVM PECVLIARIS.

[k] Romæ apud Alexandr. Borgianum.

INVICTAE
CAELESTI
AVR. ONESI
MVS. DD

D

Et Apuleius, idemq́ue ipſe Africanus, eamdem virginem appellat, Iunonemq́ue fuiſſe ait[l], cùm ita eam compellat: Magna Iouis germana & coniuga, ſiue tu Sami querulo partu, vagituq́ue & alimonia tua gloriaris; ſiue celſæ Carthaginis, quæ te virginem vectura leonis cælo commeantem percolit, beatas ſedes frequentas, &c.] Cuius quidem imaginem in antiquis nummis expreſſam hic reddendam putauimus. Conſiſte hic parum, quæſo, lector: haud enim otioſè tibi hoc exhibitum fuiſſe ſpectaculum ſenties. Vides hic duorum formas numiſmatum editas, alterius Seueri Imperatoris, alteriùs verò eius filij Antonini; atque in ambobus, à tergo ipſorum, Carthaginenſium Deæ Cæleſtis ineſſe ſigna. Meminiſſe autem debes, dictum eſſe ſecundo Annalium tomo, effigiata eiuſmodi fuiſſe numiſmata cum nſcriptione, INDVLGENTIA AVGG. quòd Seuerus Imp. vnà cum filio plurima Car- E thaginenſibus contulerit beneficia.

[l] Apul. de aſin. lib. 6.

m

[m] Extat apud Lælium Paſqualinum. num. argent.

a Extat apud Angel. Breuent. num. areus.

a A

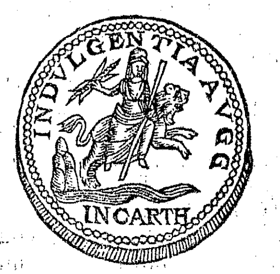

B

IMAGINIBVS VARIIS REDDITA CAELESTIS DEA.

b Lucian. de Dea Syria.

Cùm autem vtraque numiſmata hæc Carthaginenſium Deæ typum exprimant & imaginem, altera tamen ipſarum in eo tantùm differt ab altera parua differentia, cùm in poſteriori Cæleſtis Deæ dextera armata ſit fulgure, in priori verò tympanum dextera Cæleſtis teneat; cuius effigiem b à Luciano habes magna ex parte deſcriptam. Dum enim agit de Dea Syria, hæc inter alia: Leones ipſam ferunt,& tympanum habet, & coronam in capite turritam geſtat.] vt Cybelem haud dubium intelligas ſignificari,quæ ad luctus ex Attidis morte ſuſcepti conſolationem, tympanum ſumpſiſſe fertur. Porrò eiuſdem Deæ ſigna diuerſis geſtaminibus fingi,illud declarat, quod idem Lucianus inferiùs habet de eiuſdem imagine in templo Hierapolitano ad totius Syriæ cultum poſita, dum ait eiuſdem ſimulacrum altera quidem manu colum,altera verò ſceptrum geſtaſſe; quod & in nummis exprimitur: licet interdum alios pro colo reddidiſſe inuenerimus fulgur. C

c Apul. li. 11. in princ.

CAELESTIS DIVERSIS NOMINIBVS APPELLATA.

Ceterùm eiuſdem Apulei conſtat auctoritate,idem ſimulacrum nó vnius tantùm,ſed diuerſorum numinum nomina continuiſſe.ſunt hæc eius verba c: In vniuerſum quidem (quod verè dixeris) Iuno eſt.Ceterùm habet quippiam & Mineruæ,& Veneris,& Lunæ,& Rheæ, & Nemeſis,& Parcarum: & altera quidem manu ſceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæſtum habet, quo ſolam Venerem cognomento Cæleſtem exornant.] hæc ipſe. Similiter autem ex Cæleſti Carthaginenſi exprimi plura numina, ſiue vnum diuerſis nominibus nuncupatum,non tantùm quæ nuper ex Apuleio ſunt recitata declarant, ſed & quæ idem enucleatiùs habet inferiùs hiſce verbis, cùm precatur: Regina Cæli,ſiue tu Ceres alma frugum parens origenalis,quæ repertu lætata filiæ, vetuſtæ glandis ferino remoto pabulo, miti commonſtrato cibo, nunc Eleuſinam glebam percolis: Seu tu Cæleſtis Venus,quæ primis rerum exordiis ſexuum diuerſitatem, generato amore, ſociaſti,& æterna ſobole humano genere propagato,nunc circumfluo Paphi ſacrario coleris: Seu Phœbi ſoror, quæ partu ferarum medelis lenientibus recreato, populos tantos educaſti, præclariſque nunc veneraris delubris Epheſi : Seu nocturnis vlulatibus horrenda Proſerpina, triformi facie laruales impetus comprimens.] ac paulo pòſt, ſic reſpondens ipſa ad Lucium : En adſum tuis commota, Luci,precibus rerum Natura parens,elementorum omnium domina,ſæculorum progenies initialis, ſumma numinum, Regina manium, prima cælitum, deorum dearumque facies vniformis,quæ cæli luminoſa culmina,maris ſalubria flamina, inferorum deplorata ſilentia nutibus meis diſpenſo. Cuius numen vnicum multiforme ſpecie, ritu vario, nomine multiiugo * totus veneratur Orbis. Inde primigenij Phryges Peſſinunticam nominant Deum matrem : hinc autochthones Attici Cecropeiam Mineruam: illinc fluctuantes Cyprij Paphiam Venerem; Cretes ſagittiferi Dictynam Dianam; Siculi trilingues Stygiam Proſerpinam; Eleuſini vetuſtam deam Cererem: Iunonem alij, alij Bellonam,alij Hecaten, Rhamnuſiam alij: & qui naſcentis diei Solis inchoantibus illuſtrantur radiis Æthiopes, Ariique priſcaque doctrina pollentes Ægpytij cærimoniis me propriis percolentes, appellant vero nomine Reginam Iſidem, &c.]

D — E

* multiuoco

d Ambroſ. ad uerſ. Symmach.

CAELESTIS EADEM DIANA AB ALIIS DICTA.

e S. Hieron. in præf. in epiſt. Pauli ad Epheſ. lib. 1.

Attigit hæc etiam ex parte noſter S. Ambroſius,dum de ea hæc ait expreſsè d: Quam Cæleſtem Afri,Mitram Perſæ, plerique Venerem colunt pro diuerſitate nominis,non pro numinis varietate.] At quod idem Apuleius citatis in locis, eamdem Cæleſtem, Dianam nominatam fuiſſe tradit: hic cum S. Hieronymo e dicimus, non intelligi Dianam illam venatricem, quæ arcum tenet, & ſuccincta eſt : ſed illam (vt ait) Multimammiam, quam Græci πολυμαστον vocant; vt ſcilicet ex ipſa quoque effigie mentirentur, omnium eam beſtiarum & viuentium eſſe nutricem.] quale fuiſſe ſimulacrum Dianæ Epheſiæ, antiqua

A tiqua monumenta docent. Certè quidem & Dianam Cæleſtis nomine nuncupatam, antiqua inſcripta lapidibus monumenta produnt,vt quæ ſubiicimus a:

a Romæ apud S. Mariã Maior. deſcripſit Smet pag. 22. num. 11.

DIANAE. CAELESTI
SACRVM
Q. CORNELIVS
THEOPHILVS
CVM. QVINTIA. M. F
LVPERCA

b Herod. lib. 5.

SIDONIORVM THEOLOGIA AD CARTHAGINENSES ALLATA.

Sed vnde id Carthaginenſibus numen? Audi Herodianum b, dum deſcribit Heliogabali portentoſa deliria, cùm quæreret deo ſuo Heliogabalo vxorem ſociare: ſpretoque Palladis ſimulacro, quod cerneret galeatum : negans (inquit) belligeram vxorem atque armatam cordi eſſe deo ſuo, ſimulacrum Vraniæ (*Cæleſtis ſcilicet Deæ*) iuſſit afferri: quod ſcilicet Carthaginenſibus, omnique Africæ venerabile, poſitum fuiſſe à Phœniſſa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem diſſecto corio ædificauit. Hanc Afri Vraniam, Cæleſtem videlicet, vocant; Phœnices Aſtroarchen, Lunam eſſe affirmantes: Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Solis & Lunæ.] Hæc Herodianus. Verumtamen quod eſt apud Herodianum, Aſtroarchen, aſtrorum Principem, Reginam cæli Iudæi, Phœnices verò nominabant Aſtarthen, notiſſimum apud eos idolum, cuius genealogiam ab Euſebio c ex antiquiſſimis Phœnicum monumentis deſcriptam inuenies.

B

c Euſebius de præpar. Euãg. lib. 1. c. 7.

IVDAEI APOSTATAE CVLTORES CAELESTIS DEAE.

d 3. Reg. 11.

e Hierem. 7. & 44.

f Philaſtr. cap. 16.

Sic & Lucianus de Dea Syria agens, Sidoniorum idolum maximo apud eos honore habitum, Aſtarthen pariter nominat; quam deam Lunam eſſe, ſic dictam, ipſe ſe exiſtimare teſtatur. Eſtque eius mentio in diuinis Scripturis d : nam de Salomone traditur, quod inter alias idolorum abominationes colebat Aſtarthen deam Sidoniorum. quam cùm Apuleius (vt vidimus) nominet Reginam cæli, intelligere potes eam ipſam fuiſſe, quam temporibus Hieremiæ apoſtatantes Hebræos coluiſſe, conqueritur ipſe Hieremias, cùm ait e: Filij colligunt ligna, & patres incendunt ignem, & mulieres conſpergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ cæli.] & alibi ex eorum verbis : Ex eo autem tempore, quo ceſſauimus ſacrificare Reginæ cæli, & libare libamina, omnibus indigemus, & gladio & furore conſumpti ſumus.] quam Reginam cæli S. Hieronymus Lunam interpretatur: Paraphraſis verò Chaldaica habet, pro Regina cæli, Sidera cæli. Sentit & Philaſtrius f, idem eſſe idolum, quod Sidonij & illis propinqui ſeducti Iudæi coluerunt Reginam cæli, quam Carthaginenſes appellarunt Cæleſtem Virginem. nam ait : Alia eſt hæreſis in Iudæis,qui Reginam, quam & Fortunam cæli nuncupant,& Cæleſtem vocant in Africa, colunt,eique ſacrificia offerre non dubitant.]

C — D

g Theodor. in Ezech. ſect. 9.

h Euſeb. de præpar. Euãg lib. 1. c. 7.

Ceterùm illud contigit,quod etſi vnum idemque commune iiſdem erat idolum: tamen cùm pro diuerſitate regionum (quod Theodoretus ait g) mutari conſueuerint deorum imagines: inde accidit, vt aliis ſignis eadem dea expreſſa eſſet apud Sidonios, aliis apud Carthaginenſes. Apud Sidonios enim eadem obequitans taurum (vt Lucianus ait) exprimebatur in nummis : nam & caput tauri Aſtarthen inſigne fuiſſe, Euſebius docet h: cumque & Cæli filiam extitiſſe dicit, inde quoque accidit dictam eſſe Cæleſtem, quo nomine eamdem colerent Africani, non tamen tauro, ſed leonis dorſo virginem inſidentem, vt in nummis eam vides expreſſam.

MAGNVS CHRISTI TRIVMPHVS IN DEMOLITIONE CAELESTIS.

i Matth. 11. Luc. 10.

At quorſum, dices, tota hæc de Cæleſti Carthaginenſi prolixa tractatio ? ea nimirum ex E cauſa, quod ſingula hæc ſint præclariſſima trophæa victoriæ Crucis Chriſti. Non enim (vt videbatur) in demolitione Cæleſtis Carthaginenſis vnum tantùm fuit proſtratum idolum, ſed omnia illa Gentiliciæ ſuperſtitionis ſunt numina debellata, quæ ex Luciano & Apuleio ſuperiùs ſunt recenſita. Et quod maioris fuit gloriæ Chriſti, de illo tunc potentiſſimo triumphatum eſt dæmone, qui Salomonem ſapientiſſimum Regum omnium viciſſet, Hebræumque Dei populum ſub iugo duxiſſet impietatis, ipſa Aſtarthe, nuncupata Regina cæli, dea Sidoniorum, à Carthaginenſibus dicta Virgo Cæleſtis. Quod tunc exhibitum putas ſpectaculum cælitibus dignum, cùm quæ vecta leone Cæleſtis, cæleſtia ſcandens, vni ex illis ſternitur pedibus, qui inſtar ouis i à Chriſto miſſus eſt inter lupos? Quęnam vmquam de victoria hoſtium tam glorioſa eſt erecta columna, vel ingens eleuatus eſt obeliſcus, aut victoriis exculptus militum fornix fuit triumphalis extructus, ſicut cùm ſedes Chriſtianæ legis Antiſtitis (vt ait Proſper) in loco Cæleſtis eſt collocata, in qua & ipſe Chriſti ſacerdos

A dos ſtante populo ſedit? Aurelius (inquit ille) cæleſtis patriæ ciuis cathedram illic loco Cæleſtis habuit & ſedit.] Etenim cathedræ Epiſcopali leo ille Cæleſtis ſuccubuit; quòd in Eccleſia moris eſſet, thronos Pontificis ſculptorum leonum tergis imponi, myſticum illud referans, ſuperbiam ſæculi aduerſariam Chriſti, dæmonisq́; potẽtiam Crucis virtute ſubactas. Equidem innumera de his cernuntur exempla, vt de ea quæ proximè ob oculos fuit, ſede Pontificia in apſide veteris baſilicæ Vaticanæ. Magna planè Chriſti victoria factum eſt, vt vbi Cæleſtis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula, illic audiretur ab Epiſcopo prædicari Euangelium veritatis. Sed de his hactenus.

[a] *Proſp. de prædict. lib. 3. c. 38.*

SIMVLACRA ABSCONSA PROPALATA.

Nunc autem reliqua proſequamur, quæ his item temporibus in Africa contigiſſe, idem Proſper narrat his verbis[a]: Noui quoque ipſe, in quadam parte Mauritaniæ prouinciæ de ſpelæis & cauernis ita antiqua producta ſimulacra, quæ fuerant abſconſa, vt omnis illa cum clericis in ſacrilegio periurij ciuitas teneretur. Quid verò per ceteras prouincias in B re hac actum ſit, & omnibus notum eſt, & exitus ipſi demonſtrant. Doluit hæc futura Hermes Trimegiſtus; & mærens inter cetera ſcripſit, dicens: Tunc terra iſta ſanctiſſima ſedes delubrorum atque templorum, mortuorum erit cadauerumq́ue pleniſſima futura.] hactenus Proſper.

CHRISTIANA MODESTIA COMMENDATA.

[b] *Deut. 7. 12.*

[c] *Auguſt. in Matth. ſer 6*

[d] *Aug. epiſt. 154.*

Rurſùm verò quod ad res Africanas pertinet; S. Auguſtinus cùm de his agit, antequam ſcilicet Imperatoris reſcriptis licentia data eſſet Chriſtianis aduerſus idola aliasq́ue omnes ad ea ſpectantes ſuperſtitiones agẽdi, commendat Chriſtianorum modeſtiam, dum nonniſi magna charitate cum ipſis agere conſueuerint. Ipſe enim concionatus ad populum, vbi explicat illa Deuteronomij verba[b]: Cùm data vobis fuerit terra in poteſtatem, aras eorum deſtruetis, lucos eorum comminuetis, & omnes titulos eorum confringetis: Cùm C acceperitis poteſtatem, hæc facite.] Vbi nobis, inquit[c], non eſt data poteſtas; non facimus; vbi data eſt, non prætermittimus. Multi Pagani habent iſtas abominationes in fundis ſuis: numquid accedimus, & confringimus? Priùs enim agimus, vt idola in eorum cordibus confringamus. Quando Chriſtiani & ipſi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam bonum opus, aut præueniunt nos. Modò orandum eſt pro illis, non iraſcendum illis.] At hæc Auguſtinus ante reſcripta illa aduerſus idola edita: quid autem poſt ipſa promulgata à ſuis voluit ipſe præſtari Chriſtianis, hæc ab eodem commonente accipe[d] Auguſtino: Cùm, inquit, templa, idola, luci, & ſi quid huiuſmodi, data poteſtate, euertuntur: quamuis manifeſtum eſt, cùm id agimus, non ea nos honorare, ſed potiùs deteſtari: ideo tamen in vſus noſtros priuatos dumtaxat & proprios non debemus inde aliquid vſurpare, vt appareat nos pietate iſta deſtruere, non auaritia. Cùm verò in vſus communes non D proprios ac priuatos, vel in honorem Dei veri conuertuntur; hoc de illis fit, quod de illis hominibus, cùm ex ſacrilegis & impiis in veram religionem mutantur.] hæc ipſe. ex quibus intelligis quam à ſuis exegerit Auguſtinus in Gentilium ſuperſtitione abolenda hoc tempore moderationem. haud tamen ab omnibus id præſtitum eſt, vt ipſa materia, ex qua idola confecta eſſent, Gentilibus ipſis fuerit reſtituta: quis enim illam à militum manibus rapaciſſimis extorſiſſet?

SVFFECTANI TRVCIDANT CHRISTIANOS.

[e] *Aug. epiſt. 167.*

AVGVSTINI EPIST. AD SVFFECTANOS.

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in Colonia Suffectana, vt Gentiles ſimulacri ſui Herculis iacturam paſſi, aduerſus Chriſtianos arma corripientes, ex eis trucidauerint ſexaginta. ad quos tunc S. Auguſtinus exprobrans iſta breuiter ſcripſit[e]:

Immanitatis veſtræ famoſiſſimum ſcelus & inopinata crudelitas terram concutit, & percutit cælum, vt in plateis ac delubris veſtris eluceat ſanguis, & reſonet homicidium. E Apud vos Romanæ ſepultæ ſunt leges, iudiciorum rectorum calcatus eſt tenor, Imperatorum certè nulla veneratio nec timor. Apud vos ſexaginta numero fratrum innocens effuſus eſt ſanguis: & ſi quis plures occidit, functus eſt laudibus, & in veſtram curiam tenuit principatum. Age nunc principalem veniamus ad cauſam. Si Herculem veſtrum dixeritis: porrò reddemus. Adſunt metalla, ſaxa nec deſunt: accedunt marmorum genera, ſuppeditat artificum copia. Ceterùm Deus veſter cum diligentia ſculpitur, tornatur & ornatur: addimus & rubricam, quæ pingit ruborem, quo poſſint vota veſtra ſacra ſonare. Nam ſi veſtrum Herculem dixeritis, collatis ſingulis nummis, ab artifice veſtro vobis emimus Deum. Reddite igitur animas, quas manus veſtra contorſit; & ſicuti à nobis veſter Hercules redhibetur, ſic etiam à vobis tantorum animæ reddantur.] hactenus ad eos Auguſtinus, ironia iſta exprobrans immane facinus, deorumq́ue Gentilium inanem cultum ob oculos repræſentans; oſtendens facilius eſſe, mille denuo Hercules & omnes deos Gentilium

A lium efformare, quàm vnum necatum hominẽ vitalibus reſtituere; declarans pariter quanto inferioris conditionis exiſteret Hercules, quem fractum reficere artifex poſſet, quàm homo, qui ſemel extinctus, ab Hercule excitari non valeat.

[a] *Aug. ep. 202.*

CALAMENSES QVID IN CHRISTIANOS.

At quid hoc item tempore Gentiles Coloniæ Calamenſis in opprobrium promulgatarum in deos Gentilium legum egerint, ab ipſo etiam accipe Auguſtino hæc de his ad Nectarium conſcribente[a]: Contra rectiſſimas leges, Kalendis Iuniis, feſto Paganorum, ſacrilega ſolemnitas agitata eſt, nemine prohibente tam inſolentia vſu, vt quod nec Iuliani temporibus factum eſt, petulantiſſima turba ſaltantium in eodem prorſus vico ante fores tranſiret Eccleſiæ. Quam rem illicitiſſimam atque indigniſſimam clericis prohibere tentantibus, eccleſia lapidata eſt. Deinde poſt dies fermè octo, cùm leges notiſſimas Epiſcopus Ordini replicaſſet, & dum ea quæ iuſſa ſunt, velut implere diſponunt, iterum eccleſia lapidata B eſt. Poſtridie noſtris ad imponendum perditis metum, quod videbatur, apud Acta dicere volentibus, publica iura negata ſunt. Eodemq́ue ipſo die, vt vel diuinitus terrerentur, grando lapidationibus reddita eſt: qua tranſacta, continuò tertiam lapidationem, & poſtremò ignem eccleſiaſticis tectis atque hominibus intulerunt; vnum ſeruorum Dei, qui oberrans occurrere potuit, occiderunt, ceteris partim vbi potuerunt latitantibus, partim quò potuerant fugientibus: cùm interea contruſus atque coarctatus quodam loco ſe occultaret Epiſcopus; vbi ſe ad mortem quærentium voces audiebat, ſibiq́ue increpantium, quòd eo non inuento, gratis tantum perpetraſſent ſcelus. Geſta ſunt hæc ab hora fermè decima vſque ad noctis partem non minimam. Nemo compeſcere, nemo ſubuenire tentauit illorum, quorum eſſe grauis poſſet auctoritas, præter vnum peregrinum, per quem & plurimi ſerui Dei de manibus interficere conantium liberati ſunt, & multa extorta præ- C dantibus: per quem clarum factum eſt, quàm facilè illa vel omnino non fierent, vel cœpta deſiſterent, ſi ciues, maximeq́ue primates ea fieri perficiq́ue vetuiſſent.] hæc Auguſtinus de his quæ diebus iſtis Calamæ facta ſunt, cuius Eccleſia ſub diœceſi Hipponenſi conſtituta erat, adeò vt eius viſitatio ipſi incumberet Auguſtino, vt Poſſidius eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus docet[b].

[b] *Poſſid. in Vita S. Aug. c. 12.*

QVID AVGVSTINVS CALAMAE CVM GENTILIBVS.

Veniens igitur, his auditis, Calamam Auguſtinus, vt mærentem ſubleuaret Eccleſiam, quid tunc egerit, idem ipſe eadem epiſtola ita narrat: Modò cùm apud Calamam eſſemus, vt noſtri in tam graui dolore vel conſolarentur afflicti, vel ſedarentur accenſi: quantum potuimus, quod in tempore oportuiſſe exiſtimamus, cum Chriſtianis egimus: deinde etiam ipſos Paganos mali tanti caput & cauſam, petentes vt ab eis videremur, admiſimus; vt hac occaſione admoneremus eos, quid facere deberent, ſi ſaperent; non tantùm pro re- D mouenda præſenti ſolicitudine, verùm etiam pro inquirenda ſalute perpetua, multa à nobis audierunt, multum etiam ipſi rogauerunt. Sed abſit vt tales ſerui ſimus, quos ab eis rogari delectet, à quibus noſter Dominus non rogatur.] Diſceſſit tandem ab eis Auguſtinus haud placatus, quòd oblatam veniæ ſpem etiam lucro æternæ ſalutis minimè ſuſcepiſſent.

NECTARIVS INTERCEDIT APVD S. AVGVSTINVM PRO SVIS PAGANIS.

[c] *Apud Aug. epiſt. 201.*

Quamobrem qui inter Ethnicos ibi conſiſtentes grandior natu ac ſapientior videbatur, Nectarius ſuis Gentilibus conſulturus Idolatris, ad eumdem Auguſtinum reuerſum Hipponem litteras dedit, quæ hactenus extant[c], in quibus inter alia munus ab eo Chriſtiani Epiſcopi exigens, iſta ſubdit: Sed Epiſcopum fas non eſt, niſi ſalutem hominibus impertire, & pro ſtatu meliore cauſis adeſſe, & apud omnipotentem Deum veniam aliorum mereri delictis, &c.] Auguſtinus verò ad ipſum reſcribens, iſta pollicetur, nimirum acturum vt reſipiſcentibus parcatur, cum nocentibus verò mitiùs agatur; ita tamen, ne veniæ facilitate E rurſum alia his ſimilia impiorum præſumat audacia, attemperandam fore clementiam ſeueritate: Ad hoc (inquiens) nitendum, ſeruata manſuetudine & moderatione Chriſtiana, vt aut ceteros deterreamus eorum imitari peruerſitatem, aut ceteros optemus eorum imitari correctionem. Damna quæ illata ſunt, vel tolerantur à Chriſtianis, vel reſarciuntur per Chriſtianos: animarum verò lucra, quibus acquirendis cum periculo etiam ſanguinis inhiamus, & in illo loco quæſtuoſiùs prouenire, & aliis locis illo exemplo non impediri deſideramus.] hęc ipſe, planè docens qua ratione debeat Epiſcopus attemperare cum indulgentiæ remiſſione ſeueritatis rigorem.

LEGATIO POSSIDII AD IMPERATOREM ADVERSVS GENTILES.

Quænam autem iſta fuerint conſecuta, nihil præterea inuenimus, niſi quòd Poſſidius Calamæ Epiſcopus, expoſtulaturus aduerſus Gentiles incendiarios & homicidas, nauigauit ad Honorium Imperatorem: cuius cùm ſeuerum ad Proconſulem reſcriptum timeretur elicitum, rurſus idem qui ſuprà Nectarius Calamenſis, homo Gentilis, ad eumdem S. Au-

[a] Apud Aug. epiſt. 253. [b] Aug. ep 254

guſtinum pro ſalute ſuorum litteras dedit: extant[a] ipſæ, & quas ad ipſum reddidit idem Auguſtinus[b], vbi & de Poſſidio apud Imperatorem cauſam proſequente meminit. A

Cùm igitur tam in Oriente, quàm etiam in Occidente (vt vidimus) aduerſus idola hoc anno fuiſſent promulgata reſcripta: ſicubi vehemens reliquorum facta eſt proſtratio idolorum, Romæ certè ardentioribus ſtudiis eorumdem conclamata eſt demolitio, cùm (ſententia S. Hieronymi [c] aliàs repetita) nullibi vehementiùs quàm Romæ, frequentioriq. populo, vacua idolorum templa quaterentur. Sed ex quo ea quæ in aperto erant, iam fuerant diſiecta atque contrita, ſecretos aditus, ipſa penetralia, ſpecusque ſubterraneos Fideles ſunt curioſiùs perſcrutati; adeò vt inueniri latibula minimè vſquam potuerint, quæ ſolerti, pietate duce, ſagacitati fuerint inacceſſa. Tunc planè accidit, quod S. Proſper[d] vnà cum aliis ſuorum temporum rebus memoriæ prodidit de efficti draconis in ſpecu latentis per monachum Chriſtianum impoſtura detecta: cuius rei geſtæ hiſtoriam tertio tomo, alia expoſcente occaſione, retulimus. B Teſtatur etiam idem Proſper, templa deorum omnia cum ſuis adiacentibus ſpatiis fuiſſe tunc Eccleſiis ab Honorio Imperatore collata.

[c] Hier præf. in epiſt. ad Galatas.
ROMAE RELIQVIAE IDOLOLATRIAE SVBLATAE.
[d] Proſper de prædict. lib. 3. c. 38.

CARMINA SIBYLLINA COMBVSTA.
[e] Rutilius Itiner. lib. 2.

Reſerata tunc pariter ſunt Apollinis Palatini abſconſa, repertaque carmina Sibyllina, quæ à Stilichone in opus incumbente ſuccenſa fuere: in quem Rutilius Numatianus hæc proclamauit[e]:

Nec tantùm Geticis graſſatus proditor armis,
Ante Sibyllinæ fata cremauit opis.
Odimus Althæam conſumpti funere torris,
Niſæum crinem flere putantur aues.
At Stilicho æterni fatalia pignora regni,
Et plenas voluit præcipitare colos.] C

ita ipſe, quòd in Sibyllinis libris crederentur fatalia Vrbis ineſſe præſcripta. Quænam autem aduerſus ea quæ reliqua eſſent ſigna idololatriæ, vbique locorum ſub Romano Imperio à Chriſtianis hoc anno geſta fuerint, ſcriptorum inopia ſilent.

HONORIVS COLLECTAS IVDAEORVM VETAT.
[f] l. 14. de Iudæis C. Theo.

Qui igitur hoc anno ex recitatis edictis Gentiliciam ſuperſtitionem exagitauit Honorius Imperator, Iudæos quoque ſibi nimiùm arrogantes nouo edicto compreſſit, dum collectas ab eis ex more faciendas inhibuit, ita reſcribens [f] ad Meſſalam Præfectum Prætorio:

Superſtitionis indignæ eſt, vt Archiſynagogi, ſiue presbyteri Iudæorum, vel quos ipſi Apoſtolos vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum à Patriarcha certo tempore diriguntur, à ſingulis ſynagogis exactam ſummam atque ſuſceptam ad eumdem reportent. Qua de re, omne quicquid conſiderata temporis ratione confidimus eſſe collectam, fideliter ad noſtrum dirigatur Ærarium. De cetero autem nihil prædicto decernimus eſſe mittendum. D Nouerint igitur populi Iudæorum, remouiſſe nos prædationis huiuſmodi functionem. Quòd ſi qui ab illo depopulatore Iudæorum ad hoc officium exactionis fuerint directi: iudicibus offerantur; ita vt tamquam in legum noſtrarum violatores ſententia proferatur. Dat. III. Id. April. Mediol. Theodoro V.C. Conſ.]

DE IVDAEIS COLLECTORIBVS PECVNIARVM.

Vetus hæc querela in Iudæos etiam ante Chriſti aduentum. Quòd enim vbique terrarum diſperſi per omnes prouincias ipſi eſſent, exigendo à ſuis vectigales pecunias Iudæorum primates, videbantur quodammodo ab vniuerſo Imperio Romano tributum colligere: nam ſicut ipſi à ſuis, ita illi ab hominibus eius prouinciæ in qua agerent, mille inuentis modis, pecunias corradebant: fiebatque vt vniuerſi propemodum Imperio ſubditi in Iudæorum ærarium æs conferrent. Hæc enim in Iudæos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iuſſus eſt cauſam dicere, quòd vetuiſſet Iudæos collectam in Aſia pecuniam Hieroſolymam deferre. E Sed & ad hæc ſpectare videtur recẽs huius temporis querela Rutilij, cùm iſta luget his verſibus[g], aliàs antè alia occaſione citatis:

IVDAEI VBIQVE INFESTI.
[g] Rutil. Itin. lib 1.

Atque vtinam numquam Iudæa ſubacta fuiſſet
Pompeij bellis, Imperioq; Titi.
Latiùs exciſæ peſtis contagia ſerpunt,
Victoresq; ſuos natio victa premit.]

De eiuſmodi collectione pecuniarum per prouincias ab ipſorum Patriarcha fieri ſolita, & de quæſtoribus ab eodem legari conſuetis, quos illi Apoſtolos nuncupabant, ex Epiphanio tertio Annalium tomo diximus. Sed & S. Hieronymus de eiuſmodi præſcripta ab eis conſuetudine, in Vigilantium iſta ait[h]: Hac in Iudæa perſeuerante conſuetudine, non ſolùm apud nos, ſed & apud Hebræos, vt qui in lege Domini meditantur die ac nocte, & partem

[h] Hier. in Vigilant. in fin.

A partem non habent in terra, niſi ſolum Deum, ſynagogarum & totius Orbis foueantur miniſteriis.] hæc ipſe. Verùm quòd hoc anno Honorius Imperator Iudæis ademptum voluit, haud pòſt diu, nempe ſub eius ſexto conſulatu cum Ariſteneto, pro iiſdem datis [a] reſcriptis reſtituendum putauit, anno videlicet Domini quadringenteſimo quarto. Extat tamen de eadem re Theodoſij Iunioris reſcriptum, quo ſibi vendicat quæ ab Occidentalibus Patriarchis à Iudæis exigi conſueuerant[b]. At de Iudæis hactenus.

[a] l. 15. & 7. de Iudæis. C. Theod.
[b] l. vlt. de Iud. C. Theo. & l. 16. Cod. Iud. eod. titu.
[c] l. 35. de heret. C. Theo.

Qui verò Gentiles atque Iudæos cenſura legum coërcuit, hæreticis quoque bellum reſcriptis ſuis Honorius Imperator indixit. Nam aduerſus Manichæos Africanam Eccleſiam perturbantes, ad Dominatorem Vicarium iſta reſcripſit[c]:

HONORIVS QVID IN MANICHAEOS.
* deteſtati * defenſant, vel defendunt.
[d] Auguſt. de nat. bon. c. 47

Noxios Manichæos, execrabileſq. eorum conuentus, dudum iuſta animaduerſione damnatos, etiam ſpeciali præceptione cohiberi decernimus. Quapropter quæſiti adducantur in B publicum, ac deteſtiti* criminoſi congrua & ſeueriſſima emendatione reſecentur. In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus ſuis damnanda prouiſione detentant*. Dat. XVI. Kal. Iunij, Mediolani, Theodoro V.C. Conſule.] Sed vnde id acciderit, ex ſancto Auguſtino facilè intelligere potes, dum de Natura boni agens aduerſus Manichęos, de iiſdem nefaria operantibus hæc ait[d]: Hoc ſe facere, quidam confeſſi eſſe in publico iudicio perhibentur, non tantùm in Paphlagonia, ſed etiam in Gallia, ſicut à quodam Romæ Chriſtiano Catholico audiui.] hæc ipſe. Cùm ergo in Actis publicis eiuſmodi illorum ſordes fuerint propalatę; eorũdem teſtificatione redditas manifeſtas, Imperator legibus inſecutus eſt. ſed de iiſdem Manichæis in Africa proconſulari iudicio detectis & condẽnatis, agemus ſuo loco inferiùs. Quid verò hoc ipſo anno Honorius Imperator ad Sapidianum Vicarium Africæ pro Africana Eccleſia reſcripſerit[e], videamus:

[e] l. 34. de Epiſc. & cler. C. Theod.

C Si Eccleſiæ venerabilis priuilegia cuiuſquam fuerint vel temeritate violata, vel diſſimulatione neglecta; commiſſum quinque librarum auri (ſicut etiam priùs conſtitutum eſt) condemnatione plectatur. Si quid igitur contra Eccleſias vel clericos per obreptionem, vel ab hæreticis, vel ab huiuſcemodi hominibus fuerit contra leges impetratũ; huius ſanctionis auctoritate vacuamus. Dat. VII. Kal. Iul. Brixiæ, Theodoro V. C. Conſule.] Vt hæc autẽ ſancirentur ab Honorio Imperatore, præceſſit legatio Africanorum Epiſcoporũ, menſe Aprilis, ex Concilio Carthaginenſi hoc anno celebrato; de quo hæc tantùm reperiuntur poſteris commendata[f]: Poſt Conſulatum glorioſiſſimi Imperatoris Honorij Aug. IV. & Eutychiani V. C. quinto Kalendas Maias, Carthagine, in Secretario baſilicæ Reſtitutæ. In hoc Concilio legationem ſuſceperunt Epigonius & Vincentius Epiſcopi, vt pro confugientibus ad Eccleſiam quocumque reatu inuolutis legem de glorioſiſſimis Principibus mereantur, ne quis D eos audeat abſtrahere.] hæc ibi: meminiſſe namque debemus quæ anno ſuperiori dicta ſunt de Maſcezile Africano Duce fratre Gildonis, ipſum nimirum violaſſe immunitatem Eccleſiarum abſtrahendo aliquos violenter ex eis; quorum ſacrilegiorum cauſa diram Dei vindictam in ſe prouocans infelix expertus eſt.

[f] Tom. 1. Cõc.

IESV CHRISTI ANNVS 400. ANASTASII PAP. ANNVS 3. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 6.

DE CONSVLATV STILICHONIS.

QVadringenteſimus Chriſti annus ingreditur, adnotatus Faſtis Conſulatu Stilichonis & Aureliani. Mirabuntur fortaſſe aliqui, ſocerum Imperatoris Stilichonem, pluri- E mum (vt videbatur) atque optimè de Imperio Romano meritum, tamdiu vixiſſe ordinarij Conſulatus expertem. Sed quod ipſe renuerit, id accidiſſe, Claudianus exaggerat, cùm his primùm verſibus merita eius inculcat[g]:

[g] Claud. de laudib. Stilichon. l. 2.

Qui mihi Germanos ſolus, Francoſq; ſubegit,
Cur nondum legitur Faſtis? cur pagina tantùm
Neſcit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?] & paulò pòſt:
Sperabam nullas trabeis, Gildone perempto,
Naſci poſſe moras. etiam nunc ille repugnat?]

At ille pacandum antea in omnibus eſſe Occidentale Imperium, quàm ſupremæ dignitatis honorem attingeret, prætexebat morarum cauſſam. Bellis itaque conſopitis, compreſſiſq. barbaris, ſumma pace Imperio parta, hoc tandem anno creari ſe Conſulem paſſus eſt. Vnde idem Claudianus:

A

—— Nullus Boreæ metus: omnis & Auſtri
Ora ſilet: cecidit Maurus, Germania ceſſit:
Et Ianum pax alta ligat, te Conſule, &c.]

Feliciſſimus planè Stilicho in hanc diem, cùm ob fortitudinem animi in rebus bellicis, tùm ob eiuſdem moderationem in tanta rerum proſperitate ſeruatam: ſed infeliciſſimus omnium redditus, cùm quærit adhuc altiora faſtigia.

[a] *Apud Mombrit.*
[b] *Gennad. de Vir. ill. c. 37.*
ANAVNENSES MARTYRES HOC ANNO PASSI.

Eiuſdem Stilichonis Conſulatu conſignata inuenimus[a] Acta ſanctorũ martyrum Anaunenſium, Siſinnij, Martyrij, & Alexandri. extat de his epiſtola Vigilij Præſulis Tridentini ad S. Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum, cuius Gennadius meminit, vbi ait[b]: Vigilius Epiſcopus Tridentinus conſcripſit ad quemdam Simplicianum in laudem libellum & epiſtolam continentem geſta ſui temporis apud barbaros martyrum.] ita Gennadius. Sed cùm mentionem habens Simpliciani, non dicat eum Mediolanenſis Eccleſiæ fuiſſe Epiſcopum, B ſed quemdam, quaſi incertum eius nominis virum; reuocari poſſe videtur in dubium, num hic ille ſit Simplicianus Antiſtes ſucceſſor S. Ambroſij: cùm præſertim præcedenti capitulo idem[c] de eodem Mediolanenſi Epiſcopo auctor agat, recenſens edita ab eo ſcripta. Certè quidem id ipſi inexploratum fuiſſe videtur, aliis tamen omnibus compertiſſimum, cùm Vigilij epiſtola in codicibus omnibus inſcriptionem habeat, ad Simplicianum Epiſcopum: & licet cuius Eccleſiæ Antiſtes fuerit, minimè exprimat; tamen quòd eum Patrem appellet, cùm Epiſcopi collegas Fratres conſueuerint nominare; non alium quàm Simplicianum longo ſenio venerandum, eſſe potuiſſe, facilè ſuademur. Nam & S. Auguſtinus iam Epiſcopus ſcribens ad eumdem libros Quæſtionum, eum licet tunc tantùm Presbyterum, æquè Patrem appellat. Porrò non alium quidem hunc ab eo Simpliciano fuiſſe, inde quoque elicimus coniecturam, quòd conſtat auctoritate Paulini[d], horum martyrum reliquias C mox Mediolanum eſſe tranſlatas; de quibus paulo pòſt dicturi ſumus.

[c] *Gènad. ibid. c. 56.*
[d] *Paulin. in Vita S. Ambroſ. in fine.*
DE OBITV S. SIMPLICIANI, ET VENERIO SVCCESSORE.

Ceterùm tempus ſedis Simpliciani haud anni huius exceſſiſſe terminum, inde certum ducimus argumentum, dum conſtat legationem Afrorum Epiſcoporum anno ſequenti, nimirum poſt Stilichonis Conſulatum, in Italiam miſſam eſſe ad Venerium Simpliciani ſucceſſorem, vt ſuo loco dicemus. Immò quòd & Anaſtaſius Papa (vt dictum eſt) ad eumdem Venerium in cauſa Origenis Periarchon & Origeniſtarũ litteras dediſſe liquet, & vt coniici poteſt, hoc anno: inde adducimur, vt opinemur, hoc eodem anno potiùs quàm ſequenti, Simplicianum diem obiiſſe, & ſubrogatum eſſe Venerium.

CVR GENTILES INSVRREXERINT IN CHRISTIANOS.

Sed vnde (dicet aliquis) ſub Chriſtiano Imperatore, in ſumma agente pace Imperio Occidentali, compreſſis & oppreſſis vndique barbaris, potuit locus eſſe martyris? Memoria repete quę de Honorij Imperatoris edicto aduerſus idola, & quæ in Africa à Gentilibus Suffe- D ctanis & Calamenſibus in Chriſtianos diximus perpetrata: Cùm ſcilicet iuſſis Imperatoris edicto ſimulacris deorum, aliiſque ſuperſtitionis Gentiliciæ ſignis vbique proſterni; vbi contingeret copiam numeroſiorem eſſe Gentilium, Chriſtianorum verò numerum minorem, longeque abeſſent Præfectorum apparituræ; compluribus in locis idolorum cultores, quaſi pro pietate patriiſque diis certantes, vehementi furore animorum incenſos, in Chriſtianos eorumque eccleſias eſſe crudeliter debacchatos: id quidem dictos populos Suffectanos & Calamenſes Ethnicos in Africa præſumpſiſſe, quæ ad calcẽ ferè anni ſuperioris ſunt dicta, declarant. Quod igitur vel in Africa, vel alibi furens gens Idololatra patrauit: iſtud ipſum, nondum anni vnius elapſo termino, Gentiles Ruſtici vallis Anauniæ, à Tridentina ciuitate ſpatio vigintiquinque milliarium (vt produnt Acta martyrum) diſſiti accolæ, in Dei miniſtros Siſinnium, Martyrium, & Alexandrum crudeliter commiſerunt. Commiſerati enim E iſti ruſticos illos, poſt tantam Chriſtiani nominis lucem toto Orbe diffuſam, adhuc obſtinatis animis tenebris ſuperſtitionis offundi; vt eos è faucibus dæmonis vindicatos aggregarent Eccleſiæ, è patriis ſedibus facti volentes extorres, ad eos peregrinati, in medio nationis prauæ fixere tentoria, & Crucis erexere vexillum.

SISINNII, MARTYRII ET ALEXANDRI CERTAMEN.

Inter hos primarius Siſinnius eminebat, genere Cappadox, diaconatus officio facer, in Chriſtianæ militiæ ſtipendiis veneranda ſenectute decorus. Martyrius verò lectoris ordine initiatus, oſtiarij autem auctus erat munere Alexander. Primus Siſinnius ſuo ſumptu in vico Gentilium erexit eccleſiam, cui duo poſteriores comminiſtri voluntarij milites inhæſerunt. Inſtabat ille verbo, ex quo ſemine vberem referret pietatis prouentum: iſti meſſis ſocij acceſſere. Sed irriganda erat terra ſterilis ſanguine martyrum, vt ad Euangelicam menſuram reddere poſſet fructum centuplum cum vitæ æternæ completiori additamento.

Sed

LVSTRATIONES AGRORVM.
[a] *Smet. Inſcr. pag. 36. nu. 4. & 37. num. 1.*
[b] *Ex Feſto apud Macrob. lib. 3. c. 5.*
[c] *Virgil. Georgic. 1.*

A Sed quomodo id acciderit, videamus. Ad finem iam vergebat hoc anno menſis Maius, cuius vigeſimotertio die Gentiles ex antiquis ipſorum ritibus auſpicari conſueuerant Luſtrationes ſegetum, vt ex Kalendario ab antiquis monumentis formis Plantinianis à Smetio[a] edito, cuique perſpicuum ſit. Quòd autẽ huiuſmodi Idololatræ, collecta ingenti ruſticorum manu, cum hoſtia luſtrare ſolerent agros: eiuſmodi luſtrationes, Ambarualia[b], quaſi ab ambiendo rura, maiores dicere conſueuerunt: de quibus ritibus Virgilius in Georgicis[c]:

—— Et cùm luſtrabimus agros,
Terq; nouas circum felix eat hoſtia fruges, &c.]

Porrò eorumdem martyrum Acta habent, ruſticos illos Ethnicos vallis Anauniæ id temporis ad hoc in vnum collectos eſſe tubarum ſignis, vt agros circumeundo luſtrarent. cùm verò cogerent contribulem quemdam ſuum, nuper per Dei miniſtros redditum Chri- B ſtianum, vt ad ſacrificium victimam daret: & pro eius patrocinio aſſurrexiſſent viri Dei, redarguentes ipſorum impietatem: omnis mox illorum furor in ipſos conuerſus eſt. Cùm qui primum inter eos locum tenebat, Siſinnius tuba percuſſus, ſecuribusque confoſſus, in lecto exanimis penè decubuit. Verùm ſequentis diei mane diluculo rurſum ruſtici in Eccleſiam irruperunt, vt eam penitus demolirentur, aggreſſique ſunt Martyrium intentum curæ Siſinnij iam proximè Deo ſpiritum reddituri: quem fugam arripientem, tentum, pluribus affectum vulneribus, ducendum ad idolum quod colebant Saturni, vinculis ligant, vnà cum Alexandro ab iiſdem comprehenſo latebras fruſtrà captante. Trahunt & Siſinnium, & eius collo appendunt ludibrij cauſa velut iumento ruſticum tintinnabulum: cùm ille eos admonens, inter ſalutaria verba fruſtrà iactata, in via deficiens, martyrio coronatus, cælum conſcendit: cui & Martyrius, ex vulneribus factus exanguis, eadem corona auctus C acceſſit collega martyrij. Alexander verò vinctus pedibus, raptatus per vepres ſaxaque, viuus peruenit ad templum: vbi accenſa pira, iniectis in eam ſanctorum martyrum cadaueribus optio data eſt, ſi vellet ignem euadere, vnà cum ipſis ſacra faceret. Qui penitus abnuens, in ignem iniectus, ſumma conſtantia in Chriſti confeſſione glorioſe martyrium conſummauit, parique cum ſociis corona decorus de impietate Ethnica & ruſticana proteruia triumphauit. Sed diuinam mox impij ſenſere vindictam, cùm eueſtigio atra nube ad terram vſque cælo contecto, vibrantibus hinc inde fulminibus, conterriti, ſe primùm in ſanguinem innoxium peccaſſe ſenſere. Effecitque tandem ſanctorum martyrum ſanguis, quem dæmones exhorreſcebant, vt aliquo intercedente temporis ſpatio, idololatria ex ea regione penitus extincta fuerit, eorumdemque Memoriæ ibidem erectæ frequenti cœtu Fidelium frequentarentur. Hæc ex eorumdem martyrum Actis collecta ſunt.

D At lectorem venerandæ antiquitatis cupidum, epiſtola illa Vigilij ad ſanctum Simplicianum, minimè fraudandum putamus; cùm præſertim ipſa haud prolixa admodum ſit, ſed mendis nonnihil aſperſa, non minimo tamen labore ex diuerſis diuerſorum codicũ lectionibus, quantum fas fuit, emaculata. Reddendam hic, inquam, eam putauimus, quòd hoc vnum certum ſit reperiri vetus monumentum Actorum eorumdem ſanctorum martyrum, cùm eiuſdem auctoris libellus eo argumento fuſiùs ſcriptus omninò perierit, & iſtud ipſum ſit vetuſtate corroſum. Epiſtola autem ſic ſe habet[d]:

[d] *Apud Lipō. to. 2. & Sur. tom. 3. ſub 29. Maij. & manuſcript.*
EPISTOLA VIGILII AD SIMPLICIANVM.

Domino ſancto ac venerabili Patri, bonis omnibus præferendo, Simpliciano, Vigilius Tridentinæ Eccleſiæ Epiſcopus S.

Quamuis facta martyrum mentione, non verbis merita, ſed verba meritis commendentur; potiuſque ſit conſtantiæ ſilentio præterire, quibus eſt probata virtus: tamen quia me E ſuggerere cauſas, loca, pugnaſque martyrij pietas impulit, admonuit debitum, coegit officium: trepidantem mærore linguam paginæ non negaui; quia nec abſcondi poterat lucerna ſub modio, nec vox pij ſanguinis reticeri. Poſt multos namque patientiæ gradus & ſedulas pugnas, recens perfidiæ acceſſit iniquitas, quibus miniſtri in Eccleſiis, quæ nuper fundatæ fuerant, laceſſiti ſunt, ac martyrij titulos comparauerunt, parati ad omnia, libenter omnia ſuſtinentes, nulli dantes occaſionem, occaſione gloriæ, gloriam meruerunt. Quorum vita (vt ſumma rerum faſtigia referam) propter ſcientiæ notitiam fuit tam ſolicitudinis, quàm propoſiti ſingularis. Nam omnes liberi nexu coniugij, Deo immaculatas animas vt ſanctas hoſtias præſtiterunt. Denique primus, vocabulo Siſinnius, nouam Chriſtiani nominis pacem intulit barbaræ nationi; quam per annorum ſeriem, quod in ſe fuit, iugiter cuſtodiuit, nullum conſortium pollutæ hoſpitalitatis agnoſcens, velut Loth[e] Sodomis, ſtupendo timore reuerentiam[*] ſeruauit. Sed ouis, tota quamuis in luporum medio conſti-

[e] *Geneſ. 19.*
[*] religionem

conſtituta, ouile quæſiuit, quod, impenſis puſillæ fidei votis, munificus primus in illa regio- A ne fundauit: cuius miniſter (ſi me cum recenſere dignaris) per hoc velut ex debito eſſe promeruit, ſenex vt æuo, ita merito præceſſerit.

De Martyrio Lectore.

Lector quoque Martyrius eius adminiculo ſociatus, iam nominis pignore cõmendante, cum religioſæ profeſſionis exordia poſt militiam temporalem catechumenus induit. Nam proiecto à ſe cingulo, reiectoq. parentum vel fratrum carnalium cœtu, intelligens ſeſe veræ lucis auctore Deo, gratiam conſecutum, inter lectoris officia ſociatus, diuinæ laudis canticum auribus primus ſurdæ regionis intonuit, attentus operibus iugiter ſpiritalibus, laſſatus ieiuniis continuis, lectioni ſuæ pædagogus, in lucrandis animabus anxius, quàm breuis temporis impendio tantum fœnus antè præmiſit, vt illi corona meritò crederetur. Quid liberatas animas referam, in ſinum Abrahæ plena luce profectas, quas ſuperſtitio perfida dierum obſeruantia, alienato iure naturæ, crudeli morte damnabat? Verùm ille, ſubdu- B ctis maternis vberibus lacte turgentibus, peregrinus nutritu condecentem ſemper matri quærebat affectum, reſurrectionem exemplis prædicatam videntibus oculis dicaturus. Hæc ſunt pauca de multis.

De Alexandro Oſtiario.

Alexander quoque Martyrij conſanguinitate germanus, tertius Trinitatis hoſtiam complens, parem confeſſionis ianuam reſerauit. Nam patriam, inquam, deinde peregrinus, parenteſque deſeruit, comes in probationibus fidus, fide magnanimus, miſeratione propenſus. Et, ſi teſtimonio meo vtcũque creditur, non ſunt niſi ipſi ſibi altrinſecus præferendi: quos commendari non opus fuit, niſi fortè, quod decuit. At verò hactenus ſunt alleuata faſtidia, ſi adhuc auribus libenter admittitis. Nam fumoſa Gentilitas contra vaporem fidei zelo diaboli flamma furoris incaluit, & inde iam lento fomite ſerpens, quòd opibus (vt dixi) fidei, paupertate deuota, primus id loci diaconus Eccleſiæ tabernaculum po- C ſuiſſet.

Certamen ſanctorum Martyrum.

* incitata.

Acceſſit quoque iuſtæ ad titulos cauſæ, quòd quondam hoſtias diabolo Chriſtiana domus diaconi fideli miniſterio prohiberet, vt luſtri feralis vexillo præferri vexillum meruerit paſſionis. Nam inuitata* ſub vno prœlio manus ad ſanguinem conuolauit, ac matutinis horis nimiùm antecedentis diei vulneribus fatigatum, nec aliter lectulo deprehenſum emerita quiete ſepeliuit. Lector quoque haud vmquam impigrè Deo ad miniſterium antelucanum ſeruiebat, qui diacono in ſacrificio famulabatur; tunc medicinam vulneribus memoratus Martyrius exhibebat, antequam opera, qua deprehenſi ſunt compleretur. Siquidem ſecedens ad hortum lector, qui eccleſiæ cohærebat, captus, vitæ ſuæ arborem à radice plantauit. Oſtiarius etiam paſſioni adiunctus eſt, in hoſpitio deprehenſus, animam ſuam, vt non obtulit, ita non negauit. Verùm omnes in vnum collecti, per aliquot ſpatia D tracti, Deo animas exſpirarunt. Et duorum quidem ductum eſt corpus exanime. Tertio verò vt tenacior vita, ita fuit pœna magis ſenſibilis: nam viuus ſuas ſpectauit exequias, cùm præparatus eſt de ſacris eccleſię culminibus ſeu trabibus rogus: hæc flãma martyres velauit. Reuerenti autem voto cogitamus nobiſcum, vt id loci baſilica conſtruatur, vbi primũ fidei glorioſæ teſtimonium meruerunt. Nunc me immeritum in vtroque conſortem paterno amore conſolare, & cum iiſdem ſanctus apud ipſos exorator accede, quatenus poſſim die illa fimbriam aut ſacerdotum aut martyrum, iam omnibus ſepoſitis, peccator attingere. Salutamus ſpeciali ſeruitio ſanctitatem tuam. Quæſo vt memorem *me tui Domino commendare digneris. *Item alia manu de reliquiis martyrum miſsis*: Denegare nõ potui, vt quod tuum in nobis erat, glorioſius fieret ſuſcipientis merito, non gratia largientis. Dies autem paſſionis ſanctorum, quarto Kalendas Iunias, ſexta feria, luce naſcente.] hucuſque Vigilij E epiſtola, à mendis (vt licuit) vindicata: deſideratur autem libellus ab eo fuſiùs ſcriptus de eorumdem martyrio.

* mærorem meum.

Reliquiae Martyrum Mediolanum allatae caecum illuminant.

[a] Paulin. in Vit. S. Ambr. in fine.

Quid verò mirandum acciderit, cùm eiuſmodi ſanctorum martyrum venerandæ reliquiæ per Vigilium ad Simplicianum miſſæ, Mediolanum allatæ ſunt; audi Paulinum rem geſtam probè teſtatam ita ſcribentem[a]: Siſinnij etiam, Martyrij, & Alexandri martyrum, qui noſtris temporibus, hoc eſt poſt obitum ſancti Ambroſij, in Anauniæ partibus, perſequentibus Gentilibus viris, martyrij coronam adepti ſunt, cùm reliquias Mediolanenſes ſumma cum deuotione ſuſceperunt, adueniente quodam cæco & referente, cognouimus, qui eodem tacto lectulo in quo ſanctorũ reliquiæ portabantur, lumen recepit: eo quòd per viſum noctis vidiſſet nauem appropinquare littori, in qua erat multitudo albatorum. Quibus deſcendentibus ad terram, cùm vnum de turba precaretur, vt ſciret qui

eſſent

A eſſent ij viri: audierit, Ambroſium, eiuſque conſortes. Quo audito nomine, cùm precaretur vt lumen reciperet; audiuit ab eo: Perge Mediolanum, & occurre fratribus meis, qui illò venturi ſunt (deſignans diem) & recipies lumen. Erat enim vir (vt ipſe diſſerebat) de littore Dalmateno: nec ſe antè veniſſe in ciuitatem aſſerebat, priuſquam recto itinere reliquiis ſanctorum occurriſſet, nondum videns; ſed tacto loculo, videre cœpiſſe.] hæc Paulinus. Porrò eædem ipſæ ſacræ reliquiæ ſub Epiſcopatu ſanctæ memoriæ Caroli Borromæi Cardinalis, eiuſdem Eccleſiæ Mediolanenſis Epiſcopi, repertæ, ab eodem celebri pompa tranſlatę ſunt, vnà cum ſacris pignoribus ſanctiſſimi Patris Simpliciani Mediolanenſis Epiſcopi, quem hoc etiam anno ex hac vita in cælum migraſſe, nuper diximus, necnon Geruntij, atque Benigni. In quorum quidem tranſlationem, immò repetitum nobis poſt tot ſæcula ſacrum ſanctorum triumphum, P. Franciſcus Bencius è Societate Iesv, vir maximè pius & inſigniter B eruditus, qui & Muſas reddidit Chriſtianas, & ſuauiore concentu canoras, cecinit ſacrum hymnum[a], cuius eſt exordium:

[a] Franc. Bẽc. Carm. lib. 2. hymn. 7.

Sancti piorum ſpiritus,
Non parua pars cæleſtium,
Quorum beatis oſsibus
Triumphat alma Inſubria, &c.] habes eum in libro ſecundo ipſius Carminum.

Occiſores Martyrum liberati.

At quid tunc actum eſt de Gentilibus, qui necem ſanctis martyribus intulerunt? Miſſis à prouinciæ præſide militibus, tenti ſunt omnes: iamque ſeuero ſupplicio damnandi, pro iiſdem intercedentibus apud Honorium Imperatorem Epiſcopis, liberati tandem ſacerdotum precibus ſunt, ne admiſſi immaniſſimi ſceleris pœnas darent; quòd non decere diceret martyrum ſanguinem clamantem veniam non audiri. Dè horum tunc ab Imp. conceſſa C liberatione S. Auguſtinus ad Marcellinum ſcribens, his verbis[b] meminit: Scio enim in cauſa clericorum Anaunenſium, qui occiſi à Gẽtilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum, facilè conceſſiſſe, ne illi qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, pœna ſimili punirentur.] hæc ipſe. Quod autem ipſe S. Auguſtinus ait, eoſdem ſic necatos honores martyrum conſecutos: hæc ea quidem de cauſa dicit, quòd non Mediolani tantùm, ſed & in aliis eccleſiis tranſlatæ ipſorum reliquiæ colerentur: nam de iiſdem hæc S. Gaudentius Brixianus Epiſcopus[c]: Recepimus etiam ſanctos cineres Siſinnij, Martyrij, & Alexandri, quos nuper in ara Anauni vnà venerandæ religionis cultui attentiùs inhærentes Gens interfecit ſacrilega, flammiſque adhibitis concremauit, vt holocauſtum Deo ipſi fierent, qui Chriſtianos ſuos victimas dæmonis miniſtrare increpatione iuſtiſſima vetuiſſent.] hæc Gaudentius.

[b] S. Aug. epiſt. 158.

[c] Gaudent. tractatu de Cõcil. ſanct. dedic.

Vigilius Epiſcopus et Martyr.

D At de Vigilio Tridentino Epiſcopo, eodemque martyre, vt dicamus, & ratio temporis & neceſſitas poſtulat argumenti. Nam Vſuardus, cuius ex veteribus monumentis & antiquioribus Martyrologiis facta in dies ſingulos ſanctorũ collectio haud mediocris auctoritatis eſt, hæc de eodem S. Vigilio habet ſexto Kalendas Iulij: Apud Tridentinam vrbem S. Vigilij Epiſcopi, qui ſub Stilichone Conſule pro Chriſti nomine magno imbre lapidum percuſſus, martyrium impleuit.] ita ipſe: quæ ſi referas ad primum Stilichonis Conſulatum; vtique nondum menſe exacto à nece dictorum trium ſanctorum martyrum, dicendum eſſet ipſius Vigilij martyrium contigiſſe. ſi verò ad ſecundum eiuſdem Conſulatum reiicias; poſt annos quinque id factum oportuit. Quicquid ſit; redargui quidem huiuſmodi auctoritate certum eſt illorum ſententiam, qui dixerunt martyrium Vigilij Tridentini Epiſcopi contigiſſe poſt annum fermè centeſimum ab hoc tempore, nempe ſub Anaſtaſio Imperatore; ea quidem E perſuaſione adducti, quòd eumdem Vigilium Tridentinum Epiſcopum exiſtimauerunt vnum eumdemque eſſe cum illo, qui aduerſus hæreticos ſcriptorum monumenta reliquit. Sed cùm Vigilij Acta habeant[d], eius tempore paſſos dictos martyres Siſinnium, Martyrium, & Alexandrum; conſtetque teſtificatione SS. Auguſtini atq. Gaudentij horum temporum ſcriptorum (vt alios prætermittamus) his Honorij temporibus eoſdem conſecutos eſſe martyrium; iam illa de tempore Anaſtaſij ex incerto auctore allata teſtificatio penitus euaneſcit. Sed & firmiſſima illa accedit ratio: Quónam modo, quæſo, Vigilius ſimulacri Saturni cauſa à ruſticis lapidibus obrutus eſſe dicitur poſt tot annorum decadas à nece dictorum martyrum, cùm & Honorij Imperatoris lato nuper edicto id præcipiente, & nece martyrum exigente, haud potuerit idolum illud poſt hæc tempora eſſe reliquum; cùm præſertim militaris manus, qua & capti ſunt ruſtici delinquentes, ad comminuendum Saturni ſimulacrum minimè defuiſſet?

[d] Vit. S. Vigilij extat, ac eius opera edita cont. Eutych. à Churteric.

Sed

Sed quomodo deſcribatur Vigilij martyrium, ex antiquioribus tabulis Churterius reddi- A dit, conſentientia his referens, quæ ex Vſuardo nuper ſunt recitata: nempe poſt trium nominatorum martyrum trophæa, ipſum ad comminuendum idolũ impulſum, eo confracto, lapidum imbribus à Gentilibus ruſticis appetitum, martyrium conſummaſſe. Conſentit & idem auctor, hunc ipſum eſſe Vigilium, ad quem, cùm creatus Epiſcopus fuit, S. Ambroſius[a] de Inſtitutione Epiſcopi expetitam ab eo epiſtolam ſcripſit, qua in eo potiſſimùm argumento verſatur, vt doceat ſuos Chriſtianos non iungere cum Gentilibus matrimonia. Cùm verò ex multis, quibus admonendus ille erat, hoc vnum ab Ambroſio prolixa ea epiſtola inculcetur: planè ſignificatur, Gentilibus hominibus eius confertam fuiſſe diœceſim: ad quorum conuerſionem Vigilij neruos omnes extenſos eſſe, ipſe tum ſuorum ſcripto martyrio, tum etiam ſuo ſanguine declarauit.

[a] Ambroſ. ep. 70. vet. edit.

VIGILII ACTA CORRVPTA.

Sed magna ſcias paſſa eſſe Acta Vigilij detrimenta, ſcriptorum incuria. Dum enim hunc B ipſum eſſe, ad quem S. Ambroſius epiſtolam illam ſcripſit, & eundem qui de martyrio Siſinnij & ſociorum ad Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum litteras dedit, quem & ſub Conſule Stilichone antiquæ tabulæ in Vſuardo teſtantur martyriũ ſubiiſſe: dum (inquam) hunc ipſum martyrem volunt auctorem fuiſſe lucubrationum in Eutychen hæreſiarcham, delirantia quidem de eo ſcripſere, in primis verò idem qui ſuprà Churterius, dum vult hũc, ad quem ait ſcripſiſſe S. Ambroſium, natum eſſe ſub Theodoſio (vt ait) & Honorio Imperatoribus: dum inſuper, cuius ponit annos viginti Epiſcopatus, putat potuiſſe ſcribere contra Eutychen. Vtinam, ſicuti inuenit, Acta nobis Vigilij reliquiſſet: nam quem martyrem eſſe reperit, & eius martyrij res geſtas exſcripſit, dum eumdem quoque vult eſſe ſcriptorem, deformes ſimul coniunxit errores, magno diſpendio veritatis. Quos alij vt cauerent, vt nihilominus eumdem exhiberent Vigilium Tridentinum martyrem atque ſcriptorem aduerſus C Eutychen, cum poſt editas lucubrationes aduerſus hæreticos, ſub Anaſtaſio Imp. à Gentilibus ob fractum Saturni ſimulacrum lapidibus obrutum tradunt[b].

DE VIGILIO SCRIPTORE ECCLESIASTICO.

Sed quid præſtitit auctor ille, qui Acta Vigilij in compendium redegit? illud quidem (ipſe parcat) vt inofficiosè nimis, quæcunque eſſent in prioribus Actis, quibus declararetur paſſus Vigilius his temporibus Honorij Imperatoris, omnino ſubmouerit, atque prorſus abolenda cenſuerit, ne quid eſſe poſſet impedimento, quo minus vnus idemq́ue Vigilius dici poſſit, qui contra hæreticos ſcripſit, cum eo qui martyrium paſſus eſt. Sed delere minimè potuit, quod fuit relatum in tabulas Eccleſiaſticas, paſſum Vigilium Conſule Stilichone. nec etiam cauit, oblitteranda eſſe, quæ ex prioribus Actis in Vita Vigilij ipſe intulit, nimirum eundem Vigilium liberales artes Athenis didiciſſe. Etenim ex his perſpicuè demonſtratur, quo tempore Vigilius vixerit: nam à temporibus Arcadij Imperatoris, cuius regni exordio Gothi D Græcias ſub Alarico inuaſere (vt conſtat ex his quę ſuperiùs dicta ſunt) Athenarum gymnaſia prorſus occluſa, penituſq́. deſerta manſere. Sed optimè cógruit, vt Vigilius Athenis adoleſcens litteris operam dederit, qui temporibus S. Ambroſij ſedit Epiſcopus: atque qui ad S. Simplicianum de paſſis eo tempore martyribus (quod teſtatur Gennadius) in laudem eorumdem & narrationem rerum geſtarum epiſtolam vnà cum libello conſcripſerit, idem hoc tempore martyrio vita functus deceſſerit.

[b] Vita Vigilij ante eius opera. tom. 5. Bibliot. ſancta. & apud Sur. tom. 7. & Caleſin. in Not.

Cùm igitur ex his quæ diximus, duo inter ſe diuerſi ſint ſtatuendi Vigilij, quorum alter his fermè diebus martyr obierit, alter verò qui poſt centum fermè annos inter ſcriptores Eccleſiaſticos celebris extitit: licet vterque dici poſſit Tridentinus Epiſcopus, titulus tamen martyrij ex aſſerta ſuperiùs cauſa, nonniſi priori (vt diximus) conuenit. Poſteriorem quoque Vigilium dicere Tridentinum Epiſcopum fuiſſe, non refragamur, quod minimè impoſſibile E videatur, centum fermè annorum ſpatio, duos eiuſdem nominis fuiſſe ciuitatis vnius Epiſcopos: cùm alioqui ſciamus huius centenarij ſpatio plures memoria celebres vixiſſe Vigilios; nempe Vigilium Africanum, cuius commentarij in Apocalypſim Caſſiodorus[c] meminit; Vigilium alium diaconum, quem tradit Gennadius[d] ſcripſiſſe regulas monachorum: rurſum verò ſanctitate inſignem Vigilium habes Epiſcopum Brixianum, qui à ſancto Philaſtrio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo ſeptimus ordine ſedit: Concilio præterea Agathenſi inter alios Epiſcopos Vigilius nomine antiſtes ſubſcriptus habetur: vt non deſit Vigilius, qui ſcriptorum illorum auctor aſſeri poſſit. Sed de his hactenus.

VIGILII PLVRES EODEM SAECVLO.

[c] Caſſiod. Inſtit. diuin. Script. c. 9.

[d] Gennad. de Script. Eccl. c. 51.

Gerebat hoc anno ſub eodem Stilichone Conſule Vincentius Prætorij Præfecturam in Galliis, vt reſcriptum Honorij Imperatoris[e] ad eumdem datum ſignificat. huius ſumma cum laude Seuerus meminit, de eius cum S. Martino adhuc ſuperſtite neceſſitudine ita

[e] l. 1. Virum vi. C. Theod.

ſcri-

A ſcribens[a]: Memini Vincentium Præfectum, virum egregium, & quo nullus ſit inter Gallias omni virtutum genere præſtantior, dum Turonos præteriret, à Martino ſæpiùs popoſciſſe, vt ei conuiuium in ſuo monaſterio daret. In quo quidem exemplum beati Ambroſij Epiſcopi præferebat, qui eo tempore Conſules & Præfectos ſubinde paſcere ferebatur. Sed virum altioris ingenij, ne qua ex hoc vanitas atque inflatio obreperet, noluiſſe.] ita Seuerus. Sicq́ue videas in Eccleſia Dei ſanctorum virorum alios ſic, alios ſic ambulaſſe, diuerſiſq́ue itineribus ad vnum eumdemq́; tendiſſe terminum, Dei voluntatem. Factus[b] ille, inſtar Pauli, omnia omnibus, vt omnes lucrifaceret. Iſte verò etſi hæc omnia ſibi licere, non tamen æquè omnia expedire, cognoſcens, intra monaſticæ obſeruantiæ ſepta de ſe maluit continere.

[a] Seuer. dialo. lib. 1.

QVID VINCENTIVS CVM SANCTO MARTINO.

[b] 1. Cor. 9.

Eodem Stilichonis Conſulatu, menſe Februarij, Honorius Imperator ſanctionem edidit, B qua iudicio Epiſcoporum voluit benè eſſe proſpectum, pœnis exagitans eos, qui in Concilio ſacerdotum depoſiti Epiſcopi turbas cierint, & ſæculare præſidium putauerint exquirendum. Aduerſus quos ad Hadrianum Præfectum Prætorio ita dictauit[c]:

IVDICIA EPISCOPORVM SVBSISTERE VOLVIT IMPERATOR.

Quicumque reſidentibus ſacerdotibus fuerit Epiſcopali loco detruſus & nomine: ſi aliquid vel contra cuſtodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehenſus; rurſumq́ue ſacerdotium petere, à quo videtur expulſus: procul ab ea vrbe quam infecit (ſecundùm legem diuæ memoriæ Gratiani) centum millibus vitam agat. Sit ab eorum cœtibus ſeparatus, à quorum eſt ſocietate diſcretus. Sitq́; huiuſmodi perſonis tenore huius legis illicitum, ſacra noſtra adire ſecreta, & impetrare reſcripta. Omnibus abiectis per culpam ſacerdotio perſonis, quæ impetrata ſunt, infecta permaneant. Sciturîs his quorum defenſione nituntur, abſque ſui reprehenſione non futurum, ſi hoc eis pollicentur ſuffragium, qui C diuinum non videntur metuiſſe iudicium. Dat. prid. Non. Febr. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coſſ.] eodem quoque menſe Februarij aduerſus Donatiſtas, ad eorum perfidiam retundendam, idem Imperator Honorius ad eumdem Hadrianum Præfectum Prætorio iſta edixit[d]:

[c] l. 35. de Epiſc. & cler. C. Theod.

Reſcriptum quod Donatiſtæ à Iuliano tunc Principe impetraſſe dicuntur, propoſito programmate, celeberrimis in locis volumus anteferri, & Geſta quibus eſt huiuſmodi allegatio inſerta, ſubnecti. Quò omnibus innoteſcat & Catholicæ confidentiæ ſtabilita conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio fucata* perfidia. Dat. v. Kalend. Mart. Rauen. Stilichone & Aureliano Conſſ.] Qualenam autem eiuſmodi reſcriptum fuerit, quiue libellus Donatiſtarum ad Iulianum præceſſerit, repete quæ quarto tomo Annalium dicta ſunt. Sed quænam occaſio exorta fuerit, vt Honorius Imperator poſt tot annos elapſos ea ex Actis Proconſularibus D voluerit in lucem edi, atque omnibus innoteſcere, modò dicendum. Petueniſſe putatur ad Honorij Imperatoris aures per legatos Epiſcopos Africanos, vel ipſum Poſſidium Calamenſem Epiſcopum, cuius legationis anno ſuperiori meminimus, inter alia Donatiſtarum ſiue factis ſiue ſcriptis aduerſus Catholicos edita ſcelera, inuectiua illa, & quidem acerrima, Petiliani Epiſcopi Conſtantinæ in Numidia ciuitatis, qua in illa ſua publica epiſtola aduerſus Catholicos commotus, eoſdem vehementer exagitauit, quòd à Principibus Chriſtianis iiſdemq́ue Catholicis aduerſus improbos ipſorum conatus (vt vidimus) ſępè expetiiſſent auxilium. rem quidem hanc vt ſacrilegam ille, qui ex foro, vbi cauſſas orabat, in eccleſiam venerat Donatiſtarum, Petilianus his verbis aggreſſus eſt exaggerare[e]:

[d] l. 37. de hæret. C. Theo.

DONATISTAS IMP. EXAGITAT.

* fugata

Quid autem vobis eſt cum Regibus ſæculi, quos numquam Chriſtianitas niſi in inuidos ſenſit? &c.] prolixiorem enim de his in ſua epiſtola orationem intexuit. Quibus commotus E Honorius in eorumdem Donatiſtarum opprobrium, qui abſque eo quòd Conſtantinum ſæpe ſæpiùs aduerſus Catholicos (vt vidimus) interpellaſſent, eò quoque procaciæ peruenerunt, vt aduerſus eoſdem indigniſſimum hominibus Chriſtianis libellum Iuliano Imperatori Apoſtatæ obtulerint: illum ipſum in publicis quibuſque locis perſpicuum omnibus vnà cum reſcripto ab ipſo Imperatore Iuliano obtento affigi voluit, ſimul cum Proconſularibus Geſtis ea tunc in cauſa conſcriptis; quo (vt ait Imperator) omnibus innoteſceret & Catholicorum vnà cum pietate conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio fucata perſidia. Quibuſnam verbis conceptus fuerit ille ad Iulianum Donatiſtarum libellus, quiue illorum Epiſcopi apud eum ea legatione perfuncti ſint, & alia quæ ad eam cauſam ſpectare videbantur, dicta ſunt à nobis ſuperiùs eiuſdem Iuliani tempore, quo eadem perfici contigerunt. Sed quid tunc ſynagoga peccantium, ipſi nimirum cæcorum duces, cæci & ipſi Donatiſtarum Epiſcopi? Planè accidit quod de eorum ſimilibus Hieremias occinuit[f]: Confuſi ſunt,

[e] Apud Aug. cont. litt. Petil. l. 2 c. 92.

IVLIANI PRO DONATISTIS RESCRIPTVM CVR PVBLICE EXPOSITVM.

[f] Hierem. 6.

qui

quia abominationem fecerunt: quin potiùs confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt. quamobrem cadent inter ruentes: in tempore viſitationis ſuæ corruent, dicit Dominus.] Siquidem cùm ad eorum curandam amentiam fruſtrà omnè adhibitum fuerit medicamentum, tandem tradi barbaris meruerunt. Quæ autem à Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopis pro eorum ſalute fuerint ſedulo ſtudio procurata, inferiùs annis fermè ſingulis dicturi ſumus. A

DE ORIGENISTIS PARATVR IVDICIVM AB ANASTASIO PAPA.
[a] Hier. Apolog. lib. 2.

Hoc quidem anno de cognoſcendis Origenis erroribus paratur Romæ ab Anaſtaſio Papa iudicium, hactenus dilatum, quòd legitima eiuſdem Origenis Periarchon verſio à S. Hieronymo[a] elaborata Hieroſolymis mittenda, fuerit exſpectata, dum intereà alia ad cauſam pertinentia pararentur. Quòd enim res magni momenti eſſet, ac minimè contemnenda, cùm non de viuente aliquo per ſe cauſſam dicente, ſed de homine iam ante cẽtum & quinquaginta fermè annos vita functo, eodemq. celeberrimi nominis tractaretur: quamuis aduerſarij inſtantiùs agerent, vtpote exhorreſcentes Romam ex Oriente eius errores inuectos: B Anaſtaſius tamen ſumma vſus maturitate conſilij, iam tandem tempus adeſſe videt, quo ad ſuccidendos adulterinos palmites ſecurim Apoſtolicam paret. Quid autem inter hæc Ruffinus? Aſtutè quidem ſe geſſit: diſſimulans enim hæc omnia, quaſi cum Anaſtaſio Papa in fide conſentiret, affirmanſq; Theophilum Alexandrinum ſibi communicatiòne coniunctum, atque Epiphanij magni nominis Epiſcopi pacis communicatione munitũ, in vnum tantùm Hieronymum ſtylum exeruit. Sed qua calliditate, quibúſve fallaciis, audi.

RVFFINVS IN SE CONVERTIT DICTA IN ORIGENISTAS.
[b] Apud Hier. epiſt. 64.
[c] Hier. epiſt. 65.
[d] Apud Hier. epiſt. 66.
[e] Hier. Apolog. lib. 1.

Quod enim S. Hieronymus anno ſuperiori, Pammachij atque Oceani, qui doctrina pollentes erant, & natalium claritudine Romanorum nobiliſſimi, rogatu (vt conſtat ex eorum litteris[b]) Origenis Periarchon germana ſinceraq. tranſlatione Latinitate donatum Romam miſiſſet, addita ad opus præfatione, nempe epiſtola[c] ad eoſdem, qua omnes Origenis palàm C feciſſet errores: iiſdemq. addidiſſet epiſtolam haud pridem ad Ruffinum[d] ſcriptam (vt ipſe in Apologia[e] teſtatur) quibus ſignificaret, nihil ſibi eſſe pugnarum aduerſus quempiam, ſed dumtaxat hæreſes cum hæreticis inſectari: Cùm hæc inquam omnia, quibus Origeniſtæ telis appeterentur, in ſe anum conuerſa Ruffinus, ex præcordiis malè affectis cuncta diiudicãs, exiſtimaret, trium annorum ſpatio tres aduerſus eumdem S. Hieronymum libros elucubrauit. Sed & quòd ſciret cum potentiſſimo aduerſario ſibi eſſe certamen, eoſdem tres libros à ſe conſcriptos ſic edidit, vt tamen magna cautela curarit, ne in manus eiuſdem S. Hieronymi peruenirent; ſed tantummodò amicis illi crediti, ſic per amicorum manus per Italiam vulgarentur, vt non quidem ſcripto, ſed ſermone multorum ferrentur.

[f] Hier. Apolog. lib. 1.
LIBRI TRES A RVFFINO IN HIERONYMVM EDITI.
[g] Hier. Apolog. 2.
[h] Hier. Apolog. 2.

Quod autem ij ab eo ſcripti tres libri fuerint, accipe id tertium ab ipſo Hieronymo repetitum, vt cùm primùm[f] ait: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verſo ſtylo docui me D non eſſe quod meus neceſſarius prædicauit, dicitur furere, & tres contra me libros venuſtate Attica texuiſſe.] & inferiùs: Nec læſiſſe contentus, quaſi aduerſus elinguem, ſemperque taciturum, tres elaborauit libros.] ac rurſum in fine de iiſdem tribus contra ſe ſcriptis voluminibus meminit: quæ Ruffinus (vt idem ait S. Hieronymus[g]) Apologiam vno nomine voluit nuncupari, cùm tamen (vt ait) accuſationes continerent & inuectiuas. Triennij verò ſpatium temporis in iiſdem tribus elaborandis ſcriptis voluminibus, immo telis exacuendis, inſumptum, idem S. Hieronymus tradit[h]. Ex quo enim illi innotuerunt quæ S. Hieronymus ad Pammachium & Oceanum ſcripſerat, & de germana Origenis Periarchon verſione ipſe Ruffinus acceperat, ad defenſionem parans arma, in offenſionem primùm illa conuertit. vt non tam Apologiam quàm inuectiuam conſcripſerit.

RVFFINVS CELAT HIERONYMO LIBROS IN EVM SCRIPTOS.
[i] Hier. Apolog. lib. 1.
[k] Hier. Apolog. 2.

Sed magna adhibita cautela tres accuſationum libros in Hieronymum elaboratos E Ruffinus edendos eſſe curauit; nimirum vt (quod dictum eſt) ſic omnibus innoteſcerent, vt tamen eorum exemplaria ſcriniis amicorum clauſa detinerentur, nec eos legendi facultas Hieronymo impertiretur. Vnde quàm iuſtæ de his illæ ſunt S. Hieronymi iteratæ querelæ: Scribuntur (inquit[i]) contra me libri, ingeruntur omnibus audiendi, & tamen non eduntur, vt ſimplicium corda percutiant, & mihi facultatem pro me auferant reſpondendi. Nouum malitiæ genus, accuſare quod prodi timeas, ſcribere quod occultes.] & in poſteriori Apologia[k] hæc idem de ſimulato Ruffini prætextu: Dicis te accuſationem meam ad eos tantùm miſiſſe, qui meis verbis læſi fuerant, & non ad plures: quia non ad oſtentationem, ſed ad ædificationem Chriſtianis loquendum eſt. Et vnde, oro te, librorum tuorum ad me fama peruenit? Quis eos Romæ, quis in Italia, quis in Dalmatia diſſeminauit? Si in ſcriniis tuis & amicorum tuorum latebant, ad me quomodo mea cri-
mina

A mina peruenerunt? Et audes dicere, te non ad oſtentationem, ſed ad ædificationem, quaſi Chriſtianum loqui, qui de ſene ſenex tanta confingis, quanta non diceret de latrone homicida, de ſcorto meretrix, ſcurra de mimo? qui parturis mihi montes criminum, & gladios, quos defigas in iugulum meum, tanto antè tempore exacuis? Idcirco ne Cereales & Anabaſij tui per diuerſas prouincias cucurrerunt, vt laudes meas legerent? vt panegyricum tuum per angulos & plateas ac muliercularum textrinas recitarent? Hæc eſt tua illa ſancta verecundia, &c.]

IVDICIVM DE CAVSA RVFFINI ET HIERONYMI.

Æqua lance, quæſo, lector, iura vtriuſque perpende, cùm adhuc in veſtibulo eiuſmodi altercationis ſubſiſtis: reuocaque ad ſtateram, quæ ſuperiùs dicta ſunt: nimirum rogatum, prouocatum, impulſumq. S. Hieronymum precibus amicorum, cùm in crimen conniuentiæ Origenis errorum inductus eſſet, tum ad ſuam innocentiam inſinuandam, tum ad hære- B ſes detegendas, neceſſariò quidem editione germana Origenis Periarchon facta, in eius tantùm errores (vt par erat) inuectum fuiſſe: & licet eius ſectatores Origeniſtas pariter fuerit inſectatus, Ruffini tamen nomen numquam ab eo fuit expreſſum, quem potiùs perbreui eademque familiari epiſtola ſecretò admonendum putauit. Quid hoc æquius & ſanctius? quid Chriſtiano homine dignius, & Catholicæ Eccleſiæ opportunius, vtiliúſve, hoc potiſſimùm tempore, præſtari valuit? Quid hoc ſibi magis neceſſariò faciendum fuit? cùm id quidem prætermiſiſſe, vel diſſimulaſſe tãtùm, id ipſum fuiſſet Origenis erroribus turpiter conniuere. Præſtitit igitur quod Catholici doctoris erat, numeroſq. expleuit hominis Chriſtiani, ſed & iura amicitiæ (quantum in ſe fuit) illibata ſeruauit.

[a] Luc. 6.
RVFFINVS HAERETICORVM MOREM INDVIT.
[b] Pſal. 17.
[c] Virgil. 3. Georg.

Sed quid? Sicut bonus homo de bono theſauro ſuo profert bona; ita malus (ex ſententia Domini[a]) de malo theſauro tuo profert mala. Præſtitit enim Ruffinus, quod peculiare eſt C omnium hæreticorum, cum animi furore coniunctum mentis habere torporem; dum quem amicè amplecti debuerat, refractarius conuiciis inſectatur & iurgiis, atque ad ſalutem capeſſendam ſocors, ſtupidus, atque penitus redditur obſtinatus. Ita planè de hæreticis omnibus Dauid[b] occinuit, duas iſtas ipſorum præcipuas proprietates accommodata ſimilitudine exprimens, vbi de priori ſic ait: Furor illis in ſimilitudinẽ ſerpentis] de poſteriori verò quod ſequitur: Et ſicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas, ne exaudiat vocem incantantium.] Sic igitur Ruffinus admonitionem contemnens, in monitorem conuerſus, furore percitus, tribus cum libris illis conſcriptis aggreſſus eſt, ſecundùm poëticum illud[c]:

——*Linguis micat ore triſulcis.*]

HIERONYMI ANIMVS AD PACEM COMPOSITVS.
[d] Hier. Apolog. 2.
[e] Hier Apolog 2.

Quónam autem animo ad hæc S. Hieronymus compoſitus eſſet, quamq. ægrè, nolens, reluctans, & (quod dicitur) obtorto collo pertraheretur inuitus: audi ipſius cum atteſtatio- D ne etiam numinis ſcriptam ad eumdem Ruffinum (vt iurato ſaltem crederet) conteſtationem[d]: Teſtor (inquit) mediatorem Ieſum, inuitum me & repugnantem in hæc verba deſcendere: & niſi tu prouocares, ſemper taciturum fuiſſe. Denique noli accuſare, & ego ceſſabo defendere. Quæ enim eſt audientium ædificatio, duos ſenes inter ſe propter hæreticos digladiari, præſertim cùm ambo Catholicos ſe videri velint? Omittamus hæreticorum patrocinium; & nulla erit inter nos contentio. Eodẽ feruore, quo Origenem antè laudauimus, nunc damnatum toto Orbe damnemus: iungamus dexteras, animos copulemus; & duos Orientis & Occidentis κορυφαίους, *nempe Theophilum Alexandrinum, & Anaſtaſium Romanum Pontificem,* alacres ſequamur inceſſu: errauimus iuuenes, emendemur ſenes, &c.] rurſum verò illa[e]: Depone gladium, & ego ſcutum abiiciam. In vno tibi conſentire non poſſum, vt parcam hæreticis: vt me Catholicum non probem. Si iſta eſt cauſa diſcordiæ, mori E poſſum, tacere non poſſum.] & in fine: Sit inter nos vna fides, & illico pax ſequetur.] hæc ipſe ad ſuum ipſius animum inſinuandum.

[f] Prou. 16.
[g] Pſal. 20.

Contrà verò, videas Ruffinum, qui vno verbo iſta omnia conſopiſſet, damnando nempe cum Origene omnes eius errores, Epiſcopis acquieſcens, eiſdemq; communione ſe iungens, cum eiſdem aduerſus eos pariter dimicans: his omiſſis, falſas excuſationes obtexere, quo tempore Apologiam ad Anaſtaſium Papam dedit, atque in S. Hieronymum virulentos tres illos omnium diſcordiarum ſeminarium libros ſcripſit. Sed quod iuxta diuinum oraculum[f]: Iudicia Domini pondus & ſtatera] ſecundùm illud Dauidicum[g]: Mentita eſt iniquitas ſibi] hæc omnia in maiorem Ruffini ignominiam ceſſere, atque fidei Catholicæ profecere.

ROMANORVM ALII S. HIERONYMO, ALII RVFFINO FAVEBANT.

Sed illud planè dolendum, fuiſſe Romæ tunc temporis in duas partes ſciſſa Chriſtiani populi ſtudia, aliorum ſcilicet Ruffino fauentium, ſanioris verò partis S. Hieronymo inhærentium. Ruffino quidem ſtudebant Melania, & qui cum ea neceſſitudine iungebantur:
Apro-

A Apronianus quoque, nobilis genere, Ruffini partes tuebatur, itemq́. Macarius, ad quẽ præfationem in verſionem Periarchon inſcripſerat; quem maritum fuiſſe nobiliſſimæ Romanę feminæ, idem ipſe Ruffinus tradit[a]. nominatus habetur & Chryſogonus quidã[b] eius ſtudioſus, quẽ puto illum eſſe monachum Aquileienſem, ad quem eiuſdem Hieronymi extat epiſtola[c]; necnon alij, qui ſe Ruffini eſſe diſcipulos profitebantur: quorum omnium (vt ipſe Hieronymus tradit) erat in coaceruando quæcunque, quauis occaſione quæſita, in ipſum S. Hieronymum crimina, cura propenſior: ſed omnes hi vel Origenis erroribus maculati, vel Origeniſtarum conſortio in hæreſis ſuſpicionem adducti. S. Hieronymo verò longè maior atque potior pars in Vrbe fauebat, vt inter alios nobiliſſimos Romanorum Pammachius, Oceanus, Marcellinus, S. Marcella, atque alij denique non pauci ordinis Senatorij, fidei Catholicæ tenaciſſimi: qui cum aliis omnibus Orthodoxis, arbitrio Anaſtaſij Romani Pontificis damnãtis Origeniſtas, non priuata affectione animi ferebantur. Sed omittimus recenſere B diuerſarum prouinciarum Antiſtites S. Hieronymo fauentes, & inter alios ipſum Chromatium Epiſcopum Aquileiæ, execrantes omnes deteſtabiles Origeniſtas.

[a] Ruffin. inuect. lib. 1. [b] Hieron. Apolo. 1. in fin. [c] Hier epiſt. 44.

QVO TEMPORE RVFINVS SCRIPSIT, ET HIERONYMVS RESPONDIT.

Qui igitur triennij temporis ſpatium (vt dictum eſt) in tribus libris ſcribendis inſumpſit, eos iam abſolutos hoc anno Ruffinus amicis ſuis communicauit: iam enim biennio Aquileię conſederat (vt S. Hieronymus[d] tradit) qui annum anteà Romæ manſerat. Porrò hæc, quòd haud publicè omnibus edidiſſet, ſed per amicorum manus ferrentur, nequaquam niſi incerto rumore in Palæſtinam ad S. Hieronymum peruenerunt: qui continuit ſtylum ad tempus, expectans nimirum libros ab eo conſcriptos ad ſe perferri; quod minimè conſequi licuit. Accidit tamen, vt poſt fermè biennium, cùm germanus eius Paulinianus in Occidentem ad diſtrahendum patrimonium miſſus, Hieroſolymam reuerteretur, & capita quædam auditione percepta de accuſationibus Ruffini aduerſus ipſum S. Hieronymum eidem C palàm feciſſet, ipſe tunc inuitus licet ad ſcribendam ſuã defenſionem manum admouerit: Eam quidem ſcriptam fuiſſe poſt biennium, anno ſcilicet Domini quadringenteſimo ſecundo, ex certo illo elicitur argumento, dum in ſua tum ſcripta à ſe Apologia teſtatur decennium interueniſſe, ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum ſcripſiſſet de Scriptoribus Eccleſiaſticis, quẽ ex Cõſulibus & annis Imperatoris, duplici chronologia, editum fuiſſe anno Domini trecenteſimo nonageſimoſecundo, monſtrauimus. Agemus igitur de eadem Hieronymi defenſione ſuo loco. Sed quænam in libris Ruffini coaceruata fuerint in S. Hieronymum crimina: quoniam ex eius reſponſione manifeſta redduntur, agemus de his inferiùs.

[d] Hieron. Apolo. 1. lib. 2.

ANASTASIVS PAP. DAMNAT ORIGENIS ERRORES.

Hoc itidem anno Domini quadringenteſimo, quo à Theophilo Epiſcopo Alexandrino primam Paſchalem epiſtolam ſcriptam fuiſſe mõſtrauimus, ſequenti ſcilicet anno poſt Syn- D odum Alexandrinam, in qua hæreſes Origenis damnatæ ſunt: cùm iam pluribus ac manifeſtis probationibus, atque potiſſimùm S. Hieronymi ſcriptis Romam miſſis, germana Origenis Periarchon tranſlatione facta, eiuſdem errores ſinguli aperta luce cunctis inſpiciendi fuiſſent expoſiti; Anaſtaſius Papa Apoſtolica auctoritate eaſdem Origenis hæreſes damnat. Id enim ſignificat S. Hieronymus epiſtola hoc anno ad Pammachium atque Marcellam data[e], cuius eſt exordium: Rurſum Orientalibus vos locupleto mercibus, & Alexandrinas opes primò Romam verè tranſmitto.] & poſt nonnulla, quænam hæ ſint merces, ſubdit his verbis: Vos Chriſtiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epiſtolam, *Theophili ſcilicet*, ne rurſum hæretici mentiantur à nobis pleraque vel addita vel mutata: in qua laboraſſe me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venuſtate ſeruarem, &c.] hæc de prima Paſchali Theophili epiſtola S. Hiero- E nymus, qui anno ſuperiori datam ex Synodo Alexandrina Synodicam miſerat eodem fermè argumento conſcriptam. Sed & quod ad finem eiuſdem habet epiſtolæ, planè declarat Anaſtaſium Papam hoc eodem fermè tempore decretum de damnatione hæreſum Origenis Romæ promulgaſſe: nam ait: Prædicationem quoque cathedræ Marci Euangeliſtæ cathedra Petri Apoſtoli ſua prædicatione confirmet. Quamquam celebri ſermone vulgatum ſit, beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem feruore, quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foueis ſuis hæreticos perſecutum: eiuſq́. litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum eſt.] hæc ſanctus Hieronymus; qui licet rumore tantùm quod Romæ ab Anaſtaſio Papa factum eſſet de damnatione Origenis errorum accepiſſet, cùm eo modo ad Pammachium atque Marcellam ſcripſit; re vera tamen ab eodem Romano Pontifice id factum fuiſſe, certum eſt.

[e] Hier epi. 78

Damna-

ORIGENIS ERRORES ET ORIGENISTAE VBIQVE DAMNATI.

A Damnatis igitur ab Anaſtaſio Romæ erroribus Origenis, ſcribuntur per orbem Catholicum ab ipſo litteræ; vt quæ cauenda forent, omnes ſcirent. de quibus ſanctus Hieronymus[a]: Quid (inquit) facient epiſtolæ Theophili Epiſcopi? quid Papæ Anaſtaſij in toto Orbe hæreticum perſequentes?] Quibus ſanè factum eſt, vt accipientes præcipuarum Eccleſiarum Epiſcopi litteras Romani Pontificis, iidem collectis ſuis ſibi ſubiectis Epiſcopis, æquè damnarent quæ Romæ ab Anaſtaſio Papa ſcirent eſſe reiecta: præſtitiſſeque inter alios id ipſum Chromatium Epiſcopum Aquileiæ, necnon Venerium ſedis Mediolanenſis Antiſtitem, fidem facit idem ſanctus Hieronymus illis verbis[b] in Ruffinum inuectus: Ergo beati Epiſcopi Anaſtaſius & Theophilus & Venerius & Chromatius, & omnis tam Orientis quàm Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari ſententia, quia & pari ſpiritu, illum *(nempe Origenem)* hæreticum denuntiant populis, fures librorum illius iudi- B candi ſunt? &c.]

[a] Hieron. Apolog lib. 1. [b] Hieron. Apolog. lib. 2.

Quinetiam ſanctionem Imperatorum ſecutam eſſe exinde Epiſcoporum iudicium, idem S. Hieronymus illis verbis ſignificat, quibus Ruffini querelis ita reſpondet[c]: Si quid contra Origenem & ſectatores eius dicitur, in te dictum putas. Ergo & epiſtolæ Papæ Theophili, & Epiphanij, & aliorum Epiſcoporum, quas nuper ipſis iubentibus tranſtuli, te petunt, te lacerant: Imperatorum quoque ſcripta, quæ de Alexandria & de Ægypto Origeniſtas pelli iubent, me ſuggerente, dictata ſunt: Vt Romanæ vrbis Pontifex miro eos odio deteſtetur, meũ conſilium fuit: Vt totus Orbis poſt tranſlationem tuam in Origenis odium exarſerit, quem antea ſimpliciter lectitabat, meus operatus eſt ſtylus. Si tantum poſſum, miror cur me non metuas.] hæc in Ruffinum S. Hieronymus; quòd ille, quæcumque contra Origenem in Eccleſia acta eſſent, ipſi Hieronymo accepta ferret: cùm re vera in hoc ſacro bello ipſum ma- C gno animi vigore claſſicum ceciniſſe, non dubium ſit. At hæc quidem Romæ hoc anno de cõdemnatione Origenis errorum. Quid autem peculiariter actum ſit in Ruffinum, qui has Romam merces inuexerat, dicendum anno ſequenti, quo conſtat ad eum litteras dediſſe Anaſtaſium, vt ſe Romam ad dicendam cauſam conferret.

[c] Hieron. Apolog. lib. 1.

OMNES ET VBIQVE DAMNANT ORIGENIS ERRORES.

FABIOLAE OBITVS.

Antequam autem recedamus ab Vrbe, clariſſimæ feminæ perſoluamus extrema. Hoc enim anno defunctæ S. Fabiolæ, ſpectatæ egregiæq́ue ſanctitudinis, & generis claritudine celebris viduæ, S. Hieronymus rogatus ab Oceano epitaphium ſcripſit; cuius exordio cùm ita diuerſa tempora numeret, quo potiſſimùm anno id acciderit, circumſcribit, dum ait[d]: Plures anni ſunt, quòd ſuper dormitione Bleſillæ Paulam venerabilem feminam recenti adhuc vulnere conſolatus ſum: quartæ æſtatis circulus voluetur, ex quo ad Heliodorum Epiſcopum Nepotiani ſcribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore D conſumpſi: & ante fermè biennium Pammachio meo pro ſubita peregrinatione Paulinæ breuem Epiſtolam dedi, erubeſcens ad diſertiſſimum virum plura loqui, &c.] paulo verò poſt: In præſentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Chriſtianorum, miraculum Gentilium, luctum pauperum, ſolatium monachorum, &c.] Cùm igitur ipſe ſanctus Hieronymus quatuor annos numeret ab obitu Nepotiani, duos verò à dormitione Paulinæ: præſentem annum Fabiolæ funeri ipſum adſcribere, ex iis quæ ſuperiùs dicta ſunt, ſatis manifeſtum apparet; vt de his nec vel leuis quidem dubitandi relinqui poſſit occaſio. Niſi quòd, cùm reperias in litteris ſancti Hieronymi poſt decem annos, nempe poſt Vrbis excidium, ſcriptis[e] ad Marcellinum & Anapſichiam, de Fabiola tamquam viuente mentionem haberi (ad quam idem ſanctus Hieronymus duos in Ezechielem libros à ſe conſcriptos miſiſſe teſtatur, quos nonniſi poſt excidium Vrbis ipſum elucubraſſe liquet[f]) affirmare neceſſe eſt, aliam illam ab E hac fuiſſe Fabiolam, minoremq́ue dicendam: nec quidem mirum, cùm & duas Paulas, totidemq́ue Melanias, ſeniores ac iuniores, eodem tempore liceat numerare. Sed quæ iſtius maioris Fabiolæ fuerint ornamenta virtutum, ab eodem Hieronymo paucis complexa, ſcriptaq́ue ad Oceanum, relegamus. Poſt enim alia, quæ nos ſuperiùs pro temporis ratione narrauimus, iſta ſubdit[g]:

[d] Hier. ep. 30

FABIOLAE DVAE.

[e] Hier. epiſt. 8. [f] Hieron. præf. in lib. 1. in Ezechielem.

FABIOLA PRIMA ROMAE INFIRMORVM HOSPITALE EREXIT.

Prima omnium νοσοκομεῖον inſtituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & conſumpta languoribus atque inedia miſerorum membra foueret. Deſcribam ego nunc diuerſas hominum calamitates, truncas nares, effoſſos oculos, ſemiuſtos pedes, luridas manus, tumentes aluos, exile femur, crura turgentia, & de exegis ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pædore confectos humeris ſuis ipſa portauit? Quoties lauit purulentam vulnerum ſaniem, quam alius aſpicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & ſpirans cadauer ſorbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites &

[g] Hie. epiſt. 30

A religioſos ob ſtomachi anguſtiam exercere huiuſmodi miſericordiam per aliena miniſteria, & clementes eſſe pecunia, non manu: quos equidem non reprobo, & teneritudinem animi nequaquam interpretor infidelitatem: ſed ſicut imbecillitati ſtomachi veniam tribuo, ſic perfectæ mentis ardorem in cælum laudibus fero: magna fides iſta contemnit.] & paulo pòſt, poëticum illud vſurpans:

[a] Virg. Aen. 6.

Non [a] mihi ſi linguæ centum ſint, oráque centum,
Ferrea vox:
Omnia morborum percurrere nomina poſſim.

Quæ Fabiola in tanta miſerorum refrigeria commutauit, vt multi pauperũ ſani languentibus inuiderent. Quamquam illa ſimili liberalitate erga clericos & monachos & virgines fuerit. Quod monaſterium pon illius opibus ſuſtentatum eſt? Quem nudum & clinicum non Fabiolæ veſtimenta texerunt? In quorum ſe indigentiam non effudit præceps & feſtina largitio? Auguſta miſericordiæ eius Roma fuit. B Peragrabat ergo inſulas, & totum Etruſcum mare, Volſcorumq; prouinciam, & reconditos curuorum littorum ſinus, in quibus monachorum cõſiſtunt chori, vel proprio corpore, vel trãſmiſſa per viros ſanctos ac fideles munificentia circuibat, &c.] ſubdit de eiuſdem Hieroſolymam peregrinatione; ſed de ea ſuo locc à nobis mentio facta eſt. Atque poſt multa hæc tandem in fine de funere: Quantum (inquit) haberet viuentis Fabiolæ Roma miraculum, in mortua domonſtrauit. Necdum ſpiritum exhalauerat, necdum debitam Chriſto reddiderat animam: & iam fama volans tanti prænuncia luctus, totius Vrbis populum ad exequias congregabat: ſonabant pſalmi, & aurata tecta templorum reboans in ſublime quatiebat Alleluia: hic iuuenum chorus, ille ſenum, qui carmine laudes femineas & facta ferant, &c.] Atque de ſancta Fabiola hactenus. Iam verò ad res Orientalis Eccleſiæ ſe oratio conferat.

FVNEBRIS FABIOLAE CELEBRITAS.

C

GAINAS TYRANNVS RVRSVM CONSPIRAT IN IMPERATOREM.

Immanis barbarus, truculentuſque tyrannus omnium ſceleſtiſſimus proditorum, Gainas haud exatiatus adhuc ſanguine totius fermè Minoris Aſiæ populorum, neque placatus Eutropij Conſulis nece, potens Gothorum exercitu, in anguſtum iterum redigens Arcadium Imperatorem, nouas illi arroganter eaſdemque duras pacis conditiones præſcribit, petens nimirum Aureliani Conſulis ac Saturnini viri Conſularis, necnon Ioannis qui erat Arcadio Auguſto à ſecretis, capita ſibi dari: Audet & maiora, nempe templum ſibi ſuiſque Arianæ ſectæ militibus Conſtantinopoli aperiri. Sed hæc præmiſſa præludia potiùs erant ad futuram quàm totius Imperij tyrannidem affectabat. Ac planè res ex ſententia accidiſſet, niſi diuinum præſidium tum periclitantibus Imperatori ac ciuibus opportuno tempore cælitus affulſiſſet. Sed quomodo hæc ſe habuerint, per ſingula oratio diſtinctè narrabit. Ac primùm quod ad tempus ſpectat: cùm ſub Conſulatu Aureliani hæc D geſta eſſe, ipſa rerum ſeries indicet, erroris arguitur Marcellini Chronicon, quo id anno ſuperiori factum deſcribitur ſub Eutropij Conſulatu. Sed quid de his in primis ſcribat Zoſimus [b], audiamus:

[b] Zoſim. lib. 5.

Gainas cùm perueniſſet Chalcedonem, poſtulabat vt ſe Arcadius Princeps ipſe conueniret: nec enim ſe cum alio quoquam præter hunc allocuturum dicebat. Cùm Princeps in hoc quoque fuiſſet aſſenſus, coitum eſt in quodam ante Chalcedonem loco, vbi Euphemiæ religioſæ martyris ædes extructa ſtabat, quæ propter cultum Chriſto præſtitum honore afficitur. Placuit Gainam & Tribigildum ex Aſia in Europam tranſuehi, eiſque ad mortem viros in Republica eminentiſſimos dedi. Hi erant Aurelianus, qui eius anni Conſulatum gerebat, & Saturninus Conſularis, & præter hos Ioannes, cui Princeps omnia ſua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant eius filij, quem Arcadius habebat, patrem E eſſe.] ſed calumnia hæc Zoſimi manifeſta: nam nondum adhuc natus erat vnicus Arcadij filius Theodoſius. Huic quoque poſtulato (ſubdit ipſe Zoſimus) Princeps, licet tyrannico, ſatisfaciebat. Cumque viros illos Gainas accepiſſet, eiſque gladium admouiſſet, eatenus tamen, vt cutem tantummodo ſtringeret; ſatis habuit eos dumtaxat exilio pœnas luere.] hæc Zoſimus.

CONGRESSVS ARCADII CVM GAINA.

AVRELIANVS ET SATVRNINVS DEDVNT SE PRO REPVB. BARBARO.

Commendata admodum fuit ampliſſimorum virorum virtus, cùm pro redimenda ſalute Imperij ſeſe ferociſſimo barbaro dedi magna animi conſtantia paſſi ſunt: nam de eis hæc Socrates [c] rem geſtam narrans: Cùm poſtularet Gainas, vt Imperator Saturninum & Aurelianum, duos Conſulares viros, ordinis Senatorij facilè principes, quos ipſius conatus retardaturos ſuſpicabatur, ad eum mitteret: Imperator, etſi animo inuito, neceſſitati tamen parens temporis, conceſſit. Illi, vtpote pro Republica mortem oppetere admodum

[c] Socrat. lib. 6 cap. 6.

A modum cupientes, excelſo & erecto animo Imperatoris mandato obtemperarunt. Proinde in planicie, in qua equos ad curſum exercere ſolent, longè à Chalcedone Barbaro obuiam facti ſunt, ad quemcumque cruciatum ſubeundum parati. Verùm iſti ab illo nihil perpeſſi ſunt mali: atque ille rem cupitam diſſimulans, Chalcedonem contendit: ibi Arcadius ei fit obuiam. At cùm Imperator & Barbarus ſimul in templo eſſent; in quo corpus Euphemiæ martyris conditum & ſepultum eſt; iuſiurandum mutuo dant, ſe re vera alterum alteri non facturos aliquando inſidias.] Sicque (ſubdit Sozomenus [a]) Gainas arma depoſuit, & Conſtantinopolim traiecit, impetrata ab Imperatore tum equitum tum peditum Præfectura.] At cùm hi hos nihil mali paſſos affirment, non ſolùm Zoſimi, ſed & Ioannis Chryſoſtomi refelluntur auctoritate, quorum ſententia conſtat irrogatam illis fuiſſe exilij pœnam. Sed de his inferiùs.

[a] Soz. li. 8. c. 4.

B Ingreſſus autem Barbarus Conſtantinopolim, pacis larua contectus, quæ ſunt pietatis atque quietis ſibi præcipuæ curæ eſſe ſimulans, eccleſiam Arianis, quibuſcum ipſe poſſet ſacros celebrare conuentus, ab Arcadio poſtulauit. Quid tum ipſe Imperator, quidve Chryſoſtomus eius ciuitatis Antiſtes Ariano Duci reſiſtens egerit, à Theodoreto rem geſtam exactè deſcribente audiamus [b]: Iſte (inquit) labe aſperſus Ariana, poſtulat ab Imperatore, vnum ex ſacris ſibi templis dari. Imperator autem reſpondet, ſe de ea re capturum conſilium, & vnum ei curaturum promittit. Itaque diuino illo Ioanne accerſito, *Epiſcopo ſcilicet Conſtantinopolitano*, ei poſtulatum Gainæ exponit; commemorat eius potentiam, moliri tyrannidem indicat; orat, vt templo donato, furentem eius animum placet. Cui nobilis ille vir: Ne (inquit) iſtud ei pollicere, neque ſanctum Dei canibus mandes. Nam numquam equidem patiar, vt qui Deum Verbum ſanctè & auguſtè laudibus & hymnis celebrant, expellatur à ſacro templo, C idemque tribuatur iis, qui contra eum loquuntur blaſphemias. Atque ne Barbarum illum omnino metuas, Imperator: ſed me & illum in vnum locum conuoca, tuque ſilentio vtriuſque noſtrum ſermonẽ auſculta. Ego certè me hominis linguam refrenaturum ſpero, perſuaſurumque ne poſtulet quod ei concedi non debeat.

GAINAS CONSTANTINOP. VENIENS POSTVLAT ECCLESIAM ARIANIS DARI.

[b] Theod. lib. 5 cap. 32.

Quibus auditis Imperator, vehementer lætatur, & poſtridie eius diei vtrumque accerſit. Gainas quidem promiſſum expoſcit. Magnus autem Ioannes reſpondet illi ex aduerſo: Non licere Imperatori, qui pietatem colere inſtituat, aliquid contra res ſacras temerè moliri. Cui quidem dicenti, templum ſibi dari oportere: reſpondet Ioannes, templum ſacrum apertum eſſe, neminemque eum prohibere, quo minus in eo, ſi libeat, preces Deo fundat. Tum Gainas: At ego (inquit) alterius ſectæ ſum, & cum hominibus eius ſectæ vnum ſanctum templum habere poſtulo: atque iſtud quidem non immeritò peto, quippe D qui multa bellica certamina pro Romanis confecerim. At præmia (inquit Ioannes) tibi propterea tributa labores tuos longè ſuperant: nam Dux es, & honore Conſulari dignatus. Quinetiam tecum debes conſiderare, quis fueris olim, & quis iam ſis; quæ etiam præterita tua inopia, & in qua iam abundantia vitam degas; quibus quoque veſtimentis indutus eſſes cùm Iſtrum traieceris, & quibus iam opertus. Complectere igitur animo, quàm pauci ſunt labores, & quàm ampla præmia: atque noli erga eos, qui tibi honorem hunc detulerint, ingratus eſſe.

Hac oratione habita, Ioannes celebris totius orbis terrarum doctor, os obturauit Gainæ, atque adeò obmuteſcere coegit.] hactenus de congreſſu Ioannis Chryſoſtomi cum Gaina Theodoretus. Quibus videas oculis, manibuſque contingas illud Apoſtoli [c]: Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum.] Etenim E qui iniquas atque indignas, immo & turpes coegerat Arcadium Imperatorem pacis conditiones accipere, vt tamen velamento pacis tyrannidem violentus arriperet; idem ipſe ab inermi vincitur ſacerdote, cogiturque à cœptis deſiſtere, quæ inſtigatione Arianorum magnis ſpiritibus petere aggreſſus erat: vſque adeò, vt in ea ciuitate, vbi ipſe præſidio militari ſummam rerum ſibi vendicabat, cõgatur, vt hæreticus à ſacris extorris, carere baſilica. Vnde tibi, Chryſoſtome, tanta fiducia, vt quem paueant Præſides atque Reges, tu nullo penè negotio, vt puerum, virga compeſcas? Illud vtique modò dictum Apoſtolicum nobis occines: Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia, ſed potentia Deo.] quibus non iura tantùm Eccleſiæ ſeruantur illæſa, ſed ipſum Imperium, & leges publicæ defenſæ, cuſtoditæque ſubſiſtant à barbarorum ac tyrannorum inſultibus. Nam audi, quæ à Theodoreto omiſſa, Sozomenus addat [d]: Exprobrauit tunc Ioannes Gainæ, & quòd Imperatoris patri *(nempe Theodoſio)* tum ſeruatus iureiurando promi-

CONGRESSVS IOANNIS CHRYSOSTOMI CVM GAINA.

[c] 2. Cor. 10.

[d] Soz. lib. 8. cap. 4.

promiſerit, ſe beneuolentiam erga Romanos perpetuo ratam, erga ipſum denique, erga ip- A
ſius filios, erga leges eſſe conſeruaturum; quas tamen iam irritas facere conaretur. Simulq́ue
cùm hæc diceret, legem oſtendebat, quam Theodoſius ſanciuerat, cùm ſectarios omnes ar-
ceret, ne intra mœnia conuentus agerent. Deinde conuerſa ad Imperatorem oratione, eum
hortabatur, vt latam aduerſus ceteras hæreſes legem conſeruaret: ſimulq́ue conſulebat, ſa-
tius eſſe Imperio cedere, quàm prodere domum Dei, & à religione deficere. Atque is qui-
dem ad hunc modum vtiliter vſus loquendi libertate, nihil innouari paſſus eſt in ec-
cleſiis ſibi concreditis.] hæc ipſe: quibus videas, lector, quàm malè conſulant impij illi,
qui regnandi ſtudio, religionis omnem rationem poſthabendam eſſe, ſcriptis æquè im-
piis prodidere.

Quæ autem hæc fuerint conſecuta, idem Sozomenus ita narrat: Gainas igitur iam
infringere iuſiurandum, & ciuitatem euertere, cogitabat. Quo tempore & cometa has B
inſidias portendebat, qui ſupra ciuitatem maximus apparuit, ad ipſam vſque terram fer-
mè pertingens, & qualis antea numquam fuiſſe dicitur. Tentarat autem primùm argen-
GAINAS PARAT INCENDIVM AVLAE ET SVBIICERE VRBEM.
tariorum tabernas inuadere, quòd ſe hinc pecuniarum aceruos conuaſaturum eſſe ſpe-
raret. Rumore ſparſo quòd iſta decreuiſſet, & argentariis proinde præſentes maximè
opes abſcondentibus, neque pecuniam in menſis (vt ſolebant) publicè amplius propo-
nentibus: noctu turba barbarorum immiſſa, præceperat ſuccendi Palatium. Illi autem
perculſi, re infecta, reuerſi ſunt. Nam cùm propè acceſſiſſent, videre ſibi viſi ſunt mul-
titudinem armatorum vaſtis corporibus formidabilium. Suſpicati ergo nouitium eſſe
exercitum, nunciauerunt Gainæ. Ille verò (ſciebat enim nihilo plures ſolitis milites in
vrbe degere) dictis fidem adhibere nolebat. Ceterùm cùm & in ſequenti quoque no-
cte miſſi alij idem annunciaſſent quod priores illi: ipſe progreſſus, oculatus teſtis fuit ad- C
mirandi ſpectaculi. Ratus igitur ſua gratia conueniſſe ex aliis vrbibus milites, ac noctu
cuſtodire vrbem atque Palatium, interdiu verò latitare.] hos quidem Angelos cuſtodes
vrbis fuiſſe, cùm præter milites Prætorianos, nullos alios ciuitas contineret, cunctis red-
ditum exploratum fuit; quòd Socrates quoque teſtatur. Inter hæc (ſubdit Sozomenus)
Gainas ſimulat ſe dæmonio vexari; & quaſi oraturus, eccleſiam occupat eam, quam in
honorem Ioannis Baptiſtæ Imperatoris pater in Hebdomo conſtruxerat, *ad ſeptimum
videlicet ab vrbe diſtantem lapidem*. Ex barbaris autem alij in ciuitate manſerunt, alij vnà
cum Gaina egreſſi ſunt. Clanculum verò arma & telorum pharetras femineis vehiculis
impoſitas ſecum eduxerunt. At cùm deprehẽſi eſſent, portarum vigiles interfecerunt, quòd
hi armorum exportationem prohibere conarentur. Qua ex re ciuitas motu ac tumultu
repleta fuit, haud ſecus ac ſi iam capienda eſſet.] At decedendi ab vrbe Gainæ aliud D
conſilium fuiſſe, Zoſimus tradit, nempe vt Romanos milites, quibus ipſe recens Præfectus
creatus erat, inde abduceret, atque per diuerſa loca diſpergeret, ne vrbi inuadendæ à bar-
baris præſidio eſſent; relictis ibi tantùm Gothis militibus, qui opportuno tempore, data
teſſera, vrbem inuaderent. Sed rem ſic compoſitam interuertit diuinum auxilium. Nam
(vt idem ait Zoſimus) Gainas, anticipato tempore datæ teſſeræ, impedimento fuit, quo
minùs barbari vrbem in ſuam poteſtatem redigerent. Excitato enim tumultu à cuſtodibus
murorum, ob Gainæ inuaſionem; cùm qui intus erant Gothi, imparati eſſent offenſi, à
ciuibus occiſi ſunt.

Sed inchoatam ſemel rem geſtam, à Sozomeno paulo diuersè narratam, iam pro-
ſequamur, cùm ſubdit poſt cædem portarum cuſtodum, & egreſſum Gainæ: Præſentibus
GOTHI CVM ECCLESIA SVCCENSI.
(inquit) malis remedio fuit conſilium ſanum. Imperator enim nihil cunctatus, Gai- E
nam declarat hoſtem, & relictos in vrbe barbaros interfici præcipit. Hos itaque milites
adorti, pleroſque occidunt: appellatam verò Gothorum eccleſiam incendunt: hic enim
veluti in templo conſueto congregati erant; quibus iam effugere non dabatur, occluſis
foribus.] Porrò eccleſiæ incendium à Zoſimo[a] aliter ita deſcribitur: In hunc modum
vrbe periculo liberata, intercepti ab vrbanis barbari, numero plures quàm ſepties mil-
le, Chriſtianorum eccleſiam aulæ proximam ingreſſi ſunt, aſylum hoc ſaluti ſuæ tuen-
dæ quærentes. Hos Imperator hoc ipſo in loco interfici iubebat, quem eis ad eui-
tandam facinorum admiſſorum iuſtiſſimam pœnam non ſatis idoneum eſſe volebat.
Hæc præcipiente Principe, nemo tamen eis inferre manum audebat; & ex aſylis ipſos
extrahere, quòd vererentur ne barbari defenſionem pararent. Quapropter viſum eſt
demoliri tectum, quod menſæ ſacrarij (ſic enim vocant) impoſitum eſt; vt eo per diſpoſitos
ad id

[a] *Zoſim. eod. lib. 5.*

A ad id homines occupato, tignis illis ſuccenſis, barbaros peterent; idq́ue continuò factitantes,
ad interneccionem omnes exurerent. Hoc vbi factum fuiſſet, barbari quidem interempti
ſunt: ſed viſum eſt iis qui valde Chriſtianiſſabant, magnum in vrbe media piaculum eſſe
commiſſum.] hactenus de his Zoſimus.

Poſt hæc autem Gainas maiori æſtuans ira, quòd ſe hoſtem Reipublicæ declaratum, ſuc-
ciſaq́ue proditionis ſtamina quæ texuerat, atque ſuos in vrbe occiſos eſſe cognouerit; infeſto
LEGATIO CHRYSOSTOMI AD GAINAM.
exercitu oppida peruadit Thraciæ, omnia cæde atque incendio miſcens. Cùm ad huiuſ-
modi auertendam populorum cladem, legatum miſſum fuiſſe ſanctum Ioannem Chryſo-
ſtomum, Theodoretus affirmat, ac narrat his verbis[a]: Id temporis, aliis omnibus velut metu
perculſis relictis, itum eſt ad Ioannem inuictiſſimum illum Chriſti bellatorem: ſuadetur
ei, vt legatus ad Gainam proficiſcatur. Ille verò, nulla habitâ ratione vel diſceptationis con-
B tra Gainam antè ſuſceptæ, vel ſimultatis inde ortę, prompto animo in Thraciam contendit.
Quare Gainas, cognito legati aduentu, & animi eius alacritate pro pietatis defenſione con-
ſiderata, longo interuallo ei lubens procedit óbuiam: atque prenſans illius dexteram oculis
ſuis appoſuit, liberoſq; ſacrâ eius genua complecti cogit. Sic quidem virtus vel infeſtiſſimos
afficere pudore & obſtupefacere ſolet.] hæc Theodoretus. Sed quid hac legatione actum
fuerit, ſilentio prætermiſit: nec quemquam alium hæc attigiſſe ſcimus, niſi vnum Meta-
phraſtem; qui ex antiquioribus monumentis ait, tũc ſuaſione Chryſoſtomi, pacem Gainam
cum Arcadio contraxiſſe. Certè quidem ad liberandos oppreſſos & malis exagitatos eum
profectum eſſe, & inter alia, vt Aurelianum Conſulem & Saturninum exilio ſolueret, eiuſ-
dem Chryſoſtomi homilia fidem facere videtur, cuius eſt huiuſmodi titulus: Beati Ioannis
Chryſoſtomi homilia, cùm Saturninus & Aurelianus acti eſſent in exilium, & Gainas egreſ-
C ſus eſſet à ciuitate.]

Regreſſus namque Conſtantinopolim ipſe Chryſoſtomus, negotio, cuius cauſa legatione
IOANNES CHRYSOSTOMVS EX OCCASIONE OBLATA CONCIONATVR.
functus erat, bene confecto, eam ad populum habuit concionem; cuius hîc exordium in-
texere, pro rerum geſtarum aſſequenda veritate, dignum exiſtimamus: ſic enim ſe habet[b]:
Multo tempore ſilui, & poſt lõgum temporis ſpatium ad charitatem veſtram reuerſus ſum
Quamquam id non accidit vlla vel animi ſocordia, vel corporis deſidia. Sed abfui tumultus
componens, fluctus ſedans, tempeſtatem corrigens; eoſq́ue qui iam demergi cœperant, ad
portum & in tranquillum, porrecta manu, deducere ſtudẽs. Sum enim communis omnium
pater: eoq́ue neceſſe eſt curam agere non tantùm eorum qui ſtant, ſed eorum quoque qui
collapſi ſunt: non illorum modò qui ſecundis nauigant ventis, ſed & illorum qui tempe-
ſtate iactantur: non eorum modò qui in tuto ſunt, ſed illorum qui periclitantur. Harum ſanè
D rerum gratia reliqui vos ad temporis ſpatium, obambulans, exhortans, obteſtans, ſupplicans,
vt à Domino ea calamitas diſſolueretur. Poſteaquam autem inamœnis illis ac triſtibus finis
eſt impoſitus: denuo me ad vos recepi; ad vos qui in tuto eſtis, qui multa cum tranquillitate
nauigatis. Ad illos profectus eram, vt tempeſtatem ſedarem: ad vos reuerſus ſum, ne qua
tempeſtas exoriatur. Ad illos diſceſſeram, vt eos à moleſtiis liberarem: ad vos redij, ne in
ſimiles moleſtias incidatis, &c.] Poſt hæc enim aduerſus incertum ſtatum diuitiarum (vt fe-
cerat cùm inuectus eſt in Eutropium) vehementi diſſerit oratione: quòd recens exemplum
opportunum argumentũ ſuppeditaret; dum qui præcipuas in Republica dignitates fuerant
conſecuti, iidem in miſerrimum mox ſtatum prolapſi fuiſſent, vt arbitrio furentis barbari
eorum vita penderet.

Sed quæ reliqua ſunt rerum geſtarum Gainæ, Socrates ita deſcribit[c]: Cùm Cherrone-
E ſum aduentaret, inde traiicere & Lampſacum proficiſci maturat, vt partes verſus Orien-
tem vſque ex eo loco ſuæ ditioni ſubiiceret. Vbi verò Imperator copias per terram, per-
GAINAS SVPERATVR ET OCCIDITVR.
q́ue mare ante eius aduentum illo miſerat, miraculum planè inſigne diuina prouidentia il-
lic denuo editum fuit. Nam cùm barbari nauigiis carerent, rates fabricari, inq́ue illis tranſ-
mittere cœperunt: Romanorum claſſis eodem fermè momento adnauigare, Zephyrus gra-
uiter ſpirare. & vt Romani nauibus facilè traiecerunt; ſic barbarorum maxima pars pa-
riter cum equis in ratibus tempeſtatis violentia huc illucq́ue agitata, ab ſe mutuo diſie-
cta fuit, mariſq́ue fluctibus obruta periit; nonnulli autem à Romanis demerſi interie-
runt. Ad hunc modum itaque ingens barbarorum multitudo illo tempore è medio
ſublata eſt. Gainas verò inde digreſſus, & per Thracias fugam faciens, in alias Ro-
manorum copias fortè incidit, à quibus ipſe ſimul cum barbaris, qui cum eo erant, per-
emptus eſt. Atque iſta quidem obiter de Gaina ſint à nobis commemorata. Quòd ſi cui-
quam

[a] *Theod. lib. 5. cap. 33.*

[b] *Chryſ. hom. eodem tit. & de Auaritia.*

[c] *Socrat lib. 6 cap. 6.*

A
quam placet res in eo bello geſtas accuratè cognoſcere, legat Gainam Euſebij Scholaſtici, qui eodem tempore Troili ſophiſtæ diſcipulus fuit. Iſte illius belli ſpectator factus, res in eo geſtas quattuor libris heroico carmine conſcriptis narrauit. Et quoniam recens erat rerum geſtarum memoria, ideo ob illud poëma magno in honore habitus fuit. Nuper etiam Ammonius poëta idem argumentum carmine contexuit, & ad vndecimum Conſulatum Theodoſij Iunioris, quem cum Fauſto geſſit, coram illo ipſo Imperatore recitauit, indeque ſummam laudem eſt conſecutus. Bellum hoc finem habuit Stilichone & Aureliano Conſulibus. Proximo anno Conſulatum geſſit Frauitus, Gothus quidem genere, ſed cum populo Romano magna beneuolentia coniunctus; qui in hoc eodem bello adeò ſtrenuè & fortiter dimicauerat, vt propterea Conſulatus dignitatem ſit aſſecutus.] hucuſque Socrates de rebus Gainæ. Scribit his conſentientia Sozomenus[a]: qui & adſtipulatores habet, quos Socrates citauit, Euſebium & Ammonium. Ex his igitur redarguas
B
quæ à Zoſimo eiſdem haud congruentia narrantur; qui, vtpote Ethnicus, tanta à Deo præſtita beneficia, diis Gentium, quos coluiſſe Frauitum dicit, tulit accepta. Scimus Marcellinum in ſequentem annum Gainæ necem referre, cùm caput eius Conſtantinopolim miſſum eſt.

[a] Sozom. lib. 7 cap. 4.

GENTILES PLVRES AD FIDEM CONVERSI.

At non prætermittimus dicere, hæc omnia adeò dira, quæ Cōſtantinopoli hoc anno contigerunt, ad profectum Euangelij proueniſſe. Etenim viſo in aëre tam ingenti atque prodigioſo comete, imminenteque ſuper ceruicem ciuium barbarico gladio, confluebant ad baptiſmum Gentiles, & alij conuerſi ſunt, ſuæ ipſorū ſalutis hactenus obliti. Meminit quidem horum Ioannes Chryſoſtomus in homilia in Acta Apoſtolorum, quā ſequenti anno habuiſſe, ſuo loco dicturi ſumus: ait enim[b]: Nónne ſuperiori anno concuſſit Deus ciuitatē totam? Quid igitur? Nónne omnes ad illuminationem currebant? Nónne ſcortatores & molles &
C
effeminati, dimiſſis poſſeſſionibus & locis, in quibus conuerſabantur, conuerſi ſunt & facti religioſi?] & inferiùs: Quid oportet referre vetera? Superiore anno (dixi vobis) quanta res accidit, & nullus attendit, ſed iterum paulatim defluxerunt, & collapſi ſunt? Aut ſemper cælum clamans, quòd Dominum habeat, &c.] redarguit enim pluribus eos, qui poſt elapſum periculum ad eadem ſint reuerſi peccata.

[b] Chryſ. hom. 41. in Act. Apoſt.

MONACHI ORIGENISTAE PERVENIVNT CONSTANTINOPOLIM.

Contigit hoc ipſo quoque anno, monachos Origeniſtas pulſos à Theophilo ex Nitriæ monaſteriis, necnon de Palæſtina, quo abierant, eiectos, perueniſſe Conſtantinopolim, & apud ſanctum Ioannem Chryſoſtomum exclamaſſe contra ipſum Theophilum Epiſcopum Alexandrinum, aduerſus eum omnia commouentes: quorum occaſione, magno turbine Oriētalis Eccleſia exagitata eſt. Qualiſnam autem ea tempeſtas atque procella fuerit, breui compendio à ſancto Hieronymo paucis iſtis perſtringitur[c] poſt enarratas præclaras res geſtas
D
in hac cauſa à ſancta Marcella, cuius opera factū fuit, vt Origeniſtæ Romæ detecti, ſententia ſedis Apoſtolicæ damnarentur: De Occidentis (inquit) partibus ad Orientem turbo tranſgreſſus minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum eſt[d]: Putas veniens filius hominis fidem inueniet ſuper terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, noſtro lateri iungebantur, quorum publicè petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur: ita vt Barnabas[e] quoque duceretur in illam ſimulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, ſed voluntate commiſit.] hæc Hieronymus: quemnam autem per Barnabam intellexerit, ex his quæ dicuntur inferiùs, poteris fortaſſe coniicere. Hæcque ſumma rerum, ſed ſingula ordine temporum ſunt inferiùs diſponenda.

[c] Hieron. epiſt. 16.
[d] Luc. 18.
[e] Galat. 2.

TVRPIS CONTENTIO IN ECCLESIA.

E
Magnam ſanè ac luctuoſam narrationem aggredimur, qua non Gentilium aduerſus Chriſtianos, vel hæreticorum aduerſus Catholicos, iniquorúmue aduerſus probos ac iuſtos, ſed ſanctorum aduerſus ſanctos (quod pro monſtro habitum eſt atque portento) cōflictatio & dira perſecutio deſcribatur. Ac primùm quod ad exquiſitam temporis rationem ſpectat. Quos conſtat ex litteris ſuperiùs recitatis Theophili ad[f] Epiphanium, Ægypti monachos poſt Concilium Alexandrinum anno ſuperiori habitum, vulgatamque ex eo Synodicam, ex Ægypto primò, & Palæſtina deinde fugatos, Conſtantinopolim nauigaſſe: illuc iam hoc anno perueniſſe, ſanctus Hieronymus epiſtola ad Pammachium & Marcellam data hoc itidem anno, cùm prima Theophili Paſchalis epiſtola ſcripta eſt, anno nimirum ſequēti à Synodica miſſa, apertè ſignificat; vbi hæc in ipſos[g]: Quid opus eſt obſidere Propontidem, mutare loca, diuerſas luſtrare regiones, & clariſſimum Pontificem Chriſti, eiuſque diſcipulos rabido ore diſcerpere? Si vera loquimini, priſtinum erroris ardorem ardore fidei com-

[f] Apud Hiero. epiſt. 67.
[g] Hieron. epiſt. 78.

A
commutate, &c.] hæc S. Hieronymus in eos qui accuſationum plauſtra in Theophilum Conſtantinopolim intulerunt, vt inferiùs dicemus. cùm verò de prima Paſchali eiuſdem Theophili meminit hoc anno (vt demonſtratum eſt) data, de Synodica antè vulgata ita ait: Si quid autem hic minus aduerſus Origenem dictum eſt, in præteriti anni epiſtola continetur] planè ſignificans ex Synodo ſcriptam, de qua mentio facta eſt.

ORIGENISTAE QVAE IN THEOPHILVM.

Quinam autem hi fuerint, qui ex Ægypto primùm, inde verò è Palæſtina fugati, Conſtantinopolim ſe contulerunt, Theophilus[a] ad S. Epiphanium ſcribens, anteſignanorum nomina referat, nempe Ammonium, Euſebium, & Euthymium: ſed & Dioſcorum addit Socrates[b]. Hi ergo in Theophilum exacerbati, accuſationibus nauem onuſtam Conſtantinopolim ad Imperatorem Arcadium intulerunt. Vt ex his intelligas mores hæreticorum, atque ſchiſmaticorum; nimirum cùm damnati ſunt, iudicio Epiſcoporum non tantùm non
B
acquieſcere, vel prouocare ad ſublimius Catholicæ Eccleſiæ tribunal, ſed ad ſæculare mox iudicium, ad Imperatorum reſcripta, ſi quæ poſſint quauis occaſione ſubripere fauore potentium, aduolare. Iſti igitur quòd ſcirent Theophilum per ſe ſuoſque familiares Epiſcopos, & inter alios Epiphanium, ad diuerſas prouincias miſiſſe legatos vnà cum epiſtolis, quibus ipſorum damnatio iudicio Epiſcoporum ſignificabatur eſſe decreta, anteuertere conati eos, Conſtantinopolim ad Arcadium nauigarunt. Quænam autem fuerint quæ iſti in Theophilum obiectarunt, tum Socrates, tum etiam Sozomenus enarrant. Sed quòd iidem auctores erga Origeniſtas in hoc procliuiores ſeſe eſſe declarent; equidem ab aliquo Origeniſtarum, vel alio qui faueret cauſæ Chryſoſtomi aduerſus Theophilū, ab eis accepta eſſe, facilè poſſumus intelligere. Sed mendacia ipſa aperti arguemus erroris. Sozomenus[c] igitur rem geſtam ſic exorditur:

[a] Apud Hier. epiſt. 67.
[b] Socrat. lib. 6 cap. 7.
[c] Sozom. lib. 8 cap. 11.

HAERESIS ANTHROPOMORPHITARVM AB ORIGENISTIS IMPINGITVR CATHOLICIS.

C
Interea temporis, haud multo anteà, exorta quæſtio per Ægyptum mouebatur, oporteat ne Deum ἀνθρωπόμορφον, hoc eſt, humana forma præditum, credere? Huius autem ſententiæ plurimi erant ex monachis illic commorantibus, qui præ ſimplicitate ſine examine Scripturam ſacram accipiebant, & in ea Dei oculos, & faciem, & manus, & quæcumque alia huiuſmodi audire conſueuerant. Illi verò qui reconditū in verbis ſenſum conſiderabant, diuerſum ſentiebant; eoſque qui talia dicerent, aduerſus Deum ſimpliciter blaſphemos aſſerebant. Ac Theophilus etiam in Eccleſia hanc ſententiam amplectendam eſſe docebat; & in epiſtola, quam ex conſuetudine de feſto Paſchali ſcripſit, & incorporeum cogitari oportere Deum admonuit, & humanæ formæ exortem. Quod quidem vbi Ægyptiorum monachis innotuiſſet, Alexandriam ſeſe conferunt, & in vnum congregati ſeditionem mouent, & Theophilum ceu impium de medio tollere cogitant. Ceterùm il-
D
le eueſtigio etiamnum tumultuantibus apparens: Perinde (inquit) vos aſpexi, ac faciem Dei. Hoc dicto, homines abundè compeſcuit, adeò vt etiam iram ponerent. Itaque (inquiunt) ſi ſic re vera ſentis, etiam libros Origenis damnato, cùm illi ſuos lectores in iſtam ſententiam inducant. Atqui mihi (inquit ille) iampridem illa ſententia ſtetit, ac faciam, vt videtur vobis. Nam & ipſe non minus quàm vos illis ſuccenſeo, qui Origenis opinionem ſectantur. Atque ille quidem fraterculos iſtos ita mitigatos dimiſit, ac ſeditionem ſoluit.] hæc ipſe.

DE ANTHROPOMORPHITARVM CALVMNIA.

Sed antequam vlteriùs ſcripta à Sozomeno proſequamur, hîc ſiſtendum; vt aſſertum à Sozomeno atque Socrate commentum, & ab aliis eorum fidem ſecutis acceptum, manifeſti mendacij conuincamus. Scito igitur, illud in primis peculiare fuiſſe omnibus Origeniſtis, impingere cunctis Catholicis hæreſim Anthropomorphitarum. Id quidem ſatis intel-
E
liges, ſi in memoriam reuoces, quæ à S. Hieronymo aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum fauentem tunc Origeniſtis in epiſtola[d] ad Pammachium ſcripta ſunt, & quæ idem S. Hieronymus ad eumdem ſcribit aduerſus Origenis errores: memineriſq; S. Epiphanium, quòd Origeniſtas inſectaretur, à Ioanne Hieroſolymitano eiuſdem Anthropomorphitarum hæreſis in crimen adductum, cùm contra eum publicè pro concione inuectus eſt, vt ipſe ſanctus Hieronymus in eum ſcribens tradit his verbis[e]: Recordare, quæſo, illius diei, quando ad horam ſeptimam inuitatus populus, ſpe ſola quaſi poſtea auditurus Epiphanium eſſet, detinebatur; quid tum concionatus ſis, nempe contra Anthropomorphitas, qui ſimplicitate ruſtica Deum habere membra, quæ in diuinis libris ſcripta ſunt, arbitrantur: furens & indignans loquebaris, oculos & manus & totius corporis truncum in ſenem dirigebas, volens illum ſuſpectum facere ſtultiſſimæ hæreſeos.] hæc ibi, ſuperiùs ſuo loco alia occaſione iam dicta, hic verò neceſſariò repetita; vt intelligas quæ peculiaria erant Origeniſtarum,

[d] Hier. ep. 61
[e] Hie. epiſt. 65

rum, atque mirari deſinas, ſi Theophilum illi eius hæreſis aſtruerent defenſorem, Ægypti A verò monachos auctores, qui in tantum virum, quem etiam prę egregia ſanctitate, atque doctrina (vt vidimus) venerarentur hæretici Ariani, tanta obiicere non ſunt veriti.

[a] Ruffin. inuect. lib. 1. to. 9. edit. Victor.

CALVMNIA ORIGENISTARVM IN ORTHODOXOS.

Sed quod Ioannes tunc in Epiphanium, Ruffinus nunc in Hieronymum obiiciens, ait[a]: Cùm in quodam ſupradicti operis loco, quem interpretati ſumus, quæſtio haberetur aduerſum eos, qui Deum corporeum dicũt, & humanis cum membris habitúq; deſcribunt; quod aſſerere præcipuè Valentinianorum & Anthropomorphitarum hæreſis ſolet, cui iſti accuſatores noſtri nimis (vt video) dextras dederunt, &c.] proculdubio S. Hieronymum, aduerſus quem ſcripſit, iſta dicens, eius hæreſis infamauit: à qua blaſphemia quàm procul abhorruerit, omnes ſciunt.

FALSVS PRAETEXTVS ORIGENISTARVM.

Sed vnde (inquis) hæc Origeniſtis, vt eiuſmodi notam hæreſis inurerent Catholicis omnibus rectè ſentientibus? Ex eo vtique, quòd cùm ipſi Origenis ſectantes errores, eo de- B mentiæ perueniſſent, vt nec corporibus noſtris poſt reſurrectionem membra tribuerent, ſed transformanda illa in lucidos aëreos globos, ex Platonis ſentẽtia ab Origene accepta aſſererent: ſi noſtri diuinæ Scripturæ auctoritate, inſtar Chriſti reſurgentis, in reſurrectione ſingulis corporibus membra ſingula fore dicerẽt; illi mox aſtuta tergiuerſatione dicebant, eſſe ea intelligenda, ſicuti cetera eiuſdem diuinæ Scripturæ loca, & quidem innumera, quibus Deo per alluſionem membra tribuuntur. Qui verò diuerſa ſentirent, eoſdem craſſioris mineruæ homines ac rudes ridebant, ac dicteriis illis inſectabantur, cùm eos (vt ſuo loco dictum eſt) Piloſiotas, à pilis, quaſi ipſi non membra tantùm, ſed & pilos tribuerent corporibus reſuſcitatis, appellabant. At hæc ipſe pluribus ſanctus Hieronymus in epiſtolis ad Pammachium ſcriptis tum aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum, tum etiam aduerſus Origenis[b] errores confutat. C Ceterùm eiuſmodi hæreſim Anthropomorphitarum fuiſſe hoc tempore apud nonnullos Ægypti monachos, ſi credimus Caſſiano Origeniſtarum olim affini (nam & Pelagianis fauit) ſatis apparet: inter alios enim Serapionem abbatem eius fuiſſe ſententiæ, idem affirmat[c]: cùm alioqui ipſum Theophilum epiſtolis ſuis inſectatum eſſe Anthropomorphitas monachos, tradat, ſicut & Gennadius[d], & ipſe Pelagianorum affinis. Ceterùm in ipſis Theophili Paſchalibus, quæ extant, epiſtolis his temporibus datis, nulla mentio penitus habetur de Anthropomorphitis hæreticis, aduerſus quos longa diſputatione diſſeruiſſe, citati nuper auctores tradunt: neque ſanctus Hieronymus, qui de eiſdem ſæpe meminit, quicquam aduerſus eos ipſum poſuiſſe in illis, commemorat. Sed cœptam Sozomeni narrationem proſequamur, qui ait[e]:

[b] Hier. epiſt. 61 & 65.
[c] Caſſian. col. 10. c. 2. 3. 4.
[d] Gennad. de Vir. illuſt. c. 33
[e] Sozom. li. 8. cap. 12.

FALSAE ORIGENISTARVM CAVSATIONES.

Fortaſſe tunc temporis ſublata omnino fuiſſet iſta quæſtio, niſi conſopitam iam ob inimicitiam priuatam ſuſcitaſſet ipſe Theophilus, inſidiatus Ammonio, & Dioſcoro, & Euſebio, D & Euthymio, qui cognominabantur Longi: quos quidem, cùm fratres eſſent, celebres euaſiſſe, inter eos qui apud Scetin philoſophabantur, ex præcedentibus cognouimus. Atque hi quidem inter omnes Ægypti monachos illi cariſſimi erant, quos & congerrones plerumque ſibi & familiares adiungebat, ac Dioſcorum etiam Hermopoleos Epiſcopum conſtituit. In odium autem horum venit ex inimicitia aduerſus Iſidorum ſuſcepta; quem, defuncto Nectario Epiſcopo Conſtantinopolis, in Epiſcopatum ſufficere ſtuduerat. Sunt enim qui dicant mulierem quampiam ex Manichæorum ſecta ad Eccleſiam Catholicam fuiſſe conuerſam: Theophilus autem, quaſi hanc incõſideratè myſteriis communicare paſſus eſſet, antequam priorem ſectam abnegaſſet, preſbyterum accuſabat. At Petrus (hoc illi nomen erat) & ex Eccleſiæ præſcripto, & ex mandato Theophili ſe mulierculam in communionem admiſiſſe, aſſeuerabat; eiuſque rei teſtem aiebat eſſe Iſidorum. Atque is quidem vti tunc temporis Ro- E mam fortè miſſus erat, ita demum reuerſus, Petrum vera dixiſſe teſtatus eſt. Theophilus igitur indignatus, quaſi calumniis circumactus eſſet, vtrumque Eccleſia expulit. Atque hæc quidem nonnulli ſic referunt.

ALIAE CAVSAE DISSENSIONVM PRAETENSAE.

Ceterùm ego ex viro fide digno, qui cum hiſce monachis conuerſatus fuerat, duplicem cognoui cauſam extitiſſe Theophilo inimicitiæ aduerſus Iſidorum ſuſceptæ: alteram communem illi cum preſbytero Petro, quòd hi ipſum à ſorore ſua hæredem fuiſſe ſcriptum, teſtari detrectaſſent. priuatim alteram, quòd Theophilo tamquam in eccleſiarum ſtructuram capere volenti inſumendas non conceſſiſſet pecunias eas, quæ ſibi, vt pauperum diſpenſatori, multæ afferebantur: ſed præſtabilius eſſe diceret, ægrotorum corpora, quæ veriùs templa Dei cogitare poſſumus, & ob quæ pecuniæ ipſæ quærebantur, conuenienti cura reficiendo recreare, quàm parietes ædificare.] Probè intelligis, puto, le-

A ctor, ex Origeniſtarum officina eſſe depromptam hiſtoriam, qua cauſæ huiuſcemodi indignationis Theophili in dictos monachos obtexerentur: cùm auctoritate S. Hieronymi & aliorum liqueat, hos ſtudẽtes erroribus Origenis, iuſtè pieque indignationem Theophili meruiſſe. Quomodo autem Iſidorus iſte fuerit Origeniſtarum anteſignanus, quæ de eo ſuperiùs dicta ſunt, conſule. Sed ſubdit Sozomenus:

QVID DE ISIDORO ET ALIIS COMMENTI SINT ORIGENISTAE.

Verùm ſiue ob hanc, ſiue ob aliam cauſam à Theophilo excommunicatus Iſidorus, Scetin venit ad monachos ibi commorantes, velut ad ſodales. Aſſumptis igitur quibuſdam ſecum, Ammonius ad Theophilum profectus, orabat vt Iſidorum in communionem reciperet. Atque ille tum quidem, ſe id facturum, promptè pollicitus eſſe dicitur. Sed elapſo aliquo tempore, cùm nihilo plus ipſis ſuccederet, ac manifeſtum iam eſſet quod Theophilus ipſos falleret; maiori quodam cum apparatu reuerſi, poſtularunt vt promiſſa præſta- B ret. Ibi ille ex monachis vnum publicæ cuſtodiæ tradidit, vt reliquis metum incuteret. Sed ea ſpe fruſtratus eſt. Siquidem Ammonius, eiuſque ſocij, quia Cuſtodiæ præfecto ad ſuppeditanda captiuis neceſſaria aduenire videbantur, facilè intromiſſi ſunt: ingreſſi autem rurſus exire noluerunt. Qua re intellecta, Theophilus indicat, ſe iſtos homines ad ſe vocare. Verùm illi primùm, vt ipſe eos educturus veniret, poſtularunt: Neque enim æquum eſſe, eos, qui contumelia publicè affecti eſſent, clanculum è cuſtodia emitti. Sed concedentes tandem ad illum venerunt: quos ille tum deprecatos, quaſi non vlterius offenſurus, dimittebat; ſecum interim frendens ac ſtomachans, rationem meditabatur, qua illos poſſet lædere. Cumq; ſolicitus eſſet quidnam his facere poſſet mali, qui poſſeſſiones nullas haberent, qui omnia præter ſapientiam contemnerent; decreuit eorum tranquillitatem perturbare.

ORIGENISTAE TRANSFERVNT SE IN PALAESTINAM.

C Itaque cùm ex iis quæ præſentes cum ipſo diſputarunt, eos his infenſos eſſe ſciret, qui Deum humana forma præditum eſſe docẽt, quoniam Origenis erant ſectatores: ipſe quamquam aliter ſentiret, cum vulgo monachorum cõſpirauit. Exhinc igitur mira quædam contentio inter monachos inualuit: neque enim diſputationibus ad formam compoſitis ſeſe in mutuam ſententiam inducere dignati ſunt: ſed ad conuicia ſeſemet conuerterunt: atque illi eos qui Deum incorporeum eſſe ſtatuebant, Origeniſtas appellabant; hi verò Anthropomorphitas, eos qui contrarium ſentiebant.] hæc ipſe. Sed vides quàm futilis afferatur prætextus pro Origeniſtarum excuſatione, cùm mendaciter ea minus digna aſſeratur cauſa, quaſi Origeniſtæ ſint nominati, cum alioqui ea in re iidem ſentirent eadem cum Eccleſia Catholica: cùm tamen taceantur omnino multiplices Origenis errores, iidemque turpiſſimi, quorum cauſa illi verè Origeniſtæ fuerint nuncupati. Vides, inquam, hiſtoriam ab ipſis Origeni- D ſtis confictam, dum commẽti ſunt remotiſſimas cauſas indignationis Theophili; à quo non vocatos illos Alexandriam ad pacem, ſed quæſitos in eremo fugatos ab eo fuiſſe, nec ab Ægypto tantum, ſed è Palæſtina, epiſtolaris hiſtoria omnium fideliſſima ſuperiùs recitata declarat. Sed ſubdit idem auctor[a]:

[a] Soz. lib. 8. cap. 13.

Ammonius autem ac Dioſcorus, intellectis inſidiis, Hieroſolymam ſeceſſerunt, & inde Scythopolim venerunt, quòd eam habitationem ſibi accommodatam eſſe ducerent ob frequentiam palmarum, quarum foliis vtebantur ad conſueta monachorum opera. Sectabantur enim ipſos viri plus minus octoginta. Interea temporis Theophilus quoſdam Conſtantinopolim emiſit, tum vt iam antea in tempore calumnias quaſdam ſererent aduerſus illos, tum vt obſiſterent, ſi qua in re illi Imperatoris opem implorarent. Ea re cognita, Ammonius Conſtantinopolim traiecit, & cum eo Iſidorus, qui communi ſtudio id E agebant, vt coram Imperatore iudice & Ioanne Epiſcopo detegerentur inſidiæ, quæ ipſis erant intentatæ. Arbitrabantur enim, illum legitimæ libertatis in loquendo ſtudioſum, ſibi opem legitimè poſſe ferre.] Hæc dicta à Sozomeno pluribus vides conferta eſſe mendaciis: ante enim monachos hos expulſos à Palæſtina, Conſtantinopolim profectos eſſe, ſed nec cum eis Iſidorum fuiſſe, litteræ[b] ipſius Theophili ad Epiphanium datæ declarant: quibus & ſignificatur, ab Epiphanio ipſo, non autem à Theophilo Conſtantinopolim tunc miſſum eſſe legatum, qui hos iam eſſe in Synodo condemnatos, Eccleſiam illam redderet certiorem. Ipſe autem Theophilus in alias regiones miſit legatos ex monachis Nitriæ cum litteris, quibus alias Eccleſias de iiſdem cauendis commonefaceret, vt ſuo loco ſuperiùs dictum eſt. Sed à quo Sozomenus eiuſmodi eſt mutuatus hiſtoriam? Inuenies planè eadem fermè & alia à Palladio, & ipſo iamdudum Origeniſta, eſſe conſcripta: quantum autem ipſe eiuſdem ſectæ hominibus fauerit, conſule ipſius Lauſiaca, vbi totus verſa-

REDARGVITVR FALSITATIS HISTORIA DE ORIGENISTIS.

[b] Apud Hier. epiſt. 67.

verſatur in laude Iſidori ac conſodalium monachorum: ſed de ipſo rouoca in memoriam A
dicta ſuperiùs tomo quarto. Vidiſti igitur ipſum obuoluere diuerſis prætextibus veritatem,
aliaſque adducere cauſas, cur hi à Theophilo ex Ægypto & Palæſtina expulſi traiecerint
Conſtantinopolim: cùm tamen non recitatæ tantùm ſuperiùs ea de re epiſtolæ vltro citroq;
datæ id aſſeuerent; ſed & Poſthumiani teſtificatione, quem tunc contigit adeſſe Alexandriæ,
atque cuncta ſpectare oculis, nonniſi occaſione librorum Origenis hos omnes fugatos eſſe,
certum appareat.

Quod igitur à ſuſpectis auctoribus tota hiſtoria de expulſis ab Ægypto monachis
Origeniſtis eſſe accepta noſcatur; quodque inſuper ex vtraque parte ſtare videas ſanctiſſi-
mos viros: neceſſe eſt vt magna cautela attendat oratio, ne priuato quodam affectu ince-
dens, declinet in dexteram, vel ſiniſtram: quod hactenus à nobis factum eſſe, puto, lector
intelligis: ſed præſtandum id ipſum maiori ſtudio in futurum, ſolicitiuſque curandum, ne B
vel in minimo veritas læſa iacturam ſentiat, inſtituti ratio non ſuadet tantùm, ſed imperat.
Res quidem hactenus geſta eſt inter Catholicos & Origeniſtas: nunc verò cùm pro ipſis,
licet non cum ipſis, ſtare videas ſanctiſſimum atque doctiſſimum virum Ioannem Chry-
FACTA HOMINVM QVALITER METIENDA
ſoſtomum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, mutata iam rerum facie, oratio ipſa in aliud
argumentum ſe transferat, opus eſt. De quo quidem illud in primis admonendum
putamus eſſe lectorem; cùm ſæpè contingat ſapientiſſimos quoſque falli, eoſdem tamen
à ſapientia & inſita probitate non excidere, cùm nimirum ad ea, quæ agunt, recto ſince-
roque mentis feruntur intuitu. Quis enim adeò ingenio perſpicax, induſtria ſolers, atque
rerum vſus experimento probatus, vt falſis ſubreptionibus, illorum maximè, qui omnem
extrinſecus ſanctitatis ſpeciem præ ſe ferunt, non decipi interdum contingat? cùm & ipſos
etiam Prophetas ad futura noſcenda Spiritu Dei imbutos, quòd non ſemper eodem nu- C
mine afflari detur, acciderit ſæpè aliqua ignoraſſe præſentia, eoſque præteriiſſe ob oculos
[a] *Lucæ* 11.
poſita. Quamobrem Euangelica illa norma ſunt actiones hominum metiendæ: Si[a] oculus
tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, & ſicut lucerna fulgoris illuminabit
te.] vt dum videris aliquem recta mente, puroque animo aliquid operari, etſi quid perpe-
ram inde oboriri contigerit, ad ſuum reuocans principium opus, inuenias vnde auctorem
excuſes. Cùm igitur de ſanctiſſimorum virorum Epiphanij, Hieronymi (vt de Theophilo
dicere prætermittamus) atque Ioannis Chryſoſtomi optima mente dubitare, religio ſit;
quæcumque ab eis acta ſunt, in meliorum partem accipias neceſſe eſt. At iam de rebus Con-
ſtantinopoli geſtis narrationem inchoemus, & quæ à diuerſis eo argumento ſunt ſcripta, in
medium adducamus.

HISTORIA DE ORIGENISTIS AB ORIGENISTIS DESCRIPTA.
Porrò eiuſmodi hiſtoria ab Origeniſtis primùm deſcripta, eorumdem ſtylo (vt vidimus) D
lancinata potiùs quàm exarata cognoſcitur: vt de illis illud Ezechielis[b] iure dici poſſit: Deli-
nierũt parietem abſque temperatura.] dum cauſam obortam occaſione Origenis errorum,
in criminationes Theophili conuerterunt; cùm nulla fermè apud eos ſit mentio de damna-
[b] *Ezech.* 13.
tis in Concilio Alexandrino iiſdem hæreſibus Origenis, neque de iudicio Epiſcoporum in
eamdem ſententiam conſpirantium, duce ſancto Epiphanio in Cypri inſula; aut (quod diſ-
ſimulandum non erat) de ſententia Anaſtaſij Romani Pontificis, eiuſdemque litteris datis
ad diuerſarum prouinciarum Epiſcopos, vel Synodis ea de cauſa diuerſis in locis in Occiden-
te habitis, vt à Venerio Epiſcopo Mediolanenſi, à Chromatio Epiſcopo Aquileienſi, & aliis.
Sed rebus tantis ſilentio ſepultis, de obiectis ab excommunicatis illis in Theophilum cri-
[c] *Pallad. in dialog. de vit. Chryſoſtomi.*
minibus, hi quos diximus, hiſtoriam texuere, atque in primis Palladius, cùm hæc ait[c]:
Ingenti illi neceſſitate, loca in dies mutare compulſi, tandem regiam ad vrbem peruene- E
runt, in qua erat diuina manu ad curam indigentium Ioannes ordinatus Epiſcopus: procum-
bentéſque ad eius genua, orabant vt opem ferret animabus calumniam paſſis, atque vaſta-
tis horum ſtudio, qui hoc potiùs quàm benefacere conſueuiſſent.] hæc ipſe. adeò namque
fuit horum monachorum, ad commiſerationem inducendam, cum verbis ipſe quoque
corporis habitus accommodatus, vt quantumlibet Ioannes ſciret hos ab Epiphanio Syno-
dicis Theophili litteris prædamnatos, audire tamen eos minimè denegarit. Vnde idem
ſubdit Palladius:

MONACHI APVD IOANNEM AGVNT ADVERSVS THEOPHYLVM.
Stetit Ioannes, & vidit quinquaginta electorum hominum caniciem venerandam, ſa-
cris ſudoribus infectam: compunctuſque iuxta Ioſeph, pro fraternitatis ſtudio in lacry-
mas ſoluitur; percunctatus ab eis, quiſnam aper de ſilua, aut ſingularis fera huic fœcun-
diſſimæ & lætitiſſimæ viti inuidiſſet. Ad hæc illi: Sede (inquiunt) Pater, noſque vtcumque
vulneratos

A vulneratos Theophili Papæ veſania, curare ſtude, ſi tamen nolueris noſtrorum tumoribus
vulnerum obducere cicatrices. Nam ſi ipſe quoque nos deſpicis, aut reuerentia, aut metu
Theophili, iuxta Epiſcopos reliquos; nihil iam ſupereſt nobis, niſi vt profecti ad Impera-
torem, ipſius opera peſſima ad iniuriam Eccleſiæ publicemus. Itaque ſi opinionis Eccle-
ſiaſticæ tibi cura eſt, perſuade illi, vt nobis permittat in Ægypto remorari. Nihil enim
peccauimus, neque in Dei leges, neque in illum ipſum.] Vides hæreticos non ſolùm Ca-
tholicorum, ſed ſanctiſſimorum quoque virorum ad decipiendum compoſitam formam,
mentita larua, ſibi ſuperinducere? At quid tunc Ioannes Chryſoſtomus ad hæc verba?
ſubdit Palladius:

His Ioannes auditis, ratus facilè Theophili aduerſus illos iram in gratiam transferri poſſe, QVOMODO A IOANNE EXCEPTI MONACHI.
libenter hoc negotium ſumit: admonenſque viros, vt aduentus ſui cauſam ſilentio tege-
B rent, donec ipſe ad Theophilum ſcriberet: & manſiones illis in eccleſia, quæ Anaſtaſia
dicitur, ad requiem tribuens; ipſe quidem neceſſaria victui non ſuppeditabat; ſed eis reli-
gioſæ mulieres miniſtrabant, ipſis quoque ex opere manuum neceſſitates ſuas ex parte ſup-
plentibus.] Hæc cùm de piis mulieribus dicat Palladius, inferiùs[a] eodem dialogo ipſe habet [a] *Pallad. dial.*
eoſdem monachos fuiſſe ſuſceptos ab Olympiade vidua, olim Nebridij ſponſa, nunc verò
diaconiſſa Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, de qua nos plura ſuperiùs: cuius rei cauſa tradit
Theophilum eam maledictis inceſſiſſe. Sed quàm frigidè eamdem ipſe excuſet, quam ea de
cauſa reprehendendam exiſtimauerit Theodorus; accipe quæ tum ab ipſo Palladio per dia-
logiſmum in medium afferuntur. nam PALLADIVS: Conſtat (inquit) Theophilum ira-
cundiæ nimis obſecutum, illos abieciſſe. Quicumque illi fuerint, ſiue hæretici, ſiue Catho- DE OLYMPIADE EXCIPIENTE MONACHOS
lici, non tamen eos Olympias recipere debuit. THEODORVS. Bene illa, an malè feciſſe
C videtur? THEOD. Malè, vt dixi. PALLADIVS. Vnquam ne beneficentia culpatur?
THEOD. Et ſæpè, cùm ſcilicet in malos & non merentes emanarit. PALLAD. Quinam
igitur erant illi quinque millia, quos ex quinque ordeaceis panibus Saluator[b] pauit, boni, an [b] *Ioan.* 6.
mali? THEOD. Boni ſcilicet: quippe qui à Saluatore paſci meruerunt. PALLAD. Cur
ergo ordeaceis paſti ſunt, ſi boni fuerint? THEOD. Fortè quia triticei non aderant, fame
dominante.] vides rem ineptam: ſed illud bene paulo pòſt, cùm Palladius ſubdit Olympia-
dem eos ſuſcepiſſe, exiſtimans bonos, vbi ait: Rite tu quidem ſentis. hoc itaque modo mo-
nachi etiam boni & mali erant: at fideliſſima mulier ſuſcepit eos vt bonos.] & inferiùs: Quid
ergo mali fecit Olympias imitata Dominum ſuum, qui pluit ſuper bonos & malos, & ſuper
iuſtos & iniuſtos Solem ſuum oriri facit?

O ſententia præpoſtera nimis, omnem prorſus Eccleſiaſticam diſſolues œconomiã! Nam
D ſi excommunicati ab Eccleſia, à priuatis quibuſcumque, exemplo Domini, qui Solem ſuum
oriri facit ſuper bonos & malos, recipiuntur: iam reſoluitur omnis vigor Eccleſiaſticæ diſci-
plinæ, omniſq; mox canonica cenſura langueſcens extinguitur. Quòd ſi Olympias excuſan- QVOMODO EXCVSANDA OLYMPIAS.
da ſuſcipitur: quanto æquius illud fuerat pro eius defenſione dicendum: domũ eius patuiſſe
Conſtantinopoli omnibus monachis, clericis, & Epiſcopis: adeò vt etiam qui Ioanni ipſi in-
fenſi erant Epiſcopi ab ea hoſpitio excepti fuerint, nempe (vt inferiùs Palladius docet) Seue-
rianus, Antiochus, & Acutius, qui præ ceteris operati ſunt vt Ioannes in exilium deportare-
tur. hos, inquam, Olympias excepit hoſpitio, Chriſti loco: vt appareat non humanæ gratiæ
cauſa, ſed Chriſti tantùm amore, ipſam eiuſmodi miniſterium opulentam feminam pere-
grinis omnibus exhibere ſolitam. Et quod ad iſtiuſmodi Ægypti monachos ſpectat: cur non
ipſa ſuſciperet, quos ſciret ab eius ciuitatis Epiſcopo non eſſe reiectos? haud enim eius facul-
E tatis erat, ſcire an excommunicati à Theophilo iſti fuiſſent, & iuſtè ne, an iniuſtè eſſent ex-
pulſi. Quos enim ſciret à tanto Epiſcopo, quantus Ioannes erat, peregrina communione
ſuſceptos, cur non eos vt peregrinos excipere in domum debuit?

Peregrina quidem tantùm communione eos à Ioanne Chryſoſtomo dignatos eſſe, qua ſa-
crarum precum communicatio impartitur, non autem vſus ſacramentorum, Sozomenus[c] [c] *Sozom. lib.* 8 *cap.* 13.
tradit his verbis: ille verò (*nempe Chryſoſtomus*) ipſos viros, poſtquam veniſſent, comiter ex-
cepit, & in honore habuit, & in eccleſia preces fundere non prohibuit: ad myſteriorum ve- MONACHI PEREGRINI TANTVM ACCEPTI.
rò communionem admittendos non cenſuit; quòd id ante cauſam cognitam fieri, non fas
eſſet.] hæc ipſe. Vigebat namque illa vetus in Eccleſia conſuetudo, de qua ſuperiùs
actum eſt; vt peregrini aduenientes, ſeque Chriſtianos eſſe profitentes, ad communes tan-
tùm Eccleſiæ preces admitterentur; tunc verò & ſacramenta illis impertirentur, cùm ſe
eſſe Catholicos, fide certa docuiſſent. Porrò præſtitit his ipſis monachis Ioannes Chry-
ſoſtomus,

ſoſtomus,vt communicatione illa peregrina dignos efficeret, plena nequaquam ; quòd For- A
matas litteras ab Epiſcopo, vnde diſceſſerant, minimè attuliſſent. Ceterùm nec peregrina
quidem hi communione dignandi fuiſſent,ſi litteræ ſcriptę in Concilio Alexandrino de eo-
rumdem damnatione Conſtantinopolim perueniſſent: quas illuc perferendas & ad alias
Orientis Eccleſias, ſolicitè Theophilus per S. Epiphanium, datis ad eum litteris ſæpiùs antè
citatis,curauerat. At quomodo perſuaſione miniſtrorum Theophili, Ioannes abſtinuit cum
illis communicare, Palladius[a] narrat his verbis:

[a] Pallad. in dialog. Vit. Chryſoſt.

LEGATI THEOPHILI MISSI CONSTANTINOPOLIM.

Contigit etiam per idem tempus, *quo dicti monachi Conſtantinopolim ad Ioannem venere*, Theophili clericos in ea vrbe eſſe; magiſtratuum, qui ad Ægypti prouinciam mittendi erant, beneuolentiam Theophilo comparantes, in eorum perniciem, qui illic verſati eſſent.] hæc cùm dicat ipſe Palladius, vide quàm calumnioſè id affirmet: nam miſſos à ſe
Conſtantinopolim ſanctiſſimos ad hoc viros, qui Origeniſtarum monachorum conatum B
anteuerterent, ipſe Theophilus litteris ad Epiphanium ſcriptis declarat his verbis[b]: Et tu (inquit) vt celeriùs noſtra Conſtantinopolim ſcripta perueniant, mitte induſtrium virum & aliquem de clericis; ſicut & nos de ipſis Nitriæ monaſteriis patres monachorum cum aliis ſanctis & continentiſſimis viris miſimus, qui poſſint cunctos in præſenti docere quæ geſta ſunt.] hæc Theophilus. Sed pergit item calumnioſè Palladius: His itaque Ioannes euocatis, interrogat, an præſentes monachos noſſent. Illi verùm teſtimonium perhibuere viris, dicentes, ſe & viros noſſe; & magnam illos iniuriam perpeſſos eſſe. Si placet (inquiunt) domine, ſpiritualis communionis nondum illis conſortium trade, ne Papam *(Theophilum ſcilicet)* contriſtes: ceterùm in aliis omnia in eos officia humanitatis exerce: id enim tibi Epiſcopo conuenit. Ita illos Ioannes ad communionem minimè admiſit.] hæc
Palladius: quæ ſi vera ſunt, dicendum erit legatos huiuſmodi à Theophilo ad hoc C
miſſos, vt excommunicati Origeniſtæ vndique pellerentur, præuaricatores extitiſſe mandati.

[b] Apud Hier. epiſt. 67.

IOANNES CHRYSOST. AGIT DE PACE APVD THEOPHILVM.

Quid verò poſt hæc egerit ipſe Chryſoſtomus, idem tradit ſic dicens: Scripſit autem Theophilo ſupplicans, & hanc ſibi vt filio ac fratri poſtulans gratiam, vt viros illos pacificè ad ſe reuocaret. Ad hæc Theophilus, gratiam quidem Ioanni denegauit, miſitque quoſdam ad huiuſmodi certamina exercitatos, de quibus ſuperiùs diximus; libellos vt porrigerent, admonens, quos more ſolito ipſe dictauerat, aptum quidem & expreſſum mendacium continentes, variis calumniis opertum & obumbratum; & cùm non poſſet illorum vitę derogare, facit vt intra Palatium quaſi magi digito notarentur. Monachi verò vbi aduertunt ſe nihil profeciſſe, verùm & in maioris iræ præcipitium illum declinaſſe: pleroſque in dignitatibus conſtitutos adducunt ſecum; omneſque anathematizantes hæreſim, libellos Ioanni tra- D
dunt, in quibus viri iam tyrannidem notant; quibuſdam capitulis adiectis, quæ referre coram infirmioribus piget & pudet, ne ab ipſius fidei eos limitibus arceam. mihi certè ea recitanti perfectior quidem fides fortaſſis haberetur.

THEOPHILI EPISTOLA AD IOANNEM.

Rurſum & per ſe ipſum & per Epiſcopos alios Ioannes hortatur viros, vt ab huiuſmodi accuſatione deſiſterent, Theophilo iterum iſta ſcribens: In tantum mœroris impulſi ſunt viri iſti, vt te datis etiã libellis accuſent. Iam quid tibi videtur, reſcribe: non enim me audiunt, vt hac intẽtione diſcedant. Ad hæc Theophilus maiore inflammatus ira, monachorum fratrem Dioſcorum Epiſcopum, qui in Eccleſiaſticis rebus conſenuerat, ab ipſa Eccleſia prohibet.] hæc ipſe. ſed id quidem factum antequam diſcederent Alexandria, quæ dicta ſunt ſuperius docent. Quid autem ad hæc reſponderit Theophilus, idem Palladius recitans eius epiſtolam, palàm facit. ipſa autem ita ſe habet: E

Arbitror te non ignorare, quid præcipiant Nicæni Concilij canones, ſancientes[c] Epiſcopum non iudicare cauſam extra terminos ſuos. Si autem ignoras, diſce, & libellos contra me ſuſcipere deſine. Nam & ſi iudicari me opus ſit: ab Ægyptiis magis, quàm abs te id fieri oportet, qui ſeptuagintaquinque dierum itinere à nobis ſeparatus es.] hactenus Theophili ad Ioannem epiſtola. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, habita temporis ratione, in ſequentes reiicimus annos. Videas igitur ex his quæ hactenus geſta commemorauimus, iuſtam cauſam Theophilum fouiſſe, cui in expellendis Origeniſtis totus fermè Oriens & Occidens conſentirent. Ceterùm quod negarent monachi illi ſe hæreticos eſſe, obiectarentque non fidei cauſa, ſed priuatę inimicitiæ gratia Theophilum in ipſos eſſe commotum; S. Ioannes Chryſoſtomus ea ita ſe habere ratus, operæpretium facturum exiſtimauit, ſi inter eos ita diſſidentes ſequeſter accederet, ipſoſque monachos redderet Theophilo obſe-

[c] Nicæn. Concil. c. 6.

IVSTA EXCVSATIO DE IOANNE CHRYSOST. AGENTE DE PACE.

A quentes, eiuſque gratiam adeò abalienatam eiſdem conciliaret: probè ſciens in totius Eccleſiæ vertere detrimentum, ſi qui magni nominis erant monachi, ab omnibus excluſi per Orbem vagarentur extorres: vnde & fieret, vt ſi iidem re vera eſſent hæretici, grauiori fidei rectæ iactura, vndique ad ſectam mentita ſanctitate adſciſcerent ſibi ſodales: Sin autem (quod profitebantur) pij eſſent atque moribus integri, inde accideret, vt quæ ipſi in Theophilum crimina iactare ſolerent, magno Fidelium ſcandalo diffamarentur in omnes, eademque aſpergerentur infamiæ labe vniuerſi Orientales & Occidentales Epiſcopi, qui Theophili aduerſus eos latam ſententiam confirmaſſent. Quiſnam igitur eiuſmodi adeò ſanctum inter diſſidentes conciliandæ pacis officium in Chryſoſtomo reprehendere valeat, cùm teſtificatione diuini illud conſtet oraculi[a]: Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem & annunciantium bona?] Sed planè præter intentionem accidit,
B iuxta vaticinium Iſaiæ[b], Et angeli pacis amarè flebunt.] vt magnus iſte pacis conciliator Eccleſiaſticum bellum in ſe conuerterit. Quonam autem modo id acciderit, ſuo loco dicemus.

[a] Rom. 10.

[b] Iſaiæ 33.

CAVSA ASIANORVM EPISCOPORVM.

Pergamus autem reliqua recenſere, quæ hoc anno ab eodem Ioanne Chryſoſtomo geſta ſunt in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. Atque primum quod ad tempus pertinet: hoc quidem anno ſex ab eo damnatos eſſe in Aſia Epiſcopos, ex his quæ de eis Palladius[c] narrat, intelligere poſſumus. Dum enim ait, depoſitos à Ioanne Aſiæ Epiſcopos, moxque poſt ipſius Ioannis exilium in priſtinas eſſe reſtitutos Eccleſias, à quibus ante quadriennium ob ipſorum crimina eiecti erant: cumque Ioannis exilium poſtremum, quando hi receperunt Eccleſias, contigiſſe conſtet (vt ſuo loco patebit) anno Domini quadringenteſimo quarto: depoſitionem eorum in hunc ipſum annum quadringenteſimum coniicere
C cogimur. Sed & quod idem Palladius dicat, ad biennij temporis ſpatium eiuſmodi cauſam Aſianorum Epiſcoporum ventilatam eſſe; conſtetque adhuc ingruente Gainæ tyrannide cœptam fuiſſe: vtique ab anno ſuperiori deducendum eſt eius cauſæ principium, quo & decimatertia currit Indictio, ſub qua Palladius tradit veniſſe Conſtantinopolim Aſianos Epiſcopos ad Synodum conuocatos, præſenti autem anno eos eſſe damnatos. Nos verò deſcribemus hæc omnia ex ipſo Palladio, qui omnibus præſens fuit. Rogatus enim ſic à Theodoro[d]: Ipſe interfuiſti, an ab aliis ea didiciſti? Ad hæc Palladius: Atqui ne punctum quidem temporis in omni hac cauſæ proſecutione illum deſerui:] Ipſe igitur ſic rem exorditur[e]:

[c] Pallad. in dialog.

[d] Pallad. ibid.

[e] Pallad. ibid.

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA XXII EPISCOP.

Tertiadecima diſtributione (*hoc quoque nomine Indictio dicta reperitur*) venerunt Conſtantinopolim Aſiæ Epiſcopi neceſſitatem Eccleſiaſticarum gratia: nobiſcum remorati
D ſunt, præſentibus & aliis Epiſcopis, ex Scythia quidem Theotimo (*celebris eſt hic inter ſanctos*) ex Thracia verò Ammone Ægyptio, & ex Galatia Arabiano, Metropolitis omnibus ac ſenibus, qui vigintiduorum implebant numerum. Conuenientibus autem omnibus & communicantibus: obſeruato Euſebius quidam Valentiniopolitanus Epiſcopus congregato Concilio, vna ſabbati aſtitit, libelloſque tradidit Synodo præpoſito (vt decuit) Ioannis nomine, contra Antoninum Epiſcopum Epheſi ſeptem capitula continentes: Vnum quidem, quòd fuſis ſacris vaſis, argentum in nomine filij depoſuerat: Secundum, quòd ſumptum de ingreſſu Baptiſterij marmor in ſuo balneo poſuit: Deinde columnas eccleſiæ plures annos iacentes intra ſuum erexit triclinium: Quartum, quòd puer eius homicidium perpetrauit, quem habet in miniſterio irreprehenſum: Quintum, quòd prædia relicta Eccleſiæ à Baſiliſſa Imperatoris Iuliani matre vendidit, ſibique detinuit pretium: Sex-
E tum, quòd cùm vxori propriæ abrenunciaſſet, rurſus illi congreſſus eſt, filioſque ex ea procreauit.] Vides, lector, dari crimini Epiſcopo, qui vxore dimiſſa, eadem iterum aſſumpta ſuſcepiſſet ex ea filios: vt certior fias eorum quæ ſuperius inculcata ſunt, etiam in Orientali Eccleſia coniugatos electos Epiſcopos, nonniſi vxore dimiſſa, ordinari ſolitos, nec ampliùs ea vti. Sed addit idem Palladius: Septimum verò accuſationis caput, quod pro lege atque decreto habet, ordinationes Epiſcoporum vendere pro modo reddituum: adſuntque & qui dederunt & ordinati ſunt, & ipſe qui accepit. Eorumque omnium probationes ſe habere aſſerebat.] Quidnam ad hæc Ioannes Chryſoſtomus tunc præfectus Synodo dixerit, ita ſubdit:

ACCVSATIONVM CAPITA.

EVSEBIVS ACCVSATOR VRGET IVDICIVM.

Ioannes interim zelo mitigato, dixit Euſebio: Frater Euſebi, quoniam ſæpe fit, vt accuſationes quæ fiunt perturbato animo, probationibus idoneis careant: deſine, quæſo, Antoninum fratrem accuſare. Nobis curæ erit, triſtitiæ cauſas amouere. Ad hæc ille exa-

ſperatus, durioribus vtebatur verbis, aduerſus Antoninum totus efferuens, atque in accuſatione perſiſtens. A Hortatur itaque Ioannes Paulum Heracliæ Epiſcopum, qui Antonino ſtudere videbatur, vt eos in amicitiam copulare contenderet. Surgenſque eccleſiam ingreſſus eſt vnà cum Epiſcopis: erat enim ſacrificij tempus. Pacem verò populo ex more imprecatus, ſedit cum Epiſcopis reliquis. Clàm autem introgreſſus accuſator Euſebius coram populo omni & Epiſcopis libellum alium porrigit eadem continentem, adiurans Ioannem ſacramentis horrendis, quibus ſalutem quoque Principum addidit, tanto cum tumultu, vt putarent populi, eius impudentia territi, eum à Ioanne petere vt vitam ſibi à Rege impetraret. Ioannes vbi viri aduertit inſtantiam, ne in populo perturbatio vlla oriretur, libellum ſumpſit: lectiſque diuinis eloquiis, Panſophium orat Piſidiæ Epiſcopum, diuina offerret vt munera: ipſe cum Epiſcopis reliquis exiit: cauebat enim, animo turbido, iuxta Euangelium[a], ſacrificia offerre: Si obtuleris (inquit) munus tuum ad altare. & reliqua. B

[a] *Matth.* 5.

ADMONITIO ANTE CAVSAE COGNITIONEM.

Vbi verò dimiſſus eſt populus, ſedens in Baptiſterio cum Epiſcopis reliquis, accuſatorem coram omnibus aduocat, dicens ei: Rurſus tibi eadem dico: Plurimi triſtitia vel ira compulſi, multa & dicunt & ſcribunt, quæ probare non poſſunt. Si igitur apertè noſti de quibus illum accuſare vis (neque enim valentem repellimus, neque trahimus non valentem) antequam legatur libellus, elige quod expedit tibi. Poſtquam enim fuerit lectus, & in aures omnium venerit, confectis commentariis, non iam licebit tibi, cùm ſis Epiſcopus, abſolutionem flagitare. Ad hæc ille in propoſito durat. Iubens itaque libellum recitari, lectaque ſunt memorata capitula. Poſtea dicunt Ioanni ſeniores Epiſcopi: Etſi vnumquodque capitulum per ſe impium eſt, & vndique ſacris legibus interdictum: ne tamen videamur in his quæ ſuggeſta ſunt nobis omne ſtudium ponere; ab eo quod eſt horribilius, fiet inquiſitionis initium. Si enim illud inuentum fuerit verum, nulla de capitulis reliquis erit contro- C uerſia; cùm capitalis illius radix omnem præſeferat ſpeciem iniquitatis, iuxta illud[b]: Radix omnium malorum eſt cupiditas. Qui enim ſuper innocentem accipit munera, & ſancti Spiritus largitionem pecunia ſe vendere putat: quo pacto iam parcet ornamentis, aut lapidibus, aut fundis Eccleſiæ?

[b] 1. *Tim.* 6.

AGITVR CAVSA ANTONINI EPISCOPI EPHESINI.

Tunc Ioannes examen inchoans, Antonino ait: Quid ad hæc dicis, Antonine frater? Negauit ille neceſſario: quando enim ab his ipſis initiis confuſionem confiteretur ſuam? Interrogati qui dederant, negarunt & ipſi. Cùm hoc examen ad horam vſque octauam diligentiùs agitur, ex argumentis quibus iudicium formabatur. Poſtremò venitur ad teſtes, quibus aſtantibus & illi dederant, & iſte ſuſceperat. Non aderant teſtes, qui neceſſariò citandi erant. Difficultatem rei intuens Ioannes, pro Eccleſiæ purgatione, & vt teſtes faciliùs adhiberentur, per ſe in Aſiam ire conſentit perficiendi examinis gratia. Antoninus vbi vi- D dit Ioannem impigrè exequi paratum quod inſtituerat, neque corrumpi poſſe iudicium; mali ſibi conſcius, adijt quemdam ex Principibus, cuius prædia, quæ habebat in Aſia, ſibi curæ erant: orans vt Ioanni impedimento eſſet ne abiret in Aſiam, promittens ſe adhibiturum teſtes. Protinus ex Palatio mandatur Ioanni in hæc verba: Indignum eſt, te, cùm ſis Epiſcopus & noſtrarum animarum pater, in tanta tumultus expectatione, dimiſſa ciuitate, peregrinationem in Aſiam ſubire velle, cùm facilè teſtes adhibere poſſint. Erat autem tumultus cauſa Gainas barbarus. Quid multis immorer? Manere illi perſuaſum eſt: ita tamen, vt iudicij non committeret curam, teſteſque maturè adeſſe mandaret.

MITTVNTVR EPISCOPI CAVSAE COGNITORES.

Optata fuit accuſato ipſa dilatio vel modica teſtium, quos aut pecunia, aut potentia fugare poſſe confideret. Præuidit iſta Ioannes, conſilioque Synodi præſentis habito, quoſdam E ex præſentibus Epiſcopis in Aſiam mittit ad teſtes interrogandos. Tres enim ex omnibus electi ſunt, Syncletius Metropolitanus, Heſychius Opartienſis, & Palladius Helenopolitanus. His dederat Synodus in mandatis, vt qui intra duos menſes non occurriſſet Hypæpis Aſiæ ciuitati ad ſua tuenda iura, quòd vicini eſſent & qui arguebantur, & Epiſcopi reliqui à Syncletio ſociiſque iudicandi, excommunicatus eſſet. Deſcenderunt igitur Smyrnam prænominati Epiſcopi Syncletius & Palladius: Heſychius enim, quòd faueret Antonino, finxit ſe valetudinarium. Significaruntque continuò per litteras vtriſque partibus aduentum ſuum, vt concurrentes in memoratam ciuitatem, implerent quæ polliciti fuerant.

COLLVSIO ACTORIS CVM REO.

Illi ante Iudicum aduentum amicitias inierant, partim perſuaſi auro, partim iureiurando conſtricti. Congregati igitur in ipſa ciuitate, Iudices ludere ſe poſſe putabant dilatio-

A dilatione teſtium, quaſi peregre profecti eſſent ob varias cauſas. Ad hæc Iudices accuſatorem rogant, intra quos dies adducturus eſſet teſtes; ſe expectaturos pollicentes. Ratus ille eos aëris inclementiam ferre grauiter, ac per id velle diſcedere (erat enim feruor æſtiui Solis) intra quadraginta dies producturum promittit teſtes; alias pœnæ canonum ſua ſe ſponte ſubiicit. Expectauere Iudices quadraginta dies: cùm ille ad inquirendum dimiſſus teſtes, omiſit hoc interim, & Conſtantinopolim venit, illicque delituit. Vbi verò nuſquam comparuit: ſcripſere Iudices omnibus Aſiæ Epiſcopis, denunciantes excommunicatum, ſiue vt deſertorem, ſiue vt detractorem. Poſt hæc alios quadraginta dies perſiſtentes, cùm ille minimè appareret, Conſtantinopolim rediere. Illic inuento Euſebio, ei, quæ geſſerat, exprobrant. Rurſus ille infirmitatem corporis allegans, pollicetur teſtes exhibiturum.

B Per hanc temporis moram Antoninus moritur, cum quo erat Euſebio controuerſia. Continuò ex Aſia partim à clero ciuitatis Epheſinæ, partim ab Epiſcopis decretum ad Ioannem venit, omnibus pauendo cum iuramento orantibus, vt periclitanti Eccleſiæ opem ferret. Erat autem hic textus:

Quoniam priori tempore confusè & contra iura & ſtatuta Patrum gubernati ſumus: oramus venerationem tuam, vt deſcendas, & formam aliquam Epheſinæ imponas Eccleſiæ diutiſſimè afflictatæ: hinc Arianis inſtantibus, inde noſtris cupiditati auaritiæque ſtudentibus. Permulti enim inſidiantur vt lupi graues, ſacerdotalem ſedem rapere pecuniis feſtinantes.] hæc illi. ſed pergit Palladius:

IOANNES CHRYSOST. PERGIT IN ASIAM.

Itaque Ioannes, licet corporis mala valetudine teneretur, & inclementia obſtaret aëris, erat enim hiems; nihil huiuſcemodi incommodis territus, vt negotia Eccleſiæ Aſianæ com- C poneret, rebuſque nutantibus vel abſentia vel imperitia paſtoris opem ferret; inſtituit pergere, ſpirituque roboratus ingreſſus nauim, vrbe deceſſit: Irruentibus autem ſæuis Aquilonibus, metuentes nautæ ne in Proconeſſum eiicerentur, poſitis velis, Triconis montem præteruehuntur, ibique iactis anchoris, manſerunt, Auſtrum expectantes, vt Apameæ applicarent. Cùm igitur biduum ieiuni in naui perſtitiſſent, laceſſiti fluctibus, tertia demum die memoratæ vrbi appulerunt. Illic enim expectabant aduentum eius Palladius, Cyrinus, & Paulus Epiſcopi Ioannis ſocij. Pedibus itaque iter agentes, Epheſum veniunt.

CONCILIVM EPHESINVM LXX. EPISCOPORVM.

Congregatis Lydiæ & Aſiæ & Cariæ Epiſcopis, ad ſeptuaginta viros pertingentibus, ordinationem faciunt. Complures ſua ſponte concurrerunt, maximè ex Phrygia, vt oris illius facundia & ſapientiæ ſuauitate fruerentur.] & paulo pòſt: Dum hæc aguntur, acceſſit il- D le, qui nobis prolixæ huius narrationis auctor eſt Euſebius, ad omnes Epiſcopos, reliquorum ſex Epiſcoporum accuſator, *qui ſcilicet per pecuniam ab Antonino Epheſino Epiſcopo fuerant ordinati*: orans vt ad communionem admitteretur. Obſtant ex ipſis quidam: non oportere admitti, quippe calumniæ reum aſſerentes. Adiecit ille preces, & ait: Quoniam cauſa biennium iam magna ex parte ventilata eſt, ſolaque dilatio teſtium obſtitit: obſecro pietatem veſtram, vt teſtes (nam modò præſto ſunt) examinare dignemini. Etſi enim Antoninus diem obiit, qui accepto auro ordinauit: viuunt tamen, qui dato pretio ſunt ordinati. Placuit Synodo, rem diligentiùs diſcuti. Recitantur omnia quæ priùs geſta fuerant, ex commentariis.

TRACTATVR CAVSA SIMONIACORVM EPISCOPORVM.

Ingreſſi ſunt teſtes: ingreſſi & qui dato auro fuerant ordinati. Negare primùm. Perſiſtentibus tamen teſtibus partim laicis, partim preſbyteris, quibus antea confidere vide- E bantur, mulieribuſque quibuſdam, & munerum ſpecies & loca & tempora qualitatemque recenſentibus; cùm eos conſcientia quoque criminis vrgeret, ſua ſponte, non vſqueadeo coacti confitentur. Dedimus (aiebant) hanc eſſe conſuetudinem exiſtimantes, vt videremur à curia liberari. At nunc, ſi quidem honeſtum eſt, oramus vt in miniſterio Eccleſiæ ſimus: ſin autem, vel aurum quod dedimus, recipiamus. Quidam enim ex nobis vxorum noſtrarum aurum & variam ſupellectilem dedimus. Ad hæc Ioannes Synodo pollicitus eſt: Ego, inquiens, inſtabo apud Regem, vt abſoluamini: vos autem mandate, illos ab Antonini heredibus recipere quod dederunt. Præcepit itaque Synodus ab Antonini heredibus eis aurum reſtitui, eos verò intra altare communicantes à ſacerdotibus fieri; ne ſi iſta paſſim permitterentur, conſuetudo Iudaica vel Ægyptia fieret, vendendi ſacerdotium, & emendi.] & inferiùs: In eorum autem locum ſubſtituti ſunt alij virtute clari, & vita ſimul & gratia diuini ſermonis armati.] ad-

dit autem poſt hæc, hos ipſos, damnato iam S. Ioanne Chryſoſtomo in exilium, poſt qua- A
driennium fuiſſe ab eius aduerſariis eiectos, & depoſitos illos in priorem ſtatum reſtitutos.
ſed de his ſuo tempore inferiùs. In locum autem Antonini defuncti Epiſcopi, ex conſulta
Synodo, communi conſenſu ſubrogatus fuit eiuſdem Epiſcopi diaconus Heraclides nomi-
ne: teſtantur id Socrates [a] & Sozomenus [b].

[a] Socrat. lib. 6 cap 10.
[b] Sozom. lib. 8 c 6.
EPISCOPI DEPOSITI A IOANNE CHRYSOST.

Quod autem Palladius indignè fert ſcriptum poſtea à Theophilo in libro aduerſus Ioan-
nem conſcripto, ſexdecim Epiſcopos hoc tempore ab eo fuiſſe depoſitos, cùm nonniſi ſex
fuerint: tamen Sozomenus tredecim numerat ab eodem tunc temporis exauctoratos. Sed
& ipſum Ioannem in ordinem redegiſſe Nicomedienſem Epiſcopum Gerontium nomine,
idem affirmat; quem antea clericum Mediolanenſis Eccleſiæ à S. Ambroſio magiæ conui-
ctum, & eiectum, ſuo loco dictum eſt. Hoc igitur è gradu depoſito, in eius locum Chryſo-
ſtomus Panſophium quemdam ſubrogauit Epiſcopum, qui pædagogus fuerat Eudoxiæ B
Auguſtæ. Sed hunc à Nicomedienſibus indigno ſuſceptum fuiſſe animo, idem Sozome-
nus tradit, vbi ait: Hic quidem tametſi pius & moribus compoſitis ac placidis eſſet, acceptus
tamen Nicomedienſibus non fuit. Ac proinde mota ſæpenumero ſeditione, non modò be-
neficia tum publicè tum priuatim per Gerontium in ipſos collata, verùm etiam ex arte
medica inexhauſtam vtilitatem, & erga omnes tam pauperes quàm diuites ex æquo decla-
ratam ſinceritatem ac ſedulitatem eius recenſebant: his & alias virtutes accumulabant,
quas eos æquum erat qui illum diligebant: & haud ſecus atque terræmotum, aut ſiccitatem,
aut aliud aliquod diuinitus exhibitum oſtentum deprecaturi, per plateas tum patriæ ſuæ,
tum vrbis Conſtantinopolitanæ circumeuntes cantillabant, ac Deo ſupplicabant, vt illum
retinerent Epiſcopum. Ad extremum autem vi compulſi, illum dimiſerunt cum luctu ac
lamentatione, & hunc cum metu & odio receperunt. Exhinc ergo tum illi qui exauctorati C
erant, tum illorum amici Ioannem accuſabant, quod is rerum nouandarum primus auctor
extitiſſet in Eccleſiis, & ordinationum conſuetudinem præter leges patrias inuertiſſet.] hæc
Sozomenus de Gerontij depoſitione, recenſita ab eo poſt exauctorationem Aſianorum
Epiſcoporum.

[c] Sozom. lib. 8 c. 10.
SEVERIANVS QVID MOLIRETVR CONSTANTINOPOLI.

Quid autem aduerſus Ioannem Chryſoſtomum hiſce negotiis Eccleſiaſticis detentum
in Aſia proditoriè moliti ſint qui eius ſtudioſiſſimi eſſe videbantur, Sozomenus [c] narrat his
verbis: Suborta autem illi quædam odij cauſa fuit etiam apud coniugem Imperatoris ob
Seuerianum Gabalorum Syriæ Epiſcopum. Etenim & hic ipſe, & Antiochus Epiſco-
pus Ptolemaidis (ea ciuitas eſt Phœniciæ) eadem memoria clari, & ad docendum Eccle-
ſiam idonei extiterunt. Sed hic expeditè & perquam clarè dicebat, ſic vt à nonnullis
Chryſoſtomos, hoc eſt, aurei oris homo nominaretur. Seuerianus verò tametſi ſententiis D
& Scripturarum teſtimoniis præſtantior habitus, aſperitatem tamen Syrorum lingua re-
præſentabat. Antiochus igitur cùm prior Conſtantinopolim veniſſet, dicendo, laudem
conſecutus eſt: ac pecuniis collectis, ad ciuitatem ſuam rediit. Ad huius imitationem &
Seuerianus poſtea veniens, & beneuolum fortè Ioannem nactus, cùm frequenter in Eccle-
ſia concionaretur, in admiratione & honore erat, & auctoritate pollebat, ipſiſque Imperato-
ri atque Imperatrici innotuit. Itaque cùm Ioannes in Aſiam proficiſceretur, Eccleſiam
illi commendauit: illum enim qui palpum ſibi obtruſiſſet, amicum ſincerum eſſe arbi-
trabatur. Ille igitur impenſiùs auditoribus gratificari, & populum verbis demulcere ſtu-
debat. Quo cognito, Ioannes ſuſpectum habuit, Serapione (vt aiunt) eum huc inſtigante.]
erat hic diaconus [d] Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, qui Ioanni ſuggerebat, ſignificabatque
Eccleſiam à Seueriano admodum perturbari. Quo factum eſt, vt Ioannes hactenus de- E
tentus in Aſia tum ob Epiſcoporum depoſitionem, tum ob Nouatianos & Quartadeci-
manos hæreticos, quibus & multas ademit Eccleſias, Conſtantinopolim quantocyus re-
uerti curarit.

[d] Sozom. lib. 6 c. 10.
REDITVS IOANNIS CONSTANTINOPOLIM.
[e] Chryſ. hom. de regreſſ. ſuo Conſtãtinop.

Ceterùm ſiue quòd diſſimulandum putarit, ſiue quòd re vera qualem optaſſet ſui
ſtudioſiſſimum populum nactus eſſet: vbi Conſtantinopolim rediit, homiliam habuit [e],
qua populum ipſum laudauit haud mutatum, ſed erga paſtorem ſuum propenſiorem in-
uentum: nam quibus ab eo acceptus ſit fauſtis acclamationibus, eadem oratione verbis
illis ſignificauit: Quid (inquit) dicam deſiderio veſtro & fauori, quem heſterno oſten-
diſtis die? quomodo voces veſtræ cum gaudio cælum penetrant? ipſum ſanctifican-
tes aërem, ciuitatem feciſtis eccleſiam: honorabar ego, & Deus glorificabatur: hæ-
retici confundebantur, Eccleſia verò coronabatur, &c.] Sequenti enim à reditu die il-
lam ad

A lam ad populum habuit orationem, laudans eos, quòd ipſos inueniſſet, quales reliquerat,
pietati deditos; indeque argumenti ſumens exordium, eleganti de Hebræorum populo ha-
bita collatione, qui abſente Moyſe diebus tantùm quadraginta, grauiter deliquiſſet: cùm
contrà ipſe ſuos poſt diuturniorem paſtoris ſui moram in fide perſtantes reperiſſet. vbi inter
alia hæc de ſuæ abſentiæ tempore: Ego autem (inquit) non quadraginta dies tantùm, ſed
& quinquaginta & centum & amplius, abſens fui, & inueni vos lætantes, & philoſophan-
tes, & in Dei timore perſeuerãtes, &c.] Contigiſſe autem eius ex Aſia reditum poſt Paſcha,
idem ea oratione ſignificat: qua & ex eo etiam populum laudat, quòd aduerſus hæreti-
cos ſtrenuè decertaſſet; vbi ait: Veni ad gaudia virtutum veſtrarum: audiui quia cum hæ-
reticis colluctati eſtis, & quia iniquè egerunt in baptiſmo, redarguiſtis. Nunquid incaſſum
dicebam, quoniam caſta vxor abſente viro repellit adulteros, abſente paſtore exagitat lu-
B pos; ſine gubernatore nautæ ſaluauerunt nauem, ſine duce milites victoriam reporta-
runt, &c.]

ARIANI NOVA MOLIVNTVR.

Cùm enim referta admodum eſſet hæreticis atque potiſſimum Arianis ciuitas illa, iugis
viguit aduerſus eos contentio, cùm procaces illi nihil prætermitterent negotij faceſſendi
Fidelibus: quòd enim conuentus in vrbe cogere fuiſſent Imperatorum legibus interdicti,
ira æſtuantes in Orthodoxos, etſi non alias (quòd cohiberentur potentia Principis) à verbis
tamen minimè abſtinebant; ſed audentius illud, quod à Socrate ita deſcribitur [a]: Ariani
extra vrbem (vti diximus) conuentus fecerunt. Itaque cùm feſta cuiuſque ſeptimanæ
occurrebant, videlicet ſabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in eccleſiis
fieri ſolent; illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus aptè ad
opinionem Arianam reſpondentes, quos ipſi compoſuerant, alternatim canunt, hocque
C per maiorem noctis partem faciunt. Primo diluculo, tales cantilenas alternis per mediam
vrbem recitantes, è portis egrediuntur; & ad loca, vbi agunt conuentus, contendunt.
Verùm quia aduerſus fidei Conſubſtantialis fautores verba contumelioſa, quibus eorum
animos irritarent, dicere non deſinebant (nam ſæpe hanc quaſi cantilenam in eos cecine-
re: Vbi ſunt hi, qui tria vnam dicunt eſſe potentiam?) Ioannes veritus ne aliquis ex
ſimplicioribus eiuſmodi cantibus ab Eccleſia abduceretur, quoſdam ex ſuo populo illis
contra comparauit, qui nocturnis hymnis decantandis ſimiliter operam darent, Arianorum-
que in ea re ſtudium eo pacto reprimerent, denique ſuos in ipſorum fide admodum con-
firmarent.

[a] Socrat. lib. 6. cap. 8.
ARIANI ADORIVNTVR CATHOLICOS.

At quamuis hoc Ioannis inſtitutum valde commodum videretur: tamen illius euentus
tumultu atque etiam periculo non caruit. Nam vbi hymni in Conſubſtantialis laudem de-
D cantati propter concentum illum nocturnum multo plus dignitatis ſunt conſecuti (erant
enim Cruces argenteæ excogitatæ, quibus lucernæ cereæ imponebantur, ſumptu Eu-
doxiæ Imperatricis ſuppeditatæ) turba Arianorum coacta, & æmulationis ardore ſuccen-
ſa, ſe vlciſci, & cum aduerſarijs confligere inſtituit. Etenim principatu illo, quem pri-
dem obtinuerant, elati, erant ad pugnam multo ardentiores, defenſoreſque fidei Con-
ſubſtantialis prorſus contemnebant. Quare, nulla interpoſita mora, nocte quadam tu-
multum faciunt. Briſo Imperatoris eunuchus, qui partes cantantium hymnos ad com-
mendationem fidei Conſubſtantialis tuebatur, lapide in fronte percutitur. Interierunt
etiam vtriuſque partis nonnulli de populo. Quibus rebus Imperator admodum commo-
tus, Arianis interdixit, ne hymnos in publico canerent. Atque hæc quidem hoc modo
geſta ſunt.] addit ad hæc Sozomenus [b], perſeueraſſe in poſterum eiuſmodi hymno-
E rum cantionem tunc à S. Chryſoſtomo inſtitutam in Eccleſia Conſtantinopolitana fe-
liciter.

[b] Sozom. lib. 8 c. 8.
[c] De hæret. l. 30. C. Theod.
DE LEGE ARCADII CONTRA ARIANOS.

Quod verò ad legem, quam ab Arcadio aduerſus Arianos tunc ſancitam Socrates tra-
dit: quòd ipſa data reperiatur [c] ſub Conſulatu tertio eiuſdem Arcadij & Honorij, anno
videlicet Domini trecenteſimo nonageſimoſexto, biennio antè quàm eius Eccleſiæ ipſe
Ioannes eligeretur Epiſcopus: reuocatur in dubium, num ſub Nectario potiùs eius præ-
deceſſore ea acciderint, vel ſub ipſo Ioanne: nam hæc in ea leguntur in fine: Ad hoc in-
terdicatur his omnibus ad Litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profa-
nis coire conuentibus: ſtatuta videlicet condemnatione centum librarum auri con-
tra officium ſublimitatis tuæ, ſi quid huiuſmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædi-
bus concedatur.] hæc ibi. Ceterùm quòd ſæpe iidem, licet repreſſi legibus, iterum
(vt ſuperiùs vidimus) eadem impiè actitarent, vt crebrò neceſſe fuerit iterum ſancitis
edictis

A edictis reprimere : nihil prohibet, quo minus dicatur, eoſdem antè ſub Nectario dicta ſanctione cohibitos, & ſub Chryſoſtomo ipſos inuidia percitos acriori, rurſum illa tentaſſe.

ARIANI PELLVNTVR CONSTANTINOP.

[a] Metaphraſ. in Vit. Chryſoſt. apud Chryſoſtom. tom. I.

Porrò haud potuit quieuiſſe Chryſoſtomus, quoadusque iidem hæretici Imperatoris mandato ab vrbe penitus pellerentur. Quod hac ratione conſecutus eſt. [a] Opportunum enim ipſe tempus nactus, quando Imperator venit ad ſacrum, feſto eum ad id vocante, (erat enim dies Epiphaniorum) cùm ſic ipſum compellauit his verbis: Dic mihi, ô Imperator, ſi quis huic pulchræ & pretioſæ (oſtendens coronam quam habebat in capite) quoſdam abiectos & obſcuros lapides inſeruiſſet: videretur hoc tibi eſſe tolerandum; & non tamquam vniuerſa per illos afficeretur contumelia, ægrè tuliſſes? Cùm is autem veritatis ſermoni annuiſſet: Quid verò (inquit) non exiſtimas vniuerſorum Regem iraſci, ſi in pia ciuitate quæ omnino rectè ſe habet, pars quæ malè ſentit, ſinatur habitare: cùm oporteat B vel ab illis exigere vt conuertantur, vel ſi perſeuerant, protinus expellere? Hæc cùm audiſſet Imperator, non diſtulit, nec eſt cunctatus: ſed primos eorum ſtatim accerſijt; & ex eis ſcire voluit, num in animum inducerent à fugienda deſiſtere opinione; minatus exilium & bonorum ſuorum priuationem iis qui non parerent. Cùm autem vidiſſet eos eſſe immedicabiles, minas deduxit ad effectum, & iuſſit eos expelli à ciuitate. Hoc effecit, vt nonnulli errorem dediſcentes, ſe rectæ adiungerent opinioni.] hæc ita ſe habuerunt, licet ante rixas obortas perperam (mea ſententia) collocet Metaphraſtes. Addit autem ad hæc Marcus diaconus [b], Arcadium Imperatorem, cùm intellexiſſet complures ſuorum vel in aula militantium, vel magiſtratibus fungentium eſſe hæreticos, ſed extrinſecus ſpeciem præſetuliſſe Catholicorum, eoſdem è magiſtratibus pulſos, pecuniaque mulctatos penitus C reieciſſe.

[b] Marc. diac. in Act. S. Porphyrij Epiſc. Gazenſis.

[c] Sozom lib. 8 c. 5.

MIRACVLVM DE EVCHARISTIA.

Cùm autem haud abſque piaculo ſupplicioque quiſpiam non Catholicus Conſtantinopoli morari poſſet: accidit vt nonnulli inter Orthodoxos ſe miſcuerint, & vt Fideles, cuncta agerent, quæ à Catholicis eſſent ſolita factitari. At quodnam prodigium tunc acciderit, Sozomenus [c] enarrat his verbis: Vir quidam ſectator hæreſis Macedonianæ eiuſdem ſectæ vxorem habebat. Hic cùm Ioannem de ſincera Dei religione diſſerentem fortè audiſſet, doctrinam amplexus, & vxorem quoque vt ſibi conſentiret, hortatus eſt. At quoniam illa notarum mulierum ſolita conſuetudine captiua teneretur, vt maritus quamuis admonuiſſet, ſæpe nihil tamen proficeret: Niſi (inquit ille) in religione mihi conſors fueris, nec in vitæ quidem communione poſthac eris. Ibi mulier, data fide ſe id facturam, cum ancilla quadam, quam fidam arbitrabatur, de hac re communicat: eamque ſibi ad fraudem faciendam marito ſociam adiungit. Itaque tempore communicationis (intelligunt autem D qui Chriſto ſunt initiati, quid dicam) illa quod acceperat, continens, velut oratura procubuit. Famula autem interim aſtans furtim porrigit id quod manibus adueniens ferebat: quod quidem ſimulatque dentibus admotum fuit, in lapidem induruit. Tum mulier timore conſternata, ne quid ſibi grauius eueniret ob tantum miraculum in ſe diuinitus editum, cum feſtinatione ad Epiſcopum accurrit, ſe ipſam indicat, ac lapidem oſtendit, qui manifeſta veſtigia morſus, ſed materiam ignotam & inuſitatum quemdam colorem referebat. Cumque profuſis lacrymis veniam impetraſſet, cum marito deinceps concors vixit. Si cui autem hæc veriſimilia eſſe non videntur; teſtis eſt ipſe lapis, qui etiam nunc hodie inter Conſtantinopolitanæ vrbis cimelia conſeruatur.] hæc Sozomenus, & alij poſt eum id ipſum affirmant.

CHRYSOST. ARIANOS SCYTHAS AD FIDEM CATHOLICAM RESTITVIT.

[d] Theod. lib. 5. c. 30.

Quod autem in caſtris inter alios Scythæ militarent, iidemque labe Arianæ hæreſis in- E quinati: vt hos ad meliorem frugem Ioannes Chryſoſtomus reſtitueret, quid operatus ſit, Theodoretus [d] docet his verbis: Cùm videret præterea gentem Scythicam doctrinæ Arianæ laqueis irretitam teneri: molitus eſt ſedulò inde eam eripere. Ad quam prædam capiendam, hanc viam excogitauit. Complures qui eadem lingua loquebantur, presbyteros, diaconos, & lectores ordinauit, illiſque vnam tribuit eccleſiam: quorum opera multos errore lapſos Eccleſiæ reconciliauit. Nam ille ipſe plerumque ad eam eccleſiam profectus, cum illis locutus eſt, interprete vtriuſque linguæ perito vſus; alioſque dicendi facultate inſtructos ad idem ipſum faciendum induxit. Iſta quidem in illa vrbe præſtitit; compluresque errore imbutos, veritate doctrinæ Apoſtolicæ explanata, reduxit.

Itemque cùm accepiſſet Scythas, qui Nomadæ vocantur, quique propter Iſtrum incolebant

NOMADES AD RECTAM FIDEM CONVERSI.

A lebant, ſitienter quidem ſalutem appetere, ſed habere neminem, qui ſitim ſuam ſalutaris doctrinæ fluentis reſtingueret: viros laborum Apoſtolicorum imitatores conquiſiuit, eoſq; illis erudiendis præfecit. Litteras autem eius ad Leontium Ancyræ Epiſcopum perſcriptas, quibus cùm Scythas ad fidem conuerſos eſſe ſignificabat, tum orabat vt viros idoneos ad rectam ſalutis viam illis monſtrandam mitteret, ipſe quidem legi. Porrò autem vbi intellexit peſtiferam Marcionis hæreſim nõnullos in noſtra regione pagos occupaſſe, ſcripſit ad eum qui id temporis Epiſcopus illius Eccleſiæ fuit, hortatus vt hæreſim illam inde expelleret: atque quo ipſe in eo negotio exequendo adiumẽto eſſet, edicta Imperatoris ad illum mittenda curauit.] hactenus Theodoretus. Reliquos autem pro fide Catholica labores ab eo ſuſceptos inferiùs ſuo loco dicturi ſumus. Iam verò ad res geſtas anni ſequentis tranſeamus.

B IESV CHRISTI ANNVS 401. | ANASTASII PAP. ANNVS 4. | ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 7.

*Frauito Flabito

AGITVR ROMAE CAVSA RVFFINI AB ANAST. PAPA.

QVadringenteſimus primus Domini annus, Vincentio atque Frauitta* Conſulibus, deſcribitur Faſtis: quo Anaſtaſius Papa, qui anno ſuperiori Origenis hæreſes condemnarat, audiens grauiter ſcriptis ſuis aduerſus S. Hieronymum ea ex cauſa obſtrepere Ruffinum, eumdem ſcriptis publicis litteris Romam vocat. Cùm ille diſſimulans, prætexenſq; quaſi non Anaſtaſij eſſent litteræ, ſed ab alio aliquo nomine eius confictæ, venire neglexit: excuſans ſe tamen, ad ipſum Anaſtaſium ſcripſit Apologiam. At ipſe Romanus Pontifex C in abſentem, ſæpe vocatum, atque adeſſe contemnentem, damnationis ſententiam iure tulit. Hæc autem ſummatim complexa, quomodo ſe habuerint, diligentiori ſunt tractatione, fideliqúe teſtificatione narranda. Atque primum quod ad rationem temporis ſpectat: hoc quidem anno vocatum eſſe litteris Anaſtaſij Papæ Ruffinum, ex S. Hieronymi Apologia aduerſus eum conſcripta deducitur. Cùm enim ea ſcriptione (quam confectam eſſe ſequenti anno, ſuo loco aperiemus) dum meminit Anaſtaſij litterarum, anno ſuperiori datas dicat; ad præſentem vtique annum eas referre neceſſe eſt. Sunt enim hæc eius verba, dum redarguit ipſum, quòd Anaſtaſij Papæ iudicium ſubterfugerit [a]:

[a] Hieron. Apolog. in Ruffin.

COMPELLAT RVFFINVM S. HIERONYMVS.

Siricij iam in Domino dormientis profers epiſtolam, & viuentis Anaſtaſij dicta contemnis? Quid enim tibi (vt ais) officere poteſt, quod te ignorante aut ſcripſit, aut fortè non ſcripſit? Et ſi ſcipſit, ſufficit tibi totius Orbis teſtimonium: Quod nulli verum videtur, vt tantæ D Vrbis ſacerdos vel innocenti iniuriam facere potuerit, vel abſenti. Innocentem te vocas, ad cuius interpretationem Roma contremuit? Abſentem, qui accuſatus reſpõdere non audes; & tantum Romanæ Vrbis iudicium fugis, vt magis obſidionem barbaricam, quàm pacatæ Vrbis velis ſententiam ſuſtinere? Eſto, præteriti anni ego epiſtolam finxerim, *nempe Anaſtaſij Papæ*: recentia ad Orientem ſcripta quis miſit? in quibus Anaſtaſius tantis te ornat floribus, &c.] intelligit enim de eiuſdem Pontificis Epiſtola ſcripta de Ruffino ad Ioãnem Hieroſolymitanum Epiſcopum anno ſequenti. Quam igitur anno præterito datam dicit ab eodem Pontifice epiſtolam ad Ruffinum, qua ipſum Romam vocauit, ad hunc ipſum annum eam referre neceſſe eſt. hæc de tempore.

RVFFINVS SVBTERFVGIT IVDICIVM.

[b] Extat apud S. Hieron. tom. 9.

Cùm autem dictas Anaſtaſij Papæ litteras, quibus accerſebatur in Vrbem, cauſam dicturus, Ruffinus accepiſſet: propriæ conſcientiæ perculſus examine, ſciens ſe ibi fore dam- E nandum, tergiuerſatus venire deſtitit, in dubium (vt dictum eſt) reuocans, num ab ipſo Romano Pontifice eædem litteræ ſcriptæ fuiſſent necne; neceſſitatem quoque obtendens Aquileiæ commorandi, parentum vel affinium gratia, à quibus triginta annorum ſpatio abfuiſſet. Vt tamen pro ſe ipſe Anaſtaſio ſatisfaceret, ad eumdem ſcripſit Apologiam, cui fidei ſuæ Catholicæ profeſſionem adiunxit, quo ſe Catholicum eſſe monſtraret. Extat ipſa, cuius eſt exordium [b]: Audiui quoſdam, &c.] de qua S. Hieronymus, ferro iam vlcus aperiens: In epiſtola (inquit) ſancti Papæ Anaſtaſij lubricus extitiſti & turbatus: in quo figas gradum, non reperis. Modò enim dicis à me eſſe compoſitam: nunc ab eo ad te debuiſſe tranſmitti, cui miſſa eſt. Rurſus iniuſtitiam ſcribentis arguis: etiam ſi ſcripta ſit ab illo, ſiue non ſcripta, ad te nihil pertinere teſtaris, qui prædeceſſoris eius habeas teſtimonium, & rogantem Romam, vt illam illuſtrares præſentia tua, oppiduli tui amore contempſeris. Si à me fictam epiſtolam ſuſpicaris, cur eam in Romanæ Eccleſiæ Chartario non

A non requiris? vt cùm deprehenderis ab Epiſcopo non datam, manifeſtiſſimè criminis reum teneas, & nequaquam aranearum mihi opponas caſſiculas, ſed fortiſſimo me & ſolidiſſimo conſtringas rete. Si autem Romani Epiſcopi eſt; ſtultè facis ab eo exemplar epiſtolæ petere, cui miſſa non eſt; & non ab illo qui miſerit, de Oriente expectare teſtimonium, cuius auctorem & teſtem habeas in vicino. Vade potiùs Romam, & præſens apud eum expoſtula, cur tibi & abſenti & innocenti fecerit contumeliam: primùm vt non reciperet expoſitionem fidei tuæ, quam omnis (vt ſcribis) Italia comprobauit, & baculo tuarum vti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde vt epiſtolas contra te ad Orientem mitteret, &c.] ſed id anno ſequenti, quo ad Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum ſcripſit epiſtolam.

RVFFINVS AB ANASTASIO PAPA DAMNATVS.

Ex his probè intelligis, lector, Apologiam Ruffini cum profeſſione fidei ab Anaſtaſio B Papa minimè iuiſſe receptam: vtpote quòd in ea nulla mentio fieret de Origenis hæreſibus, quarum vehementer accuſabatur, prout S. Hieronymus[a] docet. Habito igitur hoc anno de Ruffino Romæ iudicio, quòd venire vocatus neglexerit, quodq; de obiectis criminibus minimè ſatisfecerit, iure meritoque ſententiam damnationis accepit, prout iamdictæ datæ ab eodem Pontifice anno ſequenti litteræ ad Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum docent. Quæ autem aduerſus inuectiuas eius in S. Hieronymum ipſe reſcripſerit, anno ſequenti, ſuo loco pluribus dicturi ſumus. Scripta quoque eſt hoc anno à Theophilo Epiſcopo Alexandrino ſecunda Paſchalis epiſtola (vt ſuperiùs exactè vidimus) qua idem Antiſtes Origenis errores cum eorum auctore maiori exagitauit efficacia, dicendique potentia; quam poſtea S. Hieronymus Latinè redditam miſit in Occidentem.

[a] *Hieron. Apolog. lib. 2. in principio.*

CONCILIVM CARTHAGINENSE PROVINCIALE.

C Quod rurſum ad res Occidentalis Eccleſiæ pertinet: hoc anno menſe Iunij habita eſt Synodus prouincialis Carthagine, qua decretum eſt de legatione mittenda Romam ad Anaſtaſium Romanum Pōtificem, atque Mediolanum ad Venerium eius ſedis Epiſcopum, vt Africanæ Eccleſiæ ſacris miniſtris maximè indigenti conſulerent. Quod enim ad temporis rationem pertinet; cùm hæc Synodus (vt eius Acta ſignificant) celebrata dicatur poſt Conſulatum Flauij Stilichonis, vtique ad præſentem annum referenda eſt, qui primus ſequitur poſt eiuſdem Stilichonis Conſulatum priorem: nec eſt quod ad poſteriorem eius Conſulatum referri poſſit, qui poſt annos ſex contigit, quando iam Anaſtaſius Papa, cuius eſt in Synodo mentio, ex hac vita migrarat. Quanta autem Africana Eccleſia laboraret penuria clericorum, ex verbis Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis accipe, quibus ſic allocutus eſt Patres[b]:

[b] *Extat tom. 1. Conc.*

LEGATIO AB ECCLESIA AFRICANA AD ANASTASIVM ET VENERIVM.

Eccleſiarum Dei per Africam conſtitutarum neceſſitates mecum optimè nouit charitas D veſtra, ſanctiſſimi fratres. Et quoniam præſtitit Dominus, vt ex aliqua parte ſancti cœtus veſtri eſſet congregata præſentia: videtur mihi, vt has eaſdem neceſſitates, quas pro ſolicitudine noſtra indagare potuimus, in medium proferamus. Quas cùm approbauerit veſtra ſinceritas; ſit conſequens, eligendum eſſe vnum ex noſtro numero conſacerdotem, qui, auxiliante Domino & orationibus veſtris, & has ipſas neceſſitates ſuſcipere poſſit, & gnauiter peragendas implere, perrecturus ad tranſmarinas Italiæ partes, vt tam ſanctis fratribus & conſacerdotibus noſtris venerabili ſancto fratri Anaſtaſio ſedis Apoſtolicæ Epiſcopo, quam etiam ſancto fratri Venerio ſacerdoti Mediolanenſis Eccleſiæ neceſſitatem ipſam atque dolorem atque inopiam noſtram valeat intimare. Ex his enim ſedibus hoc fuerat prohibitum: quo nouerint communi periculo prouidendum; maximè quia tanta indigentia eſt clericorum, multæque eccleſiæ ita deſertæ ſunt, vt ne vnum quidem diaconum vel illiteratum[*] habere reperiantur. E Nam de ceteris ſuperioribus gradibus & officiis tacendum arbitror: quia (vt dixi) ſi miniſterium diaconi facile non inuenitur, multo magis ſuperiorum honorum inueniri non poſſe, certiſſimum eſt. Et quotidianos planctus diuerſarum penè emortuarum plebium iam non ſuſtinemus: quibus niſi fuerit aliquando ſubuentum, grauis nobis & inexcuſabilis innumerabilium animarum pereuntium cauſa apud Dominum manſura eſt.] hactenus Aurelius.

[*] *lectorem*

ANAST. LABORAT PRO RESTITVENDA ECCLESIA AFRICANA.

Cui autem Epiſcoporum eiuſmodi fuerit decreta legatio, haud exploratum ſatis haberi poteſt. Annuiſſe Synodi petitioni Anaſtaſium Papam, miniſtros eccleſiæ in Africam mittendo, argumento eſt, quòd & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Epiſcopos, de reducendis in Eccleſiam Donatiſtis, prouinciam perdifficilem aggrediendam, admonuit; quod opus ſolicitiùs impleri mandauit: dicemus de hac re, cùm paulo pòſt ſermo erit de vniuerſali Synodo Carthaginenſi hoc eodem anno eadem ex cauſa menſe Septembris

A bris magna celeritate atque celebritate congregata, iuſſu (vt ex ea colligitur) eiuſdem Pontificis Anaſtaſij. Sed & Venerium Mediolanenſem Epiſcopum fauiſſe votis Africanorum Epiſcoporum, ex eo exiſtimamus, quòd peculiaris ille auctor Vitæ S. Ambroſij Paulinus, eiuſdem Eccleſiæ quondam lector, in Africam amandatus apparet; conſediſſeque Carthagine apud Fortunatum diaconum, ipſe teſtatur; & quidem S. Auguſtini petitione ſe ſcripſiſſe eiuſdem S. Ambroſij res geſtas, in eadem ipſe ſcriptione confirmat. Quem quidem & eundem illum putamus eſſe Paulinum, qui in eadem Eccleſia Africana aduerſus hæreſim Pelagianam primus omnium ſtrenuè Cæleſtium exagitans decertauit, de quo ſuo loco pluribus agendum erit.

In hac ipſa igitur priori Synodo Carthaginenſi trigintaduo canones editi leguntur ex recitato Breuiario canonum Hipponenſis Concilij, de quo ſuperiùs mentio facta eſt; inter B quos & canon ille reperitur inſertus, quo in eccleſia etiam paſſiones martyrum in eorum anniuerſaria die legi conceduntur[a]. Porrò Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis ſolicitus fuit, vt hoc eodem anno ex omnibus Africanæ Eccleſiæ prouinciis ad Synodum colligerentur Epiſcopi; indixitque Synodum generalem ad menſem Septembris, vt omnium ſententia ſummi ponderis res tractaretur, nimirum pax vniuerſalis cum omnibus Donatiſtis; ſciens in hanc rem ineundam ſua admonitione incumbere Romanum Pontificem, & vota ſimul concurrere Imperatorum.

[a] *Cōcil. Carth. cap. 13.*

CONCILIVM GENERALE CARTHAGINENSE.

Quòd igitur hoc anno Anaſtaſius Papa de Eccleſia vniuerſali curam gerens, ſciens ipſam Eccleſiam Africanam ex Donatiſtarum ſchiſmate magnopere laceratam, de vnitate ardentiori ſtudio procuranda litteras dediſſet ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem alioſq; aliarum in Africa prouinciarum Epiſcopos: iidem plurimi facientes admonitionem Ro- C mani Pontificis, indixerunt generale Concilium Carthagine; quo ex omnibus prouinciis Africanis hoc anno ad Idus Septembris de his acturi conuenerunt Epiſcopi. Hæc quidem omnia ex iis quæ idem Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus in eadem Synodo præfatus eſt, ſatis explorata redduntur. Primùm verò eiuſmodi Concilio præficiuntur iſte titulus & præfatio[b]: Vincentio & Flabito viris clariſſimis Conſulibus, Idib. Septembris, Carthagine in Secretario baſilicæ Reſtitutæ, cùm in Concilio congregati in Eccleſia Carthaginenſi conſediſſemus ex Africanis omnibus prouinciis Epiſcopi, id eſt Aurelius eiuſdem ſedis Epiſcopus cum collegis ſuis, quos eorum ſubſcriptio manifeſtat: ait idem Aurelius Epiſcopus: Recitatis epiſtolis beatiſſimi fratris & conſacerdotis noſtri Anaſtaſij Eccleſiæ Romanæ Epiſcopi, quibus nos paternæ & fraternæ charitatis ſolicitudine ac ſinceritate adhortatus eſt, vt de hæreticorum & ſchiſmaticorum Donatiſtarum inſidiis & improbitatibus, quibus Africa- D nam Catholicam Eccleſiam grauiter vexant, nullo modo diſſimulemus. Gratias agimus Domino noſtro, quòd illi optimo & ſancto Antiſtiti ſuo tam piam curam pro membris Chriſti, quamuis in diuerſitate terrarum, ſed in vna compage corporis conſtitutis, inſpirare dignatus eſt.] iſta ipſe coram Patribus Aurelius prælocutus eſt: quibus intelligas Romani Pontificis vniuerſale in Eccleſia regimen: ſciaſque pariter, ſic Aurelium appellare Anaſtaſium collegam, fratrem, & conſacerdotem, vt tamen eumdem recognoſcat & patrem, cùm commendat eius paternam & fraternam erga omnes charitatis ſolicitudinem.

[b] *Extat inſertum Concil. Afric c. 33. tom. 1. Conc.*

DE PERQVIRENDIS ACTIS DONATISTARVM.

Quòd autem ſpectaret ad conciliandos Eccleſiæ Catholicæ Donatiſtas; in negotio planè difficillimo, ac ſæpe fruſtra tentato, viſum omnibus lenitate potiùs, quàm ſeueritate agendum fore. Sed & quòd turpe cenſeretur Orthodoxæ fidei profeſſoribus, aliter quàm ratione aduerſarios ſuperare, illud in primis Patres excogitarunt, vt in vniuerſas Africanas prouin- E cias, ad ipſarum Præfectos ac Iudices, penes quos Acta publica ſeruarentur, litteras darent; quibus ſignificarent, vt ab iiſdem curarentur exquiri omnibus in locis, in quibus Maximianiſtæ à primoribus Donatiſtis auulſi, haberent eccleſias, res geſtæ in publica monumēta relatæ. hæc idcirco, vt ex actis ipſis Donatiſtarum cum Maximianiſtis, manifeſti iidem (vt dictum eſt ſuperiùs) conuinci poſſent erroris: fruſtraque ipſos obiicere in Catholicos, quæ ipſi ſæpiùs perpetraſſent contra Maximianiſtas: vt S. Auguſtinus frequenter inculcans exprobrat, ſuiſmet ipſorum factis illos omnino conuincens.

QVID AB ANASTASIO PAPA PETENDVM.

Sed & illud decretum, quod ad pacem & vnitatem ineundam conducere viſum eſt, vt ad ipſum in primis Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem Anaſtaſium alioſque tranſmarinos Epiſcopos ſcriberetur, vt Donatiſtis redire volentibus ad Eccleſiam Catholicam indulgeretur, in iiſdem ordinibus apud ſuos antè ſuſceptis (ſi hoc recipiens Epiſcopus conducere exiſtimaret) poſſe perſeuerare: quod quidem olim Melchiadis Papæ tempore in Romano Concilio cum

lio cum eiſdem Donatiſtis fuiſſe tranſactum, diximus: licet poſtea in tranſmarina Synodo A illud de Donatiſtis ſancitum fuerit, ne redeuntes ad Eccleſiam cum honoribus antè obtentis reciperentur. Sed in præſens Africani Epiſcopi id illis concedi poſtulant, vt eo modo recipere ipſos poſſent, quòd vniuerſali paci Eccleſiæ id maximè profuturum intelligerent.

Quid verò acturi eſſent poſt accepta à prouinciarum Iudicibus Acta publica Donatiſtarum cum Maximianiſtis, poſtque indultam ab Anaſtaſio Papa facultatem recipiendi eos ad Catholicam Eccleſiam redeuntes, ſi expediret, etiam cum honoribus: Patres ita in eadem ſeſſione decernunt[a]: Deinde placuit, vt his peractis, legati etiam prædicandæ pacis & vnitatis gratia, ſine qua ſalus Chriſtiana non poteſt obtineri, è numero noſtro ad ipſorum Donatiſtarum, ſiue quos habent Epiſcopos, ſiue ad plebes mittantur: per quos omnibus in notitiam perferatur, quàm nihil habeant, quod aduerſus Eccleſiam Catholicam iuſtè poſſint dicere. B maximè vt manifeſtum fiat omnibus per Geſta etiam municipalia, propter documentorum firmitatem, quid ipſi de Maximianiſtis ſchiſmaticis ſuis egerint: vbi eis diuinitus demonſtratur, ſi attendere velint, tam iniquè tunc illos ab Eccleſiæ vnitate præciſos, quàm iniquè nunc clamant à ſe Maximianiſtas ſchiſma feciſſe: ex quorum tamen numero, quos iam plenarij Concilij ſui auctoritate damnauerant, in ſuis honoribus denuo receperunt; & baptiſmum, quem damnati & excluſi dederant, acceptauerunt. Vt videant quàm ſtulto corde reſiſtant paci Eccleſiæ toto Orbe diffuſæ, cùm iſta faciant pro parte Donati; neque ſe iſtorum, quos ita receperunt, communione propter intuitum pacis contaminari dicant: & nos condemnent, id eſt, Eccleſiam Catholicam etiam in extremis terrarum partibus conſtitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accuſantes conuincere nequiuerunt.] hæc ſumma fuit legationis pro conciliatione Donatiſtarum mittendæ, & quidem (vt arbitror) ſancti Auguſtini ſuggeſtione; qui agens con- C tra Petilianum, Creſconium, atque alios Donatiſtarum Epiſcopos, eo irrefragabili ad conuincendos ipſos vtitur argumento; nimirum nihil eſſe, quod eos retardare poſſet ab ineunda cum Catholicis concordia, etiam ſi lapſorum communicatione olim inquinati fuiſſent: nec reſpuendum ab eis horum baptiſma. Nam ſi ob bonum pacis illi id præſtare Maximianiſtis decreto vniuerſalis Concilij decreuiſſent: quomodo non magis ob totius Chriſtiani Orbis cum eis coniunctionem & pacem id ipſum præſtare ſolicitiùs debuiſſent?

[a] Concil. Afri. c. 36.

DE MITTENDIS LEGATIS AD DONATISTAS.

His in Concilio, Patribus conſultis, firmiter ſtabilitis, quatuordecim reperiuntur ſtatuti canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam rectè inſtituendam, reſtituendamque ex antiquioribus regulis, vt de cælibatu diaconorum, preſbyterorum, & Epiſcoporum, deque non transferendis Epiſcopis de ſede in ſedem, de baptizandis infantibus, & aliis, quorum non- D nulla in aliis Conciliis antè habitis reperiuntur fuiſſe decreta, quæ relinquimus diſquirenda lectori. Ad poſtremum verò illud additum eſt decretum, vt litteræ legatorum, qui mittendi eſſent ad Donatiſtas, ſcriberentur omnium nomine ab Epiſcopo Carthaginenſi; quod & poſtea factum eſt, cùm eædem legationes mittendæ fuerunt.

DECRETA IN SYNODO CARTHAGINENSI.

Quid autem pòſt actum ſit, accuratè perueſtigemus. Miſſis à Concilio litteris ad Anaſtaſium Romanum Pontificem & alios Italiæ Epiſcopos pro indulgentia redeuntium Donatiſtarum ad Eccleſiam, nimirum vt ſi Epiſcopo eos recipienti expediens viſum ſit, ijdem cum honoribus ordinibuſque reciperentur: Indulſiſſe id ipſum Anaſtaſium Papam, & qui cum eo congregati erant Epiſcopi, certum illud eſt argumentum; quòd conſtet Africanos Epiſcopos ea vſos eſſe conceſſa auctoritate. Nam S. Auguſtinus hæc aduerſus Creſconium[b] habet: De Epiſcopis quidem vel clericis recipiendis alia quæſtio eſt. Quamuis enim cùm E apud vos ordinantur, non ſuper eos inuocetur nomen Donati, ſed Dei: tamen ita ſuſcipiuntur, vt videtur paci & vtilitati Eccleſiæ conuenire.] & paulo inferiùs: Proinde veſtri Epiſcopi, ſeu quilibet clerici, quantum ad illa Eccleſiaſtica officia pertinet, ſic in Catholicam ſuſcepti ſunt vnitatem, quemadmodum expedire videbatur iis, quorum ſaluti per eorum conſulebatur officium, vel exercendum, vel omittendum, &c.] hæc ex decreto Anaſtaſij Romani Pontificis & eorum qui cum eo cõuenerunt Epiſcoporum: deſiderantur tamen epiſtolæ, quas Pontifex de his reddidit ad Epiſcopos Africanos. Quomodo autem, cùm hæc omnia Africani Epiſcopi ab Anaſtaſio Romano Pontifice accepiſſent, iterum Carthagine conuocato Concilio, de his omnibus per legatos Roma redeuntes redditi certiores, de conueniendis Donatiſtis edidere decretum, ſuo loco dicemus. Iam verò quæ Africanæ Eccleſiæ reliqua ſunt anni huius, ordine proſequamur.

ANASTASIVS PAPA CONCESSIT QVAE PETIERVNT EPISC. AFRICANI.

[b] Aug. contra Creſcon lib. 2 c. 11. 12.

Hoc

A Hoc item anno Honorius Imperator pro clericis iſta reſcripſit ad Pompeianum Proconſulem Africæ[a]:

Quicumque Catholicæ religionis clerici intra eum modum, vnde victus emendi, vendendique vſum lege præfinitum exercent: ab auraria penſione habeantur immunes. Ab his quoque, quos à publici laboris actu & gradus clericatus, & (quod non minus eſt) ſanctior vita defendit, præcipimus temperari. Nec enim vllum eorum, qui excepti legibus probabuntur, ſubiacere patimur iniuriæ, &c. Dat. prid. Id. Iul. Mediol. poſt Conſulatum Stilichonis & Aureliani VV. CC.] hæc reſcribens pro Catholicis tantùm Africanæ Eccleſiæ Imperator, tacitè admonitos voluit, Donatiſtas, vt alienos ab Eccleſia, ab Imperatore reiectitios haberi; vt ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent. Quod verò iiſdem, quibus clericos, priuilegiis frui voluit eos, quos, inquit, ſanctior vita defendit: per hos eſſe B monachos intelligendos, omnes puto conſentient.

[a] l. 36. de Epiſ. & cleric. Cod. Theod.

HONORIVS IMMVNITATEM CONCEDIT CATHOLICIS CLERICIS ET MONACHIS.

His autem de rebus hoc anno geſtis in Occidente narratis, iam in Orientem, in ipſam regiam ciuitatem Conſtantinopolim commigret oratio, ibi diutiùs rerum geſtarum copia detinenda. Hoc igitur anno, quinto Idus Aprilis (vt auctores ſunt Socrates[b], Sozomenus[c], Marcellinus[d], & alij) Arcadius Imperator auctus eſt filio, quem patris nomine Theodoſium nominauit. At quæ præceſſerunt natale ipſius, quæve mox fuerint ſubſecuta, nempe baptiſmus & alia, ex fideliſſimo auctore, qui interfuit, nempe Marco Gazenſi diacono, verbis ipſius hic deſcribamus. At hæc enim ipſe narranda incidit, cùm profectionem Ioannis Cæſareæ Palæſtinæ atque S. Porphyrij Gazenſis Epiſcoporum Conſtantinopolim ob rem grauiſſimam, nempe ob demolitionem famoſiſſimi Marnæ idoli templi, ad Imperatorem Arcadium, pluribus narrat. Quam quidem hiſtoriam, vt rem digniſſimam ad inſtitutum- C que ſpectantem, reddemus. Sed antequam eam aggrediamur, debet lector meminiſſe, quæ ante biennium recitata ſunt ex eodem auctore de ſua ipſius eadem ex cauſa ſuſcepta legatione ad eundem Imperatorem; quam miniſtri illius, cui negotium mandatum fuit, auaritia, irritam prorſus redditam eſſe diximus. Cùm verò Eccleſia ibi poſita grauioribus in dies à Gentilibus illic agentibus vexationibus agitaretur; ipſe eius Eccleſiæ ſanctiſſimus Præſul profectionem ad Imperatorem inſtituit: Sed quomodo hæc ſingula ſe habuerint, auctorem ipſum Marcum diaconum audiamus: multa enim ſcitu digna, omnique fide teſtata poſteris commendauit; licet rudiori ſtylo & verſione ſcrupuloſa ad verbum reddita, appareant minus compta: Sed ad ornatum ſatis ipſa ſibi veritas eſt, cuius fulgore obſcura quæque niteſcunt. Sic igitur rem auctor aggreditur:

[b] Socrat. lib. 6 cap. 6.

[c] Sozom lib. 8 c. 4.

[d] Marcellinus in Chron.

THEODOSIVS IVNIOR NASCITVR.

Quo magis autem videbant Idololatræ Gazenſes multiplicari Chriſtianos, eo magis ef- D ferebantur, & non ſinebant eos obire officia ciuilia, ſed eis vtebantur tamquam malis famulis. Videns autem rurſus beatus Porphyrius magnam iniuriam, quæ fiebat Chriſtianis, & non ferens, adſpiciens verò probris & contumeliis appetitos, proficiſcitur Cæſaream ad beatum Ioannem Archiepiſcopum; & rogat eum cum lacrymis, vt præbeat ei quietem. Dicebat enim ſe non poſſe pati ampliùs grauia & abſurda, quæ fiebant à Gazæis. Beatus autem Ioannes cùm audiuiſſet, rogabat eum vt æquo & forti animo pateretur, & retineret Epiſcopatum. Reſpondens verò ſanctiſſimus Porphyrius, dixit ei: Te atteſtor coram Deo, qui non eſt viſibilis, & ſpem noſtram Ieſum Chriſtum Dominum omnis creaturæ, & adorandum & viuificum ſanctum Spiritum, ne deſpicias petitionem meam, ne requiratur à nobis interitus animarum innumerabilium. Sed rogo te Pater, vt mecum nauiges ad vrbem regiam, vt rogemus Imperatores, Rege cæleſti annuente, vt euertant templa idolorum. Reſpondens E autem beatus Ioannes, dixit ei: Fili, iuſta quidem eſt petitio, ſed non eſt aptum tempus: iam enim imminet conuerſio hiemalis. Reſpondit beatus Porphyrius: Si vult nos Deus eſſe, & Gazæ populum conuertere, poteſt etiam ſeruare in hieme. Tu verò Pater, eius fidens clementiæ & miſericordiæ, id velis, & iter nobis ſuccedet feliciter. Dicit ei beatus Ioannes: Fiat voluntas Chriſti.

PORPHYRII EPISCOPI GAZAE PROFECTIO AD IMP. ARCADIVM.

Poſtquam autem beatus Ioannes eſt ei pollicitus, ſcribit ad me, vt quamprimum venirem Cæſaream, & afferrem mecum tres libros, & quadragintatres nummos, qui ei reſtabant ex redditu ſanctæ Eccleſiæ. Ego verò acceptis litteris, cùm ſumpſiſſem libros & nummos, protinus ſum egreſſus: & cùm veniſſem Cæſaream, inueni ſanctiſſimos Epiſcopos paratos ad nauigandum. Et cùm poſt duos dies ſoluiſſemus, nauigauimus vigeſimotertio menſis*. Et cùm Dei benignitate fuiſſet nobis ſecunda nauigatio, ſpatio decem dierum appulimus ad Rhodum inſulam. Erat autem tunc in inſula in aduerſa eius parte quidam monachus

PROFICISCVNTVR IOANNES ET PORPHYRIVS CONSTANTINOPOL.

* Februarij

DE PROCOPIO SANCTISSIMO MONACHO.

monachus nomine Procopius, qui nunc eſt relatus in numerum angelorum: dormiuit enim A quinque abhinc annis, cùm vixiſſet vitam nulli culpæ affinem, in ieiuniis & vigiliis & ſumma paupertate. Habebat verò donum quoque prophetiæ, & virtutem expellendi dæmones. Cùm nos autem (vt dictum eſt) Rhodum appuliſſemus, & audiuiſſemus de vita ſancti viri, neceſſarium duximus eum non præterire, ſed eius angelica frui conſuetudine. Et cùm rogauiſſemus vbinam haberet monaſterium, ad eum profecti ſumus nauigantes in cymba. Et cùm perueniſſemus, pulſauimus oſtium: ſtatim autē egreſſus, per ſe aperuit nobis, etiam ſi haberet apud ſe alium diſcipulum. Cùm autem aſpexiſſet ſanctiſſimos Epiſcopos, procidens in terram eos adorauit. Deinde ſurgens, me quoque eſt deoſculatus, & pium Euſebium diaconum, quem ſecum ducebat S. Ioannes Archiepiſcopus.] Vidiſti, lector, quali honore à ſanctis monachis accipi ſolerent Epiſcopi? Sed pergit ipſe:

Cùm nos introduxiſſet in oratorium, retroceſſit, dans priorem locum beatiſſimis Epi- B ſcopis, dicens: Decet vos ſacerdotes habere priorem locum; me autem humilem & abiectum, & qui ordinationem non ſum aſſecutus, poſteriorem. Tunc cognouimus ſanctiſſimum Procopium eſſe perſpiciendi occulta præditum poteſtate. Cùm enim nos numquam aſpexiſſet, neque de nobis audiuiſſet, cognouit per ſpiritum eos eſſe Epiſcopos, beatiſſimos inquam Ioannem & Porphyrium; & ideo eos honore affecit dicendi preces priori loco. Et inde poſt preces ſedimus: & cùm eſſet nobis locutus multa animæ vtilia, rogauit cauſam ſuſcepti itineris moleſtiæ. Beatus verò Porphyrius omnia ei narrauit de Gazæis, quantus ſit eorum furor in colendis ſimulacris, & quàm multa mala ab eis paterentur Chriſtiani, & quòd ea de cauſa aſcendunt, vt rogent Imperatores vt euertantur templa idolorum. Cùm autem audiſſet S. Procopius anachoreta, dixit: Domine Ieſu Chriſte conuerte famulos tuos à fraude diabolica, ad fidem illumina. Deinde dicit ſanctiſſimis Epiſcopis: Ne ſitis C animo anxij, ô Patres: Deus enim, qui nouit zelum veſtræ fidei, iter vobis diriget, & dabit omnia, quæ ſunt vobis cordi. Agite ergo, ea vobis dabo monita, quæ Deus reuelauit humilitati meæ. Primùm enim conuenite ſanctiſſimum Epiſcopum Ioannem, & cum eo preces ad Deum fundite, & ei rem exponite. Et ipſe eſt vobis conſulturus ea, quæ ipſi reuelauit Dominus. Non enim poteſt loqui in Palatio, quoniam iraſcitur ei Imperatrix Eudoxia. Ipſe verò vos commendabit Amantio cubiculario Dominæ, viro pio, qui & habet in honore ſacerdotes. Ipſe vos introducet ad Imperatricem: & quando ad eam ingreſſi fueritis, vos eſt benignè exceptura: exponite ergo ei rem vniuerſam, & iubete eam valere, & exite. In ſecundo autem ad eam ingreſſu; poſtquam vos eam huius rei admonueritis, dicite ei: Speramus in Chriſtum Filium Dei, quòd ſi rei præſenti ſtudueris, eſt tibi daturus filium maſculum. Cùm hoc autem audierit, eſt lætatura: eſt enim prægnans, D & hic eſt menſis nonus ex quo concepit. & eſt factura omnia, vt rem vobis reddat effectam, Deo annuente.

PROCOPIVS DE REBVS AGENDIS EPISCOPOS INSTRVIT.

EPISCOPI PERVENIVNT CONSTANTINOPOLIM.

Nos autem cùm audiiſſemus quæ dixerat vir ſanctus, & credidiſſemus ei quæ fuerat locutus, & ipſe nos Deo commendaſſet; egreſſi ſumus, & ſoluentes illo die nauigauimus, & poſt alios decem dies peruenimus Byzantium: & accepto hoſpitio, ſequenti die iuimus ad ſanctiſſimum Archiepiſcopum Ioannem. Cùm verò cognouiſſet quinam eſſemus, nos accepit magno honore & obſeruantia. Nos autem rogauit, quanam de cauſa hunc viæ laborem ſuſtinuimus: & ei narrauimus. Et cùm cognouiſſet, recordatus eſt nos longo antè tempore hoc rogaſſe litteris: & cùm me agnouiſſet, benignè eſt complexus. Rogat verò nos, ne angamur animo, ſed ſpem habeamus in Dei miſericordia. Dixit autem nobis: Ego quidem non poſſum loqui cum Imperatore; cum enim in me irritauit Imperatrix, quoniam E eam reprehendi propter poſſeſſionem, quam cùm concupiſſet, eripuit. Et mihi quidem non eſt hoc curæ, quòd iraſcantur: ſe ipſos enim læſerunt, non me: nam etſi lædant meum corpus, animæ multo magis proderunt. hoc tamen relinquamus Dei miſericordiæ. De noſtro autem edicto, ſi videatur Domino, cras accerſam eunuchum Amantium, qui eſt eunuchus Imperatricis, & multum poteſt apud eam, & eſt verè Dei ſeruus: eique rem exponam; & magnum adhibiturus eſt, Deo annuente, ſtudium. Nos verò, cùm ſic ille nobis promiſiſſet, & nos Deo commendaſſet, iuimus in noſtrum hoſpitium.

AMANTIVS CVBICVLARIVS CVRAT NEGOTIVM EPISCOPORVM.

Die autem ſequenti iuimus ad ſanctum, & inuenimus apud eum cubicularium Amantium: rei enim noſtræ curam geſſerat, & eo accerſito, de re noſtra eum docuerat. Poſtquam autem ingreſſi ſumus, & cognouit Amantius nos eſſe eos, de quibus cum ipſo fuerat locutus; ſurgens adorauit ſanctiſſimos Epiſcopos, facie inclinata in terram. Illi verò cùm

cogno-

A cognouiſſent quiſnam eſſet, eum ſunt amplexi & oſculati. Porrò autem eis quoque iuſſit ſanctiſſimus Epiſcopus Ioannes ore proprio cubicularium edocere de re ſua. Sanctiſſimus autem Porphyrius ei omnia narrauit de Idololatris, quemadmodum liberè & confidenter faciunt res nefarias, & quemadmodum affligunt & vexant Chriſtianos. Ille verò audiens fleuit, & impletur zelo diuino, atque dicit eis: Ne ſitis anxij, Patres: Dominus enim Chriſtus defenſurus eſt ſuam religionem. orate ergo vos, & ego loquar cum Auguſta: & ſpero in Deum vniuerſorum, fore vt conſuetam ſuam faciat miſericordiam. Die autem craſtino vos ad eam introducam; & ipſa ore veſtro à vobis docebitur quæ vultis: inuenietis verò eam à me priùs inſtructam. Cùm hæc autem dixiſſet, nobis valere iuſſis receſſit. Nos quoque cùm multa ſpiritalia locuti eſſemus cum ſanctiſſimo Archiepiſcopo Ioanne, ipſeque nos Deo commendaſſet, receſſimus.

EPISCOPI CVM EVDOXIA AVGVSTA AGVNT.

B Die verò ſequenti nos accerſit cubicularius Amantius per duos Decanos, vt iremus in Palatium. Et ſurgentes properè iuimus: inuenimus autem ipſum nos expectantem. Qui accepit duos Epiſcopos, & eos introduxit ad Auguſtam Eudoxiam. Poſtquā verò eos aſpexit, prior eos ſalutauit, dicens: Benedicite Patres. Illi autem eam venerati ſunt. Sedebat autem ſuper aureum lectum, & dicit eis: Ignoſcite mihi, ſacerdotes Chriſti: propter ventris, quæ me premit, neceſſitatem, non occurri: debebam enim in veſtibulo occurrere veſtræ ſanctitati. Sed propter Dominum orate pro me, vt quod eſt in vtero, in lucem edam cum Dei benignitate. Sanctiſſimi autem Epiſcopi admirati tantam eius demiſſionem, dixerunt: Qui benedixit vterum Saræ, Rebeccæ, & Elizabeth, benedicat & viuificet id quod eſt in tuo ventre. Poſtquam verò locuti ſunt alia quoque verba ſpiritalia, dicit: Scio cur hunc viæ laborem ſuſceperitis: me enim priùs docuit Amantius eunuchus. Quòd ſi vos quoque C me vultis docere, iubete Patres. Iuſſi autem docuerunt omnia quæ pertinebant ad Idololatras quemadmodum ſecurè agerent res impias, & ſua potentia opprimebant Chriſtianos, non ſinentes eos obire vllum officium publicum, neque ſua prædia colere, ex quibus vectigalia publica pendunt Imperatoriæ potentiæ. Cùm hæc audiſſet Imperatrix, dixit: Ne ſitis anxij, Patres: ſpero enim in Dominum Ieſum Chriſtū Filium Dei, fore vt perſuadeam Imperatori ea facere quæ decēt veſtram ſanctam fidem, & vos hinc dimittat compotes deſiderij. Abite ergo, & vos reficite: eſtis enim defatigati. & orate vt Deus opē ferat meæ petitioni. Hęc cùm dixiſſet, iuſſit afferri pecunias: & cùm accepiſſet circa tres pugillos, dedit ſanctiſſimis Epiſcopis, dicens: Hæc interim accipite ad expēſas. Epiſcopi verò his acceptis, cùm multum ei benedixiſſent, exierunt. Euntes autem magnæ pecuniæ partem diſtribuerunt Decanis, qui præerant portis; adeò vt paucæ apud eos remanerent.

EVDOXIA AGIT CVM IMPERATORE.

D Imperatrix verò, cùm Imperator eſſet ad eam ingreſſus, docuit eum negotium Epiſcoporum. Petiit autem vt euerterentur templa Gazæ. Imperator autem cùm audiſſet, ægrè tulit, dicens: Scio illam ciuitatem eſſe deditam cultui ſimulacrorum, ſed eſt erga nos grato animo in penſitandis vectigalibus publicis, quæ quidem confert plurima. Si ergo eorum templa repentè diruamus, metu ſe in fugam conicient, & perdemus tantum canonem. Sed ſi videtur, eos paulatim affligamus, Idololatris adimentes dignitates, & alia ciuilia officia; & iubeamus templa eorum claudi, & non ampliùs celebrari. Cùm enim afflicti fuerint, ad omnes redacti anguſtias, agnoſcent veritatem. Nam quod exuperat, ſi id ſit repentinum, graue eſt iis qui ſunt ſubiecti. Imperatrix autem cùm id audiſſet, fuit magno dolore affecta: erat enim acris & feruens in fide. Imperatori verò hoc ſolum reſpondit: Dominus eſt opem laturus ſeruis ſuis Chriſtianis, ſiue nos velimus, ſiue nolimus. Hæc nobis narrauit pius Amantius cubicularius. E

EPISCOPI VOCATI AB EVDOXIA DE PVERO PARIENDO PRAENVNCIANT.

Die autem ſequenti accerſit nos Auguſta: & cùm de more prior ſalutaſſet ſanctos Epiſcopos, iuſſit eos ſedere. Poſtquam verò locuti eſſent multa verba ſpiritalia, dicit eis: Locuta ſum cum Imperatore, & aliquantum ęgrè tulit. Sed ne animo angamini, Deo enim volente, non ſum ceſſatura, donec vobis ſatisfaciat, & egrediamini aſſecuti veſtrum, qui eſt ex Deo, ſcopum. Epiſcopi autem his auditis, adorauerunt. Stimulatus verò ſanctus noſter Porphyrius, recordatus eius quod dixerat beatiſſimus Procopius anachoreta, dixit Imperatrici: Labora propter Chriſtum: & ipſe pro tuo labore eſt tibi daturus filium, qui viuet, & imperabit, te vidente, & cum eo fruente multos annos. Cùm hoc audiſſet Imperatrix, repleta eſt lætitia, & ruber euaſit eius vultus, & ei accedit maior ea quàm habebat pulchritudo: ea enim quæ apparēt, oſtendunt ea quæ latēt. Dicit itaque ſanctiſſimis Epiſcopis: Orate Patres, vt quomodo dixiſtis, Deo volente, pariamus maſculum: & ſi hoc factū fuerit, polli-

ceor vobis me facturam omnia quæ petitis. Quinetiam aliud quoque quod non petiiſtis, A
ſum factura, Chriſto annuente. Sanctam enim eccleſiam ædificabo Gazę in medio ciuitatis.
Abite ergo in pace, & quieſcite, aſſiduè pro me rogantes, vt cum Dei benignitate pariam;
& paulo pòſt id implebo. Cùm autem valedixiſſent Epiſcopi, & eam Deo commendaſſent,
egreſſi ſunt ex Palatio. Precabamur autem vt pareret maſculum: credebamus enim ei quod
dixerat ſanctus Procopius anachoreta. & ibamus quotidie ad ſanctiſſimum Ioannem Ar-
chiepiſcopum, & fruebamur ſanctiſſimis eius alloquiis dulcioribus ſuper mel & fauum. Ve-
niebat verò ad nos Amantius cubicularius, aliquando quidem ferens reſponſa Imperatri-
cis, aliquando etiam vt nos conueniret.

NASCITVR THEODOSIVS MINOR.

Paucis autem poſt diebus parit Imperatrix maſculũ, & imponunt ei nomẽ Theodoſium,
quod erat nomen eius aui Theodoſij Hiſpani, qui imperauit ſimul cum Gratiano. Natus
verò Iunior Theodoſius, fuit in lucem editus in purpura. Vnde etiam cùm primùm fuiſſet B
natus, fuit renunciatus Imperator.] ita quidem acclamatus tunc & purpura tectus: ceterùm
ſolemnis inſtitutio, qua collatum ei nomen Imperatoris, facta habetur anno ſequenti, ita
Marcellino & alijs teſtantibus. Sed pergit reliqua narrare Marcus: Facta eſt (inquit) magna
lætitia in ciuitate, & fuerunt quidam miſſi per ciuitates qui hæc renunciarent, donaque
& munera erogarent. Domina autem cùm primùm peperiſſet, & ſurrexiſſet è ſella puer-
perij, miſit ad nos Amantium, dicens nobis per ipſum: ago Chriſto gratias, quòd per
veſtras ſanctas preces Deus donauit mihi filium. Precemini ergo, Patres, illi vitam & mi-
hi humili & abiectæ, vt impleam ea quæ vobis ſum pollicita rurſum, ipſo volente Chri-
ſto, per ſanctas preces veſtras. Cùm autem impleti eſſent ſéptem dies à puerperio nos ac-
cerſit, & nobis occurrit in porta cubiculi, portans infantem in purpura. Inclinauit verò ca-
put, dicens: Benedicite Patres mihi, & filio quem donauit Dominus per ſanctas veſtras pre- C
ces. Infantem quoque tradidit, vt ipſum ſignarent. Sancti autem Epiſcopi & ipſam & infan-
tem ſignarunt ſigno Crucis: & cùm precati eſſent, ſederunt.

VISIO OSTENSA PORPHYRIO EPISCOPO.

Poſtquam autem ipſi locuti eſſent multa verba plena compunctione, dicit eis Domina:
Scitis, Patres, quid de re veſtra ſtatui facere? Dominus verò meus Porphyrius reſpondẽs, di-
xit: Quæcumque ſtatuiſti, ex Deo ſtatuiſti. Etenim in hac nocte reuelatum fuit meæ humi-
litati per viſionem, me eſſe Gazæ, & ſtare in delubro quod illic vocatur Marnium, & tuam
pietatem mihi tradere Euangelium, & dicere: Accipe, lege. Ego autem cùm aperuiſſem, in-
ueni locum illum, in quo dicit Dominus Chriſtus Petro [a]: Tu es Petrus, & ſuper hanc pe-
tram ædificabo Eccleſiam meam; & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Tu verò
Domina reſpondens dixiſti: Pax tibi: eſto fortis & ſtrenuus. Poſt hæc autem ſum excitatus.
Et ex hoc perſuaſum habeo, fore vt Dei Filius tui animi inſtituto opem ferat. Dic verò no- D
bis, Domina, quid ſtatueris.

[a] *Matt.* 16.

EVDOXIA DOCET QVID AGERE DEBEANT.

Imperatrix reſpondens, dixit: Si Chriſto placuerit, paucis poſt diebus, dignabitur infans
ſancto baptiſmate. Ite ergo, facite ſupplicationem, & petite in ea quæcumque volueritis:
& quando egreſſus fuerit infans ex venerando baptiſmate, tradite ſupplicationem ei qui
ipſum portabit. Ego autem docebo eum, quid facere oporteat: & ſpero in Dei Filium, eum
rem totam eſſe diſpenſaturum è voluntate ſuæ clementiæ. Nos autem his promiſſis ab
ea acceptis, cùm ei & infanti multum benedixiſſemus, egreſſi ſumus; & euntes fecimus
ſupplicationem, in charta multa ponentes, non ſolùm euerſionem templorum ſimula-
crorum, ſed etiam priuilegia dari ſanctæ Eccleſiæ & Chriſtianis, & præberi redditum: erat
enim pauper ſancta Eccleſia.

SOLEMNIS POMPA IN BAPTISMO THEODOSII.

Cùm autem dies præteriiſſent, venit dies in quo erat illuminandus nouus Imperator E
Theodoſius. Erat verò coronata & ornata vniuerſa ciuitas holoſerico & auro & omni alio
ornamento: adeò vt non poſſet quiſpiam explicare ornatum ciuitatis: quinetiam inundan-
tem habitatorum multitudinem licebat intueri variatam multiplici & diuerſo genere ve-
ſtium. Non eſt autem mearum virium dicere ſplendorem illius ornatus, ſed illorum qui
ſunt in dicendo exercitati. Ego autem tranſibo ad præſentem veram conſcriptionem. Ba-
ptizato Iuniori Theodoſio, & ab eccleſia egreſſo in Palatium, licebat rurſus intueri deco-
rem eorum qui præerát multitudini & veſtem eorum refulgentem: erant enim omnes can-
didati, vt exiſtimaretur multitudo eſſe niue repleta. Præcedebant autem Patricij, Illu-
ſtres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, vt putaren-
tur aſtra cerni in terra. Erat verò prope infantem, qui portabatur, ipſe quoque Imperator
Arcadius, vultum habens hilarem & nitidum magis, quàm ea quam geſtabat, purpura.
Vnus

A Vnus autem ex proceribus portabat puerum in ſplendida veſte. Nos verò admirati ſumus,
videntes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea quę paulo pòſt euaneſcunt,
tantam habent gloriam: quanto magis cæleſtia, quæ ſunt parata ſanctis, quæ nec [a] oculus vi-
dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt? Stetimus autem nos in veſtibulo ſan-
ctæ eccleſiæ, habentes etiam chartam ſupplicationis.

[a] *Iſai.* 64.

EPISCOPI OFFERVNT LIBELLVM SVPPLICEM THEODOSIO INFANTI.

Poſtquam verò fuit egreſſus è baptiſmate, exclamauimus dicentes: Rogamus tuam pie-
tatem, chartam quoque porrigentes. Cùm autem aſpexiſſet is qui portabat puerum, & co-
gnoſcebat rem noſtram (eam enim priùs didicerat à Domina) iuſſit chartam ei dari: & cùm
accepiſſet, conſtitit. Iuſſit autem fieri ſilentium: & cùm ſoluiſſet, legit partem: & cùm inuol-
uiſſet, ſubiecit manum capiti infantis; & cùm illud inclinaſſet, clamauit corã omnibus: Iuſ-
ſit eius potentia ea fieri quæ ſunt in libello ſupplici. Omnes autem cùm aſpexiſſent, ſunt ad-
B mirati; & adorabant Imperatorem, eum beatum pronunciantes, quòd dignus eſſet habitus,
qui videret in vita filium imperantem. Exultabat autem ipſe audiens. Imperatrici quoque
Eudoxiæ fuit annunciatum quod factum fuerat propter ſuum filium: lætata eſt autem, &
genibus flexis, Deo egit gratias. Ingreſſo verò infante in Palatium, ei occurrit Domina,
& eum accepit & oſculata eſt. Et eum portans, ipſum quoque ſalutauit Imperatorem, di-
cens: Beatus es, Domine, propter ea quæ viderunt oculi tui in vita tua. Et Imperator læ-
tabatur audiens. Cùm autem Imperatrix eum vidiſſet hilarem, dixit: Si videtur, ſciamus
quidnam continet ſupplicatio, vt omnino fiant quæ in ea continentur. Imperator verò iuſ-
ſit legi chartam: & poſtquam lecta fuit, dixit: Grauis quidem eſt petitio, ſed grauior eſt
recuſatio; quoniam hæc eſt prima iuſſio filij noſtri. Dicit autem ei Domina: Non ſolùm
prima iuſſio, ſed etiam in hoc ſancto habitu & pietatis gratia ſupplicatio, & petita à viris
C ſanctis. Vix tandem annuit Imperator, cùm Domina valde ei inſtaret. Hæc autem omnia
renunciauit pius Amantius.

EPISCOPI OBTINENT QVAE PETIERANT.

Die autem ſequenti nos accerſit Imperatrix: & cùm de more prior ſalutaſſet ſanctos
Epiſcopos, iuſſit ſedere, & dixit eis: Veſtris precibus conceſſit mihi Deus rem veſtram:
idque factum fuit eius auxilio. Vidiſtis autem quanam via & ratione ſum vſa. Sed, ſi vide-
tur, craſtina die accerſam Queſtorem, & coram vobis iubebo, vt conuenienter ei quod con-
tinet ſupplicatio, fiat reſcriptum diuinum ex nomine duorum Imperatorum; & vt ſemel
dicam, faciat omnia quæ conſequuntur. Epiſcopi autem, his auditis, ei multum benedi-
xerunt, & eius filio & Imperatori. Cumq; multa alia diſſeruiſſent animę vtilia, poſtquam va-
ledixiſſent, exierunt. Die verò ſequenti accerſit Quæſtorem, & nos: dicit autem ei: Acci-
pe hanc chartam, & conuenienter ei quod in ea continetur, diuinum reſcriptum manda lit-
D teris. Quæſtor autem, accepta charta, diuinum reſcriptum dictauit celeriter, nobis præſen-
tibus. Ei autem ſuggeſſimus, vt Duces & Conſulares & res eorum deputaret ad ferendam
nobis opem. Poſtquam verò perfectum fuit diuinum reſcriptum, & ſubſcriptum; rogaui-
mus Dominam, vt hoc negotium mandaretur alicui viro illuſtri. Iuſſit autem Amantio
quærere virum bono zelo præditum Chriſtianum, cui hoc negotium deberet committi.
Multi enim ex iis qui tunc erant in dignitatibus, ſimulatè habebant fidem: de quibus ſum-
pſit pœnas diuina iuſtitia. Cùm enim reſciuiſſent Imperatores eos non rectè ſe habere circa
fidem intemeratam, priuarunt ſuis dignitatibus, eoſq; in corpore punierunt, & mulctarunt
pecuniis: hæc autem facta fuerunt antea. Quocirca iuſſit Auguſta negotium noſtrum com-
mitti viro Orthodoxo.

CYNEGIVS V.C. CVRAT MANDATVM IMPERATORIS.

Commiſſum verò fuit negotium cuidam nomine Cynegio ex conſiſtorio, qui fuit vir ad-
E mirabilis & fide feruens. Eo autem accerſito, iuſſit Auguſta, vt omnia idola vſque ad ſolum
euerteret & igni traderet. Porrò ei quoque manu ſua dedit pecunias, dicens: Accipe ad
ſumptus, & nihil capias à ſanctiſſimis Epiſcopis. Cùm talia autem mandata accepiſſet à
Domina, egreſſus eſt promptior & alacrior.] Erat planè Cynegius vir clariſſimus, ad quem
poſtea creatum Præfectum Prætorio extant data reſcripta [b]. Subdit porrò Marcus: Cùm
verò tranſegiſſemus reliquum hiemis, & feciſſemus ſanctos feſtos Paſchales & diem Re-
ſurrectionis, parabamus nos ad nauigandum. Rogauimus autem admirabilem Amantium,
vt id ſignificaret Dominæ, vt eam iuberemus valere. Ille autem cùm hoc audiſſet, fuit ma-
gno dolore affectus, quòd eſſemus nauigaturi. Nos enim tantum dilexit, vt ipſe rogarit
Dominam, vt eum dimitteret ad orandum ad ſancta & veneranda loca, *nempe Hiero-
ſolymam.* Timebat autem Domina eum dimittere, ne, ſi illuc iret, fieret monachus, & ibi
maneret. Sciebat enim viri vitam. Erat autem re vera nulli culpæ affinis, multas præ-
bens

[b] *l. 2. de vſuris C. Theod. & alijs.*

bens eleëmoſynas, & perpetuò ieiunans, & multos hoſpitio accipiens, & concurrens ad A
pios vſus. Hactenus quidem de pio Amantio.

DONATI RECEDVNT EPISCOPI AB IMPERATRICE.

Dominæ verò de nobis ſignificauit, & ingreſſi ſumus ad eam: & dicit ſanctiſſimis Epi-
ſcopis: Quando Deo volente nauigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea ſumus ingreſ-
ſi, vt iuberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini ſemper mei, &
mei filij. Iuſſit verò protinus afferri pecunias. Quæ cùm fuiſſent allatæ, dixit Domino meo
Epiſcopo Porphyrio: Accipe Pater hæc ducenta * ... & ædifica quam ſum pollicitus
eccleſiam in medio Gazæ: & ſignifica mihi, ſi opus habueris pluribus pecuniis, & eas ſta-
tim mittam. Conſtrue etiam xenodochium, vt excipias fratres qui veniunt in tuam ci-
uitatem, & tribus diebus eis ſumptum præbeas. Dedit autem ſanctiſſimo quoque Ioanni
aureos mille, & vaſa pretioſa vtriſque. Ad ſumptus verò dedit vtrique ad centum aureos.
Obtinuit autem prædictus ſanctiſſimus Ioannes Epiſcopus Cæſareæ quæcumque voluit B
priuilegia ratione ſuæ Eccleſiæ. Cumque precati fuiſſent, & multum benedixiſſent Domi-
næ & eius filio & Imperatori, exierunt. Rogauerunt etiam, vt ingrederentur ad Imperato-
rem. Imperator autem eos interrogauit, an eſſent omnino expediti, & an Auguſta eis ali-
qua donaſſet. Ipſi verò dixerunt: Sumus omnino expediti à ſoſpite veſtra pietate, & pia ve-
ſtra coniuge, & à filio veſtro, quem Deus cuſtodiat: fueruntque nobis multa & magna do-
nata. Statim autem iuſſit etiam Imperator Præfectis, eis dari ex publicis vectigalibus Palæ-
ſtinæ circa viginti libras auri. Dedit autem ipſe quoque pro ſumptibus circiter vnum pugil-
lum, qui inuentus eſt continere circiter nummos aureos quinquaginta. Cùm verò ei quo-
que multa benedixiſſent, ſunt egreſſi.

* auri librarum pondera

EPISCOPI RECEDVNT CONSTANTINOPOLI.

Egimus autem in ciuitate alios tres dies, donec accepimus legationem quadraginta li-
brarum: & poſt dies tres nauem aſcendentes, nauigauimus Gazam verſus, vigeſimotertio C
Xantici, qui eſt apud Romanos octauuſdecimus * Aprilis dies. Præclariſſimus verò poſt nos
egreſſus eſt Cynegius, vſus publico nauigio. Peruenimus autem Rhodum ſpatio quinque
dierum. Valde verò ſtudebamus ire ad ſanctum Procopium anachoretã. Cumq; nos valde
rogaſſemus nauclerum, vt nobis concederet tres horas; non conceſſit, dicens: Non poſſum
ventum inuenire tam ſecundum. Nos autem ei dicebamus: Poſſunt preces ſancti viri nos
ſeruare, & dare nobis ventum ſecundum. Nauclerus autem indignatus, nõ admiſit noſtram
petitionem: ſed cùm aquati fuiſſemus, ſoluimus. Valde verò cruciabamur, quòd non licuiſ-
ſet nobis eum conuenire. Precibus ergo ab eo petimus, vt nobis ignoſceret, & pro nobis
oraret, vt ſalui eſſemus, & abſolutum redderemus opus quod fuerat nobis commiſſum.

* XXIII.

TEMPESTAS GRAVIS OB NAVCLERVM ARIANVM.

Cùm ergo Rhodo nauigaſſemus, & duos dies in maris tranquillitate & ſerenitate felix
fuiſſet nobis nauigatio: repentè oritur tempeſtas, ventique & fulgura & tonitrua; & in al- D
tum tollebãtur fluctus, inſtar montium; & attollebatur nauis, vt nos exiſtimaremus eam nu-
bes tangere. Erant autem clamores, & lacrymæ, & oratio ad Deum: Implorabamus quoque
preces ſancti Procopij anachoretæ. Cumq; fuiſſet veſpera, & tempeſtas nõ ceſſaret, perman-
ſimus vigilantes totam illam noctem. Circa matutinum autem, ex multa afflictione, parum
dormitarunt ſanctiſſimi Epiſcopi: & videt in ſomnis dominus meus Porphyrius ſanctũ Pro-
copium anachoretam, dicentem eis: Nauclerum catechiſmo inſtituite, & obſignate (eſt
enim ex Arij hęretici execranda ſecta) & efficite vt ipſe anathemate notet Arium & malam
eius fidem, & ſtatim ceſſabit tanta tempeſtas: propterea enim quòd ſit ipſe ex dicta hæreſi,
non conceſſit vobis vt ad me veniretis. eum tamen catecheſi inſtituite: eſt enim rectam do-
ctrinam à vobis accepturus. Hæc cùm audiſſet ſanctus noſter Porphyrius, fuit excitatus: &
nobis accerſitis, narrauit quæ viderat in ſomnis.

NAVCLERO ABIVRANTE HAERESIM TRANQVILLITAS REDDITVR.

Statim verò, vocato nauclero, ei diximus: Vis nauem tuam eſſe ſaluam, & nos omnes, E
& ante omnia tuam animam? Ille autem dixit: Non eſt hoc rogandum. Ei verò dixe-
runt Epiſcopi: Abnega malam tuam fidem, & crede in rectam fidem, & ſaluus eris & tu, &
nauis & nos omnes. Dicit ei nauclerus: Quoniam video vos habere præſcientiam (com-
prehendiſtis enim quæ erant in corde meo, cùm nemo id vobis nunciauerit) Ecce dico vo-
bis: Credo, vt creditis: Abnego hæreſim Arij. Rogo autem vos, vt per otium me ex ſan-
ctis Scripturis illuminetis in recta fide. Sancti verò Epiſcopi eum acceperunt, & obſi-
gnarunt, ſuper eum fuſis precibus, & eum quoque impertierunt diuinis ſacramentis]
nempe Euchariſtia: etenim nauigantes Fideles ſecum ferre ſolitos ipſam ſacratiſſimam Eu-
chariſtiam, ex his quæ habet S. Ambroſius in oratione in funere Satyri fratris, & S. Gre-
gorius, cùm de Maximiano agit, atque alij, abſque aliqua dubitatione docemur. Sed
ſubdit

A ſubdit Marcus: Interim autem ceſſarunt fluctus, & veſpere mutatus fuit ventus, & feliciter
nauigauimus: & cùm fuiſſemus in pelago alios quatuor dies, quinto mane adnauigauimus
in maritimam partem Gazæorum, quam vocant Maiumam.

PROCESSIO SOLEMNIS IN OCCVRSVM EPISCOPORVM.

Poſtquam autem deſcendimus, nos cognoſcentes qui illic erant Chriſtiani, exceperunt
cum pſalmodia. Similiter verò ex ciuitate quoque cùm audiuiſſent, occurrerunt nobis ha-
bentes ſignum venerandæ Crucis, & ipſi pſallentes. Commixti ſunt autem qui erant ex
duobus locis, & facti ſunt non paruus populus: erant enim plures, qui erant ex maritima,
propterea quòd haberent multos Ægyptios vini mercatores. Idolorum verò cultores vi-
dentes ea quæ fiebant, diſſecabantur; ſed nihil audebant facere, quoniam audierant quan-
to honore fuiſſent habiti ſanctiſſimi Epiſcopi apud Imperatores, & quòd eſſent euertenda
ſimulacra; & magna angebantur cura & animi ægritudine. Poſtquam autem fuimus in-
B greſſi ciuitatem, in loco qui vocatur Tetramphodos, id eſt quadriuium, ſtabat ſtatua mar-
morea, & dicebant eam eſſe Veneris, erat autem ſupra aram marmoream: ſtatuæ verò ef-
figies erat nudæ mulieris, quæ habebat aperta tota ſua pudenda: ſtatuam autem in hono-
re habebant omnes ciues, maximè verò mulieres, lucernas accendentes, & thure ſuf-
fientes. Dicebant enim eam in ſomnis reſpondere iis quæ volunt inire matrimonium. De-
cipiebant autem ſe inuicem mentientes. Sæpe verò iuſſi à dæmone contrahere matrimo-
nium, tantum abfuit vt id rectè eis procederet, vt inter eos fierent diuortia, aut malè co-
habitarent. Hæc cognouimus ab his qui fuerant auerſi ab errore, & veritatem agnoue-
rant. Quinetiam nonnulli Idololatræ, non ferentes calamitates grauium coniugiorum
quæ iuſſi fuerant contrahere à dæmone Venere, ſuccenſentes, confeſſi ſunt deceptionem.
Tales enim ſunt dæmones, vt qui decipiant, & nihil vmquam veri dicant: neque enim
C poſſunt aliquid certò præſcire, ſed ex veriſimilibus præſeferunt ſe præſcire apud eos qui
eis ſeruiunt. Quomodo enim poſſunt verum dicere, qui exciderunt à veritate? Quod ſi
in aliquibus cõtingit eos diuinare, hoc fit ex eo quod euenit: quomodo etiam accidit in ho-
minibus, vt ſæpe quædam prædicant futura de re quæ eſt euentura. Ea ergo quæ ex iis quæ
accidunt ſucceſſerunt (quod quidem raró fit) admiramur: quę autem coniectura nõ aſſequi-
mur (quod quidem fit aſſiduè) ſilemus. At de dæmonibus & de eorũ deceptione hactenus.

IDOLVM VENERIS.

CRVCIS VIRTVTE CORRVIT SIMVLACRVM.

Cùm nos ergo (vt dictum eſt) nauigauiſſemus in ciuitatem, & veniſſemus ad locum,
in quo erat ſimulacrum Veneris; portarent autem Chriſtiani venerandum lignum Chriſti,
hoc eſt figuram Crucis: videns dæmon qui habitabat in ſtatua, nec videre ſuſtinens ſi-
gnum quod ferebatur; turpiter egreſſus ex marmore, deiecit ipſam ſtatuam, & confregit
eam in multa fragmenta. Accidit verò, vt duo Idololatræ ſtarent prope aram, in qua ſta-
D bat ſtatua; & corruens, vnius quidem caput fregit in duas partes, alterius autem hume-
rum & brachiale: ſtabant enim ambo ſanctum populum ſubſannantes. Multi autem ex
Gentilibus, cùm vidiſſent ſignum quod factum fuerat, crediderunt: & commixti cum
laicis, vnà cum eis ſunt ingreſſi in ſanctam eccleſiam nomine Irenem. Fuit autem illo die
magnum gaudium inter Chriſtianos tribus de cauſis: primùm quidem, quòd ſacrum rece-
piſſent ſacerdotem, quodque ea feciſſet quæ deſiderabant: ſecundò, quòd contriti eſſent dij
Gentium, & facti eſſent tamquam puluis, qui diſpergitur ab aura æſtiua; quinetiam ſimili-
ter atque ipſi, confracti ſunt qui confidebant in eis. Tertiò autem & maximè, quòd conſer-
uatæ ſunt animæ quæ errabant, & acceſſerunt gregi Chriſti. Cùm eos verò obſignaſſet Epi-
ſcopus, dimiſit in pace, iubens vt vacarent ſanctis Scripturis. Erant verò viri triginta-
duo, & ſeptem mulieres. Cùm duos autem alios dies fuiſſet Gazæ Ioannes Archiepiſco-
E pus, profectus eſt Cæſaream: quem Chriſtiani omnes & ſanctus Epiſcopus deduxerunt vſ-
que ad duo milliaria.

CYNEGII ADVENTVS GAZAM.

Poſt decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habens ſecum Conſularem, &
Ducem, & magnam manum militarem & ciuilem. Præſciuerunt verò multi ex Idolola-
tris, & exierunt è ciuitate, alij quidem in vicos, alij autem in alias ciuitates: erant verò hi
complures ex diuitibus ciuitatis. Eorum autem ædes qui fugerant, annotauit, quem dixi-
mus, Cynegius. Die autem ſequenti, accerſitis ciuibus, præſentibus Duce & Conſulari, ape-
ruit eis litteras Imperatoris, quæ iubebant vt euerterentur ſimulacra & delubra, & igni tra-
derentur. Cùm primùm verò id audiuiſſent Idololatræ, eiularunt magna voce: adeò vt id
ægrè tulerint magiſtratus: & in eos cum minis emiſerunt milites, qui eos virgis & clauis ver-
berabant. Chriſtiani autem cum magno gaudio laudibus Imperatores & magiſtratus pro-
ſequebantur.

TEMPLA DEORVM GAZAE.

Statim verò iidem cum magiſtratibus & cohortibus militaribus impetum fecerunt, & A
euerterunt delubra. Erant autem in ciuitate ſimulacrorum publica templa octo, nempe Solis, & Veneris, & Apollinis, & Proſerpinæ, & Hecates, & quod dicebatur Hierion, ſeu Sacerdotum, & Fortunæ ciuitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion, quod dicebant Critæ generis Iouis, quod exiſtimabant eſſe glorioſius omnibus templis quæ ſunt vbique. Erant autem alia quoque plurima ſimulacra in ædibus & pagis, quæ nemo poſſet numero ſubiicere. Dæmones enim cùm Gazeorum animum vt ductilem apprehendiſſent, errore impleuerunt vniuerſam ciuitatem, & quæ circum circa ſita erat regionem: hoc autem eis accidit ex nimia ſimplicitate. quamobrem traducti ad ſanctam fidem, fiunt magno zelo incitati Chriſtiani. Hactenus quidem de Gazæis.

DIRVTA MINORA TEMPLA IDOLORVM.

Iuſſi ergo milites cum Chriſtianis ciuitatis & maritima eius parte impetum fecerunt in
ſimulacra. Et primùm cùm voluiſſent euertere ſimulacra & Marnium, repulſi ſunt. Il- B
lis enim idoli ſacerdotes, cùm priùs de eo audiuiſſent, portas interioris templi intrinſecus magnis lapidibus obſtruxerunt: & cùm exportaſſent in ea quæ dicuntur adyta, quæcumque erant vaſa in templo pretioſa, quinetiam ipſa deorum ipſorum animalia illic occultauerunt, & per ipſa adyta fugerunt per alias vias: dicebantur enim ipſa adyta multas habere vias in diuerſa loca. Repulſi ergo (ſicut prius dixi) conuerſi ſunt ad alia ſimulacra; & alia quidem euerterunt, alia verò igni tradiderunt. Cùm ergo rapuiſſent omnia quæ in eis erant vaſa pretioſa, ſanctus verò Porphyrius anathemati ſubieciſſet in eccleſia quemlibet ciuem Chriſtianum, qui ex delubris aliquid accepit in proprium lucrum: nullus ex Fidelibus ciuibus aliquid accepit, niſi milites, & qui illic inuenti ſunt aduenæ.] His quidem ſimilia ex ſancto Auguſtino ſuperiùs diximus, eamdem prohibitionem factam in
Africa, cùm reſcripto Honorij Imperatoris illic etiam ſimulacra demolirentur: idque ea de C
cauſa ab Epiſcopis decretum, ne ſcilicet ardore auaritiæ potiùs quàm zelo pietatis viderentur Chriſtiani in idola inſurgere. Sed pergit Marcus: Abibant ergo cum laicis & clero viri pij, & ipſe S. Porphyrius Epiſcopus, reprimentes eos, ne aliquid acciperent. Fuerunt autem decem dies euertentes templa ſimulacrorum.

DE MARNIO DIRVENDO CAPTATVR CONSILIVM.

Poſt dictos autem dies conſilium ceperunt, quonam modo vterentur Marnio, & quid ei facerent. Alij enim dicebant, id debere effodi, alij autem comburi, alij locum purificari, & ſanctificari ad Dei eccleſiam. & erat de ea re magna deliberatio. Tandem ſanctus Epiſcopus edicit populo ieiunium & orationem, vt eis reuelaret Dominus, quidnam eos facere oporteat. Cumque illo die ieiunaſſent, & Deum de hac re precati eſſent, veſpere pergunt ad ſanctam Synaxim. Cùm pergeretur autem, puer circiter ſeptem annos na-

DE PVERO DIVINITVS AFFLATO.

tus, ſtans cum matre propria, repentè exclamauit dicens: Comburite intus templum vſ- D
que ad ſolum: facta ſunt enim in eo multa grauia ſcelera, & maximè hominum ſacrificia. Id verò hoc modo comburite: Afferte picem humidam, ſulphur, & ſeuum porcinum, & hęc tria commiſcete, & vngite portas æneas, & ignem in eas iniicite, & ſic totū templum comburetur: non poteſt enim aliter fieri. Id autem quod eſt exterius, ſinite cum ambitu: & poſtquam fuerit combuſtum, purgantes locum, ædificate illic ſanctam eccleſiam. Dicebat autem hoc quoque: Teſtificor vobis coram Deo, ne fiat aliter: neque enim ego ſum qui loquor, ſed Chriſtus, qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Poſtquam verò audierunt, omnes admirabantur, & Deum glorificabant.]

Vide quomodo ex ſententia Hieremiæ, noua bella elegit Dominus. Templū illud, cui pepercIſſent tot qui præceſſerunt Chriſtiani Imperatores, & non auſi attingere tot prouinciarum Præſides & magiſtratus, vixque aliquando (vt dictum eſt) clauſum: aduerſus quod tot E
ſanctiſſimi Epiſcopi atq; martyres, & vſque adeò ipſe S. Hilarion apud Gazam agens præualere minimè valuiſſent: ecce ad maiorem Chriſti gloriam, infanti annuenti, atque demum

PER PVEROS DEVS MAXIMA OPERATVS.

puerulo edocēti, de ſuperbo dæmone reſeruata eſt victoria atque triumphus. Etenim infantulo Theodoſio, antequam ſciret vocare patrē, datum eſt annuere de templorum & idolorum demolitione oblato ſibi libello ſupplici; puerulus verò ſeptennis de cōflagratione Marnij diuino afflatus Spiritu ſententiam profert: vt planè acciderit impleri diuinum illud oraculum[a]: Ex ore infantium & lactentium Deus perfeciſti laudē tuam.] Sed poſt hæc Marcus:

[a] *Pſal.* 8.

Venit autem hoc miraculum etiam ad aures ſancti Epiſcopi: & cùm manus ſuas ad cælum extendiſſet, Deum glorificauit, & dixit: Gloria tibi Pater ſancte, quoniam [b] abſcondiſti hæc à doctis & ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis. Iuſſit autem puer ſuam quoque matrem, poſtquam dimiſſa eſſet Eccleſia, inueniri in Epiſcopi ædibus. Separato itaque puero,

[b] *Matth.* 11.

HABETVR QVAESTIO DE PVERO FATIDICO.

A puero, dixit Epiſcopus mulieri: Adiuro te per Filium Dei viui, vt dicas, an ſuggeſtione tua, aut alicuius alterius, te ſciente, filius tuus illa eſt locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier autem cùm hæc audiuiſſet, dixit: Trado me ipſam terribili & tremendo Chriſti tribunali, ſi vmquam præſciui aliquid ex his quæ filius meus hodie eſt locutus. Sed ſi videtur tibi: ecce, accipe puerum, & cum minis de eo habe quæſtionem. Quod ſi dixit alicuius ſuggeſtione, metu confitebitur. Sin verò nihil aliud dicet; eſt euidens, quòd à Spiritu ſancto fuit inſpiratus. Cùm hoc audiſſet Epiſcopus, quod dixerat mulier, & laudauiſſet; iuſſit eam paululum ſecedere; & introduci puerum. Cumque adductus eſſet puer, dixit ei: Quis tibi ſuggeſſit, vt loquereris in eccleſia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem tacebat. Iuſſit verò ſanctiſſimus Epiſcopus afferri flagellum, & extendi puerum ad hoc, vt ab eo terreretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamabat, dicens: Quis tibi
B dixit vt loquereris? dic, ne flagello cædaris. Puer autem ſtabat mutus, nihil loquens. Tunc nos, qui eramus circa ipſum, hæc ei cum minis diximus. ille autem erat immobilis.

PVER MAIORI MIRACVLO GRAECE LOQVITVR.

Tandem poſtquam omnes ceſſaſſent, os ſuum aperiens, dixit puer lingua Græca: Vrite templum, quod eſt intus, vſque ad ſolum: multa enim grauia in eo facta ſunt, & maximè hominum ſacrificia. Hoc autem modo id adurite: Afferte picē humidam, & ſulphur, & ſeuum ſuillum, & miſcete hæc tria, & vngite portas æneas, & ignem eis immittite, & ſic templum comburetur: aliàs enim non poteſt fieri. Quod eſt exterius autem, ſinite cum ambitu: & poſtquam fuerit combuſtum, expurgato loco, ſtatuite illic ſanctam eccleſiam: Teſtificor enim vobis coram Deo, non poſſe aliter fieri. Non enim ſum ego qui loquor; ſed qui eſt in me Chriſtus. Admiratus eſt autem ſanctiſſimus Epiſcopus Porphyrius, & omnes qui cum eo erant, audito puero libera loquentem fiducia, & quòd partitè & di-
C ſtinctè eſſet locutus. Accerſita verò matre, eam interrogauit, an ipſa, aut filius eius ſciret Græcam linguam. Illa autem iureiurando affirmabat, neque ſe, neque filium eius ſcire Græcè. Cùm hoc rurſus audiſſet ſanctiſſimus Epiſcopus, rurſus laudauit Dominum: & afferens tria numiſmata, ea dedit mulieri. Puer autem cùm vidiſſet numiſmata in manu matris ſuæ, exclamauit dicens lingua Syriaca: Ne accipias mater, ne tu quoque auro vēdas donum Chriſti. Rurſus autem cùm id audiuiſſemus, ſummè mirati ſumus. Mulier autem reddidit tria numiſmata, dicens Epiſcopo: Ora pro me & filio, & commenda nos Deo. Sanctus verò Epiſcopus eos dimiſit in pace.

COMBVRITVR MARNIVM.

Mane verò congregatis religioſis clericis, & Chriſti amante populo, & prætcrea admirabili quoque Cynegio, & magiſtratibus, dixit eis, quomodo locutus eſt puer de Marnio. Cùm autem audiuiſſent, mirati ſunt, & communi conſenſu dixerunt, vt ſicut dixerat puer,
D ſic combureretur. Allata ergo pice humida, & ſulphure, & ſeuo ſuillo, & his tribus mixtis, vnxerunt portas interiores, & fuſis precibus ignem admouerunt, & ſtatim vniuerſum templum illud arripuit, & fuit exuſtum. Quotquot autem milites & hoſpites poterant, rapiebant ex igne quæ inueniebant, ſeu aurum, ſeu argentum, aut ferrum, aut plumbum. Erat verò illic quidam ex Præfectis militaribus, quos vocant Tribunos, qui aderant combuſtioni templi: erat autem, vt foris apparebat, Chriſtianus; in occulto verò erat Idololatra. Hic ergo cùm intereſſet, & videret conflagrationem & direptionem, quæ fiebat à militibus, diſſecabatur: & ſub prætextu quòd curaret vt ſeruarent ordines, flagellis crudeliter cædebat quem inueniebat ferentem aliquod ſpolium. Cùm hæc fierent, & ab igne corrupti eſſent parietes, repentè lignum ardens cecidit in Tribunum, & ei duplicem affert mortem: perfracto enim capite eius, vſſit reliquum corpus. & ſtatim Fideles milites, &
E Chriſtianus populus, ſcientes eum eſſe propenſum ad ſimulacra, Deum glorificarunt, & dixerunt illum pſalmum, qui incipit[a]: Quid gloriaris in malitia potens iniquitate? Tota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua: tamquam nouacula acuta feciſti dolum. & quæ deinceps ſequuntur in pſalmo. Dies verò plurimos perpetuò arſit templum.

QVID PASSVS TRIBVNVS IDOLOLATRA.

[a] *Pſal.* 51.

GENTILES PLVRES CONVERSI AD FIDEM.

Poſtea autem facta eſt domorum perſecutio: erant enim multa ſimulacra in plurimis atriis: & quæ inueniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in cœnum iaciebantur. Inueniebantur quoque libri pleni præſtigiis & incantationibus, quos quidem dicebant ſacros, ex quibus ſua faciebant myſteria & alia nefaria Idololatræ. Ipſi quoque eadem paſſi ſunt, quæ dij ſui. Accurrebant autem multi ad ſanctam fidem, alij quidem metu, alij verò condemnantes priorem ſuam viuendi rationem. Omnibus verò portas aperiebat ſancta Eccleſia: meminerat enim ſacræ Scripturæ, quæ dicit[b]: Pulſanti aperietur; & qui quærit, inuenit. & rurſum[c]: Siue prætextu, ſiue veritate Chriſtus annuncietur.

[b] *Matt.* 7.

[c] *Philip.* 1.

cietur. Dicebant autem quidam ex Fidelibus ſancto Epiſcopo: Non oportere eos accipere, qui accedunt propter metum; ſed eos, qui bono propoſito. Sanctus verò Epiſcopus dicebat eis qui hæc dicebant: Sunt etiam virtutes, quæ caſu & calamitate accidunt hominibus, &c.] docuit enim pluribus, accidere ſæpe vt homines ex inflictis à Deo flagellis reſipiſcant. At poſt hæc Marcus: Acceſſerunt ergo illo anno gregi Chriſti circiter trecenta nomina, & ab illo tempore augmentum accipiebant ſingulis annis res Chriſtianorum.

De eccleſia condenda conſulitur.

Marnio autem omnino exuſto, & ordinata ciuitate, ſtatuit beatus Epiſcopus cum religioſo clero & Chriſti amante populo ſanctam eccleſiam condere in loco exuſto, quomodo ei reuelatum fuerat, quando erat Conſtantinopoli; propter quod etiam acceperat pecunias à religioſiſſima Imperatrice Eudoxia. Dimiſſis ergo magiſtratibus & Chriſti amante populo, retinuit partem auxilij, ne fieret aliqua nouitas poſt eorum exitum: non propter hoc autem ſolum, ſed etiam vt opem ferrent ad congregandam materiam ædificij dictæ ſanctæ eccleſiæ.

Marnion quale.

Quidam autem conſulebant, vt ædificaretur, ſicut poſitum fuerat idoli templum. Erat enim formæ rotundæ, circumdatum duabus porticibus ſe inuicem interiùs ſubeuntibus; eius verò medium erat ad emittendos vapores conſtitutum, Septemtrionaleque & extenſum in altum. habebat autem quædam etiam alia, quæ decebant ſimulacra apta ad execranda illa & nefaria, quæ fiebant ab Idololatris. In hac ergo forma & poſitura dicebant quidam ædificandam eſſe ſanctam eccleſiam: alij verò contradicebant, dicentes ipſam quoque poſituræ memoriam eſſe delendam. Qui autem hoc dicebant, perſuadebant omnibus, vt qui rectè dixiſſent. Dixit verò ſanctiſſimus Epiſcopus: Hoc quoque relinquemus conſilio.

Forma eccleſiae conſtruendae.

Interim autem dum purgaretur locus, venit Magiſtrianus epiſtolas afferens Imperatorias ſemper memorandæ Eudoxiæ. Continebant verò litteræ ſalutationem, & precum petitionem pro ſuo marito & filio. Erat autem in alia charta intra litteras deſcripta forma ſanctæ eccleſiæ in figuram Crucis, quomodo nunc quoque, Deo volente, cernitur: & continebant litteræ, vt conuenienter dictæ figuræ ſancta conderetur eccleſia. Lætatus eſt autem ſanctus Porphyrius, cùm legiſſet & vidiſſet formam deſcriptam. ſciebat enim hoc quoque factum fuiſſe ex diuina reuelatione, & meminit Scripturæ quæ dicit[a]: Cor Regis in manu Dei. Continebant autem litteræ, pretioſas quoque columnas eſſe mittendas, & marmora. Eiecto autem cinere, & ablatis omnibus abominationibus, relicta rudera marmorum Marnij, quæ dicebant eſſe ſacra, & in loco inacceſſo maximè mulieribus, ea cenſuit ſanctus Epiſcopus incruſtari in platea ante templum, vt conculcarentur non ſolùm à viris, ſed etiam à feminis, canibus, & porcis, & beſtiis. Hoc verò Idololatris fuit magis moleſtum, quàm templi conflagratio. Quamobrem quamplures ex iis, maximè autem mulieres, vſque ad hodiernum diem marmora non aſcendunt.

> [a] Prouer. 21.

Solemnis apparatus ad eccleſiam conſtruendam.

Breui autem poſt tempore, indicit ieiunium vno die: & cùm dimiſſæ fuiſſent preces matutinæ, iuſſit pius Epiſcopus quemlibet virum Chriſti amantem afferre ligones & raſtra & alia huiuſmodi inſtrumenta. Hoc verò veſpere priùs edixerat, vt omnes mane inuenirentur parati: quod etiam factum eſt. Congregato autem populo cum dictis inſtrumentis in ſancta eccleſia, quæ appellabatur Irene, iuſſit omnes pſallentes ſimul proficiſci in Marnium, quod olim fuerat. Ipſe verò ſequebatur portans ſanctum Euangelium, & circa ſe habens pium clerum, re vera imitans Chriſtum cum diſcipulis.

Proceſſionis ordo.

Præcedebat autem populum ſemper memorandus Barochas, venerandæ Crucis portans effigiem: ab vtriſque verò partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio ciuitatem. Euntes autem pſallebant, & in verſiculorum pſalmi intercifione dicebant, Alleluia. Erat autem pſalmus, quem dicebant[b]; Venite exultemus Domino, iubilemus Deo ſalutari noſtro, &c. vſque ad finem. Dicebant alios quoque pſalmos, donec ingreſſi ſunt in Marnium. Hortatus eſt autem ſanctus Porphyrius Epiſcopus Ruffinum quemdam architectum Antiochenum, virum fidelem & ſcientem, per quem etiam fuit perfectũ totum ædificium. Is accepto gypſo deſignauit poſituram ſanctæ eccleſiæ conuenientem formæ quæ miſſa fuerat in primis à pia Auguſta Eudoxia. Cumque precatus eſſet ſanctiſſimus Epiſcopus, & genua flexiſſet, iuſſit populum fodere. Statim autem omnes vno animo & eadẽ alacritate fodiebant, clamantes: CHRISTVS VICIT. Non licebat verò videre differentiam inter virum & mulierem, aut ſenem aut puerum: ſed promptus & alacer animus vires præbebat omnibus. Et alij quidem fodiebant, alij autem terram exportabant; adeò vt paucis diebus fuerint

> [b] Pſal. 94.

fuerint & omnia loca effoſa, & terra egeſta. Priùs itaque preparata materia, & ingentibus lapidibus ex tumulo, qui dicitur Aldioma, à parte Orientali ciuitatis, & alia materia:

Ritus conſtruendae eccleſiae.

Sanctus rurſus congregato Chriſti amante populo, multiſque precibus & pſalmodiis dictis in loco, ipſe primus ſe ſuccingens, cœpit portare lapides, & iacere fundamenta: deinde pij quoque clerici, & omnes laici lætantes, & magna voce pſallentes, adeò vt audirentur à tribus milliariis à ciuitate. Factum eſt autem illo die magnum miraculum] nempe de tribus pueris in puteum delapſis, ſed Dei ope ſeruatis, ſignoque Crucis diuinitus impreſſis. Subdit verò hæc auctor de Eudoxia: Anno autem ſequenti mittit Eudoxia Imperatrix columnas, quas erat pollicita, quæ quidem erant magnæ & admirabiles, numero triginta. Duæ verò vocabantur Caroſtiæ: quæ quidem ſunt in ſancta eccleſia lucentes tamquam ſmaragdi, &c.] ſubdit de ædificatione ipſius eccleſiæ ad quinquennium propagata. Reliqua verò quæ contigerunt anno ſequenti, ſuo loco reddituri ſumus, obſeruatione quidem digniſſima.

De ſtrato Marnio victoria.

Ecce tandem confractus eſt[a] Bel, contritus eſt Nabo: confractum, inquam, eſt idolum Marna, Marniumque proſtratum; quod fieri per Hilarionem optauit clariſſima illa Ariſteneta Helpidij Præfecti Prætorio vxor, cùm eum ſic inuocabat, dicens[b]: Ingrediatur ſeruus Dei Gazam, & Marnas corruat.] Qui ergo quondam (vt ſanctus Hieronymus[c] ait) ſub Theodoſio lugebat incluſus, euerſionem templi iugiter pertimeſcens, iam extinctus penitus iacet: immo ob Chriſti Domini maiorem gloriam factum eſt, quod idem ſanctus Hieronymus ait in commentariis in Iſaiam[d]: Hoc noſtris temporibus videmus eſſe completum: Serapium Alexandriæ, & Marnæ templum Gazæ in eccleſias Domini ſurrexerunt.] hæc ipſe.

> [a] Iſai. 46. [b] Hier. in Vit. S. Hilarionis. [c] Hier. epi. 7. [d] Hieron. in Iſai. lib. 7.

Qui fuit horum omnium fidelis coadiutor ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, idem ſedulò curauit apud Imperatorem, vt quæ in Phœnicia eſſent reſidua idolorum culturæ, penitus tollerentur. Teſtatur id quidem Theodoretus his verbis[e]: Porrò cùm certior factus Ioannes eſſet, Phœniciam etiamnum ad nefaria demonum myſteria celebranda ceco furore ferri: monachos diuino pietatis ſtudio inflammatos in vnum cogit, eoſque cũ edictis Imperatoris ad ſimulacrorum fana demolienda mittit. Opificibus autem eorum miniſtris, qui iſta deturbarent, mercedem non ex Imperatoris deprompſit ærario: ſed feminas tum diuitiis circumfluentes, tum fide præclarè inſtructas induxit, vti ſumptus in eam rem (docuit namque quanta laus ex tali largitione colligi ſoleat) affatim & liberaliter ſuppeditarent. Itaq; reliqua dæmonum delubra hoc pacto ſolo æquanda curauit.] hactenus Theodoretus. Verùm ipſe, quæ poſtea ſecuta ſunt, reticuit, aut fortaſſe ignorauit, nempe Gentiles Phœnices morum ſuorum tenaciſſimos cultores (quippe qui ipſorum cultum in diuerſas Orbis prouincias propagaſſe gloriarentur) moleſtiſſimè ferentes templorum ſuorum ſe paſſos eſſe iacturam, in ipſos monachos impetum feciſſe: quod quidem teſtificatione eiuſdem S. Ioannis Chryſoſtomi liquet; qui & ait, ex eis quamplures occiſos eſſe, alios verò nõnullos vulneribus confectos. Acciderunt autem hæc poſt biennium, cùm ipſe Ioannes Chryſoſtomus in Armenia exularet: vnde ſcribens ad Ruffinum presbyterum in primis hæc habet[f]:

> [e] Theodor. lib. 5. c. 29. **Templa idolorum in Phœnicia deſtruuntur.** [f] Chryſoſt. epiſt. 126.

Monachi a gentilibus male habiti.

Phœniciæ mala rurſum exarſiſſe, ac Gentilium furorem auctum eſſe, accepi: compluresque monachos partim vulneribus affectos eſſe, partim etiam mortẽ obiiſſe. Ac propterea maiorem in modum te vrgeo, vt quàm celerrimè te ad iter accingas, atque in acie ſtes. Certum enim habeo, fore, vt ſi preces, lenitatem, & manſuetudinem, & tolerantiam, & patientiam, eamque quam ſoles animi fortitudinem adhibueris; vel aſpectu ſolo aduerſarios in fugam coniicias, ipſorumque furorem extinguas; atque eorum qui noſtras partes tuentur, animos recrees, ac denique multa bona efficias, &c.] pluribus enim ad id eum hortatur: pollicetur que ad finem epiſtolæ, ſe ad ipſum miſſurum reliquias martyrum, vbi ait: Quin de reliquiis ſanctorum ſine cura eſto. Confeſtim enim ad religioſiſſimum meum presbyterum Terentium, itemque ad dominum meum religionis laude præſtantem Treium Arabiſſi Epiſcopum ſcripſi. Nam ipſe & multas & minimè dubias habet, quas paucis diebus in Phœniciam ad te mittemus. Quare da operam, ne officio tuo vlla ex parte deſis: nam quæ noſtri muneris ſunt, quanta cum promptitudine animi præſtemus, vides.] hæc ipſe.

Ioannis Chryſoſt. zelus in idola.

At non deerant in Phœnicia martyres: ſed dictum eſt ſuperiùs, Gentiles tempore Iuliani, omnia quæ in Phœnicia erant Chriſtianæ religionis monumenta, demolitos eſſe. Magnam in reliquiis ſanctorum martyrum Ruffinus iſte fiduciam collocauit: etenim illos in ſuis reliquiis quaſi rediuiuos Chriſtianæ militiæ duces ſibi adſciuit ad deſtruenda quæ reliqua

A reliqua erant in Phœnicia idololatriæ veſtigia. Quod & aſſecutum eſſe vnà cum aliis, qui ſuperfuerunt à cæde, monachis, certum illud eſt argumentum, quòd de Phœnicum idololatria nulla penitus poſthac mentio reliqua habeatur. Extat eiuſdem S. Ioãnis Chryſoſtomi ad ipſos monachos antea ab eo miſſos, ſed ita poſtea perſecutione exagitatos, inſignis epiſtola[a], quam breuitatis cauſa prætermittimus recenſere: miſit & ad eos roborandos, non ſolùm quem diximus, Ruffinum presbyterum, ſed ex Armenia, vbi agebat, Ioannem item presbyterum. Quàm autem ſolicitè, quantoque zelo pietatis iſtud ipſum negotium ipſe Chryſoſtomus curarit, dictæ ab ipſo ad eos tunc ſcriptæ epiſtolæ declarant.

[a] Chryſoſt. epiſt. 123.

TEMPLA IN PHOENICIA DIRVTA QVAE.

Equidem quod ſemel ipſe, de quo egimus, S. Porphyrius Gazenſis Epiſcopus viam aperuiſſet ad egregia idolorum delubra ſternenda; pari æmulatione incitatos fuiſſe Phœniciæ Epiſcopos, vt id ipſum ab Arcadio poſtularint, obtinuerintq́; eodem patrocinante Chryſoſtomo, par eſt credere. B Sanè quidem etſi conſtat à Conſtantino Imp. demolitum fuiſſe quod erat ibi delubrum in monte Libano ſitum, promptuarium turpitudinum; cetera tamen integra remanſerunt. At quænam hæc & qualia? Erat apud Sidonios in Phœnicia magnum templum Aſtarthæ; aliud inſuper ingens templum, quod Ægyptium nominat Lucianus; ſed & illud inſuper auguſtum Bybli dicatum Veneri. Extabant hæc omnia in Phœnicia temporibus Luciani[b] magna frequentia celebrata: quod autem antehac fuerint diruta, nemo, quod viderim, prodidit. Sed ad Eudoxiam exædificantem Gazæ nobilem eccleſiam redeamus.

[b] Lucian. de Dea Syria.

EVDOXIA AVFERT AGRVM VIDVAE.

Felix planè, quaterque felix ipſa, niſi ædificans manu altera, altera deſtrueret. Iam memoria repete, quæ ex Marco diacono nuper ſunt enarrata; nimirum abalienatam ipſam fuiſſe ab amicitia S. Ioannis Chryſoſtomi, quòd eam arguiſſet ob agrum viduæ ademptum. C Quonam autem modo res hæc ſe habuerit, iam enarremus: atque in primis ex Marco diacono erroris arguamus eos, qui rem geſtam ad tempus illud referunt, cùm aduerſus eumdem Chryſoſtomum Synodus Conſtantinopoli cogeretur: longè enim ante ea contigiſſe, dicta ſuperiùs ex eodem auctore declarant. Qui verò res Ioannis Chryſoſtomi oratione proſecutus eſt Leo Auguſtus[b] eiuſmodi narrationem aggreditur: Theognoſtus pius ille & fidelis, erat quoque ipſe vnus ex iis qui erant familiares Imperatori Arcadio. Inuidia autem diaboli, & Gaij, qui morbo laborabat Arij, apud Imperatorem accuſatur Theognoſtus, & iniuſta bonorum publicatione cum relegatione damnatur, ſimul cùm vxore & liberis: & vt paucis abſoluam, priuſquam perueniſſet ad locum, in quem erat relegatus, in itinere via vitæ peracta migrauit ad Deum. Huius vxor reuerſa accedit ad diuinum virum, & de ſe omnia docuit. Hic autem miſericors, & Chriſti imitator, corde dolorem concipit ob ea quæ acciderant, & ob feminæ viduitatem: & pulchrè D quidem conſolatur; & quæ par erat, ei ſuadet. Rurſum verò conſiderat, quemadmodum viduæ ſua reſtituantur.

[b] Leo Auguſt. orat. de Vita Ioan. Chryſoſtomi.

EVDOXIA THEOGNOSTI RELICTAE VINEAM ABSTVLIT.

Cùm is autem de eo eſſet ſolicitus, aliud malum excitauit malignus aduerſus mulierem viduam. Erat enim tempus vindemiæ, propter quam Imperatrix egreſſa erat ex vrbe; & neſcio quomodo priùs ingreſſa fuit in vineam viduæ, & ſua manu exectum botrum comedit. Deinde docetur, vineam eſſe alterius. Inducunt legis quod eſt in rebus huiuſmodi auxilium, quæ vineam Imperatrici adiudicat, ſi quid tale contigerit, & domino aliquod pretium vel aliquid aliud iubet reddi: & iuſſu Imperatricis refertur vinea in numerum ſuburbanorum ſuorum. Hoc autem non temerè & ſimpliciter iubebat: ſed duo hæc meditata: vnum quidem, propterea quòd iraſceretur viduæ, vt eam magis affligeret: alterum verò, & cuius maiori ſtudio mouebatur, vt acciperet occaſionem vexandi Pontificis, cogitante E illa, fore vt reſiſteret, & in legem incideret, & offenderet Imperium. Sed illa quidem ita ſe habebat. Pontifex autem quomodo ſuadebat, ſupplicabat, vt decebat eius philoſophiam. Quid illa contrà? ea dabat reſponſa, quæ erant plena impudentia, Romanæ legis auxilium, & quæuis alia, quæ ex aduerſo obiiciebat vana phantaſia ſuæ arrogantiæ.

CHRYSOSTOMVS AGIT IN EVDOXIAM PRO VINEA VIDVAE.

Rurſus ergo temperat medicus medicamenta ſalutis: quòd enim laborabat, curari non poterat. Alia eſt præterea ſpecies curationis, ſoluens cauſas, per quas videbatur id quod malè erat affectum, laborare grauiùs; ſoluens iniuſtos prætextus, nempe quòd hæc lex quidem lata eſſet ab Imperatoribus, ſed qui fortè erant à fide alieni: Tu autem es (aiebat) lex, & tibi obtigit vt imperes, & tibi eſt conſcientia quæ cogit, & quæ rem optimè nouit & intelligit. Ne permittas vt multi coacti te nouam vocent Ieſabel, & quæ de Nabuthe ſcripta ſunt in veteri Teſtamento. Hæc ſapientis medici, quæ perpetuo adhibebat, medica-

A menta, malè affectam feminam magis inflammabat; adeò vt nec medicum quidem admitteret, immo verò repelleret, & quam nefariè conceptam celabat bilem, apertè in lucem proderet. Sic quidem repellitur medicus. Quid verò quæ deinceps ſequuntur? Aderat dies feſtus & celebris Crucis in altum elationis, & iuſſerat Pontifex vt portæ eccleſiæ clauderentur ſoli Imperatrici. Ecce ergo primus Imperator ingreditur, & fideliſſimi populi vniuerſa multitudo cum eo & circa ipſum. Cùm autem cœpiſſet ſanctus de more concionari, vis ſanctiſſimi quæ eum illuminaret Spiritus reddidit elegantiorem verborum pulchritudinem, cum eoque loquebatur. Et quid opus eſt dicere, ad quantam admirationem veniens multitudo applauſit exultationibus ſacræ dilectionis?

EVDOXIA PROHIBETVR AB INGRESSV ECCLESIAE.

Cùm hæc autem fierent intra templum: ecce etiam Imperatrix cum reliquo, qui eam ſtipabat, comitatu. Et aliis quidem omnibus ingreſſum ſeruabant oſtiarij liberum: ipſam verò B prohibebant. Ita adhuc inconſideratam poſſidebat Imperatricem. Mitto dicere, quantum in diuinum Pontificem (idem autem eſt dicere in Deum) contumeliis inuecta eſt & infremuit. Deinde cogitabat quidam ex iis qui cum ipſa erant, & tentat portam gladio percutere: eius autem manus ſtatim areſcit. Timet ergo Imperatrix, & ſtatim reuertitur. Ille autem, cuius manus exaruerat, accedit ad ſanctum, pœnitentia ductus, & ſupplicans ſtatim curatur, & Deus per ſeruum ſuum magnificatur & glorificatur.] hæc de his Leo Imperator, ipſique tradunt conſentientia ceteri: quæ quidem ante aduentum Palæſtinorum Epiſcoporum Ioannis atque Porphyrij accidiſſe monſtrauimus. Verùm ante hac quid huic ſimile præceſſerit, idem auctor docet his verbis[a]:

[a] Leo Auguſt. in Vita Chryſoſt.

IOANNES CHRYSOSTOMVS CAVSAM AGIT VIDVAE ALEXANDRINAE.

Deinde Paulacij in Ægypto Præſidis ſequitur à quadam vidua apud Imperatorem accuſatio. Largiamur verò nonnihil narrationi. Continebat autem accuſatio, quòd debi- C tor eſſet circiter quingentorum aureorum. Eum cogit Imperatrix, nec priùs eum remiſit, quàm ab eo exegiſſet quantitatem centum librarum auri: reddidit autem accuſatrici ſolùm trigintaſex aureos nummos. Quid ergo facit, quæ accuſabat mulier? Cõfugit ad communem defenſorem. Ille verò producendum curauit eum, qui accuſabatur, & ab eo exigebat id quod reliquum erat debiti. Hoc quoque reſciuit Imperatrix: quæ ſignificauit Pontifici, vt eum dimitteret, cùm ipſa ab illo exegiſſet pecuniã. De hac re inter vtrumq; vehemens exoritur contentio; & poſtremò res eo deducitur, vt per impudentiam procedatur aduerſus ſanctum. Mittit enim duos Centuriones cum ſuis cohortibus, vt eum qui accuſabatur, à ſancti manibus abſtraherent. Hæc auara mens Imperatricis.] Hic velim lector, conſideres Epiſcopum omnium miſerabilium perſonarum eſſe iudicem competentem, ſuique iuris eſſe malè ab alio iudicata reſcindere, etiam ſi Princeps eſſet, qui D iniuſtam ſententiam protuliſſet. Vides inſuper Epiſcopos carcerem penes ſe habere, in quem detrudant, qui iniuſtè miſerabilium bona detinent. Vides (inquam) Ioannem iure agere aduerſus viduæ debitorem, eumdemque carcere mancipare, nec velle dimittere. Sed licet adhibita vi turpiter per Centuriones abſtractum, vindex Deus haud ſiuit inultum, neque paſſus eſt in hoc conflictu Epiſcopum poſteriores referre. Nam quid poſt hæc accidit? Audi rem quidem admirandam, tum ab eodem auctore, tum ab aliis enarratam, cunctiſque certa fide patentem: Accidiſſe nimirum, vt Centuriones, qui conati erant vi abſtrahere creditorem, abſterriti fuerint horribilis aſpectu Angeli, romphæa dirè minantis. Sicque perterrefactos, rediiſſe ad Imperatricem: illam verò reliquum perſoluiſſe pecuniæ. Addunt[b] alij, viduam hanc Alexandrinam fuiſſe, nominatam Callitropen; Paulacium verò Ducem fuiſſe Auguſtalem in Ægypto, quem vidua, iam abſoluta illius magiſtratus E functione, Conſtantinopoli apud Præfectum Prætorio conuenerat: ſed illo contemnente ius dicere, Eudoxiam, penes quam vidua queſta fuerat, eam ratione pœnæ mulctam irrogaſſe librarum centum; viduam verò, datis illi tantùm trigintaſex nummis, abire iuſſiſſe. Addit auctor, excuſaſſe ſe Chryſoſtomum cum Frumentio ab Eudoxia ad eum tunc miſſo; ſe id minimè agere, vt Imperatricis maieſtatem contemneret, ſed tum vt viduæ omni deſtitutæ præſidio, ex diuinarum legum præſcripto præſto eſſet, tum etiam vt animæ ipſius Auguſtæ bene conſuleret; quod præcipuum eſſet Epiſcopalis dignitatis officium, curæ proſpicere animarum. Certè quidem non noſtri dumtaxat, ſed & externi Eudoxiam auaritiæ infamant: Zoſimus enim hæc de ipſa ait[c]: Coniunx Arcadij Eudoxia ſuper ſexum arrogans, & inſatiabili auaritiæ tum eunuchorum, tum familiarium ſibi muliercularum, quæ maximè huic imperabant, vndique addicta, vitam omnibus acerbam reddebat; adeò quidem, vt modeſtis hominibus morte nihil eſſet optabilius.] hæc ipſe.

[b] Apud Metaph. in Vita Chryſoſt.

[c] Zoſim. lib. 5.

Cuius

A Cuius quidem rei cùm recenſiti ſuperiùs caſus fidem faciant; demonſtrant id ipſum expreſſius, quæ modò dicturi ſumus.

** Theodoritus. [a] Leo Imp. de Vita Chryſoſtom.*

THEODORICVS PATRICIVS ILLVDIT AVARITIAE EVDOXIAE.

Theodoricus * ille (inquit Leo [a] Auguſtus) qui tunc erat Patricius, cùm eſſet ditiſſimus, ab Imperatrice appetitur inſidiis. Quid ergo facit vir ille? Confugit ad communem portum, & ſeruatur quidem ab iis, quæ ei parabantur, inſidiis: ſeruatur autem meliori quoque, & permanente ſalute, modo alio: Diſperſit, dedit omnia pauperibus. Quomodo? Magiſtri nempe Ioannis conſiliis & ſuaſionibus. Qua ex re quid lucratur? Theſaurum cæleſtem; cùm eſſet ei perſuaſum, Cornelij [b] eleëmoſynæ, eius quoque eſſe exæquandam eleëmoſynam. Hæc cùm reſciuiſſet Imperatrix, non potuit ampliùs contineri. Impudentiam autem illam & temeritatẽ ſuam abſque vllo rubore ſancto indicat: eum namque bona Patricij lucratum eſſe, nugabatur & obiiciebat: eius enim, qui erat mundus, propter benignitatem admonitio, erat Eudoxiæ inquinatæ ſordida exiſtimatio.] hæc ipſe: ſed alij **B** eadem [c] pluribus. Ex his quoque additamentum haud exiguum ad odium antè conceptum Eudoxiæ acceſſiſſe aduerſus Ioannem omnes affirmant.

[b] Actor. 10. [c] Metaphr. in Vita Chryoſt.

DISSIDIA INTER SEVERIANVM ET IOANNEM OBORTA.

[d] Socrat. li. 6. c. 10.

Quæ autem ſubſecuta eſt diſſenſio Ioannis Chryſoſtomi cum Seueriano Gabalenſi in Syria Epiſcopo, concitata per Serapionem diaconum, hoc anno poſt natum Theodoſium, Eudoxiæ animum haud mediocriter exacerbauit. Hæc autem quomodo ſe habuerint, licet Socrates [d] narret, haud tamen ipſa in omnibus inuenta ſunt conſentientia veritati. ait igitur ipſe: Cùm inſolens Serapionis faſtidium & arrogantiam nemo facere poſſet *(erat hic diaconus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ)* Ioannis namque Epiſcopi fretus gratia, adeò magnos animos ſumpſit, vt extra modum omnes contumelioſè inſectaretur: ob eam cauſam odium cõtra Epiſcopum inflammatum magis magiſque exarſit. Quinetiam cùm Seuerianus quodam tempore ad locum, vbi Serapion erat, accederet: Serapion honorem Epiſcopo de- **C** bitum illi non tribuit, neque ei aſſurrexit: vnde Seueriani præſentiam ſe parui facere declarauit. Hunc Serapionis contemptum Seuerianus non tulit: immo verò etiam in eum vehementer vociferatus eſt, his fermè verbis: Si Serapion moriatur Chriſtianus, Chriſtus certè numquam homo factus eſt. Serapion hac arrepta occaſione, Seuerianum Ioanni apertè fecit inimicum, dum prius ſententiæ membrum ſupprimeret, nimirum, Si Serapion moriatur Chriſtianus: poſterius, nempe, Chriſtus certè numquam homo factus eſt, Seuerianum dixiſſe affirmaret. Itaque ſui loci atque ordinis homines teſtes adducit, illud à Seueriano dictum eſſe. Quapropter Ioannes, abiecta omni cunctatione, Seuerianum à ciuitate exigit. De quibus rebus Eudoxia Auguſta certior facta, & Ioannem incuſat, & Seuerianum Chalcedone Bithyniæ properè accerſendum curat.

CONCORDIA INITA INTER IOANNEM ET SEVERIANVM.

[e] Niceph. lib. 13. c. 9.

D Ille quamprimum redit, Ioannes ſe ab eius amicitia remouet; nec cuiquam illum, vt cum Seueriano rediret in gratiam, cohortanti, morem gerere voluit. Tandem vbi Imperatrix Eudoxia in eccleſia, quæ Apoſtolorum nomine nuncupata eſt, filium ſuum Theodoſium iam tum Imperij ſtatum, quamquam admodum adoleſcens erat, proſperè & feliciter gubernantem, ad genua Ioannis abiecit, & ſanctè illum obteſtata eſt: vix adduci poterat, vt Seueriani amicitiam amplexaretur.] Iſta quidem ſic Socrates: niſi malè ita ea vertit interpres. Nicephorus [e] verò ex emendatiori fortaſſe codice feliciùs veritatem aſſecutus, ita habet: Eudoxia Theodoſium infantem, quem Ioannes per baptiſmum ſibi filium arrogauerat, ad genua eius admouens, multumque deprecans & adiurans, vix tandem perſuaſit, &c.] Subdit his verò Socrates: Veruntamen etſi hoc pacto amicitia inter eos ſpecie quadam externa videbatur reconciliata: nihilominus tamen animum alter aduerſus alterum exulceratum retinuerunt. Cauſa vera itaque cur Ioannes Seueriano ſuccenſeret, **E** eius generis fuit.] hucuſque Socrates: eadem quoque Sozomenus [f] atque alij.

[f] Soz. lib. 8. c. 10.

POPVLVS CONCITATVS IN SEVERIANVM.

[g] Chryſoſt. homil. de recip. Seuer.

Sed vnde Socrati, vt Ioannis animum numquam prorſus erga Seuerianum reconciliatum affirmet; cùm ex homiliis ob concordiam inter vtrumque initam tũc publicè in eccleſia dictis, conſtet inter eos pacem firmiter conſolidatam? Extant enim duæ eius argumenti orationes apud ipſum Ioannem Chryſoſtomum: prior, qua Ioannes ſtuduit in Eccleſiam ipſum recipere Seuerianum, eidemque pace firma coniungi: tantum enim aberat vt ipſe in eum indigno animo eſſet, vt populum nonnihil in ipſum infenſum, emolliendo, delinire, glutinoque pacis vnire, omni adhibito ſtudio laborarit: in qua hæc poſt alia plura inculcata de pace [g]: Multa (inquit) dudum triſtia geſta ſunt in Eccleſia. Deum confiteor, ſed non laudo perturbationes, ſeditiones non amplector. Sed omittamus hæc. Dæſinite, conquieſcite, cohibete animos, refrenate iracundiam. Sufficit iam quòd laborauit Eccleſia, finis ſit; deſinat

A deſinat turbatio: hoc enim & Deo placitũ, & piiſſimo Principi acceptum eſt. Oportet enim & Regibus obedire, maximè cùm & ipſi obtemperent Eccleſiaſticis legibus. Dicit Apoſtolus [a]: Principibus & poteſtatibus ſubditi eſtote: Quanto magis Principi religioſo, & pro Eccleſia laboranti? Si ergo præparaui animos veſtros ad ſuſcipiendam legationem meam, recipite fratrem noſtrum Seuerianum Epiſcopum.] hæc ipſe, quibus videas populum potiùs quàm Ioannem ipſum aduerſus Seuerianum commotum fuiſſe; quem ſequeſter pacis accedens placare ſtuduit. Adeò enim populus ille paſtoris ſui tenebatur vinculis amoris aſtrictus, vt vel leuiter tangi, haud æquo animo pati poſſet, ſed quàm maximè commoueretur, & implacabilis omnino perſiſteret, niſi ab eo, vt parceret, admoneretur. Porrò ita ſuadente Chryſoſtomo, populum perſuaſum, acclamaſſe tunc pacifica atque fauſta, quibus ſe aſſenſum præbere ſignificaret, quæ mox Chryſoſtomus ſubdit, oſtendunt: Habeo (inquit) gratiam, **B** quòd ſermonem meum laudibus proſecuti eſtis: dediſtis mihi fructus obedientiæ: nunc me ſemen bonum gratulor ſeminaſſe: ecce enim ſtatim frumenti manipulos colligam. Retribuat vobis Dominus præmium benignitatis, & obediẽtiæ mercedem. Nunc enim verã hoſtiam pacis obtuliſtis Deo: quia nemo turbatus eſt, audito hoc nomine, ſed cum charitate ſuſcepiſtis; ſimul vt ſermone locuti ſumus, omnem ex animo fugaſtis iracundiam, &c.]

[a] Tit. 3.

SEVERIANVS CONCIONEM HABET AD POPVLVM.

[b] Apud Ioan. Chryſoſt. tom. 5.

Sic igitur conciliato populo cum Seueriano, die ſequenti ipſe Seuerianus ad eumdem populum de bono pacis pariter habuit eadem occaſione concionem; vbi inter alia illud præclarè cum laude Ioannis eiuſdem pacis auctore [b]: Sicut frequenter fieri vidimus, vbi Regum vel fratrum tabulæ pinguntur, vt in vtriſque vnanimitatis declarentur inſignia, artifex picto femineo habitu poſt tergum vtriuſque Concordiam ſtatuit brachiis ſuis vtrumque complectentem, indicans quòd hi qui videntur corporibus ſeparati, ſententijs & voluntate **C** conueniant, ita nunc pax Domini media aſſiſtens, & vtrumque noſtrum gremio palpante connectens, diſcreta corpora in vnum conuenire animum, vlnis iungentibus docet: in qua ſine dubio completur ſermo propheticus, qui ait: Et erit cõſilium pacificum inter vtroſque. Et heſterno quidem die Pater noſter Euangelico pacem ſermone præfatus eſt: hodie verò nos pacis verba exponamus. Ipſe nos heſterno die reſupinis manibus in verbo pacis excepit; & nos hodie dilatato pectore, vlniſque patentibus, ad Dominum pacis cum muneribus occurramus, &c.] Quod autem Socrates dicat, etiam reconciliata inter eos amicitia, rubiginem tamen odij minimè fuiſſe prorſus exterſam; id quidem ex parte tantùm Seueriani contigiſſe liquet: nam in his quæ poſt hæc aduerſus Ioannem concitatæ ſunt turbæ, & conuocatæ ſunt Synodi, eum aduerſus Ioannem ſtetiſſe, Palladius tradit [c].

[c] Pallad. in Dialog. apud Chryſoſtom. tom. 1.

STVDIVM CHRYSOSTOMI ERGA SVOS.

[d] Chryſoſt. in Act. Apoſt. hom. 44.

Equidem magna admiratione capior, dum conſidero ipſum Ioannem Chryſoſtomum **D** non niſi triennium in ſede agentẽ (hoc enim anno eius Epiſcopatus expleto triennio, quartus inchoatur) adeò breui temporis ſpatio, tot tantiſque vallatum ærumnis, atque moleſtiis circumſeptum, cui aduerſus hæreticos, aduerſuſq; Catholicos Epiſcopos, tyrãnos, barbaros, ipſamque demum Imperatricem Eudoxiam fuerint adeò crebra atque aſpera ineunda certamina: cùm tamen interea totus in officio functionis Epiſcopalis eſſet, atque perinde ac ſi ſummo otio pacem coleret, creberrimè conciones haberet ad populum quem quotidie fermè doceret. Teſtatur quidem hæc ipſe, cùm hoc eodẽ anno Actus Apoſtolorum in eccleſia explicaret; vbi inter alia [d]: Ecce enim (inquit) per gratiam Dei, & nos triennium iam habemus, noctesq; & dies. Nonne per tres dies, ſæpe etiam per ſeptem exhortamur? Quid amplius aſſequimur, quàm quòd reprehendimus, increpamus, lacrymas fundimus, dolemus, etſi non foris, ſed in corde?] & paulo pòſt: niſi quis iudicaret me ſupra modum honoris cu- **E** pidum, vidiſſetis quotidie me fontes lacrymarum emittere, quarum conſciæ ſunt domicilium & ſolitudo. Credite enim mihi: de ſalute quidẽ mea deſperaui, hoc eſt, curam prætermiſi, & res veſtras deploraui. Non vacat mea mala deplorare, adeò totus deditus ſum vobis. Et ſi ſentio vos obtemperantes, præ gaudio non ſentio mala mea. Et ſi video vos minus obtemperantes, præ dolore iterum intermitto mea.] hæc & alia plura id genus Chryſoſtomus hoc ipſo (vt vidimus) anno, reddens in omnibus veri patris ac paſtoris imaginem.

IESV CHRISTI ANNVS 402. ANASTASII PAP. ANNVS 5. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 8.

Evoluto iam anno, nouus aperitur nouis Conſulibus, ambobus Auguſtis, Arcadio & Honorio quintùm, inchoante pariter Domini anno quadringenteſimo ſecundo, quo recru-

CONFLICTVS ORIGENISTARVM CONSTANTINOPOLI.

A recrudeſcunt odia Conſtantinopoli Origeniſtarum cauſa ſuſcepta. Meminiſſe debes, lector, ante annum aduerſus monachos Origeniſtas, qui confugerant Conſtantinopolim, miſſos fuiſſe à Theophilo Epiſcopo Alexandrino & S. Epiphanio Epiſcopo Conſtantiæ in Cypro legatos ad eos exturbandos: S. verò Ioannem Chryſoſtomum medium interceſſiſſe ſequeſtrem, vt eos in concordiam reuocaret. eáque de cauſa litteris vltro citróque datis, vnius fermè anni ſpatio in his pertractandis inſumpto, cùm fruſtra omnia tentata fuiſſent; qui hactenus ab eodem Chryſoſtomo cohibiti erant monachi offerre aduerſus Theophilum libellum Imperatori, deſperata concordia, id vehementiori ſtudio aggreſſi ſunt.

LIBELLVS AB ORIGENISTIS OFFERTVR IMP. CONTRA THEOPHILVM.

Libellum igitur monachi illi aduerſus Theophilũ dederunt Arcadio Imperatori, & quidem grauibus refertum criminibus, adeò vt Theophili caput in diſcrimẽ videretur adduci. Creditum quidem fuit eos iſta haud abſque ſententia Ioannis tentaſſe. quamobrẽ, ea diſſipata longè latéque fama, tacito proprio ob tanti viri reuerentiam Ioannis nomine, Hieronymus ſub Barnabæ voce, ex Pauli[a] ſententia, ipſum ſugillauit in epiſtola[b] ad Principiam illis verbis ſuperiùs redditis, hîc verò neceſſariò repetendis: De Occidentis partibus ad Orientem turbo tranſgreſſus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum eſt[c]: Putas veniens Filius hominis fidem inueniet ſuper terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, noſtro lateri iungebantur, quorum publicè petebatur caput, *accuſationibus ſcilicet Origeniſtarum.* contra quos opes omnes parabantur: ita vt[d] Barnabas quoque duceretur in illam ſimulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, ſed voluntate commiſit.] hæc ipſe; nimirum quòd (vt dictum eſt) fama vulgatum eſſet, licet magna calumnia, libellum accuſationũ aduerſus Theophilum capitalibus criminibus plenum, oblatum Arcadio fuiſſe, impellente Chryſoſtomo. ſed cùm longè aliter res ſe haberet; quod tamen illis patrocinatus Chryſoſtomus viſus eſſet, hæc ſuſpicandi anſam captantibus C præbuere. Ad hæc planè ſpectat, quod idem S. Hieronymus in epiſtola ad Pammachium & Marcellam ait[e]: Quid neceſſe eſt obſidere Propontidem, mutare loca, & diuerſas luſtrare regiones, & clariſſimum Pontificem Chriſti eiuſque diſcipulos rabido ore diſcerpere? Si verá loquimini, priſtinum erroris ardorem ardore fidei commutate. Quid maledictorum pannos hinc inde conſuitis, & eorum carpitis vitam, quorum fidei reſiſtere non valetis? Num idcirco non eſtis vos hæretici, ſi nos quidam aſſertione veſtra crediderint peccatores? &c.]

[a] Galat. 2.
[b] Hieron. epiſt. 16.
[c] Luc. 18.
[d] Galat. 2.
[e] Hier. epi. 78.

Inter hæc autem & monachos olim legatos à Theophilo miſſos dediſſe aduerſus illos monachos Origeniſtas Imperatori libellos ipſorum criminibus plenos, auctor eſt Palladius, qui fauens (vt dictum) Origeniſtis, eos calumniarum refertos fuiſſe tradit: de ambarum enim partium libellis hæc habet[f]: Profecti de hinc monachi partis violatæ, libellos mul- D torum verſuum ſcribunt, monachos quidem accuſantes calumniæ, Theophilo verò impingentes, ne aliter dicam, quæ Theophili erant, talia & tanta, qualia & quanta quiſque nouit. Auguſtúmque primùm congreſſi, Reginam deinde adeunt in eccleſia S. Ioannis, orantes vt aduerſantium monachorum libelli contra ſe apud Præfectos vrbis examinarentur; tum vt Theophilus vel inuitus adductus, Ioannis iudicio ſubiiceretur; tum demum vt Theophili monachi aut probarent crimina, quę ſanctis ſenioribus obiecerant, aut pœnæ talionis ſubderentur. Sic itaque Alaphius, qui modò eſt, à Principibus Alexandriam mittitur, vt Theophilum ducat. Sententiam reliquam Præfecti exequuntur. Cùm verò ventilaretur cauſa, reis deprehenſis inſtabant leges, gladium ad vindictam exerentes. Infelices autem illi metuentes, omnia in Theophilum referunt, qui illos ſubornaſſet, libelloſque calumniæ dictaſſet. Ita rationis ordo illos carceri mancipat vſque ad Theophili aduentum reſeruandos. E Ex his alij moriuntur in cuſtodia, diutiùs remorante Theophilo: alij poſt ipſius aduentum (pecuniis enim Iudicum ſeueritatem emollierat) Proconeſſum ire in exilium iuſſi.] hactenus Palladius, qui ſubdit de aduentu Theophili Conſtantinopolim, de quo nos anno ſequenti.

[f] Pallad. in Dialog.

LEGATI THEOPHILI DETRVSI IN CARCEREM MALE PERIERE.

DISSIDIA INTER CHRYSOSTOMVM ET EPIPHANIVM.

Hoc inſuper anno concertationes haud leues inter S. Ioannem Chryſoſtomum, atque S. Epiphanium Epiſcopum Conſtantiæ Cypri, Conſtantinopoli interceſſerunt. Qui enim (vt ſuo loco ſuperiùs dictum eſt) mittendo Synodale decretum Concilij Alexandrini de anathemate Origenis & eius hæreſum, ſimulque ſectatorum earum Origeniſtarum, in Synodo habita in Cypro firmatum: vbi ſe nihil profeciſſe, ſed eos Conſtantinopoli foueri cognouit; ipſe Epiphanius, qui primus omnium aduerſus Origeniſtas vexillum Catholicæ pietatis erexerat, conſcenſo nauigio Conſtantinopolim ſe contulit, afferens ſimul

A ſimul ſecum & decretum Concilij, quod collegerat in inſula Cypri. Hæc enim tum ex ſuperiùs recitata Theophili ad eum ſcripta epiſtola, tum ex Sozomeno[a] colliguntur. Ceterùm quòd inter Syrtes oratio nauigare cogatur, cùm paſſim vera falſis admixta inueniantur (nam alij vel fauentes Chryſoſtomo, vel ſtudentes Origeniſtis, vt dictum eſt, in odium Theophili; complura in Epiphanium falſa coaceruarunt) ne in has impingat oratio, magna adhibenda eſt diligentia. Nos igitur quæ ſcripta ſunt à Sozomeno recenſentes, in quibus veritas pericliretur, commonefaciemus lectorem. Ipſe enim rem ſic aggreditur enarrare:

[a] Sozom. lib. 8 cap. 14.

MVLTA IN SOZOMENO CORRIGENDA.

Conſiderans Theophilus plurimum ſibi profuturum, ſi ſtudij ſui ſocium nactus eſſet Epiphanium Salaminæ in Cypro Epiſcopum, virum ea ætate ob integritatem vitę clariſſimum: ipſum ſibi amicum reddidit. Hunc enim cùm antea reprehendiſſet, quòd Deum humana B forma præditum cenſeret: iam velut ex pœnitentia rectam ſententiam doctus, ſe cum illo conſentire ſcripſit; & aduerſus libros Origenis, qui huiuſmodi dogmatũ auctor extitiſſet, calumniã inſtituit.] hæc cùm audis, lector, prouoco te ad ea quę ſuperiùs dicta ſunt de calumnia, qua Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus & alij Origeniſtæ exagitarunt veteratoriè nimis tum Epiphanium, tum Theophilum, & alios omnes qui Origenis impugnarent errores. Ceterùm & illud etiam in Sozomeno corrigendum, quod ait, per Theophilum excitatum eſſe aduerſus Origenem Epiphanium. Contrarium planè accidit: nam primò (quod dictum eſt) ipſe S. Epiphanius atque S. Hieronymus aduerſus Origeniſtas concertare cœperunt, vltimo verò loco Theophilus. eſt enim de his querela Hieronymi[b], quod vix tandem ipſe Theophilus aduerſus eoſdem hæreticos fuerit excitatus. Sed verum illud eſt, Theophilum tandem aduerſus eos commotum, litteris ſolicitaſſe tum Epiphanium, tum Hieronymum; C quod eiuſdem ad eos datæ litteræ[c] produnt.

[b] Hier epi. 70.
[c] Apud Hier. epiſt. 67. 69. 72.

THEOPHILVS QVID CVM EPIPHANIO.

His igitur emendatis in Sozomeno, iam reliqua ab eo ſcripta audiamus: Epiphanius (inquit) iam olim auerſatus Origenis ſcripta, libenter aſſentitur epiſtolæ Theophili: & conuocato Epiſcoporum Cypriorum Concilio, lectionem librorum Origenis damnat: & perſcripto eorum ipſorum decreto, tum alijs, tum Cõſtantinopolitano Epiſcopo ſuadet, vt Synodum conuocent, & eadem decernant.] Quod verò poſt hæc ſubdit Sozomenus, à Theophilo coactum ea de cauſa Concilium Alexandriæ: id antea factum eſſe, litteræ[d] eiuſdem Theophili ad Epiphanium ſcriptæ declarant; ſed poſthac laboraſſe pro cogenda Synodo Conſtantinopoli, cuius cauſa ſcripſerit Epiphanio, reliquiſque per Oriẽtem Epiſcopis: Cùm primus omnium non multo pòſt (inquit Sozomenus) Epiphanius ex Cypro traijciens, in locum Conſtantinopoli vicinum appulit, quem Hebdomon appellant: & precibus in eccle- D ſia ibi fuſis, poſtea in ciuitatem venit.]

[d] Apud Hier. epiſt. 67.

EPIPHANIVS FALSO ARGVITVR ORDINASSE DIACONVM.

Addunt alij, illic ab Epiphanio ordinatum fuiſſe quemdam diaconum; quod non licebat in diœceſi non ſua facere. At cùm de re tanta ne verbum quidem Sozomenus habeat, id commentum fuiſſe non dubites: ſed vnde error acceptus, audi. Loco Ioannis Epiſcopi Hieroſolymorum, ſcias acceptum Ioannem Conſtantinopolitanum Antiſtitem; ab illo enim, non ab iſto de ordinatione diaconi, controuerſia mota eſt. Etenim ab ipſo Epiphanio, neſciente Ioanne Epiſcopo Hieroſolymitano, in ſuo monaſterio Eleutheropoli in Palæſtina ſub eiuſdem Ioãnis diœceſi diaconus ordinatus eſt; cuius rei cauſa idem Ioannes haud leue ei negotium faceſſiuit, cùm idem Epiphanius S. Hieronymum (vt ſuo loco dictum eſt quarto Annalium tomo) habuit defenſorem. Quod ergo ſub diœceſi Ioannis illius factum fuit; id rerum ignari ſub Ioannis Chryſoſtomi diœceſi accidiſſe ſcripſere. Sed minimè vir ſan- E ctiſſimus bis in id ipſum: nec quidem veriſimilis vlla accedit cauſa, vt qui nuper è Cypro ſoluerat, neceſſitas impulerit in ſuburbio Conſtantinopolis ordinare diaconum. Faceſſat igitur de ordinato in Hebdomo diacono inanis aſſertio, quam Sozomenus Socrate longè accuratior (vt Photius multis oſtendit) non agnouit; licet ipſe, vt ille & alij, fauerit Origeniſtis, & ſugillauerit cum aliis Epiphanium, vt cùm mox iſta ſubdit:

EPIPHANIVS VITAT COMMVNICATIONEM CHRYSOSTOMI.

Ioannes ingredientem Epiphanium totius cleri proceſſione veneratus eſt: ceterùm Epiphanius manifeſtè præſetulit, quòd calumniis aduerſus illum ſtructis conſenſiſſet. Nam inuitatus, vt in domibus Eccleſiaſticis diuerſaretur, non acquieuit.] hæc ipſe. Ceterùm vitandi communionem Chryſoſtomi cauſa illa interceſſerat, quod antè litteris (vt dictum eſt) monitus de damnando Origene atque Origeniſtis Ioannes ab Epiphanio, minimè ex cauſis ſuperiùs dictis acquieuiſſet; nimirum quòd Origeniſtæ illi ſe paſſos eſſe calumniam conclamaſſent; & de damnatione operum Origenis, quæ Patres ſanctiſſimi hactenus

ſuſcepiſſent, conſultiùs agendum eſſet. Quæ autem ab Epiphanio Conſtantinopoli geſta fuerint, Sozomenus[a] ita ſubdit: Et quia conſortium habere cum Ioanne Epiphanius fugeret, conuocatis priuatis Epiſcopis ijs qui Conſtantinopoli morabantur, oſtendebat ea quæ aduerſus libros Origenis decreta erant: ac nonnullos induxit, vt cum his ipſis ſuũ ſuffragium quoque adiicerent: quod tamen plurimi facere detrectabant. Quin Theotimus Schytiæ Epiſcopus Epiphanium in os perſtrinxit. Aiebat enim, nequaquam eſſe fas, eum qui iampridem eſſet mortuus, afficere contumelia: neque extra blaſphemiam eſſe, maiorum cenſuram calumniari, & quæ ab illis decreta ſunt, reprobare. Hæc vbi dixiſſet, librum quemdam Origenis in medium profert ac recitat: & recitata Eccleſijs vtilia eſſe demonſtrans: Ineptum quiddam (inquit) his accedit, qui iſta vituperant: periculum enim eſt, ne ea ipſa damnent, de quibus hi libri conſcripti ſunt. A

[a] Sozom. lib. 8 cap. 14.

DISCEPTATIO THEOTIMI CVM EPIPHANIO.

Porrò Ioannes etiamnum venerabatur Epiphanium; eumque rogabat, vt & vna eccleſia, & vna domo ſecum vteretur. Sed ille neque eadem domo vſurum eſſe, neque vnà precaturum cum illo, renunciabat, niſi damnaret libros Origenis, & Dioſcorum vnà cum ſociis expelleret. Verùm cùm ille id ante cauſam in iudicio cognitam facere, iuſtum non eſſe diceret, ac proinde differret: Quoniam in templo Apoſtolorum communio celebranda inſtabat, Epiphanium ſubornant inimici Ioannis, vt is prodiret, ac publicè coram populo libros Origenis damnaret, & vnà Dioſcorum eiuſque ſocios, vt qui eamdem cum Origene opinionem fouerent; & interim Epiſcopũ quoque ciuitatis taxaret, qui hiſce faueret. Atque hi quidem id ſtudebant: putabant enim, ſe eum hac ratione in odium populi coniecturos. Itaque poſtridie in hoc egreſſus Epiphanius, iam propè ad eccleſiam peruenerat: cùm obuiam illi veniens Serapion diaconus ab Ioanne miſſus (perceperat enim ea quæ pridie fuerant conſtituta) proteſtabatur eum neque æquum facere, neque quod ipſi expediret; cùm quidem & ipſe in periculum venturus ſit, ſi fortè tumultus aliquis in populo aut ſeditio moueatur, cuius auctor ipſe extiterit. Atque ea quidem oratione ille ab impetu iſto auerſus fuit.] hucuſque Sozomenus. B C

Sed antequam vlteriùs progrediatur oratio, qualis quantúſue fuerit Theotimus iſte, de quo mentio facta eſt, fauiſſe Chryſoſtomo, ex eodem auctore Sozomeno[b] accipe: Eadem (inquit) memoria Tomienſium & reliquæ Schytiæ Eccleſiam gubernabat Theotimus Scytha, vir in Philoſophia enutritus; quem ob virtutem admirati Hunni, Iſtri accolæ barbari, Deum Romanorum appellabant: nam ſanè diuinas in eo virtutes experti fuerant. Fertur enim, quòd aliquando iter per hanc barbarórum terram facienti, eadem via obuij facti ſunt, qui ad deprædationem adequitabant. Lamentantibus igitur eius ſociis, perinde ac iam iam eſſent perituri: ille deſcendens ab equo, orabat. Quo facto, barbari neque eo, neque comitibus eius, neque equis quibus inſidebant, conſpectis, prætcrierunt. D

[b] Sozom. lib. 7. c. 17.

THEOTIMVS SANCTITATE CELEBRIS.

Cùm autem crebris incurſionibus Scythas infeſtarent Hunni, quamuis natura eſſent feri, tamen ad manſuetudinem conuertit, tum conuiuiis, tum muneribus eos libēter excipiens. Qua quidem ex re vir quidam barbarus ſuſpicatus eum eſſe opulentum, dolo capere ſtatuerat. Parato igitur ad hoc laqueo ad ſcutum alligato, ſicut in hoſtes cōſueuerat, illi dum colloquitur, ſublata dextera, funem immiſſurus erat, tamquam eum ad ſe & ad contribules attracturus. At verò manus in ipſo conatu eleuata, in aëre remanſit: nec antea barbarus ex inuiſibilibus iſtis vinculis liberatus eſt, quàm, alijs pro ipſo intercedentibus, Theotimus Deum exoraſſet. Aiunt porrò quòd hic in coma nutrienda *(philoſophica nempe habitu)* & philoſophiæ ſtudium, vti cœperat, proſecutus, ac tenui victu vſus ſit, ſumendique nutrimenti non ſemper idem, ſed in fame atque ſiti tempus determinauerit. Philoſophi enim erat, opinor, his quoque pro neceſſitate, & non pro otio locum dare.] hæc ipſe. Putamus equidem eodem ſanctiſſimo viro auctore factum, vt Hunni illi, quos S. Hieronymus Chriſto iam crediſiſſe tradit, ad fidem conuerſi fuerint: etenim vt eos lucraretur Theotimus, omni officiorum genere eos demereri curaſſe, ex Sozomeno vidimus. Porrò eius memoriam ex tabulis Eccleſiaſticis duodecimo Kal. Maij anniuerſaria die Catholica Eccleſia celebrat. Hæc ingerimus, vt cùm tantum virum pro Ioanne Chryſoſtomo ſtetiſſe audis; intelligas, etſi non iuſtam cauſam, iuſtos ſaltem cauſæ prætextus fouiſſe Chryſoſtomum. E

THEOTIMVS PLVRES HVNNOS CONVERTIT.

Ceterùm ab eius defenſoribus falſa complura aduerſus eius aduerſarios afferri, tum quæ ſuperiùs adducta ſunt manifeſtè declarant, tum etiam quæ proximè dicturi ſumus.

Prædicant

A Prædicant enim defenſores S. Ioannis Chryſoſtomi, & qui cauſam pro Origeniſtis agunt, vno fermè ore, contendiſſe Epiphanium, vt damnarentur libri Origenis: id namque ipſum conatum eſſe in Synodo Cypria, idque litteris olim Ioanni ſignificaſſe, atque etiam Conſtantinopoli elaboraſſe tradunt: quod quidem quàm procul à veritate abhorreat, oſtendemus ex eiuſdem Epiphanij aſſertione, ex litteris inquam ipſius à S. Hieronymo recitatis. Siquidem haud aliud contendiſſe ſanctiſſimum ſenem conſtat, quàm vt Origenis damnarentur errores; quos curioſi nouatores complures (vt vidimus) in Palæſtina diſſeminare cœperunt; adeò vt & Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum in caſdem hæreſes pellexiſſent: quem vt curaret, atque ad ſaniorem mentem reſtitueret, ipſe Epiphanius ad eum epiſtolam ſcripſit, quam magna ex parte S. Hieronymus[a] in epiſtola ad Pammachium aduerſus errores eiuſdem Ioannis Hieroſolymitani contexuit; vbi declarat, magno ſtudio S. Epiphanium curaſſe, vt Ioannem ipſum auocaret ab erroribus Origenis, non autem à lectione librorum eiuſdem. B Quin & hæreſes ſingulas Origenis octo diſtinctas capitibus, ab Epiphanio in Ioannem obiectas, idem Hieronymus in dicta recenſet epiſtola: neque præterea quicquam vltra ab eo expetiſſe, niſi vt illos damnaret errores: vt cùm ita eum ſua epiſtola compellauit[b]: Præſta mihi & tibi, vt ſalueris (ſicut ſcriptum eſt[c]) à generatione peruerſa: & recede ab hæreſi Origenis, & à cunctis hæreſibus, dilectiſſime, &c.]

EPIPHANIVS ERRORES TANTVM ORIGENIS EXPLODENDOS DICEBAT.

[a] Hier. epiſt. 61.

[b] Apud Hier. dict. epiſt. 61.

[c] Act. 2.

Sed & Hieroſolymis cùm in eccleſia poſt Ioannē idem Epiphanius loqueretur, hoc ipſum contendiſſe idem tradit S. Hieronymus, nimirum vt Origenis peruerſa dogmata damnarentur; cuius hæc recitat verba: Æquum eſt, vt quomodo hanc hæreſim condemnamus, etiam Origenis peruerſa dogmata condemnemus.] Sed & in epiſtolis vltro citroque datis inter ipſum atque Theophilum ſimulque Hieronymũ, nihil præterea actum, niſi vt Origenis hæ- C reſes damnarentur, ac ſimul cum eis, qui eiuſdem Origenis eoſdem conſectarentur errores. Nec aliud quidem accepit à Theophilo Epiphanius, niſi vt errores Origenis cum auctore ac ſectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbum quidem. Nam ad ipſum[d] ſcribens de celebrando in Cypro Concilio, & litteris Conſtantinopolim mittendis, vt hoc agat, admonet, nimirum vt conſenſu omnium ipſe Origenes nominatim atque hæreſes ipſius pariter damnarentur: nec quicquam præterea in ſuis Paſchalibus Theophilus profeſſus eſt, qui non octo tantùm, ſed multo plures Origenis collegit errores: nam de eo hæc Caſſiodorus habet[e]: Theophilus Alexandrinæ Eccleſiæ Pontifex trigintaquinque ſenſus Origenis hæretica prauitate diſtortos Catholica veritate conuicit.] hæc ipſe. Sed nec etiam S. Hieronymus, de ijſdem frequentiùs agens, de damnatione librorum omnium Origenis ſermonem aliquando miſcuit: immo ad Tranquillum ſcribens, eos abſque crimine legi poſſe, his D verbis ſignificat[f]:

[d] Apud Hier. epiſt. 67.

[e] Caſſiod. de diuin. lect. c. 1

[f] Hier. epiſt. 76.

Quòd dicis Origenis multos errore deceptos, & ſanctum filium meum Oceanum illorum inſaniæ repugnare: & doleo ſimul, & gaudeo, dum aut ſupplantati ſunt ſimplices, aut ab erudito viro errantibus ſubuenitur. Et quia meæ paruitatis quæris ſententiam, vtrum ſecundum fratrem Fauſtinum penitùs reſpuendus ſit, an ſecundum quoſdam legendus ex parte: Ego Origenem propter eruditionem ſic interdum legendum arbitror; quomodo Tertullianum, Nouatum, Arnobium, Apollinarium, & nonnullos Eccleſiaſticos ſcriptores Græcos pariter & Latinos, vt bona eorum diligamus, vitemuſque contraria, iuxta Apoſtolum dicentem[g]: Omnia probate; quod bonum eſt, tenete. Ceterùm qui vel in amorem eius nimium, vel in odium ſtomachi ſui prauitate ducuntur; videntur mihi illi maledicto prophetico ſubiacere[h]: Væ his qui dicunt bonum malum, & malum bonum: qui faciunt E amarum dulce, & dulce amarum. Nec enim propter doctrinam eius praua ſuſcipienda ſunt dogmata; nec propter dogmatum prauitatem, ſi quos commentarios in Scripturas ſanctas vtiles edidit, penitùs reſpuendi ſunt.] Hæc eſt igitur Hieronymi ſententia, qui & ſubdit iſta ad finem: Quod ſi contentioſum inter ſe amatores eius & obtrectatores funem duxerint, vt nihil medium appetant, nec ſeruent modum, ſed totum aut probent, aut improbent: libentiùs piam ruſticitatem, quàm doctam blaſphemiam eligam.] idque iure; ne probantes in omnibus Origenem, eius quiſque ſimplex neſciens, dum cibum ſe putant ſumere, venena deglutiat. Ceterùm vt quis libros Origenis omninò damnandos eſſe ſenſerit, neminem præter Fauſtinum inuenimus, cuius ipſe Hieronymus meminit. Verùm non hæreſes tantùm Origenis, ſed ipſarum auctorem Origenem habendum hæreticum, & ab Eccleſia explodendum, S. Hieronymus abſque vlla dubitatione conſentit: nam in Ruffinum poſt alia multa hæc habet[i] ex ſententia Epiphanij: Si enim propter vnum verbum aut duo, quæ

S. HIERONYMI REGVLA DE ORIGENIS LIBRIS LEGENDIS.

[g] 2. Theſſ. 5.

[h] Iſai. 5.

[i] Hier. aduerſ. Ruffin. Apo. 2

contraria

contraria fidei ſunt, multæ hæreſes abiectæ ſunt ab Eccleſia: quanto magis hic inter hæreticos habebitur, qui tantas peruerſitates & tam mala dogmata contra fidem adinuenit, & Dei Eccleſiæ hoſtis extitit?] Sed Anaſtaſium Romanum Pontificem, alioſque Epiſcopos Occidentis damnaſſe hæreſes Origenis cum ſectatoribus eius, S. Hieronymus haud obſcurè ſignificat[a]. A

[a] *Hier. epiſt. 78.*

QVID CAPTIOSE ORIGENISTAE DE LIBRIS ORIGENIS.

Iam intelligis, puto, lector, quàm calumnioſè hiſtorici illi Origeniſtarum fautores, vel Ioannis cauſæ acerrimi defenſores, ad inuidiam commouendam in eorumdem aduerſarios Epiphanium, Theophilum, atque alios, dixerint ab his libros Origenis eſſe damnatos; introducuntque veteratoriè pro libris Origenis legendis ſanctiſſimum Epiſcopum Theotimum diſputantem, & Epiphanium redarguentem: nam nulla inter eos ea de cauſa contentio interceſſit: cùm S. Epiphanius (vt dictum eſt) in errores Origenis, eorumque auctorem & ſectatores, non autem in omnia eius ſcripta quàm æquiſſimè conclamaret; neque tunc primùm, ſed plurimos ante annos ea de cauſa aduerſus eam impietatem anteſignanus in Palæſtina conflixerit. B Ex his pariter errore lapſum videas Seuerum, vbi in dialogo ait[b] (quæ ſuperiùs recenſuimus) in Synodo Alexandrina vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes ſe haberet.

[b] *Seuer. dialo. lib. 1.*

PERIARCHON TANTVM LECTIO VETITA.

Quod verò apud Anaſtaſij Papæ epiſtolam ad Ioannem Hieroſolymitanum habeatur, damnatam Imperatorum reſcripto Origenis lectionem: ea vtique intelligenda eſt libri Periarchon, de quo totus eſt ille ſermo Anaſtaſij cum Ioanne; cuius operis editionem Latinè redditam à Ruffino, Romæ vulgatam magno Fidelium detrimento, Anaſtaſius ipſe quoque proſcripſit vnà cum eius auctore Ruffino. De eodem quoque Origenis Periarchon, errorum fonte, puto intelligendum, quod reperitur in rebus geſtis S. Pachomij: ipſum execratum eſſe monachos legentes libros Origenis. Circumferebantur enim libri illi Periarchon C per Ægypti monaſteria, qui auctoritate Didymi eos notationibus illuſtrantis apud nonnullos magno erant in pretio. Vnde & factum eſt, vt idem Pachomius ex hac vita migraturus, quaſi teſtamento Origenis errores damnatos reliquerit. His verò conſentiens ad poſtremum acceſſit de ſcriptis Origenis Gelaſij[c] Papæ cenſura, quæ ita ſe habet: Origenis nonnulla opuſcula, quæ vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus; reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda.]

[c] *Gelaſ. in Rō Cōcil. c. 1 de lib. apocr. tō. 1. Concil.*

QVID GRAECI ANTIQVI PATRES DE ORIGENIS LECTIONE.

His quoque conſentaneam fuiſſe Græcorum Patrum ſententiam, eorum inquam qui Origenem impugnarunt, vt præter errores cetera eiuſdem auctoris ſcripta retinerentur; teſtatur Socrates[d], cùm agit de reprehenſoribus Origenis Methodio, Euſtathio, Apollinari, atque Theophilo, quorum alij alia de Origeni crimen intenderent: Vnde (inquit) ſinguli ſeparatim omnibus perſpicuè declararunt, ſe illa omnia omnino in eo approbare; quæ D ipſi non nominatim coarguiſſent. Nam quoniam alius aliud dogma ſigillatim reprehendebat: perſpicuum eſt, ſingulos illud tacitos ſecum omninò habuiſſe pro vero, quod minimè inſectati ſunt; & id ipſum re ipſa probaſſe, quod non verbis exagitaſſent.] hæc ipſe. Sed illud perperam, dum ſugillat ſanctiſſimos viros Methodium & Euſtathium (vt prætereamus modò Apollinarem atque Theophilum) quaſi ambitioſè captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Verùm & illud omninò falſum, quod de Methodio his verbis ſubdit: Methodius etſi ſæpè multumque initio in Origenem inuectus erat: poſtea tamen quaſi ad palinodiam ſe reuocans, illum in dialogo, quem Zenonem inſcripſit, ſummis laudibus extulit.] hæc Socrates: quæ quidē confícti mendacij facilè arguuntur ex his quæ de Methodio apud S. Hieronymum ex Euſebio leguntur; quibus planè conuincitur, contrariū penitùs accidiſſe, nempe quòd Methodius ante bene exploratum Origenem, ipſum laudarit, poſtea E verò diuturniori vſu probè cognitum criminis hæreſeos incuſarit. idque probatur (quod fortius eſt) ex Euſebij defenſoris Origenis teſtificatione, dum ait[e]: Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus, cuius ſuprà memini in ſexto libro τῆς ἀπολογίας Origenis, hoc idem obijcit Methodio Epiſcopo & martyri, quod tu in meis laudibus criminaris, & dicit: Quomodo auſus eſt Methodius contra Origenem ſcribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus eſt dogmatibus?] quaſi ille turpiter poſtea accuſarit, quem antè laudaſſet.

[d] *Socrat. li. 6. c. 12.*

[e] *Hieron. Apolog. 1. lib. 1. in Ruffin.*

SOCRATES ORIGENISTA ET IMPOSTOR.

Ex his videas, quàm patentis mendacij Socrates conuincatur, dum ait Methodium antè vituperaſſe Origenem, poſtea verò commentario edito prædicaſſe: cùm auctore Euſebio eiuſdem Origenis patrono, contrarium prorſus acciderit, nempe, vt cùm eum antè laudaſſet, poſtea contra ipſum librum elaborarit; cuius lucubrationis Methodij S. Hieronymus[f] meminit, dum ab eo edita recēſet ſcripta: ex quo libro quamplurima citat S. Epiphanius[g], dum errores

[f] *Hieron. de Script. Eccl. in Method.*

[g] *Epiph. hær. 64.*

A errores confutat Origenis: ſed id quidem facere erubuiſſet, ſi ſciſſet ab eodem auctore aduerſarium illis ſcriptum fuiſſe poſtea commentarium. Et vnde Socrati nouum hoc & inauditum, recantaſſe palinodiam Methodium, atque eam in dialogo Zenone dicto pœnitentem exaraſſe; quam omnes Origenis defenſores, Euſebius, Ruffinus, & alij penitùs ignorarunt? quod ſi nouiſſent, certè quidem exſcripſiſſent aureis litteris, & citaſſent, ſi vel nomine tenus inſcriptum Methodij eo argumento commentarium, quamuis commentitium, inuenire potuiſſent hi, qui & falſam Apologiam Pamphili martyris nomine ediderunt. Ex his planè intelligis, lector, Socratem Nouatianum æquè fuiſſe etiam Origeniſtam, & haud quidem remiſſum, vel ſegnem, ſed audaciſſimum, vtpote nouæ inuentorem Apologiæ Methodij nomine exornatæ. Hæc ingerimus, quod plurimi intereſt in veritate hiſtorica diſquirenda, affectus auctoris expendere. His igitur elucidatis, & S. Epiphanio à calumnia vin- B dicato, atque ab ea inuidia liberato, iam quæ ſunt reliqua rerum geſtarum eius Conſtantinopoli proſequamur.

INTER EVDOXIAM ET EPIPHANIVM CONFLICTVS.

Interceſſiſſe quoque inter Epiphanium & Eudoxiam Auguſtam altercationem quamdam; Sozomenus tradit, qui eam ita deſcribit[a]: Interea temporis accidit, vt morbo corriperetur filiolus Imperatoris. Mater ergo ſolicita ne quid illi grauius accideret, miſſo nuncio, Epiphanium rogabat, vt pro eo oraret. Ille pollicetur, ægrotum eſſe victurum, ſi quidem illa Dioſcorum, eiuſque ſocios hæreticos (*fugatos antè Alexandria monachos Origeniſtas*) auerſaretur. Imperatrix verò: Atqui (inquit) meum filium, ſi Deo repetere placuerit, ita fiat. Dominus idem eſt; qui dedit, rurſum auferet. Tu verò ſi mortuos excitare poſſes, mortuus vtique non eſſet archidiaconus tuus. Erat enim non multo antea mortuus Criſpion, quem fratrem exiſtentem Phiſconis & Salamini monachorum, quorum ſub Valen- C te mentionem fecimus, cùm familiarem haberet, archidiaconum conſtituerat. Iam verò Ammonius eiuſque ſocij ad Epiphanium veniunt: ita ipſi Imperatrici viſum fuit. Et ſciſcitanti ei, quinam eſſent: reſpondens Ammonius: Longi (inquit) ſumus, ô Pater: (*ita enim cognomento dicti erant Origeniſtæ illi*) Ac num quando vel in diſcipulos, vel in libros noſtros incideris, libens equidem cognoſcerem. Illo negante, iterum rogauit: Vnde ergo eos hæreticos eſſe cenſuiſti, qui illorum ſcientiæ probationem nullam habes? Et cùm ſe id ex auditu habere, ille reſpondiſſet: Atqui nos (inquit) planè diuerſum fecimus. Nam & in diſcipulos tuos frequenter incidimus, & in libros, ex quibus ille eſt, qui ex anchora titulum præfert: & cùm multi te conuicijs proſcindere, atque velut hæreticum calumniari vellent, nos, vt patrem æquum erat, defendimus, & reſponſo tutati ſumus. Quocirca nec tu, indicta cauſa, ex ſolo auditu damnare debebas, quæ certò ipſe non cognoue- D ras; neque eiuſmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatiùs locutus, viros iſtos à ſe dimiſit. Ac non multo pòſt abnauigauit in Cyprum; ſiue quòd eum Conſtantinopolitanæ profeſſionis pœnitentia cœpiſſet; ſiue quòd eum oraculo admonuiſſet Deus, ac mortem ipſi (vt conſentaneum eſt) prænunciaſſet. ſiquidem inter nauigandum, priuſquam in Cyprum perueniſſet, eſt mortuus.] hucuſque Sozomenus.

[a] *Sozom lib. 8 cap. 15.*

DE EPIPHANIO ET EVDOXIA DIVERSA NARRATIO.

Iam inter legendum, puto te, lector, ex plurimis, quæ ſuperiùs dicta ſunt, abſque aliqua recenti admonitione ſenſiſſe ab Origeniſtarum fautore eam eſſe ad eorum defenſionem inſtitutam narrationem, qua illi innocentiſſimi demonſtrentur, & S. Epiphanius leuiſſimus ſugilletur, qui vano auditu percitus, tantum in eius proſecutione cauſæ laborem inſumpſiſſet. Sed quàm hæc captioſa ſint atque penitùs falſa, veritatis expenſa lance, ci- E tiùs apparebit. Ac primùm illud quàm procul aberrat à vero, vt Eudoxia perinfenſa Chryſoſtomo, fauerit monachis illis Origeniſtis, & Epiphanium fuerit auerſata? Quàm autem ab his diuerſa ſit, quæ ab aliis de rebus geſtis Epiphanij cum Eudoxia narratur hiſtoria, ex Leone Auguſto accipe: Ipſa autem (inquit[b]) Eudoxia Epiphanium celerrimè trahit ad ſuas partes, ea docens & ſuggerens, quæ eius iniquam explebant libidinem, & quæ ſanctum deponebant, adiiciens etiam arcanum (ô hominum audaciam! ô diuinam lenitatem!) hæreticum eſſe Dei ſeruum & famulum. Quid autem contrà ſapiens dixerit Epiphanius, audiamus. Si eſt tibi quidem (inquit) ratio ô Imperatrix, cur hæreſim ei impingas: adſit & cauſam ſuam agat Ioannes in pœnitentia. Sin autem hæc verba profers cauſa contumeliæ: tibi minimè aſſentitur Epiphanius. Tunc commota illa hoſtis, erupit in hanc execrandam vocem: Si, ô Epiphani, ſis impedimento quo minus Ioannes mittatur in exilium: ecce aperiam templa idolorum, & contendam vt ea adorentur. Non ampliùs ergo

[b] *Leo Imp. in orat. de rebus Chryſoſt.*

ergo ferés Epiphanius aures ſuas pollui cœno inimicæ feminæ, totus perfuſus fuit lacrymis; A & ſe eorum innocentem eſſe pronuncians, fugam omninò arripuit.] iſta Leo, quæ & fuſiùs apud Metaphraſtem narrata habentur: quibus videas, quàm diſparia hæc ſint ab hiſtoria nuper ex Sozomeno recitata.

IVSTE DEFENDITVR EPIPHANIVS A CALVMNIA SOZOMENI.

Sed quid ad illud, quod Ammonium Origeniſtam idem Sozomenus ponit coram Epiphanio expoſtulantem, quod leui tantùm auditu aduerſus ipſum ac ſocios monachos certamen iniiſſet? Leue ne argumentum exiſtimandum erat, quod Theophilus non priuatis tantùm litteris, ſed Synodalibus ex Concilio Alexandrino ſcriptis, hos hæreſis conuictos atque damnatos eſſe conſcripſerat? Et cuinam rei maior in Eccleſia fides adhiberi ſolet, quàm Synodalibus ſanctionibus, quæ præſertim diuulgatæ ſcirentur in Orbem, atque receptæ ab Anaſtaſio Romano Pontifice, quibus tum Origenis & errorum eius, necnon ipſorum Origeniſtarum nominatim damnatio contineretur? Vides ergo, quàm procul abhorret, B vt iſta in Epiphanium Ammonius iactare potuerit, & his conuictum Epiphanium pœnituerit ſuſceptæ prouinciæ, & ſic diſceſſerit Conſtantinopoli. Sed & quæ ad poſtremum de exitu Epiphanij idem Sozomenus habeat, hic reddamus, vt vnà cum aliis apertis mendaciis fortiùs confutemus.

[a] Sozom. lib. 8. c. 15. 16.

IOANNIS ET EPIPHANII PROPHETICAE PRAEDICTIONES.

Cùm autem (inquit[a]) nauim iam conſcenſurus Epiphanius eſſet, Epiſcopis illum ad mare comitantibus, dixiſſe fertur: Ego vobis relinquo vrbem & Palatium & actionem: ipſe autem decedo: feſtino enim, & quidem admodum feſtino.] hæc tunc ipſe; moxque iſta ſubdit Sozomenus: Atque equidem ex multis cognoui, adhuc durare rumorem, quòd Ioannes Epiphanio mortem in mari futuram prædixerit, & ille viciſſim huic Epiſcopatus amiſſionem. Nam quo tempore inter ſe litigarent; ille Ioanni proteſtatus eſt: Spero te non moriturum Epiſcopum. Et Ioannes illi viciſſim proteſtatus eſt: Et ego ſpero nec te quidem C ingreſſurum eſſe ciuitatem tuam.] hactenus Sozomenus. Sed & hæc exacta veritatis ſunt examinanda cenſura. Scimus eadem à Socrate[b] narrari, incerto tamen auctore. Iactata autem hæc externorum ſermonibus, Leo[c] Aug. tradit. Apud Metaphraſtem verò hæc de diſceſſione Epiphanij habentur[d] poſt conflictum ipſius cum Eudoxia vrgente Chryſoſtomi damnationem: Diuinus autem Epiphanius percuſſus abſurditate eorum quæ dicebantur ab ea, cùm dixiſſet: Ego iudicij, quod ſic habet, ſum inſons: protinus eſt egreſſus. Quædam autem falſa fama, quæ ex hoc ad omnium aures peruaſit, quod ipſe quoque Epiphanius huic depoſitioni Patriarchæ ſit aſſenſus, ad magnum vſque Ioannem peruadit. Ille verò aut veritatem ignorauit, fortaſſe quòd Deus eum celaſſet diuina quadam prouidentia, vt aliquo modo efficeret ambos, quæ vtriſque euenerunt, prædicere: aut ſciuit Ioannes quidem non eſſe verum quod fama ferebatur: lubens autem aſſenſus eſt multorum exiſtimationi, D vt ſic Epiphanio futurum prædiceret. Fertur ergo Patriarcha ſic poſt hæc ſcripſiſſe ad Epiphanium (ſcripſit autem ſimpliciter & familiariter) Frater Epiphani, audiui te conſenſiſſe meæ relegationi; Scias autem nec te ipſum tuam ſedem viſurum ampliùs. Ad hæc ſacroſanctus Epiphanius ſimplicibus rurſus verbis reſcripſit, quibus quoque ipſe vtar: Athleta Ioannes, feri, & vince: ſed nec ipſe peruenies ad videndum locum exilij. Vera autem fuerunt quæ dicta ſunt ab vtriſque. Nam & Epiphanius cùm ſtatuiſſet nauigare in Cyprum, decedit in nauigatione: & admirabilis Ioannes priuſquam perueniret ad locum exilij, migrauit ad Dominum.] hactenus ipſe.

[b] Socrat. lib. 6. c. 13.
[c] Leo Auguſt. orat. de Io. Chryſoſt.
[d] Metaph. in Vita Chryſoſt.

REFELLITVR COMMENTVM DE PROPHETIIS.

Sed vnde hæc querela Chryſoſtomo, vt vel opinione ſaltem concipere potuerit & exiſtimare Epiphanium ſuæ relegationi conſenſiſſe? cùm nullum penitùs fuerit in cauſa ipſius Ioannis agitatum iudicium, niſi poſtquam iam Epiphanius receſſiſſet, quando contigit (vt E dicturi ſumus anno ſequenti) aduentaſſe Thophilum Conſtantinopolim. Cùm igitur nulla præceſſerit eiuſmodi de Ioannis exilio lata ſententia, cui Epiphanius aſſenſum præbuerit, quod nondum cauſa agi cœpta fuerit: iure ea de prophetijs inuicem pronunciatis, commentum eſſe putamus. Rurſum verò quomodo dici poteſt Epiphanius hoc anno nauigans in Cyprum inſulam eſſe defunctus, qui adhuc anno ſequenti probatur vixiſſe? Etenim S. Hieronymus in poſteriori Apologia, quam aduerſus Ruffinum ſequenti anno ſcripſiſſe perſpicuè demonſtrabitur, de Epiphanio cùm meminit, ita ait: Papa Epiphanius πεντάγλωττος, quia quinque linguis contra te & amaſium tuum (*nempe Origenem*) loquitur.] ita ipſe. quòd ſi paulò antè (vt volunt iſti) Epiphanium defunctum eſſe contigiſſet, alio atque planè diuerſo titulo nominaſſet, vt aliàs in commentariis in Iſaiam poſt annos quatuor ſcriptis, vbi ita de ipſo[e]: Virum ſanctæ & venerabilis memoriæ Epiſcopum Epi-

[e] Hier. in Iſa. lib. 15. c. 54.

pha-

A phanium, qui inſigne nobilis ingenij & eruditionis ſuæ reliquit opus, &c.] meminit de libro ab ipſo de Lapidibus ſcripto, quem præſens (vt ait) eidem Hieronymo tradidit. Quo pariter titulo nominatus ab eo proculdubio fuiſſet in nuper citata Apologia, cùm eiuſdem meminit, ſi proximè defunctus iam eſſet: vel cùm in ſuperiori Apologia anno item ſequenti ſcripta in eodem argumento verſatus, cùm tamen aduerſus oblatrantem Ruffinum defendit, poſt alia plura iſta habet[a]: Crimini ei dandum eſt, quare Græcam, Syram, & Hebræam, & Aegyptiacam linguam, ex parte & Latinam nouerit? Ergo & Apoſtolus & Apoſtolici viri, qui linguis loquebantur, in crimine ſunt, & me trilinguem bilinguis ipſe ridebis?]

[a] Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

Cur autem ante aduentum Theophili Epiphanius receſſerit Conſtantinopoli, illam quidem exiſtimo cauſam, quòd quæſtio illa de Origene & Origenis erroribus iam tranſlata videbatur in mutuas criminum accuſationes, quorum cauſa Theophilus ab Imperatore iuſſus B eſſet Conſtantinopolim ſe conferre; cuius agitando iudicio minimè intereſſe voluerit. Vel potiùs dixerimus, quòd ſciret ex aduerſo Theophilum ad deponendum è ſede Chryſoſtomum iam parare iudicium; ne & ipſe in eum cogeretur calculum ferre, antea maturè diſceſſiſſe. Quoto autem Domini anno obierit, equidem ignoratur: quadriēnium verò eum non exceſſiſſe conſtat. Ceterùm iam decrepitum ætate ipſum obiiſſe, certū eſt: nam ante fermè decennium de eo Hieronymus[b]: In extrema (inquit) ſenectute, varia cudit opera.] Eum autem Palladius tradit[c] ſediſſe Epiſcopum annos trigintaſex, ſub Damaſo atque Siricio: qua ratione ſi etiam numeres primū annum ſedis eius ab ipſo Damaſi ſedis exordio, nempe ab anno Domini trecenteſimo ſexageſimoſeptimo, vtique ex ſententia eiuſdem Palladij affirmare neceſſe eſſet, perueniſſe ſaltem ad annum Domini quadringenteſimum tertium. quibus videas totum illud commentum euaneſcere de reciprocis illis iactatis in ſe inuicem C prophetiis. Prudentior quidem ceteris in hoc ipſo viſus eſt eſſe Palladius, qui licet fauerit (vt dictum eſt) Origeniſtis, ipſe tamen ſciens volenſque res geſtas Epiphanij Conſtantinopoli prætermiſit: qui & licet non ignoraret aduerſatum fuiſſe Ioanni Epiphanium, ipſum tamen ob excellentiam meritorum non potuit non laudaſſe, cùm alioqui in reliquos omnes eidem Ioanni aduerſantes ſtylum maledicentiæ exacuerit.

DE TEMPORE OBITVS EPIPHANII.

[b] Hieron. de Script. Eccl. in Epiph.
[c] Pallad. dialog.

EPIPHANIVS SANCTITATE CELEBRIS.

At qui celebris in Eccleſia vixit virtutibus clarus, atque ſpectatus vbique ſcientia, zeloque potiſſimum fidei Catholicæ commendatus, poſt obitum quoque clariſſimū Epiphanij nomen extitit, relatum illud tum à Græcis tum etiam à Latinis inter ſanctos, anniuerſaria memoria celebrandum. Eius vultus imago à Cypriis ſuis expreſſa cum aliis ſacris imaginibus in eccleſia in eius perpetuum honoris monumentum erecta, cuſtodita, & veneratione digna habita fuit. Eſt de his egregia teſtificatio recentioris Epiphanij in poſteriori Nicæno D Concilio his verbis[d]: Illius diſcipuli templum in Cypro, quod eiuſdem Patris nomine appellarunt, ædificarunt, & cum multis aliis picturis illius quoque imaginem collocarunt.] hęc ipſe. Ad poſtremum verò, quod ex inſtituto ſuſceperimus, dum veritatem excolimus, cūctas pro viribus verrere quiſquilias, admonendum putamus lectorem, Vitam illam Epiphanij, quam recitat Metaphraſtes, ſcatere erroribus: inter quos ille, qui ad hæc tempora ſpectat, adnumerandus, cùm dicitur Epiphanius accerſitus Romam ab Arcadio & Honorio Impp. vt ſorori ægrotanti ſuppetias ferret, atque eam curaſſe, filiumque ipſius extinctum ad vitam reuocaſſe. Etenim nec Arcadius Imp. Romæ cum Honorio vmquam degit, neque quis probare poterit Epiphanium vmquam Romam veniſſe, niſi ipſo Theodoſij Senioris Imp. exordio, vt quarto tomo ſuperiùs dictum eſt. Sunt & alia ibi planè delira, quæ prudens lector verſatus in his quæ de eo ſuperiùs ſunt enarrata, facilè dignoſcere poterit. Quod verò ad E eius ſcripta pertinet; præter Panarium & eiuſdem Epitomen, & Anchoratum, & de Gemmis libros, & Res geſtas ſancti Hilarionis, quorum eſt certa mentio apud ſanctum Hieronymum & alios, eiuſdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Menſuris atque ponderibus, necnon de Vita & obitu ſanctorum Prophetarum. Meminit Caſſiodorus[e] editum à ſancto Epiphanio commentarium in Cantica canticorum. Scimus eiuſdem nominis clariſſimos viros aliis diuerſis temporibus claruiſſe in Oriente & Occidente, de quibus agetur inferiùs pro ratione temporis opportuniùs. At de rebus inter ambas partes Theophili atque Ioannis hoc anno tranſactis hic finis eſto. Præceſſerunt hæc omnia Synodum ſequenti anno ad Quercum collectam; in qua idem S. Ioannes à ſede, factioſorum odiis, adnitente Eudoxia Auguſta, depoſitus eſt.

[d] Concil. Nicæn. 2. act. 6. to. 2. Concil.
[e] Caſſiod. de Diuin. lect. cap. 5.

Hoc eodem anno Anaſtaſius Papa interpellatus litteris Ioannis Hieroſolymorum Epiſcopi de cauſa Ruffini Aquileienſis presbyteri ita reſcripſit[f]:

[f] Extat. tom. 1. epiſt. Rom. Pōt. & apud Hier. tom. 9.

Probatæ

EPISTOLA ANASTASII PAPAE AD IOANNEM HIEROSOL. EPISCOPVM.

Probatæ quidem affectionis eſt hoc, vel laudabiliter de ſacerdote ſacerdos loquaris. Pro A tanto igitur præconio, quod in merita mea effuſiſſimè contuliſti, vt amori tuo gratias ago, ita ſplendorem tuæ ſanctitatis, & eas quas in Domino habes virtutes, ſubinde quodammodo paruitatis noſtrę fauorabilis ſermo proſequitur: tam eminenter, vir omnium prętantiſſime, laudum tuarum fulges nitore conſpicuus, vt par eſſe meritis ſermo non poſſit. Porrò autem tanto titulorum tuorum rapior incitamẽto, vt etiam quod impetrare nequeo, audere non deſinam. Iam hoc de laudibus eſt tuis, quod me tantum de cæleſtis animi iſtius ſerenitate laudaſti. Tui enim Epiſcopatus ordo perſpicuus, per diuerſum Orbem velut radians, etiam ad nos ſplẽdoris ſui detulit claritatem. In me quippe totum amicitiæ tribuis, examini nihil relinquis. Aut ſi iure me laudas: tu quoque ſimiliter relaudandus non es? Obſecro igitur ob vtrumque, vt memetipſum laudare iam deſinas. Duplex enim cauſa me hoc poſcere conſtringit, ne conſacerdotis tui ſenſibus aut dolorem falſa laus ingerat, aut pudorem vera B ſuccendat.] Iſta quidem præfatus eſt Anaſtaſius: quæ haud otioſè putes nos referre voluiſſe; ſed vt declaretur ex his etiam, ſicut ex aliis ſuperiùs enarratis, Ioãnem Hieroſolymorum Epiſcopum abeuntem poſt Origenis errores, iam meliori frugi redditum, fide vbique Catholica his temporibus ſaltem exteriùs nituiſſe. At proſequamur reliqua eius epiſtolæ, quæ ſpectant ad Ruffini cauſam. Subdit enim ipſe mox iſta:

DE CAVSA RVFFINI QVID ANASTASIVS PAPA.

Sed ad cauſam reuertor. Ruffinus, de quo me conſulere dignatus es, conſcientiæ ſuæ habet arbitrum diuinam maieſtatem: apud quam ſe integro deuotionis officio ipſe viderit qualiter debeat approbare. Origenes autem, cuius in noſtram linguam compoſita deriuauit, antè quis fuerit, in quæ proceſſerit verba, noſtrum propoſitum neſciuit. Quod verò ſit animi mei ſtudium, cum tua pauliſper hoc conferam ſanctitate. Hoc igitur mente concepi, quod qui Vrbis noſtræ populis de tranſlata Origenis lectione patefecit, quamdam C puris mentibus velut nebulam excitans iniectam, fidem Apoſtolorum maiorum traditione firmatam velut deuijs anfractibus illum voluiſſe diſſoluere. Diſcere hoc loco libet quid agat in Romanam linguam iſta tranſlatio. Approbo, ſi accuſat auctorem, & execrandum factum populis prodit: vt iuſtis tandem odijs teneatur, quem iamdudum fama conſtrinxerat. Si verò interpres tantorum malorum erroribus conſenſum præſtat, & legenda impia dogmata prodit in populos: nihil aliud ſui opera laboris extruxit, niſi vt propriæ veluti mentis arbitrio, hanc quæ ſola, & quæ prima apud Catholicos Chriſtianos vera fides iam ab Apoſtolis exinde vſque ad tempus præſens tenetur, inopinatæ titulo aſſertionis euerteret.

ERRORES ORIGENIS ROMAE DISSEMINATI REIECTI.

Abſit hæc ab Eccleſia Romana nequaquam Catholica diſciplina. Numquam profecto eueniet, vt aliqua hoc admittamus ratione, quod iure meritoque damnamus. Quapropter D in toto Orbe Chriſti Dei noſtri diffuſa prouidentia probare dignabitur, accipere nos omnino non poſſe, quæ Eccleſiam maculent, probatos mores euertant, aures circumſtantium vulnerent, iurgia, iras, diſſenſioneſque diſponant. Quare noſce qualem epiſtolam ad fratrem & Coepiſcopum noſtrum Venerium diligentiori cura perſcriptam *paruitas noſtra tranſmiſerit: ſibique hanc conſcientiam fecerim, quod non ſuperflua laborum formidine, neque vano timore ſoliciter. Mihi certè cura non deerit Euangelij fidem circa meos cuſtodire populos, parteſque populi mei per quæque ſpatia diuerſa terrarum diffuſas, quantum poſſim, litteris cõuenire: ne qua profanæ interpretationis origo ſubrepat, quæ deuotas mentes immiſſa ſui caligine labefactare conetur.

RVFFINI COMMVNICATIO REIECTA AB ANASTASIO.

Illud quoque, quod eueniſſe gaudeo, tacere non potui, beatiſſimorum Principum manaſſe reſponſa, quibus vnuſquiſque Deo ſeruiens ab Origenis lectione reuocetur; damnan- E dumque ſententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Hactenus ſententiæ meæ forma proceſſerit. Quod te verò vulgi de Ruffino querela ſolicitat, vt quoſdam malis ſuſpicionibus perſequaris: hanc etiam opinionem cõſtringam diuinæ lectionis exemplo, ſicut ſcriptum eſt[a]: Nõ ſicut videt homo, ita & Deus. Nam Deus videt in corde, homo autem in facie. Itaque, frater cariſſime, omni ſuſpicione ſepoſita, Ruffinum ſcito, quòd propria mente Origenis dicta in Latinum tranſtulit ac probauit: nec diſſimilis ab eo eſt, qui alienis vitijs præſtat aſſenſum. Illud tamen ſcire cupio, ita haberi à noſtris partibus alienum, vt quid agat, vbi ſit, neſcire cupiamus. Ipſe denique viderit vbi poſſit abſolui.] hactenus epiſtola Anaſtaſij Papæ ad Ioannem hoc anno (vt diximus) data; quod & teſtificatione S. Hieronymi exploratum reddemus.

[a] 1. Reg. 16.

Meminit enim frequenter huius Anaſtaſij epiſtolæ idem S. Hieronymus in Apologia in Ruffinum

A Ruffinum ſcripta, cui eamdem ipſam epiſtolam adſuit, vt ipſe teſtatur, cùm Ruffinum ipſum ita redarguit[a]: Cur tranſlaturus hæretica, in defenſionem eorum præmittis quaſi martyris librum, & id Romanis auribus ingeris, quod trãſlatum totus Orbis expauit? Aut certè ſi ideo interpretaris, vt eum hæreticum arguas: nihil de Græco mutes, & hoc ipſum præfatione teſtare: quod prudentiſſimè Papa Anaſtaſius in epiſtola, quam contra te ſcribit ad Epiſcopum Ioannẽ, ſuo ſermone complexus eſt, me liberans, qui id feci, & te arguens, qui facere noluiſti. Ac ne forſitan hoc quoque neges, ſubieci exemplũ eius; vt ſi non vis audire fratrem monentem, audias Epiſcopum condemnantem.] hęc ibi. ac rurſum in Poſteriori Apologia, cuius eſt exordium: Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] hæc habet[b]: Vade potiùs Romam, & præſens apud eum expoſtula, cur tibi & abſenti & innocenti fecerit contumeliam: primum vt non reciperet expoſitionem fidei tuæ, quam omnis (vt ſcribis) Italia com-
B probauit, & baculo tuarum vti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde vt epiſtolas contra te ad Orientem mitteret, & cauterium tibi hæreſeos, dum neſcis, inureret, &c.] paulo verò pòſt: Eſto. (inquit) præteriti anni ego epiſtolam finxerim: recentia ad Orientem ſcripta quis miſit? in quibus Papa Anaſtaſius tantis te ornat floribus, vt cùm ea legeris, magis te velle defendere incipias, quàm nos accuſare.] ita ipſe, quibus & inſinuat hoc anno eam ab Anaſtaſio Papa epiſtolam eſſe datam, nempe ſequenti anno ab eo quo idem Ruffinus ab Anaſtaſio Romam vocatus eſt ad iudicium. Sed & inferiùs, eodem anno, quo ipſe eam ſcribebat Apologiam, datam eſſe ab Anaſtaſio in Ruffinum epiſtolá, declarat his verbis[c]: Vt noſtram epiſtolam non probes, Papæ quoque Anaſtaſij ſimili dicis fraude ſubnixam, de qua tibi antè reſpondi; quam ſi ſuſpicaris ipſius non eſſe, habes vbi apud eum nos arguas falſitatis. Sin autem eius eſt, vt huius quoque anni contra te epiſtolæ pro-
C bant; fruſtra & falsò falſam arguere niteris, cùm ex illius vera epiſtola noſtram veram eſſe doceamus.]

[a] Hier. Apolog. 1. lib. 2.

DE TEMPORE SCRIPTAE EPISTOLAE AD IOANNEM EPISC. AB ANAST.

[b] Hieron. Apolog. 2.

[c] Hier. Apolog. 2.

QVO ANNO HIERONYMVS APOLOGIAS SCRIPSIT.

Cùm igitur S. Hieronymus, quo anno ſcribebat Apologiam illam poſteriorem, ab Anaſtaſio ſcriptam epiſtolam in Ruffinum affirmet; conſtetque ſimul eamdem Apologiam ab eodem hoc anno elaboratam: exploratum quoque redditur (quod dictum eſt) datam eſſe hoc eodem anno ab Anaſtaſio Papa eamdem in Ruffinum epiſtolam. Quod verò hoc ipſo anno ea Apologia à S. Hieronymo ſcripta ſit, præter alias adductas ſuperiùs rationes, inde quoque certum licet ſumere argumẽtum; dum ſcilicet triennium ibidem numerat ab eo tempore, quo ipſe ad Ruffinum epiſtolam dederat. Sed & poſteriori libro prioris Apologiæ[d], dum numerat annos (vt ait) fermè decem, ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum ſcripſerat de Scriptoribus Eccleſiaſticis (quod accidit, vt vidimus teſtificatione ip-
D ſius, anno decimoquarto Theodoſij Imperatoris, anno autem Domini trecenteſimo nonageſimoſecundo) planè declarat hoc eodem quoque anno priorem etiam in Ruffinum eam ſcriptam eſſe Apologiam, in qua (vt vidimus) eiuſdem meminit epiſtolæ Anaſtaſij Papæ in Ruffinum ad Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum datæ. Cùm igitur ſatis ſit demonſtratum, hoc ipſo anno quo Anaſtaſius ad Ioannem, eodẽ quoque Hieronymum tum priorem tum poſteriorem Apologiam aduerſus Ruffinum elucubraſſe; age iam modò de ambabus hoc itidem agamus anno.

[d] Hier. Apol. 1. lib. 2.

SCRIPTA RVFFINI IN S. HIERONYMVM.

Meminiſſe interea debes, lector, dictum eſſe ſuperiùs, Ruffinum ante biennium, nempe anno Domini quadringenteſimo, tres libros aduerſus S. Hieronymum conſcripſiſſe, quos Apologiæ titulo honeſtauit, cùm tamen acerrimæ fuerint inuectiuæ: quos haud omnibus voluit eſſe vulgatos, ſed ſic editos vbique locorum, vt ipſos tantùm ſuis cariſſimis crederet,
E magna cautela agens, ne in manus S. Hieronymi deferrentur; probè ſciens, omnes illas in eum iactatas accuſationes atque calumnias, in ſe ipſum grauiori impetu ab illo repulſas, fore validiùs conuertendas: quod planè accidit. Etenim etſi numquam, quamuis diligenter perueſtigatos, in ſe à Ruffino conſcriptos libros Hieronymo videre licuit: tamen ex ijs quæ à Ruffini familiaribus, quibus libri crediti erant, in odium ſancti Hieronymi & inuidiam in eum concitandam paſſim iactabantur, frater eius Paulinianus (quem ad diſtrahendum patrimonium miſerat, vt vidimus, in Occidentem) capita quædam Ruffini accuſationum in ipſum ſanctum Hieronymum collegit, redienſque Hieroſolymam (vt dictum eſt) eidem patefecit. ſed & alij eiuſdem Hieronymi familiares, præcipuè verò Pammachius & Marcellinus, ex eis nonnulla ſuis litteris ſignificarunt. Quibus ipſe acceptis, duas ſcripſit Apologias, quarum prior duobus eſt partita libris, eſtque prioris eorum exordium: Et veſtris & multorum litteris didici, &c.] poſterior verò Apologia ita incipit:

Lectis

Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] quibus omnibus omnia in ſe iacula iactata retorquet in A
aduerſarium. Teſtatur id quidem in poſteriori quam ſcripſit Apologia, vbi ait[a]: Poſtquam
repuli crimina, id eſt laudes tuas, & abſque inuidia tui nominis reſpondi criminibus, non
criminatori; atque vt me Catholicum à te infamatus probarem, inuectus ſum in hæreti-
cos: iraſceris, furis, & luculentiſſimos libros contra me cudis, quos cùm legendos & can-
tandos omnibus tradidiſſes, certatim ad me de Italia & vrbe Roma atque Dalmatia ſcri-
pta venerunt, quibus me laudator priſtinus ornaſſes præconiis. Fateor, illico ad obiecta
reſpondi, &c.]

[a] Hieron. Apolog. 2.

RVFFINI TRES LIBRI INVECTIVARVM.

Sed vt hæc exploratiora reddantur, in primis de Ruffini inuectiuis in ſanctum Hierony-
mum ſcriptis agendum, atque in memoriam reuocãdum, ipſum acceptis ab Aproniano lit-
teris S.Hieronymi ad Pammachium datis (eſt enim epiſtola ſexageſimaquinta) duos [b] illos,
qui habentur præ manibus, aduerſus Hieronymum inuectiuarum libros Ruffinum con- B
ſcripſiſſe; quorum priori, ea quæ ab eodem S.Hieronymo dicta epiſtola ad Pammachium
ſcripta erant refellere conatus eſt; poſteriore verò, tamquam ſcopa, verrens cuncta, quæ in
omnibus ipſius Hieronymi ſcriptis corrigenda putauit, leuiſſima licet, ſpectanda & expro-
branda cunctis adduxit in medium. Sed & adiecit his Ruffinus tertium librum eodem ar-
gumento conſcriptum, qui penitus excidiſſe videtur: tres namque ſimul à Ruffino tunc in
S.Hieronymum libros elaboratos fuiſſe, ipſe S.Hieronymus auctor eſt, vbi in ſua defenſio-
ne hæc ait[c]: Nunc quoque quia ceſſi laudatorem, & verſo ſtylo docui me non eſſe quod
meus neceſſarius prædicauit; dicitur furere, & tres contra me libros venuſtate Attica texuiſ-
ſe, eadem accuſans quæ antè laudauerat, &c.] Porrò hos tres commentarios Ruffinus non
Inuectiuas (ſicuti diximus) vt modò præſefert eorum inſcriptio, ſed honeſtiori titulo
Apologiam nominauit. vnde in eum S.Hieronymus[d]: Non te pudet accuſationem tuam C
Apologiam tuam vocare?]

[b] Extát apud S.Hier. to. 9.
[c] Hier. Apol. 1. lib. 1.
[d] Hier. Apolog. 2.

Verùm cùm non integros ipſos libros, ſed auditu tantùm percepta Paulinianus ad Hie-
ronymum agentem Bethlehem detuliſſet; eadem ipſe, Apologia ſcripta duobus partita li-
bris, acerrimè confutauit, potiora pollicitus ac vberiora, cùm in manus ſuas tres illi à Ruf-
fino conſcripti inuectiuarum libri integri redderentur: nam in fine poſterioris libri hæc ha-
bet[e]: Exceſſi epiſtolæ modum *(ad Pammachium enim & Marcellinum, velut epiſtola vna, ijdem inſcripti libri habentur)* & qui contra nefariam hæreſim iam ſtylum fixeram, pro me
reſpondere compulſus ſum, exſpectans tria amici volumina, & ad congeriem criminum eius
tota mente ſuſpenſus: niſi quod leuius eſt, profeſſum inimicum cauere, quàm hoſtem la-
tentem ſub amici nomine ſuſtinere.] hæc ibi; ſed & ſuperiùs[f]: Sed aduerſus illos libros,
qui per angulos garriunt, & furtiua accuſatione me mordent, cùm editi fuerint, & de tene- D
bris ad lucem proceſſerint, atque ad nos vel ſtudio fratrum, vel temeritate æmulorum po-
tuerint peruenire, reſpondere conabor: neque enim magnopere formidandi ſunt, quos me-
tuit auctor ſuus prodere, & tantùm confœderatis legendos eſſe decreuit.] hæc ipſe: vt non
mireris, lector, ſi complura legis in Ruffini inuectiuis, quæ haud inuenis in aduerſariis Hie-
ronymi reſponſionibus confutata.

[e] Hieron. Apolog. 1. lib. 2.
[f] idem Apol. 1. lib. 1.

CATHOLICVS QVO CERTO SIGNO DIGNOSCI POSSIT.

Sed & illud diligenter attende, quomodo vno ictu potens ac ſolers veritatis propugnator
S.Hieronymus aduerſarium folia ſibi ficus pro armatura conſuentem proſternat, dum
oſtendit fruſtra blandiri ſibi de fide Catholica, ſi vel in minimo à Romana Eccleſia diſcre-
pet. ait enim in eum[g]: Fidem ſuam quam vocat? Eam ne qua Romana pollet Eccleſia? an
illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam reſponderit: ergo Catholi-
ci ſumus.] Vides maiorum omnium ore verſatũ illud firmiſſimum axioma, & neceſſarium E
enthymema; nempe, dicere tantùm, aliquem ſequi Romanam fidem, mox ex neceſſitate
deduci eſſe Catholicum. Ob idque nullum in eum ſanctus Hieronymus validius telum in-
torquet, cùm prouocat ipſum ad ſententiam de eo ab Anaſtaſio Romano Pontifice latam;
planè ſignificãs à nullo quemquam aliquo modo probari poſſe Catholicum, quem Roma-
nus Pontifex hæreſeos condemnarit. In his enim multus eſt idem S.Hieronymus, cùm
poſteriori libro ſuæ prioris Apologiæ in eo verſatur, vt ſcriptam antea ab eo ad Anaſtaſium
Romanum Pontificem Apologiam validiſſimè confutet: cui & intexuit (vt nuper dictum
eſt) eiuſdem Põtificis epiſtolam de reprobatione & damnatione ipſius Ruffini ad Ioannem
Hieroſolymitanum Epiſcopum datam, tamquam fortiſſimum arietem, quo omnes erectæ
ab aduerſario defenſionum turres ſolo tenus ſternerentur. Scriptos igitur à ſe Hieronymus
duos hos prioris Apologiæ libros, ad eos miſit, ad quos ſciebat inuectiuas ſuas dediſſe Ruf-
finum.

[g] Hier. Apol. 1. lib. 1.

A finum. Teſtatur id ipſe in poſteriori Apologia, vbi ait[a]: Miſi hos ipſos Apologiæ meæ libros
ad eos quos tu vulneraueras; vt venena tua, noſtra ſequeretur antidotus.] hæc ipſe. Quàm
autem inuitus ad hæc Hieronymus traheretur, iam ſuperiùs, eiuſmodi fermè exordio con-
trouerſiæ, ipſius teſtificatione optimè teſtatum redditum eſt. Sed quæ poſt hæc his audacio-
ra Ruffinus ſtylo armatus aggreſſus ſit, audi.

[a] Hieron. Apolog. 2.

Cùm accepiſſet in ſe editos duos à ſancto Hieronymo Apologiæ libros, immenſo fu-
rore percitus, tunc ad eum ſcriptos à ſe libros miſit, & epiſtolam acerbiſſimam addidit,
qua eo vſque inſaniæ prolapſus eſt, vt eadem ipſi Hieronymo, niſi taceret, mortem fue-
rit comminatus, ſimulque tribunal ſæcularium Iudicum, acturus ſaltem in eum actione in-
iuriarum. Teſtatur hæc quidem ipſe ſanctus Hieronymus in poſteriori Apologia, vbi ait[b]:
Ob hanc culpam mittis mihi & priores libros & recentem epiſtolam plenam iniuria-
B rum & criminum. Quid me vis facere, bone amice? Taceam? videbor crimen agno-
ſcere? Loquar? terres me gladiis tuis, & accuſationem non iam Eccleſiaſticam, ſed tri-
bunalium comminaris.] hæc ibi. Quòd enim Ruffinus malè ſibi conſcius ſciret grauiſſi-
mè à ſe Hieronymum exagitatum, noſceretque ipſum in redarguendo valentiſſimum
eſſe: ad imminentem tantam grandinem auertendam, obſtruere Hieronymi os ſubli-
me tonans, minis illatis, exiſtimauit. Scribens igitur ad Hieronymum ipſum epiſtolam (vt
dictum eſt) comminatus eſt mortem, ſi quid vltra in ſe aſperum durúmve proferret. Tra-
dit id quidem iterum ipſe Hieronymus in eadem quam in ipſius epiſtolam edidit Apo-
logiam, vbi ait[c]: Quid enim neceſſe fuit, accuſationis volumina mittere, & maledicta
proferre in medium, ſi tu in vltima parte epiſtolæ denunciata morte, me deterres, ne
audeam reſpondere criminibus, immo laudibus tuis?] & inferiùs: Mortem minaris,
C quam & ſerpentes inferre poſſunt. Mors omnium eſt: homicidium peſſimorum. Quid
enim, niſi tu me occideris, ego immortalis ero? Quin potiùs ago gratias, quòd facis de
neceſſitate virtutem.] & ad poſtremum hæc eadem refricans, ait[d]: Talibus inſtitutus
es diſciplinis, vt cui reſpondere non potueris: caput auferas; & linguam quæ tace-
re non poteſt, ſeces? Nec magnopere glorieris, ſi facias quod ſcorpiones poſſunt fa-
cere & cantharides. Fecerunt hoc & Fuluia in Ciceronem, & Herodias[e] in Ioannem:
quia veritatem non poterant audire, & linguam veriloquam diſcriminali acu confode-
runt, &c.]

[b] Hieron. Apolog. 2.
[c] Hieron. Apolog. 2.
[d] Hieron. Apolog. 2.
[e] Luc. 3.

HIERONYMVS RVFFINI EXCITATVR MINIS.

At tantum abfuit vt minis Ruffini ſanctus Hieronymus coercitus fuerit, ne criminatio-
nibus reſponderet, vt qui antè monitus à Chromatio Aquileiæ Epiſcopo (puto eiuſdem
Ruffini opera) iam tacere penitus decreuiſſet, ea Ruffini epiſtola expergefactus, in eum
D iterum clamare compulſus fuerit. affirmat id quidem ipſe ſuæ ipſius Apologiæ exordio, vbi
ait[f]: Teſtem inuoco Ieſum conſcientiæ meæ, qui & has litteras & tuam epiſtolam iudi-
caturus eſt, me ad commonitionem ſancti Papæ Chromatij voluiſſe reticere, & finem
facere ſimultatum, & vincere in bono malum. Sed quia minaris interitum, niſi tacue-
ro: reſpondere compellor, ne videar tacendo crimen agnoſcere, & lenitatem meam ma-
læ conſcientiæ ſignum interpreteris. Hoc eſt verum dilemma tuum, non ex dialecti-
ca arte, quam neſcis, ſed ex carnificum officina & meditatione prolatum: Si tacuero, cri-
minoſus ero: Si reſpondero, maledicus. Tu ergo me cohibes, & cogis ad reſponden-
dum, &c.]

[f] Hieron. Apolog 2.

QVALIS HIERONYMVS ADVERSVS HAERETICOS.

Quantum enim ſancti Hieronymi ex ipſius ſcriptis tamquam ex facie animum intue-
ri datur; ſic planè comparatum nouimus ſanctiſſimum virum, vt cùm aduerſus hæreticos
E agendum eſſet, magnis ſemper atque vehementibus ſpiritibus inſurrexerit. Ad hoc nam-
que ſpectat, quod ad finem eiuſmodi poſterioris Apologiæ habet verbis iſtis: Canes la-
trant pro dominis ſuis: tu non vis me latrare pro Chriſto?] Ad hoc inſuper illud perti-
net, quod in priori Apologia ſic de ſe ait[g]: Hoc vnum denuncio, & repetens iterum
iterumque monebo. Cornutam beſtiam petis. & niſi cauerem illud Apoſtoli[h]: Maledi-
ci regnum Dei non poſſidebunt; &, Mordentes[i] inuicem, conſumpti eſtis ab inuicem: iam
nunc ſentires de paruula ſubdolaque concordia magnam tibi in mundo ortam eſſe diſcor-
diam.] ſed & cùm diſſerit aduerſus Iouinianum, eiuſque garrulum defenſorem, hæc
item[k]: De nobis quoque dici poteſt, Fœnum habet in cornu, longè fuge. Sed magis vo-
lumus eſſe diſcipuli eius, qui ait[l]: Dorſum meum poſui ad flagella, &c.] ſic quidem com-
poſitus ille fuit aduerſus hæreticos, vel cùm calumnioſè hæreſis inſimularetur: vnde &
ad eumdem Ruffinum[m]: in vno tibi conſentire non potero, vt parcam hæreticis, vel vt
me Ca-

[g] Hieron. Apolog 1. lib. 1.
[h] 1. Cor. 6.
[i] Galat. 3.
[k] Hier. epiſt. 11.
[l] Iſaiæ. 50.
[m] Hieron. Apolog 2.

A me Catholicum non probem. Si iſta eſt cauſa diſcordiæ, mori poſſum, tacere non poſſum.] atque ad poſtremum hæc vltima ab eo apponitur conteſtatio: Sit inter nos vna fides, & illico pax ſequetur.]

Hæc autem ex ſcriptis ipſius deprompſimus, ne quis miretur, ſi eum ita erecta ac planè inflexibili vides ſtare ceruice, cùm differit aduerſus Ruffinum, cùm eum ſumma eloquentiæ vi exagitat, deprimit, deridet interdum, ſubſannat, ſcommatibus vrget, dicteriis deludit, accommodatiſque ad mores hominis nominibus appellat, nominans eum ſæpè Grunnium, alludens nimirum [a] ad illum Grunnium Caracottam, cuius teſtamentum Porcelli ſolerent cachinnantes pueri in ſcholis ludibrio riſuque proſequi: idcirco id ipſe, quòd Ruffinus ſcriberet res nullius pretij, ſicut & cùm Alecto [b] nominat ob furorem, Luciumque Lauinium aliquando, & Aſinium Pollionem, ob æmulationem, quod alter ipſorum Terentium, B Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemque cùm aliquando [c] Calphurnium lanarium ob dolos & fraudes. Sed cur hæc? cur inquam Ruffinum ipſum [d] interdum, tacito proprio, alienis nominibus nuncupauit? idem ipſe S. Hieronymus propoſiti ſui eiuſmodi rationem affert, cùm de Pelagianis agit erroribus, ex Origeniſtarum palmitibus propagatis, deque eodem Ruffino Grunnij nomine nuncupato: Cui (inquit [e]) reſpondere diu tacens, & dolorem ſilentio deuorans, crebra fratrum expoſtulatione compulſus ſum: nec tamen hucuſque prorupi vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quàm infamari: nec enim hominum, ſed errorum inimicus ſum, &c.] Sic vides animi eius conſilium fuiſſe, non detegendi, ſed potiùs contegendi cauſa eius crimina, alieno nomine ſæpe ſiue Ruffinum, ſiue alios nominaſſe.

[a] Hieron. proœm. lib. 11. in Iſaiam.
[b] Hieron. in Age. c. 3.
[c] Hieron. Apolog. 1. & 2.
[d] Hier. epiſt. 51.
[e] Hieron. præf. in Hierem. lib. 4.

HIERONYMI HVMILITAS.

C Ceterùm etſi in hunc modum S. Hieronymus ſæpe videatur celſo animo erectus aduerſus hæreticos: tamen quantum præ cæteris virtutibus præditus fuerit animi demiſſione, quàm vſitatiori vocabulo dicimus humilitatem, tum res ab eo geſtæ, tum etiam ſcripta manifeſtè declarant. Accipe in primis quæ ipſe ſcribat in epiſtola [f] ad Abigaum: Quamuis (inquit) mihi multorum ſim conſcius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar [g]: Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris: tamen ſciens ſcriptum eſſe ab Apoſtolo [h]: Ne inflatus ſuperbia incidat in iudicium diaboli. & in alio loco ſcriptum [i]: Superbis Deus reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. nihil ita à pueritia conatus ſum vitare, quàm tumentem animum, & ceruicem erectam, Dei contra ſe odium prouocantem. Noui enim magiſtrum & Dominum & Deum meum in carnis humilitate dixiſſe [k]: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, &c. Habes eius animi inſtitutum, & quidem haud inanibus verbis iactanter proditum, ſed opere peregregiè impletum. Etenim cùm magnos quoque viros ſoleat inflare ſcientia; indeque mentis tumor obortus ceteros ſpernere, ſe ſolum verò D aſpicere doceat, perque aliena gradi veſtigia dedignari faciat, & nouitates excogitare ſuadeat: quantum ab his ipſe ſanctus Hieronymus abhorruerit, vel vna illa ſententia accipe, qua animum ſuum teſtatum ita reliquit [l]: Fateor enim (inquit) mi Domnion & Rogatiane cariſſimi, numquam me in diuinis voluminibus propriis viribus credidiſſe, nec habuiſſe opinionem meam, ſed ea etiam de quibus ſcire me arbitrabar, interrogare me ſolitum; quanto magis de ipſis in quibus anceps eram? &c.] Videntur ne hæc tibi, lector, celſæ mentis elatique animi, vel erectæ ceruicis indicia, & non potiùs veri Eccleſiæ doctoris ſummam animi ſummiſſionem præſeferentis? quem vtinam imitati eſſent, qui ipſum faſtus atque ſuperbiæ, inflato animo, ſumma arrogantia, atque incomparabili temeritate redarguunt.

[f] Hieron. epiſt. 32.
[g] Pſal. 24.
[h] 1. Tim. 3.
[i] 1. Pet. 5.
[k] Matth. 11.
[l] Hierō. epiſt. 108.

RVFFINVS IN DETERIORA LAPSVS VBIQVE DAMNATVS.

E Quod verò ad Ruffinum pertinet: tantum abfuit vt parato à ſancto Hieronymo antidoto curaretur, quin potiùs poſt Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæreſis aſpides ex eis obortos, percaram ſibi ſobolem enutriuerit: quod proprium eſt hæreticorum, ſemper in deterius ferri, quouſque in imum impietatis prolabantur, iuſto Dei iudicio condemnati, vt ipſi ſibi malum inferant, quod nec ab hoſtibus paſſuri eſſent. Quomodo autem hæc acciderint, ſuo loco patebit. Stabilis igitur de Ruffini damnatione ſententia Anaſtaſij Papæ permanſit, quam nemo ſucceſſorum Romanorum Pontificum aboleuit. cuius quoque ſcripta iure quidem cenſuræ S. Hieronymi Gelaſius Papa ſubiecit: appoſiteque diuino arbitrio factum, vt qui viuens canino dente eiuſdem S. Hieronymi ſcripta corroſit, eumdem poſt obitum quoque meretur experiri cenſorem. Iſta enim in Romano Concilio de Ruffini commentariis ipſe Gelaſius definita reliquit: Ruffinus vir religioſus plurimos Eccleſiaſtici operis edidit libros; nonnullas etiam Scripturas interpretatus eſt. Sed quoniam beatus Hiero-

A Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit: illa ſentimus, quæ prædictum beatum Hieronymum ſentire cognouimus: & non ſolùm de Ruffino, ſed etiam de diuerſis, quos vir ſæpiùs memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit.] hæc Gelaſius; cuius ne mouearis nomenclatura, dum Ruffinum ipſum iudicio Eccleſiaſtico prædamnatum, virum religioſum appellat: eo enim titulo ipſum monachum voluit demonſtraſſe. Quomodo autem poſt hæc factum ſit, vt reciſa vlcera Origenis errorum, eadem recrudeſcentia, in grauiora apoſtemata Pelagianæ hæreſis intumuerint, dicturi ſumus inferiùs.

ANASTASII PAPAE OBITVS ET ACTA.

Hoc anno Anaſtaſius Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, vt & Marcellinus Comes in Chronico docet, dum ſub huius anni Conſulibus Innocentium eidem ſuffectum ponit. Sed & Proſper cùm ſub eodem Conſulatu Arcadij & Honorij quinto ingreſſum B Innocentij referat, eadem quæ ex Marcellino ſunt dicta, confirmat. Quæ etiam nuper ex S. Hieronymo de Anaſtaſio Papa ſunt recitata, ad hunc ſaltem ipſum vixiſſe annum, perſpicuè demonſtrant, necnon Concilium Carthaginenſe anno ſuperiori Idibus Septembris celebratum, vbi de viuente adhuc Anaſtaſio mentio habetur, à quo litteras acceperunt. Et cùm omnium ſententia conſtet, defunctum ipſum eſſe in fine menſis Aprilis; certè quidem non ante præſentem annum eius obitus referri poteſt. Ex quibus arguendi erroris ſunt, qui anno ſuperiori Anaſtaſium deceſſiſſe tradunt, quiue eum annos tantùm tres ſediſſe dicunt. Habita enim ratione temporis quo ſedere cœpit, nimirum anno Domini trecenteſimo nonageſimooctauo, pridie Idus Martij; & obitus eius, quem hoc anno contigiſſe ponimus v. Kal. Maij; dicendum eſt eum ſediſſe annos quatuor, menſem vnum, & dies tredecim.

C De eodem Anaſtaſio hæc in libro de Romanis Pontificibus ſcripta leguntur [a]: Hic conſtituit, vt quotieſcumque ſancta Euangelia recitarentur, ſacerdotes non ſederent, ſed curui ſtarent. Hic fecit conſtitutum de Eccleſia. Hic fecit baſilicam quæ dicitur Creſcentiana in regione ſecunda, via Mamurtina in vrbe Roma (*Fortaſſe via Mamurrina, ſic dicta ab ædibus Mamurri in ſecunda regione locatis* [b].) Et hoc conſtituit, nulla ratione tranſmarinum hominem in clericatus honorem ſuſcipi, niſi quinque Epiſcoporum deſignaret chirographum: quia & eodem tempore Manichæi inuenti ſunt in Vrbe Roma. Hic fecit ordinationes duas in vrbe Roma per menſem Decembrem, ordinauit preſbyteros octo, diaconos quinque, Epiſcopos per diuerſa loca decem. Qui ſepultus eſt in cœmeterio ſuo ad Vrſum Pileatum, quinto Kalendas Maij.] hæc ibi. Deceſſit planè titulo ſanctitatis inſignis, relatuſque in ſanctorum catalogum, anniuerſaria memoria celebrandus, quem huD iuſmodi elogio commendat ſanctus Hieronymus [c]: Non poſt multum tempus in medio, ſuccedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius, quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput ſub tali Epiſcopo truncaretur: immo idcirco raptus atque tranſlatus eſt, ne ſemel latam ſententiam precibus ſuis flectere conaretur, dicente Domino ad Hieremiam [d]: Ne oraueris pro populo iſto, neque depreceris in bonum: quia ſi ieiunauerint, non exaudiam preces eorum: & ſi holocauſta & victimas obtulerint, non ſuſcipiam eas. in gladio enim & fame & peſtilentia conſumam eos.] Sed hæc de Vrbis excidio poſt annos octo contigerunt.

[a] Tom. 1. Cõc.
RES AB ANASTASIO PAPA GESTAE.
[b] Panuin. in Vrb. Rom. regiõ. 2.
[c] Hieron. epiſt. 16.
[d] Hierem. 14

DIACONORVM AC PRESBYTERORVM DISSIDIA.

Quod autem dicitur, ab Anaſtaſio ſtatutum fuiſſe, vt dum per diaconum, cuius id muneris eſt, Euangelium in Eccleſia caneretur, ſacerdotes non ſederent, ſed ſtarent curui: vnde eiuſmodi ſanciendi decreti occaſio fluxerit, hiſtoriam pertexendam eſſe putamus. E Grauis Romæ his temporibus inter preſbyteros & diaconos eſt oborta contentio: hi enim adminiſtrantes res Eccleſiæ, ſupercilio elati, ſpernebant preſbyteros; preſbyteri autem in eoſdem inſurrexere, atque ex conſuetudinis Romanæ Eccleſiæ præſcripto, ipſis ſedentibus, eos ſtare debere, contendebant. Sed eo vſque contentio pertinax progreſſa eſt, vt etiam cùm ſtantes diaconi coram populo legerent Euangelium, preſbyteri tamen minimè è ſeſſione conſurgerent: quod vt enorme factum Anaſtaſius Papa emendandum ſancito eiuſmodi decreto putauit. Quiſnam autem huius contentionis primus auctor extiterit, proditur ex veteri quæſtionis tractatione apud S. Auguſtinum poſita hiſce verbis [e]: Quomodo contra Leuitas Romanos diſceptandũ ſit, qui contendunt Leuitas ſacerdotibus, & diaconos preſbyteris coæquare.] hic eſt titulus quæſtionis. ac paulo pòſt: Quidã igitur qui nomen habet Falcidij, duce ſtultitia, & ciuitatis Romanæ iactantia, Leuitas ſacerdotibus, & diaconos preſbyteris æquare contendit, non dicam præferre; quia ſtultius

[e] Apud Aug. Quæſt. ex vtroque mix. q. 101.

ſtultius eſt, & fortè incredibile videtur, & nos non emendatores, ſed calumniatores habeamur.] hæc auctor. Sed & ſanctus Hieronymus[a] de eodem in epiſtola ad Euagrium ita habet ipſo eius exordio: Legimus (inquit) in Iſaia[b]: Fatuus fatua loquetur. Audio quemdam in tantam erupiſſe vecordiam, vt diaconos preſbyteris, id eſt, Epiſcopis anteferret.] docet maiorum ſententia preſbyteros Epiſcopos nominatos eſſe. Quantum autem præter omne ius faſque hæc de diaconis dicerentur, ambo auctores pluribus diſſerunt. & de Romanæ Eccleſiæ diaconis apud Auguſtinum hæc leguntur: Quamquam Romanæ Eccleſiæ diaconi modicè inuerecundiores videantur, ſedendi tamen dignitatem in eccleſia non præſumunt.] Quid inſuper ſibi indebitè diaconi vſurpauerint, idem auctor ita poſt multa: Nunc enim videmus, diaconos temerè, quod ſacerdotum eſt, agere per conuiuia; & in oratione id velle, quod reſpondeatur illis, cùm iſtud ſolis liceat ſacerdotibus.] Sanctus Hieronymus eadem de his in hunc modum: Ceterùm etiam in ecclesia Romæ preſbyteri ſedent; & ſtant diaconi: licet paulatim increbreſcentibus vitiis, inter preſbyteros, abſente Epiſcopo, ſedere diaconum viderim, & in domeſticis conuiuiis benedictiones preſbyteris dare. Diſcant qui hoc faciunt, non ſe rectè facere, &c.] hæc ipſe.

A

[a] Hieró. epiſt. 85.
[b] Iſaiæ 32.

B

Vnde autem acciderit, vt diaconi Romanæ Eccleſiæ maiori faſtu tumeſcerent; eam in primis idem qui ſuprà auctor[c] affert cauſam, cùm ait: Vt autem non omnia miniſteria obſequiorum per ordinem agant, multitudo facit clericorum. Nam vtique & altare portarent & vaſa eius, & aquam vtique in manus infunderent ſacerdoti, ſicut videmus per omnes Eccleſias.] & paulo pòſt, ob Romanæ Eccleſiæ excellentiam inflatos eſſe Romæ diaconos, idem ita demonſtrat: Sed quia Romanæ Eccleſiæ miniſtri ſunt, idcirco honorabiliores putantur, quàm apud ceteras Eccleſias, propter magnificentiam vrbis Romanæ, quæ caput eſſe videtur omnium ciuitatum. Si itaque ſic eſt, hoc debent & ſacerdotibus ſuis vendicare: quia ſi ij qui inferiores ſunt, creſcunt propter magnificentiam ciuitatis; quanto magis qui potiores, ſublimandi ſunt?] At nequaquam pro ciuitatum amplitudine creſcere Eccleſiaſticorum ordinum dignitatem, vt ob id diaconus diacono, preſbyter preſbytero, & Epiſcopus Epiſcopo dignior habendus ſit, licet iuriſdictionis poteſtate ille minor, iſte maior appareat, S. Hieronymus de his ipſis eadem epiſtola diſſerens, probè confirmat; cùm in exemplum iſta ita deducit: Nec altera (inquit) Romanæ vrbis Eccleſia, altera totius Orbis exiſtimanda eſt. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Perſis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Chriſtum adorant, vnam obſeruant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, Orbis maior eſt Vrbe. Vbicumque fuerit Epiſcopus, ſiue Romæ, ſiue Eugubij, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Rhegij, ſiue Alexandriæ, ſiue Tanis; eiuſdem meriti, eiuſdem eſt & ſacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel ſublimiorem vel inferiorem Epiſcopum non facit: ceterùm omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.] hæc ſanctus Hieronymus. Sed vides vnde deducta ſit ea ſententia; neminem ſacrorum Antiſtitum alterum præſtare alteri, nempe quo ad ſacros ordines. Sic igitur erubeſcant impij inſcitiæ ſuæ, qui eiuſmodi verba S. Hieronymi diſtorquent, dum ad omnem auctoritatem atque iuriſdictionem tollendam improbè referunt. Scopus namque propoſitæ quæſtionis ipſius in primis attendendus erat, vt germanum ſenſum eius verborum aſſequerentur. Sed de his ſuperiùs tomo primo Annalium pluribus actum eſt.

[c] Apud Aug. Quæſt. ex vtroque mix. q.101.

CVR ROMANAE ECCLESIAE DIACONI SVPERBIRENT.

C

ORDO SACER IDEM COMMVNIS OMNIBVS.

D

Cur inſuper Romanæ Eccleſiæ diaconi ſuper alios ceterarum Eccleſiarum diaconos & preſbyteros eleuarentur, idem ſanctus Hieronymus eadem ad Euagrium epiſtola ita ſubdit: Sed dicis: Quomodo Romæ ad teſtimonium diaconi preſbyter ordinatur? Quid mihi profers vnius Vrbis conſuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum eſt ſupercilium in leges Eccleſiæ, vindicas? Omne quod rarum eſt, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretioſius eſt. Diaconos paucitas honorabiles, preſbyteros turba contemptibiles facit.] Sed & id alia ratione idem qui ſuprà apud Auguſtinum auctor refellit, dum oſtendit, haud hac ex parte præferendos vel æquandos preſbyteris eſſe diaconos, quod illi horum teſtimonio ordinentur, cùm ipſi diaconi plebis teſtimonio conſueuerint promoueri: quod factum primò à Petro[d] probat in ordinatione ſeptem diaconorum. Sed inſuper & alias idem auctor cauſas inculcat, cur tanti eſſent pretij Romæ diaconi, cùm ait[e]: Diaconi ergo ordo eſt, accipere à ſacerdote, & ſic dare plebi. Vides quid pariat vana præſumptio? Immemores enim, elatione mentis, eo quòd videant Romanæ Eccleſiæ eſſe miniſtros

E

OFFICIA DIACONORVM VRBIS.

[d] Act. 6.
[e] Apud S. Aug. Quæſt. ex vtroque mix. q.101.

A

miniſtros, non conſiderant quid illis à Deo decretum ſit, & quid debeant cuſtodire. Sed tollunt hæc de memoria aſſiduæ ſtationes domeſticæ, & officialitas, quæ per ſuggeſtiones malas, ſeu bonas, nunc plurimum poteſt: Aut timetur enim ne malè ſuggerant, aut emuntur, vt præſtent. Hi ſunt qui faciunt eos ordinis ſui non conſiderare rationem: dum enim per adulationem obſequuntur illis illicitè, præcipites illos faciunt, vt plus ſibi putent licere. Quippe cùm videant non ſic deferri ſacerdotibus, ac per hoc anteferri ſe putant.] hæc ipſe: quibus ſanè ſignificatur, Romanæ Eccleſiæ diaconorum illud etiam fuiſſe muneris, referre diuerſorum cauſas ad Summum Pontificem, & ab ipſo accepta reſponſa petentibus reddere.

EX BONORVM ADMINISTRATIONE CREVIT DIACONORVM SVPERBIA.

B

Hæc quidem priuatim inhærebant Eccleſiæ Romanæ diaconis: ceterùm illud in omnibus Eccleſiis commune omnibus erat, vt bona Eccleſiæ adminiſtrarent: cuius rei cauſa pariter contingebat, vt non Romæ tantùm, ſed vbique diaconi à populo maiori frequentarentur quàm ſacerdotes obſequio. Hinc obortas videas querelas illas Honorati archidiaconi Salonitani apud ſanctum Gregorium[a] Romanum Pontificem, cùm queſtus eſt degradari ſe potiùs quàm prouehi, cùm ab eo in preſbyterum ordinari tentaretur. Horum igitur cauſa non Romæ dumtaxat, ſed & in aliis quoque Eccleſiis contingebat, diaconum aduerſus preſbyteros erigere ſæpe ceruicem. Quamobrem ad huiuſmodi procaciam retundendam Magnum Nicænum Concilium diaconos, ne quid præter ius faſque præſumerent, edito canone vetuit, vbi inter alia[b]: In ſua diaconi menſura permaneant, ſcientes quòd Epiſcoporum quidem miniſtri ſint, inferiores autem preſbyteris habeantur. per ordinem ergo poſt preſbyteros gratiam ſacræ communionis accipiant, aut Epiſcopo aut preſbytero porrigente. Sed nec ſedere in medio preſbyterorum diaconis liceat, &c.] Sed & cùm in Africanam Eccleſiam eiuſmodi diaconorum arrogans inſolentia irrepſiſſet, eumdem canonem Epiſcopi Africani inſeruerunt ſexto Concilio Carthaginenſi[c]. Inſuper quòd & Galliarum Eccleſias idem morbus inuaſiſſet, in Conciliis Arelatenſibus[d] primùm eorumdem diaconorum faſtus depreſſus eſt: & in Concilio Andegauenſi hoc ſæculo celebrato, Conſule Opilione, quod manuſcriptum accepimus à pio diſertoque viro Frontone Ducæo Societatis IESV digno preſbytero, canone tertio id cautum habetur: Vt diaconi preſbyteris omni humilitate nouerint deferendum eſſe.] Sed exciſis ramis, malo ſæpe repullulante, ſæpiùs opus fuit Eccleſiaſticæ cenſuræ illud ſecuri ſuccidi, vt inter alios Romæ in Concilio à Gelaſio Papa factum apparet[e]. At de his modò ſatis: in hæc enim occaſione Anaſtaſij Papæ decreti progreſſi ſumus.

[a] Greg. lib. 2. epiſt. 14. 15. 16.
[b] Cõcil. Nicæn. cap. 18.

C

[c] Conc. Carthag. 6 c 19.
[d] Concil. Arel. 1. c. 18. Conc. Arel. 2. c. 15.
[e] Concil. Rom. ſub Gelaſio. c. 9. 10.

D

Quod autem ad eiuſdem Pontificis ſcripta pertinet: duæ eius nomine habentur ſcriptæ epiſtolæ decretales: ſed quarum prior cùm data reperiatur Conſulibus Arcadio atque Bautone, ante annos ab eiuſdem Anaſtaſij ingreſſu quatuordecim; planè apparet (ſi legitimã, & non ſuppoſitam eam eſſe velimus) aliis Pontificibus quàm Anaſtaſio adſcribenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiuſdem prioris epiſtolæ, vbi agitur de Manichæis, reperiri apud ſanctum Leonem Magnum Romanum Pontificem in epiſtola ſecunda data ad vniuerſos Italiæ Epiſcopos; quod quidem de impoſtura ſuſpicionem auget. Scimus tamen Anaſtaſium complures epiſtolas conſcripſiſſe, in cauſa præſertim Origeniſtarum, & in cauſa Donatiſtarum ad Africanos, & inter alias ad Vrſinum de incarnatione Filij Dei, cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati diaconi. At de ſcriptis Anaſtaſij hactenus. Poſt cuius obitum, cùm vacaſſet ſedes dies viginti & vnum, decimoquinto Kal. Iunij, Innocentius Albanus Innocentij filius creatus eſt Romanus Pontifex: cuius res geſtas, ordine ſeruato temporum, recenſebimus, atque in fine annos ipſius ſedis exactè dinumerabimus.

ANASTASII PAPAE SCRIPTA.

E

INNOCENTIVS PAPA CREATVR.

Sed de funere tranſeamus ad funus, nimirum ab obitu ſancti Anaſtaſij Papæ ad migrationem ſancti Martini Turonenſis Epiſcopi: quem hoc anno diem extremum clauſiſſe, ex teſtificatione Seueri aliiſque certis notis, tum tertio, tum etiam quarto, immo & hoc quinto Annalium tomo pluribus demonſtrauimus. Qui enim, ex Seueri ſententia, ſub Conſulatu Euodij ſanctus Martinus ſeptuagenarius erat, anno nimirum Domini trecenteſimo octogeſimoſexto, idemque eiuſdem aſſertione ſuperuixiſſe ponitur annos ſexdecim, neceſſe eſt affirmare hoc anno vita perfunctum, agentem ætatis annos octogintaſex, cùm ſediſſet annos triginta & vnum: tot enim numerandi ſunt anni Epiſcopatus S. Martini, ſi Gregorij ſententiæ conſenſerimus, dicentis[f] creatum fuiſſe Epiſcopum anno octauo Valentiniani & Valentis Imperatorum. Eius autem feliciſſimus exitus eodem die quo contigit, in tabulis notatus Eccleſia-

S. MARTINI OBITVS.

[f] Greg Turon. hiſt. lib. 10. c. 31.

A Eccleſiaſticis,anniuerſaria commemoratione ſolemni celebritate recurrit.Ex quibus omnibus erroris arguuntur,qui Cæſario & Attico Conſulibus,ſuæ ætatis anno octogeſimoprimo S.Martinum mortuum eſſe tradunt.

TEMPVS OBITVS S. MARTINI ET AETAS.

Præter illa autem quæ ſuperiùs in medium allata ſunt de propagata S. Martini vita vſque in præſentem annum; Franci veteres ſcriptores, qui numerare conſueuerunt annos ab obitu S.Martini, huius ſententiæ adſtipulatores eſſe conuincuntur, dum ab hoc anno quadringenteſimo ſecundo annorum numerum deduxiſſe noſcuntur : atque (vt prætermittamus alios) Gregorius Turonenſis Epiſcopus, licet ſub Conſulatu Cæſarij & Attici Martini obitum referat,tamen dum Clodouæi Francorum Regis mortem contigiſſe dicit ab obitu S.Martini anno centeſimo duodecimo; planè ab hoc tempore numeri exordium ducit; cùm conſtet ipſum Clodouæum perueniſſe ad Pontificatum Hormiſdæ Papæ, ad quem ipſe coronam dono miſit: nam & ipſe quoque Hormiſdas Papa in litteris ad Remi- B gium Rhemenſem Epiſcopum de Clodouæo adhuc ſuperſtite mentionem habet. Putatur quidem irrepſiſſe mendum apud ipſum Gregorium Turonenſem, dum perperam apud eum legitur [a] deceſſiſſe S. Martinus anno quadringenteſimo duodecimo à paſſione Domini, cùm numerandi fuiſſent (vt dictum eſt) à natali Domini anni quatuorcentum & duo. Rurſum verò hoc Domini anno quadringenteſimo ſecundo contigiſſe S.Martini ad Deum tranſitum,ex S.Proſpero etiam ſibi vendicat Sigebertus in Chronico:verùm errore labitur, dum pro quinto Arcadij Conſulatu,quo obiit, quintum eiuſdem Imperatoris ponit Imperij annum;ſicut & cùm ætatis Martini numerat annos octoginta & vnum, ſedis verò vigintiſex. Sed & cùm ante obitum S.Ambroſij deceſſiſſe refert S. Martinum, prorſus hallucinatus conuincitur;cùm luce clariùs ſuperiùs ſit demonſtratum,ante annos quinque, Cæſa- rio & Attico Coſſ. Domini anno trecenteſimo nonageſimoſeptimo S. Ambroſium ex hu- C manis deſiiſſe. Ex quibus omnibus, quæ ipſe Gregorius tradit, interfuiſſe per viſum ſanctum Ambroſium S.Martini funeri,euaneſcere prorſus intelligis. Sed de his in Notis pluribus actum eſt.

[a] Gregor.hiſt. lib. 1.c.48.

SEVERVS SCRIPTOR RERVM SANCTI MARTINI.

Sulpitius Seuerus, qui S. Martini viuentis res geſtas conſcripſit, de eius ad cælum conſcenſu per viſum certior redditus,ad Aurelium diaconum epiſtolam ſcripſit: itidemque de obitu atque funere extant ipſius ad Baſſulam ſocrum litteræ.Porrò haud pridem ante Martini obitum, Clarum eius diſcipulum præceſſiſſe, ſanctitate clariſſimum, idem Seuerus in dicta epiſtola ad Aurelium tradit: de quo,ipſo Seuero expoſcente, S. Paulinus [b] Nolanus Epiſcopus duo epitaphia verſibus ſcripſit. Edidit poſtea idē Seuerus de rebus geſtis S.Martini ſimulque de Ægypti monachis nonnullis tres dialogorum libros; ſed haud eo accepti ſunt plauſu,quo Vita ipſius ab eo ſcripta:plura enim habent emendatione digna. A S. Hie- D ronymo idem Seuerus in eodem commētario arguitur erroris Millenariorum,cùm in Ezechielem [c] poſt enumeratos eius erroris ſectatores, addit: Et nuper Seuerus noſter in dialogo,cui Gallo nomen impoſuit,&c.] Quoto inſuper Domini anno Seuerus dialogum illum ſcripſerit,ex his pariter intelligi poteſt.Nam cùm idem dicat S.Hieronymus eos nuper à Seuero ſcriptos; conſterque commentarios in Ezechielem,vbi de his agit, anno quo à Gothis capta eſt Vrbs,eſſe conſcriptos (vt ex eius in libris illis affixis præfationibus apparet) nempe poſt octo ab hoc tempore annos: vtique fatendum eſt,longè poſt obitum S. Martini eam à Seuero ſcriptionem elucubratam eſſe; licet profectio illa Poſthumiani in Orientem, à qua ſumit dialogorum exordium,contigerit viuente S.Martino, anno videlicet quo ob Origeniſtas(vt dictum eſt)contigit Alexandrinā Eccleſiam turbis exagitari. Porrò Gelaſius [d] coſdem Seueri dialogos ſub nomine Poſthumiani & Galli recenſuit ob errores in eis inuen- E tos inter apocrypha.

[b] Paulin.epiſt. 12.

[c] Hieron. in Ezech.c.36. lib.11.

[d] Gelaſ. Conc Rom. can. de de lib. auth. & apocr.

SCRIPTORES ALII RERVM S. MARTINI.

Quod inſuper pertinet ad lucubrationes ab aliis editas de vita S. Martini: teſtatur quidem Gregorius [e] Turonenſis, res ab eo geſtas ſcriptas eſſe verſibus à S.Paulino Nolano Epiſcopo quinque partitas libris; adieciſſeque eumdem ait ſextum librum de miraculis ab eo poſt obitum editis.Id ſanè ab eodem Paulino viſus eſt expetiiſſe Seuerus, his verbis ad calcem dialogorum appoſitis de Paulino poſt alia [f]: Ille (inquit) Martini non inuidus gloriarum, ſanctarumque in Chriſto virtutum piiſſimus æſtimator, non abnuet Præſulem noſtrum cum ſuo Felice componere.] hæc ipſe. Sed & Venantius Fortunatus de Paulino id ipſum affirmaſſe videtur illis verſibus [g]:

Stemmate,corde,fide,pollens Paulinus,& arte
Verſibus explicuit Martini dogma magiſtri.] & inferiùs [h]:

[e] Greg. Turō de mirac. ſancti Martini cap. 2.

[f] Seuc. dialog. lib. 3. in fin.

[g] Venant. in Vit. S. Martini lib. 1.

[h] Idem lib 2. prope finem.

A *Cuius proſaicus cecinit priùs acta Seuerus,*
Verſibus intonuit Paulinus deinde beatus.] hæc ipſe, intelligens de ſancto Paulino Nolano Epiſcopo: ſed planè decipitur, vt paulo inferiùs apparebit. Ipſe verò Venātius quatuor libris heroico carmine Acta eiuſdē S. Martini cecinit: deuinctus planè miraculo,cùm eius beneficio extinctū penè lumē oculorū recepit,vngens eos oleo,quod in lychno ad imaginem eius ardebat; quod ipſe haud ingratus ad finem operis verſibus profitetur.

Si verum eſt quod ait Gregorius [a],Paulinum mutuatum eſſe à Perpetuo Turonēſi Epiſcopo,quæ libro ſexto de miraculis S.Martini conſcripſit; planè aſſerendum erit, alium iſtum eſſe Paulinum ab illo Nolano Epiſcopo: nam ab obitu S.Martini vſque ad ſedem Perpetui anni numerantur ſexagintaquatuor,nimirum ex ſententia eiuſdem Gregorij quadragintaſeptem ſedis Briccij ſucceſſoris S.Martini, & decem & ſeptē illius qui pòſt ſedit,Euſtochij: B ad quod tempus minimè perueniſſe Paulinum conſtat,quem anno Domini quadringenteſimo trigeſimoprimo ſub Conſulatu Baſſi & Antiochi obiiſſe liquet, teſtificatione Vranij, qui interfuit.Sed & Paulini ipſius auctoris euidenti aſſertione ſatis ſuperq; exploratum habetur,ipſum,etſi idem ſit nomine,alium tamen diuerſumque eſſe à S. Paulino illo mirifico Nolano Epiſcopo; dum his verſibus libro ſecundo ſcriptæ Vitæ S.Martini, ſe etiam exemplo illius maioris Paulini curatum à S.Martino lumine oculorum,tradit:

[a] Greg. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.

Quin & Paulino ſimilis medicina ſalutem
Reddidit,inſignis fidei quem gloria latè
Extulit,&c.] Subdit præterea:
Atque vtinam noſtri tenebras contingere cordis
Tali luce velit ſancti medicina patroni,
C *Reddat vt antiqui rurſum myſteria facti:*
Nomen idem,medicus idem, par cauſa medendi.]

De ſeniori enim Paulino Nolano Epiſcopo à S. Martino oculo infirmo curato teſtatur Seuerus paucis his: Paulinus verò, vir magni poſtmodum futurus exempli, cùm oculum grauiter dolere cœpiſſet,& iam pupillam eius craſſior nubes ſuperinducta texiſſet,oculum eius Martinus peniculo contigit, priſtinamque ſanitatem ſublato omni dolore reſtituit.] hæc Seuerus, ad quæ minor Paulinus alluſit. Sed & ſicut Paulinus iſte iunior, inſtar illius ſenioris,æger oculis curatus miraculo S. Martini, pro gratiarum actione rependit de eius Vita & miraculis carmen heroicum ſex libris diſtinctum; ita & Venantius Fortunatus pariter ſanatus oculis iam caligine penitus obductis, ſcribendi itidem S. Martini Vitam quatuor libris carminum conſilium iniit: de accepto enim virtute ſancti Martini munere hæc habet ad D finem operis [b]:

[b] Fortun. lib. 4. Vit. S. Martini in fine.

Hic paries retinet ſancti ſub imagine formam,
Amplectenda ipſo dulci pictura colore:
Sub pedibus iuſti paries habet arctè feneſtram,
Lychnus adeſt, cuius vitrea natat ignis in vrna.
Huc ego dum propero,valido torquente dolore;
Diffugiente gemens oculorum luce feneſtris:
Quo procul vt tetigi benedicto lumen oliuo,
Igneus ille vapor marcenti fronte receſſit,&c.] Vides morem priſtinum, ſanctorum nimirum imagines pingi in eccleſiis, inſuper & eaſdem ſolitas coli incenſarum lampadum lumine: quod pium Fidelium obſequium eſſe Deo gratiſſimum, ipſa miracula edi ſo- E lita vnctione olei dictarum lampadum, pluſquam millies perſpicuè demonſtrarunt. Sed quòd de his fuſiùs actum eſt primo Annalium tomo,modò ſatis.

CONCILIVM MILEVITANVM PRIMVM.

Quod rurſum ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno, ſexto Kalendas Septembris, Mileui in Numidia celebratū eſt ab Epiſcopis totius Africæ generale Concilium Mileuitanum dictum: quod Mileuitanum primum dicendum eſt, cùm aliud inueniatur celebratum poſt annos quatuordecim,vt ex litteris Innocentij Papæ ad eamdē Synodum miſſis intelligi poteſt in notatis ibi Conſulibus. Sciendum tamen hoc cum illo librariorum vitio eſſe confuſum: quod enim vnum idemq; putarunt Mileuitanum Concilium, factum eſt vt quod alterius eſſet,alteri adſcribendo coniungerent. Sed hæc omnia diſcriminando, ſingula ſingulis reddere curabimus, laborabimuſque ſimul, vt Acta nobiliſſimæ Synodi hinc inde ex diuerſis S.Auguſtini ſcriptis multo ſudore collecta,magna ex parte reddamus.

Verùm ante hæc, quæ inter ſe communia ambæ hæ Synodi habeant, ex quibus vna ea-

CONFVSAE SIMVL DVAE SYNODI MILEVITANAE.

demque credita fuerit, dicenda ſunt. Ex communi nomine in primis, à loco vbi celebrata A
comparato, factum eſt vt vtrumque vnum Mileuitanum Concilium diceretur. Rurſum id
ipſum ex eo, quòd vtrumque generale Concilium fuerit, quibus & vnus idemque Aurelius
Carthaginenſis Epiſcopus præfuit: tertio verò loco, quòd ſub vno eodemque Romano Pon-
tifice Innocentio ambæ Synodi noſcantur eſſe collectæ. Quæ autem has adeò ſimiles in-
ter ſe diſcriminant, multa ſunt. In primis tempus: hanc enim ſub quinto Arcadij & Hono-
rij Conſulatu hoc anno habitam eſſe conſtat, illam verò Theodoſio ſeptimùm Conſule
cum Palladio. Rurſum etiam hæc ſub Xantippo Numidiæ Primate, illa verò ſub Siluano
celebrata cognoſcitur. Inſuper quòd alia in ea, alia verò in iſta tractata eſſe reperiantur, ob
id iure ab inuicem diſtinguendæ videntur. Sed & quòd illa habita intelligitur poſt damna-
tam in Synodo Carthaginenſi Pelagianam hæreſim, cùm hoc tempore nondum ea hære-
ſis cognita eſſet; planè nulla remanet dubitatio, duo eſſe Mileuitana Concilia inter ſe di- B
uerſa: oborta tamen eſt inter ſe vtriuſque confuſio ex eo nimirum, quòd præfatio prioris
Synodi Mileuitanæ [a] præfixa inuenitur in poſteriori Mileuitano Concilio [b]. Sed reddamus
hîc ipſam, vt ratio temporis manifeſtior habeatur. Iſta enim præfixa habetur priori Mileui-
tano Concilio, cuius & propria ſunt:

[a] *Tom. 1. Concil & in Concil. Afric. c. 52.*
[b] *Concil. Mileuit. præf.*

Glorioſiſſimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Auguſtis quintò Conſulibus, ſexto
Kalendas Septembris, in ciuitate Mileuitana, in Secretario baſilicæ, cùm Aurelius Epiſco-
pus Carthaginenſis in Concilio vniuerſali conſediſſet, aſtantibus diaconibus, Aurelius
Epiſcopus dixit: Quoniam Eccleſiæ ſanctæ vnum eſt corpus, omniumque membrorum
caput eſt vnum: factum eſt, volente Deo, & noſtram infirmitatem iuuante, vt ad hanc Ec-
cleſiam veniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati*. Vnde quæſo charitatem ve-
ſtram, quia ita credendum eſt, quia noſter acceſſus ad vos nec ſuperfluus nec inſuauis eſt C
cunctis, &c.] quæ ipſa inueni deſcripta eſſe etiam in poſteriori Mileuitano Concilio, in
ordine Conciliorum primo loco poſito; cuius rei cauſa confuſio vtriuſque Synodi facta eſt.
mentio habetur ibi de alia Synodo Mileuitana, quæ primò fuerat congregata, vbi idem Au-
relius ait: Quæſo charitatem veſtram, quia ita credendum eſt, quòd noſter acceſſus ad vos
nec ſuperfluus nec inſuauis eſt cunctis, vt conſenſus omnium veſtrum manifeſtetur concor-
dare complacitis decretorum, quæ iamdudum vel in Hipponenſi Synodo firmata ſunt, vel
poſtmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita; nunc quoque à nobis ex ordi-
ne recitentur.]

[c] *Conc. Afric. c. 52.*

DE APPOSITIS CONSVLIBVS TEMPORIS RATIO.

Admonendum tamen hîc putamus eſſe lectorem, apud Concilium Africanum ſic habe-
ri intexta Acta quædam huius Mileuitani Concilij, vt tamen cùm amborum [c] Imperato-
rum ponitur Conſulatus, quotus ille fuerit minimè exprimatur, ſed ſic tantùm poſiti legan- D
tur: Glorioſiſſimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Auguſtis viris clariſſimis Cōſulibus.]
ſed ſcito factum errore imperitorum librariorum, vt loco V.C. numeri notæ, qua exprimi-
tur quintus eorumdem Conſulatus, reddiderint illi, Viris clariſſimis. Ceterùm abhorret
eiuſmodi nomenclatura ab Imperatoribus, ſolita tantùm poni, vbi alij ſub Imperatoribus
conſtituti nobiliſſimi viri eadem Conſulatus dignitate donantur. Sed & in dicto Concilio
Africano, ex ordine poſito exploratiſſimè demonſtratur, quintum eorumdem Auguſto-
rum illum debere eſſe Conſulatum. nam cùm, quod ipſum præcedit ſuperius Conciliũ, ha-
bitum reperiatur ſub Conſulibus anni ſuperioris Vincentio & Flauito; & quòd poſt Con-
cilium Mileuitanum, de quo eſt ſermo, ponatur Carthaginẽſe Concilium ſub anni ſequen-
tis Conſulibus habitum; planè perſpicuè ſignificatur, quod medium eſt Concilium, hoc an-
no ſub quinto ipſorum Conſulatu celebratum eſſe. Sed quòd ſuperius id conſtet plana ex- E
preſſione quinti ipſorum Conſulatus, non eſt in his ampliùs immorandum.

ACTA CONCILII MILEVITANI.

Quod autem ad eiuſdem Synodi Acta pertinet: poſt confirmata Synodalia decreta, di-
uerſorum Epiſcoporum cauſæ in medium ſunt allatæ, vt Creſconij Epiſcopi Villaregien-
ſis; cuius cauſa delata ad Concilium Carthaginenſe anno ſuperiori celebratum, ad huius
anni generale Concilium coram ſuo Primate Xantippo tractanda fuerat reſeruata. Quæ-
nam autem hæc cauſa fuerit, quidve decretum, nihil apparet. Tractata poſt hæc fuit cau-
ſa Quoduultdei Epiſcopi Centurienſis: de qua illud à Patribus definitum, quod canon edi-
tus, & ſub titulo de Iudiciis in Decretalium libro ſecundo deſcriptus habet his verbis: De
Quoduultdeo Centurienſi Epiſcopo, quem cùm aduerſarius ipſius compuliſſet ad Con-
cilium introduci: interrogatus, an cum eo vellet experiri; primò id promiſerat, & altera
die reſpondit hoc ſibi non placere, atque diſceſſit: placuit vt nullus eidem communicet,
donec

A donec ſatisfactione præmiſſa fuerit abſolutus. Nam adimi ſibi Epiſcopatum ante cauſæ
eius exitum, nulli Chriſtiano videri iure potuiſſet.] hæc de eo. Poſt hæc autem libellus
lectus eſt Maximiani Vagienſis Epiſcopi, quo ſe ſuæ renunciare ſedi ſignificabat, vt paci Ec-
cleſiaſticæ bene conſultum eſſet, alium ſubrogari in locum ſuum petens. Cauſa igitur di-
ligenter à Patribus examinata, eidem annuere viſum eſt; deque ea re eiuſmodi edidere de-
cretum:

* Bagaienſi Vagienſi

DE MAXIMIANO ABDICANTE SE AB EPISCOPATV.

De Maximiano autem Vaginenſi*, & ad eum, & ipſam plebem placuit de Concilio lit-
teras dari, vt & ipſe ab Epiſcopatu diſcedat, & illi ſibi alium requirant.] hæc Synodus.
Porrò ſciendum, hanc depoſitionem Maximiani honorificam fuiſſe, non autem probro-
ſam. Etenim ob pacem Eccleſiæ ipſe loco cedendum exiſtimauit, deque ea re litteras ad
Synodum miſerat: quibus S. Synodus voluit annuiſſe. Hic enim, qui ex Donatiſtarum
B ſchiſmate ad Eccleſiam Catholicam conuerſus, haud pacificè reciperetur à populo; bono
pacis conſulens, ſedi renunciauit. Sed quid per S. Synodum actum ſit, diſces ex S. Auguſtini
litteris: nimirum ita Patres ſpontaneam admiſiſſe illius abdicationem, vt tamen in eius lo-
cum ab eis fuerit ſubrogatus Caſtorius frater ipſius, ad quem hoc eodem anno extant datæ
litteræ ſancti Auguſtini atque Alypij; quæ quòd nonnihil ad Acta Synodi ſpectare noſcan-
tur, & laudes contineant abdicatis ſe Maximiani, eas hîc deſcribendas eſſe putamus. Sic
enim ſe habent [a]:

[a] *Aug. epiſt. 238.*

DE MAXIMIANO QVI SPONTE SEDI CESSIT, EPISTOLA AVGVSTINI.

Molitus eſt quidem aduerſarius Chriſtianorum per cariſſimum atque dulciſſimum fi-
lium noſtrum, fratrem tuum, Catholicæ matri, quæ vos in hereditatem Chriſti ab exhere-
data præciſione fugientes pio ſinu ſuſcepit, periculoſiſſimum ſcandalum commouere: cu-
piens videlicet ſerenitatem gaudij noſtri, quæ nobis de bono veſtræ conuerſationis obor-
C ta eſt, fœda innubilare triſtitia.] oſtenditur his germanus hos ex Donatiſtarum ſchiſmate
tranſiſſe ad Catholicam Eccleſiam. Subdit verò: Sed Dominus Deus noſter miſericors &
miſerator, conſolans afflictos, nutriens paruulos, curans infirmos, ad hoc cum aliquid poſſe
permiſit, vt rem correctam multo ampliùs lætaremur, quàm dolebamus afflictam. Longè
eſt quippe glorioſius, Epiſcopatus ſarcinam propter Eccleſiæ vitanda pericula depoſuiſſe,
quàm propter regenda gubernacula ſuſcepiſſe. Ille quippe ſe honorem, ſi pacis ratio pate-
retur, dignè accipere potuiſſe demonſtrat, qui acceptum non defendit indignè. voluit er-
go Deus etiam per fratrem tuum filium noſtrum Maximianum oſtendere inimicis Ec-
cleſiæ, eſſe in viſceribus Chriſti eius, qui non ſua [b] quærant, ſed quæ Ieſu Chriſti. Neque
enim illud miniſterium diſpenſationis myſteriorum Dei victus aliqua ſæculari cupiditate
deſeruit, ſed pacifica permotus pietate depoſuit, ne propter eius honorem fœda & pericu-
D loſa, aut fortaſſe etiam pernicioſa in membris Chriſti diſſenſio naſceretur. Quid enim
eſſet cæcius & omni excæcatione dignius, quàm propter Eccleſiæ Catholicæ pacem ſchiſ-
ma deſerere, & ipſam pacem Catholicam honoris ſui quæſtione turbare? Quid enim lau-
dabilius, & Chriſtianæ charitati commodatius, quàm de relicta Donatiſtarum veſana ſu-
perbia ita hereditati Chriſti cohærere, vt teſtimonium vnitatis amore probaretur? Itaque
quantum ad ipſam attinet, ſicut eum gaudemus talem inuentum, vt quod in eius corde
diuinus ſermo ædificauit, nequaquam tempeſtas huius tentationis euerteret; ſic optamus
& deprecamur à Domino, vt conſequenti vita & moribus ſuis magis magiſque declaret
quàm bene geſturus fuiſſet, quod profectò gereret, ſi hoc oportuiſſet. Retribuatur ei
pax æterna, quæ promiſſa eſt Eccleſiæ, qui intellexit ſibi non expedire, quod paci non expe-
diat Eccleſiæ.

[b] *Philip. 2.*

LAVDES CASTORII EPISCOPI SVBROGATI.

E Tu verò, fili cariſſime, non mediocre gaudium noſtrum, qui nulla tali neceſſitate à
ſuſcipiendo Epiſcopatu impediris: decet indolem tuam in Chriſto, in te dicare quod dedit.
Ingenium quippe tuum, prudentia, eloquentia, grauitas, ſobrietas, & cetera, quibus or-
nantur mores tui, dona ſunt Dei. Cui meliùs ſeruiunt, quàm ei à quo tributa ſunt, vt &
cuſtodiantur, & augeantur, & perficiantur, & remunerentur? Non ſeruiant huic ſæcu-
lo, ne vaneſcant cum illo atque diſpereant. Nam diu tecum in hoc agendum nouimus,
quanta facilitate conſideres ſpes inanium hominum, & inhabiles cupiditates, & incer-
tam vitam. Abiice igitur ex animo, quicquid terrenæ & falſæ felicitatis expectatione con-
ceperat: Operare in agro Dei, vbi certus eſt fructus, vbi tam multa tanto ante completa
ſunt promiſſa, vt ea quæ reſtant, inaniſſimè deſperentur. Obſecramus te per Chriſti diui-
nitatem & humanitatem, per pacem cæleſtis illius ciuitatis, vnde peregrinantes labore
temporali æternam requiem comparamus, vt in Epiſcopatu Vaginenſis* Eccleſiæ fratri
tuo

* Vagienſis Bagaienſis

A tuo non ignominioſè cadenti vel glorioſè cedenti ſuccedas. Plebs illa, cui per tuam mentem & linguam donis Dei fœcundatam & ornatã vberrima incrementa ſperamus, in te intelligat fratrem tuum non pro ſua deſidia, ſed pro eius pace feciſſe quod fecit. Hæc epiſtola mandauimus vt tibi non legeretur, niſi cùm te iam tenerent, quibus es neceſſarius: nos enim te ſpiritualis amoris vinculo tenemus; quia & noſtro collegio multum es neceſſarius. Cur autem etiam corporalem præſentiam non exhibuerimus, poſtea ſcies.] hactenus Auguſtinus atque Alypius ad Caſtorium.

MAXIMIANI DVO.

Similitudine nominum decepti aliquando, putauimus Maximianum Bagaienſem Epiſcopum, eumdem eſſe cum hoc de quo agitur, qui in Synodi canone Bagaienſis itidem nominatur, ſed Vagienſis dicendus potiùs ex epiſtola Auguſtini. Nã de Maximiano Bagaienſi Epiſcopo diuerſa ratio eſt. Illè enim diu Eccleſiæ illi præfuit, nec ſe abdicaſſe dicitur ab Auguſtino, qui de eodem ſæpe agit: hic autem poſt electionem ſedi nuncium remiſiſſe, ex eiuſ- B dem litteris Auguſtini probè intelligi poteſt: licet Bagaienſis Maximiani non eadem ſit apud S. Auguſtinum lectio: nam in epiſtola ad Bonifacium [a] Vagienſis Eccleſiæ Antiſtes nominatur, apud Creſconium verò Epiſcopus Bagaienſis [b].

[a] *Aug. epiſt. 50.*
[b] *Aug. contra Creſcon. lib. 3 c. 43.*
[c] *Aug. epiſt. 168.*

Quod rurſum ad Synodum Mileuitanã pertinet; meminiſſe eius viſus eſt Auguſtinus [c] in epiſtola ad Euſebium, dum negat ſui muneris eſſe, afferre ad Synodum res geſtas in aliena diœceſi, quæ ob imminens periculum detuliſſet ad magiſtratus: habet enim hæc verba: Nam illud quod rurſus eum dixiſſe nonnulli ad me pertulerunt, cur non ierim Conſtantinam, quando ibi plures ipſi erant: vel me debere ire Mileuim, quòd illic (ſicut perhibent) Concilium proximè habituri ſunt. Ridiculum eſt dicere, quaſi ad me pertineat cura propria, niſi Hipponenſis Eccleſia.] hæc ipſe contra Proculianum apud Euſebium, quem interpel- C lat. Sed qua de re: expedit vt totum id prodatur in medium; quo innoteſcat exemplo, quales eſſe ſoleant homines, qui deficiunt à Catholica vnitate. Deſcribit enim rem geſtam idem Auguſtinus his verbis: Corripitur ab Epiſcopo ſuo iuuenis, crebris cædibus matris inſanus, & impias manus nec illis diebus, cùm etiam ſeueritas legum ſceleratiſſimis parcet, à viſceribus vnde natus eſt, reuocans. Minatur eidem matri, ſe in partem Donati tranſiturum, & eam, quam incredibili furore ſolet cædere, perempturum. Minatur ei: tranſit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum ſanguinem fremens albis veſtibus candidatur. Conſtituitur intra cancellos eminens atque conſpicuus, & omnium gementium oculis matricidij meditator, tamquam renouatus opponitur. Hæccine tandem tibi placent, vir grauiſſime? Nequaquam hoc de te crediderim.] & paulo pòſt: Quid aliud expectamus, vir honorabilis Euſebi, niſi vt in miſeram mulierem ſenectute decrepitam, viduitate deſtitutam, à cuius cædibus in Catholica prohibebatur; iam Donatiſta ſecurus armetur? &c.] Voluit au- D tem iſtæc apud publica Acta deferri Auguſtinus, vt à magiſtratu imminenti obuiaretur malo: quæ ad Synodum Epiſcoporum à ſe minimè deferenda fuiſſe ait, quòd in alterius hæc acta eſſent Eccleſia. Vides, lector, quales eſſe ſoleant caſtrorum Eccleſiæ Catholicæ deſertores. O ſi liceret omnium apoſtatarum noſtri ſæculi ſcelera in vnum cogere, qui ab Eccleſia Catholica ad hæreticos defecerunt: eis profectò replendæ latrinæ decies centies ſuperarent Augiæ ſtabuli ſordes: vt planè nec vnus ſit reperiri, qui antequam ab Eccleſia Catholica migret, non ea ſæpiùs perpetrarit, quæ ſi ad Eccleſiaſtica tribunalia perlata fuiſſent, recta ſententia ab Eccleſia eiiciendi fuiſſent.

IMMANE SCELVS IVVENIS AD DONATISTAS TRANSEVNTIS.

DELATI AD XANTIPPVM CLERICI CRIMINA.

[d] *Aug. epiſt. 236.*

Ad hanc quoque Synodum Mileuitanam ſub Xantippo Primate Numidiæ celebratam ſpectare videtur, quod cùm priuatus officio quidam presbyter delinquens ab Auguſtino appellaſſet Synodum, ab ea ſex Epiſcopi iudices dati fuerunt. At quænam eſſet presbyte- E ri huius cauſa, ipſe ſanctus Auguſtinus ad Xantippum ipſum ſcribens ita narrat [d]: Primò comperi eum pecuniam cuiuſdam ruſticani diuino apud ſe commendato interuertiſſe, ita vt nullam inde poſſet probabilem reddere rationem. Deinde conuictus atque confeſſus eſt, die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Gippitana Eccleſia, ſicut ceteræ, ieiunabat, cùm tamquam perrecturus ad eccleſiam ſuam, valefeciſſet collegæ ſuo presbytero Gippitano, hora fermè quinta, & cùm ſecum nullum clericum haberet, in eodem fundo reſtitiſſe, & apud quamdam malæ famæ mulierem & prandiſſe, & cœnaſſe, & in vna domo manſiſſe.] ſubdit de confeſſione ipſius, & quomodo eum remouerit ab officio presbyteratus, atque demum hæc ad eumdem Xantippum de Concilij decretis: Hæc autem præcipuè prudentiæ tuæ intimare oportebat, ne aliqua tibi fallacia ſubreperet: audiui enim cauſam eius, cùm centum dies eſſent ante Dominicum Paſchæ, qui futurus eſt VIII. Id. Aprilis. Hoc propter Con-

A Concilium inſinuare curaui venerabilitati tuæ: quod etiam ipſi non celaui, ſed ei fideliter quid inſtitutum eſſet, aperui.] & in fine: Ego certè presbyterum, & qui die ieiunij, quo eiuſdem loci etiam Eccleſia ieiunabat, valefaciens collegæ ſuo eiuſdem loci presbytero, apud famoſam mulierem nullum ſecum clericum habens, remanere & prandere & cœnare auſus eſt, & in vna domo dormire, remouendum ab officio presbyterij arbitratus ſum, timens ei deinceps Eccleſiam Dei committere. Quòd ſi fortè Iudicibus Eccleſiaſticis aliud videtur, quia ſex Epiſcopis cauſam presbyteri terminare, à Concilio ſtatutum eſt: committat illi qui vult Eccleſiam ſuæ curæ commiſſam: ego talibus, fateor, quamlibet plebem committere timeo, præſertim quos nulla bona fama defendit, vt hoc eis poſſit ignoſci: ne, ſi quid perniciosius eruperit, languens imputem mihi.] hæc S. Auguſtinus de his quæ ad Synodum Mileuitanam ſub Xantippo ſpectare viſa ſunt: quæ hîc voluimus inſeruiſſe; tum vt, deper- B ditis Synodi Actis, reſarciam, reſtituamque ea, quantum fas eſt, priſtinæ antiquitati; tum etiam ad inſinuandam cenſuram ſanctorum Patrum adhibitam in conſeruanda ſarta tecta Eccleſiaſtica diſciplina; intelligaſque ieiunia non fuiſſe apud maiores in Eccleſia eius æſtimationis, vt pro arbitrio quis ea ſeruanda duceret; ſed vt quæ ex præcepto indicta, vel ex conſuetudine introducta eſſent, viſa fuiſſe legitima, vt eorum tranſgreſſores, rei maximi criminis haberentur. Sed quæ reliqua ſunt huius Synodi abſoluamus: ibi enim eiuſmodi decretum ſancitum fuit [a]:

[a] *Apud Conc. Afric. c. 53.*

CONSTANTINA PRIMA SEDES NVMIDIAE DECRETA.

[b] *Cõcil. Carth. 6. in præf.*

Deinde placuit omnibus Epiſcopis, qui in hoc Concilio ſubſcripſerunt, vt Matricula & Archiuus Numidiæ & apud primam ſedem ſit, & in metropoli, id eſt Conſtantina.] hac quidem conſtitutione Patres definiiſſe voluerunt altercationem duarum ſedium in Numidia poſitarum, quænam potior habenda eſſet. In duas prouincias diuidebatur Numidia, C eædemque duæ dictæ Numidiæ, vt Acta [b] ſextæ Synodi Carthaginenſis demonſtrant: ob idque altercatio oborta inter Xantippum Epiſcopum Conſtantinæ Numidiæque Primatem, & Victorinum Epiſcopum alterius ciuitatis, primatum eiuſdem vniuerſæ prouinciæ ſibi vendicantem. De eiuſmodi altercatione mentio habetur in epiſtola ad eumdem Victorinum à ſancto Auguſtino ſcripta, cùm ab ipſo ad Synodum per tractorias vocaretur. Erant tractoriæ (vt ſuo loco diximus) litteræ ab Epiſcopo priuatim ſcriptæ ad inſtar litterarum Imperatorum, quibus imperabatur commeatus in quibuſcumque locis à Fidelibus in itinere præſtandus: in quarum ſimilitudinem, cùm Primates ſibi ſubiectos Epiſcopos vocarent ad Synodum, tractorias dare ſolebant, quibus in ſingulis Eccleſiis iuberentur excipi, & Chriſtiana charitate foueri. Sed reddamus hîc perbreuem Auguſtini epiſtolam, ex qua antiqui moris Eccleſiaſtici monumenta reſerantur: ſic enim ad Victorinum agentem Numidiæ D Primatem ſcripſit [c]:

[c] *Aug. epiſt. 217.*

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

Tractoria ad me quinto Idus Nouembris venit, iam finito die, & me valde indiſpoſitum inuenit, vt occurrere omnino non poſſem. Verumtamen ſiue imperitiam meam mouerit, ſiue iuſtè motus ſim, tuæ ſanctitatis & grauitatis eſt arbitrari. Legi in eadem tractoria etiam ad Mauritanias eſſe ſcriptum, quas prouincias ſcimus ſuos habere Primates. Quòd ſi & ex eis ad Numidiam conuocandum eſſet Concilium: oportuit vtique, vt aliquorum Maurorum Epiſcoporum, qui illic priores ſunt, nomina in tractoria ponerentur. Quod in iſta tractoria non reperiens, multum miratus ſum. Deinde ad ipſos Numidas ita perturbato & neglecto ordine ſcriptum, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui quàm poſt multos Epiſcopos factus ſim. Quæ res & aliis iniurioſa eſt ſatis, & mihi inuidioſa. Præterea venerabilis frater & collega noſter Xantippus Tagaſtenſis* dicit, quòd eum primatus ipſe contingat, & E erga plurimos ſic habetur, & tales miſit epiſtolas. Qui etiam error ſi facilè inter veſtram ſanctitatem cognoſci & corrigi poteſt; non debuit tamen in tractoria, quam miſit venerabilitas tua, nomen eius prætermitti. Quod ſi in mediis locis conſcriberetur, & non in primo poneretur, multum mirarer: quanto magis mirandũ eſt, quòd nulla tibi eius admemoratio facta eſt, qui maximè ad Concilium venire debuit, vt de ipſo primatus ordine cauſa omnium Numidarum Epiſcopis Eccleſiarum primitus ageretur?

* *Conſtantinienſis*

DE PRIMATV NVMIDIAE CONTROVERSIA.

His de cauſis etiam venire dubitarem, ne fortè falſa eſſet tractoria, qua tanta peruerſitas appareret: quamquam & anguſtia temporis, & aliæ graues neceſſitates me multipliciter impedirent. Vnde peto beatitudinem tuam, vt mihi ignoſcas, & primò inſtare digneris, vt inter tuam ſanctimoniam & ſenem Xantippum concorditer conſtet, quis veſtrum debeat conuocare Concilium: aut certè (quod ſalubrius arbitror) ſine cuiuſquam præiudicio ambo conuocare collegas veſtros, eos maximè qui vobis Epiſcopatus ætate vicini ſunt,

ſunt,qui facilè quis veſtrum verum dicat agnoſcant : vt inter vos paucos eadem præ ceteris A quæſtio dirimatur;& errore ſublato,minores à ceteris conuocentur,qui nec poſſunt nec debent niſi vobis in hac re tamquam prioribus credere; & nunc ignorant, cui veſtrum potiſſimùm credant. Hanc epiſtolam ſignatam miſi annulo, qui exprimit faciem hominis attendentis in latus.] hactenus epiſtola Auguſtini. Porrò hanc controuerſiam de primatu Numidiæ in hoc Concilio Mileuitano adiudicatam Xantippo, ſedíque Conſtantinæ, quæ dicta ſunt,apertè declarāt. Nouit & Iuſtinianus Imperator[a],primam ſedem Numidiæ eſſe Conſtantinam ciuitatem,in prouincia verò Mauritaniæ Cæſaream,in Bizacena Capſam,in Tripolitana Leptim. At de Mileuitana Synodo hoc anno habita hæc ſatis ſunto.

[a] l. 1. Cod de offi Præf. præt. Afri.

IESV CHRISTI ANNVS 403. INNOCENTII PAP. ANNVS 2. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 9.

B

THEOPHILI ALEX. STVDIA IN IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

CHriſti annus quadringenteſimus tertius nouis Conſulibus Theodoſio Auguſto atque Rumorodio Faſtis adſcribitur: quo funeſtum illud accidit, vt à Conciliabulo Ioannes Chryſoſtomus deponeretur. Antè autem quàm hæc aggrediamur, meminiſſe lector debes, res S. Ioannis Chryſoſtomi anno ſuperiori eo nos ſtatu reliquiſſe, vt qui ipſi fauerent Ægyptij monachi,aduerſus Theophilum accuſationes propoſuerint; quarum cauſa Theophilus Alexandria iuſſus eſſet Conſtantinopolim proficiſci:cùm interea S. Epiphanius Conſtantinopolim ſponte veniens pugnaturus aduerſus Origeniſtas, cùm alias innumeras turbas inter. Epiſcopos cōcitatas reperiſſet,re infecta,ad ſuam eſt reuerſus Eccleſiam. His verò in memoriam reuocatis, iam reliquum eſt, vt quæ hæc ſecuta ſunt, ordine rerum geſtarum pro C temporis ratione narremus. Ac primùm de aduentu agamus Theophili Conſtantinopolim, vbi diutiùs immoratus eſt; qui in itinere poſitus cōplures collegit Epiſcopos, ſecumq; duxit Coſtantinopolim;habens in animo, quod poſtea expleuit, aduerſus Ioannem apud Conſtantinopolim Synodum celebrare. Erat inter alios Epiſcopos Theophilo fauentes,qui tamen ante Theophilum Conſtātinopolim venerat, Acacius Berœenſis fama notiſſimus tum ob monaſticam antè actam vitam in Syriæ ſolitudine, tum etiam ſacrarum peritia litterarum;de quo iſta Palladius[b] in dialogo:

[b] Pallad. dialog. rerum geſt. Ioan. Chryſoſt.

ACACIVS CVM SEVERIANO ET ANTIOCHO CONSPIRAT.

Per idem tempus contigit, vt Acacius Epiſcopus Berœæ adueniens, honeſto (vt dicebat) careret diuerſorio. Qua ex re indignatus ira excandeſcebat, quaſi fuiſſet à Ioanne contemptus. Victus autem cogitationibus improbis,ex abundantia cordis verbum plenum ſtultitiæ protulit,dignum ipſius animo,præſentibus quibuſdam Ioannis clericis dicens : Ego ipſi D ollam condio. Et ex eo Seueriano coniunctus Epiſcopo Gabalenſi, & Antiocho Epiſcopo Ptolemaidis *(erant hi æmuli in dicendo Ioannis Chryſoſtomi eloquentiæ)* & Iſaac Syrulo circumforaneo falſorum monachorum duci, qui omne tempus contriuerat in maledictis, linguam ſemper aduerſus Epiſcopos inſtruens,quo pacto aduerſus Ioannem, immo aduerſus Saluatorem armare ſe queant. Mittunt primùm Antiochiam, adoleſcentiæ illius *(nempe Ioannis)* crimina ſtudioſè inquirentes. Vbi autem defecerunt ſcrutantes ſcrutationes,nihilque inuenirent, quo illius fucarent gloriam, Alexandriam ad Theophilum mittunt,cuius nouerant verſatile ingenium ad huiuſmodi ſapienter viciſſim machinanda. Ille poſtquam litteras iuxta cor ſuum legit,oblatam ſibi malignandi materiam amplexus perlibenter, horrido ſilentio ſcrutabatur inquirens occaſionem aliquam non leuem contra Ioannem.] hæc Palladius. E

Sed inter hæc oborta eſt occaſio, vt Eudoxia Auguſta in Ioannem alioqui antè perinfenſa, in ipſum acerbiùs excandeſceret : quamobrem Theophili accelerauit aduentum, quo eo ad deponendum ipſum Ioannem artifice vteretur. Quidnam id fuerit, explicabimus paucis. Accidit vt Ioannes pro concione, opportuna data occaſione, ab illo Regum[c] exordium ſumeret:Congregate ad me ſacerdotes dedecoris, qui comedunt menſam Iezabel,vt dicam eis, ſicut dixit Elias : Quouſque claudicatis vtriſque poplitibus ? Si Baal eſt Deus, ambulate poſt ipſum. Si autem Iezabel quoque menſa ipſa eſt Deus, comedentes euomite.] Iſthæc autem ipſa, vt dicta aduerſus Eudoxiam Auguſtam interpretati aduerſarij, eadem ipſi retulerunt. quibus illa acceptis, in Ioannem acriùs commota eſt, & de eius depoſitione per Theophilum machinanda indefeſſo conſilio animo vertere ſedulò,& opere implere non deſtitit. Etenim quæ Ioannes dixerat de ſacerdotibus comedētibus de

[c] 3. Reg. 18.

A bus de menſa Iezabel, ad Seuerianum, Antiochum, & Acacium æmuli referebant,quòd hi ab ipſa Auguſta Conſtantinopoli alerentur, aptantes ob id Iezabel nomen Eudoxiæ. Hæc quidem Socrates[a] atque Sozomenus[b] ante Theophili aduentum acta volunt; ceterum Leo[c] & Metaphraſtes poſt aduentum Theophili iſta referunt : quod ſi verum eſt,certè quidem inter ſacerdotes Iezabel Theophilum adnumeratum oportuit. Sed & accidebat, vt quoties inuectiua aliqua Ioānes malas feminas inſectaretur, ea mox delatores in Eudoxiam eſſe dicta referrent. Sed iam de ipſo Theophili aduentu agamus.

[a] Socrat. lib. 6 cap. 14.
[b] Sozom. lib. 8 c. 16.
[c] Leo Imp in Enco. & Metaph. in Vita Chryſoſt.

QVI THEOPHILO ADVERSVS IOANNEM FAVERINT.

Viſum eſt quaſi planè prodigium, vt Theophilus ad dicendam cauſam vocatus reus & iudicandus, idem quaſi triumphum agens aduenerit Conſtantinopolim, plures habens ſe comitantes Epiſcopos; & ingreſſus vrbem quodam miraculo ex reo cōuerſus ſit in actorem, aduerſus Ioannem Chryſoſtomum iudicium parans. Sed vnde id portentum acciderit, in B medium afferamus. Iam enim audiſti eloquentiſſimos illius temporis Epiſcoporum Seuerianum, Antiochum, & Acacium & Ioannis aduerſarios, Conſtantinopoli diutiùs commoratos, ac dicendi facundia haud paucos in ipſum concitaſſe, & in partes Theophili perduxiſſe. His acceſſit, quod maioris efficaciæ videri poterat, Eudoxiæ (vt vidimus) in Ioannem animus concitatus. Porrò quantarum virium ſit femina iracunda, cui ſit coniuncta potentia,puto neminem ignorare:rurſus verò quàm pronum ſit genus mulierū ſectari ſtudia,& in quam partem ſemel inhæſerint obſtinato animo immobile inhæreſcere, æquè exploratum omnibus eſſe. Quam ob cauſam accidit, vt Eudoxia Auguſta, & aliæ clariſſimæ feminæ in Ioannem Chryſoſtomum furore ſuccenſæ, partes Theophili tuendas ardentiſſimo animo ſuſceperint : quænam autem iſtæ fuerint, Palladius[d] recenſet his verbis : Mulieres prætereа quæ celebres ſunt,tres viduæ quidem, ſed opulentæ, in perniciem ſalutis ſuæ pecuniam ex C rapina poſſidentes, quæ virorum quoque conſtantiam perturbare poſſint atque concutere, Marſa[*] Promoti vxor, Caſtritia Saturnini, & Eugraphia quædam nimia inſania feruens: cetera eloqui verecundia prohibet. Iſtæ, atque iſti *(nempe tres Duces manu militari parati ſubſidium ferre Theophilo, necnon tres recenſiti Epiſcopi pro eodem ſtantes)* cùm haud infideli corde ſint ſegnes, velut phalanx furore ebria in vnam ſententiam odioſam concurrentes, aduerſus Eccleſiaſticam pacem torrentem proditionis per ſummam inſaniam cōcitarunt.] hæc Palladius. Adiunge his Epiſcopos naufragos, quos à Ioanne depoſitos ſuperiùs diximus, qui in eum nihil prætermiſerunt concilio opeque moliri. Adde inſuper clericos Conſtantinopolitanos maiori ex parte ob duras reprehenſiones in ſuum ipſorum Antiſtitem concitatos. Appone ad hos etiam ſtudia Epiſcoporum Orientalium & Occidentalium, ob ſuſceptos Conſtantinopoli Origeniſtas, à Ioanne ipſo nonnihil auerſa, erga verò Theophilū D propenſiora. His, inquam, omnibus ſimul in vnum concurrentibus, Theophiloque fauentibus, factum eſt, vt reus veniens, cauſam dicturus, mox in actorem conuerſus fuerit, immo & in iudicem transformatus.

[d] Pallad. Dialog de re geſt. Ioā. Chryſoſt.
[*] Martia

QVINAM STARENT CONTRA CHRYSOSTOMVM.

Sed quid de Theophili aduentu Conſtantinopolim idem Palladius[e] ſcribit, hic reddamus; quem hoc anno contigiſſe, quæ ſuperiori anno & præſenti haud pridem ſunt dicta ſignificant : Appulit vel ſecundò Theophilus *(primò enim illuc aduenerat quo tempore Ioannes eſt creatus Epiſcopus)* adſtans veluti Thebanus fimo oneratus, eis quos ex Ægypto & India ipſa conduxerat, & pro fœtida inuidia flagrantiam ſpirans, Conſtantinopolim ingreditur ſexta hora, quinta ſabbati, à nautico comitatus agmine, turpem referens gloriam, de qua dicit Apoſtolus[f] : Quorum gloria in confuſione eorum, ſubinferens, qui terrena ſapiunt. Hoſpitaturque non in tabernaculis iuſtorum, eccleſiæ manſionem fugitans, E oblituſque Dauidici illius[g] : Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Sed profectò arcebat hunc ab eccleſia conſcientia crudelis.] in Palatio enim apud Imperatorem paratum fuiſſe Theophilo diuerſorium, tradit Sozomenus[h]. Ceterùm ipſe S. Ioannes Chryſoſtomus in epiſtola ad Innocentium Papam, in ſuburbio Theophilum manſiſſe tradit, nec ciuitatem ingredi voluiſſe. Subdit verò Palladius: Remoratus illic tres hebdomadas dierum, neque cum Epiſcopo Ioanne congreſſus eſt (vt ſolent Epiſcopi) neque omnino propinquauit eccleſiæ: ſed perſtitit certans nocte ac die, nouumque odium veteri copulās, vt Epiſcopū Ioannem omnimodo pelleret, ſed vita quoque ipſa priuaret, partim profuſione auri contra veritatem ſuperſtitionem potentium redimens, partim lautioribus epulis gulæ deditos quoſque ſub iugum mittens, partim aſſentatione & ſpe maioris dignitatis fallaces ex clericis quoſlibet inducens. Hos igitur omnes abſque funiculo voluptatibus vinciens, veluti blandus quiſpiam dæmon, animarum excantato iudicio,

[e] Pallad ibid.
ADVENTVS THEOPHILI CONSTANTINOPOLIM.
[f] Philip. 3.
[g] Pſal. 23.
[h] Sozom. li 8. cap. 17.

dicio,ad ſcenæ miniſterium perſonam dæmoniacam inquirebat, quam etiam eſt aſſecutus. A

CONATVS THEOPHILI ADVERSVS IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

Pulſi à Ioanne fuerant duo, & pro ſceleribus ſuis ſeparati ab Eccleſia: horum ille abuſus leuitate, hortatur vt aduerſus Ioannem libellos darent, pollicitos eos reſtituere in miniſterij ſui locum (erant autem hæc illorum ſcelera, alterius quidem homicidium, alterius verò adulterium.) quod & fecit: eos enim poſt Ioannis exilium locis reſtituit ſuis, datis ſcilicet libellis, quos ipſe ille dictauerat, nihil veri continentes. præter id ſolum, quod monere ille conſueuerat, vt poſt communionem, aut aquam, aut paſtillum deguſtarent,ne contra voluntatem vnà cum ſaliua ſiue pituita quicquam ſacramenti execrarent, ipſe priùs id faciens, religionemque piè ſentientibus augens.] hæc ipſe. certè quidem in Occidentali Eccleſia antiquo vſu in more receptum eſt, vt poſt ſumptam ſacram Euchariſtiam ea de cauſa vinum aqua mixtum Fideles accipiant, vel aquam puram arbitratu cuiuſque; vt ex hoc minimè reprehendendus Ioannes eſſet. Ceterùm haud vnam hanc B rem tantùm oblati continebant libelli,ſed planè vigintinouem formata ſunt aduerſus eum accuſationum capita, quæ ſingula Photius in Bibliotheca ſua recenſet, noſque de his inferiùs ſuo loco.

THEOPHILVS MVTATVS IN DETERIVS.

Quod ad hanc cauſam ſpectat; accidit planè Theophilo, vt bene currenti pedibus in via lapſo,cùm in decliuum præceps adactus ruina alterius,caſu grauiore corruerit. Etenim laudandus eius impetus ille fuit,quo aduerſus Origeniſtas commotus eſt; commendanduſque zelus eius in eorumdem propulſionem latebras captantium vbique ſerpentium: id quidem pleno ore S. Hieronymus, S. Epiphanius, ſanctus itidem Anaſtaſius Papa, ac denique Occidentales omnes ſummis laudibus prædicarunt. Verùm cùm in Ioannem Chryſoſtomum, cauſa publica prætermiſſa,inimicitias priuatas exercuit: aperuit calumniantibus ianuas obtrectandi,& optimos quoſque animo à ſe abalienauit, vnde & perpetuam ſuo nomini igno- C miniam irrogauit, redditus poſteris eo nomine odioſus;cùm tantum virum,Ioannem dico, quem innocens imbuta litteris adoleſcentia illuſtrarat,monaſticiſq; inſtitutis exculta iuuentus nobilitarat, necnon diſciplina atque exercitatio clericalis Antiochiæ mirificè ſublimarat,ac denique ipſa pontificalis functio, nullo præpedita terrenarum rerum affectu, Deo, Angelis,& hominibus commendarat: talem (inquam) tantumque virum, columnam Eccleſiæ conatus ſit Theophilus comparatis vndique machinis deorſum in terram proſternere,penituſque conterere. Sed longè aliter ac concepit animo, accidit, ac planè contrarius eſt conſecutus euentus: ſiquidem ille perſecutione clarior,calumniis illuſtrior, ac denique morte toto Orbi radiis immortalitatis effulſit.

[a] Pallad. dialog. de reb. geſtis Chryſoſt.

Sed proſequamur res tunc geſtas à Palladio[a] Epiſcopo, qui interfuit,ita deſcriptas: Cùm verò (inquit) Theophilus libellos ſuſcepiſſet, conuerſatur apud Eugraphiam, vnà cum D Seueriano, & Antiocho,& Acacio, ac reliquis Ioanni propter eius caſtiſſima monita infenſis. Mos enim erat illi, iuxta Paulum, publicè & per domos honeſtatem edocere, & eas huiuſmodi maximè verborum caſtigatione compeſcere, quæ cùm iam anus per ætatem eſſent,iuuenes tamen apparere vellent: Quid,inquiens,cogitis corpus rurſum iuueneſcere, cincinnos in fronte ferentes inſtar meretricum,ad deceptionem intuentium, & cōgredientium vobis,idque cùm ſitis viduæ?] extant quidem eiuſmodi obiurgationes ſæpiùs repetitæ in eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi homiliis. Sed pergit Palladius:

QVID IN VIDVAS LASCIVIENTES CHRYSOSTOMVS.

IOANNES QVADRAGINTA COLLEGIT EPISCOPOS.

Congregati autem requirebant quo pacto iudicium inchoarent. Vnus verò ex aſſiſtentibus monuit,porrectis vt libellis Imperatori, ipſum etiam inuitum ad Concilium traherent. Factum eſt igitur hoc, ſicuti ſub Iudæis quondam,auro illis per omnia ſuffragante. Eramus cum Ioanne quadraginta Epiſcopi tunc in Epiſcopatus triclinio ſedentes, admiranteſque E quomodo qui ſolus venire iuſſus erat, ac pro nefariis reſpondere criminibus, tot ſociatus Epiſcopis venerat: quo item modo ſententias Principum immutarat,& complures de clero peruerterat. Sic autem ſermocinantibus nobis,afflatus Spiritu ſancto Ioannes repentè omnibus ait: Orate fratres: ac ſi quidem diligitis Chriſtum,mei gratia ſuam nullus Eccleſiam deſerat. Ego enim iam delibor,& tempus reſolutionis meæ inſtat,iuxta ſententiā Pauli[b]. Multas (vt video) preſſuras primùm patiar,atque ita demum excedam è vita. Scio enim verſutiam ſatanæ,quòd non ferat ſe meis quotidie ſermonibus laceſſiri. Atque ita demum mihi præſtare miſerationis affectum, vt in orationibus veſtris memineritis mei.

[b] 2. Tim. 4.

LVCTVS EPISCOPORVM QVI CVM IOANNE ERANT.

Mærore igitur ineffabili deteēti, alij quidem effundebamus maximam vim lacrymarum: alij verò è Concilio egrediebantur,oculos eius ſacrumq; caput, vnà & os illud pretioſum & beatiſſimum exoſculantes,neque ſe à fletu & ſingultibus continere valentes. Hortatus redire ad

A re ad conceſſum huc atque illuc in morem apum circum alueare crebro murmure perſtrepentium: Sedete (inquit) fratres,& flere deſinite,ne me ampliùs affligatis: mihi enim[a] viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum (Iam enim fama vulgauerat, ob fiduciæ illius magnitudinem capite truncandum eſſe) Et ſi tenetis (ait) memoria, reminiſcimini quomodo ſemper dixerim vobis: Via eſt vita præſens, cuius & triſtia & læta pertranſeunt. Nundinæ ſunt, quæ cernimus omnia; vendimus, emimus,modò diuertimus. Num Patriarchis meliores ſumus, Prophetiſque & Apoſtolis antecellimus, vt immortalis hic nobis permaneat vita? Ad hæc ingemiſcens quidam ex præſentibus, dixit: At vices lugemus noſtras, noſtramque deſolationem, qui pupilli relinquimur, Eccleſiæ viduitatem, confuſionem legum,ambitionem non timentium Dominum, & gubernaculis Eccleſiæ ſeſe importunè ingerentium, deſtitutos pauperes, deſertamque doctrinam. His ille auditis, indice dexteræ manus B læuæ nodum ſæpiùs pulſans (conſueuerat enim vir Dei inter animi curas atque æſtus hoc facere) ita ſe alloquenti ait: Sufficit,frater,noli plura proſequi. Verùm (vt dixi) veſtras Eccleſias non dimittatis. Neque enim à me doctrina Chriſti cœpit initium, neque item in me deſitura eſt. Nónne Moſes mortuus eſt? numquid Ieſus inuentus poſt illum non eſt? Nónne Samuel obiit? nónne Dauid victus eſt? Exceſſit vita Hieremias: nónne reliquit Baruch? Aſſumptus eſt Elias: nónne prophetauit Eliſæus? Capite cæſus eſt Paulus: nónne poſt ſe reliquit Timotheum, Titum, Apollo, & innumeros alios? His dictis, Euliſius Apameæ Bithyniæ Epiſcopus ait: Neceſſariò, ſi Eccleſias tenuerimus, communicare cogemur atque ſubſcribere. Ad hæc ſanctus Ioannes: Communicate quidem,ait, ne ſcindatis Eccleſiam: verùm nolite ſubſcribere: nihil enim mihi conſcius ſum,propter quod deponi aut deiici merear.

[a] Philip. 2.

SYNODVS A THEOPHILO CONGREGATVR, AD QVAM CITATVR IOANNES.

C Cùm inter eos iſta referuntur,nunciati ſunt aſtare pro foribus hi, quos Theophilus miſerat. Iubet eos protinus ingredi. Ingreſſos, cuiuſnam eſſent gradus,interrogat. Epiſcopos eſſe vbi didicit, orat, vt ſedentes, quam ob cauſam aduenerint, dicant. Illi autem, Breue tantùm habemus, inquiunt. Iubete illud legi. Quod ille vbi annuit, mandant Theophili puero, vt legeret. legit. Erat autem hic textus: Sancta Synodus ad Quercum congregata (erat autem locus trans mare ſic vocatus: Ruffini ſuburbium, in quo illi conuenerant) Ioanni,neque addentes id quod profectò erat,Epiſcopo (ſolet enim fermè obcæcatus animus non ritè aſpicere,ſed ea voluere & conſpicari, quæ paſſio dictat) Libellos contra te accepimus, mala continentes innumera. Occurre igitur,Serapionem & Tigrium preſbyteros aſſumens tecum: eſt enim illis opus.] hactenus Breue miſſum. Erant verò qui miſſi ſunt, Dioſcorus & Paulus & Libya iuuenes admodum.

[b] Sozom. li. 8. cap. 17.

D Quod autem ad locum Synodi, ad Quercum dictum: Fuit (inquit Sozomenus[b]) id ſuburbium Chalcedonis, quod à Ruffino Conſulari iam cognomen habet, in quo & regia eſt & ampla eccleſia, quam ipſe Ruffinus in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli extruxit, & Apoſtolæum ex his appellauit,monachos etiam in vicino collocauit, qui clerum eccleſiæ ſupplerent.] hæc Sozomenus. Poſt hæc Palladius addit: Poſtquam lecta eſt pagina, contradicunt hi qui cum Ioanne erant Epiſcopi: & Theophilo per Epiſcopos tres, Lupicinum, Demetrium, & Euliſium, & preſbyteros duos Germanum & Seuerum hæc reſcribentes: Noli Eccleſiæ negotia ſoluere: noli confundere ordinem, & ne ſcindas Eccleſiam, propter quam Chriſtus deſcendit ad terras. Quod ſi impatiens ſoluis Nicæni Concilij canones, cauſaſque citra terminos tuos cognoſcere vis, ipſe ad nos tranſi in bene inſtitutam ciuitatem: neque inſtar Caim Abel in campum prouoces: vt nos te primum audiamus. E Habemus enim contra te libellos capitum ſeptuaginta, apertas & nefarias actiones continentes. Pluresq; per Dei gratiam ſumus, quàm Synodus tua,congregati non ad euerſionem Eccleſiæ,ſed pacem. Nam tua quidē Synodus triginta & ſex habet Epiſcopos ex vna prouincia: nos autē quadraginta ſumus ex prouinciis variis, in quibus & ſeptem ſunt Metropolitæ: & neceſſariò conuenit pauciores à pluribus ac præſtantioribus ſecundùm canones iudicari. Habemus enim & epiſtolam tuam, per quam admones Coëpiſcopum noſtrum Ioannem, non oportere citra terminos ſuos Epiſcopos iudicare. Quocirca Eccleſiaſticis obtemperans legibus, accuſatores tuos ora, vt à tua accuſatione deſiſtant. Ad hæc motus Ioannes, Epiſcopis ſuis ait: Vos quidem,quod vobis videtur,ſcribite: me autem conuenit, ad ea quæ mihi ſunt ſcripta, reſcribere.

SYNODVS QVAE NVNCIANDA THEOPHILO MANDET.

QVAE THEOPHILO RENVNCIANDA ESSENT.

Sic itaque Theophilo mandauit,dicens: Ego,an aliquis dicere contra me quippiam poſſit, hactenus neſcio. Porrò,ſi quis propoſuit contra me,vultiſque veniam; manifeſtos inimicos meos,

micos, quos mihi negligentia ſua facit infeſtos, conuentu veſtro primùm abiicite: neque A
iam de loco contendam, vbi me oporteat iudicari, etſi id maximè in ciuitate fieri oportuit.
Sunt autem, quos vt ſuſpectos renuo, Theophilus, quem & in Alexandria & Lycia dixiſſe
certum eſt: In Comitatum proficiſcor, vt Ioannem deponam. Id ex eo verum probatur,
quòd adueniens neque congreſſus eſt mihi, neque communicauit. Qui ergo ante audien-
tiam inimicus comprobatus eſt, quid pòſt in iudicio facturus putatur? Acacium itidem abiici
poſtulo, qui dixit: Ego ipſi ollam condio. Quid autem de Seueriano & Antiocho dicam,
quorum facinora ſæculi quoque theatra canunt? Itaque ſi me re vera venire vultis; hos qua-
tuor, ſi quidem iudices ſunt, Concilio pellite: ſin autem accuſatores, eos ad iudicium ſiſtite,
vt ſciam quo mihi ordine certandum ſit, vtrum quaſi contra aduerſarios, an aduerſus iudi-
ces ſtandum: omninoque non ſolùm ad charitatem veſtram, verùm & ad omnem quoque
vniuerſalem Synodum venire paratus ſum. Scitote igitur, quod ſi millies miſeritis ad me, B
nullum aliud reſponſum à me reportabitis.

IMPERATORIS EDICTO NON PARET IOANNES.

Illis exeuntibus, Notarius edictum habens regium, per quod iuxta illorum poſtulata
inuitò traheretur ad iudicium, eueſtigio ingreſſus vrgebat. Vbi Notario reſponſum fuerat,
nunciantur duo Ioannis preſbyteri, Eugenius quidam, qui factionis contra Epiſcopum
Ioannem mercedem accepit Heracleæ Epiſcopatum; & Iſaac monachus (ne aliter dicam)
ita nunciantes: Mandat tibi Synodus, vt tranſeas ad nos, reſponſurus ad crimina. Contrà
verò Ioannes per Epiſcopos alios ita reſpondit: Quanam, oro, conſequentia, quo ordine
iudicatis, qui neque inimicos meos vultis abiicere, & me per clericos meos accerſitis?] iſta
Palladius. Socrates[a] verò atque Sozomenus[b] addunt, iam quarto à Synodo Quercus ad iu-
dicium Epiſcoporum vocatum ipſum fuiſſe Ioannem Chryſoſtomum, eumdemque de-
mum poſt alia prouocaſſe ad Synodum œcumenicam. Clerum quoque Conſtantinopolita- C
num ad eamdem Synodum eſſe vocatum comminatione depoſitionis, ſi venire detre-
ctaret, idem Sozomenus tradit.

[a] Socrat. li. 6. cap. 14.
[b] Soz. lib. 8. cap. 17.

ASCITITIVS CANON ARGVITVR.

Cùm autem tum ab Epiſcopis qui cum Ioanne erant, tum ab ipſo Ioanne plures cauſæ
fuerint allatæ, cur minimè teneretur ſe Synodali illi ſiſtere iudicio: certè quidem minimè
prætermiſſum fuiſſet, cùm & tempus peropportunum & vrgens neceſſitas imperaſſet, Con-
ſtantinopolitanæ œcumenicæ Synodi illum citare canonem (ſi re vera id ibi decretum
fuiſſet, & non per impoſturam annexum) quo decernebatur, ſedem Conſtantinopolitanam
primum poſt Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris ſibi Theophilum ven-
dicare potuiſſe, vt in Ioannem ipſum Synodum congregaret, ſi inferior Theophilus Ioanne
fuiſſet. Sed quod alia iura noua deficerent, ipſe Ioannes ad antiquum canonem Nicæni
Concilij prouocat, quo limites Eccleſiarum fuerant definiti: vt planè intelligas, nullam D
penitus penes Ioannem Chryſoſtomum fuiſſe canonis illius cognitionem, ſed per impo-
ſturam additum.

Antequam autem reliquas in ea Synodo res geſtas in medium adducamus, dicendum
cur locum illum tranſpontum ad Synodum celebrandam delegerint Epiſcopi aduerſarij.
In promptu quidem ratio illa eſt, ob euitandas ſcilicet Conſtantinopolitani populi turbas.
Probè enim ſciebant, illum ſuo Epiſcopo addictiſſimum, nec vllo pacto laturum Ioannem
è ſede deponi: qui nec tamdiu tardaret tumultuari, niſi ab exercitu Imperatoris in officio
contineretur. Sed haud his valuit omnino cohiberi, cùm quæ in Ioannem in Synodo de-
creta eſſent, certo poſtea nuncio accepiſſent. At de his ſuo loco dicendum. Dum autem
Synodus in Quercu ab Epiſcopis ageretur, populus pro ſuo Epiſcopo die noctuque vigilans
ſolicitè agit excubias: plures enim illud inſumpſit dies iudicium Synodale. Cùm inter hæc E
ipſe S. Ioannes Chryſoſtomus ex more haud deſiſteret ad populum concionari, quem cer-
nebat frequētiſſimum confluxiſſe. Tunc enim egregiam illam habuit orationem, qua ſum-
mam in rebus aduerſis conſtantiam præſeferens, ita eſt exorditus: Multi quidem fluctus, &
vndæ immanes: ſed ſubmergi non vereor; quia ſuper petram ſto. Inſaniat licet mare, pe-
tram non poteſt commouere: inſurgant quantumlibet fluctus, nauis Ieſu obrui non po-
teſt, &c.] par eſſet illam integram hic deſcribere, ac ne apicem quidem vnum prætermit-
tere, immo & eamdem ſæpius lectitare, atque memoriæ commendare; vtpote quæ non
ſolùm inuicti roboris animi, infractique ſacerdotalis vigoris conſtantiam repræſentet, ſed
quæ omnibus perſecutionem patientibus habeat paratum antidotum: vt nemo ſit in-
ueniri adeò oppreſſus animo ac mærore penitus conſternatus, quin vna eius inſpectio-
ne non erigatur. ſed quòd præ manibus inter alia eius ſcripta habeatur, nimiæ prolixi-
tatis

IOANNES CONCIONATVR AD POPVLVM IN ECCLESIA.

[c] Chryſ. hom. de expulſione ſui ipſius. to. 5

A tatis cauſa vitandæ deſiſtimus. Reddemus hic tantùm quæ de populi totius erga eum
affectione & ſtudiis ad finem ſic habet: Ecce quot dies ſunt quòd vigilatis, & nul-
lum veſtrûm ſomnus inclinauit, nec temporis ſpatium frangit: nullum timor, nullum
minæ deterrent; ſed terror eorum fortiores vos reddit. Video enim vos, quod ſemper
optaui: ideo quòd contempſiſtis mundi negotia, renunciaſtis omnibus: nihil iam de ter-
ra, neque de terrenis actionibus cogitatis. Ad cæleſtia vos migraſſe iam cerno: abſoluti
eſtis vinculis corporis, ad beatam illam & cæleſtem contenditis philoſophiam. Hoc
mihi ſufficit vidiſſe de vobis; hæc mea conſolatio; iſta me in agonibus meis velut vnguenta
quædam corroborant, & fortiorem me agonibus reddunt.] hæc ipſe Chryſoſtomus,
quòd videret populum paſtori ſuo poſthabere bona omnia, relinquere opifices offici-
nas, ruſticos deſerere agros, nauigia nautas, lucrum exiſtimantes temporalium rerum
B iacturam, & mori viuere, ſi daretur pro ſacro Antiſtite caroque parente vitam quoque
profundere.

ACTA SYNODI AD QVERCVM HABITA.

Sed iam Acta Synodi, quæ licuit reperire, reddamus: ac primum calumniarum in Ioan-
nem Chryſoſtomum congeſtarum aceruum hic reuoluamus, quas eius aduerſarij mentitis
coloribus veriſimiles reddiderunt. Extant apud Photium in Bibliotheca, à meo autem Fe-
derico Metio intimo amico tranſlata: à quo integrum ipſum Photium Latinitati iam red-
ditum, magno deſiderio expectamus edendum. ſunt autem hæc verba Photij: Legimus
Conciliabulum, in quo aduerſus ſanctum Ioannem Chryſoſtomum conuenerunt Theo-
philus Alexandrinus, Acacius Berœenſis, Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum,
Cyrinus Chalcedonenſis Epiſcopi, & alij. In quo accuſatores iidem teſtes & iudices erant.
Hæc autem commentariis tredecim geſta ſunt, duodecim aduerſus S. Ioannem, tertiusdeci-
C mus verò eſt contra Heraclidem ab ipſo in Epheſiorum Epiſcopum ordinatum, cuius con-
demnationem & priuationem neque perficere potuerunt: nam alij quidam obſtiterunt.
Accuſator quidem Heraclidis fuit Macarius Epiſcopus Magneſiorum: Ioannis verò Chry-
ſoſtomi fuit apertus inimicus & primus eius accuſator Ioannes eius diaconus. Accuſabat
autem primo Chryſoſtomum, quòd ipſum iniuria affecit, eum excommunicando, quia
filium ſuum Eulalium verberauit.

ACCVSATIONES XXIX. CONTRA IOANNEM CHRYSOST.

Secundò, quòd Ioannes quidam monachus mandato Chryſoſtomi fuit verberatus, &
protractus, & inſtar obſeſſi à dæmone, ferrea catena vinctus.

Tertio, quòd margaritas multas vendidit.

Quarto, quòd marmora S. Anaſtaſiæ, quæ Nectarius ad exornandam eccleſiam reliquerat, ipſe vendiderit.

D Quinto, quòd clericos dicebat nullo honore dignos, corruptos, inutiles, vel qui abuſibus delectabantur, & aliis præterea contumeliis afficiebat.

Sexto, quòd ſanctum Epiphanium nugacem & dæmoniacum dictitabat.

Septimo, quòd aduerſus Seuerianum commenta & inſidias ſtruxit, irritans aduerſus eum Decanos.

Octauo, quòd aduerſus clerum ſycophantiis & calumniis plenum librum condidit.

Nono, quòd cùm congregaſſet Concilium totius cleri, tres diaconos ſiſtit, Acacium, Edaphium, Ioannem, accuſans eos, quòd ſuum pallium furati eſſent, dicens: Quis nouit an ad alium vſum aliquo pacto illud acceperint?

Decimo, quòd Antonium, qui conuictus eſſet ſepulchrorum effoſſor, Epiſcopum ordinauerat.

E Vndecimo, quòd Ioannem Comitem in ſeditione militum ipſe denunciauit.

Duodecimo, quòd neque procedens in eccleſiam, neque exiens orabat.

Decimotertio, quòd non in eccleſia, vt par eſt, ordinauit diaconos & preſbyteros.

Decimoquarto, quòd in vna ordinatione quatuor Epiſcopos ordinauit.

Decimoquinto, quòd recepit mulieres, ſolus cum ſolis agendo, omnes alios reiiciendo foras.

Decimoſexto, quòd hæreditatem à Thecla relictam emit per Theodolum.

Decimoſeptimo, quòd de redditibus Eccleſiæ quid agatur, ſciat nemo.

Decimooctauo, quòd Serapionem accuſatum, preſbyterum ordinauit.

Decimonono, quòd communionem amantes totius vniuerſi, vt illi lubet clauſos, & in carcere mortuos neglexit, & neque deducere & proſequi eos ad eorum tentoria & tabernacula dignatus eſt.

Vigeſimo, quòd ſanctiſſimum Acacium iniuria affecit, neque illum loqui ſiuit, vel reddere rationem. A

Vigeſimoprimo, quòd Venerium preſbyterum tractauit cum multa contumelia.

Vigeſimoſecundo, quòd Porphyrium preſbyterum tradidit Eutropio, vt eiiceretur in exilium.

Vigeſimotertio, quòd illi ſoli præſto eſſet balneum; & poſtquam lotus fuerit, Serapion prohiberet introitum, vt nullus alius lauaretur.

Vigeſimoquarto, quòd multos abſque teſtibus ordinauit.

Vigeſimoquinto, quòd ſolus comedit, agens vitam Cyclopis turpiter & voluptuosè.

Vigeſimoſexto, quòd ipſe accuſat, ipſeque teſtimonium perhibet, & ipſe iudicat: idque patere dicunt ex iis quæ aduerſus Martyrium protodiaconum & Proereſium Lyciæ Epiſcopum patrauit. B

Vigeſimoſeptimo, quòd pugno percuſſit Memnonem in eccleſia Apoſtolorum; & profluente ſanguine ex ore eius, nihilominus obtulit ſacra myſteria & Euchariſtiam.

Vigeſimooctauo, quòd in throno exuitur, & induitur, & paſtillum comedit.

Vigeſimonono, quòd pecuniam etiam largitur Epiſcopis ab ipſo ordinatis, vt clero ſuppeditet. Capita quidem hæc ſunt. Ipſe verò quatuor vicibus vocatus non acceſſit, reſpondens illis qui conuocabant: Si apertos hoſtes ab ordine iudicum ſegregetis, præſto ſum accedere, & cauſam tueri meam: ſin minus id vultis facere, quoties mittetis, nihil minus fiet.

Examinarunt & perpenderunt primum & ſecundum caput iſtorum. Deinde cœperunt de Heraclide & Palladio Helenopolis Epiſcopis agere. Et iterum dedit libellum Ioannes monachus, cuius diaconus Ioannes in accuſationibus aduerſus Chryſoſtomum mentionem C facit, accuſans Heraclidem, quòd ſit Origeniſta, & quòd fur ſit deprehenſus in Cæſarea Palæſtinæ, veſtes diaconi Aquilini furatus; & quòd quamuis talem, Ioannes tamen Epiſcopum in Epiſcopatu Epheſi ordinauit. Accuſabat etiam Chryſoſtomum, quòd multa mala paſſus à Serapione propter Origeniſtas, illum nihilominus lubenti animo dimiſit.

De accuſationibus Acacii aduerſus Ioannem.

Deinde his examinatis, nouum caput fuit perpenſum & diſcuſſum accuſationum vigintinouem. Deinde iterum accuſauit Acacius Epiſcopum Heraclidem, vt Origeniſtam, & qui abſtinuit à ſanctiſſimo Epiphanio Epiſcopo, neque in oratione communicauit illi, neque in conuictu. Dedit etiam idem Acacius libellum aduerſus Chryſoſtomum talia continentem:

Primo de ſæpe dicto Ioanne monacho, quòd vapulauit propter Origeniſtas, & quòd ferreis catenis fuit obſtrictus. D

Secundo, quòd B. Epiphanius propter Origeniſtas Ammonium, Eutychium, Euſebium, & Heraclidem, & Palladium, noluit cum Chryſoſtomo communicare.

Tertio, quòd hoſpitalitatem deſeruit, ſolus ſtudens comedere.

Quarto, quòd aduerſus Eccleſiam loquitur, illius altare furiarum plenum appellans.

Quinto, quòd gloriatur aduerſus Eccleſiam, dicens: Amore pereo, & inſanio. Et quod debet declarare, quænam ſint furiæ, & quid ſignificet, Amore pereo, & inſanio. Eccleſia enim haud nouit talia.

Sexto, quòd aditum aperit peccatoribus, dicens: Si iterum pecces, iterum pœnitentiam facito: & quoties peccaueris, accede ad me, & ego te curabo.

Septimo, quòd blaſphemias conuerſus ad Eccleſiam profert, dicens quòd Chriſtus orans non fuit exauditus, quòd non bene orauit. E

Octauo, quòd populum ſeducit, vt ſeditio fiat aduerſus Synodum.

Nono, quòd Ethnicos, qui Chriſtianos malè tractauerint, ſuſcipit, & habet in eccleſia, & illis præeſt.

Decimo, quòd inuadit alienas parochias, & Epiſcopos ordinat.

Vndecimo, quòd clericos inauditos iniuriis afficit & contumeliis.

Duodecimo, quòd depoſitum alienum vi rapuit.

Decimotertio, quòd abſque conſeſſu & Synodo, & inconſulto clero, præter mentem cleri ordinationem facit.

Decimoquarto, quòd Origeniſtas ſuſcipit: & eos qui cum Eccleſia communicant, & venerunt cum litteris commendatitiis, in carcerem detruſos non curauit, ſed in ipſo mortuos, neque omnino reſpexit.

Decimo-

A Decimoquinto, quòd alienos ſeruos nondum libertate donatos, ſed delictis obnoxios & accuſatos, Epiſcopos ordinauit.

Decimoſexto, quòd Iſacium contigit multa mala pati ab huiuſmodi facinoroſis hominibus.

Arſacius archipreſbyter, qui ipſi ſucceſſit, & Atticus preſbyter teſtimonium dixerunt contra Chryſoſtomum. Sententiam primò dixit Gymnaſius Epiſcopus, poſtremò Theophilus Alexandrinus, omnes numero quadragintaquinque. Scriptæ ſunt Synodicæ ad clerum Conſtantinopolitanum de facta depoſitione Chryſoſtomi. Miſſa quoque eſt relatio ad Reges. Traditi illis etiam libelli tres à Gerontio, Fauſtino, & Eunomio, quibus querebantur, ſe iniuſtè à Ioanne depoſitos. Facta etiam fuit reſponſio Imperatoris ad Synodum. Sunt ibidem actiones de Heraclide Epiſcopo.] hucuſque Photius de Synodo habita apud Quercum. B

Suſpicio de impoſtura.

Sed ſubiit interdum animum meum haud leuis ſuſpicio de Actis iſtis, quòd ſpuria ſint, & ab aduerſariis S. Ioannis Chryſoſtomi poſt eius obitum conficta. Quandoquidem in eis deſiderari videntur (licet tam multa habeant) quæ in ſe ab illis obiecta fuiſſe, ipſemet Chryſoſtomus tradit. Nam ad Cyriacum Epiſcopum ſcribens, cùm à ſede deiectus eſt, hæc habet: Multa quidem aduerſus me confinxerunt, & dixerunt quòd ad communionem non ieiunos receperim. Et ſi quidem hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Epiſcoporum, & non ſcribatur in libro Orthodoxæ fidei. Quoniam ecce ſi tale quid admiſi, abiiciat me etiam Chriſtus à regno ſuo. Sin autem pergunt hoc mihi obiicere & contendere; deponant & Paulum, qui poſtquam cœnauit, totam domum baptizauit: deponant & Chriſtum ipſum, qui poſtquam cœnatum eſt, Apoſtolis communionem dedit. Dicunt, quòd cum C muliere dormierim. Exuite me, & inuenietis membrorum meorum mortificationem. Sed hæc omnia per inuidiam excogitarunt.] hactenus de his Chryſoſtomus. Quod igitur quæ hic recenſet maxima omnium eſſe videbantur accuſationum capita, cùm inter quadraginta illa ſex enumerata minimè reperiantur; vt de fide Actorum illorum dubitem, iuſta ratio perſuadet; cùm & ab aliis alia eiuſdem Synodi Actorum addantur capita, quæ in eiſdem Photij Actis minimè ſit reperire.

Monachi Origeniſtæ pœnitentes recepti.

Sed quænam hæc ſint, adiiciamus. Ait enim Sozomenus[a]: Hoc loco Theophilus vnà cum ceteris Epiſcopis conueniens, de libris Origenis nullam quidem mentionem fecit: ſed Scetenſes iſtos monachos ad pœnitentiam inuitauit, pollicitus ſe neque iniuriæ acceptæ fore memorem, neque mali quicquam eſſe facturum. Cùm igitur ſuis clamoribus illos vrgerent fautores Theophili, vt veniam peterent, & interim ſimularent Synodum pro ipſis D ſupplicare: monachi perturbati, atque hoc planè fieri oportere rati, multis Epiſcopis præſidentibus, illud ſcilicet quod illis dicere ſolemne eſt: Etiamſi iniuriam fecerimus, ignoſce, inquiunt. Theophilo igitur illos promptè in gratiam ſimul & in communionem recipiente, ſoluta eſt cognitio, quæ aduerſus Scetenſes iſtos inſtituta fuerat. Quod opinor non ita ſucceſſiſſet, ſi vna cum reliquis monachis Dioſcorus & Ammonius affuiſſent. Nam Dioſcorus iam antè mortuus, in templo Mocij martyris eſt ſepultus: Ammonius autem modò, cùm Synodus conuocaretur, corpore languere cœpit; & poſtquam ad Quercum traieciſſet, morbo grauiùs correptus fuit, & non multo pòſt finiuit vitam, & apud vicinos monachos, vbi etiam iacet, ſplendidam ſepulturam ſortitus fuit.] hæc Sozomenus.

Palladius plus ſatis ſuis fauit.

At cùm de his agit Palladius, tantùm tribuit ſuis Origeniſtis, vt ſanctitatis culmen eos attigiſſe, atque etiam miracula edidiſſe, falsò teſtetur: Teſtis domeſticus, ſatis eſt. Sed pergit E Sozomenus: Theophilus tandem, vbi id intellexiſſet, illacrymaſſe fertur, ac dixiſſe, quòd inter vniuerſos monachos ſuos talis non eſſet, qualis fuiſſet Ammonius, etiam ſi ipſe turbarum extitiſſet auctor. Proceſſerat interim illi & hoc ex ſententia.] hactenus ipſe. Sed in his nihil prorſus apud Acta à Photio ſummatim collecta, quorum tamen primo loco fuerat mentio habenda: nulla præterea memoria de his quæ ſunt ab eadem Synodo acta aduerſus Epiſcopos à Ioanne miſſos ſuæ defenſionis cauſa, de quibus iſta Palladius[b]: Ad hæc illis Epiſcopis captis, alium ceciderunt, alium conſciderunt, alij ferrum collo impoſuerunt, quod ſancto viro præparauerant; vt ita iniectus in nauim, in loca mitteretur ignota; dæmone illos, leonum inſtar, in ferociam excitante.] hæc de his quæ ſpectant ad Synodum.

Sententia fertur contra Ioannem Chryſoſtomum.

Subdit verò Palladius: Comperta illorum immani impudentia, ſanctus ſe ipſum cohibuit. Fortiſſimi autem illi viri, contextis commentariolis, quæ aranearum telis infirmiora ad probationem erant, contra ſanctum ſententiam proferunt, cuius neque faciem viderant,

[a] Sozom. lib. 8 cap. 18.

[b] Pallad. dialog.

A viderant, neque audierant vocem, die vna conficientes nequitiam, quam longè antè texuerant. Neque enim cohiberi poteſt diabolicus impetus, conſilij ſemper & morarum impatiens. Miſſaque relatio eſt ad Imperatorem ita exordiens:

RELATIO AD ARCADIVM DE DAMNATO IOANNE CHRYSOST.

Quoniam accuſatus Ioannes quorumdam criminum, conſciuſque ad ea diluenda occurrere noluit: huiuſmodi verò deponunt leges; id quod & paſſus eſt. Continent autem libelli & læſæ maieſtatis crimen. Iubeat hunc pietas veſtra expelli, vel inuitum daturum tanti criminis pœnas: nobis enim iſta non licet inquirere.] hactenus relatio. ſed exclamat Palladius: O infeliciſſimi, quæ ſentitis & facitis, ea erubeſcitis facere: non Deum planè, ſed homines reueremini, ſiue metuitis. Erat autem id crimen maledictum in Reginam, quam (vt illi detulerunt) Iezabel appellauerat. At boni viri illi, ferro cædi ſanctum videre cupientes, ita detulere. Deus autem & eorum penitus inſitam nequitiam patefecit, & Principum corda molliuit, ſicuti Danieli[a] dudum in Babylone contigerat. B Illic enim leones in manſuetudinem conuerſi, homines verò efferati ſunt, non parentes Prophetæ; corripuitque Deus eos qui præter naturam efferati erant, his contra naturam in manſuetudinem verſis. In hunc modum Ioannes Eccleſia pellitur, miſſo ad id Comite cum auxilio militum, non ſecus quàm ad barbaricum prœlium. Pulſus autem, agellos ad Bithyniæ Prenetum occupat.] iſta de Ioannis expulſione Palladius.

[a] Daniel. 6.

IOANNES CHRYSOSTOMVS PELLITVR IN EXILIVM.

Porrò exturbationem Ioannis Chryſoſtomi profundo iam veſpere factam, per militeſque perductum ad nauim, ſecutumque immenſum totius populi lamentum, idem ipſe Ioannes docet epiſtola, quam ſequenti anno ad Innocentium Papam ſcripſit; eam ſuo loco reddemus. Arguendus ex his, qui id meridie eſſe factum, Socrates[b] narrat, dum ait: Ioannes triduo poſt eius abdicationem, circiter meridiem, aduerſariorum manibus clam multitudine ſe ipſum vltro obtulit: cauebat enim ne propter ipſum tumultus concitaretur. C Sic igitur abducitur. In populo autem immenſa ſeditionis flamma incenditur: atque vt in huiuſmodi tumultibus vſu euenire ſolet, complures qui erga illum antè infenſo & inimico animo fuerant, tum quaſi mutata ſententia, eum commiſerari cœperunt: & qui paulo antè eum abdicatum videre cupiebant, tum falſis criminibus circumuentum prædicarunt. Itaque complures tum contra Imperatorem, tum contra Concilium Epiſcoporum vociferati ſunt, contraque Theophilum potiſſimùm, quem criminationis in Ioannem confictæ auctorem exiſtimarunt: nam inſidiæ, quas Ioanni parauerant, ampliùs in obſcuro latere non poterant. Et quamquam multis aliis argumentis perſpicuè deprehendebantur, tamen vel maximè ex eo, quòd cum Dioſcoro & eius fratribus, qui Longi dicebantur, ſtatim poſt Ioannis abdicationem communicauit. Sed id antea factum diximus ex Sozomeno. Subdit verò Socrates quæ ſequuntur: D

[b] Socrat. lib. 6 cap. 14.

QVID SEVERIANVS IN IOANNEM CHRYSOST.

Tum Seuerianus in eccleſia docens, tempus ſibi oblatum putauit, quo in Ioannem opportunè inueheretur; & ob eam cauſam palam dixit, illum, licet nullius alterius criminis eſſet conuictus, iure tamen propter inſolentes & ſuperbos mores abdicatum eſſe: Omnia enim peccata hominibus condonari; ſed Deum (vt ſacræ ſcripturæ docent) ſuperbis reſiſtere. Quæ cùm dixiſſet, multitudo fuit ad grauiorem ſeditionem concitata. Qua de cauſa ſine mora Imperator Ioannem Chryſoſtomum reuocandum curauit. Idcirco Briſo imperatricis eunuchus, eam ob cauſam miſſus, in Preneto (eſt hoc quidem emporium è regione Nicomediæ ſitum) eum offendit, reducitque Conſtantinopolim.] hæc Socrates.

TERRAEMOTV AGITATVR CIVITAS POST DISCESSVM IOANNIS.

Porrò quod ipſe ait, commotione illa populi adductum eſſe Imperatorem, vt eum Conſtantinopolim poſtliminio reuocarit; terræmotum quoque factum eſſe, quo cubilis Imperatoris pars collapſa eſt, Leo Imperator in encomio de Chryſoſtomo aſſeuerat. E Sed de eo hæc tantùm Palladius[c]: Media verò tranſierat dies, cùm motum quemdam fieri in ſuburbio contigit. Perterriti ex hoc, Ioannem, miſſo Notario, reuocant: vt planè acciderit propter iuſtum ſuum[d] Dominum commouiſſe terram.] At Theodoretus[e] eius veritatis firmior atque certior adſtipulator hæc ait: Cùm verò noctu terræmotus factus eſſet, & terror inde Imperatrici incuſſus, Conſtantinopoli vrbi Mariæ *(ſic dicta, quòd dicata illi fuiſſet)* præmittuntur prima luce legati ad Ioannem exulem, oratum, vt quamprimum ad vrbem redeat, periculumque ei impendens depellat. Poſt quos alij mittuntur legati: poſt illos etiam alij: adeò vt Boſphorus refertus eſſet legatorum turba. Vbi verò fideliſſimus populus illud intellexit, oſtium Propontidis nauigiis operuere: omnes namque cum cereis accenſis ei obuiam fiunt. Atque pro eo quidem tempore hoſtium illius coniurata manus diſſipata eſt.] hactenus de his Theodoretus. Addit autem hæc Socrates[f]:

[c] Pallad. in Dialog.
[d] Agg. 1.
[e] Theod. lib. 5. c. 33.
[f] Socrat. li. 6. cap. 14.

Verum

IO. CHRYSOSTOMVS INTRODVCITVR IN CIVITATEM.

A Verùm quamuis hoc modo eſſet reuocatus; non tamen priùs in vrbem ingredi, quàm coram maioribus iudicibus innocens probatus eſſet; ſed in ſuburbio, quod Marianæ dicitur, ad tempus permanere conſtituit. Cùm autem moram faceret, nec ad ciuitatem vellet redire: multitudo indignè & grauiter ferens, protinus eos, penes quos imperium erat, maledictis vexauit. Quapropter neceſſitate adductus, ad vrbem reuertitur. Multitudo prodidit illi obuiam, eumque ſumma reuerentia ad eccleſiam recta deducit: orat vt ſedem Epiſcopalem capeſſat, moreque conſueto populo pacem precetur. Cùm ille recuſaſſet, diceretque hoc non antè faciendum eſſe, quàm cùm cauſa eius eſſet iudicio diſceptata; tum hi qui ipſum condemnarant, mutata ſententia, abſoluerent: magis incendi cœpit. tanta enim cupiditas eum cùm in ſede collocatum videndi, tum de integro concionantem audiendi illam inceſſerat. Itaque populi impulſu res ſic confecta eſt. Cùm Ioannes eſſet in B ſede Epiſcopali locatus, & de more pacem populo precatus fuiſſet, coactus etiam neceſſitate concionatus eſt. Quæ res aduerſariis alterius criminationis materiam ſuppeditauit; verùm ad tempus illam conſopitam iacere paſſi ſunt.] hactenus Socrates. ſed adiungit iſta Sozomenus[a]: Coactus itaque extemporalem quamdam orationem habuit; & ex venuſtiſſima ſimilitudine argumento ſumpto, ſubindicauit, Theophilum occepiſſe contumeliam facere Eccleſiæ ſibi commiſſæ, vt & Regem Ægyptium vxori Abrahami[b] Patriarchæ, quemadmodum referunt libri Hebræorum. Cumque populum (vti par erat) ob propéſum animum, Imperatores ob beneuolentiam erga ſe collaudaſſet: in multos applauſus ac benedictiones Imperatoris eiuſque coniugis vulgus excitauit, adeò vt ſemiplenam orationem abrumpere cogeretur.] hucuſque Sozomenus.

[a] Sozom lib. 8 cap. 18.
[b] Geneſ. 12.

QVANTA LAETITIA EXCEPTVS IOANNES A POPVLO.

At non extat ipſa quidem oratio, neglecta fortaſſe, quòd imperfecta relicta fuerit; vel C periit vnà cum aliis multis. Sed adhuc alia reliqua eſt, habita eodem quoque tempore, cùm ab hoc priori exilio reuerſus eſt, cuius eſt exordium[c]: Quid dicam? quid loquar? Benedictus Deus. Hunc egrediens dixi ſermonem: hunc iteraui reuertens: & illic conſtitutus hunc in ore voluebam, &c.] ſed & de frequentia populi eiuſque incomparabili lætitia hæc poſt multa ſubiecit: Ante hoc quidem eccleſia replebatur: ſed & nunc in plateis eccleſiæ factæ ſunt. Et vnanimes & coniuncti pſallentes Dei in vos prouocatis aſpectum: voces veſtræ cæli ſecreta penetrarunt, vt omnis ætas veſtras pſalmodias miraretur attenta. Curſus equorum hodie, & pauci illuc, immo cuncti in eccleſia, quaſi torrens quidam ac fluuius veſtra facta eſt multitudo. Voces veſtræ eleuantur ad cælum, amorem qui ad patrem eſt, oſtendentes: orationes veſtræ meum coronauerunt caput, &c.] Deinde verò de immenſo, quo erga paſtorem ſuum flagrabant ſtudio, iſta ſubdit: O rem inauditam! Paſtor quieſcit, & oues lupo- D rum rabiem abegerunt, inſidias vulpium oppreſſerunt. O ouium ſapientia! ô filiorum affectus? ô diſcipulorum charitas! ô pulchritudo ſponſæ! abſente viro abegit adulteros: oſtenſæ ſunt eius diuitiæ, apparuit pulchritudo: latrones confuſi abierunt, & aufugerunt. Dicite mihi, quomodo perſecuti eſtis lupos? quomodo pepuliſtis latrones? Frequenti (inquit) oratione ad Deum. Quomodo deſpexiſtis adulteros? Continuis (inquit) lacrymis, & deſiderio viri. Non accepi arma, non ſumpſi lanceas, non arripui ſcutum: ſolummodo oſtendi eis pulchritudinem meam; qua perſpecta, vulnerati fugerunt. Vbi nunc illi? proculdubio in confuſione. vbi nos? in lætitia. Vbi nunc illi? conſcientiæ ſuæ malo tabeſcunt. Vbi verò nos? in magna exultatione glorificamus Deum, &c.] hæc & alia plura Chryſoſtomus in commendationem populi erga ſuum Epiſcopum charitatis.

[c] Extat. to. 5.

CLERICI ET EPISCOPI RESTITVTI.

Reſtituto in Epiſcopatum ſuum Ioanne Chryſoſtomo, Imperator, qui ab aduerſariis in E eccleſiis fuerant ſubrogati, clericos abire iuſſit, & priſtinos antè pulſos ſua loca recipere voluit; idemque fecit de Epiſcopis, qui eiuſdem Ioannis cauſa à perſequentibus facti erant extorres, quos ad proprias ſedes voluit remeaſſe. Ipſe verò Ioannes adiens Imperatorem, petiit ab eo ſuam cauſam tractari in legitima Synodo; cuius rei agendæ cauſa ab ipſo implorauit auxilium. hæc omnia habet ipſe Chryſoſtomus in epiſtola ad Innocentium Romanum Pontificem ſuo loco reddenda. Ad hæc autem Sozomenus[d] iſta addit: Porrò Ioannes Conſtantinopolim reuerſus, magis etiamnum gratus populo apparuit. Et cùm eo tempore conueniſſent Conſtantinopolim circiter ſexaginta Epiſcopi, decretum per eos eſt, vt & irrita haberentur ea quæ ad Quercum acta fuerant, & vt Ioannes Epiſcopatum retineret.] iſta ipſe. At verò hæc ex his quæ Palladius ſcribit, improbantur, dum ait, Theophilum canone Antiochenæ Synodi egiſſe aduerſus Ioannem, quo iubebatur, vt à Synodo depoſitus Epiſcopus, non alio modo niſi ab alia Synodo maiori Epiſcoporum numero poſ-

[d] Sozom. lib. 8 cap. 19.

ſet re-

A

ſet reſtitui. Quod ſi verum eſſet, reſtitutum fuiſſe Ioannem à Synodo ſexaginta Epiſcoporum; nullus poterat eſſe locus obiectioni à Theophilo factæ. Ceterùm ipſe Ioannes in dicta epiſtola ad Innocentium, de his agens, tradit expetitam à ſe Synodum, quæſitamque magno ſtudio ab Imperatore: quam futuram timens Theophilus, fugam cum ſuis arripuit, rediens Alexandriam: qui licet vocatus litteris Imperatoris, venire contempſit, plebis furorem, quam timeret, prætexens excuſationis loco. Et quamuis ipſe Ioannes laborauerit de parando legitimo Synodali iudicio; numquam tamen voti compos effici valuit, vt ipſe teſtatur iiſdem ad Innocentium litteris; quibus pariter declaratur, ipſum reſtitutum in Eccleſiam ſediſſe vſque ad anni ſequentis magnum ſabbatum, qua die iterum expelli contigit; quanam verò occaſione, ſuo loco dicendum. hæc quidem geſta ſunt hoc anno; ipſam autem Synodum ad Quercum habitam circa menſem Iulij, Palladij[a] teſtificatione, qui tunc cum Ioanne aderat Conſtantinopoli, affirmari poſſe videtur. Etenim cùm dicat, nouem vel decem menſium ſpatium interfluxiſſe à dicta Synodo celebrata hoc anno ad Quercum, vſque ad ſequentis anni Quadrageſimæ tempus, in cuius fine tunc (vt idem etiam tradit Ioannes) ipſo magno ſabbato iterum expelli contigit: planè opus eſt dicere, hoc anno circa Iulij menſem Synodum illam à Theophilo eſſe habitam, Ioannemque à ſede expulſum.

TEMPVS SYNODI AD QVERCVM HABITAE.

[a] Pallad. in dialog.

B

Ad poſtremum verò ad res hoc anno per Theophilum Conſtantinopoli geſtas Socrates[b] eiuſmodi addidit appendicem: His (inquit) rebus geſtis, Theophilus in omnem offenſionem incurrit. Odium contra illum inde etiam creuit, quod libros Origenis ſtudiosè legere non vereretur. Rogatus igitur à quodam, cur libros, quos condemnauerat, de integro amplexaretur? reſpondit, libros Origenis ſimiles eſſe prato omnibus florum generibus referto: Idcirco (inquit) ſi quid reperio in illis boni, illud decerpo; ſin ſpinoſi quicquam, hoc vtpote aculeis pungens, miſſum facio. Hoc reſpondit Theophilus, non complexus animo illud Salomonis[c]; quod verba ſapientum ſint tamquam ſtimuli; & qui præceptis in illis comprehenſis punguntur, non debent ex aduerſo calcitrare.] hæc Socrates, ſed qui planè haud aſſecutus ſit ſenſa verborum Theophili; vel quod qui ſemel in eum dicere cœperat, omnia ab ipſo dicta vel facta æquè redarguere proſecutus eſt.

[b] Socrat. lib. 6 cap. 15.

THEOPHILVS IN QVO COMMENDANDVS.

C

[c] Eccleſ. 12.

Ceterùm Theophili dicto nihil ſapientius, vtpote qui oſtenderit errores tantùm Origenis ſibi diſplicuiſſe, atque damnaſſe, nec reieciſſe ob aliquot in eis aſperſas hæreſes omnia eius ſcripta, quæ legere conſueuit, atque laudare. Id quidem Theophilus planè ex totius Eccleſiæ Catholicæ ſententia, quæ (vt pluribus dictum eſt) ita legit Origenis commentarios, vt ab eius erroribus eſſe cauendum admoneat: eamdemque fuiſſe S. Hieronymi quoque ſententiam, demonſtrauimus ſuperiùs ex eius epiſtola ad Tranquillum. Porrò & diffamata ea tunc fuit calumnia in Theophilũ, quòd Origenis quos damnaſſet antea libros, recepiſſet; quodq; cùm iam damnatos à ſe antea monachos in amicitiam reuocaſſet, quaſi ipſe Origenis ſectator effectus eſſet. Ceterùm & hos recepit pœnitentes (vt vidimus) & libros ſic legendos accepit Origenis, vt tamen abſtinendum diceret ab aſperſis in eis hæreſibus. Quod autem eodem quo à principio fuit animo, in damnandis Origenis erroribus ipſe Theophilus perſeuerarit, duæ reliquæ Paſchales epiſtolæ, quarum alteram hoc anno, alteram verò ſequenti datam diximus, apertiſſimam fidem faciunt. Felix ipſe (iterum dicam) Theophilus, ſi in proſequendo cauſam aduerſus Origeniſtas, dignum planè opus tanto Epiſcopo, non admiſcuiſſet illis priuatas affectiones, in Ioannem Chryſoſtomum ab exordio eius ſedis iam malè conceptas.

D

Quid autem acciderit eidem Theophilo hoc anno Alexandriam redeunti, Sozomenus[d] ita narrat: Theophilus etiam ſtatim nihil cunctatus (quamquam iam hiems ingrueret) fugiens vnà cum Iſacio monacho, Alexandriam abnauigauit. Sed cùm tempeſtas maris vrgeret, appulit Geras, quæ eſt ciuitas puſilla, plus minus quinquaginta ſtadiis à Peluſio diſtans. Huius vrbis Epiſcopo tum vita defuncto, ciues (vt accepi) elegerunt Eccleſiæ ſuæ Antiſtitem Nilammonem, virum bonum, & qui ad monaſticæ vitæ faſtigium conſcendiſſet. Is habitabat ante ciuitatem in domuncula, in quam ſe ipſe concluſerat, ianua lapidibus obturata, eo propoſito, vt ſacerdotium auerſaretur. Theophilus itaque veniens, hortabatur, vt ordinationem à ſe oblatam acciperet. Apud quem ille quamuis frequenter ſe excuſans, nihil obtinuit. Tandem inſtanti: Cras (inquit) ita facias, ſi placet, ô Pater, vt ego hodie res meas ante diſponam. At cùm Theophilus poſtridie ex condicto veniſſet, atque eum fores aperire iuſſiſſet: Age verò (inquit Nilammon) oremus primùm. Quo laudato, Theophilus quidem orauit, ſed Nilammon inter orandum

E

[d] Sozom. lib. 8 c. 19.

NILAMMON POTIVS DELEGIT MORI QVAM FIERI EPISCOPVS.

A

dum hanc vitam reliquit. Hoc autem & Theophilo primùm, & iis etiam qui cum illo foris ſtabant, ignotum erat. Verùm cùm paulatim tereretur dies, quia ſæpenumero intentiùs euocantes non audiret, deiectis qui ad ianuam erant, lapidibus, repererunt hominem mortuum. Inuolutum igitur quibus oportebat, publica ſepultura dignati ſunt; ac templum etiam ſupra illius ſepulchrum indigenæ conſtruxerunt, & ſumma cum ſolemnitate adhuc diem mortis eius celebrant. At Nilammon quidem ad hunc modum mortuus eſt: ſi tamen mortem dicere oportet, quam ille ſubire maluit, quàm Epiſcopatum ſuſcipere, quo ſe indignum eſſe ob ingenij modeſtiam cenſuit.] hucuſque Sozomenus. Porrò non apud Geras tantùm, ſed in vniuerſa Catholica Eccleſia natalis Nilammonis publicis conſignatus monumentis viridi memoria perſeuerat. Voluit Deus eiuſmodi exemplo tum omnibus ſignificare, quàm periculoſa eſſet Epiſcopalis præfectura, vt præſtet interdum mori, quàm in maximum diſcrimen adduci: tum etiam Theophilum magis ſobrium reddi, vt animo volueret quod viderat; conſideraretque ſi paruæ ciuitatulæ præficiendus Epiſcopus, à Deo expetierit antè mori, quàm munus ſuſcipere; quanti eſſet periculi, præeſſe Alexandrinæ Eccleſiæ Orientalium omnium maximæ, omnibuſque ſimul Ægypti prouinciis, atque aliis adiacentibus regionibus. Sed nihil penitus eo exemplo profeciſſe ipſum quidem, quæ anno ſequenti de ipſo dicenda erunt, oſtendent.

ECCLESIA ERECTA NILAMMONI ET DIES FESTVS STATVTVS.

B

Hoc eodem tempore (poſt annum videlicet à demolitione famoſiſſimi templi Gazenſis, in cuius locum eccleſiam Eudoxia Auguſta ædificandam curauit) contigit Gazæ publica diſputatio inter S. Porphyrium Gazenſis ciuitatis Epiſcopum, & Iuliam Antiochenam clariſſimam feminam, quæ illuc aduenerat, vt Gentiles, quos audierat ad Chriſti fidem conuerſos, ad ſectam Manichæorum pelliceret. At quoniam in ea prodigium memoria dignum accidit, dignum putamus, vt rei geſtæ narratio à Marco Gazenſi diacono litteris quàm fideliſſimè commendata hic deſcribatur. Sic enim ſe habet[a]: Illo autem tempore (nempe anno ſequenti à ruina Marnei templi) venit in ciuitatem mulier quædam Antiochena, quæ vocabatur Iulia: erat verò ex execranda hæreſi eorum qui dicuntur Manichæi. Cumque cognouiſſet aliquos eſſe recens illuminatos, & in ſancta fide nondum ſtabilitos, in eorum irrumpens animos, eos corrumpebat per doctrinam ſuam, oculos perſtringentem & incantantem, ſed multo magis per pecuniæ erogationem.] & poſt nonnulla de impiis Manichæorum erroribus, rurſum inchoatam proſequitur orationem: Cùm (inquit) illic verſaretur peſtifera mulier, quidam fallaci illius doctrina ſunt seducti. Poſt aliquot verò dies cùm id cognouiſſet à quibuſdam Fidelibus S. Porphyrius Gazenſis Epiſcopus, eam accerſitam interrogauit, quænam & vnde eſſet, & quamnam haberet opinionem. Illa autem & patriam, & ſe Manichæam eſſe, confeſſa eſt. Iis autem qui erant apud ipſum, ira motis (erant enim quidam pij) eos rogabat beatus, ne iraſcerentur, ſed patienter eam admoneant & ſemel & bis, ſeruans id quod dictum eſt à S. Apoſtolo[b]. Deinde dicit mulieri: Abſtine, ô ſoror, ab hac mala opinione: eſt enim ſatanica. Illa autem reſpondit: Dic, & audi: & aut perſuadebis, aut perſuadeberis. Sanctus verò dixit: Para te in craſtinum diem, & veni huc. Illa autem eum valere cùm iuſſiſſet, eſt egreſſa.

IVLIA MANICHABA SEDVCIT GAZENSES.

C

[a] Apud Metaphraſt. die 26 Febr. recitat Lipom. & Sur. ea die.

D

[b] Tit. 3.

Beatus verò cùm ieiunaſſet, & Chriſtum multum rogaſſet vt diabolum pudore afficeret, paratus fuit in diem ſequentem. Aduocauit autem quoſdam ex piis clericis & laicis ad diſputationem ſuam & mulieris. Die autem ſequenti accedit mulier, habens ſecum duos viros, & totidem mulieres, quæ erant iuniores & formoſæ, omnes verò pallidæ: Iulia autem erat prouecta ætate. Ducebatur autem tota eorum diſputatio à ſcriptis & orationibus mundanæ diſciplinæ, multo verò magis Iuliæ. Erat autem humilis eorum habitus, & modeſti mores, & (quod dicitur[c]) extrinſecus oues, intrinſecus verò lupi rapaces, & venenata animalia: omnia enim dicunt & faciunt cum ſimulatione. Deinde iuſſi ſedere, diſputabant, & inquirebant. Sanctus autem Porphyrius ferens ſancta Euangelia, cùm feciſſet ſignum Crucis in ore ſuo, cœpit eam rogare, vt diceret ſuam opinionem. Illa verò cœpit. Frater autem Cornelius diaconus, qui fuit paulo antè nominatus, ſciens notis ſcribere, quibus vtuntur in iure, iuſſus à beatiſſimo Epiſcopo, notabat omnia quæ dicebantur & opponebantur, me & fratre Barocha admonentibus. Diſputationem autem non ſcripſi in hoc libro, propterea quòd ſit magna, vt qui velim compendio hoc ſcriptum mandare litteris: eam verò in alio libro expoſui iis qui volunt ſcire ſapientiam à Deo datam ſanctiſſimo Porphyrio, & aniles fabulas quas effutiit prodigioſa loquens & venefica Iulia. Quam quidem citò eſt perſecuta diuina iuſtitia. Poſtquam enim multa pluribus horis

DISPVTATIO PORPHYRII CVM IVLIA MANICHABA.

E

[c] Matth. 7.

horis eſſet fabulata, & conſuetas dixiſſet blaſphemias in Dominum & Deum vniuerſo- A
rum: motus diuino zelo ſanctus Porphyrius, videns eum qui omnes fines continet, tam
qui cadunt ſub aſpectum, quàm qui non cadunt, blaſphemiis & maledictis inceſſi à mu-
liere, in qua operabatur diabolus, & quæ ſe ſubmittebat illius voluntati; in eam tulit ſen-
tentiam, dicens: Deus qui fecit omnia, qui eſt ſolus æternus, nec habens principium ne-
que finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam percutiat linguam, & obſtruat os tuum, ne
loquatur blaſphema. Sententiæ autem prolationem conſecutum ſtatim fuit ſupplicium.

IVLIA MANICHAEA DIVINITVS PERCVSSA OBIIT.

Cœpit enim tremere Iulia, & mutari vultu, & manens in extaſi longum tempus non
loquebatur, ſed erat muta & immobilis, habens apertos oculos, & intuentes ſanctiſſimum
Epiſcopum. Qui verò cum ea erant, cùm aſpexiſſent ea quæ ſuſtinebat, magno timore
affecti ſunt. Eam autem conſolabantur, & carmina cantabant ad eius aures; ſed non erat
vox, neque auditus: Cùm longo autem tempore manſiſſet muta, emiſit animam, profe- B
cta ad tenebras, quas in honore habuerat (*ſecundum Manichæorum diſciplinam*) eam lucem
eſſe arbitrans, conuenienter Scripturæ, quæ dicit[a]: Væ iis qui faciunt id quod eſt dulce
amarum, & quod amarum dulce, & ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Iuſſit au-
tem ſanctus componi eius corpus, & tradi ſepulturæ, miſertus humanæ naturæ; erat enim
ſummè clemens & miſericors. Quicumque verò audierunt id quod factum fuerat, valde
ſunt admirati, non ſolùm qui erant noſtræ fidei, ſed etiam alienigenæ. Qui autem cum ea
erant duo viri ac mulieres, & quicumque ab ea corrupti fuerant, currentes prociderunt
ad pedes beatiſſimi Epiſcopi, dicentes: Errauimus. & petebant pœnitentiam. Beatus verò
fecit omnes anathematizare Manetem auctorem eorum hæreſis, ex quo etiam appellati
ſunt Manichæi: & cùm plurimos dies eos inſtituiſſet catecheſi, adduxit ad ſanctam Ca-
tholicam Eccleſiam. Occaſione autem illorum, & alij quoque ex aliis gentibus pœni- C
tentia ducti, fuerunt illuminati.] hactenus de his Marcus diaconus. At iam res Occidenta-
les inuiſamus.

a Iſaiæ 5.

CONCILIVM GENERALE CARTHAGINENSE.

Hoc eodem anno, iiſdemque Conſulibus, octauo Kalendas Septembris, celebratum eſt
in Africa Concilium Carthaginenſe, Generale dictum, quòd ex omnibus Africæ prouin-
ciis legationes in eo affuerint, nimirum ex prouincia Bizacena, Mauritania Sitifenſi, &
Mauritania Cæſarienſi: ex Numidia verò legati mitti minimè potuerunt ob tumultuantes
tyrones, vt excuſauit Alypius Epiſcopus Tagaſtenſis, qui interfuit cum Auguſtino Hippo-
nenſi Epiſcopo, atque Poſſidio Calamenſi. ſed ex prouincia Tripolitana miſſa eſt legatio,
prout eiuſdem Concilij quæ extant Acta[b] declarant.

Quid eſt autem quod Alypius ſic excuſat, legationem ex Numidia ob tyrones mitti mi-
nimè potuiſſe? ait enim[c]: Nos quidem de Numidia venimus, ego & ſancti fratres Auguſti- D
nus & Poſſidius; ſed de Numidia legati mitti non potuerũt, quod adhuc tumultu tyronum
Epiſcopi propriis neceſſitatibus in ciuitatibus ſuis aut impediti, aut occupati ſunt, &c.] &
rurſum inferius iterum de impedimento tyronum meminit. Quantum enim ex quatuor re-
ſcriptis datis hoc anno ſub iiſdem Conſulibus Theodoſio & Rumorodio colligi poſſe vi-
detur: tyrones in Africa deſertores militiæ facti, longè lateque per prouincias graſſati ſunt
more prædonum: quos Imperator, quatuor illis hoc anno datis reſcriptis ad Hadrianum
Præfectum Prætorio, compeſcendos curauit. nam ſexto Nonas Octobris hæc poſt alia
antea edita ita ſtatuit[d]: Opprimendorum deſertorum facultatem prouincialibus iure
permittimus: qui ſi reſiſtere auſi fuerint, velox vbicumque iubemus eſſe ſupplicium.
Cuncti etenim aduerſus latrones publicos deſertoreſque militiæ ius ſibi ſciant pro quie-
te communi exercendæ publicæ vltionis indultum. Hac tamen conditione ſeruata, vt ab E
his iunioribus, qui proxima indictione præſenti tempore conferuntur, ſupplicio tempere-
tur, quo per prouinciales intra præſcriptum legibus tempus ad ea ſigna, quibus deſtinati
fuerant, redhibendi ſunt, ne poſſeſſores redhibitionis damna percellant, propter eos qui
necdum penè auſpicati militiam fugerunt. Sed vt in his patientiam tenemus, ita omnes
qui vltra memoratam indictionem & noſtra beneficia ſanctionis caſtra & militiam deſe-
ruere, condemnationibus obnoxios eſſe præcipimus, &c.] planè hos ſolicita cura com-
preſſos fuiſſe, quòd de his nulla ampliùs mentio habeatur, poſſumus exiſtimare. Sed ad res
Concilij reuertamur.

b Tom. 1. Concil. & in Concil. Afric. c. 57. 58.
c Aug. contra Creſ. lib. 3. c. 46.
DE TYRONIBVS TVMVLTVANTIBVS.
d l. 11. 12. 13. 14. de deſertorib. Cod. Theod.

Huius autem totius Africæ Generalis celebrandi conuentus digna illa cauſa interceſſit,
vt in eo ageretur de inuitando ad vnitatem Catholicæ Eccleſiæ Donatiſtas in Africa conſi-
ſtentes. Meminiſſe debemus, iam elapſo anno, cùm Anaſtaſius Romanus Pontifex Ro-
manæ

A manæ Eccleſiæ præeſſet, hæc actitari cœpta, dum idem Pontifex (vt ſuo loco dictum eſt ſu-
periùs) ad hoc ſuis litteris excitauit Epiſcopos Africanos: quibus (vt vidimus) in vnũ coëun-
tibus, quid facto opus eſſet, vt quem optarent omnes, res conſecutura eſſet effectum; decreta
inter alia in eo Concilio fuit legatio ad ipſum Romanum Pontificem pro indulgentia aſſe-
quenda, qua liceret Donatiſtis ad Catholicam Eccleſiam reuertentibus, eamdem quam
apud ſuos accepiſſent, dignitatem retinere.

Conceſſit hoc ipſe Romanus Pontifex: ſed paulo pòſt ex hac vita ſublato, & nouo ſubro-
gato Epiſcopo Innocentio, in præſentem annum dilatum eſt ipſum hac de re congregan-
dùm Carthagine Generale Concilium, in quo legati Roma reuerſi, quæ ab ipſo Romano
Pontifice obtinuiſſent, coram omnibus ſignificarunt: id enim ex verbis Aurelij Carthagi-
nenſis Epiſcopi ſatis accipi poteſt, vbi inter alia quæ in Synodo præfatus eſt, hæc habet[a]:
B Iamdudum enim (ſicut veſtra ſanctitas recordatur) habito Concilio, deſtinauimus fratres
noſtros ad tranſmarina legatos, quos oportuit in cœtu ſanctitatis veſtræ perfunctæ legationis
curſum narrare.] ita ipſe.

a Cõcil. Cart. ſub Innocent. præfat. & Cõcil. Afric. c. 57

Pro vnitate verò Eccleſiæ componenda, Donatiſtiſque pacis fœdere conciliandis, quid
in hoc ipſo Concilio decretum fuerit, idem Aurelius docet his verbis[b]: Profeſſio veſtrum
omnium hoc deprompſit, debere vnumquemque noſtrum in ciuitate ſua per ſe conuenire
Donatiſtarum Præpoſitos, aut adiungere ſibi vicinum vnum collegam; vt pariter eos in
ſingulis quibuſque ciuitatibus vel locis per magiſtratus, vel ſeniores locorum conueniant.]
decretum poſt hæc, vt de his ex Synodo ad Iudices litteræ ſcriberentur: necnon tunc exa-
rata eſt forma conuentionis, qua iidem Donatiſtæ cum Catholicis conuenirent, ab omni-
bus ſeruanda; ibi in Synodo recitanda. Quod & factum eſt, lectis in primis litteris miſſis ab
C ampliſſima (vt ibi dicitur) ſede, nempe Apoſtolica vrbis Romæ, quibus quæ ab ea fuerant
impetrata, nota fierent. Recitata pariter & iuſſione, qua quid ſinguli acturi eſſent innoteſce-
ret, ipſa demum conuentionis forma præſcripta ibidem publicata eſt, qua ipſi conuenire
deberent Donatiſtas: quæ in hunc modum ſe habet[c].

b Apud Cõcil. Afric. c. 58.
DE VNITATE PROCVRANDA CVM DONATISTIS.
c Ibidem. c. 59

* Conuenimus vos ex Concilij noſtri Catholica auctoritate miſſi, de veſtra correctione
gaudere cupientes, conſiderantes Domini charitatem, qui dixit[d]: Beati pacifici, quoniam
filij Dei vocabuntur. & admonuit per Prophetam[e] etiam; his qui dicunt ſe fratres no-
ſtros non eſſe; dicere nos debere, Fratres noſtri eſtis. Hanc ergo pacificam ex charitate ve-
nientem communionem noſtram contemnere non debetis; vt ſi quid veritatis habere vos
arbitramini, non dubitetis aſſerere: id eſt, vt congregato veſtro Concilio, deligatis ex vo-
bis quibus cauſam aſſertionis veſtræ committatis, vt nos poſſimus hoc facere; vt etiam
D de noſtro Concilio deligantur, qui cum eis quos delegeritis, conſtituto loco & tempo-
re, quicquid quæſtionis eſt, quod veſtram à nobis ſeparat communionem, cum pace
diſcutiant: vt tandem aliquando, adiuuante Deo noſtro, finem veternoſus error acci-
piat: ne propter animoſitatem hominum infirmi noſtri & ignari populi ſacrilega diſſenſio-
ne diſpereant. Si enim hoc fraternè acceperitis, veritas facilè diluceſcet. Si autem hoc
facere nolueritis, diffidentia veſtra facilè innoteſcet.] hactenus forma, quam dicunt,
conuentionis.

d Matth. 5.
FORMA CONVENIENDI DONATISTAS.
e Iſai. 66. ſecũdum lxx.

Huius planè Concilij, & decreti in eo de conuentione ſtatuti, viſus eſt meminiſſe
S. Auguſtinus qui interfuit, vbi agens contra Creſconium hæc ait[f]: Et quia multi erroris
eorum laqueis implicati, cum quibus, vt inde liberarentur, agebamus, reſpondebant
nobis, hoc nos cum Epiſcopis ſuis agere debere, collationemque noſtram ſe vehementer
E optare, vbi poſſent videre, quibus aſſerentibus ſuperaret veritas falſitatem: in Carthagi-
nenſi totius Africæ Concilio nobis placuit, vt adhibita etiam publicorum teſtificatione
Geſtorum, quo poſſemus eis qui hoc flagitabant, probare deſiderio eorum nos mini-
mè defuiſſe; veſtri pacificè conuenirentur Epiſcopi, quiſquis ab eo noſtrum, qui eo-
dem loco, in quo ille, conſiſteret: vt per collationem noſtram errore ſublato, Chriſtia-
na & fraterna ſocietate, vnitate, charitate, pace frueremur: id intuentes, quia ſi hoc
fieri vellent, adiuuante miſericordia Dei, facillimè poterat, quicquid in cauſa noſtra eſ-
ſet, agnoſci: ſi autem recuſarent, ſaltem diffidentia eorum, non fruſtra illis qui hoc à
nobis popoſcerant, appareret.] hæc ipſe. Sed quæ conſecuta hæc fuerint, mox ſubdit
his verbis:

RATIO CONVENIENDI DONATISTAS.
f Auguſt. contra Creſcon. lib. 3. c. 45.

Factum eſt; conuenti ſunt; recuſarunt: quibus verbis, quo dolo, maledictione, ama-
ritudine plenis, nunc longum eſt demonſtrare.] Verùm quid acciderit Poſſidio con-
uenienti

CONVENTVS A POSSIDIO CRISPINVS QVID DIXERIT.

A uenienti, Criſpinum eiuſdem ciuitatis, cuius ipſe erat, partis tamen Donatiſtarum Epiſcopum, ex quo pariter quid reliquis Catholicis reſponſum à Donatiſtis Epiſcopis fuerit, poſſumus intelligere, à S. Auguſtino accipe. Ait igitur[a]: Interea Criſpinus Calamenſis veſter, Epiſcopus à Poſſidio collega meo in eadem ciuitate apud Acta conuentus, ad Concilium veſtrum primò diſtulerat, pollicens cum collegis ſuis ibi ſe viſurum, quid reſpondere deberet. Deinde poſt non paruum tempus, repetita conuentione, rurſum apud Acta reſpondit, *iſta ſcilicet:* Verba viri[b] peccatoris ne timueris. Et iterum: In aures imprudentis caue ne quicquam dixeris: ne, cùm audierit, irrideat ſenſatos ſermones tuos. Poſtremò hanc reſponſionem meam Patriarchali ſermone definio[c]: Recedant à me impij: vias eorum noſſe nolo.] hactenus recitata ab Auguſtino verba Criſpini, apud Acta Proconſularia ſcripta; quàm verò turgida, & quàm inflato corde, animoque tumenti prolata? Vnde idem S. Auguſtinus: Hanc (inquit) eius reſponſionem cùm docti indoctiq; riderent, quippe B hominis dicentis verba viri peccatoris ſe non timere, cui reſpondere minimè auderet, &c.] expendit eius reſponſionis ſententias ſingulas quas in omnibus oſtendit prorſus fatuo eſſe homine dignas.

[a] Aug. contra Creſcon. li. 3. cap 46.
[b] Matth. 2.
[c] Prou. 13.

QVID POSSIDIVS A CRISPINO PASSVS.

Sed qui verbis cauſam agere diffideret Criſpinus Epiſcopus Donatiſta, armis eam proſequi ſatius iudicauit. Sed quonam modo per alios id perfecerit, ita ſubdit Auguſtinus[d]: Cùm ergo iſta reſponſio à multis intelligeretur, multis etiam demonſtraretur quantum inanis eſſet, quantum attinebat ad cauſam; quàm verò amara & maledica, quod non pertinebat ad cauſam: atque ita eius, ſicut apud vos habetur, doctiſſima annoſitas, heſterno contra ſtante tyrone, nihil aduerſum veritatem poſſe videretur: ſubitò poſt paucos dies iter agenti Poſſidio, alius Criſpinus eius presbyter, & (vt perhibetur) propinquus, tetendit inſidias armatorum: in quos penè iam noſter inciderat, niſi eis proſpectis atque nunciatis, C ad quemdam fundum fugiens, diuertiſſet; vbi ille nihil auderet, vel non præualeret; vel ſi quid etiam feciſſet, negare non poſſet. Quo comperto, continuò conſecutus eſt tanta cæcus inſania, vt iam latere, turpe arbitraretur. Tunc domum, in qua cum ſuis ſe Poſſidius incluſerat, ſepire armatis, lapidibus circumtundere, ambire flammis, aditum ex omni parte moliri. Quæ verò aderat incolentium multitudo, memor periculi ſui, ſi in eo loco aggreſſum tantum facinus impleretur: partim illum deprecabatur, vt parceret, quem reſiſtendo non audebat offendere; partim verò ignes ſuppoſitos extinguebat: cùm ille nihilo ſegniùs ſeptis feruidus atque inexoratus inſtaret. Ceſſit aliquando ictibus ianua: ingreſſi ſunt, ſauciatiſque cæde iumentis quæ in inferiore domus parte compererant, de ſuperioribus Epiſcopum depoſuerunt, afficientes plagis & contumeliis. Vbi ne grauiùs ſæuirent, interceſſit ipſe Criſpinus, velut aliis rogantibus flexus, quorum non tam videbatur in ira ſua curare deprecationem, quàm in facinore teſtimonium formidare. D

[d] Aug contra Creſcon. li 3. cap. 46.

DAMNATVS CRISPINVS APPELLAT IMPP.

Hæc poſtquam nota facta ſunt in oppido Calamenſi, expectabatur Criſpinus Epiſcopus veſter, quemadmodum in ſuum presbyterum vindicaret. Acceſſit etiam proteſtatio municipalibus Geſtis expreſſa, cuius vel timore vel pudore cogeretur exercere Eccleſiaſticam vindictam. Quod cùm omnino contemneret, tantuſque fieret veſtrorum tumultus, vt quia veritati prædicandæ reſpondere non poterant, itinera clauſuri putarentur, immo verò etiam cernerentur: leges, quæ non deerant, ſed quaſi deeſſent, in noſtris manibus quieſcebant, aduerſus Criſpinum Epiſcopum veſtrum commotæ ſunt, magis vt noſtra manſuetudo demonſtraretur, quàm vt illorum puniretur audacia. Neque enim aliter innoteſceret, quid adiutorio Chriſti Eccleſia in ſuos inimicos poſſet, & nollet; non ſecundùm hæreticam præſumptionem priuato fauore Circumcellionibus ſæuientibus, ſed ſecundùm propheticam E veritatem iugo Domini Dei ſubditis Regibus. Exhibitus igitur Criſpinus, & quòd ſe eſſe Proconſuli quærenti negauerat, facillimè conuictus hæreticus, decem tamen libras auri, quam mulctam in omnes hæreticos Imp. Maior Theodoſius conſtituerat, intercedente Poſſidio, non eſt compulſus exoluere. Qua mitiſſima ſententia non contentus, neſcio quo conſilio, quod diſplicuiſſe veſtris omnibus dicebatur, ad eiuſdem Theodoſij filios prouocandum putauit. Acceptatum eſt: Reſcriptum eſt: quid aliud, niſi quod pars Donati iam ſciret ſe ad illam pœnam aurariam cum ceteris hæreticis pertinere? cum quibus propter communionem talis perſecutionis aut communem ſe deputet habere iuſtitiam; aut ſi non deputat, non ſe ideo iactet iuſtam, quæ ea pœna coërcetur, qua coërceri & eas hæreſes videt, quas concedit iniuſtas.] hæc Auguſtinus, qui ſubdit de aliis ab Imperatoribus datis in eoſdem legibus, de quibus ſuo loco agemus.

Vides

A Vides ex his omnibus, quàm præter expectationem acciderit, vt Donatiſtæ, qui publicis Actis ad ineundam pacem atque concordiam per Catholicos Epiſcopos vocarentur, non tantùm non cõſenſerint, ſed acerbiùs exaſperati longiùs reſilierint. Verùm neque propterea pro ipſorum ſalute agere prætermiſere Catholici: ſed ad mutuam collationem legibus Imperatoris compelli eos, apud eoſdem Principes procurarunt, impetraruntque. quando autem id factum ſit, ſuo tempore dicturi ſumus. Agit de iiſdem iuſſionibus S. Auguſtinus[a] in epiſtola ad eumdem Criſpinum data; cùm ille iactaret, ſe velle de ſumma quæſtionis cum ipſo Auguſtino diſſerere: idemque hæc eadem de Poſſidio recenſet[b] in epiſtola ad Donatiſtas. Narrat eadem & ipſe Poſſidius[c] in Vita S. Auguſtini, vbi & ſubdit de habita cum Criſpino publica diſputatione ad conuincendum eum eſſe hæreticum. ait enim:

[a] Aug. epiſt. 172.
[b] Aug. epiſt. 68. & 166.
[c] Poſſid. in Vita Aug. c. 12.

DISPVTATIO POSSIDII CVM CRISPINO.

Memorabili Auguſtino Antiſtite omnimodis inſtante, ad cõtrouerſiam ambo ipſi Calamenſes Epiſcopi venerunt; & de ipſa diuerſa communione tertio conflictu ſecum egerunt, B magna populorum Chriſtianorum multitudine cauſæ exitum apud Carthaginem & per totam Africam exſpectante. Atque ille Criſpinus Proconſulari & libellari ſententia eſt pronunciatus hæreticus. Proque illo apud Cognitorem Catholicus Epiſcopus interceſſit ne auraria mulcta exigeretur: ei eſt beneficium impetratum: Vnde cùm ingratus ad piiſſimum Principem prouocaſſet: ab Imperatore relationi debitum eſt reſponſum ſolutum; & conſecutum præceptum, nullo prorſus loco Donatiſtas hæreticos eſſe debere; & eos ad iura legum omnium contra hæreticos latarum vbique teneri debere. Ex quo & Iudex propter Officium, & idem Criſpinus, quòd minimè fuerat exactus, præcepti ſunt denas auri libras Fiſci iuribus inferre. Sed protinus opera data eſt per Catholicos Epiſcopos præcipuè per ſanctæ memoriæ Auguſtinum, vt illa omnium condemnatio, Principis dimit-C teretur indulgentia: & Domino adiuuante, perfectum eſt: qua diligentia & ſancto ſtudio multum creuit ſancta Eccleſia.] hucuſque Poſſidius: in quibus quidem enarrandis, ſummæ animi moderationis & Chriſtianæ modeſtiæ ſpecimen edidit; tum quidem primò cùm de molitionibus Donatiſtarum in Auguſtinum, deque ipſo Criſpino Calamenſi Epiſcopo ſermonem texens; de his quæ ipſe ab eo paſſus ſit, cùm rem geſtam recenſeat, nomen tamen ſuum ſilentio penitus (ne ſua facta prædicare videretur) obuolutũ reliquit: tum etiam quòd agens de publica diſputatione triduana, qua Criſpinus eſt conuictus hæreticus, nomen ſuum pariter prorſus reticet; adeò quòd niſi S. Auguſtinus ſuis ſcriptis aperuiſſet, id præſtitum à Poſſidio, penitus remanſiſſet obſcurum.

POSSIDII MODESTIA.

De Criſpino rurſum illa eſt Auguſtini[d] querela, quòd in fundo ad Imperatores pertinente rebaptizaſſet inuitas octoginta ad fundum ipſum ſpectantes perſonas Catholicę commu-D nionis. Porrò cauſam iſtam Criſpini ad annum poſt ſequentem perductam eſſe, certo argumento eſt reſcriptum aduerſus ipſum Criſpinum & alios Donatiſtas vt hæreticos auraria mulcta obſtrictos: quod datum habetur ſub conſulatu ſecundo Stilichonis cum Anthemio, ſicque ſe habet[e]:

[d] Aug. contra litt. Petil. lib. 2. cap. 88. & epiſt. 173.
[e] l. 39. de hæret. C. Theod.

EPISCOPI CATHOLICI INTERCEDVNT PRO DONATISTIS.

Donatiſtæ ſuperſtitionis hæreticos quocumque loci vel fatentes vel conuictos, legis tenore ſeruato, pœnam debitam abſque dilatione perſoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decembris, Rauen. Stilich. II. & Anthemio Coſſ.] Quid præterea humanitatis à Catholicis Epiſcopis per publicam legationem tunc declaratum fuerit, S. Auguſtinus in epiſtola ad Ianuarium pòſt recenſita hæc de Criſpino & mulctam in Donatiſtas tamquam hæreticos ab Imperatore decretam, ad poſtremum addit[f]: Ex concilio autem noſtri Epiſcopi legatos ad Comitatum miſerunt; qui impetrarent, vt non omnes Epiſcopi & clerici partis veſtræ ad E eamdem condemnationem decem librarum auri, quæ in omnes hæreticos conſtituta eſt, tenerentur; ſed hi ſoli, in quorum locis aliquas à veſtris violentias Eccleſia Catholica pateretur. Sed cùm legati Romam venerunt, iam cicatrices Epiſcopi Catholici Vagitani* horrendæ & recentiſſimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales miſerunt, &c.] Sed quoniam poſt ſequentem annum hæc contigiſſe probantur; quomodo ſe habuerint, ſuo loco dicturi ſumus; hæc modò ſatis de his quæ ſpectant ad Criſpini cauſam, qui à Poſſidio huius auctoritate Concilij conuentus eſt.

[f] Au. epiſt. 68
* Bagitani

DE PROCVLIANO CONVENTO AB AVGVSTINO.

Sed & tunc qui Hippone regio erat Proculianus Donatiſtarum Epiſcopus, eadem item ex cauſa à S. Auguſtino conuentus eſt, vt ipſe teſtatur epiſtola clericorum Hipponenſium ad Ianuarium, cũ de eodem hoc ipſo Concilio his verbis[g] agit: Nec tamẽ de his iniuriis & perſecutionibus, quas Eccleſia Catholica in regione noſtra tunc pertulit *(quas ſuperiùs recenſuimus)* Imperatoribus conqueſtus eſt Epiſcopus noſter. Sed facto Concilio, placuit vt pacificè con-

[g] Au. epiſt. 68.

conueniremini; quo, ſi fieri poſſet, haberetis inter nos collationem, & errore ſublato, fraterna charitas pacis in vinculo lætaretur. Et in ipſa conuentione quid Proculianus primò reſponderit, quod Concilium facturi eſſetis, & aliàs, & illic viſuri quid reſpondere deberetis: deinde quid poſtea, cùm propter ſuam promiſſionem denuo cõuentus eſſet, Actis expreſſerit, refutans pacificam collationem, ipſa Geſta inſtruant grauitatem tuam.] hæc clerici Hipponenſes. Extat epiſtola [a] ipſius Auguſtini ad eumdem Proculianum ad eamdem pacificam collationem pluribus inuitantis: quàm verò blandis ad duriſſimum quoque cor emolliendum compoſitis verbis vſus fuerit, ipſa epiſtola indicat, cui huiuſmodi titulum affixit: Domino honorabili & dilectiſſimo Proculiano.] A

[a] Aug. epiſt. 147.

CONVENTI ALII DONATISTAE RESILIERVNT.

At quid de ceteris? Sanè quidem ſicut Criſpinus Poſſidium, & Auguſtinum Proculianus, ita reliqui Donatiſtarum Epiſcopi inuitantes ad mutuam collationem pacificamque conuentionem Catholicos Epiſcopos contempſerunt. Nam ad eos ſcribens ipſe, hæc in eoſdem exprobrat[b]: Veſtri Epiſcopi conuenti à nobis, numquam nobiſcũ pacificè cõferre voluerunt, quaſi fugientes cum peccatoribus loqui. Quis ferat iſtam ſuperbiam? quaſi Paulus Apoſtolus non contulerit cum peccatoribus & cum valde ſacrilegis.] ſed & eoſdem addidiſſe minas, idem ibi ſuperiùs tradit, vbi ait: Mandauerunt nobis quidam preſbyteri partis veſtræ, dicentes: Recedite à plebibus noſtris, ſi non vultis vt interficiamus vos.] cauebant enim ne Catholici Epiſcopi miſcerent cum plebe ſermones, quam ſciebant eiuſmodi collationem vehementer exoptare. De his enim illa ſunt eiuſdẽ Auguſtini verba: Quàm multi veſtrum, & fortè omnes, aut penè omnes dicere ſoletis: O ſi in vnum locum conuenirent, vt illis diſputationibus veritas appareret, &c.] Sed quòd ad eos cõuertendos ad Eccleſiæ veritatem via hęc intercluſa eſſet, litteris tum priuatis tum publicis ad eos alliciendos Auguſtinus egit, quæ hactenus extant [c]. At de his modò ſatis. B

[b] Aug. epiſt. 166.

[c] Aug. epiſt. 166. & 171.

BELLVM ADVERSVS ALARICVM.

C Iam poſtremùm ad res Romanas oculos conuertamus. Hoc ipſo anno, qui præceſſit ſextum Honorij Conſulatum, Alaricus Rex Gothorum magno comparato exercitu deſcendens in Italiam, apud Pollentiam vincitur à Stilichone: id quidem hoc anno accidiſſe colligitur ex Claudiano & aliis, vt inferiùs patebit. Ex quibus corrigendum ſit Caſſiodori Chronicon, vbi anno ſuperiori ponitur, & inuerſa ſententia, Stilicho habetur à Gothis fuiſſe ſuperatus. Æſtuabat Alaricus deſiderio potiundæ Vrbis, ſemper id animo & ore verſans. Quamobrem iuſto timore perculſi Honorius & qui in Vrbe erant Senatores, ad auertendam imminentem cladem, nouis mœniis Romam circumdant: de quibus Claudianus his verſibus[d]:

[d] Claud. de ſexto Honor. Conſulat.

MVRI VRBIS INSTAVRANTVR.

—— Addebant pulchrum noua mœnia vultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Perfecitq́; opifex decori timor; & vice mira D
Quam pax intulerat, bello diſcuſſa ſenectus.
Erexit ſubitas turres, cinctoſq́; coëgit
Septem continuo montes iuueneſcere muro.]

Extat de eiuſmodi erectione murorum vetus inſcriptio ſuper Portuenſem portam Tranſtiberim, quæ ſic ſe habet[e]:

[e] Apud Smet. pag. 8. nu. 1.

S. P. Q. R.
IMPP. CAESS. DD. NN. INVICTISSIMIS. PRINCIPIBVS. ARCADIO. ET.
HONORIO. VICTORIBVS. ET. TRIVMPHATORIBVS. SEMPER. AVGG
OB. INSTAVRATOS. VRBI. AETERNAE. MVROS. PORTAS. AC. TVR- E
RES. EGESTIS. IMMENSIS. RVDERIBVS. EX. SVGGESTIONE. V.C. ET.
INLVSTRIS
MILITIS. ET. MAGISTRI. VTRIVSQ. MILITIAE. STILICHONIS. AD. PER-
PETVITATEM. NOMINIS. EORVM. SIMVLACRA. CONSTITVIT
CVRANTE. FL. MACROBIO. LONGINIANO. V.C. PRAEF. VRBIS
D. N. M. Q. EORVM

Nomina verò Stilichonis & Fl. Macrobij abraſa extant. ita tamen vt legi poſſint: cur autem id acciderit, dicemus ſuo loco.

Ad huiuſmodi quidem murorum Vrbis conſtructionem alluſiſſe videtur S. Paulinus Nolanus in Natali octauo S. Felicis, quod hoc anno ex more cecinit: vbi imminens vniuerſæ Italiæ

A Italiæ ex barbaris periculum inuocatione eiuſdem ſancti anteuertere conatus, ita de muris:

AD NOVOS VRBIS MVROS PAVLINI ALLVSIO.

—————— Fidant legionibus illi,
Perfugioq́; parent reparatis mœnia muris,
Nulla ſalutiferi quibus eſt fiducia Chriſti.
Nos Crucis inuictæ ſignum & confeſſio munit.] & paulo pòſt:
Nunc opus adiutore Deo; ſoluſq́; timendus,
Quo ſine & arma cadunt, per quem firmantur & arma.
Ipſe intra muros turris tibi, qui ſine muris
Murus erit, &c.] ſubditq́; exemplum de Hierico ciuitate, quæ licet fortiſſimis vndique cincta muris eſſet, ſonitu tãtùm tubarum abſque aliis armis ipſi ſolo tenus proſtrati ſunt. Quòd igitur reliquæ ciuitates Italiæ, ac potiſſimùm quæ vicinæ Vrbi eſſent B in Campania, & inter alias Nola, viderent ipſam Vrbem timore concuſſam, cùm noua mœnia fabricaret, vehementiori formidine tenebãtur. Quamobrem idem S. Paulinus illud occinens in Natali S. Felicis carmen, in Deo habendam eſſe fiduciam (ſic erigens ciuium animos) hortatus eſt, dum illi mæſto vultu feſtum agerent diem: cùm alioqui doceat, nec quidem ſi captiui à barbaris tenerentur, ceſſandum eſſe à ſanctorum martyrum celebratione feſtorum. nam ait:

Hunc ego, ſi Geticis agerem malè ſubditus armis,
Inter & immites celebrarem lætus Alanos.
Et ſi multiiugæ premerent mea colla catenæ,
Captiuis animum membris non iungeret hoſtis.] paulo verò pòſt:
Nunc igitur quamuis varias vaga fama per oras
C *Terrificis pauidas feriat rumoribus aures:*
Nos tamen in Domino ſtabilis fiducia Chriſto
Roboret, & recto fixis pede mentibus armet:
Nec pauor ater in hanc obducat nubila lucem,
Quam Deus ætherio Felicis honore ſerenat.]

ſed hæc ipſe pluribus: tu eum conſule, vt diſcas quanta ſancti eſſent alacritate ad celebrandos feſtos dies ſanctorum martyrum ex antiquo Catholicæ Eccleſiæ inſtituto, quamq́ue iidem fiduciam in imminentibus periculis concipere ſolerẽt de ſanctorum auxilio. Sed iam cœptam proſequamur hiſtoriam.

TEMPVS BELLI POLLENTINI.

Qui autem tanti huius belli hiſtoriam fuerit proſecutus, præter Claudianum, inuenimus neminem: ipſe enim quarto libro de Bello Getico victoriam Stilichonis contra Alaricum D hoc anno partam egregiè proſecutus eſt. Obtinuit eam Stilicho in agro Pollentino, cùm ille formidoloſo exercitu aggreſſurus Vrbem, ſe immitteret in Italiam. Iam trigeſimus agebatur annus, ex quo idem Alaricus cum Gothis ſuis tranſierat Iſtrum, ac poſt diuerſarum prouinciarum clades inuaſerat Græcias, & ad Illyricum vſque deſcenderat: ſed audens maiora, inhiabat in Vrbem ipſam. De tempore idem Claudianus ex ipſius verbis his verſibus[a]:

[a] Claud. de bello Getic. lib. 4.

Si numero non fallor, ait, trigeſima currit
Bruma ferè, rapidum poſtquam tranſnauimus Iſtrum,
Romanamq́; manum tantis eludimus annis.]

Sanè quidem ſub Conſulatu Valentiniani & Valentis quarto, qui præceſſit Conſulatum Gratiani & Equitij, Gothos tranſmiſſo Iſtro inuaſiſſe Thracias*, auctor eſt Ammianus[b]. Cùm igitur eorumdem Auguſtorum quartus Conſulatus inciderit in annum Domini tre- E centeſimum ſeptuageſimnmtertium: ſi triginta addas, quibus Gothi dicuntur vſque ad bellum Pollentinum cum Romanis certaſſe; plenum hunc ipſum annorum numerum inuenies à Claudiano ſignatum.

* Græcias
[b] Ammian. lib. 30.

At quod ad Alaricum ſpectat, diu multumq́ue barbarus Romam inuadere conceperat animo: nam & apud eumdem idem Alaricus[c]:

[c] Claud de Bello Getic. lib. 4.

ALARICVS INHIABAT VRBI.

Quid mihi neſcio quam proprio cum Tibride Romam
Semper in ore geris?] & inferiùs idem:
Rumpe omnes, Alarice, moras: hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad Vrbem.]

Occurrente autem illi cum Romano exercitu Stilichone, certatum apud Pollentiam in Liguria ciuitatem, vbi Gothorum exercitus à Romanis victus eſt, fuga lapſo cum ſuis Comitibus Alarico: de qua victoria idem Claudianus his verſibus:

A

——— vnoq́ die Romana rependit,
Quicquid terdenis acies amiſimus annis.
O celebranda mihi cunctis Pollentia ſæclis:
O meritum nomen felicibus apta triumphis.]

VICTORIA APVD POLLENTIAM.

Ceterùm præuiis Crucum ſignis tantam partam fuiſſe Chriſti ope victoriam, Prudentius aduerſus Symmachum agens, ita cecinit[a]:

[a] Prudent. lib. 2. aduer. Symmach.

——— Dux agminis, Imperiiq́
Chriſtipotens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilicho: Deus vnus Chriſtus vtrique.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
Inſcripta, cecinere tubæ: prima haſta draconis
Præcurrit, quæ Chriſti apicem ☧ ſublimior effert.*

B

Illic terdenis gens exitiabilis annis
Pannoniæ pœnas tandem delata rependit.*
Corpora famoſis olim ditata rapinis
In cumulos congeſta iacent. mirabere ſeris
Poſteritas ſæclis inhumata cadauera latè,
Quæ Pollentinos texerunt oſſibus agros.] hæc Prudentius, quem poſt hæc libros illos aduerſus Symmachum elaboraſſe, exploratum omnino redditur.

* ſublimiter offert.
* pependit.

INGENS PRODITIO STILICHONIS.

Sed planè iuſta poſt detectos dolos & inſidias Stilichonis fuit omnium illius temporis ſcriptorum querela; nimirum proditione ipſius, Alaricum Romano vallatum exercitu, permiſſum tunc abire liberum, reſumere vires, & iterum aduerſus Romanos pugnare, & vincere. C At qui Chriſti nomine inuictus erat exercitus, præpoſito poſtea illi Duce Ethnico, turpiter eſt paulo pòſt ſuperatus; vt Oroſius his verbis inſinuauit[b]: Taceo (inquit) de Alarico Rege cum Gothis ſuis ſæpe victo, ſæpeque concluſo, ſemperque dimiſſo: taceo de infelicibus illis apud Pollentiam geſtis. Cùm barbaro & Pagano duci, hoc eſt, Sauli ſumma belli commiſſa eſt, cuius improbitate reuerendiſſimi dies & ſanctum Paſcha violatum eſt, cedentique hoſti propter religionem, vt pugnaret extortum eſt: Cùm quidem oſtendente in breui iudicio Dei, & quid fauor eius poſſet, & quid vltio exigeret, pugnantes vicimus, victores victi ſumus.] & inferiùs[c] de Stilichone proditore iterum: Alaricum, cunctamq́. Gothorum gentem pro pace optima & quibuſcumque ſedibus ſuppliciter & ſimpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publicè autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terrendamque Rempublicam reſeruauit.] hæc Oroſius. Sed iam ſequentis anni res geſtas proſequamur. D

[b] Oroſ. lib. 7. c. 37.
[c] Idem Oroſ. lib. 7. cap. 38.

IESV CHRISTI ANNVS 404. INNOCENTII PAP. ANNVS 3. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 10.

LVDI SAECVLARES RESTITVTI.

QVadringenteſimus quartus ſequitur Chriſti annus, titulo Conſulatus ſexti Honorij Imperatoris & Ariſteneti publicis Faſtis adſcriptus: quo pariter Sæculares ludi à ſuperſtitione introducti Gentilium, Conſtantini verò religione neglecti atque penitus prætermiſſi, non ſine dedecore Chriſtiani nominis editi ſunt: de quibus Claudianus in carmine de eodem ſexto Honorij Conſulatu hos habet verſus[d]:

[d] Claud. de ſext. Conſul. Honor.

E

——— Iam flaueſcentia centum
Meſſibus æſtiuæ detondent Gargara falces,
Spectatosq́ iterum nulli celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus ſæcula Conſul, &c.]

Malè perſuaſus Honorius, quòd hos fatales eſſe perpetuitatis Vrbis, & felicis eius ſtatus conciliatores Gentiles dicerent, eorumdem conſilio & ſuaſione inductus & ſeductus eſt, vt quos deſpexerat Conſtantinus ille Magnus, ipſe imprudens reſtitueret. Accidiſſe enim videtur, vt recentis aduerſus Alaricum apud Pollentiam obtentæ victoriæ, & decreti ſibi à Senatu triumphi elatus gloria, quid peteretur, quidve conceſſerit, minimè cogitarit. Gentiles itaque quòd in his putarent Vrbis æternitatem fauſtis auſpiciis conſecrari; qui nuper timore deſcendentis in Italiam Alarici perterrefacti, nouis cinxerant Vrbem mœniis, eam patria quoque putarunt religione fore muniendam: cùm perinde ac Zoſimus[e], licentiùs

[e] Zoſim. lib. 2.

A tiùs effutirent, ob neglectos ſuperioris ſæculi ludos in hæc mala incidiſſe, vt à barbaris deuaſtaretur Romanum Imperium, & ipſa Roma in diſcrimine poſita eſſet. quibus inductus Honorius, eiſdem ſumma Imperij iactura aſſenſum præbuit: nam eo ſcelere ad excidium Vrbis Deum ſolicitauit. Cùm alioqui ſatis experimento eſſe debuiſſet, omnia hæc inaniter fieri: quod ſub Conſtantino, qui eos prætermiſit ludos, Romanum Imperium, extinctis tyrannis, & debellatis barbaris, omni ex parte florentiſſimum viſum eſt. Sed damno ſuo atque iactura ipſius Vrbis, cuius æternitati malè ſuperſtitione conſulebatur, expertus eſt, quantum ex perperam facto iuſtam Dei vindictam commouerit; qui paucos poſt annos, eam quam præuio Chriſti nomine liberauerat, eiſdem Gothis, eodem Alarico duce, dederit capiendam atque prædandam.

G ... CTVRA DEVS FACINVS VINDICAVIT.

Scimus Honorium excuſari, quòd etſi Romanis Gentilibus conceſſit Sæculares celeB brari ludos; voluiſſe tamen haud ritibus illis Gentiliciis ipſos agi: ſed indulſiſſe tantùm, vt Theatrales atque Circenſes ludi exhiberentur. At quæ ſine ſuperſtitione ſpectacula? aut quis putat occini prætermiſſos à pueris & puellis Sibyllina illa carmina in his edendis ludis ſolemnia? Certè quidem reuocata tot Chriſtianorum Imperatorum legibus vetita gladiatorum munera his temporibus ſub Honorio rurſum exhibita, locuples teſtis eſt Prudentius[a]; qui poſt decantatam Pollentinam victoriam haud pridem Chriſti virtute partam, ad finem hæc habet, cùm hortatur vt gladiatorios ludos penitus vetet:

[a] Prudent. aduerſus Symmach. lib. 2.

Arripe dilatam tua Dux in tempora famam:
Quodq́ patris ſupereſt, ſucceſſor laudis habeto.
Ille Vrbem vetuit taurorum ſanguine tingi:
Tu mortes miſerorum hominum prohibeto litari:
C *Nullus in Vrbe cadat, cuius ſit pœna voluptas, &c.*]

LVDVS GLADIATORIVS RESTITVTVS.

Grande ſanè piaculum, vt quæ tot legibus Chriſtianorum Principum prohibita erát cruenta gladiatorum ſpectacula, & quæ (vt vidimus) ne fierent, redempta fuerant ſanguine martyris, eſſent iterum reſtituta ab ipſis Gentilibus, & quidem ſolemni ritu, ad quæ ſpectanda prodirent (vt Prudentius ait) cum pompa virgines Veſtales. Quæ facinora, digna Dei vindicta, Romano ſanguine per Gothorum gladium Deus voluit expiari: ſed de his ſuo loco. Iam verò Eccleſiam Orientis perturbatam inuiſamus.

Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus Honorio ſextùm & Ariſteneto, S. Ioannes Chryſoſtomus factione ſeditioſorum Epiſcoporum, vrgente Eudoxia Auguſta, à ſede pellitur, atque exul relegatur in Cucuſum. Quænam autem cauſæ turbarum præceſſerint, vt qui iubente Arcadio Imperatore, annuentibus quoque Epiſcopis, tanta gloria fuerat reſtitutus, D fugamque arripientibus aduerſariis, ſumma tranquillitate ſederit, tandem poſt ſpatium decem fermè menſium iterum in eum Principum animi adeò commoti fuerint, vt à quibus deponendus eſſet, magna celeritate Epiſcopos Conſtantinopolim accerſiuerint, dicendum per ſingula quàm exactiſſimè. Accidit namque (vt auctor eſt Marcellinus[b]) vt his Conſulibus Eudoxiæ Auguſtæ ſtatua argentea erigeretur ſuper columnam porphyreticam apud eccleſiam: de qua Socrates[c]: Hæc in edita baſi, neque valde prope eccleſiam, quæ Sapientia dicitur, neque longè admodum collocata: ſed inter eccleſiam & ſtatuam platea ſolùm media interiecta fuit. Ibi ludi populares (vt moris eſt) celebrari cœpti ſunt.] de quibus Sozomenus[d]: Applauſus ob id ac publica ſaltatorum & hiſtrionum ſpectacula ibi edebantur, ſicut moris fuit in regiarum imaginum dedicatione.] hæc ipſe.

DEDICATIO ARGENTEAE STATVAE EVDOXIAE.

[b] Marcell. in Chron. hoc anno.
[c] Socrat. lib. 6 cap. 16.
[d] Sozom. li. 8. c. 20.

At qui legitimus eſſet cultus adhibendus in Imperatorũ ſimulacrorum erectione, TheoE doſius Imperator eiuſmodi edita ſanctione antea definierat, ad Aetium Præfectum Prætorio ita reſcribens[e]:

IOANNES DECLAMAT IN PROFANOS RITVS.

[e] l. 1 de imag. Imperial. C. Theod.

Si quando noſtræ ſtatuæ vel imagines eriguntur, ſeu diebus (vt aſſolet) feſtis, ſiue communibus: adſit Iudex ſine adorationis ambitioſo faſtigio: vt ornamentum diei, vel loco, & noſtræ recordationi ſui probet acceſſiſſe præſentiam. Ludis quoque ſimulacra propoſita, tantùm in animis concurrentum, mentiſque ſecretis noſtrum nomen & laudes vigere demonſtrent. Excedens cultura hominum dignitatem ſuperno numini reſeruetur. Dat. &c.] hæc Theodoſius. Cùm verò S. Ioannes Chryſoſtomus dicatur factam dedicationem ſtatuæ Eudoxiæ, habita ad populum concione, reprehendiſſe (tradunt enim id Socrates[f], Sozomenus[g], & alij) aliquid in ea admiſſum putatur, quod & modeſtæ pij Principis legi & religioni Chriſtianæ aduerſaretur: perfacile enim eſt in huiuſmodi rebus in idololatriæ ſcelus incurrere, cùm effrenis populi adulatio neſciat æqui limitibus coërceri; cuius cauſa opus

[f] Socrat. li. 6. cap. 16.
[g] Sozom. li 8. cap. 20.

opus fuerit pietatis acerrimo vindici ad populum declamare. Siue quod prętexunt alij, quòd (A) ludi præ eccleſiæ foribus agerentur non ſine magna eccleſiæ contumelia, quæ clamoribus theatricis confuſa reſonans, haud concinnum pſallentium cantum, vocemque concionantis Epiſcopi facilè admittebat: iuſtè commotus S. Ioannes, vehementi inuectiua iure eiuſmodi fuit ſpectacula inſectatus: cùm alioqui ſciamus ipſum, abſque alia recens accedente occaſione, aduerſus ſpectacula ac ſpectatores acerrimè inuehi ac vehementer declamare conſueuiſſe. Sed illa verior atque iuſtior cauſa interceſſit, vt Ioannes Chryſoſtomus in Eudoxiam commoueretur; qua etiam ſcimus perturbatum nonnihil fuiſſe Honorium Imp. cùm audiuit: quo nomine etiam reprehendit fratrem Arcadium, qui adeò nefanda æquo animo pertuliſſet, dum ſcilicet non modò Conſtantinopoli venerationi ſimulacrũ Eudoxiæ expoſitum eſſet, ſed idem per prouincias quoque deferretur, non ſecus ac olim Cybeles circumferre ſolerent Ethnici ſimulacrum, vt apparet ex Luciano, Apuleio, & aliis. At litteras (B) de his Honorij expoſtulantis ſecundò datas ſuo loco inferiùs recitabimus. Quam iuſtiſſima igitur impulit cauſa Chryſoſtomum aduerſus huiuſmodi impium idololatriæ ſcelus vehementiùs declamandi.

EVDOXIA FVRIT IN IOANNEM.

Hæc autem in deteriorem partem accepta ab iis qui ſagaci ſtudio quamlibet venabantur occaſionem, qua ſancto iterum negotium faceſſerent, & in crimen adducerent, deferunt Eudoxiæ, eam nimirum verborum iaculis à Ioanne iterum acriùs appeti, atque pro concione proſcindi. Cùm illa, quæ priſtinum in eum conflatum odium perterrefacta vi numinis remiſiſſet potiùs quàm dimiſiſſet omnino; veluti œſtro percita, atque furiis agitata, minatur non depoſitionem tantùm; ſed necem, appetens caput viri, cuius lingua grauiùs quàm lancea feriretur. At nec iſta quidem verbis tantùm more debacchantium ſeminarum iactabat inani ſtudio, ſed opere vt implerentur, totis contendit neruis, litteras ad Epiſcopos ſcri- (C) bens per veredarios, vt quàm citiſſimè perferrentur; ſolicitè curans, vt quam primum omnes Conſtantinopolim veniant, ante omnes autem Theophilus Alexandrinus Epiſcopus, quem experta erat in huiuſmodi rebus curandis ſolertiſſimum.

IOANNES QVID IN EVDOXIAM CONCIONATVS.

Cùm autem hæc haud ſecretis nunciis agerentur, ſed horum cauſa ſuſdeq; omnia miſcerentur, iactarenturq; ore multorum diſſipata ſemel in vulgus; S. Ioannes eadem qua ſemper in aduerſis infracta conſtantia intrepidus ſteterat, populo ex more in eccleſiam conuocato, grauiſſimam illam orationem habuit, qua ita exorſus eſt: Rurſum Herodias furit, rurſum turbatur, rurſum ab Herode caput Ioannis iniuria petit abſcindi, rurſum Iezabel Nabuthe vineam eripere pertentat, ac ſanctum Eliam ad montes perſequendo compellere, &c.] extat ipſa quidem integra oratio, quam ex vetuſtiſſimo codice erutam noſtrum Antonium Agellium clericum regularem, his diebus dignè creatum Epiſcopum Acernenſem, vnà cùm aliis (D) pluribus eiuſdem ſanctiſſimi Patris ex ſcriniis Vaticanis depromptis, atque Latinitati à ſe redditis quamprimum editurum ſperamus. Porrò eadem ipſa eſt ex illis, quæ ex variis Matthæi locis eiuſdem Chryſoſtomi editæ ſunt, excuſæ Pariſiis, homilia decimaquinta: quæ tamen (neſcimus quomodo) veluti capite detruncata, eiuſmodi dicto caret exordio, cuius loco illa habentur præpoſita verba: Heu me, quid agam? vnde ſermonis exordium faciam? quid dicam? & quid taceam?] reliqua verò eadem prorſus, niſi quod illa tranſlata ab Agellio ad finem amplius habet viginti circiter verſus in commendationem ſanctarum feminarum noui Teſtamenti.

SVMMA CELERITAS IN COLLIGENDO CONCILIO IN IOANNEM.

His autem, veluti flagranti igneis globis incendio vehementiori addito vento, Eudoxiæ magis magiſque animus concitatur: adeò vt de conuocandis aduerſus Ioannem Epiſcopis quælibet ſolicita feſtinatio, & omni arte procurata celeritas, longiores illi viſæ ſint moræ, (E) atque ſera cunctatio. Pertraxit illa ad ſua vota Imp. Arcadium, quem reddidit ſuis votis in omnibus annuentem: qui magna cautela primum omnium cauendum duxit, ne cum populo Ioanni ſtudente magiſtratus iungerentur vnà cum his qui ipſis magiſtratibus apparebant; ne viribus populus pollens, Epiſcoporum diſſenſiones in bellum ciuile conuerteret. quamobrem Arcadius anni huius exordio, nempe menſe Ianuarij, ad Anthemium Magiſtrum Officiorum iſta reſcripſit[a]:

Cuncta Officia moneantur à tumultuoſis ſe conuenticulis abſtinere: & qui ſacrilego animo auctoritatem noſtri numinis auſi fuerint expugnare, priuati cingulo, bonorum proſcriptione mulctentur. Dat. IIII. Kalend. Febr. Conſtantinop. Honorio VI. & Ariſteneto Conſſ.] Quæ autem mox fuerint conſecuta antequam dicamus, de tempore rerum geſtarum ratio ineunda eſt. veritati quidem eſt conſonum, quod Metaphraſtes ait[b], integrum

[a] l. 4. de his qui pro religione contendunt.

[b] Metaphraſ. in Vita S. Ioã. Chryſoſt.

fluxiſſe

(A) fluxiſſe annum ab expulſione Ioannis vſque ad poſteriorem ipſius condemnationem: nec aliter videtur ſenſiſſe Palladius, dum nouem vel decem menſes interlapſos eſſe teſtatur à priori reſtitutione vſque ad Quadrageſimæ tempus, vt ſic annus fermè integer conficiatur vſque ad Paſcha, quo tempore ſecundò ipſum expelli contigit: cùm tamen totius huius temporis duos tantùm menſes Ioannem pacificè egiſſe tradat, qui rem geſtam, cui præſens fuit, ita deſcribit[a]: Poſt duos iterum à plaga inflicta modicè reſpirantes, ſecundò aduerſus Ioannem fremunt: initiumque probabile minimè inuenientes, Alexandriam ad huiuſmodi rerum peritiſſimum ſophiſtam mittunt, ita ſuggerentes, *Theophilo ſcilicet*: Aut iterum veni dux noſter aduerſus Ioannem futurus; aut ſi hoc populi cauſa vereris, modum aliquem ſuggere, ex quo ſumamus initium.

[a] Pallad. in dialog.

THEOPHILVS QVID MOLIATVR CONTRA IOANNEM.

Acceptus Theophilus litteris, ipſe quidem venire noluit, ſciens quo pacto effugiſſet. (B) Miſit autem tres illos Epiſcopos Paulum, & Pemenem, & alium nuper ordinatum; mittens vnà & canones quoſdam ab Arianis contra beatiſſimum Athanaſium factos, quibus vtentes Ioanni calumniam ſtruerent: quòd ſcilicet poſt depoſitionem ſuam ſine Epiſcopali decreto redire auſus eſſet.] actum eſt ſuperiùs de eiuſmodi canone re vera ab Arianis in Concilio Antiocheno in Encæniis celebrato. Subdit verò Palladius: Faciunt illi quod admoniti fuerant, illius conſuetudinem non ignorantes. accerſitiſque ex Syria, & Cappadocia, & Ponto, & Phrygia Metropolitis & Epiſcopis omnibus, Conſtantinopolim conuenere: aduenientes autem, iuxta canonis ſeriem Ioanni communicarunt, ne eadem quæ prius incurrerent.] ad hoc ſcilicet, quod ea ex cauſa ipſe Ioannes excuſarat, nolle adeſſe iudicio, in quo præſideret Theophilus inimicus ex eo declaratus, quòd veniens Conſtantinopolim, ſecum noluerat communicare. Sed pergit Palladius: Ea re verò comperta, Principes ægrè (C) tulerunt: & Theodorus quidem Tyanæus vir ſummæ grauitatis, vbi ex his quæ venerant, ad aures eius, quid ageretur, aduertit, ne Theophili temeritatem ſequeretur, relictis omnibus, ad ſuam remeauit Eccleſiam, valefaciens Comitatui, ſuamque prouinciam vallans pietatis muro, & ad finem vſque in communione perſiſtens fidelium Romanorum, de quibus Paulus[b] teſtatur & dicit: Fides veſtra annunciatur in vniuerſo mundo. Faretrius verò Cæſareæ, quæ Argeo adiacet, Præſul, nimium formidans, non ſecus atque infantes laruas, neque vrbe egreſſus ſua, per litteras conſenſit aduerſariis, & quidem non vocatus in medium, imperitè omnino, quippe qui eſſet omnino ruſticus ac ſtultus.]

STVDIA DIVERSA EPISCOPORVM.

[b] Rom. I.

Addit his Socrates[c]: Paulo pòſt Epiſcopi aduentarunt, Leontius* Epiſcopus Ancyræ, quæ eſt in Parua Galatia, Ammonius Laodiceæ, quæ eſt in Piſidia, Briſo Philipporum, quæ ciuitas eſt in Thracia, & Acacius Berœæ, quæ eſt in Syria, & alij nonnulli. Coram iſtis accu- (D) ſatores, qui dudum Ioannem in iudicium vocauerant, de integro producuntur. Ioannes iſtorum Epiſcoporum æquitate fretus, poſtulat vt de criminibus quæratur. Cùm iam Natalis dies Saluatoris celebraretur, Imperator (vt aſſolet) ad eccleſiam non acceſſit; ſed Ioanni ſignificauit, ſe non priùs cum eo communicaturum, quàm crimina ei illata diluiſſet. Cumque accuſatores propter Ioannis animi confidentiam animis cadere viderentur: Epiſcopi qui aderant, non de alio crimine quæri, ſed hoc ſolum in iudicium adduci oportere, dixerunt, nimirum quòd poſt abdicationem, abſque Concilij ſententia, ſe ipſe in ſede Epiſcopali collocauerat. Vbi Ioannes reſpondit, quinquaginta* Epiſcopos qui cum ipſo communicauerant, ei in ea re ſuffragatos fuiſſe. Leontius contra: At plures (inquit) tibi in Concilio refragati ſunt.] ſed mendaciter id quidem, cùm narrent in Synodo ad Quercum habita S. Ioannem non ampliùs quàm à triginta ſex condemnatum, quod habet (E) Theodorus in Actis Innocentij Papæ, vt inferiùs dicemus. Porrò Leontium ac collegas, de quibus ante aliquid boni ob initam communicationem ſperare poſſe videbatur, & ipſos quoque promiſſionibus aduerſariorum in tranſuerſum actos teſtatur Palladius, qui aliorum Epiſcoporum naufragia recenſens, hos illis adnumerans ſubdit: Leontius autem Ancyræ Galatiæ, Ammonio Laodiceæ Aduſtæ adiunctus, aduſtam fecerunt Eccleſiam, non modò victi Principum minis, ſed contra ſpe munerum ſeducti regalium, in ſancta Synodo ſententiam nequiſſimam vnà cum Acacio & Antiocho ferunt, obtinere ſancientes Theophili indiſcretum iudicium, vt locus purgandi ſe Ioanni nullus omnino daretur, vigore ſcilicet canonum eorum, quos Theophilus miſerat à quadraginta complicibus Arij editos, atque iſta continentes:

[c] Socrat lib. 6 cap. 16.

* Leontinus.

IOANNES SE PVRGARE IVBETVR.

* quadraginta.

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, iniuſtè ſiue iuſtè depoſitus, ex ſe ipſo abſque Synodo in Eccleſiam redierit: hic iam excuſationis non habeat locum, ſed omnino expellatur.]

eſt hæc

[a] Concil. Antioch. cap. 12.

[b] Concil. Sardic. c. 3.

A eſt hæc quidem ſententia canonis Antiocheni[a] Concilij, quę ab Arianis in Athanaſij odium ſancitum eſſe, ſuo loco diximus. Et iſta quidem regula (ſubdit Palladius) vt nequam & à nequiſſimis edita, in Sardicenſi Concilio à Romanis & Italis, Illyriiſque & Macedonibus & Græcis (vt ipſe meliùs noſti, optime Theodore) eliminata eſt, quando Liberius aut Iulius ſub Conſtantis Imperio Athanaſium & Marcellum Galatam admiſit ad communionem, quorum cauſa canon ille fuerat editus.] hæc ipſe. At quomodo à Synodo Sardicenſi derogatum eſt canoni illi? cùm videlicet in ea decretum[b] fuit, vt ſi damnatus appellauerit ad Romanum Pontificem, id obſeruandum eſſet, quod ipſi libuiſſet. Pergit verò Palladius:

QVAESTIO DE CANONE CONCILII ANTIOCHENI.

Duo illi quidem Ammonius & Leontius coniuncti Acacio & Antiocho & Cyrino Chalcedonenſi ac Seueriano, ingreſſi ad Regem, dicebant, decem Epiſcopos ex parte Ioannis euocandos (erant enim plures quadraginta) pro canonum auctoritate ſtatuenda; aliis aſſe- B rentibus eos à Catholicis editos, aliis contrà dicentibus ab Arianis fuiſſe compoſitos. Ingreſſus autem Elpidius Laodiceæ Syriæ Epiſcopus, vir vitæ merito & canicie ipſa venerãdus, vnà cum Tranquillo ſuadebant Regi, non oportere Ioannem irrationabiliter eiici: neque enim priùs depoſitus, ſed pulſus à Comite fuerat; neque à ſe ipſo remearat, ſed ex præcepto pietatis ſuæ, Notario ad hoc miſſo. Præterea quos proferrent canones, hæreticorum eſſe; quod apertis indiciis oſtendi poſſet. Cùm verò perſiſterent Ioannis aduerſarij indiſciplinatè contendere, & alij quidem clamoſa voce perſtreperent, alij verò improbis geſtibus, præſente Imperatore, tumido pectore & ſpiritu turgido inſanire viderentur: Elpidius canonum ſcientiſſimus, modeſtè modico impetrato ſilentio, ſic Regem alloquitur: Non diutius manſuetudinem tuam vexemus, Imperator: ſed iſtud fiat: Subſcribant fratres noſtri Acacius & Antiochus & ceteri, ſe illorum eſſe fidei, qui illos expoſuerunt canones, quos C ipſi obtendunt; & ſoluta controuerſia eſt.

EPISCOPI DILEMMATE ARCTATI.

Imperator vbi ſimplicitatem propoſitionis aduertit, ſubridens dixit Antiocho: Nihil afferri vtilius poteſt. Erat autem in omnibus quæ fiebant, Imperator innocens, aliis quæ bene fuerant inſtituta mutantibus. Anxij igitur atque ancipites Seuerianus & ſocij, & in ſe ipſos inſtar aquæ inconſtantes, remeantes ad id quod fuerat prudenter obiectum, & ad Regis iudicium nihil reſpondere poterant, facie tota in liuorem tranſeunte; loci tamen anguſtiis deprehenſi, inuiti licet, ſe ſubſcribere pollicentur. Ita egreſſi, promiſſionem quidem vtpote inconſultè factam implere detrectant, conuinci metuentes. Conſultabant autem, quomodo Ioannes expelleretur. Dum hæc aguntur, & alij ſic & alij aliter ſentiunt, nouem aut decem fluxere menſes, cùm Epiſcopus Ioannes adiunctis ſibi quadragintaduobus Epiſcopis ageret in dies, quæ Dei ſunt, & populi magna cum iucunditate ipſius doctrina D fruerentur. Solet enim animus à vanitate gloriæ remotus, inter caſus varios gratiùs atque potentiùs Dei verba profundere.

ARCADIVS AGIT VT EXPELLATVR CHRYSOST.

Interea aduenit Quadrageſimale ieiunium, quod annis ſingulis inſtar Veris efflorect. Ingreſſi rurſus Antiochus & ſocij ſeorſum ad Regem, perſuadebant, vt Ioannem quaſi conuictum, imminente Paſcha, iuberet expelli. Imperator eorum improbitate fatigatus, veluti Epiſcopis credidit: qui enim veraciter aut Preſbyter aut Epiſcopus eſt, mendacium neſcit: hæc quippe nomina de ſupernis deriuantur.] ſed iſta quidem ad excuſationem Imperatoris Palladius modeſtè affert, qui & ſubdit: Mandat itaque Ioanni, vt Eccleſia exeat. Et Ioannes ita reſpondit: Ego à Deo Saluatore noſtro hanc ſuſcepi Eccleſiam, vt ſalutem populi curem diligenter: neque illam deſerere poſſum. Quod ſi fieri id omnino vis, quia ciuitas diſſentit à me: vi mecum age, vt excuſationem habeam, quòd auctoritate tua pulſus E reliquerim ordinem meum. Ita cum quadam verecundia mittentes ex Palatio depulerunt illum, mandantes, vt interim in Epiſcopatus habitatione moraretur; expectantes ſimul aliquod diuinæ indignationis iudicium; vt ſi quid illius aduerſariis, aut ſibi triſte contingeret; maturatò illum in Eccleſiam reducentes, Deum reconciliarent ſibi; alioqui illi rurſus inſidiarentur vt Pharao Moyſi.

ADVERSARII IOANNIS INCITANT ARCADIVM.

Inter hæc aduenit magni ſabbati dies, in qua crucifixus Saluator ſpoliauit infernum. Rurſus illi mandant, vt Eccleſia exeat. Quibus ille iuſta reſpondit. Veritus itaque Rex dici ſanctitatem & commotionem ciuitatis, accitos Acacium & Antiochum alloquitur, dicens: Quid facimus? Videte ne fortè non rectè conſulueritis. Tunc fortiſſimi illi & nimium magnanimi dixerunt Regi: Super caput noſtrum ſit, Imperator, Ioannis depoſitio. Quod reliquum erat auxilij, hi qui cum Ioanne aderant Epiſcopi, ſacri ieiunij numero æqua-

A ro æquales *(nempe quadraginta)* Regem & Reginam adeunt in Martyriis, orantes cum lacrymis, vt Chriſti Eccleſiæ parcerent, maximè propter imminens Paſcha, & eos qui regenerandi erant iam plenè eruditos, eique redderent ſacerdotem. Sed auditi illi non ſunt: ita vt S. Paulus Epiſcopus imperterritus, plenuſque fiducia Eudoxiæ diceret: Deum time, filiiſque tuis miſerere, neque ſanguinis effuſione ſanctam Chriſti violes ſolemnitatem.

ADVERSARII IOANNIS CVRANT EXTVRBARI FIDELES PER MILITES.

Reuerſi autem Epiſcopi, vigilias intra ſua diuerſoria celebrarunt, alij fundentes perpetuas lacrymas, alij dolore detenti, atque alij mente fermè in ſtuporem verſi, prout ſingulis paſſio dictabat. Ioannis autem preſbyteri, quibus Dei aderat timor, in publico Baptiſterio, quod Conſtantinianum appellatur, coactis populis, vigilias inchoarunt, partim diuina eloquia legentes, partim eos, qui inſtructi erant in fide, baptizantes, vt eſt moris in Paſcha. Hæc ipſa Antiochus, Seuerianus, & Acacius perditæ mentis homines, & antiqui ſedu- B ctores ſuis præceptoribus referunt, orantes vt populi impedirentur, nec in eo loco fierent Collectæ. Repulit eos qui tunc erat Magiſter militum, & ait: Nox eſt, & turbæ multæ conuenerunt: ne quid impedimenti oriatur, cautè prouidendum eſt. Illi ad hæc reſpondent: Nemo in eccleſiis remanſit, veremurque ne ingreſſus eccleſiam Imperator, & neminem inueniens, conſideret populi erga Ioannem beneuolentiam, noſque iam inuidiæ denotet, & fraudis accuſet; maximè cùm illi dixerimus, neminem omnino ſupereſſe, qui illum diligat, vtpote ſeductorem.

GRASSATIO MILITVM IN COLLECTOS AD VIGILIAS FIDELES.

Ita Magiſter militum conteſtatus eis quæ ventura erant, tradit illis Lucium quemdam Tribunum militum Gentilem (vt dicebant) mandans, vt honeſtè pergens populum in eccleſiam reuocaret. Profectus ille, cùm minimè auditus eſſet, ad Acacium redit, vires ac frequentiam populi nuncians. Poſt hæc illum ſuppliciter orant, aureis verbis deprecan- C tes, & ſpe ac promiſſione maioris gradus prouocantes, vt impediret Domini gloriam; mandantes ei, vt vel oratione perſuaſus abduceret in eccleſiam populos aut ira & vi militum perturbaret, & Collectæ tantæ celebritatis imponeret finem. Qui e veſtigio ſumptis ſecum partis Acacij clericis, ſecunda vigilia noctis, pergit exequi quod ei fuerat iniunctum (excubat enim populus in partibus noſtris ad primum vſque galli cantum) ſecum habens nuper ad militiam electos diſtrictis gladiis Thraces, inſtar Eſau, quadringentos omnino impudentes. Inſiliitque noctu, ſubitoque vnà cum Acacij clericis & militibus in Dominicum gregem, velut lupus, fulgente ferro ſibi iter faciens, ac populos dirimens. Conceſſit autem intra beatas aquas *(nempe baptiſmales)* vt eos qui initiabantur, prohiberet: ac diacono quidem procaciter imminens, veneranda myſteria, quæ ille tenebat, manibus fudit: preſbyteros verò iam & ætate & ordine, æqualeſq; ſuos fuſtibus in capite feriens, lauacrum D cruore perfudit.

SACRILEGIA SCELERATORVM.

Videre erat tunc illam angelicam noctem, in qua etiam dæmones corruerunt ſupplices, in labyrinthum fuiſſe conuerſam, *nempe maximam confuſionem*. Nudæ enim mulieres vnà cum viris fugæ ſeſe committebant, metu cædis, aut inhoneſtæ fœditatis, fœdum hunc curſum captantes. Alius manu vulneratus abibat plorans, alius virginem conſciſſam vulneribus trahebat. Omnes ad prædandum conuerſi, ornamenta & recondita omnia ſibi applicabant. Ita preſbyteri quidam ac diaconi, qui fuiſſent comprehenſi, in carcerem coniiciebantur: qui autem ex populo alicuius erant dignitatis, vrbe pellebantur. Edicta repetitis vicibus per loca ponebantur varias minas continentia, niſi quis Ioannis communionem abnegaſſet. Cùm tamen iſta fierent, & plura etiam hi qui dicebantur Epiſcopi molirentur, Collecta tamen doctrinæ cæleſtis immo diuinæ gratiæ ſtudioſis non euacuabatur: ſed iuxta E illud Exodi[a]: Quanto illos occidebant, tanto plures fiebant.

[a] Exod. 1.

MILITES IRRVVNT IN NEOPHYTOS.

In craſtinum autem ingreſſus Imperator in adiacentem campum, exercitij gratia, videt humum non ſatam ad quintum fermè lapidem candore veſtitam *(illorum nempe hominum repletam, qui ea nocte baptizati candida acceperant indumenta)* Stupefactus ad ſpeciem & gratiam floris nuperrimè baptizatorum (erant enim ad tria millia) ſatellites interrogat, quænam eſſet acies illuc concurrentium. Illi gratis mentiti, vt furorem Regis excitarent, dicunt eſſe alterius ſectæ homines. Ea re cognita auctores negotij & inuidiæ præceptores, atrociores quoſque ex ſequentibus mittunt, vt auditores diſſiparent, doctores comprehenderent. Profecti illi, paucos ex clericis, plures ex laicis tenent.] & paulo pòſt ſubdit: Cum his igitur clericis & laicis qui detenti fuere, comprehenſæ ſunt & virorum nobilium coniuges. Quibuſdam ex his maphoria *(eſt genus veli)* quoque abſtulerunt, aliis inaures cum aurium extremitate detraxere. Ea re conſpecta, Eleutheri cuiuſdam vxor opulentiſſima,

A tiſſima, pallio relicto, ancillæque habitu aſſumpto, curſu ciuitatem ingreſſa eſt, vt pudorem ſeruare inuiolatum poſſet: erat enim in flore ætatis formoſa nimium, & incredibili decore veſtita. Hunc igitur in modum impleti magiſtratuum ferme omnium carceres, in eccleſiæ faciem tranſiere. Et hymni quidem & oblationes myſteriorum in cuſtodiis agebantur; flagra verò & tormenta & iuramenta terribilia in eccleſiis reſonabant, cùm ad execrationem Ioannis ſinguli impellerentur, qui vſque ad mortem nequitiæ diaboli aduerſatus obſtiterat.] hæc Palladius.

APPELLAT IOANNES INNOCENTIVM PAPAM.

Cùm autem hæc accepiſſet S. Ioannes Chryſoſtomus, nullamque ſpem reliquam eſſe cognoſceret, vt meliori ſtatu res collocarentur, ſed certò iam intelligeret omnia in deterius prolapſura: haud diutiùs diſſimulandum ratus, ad vnicum ſibi relictum confugium conuolat, nimirum ad Romanam Eccleſiam, Apoſtolicam ſedem, quam ſciret omnibus eſſe prælatam, & perperam facta Pontificum poſſe corrigere. Sic igitur datis ad eius Epiſcopum B Innocētium litteris, ipſum aduerſus tot nefaria Orientalium & Ægyptiorum Epiſcoporum appellat. Id quidem hoc ipſo anno, immo & ſtatim poſt Paſcha factum eſſe, Ioannis ipſius ad eumdem Innocentium datæ litteræ, perſpicuæ indices ſunt. Dum enim cunctas res geſtas ordine temporis diſpoſitas narrat, orationemque ad ea quæ in magno ſabbato acta ſunt perducit; ſed de aliis quæ poſtea grauiſſima contigerunt, nequicquam ſcribat; planè declarat, eo tempore illam ſe dediſſe epiſtolam, quo contigerunt ea quæ nouiſſimè in ipſa litteris commendauit.

THEOPHILVS ANTEVERTIT LEGATIONEM CHRYSOST.

Veritus autem Theophilus, ne in caput ſuum contra Ioannem talia tantaq; præſumpſiſſet, ad idem ſupremum Eccleſiæ Catholicæ tribunal ipſam Apoſtolicam ſedem, Romanam Eccleſiam, legationem mittit, ſcribens litteras ad eumdem Innocentium Romanum Pontificem, de his quæ à Synodo in Ioannem facta eſſent. Sed & ipſe Ioannes tanta calum- C nioſè iniuſteque paſſus, ad eumdem Romanum Pontificem legatos miſit, ipſum (vt dictum eſt, appellans aduerſus iudicium Theophili & aliorum Epiſcoporum contra ſe latum. Haud hæc quidem abſque Dei prouidentia geſta ſunt. Siuit enim Deus hæc inter tantos Epiſcopos agitari, vt certo exploratoque indicio ſignificaretur, redderetùrque exploratum poſteris, quinam in Eccleſia Catholica principem locum teneat, quemque tam Iudices iudicantes, quàm rei damnati pariter inſpicere debeant; illi quòd ſcirent maius & eminentius ſupra ſe ſtare tribunal, quòd omnia præiudicata iterum iudicaret; iſti magno ſolatio intelligerent, aliquod reliquum eſſe confugium, quòd iniquam ſententiam paſſi ſecuri peterent, nempe iudicium quærere & implorare auctoritatem Romani Pōtificis. De huiuſmodi autem legationibus tum à Theophilo, tum à S. Ioanne Chryſoſtomo Romam ad Innocentium miſſis, locuples teſtis eſt Theodotus tunc temporis Romanæ Eccleſiæ diaconus, qui D eadem præſens cuncta cognouit, atque plus ſatis perſpecta habuit; cuius hæc ſunt verba[a]:

[a] Apud Pallad. dialog.

LEGATI THEOPHILI ET CHRYSOST. ROMAM VENIVNT.

Primus omnium (inquit) profectus eſt ad nos Alexandrinæ Eccleſiæ lector cum Papæ Theophili litteris, quibus indicabat, Ioannem à ſe fuiſſe depoſitum. Eas litteras cùm legiſſet beatiſſimus Innocētius Romanæ ſedis Antiſtes, inhorruit temeritatem faſtumq; Theophili; ægrè ferens, & quòd ſolus ſcripſerat, & quòd rei totius ſeriem referre omiſerat; cuius ſcilicet rei gratia, quibuſve adiunctis ſibi ſociis, illum deponere auſus fuiſſet. Inter hæc manſit admirans, nihilque reſcribere voluit, rei indignitate commotus. Dum Euſebius quidam diaconus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, qui tunc Romæ erat Eccleſiaſticæ vtilitatis gratia, Innocentium adiit, libelliſq; traditis adiurauit, ſuſtineret vt modicum temporis: fore enim breui, vt ſibi totius ſcenæ facies pateſceret. Poſt triduum aduenerunt Epiſcopi quatuor à Ioanne miſſi, reuerendiſſimi profectò viri, Panſophius Piſidiæ, Pappus Syriæ, Demetrius E Galatiæ Secundæ, Eugenius Phrygiæ, tres epiſtolas Innocentio deferentes, vnam quidem Ioannis Epiſcopi, ſecundam verò Epiſcoporum quadraginta de communione Ioannis, reliquam ſcripſerat Ioannis clerus, omnes indiſciplinatum tumultum & ſeditionem pariter ſignificantes. Erat autem epiſtolæ Ioannis huiuſmodi ſeries:

Domino venerabili ac beatiſſimo Epiſcopo Innocentio Ioannes in Domino ſalutem.] Vides ipſius Chryſoſtomi verecundiam, animiq; demiſſionem laude dignam, cùm etſi ſciret ſe iniuſtè depoſitum, tamen abſtinet à titulo ſedis ſuæ, quouſque cauſa legitimè cognita, ſedem cum titulo reciperet ſuam. ſed quæ ſequitur epiſtola, ſic ſe habet, vt cunctarum rerum geſtarum, quæ ſuperiùs ſunt enarratæ, breue compendium reddat his verbis:

Et ante litteras noſtras, ad aures pietatis veſtræ perueniſſe putamus præſumptum hic facinus. Quippe magnitudo ſceleris fecit, vt nulla Orbis pars reliqua ſit, quam non huius horrendæ

A horrendæ cladis rumor impleuerit*: immo ad ipſa quoque extrema terræ geſtorum fama pertingens, ingentem vbique gemitum luctumque excitauit. Verùm quia iſta non modò lugere & planctibus proſequi, ſed emendare pro viribus conuenit, & cautè proſpicere quomodo hæc ſæuiſſima Eccleſię procella ſopiatur: neceſſarium exiſtimauimus, dominos meos honoratiſſimos ac reuerendiſſimos Præſules, Demetrium, Panſophium, Pappum, & Eugenium hortari, dimiſſis vt Eccleſiis ſuis, ſeſe pelago traderent, & emenſa peregrinatione longinqua, ad veſtram currerent charitatem; omnibuſque lucidè expoſitis, maturè tantæ cladi remedium dari ſalubre poſtularent. Quibus etiam cariſſimos diaconos Paulum & Cyriacum itineris comites dedimus, qui & ipſi vice epiſtolæ charitatem veſtram, quæ hîc geſta fuêre, docebunt.

* impulerit

EPISTOLA IOANNIS CHRYSOSTOMI AD INNOCENTIVM.

Theophilus enim Alexandrinæ Eccleſiæ Præſul, cùm à quibuſdam apud piiſſimum B Imperatorem inſimularetur, ſolus ad crimina diluenda venire iuſſus, magna Ægyptiorum multitudine ſociatus aduenit, id fermè initio docere volens, ad bellum ſe ac prœlium inſtructum aduenisse. Inde regiam ingreſſus vrbem, non ad eccleſiam ex more & antiqua conſuetudine venit, non congreſſus eſt nobis, non verbum nobiſcum fecit, non ſimul orauit, non communicauit: ſed vbi naui deſcenderat, valuis eccleſiæ prætermiſſis, extra vrbem morabatur: & cùm multis precibus ageremus vt apud nos tam ipſe, quàm hi qui cum eo aduenerant, hoſpitarentur (omnia enim præparata erant & diuerſoria, & quæcumque neceſſaria) neque ipſe, neque illi acquieuerunt. Nos vbi iſta comperimus, magna admiratione tenebamur, nullam huiuſce ſimultatis cauſam probabilem inuenientes. Noſtrarum tamen partium munus implere curabamus, id facere inſtituentes, quod eſſet conueniens nobis; ipſumque iugiter orantes, vt nobiſcum colloqui vellet; & cuius rei C cauſa ab ipſis exordiis tam apertas inimicitias præferret, tantamque vrbem ſcandalizaret, exponere.

Cùm verò ne ſic quidem cauſam eloqui vellet, accuſatoreſque illius vehementer inſtarent; accerſitis nobis piiſſimus Imperator iuſſit, vbi ille morabatur, ire, atque illic quæ contra illum dicerentur, audire: nam & ſeditiones & cædes & alia illi obiiciebantur innumera. Verùm nos & Patrum decreta reueriti, & virum honorare cupientes, cùm ipſius quoque litteras teneremus, quibus cauetur non oportere iudicia extra terminos fieri, ſed in ſuis quæque prouinciis iudicari; nequaquam acquieuimus, ſed vehementer obſtitimus. At verò ille, quaſi aliqua priora noſtra crimina pręceſſiſſent, aduocato archidiacono meo, nimia cum auctoritate, veluti iam profectò Eccleſia vidua eſſet, neque haberet Epiſcopum, per illum ad ſe omnem clerum tranſtulit. Deſertæ in dies fiebant eccleſiæ, dum vniuſcuiuſque clerici D abducerentur, & libellos aduerſus nos dare, & in accuſationem noſtri nominis conſpirare inducerentur.

His itaque geſtis, mittit, & nos ad iudicium aduocat, qui necdum propoſita contra ſe crimina diluiſſet: quod cōtra canones & præter omnes leges fieri, nullus ignorat. Enimverò nos rebus certis admoniti quòd non ad Iudicem euocaremur (alioquin millies iuiſſemus) ſed ad inimicum atque hoſtem, ſicut priora & poſteriora teſtantur: miſimus ad illum Demetrium Piſinuntis, Eleuſium Apameæ, Lupicianum Apiariæ Epiſcopos, preſbyteros verò Germanum & Seuerum; reſpondimuſque modeſtè ex noſtro inſtituto, dicentes, nos non declinare iudicium, ſed apertum hoſtem & inimicum manifeſtum. Qui enim libellis nondum ſuſceptis initio ſtatim talia geſſiſſet, & ſe ipſum ab Eccleſia & communione ſegregaſſet, accuſatores parans, & clerum ad ſe transferens, eccleſiaſque deſertas conſtituens, hic qua ratione E Iudicis ſedem nihil ad ſe pertinentem aſcendere dignus cenſeatur? Neque enim conſentaneum rationi eſſe, vt Ægypto præfectus Thraciæ cauſas cognoſceret, ipſe criminibus obnoxius, & inimicus & hoſtis. His ille nihil mitior factus, nihilque veritus, & quod inſtituerat perficere cupiens; nobis aſſerentibus, paratos eſſe præſentibus & centum & mille Epiſcopis crimina obiecta refellere, munditiamque noſtram aſſerere, ſicuti ſumus profectò mundi; paſſus non eſt. Sed abſentibus nobis, & Synodum conuocare volentibus, iudiciumq. flagitantibus, neque cognitionem cauſæ fugientibus, ſed inimicitias manifeſtas: accuſatores tamen admittebat; & quos ipſe ligaueram, ſoluebat; quique crimina ſibi obiecta necdum diluiſſet, eorum libellos accipiens, commentaria ſcribebat. Quæ præter ius faſque omne in iniuriam ſanctorum canonum fiebant.

Et quid me multis immorari neceſſe eſt? Non deſtitit omnia & facere & moliri, quoad nos per ſummam vim, nimia auctoritate, & vrbe & Eccleſia deturbauit. Et profundo iam veſpere,

ſpere,cùm plebs omnis nos lamentatione miſerabili proſequeretur; tractus in medio ciuitatis,& violenter abductus, iniectuſque in nauim, noctu nauigabam, quia Synodum ad iſtud iudicium vocare volueram. Quis iſta ſine lacrymis audire poſſit, quantumlibet ſit lapidei cordis? Sed enim quia (vt diximus) iſta non modò deflere, verùm & corrigere oportet: charitatem veſtram precor, vt excitetur, atque condoleat, & omnia faciat, vt huiuſmodi calamitatibus tandem ſit finis. Non hactenus perit iniquitas, ſed prioribus quoque noua ſuccedũt. Nam vbi piiſſimus Imperator iniuſtè & imprudenter ingreſſos eccleſia expulit; plurimique Epiſcoporum iniquitate illorum cognita, ad Eccleſias ſuas redierunt, furorem illorum atque impetum veluti flammam cuncta vaſtantem fugientes: nos in vrbem rurſus euocati ſumus, Eccleſiæque reſtituti, de qua iniuſtè fueramus eiecti. Cùm verò triginta nos Epiſcopi, & clemẽtiſſimi Imperatoris Notarius ad hoc miſſus reduxiſſent: ingreſſi ad Regem, orauimus, vt ad vlciſcenda facinora Synodum cogeret. Quod ille (*nempe Theophilus*) vbi comperit, fugæ B præſidium ſumpſit: verituſque iudicium, cùm iam regiæ litteræ vbique diſſeminatæ, omnes omnibus ex partibus euocarent, noctis medio fragili ſe cymbæ commiſit; atque ita fugiens, ſuos omnes ſecum duxit.

Nos conſcientiæ noſtræ fiducia nihilo ſegniùs inſtitimus apud piiſſimum Imperatorem, vt Concilium congregaret. Qui ſuæ pietati conſona faciens, rurſum ad illum miſit, mãdans vti ad ſe tam ipſe, quàm omnes qui cum illo fuerant, ex Ægypto aſcendere maturarent, rationem facti ſui reddituri: neque arbitrarentur, quæ adeò nequiter ex vna tantùm parte & abſentibus nobis præter Patrum canones geſta fuiſſent, ſibi ad excuſationem quicquam ſuffragari poſſe. At verò ille ſic quoque regiis conuentus litteris, obtemperare non auſus, ſe continuit domi, ſeditionem plebis allegans. Agebat id de quorumdam ſibi fauentium conſilio, & certè cùm hic ipſe populus ante has Imperatoris litteras innumeris eum maledictis C aſpergeret. Sed non iſta modò diſcutimus. Hæc tantùm idcirco diximus, vt oſtendamus quæ eſſet viri modeſtia.

Verùm nos ne poſtea quidem quieuimus, ſed inſtabamus iugiter orantes iudicium fieri, in quo audiri iudicarique poſſemus. Parati enim eramus nos ipſos docere inſontes, illos è contra nocentiſſimos, & magni in nos ſceleris reos. Erant autem & ex Syria quidam, qui illi tunc ſemper aſtiterant, & cum illo communiter omnia geſſerant. Aduerſus iſtos quoque parati eramus ſubire iudicium: ſæpiuſque importunè rogauimus, aut commentaria, aut accuſatorum libellos nobis tradi, aut criminum naturas aperiri nobis, aut certè accuſatores ipſos in conſpectu dari. Nihilque ex his conſequi meruimus, ſed rurſum pulſi Eccleſia ſumus.

DE GRASSATIONE MILITVM IN ECCLESIA.

Quomodo iam quæ ſequuntur exponam omnem excedentia tragœdiam? quis ſermo D ad ea explicanda ſufficiet? quænam auris abſque horrore percipiet? Nobis enim hæc ipſa, quæ antea dixi, prætendentibus, repentè multitudo militum ipſo magno ſabbato, cùm iam in veſperam vergeret dies, eccleſias ingreſſi, clerum omnem qui nobiſcum erat per vim eiecerunt, armiſque veneranda obſidebantur altaria. Mulieres, quæ intra eccleſiam, vt baptizarentur, ſeſe veſte nudauerant, per id temporis nudæ fugiebant, metu huius acerbiſſimæ commotionis impulſæ, neque ſexus verecundiæ, neque honeſtati permittebantur præ pauore conſulere: plurimæ tunc acceptis vulneribus eiectæ. Ita cruore Baptiſterium replebatur, atque ex huiuſmodi vulneribus ſacri latices colore immutato in ruborem tranſibant. Neque hactenus ſtetere clades: ſed vbi ſancta condita ſeruabantur, ingreſſi milites, ex quibus (vt poſtea didicimus) quidam necdum initiati erant, omnia ſpectabant intus recondita; ſanctiſſimuſque Chriſti ſanguis in tanto tumultu in militum E veſtimenta fuſus eſt; omniaque non ſecus quàm in captiuitate, barbarica facinora paſſim admiſſa.]

EVCHARISTIA SVB VTRAQVE SPECIE OLIM ASSERVARI SOLITA.

Sed hic, lector, conſidera, quàm procul abhorreant à Patrum traditione, vſuque Catholicæ Eccleſiæ, qui noſtro tempore hæretici negant aſſeruandam eſſe ſacratiſſimam Euchariſtiam, quam videmus, non ſub ſpecie panis tantùm, ſed etiam ſub ſpecie vini olim conſueuiſſe recondi. Habes id quoque probatum auctoritate S. Gregorij Romani Pontificis, dum ait[a] in naui portaſſe nauigantes Chriſti corpus & ſanguinem. Ceterùm eadem ratione qua Eccleſia Catholica laicis vſum ademit calicis, eadem quoque ex cauſa Euchariſtiam nonniſi ſub vna tantùm ſpecie, nempe panis, aſſeruare conſueuit. Sed quæ reliqua ſunt epiſtolæ Chryſoſtomi, recitemus: Populus in ſolitudinem migrare, plebſque omnis extra vrbem excubare cogebatur: vacuæ Fidelibus eccleſiæ in tanta ſolemnitate relictæ: plures quàm quadra-

[a] *Greg. dialog. lib. 3 cap. 36.*

A quadraginta Epiſcopi communionis noſtræ cum populo fruſtra & ſine cauſa pulſi. Vlulatus & gemitus, eiulatus item & lamenta & lacrymarum fontes plateas & domos & deſerta ipſa compleuerant, & planctu cuncta reſonabant; nullaque vrbis pars huiuſce calamitatis vacua relinquebatur.

Fecerat enim calamitatis magnitudo, vt non modò qui patiebantur, verùm ipſi quoque qui nihil huiuſmodi perpeſſi erant, vnà nobiſcum lamẽtarentur: neque Catholici modò, ſed ipſi quoque hæretici & Iudæi ac Gentiles vices dolerent noſtras. Et vti ciuitas per vim in deditionem hoſtium veniſſet, ita tumultu ac perturbatione & eiulatu plena erant omnia. Porrò iſta, ignorante piiſſimo imperatore, noctis initio, Epiſcoporum factione gerebantur: qui exercitus duces, diaconorum vice, ſecum habere præuios non erubeſcebant. Vbi verò illuxerat dies, ciuitas omnis extra vrbis mœnia migrarat, ſub arboribus & fron-B dibus, veluti diſperſæ oues, feſtiuitatem (*nempe Paſchatis*) celebrantes. Hinc iam poteſtis cetera æſtimare. Neque enim fas eſt omnia proſequi (vt antè iam dixi) neque per ſingula contingere. Nempe id acerbiſſimum eſt, quòd tanta incommoda, tot clades finem necdum acceperunt, nullaque ſpes quietis ſupereſt. Verùm in dies augetur peſtis; factique ſumus in deriſum multis: immo ridet quidem nullus, quantumlibet perditus ſit moribus, ſed ploratu proſequuntur (vt dixi) malorum omnium culmen, nouam hanc iniquitatem & facinus execrandum.

Quis verò reliquarum Eccleſiarum perturbationes ac preſſuras eloqui poſſit? Neque enim hîc modò inualuit lues, verùm ad Orientalem quoque peruenit Eccleſiam. Quemadmodum enim à capite dum noxius humor effunditur, reliqua membra læduntur: ita nunc quoque poſtquam ex hac vrbe magnifica, velut ex fonte quodam, incommoda fluxere, cœ-C perunt turbæ, ac tumultus occupant omnia, & vbique dominantur; omnibuſque fermè in locis clerici contra Epiſcopos inſurgunt; populi paſſim abſciſſi ſunt ab Eccleſiæ corpore, partim præcidendi expectantur. Vbique peſtis hæc pullulat, & Orbis vniuerſus euertitur. Hæc igitur omnia cogitantes, domini beatiſſimi ac reuerendiſſimi, dignum veſtræ conſtantiæ & congruum robur ac ſtudium ſumite; & hanc perniciem, quæ inuaſit Eccleſias, oramus, auertite. Nam ſi hæc inualuerit conſuetudo, & licitum fuerit cuique ex adeò remotis partibus alienas prouincias, prout voluerit, ingredi, & eiicere quoſcumque libuerit, & pro voluntate omnia gerere: non ignoratis maturè cuncta peritura; bellumque ſæuiſſimum occupaturum Orbem vniuerſum, omnibus laceſſentibus inuicem.

Ne igitur immanis iſta confuſio cuncta percurrat, & vbique dominetur: ſcribite, precor, & auctoritate veſtra decernite huiuſmodi iniqua geſta, nobis abſentibus & iudicium non D declinantibus, nullius eſſe roboris, ſicut per ſuam naturam ſunt profectò & irrita & nulla. Porrò qui talia geſſere, eos Eccleſiæ cenſuræ ſubiicite: nos autem inſontes, neque conuictos, neque deprehẽſos, neque vllius criminis reos comprobatos, Eccleſiis noſtris iubete reſtitui, vt charitate frui & pace cum fratribus noſtris cõſueta poſſimus. Quod ſi modò quoque voluerint auctores ſceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniuſtè eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniant accuſatores mei, ſedeat incorruptum intemeratumque iudicium: non recuſo, non renuo, immo & conſtanter hoc expeto. Iudicemur: crimina profectò diluemus, noſque oſtendemus innocentes, neque criminibus vllis obiectis obnoxios. Nam quæ ab eis modò geſta ſunt, omni prorſus ratione carent; extra omnem ordinem, omnemque legem & regulam Eccleſiaſticam ſunt: numquam id facinus, ne extremis quidem iudiciis, immo neque apud barbaros ipſos admiſſum eſt. Non Scythæ, non E Sarmatæ vmquam vna ex parte iudicarunt; abſente reo, neque iudicium, ſed odium & apertam ſimultatem declinante, ac mille appellante iudices, & ſe ipſum innocentem aſſeuerante, & paratum, præſente Orbe vniuerſo, quæque obiecta diluere, ac ſe omnibus inſontem declarare. Hæc ergo cuncta cogitantes, & à dominis meis reuerendis Epiſcopis maniſeſtiùs planiùſque cuncta diſcentes: quod eſt partium veſtrarum munus, ſtudium veſtrum & operam & diligentiam, quæſo, inferre dignemini. Ita enim non nobis tantùm, ſed Eccleſiis quoque vniuerſis gratificabimini, & à Deo mercedem accipietis, qui ob Eccleſiarum pacem ſemper omnia facit. Scripſimus iſta & ad Venerium Mediolanenſem, & ad Chromatium Aquileienſem Epiſcopum. Vale in Domino.] hactenus Chryſoſtomi ad Innocentium Papam litteræ.

Subdit autem his hæc Theodorus Romanus diaconus[a]: Ad hæc reſcripſit beatus Innocentius Papa; communioque vtriuſque partis admiſſa, Theophili iudicium caſſum atque irritum

[a] *Apud Pallad. in dialog.*

INNOCENTIVS PAPA QVID IN CAVSA IOANNIS.

A irritum eſſe decreuit, dicens oportere conflari aliam irreprehenſibilem Synodum Occidentalium & Orientalium ſacerdotum, cedentibus Concilio amicis primùm, deinde inimicis: neutrarum quippe partium vt plurimum rectum eſſe iudicium. Paucis poſt diebus aduenit Petrus quidam Theophili preſbyter vnà cum Martyrio Eccleſię Conſtantinopolitanæ diacono, ipſius epiſtolas deferens, & quædam ſimul commentariola, in quibus apparebat Ioannem à trigintaſex damnatum Epiſcopis, ex quibus vigintinouem Ægyptij, ſeptem reliqui ex aliis regionibus erant. Ea commentaria cùm legiſſet Papa Innocentius, comperiſſetq́; neque culpas eſſe graues, neque præſentem Ioannem fuiſſe, neque in faciem reprehenſum; inſaniam Theophili magis ac magis exhorruit, quòd contra abſentem adeò ſæuam immitemq́; ſententiã euomuiſſet. His igitur à ſe dimiſſis cum litteris grauibus temeritatem illius laceſſentibus, ſeſe ad orationis ſtudium contulit; indictoque Eccleſiæ ieiunio, cum lacrymis diuinam precabatur clementiam, vt huiuſmodi ſeditiones & ſcandala ſciſſurę́que tollerentur, B & pacis ac fraternitatis amor integra membrorum compage redderetur. Fuit autem epiſtolæ iſta ſententia:

QVID INNOCENT. PAPA AD THEOPHILVM.

Frater Theophile, nos & te & fratrem noſtrum Ioannem communionis noſtræ eſſe decreuimus, ſicuti & in prioribus litteris apertè ſatis expreſſimus: & nunc in noſtra ſententia & voluntate perdurantes, rurſum eadem ſcribimus. Et quotieſcumque ſcripſeris, niſi debitum ſequatur conuenienſq́ue iudicium, propter ea quæ magno cum dedecore ſunt geſta, poſſibile non eſt nos à Ioannis communione diſcedere. Itaque ſi conſcientiæ confidis, tu quoque iudicio accurre ad Synodum proximè in Chriſto celebrandam, & illic iuxta Nicæni Concilij canones & decreta contende: alios (*ab his ſcilicet diuerſos*) Romana non admittit Eccleſia. Quod ſi obtinueris, euidens & irrefragabilis erit ratio tua.] hucuſque ad Theophilum Innocentius: quas autem ad Ioannem Chryſoſtomum dedit litteras, non extant. C Ipſe quidem affirmat Palladius[a], Demetrium Epiſcopum, vnum ex legatis à Chryſoſtomo miſſis, litteras ab Innocentio ſcriptas vulgaſſe magno præconio per Orientales Eccleſias. ſunt hæc verba Palladij, cùm agit de eiuſdem Demetrij ſecundo aduentu Romam: Poſt iſtos venit ſecundò Demetrius Epiſcopus Piſinuntis, qui peragrato Oriente prædicauerat communionem Eccleſiæ Romanæ cum Epiſcopo Ioanne, teſtibus Papæ Innocentij litteris, &c.] Vides quanti momenti habita fuerit communicatio cum Romana Eccleſia, & quantæ auctoritatis litteræ eſſent ipſius Romani Pontificis: adeò vt planè ſignificaretur omnibus, illis eſſe communicandum, quibus cùm Romana communicaret Eccleſia, ac proinde Ioanni Chryſoſtomo inhærendum: id iure quidem; ſed vis tyrannica in omne ius faſq́ue inſurrexit armata.

a Pallad. in dialog.

SICARII IN S. IOANNEM CHRYSOSTOMVM IMMITTVNTVR.

D Quid verò interea acciderit ipſi Ioanni Chryſoſtomo Conſtantinopoli commoranti, in dieſq́; ad expulſionem ſuam ſatellites expectanti, iam videamus. Qui canones hæreticorum in ipſum primum omnium adduxere, quiq́; Imperatorem in eumdem concitauere, impulerunt Auguſtam, atque milites immiſerunt; nefas aggrediuntur horrendum, dum & in necem ipſius ſanctiſſimi viri Ioannis ſicarios mercede cõducunt. Quomodo autem id factum ſit, Sozomenus ita deſcribit[b]: Eadem tempeſtate, vir quidam dæmoniis agitatus, ſeu agitari creditus, gladiolum habens, & velut ad cædem Ioannis inſtructus, ſed facinus nondum aggreſſus, deprehenditur; & à multitudine, tamquam pretio ad faciendas inſidias conductus eſſet, captus ad Hyparchum adducitur: quem tamen Ioannes, miſſis aliquot Epiſcopis ſecum verſantibus, liberauit, antequam ſupplicio afficeretur.

b Sozom. li. 8. c. 21.

DE SICARIO ELPIDII FAMVLO.

Poſtea verò & Elpidij preſbyteri (qui quidem diaconi manifeſtus hoſtis erat) ſeruus in Epiſcopales ædes effuſo curſu irrupit. Eum agnitum quidam ex iis qui fortè aderant, è curſu remoratus eſt, & cauſam curſus inquiſiuit. E Ille verò nihil reſpondens, confeſtim cultello hominem pungit, & poſt eum etiam alterum, qui ad huius cædem exclamauerat; quinetiam præter hos tertium vulnerat. Tumultuantibus igitur cum clamore his qui aderant, conuerſus aufugit. & cùm hi qui eum perſequebantur, eos qui procul erant, adhortarentur vt fugientem comprehenderent: ex balneo quidam accurrens, ex quo recens lotus progrediebatur, illum apprehendit, ac letaliter ab illo percuſſus mortuus extenditur. Tandem verò cùm à multitudine vndique cinctus, ac vix demum comprehenſus eſſet, adducunt eum ad Palatium; & ibi tum hoſtium Ioannis inſidias, tum hunc ipſum homicidam, tum & huius facinoris inſtinctores conteſtati, ſupplicio afficiendos eſſe, vociferantur. Itaque Hyparchus, vt iram populi mitigaret, illum tantùm ſupplicio affecturus accepit.] ceterùm ab aduerſariis Ioannis fuiſſe liberatum, teſtatur Palladius, dum ita ait[c]: Elpidij

c Pallad. in dialog.

A pidij preſbyteri famulus, quinquaginta (vt aiunt) numiſmatibus, vt Ioannem dolo interficeret, mercede conductus, deprehenſuſq́ue qui tres haberet gladios, eos qui ſe deprehenderent, ſeptem ſingulatim percuſſit: ex his quatuor continuò ſepulti ſunt; tres diutiſſimè curati, ſanati ſunt, homicida illo abſoluto.] hæc Palladius: ſubdit verò Sozomenus[a]: Ex eo tempore Ioannem cuſtodierunt qui in populo feruentiores erant, noctu iuxta & interdiu viciſſim domum Epiſcopalem circumſidentes.] hæc ipſe. At quæ iſta paulo pòſt ſecuta ſint, Palladius ita narrat[b]:

a Sozom. lib. 8 cap. 22.

b Pallad. in dialog.

Completa verò Quinquageſima, poſt diuinum diem ingreſſi Acacius & Seuerianus Antiochuſq́ue atque Cyrinus ad Imperatorem Arcadium, dicunt ei: Rex tu à Deo nobis datus es, nemini ſubditus, omnibus dominans: licet tibi, quodcumque vis, facere. Noli eſſe preſbyteris mitior, & Epiſcopis ſanctior. Diximus tibi, præſentibus omnibus: Super caput noſtrum B ſit Ioannis depoſitio: Noli igitur vni hominum parcere in perniciem omnium noſtrum. Iudaicis ſanè & verbis & rebus perſuadentes Regi. Miſſo itaque Rex Patricio Notario ſuo, iſta Ioanni mandat: Acacius & Antiochus & Seuerianus atque Cyrinus damnationem tuam ſuper caput ſuum poſuerunt. Te ipſum ergo commendãs Deo, eccleſia egredere. Ita Epiſcopus Ioannes poſt apertam nihilq́ue obumbratam iuſſionem Epiſcopio diſcedens vnà cum Epiſcopis, dixit omnibus: Venite oremus, & in angulo eccleſiæ congrediamur. lætus quidem de ſe, ſed de populi mœrore & afflictione ſubtriſtis. Protinus quidam ex primariis ciuitatis vir fidelis Ioanni ſignificat: Quoniam Lucius vir audax, & facie inpudens, paratus eſt in lauacro publico cum militibus ſuis, ſi fortè contradicas aut differas, etiam inuitum trahere & expellere. Fit autem magna in plebe commotio: Feſtina clàm egredi, ne in tuum auxilium confluens populus bellum cum militibus conſerat.

IOANNES IVBETVR RECEDERE.

SALVTAT SVOS IOANNES DISCESSVRVS.

C Tum verò Ioannes oſculatus cum lacrymis ex Epiſcopis quoſdam (ceteros enim oſculari non ſinebat ingens miſerationis affectus) orauit: reliquis qui erant intus in Sacrario, dicens: Manete hic interim, vt profectus modicum requieſcam. Ingreſſus autem Baptiſterium, Olympiadem vocat, quæ ab eccleſia non diſcedebat, vnà cum Pentadia & Procula diaconiſſis, Saluinam quoque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem ſuam præcipua virtute & honeſtate decorabat (*clariſſimæ erant hæ feminæ nobilitate & virtute præſtantiſſimæ, de quibus ſuperiùs pluribus dictum eſt*) dixitque eis: Venite huc filiæ, audite me. Quæ de me ſunt (vt video) finem habent: curſum meũ conſummaui, neque vltra fortè videbitis faciem meam. hoc vnum rogo, hoc deprecor, ne qua ex vobis ſolitam beneuolentiam deſerat: & quicumque non ſponte fuerit ordinatus, neque id vllo quæſierit ambitu, de conſenſu omnium, ei caput veſtrum inclinate, vt Ioanni, per omnia: non enim eſſe Eccleſia ſine Epiſcopo poteſt. D Atque ita miſeremini mei, & in orationibus veſtris ſemper memineritis mei. Ad hæc illæ profuſæ cum gemitu & eiulatu ante ſacra eius veſtigia volutabantur. Tunc ille cuidam ex honeſtioribus preſbyteris annuens: Tollite (inquit) eas hinc, ne multitudinem perturbent. Sic ergo impeditæ modicum, locum illi dedere abeundi.

IO. CHRYSOSTOMVS RECEDIT AB ECCLESIA.

Ita demum egreſſus eſt ad Orientalem partem (nihil enim apud illum Occidentale erat) iumentum, cui ſedere conſueuerat, ſtare ante Occidentalem portam iubens, vbi atrium erat; vt ita ab ſe amoueret populos, ea ex parte eum profecturum præſtolantes. Egreſſus eſt cum illo Angelus quoque eccleſiæ, ipſius ſolitudinem non ferens, quam principatus mali atque poteſtates effecerant, theatri facie profecto rebus impoſita. Erat enim theatri in morem clamor & impiorum laſciuientium ſibilus, dum eos culparent omnes, & Iudæi ipſi atque Gentiles exhorreſcerent. Nam velut in carcere, plagæ illic ac viſcerum E cruciatus à militibus inferebantur, deficientibus omnibus animæ viribus, tum ob magiſtri amiſſionem, tum ob blaſphemiam in Deum. Vbi enim peccatorum ſolet eſſe remiſſio; ibi ſanguinis erat effuſio.] Quàm autem celſo animo fuerit iſta perferens Ioannes, teſtis quidem eſt epiſtola ab ipſo paulo pòſt ad Cyriacum[c] data, qua etiam quæ hoc tempore ſuæ fuerint cogitationes, his verbis ſignificat: Etenim ego cùm è ciuitate fugarer, nihil horum curabam, ſed dicebam intra memetipſum: Siquidem vult me Regina exulem; agat in exilium: Domini eſt terra, & plenitudo eius. Et ſi vult ſecare; ſecet: idem paſſus eſt Iſaias, ſubſcribat illi. Si vult in pelagus mittere; Ionæ recordabor. Si vult in caminum iniicere: idem paſſi ſunt tres illi pueri. Si me feris vult obiicere; obiiciat: Danielis in lacum leonibus obiecti recordabor. Si me lapidare vult; lapidet me: Stephanum habeo primum martyrem ſocium. Si & caput tollere vult; tollat: habeo ſocium Ioannem Baptiſtam. Et ſi ſubſtantiam auferre; auferat: Nudus[d] exiui de vtero matris meæ, & nudus re-

c Chryſoſt. ep. 3. ad Cyriac. tom. 5.

IOANNIS INTREPIDVS ANIMVS.

d Iob 1.

[a] *Prou. 28.*

A dus reuertar illuc,&c.] ita planè contigit ei iuxta illud diuinum oraculum[a] : Iuſtus confidit vt leo.] Quid autem poſt Ioannis egreſſum acciderit Cōſtantinopoli de baſilicæ incendio, Palladius ita ſubdit:

CONFLAGRATIO ECCLESIAE.

Poſt ineffabiles illas tenebras, immenſamque caliginem, flamma de medio throno, in quo Ioannes ſedere conſueuerat, & velut medio in corpore poſitum cor, eloquium Domini ceteris membris exponere; repente proſiliens verbi Dei doctorem requirebat: quem vbi non inuenit, ſedem totam depaſcebatur,ac ſpeciem arboris præferens, & per catenas in ſublime ſe porrigens, ad tectum vſque ſerpebat, atque viperæ in morem, ventre exeſo, in dorſa tectorum eccleſiæ ferebatur,Deo mercedem iniuſtitiæ iam hinc veluti deſtinatam huius auctoribus ſceleris pœnam reddente; ad eorum correptionem eſſe emendationem, qui ex huiuſmodi prodigiorum facie corripi neſciunt:neque ob id ſolùm,verùm vt eſſet feralis illius Synodi perpetuum monumentum. Nec mirum de eccleſia,cùm ſenatus quoque B ipſius ſedem è regione licet eccleſiæ ſitam, multis tamen diſiunctam paſſibus, die media, ignis ille interiectam populi multitudinem, pontis inſtar, per medium innoxiè tranſiliens, attigerit,atque violauerit,non priùs partem eccleſiæ propinquam,ne huiuſmodi caſum propinquitati adſcribamus,ſed partem aulæ regiæ proximam, vt miraculum diuinitus illatum per id ambigeret nemo. Vidiſſes inter duos ignium montes vulgus innocuum ad ſua miniſteria pertranſire. In hunc modum ignis ille circumuolans, & tamquam mare inundans Auſtrinis flatibus concitatum, veluti condicto quodam pergebat, adiacentia tecta demolitus; ſolique pepercit ædiculæ,in qua ſacrorum vaſorum multitudo fuerat condita,non auri & argenti materiam reueritus,ſed ne obtrectatoribus præberet mendacij locum, vt ſanctum inſimulare virum poſſent,quòd pretioſæ ſupellectilis aliquid aſportaſſet. Ita ignis impetu in anteriora cohibito, retro redire incepit; eorum fermè inuidiam inquirens, qui id C ſcelus admiſerant, ad inſaniam Theophili perpetuo dedecore notandam, qui illum, ob aſportata pretioſa quæque,eccleſia eiectum autumat. Nulla ignis illo impetu animæ amiſſio contigit, non hominum, non brutorum: ceterum ſordes illic ſceleratè conuerſantium vis illa incendij diluebat; ab hora ſexta vſque ad nonam igne dominante,ita tribus horis tanti operis moles abſumpta eſt.] hactenus de incendio ex Palladio, cunctarum rerum præſente inſpectore.

Contigit autem eiuſmodi incendium eodem planè tempore, quo egreſſus eſt Ioannes ab eccleſia in exilium deportandus: prodigioſum quidem fuiſſe & haud humana opera excitatum,poſt Palladium Marcellinus & complures[b] alij affirmarunt.Porrò ea de re conflictatum eſt inter vtramque partem, altera alteri illud contentioſè impingente. De quibus controuerſiis ita Sozomenus[c]: Huius (inquit) rei cauſam ſibi viciſſim ac mutuo impingebant. D Atque hoſtes quidem Ioannis,eius fautores inſimulabant,ideo hoc feciſſe,quòd ob Synodi ſuffragium indignarentur. Hi verò, ſe calumniis illorum circumueniri,aiebant, & ab illis ipſorum facta ſibi imputari,qui ſe vnà cum eccleſia ipſa exurere voluerint.] quippe quòd (vt idem ait) qui intus erant,clauſis ianuis, diu obniſi fuerant, ne aduerſarij ingrederentur. Tribuit id ipſum Socrates[d] Ioannis fautoribus: credidit hoc itidem Zoſimus publica quadam fama ſparſum ex habitis de Ioannis ſectatoribus publicis quæſtionibus,cùm de incendiariis exactiſſima quæſtio haberetur. Sed quod nemo inuentus ſit, qui de perpetrato ſcelere vel leuiſſimam ſuſpicionem fecerit: planè ad alios prorſus,ſi non ad miraculū ob numen offenſum,pertinere perpetratum facinus docuere. At cùm in eodem incendio plura ſit cōſiderare miracula;de primo dubitandum non eſſe videtur. Quomodo enim incendium in thronum in medio eccleſiæ ſitum, vbi concionari Ioannes ſolebat,vbi frequentiſſimus populus E aderat, ſecretò abſque multis arbitris immitti potuit? Vel quonam pacto, vno deorſum in terra ſito ambone,in quo Ioannes concionari conſueuerat,conflagrāte,tam citò in ſublime, vt nemo prohibere valuerit,elati ſunt flammarum globi,vt altiſſimæ baſilicæ tectum peruaſerint? Vel rurſus (quod omnes admirati ſunt) quænam tanta potentia, vt interſtitio plateæ ſepoſitas Senatus ædes, idem pertingendi & abſumendi habuerit incendium facultatem? Hæc quidem quiſque conſiderans priuatis affectibus liber, non puto hominis ſtudio, ſed diuino illud adſcripturum eſſe prodigio. At Zoſimus[e] Ethnicus ſicut deplorat tunc in Senatoria domo incenſa ſimulacra Muſarum,quæ Helicone illuc tranſlata ſub Conſtantino fuerant; ita mirificè exultauit de ſimulacris Iouis atque Mineruæ pro foribus poſitis abſque læſione repertis,multa delirans. De quæſtionibus autem à Præfectis eiuſdem incendij cauſa dirè habitis, paulo inferiùs dicturi ſumus.

[b] *Leo in encomio de reb. Ioan. Chryſo. Metaphr. in Vit. Ioan. & alij.*
[c] *Sozom. li. 8. cap. 22.*
DE CAVSA INCENDII DIVERSORVM SENTENTIAE.
[d] *Socrat. lib. 6 cap. 16.*
[e] *Zoſim. lib. 5.*

Sic igitur

A Sic igitur abducto S. Ioanne, planè illud accidit, quod Dominus dixerat[a]: Percutiam paſtorem,& diſpergentur oues.] ad mare aliis (vt ait Sozomenus[b]) properantibus, proſecuturis Ioannis veſtigia, tamquam eum intercepturis; aliis fugam ex timore ingruentis militiæ arripientibus. De Epiſcopis verò eidem Ioanni fauentibus iſta Palladius[c]: Epiſcopi partim quidem incluſi tenebantur, partim trahebantur ad cuſtodias, partim etiam deliteſcebant. Ioannes autem vnà cum Cyriaco & Euliſio à Præfecto militibus vincti in Bithyniam ducebantur,non ſine comminatione ſupplicij, quòd eccleſia fuiſſet incenſa. Poſtea verò Cyriacus & Euliſius cum reliquis clericis vincti adducti, atque innocentes comprobati dimiſſi ſunt. Ioannes verò beatiſſimus ad reliquam fiduciam poſtremum hoc addidit conſtantiæ documentum,ſcribens illis in hunc modum: Etſi in aliis locus reſpondendi mihi datus non eſt: vel ſaltem in facto eccleſiæ audiam, ſi quid (vt dicitis) auctor incendij fui. Ne in hoc B quidem auditus, à militibus in Armeniæ oppidum remotiſſimum ducitur, vt ab Iſauris, qui noctu & interdiu illud obſidebant, necaretur: Cucuſus id appellatur.] ſed de migratione Cucuſum poſtea.

[a] *Marc. 14.*
[b] *Sozom. li. 8. cap. 22.*
[c] *Pallad. dialog.*
IOANNIS CHRYSOSTOMI DEPORTATIO.

Hæc quidem geſta eſſe hoc anno ſub Conſulatu ſexto Honorij Auguſti & Ariſteneti, Socrates[d] auctor eſt. Sed quoniam hæc omnia à Marcellino ſub anni ſuperioris Conſulibus referri videntur: ad omnem tollendam de hoc dubitationem; ex eo etiam id exploratiſſimum redditur, quod de Arſacio Ioannis ſucceſſore iam creato habetur mentio in reſcripto Imperatoris Arcadij dato[e] hoc anno ſub huius anni Conſulibus, decimoquarto Kal. Decembris; adeò vt non potuerit ſubrogatus eſſe anno ſuperiori: nam cùm Palladius[f] eum ſediſſe dicat annum vnum & menſes tantùm duos, ad dictum tempus anni huius minimè potuit perueniſſe. vnde & dicimus, affirmare neceſſe eſt, hoc anno depoſitum S. Ioannem C Chryſoſtomum, in locumque eius ſubrogatum eſſe Arſacium. Magno quidem & occulto Dei iudicio & incomprehenſibili planè accidit, vt in locum eloquentiſſimi viri ſuccederet homo penitus infantiſſimus, decrepitus ſenex, & ſpiritualis exercitationis ignarus: talem planè fuiſſe ferunt Arſacium. Accidit nunc idem, quod antè ſub Theodoſio Maiore itidem Conſtantinopoli eueniſſe vidimus, nempe in ſedem Magni Gregorij cognomēto Theologi ſuffectum fuiſſe hominem catechumenum, ſacrorum dogmatum penitus imperitum, eumdemque eiuſdem Arſacii germanum. Sicque duos ampliſſimos viros, quorum numquam pares viſa eſt Catholica Eccleſia habuiſſe, tales poſt ſe & ab ſe longè diſſimiles conſecutos eſſe Epiſcopos ſucceſſores.

[d] *Socrat lib. 6 cap. 16.*
DE TEMPORE POSTERIORIS EXILII IOANNIS CHRYSOST.
[e] *L. 16. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.*
[f] *Pallad. dialog.*

At quod ad Arſacij electionem pertinet; maturè quidem Ioannis aduerſarij eam perficere conati ſunt, quo omnem ſpem auferrent eidem Ioanni, atque eius ſectatoribus, denuo fore D ampliùs in ſedem reſtituendum, longeque aliter euenturum ſciret atque antea contigiſſet. Sicque cùm de ſubſtituendo aliquem in locum eius ab aduerſariis ſolerti ſtudio agitur; itur in eam ſententiam, vt Arſacius eius Eccleſiæ preſbyter eligeretur Conſtantinopolitanæ ſedis Antiſtes: de quo iſta Palladius[g]: Arſacius autem beati Nectarij frater, Ioannis viri per omnia probati diſertique ſubſtituitur loco: homo, quem piſces facundia, & cantu ranæ ſuperarent (interdum enim & actio loquitur, maximè cùm bona & honeſta fuerit) qui cùm anno vno & duobus menſibus vixiſſet, mortuus eſt: ipſa Dei Euangelia in fine vitæ conteſtatus, ſe fratri Nectario ſub iureiurando fuiſſe pollicitum, numquam ordinationem Epiſcopatus admiſſurum, cùm illi exprobraret quòd noluiſſet Tarſenſi Eccleſiæ præfici. Fuit illi periurij cauſa primùm quidem vanitas ſua, per quam deſpōdebat ſibi, vt ſic dicam, vxorem fratris ſui: deinde confuſio quoque, cùm frater ſuus hac de re quodammodo propheticè il-E lum arguiſſet.] hæc de Arſacio Palladius.

ARSACIVS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.
[g] *Pallad. in dialog.*
*actu

Vix credi poteſt, quanto mærore affecti ſint pij omnes veritatis amantes, Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi, cùm viderent adeò diſparem in ſede eius ſedere Antiſtitem: quod quidem intolerabile planè viſum eſt cùm ceteris omnibus, tum magnæ illi Olympiadi; cuius conſolandi cauſa binas illas prolixiores Ioannes ad eam epiſtolas dedit, in quarum priori inter alia (quod ad hæc ſpectat) ſic ait[h]: Quid autem eo nomine perturbatione afficeris, animumque deiicis, quòd ille eiectus ſit, ille contra introductus? Chriſtus in Cruce agebatur[i], ac Barrabas latro poſcebatur; atque corruptum vulgus ſicarium potiùs, quàm ſalutis vindicem, ac tot beneficiorum auctorem, conſeruandum eſſe clamabat, &c.] agit de his quidem pluribus: & poſteriori epiſtola[k] eadem refricans, addit: Cùm ad te (inquit) allatum fuerit, Eccleſiarum aliam peſſumiiſſe, aliam tempeſtate iactari, aliam ſæuis fluctibus obrui, alias etiam grauiſſimis cladibus affici, quippe quæ vel partim lupum pro paſtore, vel

MAEROR PIORVM OB ARSACIVM SVBSTITVTVM.
[h] *Chryſ. ep. 1.*
[i] *Matth. 27.*
[k] *Chryſ. ep. 2.*

re,vel prædonem pro gubernatore, vel carnificem pro medico acceperint; doleas quidem licet (neque enim hæc ſine doloris ſenſu ferre oportet) verùm ita doleas, vt dolori modum imponas.] hæc ipſe. A

LVCTVS CIVIVM CONSTANTINOPOLITANORVM.

Porrò ordinato Arſacio, videre erat paſtorem, ſeu dicam mercenarium, immo æquiùs furem aſcendentem aliunde in ouile ouium, ab omnibus deſeri, agere ſolitarium, ac ſine populo non audiente vocem alienorum. Et licet interdum Augusti & Auguſtæ ſatellites, aliique pauci ex clero vel populo Ioannis aduerſarij in eccleſia cum illo coiret; ſcenæ potius ac fictæ fabulæ reddebat ea res ſpeciem, quàm Fidelium cœtus diuino afflante Spiritu congregati. Quod ſi interdum magno faſtu, cum ſæculari apparitura anteambulonibus præcuntibus, Arſacius per vrbis vias perambularet; auerſo vultu alij eum inſpicere, terga vertere alij, ne conſpicerent, voce verò omnes eum execrari, atque penitus abominari, Ioannis verò nomen commemorare, gemitibuſque inuocare non ceſſabant. Ioannes vnus in ore, in B votis & expectatione cunctis erat: hunc ſuſpiriis ac fletibus compellabant. Iugis & dulcis memoria eius charitatis, qua oues ſibi creditas diuino iugiter paſcebat eloquio. Et qui peritiores & diuinarum Scripturarum ſcientia aliqua imbuti eſſent, ex Hieremiæ Threnis opportunè aliquid lugubre occinere non deſinebant, atque illud frequentiùs ingeminare gementes[a]: Cecidit corona capitis noſtri: propterea mæſtum factum eſt cor noſtrum: ideo contenebrati ſunt oculi noſtri.]

[a] Thren. 5.

IOANNIS NOMEN AB OMNIBVS PIIS INVITA EVDOXIA PRAEDICATVR.

Sed hæc haud diu permiſſa ſunt publicè ferri, & ore libero iactitari. Fecit enim ſæuitia magiſtratuum, vt graſſantibus per vrbem vbique militibus; hos cædentibus, illos in carcerem trahentibus, omnibus verò minas acerbiſſimas inferentibus; iam vel nomine tenus recoluiſſe Ioannem, loco magni criminis eſſet. Videre erat miſerabile vbique ſpectaculum, C duci ad tribunal Epiſcopos atque clericos, trahi perinde ac ab hoſtibus captas clariſſimas feminas, opificeſque quos ſciebant Ioannis eſſe ſtudioſos, & communionem Arſacij execrari: facies vrbis mærens, omnique ex parte lugubris, non ſecus ac ſi dedita eſſet in manus hoſtium. Nam cùm non communicantes cum Arſacio, perduelles haberentur Imperij: hi omnes veluti maieſtatis criminis rei deferebantur. Haud enim exatiari potuit Eudoxiæ animus Ioannis expulſione & exilio: æſtuabat furore, fremebat ſpiritu: cùm quem Cucuſum relegari mandarat, audiret in animis ciuium iugiter viuere, ac maiori gloria ferri per vrbem ceu coronatum athletam ac iam martyrij candidatum, qui poſt ſe triumphantem exercitum duceret, illorum nimirum qui gloriarentur ob iuſtitiam perſecutionem pati, ſponteque ac magna alacritate ad carceres pergerent, trahentes à quibus vincti perducebantur, ſummam in his ſingulis præſeferentes animi conſtantiam; rediiſſe dicentes, magna inuidia perſecutorum, fertile tempus captandi martyrium, comparandi coronas, ad quas lucrandas tam D opportuna bene vtendum eſſe dicebant occaſione, quàm maiores magno pretio redemiſſent. Quidnam faceret debilis, languens, & eneruata malitia, iam non habet: arctatur atque comprimitur inter anguſtias. Si feriat, perpetua feritur infamia, indelebilique macula perſecutionis aſpergitur: quòd ſæuire in Chriſtianos, idem ſit atque Neronem repræſentare. Si parcat, victam ſe ab aduerſariis erubeſcat, quos iam viciſſe putabat. Sed quod animus, quem ſemel praua infecit affectio, in id quod deterius eſt, propenſior eſſe ſoleat: ſolutis omnibus immo ruptis rationis habenis, furore percitus, fertur in præceps: nihil non agit, nec quicquam prætermittit intactum, quo omnes ad communicandum Arſacio vi metuque perducat, abſtrahatque omnes à communicatione Ioannis, quos opprobrij cauſa, non Chriſtianos, ſed Ioannitas nuncupat; quos veluti ſacrilegos, notatos infamia, perinde ac monſtrum exhorreſcit. E

QVID PASSI EXTERNI EPISCOPI IN SVIS ECCLESIIS.

At nequaquam anguſtiæ vnius vrbis, licet ampliſſimæ, finibus tanta crudelitas arctabatur, ſed longè lateque per totum Orientem furentiùs graſſabatur. Quidnam autem inhumanitatis in alios abſentes Epiſcopos Ioanni communicantes, qui erant ex Theophilo, exercuerint, Palladius ſubdit his verbis[b]: In tantam verò acerbitatis inſaniam Epiſcopi omnes de communione Theophili per totum Orientem (ſicut monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non modò debitam humanitatem non exhiberent; verùm milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocyus ciuitatibus pellerent. Sunt autem qui iſta geſſere, Tarſenſes, & Antiochenus, & Cæſarienſis, & ante omnes Ancyranus, & Peluſienſis Epiſcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos hoſpitio excipere cupientes permitterent, ſicut in epiſtolis canonicis Caio contra Epiſcopum quemdam ſcribit beatus Ioannes.] & poſt hæc:

[b] Pallad. dialog.

Laudabat

A Laudabat autem atque mirabatur Secundæ Cappadociæ Epiſcopos, vt qui actis in exilium Epiſcopis magnum oſtendiſſent miſerationis affectum; & in primis Theodorum Tyanæum mitiſſimum virum, Boſphoriumque Coloniæ, qui quadrageſimum in Epiſcopatu agebat annum *(ad quem extant epiſtolæ Gregorij Nazianzeni officij plenæ)* & Serapionem Oſtracinæ quadrageſimum & quintum annum in paſtorali officio prætergreſſum.] Sic vides, paucis exceptis, à reliquis improbum eſſe conflatum ſchiſma, vt ne ad laicam quidem communionem acciperent eos, quos ſcirent Ioannis Chryſoſtomi, tanti Patris ſtudioſos: hos enim quaſi à Catholica Eccleſia alienos, Ioannitas improperij cauſa dictos, execrabantur; vt per eos non ſteterit, quo minùs vniuerſa toto Orbe diffuſa Eccleſia fuerit nefario ſchiſmate vbique conſciſſa.

DIRAE QVAESTIONES OB INCENDIVM HABITAE.

At parum fuit ipſos horum exhorruiſſe conſortium; quinetiam ad mortem vſque, cùm B licuit, iidem eos fuerunt inſecuti: declararunt id quidem Conſtantinopoli, vbi pro arbitrio magiſtratuum Officiis, annuente Principe & vxore eius Eudoxia, vterentur. Quænam autem aduerſus eos qui Ioannis partis dicerentur, exhibitæ fuerint prætextu incendij quæſtiones, iam dicere aggrediamur. Miraberis planè, lector, ſub Chriſtiano, eodemque Catholico Imperatore, priſtina aduerſus pios eſſe reuocata martyria. Præteriiſſe hæc ſilentio Socrates[a] voluit, vbi poſt incendium recenſitum, hæc addit: Quibus autem incommodis Optatus vrbis Conſtantinopolis Præfectus, religionis profeſſione Gentilis, & propterea Chriſtianis infeſtus, Ioannis amicos affecerit, & quàm grauia ſupplicia quampluribus illorum irrogarit, ſilentio prætereundum cenſeo.] exhorruit planè homo quantumlibet Nouatianæ ſectæ errore à nobis diuiſus, adeò crudelia in Catholicos per magiſtratus exhibita cruciamenta recenſere. Sozomenus verò vnius Eutropij tantùm meminit, atque paucis C quidem his verbis[b]:

[a] Socrat. lib. 6 cap. 16.

[b] Sozom. li. 8. cap. 24.

EVTROPII MARTYRIVM.

Eodem tempore & Eutropius quidam lector productus, vt eos indicaret, qui tẽplo ignem inieciſſent: quamuis illi & loris & fuſtibus & vngulis latera genæque diſcerperentur; quamuis inſuper faces ardentes corpore ſuſtineret; & quidem iuuenis & tenellæ cutis exiſtens: nihil tamen ſe ſcire confeſſus eſt. Qui quidem poſt ea tormẽta includitur in carcerem, in quo non multo pòſt moritur.] hæc ipſe, multa de eo præteriens, quæ ex Palladio[c] reddenda putamus. ait enim: Eutropius beatiſſimus, virgo purus, cantor, cæſus, & latera & frontem vſque adeò ſectus, vt ſupercilia quoque vellerentur; lapidibus poſtremò ad latera, oſſibus iam nudatis, vtrinque admotis, in ligno moritur. Media quoque nocte, clàm ab his qui hoc egerant, ſacerdotalis ordinis viris ſepelitur, Deo illius morti dignum teſtimonium perhibente, quòd paſſionem Redemptoris eſſet imitatus: audita enim pſallentium cælitum vox Angelicas patefecit excubias.] hæc Palladius. Huius dies natalis, D reddita Eccleſiæ pace, non Conſtantinopolitanæ tantũ Eccleſiæ, ſed toto Chriſtiano Orbi anniuerſaria memoria celebrandus, publicis Eccleſiæ adnotatus eſt tabulis[d], vnà cum Tigrio preſbytero eodem tempore martyrio coronato: de quo iſta[e] Sozomenus: Eadem occaſione etiam Tigrius preſbyter veſtibus exutus, flagris in tergum cæſus, manibus ac pedibus vinctus, & extenſus, membris diſſolutus fuit. Erat hic natione barbarus & eunuchus, ſed non à natiuitate.] Ceterùm adeò vehemens iſta fuit de incendiariis inquiſitio, vt etiam clariſſimæ feminæ ea de cauſa adductæ fuerint in quæſtionem, vt inter alias nobiliſſimæ Olympias & Pentadia diaconiſſæ, de quibus paulò pòſt dicturi ſumus.

[c] Pallad. in dialog.

[d] Mart. Rom. 12. Ianuar.

[e] Sozom. lib. 8 cap. 24.

TIGRII PRESBYTERI MARTYRIVM.

INQVISITIO INCENDIARIORVM COHIBITA.

Ne autem quæſtiones ob incendium vlteriùs graſſarentur, Studius Præfectus Prætorio interceſſiſſe videtur apud Imperatorem, vt ab ipſo datum ad eum reſcriptum ſignificare videtur, E quod ſic ſe habet[f].

[f] l. 37. de epiſcop. & cler. Cod. Theod.

EPISCOPI ET CLERICI PEREGRINI EXPVLSI.

Quoniam perſonæ ad inquiſitionem perpetrati incendij (vt tui culminis ſuggeſtio patefecit) nequeunt inueniri: clericos cuſtodia relaxamus; ita vt nauibus impoſiti, ad lares proprios reuertantur. Nec proſcriptionis periculo domus careant, quas Epiſcopos vel clericos peregrinos poſt publicationem edictorum & noſtræ ſerenitatis affatus probabitur ſuſcepiſſe. Pari forma ſeruanda, ſi quæ domus ciues clericos noua & tumultuoſa conuenticula extra eccleſiam celebrantes ſuſceperint. Ad obſeruandos* ſiquidem ſeditionis aditus, id noſtro ſedit arbitrio, vt omnes Epiſcopi & clerici peregrini ab hac ſacratiſſima vrbe pellantur. Dat. quarto Kalend. Septembris, Conſtantinopoli, Honorio ſextùm & Ariſteneto Conſulibus.] Paulo pòſt autem nempe ſequenti menſe, idem Imperator ad eumdem Præfectum Prætorio pro ſtabilienda quoque pace (vt ſibi videbatur) de cohibendis ſeruis à conuenticulis iſta reſcripſit[g]:

* obſerandos

[g] l. 5. de his qui pro relig. contend. C. Theo.

Si quis

Si quis ſeruus in hac ſacratiſſima vrbe poſſideat, eos à tumultuoſis conuenticulis faciat A
temperare: ſciens ſe pro ſingulis ſeruis, qui intereſſe conuentibus interdictis fuerint compre-
henſi, trium librarum auri diſpendio feriendum, ſeruis videlicet puniendis.] ſubdit & de
collegiis opificum, quæ Corpora nominabant, eadem prohibitio his verbis: Quam formam
in nummulariis, ceteriſq; huius almæ vrbis Corporibus volumus ſub pœna grauiore ſeruari:
vt vnumquodque Corpus pro his qui de ſuo numero conuentus celebrare illicitos detege-
rentur, ad quinquaginta pondo auri ſolutionem mulctæ nomine adſtringatur. Dat. tertio
Idus Septembris, Conſtantinopoli, Honorio A. ſextùm & Ariſteneto Conſſ.] Sed menſe
Nouembris huius quoque anni idem Arcadius ad Eutychianum reſcripſit[a] de his quæ foris
agenda eſſent. Quod enim qui prohibiti erant ſeorſùm conuenire Conſtantinopoli, iidem
extra vrbem in prouinciis, eos qui Theophili communicationis erant & Arſacij auerſantes,
in vnum conuenire cœperunt, vitantes omnes Ioannis Chryſoſtomi aduerſarios: aduerſus B
eos hæc idem Arcadius Imperator reſcripſit:

ADVERSVS ET COLLEGIA SANCITAR POENAE.

[a] *l.6. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.*

Rectores prouinciarum moneantur, vt conuentus eorum arceantur illiciti, qui Orthodo-
xorum religione ſuffulti, ſpretis ſacroſanctis eccleſiis, aliò conuenire conantur: His qui ab Ar-
ſacij, Theophili, Porphyrij reuerendiſſimorum ſacræ legis Antiſtitum communione diſſen-
tiunt, ab Eccleſia proculdubio repellendis. Dat. XIIII. Kal. Decembris, Conſtantinopoli,
Honorio A. VI. & Ariſteneto Conſſ.]

QVORVM COMMVNIO COMPROBETVR.

Quiſnam autem fuerit Porphyrius iſte, cuius communicatio commendatur, iam dicen-
dum eſt. Fuit iſte Antiochenus Epiſcopus, hoc anno, quo Ioannes Chryſoſtomus in Arme-
niam deportatur, in locum Flauiani ſubrogatus. Hoc nempe anno defunctum eſſe Flauia-
num, cùm ſediſſet annos vigintitres, auctor eſt Palladius[b], dum agit de ſubrogatione Por-
phyrij. At qualis hic fuerit, ſuis idem auctor pingit coloribus, cùm hæc ait: Porphyrius iſte in C
Eccleſia diutiùs verſatus, & diaconi & ſacerdotis perfunctus officio eſt: ſed planè nihil
habuit in moribus grauitatis, & in nullo vmquam Eccleſiæ ſpiritualiter contulit. Ceterùm
vicinis & religioſis Epiſcopis infeſtus iugiter, quòd ex maxima eſſet ciuitate, & amicos habe-
ret Principes, iudicia intrabat, honeſtiſque ordinationibus inſidias tendens, morum aſtu,
verſutiaque tempeſtiuè Epiſcopis ſubrepebat, inuitos quoque (vt ita dixerim) ad leues or-
dinationes ac nouas trahens.] & paulo pòſt: Caſtimoniæ itaque & aduerſus carnis volupta-
tes continentiæ inimicus eſt, non ſecus ac vultur vnguenti; adeò vt etiam Sodomitico cri-
mini obnoxium fama vulgauerit.] & inferiùs: Magorum & aurigarum, & eorum qui ve-
teres fabulas inhoneſto motu & obuerſo crure præferrent, principem ac ſocium eſſe. Magis
namque opem ferre, atque amicè congredi, vſque adeò non declinauit, vt etiã in commen-
tariis variorum magiſtratuum hoc illi crimini datum ſit.] ac deinde: Aiunt illum præter ce- D
tera ſcelera, ſacra quoque vaſa poſt ordinationem ſuam conflaſſe, Principibuſque largitum
aurum: vt planè perſpicuum ſit, eum non ratione, ſed tyrannide obtinuiſſe eos, qui infelici
ſorte ſibi ſunt ſubditi.

[b] *Pallad. in dialog.*

PORPHYRII PRESBYTERI ANTIOCHENI PROBROSA VITA.

Nam quo tempore Ioannes in Armeniam extorris actus, Flauianus quoque Antiochenus
Epiſcopus migrauit ad Chriſtum: animaduertit Porphyrius populum omnem in Conſtan-
tium diaconum conieciſſe oculos, viroſq; & mulieres ex eo pendere, qui à teneris (vt aiunt)
vnguiculis ſeruierat Eccleſiæ, vir (iuxta hiſtoriam Iudicum) ambidexter; quippe quæ puta-
batur illius læua, dextram aliorum facilè ſuperabat. Fuerat enim is primùm ab epiſtolis: quo
munere perfunctus abſque turpis lucri ſuſpicione vlla, lector deinde, ac poſtmodum diaco-
nus eſt ordinatus.] ac rurſum inferiùs: Eſt quippe Conſtantius ipſe ſupra ceteros mitis actu,
ac contemplatione ſingularis, celeriter conſpicatur omnia, magna cum grauitate exercet, ſa- E
piens, ſtrenuus, miſericors, cupiditatis inimicus, in iudicio iuſtus, ad iniurias patiens, in per-
ſuadendo potens: qui vt afflictos liberet, ieiuniis ſæpiùs ad veſperam vſque perſiſtit, honeſta-
tem ipſa facie præſeferens, ſeuerus aſpectu, maturus inceſſu, virgo puriſſimus, & qui florem
& gratiam vultus in ipſis quoque infirmitatibus ſeruet. Hunc igitur tanti meriti virum pecu-
niis hoc modo fugandum curat.

CONSTANTII DIACONI ANTIOCHENI VITA LAVDATA.

Scripſit ad Principes: eumque vt nouarum rerum & ſeditionis auctorem, obtinuit in
Caſum * exilio relegari. Hoc ille vbi didicit, amicorum auxilio Cyprum contendit, ibi-
que ſeruatus eſt. Ipſe verò Porphyrius Cyriacum & Diophantum preſbyteros & cle-
ricos ceteros vexans, obſeruabat tempus, in quo ciuitas omnis ad ſuburbana procederet.
(erant ſecum Acacius, Seuerianus, & Antiochus, & eorum complices, in abdito tamen)
Agebatur tunc celebritas Gentilium, inſignis certaminibus Herculis, quæ Olympia ap-
pellant,

* *Caſſium*

PORPHYRIVS INVADIT SEDEM ANTIOCHENAM.

A pellant, in qua mulieres quoque cum turbis populorum Daphnem ad certamina ſpectandã
properabãt. In hac ſolitudine ciuitatis eccleſiam Porphyrius vnà cum memoratis Epiſcopis
& clericis paucis irrumpens, ordinatur clam, ianuis clauſis, adeò raptim, vt metu ne depre-
henderentur, nec orationem quidem perficere quiuerint. Huiuſmodi quippe adulterij na-
tura gignit & facit. Porrò Seuerianus & ſocij, accepto pretio, per montes & inuia fugere, hu-
manum quidem effugientes metum, ſed diuinam planè indignationem diuini timoris igna-
ri incurrentes.

Vbi verò ſoluto ſpectaculo, populiſque in vrbem regreſſis, quid factum fuiſſet, annuncia-
tum eſt: ſummo dolore concitati, die illa (quòd iam in veſperam declinaſſet) quieuerunt. In
craſtinum verò, accepta tam immani clade, confluxere ſimul omnes, ignem ac ſtipulam fe-
rentes, vt Porphyrium vnà cum domo eius incenderent. At verò Porphyrius non ignorans
B quàm eſſet exoſus omnibus, relicto Deo, ſeſe ad ducem exercitus contulit: impleuſque illi
manus, contra Saluatoris diſcipulos in aciem ducit auerſum ab Iſauricis bellis. Atque Iſauri
quidem ferociſſimi Rœſſum Seleuciamque vaſtabant: Porphyrius verò & Valentianus Co-
mes cum exercitu Eccleſiam Catholicam prædabantur, Crucis ſignum venerabile, quod illi
ferentes in humeris, Litanias in campo agebant, pedibus ſuis cõculcantes. Modicum fluxe-
rat tempus, cùm ille ad exercitum ſolicitè mittit, agitque apud ducem, vt ſuus quidem ſenex
atrox peruerſiſque moribus nocturnis præficeretur excubiis, vt licentiùs bonos quoſque ac
fideles vexans caperet ciuitatem, alius profectò Nero, cuius & mores imitari ſtudebat. Non
enim nouit ille perſuadere dictione, ſed ſumma vi & iniquitate vexare: qui Deo minimè
placere intendens, non errantes ad illum animas reuocare, ſed ſerpentis implere ventrem
ſupra pectus gradientis curat. Pergunt igitur vel inuiti populi, metuque verberum videntur
C ad eccleſiam, re autem vera vitam ſuam execrantes, à Deo patientiæ ſuæ præmia ſe perce-
pturos ſperant.] & inferiùs: Clerus itaque Antiochenæ Eccleſiæ inſignior occultè conue-
niens, ne ipſis quidem eccleſiæ parietibus propinquat: vnà & illuſtrium matronarum multi-
tudo clàm conuenit, &c.] Porrò huic adulterino nec legitimè electo Epiſcopo Innocen-
tium Romanum Pontificem numquam communicare voluiſſe, Theodorus diaconus apud
eumdem Palladium fidem facit.

PORPHYRIVS ARMIS DEFENDIT ARREPTAM SEDEM.

Sed (proh pudor!) ſic à prauis hominibus & dierum malorum inueteratis Epiſcopis ſedu-
citur Arcadius Imperator, vt cui nec ſanior pars cleri Antiocheni, nec nobiliores matronæ
communicarent, quem nec Romanus Pontifex recepiſſet, adeò fœdatum moribus, corru-
ptum turpitudinibus, omnique ex parte inquinatum ſenem, hunc ipſum, tamquam Orien-
talis columnam Eccleſiæ, publica edita ſanctione, quam nuper retulimus, celebrarit. Sed &
D aliam ſuperaddidit legem, quam Theodorus Romanæ Eccleſiæ diaconus apud Palladium
recitat, quæ ſic ſe habet[a]:

Si quis non communicat Theophilo, Arſacio, & Porphyrio: hic Epiſcopatu quidem arcea-
tur: amittat verò, ſi quam videtur habere ſubſtantiam pecuniarum, ſiue prædiorum.] ita edi-
ctum, cuius exemplar Romam allatum eſt à Cyriaco Epiſcopo, vt paulo pòſt dicturi ſumus.
Quarum vigore legum in Orientali Eccleſia vbique gẽtium Epiſcoporum proſcriptio facta
eſt. Teſtatur & idem Theodorus, edictum inſuper promulgatum fuiſſe aduerſus eos qui cle-
ricum vel Epiſcopum occultaſſent; quod ſuo loco deſcripſimus.

[a] *Pallad. dialog. & l.6. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.*

PORPHYRII COMMVNIO IMP. EDICTO COMMENDATA.

Quot autem quantaque harum vigore legum fuerint immania ſcelera perpetrata, quis
dignè oratione aſſequi ſe poſſe confidat? Præter illa enim quæ ſuperiùs enarrata ſunt, quæ-
nam paſſi ſint Conſtantinopoli, qui cum Arſacio communicare renuerunt, Sozomenus ita
E docet[b]: Etenim cùm vel cum illo, vel cum familiaribus illius communicare ac precari, tu-
tum non eſſe arbitrarentur; ob id quòd his intermixti ſemper eſſent Ioannis hoſtes, ac pro-
inde (vti dictum eſt) ſeorſum in extremis vrbis receſſibus congregarentur: ad Imperatorem
rei cognitio refertur. Iuſſus igitur cohortium dux vna cum militibus in congregatos impe-
tum facere, multitudinem ipſam fuſtibus ac ſaxis feriens, in fugam vertit: at eos qui manife-
ſtiùs ac propenſiùs Ioannis partes agebant, in vincula coniicit. Hic autem (vt fieri conſueuit,
vbi militibus ferocire permittitur) mulierculas ornatu ſuo per vim ſpoliant: & alij moni-
lia, zonas aureas, collaria ac fibulas deprædantur: alij cum ipſis auriculis inaures detrahunt.]
contigerunt hæc poſt creationem Arſacij, haud planè diſſimilia illis, quæ, ſedente adhuc
Ioanne, iidem milites perpetrarunt aduerſus neophytos in albis adhuc agentes. Sed ſubdit
Sozomenus:

GRASSATIO FACTA A MILITIBVS IN IOANNIS STVDIOSOS.

[b] *Sozom. li. 8. cap. 23.*

Et quamquam tumultus ac luctus maximus per vrbem accidiſſet: tamen ne ſic qui-
dem

dum de amore erga Ioannem concepto remiſerunt. Itaque ad eccleſiam publicam non A amplius conueniebant; ac multi ne in forum quidem, neque in balnea ventitabant. Immo quibuſdam ne domi quidem manere, tutum fuit: quare & exilio ſibi ipſis iniuncto, ciuitate exceſſerunt, cùm alij multi viri honeſti ac mulieres probæ, tum etiam Nicerate* Bithyna apud Nicomedienſes inter nobiles genere illuſtris, ac perenni virginitate præſtantiaque vitæ celebris. Modeſtiſſimam inter laudatas feminas, quas nos meminimus, hanc cognoui, cùm & moribus & verbis & vitæ genere concinna fuerit, ac res diuinas vſque ad mortem humanis præpoſuerit, ac tum fortitudine, tum prudentia aduerſus impendentes aduerſarum rerum caſus ſuſtinendos ſeſe corroborarit: adeò vt neque ampliſſimis bonis iniuſtè ſpoliata ſtomacharetur: & ex paucis quæ reliqua erant, prudentiſſima diſpenſationis ratione, & quidem ad ſenium prouecta, tum ipſa cum familiaribus ea quæ neceſſaria erant haberet; tum aliis largiter ſuppeditaret. Quin & pro hu- B manitatis alacritate rerum honeſtarum ſtudioſa exiſtens, omnis generis remedia præparabat in pauperum ægrotantium vſum, quibus ex amicis ſuis ſanè multis frequenter opem tulit, nihil adiuuantibus eos medicis conſuetis: nam diuino quodam nutu, quicquid inceperat, ad felicem exitum perducebat. Atque vt ſummatim dicam, inter noſtræ memoriæ feminas laude dignas aliam nullam cognoui, quæ ad tantam probitatem ac grauitatem & reliquam virtutem conſcenderit. Sed hæc quidem tametſi talis eſſet, vulgus tamen latuit: ſiquidem ob modeſtiam ingenij ac ſapientiæ ſtudium perpetuò latere voluit: ita vt neque ipſa ſtuderet ad miniſtræ dignitatem aſcendere; neque Ioanne ſæpiùs exhortante, vmquam virginum Eccleſiaſticarum primatum ſuſceperit.] hactenus Sozomenus. Meminiſſe eiuſdem Nicerates ipſe Ioannes Chryſoſtomus[a] viſus eſt in epiſtola ad Olympiadem ſcripta ex Arabiſſo poſterioris exilij loco, cùm ait, ſe miſſo ab ea pharmaco à morbo ſtomachi li- C beratum, his verbis: Paucis antè diebus cum ob aëris ſtatum procliuis nobis ad vomitus ſtomachus eſſet, atque & aliis curationis generibus, & pharmaco eo, quod à domina mea lectiſſima & ornatiſſima Senatrice miſſum eſt, vſi eſſemus, vt nec vltra tres dies illud adhibere nobis neceſſe fuiſſet, ipſius imbecillitatem correximus. Itaque te quoque hortor atque oro, vt his vtaris, deſque operam, vt huiuſmodi medicamentum ad nos rurſum mittatur.] hæc Chryſoſtomus, planè conſentientia iis quæ ex Sozomeno recitauimus. Porrò ob egregium ſpecimen ſanctitatis, quod viuens edidiſſet, factum eſt vt poſt mortem inter ſanctas virgines relata habeatur, cuius diei natalis celebritas VI. Kal. Ianuarij annis ſingulis repetitur[b].

* Nicarete

NICERATE VIRGO SANCTISSIMA QVAE PASSA OB IOANNIS COMMVNIONEM.

[a] Ioan. Chryſ. epiſt. 4.

[b] Rom. Mart. die 27. Decẽb.

Sed proſequamur poſt Niceraten, quæ aliæ clariſſimæ feminæ & pietate præſtantiſſimæ, hoc eodem tempore, cauſa Ioannis Chryſoſtomi, cui addictiſſimæ erant, paſſæ ſint, D incipientes ab illa magna Olympiade, de qua ſæpe ſuperiùs honeſtiſſima mentio facta eſt. Qualis namque quãtaque illa fuerit, ex epiſtolis eiuſdem Chryſoſtomi ad eam ſcriptis penſare licet: ſed quibus ab hoc turbine fuerit exagitata procellis, Sozomenus ita narrat[c]: Iam & Olympias illa eccleſiæ diaconiſſa harum calamitatum perferendarum fortitudine ſeſe conſpicuam reddidit. Nam cùm ob eamdem hanc cauſam ad tribunal eſſet pertracta: quærenti Præfecto, Vt quid eccleſiam ſuccendiſſet? Illa reſpondit: Non hoc eſt inſtitutum vitæ meæ: Quin ego facultates meas, quæ amplæ fuerunt, in reparationem Dei templorum expendi. Illo tum ſe vitam eius exploratam habere dicente, ſubiecit: Itaque tu in accuſatorum locum tranſito, & alius de nobis iudicet. Et cùm accuſatio teſtibus careret: Præfectus nihil habens quod iure culparet, paulo moderatiùs ad aliud crimen ſeſe conuertit, ac veluti conſultando, tum huic ipſi, tum ceteris mulieribus ſtultitiam exprobrat, E quòd Epiſcopi communionem *(nempe Arſacij)* auerſarentur, cùm reſipiſcere atque illis moleſtiis extricari poſſent. Ac ceteræ quidem Præfecto hæc præcipienti propter metum cedunt. Olympias verò: Non eſt æquum (inquit) me, quæ in multitudine per calumniam capta ſum, & in foro nullius obiecti criminis conuicta ſum, ad defenſionem trahi expoſtulationum eiuſmodi, quæ in iudicium non veniunt. Concede igitur mihi, vt ad priorem actionem defenſores adhibeam. Quamuis enim præter leges illi communicare cogar, cui non oportet: non faciam tamen id quod piis facere nefas eſt. Ille itaque cùm non poſſet illam inducere vt Arſacio communicaret, in pręſenti dimittit, quaſi aduocatos inſtructuram. Altero verò die rurſus adductam magna vi auri mulctauit: putabat enim ſe illam ea ratione à ſententia ſua deducturum. Sed illa pecuniam negligens, nihil ceſſit: ac relicta Conſtantinopoli, Cyzici (*in Helleſponto ciuitate*) habitauit.] hactenus de Olympiade Sozomenus. Porrò

OLYMPIADIS DIACONISSAE PRAECLARVM CERTAMEN.

[c] Soz. lib. 8. cap. 24.

A Porrò cùm S. Ioannes Chryſoſtomus ipſam iſtæc magna gloria paſſam accepiſſet, ſcripta ad eam epiſtola, conſolatus eſt, atque inter alia multa hæc habuit[a]: At minimè propterea commoueri ac perturbari debetis, verùm hoc ipſo potiſſimum nomine lætari & exultare, coroniſque caput redimire, ac choros agitare. Nam niſi mortiferas priùs diabolo plagas intuliſſetis, non vſque adeò fureret hæc bellua, vt vltra progredi auderet. Quamobrem tum veſtræ fortitudinis & victoriæ, tum ingentis illius cladis hoc eſt argumentũ, quòd ille acriùs nunc in vos impetum facit atque inſultat, maioriſque impudentiæ documentum edit, ac profuſiùs venenum effundit.] & poſt multa: Tum tibi ipſi, tum ijs quæ tecum hoc præclarum certamen obeunt, occinens, da operam, vt omnium animos erigas, tuamque aciem inſtruas, quo tibi duplex & triplex & multo etiam copioſior virtutis corona comparetur, tam per ea quæ ipſa perpeteris, quàm quia alios ad eadem ſubeunda impellis, eoſque adducis vt B leniter ac placidè omnia ferant, & vmbras contemnant, atque inſomniorum imposturam aſpernentur, ac lutum proculcent, nullamque fumi rationem habeant, nec aranearum telas moleſtiæ quicquam nobis afferre exiſtiment, fœnumque putredini obnoxium prætereant.] hæc & alia Chryſoſtomus ad Olympiadem.

[a] Chryſoſt. epiſt. 5.

CHRYSOSTOMVS HORTATVR OLYMPIADEM.

Præſtitit ipſa quidem quæ præſtari ab ea Chryſoſtomus litteris admonuerat; dum ad tribunal rurſus adducta, egregio ſummæ conſtantiæ ſpecimine edito, exilio damnata eſt: cùm tanta hæc paſſa, nihilominus ſe nullius frugi eſſe, ad eum ſcribens ſignificaſſet. ad quã ipſam idem Ioannes eam dedit epiſtolam, cuius tantùm hic intexemus exordium[b]: Quid ais? Trophæum non erexiſti; nec præclaram victoriam obtinuiſti, nec perpetuò virentem coronam adepta es? An non hoc vniuerſus Orbis affirmat, qui vbique terrarum tua rectè facta decantat? Quamquam enim & palæſtræ & certamina in vno loco ſita ſunt, & curſuum C tuorum ſpatia, & concertationis tuæ, ſudoris loco, ſanguine refertæ illic extiterunt: at earum tamen rerum gloria & commendatio extremos terræ fines occupauit. Tu verò ea auctiora reddere, ac palmas amplificare ſtudens, eas quoque, quas animi ſubmiſſio parit, coronas ipſis adiunxiſti, dum te tantum ab hiſce trophæis abeſſe aſſeris, quantum mortui à viuis remoti ſunt. Nam quòd hæc verba ab animi ſubmiſſione profecta ſint, ex ijs ipſis potius quæ contigerunt, planum facere conabor. Patria pulſa es, domo, amicis, cognatis: in exilium miſſa es: quouis die mori non deſijſti, &c.] totus deinde in eo eſt, vt doceat, eos lugendos potiùs eſſe qui perſecutionem inferunt, lætandum verò de his qui illatam celſo animo perferunt.

OLYMPIAS EXILIVM CONSTANTER PASSA

[b] Chryſoſt. epiſt. 7.

Sed de pugna Olympiadis tranſeamus ad certamen Pentadiæ æquè diaconiſſæ, æquè nobilis, vtpote quæ Timaſij Conſulis vxor fuit, & vidua relicta, ſeſe Eccleſiæ miniſterio D mancipauit; de qua & ſuperiùs dictum eſt. Quæ autem iſta paſſa fuerit, & quanta animi conſtantia aduerſus improbos Iudices ſteterit, cùm eiuſdem incendij cauſa in quæſtionem eſſet adducta, etſi ab huius temporis ſcriptoribus nequicquam memoriæ commendatum accipere liceat; ex litteris tamen ipſius Ioannis Chryſoſtomi ad eam ſcriptis, titulos ſaltemglorioſæ ipſius confeſſionis licet inſpicere. In priori enim ad eam data epiſtola hæc leguntur[c]: Gaudeo & exulto, maximamq; etiam in tam deſerto loco degens conſolationem mihi poſitam eſſe duco in ea, quam in omnibus rebus adhibes, fortitudine, conſtanti ſententia, ingenti prudentia, linguæ libertate, ac ſublimi fiducia, per quam & aduerſarios ignominia perfudiſti, & mortiferam diabolo plagam inflixiſti; & eos qui pro veritate decertabant, tamquam vnguento delibutos, paratiores ad dimicandum reddidiſti; ac fortiſſimi militis inſtar, præclarum in bello trophæum erexiſti, luculentamque victoriam adepta es: meque etiam tan- E ta voluptate compleuiſti, vt ne in aliena quidem & peregrina regione, nec in ſolitudine, verùm iſtic vobiſcum me eſſe exiſtimem, ſummamque ex animi tui virtute voluptatem capiam. Quamobrem gaude & lætare, quòd huiuſmodi victoriam aſſecuta ſis, atque huiuſmodi belluarum ora facili negotio compreſſeris, impudenteſque eorum linguas & rabida ora obſtruxeris. Veritas enim, cum qua pugnaſti, & pro qua iugulata es, hanc vim habet, vt paucis ſæpè verbis de ſycophantis triumphet: quemadmodum contra, mendacium etiam ſi infinitis ſermonum artificijs obuoluatur, facilè tamen diffluit & collabitur, araneæque telam imbecillitate ſuperat. Gaude igitur & lætare (neque enim hæc verba ſubinde repetere deſinam) viriliter age & confortare, omneſque ab ipſis tibi comparatas inſidias irride.] at quænam iſtæ? oſtendit his verbis inferiùs.

PENTADIAE DIACONISSAE CERTAMEN ET VICTORIA.

[c] Chryſoſt. epiſt. 94.

Et quodnam (inquit) inſidiarum genus prætermiſerunt? & quod machinarum genus non mouerunt, dum ſolidæ tuæ ac Deo fideli generoſæque ac fortiſſimæ animæ inſidias

QVAE PASSA PENTADIA

dias ſtruere conantur? In forum te, quæ præter eccleſiam & cubiculum nihil noras, pertraxerunt, à foro ad tribunalia, à tribunalibus ad carcerem. A Falſorum teſtium linguas acuerunt, calumnias concinnarunt, cædes perpetrarunt, cruoris torrentes profuderunt, igni ac ferro iuuenum corpora conſumpſerunt, multis ac præclaris viris innumeras plagas & cruciatus intulerunt; nullum denique lapidem non mouerunt, quo te metu perterritam huc adigerent, vt iis quæ videras, contraria diceres. At tu inſtar aquilæ ſublime volantis, eorum retibus fractis, ad libertatis faſtigium virtuti tuæ conſentaneum aſcendiſti, ſic videlicet te comparans, vt ab ipſis minimè circumſcribereris: immò etiam quantum ad huius incendij crimen attinebat, cuius nomine miſeri atque infelices homines præſertim gloriari videbantur, eos calumniæ conuinceres, &c.]

Rurſum verò ipſam cogitantem recedere Conſtantinopoli, ne id faceret, idem Chryſoſtomus datis ad eam litteris anteuertit, quibus planè qualis quantaque hæc eſſet femina B declaratur. Eſt enim eius epiſtolæ eiuſmodi exordium[a]:

[a] *Chryſoſt. epiſt.* 104.

QVALIS PENTADIA.

Coronarum nomine, quas tibi conciliaſti, beatam te duco.] & paulò pòſt: Quoniam autem intellexi te de diſceſſu cogitare, atque iſtinc migrare velle accepi: peto abs te ne quicquam huiuſmodi cogites, atque ob animum proponas. Primùm ob hoc ipſum, quòd ciuibus tuis ſubſidium es, ampliſſimuſque portus, & adminiculum, ac tutus murus iis, qui laboribus & ærumnis conficiuntur. Quare noli committere, vt tantum quæſtum de manibus eiicias: noli inquam committere, vt tantum lucrum abiicias, cùm tantos quotidie theſauros ex tua præſentia colligas: nam qui tua præclara facinora cernunt, vel auditione accipiunt, non parum hinc lucri conſequuntur, &c.] Porrò tum Pentadiæ, tum etiam Olympiadis & aliarum clariſſimarum feminarum coram Præfecto (erat is Optatus Gentilis homo) cauſæ proſecutio relata in Acta publica fuit; quibus declaratur, non ob incendij cauſam tantùm, C ſed etiam quòd Arſacio communicare nollent, tam grauia paſſas eſſe. Meminit eorumdem Actorum Theodorus Romanus diaconus, dum Romani Pontificis ſtudium ad hos omnes liberandos recenſet, vbi ait[b]:

[b] *Apud Pal. lad. dialog.*

Poſt hos omnes venit Romam ad Innocentium Papam Domitianus ſacerdos, Conſtantinopolitanæ Diſpenſator Eccleſiæ, & Vallagas quidam Niſibius* presbyter, exponens monaſteriorum Meſopotamiæ gemitum & eiulatum. Simul & commentaria Optati cuiuſdam Præfecti reddiderunt: vbi honeſtæ mulieres ex genere Conſulari publicè ad eum adductæ memorantur, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diaconiſſæ; ita vt cogerentur aut Arſacio communicare, aut Fiſco ducentas auri libras applicare.] hæc ipſe. O ſi ſemel illata huiuſmodi publica commentaria in archiua Romanæ Eccleſiæ, hactenus aſſeruata fuiſſent: quàm in his verſans deliciis ſtylus noſter afflueret! non quidem nobis opus fuiſſet in ſumma D paupertate hinc inde mendicare fragmenta.

* Niſibenus

Subdit ex eorum teſtificatione idem Theodorus: Quid autem de monachis & virginibus dicere oportet? oſtendebat ſecta in ligno latera, terga cæde conſciſſa. &c.] Teſtatur quidem Zoſimus[c], ingentem monachorum numerum & alios id genus homines captos, & dira eamdem ob cauſam paſſos eſſe. Quomodo autem his omnibus acceptis Romæ Innocentius Papa, quamprimum valuit, his occurrere conatus eſt, idem Theodorus enarrat, qui etiam ſingulas legationes tum ab ipſo Ioanne, tum à Clero Conſtantinopolitano & aliis ad ipſum Romam hoc anno poſt expulſum Ioannem miſſas recenſet, noſque eodem quoque ordine referemus. Poſt primam illam legationem ab ipſo Chryſoſtomo miſſam hoc anno poſt Paſcha, cùm adhuc ipſe in ſede ageret; poſtque epiſtolam ipſam ad eumdem Innocentium Papam datam, quam ſuo loco ſuperiùs recitauimus: poſt ipſum exturbatum; E qui ex quadraginta illis Epiſcopis circiter vigintiquinque tantum ſupererant, conuenientes in vnum, decernunt legationem ad Innocentium Romanum Pontificem, quam & aliæ poſtea ſecutæ fuerunt: de quibus omnibus ita Theodorus diaconus apud Palladium[d]:

[c] *Zoſim. lib* 5.

SECVNDA LEGATIO CONSTANTINOPOLI AD INNOCENTIVM.

[d] *Apud Pal. lad. dialog.*

Modicùm temporis fluxerat, cùm Theoctecnus Conſtantinopolitanus presbyter Romam venit, litteras Concilij Ioannis vigintiquinque Epiſcoporum aut paulo plurium ferens: quibus dicebant, Ioannem militum vi vrbe expulſum, & Cucuſum in exilium miſſum, eccleſiamque incenſam fuiſſe. Cui & ipſi communionis litteras & ad Epiſcopum Ioannem & ad omnes communicantes ſibi Epiſcopos tradens, orabat cum lacrymis, vt patienter tolerarent, cùm opem ipſe ferre non poſſet, eo quòd nonnulli obſiſterent potentes aduerſarij Eccleſiaſticæ pacis inimici.

Poſt

A Poſt paululum rurſus applicuit homunculus aſpectu fœdus, animo perditus, Paternus nomine, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſe presbyterum dicens: qui & ipſe totus elatus, & faſtu turgidus, & ipſo geſtu inimicitias præferens, plurima contra Ioannem Epiſcopum maledicta vomebat. Hic litteras paucorum Epiſcoporum, Acacij, Pauli, Antiochi, Cyrini, Seueriani, & aliorum quorumdam Innocentio reddidit: quibus Ioannem calumniabantur, quaſi incendiſſet eccleſiam. Mendacium apertè deprehenſum eſt; cùm eius rei, quippe quæ non fuiſſet obiecta, mentionem in Synodo nullam feciſſet Ioannes. Eum Innocentius cùm indignatione abiiciens, nec reſcribere quidem voluit.]

LEGATIO AB ADVERSARIIS IOANNIS.

Quidnam eſt, rogo, quod Ioannis aduerſarij poſt ipſum damnatum legationem mittunt ad Romanum Pontificem: niſi vt ab eis in ipſum lata ſententia, rata ab Eccleſiæ Romanæ Præſule habeatur, cuius eſſe arbitrij optimè ſcirent, eamdem irritam caſſamque reddere? Et B quid contraria legatione à parte Ioannis miſſa actitatum eſt; niſi vt ſententia iniquè lata, ab eodem Apoſtolicæ ſedis Antiſtite reuocaretur? Sed ſecundæ addidere Ioannis amici tertiam legationem, de qua mox idem Theodorus dicturus hæc præmittit de Cyriaco Epiſcopo fuga lapſo Romam adueniente.

ROM. PONT. AVCTORITAS IN ECCLESIA.

Paucis poſt diebus aduenit Epiſcopus Cyriacus, nullas quidem habens litteras; ſed is planè, cui fides merito habenda videbatur; eadem proſequens quæ ab Epiſcopis de Synodo Ioannis fuerant ſcripta. Aiebat enim ſe fugiſſe propter comminationem regalis edicti *(quod haud pridem à nobis eſt recitatum)* Cauebatur enim eo, vt Epiſcopus non communicans cum Arſacio, ab Epiſcopatu arceretur. Poſt Cyriacum venit Euliſius Apameæ Bithyniæ Epiſcopus, afferens litteras à quindecim Epiſcopis de Ioannis Concilio, & à præclaro ſene Anyſio Theſſalonicenſi Epiſcopo: in quibus illi quidem & præcedentem, & quæ tum C erat, Conſtantinopoleos totius deprædationem vaſtitatemque ſignabant: Anyſius verò ſe Romanæ Eccleſiæ iudicium ſequi fatebatur. Porrò Euliſius ipſe conſona Cyriaco per omnia dixit.

TERTIA LEGATIO A PARTE IOANNIS.

Vix menſis effluxerat, cùm Palladius quoque Epiſcopus Helenopoleos abſque litteris venit, qui & ipſe dicebat ſe fugiſſe veſaniam Principum, expreſſiùs autem ac ſignantiùs enarrauit omnia, ipſumque edictum protulit in hanc ſententiam: Quicumque occultaſſet Epiſcopum ac clericum, ſiue in ſua domo ſuſciperet, qui Ioanni communicaret; eius domum publicandam.] At quid, rogo, extorres Epiſcopi & fuga lapſi non ad aliam ſe conferunt Eccleſiam, quàm ad Romanam ſedem? vtique (ſi verum fateri libeat) tamquam ad matrẽ omnium Eccleſiam, maiorum exemplis admoniti, cùm regnante perſecutore Conſtantio (vt antiquiora tẽpora prætermittamus) Catholici Epiſcopi ab Oriente fugati, omnes ad Iulium D Romanum Pontificem (vt vidimus latè ſuperiùs) ſe contulerunt. Veniens Romam Palladius vnà cum pluribus aliis, ſuſceptum ſe fuiſſe hoſpitio à Piniano marito ſanctæ Melaniæ Iunioris, genero autem Melaniæ Senioris, teſtatur ipſe ſcribens ad Lauſum de iiſdem his verbis: Nec nobis quidem & certè cùm plurimi eſſemus, qui Romam propter beatum Epiſcopum Ioannem perrexeramus, exigua præſtiterunt; ſed cùm in illis partibus degeremus, officioſiſſimo nos ſuſceperunt hoſpitio; largiſſimiſq; ſumptibus, cùm exinde proficiſceremur, honorauerunt.] hæc ipſe Palladius. Sed quæ poſt hæc ſecuta eſt alia publica legatio, Theodorus narrat his verbis:

PALLADIVS EPISCOPVS FVGA LAPSVS SE ROMAM CONFERT.

Poſt Palladium Germanus presbyter, Caſſianuſque diaconus Ioannis, viri magnæ religionis, litteras ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Eccleſiam ſuam tyrannidem perpeſſam fuiſſe, Epiſcopo per vim militum eiecto, & in exilium miſſo, E agentibus id Acacio Berœenſi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Gabalenſi, Theophilo Alexandrino. Oſtenderunt & Breuiculum memorati viri, vbi ornamenta ſub Iudicibus & teſtibus tradunt, ſubſcriptum manu Studij Præfecti Vrbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitis Theſaurorum, & Euſtachij Quæſtoris ac Tabularij in auro & argento & vaſis, vt Ioannis Epiſcopi calumniam diluerent.] Sed antequam ad ſequentem legationem enarrandam progrediamur, vt de legatorum altero, Caſſiano diacono nuncupato, agamus, argumentum expoſcit. Eſt mentio de eodem Caſſiano in litteris Innocentij Papæ ad clericos Conſtantinopolitanos[a]: quem quidem Caſſianum illum putamus, cuius ſunt Collationes Patrum: Nam & Gennadius hunc eumdem à Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum tradit: adeò vt qui negare velit hunc Caſſianum diuerſum ab illo eſſe, duos neceſſe habeat vt affirmet Ioannis Chryſoſtomi eiuſdem nominis & muneris fuiſſe diſcipulos, nomine Caſſianos, eoſdemque diaconos. porrò hic, de quo

QVARTA LEGATIO CONSTANTINOPOLI MISSA

DE CASSIANO LEGATO.

[a] *apud Sozō. lib.* 8. *c.* 26.

agitur,

A agitur, vſitatiùs cognomine quàm nomine à maioribus vocitari ſolitus fuit: nam idem Gennadius [a], necnon Caſſiodorus [b] nonniſi Caſſianum eum nominant: cùm tamen, auctore Proſpero [c], ſciamus appellatum eſſe Ioannem, cognomento verò Caſſianum. Sed hic aduerte, errore quidem, mea ſententia, lapſos qui tradunt [d], hunc ipſum à Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum, atque poſt aliquot annos ab eodem expulſum, Maſſiliam profectum, illic ordinatum eſſe presbyterum. Sed dicant, velim, quando hunc expelli ab eo contigit, qui etiam poſt eius exilium in ipſius Ioannis obſequio perſeueraſſe cognoſcitur, & pro eo functus legatione ad Innocentium? Sed puto occaſionem errandi inde manaſſe, vt qui pro Ioanne Chryſoſtomo, ſicut alij eius Eccleſiæ clerici, eſſe reperitur expulſus, eumdem per Ioannem ipſum eiectum exiſtimarint: nam non ab ipſo, ſed eius cauſa tunc contigit cum reliquis extorrem fieri. Ceterùm antiquorum nullus huiuſmodi notam Caſſiano inuſſiſſe legitur. Verùm ipſe Caſſianus in libris quos de Chriſti Incarnatione conſcripſit, erga B memoriam eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi ſatis videtur eſſe propenſus & gratus, vtpote qui ſæpè eum laudibus haud vulgaribus celebret: & quod maius videri debet, quicquid ipſe ſciret, liberaliter eidem acceptum refert. nam inter alia [e]: Ille (inquit) denique ipſe vobis etiam hæc quæ à me ſcripta ſunt commendet: quia hæc quæ ego ſcripſi, ille me docuit; ac per hoc non tam meum hoc quàm illius eſſe credite: quia riuus ex fonte conſtat; & quicquid putatur eſſe diſcipuli, totum ad honorem referri conuenit magiſtri.] hæc & alia ad Conſtantinopolitanos de Ioanne ſumma cum laude Caſſianus; ſicque compellans eos, ſpecimen in omnibus edidit amantiſſimi Ioannis diſcipuli, de quo & poſt exilium, immo & poſt mortem adeò benemereri ſtuduerit, vt nec vel tenuis næuus in ipſo penitus dignoſci poſſit alicuius ſimultatis aſſertæ. Ceterùm poſt hæc Caſſianus profectus in Ægyptum, ibi monaſticam vitam excolere cœpit, indeque ſcribendi Collationes Patrum C hauſit argumentum. Extat Iſidori Peluſiotæ [f] ad Caſſianum epiſtola, cùm aggreſſus eſſet vitam monaſticam profiteri, qua eum in primis ſibi coërcendam eſſe linguam admonuit. Sed iam ad nuncios Romam ad Innocentium Papam miſſos, vel ſponte ſe illuc conferentes, redeamus.

[a] Gennad. de Vir illuſt. c. 6. 1.
[b] Caſſiod. de Inſt. diuin. lect.
[c] Proſp. in Chronico.
[d] Trithem. in Catalog. vir. illuſt. & alij poſt eum.
[e] Caſſian. de Incarnatione aduerſus Neſtorium lib. 7. in fin.
[f] Zoſim. lib. 8. c. 26.

IOANNES CASSIANVS SEMPER ADDICTVS CHRYSOSTOMO.

Poſt legationem Germani & Caſſiani, de aduentu Demetrij Epiſcopi Romam Theodorus hæc ſubdit: Poſt iſtos venit ſecundò Demetrius Epiſcopus Piſinuntis; qui, peragrato Oriente, prædicauerat communionem Eccleſiæ Romanæ cum Epiſcopo Ioanne, teſtibus Papæ Innocentij litteris; afferens epiſtolas ab Epiſcopis Cariæ, in quibus Ioannis amplectuntur communionem: ab Antiochenæ itidem Eccleſiæ preſbyteris, vbi Romanorum ſequuntur diſciplinam, laudantes integritatem iudicij, & ordinationem apud ſe factam de Porphyrio vt illicitam ac nefariam execrantes.] hæc Theodorus. Conſtat qui- D dem, his acceptis legationibus, Innocentium Romanum Pontificem ſtatuiſſe vnà cum Epiſcopis Italiæ, communicandum cum Ioanne Chryſoſtomo, non autem cum Arſacio & Porphyrio intruſis; donec ea de cauſa, congregatis vtriuſque partis Epiſcopis, Synodus haberetur, in qua quæ eſſent alterutrius potiora iura, iudicium agitaretur: Interea autem iure cum Ioanne communicandum, quòd violenter eſſet eiectus. Hæc quidem omnia ex epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium ſatis explorata redduntur, qua omnia quæ hactenus impiè geſta eſſent, exprobrans, commemorat. eſt autem huiuſmodi eius inſcriptio:

DEMETRII SECVNDVS ROMAM ADVENTVS.

Exemplum [g] Sacræ Honorij Aug. miſſæ ad Principem Orientis Arcadium.

Quamuis ſuper imagine muliebri, nouo exemplo per prouincias circumlata, & diffuſa per vniuerſum mundum obtrectantium fama litteris aliis commonuerim; vt talis facti E pœnitentia & intermiſſione propoſiti rumor æmulus conſeneſcat; & quod in moribus temporum carpat, publica lingua non habeat. Quamuis etiam ſuper excidio pereuntis Illyrici pio apud vos prodiderimus affectu, eſſe nobis dolori, cur iſta vos detrimenta Reipublicæ nolueritis agnoſcere, & aliis potiùs indicibus quàm pietatis veſtræ litteris fuerint nunciata: tamen ne illud quidem apud ſerenitatem veſtram diſſimulare nos fas eſt, quod in rebus diuinis non ſine publici diſcriminis metu nuperrimè contigiſſe, cita ſemperque malorum annunciatrix fama non tacuit: & vt natura fert hominum, quæ ad obtrectandum nouis ſemper caſibus excitatur, oblata occaſione carpendi, malitiam ſuam in tempora ſtudio ſæuæ* loquacitatis exercet.

[g] Ex cod. Vatic. epiſt. Rõ. Pontif. extat cuſa tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

EPISTOLA HONORII IMP. AD ARCADIVM

* ſcœuæ

Eſt enim nuper proditum, apud Conſtantinopolim, ſacratiſſimo Paſchæ venerabilis die, cùm omnes penè in eumdum locum vicinarum vrbium populos religio caſtigatiore ſub

A ſub præſentia Principum ritu celebranda collegerat, clauſas ſubitò Catholicas Eccleſias, truſos in cuſtodiam ſacerdotes: ſcilicet, vt eo potiſſimùm tempore, quo indulgentia Principali, triſtia noxiorum clauſtra reſerantur, piæ legis & pacis miniſtros ſæuus carcer includeret: omniaque bellicum in modum turbata myſteria, nonnullos in ipſis eccleſiæ ſacrarijs interemptos, tantamque circa altaria vim ſæuiſſe, vt & venerabiles Epiſcopi in exilium traderentur, & ſanguis humanus (quod dictu nefas eſt) cæleſtia ſacramenta perfunderet.

SCELERA PATRATA CONSTANTINOP.

His repentè compertis, turbatos eſſe nos fateor. Quis enim in facinore tam cruento Dei omnipotentis non timeret offenſam? aut quo pacto extra ſummum Romani orbis omniumque mortalium putaret eſſe diſcrimen? cùm ipſe auctor noſtri Imperij, & Reipublicæ, quam nobis credidit, gubernator omnipotens Deus funeſtis admodum execrabilibusque B commiſſis crederetur iraſci, domini ſancti, frater, neposque Auguſti venerabiles: cùm & ſi quid de cauſa religionis inter Antiſtites ageretur, Epiſcopale oportuerit eſſe iudicium: ad illos enim diuinarum rerum interpretatio, ad nos religionis ſpectat obſequium. Sed eſto, ſibi de myſticis & Catholicis quæſtionibus amplius aliquid Principalis cura præſumpſerit: ita ne vſque ad exilia ſacerdotum, vſque ad hominum cædes debuit indignatio concitata procedere, vt vbi caſtæ preces, vbi vota ſincera, vbi ſacrificia illibata ſoluuntur, illic ſe gladius haud facilè etiam in iugulum noxiorum diſtringendus exereret? Rebus denique ipſis docetur, quid ſuper his ſenſerit diuina maieſtas. Primum quidem hoc præſentis commotionis iudicium* fuit, atque vtinam ſolum. Facit enim humana trepidatio tanti ſibi conſcia perpetrati, vt grauius aliquid (quod auertat omnipotens Deus) poſt terribilis vltionis experimenta metuamus.

IVSTAE HONORII QVERELAE IN ARCADIVM.

* indicium

C Audio eccleſiam ſacroſanctam tot Imperatorum opibus expoſitam, pretioſis cultibus nobilem, tanta ſupplicantium Principum oratione auguſtiſſimam flagraſſe; & illud Conſtantinopolitanæ vrbis Eccleſiæ vnicum lumen in fauillas dilapſum, Deo non vetante, fumaſſe (execrari enim videtur inquinata myſteria, & auertiſſe oculos ab eo loco, quem iam ſanguis infecerat, ne obſecrare quis pietatem cæleſtem ſub cruentis poſſet altaribus) ædificia quoque diuina non minore ſplendore nobilia ex concitatione ſæuientis incendij, flamma ſe latiùs effundente, conſumpta; & quæ publicam faciem elaborata à maioribus noſtris ornamenta decorabant, velut quodam vrbis funere concremata. Hæc ergo quamuis crebriùs iniuriis laceſſitus tacere debuerim, nec coniunctiſſimum fratrem, regnique conſortem tam fideliter admonere; tamen neceſſitudinem ſanguinis ſtimulo taciti doloris anteferens, hortor atque ſuadeo, vt hæc (ſi fieri poteſt) emendatis in poſterum D moribus corrigantur; ac diuina iracundia, quantum re proditur, excitata, votorum ſedulitate placetur.

DE INCENDIO BASILICAE.

Accipite à me ſummum ſimplicitatis indicium. Idcirco hoc clementiæ veſtræ inſinuandum putaui, ne me velut gratulatione occulta faceret apud quemque taciturnitas ipſa ſuſpectum: neve quis crederet, me talibus factis præbere conſenſum; & qui ſæpè ne acciderent, commonuerim; poſteaquam commiſſa ſunt, non dolerem. Nam quis poſſet expers doloris, qui ſe meminit Chriſtianum, tantam ſubitò perturbationem religionis inductam, vt omnem Catholicæ fidei ſtatum neceſſe ſit fluctuare? Erat inter Epiſcopos, cauſa, quæ collato contractoque Concilio, deberet abſolui: miſſis ad ſacerdotes vrbis æternæ, atque Italiæ vtraque ex parte legatis, expectabatur ex omnium auctoritate ſententia, informatura regulam diſciplinæ: integrum nempe eſſe debuerat, neque quicquam nouari, dum defini- E tio deliberata procederet: cùm interea mirum quoddam præcipitium feſtinationis exarſit; vt non exſpectatis litteris ſacerdotum, qui fuerant mutua partium legatione conſulti, non examinatis rebus, in exilium truderentur Antiſtites, animaduerſioni priùs addicti, quàm ſententiam iudicij Epiſcopalis experti. Denique quàm immatura illa damnatio fuerit, res probauit. Namque ij quorum exſpectabatur auctoritas, pacifica Ioanni Epiſcopo communione præmiſſa, ſanciendam concordiam cenſuerunt, nec quemquam putarunt ante iudicium conſortio repellendum.

PIA ADMONITIO HONORII IMP.

Quid nunc aliud ſupereſt, quàm vt Catholicam fidem ſchiſmata in diuerſum diſſociata dilacerent? quam vt hæreſes communioni ſemper inimicæ ex tanta geſtarum rerum varietate naſcantur? vt iam populo non debeat imputari, ſi fortè in diſſonas partes ſectarum diuerſitate diſcedat: cùm ex auctoritate publica diſcordiarum materies ſit præmiſſa, & fomes quidam nutriendæ ſeditionis animatus. Quod ne in magnam aliquam generis hu-

DIGNA CORRECTIO HONORII IMP.

ris humani perniciem recrudeſcat, vota facienda ſunt, vt ad humanas prolapſiones patiens A Deus rem malè geſtam proſperet ac ſecundet. Nam quantum in nobis eſt, poſſumus timere quod geſtum eſt: quantum ad pietatem ſemper placabilis Dei, non erit meriti impunitas indulta, ſed veniæ.] hactenus Honorij epiſtola ad Arcadium ex bibliotheca Vaticana deſcripta, atque vnà cum Romanorum Pontificum litteris iam excuſa. quo autem animo hæc Arcadius Imperator acceperit, licet nemo prodat; tamen ex his quæ poſtea ſubſecuta ſunt, infenſum planè hæc legiſſe, ſatis intelligi poteſt. Nam tantum abeſt vt malè facta correxerit, vt etiam his deteriora (ſi peiora excogitari poſſunt) addiderit.

At quænam ipſe Innocentius Papa tum ad clerum Conſtantinopolitanum partis Ioannis, tum ad ipſum Ioannem hoc tempore ſcripſerit, videamus: in his enim percenſendis epiſtolis animus plurimum voluptatis capere poteſt, tum ex hiſtoriæ epiſtolaris ſincera veritate teB ſtata, tum etiam quòd ex eiſdem animi quoque affectus intrinſecus contemplari poſſe conceditur. Prior igitur ad clerum data epiſtola ſic ſe habet [a]:

[a] Epiſt. Romã. Por. Innocẽt. 15.

Innocentius Epiſcopus presbyteris ac diaconis, vniuerſoque clero ac populo Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, qui ſubditi ſunt Epiſcopo Ioanni, dilectis fratribus ſalutem.

INNOCENTII PAPAE EPISTOLA AD CLERVM CONSTANTINOP.

Et litteris charitatis veſtræ, quas per Germanum presbyterum & Caſſianum diaconum miſiſtis; tragœdiam malorum, quam ob oculos poſuiſtis, anxia ſolicitudine cognoui, quantisq; miſeriis ac difficultatibus iſtic laboret fides, lectione ſæpiùs repetita, perſpexi: quam quidẽ rem vnica patientiæ conſolatio ſanat. Dabit enim breui Deus noſter tantis tribulationibus finem, & hæc olim meminiſſe iuuabit. At verò vos quidem vti neceſſariam conſolationem iſtam, quam in exordio epiſtolæ veſtræ proponitis, approbamus; ita & intelligentiam charitatis veſtræ agnouimus, quæ multa patiẽtiæ teſtimonia complectitur. Etenim noſtram C conſolationem, quam litteris afferre vobis debebamus, ſcriptis veſtris vos ipſi præueniſtis. Hanc autem tolerantiam Dominus noſter laborantibus præſtare ſolet, vt etiam in ipſis tribulationibus conſtituti ſerui Chriſti ſe ipſos conſolentur, reputantes ſecum, & antea ſanctis accidiſſe eadem, quæ nunc patiuntur ipſi.

Itaque nos iam vel ex litteris veſtris depromere conſolationẽ poſſumus: neque enim tam alieni ſumus à vobis, vt non condoleamus, cùm & nos in vobis cruciemur. Etenim quis ferre poterit eorum delicta, quos vel præcipuos eſſe fautores tranquillitatis ac pacis & concordiæ decebat? Atqui nunc præpoſtero modo de primatu Eccleſiarum ſuarum deturbantur ſacerdotes inſontes: quo quidem primus, frater noſter, & in Eccleſiaſtico munere ſocius, Ioannes Epiſcopus veſter iniuſtè oppreſſus eſt; cui ne id quidem contigit, vt ſe defenſurus audiretur: nullum crimen obiicitur, nullum auditur. Quod igitur hoc commentum eſt vel deploratum, D vt ne vel ſuppetat, vel quæratur occaſio iudicij, in locum ſacerdotum viuentium alij ſubſtituantur? quaſi illi qui per huiuſmodi peruerſitatem irrepunt, vel habere ipſi, vel gerere quicquam recti, à quoquam iudicari poſſint. Neque enim vmquam à patribus noſtris talia fuiſſe patrata cognouimus; ſed interdictum potiùs fuiſſe decreto, quo cauebatur, ne cui fieret copia, quo in viuentis locum inauctoraretur. Nec enim reproba ordinatio ſacerdotis dignitatem auferre poteſt: quando nec Epiſcopus quidem poteſt eſſe ille, qui iniuſtè ſubrogatur. Nos enim, quantum ad canonum obſeruantiam attinet, illis obſequendum eſſe ſcribimus, qui Nicææ determinati ſunt; quibus ſolis obtemperare, & ſuum ſuffragium addere, Eccleſia Catholica debet.

Si qui verò & alij quibuſdam proferuntur, qui à canonibus Nicænis diſcrepant, & ab hæreiicis compoſiti deprehenduntur; hi verò ab Epiſcopis Catholicis reſcinduntur: hæreticorum E enim commenta Catholicis Canonibus aſſuere non licet: ſemper enim vel per contraria, vel per illicita labefactare voluntatem ſtudent Concilij Nicæni. Non ſolùm igitur his non obtemperandum eſſe dicimus, ſed ipſa potiùs vnà cum hæreticis & ſchiſmaticis dogmatibus eſſe condemnanda: quomodo & antea in Sardicenſi Synodo ab Epiſcopis prædeceſſoribus noſtris factum eſt. Nam ſanè longè præſtiterit, vel ea condemnari (fratres cariſſimi) quæ rectè facta ſunt, quàm ea robur vllum ſortiri, quæ aduerſus ipſos canones acta ſunt. Sed quodnam remedium hiſce rebus in præſenti afferemus? Neceſſaria erit Synodalis cognitio, quam etiam multo iam antea congregandam diximus: ea quippe ſola eſt, quæ huiuſmodi procellarum impetus retundere poteſt. Quam quidem donec conſequamur, expedit medelam calamitatis huius committere voluntati magni Dei & Chriſti eius Domini noſtri. Illa vniuerſis, quæ nunc per inuidiam diaboli ad examen Fidelium

A lium perturbata ſunt, tranquillitatem dabit. Nihil autem deſperare debemus, freti noſtra in Deum fide. Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus œcumenica congregari poſſit, per quam diuina voluntate turbulenti iſti motus conſopiri poſſint. Expectemus itaque tantiſper, ac vallo patientiæ communiti, ſperemus auxilio Dei cuncta nobis eſſe reſtituenda. Vniuerſa verò quæ eos ibi ſufferre dixiſtis, iam antea à Coepiſcopis veſtris, qui Romam, licet diuerſis temporibus, conuenerunt, Demetrio videlicet, Cyriaco, Euliſio, & Palladio, qui nobiſcum ſunt, diligenti inquiſitione habita, cognouimus.] hactenus epiſtola Innocentij Papæ ad clerum Conſtantinopolitanum. Qui autem poſt Demetrium Conſtantinopoli Romam venerunt (vt reddamus temporibus tempora) dicemus anno ſequenti: cùm alioqui & Demetrij aduentum ſequenti potiùs anno accidiſſe, dicendum ſit; quippe qui poſt Paſchale tempus, hoc anno, primò cum collegis legatis B Epiſcopis Romam aduenerit, & inde rediens cum litteris Innocentij communicatorijs ad Ioannem, per Orientis Eccleſias prædicauerit Romanum Pontificem Ioannis communionem amplecti, & poſt hæc rurſus Romam ſeſe contulerit: adeò vt cùm ad talia tantaque perficienda vnius anni terminus videretur anguſtus, in annum ſequentem poſterior ſit reijciendus aduentus.

Quæ autem poſt primam illam legationẽ Orientalium Innocentius ad Ioannem Chryſoſtomum ſcripſerit, incertum eſt, quòd litteræ ipſæ non extent: ſed eodem argumento, quo ad Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ clericos ſcripſit, ad Ioannem itidem dediſſe litteras, par eſt exiſtimare, nempe de futura indicenda ob eam cauſam Synodo œcumenica. Extat autem perbreuis tantum eiuſdem Innocentij epiſtola ad Chryſoſtomum, quam recitat Sozomenus, datámque refert poſt alias litteras Cyriaco diacono ad eumdem in Orientem miſC ſas. ea verò ſic ſe habet [a]:

[a] Apud Sozõ. lib. 8 c. 26.

EPISTOLA INNOCENTII AD IOANNEM CHRYSOST.

Quamquam inſontem omnia exſpectare bona, & à Deo miſericordiã petere conueniat: ſunt tamen & à nobis, qui patientiam ſuademus, competentes litteræ per Cyriacum diaconum miſſæ, vt contumelia plus poſſe non debeat in bona conſcientia proterenda, quam ſpes in eadem erigenda. Neque enim tu docendus es, tot populorum doctor & paſtor, optimos quoſque ſemper & continuè probari, velint ne in vigore tolerantiæ perſiſtere, ac nullæ afflictionis moleſtiæ ſuccumbere. Etenim conſcientia bona firmum re vera munimentum eſt aduerſus omnes caſus immeritos: quos quidem qui tolerantia non ſuperat; is verè ſiniſtræ ſuſpicionis argumentum de ſe ipſe præbet. Omnia enim ſufferre debet, quiſquis primùm Deo, deinde conſcientia ſua nititur. Siquidem ad patientiam exerceri poteſt, vt quàm maximè vir bonus & honeſtus: vinci tamen non poteſt: quandoquidem conſeruant eius aniD mum Scripturæ diuinæ, & exemplis eumdem communiunt lectiones ſacræ, quas populo proponimus, quæ quidem vniuerſos penè ſanctos variis modis & continenter exercitatos, ac veluti in examine quodam exploratos fuiſſe, atque ita ad patientiæ coronam perueniſſe docent. Hæc igitur ipſa conſcientia charitatem tuam conſoletur, honorandiſſime frater: quo pacto in tribulationibus ex virtute conſolationem habebis. Inſpectante enim Domino noſtro Ieſu Chriſto, in tranquillitatis portum conſcientia mundata ſiſtetur.] hactenus ad Ioannem Innocentij epiſtola.

AGITVR AB INNOCENTIO PAPA ET HONORIO IMP. DE COGENDA OECVMENICA SYNODO.

Porrò ipſe hoc anno laboraſſe videtur pro Synodo vniuerſali cogenda; quòd grauiſſima cauſa eſſet, timendúmque admodum, ne ſi abſque omnium conſenſu Epiſcoporum reſcinderetur Theophili & collegarum Orientalium Epiſcoporum in Ioannem prolata ſententia, ſchiſma conflaretur; quod perfacilè accidere potuiſſet, cùm & aduerſarijs Chryſoſtomi faE uerent Arcadius Imperator vnà cum omnibus magiſtratibus, ac maior pars Orientalium Epiſcoporum. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicemus anno ſequenti. Conſentiunt his quæ narrat Theodorus apud Palladium, dum ait (vt ſuperiùs diximus) quòd cùm ad Innocentium Papam veniſſet Romã Domitianus Oeconomus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ vnà cum Vallago presbytero Niſibeno, ſecumque tuliſſet Acta publica redempta magna vi auri, quibus carnificinæ exhibitæ ſuperiùs recenſitæ aduerſus Ioannis communicatores continebantur: his acceptis Innocentius Papa, indignatione (inquit) ſumma permotus, ſcripſit ad Honorium Imperatorem: cùm motus ille litteris Innocentij, præcepit Synodum Occidentalium Epiſcoporum cogi.] hæc quidem Theodorus. porrò de Synodo agendum ſuo loco. Inter hæc autem ipſe Honorius ad Arcadium fratrem pro Ioanne dedit litteras, aliaſque poſtea adiunxit: tertias verò (vt dicemus) adiecit anno ſequenti.

Sed iam ad ipſum S. Ioannem Chryſoſtomum reuertamur, quem reliquimus à militibus abec-

A ab eccleſia diuulſum in exilium deportandum. Aſſectemur igitur eius iter, & quæ in eo diriſſima à militibus paſſus ſit, recenſeamus, ſocijque nos compaſſione ſaltem exulanti ipſi iungamur. Sunt quidem hæc eius generis, quæ vix ſiccis oculis commemorari vel audiri queant. Cucuſum namque oppidum in Armenia fuiſſe ab Eudoxia præſcriptum illi locum exilij, ipſe teſtatur. erat planè omnium aſperrimus, nobilitatus tamen antè exilio ſanctiſſimi viri Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani & martyris ſub Conſtantio. Ceterùm quòd omnes fermè in Armenia locum illum conſtituant; Chryſoſtomus tamen ipſe in epiſtola ad Cyriacum [a] in Cilicia ſitum ponit, vbi ait: Atque hæc tibi è Cucuſo, quod Ciliciæ oppidum eſt, ſcripſi: quo videlicet Imperatrix ablegari me iuſſit. Multæ porrò mihi in via calamitates contigerunt: verùm nihil huiuſmodi mihi curæ fuit.] Qui verò eum ducendi Cucuſum ſuſcepit prouinciam, Theodorus fuit Præfectus militum; vt ipſe Ioannes teſta-

CVCVSVM OPPIDVM LOCVS EXILII IOANNIS CHRYSOST.

[a] Chryſoſt. epiſt. 3. vet. edit. & epiſt. 125. nou. edit. Nitel.

B tur [b]: à quo quidem benignè habitum & humaniter ſe pertractatum, fatetur in epiſtola ad Olympiadem; qua etiam, quo menſe & die Nicæa Bithyniæ receſſerit, docet, dum de his ita ſcribit [c]: Ij, à quibus in exilium auehimur, curam omnem, & ſtudium etiam ſuprà quàm volumus, adhibent, vt nos recreent & reficiant, penè vt nihil aliud operæ habere videantur. Cùm autem Nicæa diſceſſurus eſſem, hanc epiſtolam ad te dedi, tertia die Iulij.] hæc ad Olympiadem.

[b] Chryſoſt. epiſt. 125.

[c] Chryſoſt. epiſt. 10.

Proficiſcenti igitur Ioanni in exilium, ex diuerſis prouinciis agmina piorum virorum eidem in occurſum properant, lacrymarum imbres præ dolore fundentes. de quibus idem his verbis ad eamdem Olympiadem [d]: Scilicet hoc fato eram, vt ne tum quidem cùm ab vrbe receſſiſſem, ijs qui animum noſtrum frangunt ac debilitant, liberarer. Nam qui mihi in via obuiam fiunt, partim ab Oriente, partim ab Armenia, partim ex alia quadam Orbis parte,

[d] Chryſoſt. epiſt. 8.

POPVLI OCCVRRVNT CHRYSOSTOMO LACRYMANTES.

C lacrymarum fontes profundunt, cùm nos intuentur, & gemitus edunt, ac toto itinere lamentis nos proſequuntur. Hæc autem à me idcirco commemorata ſunt, vt intelligatis nos multos habere, qui in eodem quo vos dolore verſentur. Hoc enim ad leniendum dolorem non parum momenti affert.] & alia rurſus ad eamdem epiſtola [e]: Cùm viros ac feminas magno agmine per vias, per vicos, per vrbes, ſeſe effundentes, atque ad noſtri aſpectum collacrymantes intueor, quo in ſtatu ipſi ſitis, animaduerto. Nam cùm ij qui primùm nos viderunt, mærore ita frangantur ac debilitentur, vt ne emergere quidem facilè poſſint; verùm cùm eos rogamus & obſecramus & admonemus, calentiores lacrymarum fontes profundant: dubium profectò non eſt, quin apud vos grauior tempeſtas graſſetur.] adde his itidem quæ in Epiſtola ad Cyriacum his verbis explicatiùs habet [f]: Vt autem in Cappadociam, atque etiam in Taurociliciã venimus, magno agmine ſancti Patres & monachi & virgines obuiam

[e] Chryſoſt. epiſt. 9.

[f] Chryſoſt. epiſt. 125.

D nobis prodibant, infinitam lacrymarum vim profundentes. Cumque nos in exilium abeuntes cernerent, in fletus prorumpebant, hiſque inter ſe verbis vtebantur: Satius fuiſſet Solem radios ſuos ſubtrahere, quàm Ioannis os conticere. Hæc me perturbabant, ac premebant; quoniam omnes mea cauſa plorantes intuebar. Nam cetera omnia quæ mihi oborta fuerunt, nulla me cura affecerunt.] at quænam iſtæc? dicemus.

Cùm enim in exilium à militibus deportaretur Ioannes, ægra valetudine toto itinere laborauit, continuis febribus, & ſtomachi ſolutione. teſtatur id ipſe in primis ad Theodorum ſcribens, vbi ait [g]: Confecti atque conſumpti ſumus, ſexcenta mortis genera oppetimus. Idque accuratiùs ac certiùs narrare poterunt, qui has litteras tibi reddent, quamuis alioqui perexiguo temporis puncto mecum fuerint: quibuſcum etiam ne tantillum quidem colloqui potui, continuis nimirum febribus deiectus & conſternatus: quibus cùm te-

CHRYSOSTOMVS GRAVIBVS IN VIA LABORAT MORBIS.

[g] Chryſoſt. epiſt. 120.

E nerer, dies noctesque iter facere cogebar: ſic videlicet, vt & æſtu opprimerer, & vigiliis conficerer, & rerum neceſſariarum penuria, eorumque qui mei curam agere poſſent, inopia perditè conflictarer. Siquidem ijs qui ad metalla damnati ſunt, & in vinculis tenentur, grauiora atrocioraque pertulimus, atque etiamnum perferimus. Tandem autem aliquando & ægrè Cæſaream perueni, perinde atque à tempeſtate ad littus appulſus.] & ad ipſam Olympiadem [h]: Triginta enim propemodum dies, aut etiam ampliùs, cum acerbiſſimis febribus colluctari non deſtiti, atque ita longum ac moleſtum iter agebam, aliiſque etiam ſtomachi grauiſſimis morbis obſeſſus. Iam quæ ſequuntur, conſidera, nempe cùm nec medici præſto eſſent, nec balnea, nec res neceſſariæ, nec aliæ animi leuationes, atque præterea metus Iſaurorum nos vndique premeret, aliaque mala quæ ex itinerum difficultate naſci conſueuerunt, &c.] Poſt tot tantaſque afflictiones cùm Cæſareã peruenit, recreari aliquantulum viſus eſt. nam in eadem epiſtola ad Theodorum ſic habet: Cæſaream ingreſſus,

[h] Chryſoſt. epiſt. 14.

animum

A animum aliquantulum reſumpſi: quoniam puram aquam bibi, panemq; minimè fœtidum ac prædurum comedi: quoniam in doliorum fragmentis minimè corpus laui, verùm balneum qualecumque tandem nactus ſum: quoniam denique poteſtas mihi lecto inhærendi facta eſt.] hæc ibi. Ceterùm maiores poſtea moleſtiæ ſucceſſerunt.

At quænam hæc fuerint, quæ Ioanni Chryſoſtomo Cæſareæ contigerunt, idem ipſe pluribus ad Olympiadem epiſtola ita narrat [a]: Poſtquam autem tandem aliquando Cæſaream ingreſſus ſum, labore ac macie confectus, in ipſo febris ardore poſitus languens, atque extremos dolores perpetiens, hoſpitium in vltimo vrbis receſſu ſitum nactus ſum. Dabamque operam, vt medicos conuenirem, ac fornacem illam extinguerem: eram enim in ipſa febris tertianæ flamma: quo etiam accedebat itineris ærumna & fatigatio, corporis contritio, eorum à quibus curarer inopia, rerum neceſſariarum penuria; illudque item,

CHRYSOST. CAESAREAM PERVENIT.

[a] Chryſoſt. epiſt. 14.

B quòd nullum medicum præſto haberem, quodque & labore & laſſitudine & caloris æſtu & vigiliis diu vexarer, ac denique penè exanimis in vrbem ingreſſus eſſem. Tum verò mihi clerici omnes, monachi, monachæ, medici affuerunt, à quibus perquam officiosè atque humaniter acceptus ſum, omnibus omnia mihi ſubminiſtrantibus. Nihilominus tamen ingenti flammæ ardore deflagrans, in extremo periculo verſabar. Ad extremum autem paulatim remittere ac ſedari morbus cœpit. At interim nuſquam Pharetrius Epiſcopus illius ciuitatis: verùm diſceſſum noſtrum expectabat: quod quamobrem ipſi ita viſum fuerit, haud ſcio.] hic namque ille Pharetrius Cæſareæ Epiſcopus, de quo ex Palladio ſuperiùs dictum eſt; qui timore aduerſariorum ignauus homo perculſus, aduerſus Ioannem ſcriptis calculum dedit. Fefellit planè opinionem populi Cæſarienſis & finitimorum hominum eius illiberalitas; cùm omnes animo concepiſſent, diffamaſſentque fore vt Phare-

C trius ipſe ſucceſſor Baſilij indigniſſimus obuiam proditurus eſſet Ioanni. ſed ſe continuit, ac ne verbo quidem voluit communicare cum eo; cùm ex ea cauſa clerici Chryſoſtomo communicantes, ab aduerſariorum communione diſceſſerunt; quod idem ſanctus Ioannes eadem ad eamdem [b] epiſtola atteſtatur, cùm iſta ait: Significauit mihi dominus meus Pæanius, ipſius quoque Pharetrij presbyteros illic adeſſe, qui affirmarint ſe nobiſcum communicare, nec cum aduerſariis commune quicquam habere, nec cum illis verſari, nec commercium vllum iniiſſe. Ne igitur eos conturbemus, caue ne quiſquam hæc ſciat.] hæc ipſe.

[b] Idem. ead. epiſt. 14.

Sed pergit ſuum iter relegere idem Chryſoſtomus [c]: Cùm igitur morbum ſenſim remiſſum & ſedatum eſſe vidiſſem, iam de diſceſſu mecum ipſe agitabam, vt Cucuſum peruenirem, atque ab itineris calamitatibus nonnihil conquieſcerem. Cùm hoc ſtatu res no-

[c] Chryſoſt. epiſt. 14.

D ſtræ eſſent; ſubito ad nos affertur, Iſauros cum infinita hominum manu Cæſarienſem regionem populari, ac ingens quoddam oppidum incendiſſe, atque omni belli clade peruaſtaſſe. Qua re audita, Tribunus acceptis his militibus, quos habebat, ex vrbe exceſſit. Timebant enim ne vrbem quoque adorirentur: atque omnes in metu & trepidatione erant, de ipſo quoque patrio ſolo periclitantes, adeò vt ſenes etiam ipſi murorum cuſtodiam ſuſciperent. Cùm res eo loco eſſent, repentè ſub aurora monachorum torrens (liceat enim mihi ad eorum furorem exprimendum hoc vocabulo vti) ad hanc domum, in qua eramus, acceſſerunt; eam incenſuros, nobiſque extrema quæque mala illaturos minitantes, niſi abſcederemus. At nec Iſaurorum metus, nec morbus tam vehementer nos premens, nec aliud quicquam humaniores eos ac moderatiores effecit. Verùm inſtabant, atque vrgebant, tantum furorem ſpirantes, vt etiam ipſi Prætores metu afficerentur: nam

MONACHI SCELESTISSIMI PELLVNT CHRYSOSTOMVM A CIVITATE

E ipſi plagas denunciabant, eoque nomine gloriabantur, quod multos Prætores fœdè verberaſſent. His verbis auditis, Prætores ad nos confugerunt; meque rogarunt, atque obſecrarunt, vt etiam ſi in Iſaurorum manus nobis veniendum eſſet, tamen eos his belluis liberarem. Quod cùm ad vrbis Præfectum allatum eſſet; ipſe quoque domum, vt nobis opitularetur, accurrit. Verùm ne ipſius quidem precibus monachi permoti ſunt: verùm ipſe quoque elanguit.

Cùm igitur nullum rei exitum perſpiceret, nec nobis ad perſpicuam cædem exeundi auctor eſſet; nec rurſus ob tantum illorum furorem, intra vrbem vt maneremus, ſuadere auderet: ad Pharetrium eius ciuitatis Epiſcopum miſit, precibus ab eo contendens, vt tum ob morbum quo conflictabar, tum ob impendens periculum paucos aliquot dies nobis concederet. Nec tamen hinc quicquam profectum eſt: immo acriori etiam poſtea impetu affuerunt, nec presbyterorum vllus opem nobis atque auxilium ferre audebat; verùm

PHARETRIVS ARCHITECTVS MALORVM OMNIVM.

rubore

rubore ſuffuſi ac pudore affecti (nam hæc de Pharetrij voluntate ac ſententia fieri dice- A
bant) ſeſe abdebant & occultabant; nec cùm à nobis accerſerentur obtemperabant.
Quid longa oratione opus eſt? quamuis tot errores imminerent, morsque penè certa &
ante oculos poſita eſſet, febrisque me conficeret (necdum enim his malis liberatus ſum) ho-
ra ipſa meridiana in lecticam me coniiciens, illinc exceſſi, vniuerſa plebe lamentante, eiu-
lante, harum rerum auctorem execrante, ac diris deuouente, omnibusque plorantibus ac
lugentibus.

IOANNES CHRYSOSTOMVS RECEDENS CAESAREA IN QVAE MALA INCIDIT.

Poſteaquam autem ex vrbe exceſſi, quidam etiam clerici venientes, lento gradu, ac
mæſto & lugenti animo nos proſequebantur. Cumque nonnulli dicerent: Quonam eum
ad perſpicuam mortem abducitis? alter ex iis qui nos plurimum amabant, ad me dicebat:
Abi obſecro: in Iſauros etiam incide; modò nobis defungaris. Nam quocumque incideris,
tutò incides; dummodo manus noſtras effugias. Hæc audiens ac perſpiciens egregia matro- B
na Seleucia, domini mei Ruffini vxor (nam ea perquam ſtudioſè atque officioſè nos coluit)
precibus mecum egit, vt in ipſius villam, quæ quinque paſſuum millibus ab vrbe diſtabat,
hoſpitij cauſa me conferrem: certosque homines nobiſcum miſit, cum quibus illuc pro-
fecti ſumus. At ne illic quidem hæ aduerſum nos comparatæ inſidiæ finem habituræ erant.
Vbi enim Pharetrius hæc reſciuit, multas ipſi (vt dicebat) minas intentauit. Cùm autem
me in villam ſuam accepiſſet, nihil quidem ipſe harum rerum ſciebam: nam ipſa ad nos
egreſſa, de his nos celauit: procuratori autem ſuo, qui illic erat, ea expoſuit, ipſique manda-
uit vt nobis omne officij genus impertiret; ac ſi qui monachi venirent vt nos contumelijs
inceſſerent, aut vulneribus afficerent, ex aliis villis ſuis agricolas cogeret, atque ita cum
monachis manum confereret. Quin me quoque rogabat, vt in domum ſuam, quæ arcem
habebat, nec vllis viribus expugnari poterat, confugerem, vt ex Epiſcopi & monachorum C
manibus elaberer. At vt id facerem, adduci non potui: verùm in villa eram, horum om-

IOANNES CHRYSOSTOMVS IN VILLAM RVFFINAE DIVERTENS FVGERE COGITVR.

nium ignarus, quæ poſtea in me comparabantur. Ne hoc quidem ipſis ad comprimendum
ſuum aduerſum nos furorem ſatis fuit. Poſtea enim media nocte, me nihil horum ſciente
(acriter enim inſtabat Pharetrius, graues in eam, vt ait, minas iactans, eamque cogens atque
impellens, vt me etiam è villa eiiceret) hominis importunitatem non ferens mulier, inſcien-
te me, barbaros adeſſe ſignificauit; quòd ſcilicet vim eam, quam pateretur, dicere præ pudo-
re minimè ſuſtineret. Atque intempeſta nocte ingreſſus Euethius presbyter, meque ſom-
no excitans, magno cum clamore hæc dicebat: Surge, obſecro: aduentant barbari, nec
longè abſunt. Hic tecum reputes velim, quonam animo eram, cùm hæc audirem. Cùm
autem ex ipſo, quidnam facto opus eſſet, quæſiuiſſem, neque enim nos in vrbem confu-
gere poſſe, ne grauiora illic perpeteremur, quàm quæ nobis Iſauri illaturi eſſent; exire nos D
coëgit. Nox illunis erat, nox media, caliginoſa, tetra: id quod etiam nos in ſummam
conſilij inopiam coniiciebat. Nec quiſquam nobis præſto erat qui opem ferret: omnes
enim nos reliquerant. Metu tamen compulſus, ac iam iam mortem expectans, ærumnis
confectus ſurrexi, ac lucernas accendi iuſſi. Verùm has quoque presbyter extingui iuſſit,
hac videlicet de cauſa (vt ipſe inquiebat) ne barbari lucis ſplendore exciti, in nos impetum
facerent.

MISERANDVS CASVS IOANNIS.

Extinctis itaque lucernis, equus qui lecticam noſtram geſtabat (aſpera enim admodum
& ardua ac petroſa via erat) in genu lapſus, me, qui lectica incluſus eram, humi proſtrauit,
parumque abfuit quin interirem. Deinde exurgens, tractim ambulabam, Euethio presby-
tero, qui etiam ipſe ex equo deſilierat, manibus me tenente: atque ita manu ductus, vel (vt
rectiùs loquar) pertractus, reptabam: neque enim in tanta loci difficultate, periculoſisque E
montibus, media nocte, incedere poteram. Cogita quæſo, quid hic mihi animi eſſet, cùm
tantis malis conſtrictus tenerer, ac febris vrgeret; nec eorum, quæ in me ſtructa fuerant,
quicquam noſſem; verùm barbaros timerem ac perhorreſcerem, nihilque aliud expectarem,
quàm vt in eorum manus inciderem. An non exiſtimas, vel has ſolas calamitates, etſi ni-
hil aliud accidiſſet, multa nobis peccata obliterare, atque ingentem mihi gloriæ materiam
ſuppeditare poſſe?

INVIDIAM PASSVS IOANNES CAESAREAE CAPPADOCIAE.

Harum autem calamitatum (ni me opinio fallit) hæc cauſa extitit. Cùm primùm Cæ-
ſaream ingreſſus ſum, omnes qui magiſtratu fungebantur, Legati, Præfecti, Sophiſtæ,
Philoſophi, plebei omnes, ſingulis diebus me viſebant, colebant, in oculis ferebant. Hæc,
credo, Pharetriũ pupugerunt: nec inuidia ea, quæ nos Conſtantinopoli pepulit, hîc quoque
à nobis abſceſſit, vt quidem opinione aſſequor: neque enim affirmo & aſſeuero, ſed conij-
cio.]

A cio.] hæc ibi. Sed & alia epiſtola ad eamdem ſcribens, quanta ei præſtiterint viri quique
præclariſſimi, oſtendit his verbis[a]: Ex ipſa Cæſarea hæc ad te ſcripſi, in qua multis mihi
adhibitis remediis, melùs habui, celeberrimos præſtantiſſimosque medicos nactus, à qui-
bus non tam artis ſubſidiis, quàm commiſeratione ac beneuolentia curabar: quorum
etiam vnus nobiſcum vnà ſimul ſe profecturum ſpopondit, atque etiam alij complures ex
iis qui dignitatibus præditi ſunt.] hæc planè fuere, quæ aduerſariorum animos exulcera-
runt, vt non potuerint pati eum diutiùs commorari Cæſareæ. Sed rurſus ipſe in ſuperiori
epiſtola ad Olympiadem cetera ita proſequitur:

[a] Epiſt. 12.

Et quis tandem alia, quæ nobis in via perferenda fuerunt, oratione complecti queat?
mortes, pericula? Quæ quidem ipſe quoque recordans, animoque circumferens, præ læ-
titia volito & exulto, velut ingentem theſaurum reconditum habens. Nam hoc animo
B atque hoc affectu præditus ſum: ob idque te obſecro, vt hoc nomine læteris, gaudeas, exul-
tes; Deumque, cuius beneficio hoc conſecutus ſum, vt tanta perpeteremur, laudes ac cele-
bres. Atque apud te velim hæc contineas, nec cuiquam enuncies: etiam ſi alioqui Præto-
res potiſſimùm harum rerum fama vniuerſam vrbem implere poſſunt, vt qui etiam ipſi in
ſummum vitæ periculum venerint. Ceterum ex te nemo id reſciſcat: immo etiam eos qui
id narrabunt, comprime, &c.] hæc ipſe: ex quibus magnam intueris eius animi celſi-
tudinem tum in difficillima quæque alacriter patiendo, tum etiam in contemnendo illam,
quam ex rebus præclarè geſtis ſolent homines captare gloriolam. Facta ſunt hæc iſto
anno, menſe Auguſti, vt ex eius ſcriptis datur colligere: qui enim tertia Iulij Nicæa re-
ceſſit, & triginta diebus in itinere poſitus febre laborans, Cæſaream peruenit, ibique mor-
bi curandi cauſa aliquantiſper ſubſtitit, vtique dicto menſe hæc à Pharetrio eſſe paſſum
C oportuit.

MAGNA IOANNIS ANIMI DEMISSIO IN GLORIA CONTEMNENDA.

Accidit autem, vt cùm etiam adhuc Cæſareæ Chryſoſtomus moraretur, à Dioſcoro
quodam Cucuſi agente viro præclaro, & ab aliis legationes acceperit, quibus ipſum quiſ-
que rogabat, vt Cucuſum cùm perueniſſet, non apud alium quàm apud ſe, commorari di-
gnaretur. Quænam autem quantaque ipſe, cùm perueniſſet Cucuſum, piorum parata officia
nactus fuerit, alia epiſtola ad Olympiadem tunc ſcripta declarat his verbis[b]:

[b] Chryſoſt. epiſt. 13.

QVANTA CVCVSI EXHIBITA IOANNI OFFICIA.

Tandem aliquando reſpirauimus, cùm Cucuſum venimus, vnde etiam has litteras ſcri-
bimus. Tandem aliquando à fumo, & variis malorum eorum, quæ nos in via inuaſerunt,
nebulis, lucem conſpeximus. Nunc enim, poſteaquam ea quæ dolorem nobis afferebant,
effluxerunt, iam tibi ea exponimus.] & paulo pòſt: Vt enim Cucuſum venimus, tum
morbum vnà cum reliquiis abiecimus, integerrimaque valetudine fruimur: tum Iſauro-
D rum metu defuncti ſumus; quippe cùm multi hic milites ſint, & quidem paratiſſimo animo
vt cum ipſis confligant. Quin rerum quoque neceſſariarum copia nobis vndique affluit,
omnibus nimirum ſumma cum beneuolentia nos excipientibus: etiam ſi alioqui deſertiſſi-
mus omninò hic locus ſit. At caſu quodam dominus meus Dioſcorus hic erat, qui etiam fa-
mulum dedita opera Cæſaream miſit, rogatum atque obſecratum, ne domui ſuæ alteram
anteferrem. aliique etiam plures idem fecerunt. Verùm hanc aliis præferendam neceſſariò
mihi exiſtimaui: Itaque apud eum diuertimus, atque ipſe nobis quiduis eſt: ita vt ob ingen-
tem ipſius liberalitatem & largitatem, quo erga nos vti cupit, perpetuò cum eo expoſtule-
mus. Quippe noſtra cauſa etiam ex ædibus ſuis aliò migrauit, vt nos omni officij genere
complecteretur. Atque inſuper domum nobis ad tolerandam hiemem idoneam extruit,
pro eaque re nihil non agit ac molitur. Denique nullum omninò officij erga nos genus ab
E eo prætermiſſum eſt.] hæc quidem de Dioſcoro. De Epiſcopo verò loci illius hæc idem ad
Cyriacum Epiſcopum ſcribit ad finem epiſtolæ ad eum ſcriptæ[c]:

[c] Chryſoſt. epiſt. 125.

Epiſcopus autẽ loci huiuſce me quàm humaniter excepit, multamque in nos declara-
uit charitatẽ; atque adeò, ſi licuiſſet, ſede ſua nobis ceſſiſſet, ni nos à Patribus præſcriptam
legem obſeruaſſemus.] hæc ad Cyriacũ. Sed & ad Olympiadem eadem qua ſuprà epiſtola
de ambobus hæc ait[d]: Quamquam enim nec forum nec venale quicquam hæc vrbs ha-
beat: nihil tamen iſtud mea intereſt. mihi quippe omnia tamquam è fonte affluunt: ſiqui-
dem & dominum meum huius loci Epiſcopum, & dominũ meum Dioſcorum habeo, qui
nihil aliud muneris & operæ videntur habere, quàm vt me recreent atque reficiant.]
Ex his habes quod corrigas in his qui ſcripſere Vitam S. Ioannis Chryſoſtomi, dum tra-
dunt, ipſum Cucuſi manſiſſe apud Epiſcopum loci illius, nomine Adelphium, ſeu Phila-
delphium: cùm ſe apud Dioſcorum manſiſſe iugiter, ipſe teſtetur. Rurſum verò idem
Ioannes

[d] Chryſoſt. epiſt. 14.

[a] Chryſoſt. epiſt. 13.

IOANNES NE CVCVSO REMOVEATVR ROGAT

A Ioannes, item ad Olympiadem ſcribens, ſuperiori[a] epiſtola de aliorum erga ſe exhibitis officijs iſta habet:

Ad hæc plerique alij procuratores, & rerum adminiſtratores, dominis id ipſum illis per litteras imperantibus, ſubinde huc accedunt, parati quauis ratione nos reficere & recreare. Hæc autem omnia idcirco commemoraui, atque alia quidem (hoc eſt priora) defleui, alia autem (hoc eſt læta & iucunda) tibi expoſui, vt ne quis temerè nos hinc amoueat. Nam ſi ij, qui nos beneficio afficere cupiunt, arbitrij hoc noſtri faciant, vt quo loco velimus, nobis eſſe liceat, nec rurſum nobis alterum locum arbitratu libituque ſuo aſſignaturi ſint; hoc beneficium accipe. ſin autem non hinc amotos in alterum locum ablegaturi ſunt, nobiſque iterum iter ſubire ac peregrinari neceſſe eſt; mihi ſanè longè hoc grauius acerbiuſque fuerit. Primum enim illud metuendum eſt, ne nos in longinquiorem, aut in aſperiorem locum ducant. Deinde itineris moleſtiam ſexcentis exilijs grauiorem eſſe duco. B Siquidem peregrinationis huiuſce difficultas ad ipſas portas mortis nos detulit: nuncque Cucuſi degentes, perpetua ſeſſione ac quiete noſmet recreamus, atque coortæ nobis in tam diuturno tempore ærumnæ, confractiſque noſtris oſſibus & fatigatæ carni quietis ope ac ſubſidio medemur.] hæc idcirco de Cucuſi commoratione adeò Ioannes inculcat, quod Olympias plurimum laborauerat apud Imperatorem, vt exilium Cucuſi in aliam manſionem transferretur, vt eius epiſtolæ exordio ipſe teſtatur. At quid poſt hæc de clariſſima femina Sabiniana his addat, accipe:

SABINIANA DIACONISSA ASSECTATVR IOANNIS CHRYSOSTOMI VESTIGIA.

Affuit etiam domina mea Sabiniana diaconiſſa eodem ipſo die quo venimus, fracta quidem ipſa & abiecta, ærumniſque affecta, vtpote ea iam ætate in qua moueri quoque difficile eſt; ceterùm iuuenili animi promptitudine atque alacritate prædita, nihilque aduerſarum rerum perſentiens. C Paratam enim ſe eſſe dixit, etiam in Scythiam proficiſci: quandoquidem conſtans hic rumor erat, fore vt illuc deportarer. Certum eſt autem ei (vt ait) non iam ad ſuos reuerti; verùm illic, vbi fuerimus, commorari. Atque hanc etiam perquam humanè ac ſtudioſè magnaque cum beneuolentia Eccleſiæ alumni exceperunt.] mirus planè in femina animi vigor, vt exilium ſpontaneum, ſanctum Ioannem exulem ſequendo, elegerit, cùm iam effœtæ etiam ſenectutis eſſet; vnde & ipſi aucta eſt confidentia, quòd eius ætatis eſſet, cuius cauſa nec aduerſarijs aliqua vel leuis de ea potuiſſet oboriri ſuſpicio.

CONSTANTIVS PRAEVENIT ADVENTVM IOANNIS CVCVSVM.

Cùm igitur iam de loco certo, ſedeque firma exilij Ioannis innotuiſſet: confluere ad eum cœperunt, quibus hoc conceſſum erat, amici; abſentes verò eumdem legationibus ac litteris frequentare. ſed hos omnes præuenerat, immò ipſum Ioannis aduentum anteuerterat Conſtantius presbyter, de quo eadem epiſtola hæc ipſe Ioannes: D Quin dominus quoque meus Conſtantius religioſiſſimus presbyter iampridem hic erat. Nam & mecum per litteras egerat, vt ipſi huc veniendi poteſtatem facerem: neque enim ſe citra voluntatem meam atque ſententiam id facere audere, quamuis alioqui magna huius rei cupiditate flagrantem. Addebat etiam, ſe nec illi quidem manere poſſe: tantis enim malis premi atque vrgeri, vt latebras quærere ac ſe occultare cogatur.] hæc de Conſtantio, cui & coniunctus eſt alius presbyter nomine Euethius, vt in epiſtola ad Elpidium[b] docet. Sed & Seleucum quoque Epiſcopum itidem Cucuſum profectum eſſe vt inuiſeret ipſum S. Ioannem Chryſoſtomum, idem ipſe ita teſtatur in epiſtola[c] ad Tranquillinum*: Seleucum, vt relicta domo huc ſe conferret, noſtri deſiderium ad nos excitauit.] Domnum verò Epiſcopum miſiſſe ad eum inuiſendum ſuum presbyterum, idem affirmat in epiſtola ad ipſum Domnum conſcripta. Acceſſerunt illuc & alij, alij verò ſuos ad eum legatos miſerunt, E de quibus dicemus anno ſequenti. Anno enim eum commoratum eſſe Cucuſi, Palladius tradit.

[b] Epiſt. 114.

[c] Epiſt. 37.

* Trancylinũ

Quod autem ad Iſaurorum incurſiones ſpectat, eorumque graſſationes in Pamphiliam atque Ciliciam, Zoſimus[d] meminit ac Marcellinus[e]. At quamuis duces cum exercitu ad eos conficiendos miſſi fuerint; quoniam iidem receſſus habebant in locis fermè penitùs inacceſſis, annis pluribus eadem dira clades in perniciem adiacentium prouinciarum perdurauit: cuius quidem rei index eſt reſcriptum Theodoſij Iunioris ad Anthemium datum poſt annos quatuor, vbi iſta leguntur[f]:

[d] Soſim lib. 5.

[e] Marcellin. in Chron.

ISAVRORVM INCVRSIO FORMIDOLOSA.

[f] l. vlt. de quæſtiõ. C. Theod.

Prouinciarum Iudices moneantur, vt in Iſaurorum latronum quæſtionibus nullũ Quadrageſimæ vel venerabilem Paſcharum diem exiſtiment excipiendum; ne differatur ſceleratorum proditio conſiliorum, quæ per latronum tormenta quærenda eſt. Cùm facillimè

in hoc

A in hoc ſummi numinis ſperatur venia, per quod multorum ſalus & incolumitas procuratur. Datum quinto Kalend. Maij, Conſtantinopoli, Baſſo & Philippo Conſulibus.] eſt is annus Domini quadringenteſimus octauus. De eadem quoque graſſatione mentio eſt apud Theodoretum[a], vbi agit de ſancto Iacobo anachoreta, cùm Iſaurorum mentita ſpecie dæmones illum perterrefacere conati ſunt: rem enim geſtam ſic narrat:

[a] Theod. lib. ſanct. Patrũ cap. 21.

SVB SPECIE ISAVRORVM DAEMONES PERTERRENT S. IACOBVM.

Dicebat autem, ſe etiam tempore pernicioſorum illorum latronum, quando ex Iſauria profecti, maximam partem Orientis vrentes, prædas egerunt, valdè extimuiſſe, non ne occideretur (neque enim tenebatur tanto amore corporis) ſed ne raperetur in ſeruitutem, & captiuus fieret, impietatiſque & iniquitatis videret ſpectaculum. Hunc metum cùm ſenſiſſet diabolus (ſæpe enim audierat, cùm hoc notis ſuis aperiret) imitatur noctu vlulatum mulierum: Ego autem (inquit) videbar audire quòd venirent hoſtes, quodq. vicis ignem iniiceret. B Statim ergo cùm capillos in duas partes diſcriminaſſem, & partim quidem à dextris, partim à ſiniſtris ad pectus tranſtuliſſem, parabam collum, vt id enſis amputaret faciliùs, & breui plaga accepta, ab illo abominando liberarer ſpectaculo. Cùm ſic totam illam noctem tranſegiſſem, & aſſiduè incurſionem illorum expectarem: cùm fuiſſet dies, & quidam veniſſent, rogaui quidnam audiſſent de Iſauris. Illi autem dixerunt, ſe nihil noſſe illis diebus. Et ſic agnoui (inquit) diabolicam illam fuiſſe viſionem.] hæc de illo Theodoretus: vt non mireris, ſi hos ingruentes latrones pertimuerit etiam ipſe Ioannes Chryſoſtomus. Atque ſatis ad inſinuandum quàm formidoloſa eſſet ſanctis quoque viris, magnoque animo præditis, horum incurſio. Equidem Cucuſus, vbi Ioannes agebat, ſi qui locus alius, eiuſmodi Iſaurorum periculo ſubiacebat: nam ad Diogenem ipſe ſcribens, ita ait[b]: Deſertus quidem locus eſt Cucuſus, atque etiam alioqui ad habitandum periculoſus, vt qui perpetuo latronum metu infeC ſtus ſit.] Sed vnde ipſi modò ſecuritas? audi quid ſcribat ad Olympiadem[c]: De Iſauris omni metu te libero. Etenim receſſerunt, ortaque hieme, domi ſe incluſerunt, neſcio an poſt Pentecoſten egreſſuri.] hæc ipſe.

[b] Chryſ. epiſt. 144.

[c] Chryſ. epiſt. 14.

QVAS IOANNES EPISTOLAS HOC ANNO EXSVL CONSCRIPSIT.

Porrò ab eo tempore quo abductus à ſua Eccleſia Ioannes in exilium ducebatur, ſemper cùm facultas daretur, ad ſuos ſcribere conſueuit epiſtolas; ſuos inquam, qui eius cauſa plurima paſſi eſſent. Et vt quàm breuiter agamus de ſingulis datis ab eo litteris: in primis illæ tres primæ ſcriptæ videntur epiſtolæ ad Olympiadem clariſſimam feminam, de qua ſuperiùs; quæ nimio quodam ob expulſionem Chryſoſtomi abſorpta mærore erat: quibus ipſe eam mirificè conſolatus eſt. In quo genere verſatus, cùm nihil intactum reliquerit, vnde argumentum deduceret eius animi erigendi, illud non prætermiſit ex ſpe concepta: fore namque vt perbreui ipſa eum redeuntem viſura eſſet; quod his verbis inculcat[d]: Quòd ſi doctriD nam noſtram viua voce etiam audire cupis: fortaſſe hoc quoque continget: ac nos rurſus, permittente Deo, viſura es: immò verò non fortaſſe, ſed certò: caue ne dubites.] hæc quidem ipſe, quòd ita ſperaret: nec verò leuitatis ob id arguendus, ſi minimè euenerit quod prædixerat: excuſanduſque, ſicut & ſe Paulus excuſat, cùm ſuum Corinthiis ſpopondiſſet aduentum, quem non præſtitit; vbi ait[e]: Cùm hoc voluiſſem, numquid leuitate vſus ſum? aut quæ cogito, ſecundùm carnem cogito, vt ſit apud me, eſt, & non?] quibus ſanè & legitimè Chryſoſtomus ſit excuſandus. Adiecit idem quintam ad eam eodem argumento conſcriptam, cùm eadem ex cauſa ipſam ægrotaſſe percepiſſet: addidit verò ſeptimam, cùm eam exilio pulſam audiſſet. Nicæa autem propè diſceſſurus, decimam ordine collocatam ad eamdem dedit epiſtolam; atque in itinere, antequam Cæſaream perueniret, octauam & nonam, præpoſtero ordine poſitas. magna ſanè opus eſt diligentia, vt quæque ſuo reddantur, quo ſcriE ptæ ſunt, tempori.

[d] Chryſ. ep. 2.

[e] 2. Cor. 1.

Cùm verò Cæſaream perueniſſet, ad eamdem Olympiadem vndecimam dedit, ac duodecimam: ad Theodorum verò aliam[f]. Rurſum idem Chryſoſtomus, Cucuſum cùm perueniſſet, ad eamdem Olympiadem duas[g] dediſſe reperitur epiſtolas ante hiemem: quæ quàm ſint efficaciſſimæ, ipſæ declarant litteræ, verè Chryſoſtomo dignæ. habent autem eam energiam, vt quiſque perlegens, non tantùm ingentem vim illam dicendi admiretur, ſed obſtupeſcat ad eius celſitudinem animi; dum, innumeris licet atque adeò immenſis vallaretur, immò obrueretur anguſtiis, ipſe tamen omnibus ſuperior, tantum abfuit vt aliena indigeret conſolatione, vt potiùs omnes diuerſis attritos moleſtiis, & iam penè merſos perſecutionis vndis, eleuet in ſublime, & in portu conſolationis collocet; cùm hos mærore depreſſos, illos proſcriptos, exulantes alios & extorres, ita conſoletur, vt maiora ſubeundi tormenta immenſum iniiceret deſiderium. eiuſdem planè generis

[f] Chryſ. epiſt. 120.

[g] Epiſt. 13. 14.

CHRYSOSTOMI CELSVS ANIMVS IN ADVERSIS.

A illa, cuius eſt inſcriptio ad Cyriacum Epiſcopum exulem; ſed rectiùs ipſius exulis ad Cyriacum: nam nihil de Cyriaci exilio in ea epiſtola, ſed tantùm de ſuo Ioannes meminit: Cyriaci verò exilium longè pòſt contigit, vt ſuo loco dicemus. Sed agedum, vnam ſaltem ex his, illam videlicet quam ad Epiſcopos & presbyteros detentos in carcere dedit, hîc reddamus; vnde intelligatur qua fuerint & ipſi animi præſtantia præditi in patiendo, & aduerſariorum in perſequendo crudelitas innoteſcat. Eſt verò huiuſmodi[a]:

[a] *Chryſ. epiſt. 4. ex ſeptem.*

EPISTOLA S. IOAN. CHRYSOST. AD EPISCOPOS DETENTOS IN CARCERE.

Beati vos ob carcerem, ob catenas, ob iniecta vincula: beati, inquam, & ter beati, immò ſæpiùs. Totum orbem vobis conciliaſtis: etiam longè abſentes, amicos vobis feciſtis: vbique terrarum & marium canuntur veſtra præclara facinora, fortitudo, conſtans ſententia, animusque minimè ſeruilis. Nihil quod aliis videtur graue, vos deſeruit; non tribunal, non carnifex, non tormentorum coaceruationes; non minæ, quæ innumeras mortes nunciabant; non Iudex, qui ignem ab ore flabat; non aduerſarij, qui frendebant dentibus, & innumeris B aliis inſultandi modis geſtiebant; non tantæ calumniæ, non impudentiſſimæ accuſationes, non mors ante oculos quotidie propoſita: ſed hæc omnia vobis vberem potiùs ac ſufficientem conſolationis materiam præſtitere. Et idcirco clari quidem vos; & celebrant & prædicant vos omnes, non amici ſolùm, ſed & inimici ipſi, qui hæc effecerunt. Eorum ſi quis introſpiciat conſcientiam, licet non manifeſtè fateantur, inueniet etiam apud ipſos veſtrum miraculum magnificari. Tanta res eſt virtus, vt etiam illam impugnantes admirentur. Tanta res eſt malitia, vt etiam ij qui eam operantur, condemnent. Et ita in hac vita res veſtræ ſe habēt. Quæ autem in cælis ſunt, quis ſermo dignè explicabit? Inſcripta ſunt nomina veſtra in libro vitæ: cum ſanctis martyribus connumerati eſtis. Scio hæc ego certò; non quòd in cælum tranſſcenderim, ſed è diuinis oraculis didici.

Nam ſi Ioannes ille infœcundæ fructus, & eremi ciuis, nuptiis, in quas peccabatur, patrocinatus eſt; & cùm præuaricationem corrigere non poſſet, arguit tamen; & propterea in C carcerem coniectus & decollatus, martyr, & martyrum primus eſt: Vos, qui legibus & conſtitutionibus Patrum, quas transgrediuntur aliqui, & ſacerdotio quod inuadunt & contaminant, patrocinamini, & propter veritatem hæc patimini, vt ceſſent impudentes calumniæ: cogitate qualem accepturi ſitis mercedem. Non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui: dixit fortis & ſublimis ille, ſatisque ei fuit ad recentem arguendi libertatem. Locuti eſtis & vos: expoſita ſunt etiam corpora veſtra pœnis, ſuppliciis, tormentis; nondum decapitati eſtis, ſed longè acerbiora tuliſtis. Non enim idem eſt breui temporis momento caput amittere, & tanto tempore cum talibus luctari doloribus, terroribus, minis, vinculis, abductionibus ad tribunal, carnificum manibus, ſycophantarum impudentiſſimis linguis, conuiciis, ſalibus & dicacitatibus. Nam & hoc maximum certaminis genus, poniturque à beato D Paulo in magnorum certaminum ordine, cùm ſic ait[b]: Recordamini dies priſtinos, in quibus illuminati, magnum certamen afflictionum ſuſtinuiſtis. Deinde certamen narrans, ipſum ponit, ſic dicendo: Partim opprobriis & afflictionibus ſpectaculo eſtis, partim communicantes his qui ſic affliguntur. Si ergo qui communicant, certant: multo magis qui ſuſtinent.

[b] *Hebr. 10.*

Non enim vnam, aut duas, aut tres, ſed longè plures ſuſtinuiſtis mortes; & ſi non experientia, certum tamen quòd animo. Gaudete igitur & plaudite. Dominus cælorum iuſſit, non ſolùm non dolere, vel frangi animo, vel decidere, ſed gaudere & exultare, quando nomen veſtrum tanquam malum eiicient. Quòd ſi in ſycophantiis gaudendum: quando his accedunt calumniæ, verbera, tormenta, gladij acuti, vincula, catenæ, abductiones, traductiones, inimicorum atroces cateruæ, cogitate qualis merces, quàm E coaceruatæ erunt retributiones. Gaudete igitur & exultate, viriles eſtote, corroboramini: cogitate quot veſtro exemplo ad certamina armatis, quantos fluctuabundos confirmatis, quantos ſpiritus reſuſcitatis. Nam afflictionibus veſtris multum profuturi eſtis non ſolùm præſentibus, ſed & abſentibus, nec his ſolùm qui vident, ſed & his qui audiunt. Continuè verſetur in ore veſtro illud Apoſtolicum dictum[c]: Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Expectate: breui tentationum finis erit, liberatioque perfecta. Et orate etiam iugiter pro nobis. Nam etſi viarum prolixitate longè diuerſis locis habitamus, multoque tempore à vobis ſegregati ſumus: attamen vos vt præſentes & conuiuentes nobis amamus, veſtrum amicum caput exoſculamur, coronatos vos expanſis manibus excipimus. Expectate etiam vos ex mutua erga nos charitate lucrum veſtrum maximum. Nam ſi magnam mercedem expectare

[c] *Rom. 8.*

A expectare licet his qui vos amant: cogitate, quales vos, qui tantis claretis virtutibus, maneant retributiones.] hæc Ioannes, & alia plura id genus ad illos; perinde ac ſi certantibus athletis, in theatri ipſe ſedilibus ſecurus ſpectans, acclamationibus faueret, atque in bello pugnantes alios tubæ ſonitu ſeorſum poſitus vehementiùs excitaret: cùm alioqui ipſe ceteris laborioſiùs dimicaret. Sunt & aliæ plures ad diuerſos datæ eodem argumento litteræ, quas ſingulas perlegendo, magnam lector capiet cum lucro animi voluptatem.

Scripſit & tunc temporis ad diuerſos Epiſcopos, commendans Dei Eccleſiam aduerſariorum factione conſciſſam, & inter alios (vt vidimus) ad Romanum Pontificem Innocentium, necnon ad[a] Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum, & ad alios plurimos, qui adhuc ſuis liberi agerent in Eccleſiis: Cùm interea & ad Epiſcopos illos, quibus, quòd mani- B feſtè auerſarentur Arſacij communionem, & Chryſoſtomo firmiter inhæreſcerent, carcer æſtuabat, ſcripſit etiam iſta Chryſoſtomus[b]: Carcerem incolitis; & catena vincti eſtis, & cum ſquallidis & ſordidis incluſi. Ecquid tandem hoc nomine beatius vobis fingi queat? Quid enim tale habet aurea corona caput cingens, quale catena manum propter Deum circumdans? Quid tale ingentes & ſplendidæ domus, quale carcer caliginis ac ſordium atque ingentis fœtoris & calamitatis plenus Dei cauſa? Quæ cùm ita ſint, gaudete & exultate, coronis caput cingite, tripudiate; quòd moleſtiæ, in quas incidiſtis, magnam vobis commodorum materiam comparent. Hoc nimirum ſemen eſt, meſſem omni ſermone ſubliniorem prænuncians: hoc luctæ, victoriam & palmas afferentes: hoc nauigatio, amplum & vberem quæſtum concilians. Hæc igitur omnia cum animis veſtris repetentes, præſtantiſſimi ac religioſiſſimi domini mei, gaudete & lætamini, C nec tempus vllum intermittite, quin Deum in omnibus rebus collaudetis, ac mortiferas diabolo plagas inferatis, ingentemque vobis ipſis in cælis mercedem recondatis. Non enim ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ad nos autem quàm ſæpiſſimè ſcribite. A vobis enim, qui Dei cauſa vincti eſtis, litteras, quæ afflictiones veſtras exponant, magnopere accipere cupimus; hincq. ingentem, etiam in extrema terra degentes, conſolationem capiemus.] hæc ad Epiſcopos & preſbyteros in vinculis agentes, Chryſoſtomus, aliaque plura ipſo digna, quæ breuitatis cauſa prætermittimus.

[a] *Chryſ. epiſt. 118.*
[b] *Idem ibidē.*

IOANNES CHRYSOST. CONSOLATVR EPISCOPOS IN CARCERE POSITOS.

At reſpexit tandem Dominus ſuper caſtra Philiſtinorum, & intonuit fragore magno ſuper eos, cùm Ioannis aduerſarios, calumniarum miniſtros, ſchiſmatiſque architectos diuerſis eiſdemque prodigioſis exagitauit ærumnis: vt palàm omnibus fieret, vindicta di- D uina eos eſſe percuſſos, qui tot innoxios per ſæculi Iudices adeò afflixiſſent; intelligerentque omnes iram Dei, præiudicium futurorum malorum, in vltionem ſceleratorum haud ſerò excitatam fuiſſe. At quinam iſti fuerint, quæve perpeſſi, Palladius hiſce verbis enarrat[c]: Hinc enim quorumdam corpora Epiſcoporum & laicorum morbus aſſumens, variis cruciatibus agitat, lenta febre inteſtina depaſcens, pruritusque intolerabilis totam ſuperficiem vnguibus lanians, longi quoque inteſtini perpetui dolores, & colica paſſio. Cuiuſdam pedes, intercutanei morbi inſtar, nimia inflatione turgeſcunt. Alteri nimia humoris redundantia ad manus vſque deriuans, eos qui malè ſubſcripſere, digitos mixto frigori incendio cruciat. Alium aqualiculi tumor & putredo ex ſecretiore parte corporis in longum ſe extendens, & vermes gignens, acriter vexat. Ad hoc reſpirandi difficultas, omnium intenſio membrorum, imaginesque nocturnæ in canes ra- E bioſos, & diſtrictis gladiis barbaros, & vocem horrendam tranſeuntes, inſomnem ſomnum pleriſque faciunt. Alius equo lapſus, dextero fracto crure, continuò moritur. Alius omiſſa voce, octo menſibus iam marceſcit in lecto, qui nec manus ad os apponere poteſt. Alius viuens crura ſenſim vſque ad genua per triennium vritur, chryſipeli moleſtia fatigatus. Alius inflata (vt aiunt) lingua cum febre vehementi, nec valens eam intra præſtitutum à natura locum continere, in pugillari ſcribens, confitebatur ſcelus ſuum. Erat itaque videre diuinitus illatam iram variis in auctores mali ſæuire modis. Qui enim animarum medicum irritauerant, eiuſque diſcipulum de ſalutis officina proiecerant, corporum medicis ad incendendum ac cædem tradebantur: qui dolorem quidem ſolemnibus medicamentis acuebant, ſalutem verò nullam penitus præſtare poterant. Et meritò ſanè. Quis enim eum ſanabit, qui à Deo cruciatur? ſicut Propheta ait[d]: Numquid medici reſuſcitabunt, & confitebuntur tibi? In hunc modum omnes Eccleſia-

[c] *Pallad. dialog.*
[d] *Pſal. 87.*

PERSECVTORES IOANNIS CHRYSOST. MALE PEREVNT.

A clesiasticæ pacis aduersarij peribant.] hucuſque de his Palladius, à quo & Caſus Cyrini Epiſcopi Chalcedonenſis, inter anteſignanos aduerſariorum Ioannis adnumerandi, prætermiſſus videtur: de quo iſta Socrates[a]:

[a] *Socrat. li. 6. cap. 14.*
CYRINVS EPISCOPVS DIVINAM IRAM EXPERTVS.
[b] *Socrat. li. 6. cap. 17.*

Maruthas Epiſcopus Meſopotamiæ, inuito ſanè animo, pedem Cyrini, preſſo fortè veſtigio, oblæſit. Vnde Cyrinus acerbè excruciatus, cum ceteris Epiſcopis Conſtantinopolim proficiſci non potuit, ſed manſit Chalcedoni.] & poſt multa[b]: Adeò eo infortunio malè affectus afflictusque fuit, vt pes eius putreſceret, & propterea neceſſitate adductus, eum à corpore abſcinderet: neque ſectionem ſemel paſſus eſt, ſed ſæpiùs: nam mali contagio per vniuerſum corpus ſerpſit: adeò vt alter pes ea infectus ſimiliter amputaretur. Huius rei propterea feci mentionem, quòd erat multis in ore, Cyrinum iſta perpeſſum, quòd Ioannem conuiciis exagitauerat, atque eum contumacem (vt à me dictum eſt antè) ſæpiùs vocauerat.] hæc Socrates, eadem quoque Sozomenus[c]. B

[c] *Sozom. lib. 8 cap. 16.*
[d] *Socrat. li. 6. c. 17.*
GRANDO DIVINITVS IMMISSA OB SCELVS PATRATVM

Sed maiora his accipe prodigia de cælo ſurſum, & offenſi numinis ſigna in terra deorſum. At quænam iſta? Audi Socratem[d] res ingentes paucis tamen complectentem: Porrò cùm grando magnitudine inuſitata in ſuburbiis Conſtantinopoli fortè decideret, (accidit hoc quidem pridie Kalendas Octobris, eiſdem Conſulibus paulò antè citatis, *nempe Honorio & Ariſteneto)* percrebuit ſermo, iſtud, Deo irato, propter Ioannem indicta cauſa abdicatum contigiſſe. Hunc ſermonem Imperatricis mors, quæ ilico inſecuta eſt, vehementer auxit: nam quatriduo poſt delapſam grandinem è vita deceſſit.] hæc Socrates, cui æquè aſſentitur ſanctus Proſper[e], dum affirmat, hoc eodem anno, ſub dictis nimirum Conſulibus, Eudoxiam Auguſtam extremum clauſiſſe diem, quod tradit etiam Marcellinus[f]. Cedrenus[g] autem genus mortis eius ita deſcribit: Cùm (inquit) vterum ferret, iamque partui eſſet vicina, fœtus in vtero extinctus eſt: ac cùm eum vellet eniti, C id fruſtra fuit: totoſque dies quatuor mortuus fœtus in vtero retentus computruit, atque vteri quoque abſceſſum effecit. Cumque neque exiret fœtus, & dolorum finis non eſſet: quidam ei litteras magicas ſuperpoſuit: quare & ſtatim eiecit mortuum fœtum, & ſimul animam miſerrimè efflauit.] hæc Cedrenus, qui & enumerat editos antè filios, Pulcheriam, Placillam*, Arcadiam, Marinam, ac Theodoſium vltimo loco natum: ceterùm Marcellinus nouiſſimè editam tradit Marinam. De Eudoxiæ verò ſepulchro hæc Nicephorus[h]:

[e] *Proſp. in Chron.*
[f] *Marcellin. in Chron. Zonaras Annal. 3. part.*
[g] *Cedrenus in Compend.*
EVDOXIAE INFELIX EXITVS.
* Flacillam
[h] *Niceph. lib. 13. c. 36.*
DE SEPVLCHRO EVDOXIAE.

Vrnam, cui impoſita eſt, moueri cernere erat, Deo videlicet eum, qui per illam concitatus fuerat, in Eccleſia motum oſtendente.] Porrò nec Arcadius, quamuis iunioris eſſet ætatis, diu ſuperſtes fuit, vixque ad quadriennium vitam propagauit: vt planè vlciſcente numine, palàm factum ſit, quanto periculo Principes eos inſequantur, de quibus illata terribilis D præceſſit comminatio Chriſti[i]: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.] &: Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.] Hæc autem omnia diuinitus immiſſa in Eudoxiam ob patratorum in S. Ioannem Chryſoſtomum ſcelerum vltionem, nemo eſt qui iure dubitare poſſit.

[i] *Matth. 18. Marci 9. & Lucæ 17.*
DE TEMPORE OBITVS EVDOXIAE

Quod autem in controuerſiam adduci poteſt, illud eſt, num re vera hoc anno (vt citati auctores teſtantur) contigerit Eudoxiæ obitus: ſiquidem ſuperuixiſſe etiam poſt biennium à Græcis omnibus, qui Vitam conſcripſere ſancti Ioannis Chryſoſtomi, ac pariter recétioribus item Græcis hiſtoricis affirmatur: ita quidem Leo Auguſtus, Metaphraſtes, Nicephorus, Cedrenus, Zonaras, Glicas, & alij abſque dubitatione teſtantur. & quod maius omnibus his teſtimonium, immò teſtimonia videri debent; cùm Innocentij Papæ litteræ ad Arcadium E Imp. poſt obitum Ioannis Chryſoſtomi datæ, tum Arcadij ad eum redditæ, adhuc eo tempore Eudoxiam ſuperſtitem fuiſſe ſignificant, quam iidem qui ſuprà auctores, vt Zonaras, & alij eum ſecuti, tres menſes ab obitu Ioannis ſuperuixiſſe tradunt. His adde: Si verum eſt, eam hoc anno adeò prodigioſo interitu extremum clauſiſſe diem: quomodo Palladius, vnus ex Ioannis fautoribus, cùm recenſet ſeriatim omnes qui ob perſecutionem illatam Chryſoſtomo à Deo malè mulctati ſunt, de malis illatis Eudoxię ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recenſenda? planè ſignificans ea nondum hoc tempore facta eſſe. ſed de his modò hactenus. Quæ autem poſt hæc acciderunt, ſequenti anno dicturi ſumus.

CONCILIVM CARTHAGINENSE.

At res Occidentales iam ad ſe euocant orationem. Hoc enim anno, iiſdem Conſulibus Honorio ſextùm & Ariſteneto, v. I. Kalendas Iulias, habita eſt Carthagini Synodus, ex qua

[a] *Apud Concil. Afric. c. 60.*
LEGATIO EX CONCILIO CARTHAGIN. AD HONORIVM IMPERATOREM.

A qua[a] decreta eſt legatio ad Honorium Imperatorem contra Donatiſtas, vt Imperatoria cogerentur auctoritate pacificè agere, qui fraterna conuentione, qua ad pacem & concordiam fuerant inuitati, contempta, in eos conuenientes Epiſcopos armata manu (vt pluribus diximus) graſſati eſſent. Porrò eiuſmodi ab Imperatore exigendæ petitionis quæ cauſa præceſſerit, diximus anno ſuperiori. Sic itaque delecti ſunt ad hæc peragenda duo legati Epiſcopi Theaſius & Euodius; quibus, quid agendum eſſet, ſcriptis data eſt admonitio, in hæc verba:

Commonitorium fratribus Theaſio & Euodio legatis ex Carthaginenſi Concilio ad glorioſiſſimos religioſiſſimoſque Principes miſſis.

Cùm Domini auxilio piiſſimos Imperatores adierint; eis inſinuent, quemadmodum plena fiducia, ſecundùm ſuperioris anni Concilium, Donatiſtarum præpoſiti Actis municipa- B libus ſunt conuenti; vt ſi confiderent de aſſertionibus ſuis, electis ex ſuo numero aliquibus idoneis, nobiſcum pacificè conferrent, & manſuetudine Chriſtiana, ſi quid veritatis tenerent, non ambigerent demonſtrare; quo ita ſinceritas Catholica, quæ iampridem ſuperioribus temporibus claruit, nunc quoque per imperitiam vel pertinaciam reſiſtentibus innoteſceret. Sed quia diffidentia premebantur, nihil penè auſi ſunt reſpondere. Vnde quia impletum eſt erga eos Epiſcopale ac pacificum officium; & illi qui veritati reſpondere nequiuerunt, ad immanes violentias ſunt conuerſi, ita vt multos Epiſcopos, multoſque clericos (vt de laicis taceamus) inſidiis oppreſſerint, eccleſias etiam aliquas inuaſerint, aliquas inuadere pertentarint: ipſorum iam clementiæ eſt conſulere, vt Eccleſia Catholica, quæ eos religioſo vtero genuit, & fidei firmitate nutriuit, eorum etiam proſpectione muniatur: ne temerarij homines religioſis temporibus, infirmos populos terrendo, præualeant, quo- C niam ſecundùm leges deprauare non poſſunt. Nota eſt enim, & ſæpe legibus conclamata Circumcellionum, qua furiunt, deteſtabilis manus: quæ etiam ipſorum religioſiſſimorum ſuprà Principum ſequentibus ſanctionibus condemnata eſt: aduerſus quorum furorem poſſemus non inſolita, nec à Scripturis ſanctis aliena impetrare ſubſidia; quando Apoſtolus Paulus (ſicut in Apoſtolorum Actibus fidelibus notum eſt) factioſorum conſpiratione militari etiam ſubmouit auxilio. Sed nos illud poſcimus, vt Catholicis Eccleſiis ordinem per ciuitates ſingulas, & vicinorum quorumque poſſeſſorum, per diuerſa loca ſine vlla diſſimulatione tuitio præbeatur.

QVAE AB IMPERAT. HONORIO PETITVRI ESSENT LEGATI EPISCOPI.

Simul etiam petendum, vt illam legem, quæ à religioſa memoria, eorum patre Theodoſio, de auri libris decem in ordinatores vel ordinatos hæreticos, ſeu etiam in poſſeſſores (vbi eorum congregatio deprehenditur) promulgata eſt: ita deinceps confirmari præcipiant, vt in D eos valeat, contra quos propter eorum inſidias Catholici prouocati, conteſtationem depoſuerunt; vt hoc ſaltem tenore à ſchiſmatica vel hæretica prauitate deſiſtant, qui conſideratione æterni ſupplicij emendari corrigique diſſimulant.

LEX DE AVRARIA MVLCTA RESTITVENDA.

Petendum etiam, vt lex, quæ hæreticis vel ex donationibus vel ex teſtamentis aliquid capiendi vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate hactenus repetatur, vt eis relinquendi vel ſumendi ius adimant, qui pertinaciæ furore cæcati in Donatiſtarum errore perſeuerare voluerint: ceterùm illis, qui conſideratione vnitatis & pacis ſe corrigere voluerint, abſque interdicto huius legis capiendæ hereditatis aditus pateat, ſi adhuc in errore hæretico conſtitutis aliquid antè donationis vel hereditatis obuenit: his ſanè exceptis, qui lite pulſati, putauerint ad Catholicam tranſeundum: quia de talibus credibile eſt, non metu cæleſtis iudicij potiùs, quàm terreni commodi auiditate, vnitatem Catholi- E cam præoptaſſe.

Ad hæc autem omnia præſidio opus eſt poteſtatum ſuarum quarumcumque prouinciarum. Sanè pro vtilitatibus Eccleſiæ quicquid intellexerint prodeſſe, agendi & impetrandi liberam decernimus legationem.] hæc ſunt quæ per legatos decreuit S. Synodus ab Honorio petenda eſſe.

Interea verò, vt, dum iidem redirent legati, conſultum eſſet Catholicorum ſecuritati, ex eadem Synodo litteræ datæ ſunt ad Iudices, vt patrocinium ſuſciperent Catholicorum: additæque legatis litteræ commendatitiæ ad Romanum Pontificem, vel alios Epiſcopos in locis illis, vbi Imperatorem morari contigiſſet. Annuit his omnibus Imperator Honorius, vt ex eius reſcriptis anno ſequenti datis intelligi poteſt: ad illud enim vſque tempus eiuſmodi negotium perductum eſt. Meminit huius ex Concilio decretæ legationis S. Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium[b], & aliis in locis anno ſuperiori recenſitis, vbi occaſione Genera-

[b] *Aug. ep. 50.*

Generalis Concilij huiuſcemodi hiſtoriæ tractationem fuſiùs proſecuti ſumus: reliqua verò A anno ſequenti.

DISPVTATIO FELICIS MANICHAEI CVM S. AVGVSTINO.
[a] *Poſſidius in Vita Aug. cap. 16.*

Quod rurſum ad Africanæ Eccleſiæ res geſtas pertinet: hoc ipſo anno, ſub iiſdem Conſulibus (vt Acta publica à Notariis excepta docent) S. Auguſtinus Hippone regio in eccleſia coram populo cum Felice Manichæo, qui ad hoc ipſum (vt idem Auguſtinus teſtatur) illuc venerat, vt errores Manichæorum diſſeminaret, biduo diſputauit: cuius quidem diſceptationis Poſſidius[a] meminit. Feliciſſimum ſanè eiuſdem Felicis conuerſione ad Catholicam veritatem nacta eſt hæc diſputatio finem; cum alioqui hic verſutior Fortunato fuiſſet hæreticus, & planè audaciſſimus auſus ſit in eccleſia ſua ſanctum Auguſtinum agentem appetere. Sed reddamus hîc ad finem diei ſecundæ diſputationis poſitam, à Notariis exceptam, ipſius Felicis damnationem hæreſis, ac veræ fidei confeſſionem. ſic enim ſe habet: Cùm eamdem chartam Auguſtinus Felici dediſſet, etiam ille manu ſua hæc verba B ſcripſit[b]: Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathematizo eum, & doctrinam ipſius, & ſpiritum ſeductorem, qui in illo fuit: qui dixit, Deum partem ſuam genti tenebrarum miſcuiſſe, & eam tam turpiter liberare, vt virtutes ſuas transfiguraret in feminas contra maſculina, & ipſas iterum in maſculos contra feminina dæmonia, ita vt poſtea reliquias ipſius ſuæ partis configat in æternum globo tenebrarum. Has omnes & ceteras blaſphemias Manichæi anathematizo.] & ad poſtremum appoſita eſt iiſdem Actis vtriuſque ſubſcriptio in hæc verba:

[b] *Aug. contra Felicem Manich. lib. 2. in fine.*
FELIX MANICHAEVS A S. AVGVSTINO CONVERSVS AD FIDEM CATHOLICAM

Auguſtinus Epiſcopus his in eccleſia coram populo geſtis ſubſcripſi.
Felix his geſtis ſubſcripſi.]

[c] *Aug. contra Fauſt. lib. 5. c. 8.*
FAVSTVS MANICHAEVS DAMNATVS ET RESTITVTVS.

Felice igitur ad Catholicam fidem conuerſo, iam hæreſis ipſa Manichæorum, etſi non prorſus extincta, ſanè quidem eneruata atque debilitata penitus fuit; vt nullus poſthac in- C uentus ſit, qui publicè eius patrocinium ſuſcipere auſus fuerit, iam antè Fauſto inde ſubmoto. Nam cùm Imperatorum legibus Manichæi in Africa exagitati fuerint; ipſe erroris conuictus in iudicio, à Præſide fuerat in inſulam relegatus, vt idem ſanctus Auguſtinus[c] teſtatur, qui aduerſus eum commentarios elaborauit, vbi ait: Fauſtus autem conuictus, vel confeſſus quòd Manichæus eſſet, cum aliis nonnullis ſecum ad iudicium Proconſulare perductis, eis ipſis Chriſtianis, à quibus perducti ſunt, intercedentibus, leuiſſima pœna (ſi tamen pœna dicenda eſt) in inſulam relegatus eſt: quod ſua ſponte quotidie ſerui Dei faciunt, ſe à turbulento ſtrepitu populorum remouere cupientes, & vnde publica terrenorum Principum vota per indulgentiam ſolent relaxare damnatos. Deniq. non multo pòſt inde omnes eadem ſolemni ſorte dimiſſi ſunt.] hæc Auguſtinus de Fauſto Manichæorum Epiſcopo, commendans in his manſuetudinem Catholicorum. Porrò aduerſus eius ſcripta idem Au- D guſtinus triginta libris quàm fortiſſimè diſputauit.

SANCTISSIMI EPISCOPI SOLITI CONSVLERE APOSTOLICAM SEDEM.

Hoc item anno, iiſdem Conſulibus, Innocentius Papa decretalem epiſtolam dedit ad S. Victricium Rothomagenſem Epiſcopum, quam ipſe expetiiſſet, vt in his quæ ſpectant ad Eccleſiaſticam diſciplinam, normam ab ipſa Apoſtolica ſede acciperet. Hic namque ille magnus Victricius ætate longæuus, iam olim Iuliani Apoſtatæ temporibus miles, Chriſti confeſſor, miraculis egregiè nobilitatus; cuius præclarum certamen ex S. Paulino Nolano Epiſcopo, ſuo loco, quarto tomo à nobis recitatum eſt. Vides pios & doctrina ſpectatos ſanctiſſimos Epiſcopos, quantumlibet ſatis ipſi ſibi ad informandam plebem fidelem Eccleſiaſticis inſtitutis eſſe videri poſſent, ex fonte tamen ſolitos originario haurire aquas; quòd nimirum maioris ſcirent roboris eſſe, & maiori ſuſcipi reuerentia, quod ab Apoſtolica ſede conſtaret eſſe petitum. Porrò quod hoc anno Victricius egit, idipſum præſtitit ſequenti anno S. Exu- E perius Epiſcopus Tolòſanus, & alij aliis temporibus ſemper: vt appareat, ſanctos quoſque Dei amicitia coniunctos, gratiaque miraculorum pollentes, ad ſedis Apoſtolicæ doctrinam, tamquam ad diuinum ſemper in Petro loquens oraculum, conuenire ſolitos; illud firmum ſolidumque exiſtimantes, quod tantæ ſedis auctoritate intelligerent comprobatum. Vt planè perſpicias, quales habendi ſint, qui eius refugiant diſciplinam, ac poteſtatem diuinitus in Petro à Chriſto impertitam contemnant.

REDARGVVNTVR NOVATORES DE EPISTOLA INNOCENTII PAPAE.

Quòd verò Nouatores dictam Innocentij Papæ ſugillent epiſtolam, dum ipſe negat recipiendam eſſe pœnitētiam ſacræ virginis lapſæ, niſi defuncto viro, cui ſe titulo nuptiarū coniunxerat; obiicientes iniquè actum differendo lapſæ pœnitentiam in obitum adulteri. Sed nihil æquius atque ſanctius valuit decreto Romani Pontificis definiri, quàm vt reiiciatur prętenſa lapſæ virginis pœnitentia, quę titulo nuptiarum cum adultero tamquam legitimo viro cohabi-

A cohabitare delegit. Ita planè à S. Victricio Epiſcopo Rothomagenſi cauſam eſſe propoſitam, quæ idem Innocentius Papa præfatur in ea quam ad ipſum reddit, epiſtola, intelligi poteſt, dum ait: Quoſdam enim aſſeris extitiſſe, qui ſtatuta maiorum non tenentes, caſtitatem Eccleſiæ ſua præſumptione violant, populi fauorem ſequentes, & Dei iudicium non timentes] quòd dicerent nuptias iure ciuili tantummodo contrahendas, contractasq. ratas eſſe habendas, nec vlteriùs ſoluendas. Præſumptiuas has nuptias Gilda huius temporis ſcriptor nominat, vbi lugens hæc ait[a]: Spernuntur namque primæ poſt monachi votum irritum, illicitæ licet, tamen propriæ coniugis præſumptiuæ nuptiæ, alia viri viuentis non externi, ſed fratris filia adamata, &c.] Qui igitur in eiuſmodi nuptiis perſeuerare decernerent, planè inhabiles penitus reddebantur, quibus pœnitentiæ remedio poſſet Eccleſia ſubuenire, niſi adultero coniugis loco habito morte ſublato. Quàm autem pronus ad indulgentiam, facilisque B ad veniā impertiendam Innocentius Papa eſſet, quæ idem ipſe ſcribit ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum declarant. Sunt pleraque alia, quæ in eiuſdem Innocentij Papæ epiſtolis eſſe næuos iidem Nouatores obtrectant: quæ cùm ab Apoſtolicis traditionibus, ſanctorum Patrum doctrina, vſu Eccleſiæ ſibi vendicent auctoritatem, gemmas potiùs eſſe, quàm næuos, niſi limis oculis aſpexiſſent, ſatis intelligere, ac perſpicuè cognoſcere potuiſſent.

[a] *Gild. de excid. Britan.*

OBITVS PAVLAE.
[b] *Hier. epiſt. 27.*

Iiſdem huius anni Conſulibus, Honorio ſextùm & Ariſteneto, S. Hieronymus obitum ſanctæ Paulæ conſignat, vbi ait[b]: Dormiuit ſancta & beata Paula ſeptimo Kalendas Februarij, tertia ſabbati, poſt Solis occubitum. ſepulta eſt quinto Kalend. earumdem, Honorio Auguſto ſexies & Ariſteneto (*ſic reſtituendum pro Ariſtenio*) Conſulibus. Vixit in ſancto propoſito Romæ annos quinque, Bethlehem annos viginti: omne vitæ tempus impleuit annis quinquagintaſex, menſibus octo, diebus viginti & vno.] hæc ipſe ad finem C epiſtolæ ad Euſtochium, qua eiuſdem clariſſimæ atque ſanctiſſimæ feminæ res geſtas proſecutus eſt. Sed cuius nos hîc obitum ex ratione temporis ponimus, eiuſdem proſequamur & funus; quo veteres pariter mores Eccleſiæ referentur. Ait enim S. Hieronymus:

FVNVS EIVSDEM.

Exhinc non vlulatus, non planctus, vt inter ſæculi homines fieri ſolet; ſed pſalmorum linguis diuerſis examina concrepabant. Tranſlataque Epiſcoporum manibus, & ceruicem feretro ſubiicientibus.] ita quidem more maiorum, quo transferrri cōſueuiſſe ſacras ſanctorū reliquias, alibi adnotauimus. Sed pergit: Cùm alij Pontifices lampades cereosq. præferrent, alij choros pſallentium ducerent, in media eccleſia ſpeluncæ Saluatoris eſt poſita. Tota ad funus eius Palæſtinarum vrbium turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula ſua tenuit? Quam virginum cubiculorum ſecreta texerunt? Sacrilegum putabant, qui non tali feminæ vltimum reddidiſſet officium. Viduæ & pauperes, in exemplum Dorca- D dis[c], veſtes ab ea præbitas oſtendebant: omnis inopum multitudo matrem & nutriciam ſe perdidiſſe clamabat. Quodque mirum ſit, nihil pallor mutauerat faciem: ſed ita dignitas quædam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mortuam, ſed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroq. ſermone pſalmi in ordine perſonabant, non ſolùm triduo, donec ſubter eccleſiam & iuxta ſpecum Domini conderetur, ſed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, ſuum funus & proprias credentibus lacrymas.] hæc de funere. pergit iam dicere de Euſtochio matri cariſſimæ extrema perſoluenti: cui nec nummum quidem tradit à matre eſſe relictum, ſed magnum æs alienum, & curam fratrum ac ſororum, nempe monachorum & monacharum, quorum illa conſtruxerat monaſteria. Hæc verò vnà cum Paula nepte, Toxotij fratris filia, ibidem ad obitum vſque digno ſanctitatis perſeuerauit exemplo. ſed de ea rurſum inferiùs.

[c] *Act. 9.*

E Hoc anno idem S. Hieronymus editam à Theophilo nouiſſimam Paſchalem epiſtolam, ſicut de aliis antea fecerat, in Latinum tranſtulit. Teſtatur id quidem ipſe in epiſtola hoc ipſo anno ad eumdem Theophilum ſcripta, in qua de S. Paulæ obitu meminit, deque afflictione quam ipſe ob Eccleſiæ turbines pateretur, ſignificans planè turbas Eccleſię Conſtantinopolitanæ ob expulſum à ſede Chryſoſtomum eius Epiſcopum. ait enim[d]: Ex eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi epiſtolas iuncto Paſchali libro, vſque ad præſentem diem, ita mærore, luctu, & ſolicitudine, ac diuerſis ſuper ſtatu Eccleſiæ hinc inde rumoribus exagitatus ſum, vt vix volumen tuum potuerim in Latinum ſermonem vertere.] & ad poſtremum hæc de ſancta Paula: Ita enim ſanctæ & venerabilis Paulæ confectus ſum dormitione, vt abſque tranſlatione huius libri vſque in præſentiarum nihil aliud diuini operis ſcripſerim. Perdidimus enim (vt ipſe noſti) repentè ſolatium, quod (vt conſcientiæ noſtrę teſtis eſt Dominus, non ad proprias ducimus neceſſitates, ſed ad ſanctorum refrigeria, quibus

[d] *Hier. epiſt. 31.*

bus illa ſolicitè ſeruiebat.] Sic igitur videas, hoc anno, quo ſancta Paula obiit, ſanctum A Hieronymum laboraſſe in reddenda Latinitati vltima Theophili epiſtola: quam illam ipſam eſſe, quæ tertio loco ponitur, ex argumento eius ab eodem Hieronymo eadem epiſtola ſummatim complexo, ſatis intelligi poteſt, cuius eſt exordium: Nunc quoque Dei viui Sapientia.] in qua ex more, poſt nonnulla de ieiunio & Quadrageſima, in Origenis errores inuehitur.

HIERONYMVS IN QVIBVS IVNGERETVR THEOPHILO.

Iunctus quippe erat S. Hieronymus Theophilo in diſſipandis Origeniſtis, deſtruendiſque erroribus Origenis, non autem in perſecutione ab eo aduerſus Ioannem Chryſoſtomum excitata, quod deteſtandum videbatur: laude quidem dignum illud, Origeniſtis atque erroribus Origenis reſiſtere: quibus ad perdendam Catholicam veritatem à nonnullis ianua iam aperta erat. Ceterùm ipſum Hieronymum Chryſoſtomi cauſa maximo fuiſſe dolore affectum, adeò vt etiam in febrim inciderit, ipſe ſuæ epiſtolæ exordio tradit, licet B eum non nominet: nam de aliis Eccleſiarum turbis nihil eſt quod poſſit intelligi, cùm non eſſent alibi alia de re tunc concitati tumultus. Si enim in his conſpiraſſet S. Hieronymus cum Theophilo; certè quidem ſibi gaudendum, illiſque gratulandum fuiſſet, quòd ſcilicet res ex ſententia eueniſſet. Rurſum verò eodem Paulæ obitus tempore, ſe quoque in Latinum vertiſſe Regulas monachorum à S. Pachomio, Orieſio, & Theodoro ſcriptas, ipſe in præfatione illis affixa teſtatur. extant ipſæ in appendice ad Caſſianum Romæ cuſum, & doctis notis viri inſigniter eruditi Petri Ciacconi Toletani egregiè illuſtratum. Meminit ſcriptorum Pachomij, Orieſij, atque Theodori Gennadius [a] agens de Viris illuſtribus. Vides quanta reuerentia proſecuti ſint ſanctiſſimi ac doctiſſimi Patres inſtituta monachorum, quæ S. Hieronymus, hac ex parte etiam commendandus, profuturus (vt ipſe teſtatur) Latinis ſuis, in Latinum conuertit. Sed iam ad res geſtas ſequentis anni C progrediamur.

HIERON. VERTIT IN LATINVM PACHOMII REGVLAS.
[a] Gennad. de Vir. illuſtr. c. 7. 8. 9.

IESV CHRISTI	INNOCENTII PAP.	ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
405.	4.	11.

ANTHEMII CONSVLIS PIETAS EGREGIA.
[b] Chryſ. epiſt. 147.

QVinto ſupra quadringenteſimum anno, Stilicho ſecundùm & Anthemius Conſules creati ſunt, in Occidente ille, iſte autem in Oriente. Porrò Anthemij inſignis pietas à Patribus dignis elogiis prædicatur. Ad eum enim, ſimulac auditum eſt Conſulem creatum eſſe, S. Ioannes Chryſoſtomus Cucuſo iſta ſcripſit[b]:

Alij tibi Conſulatus atque Imperij nomine gratulantur: ego autẽ magnificentiæ tuæ cau- D ſa ipſis quoque maieſtatibus imperiiſque gratulor: neque enim te ornarunt, verùm abs te ornata ſunt: quandoquidem etiam ea virtutis natura eſt, vt honores non aliunde mutuetur, verùm ipſa eos in ſeſe circumferat, nimirum hiſce dignitatibus honorem præbens, non autem ipſa ab illis accipiens. Eaque de cauſa ne amori quidem erga te noſtro quicquam nunc adiunximus: nihil enim tibi amplius acceſſit: nec nos Præfectum atque Conſulem amamus, ſed dominum meum ſuauiſſimum Anthemium cum magna prudentia atque ingenij acumine, tum etiam ingenti philoſophia refertum. Ac proinde te quoque beatum prædicamus; non quòd ad hunc thronum euectus ſis; ſed quia vberiorem prudentiæ tuæ atque humanitatis demonſtrandæ materiam accepiſti. Atque iis omnibus, quibus iniuria fit, gratulamur: latum ſcilicet animæ tuæ portum intuentes, eam vim habentem, vt innumera naufragia depellere queas, atque efficere, vt ij qui in atrociſſimam tempeſtatem inciderunt, ex animi E ſententia nauigent. Ac propterea exultamus, & lætitia diffundimur; Imperium tuum, commune eorum qui iniuria afficiuntur, factum eſſe exiſtimantes: quo etiam nunc ipſi fruimur, vt qui ex virtutum tuarum magnitudine propriam nobis voluptatem fingamus.] hactenus ad Anthemium nouum huius anni Conſulem Chryſoſtomus. Addamus & his quæ inter ipſum Anthemium & S. Aphraatem tranſacta ſunt.

[c] Theod. hiſt. ſanct. Patr. c. 8.
QVAE TRANSACTA INTER ANTHEMIVM ET APHRAATEM.

Coluiſſe hunc quidem viros pios ſanctoſque monachos, argumento ſunt, quæ de eodem Anthemio Theodoretus in Aphraate (de quo nos plura ſuperiùs) ita ſcribit[c]: Aiunt autem, Anthemium, qui poſtea fuit & præfectus & Conſul, cùm electus Legatus profectus eſt ad Perſas, ad eum (*nempe Aphraatem*) attuliſſe tunicam apud Perſas contextam, & dixiſſe: Cùm ſcirem vnicuique ſuam dulcem eſſe patriam, & qui illic naſcuntur fructus eſſe iucundiſſimos; hanc ex patria ad te attuli tunicam, rogoque vt eam accipias, ego verò ſim tuæ benedictionis

A nedictionis particeps. Is autem eam quidem primùm iuſſit poni in ſubſellio. Deinde cùm multi fuiſſent interiecti ſermones, dixit ſe angi animo, vtpote quòd ſit in duas partes diuiſa cogitatio. Illo autem rogante cauſam: Semper (inquit) cõſtitui habere vnum ſolum qui mecum habitaret: mihique ipſi hanc legem præſcripſi, vt mihi omnino denegetur duorum ſimul habitatio. Cùm ergo vnus mecũ iam ſexdecim annis habitaſſet, & eſſet mihi cordi: acceſſit quidam meus contribulis, volens mecum habitare, & rogãs vt hoc ſibi liceat. hoc mihi mentem diſtrahit: duos enim ſimul habere nõ patiar: contribulẽ enim amplector vt contribulem: priorem autem, vt qui mihi cordi fuerit, expellere, & graue & iniquum exiſtimo. Anthemius verò: Meritò (inquit) ô Pater: neque enim fas eſt, vt eum, qui tibi plurimo tempore inſeruiit, amandes, tamquam non aptum; eum autem, cuius morum nõdum feciſti periculum, propter ſolam admittas patriam. Ad hæc diuinus Aphraates: Non accipiam ergo B (inquit) ô vir admirande hanc tunicam: duas enim habere non patiar. Eſt enim hæc mea quidem ſententia iucundior, tua autem melior ea quæ mihi tanto tempore inſeruiit.] ſic ergo ſanctus euitauit, quod inſtituto ſuo obſtare ſciret munus Anthemij.

ANTHEMII FIDELITAS.

Qui quidem pietatis ac fidelitatis eximium poſtea ſpecimen edidit, cũ defuncto Arcadio Imperatore, pro Theodoſio puero regimen ſuſcipiẽs totius Imperij, eidem ipſum integrum illibatumque ſeruauit. Sic igitur eximiis illuſtris virtutibus Anthemius, haud maiorum ſuorum voluit offundi tenebris, & perperam geſtis infamari; cùm illius Philippi nepos fuiſſe dicatur, qui Arianorum nequiſſimus S. Paulum Epiſcopum Conſtantinopolitanum à throno expulit, & ſtrangulandum curauit[a]. At de Conſule hactenus, nec nos purpura diutiùs detineat: inuiſamus potiùs exulem Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi commorantem. Qui quidem rigore aſperrimæ hiemis ita morbo confectus eſt, vt penè ex hac vita deceſ- C ſerit. teſtatur id ipſe quidem in epiſtola ad Olympiadem ſcripta, cùm iam conualuiſſet, veris tempore: vbi ait[b]:

[a] Socrat. li. 7. cap. 1.
[b] Chryſ. ep. 6.
QVAE IN HIEME PASSVS EST IOANNES CHRYSOST.

Ab ipſis mortis ianuis reuocatus, hæc ad te ſcribo.] & paulo pòſt: Hiemis enim grauior quàm ſolebat, exorta, grauiorem quoque nobis ſtomachi hiemem inuexit: nihiloque meliùs ac commodiùs, quàm qui mortem obierunt, immò etiam grauiùs hos duos menſes confeci. Hactenus enim lucis huius vſura fruebar, vt malorum, quibus vndique cingebar, ſenſu afficerer. Omniaque mihi noctis inſtar erant; hoc eſt tam dies, quàm diluculum atque ipſa meridies: totoſque dies lecto affixus exigebam. Cumque innumeras rationes comminiſcerer, contractum tamen ex acerrimo frigore detrimentum haudquaquam excutere poteram. Quamuis enim ignem etiam accenderem, & grauiſſimum fumum perferrem, & cubiculo incluſus tenerer, ſexcentiſque veſtibus memet obuoluerem, ac ne limine qui- D dem pedem efferre auderem: nihilominus tamen extremos cruciatus patiebar: quippe cùm vomitus ſubinde orirentur, capitis dolores, cibi faſtidia, perpetuæque vigiliæ: ſiquidem noctis pelagus vſque adeò longum inſomnis exigebam.] hæc quidem ſe perpeſſum eſſe ad veris vſque tempus, ibidem tradit; eademque rurſus ad eamdem ipſe conſcripſit[c]: quibus & addit: Hîc enim non modò neceſſariorum medicamentorum penuria eſt, ceterarumque rerum quibus ægrum ac dolore confectum corpus releuari poteſt; verùm etiam fames & peſtis imminent. Atque hæc omnia mala perpetuus latronum impetus iam parturit, qui quàm longiſſimè graſſantes, atque omnes vndique vias intercludentes, hinc quoque non paruum iis qui iter faciunt periculum creant.] hæc ipſe. Adueniente enim vere, ſolutaque hieme, Iſauri hactenus incluſi domibus, audaciori furore progreſſi, cuncta deprædatione atque ſtrage miſcebant. de quibus frequens eſt eiuſdem Chryſoſtomi querela ad E ſuos diuerſos amicos ſcribentis.

[c] Chryſ. epiſt. 15.

IOANNIS CHRYSOST. EXCELSVS ANIMVS.
[d] Chryſ. epiſt. 130.

Quàm autem celſo animo iſta ipſe perferret, & mente ſuperior his omnibus eſſet, audi ipſum inter alia ad Antiochenos preſbyteros iſta ſcribentem [d]: Hoc habetote, nos ſtomachi imbecillitate liberatos eſſe, commodeque valere, ac nec obſidione, nec latronum incurſionibus, nec loci ſolitudine, nec ſexcentorum aduerſorum caſuum turba, nec denique vllo alio huiuſmodi incommodo deiici ac conturbari, verùm ingenti ſecuritate, otio & quiete frui, ac ſingulis diebus de rerum veſtrarum ſtatu in cura eſſe, &c.] Verùm cùm adeò in dies magis magiſque increbreſcerent Iſaurorum incurſus: factum eſt, vt quibus cuſtodia Ioannis mandata erat, rati minùs tutum locũ eſſe Cucuſum: cùm exegiſſet (vt ait Palladius[e]) ibi annum, in Arabiſſum magis munitum Armeniæ oppidum, ipſum non ſine magno periculo transferrent. cuius quidem peregrinationis periodum ex verbis eiuſdem Chryſoſtomi hæc ipſa ſcribentis ad Elpidium [f] Epiſcopum hîc reddamus.

[e] Pallad. dialog. de reb. Ioan. Chryſoſtomi.
[f] Chryſ. epiſt. 131.

Neque

PEREGRINATIO IOANNIS CHRYSOST.

A Neque enim (inquit) certo vllo loco defixi ſumus;verùm nunc Cucuſum,nunc Arabiſſum,nunc voragines,atque deſerta loca circumimus. Vſque adeò cuncta tumultibus ac perturbatione plena ſunt,flammaque & ferrum tam corpora quàm ædificia omnia conficit. Ac iam etiam vrbes vnà cum viris omnibus funditus exciſæ atque euerſæ ſunt; nouisq; quotidie rumoribus perculſi, ſedes mutamus; graue quoddam ac nouum exilij genus perpetientes, mortemque in dies expectantes. Nam ne caſtello quidem perinde atque carcere nunc incluſi,fidenti animo eſſe poſſumus;propterea quòd Iſauri huiuſmodi arces obſidere nō dubitent. Ad quas moleſtias etiam grauis morbus acceſſit: cuius nunc ægrè acerbitate depulſa,reliquias adhuc circumferimus.] hæc ad Elpidium. Quibus coniunge quæ ad Theodorum diaconum idem in hæc verba conſcripſit[a]: Obſidio noſtra in dies ingraueſcit; atque in hac arce,tamquam in laqueo, deſidemus. Quippe iam etiam intempeſta nocte, præter ſpem omnem & expectationem, trecentorum Iſaurorum agmen oppidum percurſauit, peneque nos cepit. B Verùm Dei manus confeſtim eos, nobis etiam nihil tale ſentientibus,hinc auertit:ita vt non modò periculo, ſed periculi metu vacui eſſemus:ortaq; die, tum denique quod contigerat, reſciuerimus.] hæc ibi: ſed & ad Nicolaum presbyterum,quæ Arabiſſi pateretur, pluribus narrat[b]. Scripſit inde & ad alios amicos, prolixiorem verò epiſtolam[c] ad Olympiadem, vbi & ad finem hæc de Pelagio recèns emergente hæreſiarcha:

[a] Idem epiſt. 135.
[b] Chryſ. epiſt. 69.
[c] Idem epiſt. 4

PELAGIVS MONACHVS HAERESIARCHA DETEGITVR.

De Pelagio monacho magno dolore affectus ſum. Cogita igitur,quot quantisque coronis digni ſint qui forti animo in acie ſteterunt; cùm viros tam piè ac ſanctè,tantaque cum tolerantia viuentes, abripi,atque in fraudem impelli videamus.] Ex his quidem probè intelligere poſſumus, hoc potiſſimùm anno Pelagium in Oriente diu in veſtitu ouinæ pellis deliteſcentem,velatumque hypocriſi,iam qualis intus erat, ab aliquibus lupum fuiſſe dete- C ctum:cùm tamen ipſe verſipellis,inſtar Protei, ne qualis eſſet,impius deprehendi poſſet, diuerſas ſæpe ex pietate formas compoſitas ſuperinduceret.Innotuit autem in primis nonnullis Ægypti monachis,penes quos diutiùs verſatus eſt. Ad hunc Iſidorus[d] Peluſiota iam factum inſtabilem,& inſtar Cain vagum ſuper terram,iſta conſcripſit:

[d] Iſid lib. 1. epiſt. 314.
[e] Oſeæ 7.

PELAGIVS SENEX ET VAGVS MONACHVS.

Cani[e] effuſi ſunt in Ephraim, & ipſe ignorauit: vitioſis nimirum affectionibus iuueneſcens. Eodem modo tibi quoque ingens annorum turba caniciem inuexit: & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monaſterio ad aliud ſubinde migrans, atque omnium menſas perſcrutans & explorans. Quamobrem ſi tibi carnium nidor, atque obſoniorum condimentum curæ eſt: iis qui magiſtratus gerunt, potiùs blandire, atque vrbium caminos veſtiga. Neque enim homines eremitæ facultates eas habent,vt te, quemadmodum tibi gratum eſt,excipere valeant.] hæc ad Pelagium monachum vagum Iſidorus. At D vagationis Pelagij haud putamus cauſam fuiſſe popinas abſumendi, ſed pateram venenatæ hæreſis propinandi. ſed de eo ſuo loco pluribus:hæc autem occaſione Chryſoſtomi epiſtolæ hoc anno Arabiſſi datæ, obiter meminiſſe ſatis. Iam verò ad ipſum Ioannem ibidem agentem exulem redeamus.

VLTIMA LVCVBRATIO IOANNIS CHRYSOST.

Scribens ad Olympiadem, mittere ſe ait lucubrationem à ſe elaboratam Chryſoſtomus; quo ipſius in afflictione poſitus animus non obruatur moleſtiis, ſed deſuper tamquam pennis quibuſdam extollatur,& optimum inde ſibi ipſa remedium parare queat.ait enim[f]: Mittó ad te,id quod nunc litteris mandaui, nempe, Eum qui ſe ipſum non læſerit, à nemine alio lædi poſſe. Hoc quippe contendit, atque in eo verſatur ea oratio,quam nunc ad te mitto. quare fac eam aſſidue peruoluas,immò etiam,ſi per valetudinem licet,recites. Id enim pharmacum (ſi quidem volueris) tibi ſufficit.] hæc ipſe. Eſt autem ea ſcriptio, tractatus ille E Chryſoſtomi, cuius eſt titulus[g]: Quòd nemo læditur, niſi à ſeipſo] cui inconſultè præfigitur inſcriptio Homiliæ: cùm nequaquam ea tractatio in eccleſia ad populum habita ſit, ſed opus in cubiculo elaboratum, ac poſteris ſcriptorum monumentis traditum:& quidem huiuſmodi, vt ipſum ſolum ſatis eſſe poſſit ad abſolutiſſimum philoſophum efformādum: nouiſſimus ſane tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili conſecrauit:vnde eum iure quis appellet Benoni[h], filium nempe doloris; ſed ipſe Beniamin magis propriè dicendum putauit, videlicet dexteræ filium; vtpote qui efficaciſſimus ſit, quemlibet afflictionum abyſſo ſummerſum, conſolatione erigere, atque ſpirituali lætitia ſuper cælos efferre; ac proinde digniſſimus qui ſemper præ manibus habeatur, vtpote dulciſſima tanti Patris vltima verba.

[f] Chryſ. ep. 4.
[g] Extat tom. 5
[h] Geneſ. 35

Qui igitur pro ratione ſcriptorum, quibus alios ad ſublimem philoſophiæ verticē eleuauit,ſe

IOANNES CHRYSOSTOMVS CVRAM GERIT PHOENICVM ET GOTHORVM.

A uit, ſeipſum ad numeros eoſdem compoſuit, licet innumeris premi videretur anguſtiis:his omnibus eminentiùs euolans, aliorum longè licet abſentium proſpiciebat incommodis. Hinc enim Arabiſſo contemplatur eam, quæ in Phœnicia erat Eccleſia, ex Gentilibus ad fidem haud pridem collecta,de qua ſuperiùs mentio facta eſt.Ei enim miniſtris indigenti ac ſumptibus,datis ad amicos litteris,conſulere in omnibus,quibus opus haberet, non prætermiſit. Ad hæc namque ſpectant diuerſæ ipſius epiſtolæ[a] ad diuerſos datæ, quas hîc tantùm tibi notaſſe ſatis:ſi velis, perlegere ipſe poteris. ea quidem curat (vt ipſe teſtatur[b]) cùm Cucuſi moraretur,& cùm poſtea Arabiſſum tranſlatus eſt.

[a] Chryſ. epiſt. 51. 53. 54. 55. 69. 123. 116.
[b] Chryſ. epiſt. 123.

Sed & Gothorum Eccleſiæ viduatę paſtore propenſiorem tunc curam gerebat:de qua inter alia ad Olympiadem iſta habet[c]: Narrauerunt mihi Marſi & Gothi monachi, apud quos Serapion Epiſcopus perpetuò deliteſcebat, Moduarium diaconum veniſſe,illud afferentem, B eximium illum virum Vuilam, quem non ita pridem Epiſcopum creaui, atque in Gothiam miſi, multis ac magnis rebus geſtis, diem ſuum extremum clauſiſſe: ac Regis Gothorum litteras attuliſſe, quibus, vt ad eos Epiſcopus mittatur, petit, &c.] Rogat ipſe vt curet differri negotium, ne per aduerſarios id fieret,quos ſciret illis fore præfecturos immeritum penitus hominem,& multorum criminum reum; ſperans, ſi liberaretur,opportunitati illorum ſe optimè conſulturum. Vides planè (non vt plerique tradunt, aduerſus quos ſuperiùs diſſeruimus) nequaquam Gothorum Eccleſiam omnem Arianorum eſſe labe fœdatam. Conſtat ſanè Gothos illos extitiſſe Catholicos, qui à Ioanne Chryſoſtomo & peterent & acciperent ſacratos Antiſtites.

[c] Chryſ. epiſt. 69.

DE GOTHORVM ECCLESIA.

[d] Chryſ. epiſt. 14.

Sed & proſpexiſſe ipſum indigenarum egeſtati, quamuis exul eſſet & peregrinus, auctor eſt Sozomenus,dum ait[d]: Ioannes porrò poſtquam in exilium eiectus fuit,etiamnum clarior C euaſit. Nam cùm pecuniarum haberet copiam,quas & alij multi afferebant,& Olympias illa miniſtra mittebat; multos captiuos ab Iſauris redimebat,ac ſuis reſtituebat; multiſq; egenis neceſſaria ſuppeditabat. Quibus autem pecuniis opus non erat,eos oratione ſibi cōciliabat: eratque perquàm carus Armenis,apud quos agebat, & eorum finitimis: ac multi tum Antiochia,tum ex reliqua Syria ad ipſum frequentabant.] hæc Sozomenus.

[d] Sozom. li. 8 cap. 27.

IOANNES CHRYSOST. REDIMIT CAPTIVOS, ET PAVPERES ALIT.

At quid Romæ hoc anno in cauſa ipſius Ioannis actum ſit, hæc tantùm habes ex Theodoro Romanæ Eccleſiæ diacono[e]: Congregati Italiæ Epiſcopi Imperatorem orant,vt ſcriberet Arcadio fratri ſuo,vt iuberet Theſſalonicæ Concilium fieri, quo faciliùs poſſent vnà vtræque partis Orientis Occidentiſque concurrere: addentes,perfectam Synodum non numeri quantitate,ſed qualitate certam & irrefragabilem laturam fore ſententiam. His inflammatus Imperator Epiſcopo quidem Romano ſcribit, vt mittat Epiſcopos quinque,presbyteros D duos Romanæ Eccleſiæ,diaconum vnum, qui ipſius ad fratrem Arcadium epiſtolas ferrent. Erat autem hic tenor epiſtolæ:

[e] Apud Pallad. dialog.

ROMANVM CONCILIVM.

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

Tertiò iam ſcribo ad manſuetudinem tuam, orans vt quæ contra Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum malignè geſta eſſent, corrigeret. Verùm id hactenus (vt video) factum non eſt. Quocirca rurſum per ſanctos Epiſcopos & presbyteros ſcribo, pacis Eccleſiaſticæ auidus,& ingenti cura ſolicitus (pacatis enim Eccleſiis,Imperio quoque noſtro pax prouenit) vt Epiſcopos Orientales iubeas Theſſalonicæ conuenire. Noſti quippe, quòd Occidentales Epiſcopi electos viros miſerunt ſeueræ conſtantiæ, & qui neutram in partem inclinentur amore vel odio, Epiſcopos quinque, presbyteros Romanæ Eccleſiæ duos, vnumque diaconum. Quos vt cum omni honore ſuſcipias,quæſo. Vt,ſi quidem illis perſuaſum fuerit, Ioannē iuſtè fuiſſe expulſum,doceant me ab eius communione diſcedere. Sin autem depre- E henderint,ſponte malignatos Orientis Epiſcopos; ab illorum te itidem communione ſecernant. Quænam verò ſit Occidentalium de Epiſcopo Ioanne ſententia, ex omnibus fermè epiſtolis conſtat,quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas,idem continentes quod reliquæ,ſubdidi,ſcilicet Romani,& Aquileienſis Epiſcopi. Hoc autem ante omnia de tua manſuetudine poſtulo,vt Theophilum Alexandrinum,inuitum etiam adeſſe pręcipias;per hunc enim mala omnia emerſiſſe memorantur:vt aduenientium Epiſcoporum Synodus,in nullo impedita, congruam temporibus noſtris afferat pacem.] hactenus epiſtola Honorij ad Arcadium. Subdit his verò Theodorus:

LEGATIO EX ROMANO CONCILIO CONSTANTINOPOLIM.

Acceptis igitur ſancti viri Æmilius & Cythegius & Gaudentius Epiſcopi vnà cum Valentiniano Bonifacioque presbyteris, Imperatoris Honorij,& Papæ Innocētij,& Italiæ Epiſcoporum Chromatij Aquileienſis,& Venerij Mediolanenſis, ac reliquorum Epiſcoporū epiſtolis,vnà & cōmonitorio Concilij totius Occidentis, conditionibus publicis Conſtantinopolim

polim conceſſere. Erat autem commonitorium huiuſmodi: Non oportere Ioannē iudicium A
aggredi, niſi illi priùs Eccleſia communioque redderetur: vt omni dilationis occaſione ſub-
lata, ſua ſponte Concilium ingredi poſſet.] hæc Theodorus. Quid autem acciderit legatis
his poſt hæc in via, vel cùm Conſtantinopolim peruenerunt: quoniam aduentus illorum
contigit, poſtquam Arſacio pſeudoepiſcopo defuncto, ſuffectus eſt in locū ipſius Atticus; de
eo ſuo loco dicturi ſumus. Quarúmnam autem ciuitatum legati miſſi Epiſcopi fuerint, non
exprimitur; verùm apud Metaphraſtem Æmilius dicitur Beneuentanus Antiſtes. Ceterùm
etſi hoc anno, ex conſulto Patrum, legatio ad Orientem decreta eſt: haud tamen miſſa, niſi
tranſacta hieme, cùm iam (vt diximus) non ampliùs Arſacium, ſed Atticum eius ſucceſſo-
rem inuenerunt eidem ſubſtitutum.

Quod verò Theodorus affirmat, eoſdem legatos à Romano Concilio miſſos, non ſolùm
Innocentij Papæ & Honorij Imperatoris, ſed aliarum ſedium in Italia Epiſcoporum ſecum B
litteras attuliſſe: conſtat quidem eoſdem omnes non pacificis tantùm litteris, ſed etiā com-
municatoriis, vel formatis, cum Ioanne Chryſoſtomo communicaſſe. quæ quidem litteræ
minimè reperiuntur: ſed id intelligitur ex his, quæ ad hos ipſos datæ extant, epiſtolis S. Ioan-
nis Chryſoſtomi, vt inter alios ad Chromatium Epiſcopum [a] Aquileiæ, quibus gratias agit
pro ſedulo ac diuturno in cauſa ſua ipſius impenſo officio. Deſiderabatur verò inter Chry-
ſoſtomi epiſtolas ea tunc temporis ab ipſo ad Venerium Mediolanenſem Epiſcopum ſcri-
pta: quam nos ex codice Vaticano acceptam à piæ memoriæ Guiglielmo Syrleto Cardina-
li bibliothecario (quòd nondum typis tradita habeatur) hîc tibi reddendam curauimus. ſic
verò ſe habet ipſius titulus:

[a] *Chryſ. epiſt.* 155.

Sancti Patris noſtri Ioannis Archiepiſcopi Conſtantinopolis Chryſoſtomi epiſtola ad
Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. C

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD VENERIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Fortem veſtrum & virilem animum, itemque & veritatis vindicandæ fiduciam, & prædi-
candæ libertatem, tametſi vel antea cuncti cognouerant: fecit tamen temporum conditio,
vt ipſa quoque appareat ſumma fraterna beneuolentia, & charitas, & pietas, ac frequens
commiſeratio, & diligens denique procuratio veſtra Eccleſiarum. Nimirum vti vel in mari
gubernatorem, qui ſit optimus, magnæ tempeſtates, vel in corporibus peritiſſimum medi-
cum morbi difficillimi oſtendunt: ita qui ad ſtudium pietatis vitam omnem compararit,
quique animi magnitudine præcellat, facilè rerum declarant aſperitates & temporum.
Quod ſanè cùm accidit iam vobis, tum verò pro parte veſtra probè omnia directa, nec quic-
quam prætermiſſum. Sed quoniam homines, qui iſtas & pariunt perturbationes & pepere-
runt, eò peruenerunt prauitatis, vt non modò non defungi prioribus, ſed certare etiam cum
iis conentur: moneo vos atque hortor vniuerſos, vt promptè animum valentiſſimum ad- D
hibeatis, neque iſtud diſſolui tantum ſtudium patiamini. Quin intendite magis, etiam
ſi mille accidant difficultates. Etenim qui ſudoribus atque ærumnis pluribus magnum ali-
quid & homine generoſo dignum obierint, maiora ij præmia conſequentur, quàm qui faci-
lè & nullo negotio idem confecerint. Siquidem vnuſquiſque (quod beatus inquit Pau-
lus) tantum mercedis accipiet, quantum laboris exantlarit. Quamobrem minimè iſta vo-
bis diutina fatigatio cauſam afferat deſperandi; verùm potiùs ipſum decus excitet. Nam
quo grauior ad tentationem fit acceſſio, eo auctior erit ad coronas adiunctio, affluentque
ampliùs vobis debita certaminum præmia honeſtorum.] hactenus Chryſoſtomi epiſtola ad
Venerium. Extant & aliæ complures ad Occidentales Epiſcopos datæ à Ioanne litteræ,
quinetiam & ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem[b], cui cum Catholica Eccleſia com-
municationis fœdere iungebatur: ſunt illæ quidem perbreues, & memoria vtriuſque di-
gnæ quæ hîc deſcribantur: E

[b] *Chryſ. epiſt.* 149.

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD AVRELIVM EPISCOPVM CARTHAGINENS.

Papæ! quanta res eſt generoſus animus, atque charitatis ac pietatis fructibus abundans!
Quippe cùm ipſe tanto itineris interuallo à nobis diſſitus, tamquam præſens ac nobiſcum
degens, nos ceperis, tibique deuinxeris. Siquidem charitatis tuæ ardor, eaque odoris
ſuauitas, quæ ex tua loquendi libertate ac pietate manat, ad nos vſque, qui in extremo
Orbis receſſu collocati ſumus, penetrauit. Ac propterea ingentes tibi gratias agimus. Pro-
pterea, inquam, te beatum prædicamus, quòd cùm magnum laborem ac ſudorem pro om-
nibus orbis terræ Eccleſiis ſuſceperis, maximas tibi apud benignum Deum coronas condi-
diſti. Teque hortamur atque obſecramus, vt in hoc præclaro certamine perſeueres. Ne-
que enim te fugit, quænam hinc præmia oriantur. Nam ſi quiſpiam vnum aliquem iniu-
ria affectum, ac præter ius læſum ſubleuans, mercedem ſermone præſtantiorem à Deo
obtinet:

A obtinet: cogites velim, quantum ipſe præmium accepturus ſis, qui tot Eccleſias perturba-
tas per egregium huiuſmodi ſtudium ac diligentiam tumultibus ac perturbatione liberes,
atque in tranquillum pacis portum appellere ſtudeas] hucuſque epiſtola ad Aurelium: omit-
timus referre alias eiuſdem fermè argumenti ad alios Occidentales Epiſcopos ab ipſo Ioan-
ne conſcriptas.

IMMINENS PERICVLVM VNIVERSALIS SCISMATIS.

Ex his perſpicuum eſt, vnà cum Romano Pontifice Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopos om-
nes, etiam tranſmarinos, pro reſtitutione Ioannis Chryſoſtomi laboraſſe; Orientales verò,
exceptis illis qui erāt communicationis Ioannis, contrario planè ſtudio obniſos eſſe: adeò vt
in magno periculo Catholica Eccleſia verſaretur, ne ſchiſmate Oriens dirimeretur ab Occi-
dente. Id quidē eſt, quod ipſe ſcribit Chryſoſtomus ad Arabium[a]: Scitis enim (perſpicuè in-
quam ſcitis) omnia tumultibus ac perturbatione plena eſſe, nec pro Conſtantinopolitana
B tantùm vrbe, ſed pro vniuerſo terrarum orbe preces fundendas eſſe: quādoquidem malum,
initio hinc ducto, peſtiferi cuiuſdam profluuij inſtar effuſum, per vniuerſum terrarum Or-
bem Eccleſias peruaſtat.] hæc ipſe. Inter Orientales autem qui Ioannis cauſam amplexati
eſſent, Anyſius erat Theſſalonicenſis Epiſcopus, & alij Antiſtites Macedoniæ, qui Occiden-
talibus ad patrocinium ipſius Chryſoſtomi ſe coniunxerunt: ad quos extat eiuſdem Ioannis
epiſtola[b]. His quoque pro eodem Ioanne iunctus erat Alexander Corinthiorum Epiſcopus,
vt ad eum eiuſdem Chryſoſtomi datæ litteræ[c] fidem faciunt.

[a] *Chryſ. epiſt.* 121.
[b] *Chryſ. epiſt.* 163.
[c] *Chryſ. epiſt.* 164.

ARSACII OBITVS.

Dum hæc igitur agerentur, contigit intruſum pſeudoepiſcopum, inueteratum dierum
malorum, Arſacium hac vita defungi. mortuum quidem illum hoc anno, tertio Idus No-
uembris, cùm annos vitæ exegiſſet octoginta & vnum, auctor eſt Socrates[d], cùm hæc ait:
Arſacius non diu illum geſſit Epiſcopatum: nam ſequenti anno ad ſecundum Conſulatū Sti-
C lichonis & Anthemij (*eſt hic præſens annus*) tertio Idus Nouēb. mortē obiit.] Vacauit autem
ea ſedes vſque ad ſequentem annum, cùm creatus eſt Atticus, de quo ſuo loco dicendum.

[d] *Socrat. li.* 6. *cap.* 18.

Iam verò ad res Africanæ Eccleſiæ hoc anno geſtas ſtylum admoueamus. Vidimus
anno ſuperiori legationem ad Honorium Imperatorem ex Concilio Carthaginenſi fuiſſe
decretam, qua rogarunt, legibus à Theodoſio antè ſancitis cohiberi debere perfidos Do-
natiſtas, qui publicis conuentionibus à Catholicis Epiſcopis inuitati ad conferendum de
rebus inter ſe olim antiquis quæſtionibus agitatis, non tantùm reſilierint, ſed diuerſas clades
aduerſus pleroſque Catholicos Epiſcopos atque eorum Eccleſias intuliſſent. Porrò in præ-
ſentem annum legatorum ad Comitatum profectio dilata eſt: ſed antequam iidem Impe-
ratorem adierint, priuatæ Epiſcoporum querelæ præcurrerant, & inter alias Maximiani Ba-
gaienſis Epiſcopi Catholicæ communicationis. Quænam hæ fuerint, S. Auguſtinus in epi-
D ſtola ad Bonifacium declarat his verbis[e]:

[e] *Aug. epiſt.* 50

MAXIMIANVS VAGIENSIS EPISCOPVS QVANTA PASSVS A DONATISTIS.

Iam enim nos præuenerant ex aliis locis quædam Epiſcoporum querelæ grauiſſimæ, qui
mala fuerant ab ipſis multa perpeſſi, & à ſuis ſedibus exturbati: præcipuè horrenda & incre-
dibilis cædes Maximiani Epiſcopi Catholici Eccleſiæ Vagienſis * effecit, vt noſtra legatio
iam quid ageret, non haberet. Iam enim lex fuerat promulgata, vt tantæ immanitatis hære-
ſis Donatiſtarum, cui crudeliùs parci videbatur, quàm ipſa ſæuiebat, non tantùm violenta
eſſe, ſed omnino eſſe non ſineretur impunè: non tamen ſupplicio capitali, propter ſeruan-
dam etiam circa indignos manſuetudinem Chriſtianam, ſed pecuniariis damnis propoſitis,
& in Epiſcopos vel miniſtros eorum exilio conſtituto. Supradictum quippe Epiſcopum Va-
gienſem*, quoniam apud ordinarium Iudicem, dicta inter partes ſententia, obtinuerat baſi-
licam, quam illi, cùm Catholica eſſet, inuaſerunt; ſtantem ad altare, irruentes horrendo im-
petu & furore crudeli, fuſtibus & huiuſcemodi telis, lignis denique eiuſdem altaris effractis,
E immaniter ceciderunt; pugione etiam percuſſerunt in inguine: quo vulnere ſanguis effluens
eum exanimem redderet, niſi ei ad vitam maior ſæuitia eorum profuiſſet.

* Bagaienſis
* Bagaienſem

Nam cùm grauiter ſauciatum per terram inſuper traherent, exundanti venæ puluis ob-
ſtruſus ſanguinem obtinuit, cuius effuſione ibat in mortem. Deinde cùm ab eis tandem reli-
ctum noſtri cum pſalmis auferre tentarent: illi ira ardentiore ſuccenſi, eum deportantium
manibus abſtulerunt, malè mulctatis fugatiſque Catholicis, quos ingenti multitudine ſu-
perabant, & facilè ſæuiendo terrebant. Inde in quamdam turrem leuatum, iam defeciſſe
arbitrantes, cùm ille adhuc viueret, abiecerunt. Sed quodam molli aggere exceptus, &
à quibuſdam nocte tranſeuntibus per lucernam conſpectus, agnitus, atque collectus, & ad
religioſam domum apportatus, adhibita magna cura, poſt multos dies, cùm ab illa deſpe-
ratione recreatus eſſet, occiſum eum tamen fama ſcelere Donatiſtarum etiam trans mare

MAXIMIANVS AD HONORIVM IMP. SE CONFERT.

A nunciauerat. Quo poſtquam venit, & vita eius inopinatiſſima apparuit, cicatricibus ſuis tam multis tamq; ingentibus, tam recentibus, non fruſtra fama mortuum ſe nunciaſſe monſtrauit. Auxilium ergo petiuit ab Imperatore Chriſtiano, non tam ſui vlciſcendi cauſa, quàm tuendæ Eccleſiæ ſibi creditæ. Quod ſi prætermiſiſſet, non eius fuiſſet laudanda patientia, ſed negligentia merito culpanda.] hactenus de Maximiano Auguſtinus ad Bonifacium. agit de his etiam alibi ſæpiùs: nam & in Collatione diei tertiæ[a] dixiſſe tunc Catholicos tradit, in eadem Bagaienſi ciuitate baſilicam à Donatiſtis inceſam fuiſſe, & in ignem iniectos eſſe ſacros codices. Eadem quoque de Maximiano refricat idem Auguſtinus, cùm contra Creſconium agit, vbi & in memoriam reuocat aliud facinus Donatiſtarum: quibus omnibus Honorium noua edita ſanctione ipſos Donatiſtas exagitaſſe tradit, dum ait[b]:

[a] Aug. in Breuic. collat. diei 3. c. 11.

[b] Aug. contra Creſcon. lib. 3. cap. 41.

SERVVS EPISCOPVS QVI E PASSVS A DONATISTIS.

Omitto, antequam commiſerunt, quibus eaſdem leges aduerſus errorem veſtrum conſtitui coegerunt, magis Chriſtiana manſuetudine temperatas, quàm in tam magna ſcelera B vi congrui vigoris exertas. Epiſcopus Catholicus à Thuburſicubure, Seruus nomine, cùm inuaſum à veſtris locum repeteret, & vtriuſque partis procuratores Proconſulare præſtolarentur examen: repentè ſibi in oppido memorato, veſtris armatis irruentibus, vix viuus aufugit. A quibus pater eius presbyter, ætate & moribus grauis, ea cæde, qua vehementer afflictus eſt, poſt dies paucos exceſſit è vita.] hæc Auguſtinus. Iſta autem omnia perlata ſunt ad Imperatorem, antequã legati à Concilio miſſi ad ipſum Honorium peruenirent, vt idem S. Auguſtinus in dicta epiſtola ad Bonifacium tradit, teſtaturq; in litteris ad Ianuariũ his verbis[c]: Ex Concilio autem noſtri Epiſcopi legatos ad Comitatum miſerunt, qui impetrarent, vt non omnes Epiſcopi & clerici partis veſtræ eadem condemnatione decem librarum auri, quæ in omnes hæreticos conſtituta eſt, tenerentur; ſed hi ſoli, quorũ in locis aliquas à veſtris violentias Eccleſia Catholica pateretur. Sed cùm legati Romam venerunt, iam cicatricis C Epiſcopi Catholici Vagitani* horrendæ ac recentiſſimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales & miſſæ ſunt.] at quænam iſtæ? Illud in primis accipe, ſecundum diuerſa libelli accuſationis capita diuerſas ab eodem Imperatore editas ſanctiones.

[c] Aug. epiſt. 68.

* Bagaitani

Quoniam verò (vti vidimus ante ſuperiorem annum) datum crimini Criſpino Donatiſtarum Calamenſi Epiſcopo fuit, quòd rebaptizaſſet, vi adhibita, colonos agri Fiſcalis: aduerſus huiuſmodi ſcelus Imperator generalem eiuſmodi edidit ſanctionem, quam mendoſam nonnihil habet Codex Theodoſianus, datam hoc anno, die duodecima Februarij, quæ ſic ſe habet ad Hadrianum P. P.[d]

[d] l. 4. ne ſanct. bapt. reiter. Cod. Theod.

DIVERSAE LEGES LATAE AB HONOR. IMP. CONTRA DONATISTAS.

Aduerſarios Catholicæ fidei extirpare huius decreti auctoritate proſpeximus: ideoque interdicendam ſpecialiter eam ſectam, noua conſtitutione cenſuimus, quæ cùm hæreſis vocaretur, appellationes ſchiſmatis præferebat. In tantum enim ſceleris progreſſi dicuntur ij, D quos Donatiſtas vocant; vt baptiſma ſacroſanctum, myſteriis recalcatis, temeritate noxia iterent; & homines ſemel (vt traditum eſt) munere diuinitatis ablutos, contagione profanæ repetitionis infecerint. Ita contigit vt hæreſis ex ſchiſmate naſceretur. Inde malè credulas mentes ad ſpem ſecundæ indulgentiæ blandus error inuitat. Facile eſt enim perſuadere peccantibus veniam priùs præſtitam denuo poſſe præſtari: quæ ſi concedi iterum eodem modo poteſt, non intelligimus cur tertiò denegetur. Hi verò & ſeruos, vel homines iuri proprio ſubditos iterati baptiſmatis polluunt ſacrilegio. Quare hac lege ſancimus, vt quiſquis poſt hæc fuerit rebaptizaſſe detectus, Iudici, qui prouinciæ præſidet, offeratur; vt facultatum omnium publicatione mulctatus, inopię pœnam, qua in perpetuum afficiatur, expendat. Ita vt filiis eorum, ſi à paternæ ſocietatis prauitate diſſentiunt, ea quæ fuerint paterna, non pereant; vt ſi ipſos forſitan ſæuitas paternæ prauitatis in iudicantis ac reuerentiæ* ad Ca- E tholicam religionem malunt*, adipiſcendorum his bonorum copia non negetur.

Ea præterea loca, ſeu prædia, quæ feralibus ſacrilegiis deinceps conſtiterit præbuiſſe ſecretum, Fiſci viribus applicentur; ſi tamen dominus aut domina aut præſens fortè fuiſſe, aut conſenſum præſtitiſſe probetur, quos quidem iuſta* etiam præſentiam notauit infamia. Si verò his neſciis, per conductorem procuratoremve eorum in domo agitatum huiuſmodi facinus comprobatur; præiudicio à prædiorum publicatione ſuſpenſo, impliciti ſceleris auctores coerciti plumbo, exilium, in quo omnis vitæ ſuæ tempore afficiantur, accipient. Ac ne forſitan ſit liberum, conſcientiam piacularis perpetrati intra domeſticos parietes ſilentio celare ſecreto: his qui forſitan ad rebaptizandum cogentur, refugiendi ad Eccleſiam Catholicam ſit facultas: vt eius præſidio aduerſus huius criminis & ſocietatis auctores attributæ libertatis præſidio defendantur: liceatque his ſub hac conditione fidem tueri, quam extor-

* iuxta

A extorquere ab inuitis domini tentauerint. nec adſertores dogmatis Catholici, ea qua ceteros qui in poteſtate ſunt poſiti, oportet ad facinus lege conſtringi; & maximè conuenit, omnes homines ſine vllo diſcrimine conditionis aut ſtatus infuſæ cælitus ſanctitatis eſſe cuſtodes. ſciant ij verò qui à ſupradictis iterare baptiſma non timuerint, aut qui conſentiendo hoc facinus propria huius ſocietatis permixtione damnauerint, non ſolùm teſtandi ſibi, verùm adipiſcendi aliquid ſub ſpecie donationis vel agitandorum contractuum in perpetuum copiam denegatam, niſi prauæ mentis errorem reuerendo aduerſus fidem conſilio emendatio correxerit. Illos quoque par nihilominus pœna conſtringet, qui memoratorum interdictis cœtibus, ſeu miniſteriis præbuerint conhibentiam: ita vt moderatores prouinciarum, ſi in contemptum ſanctionis huiuſmodi conſenſum putauerint commodandum, ſciant ſe viginti libris auri mulctandos: Officia etiam ſua ſimili condemnatione ſubiuganda: Principales vel Defenſores ciuitatum, niſi id quod præcipimus, fuerint executi, vel his præſentibus B Eccleſiæ Catholicæ vis fuerit illata, eadem mulcta ſe nouerint adtinendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Conſſ.] hactenus ſanctio ad prohibendum ſcelus à Criſpino Calamenſi perpetratum (vt vidimus) in colonos.

SANCITA CONTRA DONATISTAS.

Qua die hæc etiam tam aduerſus Manichæos, quàm Donatiſtas, ab eodem Imp. ſancita habentur[a]: Nemo Manichæum, nemo Donatiſtam, qui præcipuè (vt comperimus) furere non deſiſtunt, in memoriam reuocet. Vna ſit Catholica veneratio: vna ſalus ſit: Trinitatis par ſibi cõgruens ſanctitas expetatur. Quòd ſi quis audeat interdictis ſeſe illicitiſq; miſcere, & præteritorum innumerabilium conſtitutorum, & legis nuper à manſuetudine noſtra prolatæ laqueos non euadat. Et ſi turbæ fortè conuenerint; ſeditionis concitatos aculeos acrioris commotionis non dubitet exerendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauen. Stilichone II. & An- C themio Coſſ.] præceſſiſſe hanc putamus illã ſpeciatim de auraria mulcta inferenda, de qua ſuperius S. Auguſtinus meminit. Exiſtimamus, ante has omnes, de iudicio Epiſcoporũ Chriſtiano Imperatore dignam eumdem Honorium edidiſſe ſanctionem, qua vetuit ne iudicio Epiſcoporum damnati Epiſcopi turbas miſceant: hæc namq; ipſe prid. Non. Februarij, menſe verò Martij hæc reſcripſiſſe hoc anno ad Diotimium Proconſulem Africæ reperitur[b]:

[a] l. 38. de hæret. Cod. Theod.

[b] l. 2. de Religion. Cod. Theod.

Edictum, quod de vnitate per Africanas regiones clementia noſtra direxit, per diuerſa proponi volumus: vt omnibus innoteſcat, Dei omnipotentis vnam & veram fidem Catholicam, quam recta credulitas confitetur, eſſe retinendam. Dat. III. Non. Martij, Rauen. Stilichone II. & Anthemio Coſſ.] Rurſum verò ad eumdẽ Procõſulem hæc menſe Decẽbris[c]:

[c] l. 39. de hæret. C. Theod.

DONATISTAE QVI INCORRIGIBILES.

Donatiſtæ ſuperſtitionis hæreticos, quocumque loci, vel fatentes, vel conuictos, legis tenore ſeruato, pœnam debitam abſque dilatione perſoluere decernimus. Dat. VI. Idus D Decemb. Rauen. Stilichone & Anthemio Coſſ.] Porrò illa ſanctio de expreſſa mulcta auraria decem librarum perſoluenda deſideratur. Certè quidem his legibus (vt videmus) vetitum fuiſſe Donatiſtas teſtamento vel donatione accipere, contractuſque emptionis & venditionis celebrare, atque exilium eiſdem fuiſſe indictum, S. Auguſtinus in epiſtola ad Vincentium Donatiſtam oſtendit, cùm ait:

QVERELA AVGVSTINI DE LEGIBVS IMPP. A DONATISTIS SPRETIS.

Ita ſanè huic prouiſioni contradicere debui, ne res, quas dicitis veſtras, perderetis, & ſecuri Chriſtum proſcriberetis: vt iure Romano teſtamenta conderetis, & iure diuino patribus conditum teſtamentum, vbi ſcriptum eſt[d], In ſemine tuo benedicentur omnes Gentes, calumnioſis criminationibus rumperetis: Vt in emptionibus & venditionibus liberos contractus haberetis, & vobis diuidere quod Chriſtus emit venditus, auderetis: Vt quod quiſque veſtrum cuiquam donaſſet, & quod donauit Deus deorum à Solis ortu vſque ad occa- E ſum, vocatis filiis non valeret: Vt de terra corporis veſtri in exilium non mitteremini, &c.] hæc de legibus Auguſtinus, vtilitatem earum exprobrans illis.

[d] Geneſ. 29.

VNITAS EX LEGIBVS SECVTA.

Secuta quidem eſt ex ſententia vnitas; non ita tamen, vt Donatiſtæ omnes ad Catholicam ſint reuerſi Eccleſiam, remanentibus eorum aliquibus obſtinatioribus, quos nec ratio, nec metus correxit; de quibus merito illud dicendum fuit[e]: Nemo corriget, quem Deus deſpexerit.] reliquis tamen ad Catholicam communionem legum timore ſe conferentibus. Quantum autem emolumenti Catholicæ vnitati iſtarum ſeueritas legum attulerit, ex S. Auguſtini diuerſis locis ſatis compertum redditur, potiſſimum verò in epiſtola ad Vincentium[f], vbi pluribus diſputat, bene conſuli ſchiſmaticis & hæreticis, ſi legum ſeueritate ad Catholicam Eccleſiam redire compellantur. atque in primis hæc ait: De multorum iam correctione gaudemus, qui tam veraciter vnitatem Catholicam tenent atque defendũt, & à priſtino errore ſe liberatos eſſe lætãtur; vt eos cum magna gratulatione miremur, qui tamen, neſcio

[e] Eccleſ. 7.

[f] Aug. epiſt. 48.

neſcio qua vi conſuetudinis, nullo modo mutari in melius cogitarent; niſi hoc terrore per- A culſi, ſolicitam mentem ad conſiderationem veritatis intenderent.] & inferiùs:

QVAM VTILITER HAERETICI ET SCHISMATICI LEGIBVS IMP. COERCEANTVR.

O ſi poſſem tibi oſtendere ex ipſis Circumcellionibus quàm multos iam Catholicos manifeſtos habeamus, damnantes ſuam priſtinam vitam & miſerabilem errorem, quo ſe arbitrabantur pro Eccleſia Dei facere quicquid inquieta temeritate faciebant: qui tamen ad hanc ſanitatem non perducerentur, niſi legum iſtarum, quæ ſibi diſplicent, vinculis tamquam phrenetici ligarentur. Quid illud alterum genus morbi grauiſſimi eorum, qui turbulentam quidem audaciam non habebant, ſed quadam vetuſta ſocordia premebantur, dicentes nobis: Verùm quidem dicitis: non eſt quod reſpondeatur: ſed durum eſt nobis, traditionem parentum relinquere. Nonne ſalubriter regula temporali moleſtiarum excutiendi erant, vt tamquam de ſomno lethargico emergerent, & in ſalutem vnitatis euigilarent? Quàm multi ex ipſis nunc nobiſcum gaudentes, priſtinum pondus pernicioſi ſui operis ac- B cuſant, & fatentur nos ſibi moleſtos eſſe debuiſſe; ne tamquam mortifero ſomno, ita morbo veternoſæ conſuetudinis interirent.] & poſt nonnulla[a], quæ Catholicorum Epiſcoporum fuerit ſententia, dum de his in Synodo ageretur, ſubdit his verbis:

[a] Aug. ibid.

His ego exemplis à collegis meis mihi propoſitis ceſſi. Nam mea quidem primitus ſententia erat, neminem ad vnitatem Chriſti eſſe cogendum; verbo eſſe agendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum; ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, ſed demonſtrantium ſuperabatur exemplis. Nã primò mihi opponebatur ciuitas mea, quæ cùm tota eſſet in parte Donati, ad vnitatem Catholicam timore legum Imperialium conuerſa eſt; quam nunc videmus ita huius veſtræ animoſitatis perniciem deteſtari, vt in ea numquam fuiſſe credatur: ita aliæ multæ, quæ mihi nominatim commemorabantur, vt ipſis rebus agnoſcerem C etiam in hac cauſa rectè intelligi poſſe, quod ſcriptum eſt[b]: Da ſapienti occaſionem, & ſapientior erit. Quàm multi enim (quod certò ſcimus) iam volebant eſſe Catholici, maniſeſtiſſima veritate commoti; & offenſionem ſuorum reuerendo, quotidie differebant. Quàm multos non veritas (in qua numquam præſumpſiſtis) ſed obduratæ conſuetudinis graue vinculum colligabat; vt in eis compleretur diuina illa ſententia[c]: Verbis non emendabitur ſeruus dirus: ſi enim & intellexerit, non obediet. Quàm multi propterea veram putabant Eccleſiam eſſe partem Donati, quia eos ad cognoſcendam Catholicam veritatem ſecuritas torpidos, faſtidioſos, pigroſque faciebat. Quàm multis aditum intrandi obſerabant rumores maledictorum, qui neſcio quid aliud nos in altare Dei ponere iactitabant. Quàm multi nihil intereſſe credentes in qua quiſque parte Chriſtianus ſit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde diſcedere, atque ad Catholicam nemo D tranſire cogebat.

[b] Prou. 9.

QVIBVS DETINEBANTVR DONATISTAE PRAETEXTIBVS.

[c] Prou. 19.

DONATISTAE REDEVNTES AD ECCLESIAM GRATIAS AGVNT.

His omnibus harum legum terror (quibus promulgandis Reges ſeruiunt Domino in timore) ita profuit, vt nunc alij dicant: Iam hoc volebamus: Sed Deo gratias, qui nobis occaſionem præbuit, iamque faciendi & dilationum morulas amputauit. Alij dicant: Hoc eſſe verum iam ſciebamus, ſed neſcio qua conſuetudine tenebamur: Gratias Domino, qui vincula noſtra dirupit, & nos ad pacis vincula tranſtulit. Alij dicant: Neſciebamus hic eſſe veritatem, nec eam diſcere volebamus; ſed nos ad eam cognoſcendam metus fecit intentos, quo timuimus, ne fortè ſine vllis rerum æternarum lucris damno rerum temporalium feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam noſtram ſtimulo terroris excuſſit; vt ſaltem ſoliciti quæreremus, quod ſecuri numquam noſſe curauimus. Alij dicant: Nos falſis rumoribus terrebamur intrare, quos falſos eſſe neſciremus, ſi non intraremus; nec intraremus, E niſi cogeremur: Gratias Domino, qui trepidationem noſtram flagello abſtulit, expertos docuit quàm vana & inania de Eccleſia ſua mendax fama iactauerit. Hinc iam credimus & illa falſa eſſe, quæ auctores huius hæreſis criminati ſunt: quando poſteri eorum tam falſa & peiora finxerunt. Alij dicant: Putabamus quidem nihil intereſſe, vbi ſedem Chriſti teneremus: Sed gratias Domino, qui nos à diuiſione collegit; & hoc vni Deo congruere, vt in vnitate colatur, oſtendit.] hæc Auguſtinus.

ALIVD CONCILIVM CARTHAGINENSE TEMPORE VNITATIS.

Qualis autem quantaque facta fuerit ex Donatiſtis acceſſio ad Catholicam vnitatem, ex ipſis Actis Carthaginenſis Synodi hoc anno habitæ poſſumus intelligere. Iiſdem enim Conſulibus Stilichone ſecundùm & Anthemio, decimo Kal. Septemb. habita eſt Synodus Carthaginenſis, in qua nihil prætera actum reperitur, niſi vt qua reliqua eſſent ad perfectam vnitatem pertinentia, per legatos quamprimum perficerentur; agereturque publica legatione

A tione gratiarum actio de illis, qui relicto ſchiſmate ad Catholicam Eccleſiam rediiſſent. hæc enim habent eius Acta repoſita in Concilio Africano[a] his verbis:

[a] Concil. Afric. c. 61.

QVID ACTVM IN SYNODO CARTHAGINENSI.

Vt libera legatio ob omnibus prouinciis ad Concilium dirigatur: ad Myzonium legati, & litteræ propter liberam dirigendam legationem, deſtinari præcepti ſunt. Vt quia apud Carthaginem tantùm vnitas facta eſt: dentur etiam litteræ ad iudices, vt & in aliis prouinciis & ciuitatibus operam impendi iubeant vnitati: vt gratiarum actiones de Carthaginenſi Eccleſia pro vniuerſa Africa de excluſione Donatiſtarum cum Epiſcoporum litteris ad Comitatum mittantur.] Iſta quidem cùm in Synodo actitantur; recitatæ ſunt (inquiunt acta) litteræ Papæ Innocentij, vt Epiſcopi ad tranſmarina pergere facilè non debeant: quod hoc ipſum Epiſcoporum ſententiis confirmatur.] hæc ibi. Vides ne, quantum detulerit Synodus Carthaginenſis Romano Pontifici, vt ſtatim reuocarint, quod de Epiſcopis ad B Comitatum legandis ſtatutum erat, generali vna admonitione ex Innocentij Papæ litteris? Quamobrem priori reuocato decreto, hæc ſtatuunt: Vt propter gratiarum actionem, & excluſionem Donatiſtarum, duo clerici Eccleſiæ Carthaginẽſis ad Comitatum mittantur.] Quanta autem Deus contulerit Honorio Imperatori, qui tam pia ſolicitudine, quæ ad Eccleſiæ vnitatem ſpectabant, curauit, dicemus anno ſequenti.

VNITAS PLVRIMORVM DONATISTARVM AD CATHOLICAM ECCLESIAM.

[b] Aug. epiſt. 50.

Magni quidem momenti vnitas iſta fuit, cuius cauſa ad Imperatorem pro gratiarũ actione in Synodo decreta legatio eſt. De qua etiam quæ S. Auguſtinus ſcribat ad Bonifacium, audiamus[b]: Iam verò (inquit) cùm ipſæ leges veniſſent in Africam, præcipuè illi qui quærebant occaſionem, aut ſæuitiam furentium metuebant, aut ſuos verecundabantur offendere, ad Eccleſiam continuò tranſierunt. Multi etiam, qui ſola illic à parentibus tradita conſuetudine tenebantur; qualem verò cauſam ipſa hæreſis haberet, numquam antea C cogitauerant, numquam quærere & conſiderare voluerant: mox vbi cœperunt aduertere, & nihil in ea dignum inuenire, propter quod tanta damna paterentur, ſine vlla difficultate Catholici facti ſunt. Docuit enim eos ſolicitudo, quos negligentes ſecuritas fecerat. Iſtorum autem omnium præcedentium auctoritatem & perſuaſionem ſecuti ſunt multi, qui minùs idonei erant per ſe ipſos intelligere quid diſtaret inter Donatiſtarum errorem & Catholicam veritatem. Ita cùm magna agmina populorum vera mater in ſinum gaudens reciperet; remanſerunt turbæ duræ, & in illa peſte infelici animoſitate ſiſtentes. Ex his quoque plurimi ſimulando communicauerãt, alij paucitate latuerunt. Sed illi qui ſimulabant, paulatim aſſueſcendo, & prædicationem veritatis audiendo, maximè poſt collationem & diſputationem, quæ inter nos & Epiſcopos eorum apud Carthaginem fuit, ex magna parte correcti ſunt. In quibuſdam verò locis, vbi pertinacior & impacatior præualuit multitudo, cui D reſiſtere non poterant pauciores, quorum erat melior de communione ſententia, aut turbæ auctoritati paucorum potentiorum ſubditæ in malam partem obtemperarunt; aliquanto diutiùs laboratum eſt.

DONATISTARVM QVORVMDAM SAEVITIA.

Ex his ſunt in quibus adhuc laboratur: in quo labore multi Catholici, & maximè Epiſcopi & clerici, horrenda & dura perpeſſi ſunt, quæ commemorare longum eſt: quando quorumdam & oculi extincti ſunt, & cuiuſdam Epiſcopi manus & lingua præciſa eſt, nonnulli etiam trucidati ſunt. Taceo crudeliſſimas cædes, & domorum deprædationes per nocturnas aggreſſiones, & incendia non ſolùm priuatorum habitaculorum, verùm etiam eccleſiarum: in quas flammas non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent. Sed nos huiuſmodi afflictos malis conſequens conſolatus eſt fructus. Nam vbicumque à perditis iſta commiſſa ſunt, ibi feruentiùs atque perfectiùs vnitas Chriſtiana profecit, & vberiùs laudatur Domi- E nus, qui donare dignatus eſt, vt ſerui eius paſſionibus ſuis lucrarentur fratres ſuos, & oues eius, mortifero errore diſperſas, in pacem ſalutis æternæ ſuo ſanguine congregarent.] hæc Auguſtinus de vnitate hoc anno cœpta, & maioribus in dies incrementis propagata. De crudelitate autem illorum Donatiſtarum, qui reſipiſcere noluerunt, agit idem Auguſtinus in epiſtola ad Ianuarium, & aliis in locis; nos verò de illis ſuo loco inferius.

PAMMACHII STVDIVM PRO CONVERSIONE DONATISTARVM.

[c] Aug. epiſt. 134.

Enituit in huiuſmodi vnitate facienda etiam ſtudium Pammachij Romani ciuis ac Senatoris ampliſſimi, qui poſſidens in Numidia latifundiũ, in quo cùm eſſent coloni omnes Donatiſtæ, iidemque pertinaciſſimi; ita operatus eſt, vt cunctos reddiderit, relicto ſchiſmate, Orthodoxos. cuius magni lucri cauſa S. Auguſtinus illi gratulans, egregiam ſcripſit epiſtolam, in qua hæc inter alia[c]: in cuius charitate (*Chriſti nimirum*) niſi radicatus eſſes, non tibi tam dilecta Catholica vnitas foret; nec colonos tuos Afros, eo terrarum, vnde Donatiſtarum furor exortus eſt, hoc eſt in media Conſulari Numidia conſtitutos, tali admoneres

(A) alloquio, tanto feruore ſpiritus animares, vt deuotione promptiſſima ad ſequendum eligerent, quòd te talem & tantum virum nonniſi agnita veritate ſequi cogitarent; & tam longè à te locorum interuallis remoti, irent ſub idem caput, atque in eius membris in æternum ſecum deputarentur, cuius præcepto tibi temporaliter ſeruiunt. In hoc ergo tuo facto te cognitum amplectens, exultaui, vt gratularer tibi in Chriſto Ieſu Domino noſtro, tibique has gratulatorias litteras mitterem.] & poſt hæc: O quàm multorum tecum pariter Senatorum, pariterque ſanctæ Eccleſiæ filiorum tale opus deſideramus in Africa, de quali tuo lætamur! Sed illos periculoſum eſt exhortari, tibi ſecurum eſt gratulari.] hæc & alia Auguſtinus ad Pammachium in epiſtola (vt in fine ait) fratribus Romam legatis data. Porrò hunc illum eſſe Pammachium clariſſimum Senatorem putamus, cui cum S. Hieronymo à prima ætate magna familiaritas ac neceſſitudo & amicitiæ vſus interceſſit, de quo plura ſuperiùs.

DONATISTAE CONTRA CATHOLICOS ARMIS ET SCRIPTIS AGVNT.
[a] Aug. epi. 48
[b] Aug. epiſt. 68.
[c] Aug epiſt. 50.
[d] Aug. epiſt. 50.

(B) Qui autem ad vnitatem vocati reſilierunt, eorum alij armis in Catholicos deſperatione adacti (vt dictum eſt) graſſari cœperunt; alij verò, qui modeſtiores eſſe viderentur, ſcriptis egere, expoſtulantes nimirum aduerſus Catholicos, quòd egerint legibus Imperatorum, vt nolentes licet, pertraherentur ad vnitatem. Inter alios autem qui iſta iactarent, fuit Vincentius Donatiſta, qui eo argumento ad S. Auguſtinum epiſtolam ſcripſit. Sed fortiorem ipſe Auguſtinus reddidit Apologiam[a], egitque de his ad diuerſos ſcribens, & inter alios ad Ianuarium[b], & Bonifacium[c]; ad quem poſt multa eo argumento diſputata, calumniam illam confutat, qua iidem Donatiſtæ more ſuo proſcindebant optimam famam Orthodoxorum, dicentes inhiare ipſos bonis eorum. Sed in illos hæc Auguſtinus argutè quidem[d]: Quod autem nobis obiiciunt, quòd res eorum concupiſcamus & auferamus: Vtinam Catholici fiant, & non ſolùm quę dicunt ſua, ſed etiam noſtra in pace nobiſcum & charitate poſſideant. Vſque adeò autem calumniandi cupiditate cæcantur, vt non attendant, quàm (C) ſint inter ſe contraria quæ loquuntur. Ipſi certè dicunt, & inuidioſiſſimè ſibi conqueri videntur, quòd eos in noſtram communionem violento legum imperio coarctamus. Hoc vtique nullo modo faceremus, ſi res eorum poſſidere vellemus. Quis auarus quærit compoſſeſſorem? Quis dominandi cupiditate inflãmatus, vel faſtu dominationis elatus deſiderat habere conſortem?] hæc idcirco, quòd ex indulgentia (vt dictum eſt) Romani Pontificis, Donatiſtarum Epiſcopi, qui redire vellent, ſinerentur Epiſcopi perſeuerare, boniſque ſuis & Eccleſiæ Catholicæ perfrui.

AVGVSTINO DATA OCCASIO SCRIBENDI CONTRA CRESCONIVM.
[e] Auguſt. contra Creſc. lib. 3. cap. 47.
[f] Aug. retract. lib. 2. c. 26.

Sed & haud poſt multum temporis eumdem ſanctum Auguſtinum compulſum eſſe ſcribere aduerſus Creſconium grammaticum, Donatiſtarum acerrimum defenſorem, indicat illis verbis, quibus de Criſpino Epiſcopo Calamenſi Donatiſtarum agens addit[e]: Et nunc inter ipſas etiam recentiſſimas leges proſcriptionem veſtris Epiſcopis comminantes in re (D) propria ſecurus ſedeat, &c.] De Creſconio autem ſic ipſe[f]: Grammaticus etiam quidam Donatiſta Creſconius, cùm inueniſſet epiſtolam meam, qua primas partes, quæ in manus noſtras tunc venerant, epiſtolæ Petiliani redargui: putauit mihi eſſe reſpondendum, & hoc ipſum ſcripſit ad me. Cui operi eius libris quatuor reſpondi, ita ſanè, vt tribus peragerem quod vniuerſa reſponſio flagitabat. Sed cùm viderem de ſola Maximianenſium cauſa, quòd ſuos ſchiſmaticos damnauerunt, & eorum aliquos rurſus in ſuis honoribus receperunt, baptiſmumq; ab eis extra ſuam communionem datum non repetiuerunt; reſponderi poſſe ad cuncta quæ ſcripſit: etiam quartum librum addidi, in quo id ipſum (quantum potui) diligenter atque euidenter oſtendi. Hos autem quatuor libros quando ſcripſi, iam contra Donatiſtas leges dederat Honorius Imperator.] hactenus Auguſtinus: quibus planè intelligas, id ipſum quarto potiſſimùm libro contra Creſconium S. Auguſtinum conatum eſſe, (E) quòd ſua Honorius ſanctione, nimirum omnibus reddere exploratum, ipſos Donatiſtas ſuis ipſorum tum factis tum ſcriptis prorſus conuinci, dum quod in aliis, nempe Catholicis, ipſi redarguiſſent, idem ipſi vehementiori ſtudio perpetraſſent.

PRAEDICATIONE AVGVSTINI DONATISTAE COMPLVRES CONVERSI.
[g] Aug. contra Creſc. lib. 1. cap. 3.

Quod autem ex Catholicorum profectu Creſconius ipſe tabeſceret, indignè ferens complures Donatiſtarum tum ex prædicatione, tum etiam ex Auguſtini ſcriptis in dies reſipiſcere; inde ille hæc in eum mira temeritate ſcriptis effutiit, quæ Auguſtinus[g] refert his verbis: Dicis, quod intoleranda arrogantia credam, me ſolum terminare poſſe, quod aliis velut inexpugnabile viſum, atque iudici Deo dimiſſum eſt: cùm paulo ſuperiùs dixeris, hoc me velle finire poſt tot annos, poſt tot iudices & arbitros, quod apud Principes, tot diſceptãtibus litteratis, ab vtriuſque partis Epiſcopis finiri non potuit.] Ad hæc Auguſtinus reſpondet inter alia, iam ante cauſam definitam fuiſſe iudicio Eccleſiaſtico, Epiſcoporum verò Ortho-

[a] Ibidem c. 3.

(A) Orthodoxorum eſſe ſtudioſè inuigilare, quò ad rectam viam deuij perducantur: quantum autem ipſi prædicatione profecerint, declarat his verbis[a]: Neque (inquit) hoc fit ſine fructu, vt exiſtimas. Nam ſi poſſes videre quàm longè lateque per Africam error ille peruaſerit, & quàm pauca eius remanſerint, quæque nondum in pacem Catholicam correcta tranſierunt: nullo modo aſſertorum Chriſtianæ pacis & vnitatis infructuoſam & inanem arbitrareris inſtantiam.] hæc ipſe.

CRESCONIVS GRAMMATICVS ALTERCATVR DE NOMINIS DERIVATIONE.
[b] Aug. contra Creſcon. lib. 2. cap. 1.

Cùm igitur haud ignoraret Creſconius, Auguſtini opera, impium ſchiſma graue in dies magis in ſuis diſpẽdium pati; quòd non eſſet quid in eiuſdem Auguſtini ſcriptis ea de re peruulgatis iure carpere potuiſſet: dum idem ipſe haud animo indagandæ veritatis, ſed aduerſandi prurigine contrariis ſcriptis altercari niteretur; eo ſe miſer conuertit (quod riſu dignum eſt) homo grammaticus, vt de grammaticalibus regulis Auguſtino faceret quæſtionem. ſed (B) quænam hæc fuerit, ipſum attende iſta dicentem[b]: Audi ergo, Creſconi, dum breuiter & hoc demõſtro, nihil te dixiſſe per totam epiſtolam tuam, quo refelleres meá: niſi fortè quòd me nomina deriuare vel declinare docuiſti; vt à Donato, Donatianos, potiùs quàm Donatiſtas dicerem: quam tamen Græcam ſaltem declinationem eſſe concedis, videlicet, quòd ita Donatiſtæ à Donato, vt Euangeliſtæ ab Euangelio, nominentur. quo te delectari dicis; vt veſtris Euangelium prædicantibus, à ſimili mutata ſit vocabuli declinatio.] hæc inter alia in ſuum Orbilium infligentem pueris verbera Auguſtinus: cùm grauiora ipſi infligi à Demoſthene doceat, dum addit: Si enim Demoſthenes clariſſimus oratorum, quibus verborum tanta fuit cura, quãta rerum auctoribus noſtris: cùm tamen ei nonnullam locutionis inſolentiam obieciſſet Æſchines; negauit ille, in eo poſitas eſſe fortunas Græciæ, illo ne an illo verbo vſus fuerit, & an huc an illuc manus porrexerit: quanto minùs nos laborare de(C)bemus de regulis deriuandorum nominum, quando ſiue hoc ſiue illud dicatur, intelligitur ſine ambiguitate quod dicimus, quorum non in expolitione ſermonis, ſed in demonſtratione veritatis eſt maior intentio?] hæc ipſe, intorquenda in ſciolos noſtri temporis, à quibus hæreſes manauere, nimirum à collegis Creſconij, verborum vitia ſugillantibus, Nouatoribus hæreticis, ſine Scriptura diuina Theologis, Apoſtolis ſine miraculis, abſque vera fide religioſis, ex grammaticis factis ſtatim Euangelij interpretibus, miniſtris Eccleſiam deſtruentibus, cenſoribus Orbis, orbatis mentis oculis. Sed miſſis his, ad reliquas huius anni res geſtas reuocemus orationem.

CONCILIVM TOLETANVM PRIMVM.
[c] Extat. to. 1. Concil.
[d] Tom. 1. Cõc. epiſt. 24.

Hoc anno celebrata eſt prima Synodus Toletana, cui eiuſmodi titulus præfixus habetur[c]: Concilium Toletanum primum nouemdecim Epiſcoporum, tempore Honorij & Arcadij, Stilichone Conſule, Patrono Epiſcopo præſidente, ſub die ſeptimo Idus Septembris.] (D) Quod verò ad poſteriorem potiùs Conſulatum Stilichonis, quàm ad priorem, atque ſub hoc anno eamdem Synodum celebratam eſſe dicamus: illud magnopere perſuadet, quòd ſi ſub priore Stilichonis Conſulatu hanc habitam eſſe dixerimus, ad tempora vſque Anaſtaſii Papæ referenda ipſa eſſet, quam tamen conſtat coactam eſſe ſub Innocentio Romano Pontifice, cuius ad Synodum Toletanam data adhuc extat epiſtola[d]. Nec alia quidem ſub ipſo Innocentio acta Toleti Synodus reperitur, ad quam idem Romanus Pontifex eam epiſtolam dediſſe potuerit. Ita quidem nobis neceſſariò ſentiendum fuit, antequam comperta habuerimus quæ ex antiquo ſcripto codice edidit Acta Synodi Toletanæ Ambroſius Morales, vir cum primis doctus, & de Eccleſiaſticis antiquitatibus rerum Hiſpanicarum optimè meritus: quibus planè innoteſcit, ſuperſtite adhuc ſancto Simpliciano Mediolanenſi Epiſcopo, primum Concilium Toletanum eſſe celebratum Era quadringenteſima (E) trigeſima octaua, ac proinde illud ipſum ad priorem Stilichonis Conſulatum eſſe referendum, vt ea de re dubitatio nulla ſuperſit. Verumtamen eidem, vel erudito viro res Hiſpanicas accuratiſſimè proſequenti Ioanni Marianæ in eo minimè aſſentiri valeamus, dum Concilium primum Toletanum, quod ſub Anaſtaſio Papa habitum confitentur, idem eſſe cum eo, ad quod extant dictæ literæ Innocentij, exiſtimant, eaſdemque ab ipſo datas in ipſo ſui Põtificatus ingreſſu, cum ſancto Anaſtaſio Papæ ſucceſſit: decepti ambo aliorum errorẽ, ex falſa chronographia annorum ſedis Pontificatus Anaſtaſij, qua tradunt eodem anno primi Conſulatus Stilichonis dictum Concilium celebratum, Anaſtaſiumque defunctum, atque Innocentium ſubrogatum: Cùm tamen certa teſtificatione maiorum, & ex rerum geſtarum neceſſaria deducta temporis ratione ſuperius ſit demonſtratum, non eo anno ſub priore Conſulatu Stilichonis, anno Domini quadringenteſimo defunctum eſſe Anaſtaſium, anno ſui Pontificatus tertio, ſed ad quintum perueniſſe, ſuffectumque in eius locum Innocen-

DVO CONCILIA TOLETANA.

nocentium anno ſalutis quadringenteſimo ſecundo. Hæc igitur cùm ſatis comperta & exA ploratа ſe habeant; quæ ratio patitur, vt vnum idemq; dicamus eſſe Concilium Toletanum quod anno tertio Anaſtaſij eſt celebratum, cum eo ad quod Innocentius Papa decretalem epiſtolam dedit; quam etſi dixerimus datam eſſe anno primo eius Pontificatus, tamen à primo Concilio Toletano anno tertio Anaſtaſij celebrato duorum ferme annorum ſpatia intercurrunt? cùm & certò ſciamus ex præſcripto ſacrorum canonum, quorum ſæpe ſuperiùs mentio facta eſt, bis in anno ad prouinciale Concilium Epiſcopos coire conſueuiſſe; nec ſit exemplum, vnum idemq; prouinciale Concilium in annum ſequentem eſſe propagatum.

Neque eſt etiam quod dici poſſit Cõcilium Toletanum ſub Innocentio idem eſſe cum illo ſub Anaſtaſio celebrato, ex eo quod in ipſo quoque de perperã factis ordinationibus actũ ſit: nam & longè ante primum Cõcilium Toletanũ de iiſdem tractatum eſt à Siricio Papa in litteris ab eo datis ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum: diu enim multumque eiuſB modi in ſacris ordinibus corruptio diſciplinæ exagitauit Hiſpaniarum Eccleſias; adeò vt in ſchiſma vlcus eruperit tempore primi Concilij Toletani, vt verbis iſtis Patronus Epiſcopus præfatus eſt, dicens: Quoniam ſinguli cœpimus in Eccleſiis noſtris facere diuerſa, & inde tanta ſcandala ſunt, quæ vſque ad ſchiſma perueniunt, &c.] Ex quibus etiam poteſt intelligi longè poſt primum Concilium Toletanum aliud eſſe celebratum ſub Innocentio, cùm iam longè lateque tunc obortum ſchiſma diffuſum magis magiſque Hiſpaniarum Eccleſias infeſtaret: nam Innocentius in ſua epiſtola ad Epiſcopos in Toletana Synodo conſtitutos, iſta præfatur: Sæpè me & nimium cùm teneret cura ſolicitum ſuper diſſenſionis ſchiſmate Eccleſiarum, quod malum per Hiſpanias in dies ſeparationis gradu incedere fama ipſa loquitur.] vt planè appareat, non ſtatim vt ſubrogatus eſt Innocentius in locum Anaſtaſij, ſed cùm plures ſediſſet annos, eas ab ipſo literas eſſe conſcriptas. quod ſi ipſo ſedis ſuæ exC ordio ad primum Concilium Toletanum eam Innocentius dediſſet epiſtolam, vtique de reſtituenda pœnitentibus communicatione (quod requirebatur & expectabatur ab ipſis) ab eo ſcribendum fuiſſet.

His igitur de duabus Synodis Toletanis inter ſe inuicem diſtinctis elucidatis, Acta ipſa ad priorem Synodum ſub Anaſtaſio celebratam ſpectantia hic reddenda putamus, quòd plura in eis ſint quæ ad rerum geſtarum cognitionem ac temporum rationem pertineant, confirmentque ſuperius à nobis aſſerta de tempore Concilij Cæſarauguſtani, multa præterea habeant quæ Hiſpaniæ Epiſcoporum erga Romanum Pontificem inſinuent cultum & obſeruantiam: continent autem in primis pœnitentiam Epiſcoporum palinodiam de Priſcilliana hæreſi aliquando recepta recantantium. ſic enim ſe habent:

INCIPIVNT EXEMPLARIA PROFESSIONVM IN CONCILIO TOD LETANO CONTRA SECTAM PRISCILLIANI. ERA CCCCXXXVIII.] *eſt hic annus Domini quadringenteſimus, quo notatur in Conſularibus Faſtis Stilichonis cum Aureliano Conſulatus.*

Poſt habitum iam Concilium Kalendis Septembribus, tertio Nonas Septembris poſt diuerſas cognitiones tunc habitas, ſub die octauo Iduum Septembrium excerptæ ſunt de plenariis Geſtis profeſſiones domni Simphoſij, & domni Dictinij ſanctæ memoriæ Epiſcoporum, & domni ſanctæ memoriæ Comaſij tunc preſbyteri, quas inter reliquos habuerunt in Concilio Toletano de damnatione Priſcilliani, vel ſectæ eius, in hunc modum:

PROFESSIO DICTINII EPISCOPI.

Poſt aliquanta & inter aliquanta eodem tempore Acta, Dictinius Epiſcopus dixit: Audite me, optimi Sacerdotes: Corrigite omnia, quia vobis correctio data eſt: ſcriptum eſt enim: Vobis datæ ſunt claues Regni cælorum. Sed peto à vobis, vt claues nobis Regni, non E portæ aperiantur inferni. Hæc, ſi dignamini, omnia ante oculos pono. Hoc enim in me reprehendo, quòd dixerim vnam Dei & hominis eſſe naturam. Item dixit: Ego non ſolùm correctionem veſtram rogo, ſed & omnem præſumptionem meam de ſcriptis meis arguo atque condemno. Item dixit: Sic ſenſi: teſtis eſt Deus. Si erraui, corrigite. Item dixit: Et paulo antè dixi, & nunc iterum repeto: In priori comprehenſione mea, & in principiis conuerſionis meæ quęcumque conſcripſi, omnia me toto corde reſpuere. Item dixit: Excepto nomine Dei, omnia anathemo. Item dixit: Omnia quæ inueniuntur contra fidem, cum ipſo auctore condemno.

PROFESSIO SIMPHOSII EPISCOPI.

Simphoſius Epiſcopus dixit: Iuxta quod paulo antè lectum eſt in membrana neſcia qua, in qua dicebatur Filius innaſcibilis: hanc ego doctrinam, quæ aut duo principia dicit, aut Filium innaſcibilem, cum ipſo auctore damno qui ſcripſit. Item dixit: Ego ſectam, quę recitata

eſt,

A eſt, damno cum auctore. Item dixit: Ego ſectam malam, quæ recitata eſt, damno cum auctore. Item dixit: Date mihi chartulam, ipſis verbis cõdemno. Et cùm accepiſſet chartulam, de ſcripto recitauit omnes libros hereticos, & maximè Priſcilliani doctrinam, iuxta quod hodie lectum eſt: Vbi innaſcibilem Filium, ſcripſiſſe dicitur, cum ipſo auctore damno.

PROFESSIO COMASII PRESBYT.

Comaſius preſbyter dixit: Nemo dubitet me cum domno meo Epiſcopo ſentire, & omnia damnare, quæ damnauit; & nihil eius præferre ſapientiæ, niſi ſolum Deum. Atque ideo nolo me, dubitetis, aliud eſſe facturum, aliterve ſenſurum, quàm quod profeſſus eſt. Ac proinde quomodo dixit Epiſcopus meus, quem ſequor: quicquid ille damnabit*, & ego damno.

*damnauit.

Era qua ſuprà, ſub diem ſeptimũ Iduum Septembrium profeſſiones ſanctæ memoriæ Epiſcoporum domni Simphoſij & domni Dictinij, & ſanctæ memoriæ Comaſij tũc preſbyteri.

SECVNDA PROFESSIO LAPSORVM.

Comaſius preſbyter dixit: Non timeo frequenter dicere, quod ſemel dixiſſem, vt gauB deam. Sequor auctoritatem Epiſcopi mei Simphoſij: ſequor ſapientiam ſenis; ſentio quod dixi. Si iubetis, ex chartula relegam. Omnes id ſequãtur qui voluerint veſtro adhærere conſortio. Et Comaſius preſbyter ex chartula legit: Cùm Catholicam & Nicænam fidem ſequamur omnes; & ſcriptura recitata ſit, quam Donatus presbyter, vt legitur, ingeſſit, vbi Priſcillianus innaſcibilem eſſe Filium dixit: conſtar hoc cõtra Nicænam fidem eſſe dictum. Atque ideo Priſcillianum huius dicti auctorem cum ipſius dicti peruerſitate, & quos malè condidit libros cum ipſo auctore condemno.

Simphoſius Epiſcopus dixit: Si quos malè condidit libros, cum ipſo auctore condemno.

Dictinius Epiſcopus dixit: Sequor ſententiam domni mei, & patris mei, & genitoris & doctoris . . . . Quæcumque locutus eſt, loquor. Nam ſcriptum legimus: Si quis vobis aliter euangelizauerit, præter quàm quod euangelizatum eſt vobis, anathema ſit. Et idcirco C omnia quæ Priſcillianus aut malè docuit, aut malè ſcripſit, cum ipſo authore condemno.] hactenus lapſorum profeſſiones. Quid autem de his decreuerit ſancta Synodus, Acta quæ ſequuntur, ita declarant:

Die qua ſuprà. Exemplar diffinitiuæ ſententiæ tranſlatæ de Geſtis. Epiſcopi dixerunt: Legatur ſcriptura ſententiæ. Et legit. Etſi diu deliberantibus verum poſt Cæſarauguſtanum Concilium, in quo ſententia in certos quoſque dicta fuerat; ſola tamen vna die, præſente Simphoſio, qui poſtmodum declinando ſententiam præſens audire contempſerat; arduum nobis eſſet audire iam dictos: litteris tamen ſanctæ memoriæ Ambroſij, quas poſt illud Concilium ad nos miſerat, vt ſi condemnaſſent quæ perperam egerant, & impleſſent conditiones quas præſcriptas litteræ continebant, reuerterentur ad pacem (adde, quæ ſanctæ memoriæ Siricius Papa ſuaſiſſet) magnam nos conſtat præſtitiſſe patientiam: Et ſi priùs inD dictum in Toletana vrbe Concilium declinarant, ad quod illos euocaueramus; & audiſſemus cur non impleſſent conditiones, quas ſibi ipſi, ſancto Ambroſio præſente, & audiente, poſuiſſent: patuit reſpondiſſe Simphoſium, ſe à recitatione eorum quæ* dicebant martyres receſſiſſe] erant hi, quos à Maximo necatos diximus Imperatore, Priſcillianus ipſe ac ſocij, quos Priſcillianiſtæ colebant vt martyres. Sed pergunt Acta: Ac dehinc deceptum, tentumque per plurimos, ſecus aliqua geſſiſſe reperimus, nullis libris apocryphis, aut nouis ſcientiis, quas Priſcillianus compoſuerat, inuolutum. Dictinium epiſtolis aliquantis penè lapſum, quas omnes ſua profeſſione condemnans, correctionem petens, veniam poſtularet. Quem conſtat (vt Simphoſius fecit) quæcumque contra fidem Catholicam Priſcillianus ſcripſerat, cum ipſo auctore damnaſſe.

*qui dicebantur

Ceterùm extortum ſibi de multitudine plebis probaret eſſe Simphoſium, vt ordinaret E Dictinium Epiſcopum, quem S. Ambroſius decreuiſſet bono pacis locum tenere presbyterij, non accipere honoris augmentum. Confitentur etiam illud, quòd alios per diuerſas Eccleſias ordinaſſent, quibus deerant ſacerdotes; habentes hanc fiduciam, quòd cum illis propemodum totius Galleciæ ſentiret plebium multitudo: ex quibus ordinatus eſt Paternus Braccarenſis Eccleſiæ Epiſcopus: in hanc vocem cõfeſſionis primus erupit: Et ſectam Priſcilliani ſe ſciſſe, ſed factum Epiſcopum, liberatum ſe ab ea, lectione librorum S. Ambroſij, eſſe, iuraret. Item Iſonius nuper baptizatum ſe à Simphoſio, & Epiſcopum factum ſe hoc tenere, quod in præſenti Concilio Simphoſius profeſſus eſt, reſpondit.

DE PERFIDIA HERENAE EPISC. ET SVORVM.

Vegetinus verò olim ante Cæſarauguſtanum Concilium Epiſcopus factus, ſimiliter libros Priſcilliani cum auctore damnauerat, vt de ceteris Acta teſtantur: de quibus qui conſuluntur Epiſcopi iudicabunt. Herenas clericos ſuos ſequi maluerat, qui ſponte, nec interrogati, Priſcillianum Catholicum, ſanctum martyrem clamaſſent, atque ipſe vſque ad fi-

nem

nem Catholicum hunc eſſe dixiſſet, perſecutionem ab Epiſcopis paſſum. Quo dicto, omnes ſanctos, iam plurimos quieſcentes, aliquos in hac luce durantes, ſuo iudicio deduxerit in reatum. Hunc cum his omnibus tam ſuis clericis, quàm diuerſis Epiſcopis, hoc eſt, Donato, Acurio, Æmilio, qui ab eorum profeſſionibus recedentes maluiſſent ſequi conſortium perditorum, decernimus ab ſacerdotio ſubmouendum: quem conſtaret etiam de reliquis verbis ſuis conuictum per tres Epiſcopos, multos quoque preſbyteros, ſiue diaconos, cum periurio fuiſſe mentitum.

Vegetinum autem, in quem nulla ſpecialiter dicta fuerat antè ſententia, data profeſſione, quam Synodus accepit, ſtatuimus communioni noſtræ eſſe reddendum.

Paternum, licet pro Catholicæ fidei veritate & publicatæ hæreſis errore libenter amplexi, Eccleſiam, in qua fuerat Epiſcopus conſtitutus, tenere permiſimus: recepturi etiam in noſtram communionem, cùm ſedes Apoſtolica reſcripſerit:] Vides ex his, neminem antè communicare cum lapſo, niſi priùs illi pœnitenti ſedes Apoſtolica communicaret. Sed ſubdunt Acta de aliis:

Reliqui, qui ex prouincia Gallecia ad Concilium conuenerant, & in Simphoſij ſemper communione durauerant, accepta forma à Concilio miſſa, ſi ſubſcripſerint, etiam ipſi in cæleſtis pacis contemplatione conſiſtant, expectantes pari exemplo, quid Papa qui nunc eſt, quid ſanctus Simplicianus Mediolanenſis Epiſcopus, reliquique Eccleſiarum reſcribant Sacerdotes. Si autem ſubſcriptionem formæ, quam miſimus, non dederint; Eccleſias quas detinent, non retineant; neque his communicent, qui reuerſi de Synodo, datis profeſſionibus, ad ſuas Eccleſias reuerterunt.

Sanè Vegetinum ſolum cum Paterno communicare decreuimus. Simphoſius autem ſenex religioſus, qui quæ egerit, ſuprà ſcribimus, in Eccleſia ſua conſiſtat, circumſpectior circa eos, quos ei reddemus, futurus: inde expectabit communionem, vnde priùs ſpem futuræ pacis acceperat. quod obſeruandum etiam Dictinio & Anterio eſſe decreuimus. Conſtituimus autem, vt priuſquam illis per Papam, vel per ſanctum Simplicianum communio redditur, non Epiſcopos, non preſbyteros, non diaconos ab illis ordinandos: vt ſciamus ſi vel nunc ſciant, ſub hac conditione remiſſi, tandem Synodicæ ſententiæ præſtare reuerentiam.] Hic obſerua veterem nomenclaturam eſſe, vt per Papam antonomaſticè intelligatur, ſecundùm ea quæ dicta ſunt, Romanæ ſedis Epiſcopus. Sed pergunt: Meminerint autem fratres & coepiſcopi noſtri enixè excubandum, ne quis communione depulſus collectiones faciat per mulierum domos, & apocrypha quæ damnata ſunt, legant; ne communicantes his, pari ſocietate teneantur: quoniam quicumque has ſuſceperint, certum eſt, eos etiam grauiori ſententia retinendos eſſe. Fratri autem noſtro Ortygio Eccleſias, de quibus pulſus fuerat, pronunciauimus eſſe reddendas.] hactenus Acta in ſcripto codice, qui aſſeruatur in Regia bibliotheca ſancti Laurentij, exarata.

At quid, inquies, cauſa Priſcillianiſtarum, Hiſpaniarum Eccleſias infeſtantium, ad S. Ambroſium pertinebat, vt eiuſdem litterarum præſcripto lapſis pax impertiretur ab Hiſpaniarum Epiſcopis? Et quid inſuper eſt, quod iidem Hiſpaniarum Epiſcopi profitentur ſe non communicaturos lapſis pœnitentibus ad Eccleſias ſuas reuocatis, niſi reſcriberet id Romanus Pontifex, vel S. Simplicianus, & alij Eccleſiarum Epiſcopi? Numquid parem ob id quis arguet poteſtatem fuiſſe Mediolanenſis Epiſcopi, atque Romani Pontificis? Habes eandem loquendi formam vſurpatam in Concilio Taurinenſi[a], in eadem (vt diximus) Priſcillianiſtarum cauſa, verbis illis: iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambroſij Epiſcopi, vel Romanæ Eccleſiæ Sacerdotis.] At non ſunt hæc tanta, quæ in diſcrimen poſſint veritatem adducere. Etenim hæc omnia acta eſſe per ſanctos Mediolanenſes Epiſcopos mandato Papæ Siricij, cuius in eiuſmodi cauſa iidem legatione fungerentur, plura ſunt quæ demonſtrent: ac primum quod hæc ipſa Acta recitata ſuperiùs referunt, dum de S. Ambroſij litteris agentes Epiſcopi, ab ipſo ea ſcripta ſubdunt, quæ (inquiunt) ſanctæ memoriæ Siricius Papa ſuaſiſſet.] vt planè appareat, illa à S. Ambroſio eſſe conſcripta, quæ à Papa Siricio antea accepiſſet. Hæc quidem neceſſariò ita eſſe intelligenda, quæ in cauſa Iouiniani hæreſiarchæ & eiuſdem impietatis collegarum inter S. Ambroſium & Siricium tranſacta ſunt, admonent.

[a] Côcil. Taurinen. c. 5.

Infeſtabant eiuſmodi peſtes tunc temporis Mediolanenſem Eccleſiam. reſiſtebat illis S. Ambroſius: tamen quod non eſſet tantæ auctoritatis Antiſtes, vt hæreticos recèns emergentes damnare poſſet: vt primò Romæ à Siricio iidem damnarentur, curatum fuit; inde verò vt id ipſum Mediolani conuocato Concilio, gereretur, miſſis ab Apoſtolica ſede legatis

gatis tribus, per eumdem Siricium procuratum eſt: quorum auctoritate eoſdem hæreticos è Mediolanenſi pulſos vrbe, S. Ambroſius & collegæ Epiſcopi, qui Synodo interfuerunt, Synodali epiſtola ad Siricium ſcripta teſtati ſunt, profeſſi iidem ſecundùm iudicium Papæ Siricij eoſdem ſe hæreticos condemnaſſe. Habes igitur ex his quæ tunc geſta ſunt, quæ in pari cauſa geri potuerint, immo & geſta eſſe, valeas intelligere: nimirum (quod dicti nuper Epiſcopi Toletani Concilij publicè tradiderunt) ſuadente Siricio Papa, ea per ſanctum Ambroſium ſcripta eſſe: quod etiam de eius ſucceſſore Simpliciano dicendum eſt, in quem conceſſa ſancto Ambroſio auctoritas per eumdem Siricium & eius ſucceſſorem Anaſtaſium propagata cognoſcitur. Iam enim temporibus Damaſi Papæ in eadem cauſa (vt dictum eſt) S. Ambroſius ſe iudicium Damaſi ſequi profeſſus fuit, dum quos inauditos atque reiectos à Damaſo audiuit Ambroſius Priſcillianum ac ſocios, ipſe æquè eoſdem Mediolanum ſe conferentes audire penitus recuſauit; ob idque dignus eſt habitus, cui in eadem cauſa tractanda Romani Pontifices ſuam vicem delegare voluerint; ita tamen, vt quid agendum eſſet (vt vidimus) præmonuerint.

Quod verò ſpectat ad Dictinium, qui in hac Synodo Toletana priore ſub Anaſtaſio Papa recantauit palinodiam: conſtat fuiſſe Epiſcopum Aſturicenſem, & claruiſſe egregia ſanctitate, cuius memoria anniuerſaria natali die in Hiſpania colitur. Simphoſiumque qui dicitur pater eius, conſtat tempore Concilij Cęſarauguſtani vnà cum Catholicis Epiſcopis aduerſus Priſcillianiſtas hæreticos conueniſſe, vt quæ extant eius Synodi fragmenta declarant.

At de hac Synodo Toletana, illud minimè prætereundum eſt, reperiri ei ſubſcriptum cum aliis Epiſcopis Olympium, fama celebrem, & clarum inter ſcriptores Eccleſiaſticos huius temporis; licet cuius Eccleſiæ Epiſcopus fuerit, non dicatur, ſicut alij ibidem nominati Antiſtites. De Olympio enim Epiſcopo his temporibus in Hiſpania florente, hæc Gennadius[a]: Olympius, natione Hiſpanus, Epiſcopus, ſcripſit librum Fidei aduerſus eos qui naturam & non arbitrium in culpam vocant, oſtendês non creatione, ſed inobedientia inſertum naturæ malum.] hæc ipſe. illud quidem opus ab eo ſcriptum patet aduerſus Manichæos, dicentes carnem à malo eſſe principe tenebrarum. Citat eiuſdem ſcripta S. Auguſtinus[b], ſed vide quâto præconio: Olympius Hiſpanus Epiſcopus, vir magnæ in Eccleſia & in Chriſto gloriæ, in quodam ſermone Eccleſiaſtico: Si fides, inquit, &c.] & inferius: S. Olympius dicit.] adducit enim in teſtimonium aduerſus Pelagianos, originale peccatum negantes, cuius Olympius eſſet conſtans aſſertor. Sed reuocari in dubium poſſet, num idem ſit ille, quem Auguſtinus citat Olympium, cum eo de quo Gennadius, qui & in Concilio Toletano ſubſcriptus habetur: ſiquidem ipſum quater citans S. Auguſtinus ſimul cum aliis ſanctiſſimis Patribus, ſemper S. Hilario illum præponit, hoc ordine dicens[c]: Cyprianus, Rheticius, Olympius, Hilarius, Ambroſius, Gregorius, Innocentius, Ioannes, Baſilius, quibus addo preſbyterum (velis, nolis) Hieronymum.] Verùm cùm de opere ipſo conſtet, atque recenſeat eum Gennadius inter huius temporis ſcriptores, nequaquam putamus ætate Hilarium præceſſiſſe, ſicut nec fuiſſe poſt Ioannem Baſilium patet.

[a] Gennad. de Vir. illuſtr. cap. 24.

DE OLYMPIO HISPANO EPISCOPO.

[b] Aug. contra Iulian. lib. 1. c. 3. & c. 7.

[c] Aug. contra Iulian. lib. 2. c. 10. ter. & lib. 3. c. 17.

Quod rurſum ad Toletanam Synodum ſpectat: qui in eius appendice habetur canon vigeſimusprimus, haud huius Synodi eſt dicendus; quippe pertinere cognoſcitur ad tempora S. Leonis: agemus de eo ſuo tempore. Porrò ipſum Toletanum Concilium multa habet ad rectè componendam Eccleſiaſticam diſciplinam accommodata, viginti regulis definita: in quarum decimaſeptima quod ponitur de concubina, intellige ſecundùm ea quæ S. Auguſtinus habet libro de Bono coniugali, capito quinto.

Quod autem pertinet ad Innocentij dictam epiſtolam: ipſe irritam reddit ſententiam illam, qua dicebatur, coniugium ante baptiſmum initum, ſic per baptiſmum quod ad bigamiam conſtituendam obliterari; vt ducês aliam poſt baptiſmum, bigamus minimè efficeretur. Quod ſenſit aliquando S. Hieronymus in epiſtola ad Oceanum[d] in cauſa Charterij Epiſcopi in Hiſpania, defendens eam opinionem Romæ cùm eſſet, qui poſtea in dicta epiſtola id ipſum præſtitit cumulatiùs: licet in Apologia contra Ruffinum, cùm ea de re à Chryſogono in crimen vocaretur, ſe excuſet his verbis[e]: Hæc dicimus, non quòd ipſi propitio Chriſto hac quæſtione teneamur. Sed interrogati à fratribus, quid nobis videretur, reſpondimus, nulli præiudicantes ſequi quod velit, nec alterius decretum noſtra ſententia ſubuertentes.] hæc ipſe: quibus intelligas Eccleſiæ doctoris modeſtiam, cum ſententiæ, quam defendit atque corroborat, fulcitque irrefragabilibus propemodum rationibus, neminem cogit inuitum adſtipulari.

[d] Hie. epiſt. 83

[e] Hier. Apolog. lib. 1. in fin.

Porrò

A Porrò Carterium illum Hiſpanum Epiſcopum, cuius meminit ſanctus Hieronymus in dicta epiſtola ad Oceanum, eumque ætate & ſacerdotio veterem nominat, non alium fuiſſe puto, quàm illum qui cum aliis Orthodoxis Epiſcopis interfuit Concilio Cæſarauguſtano, & Caterius, pro, Carterius, ſcriptus mendosè legitur: niſi potiùs qui dicendus ſit Caterius, Carterius apud ſanctum Hieronymum deprauato textu excuſus habetur. Vides igitur haud leuioris momenti fuiſſe eiuſmodi controuerſias de ordinationibus perperam factis, quarum cauſa Hiſpaniarum Eccleſiæ ſchiſmate ſciſſæ eſſent, cùm eiuſmodi bigamis ordinatis reliqui minimè communicarent Epiſcopi: quorum quidem immenſum fuiſſe numerum, non vnum Carterium, ſanctus Hieronymus indicat illis verbis[a]: Miror autem te vnum, *Carterium ſcilicet*, protraxiſſe in medium, cùm omnis mundus his ordinationibus plenus ſit, non dico de preſbyteris, non de inferiore gradu: ad Epiſcopos venio, quos ſi ſigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, vt Ariminenſis Synodi multitudo ſuperetur. B] hæc ſanctus Hieronymus: quibus etiam intelligere valeas haud leue periculum impendiſſe, ne eiuſmodi cauſa obortum in Hiſpania ſchiſma in vniuerſam diffunderetur Eccleſiam, cùm præſertim eiuſmodi ordinati Epiſcopi habuerint S. Hieronymum defenſorem.

[a] *Hier. epiſt. 83.*

DE EPISTOLA INNOCENTII AD EXVPERIVM.

Scripſit & hoc ipſo anno idem Innocentius Romanus Epiſcopus de nonnullis Eccleſiaſticis rebus ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum, cùm ille conſuluiſſet de dubiis quibuſdam ipſum Romanum Pontificem, hunc autem Exuperium eumdem fuiſſe, quem Auſonius Burdigalẽſem dicit, & clarum inter eius temporis oratores adnumerat, in Notis diximus. eumdem namque poſt Præfecturam Hiſpaniarum ad tranquillitatis portum ſeceſſiſſe, idem Auſonius tradit, conſtatque in Eccleſia Burdigalenſi meruiſſe preſbyterum, vt ex Paulino[b] poteſt intelligi in epiſtola ad Amantium. C At verò factus Epiſcopus, qualis quantuſve extiterit, egregia vitæ ſanctitate conſpicuus, ex S. Hieronymo[c] audi, dum hæc de ipſo in primis habet, ſcribens ad Ruſticum: Sanctus Exuperius Toloſæ Epiſcopus, viduæ[d] Sareptenſis imitator, eſuriens paſcit alios, & ore pallente ieiuniis, fame torquetur aliena, omnemque ſubſtantiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro: qui auaritiam eiecit è templo: qui abſque funiculo & increpatione cathedras vendentium columbas, id eſt, dona ſancti Spiritus, menſaſque ſubuertit mammonæ[e], & nummulariorum æra diſperſit; vt domus Dei, domus vocetur orationis, & non latronum ſpelunca. Huius tu è vicino ſectare veſtigia.] hæc ipſe. Et ad Ageruchiam[f]: Non poſſum (inquit) abſque lacrymis Toloſæ facere mentionem, quæ vt hucuſque non rueret, ſancti Epiſcopi Exuperij merita præſtiterunt.] Et ad Furiam[g]: Habes (inquit) ſanctum Exuperium probatæ ætatis & fidei, qui te monitis ſuis frequenter inſtituat.] D Sed de ipſo modò hactenus, dicturi de eo alia occaſione anno ſequenti. Iam verò ad dictam ab Innocentio Papa ad ipſum ſcriptam epiſtolam redeamus.

[b] *Paulin. epiſt. 20.*
[c] *Hier. epiſt. 4.*
[d] *3. Reg. 17.*
LAVDES EXVPERII EX S. HIERONYMO.
[e] *Matth. 21.*
[f] *Hier. epiſt. 11.*
[g] *Hie. epiſt. 10*

DE SERIE LIBRORVM SACRORVM TVM A LATINIS TVM A GRAECIS SCRIPTA.

Inter alia autem, quæ S Exuperius ab Innocentio Romano Pontifice exquiſierat, de continentia clericorum, & pœnitentiis quibus delinquentes coercerentur, atque aliis, doceri quoque petiit ſacrorum librorum catalogum. quod idem Innocentius præſtitit ad finem ſuæ decretalis epiſtolæ, canonicorum librorum ſeriem texens: quam & in Romano Concilio (vt dictũ eſt) Damaſus promulgarat. prę̃ſtitit id ipſum Gelaſius Põtifex, ſed antea S. Auguſtinus, atque Ruffinus, poſtea verò Alcimus Auitus heroico carmine, Caſſiodorus, & Iſidorus, vt taceamus de recentioribus: Græcorum autem, Concilij Nicæni canon qui excidit, & ſi altiùs repetendum putes, canon qui dicitur Apoſtolorum, Concilium Laodicenum, S. Athanaſius, Gregorius Nazianzenus, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymitanus, poſtea Ioãnes Damaſcenus, & alij recẽtiores in aliquibus inter ſe diuerſi. E Subiecit autem Innocentius & quæ Exuperius cauere deberet apocrypha. Sed de his nos ſuperiùs fuſiùs egimus primo tomo.

IESV CHRISTI ANNVS 406. INNOCENTII PAP. ANNVS 5. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 12.

RHADAGAYSVS BELLVM PARAT ADVERSVS HONORIVM IMP.

A Chriſto nato iam annus agitur quadringenteſimus ſextus auſpiciis nouorum Conſulum Arcadij Aug. ſextùm & Anicij Probi: Quo (inquit Marcellinus) Theodoſius Iunior Quinquennalia edidit: & Rhadagayſus Paganus, natione Scytha, cum ducentis

A millibus ſuorum totam Italiam inundauit. Cùm Huldin & Saurus* Hunnorum Gothorumque Reges Rhadagayſum continuò confecerunt, ipſius capite amputato, captiuos eius ſingulis aureis diſtrahentes.] hæc ipſe, & quidem paucis & obſcurè. At res tanta digna quidem eſt, quæ omni ex parte elucidetur, ac fuſiùs explicetur. Atque in primis quod ad rei geſtæ tempus ſpectat: ſcimus S. Proſperum in Chronico, hæc accidiſſe affirmare anno ſuperiori, ſub Conſulatu Stilichonis ſecundo & Anthemij. Vt autem Marcellino potiùs aſſentiamur, Honorij Imperatoris reſcripta hoc anno ad Prouinciales data perſuadent. Etenim ob ingruens tanti belli periculum iubet etiam armari ſeruos[a]. Sed & iterato turſum edicto, ingenuis militantibus ſtipendium auxit, cùm ita ad Prouinciales reſcripſit[b]:

* Sarus

[a] *l. 16. de tyron. Cod. Theod.*

Prouinciales pro imminentibus neceſſitatibus omnes inuitamus edicto, quos erigit ad militiam innata libertas. Ingenui igitur, qui militię obtentu arma capiunt amore pacis & pa- B triæ, ſciant ſe denos ſolidos paratis* rebus de noſtro percepturos ærario; quibus tamen ternos ex ſumma ſupradicta iam nunc ſolidos præberi mandauimus. Nam optimos futuros confidimus, quos virtus & vtilitas publica neceſſitatibus obtulit. Dat. XIII. Kalend. Maij, Rauennæ, Arcadio A. VI. & Probo Coſſ.] Cùm igitur tanta neceſſitas hoc anno Imperatorem coegerit armare ſeruitia, atque triplicare ſtipẽdia militantibus; nec alia præter illã Rhadagayſi his temporibus contigiſſe legatur barbarorum irruptio, cuius cauſa tanta oportuerit in expeditione præſtari: planè affirmandum eſſe videtur, hoc ipſo anno, quo edicta illa promulgata ſunt, formidoloſum Rhadagayſi in Italiam aduentum accidiſſe. Hæc in his quæ ad tempus ſpectant. At rem geſtam ab Oroſio[c] huius temporis ſcriptore petamus, quem tamen hæc ſummatim ſtrictimque ſcribendo, prætériiſſe multa oportuit. Ait igitur:

[b] *l. 17. de tyron. Cod. Theod.*
HONORIVS AD BELLVM FVTVRVM STIPENDIVM AVGET.
* pacatis
[c] *Oroſ. lib. 7. cap. 37.*

Taceo de ipſorum inter ſe barbarorum crebris dilacerationibus, cùm ſe inuicem Go- C thorum cunei duo, deinde Alani atque Hunni variis cædibus populabantur. Radagayſus omnium antiquorum præſentiumque hoſtium longè immaniſſimus, repentino impetu totam inundauit Italiam: nam fuiſſe in populo eius plus quàm ducenta millia Gothorum, ferunt. Hic ſupra hanc incredibilem multitudinem indomitamque virtutem Paganus & Scytha erat. Qui (vt mos eſt barbaris huiuſmodi gentibus) omnem Romani generis ſanguinem diis ſuis propinare deuouerat. Hoc igitur Romanis arcibus imminente, fit omnium Paganorum in Vrbe concurſus: Hoſtem eſſe cùm vtique virium copiâ, tum maximè præſidio deorum potentem: Vrbem autem ideo deſtitutam, & maturè perituram, quia deos & ſacra perdiderit. Magnis querelis vbique agitur; & continuò de repetendis ſacris celebrandiſque tractatur. Feruent tota Vrbe blaſphemiæ: vulgo nomen Chriſti tamquam lues aliqua præſentium temporum probris ingrauatur.] Cùm hæc ſcribat Oroſius, puto qui- D dem tunc vſurpaſſe ſibi Gentiles annonam illam quæ perſoluebatur antea deorum templis, ablatam (vt vidimus) ab Imperatore Gratiano: quam iterum poſt ſequentem annum ab iis vendicari, & dari militibus, Honorius Imperator iuſſit[d], vt ſuo loco dicemus. Sed pergit rem geſtam Oroſius:

GENTILES IN CHRISTVM FREMVNT.
[d] *l. 19. de Pagan. Cod. Theod.*

Itaque ineuitabili iudicio Dei factum eſt, vti quoniam in permixto populo piis gratia, impiis pœna debebatur; oportebatque permitti hoſtes, qui inſuadibilem in plurimis & contradicentem ciuitatem ſeuerioribus ſolito flagris coarguerent; non tamen eos, qui indiſcretè cunctos intemperata cæde delerent: duo tunc populi Gothorum cum duobus potentiſſimis Regibus ſuis per Romanas prouincias baccharentur: quorum vnus Chriſtianus, propiorque Romano, & (vt res docuit) timore Dei mitis in cæde; alius Paganus, barbarus, & verè Scytha: qui non tantum gloriam aut prædam, quantum inexaturabili crudelitate E ipſam cædem amaret in cæde. Et hic iam receptus ſinu Italiæ, Romam è proximo trementem terrore quaſſabat. Itaque ſi huic vltionis poteſtas permitteretur, quem Romani ob hoc præcipuè tremendum arbitrabantur, quia fauorem deorum ſacrificiorum obſequiis inuitaret; & immoderatior cæde ſine fructu emendationis arſiſſet, & error nouiſſimus peior priore creuiſſet. Quandoquidem in Pagani & Idololatræ manus incidiſſe, non ſolùm Paganis reſiduis de inſtaurando cultu idolorum eſſet indubitata perſuaſio, ſed etiam Chriſtianis periculoſa confuſio, cùm & hi terrerentur præiudicio, & illi confirmarentur exemplo. Quamobrem iuſtus diſpenſator humani generis Deus perire Paganum hoſtem voluit, & Chriſtianum præualere permiſit; vt Pagani, blaſphemanteſque Romani & illo confunderentur perdito, & hoc punirentur immiſſo; maximè cùm Imperatoris Honorij admiranda in Rege continentia & ſanctiſſima fides non parum diuinæ miſericordiæ mereretur.] hęc Oroſius, demonſtrans, in ignominiam atque detrimentum Gentilium deos colentium factum

CVR NON EXPVGNATA ROMA A RHADAGAYSO PAGANO REGE.

factum à Deo eſſe, ne Rex Scytha Paganus Romam inuaderet, eamdem verò poſtea in ho- A
rum vltionem caperet Chriſtianus. Sed de bello inito ſubdit:

INGENS VICTORIA DE RHADAGAYSO.

Conceduntur quidem aduerſus immaniſſimum illum hoſtem Rhadagayſum, aliorum
hoſtium cum copiis ſuis inclinati ad auxilium animi. Adſunt Huldin & Sarus Hunnorum
& Gothorum duces præſidio Romanorum. Sed non ſinit Deus rem potentiæ ſuæ virtutem
hominum & maximè hoſtium videri. Conterritum diuinitus Rhadagayſum in Feſulanos
montes cogit: eiuſque (ſecundùm eos qui parciſſimè referunt) ducenta millia hominum,
inopum conſilij & cibi, in arido & aſpero montis iugo, vrgente vndique timore, concludit:
agminaque, quibus dudum anguſta videbatur Italia, latendi ſpe in vnum ac paruum verti-
cem trudit. Quid multis morer? Non diſpoſita in bellum acies fuit, non furor timorque
incerta pugnæ prætulit; non cædes acta, non ſanguis effuſus eſt; non poſtremò (quod fe-
licitatis loco deputari ſolet) damna pugnæ euentu compenſata victoriæ: edentibus, bi- B
bentibus, ludentibuſque noſtris, tanti illi, tamque immanes hoſtes eſurientes & ſitientes
languenteſque cõfecti ſunt. Parum hoc eſt, niſi captum & catenatum ac ſubiugatum ſciant,
quem timuere Romani: illumque Idololatram ſuum, cuius ſacrificia ſe magis pertimeſcere
quàm arma fingebant, ſine prœlio victum ac vinctum ſub iugo cateniſque deſpiciant. Igi-
tur Rex Rhadagayſus, ſolus ſpem fugæ ſumens, clam ſuos deſeruit, atque in noſtros incidit;
à quibus captus, ac pauliſper retentus, deinde interfectus eſt.

VILI PRETIO VENDITI BARBARI, IIDEMQVE CITO DEFVNCTI.

Tanta verò multitudo captiuorum Gothorum fuiſſe fertur, vt viliſſimarum pecudum
modo, ſingulis aureis paſſim greges hominum venderentur. Sed nihil ſupereſſe Deus de
eodem populo ſiuit. Nam illico cunctis qui emebantur morientibus, quod improbi empto-
res eorum non impenderunt turpiter pretiis, expenderunt miſericorditer ſepulturis. Igitur
ingrata Roma, quæ ſicut nunc ſentit, non ad remittendam, ſed ad reprimendam idololatriæ C
præſumptionem, iudicis Dei aliquam miſericordiam, ita continuò propter viuorum mor-
tuorumque ſanctorum piam recordationem, Dei iram paſſura non plenam, ſi fortè confuſa
pœniteat, vt per experientiam fidem diſcat, ab incurſu Alarici Regis & hoſtis, ſed Chriſtia-
ni, aliquantulo ad tempus ſpatio differtur.] hucuſque Oroſius.

S. AMBROSII VIRTVTE RHADAGAYSVS VINCITVR.

[a] Paulin. in Vita S. Ambroſij in fin.

At res tanta nihil eſt vt humanis quiuerit perfici viribus. quod cùm omnes intellexe-
rint diuina id factum eſſe virtute: haud tamen omnes æquè nouerunt, quis apud Deum
rem tantam promeruerit obtinere. Fuit enim iſta operans, ille magnus tyrannorum vindex
& debellator S. Ambroſius, qui rem tantam haud obſcuris ſignis declarauit ſuis hoſpitibus
Florentinis. quod Paulinus[a] his verbis ſignificat: Tempore quo Rhadagayſus ſupradictam
Florentinam ciuitatem obſidebat; cùm iam de ſe penitus deſperaſſent viri ciuitatis, per vi-
ſum S. Ambroſius cuidam apparuit, & promiſit alio die ſalutem illis affuturam. Quo refe- D
rente, ciuium animi ſunt erecti. Nam altero die, adueniente Stilichone tunc Comite cum
exercitu, facta eſt de hoſte victoria. Hæc Panſophia religioſa femina, matre pueri Panſophij,
referente, cognouimus.] hæc Paulinus.

QVAE GENTILES EFFVTIRENT IN CHRISTIANOS.

[b] Aug. ſerm. 29. in Luc.

Sed de tanta victoria diuinitus impartita, S. Auguſtini audiamus elogia, qui pro concio-
ne hæc ad populum obiter[b]: Mementote, fratres, mementote: non eſt longum, pauci
anni ſunt; recordamini. Euerſis in vrbe Roma omnibus ſimulacris, Rhadagayſus Rex
Gothorum cum ingenti exercitu, multo numeroſiore quàm Alarici fuit, venit. Paganus
homo erat Rhadagayſus, Ioui ſacrificabat quotidie: nunciabatur vbique, quòd à ſacrifi-
ciis non deſiſteret Rhadagayſus. Tunc omnes iſti *(Pagani ſcilicet)* Ecce nos non ſacrifica-
mus, ille ſacrificat: vinci habeamus à ſacrificante, quibus non licet ſacrificare. Deus
oſtendens, quia non in iſtis ſacrificiis eſt ipſa temporalis ſalus, ipſa regna terrena: victus eſt E
Rhadagayſus, adiuuante Domino, miro modo. Poſtea venerunt Gothi, &c.] & in li-
bris de Ciuitate Dei[c]: Quod tamen (inquit) noſtra memoria, recentiſſimo tempore, Deus
mirabiliter & miſericorditer fecit, non cum gratiarum actione commemorant, *Gentiles
ſcilicet*; ſed quantum in ipſis eſt, omnium (ſi fieri poteſt) hominum obliuione ſepelire co-

[c] Aug. de Ciuit. Dei lib. 5 c. 23.

MAGNA DEI PROVIDENTIA RHADAGAYSVS VICTVS.

nantur: quod à nobis, ſi tacebitur, ſimiliter erimus ingrati. Cùm Rhadagayſus Rex Go-
thorum agmine ingenti & immani, iam in Vrbis vicinia conſtitutus, Romanis ceruicibus
immineret, vna die tanta celeritate ſic victus eſt, vt ne vno quidem non dicam extincto,
ſed nec vulnerato Romanorum, multo amplius quàm centum millium proſterneretur eius
exercitus, atque ipſe cum filiis mox captus pœna debita necaretur. Nam ſi ille tam im-
pius, cum tantis & tam impiis copiis Romam fuiſſet ingreſſus; cui peperciſſet? quibus
honorem locis martyrum detuliſſet? in qua perſona Deum timeret? cuius non ſangui-
nem

A nem effuſum, cuius pudicitiam vellet intactam? Quas autem iſti pro diis ſuis voces habe-
rent? quanta inſultatione iactarent, quòd ideò ille viciſſet, ideò tanta potuiſſet, quia quo-
tidianis ſacrificiis placabat atque inuitabat deos? quod Romanos facere, Chriſtiana reli-
gio non ſinebat. Nam appropinquante iam illo his locis, vbi nutu ſummæ maieſtatis op-
preſſus eſt; cùm eius fama vbique crebreſceret, nobis apud Carthaginem dicebatur, hoc
credere, ſpargere, iactare Paganos, quòd ille diis amicis protegentibus & opitulantibus,
quibus immolare quotidie ferebatur, vinci omninò non poſſet ab eis, qui talia diis Roma-
nis ſacra non facerent, nec fieri à quoquam permitterent. Et non agunt miſeri gratias tan-
tæ miſericordiæ Dei, qui cùm ſtatuiſſet irruptione barbarica grauiore dignos mores homi-
num caſtigare, indignationem ſuam tamen manſuetudine temperauit, vt illum primò fa-
ceret mirabiliter vinci; ne ad infirmorum animos euertendos, gloria daretur dæmonibus,
B quibus eum ſupplicare conſtabat.] hæc S. Auguſtinus.

DE NVMERO HOSTIVM ET ERRORE ZOSIMI.

Quod verò ad numerum exercitus Rhadagayſi diuinitus ſuperati pertinet, modeſtiùs
agere viſus eſt Auguſtinus, ne fidem minimè poſteris facturus loqui videretur hyperboles;
dum ait multo amplius quàm centum millium fuiſſe numerum barbarorum: quos tamen
Oroſius ad minus ducentos mille fuiſſe tradit: pariterq; Zoſimus hiſtoricus & quidem Paga-
nus (ne quis inuidioſè Oroſium mentitum putet) quadringenta barbarorum millia fuiſſe te-
ſtatur, qui hoc in bello ſub Rhadagayſo militarunt, collecti omnes (vt ait) ex trans-Iſtranis,
trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed planè, vt Paganus, rem tantam
perfidè obſcurare conatus, ait, trans-Iſtrum, antequam cum copiis in regiones Romani Im-
perij ſubditas Rhadagayſus ſe inferret, à Stilichone imparatum offenſum, ac ſuperatum:
cùm, teſtibus Proſpero & Caſſiodoro, iam ante quinque annos ſub Conſulatu primo Sti-
C lichonis & Aureliani iidem deſcenderint in Italiam; & Paulino, Oroſio, Auguſtino, at-
que Proſpero auctoribus, idem Rhadagayſus fuerit diuina virtute in Tuſcia ſuperatus,
captus, atque necatus. Hæc autem cùm omnes vna ſententia teſtentur tot tantique grauiſſi-
mi ſcriptores, rerum ſui temporis ſinguli aſſertores: portentoſi planè mendacij Zoſimus
redarguitur.

[a] Socrat. lib. 6. c. 18.

Sed iam ad Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ huius anni res geſtas conuertamus orationem.
Hoc namque anno (inquit Socrates[a]) Arcadio ſextùm Conſule & Probo primùm, Atticus
vir pietate eximius, ex Sebaſtia Armeniæ oriundus, monaſticum vitæ genus ab ineunte ado-
leſcentia excolens, doctrina ſanè mediocri, ſed prudentia naturaliter inſita magis valens,
Epiſcopus Conſtantinopolitanus creatus eſt.] de quo cùm Sozomenus[b] dicat quartum poſt
menſem ab obitu Arſacij creatum eſſe, quem diximus diem obiiſſe tertio Idus Nouem-
D bris; æquè dicendum eſt, tertio Idus Martias eſſe in locum Arſacij Atticum ſubſtitutum.

[b] Sozom. lib. 8. c. 27.

ATTICVS EPISCOPVS CONSTANTINOPOLITANVS CREATVR.

Ait autem de eo Sozomenus: Quarto poſt obitum illius menſe, ordinatur Atticus Con-
ſtantinopolitani cleri preſbyter, vnus ex inſidiatoribus Ioannis. Hic quidem natione erat
ex Sebaſtia Armeniæ, ſed à puero ad religionem inſtitutus per monachos hæreſis Macedo-
nianæ ſectatores, qui tum temporis Sebaſtiæ in huius ſapientiæ ſtudio clarebant ex ſcho-
la Euſtathij progreſſi.] ſed & paulò pòſt: Hic autem cùm ad virilem ætatem perueniſſet,
ad Catholicam Eccleſiam tranſiit. Et quoniam natura magis quàm doctrina prudens erat,
rerum agendarum inſidiator fuit, vt qui ad aſtruendas inſidias, & ad eaſdem euitandas
ſufficeret, ingenio pellaci, ita vt multis gratus eſſet. In concionibus Eccleſiaſticis me-
diocris, vt hæ neque ſcripto dignæ viderentur auditoribus, neque eruditionis prorſus exper-
tes. Nam cùm affectatus eſſet, ſi quando occaſionem nactus erat, præcipuos quoque Græ-
E cos ſcriptores lectitabat: & eo ipſo quòd indoctus haberetur, dum de hiſce diſſereret,
etiam doctos ſæpenumero latebat. Ferebatur autem erga ſuæ opinionis homines indu-
ſtrius, aduerſus diuerſa ſentientes formidabilis, & facilè his ipſis, quoties vellet, incutere
metum, & mox mutatus apparere manſuetus. Atque hunc quidem talem fuiſſe aiunt illi
qui hominem norant.] hactenus de Attico Sozomenus, modoque ſatis de eius electione
hæc dicta ſunto.

[c] Chryſoſt. epiſt. 165.

EPISTOLA S. IOANNIS CHRYSOSTOMI AD LEGATOS.

Interea autem, cùm Roma in Orientem legati miſſi, Conſtantinopolim properant: ea de
re certior redditus S. Ioannes Chryſoſtomus, his eos putauit præueniendos eſſe litteris[c]:
Priſtinam quidem veſtram animi promptitudinem, atque ſtudium, quod pro Eccleſia-
rum commodis præ vobis tuliſtis, admirati ſumus. Poſtquam autem tam longam peregri-
nationem inſuper adiecistis, omnique cunctatione abiecta, forti, vt vos decebat, animo
tam longum iter ſuſcepiſtis; non vulgariter hoc quoque nomine vos ſuſcipimus, nec vobis

tum

A tum nunc per litteras, tum citra litteras gratias agere deſinimus. Nec verò nos dumtaxat, ſed etiam Orientales omnes admiratione afficiuntur, veſtræque firmitatis atque conſtantiæ, feruentisque charitatis, & immotæ ſententiæ præcones ſe præbent. Ac iam nec itineris longinquitatem, nec peregrinationis ærumnam vllo modo grauem & moleſtam eſſe ducunt, vt ad eos excurrant, ac tot veſtra præclara facta conſpiciant. Eoque etiam nomine cariſſimus & inſigni pietate præditus dominus meus preſbyter, etiam ſi alioqui parum firmo corpore præditus, nihil non ſibi perferendum putauit, vt ad vos ſe conferret, veſtroque conſpectu atque congreſſu frueretur. Poſteàquam igitur ipſum (vt veſtra charitas poſtulat) exceperitis: illud à vobis petimus, vt etiam ſi mala ingraueſcant, vos tamen iis medicinam afferre ne grauemini, verùm parem initiis finem imponatis: ſcitis enim quantam vobis Deus pro ſua benignitate mercedem relaturus ſit, ſi pro tot Eccleſijs perturbatis B laboretis, nihilque omittatis, quo eos ad tranquillum portum appellatis.] hucuſque ad legatos Chryſoſtomi litteræ: immò & duplices dedit; alias nimirum ad eos eodem argumento conſcriptas [a].

[a] *Chryſoſt. epiſt. 166.*

Sed quid meditata eſt ſcelerata perfidia? Quòd enim aduerſarij Ioannis ſcirent, ſi ijdem legati Conſtantinopolim ſe conferrent, fore, vt populus pro Ioanne ſolicitus cum eiſdem legatis pro ipſius Ioannis reſtitutione conſpiraturus eſſet, & turbas quoque, ſi res ex ſententia non eueniret, excitaturus: conſilium illud inierunt ſceleſtum admodum, nimirum ne legatos ſinerent ingredi Conſtantinopolim. quomodo autem id moliti ſint, iam dicturi ſumus.

LEGATI QVAE IN VIA PASSI CONTRA IVS GENTIVM.

Ac primum omnium, quod ad tempus ſpectat; decretam in Synodo Romæ habita anno ſuperiori legationem, hoc verò anno miſſam, non perueniſſe Conſtantinopolim, niſi poſtquam Atticus ſuffectus Arſacio, hoc anno (vt dictum eſt) ſedere cœpit: ipſæ res geſtæ C declarant. Contigit itaque legatos talia tantaque pati, quæ neque perpeti contigiſſet apud feros barbaros, & quaſuis agreſtes ac rationis penitùs expertes immanes gentes; ſiquidem non Chriſtianæ pietatis tantùm leges ſunt ignominioſiſſimè proculcatæ, ſed ipſum ius gentium ſceleſtiſſimè violatum. At quænam fuerint iſta, iidem ipſi legati cùm re infecta reuerſi ſunt, palam fecere. Accepit ab ipſis rem cunctis notiſſimam ipſe qui refert Theodorus Eccleſiæ Romanæ diaconus, qui apud Palladium ſingula verbis ipſorum legatorum recenſet, atque ait [b]:

[b] *Apud Palladium. Dialog.*

Profecti igitur legati Conſtantinopolim, poſt quatuor menſes redierunt, narrantes nobis Babylonias res. Cùm autem (aiebant ipſi) præternauigaremus Græcias, detenti ſumus Athenis ab infeſto quodam Tribuno militum, qui idem nobis Centurionem adiecit vnum, qui Theſſalonicæ appropinquare minimè permitteret. Illic enim intendebamus primùm D Anyſio Epiſcopo Theſſalonicæ litteras reddere.] iungebatur hic vnà cum aliis Macedoniæ Epiſcopis religionis fœdere cum Occidentalibus pro Ioanne, vt ſuperiùs dictum eſt. Vetuit ergo Tribunus ne ij ſimul aduerſus Ioannis impugnatores vnirentur. Sed pergit Theodorus relationem reddere legatorum: iniectos igitur nos Tribunus in duo nauigia miſit. Irruente autem Auſtro vehementi, tribus diebus abſque cibo Ægeum pelagus & Anguſta traiecimus. Tertia tandem die, hora duodecima, ante vrbem applicuimus prope Victoris ſuburbana. Quo in loco detenti ab his qui obſeruabant portus, retro repulſi ſumus; cuius id iuſſione pateremur, ignorantes. Concluſique intra caſtellum Thraciæ maritimum, quod Athyram vocant; illicque cruciati, atque ab inuicem diuiſi, Romani quidem in cellula vna, Cyriacus verò & qui cum illo erant, in pluribus morabantur, ne vno quidem puero nobis in miniſterio relicto.

LITTERAE PER VIM EXTORTAE A LEGATIS MALE HABITIS.

E Cumque vt litteras daremus, exigeretur à nobis; non acquieuimus, dicentes minimè eſſe conueniens; ſed vt qui ſenes eramus, ipſi Imperatori Imperatoris itidem litteras Epiſcoporumque redderemus. Cùm igitur obſtinatè recuſaremus, neque aduenienti ad nos Patricio Notario, neque alijs quibuſdam, qui ad hoc venerant, eas dare vellemus: poſtremò acceſſit ex Cappadocia quidam Tribunus militum, Valerianus nomine; perfractoque Epiſcopi Mariani pollice, per vim abſtulit ſignatam Regis epiſtolam cum litteris reliquis. Poſtridie verò miſerunt ad nos ſiue Regis aulici, ſiue Atticus, neſcimus (ipſe enim ferebatur Eccleſiæ inuaſiſſe thronum) qui tria millia numiſmatum darent, orantes, vt communicaremus cum Attico, & de Ioannis iudicio omninò taceremus. quibus minimè obtemperare voluimus. Permanſimus igitur orantes, vt quandoquidem nihil pacificum peragere poſſemus, tutò ſaltem redire ad Eccleſias noſtras permitteremur. Mouebat enim nos nimia immanitas hominum.

Hoc

A Hoc & Saluator noſter variis reuelationibus nobis antè monſtrauerat: adeò vt & diacono ſancti Emmelij Paulo viro mitiſſimo & pudiciſſimo in naui apparuerit Apoſtolus Paulus, dicens illi [a]: Videte quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes, quoniam dies mali ſunt. Significante ſomnio multiplicem fallaciam, quæ ad euerſionem veritatis nobis inſidiaretur donis atque blanditiis. Aſſiſtens igitur idem ipſe Tribunus Valerianus iniecit nos in nauim vetuſtam & putrem: datoque (vt ferebatur) pretio nauclero, vt perderet nauigantes, & ſimul adiectis militibus viginti ex ordinibus variis, continuò Athyris expulit. Emenſis igitur ſtadiis plurimis, cùm iam perituri videremur, applicuimus Lampſaco. Inde mutata naui, vigeſima tandem die ad Calabriæ Hydruntem peruenimus. Neque nobis vltra dicere potuerunt de beato Ioanne aliquid certius, neque vbi modò ſint Demetrius, Cyriacus, Euliſius, & Palladius, qui cum noſtris epiſtolis legati fue- B rant miſſi, & Athyris (vt antè iam diximus) detenti.] hactenus ex relatione legatorum Theodorus. Quæ eadem omnia, qui res Ioannis Chryſoſtomi proſecuti ſunt, cùm dicant facta eſſe ante Eudoxiæ Auguſtæ obitum, diuerſam ſecuti ſunt ſententiam ab iis qui dixerunt eam anno ſuperiori defunctam.

LEGATI ANTE DIVINITVS PRAEMONITI.

[a] *Epheſ. 5.*

Ad ipſos autem legatos hac legatione perfunctos S. Ioannes Chryſoſtomus has litteras dedit [b]:

[b] *Chryſoſt. epiſt. 167.*

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD LEGATOS.

Ampliſſimas vobis ob tantam animi firmitatem, ac ſtudium, & curam, laboresq; & ſudores, ac denique ob longam hanc peregrinationem, quam vtilitatis Eccleſiarum cauſa ſuſcepiſtis, gratias agimus. Etenim quanto grauius eos, qui omnia perturbant, iudiciũ manet, tanto quoque maius vberiusq; vobis præmium expectandum eſt, qui ad ea quæ ab aliis ſceleratè ac nefariè admiſſa ſunt, corrigenda, tantum patientiæ ſtudiiq; adhibuiſtis. Atque vtinam C coram quoque vobiſcum congredi poſſemus. Quod quoniã nobis exilij neceſſitas ademit: tandem aliquando atque ægrè ornatiſſimũ ac religioſiſſimum dominũ meum preſbyterum ad vos proficiſcentem nacti, has litteras miſimus, quibus debitum vobis ſalutationis munus pendimus; ac tum pro præſentibus veſtris officijs, tum pro eo, quo flagratis, ſarciendorum incommodorum zelo gratias agimus. Nam etſi nihilo meliore ſtatu res eſt: tamen ipſi, quod muneris veſtri erat, præſtitiſtis: eoq; nomine plena, numeriſque omnibus abſoluta merces à benigno Deo vobis conſtituta eſt; vt qui ad medicinam admiſſis ſceleribus afferendam tanto ſtudio, tantaque animi alacritate perpetuò vſi ſitis.] hæc ad legatos Chryſoſtomus.

LEGATI ORIENTALES QVAM MALE MVLCTATI.

At quid poſt hæc actum ſit de Epiſcopis Orientalibus, quos primũ legatos Romam miſſos diximus, deinde è Concilio Roma in Orientem cum eodem munere redditos, quos & ſecutos legatos in Athyra caſtello ſeorſum ſingulos incluſos reliquimus; iam dicendum eſt. Pal- D ladius enim, quid de illis atque alijs factum ſit, ita deſcribit [c]: Epiſcopi (vt initio quidem fama vulgauit) in mare præcipitati; vt autem veritas continet, in exilium ad remotiora & barbara loca ducti ſunt; ibiq; à ſatellitibus nunc vſque ſeruantur. Reuerſus enim diaconus quidam, itineris ipſorum comes, retulit, Cyriacum quidem Emiſenum Epiſcopum octingentis millibus paſſuum Palmyram Perſarum oppidum adductum eſſe; Euliſium verò Boſtræ Arabum, in caſtellum quod Nupſas appellatur, Saracenis adiacens, relegatum; Palladium Blemmiorum ſiue Æthiopum Epiſcopum ſeruari prope locum, qui Syene vocatur, in Ægypti regione; Demetrium intus in Oaſim Mazicis proximam: ſunt enim & aliæ Oaſes.] hi ſunt quatuor illi legati ab Oriente Romam Epiſcopi, reuerſique cum legatis Roma miſſis in Orientem, & Athyræ in carcere cuſtoditi.

[c] *Pallad. in dialog.*

Ad hos autem quatuor Epiſcopos Cyriacum, Demetrium, Palladium, & Euliſium exules E extat S. Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ſcripta tunc quidem, cùm exilio eos eſſe damnatos accepiſſet: digna ſanè quæ iſtiuſmodi Actis interſeratur; eſt verò huiuſmodi [d]:

[d] *Chryſoſt. epiſt. 148.*

LITTERAE IOAN. CHRYSOSTOMI AD EPISCOPOS ROMAE AGENTES.

Beati vos, ac ter beati, ſæpiuſque beati ob præclaros hos ſudores & certamina & ærumnas ac labores & pericula, quæ pro omnibus orbis terræ Eccleſiis ſubiiſtis. Hincque tum in terra, tum in mari, tùm in cælis gloriam & ſplendorem conſecuti eſtis. Siquidem homines omnes, qui quidem mentis compotes ſunt, vos prædicant, ac coronis cingunt, animi veſtri robur, fortitudinem, tolerantiam, atque conſtantiam ad ſtuporẽ vſque mirantes. Benignus autem Deus, qui laboribus longè ampliora præmia ſemper conſtituit, tot tantaque bona vobis rependet, quot quantaque iis à Deo rependi par eſt, qui pro vniuerſi Orbis pace tam ſtrenuè ac fortiter dimicant. Ac propterea nos quoque beatos vos prædicare non deſinimus, incredibilem quamdam voluptatem ex veſtri recordatione perpetuò capientes, voſque etiamſi alioqui longo itineris interuallo à vobis diſiuncti ſimus, animo circumferentes. Ac quidem Cerecus

A recus cariſſimus diaconus nunc nauigare minimè potuit, propterea quòd multo labore confectus erat. At verò domini mei, religioſiſſimus presbyter Ioannes, & cariſſimus diaconus Paulus, cùm vndique exagitarentur ac vexarentur, nec vſquam conſiſtendi ac deliteſcendi poteſtas eſſet, hoc ſibi neceſſariò faciendum exiſtimarunt, vt ad charitatem veſtram ſeſe conferrent, iſticque vobiſcum eſſent. Quamobrem ipſos cum charitate excipite; eamque, quam par eſt, beneuolentiam ipſis exhibete. hucuſque epiſtola. Sed quæ de aliis exulibus & extorribus Palladius ſubdit, hîc reddamus.

IOANNI COMMVNICANTES QVANTA PASSI.

Serapionem autem poſt innumeras abſque vlla probatione calumnias, cum atrocitate iudicium violaſſent, in patriam (vt fama eſt) propriam relegarunt. Hilarius vir ſanctus & ſenex, poſt plagas non à Iudicibus ſibi, ſed Acro impoſitas, in interiorem Pontum miſſus eſt: qui decem & octo annis panem non guſtauit, ſolaque olera vel legumina ad cibum habuit. B Antonius intra Palæſtinæ ſpeluncas ſe incluſit: Timotheus Maroniæ & Ioannes Lydiæ Epiſcopi in Macedonia eſſe memorantur: Rhodon Aſiaticus Mitylenem profectus eſt: Gregorius Lydius eſſe in Phrygia dicitur: Briſſo Palladij frater, Eccleſia ſua ſponte derelicta, in agello ſuo degit, terram propriis manibus fodiens: Lampetius verò (vt aiunt) in agro Lydiæ à quodam fouetur Eleutherio, lectionibus vacans: Eugenius in patria eſt: Elpidus magnus ille Laodiceæ Syriæ Epiſcopus vnà cum Pappo, tres anni ſunt, ex quo gradus domus numquam deſcenderunt, orationibus inſiſtentes: Heraclidas Epheſius quadriennium iam Nicomediæ carceri incluſus eſt.

DIVERSORVM DIVERSAE AERVMNAE.

Reliqui de communione Ioannis partim quidē Attico communicarunt neceſſitate compulſi, & in alias regiones Thraciæ tranſlati, partim neſcimus vbi ſint. Aiunt Anatolium in Gallias conceſſiſſe. Presbyteri verò in Arabiam & Palæſtinam exularunt: Tigrius in Meſopotamiam relegatus eſt: Philippus fugiens in Ponto diem obiit: Theophilus in Paphlagonia C verſatur: Ioannes Aetrius Cæſareæ conſtruxit monaſterium: Stephanum in Arabiam relegatum, à carnificibus Iſauri abſtractum, in Taurum dimiſere: Salluſtium Cretæ immorari fama eſt: Philippum monachum atque presbyterum Scholarum audiui infirmari in Campania: Sophronius diaconus Thebaidæ ſeruatur in cuſtodia: Paulus diaconus Diſpenſatoris adiutor in Africam profectus memoratur: alius Paulus Hieroſolymis eſt: Elladius Palatij presbyter Bithyniæ in agello proprio degit. Plurimi Conſtantinopoli deliteſcunt: alij verò in ſua quiſque diſceſſere. Siluanus autē ſanctus Epiſcopus Troade piſcatu ſibi victum quærit.] pergit dicere de Stephano monacho, Eutropio, & aliis, de quibus ſuperiùs mentio facta eſt. Sed quid ipſis Epiſcopis contigerit, cùm in exilium deportarentur, Palladius iſta ſubdit:

QVAE IN ITINERE PASSI SVNT EXVLES.

Retulit autem is qui ab Epiſcopis redierat diaconus, eos à ductoribus ſuis, immiſſione quorumdam, in tantum vexatos, vt tæderet etiam viuere, mortemque ſibi imprecarentur D omnes. Nam pecunias in ſumptus neceſſarias eis auferentes, inter ſe partiti ſunt; nudiſque imponentes iumentis, bidui iter vna conficiebant die, profunda iam nocte diuertentes, & nocturnis item tenebris ad iter exurgentes, vt neque infelices eſcas continere ſtomachus poſſet. Turpibus præterea obſcœniſque ſermonibus impetere illos non deſiſtebant. Palladio autem etiam ſeruum tulerunt, cogentes ipſum litteras quoque dare quas habebat. Demetrium vnus ex militibus adeò afflixit, vt profunda iam veſpera illum etiā percuteret vomere: qui continuò corruens expirauit, multis doloribus maceratus. Prædixerat enim Palladius (vt ex commilitone veniente didicimus) Aliud iter non conficies, ſed miſerabiliter morieris. Eccleſiæ namque omninò appropinquare non ſinebant, hoſpitantes aut in ſtabulis, vbi ſcortorum erat multitudo, aut in Samaritanorum vel Iudæorum ſynagogis. quibus illi anguſtijs preſſi, noua ſemper animo verſare cogebantur. Dixit autem vnus ex Epiſcopis: E Quid de diuerſoriis querimur? Num enim in nobis eſt, morari vſpiam, vt voluntate propria & electione laſciuientes pœnas expendamus? An ignoratis hæc omnia & contigiſſe priùs, & futura etiam poſtmodum, per quæ omnia glorificatur Deus? Quàm multæ iſtiuſmodi meretrices, quæ vel obliuionem Dei cœperant, vel illum ſemper ignorauerāt, conſpectis nobis, in timorem Dei cognitionemque venerunt, fortaſſis in melius conuertendæ, ſiue certè ad deteriora non prolapſuræ. Non parum autem eſt rationali animæ, quæ à perturbatione vexatur, reſpirare vel modicum, quod eſt pudoris fomentum: adeò vt dixerit, qui hæc ſuſtinuit magiſter Gentium Paulus [a]: Chriſti bonus odor ſumus his qui ſaluantur, & his qui pereunt; eò quòd [b] ſpectaculum facti ſumus Angelis & hominibus.

[a] 2. Cor. 2.
[b] 1. Cor. 4.

PERSECVTORES ACERBIORES NVMERANTVR.

In tantam verò acerbitatis inſaniam Epiſcopi omnes de communicatione Theophili per totum Orientem (ſicuti monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non modò debitam humanitatem non exhiberent; verùm milites, datis muneribus, inducerent, vt

A eos ocyus è ciuitatibus expellerent. Sunt autem qui iſta geſſere, Tarſenſis, & Antiochenus & Cæſarienſis, atque ante omnes Ancyranus, & Peluſienſis Epiſcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos excipere hoſpitio cupientes permitterent, ſicut in epiſtolis canonicis Caio contra Epiſcopum quemdam ſcribit beatus Ioannes [a]. & poſt aliqua: Laudabat autē idem monachus, atque admirabatur Secundæ Cappadociæ Epiſcopos, vt qui actis in exilium Epiſcopis magnū oſtendiſſent miſerationis affectum; & in primis Theodorum Tyanæum mitiſſimum virum, Boſphoriumque Coloniæ, qui quadrageſimū in Epiſcopatu agebat annum, & Serapionē Oſtracinæ quadrageſimum & quintum annum in Epiſcopali officio ſupergreſſum.] hæc Palladius de exulibus Epiſcopis, & eorum peregrinatione. Quod ad Boſphoriū ſpectat, hic ſanè ille (vt ſuo loco di-B ctum eſt) qui ante annos quadraginta, nempe à Chriſto nato trecenteſimo ſexageſimoſexto, S. Gregorio Nazianzeno ſuaſit, ac penè coëgit ſuſcipere munus Eccleſiæ Nazianzenæ.

[a] Ioan. 3.

A QVIBVS BENE HABITI EPISCOPI EXVLES.

Sed iam tandem ipſum S. Ioannem Chryſoſtomum in exilio Arabiſſi agentem inuiſamus. Hoc quidem ipſo anno, abſolutis exilij annorū duorum periodis, tertium inchoauit menſe Iulij; quando mittens Romam Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, has ad Innocentiū Romanū Pontificē litteras dedit, quibus in primis pro ſedulo & indefeſſo in ſua cauſa exhibito ſtudio ingentes gratias agit: inde verò pro perſecutoribus rogat, ſuadens mitiùs agere aduerſus canonū proculcatores, ne eos excommunicet, ob periculū vniuerſalis in vniuerſo Orbe conflandi ſchiſmatis; ſed vt expectet orat; ſi fortè reſipiſcant. Sic enim ipſæ ſe habēt nouiſſimæ ad Innocentiū ſcriptæ [b] litteræ tāti viri memoria ſuauiſſimæ atq; dulciſſimæ:

[b] Chryſoſt. epiſt. 1. ex ſeptem.

EPISTOLA VLTIMA CHRYSOST. AD INNOCENTIVM PAPAM.

Corpus quidem noſtrum vno eodemque loco tenetur & ſtabilitum eſt; animus autem C charitatis ala in vniuerſo Orbe circumuolitat. Proinde licet tanta itineris intercapedine ſeparati ſimus, à pietate tamen veſtra non abſumus; ſed quotidie vobis præſentes ſumus. Animi enim oculis videmus veſtram illam fortitudinem & ſinceram affectionem, conſtantiamque non mutabilem, & quòd vos conſolari nos plurimum & perpetuò cupiatis. Quanto enim fluctus extolluntur ſublimiùs, & plures latent ſcopuli, vehementioreſq; venti ſunt, & tempeſtates: tanto & vigilantia veſtra augetur: neque vos tantæ viæ prolixitas, neque tantum temporis interuallum, neque cauſarum difficultates ſegniores reddidit; ſed perſeueranter imitamini optimos gubernatores, qui tunc maximè vigiles ſunt, quando eleuari fluctus, & mare intumeſcere, & multas aquas in nauim inundare, grauiſſimamque interdiu noctem ingruere vident. Ea propter & gratias vobis habemus multas, & deſideramus quidem ad vos dare crebras litteras: id quod nobis maximo foret ſolatio. Verùm quia ſolitudo huius D loci in tantùm vos à nobis ſeparat, neque facilè ad vos peruenire valent hi qui nobiſcum agunt, vel etiam qui in vicino habitant, tum quòd in extremis finibus locus ille ſitus eſt, tum quòd latrones vias illas vndique obſident: precamur vt diuturnum noſtrum ſilentium efficiat, quòd magis condoleatis, quàm quòd nos reos putetis negligentiæ: neque enim contemptus eſt in cauſa, quòd tacuimus.

IOANNES ET PAVLVS LEGATI AD INNOCENTIVM PAPAM.

Nunc enim multo tempore venerabilem & dilectum Ioannem presbyterum & Paulum diaconum in hoc tenuimus, vt ſcriberemus. Perpetuas enim vobis gratias agimus, quòd paternam erga nos beneuolentiam declaraſtis. Nam quantum in veſtra pietate ſitum fuit, iam res omnes ſedatæ & emendatæ, atque ſublata omnia ſcandala fuiſſent, gauderentq; Eccleſiæ tranquilla ac ſincera pace, & eſſent planè ſecunda omnia, neque contemptæ leges, neque violatæ Patrum conſtitutiones forent. At illi in ſuis impiis operibus pergunt; & quaſi antea E nihil attentarint, ita priora malefacta recentibus vincere certant. Nolo autem omnia quæ interim geſta ſunt, ſingulatim recenſere: quandoquidem non ſolùm epiſtolæ, ſed & hiſtoriæ modum tranſcenderet narratio.

Ceterùm veſtram oro vigilantiam, quòd licet illi omnia tumultibus repleuerint, laborauerintq; morbis incurabilibus & pœnitentiæ non capacibus; ſi tamen curari morbos voluerint, ne affligantur, neque à cœtu abiiciantur, conſiderata tanti operis magnitudine. Certamē enim illud fermè totius Orbis eſt; Eccleſiæ vſque ad genua humiliatæ ſunt; populi diſperſi; clerus diuexatus; Epiſcopi exules; conſtitutiones Patrum violatæ. Et idcirco iterum atque iterum & ſæpiùs veſtram oro diligentiam, vt quanto maior eſt tempeſtas, tanto maius adhibeatur ſtudium. Expecto quidem futurum, vt aliquanto ampliùs corrigantur. Quòd ſi minus fiet: vos veſtram coronam paratam apud miſericordem Deum habetis; & hi qui iniuria afficiuntur, conſolationem ex incremento charitatis veſtræ non mediocrem accipient.

Nam

A Nam & nos tertium nunc annum in exilio verſamur, expoſiti peſti, fami, bello, continuis obſidionibus, ſolitudini indicibili, quotidianæ morti, & Iſauricis gladijs: & non mediocriter nos conſolantur ſolida veſtra fides & charitas, quæ ſe in me tam tenui ac ſimplici oblectant: Hic noſter murus, hæc ſecuritas, hic portus abſque fluctibus, hic multorũ bonorum theſaurus, hæc lætitiæ mirificæq; voluptatis cauſa eſt. Et ſi in deſolatiorẽ quàm iſte eſt, locũ iterum abigemur; non paruam hinc habentes noſtrarum afflictionum conſolationem, abimus.] hactenus Ioannis Chryſoſtomi epiſtola Romã miſſa per Ioannẽ & Paulum: quos apud ſanctas feminas, eaſdemq; genere clariſſimas Romæ voluit hoſpitari, ſicuti alios qui ab Oriente à ſe miſſi erant: haud enim hos apud Innocentiũ, qui interpellabatur Iudex, decebat defenſores cauſæ Chryſoſtomi hoſpitari; ne idem qui Iudex, æquè eſſe patronus cenſeretur. Extant Ioannis ipſius ad eas datæ litteræ. Quales autẽ quantæque eſſent iſtæ extortium ac profugorum legatorumque hoſpitæ Proba ac Iuliana: memoria repete quæ de vtriſque à nobis di- B cta ſunt ſupra ad finem quarti Annalium tomi. Quarũ commendandi ſtudij cauſa, hic perbreues binas ſcriptas ad eas epiſtolas ipſius Ioannis opportunè reddemus. Ad Probam enim data epiſtola ſic ſe habet, cùm eoſdem miſſos legatos commendat Ioannem & Paulum [a]:

[a] *Chryſoſt. 168.*
IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD PROBAM.

Etſi longo itineris ſpatio abs te diſiunctus ſum, tamen ſinceram ac feruentem tuam charitatem, non ſecus ac ſi coram eſſem, tuaque omnia cernerem, certò expertus ſum: iis nimirum, qui iſtinc ad nos veniunt, ea de te aſſerentibus, quæ audire cupiebam. Eaq; de cauſa multas atque ingentes tibi gratias habeo, atque ob iſtum tuum animum glorior, meque efferò: viroſq; mihi cariſſimos, religioſiſſimumque presbyterum Ioannem, & ornatiſſimum diaconum Paulum tibi commendo; atque ad tuas manus, velut ad portum tranſmitto. Abs te igitur, lectiſſima ac nobiliſſima domina mea, peto, vt, quemadmodum humanitas tua poſcit, ipſos videas: nec enim te fallit, quantam huiuſce comitatis mercedem relatura ſis. C Ac quàm ſæpiſſimè licebit, de tua valetudine, de qua vt nobis vehementer cara, aliquid intelligere; vehementer aueo, fac me certiorem.] hactenus ad Probam. Ad Iulianam verò ſanctiſſimam æquè viduam eius filiam iſta habet [b]:

[b] *Chryſoſt. epiſt. 169.*
EIVSDEM EPISTOLA AD IVLIANAM.

Quo grauiore pœna mulctati ſunt, qui tot ſcelera perpetrarunt: eo quoque vobis, qui tot ſcelera tollere ac delere ſtuduiſtis, tantumque laboris & ærumnæ ſuſcepiſtis, amplior merces futura eſt. Neque enim nobis obſcura fuit ea beneficentia, idq; ſtudium, quod & in negotio de quo agitur, & in excipiendis benigneq; complectendis iis quos iſtuc miſimus, præbuiſtis. Eoque nomine gratias vobis habemus, voſque rogamus & obſecramus, vt in eodem ſtudio & alacritate permaneatis, ac firmiùs etiam ac valentiùs animi robur ac fortitudinem adhibeatis. Neque enim vos fugit, quanta huiuſce præclari facti magnitudo ſit, quantamque mercedem percepturæ ſitis, tantos motus ac tam ſæuos fluctus, quantum in vobis eſt, com- D peſcentes, eamque quam par eſt, acceptis incommodis, medicinam afferentes.] hæc ad Iulianam, non ſolùm (vt vides) hoſpitem legatorum, ſed & cauſæ Ioannis diligentiſſimam patronam. Extat eiuſdem Ioannis eodem argumento alia epiſtola ad Italicam [c] æquè clariſſimam feminam, ad quam etiam datæ S. Auguſtini duæ epiſtolæ habentur [d].

[c] *Chryſoſt. epiſt. 153.*
[d] *Aug. epiſt. 6. & 133.*
CONSILIVM ADVERSARIORVM DE NECANDO IOANNE.

Cùm autem ad calcem recitatæ nuper epiſtolæ ad Innocentium Papam Ioannes dicat, in alium ſe fortè locum ablegandum fore, odoratus eſſe videtur, quod aduerſarij in ipſum molirentur, conantes ſic eum frequentibus atterere peregrinationibus per loca aſpera & difficillima, quouſque nimia ex itineribus afflictatus moleſtia, cogeretur ad poſtremum etiam ex hac vita migrare. Quod enim eius cauſa totum ſcirent aduerſarij eſſe Occidentem commotum, Romanumq; Pontificem etiam & alios eiuſdem orbis Epiſcopos exaſperatos, quin E & ipſum Honorium Imperatorẽ, ob violatum in contumeliis legatorum ius gentium, haud mediocriter perturbatum, concitatumque ad facinoris vltionem: nihil conſultius agi ſibi viſum, quàm ſi ipſe Ioannes de medio tolleretur; ſic rati omnẽ cum illo finem conſecuturum eſſe quod feruebat Eccleſiaſticum bellum. Sed quòd perficere iſtud gladio, nimis tyrannicum haberetur & inuidioſum; id quod diximus, excogitarunt, ita nimirum eum ærumnis conficere, vt penitùs deficere & exhalare animam cogeretur; quod quidem & impiè perpetratum & expletum eſt; vt quæ paulò inferiùs de eius ad Deum migratione dicturi ſumus, facilè demonſtrabunt.

At licet (vt vidimus) Ioannes Chryſoſtomus ſuis litteris rogaſſet Innocẽtium Romanum Pontificem, ne à cœtu Fidelium excommunicatione eos eiiceret, qui legatos Apoſtolicos adeò turpiter eieciſſent, maleq; habuiſſent: conſtat tamen tum ipſum Innocentiũ, tum reliquos Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopos Atticum pſeudoepiſcopum, veluti tanti ſceleris architectum,

A tectum, à communione Fidelium extorrem penitùs declaraſſe: cùm ipſe Atticus, ne Oriẽtis populi à ſe dilaberentur, eiuſmodi (vt ait Palladius [a]) edictum elicuit ab Arcadio, quo ciues & peregrinos, ſiue prouinciales ſibi cogeret communicare. edictum autem ſic ſe habuit:

[a] *Pallad. in dialog.*

Si quis Epiſcopo Theophilo, & Porphyrio, & Attico non communicat; eccleſiâ pellatur, & à ſuis facultatibus prorſus proiiciatur.] hæc ſumma edicti, potiùs quàm ipſum integrum. Hinc iam alij (ſubdit Palladius) plus æquo grauati pondere, inuiti quoque communicant. At verò pauperiores quique & in fide ſana imbecilliores muneribus quibuſdam ad communicandum attrahũtur. Qui verò genus & patriã, & corruptibilem gloriã, corporumq; preſſuram cõtempſerunt, fuga ingenuitatem animi ſeruauere, Euangelicum [b] illud crebra memoria repetentes: Si vos in vna ciuitate perſecuti fuerint, fugite in aliam. & Prouerbiorum [c] illud ſibimet dicentes: Non proderunt ſubſtantiæ in die iræ. Profecti autem ſunt alij quidem B Romam, alij ad montes, alij in monaſterijs ſeruorum Dei à Iudaica iniquitate ſeruabantur. Continebat autem reſcriptum contra laicos, qui in dignitate erant conſtituti, vt magiſtratu & dignitate omni priuarentur; milites vt baltheum amitterent; populares & artifices reliqui, perſoluto graui auri pondere, ſubiicerentur exilio. Verùm dum iſta geruntur, preces à fidelioribus quibuſque ſub dio magna cum afflictione ſua quotidie fiebant.] hæc Palladius.

ATTICVS PERSEQVITVR IOANNIS PARTICIPES.
[b] *Matth. 10.*
[c] *Prou. 11.*

Quid autem offenſus Innocentius Romanus Pontifex, necnon Honorius Imperator in Arcadium poſt huiuſmodi ſcelus planè execrandum aduerſus legatos perpetratum egerint, ignoratur quidem: tamen ex aliis litteris Honorij ſuperiùs recitatis, quæ hoc tempore Honorius ſcripſerit, ſatis coniici poteſt. Res namque iam eo perducta videri poterat, vt ipſi Honorio nihil reliquum eſſet, niſi cum Arcadio armis decernere: ſed barbarorum aſſidui rumores, & detecta infidelitas Stilichonis (vt dicemus) animum eius auertit. Innocentius au- C tem haud potuit rem tantam diſſimulare, atque adeò execrandum facinus inultum relinquere; licet aliquid ſeueritatis Eccleſiaſticæ cenſuræ remittere, ne maior in Eccleſia ſciſſura fieret, ratio temporis perſuaſerit. Quamobrẽ ab Eccleſiaſtica Romanæ Eccleſiæ communione abſtinuit tum Atticum Conſtantinopolitanum intruſum Epiſcopum, tum etiam Theophilum Alexandrinum, vt ex iis quæ dicentur inferiùs perſpicuè apparebit. hucuſque in eos progreſſa eſt cenſura Eccleſiaſtica, coniunctaque cum miſeratione ſeueritas diſciplinæ.

Porrò autem ipſe Ioannes Chryſoſtomus, qui primo anno Cucuſi (vt diximus ex Palladio) & ſequenti vſque in præſens Arabiſſi Armeniæ ciuitatis exulauit, vbi (vt ipſe teſtatur [d]) erat Epiſcopus vir ſanctiſſimus Treius: in hoc vſque tempus haud priuatus eſt commercio litterarum, quas mutuò acciperet atque redderet. Sed quòd nullæ ampliùs litteræ datæ legantur, perpetuumque appareat ad obitum vſque ſeruatum eſſe ſilentium; aduerſariorum D inuidia interceptus creditur commeatus; ipſeq; ne quid ſcriberet, cuſtoditus; obſtructumque penitùs creditur os illud aureum, gemmeuſque ſtylus è manu eius abſtractus, atque perfractus ingenti iactura totius Eccleſiæ.

[d] *Chryſoſt. epiſt. 126.*

Sed ne penitùs conſiſtere videamur abſque ſanctorum virorum conſortio ſolitarij: age modò conueniamus S. Hieronymum in Eccleſia operoſum; qui hoc anno in Zachariam, Oſeam, Ioelem, Amos, & Malachiam Prophetas commentarios diſertos elaborauit. audi verò ipſum ad Pammachium iſta ſcribentem [e]: Præſenti anno, qui ſexti Conſulatus Arcadij Auguſti & Anicij Probi Faſtis nomen impoſuit; Exuperio Toloſanæ Eccleſiæ Pontifici Zachariam, & eiuſdem vrbis Minerio & Alexandro monachis Malachiam Prophetam interpretatus ſum; ſtatimque recurrens ad principium voluminis Oſee & Ioel & Amos, tibi negare non potui.] hæc quidem ipſe (vt ibi ait) cùm de grauiſſima conualuiſſet infirmitate, E ac trementibus digitorum articulis, iam ſcribere non valeret, vtpote ſenex; qui & de commodis & incommodis ſenectutis ad eumdem Pammachium [f] tunc diſſeruit. Sed vnde ſcribendi commentarios in Zachariam ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum occaſio data eſt, præſtat hic recenſere. Hoc enim anno idem vir maximè pius, erga pauperes largitionibus effuſiſſimus, quòd tantæ eius liberalitati anguſtæ Galliæ viderentur, legauit Siſinnium monachum integerrimis vitæ moribus præditum in Orientem cum ingenti pecunia, vt Palæſtinæ monachis ad vitam ſubſidia miniſtraret, inde verò ſe in Ægyptum conferret, idem muneris Ægyptiis monachis expleturus. Cùm autem idem S. Hieronymus ex eodem Siſinnio, qualis quantuſque eſſet vir eximius Exuperius didiciſſet: eidem, ob eius egregiam ſanctitudinem, libros in Zachariam Prophetam, quos elucubrabat, dedicandos exiſtimauit, à quo litteras per eumdem monachum accepiſſet, necnon ad alendos monachos eleëmoſynam, prout in præfatione ipſe teſtatur his verbis [g]:

S. HIERONYMI LVCVBRATIONES ANNI HVIVS.
[e] *Hieron præf. in lib. 3. in Amos.*
[f] *Hier. præf. in lib. 3. in Amos.*
S. HIERONYMVS EXVPERIO DICAT LIBROS.
[g] *Hier. præf. in lib. 1. in Zachar.*

Vltimo

Vltimo iam autumni tempore frater noſter, filius tuus Siſinnius monachus tuæ mihi A dignationis epiſtolam reddidit: qua lecta, gauiſus ſum, eſſe te ſoſpitem & memorem mei, omniumque fratrum qui in ſanctis locis Domino ſeruiunt, in quorum refrigeriis facis tibi amicos de iniquo mammona.] & paulò inferiùs de ipſo etiam Exuperio: Audio te in valle lacrymarum, in loco quem Deus poſuit ad certamen, vt vincentibus coronam daret, aſcenſiones in tuo corde diſponere, & ire de virtute in virtutem, & imitari Domini paupertatem, vt cum illo diues fias, & in te reclinet caput, & per ſingulos dies ſuſcipiatur, viſitetur, alatur, veſtiatur; & præcipuè in ſanctarum Scripturarum lectione feruere, &c.]

SISINNII PROFECTIO IN AEGYPTVM.

[a] Hieron. epiſt. 152.

Quòd verò feſtinaret Siſinnius eleëmoſynas ferre ad Ægyptios monachos, impoſita ſe mittere excuſat; nam eum ad Epiphaniorum vſque diem in Palæſtina permanſurum eſſe putarat[a]: qui quo minùs id præſtiterit, ſed profectionem accelerarit, vt perferret eleëmoſynas ad monachos in Ægypto agentes, cauſa præceſſit, quòd auditum eſſet, eius prouinciæ mona- B chos ob penuriam anni huius alimentorum, alimonia admodũ laborare. Vnde ait ipſe Hieronymus: Cumq; eum rogarem, vt differret iter, liberè mihi cœpit famem obtendere monaſteriorum, Ægypti neceſſitates, Nili non plenas aquas, multorum inediam: vt prope eſſet in Dominum oſtenſa, illum vltra velle retinere.] ac rurſum[b]: Frater Siſinnius in Ægyptum ire feſtinat, vt odorẽ bonæ fragrantiæ, qui à te miſſus eſt fratribus, illuc quoque perferat; & nequaquam Æthiopiæ flumine, ſed Galliarum largiſſimis aquis rigentur arua ſitientia.] ac iterum de eodem[c]: Ipſe tua feſtinat ſanctis æra diuidere, & nos non patitur noſtra tibi æra numerare.] Equidem puto, diuino Spiritu S. Exuperium prænouiſſe proximè venturum Galliarum excidium, dedendamq; tandem Toloſam barbaris; ob idq; magna celeritate feſtinaſſe conferre in ſanctos, quòd auferrent paulò pòſt barbari, niſi antè caueret. Vltimo ſiquidem huius anni die (vt proximè dicturi ſumus) Vuandali & Alani cum aliis barbaris, trans Rhe- C num copias ad Gallias depopulandas perduxere; ac poſt excidium plurimarum ciuitatum, & ipſa Toloſa capta eſt, vt ſuo loco narrabimus.

[b] Hieron præf. comment. in Zachar. lib. 2.

[c] Idem præf. comment. in Zachar. lib. 3.

* Mineruij

CREBRAE CONSVLTATIONES EX GALLIIS AD S. HIERONYMVM.

[d] Hieron. epiſt 152.

Sed ad eamdem legationem Siſinnij redeamus. Non Exuperij vnius, ſed & Minerij* & Alexandri litteras detulit. quibus illi eumdem S. Hieronymum variis pulſarunt quæſtionibus; ſed & litteras aliorum plurium tum virorum tum feminarum de diuerſis Scripturę locis eumdem interrogantium dedit: Multas enim (ait ipſe) ſanctorum fratrum ac ſororum de veſtra prouincia ad me detulit quæſtiones.] quænam fuerint, nihil præterea compertum habetur, quàm quòd S. Hieronymus ad redditam per eumdem Siſinnium epiſtolam ad Minerium[d] & Alexandrum reſcribens pertractat; ad quos etiam deſtinauit dictum elucubratum à ſe hoc anno commentarium in Malachiam.

QVANDO SCRIPSIT S. HIERONYMVS CONTRA VIGILANTIVM.

[e] Hier. aduerſ. Vigilant.

[f] Hier. ibid.

[g] Hier. epiſt. 53.

Quo item anno, per eumdum Siſinnium monachum in Ægyptum properantem, idem D S. Hieronymus, quanta valuit celeritate, aduerſus Vigilantium hæreſiarcham nuper obortum, commentarium ſcripſit; eumdemque eidem Siſinnio perferendum in Gallias, vbi virus ſuum ſerpens euomuerat, paratum antidotum dedit. Teſtatur id quidem ad finem eiuſdem commentarij idem S. Hieronymus hiſce verbis[e]: Hæc (vt dixi) ſanctorum presbyterorum rogatu, vnius noctis lucubratione dictaui, feſtinante admodum fratre Siſinnio, & propter ſanctorum refrigeria ad Ægyptum ire properante, &c.] Quinam autem fuerint hi presbyteri, idẽ ſuperiùs docet, vbi ait[f]: Auctores ſunt huius dictatiunculæ meæ ſancti presbyteri Riparius & Deſiderius, qui parochias ſuas vicinia iſtius ſcribunt eſſe maculatas; miſeruntq; libros per fratrem Siſinnium, quos inter crapulam ſtertens euomuit.] Sed non nunc primum idem Riparius reddidit de his S. Hieronymum certiorem, verùm ante triennium: nam idem Hieronymus eodem commentario fatetur ſe ante biennium à Ripario de eo- E dem Vigilantio horrendas blaſphemias eructante accepiſſe: ad quem eiuſdem Hieronymi extant[g] redditæ litteræ: adeò vt dici poſſit, Vigilantium, qui hactenus inter ſanctos perfidus latuiſſet, iam palam quas diu in pectore occultaſſet hæreſes, eodem tempore, nempe ante annos duos, propalare cœpiſſe. Sed antequam de eiuſdem hæreſibus inſanis agamus, præſtat de homine altiùs petere narrationem.

VIGILANTII PRIMORDIA.

[h] Gennad. de Script. Eccleſiaſt. c. 35.

Fuit ipſe natione Hiſpanus, patria Calaguritanus, vt idem S. Hieronymus tradit. ex quo Gennadius[h] redarguitur, qui quòd ſciret hominem verſatum in Gallia, Gallum vtique fuiſſe exiſtimauit; de quo ait: Vigilantius presbyter, natione Gallus, Hiſpaniæ Barchinonenſis parochiæ eccleſiam tenuit.] aduerſus hunc ſcripſiſſe S. Hieronymum tradit; ne putes iſtum Gennadij Vigilantium alium ab eo eſſe, quem S. Hieronymus ſcriptis, de quibus agimus, confutat. Vſu igitur & conſuetudine Barchinonenſis Eccleſiæ, idem Vigilantius

A lantius S. Paulino, qui ibidem ordinatus eſt presbyter, perneceſſarius aliquando fuit; quem vt virum pium probumque laudauit, & apud ſe ægrotantem fouit: nam de eo hæc ad Seuerum[a]: Vigilantius quoque noſter in Campania, & antequam ad nos veniret, & poſtquam peruenit, vi febrium laborauit; & ægritudini noſtræ, quia & ipſe ſociale membrum erat, ſolatiuo* dolore compaſſus eſt.] Profectus cùm eſt inde Vigilantius Hieroſolymam, eumdem datis ad S. Hieronymum litteris Paulinus ipſe plurimum commendauit, vt reddita ad eumdem Paulinum S. Hieronymi epiſtola ſignificare videtur, vbi hæc habet[b] ad finem: S. Vigilantium presbyterum *(ſic ſcribit, vt à S. Paulino commendatum acceperat)* qua auiditate ſuſceperim, melius eſt vt ipſius verbis, quàm meis diſcas litteris.] hæc ipſe.

[a] Paulin. epiſt 1.

* ſocio

[b] Hier. epiſt. 13.

[c] Hier. epiſt. 75.

Et ne putes hunc alium ab illo Vigilantio fuiſſe, qui poſtea in hæreſiarcham erupit: habes quæ de hoc ipſe S. Hieronymus aduerſus ipſum ſcribens, exprobrat, quid egerit, cùm B Hieroſolymis eſſet, & terra ingenti motu quateretur, cùm ipſe nudus perſpicuus omnibus in publicum prodiit: qua impudentia indicium aliquod edidit futuræ ſcriptis etiam detegendæ omnibus turpitudinis. Quomodo autem res ſe habuerit, diximus ſuo loco illius tempore terræmotus. Sed & epiſtola in ipſum Vigilantium ſcripta, hunc eumdem eſſe cum illo Paulini Vigilantio, expreſsè declarat[c], de qua modò dicturi ſumus. Quod enim addit S. Hieronymus in ea epiſtola ad Paulinum: Cur tam cito à nobis profectus ſit, & nos reliquerit, non poſſum dicere, ne lædere quempiam videar] ſuſpicionem haud leuem de Vigilantio ingerit. Etenim quidnam hoc, quod S. Hieronymus reticuiſſe conſultiùs duxit? Certè quidem in cauſa fuiſſe Ruffinum Hieroſolymis tunc agentem, vt Vigilantius redderetur Hieronymi gloriæ æmulus, perſpicuè poſſumus intelligere ex iis quæ idem S. Hieronymus aduerſus Ruffinum ſcribit[d], nimirum ipſum de Hieronymo aliquid C in eius aures inſuſurraſſe. Senſit S. Hieronymus ſtropham, obſeruauitque hominem haud recto pede incedere in Euangelio: ſed & manifeſtiùs detectus eſt, cùm idem Vigilantius ab eo recedens, cœpit in ſanctum Hieronymum plauſtra exonerare blaſphemiarum, appellans eum hæreticum, quòd Origenis opera aſſiduè legens, eiuſdem pariter fuerit conſectatus errores. Sed audiamus S. Hieronymum in epiſtola aduerſus eum ſcripta iſtæc omnia recenſentem[e]: Quid (inquit) tibi faciam? credidi ſancti presbyteri Paulini epiſtolis, & illius ſuper nomine tuo non putaui errare iudicium. Et licet ſtatim accepta epiſtola, ἀσυνάρτητον ſermonem tuum intelligerem: tamen ruſticitatem & ſimplicitatem magis in te arbitrabar, quàm vecordiam. Nec reprehendo ſanctum virum: maluit enim apud me diſſimulare quod mouerat, quàm portitorem clientulum ſuis litteris accuſare. Sed memetipſum arguo, qui alterius potiùs acquieui quàm meo iudicio; & oculis aliud cernentibus, D aliud ſchedulæ credidi, quàm videbam.] & inferiùs: Inter ceteras quippe blaſphemias, quas ore ſacrilego protuliſti, auſus es dicere, montem, de quo abſciſſus eſt in Daniele[f] lapis ſine manibus, eſſe diabolum, & lapidem Chriſtum, &c.] hæc ſunt enim quæ Gennadius de Vigilantio tantùm ſibi nota deſcribit, vbi ait[g]: Expoſuit prauo ingenio ſecundam viſionem Danielis, & alia locutus eſt friuola, quæ in catalogo hæreticorum neceſſariò ponuntur. huic & beatus Hieronymus presbyter reſpondit.] hæc ipſe.

[d] Hier. Apolog. 2.

[e] Hier. epiſt. 75.

VIGILANTIVS QVANDO IN S. HIERONYMVM OBLATRARE COEPIT.

[f] Dan. 2.

[g] Gennadius de Vir. illuſtr. c. 35.

Recedens verò à Palæſtina (vt dictum eſt) Vigilantius, in Ægyptum deſcendit, aliaſque prouincias peragrauit, ſemper quid in S. Hieronymum inſuſurrans. nam ipſe[h]: Dimiſiſti (inquit) Ægyptum, & cunctas prouincias reliquiſti, in quibus ſectam tuam libera plerique fronte defendunt: & elegiſti me ad inſectandum, qui omnia contra Eccleſiam dogmata reprehendo, & publica voce condemno.] At non hæ illæ erant hæreſes Vigilan- E tij, quas poſtea audaciſſimè prædicauit: nam (vt dictum eſt) nouiſſimæ iſtæ Vigilantij hæreſes haud ante biennium innotuere. Porrò tanta vbique pollebat opinione ſanctitatis hypocrita, vt idem S. Hieronymus iſta diu de ipſo tacuerit, nec propalauerit. Vnde aduerſus Ruffinum, illum in ſe concitantem, ipſemet Hieronymus hæc ait[i]: In Vigilantij nomine quid ſomnies, neſcio. Vbi enim eum ſcripſi hæretica apud Alexandriam communione maculatum? Da librum, profer epiſtolam; nuſquam omnino reperies.] & inferiùs: Ego in Vigilantio tibi reſpondi. Eadem enim accuſabat, quæ tu poſtea & amicus laudas, & inimicus accuſas] nimirum quòd ille diceret S. Hieronymum Origenis errores ſectari; nam ſubdit: Scio à quo illius contra me rabies concitata ſit, noui cuniculos tuos.] hæc S. Hieronymus. Agebat enim id aſtutè Ruffinus, vt eſſet qui Origenis hæreſis accuſaret Hieronymum, qui ipſum Ruffinum & alios omnes Origeniſtas eiuſdem Origenis errorum inſimularet; ipſumque talionis pœnam ſubire cogeret; vt quem in Origeniſtas ipſe gladium exacue-

[h] Hier. epiſt. 75.

VIGILANTIVS VBIQVE OBLATRAT IN S. HIERONYMVM.

[i] Hier. Apolog. 2.

exacuerat, in ſua ſe præcordia conuertiſſe non ignoraret. Fuerunt hæc Vigilantij hæreſiarchæ præludia, Ruffino illi ad omnes ſaltationis motus modos muſicos attemperante. A

VIGILANTIVS PROMVLGAT HAERESES.

Quid tandem? Quas multo tẽpore congeſſerat Vigilantius hæreſum ſordes, & pallio obuoluerat ſanctitatis, impetu vno profudit, cùm reuerſus ex hypocriſis nundinis, falſis mercibus ſanctitatis onuſtas, in Gallia eas primùm venum expoſuit; ſed non quidem ante biennium: nam S. Hieronymus citata [a] nuper epiſtola, nequaquam de his, quos poſtea eius patefecit & confutauit errores, cùm Vigilantium hæreſis arguit, vel leuiter meminit. Sed & quòd idem S. Hieronymus in commentariis, quos poſt triennium in Iſaiam elaborauit, dicat [b] Vigilantij hæreſim nuper exortam; eiuſdem hæreſis tempus conſignaſſe videtur, vbi ait: Quales *(nempe hæretici)* nuper ſub magiſtro cerebroſo in Gallia pullularunt, qui baſilicas martyrum declinantes, nos qui ibi orationes ex more celebramus, quaſi immundos fugiunt. B Hoc autem non tam illi faciunt, quàm habitantes in eis dæmones, fortitudinem & flagella ſancti cineris non ferentes. Quis autem hæreticorum non requieſcit in memoriis, non dormit in ſpecubus magiſtrorum? qualis fuit Marcion, & Valentinus, & nuper Eunomius mentis immunditiam leproſa carne conteſtans, &c.] quem quidem Eunomium alibi tradit eiuſdem hæreſis fuiſſe auctorem [c]. At de tempore Vigilantij hæreſis emergentis iam ſatis.

[a] *Hieron. epiſt.* 75.
[b] *Hieron. in Iſa. c.* 65.
[c] *Hieron. aduerſus Vigilantium.*
[d] *Hieron. epiſt.* 53.

VIGILANTIVS IMPVGNAT CVLTVM RELIQVIARVM SANCTORVM.

Sed quaſnam primum blaſphemias impius & impurus effutiit? Audi S. Hieronymum ad Riparium ita reſcribentem [d]: Acceptis primùm litteris tuis non reſpondere, ſuperbiæ eſt; reſpondere, temeritatis. De his enim rebus interrogas, quas & proferre & audire, ſacrilegium eſt. Ais Vigilantium, qui κατ' ἀντίφρασιν hoc vocatur nomine (nam Dormitantius rectiùs diceretur) os fœtidum rurſus aperire, & putorem ſpurciſſimum contra ſanctorum martyrum proferre reliquias; & nos qui eas ſuſcipimus, appellare cinerarios & Idololatras, qui mortuorum hominum oſſa veneramur. O infelicem hominem, & omni lacrymarum fonte plangendum: qui hæc dicens, non ſe intelligat eſſe Samaritanum & Iudæum, &c.] C Vides quanto horrore beſtia cornuta compareat, cuius vel aſpectus intolerabilis reputetur; vt qui eam erroris funiculis introducit, appareat extrema dementia laborare. de quo idem S. Hieronymus [e]: Ego vidi hoc aliquando portentum, & teſtimoniis Scripturarum, quaſi vinculis Hippocratis, volui ligare furioſum: ſed abiit, exceſſit, euaſit, erupit, & inter Hadriæ fluctus, Cotiíque Regis Alpes in nos declamando clamauit: quicquid enim amens loquitur, vociferatio & clamor eſt appellandus.] hæc ipſe.

[e] *Hieron. epiſt.* 53.

CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM.

Conſidera, quæſo, lector, præſentis ſæculi ſtatum Eccleſiæ. Prædicauit Gregorius Nazianzenus aduerſus Iulianum Apoſtatam & aliis mille locis cultum ſacrarum reliquiarum ſanctorum martyrum; præſtitit hoc ipſum pluribus homiliis S. Baſilius, eiuſque germanus S. Gregorius Nyſſenus; Chryſoſtomus contra Gentiles & aliàs ſæpe huius obſeruantiæ extitit mirificus prædicator: D in Occidente verò S. Ambroſius in his totus fuit, inueſtigare, inuenire, atque transferre ſanctorum martyrum reliquias: S. Hieronymus id ipſum modò agit, vt quàm potentiſſimè contraria aſſerentem Vigilantium ſtylo iugulet: S. Auguſtinus quoque in conſcribendis miraculis ex reliquiis protomartyris Stephani & aliorum quàm diligentiſſimus extiterit, omnes ſciunt: atque demum per quatuor Orbis latera Catholicam Eccleſiam vbique diffuſam, certum eſt id ipſum antiqua traditione acceptum, miraculis confirmatum, Patrumque teſtimoniis roboratum, religione recepiſſe, vſu tenuiſſe, atque demum iugi obſeruantia coluiſſe. Id cùm ita ſit, quis putet, hominem adeò poſſe reperiri vecordem, fatuum, mente captum, delirumque vel furioſum, qui eo inſaniæ atque furoris ſe præcipitem ferri ſinat, vt ſanctis Patribus omnibus poſthabitis atque ſpretis, in vno putarit Vigilantio ineſſe veram Eccleſiam, & quam ſequatur, Catholicam veritatem? E Certè quidem quàm pauciſſimos Vigilantius habuit ſectatores, eoſdemque abſque propagatione poſteritatis vnà cum hæreſiarcha ſimul extinctos; ſiue potiùs iidem ſic malè ſeducti, iam facti mentis compotes reſipuerint. At quid de illis dicendum ſit, quis mente concipiat, qui poſt duodecim fermè decurſa ſæcula, morem Eccleſiæ, Patrum traditione & doctrina ſemper aſſertum ac propagatum, explodendum eſſe; damnatam verò ac improbatam, illuſam, deriſam, atque proſcriptam hæreſim Vigilantij putauerint eſſe recipiendam, tuendam, atque in omnibus amplexandam? Tales planè phreneticos atque phanaticos Eccleſia noſtri temporis patitur: quos ita cognitos ſequi, quid aliud eſt, quàm ſe à Deo penitus derelictos eſſe, & in erroris operationem prorſus eſſe traditos intelligere? Sed ad Vigilantium redeamus.

GALLICANAE ECCLESIAE INTEGRITAS TENTATVR.

Ingemuit S. Hieronymus huius temporis infelicem Galliæ ſtatum, quo cœpit prouincia Chriſtianiſſima portenta conſpicere, quæ hactenus ignoraſſet: cuius ſincera fides ab Apo-

A ſtolorum temporibus illibata pureque ſeruata (vt oſtendimus ſuperiùs teſtificatione S. Hilarij) numquam vel næuum quidem contraxiſſet hæreticæ prauitatis; nunc primùm ſtupratore Vigilantio tentaretur. Hinc dolor & gemitus. Etenim cùm poſt recenſita diuerſa quæ diuerſis temporibus & regionibus in orbe terrarum viſa ſunt monſtra: Sola (inquit ipſe Hieronymus [a]) Gallia monſtra non habuit, ſed viris ſemper fortiſſimis & eloquentiſſimis abundauit. Exortus eſt ſubitò Vigilantius, ſeu veriùs Dormitantius, qui immundo ſpiritu pugnet contra Chriſti Spiritum, & martyrum neget ſepulchra veneranda, &c.] Sed vnde exorta beſtia, & ex quibus putrefactis omnium turpitudinum aquis reptile monſtrum creatum apparuit? Audi eumdem S. Hieronymum: Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus eſſe perhibetur; ſic in iſto Iouiniani mens praua ſurrexit: vt in illo & in hoc diaboli reſpondere cogamur inſidijs: cui iure dicetur [b]: Semen peſſimum, para filios tuos occiſioni peccatis patris tui. B Ille Romanæ Eccleſiæ auctoritate damnatus, inter phaſides aues & carnes ſuillas non tam emiſit ſpiritum, quàm eructauit: iſte caupo Calaguritanus, & in peruerſum propter nomen viculi, mutus Quintilianus, miſcet aquam vino, & de artificio priſtino ſua venena perfidiæ Catholicæ fidei ſociare conatur, impugnare virginitatem, odiſſe pudicitiam, in conuiuio ſæcularium contra ſanctorum ieiunia proclamare.] & paulò pòſt: Proh nefas! Epiſcopos ſui ſceleris dicitur habere conſortes: ſi tamen Epiſcopi nominandi ſunt, qui non ordinant diaconos, niſi priùs vxores duxerint; nulli cælibi credentes pudicitiam; immò oſtendentes quàm ſanctè viuant, qui malè de omnibus ſuſpicantur: & niſi prægnantes vxores viderint clericorum, infanteſque de vlnis matrum vagientes, Chriſti ſacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Eccleſiæ? quid Ægypti & ſedis Apoſtolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut ſi vxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt? C Hæc docuit Dormitantius, &c.]

[a] *Hieron. aduerſ. Vigilan. in princ.*
[b] *Iſai.* 14.

VIGILANTIVS IMPVGNATOR CAELIBATVS CLERICORVM.

SS VICTRICIVS ET EXVPERIVS QVID IN VIGILANTIVM APVD ROM. PONT.

Ad id omninò reſpicere intelligas, lector, quæ Innocentius Papa duobus proximè elapſis annis, (quibus vt dictum eſt) innotuit in Gallia hæreſis Vigilantij, primò ſcripſit ad S. Victricium Rothomagenſem Epiſcopum, anno videlicet quadringenteſimoquarto, & ſequenti ad S. Exuperium Toloſanũ Epiſcopum, reſpondens ad eorum litteras, quibus aduerſus nouam emergentem hæreſim primùm omnium putarunt ſedem Apoſtolicam conſulendam: ea nimirum ex cauſa, quòd ſcirent, abſque aliqua dubitatione eſſe in Eccleſia Catholica vbique ſeruandum, quòd ab Apoſtolica ſede noſceretur eſſe ſeruatum & cuſtoditum; à cuius deſciſcere velle decretis, & communione ſeiungi, idem planè eſſet quod in caſtris ſchiſmaticorum aut hæreticorum profiteri. Sic igitur ijdem ſanctiſſimi atque doctiſſimi Galliarum Epiſcopi, licet optimè ipſi noſſent (vt Innocentius ipſe in redditis ad eos epiſtolis teſtatur) ea D quæ Romanum Pontificem rogarent: tamen quòd certo ſcirent ipſam Apoſtolicam ſedem eſſe turrim Dauid [c], in qua ſunt mille clypei, & omnis armatura fortium: ab ipſo præcipuo Catholicæ Eccleſiæ vertice ſibi arma comparanda duxerunt, quorum vel vno ictu conficerent reptantem ventre beſtiam ſuper terram; quòd nefas eſſe, omnes intelligerent, Apoſtolicæ ſedis decretis obniti: ſicque eo modo ſartam tectam conſeruarent in Gallijs à maioribus acceptam fidem & Eccleſiaſticam diſciplinam, quam ex veteribus traditionibus proditam Romani Pontificis recentia decreta munirent. Obſerua & hic, quæſo, lector, antiquum ſanctorũ Patrum pugnandi genus; nimirum cùm aduerſus hæreticos incundum ſibi ſcirent eſſe certamen, primum omnium conciliare ſibi conſortio fidei ſedis Apoſtolicæ communionem. id quidem mille fermè exemplis ſuperiùs eſt demonſtratum: quam eamdem artem hæreticos quoque fruſtra ſæpè æmulari conatos eſſe, nempe vt Formatarum commu- E nicatione cum Romano Pontifice, ſe eſſe Catholicos mentiri poſſent. Ad hæc inquam ſpectant, quæ Innocentius Papa ab ijs rogatus reſcripſit [d] de clericorum cælibatu ſeruando, eademque (vt ijſdem ſuis ipſe litteris profitetur) haud recens ſancita, ſed quæ eadem Romana Eccleſia accepiſſet à Petro, & per temporum ſucceſſiones inuiolabili diſciplina ad illam vſque diem cuſtodita fuiſſent: quæ tu ipſe (ne queraris longiori detineri mora) legere poteris.

[c] *Cantic.* 4.
[d] *Epiſt.* 1. *ad Victric. c.* 9. & *epiſt.* 2. *ad Exup. c.* 1. *Tom* 1. *epiſt. Rom. Pontific.*

AVCTORVR GET RECENTIORES HAERETICOS.

Ex his igitur conuenio & te (ſpopondi enim & tibi omne meum officium) qui hactenus relicta Romana Eccleſia inhærendum putaſti diſcipulis Vigilantij; amiceque compello, rogoque: Dic, amabo te, quibus putas diuinum Spiritum eſſe creditum, & reuelatam à Deo Catholicam veritatem, Vigilantio ne, an admirandis illis ſanctiſſimiſque viris Victricio Rothomagenſi, atque Exuperio Toloſano? vt omittamus modò dicere de alijs nominatis ſuperiùs Patribus eamdem cum ipſis fidem cuſtodientibus. Repete enarrata antè ex fide digno teſte Paulino Victricij primordia, nimirum egregiam tempore Iuliani confeſſionem,

& edita inſtar Apoſtolorum ab illo miracula; recoleque etiam præconia de ſanctitate Exuperij, nuper ex Hieronymo recenſita: contra verò tibi ſtatue Vigilantium turpem, inconſtantem, animo duplicem, blaſphemum, ac demum hæreticum (teſte Gennadio, ſi non credis ſancto Hieronymo) ab vniuerſa Eccleſia declaratum, in Iouiniano iam antea præiudicatum, & condemnatum. Tu, inquam, te medium inter hos ſponte conſtituas, parcenſque priuatis affectibus, libera mente (quod eſt ingenui animi) examina, diſquire, diſcute, & iudica cuinam vtrius partium inhærendum ſit, Vigilantio ne, an Victricio & Exuperio? Audio, audio, ſilente te licet, & quamuis nolis, tuæ clamorem conſcientiæ ad optima deprecantis, & quæ velit, abs te etiam cruciamentis aſſiduis exigentis. Tu igitur domeſtico etiam teſte conuictus, dum es in via, eſto conſentiens aduerſario tuo. mihi certè Dauidicum [a] illud ſemper in ore: Confitebor tibi Domine in toto corde meo in concilio iuſtorum & congregatione. Sed quæ ſunt reliqua Vigilantij ſordium (licet non ſine nauſea) reuoluamus. B

[a] *Pſal.* 111.

Damnauit præterea infelix, diei tempore cereos ac lampades in eccleſia incendi ſolitos: itemque ex quibuſdam apocryphis, quos ſibi finxerat, libris, poſt mortem nullum pro alio deprecandi facultatem habere dixit. In quem S. Hieronymus [b]: Tu (inquit) vigilans dormis, & dormiens ſcribis, & proponis mihi librum apocryphum, qui ſub nomine Eſdræ à ſimilibus tui legitur, vbi ſcriptum eſt, quòd poſt mortem nullus pro alijs audeat deprecari. quem ego librum numquã legi. quid enim neceſſe eſt in manus ſumere, quod Eccleſia non recipit? &c.] Addidit rurſum Vigilantius improbare vigilias in S. Eccleſia celebrari ſolitas nocte cuiuſlibet præcedentis Dominicæ; aſſerens, præter ſolemnes ſancti Paſchatis vigilias (quas tantùm retinendas eſſe dicebat) reliquas omnes obtentu publicæ honeſtatis, ne tenebrarum occaſionem captantibus, ad delinquendum via aperiri videretur, eſſe abolendas. In quem ita Hieronymus [c]: Error autem & culpa iuuenum, viliſſimarumque mulierum, qui C per noctem ſæpè deprehenditur, non eſt religioſis hominibus imputandus: quia & in vigilijs Paſchæ tale quid fieri plerumque conuincitur, & tamen paucorum culpa non præiudicat religioni, qui & abſque vigilijs poſſunt errare vel in ſuis vel in alienis domibus. Apoſtolorum fidem Iudæ proditio non deſtruxit.] Vides igitur manifeſtè, non S. Ambroſium (vt in Notis etiam nos demonſtraſſe meminimus) ſed impium Vigilantium potiùs, honeſtatis cauſa prætenſa, de abrogandis ſacris vigilijs promulgaſſe ſententiam; cùm tamen Patres, eas firmiùs eſſe retinendas, aduerſus Vigilantium diſputarint. Sed qui nonniſi in Paſchate vigilias celebrandas eſſe dicebat, idem cenſor Eccleſiæ illud addebat nonniſi in Paſchate Alleluia canendum.

[b] *Hieron. aduerſ. Vigilan.*

VIGILIAS DAMNAT VIGILANTIVS.

[c] *Hier. aduerſ. Vigilant.*

At quòd idem nebulo reſpuens ſanctorum reliquias, addebat illud horrendum dictu; ſigna apud eas fieri ſolita, dæmonum eſſe præſtigias, eaſque inutiles omninò eſſe, quòd ſigna D non fidelium, ſed infidelium cauſa fieri debeant: hæc ſcitè redarguens S. Hieronymus, verè arreptitium, à dæmoneq; poſſeſſum omninò Vigilantium fuiſſe demonſtrat, vbi ait [d]: Nolo mihi dicas: Signa infidelium ſunt. Sed reſponde, quomodo in viliſſimo puluere, & fauilla neſcio qua, tanta ſit ſignorum virtutumque præſentia? Sentio, ſentio, infeliciſſime mortalium, quid doleas, quid timeas. Spiritus iſte immundus, qui hæc cogit ſcribere, ſæpè hoc viliſſimo tortus eſt puluere; immò hodieque torquetur; & qui in te plagas diſſimulat, in ceteris confitetur. Niſi fortè in morem Gentilium, impiorumque Porphyrij & Eunomij, has præſtigias dæmonũ eſſe confingas, & non verè clamare dæmones, ſed ſua ſimulare tormenta. Do conſilium: ingredere baſilicas martyrum, & aliquando purgaberis, &c.] De ſe ipſo verò, quanto ſcilicet honore proſequi & reuereri ſoleret reliquias martyrum (quod non prętereundum putamus) hæc poſtea ſubdit: Ego confiteor timorem meum, ne fortè de ſuperſtitione deſcendat (*nimia videlicet ſcrupuloſitate*) quando iratus fuero, & aliquid mali in meo E animo cogitauero, & me nocturnum phantaſma deluſerit; baſilicas martyrum intrare non audeo: ita totus & corpore & animo pertremiſco.] hæc & alia de ſe ipſe.

CARPIT SIGNA EX MARTYRVM RELIQVIIS EDI SOLITA VIGILANTIVS.

[d] *Hier aduerſ. Vigilant.*

Detrahebat præterea cœpto antiquitus vſui collectarum in Eccleſia tempore Apoſtolorum, & Pauli exemplo firmato, qui collectas agebat pro pauperibus Hieroſolymis degentibus: cùm adhuc conſuetudo vigeret, vt ex diuerſis Orbis regionibus ad vſum pauperum eleëmoſynæ Hieroſolymam mitterentur. At ſicut hæc veſanus homo effutiebat contra doctrinam & exemplum Apoſtolorum, ita etiam contra Euangelium ipſum & Domini verba fatuus delirabat: quæ S. Hieronymus ita refert [e]: Quòd autem aſſeris, eos meliùs facere, qui vtuntur rebus ſuis, & paulatim fructus poſſeſſionum ſuarum pauperibus diuidunt, quàm illos, qui poſſeſſionibus venumdatis, ſemel omnia largiuntur: non à me eis,

ELEEMOSYNAS SOLITAS MITTI AD LOCA SANCTA VIGILANTIVS DAMNAT.

[e] *Hier. aduerſ Vigilan.*

A eis, ſed à Domino reſpondebitur [a]: Si vis perfectus eſſe, &c.] Sed iſta quidem improbus ille, vt vno ictu vniuerſum proſterneret monaſticum ordinem, claſſemque renunciantiũ diſſiparet; quos & alijs prætextibus auocare conabatur à ſolitudine. hæc enim omnia, araneorum filorum inſtar, nullo negotio idem S. Hieronymus diſiecit ac rupit; atque adeò vt os impia loquentis obſtruxerit, extinxeritque penitùs antè propemodum quàm naſceretur infamis hæreſis: ita vt nullus labor incubuerit ſanctis Epiſcopis Concilia cogendi ad condemnandas hæreſes; quæ ſemel auditæ, talem horrorem audientibus incuſſerunt, vt pij omnes ad earum ſonitum aures obſtruxerint; vtpote quòd tales eſſent, quæ omnem penitùs diſſoluerent Eccleſiæ diſciplinam, auferentes ſacrum cælibatum, ſuccidentes germina virginum & continentiam monachorum, pariterque deſtruentes Eccleſiæ traditiones, ſacroſque ritus peſſumdantes, atque ſanctorum cultum penitùs prohibentes, eoſdemque collatis diuinitus B gratijs ſpoliantes: adeò vt non mirandum ſit, ſi non parcens verbis (quod notauit S. Gregorius) vehementiori impetu ipſe Hieronymus in Vigilantium viſus ſit inſurrexiſſe. Senſit & hoc ipſe de ſe; ſed excuſat his verbis, ſcribens ad Riparium [b]: Fatebor tibi dolorem meum: ſacrilegium tantùm patienter audire non poſſum: legi enim Syromaſten [c] Phinees, auſteritatem Eliæ, zelum Simonis Chananæi, Petri ſeueritatem Ananiam & Sapphiram trucidantis, Paulique conſtantiam, qui Elymam magum vijs Domini reſiſtentem æterna cæcitate damnauit. Non eſt crudelitas, pro Deo pietas, &c.]

[a] *Matth.* 19

[b] *Hier. epiſt.* 53.

[c] *Num.* 25. *3. Reg.* 18. *Matth.* 10. *Act.* 5. 13. *Deut.* 14.

Porrò quòd poſt hac ſiluerit infamis hæreſis, nec ampliùs ad multa ſæcula audita fuerit: haud ſcias breuem illam Hieronymi ſcriptionem eſſe vetitam, vt caput tollere ampliùs auſa non fuerit. Non enim ea eſt natura hæreticorum, vt victi cedere ſciant, & dent manus ratione conuicti: ſed proſtrati licet, pertinaciori audacia ſurgant, reſtituantq; acriora certamina. C Sed vnde accidit vt ſileret? audi: Terribilis [d] Deus in conſilijs ſuper filios hominum, vocauit gentes ab extremis terræ: immiſitq; in Gallias, in eamque potiſſimùm partem graſſari ſiuit, in qua hæreſis nefanda plantata eſt: adeò vt ſub barbarico gladio magis de vita tuenda contendere, quàm de dogmatibus licuerit diſputare. Creduntur autem à barbaris illi eſſe ſublati, quorum nulla vmquam fuit poſtea vox audita. Ecce tibi quid ſoleant vehere ſecum, vel poſt ſe ducere hæreſes, clades nimirum prouinciarum; quod multis exemplis ſæpè omnibus ſæculis, & hoc ipſo infeliciùs contigit demonſtrari.

QVOMODO COMPRESSA PENITVS HAERESIS VIGILANTII.

[d] *Pſal.* 95.

Hoc ipſo namque anno, iiſdem Conſulibus Arcadio ſextùm ac Probo, Vuandalos & Alanos, tranſito Rheno, Gallias inuaſiſſe, ac deprædatos eſſe, S. Proſper horum malorum inſpector tradit in Chronico: quod confirmat itidem in Chronico Caſſiodorus, atque etiam Zoſimus [e], qui iiſdem Conſulibus horum barbarorum in nationes Tranſalpinas incurſus D conſignat; quibus & permixtos fuiſſe Sueuos tradit. Porrò omnes has barbaras gentes proditione Stilichonis ex Vuandalis ducentis origenem, mariti Serenę Theodoſij ſororis ſatagentis Romanum Imperium in Eucherium filium transferre, accitas eſſe, & immiſſas in Gallias, Oroſius [f] horum temporum ſcriptor diſertis verbis affirmat, noſque dicemus inferiùs, cùm de nece ipſius Stilichonis agemus. Ceterùm non annum tantùm, ſed & diem notat Proſper horum infelicis progreſſionis in Gallias, vbi ait: Arcadio ſextum & Probo Conſſ. Vuandali & Alani Gallias, traiecto Rheno, pridie Kalendas Ianuarij ingreſſi.] hæc ipſe. quamobrem cladem ipſam, qua Galliæ ſunt deuaſtatæ, anno ſequenti cœptam eſſe apparet: quare de illa anno ſequenti agemus; vt ex inſtituto, quicquid ſcripturi ſumus, ſuo proprio gaudeat lector redditum eſſe tempori.

BARBARI IMMISSI IN GALLIAS A STILICHONE.

[e] *Zoſim. lib.* 6

[f] *Oroſ. lib.* 7. *c.* 38.

Quàm verò ſoluta eſſet in Gallijs magna ex parte Eccleſiaſtica diſciplina, corruptiſque E moribus, exundantibus vbique vitijs, eædem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuaſtandæ, Saluianus [g] Maſſilienſis Epiſcopus pluribus docet: viuebat ipſe temporibus his, ob oculos habens, quæ ab oculis excuterent iugiter lacrymas; nouus planè ſui temporis Hieremias. nam hæc de ſuis Aquitanis in primis: In omnibus quippe Gallijs (inquit) ſicut diuitijs Aquitani primi fuere, ſic vitijs. Nuſquam enim improbior voluptas, nuſquam inquinatior vita, nuſquam corruptior diſciplina. Hanc pro muneribus ſacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum eos beneficijs ſuis ille ad ſe illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitijs ſuis laborauerint ad exacerbandum.] & paulò pòſt: Exceptis tamen perpaucis fermè ſanctis atque inſignibus viris, qui (vt quidam de numero ipſorum ait)

—— *ſparſis redemerunt crimina nummis.*]

Et poſt alia deplorata, ſubdit: Apud Aquitanos verò quæ ciuitas in locupletiſſima ac nobiliſſima ſui parte non quaſi lupanar fuit? Quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit?

CORRVPTAE MORIBVS GALLIAE.

[g] *Saluian. de recto iud. lib.* 6. 7.

xit? Quis non ſe barathro ſordidiſſimæ colluuionis immerſit? &c.] vide tu reliqua: nam A cuncta proſequi, eſſet ipſum integrum hic librum reddere. Sed hæc tibi ſatis ad inſinuandum horum temporum ſtatum.

TRANSLATIO SAMVELIS PROPHETAE.

Hoc ipſo anno, quo illa aduerſus Vigilantium S. Hieronymus ſcripſit, contigit tranſlatas eſſe ex Palæſtina Conſtantinopolim reliquias Samuelis Prophetæ, vt planè voluerit Deus, tunc maiori honore frequentari ſanctorum reliquias, quando ab impuro Vigilantio eædem eſſent grauiori affectæ dedecore. Quod enim ad tempus ſpectat: id quidem ex eo deducimus argumento: quòd cùm factam eiuſmodi tranſlationem dicant ſub Arcadio Imperatore, ſedente Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo: ſanè quidem nõ ante hunc annum id potuit contigiſſe, cùm non ante præſentem annum Atticum eius Eccleſiæ fuiſſe ordinatum Epiſcopum conſtet: nec etiam poſt præſentem annum: nam S. Hieronymus, qui hoc anno ſub dictis Conſulibus (vt ipſius teſtificatione monſtrauimus) ſcripſit contra Vigilan- B tium librum, iam factum affirmat; adeò vt neceſſe ſit affirmare, id hoc ipſo potiſſimùm anno contigiſſe poſt inchoatam ſedem Attici, antè tamen quàm ea S. Hieronymus ſcripſerit in Vigilantium. Quòd autem eadem tranſlatio ſub Attico facta ſit, hæc in primis Theodorus Lector habet, cùm de Arcadio agit[a]: ſub Imperio illius & Patriarcha Attico Conſtantinopolim allatæ ſunt reliquiæ ſancti Samuelis, & in Prophetico ipſius loco iuxta Hebdomum XII. Kal. Iulij collocatæ.] hæc Theodorus, eadem etiam Nicephorus affirmat[b].

[a] Theodor. Lect. lib. 2. Collect.
[b] Niceph. lib. 14. cap. 11.
[c] Hieron aduerſ. Vigilãt.

Sed de ipſa S. Hieronymus, quàm proximè factam tranſlationem præſenti anno conſpexit, hæc ait[c]: Sacrilegus dicendus eſt & nunc Auguſtus Arcadius, qui oſſa beati Samuelis longo poſt tempore de Iudæa tranſtulit in Thraciam? Omnes Epiſcopi non ſolùm ſacrilegi, ſed & fatui iudicandi, qui rem viliſſimam & cineres diſſolutos in ſerico & vaſe aureo portauerunt? Stulti omnium Eccleſiarum populi, qui occurrerunt ſanctis reliquijs, & tanta læ- C titia, quaſi præſentem viuentemque Prophetam cernerent, ſuſceperunt, vt de Palæſtina vſque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Chriſti laudem vna voce reſonarent?] hæc ipſe. Meminit de templo Samuelis Prophetæ Conſtantinopoli erecto non ſolùm Theodorus Lector, ſed & Procopius[d]. Antè verò iampridem, viuente adhuc Theodoſio Imperatore Seniore, reperta fuiſſe itidem in Palæſtina veneranda corpora ſanctorum Prophetarum Habacuc & Michææ, auctor eſt Sozomenus[e]; reuelataque eadem diuinitus Sebenno Epiſcopo Eleutheropolis tradit.

[d] Procop. de ædif. Iuſtin. Imp. lib. 2. in fin.
[e] Soz. lib. 6. c. vlt.

IESV CHRISTI ANNVS 407. INNOCENTII PAP. ANNVS 6. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 13.

D

QVadringenteſimo ſeptimo anno à Chriſto nato, Honorio ſeptimùm & Theodoſio ſecundùm Auguſtis Conſulibus, menſe Februarij, Honorius Imp. accepti beneficij de inſperata aduerſus Rhadagayſum obtenta victoria memor; quòd nihil Diuinitati gratius eſſe ſciret, quàm ſi illius hoſtes hæreticos debellaret, cuius ope barbaros ipſe viciſſet; nouis rurſum edictis hæreticos Occidentalem infeſtantes Eccleſiam vrget. Hoc enim anno, menſe Februarij, ad Senatorem Præfectum Prætorio ita reſcripſit[f], damnans eoſdem pœnis illis, quibus coërcendos haud pridem ſanxerat Donatiſtas:

[f] l. 40. de hæred. Cod. Theod.

HONORIVS HAERETICOS NOVO EDICTO EXAGITAT.

Quid de Donatiſtis ſentiremus, nuper oſtendimus: præcipuè tamen Manichæos, vel Phrygas, ſiue Priſcillianiſtas meritiſſima ſeueritate perſequimur. Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus ſit commune cum ceteris. Ac primùm quidem vo- E lumus eſſe publicum crimen: quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Quos bonorum etiam publicatione proſequimur: quæ tamen cedere iubemus proximis quibuſque perſonis; ita vt aſcendentium, vel deſcendentium, vel venientium ex latere cognatorum vſque ad ſecundum gradum, velut in ſucceſſionibus, ordo ſeruetur. Quibus ita demum ad capiendas facultates eſſe ius patimur, ſi non & ipſi pari conſcientia polluuntur. Ipſos quoque volumus amoueri ab omni liberalitatis, & ſucceſſionis quolibet titulo venientis. Præterea non donandi, non emendi, non poſtremò contrahendi cuique conuicto relinquimus facultatem.

CRIMEN HAERESIS CENSETVR MAIESTATIS DELICTVM.

In mortem quoque inquiſitio tendit. Nam ſi in criminibus maieſtatis licet memoriam accuſare defuncti, non immeritò & hic debet ſubire iudicium. Ergo & ſuprema illius ſcriptura irrita ſit, ſiue teſtamento, ſiue codicillo, ſiue epiſtola, ſiue quolibet genere reliquerit

A rit voluntatis, qui aut Manichæus, aut Phryga, aut Priſcillianiſta fuiſſe conuincitur. Hoc quoque caſu eadem illa circa gradus ſuperiùs comprehenſos conditione ſeruata: alioquin nec filios exiſtere, aut adire permittimus, niſi à paterna prauitate diſceſſerint: delicti enim veniam parentibus damus. Seruos etiam extra noxam eſſe volumus, ſi dominum ſacrilegum reuelantes, ad Eccleſiam Catholicam ſeruitio fideliore tranſierint: perferri huiuſmodi hominum cœtus domino, etſi non communione criminis implicato, ſciente tamen nec prohibente contraxit, patrimonio noſtro ſocietur. Ac ſi dominus ignorabit, actor vel procurator poſſeſſionis coërcitus plumbo, perpetuo metallorum operi deputetur: conductor ſi idoneus eſt, deportabitur. Rector prouinciæ ſi hæc crimina diſſimulatione vel gratia delata diſtulerit, aut conuicta neglexerit, ſciat ſe mulcta viginti librarum auri feriendum. Defenſores quoque & principales vrbium ſingularum, necnon & Officia prouincilia decem librarum auri B pœna conſtringet; niſi in his quæ à Iudicibus ſuper hoc præcepta fuerint, exequendis, & ſagaciſſimam curam & ſolertiſſimam operam commodarint. Dat. VIII. Kal. Martij, Romæ, Honorio ſeptimùm & Theodoſio ſecundùm AA. Conſſ.] eamdem habet legem[a] Iuſtinianeus Codex, qua & comprehenſi ſunt Donatiſtæ.

[a] l. 4. C. de hæreticis.

Ex his verò pij Imperatoris obſequiis haud imparia prioribus conſecutus eſt à Deo Honorius beneficia: ſiquidem domeſtico appetitus bello diu meditato, nempe inſidijs Stilichonis pro filio Imperium aucupantis, eripitur. quomodo autem hæc ſe habuerint, ſuo loco dicturi ſumus anno ſequenti.

Hoc item anno celebratum eſt ab Epiſcopis Africæ Concilium Carthaginenſe[b] Id. Iunij: vbi inter alia decreta eſt legatio ad Honorium Imp. pro defenſione rerum Eccleſiaſticarum aduerſus Donatiſtas atque Paganos: ſancitumq; ab eiſdem, vt ad Comitatum euntes, For- C matam acciperent ad Romanum Pontificem, à quo aliam quærerent Formatã ad Imperatorẽ. hæc idcirco, ne hæretici Catholico nomine velarentur: nam illi tantũ manifeſti Catholici haberentur, quos communicare cum Romano Pontifice, Formatę ab eo acceptæ litteræ ſignificarent, vt ex Optato & alijs ſæpè ſuperius demonſtratum eſt. Illud verò in hac Synodo ipſis Formatis addi præceptum eſt, vt in eis dies Paſchæ illius anni apponeretur: qui ſi nondum definitus ſciretur, quod litteras dari contingeret ante eius diei promulgationem; tunc decretum eſt apponi ad Formatã diem anni præteriti, poſt diem Paſchæ ſcilicet; vt euenire ſolet, cùm in publicis ſcriptis, poſt Conſulatum, factum quid ſcribitur. Accidere enim conſueuit, vt (quod dictum eſt) Occidentales Eccleſiæ diſcerent ab Eccleſia Romana diem celebrandi Paſcha cuiuſlibet anni: ipſum verò Romanum Pontificem ante annum ſignificare illum conſueuiſſe, ea adhibita modeſtia, vt ſi quis quid contrà obiicere vellet, audiretur; D litteræ Innocentij Papæ ad Aurelium[c] Carthaginenſem Epiſcopum datæ ſignificant.

[b] in Concil. Africano. c. 62.

CONCILIVM CARTHAGINENSE.

[c] Rom. Põtif. epiſt. 10. tõ. 1.

Sed & illud magnopere conſiderandũ eſt, quòd eiſdem ab hoc Concilio legatis Romam miſſis publico decreto in mandatis hoc datum eſt[d]: Item placuit, vt de diſſenſione Romanæ atque Alexandrinæ Eccleſiæ ad S. Papam Innocentiũ ſcribatur; quo vtraque Eccleſia intra ſe pacem, quam præcepit Dominus, teneat.] hæc ibi: quibus planè ſignificatur, ipſum Romanum Pontificem Ioannis Chryſoſtomi cauſa aduerſus Theophilum mirum in modum fuiſſe commotum, & in omnes alios Epiſcopos qui cum illo aduerſus eum conſpiraſſent; noluiſſeque miſſas ab eis recipere litteras: quod quidem epiſtola eiuſdem Innocentij Papæ ad Alexandrum Antiochenũ Epiſcopum poſtea data de Acacio eius functionis anteſignano demonſtrat[e]. Sed & Theodorus diaconus hæc expreſsè apud Palladium[f]: Eſt autem hæc Romanæ Eccleſiæ ſententia, non communicare in finem vſque Orientalibus Epiſcopis ma- E ximeq; Theophilo, donec Dominus vniuerſalis Synodi tribuat locum, ac per eam curet putrida membra eorum qui iſta geſſerunt.] hæc Theodorus. Ex his quoque videas, Theophilum annis ſingulis (vt dictum eſt) dare ſolitum Paſchales litteras, ex hoc tempore conticuiſſe; vtpote quòd nullus Catholicus eas recepturus eſſet, quas Romana Eccleſia non reciperet. At de Concilio Carthaginenſi & legatione ab eo Romam miſſa hactenus.

[d] Cõcil. Afric. c. 68.

THEOPHILVS SVSPENSVS A COMMVNIONE ROMANI PONTIFICIS.

[e] Innocent. epiſt. 18.
[f] Pallad. in Dialog.

Inuiſamus iam S. Ioannem Chryſoſtomum, extremaq; ei officia perſoluamus: quem hoc anno ærumnis confectum ex hac vita ad cæleſtem coronam vocatum conſtat. ait enim Socrates[g] Honorio ſeptimùm & Theodoſio ſecundùm Conſulibus, XVIII. Kal. Decembris, S. Ioannes Chryſoſtomus Comanis apud Pontum Euxinum ex hac vita migrauit.] hæc ipſe. ſed in menſe error euidens: nam decimaquarta die Septembris eum diem obiiſſe, omnes affirmant, & tabulæ Eccleſiaſticæ fidem faciunt.

[g] Socrat. lib. 6. c. 19.

Quænam autem obitũ eius præceſſerint, hic deſcribamus. Atque in primis in memoriam reuo-

CHRYSOSTOMVS TRANSFERTVR PITYVNTEM.

A reuocandum, ipſum anno præterito, abſoluto iam biennio ſui exilij, inchoato anno tertio, ex ſententia Palladij, Arabiſſo Pityuntem eſſe tranſlatum, eo nimirum conſilio, vt ægra valetudine laborantem, longiſſimis difficillimisq; peregrinationibus fatigatũ exhalare animam cogerent, antè verò litterarum commercio & ipſa ſcriptione priuatum. Hæc quidem (vt ait Sozomenus) quòd eius aduerſarij tabeſcerent inuidia, dum viderent vniuerſam Occidentalem Eccleſiam pro ipſo eſſe ſolicitam. Sed & pertæſos æmulos frequentẽ hinc inde ad Ioannem acceſſum, illud conſilium iniiſſe, vt eumdem (vt dictum eſt) Pityuntem transferrent, Palladius tradit, dum ait[a]: Inſpicientes enim Seuerianus & Porphyrius Antiochenã Eccleſiam in Armeniam commigraſſe, & inde rurſus Antiochiæ Ioannis gratiſſimã philoſophiam prædicari, diſrũpebantur, vitæq; illos iam tædebat, huiuſcemodi rumoribus non ſecus quàm flagris cruciatos: eſt enim ea inuidiæ natura, vt eos quos inuaſerit, ſemper exagitet. Eo miraculo perculſi plerique clerici aduerſæ factionis, aiebant: Videte mortuum terribilem viuos B victoreſque perterrefacientem, non ſecus ac paruulos laruæ deterrent. Papæ, ſæculares poteſtates, Eccleſiaſticaſque opes amitti cum ipſa poteſtate ſua & principatu; ſacerdotem ſolum, ciuitate priuatum, infirmum carne, exulem trepidantes, metum pallore teſtantur.

[a] Pallad. in Dialog.

MILITES MALE HABENT IOANNEM CHRYSOST.

Non iam igitur ferentes in ſcena occultare ſerpentem, ad exercitum mittunt, *ad ipſum Arcadium Imperatorem*: reſcriptumque aliud vehementius cum adiectione pœnæ procurantes, transferri ſcilicet eum intra loci cuiuſdam anguſtias, vnde non liceret progredi. In Pityuntem locum penitùs deſertum extorrem agunt, ripæ Pontifici maris imminentem. Porrò milites Præfecti Prætorij, qui illum ducebant, maximè eum per viam vrgebant: id ſe habere in mandatis, apertè aſſerentes, maiori ſe gradu promouendos, ſi per viam ille moreretur. Atque vnus quidem ex ipſis, præſentis militiæ negligens, nonnihil humanitatis clam erga eum oſtendebat; alius adeò infeſtus erat & atrox, vt blanditias, quæ illi ab occurrentibus (vt C ſancto par erat) fiebant, iniurias exiſtimaret; id ſolum curans, vt Ioannes moreretur. Denique cùm imber eſſet vehemens, adeò vt dorſum ac pectus, inundatio illa percelleret, nihil curans egrediebatur: ingentem rurſus Solis æſtum pro deliciis habebat, ſciens hoc affligi ſancti viri caput, inſtar Eliſæi caluum. In vrbe verò aut caſtello, vbi lauacri eſſet vllum refrigerium, ne punctum quidem temporis remorari, infelix ille tolerabat.

LABORES IN VIA, ET OBITVS IOANNIS CHRYSOST.

Cùm inter hæc omnia trimeſtris temporis ſpatio difficillimum illud conficiens iter, ſanctus velut ſidus iubilans perſtabat, corpuſculũ habens inſtar mali ſummis in ramis, Solis feruore rubicundum. Vbi verò Comanæ appropinquarunt: ipſam veluti pontẽ tranſeuntes, in templo quodam quinque aut ſex millibus paſſuum remoto manſerunt. Ipſa nocte martyr ipſius loci, Baſiliſcus nomine, qui Nicomediæ ſub Maximiano paſſus cum Luciano Antiochiæ preſbytero fuerat, dum eſſet Comanenſis Epiſcopus, apparuit ei dicens: Confide, fra- D ter Ioannes: cras enim ſimul erimus. Aiunt preſbytero quoque eccleſiæ priùs apparuiſſe martyrem, atque dixiſſe: Præpara Ioanni fratri locum: venturus eſt enim. Ille nihil de eo oraculo dubitans, in craſtinum orabat milites, vt illic vſque ad quintam horam permanerent: qui minimè acquieſcentes, perurgebant. Profecti verò quaſi ſtadios triginta, rurſum ad memoratũ templum vnde exierant, redierunt, ipſo iam febribus laborante. Illuc vbi rediit, vitæ ſuæ digna candida veſtimenta quæſiuit: exutusq; prioribus, ea ſe induit, omnibus vſque ad calceamenta mutatis, reliqua præſentibus ipſe diſtribuit: ſumptisq; cæleſtibus ſacramentis, coram aſtantibus, extremam orationem fudit, dicens more ſuo: Gloria ſit Deo omnium cauſæ. Conſignanſque ſe in fine orationis, extendit ſpecioſos illos pedes, qui concurrerẽt ad ſalutem eorum qui elegere pœnitentiam, & in illorum probrum qui peccata abundè meſſuerunt. Quòd ſi nihil malis probra profuere, hoc non imbecillitas conſtantiſſimi E viri, ſed illorum impudentia fecit, qui ea tolerare noluerunt. Adiectus eſt ad patres ſuos, excuſſo puluere mortalis vitæ, atque migrauit ad Chriſtum.] hactenus de obitu ſanctiſſimi Patris Palladius. Vixiſſeq; eum annos ætatis ſuæ quinquaginta duos & menſes octo, Leo Aug. habet in Encomio: de quinquaginta duobus reliqui omnes, qui de his egerunt, ſunt aſſertores. Eius verò Epiſcopatus in hanc vſque diem decimamquartam Septembris, qua obiit, numerantur anni nouem, menſes ſeptem, & dies octo.

[b] Pallad. in dialog.

FVNVS IOANNIS CHRYSOSTOMI.

De funere autem iſta Palladius[b]: tanta verò multitudo virginum, tantumque monachorum, & honeſtioris vitæ teſtimonio inſignium ex Syria & Cilicia, & Ponto & Armenia agmen accurrit, vt putarent plurimi ex condicto eos aduenisse. Ita ſepultus laudibuſque velut athleta victor honoratus eſt, corpuſculo vnà cum Baſiliſco in eadem eccleſia condito.] hæc Palladius: qui & paulò pòſt de vitæ inſtituto & moribus eius, quorum cauſa quidam offenſi

IOANNES CHRYSOST. CVR SOLVS COMEDERE SOLERET.

A offenſi erant, hæc addit: Ipſe (inquit) ſolus edebat, vt ex parte noui, ob iſtiuſmodi cauſas. Primò quidem ob calorem capitis abſtemius erat; niſi quòd in æſtu eo, quod Diarhodon appellatur vtebatur *vino ſcilicet*. Secundò, quoniam infirmitatis cuiuſdam gratia eius ordinem deſiderabat; adeò vt ſæpiùs quæ fuerant parata, ingrata viderentur; & quæ non aderant, inquiri oporteret. Deinde plerumque cibi oblitus, ad veſperã vſque ieiunabat; partim occupatus Eccleſiaſticis curis, partim ſpiritualibus intelligẽdis abſtractus: contendebat enim vt eum nihil ſacrarum litterarum præteriret, &c.] Sanè quidem in omnibus diuinæ Scripturæ libris, eos explicando, apprimè eſſe verſatum, teſtatur Caſſiodorus, vbi ait[a]: Ferunt itaque diuinas Scripturas veteris nouique Teſtamenti ab ipſo principio vſque ad finem Græco ſermone declaraſſe Clementem Alexandrinum cognomento Stromatheum, & Cyrillum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum, & Ioannem Chryſoſtomum, Gregoriũ & Baſilium.] quod ſi ve- B rum eſt, vide quàm pauca ex ingentibus theſauris nobis ſint reliqua: cùm alioqui nonnulla ſpuria eius nomine edita hactenus habeantur. In Caſſiodori quoque ſententiam Suidas hæc habet[b]: Vniuerſam Iudaicam Chriſtianamque Scripturam ille commentariis ſic illuſtrauit, vt alius antè ipſum nemo.] & paulò pòſt: Ceterùm opera ab eo conſcripta, non eſt hominis percenſere numerando, ſed ſolius Dei, cui nota ſunt omnia.] hæc Suidas. ſed & de eius ſcriptis ac moribus iſta Sophronius[c]: Iuſtè & digniſſimè Ioannes pro puritate doctrinæ & ſplendore venuſtiſſimi eloquij Chryſoſtomus cognominatus eſt: qui ex quo ſalutare baptiſmum accepiſſet, numquã omninò iurauit, neque aliquẽ iurare cõpulit, neque mentitus eſt, neque alicui vmquam maledixit, neque ſcurrilia locutus eſt, nec iocos admiſit.] ita Sophronius.

[a] Caſſiod. in præfat. lib. I. diuin. lect.

SCRIPTA A S. IOANNE CHRYSOST.

[b] Suid. in Io. Chryſoſt.

[c] Sophr. Prat. Spir. c. 191.

QVAE FALSO SINT IOANNI SCRIPTA SVPPOSITA.

Sed quod ad eius poſt ſe relicta ſcriptorum monumenta pertinet: haud æquo animo pati poſſumus, adſcriptas fuiſſe ſanctiſſimo viro, eius titulo hactenus conſignatas, quinquaginta C quatuor homilias, quas opus imperfectum in Matthæum nominãt, vt diſtinguant à conſummato in eumdem Euangeliſtam commentario nonaginta & vnam homilias complectente. Quis enim non iure commoueatur, cùm videt adſcribi ſanctiſſimo viro, ab incerto auctore, ſed certo hæretico, hæreticorumque deterrimo compoſitas homilias illas purulentas, hæreſum ſcatentes verminibus, quæ ne pilum quidem Chryſoſtomi vel in dictione, vel in ſententiis, vel in dogmatibus habent, ſed ſparſas hæreſes Manichæorum, Montaniſtarum, Arianorum, ac Donatiſtarum continent; atque planè in omnibus ſe prodat auctor longè longiùs ab Eccleſia Catholica alienum, qui Catholicæ Eccleſiæ toto Orbe diffuſæ ſæpè detrahat, & vix in paucis veritatem reperiri contendat? Porrò extitiſſe auctorẽ illum alicuius hæreſis ſectatorem, penes quem præter diuinas Scripturas nulla eſſet ratio Catholicæ communicationis, nec traditionum atque Eccleſiaſticarum ſanctionum; haud obſcurè ipſe, inter alia, homilia D quadrageſimanona ſignificat, illis verbis[d]: In tempore hoc, ex quo obtinuit hæreſis illas Eccleſias, nulla probatio poteſt eſſe veræ Chriſtianitatis, neque refugium poteſt eſſe Chriſtianorum aliud volentium cognoſcere fidei veritatem, niſi Scripturæ diuinæ. Antea enim multis modis oſtendebatur quæ eſſet Eccleſia Chriſti, & quæ Gentilitas: nunc autẽ nullo modo cognoſci datur volentibus cognoſcere quæ ſit vera Eccleſia Chriſti, niſi tantũmodo per Scripturas. Quare? quia omnia hæ quæ ſunt propriè Chriſti in veritate, habent & hæreſes illæ in ſchiſmate ſimiliter Eccleſias, &c.] plura ſuggerit, atque ingerit diuinæ tantùm ſtandum eſſe Scripturæ, nulla habita Catholicæ communicationis ratione, qua in vnum corpus vniuerſa Catholica Eccleſia toto Orbe Chriſtiano coagmẽtata cognoſcitur. Porrò argumentum hoc commune eſt omnium hæreticorum: qui cùm conuinci ſciant ſe eſſe ab Eccleſia alienos, vel vno illo ſaltem argumento, quòd ſecus ſentiant, quàm vniuerſa Eccleſia doceat: ad ſolam di- E uinam Scripturam confugium ſibi parant, ſed ſuo ipſorum prauo ſenſu intellectam. in quos diſputat S. Auguſtinus, aduerſus Creſconium agens[e]. Sed in his modò non immorandum, quòd alio tendat oratio: neque in diſquirendis quæ alia ſint eiuſdem Ioannis ſcriptis ſuppoſita (quòd longioris inſpectionis ſit opus) nunc incumbendum.

[d] Chryſoſt. hom. 49.

[e] Auguſt. contra Creſc. lib. 2. c. vlt.

Illud verò, quod ad eiuſdem Ioannis ſcripta pertinet, haud ignorandum; habuiſſe ipſum in ſacris litteris peculiarem doctorem ſanctum Paulum Apoſtolum, cuius immenſo tenebatur amore. fidem facit huius rei S. Proclus, qui poſtea Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ fuit creatus Epiſcopus, rem geſtam ſic narrans[f]: Cùm diuinas Pauli Apoſtoli epiſtolas earum interpres & expoſitor percurreret: erat (vt eſt veriſimile) dubia & ſuſpenſa cogitatione, dicens, Quis ſcit an Deo grata mea ſit interpretatio? Hæc cogitans, rogabat vt de ea re à Deo fieret certior. Quod etiam citò hoc modo factum eſt. Quidam ex his qui Imperatori erant familiariſſimi, offendit Imperatorem: qui mortem minatur. Et mittitur qui apud diuinum

[f] Leo Aug. in Vit. Chryſoſt. Metaphraſt. & alij.

A diuinum Pontificem intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metum Imperatoris,& ſua ei exponeret. Quibus aſſentiens ſanctus, per Proclum iubet vt veniat. Nox erat,& ſimul etiam aderat is qui erat ſupplex. Vt eum admoneat, dat operam Proclus. Deinde primùm aſpicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, vt conſueuerat, in ſede ſedentem, & ſcribentem (ea autem erat interpretatio diuinarum epiſtolarum.) Tunc autem ille terribili illo dignus habetur ſpectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apoſtolum Paulum inclinatum poſt ſedem ad caput Pontificis, & os admouentem auri eius dexteræ, & cum eo colloquentem. Proclum inceſſit ſtupor & admiratio, quanam ingreſſus eſſet quem cernebat. Ignorabat enim quis eſſet: & rogat hominem, vt parum exſpectet. Rurſum paulò pòſt aſpexit & ſemel & bis,& erat idem ſpectaculum. Reprehenditur Proclus ab illo optimate;qui dixit: Non oportebat te,cùm videres mortem,quæ mihi exſpectatur,alium ad ſanctum adducere. Ille autem ei affirmat, ſe de eo nihil cogitaſſe. His adhuc dubitantibus, præco ad matutina B cantica excitat ligni pulſibus. Homo itaque reuertitur,in ſecundam noctem ſpem reiiciens. Acceſſit ſecunda nox & tertia; & erat rurſus ſimile ſpectaculum. His obſtupefactus, vix tandem ſenſit Proclus, nemine vidente, à Deo miſſum eſſe eum qui loquebatur. Dicit itaque illi optimati: O optime, Deo reſiſtente ſtudiis omnibus,labor eſt inutilis. roga ergo Deum vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cùm ſupplicis recordatus eſſet Pontifex,rogauit an accerſiſſet. De eo ergo ſignificat ei Proclus, qui hæc etiam dixit: Cùm tu præteritis noctibus ſeorſum eſſes cum alio, ſtatui non temerè accedere.

PROCLI VISIO DE PRAESENTIA PAVLI.

Cùm ſanctus autem rogaſſet, quiſnam is eſſet: incipiens Proclus, verbis quidem totum proſequitur miraculum: digito autem per imaginē euidentiſſimè probans eum fuiſſe Apoſtolum, totam narrat ſeriem miraculi. Quibus cùm adhibuiſſet mentē hic vir diuinus, apertè intellexit ſpectaculum; & factus certior, ſe ſuam accepiſſe petitionem, Deo gratias egit. C Deinde ſic rurſus accerſit ſupplicem, & eum conuenit, & pro eo intercedit apud Imperatorem, & priori reſtituit magiſtratui: impletque promptiùs & alacriùs quæ reſtabant ex diuinis epiſtolis.] hactenus de his Leo Auguſtus,cui conſentiunt ceteri & præcipuè ex antiquioribus Actis vitæ eius, quæ citantur à Ioanne Damaſceno. Etenim de S. Pauli effigie, quam apud ſe habere ſoleret idem S. Ioannes Chryſoſtomus, hæc ipſe Damaſcenus [a]:

IMAGO S. PAVLI APVD IOANNEM CHRYSOST.

[a] *Damaſc. de Imag. orat. 1.*

IOANNES CHRYSOSTOMVS CVLTOR SACRARVM IMAGINVM

Habebat autem effigiem Apoſtoli Pauli in imagine,in loco vbi propter corporis imbecillitatem parumper quieſcebat: erat enim ſuprà quàm natura patiatur vigilans. In hanc ille effigiem,quando perlegebat illius epiſtolas, oculorum aciem intendebat; in eaque non ſecus ac ſi Paulus ipſe viuus eſſet, obtutu defixus inhærebat,beatum ipſum appellans, totamque animi cogitationem ad illum dirigens,&cum eo verſans,& loquens contemplando.] & poſt alia: Cùm autem Proclus (inquit) loquendi finem feciſſet: oculis in Pauli effigiem defixis,& D figuram eius, quem viderat, ſimilem conſpicatus, Ioanni deſiderium inijciens, ſic eum (digito demonſtrans imaginem) allocutus eſt: Ignoſcito mihi Pater:ille quem vidi loquentem tibi, huic ſimilis eſt; atque adeò, ſi rectè memoria teneo, ipſe eſt.] hactenus Ioannes Damaſcenus ex Vita ipſius S. Ioannis Chryſoſtomi, quæ deſideratur.

Certè quidem, quod pertinet ad eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi ſtudium & amorem erga Paulum; non eſt ſcriptio eius quæ non id exprimat manifeſtè; cùm alioqui peculiares eo argumento ſcripſerit homilias. Quod autem ad doctrinam ſpectat,ſe quidem tanto vti magiſtro ingenuè profitetur his verbis in præfatione ad homilias in epiſtolas Pauli: Neque (inquit) nos quæ ſcimus, ſi quæ ſcimus, ab ingenij bonitate atque acumine ſcimus: ſed illi nos viro impensè affecti, ab illius lectione numquam diſcedimus.] Contigiſſe autem viſionem illam, cùm epiſtolam Pauli ad Galatas interpretaretur, in qua ſe ipſum ſuperaſſe cognoſcitur, E haud improbanda opinio eſt. Ceterùm fuiſſe S. Ioannem Chryſoſtomum pium cultorem ſanctarum imaginum, non hæc tantùm quæ narrata ſunt, manifeſtant, ſed & quod de eo Gregorius [b] Papa ſcribit ad Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, qui verba ipſius recitat, dum ita ait: Si quis alius, ego certè, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui.] Rogo te, lector: ſi optio daretur, in quorum claſſem poſt obitū velis adſcribi, & quorum ſortis particeps fieri, Iconoclaſtarum ne, an S. Ioannis Chryſoſtomi cultoris ſacrarum imaginum? Hæc conſiderans,tu tibi ipſi reſponde. Nos certò ſcimus, Dei amicum fuiſſe Chryſoſtomum: eumque æternam eſſe beatitudinem conſecutum, & complura miracula teſtata ſunt, & vniuerſalis conſenſus Eccleſiæ declarauit.

[b] *Extat apud Nicæn. Côcil. 2. act. 6.*

VISIONES S. IOANNIS CHRYSOST.

Sed quod in his ſumus, vt prætermiſſa ab aliis, qui res geſtas tanti Patris proſecuti ſunt, hic tamquam epitaphia ſepulchralia affigamus; audi quid S. Nilus in epiſtola ad Anaſtaſium

A de eodem Chryſoſtomo omni fide digna ſcriptis mandauit: Ioannes (inquit) ſacerdos admirandus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, immò verò totius Orbis ſplendor, vir animi perſpicacis, omni ferè tempore videbat domum Domini refertam Angelorum cætu,& tunc in primis,cùm diuinum & incruentum ſacrificium offerebatur: quo quidem tempore,ſtupore & lætitia plenus, rem præcipuis amicis ſpiritualibus priuatim enarrauit. Cùm cœpiſſet (inquit) ſacerdos ſanctum ſacrificium ſeu oblationem facere,plurimæ ſtatim ex illis Virtutibus è cælo deſcendentes ſtolis indutæ ſplendidiſſimis,nudis pedibus, intentis oculis pronæ altari magno cum ſilentio & reuerentia,quoad venerandum illud myſterium expletum fuit, circumſteterunt. Deinde huc illuc ſingulæ per totam domum diffuſæ, Epiſcopis; preſbyteris; & diaconibus diſtributionem corporis & pretioſi ſanguinis miniſtrantibus adhæſerunt; ſatagentes,& ſedulò adiuuantes. Hæc autem ſcribo,vt diuini ſacrificij dignitatem cognoſcentes; B caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto,adminiſtretis: nec permittatis vt aliqui inter ſe contendant, & cum tumultu ad ipſum accedant,aut audacter annuant & è loco ſuo proſiliant, aut huc & illuc circumſpiciant, & ignauè & petulanter ſe gerant.] hactenus Nilus, quem ſpectata eruditio atque conſpicua ſanctitas fecerunt illuſtrem.

CONCIONATVR IOANNES IN MEDIO ECCLESIAE.

Ceſſit & illud magnæ laudi Chryſoſtomo,quòd cùm concionem habens frequenti populo vallaretur,opus illi fuit ſuggeſtum in medio eccleſiæ collocare. certè quidem magnus ille Gregorius Nazianzenus,cùm eſſet eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus,intra cancellos concionabatur, vt ex ipſius teſtificatione [a] poſſumus intelligere; cùm de multitudine auditorum ad cancellos ſe protrudēte vt orationem audiret, ſæpè meminit. Romæ verò antiquitus ea vigebat conſuetudo, vt ab eminenti ſuggeſtu ipſe Pontifex concionaretur ad populum. nam in Hippolyto Prudentius [b]:

[a] *Greg. Naz. orat. ad centū quinquaginta Epiſcopos.*

[b] *Pruden. Periſteph. hym. 11. de S. Hippolit.*

C
Fronte ſub aduerſa gradibus ſublime tribunal
Tollitur, Antiſtes prædicat vnde Deum.]

Omittimus hic innumera ſanctorum Patrum de S. Ioanne Chryſoſtomo elogia: ſatis ad laudem,quòd poſt eius obitum paucis exceptis, quos liuor infecit,tam Oriens quàm Occidens & vniuerſus Catholicus orbis ipſum ſanctiſſimū prædicauit; vſque adeò, vt & in Ægypto, habito contemptui Theophilo, licet haberetur vita ſanctiſſimus, eumdem Chryſoſtomum prædicarent, Theophilum verò inſectarentur contumelijs, meritò neglectum à ſuis; quem à ſe Eccleſiæ Romanæ Pontifex abieciſſet. Sed audi perbreue Iſidori Peluſiotæ de vtroque iudicium, ad Symmachum ita ſcribentis [c]:

[c] *Iſidor. lib. 1. epiſt. 152.*

ISIDORI IVDICIVM DE THEOPHILO.

Petis à me,vt diuini viri Ioannis tragœdiam tibi exponam. At eam explicare nequeo: mentem enim res iſta ſuperat. Verùm pauca quædam audi. Vicina Ægyptus hoc ſemper in more D habuit, vt iniquè ac perditè ſe gereret; Moſen videlicet repudians,& Pharaonem adſciſcens; humiles ac demiſſos flagris lacerans; laborantes opprimens; vrbes extruere iubens,& mercedem negans,atque ad hoc vſque tempus in ijſdem ſtudijs inhærens: ſiquidem inſano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophilum, quatuor ſocijs, immò coapoſtatis, ſeptum ac munitum in medio proferens, pium virum ac diuinarum rerum doctrina præditum expugnauit, odium videlicet atque inimicitiam; quam aduerſus eum qui eodem quo ego nomine appellatur, improbitatis atque importunitatis ſuæ velut propugnaculum nactus. At Dauidis [d] tamen domus inualeſcit; domus autem Saulis (vt cernis) debilitatur: tametſi vir ille, ſuperata vitæ tempeſtate, ad cæleſtem tranquillitatem migrauerit.] hactenus Iſidorus, eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi diſcipulus. Porrò quod pertinet ad quatuor illos quos nominat coapoſtatas; fuiſſe quidem illos Acacium Berœenſem, Seuerianum Gabalenſem, Antiochum Ptolemaidis, & Cyrinum Chalcedonis Epiſcopos, quæ E ſuperiùs dicta ſunt ex Palladio, fidem faciunt.

[d] *2. Reg. 3.*

Quo quidem nomine non prudentiores tantùm Ægyptij, ſed ipſi hæretici (cùm alioqui in Ioannem in his quæ ad dogmata ſpectant,infenſi eſſent) omnes erga eum propenſiores erant, vt ex Palladio poſſumus intelligere atque alijs. Eſt de his patens exemplum de Socrate Nouatiano: qui cùm in ceteris erga eum ſe obſeruandiſſimum præſeferat; quòd tamen Nouatiani eum experti eſſent ſibi maximè aduerſarium,de hoc, ex quo magis commendandus habetur, ipſum carpit, ſic dicens [c]: Equidem demiror, quid cauſæ eſſet,cur cùm tam ardenti ſtudio duceretur temperantiæ, in quibuſdam concionibus doceret temperantiam quodammodo contemnendam eſſe. Nam cùm à Concilio Epiſcoporum, illis qui ſemel dumtaxat per baptiſmum lapſi fuerant, locus pœnitentiæ concederetur: ille non dubitauit dicere: Si millies lapſus pœnitentiam egeris, in eccleſiam ingredere. Ob quam doctrinam

[c] *Socrat. lib. 6 c. 19.*

NOVATIANI IN QVO IOANNEM CHRYSOSTOMVM REPREHENDERVNT.

CHRISTI 407. INNOCENTII PAP. 6. ARCAD. & HONOR. IMPP. 13.

ctrinam etſi in aliorum multorum, etiam qui ei familiares erant, offenſionem incurrit; A tamen à Siſinnio in primis Nouatianorum Epiſcopo, qui librum contra hoc eius dictum conſcripſit, grauiter exagitatus eſt. ceterùm iſta iampridem acciderant.] ita Nouatianus. ſed hoc nomine maiorem ſibi conciliauit Chryſoſtomus laudem, dum eo modo Nouatianos exagitans, apertam voluit ſemper pœnitentibus Eccleſiæ ianuam, ex Catholicæ Eccleſiæ inſtituto. ſed de his fuſiùs ſuo loco ſuperiùs. Poſt hæc verò Socrates totum ſe effundit in laudes Siſinnij, quem reprehenſum dicit ab Acacio Epiſcopo, quòd veſtimenta candida indueret, cùm nigris veſtibus vti ſolerent Epiſcopi. ſic planè illudebat eis diabolus vafro conſilio, vt corporis munditiam affectarent, balnea frequentando, & veſtibus candidis veſtiendo, vt ſibi viderentur animæ quoque eſſe munditiem aſſecuti, ſpernentes Eccleſiæ à Chriſto relictum ad diluenda peccata remedium pœnitentiæ. Sed alia ſubdit de Siſinnio Socrates; quæ vt inepta, conſultò præterimus: qui & ſub iiſdem Conſulibus defunctum Siſinnium affirmat[a], B & in locum eius ſubrogatum Chryſantum; mortuum quoque eſſe Dorotheum Arianum Antiſtitem.

[a] *Socrat. lib. 7 c. 6.*

INNOCENTIVS PAPA QVID IN ARCADIVM ET EVDOXIAM.

Quod verò pertinet ad Innocentium Romanum Pontificem: audita ipſe morte Chryſoſtomi, magno eſt affectus dolore: & qui hactenus ab infligendo in Imperatorem Arcadium & Eudoxiam Auguſtam, quam prouocarant ſummam Eccleſiaſticam animaduerſionem illam, cùm quis à communicatione ſacramentorum & cœtu Fidelium ſeparatur, rogatus ab ipſo Ioanne Chryſoſtomo ſe continuiſſet; eam in eoſdem prouocatus, & violentia quadam adactus, inflixit: extorſiſſe enim viſi ſunt illi è manibus Innocentij iuſtè iudicantis vindictam, quam hactenus apud ſe longa patientia continuerat.

Porrò idem Pontifex ipſi Ioanni, defuncto licet, conſultum voluit, nimirum, vt etſi non ipſe, nomen ſaltẽ eius in Conſtantinopolitanã reſtitueretur Eccleſiam, perſtititq; in ſententia, C vt numquam, niſi id fieret, communicare vellet cum Orientalibus Ioannis aduerſariis Epiſcopis; quos ob iniquam ſententiam in S. Ioannem latam iudicauerat à communione Catholica alienos; illud ab eis enixè contendens, vt eiuſdem Ioannis nomen in tabulas referretur Eccleſiaſticas, è quibus fuerat ſententiâ aduerſariorum expunctũ. teſtatur id Theodoretus, qui ait[b]: Iſto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Epiſcopi Occidentis non priùs cum Epiſcopis Ægypti, & Orientis & Boſphori atque Thraciæ communicare voluerunt, quàm nomen illius ſanctiſſimi viri in tabulas, in quibus nomina Epiſcoporum mortuorum continebantur, retuliſſent: atque Arſacium eius ſucceſſorem ne ſalutare quidem dignati ſunt. Atticum autem, qui ſuccedebat Arſacio, quique ſæpè legatos ad Occidentales Epiſcopos miſerat, ſæpeque pacem poſtulauerat, poſtea tandem, cùm Ioannis nomen in tabulis ſcripſiſſet, receperunt.] at quando id contigit, inferiùs dicendum erit. D

[b] *Theodor. lib. 5. cap. 34.*

Ceterùm ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Ioannis Chyſoſtomi morte, grauiſſima acrimonia aſperſas, anathemateque terrificas, quibus tum ipſum, tum Auguſtam, tum denique Epiſcopos ſceleris complices excommunicat, litteras dedit. ſunt ipſæ quidem Græcis notiſſimæ, quas Gennadius, Nicephorus, atque Glicas recitant, ſed & codex Vaticanus Græcè continet exaratas, Latinè his verbis redditas:

EPISTOLA INNOCENTII PAPAE AD ARCADIVM IMPERATOREM.

Vox ſanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum cõtra te, ô Imperator, ſicuti quondam Abel iuſti contra parricidam Caim, & is modis omnibus vindicabitur. Nec id modò admiſiſti, ſed etiam pacis tempore perſecutionem magnam aduerſus Deum & Eccleſiam eius concitaſti. Eieciſti è throno ſuo, re non iudicata, magnũ totius Orbis doctorem, & vnà cum eo Chriſtum perſecutus es. Neque de illo ita queror (ſortem enim ſeu hereditatem cum ſanctis Apoſtolis in Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti regno conſecutus eſt) quamuis intolerabilis iactura ea ſit: E ſed affligor, propterea quòd primùm de animarum veſtrarum ſalute, deinde de eis, qui ſapientiſſima ſpirituali & diuina doctrina & inſtitutione eius orbati, fame verbi Dei conficiuntur, ſum ſolicitus. Non enim Eccleſia tantùm Conſtantinopolitana mellitæ illius linguæ iacturam fecit, ſed Orbis ſub ſole totus ad orbitatem redactus eſt, viro tam diuino amiſſo, perſuaſione vnius mulieris fabulam hanc & ſpectaculum exhibentis. Verùm excipiet & præſentem hic pœnam non poſt multos dies ei aduenientem.

Tametſi enim beatus Ioannes vitam reliquit, fide ſeruata, & fluctuantibus confirmatis; in æterna tamen ſæcula ſempiternam deliciarum, & immortalis vitæ hereditatem eſt conſecutus. Noua autem Dalila, Eudoxia, quæ paulatim te erroris ſeu ſeductionis nouacula totundit; execrationem ex multorum ore ſibi ipſi introduxit, graue & quod geſtari nequeat peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis ſuis ſuperaddens. Itaque ego mini-

A minimus & peccator, cui thronus magni Apoſtoli Petri creditus eſt, ſegrego & reijcio te & illam à perceptione immaculatorum myſteriorum Chriſti Dei noſtri. Epiſcopum etiam omnem, aut clericum ordinis ſanctæ Dei Eccleſiæ, qui adminiſtrare aut exhibere ea vobis auſus fuerit; ab ea hora qua præſentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate ſua excidiſſe decerno. Quod ſi vt homines potentes quemquã ad id vi adegeritis, & canones nobis à Saluatore per ſanctos Apoſtolos traditos tranſgreſſi fueritis: ſcitote id vobis nõ paruum peccatum fore in horrenda illa iudicij die, cùm neminem huius vitæ honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autem & abdita cordium ſub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arſacium, quem pro magno Ioanne in thronum Epiſcopalem produxiſtis, etiam poſt obitum exauctoramus, vnà cum omnibus qui conſultò cum eo communicarunt Epiſcopi: cuius etiam nomen ſacro Epiſcoporum albo non inſcribatur. Indignus eo honore eſt, B qui Epiſcopatum quaſi adulterio polluerit. Omnis[a] ſiquidem planta, quæ à Patre noſtro in cælis plantata non eſt, eradicabitur. At Theophili anathematiſmum addimus abrogationem, & abſolutam à Chriſtianiſmo alienationem.] hactenus epiſtola Innocentij, cui Glicas eiuſmodi ſubijcit Arcadij reſponſionem[b]:

[a] *Matth. 15*

[b] *Glic. Annal. par. 4.*

EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Norunt omnes homines mentis compotes, commiſſa per ignorationem nec diuinitus nec per leges puniri, neque adeò quemquam alterius nomine ſupplicium luere. Quod quidem propterea ſcripſi, vt manſuetudinem tuam certam redderem, nos nihil eorum cognitum habuiſſe, quæ noſtris Antiſtitibus & clericis acciderunt: cuius rei teſtem benignũ illum Deum imploramus. Nimirum purus & innocens ſum, quod ad ipſorum condemnationem attinet: quippe cùm eorum communione ſim vſus, cauſæ nihil erat, quamobrem eos affligeremus. Quod autem attinet ad filiam tuam Eudoxiam: ſcito me illi parum moderatè pro ratione C delicti mercedem retuliſſe: quo ſanè factum eſt, vt ex eo mærore & anguſtia, difficili, grauiſſimaque correpta ægritudine decũbat. Igitur quod ſupereſt, enixè te obſecro, vt nos à ſegregatione liberes, nec multipliciter punias: non enim ipſe Dominus idem ob delictum bis hominem percutit.] hucuſque apud Glicam litteræ Arcadij ad Innocentium: quibus has idem auctor ſubdit Innocentij ad ipſum redditas:

ALIA EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Studium, diligentiamque veſtram Dei præſcripto & voluntati conſentaneam, quam propter ipſius nomen declaraſtis, accepimus & probauimus. Quapropter ſacris à vinculis ſoluti ad ſigna Dominica confirmatis animis accedite.] hucuſque apud eumdem auctorem. Præter has autem recitatas à Glica Arcadij ad Innocentium Papam litteras, aliæ extant in citato codice Vaticano ab eodem Imperatore ad eumdem Pontificem datæ, quæ ſic ſe habent:

Omninò, ô Pontifex Dei, nequicquam eorum quæ in legatos audacter perpetrata ſunt, D ſciente me factum eſt: idque ex eo perſpici poteſt, quòd eos à quibus illa orta ſunt, ſeuerè vltus ſum. Neque quòd magnus ille Ioannes depoſitus ſit, vlla in me culpa eius rei hæret, ſed infelicibus Epiſcopis; quòd ſcilicet cùm ſacros canones prætenderent, iudicium depoſitionis illius in ſua ipſorum profana capita conuerterunt: quorum ſermone neſcio quomodo inductus, etiam ipſe eorum ſententiæ (quod vtinam numquã feciſſem) aſſenſus ſum. Quo fit vt ipſi magis in culpa ſint, quàm nos. Ex quibus & qui adhuc hic extant, Acacium, & Seuerianum, & eos qui ſceleratum Theophilum ſecuti ſunt, vt quanta maxima celeritate, comprehendi iuſſimus, & eos qui illic ſunt, vt pœnas dent auſibus ſuis debitas. Nobis autem placetur paterna humanitas tua, neque deſeras nos expertes myſteriorum incontaminatorum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quæ peccauerit, vltus ſum, quæ etiam ex his grauiſſimo morbo correpta in lectulo decumbit. Ne igitur ſæpiùs pœnas ſumas, ô reuerẽdiſſime Pater: E neque enim Dominus in eadem bis pœnas ſumit, vt ſcriptum eſt. Vbi autem erit pœnitentiæ bonum, niſi iis quos pœniteat, venia tribuatur? Igitur ſi nos quidem ex pœnitẽtibus non eſſemus, meritò aditus ad veniam clauderetur: & ſi accuſauimus & condemnauimus nos ipſos ab his quæ malè egimus; ne bono quidem pœnitentiæ, quod quidem venia eſt, excidamus.] hucuſque epiſtola Arcadij ad Innocentium Papam ex codice Vaticano.

Subijciebatur autem apud codicem dignæ memoriæ Cardinalis Guiglielmi Sirleti Bibliothecarij Apoſtolici, dictis epiſtolis eodem argumento ſcriptis, epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium fratrem Auguſtum, fide quidem explorata, germana, in omnibuſque ſincera; quæ ſic ſe habet:

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

Neſcio qualiſnam potens & à dæmone immiſſa impulſio perſuaſit tibi, ô frater, feminæ committere teipſum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Chriſtianorum Regum patrauit. Etenim qui iſtic ſunt ſanctiſſimi Epiſcopi, clamant aduerſus Imperium noſtrum, quòd

quòd magnum Dei Antiſtitem Ioannem neque legitimè, neque ex præſcripto canonum,& A
ab Epiſcopali ſede depuliſtis,& acerbiſſimis exilijs & intolerandis iniurijs eijcientes,per vim
vita ſpoliaſtis. Locum tenentes autem Romanæ Eccleſiæ, ob veſtrum honorem & legitimi
iudicij ſtabilimentum miſſos, qui afferebant hinc litteras, vt omnia integrè definirentur,te-
nuiſtis: quibuſcum nihil humani egiſtis; ampliùs & cuſtodijs diuerſis concluſiſtis, ac fame
propè necaſtis; ac ſimul quas ſecum ferebant pecunias ad viatici neceſſitates corporeas, has
auferri ab ipſis mandaſtis: clamanteſque contra vos ad Deum & ingemiſcentes, nullo ſunt
habiti loco. Adhæc Apoſtolica mandata nihili facta à vobis ſunt: Epiſcopos ſanctos iniuſtè
priuaſtis, ac ſexcentis iniurijs & exilijs maximè longinquis iniuſtè adiudicaſtis, alioſque pro
his indignos indignè retruſiſtis. Contende igitur frater,non verbo, ſed re & Deum & homi-
nes de correctione eorum quæ non ſunt rectè acta, certiores facere: certus & ipſum Impe-
rium noſtrum & ruere & ſtare precibus ſacerdotum.] hactenus epiſtola Honorij ad Arca- B
dium, prioribus ſcriptis per omnia conſentanea; quam ex Græco textu Latinitati fideliter
redditam exhibuimus,eamque cum ea, quam in dicto codice Vaticano Latinè ſcriptam re-
perimus, contulimus, fideliterque reddidimus.

HONORIVS COGITAT DE INFERENDO BELLO ARCADIO.

Ceterùm poſt obitum Ioannis nondum tribus menſibus elapſis, contigiſſe prodigioſum
ac planè miſerandum interitum Eudoxiæ Auguſtæ eo modo, quo ſuperiùs dictum eſt, tum
Zonaras,tum alij teſtantur. Verùm quod ad Honorium ſpectat, haudquaquam his datis lit-
teris conceptum ob indignum facinus immenſum dolorem exhaurire penitùs valuit. Siqui-
dem & bello decernere aduerſus eum, qui perſecutus eſſet eccleſiam, ac ius gentium in le-
gatis violaſſet, & ſanctè pieque vlciſci in animum duxit. Cùm verò ad hæc peragenda Ra-
uennæ expeditio pararetur, duo interceſſere impedimenta, quæ eamdem retardarent, ſed
& ſubſequens mors Arcadij anno ſequenti penitùs aboleuit. Quænam autem præſenti an- C
no contigerint, quibus à bello in Arcadium inferendo Honorius abſtraheretur, Zoſimus ita
[a] Zoſim. lib. 5.
narrat[a]: Apud Rauennam igitur Stilichoni (*hic erat præcipuus militiæ Dux*) iam parato ad
Illyricas vrbes cum exercitu adeundas, & Alarici auxilio ab Arcadio quidem abſtrahendas,
Honorij verò regno adijciendas: impedimenta duo contigit accidere, famam ſcilicet hinc
inde de Alarici morte ſparſam, & litteras Honorij Principis allatas Roma: quibus in litteris
præſcriptum erat, Conſtantinum iam perduellem ex inſula Britannia tranſuectum ad
Tranſalpinas gentes acceſſiſſe, Principiſque munus in oppidis vſurpare.]

Hæc quidē de tyrannide Conſtantini,quem alij Conſtantium nominant, hoc anno con-
tigiſſe, idem Zoſimus non obſcurè ſignificat,dum ait, exacto huius anni autumno, deſigna-
tos fuiſſe Conſules Baſſum atque Philippum, quorum nomina ſequenti anno adiecta fuiſſe
Faſtis, omnes affirmant, ſub quibus Conſſ. Proſper etiam in Chronico eiuſdē Conſtantini D
tyrannidem contigiſſe refert. Sed ante Conſtantinum, qui præceſſerunt hoc ipſo anno in
[b] Zoſim lib. 6 in princip. TYRANNI IN BRITANNIA EXORTI.
Britannia tyranni, Zoſimus infra narrat his verbis[b]: Quo tempore adhuc Arcadius impera-
bat, Honorio ſeptimùm & Thedoſio iterum Conſulibus, milites Britannici ſeditione con-
citata Marcum in regio ſolio collocabant,eique tamquam rerum in ijs locis potienti pare-
bant. Eo deinde necato veluti moribus illorum non reſpondente, Gratianum in medium
producunt,& purpura coronaque cinctum, ceu Principem obſeruantes, comitabantur. Ve-
rùm & huic improbato poſt menſes quatuor imperium abrogant, & vitam eripiunt, Con-
ſtantino rerum ſumma tradita.] hæc Zoſimus. Porrò Conſtantinum ait Proſper infimæ
militiæ militem fuiſſe,ſed ob ſolam ſpeciem nominis acclamatum fuiſſe ſub ijſdem Conſu-
[c] Sozom. lib. 9 c. 11.
libus Imperatorem. Sozomenus[c] etiam eadem quæ ſuprà de Marco & Gratiano tyrannis
tradit; & de Conſtantino ſic ſubdit: E

Rurſum Conſtantinum eligunt, quòd putarent eum ex nominis ſui præſagio Imperium
cōſtanter obtenturum.] hæc ipſe. Quod enim Conſtantinus Magnus Britannus fuiſſet,&
vniuerſum Romanum Imperium adeò feliciter adminiſtraſſet;putarunt illi, ad barbaros in-
numeros, qui Gallias atque Italiam, nec non Orientis non paucas regiones peruaſerant,ex-
pellendos, ſtrenuo nouo Duce opus eſſe & Imperatore: ſic igitur duobus, quos elegerant, è
medio ſublatis, ex felici nomine Conſtantini felicitatem ominati ſunt Imperij. Sed & ad
ſpem augendam illud accidit, quod æquè ac Conſtantino Magno, huic quoque adſcititio
[*] Conſtātius
nouo Conſtantino filius eſſet Conſtans[*] appellatus; quem & (ſicuti idem Sozomenus affir-
mat) Cæſarem nominauit, ſimulac ad Alpes Cotias perueniſſet, eumque ad Hiſpanias ob-
tinendas miſit. At de Conſtantino hactenus.

Sed ad Arcadium redeamus: cui quidem non ſic proſpexit Deus ab exercitu fratris Ho-
norij

A norij liberans, vt parceret; ſed quo ipſa Diuinitas potiùs, in quam in primis peccatum eſ-
ſet, ſumeret de perpetratis ſceleribus pœnas; quod anno ſequenti præſtitit, cùm eidem vnà
cum Imperio vitam ademit; Honorium verò non ad cladem, ſed ad ſalutem inferendam
Orientali Imperio reſeruauit: cùm interea Arcadius rebus piè geſtis impietatem, quam
ex perſecutione Ioannis contraxerat, abſtergere conaretur; cuius rei gratia anno ſuperiori
ex Palæſtina tranſtuliſſe Conſtantinopolim vidimus ſacras reliquias Samuelis; & hoc
anno martyrium Acacij martyris inuiſiſſe, atque ibi Deum oraſſe, Socrates meminit,
vbi ait[a]:

ARCADIVS STVDET EXPIARE DELICTVM.
[a] Socrat. li. 6. c. 21.

Eſt quidem Conſtantinopoli domus ampliſſima, quæ Carya dicitur, in cuius atrio eſt
caſtanea arbor (*ſed alij nucem fuiſſe tradunt*) in qua fertur Acacium martyrem ſuſpenſum
occubuiſſe;qua de cauſa parua eccleſia apud illam arborem ædificata fuit: quam Imperator
B Arcadius videre cupiens, in eam ingreditur: cumque preces ibi peregiſſet, diſceſſit. Om-
nes qui circiter illam eccleſiam habitabant, ad Imperatorem conſpiciendum confluunt;
ac nonnulli extra ædes egreſſi, tranſitus platearum antè occupare contenderunt, vnde
putabant ſe & Imperatoris vultum & totam ſtipatorum turbam planiùs videre poſſe.
Alij Imperatorem ab eccleſia vſque eò proſequebantur, quoad omnes viri cum mulieribus
& pueris extra illam domum exiuiſſent. Quo facto, illico domus illa, quæ eccleſiæ adiun-
cta erat, corruit. Vnde fama cum omnium ſumma admiratione conſecuta eſt, Impera-
toris precibus tantam hominum multitudinem ab internecione fuiſſe liberatam.] hactenus
Socrates.

Ad poſtremum autem, redditis iam de Ioanne Chryſoſtomo, quæ vera certaque reperi-
mus: his addenda putamus,quæ fide carentia inter reiectitia ducimus ſeligenda,ac reſpuen-
C da: vt eadem confutemus.

[b] Prat. Spirit. cap. 128.
DE ADELPHII VISIONE NARRATIO ET CONFVTATIO.

Habet enim Sophronij qui inſcribitur liber, Pratum[b] Spirituale, Adelphij, qui de gloria
Chryſoſtomi apud Dei thronum euecti viſionem accepit, eiuſmodi narrationem: Dicebat
frater meus Adelphius: Cùm in exilio mortuus eſſet beatiſſimus Ioannes,dolorem pertuli
incredibilem, quòd talis tantuſque vir,Orbiſque magiſter lætificans Eccleſiam Dei, è thro-
no ſuo exul defunctus eſt: Deprecabar ergo (inquit) Deum cum multis lacrymis,vt oſtende-
re mihi dignaretur,in quo ſtatu eſſet,& an cū Patriarchis adnumeratus eſſet. Cùm ergo diu-
tiùs oraſſem, in extaſi factus ſum, aſpexique virum nimis ſpecioſum: qui tenens manum
dexteram meam,adduxit me ad locum quemdam illuſtrem & glorioſiſſimum,oſtendebat-
que mihi Eccleſiæ doctores. Ego verò circumſpiciebam, videre quærens,quem cupiebam,
magnum Ioannem dilectiſſimum meum. Cùm ergo oſtendiſſet mihi omnes,& vniuſcuiuſ-
D que nomen proprium expreſſiſſet; rurſum tenens me per manum, eduxit me foras. Ego au-
tem ſequebar illum triſtis, quòd non vidiſſem cum Patribus & Eccleſiæ magiſtris beatum
Ioannem. Cùm itaque egrederer,is qui præerat ianuæ apprehendens me, dixit mihi: Quid
habes cur triſtis es? Nemo vmquam huc ingreſſus, triſtis exiuit. Tunc dixi illi: Hæc mihi
cauſa mæroris eſt, quòd amantiſſimum meum Ioannem Epiſcopum Conſtātinopolitanum
vnà cum ceteris doctoribus non vidi. Rurſum dixit mihi: Ioannem dicis pœnitentiæ du-
cem? Aio ego: Illum ſanè. Reſpondens autem dixit mihi: Ipſum homo in carne viuens vi-
dere non poteſt. Illic enim aſſiſtit, vbi thronus eſt Domini.] hactenus auctor, mutuatus
hæc (vt ipſe teſtatur) ex relatione à femina ad Athanaſium abbatem facta, eademque ſorore
ipſius Adelphij, quem dicit fuiſſe tunc temporis Epiſcopum Arabiſſi.

[c] Chryſ. epiſt. 126.
REDARGVITVR IMPOSTVRAE COMMENTVM.
[d] Chryſ. epiſt. 13.

Sunt autem hæc parum fide tuta, vtpote quæ in primis eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi te-
E ſtimonio[c] mendacij arguantur, dum ab eo ponitur Treius Epiſcopus Arabiſſi,& non Adel-
phius. Sed & cùm tradat auctor, in domo Adelphij hoſpitatum eſſe Ioannem, cùm Cucu-
ſum in exilium miſſus eſſet; planè erroris arguitur: nam licet id ipſum de hoſpitio Cucuſi
dicant Leo & Metaphraſtes; tamen ipſe Chryſoſtomus diſertis verbis narrat[d], à Dioſco-
ro ſe ſuſceptum hoſpitio, & non ab aliis, licet id complures expetierint. Cùm autem hæc
compingat ea narratione mendacia; quæ fides in reliquis? Sanè quidem & illa inuidioſa
nimis aſſertio eſt; omnes qui vmquam fuerunt in Eccleſia doctores, in inferiori ponere gra-
du,& ſuper omnes Chryſoſtomū collocare: cùm præſertim ex eis complures martyrio fue-
rint coronati, vt inter alios Hippolytus & Methodius; vt taceam de reliquis abſque ſan-
guine vita functis ſanctis, nempe Baſilio, duobus Gregoriis, Thaumaturgo atque Theologo,
itemque omnibus ſine inuidia præferendo Magno Athanaſio. Sed & quæ illa abſque ra-
tione diſtinctio, vt omnes doctores fuerint oculis ea videntis perſpicui, ſolus autem Ioan-
nes ob

nes ob excellentem gloriam inuiſibilis? perinde, ac ſi ſolus inter doctores ipſe Chryſoſtomus A fuerit perfectam gloriam conſecutus. Sed faceſſant iam iſtæc: non enim indigent ſancti noſtris illuſtrari mendaciis, qui propriis virtutibus decorantur. Quod verò ad res geſtas poſt Ioannis migrationem pertinet, hîc proſequamur.

THEOPHILVS EXVLES RESTITVENDOS CVRAT.

Poſt obitum ſanctiſſimi Patris Ioannis Chryſoſtomi, viſum eſt Theophilo Epiſcopo Alexandrino, iis qui ob initam cum Ioanne communicationem diuerſis ſententiis damnati atque proſcripti eſſent, vel voluntario exilio contigiſſet eſſe factos extorres, omnibus ad propria redeundi licentiam impertiri, cunctasq; præteritas obortas diſſenſiones obliuione deleri, & omnes in vnitatem Eccleſiæ, à qua ſciſſi eſſent, debere recipi: ob idq. libellum idem Theophilus ſcripſit ad Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum. Teſtantur id quidem litteræ Syneſij Epiſcopi Ptolemaidis in Ægypto, cùm de Alexandro Epiſcopo communionis Ioannis ipſum conſuluit: quæ ſic ſe habent: B

SYNESII EPISTOLA PRO ALEXANDRO.

Cùm quæſtionem quamdam ad te referre decreuerim: rem de qua percunctabor, antea exponere volo. Alexander Patricius Cyrenæus, cùm adhuc adoleſcentulus eſſet, monaſtica vita initiatus eſt. Cum ætate verò ſimul progrediente monaſtica in vita intentiore, Eccleſiaſtico miniſterio dignus iudicatus eſt, & quidem vt presbyter eſſet. Cùm autem ex neceſſitate quadam in exercitu eſſet, & Ioanni beato coniunctus (colatur autem à nobis memoria defuncti, quia omnis inimicitia ſimul cum vita deponitur) huic adhærens priuſquam in ſeditionem venirent Eccleſiæ, ab illius manibus Epiſcopus Baſianopolis Bithynorum factus eſt. Orta verò diſſenſione, permanſit ei, qui ipſum elegit, amicus; & in numero fuit eorum, qui ab illius parte ſeditionem agerent. Poſtquam verò Concilij ſententia præualeret, ad tempus quoddam ſeditio perdurauit. Quid verò recenſuerim ei qui nouit, immò qui ipſe ea quæ ad conciliationem facerent, miniſtrauit? nam & libellum quemdam ſapientia C præditum legi, quem ad beatum (vt mihi videtur) Atticum ſcripſiſti, inducens ipſum ad eos ſuſcipiendos. Et hactenus quidem Alexandro res communes cum coniunctis deſertoribus fuerunt: proprium autem cum paucis hoc, quod tertius eſt annus poſt inductam obliuionem & reconciliationes, ipſe verò non adiit rectà Bithyniam, neque adeptam ſedem occupauit: manet autem apud nos, velut nihil ipſius interſit, ſi quis etiam velut cum priuato agat.

SYNESIVS BENE HABVIT ALEXANDRVM

Ego igitur neque eminus in ſacris legibus enutritus ſum, neque iam mihi conuenit multa didiciſſe, qui ſuperiore anno nondum in numero fui. Cùm autem ſentiam ſenes quoſdam neque ipſos ſibi ſumere certam aliquam cognitionem, ſed vereri ne ex ignorantia ad aliquam Eccleſiæ regulam offendant, & ob id omnino inhumaniùs ipſum Alexandrum tractare, & de incerta ſuſpicione manifeſtam ignominiam hoſpitis diſpergere, vt qui nec ſub D communi tecto ipſum tolerarint: neque reprehendi, neque imitatus ſum ipſos. Noſti igitur quomodo feci, reuerende Pater. In eccleſiam quidem ipſum non ſuſcepi, neque ſacramenti participem feci; domi verò æqualiter cum inſontibus honoraui, qui meus etiam in indignis mos eſt: vbi quis ex his ædes meas acceſſerit amicus, cuiuis in quouis opere & ſermone honorem exhibendum exiſtimo: delirare eos ducens, qui ægrè ferunt, quòd materna ciuitatis iura deiicio. Quamquam propter hoc omnium curas in humeros meos ſublatas fero, & ſolus pro omnium otio occupatus ſum. Verùm benè mihi poſitum erit apud Deum, quòd plus laboris, minus honoris habeo.

Sed & Alexandrum hunc, cùm quidem ad eccleſiam progredior, vellem me nuſquam in foro videre: vbi enim contingit vt videam, aliò verto oculos, & ſtatim rubor per genas effloreſcit: at ingreſſum atrium meum, & ſub eodem tecto verſantem, omnibus quibus par E eſt, honoro. Quid igitur tantùm diſcors ſum à me ipſo priuatim & publicè, in neutro tempore faciens ea quæ mihi videntur? immò in altero concedo legi, in altero gratificor naturæ vrgenti ad humanitatem: quamquam ferè violarem naturam, ſi quid clarè de lege noſſem. Hæc ſanè ipſa eſt quæſtio, ad quam oportet Apoſtolicæ ſucceſſionis auctoritatem reſpondere ſimpliciter & clarè, & hoc ipſum quod in omnibus, Alexandrum conuenit cenſere Epiſcopum, an non?] hactenus ad Theophilum de Alexandro Epiſcopo Syneſius, cuius[a] ad eumdem Theophilum eadem rogantis iterata petitio extat. Quòd verò hanc ſe dediſſe epiſtolam tradit ad Theophilum ſcriptam poſt triennium à reconciliatione cum Epiſcopis qui erant ex parte Ioannis: planè colligitur, ab eo hanc eſſe datam epiſtolam anno Domini decimo poſt quadringenteſimum. Cumque de ſe fateatur in iiſdem litteris, cùm eas ſcripſit, nondum annum habere in Epiſcopatu: eius electionem accidiſſe opor-

[a] Syneſ. epiſt. 67.

tuit

A tuit poſt biennium ab hoc tempore. agemus de ea ſuo loco, deq. rebus ab eodem Syneſio in Epiſcopatu præclarè geſtis.

COMMVNICATIO PEREGRINA.

Habes & hîc, lector, ſymbola quædam communicationis illius, quam peregrinam dixere Patres, de qua ſuperiùs, in recitata Syneſij epiſtola ſatis expreſſa: nimirum quòd cum illis, in iis quæ ſunt naturæ, exhiberetur humanitas; in iis autem quæ ſunt diuinorum ſacramentorum, ſeueritas ſeruaretur, communicatis hoſpiti quæ ad victum ſunt neceſſaria, negatis verò quæ ad vſum pertinent ſacramentorum. Porrò communicatio peregrina inde nomen accepit, quòd ea impertiri ſoleret illis peregrinis, qui commendatitias litteras, quas antiqui canones[a] decreuiſſent, ſecum minimè ferrent: quibus ſi muniti peregrinarentur, ab omnibus æquè in omnibus & ſacramentorum participatione recipi conſueuerunt. At licet iſta curarit Theophilus, vt exules liberè abire ſinerentur; non tamen propterea meruit communio- B nem Romani Pontificis, à qua priuatus erat: nam ipſe ab eo etiam illud requirebat, vt nomen Ioannis in Diptycha reſtitueret: quod facere numquam conſenſit, vt ſuo loco pluribus dicendum erit.

[a] Apoſt. can. 34. Concil. Antioch. c. 7.

LEGES HONORII CONTRA HAERETICOS.

Hoc eodem anno Honorius Imperator, qui ſeueris edictis hæreticos in Africa conſtitutos Manichæos & Donatiſtas[b] exagitarat, nouo dato reſcripto ad Porphyrium Proconſulem Africæ, liberos illos pœnis omnibus eſſe decernit, qui relicta hæreſi, ad fidem Catholicam ſe conuerterent. Alia inſuper ad eumdem data lege[c], priuilegia conceſſa Catholicis Eccleſiis ſtabiliuit. Sed & ſub eodem ſuo ipſius Conſulatu ſeptimo, aduerſus eos qui abſtrahunt fugientes ad Eccleſiam, vt maieſtatis criminis rei haberētur, ad Iouinum Præfectum Prætorio reſcripſit, vt ex ſancti Gregorij Papę epiſtola ad Ioannē Defenſorem data apparet, vbi eadem ſanctio recitatur his verbis[d]: Fideli ac deuota præceptione ſancimus, nemini li- C cere ad ſacroſanctas Eccleſias confugientes abducere. Sub hac videlicet definitione, vt ſi quiſquam contra hanc legem venire tentauerit, ſciat ſe maieſtatis crimine eſſe retinendum. Data Kalendis Aprilis, Honorio ſepties cum Theodoſio tertio Conſſ.] hæc apud Gregorium: ex quibus habes quod emendes in Codice Iuſtinianeo, vbi[e] eadem ſanctio ſub duobus Conſtantiis Conſulibus, ſeu Conſtantino & Conſtantio, data legitur: qui quidem Conſules nequaquam reperiuntur ſub Imperio Honorij, à quo idem datum eſſe reſcriptum, inſcriptus titulus docet.

[b] l. 41. de hæret. C. Theod.
[c] l. 38. de Epiſ. & cleric. C. Theod.
[d] Greg. li. 11. epiſt. 54.

CRIMEN MAIESTATIS, INFRINGERE IVRA ECCLESIAE.

[e] l. 2. C. de his qui confug. ad Eccleſ.

IRRVPTIO BARBARORVM IN GALLIAS.

Hoc eodem anno Vuandali & Alani aliis coniuncti barbaris, qui (vt dictum eſt) anno ſuperiori pridie Kalendas Ianuarij, tranſito Rheno, in Gallias irrupere, eamdem infeliciter incurſantes depaſti ſunt. Cuius anni clades à S. Hieronymo in epiſtola hoc anno ad Ageruchiam data, ita recenſetur his verbis[f]: Præſentium miſeriarum pauca percurram. Quòd D rari hucuſque reſidemus, non noſtri meriti, ſed Domini miſericordiæ eſt. Innumerabiles & ferociſſimæ nationes vniuerſas Gallias occuparunt. Quicquid inter Alpes & Pyrenæum eſt, quod Oceano & Rheno includitur, Quadus, Vuandalus, Sarmata, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & (ô lugenda Reſpublica!) hoſtes Pannonij vaſtarunt. Etenim Aſſur[g] venit cum illis. Maguntiacum nobilis quondam ciuitas capta atque ſubuerſa eſt, & in Eccleſia multa hominum millia trucidata. Vangiones longa obſidione deleti. Rhemorum vrbs præpotens, Ambiani, Atrebatæ, extremiq. hominum Morini, Tornacus, Nemere, Argentoratus, tranſlati in Germaniam. Aquitaniæ, Nouemq. populorum Lugdunenſis, & Narbonenſis prouinciæ, præter paucas vrbes, populata ſunt cuncta: quas & ipſas foris gladius, & intus vaſtat fames. Non poſſum abſque lacrymis Toloſæ facere mentionem; quæ vt hucuſque non rueret, ſancti Epiſcopi Exuperij merita præſtiterunt. Ipſæ Hiſpaniæ E iam iamque perituræ quotidie contremiſcunt, recordantes irruptionis Cymbricæ; & quicquid alij ſemel paſſi ſunt, illæ ſemper timore patiuntur. Cetera taceo, ne videar de Dei deſperare clementia.] hæc Hieronymus. Quòd autem inter alias Galliarum vrbium clades Rhemos à Vuandalis referat deuaſtatos; in eam ſententiam me magis trahit, vt exiſtimem, S. Nicaſium eius ciuitatis Epiſcopum vnà cum ſorore Eutropia & ſociis eſſe martyrio coronatos, licet aliqui ad Hunnorum id referant tempora. quorum Acta paſſionis æquè ſub Vuandalis ipſos eſſe paſſos habent; ſed planè corrigenda in eo, dum Vuandalos Paganos fuiſſe tradunt, quos liquet fuiſſe Chriſtianos.

[f] Hier. epiſt. 11.
[g] Pſal. 82.

DE TEMPORE ILLATAE CLADIS IN GALLIAS.

Quòd autem ita afflictatas memorat Gallias, & eadem mala extimeſcentes Hiſpanias S. Hieronymus tradat: planè hoc ipſo anno ſe eam ſcripſiſſe epiſtolam, haud obſcurè demonſtrat. Siquidem hic ipſe eſt annus, quo, ex ſententia Zoſimi & aliorum, quæ dicta ſunt, in Galliis acciderunt; quando & Vuandali cum Alanis iam cogitabant Hiſpanias.

Quod

A Quod etiam confirmatur ex iis quæ idem Hieronymus ſubdit his verbis: Olim à mari Pontico vſque ad Alpes Iulias non erant noſtra quæ noſtra ſunt: & per annos triginta, fracto Danubij limite, in mediis Romani Imperij regionibus pugnabatur. Aruerunt præ vetuſtate lacrymæ: præter paucos ſenes, omnes in captiuitate & obſidione generati, non deſiderabant, quam non nouerant, libertatem.] Cùm igitur ita S. Hieronymus triginta numeret annos ex barbarorum irruptione, facta (vt ſuo loco ex Ammiano [a] ſuperiùs dictum eſt) Valente quintùm Conſule cum Valentiniano Iuniore, anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimoſexto, vſque ad tempus eius ab ipſo ſcriptæ epiſtolæ; planè hoc anno eam datam fuiſſe apparet.

[a] Ammianus li. 31.

STILICHO ROMANI IMPERII PRODITOR.

Sed & hæc cuncta facta eſſe Stilichonis proditione, præter illa quæ dicta ſunt, hæc ex eodem S. Hieronymo auctore accipe: Quis (inquit) hoc credet? quæ digno ſermone hiſtoriæ comprehendent? Romam in gremio ſuo, non pro gloria, ſed pro ſalute pugnare? B immò ne pugnare quidem, ſed auro, & cuncta ſupellectile vitam redimere?] alludit iſta dicens ſanctus Hieronymus ad ſummam auri à Romanis opera Stilichonis Alarico perſolutam. ſed pergit: Quod non vitio Principum, qui vel religioſiſſimi ſunt, ſed ſcelere ſemibarbari accidit proditoris, *nempe Stilichonis*, qui noſtris contra nos opibus armauit inimicos] dum ſcilicet ſuaſit dari barbaris (vt dicemus anno ſequenti) à Romanis ſtipendium. Et inferiùs idem poſt deploratum præſentem Imperij ſtatum, iſta ad eumdem Stilichonem alludens, ſubdit: Et hæc ipſa quæ dixi, periculoſa ſunt tam loquentibus, quàm audientibus, vt ne gemitus quidem liber ſit: nolentibus, immò nec audentibus nobis flere quæ patimur.] hæc ipſe, planè ſignificans, minimè licuiſſe, timore Stilichonis habenas Imperij moderantis publicas lugere miſerias. Sed quomodo vindex tandem ſequenti anno Olympius vir maximè pius inſurrexerit, ipſumque Stilichonem occidendum curarit, dicemus anno ſequenti. C

Ne putes autem alium aliquem, quàm Stilichonem, S. Hieronymum illis verbis inſimulaſſe; audi quid de eodem Rutilius [b] cecinit:

[b] Rutil. Itin. lib. 2.

Quo magis eſt facinus diri Stilichonis acerbum,
Proditor arcani qui fuit Imperij.
Romano generi dum nititur eſſe ſuperſtes,
Crudelis ſummis miſcuit ima furor.
Dumq; timet quicquid ſe fecerat ipſe timeri,
Immiſit Latiæ barbara tela neci.
Viſceribus nudis armatum condidit hoſtem,
Illatæ cladis liberiore dolo.
Ipſa ſatellitibus pellitis Roma patebat: D
Et captiua, priùs quàm caperetur, erat.]

hæc Rutilius, & alia quæ ſubdit apertè abſque verborum inuolucro de Stilichone proditore; de quo adhuc viuente hoc anno, quo S. Hieronymus eam ſcribebat epiſtolam, ne ſecretò quidem fari abſque metu licebat.

Sed quod ad Galliarum cladem pertinet, conſentit vtique S. Hieronymo Saluianus [c], vbi ait: Non enim hoc agitur iam in Maguntiacenſium ciuitate, quæ iam exciſa & deleta eſt: non enim Agrippinæ; ſed quia hoſtibus plena: non agitur Treuirorum vrbe excellentiſſima; ſed quia quadruplici euerſione eſt proſtrata, &c.] Quin & ipſam quoque tandem Toloſam captam à barbaris, deplorat Rutilius, vbi agit de ſuo Victorino Toloſano [d]:

[c] Saluian. de vero iudicio lib. 6.

[d] Rutil. Itin. lib. 1.

Victorinus enim, noſtræ pars maxima mentis, E
Congreſſu expleuit mutua vota ſuo:
Errantem Tuſcis conſidere compulit agris,
Excolere externos capta Toloſa lares.]

hæc Rutilius: qui & ipſe iiſdem barbaricis bellis coactus è Gallia patrio ſolo fugere, reuerſurus tandem per mare nauigans, Itinerarium illud ſuum metro cecinit. Eiectos autem fuiſſe Romanos magiſtratus à Gallis ipſis in barbaros arma ſumentibus, teſtatur Zoſimus [e]. Sed Saluianus luget ſuos Gallos (quod deterius eſt) hiſce flagellis haud moribus emendatos, verùm deteriores redditos eſſe: hæc autem ipſum fuſiùs ſcribentem tu ipſe conſule. Nos verò iam ad anni ſequentis res geſtas enarrandas progrediamur.

[e] Zoſim. lib. 6.

IESV

A ANno à Chriſto nato quadringenteſimo octauo, Baſſo & Philippo Conſſ. Kalendis Maij, Arcadius Imperator offenſi numinis indignationem ob Ioannis Chryſoſtomi perſecutionem expertus, ex hac vita morbo ſubripitur, præmaturè quidem, annum tantùm ætatis agens trigeſimumprimum, cùm imperaſſet vnà cum patre annos duodecim, poſt obitum verò patris tredecim, menſes tres, & dies quindecim. teſtantur hæc quidem de tempore obitus Proſper & Marcellinus in Chronicis; nec non Socrates [a]. Reliquit autem poſt ſe filios Theodoſium, Pulcheriam, Arcadiam & Marinam.

ARCADII IMP. OBITVS.

[a] Socrat. li. 6. cap. 21.

B Quòd verò ſciret Arcadius, Honorium fratrem ſibi eſſe perinfenſum; timens ne inſidias poſt ſuum obitum Theodoſio puerulo moliturus eſſet, eumdem Regi Perſarum, quocum fœdus inierat, commendatum reliquit: de quo apud Ioannem diaconum, qui Paulus falsò inſcribitur, ex Theophane hæc habentur [b]: Arcadius itaque, cùm ſe mori cerneret, videns Theodoſium filium paruulum eſſe (erat enim annorum octo) conſideranſq. ne à quoquam inſidiis appeteretur (hunc Imperatorem appellarat*) ei curatorem per teſtamentum fore ſtatuit Iſdegerdem Regem Perſarum. Iſdegerdes autem Arcadij teſtamento ſuſcepto, paceque ſine inuidia erga Romanos vſus, Theodoſio Imperium conſeruauit; & Antiochum quemdam mirabilem ac rationabilem virum ei tutorem & pædagogum mittens, hæc Romano Senatui ſcribit:

[b] Paul. diac. lib. 13.

* appellauit etiam

REGIS PERSARVM LITTERAE PRO THEODOSIO.

Arcadio dormiente, meque curatorem filij conſtituente, qui ſuppleat locum meum di- C rexi. Ne quis ergo inſidias puero conetur; ne prœlium intolerabile contra Romanos exurgat.] hactenus epiſtola. ſubdit his auctor: Antiochus verò cùm Conſtantinopolim veniſſet, ab Honorio* Imperatore libenter ſuſceptus eſt.] legatus hic ad Honorium Romam à Rege Perſarum etiam miſſus creditur ad eum cum Theodoſio conciliandum, quem ſciebat iuſtis de cauſis fuiſſe in Arcadium valdè commotum. Poſtquam verò (inquit Sozomenus [c]) Arcadius eſſet mortuus, Honorius commiſeratione ductus, qua fratris filium proſequebatur, Conſtantinopolim reuerti properabat, vt fidos Præfectos conſtitueret ipſius tum ſaluti, tum Imperio: nam cùm eum filij loco haberet, verebatur ne quid illi accideret, qui propter iuuentutem inſidiis eſſet expoſitus. At verò iam tum itineri accinctum Honorium Stilicho hortatur, vt in Italia maneret; id planè neceſſarium eſſe aſſerens, quandoquidem tum Arelati Conſtantinus quidam tyrannidem inuaſiſſet.] hæc Sozomenus: qui addit, de- D ſtinatum fuiſſe Stilichonem cum exercitu mitti in Orientem; ſed detectis eius inſidiis, quibus filio Eucherio parabat Imperium, fuiſſe retentum. Sic igitur factū eſt, vt cùm ope Regis Perſarum, tum Honorij Imperatoris, res Orientalis Imperij in tuto fuerint collocatæ. Theodoſio puero inſuper (vt Socrates [d] tradit) acceſſit Imperij curator Anthemius Præfectus. huius autem quantæ eſſent vnà cum pura religione virtutes, ſuperiùs dictum eſt, cùm de ipſius egimus Conſulatu. Acceſſit poſtea ad regimen Imperij maior natu ſoror Pulcheria, cùm grandioris ætatis effecta eſt, quam tempore obitus patris Arcadij nonniſi annorum fuiſſe ætatis decem, Marcellino auctore liquet.

* Theodoſio

[c] Sozom. lib. 9. cap. 4.

CVRATORES ORIENTALIS IMPERII.

[d] Socrat. li. 7. cap. 1.

Quod verò ad Perſarum Regem pertinet Iſdegerdem: ad cētum annorum ſpatium ſancitum fuiſſe fœdus inter ipſum atque Romanos, Sozomenus [e] tradit. Ex quo quidem non id tantùm factum eſt, vt ſecuritati Imperij benè proſpectum eſſet, ſed & propagandæ in E Perſide fidei ianua aperta fuerit. Nam Socrates [f]: Eodem (inquit) tempore Chriſtiana religio fortè in Perſide vehementer amplificata eſt tali de cauſa. Inter Romanos & Perſas crebri legati mittuntur, variæq. incidunt cauſæ, cur tam frequentes alteri ad alteros obeant legationes. Itaque id temporis neceſſitas poſtulabat, vt Maruthas Epiſcopus Meſopotamiæ, de quo paulo antè facta eſt mentio, ab Imperatore Romano ad Regem Perſarum mitteretur. Rex quoniam eum virum pietate ſingulari præditū eſſe animaduertebat, in magno honore habuit, & tamquam homini re vera diuino animū cœpit attendere.] hæc Socrates. Sed de Marutha in memoriam reuoca, hunc ipſum fuiſſe Conſtantinopoli, cùm conuentus ille ad Quercum contra Chryſoſtomum habitus eſt; qui quòd nouus eſſet homo, ab aduerſariis Ioannis Chryſoſtomi in eamdem Synodum, quæ ſpeciem habebat pietatis, abductus eſt, ſed damno ſanè ipſorum: nam Cyrini pedem neſciēs calcans, ex eo miſer ille (vt dictum eſt) infeliciter conſumptus obiit. Hunc poſtea pro S. Ioanne Chryſoſtomo ſtetiſſe, eius litteræ ad Olympia-

FOEDVS CENTVM ANNORVM ICTVM CVM PERSIS.

[e] Sozom. li. 9 cap. 4.

[f] Socrat. li. 7. c. 8.

DE MARVTHA EPISCOPO LEGATO AD PERSAS.

Olympiadem haud obſcurè ſignificant: per quem ipſum Chryſoſtomũ, licet exul eſſet, Per- A
ſarum conuerſionem tentaſſe, certum eſt. nam in epiſtola ad Olympiadem, ita de eo[a]: Ma-
[a] Chryſ. epiſt. 14.
rutham Epiſcopum, quantum in te fuerit, curare atque omnibus officiis complecti ne deſi-
nas, vt eum è barathro extrahas (*paſſus fortaſſe carcerem fuit ob communicationem cum ipſo
Chryſoſtomo*) nam eius opera ob Perſidis negotia magnoperè egeo. Atque ſi à te fieri poteſt,
ex eo intellige, quidnam illic ipſius ſtudio atque opera perfectum ſit: & cur iſtuc profectus
ſit, fac ſciam: & num ei duas epiſtolas, quas ad eum miſi, reddideris, fac me velim certio-
rem. Quòd ſi ſcribere grauetur: ſaltem quid illic profectum ſit, tibi exponat; & numquid
rurſum eodem proficiſcens, præſtiturus ſit. nam ego hac de cauſa ipſum conuenire ſtude-
bam.] hæc Chryſoſtomus de Marutha: quibus intelligas per eum conuerſionem Perſarum
ipſum Chryſoſtomum iam procurare cœpiſſe. quomodo autem res benè ceſſerit, Socrates
ſuperioribus iſta ſubdit[b]: Quæ res (*nempe ſtudium Regis Perſarum erga Marutham*) ani- B
[b] Socrat. li. 7. c. 8.
CHRISTIANA RELIGIO IN PERSIDE PROPAGATA.
mos Magorum, qui apud Regem multum valere ſolent, admodum irritauit. Nam metue-
runt nonnihil, ne Maruthæ ſuaſu Rex Chriſti fidem acciperet. Etenim diuturnum capitis
illius dolorem, quem magi curare non poterant, Maruthas precum ſubſidio curauit. Pro-
inde Magi fallaciam, qua Regem ludificentur, excogitant. Ac quoniam Perſæ ignem pro
Deo colunt, & Rex quidem ipſe ignem perpetuò ardentem in domo quadam venerari ſo-
let; ſubter terram hominem abdunt; eumque tempore quo Rex preces facere conſueuerat,
has voces emittere faciunt: Regem è regno exturbandum eſſe; impiè enim propterea agere,
quòd ſacerdotem Chriſtianorum diuinum exiſtimabat. Quæ cùm Iſdegerdes audiuiſſet
(hoc enim Regi nomen fuit) tametſi Marutham reuerebatur, tamen ob eam cauſam ab ſe
amandare conſtituit.

A MARVTHA MAGORVM IMPOSTVRAE DETECTAE.

Tum Maruthas, homo verè diuinus, in precibus ſe penitus defixit: vnde fallaciam & do- C
lum Magorum planè deprehendit. Itaque ſic Regem alloquitur: Ne illudaris, ô Rex: ſed
domum ingredere: ac cùm vocem audiueris, terra defoſſa, dolum facilè deprehendes: nam
ignis non loquitur, ſed hoc fit machina quadam ab hominibus ad eam rem comparata.
Maruthæ Rex morem gerit: in domum, vbi ignis perpetuò ardebat, denuo ingreditur. ſi-
mulatque vocem iterum audit, terram iubet defodi. Ita qui vocem illam, quæ à Deo edi pu-
tabatur, emiſerat, deprehenſus eſt. Quocirca Rex ira admodum excandeſcens, decimum
quemque ex genere Magorum capite obtruncari mandat. Quo facto, dixit Maruthæ, vt
vbi vellet, eccleſias ædificandas curaret. Hac de cauſa religio Chriſtiana apud Perſas vehe-
menter creuit. Tum Maruthas decedens ex Perſide, Conſtantinopolim venit. Exiguo tem-
pore pòſt in Perſidem legationis obeundæ cauſa reuertitur. Magi alias de integro fallacias
excogitant, quibus Regis animum ab eo amplexando auerterent. Malum quemdam odo- D
rem, dedita opera comparatum, in loco quodam ad quem Rex ſolet accedere, diffundi cu-
rant; cumque diffuſum eſſe à Chriſtianis, falsò criminantur.

Verùm Rex, qui Magos iamdudum habuerat ſuſpectos, vbi illius facinoris auctores dili-
genter perueſtigaſſet, perſpicuè deprehendit eos ipſos Magos illum malũ odorem de indu-
ſtria rurſus effeciſſe: quapropter complures illorum iterum graui mulctauit ſupplicio; Maru-
tham permagna obſeruantia coluit; ac Romanos amare plurimùm, eorumque amicitiam
magnoperè amplecti cœpit: parumque abfuit, quin, cùm Maruthas vnà cum Ablato Perſi-
dis Epiſcopo aliud etiam ſpecimen fidei Chriſtianæ palàm edidiſſet (vigiliis enim & preci-
bus ambo ſedulò vacantes, dæmonem, quo Regis filius agitabatur, expulerunt) Chriſtia-
nus factus fuiſſet: verùm mors antè eum oppreſſit, quàm plenè Chriſtianus euaderet. quo
mortuo, filius eius Bararanes regno potitus eſt, cuius temporibus (ſicut à me dicetur paulo
inferiùs) fœdera inter Romanos & Perſas violata fuere.] hactenus Socrates. Porrò Maru- E
thas magnæ ſanctitudinis nomine glorioſus ex hac tandem vita ad Deum, de perfunctis
honeſtè laboribus præmia recepturus, abſceſſit: cuius quidem inſigne redditum nomen
tam Græcis quàm Latinis publicis notis[c] inter ſanctos receptum anniuerſaria memoria in
Eccleſia perſeuerat. Sic ſe habuere res Orientis.

[c] Martyrolo. Rom. die 4. Decembris.

OCCIDENTALIS IMPERII AERVMNAE.

Ceterùm res Occidentalis Imperij Stilichonis inſidiis admodum turbatæ ſunt: qui enim
pluribus annis occultarat in animo proditionem Imperij, & aliquibus interdum ſignis
patefeciſſet; iam aperta luce, totoque (vt dicitur) cælo, proditor Honorij Imperatoris
apparuit, atque meritas pœnas luit. Hæc autem quomodo ſe habuerint, antiquorum
ſcriptorum ſunt teſtificatione prodenda. Atque primùm illud, prodigiosè nimis proditio-
nem Stilichonis bruta quoque elementa teſtari, immò & clamare viſa eſſe: etenim Marcel-
linus

A linus in Chronico ſub huius anni Conſulibus hæc ait: Romæ in Foro Pacis per dies ſeptem
terra mugitum dedit.] Sed iam proditionis Stilichonis reuoluamus inuolucra. Inſeruiebat
Alaricus Gothorum Rex ſtudiis Stilichonis, quocum pluribus prœliis ſæpe colluſerat: nam
cùm eum obtinere facillimè potuiſſet, & iam (vt dictum eſt ſuperiùs) obtinuiſſet, eum-
dem apud Pollentiam liberum abire ſiuit; eumdemq. quaſi pro Romano militaturum Im-
perio, publicis ſtipendiis aluit, ea ſpecie, quaſi eo vſurus iam eſſet ad inuadendam ditio-
nem Arcadij Imperatoris. At quid tandem accidit? dicemus ſummatim in primis ex Paulo
Oroſio, qui ſui temporis res geſtas ſincerè perſtrinxit, cùm illatam cladem per Stilichonem
in Romanum Imperium ita breuiter narrat[a]:

[a] Oroſ. lib. 7. cap. 38.

MOLITIONES STILICHONIS ADVERSVS ROM. IMPERIVM.

Interea Comes Stilicho, Vuandalorum imbellis, auaræ, perfidæ & doloſæ gentis gene-
re editus, paruipendens quòd ſub Imperatore imperabat, Eucherium filium ſuum, ſicut à
B pleriſque traditur, iam inde Chriſtianorum perſecutionem à puero priuatoque meditan-
tem, in Imperio quoquomodo ſubſtituere nitebatur. Quamobrem Alaricum, cunctamque
Gothorum Gentem pro pace optima & quibuſcumque ſedibus ſuppliciter ac ſimpliciter
orantem, occulto fœdere fouens, publicè autem & belli & pacis copia negata, ad terendam
terrendamque Rempublicam reſeruauit. Præterea gentes alias copiis viribusq. intolerabiles,
quibus nunc Galliarum Hiſpaniarumq; prouinciæ premuntur, hoc eſt, Alanorum, Sueuo-
rum, Vuandalorum, ipſoque ſimul motu impulſorum Burgundionum vltro in arma ſoli-
citans, deterſo ſemel Romani nominis metu; ſuſcitauit eas interim ripas Rheni quatere,
& pulſare Gallias voluit; ſperans miſer ſub hac neceſſitatis circumſtantia, qua & extorque-
re Imperium à genero poſſet in filium, & gentes barbaræ tam facilè comprimi quàm com-
moueri valerent.

C Itaque vbi Imperatori Honorio, exercituiq; Romano hæc tantorum ſcelerum ſcena pa-
tefacta eſt, commoto iuſtiſſimè exercitu occiſus eſt Stilicho, qui vt vnum puerum purpu-
ram indueret, totius generis humani ſanguinem dedit. Occiſus eſt & Eucherius, qui ad con-
ciliandum ſibi fauorem Paganorum, reſtitutione templorum, & euerſione eccleſiarum im-
buturum ſe regni primordia minabatur. paucique cum iiſdem ſatellites tantarum molitio-
num puniti ſunt. Ita minimo negotio, paucorum pœna, eccleſiæ Chriſti cum Imperatore
religioſo & liberatæ ſunt, & vindicatæ.] hucuſque Oroſius, rem geſtam breui compendio
perſtringens potiùs quàm hiſtorico more deſcribens.

AVRO PAX REDEMTA.

At nos quæ hinc inde à diuerſis mutuati ſumus antiquis auctoribus, ſuo ordine recenſe-
bimus: atque illud in primis, quod habet Zoſimus, Alaricũ legatos miſiſſe ad Stilichonem,
quibus ſtipendia ſuis militibus petiit ob moras in Epiro contractas, cùm expectaret mitti in
D Orientem. Cùm Stilicho conſulturus ea de re Honorium Imp. Romam conceſſit. Honorius
verò in Palatium conuocato Senatu, quid agendum, rogat Patrum ſententias, num pecu-
nia illi danda, vel bello aduerſus eumdem Alaricum decernendum. Egit Stilicho in Senatu
pro Alarico: ex cuius ſententia eidem decreta ſunt pro redemptione pacis quatuor millia
librarum auri, reſiſtente tamen Lampadio V. C. qui patria libertate illud in faciem Stili-
choni obiecit, dicens: Non eſt iſta pax, ſed pactio ſeruitutis. Qui, ſimulac Senatus dimiſſus
eſt, veritus eius potentiam, in proximam eccleſiam Chriſtianorum confugit. Cùm poſtea,
nonnullis inter hæc agitatis, Olympius in Stilichonem, ceu proditorem Imperij, animum
Honorij Imperatoris commouit: eiusq. opera factum eſt, vt ſocij in magiſtratus Stilichoni
ſtudioſos commoti, in ſingulos inſurgentes, eos occiderent. Sed & Stilicho, cuius præcipuè
vita appetebatur, cùm ſe Rauennam vnà cum ſuis barbaris ſatellitibus contuliſſet: rebel-
E lante Saro barbarorum duce, occiſiſq. ab eo ſatellitibus Stilichonis; ipſe ſibi timens, intem-
peſta nocte ad eccleſiam confugit. Hìc obſerua quantum delatum fuerit Eccleſiaſticæ im-
munitati; cùm licet perduellis Imperij & proditor Imperatoris ac perditor Orbis in eccleſia
ſibi confugium parauiſſet, nullus tamen eum inde vi abſtrahere auſus eſt. Vigebat recèns la-
ta lex Honorij pro Eccleſiaſtica immunitate, anno ſuperiori (vt vidimus) data, qua reum fe-
cerat maieſtatis, ſi quis fugientem ad Eccleſiam abſtraxiſſet. Sed & accidit quidem congruè
(ſicut de Eutropio dictum eſt) vt qui violare ius Eccleſiæ tempore S. Ambroſij Stilicho non
eſt veritus, idem ipſe neceſſitate compulſus confugerit ad eccleſiam, & ius pariter Eccleſiæ
implorarit. Ita Deus ſuperbos in res ſacras cornua erigentes deprimere conſueuit.

Sed quomodo qui non vi eſt ab eccleſia auulſus, dolo tamen paſſus eſt ſponte ſe inde de-
duci, accipe. Vbi autem illuxiſſet dies (ſubdit his Zoſimus[b]) ingreſſi ſunt milites eccleſiam;
[b] Zoſim. lib. 5.
& Epiſcopo præſente, ſacramentis ei fide facta, non imperatum eſſe ſibi à Principe vt eum
necarent,

A necarent, ſed tantùm vt cuſtodirent: quàm primùm egreſſus ex Eccleſia,ſub cuſtodia militum eſſe cœpiſſet,alteræ ex Honorio Imperatore reddebantur ab eo qui priores attulerat litteræ, quibus in litteris Stilichonis in Rempublicam delictis pœna capitis irrogabatur.] Sic itaque ductus Stilicho, capite truncatus eſt ab Heracliano, hoc anno ſub Conſulatu Baſſi atque Philippi, decimo Kalendas Septembris: cùm inter hæc Eucherius Stilichonis filius fuga lapſus, Romam ſe contulit; cuius occiſio, necnon Serenæ matris & aliorum anno ſequenti contigit, quo nos de iiſdem acturi ſumus. Hæc omnia ex Zoſimo[a], quòd ex aliis, qui ita prolixè res geſtas fuerint proſecuti, accipere minimè licuerit: quem ſcimus priuatis ſtudentem affectibus, pro animi ſententia res interuertere, dum quem omnes perduellem ac proditorem Imperij Stilichonem ſugillant ac damnant, ipſe laudibus prædicat; contrà verò Olympium pietate inſignem virum, vindicem diuturnæ proditionis & proditoris, hypocriſis infamat, dum de eo ſic orſus eſt dicere: B Olympius oriundus è Ponto Euxino, ſplendida quadam in prætorio militia donatus; qui ſub ſpecie Chriſtianæ religionis magnam intra ſe malitiam tegeret; atque hominem ſe frugi ſimulans, cum Principe colloqui frequenter ſoleret, &c.] ſed quid boni de quouis Chriſtiano vmquam locutus eſt Zoſimus? Ceterùm ſcimus Olympium hunc à S. Auguſtino[b] duabus ad eum datis epiſtolis (de quibus proximè dicturi ſumus) mirificè prædicari, cùm & ipſe eumdem Auguſtinum vt parentem coleret, quem longè poſitum litterarum internuncio ſalutaret.

STILICHO RAVENNAE OCCIDITVR.

[a] Zoſim. lib. 5.

OLYMPIVS DVX INIQVE CARPITVR A ZOSIMO.

[b] Auguſt. epi. 124. 129.

At de his ſummatim agens Marcellinus Comes in Chronico, eiuſmodi elogio Stilichoni extrema perſoluit: Stilicho Comes (cuius duæ filiæ Maria & Thermuntia ſingulæ vxores Honorij Principis fuere, vtraque tamen virgo defuncta) ſpreto Honorij regno, regnum inhians, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorumque gentes donis pecuniiſque illectas contra Honorij Imperium excitauit: C Eucherium filium ſuum Paganum, & aduerſus Chriſtianos inſidias molientem cupiens Cæſarem ordinare, cum eodem Eucherio, dolo ſuo detecto, occiſus eſt.] hæc ipſe: id etiam & poſt Oroſium nuper recenſitum reliqui omnes. Optimè igitur conſultum eſt Chriſti Eccleſiæ nece Stilichonis, cuius proditione, in Ethnicum hominem, perſecutionem iam adornantem, Imperium Romanum deferendum eſſet: quod ne quando fieret, opportunè anteuertere conatus eſt dux Chriſtianus Olympius, zelo æſtuans pietatis.

STILICHONIS MORTE BENE CONSVLTVM ECCLESIAE

Sublatis iam de medio Stilichone atque eius ſatellitibus magiſtratibus inſignitis, Honorius Imperator complures ad hæc ſpectantes hoc anno contra ipſos proſcriptos perduelles Imperij edidit ſanctiones, quas ſingulas ad rerum geſtarum cognitionem ſpectantes nos hîc ſeruato ordine temporum deſcribemus. earum prima eſt illa data vigeſimaquinta Septembris, his verbis[c]:

[c] l. 20. de pœnis C. Theod.

SANCTIONES HONORII IN CAVSA STILICHONIS.

D Si quis ex proſcriptorum numero Comitatum noſtræ ſerenitatis, ſiue mœnia æternæ Vrbis intrauerit; deportatione plectetur. Dat. x. Kal. Octobris, Baſſo & Philippo Conſſ.] Poſt biduum verò ita de bonis proſcriptorum ad Theodorum Præfectum Prætorio[d]:

[d] l. 20. de bonis proſcript. Cod. Theod.

Proſcriptorum, ſatellitumque fortunas Ærario noſtro iubemus accedere. Ideoque per agros, per cuncta domicilia titulos noſtræ ſerenitatis affigi præcipimus. Quicquid ſanè ab eorum procuratoribus ex prædiorum fructibus congregatum eſt, largitionibus noſtris protinus copuletur: ne, ſi iuſſa noſtra aut diſſimulatione neglexerint, aut colludio prætermiſerint, ſupplicium exilij pariter & proſcriptionis ſuſtineant. Dat. VIII. Kal. Octob. Mediol. Baſſo & Philippo Conſſ.] Menſe autem Octobris ad eumdem Præfectum Prætorio Theodorum hæc de bonis Stilichonis[e]:

[e] l. 21. de bon. proſcri. Cod. Theod.

E Qui in facultates Stilichonis & actus videntur eſſe verſati, vel ex iiſdem facultatibus aliquid ſubtraxiſſe, vel aliquid rapuiſſe; omnifariam reddant. Dat. VIII. Kal. Nouembris, Baſſo & Philippo Coſſ.] Menſe verò Nouembris ita ad eumdem de fautoribus Stilichonis[f]:

[f] l. 22. de bon. proſcrip. Cod. Theod.

Qui ſuas opes prædoni publico, vel eius filio, ceteriſq. ſatellitibus dederunt vel iure, vel corpore, quibus ille vſus eſt ad omnem ditandam inquietandamq. barbariem: his omnem repetendi viam iubemus eſſe præcluſam. Dat. x. Kal. Decembr. Rauen. Baſſo & Philippo Coſſ.] Menſe verò Decembris ita ad eumdem Theodorum Præfectum Prætorio[g]:

[g] l. 1. de Lit. & itiner. cuſtodia Cod. Theod.

Hoſtis publicus Stilicho nouum atque inſolitum repererat, vt littora & portus crebris vallaret excubiis, ne cuiquam ex Oriente ad hanc Imperij partem pateret acceſſus. Huius iniquitate rei moti, & ne rarior ſit diuerſarũ mercium commeatus, præcipimus hac ſanctione, vt littorum deſiſtat ac portuum pernicioſa cuſtodia, & eundi ac redeundi libera ſit facultas. Dat. IV. Idus Decembris, Rauennæ, Baſſo & Philippo Conſſ.]

Fuit

A Fuit quidem illud in his agendis propoſitum Stilichonis, vt occuparet milites in littorum ac portuum cuſtodia, atque penuria graui affligtaret Romanum Occidentis Imperium; vt ſic vndique langueſcentibus viribus, ſibi cum ſuis barbaris fœderatis illud inuadendi ac potiundi facilior aditus pateret. Sed & illud quoque ex Senatuſconſulto factum in Stilichonem, quod aduerſus alios tyrannos fieri conſueuit; nimirum, vt publica quæque atque priuata monumenta, quæ in eius honorem fuiſſent erecta; penitus diſiicerentur; vnde eidem dicatis ſtatuis exturbatis, titulis appoſitum eius nomen abraſum fuit: quod quidem pluribus exemplis antiquæ eiuſdem Stilichonis docent inſcriptiones, quæ adhuc extant, & expuncto leguntur nomine Stilichonis.

CONSILIVM STILICHONIS.

Qui hæc omnia in odium Stilichonis & Eucherij filij ſtatuit Honorius Imperator, idem eos qui ipſos tyrannos inſecuti eſſent, beneficiis afficiendos curauit. Etenim interfectorem B Stilichonis Heraclianum Præfectura Africæ prouinciæ donauit; & Olympium, quem diximus totius operis architectum, Magiſtrum Officiorum creauit. hæc quidem omnia Zoſimus. Porrò idem Honorius Imp. Palatium repurgauit ex iis, quos fidei Catholicæ aduerſarios in eo Stilicho poſuerat aulicos; ita ad eumdem Olympium ea dignitate præditum, necnon ad Valentem Comitem Domeſticorum reſcribens hoc anno menſe Nouembris[a]:

VLTORES OFFENSAE MAIESTATIS PRAEMIO DONATI.

[a] l. 42. de hær. Cod. Theod.

Eos qui Catholicæ ſectæ ſunt inimici, intra Palatium militare prohibemus. Nullus nobis ſit aliqua ratione coniunctus, qui à nobis fide & religione diſcordat. Dat. XVIII. Kal. Decembris, Rauennæ, Baſſo & Philippo Conſſ.]

Adgauiſus eſt S. Auguſtinus de noua dignitate collata Olympio, duabus ad eum hoc anno datis epiſtolis[b], cùm de eius magiſtratu nuncium perlatum eſſet in Numidiam: quibus eidem Bonifacij Epiſcopi Cataquenſis cauſam commendat. At ad poſteriores ſcribendas C litteras longè grauior impulit eum cauſa: illa nimirum, quòd poſt obitum Stilichonis in Africa Gentiles & Donatiſtæ falſo rumore iactarent, latas contra ſe leges nequaquam ex voluntate extitiſſe Honorij Imperatoris, ſed opera Stilichonis: & quaſi earumdem auctoritas vnà cum ipſo Stilichone eſſet extincta, in Catholicos inſurrexerint, atque nonnullos etiam Epiſcopos necauerint. Cuius enormis ſceleris cauſa conuenientes Epiſcopi Carthagine menſe Octobris, legationem aduerſus Paganos atque hæreticos ad Honorium Imperatorem decreuere. cuius quidem Concilij atque decreti eiuſmodi tantummodò extat monumentum intextum Concilio Africano his verbis[c]:

[b] Aug. epiſt. 124. 129.

S. AVGVSTINVS AD OLYMPIVM SCRIBIT.

[c] Cõcil. Afric. ſub cap. 73.

Baſſo & Philippo viris clariſſimis Conſſ. tertio Idus Octobris Carthagine. In hoc Concilio ſuſceperunt legationem Reſtitutus & Florentius Epiſcopi contra Paganos & hæreticos, eo tempore quo Seuerus & Macarius occiſi ſunt, & propter eorum cauſam Euodius & D Theaſius & Victor Epiſcopi cæſi ſunt.] hæc ibi, cùm aliàs antea ibidem menſe Iunij ſub iiſdem Conſulibus item Carthagine congregati Epiſcopi eadem ex cauſa contra eoſdem tumultuantes ad Imperatorem legatum miſiſſent Fortunatianum Epiſcopum.

CONCILIVM CARTHAGINENSE AD REPRIMENDOS TVMVLTVANTES HAERETICOS.

At reddendæ hîc ſunt litteræ Auguſtini ad eumdem Olympium, quæ de turbis iis concitatis hoc anno in Africa, & legatis miſſis ad Imperatorem, narrationem habent intextam, & alia quæ Annalibus plurimùm conferunt. ſunt huiuſmodi[d]:

[d] Aug. epiſt. 129.

Domino eximio & meritò præſtantiſſimo, multumque in Chriſti charitate honorando filio Olympio Auguſtinus in Domino S.

S. AVGVSTINI EPISTOLA AD OLYMPIVM.

Quamuis mox vt audiuimus te meritò ſublimatum, cùm ipſa fama nondum nobis certiſſima eſſet, nihil aliud de animo tuo credidimus erga Eccleſiam Dei, cuius te veraciter filium eſſe gaudemus, quàm quòd tuis litteris mox aperuiſti: tamen illis lectis, quibus vltrò E dignatus es, etiam ſi pigri & cunctantes eſſemus, exhortationem beneuolentiſſimam mittere, vt inſtruente humilitate noſtra, per religioſam obedientiam tuam Dominus, cuius munere talis es, Eccleſiæ ſuæ iam iamque ſubueniat; maiore fiducia tibi ſcribimus, domine eximie, & meritò præſtantiſſime, multumque in Chriſti charitate honorande fili.

Et fratres quidem multi ſancti collegæ mei, grauiter Eccleſia perturbata, profecti ſunt penè fugientes ad glorioſiſſimum Comitatum: quos ſiue iam videris, ſiue litteras eorum ab vrbe Romana opportunitatis cuiuſdam occaſione acceperis: ego tamen licet nullum conſilium cum eis communicare potuerim; non potui prætermittere per hunc fratrem & compresbyterum meum, qui vrgente neceſſitate pro ſalute ciuis ſui, etiam media hieme, quomodocumque ad illas partes venire compulſus eſt; & ſalutare, & admonere charitatem tuam, quam habes in Chriſto Ieſu Domino noſtro, vt opus tuum bonum diligentiſſima acceleretur inſtantia: quò nouerint inimici Eccleſiæ, leges illas, quæ de idolis confringen-

ſringendis, & hæreticis corrigendis, viuo Stilichone, in Africam miſſæ ſunt, ex voluntate (A) Imperatoris piiſſimi & fideliſſimi conſtitutas: quo neſciente vel nolente factum, ſiue doloſè iactant, ſiue libenter putant: atque hinc animos imperitorum turbulentiſſimos reddunt, nobiſq; periculoſè ac vehementer infeſtos.

PRAETEXTVS GENTILIVM ET HAERETICORVM CONTRA CATHOLICOS.

Hoc autem quod petendo vel ſuggerendo admoneo præſtantiam tuam, non dubito omnium per Africam collegarum meorum fieri voluntate: arbitrorq. quacumque primitus exorta occaſione, facillimè poſſe ac debere maturari: vt nouerint (ſicut dixi) homines vani, quorum & aduerſantium ſalutem requirimus, leges quæ pro Chriſti Eccleſia miſſæ ſunt, magis Theodoſij filium, quàm Stilichonem curaſſe mittendas. Propterea quippe memoratus presbyter harum perlator, cùm de regione ſit Mileuitana, ab Epiſcopo ſuo, venerabili fratre meo Seuero, qui tuam mecum ſinceriſſimam dilectionem multum ſalutat, per Hipponem regium, vbi ego ſum, tranſire iuſſus eſt: quia cùm fortè ſimul eſſemus in magnis (B) Eccleſiæ tribulationibus & perturbationibus, quærebamus occaſionem ſcribendi ad eximietatem tuam, & non inueniebamus.

Iam quidem vnam epiſtolam miſeram in negotio ſancti fratris & collegæ mei Bonifacij Epiſcopi Cataquenſis, ſed nondum ad vos peruenerant grauiora, quæ nos vehementiùs agitarent: quibus comprimendis, vel corrigendis, quemadmodum meliore ſecundùm Chriſti viam conſilio ſuccurratur, commodiùs Epiſcopi, qui propterea nauigauerunt, cum tanta benignitate tui cordis acturi ſunt; qui potuerunt communi conſilio diligentiùs deliberatum aliquid ferre, quantum temporis permittebat anguſtia. Illud tamen, quo animum clementiſſimi & religioſiſſimi Principis erga Eccleſiam prouincia nouerit, nullo modo eſſe differendum; ſed etiam antequam Epiſcopos, qui profecti ſunt, videas, quàm primùm tua præſtantiſſima pro Chriſti membris in tribulatione maxima conſtitutis vigilantia potuerit, ac- (C) celerandum ſuggero, peto, obſecro, flagito. Neque enim paruum in his malis ſolatium Dominus obtulit, quod te voluit multo amplius poſſe, quàm poteras; quando iam de tuis multis & magnis operibus bonis gaudebamus.

Multum ſanè de quorumdam neque paucorum fide firma & ſtabili gratulamur, qui ex occaſione legum ipſarum ad Chriſtianam religionem vel Catholicam pacem conuerſi ſunt; pro quorum ſalute ſempiterna nos in hac temporali vita etiam periclitari delectat. Propterea enim maximè ab hominibus nimium dureque peruerſis nunc inimicitiarum grauiores impetus ſuſtinemus, quos nonnulli eorum nobiſcum patientiſſimè ſuſtinent: ſed plurimùm infirmitati metuimus, donec diſcant, & valeant, adiuuante miſericordiſſima gratia Domini, ſæculum præſens & hominum diem robore cordis valentiore contemnere. Commonitorium, quod miſi fratribus Epiſcopis, ſi (vt puto) nondum ibi ſunt, ab eximietate tua illis (D) tradatur, cùm venerint. Tantam quippe tui ſinceriſſimi pectoris habemus fiduciam, vt adiuuante Domino Deo noſtro, nō ſolùm impertitorem auxilij te velimus, verùm etiam conſilij participem.] hactenus Auguſtini epiſtola ad Olympium Magiſtrum Officiorum, qua miſerrimus Africanæ Eccleſiæ ſtatus anni huius exprimitur.

OLYMPII PIVM AC SEDVLVM OFFICIVM.

Nauauit quidem quàm diligenter operam Olympius, vt aduerſus Donatiſtas in Africam Honorius Imperator reſcriberet; quo ſignificaret, quæcumque aduerſus Donatiſtas & alios hæreticos, necnon Gentiles ſtatuta eſſent, id ex ſua ſententia factum, firmum ratumq. in omnibus eſſe velle. ſunt enim hæc reſcripti verba [a] ad Curtium Præfectum Prætorio:

[a] l. 43 de hær. Cod. Theod.

HONORIVS RVRSVM EXAGITAT HAERETICOS ET GENTILES.

Omnia quæ in Donatiſtas (qui & Montenſes vocantur) Manichæos, ſiue Priſcillianiſtas, vel in Gentiles à nobis generalium legum auctoritate decreta ſunt, non ſolùm manere decernimus, verùm in executionem pleniſſimam effectumq. deduci. Ita vt ædificia quoque (E) vel horum, vel Cælicolarum etiam, quæ neſcio cuius dogmatis noui conuentus habent, Eccleſiis vindicentur. Pœna verò, lege propoſita, veluti conuictos tenere debebit eos, qui Donatiſtas ſe confeſſi fuerint, vel Catholicorum communionem refugerint ſceuæ religionis obtentu, quamuis Chriſtianos eſſe ſe ſimulent, &c. Dat. XVII. Kalend. Decemb. Romæ, Baſſo & Philippo Coſſ.] qua etiam die ſpeciatim aduerſus Gentiles eadem ex cauſa ita reſcripſit idem Honorius Imperator ad eumdem Curtium Præfectum Prætorio, prohibens etiam quę Stilicho & eius filius Eucherius homo Paganus cultoribus idolorum indulſerant. ſic enim ſanctio ipſa ſe habet[b]:

[b] l. 19. de Pagan. C. Theo.

Templorum detrahantur annonæ, & rem annonariam * iubente, expenſis deuotiſſimorum militum profuturæ. Simulacra, ſi qua etiam nunc in templis faniſque conſiſtunt, & quæ alicubi ritu vel acceperint vel accipiunt Paganorum, ſuis ſedibus euellantur: cùm hoc

(A) hoc repetita ſciamus ſæpiùs ſanctione decretum. Ædificia ipſa templorum, quæ in ciuitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida ſunt, ad vſum publicum vindicentur. Aræ locis omnibus deſtruantur: omniaque templa in poſſeſſionibus noſtris ad vſus accommodos transferantur; domini deſtruere cogantur. Non liceat omnino in honorem ſacrilegi ritus funeſtioribus locis exercere conuiuia, vel quicquam ſolemnitatis agitare. Epiſcopis quoque locorum hæc ipſa prohibendi Eccleſiaſticæ manus tribuimus facultatem. Iudices autem viginti librarum auri pœna conſtringimus, & pari forma Officia eorum, ſi hæc eorum fuerint diſſimulatione neglecta. Dat. XVII. Kal. Decembris, Romæ, Baſſo & Philippo Coſſ.]

IDOLOLATRIA RESTITVTA ABOLERI IVBETVR.

Quo etiam anno idem Imperator de Iudicio Epiſcoporum reſcriptum[a] dedit; vt ratum firmumque haberetur, quod ex conſenſu partium Epiſcopi iudicaſſent; à quorum ſententia appellare minimè liceret.

[a] l. 9. de Epiſc. audient.

(B) Sed non prætereat, quod ſuperiori lege vidimus Honorium cum Donatiſtis voluiſſe exagitari ſuo reſcripto Cælicolas. quinam autem hi fuerint, eſt exquirendum. Mentio de Cælicolis eſt apud S. Auguſtinum in epiſtola ad Eleuſium & alios, vbi hæc ad finem habet[b]: Iam enim miſeramus ad Maiorem Cælicolarum, quem audieramus noui apud eos baptiſmi inſtitutorem fuiſſe, & multos illo ſacrilegio ſeduxiſſe; vt cum illo, quantum ipſius temporis patiebantur anguſtiæ, aliquid loqueremur.] hæc ipſe ibi: an autem alibi de iiſdem Cælicolis agat, non memini. Exiſtimaui aliquando hos fuiſſe Gentiles in Africa, ſic dictos à cultu Cæleſtis idoli Carthagine poſiti, de quo pluribus ſuperiùs actum eſt. Sed quòd (ex ſententia Auguſtini) iidem etiam baptizarentur, Chriſtianitatem præſetuliſſe viſi ſunt. Verùm & quod vult alia eiuſdem Imperatoris ſanctio[c], hos cogendos ad Chriſtianitatem ſeruandam; argumento planè eſt, fuiſſe Chriſtianos, apoſtatarum tamen (C) nomine cenſendos potiùs, quàm hæreticorum. Quod item tam in Codice Theodoſiano, quàm Iuſtinianeo, non ſub titulo de Hæreticis, ſed de Iudæis ponantur Cælicolæ; conſtat eos minimè fuiſſe ex Chriſtianis hæreticos, ſed apoſtatas. Igitur quantum colligere fas eſt ex dicta[d] Honorij ſanctione ad Iouinum Præfectum Prætorio data, illos apparet appellatos eſſe Cælicolas, qui ex Chriſtiana fide tranſirent ad Iudaiſmum; ita tamen, quòd cùm ſciterit Iudaicum nomen abominabile cunctis eſſe, non Iudæi, ſed Cęlicolæ dici potiùs voluerint, nec ſub Iudæorum degerent Patriarchis, ſed aliis ſibi propoſitis magiſtratibus, quos Maiores nominabant; vt ex S. Auguſtino apparet; necnon reſcripto Conſtantini ad Euagrium, vbi ait[e]: Hæc verba Iudæis & Cælicolis, & Maioribus eorum & Patriarchis volumus intimari, &c.] Patriarchæ enim ibi ad Iudæos, ad Cælicolas verò Maiores ſpectant, prout iidem etiam à S. Auguſtino[f] nominantur. Inſuper quod idem S. Auguſtinus in commenta- (D) rio ad Quoduultdeum de hæreſibus, relegens omnes quę ab exordio Chriſti Eccleſiæ hęreſes extitere, vſque ad hæreſim Pelagianorum quæ poſt hoc tempus innotuit, nec ibi de hæreticis Cęlicolis aliquam mentionem habeat: intelligi ex eo poteſt, hos apoſtatas fuiſſe potiùs quàm hæreticos, eoſdemque in Iudæorum ſelectam claſſem eſſe reiectos. Qui præterea alius de Cælicolis ſermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos ſpectat, quòd poſt dies nouem à reſcripto dato aduerſus hæreticos atque Cælicolas, idem Honorius Imperator aduerſus eoſdem eiuſmodi promulgauit edictum, quo Donatiſtas pariter & Iudæos noua tentantes, nempe Cælicolarum ſectam introducentes, exagitauit his verbis[g]:

[b] Aug. epiſt. 163.

IVDAEI ET CAELICOLAE EDICTO EXAGITATI.

[c] l. 12. C. de Iud. & Cælicolis.

[d] l. 18. de Iudæis & Cælic. Cod. Thod.

[e] l. 3. C. de Iudæis & Cælic.

[f] Aug. epiſt. 184.

[g] l. 44. de hæret. C. Theod.

LEGES IN HAERETICOS.

Donatiſtarum hæreticorum, Iudæorum noua atque inuſitata detexit audacia, quòd Catholicæ fidei velint ſacramenta turbare: quę peſtis atque contagionis * ne latiùs emanet ac (E) profluat, cauendum. In eos igitur, qui aliquid quod ſit Catholicæ ſectæ contrarium aduerſumq. tentauerint, ſupplicium iuſtæ animaduerſionis expromi præcipimus. Dat. VIII. Kal. Decemb. Baſſo & Philippo Coſſ.]

Porrò cùm hoc ipſum reſcriptum ad Donatum datum legatur: illum hunc eſſe ſcias Donatum, qui hoc anno reperitur geſſiſſe Proconſulatum in Africa: etenim ſub huius itidē anni Conſulibus aliud quod datum reperitur ad Donatum reſcriptum, titulum habet appoſitum Proconſulatus Africæ[h]. Hæc idcirco voluimus adnotaſſe, vt intelligas hunc ipſum eſſe Donatum Proconſulē Africæ, ad quē duæ extant S. Auguſtini[i] epiſtolæ, cùm rogat eum ſic coercere debere Donatiſtas, vt tamen à gladio abſtineat: huncq. illū eſſe Proconſulē, cuius meminit in epiſtola ad Marcellinum. Dumq. hunc ipſum rogat idem Auguſtinus, vt obſeruantię legum aduerſus Donatiſtas latarum inuigilet, quas illi dicerent iam antiquatas eſſe; certum eſt reſpectum habuiſſe ad obitum Stilichonis, cum quo ſimul Imperatoris eſſe extinctas

[h] l. 19. de pæn. C. Theod.

[i] Aug. epiſt. 127. 128.

tinctas leges Donatiſtæ iactabant, quòd ſcilicet eas non voluntate Honorij, ſed conatu Stilichonis latas eſſe ferrent. Huius Donati pietas plurimùm ab Auguſtino laudatur[a]. A

[a] Aug epiſt. 159.

Quod rurſum ad latas ab Honorio hoc anno leges pertinet: poſt triduum à ſuperiori edita lege, aduerſus eoſdem aliud reſcriptum dedit[b], quo prohibet eos de religione diſſerere, proſcriptione & exilij pœna condemnans qui ſecus fecerint. Tot autem ſimul paucorum dierum interſtitio data reſcripta aduerſus Gentiles, Donatiſtas, atque Cælicolas, commendant officium egregiè præſtitum ab Olympio, curante ſumma celeritate perfici ea, quæ à S. Auguſtino litteris commendata acceperat, atque commonitorio certior factus fuerat.

[b] l. 45. de heret. C. Theod.

At non in Occidente ſolùm, vbi regnabat Honorius, ſed & in Oriente Theodoſius Imperator Iudæos pariter ritus Chriſtianorum adulterantes eiuſmodi data lege compeſcuit[c]:

[c] l. 18. de Iudæis C. Theod.

Iudæos quodam feſtiuitatis ſuæ ſolemni Aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & ſanctæ Crucis aſſimulatam ſpeciem in contemptum Chriſtianæ fidei ſacrilega mente exurere, prouinciarum Rectores prohibeant, ne locis ſuis fidei noſtræ ſignum immiſceant, ſed ritus ſuos infra contemptum Chriſtianæ legis retineant: amiſſuri ſine dubio permiſſa hactenus, niſi ab illicitis temperauerint. Dat. IIII. Kal. Iun. *Baſſo & Philippo Conſſ.] Intelligere puto te, lector, quid præſumpſerint fæces hominum, Iudæi ſceleſtiſſimi, nimirum crucifixum vnà cum cruce incendere: & ne ſacrilegi conuinci poſſent, illud prætexere conſueuiſſe, ſe non Chriſtum crucifixum, ſed Aman[d] Iudæorum hoſtem tali ſupplicio affectum, ob Dei gloriam repræſentare. Sed quòd huiuſmodi facinus Chriſtianæ religionis verteretur ignominiæ; ne id vlteriùs fieret, Imperator prohibuit. At quid admirandum Deus oſtenderit his temporibus Conſtantinopoli de Iudæo paralytico per ſanctum baptiſmum ſanitati reſtituto, Socrates narrat his verbis[e]: B

Iudæorum velatum sacrilegium.
* Iani.
[d] Eſther 7.
[e] Socrat. li. 7. cap 4.

Iudæus, qui à multis iam annis paralyſi conflictatus, in lecto decubuerat, cùm omnia curationum & medendi genera, omneſque Iudaicas preces ac vota expertus, nihil planè inueniret remedij, tandem ad baptiſmum Chriſtianorum confugit, pro certo perſuaſus huius tamquam veri medici adiumento ſe ad integram valetudinem reſtitutum fore: quæ res erat quamprimùm Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano ſignificata. Ille igitur Iudæum articulis fidei inſtituens, & ſpem in Chriſtum ei annuncians, iubet ad Baptiſterium in lecto apportari. Iudæus paralyſi oppreſſus, ſimulac baptiſmum ſincera fide receperat, & ex lauacro baptiſmatis eſt elatus, confeſtim morbo liberatus eſt, & ad ſanitatem reſtitutus. Hæc curatio diuina Chriſti virtute noſtris temporibus hominibus declarata fuit: qua quidem re ex Gentibus quamplures ad credendum inducti baptiſmum receperunt: Iudæi autem quamuis ſigna & miracula quærerent, ſignis tamen ad credendum induci non poterant.] hucuſque Socrates; qui his de Sabbatio ex Iudæis oriundo, facto Nouatiano, ſed ſchiſmate ob Epiſcopatum non adeptum reſiliente, ſubiicit narrationem, & de nece Nouatianorum ſeſe ex viſione Siſinnij inuicem protrudentium. Porrò ex Sabbatio Sabbatianos nominatos Nouatianos ab aliis ſchiſmate diuiſos, reſcripta Principum[f] docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tamquam qui in reliquis de fide eadem cum Orthodoxis ſentirent: ſed Romæ ab Innocentio Papa primùm expulſos eſſe, idem auctor affirmat[g]. C D

Iudæus paralyſi per baptiſmum curatus.
[f] l. 59. de heret. C. Theod.
[g] Socrat. li. 7. cap 9.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum ſceleſtiſſimum, qui poſt Flauianum (vt dictum eſt) ſedem inuaſit Antiochenam; cui, vt nefario intruſo, numquam Romanus Epiſcopus communicare voluit. Quo defuncto, affulſit primus pacis radius poſt tot procellas Eccleſiæ Antiochenæ. Etenim communi omnium conſenſu eligitur Alexander, qui vno vinculo communicationis in vnum coniunxit qui erant ex parte Paulini iam à tempore (vt diximus) Concilij Alexandrini ſub Iuliano Apoſtata (cùm contra Meletium ipſe Paulinus eſt creatus Epiſcopus) vnà cum aliis qui erant ex parte Meletij, ſeparatos ab inuicem quadragintaquinque iam annis: tot enim numerant ab eo Concilio vſque in præſentem annum. Si quis autem numeret à tempore reſipiſcentiæ Meletij, quando ex Ariano Catholicum ſe publicè profeſſus eſt, quocum (vtpote ab Arianis ordinato) communicare noluerunt Catholici, qui ab illo Magno Euſtathio denominati erant Euſtathiani (quod contigiſſe diximus anno à Chriſto nato trecenteſimo ſexageſimo) planè ad hunc vſque annum numerabit ſchiſmatis temporis annos quadraginta & octo. Quamobrem manifeſtum redditur, illapſum eſſe errorem apud Theodoretum, dum anni numerantur eiuſdem diſſidij octogintaquinque; quod quidem annorum ſpatium longè tranſgreditur tempora E

Alexander ſuccedit Porphyrio.

eiuſdem

A eiuſdem Alexandri Epiſcopi Antiocheni, & Innocentij Romani Pontificis, quorum ſedium tempore ea contigiſſe omnes affirmant. Sed reddamus hîc verba Theodoreti[a]: Durauit diſcordia octogintaquinque annos, ad Præſulatum videlicet Alexandri, omnibus laudis inſignibus meritò exornandi; qui Eccleſiæ Antiochenæ clauum obtinens, omnes indagare vias, & omne ſtudium alacritatemque animi conferre non deſtitit, quò concordiam conſtitueret, & membrum ſegregatum cum reliquo Eccleſiæ corpore conglutinaret.] & alibi de eiuſdem vitæ diſciplina hæc habet[b]:

[a] Theod. lib. 5. cap. 5.
[b] Theod. lib. 5. cap. 35.

Eccleſiam Antiochenam adminiſtrauit Alexander, cuius piæ vitæ ratio pulchrè cum Epiſcopatu conſentiebat. Nam toto vitæ tempore ante ſuſceptum Epiſcopatum in palæſtra monaſtica contrito, cùm plurimùm ſe exercuiſſet, generoſum athletam ſe planè declarauit: quippe tum oratione docuit alios, tum vitæ conſuetudine orationem confirmauit.] hæc B de eius vitæ inſtituto ante Epiſcopatum Theodoretus; qui quod ſubdit in laudem Porphyrij eius prædeceſſoris, à veritatis ſcopo longiùs aberraſſe, ſententia omnium eius temporis in Oriente ſcriptorum, maximè redarguitur. Subdit inſuper hæc de eodem Alexandro: Diuinus autem Alexander ſeueræ vitæ diſciplina, ſtudio ſapientiæ, egeſtate voluntaria, eloquentia, aliiſque denique Spiritus ſancti donis admodum excelluit. Idemque factionem Magni Euſtathij cauſa inchoatam (quæ quò minùs iampridem eſſet cum reliqua Eccleſia denuo ſociata, Paulinus impedimento fuit, & poſt eum Euagrius) ſua perſuaſione & conſilio cetero Eccleſiæ corpori adiunxit: & talem diem feſtum, qualem nemo aliquando viderat, ex inſperato celebrandum curauit. Nam omnibus eadem fide conſentientibus, in vnum collectis, tam ſacris initiatis quàm laicis, ad illorum conuentum accedit. Atque aſſumptis ſibi qui cantare nouerant, vnoque hymnorum concentu contexto, à porta quadam paruula ad C Occidentem ſpectante, vſque ad maximum templum totam plateam compleuit hominibus: & fluuium rationis participem, ſimilitudinem fluuij præterlabentis mirè adumbrãtem, effecit. Quæ cùm Iudæi, Ariani, & Gentilium reliquiæ, quæ perpaucæ erant, viderent; gemere & lamentari cœperunt, quòd alios iam fluuios in ipſam Eccleſiam quaſi mare illabi cernebant. Iſte præterea primùm Magni Ioannis nomen in tabulis Eccleſiæ inſcribendum curauit.] hæc ipſe. probè quidem. Sed quod ad Porphyrium, quem adeò laudat; rogo eum, quiſnam è ſacris tabulis nomen S. Ioannis Chryſoſtomi oblitterauit? vt planè ſua ipſius aſſertione conuincatur, ipſum quidem Porphyrium, vt Ioannis perſecutorem, non laudibus, ſed ignominia fuiſſe dignum.

Laudes Alexandri Epiſcopi Antiocheni.
De reſtituendo nomine Ioannis Chryſoſ.

Quòd autem Alexander Antiochenus Epiſcopus primus fuerit, qui in Eccleſiæ tabulis nomen Ioannis Chryſoſtomi reſtituerit, quodq. in vnum coniunxerit Fideles omnes qui ex D parte Paulini erant: fuit illi auctor Innocentius Romanus Pontifex. Etenim creatus Alexander Epiſcopus Antiochenæ Eccleſiæ, cùm legationem ex more vnà cum litteris mitteret ad Apoſtolicam ſedem, quibus de ſua ipſius electione Innocentium admoneret, peteretq; Catholicam communionem: ita poſtulatis ipſius annuit ipſe Innocentius Papa, ſi tamen hæc quæ ab eo requirebat perfici, ipſe Alexander impleret: ac primò quidem, vt qui à ſucceſſore Paulini Euagrio ordinati erant, ipſe reciperet cum ordinibus & honoribus: inde verò etiam nomen Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani è tabulis ſacris expunctum, cum honore (vt par erat) reſtitueret. Quæ omnia ſtatim ex ſententia Romani Pontificis quàm ſtudioſè Alexander impleuit, quò mereretur Apoſtolicæ ſedis ac cum ea totius Catholicæ Eccleſiæ communicationem accipere. Declarat hæc quidem eiuſdem Innocentij Papæ epiſtola ad Bonifacium ſcripta, quæ hæc primùm habet de Eccleſia Antiochena & eius Epiſcopo[c]:

Innocentius auctor pacis Eccleſiæ Antioch.
[c] Innoc. epiſt. 22. tom. 1. epiſt. Rom. Pont.

E Innocentius Bonifacio presbytero. Eccleſia Antiochena, quam, priuſquam ad vrbem perueniret Romam, beatus Apoſtolus Petrus ſua præſentia illuſtrauit, velut germana Eccleſiæ Romanæ diu ſe ab eadem alienam eſſe non paſſa eſt. Nam miſſis legatis, ita pacem poſtulauit & meruit, vt & Euagrianos ſuis ordinibus ac locis intemerata ordinatione, quam acceperant à memorato, ſuſciperet, & Ioannis ſanctæ memoriæ vel clericos vel laicos in vnum colligeret atque congregaret. Promittens ipſius ciuitatis Epiſcopus frater meus Alexander, etiam ſi quis fortè vel à nobis vel aliunde poſterioris ordinationis ad eos venerit, ſe ſine controuerſia recepturum, ac nomen Epiſcopi memorati inter quieſcentes Epiſcopos recitaturum. Cui rei nos noueris tradidiſſe manus, frater cariſſime, & eos in noſtra viſcera recepiſſe; ne diu membra, quæ requiſierant ſanitatem, ab vnitate corporis haberentur aliena. Omnia verò quæ per ordinem geſta ſunt, filius meus diaconus Paulus, harum ſcilicet portitor litterarum, dilectioni tuæ poterit enarrare; vt & gau-

Epiſtola Innocentii ad Bonifacium.

dium commune nobiſcum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus interuenire A
conſueuerunt.] hæc Innocentius ad Bonifacium legatione fungentem apud Theodoſium Conſtantinopoli: quem illum putamus Romanæ Eccleſiæ presbyterum, qui poſt Innocentium ſecundus creatus eſt Romanæ Eccleſiæ Pontifex.

Ad ipſum verò Alexandrum Antiochenum Epiſcopum, qui ſcripſerat de pace conſecuta Eccleſiæ Antiochenæ, deque Epiſcopis exulibus ad propria reſtitutis, & aliis ad perfectam in omnibus pacem conducentibus ſtabilitis, Innocentius ipſe congratulatus iſta reſcripſit[a]:

[a] *Innoc. epiſt.* 18.

EPISTOLA INNOCENTII AD ALEXANDRVM.

Apoſtolici fauoris gratia magna pacis vſque ad nos decore reſplenduit, tantumque lucis gaudiorumque infulſit Fidelibus, vt dicentes Deo maximas laudes, maiores debere nos fateamur. Pluſque à Deo iucundati ſumus, quòd diſcuſſis omnibus lateribus actionum tuæ fraternitatis, ita totum pietate & patientia geſtum cognouimus, vt in omnibus Do- B
minum laudaremus: ſucceſſumq. ipſum ideo præſtitum tuis laboribus videamus, quòd tota virtute pacis amator exiſtens, eam requiſitam inueneris, & repertam ſumma charitate tenueris, tum erga omnes, tum præcipuè circa illos qui quondam Paulini atque Euagrij Epiſcoporum cenſiti fuerant nomine. Habeo ſummam votorum meorum, quòd antiqui næui purgatio tuis temporibus, tuiſq. meritis prorogatur: quorum etiam illos eiuſdem nominis, qui in Italia meritum clericatus acceperunt, cenſui bono quietis gratiam retinere ſuſceptam. Et quia noſter compresbyter Caſſianus gratum dixit tuæ fore dignationi, ſi meo conſilio in ciuitate veſtra clericatus ordinem ducere cenſerentur: ſtatui propter beneuolentiam tuam, promiſſaque memorati, vt inter ceteros ſacerdotes, miniſtroſque qui in ciuitate ſunt, annumerentur, frater cariſſime.

Libenter prætera de Epiſcopis Helpidio atque Pappo cognoui, quòd ſine quæſtione ſuas C
Eccleſias recuperauerint. Et multùm in Geſtis (vt ſubſcripta teſtantur) ſolicitus inquiſiui, vtrum omnibus eſſet conditionibus ſatisfactum in cauſa beati & verè Deo digni ſacerdotis Ioannis. Et cùm per ſingula aſſertio legatorum ex voto completa eſſe fateretur: gratias agens Domino, communionem Eccleſiæ veſtræ ita recepi, vt præ me feram, Apoſtolicę ſedis condiſcipulos primos dediſſe ceteris viam pacis, in qua firmatos vos noſque Domini Chriſti ita benignitas amplexabitur atque communiet, vt nullo de cetero titillamento, vel leui cuiuſquam contentionis pudore pulſetur.

DE CAVSA ACACII EPISCOPI BEROEENSIS.

Scripta autem Acacij Epiſcopi, quoniam cum veſtris ſunt porrecta, ſuſcepimus: ne per veſtram iniuriam ille, qui olim à nobis ſuſpenſus fuerat, repudiaretur. Et tamen ſatis abundè, quæ in Actis ſtatuimus, ſicut dignanter relegere procurabis, quid in eius perſona debeat cuſtodiri: vt ſi per omnia veſtris conſiliis actibuſq. tam ſanctis ſe rogauerit eſſe communem, D
præſtetur ſeni fauore veſtro, veſtroq. iudicio communionis atque litterarum à nobis gratia prorogata. Subſcripſerunt Epiſcopi vigintiquatuor.] hactenus ibi. Acacius iſte, ille eſt Berœenſis Epiſcopus, haud pridem de S. Ioanne Chryſoſtomo (vt ſuprà vidimus) peſſimè meritus: qui quòd poſtularet Catholicam ab Innocentio Papa communicationem iam diu ob cauſam Chryſoſtomi interceptam; ſic eam ſpopondit ipſe Pontifex, vt quæ ſeruanda impoſuiſſet, impleret. ad quem hæc Innocentius [b] ipſe tunc ſcripſit:

[b] *Innoc. ep.* 22

EPISTOLA INNOCENTII AD ACACIVM.

Adgaudere literis fraternitatem tuam de receptis Paulini & Euagrij Epiſcoporum clericis populiſq. & de reſtitutis Helpidio atque Pappo coepiſcopis percenſuimus; & vel ſerò receptę pacis gratiam te fouere, poſtpoſita omni contentione, peruidimus. Vnde has ad pręſtantiſſimum fratrem & coepiſcopum noſtrum Alexandrum reddendas tuæ tranſmiſimus vnanimitati: videlicet, vt ſi omnis inimicitia, omnis æmulatio tam de nomine S. Ioannis E
mirandi Epiſcopi, quàm de omnibus eiuſdem communionis participibus à tua animoſitate diſceſſit; has noſtræ ſocietatis recipias litteras, frater cariſſime, modò vt omnia quæ hîc Actis firmata ſunt, apud mediatorem noſtrum amabilem Alexandrum, ore proprio (vt communicantem conuenit) fatearis. Vt enim nobis hæc vnanimitatis charitatiſq. cauſa venerabilis eſt, ſic inhæret ſolicita, ne quid obliquum aut ſucciſiuum in quoquam reſidere cognoſcat.] hæc ad Acacium. Vides, lector, apud vnum Innocentium agi, vt reconciliarentur per pœnitentiam qui in Ioannem deliquiſſent Orientales Epiſcopi; cuius & auctoritate iubentur relaxari, qui exilio mulctati erant Ioannis defenſores Antiſtites: ipſoq. decernente, omnia ab aduerſariis irrita habentur aduerſus Ioannem Chryſoſtomum acta, quibus damnatus & abraſus ex ordine fuerat eius Eccleſiæ Epiſcoporum.

Quod rurſum ad Acacium ſpectat, conſtat in omnibus ipſum Innocētio paruiſſe, ac proinde

A inde Catholicam Romanæ Eccleſiæ communionem meruiſſe: quem apud Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum laboraſſe liquet, vt ab eo redderetur Ioannis nomen in Diptycha, vt ſuo loco dicturi ſumus. ſed infelix, oborta poſtea Neſtorij hæreſi, aduerſus Cyrillum & alios Orthodoxos fortiter dimicans, labem abolitam, quam ex perſecutione in Ioannem agitata fœdè contraxerat, duplo auxit.

DE CAVSA ATTICI EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI.

At quid Atticus Conſtantinopolitanus, quidve Theophilus Epiſcopus Alexandrinus? parum ſibi viſi Ioannem viuentem ad obitum vſque hoſtiliter perſecuti, etiam poſt eius obitum, in nomen eius iurato bello, obſtinato animo conflixere; adeò vt acciderit infeliciter Theophilum ſegregatum ab Eccleſiæ Romanæ communicatione nonniſi vltima hora reſipuiſſe, Atticum verò vix tandem poſt Theophili obitum conſenſiſſe ab Acacio ſtimulatum Ioannis nomen referre in catalogum eius Eccleſiæ Epiſcoporum, idque poſt quadrien-
B nium, vt ſuo loco dicturi ſumus. Inter hæc autem contigit, vt Maximianus Epiſcopus, pacis ſtudioſus, apud Innocentium Papam litteris egerit, vt communicatorias litteras ad Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum daret. At renuit id Innocentius facere, donec Atticus conditiones miſſas ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum impleret; atque ad eumdem Maximianum Epiſcopum litteras reddidit[a]. Porrò hunc exiſtimamus eſſe Maximianum Epiſcopum in Macedonia, ad quem vnà cum aliis extat S. Ioannis[b] Chryſoſtomi, cùm exulaſſet, epiſtola. eſt eius quoque mentio in epiſtolis Innocentij ad Epiſcopos itidem Macedoniæ ſub Conſulatu Conſtantij, atque alia item data in cauſa Bubalij & Tauriani, cùm ipſe Maximianus Romæ fungeretur legatione. At Innocentij ad eum hoc tempore in cauſa Attici datæ litteræ ſic ſe habent[c]:

[a] *Innoc. epiſt.* 23.
[b] *Chryſ. epiſt.* 163.
[c] *Innoc. epiſt.* 27. *& ſup. epiſt.* 6.

EPISTOLA INNOCENTII AD MAXIMIANVM.

Miramur prudentiam tuam, ſcripta ad Atticum Epiſcopum Conſtantinopolitanæ vr-
C bis à nobis & proſecutione propria, & dato libello, qui ſubter annexus eſt, poſtulare: à quo nec miſſas vllas ſaltem epiſtolas ad nos, vel ad veſtram Synodum vtique pertuliſti. Idque non petenti tribuendum exiſtimes, quod vides deprecantibus, diſcuſſa ratione, conceſſum. Communio enim ſuſpenſa reſtituitur demonſtranti cauſas, quibus id acciderat; iam eſſe deterſas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos (vt prædixi) Atticus miſſis aliquibus ſuorum, vel dicere voluit, vel demonſtrare completum, quemadmodum Antiochenæ Eccleſiæ frater & coepiſcopus noſter Alexander digna legatione & proſecutus eſt, & probauit. Quibus omnibus vtique intereſſe dignatus, cognouiſti quemadmodum ſingulatim omnia ſcriptorum noſtrorum antehac de cauſa beatiſſimi Ioannis quondam Epiſcopi noſtri diſcuſſerim, vt quæ illi in omnibus ſatis euidenter oſtenderint, vniuerſa quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuiſſe completa. Quorum ample-
D xati pacem, vtique fidem facimus, & magno tramite omnem eadem poſtulaturis oſtendimus; ſi modò quæ diſcuſſa ſunt atque completa, etiam ipſi ſe pro ſuo loco feciſſe, vel compleſſe, aliquando monſtrauerint; communionemq; vt iſti, legatione ſolemniter deſtinata, ſibi rogauerint adhiberi. Expectamus ergo & profeſſionem memorati de completis omnibus conditionibus, quas diuerſis temporibus prædiximus, & petitionem communionis: vt rectè & petenti & probanti ſe eadem mereri, reddamus, frater cariſſime. Nam de omnibus pleniſſimas ad ſanctam noſtrorum fratrum Synodum dudum litteras percepiſti.] hactenus Innocentij litteræ de Attico: ex quibus intelligis, communione ſuſpenſis, ac proinde multo magis excommunicatis, haud ſolere Romanum Pontificem reddere communicationem, niſi propoſitis antè impletis conditionibus, & emendatis erroribus illis, quorum cauſa communicatione interdici meruerant.

QVALITER COMMVNIO IMPERTIENDA SIT.

E Ceterùm non deſtitit poſt hæc Atticus crebras mittere legationes pro communione Romani Pontificis promerenda; quam tamen numquam aſſequi meruit, quouſque nomen Ioannis in ſacrum indicem non reſtituit: quod tamen viuente Theophilo ipſe præſtare deſtitit, poſtea autem (vt dicemus) confeſtim impleuit. De qua quidem neceſſariò præſtanda conditione hæc habet Theodoretus[d]: Quinetiam iſto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Epiſcopi Occidentis non prius cum Epiſcopis Ægypti & Orientis & Boſphori & Thraciæ communicare voluerunt, quàm nomen illius ſanctiſſimi viri in tabulas, quibus nomina Epiſcoporum mortuorum continebãtur, retuliſſent. Atque Arſacium eius ſucceſſorem ne ſalutare quidem dignati ſunt. Atticum autem, qui ſuccedebat Arſacio, quique ſæpè legatos ad eos miſerat, ſæpeque pacem poſtulauerat, poſtea tandem, cùm Ioannis nomen in tabulis ſcripſiſſet, receperunt.] hæc ipſe. Atque de his modò hactenus.

[d] *Theod. lib.* 5. *cap* 34.

Hoc item anno, qui Vrbis obſidionem præceſſit, Melania Romana vidua, de qua ſæpe ſupe-

MELANIA RECEDIT AB VRBE.

A ſuperiùs mentio facta eſt, antiqui vaticinij ante annos quadringentos (vt ait Palladius) editi memor, diſtractis prædiis, vnà cum Melania nepte, Pinianoque eiuſdem Melaniæ viro, & Albina nuru, euaſura cum illis imminentem Vrbis cladem, Roma recedens, Hieroſolymam ſe iterum contulit, vbi poſt dies quadraginta ex hac vita migrauit. hæc ex Palladio[a], qui & tradit, eiuſmodi prophetico oraculo ab ea Romæ euulgato, atque ſæpius inculcato, complures Romanorum ciuium Chriſtianorum ad rerum temporalium contemptum inductos eſſe: conſultius exiſtimantes, amore Chriſti, ſpe ſupernæ retributionis prodigere in pauperes ſuas diuitias, quàm eas ad barbarorum prædam relinquere: quo nomine, cùm rei euentus verum probaſſet oraculum, immenſas Deo gratias egere. Maior quoque vis inerat ad hæc ſuadenda Melaniæ orationi, quòd dictitaret (vt exiſtimabat) vnà cum Vrbe Orbem pariter ruiturum.

[a] Pallad. in Lauſiac. c. 33.

MELANIAE PROGENIES.

B Quod autem idem Palladius ait, vnà cum Melania receſſiſſe Roma Melaniam iuniorem ipſius neptem, & virum eius Pinianum, necnon nurum Melaniæ Albinam: cognationem Melaniæ ſic accipias. Filius eius vnicus illi relictus duxit vxorem Albinam, ex qua Palladius[b] ait genitam eſſe Melaniam Iuniorem, Senioris Melaniæ neptem, quæ in matrimonium collocata eſt Piniano, cuius ſocrus Albina fuit: quòd verò ei inhæreret loco matris, S. Auguſtinus[c] ad ipſam ſcribens, Pinianum eius filium nominat, & frequenter his vti nominibus conſueuit. Hîc rurſum attende, diuerſam prorſus hanc Albinam nurum Melaniæ ab illa fuiſſe Albina matre S. Marcellæ, de qua ſæpe S. Hieronymus; quam ante plures annos ex hac vita migraſſe, eiuſdem S. Hieronymi teſtificatione didicimus. Quæ autem acciderint, cùm hi, quos hoc anno ab Vrbe diximus receſſiſſe, in Africam traiecerunt, ſequenti anno pro ratione temporis dicturi ſumus. Sed hîc Palladium corrige, dum ait Melaniæ filium valde iuuenem comitatum eſſe proficiſcentem Melaniam in Si- C ciliam vſque: nam quomodo valde iuuenis, cùm conſtet ante annos circiter quadraginta Melaniam Seniorem viduam eſſe relictam? vel quomodo in Siciliam vſque eam tantùm comitatus, qui cum illis nauigauit in Africam, vbi & defunctus eſt? id conſtat ex litteris Auguſtini, atque Paulini, de quibus anno ſequenti dicturi ſumus: ex quibus longè verior de rebus geſtis Melaniæ ac Piniani & ſociorum hiſtoria accipitur, quàm ex Palladio, qui nullam penitus de Africa habuit mentionem, quò hos omnes anno ſequenti eſſe profectos liquet, atque ibi diutiùs commoratos.

[b] Pallad. in Lauſiac. c. 33

[c] Aug. ep. ſt. 227.

IESV CHRISTI ANNVS 409. | INNOCENTII PAP. ANNVS 8. | HONORII 15. THEODOSII 2. IMPP. D

VRBS AB ALARICO OBSIDETVR.

QVadringenteſimus nonus Domini annus Conſulatu Honorij octauò & Theodoſij tertio inchoatur, quo ab Alarico Gothorum Rege Roma obſidetur[d]: qui enim Stilichoni addictiſſimus erat, cuius & occultis & interdum etiam manifeſtis ſtudiis fouebatur, ob necem eius & ipſi fauentium magiſtratuum nonnihil commotus in Imperatorem, exercitum in Vrbem mouit, quam diu antè ſitiuerat. Cùm interea Eucherius filius Stilichonis detentus captiuus ab Arſacio atque Terentio Eunuchis, mandato Honorij interficitur: itemq. Thermantia eiuſdem Stilichonis filia, vxor Honorij poſt Mariam, reſtituitur Serenæ matri Romæ agenti. Horum verò Eucherij interfectorũ priori tradidit cubiculi præfecturam, poſteriori verò proximum locum idem Imperator tribuit. Quàm iuſto Dei iudicio, vindice Imperatoris gladio, Eucherius occiſus ſit, præter ea quæ ſuperiùs dicta ſunt, accipe E ex his quæ Oroſius ait[e]: Occiſus eſt & Eucherius, qui ad conciliandum ſibi fauorem Paganorum, reſtitutione templorum, & euerſione eccleſiarum imbuturum ſe regni primordia minabatur.] hæc Oroſius. Sed & illud acceſſit ad abſolutam internecionem Stilichonis propinquorum, quòd Serena eius coniux, Theodoſij quondam ſoror, ex Senatuſconſulto iubetur interfici, adnitente Placidia Honorij Auguſti germana, eo nimirum prætextu, quòd in ſuſpicionem adducta eſſet, eius nutu barbaros ad Vrbis obſidionem ſe contuliſſe: ratis nimirum Senatoribus, poſtquam Serena foret è medio ſublata, illos pariter ſoluturos obſidionem, ablata ſpe de proditione Vrbis ab ipſa parata. Sic igitur, laqueo fracta ceruice, Serena perempta eſt; ſed Alaricus tamen minimè ab Vrbis obſidione diſceſſit. Dediſſe autem meritas Serenam pœnas, quòd eodem quo Stilicho inſano ardens amore creandi filij Imperatoris, eaſdem cum illo strueret Imperio fratris inſidias, omnes affirmant, licet Zoſimus

[d] Zoſim. lib. 5.

EVCHERIVS ET SERENA OCCIDVNTVR.

[e] Oroſ. lib. 7. cap. 8.

A Zoſimus Ethnicus ad iuſtam numinis vindictam Serenæ necem accommodet, id ſcilicet paſſam eſſe, quòd aliquando è Rheæ ſimulacri collo mundum pretioſum abſtraxiſſet, ſuæq. ceruici colligaſſet; de quibus nos ſuperiùs ſuo loco.

ROMANI AVRO OBSIDIONEM SOLVVNT.

Cùm autem obſidio arctior perduraret, fame peſteque populo Romano vexato, intercluſis omnibus commeatibus, vi adacti ſunt Romani intus obſeſſi, vt auro pacẽ redimere quęritarent: factumque tandem, vt perſolutis quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis ſericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere, quod ter mille libras æquaret, Alaricus his acceptis, abſceſſerit. Porrò quòd ærarium eſſet exhauſtum, & priuatorum opes haud in promptu eſſent ad dictam ſummam præſcriptam auri & argenti perficiendam; decretum eſt ſpoliari deorum ſimulacra auro & gemmis, quibus recèns fuerant exornata. Deplorat hæc ſcribens Zoſimus, vbi ait[a]: Quod deerat ad B conficiendum præfinitum auri librarum numerum, mundo ſupplere ſtatuebant, quo erant exornata deorum ſimulacra: quod ſanè nihil aliud ſignificabat, quàm ſimulacra ſacris ritibus atque cærimoniis dedicata, mundoque decenti exornata, propterea quòd Vrbis felicitatem perpetuam conſeruaſſent, his ipſis cærimoniis nonnihil abolitis, eſſe inania prorſus & inefficacia. Quòd denique cuncta quæ tenderent ad Vrbis interitum, oporteret vndique concurrere: non ornamenta dumtaxat ſua ſimulacris ademerunt, verùm etiam nonnulla auro & argento facta conflarunt: quorum erat in numero Fortitudinis quoque ſimulacrum, quam Romani Virtutem vocant; quo ſanè corrupto, quicquid fortitudinis atque virtutis apud Romanos ſuperabat, extinctum fuit: id quod ex eo tempore futurum homines rebus diuinis & ritibus patriis exerciti prædixerunt.] hæc Zoſimus in Chriſtianorum inuidiam exaggerans, quæ in idololatrarum obſtinatiſſimam pertinaciam fue- C rant conuertenda.

[a] Zoſim. lib. 5.

COLLATA DIIS ORNAMENTA SVBLATA.

DEI CONSILIVM DE BARBARIS IN VRBEM IMMISSIS.

Tu verò lector, quàm iuſto & æqua lance librato diuino iudicio id acciderit, in mentem reuoca. Quid enim profuit Chriſtianorum Impp. ſanctionibus, & ſæpe promulgatis edictis, iteratiſque crebrò reſcriptis, claudi templa, aras diſiici, atque ſimulacra confringi iuſſa fuiſſe: cùm tamẽ omnibus his contemptis, ac pro nihilo habitis, tantum abfuit vt à ſimulacrorum cultu ſe abſtinuerint, quòd perfractis idolis, alia pretioſiora ſuffecerint, atque omni genere ornamentorum nobilitarint, inſuper & ipſa deorum ſimulacra haberent auro & argento conflata? Quorum obduratæ ad impietatem mentis non eſt opus è longè petita exempla accerſere. Nam antè fermè quàm editum, antiquatum fuit eiuſdem Imperatoris edictum, & inefficax prorſus redditum, quod anno ſuperiori (vt vidimus) ad Theodorum[b] Præfectum Prætorio datum eſt XVII. Kal. Decembris, quo iubebantur annonæ è tem- D plis deorum auferri, ſimulacra conuelli, deſtrui aræ, Fiſcoque ipſa adſcribi templa: quæ omnia, fauente Gentilibus Eucherio, deriſa atque deluſa, caſſaq; penitus reddita ſunt.

[b] l. 49. de Pagan. C. Theo.

At non eſt humanarum virium, diuinum conſilium irritum reddere, & imperium euitare; vel Deum falli, & diuina decreta eludi poſſe, putare. Vt cùm ad hoc Chriſtus Dominus noſter veniſſet in mundum, vt diſſolueret opera diaboli[c], &, quod à ſacris vatibus crebriùs fuerat decantatum, idololatriam penitus aboleret: hi crediderint Dei conſilium poſſe diſſolui: Quid, rogo, cum Romanis idolorum cultoribus faciendum fuit, vt inuiti licet diuinæ obtemperarent voluntati, qui iam Imperatorum edicta contempſerant? niſi eò neceſſitatis illos adigere, vt à barbaris coarctati, ipſi præſtarent, quod rogati vel iuſſi à Chriſtianis Principibus ac diuinæ legis Antiſtitibus facere contempſiſſent? Quàm par fuit, vt qui Chriſtianis Imperatoribus parere renuiſſent, cogerentur à Regibus barbariſq; iuſſa capeſſere E & implere? Vt planè quiſque recto mentis obtutu iſta conſiderans, perſpicuè illud intelligat, ad hoc barbaros immiſſos in Vrbem vindices, vt altis fixam radicibus idololatriam funditus extirparent: indeque factum (quod dictum eſt ſuperiùs) vt non ſiuerit Deus alios barbaros, quàm Chriſtianos, iſta perficere, obtrito penitus diuino miraculo Radagayſo deorum cultore, qui, ſi in Vrbem aditus ſibi patuiſſet, abolito Chriſtiano nomine, deorum tantummodo cultum in eam penitus reſtituere, iam in animum induxiſſet.

[c] 1. Ioan. 3.

IN GENTILITATIS EXCIDIVM VRBS OBSIDERI ET CAPI PERMISSA.

IVSTA DEI DISPENSATIO IN PLECTENDIS ROMANIS.

Sed & illud expende, quanta Dei prouidẽtia factum ſit, ne in odium & inuidiã Catholicę fidei verteretur clades Vrbis, cùm non per Catholicos pioſq. Fideles id patrari voluerit, ſed per barbaros & impios Chriſtianos, eoſdemq. reiectitios & à cõmunicatione Fideliũ diſcretos perfidos Arianos, qui à Deo ad hoc delecti ſunt, vt quæ ſuæ voluntatis eſſent, ceu lictores parentes Principi, exequerentur. Quibus ſanè aptari iure poſſit, quod olim Dominus aduerſus idololatras exprobrans per Hieremiam[d] ita fuerat comminatus: Miſit Dominus ad vos omnes

[d] Hier. 25.

A omnes ſeruos ſuos Prophetas, conſurgens diluculo, mittenſque: & non audiſtis, nec inclinaſtis aures veſtras vt audiretis, cùm diceret: Reuertimini vnuſquiſque à via ſua mala: & nolite ire poſt deos alienos, vt ſeruiatis eis & adoretis eos. Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quòd non audiſtis verba mea: Ecce ego mittam & aſſumam vniuerſas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonoſor Regem Babylonis ſeruum meum, & adducam eos ſuper terram iſtam, &c.] Quanta enim diuini nominis ignominia, in Vrbe illa, vbi Principes Apoſtolorum vnà cum Euangelio ſanguinem effudiſſent, & deſtruendæ idololatriæ cauſa innumeræ myriades martyrum vitam pariter profudiſſent, vbi & tot tantaque miracula edita eſſent, tot ſanctiſſimi Vrbis Epiſcopi docuiſſent, & innumera ſanctorum agmina tot ſæculis coaluiſſent: ibi adhuc ſub Chriſtianis Regibus abominationem illam idolorum cultus vigere, & ampliſſimis honoribus frequentari? Fruſtra igitur ſugillat Zoſimus, ſiue alii Ethnici, ob cladem Vrbis, Honorij Imp. ignauiam: cùm Deus diu toleratam Romanorum idololatrarum impietatem vlturus, iuxta Iſaiæ[a] vaticinium, immittat ſoporem in Principes. B An non hic ille Honorius, qui eumdem Alaricum glorioſa victoria apud Pollentiam vicit; qui nec incolumis aufugiſſet, niſi (quod fuit in ore multorum) Stilicho viam ad fugam aperuiſſet? An non idem hic eſt Honorius ille, qui antea Gildonem tremendum in Africa tyrannum longè inferioribus copiis expugnauit? Et quis alius ab Honorio, qui haud pridem inundantem innumeris barbarorum copiis Rhadagayſum in montibus Feſulanis abſque cæde ſuorum obtinuit? prætermittimus alia ab eo prælia per duces ſuos, vti ſolebant, feliciter geſta. vt planè manu tangere liceat, ad Gentilium delendam penitus idololatriam omnia iſta Deum eſſe ſummo conſilio operatum.

Iniuſte carpitur Honorius ab Ethnicis.
[a] *Iſaiæ 29.*

Sed illatam à Zoſimo illam etiam calumniam in Romanum Pontificem Innocentiũ refellamus, quam his voluit pinxiſſe coloribus, cũ agit de tempore Vrbis obſidionis[b]: Dũ (inquit) hæc ipſi ſecum expendunt, Pompeianus Præfectus Vrbis fortè in quoſdam incidit, qui Romam è Tuſcia venerant; & oppidum quoddam aiebant, cui nomen Neuia, periculis vrgentibus, ſeſe liberaſſe; perque preces ad numen factas, & cultum patrio more præſtitum, exortis ingentibus tonitruis atque fulgetris, hoſtes ſibi iam imminentes abegiſſe. C Cum his collocutus, quæcumque de diſciplina ſacrorum eſſent exquirenda, percunctatus eſt. Et quoniam ad animum accidebat ei quæ tunc inualuerat opinio: quò tutiùs id perageret, quod in votis habebat, omnia cum Vrbis Epiſcopo communicat: is erat Innocentius, qui quidem opinioni ſuæ ſalutem Vrbis anteponens, clàm permittebat eis vt facerent quæcumque ſcirent. Cùm illi non aliter hæc Vrbi conductura dicerent, niſi publicè conſueta ſacrificia fierent: Senatu in Capitolium aſcendente, atq. tum ibi tum in foris Vrbanis ſacra peragente, nemo particeps eſſe inſtituti patrio more ritus auſus fuit: ſed hominibus illis è Tuſcia valere D iuſſis, ad demulcendum omni ſtudio barbarum ſeſe conuertebant.] hæc Zoſimus: qui cùm factum eſſe affirmet, vt Senatus tum in Capitolio, tum etiam in foris Vrbis ſacrificia peragens, nihil ex ſententia, eorum quæ ſperabat, fuerit conſecutus: erubeſcens ipſe Zoſimus infirmitatem deorum fateri, excuſat illos ex eo quòd nemo auſus fuerat participare de ſacrificiis, ac propterea re irrita reddita, aruſpices iuſſi eſſent in Tuſciam redire; ſugillans inter hæc Innocentium Romanum Pontificem nota impietatis, quòd ſecreta ſacra permiſerit.

[b] *Zoſim. lib. 5.*
Innocentius Papa defenditur a calumnia Zoſimi.
Gentiles repetunt ſacra.

Porrò eamdem hiſtoriam deſcribens Sozomenus, æquè ac Zoſimus Græcus ſcriptor, & ipſe ſui temporis res proſecutus, licet ſecta Nouatianus eſſet, & aduerſus Innocentium, quòd primus omnium (vt tradit Socrates[c]) Nouatianos eieciſſet ab Vrbe, nonnihil commotus; tamen dum exactè eamdem obſidionem enarrat, & de Innocentio mentionem habet, nequicquam huiuſmodi, quod Zoſimus obiicit, accidiſſe refert. Sed ipſum audiamus, rem ali- E ter atque Zoſimum, fideliter enarrantem[d]: Cùm autem (inquit) diuturna eſſet obſidio, & peſtis ſimul ac fames Vrbem affligerent; atque interim ſerui multi, ac maximè quotquot natione barbari erant, ad Alaricum transfugerent: neceſſarium videbatur iis qui in Senatu adhuc Pagani erant, vt & in Capitolio & in reliquis templis ſacrificaretur. Nam Tuſci quidam ad hoc acciti ab Vrbis Præfecto, promiſerant ſe fulminibus ac tonitruis abacturos eſſe barbaros: gloriabantur enim ab ſe huiuſmodi quippiam eſſe factum in conſeruationem Larinæ ciuitatis Tuſciæ, quam Alaricus, dum Romam contenderet, prætergrediens non cepiſſet. Ceterùm iſtorum nullum fuiſſe profuturum vſum, euentus ipſe declarauit.] hæc de his Sozomenus: quæ autem de Innocentio habet, paulo pòſt dicturi ſumus. Verùm tantum abfuit vt Innocentius annuendo Gentilibus eiuſmodi ſcelus admiſerit; quòd cùm innocentiſſimus eſſet, ne periret cum noxiis, tamquam Loth à Sodomis ſubtra-

[c] *Socrat. li. 7. c. 9.*
[d] *Sozom. li. 9 cap. 7.*

A ſubtractus fuerit: quando verò id acciderit, & qua occaſione, ſuo loco dicemus.

Sed quid in huiuſmodi genus hominum Romæ agentium, anni huius principiis, nempe menſe Februarij, Honorius Imperator ſtatuerit, hic reddamus: ad Cæcilianum enim Præfectum Prætorio ita reſcripſit[a]: Mathematicos, niſi parati ſint, codicibus erroris proprij ſub oculis Epiſcoporum incendio concrematis, Catholicæ religionis cultui fidem tradere, numquam ad errorem præteritum redituri: non ſolùm vrbe Roma, ſed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus. Quòd ſi hoc non fecerint, & contra clementiæ noſtræ ſalubre conſtitutum in ciuitatibus fuerint deprehenſi, vel ſecreta erroris ſui & profeſſionis inſinuauerint, deportationis pœnam accipiant. Dat. VIII. Id. Febr. Rauen. Honorio octauùm & Theodoſio tertiùm AA. Coſſ.] At tantùm abfuit, vt qui Romæ erant malis artibus nauantes operam, expellerentur, vt etiam ex Tuſcia vocarentur malefici, qui elementa turbare B poſſe crederentur. Ex quibus intelligere valeas, obſtinatos planè fuiſſe Gentilium animos, qui cùm tot legibus ſuperiùs recitatis ab eiuſmodi excantationibus magicis reuocarentur, & quamplurimi nobilium ſub Valentiniano Seniore eiuſmodi facinus capite luerint, nihilominus iiſdem magis magiſque fuiſſe reperiuntur addicti; quibus ſanè iuſtam in ſe Dei vindictam concitarunt, quam & experiri vel inuiti coacti ſunt.

Honorius exagitat Mathematicos.
[a] *l. 12. de Maleſic. Cod. Theod. & Iuſtin. l. 10. de Epiſc. audient.*

Sed ipſe Alaricus de his etiam, cùm Vrbem obſideret, fidem fecit, nimirum ſe numine impellente, nolentem licet & inuitum, ad interitum Vrbis ferri. Audi ergo Sozomenum iſta accuratè ſcribentem[b]: Fertur itaque (inquit) probus aliquis monachus ex his qui in Italia erant, Romam cum feſtinatione profectus Alarico conſuluiſſe, vt Vrbi parceret, nec ſe tantorum malorum auctorem conſtitueret. Cui & Alaricus reſpondiſſe dicitur, ſe non volentem hoc tentare, ſed eſſe quemdam, qui ſe obtundendo vrgeat, ac præcipiat vt Ro- C mam euertat.] hæc Sozomenus, eademque Socrates[c]. At nec id quidem recens, ſed multos ante annos id ipſum agitaſſe animo, & conatibus omnibus perficere ſtuduiſſe, quæ ſunt ex Claudiano ſuperiùs recitata demonſtrant. Sed quid poſt hæc acciderit, videamus.

Alaricus impulſus a numine ad cladem Vrbis.
[b] *Sozom. lib. 9. c. 6.*
[c] *Socrat. li. 7. cap. 10.*

Licet autem obſidionem redemptã auro ſoluiſſet Alaricus; haud tamẽ pax cum Honorio ſtabilita eſt. impedimento namq. fuere, primùm (vt Zoſimus[d] ait) quòd Imperator nec obſides dediſſet, nec poſtulatis omnibus ſatisfeciſſet. Sed & alias poſtea adiecit Alaricus conditiones, quas paulo pòſt recenſebimus. Cùm inter hæc à Senatu pro pace inter Alaricum & Honorium ſancienda legati miſſi ſunt Cæcilianus, Attalus, & Maximianus. Sed re infecta, rurſum alij legati mittuntur, cum quibus (inquit Zoſimus) & Romanus Antiſtes proficiſcebatur.] Diuino quidẽ conſilio factũ tradit Oroſius, vt ſic Innocẽtius ſubduceretur à venturo Vrbis excidio: ait enim[e]: Accidit quoque, quò magna illa Vrbis irruptio indignatio- D ne Dei acta, quàm hoſtis fortitudine probaretur; vt beatus Innocentius Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, tamquam iuſtus Loth ſubtractus è Sodomis, occulta prouidentia Dei apud Rauennam tunc poſitus, peccatoris populi non videret excidium.] hæc Oroſius. Meminit & huiuſce legationis Innocentij Papæ quoque Sozomenus[f].

[d] *Zoſim. lib. 5.*
Agitur de pace inter Alaricum et Honorium.
[e] *Oroſius lib. 7. cap. 39.*
[f] *Soz. lib. 9. c. 7.*

Inter hæc autem accitus eſt Alaricus litteris Honorij Imperatoris Ariminum, pro fœdere ſanciendo, locum accommodatum. Propoſitæ ſunt ab Alarico pacis conditiones huiuſmodi à Zoſimo recitatæ: Vt in annos ſingulos auri certa ſumma daretur, & annonæ menſura quædam ſuppeditaretur: Vtque ipſe cum ſuis omnibus vtramque Venetiam & Noricos & Dalmatiam incoleret. Additumque litteris Iouij hæc tractantis, vt Alaricus vtriuſque militię copiis Honorij Imperatoris dux præficeretur. Reſpondente autem Honorio per litteras ad Iouium, numquam acquieturum vt Romani exercitus Alaricus ſu- E meret præfecturam: cùm imprudentia Iouij id reſciſſet Alaricus, ira percitus, barbaricoque furore æſtuans, ad Vrbis obſidionem ſuos iterum feſtinare iuſſit. Verùm (inquit Zoſimus[g]) Alaricus, quòd ſuſceptæ aduerſus Romam expeditionis eum pœnituiſſet, Epiſcopos vrbium ablegabat, qui ſimul & legatione fungerentur, & auctores Honorio eſſent, ne culpa ſua ſineret eam vrbem, quæ iam à pluribus quàm mille annis magnæ parti Orbis imperaſſet, barbaris vaſtandam dedi, nec tantas ædificiorum moles hoſtili flamma deleri, ſed potiùs moderatis admodum conditionibus pacem componeret. Ceterùm quòd magiſtratus iuraſſent, numquam ſe de ineunda cum Alarico pace acturos, ad quod ipſum iuſiurandum Imperatorem quoque adegiſſent, dum paulo antè Alaricus reſiliiſſet: re infecta Epiſcopi redicre. cùm Alaricus cœptum iter Romam verſus proſecutus, Vrbem ſecunda cinxit obſidione: iſta namq. pluribus Zoſimus[h] atque Sozomenus[i]. Hæc eſt illa obſidio, de qua S. Hieronymus ad Principiam ſcribit his verbis[k]: Terribilis de Occidente rumor

De poſteriori Vrbis obſidione.
[g] *Zoſim. lib. 5. in fine.*
Alaricus legat Epiſcopos pro pace.
[h] *Zoſim. lib. 5.*
[i] *Soz. lib. 9. c. 7. 8.*
[k] *Hier. epiſt. 16.*

mor affertur, obſideri Romam, & auro ſalutem ciuium redimi,ſpoliatoſque rurſus circum- A dari,vt poſt ſubſtantiam vitam quoque perderent.] hæc ipſe. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt,anno ſequenti dicemus.

HONORII MINVS RECTE FACTVM.

Factum quidem eſſe videtur, vt Honorius ab aulicis prauo conſilio deceptus, nonnulla perperam egerit: nam qui ad magiſtratum illum primarium euexerat Olympium adeò pium virum, de quo plura ſuperiùs diximus ex Auguſtino,eumdem in ordinem ab eius aduerſariis perſuaſus redegit;qui ſe contulit in Dalmatiam. Inſuper illud adiecit, vt latam legem, ne qui Gentiles eſſent,militiæ cingulo honeſtarentur:quo Generidum quemdam ducem barbarum, qui ea cauſa militare deſierat, ad militiam reuocaret, legem illam abrogauit; omnibuſque ſimul Ethnicis ad militiam, antiquata iam lege, viam aperuit,inuitus licet, vt Zoſimus[a] ipſe teſtatur. Sed & id quidem Dei voluntate peractum eſt; ne duci Chriſtiano inuidiæ verteretur,ſi ſub ipſo Vrbem capi contigiſſet, néve proditionis & conni- B uentiæ cum barbaris itidem Chriſtianis initæ dux Chriſtianus argui à Gentilibus poſſet.

PIAE LEGES HONORII HOC ANNO LATAE.

Ceterùm in reliquis Honorius Imperator inter tot tantaſq.perturbationes conſtitutus, Catholicæ Eccleſiæ neceſſitatibus conſulere minimè prætermiſit. Nam aduerſus Donatiſtas,Paganos, Iudæos, & Cælicolas, conſentientes iis quas ſuperiori anno promulgaſſe vidimus, edidit ſanctiones[b]: ſed & de expediendis quàm citiſſimè Eccleſiæ cauſis reſcripſit ad Iouium[c]. Itemque pro carceratis maximè pium promulgauit edictum[d]: nempe, vt omnibus Dominicis diebus Iudices ſub fida cuſtodia de carceribus reos educerent; vtque eis à Chriſtianis laicis vel ſacerdotibus ſubſtantia præberetur, & ad balneum prædictis diebus ſub fida cuſtodia, religionis contemplatione, ducerentur: qui verò Iudices hæc implere neglexiſſent, pœnam perſoluerent auri triginta librarum. hæc quidem Imperator hoc anno ſanciuit, Rauennæ cùm eſſet, VIII. Kal.Februarij. Sed in fine anni huius de captiuis C ita ad Theodorum PP. reſcripſit[e]:

Chriſtianos proximorum locorum volumus ſolicitudinem gerere,vt Romanos captiuos, qui reuerſi fuerint, nemo teneat,nemo iniuriis aut damnis afficiat.Dat. III.Id. Decembris, Honor.VIII.& Theodoſio III.AA.Conſſ.] adeò namque viluiſſe videbatur nomen Romanum, & nomen barbaricum inualuiſſe, vt pro illorum libertate vindicanda oportuerit conſtituere vindices Chriſtianos. At de ſancitis hoc anno ab Honorio legibus hactenus. Sanè quidem admiratione dignum eſt,vt Honorius in tot tantiſque perturbationibus cõſtitutus, ad hæc decernenda animum applicuerit: vnde planè appareat ex S. Hieronymi ſententia,non eius peccatis exigẽtibus,ſed Gentilium obſtinata perfidia deditam Vrbem barbaris.

HIERONYMVS VRBIS PERICVLA AVDIT ATQVE TERRETVR.

Porrò cùm obſidionis Vrbis fama peruaſiſſet Orientem, audiuit iſta S. Hieronymus[f], dum haberet præ manibus Iſaiam commentariis illuſtrandum. Etenim in decimitertij li- D bri præfatione ad Euſtochium hæc habet: Hoc mihi in Iſaiæ pelago nauiganti accidere video: dum enim inoffenſo curſu vela tenduntur,& ſecuris nautarum manibus ſulcans æquoris campos carina delabitur; ſubitò clangoris turbo conſurgens, tantis vndarum motibus & colliſorum inter ſe fluctuum fragore reſonante,pauida amicorum corda perterruit,vt dicere cogerentur[g]: Magiſter,ſaluos nos fac,perimus. Quamobrem Euſtochium in toto orbe terrarum vnicum nobilitatis & virginitatis exemplum,non ſileat pupilla oculi tui;clamaque in corde[h]: Abba Pater. & cum Pſalmiſta loquere[i]: Exurge,quouſque dormis Domine?&c.] Hæc planè ipſum ſignaſſe tempora,tempora ab ipſo numerata conſentiunt, dum in eodem in Iſaiam commentario, agens de admirabili illa Iſaiæ oſtenſa viſione,hæc ait[k]: De hac viſione,ante annos circiter triginta,cùm eſſem Conſtantinopoli, & apud virum eloquentiſſimum Gregorium Nazianzenum,tunc eiuſdem vrbis Epiſcopum, ſanctarum Scripturarum E ſtudiis erudirer, ſcio me breuem dictaſſe ſubitumque tractatum,&c.]

S. HIERON. CALVMNIAM PASSVS OB GERMANAM IN DANIELIS LOCVM INTERPRETATIONEM.

Sed illud de eodem Hieronymo obſeruatione dignum,quòd cũ ante Iſaiam (vt tradit[l]) iam Danielem Prophetam eſſet interpretatus,in explicatione magnæ illius ſtatuæ,quam per viſum Nabuchodonoſor Rex viderat, cùm illud de pedibus ferro,teſtaque ex luto compoſitis myſterium exponens, oſtendit Romanum in eo eſſe ſignificatum Imperium, iſta addit[m]: Sicut enim in principio nihil Romano Imperio fortius & durius fuit, ita in fine rerum nihil imbecillius: quando & in bellis ciuilibus,& aduerſum diuerſas nationes,aliarum gentium barbararum indigemus auxilio.] hoc, inquam, cùm ita diuino Spiritu, quo & allata fuerat prophetia,eſſet illud Scripturę arcanum,S.Hieronymus interpretatus ante præſentem annum: ab æmulis carpere quæritantibus eius ſcripta, preſſuram paſſus eſt, ex eo videlicet, quòd Romanum Imperium præſentis temporis teſtæ ex luto aſſimilaſſet. Quod ipſe

[a] Zoſim.lib.5.
[b] l.46. de hæret. Cod. Theod. & l.19. de Iud.& Cælic. Cod. Theod.
[c] l.7. de denũciat. C.Theo.
[d] l.7 de cuſtod. reor. Cod. Theod.
[e] l.11.de Epiſc. audien. Cod. Iuſtin.
[f] Hieron præf. in lib 13.in Ezech.
[g] Matth. 8.
[h] Rom. 2.
[i] Pſal. 43.
[k] Hier. in Iſaiam c.3.
[l] Hier. præf. in Iſai.
[m] Hieron. in Daniel. li.1. c.1

A ipſe accipiens, in iiſdem quos hoc anno elucubraſſe diximus commentarios in Iſaiam, ſic excuſat[a]: Quòd (inquit) in expoſitione ſtatuæ pedumque eius, & digitorum diſcrepantia, ferrum & teſtam ſuper Romano regno interpretatus ſum: quod primùm forte,dein imbecillum Scriptura portendit: non mihi imputent, ſed Prophetæ. Neque enim ſic adulandum eſt Principibus, vt ſacrarum Scripturarum veritas negligatur. Nec generalis diſputatio vnius perſonæ iniuria eſt: quæ cùm benigno meorum ſtudio caueretur, Dei iudicio repentè ſublata eſt, *calumnia ſcilicet*, vt & amicorum in me ſtudia, & æmulorum inſidiæ monſtrarentur] cùm ſcilicet perſpicuo eſſet declaratum exemplo, quàm imbecille redditum eſſet Romanum Imperium, cùm Vrbs à barbaris obſideretur, quæ paulo antè libertatem redimere coacta eſſet. Qui autem hoc anno (vt diximus) Iſaiam Hieronymus eſt interpretatus, ſequenti Ezechielem elucidandum ſuſcepit: cuius lucubrationis B exordio, captam à barbaris Romam aggreſſus eſt lamentari, vt ſuo loco dicemus: ante enim Ezechielis, expoſuiſſe Iſaiæ vaticinia, ipſe teſtatur, idque (vt ait) exigente ab eo Pammachio[b].

APPOSITE S.HIERONYMVS DE ROM. IMPERII IMBECILLITATE.

PINIANVS CVM SVIS VENIT IN AFRICAM.

Hoc ipſo anno Pinianus V.C. vnà cum Melania Seniore,& Melania Iuniore coniuge,atque ſocru Albina Iunioris matre Melaniæ, cùm anno ſuperiori diſtractis bonis, quæ Romæ & in Italia habebat, adnauigaſſet Carthaginem, ibi ex congeſtis pecuniis locupletans eius Eccleſiæ pauperes[c]: inde ad S. Alypium Tagaſtam profectus eſt. Ad quos omnes S.Auguſtinus, cùm primùm eorum aduentum audiſſet, litteras dedit, quibus ſe excuſat, quòd propter ingruentem duram hiemem, & ſtatum Hipponenſis Eccleſiæ titubantem, ad eos inuiſendos minimè accurrere valuiſſet. extat ipſa epiſtola, cuius eſt titulus[d] ad Albinum, Pinianum, & Melaniam: ſed pro Albino, Albinam, reſtituendum puto;quòd eius nomi- C nis femina eiuſdem Piniani ſocrus vnà cum ipſis profecta eſt in Africam, vt tum ex Palladio, tum ex eiuſdem Auguſtini teſtificatione ſatis apparet. Tagaſtæ autem cùm eſſet Pinianus, effuſa munificentia adeò Eccleſiam illam locupletauit, vt nonnullorum in eius Epiſcopum Alypium inuidiam mouerit, prout S.Auguſtinus in epiſtola[e] ad eum ſcripta teſtatur, & ipſa Acta S. Melaniæ his verbis fidem faciunt[f]: Ciuitas autem, in qua verſabantur, appellabatur Tagaſta; in qua erat ſacrum templum & ſacerdos dicendi peritus, & qui oratione multos poterat inducere ad ſalutem, nomine Alypius: cum quo verſantes, ſacra meditabantur eloquia. Templum verò, in quo agebat Alypius, admodum munificè & aureis ornamentis & lucidis gemmis & plurimis ditarunt agrorum prouentibus. Ab eis quoque ſunt ædificata duo monaſteria, quibus ſatis dedit opum atque prouentuum; quorum alterum quidem habebat chorum virorum numero octoginta, alterum autem D habebat virgines quæ erant numero centum & triginta.] hæc de collatis Eccleſiæ Tagaſtenſi à Piniano muneribus.

PINIANVS QVID PASSVS HIPPONE.

Placuit autem Piniano vnà cum Melania Hipponem proficiſci ad inuiſendum S. Auguſtinum ibi agentem Epiſcopum. Comitatus eſt eos Alypius: qui & timentem Pinianum ne cogeretur ab Auguſtino presbyter ordinari; numquam id euenturum fore,ſecurum reddidit: nam de ea re fidem Auguſtini id promittentis acceperat. Accidere namque conſueuit (quod & ſuperiùs,de Paulino cùm egimus, dixiſſe meminimus) vt cùm aliquis religione inſignis ceteris emineret Chriſtianis, is licet coniugatus eſſet, ſoleret interdum in eccleſia à fidelibus rapi, & tradi Epiſcopo ordinandus, coniuge quoque pari cum viro voto continentiam profitente: vt inter alia,quod de Paulino atque Tharaſia præceſſit, enarratum exemplum oſtendit. Pinianus itaque id fortaſſe ſubodoratus, retardabat acceſſum; E ſed Alypij promiſſione ſecurus Hipponem ad eumdem S. Auguſtinum ſe contulit. Vbi cùm eſſet, atque id minùs expectaretur, factum eſt,vt dum Synaxis in eccleſia haberetur,antequam catechumeni ex more dimitterentur, fidelis populus, facto impetu, Pinianum ne effugeret obſiderent, poſtulantes eum ordinari debere preſbyterum. Quæ res Alypio fideiuſſori admodum diſplicuit; ipſeque Pinianus & Albina ſocrus id perindigno tulerunt animo, id totum ex ſententia Auguſtini factum exiſtimantes: quamobrem nonnihil in eum iidem commoti ſunt,atque in primis Alypius. Quomodo autem res ſe habuerit, S. Auguſtinus datis ad eos litteris,cùm ſtatim receſſiſſent Hippone, Tagaſtamque reuerſi eſſent,ſignificauit, cùm ſe excuſauit,atque nihil ſe conſcio factum pluribus declarauit.

Scribens enim ad Albinam Piniani ſocrum, quam tamen appellare conſueuit eius matrem,ad ſui defenſionem,prolixam ſatis dedit epiſtolam[g], eius querelis & ſuſpicionibus malè conceptis in omnibus ſatisfaciens,cùm in hæc verba exorditur:

Dolo-

[a] Hieron. in Iſai.lib.11. præf.
[b] Hieron in Iſai.lib.10. præf.
[c] Palladius in Lauſiac. c.9.
[d] Aug. epiſt. 227.
[e] Epiſt.224.
[f] Metaph die 31. Ianuar.
[g] Aug. epiſt. 225.

S. AVGVSTINVS SE PVRGAT APVD ALBINAM.

Dolorem animi tui, quem te ſcribis explicare non poſſe, conſolari æquum eſt, non augere: A vt, ſi fieri poteſt, ſanemus ſuſpiciones tuas, non vt eis pro noſtra cauſa ſuccenſendo venerandum cor tuum & Deo dicatum ampliùs perturbemus. Sancto fratri noſtro, filio tuo Piniano nullus ab Hipponenſibus mortis metus ingeſtus eſt, etiam ſi fortè ipſe tale aliquid timuit. Nam & nos metuebamus ne ab aliquibus perditis, qui ſæpe multitudini occulta conſpiratione miſcentur, in violentam prorumperetur audaciam, occaſione ſeditionis inuenta, quam velut iuſta indignatione concitaret. Sed ſicut poſtea audire potuimus, nihil tale à quoquam dictum eſt, vel molitum: ſed verè in fratrem meum Alypium multa contumelioſa & indigna clamabant: à quo tam ingenti reatu vtinam per illius orationes mereantur abſolui. Ego autem poſt primos eorum clamores, cùm eis dixiſſem de illo inuito non ordinando, qua iam promiſſione detinerer; atque adieciſſem, quòd ſi mea fide violata, illum haberet presbyterum, me Epiſcopum non haberent: ad noſtra ſubſellia, relicta turba, redieram. Tum B illi aliquantulum inopinata mea reſponſione cunctati atque turbati, velut flamma vento paululum preſſa, deinde cœperunt multo ardentiùs excitari, exiſtimantes fieri poſſe, vt vel mihi extorqueretur illud non ſeruare promiſſum, vel me tenente promiſſi fidem, ab alio Epiſcopo ordinaretur. Dicebam ego quibus poteram, qui ad nos in apſidem honoratiores & grauiores aſcenderant: Nec à promiſſi fide me poſſe dimoueri, nec ab alio Epiſcopo in Eccleſia mihi tradita, niſi me interrogato ac permittẽte, poſſe ordinari. Quod ſi permitterem, à fide nihilominus deuiarem. Addebam etiam, nihil eos velle, ſi ordinaretur inuitus, niſi vt ordinatus abſcederet. Illi hoc poſſe fieri non credebant.

PINIANVS VRGETVR VT FIAT PRESBYTER.

Multitudo verò pro gradibus conſtituta, horrendo & perſeuerantiſſimo clamorum fremitu, in eadem voluntate perſiſtens, incertos animi conſilijque faciebat. Tunc illa in fratrem meum (*Alypium ſcilicet*) indigna clamabantur: tunc à nobis grauiora timebantur. C Sed quamuis tanto motu populi, & tanta perturbatione Eccleſię permouerer, nec aliud conſtipationi illi dixiſſem, niſi eum me inuitum ordinare non poſſe: nec ſic tamen adductus ſum, quia & hoc promiſeram non me fuiſſe facturum, vt aliquid ei de ſuſcipiendo preſbyterio ſuaderem. Quòd ſi perſuadere potuiſſem, non iam ordinaretur inuitus. Seruaui vtriuſque promiſſionis fidem, non ſolùm illius quam iam populo patefeceram, verùm etiam illius in qua vno teſte, quantum ad homines attinet, detinebar. Seruaui, inquam, fidem promiſſionis, non iurationis in tanto periculo: quod licet falsò, ſicut poſtea comperimus, metuebatur; omnibus tamen, ſi quid eſſet, communiter impendebat, & erat metus ipſe communis; ac per eccleſiam in qua eramus, maximè metuens abſcedere cogitabam. Sed metuendum fuit, ne magis, me abſente, tale aliquid facerent & reuerentia minor & dolor ardentior. Deinde ſi cum fratre Alypio diſcederem per populum conſti- D patum; cauendum fuit, ne quiſquam in eum manum mittere auderet. Si autem ſine illo; quæ frons eſſet exiſtimationis, ſi quid ei fortaſſis accideret, & viderer eum propterea deſeruiſſe, vt furenti populo traderetur?

Inter hos æſtus meos, grauemque mærorem & nullius conſilij reſpirationem: ecce repentè atque inopinatè ſanctus filius noſter Pinianus mittit ad me ſeruum Dei, qui mihi diceret, eum ſe velle populo iurare, quòd ſi eſſet ordinatus inuitus, ex Africa diſcederet: omnino credo exiſtimans eos, quandoquidem peierare non poſſet, non iam vlteriùs infructuoſa perſeuerantia clamaturos, ad expellendum hinc hominem, quem ſaltem habere deberemus vicinum. Mihi autem, quia videbatur vehementiorem eorum dolorem poſt hanc iurationem fuiſſe metuendum, apud me tacitus habui: & quia ſimul petierat vt ad eum venirem, non diſtuli. Cùm mihi dixiſſet hoc ipſum; continuò & illud adiun- E xit eidem iurationi, quod mihi, dum ad eum pergo, per alium Dei ſeruum mandauerat, de præſentia ſcilicet ſua, ſi ei clericatus ſarcinam nolenti nullus imponeret, *nimirum non diſceſſurum Hippone, ſi ſic liber abſque nexu clericatus eſſe ſineretur.*

S. AVGVSTINVS SEQVESTER INTER PINIANVM ET POPVLVM.

Hic ego in tantis anguſtiis, quaſi aura reſpirante, recreatus, nihil ei reſpondi; ſed ad fratrem Alypium gradu concitatiore perrexi; eique quod dixerit, dixi. At ille (vt exiſtimo) deuitans, ne quid ſe auctore fieret, vnde vos putabat offendi: Hinc me (inquit) nemo conſulat. Quo audito, ad populum tumultuantem perrexi: factoque ſilentio, quid promiſſum eſſet, cum promiſſione etiam iurationis aperui. Illi verò, qui ſolum eius preſbyterium cogitabant atque cupiebant, non ita, vt putabam, quod oblatum fuerat, acceperunt: ſed inter ſe aliquantulum muſſitantes, petiuerunt vt adderetur eidem promiſſioni atque iurationi, vt ſi quando illi ad ſuſcipiendum clericatum conſentire placuiſſet

A ſet, nonniſi in ipſa Hipponenſi Eccleſia conſentiret. Retuli ad eum: ſine dubitatione annuit. Renunciaui illis: lætati ſunt, & mox iurationem pollicitam popoſcerunt. Reuerti ad filium noſtrum Pinianum, eumque inueni fluctuantem, quibuſnam verbis comprehendi poſſet illa cum iuratione promiſſio, propter neceſſitates irruentes, quæ poſſent eum, vt abſcederet, cogere. Simul etiam quis timeret, oſtendit; ne quid irruiſſet hoſtilis incurſus, qui eſſet diſceſſione vitandus. Volebat addi ſancta Melania & aeris morbidi cauſationem; ſed illius reſponſione reprehenſa eſt. Ego autem dixi, grauem ab illa & non contemnendam cauſam neceſſitatis ingeſtam, quæ ciues etiam emigrare compelleret: ſed ſi hæc populo dicerentur, timendum eſſe, ne malè nos ominari videremur: ſi autem ſub neceſſitatis nomine fieret excuſatio, nonniſi fraudulentam neceſſitatem putari.

PROMISSIO IVRATA A PINIANO.

Placuit tamen, vt de hac re populi animum experiremur: & nihil aliud, quàm quod pu- B taueramus, inuenimus. Nam cùm eius verba à diacono recitarentur, & omnia placuiſſent: vbi nomen interpoſitæ neceſſitatis inſonuit, continuò reclamatum eſt, promiſſioque diſplicuit, tumultu recrudeſcente, & nihil aliud quàm fraude ſecum agi; populo exiſtimante. Quod cùm ſanctus filius noſter Pinianus vidiſſet, iuſſit inde auferri nomen neceſſitatis; rurſumque ad lætitiam populus remeauit. Et cùm laſſitudinem excuſarem: ſine me ad plebem accedere noluit: ſimul acceſſimus. Dixit ei, quæ à diacono audita erant, ſe mandaſſe, ſe iuraſſe, eaque ſe eſſe facturum; continuoque omnia eo tenore quo dictauerat, proſecutus eſt. Reſponſum eſt: Deo gratias. Et petitum, vt totum ſcriptum ſubſcriberetur. Dimiſimus catechumenos; continuoque ſcriptum ſubſcripſit. Deinde peti cœpimus nos Epiſcopi non vocibus populi, ſed tamen à populo per honeſtos fideles, vt nos quoque ſubſcriberemus. At vbi cœpi ſubſcribere, ſancta Melania contradixit. Miratus ſum C quare tam ſerò; quaſi promiſſionem illam & iurationem nos non ſubſcribendo, facere poſſemus infectam. Sed tamen obtemperaui: ac ſic remanſit mea non plena ſubſcriptio: nec vltrà nobis quiſquam, vt ſubſcriberemus, putauit inſtandum.] hæc S. Auguſtinus.

PINIANVS AB HIPPONE RECEDENS VENIT TAGASTAM.

Pinianus autem, quòd quæ per vim & metum pollicitus eſſet, ſe obligatum minimè teneri probè ſciret, ſequenti die clàm vnà cum ſuis Tagaſtam reuerſus eſt. Quid autem tum populus Hipponenſis, cùm reſciſſet? Auguſtinus refert[a] in eadem epiſtola ad Albinam alio ſcripto ſe ſignificaſſe: nam ait: Qui autem alio die, poſtquam ipſum diſceſſiſſe didicerunt, fuerint motus, vel linguæ hominum: quantũ ſatis arbitratus ſum, ſanctitati veſtræ per commonitorium intimare curaui. Quiſquis itaque vobis contraria his quæ narraui, fortè narrauit; aut mentitur, aut fallitur.] hæc ipſe.

[a] Aug. eadem epiſt. 225.

S. AVGVSTINVS SVOS HIPPONENSES EXCVSAT.

Quòd autem Albina litteris conqueſta eſſet primùm aduerſus Auguſtinum, quòd ad iu- D randum Pinianum induxiſſet; quodq. etiam illa ſugillaret populum Hipponenſem amore illectum pecuniæ virum prædiuitem ſibi vendicare ſategiſſe: cùm ex iis ex obliquo Auguſtini fama impeteretur; idem Auguſtinus cùm pro ſe tum pro populo eadem epiſtola excuſationem attexuit. & inter alia illud inculcat, ſe olim ciuem Tagaſtenſem eamdem vim ab Hipponenſi populo paſſum eſſe, non alia quidem ex cauſa illis ad id agendum impulſis, quàm pietatis: vt quem virum frugi putarent, eumdem presbyterum ſibi præficerent. Sed iam ipſum audiamus: Quomodo ergo (inquit) dicis hoc eos feciſſe turpiſſimo appetitu pecuniæ? Primò quia ad plebem, quæ clamabat, omnino non pertinet. Sicut enim plebs Tagaſtenſis, de his quæ conſuluiſtis Eccleſiæ Tagaſtenſi, non habet niſi gaudium boni operis veſtri: ſic & Hipponenſis, & cuiuſlibet alterius loci, vbi de mammona iniquitatis Domini præcepta feciſtis, vel eſtis vbicumque facturi. Non ergo populus, vt de tanto viro Ec- E cleſiæ conſuleret ſuæ, ardentiſſimè flagitans, ſuum pecuniarium quæſiuit commodum à vobis, ſed veſtrum pecuniæ contemptum dilexit in vobis. Nam ſi in me dilexerunt, quòd audierant, paucis agellulis paternis contemptis, ad Dei liberam ſeruitutem me fuiſſe conuerſum: neque in hoc inuiderunt Eccleſiæ Tagaſtenſi, quæ carnalis patria mea eſt: ſed cùm illa clericatum mihi non impoſuiſſet, quando potuerunt, habendum inuaſerunt: quanto flagrantiùs in noſtro Piniano amare potuerunt, tantam mundi huius cupiditatem, tantas opes, tantam ſpem, tanta conuerſione ſuperatam atque calcatam?

Ego quippe ſecundùm multorum ſenſum comparantium ſemetipſos ſibimetipſis, non diuitias dimiſiſſe, ſed ad diuitias videor veniſſe. Vix enim vigeſima particula res mea paterna exiſtimari poteſt in comparatione prædiorum Eccleſiæ, quæ nunc vt dominus exiſtimor poſſidere.] cùm è contrà qui in Eccleſia Africana ad preſbyteratum adſciti eſſent, fuerint prædiuites: vnde ſubdit: In qualibet autem maximè Africanarum Eccleſiarum hic no-

hic noſter, non dico preſbyter, ſed Epiſcopus ſit, comparatus priſtinis opibus ſuis, etiam ſi A
animo dominantis egerit, pauperrimus erit. Multo ergo liquidiùs & ſecuriùs in hoc amatur
Chriſtiana paupertas, in quo nulla rerum ampliorum poteſt putari cupiditas. Hoc accendit
animos populi, hoc in illam violentiam perſeuerantiſſimi clamoris erexit. Non eos tur-
pis cupiditatis inſuper accuſemus: ſed magis bonum, quod ipſi non habent, ſaltem
in aliis diligere ſine crimine permittamus.] hæc & alia plura ad excuſationem ingerit
Auguſtinus.

INTER ALYPIVM ET AVGVSTINVM CONTENTIO.
[a] *Aug epiſt. 144.*

Sed & quòd Alypius, ſicut Albina, idem ſentiret de Hipponenſibus, eoſdem nimirum
amore pecuniæ vim inferre conatos eſſe Piniano; quodque ambo eiuſdem ſententiæ eſſent,
nullius eſſe vigoris præſtitum iuramentum vi atque metu extortum: idem S. Auguſti-
nus ſicut ad ipſam, ita etiam ad Alypium[a] aduerſus hæc ipſa litteras dedit, quibus ſanè
apparet hæc inter eos non ſine mutua offenſione fuiſſe tranſacta: ſed citò charitas omnem B
abſterſit obductam ex eiuſmodi altercatione rubiginem.

MELANIAE SENIORIS FILII OBITVS IN AFRICA.
[b] *Apud Aug epiſt. 249.*
* ſeruare

Accidit autem, dum iidem in Africa morarentur, filium ſenioris Melaniæ vita fungi:
quod vnicum amiſſum pignus ita mater modeſtè fleuit, vt magno exemplo fuerit Chri-
ſtianæ conſtantiæ. De qua ſumma cum laude rei ſpectator S. Auguſtinus ad Paulinum
Nolanum Epiſcopum ſcripſit. Non extat quidem epiſtola ipſa; ſed ex redditis ad eum
eiuſdem Paulini litteris, hæc omnia, ab aliis ſilentio obruta, perſpicua ſatis fiunt. Ait
enim Paulinus[b]: Quia docuiſti me in ſpiritu veritatis ſaluare* moderandi in occiduis mor-
talibus animi temperamentum; quo & illam beatam matrem & auiam Melaniam fleuiſſe
carnalem obitum vnici filij, taciturno quidem luctu, non tamen ſicco à maternis lacry-
mis dolore vidiſti.] appellat Melaniam matrem & auiam, matrem quidem reſpectu defun-
cti filij, auiam reſpectu Melaniæ neptis. ſed pergit Paulinus: Cuius quidem modeſtas & C
graues lacrymas ſicut propior & æqualior animæ eius ſpiritus altiùs intellexiſti, & perfectæ
in Chriſto feminæ, ſalua virilis animæ fortitudine, cor maternum de cordis tui ſimilitu-
dine meliùs ex æquo ſtatu contemplatus es, vt eam primùm pro naturali affectione permo-
tam, deinde cauſa potiore compunctam fleuiſſe perſpiceres, non tam illud humanum,
quòd vnicum filium cõditione mortali defunctum in præſenti ſæculo amiſiſſet, quàm quòd
propemodum in ſæculari vanitate præuentum, quia necdum illum deſeruerat Senatoriæ
dignitatis ambitio, non iuxta ſanctam votorum ſuorum auaritiam cogitaret aſſumptum,
vt de conuerſionis gloria tranſiſſet ad gloriam reſurrectionis, communem cum matre re-
quiem coronamque capturus, ſi in huius ſæculi vita matris exemplo ſaccum togæ, & mo-
naſterium Senatui prætuliſſet. Verumtamen idem vir (vt & antea retuli) ex voto ſan-
ctitatis tuæ his operibus locupletatus abſceſſit, vt maternæ humilitatis nobilitatem ſi veſte D
non geſſerit, tamen mente prætulerit.

[c] *Matth. 11.*
MELANIAE SENIORIS FILII LAVDES.
[d] *Rom. 12.*
[e] *Pſal. 36.*
[f] *Pſal. 46.*
[g] *Pſal. 111.*

Ita enim, ſecundùm verbum Domini[c], mitis moribus fuit & humilis corde, vt non im-
meritò credatur introiiſſe in requiem Domini: Quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico, &
manſueti poſſidebunt terram, placentes Deo in regione viuorum. Nam certè & illud
Apoſtoli[d] non ſolùm tacito mentis affectu, ſed & conſpicuis religioſis impleuit officiis: &
cùm eſſet altorum huius ſæculi in ordine & honore collega, non tamen vt glorioſus terræ
alta saperet; ſed & Chriſti perfectus imitator, humilibus conſentiret, & tota etiam die mi-
ſereri[e] & commodare perſiſteret. Vnde & ſemen eius potens in terra factum eſt inter eos
qui terræ[f] fortes nimium eleuati ſunt: vt etiam de beatiſſima familiæ ac domus eius viſi-
tatione ſanctum hominis meritum reueletur. Generatio (inquit[g]) rectorum benedice-
tur: gloria non caduca, & diuitiæ non labentes in domo eius: domus quæ ædificatur in E
cælis non labore manuum, ſed operum ſanctitate. Sed ceſſo plura de memoria tam dile-
cti mihi, quàm deuoti Chriſto hominis enarrare; cùm & præſtitis litteris non pauca ſu-

MELANIVS PATER MELANIAE SENIORIS.

per eo narraſſe me repetam; & nihil poſſim de beata huius filij matre & ſanctorum patre
radice ramorum Melanio melius aut ſanctius prædicare, quàm ſanctitas tua in eam profa-
ri & diſputare dignata eſt: vt quia ego peccator immunda labia habens, nihil dignum loqui
potueram, vt longinquus à meritis fidei eius, animæque virtutibus; tu ille vir Chriſti doctor
in Eccleſia veritatis, procurante in melius Dei gratia, parareris dignior tam virilis in Chri-
ſto animæ prædicator, qui & mentem eius diuina virtute firmatam (vt dixi) ſpiritu propiore
conſpiceres, & mixtam cum virtute pietatem eloquio pignore laudares.] hactenus Pauli-
nus de Melania orbata filio.

Quod verò ad Senioris Melaniæ filios reliquos ſpectat: iam diximus duos ex eis vno fer-
mè tem-

DE FILIIS SENIORIS MELANIAE EIVSQVE OPTIMO FINE:
[a] *Hie. epiſt. 25*
[b] *Paulin ad Seuer. epiſt. 10.*
[c] *Pallad. in Lauſiac.*

A me tempore cum patre eſſe ſepultos, vnicum autem maſculum tantùm ei relictum fuiſſe,
quem Hieroſolymam petitura Romæ reliquiſſe, S. Hieronymus[a] auctor eſt, huncque ipſum
eſſe quem in Africa vita functum diximus. Ceterùm & filias illi fuiſſe ſuperſtites cùm
Hieroſolymis Romam rediit, S. Paulinus[b] teſtatur dum de iiſdem magna pompa matri
occurrentibus ſermonem habet. Porrò Melaniæ huic filio, de quo agimus, vxorem fuiſſe
Albinam nomine, Palladius[c] tradit: quod & nos ſuperiùs diximus. Sed in eo omnino Palla-
dium iure correximus ex Paulino & Auguſtino, dum ait filium hunc Senioris Melaniæ
valde iuuenem ſecutum matrẽ fuiſſe in Siciliam vſque, cùm regreſſa illa eſt Hieroſolymam:
nam ex his quæ dicta ſunt, ſatis liquet ipſum matrem ſecutum in Africam, ibique diem
clauſiſſe extremum. Sed & illud (quod maioris momenti eſt) cuius cauſa hæc notiſſima ex
Paulino de obitu filij Melaniæ recenſuiſſe voluimus; quòd cùm ipſa hoc tempore S. Augu-

MELANIA SENIOR CATHOLICA REDDITA.

B ſtini atque Paulini præconio extollatur, argumento eſſe, ipſam maculas illas, quæ ei ex pa-
trocinio Origenis errorum inhæſerant, penitus diluiſſe, poſtquam iam illos Romæ ab
Anaſtaſio Papa & Italiæ Epiſcoporum Concilio damnari comperiit. Ceterùm cùm (vt
dictum eſt) ipſa Melania Senior quam citiùs orbata filio nauigauerit Hieroſolymam; qui
remanſerunt Pinianus & ſocij, eſſe morati in Africa, in Actis Melaniæ Iunioris traduntur.
Inde verò eoſdem profectos eſſe Alexandriam, ac poſtea Hieroſolymam conceſſiſſe, liquet.
Melania autem Senior (inquit Palladius) cùm Hieroſolymam perueniſſet, intra quadraginta
dies ex hac vita migrauit, & (vt par eſt credere) iam antè reconciliata S. Hieronymo: qui ibi &
peregrinationis eius ſociis & conſanguineis familiariſſimè vſus eſſe videtur, vt ex eius ad
Auguſtinum epiſtola[d] intelligi poteſt.

[d] *Hier. epiſt. 79.*
ROMANI FIDELES EXCIDIVM VRBIS ANTEVERTVNT.

Ex his omnibus, quæ de horum ab Vrbe diſceſſione, bonorumque ipſorum quæ in Italia
C erant diſtractione, & in pauperes erogatione dicta ſunt; quæve de Paulino, Pammachio,
Paula, Fabiola, & aliis, quos conſtat locupletiſſima erogaſſe in pauperes patrimonia, ſuperiùs
ſunt enarrata: planè diuino impellente Spiritu id feciſſe, accidiſſeq; videre eſt, non ſecus ac
Hieroſolymis primis illis Chriſti fidem ſectantibus contigit, qui anteuertentes iacturam
illam bonorum ineuitabilem venturi excidij ciuitatis, vendentes omnia ſua bona, illorum
pretium ad pedes Apoſtolorum magna alacritate ſpontanei afferebant. vt planè illud Daui-
dicum de iuſtis occinere dignè licuerit: Dediſti[e] metuentibus te ſignificationem, vt fugiant
à facie arcus, vt liberentur dilecti tui.] nam ad fugam præmaturam cum bonis diuinus Spi-
ritus compulit: cùm tamẽ quos cinxit obſidio, licet Dei protegente manu, expugnata Vrbe,
barbaricus furor illæſos abire ſiuerit, omnium bonorum ſint paſſi iacturam.

[e] *Pſal. 59.*
AVGVSTINVS CONTEMPTOR PECVNIAE.
[f] *Aug. epiſt. 239.*
[g] *Poſſid in Vita Aug. c. 23. 24.*
[h] *2. Cor. 9.*

Sed iam ad Auguſtinum recurrat oratio, quem pecuniæ cupiditatis vnà cum ſuis à ſanctis
D etiam in ſuſpicionem adductum, mærentem reliquimus. Præter illa enim, quæ ipſe tum ad
Albinam, tum etiam ad Alypium in ſui ſuorumque excuſationem pluribus ſcripſit; quàm
procul abhorruerit, vt locupletare Eccleſiam ſuam vel leui ſcandalo exoptarit; accipe quæ
idem ipſe alia occaſione eidem Alypio litteris[f] ſignificauit, dum pluribus agit de non acci-
piendis bonis illorum, qui ex ſæculo ad religionem vitamque monaſticam conuertuntur;
ne obtrectandi daretur occaſio, nihil præter lucrum in receptione conuerſorum viros
Eccleſiaſticos aucupari. qua quidem ex parte antecelluiſſe Auguſtinum Alypio apparet,
quòd dimidium bonorum iſte ſuaderet accipiendum. Sed videamus quæ de eodem S. Au-
guſtino ad hæc ſpectantia Poſſidius habeat[g]: Pauperum (inquit) ſemper memor erat, eiſque
inde erogabat, vnde & ſibi ſuiſq; omnibus ſecum habitantibus erogabatur, hoc eſt, vel ex
redditibus poſſeſſionum Eccleſiæ, vel etiam ex oblationibus Fidelium. Et dum forte (vt
E aſſolet) de poſſeſſionibus ipſis inuidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, malle ſe ex
collationibus plebis Dei viuere, quàm illarum poſſeſſionum curam vel gubernationem
pati: & paratum ſe illis cedere; vt eo modo omnes Dei ſerui & miniſtri viuerent, quo in ve-
teri Teſtamento legantur, altari deſeruientes, de eodem[h] comparticipari. Sed numquam id
laici ſuſcipere voluerunt.

AVGVSTINVS QVALIS IN OECONOMIA.

Domus Eccleſiæ curam, omnemque ſubſtantiam ad vices valentioribus clericis delega-
bat & credebat: numquam clauem, numquam annulum in manu habens: ſed ab eiſdem
domus præpoſitis cuncta & accepta & erogata notabantur: quæ anno completo eidem
recitabantur, quo ſciretur quantum acceptum, quantumque diſpenſatum fuiſſet, vel quic-
quid indiſpenſatum, vel diſpenſandum remanſiſſet: & in multis titulis magis illius præpo-
ſiti domus fidem ſequens, quàm probatum manifeſtatumque cognoſcens. Domum verò
vel agrum ſeu villam numquam emere voluit. Verùm ſi fortè Eccleſiæ à quoquam ſponte

tale aliquid vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non reſpuebat, ſed ſuſcipi iubebat. A Nam & aliquas eum hæreditates recuſaſſe nouimus, non quia pauperibus inutiles eſſe poſſent; ſed quoniam iuſtum & æquum eſſe videbat, vt à mortuorum vel filiis vel parentibus, vel affinibus magis poſſiderentur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt. Quidam etiam ex honoratis Hipponenſium, apud Carthaginem viuens, Eccleſiæ Hipponenſi poſſeſſionem donare voluit; & confectas tabulas, ſibi vſu fructu retento, vltro eidem ſanctæ memoriæ Auguſtino miſit: cuius ille oblationem libenter accepit, congratulans ei, quòd æternæ ſuæ memor eſſet ſalutis. Verùm poſt aliquot annos, nobis fortè cum eodem cominus conſtitutis, ecce ille donator litteras per filium ſuum mittens, rogauit vt illæ donationum tabulæ ſuo filio redderentur, pauperibus verò erogandos direxit ſolidos centum. Quo ille ſanctus cognito, ingemuit hominem vel finxiſſe donationem, vel eum de bono opere pœnituiſſe; & quanta potuit, Deo ſuggerente cordi eius, condolenti animo ex eadem re- B fragatione dixit, in illius ſcilicet increpationem & correctionem. Et tabulas quas ille ſponte miſerat, nec deſideratas, nec exactas, confeſtim reddidit: pecuniamque illam reſpuit; atque reſcriptis eumdem, ſicut oportuit, & arguit, & corripuit, admonens vt de ſua ſimulatione vel iniquitate cum pœnitentiæ humilitate Deo ſatisfaceret, ne cum tam graui delicto de ſæculo exiret.] hæc Poſſidius.

RECVSAT AVGVSTINVS OBLATAS HAEREDITATES.

Ceterùm tantum abfuit vt in hanc ipſam diem Auguſtinus ſuſpicione ſaltem in crimen adductus eſſet amoris pecuniæ nomine: vt contra potiùs aduerſus eum fuerit declamatum, quòd defunctorum hereditates minimè ſuſciperet; quòd dicerent inde euenire, vt Fideles retraherentur, quo minùs Eccleſiam heredem inſtituerent; idque in detrimentum pauperum verti. cuius rei cauſa opus eidem fuit ſuam pro concione palàm parare defenſionem, cùm hæc inter alia locutus eſt[a]: Quicumque vult, exheredato filio, heredem facere Eccle- C ſiam; quærat alterum qui ſuſcipiat, non Auguſtinum: immo Deo propitio, neminem inueniat.] cùm & ad ſui etiam excuſationem exemplum adducit, id ſe agere Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi imitatione, quòd & à ceteris Epiſcopis ageretur. Subdit enim:

[a] Aug. ſerm. 49. de diuerſ.

AVRELII EPISCOPI CARTHAG. DIGNVM EXEMPLVM.

Quàm laudabile factum ſancti & venerandi Epiſcopi Aurelij Carthaginenſis: quomodo impleuit eos omnes qui ſciunt, laudibus Dei? Quidam enim cùm filios non haberet, neque ſperaret, res ſuas omnes, retento ſibi vſufructu, donauit Eccleſiæ. nati ſunt ei filij: & reddidit Epiſcopus nec opinanti, quæ ille donauerat. In poteſtate habebat Epiſcopus non reddere: ſed iure fori, non iure poli. Sanè etiam hoc nouerit charitas veſtra, dixiſſe me fratribus meis qui mecum manent, vt quicumque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat, &c.] hæc ipſe de his qui à ſe recepti eſſent in conſortium fratrum. quo quidem ſermone, & ſequenti[b] eodem argumento conſcripto quàm remotiſſimus eſſet D S. Auguſtinus à philargia, perſpicuis certiſque demonſtrat exemplis: vt appareat, quàm iniuſtè ob Pinianum retentum inuidiam atque calumniam paſſus fuerit. Iſta quidem in his quæ ſpectant ad bonorum acquiſitionem. Quod verò ad erogationē pertinet, ita munificus atque profuſus fuit, vt cùm deeſſent erogandæ pecuniæ, Eccleſiæ vaſa frangi atque conflari iuberet, pretiumque eorum in vſum diſtraheret indigentium: quod Poſſidius[c] certa fide confirmat, qui & quomodo erga ſuos ſanguine coniunctos ſe geſſerit, ita narrat[d]: Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito vel extra conſtitutos, in ſua vita & morte vulgi more tractauit. Quibus, dum adhuc ſupereſſet, id ſi opus fuit, quod & ceteris erogauit; non vt diuitias haberent, ſed vt aut non aut minùs egerent.] Ceterùm audi auream de auro, tanto magiſtro dignam ſententiam[e]: Non eſt (inquit) Epiſcopi ſeruare aurum, & reuocare à ſe mendicantis manum.] huicque par illa S. Ambroſij[f], qua dicit: Aurum Eccleſia habet, non vt ſer- E uet, ſed vt eroget.]

[b] Aug. ſerm. 50. de diuerſ.
[c] Poſſid. in Vita Aug c. 24.
[d] Poſſid. ibidē cap. vlt.

ERGA CONSANGVINEOS QVALITER SE GERERE DEBENT EPISCOPI.

[e] Aug. ſerm. 49. c. 4. de diuerſ.
[f] Ambroſ. de offic. lib. 2. c. 28.

Ad poſtremum autem, vt ad totam hanc pro excuſatione & laudatione Auguſtini narrationem, corollarium apponamus, accipe eiuſdem de auri continentia dignum exemplum[g]. Leporius quidam fuit nobilitate ſæculari conſpicuus & prædiues, comparandus in pluribus Piniano. Hic ſua omnia dimittere cupiens, & pauper cum Chriſti pauperibus Auguſtini fratribus Deo ſeruire; non ante eum recepit Auguſtinus, quàm erogatis omnibus bonis egenum prorſus redditum viderit. cui & ſuaſerat, vt de diuitiis erigeret monaſterium, necnon xenodochium, & baſilicam martyrum. Sed audi ipſum: Ego (inquit) illi iniunxi, ego iuſſi, *nempe vt monaſterium erigeret & xenodochium*. obtemperauit mihi libentiſſimè, & ſicut videtis, operatus eſt. quomodo etiam meo iuſſu baſilicam ad Octo martyres fabricauit.] ſunt hi illi martyres paſſi Tarſi, quorum corpora à mercatoribus redempta atque Hippo-

[g] Aug ſerm. 50. de diuerſ.

DE LEPORIO VIRO NOBILI AC DIVITE.

A Hipponem tranſlata fuerant, quorum memoria in tabulis Eccleſiæ Catholicæ viget. Sed quod ad hunc opulentum & nobilem Leporium ſpectat cooptatum inter clericos Auguſtini; hunc illum putamus, qui ob claritudinem nominis cum ſanctitate coniunctam poſt Aurelium aſſumptus eſt ad præfecturam Eccleſiæ Carthaginenſis: de quo ſuo loco dicturi ſumus. Sed ad corollarium appendicem adiungamus, quæ & tempori huic, quo interitus Romani timebatur Imperij, valde congruit.

Etenim abſens Auguſtinus, cùm audiſſet ſuos Hipponenſes ob ingruentium malorum metum in erogatione eleëmoſynarum refriguiſſe, ſcripta epiſtola eos ita redarguit[a]: Nunciatum eſt mihi, quòd morem veſtrum de veſtiendis pauperibus fueritis obliti: ad quam miſericordiam, cùm præſens eſſem, vos exhortatus ſum, & nunc exhortor, ne vos vincat & pigros faciat contritio huius mundi, cui talia videtis accidere, qualia Dominus & Re- B demptor noſter, qui mentiri non poteſt, ventura prædixit. Non ſolùm ergo non debetis minùs facere opera miſericordiæ, ſed etiam debetis ampliùs quàm ſoletis. Sicut enim ad loca munitiora feſtinantiùs migrant, qui ruinam domus vident contritis parietibus imminere: ſic corda Chriſtiana quanto magis ſentiunt mundi huius ruinam crebreſcentibus tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere diſponebant, in theſaurum cæleſtem impigra celeritate transferre: vt ſi aliquis humanus caſus acciderit, gaudeat qui de loco ruinoſo emigrauit: ſi autem nihil tale fuerit ſubſecutum, non contriſtetur, qui quandoque moriturus, immortali Domino, ad quē venturus eſt, bona propria commendauit.] hæc Auguſtinus, his quidem temporibus, quibus Vrbis & Orbis excidium timeretur, accommodata ſcribebat ad ſuos.

[a] Aug. epiſt. 138.

QVID AD SVOS ABSENS AVGVSTINVS DE ELEEMOSYNIS.

Hos eodem anno, iiſdem Conſulibus, tradit Caſſiodorus[b], Vuandalos Hiſpanias occu- C paſſe: quod & S. Proſper[c] æquè confirmat. Hos enim introductos eſſe in Hiſpanias à Conſtantino tyranno per Conſtantem filium aduerſus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imperatoris, qui Hiſpanias tutabantur, Oroſius tradit.[d] Quibus occiſis, in præmium datæ ſunt barbaris Hiſpaniæ deprædandæ. Per quos barbaros patefacta fuiſſe clauſtra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Galliis erant, idem Oroſius teſtatur, homo Hiſpanus, res patrias non ignorans. Præter Vuandalos, Alanos quoque, necnon Sueuos in Hiſpanias ingreſſos eſſe, Iſidorus affirmat. Hi verò ſic inter ſe Hiſpanias partiti ſunt: Alani Luſitaniam & Carthaginenſem prouincias: Vuandali autem, cognominati Silingi, Bæticam ſortiuntur. Hiſpani verò per ciuitates & caſtella reſidua barbaris dominantibus ſe ſubiungunt. In Hiſpania Gundericus primus Rex Vuandalorum ſucceſſit, regnans in Galiciæ partibus annis ſexdecim. Quomodo verò idem ob violatas eccleſias miſerabili obitu diem clauſit extre- D mum, ſuo loco dicemus.

[b] Caſſiod. in Chron.
[c] Proſper. in Chron.

BARBARI INVADVNT HISPANIAS

[d] Oroſ. lib. 7. cap. 40.

Quàm autem graue diſpendium paſſæ ſint Hiſpaniarum Eccleſiæ ex huiuſmodi incurſionibus, accipe ex verbis illis S. Auguſtini[e] ad Honoratum conſulentem, num Epiſcopo harum perſecutionum tempore fugiendum eſſet; vbi poſt alia: Non enim quiſquam eſt, qui dicat, miniſtros manere oportere, vbi iam non fuerint quibus neceſſe ſit miniſtrare. Ita quidam ſancti Epiſcopi de Hiſpania profugerunt, priùs plebibus partim fuga lapſis, partim peremptis, partim obſidione conſumptis, partim captiuitate diſperſis. Sed multo plures, illic manentibus propter quos manerent, ſub eorumdem periculorum denſitate manſerunt. Et ſi aliqui deſeruerunt plebes ſuas: hoc eſt quod dicimus fieri nō debere: neque enim tales docti auctoritate diuina, ſed humano vel errore decepti, vel timore ſunt victi.] hæc Auguſtinus.

[e] Aug epiſt. 180.

HISPANIAE ECCLESIAE DEVASTATAE.

E Sed vnde de calice iræ Dei Hiſpani infeliciſſimè potari meruerunt? audi Saluianum Maſſilienſem, eiuſdem ætatis, hæcque præ oculis habentem, Epiſcopum. Ipſe enim pluribus proſecutus Gallorum ſcelera, quibus diuinam in ſe concitarunt indignationem, mox hæc de Hiſpanis[f]: Quid Hiſpanias? nónne vel eadem, vel maiora forſitan vitia perdiderunt? quas quidem cæleſtis ira etiam ſi aliis quibuſlibet barbaris tradidiſſet, digna tamen flagitiorum tormenta tolerauerunt puritatis inimici. Sed acceſſit hoc ad manifeſtandum illis impudentiæ damnationem, vt Vuandalis potiſſimùm, id eſt pudicis barbaris, traderentur. Dupliciter in illa Hiſpanorum captiuitate Deus oſtendere voluit, quantum & odiſſet carnis libidinem, & diligeret caſtitatem, cùm & Vuandalos ob ſolam maximè pudicitiam illis ſuperponeret, & Hiſpanos ob ſolam vel maximè impudicitiam ſubiugaret. Quid enim? Numquid non erant in omni orbe terrarum barbari fortiores, quibus Hiſpaniæ traderentur? multi abſque dubio, immo (ni fallor) omnes: ſed ideò infirmiſſimis hoſtibus cuncta tradidit

[f] Saluian. de prouid. Dei lib. 7.

CVR TRADITI VVANDALIS HISPANI.

tradidit; vt oſtenderet ſcilicet, non vires valere, ſed cauſam, neque nos tunc ignauiſſimorum A quorumdam hoſtium fortitudine obrui, ſed ſola vitiorum noſtrorum impuritate ſuperari: vt verè in nos venerit dictum illud, quo ait: Secundùm immunditias ſuas, & ſecundùm iniquitates ſuas feci illis, & auerti faciem meam ab eis, &c.] inferiùs verò: Quid (inquit) prodeſſe nobis prerogatiua illa religioſi nominis poteſt, quòd nos Catholicos eſſe dicimus, quòd Fideles eſſe iactamus, quòd Gothos ac Vuandalos hæretici nominis comprobatione deſpicimus, cùm ipſi hæretica prauitate viuamus? Itaque rectiſſimè nobis dicitur illud quod Iudæis in lege fidentibus dixit ſermo diuinus[a]: Quomodo dicitis, Sapientes ſumus, & lex Domini nobiſcum eſt? Nolite (inquit) confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini. Quoniam ſi benefeceritis vias veſtras & ſtudia veſtra, & aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam, neque ſanguinem innocentem effuderitis, in loco hoc habitabo vobiſcum, in loco iſto à ſæculo vſque in ſæcu- B lum. Quo vtique oſtenditur, quòd ſi iſta non facimus, ſuperflua nobis Catholici nominis præſumptione plaudamus.] hæc Saluianus, qui proſequitur iſta pluribus.

[a] Hier. 7. 8.

IESV CHRISTI ANNVS 410. INNOCENTII PAP. ANNVS 9. HONORII 16. THEODOSII 3. IMPP.

CHriſti annus quadringenteſimus decimus, funeſtiſſimus Vrbi, vnius tantùm Varanes* legitimo Conſulatu in Oriente creati, Faſtis adſcriptus habetur. Romæ enim obſidio repetita, imminenſque eidem excidium, ab alterius Conſulis creatione Honorium Imperatorem dimouerunt, licet tyrannus Tertullum ſpurium creauerit Conſulem. Iuſtè quidem C Deus hac quoq; ex parte ſuperſtitionem exuſcitatam in Romanum populum vindicauit, qui in auſpicando nouis Conſulibus anno reuocaſſent ſuperſtitionem maiorum: nam de his Saluianus[b]: Quid enim? Numquid non Conſulibus & pulli adhuc Gentilium ſacrilegiorum more paſcuntur, & volantis pennæ auguria quæruntur; ac penè omnia fiunt, quæ etiam quondam Pagani veteres friuola atque irridenda duxerunt? *vt inter alios Tullius de Diuinatione.* Et cùm hæc omnia ipſi agant, qui annis nomina tribuunt, & à quibus & anni ipſi exordium ſumunt: credimus nobis bene annos poſſe procedere, qui à rebus talibus ordiuntur? Atque vtinam ſicut hæc propter Conſules tantùm fiunt, ita illos tantùm inceſſerent, propter quos fiunt. Illud eſt feraliſſimum & grauiſſimum, quòd dum conſenſu publico aguntur, honor pauciſſimorum fit crimen omnium; ac ſi ex ſingulis bini inaugurentur, prope eſt vt in omni mundo nullus euadat.] hæc Saluianus. Quibus planè profanis ritibus D haud caruit præſens annus, cùm Attalus arripiens ſibi nomen Auguſti, mox Conſulem creauit Tertullum Gentilem hominem, cuius meminit Zoſimus[c]. Porrò Tertulli Conſulis nomen eſt à Faſtis abiectum, quòd à tyranno eſſet Conſulatus ſpuriè illi collatus. Qualis autem hic nouus Conſul, quantove tumore proceſſerit, Oroſium audi[d]: Vmbratilis (inquit) Conſul Tertullus auſus eſt in Curia dicere: Loquar vobis, Patres conſcripti, Conſul & Pontifex, quorum alterum teneo, alterum ſpero. Sperans ab eo qui non habebat ſpem; & maledictus vtique, quia ſpem ſuam poſuerat in homine.] id enim ipſi malè paſti pulli, vel alites ſunt auguratæ volantes. Vides ergo vel ex his huius temporis ſtatum Vrbis.

* Varari Varani Varronis
CONSVLES ANNI HVIVS ABOLITI.
[b] Saluian. de recto iudicio lib. 6.
TERTVLLI CONSVLATVS SPVRIVS.
[c] Zoſim. lib. 6.
[d] Oroſ. lib. 7. cap. 42.

Sed magno planè Dei conſilio permiſſum eſt, vt ſumma rerum proditoriè ad Gentiles iterum deferretur, quibus & iam victor barbaris ipſe faueret, necnon in omnibus patroci- E naretur Alaricus: vt ex hoc magis vanæ ſuperſtitionis imbecillitas, inaniſque ac falſus prorſus deorum cultus argueretur. Nam cùm aduenisse videretur tempus, quo idololatria in integrum reſtituenda foret, & ipſa Chriſtiana religio obruenda, conſpirantibus barbaris atque Gentilibus, ipſorumque diis cœptis fauentibus, atque reſponſis maxima pollicentibus: reſiſtente vnico Deo, vt fumus à vento, omne ipſorum conſilium diſſipatum eſt, vires irritæ, caſſaque penitus vana deorum promiſſa reddita ſunt: quin & barbaros ipſos, quos ſibi Gentilitas conciliarat, ſui mox vltores ſceleris ſenſit.

CONSPIRATIO GENTILIVM CVM ALARICO.

At rei geſtæ ſeriem ex huius temporis ſcriptoribus iam reddamus. Ait enim in primis Sozomenus[e]: Cùm igitur Alaricus Rex Gothorum, legatione per Epiſcopos quoſdam, facta huius rei petitione *(de qua anno ſuperius dictum)* fruſtratus eſſet: Romam reuerſus, ciuitatem oppugnat; & Portu ex altera parte occupato, cogit Romanos, vt Priſcum Attalum Vrbis

[e] Sozom li. 9. cap. 8.

A Vrbis tunc temporis Præfectum, ſecta Arianũ crearent Imperatorem.] Gentilium factio id perfecit idolorum cultorũ: in quorum manu cùm Præfectura Vrbana eſſet, haud tantũ fuit virium ipſis Chriſtianis qui Romæ erant, vt intus tyrannũ è medio tollerent, & obſidentem Vrbem Gothorum exercitum ſuperarent. Sed quid poſt hæc ſubdit Sozomenus, referamus:

ATTALVS CREATVS IMPERATOR AB ALARICO.

Romanis igitur ad aliud Imperium tranſlatis, conſtituitur vtriuſque exercitus Dux Alaricus, & ſororis eius maritus Athaulphus Præfectus equitum, quos Domeſticos appellant.] de aliis verò magiſtratibus ita diſpoſitum eſt: nam preter Conſulatum (vt diximus) Tertullo collatum, Valenti, (inquit Zoſimus[a]) qui præfuerat Dalmaticis legionibus, tradita eſt etiam militum poſt Alaricum præfectura: Lampadius autem creatus Præfectus Prætorio, ſuperſtitioni, ſi quis alius, addictiſſimus, ad quem extat de Fato atque fortuna S. Auguſtini[b] epiſtola qua eum à mathematicorum ineptiis ſtuduit dimouere. His verò delectis primoribus magi- B ſtratibus, ſubdit Sozomenus: Attalus porrò Senatu conuocato, orationem habuit prolixam & ſplendidè elaboratam, qua Senatui promittebat, ſe patria omnia illi conſeruaturum, & Ægyptum inſuper & vniuerſum Orientis Imperium Italis ſubiecturum.] Addit his verò Zoſimus[c], & ipſe Gentilis: Ciues Romani magna lætitia fruebantur, qui & alios magiſtratus Reipublicæ rectæ gerendæ peritos pacti fuiſſent, & inſignem ex Tertulli Conſulis honore voluptatem caperent. Solam illorum familiam, qui Anicij dicuntur, mordebant ea quæ publicè vniuerſis conducere videbantur: quòd ſoli omnium, propè dixerim, diuitias poſſidentes, felicitatem publicam permoleſtè ferrent.] ita quidem Zoſimus Ethnicus de Chriſtianis omnium nobiliſſimis, erga Deum atque Imperium fideliſſimis, de quibus ſæpè ſuperiùs mentio facta eſt. Auerſatos quidem hos fuiſſe præſumptum ſcelus, maximæ ipſorum laudi cedit, quod crimini eiſdem Zoſimus deorum cultor conatur adſcribere. Quæ verò C hæc fuerint conſecuta, ſic idem Zoſimus narrat[d]:

[a] Zoſim. lib. 5.
[b] Aug epiſt. 243.
VANA ATTALI PRAESVMPTIONES.
[c] Zoſim lib. 6.
ANICIORVM FAMILIA LAVDATA.
[d] Zoſim. lib. 6.

Cùm autem Alaricus Attalo rectè conſuluiſſet, vt mediocres copias in Africam & Carthaginem mitteret, earumque opera Heracliano abrogaret imperium, ne per illum quoque partes Honorij ſectantem aliquod impedimentum rebus inſtitutis accideret: Attalus eiuſmodi admonitiones nihili facere, ſed eas ſpes amplecti, quas ei vates facerent. Itaque perſuaſus citra pugnam ſe Carthagine totaque potiturum Africa non Drumam mittit, qui cum barbarorum copiis, quas ducebat, facillimè potuiſſet Heraclianum imperio deiicere; ſed Alarici conſilio poſthabito, Conſtantino in Africanos milites imperium tradit, nullis idoneis cum eo copiis ablegatis] qui ab exercitu Heracliani mox cũ ſuis interfectus eſt: quod etiam idem auctor inferiùs ſubdit, ſtultitiæ Attalum incuſans, quòd monitis Alarici minimè paruiſſet. At quid peccauit Attalus (appello te ipſum) ſi reſponſis deorum ſtandum potiùs D quàm barbari conſiliis exiſtimauit? quis, eorum quæ dantur hominibus, non ducat humanis omnibus, præferenda eſſe diuina? ſed planè, inuitus licet, cogeris Zoſime ſuccumbere veritatis imperio, atque fateri, nõniſi fallacias, atque ad decipiendum miſeros mortales deorum fuiſſe reſponſa. Porrò eadem quæ Zoſimus, habet quoque Sozomenus de Attalo deluſo reſponſionibus vatum: ſed quem Zoſimus Conſtantinum miſſum in Africam, Conſtantem ipſe nominat, de quo iſta ſubdit[e]: Cùm itaque Conſtans ex vatum ſententia Carthaginem adnauigaſſet: Attalus vſque adeò mente captus fuit, vt ne dubitare quidem dignaretur; ſed planè ſibi perſuaderet, ſe Afros iam ſecundùm prædictiones vatum habere ſubditos. Itaque Rauennam verſus *(vbi erat Honorius)* expeditionem mouet.

FALSIS DEORVM RESPONSIS DECIPITVR ATTALVS.
[e] Sozom. lib. 9. cap. 8.

Simulatque igitur Ariminum vnà cum Romanorum ac barbarorum exercitu perueniſſe nunciaretur; ſcribit ad illum ceu ad Imperatorem Honorius, & legatis miſſis, iis qui ſub ipſo E maximis dignitatibus fungebantur, declarat ſe illum libenter in regni conſortium eſſe recepturum. Attalus verò ſe Imperij conſortem admiſſurum eſſe negat; ſed indicat Honorio, vt vel inſulam, vel locum eligat quem vellet, in quo priuatus degat omni Imperij cultu depoſito. In eo cardine cùm res verſarentur, vt & naues iam haberet paratas, ſi fortè neceſſitas cum abnauigare cogeret ad fratris filium: ex improuiſo ſub ſex ſignis circiter quatuor millia militum ex Oriente noctu Rauennam appulerunt, quibus ille mœnium excubias commiſit, quod indigenarum militum procliuitatem ad proditionem metueret.] hæc ipſe: eadem quoque omnia Zoſimus æquè refert; niſi quod in numero miſſorum ex Oriente militum à Sozomeno multùm diſcrepat, dum ait ſex militum legiones ad Honorium miſſas, militeſque in eis numero quadraginta millia. Cuius rei cauſa Honorius Rauennæ conſiſtere decreuit, quouſque rerum Africanarum ſtatus nunciaretur, de quibus idem Sozomenus[f]:

ATTALVS DEDIGNATVR HABERE HONORIVM CONSORTEM IMPERII.
[f] Sozom. li. 9. cap. 8.

Interea temporis Heraclianus, interfecto Conſtante, vigiles conſtituit in portibus & littoribus

DIRA FAMES VEXAT VRBEM.

A littoribus Africę,& mercatotum naues Romam proficiſci vetuit.Ex quo cùm fames Romanos inuaderet,illi hac de re legatos mittũt ad Attalum. Ille verò cùm huic rei nullũ videret remedium,Romam reuerſus eſt, quaſi cum Senatu de hac re conſulturus: fame interim in tantum inualeſcente,vt caſtaneis pro frumento vterentur,& nonnullos etiam carnes humanas guſtaſſe ſuſpicarentur.] hæc de dira fame Sozomenus. Addit ad hæc Zoſimus[a], tunc temporis Romæ in Circenſibus exhibitis ex more ſpectaculis,populo fame tabeſcente,illud conclamatum fuiſſe ad nouum Imperatorem:Pretium pone carni humanæ.]& quidem his conſentientia ſcribit S.Hieronymus ad Principiam de Roma,vbi ait[b]: Fame perit,antequam gladio: & vix pauci,qui caperentur, inuenti ſunt. ad nefandos cibos erupit eſurientium rabies,& ſua inuicem membra laniarunt: dum mater non parcit lactenti infanti,& ſuo recipit vtero, quem paulò antè effuderat.] hæc Hieronymus.

[a] Zoſim. lib. 5.
[b] Hier. epiſt. 16.

LAETA LAVDATA A ZOSIMO.

B Huius quidem famis tempore egregiam enituiſſe virtutem Lætæ clariſſimæ feminæ,quæ cùm prædiues eſſet,de bonis ſuis alebat pauperes,ait Zoſimus,cuius hæc ſunt verba[c]: Compluribus autem cibum ſuppeditabat Læta,Gratiani quõdam Principis coniunx,eiuſque mater Piſſamena: quippe quòd Fiſcus eis apparatum regiæ menſæ præberet,à Theodoſio munus hoc conſecutis, non pauci,quæ earum mulierũ erat humanitas,ex earum domo famem ſolabantur.] hæc Zoſimus. Sed nonnihil reuocari poteſt in dubium,quod de nomine habet feminæ alentis pauperes. Etenim ſi,quæ tanta eſurientibus præſtitit,verè fuit Gratiani olim vxor:cùm nonniſi ſemel eum coniugio obligatum conſtet;nomen quidem vxoris eiuſdemque Auguſtæ,non fuit Læta, ſed (vt habet Ammianus[d]) Flauia Conſtantia dicta filia poſthuma Conſtantij Imperatoris. Quòd ſi Læta nomine Romana femina tanta præſtitit:vixit quidem his temporibus Romæ generis claritudine nulli ſecunda, & opum abundantia, ſed magis religione Chriſtiana conſpicua Lęta filia Albini clariſſimi viri,de qua ſuperiùs dictum C eſt, nurum fuiſſe S. Paulæ, vxorem eius filij Toxotij, ad quam extat S.Hieronymi[e] epiſtola de inſtitutione filiæ,nempe Paulæ iunioris ex repromiſſione martyris natæ, & Deo dicatæ; quam,fortaſſe præſcia ſancta mater venturi Vrbis excidij, ad amitam S. Euſtochium virginem in Palæſtinam antè tranſmiſit. Cui,in tuto filia collocata,quid reliquum fuit,niſi vt paternas diuitias à maioribus longa ſerie ſucceſſionis auctas,atque reconditas,ne fierent præda barbaris,per pauperes in cælum transferret? Poſt famem verò peſtem ſecutam eſſe, Zoſimus[f] tradit his verbis: Et quoniam nullum aderat mali ſanandi remedium, iamque cuncta ventris inediæ ſuccurrentia defecerant: famem (ceu cõſentaneum erat) peſtis comitabatur; omniaque plena cadaueribus erant.Cumq; nõ poſſent extra Vrbem ſepeliri cadauera,quod omnem exitum hoſtes obſeruarent: Vrbs ipſa mortuorum ſepulchrum erat: adeò quidem, vt alioqui etiam ſolitudo in Vrbe foret, ſi quæ nulla fuiſſet alimentorum penuria, vel exhalans è cadaueribus odor ad inficienda corrumpendaque corpora ſuffeciſſet.] hæc Zoſimus. D

[c] Zoſim. lib. 5.
[d] Ammian. li. 21. propè ſine.
[e] Hie. epiſt. 7.
[f] Zoſim. lib. 5.

PESTIS CVM FAME VRBEM VASTAT.

At quis,rogo,in has redegit anguſtias Vrbem niſi Gentilium factio ſcelerata?vt planè deſipuiſſe arguantur qui cladem Vrbis adſcriberent Chriſtianis:cùm ex deorum falſis reſponſis hæc omnia factitata,ipſe (vt vidimus) deorum cultor Zoſimus compulſus fuerit confiteri. Subdit verò poſt iſta Sozomenus;Alaricus quidem ſuadebat,vt quingentos* barbaros aduerſus Heraclianum mitterent: ſed Senatui & Attalo videbatur non oportere concredi barbaris Africam.] Alaricus igitur,qui hactenus cum exercitu laboraſſet,vt ciuitates Italiæ ſubditas Attalo redderet; ob contrarium rerum euentum, Deo ſic diſponente in Attalum commotus, cum ab Imperio abdicandum curat. rem geſtam ita Zoſimus narrat[g]: Itaque Alaricus reapſe conſilium ſuum exequens, extra vrbem Ariminum,in qua tunc morabatur, productum Attalum diademate ſpoliat, & exuit purpura; atque his ad Honorium Principem E miſſis,Attalum in omnium oculis ad priuatam vitę conditionem redigit,apud ſe tamen vna cum Ampelio filio retentum,donec pace cum Honorio conſtituta, vitæ ſecuritatem eis impetraſſet. Placidia quoque ſoror Imperatoris apud Alaricum manebat, vicem illa quidem obſidis modo quodam implens, ita tamen, vt omni honore cultuque regali frueretur.] hæc eadem de abrogatione Imperij Attali Sozomenus habet.

* quinque mille.
ATTALVS PRIVATVR IMPERIO.
[g] Zoſim. lib. 6. prope finem.

At quid poſt hæc Attalo exauctorato acciderit, Oroſius docet, vbi primùm iſta in eum[h]: Quid de infeliciſſimo Attalo loquar, cui occidi inter tyrannos honor, & mori lucrum fuit? In hoc Alaricus Imperatore facto, infecto, refecto ac defecto, citiùs his omnibus actis penè quàm dictis,mimum riſit,& ludum ſpectauit Imperij.] & paulo pòſt: Attalus itaque, tamquam inane Imperij ſimulacrum, cum Gothis vſque in Hiſpanias portatus eſt: vnde deſcendens naui, incerta moliens, in mari captus, & ad Conſtantium Comitem ductus, deinde

[h] Oroſ. lib. 7. cap. 42.
FINIS ATTALI.

A deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus eſt.] hæc Oroſius: ſed iſta poſt annos plures accidiſſe,ſuo loco dicemus. Subdendæ his modò ſunt ſanctiones,hoc anno,de illis qui relicto tyranno rediiſſent ad caſtra,ab Honorio Auguſto promulgatę,atque in primis quam Februarij menſe ſanciuit his verbis[a]:

[a] l. 11. de indul. crim. Cod. Theod.
QVID HONORIVS DE PERDVELLIBVS STATVIT.

De his qui tyrannicæ præſumptionis ſacramenta ſectati, ad noſtrum Imperium redierunt,hanc volumus eſſe ſententiam:Vt quos inter incendia tyrannidis aſſumptæ fidelis pœnitudo reuocauit, ordinem & fructum militiæ non amittant. Eos verò quibus lætum regreſſum neceſſitas deſperationis indixit, ſoluto cingulo, matricula conuenit aboleri: ita vt illud quoque par reuerentiæ forma cuſtodiat, ne redire ei ad priſtinam militiam liceat, qui aliud militandi genus elegerit. Dat. prid. id. Febr. Rauen. Varane Conſule.] Menſe verò Auguſti ſic de iiſdem:

B Liberata Republica tyrannidis iniuria, omnium criminum reos relaxari præcipimus. Dat. VIII. Id. Aug. Rauen. Varane V.C. Conſſ.] Ex his & rerum geſtarum tempus perſpicuè intueri datur, quonam ſcilicet tempore Attalus in ordinem redactus fuerit.

Quòd autem idem Honorius Imperator expertus eſſet populos Africanos de Republica optimè meritos in repellendo & inſectandò eos qui ab Attalo miſſi fuerant;de iiſdem benemereri,dignum exiſtimauit: quamobrem ad Macrobium in Africa Proconſulem pro eiſdem ita reſcripſit[b]:

[b] l. 6. de indul. debit. Cod. Theod.
HONORIVS RELAXAT AFRICANIS TRIBVTA.

Conſiderantes Africæ deuotionem, vſque in initium fuſionis quintæ vniuerſa reliqua quæ tam ad Arcam ſublimium poteſtatum, quàm ad largitiones pertinent, relaxari præcipimus. Priuatæ quoque rei debita ſimiliter relaxamus, chartis adolitis,quibus debita publica continentur. Dat. VII. Kal. Iul. Rauennæ, Varane Conſ.]

C Inter hæc autem,cùm tot tantiſque turbis agitaretur Occidẽtale Imperium,Theodoſius Imperator,ne in Orientem furor barbaricus infunderetur,iuſſit portus & littora omni vigilantia cuſtodiri. Extat ea de re eius reſcriptum ad Anthemium Præfectum Prætorio Curatorem Imperij,cuius arbitrio cuncta diſponebantur,his verbis editum[c]:

[c] l. 2. de lit. & itiner. cuſtod. Cod. Theod.
THEODOSIVS ORIENTIS ORAS OBSERVARI IVBET.

Omnes ſtationes nauium, portus, littora, omnes abſceſſus prouinciarum, abdita quinetiam loca, & inſulæ, tuæ magnificentiæ diſpoſitione; ſolerti cuſtodiantur indagine: vt nullus vel vi,vel clàm,vel aperto, vel etiam occulto noſtri poſſit Imperij regiones irrepere, qui non aut interiectis prohibeatur obicibus:aut cùm acceſſerit,illico teneatur,niſi ſacros apices à domino patruo meo Honorio ad me perferre, apertiſſima ratione monſtrauerit. cùm eadem diligentia obſeruando, vt ſi ad alium quemquam à memorato Principe dixerit habere affatus,petitore* detento, ſacræ litteræ cum omnibus chartis ſignatæ ad meam clementiam D tranſmittantur. Hoc enim & tyrannici furoris,& barbaricæ feritatis occaſio perſuadet, & inter me dominumq; & patruum meum Honorium viciſſim recurrente admonitione conuenit. Dat. VIII. Kal. Maij, Conſtantinopoli, Varane V.C. Conſ.] hæc Theodoſius. Sed iam quæ reliqua ſunt, proſequamur.

* portitore

GENTILES ET ARIANI CONSTERNATI OB CASVM ATTALI.

Conſternati planè ſunt animo deorum cultores Romæ, cùm res Attali Imperatoris ſui collapſas penitus intuerẽtur,qui falſis oraculis adeò magna de eo conceperant. Par quidem fuiſſet,qui ſe à diis intelligerent eſſe deceptos,eiſdem omnino remittere nuncium, atque ab impietate ad veræ religionis ſe cultum transferre. Sed licet ſic humiliati,non ſunt compuncti: factumque vt qui admiſſi ſceleris nulla affecti ſunt pœnitudine; eumdem Alaricum, quem in patrocinium aduocarant, perpetrati quoque facinoris ſæuum experirentur vltorem. ſed quomodo id acciderit, Sozomenus narrat his verbis[d]: Haſce res huiuſmodi euen- E tum fuiſſe ſortitas, haud mediocriter doluerunt tum Pagani, tum illi Chriſtiani qui Arianam ſectabantur hæreſim. Illi enim,ducta coniectura ex Attali tum propoſito & priori educatione, prorſus exiſtimabant, illum palam paganiſmum amplexurum, & ipſis templa patria reſtituturum & ferias & victimas. Hi verò ſe primatum in eccleſiis,ſicuti tempore Conſtantij ac Valentis, rurſus conſecuturos arbitrabantur, ſi quidem ille firmatum contineret Imperium: propterea quòd à Sigeſario Gothorum Epiſcopo baptizatus, & ob id cùm ipſis vniuerſis, tum maximè Alarico cariſſimus eſſet. Non multo pòſt autem Alaricus cùm veniſſet ad Alpes (locus hic eſt plus minus ſexaginta ſtadiis Rauenna diſtans) cum Imperatore de pace communicat.

[d] Soz. li. 9. c. 9.

Sarus autem quidam, natione barbarus, ſed in rebus bellicis egregiè exercitatus,qui circiter trecentos ſolos, omnes tamen ſtrenuos ac fideles, ſecum habebat: cùm Alarico ob priorem ſimultatem ſuſpectus eſſet; conſiderabat, ſibi nequaquam vtilia fore inter Gothos

A thos ac Romanos percuſſa fœdera: ideoque repente cum ſuis irruens, nonnullos ex barbaris interfecit. Hinc igitur & metu ſimul & ira percitus Alaricus, eadem via reuertitur] ad obſidionem videlicet Vrbis. eadem quoque de Saro Zoſimus, cuius hiſtoria fine carens hic deſinit. Subdit verò Sozomenus: reuerſus Alaricus, Romam obſidione cinctam per proditionem capit.]

VRBS PRODITIONE CAPTA.

At quænam hęc, & à quibus iſta proditio? Egnatius ex Procopio rei geſtę ſeriem acceptam ſe referre teſtatur, cùm ait[a]: Aſtu autem barbarico capta Vrbs traditur in hunc fermè modum, quem Procopius ſolus ex omnibus, quos legi, tradat: vt mirer ab interprete vel rem totam diſſimulatam, vel cùm in mutilum Græcum codicem incidiſſet, non animaduerſam. Ille igitur in hanc ſententiam: Obſederat Romam Alaricus iam biennium; nec Honorius, qui Rauennæ deſidebat, aut ferre ſuppetias poterat, aut audebat. Nam cùm nihil minùs quàm de Vrbis ſalute ſolicitus eſſet, Stilichone interfecto, ducem exercitui minimè præfecerat, qui rem B aduerſus Gothos miniſtraret. Vnde Gothis obſidendæ Vrbis cogitatio, Romano milite aut dilapſo, aut ſegniter rem agente. Verùm eam fruſtra obſeſſam cùm vi expugnare non poſſent, ad dolum hoſtis barbarus vertitur. Profectionem in patriam ſimulat, trecentos iuuenes corporis & animi vi præſtantes deligit, quos Romanis Principibus dono det, inſtructos priùs vt omni obſequio dominos ſuos promereri ſtudeant, & ad certam diem circa meridiem, cùm Romani Principes ſomno vel otio vacarent, ad Aſinariam portam aduolent, interfectiſque improuiſo inſultu cuſtodibus, portam ſibi præſto futuro aperiant. Interea Gothi cùm reditum, alia atque alia deeſſe ſibi ſimulantes, differrent: trecenti illi iuuenes occaſione egregie vſi, portam ſtato die ſuis aperiunt; & intromiſſus Gothus maiori ignominia quàm damno vrbem omnem populatur.] hæc ex prætermiſſo fragmento Procopij Egnatius ſibi vendicat, qui indigno ferens animo rem tantam relictam à maioribus C ſilentio obuolutam, (vt profitetur) illuſtrandam ſuſcepit: vtinam non maioribus tenebris offudiſſet, cùm falſa narrans, quæ ad elucidationem hiſtoriæ pertinent, incuria prætermiſit, remque tantam vix quadraginta verſuum dictione, quamuis curioſè ſtudioſeque ſe elaboraſſe demonſtret, abſoluit.

PROCOPII ASSERTIO VEL EGNATII DE VRBIS PRODITIONE REFELLITVR.

Sed excipiat ictus Procopij nomen, quod ipſe clypeum obiicit, liberans fidem ſuam; nec obiiciamus de veritate codicis ſibi tantummodo noti, qui præteriit Procopij accuratum interpretem. Eſt quod mireris, lector, tam breui narratione, tanta eſſe coagmentata mendacia, Vbi primùm, rogo, auctori innotuit, biennio perduraſſe Vrbis obſidionem, antequam caperetur? Nónne libera fuit toto tempore quo Attalus imperauit, quem Alaricus in Imperij faſtigiũ extulit? Nónne & prior eſt ſoluta obſidio, teſte Zoſimo & aliis omnibus huius ętatis ſcriptoribus, ſimulac fuit à Romanis pax auro redempta? Et quomodo illud ſubdit, poſt D necem Stilichonis, vſque ad Vrbis expugnationem per biennium illud ſine duce Romanum exercitum perſeueraſſe; cùm ex Zoſimo[b] conſtet electos plures, atque ſæpe mutatos, nempe Turpilionem, Varanem, Vigilantium, inde Generidum, poſtea verò Conſtantium, vt prætermittamus dicere de his qui extra Italiam exercitibus duces præerant, vt de Heracliano in Africa, Saro qui Hunno ducebat, & aliis aduerſus Conſtantinum tyrãnum & barbaros in Galliis & in Hiſpaniis militantibus? Et quid, quæſo, opus fuit trecentos donare Romanis Gothos, quorum ope porta illis pateret Vrbis: cùm negatum numquam fuerit iiſdem qui vellent Gothi in Vrbe degere, ſemperque moris fuerit, frequentes illic eſſe Gothos inquilinos? ob id namque eſt illud Rutilij[c] de Vrbe à Gothis habitari ſolita:

Et captiua, priuſquam caperetur, erat.]

Rurſum verò vnde illud auctori, meridie, cùm Romani ſomno torpeſcerent, ingreſſos per E portam Aſinariam Gothos, cùm S. Hieronymus[d] noctu captam eſſe ſignificet? Siue igitur Procopius qui poſt cẽtum annos hæc ſcripſit, ſiue auctor qui eum citat, hæc penitus ipſe confinxit; nulla (quod non aſſerimus) hæc fide ſubſiſtunt, ſicut nec quæ dicturi ſumus.

DE PROBA FALTONIA COMMENTVM REFELLITVR.

Scimus enim alios iactaſſe, Vrbem Alarico traditam proditione Probæ Faltoniæ vxoris Adelphij Senatoris, commiſeratæ Romanos longa obſidione vallatos fame & peſte perire. Sed nulla quidem alia huius nominis femina hoc tempore Romæ vixiſſe reperitur, niſi illa de qua ſæpe ſuperiùs, Proba Faltonia Probi Præfecti Prætorio coniux, mater Iulianæ, auiaque S. Demetriadis, de quibus ſanctiſſimis feminis multa ſuperiùs, pluraque proximè dicturi ſumus. At quomodo id fieri contigiſſe potuit longioris obſidionis obtentu, cùm (vt apparet) nouiſſima obſidio iſta perpaucis tantùm diebus perdurauerit? & quod ipſi ex proditione compendium, cùm bonorum iacturam ſit paſſa, vixque temulentorum barbarorum

[a] Baptiſt. Egnat. Rom. Princip. lib. 1.
[b] Zoſim. lib. 5.
[c] Rutil. Itin. lib. 2.
[d] Hie. epiſt. 16

A barorum manus euaſerit? Exploſis igitur figmentis his pro arbitrio abſque antiquorum teſtificatione vulgatis, cuncta ſeriùs & accuratiùs expendamus, ac primùm quæ ſpectant ad diem ab Alarico captæ Vrbis, vt ex temporum elucidatione reliqua apertam vindicentur in lucem.

TEMPVS AC DIES CAPTAE VRBIS.

Ingreſſum quidem fuiſſe hoc anno in Vrbem Alaricum nono Kalendas Septembris, qui Paulus diaconus falſo dicitur, auctor Miſcellæ, ſcriptis prodidit: quem ſequi potiùs quàm recentiores quoſdam aſſerentes Vrbem à Gothis captam Kalendis Aprilis, iuſtè decernimus: ſiquidem id recitata nuper Honorij Imperatoris reſcripta ſuadent, & in primis illud hoc anno datum octauo Idus Auguſti[a], quo ob extinctam tyrannidem, liberatamq; penitus Rempublicam, omnes criminum reos à meritis pœnis abſoluit, eos videlicet qui tyrannum Attalum ſecuti eſſent. nam cùm ipſe Imperator dicat, liberatam Rempublicam à tyrannica iniu- B ria; planè ſignificare voluit, ipſam liberatam ab Attalo, verè tyranno; cùm alioqui Alaricus non tyrannus, qui ſibi aſſumpſerit nomen Imperatoris, ſed hoſtis potiùs dictus ab omnibus reperiatur. De Attalo quidem accipienda eſſe verba reſcripti, nulla eſt penitus dubitatio. Siquidem cùm plures Romanorum inuenti ſint eſſe ſecuti Attalum, & in eius caſtris militaſſe; nullus legitur tranſiſſe ad caſtra Gothorum, quorum cauſa eiuſmodi fuerit lex ſancienda. Porrò cùm conſentiant omnes, captam Vrbem poſt pulſum Attalum: non potuit Kalendis Aprilis id eueniſſe.

Rurſus verò & illo etiam adducimur argumento, quòd conſtet teſtificatione S. Hieronymi[b], perfugos ab Vrbe ex Occidente in Orientem ex hac barbarorum inuaſione perueniſſe Hieroſolymam hieme propinquante: quòd ſi talem fugam capeſſiſſent menſe Aprilis, cuius Kalendis Vrbem captam volunt, certè quidem æſtiuo ſaltem tempore eorum aduẽtus Hie- C roſolymam contigiſſet. Sed bene congruit, vt qui expugnata Vrbe menſe Auguſti, fuga ſibi conſulentes, Hieroſolymam petierunt, peruenerint illuc appropinquante iam hieme. Sed hæc de tempore manifeſtiora reddẽtur ex his quæ hoc eodem anno inferiùs dicturi ſumus, cùm agemus de Concilio Carthaginenſi, quod hoc anno ante Vrbis excidium celebratum eſt. Sic igitur quod ad tempus pertinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringenteſimo decimo, ſub Conſulatu Varanes, Alaricum Vrbem cepiſſe, à tempore poſtquam ipſa fuit condita, ſecundùm Varronianam ſupputationem, anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſecundo.

His igitur de tempore captæ ab Alarico Vrbis elucidatis, iam ad reliqua, quæ obſcura videri poterant, facilior erit ingreſſus; vt quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam à Saro, ad expugnandam Vrbem quantocyus eſſe reuerſum, & cinctam obſidione D Romam proditione cepiſſe. ex quibus appareat hæc omnia confecta eſſe menſe Auguſti, poſt datum illud reſcriptum Honorij octauo Idus eiuſdem menſis Auguſti. Quinetiam ſi inſumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicendum ſit, eamdem Vrbem vt acceſſit, Alaricum ex improuiſo cepiſſe: ſed quorumnam proditione, niſi amicorum, nimirum eorum qui cum Attalo cõſpirarant? Hinc videas S. Proſperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud ceſſiſſe Gothis. Hinc & illud intelligas, quòd ob inopinatum ex improuiſo Alarici in Vrbem reditum & in eam ingreſſum contigiſſe dicitur de Honorio, quòd cùm accepiſſet repentino nuncio, Romam perditam; nihil eiuſmodi vel cogitantem, putaſſe hoc ipſum de gallo gallinaceo, Roma nominato, eſſe renunciatum. Sanè quidem ſi quis ea in mentem reuocet, quæ ex Claudiano ſuperiùs dicta ſunt de immenſa Alarici ante concepta fame potiundæ Vrbis & nihil aliud animo die noctuque verſantis præterquam Romam E capere: in eam planè ſententiam veniet, cuncta quæ antehac ab eo acta ſunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodemq; priuando, & cum Honorio pacem ſanciendo, ea omnia ab ipſo proditione molita eſſe, vt voti diu concepti compos fieret; atque pacis inuolucro, Honorio ſecuro iam reddito & incauto, ita proditionem perfidus occultaret: cùm captata quauis leui occaſione ad excuſationis prætextum, ad Vrbem inuadẽdam quàm feſtinè redierit, ipſo Honorio nihil eiuſmodi vel leuiter ſuſpicante.

QVANTA CELERITATE ALARICVS VRBEM INVASIT.

Ceterùm quod ſui Imperij tempore poſt tot Vrbis regnantis ſæcula contigerit illam à barbaris turpiter capi, Honorius grauiſſimam inuidiam paſſus eſt, à Gentilibus præſertim, qui eo magis ipſum Honorium impiũ eſſe dicerent, quo in Chriſtiano cultu religioſior appareret. Verùm rem accuratiùs ex euentis conſiderantes, nonniſi in Gentilium iacturam idololatriæque diſpendium Vrbis ceſſiſſe cladem, omnes intelligent: ipſi verò Honorio, illis abolitis, pietatem, qua ſibi Deũ conciliauerat, magnopere profuiſſe, rerum euenta perſpicuè demon-

HONORIVS INVIDIAM PATITVR OB VRBEM A BARBARIS CAPTAM.

[a] l. 12. de indul. crim. Cod. Theod.
[b] Hieron. præf. in lib. 7. in Ezech.

demonſtrarunt; cùm ipſe ſummus qui cuncta moderatur omnipotens Deus, & Alaricum è A medio ſuſtulit, & tyrannos in ipſum Imperium inſurgentes deleuit, pacemque quam ne ſperare quidem fas erat, ex inopinato reſtituit. Vt planè miraculo adſcribendum ſit, ipſum Honorium Imperatorem in Hiſpania, Britannia, Gallia, Italia, ac demum Africa à barbaris atque tyrannis impetitum & obrutum, emerſiſſe tandem, atque ſuperiorem his omnibus extitiſſe. At ne hæc vana aſſertione oſtentata putes; quæ dicturi ſumus, te reddent in omnibus facilè certiorem.

Iam verò de his quæ contigerunt cùm Alaricus in Vrbem ingreſſus eſt, aggrediamur hiſtoriam: ac primùm tradita ab Oroſio [a] hîc reddamus, qui his verbis rem geſtam proſequitur: Adeſt Alaricus, trepidam Romam obſidet, turbat, irrumpit: dato tamen præcepto priùs, Vt ſi qui in ſancta loca, præcipueque ad ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli baſilicas confugiſſent, hos in primis inuiolatos, ſecuroſque eſſe ſinerent: Tum deinde B inquantum poſſent, prædæ inhiantes, à ſanguine temperarent. Accidit quoque, quo magis illa Vrbis irruptio indignatione Dei acta, quàm hoſtis fortitudine, probaretur: vt beatus Innocentius Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, tamquam iuſtus Loth ſubtractus fuerit à Sodomis, occulta prouidentia Dei, apud Rauennam tunc poſitus, peccatoris populi non videret excidium. Diſcurrentibus per Vrbem barbaris, fortè vnus Gothorum idemque potens & Chriſtianus ſacram Deo virginem iam ætate prouectam in quadam Eccleſiaſtica domo reperit. Cumque ab ea aurum, argentumque honeſtè expoſceret: illa fideli conſtantia eſſe apud ſe plurimum, & mox proferendum ſpopondit ac protulit *(erant hæc vaſa ſacra in cuſtodiam accepta, quæ haud abſque inſtinctu Spiritus ſancti barbaro reuelanda putauit)* Dumque expoſitis opibus, attonitum barbarum magnitudine & pondere ac pulchritudine, ignota etiam vaſorum qualitate, intelligeret: virgo Chriſti ad barbarum ait: Hæc Petri Apoſtoli C ſacra miniſteria ſunt. Præſume, ſi audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo.

a Oroſ. lib. 7. cap. 39.

VASA SACRA APVD VIRGINEM INVENTA.

Barbarus ad reuerentiam religionis timore Dei & fide virginis motus, ad Alaricum hæc per nuncium retulit. Qui continuò reportari ad Apoſtoli baſilicam vniuerſa, vt erant, vaſa imperauit: virginem etiam, ſimulque omnes qui ſe adiungerent Chriſtianos, eodem cum defenſione deduci. Ea domus à ſanctis ſedibus longo (vt ferunt) & medio interiectu Vrbis aberat. Itaque magno ſpectaculo omnium, diſpoſita per ſingulos ſingula, & ſuper capita elata palam aurea atque argentea vaſa portantur: exertis vndique ad defenſionem gladiis pia pompa munitur: hymnis Deo Romanis barbariſque concinentibus, publicè canitur: perſonat latè in excidio Vrbis ſalutis tuba, omneſque etiam in abditis latentes inuitat ac pulſat: concurrunt vndique ad vaſa Petri vaſa Chriſti. Plurimi etiam Pagani Chriſtianis profeſſione, D ſi non fide, admiſcentur: & per hoc tamẽ ad tempus, quo magis confundantur, euadunt, *Chriſtiani videlicet*. Quanto copioſiùs aggregantur Romani confugientes, tanto auidiùs circumfunduntur barbari defenſores.

ALARICVS REVERITVS VASA SACRA REPORTARI IVBET.

O ſacra & ineffabilis iudicij diuini diſcretio! O ſanctum iſtud & ſalutare flumen, quod parua exortum domo, dum beato alueo in ſanctorum ſedes tendit, oberrantes periclitanteſque animas in ſalutis ſinum pia rapacitate peruexit! O præclara illa Chriſtianæ militiæ tuba, quæ generaliter cunctos dulciſſimo ad vitam modulamine inuitans, quos ad ſalutem inobedientes non ſuſcitauit, inexcuſabiles reliquit ad mortem! Myſterium hoc, quod in transferendis vaſis, dicendis hymnis, ducendis populis fuit, tamquam magnum cribrum fuiſſe arbitror, per quod ex congregatione populi Romani, tamquam ex magna maſſa frumenti, per omnia ex vniuerſo ambitu ciuitatis latebrarum foramina effluxere grana viua, ſiue oc- E caſione, ſiue veritate commota; omnia tamen de præſenti ſalute credentia, ex horreo Dominicæ præparationis recepta ſunt. Reliqua verò ſicut ſtercora & velut paleæ, ipſa vel incredulitate, vel inobedientia præiudicata, ad exterminium atque incendium remanſerunt. Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis prædicare dignis laudibus queat? Tertia die barbari, quàm ingreſſi Vrbem fuerant, ſponte diſcedunt, facto quidem aliquantarum ædium incendio, ſed ne tanto quidem, quanto ſeptingenteſimo conditionis eius anno caſus effecerat. Nam ſi exhibitam Neronis Imperatoris ſui ſpectaculis inflammationem recenſeam; proculdubio nulla comparatione æquiparabitur, ſecundùm id quod excitauerat laſciuia Principis, hoc quod nunc intulit ira victoris. Neque verò Gallorum meminiſſe in huiuſmodi collatione debeo: qui continuo penè anni ſpatio incenſæ euerſæque Vrbis attritos cineres poſſederunt. Et ne quiſquam fortè dubitaret ad correctionem ſu-

SOLEMNIS PROCESSIO AD S. PETRI BASILICAM.

perbæ

A perbæ laſciuiæ & blaſphemæ ciuitatis hoſtibus fuiſſe permiſſum: eodem tempore clariſſima Vrbis loca fulminibus diruta ſunt, quæ inflammari ab hoſtibus nequiuerant.] hæc modò Oroſius: eadem quoque, deque vaſis ad baſilicam ſancti Petri deferri iuſſis Caſſiodorus [a] enarrat.

a Caſsiod. Var. l. 12. epiſt. 20.

Quis, rogo, iſta alta mente conſiderans, non intelligat haud aliam ob cauſam à Deo ingredi permiſſum in Vrbem Alaricum, quàm vt in ignominiam idololatrarum pararet nobilem religionis Chriſtianæ de Gentilitate victa atque proſtrata triumphum? Sic Deus voce ſua intercidens, ſecundùm illud Dauidicum [b], flammam ignis: & quod in ea lucis eſt atque ſplendoris, ab incendio illatæ cladis ſegregans, Chriſtianis illuxit: incendium autem in impios ſiuit impetu barbarici furoris longè lateque graſſari: vt non ſecus ac olim, percutiente Deo [c] Ægyptios, planctus eorum in aures omnium increbreſceret, contrà verò in terra Geſ- B ſen pij immunes eſſent, cantantes in viis Domini, adeò vt vox exultationis & ſalutis in iuſtorum tabernaculis audiretur, in ipſis inquam Chriſtianorum eccleſiis, in quas edicto Regis tutum pateret effugium: vt numquam planè nobiliorem viderit Roma triumphum, vbi vno momento ad libertatem atque ſalutem tot aſyla libertatis ac ſecuritatis ſedes fuerint reſerata, quot erant in Vrbe Chriſtianorum Eccleſiæ. Non defuit tanto triumpho pompa, longo itineris ductu procedentibus, ac præcinentibus Deo laudes innumeris Chriſtianis, ex victis vno momento magno miraculo victoribus redditis; & qui cum aliis nuper barbarorum videbantur eſſe captiui, ipſos barbaros præda onuſtos ducentibus in triumphum: vt planè Propheticum [d] illud impletum fuerit: Et erunt capientes eos qui ſe ceperant, & ſubiicient exactores ſuos.] Qui enim ceperant illos Gothi, quique aurum barbarico exigebant imperio, ijdem ipſi reuerentia ſubacti numinis, ſacris vaſis humilem exhibent famulatum, C aſſeruant, portant, atque ad baſilicam Apoſtolorum Principis fida cuſtodia exertis gladiis comitantur armati. vt planè apparuerit, diuina potentia, impellente numine, vincentes barbaros ceu captiuos conſecutos eſſe victores, quos ceperant Chriſtianos.

CHRISTI TRIVMPHVS TEMPORE CLADIS VRBIS.

b Pſalm. 28.

c Exod. 8. 9.

d Eſaiæ. 14.

Quanta hæc admiratione atque ſtupore digna, in ipſo graſſationis impetu furentes barbaros, mites eſſe redditos & obſequentes? Sed (quod omnem excedit humanum captum) iidem ipſi Gothi Ariana imbuti perfidia, Orthodoxorum implacabiles hoſtes, & (quod præterita tempora docuerunt) hæreticorum omnium crudeliſſimi: cùm iam liberum nacti eſſent imperium in ſedem illam, à qua ſcirent ſæpe ſe fuiſſe damnatos, atque hactenus condemnari, omnem exercendi ſæuitiam: tanto honore ex inſperato eius eccleſias cumularunt, vt non ipſas tantùm illæſas eſſe voluerint, ſed omnes ad eas confugientes eſſe ſecuros; quinetiam & vaſa ſacra inuenta, quantumlibet rabida fame inhiarent auro, illæſa tamen illa reli- D querint, & cuſtodita, religioſeque ſeruata voluerint, exhibentes illis quod religioni deberetur obſequium, veritati ſeruitium, numini cultum, & principatui famulatũ, dum quæ clandeſtinè fuerant è baſilica Vaticana ſublata, & cum timore tranſlata, ſumma curarunt gloria vehi, publicoque apparatu reduci, atque ſecurè deduci. Quàm ſuperarunt tam egregio facto Philiſtæos Gothi? Sublatam illi Arcam [e] Domini, diuque retentam, nonniſi plagis affecti, malis compulſi, coacti flagellis, eius reſtituendæ tandem conſilium inierunt, atque demum ignobili impoſitam plauſtro beſtiarum indomitarum eam trahentium arbitrio reliquerunt. Inuenta verò iſti, non vi ſublata vaſa, nec lignea, ſed aurea, dona munifica & mirifica religioſiſſimi Conſtantini, non auferre tantùm, ſed nec tangere ea auſi; haud paſſi ſunt, vbi erant, inhonorata relinqui; ſed omni curarunt celebritatis pompa transferri, facti iidem ipſi animati currus atque ſimul ipſorum aurigæ. Addidiſſet & ſua Alaricus, puto, munera; ſed E ſciebat à Catholicis reſpui Arianorum oblationes.

VIS CHRISTIANAE RELIGIONIS.

e 1. Reg. 6.

Vidit ne vmquam Roma talem triumphum? Spectauit illa ſæpiùs victores duces ſuos trahere victos hoſtes, & ſuperatos barbaros vinctos duci à militibus captiuos: numquam tamen intuita eſt victos Romanos ad Iouem Capitolinum vincentes barbaros redditos obſequentes cum pompa perducere. Sed vidit hoc tempore in triumpho Chriſti tantum Roma miraculum, victores Gothos, Arianos hæreticos, hoſtes Eccleſiæ, Imperij perduelles, truces barbaros, ſpontaneo obſequio, longiſſimo itineris tractu ſequi victos, non in Capitolium, vbi idololatriæ ſedes erat, ſed in Vaticanum, vbi veræ religionis ſuper firmam petram, titulo Petri, ſolida iacta fuerant fundamenta. Vidit (quod maioris gloriæ erat) Romanos illos idololatras, hoſtes licet implacabiles Chriſti, volentes ſed inuitos, refractarios ſed ſponte currentes, ſalutis cupidos concito gradu ferri ad eum qui Saluator eſt omnium nominatus: vt iam certo experirentur exemplo, de Chriſto intelligendum eſſe decantatum olim oraculum

SALVS VICTIS IN CHRISTO.

culum Sibyllinum[a] de Rege venturo, ad quem conſugerent, qui ſalui eſſe cuperent: cùm vnam hanc tantùm ſcirent victis patere ad vitam viam, in reliquo autem non ignorarent quòd A

Vna ſalus victis nullam ſperare ſalutem.]

Sicque pertinaces atque rebelles facto profiteri coacti ſunt, quod verbis obſtinatè negarent. Vides igitur Imperium Chriſti vincẽtibus barbaris imperare, & Romanos deorum cultores inuitos licet ad ſpontaneum obſequium cogi. Addit ad pompam triumphi hæc Iſidorus[b]: Qui extra loca martyrum erant, & nomen Chriſti vel ſanctorum nominabant, & ipſis ſimili miſericordia hoſtilis furor pepercit. ſic euaſerunt multa millia Romanorum, quibus Gothi propter Chriſtum miſericorditer pepercerunt.] hæc ipſe. At de Chriſtianæ religionis triumpho in captiuitate ſatis.

a Cicero de Diuinat. li. 2.
b Iſidor. lib. de Mundo.

DE CAPTA VRBE HIERONYMVS.

Ceterùm antequam qui verè Chriſtiani eſſent, à Gothis explorati penitus haberentur: B contigit ex iis aliquos, veluti Gentiles religionem ſimulantes, malè haberi; vt accidit ſanctæ Marcellæ, inſigni illi atque clariſſimæ feminæ, de qua plura ſuperiùs: quæ vnà cum Principia filia, incognitæ quænam eſſent, à barbaris tentæ fuere, cognitæ verò dimiſſæ, vt S. Hieronymus narrat[c]; qui ita exorſus de Vrbe capta ab Iſaiæ[d] vaticinio: Moab nocte capta eſt, nocte cecidit murus eius] & vſurpans illud Pſalmiſtæ[e]: Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, &c.] atque illos poëtæ verſus[f]:

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut poßit lacrymis æquare dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
Plurima perq; vias ſparguntur inertia paßim
Corpora, perq; domos, & plurima mortis imago.] C

c Hier. epiſt. 16.
d Iſai. 15.
e Pſal. 78.
f Virg. Aeneid. 2.

Cùm interim (inquit) in tanta confuſione rerum Marcellæ quoque domum *(quæ erat in Auentino[g])* cruentus victor aggreditur. Sit mihi fas audita loqui, immò à ſanctis viris viſa narrare, qui interfuerunt præſentes; qui te dicunt in periculo quoque ei fuiſſe ſociatam. Intrepido vultu excepiſſe dicitur introgreſſos; cumque poſceretur aurum, & defoſſas opes vili excuſaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæſam fuſtibus flagelliſq; aiunt non ſenſiſſe tormenta: ſed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum proſtratam egiſſe, ne te *(Principiam filiam ſcilicet, ad quam ſcribit)* à ſuo conſortio ſepararent; ne ſuſtineret adoleſcentia, quod ſenilis ætas timere non poterat. Chriſtus dura corda molliuit, & inter cruentos gladios inuenit locum pietas. Cumque & illam & te ad beati Apoſtoli Pauli baſilicam barbari deduxiſſent, vt vel ſalutem vobis oſtenderent, vel ſepulchrum: in tantam lætitiam dicitur erupiſſe, vt gratias ageret Deo, quòd te integram ſibi reſeruaſſet; quòd pauperem D illam non feciſſet captiuitas, ſed inueniſſet; quòd egeret quotidiano cibo; quòd ſatura Chriſto non ſentiret eſuriem; quòd & voce & opere loqueretur[h]: Nuda exiui de vtero matris meæ, nuda & redeam.] Qui ergo inuenta ſacra vaſa barbari, vt illæſa ſeruarent, attulerunt ea in baſilicam S. Petri: iidem Gothi inuentas ſanctiſſimas feminas atque cognitas, viua pretioſiora Chriſti vaſa, ad Apoſtoli Pauli baſilicam via Oſtienſi poſitam perduxerunt, quo (vt euentus docuit) cuſtodirentur intactæ.

g Hieron. epiſt. 154.

MARCELLA ET PRINCIPIA DVCTAE AD BASILICAM S. PAVLI.

h Iob. 1.

Ceterùm paucos poſt dies eamdem S. Marcellam ex hac vita migraſſe, idem S. Hieronymus docet, cùm ſubdit[i]: Poſt aliquos dies, ſano, integro, vegetoque corpuſculo, obdormiuit in Domino, & te paupertatulæ ſuæ, immo per te pauperes reliquit heredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens ſpiritum in tuis oſculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret conſcientia vitæ bona, & præmiis futurorum.] hæc S. Hieronymus; qui hoc tempore cùm E elucubraret commentarios ſuper Ezechielem, vno eodemque nuncio obſidionem Vrbis, eamdemque captam audiuit, ſimulque ſanctæ Marcellæ atque cari Pammachij ad Deum tranſitum: nam ibi iſta ipſe præfatur[k]:

i Hie. epiſt. 16.

DE MARCELLAE ET PAMMACHII OBITV.

k Hie. præf. in li. 1. coment. in Ezech.

Tranſire (inquit) cupiebam, *poſt interpretationem ſcilicet elaboratam in Iſaiam*, & extremam (vt dicitur) manum operi imponere Prophetali. Et ecce ſubitò mors mihi Pammachij atque Marcellæ, Romanæ vrbis obſidio, multorumque fratrum & ſororum dormitio nunciata eſt. Atque ita conſternatus obſtupui, vt nihil aliud diebus ac noctibus, niſi de ſalute omnium cogitarem, meque in captiuitate ſanctorum putarem eſſe captiuum; nec poſſem priùs ora reſerare, niſi aliquid certius diſcerem, dum inter ſpem & deſperationem ſolicitus pendeo, aliorumque malis me crucio. Poſtquam verò clariſſimum terrarum omnium lumen extinctum eſt, immo Romani Imperij truncatum caput, & (vt veriùs dicam) in

vna

A vna Vrbe totus Orbis interiit; obmutui[a] & humiliatus ſum, & ſilui de bonis, &c.] hæc Hieronymus: quibus ſignificat, paulo pòſt expugnatam Vrbem S. Marcellam diem clauſiſſe extremum, cuius memoriam reddunt Eccleſiaſticæ tabulæ anniuerſaria die, ſed non qua ipſa obiit, verùm qua decentiori ſepultura donata, tranſlata eſt, pridie Kalend. Februarij; cùm Pammachij, qui eodem tempore obiit, dies natalis agatur tertio Kalend. Septembris. Qui igitur ſanguine coniuncti erant, & vitæ ſanctæ inſtituto collegæ (ambo enim monaſticam excoluerant diſciplinam) iidem obierunt hoc eodem anno. De his poſt tot tantaque ſuperiùs dicta, illud ſatis ad vtriuſq. laudem, quod S. Hieronymus in præfatione ad eoſdem in Danielem: Obſecro (inquit) vos, Pammachi φιλομαθέστατε, & Marcella vnicum Romanæ ſanctitatis exemplar, iunctos fide & ſanguine, vt conatus meos veſtris orationibus adiuuetis, &c.] hæc quidem ad eos ſcripſit anno ſuperiori Hieronymus, antequam in Ezechielem B commentaria elaboraret.

a Pſalm. 38.

Porrò quæ diximus ipſos barbaros exhibuiſſe S. Marcellæ atque Principiæ filiæ pietatis & humanitatis officia, cùm, ne quid pati ab aliis barbaris cogerentur, eas ſecuritatis cauſa perduxerunt in dictam baſilicam S. Pauli: accipe quid in hanc ſententiam S. Auguſtinus[b] affirmet in ipſos ingratos atque obſtinatos Gentiles, ſcribens ad Marcellinum: An nõ etiam illi Romani Chriſti nomini infeſti ſunt, quibus propter Chriſtum barbari pepercerunt? Teſtantur hoc martyrum loca, & baſilicæ Apoſtolorum, quæ in illa vaſtatione Vrbis ad ſe confugientes ſuos alienoſque receperunt. Hucuſque cruentus ſæuiebat inimicus, ibi accipiebat limitem trucidatoris furor: illo deducebantur à miſerantibus hoſtibus, quibus etiam extra ipſa loca pepercerant, ne in eos incurrerent, qui ſimilem miſericordiam non habebant. Qui tamẽ etiam ipſi alibi truces atque hoſtili more ſæuientes poſteaquam ad loca illa veniebant, C vbi fuerat interdictum quod alibi iure belli licuiſſet, tota feriendi refrenabatur immanitas, & captiuandi cupiditas frangebatur. Sic euaſerunt multi *(Gentiles ſcilicet)* qui nunc Chriſtianis temporibus detrahunt; & mala, quæ illa ciuitas pertulit, Chriſto imputant, &c.] eadem quoque aduerſus eoſdem inculcat inferiùs.

b Aug. de Ciuit. Dei. li. 1. c. 1. & 7.

GOTHI HONORE PROSECVTI ECCLESIAS.

Eſt & aliud exemplum perductæ ad S. Petri baſilicam Chriſtianæ mulieris, vt viro ſuo conſeruaretur intacta; quod Sozomenus[c] deſcribit his verbis: Ego (inquit) quod mihi tum Eccleſiaſtica dignum hiſtoria contigiſſe viſum eſt, litteris commendabo: declarat enim viri barbari factum pium, & fortitudinem mulieris Romanæ in conſeruanda caſtitate, vtriuſque autem Chriſtiani, ſed non eiuſdem ſectæ: quandoquidem ille Arianam, hæc Nicænam doctrinam ſectabatur. Hanc igitur perquam formoſam conſpicatus iuuenis quidam Alarici miles, pulchritudine captus, ad concubitum trahebat: reluctantem verò, ac vi ad- D uerſantem ne quid obſcœni pateretur, ille ſtricto gladio ſe interfecturum minabatur, & interim ſummam illi cutem in collo, quaſi qui ob amorem parceret, perſtringebat. Tum illa multo perfuſa ſanguine, collum gladio ſubiecit: optabilius ſibi rata mori cum caſtitate, quàm viuere expertam virum alium, quàm illum cui legitimo matrimonio iuncta erat. Barbarus igitur cùm etiamnum maiore cùm terrore illam adortus, nihil adhuc perficeret; admiratus eam ob caſtitatem, duxit in eccleſiam Apoſtoli Petri; & traditam cuſtodibus, & expenſis in eius ſuſtentationem ſex aureis, iuſſit vt cuſtodirent marito ſuo.] hæc Sozomenus.

c Sozom. li. 9. cap. 10.

FEMINAE CHRISTIANAE CONSTANTIA.

Inſuper & illud tunc quidem accidit, vt cùm barbari Vrbem ingreſſi eſſent, quotquot fugam arripere valuerunt, eam protinus capeſſerent. Eſt de his locuples teſtis S. Hieronymus, cùm ab Vrbe profugos Hieroſolymam nauigantes, Bethlehem excepit hoſpitio. E Audi ipſum, cùm expoſitionis in Ezechielem iam tertium librum inchoaturus, dolens ac lugens iſta præfatur, ſtupens ad nouum caſum[d]: Vera ſententia eſt, Omnia orta occidunt, & aucta ſeneſcunt. & alibi: Nihil eſt enim opere & manu factum, quod non conficiat & conſumat vetuſtas. Quis crederet, vt totius Orbis extructa victoriis Roma corrueret, vt ipſa ſuis populis & mater fieret & ſepulcrum? vt tota Orientis, Ægypti, Africæ littora olim dominatricis Vrbis ſeruarum & ancillarum numero complerentur? vt quotidie ſancta Bethlehem nobiles quondam vtriuſque ſexus, atque omnibus diuitiis affluentes, ſuſciperet mendicantes? Quibus quoniam opem ferre non poſſumus, condolemus, & lacrymas lacrymis iungimus: occupatique ſancti operis ſarcina, dum ſine gemitu confluentes videre nõ patimur, explanationes in Ezechielem & penè omne ſtudium omiſimus, Scripturarumq; cupimus verba in opera vertere, & non dicere ſancta, ſed facere.] ac rurſum inferiùs[e]: Nec (inquit) iactamus, vt quidam forſitan ſuſpicantur, fratrum ſuſceptionem: ſed

d Hier. præf. in Ezec. lib. 3.

CAPTA VRBE FVGAM ARRIPIVNT PLVRIMI HIEROSOLYMAM.

e Hier. præf. in lib. 7. in Ezech.

morarum

A moraꝛum cauſas ſimpliciter confitemur: præſertim cùm Occidentalium fuga,& ſanctorum locorum conſtipatio,nuditate atque vulneribus indigentium,rabiem pręferat barbarorum: quos abſque lacrymis & gemitu videre non poſſumus. Illam quondam potentiam & ignorationem diuitiarum ad tantam inopiam perueniſſe, vt tecto & cibo & veſtimento indigeat: & tamen nequaquam duri quorumdam atque crudeles animi emolliuntur, dum pannos eorum ac ſarcinulas diſcutiunt,aurum in captiuitate quærentes.] hæc ipſe de profugis. ſed ſubdit hæc de ſua ipſius ætate: Accedit (inquit) ad hanc dictandi difficultatem, quòd caligantibus oculis ſenectute, & aliquid ſuſtinentibus beati Iſaac[a], ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere; qui etiam ad Solis dieique fulgorem, litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantùm voce cognoſcimus.] hæc ibi de ſe ipſe. Qui quidem tantæ Vrbis caſu Orbem

[a] Geneſ. 27.

B pariter ruiturum exiſtimauit; vnde in ſequentis commentarij præfatione hæc ingerit[b]: Paſcitur his animus, & obliuiſcitur ſæculi calamitatum,quod in extremo fine iam poſitum congemiſcit ac parturit; donec qui timet[c], de medio fiat; & pedes ſtatuæ[d] quondam ferrei fragilitate digitorum fictilium conterantur. Cadit mundus, & ceruix noſtra non flectitur, &c.]

[b] Hier. præf. in lib. 8. comment. in Ezec. [c] 2. Theſſ. 2. [d] Dan. 2.

Ad quod ad profugos ſpectat ab Vrbe recedentes: Romani diuerſa loca adiere. In Orientem enim alij (vt vidimus) abeuntes, Hieroſolymam petiere: alij verò ad proxima loca, nempe in inſulas Tyrrheni pelagi confugere. Nam Rutilius hæc de Igilij inſula[e]:

[e] Rutil. Itin. lib. 1.

IGILIVM INSVLA PERFVGIVM ROMANORVM.

Eminus Igilij ſiluoſa cacumina miror,
Quam fraudare nefas laudis honore ſuæ.
Hæc proprios nuper tutata eſt inſula ſaltus
Siue loci ingenio, ſeu domini genio:
Gurgite cùm modico victricibus obſtitit armis, C
Tamquam longinquo diſſociata mari.
Hæc multos lacera ſuſcepit ab Vrbe fugatos:
Hic feſſis poſito certa timore ſalus.
Plurima terreno populauerat æquora bello
Contra naturam claſſe timendus eques.
Vnum, mira fides, vario diſcrimine portum
Tam prope Romanis, tam procul eſſe Getis.] hæc ipſe. Porrò ſicut complures Romanorum in Igilium inſulam adiere; ita etiam alios ipſorum in alias eiuſdem ponti inſulas tunc nauigio tranſmigraſſe, quis dubitat?

DE PROBA CVM SVIS FVGIENTIBVS IN AFRICAM.

D Sed & alij trans mare etiam in Africam confugerunt; inter quos fuere clariſſimæ feminæ, de quibus ſuperiùs ſæpe mentio facta eſt, nempe Proba, & ipſius filia Iuliana, ambæ viduæ, atque neptis Demetrias, eiuſdem filia Iulianæ; quibus haud feliciter ad fugam Africa patuit: ibi enim Heraclianum Comitem inuenerunt, qui ſub ſpecie tutandi Honorij Imperium aduerſus barbaros ingruentes, tyrannide ſibi Africam vendicarat. Vt planè his acciderit quod eſt apud Prophetam[f]: Quomodo ſi fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrſus, & ingrediatur domum, & innitatur manu ſua ſuper parietem, & mordeat eum coluber.]

[f] Amos 6.

Sed videamus primùm, quæ de eadem Proba ſanctus Hieronymus aggreditur enarrare[g]: Quis (inquit) hoc credat? Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illuſtrius; cuius ſanctitas & in vniuerſos effuſa bonitas etiam apud barbaros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probini, Olybrij, & Probi non fatigarunt ordinarij Conſulatus: & cùm incenſis direptiſque domibus in Vrbe captiuitas ſit, nunc habitas E venundare dicitur poſſeſſiones, & facere ſibi amicos de iniquo mammona[h], qui ſe recipiant in æterna tabernacula: vt erubeſcant omnes Eccleſiaſtici miniſterij gradus, & caſſa nomina monachorum, emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus, & auulſas de complexu ſuo virgines fleuerat: cùm ſubitò intolerabili (quod numquam timuerat) amantiſſimi filij orbitate percutitur; & quaſi futura virginis Chriſti auia, ſpe futurorum mortiferum vulnus excepit; probans in ſe verum eſſe, quod in lyrico carmine ſuper iuſti præconio dicitur[i]:

[g] Hie. epiſt. 8. [h] Luc. 16. [i] Horat. lib. 3. ode 3.

Si fractus illabatur Orbis,
Impauidum ferient ruinæ.] & poſt multa de iuſtorum fiducia ex diuinis oraculis petita, hæc ſubdit:

Cur iſta replicauerim, ſequens ſermo monſtrabit. Quæ de medio mare fumantem viderat

QVAE PASSA PROBA CVM SVIS IN AFRICA AB HERACLIANO.

A rat patriam, & fragili cymbæ ſalutem ſuam ſuorumque commiſerat; crudeliora inuenit in Africæ littora. Excipitur enim ab eo, quem neſcias vtrum auarior, an crudelior fuerit: cui nihil dulce præter vinum & pretium (*erat hic Heraclianus ab Honorio illuc poſt necem Stilichonis miſſus, quem aduerſus Attalum inuadentem Africam ſtrenuè ſe geſſiſſe vidimus*) & qui ſub occaſione partium clementiſſimi Principis, ſæuiſſimus omnium extitit tyrannorum: & vt aliquid loquar de fabulis poëtarum, quaſi Orcus in tartaro non tricipitem, ſed multorum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret ac laceraret. Hic matrum gremiis abducere pactas; negotiatoribus & auidiſſimis mortalium Syris nobilium puellarum nuptias vendere; non pupillorum, non viduarum, non virginum Chriſti inopiæ parcere; magiſque manus Rogantium ſpectare, quàm vultus. Hanc feram Charybdim, Scyllamque ſuccinctam multis canibus, fugiens barbaros, matrona ſuſtinuit, qui nec naufragiis parcerent, nec capti- B uitatibus flecterentur. Imitare, crudelis, ſaltem hoſtem Romani Imperij. Brennus noſtri temporis (*nempe Alaricus*) tantum quod inuenerat tulit: tu quæris quod non inuenis. Et mirantur æmuli (virtus enim ſemper inuidiæ patet) cur tantarum ſecum pudicitiam tacita proſcriptione mercata ſit: cùm & ille partem dignatus ſit accipere, qui totum potuit auferre; & hæc quaſi Comiti negare non auſa ſit, quæ ſe intelligebat ſub nomine priuatæ dignitatis tyranno ſeruientem?] hæc S. Hieronymus de Heracliano: cuius vigente tyrannide, nonniſi redempta magno pretio pace, licuit Probæ cum ſuis in Africa habitare.

DE FILII S. PROBAE OBITV.

Qui autem hic dicitur à S. Hieronymo defunctus Probæ filius cùm barbarorum manus effugiſſet, vnde id accidiſſe pateat capta Vrbe: ſuperiùs verò cùm idem dicat, antè eius filium deceſſiſſe, quàm Vrbs caperetur: ne putes hic ipſum hallucinatum eſſe S. Hieronymum; ſed memoria repete, quòd ſuperiùs diximus, fuiſſe eidem ſanctiſſimæ feminæ duos filios, quo- C rum prior ante Vrbis excidium ex hac vita ſubductus eſt, de quo hæc ipſe ſuperiùs[a]: Pius filius, vir amabilis, clemens dominus, ciuis affabilis, Conſul quidem in pueritia, ſed morum bonitate Senator illuſtrior: felix morte ſua, qui non vidit patriam corruentem, immo felicior ſobole, qui Demetriadis proauiæ nobilitatem inſigniorem reddidit Demetriadis filiæ perpetua caſtitate.] hæc ipſe. Sed quonam pacto Demetrias filia dicitur filij S. Probæ, cùm eamdem conſtet eſſe natam ex matre Iuliana filia Probæ, teſtante id etiam Auguſtino[b], & veteribus monumentis? etenim Iulianam filiam fuiſſe eiuſdem Probæ, antiquæ inſcriptiones poſitæ ad finem tertij tomi declarant. Equidem ſubuereor in auctore memoriæ lapſum, vt filio Probæ natam dixerit, quam liquet natam ex filia Probæ nomine Iuliana, non autem nuru. Quomodo autem eadem Probæ neptis Demetrias poſt annum, contemtis nuptiis, ſe Deo dicauit, ſuo loco dicturi ſumus.

[a] Hier. eadem epiſt. 8. [b] Aug. epiſt. 143. in fine.

DEMETRIAS CAPTA A GOTHIS.

D Hic verò tantùm de ea referam, quæ Romæ hoc anno paſſa eſt, dum Aniciorum inſigniores illas ædes Gothus inuaſit, ex ipſius verbis; quibus ſe ipſam compellat dicens[c]: dudum inter barbaras tremuiſti manus: auiæ & matris ſinu & palliis tegebaris. Vidiſti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ poteſtatis: Horruiſti truces hoſtium vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conſpexiſti.] hæc ipſa apud S. Hieronymum. Accidit namque, quod cùm Alaricus Gothorum Rex publica teſtatione parcendũ tantùm Chriſtianis edixerit, & qui in eccleſiis Vrbis inuenirentur: qui tunc extra illas reperti eſſent, loco hoſtium habiti, nec cogniti Chriſtiani, à barbaris malè mulctati fuerint; quos compertos poſtea eſſe Fideles, barbaricus furor venia dignos exiſtimauit. Sic namque contigit, Marcellam cum Principia Filia, & Probam cum Iuliana filia & Demetriade nepte à barbaris eſſe tentas, poſtea verò eſſe dimiſſas. Ceterùm quòd non omnium Gothorum eadem eſſet humanitas atque religio, vel metus E Alarici, vt eius edicto parerent; non omnibus in tot miſeriis ea felicitas obtigit, vt apprehenſæ feminæ dimitterentur à barbaris: nam complures extra eccleſias repertas ſacras virgines iidem ſecum duxerunt, quas à Proba ac Demetria deploratas S. Hieronymus tradit. Ex his & Gentilibus detrahendi Chriſtianis, comparatum eſt inter alia argumentum. de quibus S. Auguſtinus[d]: Magnum (inquit) ſanè crimen ſe putant obiicere Chriſtianis, cùm eorum exaggerantes captiuitatem, addunt etiam ſtupra commiſſa, non ſolùm in aliena matrimonia, virgineſque complures, ſed etiam in quaſdam ſanctimoniales, &c.] Sed haud quidem per vim illatam diſpendium pati poſſe virginitatem, ipſe pluribus docet. Qui igitur in Chriſtianos erant infenſi Romani Gentiles, in ipſorum inuidiam mala omnia, quæ in hac Vrbis clade acciderant, mirum in modum exaggerabant: cùm tamen S. Auguſtinus pluribus doceat, longè grauiora Romanũ populum à ſuis ipſius ciuibus accepiſſe detrimenta, quàm modò Gothus intulerit: adeò vt poſt multa, illud fidenter inculcare non dubiter,

[c] Hier. eadem epiſt. 8. [d] Aug. de Ciuit. Dei lib. 1 cap. 16.

GENTILIVM IN CHRISTIANOS OBTRECTATIO.

[a] Aug. de Ciuit Dei.lib.3. c.29.
[b] Aug. de Ciuit.Dei. li.1. c.10.11.12.

A tet[a], vna poſtrema Syllana tabula plures eſſe iugulatos Senatores,quàm Gothi expoliare potuerint. Improperabant multos Chriſtianorum amiſiſſe ſubſtantias, fame necatos,mortalitate extinctos,caruiſſe etiam ſepulchro. Sed omnia electis bene cedere,& ex malis omnibus lucrum contrahere, idem pluribus monſtrat[b]: cùm alioqui calumnioſè ea omnia Gentiles amplificarent.

[c] Aug.tract. de excid. Vrbis c.2.
QVAM MVLTI GOTHICA CLADE NON TACTI.
[d] Aug. de Ciuit.Dei.lib.1 cap.7.
REDARGVVNTVR GENTILIVM QVERELAE.

Etenim non omnes eadem ſubiiſſe mala, ſed plurimos euaſiſſe, idem Auguſtinus de his agens perſpicuè ſatis oſtendit,atque ait[c]: ab vrbe autem Roma quàm multi exierunt, & redituri ſunt? quàm multi manſerunt, & euaſerunt? quàm multi in locis ſanctis nec tangi potuerunt?] idemque alibi ſic rem totam paucis abſoluit[d]: Quidquid igitur vaſtationis, trucidationis, deprædationis,concremationis, afflictionis in iſta recentiſſima Romana clade commiſſum eſt: fecit hoc conſuetudo bellorum. Quod autem more nouo factum eſt, B quòd inuſitata rerum facie immanitas barbara tam mitis apparuit, vt ampliſſimæ baſilicæ implendæ populo, cui parceretur, eligerentur & decernerentur, vbi nemo feriretur, vnde nemo raperetur, quo liberandi multi à miſerantibus hoſtibus ducerentur,vnde captiuandi nulli, nec à crudelibus hoſtibus abducerentur: hoc Chriſti nomini, hoc Chriſtiano tempori tribuendum, quiſquis non videt,cæcus: quiſquis videt, nec laudat,ingratus: quiſquis laudanti reluctatur, inſanus eſt. Abſit vt prudens quiſquam hoc feritati imputet barbarorum. Truculentiſſimas & ſæuiſſimas mentes ille *(Chriſtus videlicet)* terruit, ille refrenauit,ille mirabiliter temperauit, &c.] Sed quid amplius? Idem Auguſtinus[e] ſatis euidenti demonſtratione palam facit,impietate Gentilium talia pati commeruiſſe,Vrbem,cultu verò Chriſtianæ religionis factum ne penitus interiret. Idque pro concione populum conteſtatus, publicè profeſſus eſt, illa refricans quæ dicta ſunt de Rhadagayſo: nimirum non datum illi Vrbem capere, qui maiori venerat apparatu, quòd Gentilis eſſet, deorum cultor: ſed C conceſſum id Alarico Chriſtiano,deorum hoſti,in ipſorum deſolationem: quæ etiam alibi, vt patentia omnibus, ob oculos ponit[f]. ſed nos qui hæc ſuperiùs pertractauimus, hîc omittimus recenſere.

[e] Aug. de Ciuit.Dei lib.1. c.31.32.33.34.
[f] Aug. de Ciuit.Dei. li.1. c.23.

[g] Aug. de excidio Vrbis tract.11.
[h] Auguſt.Retract. lib.2. c.43.
AVGVSTINVS CVR DE CIVITATE DEI LIBROS SCRIPSIT.
[i] Aug. epiſt. 102.
[k] Aug. de Ciuit.Dei li.18 c. vlt.

Quod igitur de capta Vrbe (vt dictum) inuidia ſumma aduerſus Chriſtianos à Gentilibus vbique locorum ac iugi querela ipſorum omnium conflaretur: neceſſitas compulit aduerſus hæc Chriſtianos Epiſcopos pro concione diſſerere, atque calumnioſè obiecta refellere:inter quos S. Auguſtinus in his multus fuit, qui eo argumento peculiarem tractatum habuit[g]. Sed quàm locupletiſſimè de his egit,libris vigintiduobus de Ciuitate Dei cõtra Paganos,ſcribens ad Marcellinum. Hoc quidem opus plurimorum annorum ſpatio ab eo elucubratum,ex eodem apparet: ſiquidem de eo ipſe: Quod opus (inquit[h]) per aliquot annos me tenuit; eo quòd alia multa intercurrebant, quæ differre non oporteret, & me priùs ad D ſoluendum occupabant, &c.] Inchoatum igitur opus anno ſequenti eſſe ab Vrbis excidio, idem affirmat; vt ex his quæ ad Euodium ſcripſit[i] poteſt intelligi; treſque primùm ſcripſiſſe libros, deinde verò edidiſſe duos alios;reliquos verò vſque ad decimumoctauum,longo elapſo temporis interuallo,perfecit: Sed quoto Domini anno? quadringenteſimo vndetrigeſimo: quod ex ipſius verbis facilè colligi poteſt, dum in ipſo libro decimooctauo numerat à[k] Conſulatu Theodori annos fermè triginta: cumq; conſtet ipſum Theodorum conſulem fuiſſe creatum anno à Chriſto nato trecenteſimo nonageſimonono: dicere opus eſt,circiter annum Domini quadringenteſimum vigeſimumnonum dictum librum decimumnonum Auguſtinum habuiſſe prę manibus. Marcellinus autem,ad quẽ opus inſcripſit,ille eſt,quem poſtea in Africam miſit Honorius ad componendam illam Eccleſiam, & Donatiſtas ſchiſmaticos Catholicæ vnitati compaginandos, cuius Oroſius[l] meminit, atque ſæpiſſimè ipſe E Auguſtinus, noſque frequenter de eo inferiùs.

[l] Oroſ.lib.7. c.42.

TRIDVVM VRBIS CLADIS.
[m] Oroſ.lib.7. c.39.
[n] Paul. diac. hiſt.Miſcel. lib.13.
[o] Marcellin.in Chron.hoc huius an Cõſul.
[p] Oroſ.l.1. c.6

Quantum verò temporis ipſum Vrbis excidium perdurarit: ſi audis, lector,erit quod ex hoc magnopere admireris. Etenim cùm in perquirendis, exhauriendiſque ampliſſimis omnium diuitiis, nec triennij ſpatium ſatis eſſe ſufficiens videretur: triduana illi deprædatione contenti,protinus diſceſſere. Fidem quidem non inueniret veritas, niſi illius temporis ſcriptor Oroſius[m] affirmaret, confirmaretque Paulus diaconus[n]. Vnus eſt tantùm qui diſcrepat Marcellinus[o], dum ait, ſexto die ex quo Vrbem Alaricus eſt ingreſſus, protinus diſceſſiſſe. Dici quidem potuit hæc comminatio potiùs quàm illatum flagellum, qua Romani ſint conterriti, non proſtrati. Etenim id profeſſus eſt poſt diſceſſionem Alarici populus: Qui (inquit[p] Oroſius) adeò paruo quodam & leui motu hæſitaſſe erga ſe parumper conſuetudinem voluptatum indubitatiſſimè conteſtatus eſt, vt liberè conclamaret,

A conclamaret,ſi reciperet Circum, nihil eſſe ſibi factum: hoc eſt, nihil egiſſe Romæ Gothorum enſes, ſi concedatur Romanis ſpectare Circenſes.] adeò vt illud propheticum de his fuerit occinendum[a]: Percuſſi eos,& non doluerunt.] Nam & in hanc ſentẽtiam hæc S.Hieronymus in epiſtola ad S. Auguſtinum, agens de excidio Vrbis ſub nomine Hieruſalem[b]: Capta Hieruſalem tenetur à Nabuchodonoſor: nec Hieremiæ[c] vult audire conſilia: quin potiùs Ægyptũ deſiderat, vt moriatur in Taphnes, & ibi ſeruitute pereat ſempiterna.] hæc ipſe,alludens ad Gentiles Romanos non audientes Innocentium Papam veram illis religionem annunciantem, ſed obſtinato corde in Ægyptiaca ſuperſtitione ſeneſcere & mori ſtatuentes. Sed veſtigia Alarici Regis egredientis ab Vrbe proſequamur.

[a] Hierem.5.
[b] Apud Aug. Hier.epiſt.26
[c] Hiere.43.

ALARICVS IMPRVDENTER AGIT.
[d] Iob 28.
ALARICI PROGRESSVS IN CAMPANIAM.
[e] Pallad. dial. lib.13.
[f] Aug. de Ciuit. Dei.li.1. cap.10.

Quàm opportunum eſſe, videri poterat,qui totius Romani Imperij capite,ipſa Vrbe potitus eſſet; ad totum ipſum vendicandum ſibi Imperium, victorem barbarum exercitum, B victrices copias præmouere, ipſumq; Honorium Imperatorem imparatum appetere, eoque è medio ſublato,ſumma rerũ potiri. Sed qui facit[d] pondus ventis (vt appoſitè ex diuinis oraculis id vſurpem) aliò vertit barbari Regis impetum, ad ipſius interitum: quo perſpicuè demonſtraret (quod ſæpe ſuperiùs inculcatum eſt) non delictis Chriſtianorum Principum,ſed prouocante impietate Gentilium,eiuſmodi à Deo attemperatum eſſe flagellum. Barbarus Gothus igitur quadam veluti percuſſus amentia,nec Vrbem quam ceperat tenuit,vel recedens cuſtoditam ſibi,præſidio in ea relicto, curauit, neque in Honorium exercitum mouit: ſed ab Vrbe,numine cogente, exire compulſus potiùs,quàm ſponte progreſſus, palabundo milite magis quàm ordine compoſitis turmis, Campaniam, Lucaniam, Brutioſq; peruaſit[e]. Quid autem cùm Nolam in Campania ciuitatem iidem barbari inuaſiſſent, S. Paulinus in ea degens Epiſcopus captus à Gothis dixerit, à S.Auguſtino[f] relatum audi: Paulinus noſter C Nolenſis Epiſcopus, ex opulentiſſimo diuite, voluntate pauperrimus, & copioſiſſimè ſanctus; quando & ipſam Nolam barbari vaſtauerunt,cùm ab eis teneretur, ſic in corde ſuo (vt ab eo poſtea cognouimus) precabatur: Domine non excrucier propter aurum & argentum: vbi enim ſint omnia mea,tu ſcis. Ibi enim habebat omnia ſua,vbi eum condere & theſaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo ventura prædixit.] hæc Auguſtinus.

[g] Auguſt. de cura agenda pro mort. c.16.
[h] Auguſt.eod. lib.cap.2.

Qui autem putant hoc ipſum tempus fuiſſe cùm idem S.Paulinus à barbaris captiuus eſt ductus in Africam pro viduæ filij redemptione captiui, errore labuntur: ſiquidem nulli hoc tempore in Africa barbari; ſed lõgè pòſt Vuandali ea ſunt potiti prouincia,quorũ Regi Paulinus ſpontanea ſuſcepta ſeruitute (vt ſuo loco dicemus) ſeruiuit. At tantùm abfuit vt hac barbarica incurſione Paulinus abductus fuerit;vt,protegente eum S.Felice patrono ſuo, nec ipſe,nec populus Nolanus quicquam mali paſſus fuerit: vt ex his quæ idem S. Auguſtinus D conſcripſit, poſſumus intelligere,vbi ait[g]: Non enim ſolis beneficiorum effectibus,verùm etiam ipſis hominum aſpectibus confeſſorem apparuiſſe Felicem ciuibus vel inquilinis piè à ſe dilectis,cùm à barbaris Nola oppugnaretur, audiuimus non incertis rumoribus,ſed teſtibus certis.] hæc Auguſtinus,qui vtinam omnia illa litteris cõmendata poſteris tradidiſſet. Porrò ad eumdem Paulinum adhuc Nolæ agentem poſt Gothorum inuaſionem S. Auguſtinus cõmentarium illum (vbi de his agit) de Cura agenda pro mortuis ſcripſit:cùm iam (vt ipſe Auguſtinus[h] tradit) primum librum de Ciuitate Dei ſcripſiſſet, quem citat,atque nuper contigiſſe Vrbis cladem affirmat. Quomodo autem Alaricus ſequenti anno,in Siciliam exercitum tranſmiſſurus,ex hac vita ſublatus eſt, ſuo loco dicemus. iam verò quæ ſunt reliqua anni huius,rerum geſtarum ordine proſequamur.

CONCILIVM CARTHAG. VNDE LEGATIO AD IMP.
[i] Conc. Afric. cap.75.
[k] Aug. epiſt. 133.

Cùm Italia in hunc modum Gothorum eſſet tumultibus agitata, Africana verò Eccleſia E pace frueretur: hoc anno congregatum eſt Concilium Carthaginenſe menſe Iunij, ex quo decreta eſt legatio Epiſcoporum ad Honorium Imperatorem: quid autem hi acturi cum eo forent,eiuſdem Synodi præfatio declarat,nempe eoſdem legatos Epiſcopos miſſos eſſe contra Donatiſtas. hæc enim habet[i]: Poſt conſulatum glorioſiſſimorum Impp. Honorij octauum & Theodoſij tertium Auguſtorum, decimooctauo Kal. Iulias, Carthagine in baſilica Regionis ſecundæ. In hoc Concilio legationem ſuſceperunt contra Donatiſtas Florentius, Poſſidius,Præſidius,& Benenatus Epiſcopi, eo tempore quo lex data eſt,vt libera voluntate quis cultum Chriſtianitatis acciperet.] hæc ibi,ac nihil præterea aliud huius Synodi reperitur: ſed & hæc obſcura valde,niſi alij huius temporis rebus geſtis elucidentur: conſtat enim in primis, horum legatorum apud Honorium res agentium S. Auguſtinum mentionem facere in epiſtola[k] ad Italicam, vbi queritur, quòd cùm litteris eius acceperit omnia in Italia barbarorum inuaſione ſuſdeque miſceri,atque ingenti motu turbari, ipſi legati nihil his

de rebus ſcripſerint in Africam: quibus planè inſinuare S. Auguſtinus videtur, illas litteras A eſſe ſcriptas hoc anno, ſed antequam Vrbs à barbaris caperetur, re tamen in vltimo collocata diſcrimine. Sed de occaſione huius mittendæ legationis iam aggredimur enarrare.

Accidiſſe vidimus anni huius exordio, cùm Attalus tyrannus inuaſiſſet Imperium, & iam Africam eſſet tentaturus, vt Heracliani in Africa Comitis, vel Macrobij in ea Proconſulis conſilio leges aduerſus Donatiſtas datæ ſilerent: etenim in diſcrimine poſita videbatur vniuerſa Africana prouincia, ſi tot legibus exagitati & exaſperati Donatiſtæ pro partibus Attali dimicarent. Quamobrem elicitum fuit ab Honorio Imperatore reſcriptum, quo iidem ſinerentur eam quam vellent religionem amplecti: ſicq; tranſacta res eſt. Cùm autem periculum illud ceſſaſſet, Attalo exauctorato, Epiſcopi Africani, quòd viderent Honorij reſcriptum in magnum Chriſtianæ religionis diſpendium vertere, collecto Carthagine Epiſcoporum conuentu, vna omnium ſententia decreuere, mittendam eſſe ad Imperatorem Hono- B rium legationem, quam ornarent quatuor Epiſcopi ad hoc munus electi: qui rogarent Imperatorem, vt pro Donatiſtis datum reuocaret edictum. Et hoc eſt, quod in huius Synodi præfatione ſic habetur: Lex data eſt, vt libero cultu quis Chriſtianitatem acciperet.] At vnde, dices, iſta adeò concinnè diſpoſita tibi vendicas? ex diuinatione, an coniectura? immò ex certa teſtificatione deducimus, nimirum ex reſcripto Honorij Imperatoris, quo ipſe annuiſſe comperitur petitioni eorumdem legatorum Epiſcoporum. Etenim hoc anno de his ita reſcripſiſſe apparet ad Heraclianum in Africa Comitem[a]:

DE LEGATIONE AFRICANORVM EPISCOPORVM.

Oraculo penitus remoto, quo ad ritus ſuos hæreticæ ſuperſtitiones obrepſerant: ſciant omnes ſanctæ legis inimici, plectendos ſe pœna & proſcriptionis & ſanguinis, ſi vltra conuenire per publicum execranda ſceleris ſui temeritate tentauerint. Dat. VIII. Kal. Septemb. Varrane V.C.Conſ.] En vides hac lege irritari præcedens edictum, quo ad ritus ſuos redie- C rant palàm compreſſæ ante legibus hæreſes. Sed & illud velim obſerues, lector, poſtridie eius diei, quo Vrbs capta eſt, eiuſmodi datum eſſe ad Heraclianum, iuxta petitionem Epiſcoporum reſcriptum; quo imminentem Vrbi extremam cladem Deus propitiatus auerteret. Præſentiſſimum fuit ſanè remedium; quo factum eſt, vt Alaricus Vrbem captam poſt triduum quaſi fugatus reliquerit, & in ſui interitum concitus feſtinarit.

a l. 51. de hæret. C. Theod.

NOVO RESCRIPTO HONORIVS REVOCAT LATAM PRO DONATISTIS LEGEM.

Sed parũ viſum eſt Honorio legẽ lege conuellere: verùm & adiecit animũ, vt Donatiſtas omnimodè ad Catholicam concordiã reſtitueret; id fieri poſſe ratus, ſi ad publicam eos Collationem cogeret. Ad eiuſmodi autem prouinciam obeundã (vt Poſſidius[b] tradit) miſit Marcellinum Tribunũ & Notariũ, ad quẽ huiuſmodi hoc anno datũ reperitur eſſe reſcriptum[c]:

b Poſſid. in vita S. Aug. cap. 13.
c l. 3. de Relig. Cod. Theod.

Ea quæ circa Catholicam fidem vel olim ordinauit antiquitas, vel parentum noſtrorum auctoritas religioſa conſtituit, vel noſtra ſerenitas roborauit, nouella ſuperſtitione ſummota, D integra & inuiolata cuſtodire præcipimus. Dat. IV. Id. Octob. Rauennæ, Varrane V.C. Coſ.] Sunt hæc quidem, quibus Honorij pietas mirificè commendetur, cùm profligando hæreticos, barbaros à Deo propulſari ſperaret: quod quidẽ magno miraculo ipſe ſine armis Deus impleuit. Quod verò ad Marcellinũ ſpectat, quem hoc anno ab Honorio Imp. in Africam miſſum diximus: conſentiunt huic noſtræ aſſertioni, quæ Balduinus[d] ſumma fide teſtatur, ſe in Actis antiquitus ſcriptis legiſſe, Collationem ab Honorio indictam, celebratam eſſe anno ſequenti à Conſulatu Varanes; itemq; hoc anno datum prid. Id. Octobris reſcriptũ eiuſdem Honorij Imperatoris, quo in ſequentem annum Collationem indixit, habendam Carthagine inter Catholicos & Donatiſtas: ad quod opus curandum idem (vt dixi) miſſus eſt Marcellinus. At quanta hæc admiratione digna, tot diſtentum occupationibus & anguſtiis obrutum Honorium Imp. tanta ſolertia, tanquam in ſummo otio conſtitutum, iſta curaſſe? E

MARCELLINVS IN AFRICAM MITTITVR OB CAVSAM DONATISTARVM.

d Bald. Not. ad Optat. de Donat. pag. 125. 126.

Expetiiſſe autem iſtud ipſum Catholicos in Africa Epiſcopos per eoſdem legatos hoc anno miſſos ad Honorium Aug. vt ad publicam Collationem Donatiſtæ compellerẽtur: haud obſcurè S. Auguſtinus ſignificat, vbi ait[e]: Donatiſtas ad Collationem nobiſcum venire per Imperialia iuſſa compulimus.] Porrò id per Auguſtinum ipſum fuiſſe procuratum, perſpicuè Poſſidius[f] tradit. Cur autem hanc curam Auguſtinus ſubierit, vbi ſuprà mox ſubdit: Illorum enim furor occupauerat Africam totam, nec prædicari à Catholicis veritatem contra ſuum patiebantur errorẽ, violentis aggreſſionibus, latrocinationibus, itinerũ obſidionibus, rapinis, ignibus, cædibus multa vaſtantes, cuncta terrentes. Cùm quibus apud Epiſcopos, quos communes non habebamus, nihil agere poteramus. quod verò ante centum fermè annos maiores noſtri cum iis egerant, iam populorum memoria non tenebat. Hęc igitur neceſſitas compulit, vt ſaltem Geſtis noſtra Collatione confectis, eorum contunderemus inuerecundiã, & repri-

CAVSA EXPETENDAE COLLATIONIS.

e Aug. contra Iul. Pelag. li. 3. c. 1.
f Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 13.

A reprimeremus audaciam.] hæc de cauſa procurãdæ ab Imperatore Collationis Auguſtinus.

At ſicut ſumma curatum fuit induſtria, vt iidem Donatiſtæ, licet renuentes, ad mutuam cum Catholicis Collationem compellerentur: ita eamdem Collationem expetentes Maximianiſtæ, ramus præciſus à reliquis Donatiſtis, ſua paucitate contemnendi, ab Epiſcopis Catholicis repulſi ſint: cur ita? ab eodem accipe Auguſtino, cùm iſta ſubdit compellans Pelagianos: Similes (inquit) eſtis Maximianiſtis, qui cupientes exiguitatem ſuam nomine ſaltem certaminis conſolari, & ideo videri aliquid apud eos, quibus contemptibiles erant, quia inire nobiſcum ſinerentur examen: interpellantes eos, & libellum dantes, prouocanteſq; contempſimus. Magis enim de certamine nominari deſiderabant, quàm formidabant in certamine ſuperari: nec ſperabant victoriæ gloriam, ſed famam requirebant Collationis, quia multitudinis non habebant.] hæc Auguſtinus.

MAXIMIANISTAE REIECTI A COLLATIONE.

B Sed miſſis his: quænam eſſent Donatiſtarum, quorum idem meminit, ingentia mala illa, ad quæ euertenda & comprimenda quatuor illorum Epiſcoporum oportuerit mitti legationem, atque decerni Collationem, legariq; ab Honorio certum hominem Marcellinum ad iſta tractanda: nota fiunt ex epiſtola eiuſdem S. Auguſtini ad Victorianum[a] hoc ipſo tempore (vt indicabimus) ſcripta, vbi ait: Ecce in regione noſtra Hipponenſi, quoniam eam barbari non attigerunt, clericorum Donatiſtarum & Circumcellionum latrocinia ſic vaſtant eccleſias, vt barbarorum fortaſſe facta mitiora ſint. Quis enim barbarus excogitaſſe potuit, quod iſti, vt in oculos clericorum noſtrorum calcem & acetum mitterent, quorum membra etiam cetera plagis horrendis, vulneribuſque ſauciarunt? deprædantur etiam domos aliquas & incendunt, fructus aridos diripiunt, humidos fundunt, & talia ceteris comminando, multos etiam rebaptizari compellunt. Pridie quàm iſta ad te dictarem, ex vno C loco per huiuſmodi terrores quadragintaocto animæ mihi rebaptizatæ nunciatæ ſunt. Plangenda ſunt hæc, &c.] iſta ſanctus Auguſtinus ad Victorianum ſcribit, & quidem hoc anno, vt oſtendemus. Modò verò de ſuis clericis Hipponenſibus calce & aceto à Donatiſtis excæcatis, ex eodem ipſo Auguſtino rem alibi fuſiùs proſecuto, hiſtoriam intexemus. ait enim ſcribens ad Ianuarium[b]:

DONATISTARVM SAEVITIA IN CATHOLICOS HIPPONENS.

a Aug. epiſt. 122.
b Aug. epi. 68.

Venite, inquit, aut mittite nobiſcum in regionem Hipponenſium, qui videant armatum exercitum veſtrum: quamuis nullus miles numero armorum ſuorum calcem & acetum adhibuit ad oculos barbarorum. Si neque hoc vultis, ſaltem ſcribite ad illos, vt iam iſta non faciant, vt iam ſe à cædibus noſtris, à rapinis, ab excæcatione compeſcant.] hæc ad Ianuarium. Quid autem ſceleris ab eiſdem perpetratum ſit aduerſus Reſtitutum in eadem diœceſi Hipponenſi, ita alibi idem Auguſtinus[c]: Reſtitutus quidam in regione Hipponenſi ve- D ſter preſbyter fuit: qui cùm ad Catholicam pacem, antequam iſtis Imperialibus legibus iuberetur, veritatis ratione permotus, manifeſta voluntate tranſiſſet: de domo ſua raptus eſt à clericis & Circumcellionibus veſtris, luce palàm in caſtellum proximum ductus, & multitudine ſpectante, nihilq; reſiſtere audente, ad furentum arbitrium fuſtibus cæſus, in lacuna lutulenta volutatus, amictu iunceo dehoneſtatus. Poſteaquam ſatis excruciauit oculos dolentium, ridentiumq; ſatiauit, inde ductus eſt ad locum, quo nemo noſtrûm audebat accedere; duodecimo die vix dimiſſus eſt.] hæc ipſe: qui de eodem Reſtituto atque aliis meminit in epiſtola ad Donatiſtas[d]. Sed occiſum poſtea Reſtitutum preſbyterum à Donatiſtis, & Innocentio ab eiſdem oculum effoſſum & digitum præciſum fuiſſe, litteræ eiuſdem Auguſtini[e] ad ipſum Marcellinum, eiuſmodi ſcelera legum gladio vindicare paratum, ſignificant.

DONATISTARVM IMMANIA SCELERA.

c Aug. contra Creſc. lib. 3. cap. 48.
d Aug epiſt. 166.
e Aug. epiſt. 159.

Sed iam ad eiuſmodi Auguſtini ad Victorianum datas hoc tempore litteras redeamus, in E quibus totius fermè Orbis clades à barbaris illatas ita recenſet[f]: Totus quippe mundus tantis affligitur cladibus, vt penè pars nulla terrarum ſit, vbi non talia, qualia ſcripſiſti, committantur atque plangantur. Nam ante paruum tempus etiam in illis ſolitudinibus Ægypti, vbi monaſteria ſeparata ab omni ſtrepitu, quaſi ſecura degebant; à barbaris interfecti ſunt fratres. Iam verò quæ modò in regionibus Italiæ, quæ in Galliis nefaria perpetrata ſint, etiam vos latere non arbitror: de Hiſpaniis quoque tot prouinciis, quæ ab his malis diu videbantur intactæ, cœperunt iam talia nunciari.] ſubdit his de Donatiſtis quæ diximus. Sed & ad finem epiſtolæ, neque Mauritaniam Sitifenſem expertem fuiſſe barbarorum incurſionum, exemplo recitato neptis Seueri Epiſcopi, demonſtrat[g]: cuius rei geſtæ perbreuem his eius verbis reddemus hiſtoriam, quæ ſic ſe habet:

CLADES ORBIS HVIVS TEMPORIS.

f Aug. epiſt. 122.
g Idẽ ibidem.

Sitifenſis ante paucos annos Seueri Epiſcopi neptis ſanctimonialis à barbaris ducta eſt: & per mirabilem Dei miſericordiã cum honore magno ſuis parentibus reſtituta eſt. Domus enim

A enim illa barbarorum, vbi captiua ingreſſa eſt, ſubita cœpit dominorum infirmitate iactari; ita vt omnes ipſi barbari, tres, niſi fallor, vel ampliùs fratres periculoſiſſima infirmitate laborarent: quorum mater animaduertit puellam Deo deditam, & credidit quòd eius orationibus ſui filij poſſent ab imminẽtis iam mortis periculo liberari. Petiuit vt oraret pro eis, pollicens, quòd ſi ſalui facti eſſent, eam ſuis parentibus redderent. Ieiunauit illa, & orauit: & exaudita continuò eſt. Ad hoc enim hoc factum erat, quantum exitus docuit. Ita illi tam repentino Dei beneficio ſalute percepta, mirantes eam & honorantes, quod eorum mater promiſerat, impleuerunt.] hæc S. Auguſtinus; quibus & aliis pluribus docet, Dei ſeruos, vbicumque ſint, ſub Dei manu exiſtere, cunctaq; eius prouidentia rectè diſponi.

SANCTIMONIALIS CAPTA CVM HONORE RESTITVITVR.

At quod de Sitifenſi Epiſcopo & Dei prouidentia mentio facta eſt: quid mirandum de iuuene, qui raptam feminam timore correptus ad eum duxerit, idem S. Auguſtinus ad Dulcitium[a] breuiter ſcribat, his iungamus: Dicam (inquit) quod factum eſt in Mauritania Sitifenſi: neque enim Deus ſanctorum non ipſe eſt etiam & nunc Deus. Viduam in propoſito continentiæ conſtitutam Celtichius quidam catechumenus iuuenis rapuit, vt haberet vxorem. Antequam concumberet, preſſus ſomno & territus ſomnio, Sitifenſi Epiſcopo eamdem vehementiſſimè requirenti reuocauit intactam. Viuunt adhuc de quibus loquor. Ille baptizatus, & ipſo in ſe facto miraculo conuerſus ad Dominum, ad Epiſcopatum mirabili probitate peruenit. Illa in ſancta viduitate perſiſtit.] hæc ipſe ad Dulcitium. Sed de eiuſdem citata nuper epiſtola ad Victorianum inchoatam ſemel proſequamur orationem: nam quæ ex ea de huius temporis rebus geſtis produntur, S. Hieronymi quoque teſtificatione firmantur, nimirum de his quæ Ægypti monachi à barbaris paſſi ſunt. B

[a] *Aug. ad Dulcit. de oct. quæſt. c. 7.*

MIRA DE IVVENE RAPTORE.

Quod enim S. Auguſtinus in ipſa ad Victorianum data epiſtola tradit, nuper accidiſſe vt barbari irruerint in Ægypti monaſteria; idem hoc tempore contigiſſe, S. Hieronymus in epiſtola ad Marcellinum docet his verbis[b]: Hoc autem anno, cùm tres explicaſſem libros, *Ezechielis videlicet*, ſubitus impetus barbarorum, de quibus tuus dicit Virgilius, Lateq; vagantes Barchæi: & ſancta Scriptura de Iſmael[c], Contra faciem omnium fratrum ſuorum habitabit: ſic Ægypti limitem, Palæſtinæ, Phœnices, Syriæ percurrit, & inſtar torrentis cuncta ſecum trahens, vt vix manus eorum miſericordia Chriſti potuerimus euadere.] hæc Hieronymus: qui cùm tres ſe tunc in Ezechielem libros abſoluiſſe tradat, planè hunc annum, vel ſequentis exordium ſignat: nam (vt nuper vidimus) dum præ manibus illos haberet, de capta Vrbe à Gothis certior factus fuit, vt in eorumdem librorum præfationibus ipſum teſtatum eſſe apparet. Quo item anno (vt profitetur) eum conſtat ſcripſiſſe epiſtolam ad Marcellinum & Anapſychiam: quem quidem Marcellinum vnum eumdemque eſſe cum eo Marcellino, de quo dictum eſt, hoc anno ab Honorio Imperatore legatum fuiſſe in Africam, ex eo deducimus coniecturam, quòd hic ipſe vir apprimè diſertus illis ipſis eumdem Hieronymum de ſtatu animæ pulſauerit quæſtionibus, quibus & Auguſtinum interpellauit: immo & ex eo id certum affirmari poſſe videtur, dum vt conſulat de illis Auguſtinum, his verbis admonet: Certè habes ibi virum ſanctum & eruditum Auguſtinum Epiſcopum, qui viua (vt aiunt) voce docere te poterit, & ſuam, immo per ſe noſtram explicare ſententiam.] hæc ipſe: quibus patet, ſequenti potiùs anno quàm præſenti eam à S. Hieronymo eſſe ſcriptam epiſtolam; cùm iam certior redditus eſſet, eumdem Marcellinum in Africam perueniſſe, quò hoc anno ab Honorio miſſum fuiſſe vidimus. C D

BARBARI GRASSANTES IN ORIENTE.

[b] *Hie. epiſt. 82*

[c] *Geneſ. 16.*

MARCELLINVS HIERONYMI ET AVGVSTINI PERNECESSARIVS.

At quod ſpectat ad barbarorum incurſionem: non in Ægyptum tantùm (quod deplorat Auguſtinus) ſed & in Palæſtinam & alias vicinas prouincias graſſatam eſſe, atque occiſos eſſe quamplures ſanctos monachos, cùm (vt ipſe teſtatur) vix S. Hieronymus euaſit, Caſſianus narrat his verbis: In Palæſtinæ partibus, iuxta Thecue vicum, qui Amos[d] Prophetam meruit procreare, ſolitudo vaſtiſſima eſt, vſque Arabiam & Mare mortuum (quo ingreſſa deficiunt fluenta Iordanis, & cineres Sodomorum) ampliſſima extenſione porrecta. In hac ſummæ vitæ ac ſanctitatis monachi diutiſſimè commorantes, repentè ſunt à diſcurrentibus Saracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet ſciremus tam à Pontificibus regionis illius, quàm ab vniuerſa plebe Arabũ tanta veneratione percepta, & inter reliquias martyrum condita, vt innumeri populi è duobus oppidis concurrentes grauiſſimũ ſibi certamen indixerint, & vſque ad gladiorum conflictum pro ſancta rapina ſit eorũ progreſſa contentio, dum pia inter ſe deuotione decertant, quàm iuſtius eorum ſepulchra ac reliquias poſſiderent; aliis ſcilicet de vicinia commorationis ipſorum, aliis de originis propinquitate gloriantibus: nos tamen vel noſtra, vel quorumdam non mediocriter ex hac parte ſcandalizantium E

[d] *Amos 1.*

DE MONACHIS OCCISIS A BARBARIS.

STVDIVM DE PRAEOCCVPANDIS SANCTORVM RELIQVIIS.

A tium fratrum offenſione permoti, inquirenteſq; cur tanti meriti & tantarum virtutum viri ita ſint à latrunculis interfecti, tantumq; Dominus paſſus fuerit erga ſuos famulos facinus perpetrari, vt viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum; mæſti ad S. Theodorum ſingularem in conuerſatione actuali perreximus virum, &c.] hæc Caſſianus, qui integra collatione ſexta in eo argumento verſatur, vt doceat, cur Deus ſanctos viros ab impiis necari permittat. Erat planè quæſtio iſta verſata ore omnium his temporibus ob ingruentia vbique mala & barbaros longè lateq; graſſantes. De ea enim non Caſſianus tantùm egit, ſed eadem occaſione etiam S. Auguſtinus in dicta epiſtola ad Victorianum, quòd ille inter alia interpellaſſet. Quare & ſerui Dei barbarorum ferro perempti ſunt, & ancillę Dei captiuæ ductæ?] quæ itidem pluribus tractat ad Marcellinum in commentariis de Ciuitate Dei: illa conſulat, qui ea cupit: nobis ſatis hiſtoriam pertigiſſe.

B Hoc eodem anno, quo vidimus S. Hieronymum aggreſſum eſſe interpretationem Ezechielis Prophetæ, Ruffinus Aquileienſis preſbyter in Sicilia agens ex hac vita deceſſit: profugus extra patriam ob cladem Aquileienſibus illatam, profectus eſt in Siciliam, Melaniæ (vt opinor) nauigationem conſecuturus. Perueniſſe quidem ad Alarici tempora Ruffinum eius præfatio ad Chromatium Aquileienſem Epiſcopum, quam præfixit ſuæ tranſlationi hiſtoriæ Euſebij Cæſarienſis, planè demonſtrat: cùm ille mærorem ob eiuſmodi in ſuos Gothorum per Alaricum graſſationem conceptum, aliqua lectione leuare ſtudens, id ipſum exquiſierat à Ruffino. Agit itaque de ipſius Ruffini obitu S. Hieronymus in præfatione libri primi commentariorum in Ezechielem: ſed quòd in illa perfidia, ob quam ab Anaſtaſio Papa meruerat condemnari, ipſe Ruffinus adhuc perſeueraſſet, Scorpij nomine eum notat: eo quidem vocabulo ſugillare S. Hieronymus Ruffinum conſueuit, vt in epiſtola ad Auitum[a] in fine: eo nomine etiam antè vocarat ipſum in epiſtola ad[b] Principiam, vbi agit de Periarchon Origenis, manu (ait) Scorpij, nempe Ruffini, emendato. De obitu verò eius ita S. Hieronymus in dicta præfatione hoc anno (vt vidimus) ſcripta[c]: Scorpius inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur: & hydra multorum capitum contra nos aliquando ſibilare ceſſauit: datumq; tempus, quo non hæreticorum reſpondere inſidiis, ſed Scripturarum expoſitioni incumbere debeamus.] hæc ipſe. Ceterum dies iſti Alcyonij, feriati à bello hæreticorum perpauci fuere: nam idem ipſe in eiuſdem commentarij libri ſexti præfatione hæc de ipſius Ruffini in impietate ſucceſſoribus: Putabam (inquit[d]) quod medio ſerpente confoſſo, non reuiuiſcerent hydræ nouella plantaria, & iuxta fabulas poëtarum, Scylla mortua, nequaquam in me Scyllæi ſæuirent canes, qui latrare non ceſſant.] at quinam iſti? dicemus. C

RVFFINI OBITVS IN SICILIA.

[a] *Hie. epiſt. 59*

[b] *Hie. epiſt. 16*

[c] *Hieron. in Ezech. lib. 1. præf.*

[d] *Hieron. in Ezech. lib. 6. præf.*

D Atque illud in primis ſignificandum eſt, S. Hieronymum hiſce confictis nominibus, Ruffini poſteros nominare, quod iidem forinſecus profiterentur ſe eſſe fidei Catholicę profeſſores: quamobrem nonniſi cùm ad Eccleſiaſticum iudicium ipſorum cauſa delata eſſet, de eis palàm locutus eſt. Ipſe autem S. Hieronymus, iam abſolutis commentariis in Ezechielem, cùm mox (vt ipſe teſtatur[e]) ad explicationem Prophetæ Hieremiæ ſe contulit, in eius primi libri præfatione eadem quæ ſuprà verſans, de iiſdem innouatoribus hæc habet[f]: Nuper indoctus calumniator erupit, qui commentarios meos in epiſtolam Pauli ad Epheſios reprehendendos putat.] & ne exiſtimes ipſum voluiſſe demonſtrare Ruffinum, de illo ſub conſueto Grunnij nomine iſta ſubdit: Quod non videns præcurſor eius Grunnius olim viſus eſt carpere: cui duobus reſpondi libris.] & paulo pòſt de eodem nouo cenſore hæc addit: Nec recordatur ſtolidiſſimus Scotorum pultibus prægrauatus, &c.] quibus planè ſignis

E videas deſcriptum eſſe Pelagium, natione Britannum, voluptuoſum tunc monachum, vt ex Iſidoro Peluſiota ſuperius demonſtratum eſt; cuius planè præcurſorem S. Hieronymus dicit fuiſſe Ruffinum. Et ne hæreas ab eodem S. Hieronymo deſcribi Pelagium, accipe quæ idem in eiuſdem commentarij proſecutione ſubdit[g]: Hic tacet, alibi criminatur; mittit in vniuerſum Orbem epiſtolas biblinas, priùs auriferas, nunc maledicas; & patientiam noſtram de Chriſti humilitate venientem malæ conſcientiæ ſignum interpretatur: ipſeq; mutus latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis poſſit ſæuire, quàm dentibus. Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia: qui iuxta fabulas poëtarum, inſtar Cerberi, ſpirituali percutiendus eſt claua, vt æterno cum ſuo magiſtro Plutone ſilentio conticeſcat.] hæc ipſe: quibus ænigmaticis formulis deſcribi Pelagium atque Cæleſtium, quæ inferiùs dicentur, oſtendent.

PELAGIVS EXEMPLO RVFFINI CARPIT SCRIPTA S. HIERONYMI.

[e] *Hie. in præf. lib. vlt. in Ezech. & in præf. lib. 1. in Hierem.*

[f] *Hier. præf. in lib. 1. in Hier.*

[g] *Hier. præf. in lib. 3 in Hierem.*

Sed ante de Ruffino agendum; quem hoc anno defunctum, ſubobſcurè S. Hieronymus iure

RVFFINVS PRAECVRSOR PELAGII.

A iure præcurſorem Pelagij nominat.& ne quis exiſtimet, ex noſtra S. Hieronymi verborum
interpretatione perperam facta, ipſum pati calumniam:accipe in primis quæ Pelagij collega
Cæleſtius publicè, cùm in Concilio Carthaginenſi hæreſis argueretur, libera voce his verbis
profeſſus eſt[a]: Sanctus presbyter Ruffinus Romæ, qui manſit cum S. Pammachio, id dixit:
Ego enim audiui illum dicentem, quòd tradux peccati non ſit.] hęc ipſe de Ruffino negante
originale peccatum. Sed & de libero arbitrio malè ſenſiſſe, ex hocq; à S. Hieronymo iure re-
prehenſum, Gelaſius[b] Papa haud obſcurè demonſtrat. In his igitur cùm Ruffinus errauerit:
an non iure ab eodem Hieronymo præcurſor fuit Pelagij nominatus?

[a] *Apud Aug. contra Pelag. lib. 2. cap 2.*
[b] *Gelaſ. Papa in decr. lib. in concil. Rom.*

Idem S Hieronymus ſcripturus aduerſus Pelagium, in eius operis præfatione, vnà cum
aliis hæreſum earumdem auctoribus Ruffinum ponit, vt qui ex Origenis cœnoſo fonte in
Eccleſiam eiuſmodi deriuarit errores: recenſentur ibi ab eodem auctore reliqui Pelagianæ
hæreſis Patriarchæ, nempe ante Ruffinum Euagrius Ponticus atque Iouinianus: quos om- B
nes in commentario in Hieremiam eodem exornat titulo, ſed ponit primo loco Ruffinum
ſub conſueto nomine Grunnij, vbi ait[c]: Commentarios in Hieremiam per interualla dicta-
bam, vt quòd deerat otio, ſupereſſet induſtriæ: cùm ſubitò hæreſis Pythagoræ & Zenonis
ἀπαθείας καὶ ἀναμαρτησίας, id eſt impaſſibilitatis & impeccantiæ, quæ in Origine olim, & du-
dum in diſcipulo eius Grunnio, Euagrioq; Pontico, & Iouiniano iugulata eſt, cœpit reui-
uiſcere, & non ſolùm in Occidentis, ſed & Orientis partibus ſibilare, & in quibuſdam inſu-
lis, præcipueq; Siciliæ & Rhodi maculare pleroſque, & creſcere per dies ſingulos, dum ſe-
cretò docent, & publicè negant.] Sed quænam Ruffinus contulit ad roborandam impieta-
tem? Præter Origenis Periarchon ab ipſo malè tranſlatum, & Euagrij Pontici libros virulen-
tos Latinitate donatos: illam adiecit execrabilem impoſturam, dum Xyſti ſeu Sexti Pytha-
gorici commentarium à ſe tranſlatum ſub titulo Xyſti martyris Eccleſiæ Romanæ Pontifi- C
cis edidit, vt ſub nomine martyris blaſphemias Fideles potarent aureo calice Babylonis: hæc
enim ipſa omnia in eum obiicit S. Hieronymus ad Cteſiphontem.

[c] *Hieron. in Hierem. lib. 4 præf.*

IMPOSTVRA RVFFINI DE LIBRIS XYSTI PYTHAGORICI.

Inuenimus reiici à Gelaſio Papa ſuppoſitum librum ab hæreticis nomine Xyſti martyris.
ſed quòd ab hæreticis id præſumptum dicat, & non à Gentili; id accidit ex eo quòd Ruffi-
nus transferens, pluraque addens more ſuo ex diuinis Scripturis, videri fecit librum potiùs
hominis Chriſtiani, quàm Ethnici. Sed de eodem rurſus S. Hieronymus[d]: Miſerabilis
Grunnius, qui ad calumniandos ſanctos viros aperuit os ſuum, linguamque ſuam docuit
mendacium, Xyſti* Pythagorici hominis Gentiliſſimi vnum librum interpretatus eſt in
Latinum, diuiſitq; eum in duo volumina, & ſub nomine ſancti martyris Xyſti vrbis Roma-
næ Epiſcopi auſus eſt edere.] & poſt aliqua ſubdit: Lectorem obſecro, vt nefarium librum
abiiciat, legatque ſi voluerit, vt ceteros philoſophorum libros, non vt volumen Eccleſiaſti- D
cum.] hæc ipſe. Vſus eſt namque eo libro Pelagius, ex eoque præpotentes elicuit ſenten-
tias; quibus, quaſi Romani Pontificis atque martyris eſſent, reluctari nefarium duceretur.
Editæ adhuc habentur ex eodem libro excerptæ ſententiæ ſub nomine Xyſti Papæ & mar-
tyris; ex quibus aliqua citata à Pelagio, S. Auguſtinus tunc ignorans Ruffini ſtropham, tituli
auctoritate perculſus, non audens obniti tantæ ſedis Antiſtiti, in rectum ſenſum interpre-
tando inflectere conatus eſt. Sed rem demùm edoctus, monitus (puto) ſcriptis ſancti Hie-
ronymi; aperiens impoſturam, quod antè dixerat, retractauit[f]: quam quidem Auguſtini re-
tractationem non legiſſe certum eſt auctorem illum de Viris illuſtribus, Iſidori nomine edi-
tum, dum ait, Xyſtum illum fuiſſe Romanum Pontificem, eumdemq; martyrem, id aucto-
ritate ſibi vendicans Auguſtini; quem tamen librum ab hæreticis deprauatum affirmat. Hæc
quidem de Xyſto auctor in ſcripto codice Vaticano; in impreſſis autem deſiderantur Xyſtus E
& alij labe hæreſis infamati.

[d] *Hieron. comment. in Hierem. lib. 4. cap. 22.*
* *Sexti*
[e] *Aug. de Natur. & grat. cap. 64.*
S. AVGVSTINVS XYSTI PYTHAGORICI LIBRVM COGNOVIT.
[f] *Au Retract. lib. 2 c. 40.*

Quod verò timeret Pelagius hæreſis condemnari, atque eam ob rem clanculo cum ſuis
ageret: idcirco hæc vbi ſuprà Hieronymus[g]: Cui reſpondere diu tacens, & dolorem ſilentio
deuorans, crebra fratrum expoſtulatione compulſus ſum: nec tamen hucuſque prorupi, vt
auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quàm infamari: non enim hominum, ſed
erroris inimicus ſum.] & paulo pòſt: Quibus loquar compendio. Aut bona ſunt quæ doce-
tis, aut mala. Si bona; defendite liberè. Si mala; quid occultè miſeros iugulatis errore, rectaq;
fide ad decipiendos ſimplices quoſque iactatis expoſitionem? quæ ſi vera eſt, cur abſcon-
ditur? ſi falſa, cur ſcribitur? &c.] & alibi[h]: Sola hæc hæreſis eſt, quæ publicè erubeſcit loqui,
quod ſecretò docere non metuit.] hæc ipſe.

[g] *Hieron in Hierem. li. 4 præf.*
[h] *Hieron. ad Cteſiphon.*

Talis hoc tempore ſtatus erat hæreſis Pelagianæ, vt cùm propalarentur errores, auctores
tamen

PELAGIANAE HAERESIS TACITVS PROGRESSVS.

A tamen latere cuperent, hacque de cauſa inſulas ad docendum elegerint, duaſque ſimul pe-
ſtilentiæ cathedras erexerint, alteram (vt habet idem S. Hieronymus) in Sicilia ad decipien-
dos Occidentales, in Rhodo inſula alteram, ad corruptionem Orientalium populorum. De
Siciliæ cathedra, præter recitatas ſuperiùs S. Hieronymi obſcurè nominibus aliis inuolutas
ſententias: accedunt his, quibus hæc toto cælo perſpicias, ea quæ habet Hilarij epiſtola[a] his
temporibus ſcripta ad S. Auguſtinum, qua eum de omnibus reddidit certiorem, tacitis ta-
men auctorum nominibus, quòd adhuc res eo modo clàm tractaretur. In Sicilia enim do-
cuiſſe Cæleſtium, quæ ſcripſit S. Auguſtinus ad Eutropium & Paulum Epiſcopos Galliarum,
ſatis apertè demonſtrant. Sed quid anno ſequenti cùm S. Hieronymus tum Auguſtinus re-
quiſiti exactiq; fecerint, vt aduerſus vagantes errores ſcriberent, nos ſuo loco de his agemus
inferius: hæc autem modò occaſione Ruffini obitus dixiſſe voluimus, ſepeliſſeque eum iis,
B quos ſibi viuens compoſuit, titulis ſepulchralibus. Porrò hæc omnia de Ruffini obitu, & ortu
hæreſis Pelagianæ, emergentibuſq; hæreticis, ex Origeniſtarum progenie manantibus, huic
eidem anno, quo Vrbs capta eſt, congruere; quæ in epiſtola ad S. Auguſtinum habet S. Hiero-
nymus, ſatis perſpicuè declarant his ipſis verbis[b]: Multi vtroque claudicant pede, & ne fractis
quidem ceruicibus inclinantur, habẽtes affectum erroris priſtini, cùm prædicandi eamdem
non habeant libertatem.] nam paulo pòſt de Vrbe capta hæc ſubdit: Capta Hieruſalem te-
netur à Nabuchodonoſor, &c.] At de his ſatis.

[a] *Apud Aug. epiſt. 89.*
[b] *Apud Aug. epiſt. 26.*

Quod autem ad res Orientales pertinet: hoc anno Theodoſius Imperator, duobus da-
tis[c] ad Anthemium Præfectum Prætorio reſcriptis, hæreticos Montaniſtas, Priſcilliani-
ſtas atque Eunomianos diuerſis pœnis exagitat. Quàm verò Macedoniani vexati fuerint
hoc tempore, Socrates ita deſcribit[d]: Theodoſius quidam Synadorum vrbis Phrygiæ Pa-
C catianæ Epiſcopus hæreticos (in ea namque vrbe complures erant ex ſecta Macedonia-
norum) grauiter perſecutus eſt: eoſque non modò ex ciuitate, ſed etiam ex agris relegauit.
atque iſtud aggreſſus eſt non de more Orthodoxæ Eccleſiæ, quæ homines perſequi non ſo-
let.] Orthodoxos hic auctor nominat ſuos Nouatianos. ſed ſubdit: Neque ſtudio rectæ ſin-
ceræque fidei incitatus, ſed turpis quæſtus cupiditati inſeruiens, vt ex hæreticis pecuniam
cogeret. Itaque nihil reliquum fecit, quod ad Macedonianos vexandos pertineret: ma-
nuſque clericorum, qui de eius erant Eccleſia, contra eos armare, ac infinitis ferè machinis,
quibus illos conturbaret, vti cœpit: in iudicio vinctos ſiſtere non deſiit, maximè omnium
Agapetum illorum Epiſcopum variis incommodis & moleſtiis affecit. Ac cùm primarij
prouinciæ viri non ſatis habere virium & auctoritatis ei viderentur ad ſupplicium de Ma-
cedonianis ſumendum: Conſtantinopolim celeriter contendit, mandatumque Præfecti
D prouinciæ poſtulat.

[c] *l. 48. 49. & 50. de hæret. Cod. Theod.*
THEODOSIVS EPISC. QVID IN MACEDONIANOS.
[d] *Socrat. lib. 7 cap. 3.*

AGAPETVS MACEDONIANVS CVM SVIS REDIT AD ECCLESIAM.

Dum Theodoſius Epiſcopus his de rebus Conſtantinopoli moram facit; Agapetus,
quem ſectę Macedonianæ pręeſſe docui, ad rectam ſanamq; de fide opinionem rediit. Nam
conſilio cum vniuerſo clero inito, & populo Eccleſiæ ſuæ conuocato, perſuadet vt fidem
Conſubſtantialis accipiant. Quo facto, cum ingenti multitudine, immo verò cum populo
vniuerſo ad eccleſiam ire maturat: ac precibus peractis, ſedem in qua Theodoſius conſide-
re conſueuerat, capeſſit. Simulatque populum concordiæ vinculis in vnum colligauerat, de
reliquo fidem Conſubſtãtialis docuit: vnde eccleſiarum adminiſtratione ad vrbem Synada
ſpectantium potitus eſt. His rebus ita conſtitutis, paulo pòſt Theodoſius Synada reuertitur,
Præfecti mandato fretus, quod ſecum attulerat: atque ignarus rerum quæ ipſo abſente
acciderant, exemplo ad eccleſiam pergit. Inde ab omnibus qui aderant, expulſus, Conſtan-
E tinopolim denuò proficiſcitur: qui ſimulatque eò aduentabat, grauiter ſuum ſtatum coram
Attico Epiſcopo deplorare, ſe iniquè Epiſcopatu eiectum docere cœpit. Atticus autem,
vt intellexerat rem feliciter ad Eccleſiæ commodum cecidiſſe, verbis Theodoſium lenire,
ſuadere, vti genus vitæ quietum & vacuum à moleſtiis conſectaretur, communemque om-
nium vtilitatẽ ſuis priuatis commodis anteferret: ſcribit præterea Agapeto, vt Epiſcopatum
teneat, nihilque moleſtiæ ſibi ex offenſo Theodoſij animo ſuſpicetur euenturum.] hactenus
Socrates: ſed illud parum conſultè (vt dictum eſt) ait, non de more Catholicæ Eccleſiæ
illum inſectatum perſonas hæreticorum; cùm à temporibus Chriſtiani Imperatoris Con-
ſtantini ſexcenta fermè edicta aduerſus perſonas hæreticorum promulgata legantur, idque
innumera exempla ſuperiùs relata declarent.

Quòd verò ſordeſceret, non animarum lucri cauſa, ſed cupiditate rerum temporalium,
Epiſcopos exagitare illos, qui extra Eccleſiam praua docerent (vt exemplo Theodoſij
Epi-

Epiſcopi declaratum eſt) hoc prudentior quidem factus eſt Syneſius, qui ſic ſuos iubet hoc A
tempore magno animi zelo eoſdem Eunomianos inſectari, vt tamen à rapina ipſorum bo-
norum abſtineant. Quæ igitur aduerſus eoſdem Eunomianos in Ægypto agentes Syneſius
ex philoſopho Epiſcopus Ptolemaidis ſcripſerit, temporibus quidem & argumento, de quo
agitur, congrua hîc reddamus. Qui enim (vt oſtendimus) ad ſedem illam adminiſtrandam
inuitus nolenſque aſſumptus eſt: ea potitus (vt decuit) ſummo ſtudio ac vigilantia admini-
ſtrauit, vt eius litteræ in Epiſcopatu conſcriptæ docent, inter quas hæ ſunt aduerſus Euno-
mianos datæ ad ſuos preſbyteros, his ſcilicet verbis[a]:

SYNESIVS INSEQVITVR EVNOMIANOS.

[a] Syn. epiſt. 50

Ex impij Eunomij ſecta, audio, Quintianum, per eos qui celeberrimæ ipſius poteſtatis in
exercitu præfecti ſunt, adulterare rurſum Eccleſiam, & falſos quoſdam doctores conſtituere,
laqueum animis ſimpliciorũ, per eos qui nuper à Quintiano miſſi ſunt ad hoc ipſum, iniici.
Hi igitur ſpurij preſbyteri, & recentes aduenæ, & Apoſtoli diaboli & Quintiani, ne lateant B
vos, quod inſultum in gregem, quem vos paſcitis, fecerunt; nec lateant vos, quòd zizania in-
ter triticum conſeminant. Nota ſunt omnibus horum refugia: ſcitis qui agri eos ſuſcipiunt:
ſcitis quæ domus prædonibus apertæ ſint. Inuadite fures, naribus inueſtigantes: ſitis æmu-
latores benedictionis Moſaicæ, qua benedixit viris, qui contra impios in caſtris & mentem
& manus mouerunt. Illud autem ad vos, fratres, dictu dignum eſt: Bona bene fiant: lis pro
lucro tollatur: omnia propter Deum tractentur. Non eamdem oportet eſſe virtutis & im-
probitatis cauſam Pro pietate curſus eſt: pro animabus decertandum eſt, ne aliquos ab Ec-
cleſia deprædentur, quod iam conſueto more faciunt.

Qui verò Eccleſiæ præfectus auxerit crumenam, & per hoc quod vtile eſſe videtur; id
temporibus exigentibus, aſperitatem & potentiam ſibi conficit: hic eſt quem nos ex con-
uentu Chriſtianorum reiicimus. Non fecit Deus virtutem imperfectam: non opus habet C
auxiliaria improbitate: nec deficient milites Deum decentes Eccleſiis: reperiet auxiliarios
hîc quidem ſine mercede, in cælo verò perfectam mercedem habituros. Vos hi fiatis. Bo-
num eſt enim etiam recta facientibus comprecari; bonum etiam tranſgredientes execrari.
Quiſquis igitur pigreſcit, & deſtituerit: & quiſquis aggredietur quidem, verùm rapuerit quid
de alienis, non inſons fuerit apud Deum. Vnum hoc ſolum in medium trahite; & moneta-
rios iſtos prauos, qui diuinam doctrinam velut numiſma adulterant, circumferte: qui ſint,
omnibus manifeſtum facite: deinde hoc modo cum ignominia è Ptolemaidis finibus ex-
pellantur; quicquid cum ipſis venit & omnem rem ad ſacrificium inutilem auferentes. Qui
verò præter hæc facit, maledictus Deo. Quiſquis impium conuentum conſpicatus, negle-
xit; aut vbi audiuit, contempſit; aut luto ab ipſis inquinatus eſt: hos nos Amalechitas eſſe
ſtatuimus, à quibus ſpolium auferre non licet. De eo verò qui accepit, dicit Deus: Pœnitet D
[b] me; quòd Saulem Regem feci. At veſtri nullam ob rem ipſum pœniteat. Sed veſtri quidem
cura ſit Deo; Dei verò cura ſit vobis.] hactenus ad ſuos Syneſius. Qui quidem his & aliis
rectè ſancitis ſuæ ſedis Epiſcopatus primordia conſecrauit. hoc enim anno ipſum creatum
eſſe Epiſcopum Ptolemaidis, nempe anno tertio à reuocatis exulibus Epiſcopis Ioannis
fautoribus, ſuperiùs dictum eſt: hoc namque anno epiſtolam dediſſe diximus ad Theophi-
lum Alexandrinum Epiſcopum pro Alexandro Epiſcopo Baſianopolis in Bithynia, quam
alia occaſione ſuperiùs recenſuimus.

NE EVNOMIANORVM BONIS INHIIENT ORTHODOXI.

[b] 1. Reg. 15.

At dignum quidem putamus, omnium celeberrimi huius temporis philoſophi Syneſij,
hoc anno Epiſcopatu initiati, primordia hîc repetere. Fuit ille patria Cyrenenſis, Alexan-
driæque verſatus, vbi vxorem duxit & filios genuit: ex quo autem genere ortus ſit, & in-
ſtitutum vitæ eius probè compoſitum, ipſe[c] hæc omnia pluribus: haud enim in his licet E
alio properanti moras nectere. Reddamus hîc modò quæ de eo Euagrius[d] litteris commen-
dauit; ait enim: Iſte Syneſius fuit cùm in aliis rebus diſertus, tum in Philoſophia egregiè
excolenda adeò præ ceteris eximius, vt etiam à Chriſtianis, qui neque amore, neque odio
adducti, de eo iudicium fecerunt, in magna haberetur admiratione. Itaque illi perſuadent,
vt licet nondum doctrinam de reſurrectione carnis admiſiſſet, neque ita cenſere vellet, ſa-
lutari regenerationis lauacro tingeretur, & iugum ſuſciperet ſacerdotij: rectè admodum
de eo augurantes, quòd res alias eius virtutes ſequerentur, diuinaque gratia nihil patere-
tur in eo deſiderari. Quæ ſpes illos minimè fruſtrata eſt. Nam qualis & quàm eximius
vir euaſerit, argumento ſunt tum epiſtolæ ab eo poſt ſacerdotij ſuſceptionem eleganter
& ornatè compoſitæ, tum liber ille, quem dedicauit Theodoſio, tum aliæ præclaræ illius
quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Habetur excuſa ipſius Syneſij epiſtola, vnde
ipſe

DE SYNESIO EX PHILOSOPHO EPISCOPO.

[c] Syn. epiſt. 18
[d] Euagr. lib. 1 cap. 15.

A ipſe Euagrius ea omnia hauſiſſe viſus eſt de conteſtationibus ab eo factis, antequam fieret
Chriſtianus, atque ordinaretur Epiſcopus: cùm à clero electus, & populo poſtulatus Epiſco-
pus, ille publica conteſtatione innoteſcendum curauit; nimirum ſe haud cælibatum, vt alij
ſacerdotes, ſeruaturum; ſed cum coniuge permanſurum, ſuſcepturumque ex ea liberos; nec
adduci poſſe vt contra philoſophiæ præſcriptum, ex fide Chriſtiana ipſe crediturus ſit, fore
aliquando mundi occaſum, corporumque reſurrectionem, vel antè corpora formari, quàm
animas. hæc quidem ab ipſo iactata, certum eſt.

SYNESIVS PHILOSOPHVS ELECTVS EPISCOPVS.

Sed errore maximè labuntur, qui putant hæc ſeriò fuiſſe à Syneſio inculcata. Etenim
quomodo Theophilus adduci aliquando valuiſſet, vt credere obſtinata contradictione no-
lentem, atque adeò refragantem baptizandum fore conſenſerit, nedum ſummo ſacerdotio
imbuendum, contra Euangelicam Apoſtolicamque doctrinam, ipſis Eccleſiæ legibus recla-
B mantibus, quarum Theophilus minimè ignarus, ſed conſultiſſimus erat? At quomodo hæc
geſta ſint, paulò poſt dicturi ſumus. modò autem ipſius Syneſij de his datam ad Euoptium
fratrem epiſtolam hîc recitemus, quam exſcripſit Nicephorus[a], ex quo eam hîc nos redde-
mus. ſic enim ſe habet:

[a] Nicephor. lib. 14. c. 55. Syneſ. epiſt. 105.

Inconſideratus ſanè eſſem, niſi multam haberem Ptolemaidis ciuibus gratiam, qui me
honore eo, quo me ipſum indignum puto, honeſtum eſſe volunt. Verùm non an illi ma-
gna tribuant, ſed potiùs an ea à me recipienda ſint, deliberare conuenit. Quòd ſi enim ho-
mo diuino propè fruatur honore, ſi quidem iuſtus ſit, dulciſſimum percipiat fructum: ſin
dignitate ea longè ſit indignior, acerbam futuræ pœnæ ſuſtineat expectationem. Porrò non
nouus hic, ſed vetuſtus admodum eſt metus, ne quid in Deum committam, honorem ab
hominibus ferens. Ego ſanè, qui meipſum noui, ineptiorem omninò comperio, quàm vt ſa-
C cerdotali dignitati gerendæ idoneus ſim. Proinde apud te de animi mei motibus & cogita-
tionibus agam: non enim alium habeo, apud quem id rectiùs faciam, quàm te percarum
mihi, mecumque educatum caput. Te namque æquum eſt participem eſſe curarum mea-
rum, ac noctu vigilantem deliberare, & interdiu cogitantem conſiderare, vt & boni mihi
aliquid contingat, & mali quicquam effugiam. Accipe igitur, quo loco res meæ ſint, quæ
tibi etiam maiore ex parte cognitæ ſunt.

SYNESII EPISTOLA AD EVOPTIVM.

Faſce exiguo ſublato, pulchrè mihi videor hucuſque philoſophiam ipſam pertuliſſe:
quàm verò ab hominibus non prorſus perperam in ea verſatus eſſe cenſear, laudatum à
quibuſdam, ampliore nunc honore me ornatum eſſe volunt, qui de idoneis animi mei viri-
bus iudicare non poſſunt. Vereor autem, ne ſi per ineptam ambitionem dignitatem obla-
tam recipiam, neutrum conſequar, videlicet neque laudem ex honore contempto, neque
D gloriam ex dignitate minùs rectè geſta. Rem ipſam ſic mecum conſidera: Rebus duabus
ſemper tempus omne tribuo, ſtudiis, & ludo: litteris vacans, & præcipuè diuinis, ſolus ſum:
ludo operam dans, quamplurimos admitto. Noſti enim, cùm à libris exurgo, totum me in
ludis eſſe, à ciuilibus autem curis & natura & animi deſtinatione abhorrere. Sacerdotem
autem oportet eſſe virum diuinum, & ad ludum omnem perinde atque Deum difficilem
ac durum; qui vt propoſitum inſtitutumq; ſuum teneat, innumeros plurimorum conuer-
ſos in ſe habet oculos. Ad quos nulla aut certè parua peruenit vtilitas, niſi aliquis probè in-
ſtructus & cordatus ſit, & à ſuauitate animi omni alienus. Rem diuinam faciens, non priua-
tim ſolus eſſe poteſt, ſed in communi conuentu inter plurimos verſatur, cùm legis doctor
ſit, & nihil aliud quàm quod legitimum ſit, ſonet. Negotia eum gerere oportet, quæ ſimul
omnes tangunt. Quæ enim communia omnium ſunt, vnum ipſum curare opus eſt, niſi cri-
E minibus omnium obnoxius eſſe velit. Quomodo igitur non maximi, fortiſſimiq; animi ſit,
tantam curarum molem ita ferre, vt mens non obruatur, & extincta in anima particula di-
uina non negligatur; ſi quis tot ſtudiis & variis actionibus diſtineatur?

SACERDOTALIS VITAE EMINENTIA.

Neque ignoro eſſe quoſdam qui hoc præſtare poſſint: & felicem eorum naturam atque
beatam, ipſoſque verè diuinos viros eſſe cenſeo, qui cùm in multis humanis verſentur ne-
gotiis, non tamen diuini numinis cura excidant. Ego verò me ipſum, qui in vrbem de-
ſcendere, & per vrbem deambulare ſoleam, rebus inuolutum quæ ad terrenas curas
trahunt, atque inquinationibus repletum eſſe, quarum non facilè quiſquam magnitudi-
nem dixerit, ſcio. Nam quæ ad natiua & propria aliunde adueniunt piacula, in acceſ-
ſionis rationem conferuntur. Corporis robur mihi non eſt: interiora animi bona non rectè
ſe habent: ab externis etiam aliqua ex parte deſtituor: tum autem conſcientiæ mæro-
rem ferre nequeo, & quotieſcumque me quiſpiam rogat, diſertis verbis ſtatim dico, ſacer-

dotem in rebus omnibus maximè à probris debere eſſe alienum; quippe qui aliorum quaſque ſordes expiet. A

Verùm enimverò illud quoque litteris ad fratrem datis inſerere conuenit: permulti enim hanc epiſtolam legent; & ea gratia illam potiſſimùm dictaui, vt cùm res ipſa nota omnibus fiat, tum vtcumque ea procedat, & apud Deum & apud homines, nec minùs apud ipſum patrem Theophilum culpa caream. Siquidem cùm res meas in medium protulerim, & poteſtati eius, quicquid velit, de me ſtatuendi permiſerim; quomodo crimini alicui obnoxius ſim? Mihi & Deus ipſe, & leges, ipſáque ſacra Theophili manus vxorem dedit. Quapropter omnibus prædico, teſtatumque eſſe volo, me illam prorſus deſerturum non eſſe; neque cum illa veluti mœchum, clandeſtinam conſuetudinem habiturum: alterum enim minimè pium, alterum minimè legitimum eſt. quin potiùs & volo & opto, plures mihi & probos naſci liberos: hoc ipſum electionis auctorem & principem ignorare non oportet. Sciant B id amici noſtri Paulus & Dionyſius, quos legatos hanc ob cauſam à populo lectos eſſe audio.

SYNESII CONTESTATIO.

Illam verò rem Theophilo non ſignificari, ſed in memoriam tantùm reuocare opus eſt: de ea autem pluribus dicam, cùm qua quidem vna quiſquam alia omnia collata parua eſſe iudicet. Difficile eſt, atque adeò fieri omninò non poteſt, vt animus dogmata, quæ per eruditionem & ſcientiam in certam neceſſariamq; perſuaſionem euaſerint, fluctuare & in dubium vocari ſinat. Noſti porrò, philoſophiam admodum diuulgatis iſtis Chriſtianorum aduerſari opinionibus. Itaque haud vmquam adducar, vt poſteriùs animam quàm corpus gigni credam. Neque mundum ipſum & partes eius aliquando interituras eſſe dicam. Reſurrectionem deprædicatam ſacrum quiddam & minimè vulgandum eſſe duco. Neque conceptis vulgi opinionibus aſſentiri poſſum. Mens philoſophia exculta verum perſpicit. Ea interdum neceſſitate adducta, mendacium permittit. Et habet rationem, ſeu proportionem C ſuam lumen ad veritatem, & oculus ad mentem. Quatenus ergo oculus lumine copioſiore in deterius abutatur, aut lippis tenebræ commodiores ſint, hactenus mendacium quoque populo vtile eſſe, & veritatem noxiam eis puto, qui aciem mentis in euidentem rerum claritatem intendere nequeunt.

SYNESII SINCERITAS.

Quòd ſi ſacerdotes noſtri hæc mihi permittunt; potero ſanè ego quoque ſacerdotis munere fungi, qui domi quidem philoſophiæ incumbo, in publicum autem progreſſus, ſermonibus & colloquijs hominum delector, neque docens, neque dedocens, ſed in anticipata opinione quemque perſiſtere permittens. Sin illi ſacerdotem ita animatum & opinionibus manifeſtum eſſe oportere dicant, omnibus me palam oſtendere intermiſerim. Quid enim rei eſt populo cum philoſophia? Rerùm quippe diuinarum veritatem minimè vulgari oportet: populus autem more & aſſuetudine alia indiget. Rurſum igitur & ſæpiùs re- D petens dicam, nulla cogente neceſſitate, neque arguere, neque argui ſapientis eſſe. In ſacerdotum autem ordinem cooptatus, non committam vt dogmata præter animi ſententiam aſſimulem. De his Deum, de his homines teſtes inuoco. Veritas Dei propria eſt, apud quem in rebus omnibus inculpatus eſſe volo. Hoc vnum tantùm non diſſimulo: quandoquidem ioci & ludorum ſtudioſus ſum; ita vt iam inde à puero crimen iſtud ſuſtinuerim, pluſquam deceret, armis me & equis delectatum eſſe; quibus ſi caruero, triſtis quidem ero. Quid enim cùm cariſſimos canes feras nullas proſequi, & ſagittas à teredinibus exeſas eſſe videro, faciam aliud? Sed tamen conſtantiam, ſi Deus voluerit, obtinebo: atque quamuis à curis alienus, macerabor; cauſarumque & negotiorum quantumuis graue miniſterium hoc, Deo confiſus, ſuſtinebo. Dogmata autem per diſſimulationem non tegam; neque mihi mens à lingua diſſentiet. Hoc ſi cùm & ſentiam & dicam, Deo placere puto: neque E ſermonis illius de me occaſionem relinquere volo, me, quòd qui fuerim, ignoratus ſim, electionis ſuffragia rapuiſſe.

QVOMODO SACERDOTIVM SVSCIPIENDVM.

Ceterùm Dei amantiſſimus pater Theophilus, cùm me norit, poſtquam mihi id ſe ſcire ſignificauerit, ſic tandem de me conſilium, quid ſtatuat, capiat. Tum enim aut in inſtituto meo viuere me & philoſophari patietur; aut poſtea vt me in iudicium vocet, vel ſacerdotum ordine moueat, ſibi ipſi poteſtatem non relinquet. Aliæ inſuper opiniones & ſententiæ omnes nugæ fuerint: veritatem enim ſatis ſcio Deo eſſe gratiſſimam. Sed enim ſacrum caput tuum, atque in primis veritatis tutorem & inſpectorem Deum teſtor, ægrè mihi eſſe. Quomodo enim non ſit, cùm quodammodo ex vita ſolita in vitam aliam tranſeundum mihi ſit? Quòd ſi rebus his in publicum prolatis (latere enim eas & premi nolo) is cui poteſtatem hanc conceſſit Deus, in ordinem ſacerdotum me elegerit: ſubitò eam neceſſi-

A neceſſitatem, & veluti diuinum decretum ſuſcipiam. Sic enim exiſtimo, ſi vel Imperatore, vel infelici, Deoq; inuiſo Auguſtali quopiam iubente, imperata non facerem, inobedientiæ pœnas me daturum eſſe: Deo autem ipſi volentes nos parere conuenit. Sin me ad ſacrum obeundum miniſterium non admittit Deus, ab ipſo ſtatim initio in me rem diuiniſſimam, veritatem ipſam complecti, neque per id quod illi maximè repugnat, mendacium ſcilicet, functionem ipſius ſuſcipere decet. Fac igitur vt Scholaſtici hæc ſciant, & ad illum referant.] hactenus epiſtola Syneſij ex Nicephoro accepta.

SYNESII ARS IN FVGIENDO EPISCOPATVM.

Porrò ſi quis conteſtationes ita vt ſe habent intelligat, prout à nonnullis intellectæ noſcuntur; habet profectò vnde miretur, immò & indignetur, hominem talia proteſtantem, taleſque conditiones præponentem, ſic eſſe ordinatum à Theophilo Epiſcopum Ptolemaidis. verùm mentem Syneſij hos minimè aſſecutos eſſe, palàm faciemus. Vnde, rogo, Syne- B ſij mentem melius quàm ex his quæ poſtea idem ipſe ſcripſit, quo ſenſu, quóve animo iſta iactarit, poſſumus intelligere? Simulac enim diu reluctatus, creatus fuit Epiſcopus, ſcribens ad ſuæ Eccleſiæ presbyteros, planè de ſe teſtatur, omnem ornatum, inſuper & omnem adhibuiſſe artem vt Epiſcopatus onus effugeret. Et quam artem? niſi vt ſimulatè agens, & illa inculcans adeò Chriſtianæ fidei & diſciplinæ aduerſantia, reiiceretur omninò à munere Epiſcopatus? Et vt ſentio, haud aliud præſtitit Syneſius verbis, quàm quod S. Ambroſius factis exhibuit, dum ne Epiſcopus ordinaretur, ſe adulterum & ſanguinarium publica profeſſione ab omnibus credi voluit. Sed audiamus eius breuem de his epiſtolam ad ſuos presbyteros ſcriptam:

[a] Syn epiſt. 11. SYNES. I EPISTOLA AD SVOS.

Neque[a] ego priùs vobis ſuperior eram, cùm omni robore & arte ſacerdotium effugerim: neque nunc vos me ſuperatis: ſed diuinum profectò erat, & quod tunc nondum; & quod C nunc iam. Ego enim ſæpiùs mori pro hac rerum ſacrarum adminiſtratione maluiſſem, ne ſcilicet ſuſciperem illam. Non enim mearum virium eſſe iudicabam huius rei gubernationem. Cùm autem Deus induxerit, non quòd ego petebam, ſed quod ipſe volebat: precor eum qui vitæ largitor eſt, vt etiam quam tribuit, perfecturus ſit. Qui enim iuuentutem in otio philoſophico conſumpſi & in ſpeculatione à rerum actione aliena, & tantum in curis verſatus ſum, quantum defunctoriè per actum reprehendi non poteſt in hac cum corpore vita, & in hoc quòd ciuis ciuitatum fuerim: quomodo ſufficiam curis nullam habentibus intermiſſionem? Aut quomodo vbi meipſum turbæ negotiorum tradidero, adhuc ad mentis pulchritudines accedam, quibus ſolùm beatum otium frui poteſt? ſine quo mihi & mei ſimilibus omnis vita, nulla vita eſt. Ego quidem non noui: Deo verò (aiunt) omnia poſſibilia ſunt, etiam quæ impoſſibilia ſunt. Et vos ipſi igitur pro me ſupplices manus ad Deum ele- D uate, & tum populo in vrbe, tum his qui in agris aut villaticis eccleſiis commorantur, preces pro nobis & in communi & ſingulatim omnibus committite. Si enim nõ deſertus à Deo relictus fuero: tunc cognoſcam, ſacerdotium non diſceſſum eſſe à philoſophia, ſed ampliorem acceſſum.] iſta ad ſuos, cùm creatus eſt Epiſcopus, Syneſius[b].

[b] Syneſ. epiſt. 57.

Scribens poſtea contra Andronicum; quàm expetierit mori potiùs quàm Epiſcopus fieri, aperta teſtificatione declarat, vbi primùm de ſuo ante Epiſcopatum vitæ inſtituto iſta præmittit: Viuebam cum bona ſpe in mundo, velut in ſacro ſepto animal liberum ac ſolutum, prece & libro & venatione vitam diuidens: vt enim ſana ſit anima & corpus; hoc quidem laborare oportet, illam autem rogare Deum. Cum huiuſmodi facilitate traxi annos illos vſque ad electionem Epiſcopatus: ad quem ego, ſi quis vmquam, timidiſſimus fui. Teſtor omnibus Deum, cuius per vos ego arcana myſteria geſtaui, abſque hu- E manis circuitibus ac ſtudiis, ipſum Deum ſolitariè in multis temporibus & locis acceſſi, & pronus & in genua inclinatus, ſupplex mortem pro Epiſcopatu eligebam.] hæc & alia de reluctatione ſua, ne ſuſciperet Epiſcopatum Syneſius, cuius quidem argumenti multa prætermus breuitatis cauſa: cùm vt fugeret, ea vſus eſt arte, vt portentoſis conteſtationibus illis Theophilum poſſet eludere. At inſaniam ſimulantem Vlyſſem prudens conſilium Palamedis irritum reddidit; & impietatem affectans Syneſius Theophilum latere non potuit.

[c] Syneſ. epiſt. 96. SYNESIVS EPISCOPVS CAVSAS IVDICAT MANDATO THEOPHILI.

Cùm verò è quietis tranquillo portu in turbatum vaſtumq; pelagus inuitus nolenſq; ſoluiſſet: multiplicium mole negotiorum oppreſſus, iam cùm vix ſeptem menſes Epiſcopatu perfunctus eſſet, de abdicatione agere cœpit: ſed fruſtra quidem. agit enim de his ipſe in epiſtola ad Olympium[c]. Delegabat illi Theophilus prouinciæ illius negotia & lites vertentes inter Epiſcopos, & cauſarum cognitiones: cui quidem cùm parere, ſe neceſſitate aſtringi cogno-

cognoſceret, & reluctari penitùs nefas; ad ipſum hoc primo anno ſcribens, hæc ait: Ego & volo, & neceſſitas mihi diuina eſt, vt legem putem quicquid thronus ille vaticinabitur.] & inferiùs: Quicquid ſtatuerit, hoc multitudini iuſtum ſit: obedientia enim vita eſt, & mors inobedientia.] Tanti quidem æſtimatus eſt recens Epiſcopus, vt iudex fieret ſeniorum Epiſcoporum.

CAVSA PAVLI CVM DIOSCORO.

Vertebat enim tunc inter vicinos Epiſcopos Paulum atque Dioſcorum eiuſmodi controuerſia. Irruentibus barbaris in Cyrenem cum ſuis, Paulus collem occupat natura munitum; illicque vbi ageret, domunculam ibi ſitam in eccleſiam conſecrat, inferens illuc altare, & in eo celebrans ſacrificium: quo actu locum illum ſibi vendicare putauit, contradicẽte Dioſcoro, ſub cuius diœceſi locus poſitus erat. Sed Syneſius in Paulum ſententiam tulit, non exiſtimans eam ob cauſam locum Deo eſſe dicatum, vt ad profanum vſum redire non poſſet. Nam hoc (inquit) locum non ſanctificat: alioqui omnes montes & omnes valles eccleſiæ eſſent, & nullum monumentum effugeret vt non publicum eſſet, in quibus omnibus, cùm hoſtes prædantur, preces & myſteria fiunt. Quot verò domus peſſimpia Arianorum tempora preces & myſteria ſuſceperunt, & nihilominus ſunt priuatæ? &c.] hæc & alia plura Syneſius in Paulum pro Dioſcoro.

CASVS RESERVATI PRIMÆ SEDIS EPISCOPIS.

In cauſa verò Lamponiani, qui ob illatas in Iaſonem iniurias excommunicatus fuit, cùm idem iudicat, illud inſinuat Eccleſiæ antiqui moris; quoſdam atrociores caſus Epiſcopos minores non abſoluere, ſed reſeruare illos primæ ſedis Antiſtiti. nam audi de ipſo Lamponiano: Quamquam (inquit) & lacrymas ex pœnitentia effuderit, & populus ſupplex illum excuſarit; at ego in his quæ viſa eſſent, perſeueraui: ſoluendi verò poteſtatem ad ſacram ſedem remiſi. Tantum igitur mihi ipſi permiſi, ſi appropinquaret Lamponiano debitum fatale, ipſe vitæ exitus, vti tunc ſanè dies conſtituta adeſſe videretur: omnibus permiſi tum affuturis preſbyteris, vt cum ipſo communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi moriatur. Verùm ſanitati reſtitutus, rurſus ob eadem reus ſit, & à diuina ac benigna anima tua veniæ aſſenſum expectet.] hæc Syneſius ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum, à nobis hîc poſita ad antiquos ritus in iudiciis Eccleſiaſticis referandos. Ipſe verò Syneſius de ſe ad ipſum Theophilum hæc in fine: Poſtremùm ora pro me; orabis enim pro derelicto & omnibus deſerto & egente eiuſmodi cooperatione: ita ipſe vereor pro me ipſo loqui ad Deum. Omnia enim mihi in contrarium cedunt propter temerariam & periculis obiicientem ſe audaciam, quòd homo in peccatis, ſeorſum ab Eccleſia peregrinus educatus, alieno vitæ ductu inſtitutus altaria Dei contigi.] hæc Syneſius; quibus videas quanta animi demiſſione polleret.

SYNESII QVERELAE DE CVRIS LITIVM SAECVLARIVM.

Obibat autem ipſe nauiter Eccleſiaſtica negotia: in quibus curis feliciter ſibi actum exiſtimabat, ſi non & ſæcularibus negotijs obrueretur. Hinc illæ aureæ ipſius in querelis ſententiæ: Ciuilem virtutem cum ſacerdotio coniungere, eſt verſare ea quæ ſimul verſari non poſſunt. Priſcum ſæculum tulit eoſdem ſacerdotes & iudices. Nam & Ægyptij & Hebræorum gens multo tempore ſacerdotes Reges habuerunt. Deinde (vt mihi videtur) cùm diuinum opus humano more perageretur, ſeiunxit Deus vitæ conditiones, & alius ſacerdos & alius dux effectus eſt. Alios enim ad materiam direxit, alios ſibi ipſi collocauit. Ordinatum autem eſt, vt illi quidem in rerum negotiis, nos autem in precibus verſaremur. Quod verò bonum eſt, ab ambobus exigit Deus. Quid igitur reducis? Quid ſeparata à Deo, coniungere conaris; qui neque vt gubernemus, ſed vt falsò gubernemus expetis? Qua re quid fieri miſerius poſſit? Opus eſt tibi Præfecto? ito ad procuratorem legum Reipublicæ. Opus habes aliqua in re Deo? ito ad ſacerdotem ciuitatis.] & paulò pòſt: Non condemno Epiſcopos, qui in rerum negotijs verſantur: ſed ignarus me ipſum vix in theatrum peruenire, admiror eos qui vtrumque poſſunt. Mea facultas non eſt duobus dominis ſeruire. Si verò ſunt aliqui, qui neque à conſcientia lædantur; poterunt ſanè & ſacerdotio fungi, & ciuitatum Præfecti eſſe. Radius Solis etiam ſi cum ſtercore conuerſabitur, purus manet, & non coinquinatur: ego verò ſi idem hoc fecero, fontibus & mari opus habeo.] hæc & alia plura ad ſui excuſationem in Synodo Syneſius, cùm ab Epiſcopatu miſſionem peteret, quam in annum ſequentem reiicimus. hæc verò ſatis hîc de Syneſij ordinatione & adminiſtratione prægustaſſe.

SEquitur ordine temporis annus Domini vndecimus poſt quadringenteſimum, nullo Occidentalis Imperij ſignatus Conſule, quòd afflictata nouis eſſet Gothorum cladibus & aliorum in diuerſas prouincias graſſationibus barbarorum Romana Reſpublica: in Oriente verò, vbi tranquillior eſſet rerum ſtatus, ipſe Theodoſius Imp. quartũ adiit Conſulatum: Quo Alaricus Gothorum Rex iam traiicere in Siciliam exercitum fruſtra tentans, repentina morte occupatur apud Coſentiam: de cuius obitu & ſepultura hæc apud Ioannẽ Diaconum, ab aliis non ſuo nomine Paulum nuncupatum [a]: Inter hæc Alaricus dum deliberaret quid ageret, apud Coſentiam ſubita morte defunctus eſt. Gothi Baſentium amnem de alueo ſuo captiuorum labore deriuantes, Alaricum in medio alueo cum multis opibus ſepeliunt; amnemque meatui proprio reddentes, ne quis locum ſcire poſſet, captiuos qui interfuerant extinguunt.] hæc ipſe. Sozomenus [b] autem de Alarico ait, cum ante obitum inita cum Honorio pace, ab eo declaratum fuiſſe totius ducem exercitus; ſubditque: Cùm pro conſuetudine Principum ex proceſſu quopiam tum reuerteretur Imperator, audita morte Alarici, ſtatimque deſcendens, publicè gratias Deo nuncupatis precibus egit, quòd eſſet inſidiatore manifeſto liberatus.] Addit hæc his idem auctor Miſcellæ [c]:

ALARICI OBITVS.

[a] Paul. Diac. lib. 13. hiſtor. Miſcell.

[b] Sozom. lib. 9. c. 12.

[c] Paul. Diac. lib. 13.

ATHAVLPHVS REX GOTHORVM.

Regem deinceps Athaulphum Alarici affinem Gothi conſtituentes, Romam redeunt: ſi quid reſiduum fuit, more locuſtarum eradunt, auferentes exinde Gallam Placidiam Theodoſij Principis filiam, ſororem Honorij, quam ſibi Athaulphus apud Forum Cornelij coniugio ſociauit: quæ multò pòſt Reipublicæ commodo fuit: nam ad hoc mariti animum acerrimo ingenio, ſubtilibus blandimentis inflexit, vt vltro à Romanis pacem expeteret.] hæc ipſe. at de poſteriori hac Vrbis inuaſione apud nullum alium me legiſſe memini. Oroſius autem tradit [d], in ipſa Vrbis inuaſione ſub Alarico Gallam Placidiam ab Athaulpho captã; Zoſimus & alij ipſam antè ſub Alarico cuſtoditam ferunt. Ceterùm diuina id factum diſpenſatione, quò extremã Imperij cladem auerteret, idem auctor affirmat. Nulla igitur, defuncto Alarico, clades ab Athaulpho Alarici ſucceſſore Vrbi illata penitùs reperitur: immò ei in optatis fuiſſe, Gothorum exercitu Romanum Imperium in ſplendorem priſtinum reſtituere, idem Oroſius teſtatur his verbis [e]: Is (vt ſæpè auditum, atque vltimo exitu eius probatum eſt) ſatis ſtudioſè ſectator pacis, militare fideliter Honorio Imperatori, ac pro defendenda Romana Republica impendere vires Gothorum præoptauit. Nam ego quoque ipſe virum quemdam Narbonenſem, illuſtris ſub Theodoſio militiæ, etiam religioſum prudentemq; & grauem apud Bethlehem opidum Palæſtinæ, beatiſſimo Hieronymo preſbytero referente, audiui, ſe familiariſſimum Athaulpho apud Narbonam fuiſſe; ac de eo ſæpè ſub teſtificatione didiciſſe, quòd ille cùm eſſet animo, viribus, ingenioq; nimius, referre ſolitus eſſet, ſe in primis ardenter inhiaſſe, vt obliterato Romano nomine, Romanum omne ſolum, Gothorum Imperium & faceret & vocaret; eſſetq; (vt vulgariter loquar) Gothia, quod Romania fuiſſet; fieretque nunc Athaulphus, quod quondam Cæſar Auguſtus. At vbi multa experientia probauiſſet, neque Gothos vllo modo parere legibus poſſe propter effrenatã barbariem, neque Reipublicæ interdici leges oportere, ſine quibus Reſpublica non eſt Reſpublica: elegiſſe ſe ſaltem, vt gloriam ſibi de reſtituendo in integrum, augendoque Romano nomine, Gothorum viribus quæreret; habereturque apud poſteros Romanæ reſtitutionis auctor, poſtquam eſſe non poterat immutator. Ob hoc abſtinere à bello, ob hoc inhiare paci nitebatur, præcipuè Placidiæ vxoris ſuæ feminæ ſanè ingenio acerrimæ, religionis ſatis probatæ, ad omnia bonarum ordinationum opera perſuaſu & conſilio temperatus.] Quomodo autem dolo ſuorũ, idem Athaulphus hæc meditatus, interfectus fuerit, ſuo loco dicemus.

[d] Oroſ. lib. 7. cap. 40.

[e] Oroſ. lib. 7. c. 43.

ATHAVLPHI REGIS CONSILIVM.

DONATISTAE EDICTIS VOCATI AD COLLATIONEM.

Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata eſt famoſiſſima illa Collatio inter Catholicos & Donatiſtas diu expetita, ſæpè tentata, numquã autem, reſilientibus illis, effectu conſummata, niſi hoc anno, poſtquam ad hoc ipſum perficiendũ ab Honorio Imp. miſſus eſt in Africam anno (vt dictũ eſt) ſuperiori Marcellinus. Poſt Conſulatũ quidem Varanes, nempe hoc anno, ex ſcripto antiquo Codice Balduinus tradit habitam fuiſſe huiuſmodi Collationẽ. Quod autẽ conuentus iſte appellatus inuenitur Collatio, non Conciliũ; inde accidit, quòd in vnico conceſſu non vocati ſunt hæretici vel ſchiſmatici tamquam rei ab Eccleſia iudicandi, ſed vt fratres ad vnitatẽ Eccleſiæ, cognitis cauſæ meritis, attrahendi. At quomodo

iſta ſe habuerint,& quo temporum ordine cuncta ſint facta,iam aggrediamur. Quem dixi- A
mus miſſum eſſe anno ſuperiori ab Imperatore inſignem virum Marcellinum in Africā ad
[a] *Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 5.*
conciliandos cum Catholicis Donatiſtas:idem ipſe Imperatoris[a] reſcriptum,quo iuberentur
Donatiſtæ cum Catholicis ad conferendum de controuerſijs inter eos diu verſatis in locum
TEMPVS COLLATIONIS
vnum conuenire debere,promulgauit.Sed & dato poſt quatuor menſes edicto decimoquar-
to Kal. Martias, vt Collatio haberetur decimoquarto Kalendas Iunias definiuit[b]; idq́ue ex
[b] *Aug. in Breuic. di. 1. c. 8.*
Imperatoris reſcripto,quo iubebatur eo temporis ſpatio eos ad cauſam agendam impelli: li-
cet aliis edictis, ne ſubterfugium aliquod ex temporis anguſtia obtendi poſſet, alios duos
menſes ipſe ſuperaddidit. Ceterùm vt ad Kalend. Iunias conueniretur, pars vtraque conſen-
ſit. hæc ex Actis ipſius Collationis ſunt accepta.

Conſtat inſuper Marcellinū, quo demulceret refractarios Donatiſtas,ſuo edicto, quo eos
MARCELLINI INDVLGENTISSIMVS DONATISTIS.
vocauit, ſine iuſſione Imperatoris reddidiſſe baſilicas Donatiſtis, qui ſe pollicerentur eſſe B
venturos. Inſuper & illud indulgendum putauit, vt eodem edicto illis concederet, vt quem
vellent eligerent ſibi Iudicem, qui cum ipſo præficeretur ad iudicandum: ſed & iuramento
pollicitus eſt,ſe iudicaturum quod veritas ſuaſiſſet;aliaq́; complura adiecit,quibus eodē edi-
cto eos eſt exhortatus ad mutuo cum Catholicis conferendū. hæc ex Actis. Præſtitum quo-
que ab eo & illud fuit humanitatis officiū,vt per Tractorias eoſdē conuocauerit litteras,qui-
bus (vt alibi fuſiùs explicauimus) ſic vocatis publicæ concederentur vecturæ, atque omnia
neceſſaria ad commeatum abundè ſatis impenderentur. Per Tractorias namque ad eorum
[c] *Aug. ad Donatiſtas poſt Collat. c. 24.*
Primates miſſas,à quibus ſinguli acciperent, eos fuiſſe vocatos, S. Auguſtinus teſtatur[c].

Sic igitur conuocati (inquit ipſe[d]) congregantur ex vniuerſa Africa tot Epiſcopi Donati-
[d] *Aug eodem lib c. 25.*
ſtæ, ingrediunturq́ue Carthaginem cum tanta ſpecioſi agminis pompa, vt tam magnæ ciui-
tatis oculos in ſe, intentionemq́; conuertant.] Ex parte verò Catholicorum omnes numero C
DONATISTAE EPISCOPI CARTHAGINEM VENIVNT.
ducenti & octogintaſex,cùm fermè centum[e] in ſuis Eccleſijs ſenectute & morbis præpediti
remanſiſſent, immò centum viginti,vt habent[f] Acta Collationis. Donatiſtarum autem nu-
merus minor fuit: nomina enim eorum in ſubſcriptionibus litterarum numerata ſunt du-
centa ſeptuagintanouem; ſed falſitas deprehenſa eſt, cùm pro abſentibus aliqui ſubſcripſiſ-
[e] *Aug. eodem lib. c. 24.*
ſent. At ne hac etiam ex parte Catholicis cenſerentur inferiores,ſe plures quàm quadringen-
[f] *Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 14.*
tos eſſe numero, falſo iactabant, detentos verò illos domi diuerſis corporis infirmitatibus:
ſed inanem prorſus hanc fuiſſe illorum gloriationem, S. Auguſtinus oſtendit.

Cùm autem ſuperiores Catholici numero eſſent;ad euitandā tamen oſtentationem, non
vnà ſimul,vt Donatiſtæ,ſed ſeorſum ſinguli Carthaginē ingreſſi ſunt, vt idem S. Auguſtinus
[g] *Aug. in Breuic. c. 11.*
affirmat[g]. Quod verò non ea pōpa qua ipſi fuiſſent ingreſſi, pauciores numero eos eſſe, Do-
natiſtæ putarunt: porrò illi inuenti ſunt adieciſſe ſubſcriptioni litterarū numerū itidem cen- D
IACTANTIA DONATISTARVM.
tum viginti Epiſcoporum, quos oppreſſos morbis domi relictos cauſati ſunt. Sic igitur qui
ſubſcriptione oſtentabant numerum ducentorum ſeptuagintanouem Epiſcoporum, nōniſi
[h] *Aug. ibidē c. 14.*
centum quinquagintanouem ſunt numerati. id quidem apertè demonſtrat S. Auguſtinus[h],
qui de ſuis Catholicis affirmat,præter numeratos ſuperiùs centum octogintaſex,qui ſe Car-
thaginem contulerunt, recenſitos eſſe qui diuerſis neceſſitatibus detenti domi remanſerant
centum viginti;quodq́ue adhuc eo Collationis tempore ſexaginta ſedes Epiſcopales in Afri-
ca orbatæ erant paſtoribus; adeò vt numeratæ fuerint ſedes Epiſcopales in Africa Catholi-
corum quadringentæ & ſexaginta ſex. Donatiſtas verò numero ſedium valde imminutos
ex eo intelliges, dum qui anno Chriſti trecenteſimo nonageſimoquarto Bagai in Numidia
aduerſus Maximianiſtas conuenerunt, numerati ſunt quadringenti, ſex minus Epiſcopi,
exceptis Maximianiſtis, qui & ipſi Donatiſtæ erant, ſed ab illis ſchiſmate ſeparati: in hac E
verò Collatione, quamuis ſuorum multitudinem affectauerint, nonniſi centum quinqua-
gintanouem colligi valuerunt: nam falsò iactaſſe centum viginti ægrotos remanſiſſe domi,
[i] *Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 14.*
conuicti ſunt ex ſuis ipſorum verbis[i]. Ex quibus intelligas quantum profecerint in Dona-
tiſtarum conuerſione Epiſcopi Orthodoxi, atque præcipuè Auguſtinus.

Cùm igitur vtraque pars Carthaginem conueniſſet; antequam vno conſeſſu collige-
[k] *Aug. in Breui. 1. c. 3.*
rentur, Marcellinus aliud ipſis præſentibus promulgauit edictum[k], quo inter alia, qui lo-
cus habendo conuentui deligendus eſſet, pars vtraque decerneret, eos admonuit. De
LOCVS DELECTVS AD COLLATIONEM.
loco itum eſt in eam ſententiam, vt in Thermis Gargilianis comitia haberentur[l]. Sed cur
non in baſilica Fauſti, vel baſilica Reſtitutæ, in quibus complures Synodi Carthaginenſes
[l] *Aug. eod. lib. c. 14.*
habitæ eſſe leguntur, conuentum eſt? nulla alia quidem ex cauſa, niſi quod horrerent Do-
natiſtæ Catholicorum eccleſias, quas dicerent eſſe Satanæ ſynagogas: vnde etiam accide-
re con-

A re conſueuit, vt, cum ipſis potituri eas inuaderent, nonniſi eiſdem lotis, purgatiſq́ue ac de-
molitis altaribus, & aliis more ſuo adhibitis luſtrationibus, illas vendicarent, vt ex Optato
ſuperiùs recenſuimus. Sic igitur communi conſenſu electæ ſunt Thermæ Gargilianæ,locus
amplus, lucidus, ac refrigerans calores æſtiuos, vt à ſancto Auguſtino deſcribitur[a]: erat
[a] *Aug. lib. poſt Collat. c. vlt. in fin.*
autem in ipſius Carthaginenſis vrbis meditullio conſtitutus. Eodem quoque[b] edicto ca-
[b] *Aug. in Breuic. c. 3. & 4.*
uit Marcellinus, vt ad tumultum ex numeroſitate oboriri ſolitum anteuertendum, ex
vnaquaque parte decem & octo deligerentur, omnes numero trigintaſex, qui ſeſſionis lo-
cum ingrederentur: quorum officia ita inter ſe partita eſſent,vt ex illo cuiuſque partis nu-
mero decem & octo Epiſcoporum, ſeptem deputarentur ad diſputandum; totidem, cùm
opus eſſet, ad conſulendum; quatuor reliqui, qui Actis conſcribendis atque cuſtodiendis
præeſſent. Renuerunt autem primo loco id ſe facturos Donatiſtæ, petentes ſuis omnibus
B locum Synodi patere debere. Catholici verò, ſe in omnibus Marcellino parituros, litte-
ris profeſſi ſunt.

Cùm enim eodem edicto Marcellinus eos omnes admonuiſſet, vt pars vtraque ſcriptis
CATHOLICORVM EPISCOPORVM PROMISSIO.
proderet, vtrum placerent quæ edicto continebantur: Catholici non ſolùm edicto paritu-
ros ſe eſſe reſcripſerunt,ſed & iiſdem ſuis ipſorum litteris ad omnem præſtandam gratiam
[c] *Aug ibid. c. 4.*
Donatiſtis ſe ipſos obligauere. Nam Auguſtinus[c]: In iiſdem (inquit) litteris etiam ſe obſtrin-
xerunt, & polliciti ſunt, quòd ſi in parte Donati veritas eis demonſtraretur eccleſiæ, non
ſe illic Epiſcopalem honorem quæſituros, ſed conſilium eorum ſecuturos pro ſalute Chri-
ſtiana. Si autem in ſua communione potiùs veritas oſtenderetur Eccleſiæ, honores Epi-
ſcopales eis non ſe negaturos: & hoc à ſe fieri bono pacis; vt intelligerent ij,quibus hoc præ-
ſtaretur, quòd in eis Catholici non Chriſtianam conſecrationem, ſed humanum dete-
C ſtarentur errorem. Quod ſi plebs duos in vna Eccleſia Epiſcopos ferre non poſſet; vtriſ-
que de medio recedentibus, ſinguli conſtituerentur Epiſcopi, ab eis Epiſcopis ordinandi,
qui in ſuis plebibus ſinguli inuenirentur.] hæc quidem magna prudentia Orthodoxi, quo
ipſo ingreſſu ijs delinirent efferatos illorum animos, atque ſic ad piè ſancteq́ue cauſam tra-
ctandam inducerent.

Porrò ſeparatas alias ab his dederunt ad Marcellinum[d] Catholici litteras, quibus ſigni-
[d] *Aug. in Breuic. di 1. c. 7.*
ficarunt, ſe acquieſcere in hoc etiam Donatiſtis, vt ipſi omnes in locum conuentui præſti-
CATHOLICORVM HVMANITAS ERGA DONATISTAS.
tutum ingrederentur; cùm ſe tamen mandatis eius parere paratos dicerent, vt non ampliùs
quàm decem & octo in locum ſint ingreſſuri. Rurſus etiam iiſdem litteris cauſam ipſam in-
ſinuarunt;nempe (ne fortè ex perſona Principis Collationē indicentis & cogentis Epiſcopos
ſuboriri poſſet inuidia) oſtendentes ex diuinæ Scripturæ præſcripto id ſanctè pieq́ue vſurpa-
D ri. Extant adhuc priores litteræ ad Marcellinum datæ, ab ipſo S. Auguſtino in Geſtis cum
Emerito recitatæ,hîc autem repetendæ ad declarandam Catholicorum in omnibus exhibi-
tam ad diſperſos colligendos clementiam, contrà verò fuiſſe hæreticorum atque ſchiſmati-
corum corda ferrea & obſtinatam in omnibus peruicaciam. Sed priuſquam hic eas[e] redda-
[e] *Apud Aug. de Geſtis cum Emerito.*
mus litteras; quæ fuerit ibi omnium Catholicorum Epiſcoporum pro concilianda pace ſen-
tentia, hîc enarrandum eſt.

Antequam enim mutuæ Collationis comitia inirentur, cùm Marcellinus (vt dictum eſt)
edicto vtrique parti ſignificaſſet, vt quæ ad futuram Collationem pacificè agendam con-
ducerent, ſcriptis proderent: qui ex parte Catholicorum erant Antiſtites, in vnum con-
uenientes, quid facto opus eſſet, inter ſe priuata coitione decernunt. Quid autem inter
[f] *Aug. ibidē.*
eos tranſactum ſit, S. Auguſtinus ita deſcribit[f]: Dicam charitati veſtræ & commemorem
CATHOLICORVM OBLATIO LIBERALIS.
E rem dulciſſimam, quam Domino adiuuante ſumus experti. Cùm ante ipſam Collationem
inter nos aliqui fratres de hac re colloqueremur, Quia pro pace Chriſti Epiſcopi debent eſ-
ſe, aut debent non eſſe, quod vobis fatendum eſt: circumſpicientes omnes fratres & co-
epiſcopos noſtros, non facilè nobis occurrebant, qui hoc vellent ſuſcipere, & de hac humi-
litate Deo ſacrificare. Dicebamus,vt fieri ſolet: Ille poteſt, ille non poteſt:ille conſentit,hoc
ille non tolerat: loquentes magis pro ſuſpicionibus noſtris, qui corda illorum videre mini-
mè poteramus. Quando autem ventum eſt vt hoc palàm fieret in Concilio vniuerſorū tam
frequenti penè trecentorum Epiſcoporum;ſic placuit omnibus, ſic exarſerunt omnes,vt pa-
rati eſſent Epiſcopatum pro Chriſti vnitate deponere, & non perdere, ſed Deo tutiùs com-
mendare. Duo ibi vix inuenti ſunt,quibus diſpliceret: vnus annoſus ſenex,qui hoc etiam di-
cere liberiùs auſus eſt: alter voluntatem ſuam tacito vultu ſignificauit. Sed poſtea quàm il-
lum ſenem liberiùs hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio; illo mutante ſenten-
tiam,

[a] *Aug. de Geſtis cum Emerito.*

tiam, vultum etiam ille mutauit.] hæc Auguſtinus. ſed litteræ tunc ex eo conuentu reddi- A
tæ ad Marcellinum ſic ſe habent[a]:

LITTERAE CATHOLICORVM AD MARCELLINVM.

Honorabili ac dilectiſſimo filio, viro clariſſimo ac ſpectabili Tribuno & Notario Mar-
cellino Aurelius, Siluanus, & vniuerſi Epiſcopi Catholici. Edicto ſpectabilitatis tuæ, quo no-
ſtræ Collationis tranquillitati, quietique ſeruandæ, & veritati manifeſtandæ ac muniendæ
conſultum eſt, in omnibus nos conſentire, ſicut admonere dignatus es, per has intimamus.
Illa etiam veritate confiſi, nos vinculo conditionis obſtringimus, vt ſi nobis hoc, cum quibus
agimus, demonſtrare potuerint, cùm ſecundùm Dei promiſſa populi Chriſtiani vſquequa-
que creſcendo, iam magnam partem Orbis impleuiſſent, & in cetera dilatarentur implen-
dam, ſubitò Eccleſiam Chriſti, neſcio quorum quos iſti accuſant, peccatorum periiſſe conta-
gione, & in ſola remanſiſſe parte Donati. Si hoc (vt dictũ eſt) demonſtrare potuerint, nullos
apud eos honores Epiſcopatus requiremus, ſed eorum ſequemur pro ſola ſalute conſilium, B
quibus tanti gratiam beneficij pro cognita veritate debebimus. Si autem nos potiùs valueri-
mus oſtendere, Eccleſiam Chriſti, omnium non ſolùm Africanarum, verùm etiam tranſma-
rinarum prouinciarum, multarum gentium ſpatia, feraciſſima populorum copia iam tenen-
tem, & (ſicut ſcriptum eſt[b]) toto mundo fructificantem, atque creſcentem, nullorum homi-
num ſibi commixtorum peccatis perire potuiſſe. Si denique ipſorum, qui tunc accuſare vo-
luerunt, potiùs quàm conuincere valuerunt, quæſtionem definitam, quamuis non in eis Ec-
cleſia conſiſtat, & Cæcilianum innocentem, illos autem violentos & calumnioſos eſſe iudi-
catos ab eo Imperatore, ad cuius examen criminationes ſuas vltro accuſando miſerunt. Po-
ſtremò ſi quid de peccatis quorumlibet hominum dixerint, vel humanis documẽtis, vel di-
uinis probauerimus, aut eorum innocentiam falſis criminibus appetitam, aut Chriſti Eccle-
ſiam, cuius communioni cohæremus, nullis eorum delictis eſſe deſtructam: Sic eius nobiſ- C
cum teneant vnitatem, vt non ſolùm viam ſalutis inueniant, ſed nec honorem Epiſcopatus
amittant. Neque enim in eis diuina ſacramenta veritatis, ſed commẽta humani deteſtamur
erroris. Quibus ſublatis, fraternum pectus complectemur Chriſtiana nobis charitate con-
iunctum, quod nunc dolemus diſciſſione diabolica ſeparatum.

[b] *Coloſ. 1.*

QVANTA CATHOLICI SPONDEANT.

Poterit quippe vnuſquiſque noſtrum, honoris ſibi ſocio copulato, viciſſim ſedere eminen-
tiùs; ſicut peregrino Epiſcopo, iuxta conſidentẽ collegam, hoc cum alternis baſilicis vtrum-
que conceditur, vtroque alterum cum honore mutuo præueniente: quia vbi præceptio cha-
ritatis dilatauerit corda, poſſeſſio pacis non fit anguſta: Vt vno eorum defuncto, deinceps iam
ſingulis ſinguli priſtino more ſuccedant. Nec nouum aliquid fiet: nam hoc ex ipſius ſepara-
tionis exordio, in eis qui damnato nefariæ diſciſſionis errore, vnitatis dulcedinem vel ſerò
ſapuerunt, Catholica dilectio cuſtodiuit. Aut ſi fortè populi Chriſtiani ſingulis delectantur D
Epiſcopis, & duorum conſortium inuſitata rerum facie tolerare non poſſunt; vtrique de me-
dio diſcedamus; & Eccleſijs ſingulis, damnata ſchiſmatis cauſa, in vnitate pacifica conſtitu-
tis, ab his ſingulis in Eccleſijs ſingulis annuentibus vnitati factæ per loca neceſſaria ſinguli
conſtituantur Epiſcopi.

MIRA PROMPTITVDO CATHOLICORVM IN PACE SANCIENDA.

Quid enim dubitemus Redemptori noſtro ſacrificium iſtius humilitatis offerre? An verò
ille de cælis in humana membra deſcẽdit, vt membra eius eſſemus: & nos, ne ipſa eius mem-
bra crudeli diuiſione lanientur, de cathedris deſcendere formidamus? Propter nos nihil ſuf-
ficientius, quàm Chriſtiani fideles & obediẽtes ſimus. Hoc ergo ſemper ſumus, Epiſcopi au-
tẽ propter Chriſtianos populos ordinamur. Quod ergo Chriſtianis populis ad Chriſtianam
pacem prodeſt, hoc de noſtro Epiſcopatu faciamus. Si ſerui vtiles ſumus[c], cur Domini æter-
nis lucris pro noſtris temporalibus ſublimitatibus inuidemus? Epiſcopalis dignitas fructuo- E
ſior nobis erit, ſi gregem Chriſti depoſita magis collegerit, quàm retenta diſperſerit. Nam
qua fronte in futuro ſæculo promiſſum à Chriſto ſperabimus honorem, ſi Chriſtianam in
hoc ſæculo noſter honor impedit vnitatem?

[c] *Luc. 17.*

EX PACTO SVO CONVINCENDI DONATISTAE.

Hæc propterea præſtantiæ tuæ ſcribenda curauimus, & vt per te innoteſcant omnibus,
poſtulamus; vt in adiutorio Domini Dei noſtri, quo admonente iſta promittimus, &
quo adiuuante implere poſſe confidimus, etiam ante Collationem (ſi fieri poteſt) corda
hominum vel infirma vel dura pia charitas aut ſanet, aut edomet: ac ſic iam pacifi-
cis mentibus non reſiſtamus manifeſtiſſimæ veritati, & diſputationem noſtram vel præ-
cedamus concordia, vel ſequamur. Neque enim deſperare debemus, ſi recolunt eſ-
ſe pacificos beatos, quoniam ipſi filij Dei vocabuntur, multo dignius & facilius eos velle
vt pars Donati vniuerſo orbi Chriſtiano reconcilietur, quàm vniuerſus orbis Chriſtianus
à par te

A à parte Donati rebaptizetur: cùm præſertim de Maximiani ſacrilego & damnato ſchiſmate
venientes, quos etiam terrenarum poteſtatum iuſſionibus inſectando emendare curarunt,
tanta diligentia quæſierunt, vt nec baptiſmum ab eis datum reſcindere auderent; & quoſ-
dam eorum damnatos, ſine vlla honoris diminutione ſuſciperent; quoſdam verò in illius di-
ſciſſionis ſocietate impollutos eſſe cenſerent: quorum inter ſe concordiæ non inuidemus; ſed
eos oportet aduertere, quàm piè ramum à ſe fractum tanto ſtudio radix Catholica inquirit,
ſi ramus ipſe ſimiliter à ſe paruum fragmen inciſum ſic colligere laborauit. *Et alia manu:*
Optamus te, fili, in Domino bene valere.] hæc quidem Catholici ex priuata ipſorum inter ſe
Collatione Carthagine habita, quam nominauerunt Concilium; ex quo etiam mandatum
ſcriptum eſt, quod ſeruarent ſeptem illi, qui cauſam publicam acturi eſſent[a].

[a] *Aug. Breuic. Collat. di. 1. c. 9. 10. 11.*

Poſt hæc verò[b] acceptis à Catholicis hiſce & alijs litteris Marcellinus, necnon quæ re-
B ſponderant Donatiſtæ; nouo rurſus promulgato edicto, ea omnia quæ pars vtraque reſcripſe-
rat, populo ſignificanda curauit: eo nimirum conſilio, quo ſequens populus Donatiſtas, pro-
bè ſciret quas honeſtas & minimè recuſandas Catholici conditiones pacis obtuliſſent: ne, ſi
illi dura obſtinatione reſilirent, ipſi in tranſuerſum cum eis penitùs agerentur. hactenus ve-
rò quæ Collationem præceſſerunt.

[b] *Aug. Breuic. Collat. di. 1. c. 6.*

MARCELLINI NOVVM EDICTVM.

DE PRIMIANO EPISCOPO DONATISTA CARTHAG.

Die autem ad Collationem habendam conſtituta adueniente, omnes in locum conuen-
tus, in ipſas Thermas Gargilianas ingreſſi ſunt Epiſcopi Donatiſtæ, inter quos primũ locum
tenuit Primianus Epiſcopus Carthaginenſis partis Donatiſtarum. At qualis hic, quamque
ad ineundam concordiam malè paratus acceſſerit, ex illis accipe, quòd cùm conuentus
primùm à Catholicis fuit de Collatione facienda, iſta protulit ore rotundo verba turgi-
da[c]: Indignum eſt, vt in vnum conueniant filij Martyrum, & progenies Traditorum.]
C hæc tunc ipſe. primum namque hic locum inter ſeptem illos ad diſputandum delectos te-
nuit prærogatiua ſedis: inter quos etiam nominatus habetur Emeritus[d] Epiſcopus Cæſa-
reæ Mauritaniæ eiuſdem partis Donatiſtarum: tertius fuit Gaudentius Epiſcopus Tamu-
gadenſis, vt S. Auguſtinus[e] in ſcriptis quibus eum exagitauit, affirmat. duas iſte aduerſus
Catholicos poſtea dedit epiſtolas, de quibus ſuo loco dicendum. Quartus adnumeratus
Petilianus, Donatiſtarum diſertiſſimus: quem ſuperuixiſſe Collationi, quæ aduerſus Gau-
dentium Auguſtinus[f] ſcripſit, fidem faciunt. ſed & Acta Collationis, quæ manu ſcripta Bal-
duinus citat, plures continent à Petiliano in Collatione dictas ſententias. Quinam autem
fuerint tres reliqui Donatiſtæ ad implendum numerum ſeptenarium ad diſputandum ele-
cti, mihi hactenus incompertum; ſicut & incogniti ſunt ſeptem Epiſcopi ad diſceptandam
cauſam à Catholicis deſignati præter Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum, Alypium Ta-
D gaſtenſem, & Auguſtinum Hipponenſem. Sed ex Actis eiuſdem Collationis, quæ anti-
quitus ſcripta recenſet Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Epiſcopos Donati-
ſtas ſediſſe Felicem quemdam Romanum dictum Epiſcopum. Et quomodo hoc? Ex Opta-
to namque ſuperiùs tertio tomo dictum eſt, conſueuiſſe Donatiſtas qui erant in Africa, ad
ſuos itidem Donatiſtas qui in Vrbe agerent, mittere ordinatum Epiſcopum, qui illorum cu-
ram gereret, quem Romanum Epiſcopum appellabant, ſicque captioſè gloriarentur Roma-
num Epiſcopum ſuæ ipſorum eſſe communionis ac ſectæ. Sed reliqua quæ ſpectant ad Col-
lationem proſequamur.

[c] *Aug. in Breuic. Collat. di. 3. c. 4.*
[d] *Auguſt. Retract. lib. 2. c. 31.*
[e] *Auguſt. Retract. lib. 2. c. 59. & lib. cõtra duas Gaudentij epiſt.*
[f] *Aug. contra duas epiſtolas Gaudent. lib. 1. c. 37.*

Locum ingreſſi, ſic ad conſeſſum diſpoſiti ſunt, ſecundùm ea quæ à S. Auguſtino narran-
tur his verbis[g]: Electi ſunt ex nobis & ex ipſis, ſeptem hinc & ſeptem inde, qui pro cauſa
omnium loquerentur. Electi ſunt alij ſeptẽ hinc & ſeptem inde, cum quibus, vbi opus erat,
E conſilium pertractarent. Electi ſunt quatuor hinc & quatuor inde, qui Geſtis conſcriben-
dis cuſtodes eſſent, ne infalſatum aliquid ab aliquo diceretur. Dati ſunt etiam à nobis &
ab ipſis Notarij quatuor hinc & quatuor inde, vt bini cum exceptoribus Iudicis alternarent;
ne aliquis noſtrum ſe dixiſſe aliquid cauſaretur, quod non fuiſſet exceptum. Huic tantæ di-
ligentiæ & illud additum eſt, vt nos & ipſi, quemadmodum & ipſe Iudex, verbis noſtris ſub-
ſcriberemus; ne quiſquam diceret, in illis Geſtis aliquid vel poſtea fuiſſe corruptum.] hæc
S. Auguſtinus, qui habet eadem in epiſtola[h] ex Concilio Cirtenſi ad Donatiſtas. Sed & addi-
tum tunc etiam eſt, vt Collationis ſignati Actorum codices cuſtodirentur, ne quid addi ab
aliquo poſſet: id quidem ipſa Collationis Acta[i] teſtantur.

[g] *Aug. epiſt. ad Donatiſtas poſt Collat. in princ.*

DISPOSITIO CONSESSVS ET GERENDARVM RERVM ORDO.

[h] *Aug. epiſt. 152.*
[i] *Aug. in Breuic. Collat. di. 2. c. 3.*

Ingreſſus itaque eſt Marcellinus Tribunus & Notarius in locũ ad Collationẽ paratũ. Hũc
quidem anno ſuperiori in Africam ab Honorio miſſum diximus. erat autẽ magiſtratu Tribu-
nus; militarẽ namque hanc fuiſſe dignitatẽ, etiam S. Auguſtinus tradit, dum de Dulcitio agit
æquè

æquè Tribuno atq; Notario nominato. Quod inſuper item Marcellinus,nō Tribunus tan- A
tú,ſed Notarius diceretur: Erant quidem Notarij,Principi à ſecretis, vt declarat in Formu-
lis Caſſiodorus[a]: inerat eidem muneri Senatoria dignitas,necnon Spectabilitatis honor:tali
enim titulo ſuis litteris eum Catholici Epiſcopi venerati ſunt: quis autem idem eſſet honor
& titulus Spectabilitatis, Caſſiodorus[b] etiam appoſita formula declarauit. Sed & illud aduer-
te,eumdem Marcellinum in Collatione illa non ſimpliciter Iudicis,ſed Cognitoris nomen
præſetuliſſe: laicis enim haud conceſſum fuit, in cauſis Eccleſiaſticis Iudicem agere. Quæ-
nam verò hæc eſſet functio Cognitoris,nos alibi diximus,& ipſa Acta collationis declarant:
nempe agere quæ ad pacem ac quietum congreſſum pertinent, curareque ne quid tumul-
tuariè vel inordinatè inter conferentes mutuo Epiſcopos ageretur, neve quid per vim, do-
lumve malum ab altera partium moliretur, vtque in omnibus pacta conuenta ſarta tecta
conſeruarentur: in quibus ritè diſponendis eidem interloquendi facultas eſſet, nec quidem B
pro animi arbitrio,ſed quod ipſa iuſtitia poſtulaſſet: Atque demum cuius alterutrius partis
potiora iura eſſent, pronunciare.

[a] Caſſiod. Variar lib. 6. form. 16.
[b] Caſſiod. lib. 7 form. 37.
FVNCTIO MARCELLINI.

Sed quid Collationis diebus ſingulis actum ſit, ex rebus geſtis à Notarijs exceptis S. Au-
guſtinus ſumma breuitate compendium ſcripſit,quod Breuiculum nominauit: nos verò bre-
uiorē ex Breuiculo ſummam collectam hîc deſcribemus, ac primum illud ex eodem Au-
guſtino, quo animo iidem congreſſuri fuerint Donatiſtæ. ait enim[c]: Qui cauſam bonam
non ſe habere ſciebant, id egerunt primum quantum potuerunt, vt ne ipſa Collatio fieret,
& vt prorſus cauſa ipſa non ageretur. Sed quia hoc obtinere minimè potuerunt; id effece-
runt multiplicitate Geſtorum, vt quod actum eſt, non facilè legeretur.] Ingreſſus igitur lo-
cum Collationis Kalendis Iunijs, primo loco recitatū eſt Honorij Imperatoris reſcriptum,
quo fieri Collatio iuberetur: deinde ſuo ordine alia edicta ea de cauſa lata à Marcelli- C
no Cognitore iuſſa ſunt recitari, quorum omnium nuper mentio facta eſt: lectæque ſi-
mul ſunt litteræ Catholicorum ad Marcellinum redditæ, necnon quas Donatiſtæ eidem
dediſſent.

[c] Aug. Breuic. di. 1. c. 1.
COLLATIO DIEI PRIMÆ.

Poſt hæc autem quæſitum eſt à Cognitore de electis ſeptem illis ad diſputandum. Cete-
rùm ne ad diſceptandum de cauſa veniretur, Donatiſtæ ſubterfugia poſuere, dicentes, agen-
dum primò de tempore, de mandato, de perſona, de cauſa, ac tunc demum ad cauſæ merita
perſcrutanda patere acceſſum. Obiecerunt enim primò de tempore, quòd iam præteriiſſet
illud; nam vocati erant ad conferendum quartodecimo Kalendas Iunij: quòd igitur tempus
illud ab Imperatore præſcriptum iam elapſum eſſet, ſe ampliùs non teneri, impudenti auda-
cia contenderunt. Sed eluſa eſt inanis tergiuerſatio, cùm à Marcellino oſtenſum eſt, ex partis
vtriuſque conſenſu ad Kalendas Iunias rem dilatam. Vides ex his nocturnas beſtias latibula D
captantes, in lucem prodire timere.

Inde[d] verò quòd Donatiſtæ in Cognitorem obiicerent, cauſam illam non agendam ex
præſcripto Forenſis iudicij, ſed diuinæ Scripturæ: non aliud quidem optare Catholicos,
oſtenſum mandatum Concilij ad eos qui cauſam acturi eſſent, olim datum, facilè declara-
uit. Quo quidem mandato, inuitis licet & contradicentibus Donatiſtis, recitato; interlocu-
tus Marcellinus, illud conſentiens eſſe diuinæ Scripturæ potiùs quàm Forenſibus iudiciis,
declarauit. Recitato igitur Concilij mandato, & ſubſcriptionibus omnium qui tunc ade-
rant Epiſcoporum numero ducentorum octogintaſex; calumniati ſunt Donatiſtæ, Catho-
licos adieciſſe ſuppoſitos homines, qui cùm non eſſent, apponerentur tamen ad numerum
augendum Epiſcoporum; petentes admitti & cognoſci qui ſubſcripſiſſent Epiſcopi. factum
eſt: omneſque ingreſſi, de ſuo quiſque nomine & Epiſcopatu docuit. Poſt hæc[e] Marcellinus E
omnibus qui illic cauſa conuentus collecti erant, obtulit vt ſederent; ſicque cauſam agerent
potiùs, quàm ſtantes. quod facere renuerunt penitùs Donatiſtæ: verſabant enim ore ſub-
murmurantes illud Pſalmiſtæ[f]: Odiui Eccleſiam malignantium, & cum impiis non ſedebo.
& illud[g]: Concilium malignantium obſedit me.] Ceterùm ipſum Marcellinum nec ſede-
re voluiſſe, donec Epiſcopi ipſi Catholici conſediſſent, ex Actis citatis idem qui ſuprà au-
ctor affirmat[h].

[d] Aug. Breuic. di. 1. c. 9. 10. 11.
MANDATVM CONCILII RECITATVM.
[e] Aug ibidē c. 13.
[f] Pſalm. 25.
[g] Pſalm. 21.
[h] Aug. ibidē c. 14.

Inde verò à cognitore iuſſum eſt recitari Donatiſtarum mandatum, quo iuberentur à
ſuis cauſam agere. erat illud quidem refertum contumeliis, dum in eo ab illis Catholici
Epiſcopi Traditores & perſecutores nominarentur. Iuſſaque ſunt appoſita illi recitari nomi-
na Epiſcoporum Donatiſtarum, in quibus complures pro abſentibus inuenirentur eſſe ſub-
ſcripti: & cùm ex eis vnius recitato nomine non inueniretur, cauſati ſunt, eſſe defunctum in
itinere

DONATISTARVM RECITATVM MANDATVM.

A itinere. ſed cùm ijdem ipſi Donatiſtæ antea profeſſi eſſent, mandatum illud & ſcriptum &
ſubſcriptum fuiſſe Carthagine; manifeſtæ falſitatis & impoſturæ conuicti ſunt. Verùm & ex
eo quoque mendacij redarguti, quòd cùm antea profeſſi eſſent coram Marcellino, ſuos om-
nes Epiſcopos veniſſe Carthaginem; poſtea verò cum à Catholicis diceretur, quamplurimos
ex ſuis domi remanſiſſe diuerſis detentos impedimentis; obliti eorum quæ dixerant, illi ia-
ctarunt, ex ſuis multo plures non veniſſe, morbo impediente, Carthaginem. In his igitur
conſumpto die, duplici notati ſunt Donatiſtæ falſitate. eius verò diei Collatione abſoluta,
ſecunda in diem perendinum indicta fuit.

DONATISTAE FALSITATIS CONVICTI.

Sed quid ampliùs? Cùm Catholici Epiſcopi diſſerentes cum iiſdem Donatiſtis, ex Chri-
ſtianæ charitatis præſcripto, aduerſantes ipſos Donatiſtas, fratres appellarent, eò quòd non
ſpernerent vt hoſtes, ſed honorarent atque amarent vt fratres: illi indignantes, nomen fra-
B ternitatis penitus reſpuerunt. Teſtatur id quidē S. Auguſtinus agens aduerſùs Gaudentium[a]
Donatiſtam, & in libro poſt Collationem edito, vbi hæc verba[b]: Illi enim cùm hoc nomen à
nobis audirent; iniuriam ſibi fieri, apud Acta dixerunt: nec mandato noſtro admoniti, vbi
hoc ex Propheta[c] teſtimonium poſitum eſt, recolere potuerunt, Deum præcepiſſe: Dicite,
Fratres noſtri eſtis, his qui vos oderunt, & qui vos deteſtantur: vt nomen Domini honorifi-
cetur, & appareat illis in iucunditate, ipſi autē erubeſcant.] hæc ibi: quibus videas hominum
arrogantiam atque duritiem inflexibilem.

[a] Auguſt. contra Gaudent. lib. 1. c. 11.
[b] Aug. poſt Collat. c. 35.
[c] Iſa. 66.

Intermiſſo autem diei vnius ſpatio, rurſum ibidē iidem conuenere, oblatoq; à Cognitore
Marcellino Donatiſtis conſeſſu, immò rogante vt ſederent: illi pertinaciùs renuerunt; quòd
non liceret, diuina prohibente Scriptura[d], ſedere cum impiis. Cùm autem Catholici Epiſco-
pi conſediſſent: petierunt ſcriptum dari ſibi Catholicorum mandatum, vt ad conſtitutam
C diem parati ad cauſæ defenſionem occurrerent: quod exhiberi iuſſum eſt. Cùm autem de
ſubſcribendis Actis Cognitor rogationem proponeret, & tergiuerſarentur illi, dilationem
petentes: quam fruſtratoriam minimè concedi debere diceret Marcellinus: diu multumque
altercati ſunt, rurſum de elapſo & præſcripto Collationis tempore exceptionem præteritam
refricantes: agentibus verò Catholicis, ſex dierum eiſdem dilatio data eſt.

SECVNDA COLLATIO.
[d] Pſal. 25.

Quibus[e] elapſis, ſexto Id. Iunias iterum conuenere. Cognitis autem cautionibus de Actis
ab vtraque parte acceptis, cùm Marcellinus inſtaret, vt cauſa principalis tractaretur: ſubter-
fugia lucifugæ illi Donatiſtæ captantes, de perſonis primùm quæſtionem habendam eſſe di-
xerunt, quinam petiiſſent ab Imperatore Collationem haberi, de hiſq; diutiùs magna per-
tinacia ſunt altercati: ſed lecto Imperatoris reſcripto; conſtitit Catholicos fuiſſe Epiſcopos
qui petiiſſent ab Honorio Collationem. At rurſus ad nectendas moras, legatorum ſcire velle
D perſonas, & petitionis libellum ab eiſdē oblatum Imperatori exhibendū expetiere: verùm
reiecti quidem ſunt, quòd nihil id ad cauſam ſpectaret. In eo verò quod dictum eſſet, à Ca-
tholicis fuiſſe oblatum libellum: contenderunt è contrà illi, dicentes ſe eſſe Catholicos: tunc
dixit interloquendo Marcellinus, ea ſignificatione nomen illud tunc eſſe, vt ſonaret, acci-
piendum, qua ab Imperatore in reſcripto inueniretur expreſſum, quo & ſignificarentur Ca-
tholici eſſe nominati aduerſarij Donatiſtis.

[e] Aug. Collat. di. 3. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
TERTIA COLLATIO.

Illi verò hac excluſi, alia vſi ſunt tergiuerſatione: nempe cùm de Catholica Eccleſia quæ-
ſtio verteretur; non eſſe audiendos dicebant Epiſcopos Catholicos Africanos, qui totius Or-
bis communione Catholica gloriarentur, ſine tranſmarinorum Epiſcoporum aſſenſu, cùm
communis cauſa ageretur; ne videlicet illi paſſos ſe eſſe præiudicium quererentur, & irrita
facerent iudicata. His alias addiderunt tergiuerſationes, priores ingeſtas iterū atque iterum
E refricantes. Tandem eò ventum eſt, vt Cognitor recitari iuberet, quæ ſub Anulino Procon-
ſule geſta erant ipſo exordio ſchiſmatis[f]. Tunc exclamarunt illi dolentes: Senſim inducimur
in cauſam.] quippe qui animo ſtatuiſſent fatigare tergiuerſationibus Iudicem Cognitorem,
& nouis ſemper obiectionibus & aſſertionibus terere tempus: vnde & quærentes illa Mar-
cellino dixere: Poteſtas tua ſenſim nos in cauſæ interna deducit.]

[f] Aug. poſt Collat. c. 24. in fin.

Lecta verò, ex mandato Marcellini[g], relatione Anulini Proconſulis ad Conſtantinū: Vn-
de ea eſſet accepta, rogarunt: rurſumq; & aliæ leuiſſimæ obiectiones ab eis factæ ſunt, & ex-
tra omne propoſitū de Auguſtini ordinatoribus quæſtionem immiſcuerūt. Sed cùm à Me-
galio Primate Numidiæ ſe eſſe ordinatum reſpondiſſet; illi non habentes quid obiicerent,
ad alia diuertere; iuſſeruntque legi litteras, quas aduerſus mandatum editum à Catholi-
cis conſcripſiſſent, quibus probare niſi ſunt, penes ſe eſſe Catholicam; vtpote quòd eorum
aſſertione negaretur Catholica eſſe Eccleſia, quæ ex malorum hominum admixtione con-
ſtaret:

[g] Aug. Breuic. di. 3. c. 17.
DE ECCLESIA CATHOLICA DISPVTATIO.

ſtaret: ſed iſta petulanter affirmantes, confutati ſunt tum diuinæ Scripturę oraculis, tum ſen- A
tentia Cypriani, necnon etiam ſuo ipſorum exemplo, cùm Maximianiſtas antè damnatos in
communionem recepiſſent. Porrò ſuis litteris Donatiſtæ complura à Catholicis in mandato
propoſita intacta reliquere.

Ex his quidem Actis mutuati ſunt Patres fragmentum illud in Quinta Synodo recita-
tum his verbis: Ex Geſtis quæ apud Marcellinum V. C. Tribunum & Notarium acta ſunt,
capite CLXXXVII. Auguſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ dixit: Neque ſi mali ſint,
iudicanda eſt Dei Eccleſia periiſſe. Sed tamen ipſorum cauſam tamquam fratrum noſtro-
rum ſuſcipimus: & ſi nobis oſtendi poterint criminoſi, hodie illos anathematizamus: non
tamen propter illos Eccleſiam à Deo promiſſam & exhibitam deſerimus & relinquimus.]
hæc ibi, eademque pluribus[a] contra Petilianum agens Auguſtinus ſæpè refricat, quòd
totius quæſtionis cardo in eo verteretur, num ex peccatis hominum Eccleſia Catholica il- B
lud detrimentum patiatur, vt ipſa ſancta atque Catholica eſſe deſinat. Peculiare quidem illis
fuit, vt confutati ad crimina quæſita calumniis ſe conuerterent diſſerentes, & ſic ab eis Ca-
tholicum auferre nomen ex prauis vitæ meritis conarentur: ſicuti & Petilianus[b], & alij in
Auguſtinum feciſſe videntur. Sed & id cum reliquis hæreticis commune his fuit, vt ex cri-
minatione Epiſcoporum ſtuderent demonſtrare, apud eos Eccleſiam periiſſe: de quibus
exempla plurima ſuppetunt: vt cùm S. Hieronymus id ſæpè redarguit in Ruffino, qui ex cri-
minibus in eum obiectis ſe defendere conabatur non eſſe Origeniſtam. Ad quod quidem
penitùs explodendum, præter ſententiam illam Cypriani in hac à Patribus Collatione cita-
tam, hìc illa repetenda eſt aurea Tertulliani ſententia[c]: Soli enim (inquit) Dei filio ſeruaba-
tur ſine delicto permanere. Quid ergo ſi Epiſcopus, ſi diaconus, ſi vidua, ſi virgo, ſi doctor,
ſi etiam martyr lapſus à regula fuerit: ideò hæreſes veritatem videbuntur obtinere? Ex per- C
ſonis probamus fidem, an ex fide perſonas?] hæc Tertullianus. ſed de his ſuperiùs pluribus
actum eſt.

ECCLESIAM CATHOLICAM EX PRAVIS MORIBVS NON PERIRE.

[a] Aug. contra litt. Petil. lib. 3. c. 28.

[b] Aug. contra litt. Petil. lib. 3. c. 1.

[c] Tertul. de Præſcript. aduerſus hæret. c. 2.

Quod verò ad Collationis Acta pertinet: confiteri tunc tandem coactos eſſe Dona-
tiſtas, vnam eſſe Eccleſiam toto Orbe diffuſam, à qua ſui interitus iactura quiſque ſeparare-
tur, Auguſtinus in epiſtola ad ipſos poſtea ſcripta teſtatur[d]: eamque haud infici poſſe homi-
num vita noxia, aliis in locis idem docet pluribus Auguſtinus[e], & contra Gaudentium[f]
vnum ex ſeptem illis ad diſſerendum electis; vbi ad finem: Valde (inquit) ſtultum eſt, vt
Eccleſiæ cauſam, diuinis teſtimoniis fultam atque munitam, in hominum cauſis ratione
exorbitante ponamus, &c.] de quo etiam Gaudentio illud proditur, quòd cùm hac ipſa
Collatione conuinceretur ab Auguſtino, eo indignans blaſphemiæ adactus eſt, vt excla-
marit, Catholicam Eccleſiam humanum eſſe figmentum. Sed & vna probata Catholica D
in Orbe Eccleſia, cùm eam in vnum conuenire caput neceſſe eſſe oſtenderetur, atque ipſum
primum Eccleſiæ caput ex ſucceſſione Romanorum Pontificum in Petri cathedra demon-
ſtraretur: his illi conuicti, more ſuo, ad ipſos Romanos Epiſcopos infamandos conuerſi ſunt,
prout citata ſuperiùs Acta declarant; & ex his quæ in ſuperioribus tomis ex Auguſtino reci-
tata ſunt, demonſtratur.

[d] Aug. epiſt. 152.

[e] Aug. de Agone Chriſt. & de Vnit. Eccl.

[f] Aug. contra Gaudēt. lib. 2 in fin.

Cùm igitur de his eſſet omnis in Collatione diſceptatio, & poſt lectas à Donatiſtis editas
litteras, Cognitoris mandato iuſſa eſſent legi ſcripta à Catholicis prodita: interceſſerunt Do-
natiſtæ, petentes ab eiſdem lectis nuper litteris reſponderi. Sed cùm illorum ſe reſponſione
intelligerent perurgeri, crebriùs obſtrependo, reſponſionem illorum interruperunt[g]: vixque
crebriùs Cognitore interloquente, ipſiſque Catholicis rogantibus, obtentum eſt vt ſilerent:
licet ad reſponſiones Catholicorum aliquid ſemper obiicerent, quod ab illis fortiùs refelle- E
retur. Cùm verò à cauſæ defenſione penitùs defeciſſent, Marcellinus[h] Cognitor ad cau-
ſam ſchiſmatis iuſſit conuerti debere ſermonem. Sed negantes illi, obiecerunt rurſus Ca-
tholicis, quòd ſæculi hominem Iudicem expetijſſent: verùm id ab illis aliàs ſæpiùs factita-
tum, Catholici probauerunt. At illud planè ridiculum, quòd cùm Catholici incuſarent
Donatiſtarum ſæuitiam ex eo quòd nuperrimè calce & aceto Fidelium oculos excæcaſſent,
in quo & ſuperaſſent crudelitate diabolum, qui cùm à Deo in Iob poteſtatem accepiſſet,
numquam quid huiuſmodi pertentaſſet: illi mox obiecere Catholicis, quòd diabolum de-
fendiſſent, quia dixiſſent eum ſancti Iob oculis peperciſſe: ſed & alia in eos inculcantes, per-
ſecutionis arguerunt.

[g] Aug. Breuic. di. 3. c. 9.

[h] Aug ibidē c. 11.

OBIECTIONES RIDICVLAE DONATISTARVM.

Acta poſt hæc Proconſularia, olim in cauſa Cæciliani collecta, ſunt recitari cœpta[i], qui-
bus eius abſolutio probaretur; ſeriem ordinis interpolantibus Donatiſtis, ne Cæciliani
abſolu-

[i] Aug. Breuic. di. 3. c. 12. 13. 14.

A abſolutio penitùs appareret: obtinuerunt tamen, vt antequam Acta illa abſoluerentur, ſcri-
pta ab ipſis prolata recitarentur, quibus continebātur Acta Menſurij Epiſcopi Carthaginen-
ſis Cæciliani prædeceſſoris, quem traditionis accuſabant: addideruntque Acta Concilij Car-
thaginenſis contra Cæcilianum à ſchiſmaticis celebrati; quæ omnia nos, ſuperiùs ſuo loco
poſuimus. Poſt hæc verò à Catholicis edita ſunt Acta Cirtenſia, quibus auctores ſchiſmatis
traditionis arguebantur. His lectis, ad intermiſſa Acta in cauſa Cæciliani lectio, Cognitoris
iuſſu, recurrit: ſed ipſi Donatiſtæ ſuis ipſorum verbis & Actis contra Maximianiſtas ab ipſis
diuiſos conuicti ſunt. Cùm inter hæc illi ad friuolas ſe conuertentes obiectiones, falſitatis ar-
guere conati ſunt Cirtenſia illa Acta, quod diem haberent ac Conſules; cùm ex his potiùs
illa eſſe certa veraque conuincerentur. Incubuit autem Catholicis demonſtrare, conſuetum
in Eccleſia, ſicut & in ſanctis Scripturis, certis temporis notis eas relinquere conſignatas:
B opuſque fuit Catholicis, ex Actis ſanctorum martyrum probare, etiam perſecutionis tempo-
re conſueuiſſe Fideles in domibus priuatorum conuentus colligere; quod negarent illi colli-
gi potuiſſe Cirtenſem illum conuentum, vbi Epiſcopi auctores ſchiſmatis ſe tradidiſſe li-
bros comburendos confeſſi erant.

EDITA CONTRA DONATISTAS.

Cùm verò ex recitatis[a] Actis in cauſa Cæciliani demonſtratum eſſet, iudicatam iam
eius cauſam in Concilio Romæ habito ſub Melchiade, abſolutumque Cæcilianum, dam-
natum verò fuiſſe Donatum: id vt effugerent Donatiſtæ, aduerſus Melchiadem traditionis
crimen (quod non probarent) obiicere conati ſunt: ſed & ipſi falſitatis conuicti, & oſten-
ſa fuit rurſum innocentia Cæciliani ex Concilio Arelatenſi ac litteris Conſtantini. Poſt
hæc illi ex Optato Mileuitano labantem cauſam reparare conati ſunt, quaſi Optato teſte
damnatio probaretur Cæciliani. Sed cùm ex eodem Optato Cæciliani abſolutio diſertis
C verbis conſcripta legeretur, riſum mouerunt immenſum Catholicis audientibus. Inde ve-
rò legendas protulerunt iidem Donatiſtæ quaſdam Conſtantini epiſtolas ad magiſtratus in
ea cauſa conſcriptas: ſed nihil penitùs quod contra Cæcilianum eſſet, ex eis deduci pote-
rat, immò plura quæ illius fauerent innocentiæ. Cumque adhuc pro Cæciliani abſolutio-
ne Acta ſub Proconſule Æliano ad poſtremum Catholici ederent, nec quid reſponde-
rent aduerſarij haberent, niſi eadem quæ ſuperiùs repetere & iterare: tandem[b] placuit
Cognitori, quæ ea Collatione facta eſſent, ſcriptis mandata, rectaque teſtificatione probata
relinquere, pronuncians omnium documentorum manifeſtatione à Catholicis Donatiſtas
confutatos.

[a] Aug. Breuic. di. 3. c. 17. 18. 19. 20.

DONATISTAE SVIS PROBATIONIBVS CONVICTI.

[b] Aug. Breuic. di. 3. c. vlt.

Sic igitur abſoluta Collatione, Donatiſtæ à Marcellino Iudice Cognitore, vt Actis eius
diei ſubſcriberent, iuſſi ſunt. Recuſauerunt illi, vt haberent vnde calumniam ſtruerent,
D negarentque ſe dixiſſe quæ dixerant, & corrupta illa Acta à Cognitore fuiſſe, cauſari ali-
quando poſſent, ſed rubore ſuffuſi, quod ita ab initio conuentum eſſet, vt ab vtraque par-
te Acta ſubſcriberentur, ſubſcripſerunt tandem, vt S. Auguſtinus[c] affirmat, vbi ad eos:
Hæc (inquit) verba negarent ſe fortè dixiſſe, niſi ſua poſſent ſubſcriptione conuinci. Ec-
ce quàm diligenter actum eſt pro ſalute veſtra, vt verbis noſtris ſubſcriberemus: quod fieri
omninò nolebant; & vt facerent, tandem aliquando pudore compulſi ſunt. Nam extant
verba eorum, vbi hoc facere recuſarunt; & rurſum alia verba, vbi hoc facere conſenſerunt,
quod primò negauerant. Omnia ſcripta ſunt: omnibus ſubſcriptum eſt. Ideò enim vi-
debantur nolle ſubſcribere, vt negare ſe poſſent dixiſſe quod dixerant, & de Geſtis cor-
ruptis Iudici calumniari.] hæc ipſe. In hunc itaque modum confecta atque perfecta Acta
Collationis, omni fide munita in publicis iuſſa ſunt conſeruari archiuis ad perpetuam rerum
E memoriam, fidem factura poſteris, quid inter vtramque partem fuiſſet eiuſmodi congreſſu
tranſactum.

SVBSCRIBVNT ACTIS DONATISTAE.

[c] Aug. poſt. Collat. c. 11.

Sed qui ſic omni probatione & ratione deſtituti, conuicti, ac condemnati fuere: haud
acquieuere iudicio Marcellini, ſed ab eius ſententia appellauere; calumniantes ipſum à
Catholicis fuiſſe corruptum[d]; nullamque eius ſententiam eſſe dicentes, quam ipſe noctu pro-
nunciaſſet. conſumpſerant enim in dicendo diem, & vſque ad noctem Collatio illa pro-
ducta fuit, cùm Marcellinus in eos pronunciarat. In quos Auguſtinus plura, & inter alia de
more Iudicum, vt ad noctem iudicium ſæpè protrahant, hæc ſubdit: Quis enim ferat vi-
ctos homines conqueri, quòd nocte contra eos eſt prolata ſententia; quaſi non ſæpè Iudi-
ces audiendi neceſſitas teneat, & vſque ad multam partem noctis ſedere cogantur?] oſten-
ditque pluribus, diei tempore Acta confecta eſſe, ſed per eos inanibus tergiuerſationibus,
vt diem in dicendo conſumerent, factum eſſe vt nox extremam partem cauſæ tandem ex-
ceperit,

DONATISTAE APPELLANT, ET CALVMNIANTVR IVDICIVM.

[d] Aug. poſt Collat. c. 11.

[a] *Aug. poſt. Collat. c. 19.*
[b] *Aug. poſt Collat. c. vlt.*

A ceperit. Vnde poſt multa[a]: O ferream frontem! ô furoris tenebras nocturnam ſententiam iudicij obiicientes, & in ſui cordis nocte palpantes, offendentes, cadentes, contra nos rabidè litigantes, & pro nobis tanta dicentes!] atque demum[b]: Nocte cauſa finita eſt, ſed vt nox finiretur erroris. Nocte dicta eſt ſententia, ſed fulgens lumine veritatis.] Sed quòd iidem vim ſibi cauſarentur illatam, ex eo quòd vno conclaui inuiti concluſi eſſent: mox ad eos redarguendos ſic ſubdit: Incluſos & tamquam in carcere ſe fuiſſe, conqueſti ſunt. Ibi & nos eramus. Aut vtriſque facta eſt iniuria, aut vtriſque adhibita diligentia. Sed quomodo dicemus iniuriam, quando in tam ſpatioſo & lucido & refrigeranti loco nos fuiſſe recolimus? Aut quomodo erat carcer, vbi erat & Iudex? Poſtremò clauſos fuiſſe nos neſciebamus, qui ſimul intus eramus. Vnde ipſi ſciunt, niſi quia fugere fortaſſe voluerunt? Sed quis non videat, quòd iſta inania & ridenda potiùs quam refellenda de tali Cognitore non dicerent, ſi pro ſua cauſa poſſent validum aliquid inuenire quod dicerent?] hæc Auguſtinus. B Inſuper & in eo ipſos calumniatos eſſe Iudicem, Poſſidius[c] tradit, quòd ſcilicet ab eo non fuiſſent permiſſi dicere omnia quæ volebant. Quomodo autem hæc omnia contrarijs ſcriptis confutare Auguſtino opus fuit, dicemus anno ſequenti.

VIM SE PASSOS FALSO IACTANT DONATISTAE.

[c] *Poſſid. in Vit. Aug. c. 14*

DONATISTARVM MAGNA PARS RESIPVIT.

[d] *Aug contra Gaudentium lib. 1. c. 29.*

Ceterùm etſi perditiſſimis iſtis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, immò diſpendium, cùm ex ea ijdem redditi ſint duriores: certè ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, quamplurimos ad meliorem frugem redditos eſſe, idem S. Auguſtinus contra Gaudentium poſt Collationem ſcribens teſtatur his verbis[d]: Quantum exiſtimas nos habere conſolationis, quod à tanta dementia partis Donati (vbi non ſolùm nefariæ diuiſionis error, verùm etiam furoris lex facta eſt) longè atque incomparabiliter plura millia liberantur? C Neque enim iſti qui pereunt, illorum ſaluti numero æquantur, qui ex ipſo genere nunc iam tenentur ordine diſciplinæ; colendiſque agris, amiſſo Circumcellionum & opere & nomine, inſeruiunt, ſeruant caſtitatem, tenent vnitatem: quanto minus coæquantur iſti perditi numero vtriuſque ſexus non ſolùm puerorum & puellarum, iuuenum & virginum, verùm etiam coniugatorum & ſenum, quorum innumerabiles ex Donatiſtarum nefaria diſſentione in pacem Chriſti veram & Catholicam tranſeunt.] hæc Auguſtinus; qui & agens de Donatiſtis qui erant Cæſareæ in Mauritania, iſta de illis habet[e]: Quos Donatiſtas in nomine Chriſti in gremium Catholicum iam magna ex parte ſuſcepimus: ita vt penè omnes communioni Catholicæ ſociatos eſſe gaudeamus, &c.] hæc ipſe in Geſtis cum Emerito poſt Collationem.

[e] *Aug. in Geſtis cum Emerito.*

His igitur Carthagine per Marcellinum toto labore atque ſtudio ad finem tandem perductis: ipſe Cognitor, cui tantum opus ab Imperatore fuerat delegatum, de omnibus rebus D geſtis eumdem reddidit certiorem. quæ verò ipſe Honorius Auguſtus reſcripſerit, quive fuerint eiuſdem Marcellini conatus, quæve S. Auguſtini ſolertia, vt ex Collatione fructum colligerent quem ſperarant, anno ſequenti pro temporis ratione dicturi ſumus. Sed & in his illud maximè obſeruandum, quod Oroſius conſiderat: Honorium Imperatorē ob eximium religionis exemplum, quod hoc anno exhibuit, dum vallatus licet atque vndique obrutus bellis, & à tyrannis oppreſſus, nihil tamen antiquiùs habuit, quàm Eccleſiæ Catholicæ conſulere opportunitatibus; mirifica ob id eſſe beneficia conſecutum, cùm ipſe Deus Optimus Maximus eodem fermè tempore crudeliſſimos tyrannos Imperij inuaſores Alaricū, Conſtantinum, Conſtantem, Maximum, Iouinum, Sebaſtianum, Sarum, & alios cum eis ſimul extinxit. Merito ſanè tanta largitus eſt Deus (ait Oroſius[f]) quia in his diebus, præcipiente Honorio, & adiuuante Conſtantio, pax & vnitas per vniuerſam Africam Eccleſiæ Catholicæ reddita eſt: E & corpus Chriſti, quod nos ſumus, redintegrata diſciſſione, ſanatum eſt, impoſita executione ſancti præcepti Marcellino Tribuno, viro in primis prudenti & induſtrio, omniumque ſtudiorum bonorum appetentiſſimo.] hæc Oroſius.

[f] *Oroſ. lib. 7. c. 24.*

RELIGIONIS DEFENSIO ROBVR IMPERII.

Apparuit ſanè quàm veriſſimum atque certiſſimum ſit, tunc Deū curare atque tueri Principum regna, cùm ipſi Principes pro religione laborant: contrà verò cùm id negligitur, vel humana prudentia (quę, ex Apoſtoli ſententia, Deo inimica eſt) in religionem peccatur, ipſa Imperia in deterius prolabi, penituſque conſumi. quæ omnia (vt vidimus) in eodē Honorio breui tēporis ſpatio apparuere perſpicua. Etenim cùm primùm preſſus anguſtijs indulſit hæreticis atque Gentilibus Dei hoſtibus, vt ſecurè abſque timore legum, quam quiſque vellet religionem & in fidem ſectaretur opinionem: maxima hanc legem ſecuta ſunt mala, nempe clades Vrbis & alia funeſta, vt vidimus anno ſuperiori. Rurſus verò cùm idem Imperator

A tor facti pœnitens eam reuocat legem, laborat pro fide & vnitate Catholica; quàm ſubitò mutata rerum ſimul eſt facies, & quanta hæc ſubſecuta ſunt bona? Abſque armis periit inuaſor Vrbis Alaricus; & qui poſt eum Gothorum capeſſit regnum, pro Romano Imperio pugnaturus in hoſtes conuertit hoſtiles acies: hæcque omnia hoc ipſo anno, dum pro religione tanta curat Honorius: Quo eodem anno (ait S. Proſper in Chronico) Conſtantinus per Honorij duces Conſtantium & Vlphilam apud Arelatenſe oppidum victus & captus eſt: cuius filium Conſtantem in Hiſpania regnare orſum, Gerontius Comes, in Maximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat.] hæc Proſper hoc anno, Marcellinus verò anno ſuperiori: ſed præſtat audire Proſperum, res ſui temporis, & locorum vbi verſatus eſt, nempe in Galliis, ſcriptorem, quem veritatis aſſertorem ratio certa comprobat: etenim cùm conſtet ſuperatum ac victum Conſtantinum cum filio poſt Alarici obitum, B quem hoc anno ex hac ſublatum vita narrauimus; nequaquam anno ſuperiori illud potuit contigiſſe.

TYRANNI EXTINCTI.

At quàm opportunè collabenti penitùs atque ruenti ſuppoſuit Deus manum Imperio? Fretus enim auxilio Alarici Conſtantinus tyrannus (vt tradit Sozomenus[a]) ad inuadendam Italiam ſe iam accinxerat: ſed audita morte Alarici conſternatus, Arelatum ſe recepit. At quomodo dominans Gallijs, Britannijs, & Hiſpanijs, pollenſque auxilio barbarorum Conſtantinus tyrannus cùm Imperio vitam amiſit? Accidit planè ſecundùm ſacrum illud vaticinium Iſaiæ[b]: Concurerre faciam Ægyptios aduerſus Ægyptios] cùm tyranni armarentur contra tyrannos, quos mutuo inter ſe confectos Honorij dux Conſtantius adorſus prorſus extinxit. Sed cunctas tunc res geſtas ipſe Sozomenus diligenti narratione proſecutus eſt: præſtat igitur ipſum audire, neque tot tamque diuinitus hoc anno impertita Honorio C beneficia ſilentio obuoluta relinquere. Ait enim hæc ipſe[c]:

[a] *Sozom. lib. 9. cap. 12.*
[b] *Iſaiæ 19.*
[c] *Sozom. ibid. cap. 13.*

DE CONSTANTINO ET MAXIMO TYRANNIS.

Interea tēporis Gerontius, inter duces Conſtantini præcipuus, hoſtis illi factus eſt; & Maximū familiarem ſuum, quem ad tyrannidem accommodatū iudicabat, Imperij ornatu induit, ac Tarracone morari permiſit: ipſe verò aduerſus Conſtantinum exercitum duxit eo propoſito, vt in tranſitu eius filium Viennæ commorantem conficeret. Conſtantinus igitur cùm intellexiſſet id quod de Maximo actum erat, Ebodichū ducem ſuum (quem fuiſſe Regem Francorum tradunt) ad vlteriores Rheni partes miſit, vt Francos & Alemannos in noſtrum auxilium vocaret: Conſtanti autem filio ſuo Viennæ ac ceterarum ibi ciuitatum cuſtodiam commiſit. Ac Gerontius quidem cùm Arelatum caſtra mouiſſet, ciuitatem oppugnauit. Non multo autem pòſt, exercitu Honorij aduerſus tyrannum aduentante, cui præerat Conſtantius Imperatoris Valentiniani tertij huius nominis pater; ſtatim fugit cum paucis quibuſdam militibus: nam eorum plurimi ſe Conſtantio coniunxere. D

Milites igitur in Hiſpania Gerontium ob fugam factam contemptu dignum rati, interficere ſtatuerunt; & concurſu facto, domū eius circumuallant. Ille verò cum Alano, vno neceſſario ſuo, pauciſque ſeruis, eiaculatis deſuper ſagittis, vltra trecentos milites interfecit. Sagittis tandem deficientibus, ſerui aufugiunt, & clàm ſeſe de domo illa demittentes euadunt. At Gerontius quidem quamuis & ipſe eodem modo ſaluari potuerit; tamen Nonnichiæ vxoris amore detentus, noluit. Itaque cùm milites ignem domo manè immiſiſſent, nullam habens deinceps ſpem ſalutis, Alano familiari ſuo volenti caput amputat, & deinde propriæ vxori quoque lamentanti, & ſe ipſam cum lacrymis in gladium ingerenti, ne potiùs quàm in alterius poteſtatem perueniat, vnà cum marito perire cupienti, & munus hoc vltimum ab eo impetrare flagitanti. Atque hæc quidem mulier ſatis viriliter, & vt illius religio- E ne dignum fuit (erat enim Chriſtiana) mortua eſt, ſui memoriam ſtabiliorem poſteritati relinquens, quàm quæ obliuione obſcurari poſſet. Gerontius porrò cùm ſe tertiò percuſſiſſet, nec tamen vulnus letale accepiſſe ſenſiſſet, euaginato gladiolo quem femori obligatum habebat, ſibi ipſi cor transfixit.

CONSTANTIVS DVX HONORII QVAE IN BARBAROS.

Conſtantinus autem, circumſedente adhuc Honorij exercitu, obſidionem tamen ſuſtinebat, quòd illi nunciatum eſſet Ebodichum cum maximis ſuppetijs aduenturum: quæ quidem res & Honorij quoque duces non modicè terrebat, ita vt in Italiam reuerti, & illic bellum experiri vellent. Atque vbi hoc ſtatuiſſent, quia appropinquare iam nunciabatur Ebodichus, Rhodanum fluuium traiiciunt, & Conſtantius ſecum pedites retinens aduentantem expectat hoſtem. ſed Vlphilas Conſtantij Præfectus haud procul iſtinc in inſidiis cum equitibus latitat. Poſtquam igitur hoſtes cum exercitu Vlphilam prætergreſſi, pedem iam collaturi eſſent cum militibus Conſtantij: dato ſigno, repentè prorumpens Vl-

A philas hoſtem à tergo inuadit. Et factâ ſtatim ordinum perturbatione, alij diffugiunt, alij occiduntur, plurimi autem poſitis armis, veniam precantur & miſericordiam conſequuntur. Ebodichus autem, equo conſcenſo, fugit in agrum quemdam ad Ecdicium, qui plurimum fuerat ab ipſo conſecutus olim, quemque Ebodichus ſibi ob accepta beneficia amicum arbitrabatur. Atque is caput eius amputatum ducibus Honorij attulit, ſpe magnorum munerum ac dignitatum. Conſtantius autem caput quidem accipi iuſſit, & gratias Ecdicio agi Reipublicæ nomine, qui Vlphilæ officio functus eſſet. Sed cùm in exercitu remanere vellet, eum excedere iuſſit, nequaquam vel ſibi, vel exercitui fauſtam fore ratus hoſpitis tam ingrati præſentiam. Atque is quidem hominis amici ac hoſpitis in calamitatem delapſi impiiſſimam cædem auſus, in vanum (vt dici ſolet) hians receſſit.

CONSTANTINI TYRANNI EXITVS.

Poſt victoriam rurſus traiiciente Honorij exercitu ad ciuitatem: certior factus Conſtantinus Ebodichum eſſe ſublatum, ipſe ſibi purpuram & Imperij inſignia detrahit, & ad ecB cleſiam confugiens ordinatur presbyter. Tum accepto prius iureiurando, qui intra mœnia erant, portas aperiunt, ac veniam conſequuntur omnes. Itaque ex eo tempore prouincia iſta rurſus ad Honorij Imperium reuerſa eſt, ac ducibus ab illo conſtitutis paruit. Conſtantinus autem vnà cum Iuliano filio in Italiam tranſmiſſus, antequam eò perueniret, in itinere occiditur. Nec multo pòſt, præter expectationem interimuntur Iouinus & Maximus tyranni prædicti, tum etiam Sarus & alij plurimi cum his qui Imperio Honorij fuerant inſidiati.] hactenus Sozomenus. Erat autem ex his quos non nominat Imperij perduelles tyrannos, Sebaſtianus Iouini tyranni frater: qui (inquit Oroſius[a]) hoc ſolùm, vt tyrannus moreretur, elegit. Sed & in his expende quàm terribilis Deus in conſilijs ſuper filios hominum. Conſtantinus enim qui Conſtantem filium iam profeſſione monachum (vt ait Oroſius[b]) vt crearet Cæſarem, eduxit è monaſterio: ipſe, ne occideretur, compelC litur confugere ad eccleſiam, & initiari presbyteratu: ſed malè vterque periit, qui Deum poſthabuerunt Imperio.

[a] Oroſ. lib. 7. cap. 42.

[b] Oroſ. lib. 7. c. 40.

QVANDO S. HIERONYMVS SCRIPSIT AD CTESIPHONTEM.

At migremus iam in Orientem, & S. Hieronymum pro Catholica Eccleſia aduerſus Pelagianos hæreticos laborantem inuiſamus. Hoc namque anno, cùm nondum auctoris nomine Pelagiana hæreſis vulgaretur, ſed eius praua dogmata quæſtionum velamentis ſpargerentur, ipſe S. Hieronymus rogatus eſt per epiſtolam à Cteſiphonte, vt quæſtioni reſponderet, quam huius promulgatores hæreſis de animi impaſſibilitate proponere conſueuerant, poſſe in homine affirmantes non ipſa tantùm vitia, ſed affectus vitiorum, omnemq; radicem peccati conuelli, vt ne minimum quidem fomitis in eo reliquum eſſet. Quod autem hoc anno ad eum S. Hieronymus epiſtolam illam contra Pelagianos reſcripſerit, argumentũ illud euidens eſt, dum ita Pelagium ac Pelagianos eſt inſectatus hæreticos, vt tamen nullius ipſorum D nomen expreſſerit; quod ſcilicet nondum eius ſe hæreſis defenſores palàm profiterentur; quod ſequenti anno (vt ſuo loco dicemus) cœptum eſt agi. Sed & neque ante præſentem annum eamdem ad Cteſiphontem à S. Hieronymo fuiſſe editam ſcriptionem, quæ ſuperiori anno eodem argumento ſunt recenſita, demonſtrant, dum egimus de Ruffini obitu & eadem hæreſi promulgari tacitis auctoribus cœpta; cùm ſcilicet S. Hieronymus præ manibus habens lucubrationes in Ezechielem, in præfationibus ad Euſtochium de his agens, nihil hactenus aduerſus eos ſe ſcripſiſſe demonſtrat: meminiſſet vtique more ſuo, ſi adeò nobilem aduerſus eos tractationem epiſtolarem ſcripſiſſet.

PELAGIANI VNDE PRODIERINT.

Cùm hoc igitur anno interpellatus eſſet à Cteſiphonte ea de impaſſibilitate quæſtione Hieronymus: etſi nomina taceat Pelagij atque Cæleſtij; auctores tamen, vnde ipſa hæreſis dimanaret, in medium profert, dum hæc de ſchola Stoicorum deducta fuiſſe demonſtrat, E atque primùm introducta per Origenem, Euagrium Ponticũ, Ruffinum, & alios Origeniſtas monachos iudicio Theophili (vt ſuo loco diximus) condemnatos: in quos hæc ibi Hieronymus[c]: Pudeat ergo eos principum & ſociorum ſuorum, qui aiunt, poſſe hominem ſine peccato eſſe, ſi velit. quod Græci dicunt ἀναμάρτητον. Et quia hoc Eccleſiarum per Orientẽ aures ferre non poſſunt: ſimulant ſe, Sine peccato, quidem dicere, ſed ἀναμάρτητον dicere non audere; quaſi aliud ſit, Sine peccato, aliud ἀναμάρτητον, &c.] Sed & hæc ipſa à Manichæis etiam eſſe accepta, & à Priſcillianiſtis, quibuſcum communicationis hæreſis fœdere & amicitia iungerentur, itemque cum Iouiniano hæreſiarcha commune aliquid interceſſiſſe, apertè demonſtrat: Nam ait[d]: Iouiniani ſecunda quæſtio, tui ingenij diſciplina eſt.] Et quænam iſta? audi eumdem aduerſus ipſum Iouinianum diſputantem: Nititur ſecundo loco approbare, eos qui plena fide in baptiſmate renati ſunt, à diabolo non poſſe ſubuerti.] oſtenſis

[c] Hieron. ad Cteſiphõtem.

[d] Hier. ibid.

A oſtenſis autem hæreſis huius anteſignanis auctoribus, quos commilitones ijdem hos ſectantes nacti fuerint, docet, nempe miſeras oneratas peccatis, leuiſſimi cordis feminas, quibus ſtipata, ex more omnium hæreticorum, eadem hæreſis glorioſè procedat; quarum principes Pelagius & Cæleſtius cognoſcantur: quos licet non nominet, patriæ tamen nomine, quos intelligat, exprimit, dum Britanniæ tyrannorum fertilis, & Scoticæ gentis meminit. Quorum vna recitata ſententia, in quæ hæreſis barathra coniiciat ſectatores, declarat his verbis[a]:

HAERESIS PELAGIANAE CAPVT

Iſtiuſmodi homines tollunt orationem: & per liberum arbitrium, non homines propriæ voluntatis, ſed Dei potentiæ factos ſe eſſe iactant, qui nullius ope indigent. Tollantur & ieiunia, omniſq; continentia. Quid enim mihi prodeſt laborare, vt accipiam per induſtriam, quod ſemel meæ factum eſt poteſtatis? Hoc quod dico non meum eſt argumentum. Vnus diſcipulorum eius (*nempe Cæleſtius*) immò iam magiſter & totius ductor exercitus, & cõtra B Apoſtolum[b] vas perditionis, per ſolœciſmorũ, & non vt ſui iactant, ſyllogiſmorum ſpineta decurrens, ſic philoſophatur & diſputat: Si nihil ago abſque Dei auxilio; & per ſingula opera eius eſt quod geſſero: ergo non ego qui laboro, ſed Dei in me coronabitur auxilium; fruſtraque dedit arbitrij poteſtatem, quam implere non poſſum, niſi me ſemper adiuuerit: deſtruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget. Sed liberum dedit arbitrium Deus; quod aliter liberum non erit, niſi fecero quod voluero. Ac per hoc ait: Aut vtor ſemel poteſtate, quæ mihi data eſt, vt liberum ſeruetur arbitrium: aut ſi alterius ope indigeo, libertas arbitrij in me deſtruitur. Qui hæc dicit, quam non excedit blaſphemiam? quæ hæreticorum venena non ſuperat? &c.] confutatur ab eo ac ſoluitur dilemma.

[a] Hier. ad Cteſiphont. aduerſus Pelag.

[b] Rom. 9.

Quòd verò hæc Pelagius per Cæleſtium, & ille per quæſtiones, quid alij de his ſentirent rogans, eo modo per cuniculos in Eccleſiam hæreſim intromitterent: hinc in auctorem C S. Hieronymus[c]: Loquere quòd credis: publicè prædica. Quid ſecretò diſcipulis loqueris? Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non liberè quod ſentis loqueris?] & paulò pòſt: Necdum ſcripſi, & comminaris mihi ſcriptorum tuorum fulmina, vt ſcilicet hoc timore perterritus, non audeam ora reſerare. & non animaduertis, idcirco nos ſcribere, vt vos reſpondere cogamini, & apertè aliquando dicere, quod pro tempore, perſonis & locis, vel loquimini, vel tacetis? nolo vobis liberum eſſe negare quod ſemel ſcripſeritis.] hæc ipſe; qui & quod tentauit, eſt aſſecutus: ſiquidem Pelagius atque Cæleſtius iam palam hæreſim promulgarunt, factique ſunt eius aperti propugnatores, vt ex his quæ ſequenti anno dicemus, manifeſtiùs apparebit.

[c] Hier. ibid.

HIERONYMVS LATENTEM HAERESIM PRODVCIT IN MEDIVM.

Conſultò quidem prudenterque S. Hieronymus ſtuduit, vt viſcera Eccleſiæ depaſcens morbus, foris, quo curari poſſet, appareret in cute: ſed & cõſultiùs ſcripta hæc ad Cteſiphon- D tem præmittens, ſic parauit antidotum. Peſtem enim monſtrare, hoc ipſum eſt curare ne alij eadem lue & morbi contagione lædantur. Vnde ſubdit: Eccleſiæ victoria eſt, vos apertè dicere quod ſentitis. Aut enim idem reſponſuri eſtis quod & nos loquimur; & nequaquam eritis aduerſarij, ſed amici. Aut ſi contraria noſtro dogmati dixeritis; in eo vincemus, quòd omnes cognoſcent Eccleſiæ quid ſentiatis. Sententias veſtras prodidiſſe, ſuperaſſe eſt. Patet prima fronte blaſphemia: non neceſſe habet conuinci, quod ſua ſtatim profeſſione blaſphemum eſt.] hæc & alia S. Hieronymus, in publicum deducens latentem & ſibilantem in angulo bicipitem anguem, Pelagij ſcilicet & Cæleſtij faucibus in Eccleſiam hæreſim inhiantem: vt de eodem S. Hieronymo illud merito occini poſſit[d]: Obſtetricante manu eius, eductus eſt de cauerna coluber tortuoſus.] quem ſemel progreſſum in medium, horrendum viſu ſui deformitate ſerpentem, mox Apoſtolici viri Apoſtolicæ doctrinæ iaculis penitùs E confecere. ſed de his anno ſequenti.

[d] Iob 26.

MILLENARII PLVRES HOC TEMPORE.

At non vna hæc tantùm peſtis lento inficiebat tabo Fideles in Occidente, ſed & Chiliaſtarum vetus error complurium mentes inuaſerat. Etenim S. Hieronymus, quem diximus ante annum ſuperiorem interpretatum eſſe Iſaiam Prophetam, in præfatione ad librum decimumoctauum hæc de his habet, cùm aduerſus eos ſtylum exacuit: Dionyſio Alexandrino aduerſus Millenarios ſcriptori duobus voluminibus reſpondet Apollinaris, quem non ſolum ſuæ ſectæ homines, ſed & noſtrorum in hac parte dumtaxat plurima ſequitur multitudo: vt præſaga mente iam cernam, quantorum in me rabies concitanda ſit. Quibus non inuideo, ſi tantum amant terram, vt in regno Chriſti terram deſiderent, & poſt ciborum abundantiam, gulæque ac ventris ingluuiem, ea quæ ſub ventre ſunt, quærant, &c.] At quinam ex recentioribus Millenariorum ſententiæ aſſertores fuerint, vnum ex eis in explanatione ſuper Ezechielem[e] detegit Seuerum, qui eam ſcriptis prodiderit (vt ait) in dialogo

[e] Hieron. in Ezech. c. 36.

A

logo, cui, Gallo, nomen impoſuit: vt planè admiratione dignum ſit, hominem S. Martini diſcipulum, ſanctique Paulini amicum intimum, in deliramentis his inſaniſſe; cùm præſertim haud ea ſententia toleranda ampliùs videretur, quam doctiſſimi viri reſpuerent, vt ſanctus Hieronymus, & illi conſentiens Damaſus, Gregorius Nazianzenus, atque Baſilius, dum eam Apollinaris ſententiam vt ridiculam & ſacro Euangelio aduerſantem reiicit in epiſtola ad Occidentales[a]. Quòd autē repugnarent & aduerſarentur Millenarij Origeniſtis, qui nec cum humanis membris reſurrectionem futuram dicebant: cautiùs (vt ipſe teſtatur) fuit incedendum S. Hieronymo, vt media incedens via non declinaret ad dexteram, neque ad ſiniſtram; ne, cùm aſtrueret in reſurrectione omnia in corpore fore membra, etiam vſum illorum, more Millenariorum, videretur aſſerere; & dum negaret aſſertum à Millenariis membrorum vſum, videretur cum Origeniſtis iniiſſe concordiam: id ipſe in præfatione ad Euſtochium[b] profitetur.

[a] Baſil. epiſt. 74.

[b] Hier. præf. in l. 18. in Ezech.

B

Porrò eiuſmodi Millenariorum inſaniæ cùm vbique iam reiicerentur, & ſibilis atque cachinnis à diſertis deriderentur, ac pariter damnarentur: exaruerunt penitùs; quod nonniſi inſanus atque delirus prorſus haberetur, qui huiuſcemodi fabulis traduceretur. At non ſic quidem Pelagij hæreſis, quæ fœcundo vbique cæſpite coaleſcere atque multiplicari cœpit: etenim dum in eius ſectatores agit S. Hieronymus in Oriente, S. Auguſtinus in Occidente in iſtud ipſum opus incumbit. Nam ſicut Cteſiphon epiſtola ad ea ſcribenda ipſum Hieronymum excitauit; ita & eiuſdem argumenti datis ad Auguſtinum litteris, Hilarius ab ipſo aduerſus eoſdem errores, Syracuſis in Sicilia diuulgatos, reſponderi petiit. nam de illis[c]: Rogo (inquit) vt mei memor in ſanctis orationibus tuis eſſe digneris, atque imperitiam noſtram informare de eo quod quidam Chriſtiani apud Syracuſas exponunt, dicentes, poſſe eſſe hominem ſine peccato, & mandata Dei facilè cuſtodire, ſi velit (*abſque ſcilicet auxilio diuinæ gratiæ*) Infantem non baptizatum, morte præuentum non poſſe perire merito, quoniam ſine peccato naſcitur: Diuitem manentem in diuitiis ſuis, regnum Dei non poſſe ingredi, niſi omnia ſua vendiderit; nec prodeſſe eidem poſſe, ſi fortè ex ipſis diuitijs fecerit Dei mandata: Non debere iurare[d] omninò: & de Eccleſia: Quæ ſit, de qua ſcriptum eſt[e], non habere rugam neque maculam, &c.] His pulſauit Auguſtinum Hilarius è Sicilia quæſtionibus ex Pelagij deductis erroribus. Præſtitit id quidem impigrè Auguſtinus[f] ac copioſè quæſtionibus omnibus accurateque reſpondens, nullam tamen de Pelagio habuit mentionem, vtpote ſub inuolucro Catholici nominis hactenus latitante: vnde & nos argumentum iure deducimus, hoc anno ab ipſo eam ad Hilarium eſſe conſcriptam epiſtolam.

[c] Apud Aug. epiſt. 98.

HILARIVS CONTRA HÆRESIM PELAG. AVGVSTINVM EXCITAT.

C

[d] Matth. 5.

[e] Epheſ. 5.

[f] Aug. epiſt. 99.

Quo etiam tempore aduerſus eoſdem errores, antequam tamen eam ad Hilarium epiſtolam dediſſet, eodem argumento tres libros ſcripſit, quorum eſt titulus, De Peccatorum meritis & remiſſione, deque Baptiſmo paruulorum: ipſe enim in Retractationibus[g] eam ſe primam ſcriptionem aduerſus Pelagianos edidiſſe teſtatur, cùm antehac ſermonibus (vt ait) & collocutionibus res acta eſſet. Sed & quòd ipſi auctores blaſphemiarum adhuc latere cuperent; noluiſſe eos propalaſſe, teſtatur, immò & non ſine honore Pelagij meminiſſe: nam ait: In his autem libris tacenda adhuc arbitratus ſum nomina eorum, ſic eos faciliùs poſſe corrigi ſperans: immò etiam in tertio libro, quæ eſt epiſtola, ſed in libris habita, propter duos, quibus eam connectendam putaui, Pelagij ipſius nomen non ſine laude aliqua poſui, quia vita eius à multis prædicabatur: & eius illa redargui, quæ in ſuis ſcriptis non ex perſona ſua poſuit, ſed quid ab alijs diceretur expoſuit; quæ tamen poſtea iam hæreticus pertinaciſſima animoſitate defendit.] hæc Auguſtinus: quibus intelligis, & illam Pelagij in diſſeminando hæreſim artem, dum ita hæreſes per quæſtiones poneret, quaſi ab alio aliquo illæ eſſent propoſitæ. Porrò tertium librum, qui eſt epiſtola ad Marcellinum, ad illum ipſum inſcriptum eſſe, qui Collationi hoc anno Cognitor præfuit, non dubium eſt: diſertus planè vir & diſcendi adhuc cupidiſſimus, qui non S. Auguſtinum tantùm, ſed & S. Hieronymum (vt ſuperiore anno dictum eſt) iiſdem de Pelagianis erroribus pulſauerit quæſtionibus.

D

[g] Aug. Retra. lib. 2. c. 33.

PRIMA SCRIPTIO AVGVSTINI ADVERSVS PELAGIANOS.

E

Sed vnde Auguſtino, vt aliquando tamquam virum probum Pelagium laudauerit? equidem id ipſe ex ſanctiſſimi viri Paulini Nolani Epiſcopi teſtificatione: latens enim ſub monaſtico habitu lupus rapax, nouus Proteus pro loco & tempore atque perſonis ſermonem mutans, cum ſanctis ſanctus æquè apparere conatus eſt. Et ſicut de Vigilantio eidem Paulino accidiſſe diximus, vt eum, dum adhuc tegeret pietate blaſphemias, litteris ad Hieronymum datis, laudibus celebrarit: ita planè de Pelagio ad S. Auguſtinum ſcribens, eum extulit præconiis ſanctitatis. Quamobrem idem ſanctus Auguſtinus, cùm iam Pelagius qualis eſſet,

PELAGIVS ALIQVANDO AVGVSTINO ET PAVLINO CARVS.

A

eſſet, perſpicuè ob oculos omnium fuerit demonſtratus; quid iam de ipſo Paulinus ſentiat, litteris interpellat his verbis[a]: Pelagium quem credimus (vt ab illo diſtingueretur qui Pelagius Tarenti dicitur) Britonem fuiſſe cognominatum, quòd vt ſeruum Dei dilexeris, nouimus: nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Nam & nos non ſolùm diliximus, verùm etiam diligimus eum: ſed aliter nunc diligimus, aliter aliquando dileximus. Tunc enim, quia nobis rectæ fidei videbatur: nunc autem, vt ab iis quæ inimica & aduerſa gratiæ Dei ſentire dicitur, illius miſericordia liberetur.] hæc Auguſtinus.

[a] Aug. epiſt. 105.

Quod verò ad loca ſpectat, vbi Pelagius docuit: dictum eſt ſuperiùs, ipſum in Ægypto verſatum inter monachos, quem ante omnes deploratum à Chryſoſtomo & Iſidoro vidimus. In Occidentem verò ſe conferentem, in Vrbe primùm quarumdam quæſtionum prætextu hæreſum venena ſparſiſſe, ſanctus Auguſtinus affirmat[b], vbi ait, eum diutiſſimè Romæ vixiſſe, ibique in diſputationibus contentionibuſque verſatum, captantem vndique occaſionem hæreſis propagandæ & propugnandæ. Nam idem de eo S. Auguſtinus[c]: In eis, *nempe libris Confeſſionis*, certè dixi Deo noſtro (& ſæpè dixi) Da quod iubes, & iube quod vis. Quæ mea verba Pelagius Romæ, cùm à quodam fratre coëpiſcopo meo fuiſſent eo præſente commemorata, ferre non potuit; & contradicens aliquanto commotiùs, pænè cum eo qui illa commemorauerat, litigauit.] hæc Auguſtinus de Pelagio; qui Roma pulſus, in Siciliam profectus eſt: vnde Hilarius de eius erroribus hoc anno (vt diximus) S. Auguſtinum reddidit certiorem. At de Pelagio hactenus; cetera eius acta annis ſingulis pro temporis ratione diſpoſita inferiùs referemus.

PELAGIVS ROMÆ PRO HÆRESI LABORAT.

B

[b] Aug. de peccato orig. c. 21.

[c] Aug. de dono perſeuerant. l. 2. c. 20.

Hoc item anno, cùm Syneſius Epiſcopus Ptolemaidis nondum in Epiſcopatu annum exegiſſet (vt ex ipſius ſcriptis conſtat) celebrata eſt Synodus ibidem Ptolemaide in Pentapoli Ægypti. Cuius quidem cogendi Epiſcoporum conuentus, cauſa illa potiſſimùm interceſſit, quòd Andronicus prouinciæ Præfectus multa crudelia in ſubditos, atque irreligioſa & impia aduerſus Eccleſiam perpetraſſet: quibus in Synodo propoſitis atque probatis, communi omnium ſententia, dira excommunicationis pœna mulctatur. Extat ipſa à Patribus in eum prolata ſententia, qua & eius crimina enarrantur. Apparuit ex hoc quidem iudicio, Epiſcoporum iuris fuiſſe, præſidere Præſidibus, & perperam ab eis facta corripere Eccleſiaſtica auctoritate, ex impertita ſibi à Deo omnium Domino poteſtate. Sed reddamus hîc (vt apud ipſum Syneſium legitur) ipſam in Synodo ab Epiſcopis in Andronicum ſententiam dictam:

SYNODVS PTOLEMENSIS IN LIBYA.

C

Concilium ad Epiſcopos[d]. Andronicum Berenicenſem mala Pentapolis ſorte & natum & educatum & auctum, & qui principatum eius quæ ipſum protulit emit, neque putet quis, neque vocet Chriſtianum; ſed velut quem execratur Deus, ab omni eccleſia, ab omnibus locis & laribus expellatur. Non quòd fuerit Pentapolis extrema plaga, poſt terræmotum, poſt locuſtam, poſt peſtem, poſt ignem, poſt bellum; reliquias illorum diligenter perſecutus, abſurdis generibus & figuris inſtrumentorum per ipſum primum in regionem illatis, immò (vt rectiùs dicam) per ipſum ſolum vſurpatis, nimirum digitali & pedali tormento, prælo, naſi forcipe, auribus apprehendendis & labiis obtorquendis parato inſtrumento (quorum quod maiores noſtri & experientiam & conſpectum bello amiſerunt, à malè ſeruatis beati prædicati ſunt) Non ob hoc (inquam) expellatur: ſed quod primus apud nos & ſolus & re ipſa & verbis in Chriſtum conuicia iactauit. Re ipſa quidem & facto, quod foribus eccleſiæ ſua edicta affixit; his quidem qui ab ipſo iniuria affecti ſunt, ad tutam menſam excludens ſupplicationem; ſacerdotibus autem Dei ea minatus, quæ etiam Phalaris Agrigentinus, & Cæphron Ægyptius, & Sennacherib Babylonius veritus fuiſſet, qui miſit Hieruſalem improperare Ezechiæ & Deo.

[d] Apud Syneſ. epiſt. 58.

D

SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS IN ANDRONICVM.

ANDRONICVS SCELESTISSIMVS.

E

Illam ego diem ſecundam Dei crucem tuliſſe ſentio. Nam in opprobrium Chriſti libellus ille conuiciis plenus de ſacris foribus pependit: & hæc inſpexit Sol, & legerunt homines; non Tiberio Claudio Rempublicam adminiſtrante, à quo Pilatus ad Iudæorū principatum miſſus eſt, ſed pia Theodoſij ſobole Romanorū ſceptra tenente, à qua ſibi ipſi principatum comparaſſe Andronicum ex Pilati aſtutia, animaduerſum eſt. Riſum mouebant prætereuntibus, qui ex alia ſecta eſſent, illæ litteræ, quemadmodum Iudæis ea quæ cruci Chriſti adſcripta fuerant: quamquam crucis inſcriptio non ex pia voluntate profecta, auguſta eſſet indictione, per quam Chriſtus Rex denunciabatur. At hic lingua ſententiæ conſentiebat.

Verùm quæ poſt hæc deſignauit, grauiora ſunt his quæ publicè affixis litteris notauit. Cū enim quamdam contra inimicum occaſionem reperiſſet (inimicitia enim erat ipſis, quod ille

A ille quidem nuptias parabat, hic autem prohibebat) tam horrendis ipſum tormentorum inſtrumentis torquebat, vt optarẽ ea ad poſteritatem non tradi, ſed cum ipſo ſicuti cœperunt, deſinere: quo hæc principatus Andronici commẽta narratione ſolùm ad poſteros perferantur. Poſtquam igitur vir generoſus, non iniurius, ſed infelix per illa torqueretur, & hæc in clariſſima meridie fierent, vt ſolis lictoribus teſtibus periret: & noſſet, fore vt Eccleſia condoleret: ob nullam ſanè aliam cauſam, ſed quod re cognita, ſtatim ita vt parati eſſemus, excurrebamus, quo aſſideremus, & calamitatem ſimul perferremus: rabie corripitur in hanc famam, ſi quis Epiſcopus miſereri auderet hominis ipſi infeſti: & multis ac iniquis temerè iactatis, audaciſſimo ex miniſtris Tonante * ipſum inſtigante, quo vtitur ad publicas calamitates inſtrumento, finem inſaniæ poſuit, maximè impiam vocem prolocutus: Quod fruſtra in Eccleſia ſperaſſet, & nullus Andronici manus effugere poſſet, etiam ſi ipſius Chriſti pedem teneret. Hanc vocem ter inerudita mente pronunciauit. B

ANDRONICVS BLASPHEMVS.

* Thoante

Poſtquam non ampliùs admonendus eſt homo, ſed velut inſanabile membrum, à nobis reſecandus; vt ne ſocietate, etiam id quod ſanum eſt, ſimul corrumpatur (nam inquinamentum facilè diſtribuitur; & qui tangit ſceleſtum, particeps fit reatus ipſius: oportet autem & mente & corpore puro Deo eſſe) Propter hæc Ptolemaidis Eccleſia ad omnes vbique terrarum ſorores ſuas hæc demandat. Andronico & ſuis, Tonanti & ſuis nullum templum Dei aperiatur: omnis ſacer cœtus, omne ſacrum templum concluſum ſit. Non eſt diabolo portio in Paradiſo. Qui etiam ſi clandeſtinè ingreſſus fuerit, expellatur. Admoneo igitur & priuatum quemque & Principem, vt neque ſub eodem tecto cum ipſo habitet, neque eadem menſa participet. Sacerdotes autem præcipuè, *admoneo ſcilicet*, qui neque viuentes ipſos alloquantur, neque mortuos ſimul deducant. Si verò quis velut paruæ ciuitatis Eccleſiam reprobarit, & excommunicatos ab ipſa ſuſceperit, veluti neceſſe non ſit pauperi obedire: is C ſciat, ſe ſcindere Eccleſiam, quam vnam Chriſtus eſſe vult. Talis autem ſiue Leuita eſt, ſiue preſbyter, ſiue Epiſcopus, à nobis in Andronici ſorte locabitur, & neque porrigemus ipſi dexteram, neque vmquam de eadem menſa cum ipſo cibum capiemus. Multum autem abeſt, vt in arcano myſterio communionem habituri ſimus cum his, qui cum Andronico & Tonante ſortem habere voluerint.] Hactenus verba ſententiæ excommunicationis ab Epiſcopis in eos prolatæ; inter quos Syneſius principem locum tenebat, ipſi Eccleſiæ Metropolitanæ præfectus Antiſtes, totius huius operis ſapientiſſimus architectus: qui ſimulatque Epiſcopus factus eſt, ſuper philoſophicam conſtantiam ſacerdotalem induens vigorem ac robur, ſe ad iura danda Principibus, & ad ſubiiciendos Eccleſiaſticæ eos cenſuræ à Deo electum eſſe cognouit, inſtar Hieremiæ, ad quem Dominus[a]: Conſtitui te ſuper Reges & Principes: bellabunt aduerſum te, & non præualebunt.] Eſt epiſtola eiuſdem Syneſij Epi- D ſcopi ad Anaſtaſium[b] de eiuſdem Andronici ſceleribus, quam breuitatis cauſa his attexere prætermittimus.

EXCOMMVNICATIO ANDRONICI.

[a] Hierem. 1.

[b] Syneſ. epiſt. 79.

At quid poſt hæc Andronicus, homo arrogans, crudelis in homines, in Eccleſiam contumelioſus, & in ipſum quoque Deum blaſphemus? Quid, inquam, poſt acceptam excommunicationis ſententiam, qua à perſonis, locis & rebus ſacris eſſet excluſus, & infamis effectus? Contempſit ne, riſitúe iſtæc mens tumens, arrogans animus, durum ingenium, à recto ſemper reflexa & ad bonum numquam flexa voluntas? Num & crudeliùs ſæuiit, ac ferociùs (vt appetitus iaculis leo) inſilijt, & crudeliùs debacchatus eſt in damnantes eum Epiſcopos, & fores effregit eccleſiæ? minimè gentium. ſed (ô mirandum!) ſimulac ſenſit ſe Apoſtolica cenſura in interitum carnis datum Satanæ: vnde letale vulnus accepit, inde quoque expetiit medicinam: redditur fera beſtia cicuris, lambit veſtigia domini ſui, tamque feſtinè, E vt datas præueniens litteras, conuenerit Epiſcopos, qui pro ſe peterent veniã à Syneſio: Qui cùm noſſet hominem, timeretque ne hæc foris tantùm ſpecie tenus Andronicus præſeferret; inflictam non antè relaxauit pœnam, quàm ipſe plenè ſatisfacturum fore polliceretur. Vides huiuſmodi exemplo, lector, quo ſtatu habendi, & loco collocandi ſint, & quàm longè poſt Andronicum ſtatuendi, qui anathematis ſententia ob patrata ſcelera ab Epiſcopis ad ſalutem percuſſi, negligunt illam atque contemnunt. Sed reddamus hic eiuſdem Syneſij ad Epiſcopos litteras, quibus & Andronici pœnitentia tunc ſaltem foris exhibita demonſtratur. ſic enim ſe habent:

ANDRONICI POENITENTIA.

[c] Syneſ. epiſt. 72.

SYNESII EPISTOLA DE ANDRONICI POENITENTIA.

Syneſius Epiſcopis[c]. Andronicus Eccleſiam mentitus, ipſam vera loquentem experiatur. Nuper, nondum valde nuper peccauit in Deum, violauit homines: quapropter concluſa ipſi apud nos eccleſia, litteras ad fraternitatem veſtram dictauimus, ſententiam de ipſo ſignificantes.

A ficantes. At ille epiſtolam præuenit ſupplicatione ſimulata, & pœnitentia promiſſa, quam omnes me ſuſcipere petebãt, præter me. Ego enim videbar mihi clarè cognouiſſe hominem ad omnia dicenda & facienda facilem. Et expectabam & prædicebam, quòd ex vulgari cauſa ad naturam reuerſurus eſſet: quem ſanè par erat timidiorem fore, vbi coram Eccleſijs inclinatus fuiſſet, multo magis quàm ſi nihil ſuſpectum ipſi relinqueretur. Propter hæc equidem in ſententia perſeuerare propoſueram, velut qui ſimul & erga Deum magis pium & erga ciues magis vtile conſilium iniuiſſem. At enim impudens eſt reſiſtere vnum multis, ſenioribus iuniorem, his qui in ſacerdotio vitam conſumpſerũt, eum qui ſuperiore anno nondum rem attigit. Ceſſi rogantibus, vt nondum litteras circummitterem, ſed certis conditionibus ſuſciperem, vt non ampliùs inſaniret contra æquales, vt mentem ac intelligentiam præ affectione vitæ præficeret. Si quidem (inquam) intra terminos manebis, quos po- B ſuiſti: & nunc pro peccato tuo precabimur, & de cetero comprecabimur. Si verò pactas conditiones recuſaueris: pœna te manet, & ad omnes publicabitur, in tantum tempus producta, quantum ad inemendabiles mores tuos redarguendos ſufficiet.

Hæc ita placuerunt: & ipſe experimentum ſe daturum dixit, & nos idem ſumpturos eſſe. Dedit & ſumpſimus: largiùs inſuper expleuit excommunicationis cauſas: nondum tunc auſus erat bonorum proſcriptionem, nondum adhuc eadem aggreſſus erat. Quot per hæc oberrant? Quot ex his qui nuper opulenti erant, per hæc inopes degunt? Sed pauca hæc ad bene ac illuſtri loco natum, ſed malè perditum Magnum. Iacet filius viri illuſtriſſimi, qui omnibus ſuis bonis inſeruiuit ciuitati. Verùm iuuentute illius, matris ſenecta miſerabilior eſt: eo quòd ex duobus filijs alter fuga lapſus eſt propter Andronicum, & neque nouit vbi terrarum ſit: alterum vbi in terram condidit, nouit. Heu leges quæ ſimul iniuria afficiuntur, C propter quas imperium obtinent ſuæ ipſorum ciuitatis, præter quas ob principatum pecunias ad vſuram accipiunt. Horum igitur alios curatores Deus eſſe vult: nobis autem ſatis eſt, puros eſſe inter puros, ſi modò poſſimus intra cancellos ſacros manere, & ab impuris puriſſima occludere.] hactenus ad Epiſcopos Syneſius.

At quamnam Andronico iniunxit Syneſius pœnitentiam, & ab homine ob delicta perpetrata ſatisfactionem exegit? inter alia illud quidem, quod maximum omnium æſtimari debet, dum eum à tribunali depoſuit, in quo in Deum & homines multa deliquerat. Quanta hæc auctoritas Epiſcoporum, vt malè iudicantes Præſides ceſſare imperet? Id enim affirmat ipſe Syneſius in breui epiſtola de eo data ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinũ, hoc ipſo anno, nam ſequenti contigit ipſum Theophilum non ampliùs in humanis eſſe. Epiſtola autem ſic ſe habet, cùm Andronicum eidem ipſe commendat:

D Periit iuſtitia ex hominibus. Andronicus & priùs iniuria affecit, & nunc iniuria afficitur. Eccleſiæ verò mos eſt, exaltare quidem humilem, humiliare verò ſublimem. Hunc itaque Andronicũ odiſti quidem ob ea quæ fecit; quare etiam progreſſus eſt, vt ad hæc deuenerit. Miſerere autem nunc ob id, quòd cum his qui in execratione ſunt, conuerſatus eſt: nam & eos qui nunc in poteſtate ſunt, propter ipſum offendimus. At horrendum eſt, ſi numquam in felicibus conſiſtemus, ſed cum flentibus ſemper lacrymabimur. Nos igitur hic ipſum tribunali eximimus, & de cetero multo pauciores calamitates ipſi fecimus. Et ſi pietas tua ipſum cura dignum ducet; hoc ego maximum ſignum ſuſcipiam, quod non penitùs homo ille reprobatus ſit à Deo.] hucuſque ad Theophilũ Syneſius, cuius Epiſcopalis functio antiquorum ſententiis commendatur: inter alios enim Euagrius[a] hæc de eo: Qualis autem & quàm eximius vir euaſerit, argumento ſunt tum epiſtolæ ab eo poſt ſacerdotij ſuſceptionem E eleganter & ornatè compoſitæ, tum liber ille quem dedicauit Theodoſio, tum aliæ præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Apparet enim ex his, Syneſium philoſophum ad Eccleſiam venientem, non tantùm (quod aiunt) barbam & pallium intuliſſe, ſed ſacerdotali conſtantia & vigilantia ita ſibi creditam Eccleſiam gubernaſſe, vt neophytus liceet, tamen ſeniores exemplo docuerit.

SYNESII EPISTOLA AD THEOPHILVM DE ANDRONICO.

[a] Euagr. lib. 1 c. 15.

Quæ verò de eo Sophronius[b] Hieroſolymitanus Epiſcopus ſcribat, dignam memoria hiſtoriam hic reddamus, quam ipſe omni fide bene ſignatam poſteris tradidit, his ſcilicet verbis: Cùm Alexandriæ eſſemus, Leontius Apamienſis, vir religioſus, & fideliſſimus, venit ex Pentapoli; multis enim iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autem diebus Eulogij ſancti Alexandrini Patriarchæ, eiuſdem Cyrenenſis vrbis futurus Epiſcopus. Cumque familiari colloquio eſſemus vſi, narrauit nobis, dicens: Fuit temporibus Theophili beatiſſimi Patriarchæ Alexandrini Cyrene Epiſcopus Syneſius philoſophus: qui cùm veniſſet Cyrenem, reperit

[b] Sophr. Prat. ſpirit. c. 195.

DE EVAGRIO PHILOSOPHO AD FIDEM PERDVCTO.

A perit illic philoſophum quemdam, Euagrium nomine, qui ſodalis ſuus in ſtudijs liberalibus fuerat, amicum ſibi cariſſimum, ſed religione Gentilem, & culturæ idolorum maximè dedicum. Eum Epiſcopus Syneſius ab idololatria transferre ad culturam Chriſti ſatagebat, curamq; ingentem eius rei ſibi aſſumpſerat pro charitate, quam erga ipſum à principio habuerat. Ille verò minimè id patiebatur, neque illius doctrinam admittere volebat. Epiſcopus tamen præ nimio ad illum amore, nec ſic quidem tædio victus deſiſtebat diebus illum ſingulis hortari & inſtruere, ac inducere vt Chriſto crederet, ipſiusque ſacramenta ſuſciperet. Cumque ille quotidie iſta monita dare perſiſteret, dixit ad eum ſemel philoſophus: Verè, mi domine Epiſcope, cum ceteris quæ mihi diſplicent in Chriſtianis, hoc eſt, quòd conſummationem huius ſæculi futuram dicunt; & poſt conſummationem, omnes qui ab initio ſæculi fuerunt homines, in iſto corpore reſurrecturos, carnemque hanc incorruptibilem recepturos & immortalem, atque ita in perpetuum victuros; ſicque eorum quæ in corpore geſ- B ſerunt, præmia percepturos: eum etiam qui miſeretur pauperi, fœnerari Deo; & qui diſperſit in pauperes & inopes, in cælo ſibi theſauros reponere, & centuplicata quæ erogauerit, in regeneratione cum æterna vita à Chriſto eſſe reddenda. Quæ omnia cùm dicuntur, deceptio & irriſio & fabula mihi videntur.

Epiſcopus autem Syneſius aſſeuerabat omnia Chriſtianorum vera eſſe, nihilque omnino habere falſum, vel veritati contrarium; idque multis documentis aſſerebat, & perſuadere illi nitebatur. Poſt multum verò temporis, cùm illum induxiſſet Chriſtianum fieri, baptizauit ipſum & filios eius, cunctosque domeſticos illius. Ceterùm non multo poſtea quàm baptizatus fuerat, dedit Epiſcopo auri tria centenaria in vſum pauperum, dicens: Accipe aurum iſtud, & diſtribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Chriſtus mihi ipſum reddet in futuro ſæculo. Qui ſuſcepto auro, promptè illi vt petebat, cautionem fecit. C Vixit itaque poſt baptiſmum annos aliquot philoſophus; ac tandem infirmatus eſt ad mortem. Cùm verò morti proximus eſſet, dixit filiis ſuis: Quando curabitis funus meum, chartam iſtam in manibus meis ponite, & me cum illa ſepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij, ſicut eis ipſe præceperat, ſepelieruntque eum cum chirographo.

MIRACVLVM DE SVBSCRIPTO CHIROGRAPHO.

Tertia autem poſt ſepulturam die apparuit Epiſcopo Syneſio nocte quieſcenti, dicens: Veni ad ſepulchrum, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi enim debitum, & ſatisfactũ mihi eſt. Atque vt certior eius rei fias, propria mea ſubſcripſi manu. Ignorabat enim Epiſcopus quòd chirographum illud conſepeliſſent ei. Mane autem facto, accerſitis filiis eius, dixit: Num aliquid cum patre veſtro in monumento poſuiſtis? Illi putantes quòd eos de pecunijs interrogaret, dixerunt ei: Nihil, domine, præter pannos conſuetos. Quid igitur? numquid vel chartam aliquam conſepeliſtis ei? tunc recordati filij (ignorabant enim quod D de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita ſanè, domine. chartam enim quamdam moriens dedit nobis, & ait: Quando ſepelietis me, chartam iſtam mihi in manibus date, nullo penitus ſciente. Tunc dixit illis Epiſcopus ſomnium, quod nocte illa viderat. Sumensque illos cum clericis ac primariis ciuitatis, acceſſit ad philoſophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philoſophum, chirographumq; manu Epiſcopi conſcriptum ſuis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex eius manibus, aperuerunt, inueneruntque in eo nouiter manu philoſophi ſubſcriptum ita:

EGO EVAGRIVS PHILOSOPHVS TIBI SANCTISSIMO DOMINO SYNESIO EPISCOPO SALVTEM. ACCEPI DEBITVM IN HIS LITTERIS MANV TVA CONSCRIPTVM. SATISFACTVMQ. MIHI EST. ET NVLLVM CONTRA TE HABEO IVS PROPTER AVRVM QVOD DEDI TIBI ET PER TE CHRISTO E DEO ET SALVATORI NOSTRO.

Qui verò conuenerant, hoc videntes, obſtupuerunt, & per multas horas clamauerunt, Kyrie eleiſon, glorificãtes Deum, qui facit mirabilia, & talem tantamq; promiſſionum ſuarum euidentiam dat ſeruis ſuis. Aſſerebat & hoc idem dominus Leontius, cautionem illam manu philoſophi ſubſcriptam ſeruari vſque hodie, atque in ſacrario ſanctæ Cyrenẽſis eccleſiæ cuſtodiri: & quicumque ſacrarij cuſtos ingrederetur, hanc illi cum ceteris vaſis ſacris aſſignari cuſtodiendam cum omni diligentia, atque eum deinceps ſucceſſori ſuo integram illam inuiolatamque reconſignare.] hactenus Sophronius ex Leontio de Syneſio & Euagrio.

Hic autem memoria repetenda ſunt, quæ ſecundo Annalium tomo ex Clemente Alexandrino, S. Auguſtino, & alijs dicta ſunt: philoſophiam, licet in multis aduerſari videatur Chriſtianæ religioni, conducere tamen plurimum ad eamdem capeſſendam: quod quam-

PHILOSOPHI QVI FIDEM CHRISTIANAM CONSEQVI DIGNI HABITI.

A quamplurimis exemplis quæque tempora demonſtrarunt, quibus ſingulis celeberrimi philoſophorum Chriſto nomẽ dedere: ex eis verò illos tantùm reſilijſſe conſtat, quos magia, vel vitæ turpitudo, ingẽnſve mentis tumor, vel alij perditi mores labefactaſſent. Quos enim veri amantes philoſophia ſurſum è vulgo abreptos altiùs ſubleuaſſet, vitaque ſapientiæ conſona comprobaſſet, non deſpexit Deus, ſed cæleſti deſuper lumine, quo fidei ſacramenta perciperent, illuſtrauit; vt modò de Syneſio & Euagrio vidimus: quibus accedant, quæ & hoc eodem tempore de Gennadio rerum naturalium ſcientia apprimè imbuto, de immortalitate tamen animæ dubitante, S. Auguſtinus[a] accidiſſe teſtatur his verbis, ad Euodiũ ſcribens:

[a] Aug. epist. 100.

GENNADIVS QVOMODO ANIMAE IMMORTALITATEM EDOCTVS.

Frater noſter Gennadius, notiſſimus ferè omnibus, nobiſq; cariſſimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ ſuæ artis exercitatione præpolluit; vt hominem religioſum noſti, atque erga pauperum curam impigra miſericordia, facillimoque animo benigniſ- B ſimum; dubitabat tamen aliquando (vt modò nobis retulit) cùm adhuc eſſet adoleſcens & in his eleẽmoſynis feruentiſſimus, vtrum eſſet vlla vita poſt mortem. Huius igitur mentem & opera miſericordiæ quoniam Deus nullo modo deſereret; apparuit illi in ſomnis conſpicuus iuuenis & dignus intendi; eique dixit: Sequere me. Quem dum ſequeretur, venit ad quamdam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextera parte ſonos ſuauiſſimæ cantilenæ vltra ſolitam notamque ſuauitatem. Tunc intento quidnam eſſet, ait, hymnos eſſe beatorum atque ſanctorum. Siniſtra autem parte quid ſe vidiſſe retulit, non ſatis memini. Euigilauit, & ſomnium fugit; tantumque de illo, quantum de ſomnio cogitauit. Alia verò nocte ecce idem ipſe iuuenis eidem rurſus apparuit, atque ab illo vtrum cognoſceretur, interrogauit. Reſpondit iſte, quòd eum benè planeque cognoſceret. Tunc ille quæſiuit, vbi ſe noſſet. Nec memoriæ defuit quid iſte identidem reſponderet: totumque viſum illud, hymnoſque ſancto- C rum, ad quos audiendos eo duce venerat, qua recẽtiſſimos recordabatur, facilitate narrauit: Hîc ille percontatus eſt: Vtrumnam id quod narrauerat, in ſomnis vidiſſet, an vigilans? Reſpondit: in ſomnis. At ille: Benè (inquit) recolis: Verum eſt, in ſomnis illa vidiſti: ſed nunc etiam in ſomnis te videre ſcias. Hæc cùm audiſſet iſte, ita eſſe credidit, atque id reſponſione firmauit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi eſt modò corpus tuum? Ille reſpondit: in cubiculo meo. Scis ne (inquit ille) in eodem corpuſculo nunc illigatos eſſe & clauſos, & otioſos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Reſpondit: Scio. Tunc ille: Qui ſunt ergo (inquit) iſti oculi, quibus me vides? Ad hoc iſte non inueniens quid reſponderet, obticuit. Cui hæſitanti, ille quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuò: Sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur; & tamen ſunt iſti, quibus me intueris, & iſta vteris D viſione: ita cùm defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit qua viuas, ſenſuſque quo ſentias. Caue deinceps ne dubites vitam manere poſt mortem. Ita ſibi homo fidelis ablatam dicit huius rei dubitationem: Quo docente, niſi prouidentia & miſericordia Dei?] vtpote qui ſic naturali exemplo inſtructus eſt, vt mente cæleſtis fulgore gratiæ illuminatus, à claritate in claritatem transformatus ſit (vt ait Apoſtolus[b]) tamquam à Spiritu Domini.

[b] 2. Cor. 3.

Sed quòd in his verſetur oratio, patere quæſo, lector, vt exemplo Euangelici[c] patrisfamilias qui profert de theſauro ſuo noua & vetera, veteribus recentia coniungamus: erit enim vt ex his quæ breuiter dicturi ſumus, magnã capias animi voluptatem. Haud namque inexplorata referam, ſed quæ complurium eruditorum virorum ſcimus aſſertione firmata, immò & à religioſis viris ad populum pro concione ſæpè narrata. Ego verò à quo accepi, au- E ctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaelem Mercatum Miniatenſem S.R.E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina ſpectatum: ipſe enim narrauit de auo ſuo, eodem quo ipſe nomine nuncupato, Michaele Mercato Seniore, cui cum Marſilio Ficino nobiliſſimi ingenij viro ſumma intercedebat amicitiæ conſuetudo, parta & aucta philoſophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo aſſectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, vt ex more, quidnam poſt obitum ſuperſit homini, ex eiuſdem Platonis ſententia, ſed non ſine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia Chriſtianæ fidei ſacramentis ſuffulcienda eſſent: eo enim argumento extat eiuſdem Marſilij ad ipſum Michaelem Mercatum erudita quidem epiſtola de animi & Dei immortalitate. Cùm verò inter differendum eorum progreſſa longiùs fuiſſet diſputatio; eam ad calcem perductam illo clauſerunt corollario, vt iuncta ſimul dextera pacti fuerint, vter eorum ex hac vita prior decederet (ſi liceret) alterum de alterius vitæ ſtatu redderet certiorem. Quibus

[c] Luc. 13.

DE MICHAELE MERCATO SENIORE ET MARSILIO FICINO.

bus inter ſe conuentis,ambo iurati ab inuicem diſceſſere. Interlapſo autem haud breui tem- A
poris ſpatio, euenit vt cùm ſummo mane idem Michael Senior in philoſophicis ſpeculatio-
nibus vigilaret: ex inopinato ſtrepitum velociter currentis equi, eiuſdemq́ue ad oſtium do-
mus curſum ſiſtentis audiret, vocemq́ue ſimul Marſilij clamantis:O Michael, ô Michael,
vera, vera ſunt illa. Ad vocem amici Michael admiratus, aſſurgens, feneſtramq́ue aperiens,
quem audierat,vidit poſt terga,ad curſum iterum acto equo candido,candidatum:proſecu-
tus eſt eum voce, Marſilium, Marſilium inuocans; proſecutus & oculis: ſed ab eis euanuit.
Sic ipſe noui caſus ſtupore affectus, quid de Marſilio Ficino eſſet, ſolicitiùs perquirendum
curauit (degebat ille Florentiæ, vbi diem clauſit extremum) inuenitq́ue eumdem illa ipſa
hora defunctum, qua eo modo auditus & viſus eſt ſibi. Quid tum ipſe? licet enim antiquæ
probitatis vir eſſet,innoxiamq́; & proficuam omnibus vitam hactenus excoluiſſet (prout de-
cebat verè philoſophum) ex eo tamen tempore, vale dicens philoſophicis diſciplinis, ſolius B
Chriſtianæ philoſophiæ ceteris eminentioris propenſior cultor effectus,quod reliquum fuit
temporis, mundo defunctus, ſoli vitæ futuræ vixit, ſpecimen edens abſolutiſſimi omnibus
numeris Chriſtiani, qui inter philoſophos ſui temporis magna cum laude claruerat nulli ſe-
cundus. Ad hæc autem,Syneſij, Euagrij,& Gennadij occaſione digreſſi ſumus, ad declaran-
dum non à Deo deſpectos verè philoſopos.

[a] Suid. in Syneſ.

Numerat Suidas[a] Syneſij lucubrationes, ſed quas ante Epiſcopatum elaborauit, ad
grammaticam & philoſophiam ſpectantes, necnon Panegyricas orationes,inter quas in lau-
dem Theodoſij dictam Euagrius recenſet orationem, de Regno ad Arcadium, de Studio-
rum ſuorum ratione, de Prouidentia, de Inſomnijs, de Caluitie, & alia plura quæ non ex-
ſtant. Scripſiſſe prætere libros venatorios, ipſe de ſe teſtatur[b], necnon commentarium de
Inſtrumento Aſtronomiæ, vt ad Otum ipſe ſcribens affirmat[c]. Quamdiu autem ſederit, C
ignoratur. Porrò poſt eius obitum in Eccleſiam Ptolemaidis Pentapolis reperitur ſubroga-
tus eius germanus Euoptius, ad quem eiuſdem Syneſij extant litteræ, quarum antè ſuo loco
meminimus. Ad quem quidem Euoptium, virum pereruditum, extat ſcriptio illa S. Cyrilli
contra reprehenſiones Theodoreti. At de Syneſio hactenus. Iam verò quæ ſunt anni huius
reliqua, proſequamur.

[b] Syneſ. epiſt. 154. [c] Syneſ. epiſt. 157.

THODOTVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

Hoc item anno, defuncto Alexandro Epiſcopo Antiocheno, cùm ſediſſet annos fermè
quatuor, in locum eius ſubrogatus eſt Theodotus. Id vt affirmemus, in primis admonent
litteræ Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi datæ anno ſequenti ad Cyrillum Epiſcopum
Alexandinum, cùm ſucceſſit in locum Theophili anno ſequenti vita functi: in quibus de
ipſo Theodoto, iam Epiſcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas, eos errare,
qui ad Bonifacij Papæ tempora Alexandri vitam perducunt. Porrò de Theodoto hæc Theo- D
doretus[d]: S. Alexandro vita defuncto, Theodotus continentiæ velut margarita, Eccle-
ſiæ præſulatum obtinuit, vir manſuetudine inſignis, & accurata vitæ inſtitutione egre-
giè exornatus: qui ſectam Apollinarianam, oratam vt ſe cum reliquo Chriſti grege
iungeret, ceteris Eccleſijs omnibus aggregauit] hæc de Theodoto Theodoretus, ſatiſq́ue
ad eius laudem.

[d] Theodoret. li. 5. c. 37.

IESV CHRISTI ANNVS 412. INNOCENTII PAP. ANNVS 11. HONORII 18. THEODOSII 5. IMPP.

HONORII PIETAS.

QVadringenteſimus duodecimus annus,duobus Auguſtis Conſulibus,Honorio nonùm E
& Theodoſio quintùm, deletis ope diuina tyrannis, feliciter inchoatur. Cuius primo
menſe idem Honorius, quod primum ad Chriſtianam religionem ſpectare ſciebat, qua ni-
hil antiquius habuit,obſtinatos animo Donatiſtas illos, qui poſt euictam in proxima Colla-
tione à Catholicis cauſam adhuc in ſchiſmate pertinaciter remanerent,diuerſis pœnis,dato
reſcripto, mulctauit, atque primùm eccleſias, ac cetera earum bona illis indulgentia Princi-
pis anno ſuperiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis
reſtituenda eſſe præcepit: laicos inſuper pecuniariis pœnis pro conditione cuiuſque puniuit;
clericis verò exilium irrogauit; illiſq́ue legata, Catholicæ Eccleſiæ deberi præcepit. Sed red-
damus hic ipſum reſcriptum ad Seleucum Præfectum Prætorio datum,nonnihil tamen an-
tiquitatis carie deprauatum: ſic enim ſe habet[e]:

[e] l. 52. de hæret. Cod. Theod.

Caſſatis quæ pragmatici, vel adnotatione manus noſtræ potuerint impetrari; & manen-
tibus

RESCRIPTVM CONTRA DONATISTAS.

A tibus his quæ etiam dudum ſuper hoc definita ſunt,& veterum Principum ſanctione ſerua-
ta:niſi ex die prolatæ legis omnes Donatiſtæ tam ſacerdotes,quàm clerici, laiciq́ue Catho-
licis ea,quæ ſacrilegè deſciuere, reddiderint: tum Inluſtres ſingillatim pœnæ nomine Fiſco
noſtro auri pondo quinquaginta cogantur inferre,Spectabiles auri pondo quadraginta, Se-
natores auri pondo triginta,Clariſſimi pondo viginti,Sacerdotales auri põdo triginta, Prin-
cipales auri pondo viginti,Decuriones auri pondo quinque,Negotiatores auri pondo quin-
que, Plebeij auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem: Qui niſi à con-
ductoribus, ſub quibus commanent,vel procuratoribus executori exigendi fuerint præſen-
tati, ipſi teneantur ad pœnam:ita vt nec domus noſtræ homines ab huiuſmodi cenſura ha-
beantur immunes. Vxores quoque eorum maritalis ſegregatim mulcta conſtringat. Eos
enim quos nequaquam illata damna correxerint,facultatum omnium publicatio ſubſeque-
B tur. Seruos etiàm dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior ictus à praua reli-
gione reuocabit, ni malint ipſi ad prædicta diſpendia (etiam ſi ſint Catholici) retineri. Cle-
rici verò, miniſtriq́ue eorum, ac pernicioſiſſimi Sacerdotales ablati de Africano ſolo, quod
ritu ſacrilego polluerunt, in exilium viritim ad ſingulas quaſque regiones ſub idonea pro-
ſecutione mittantur: eccleſijs eorum, vel conuenticulis, prædiiſq́ue (ſi qua in eorum eccle-
ſias hæreticorum largitas praua contulit) proprietati, poteſtatiq́ue Catholicæ (ſicut iamdu-
dum ſtatuimus) vindicatis. Dat. III. Kalend. Feb. Rauennæ, Honorio VIIII. & Theodoſio V.
AA. Conſſ.] hactenus verba reſcripti.

DE HONORII RESCRIPTO.

Cuius quidem Honorij ſanctionis pluribus in locis S. Auguſtinus meminiſſe videtur.
Nã quod ad caput illud ſpectat de irrogato exilio clericis Donatiſtis, hęc habet contra Gau-
dentium[a]: Mitiora in vos conſtituit Imperator propter manſuetudinẽ Chriſtianã: exilium
C vobis voluit inferre, non mortem:ſed vos homines docti conſiderantes quid debeatur me-
rito,& quid minus ſit in ſupplicio, non de iudicio illius,ſed de veſtro additis mortem] cùm
ſcilicet voluntariè ipſi more ſuo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem idem S. Auguſti-
nus viſus eſt alludere voluiſſe, cùm ſcribens ad Bonifacium inter alia hæc ait[b]: Quicquid
ergo nomine eccleſiarum partis Donati poſſidebatur, Chriſtiani Imperatores legibus reli-
gioſis cum ipſis eccleſijs ad Catholicam tranſire iuſſerunt.] & quàm id æquiſſime, ſubdit:
Cùm ergo nobiſcum ſint plebes earumdem eccleſiarũ, nobiſcum pauperes, qui ab eiſdem
poſſeſſiunculis alebantur: ipſi potiùs foris poſiti deſinant concupiſcere aliena:ſed intrent
in vnitatis ſocietatem, vt pariter gubernemus non illa tantùm quæ dicunt ſua, verùm
etiam quæ dicuntur & noſtra. Scriptum eſt enim[c]: Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti.]
& alibi pro concione ad populum[d]: Leguntur (inquit) manifeſtæ leges, vbi præceperunt
D Imperatores, vt qui præter Eccleſiæ Catholicæ communionem vſurpãt ſibi nomen Chri-
ſtianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſide-
re.]& in fine:Veniant ad Catholicam, & nobiſcum habebunt non ſolùm terram,ſed etiam
illum qui fecit cælum & terram.] Quod etiam ex huius legis præſcripto, relicta ex teſta-
mento Donatiſtis deberent accipi à Catholicis; hinc ipſe ſuperiùs ex perſona ipſorum:Mo-
dò deficientes vbique,quid nobis proponunt,non inuenientes quid dicant? Villas noſtras
tulerunt, fundos noſtros tulerunt:proferunt teſtamenta hominum. Ecce vbi Gaius eis do-
nauit fundum Eccleſiæ, cui præerat Fauſtinus. Cui Epiſcopus præerat Fauſtinus? Eccleſiæ.
Quid eſt,Eccleſiæ? Eccleſiæ dixi, cui præerat Fauſtinus. Sed non Eccleſiæ præerat Fauſti-
nus,ſed parti præerat. Columba autem Eccleſia eſt,&c.] oſtendens iure negari bona Eccle-
ſiæ iis qui non ſunt in Eccleſia.

[a] Aug. contra Gaudent. l. 1. cap. 19. [b] Aug. epiſt. 50. [c] 1. Cor. 3. [d] Aug. in Ioã. tract. 6. in fin.

DONATISTAE ACRIVS SAEVIVNT.

E Ceterùm qui reſilierant poſt Collationem ab ineunda cum Catholicis vnitate proterui,
tãtum abfuit vt his pœnis adigi potuerint è ſchiſmate redire ad Eccleſiam,vt maiori obdu-
ruerint obſtinatione, & crudeliore furore ſæuierint. Docent hæc quidem S. Auguſtini lit-
teræ[e] hoc ipſo anno (vt dicemus) ad eumdem Marcellinum Cognitorem datæ, quibus
mala perpetrata ab eis aduerſus Reſtitutum & Innocentium ſignificantur; cùm ne in eos
captos atque confeſſos pœnam mortis irroget,ipſe ſanctus Auguſtinus rogat; vbi hæc de
ipſorum delictis, quorum ante alia occaſione fecimus mentionem: Circumcelliones illos
& clericos partis Donati, quos de Hipponenſi Eccleſia ad iudicium pro factis eorum pu-
blicæ diſciplinæ cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de
homicidio quod in Reſtitutum Catholicum presbyterum commiſerunt, & de cæde Inno-
centij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effoſſo, & de digito præciſo fuiſſe
confeſſos. Vnde mihi ſolicitudo maxima incuſſa eſt, ne fortè ſublimitas tua cenſeat eos
Ff tanta

[e] Auguſtin. epiſt. 169.

A tanta legum ſeueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq; his litteris obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini Chriſti miſericordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas, &c.] pluribus enim argumentis id ab eo extorquere conatus eſt. Sed & commendat eiuſdem in quæſtionibus exhibitam manſuetudinem, vbi ait: Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipſa inquiſitione ſeruaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem, non extendente equuleo, non ſalientibus vngulis, non vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coërtionis ita magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in iudiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi.] atque demum ad perſuadendum huiuſmodi vtitur argumento: Poſtremò (inquit) pro Eccleſiæ vtilitate miſſus es: hoc Eccleſiæ Catholicæ, aut (vt modum diſpenſationis meæ non ſupergredi videar) hoc Eccleſiæ ad Hipponenſium regionum diœceſim pertinenti prodeſſe, hoc

EPISCOPI IMPERANT PRAEFECTIS.

B expedire conteſtor. Si non audis amicum petentem, audi Epiſcopum conſulentem: quamuis quoniam Chriſtiano loquor, maximè in tali cauſa nõ arroganter dixerim, audire te Epiſcopum conuenit iubentem.] Hæc cùm audis, lector, in mentem reuoca quæ dicta ſunt anno ſuperiori de Syneſio Epiſcopo & Andronico Libyę Pentapolis Præfecto; nimirum verbis & exemplis declaratum in eadem cauſa, iiſdemque perſonis demonſtratum, Epiſcoporum eſſe, Præfectis quæ pia, quæ ſancta & Chriſtianæ ſunt legi conſentanea, imperare. Præfecti erant ambo, iuſque habentes gladij, Andronicus & Marcellinus: ambo Epiſcopi, Syneſius & Auguſtinus: eadem cauſa de ſontium quæſtionibus atque ſuppliciis, in qua in vtroque ipſorum ius Epiſcoporum in pręcipiendo Præfectis oſtenditur: verùm & in puniendis etiam eiſdem & anathemate percellendis, in Syneſio vidimus declaratum.

ACTA DE SCELERIBVS DONATISTARVM PVBLICANDA.

Sed & illud à Marcellino S. Auguſtinus exigit, vt confecta Acta publica de Donatiſtarum C confeſſis criminibus & criminoſis conuictis publicè exponerentur, ad ipſorum omnium Donatiſtarum ignominiam, vt ſic manifeſtatione ipſorum ſcelerum erubeſcerent: nam aliis litteris hoc eodem anno in eadem cauſa datis [a] hæc habet: Geſta quæ promiſit præſtantia tua, vehementer expecto, & in Eccleſia Hipponenſi iam iam cupio recitari, ac ſi fieri poteſt, per omnes eccleſias etiam in noſtra diœceſi conſtitutas: vt audiant homines, pleneque cognoſcant confeſſores iniquitatis, non Dei timore extorquente pœnitentiam, ſed iudiciaria diligentia crudeliſſimorum pectorum aperiẽte duritiam, ſiue illorum qui de homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confeſſi.] & paulò pòſt de publicatione eorumdem Actorum in loco iudicij facienda, ſubdit: Quòd autem ſcripſit eximietas tua, dubitare te, vtrum in Theopropia debeas eadem Geſta iubere proponi: fiat, ſi poteſt illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior prouidendus eſt; non tamen vllo modo prætermittendum.]

[a] Aug. epiſt. 158.

MACROBIVS EPISCOPVS DONATISTA DVX CIRCVMCELLIONVM.

D Quibus ipſis litteris idem S. Auguſtinus, quomodo pergerent iidem efferati Donatiſtæ ſæuire, narrat his verbis: Modò Macrobius Epiſcopus eorum ſtipatus cuneis perditorum vtriuſque ſexus, hac atque illac circumit, aperuitque ſibi baſilicas, quas poſſeſſorum quantuluſcumque timor clauſerat. & paulo pòſt: Cum ipſo etiam eſt ille Donatus diaconus rebaptizatus, qui cùm fuerit colonus Eccleſiæ, verſatus eſt in illa cæde præcipuus. Qui tales non cum eo ſunt, quando & ille cum ipſo eſt? &c.] At tantum abeſt vt nouis his Donatiſtarum facinoribus S. Auguſtinus à rogando pro eis qui vincti detinebãtur in carcere feriendi, retraheretur; vt etiam cumulatiori manſuetudinis menſura gratiam pro ſceleribus penderet. Etenim pro eiſdem etiam ad Proconſulem litteras dedit, quibus eum abſtinere à gladij pœna pluribus exorauit [b]. Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epiſtola [c] de Proconſule ſcribat: Si autem nec litteris meis ad hoc conſenſerit: hoc ſal- E tem præſtet, vt in cuſtodiam recipiantur; atque hoc de clementia Imperatoris impetrare curabimus, ne paſſiones ſeruorum Dei, quæ debent eſſe in Eccleſia glorioſæ, inimicorum ſanguine dehoneſtentur. Scio enim in cauſa clericorum Anaunenſium, qui occiſi à Gentilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum facilè conceſſiſſe, ne illi qui eos ociderãt, & capti iam tenebãtur, pœna ſimili punirentur.] hęc Auguſtinus pro perditis Donatiſtis: idemque conteſtatur, quod ſi ne ſic quidem à Proconſule audiatur, ſaltem id obtineret, vt tres eiuſmodi epiſtolæ pro illis à ſe datæ, Actis Proconſularibus ad futuram memoriam iungerentur; licet quatuor eodem argumento in eadem cauſa extent Auguſtini [d] epiſtolæ, duæ ad Marcellinum, ad Proconſulem vna, ad Apringium [e] Iudicem vna. Agebat Proconſulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nominis, vt alia ad eum ab Auguſtino data epiſtola [f] docet.

[b] Aug. epiſt. 127.
[c] Aug. epiſt. 178.
[d] Aug. epiſt. 127. 158. 159.
[e] Aug. epiſt. 160.
[f] Auguſtin. epiſt. 128.

Cùm

DE MACEDONII CONSVLTATIONE.

A Cùm verò non vnus Auguſtinus tantum, ſed alij quoque Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopi ſolerent apud Iudices pro condemnatis facinoroſis intercedere: Macedonius & ipſe Iudex, ius gladij habens, eumdem Auguſtinum litteris interpellauit, num acquieſcendum eſſet precibus Epiſcoporum, reis pœnam dimitti poſtulantium; præſertim ſi probabilis ſit coniectura, eoſdem in deterius prolapſuros. Extant [a] ipſæ Macedonij litteræ ad Auguſtinum, cuius etiam ad illum reddita epiſtola [b] legitur eo argumento diſertè conſcripta: quas tu ipſe, ſi lubet, conſule, ſimulque ſancti Ambroſij eadem tractantis epiſtolam ad Studium [c] ſcriptam. Commendat autem idem Auguſtinus [d] eiuſdem Macedonij Præfecti in promulgandis aduerſus Donatiſtas edictis exhibitam lenitatem, dum hæc recitat, & laudat ipſum in edicto eſſe præfatum: Pro vobis hoc agitur; pro vobis ſacerdotes incorruptæ fidei, pro vobis Imperator Auguſtus, pro vobis nos quoque eius iudices laboramus: & B alia multa in eodem edicto ita poſuiſti, vt te appareat in terreni Iudicis cingulo non parua ex parte cæleſtem Rempublicam cogitare.] Exhibebantur eiuſmodi manſuetudinis officia tum à Iudicibus, tum in primis ab Epiſcopis, vt quos ſcirent ſeueritate legum obſtinatiùs obrigeſcere, facilitate, comitate & benignitate, omni denique ſtudio eos demerere pro viribus laborarent. Prædicata eſt autem ab ipſis etiam Donatiſtis Genethlij Epiſcopi Catholici animi manſuetudo, & gratia illis exhibita: de quo Auguſtinus: Inde neſcio quomodo ventum eſt ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Epiſcopi, quòd neſcio quam conſtitutionem datam contra illos compreſſerit, & effectum habere non ſiuerit.] At de his ſatis.

[a] Apud Aug. epiſt. 51.
[b] Auguſt. epi. 54.
[c] Ambr. epiſt. 76.
[d] Aug. epiſt. 52. in fine.

MANSVETVDO CHRISTIANORVM PRAESVLVM.

ACTA CONTRA DONATISTAS PVBLICARI IVSSA.

Quid præterea in eadem Donatiſtarum cauſa actum ſit, accipe. Vt de his iugis memoria penes Catholicos perſeueraret, eademque ſemper recens dimanaret in aures ſchiſmati- C corum; illud factum eſt, vt in quibuſdam Eccleſijs Africanis eadem Acta publicè in eccleſia Quadrageſimæ tempore recitarentur: teſtatur id quidem S. Auguſtinus, dùm id ipſum vt faciat, à Deuterio Epiſcopo exigit, vbi ait [e]: Præſentibus vobis, fratrem & coepiſcopum meum Deuterium obſtringo, vt quemadmodum fit apud Carthaginem, apud Tagaſtam, apud Conſtantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Eccleſias, ſic etiam deinceps facere non pigreſcat. Vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id eſt Quadrageſima ante Paſcha, quando vobis maximè ieiunantibus plus vacat audire, eadem Geſta Collationis per annos ſingulos, vniuerſa à capite in finem ex ordine recitentur.] hæc Auguſtinus; qui & in eo laborauit, vt eamdem Collationem, quo ab omnibus ſine tædio legeretur, redigeret in epitomen, quam Breuiculum nominauit, vt ipſe teſtatur [f] abſolutam hoc anno, vt tradit in dicta Epiſtola ad Marcellinum [g]; vbi de ſuis huius temporis D lucubrationibus agens, hæc ait: Cùm enim ab eorum hominum neceſſitatibus aliquantulum vaco, qui me ſic angariant, vt eos nullo modo liceat euitare, nec contemnere oporteat: non deſunt quæ dictanda propono, ſic in articulis temporum conſtituta, vt dilationem non ferant. Sicuti mihi fuit breuiatio Geſtorum Collationis noſtræ ſatis operoſæ, cùm viderem neminem ſe velle tanto aggeri litterarum legendo committere. Sicut mihi fuit etiam epiſtola ad ipſos laicos Donatiſtas de hac eadem Collatione noſtra, quam modò aliquot lucubrationibus terminaui.] intelligit enim S. Auguſtinus de libro, cuius eſt titulus, Ad Donatiſtas poſt Collationem. Quanam autem occaſione ille ſcriptus fuerit, modò dicendum.

[e] Aug. de Geſtis cum Emerito.
[f] Aug. Retract. lib. 2. c. 39.
[g] Aug. epiſt. 158.

CONCILIVM CIRTENSE INDICTVM.

Quod enim Donatiſtæ Epiſcopi in eadem Collatione anno ſuperiori victi penitus & confutati, non tantùm non acquieuiſſent, ſed obſtinatiores atque pugnaciores abſceſſiſ- E ſent, & publica vi alij graſſati eſſent, alij verò verbis & ſcriptis complura ſparſiſſent mendacia, nempe corruptum à noſtris fuiſſe Iudicem, ſe verò ab eodem compreſſos, neque loqui permiſſos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatiſta reuocaretur, ne relicto ſchiſmate ad Eccleſiam Catholicam ſe transferret, ſed contineretur in impietatis officio: res tanta haud diſſimulanda, contemnendaque Patribus viſa eſt. Quamobrem hoc ipſo anno, menſe Iunij, ea de cauſa prouinciale Epiſcoporum Concilium Cirtæ in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Siluanus, qui eius Prouinciæ Primatem agebat, Auguſtinus & alij eius prouinciæ Epiſcopi, vt ex Actis eius conuentus & epiſtola inde ſcripta apparet. Sed quid accidit? Cùm Numidæ Epiſcopi ad Synodum vocarentur, & inter alios idem S. Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis: ipſe in itinere conſtitutus cùm Tuburſicum perueniſſet, nactus eſt ibi Fortunium eius ciuitatis Epiſcopum partis Donatiſtarum, cum quo ſibi congrediendum fuit, publicè diſputando de his quæ ſpectarent ad

 commu-

communem cauſam inter Donatiſtas atque Catholicos. quid autem ea Collatione in via obiter habita actum ſit, ex eiuſdem S. Auguſtini ſcriptis intelligemus: eius extant ea de re datæ litteræ ad Donatiſtas, in quarum exordio hæc leguntur [a]:

[a] *Aug. epiſt. 163.*

COLLATIO AVGVSTINI CVM FORTVNIO.

Fortunium, quem Tuburſicum habetis Epiſcopum, per eandem ciuitatem, quamquam feſtinantiſſimè, cùm ad Cirtenſem Eccleſiam pergeremus, experti ſumus, ita omnino, vt de illo ſoletis benigniſſimè polliceri. Eam ipſam quippe veſtram de illo nobis ſermocinationem cùm ei renunciaremus, volétes eum videre, non abnuit. Venimus itaque ad eum: quia ætati eius id à nobis deferendum videbatur potiùs, quàm exigendum vt ipſe ad nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos fortè aggregatos nobis illud tempus inuenerat. Cùm autem apud eum conſediſſemus, rumore diſperſo, non parua præterea turba confluxit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui vtiliter ac ſalubriter agi cauſam illam, & tantam, reique tantæ quæſtionem prudenter & piè diſcuti cuperent. Ceteri verò magis ad ſpectaculum, quaſi altercationis noſtræ prope theatrica conſuetudine, quàm ad inſtructionem ſalutis, Chriſtiana deuotione conuenerant. Quapropter nec ſilentium nobis præbere, nec intentè nobiſcum atque modeſtè ſaltem & ordinatè colloqui potuerunt, exceptis (vt dixi) paucis, quorum religioſa & ſimplex apparebat intentio. Itaque liberè pro ſui cuiuſque animi motu immoderatè loquentium, omnia ſtrepitu turbabantur; nec euincere ſiue nos, ſiue ipſe rogando, interdum etiam obiurgando potuimus, vt nobis modeſtum ſilentium præberetur.

COLLATIO INTEGRA A NOTARIIS SCRIBI NON VALVIT.

Res tamen vtcumque agi cœpta eſt, & aliquot horas in alterno ſermone protraximus, quantũ vocibus interquieſcentibus variè tumultuantium ſinebamur. Sed in ipſo diſputationis exordio, cùm videremus ea quæ dicebantur, ſubinde labi de memoria vel noſtra, vel eorum, quorum ſalutem maximè curabamus: & vt eſſet nobis cautior, modeſtiórque tractatio, ſimul vt & vos atque alij fratres qui abſentes erant, quid inter nos actum eſſet, legendo cognoſceretis; poſtulauimus, vt à Notariis verba noſtra exciperentur. Vbi diu ab illo, vel ei conſentientibus reluctatum eſt; poſtea tamen ipſe conceſſit. Sed Notarij qui aderant, atque id ſtrenuè facere poterant, neſcio qua cauſa excipere noluerunt. Egimus ſaltem, vt fratres qui nobiſcum erant, quamquam in hac re tardiùs poſſent, exciperent; pollicentes nos ibi eaſdem tabulas relicturos. Conſenſum eſt. Cœperunt verba noſtra excipi, & aliqua ab inuicem ad tabulas dicta ſunt. Poſtea inordinatas obſtrepentium interpellationes. Et propterea noſtram quoque turbulentiorem diſputationem Notarij non valentes ſuſtinere, ceſſerunt, nobis ſanè non deſiſtentibus, & vt cuique facultas dabatur, multa dicentibus. Ex quibus omnibus verbis noſtris quantum recordari potui cauſæ totius actionem, dilectionem veſtram fraudare nolui. Poteſtis enim ei litteras meas legere; vt vel approbet, vera me ſcripſiſſe; vel ipſe vobis, ſi quid melius recolit, incunctanter inſinuet.] hæc præfatus Auguſtinus, ſummam initæ inter eos Collationis eadem ad eos epiſtola complexus eſt, quam maiori otio tu lector conſulere potes. Quæ enim ibi poſita eſt controuerſia de ſpurio Concilio Sardicenſi, nos cùm de eo ſuo loco egimus, pluribus pertractauimus.

[b] *Aug. contra Creſcon. li. 3. c. 34.*

Sed in his hîc non prætermittendum, tum ea epiſtola, tum etiam dum contra [b] Creſconium agit, duobus potiſſimùm argumentis coarguiſſe S. Auguſtinum Concilium illud ab aduerſario citatum, non fuiſſe Catholicorum Epiſcoporum: Primò quidem, quòd in eo Iulius Romanus Epiſcopus legeretur eſſe damnatus: & ſecundò, quòd litteræ Synodales ab eo datæ legerentur ſcriptæ ad Epiſcopum Carthaginenſem, non autem (vt moris erat) ad Romanum Pontificem. quibus intelligas, malè audiſſe apud antiquos, quicquid contra Romanum Pontificem dictum, factúmue editum legeretur.

ROM. PONTIFICIS AVCTORITAS COGNITA.

[c] *Aug. epiſt. 162.*

Sed quo loco habitus, & quantæ æſtimationis eſſe deberet ipſe Romanæ Eccleſiæ Pontifex; idem S. Auguſtinus ad eoſdem ad quos ſcripſit dictam de Collatione cum Fortunio epiſtolam, nempe ad Eleuſium, Glorium, Felicem, & alios, cum eodem argumento, de cauſa nimirum Donatiſtarum litteras dedit, hæc habet inter alia [c]: Cùm (inquit de Cæciliano) ſe videret & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias litteras eſſe coniunctum, &c.] arguens ob id Catholicum Cæcilianum eſſe cognitum & probatum, quòd Romano Pontifici communicatorijs litteris (vt dictum eſt ſuperiùs) iungeretur. Porrò erant illæ pacis, concordiæ, & vnitatis ſymbolum, & longè diuerſi generis ab iis quæ ad Gentiles vel hæreticos à Catholicis ſcriberentur; de quibus in hac ipſa

epiſtola Auguſtinus eius exordio ait: Factum eſt, vt etiam ad nonnullos Donatiſtarum primarios ſcriberemus non communicatorias litteras, quas iam olim propter ſuam peruerſitatem ab vnitate Catholica, quæ toto Orbe diffuſa eſt, non accipiunt, ſed tales priuatas, qualibus nobis vti etiam ad Paganos licet.] Sed iter iam Auguſtini Cirtam verſus cum Alypio, qui præſens fuit Collationi cum Fortunio, proſequamur.

CIRTENSE CONCILIVM.

Conuenerunt (vt diximus) Numidiæ Epiſcopi Cirtæ ciuitatis, non alia ex cauſa, quàm vt conſilium inirent, decernerentque quonam pacto occurrendum eſſet calumniantibus Donatiſtis, & conantibus mendaciis irritam reddere Collationem anni ſuperioris. Quid autem inter eos tranſactum ſit, & communi ſententia decreuerint; licet Acta ipſa perierint, Synodalis tamen epiſtola inde ſcripta extat ad Donatiſtas. De qua quidem illud in primis admonendum putamus, vbi in fine ipſius ſic legitur [a]: Hæc ad vos ſcripſimus decimooctauo Kalendas Iulias, piiſſimo Honorio VIII. Conſſ.] manifeſtè in numerum errorem irrepſiſſe, cùm octauus pro nono Conſulatus ſit poſitus: quod quidem mendum ex eadem ipſa epiſtola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno ſuperiori Carthagine ſub Marcellino; quomodo adnotari epiſtola illa potuit ſub octauo Honorij Conſulatu, qui incidit in annum ante Vrbis excidium? Quòd verò paulo poſt Collationem eandem Cirtenſem Synodum eſſe habitam, ex litteris ad Marcellinum datis apparet; nonus Conſulatus pro octauo, & non alius reſtituendus erit. Porrò in epiſtola illa Synodali ad laicos Donatiſtas data, cauſa huius cogendi Concilij aperitur his verbis:

[a] *Apud Auguſt. epiſt. 152.*

LVCVBRATIONES AVGVSTINI POST COLLATIONEM CONTRA DONATISTAS.

Cùm in auribus noſtris fama crebreſceret, hoc vobis veſtros Epiſcopos dicere, Cognitorem præmio fuiſſe corruptum, vt contra eos ſententia proferretur: vos autem iſta facilè credere, ac propterea multos veſtrum adhuc nolle acquieſcere veritati: placuit nobis, cogente Domini charitate, ex Concilio noſtro hæc ad vos ſcripta dirigere, quibus primitus admoneremini, illos vobis victos atque conuictos hæc mendacia iactare. Qui etiam in ſuo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & ſuis nominibus atque ſubſcriptionibus firmauerunt, nos illic Traditores & perſecutores ſuos eſſe dicentes, in falſitate atque mendacio manifeſtiſſimo detecti atque conuicti ſunt, &c.] plura enim, certaque ſubdit, quibus ipſi Epiſcopi Donatiſtæ apertiſſimi eſſent redarguendi mendacij. Hæc quidem Patres ex Synodo. Priuatim autem S. Auguſtinus Breuiculum ſcripſit, ſed ante dictam epiſtolam datam ad Marcellinum [b], in qua (vt vidimus) mentio habetur de epiſtola ad laicos Donatiſtas, necnon de Breuiculo. Poſtea verò elucubrauit eadem ex cauſa S. Auguſtinus commentarium ad eoſdem laicos Donatiſtas, poſt Collationem, inſcriptum; cuius eſt exordium: Quid adhuc Donatiſtæ ſeducimini ab Epiſcopis veſtris, &c.] Quæ omnia ſimulatque abſoluiſſet, ſe ſcripſiſſe dictam ad Marcellinum epiſtolam, Auguſtinus ipſe teſtatur.

[b] *Aug. epiſt. 158.*

Sed & ſubdit, dediſſe ſe tunc duas epiſtolas, alteram ad ipſum Marcellinum, ad Voluſianum verò alteram: extant ambæ [c], atque dignæ vt in eis aliquantiſper oratio immoretur: etenim pro dignitate argumenti ipſæ ad Voluſianum datæ litteræ primum locum inter multiplices eiuſdem Auguſtini epiſtolas meruerunt. Erat Voluſianus Gentilis homo, inter Romanos nobilitate nulli ſecundus, & philoſophicis diſciplinis imbutus, inter primos philoſophos adnumerandus. cuius mater Chriſtiana femina religioſiſſima erat: quæ occaſionem nacta profectionis Marcellini in Africam, apud ipſum ſolicitè egit, vt ageret cum Auguſtino (quem fama ſciret omnium diſertiſſimum) vti ſcriptis ſuis Voluſianum filium ad fidem Chriſtianam amplexandam, omni ſtudio adhibito, conaretur adducere. Quænam autem fuerit mater Voluſiani, nobis hactenus incompertum eſt. Scimus tamen, Voluſianum vſque ad obitum in Ethniciſmo inflexo animo perſeuerãtem, patruum fuiſſe Melaniæ Iunioris; per quam ad fidem Chriſti capeſſendam iam diem obiturus tandem perſuaſus eſt, vt ſuo loco dicturi ſumus. Putamus quidem fuiſſe Voluſianum fratrem matris Melaniæ Iunioris, quam Albinam nomine dictam fuiſſe meminimus; patris verò nomen ignoratum, qui filius fuit Melaniæ Senioris: ſæpe enim patruus inuenitur pro auunculo vſurpatus: vt nihil obſtet quin matris eius potiùs fratrem fuiſſe dixerimus.

[c] *Apud Auguſt. epiſt. 1. & 3.*

VOLVSIANI MATER LABORAT PRO FILII CONVERSIONE.

GENVS VOLVSIANI ET AETAS.

Quod autem ad genus & familiam Voluſiani pertinet: extant quidem de his memoriæ in veteribus inſcriptionibus [d], vt de Voluſiano Præfecto Vrbis ſub Valentiniano Imperatore, in quibus & nomen eius inſcribitur, Caius Cœionius Rufius Voluſianus. Vt autem hunc eumdem cum illo fuiſſe dicamus, tempora non repugnant; vtpote qui

[d] *Smet. antiquar. inſcrip. pag 58. nu. 9. 11. 12.*

qui ſub Valentiniano iuuenis erat, ſub Honorio & Theodoſio ſenex vixerit & obierit. A
Hunc enim Proconſulatum in Africa geſſiſſe puerum, Rutilius Numatianus, intima illi coniunctus amicitia, docet his verſibus:

Iamq́ aliis Romam redeuntibus hæret eunti
Rufius Albini gloria viua patris:
Qui Voluſi antiquo deriuat ſtemmate nomen,
Et Reges Rutilos teſte Marone, refert.
Huius facundæ commiſſa Palatia linguæ
Primæuus meruit Principis ore loqui.
Rexerat antè puer populos pro Conſule Pœnos:
Ac qualis Tyriis, terror, amorq́ fuit.
Sedula promiſit ſummos imitatio faſces: B
Si fas eſt meritis fidere, Conſul erit.] hæc ipſe. Erant Rutilius & Voluſianus ambo Gentiles, & tum rei litterariæ, tum etiam religionis arctis vinculis amicitia mutuo fœderati. Porrò alium Rufium Voluſianum, præter hunc de quo agitur, æquè eruditione ac nobilitate pollentem, huius temporis inuenimus neminem: vt planè fateri quodammodo cogamur, vnũ eumdemq́ue eſſe cum eo de quo agimus; quem quidem diſertiſſimum fuiſſe, ex Auguſtini atque Marcellini litteris ſatis perſpectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipſum Voluſianum & Auguſtinum mutuis ſcriptis tranſacta ſint, videamus.

AVGVSTINVS LABORAT IN CONVERSIONE VOLVSIANI.

Interpellatur igitur S. Auguſtinus litteris Marcellini, & ipſe matris Voluſiani precibus fatigatur, qui & ad eius conuerſionem addixit animum: cùm alioqui præſens eum ipſe Marcellinus, vt cum eo diſſereret, & Chriſtianum faceret, conuenire ſoleret. Nam ipſe in litteris ad Auguſtinum[a]: Eſt (inquit) nobis cum eodem Voluſiano quotidiana pro viribus C noſtris & pro ingenij paupertate diſputatio: ſanctæ ſiquidem matris eius precatione compulſus, cura mihi eſt eum frequenter ſalutandi gratia conuenire: licet vicem in hac parte reddere etiam ipſe dignetur.] Degebat (vt apparet) Voluſianus Carthagine, vbi & Marcellinus manebat. Prouocauit, aperuitq́ue Auguſtinus illi viam, vt de Chriſtianæ fidei veritate ſolicitiùs inquireret. Vnde ad eum primis litteris[b]: De ſalute tua (inquit) quam & in hoc ſæculo & in Chriſto eſſe cupio, ſanctæ matris tuæ votis ſum fortaſſe etiam ipſe non impar.] hortatur enim eum diuinas Scripturas legere, & ſi quid in illis oboriatur quæſtionis, ad ſe ſcribere. His acceptis litteris[c] Voluſianus, initi antè congreſſus mentionem faciens, ex alterius perſona, quæ in fide Chriſtiana ſibi viderentur abſurda, declarat, eademq́ue ſoluenda proponit: nimirum, videri ſibi Deo indignum, carnem ſuſcepiſſe humanam, aliaq́ue ad hæc ſpectantia operatum. Atque ad poſtremum de ipſo Auguſtino, magnæ etiam apud Gentiles D famæ, Voluſianus hæc ſubdit: Intereſt famæ tuæ, vt quæſita nouerimus. Vtcumque abſque detrimento cultus diuini in aliis ſacerdotibus toleratur inſcitia: at cùm ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi deeſt, quicquid contigit ignorari.] hæc ipſe.

[a] Apud Auguſt. epiſt. 4.
[b] Aug. epiſt. 1.
VOLVSIANI MATER PRO FILII SALVTE SOLICITA.
[c] Aug. epiſt. 2.

Quæ autem ad hæc humanarum rerum ſapientiſſimo Auguſtinus reſcripſerit, ipſa quæ extat tanto auctore digna epiſtola patefacit[d]: ex qua ipſum vehementer Auguſtinum eſſe admiratum, Marcellinus[e] teſtatus eſt: ad quem vt rurſus Auguſtinus ſcribat, idem rurſus hortatur: qui & nouas illi ſoluendas quæſtiones ab eo expetitas proponens, ſignificat Voluſianũ Apollonij Tyanæi & Apuleij magnorũ ſtudioſum fuiſſe: vt non mirum ſit, ſi tardiùs, & nonniſi in extremo vitæ ſpiritu contigerit ipſum fieri Chriſtianum. Sed expetiit rurſus ab eodem ſancto Auguſtino Marcellinus, vt illi quoque obiectioni reſpondeat: Cur ſub Chriſtianis Principibus tot tantaq́; mala inuaſerint Romanum Imperium? Præſtitit hæc quidem (vt dictum eſt) diſertiſſimè Auguſtinus, qui & ad menſuram addidit culmẽ, dum hãc Gen- E tilium calumniam garrula loquacitate vbique iactatam, egregio commentario illo (vt diximus) de Ciuitate Dei, ſtatuit confutandam. Quod igitur ad Voluſianum pertinet: vt ſic in cultu deorũ ad obitum vſque manſerit, praua mens eius ob cultum magorum in tranſuerſum acta, in cauſa fuit: quòd verò tandem diuinæ gratiæ in credendo compos fieri, & fidei ſigillo per baptiſmum muniri in fine meruerit, matris eius pro ſalute ipſius ardentiſſimæ ad Deum preces feliciter impetrarunt: ſed quomodo id acciderit, ſuo loco dicendum erit.

[d] Aug. epiſt. 3.
[e] Apud Auguſt. epiſt. 4.
AVGVSTINVS RESPONDET QVAESTIONIBVS VOLVSIANI.

Hæc verò de litteris ad Voluſianũ & Marcellinũ hoc anno eſſe tranſacta, ex alia illa poſt Collationẽ data præſenti anno ad eumdem Marcellinũ[f] epiſtola (vt diximus) demõſtratur; vbi & de alia anni huius lucubratione, quam tunc elaborabat, iſta ſubdit: Nunc in manibus habeo librum ad Honoratum noſtrũ de quæſtionibus quibuſdam quinque, quas mihi propoſuit

[f] Aug epiſt. 158.
AVGVSTINI HVIVS ANNI SCRIPTA.

A poſuit, & per litteras intimauit.] Eo ipſo tempore (idem ait Auguſtinus[a]) quo contra Donatiſtas vehementer exercebamur, & cõtra Pelagianos exerceri iam cœperamus: amicus quidam mihi miſit quinque à Carthagine quæſtiones, &c.] extat de his epiſtola[b] ad Honoratum, immo (vt ait in fine ipſius) prolixus liber. Ex quinque autem illis quæſtionibus vna erat ſpectans ad hæreſim Pelagianam de Gratia noui Teſtamenti. Carthaginem enim eiuſmodi quæſtiones per Cæleſtium primarium Pelagij diſcipulum ſunt allatæ hoc ipſo anno, atque pugnaciter defenſæ, ſed cum auctore etiam iudicio Eccleſiaſtico condemnatæ. Quomodo autem iſta ſe habuerint, enarremus: ſed primùm temporis certa ratio demonſtretur.

[a] Aug Retract. lib. 2. c. 36.
[b] Auguſtin. epiſt. 120.
QVANDO CAELESTIVS CARTHAGINEM VENIT.

Cùm enim Synodus Carthaginenſis celebrata anno Domini quadringenteſimo decimoſexto, ſub Theodoſij ſeptimo Conſulatu cum collega Palladio (vt ſuo loco dicetur) anno ab hinc fermè quinto, epiſtolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum B Pontificem, in eaq́ue dicatur ante annos fermè quinque iudicium ſuper Cæleſtio Pelagiano agitatum: ad hunc ipſum annum illud referendum eſſe, nemo non videt. Sunt hæc verba epiſtolæ Concilij Carthaginenſis[c]: Factum eſt, vt recenſendum peteremus, quid ante fermè quinquennium ſuper Cæleſtij nomine hic apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum.] hæc ibi. Nec eſt etiam quod huiuſmodi terminus fermè quinquennij ab anno ſuperiori numerari debeat. Nam (vt diximus) adhuc, quòd auctores minimè proderẽtur, ſine auctorum nomine hæreſis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria eſt, vt eo anno, quo ab Epiſcopis totius Africæ celebrata eſt magna illa Collatio, ibidem, eodemq́ue anno exercitatum fuerit iudicium contra Cæleſtium. Merito ergo ex aſſertione Carthaginenſis Concilij, hoc anno Cæleſtij cauſam ponimus. Hæc ad tempus inſinuandum ſatis.

[c] Aug. epiſt. 90.

Sed quid aduerſus Cæleſtium hoc anno actũ eſt Carthagine, inueſtigemus. Periere Acta C ipſa hoc anno in Epiſcopali iudicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo ſupereſt fragmentum à S. Auguſtino contra Pelagium & Cæleſtium recitatum de peccato originali, quod nos hic reddendum putauimus. Sed antè ſciendum, aduerſus Cæleſtium diſputaſſe Paulinum diaconum, quòd eadem Acta produnt, quæ ſic ſe habẽt, præmiſſis his quæ S. Auguſtinus ea recitaturus ita præfatur[d]:

Cæleſtius quidẽ in hoc extitit errore liberior, vſque adeò, vt neque in Epiſcopali iudicio apud Carthaginem damnare voluerit eos qui dicunt quòd peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum: & quòd infantes qui naſcuntur, in eõ ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.] & paulo pòſt ita deſcribit Acta iudicij Carthagine habiti: De Geſtis enim Eccleſiaſticis Carthaginenſibus hic eius verba deſcripſimus.

[d] Aug. de Peccat. origin. cõtra Pelag. li. 2. c. 2. 3.

Aurelius Epiſcopus dixit: Sequentia recitentur, *libelli videlicet Cæleſtij*. Et recitatum eſt: D Quòd peccatum Adæ ipſi ſoli obfuerit, & non generi humano. Et cùm recitatum eſſet, Cæleſtius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium eſſe, ita tamẽ, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, conſentiam: quia diuerſa ab eis audiui, qui vtique in Eccleſia Catholica conſtituti ſunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipſorum. Cæleſtius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui manſit cum ſancto Pammachio. Ego autem audiui illum dicentem quòd tradux peccati non ſit.] Ecce tibi, qui latere diu conatus eſt Ruffinus, à ſuo diſcipulo publicè proditur: vt hac ex parte Cæleſtio plurimum debeamus, quòd qualis Ruffinus viſus eſſet, retecta facie, eiecta ſuperimpoſita larua, iuſto Dei iudicio, omnibus notum fecerit: vt hoc vno teſte ſatis poſſit intelligi, quàm iuſtè S. Hieronymus in hominem ſæpe commotus ſit, quamq́ue vera certaq́ue eſſent quæ de ipſius doloſis artibus ſcriptis prodidit. At obſerua & illud, citari à Cæleſtio non Pelagium ipſum, ex quo hæ- E reſis nomen accepit, ſed Ruffinum, vt coryphæum, atque ſectæ anteſignanum. Diſce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatem: quippe qui cùm talia ſentiret, atque ſuis intimis communicaret, tamen ad conciliandum ſibi nomen abſque vlla ſuſpicione Catholicum, Romæ apud S. Pammachium virum maximè pium atque diſertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca quæ reliqua ſunt publicorum Actorum:

ACTA IVDICII EPISCOPALIS CONTRA CAELESTIVM.
RVFFINVS DETECTVS DVX PELAGIANORVM.

Paulinus diaconus dixit: Eſt aliquis alius? Cæleſtius dixit: Audiui & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipſorum *(talia cum Ruffino ſentientium.)* Cæleſtius dixit: Non tibi ſufficit vnus ſacerdos? Et poſt aliqua, alio loco: Aurelius Epiſcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum eſt: Quòd infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo fuit Adam ante tranſgreſſionem. vſque ad finem libelli minoris ſuperiùs inſerti. Aurelius Epiſcopus dixit: Docuiſti, Cæleſti, aliquando (vt dixit diaconus Paulinus) quòd infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adam ante tranſgreſſionem? Cæleſtius dixit:

ACTA IVDICII CARTHAGINENSIS CONTRA CAELESTIVM.

xit: Exponat quid dixit, ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te A docuiſſe. Vnum eſt ex duobus: aut neget ſe docuiſſe: aut iam damnet iſtud. Cæleſtius dixit: Iam dixi, exponat quomodo dixit, ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Nega te illa docuiſſe. Aurelius Epiſcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex huiuſmodi obiectione, dico, Adam conſtitutus in Paradiſo, quòd antè dicatur interminabilis factus, poſtea per tranſgreſſionem præcepti factus eſt corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, domine. Aurelius Epiſcopus dixit: Status certè infantum hodie baptizandorum vtrum talis ſit, qualis fuit ante tranſgreſſionem Adæ; an certè de eadem origine peccati, de qua naſcitur, tranſgreſſionis culpam trahat? Hoc vult diaconus Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Vtrum docuit hoc, an non, neget. Cæleſtius dixit: Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam conſtitutos plures audiui deſtruere, necnon & alios aſtruere; licet quæſtionis res ſit iſta, non hæreſis. Infantes ſemper B dixi egere baptiſmo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud?] hactenus Acta iudicij Carthaginenſis ex Auguſtino.

CAELESTII HAERESIARCHAE FRAVDES.

Sed quid eſt quod Cæleſtius ait, hæreſes à ſe editas, aſſertiones fuiſſe quæſtionis, & non hæreſes? Attende vafrum conſilium. Vt enim ſuas ipſius prauas ſententias, aduerſantiaque fidei Chriſtianæ hæreſum capita promulgaret, ita ea libello tractauit, quaſi per quæſtiones veritatem inquireret: idque ea fecit arte, vt ab hæreſis crimine ſe excuſare poſſet. Extant ipſæ quidem quæſtiones, ad S. Auguſtinum ab Eutropio & Paulo in Galliis Epiſcopis, quas acceperant in Sicilia, miſſæ[a]; quibus ſingulis ipſe reſpondet, ac confutat. Ex his etiam cùm illud proditur, noluiſſe Cæleſtium damnare eos qui dicerent peccatum Adæ ipſum ſolum læſiſſe, nec transfuſum in poſteros; cumque ex dictis ipſius manifeſtè innotuerit, Ruffinum illius fuiſſe erroris præcipuum aſſertorem: vtique affirmandum eſt, eodem Epiſcopali iu- C dicio vnà cum Cæleſtio condemnatum quoque fuiſſe Ruffinum. Damnatus autem eodem iudicio Cæleſtius quid agit? ſubterfugia captans, appellãdum putauit Innocentium Romanum Pontificem: ſed hæc ſpecie tenus, ne illo iudicio ſtringeretur. ceterùm quòd ſciret Innocentium æquè ſibi aduerſantem fore experturum, appellationem minimè proſecutus eſt: ſed eo defuncto, ad eius ſucceſſorem Zoſimum Romam ſe contulit, vt ex eiuſdem Paulini libello Zoſimo Papæ oblato conſtat, quem ſuo loco reddemus. At de rebus contra Cæleſtium hoc anno Carthagine geſtis, ſatis.

[a] *Aug. de perfect. iuſt.*

PELAGII HAERESIS PRIMO DAMNATA ROMAE.

Quod audis de Cæleſtij Carthagine primo iudicio; haud velim exiſtimes ipſam Pelagianam hæreſim in Synodo Carthaginenſi primùm fuiſſe damnatam. Etenim S. Proſper hæc ſpectans oculis, conſtanter affirmat, primitus contigiſſe Romæ damnari. cecinit enim hoc ipſum his verſibus[b]: D

Adſuit, exhortante Deo, prouiſa per Orbem
Sanctorum pia cura Patrum, non diſpare motu
Conficiens diros iaculis cæleſtibus hoſtes.
Hiſdem namque ſimul decretis Spiritus vnus
Intonuit. Peſtem ſubeuntem prima recidit*
Sedes Roma Petri: quæ paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poſſidet armis,
Relligione tenet.] hæc Proſper.

[b] *Proſper de Ingratis.*

* primò

More maiorum igitur factum eſt, vt noua emergens hæreſis primùm omnium à prima ſede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Eccleſia conſuetudine conſule quæ à nobis ſuo loco ſuperiùs dicta ſunt. Sed quando damnata? non quidem in Pela- E gio, ſed in Iouiniano primario hæreſiarcha: Pelagius enim ſub pallio latebat Catholico, ſub quo diu Romæ delituit: detectus verò abiit in Siciliam; indeque (vt diximus) nauigauit in Palæſtinam. Ceterùm ante hæc tempora eas hæreſes fuiſſe Romæ damnatas, non autem auctores ipſos, intelligas; quòd illi (vt vidimus) nondum ſe prodidiſſent, latentes adhuc ſub tegmine ouis lupi. In Iouiniano enim hæreſiarcha olim damnatam fuiſſe Pelagij hæreſim Romæ, S. Hieronymus[c] teſtatur, vbi alloquens Pelagium ipſum ſub perſona Critoboli, ait: Non erubeſcis exploſam atque damnatam Iouiniani ſententiam ſequi? Et ille enim his teſtimoniis, tuiſque nititur argumentis: immo tu illius inuenta ſectaris, in Oriente docere deſiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata ſunt.] hæc ipſe.

[c] *Hieron. contra Pelag. li. 2. in princ.*

IOVINIANVS RELEGATVS IN INSVLAM.

Quod igitur inuenti ſunt errores Cæleſtij atque Pelagij in Iouiniano hæreſiarcha fixas habere radices, in ipſum conuerſa eſt iuſta Imperatoris vindicta. Etenim ſub huius anni Conſulibus

A ſulibus datum ipſius Honorij reperitur ſcriptum aduerſus Iouinianum hæreſiarcham, de eius relegatione in inſulam Boam, quod alia occaſione à nobis ſuperiùs recitatum eſt[a]. Ad hæc vſque tempora, magno Eccleſiæ detrimento, licet ſæpe reiectus, permanſit tamen in Italia dogmatiſtes impurus. Poſtea autem in inſulam deportatus, numquam ampliùs auditus eſt. De cuius obitu ex Paulo presbytero Gennadius[b] hæc habet: Meminit Iouiniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris; cui in tantum continentis vitæ & caſtæ inſtitutio contraria fuit, vt inter luxurioſas epiſtolas* animam eructaret.] hæc ipſe.

[a] *l. 53. de hæret. Cod. Theod.*
[b] *Gennad. de Vir. illuſtr. c. 75.*
* epulas

Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, vt reliqui in Africa exiſtentes hæretici pœnis grauiſſimis afficerentur, ita aduerſus eos ad Heraclianum Comitem Africæ reſcribendo[c]:

[c] *l. 56. de hær. C. Theod.*

Sciant cuncti, qui ad ritus ſuos hæreſis ſuperſtitionibus obrepſerunt ſacroſanctæ legis inimici, plectendos ſe pœna & proſcriptionis & ſanguinis, ſi vltra conuenire per publicum B exercendi ſceleris ſui temeritate tentauerint: neque vera diuinaque reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kal. Septembris, Honorio X.* & Theodoſio VI* AA. Coſſ.] Hîc verò admonendum putamus lectorem, irrepſiſſe mendum in numerum horum Conſulatus, vt loco decimi, nonus; & pro ſexto, quintus Conſulatus reſtituendus ſit: ratio enim euidens eſt. nam ante decimum Honorij & Theodoſij ſextum Conſulatum, qui poſt triennium contigit, Heraclianus (vt ſuo loco dicetur) iam tyrannus factus, è medio ſublatus erat. Contra verò accidiſſe videmus, vt reſcriptum[d] illud Honorij de nece Heracliano inferenda, datum inueniatur ſub huius anni Conſulibus: cùm conſtet eius tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, ſed poſt ipſius Conſulatum (quem geſſiſſe liquet anno ſequenti) vt tradit Oroſius[e]. ſicque videas inuerſum prorſus eſſe numerum Conſulatus, & reſtituendum eſſe, vt in margine poſitus eſt. hæc quidem ex iis quæ de eodem dicentur C inferiùs, manifeſtiora reddentur. reſtituenda ſunt igitur ſub ſuis data reſcripta Conſulibus; ne ex illapſis erroribus, rerum geſtarum veritas confundatur.

* IX.
* V.
[d] *l. 21. de pœnis C. Theod.*
[e] *Oroſ. lib. 7. c. 42.*

Adiecit pius Imperator pro rebus & perſonis Eccleſiaſticis dare reſcripta[f], ne ſcilicet bona Eccleſiaſtica diuerſis aliis præter canonicam penſionem teneantur obligata muneribus, néve clerici apud alios iudices quàm Epiſcopos iudicio poſtulentur. Voluit enim Honorius Eccleſiaſticum iudicium Epiſcopis in omnibus illibatum ſeruari, & vt ſacroſanctum inuiolatum cuſtodiri. Porrò non clerici tantùm, ſed & laici, & qui inter eos magiſtratibus fungerentur, ſi quid in Deum peccaſſent, vel iura Eccleſiaſtica violaſſent, habebant Epiſcopos iudices, qui Eccleſiaſticorum confectione Actorũ ipſorum cauſas iudicabãt. Quorum iudicium tanti ponderis æſtimabatur, vt licet iniuſtam excommunicationis ſententiam reos aliquando ſubire contigiſſet; haud tamen contemnẽdam putarent; ſed ad alios talia paſſi Epi- D ſcopos recurrerent, agentes ſupplicibus votis, vt iniuſtè lata ſentẽtia, ab eo qui eam tulerat, ſcinderetur. Eſt de his exemplum egregium apud S. Auguſtinum in epiſtola[g] ad Auxilium.

[f] *l. 40. 41. de Epiſc. & cleric. C. Theod.*
IVDICIA EPISCOPORVM ADVERSVS OMNES IN DEVM DELINQVENTES.
[g] *Auguſt. epi. 75.*

Sed quòd in his verſamur: illud huius temporis Eccleſiaſtici iudicij moris inſinuandum putamus. Cùm criminis accuſatus, haud adeò plenè, vt damnari poſſet, conuinceretur, neque eius innocentia ita perſpicua appareret, vt abſolui reus penitus poſſet; conſueuiſſe huiuſmodi tum reum, tum actorem, per iuramentum purgandos, ad ſepulchra ſanctorum martyrum mitti, illorum præſertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota eſſet. Habes de his in primis exemplum ab eodem S. Auguſtino deſcriptum ad ſuos Hipponenſes[h] de iudicio Bonifacij presbyteri. Quid autem in ambiguitate iudicij ipſe decreuerit, audi: Elegi (inquit) aliquid medium, vt certo placito ſe ambo conſtringerent, ad locum ſanctum ſe peregrinaturos, vbi terribiliora opera Dei non ſanam cuiuſque cõſcien- E tiam multo faciliùs aperirent, & ad confeſſionem vel pœna vel timore compellerent. Vbique quidem Deus eſt, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in ſpiritu & veritate oportet adorari; vt in occulto audiens, in occulto etiam iuſtificet & coronet. Verumtamen ad iſta quæ hominibus viſibiliter nota fiunt, quis poteſt eius conſilium perſcrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notiſſima eſt ſanctitas loci, vbi beati Felicis Nolenſis corpus conditum eſt: quo volui vt pergerent, quia inde nobis faciliùs fideliuſque ſcribi poteſt, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.] hæc Auguſtinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum & accuſatorem.

PVRGATIO IVRAMENTI AD RELIQVIAS MARTYRVM.
[h] *Auguſt. epi. 137.*

MARTYRVM RELIQVIAE VINDICES VERITATIS.

Mediolani quoque eam viguiſſe conſuetudinem iurandi ſuper loculum ſanctorum martyrum, idem S. Auguſtinus ſubdit his verbis: Nos nouimus, Mediolani apud Memoriam ſanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur; furem quemdam, quia ad eius

eius locum venerat, vt falſum iurando deciperet, compulſum fuiſſe confiteri furtum, & A quod abſtulerat, reddere.] hæc ipſe.

Fuiſſe Romæ etiam eamdem conſuetudinem, & perduraſſe adhuc temporibus Gregorij Papæ, ipſæ ſuis ſcriptis ſæpius fidem facit. nam de baſilica ſanctorum martyrum Proceſſi & Martiniani, vbi eorumdem condita erant corpora, hæc habet[a]: Ad extincta namque eorum corpora viuentes ægri veniunt, & ſanantur: periuri veniunt, & à dæmonio vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur.] hæc ipſe. Confirmat id exemplo de S. Pancratio Romæ in periuros acerrimo vltore Gregorius Turonenſis[b]. ſunt etiam de his alia innumera exempla; ſed hæc modò ſatis. Iam verò quæ reliquæ ſunt anni huius res geſtæ, proſequamur.

[a] Greg. hom. 32. in Euang.
[b] Greg. Turon. de Glor. martyr. c. 38.
[c] Proſper. in Chron.

GOTHI INVADVNT GALLIAS.

Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus, Proſper[c] Aquitanus hæc præſens ſpectans oculis, tradit, Gothos ab Italia penitus recedentes, ſub Athaulpho Rege Gallias inuaſiſſe: con- B firmat id ipſum Caſſiodorus. Magna quidem Dei vindicta, contigit hoc ſæculo vniuerſum fermè Romanum Imperium dedi barbaris incurſandum, deprædãdum, ac cæde hominum deuaſtandum. cuius quidem diuini iudicij pondus etſi graue videri poſſit; ſi tamen vbique delinquentium ſcelera in alteram libræ lancem coniicias, nihil eſt quod mireris, ſed potiùs cum Propheta occinas[d]: Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.] Hæc autem vt apertè percipias, prouoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipſo tempore, hac etiam ex cauſa à Saluiano Epiſcopo Maſſilienſi conſcriptos: à quo in primis ſicut generatim, ita iſta ſummatim accipe[e]: ipſa (inquit) Dei Eccleſia, quæ in omnibus debet eſſe placatrix Dei, quid eſt aliud quàm exacerbatrix Dei? Aut præter pauciſſimos quoſdam qui mala confugiunt, quid eſt aliud omnis cœtus Chriſtianorum, quàm ſentina vitiorum? Quotum enim quemque inuenies in Eccleſia aut non ebrioſum, aut non helluonem, aut C adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut latronem, aut homicidam? & quod his omnibus peius eſt, præter hæc, cuncta ſine fine. Interrogo enim Chriſtianorum omnium conſcientiam: ex his vel flagitiis vel ſceleribus, quæ nunc diximus, quotus quiſque hominum non aliquid eſt eorum? at quotus quiſque non totum?

[d] Pſal. 118.
[e] Saluian. de vero iud. & prouid. Dei lib. 3.

Faciliùs quippe inuenies, qui totum ſit, quàm qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis fortaſſe grauius videatur eſſe cenſuræ. plus multo dicam. Faciliùs inuenias reos malorum omnium, quàm non omnium; faciliùs maiorum criminum, quàm minorum, id eſt, facilius qui & maiora crimina cum minoribus, quàm qui minora tantùm ſine maioribus perpetrarit. In hanc enim probroſitatem morum propè omnis Eccleſiæ plebs redacta eſt, vt in cuncto populo Chriſtiano genus quoddam ſanctitatis ſit, minùs eſſe vitioſum.] addit his alia plurima, in quibus diutiùs immorari, inſtituti ratio haud ſinit. Sed non prætermitten- D dum quod firmiter aſſeuerat, adeò excreuiſſe magiſtratuum iniquitate pauperum oppreſſionem in Romano Imperio, vt optabiles viſi ſint barbari venientes, immo & complures eos præuenerint ad ipſos confugiendo. nam ait[f]: Interea vaſtantur pauperes, viduæ gemunt, orphani proculcantur; in tantum, vt multi eorum & non obſcuris natalibus orti & liberaliter inſtituti ad hoſtes fugiant, ne perſecutionis publicæ afflictione moriantur, quærentes ſcilicet apud barbaros Romanam humanitatem, qui apud Romanos barbaram immanitatem ferre non poſſunt.] hæc & alia plura Saluianus: qui & paruo negotio palam facit & definit, longè præſtantioribus moribus enituiſſe his temporibus barbaros, quàm Romanos.

[f] Saluian. l. 5.

Sed hæc generatim ad omnes (vt diximus) ſpectant, quæ huius temporis inſpector & ſcriptor vir ſanctiſſimus poſteris tradidit. Verùm quod peculiariter ad Gallias pertinet, E quas hoc anno Gothus, antè Burgundio, Vuandalus, Francus, Hunnus, & reliqua barbarorum colluuies ad radices vſque depaſta eſt: quales Gallorum horum temporum mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus proſecutus eſt, atque in primis ſuorum Aquitanorum, in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipſe: In omnibus quippe Galliis ſicut diuitiis primi fuere, ſic & vitiis. Nuſquam enim improbior voluptas, nuſquam improbior vita, nuſquam corruptior diſciplina. Hanc pro muneribus ſacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum beneficiis ſuis ille ad ſe illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitiis ſuis laborauerint ad exacerbandum. An fortè falſum eſt, & odioſè potiùs quàm verè iſta dicuntur? Non oratoria probatione, qua vti alij in cauſis ſolent, vtar, vt producam quoſcumque ad probandum, aut paucos, aut extraneos, aut minùs idoneos teſtes: ipſos interrogemus, à quibus acta ſunt. falſum ſit quod diximus, ſi negarint: fatentur enim, & quidem (quod eſt grauius) ſic fatentur, vt in ipſa confeſſione non do-

A leant: idem enim nunc eſt animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: ſicut tunc non puduit flagitia committere, ſic nunc omnino non pœnitet flagitioſa feciſſe. Exceptis tamen perpaucis fermè ſanctis, atque inſignibus viris, qui (vt quidam de numero ipſorum ait)

—— *ſparſis redemerunt crimina nummis.*] intelligit enim Eucherium Lugdunenſem, Salonium Viennenſem, ad quem ſcribit, Hilarium Arelatenſem, & eius prædeceſſorem Honoratum, Proſperum Regienſem cognomento Aquitanum, & alios alumnos monaſterij Lerinenſis[a]. Exceptis, inquam, his (ſubdit ipſe) quos loquor, vtique etiam in illa tunc generali admodum colluuione vitiorum, rectè minorum criminum reos fuiſſe credimus qui corrigi à Diuinitate meruerunt: non enim penitus Dominus lędit ſuum, cui propinatio ſeruatur. Et quid plura? puto quòd ſemper Deum & in ipſo errore reſpexerit, à quo obtinere potuit ne diutiùs erraret.

[a] Salu. lib. 7.

B Ceteri autem, & plurimi fermè ac nobiliſſimi, propè idem omnes, penè vnus gurges omnium gula, penè vnum lupanar omnium vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam criminis lupanar puto: meretrices enim quæ illic ſunt, fœdus connubiale non norunt, ac per hoc non maculant quod ignorant: impudicitiæ enim piaculo ſunt obnoxiæ, ſed reatu tamen adulterij non tenentur. Adde huic, quòd & pauca fermè ſunt lupanaria, & paucæ quæ in his vitam infeliciſſimam damnauere meretrices. Apud Aquitanos verò quæ ciuitas in locupletiſſima ac nobiliſſima ſui parte non quaſi lupanar fuit? quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? quis non ſe barathro ſordidæ colluuionis immerſit? quis coniugij fidem reddidit? immo quantum ad paſſiuitatem libidinis pertinet, quis non coniugem in numerum ancillarum redegit, & ad hoc venerabilis connubij ſacramenta deiecit, vt nulla in domo eius vilior videretur in maritali deſpectione, quàm quæ erat princeps matrimo- C nij dignitate?] & de viris: Quis autem Aquitanorum diuitum non hoc fuit, quem non ſibi ancillæ impudiciſſimæ aut adulterum aut maritum iure dixerunt? Equi enim emiſſarij (vt Scriptura ait[b]) in feminas facti ſunt: vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui[b] inhiabat.] addit & plura alia. At exhorreſcit ſtylus iam, ac reſilit, atque refugit vlteriùs in turpitudinum cloacam intingi.

[b] Hierem. 3.

Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri ſanctiſſimi Aquitaniæ ſtragem lugentis; Proſperi inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cùm inter alia de Aquitanicis ſuis[c]:

Cumq; animum patriæ ſubiit fumantis imago,
Et ſtetit ante oculos quicquid vbique perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus:
D *Dumq; pios agimus, vertimur in querulos.*] lugebat iſta ipſe decem annorum ſpatiis: nam inferiùs:

[c] Proſp. in prolog. lib. de prouid. Dei.

—— —— *Heu cæde decenni*
Vuandalicis gladiis ſternitur & Geticis.
Non caſtella petris, non oppida montibus altis
Impoſita, aut vrbes amnibus æquoreis
Barbarici ſuperare dolos atque arma furoris
Eualuere omnes: vltima pertulimus.] hæc & alia plura de patriæ clade.

Huic iunge alium nobiliſſimum Aquitanum, qui priuatas eſt proſecutus ſuas calamitates notis quidem lugubribus & carminibus luctuoſis, dum incenſa patria ex ditiſſimo euaſit pauperrimus, neceſſariis egens, & profugus cum ſuis Vaſatas conceſſit.

E Ceterùm ſciendum eſt, eodem quoque auctore, haud hanc fuiſſe improuiſam Gothorum inuaſionem: ſed cùm iuncti fœdere eſſent Attalo, vt amici & auxiliares excepti ſunt: cùm continuò, illo ſpreto, in rapinas & incendia vrbium conuerſi ſunt. vnde ipſe de ſe Paulinus Conſularis agens:

Pars ego magna fui, quorum priuatus & ipſe
Cunctis quippe bonis propriis, patriæq; ſuperſtes:
Namque profecturi Regis præcepto Ataulphi,
Noſtra ex vrbe Gothi fuerant in pace recepti;
Non aliter nobis quàm belli iure ſubactis
Aſpera quæque, omni vrbe, irrogauere, cremata, &c.] hæc Paulinus Conſularis in carmine Euchariſtico, cui titulus falſo habetur inſcriptus nomine S. Paulini Nolani Epiſcopi.

At

DE PAVLINO IVNIORE.

A At quiſnam iſte Paulinus fuerit auctor carminis Euchariſtici; ex notis quibuſdam, quas ibi de ſuo genere & ætate reliquit impreſſas, aliquid ſaltem poſſumus opinari. Exploſo igitur illorum errore, qui hunc ipſum putarunt eſſe Pontium Paulinum, poſtea Nolanum Epiſcopum eo quòd nomine & patria conuenire videantur, nempe quòd Paulini nomine & ipſe appellatus, & Burdigalæ educatus, diuque verſatus ſit; cùm re vera compluribus differentiis diſcriminentur ab inuicem: noſtra hac de re opinatio illa eſt, vt exiſtimemus, hunc de quo agimus Paulinum, natum eſſe Paulino illo parente, de quo extat in eius obitu Parentale carmen Auſonij [a]: qui fuit maritus filiæ ſororis eiuſdem Auſonij, vt ipſe in eo teſtatur: quippe qui loco generi (vt idē ibi ait) ipſi Auſonio fuerit, vnde & auus Auſonius dictus filiorum eius, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cùm tamen potiùs proauus dicendus fuiſſet, Paulinus verò pronepos nominandus. Conſentiunt quidem plura, vt iſtud ipſum dicamus. Nam quod ad genus ſpectat, hæc de eo Auſonius: B

[a] *Auſon. Parent. 24.*

PAVLINVS AVSONII PRONEPOS.

Stirps Aquitaniæ mater tibi: nam genitori
Coſſio Vaſatum municipale genus.]

Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Euchariſtico [b]:

Exacto laribus patriis, tectiſq; crematis,
Obſidio hoſtilis vicina excepit in Vrbe
Vaſatis, patria maiorum & ipſa meorum.]

[b] *Paulinus in carm. Euchariſt. extat Tom. 9. Biblioth. ſanct.*

Sed & quòd ſe auum habuiſſe Conſulem dicit, cùm trium eſſet annorum, vbi ait [c]:

Tunc & auus primum illic † ſit mihi cognitus anni
Eiuſdem Conſul, noſtra trieteride prima.]

[c] *Paulin. ibid.*
† *nempe Burdigalæ.*

his ipſum Auſonium Conſulem intelligere, temporis quoque certa ratio manifeſtat. Dum enim ſubdit poſt multa, annorum ſe fuiſſe ætatis triginta, cùm barbari, rupto cum Romanis fœdere, ſeſe in Italiam infudere; planè numerando ab anno tertio ante Conſulatum Auſonij, quo ſe natum dicit, vſque ad eius ætatis trigeſimum, inuenies hunc eſſe annum Domini quadringenteſimum ſextum, vel ſeptimum, quibus vidimus Alaricum Italiam tentare cœpiſſe. quo pariter anno cùm ſe patre orbatum dicat, relicta adhuc ſuperſtite matre; vtique conſentiunt quæ de eodem patre Paulino Auſonius habet, dum ait, defunctum eſſe, cùm annum ſuæ ætatis ſeptuageſimumſecundum impleſſet, nimirum decem & octo Olympiadas, vt ait his verſibus: C

PAVLINI PATRIS AETAS.

Inter concordes vixiſti fidus amicos
Duodeuiginti functus Olympiadas.]

ex quibus etiam licet Auſonij Conſulis æſtimare longæuam ætatem, qui ſuperſtes vixit marito filiæ ſororis, licet ætate pares fuiſſe ſuperiùs dicat his verſibus: D

Æquæuus Paulinus mihi: natamq; ſororis
Indeptus thalamo, ſit mihi pene gener.]

ex qua cum quatuor liberos idem Auſonius Paulinum ſuſcepiſſe dicat [d], recenſeatque duorum nomina defunctorum, Paulini & Dryadiæ, dicatque duos matri remanſiſſe ſuperſtites; æquè hæc conueniunt noſtro Paulino: qui ſe, defuncto patre, relictum ait cum fratre parum liberali homine, quocum fuit paterna hereditas litiganda. Tot igitur in vnum conuenientibus ſignis, nemo me, puto, vanum coniectorem fuiſſe redarguet.

[d] *Auſon. Parent. 13.*

Porrò huic Paulino, cuius eſt carmen Euchariſticum, duo incidere parum digna nobilitate ſua, quorum alterum excuſat, alterum purgauit pœnitentia. Etenim conſpirationis cum Attalo tyranno ſuſpicione laborauit, quòd ab eo, cùm imperaret, creatus fuerit Comes Priuatarum largitionum: quod ſic ipſe excuſat [e]: E

[e] *Paulinus in carm. Euchariſt.*

Attalus abſentem caſſo honorarat honoris
Nomine, Priuatæ Comitiuam largitionis
Dans mihi, quam ſciret nullo ſubſiſtere cenſu.] & paulo pòſt:
Vnde ego non partes infirmi omnino tyranni,
Sed Gothicam fateor pacem me eſſe ſecutum.] hoc ſic ipſe primum excuſat. Alterum verò deterius, quòd perperam factum diluit per pœnitentiam, illud fuit, quòd ad improbata fidei dogmata Chriſtianus homo diuerterat. nam de ſe ait:

PAVLINVS REDIT AD ECCLESIAM EX HAERESI.

Sed tua magna manus, diuina & prouida virtus
Conſilio ſanctorum cuncta operanda peregit,
Suadentum mihi tum morem ſeruare vetuſtum,
Quem ſemel inuectum maiorum traditione,

Nunc

A
Nunc etiam ſeruans Eccleſia noſtra teneret.
Confeſſuſq; igitur . . . .
Propoſita ſtudui conſtrictus viuere lege,
Non digno fortaſſe pians commiſſa labore:
Sed rectam ſeruare fidem non inſcius ipſe,
Errorum diſcendo vias per dogmata praua,
Quæ reprobans ſociata aliis nunc reſpuo culpis.
Poſt autem exacta iam trieteride quinta,
Ritè recurrente ſtatuto tempore Paſcha,
Ad tua, Chriſte Deus, altaria ſacra reuerſus,
Te miſerante, tua gaudens ſacramenta recepi.] &c.

B Sed quibuſnam hic hæreſis vinculis tamdiu obſtrictus permanſit? Quòd ipſe dicat errores illos ſociatos fuiſſe cum aliis culpis: equidem facit vt exiſtimem, hunc Priſcillianiſtarũ fuiſſe turpibus hæreſibus implicitum. Etenim teſtificatione Seueri & aliorum vidimus, in ea prouincia clariſſimos viros ac feminas à Priſcilliano & eius ſectatoribus fuiſſe ſeductos: quos merito diuina ſecuta eſt vltio, vt per barbaros bonis fuerint ſpoliati, ac complures ipſorum & vita priuati. Conſideraſti ne, lector, prouinciarum clades ſuboriri ſolitas poſt emergentes hæreſes; & quòd vbi Gallia à Priſcillianiſtis & à Vigilantio hæreſiarchis infecta eſt nefandis hæreſibus, mox ipſam deprædandam traditam eſſe barbaris? Quid ergo miraris, ſi noſtro tempore Gallias peſſumdari videas? Sed reliqua proſequamur.

Erat his temporibus ad expellendos per Conſtantinum immiſſos in Gallias barbaros (vt vidimus anno ſuperiori) Conſtantius dux exercitus Honorij Imperatoris, cuius primordia Deus præclaris victoriis illuſtrauit: felix planè, felicioribuſque progreſſionibus exaltandus, ſi tantam molem ſolidis pietatis fundamentis conſolidaſſet. Sed dum aduerſus ſanctos Epiſcopos aggreſſus eſt inire certamen, expertus eſt pariter Deum ad poſtremum ſuis conatibus aduerſarium. Sed quid hoc eodem anno in ſanctiſſimum Epiſcopum egerit, audiamus Proſperum rem geſtam paucis narrantem: Eodem tempore (inquit) *nempe ſub his Conſulibus*, Heros vir ſanctus & beati Martini diſcipulus, cùm Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, à populo ipſius ciuitatis inſons & nullis inſimulationibus obnoxius pulſus eſt, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Conſtantis * Magiſtri militum, cuius per ipſum gratia quærebatur. Eaque res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.] hæc S. Proſper. Quomodo autem in his diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, ſuo loco dicturi ſumus. Iam verò res Orientalis Eccleſiæ inuiſamus. C

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR.
* *Conſtantij*

D Hoc eodem anno iiſdem Conſſ. Theophilus Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migrauit, cùm ſediſſet annos vigintiſeptem. De eius ex hac vita tranſitu mira hæc ex Iſidoro diacono Ioannes Damaſcenus recenſet [a]: Theophilus ob illud peccatum (*quod ſcilicet numquam Ioannis Chryſoſtomi nomen paſſus eſſet in eccleſia recitari*) non poterat animam agere, donec allata ei fuit imago Chryſoſtomi: quam ille cùm adoraſſet, ſpiritum emiſit.] Sic quidem Deus magna ſuæ diſpenſatione miſericordiæ operatus eſt, vt tantus vir de Catholica Eccleſia (vt vidimus) ob expulſionem Origeniſtarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita abſque eius delicti pœnitentia, cuius cauſa (vt vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurriſſet. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem [b]: Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiſcopus, cùm moriturus eſſet, dixit: Beatus es Abba Arſeni, quia ſemper hanc horam ante oculos habuiſti.] Reliquit ſui ingenij monumenta poſt ſe Theophilus, quæ Gennadius numerat, vbi ait [c]: Scripſit aduerſum Originem vnum & grande volumen, in quo omnia penè eius dicta & ipſum pariter damnat; ſimiliter docens, non à ſe eum primum, ſed ab antiquis Patribus & maximè Heracla fuiſſe & à presbyterio eiectum, & de eccleſia pulſum, & de ciuitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris conſtare, diſputatione longiſſima cõfutans, & diuinarum Scripturarum teſtimoniis arguens, & conuincens eos, oſtendit Deum incorruptibilem & incorporeum iuxta Patrum fidem credendum.] & poſt alia: Paſchalem etiam recurſum, quem Magna apud Nicæam Synodus poſt nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, ſecundũ ſuum ſtatũ inuenerat, additis quibuſdam ipſius feſtiuitatis rationibus & expoſitionibus, Theodoſio obtulit. Legi & tres de Fide libros ſub nomine eius titulatos: ſed quia lingua inconſonãs eſt, nõ valde credidi.] hæc Gẽnadius. E

THEOPHILI EPISCOPI ALEXANDRINI OBITVS.
[a] *Damaſcen. de Imagin. li. 3. circa fin.*
[b] *Vit. ſanctorũ Patrum de compunct.*
[c] *Gennad. de Vir. illuſtr. c. 10.*
THEOPHILI SCRIPTA.

His

THEOPHILI LIBER DE SACRIS SVPELLECTILIBVS.

His addimus,ſcripſiſſe Theophilum de Sacris myſteriis, vel de Sacris ſupellectilibus Ec- A
cleſiæ Dei: quem quidem librum Eccleſiæ vtiliſſimum fuiſſe,intelligere potes ex fragméto
epiſtolæ S.Hieronymi ad ipſum Theophilum datæ,cùm commentarium illum Latinitate
ab ipſo rogatus donauit: quod in Collectione veteri diuerſorum auctorum legitur ver-
bis iſtis[a]: In opere tuo vtilitatem ſpectauimus Eccleſiarum, eruditi teſtimoniis Scriptura-
rum, qua debeant veneratione ſancta ſuſcipere, & altaris miniſterio deſeruire: ſacroſque
calices & ſancta velamina, & cetera quæ ad cultum Dominicæ pertinent paſſionis, non
quaſi inanima & ſenſu carentiá, ſanctimoniam non habere; ſed ex conſortio corporis &
ſanguinis Domini,eadem qua corpus eius & ſanguis, maieſtate veneranda.Suſcipe igitur li-
brum tuum, immo meum,& vt veriùs dicam, noſtrum: cumque mihi faueris, tuus fautor
eris. Tibi enim meum ſudauit ingenium,& facundiam Græcam Latinæ linguæ nolui pau-
pertate penſare.Neque verò,vt diſerti interpretes faciunt,verbum vêrbo reddidi;nec adnu- B
meraui pecuniam,quam mihi per partes dederas; ſed pariter attendi, vt nihil deſit ex ſenſi-
bus, cùm aliquid deſit ex verbis. Epiſtolam autem tuam idcirco in Latinum verti, & huic
volumini præpoſui; vt omnes qui legerint, ſciant, me non temeritate ac iactantia, ſed præ-
ceptis beatitudinis tuæ ſuſcepiſſe onus vltra vires meas. Quod an conſecutus ſim, tuo iu-
dicio derelinquo:certè ſi imbecilllitatem reprehenderis, voluntati veniam commodabis.
Vale.] hæc tibi ſint, lector, pro libro Theophili, qui excidit vnà cum integra Hieronymi
epiſtola; qua maiori ex parte temporis edacitate corroſa,vix pauca hæc ab eius faucibus eru-
ta, poſteritati ſarta tecta relinquimus.

[a] Extat in Hæreſologia.

Scripſiſſe fertur librum de Hæreſibus in Epiphanium[b].extant etiam complures eiuſdem
Eccleſiaſtici conones[c],tres præterea Paſchales epiſtolæ, à S.Hieronymo Latinitati redditæ:
cùm alioqui per ſingulos annos ſingulas dare ſoleret,vt ex breui hac ad eum Syneſij epiſto- C
la poſſumus intelligere, quæ ſic ſe habet[d]:

[b] Meminit Trithem. de Vir.illuſtr.
[c] Extat in Biblioth. ſanct. Tom. I.
[d] Syneſ.epi.9.

PASCHALES THEOPHILI.

Vtinam profunda & plena ſenecta te expectet, ſanctiſſime & ſapientiſſime Theophile:
nam & in aliis vitæ commodus fueris, ſi ſerueris; & maximum additamentum contingit
Scholæ Chriſti ex Panegyricorum librorum numero, qui in annos tecum augeſcit. Sic ſanè
quæ hoc anno dimiſſa eſt oratio,& iucundè affecit ciuitates, & profuit partim magnitudine
ſententiarum, partim gratia verborum.] hactenus Syneſij epiſtola, qua Panegyricas oratio-
nes nō dubium eſt vocare Paſchales illos tractatus, quorum tres tantùm habemus à S.Hie-
ronymo in Latinum verſos, illos ſcilicet aduerſus Origenem editos. Sed & in his obſerua
S.Hieronymi prudentiam,abſtinuiſſe ipſum à ſingulorum pòſt editorum tractatuum,quam
cœperat, verſione, poſtquam Theophilus Romano Pontifici de reſtituendo in Diptycha
Ioannis Chryſoſtomi nomine obniti cœpit. D

Ad poſtremum autem hæc de eodem Theophilo minimè prætermittenda ſunt: quòd
licet ei ob Ioannis Chryſoſtomi cauſam à Romano Pontifice (vt vidimus) fuerit commu-
nio denegata; tamen quod conſtiterit in obitu emendaſſe, quod viuens pertinax deliquiſ-
ſet; commemoratione rerum ab eo bene geſtarum aduerſus Origeniſtas, recepta eſt poſt
obitum eius memoria in Eccleſia Catholica cum honore. etenim S.Leo Papa in epiſtola
ad Marcianum Imperatorem ita de eo[e]: Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Ec-
cleſiæ vrbis Epiſcopus, &c.] Idemque in epiſtola ad Epiſcopos[f] Galliarum hæc de Eccle-
ſia Alexandrina: Poſtea (inquit) recentioribus à noſtra ætate temporibus, Athanaſium,
Theophilum, & proximè Cyrillum probatiſſimos Præſules habuit.] Sed & Paulus Emeſe-
nus Epiſcopus, ſequeſter pacis inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum E
Epiſcopos tempore Neſtorij hæreſis, hæc inter alia pro concione ad populum Alexandri-
num: Eſt (inquit) patris veſtri hæc doctrina: eſt vobis hic theſaurus auitus, beati Athana-
ſij dogmata, magni Theophili doctrina, columnarum videlicet rectæ doctrinæ.] iſta ille:
vt planè videas Theophili nomen poſt obitum magna æſtimatione retentum. Sed de
Theophilo hactenus.

[e] Leo epiſt.64.
[f] Leo epiſt.52.

CYRILLVS ELECTVS EPISCOPVS ALEXANDRIAE.

Poſt triduum autem ab ipſius Theophili obitu ſubrogatus eſt in locum eius Cyrillus
ipſius fratris filius,non ſine controuerſia, cùm alij peterent Timotheum archidiaconum,
cui fauebat ſtudebatque Abundantius Præfectus militum,hæc ex Socrate[g].Simulac autem
Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus creatus eſt, ad eam Eccleſiam ab omnibus hæreſibus ex-
purgandam adiecit animum; atque qui hactenus Alexandriæ tolerati fuerant, Nouatianos
ab ipſorum eccleſiis expulit. Meminit horum omnium ſubinfenſè Socrates & ipſe quidem
ſecta Nouatianus, cùm ait[h]: Poſt mortem Theophili Cyrillus in ſede Epiſcopali collo-
catus

[g] Socr. lib.7. c.7.
[h] Socra. ibid.

ATTICVS RESTITVIT NOMEN CHRYSOST. IN DIPTYCHA.

A catus,Epiſcopatu potitus eſt,maioremque principatum,quàm vnquam Theophilus habuiſ-
ſet,pariter ſibi aſſumpſit.Etenim ex illo tempore Epiſcopus Alexandrinus,præter ſacri cleri
dominatum, rerum præterea ſæcularium principatum acquiſiuit. Quapropter Cyrillus ſta-
tim cùm Nouatianorum eccleſias, quæ erant Alexandriæ,occuliſſet, non modò omnem
ſacrum theſaurum, qui in illis fuit, penitus abſtulit, verùm etiam Theopemptum illorum
Epiſcopum omnibus ſuis fortunis priuauit.] hæc Socrates, ſed ob eius ſectæ patrocinium
fide ſuſpectus.

Cùm autem, viuente Theophilo, cuius quodammodo vinculis tenebatur obſtrictus
Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ne in tabulas Eccleſiaſticas nomen Chryſoſto-
mi reſtitueret, ob id ſecluſus à communicatione Romani Pontificis (vt dictum eſt ſuperius)
permaneret, ſicut & ipſe Theophilus vſque dum vixit: eo ex hac vita ſublato, idem Atticus
B faciliorem ſe præbuit, admonitus nouo Theophili caſu, & periculo concitati in ipſum po-
puli: qui inſuper ad eadem quoque vota Cyrillum nuper creatum Epiſcopum Alexandri-
num, quantumlibet renitentem, pertraxit tamen; factumque eſt, vt ab vtroque Chryſo-
ſtomi nomen ſacris Diptychis,totius Orientis & Occidentis conſenſu,magna gloria redde-
retur, ſed & ipſæ pariter totius Orbis Eccleſiæ mutuo inter ſe pacis fœdere iungerentur: li-
cet obtorto (vt dicitur) collo ad id Atticus perductus fuerit, obtemperans Imperatori id
cupienti,& populo expetenti. At præſtat audire,quibus progreſſibus res tam longo tempo-
ris ſpatio pertractata, optimum ex ſententia finem fuerit conſecuta. Quomodo autem hæc
ſe habuerint, referant nobis atque omni fide ſignificant litteræ Attici atque Cyrilli hac de
cauſa vltro citroque datæ, quas hic tibi integras deſcribemus: habent enim horum tempo-
rum rerum geſtarum hiſtoriam, multaque alia notatu digna. Sed primùm quam ad Cyril-
C lum Atticus epiſtolam dedit, ſic ſe habet[a]:

[a] Apud Niceph.lib.14.c.26.

EPISTOLA ATTICI AD CYRILLVM DE RESTITVENDO IOANNIS NOMINE.

Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo quo non putaueramus, & acquieſcimus ne-
ceſſitate in eo quod minus ex noſtra ſententia proceſſit, vtilitatem iuſtitiæ præponentes.
Etenim cognitionibus noſtris ad populi concordiam inclinati, canonibus quidem Patrum
detrimentum nullum afferimus, exactæ autem verborum obſeruationi vniuerſi Orbis pa-
cem præferimus. Non ignoro equidem & beatum Paulinum, cùm Eccleſiaſticas ederet
conſtitutiones, ſapienter occaſionibus prouida diſpenſatione vſum eſſe. Scio etiam, qui in
ſanctorum numero cenſetur, patrem tuum Apoſtolicum Theophilum, in confuſione &
turba à Græcæ ſuperſtitionis ſtudioſis excitata, exactam ad breue tempus obſeruationem
paci poſthabuiſſe. Maximæ enim quæque vrbes pelago fluctibus exagitato perſimiles, ex
ſententia ciuium non tam ſumma legum & conſtitutionum obſeruatione,quàm expeditiſ-
D ſimis conſiliis atque iudiciis ad pacem & concordiam facientibus, regi atque adminiſtrari
ſolent. Qua verò de cauſa litteras haſce ſcribam, accipe. Nouit ſanctitas tua, ac potiùs illis
ipſis oculis, quibus, qui in ſanctis eſt, pater noſter Theophilus conſpexit,qualis & quàm in-
gens turba magnam hanc inuaſerit vrbem; atque in ea vt ſanctior fides & pietas (ne fundi-
tus erueretur) periclitata ſit: adeò etiam, vt populus maiore ex parte per factionem ſciſſus,
extra muros conuentus egerit: & plerique ſacerdotes & collegæ noſtri Epiſcopi à mutua
communione deſciſcentes, bonam plantationem Domini Ieſu Chriſti, parum abeſt, quin
euulſerint, pacis commoditate ſcilicet aliquantulum diſtracta. Sed enim multo ſanè labo-
re, multo ſudore,& periculis multis deſperationis plenis,plurima & maxima quæque com-
munium Patrum noſtrorum atque etiam pietatis tuæ precibus & conſpiratione ſopita ſunt
mala; & turba quidem illa conquieuit,concordia verò & ſerena tranquillitas in Orbis vni-
E uerſi Eccleſiis obtinet.

THEODOTVS EPISCOPVS ANTIOCH. COACTVS RECITARE NOMEN IOAN.

Cùm verò nonnulli nomen tantùm beati Ioannis in myſticis tabulis inſcribi vellent:
beatus Epiſcopus Alexander, Antiochenum iſtum dico, Conſtantinopolim venit, & mul-
ta ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, vt vel nobis inuitis
neceſſariò eius quem diximus, nomen ita inſcriberetur. Quam rem accuratè prorſus pie-
tati tuæ miniſtri Dei, religioſiſſimi diaconi, Petrus & Ædeſius expoſuerunt. Præteriit lon-
gum tempus; & nos neceſſitate ea, quæ à populari rerum adminiſtratione prouenit, pre-
mi inſpiciebamus, neque tamen quicquam ſchiſmatis & diſſidij reliquias curabamus: cùm
ad nos ex Oriente Dei amantiſſimus Acacius litteras dedit, religioſiſſimum Antiſtitem An-
tiochiæ Theodotum à populo, vt nomen Ioannis in Faſtos referret, coactum eſſe; vt ve-
niam rei, quam neceſſitate ille adductus feciſſet, daremus, petens. Et tum bonus ille
qui litteras ad nos pertulit presbyter, cauſam aduentus ſui indicans, rem hanc in vulgus

A magnæ vrbis propalauit, & ſententiam datæ ad nos epiſtolæ populo vulgauit: adeò vt parum abfuerit, quin tumultu plebis vniuerſæ repleta vrbs ſit. Ibi verò ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis diſcrimen ſummum veritus, piiſſimum Imperatorem adij, & cum eo de pace & tranquillo rerum ſtatu egi. Atque ille, nihil eſſe periculi aut incommodi, reſpondit, ſi defuncti viri nomen, tranquillitatis, pacis, & populi concordiæ gratia inſcriberetur.

ATTICVS COGITVR RESTITVERE NOMEN IOANNIS.

Itaque ego ea re perſuaſus (quomodo enim neceſſitate præuentus id non facerem?) ne religionis noſtræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo vno permiſſo, penderent, néve vrbem ipſam populari adminiſtrationi aſſuefaceremus; nomen id in Album referri iuſſi. Quare (vt quidem puto) neque in ſacros canones commiſi, neque iudicio Patrum fraudem feci. Mentio namque eius fit cum defunctis non ſolùm Epiſcopis, ſed & presbyteris, diaconis, & laicis ipſis, mulieribuſque, cum quibus omnibus nobis ſacerdotij communio, aut B earum rerum quæ in ſacra menſa myſticè percipiuntur, participatio non eſt. Magna enim eſt inter defunctos & ſuperſtites differentia: ita vt etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conſeruatur, ſtatum, diſcreti ſint. Nihil enim Dauidi obfuit honorifica Saulis ſepultura, neque Apoſtolis Arij impietatis ſectator Eudoxius ſub eadem ſacrificij ſanctiore ara poſitus, neque Paulinus & Euagrius Eccleſiæ, qui ſchiſmatis & diſſidij duces in Eccleſia Antiochena fuere, quod poſt obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam myſticis tabulis ſunt inſcripti.

Quamobrem ipſe quoque Ægypti Eccleſiis, Eccleſiarum Orbis totius pacificandarum gratia, vt mortui illius nomen inſcribant, præcipe. Ita enim cùm Patrum canones non tranſgrediere, tum Eccleſiarum ſimul omnium concordiam plurimi facies. Te verò ea nobis, quę conuenit, reſcripturum eſſe ad communem conſenſum & fraternitatem reſpicientem, C perſuaſum habeo. Fraternitatem quæ tecum eſt, omnem ego, quique mecum ſunt, ſaluere iubeo.] hactenus Attici ad Cyrillum epiſtola: qua quidem vides ipſum eructare adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto ſemel odio in Ioannem; inuitumque ac renitentem adactum, vt quem fuerat acriter perſecutus, eius nomē in tabulas referri iuberet. Quod verò in Romanam Eccleſiam, à cuius iamdiu communione reiectus fuerat, eſſet perinfenſus; Paulinum & Euagrium defunctos Epiſcopos, qui illi communicarant, ſchiſmaticos nominat. Quæ autem inter hæc idem Atticus ſcripſerit ad Petrum & Ædeſium diaconos, accipe [a]:

[a] Apud Niceph. lib. 14. c. 26.

ALIA ATTICI EPISTOLA DE IISDEM.

Ad Dei amantiſſimum Cyrillum Epiſcopum fratrem noſtrum, vt decuit, per epiſtolam ſcripſimus ea quæ nomine Ioannis in Eccleſiaſticas tabulas relato acta ſunt. Nihilo verò minus & ad pietatem veſtram ſcribimus, quæ meliùs quàm alij res noſtras nouit: ad pacem D videlicet & ad tranquillitatem eas euaſiſſe de ſententia piiſſimorum Principum, & omnium deinde Orientalium Epiſcoporum, ipſorumque adeò Occidentalium quoque de Ioanne ſacris tabulis non vt Epiſcopo, ſed qui aliquando Epiſcopus fuerit, inſerto, vt memoria eius propter communem vniuerſi Orbis pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia (vt ita dicam) vbique obtinente, ſolis nobis ei non adſtipulantibus, ſimul & piiſſimis Principibus aduerſari videamur, & ſummè neceſſariis rebus noſtris, ventis aliquibus aduerſis obortis, & Eccleſiæ Chriſti noceamus. De his hactenus.] Quid verò Cyrillus rem aduerſatus ad Atticum reſcripſerit, litteræ ipſius declarant, quæ ſic ſe habent [b]:

[b] Apud Niceph. lib. 14. c. 27.

CYRILLI EPISTOLA DE NON RESTITVENDO IOANNIS NOMINE.

Lectis, quæ à pietate tua ad me miſſæ ſunt, litteris: Ioannis nomen ſanctis inſcriptum eſſe tabulis, intellexi. Vbi verò eos qui inde ad nos venere, interrogaui, nòn in laicorum, ſed Epiſcoporum catalogo adſcriptum eſſe audiui. Porrò diſpicienti mihi, atque animo repetenti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum ſequantur, & aliquantulum E mentis luminibus in magnam illam Synodum intendenti, vniuerſum ſanctorum illorum Patrum collegium quibuſdam veluti oculis renuere, & viribus omnibus, quo minùs ad rem eam comprobandam occurram, obſiſtere videtur. Quomodo namque inter ſacerdotes Dei cenſebitur, illorúmve feret ſortem, cui ſacerdotalis dignitas abrogata eſt? Quomodo verò in catalogo ſacrorum miniſtrorum erit, qui Eccleſiaſticis mœniis eiectus eſt? Aut enim profeſſione noſtra indignum eſt, vt ſacerdotij nomen nihil eſſe, & rem ipſam communem omnibus eſſe, quæ tamen eis ſolis qui ad eam vocati ſunt, aſſeruata eſt, dicamus: aut ſi magnum quiddam eſt, quod ſacerdotalem functionem à populi multitudine dirimit; non miſcenda quæ miſceri non poſſunt; ſed eorum quæ diximus, quoduis in ordine ſuo conſeruandum, & honore debito cohoneſtandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter Epiſco-

A Epiſcopos laicus, aut inter germanos & legitimos, qui talis non eſt, conſiſtet? Honora, te hortor, eos qui magnarum & ſplendidarum recteque actarum rerum tulere teſtimonium, ne contumelia ſanctum Patrum chorum afficias.

Conſidera eos qui ſuperſtites adhuc in vita manent, quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore ſe omni repletos eſſe, rectè dicant, ſi in eumdem cum eis ordinem is cui dignitas adempta eſt, referatur? Verùm id pietati quoque tuæ perſuaſum eſſe puto. Quamobrem & illis & nobis mæroris abole cauſam, tolle omnem triſtitiæ occaſionem. Nam facilè & expeditè ea quæ præter opinionem accidunt, diſponere & adminiſtrare, boni & ſapientis eſſe dixerim: ſed tum demum, cùm nihil detrimenti afferant. Non enim, quamuis gregem Chriſti propagare, frequenrioremque efficere ſtudeamus, examina hæreſum, ſi errorem ſuum non repudiant, recipimus: & proinde non omnino prompta quadam diſpenſatione B facilem cum eis amplecti pacem debemus, aduerſus quos pugnare præſtet. Diſpenſationis ſanè laudatæ opus fuerit, ſi quandoque ita à debita ratione deflectere videamur, vt in rebus vtilibus & commodis detrimentum euitemus. Sic & beatus Paulus omnibus factus eſt omnia, non vt exiguum quicquam lucrifaceret, partem autem quampiam damno afficeret, ſed vt omnes lucraretur. Videamus ergo eiuſmodi rerum inueſtigationi inſiſtentes, an non plus huic cauſæ inſit mali, quàm illa videatur habere boni. Tot iam præteriere anni, ex quo pietas tua thronum ſuum tenuit; neque quiſquam eſt, qui conuentus in eccleſia tuos vitet: Quin etiam ſi ab initio nonnulli diſſidendi amore ſe ipſos ab illis ſegregarunt: tamen & illi per vim & gratiam Chriſti reuocati ſunt. Ex magiſtratibus verò quis non pietatis tuæ dictis audiens eſt? quis ob hanc ipſam cauſam eſt, qui extra Eccleſiam maneat? nemo mehercule eſt: non enim hoc dat Deus.

C Itaque quemnam ad ſalutem reuocans, aut ad legitimos in Eccleſia conuentus reducens, quin omnem potiùs Eccleſiæ mœnibus eiiciens, Ægyptum, regionem etiam Auguſtalem, & Arcadiam, & Thebaidem, & Libyam, & Pentapolim, & tot Eccleſias dolore afficis? non vt quemquam lucrifacias: omnes namque lucrifecit gratia Saluatoris. Remitto te hac in re ad ipſam pietatis tuæ doctrinam. Ne cõtra te ipſum celebres & illuſtres eos, qui aduerſandi ſtudio in partes diſceſſere, neque vmquam iuſtum de ſcriptis iudicium accipiunt. An ita conniuere & ceſſare nos pietas tua ſuſpicatur, vt non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Saluatoris greges regantur, atque manu ducantur, inquiramus? Vna namque hæc, etiam ſi locorum intercapedine diſiuncti ſint, Epiſcoporum eſt cura. Sed enim ne in hoc prolixior eſſe, & pietati tuæ contraria ſentire videar: eſto vt pauci admodum adhuc ſint ſeditioſi, qui ſe pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem tot ſunt Ec- D cleſiæ, quæ de Ioanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur ſuffragari æquum eſt? Quinam vt lætentur, Deo placitum eſt? illi ne qui Ioanni patrocinantur, cùm tanta deſignauerit, an qui pœnam homini irrogarunt ei, qui cùm alios dolore afficeret, pro nihilo duxit?

CYRILLVS IN IOANNEM MINVS AEQVVS.

Quod ſi concordiam Eccleſiarum conſeruare, minimè contemnendum videtur: ſolue id, rogo, quod eam ſcindit: mitte gladium in vaginam ſuam: iube ex Epiſcoporum nomenclatura Ioannis nomen eximi. Nam ſi parui id facimus, & dicimus, Non affert dolorem Apoſtolorum choro Iudas proditor in eodem cum illis ordine cenſus: Iudæ autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cùm igitur nemo, Matthia eiecto, Apoſtolorum choro Iudam adſcripſerit: maneat & ſeruetur, hortor, poſt celebris memoriæ Nectarium, ſecundus laudatiſſimi Arſacij gradus; ne quid per vim E perperam & illegitimè inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortaſſe hoc ægrè ferunt (permitte autem mihi, vt liberè quæ volo, dicam) omnes equidem ſaluos fieri optem. Si quis verò imperitia ſua ab Eccleſia ſecedit, & illius conſtitutionibus refragatur; quæ eiuſmodi hominis eſt iactura? An non ipſe quoque Saluator nos id ipſum docens, & formam in omnibus proponens, conducibilia quidem ad eos qui eum acceſſerunt locutus eſt, inobedientes autem & renuentes diſcedere permiſit? Atque tantum abeſt vt aliquam talium hominum rationem habuerit, vt etiam ad ipſos dixerit diſcipulos: An & vos vultis abire?

Obſequentibus ſanè multam nos impendere curam, æquum eſt. Aduerſarius autem & inobediens maleuolentiam ipſe ſuam accuſet, medicinam odio habens. Audiet verò ille iuſtum Iudicem dicentem: Quandoquidem locutus ſum, & non obediuiſtis mihi; & extendi ſermones, & animum nõ aduertiſtis: & quæ ſequuntur. Nos quidē, qui docemus quibuſnam rebus

rebus quis laudem ſibi apud Deum paret, ſtudioſè admodum id facere atque inſtituere decet, A atque cum Paulo reſiſtentibus dicere: Obſecramus per Chriſtum, reconciliamini Deo. Inobedientes verò poteſtati Dei condemnare, illud vſurpantes: Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: relinquamus eam, quoniam peruenit in cælum iudicium eius. Conſequens igitur non eſt, propter aduerſos quorumdam ſermones (ſi quidem prorſus aliqui ſunt) funditus Eccleſiaſticas ſanctiones conuelli, vt laicus ſacerdotali dignitate enitentibus adnumeretur, & honorem eumdem conſequatur. Neque enim communem Orbis vniuerſi pacem, ſed conciſionem potiùs quidam vocent. Ego quidem tum demum obtinere debere & nomen & rem ipſam pacis cenſeo, cùm ſanctorum ſententiis non aduerſemur, neque illorum decretis repugnemus. Quod ſi enim beatus Alexander, confidentis prorſus oris vir, iuxta pietatis tuæ verba aliquos ex religioſiſſimis fratribus & collegis noſtris Orientalibus Epiſcopis inani dictorum fuco decepit, & ad huius rei comprobationem raptos pertraxit: nō propterea B morbus hic prorſus obtinere, & animos omnium depaſcere; ſed potiùs veluti quædam lippitudo Eccleſiæ oculum infeſtans, à vobis repurgari debet: vt illa rurſum directè ad Patrum decreta reſpiciens, merito à Chriſto audiat: Oculi tui columbarum.

Accepi & ego à Dei amantiſſimo qui ad extremam feliciter peruenit ſenectutem, Acacio litteras: in quibus religioſiſſimum Antiochiæ Antiſtitem vi coactum à quibuſdam eſſe, vt Ioannis memoriam celebraret, aſſeuerat: atque illud apertè commemorat, valde eum virum ea in re dolore affectum fuiſſe, viamque qua tam præfracta audacia liberaretur, quæſiuiſſe; & litteras hac de cauſa à nobis & pietate tua, ne ſimul cum quibuſdam in eumdem errorem duceretur, neve huiuſcemodi conſilia agitantibus cederet, impetrare voluiſſe. At nos, qui ad curam & medicinam faciendam vocati ſumus (da enim hoc mihi vt pro animi mei dolore liberè dicere poſſim) ne acceſſio vulnerum fiamus; ſed potiùs opinionem eam, C qua temeritatem aliorum ſecuti eſſe videri poſſimus, fugiamus.

Demiror verò hoc quoque, ſi Alexander quem diximus, ad dicendum promptus & copioſus, & qui non paruo tempore iſtic vobiſcum verſatus ſit, aliquos ad hanc rem ſuaſione ſua adducere non potuiſſe viſus eſt, quam tabellarius vnus efficere tantùm (ſicuti rumoribus fertur) potuit, vt populum commouerit cauſamque tempore longiore ſopitam denuo excitarit; quod omnino eſt incredibile. Verùm ſit hoc quoque, & ita factum eſſe credatur. Sed noui pietatem tuam, præclaram in eloquentia eſſe: docebit ea prorſus quæ opus eſt homines ad tumultum excitatos: vberem habes ſacrarum doctrinarum gratiam: perſuadebis, ſcio, piiſſimis etiam Principibus, vt more ſuo in canonum decretis acquieſcāt. Quod enim veræ pietatis ſtudioſi & Chriſti amantes ſunt, conſtitutionibus ſuis Eccleſias adminiſtrari permittent; paternæque virtutis æmulatores, maiorum exempla imitabuntur. Ne igitur Iechonias D reiectus, cum Dauide & Samuele Prophetis cenſeatur: neque ſi quibuſdam iniquè placitum eſt, vt Eudoxij reliquias in eo quo ſcripſiſtis reponerent loco, propterea nos quoque profanum, vt ſacrum, in Album referamus. Oportuit namque à nobis res illius corrigi, non illum nobis præſcribere, & quæ poſt eum acta ſunt conſtituere.

Atque hæc dicimus, non quòd iacenti & mortuo illi inſultemus; non enim hoc det Deus: neque quòd alienis (ſicuti ſcriptum eſt) lætemur malis; non enim Chriſtianorum hoc eſt conſilium & inſtitutum: ſed qui id quod homini condolemus, ad vtilitatem Eccleſiæ conferimus, canonibus illius nihil præſtabilius eſſe ducentes. Si namque illos ſartos tectos conſeruare, atque exauctoratum inter Epiſcopos cenſere liceret: rectè profectò, qui id quo minùs fieret, impedirent, feri atque immites dicerentur. Quandoquidem verò altero obtinente, alterum conſiſtere non poſſe, neceſſe ſit: ſanctiones Eccleſiæ vincant, & ex ſacro catalogo, E qui ſacrorum miniſter non eſt, moueatur: hoc enim Eccleſias ad pacem ſeruandam coniungit; hoc animorum conſenſum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, vt purè nos conuentus agere & communicare cum pietate tua poſſimus: atque tu vnius, eiuſque defuncti amorem poſt eorum qui adhuc viuunt, dilectionem, ac potiùs poſt Eccleſiæ ſanctiones habeas.] hucuſque Cyrilli ad Atticum epiſtola.

CYRILLVS REVERITVS ROMANVM PONTIFICEM.

Conſideres hìc velim, lector, quàm infenſiſſimo animo Cyrillus in Ioannem Chryſoſtomum fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum iam ornaret aduerſus eos qui pro reſtitutione ipſius nominis laborarent; in quos hac epiſtola inuectus eſt: ſed cum hoc animo compoſitus eſſet, haud tamen præ reuerentia auſus eſt apertè quicquam loqui aduerſus Innocentium Romanum Pontificem, quem ſuperius ſuo loco diximus de reſtituendo Ioannis nomine fuiſſe præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes vltorem

A torem; ob quam cauſam ſedis Apoſtolicæ communionis Theophilum eius prædeceſſorem expertem fecerat. Sed non permiſit Deus, eum qui recti quadam ſpecie deceptus fuit, in eodem diutiùs errore verſari; quin eum cælitus per viſum admonuit. Quomodo id acciderit; recitatis his litteris nuper redditis, ſubdit iſta Nicephorus[a]:

[a] Niceph. lib. 14. c. 28.

Hæc quidem Cyrillus de ſacro Chryſoſtomo & ſcripſit & ſenſit, præſumptæ opinioni inſeruiens, quam dudum patruum ſuum Theophilum ſecutus conceperat. Quoniam verò diſſidium hoc quidem ex zelo, quamuis non ſecundùm ſcientiam, nō autem ex inuidia, neque diabolica contentione manauit: non oportere virum & doctrina & virtute præſtantem, hac vna in re claudicare, quo minùs ad ſummam perfectionem perueniret, Deo viſum eſt. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxij. Quapropter aliquāto pòſt Cyrillus cum magno illo viro etiam poſt eius mortem in gratiam rediit, erroremque ſuum B correxit, eum tum multis aliis concitantibus, tum maximè Iſidoro Peluſiota, nunc reprehenſione, nunc admonitione eum cohortante.] extant ipſius Iſidori ad Cyrillum eo argumento conſcriptæ litteræ, ſcitæ quidem & periucundæ, quæ ſic ſe habent[b]:

[b] In Append. ad Liberat. diacon.

ISIDORVS AD CYRILLVM.

Terrent me diuinarum Scripturarum exempla: & tamen quæ neceſſaria ſunt, compellor dicere, & ſcribere. Siue enim pater ſum, vt ipſe dicis: Heli[c] condemnationē metuo, quia peccantes filios non coercuit. Siue filius tuus ſum, ſicut magis ſcio: pœnam Ionathæ[d] formido, qui patrem non prohibuit ventriloquam requirentem; & prior illo qui peccauerat, quia non prohibuit quod potuerat, in bello defunctus eſt. Vt ergo & ego nō iudicer, ipſeque nō iudiceris à Deo: depone contentiones ob iniuriæ propriæ vltionem, quam tibi à mortuo deberi putas; ne viuentem Eccleſiam diſſipes, vt æternam diſſenſionem ei ſub pietatis prætextu concinnes.] recitat eamdem Nicephorus[e], eſtque inter alias Iſidori[f] epiſtolas nuper cuſas.

[c] 1. Reg. 2.
[d] 1. Reg. 28.
[e] Niceph. lib. 14. c. 53.
[f] Iſidor. lib. 1. epiſt. 370.

C Quomodo autem per viſum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit reſtitutus, hæc ab eodem accipe[g]: Non ſolùm enim litteris Iſidori, ſed & diuina etiam & ſecretiore quadā reuelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) viſus eſt, ſe ipſum ſacris ædibus expulſum à Ioanne, comitatu, & diuino quod circa eū erat ſatellitio maximè freto, & Matrem Domini pro ipſo deprecantem; atque cùm multa etiam alia, tum illud præcipuè, quod pro ipſius gloria plurimum ille decertarit, ſicuti dicetur, referentem, vt in ſacra templa reciperetur, orare. Hanc viſionem cùm S. Cyrillus cogitabundus animo ſecum volueret, ſe ipſum, quòd in ſanctum virum inuectus eſſet, damnauit: & deinde ipſe quoque, re cognita, Eccleſiæ Chryſoſtomi addictus, virum eum admiratus eſt; valdeque ipſum, quòd contra illum imprudens prorſus irritatus fuerit, pœnituit. Proinde diuerſum omnino à priore conſilio faciens, Synodum prouincialem coegit, & Ioannis nomen ſimul & ipſe & reliqui magnarum D ſedium Antiſtites in ſacro Albo propoſuerunt.] hæc de reddito per Cyrillum Ioannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus.

[g] Niceph. lib. 14. c. 28.

VISIO CYRILLO DIVINITVS OSTENSA.

CYRILLVS CONCILIATVS CHRYSOSTOMO.

Haud dubium diuina eum oportuit viſione admonitum, qui adeò ſe ea in re hactenus refractarium exhibuerat. Subdit verò ex eodem auctore iſta Nicephorus: Illi verò minus verè dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris aboleuiſſe perhibent. Nam ſi qua ſcripta eius abolenda erant; hæc quæ adhuc extant, quòd conſilium inſtitutumque eius in eis maximè expreſſum eſt, abolita oportuiſſet: niſi Deus vtilitatis hominum curā gerens ea conſeruaſſet.] ſed potuit fortaſſe Cyrillus, quæ apud ſe eſſent ſcripta Chryſoſtomi, incendio damnaſſe; quæ verò penes alios plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit. Subdit Nicephorus: Hoc cùm in arcana Nicetæ philoſophi (qui & Dauid dictus eſt) hiſtoria & apud alios item inuenerim, operi huic meo inſerendum eſſe quoque duxi: ne cui ambigere E in mentem veniat, quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo ad ſummam ſanctitatem peruenerint, & Eccleſiæ columnæ extiterint, inimicitiis huiuſmodi nullum illorum gloriæ detrimentum afferentibus.] hactenus auctor. Hæc quidem hoc anno ipſius Cyrilli ſedis exordio cœpta, in ſequentem quoque annum eſſe propagata videntur.

IESV CHRISTI ANNVS	INNOCENTII PAP. ANNVS	HONORII 19. THEODOSII 6. IMPP.
413.	12.	

HERACLIANI CONSVLATVS ET TYRANNIS.

QVi ſequitur annus Chriſti decimuſtertius ſupra quadringenteſimum, vnius tantùm Lucij Conſulatu in Faſtis reperitur adſcriptus, necnon in reſcriptis Imperatorum: Quod quidem accidiſſe ſcias, non quòd præter conſuetum morem vnus dumtaxat Conſul creatus

creatus fuerit; ſed quòd eius collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus euaſit: A cuius rei gratia expunctum eſt ipſius nomen è publicis monumentis; quod vidimus ſuperiùs aliàs factum, cùm abolito eamdem ob cauſam Ruffini nomine, ſolus ſine collega relictus eſt Theodorus.

De conſulatu enim Heracliani aſſertores ſunt Oroſius atque Proſper, ſuorum temporum ambo ſcriptores: nam hic in Chronico ſic habet: Huius collega *(nempe Lucij)* in Conſulatu fuit Heraclianus *(non Herodianus, vt plerique codices legunt)* qui nouarum in Africa rerum reus, & honorem amiſit & vitam.] Oroſius item hæc de ipſo habet[a]: Heraclianus interea Africæ Comes miſſus *(eo magiſtratu ab Honorio donatus, quòd Stilichonem interfeciſſet)* cùm idem Attalus vmbram geſtaret Imperij, Africam ſtrenuè aduerſum Duces * ab eo miſſos tutatus, Cõſulatum aſſecutus eſt: quo elatus ſupercilio, Sabinum domeſticum ſuum, virum ingenio callidum, induſtriaque ſolertem, & ſapientem nominandum, ſi animi vires B tranquillis ſtudiis accommodauiſſet, generum allegit: cum quo quorumdam periculorum ſuſpiciones cùm patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra ordinem retenta: ipſe tãdem cùm immenſa, certè temporibus noſtris ſatis incredibili claſſe nauium Romam contendit: nam habuiſſe tunc tria millia ſeptingentas naues dicitur; quem numerum nec apud Xerſem quidem præclarum illum Perſarum Regem, nec Alexandrum magnum, vel quemquam alium Regum fuiſſe, hiſtoriæ ferunt. Is ſimul vt agmine militum ad Vrbem pergens, littore egreſſus eſt, occurſu Comitis Marini territus, & in fugam verſus, arrepta naui, ſolus Carthaginem rediit, atque ibi continuò militari manu interfectus eſt. Sabinus gener eius Conſtantinopolim fugit; vnde poſt aliquantũ temporis retractus, exilioque damnatus eſt.] hæc Oroſius. porrò Heracliani interitum anno ſequenti contigiſſe ſub Conſulatu Conſtantij & Conſtantis, Marcellinus tradit in Chronico. Extat Honorij Imperatoris C aduerſus Heraclianum tyrannum huiuſmodi reſcriptum[b]:

[a] Oroſ. lib. 7. c. 42.
* Iudices
APPARATVS HERACLIANI.
HERACLIANVS FVGATVS ET OCCISVS.
[b] l. 21. de pœn. Cod. Theod.
RESCRIPTA IN HERACLIANVM.

Heraclianum hoſtem publicum iudicantes, digna cenſuimus auctoritate puniri, vt eius reſecentur infauſtæ ceruices. Eius quoque ſatellites pari intentione perſequimur. Sed hanc omnibus priuatis atque militantibus licentiam damus, vt omnes prodendi in medium habeant liberam facultatem. Nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminoſum: cùm illud ſpecialiter caueamus, ne vllus aliquẽ eorum aut ſubtrahendũ iudicet, aut celandum: néve ex eorum facultatibus vel depoſita deneget, vel accepta non prodat. Dat. III. Non. Iulij, Rauennæ, poſt Conſulatum Honorij nonum & Theodoſij quintum.] ita quidem reſtituendum pro Conſulatu decimo Honorij & Theodoſij ſexto, qui contigit poſt ſequentem annum. datum enim eſſe huiuſmodi ab Honorio reſcriptum hoc anno poſt fugam Heracliani, ſatis poteſt intelligi ex his quæ tum anno ſuperiori, quo reſcriptorum Conſulatus D inuerſos diximus, tum etiam ex his quæ ex Oroſio & Marcellino nuper hoc anno ſunt dicta: ſed id certiùs demonſtrat ſequens ab eodem Honorio Imperatore datum de abolendo nomine Conſulis Heracliani reſcriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio[c]:

[c] l. 12. de infir. his quæ ſub tyran. C. Theod.

Heracliani vocabulum nec priuatim nec publicè vlla memoria teneat: ideoq; ſubmouenda eſſe cenſemus, quæcumque ſub eo geſta eſſe dicuntur. Libertates quoque (quoniam certum eſt ſcelere eius ſolemnitatem Conſulatus eſſe pollutam) in melius reuocamus: ſciatq; dominorum voluntas, iterandum eſſe, quod illo auctore aduertit ſtare non poſſe. Semel tamen mutatæ conditionis beneficium implẽdum eſſe, præcipimus; & ita repeti manumiſſionum conſuetudines nunc iubemus, vt nullus ſub hac occaſione incipiat nolle quod voluit. Dat. III. Non. Aug. Rom. poſt Conſ. Honorij IX. & Theodoſij V. AA. Conſſ.]

Sed quid lugubre accidit poſt cladem Heraclianam? illud dolẽdum, quòd Marinus Dux E exercitus traiiciens in Africam, perduelles Imperij perſecuturus, Marcellinum illum Tribunum & Notarium, Cognitorem miſſum & ſequeſtrem conciliationis inter Donatiſtas atque Catholicos, virum eruditione ſpectatum & pietate inſignem, proditione Donatiſtarum, calumniam paſſum ſtuduiſſe parti Heraclianæ, occidi iuſſerit. hoc quidem eſt quod S. Hieronymus de eo ait[d]: Marcellinus ſub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæſus eſt.] Sed quinam hi hæretici in Africa, niſi Donatiſtæ in ipſum infenſiſſimi? Ob id igitur titulo martyrij in Eccleſiaſticas tabulas referri meruit, & anniuerſaria memoria honeſtari: de eo enim ita in Romano Martyrologio VIII. Id. Aprilis: Carthagine S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defenſionem ab hæreticis occiſus eſt.]

MARCELLINVS INNOCENS OCCIDITVR.
[d] Hier. contra Pelag. lib. 3.

De eo etiam hæc Oroſius[e]: Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incertum eſt, zelo ſtimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuò reuocatus ex Africa, fa-

[e] Oroſ. lib. 7. c. 42.

ctuſque

A ctuſque priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conſcientiæ ſuæ dimiſſus eſt.] hæc Oroſius. Putauerunt enim Donatiſtæ, vnà cum Marcellino ſe extinguere & abolere potuiſſe, quæ eo præſente confecta eſſent aduerſus ipſos Acta publica. ſed Honorius voluit eadem ſarta tecta atque firmiter in perpetuum cuſtodita, cùm anno ſequenti ad Iulianum in Africa Proconſulem aduerſus eos ita reſcripſit[a]:

[a] l. 55. de hæret. C. Theod.

Notione & ſolicitudine Marcellini ſpectabilis memoriæ viri contra Donatiſtas geſta ſunt ea, quæ tranſlata in publica monumenta habere volumus perpetim firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Cõſtantio & Conſtante Conſſ.] Quantum verò Honorio Imperatori, Chriſtianoque Senatui diſplicuerit obitus Marcellini; inde accipere potes, quòd Marinus ipſe Dux, qui ob ingentem ſine ſanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio reſtitutam, ipſamque B Rempub. à ſæuiſſimo tyranno liberatam, nobilem fuiſſet iure conſecuturus triumphum; Romam reuerſus, non ſolùm eo priuatus eſt, ſed exutus militia, in ordinem redactus, ad pœnitentiam pro expiando graui ſcelere dumtaxat fuit in vita relictus; ſed & fuiſſet vindice legum gladio truncatus capite, niſi indecens viſum eſſet ſanguine ſontis, inſontis martyris vlciſci ſanguinem. Sed de Marcellino hactenus.

RES GESTAE SVB MARCELLINO SERVATAE INTEGRAE.

Quod rurſus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc planè referenda ſunt, quæ S. Hieronymus, tacito nomine, de eodem ſcribit in epiſtola ad Demetriadem; quam quidem hoc ipſo tempore datam eſſe, inde certum deduces argumẽtum, quòd idem S. Hieronymus in eadem epiſtola teſtatur, ſe ante annos circiter triginta ſcripſiſſe epiſtolam ad Euſtochium de Virginitate, quam ab ipſo elaboratam fuiſſe anno Domini trecenteſimo octogeſimotertio, ſuperiùs ſuo loco demonſtratum eſt. De Heracliani enim enormibus vitiis ex S. Hiero- C nymo ſuperiùs diximus, cùm de Probæ, Iulianæ, & Demetriadis in Africam ex Vrbe appulſu egimus. Porrò hoc tempore contigit ab eadem Demetriade edi egregium Chriſtianæ pudicitiæ ſpecimen, cùm ipſa virgo oppignerata iam ſponſo, ex inopinato cum habitu mutans vitæ ſtatum, monaſtico habitu eſt profeſſa vitam monaſticam. Quàm autem admirandi id fuerit exempli, haud intelliges, niſi in memoriam reuoces quæ de horum nobiliſſimo genere ad calcem tomi quarti ſuperiùs dicta ſunt. Didicit hæc S. Hieronymus à clariſſimis feminis Gallicanis, quæ fugientes barbaros anno ſuperiori (vt vidimus) graſſantes in Gallias, nauigaturæ in Palæſtinam ad loca ſancta, vi ventorum in Africam iactatæ fuerunt. Factum verò egregium à S. Hieronymo ita deſcribitur[b]:

EGREGIVM FACTVM DEMETRIADIS VIRGINIS.
[b] Hier epiſt. 8.

Aiunt ſanctæ & nobiles feminæ, quæ eam *(nempe Demetriadem)* viderunt, quæ norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem ſanctorum locorũ, hoſtium per Africam com- D pulit ſæua tempeſtas: noctibus & ſecretò, conſciis tantùm virginibus Dei, quæ in matris & auiæ comitatu erant, nunquam eam linteaminum, numquam plumarum vſam mollicie; ſed ciliciolum in nuda humo habuiſſe pro ſtratu, iugibus faciem rigaſſe lacrymis, Saluatoris mente genibus aduolutam, vt ſuum reciperet propoſitum, vt impleret deſiderium, vt auiæ animum matriſque molliret. Quid vltra differo? Cùm iã nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur; ſecretò & abſque arbitris, noctemque habens pro ſolatio, talibus ſe fertur armaſſe conſiliis: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pauore defendis? libertate opus eſt & audacia. Quæ ſic in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetiendo? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo ſuſtineres tribunalia perſecutorum? Si te virorum exempla non prouocant; hortetur, faciatque ſecuram beata martyr Agnes, quæ & ætatem vicit & tyrannum, & titulum caſtitatis martyrio conſecrauit. E Neſcis, miſera, neſcis cui virginitatem tuam debeas?

CLARISSIMAE FEMINAE EX GALLIA EXTORRES OB BARBAROS.

Dudum inter barbaras tremuiſti manus: auiæ matriſque ſinu & palliis tegebaris: vidiſti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ poteſtatis: horruiſti truces hoſtium vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conſpexiſti. Vrbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi ſepulchrum eſt? & tu in Libyco littore exulem virum exul ipſa accipies? quam habitura pronubam? quo ducenda comitatu? ſtridor Punicæ linguæ procacia tibi Feſcennina cantabit. Rumpe moras omnes: Perfecta[c] Dei dilectio foras mittit timorem. Aſſume[d] ſcutum fidei, loricam iuſtitiæ, galeam ſalutis: procede ad prœlium. Habet & pudicitia ſeruata martyrium ſuum. Quid metuis auiam? quid formidas parentem? forſitan & ipſæ velint, quod te velle non credunt. His & aliis compluribus inflammata ſtimulis, omnem corporis cultum, & habitum ſæcularem, quaſi propoſiti ſui impedimenta proiecit: pretioſa monilia & graues cenſibus vniones, ardenteſque gemmæ redduntur ſcriniis: vili tunica induitur, vi-

[c] 1. Ioan. 4.
[d] Epheſ. 6.
DEMETRIAS VESTES MONASTICAS INDVIT.

liori

A liori tegitur pallio,& inſperata auiæ genibus repentè prouoluitur: fletu tantùm & planctu, quæ eſſet, oſtendit.

Obſtupuit ſancta & grauis femina, Proba auia, alienum habitum in nepte conſpiciens: mater gaudio ſtabat attonita: vtraque verum non credere, quod verum eſſe cupiebat. hæſit vox faucibus, & inter ruborem & pallorem, metumque atque lætitiam cogitationes variæ nutabant. Succumbendum eſt huic loco; neque narrare aggrediar, quod dicendo minùs faciam. Ad explicandam incredibilis gaudij magnitudinem, & Tulliani fluuius ſiccaretur ingenij, & contortæ Demoſthenis vibratæque ſententiæ tardiùs languidiuſque ferrentur. Quicquid poteſt cogitare animus, quicquid ſermo poteſt explicare, illo in tempore factum eſt. Certatim in oſcula neptis & filiæ mater & auia ruunt: vbertim flere præ gaudio, iacentem manu attollere, amplexarique trepidantem: agnoſcere in illius propoſito mētem ſuam, & gratulari, quòd nobilem familiam virgo virginitate ſua nobiliorem faceret: inueniſſe B eam quod præſtaret generi, quod Romanæ vrbis cineres mitigaret.

DEMETRIADIS EXEMPLO AVCTVS VIRGINVM NVMERVS.

Ieſu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit? Quaſi ex radice fœcunda multæ ſimul virgines pullularunt: exemplum patronæ & dominæ ſecuta eſt clientum turba ac famularum. Per omnes domos feruebat virginitatis profeſſio, quarū cùm impar eſſet in carne conditio, vnum erat præmium caſtitatis. Parum loquor. Cunctæ per Africam Eccleſiæ quodam exultauere tripudio: non ſolùm ad vrbes, oppida, viculoſque, ſed ad ipſa quoque magalia celebris fama penetrauit: omnes inter Africam, Italiamque inſulæ hoc rumore repletæ ſunt, & inoffenſo pede longiùs gaudia cucurrere. Tunc lugubres veſtes Italia mutauit, & ſemiruta vrbis Romæ mœnia priſtinum ex parte recepere fulgorem, propitium ſibi exiſtimantes Deum in alumnæ conuerſione perfecta. Putares extinctam Gothorum manum, & colluuiem perfugarum atque ſeruorum, Domini deſuper intonantis fulmine, cōcidiſſe.] C & paulo pòſt: Penetrauit hic rumor Orientis littora, & mediterraneis quoque vrbibus Chriſtianæ gloriæ triumphus auditus eſt. Quæ virginum Chriſti non huius ſe ſocietate iactauit? Quæ mater non tuum, Iuliana, beatum clamauit vterum?] hæc & alia Hieronymus, qui & de virginis dote ſumma Chriſto ſponſo collata ſubdit:

DEMETRIADIS DOS INGENS COLLATA PAVPERIBVS.

Fertur (inquit) & omnium Chriſtianorum laude celebratur: quicquid fuerat nuptiis præparatum à ſancta Chriſti ſynoride (*Proba ſcilicet ac Iuliana*) virgini traditum; ne ſponſo fieret iniuria; immo vt dotata priſtinis opibus veniret ad ſponſum, & quod in rebus mundi periturum erat, domeſticorum Dei ſuſtentaret inopiam.] poſt hæc autem S.Hieronymus de eiuſdem generis nobilitate plura, quæ nos alia occaſione ſuperiùs. Quod verò maximè omnium profuturum virgini exiſtimauit, idem S.Hieronymus ea epiſtola ipſam admonuit, vt Origenianæ hæreſis venena vitaret: cur autem hoc, dicemus poſtea. Cùm verò exordia re- D petit delatæ ex Oriente Romam hæreſis, dum ſub Anaſtaſio Papa per Ruffinum aduectum eſt Romam Periarchon Origenis, hæc adiicit: Et quia vereor, immo rumore cognoui, in quibuſdam adhuc viuere & pullulare venenata plantaria: illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, vt S.Innocentij, qui Apoſtolicæ cathedræ & ſupradicti viri ſucceſſor & filius eſt (*nempe Anaſtaſij Papæ*) teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens, callidaque videaris) doctrinam recipias. Solēt enim huiuſcemodi per angulos muſſitare, & quaſi iuſtitiam Dei quærere: Cur illa anima in illa eſt nata prouincia? Quid cauſæ extitit, vt alij de Chriſtianis naſcantur parentibus, alij inter feras & ſæuiſſimas nationes, vbi nulla Dei notitia eſt? &c.] monet vehementer vt caueat Origeniſtas, eoſdemque in Pelagianos nomine commutatos. Sed in his illud conſidera: Quid eſt quod ſcribēs ad virginem in Africa agentem, vbi adeſt S.Auguſtinus tantopere ipſius Hieronymi litteris commendatus, vt Innocentij Papæ fidem teneat & ſequatur, nec meminit Auguſtini? niſi quòd ſciret, illibatam eam in E ſede Petri certiùs cuſtodiri; ſicque è fonte ipſo puro potiùs quàm ex riuis aquam ſalutis petendam eſſe demonſtrans: quod ipſe exemplo & verbis docuit, cùm de fidei veritate Damaſum Papam ſæpe conſuluit. Sed ad Demetriadem.

[a] *Hier. eadem epiſt. 8.*
[b] *2.Cor.12.*
[c] *Pſalm.44.*
SOLEMNES RITVS CONSECRATIONIS VIRGINIS.
[d] *Geneſ.37.*

Hæc igitur profeſſa domi S.Demetrias, ſolemni ritu palàm poſtea in eccleſia ex præſcripto Eccleſiaſtico more perfecit. de quibus iſta idem S.Hieronymus habet[a]: Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale ſanctum operuit caput, & illud Apoſtolicæ vocis inſigne celebratum ſit: Volo[b] autem vos omnes virginem caſtam exhibere Chriſto. Quando[c] aſtitit Regina à dextris eius, in veſtitu deaurato, circumdata varietate. qua veſte polymita[d] & multarum virtutum diuerſitate contexta indutus fuit & Ioſeph, & Regum quondam vtebantur filiæ. Vnde & ipſa ſponſa lætatur, ac dicit (*ipſa videlicet*

A *videlicet quæ Deo dicatur virgo*) Introduxit[a] me Rex in cubiculum ſuum. Sodaliumque reſpondet chorus: Omnis[b] gloria filiæ Regis intrinſecus.] hæc pauca referat ex antiquis in velandis virginibus Eccleſiæ cærimoniis S.Hieronymus.

[a] *Cant.1.*
[b] *Pſalm.44.*

Sed vnde tanta hæc Demetriadi? Exquirendus quidem eſt tantæ molis ſapientiſſimus architectus. Fuit hic S. Auguſtinus, qui de ſancta virginitate cum illa ſermonem habuit, puto ante annum, cùm occaſione publicę cum Donatiſtis Collationis Carthaginem ſe contuliſſet: ipſe enim Auguſtinus in epiſtola, quam poſtea dedit ad Iulianam eius matrem, hæc habet[c]: Miniſterij noſtri, adiuuante gratia & miſericordia Saluatoris, in domo noſtra tantus fructus exortus eſt; vt humanis nuptiis iam paratis, ſancta Demetrias ſpiritualem ſponſi illius præferret amplexum, cui ſpecioſo præ filiis hominum ad habendam Spiritus vberiorem fœcunditatem, nec ad amittendam carnis integritatem virgines nubunt. Ne- B ſciremus autem quemadmodum noſtra illa tunc exhortatio à fideli & nobili virgine fuiſſet accepta, niſi nobis profectis, cùm poſt paululum profeſſa fuiſſet ſanctimoniam virginalem, hoc ingens Dei donum, quod per ſeruos quidem ſuos plantat[d] & rigat, ſed per ſe ipſum dat incrementum, nobis operariis proueniſſe, veſtrarum litterarum lætiſſimo nuncio & veraci teſtimonio diſceremus.] hæc Auguſtinus. Ipſæ namque Proba & Iuliana reddiderunt de his omnibus certiorem quamprimum S.Auguſtinum, quem ſcirent magnopere adgauiſurum: donumque ad eumdem nuptiale miſerunt: quo ipſe accepto, gratulatorias has perbreues litteras reddidit[e]:

[c] *Epiſt.143.*
[d] *1.Cor.3.*
[e] *Aug.epiſt. 179.*
AVGVSTINI DE CONSECRATIONE DEMETRIADIS EPIST.

Impleſtis gaudio cor noſtrum, tanto iucundiùs, quanto cariùs; tanto gratiùs, quanto citiùs. Veſtræ namque ſtirpis ſanctimoniam virginalem, quam, quacumque innotuiſtis, ac per hoc vbique fama celeberrima prædicat, velociſſimum volatum eius fideliore atque cer- C tiore litterarum nuncio præueniſtis; & priùs nos feciſtis exultare de cognito tam excellenti bono, quàm dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio proſequatur, quantum incomparabiliter glorioſiùs ac fructuoſiùs habeat ex veſtro ſanguine feminas virgines Chriſtus, quàm viros Conſules mundus? Nam volumina temporum ſi magnum atque præclarum eſt nominis dignitate ſignare; quanto eſt maius atque præclarius, cordis, corporis integritate tranſcendere? Magis itaque gaudeat puella nobilis genere, nobilior ſanctitate, quod ſit per diuinum conſortium pręcipuam in cælis conſecutura ſublimitatem, quàm ſi eſſet per humanum connubium prolem propagatura ſublimem. Generoſiùs quippe elegit Aniciana poſteritas tam illuſtrem familiam beare, nuptias neſciēdo, quàm multiplicare pariendo, & in carne iam imitari vitam Angelorum, quàm ex carne adhuc numerum augere mortalium. Hæc eſt vberior fœcundiorque felicitas, non ventre graueſcere, ſed mente D grandeſcere; non lacteſcere pectore, ſed corde candeſcere; non viſceribus terram, ſed cælum orationibus parturire. Dominarum honore digniſſimæ filiæ, perfruamini in illa quod defuit vobis: perſeueret vſque in finem, adhærens coniugio quod non habet finem. Imitentur eam multæ feminæ dominam, ignobiles nobilem, fragiliter excelſæ excelſiùs humilem. Virgines quæ ſibi optant Aniciorum claritatem, eligant ſanctitatem: illud enim quantalibet cupiditate quando aſſequentur? hoc autem ſi plenè cupierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes & feliciores dextera Altiſſimi, dominæ honore digniſſimæ, & præſtantiſſimæ filiæ. Pignora ſanctitatis veſtræ, præcipuè ipſam ſanctitatem præcipuam debito veſtris meritis officio dilectione Domini ſalutamus. Velationis apophoretum gratiſſimè accepimus.] hactenus Auguſtinus.

Sed & S.Proſper quo celebrauit elogio Deo dicatam virginem Demetriadem? accipe: E Valde (inquit[f]) mirabile erat, & inter præcipua diuinæ gratiæ exempla adnumerandum, quòd virgo Anicia ſuper omnes ad faſtigium beatæ nobilitatis euecta, de cuius fœcunditate auis atque atauis reſponſura poſteritas & familiæ votis expectabatur & patriæ, conuerſo repentè animo, deſiderio cæleſtium nuptiarum, declinaſti mortale coniugium: & vt omnem proſapiam tuam etiam huius virtutis titulo conſecrares, primam ſtirpis tuæ perpetuam & virginem filio virginis ſpopondiſti.] hæc & alia S.Proſper in epiſtola quam ad ipſam ſcripſit Demetriadem Deo ſacratam virginem. Vides quot quantiſque ſanctorum Patrum præconiis, ſpiritualium nuptiarum epithalamiis, Demetriadis dicata Deo virginitas fuerit celebrata: vt intelligas quo pretio ſemper in Eccleſia fuerit ſancta virginitas, ex qua ſublimis quæque nobilitas decorem accipit & ornamentum.

[f] *Apud Amb. epiſt.84.*
S.PROSPER LAVDES TEXVIT DEMETRIADIS

Sed quid accidit? crocitare importunè graculus voluit inter canentes olores, & in tanta cæleſtium nuptiarum feſtiua ſolatia conatus eſt inter lilia ſerpens latenter lubricus anguis

PELAGIVS SCRIBIT AD DEMETRIADEM.

guis irrepere. Pelagius enim etſi per præconem ſuum Cæleſtium propoſitis quæſtionibus (vt A vidimus anno ſuperiori) hæreſis venena ſpargeret; ipſe tamen ſub ſanctitatis pallio adhuc latebat occultus: qui congratulaturus nouæ Chriſti ſponſæ, quaſi ſponſale munus eidem exhibiturus, epiſtolam paræneticam, ſeu dixerimus potiùs librum (ita enim nominat Auguſtinus) ad ipſam miſit, quæ hactenus extat: ſed cùm apud ſanctos Hieronymum & Auguſtinum inter eorum opera edita reperiretur, à ſimplicioribus eadem vel Hieronymi, vel Auguſtini credita eſt. verùm licet eorum non eſſe, ſed hæretici potiùs hominis ſcriptio cognita fuerit: ſub incerti tamen adhuc auctoris titulo in reiectaneam appendicem ad eorumdem Patrum opera relata, tamquam quiſquiliæ & ſordes, in angulo manet[a]. Ceterùm verè Pelagij eſſe, non ſolùm Pelagij errores in ea poſiti Pelagianis omnibus communes indicant, ſed teſtificatione S. Auguſtini, immo & ipſius Pelagij, habetur expreſſum. Eſt autem epiſtolæ ſeu libri ad Demetriadem (vtroque nomine eam vocatam inuenimus) eiuſmodi exordium: B Si ſummo ingenio, parique fretus ſcientia, &c.]

[a] *Apud S. Hieron. & Auguſt. tom. 2. in append. epi 7. edit. Plantin.*

PELAGIVS CLANDESTINA INFVNDIT VENENA.

Quod autem proprium eſt hæreticorum, clandeſtinis, inſtar colubri, ſpiris irrepere; in eodem quem ad Demetriadem librum ſcripſit, ſuum tacuit nomen: ſed voluit Deus, vt per aliam ab eo ſcriptam epiſtolam, tum ſuum, tum & Iulianæ virginis matris nomen expreſſerit: id enim S. Auguſtinus in epiſtola ad ipſam Iulianam ſcripta docet, dum de eodem libro agit his verbis[b]: In quo (inquit) quamuis nec ipſius, nec tuæ reuerentiæ nomen expreſſerit; tamen à matre virginis, vt ad eam ſcriberet, à ſe poſtulatum eſſe, commemorat. In quadam verò epiſtola ſua idem Pelagius, vbi & nomen ſuum apertiſſimè ponit, nec nomen ſacræ virginis tacet, dicit ad eam ſe ſcripſiſſe; & eiuſdem ſui operis teſtimonio probare nititur, ſe gratiam Dei, quam vel tacere vel negare aſſeritur, apertiſſimè confiteri. Sed vtrum ipſe ſit liber, in quo de ſpiritalibus diuitiis illa verba poſuit, vel vtrum ad veſtram peruenerit ſanctitatem, C reſcriptis veſtris petimus nos dignemini facere certiores.] hæc ipſe: cùm alioqui ſcriptum librum eſſe Pelagij, cùm confutat poſitas in eo blaſphemas ſententias, in libris de Gratia Chriſti Auguſtinus ſæpe affirmet, ſicut fecit in dicta epiſtola ad Iulianam, in qua ponit verba Pelagij eadem atque refellit, vt inter alia cùm in libro illo hęc leguntur: Scribimus enim, petente ſancta matre eius, immo iubente.] quæ quidem verba magnopere ipſius Auguſtini animum perculerunt, veriti, ne tum mater tum filia Babylonis aureo calice potarentur. At num id verum eſſet (quod haud ita exploratum haberetur, cùm hæretici multa eiuſmodi fingere conſueuerint) id diſcere ab eis ipſe ſtuduit Auguſtinus.

[b] *Auguſt. epi. 143.*

AVGVSTINVS INSVRGIT CONTRA SCRIPTA PELAGII.

Sed eſto, rogarit ac iuſſerit, vt ea ad Demetriadem ſcriberet, Iuliana Pelagium: haud tamen in ſuſpicionem adducēda eſt hæreſis Pelagianæ. Quod enim hactenus Pelagij nomen, vtpote monachi, bene audiſſet etiam apud ſanctos viros, & inter alios apud ipſum quoque D S. Paulinum Nolanum Epiſcopum (vt ſuo loco ſuperiùs diximus) haud crimine hæreſis ipſa infamanda eſt Iuliana, ſi quid ab eo ad virginem ſcribi, litteris poſtulauit: nam de ſacris filiæ nuptiis (vt vidimus) ad S. Auguſtinum quoque litteras dedit, & ad alios etiam (vt puto) magni nominis viros. Ceterùm ipſe S. Auguſtinus vt hæc accepit, ne hauſtum ex epiſtolæ illius lectione venenum mortem eiſdem afferret, eueſtigio parauit atque propinauit antidotum, ſcribens ad Iulianam, quæ ab ipſius Auguſtini ore pendebat, epiſtolam[c]; qua ſparſas in illo Pelagij libro hæreſes ſpongia terſit.

[c] *Aug. epiſt. 143.*

CONFVTATVR VBIQVE AB AVGVSTINO PELAG.

Nec id ſibi ſatis eſſe Auguſtinus exiſtimauit, vna epiſtola confutaſſe Pelagij in eo libro conſcriptas hæreſes: ſed addidit alia, multuſque fuit in his: nam libro poſtea ſcripto aduerſus Pelagium & Cæleſtium de Gratia Chriſti, eadem ſcripta ſæpe refellit, vbi eiuſdem E epiſtolæ ſeu libri ſæpe meminit. Demum eo procaciæ ventum eſt, vt nec ipſe Pelagius negarit illum eſſe ſuum, ſed gloriaretur: nam ita de eo Auguſtinus[d]: Sicut de gratia Dei ſentit in eo libro, quem ad ſacram virginem ſcripſit, cuius etiam commemorationem facit in litteris, quas Romam miſit.] citabat ipſum ſuum librum Pelagius, his ſcilicet verbis ab eodem Auguſtino[e] redditis: Legant etiam (inquit) quam ad ſacram Chriſti virginem Demetriadem in Oriente conſcripſimus epiſtolam, & inuenient nos ita hominis laudare naturam, vt Dei ſemper gratiæ addamus auxilium.] Sed quàm perperam abuteretur ille nomine patriæ, pluribus docet. Hæc & alia perlegens Beda[f], abſque controuerſia epiſtolam illam ad Demetriadem, nouit Pelagij eſſe fœtum: ſicut & intellexit S. Proſperi eſſe epiſtolam illam ad eamdem virginem Demetriadem, quæ hactenus ſcripta in codicibus epiſtolarum S. Ambroſij, ipſi tributa eſt S. Ambroſio, cuius eſt exordium[g]: Cùm ſplendidiſſimæ ſanctimonię tuę propoſitum, &c.] qua quidem nihil aliud vir ſanctiſſimus & fidei Catho-

[d] *Auguſt. de Gratia Chriſti. lib. 1. c. 22.*
[e] *Eod. li. c. 37.*
[f] *Bed. in præf. in Cantic.*
[g] *Apud Amb. epiſt. 84.*

A Catholicæ propugnator acerrimus conatus eſt, quam Pelagij aſſertionibus aduerſariam ſtabilire doctrinam, & confirmare ſolidam veritatem.

IVLIANÆ FIDES SINCERA.

Quod rurſus ad Iulianam Demetriadis matrem ſpectat: quàm procul abfuerit ab omni hæreſis ſuſpicione, qua videri poterat ex Pelagij litteris aſperſa fuiſſe; ipſa his verbis ad Auguſtinum antea ſcribens profeſſa fuit[a]: Nouerit (inquit) ſacerdotium veſtrum, longè me ac domunculam meam ab huiuſmodi perſonis eſſe diſcretam: omniſque familia noſtra adeò Catholicam ſequitur fidem, vt in nullam hæreſim aliquando deuiauerit, nec vmquam lapſa ſit, non dico in eas ſectas quæ vix expiantur, ſed nec in eas quæ paruos habere videntur errores.] hæc ipſa, planè ſignificans caruiſſe penitus domũ ſuam hæreſibus illis, quibus Dei ipſius labefactaretur natura atque potentia, vt Arianorum, Macedonianorum, & horũ ſimilium, vel Manichæorum, quorum comparatione reliquæ hæreſes parui cenſeri viderentur erroB ris: licet S. Auguſtinus ipſam poſtea docuerit, haud fuiſſe Pelagij leues errores. Quæ igitur hactenus vnà cum ſuis integra, puraq. ab omni hæreſis vel leuiſſima tinctura vixerat, ab Auguſtino admonita, eodem candore reliquum vitæ tempus exegit.

[a] *Apud Aug. epiſt. 141.*

AVGVSTINVS QVÆ SCRIPSIT AD IVLIANAM ET PROBAM.

Quòd enim poſt hæc tempora plurimis annorũ curriculis eadem Pelagiana hæreſis cum eius ſectatoribus, Patrum ſcriptis, ſacriſq. ſæpe Conciliis tum in Oriente, tum in Occidente, Romæ, atque Carthagine & in Palæſtina celebratis, ſub Innocentio & ſucceſſoribus Vrbis Pontificibus fuerit ventilata, confutata, damnata, atque proſcripta; neque poſt hac de eadem Iuliana ſit aliqua querela; eadem qua antea, ſemper perſeueraſſe integritate, iure meritoque cenſenda eſt: ſicut & ſancta Proba, quæ cùm hoc tempore eſſet in Africa, ea benè vſa occaſione, ab eodem S. Auguſtino, quem ſciret eximium in Eccleſia fulgere doctorem, de orãdo Deo ab ipſo commentarium petiit, quem & conſecuta eſt[b]: itemque ipſa Iuliana eumdem C Auguſtinum interpellans, de bono viduitatis ab eo tractationem accepit. id quidem poſt hęc tempora factum eſſe, quæ in fine eiuſdem commentarij idem S. Auguſtinus habet, declarãt his verbis[c]: Ordinatiſſimè quippe prouenit, vt matri veſtræ iam grandæuæ de oratione epiſtolam ſcriberem; ad ipſam quippe maximè pertinet orando concertare pro vobis, quæ de ſe minùs eſt ſolicita quàm de vobis. & vt ad te potiùs quàm ad illam hoc de continentia viduali opuſculum facerem; quia tibi ſuperare adhuc reſtat, quod iam ætas illius ſuperauit. Virgo autem ſancta proles veſtra, ſi aliquid de ſua profeſſione deſiderat, ex laboribus noſtris habet grandem librum de ſancta virginitate, quem legat.] hæc ad Iulianam Auguſtinus, quam & litteris Innocentij Papæ magnopere ſcias eſſe laudatam: quas ipſas eadem ex cauſa, qua ſanctus Auguſtinus ad eam ſcripſerat, eſſe datas intelligas, ſunt huiuſmodi, perbreues ipſæ quidem[d]:

[b] *Aug. epiſt. 121.*
[c] *Aug. de bono viduitatis in fin.*

INNOCENTIVS PAPA SCRIBIT AD IVLIANAM.

D Singulare membrum Eccleſiæ, tuæ religionis amplitudinem exiſtere, & à nobis reuerentiſſime coli, ſatis eſt omnibus manifeſtum. In ipſo enim apice nobilitatis multo nobiliorem Eccleſiæ deuotionem impendis, & magis læta Chriſti agnitione, præceptis eius obtemperas, & de fide potiùs exultas, quàm tanti generis flore iactaris. Summę virtutis eſt, viciſſe gloriam carnis; & magnæ eſt Chriſti gratiæ, nobilitatem moribus ſuperaſſe, domina filia meritò illuſtris. Certa igitur &* iſta huius vitæ (quæcumque ſunt) ſpatia æternis diuiniſque officiis illuſtrare contende; vt qui inſignem te præſtitit, reddat ſibi per ſæcula clariorem.] hactenus Innocentij Papæ ad Iulianam epiſtola.

[d] *Epiſt. Rom. Pontif. epiſt. 11.*

* exiſtens

Odoraris ne, lector, cur hanc Innocentius epiſtolam ſcripſerit, ac percipis quò eiuſdem argumentum tendat? intelligis in ea, tamquam in pharetra, abſcondi ſagittam, ad feriendum Pelagium? Quidnam virus ille in epiſtola ad Demetriadem, quod tantopere diſE plicuit Auguſtino? accipe[e]: Spiritales verò (inquit) diuitias nullus tibi, præter te, conferre poterit. In his ergo iure laudanda, in his meritò ceteris præferenda es, quæ niſi ex te & in te eſſe non poſſunt.] hæc Pelagius. in quem Auguſtinus: Cernis nempe, quanta in his verbis ſit cauenda pernicies. Nam vtique quod dictum eſt, Non poſſunt eſſe iſta bona niſi in te: optimè & veriſſimè dictum eſt: iſte planè cibus eſt. Quod verò ait, Non niſi ex te: hoc omnino virus eſt, &c.] Innocentius igitur Romanus Pontifex, cùm ſibi innotuiſſet vulgata illa Pelagij ad Demetriadem epiſtola: & ipſe occurrit antidoto, & quàm mira arte compoſitum propinauit illud, cùm vno ductu calami, quid ſentiendum eſſet, quid ſanctè pieque Romana cuſtodiret Eccleſia, verbis illis ſignificauit: Magnæ eſt Chriſti gratiæ, nobilitatem moribus ſuperaſſe, domina filia.] vidiſti verborum antitheſin? & tantæ vocis tonitrum conſideraſti, quò illam redditam cautiorem in pietatis officio contineret, & inſilientem lupum ſub ouina pelle conficeret? Sic igitur tum litteris Auguſtini & Proſpe-

[e] *Apud Aug. epiſt. 143.*

A & Proſperi, tum breui illa Innocentij Papæ epiſtola factum eſt, vt ſancta familia ab irrepente clanculo hæreſiarcha fuerit cuſtodita, atque in omnibus illæſa ſeruata. Inde etiam eueniſſe ſcias, vt ſcribens poſtea S. Hieronymus ad eamdem virginem Demetriadem, illa de inhærendo doctrinæ Innocentij Papæ magnoperè inculcarit, quæ dicta ſunt ſuperiùs, hîc autem (quòd rerum exigat argumentum) vtiliter repetenda: Illud (inquit) te pio charitatis affectu præmonendam puto, vt ſancti Innocentij, qui Apoſtolicæ cathedræ & ſupradicti viri ſucceſſor & filius eſt, teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens & callida videaris) doctrinam recipias, &c.]

Præterea autem ſcripſit & idem Pelagius ad viduam quamdam, blanditiis eam atq. adulatione demulcens. ex qua epiſtola hæc S. Hieronymus recitat, atque ſubſannat[a]: Eidem adulans viduæ, non erubeſcis dicere, pietatem quæ nuſquam reperitur in terra, & veritatem quæ vbique peregrina ſit, in illa potiſſimùm commorari.] & paulo pòſt: Docere eſt hoc, an occidere? B leuare de terrà, an præcipitare de cælo? id mulierculæ tribuere, quod Angeli non audeant vſurpare? Si autem pietas, veritas, atque iuſtitia non inueniuntur in terris niſi in vna muliere; vbi erunt iuſti tui, quos abſque peccato in terris eſſe iactabas?] Quòd igitur hoc anno Pelagius, qui hactenus per Cæleſtium, Sceleſtum dicendum potiùs, hæreſim (vt vidimus) aggreſſus fuerat promulgare; iam quid ſentiret, vulgata ea ad Demetriadem epiſtola, penitus innotuerit: inde accidit, vt ſub anni huius Lucio Conſule idem qui ſuprà S. Proſper in Chronico tradat, Pelagij hæreſim hoc anno innotuiſſe, quam tamen in Cæleſtio ſcimus Carthagine fuiſſe damnatam. Reliqua autem de Pelagio dicemus anno ſequenti, & aliis, vt ratio temporis exiget.

[a] *Hieron. contra Pelag. lib. 3.*

PELAGII HAERESIS HOC ANNO PENITVS PATEFACTA.

Hoc eodem anno Burgundiones partem Galliæ Rheno proximam obtinuiſſe, idem Proſper teſtatur in Chronico, necnon Caſſiodorus. Hos olim à Valentiniano Imperatore C ſolicitatos aduerſus Scotos inuadentes Romanum Imperium anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo, ſub Conſulatu Valentiniani atque Valentis tertiùm, auctor eſt Ammianus[b]; qui ait, Burgundios[c] fuiſſe populos in Germania confines Alemannis, eoſdemque inter ſe mutuo pro finibus certare conſueuiſſe[d]; gloriarique ſolitos ſe ſobolem Romanam, quemadmodum Batauí & Edui ſe Romanorum fratres dixere quadam oſtentatione barbarica. Quomodo verò ſint dicti Burgundiones à Burgis, Oroſium[e] conſule, licet dicta ab eo haud omnibus placeant. De ipſorum verò Burgundionum Chriſtianitatis origine ac tempore Socrates[f] agit, atque Oroſius; ſed minimè inter ſe conſentiunt: etenim quod ad tempus pertinet, alter ſub Honorio, alter ſub eius ſucceſſore Valentiniano Auguſto, eius nominis tertio refert. ſed præſtat, mea ſententia, audire Oroſium, qui Honorij Imp. res geſtas cùm proſequitur, de Burgundionibus iam ad Chriſti fidem conuerſis meminit, D vbi hæc ait de iiſdem iam in Galliis ſedem habentibus: Prouidentia Dei, omnes Burgundiones Chriſtiani modò facti, Catholica fide, noſtris clericis quibus obedirent, receptis, blandè, manſuetè, innocenterque viuunt, non quaſi cum ſubiectis Gallis, ſed verè cum fratribus Chriſtianis.] hæc Oroſius. Ex quibus intelligas, errore lapſum Socratem[g], qui eorum ad Chriſti fidem conuerſionem refert (vt diximus) ad tempora Valentiniani Tertij Imperatoris, qui ſucceſſit Honorio: nam iſta ſcripſit Oroſius (vt ipſe teſtatur[h]) viuente adhuc Honorio, ante octo annos quàm Valentinianus imperaret, anno Domini quadringenteſimo decimoſeptimo: quod ex eo perſpicuè colligitur, dum ibi in fine operis numerat ab origine mundi quinquies mille ſexcentos decem & octo annos, & Chriſtum natum tradit anno quinquemilleſimo centeſimo nonageſimonono.

[b] *Ammianus li. 28.*
[c] *Idem lib. 18.*
[d] *Idem li. 28.*
[e] *Oroſ. lib. 7. c. vlt.*
[f] *Socrat. li. 7. cap. 32.*
[g] *Socrat. li 7. cap. 30.*
[h] *Oroſ. lib. 7. c. vlt. & li. 1. c. 1.*

Quomodo verò contigerit Burgundionum ad Chriſtianam religionem conuerſio, ab E ipſo Socrate ita deſcribitur[i]: Rem planè memorabilem, eodem fermè tempore geſtam, hoc loco commemorabo. Eſt gens quædam barbara, locum trans Rhenum fluuium incolens, quos vulgò Burgundiones vocant. Iſti vitam à Republica gerenda remotam perpetuò degunt, ſunt autem fabri lignarij omnes, & ex ea arte mercedem, qua ſuſtentant vitam, acquirunt. Hunnorum gens crebrò in eorum fines inuaſionem faciens, agros depopulata eſt, & complures illorum non raro trucidauit. Itaque illi non ad hominem vllum auxilij petendi cauſa confugiunt; ſed Dei alicuius poteſtati ſe totos permittere, in animos inducunt. Ac cùm mente complecterentur, Romanorum Deum illis qui eum metuunt & reuerentur, firmum afferre præſidium: omnes communi conſenſu ad credendum in Chriſtum ſe contulerunt: atque ad ciuitatem quandam Galliæ profecti, poſtulant ab Epiſcopo, vt Chriſtianorum baptiſmo donentur. Is cùm illis ſeptem dies præſcripſiſſet ad ieiunandum, eoſque

[i] *Socrat lib. 7. cap 30.*

DE CONVERSIONE BVRGVNDIONVM.

A eoſque in fide erudiiſſet, octauo die lauacro baptiſmatis tinxit, & cum pace dimiſit. Illi verò animo fidenti contra tyrannos gradiuntur: nec ſpes eos fefellit. Quippe Vptaro Hunnorum Rege nocte, cùm ſe cibo nimio ingurgitaſſet, medio diſrupto, Burgundiones Hunnos duce carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum faciũt) commiſſo prœlio, victoriam conſequuntur. Ex illo tempore gens ea Chriſtianam religionem ardenti ſtudio excoluit.] hactenus Socrates. Ceterùm bellicoſiſſimos fuiſſe Burgundiones, & multitudine ac viribus præſtaſſe, tradit Ammianus[a]. Quod verò ad tempus huiuſmodi ipſorum conuerſionis ad fidem ſpectat: ante Anaſtaſium Papam dicendum eſſet contigiſſe Burgundionum Chriſtianitatem, ſi in omnibus legitima demonſtrari poſſet quæ extat eius nomine epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ.

[a] *Ammianus lib. 28.*

Hoc eodem anno in Oriente Theodoſius Imp. Eunomianos ſæpe damnatos, nouo reſcri- B pto[b] exagitauit, ſimulq. Anabaptiſtas vltimo ſupplicio afficiendos. Idemque aduerſus Nouatianos illos, qui ab aliis Nouatianis diuiſi ſchiſmate, Paſcha alio modo quã Nouatiani reliqui, cum Eccleſia Catholica celebrandum ſuſcepiſſent, ob idq. Protopaſchitarum ſibi nomen impoſuerant, proſcriptione & deportatione damnauit[c]. Porrò horum Nouatianorũ inter ſe his temporibus conflictantium ſchiſmatis Socrates[d] meminit, noſque ſuo loco ſuperiùs diximus, nimirum quòd ij Paſcha alio modo celebrandum dicebant, nempe in azymis: quorum auctor Sabbatius erat, à quo Sabbatiani iidem ſunt appellati. Accidit namque, vt hoc tempore (ſicuti vidimus) Nouatiani ipſi à Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, & ab Innocentio Romano Pontifice exagitarentur, pellerenturq. ex eccleſiis, quas in hanc vſque diem tolerati in pace poſſederant. Sed & diuino quoque iudicio iidem oſtenſi ſunt eſſe repulſi, miraculo nempe illo, quod à S. Paulino deſcribitur in carmine ad Cytherium, vbi agit de C Martiniano naufrago, vecto naue Nouatiani hominis, cùm ipſa nauis abſque aliqua maris tempeſtate ſoluta compagibus, ebibens vndam, deglutitur à mari; Nouatianis omnibus atque ceteris infidelibus, qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis fidelibus tantummodo liberatis, & qui illis inhæſerunt credentes: ita vt magno prodigio caſus ipſe omnes diſcreuerit, qui pij, quive impij eſſent. de his enim S. Paulinus hæc inter alia cecinit[e]:

Et ecce variis diuiduntur caſibus
Ad mortem, & ad vitam dati.
Quod ne putaretur fortè permixtim bonis
Simul tributum, vel malis:
Conſtat periiſſe Chriſtianum neminem,
Et interiiſſe perfidos.
D *Namque aut malignus corde Iudæus perit,*
Reus aut ſuperbi ſchiſmatis.
Quemcumque Chriſti recta ſignauit fides,
Hunc vita cognouit ſuum.] &c. At de Nouatianis hactenus.

[b] *l. 7. ne ſanct. baptiſ. iter. Cod Theod. & Cod. Iuſtin. eod. tit.*
[c] *l. 6. ne ſanct. baptiſ. iter. Cod. Theod.*
[d] *Socrat. li. 7. cap. 9.*
[e] *Paulin. ad Cyther. epiſt. 12.*

NOVATIANI EIECTI TERRA MARIQVE.

IESV CHRISTI ANNVS 414.	INNOCENTII PAP. ANNVS 13.	HONORII 20. THEODOSII 7. IMPP.

QVadringenteſimus decimusquartus Chriſti annus, Conſtantij & Conſtantis, patris & filij, Conſulatu adſcribitur Faſtis: ob res enim in bello aduerſus tyrannos & bar- E baros feliciter geſtas, iidem Conſulatum promeruere, necnon adſciri ab Honorio in collegas Imperij: ſed hæc poſtea. Conſtantij verò virtus hoc anno in expellendis è Gallia Gothis enituit. Hoc enim anno, qui quartus à capta ab iiſdem Gothis Vrbe numeratur (inquit Oroſius[f]) Conſtantius Comes apud Arelatum Galliæ vrbem conſiſtens, magna rerum gerẽdarum induſtria Gothos Narbona expulit, atque abire in Hiſpaniam coegit, interdicto præcipuè atque intercluſo omni commeatu nauium, & peregrinorum vſu commerciorum.] hæc Oroſius, malè tamen numerans ab Vrbe condita annos mille centum ſexagintaocto, cùm numerandus eſſet ſexageſimusſextus: ſicuti perperam agit numerans ſexageſimumquartum poſt milleſimum centeſimum, cùm ab Alarico capta eſt Vrbs; cùm ſexageſimusſecundus ſit numerandus ab ipſo, qui Chriſtum natum habet anno ab Vrbe ſeptingẽteſimo quinquageſimoſecundo: Subdit autem idem Oroſius hæc de Gothorum ipſorũ Rege Athaulpho: Cumque eidem paci petendę atque offerẽdæ ſtudioſiſſimè inſiſteret, apud Barcinonem

GOTHI PELLVNTVR E GALLIIS.

[f] *Oroſ. lib. 7. c. 43.*

cinonem Hiſpaniæ vrbem dolo ſuorum (vt fertur) occiſus eſt.] ſed id anno ſequenti accidiſ- A ſe, Proſper affirmat, cuius corpus Barcinone ſepultum eiuſmodi fuit epitaphio honeſtatum[a]:

[a] Apud Ambroſ. Moral. lib. 11. Chronic. Hiſp.

BELLIPOTENS VALIDA NATVS DE GENTE GOTHORVM
HIC CVM SEX NATIS REX ATAVLPHE IACES.
AVSVS ES HISPANAS PRIMVS DESCENDERE IN ORAS:
QVEM COMITABANTVR MILLIA MVLTA VIRVM.
GENS TVA TVNC NATOS ET TE INVIDIOSA PEREMIT:
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

quibus habes, non ipſum tantùm Regem Ataulphum, ſed & ſex eius filios tum à Gothis peremptos eſſe.

Quòd autem Romani in Gothos, quos pacis ſtudioſos & auxiliarios habere cœperant, B copias mouerint, illa præceſſiſſe cauſa videtur, quòd Attalus ille tyrannus, qui ab eiſdem Gothis Imperium deponere coactus eſt, hoc anno (vt idem Proſper ait) eorumdem Gothorum conſilio tyrannidem reſumit in Galliis; ſed anno ſequenti relictus à Gothis, captus Conſtantio viuus traditus eſt.

HONORIVS EXAGITAT DONATISTAS.

Vt verò Gothi hoc anno expugnarentur atque fugarentur è Galliis, tyrannuſque Attalus rediuiuus opprimeretur, Honorius Imp. præſtitit: dum enim pro religione certans in Africa expugnat hereticos, Romanus exercitus in Galliis ſuperat barbaros: vt planè viſi ſint beneficiis mutuò certaſſe Deus optimus maximus, & Honorius Imperator, iſte hereticos exagitando, ille barbaros atque tyrannos debellando. Sed reddamus hîc datum ab eodem Honorio aduerſus Donatiſtas hoc anno reſcriptum: cuius quidem ſanciendi, atque accelerandi, recentem præbuere cauſam iidem diutiſſimè tolerati impij Donatiſtæ, quorum arte (vt vidi- C mus) ſanctiſſimus vir Marcellinus à Duce Romani exercitus anno ſuperiori fuit occiſus. Porrò cùm putarent vnà cum eius morte periiſſe pariter Acta aduerſus eos in publica Collatione confecta: ea perpetuò in ſuo robore conſeruanda, idem Imp. hoc anno dato ob eam cauſam reſcripto ſanciuit[b]: recitauimus illud opportuniori occaſione ſuperiùs. Quod verò hoc eodem anno aduerſus eoſdem reſcripſit, ita ſe habet[c]:

[b] l. 55. de hæret. C. Theo.
[c] l. 54. de hæret. Cod. Theod.

EPISCOPI ET ALII ECCLESIAE MINISTRI DONATISTAE QVIBVS POENIS MVLCTANDI.

Donatiſtas atque hæreticos, quos patientia clementiæ noſtræ nunc vſque ſeruauit, competenti conſtituimus auctoritate percelli, quatenus euidenti præceptione ſe agnoſcant & inteſtabiles, & nullam poteſtatem alicuius *hereditatem* ineundi habere, ſed perpetua inuſtos infamia à cœtibus honeſtis & à conuentu publico ſegregandos. Ea verò loca, in quibus dira ſuperſtitio nunc vſque ſeruata eſt, Catholicæ venerabili Eccleſiæ ſocientur: ita vt Epiſcopi, presbyteri, omneſque Antiſtites eorum & miniſtri ſpoliati omnibus facultatibus, ad ſin- D gulas quaſque inſulas atque prouincias exulandi gratia dirigantur. Quiſquis autem hos fugientes propoſitam vltionem, occultandi cauſa, ſuſceperit; ſciat & patrimonium ſuum Fiſci noſtri compendiis adgregandum, & ſe pœnam, quæ his propoſita eſt, ſubiturum.] hæc aduerſus Antiſtites eorum, reliquoſque miniſtros: aduerſus verò reliquas perſonas iſta decreuit:

LAICI DONATISTAE QVIBVS POENIS MVLCTANDI.

Damna quoque patrimonij, pœnaſque pecuniarias euidenter imponimus viris, mulieribus, perſonis ſingulis, & dignitatibus pro qualitate ſui quæ debeant irrogari. Igitur Proconſulari, aut Vicariano, vel Comitiuæ primi ordinis quiſquis fuerit honore ſuccinctus, niſi ad obſeruantiam Catholicam mentem propoſitumque conuerterit, ducentas argenti libras cogetur exoluere Fiſci noſtri vtilitatibus adgregandas. At ne id ſolum putetur ad reſecandam intentionem poſſe ſufficere: quotieſcumque ad communionem talem acceſſiſſe fuerit con- E futatus*, toties mulcta exigatur. Et ſi quinquies eumdem conſtiterit nec damnis ab errore reuocari: tunc ad noſtram clemētiam referatur, vt de ſolida eius ſubſtantia ac de ſtatu acerbiùs iudicemus, &c.] addit de pœna pecuniaria ceteris inferioris ordinis pro conditione cuiuſque infligenda, deq. ſeruis & colonis verberibus coercendis. Dataque ponitur Rauennæ x. Kalend. Iulij, Conſtantio & Conſtante Conſſ. Miſit huius legis executorem in Africam Honorius Imperator Dulcitium Tribunum & Notariū (vt teſtatur Auguſtinus[d]) de quo paulo pòſt dicturi ſumus.

* computatus
[d] Auguſt. Retract. lib. 2. c. 59.

SYNODVS DONATISTARVM.

Cùm autem huiuſmodi Honorij Imperatoris reſcriptum in Africa promulgatum fuiſſet: Donatiſtæ Epiſcopi, quid agendum ſibi eſſet mutuò conſulturi, quàm celerrimè conuentum congregant vicinorum Epiſcoporum. Conuenerunt ad hanc ipſorum Synodum pluſquam triginta Donatiſtarum Epiſcopi. Vbi apud eos tractata cauſa, nullū aliud apparet ipſos

A ipſos firmaſſe decretum, quàm de non deſerendis eccleſiis, nec patiendo in inſulas externaſve regiones exules deportari, ſed cùm vis Prefectorum ingrueret (ô portentum!) anteuertere debere eorum conatus voluntaria morte: ſic ratos, fore, vt vel ſi manus ſibi violentas inferre contingeret, à ſuis colerentur vt martyres; vel Iudicum commiſeratione, talia ab eis fieri exhorrentium, ſinerentur in ſuis ipſorum eccleſiis permanere. iſta ſunt quæ callidiſſimi illi in ipſorum Concilio ſtatuêre. Hæc autem omnia ex Auguſtino perſpicua fiunt, quem contigit eiuſdem legis ſæpiùs meminiſſe. nam quod ad eam pertinet partem reſcripti, qua Imperator eadem proſequitur pœna qui eos occultarent, hæc ipſe contra Gennadium[a]: Cùm vos hoc tempore talem perſecutionem perpeti dixiſtis, qualis numquam fuit; id eſt vt loca deſint, quò confugere atque vbi latere poſſitis.] hæc de vetita eorum occultatione.

[a] Aug. contra Gaudentium lib. 1. c. 37.

DONATISTAE SE IPSOS NECANT.

De Concilio autem ab eis celebrato ſubdit mox iſta: Tamen Concilia faciatis, ordinetis B Epiſcopos, etiam in eorum locum qui ſuis ignibus perierunt, iterum tales qui ſuis ignibus perire parati ſunt. In Concilium autem, tantæ (vt putatis & iactatis) perſecutionis tempore, amplius etiam quàm triginta conuenire potuiſtis, vbi & Petilianus fuit, qui perſecutionis tempore nec duodecim conuenire potuiſſe clamabat.] De vno autem Donatiſtarum Epiſcopo, Donato nomine, ſeſe, ne duceretur in exilium, occidere ſæpe tentante, meminit idem Auguſtinus in epiſtola ad ipſum data, vt ab huiuſmodi furore impium reuocaret. nam ait[b]: Si poſſes videre dolorem cordis mei, & ſolicitudinē pro ſalute tua; fortaſſis miſerereris animæ tuæ, placens Deo in audiendo verbo.] & paulo pòſt: Quid enim volumus, niſi te comprehendi & præſentari, & ſeruari, ne pereas? Quod autem in corpore læſus es: ipſe tibi feciſti, qui iumento tibi mox admoto vti noluiſti, & te in terram grauiter colliſiſti.] & poſt multa: Modò quòd te in puteum, vt morereris, miſiſti, vtique libera voluntate feciſti. Sed C quàm crudeles eſſent ſerui Dei, ſi huic malæ tuæ voluntati te permitterent, & non te de illa morte liberarent? Quis eos non meritò culparet? quis non impios rectè iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam miſiſti, vt morereris: illi te nolentem de aqua leuauerunt, ne morereris, &c.] contigiſſe quidem hæc his temporibus, ipſe Auguſtinus eadem epiſtola haud obſcurè ſignificat, dum hæc poſt Collationem illam magnam eueniſſe declarat, & poſt editas leges aduerſus ipſos, quibus ij teneri, & ad exilium duci iuberentur. Fuiſſe alios ex ipſis Epiſcopos qui ſe ignibus tradidere, quæ ex eodem Auguſtino aduerſus Petilianum ſunt dicta, declarant, cùm ait, ſuffectos ab eis alios Epiſcopos in locum eorum qui ſe in ignem coniicientes periere.

[b] Aug. epiſt. 204.

INSANIA DONATI EPISCOPI DONATISTAE.

MANSVETVDO CHRISTIANORVM CVM HAERETICIS.

Cùm autem frequentia eſſent eiuſmodi infauſta Donatiſtarum funera; hæc omnia in inuidiam Catholicorum redundabant, perinde ac ſi ipſi eos in mortem adigerent. aduerſus D verò hæc ſic ipſe item Auguſtinus contra Gaudentium[c]: Mitiora (inquit) in vos conſtituit Imperator propter manſuetudinem Chriſtianam: exilium vobis voluit inferre, nō mortem. Sed vos homines docti, conſiderantes quid debeatur merito, & quid minus ſit in ſupplicio, non de iudicio illius, ſed de veſtro additis mortem.] Rurſum verò de iiſdem hæc ad Bonifacium Comitem[d]: Qui autem (inquit) neſciunt conſuetudinem illorum, putant eos modò ſe ipſos occidere, quando ab eorum inſaniſſima dominatione per occaſionem legum iſtarum, quæ pro vnitate ſunt conſtitutæ, tanti populi liberantur. Qui autem ſciūt & ante ipſas leges quid facere ſoleant, non eorum mirantur mortes, ſed recordantur mores, &c.] Quod verò ſpectat ad pecuniariam pœnam ex eodem reſcripto laicis inflictam: ſic illa exigebatur, vt tamen eiſdem reddenda ſeruaretur, reddereturque, ſi ad Catholicam Eccleſiam redire vellent. hinc idem Auguſtinus hæc ait aduerſus Gaudentium[e]: Verùm de his pecuniariis E laboribus facilior cauſa eſt. Ecce quotidie, ſi quis ad nos tranſitum facit, cùm etiam illi quorum erant, ad pacem Catholicam tranſeunt, reddimus pecuniam, veſtem, fructus, vaſa, rura, tecta veſtrorum.] hæc Auguſtinus.

[c] Aug. contra Gaudent. lib. 1. c. 19.
[d] Aug. epiſt. 50.
[e] Aug. contra Gauden. li. 1. c. 38.

GAVDENTIVS DONATISTA PARATVS SE CVM SVIS INCENDERE.

Quid autem eodem tempore tranſactum ſit inter Gaudentium Donatiſtarum Epiſcopum & Dulcitium Tribunum & Notariū miſſum in Africam ab Imperatore Executorem eiuſdem aduerſus Donatiſtas reſcripti, S. Auguſtinus declarat his verbis[f]: Per idem tempus Dulcitius Tribunus & Notarius hic erat in Africa Executor Imperialium iuſſionum contra Donatiſtas datarum. Qui cùm dediſſet litteras ad Gaudentium Thamugadenſem Donatiſtarum Epiſcopum, vnum illorum ſeptem, quos in noſtra Collatione auctores ſuæ defenſionis elegerant, exhortans eum ad vnitatem Catholicam, & diſſuadens incendium, quo ſe ac ſuos cum ipſa in qua erat eccleſia, conſumere minabatur; addens etiam, ſi ſe iuſtos putarent, fugerent potiùs ſecundùm præceptum Domini Chriſti, quàm nefandis ſe ignibus con-

[f] Aug. Retract. lib. 2. c. 59.

concremarent. Ille reſcripſit epiſtolas duas; vnam breuem, feſtinante (vt aſſeruit) perlato- A re; aliam prolixam, quaſi plenius diligentiuſque reſpondens: has mihi ſuprà memoratus Tribunus exiſtimauit mittendas, vt eas potiùs ipſe refellerem: quas ambas vno libro redargui.] Extant ipſæ ambæ epiſtolæ ab eodem Auguſtino eidem ſuo aduerſario libro intextæ. Si legeris, miraberis inſanire hominem de mente concepta inani martyrij gloria ex nece voluntaria comparati. Addidit autem Auguſtinus etiam ſecundum librum aduerſus eiuſdem Gaudentij reſponſionem.

DVLCITIVS CONSVLIT AVGVSTINVM.

Anceps verò Dulcitius, cui executio dati in Donatiſtas reſcripti mandata fuerat, territus voluntariis mortibus Donatiſtarum; quid ſibi agendum eſſet, litteris conſuluit Auguſtinum eodem tempore, quo aduerſus Gaudentium vt ſcriberet, eum rogaſſet. Quid autem ad ipſum hæc rogantem reſponderit, epiſtola ad eumdem Dulcitium ſcripta, ſuo ipſius exordio, declarat his verbis[a]: Non debui contemnere petitionem tuam, qua deſideraſti à me B inſtitui, quemadmodum te oportet hæreticis reſpondere, quorũ ſalus in Domini miſericordia inſtantia quoque tuæ ſtrenuitatis inquiritur. Quamuis enim ingentes eorum multitudines (vnde plurimùm gratulamur) quid ſibi beneficij conferatur, intelligant; quidam tamen eorum & Deo & hominibus miſerabili inſtinctu furoris ingrati, niſi ſuis cædibus nos vaſtare non poſſunt, ſuo nos exitio terrere ſe credunt; aut lætitiam ſuam quærentes de mortibus noſtris, aut triſtitiam noſtram de mortibus ſuis. Sed non debet tot tantorumque populorum ſalutem furioſus error hominum impedire paucorum. Quid eis velimus, nõ ſolùm Deus & prudentes homines, verùm etiam ipſi, cùm ſint nobis inimiciſſimi, ſentiunt: cùm enim ſua pernicie terrendos putant, non dubitant nos timere ne pereant. Sed quid faciamus, videntes quòd multi, adiuuante Domino, per occaſionem veſtram, viam pacis inueniant? Numquid prohibere nos poſſumus, vel debemus ab hac vnitatis inſtantia, dum metuimus C ne quidam duriſſimi & in ſe ipſos crudeliſſimi, non noſtra, ſed propria voluntate ſe perdant?] & paulo pòſt: Proculdubio meliùs incomparabili numeroſitate plurimis ab illa peſtifera diuiſione & diſperſione redintegratis atque collectis quidam ſuis ignibus pereant, quàm pariter vniuerſi ſempiternis ignibus gehennarum merito ſacrilegæ diſſenſionis ardebunt, &c.] hæc Auguſtinus, qui eumdem admonet, leuiterque obiurgat, quòd ad Gaudentium Donatiſtam ſcribens, honorificis verbis nimis egiſſet cum hæretico. Sed quid poſt hæc? Equidem apparet mitiùs cum eis eſſe tranſactum, quòd non omnes Donatiſtarum Epiſcopi ſolum vertere iuſſi ſunt: plures enim eorum in Africa remanſiſſe, quæ inferiùs dicenda erunt, demonſtrabunt. At de his modò ſatis. Sanè quidem quod ad Dulcitium pertinet; virum ipſum fuiſſe diſertum, intelligere potes ex libro ad eum ſcripto de octo quæſtionibus, vbi idem Auguſtinus meminit ſe ante ea tempora ſcripſiſſe Enchiridion ad D Laurentium.

[a] Aug. epiſt. 61.

QVID AD DVLCITIVM AVGVSTINVS.

HAERESES ILLATAE IN HISPANIAS A DVOBVS AVITIS.

Hoc eodem anno contigit Pauli Oroſij legatio ex Eutropio & Paulo in Hiſpania Epiſcopis ad S. Auguſtinum in Africam. Huius autem decernendæ legationis in cauſa fuere hæreſes, quæ tunc temporis dirè Hiſpanias infeſtabant. nam præter Priſcillianiſtarũ errores, quos ſingulos idem Oroſius in libello conſultationis Auguſtino oblato enumerat; nouas addit hæreſes nuper inuentas, ex Origene & Victorino prognatas, allatas verò in Hiſpanias à duobus Auitis Hieroſolymis atque Roma profectis. Extat ipſe Oroſij conſultationis libellus ad S. Auguſtinum, in quo poſt recenſitos dictos Priſcillianiſtarum errores Hiſpaniæ Eccleſias labefactantes, hæc ſubdit[b]: Tunc duo ciues mei Auitus, & alius Auitus, cùm iam tam turpem confuſionem & per ſe ipſam veritas ſola nudaret, peregrina petierunt: nam vnus Hieroſolymam, alius Romam profectus eſt. Reuerſi, vnus retulit Origenem, alius Victorinum: E ex his duobus alter alteri ceſſit; Priſcillianum tamen ambo damnarunt. Victorinum parum nouimus, quia adhuc penè ante editiones ſuas Victorini ſectator ceſſit Origeni. Cœperunt ergo ex Origene magnifica plura proponi, quæ ex modica occaſione veritas ipſa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinã ſatis ſanam; omnia quæ facta eſſent, à Deo facta eſſe, & omnia bona valde, & facta de nihilo: tunc deinde Scripturarum ſolutiones ſatis ſobrias. Omnia hæc ſtatim à ſapientibus fideli priſtinorum expurgatione ſuſcepta ſunt. Remanſit ſola offenſa de Nihilo. Credere enim perſuaſum erat, eſſe animam; non tamen perſuaderi poterat, factam eſſe de nihilo: argumentantes, quia voluntas de nihilo eſſe non poſſit. Hoc penè vſque ad nunc manet. Iſti verò Auiti duo, & cum his S. Baſilius Græcus, qui hęc, beatiſſime, docebant, quædam ex libris ipſius Origenis non recta, vt nunc perintelligunt, tradiderunt, &c.] receſet enim Origenis errores ex eius Periarchon redditos, & alios ſuperadditos: nimirum

[b] Apud Aug. ante eius librũ aduerſ. Priſcillian.

A nimirum antequam Verbum carnem aſſumeret, omnium ordinum Angelorum ſumpſiſſe formam, cùm in cælo ſingulis prædicaret.

Quiſnam nominatus ſuperiùs Victorinus fuerit, quisve Gręcus iſte Baſilius, qui in Hiſpaniam veniens Origenis hæreſes cum Auitis ambobus docere cœpit, nobis hactenus incompertũ eſt. De altero autem Auitorum ex S. Hieronymi litteris illud innoteſcit[a]: ipſum expetiiſſe à S. Hieronymo, vt Origenis Periarchon ab ipſo purè tranſlatum ad ſe mitteret: quod perlibenter Hieronymus feciſſe demonſtrat in epiſtola ad eum ſcripta, qua etiam illud addidit, vt moneret eum, quos cauere deberet Origenis errores. & in fine eiuſmodi conteſtationem adiecit: Quiſquis igitur hos voluerit legere libros (*nempe Origenis Periarchon*) & calceatis pedibus ad terram repromiſſionis pergere, necubi à ſerpentibus mordeatur, & arcuato ſcorpij vulnere verberetur, legat priùs hunc librum (*nempe ipſam epiſtolam ad Auitum datam, qua erroribus Origenis præfixit antidotum*) & antequam ingrediatur viam, quę ſibi B cauenda ſint, nouerit.] hæc S. Hieronymus. Quonam autem tempore iſta ad Auitum ſcripſerit, colligi poteſt ex eiuſdem epiſtolæ exordio, cùm ait: Ante annos circiter decem ſanctus vir Pammachius ad me cuiuſdam ſchedulas miſit, quæ Origenis Periarchon interpretata volumina continerent, &c.] Cùm igitur decennium interlapſum dicat ab eo tempore, quo Pammachius ab ipſo Hieronymo petiit ſincera reddi fide Latinæ linguæ quæ Græcè in Periarchon ſcripſerat Origenes (quod factum eſſe ſuperiùs diximus anno Domini trecenteſimo nonageſimonono) affirmare opus eſt, dictam ad Auitum epiſtolam datam eſſe ante quinquennium, nimirum à Chriſto nato quadringenteſimonono. Intelligis ex his, lector, quanto periculo libri legantur hæreſes continentes; cùm non ſatis ſit ad cauẽdum venenum, antidotum prægustaſſe. Etenim Auitus quamuis vnà cum Origenis Periarchon accepiſſet C ex Hieronymi epiſtola ſecurum remedium; tamen euomuit pharmacum, & potatum venenum viſceribus incluſum retinuit ad ſui certum miſer interitum.

[a] Hier. epi. 59.

AVITVS PROMVLGATOR HAERESIS ORIGENIS.

AVGVSTINVS CONTRA PRISCILLIANÆ ET ORIGENIS HAERESES PVGNAT.

Quod autem ad S. Auguſtinum pertinet: non defuit officio, ſed accepto ab Oroſio conſultationis libello, breuiſſimè quidem, at planè diſertiſſimè aduerſus Priſcilliani atque Origenis errores magna fiducia diſputauit, edito commentario ad eumdem Oroſium (vt inſcriptio præſefert) aduerſus Priſcillianiſtas & Origeniſtas. Extat eodem quoque argumento, nempe contra Priſcillianam hæreſim, eiuſdem Auguſtini epiſtola ad Ceretium[b]. Meminit & ipſe ſanctus Auguſtinus dictæ nuper lucubrationis aduerſus Priſcillianiſtas; deque ipſo Oroſio ad Euodium ſcribens Epiſcopum Vzalenſem, qui hoc tempore in Africa claruit, hæc habet[c]: Occaſionem quippe cuiuſdam ſanctiſſimi & ſtudioſiſſimi iuuenis presbyteri Oroſij, qui ad nos ab vltima Hiſpania, id eſt ab Oceani littore, ſolo ſanctarum Scriptura- D rum ardore inflammatus aduenit, amittere nolui: cui vt ad illum quoque pergeret (*nempe Hieroſolymam ad S. Hieronymum*) perſuaſi. Huic etiam ipſi Oroſio ad quædam interrogata, quæ illum de Priſcillianiſtarum hæreſi & Origenis quibuſdam opinionibus, quas non recipit Eccleſia, permouebant, vno libro non grandi, quanta potui breuitate & perſpicuitate, reſpondi, &c.] addit de libris à ſe tunc ſcriptis aduerſus Pelagianos, & aliis lucubrationibus antea editis.

[b] Aug. epiſt. 253.

[c] Aug. epiſt. 102.

Quod verò ad Priſcillianiſtas ſpectat: illud non omittendum, S. Auguſtinum repreſſiſſe Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priſcillianiſtas mendaciorum atque periuriorum inuolucris delitescentes, dicebant artem contraria arte deludendam eſſe; atque ob eam cauſam, ne magno fidei detrimento iidem Priſcillianiſtæ occulti manerent, licere mendaciis mendacia prodere, nempe mentiri ſe quoque eſſe Priſcillianiſtas; vt qui verè eſ- E ſent Priſcillianiſtæ, detegerent, ſicque ab huiuſmodi prauis fruticibus expurgare poſſent Eccleſiam. Hæc verò cùm ſanctus Auguſtinus accepiſſet, execratus eſt facinus, quòd Chriſtiano homini nec in leuibus mentiri liceat: quamobrem aduerſus ea aſſerentes ad Conſentium librum ſcripſit contra mendacium[d].

[d] Aug. Retrac. lib. 2. c. 60.

OROSII HISTORIA.

Permanſit autem hoc anno Oroſius apud S. Auguſtinum cupiditate diſcendi, ſequẽti verò (vt ſuo loco dicemus) nauigauit Hieroſolymam. Porrò eidem Oroſio ipſe S. Auguſtinus iniunxit opus, vt hiſtoriam ſcriberet aduerſus Paganos; quod ille officioſiſſimè præſtitit, vt eiuſdem Oroſij præfatio libris affixa docet. de quo iſta Gennadius[e]: Hic eſt Oroſius, qui ab Auguſtino pro diſcenda animę ratione ad Hieronymum miſſus, rediens reliquias B. Stephani primi martyris tunc nuper inuentas primus intulit Occidenti. Claruit extremo penè Honorij Imp. tempore.] Quando autem Oroſius abſoluerit opus, quod, rogante S. Auguſtino, elaborandum ſuſcepit, ipſe his verbis in fine declarat, vbi ait[f]: Explicui, adiuuante Chriſto, ſecun-

[e] Gennad. de Vir. illuſt. c. 39.

[f] Oroſ. lib. 7. cap. vlt.

ſecundùm tuum præceptum, beatiſſime pater Auguſtine, ab initio mundi vſque in præſen- A tem diem, hoc eſt, per annos quinque mille ſexcentos decem & octo, &c.] hic eſt annus Domini ſecundùm initam ab eo numeri rationem quadringenteſimus decimusſeptimus.

[a] Aug. epiſt. 102.

QVAESTIONEM DE ANIMARVM ORIGINE HIERONYMO SOLVENDAM MITTIT AVGVSTINVS.

Habebat præ manibus hoc tempore S. Auguſtinus (vt ipſe in dicta ad Euodium [a] epiſtola tradit) libros de Ciuitate Dei, & ex eis quinque abſoluerat, necnon de Trinitate commentarios, longo tempore (vt ait) elaboratos: ſed & ſe abſoluiſſe ait expoſitiones in tres pſalmos, ſexageſimumſeptimum, ſeptuageſimumprimum, & ſeptuageſimumſeptimũ. Inſuper in fine eiuſdem epiſtolæ ad Euodium habet, ſe mittere Oroſium ad S. Hieronymum, rogaturũ de origine animarum quæ ipſius ea de re eſſet firma ſententia. occaſione enim quæſtionum, quæ per eius libellum ad Auguſtinum de hæreſibus Priſcilliani & erroribus Origenis refricatæ ſunt; cùm quid de eo ſentiret, vt in re magni momenti, ipſe Auguſtinus ſuam ſententiam ſuſpendiſſet (quod profitetur in fine libri ad eumdem Oroſium aduerſus Priſcillianum B & Origenem conſcripti) Hieronymo refudit tantæ quęſtionis ſententiam, quem & Marcellinus antea (vt vidimus) eadem interrogatione pulſauerat. Vide planè & admirare tanti Patris modeſtiam in non definiendo quæſtionem quæ tanti ponderis videretur, & eius animi demiſſionem atque candorem cum obſeruãtia erga S. Hieronymum, vt nec vel leuis pulуis offenſionis in eius corde reſederit penitus ex præteritis multorum annorum diſſenſionibus.

EX ERRORIBVS ORIGENIS PVLLVLANTES RAMI.

Sed quid poſt hæc accidit? illud quidem, vt cùm prominens peſſimæ plantæ truncus, ex Origenis Periarchon productus, ſcriptis ſanctorum Patrum & decretis ſacrorum Conciliorum (vt vidimus) ſucciſus eſſet; pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta, S. Auguſtini falce poſtea ſuccidenda. Etenim quòd ait Oroſius in dicto conſultationis libello, ex Origene de damnatorum ad æternum ignem ſaluatione poſt aliquam purgationem, deque etiam ipſius diaboli reſtitutione per Auitos in Hiſpania prædicatis: licet in his quæ ad ſaluationem C dæmonum ſpectãt, minimè aſſenſum fuiſſet: apparet quidem, quòd quæ de damnatis venia impertienda dicta eſſent, haud reiecta fuere, ſed accepta à pluribus, ita tamen, vt pro diuerſitate animi cuiuſque ſententiæ, diuerſæ fuerint eorumdem aſſertiones, quas omnes recitauit atque confutauit idem poſtea Auguſtinus, qui poſt primam [b] reiectam eorum ſententiam, qui crederent damnatos fore omnino ſaluandos, iſta ſubdit[c]: Sunt etiam, quales in collocutionibus noſtris ipſe ſum expertus, qui cùm venerari videantur Scripturas ſanctas, moribus improbandi ſunt; & agendo cauſam ſuam, multo maiorem quàm iſti miſericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis & infidelibus hominibus diuinitus quidem verum prædictum eſſe, quòd digni ſunt pœna: ſed cùm ad iudicium ventum fuerit, miſericordiam eſſe ſuperaturam. Donabit enim eos (inquiunt) miſericors Deus precibus & interceſſionibus ſanctorum ſuorum] cùm in die Iudicij pro illis rogaturi ſunt D Deum. & poſt multa recenſita quæ illi dicerent, vt hæc probarent, ſubdit[d] alia ab aliis iactari ſolita, his verbis:

[b] Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 17.
[c] Aug. ibid. c. 18.
[d] Aug. ibid. c. 19.

DE SALVATIONE DAMNATORVM ERRORES.

Item ſunt alij, ab æterno ſupplicio liberationẽ nec ipſis ſaltem omnibus hominibus promittentes, ſed tantummodo Chriſti baptiſmate ablutis, qui participes fiunt corporis eius, quomodolibet vixerint, in quacumque hæreſi vel impietate fuerint; propter illud quod ait Ieſus [e]: Hic eſt panis qui de cælo deſcendit, vt ſi quis ex ipſo manducauerit, non moriatur, &c.] addit ad hæc & de alia horum claſſe: Itẽ ſunt qui hoc nec omnibus habentibus baptiſmatis Chriſti & eius corporis ſacramentum, ſed ſolis Catholicis, quamuis malè viuentibus pollicentur; quia non ſolo ſacramento, ſed re ipſa manducauerunt corpus Chriſti, in ipſo eius corpore conſtituti.] rurſus & de aliis addit[f]: Sunt autem qui propter id quod ſcriptum eſt[g]: Qui perſeuerauerit vſque ad finem, hic ſaluus erit: nonniſi in Eccleſia Catholica perſe- E uerantibus, quamuis in ea malè viuentibus, hoc promittunt.] atque demum[h]: Comperi etiam quoſdam putare eos tantummodo arſuros illius æternitate ſupplicij, qui pro peccatis ſuis facere dignas eleemoſynas negligunt, iuxta illud Apoſtoli Iacobi [i]: Iudicium autem ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam. Qui ergo fecerit (inquiunt) quamuis mores in melius non mutauerit, ſed inter ipſas ſuas eleemoſynas nefariè ac nequiter vixerit, iudicium illi cum miſericordia futurum eſt, vt aut nulla damnatione plectatur, aut poſt aliquod tempus, ſiue paruum, ſiue prolixum, ab illa damnatione liberetur.] Hi ſunt qui his temporibus ex ſciſſo vtero Origenianæ viperę progreſſi ſunt colubri, quos omnes S. Auguſtinus verbi Dei virtute confecit, aduerſus eoſdem accuratè diſſerens in libris de Ciuitate Dei[k], quos (vt diximus) his diebus ipſe ſcribebat.

[e] Ioan. 6.
[f] Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 21.
[g] Matt. 24.
[h] Aug ibid.
[i] Iacob. 2.
[k] Aug de Ciuit. Dei lib. 21. c. 23. 24. 25. 26. 27.

Hoc eodem tempore idem S. Auguſtinus (vt ipſe teſtatur in eadem dicta ſuperiùs epiſtola ad

A la ad Euodium[a]) aduerſus Pelagianos edidit commentarium illum, cuius eſt titulus, De Natura & gratia, ad Timaſium & Iacobum, quos ex Pelagij diſcipulis reddidit Catholicæ Eccleſiæ filios. At quomodo hæc ſe habuerint, ex eiuſdem Auguſtini ſcriptis dicendum erit. Ac primùm quid de eo commentario in dicta ad Euodium epiſtola dicat; cùm de Oroſio & aliis huius anni ſcriptis recenſitis mentionem habuit: Scripſi (inquit) etiam grandem quemdam librum aduerſus Pelagij hæreſim, cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Chriſti opinionem pernicioſiſſimam ille perſuaſerat.] ex his namque fuiſſe Timaſium & Iacobum, idem Auguſtinus in epiſtola ad Innocentium [b] Romanum Pontificem tradit, vbi ait: Miſimus reuerentiæ tuæ librum, quem dederunt quidam religioſi & honeſti adoleſcentes, ſerui Dei, quorum etiam nomina non tacemus; nam Timaſius & Iacobus vocantur: qui (ſicut audiuimus, & iam noſſe dignaris) ipſius Pelagij ex- B hortatione ſpem quam habebant in ſæculo, reliquerunt, & nunc continenter Deo ſeruiunt. Qui cùm eodem errore tandem aliquando per qualemcumque operam noſtram, Domino inſpirante, caruiſſent, protulerunt eumdem librum, Pelagij eſſe dicentes: & vt ei reſponderetur, impendio rogauerunt. Factum eſt. Ad eoſdem reſcripta eſt ipſa reſponſio. Agentes gratias reſcripſerunt. Vtrumque miſimus, & cui reſponſum eſt, & quod reſponſum eſt.] hæc ad Innocentium. De eodem quoque commentario inter alios libros intellexiſſe putamus Hieronymum ad finem commentarij contra Pelagianos, dum de S. Auguſtini ſcriptis aduerſus eoſdem, poſt alios nominatim recenſitos, hæc habet [c]: Alios quoque ſpecialiter tuo nomini (*nempe contra Pelagianos expreſſè*) cudere dicitur.] Meminit eiuſdem quoque commentarij idem Auguſtinus in epiſtola ad Ioannem, vbi de amborum illorum Pelagij diſcipulorum Timaſij atque Iacobi conuerſione agit: miſitque vnà cum epiſtola dictum Pelagij C librum cum reſponſione & confutatione ad eoſdem. Perlibenter enim eiuſmodi ſcriptionem ſuam idem S. Auguſtinus euulgandam curauit: nam eam tum Romam, tum Hieroſolymam miſit: quòd iiſdem in locis idem Pelagius mentita larua ſe Catholicum exhibuerat, effugiens eo modo Eccleſiæ, quam vt hæreſiarcha commerebatur, ſententiam anathematis. At de his modò ſatis: ſequenti autem anno pro temporis ratione de eodem Pelagio prolixior erit proſequenda narratio.

[a] Aug. epiſt. 102.

TIMASIVS ET IACOBVS DISCIPVLI PELAGII REDDITI CATHOLICI.

[b] Aug. epiſt. 95.

[c] Hieron. contra Pelag. lib. 3. in fine.

SYNODVS IN MACEDONIA.

Hoc eodem anno collecta eſt prouincialis Synodus in Macedonia, ex qua pro confirmatione rerum geſtarum miſſa eſt legatio ad Innocẽtium Papam per Vitalem archidiaconum. Conſtant quidem hæc ex litteris eiuſdem Romani Pontificis ad eos redditis [d], quibus ipſe eos nonnihil reprehendit, & ab eis haud rectè facta reſcidit: in cuius exordio iſta habet: Aduerti, ſedi Apoſtolicæ, ad quam relatio quaſi ad caput Eccleſiarum miſſa currebat, fieri D iniuriam, cuius adhuc in ambiguum ſententia duceretur. Vnde de quibus iamdudum ſcripſiſſe me memini, nunc iterare formam argumentis euidentibus relationis veſtræ geminata percontatio compellit, &c.] Vides ex his, quanta effulgeret in ſede Apoſtolica cum auctoritate maieſtas, vt loco iniuriæ duceretur, ſi oporteret eadem ſemel impertita iterare mandata.

[d] Innoc. epiſt. 27.

TRANSLATIO RELIQVIARVM.

Hoc item anno, qui Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ſedis primus numeratur, die vigeſimaoctaua Iulij ab eodem facta eſt tranſlatio partis reliquiarum ſanctorum martyrum; nempe S. Marci Euangeliſtæ, Cyri atque Ioannis, in Canopum, vbi iam ſedes vigebat idololatriæ. Licet enim deſtructum fuiſſet quod illic famoſiſſimum erat idoli fanum; & à Theophilo eccleſia ſupererecta: dæmones tamen adhuc ibidem permanſiſſe, infeſtatio ipſorum ſatis ſignificabat. Ceſſauit autem, penituſq. extinctus eſt eorum conatus & vis euanuit; vbi eędem E ſunt tranſlatæ reliquiæ; quibus illi victi, ſedes antiquas prorſus relinquere coacti ſunt. Hæc habentur ſatis aperta ex Actis eorumdem ſanctorum martyrum Cyri atque Ioannis; in poſteriore Concilio Nicæno cognitis, & à S. Ioanne Damaſceno & aliis comprobatis.

IESV CHRISTI ANNVS 415. | INNOCENTII PAP. ANNVS 14. | HONORII 21. THEODOSII 8. IMPP.

INVENTIO RELIQVIARVM S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

CHriſti annus quadringenteſimus decimusquintus, duobus Auguſtis, Honorio decimũm & Theodoſio ſextùm Conſulibus, feliciter illuxit Eccleſiæ: quo magnus ille protomartyr Stephanus rurſus in miraculis rediuiuus apparuit, faciens ſigna atque prodigia magna in populo, cùm eius venerandum corpus (quod olim magno planctu humatum fuit) diuinitus facta

A facta reuelatione detectum, inuentum, atque tranſlatum eſt. Quod autem in primis ad tempus ſpectat: irrepſiſſe mendum in Bedam[a], & erraſſe alios eum ſecutos, apparet, dum anno ſeptimo Honorij Imp. id factum, apud eoſdem legitur: cùm extet eiuſdem inuentionis Acta à Luciano presbytero ſcripta, in quibus expreſſè ponuntur dies & Conſules, quibus id accidiſſe hoc ipſo anno apertiſſimè declaratur; quod & Marcellinus in Chronico abſque aliqua dubitatione confirmat. Ex quibus etiam corrigendus eſt Niceta Philoſophus[b], qui eamdem inuentionem refert ad tempora Conſtantini.

[a] Bed. lib. de ſex ætat. Sigebert. & alij.
[b] Nicet. de martyrio & inuent. S. Stephani.
[c] Marcellin. in Chron.
[d] Niceph. lib. 14. c. 9.
[e] Gennad. de Vir. illuſt. c 46.

His itaque de tempore cognitis; de Luciani epiſtolæ, qua cuncta narrantur, fide agendum eſt. Adſtipulantur quidem ipſi ex Græcis idem qui ſuprà Marcellinus[c], Nicephorus[d], & alij recentiores auctores, Latinorum verò plurimi, ſed qui inſtar omnium eſt, Gennadius[e], cùm hæc ſua ætate facta potuerit certiùs cognouiſſe, qui ita de ipſo: Lucianus preſbyter, vir ſanctus, cui reuelauit Deus temporibus Honorij & Theodoſij Augg. locum ſepulchri & reli- B quiarum corporis S. Stephani martyris primi, ſcripſit ipſam reuelationem ad omnium Eccleſiarum perſonas Græco ſermone.] hæc ipſe. ſubdit autem hæc de eius in Latinum translatione facta per Auitum, & in Hiſpaniam miſſa[f]: Auitus preſbyter, homo Hiſpanus genere, ante relatam Luciani preſbyteri ſcripturam in Latinum tranſtulit ſermonem, & addita epiſtola ſua, per Oroſium Occidentalibus edidit.] Quinam fuerit Auitus iſte, num alter duorum qui malè audit in epiſtola Oroſij ad Auguſtinum, quem vt hæreticum Origeniſtam Oroſius ipſe vitaſſet omnino, haud penitus dixerim. Rem geſtam aggreſſuri, ab ipſius Auiti epiſtola ad Balchonium Bracharenſem Epiſcopum ſumamus exordium, à quo Latinis & Occidentalibus omnibus Luciani ſcriptio illa impertita eſt, digna quidem huius contextu hiſtoriæ, quod & ex ipſa quoque huiuſce temporis ſtatus Hiſpaniæ afflictatæ à barbaris referetur.

[f] Gennad. de vir. illuſtr. c. 47.

C

AVITI EPISTOLA AD BALCHONIVM.

Beatiſſimo, dilectiſſimoque ſemper in Domino Papæ Balchonio, atque vniuerſo clero & plebi Eccleſiæ Bracharenſis, Auitus preſbyter ſalutem in Domino æternam.

Memores mei eſſe vos cupio & deprecor; ſicut & ego, in quantum valeo, memoriam veſtri habere non ceſſo, tribulationibus veſtris meo dolore compatiens, & pro diſſidio patriæ noſtræ in locis ſanctis inceſſabiles lacrymas fundens, vt aut vobis Dominus reſtituat libertatem, quos admonere voluit, aut illis tribuat manſuetudinem, quos præualere permiſit. Et ego quidem, beatiſſimi fratres (teſte Domino noſtro Ieſu Chriſto loquor) frequenter volui venire ad vos, vt vobiſcum vel mala tolerarem, vel bonis fruerer: ſed impeditum eſt deſiderium meum, per totas iam Hiſpanias hoſte diffuſo. Veritus enim ſum, ne & ſancta loca relinquens, & ad vos fortè non perueniens, vbicumque interceptus, irrationabilis audaciæ pœnas luerem. Sed quoniam miſericors Deus, meo voto, veſtroque merito pro- D curante, dignatus eſt indulgentiæ ſuæ gratiam, primum vt dilectiſſimus filius & compreſbyter meus Oroſius vſque ad has partes ab Africanis Epiſcopis mitteretur, cuius mihi charitas & conſolatio veſtrum omnium præſentiam reddidit. Deinde vt in diebus ipſis, quibus iam ipſe reditum incredibili deſiderio parabat, beatus & verè ſanctus, corona gloriæ noſtræ in Chriſto Ieſu primus martyr Stephanus ſe reuelare & manifeſtare ſignis & virtutibus euidentiſſimè ſequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinatoris Dei occaſione perceptum, dignius duxi charitati veſtræ præmittere, vt ipſe præſens aduocatus & patronus obſequentium ſibi petitionibus dignaretur aſſiſtere, qui cùm pateretur, etiam pro inimicis orare dignatus eſt.

RELIQVIAE S. STEPHANI MISSAE IN HISPANIAM.

Itaque beatiſſimi & dilectiſſimi fratres, memoriam veſtri inceſſabiliter agens, & tam congruentem ordinantis Dei diſpoſitionem videns, promptus fui de preſbytero, cui reuela- E tum fuerat, partem aliquam inuenti corporis promereri; quam feſtinato expetitam, ſecretoque perceptam, ad vos dirigere non diſtuli. Quamobrem miſi vobis per ſanctum filium & compresbyterum meum Oroſium reliquias de corpore beati Stephani primi martyris, hoc eſt, puluerem carnis atque neruorum, & quod fideliùs certiuſque credendum eſt, oſſa ſolida atque manifeſta ſui ſanctitate nouis pigmentis vel odoribus pinguiora. Vt autem nulla poſſit eſſe dubitatio: ipſam ad vos ſubditam ſcriptis meis ſancti presbyteri, cui hæc reuelata ſunt, epiſtolam conſcriptionemque tranſtuli, quam, me pro fide veritatis pleniùs cognoſcendæ rogante & expetente, dictauit Græco primùm ipſe ſermone, ſed per me poſtea in Latinum verſa eſt. Quæ & vos ſancti & beati fratres, quàm veraciter geſta ſunt, tam fideliter ſuſcepta habeatis, imploro. Certus ſum enim, quia ſicut ipſe beatus martyr dignatus eſt nunciare, & pro ſalute mundi periclitantis ſe manifeſtare, auxilio & præſentia tãti patroni, ſi

A ni, ſi vos tale pignus digno ſtudio diligatis, tuti ex hoc, quietique viuatis. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti & ſancti Spiritus vobiſcum, dilectiſſimi in Domino. Amen.] hæc Auitus Senior.

PAVLI OROSII IN PALAESTINAM ADVENTVS ET PROFECTIO.

Ex qua quidem epiſtola in primis intelligas, recolaſque memoria quæ anno ſuperiori de Paulo Oroſio dicta ſunt, de eius nempe in Africam aduentu, & eiuſdem hoc anno Hieroſolymam profectione: reditum verò in patriam poſt inuentas & acceptas ſancti protomartyris reliquias anno ſequenti ſuo loco dicemus. Quæ verò ſpectant ad ea quæ S. Auguſtinus per eumdem Oroſium rogauit S. Hieronymũ doceri de altiſſima quæſtione originis animarum, poſt inſtitutam de inuentione reliquiarum S. Stephani narrationem dicturi ſumus. Hîc modò reddamus ipſius Luciani libellum, ſeu epiſtolam eo argumento conſcriptam, qua totius rei geſtæ ſeries exactè deſcripta recolitur: quam cum quatuor libris Vaticanis collatam, B & fideliter, quantum licuit, emendatam cudimus. Ne faſtidias tu, velim, ſtyli ſimplicitatem, & ſimpliciorem ex Græco factam tranſlationem; cùm maxima quæque fidei ſacramenta Deus eiuſmodi ſimplici dicendi genere voluerit hominibus nota fieri. Sed rem ſic habe[a]:

[a] Apud Sur. tom. 4.

LVCIANI EPISTOLA CIRCVLARIS.

Lucianus miſericordia Dei indigens, & omnium hominum minimus, preſbyter eccleſiæ Dei quæ eſt in villa Caphargamala, in territorio Hieroſolymorum, ſanctæ Eccleſię, & omnibus ſanctis qui ſunt in Chriſto Ieſu in vniuerſo mũdo, in Domino ſalutem.] Conſidera hîc, lector, in inſcriptione prima illa verba conſultiſſimè poſita: Lucianus miſericordia Dei indigens.] ita quidem, vt aduerſarium ſe demonſtret hæreſi Pelagianæ, quæ tunc ibi graſſabatur: degebat enim hoc tempore Pelagius ipſe Hieroſolymis; quocum nullam ſe habere participationem vt omnibus oſtenderet auctor, prima illa verborum ſuorum ſententia iugulat ip- C ſam hæreſim Pelagianam. Sed reddamus epiſtolam:

Viſio quæ apparuit meæ puſillitati à Deo ter de reuelatione reliquiarum beati & glorioſi protomartyris Stephani, & primi diaconi Chriſti, & Nicodemi, qui in Euãgelio[b] ſcriptus eſt, & Gamalielis, qui in Actibus Apoſtolorum[c] nominatur: neceſſarium duxi pandere veſtrę in Chriſto dilectioni, imploratus ac magis iuſſus à ſancto Dei cultore patre Auito preſbytero, vt ſecundùm fidem conſummatam interroganti quaſi filius obediens; ſicut cognoui, cum omni ſimplicitate impiger integrè indicarem omnem veritatem.

[b] Ioan. 3.
[c] Act. 3. 22.

VISIO PRIMA QVAE APPARVIT LVCIANO.

Die igitur paraſceue, hoc eſt, feria ſexta, tertio Nonas Decembris, Conſulatu Honorij decies & Theodoſij ſexies Auguſtorum, adueniente nocte, dormiente me in cubili meo, in loco ſancti Baptiſterij, in quo conſuetudo mihi erat dormire, & cuſtodire Eccleſiaſtica quę erant in miniſterio; hora tertia noctis, quæ eſt prima cuſtodia vigiliarum, quaſi in extaſi ſe- D miuigilans, vidi virum ſenem, longum, dignum ſacerdotem, canum, barbam prolixam habentem, palliatum alba ſtola, cui inerant gemmulæ aureæ habentes intrinſecus ſanctæ Crucis ſignum, & virgam auream in manu tenentem. Venit & ſtetit ad dexteram meam, & aurea virga pulſauit me, ter vocans me nomine meo, dicens, Luciane, Luciane, Luciane: & dixit mihi Græco ſermone: Vade in ciuitatem quæ dicitur Ælia (quæ eſt Hieruſalem) & dic Ioanni qui eſt in ea Epiſcopus: Quamdiu clauſi ſumus, & non aperis nobis? & maximè quod in temporibus tui ſacerdotij oportet nos reuelari? Aperi nobis feſtinanter monumentum, vbi in negligentia poſitæ ſunt reliquiæ noſtræ; vt per nos aperiat Deus & Chriſtus eius & Spiritus ſanctus oſtium clementiæ ſuæ in hoc mundo. Periclitatur enim ſæculum ex multis caſibus, qui fiunt in eo quotidie. Et non tantum ſolicitus ſum pro me, quantum pro his qui ſunt mecum poſiti ſancti, & multi honoris digni.

GAMALIEL APPARET LVCIANO.

E Et reſpondi ei, dicens: Quis es tu, domine, & hi qui tecum ſunt? Et reſpondit mihi: Ego ſum Gamaliel, qui Paulum Apoſtolum Chriſti nutriui, & legẽ docui in Hieruſalem. Et qui mecum in Orientali parte monumenti iacet, ipſe eſt dominus Stephanus, qui lapidatus eſt à Iudæis & principibus ſacerdotum in Hieruſalem pro Chriſti fide, foris portam quæ eſt ad Aquilonem, quæ dicitur, Ad Cedar: vbi die ac nocte iacuit proiectus, vt ſepulturæ non daretur, ſecundùm mandatum impiorum principum, vt à feris conſumeretur corpus eius. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum vnum ex his, non fera beſtia, non auis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Chriſti miniſtro, feſtinaui habere mercedem in Domino, & partem cum ſancto viro fidei. Miſi per noctem quantos poteram religioſos Chriſtianos & in Chriſto Ieſu fideliter credẽtes, habitantes Hieruſalem in medio Iudæorũ, & hortatus ſum eos, & neceſſarias ſubſtantias miniſtraui, & perſuaſi illis ire occultè, vt portarent corpus eius meo vehiculo in villam meam, hoc eſt, Caphargamala, quod interpretatur, Villa Gamalielis,

*abſens

A lis, viginti millia habens* à ciuitate: & ibi feci illi planctum fieri diebus ſeptuaginta, & poni eum in meo monumento nouo, in Orientali theca: & præcepi meis, vt quæcumque neceſſaria erant pro eius planctu, de meo darent.

a Ioan. 3. — REVELATIO RELIQVIARVM SANCTORVM.

Ipſe autem dominus Nicodemus in alia theca poſitus eſt: qui venit ad Saluatorem Ieſum noctu, & catechizatus eſt, ab eo audiens[a]: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum cælorum. Et abiens baptizatus eſt à Chriſti diſcipulis. Et cognoſcentes Iudæi, amouerunt eum à principatu ſuo, & anathematizauerunt eum, & de ciuitate exulare fecerunt. Hunc ego Gamaliel, quaſi perſecutionem pro Chriſto paſſum, ſuſtuli eum in agrum meum, & alui & veſtiui vſque ad finem vitæ eius, & defunctum ſepeliui iuxta dominum Stephanum. Similiter Abibus filius meus dilectiſſimus, qui mecum baptiſmum Chriſti accepit ab eius diſcipulis, & viginti annorum exiſtens, ante me mortuus eſt, in tertia theca excellentiori iacet, in qua & ego ipſe poſtea defunctus ſum B applicitus. Mea verò vxor Ethna* habens nomen, & Ledemias primogenitus meus, quia noluerunt eſſe Chriſti fidei cultores, in alia villa matris ſuæ ſepulti ſunt, hæc eſt in Capharſemelia.] Hîc, lector, vt cuncta faciliùs aſſequaris, mente recole quæ ſuo loco ſuperiùs dicta ſunt, Iudæos in ſpeluncis, ibique excauatis in lateribus loculis, inſtar thecarum (vt contigit videre in cœmeteriis Romæ poſitis) corpora defunctorum condere conſueuiſſe. Pergit verò Lucianus:

*Anna

LVCIANI CONTESTATIO.

Interrogaui autem ego Lucianus humilis preſbyter, dicens: Vbi vos quæremus? Qui dixit: In medio Proaſtio, quod poteſt intelligi, agro ſuburbano; qui eſt proximus villæ ager, qui dicitur Delagabri, id eſt, Virorum Dei. Et euigilaui, & deprecatus ſum Dominũ, dicens: Domine Ieſu Chriſte, ſi hæc viſio ex te, & non eſt illuſio; fac vt iterum ac tertiò appareat mihi, quando vis & quomodo vis. Cœpi ergo ieiunare, & ſiccas eſcas ſumere vſque ad C aliam paraſceuen. Et iterum dominus Gamaliel eadem ſimilitudine, eodemque ſchemate apparuit mihi, ſicuti in prima viſione, dicens: Quare neglexiſti ire, & dicere ſancto Epiſcopo Ioanni? Et ego reſpondi: Timui, domine, mox ire à prima viſione, & hæc renunciare, ne viderer ſeductor eſſe. Deprecatus ſum autem, vt ſi à domino miſſus fuiſſes ad me, denuo ac tertiò appareres mihi. Dixit autem ad me: Acquieſce, acquieſce mihi. Et iterũ ait mihi: Quoniam requiſiſti de reliquiis ſingulorum, quomodo & vbi poſitæ ſint, appone ſenſum, & vide diligenter quæ oſtendentur tibi. Et dixi: Etiam Domine. Et ſtatim attulit quatuor calathos, tres aureos, & vnum argenteum: tres eorum pleni erant roſis; duo albas roſas, tertius rubicundas habebat coloris ſanguinei: quartus verò calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco benè olente, & poſuit eos ante me. Et ego dixi ei: Qui ſunt iſti, domine? Et dixit mihi: Lipſana noſtra ſunt. Qui rubeas habet roſas, ipſe eſt dominus Ste- D phanus, qui à dextris poſitus eſt ad Orientem ab introitu monumenti: ſecundus calathus, dominus Nicodemus eſt, poſitus contra oſtium: tertius verò calathus ipſe eſt meus: quartus verò calathus ille argenteus, Abibus filius eſt meus, qui immaculatus ex vtero matris ſuæ exceſſit è mundo: propterea in ſimilitudinem argenti mundiſſimi apparuit: numquid non vides crocum, qui in ipſo eſt, ſuauiſſimi eſſe odoris? & ipſe coniunctus eſt meo calatho in excelſo loco, vbi ambo poſiti ſumus, quaſi gemini. Et cùm hæc dixiſſet, denuo ex oculis meis euanuit.

SECVNDA VISIO LVCIANO OSTENSA.

TERTIA VISIO FACTA LVCIANO.

Cumque expergefactus fuiſſem, gratias egi Deo omnipotenti, & conſuetis ieiuniis operam dedi vſque ad tertiam reuelationem. In tertia igitur ſeptimana, eadem die & hora, venit ſupradictus vir, comminans & fremebundus, & dixit mihi: Quare vſque nunc diſſimulaſti, & noluiſti perdere, & dicere Epiſcopo Ioanni, quæ tibi dicta ſunt & oſtenſa? Quam E excuſationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu ſperabis in die Iudicij? Numquid non vides quanta ſiccitas eſt & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Numquid non conſideras, quia multi meliores te ſint per eremum ſancti viri, quos prætereuntes, per te voluimus innoteſcere? Ideo namque te ex alia in hac villa voluimus eſſe ſacerdotem, vt per te manifeſtaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, vt aperiat nobis, & faciat locum orationis, vt interceſſione noſtra miſereatur Dominus populo ſuo. Et cùm ad eius verba intremuiſſem, dixi: Non negligens fui, domine mi, ſed præſtolabar tertium aduentum tuum. Nunc verò hinc* craſtina die pergam, omnia quæ mandaſti mihi, dicturus. Et cùm indignans aduerſum me ſtaret, videbar mihi quaſi in altero mentis exceſſu deueniſſe Hieroſolymas, & quaſi in conſpectu aſtarem Epiſcopo Ioanni, narrans ei omnem viſionem. A quo videbar audire: Si hæc ſic ſe habent, vt dicis, cariſſime,

*ſuo

A riſſime, & Dominus tibi reuelauit hæc temporibus noſtris: oportet me colligere de poſſeſſione illa bouem illum maximum aratorem, qui & carro & aratro aptus ſit; & dimittere tibi poſſeſſionem cum omnibus ceteris. Ad quem aio: Vt quid mihi poſſeſſio, domine mi, ſi non habeo bouem, per quem regatur & aretur poſſeſſio? Et dixit mihi Epiſcopus: Ita placuit, cariſſime; quoniam ciuitas noſtra vehiculis miniſtratur, & vnum bouem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in poſſeſſione tua celare: oportet namque vt in ciuitate celeberrima ſit magis, quàm in paruula poſſeſſione. Numquid non tibi ſufficiunt duo reſidui boues minores ad excolendam terram vehiculo tuo?] Cùm hæc, lector, de bobus intelligis dicta eſſe de ſanctis, in mentem reuoca à diuina Scriptura eiuſmodi factam eſſe collationem, & ab Apoſtolo Paulo elucidatam interpretationem, cùm illud declarat[a]: Non alligabis os boui trituranti.] Subdit verò hæc B Lucianus.

a Deut. 25. 1. Cor. 9.

LVCIANVS CONVENIT IOANNEM EPISCOPVM.

Cùm hoc in extaſi, hoc eſt, in exceſſu mentis audiſſem; ſtatim expergefactus, benedixi Dominum: & perrexi ad ciuitatem ad ſanctum Ioannem Epiſcopum. Et cùm illi omnia quæ videram renunciaſſem: reticui de viſione bouis, expectans quid audirem ab eo. Intellexeram enim, quia S. Stephanus ipſe eſſet bos maximus: quia carri illi, de quibus dicebat, ſanctæ eſſent eccleſiæ; & Sion prima eccleſia, ipſe eſſet carrus maior; & quia ſanctus Epiſcopus habebat à me petere benedicti Stephani reliquias: ideo de viſione bouis Epiſcopo dicere nolui. Cumque hæc audiſſet Ioannes Epiſcopus, lacrymatus eſt præ gaudio, & dixit: Benedictus Dominus Deus Filius Dei viui. Si hæc (vt dicis cariſſime) & audiſti, & Deus tibi reuelauit: oportet me inde transferre B. Stephanum primum martyrem & archidiaconum Chriſti[b]: qui primus aduerſus Iudęos Dominica bella bellauit, & Deum in ſua maieſtate, in terris C poſitus, in cælo vidit ſtantem, & tamquam Angelus in concione hominum apparuit. Hæc autem omnia, vt vidi, ita euenerunt, & conſona ſibi apparent vniuerſa. Dixit autem mihi ſanctus Epiſcopus: Vade, fode in aceruo, qui eſt in ipſo agro; &, ſi inueneris, nuncia mihi. Et ego dixi ei: Perambulaui agrum, & vidi aceruum minutorum lapidum in medio, vbi arbitratus ſum eos eſſe. Et dixit mihi Papa: Iam dixi tibi: Vade & fode; & ſi inueneris, ſedens, cuſtodi locum, & manda mihi per diaconum, vt veniã ad locum. Et ita me dimiſit.] Hîc attende, lector, non ex diuina reuelatione hæc de aceruo lapidum locutum eſſe Ioannem, & opinatum eſſe Lucianum ſubter eum eſſe recondita ſanctorum corpora, vbi non erant: ſed ex conſuetudine Hebræorum, qui aceruo lapidum conſueuiſſent conſignatas memorias poſteris tradere: cuius antiqui vſus plura in diuina etiam Scriptura exempla ſuppetunt. Sed pergit Lucianus:

b Act. 6. 7.

LVCIANVS CVRAT INVENTIONEM RELIQVIARVM.

*Nugetio

D Et cùm veniſſem ad villam, miſi præcones, vt omnes habitatores villæ diluculo conſurgerent, & foderent in aceruo. Eadem verò nocte apparuit ipſe dominus Gamaliel cuidam monacho, nomine Nygetio*, innocenti & ſimplici viro, eadem ſimilitudine, qua mihi apparuit: & dixit ad eum: Vade, dic Luciano presbytero: Vanè laboras in aceruo illo: modò ibi non ſumus: ſed tunc ibi poſiti fuimus, cùm lamentarentur nos ſecundùm conſuetudinem antiquorum: propter quod ibi aceruus in teſtimonium planctus factus eſt. Sed quære nos in alia parte, quæ eſt Boran, & loco qui dicitur Syra lingua Dabatalia, quod interpretatur in Græco Ανδρῶν ἀγαθῶν, quod nos poſſumus dicere, Virorum fortium. Diluculo verò conſurgens ad hymnos, inueni monachum prædicãtem omnibus fratribus. Hymnis deinde dictis, cœpi dicere: Eamus ad aceruum illum, & fodiamus in illo. Tum quidam dixerunt mihi: Audi primùm quid dicat monachus Nygetius. Et aduocato monacho Nygetio, ex- E quiſiui ab eo, quid eſſet quod vidiſſet. Ille autem vniuerſa ſigna, quæ videram, domini Gamalielis, dixit mihi: & quemadmodum vidiſſet contra Auſtrum agrum ſitum, & monumentum in eo quaſi neglectum & ruinoſum, ibi vidiſſet tres lectos aureos ſtratos, & vnum ex eis altiorem ceteris, in quo erant duo iacentes, vnus ſenex, & vnus iuuenis: & in aliis duobus lectis erant ſinguli. Et reſpondit qui erat in excelſiori lecto, & dixit mihi: Vade, dic preſbytero Luciano: Quoniam nos domini loci fuimus: Si vis magnum & iuſtum inuenire; ipſe ab Orientali plaga poſitus eſt. Et hæc audiens à monacho, glorificaui Deum, quoniam inuentus eſt alius teſtis in reuelatione.

ALIA VISIO OSTENSA NYGETIO.

Nos igitur iuimus ad aceruum, & fodientes nihil inuenimus. Conuertimus autem nos ad monumentum illud, vbi monacho ipſa nocte apparuerat: & fodientes inuenimus tres thecas, ſecundùm quod apparuerat mihi in typo calathorum. Inuenimus igitur altiſſimis litteris ſcriptum lapidem obrutum, habentem Celiel, quod interpretatur, Seruus Dei; & Apaan,

Dardan, quod interpretatur Nicodemus,& Gamaliel. hoc interpretatus eſt Papa Ioannes, ſicut audiui ab ipſo ſancto Epiſcopo. A

VOCATVR IOANNES EX SYNODO AD RELIQVIAS.

Statim ergo renunciaui Epiſcopo,cùm eſſet in Lidda,quæ eſt Dioſpolis, Synodũ agens.] Hæc eſt, lector,illa Synodus dioſpolitana , cuius meminerunt ſancti Hieronymus , Auguſtinus,& Proſper,in fine anni huius (vt ex libello Luciani intelligis) celebrata, in qua coactus eſt Pelagius ſuas hæreſes condemnare:dicemus nos de ea pluribus poſt recenſita hæc de inuentione Stephani protomartyris & ſociorum. Ad hæc Lucianus:

*Euthoniũ

Qui aſſumpſit ſecum (*Ioannes videlicet Epiſcopus Hieroſolymorum*) duos alios Epiſcopos, Eleutherium de Sebaſte , & Eleutherium * de Hiericho: & venerunt ad locum. Qui cùm aperuiſſent Domini Stephani thecam , ſtatim terræmotus factus eſt, & tanta ſuauitas & fragrantia odoris inde egreſſa eſt ; quantum nullus hominum ſe meminit vel audiſſe, vel ſenſiſſe : ita vt putaremus nos in amœnitate paradiſi eſſe poſitos. Multitudo namque populi B aderat nobiſcum; inter quos erant plurimi infirmi variis languoribus. Et ipſa hora mox de odore ſuauitatis eius ſeptuaginta tres animæ curatæ ſunt : ab aliis fugati dæmones: aliorum fons reſtinctus eſt ſanguinis: alij ſtrumis & furunculis liberati:alij à ſtringio * ſanati,alij à tertianis & quartanis:alios febris reliquit,alios morbus regius:alij à cephalea curati & hemicranea:nonnulli à viſcerum occulto dolore liberati: & multas alias curationes ſenſerunt homines, quas enumerare longum eſt.

*ſtringio

TRANSLATIO RELIQVIARVM S. STEPHANI.

Et exoſculantes ſanctas reliquias,iterum clauſerunt. Et nunc cum pſalmis & hymnis portauerunt reliquias beati Stephani in ſanctam eccleſiam Sion, vbi & archidiaconus fuerat ordinatus ; derelinquentes nobis de membris eius paruos articulos , immò maximas reliquias, terram cum puluere,vbi omnis caro eius conſumpta eſt: cetera aſportauerunt. Ex his ergo reliquiis tranſmiſi beatitudini veſtrę. Quas cùm ſuſceperitis , orate pro exiguitate mea , vt C dignus inueniar in conſpectu Domini,fultus beatiſſimi martyris Stephani meritis, & veſtris orationibus. Tranſlatæ ſunt autem reliquiæ ipſius martyris VII.* Calendas Ianuarij: & tunc in tempore iugis & infinita ſiccitas erat. Sed eadem hora pluuia magna deſcendit, & abundanter inebriata eſt terra;& homines glorificabant ibi Dominum propter ſanctum eius Stephanum , & propter cæleſtem eius theſaurum miſericordiæ & pietatis, quem periclitanti ſæculo aperire dignatus eſt Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.] hactenus Luciani epiſtola, ſiue libellus:ex quo in nonnullis Nicetas eſt corrigendus,cùm eamdem hiſtoriam narrat[a]. Meminit earumdem reliquiarum inuentionis S. Auguſtinus,cùm ait[b]:Latuit tanto tempore corpus eius: proceſſit,quando Deus voluit: illuminauit terras, tanta miracula fecit : mortuus viuos facit mortuos,quia nec mortuus,&c.]

* VIII.

[a] *Extat apud Metaphr. die 2. Aug. & Lipom. tom. 6.*
[b] *Aug. de diuerſ. ſerm. 51*

D

DEI CONSILIVM IN REVELATIONE RELIQVIARVM S. STEPHANI.

Vidiſti,lector,quot teſtibus primi Chriſti ſanguine teſtis Stephani meruerit inuentio conſignari? Apparuit Gamaliel,non vni tantùm Luciano,ſed & S. Nygetio monacho. ſatis hoc quidem,quod in ore duorum vel trium ſtet omne verbũ: ſed terra tremore teſtata id ipſum eſt,& cælum inſperatam diuque fruſtra expetitam dans pluuiam : fidemq́. fecerunt ſeptuaginta illi tres è diuerſis languoribus ſanitati priſtinæ reſtituti : ſed & dæmones ipſi ex aliquorum illorum corporibus fugati, inuiti licet, virtutem martyris profiteri coacti ſunt. At hæc adeò multa,magna & inſignia,pauca & perexigua eſſe intelliges, ſi conferas cum illis quæ in orbe Occidentali per eiuſdẽ protomartyris reliquias voluit edi miracula,de quibus ſequenti anno dicturi ſumus. Vt planè magno Dei conſilio factum appareat,quòd tepeſcente in nonnullis Chriſtiana fide,quæ hiſce (vt vidimus) præſertim temporibus, Gẽtilium eſſet exagitata blaſphemiis, quòd tempore Chriſtianæ religionis Vrbs à barbaris capta eſſet,quæ tempo- E re cultus deorum ſecura conſiſtens fuerat ipſis barbaris dominata : hoc, inquam , tempore Chriſtiani vnius ante quadringentos fermè annos vita functi tenuis puluis & oſſa tot tantaque præſtarent,vt ea ſola ſatis efficacia eſſe potuiſſent (etſi cetera ad fidei confirmationem edita miracula defuiſſent) non tantùm ad titubantes conſolidandos,ſed & Ethnicos omnes ad Chriſtianam religionem, reluctantes licet, dummodo non obſtinatos , omnino pertrahendos. At hæc anno ſequenti ſuo loco manifeſtiùs apparebunt.

Noua hæc & planè admiranda bella elegit Dominus ad expugnandos & confundendos aduerſarios ſuos. Expugnauit impietatem Iuliani Apoſtatæ Imperatoris reliquiis S. Babylæ martyris: vicit & proſtrauit Arianam impietatem reliquiis Geruaſij & Prothaſij, Mediolani (vt vidimus) tempore S. Ambroſij apparentium. Sed & ſanctorum martyrum reliquiis extinctam fuiſſe in Ægypto idololatriam,anno ſuperiori vidimus. Quibus etiam armis modò vſus

A vſus eſt Dominus ad Ethnicos & hæreticos atque ſchiſmaticos expugnandos. Ecce tibi quàm feliciſſimis auſpiciis progreſſus eſt Stephanus ; cùm videlicet coactus eſt impius Pelagius hæreſiarcha in Concilio Liddæ habito , quas hactenus docuiſſet hæreſes,condemnare. Quomodo autem hæc ſe habuerint,iam aggredimur enarrare.

CONCILIVM DIOSPOLITANVM.

Dioſpoli (ipſa eſt Lidda antiquiore nomine dicta,ciuitas in Palæſtina) collecta eſt prouincialis Synodus Epiſcoporum eius regionis. Huius Synodi meminit S. Auguſtinus, vbi ait[a] : Per idem tempus in Oriente,hoc eſt in Syria Palæſtina, Pelagius à quibuſdam Catholicis fratribus ad Epiſcopalia Geſta perductus : eiſque abſentibus qui de illo libellum dederant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere , ab Epiſcopis quatuordecim auditus eſt : vbi eum dogmata ipſa damnantem , quæ inimica gratiæ Dei aduerſus eum de libello legebatur,Catholicum pronunciauerunt.] hæc Auguſtinus. Idemque alibi eoſdem B Epiſcopos,qui Synodo interfuerunt,nominat,vbi ait[b]: Habemus alios Orientales Epiſcopos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum , Porphyrium , Euthonium ; Porphyrium, Fidum, Zoſimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Iouinum, Eleutherium, Clematium,quos vno loco ſimul inuentos in iſtum conſeſſum introducere valeamus; illos ipſos, qui Pelagio Iudices præſederunt : eumque vt homines , nullo ex altera parte vrgente aduerſario, putantes Catholicum,tamquam Catholicum pronunciarunt.] hæc ipſe : Porrò qui primus ordine recenſetur Eulogius, hic fuit totius prouinciæ Palæſtinę Metropolitanus Epiſcopus Cæſarieñſis,qui ſucceſſit in locũ Ioannis ſucceſſoris Gelaſij, de quo ſuperiùs quarto tomo Annalium mentio facta eſt. Secundus ordine Ioannes,hic eſt ille Epiſcopus Hieroſolymorum, cuius mentio in recitatis nuper Luciani litteris habetur ; penes quas etiam qui fuerint Eleutherius, & Euthonius,aliàs Eleutherius itidem dictus,innoteſcunt, nempe prio- C rem Epiſcopum Sebaſtiæ (ipſa eſt Samaria) poſteriorem verò Hierichuntinæ ciuitatis Antiſtitem fuiſſe. Itidem alterum duorum Porphyriorum exiſtimamus fuiſſe Gazenſem illum Epiſcopum ſanctitate celebrem,de quo plura ſuperiùs. Zebænus & ipſe titulo ſanctitatis clarus, Epiſcopus fuit Eleutheropolis,cuius mentio eſt apud Sozomenum[c];ei enim reuelata diuinitus fuiſſe veneranda corpora ſanctorum Prophetarum Habacuc atque Michææ, teſtatur. Qui verò Iouinus hîc nominatus habetur , Palladius[d] auctor eſt, ipſum fuiſſe Epiſcopum Aſcalonis. reliquorum autem obſcura memoria eſt.

[a] *Auguſt. Retract. lib. 2. c. 47.*
[b] *Aug. contra Iulian. lib. 1. c. 5.*

EPISCOPI QVI SYNODO INTERFVERVNT.

[c] *Sozom. lib. 7. c. 28.*
[d] *Pallad. in Lauſiac. c. 42.*

PELAGIVS DAMNANS SVAS HÆRESES ABSOLVITVR.

De rebus verò geſtis in Synodo,iam breuiter accepimus ab Auguſtino, nimirum ibi Pelagium damnantem ſuas hæreſes , & fidem Catholicam profitentem,fuiſſe abſolutum , Catholicaque communicatione dignatum. Sed quòd id doloſè egerit, hanc ob cauſam S. Hieronymus,cùm huius conuentus meminit,miſerabilẽ Synodum appellat: ad Alypium enim D & Auguſtinum ſcribens , hæc ait[e] : Quicquid enim in illa miſerabili Synodo Dioſpolitana dixiſſe ſe denegat, in hoc opere confitetur.] ſed Pelagio quidem ipſi miſerabilis fuit, vtpote in qua ſuam ipſius coactus eſt hæreſim condemnare , cuius intrinſecus erat obſtinatus aſſertor. Ceterùm vtcumque res acciderit, conſtat quidem in eo Concilio tunc erectum eſſe trophæum de hæreſis Pelagianæ proſtratæ victoria. Hinc igitur Proſper de eadem Synodo iſta cecinit[f]:

[e] *Hier. epiſt. 79.*

QVALIS SYNODVS DIOSPOLITANA.

[f] *Proſper. lib. de Ingratis.*

——Non ſegnior inde Orientis
Rectorum cura emicuit: captumq́; nefandi
Dogmatis auctorem conſtrinxit lege benigna
Commentum damnare ſuum: niſi Corpore Chriſti
Abiungi,& ſancto mallet grege diſſociari.
E *Lene quidem hoc,nimiumq́; malos toleraſſe videtur*
Iudicium: ſed ſancta fides examine in illo
Vicit oborturam diro de ſemine prolem.
Proſpectum namque eſt, diuinò & munere cautum,
Vt licet inſtantem declinans beſtia pœnam,
Perfidiæ ſecum ſenſus tenuiſſet eoſdem,
Ipſa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens ſobolem,quam protulit ore.]

SYNODVS DIOSPOLITANA DAMNAT HÆRESES PELAGII.

hæc S. Proſper de Synodo Palæſtina , in qua licet dolo effugerit pœnam ipſe Pelagius , hæreſes tamen eius ſunt penitus ab ipſo etiam auctore damnatæ. Rurſus verò de eadem Synodo Dioſpolitana idem Proſper agens, ita Pelagianos compellat[g] : Errauerunt Orientales Epiſcopi , in quorum iudicio Pelagius eos qui dicunt gratiam Dei ſecundùm merita noſtra

[g] *Proſper aduerſ. Collat.*

dari, vt Catholicus poſſet videri, anathematizare compulſus eſt?] Ceterùm poſtquam A eiuſmodi Acta Synodi de purgatione Pelagij Innocentio Romano Pontifici innotuerunt, nequaquam ipſe probare ac confirmare voluit, vt ſanctus Auguſtinus teſtatur, cùm ait[a]: Fefellit enim iudicium Palæſtinum ipſe Pelagius; propterea ibi videtur eſſe purgatus. Romanam verò Eccleſiam, vbi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere vſquequaque non potuit, quamuis & hoc fuerit vtrumque conatus: ſed (vt dixi) minimè valuit.] Et inferius recitat verba epiſtolæ Innocentij Papæ ad hæc ſpectantia, quæ ſic ſe habent: Vnde non poſſumus illorum Epiſcoporum (*qui ſcilicet eidem Synodo interfuerunt*) nec probare, nec culpare iudicium: cùm neſciamus vtrum vera ſint Geſta; aut ſi vera ſunt, conſtet magis ſubterfugiſſe, quàm ſe tota veritate purgaſſe.] ſubdit Auguſtinus: Videtis certè in his verbis, quemadmodum Papa beatiſſimus Innocentius nõ tamquam de incognito loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione ſententiam.] hactenus ipſe: qui poſtquam B tandem accepit Acta eiuſdem Synodi Palæſtinæ, ſcripſit de illis librum ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, vt ipſe teſtatur, eumdem librum citans[b]: de quo etiam cùm in Retractationibus meminit, ita ait[c]: Sed cùm in manus noſtras eadem Geſta veniſſent, ſcripſi de his librum; ne illo velut abſoluto, eadem quoque dogmata putarentur Iudices approbaſſe, quæ ille niſi damnaſſet, nullo modo ab eis niſi damnatus exiiſſet.] hæc Auguſtinus. verùm periit ipſe liber.

[a] *Aug. de peccato origin. lib. 2. c. 8. 9.*

INNOCEN. PAPA NOLVIT PROBARE SYNODVM PALAESTINAM.

[b] *Aug. lib. 2. c. 14. de peccat. origin.*

[c] *Aug. in Retract. l. 2. c. 47.*

Sed videamus ſingula capita propoſita in eadem Synodo ex libello aduerſariorum recitata, quæ Pelagius damnare, ne ipſe damnaretur, compulſus eſt. Inuenimus ea in Collectione Creſconij recitata poſt epiſtolam Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis ad Epiſcopos prouinciæ Bizacenæ, quam ſuo loco reddemus. Inſcriptio autem capitibus iſtis prænotata legitur, adiecta ab Africanis Epiſcopis perbreui præfatione: C

Incipiunt capitula excerpta ex Geſtis habitis contra Pelagium hæreticum, & alia de libellis eius, quæ in Palæſtina Synodo ſibi obiecta damnare compulſus eſt.

Quod ad Hieruſalem volentem colligere filios ſuos Dominus clamat: hoc nos clamamus aduerſus eos, qui filios volentes Eccleſiæ colligi, nolunt; nec ſaltem poſt iudicium, quod de ipſo Pelagio factum eſt, collegerunt: de quo damnatus exiiſſet, niſi obiecta contra Dei gratiam dicta, quæ obſcurare non potuit, ipſe dammaſſet. Præter illa enim, quæ quoquo modo potuit, auſus eſt qualicumque ratione defendere, obiecta ſunt quædam, quæ niſi remota omni tergiuerſatione anathematizaret, ipſe anathema ſit factus.

Primò obiectum eſt enim, cùm diceret, Adam mortalem factum; qui ſiue peccaſſet, ſiue non, mortuus eſſet.

Secundò, quòd peccatum ipſius ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum. D

Tertiò, & quòd infantes nuper nati, in illo ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.

Quartò, & quod per mortem, vel præuaricationem Adæ, non omne genus humanum moriatur: & quòd non per reſurrectionem Chriſti omne genus humanum reſurgat.

Quintò, infantes, etiam ſi non baptizentur, vitam æternam habere poſſunt.

Sextò, & diuites baptizatos, niſi omnibus abrenuncient, ſi quid boni viſi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere poſſe regnum Dei.

Septimò, & gratiam Dei atque adiutorium non ad ſingulos actus donari, ſed de libero arbitrio eſſe, vel in lege atque doctrina.

Octauò, & gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari.

Nonò & filios Dei nõ poſſe vocari, niſi omni modo abſque omni peccato fuerint effecti. E

Decimò, & non eſſe liberum arbitrium, ſi Dei indigeat auxilio: quoniam in propria voluntate habet vnuſquiſque facere aliquid, vel non facere.

Vndecimò, & victoriam noſtram non eſſe ex Dei adiutorio, ſed ex libero arbitrio.

Duodecimò, & quòd petentibus veniam, non detur ſecundùm gratiam & miſericordiam Dei, ſed ſecundùm merita & laborem eorum qui per pœnitentiã digni fuerint miſericordia.

Hæc omnia Pelagius ſic anathematizauit (quod ſatis Geſta ipſa teſtantur) vt nihil ad ea quoquo modo defendenda diſputationis attulerit. Vnde fit conſequens, vt quiſquis ſequitur Epiſcopalis auctoritatem iudicij, & in ipſius Pelagij confeſſione tenere debeat, quæ tenuit Catholica Eccleſia.] Sequitur Catholica Pelagij confeſſio poſt recenſita ex libello aduerſariorum capita in eum obiecta, quæ omnia confutauit.

ERRORES PELAGII AB IPSO IN CONCILIO CONDEMNATI.

Primò, quòd Adam, niſi peccaſſet, non fuiſſet moriturus.

Secundò,

CATHOLICAE ASSERTIONES ADVERSVS PELAGIANOS.

A Secundò, quòd peccatum eius non ipſum ſolum læſerit, ſed & genus humanum.

Tertiò, quòd infantes nuper nati, non ſint in illo ſtatu, in quo Adam fuit ante præuaricationem.

Quartò, vt ad ipſos etiam pertineat quod breuiter ait Apoſtolus[a]: Per vnum hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum: & ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur.

[a] *1. Cor. 15.*

Quintò, quòd infantes non baptizati, non ſolùm regnum cælorum, verùm etiam vitam æternam habere non poſſint.

Sextò, vt confiteatur, diuites baptizatos, etiam ſi diuitiis ſuis non careant, & ſint tales quales ad Timotheum deſcribit Apoſtolus, dicens[b]: Præcipe diuitibus huius mundi non ſuperbè ſapere, neque ſperare in incerto diuitiarum ſuarum, ſed in Deo viuo, qui præſtat B nobis omnia abundanter ad fruendum: diuites ſint in operibus bonis, facilè tribuant, communicent, theſaurizent ſibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant vitam æternam: non eos à regno Dei poſſe priuari.

[b] *1. Tim. 6.*

Septimò, vt fateatur gratiam Dei & adiutorium etiam ad ſingulos actus dari, eamq. non dari ſecundùm merita noſtra.

Octauò, vt re vera ſit gratia, id eſt, gratis data per eius miſericordiam, qui dixit[c]: Miſereor cuius miſertus ero, & miſericordiam præſtabo cui miſertus fuero.

[c] *Rom. 9.*

Nonò, vt fateatur filios Dei vocari poſſe illos, qui quotidie dicunt[d]: Dimitte nobis debita noſtra. quod vtique non veraciter dicerent, ſi eſſent omnino abſque peccato.

[d] *Matt. 6.*

Decimò, vt fateatur eſſe liberum arbitrium, etiam ſi diuino indigeat adiutorio.

Vndecimò, vt fateatur, quando contra tentationes concupiſcentiaſque illicitas dimica- C mus, non ex propria voluntate, ſed ex adiutorio Dei prouenire victoriam: non enim aliter verum eſt quod Apoſtolus ait[e]: Non volentis, non currentis, ſed miſerentis eſt Dei.

[e] *Rom. 9.*

Duodecimò, vt fateatur ſecundùm gratiam & miſericordiam Dei veniam pœnitentibus dari, non ſecundùm merita eorum: quemadmodum etiam ipſam pœnitentiam, donum Dei dixit Apoſtolus, vbi ait[f]: Ne fortè det illis Deus pœnitentiam. Hæc omnia ſimpliciter ſine vllis fateatur ambagibus.

[f] *2. Tim. 2.*

Si quis contra auctoritatem Catholicam & ipſius Pelagij expreſſa Eccleſiaſticis Geſtis verba conſentit, atque in illa quæ his ſunt contraria veraciter credit; anathema eſſe tenendum eſt; niſi quæ illis contraria ſunt, fido corde teneantur, & aperta confeſſione promatur.] hactenus ibi ex Actis Synodi Dioſpolitanæ. Recitat iſtas aſſertiones ex Actis eiuſdem Synodi S. Auguſtinus agens de peccato originali[g], nec non in epiſtola[h] ad Paulinum. Porrò alij erro- D res Pelagij redduntur ab eodem Auguſtino in eodem libro de peccato originali his verbis[i]: Quoniam lex ſic mittat ad regnum, quemadmodùm & Euangelium. Quoniam fuerint homines ante aduentum Chriſti ſine peccato.] Deſideratur hîc aliud caput eiuſdem hæreſis corollarium, cuius idem S. Auguſtinus[k] ſic meminit: Deſtruunt orationes quas facit Eccleſia ſiue pro infidelibus & doctrinæ Dei reſiſtentibus, vt conuertantur ad Deum; ſiue pro Fidelibus, vt augeatur in eis fides, & perſeuerent in ea. hæc quippe non ab ipſo accipere, ſed à ſe ipſis homines habere contendunt, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes ſecundùm merita noſtra dari. Quod quidem Pelagius in Epiſcopali iudicio Palæſtino, damnari metuens, damnare cõpulſus eſt: ſed in poſterioribus ſuis ſcriptis hoc inuenitur docere.] hęc Auguſtinus. Erant & aliæ blaſphemiæ Pelagij ſcriptis inſertæ, quæ non ſunt ad publicum illud examen productæ: recitat verò eas S. Hieronymus in tribus illis dialogorum libris, quos E contra Pelagianos conſcripſit poſt dictam Synodum Dioſpoli celebratam, vt S. Proſper[l] teſtatur, qui poſtquam eiuſdem Synodi meminiſſet, mox iſta ſubinfert de ipſo S. Hieronymo:

[g] *Aug. de peccat. orig. li. 2. cap. 11.*

[h] *Aug. epiſt. 106.*

[i] *Aug. de peccat. orig. li. 2. cap. 11.*

[k] *Aug. lib. de hær. ad Quoduult. c. 88.*

[l] *Proſper. de Ingrat.*

Tunc etiam Bethlei præclari nominis hoſpes,
Hebræo ſimul & Graio Latioq. venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundiq. magiſter,
Hieronymus libris valdè excellentibus hoſtem
Diſſeruit; noſciq. dedit, quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obſcurare tenebræ.] hæc S. Proſper, & quidem ſcitè aperit eiuſdem Hieronymi in ſcribendo conſilium.

HIERONYMI CONSILIVM IN SCRIBENDO DIALOGOS CONTRA PELAGIVM.

Etenim cùm vidiſſet ipſe Hieronymus verſutum Pelagium captioſis artibus Synodũ decepiſſe, & tamquã in ſcena, mentita larua, perſonatũ hiſtrionem Catholici hominis ſpecie ſuperinducta luſiſſe, ſicque veritatem offuſis tenebris obſcuraſſe: prudens illud excogitauit inuen-

inuentum,vt dialogos ſcriberet,& ſub Critoboli nomine Pelagium ſignificaret,quē Catholicus homo, Attici nomine,exquiſitiſſimis interrogationibus cogeret latens intus venenum in medium perſpicuum cunctis proferre;ſicq; palàm omnibus demonſtraret,qualis ille eſſet, qui errores damnans,videri voluiſſet ab omnibus in Synodo probatus omnino Catholicus. nouum ergo illud per dialogos ſcribendi genus arripuit, à ſe hactenus intentatum; quòd id res & tempus expoſceret. Etenim inuidioſum nimis ac odioſum, & fortè etiam temerarium videri poterat, in hominem ex aduerſo concitatum inſurgere, qui damnatis omnibus præpoſitis damnandis hæreſibus,iam fuiſſet in ipſa Synodo cōſenſu omniū abſolutus. Hinc etiā & prudentiſſimè illud egit,vt nūquam ea ſcriptione eiuſdem Synodi expreſsè voluerit meminiſſe: ne ſi ab illa acta probaſſet, Pelagium in ea abſolutum probaſſe pariter videretur; vel ſi damnaſſet, ipſe potiùs hæreſis redarguendus eſſet, qui damnantem hæreſes Synodum arguiſſet. Sic igitur generatim rem agens, non vnum abſolutum Pelagium inſectari videtur, ſed Pelagianos, dum vnius Pelagij caliginis denſitate repletas latebras aperit, cunctiſq. eaſdem proponit aſpiciendas, dialogos illos edens, in quibus inter alia iſta præfatur Hieronymo ſanè digna[a]: Aduerſus eos autem qui me dicunt hoc opus inflammatum inuidiæ facibus ſcribere: breuiter reſpondebo, numquam me hęreticis peperciſſe, & omni egiſſe ſtudio, vt hoſtes Eccleſiæ, mei quoque hoſtes fierent.] hæc ipſe. Sed vnde inuidiæ calumniam aduerſarij impegerunt,niſi quòd ante faciem eius fuiſſet ipſe Pelagius abſolutus?

[b] Hier. aduerſus Pelag. in præf.

Quæ autem ex eiuſdē Pelagij ſcriptis eruta, idē Hieronymus [b] foris expanſa omnibus intuēda proponat,audi. Quod enim ille ad impeccantiā aſſerebat opus eſſe diuinæ legis ſcientia, eademq. eſſe mulieres imbuendas; hinc in eum hæc ipſe Hieronymus: Verùm tu tantæ es liberalitatis,vt fauorem tibi apud Amazones tuas concilies,vt in alio loco ſcripſeris,ſcientiam legis etiam feminas habere debere; cùm Apoſtolus[c] doceat eſſe tacendum mulieribus in eccleſia,& ſi quid ignorant,domi viros ſuos debere conſulere. Nec ſufficit tibi dediſſe agmini tuo ſcientiam Scripturarum,niſi earum voce & canticis delecteris. Iūgis enim & ponis in titulo, quòd & feminæ Deo pſallere debeant. Quis enim ignorat,pſallendum eſſe feminis in cubiculis ſuis, & abſque virorum frequentia & congregatione turbarum?] hæc ipſe.

[c] Hieron. contra Pelag. li. 1.
FEMINIS IN ECCLESIA NON PSALLENDVM.
[c] 1. Tim. 2.

Porrò quòd in eam dementiam ſuperbus iſte elatus fuerit, vt aſſereret eſſe hominis,vi liberi arbitrij non tantùm non peccare, ſed etiam non tentari: hinc ipſe Hieronymus ex perſona Pelagij, eiuſque verbis hæc ait[d]: Alij clauſi cellulis, & feminas non videntes, quia miſeri ſunt,& verba mea non audiunt,torquentur deſideriis: ego etiam ſi mulierum vallor agminibus,nullam habeo concupiſcentiam. de me enim dictum eſt[e]: Lapides ſancti voluuntur ſuper terram, & ideo non ſentio,quia liberi arbitrij poteſtate Chriſti trophæum circumfero.] Huiuſmodi planè hæreticos viſus eſt idem S.Hieronymus alibi ſugillaſſe, dum ait[f]: Si nota feciſſent verba mea populo meo,non blandientes eis, & adulatione perdentes, vt dicerent, Non habetis peccata,perfectam iuſtitiam poſſidetis, ſanctitas & pudicitia atque iuſtitia in vobis tantummodo reperiuntur: & ego non tradidiſſem eos in immunditiam & ignominiam, vt facerent quæ non conueniunt, & ſequerentur cogitationes ſuas peſſimas. Contemplemur hæreticos, quomodo ſemel deſperantes ſalutem, gulæ ſe tradant & deliciis: veſcantur carnibus, frequentes adeant balneas, muſco fragrent, vnguentis variis delibuti, quærant corporis pulchritudinem,&c.] Præſtringens in hunc modum S. Hieronymus Pelagium atque Pelagianos, & haud dubium inter alios ſugillat Palladium Galatam Epiſcopum Helenopolis in Bithynia,de quo ſæpe ſuperiùs,cuius diſertis verbis meminit in præfatione in eoſdem libros aduerſus Pelagium ſcriptos, quòd cùm verſari ſoleret aſſiduè cum feminis religioſis, magna tamen iactantia gloriaretur, quòd omnis eſſet penitus concupiſcentiæ expers. ita quidem ipſe cùm præſertim in Ægypto, viſitans monachos, iunctus feminis peregrinaretur. Quo nomine redargutus eſt etiam per epiſtolā ab Iſidoro Peluſiota, dignam illam quidem,quæ hîc recitetur,vtpote tanti viri profuturum omnibus monumentum. ſic enim ſe habet[g].

[d] Hier. contra Pelag. lib. 2.
[e] Zachar. 9.
[f] Hier. in Hieremiam li. 4. cap. 23.
[g] Iſid. ep. 184. lib. 2.

Palladio Epiſcopo.

Mulierum congreſſus, vir optime, quantum fieri poteſt, fuge. Nam eos qui ſacerdotij munere funguntur, ſanctiores ac puriores illis eſſe oportet, qui ad montes ſe contulerunt: Siquidem illi & ſui, & plebis; hi autem ſui dumtaxat curam gerunt. Atque illi in huiuſmodi dignitatis faſtigio collocati ſunt: omneſque vitam eorum perſcrutantur & explorant: hi autem in ſpelunca ſedent, aut ſua vulnera curantes, aut vitia obtegentes, aut etiam coronas ſibiipſis texentes. Quòd ſi etiam, vt cum illis congrediaris, neceſſitas aliqua te obſtringat: oculos humi deiectos habe, atque ipſas quoque, quonam

pacto

pacto ſpectandum ſit, doce: Non enim dumtaxat docendum eſt; quónam modo cernere oporteat, ſed etiam, vt oportet, cernere. Cumque pauca quæ ipſarum animos aſtingere atque illuſtrare queant, locutus fueris: ſtatim euola, ne fortè diuturna conſuetudo vires tuas emolliat & infringat; atque velut horrendum quemdam & elatum leonem nacta, comam quidem, quæ leonem verè leonem efficit, regiamque dignitatem ipſi conſeruat, amputet; dentes autem eripiat atque vngues (quorum adminiculo robuſtiſſimas etiam feras vincit) euellat, ac deinde deformatum ac ridiculum redditum, animal inquam illud horrendum ac intolerandum ac vel ſolo rugitu montem percellens, pueris etiam ſe illudendum præbeat.

Quòd ſi à mulieribus honori affici cupis (maximè quidem hoc ſpiritualem virum haudquaquam decet) vt vt autem res ſe habeat, nihil tibi cum feminis commercij ſit, ac tum ab illis honorem conſequeris. Tum enim hoc præſertim nobis aderit, cùm à nobis minimè quæretur: Solet enim quiuis eos quidem à quibus colitur ac delinitur, aſpernari; eos autem à quibus aſſentatione minimè demulcetur; admiratione proſequi. Ac muliebris natura huic potiſſimùm affectui obnoxia eſt. Intolerandam enim ſe præbet,cùm quis ipſi blanditur; ac contrà,eos omnium maximè ſuſpicit,& admiratur, qui maiore libertate præditi ſunt, amplioreque auctoritate apud eas vtuntur.

Quòd ſi te frequenter cum ipſis verſari, nec vllo inde detrimento affici dixeris: id quidem fortaſſe mihi perſuaderi ſinam. At illud item velim omnibus fidem adhiberi, aquis lapides extenuari, ac rupem aquæ guttis continenter cadentibus excauari dicunt. Quorum verborum huiuſmodi ſenſus eſt: Quid rupe durius fingi queat? Quid item aqua mollius, & quidem aquæ guttula? Et tamen aſſiduitas naturam vincit. Quod ſi natura, quæ ægrè dimoueri poteſt, dimouetur, idque quod minimè habebat perpetitur: qua tandem ratione voluntas quæ facilè mouetur, à conſuetudine non vincatur & euertatur?] hucuſque Iſidorus optima ratione & exemplo deſtruens quod aſſererent illi voluntatem noſtram ſui natura poſſe, ſi velit, euitare peccatum abſque gratiæ adminiculo; immo nec etiam poſſe tentari ſi nolit: quandoquidem docuit Iſidorus vinci aſſiduitate naturam.

Rurſum verò de iiſdem prodigioſis Pelagij inuentis, dum omnes homines craſſioribus, vt monachos, vti veſtibus vellet, hæc ait[a]: Vnde adiungis, gloriam veſtiū & ornamentorum Deo eſſe contrariam? Quæ ſunt,rogo,inimicitiæ contra Deum, ſi tunicam habuero mundiorem,ſi Epiſcopus,presbyter,& diaconus,& reliquus ordo Eccleſiaſticus in adminiſtratione ſacrificiorum cum candida veſte proceſſerint? Cauete clerici,cauete monachi: viduæ & virgines periclitamini,niſi ſordidas vos atq. pannoſas vulgus aſpexerit. Taceo de hominibus ſæculi,quibus apertè bellum indicitur,& inimicitiæ contra Deum,ſi pretioſis atq. nitentibus vtantur exuuiis.] hactenus ipſe: qui quidem poſt multa ex Pelagij ſcriptis in medium allata & confutata, poſtremò ad exterrendos aduerſarios, validiſſimum planè commilitonem, qui iam antè aduerſus eamdem graſſantem impietatem gladium ſpiritus exeruiſſet, oſtentat, ipſum nimirum ſanctiſſimum atque doctiſſimum Auguſtinum; dum recenſet ab eo aduerſus Pelagianos ſcriptos commentarios ad Marcellinum tres numero, quartum verò ad Hilarium; atque ſubdit: Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur,qui necdum in noſtras venere manus. Vnde ſuperſedendum huic labori cēſeo,ne dicatur mihi illud Horatij: In ſiluam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex ſuperfluo: aut ſi noua voluerimus dicere, à clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora.] hæc Hieronymus,plurimum (vt vides) deferens Auguſtino. At quæ iam eſſent quæ audiſſet ab eo cudi peculiariter contra ipſum Pelagium: certè inter alia librum illum, cuius ipſum meminiſſe diximus in epiſtola ad Euodium[b], fuiſſe ſcimus,cuius eſt titulus, De Natura & gratia, de quo paulo antè pluribus egimus. Sed non hîc finis S. Hieronymi aduerſus Pelagianos certaminum: pugnandum enim ſibi fuit aduerſus Anianum diaconū Pelagianum,qui contra epiſtolā ipſius Hieronymi ad Cteſiphontem aduerſarios libros conſcripſerat. At de his inferiùs ſuo loco dicēdum erit.

[a] Hier. contra Pelag. lib. 1.
VESTIMENTORVM ORNATVS PRO DIGNITATE PERSONAE.
HIERONYMVS GLORIATVR CONSORTIO AVGVSTINI.
[b] Aug. epiſt. 102.

Sed ad Pelagium redeamus: Quem cùm hoc anno in Palæſtina Synodo ſuas damnaſſe hæreſes,& Catholicas aduerſus eas aſſertiones profeſſum fuiſſe, diximus: quomodo, inquies,rurſus auſus eſt in medium prodire,& eadem virulenta dogmata prædicare? Audi ex S. Auguſtino,quibus ſe ſpiris ſerpens inuoluens alia captauerit diuerticula: de ipſo enim atque Cæleſtio primario eius diſcipulo agens ipſe Auguſtinus, hæc ait[c]: In tantum inimici ſunt, *gratiæ Dei ſcilicet*, vt ſine hac poſſe hominem credant facere omnia diuina mandata. Cùm ſi hoc verum eſſet, fruſtrà Dominus dixiſſe videretur[d]: Sine me nihil poteſtis facere.

PELAGIVS QVAS DAMNAVIT, REPETIT HAERESES.
[c] Auguſt. ad Quoduult. de hær. c. 88.
[d] Ioan. 15.

Denique

Denique Pelagius à fratribus increpatus (*nempe in Concilio, quod diximus, Palæſtino*) quòd A nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata facienda, correctioni eorum hactenus ceſſit, vt non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, faciliùs poſſint implere per gratiam: dicendo vtique, Vt faciliùs poſſint; voluit credi, etiam ſi difficiliùs, tamen poſſe homines ſine diuina gratia facere iuſſa diuina. Illam verò gratiam Dei, ſine qua nihil boni poſſumus facere, non eſſe dicunt niſi in libero arbitrio, quod nullis ſuis præcedentibus meritis ab illo accepit noſtra natura; ad hoc tantùm exiſtimantes ipſum adiuuantem per ſuam legem atque doctrinam, vt diſcamus, quæ facere & quæ ſperare debeamus.] hæc & alia Auguſtinus, affirmans inferiùs eumdem Pelagium contrariis ſcriptis iis quæ in hac Synodo Palæſtina damnaſſet, quæ ibi profeſſus fuerat, deſtruxiſſe.

Accidit autem, vt cùm hoc anno (vt vidimus) Pelagius in dicta Synodo Palæſtina ſuas, B quibus infamabatur, hæreſes condemnaſſet; atque ob eam cauſam ab Epiſcopis qui illi conuentui interfuerant, ad communionem acceptus eſſet: ipſe Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus, quòd diceretur amicus Pelagij factus eſſe, apud Occidentales malè audire cœperit: hinc S. Auguſtino poſtea ſuppeditatum eſt argumentum, ad eumdem Ioannem ſcribendi[a], expoſcendiq. ab eodem eiuſdem Synodi Palæſtinæ Acta. extat quidem ipſa epiſtola: & licet ad quemnam Ioannem Epiſcopum ſcribat, in titulo deſideretur; tamen ad Ioannem Hieroſolymitanum eam eſſe datam, quæ in ea habentur, perfacilè docent. Doluit vehementer S. Auguſtinus, ſubdolum hominem Pelagium tectum ouina pelle, lupum qui intus latebat, occultaſſe, & ſic inter oues lupum allectum à paſtoribus id neſcientibus confoueri: quamobrem, vt ipſum caueret, eũdem Ioannem certiorem reddendum putauit: ad quem etiam ipſius Pelagij ſecretum librum illum, quem ab eius diſcipulis Timaſio atque Iacobo haud C pridem ad fidem conuerſis acceperat, miſit cum aduerſaria reſponſione à ſe edita; vt ex his Pelagius Orientalibus pleniùs innoteſceret, detectumque omnes cauerent.

[a] Aug. epiſt. 252.

IOANNES EPISCOPVS HIEROSOLYMITANVS ADMONETVR A S. AVGVSTINO.

Habet autẽ hæc in primis Auguſtinus ad eumdẽ Ioannem de ipſo[b]: Pelagium verò fratrem noſtrum, filium tuum, quem audio quòd multùm diligis: hanc illi, ſuggero, exhibeas dilectionem, vt homines qui eum nouerunt & diligenter audierunt, non ab eo tuam ſanctitatem exiſtiment falli. Nam quidam ex diſcipulis eius, adoleſcentes honeſtiſſimè nati, & inſtitutis liberalibus eruditi, quam habebant in ſæculo exhortationem dimiſerũt, & ſe ad Dei ſeruitium contulerunt. In quibus tamen cùm apparuiſſent quædã ſanæ doctrinæ aduerſantia, quæ Saluatoris Euangelio continetur, & Apoſtolicis ſermonibus declaratur; id eſt, cùm inuenirentur contra Dei gratiam diſputari, propter quam Chriſtiani ſumus, & in qua ſpiritu ex fide ſpem iuſtitię expectamus; & admonitionibus noſtris inciperent emendari: dederũt D mihi librum, quem eiuſdem Pelagij eſſe dixerunt, rogantes vt ei potiùs reſponderem, &c.] inferiùs rurſum de eodem Pelagio: Si diligitis Pelagium: diligat etiam vos ipſe, immò magis ſeipſum vt non vos fallat. Cùm enim auditis eum confiteri gratiam Dei, & adiutorium Dei, putatis hoc eum dicere, quod & vos qui Catholicam regulam ſapitis; quoniam quid in libro ſuo ſcripſerit, ignoratis. Propter hoc ipſum librum miſi, & meum, quo ei reſpondi.] & poſt nonnulla: Peto etiam nobis tranſmittere, quibus perhibetur eſſe purgatus, Eccleſiaſtica ea Geſta, digneris: quod ex multorum Epiſcoporum deſiderio peto, quos mecũ de hac re fama incerta perturbat.] hæc ipſe de Actis huius anni Concilij Dioſpolitani. Petierat & id antè aliis litteris Auguſtinus, & non accepiſſe doluit, vbi paulo inferiùs ait: Pro quibus Geſtis iam nobis miſit non vllam quidem partem Geſtorum, ſed quamdam à ſe conſcriptam veluti defenſionem ſuam, qua ſe dixit obiectis reſpondiſſe Gallorum.] Sed quando ea tandem E Synodi Acta Auguſtinus acceperit, ſuo loco dicemus.

[b] Aug. epiſt. 252.

AVGVSTINVS PETIT ACTA DIOSPOLITANA.

Iam verò ad Oroſiũ, cui credita ſunt ab Auito ſacra protomartyris pignora in Occidentem deferenda (vt polliciti ſumus) ſe conuertat oratio, vt intelligamus quid per eũ hoc anno venientem Hieroſolymã S. Auguſtinus cũ S. Hieronymo litterarũ internuncio pertractarit. Atque primùm illud in memoriam reuocandum, agitatã eſſe his temporibus in Eccleſia perdifficilem quæſtionem de animarum origine, de qua Marcellinum vidimus per litteras conſuluiſſe Hieronymũ & Auguſtinũ. Porrò eiuſmodi quęſtio ea occaſione oborta eſt, quòd Origenes in ea admodum deliraſſet, cùm dixiſſet animas ſicut Angelos in cælo peccaſſe, in corpora verò ad luendum ſuppliciũ tamquam in carcerẽ quemdam eſſe demiſſas. quod cùm veluti ingentem blaſphemiam Eccleſia Catholica condemnaſſet, inde de inquirenda animarum origine occaſio dimanauit. Auguſtinus igitur Chriſtiana modeſtia, licet de eadem quæſtione

QVID S. AVGVSTINVS PER OROSIVM CVM S. HIERONYMO.

A quæſtione pluribus diſſeruiſſet, tamen (vt teſtatur in epiſtola ad Euodium[a]) de hoc ipſo per Oroſium preſbyterum conſulendũ putauit S. Hieronymum. Extat quidem ipſa epiſtola[b], in cuius exordio iſta habet, quæ declarãt quanta obſeruantia ipſe S. Auguſtinus coluerit S. Hieronymum: ait enim: Deum noſtrum, qui[c] nos vocauit in ſuum regnum & gloriam, & rogaui & rogo, vt hoc quod ad te ſcribo, ſancte frater Hieronyme, conſulens te de his quæ neſcio, fructuoſum eſſe nobis velis. Quamquam enim te multo quàm ego ſum ætate maiorem, tamẽ etiam ipſe iam ſenex conſulo. Sed ad diſcendũ quod opus eſt, nulla mihi ætas ſera videri poteſt: quia etſi ſenem magis decet docere quàm diſcere; magis tamen diſcere, quàm quid doceat ignorare. Nihil quidem moleſtius fero in omnibus anguſtiis meis, quas patior in difficillimis quæſtionibus, quàm in tam longinqua tuæ charitatis abſentia, vt vix poſſim meas dare, vel recipere litteras tuas per interualla non dierum, non menſium, ſed aliquot anno- B rum: cùm, ſi fieri poſſet, quotidie præſentem te habere vellem, cum quo loquerer quicquid vellem. Nec ideò tamen non debui facere quod potui, ſi non potui totum quod volui. Ecce venit ad me religioſus iuuenis, Catholica pace frater, ætate filius, honore compreſbyter noſter Oroſius, vigil ingenio, paratus eloquio, flagrans ſtudio, vtile vas in domo Dei eſſe deſiderans, ad refellendas falſas pernicioſaſque doctrinas, quæ animas Hiſpanorũ multo infeliciùs, quàm corpora barbaricus gladius, trucidarunt. Nam inde ad nos vſque ab Oceani littore properauit, fama excitus, quod apud me poſſet de his quæ ſcire vellet, quicquid vellet, audire. Neque nullum cepit aduentus ſui fructum: primò ne de me multum famæ crederet. Deinde docui hominem, quod potui: quod autem nõ potui, vnde diſcere poſſet admonui, atque vt ad te iret, hortatus ſum. Qua in re conſilium vel præceptum meum cùm libenter acciperet, rogaui eum, abs te veniens, vt per nos ad propria remearet. quam eius pol- C licitationem tenens, occaſionem mihi credidi à Domino eſſe conceſſam, qua tibi ſcriberem de his quæ per te ſcio cupio; &c.] hæc de profectione Oroſij & petitione ſua qua Hieronymum de animarum origine Auguſtinus rogauit.

[a] Aug. epiſt. 102.
[b] Aug. epi. 28.
[c] 1. Theſſ. 2.

PER OROSIVM S. AVGVSTINVS CONSVLIT S. HIERONYMVM.

Cõtigiſſe autem hoc anno profectionem ipſius Oroſij in Palæſtinam ad S. Hieronymum, quæ recitata ſunt ex epiſtola Auiti perſpicuè ſatis docent. Porrò ea epiſtola S. Auguſtinus quamuis diſertiſſimè multa de quæſtione illa diſputet; ad finem tamen, ſe neſcire profitetur, atque addit: Multa enim alia ſimiliter neſcio, quæ connumerare non poſſum.] Vides verecundiã Eccleſiaſtici tractatoris longè longiùs ab hæreticorum arrogantia cuncta ſe ſcire profitentium, abhorrentis. Quinetiam (vt idem ipſe alibi[d] teſtatur) per eumdem Oroſium alia ſcriptione conſuluit ipſum S. Hieronymum de ſenſu illorum verborum epiſtolæ Iacobi[e]: Qui in vno offendit, factus eſt omnium reus.]

[d] Aug epi. 29. & epiſt. 102. Retract. li. 2. cap. 45.
[e] Iacobi 2.

D At quid S. Hieronymus, cùm miſſa ab Auguſtino ſcripta perlegit? Eadem quoque ipſe modeſtia, ne doctorem docere videretur, voluit tacuiſſe; excuſans, quòd impedito aliis rebus, in enodationem quęſtionis minimè ſibi incumbere licuiſſet; cùm alioqui (vt ipſe teſtatur) timeret, ne ſi diuerſa inter ſe ſentirent, hæreticis inde daretur occaſio detrahendi: ſic vitans ſcopulos, in quos olim impingens penè fracta fuerat amicitia. Sed Auguſtinus modeſtiam modeſtia rependit, & verecundiam verecundia compenſauit, dum viuẽte S. Hieronymo noluit quicquam amplius de ea quæſtione ſcriptis mandare, expectãs fore aliquando vt tantus Eccleſiæ magiſter ſuæ petitioni per Oroſium litteris ſemel factæ ſatisfaceret. Id enim in Retractationibus ipſe profeſſus eſt, vbi ait[f]: Scripſi etiam duos libros ad Hieronymũ preſbyterum ſedentem in Bethlehem, vnum de origine animæ hominis.] & inferiùs: Reſcripſit autem laudans eamdem conſultationem meam: ſibi tamen ad reſcribendũ otium non eſſe, E reſpondit. Ego verò quouſque eſſet in corpore; hos libros edere nolui, ne fortè reſponderet aliquando, & cum ipſa reſponſione eius potiùs ederentur. Illo autem defuncto, ad hoc edidi priorem, &c.] Extat verò ipſa S. Hieronymi[g] epiſtola, quam ad eumdem S. Auguſtinum per ipſum Oroſium reddidit, cuius exordium hîc deſcribemus; vt ex eo, quæ dicta ſunt, firmiùs comprobentur. ſic enim ſe habet:

[f] Aug. Retract. li. 2. c. 45.
[g] Hier. epiſt. 91. apud Auguſt. epi. 30.

Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuæ, Oroſium presbyterum, & ſui merito, & te iubente, ſuſcepi. ſed incidit in tempus difficillimum, quando mihi tacere melius ſit, quàm loqui; ita vt noſtra ſtudia ceſſarent, & iuxta Appium, canina exerceretur facundia.] hæc namque ſcripſiſſe videtur S. Hieronymus, cùm in Synodo Dioſpolitana ſciſſet iam Pelagium abſolutum, & Epiſcoporum in ſe odium conuertiſſet, quòd quem illi fidem Catholicam profitentem abſoluiſſent, ipſe ſcriptis aduerſariis laceraret: etenim ante datas has ad Auguſtinum litteras, aduerſus Pelagianos ſe dialogum ſcripſiſſe teſtatur, vbi hæc primùm

HIERONYMI RERVM STATVS.

*ſuſpicere

A mûm de ſua ipſius erga Auguſtinum obſeruantia: Mihi autem decretum eſt, te amare, te ſuſcipere*, colere, mirari, tuaq; dicta quaſi mea defendere. Certè & in dialogo, quem nuper edidi, tuę beatitudinis (vt dignum erat) recordatus ſum, &c.] hæc enim ſequenti anno ipſum Hieronymum ſcripſiſſe oportuit. nam cùm conſtet reliquias protomartyris Stephani ad finem anni huius inuentas, quas ab Auito accepit Oroſius reuerſurus in Occidentem: eius è Palæſtina diſceſſionem non ante opportunum nauigationis tẽpus ſequentis anni contigiſſe, certum eſt. Eadem quoque epiſtola ipſe Hieronymus eidem Auguſtino, nomine Euſtochij atque Paulæ, nempe Iunioris, Senioris verò neptis, ſalutem impertiit his verbis: Sanctæ ac venerabiles filiæ tuæ Euſtochium & Paula & genere ſuo & exhortatione tua dignè gradiuntur, ſpecialiterq́. ſalutant beatitudinem tuam.] Quid autem eædem Euſtochium & Paula ab aduerſariis paſſę ſint, ſequenti anno dicturi ſumus.

DIFFICILLIMA QVÆSTIO DE ORIGINE ANIMARVM.

[a] Gregor. Nazianz. in carmine de anima edit. Lauencl.

[b] Gregor. li. 7 epiſt. 53.

B Quod verò ad propoſitam pertinet de animarum origine quæſtionem: non Auguſtino tantum atque Hieronymo viſa eſt eadem perdifficilis, ſed ante eos Gregorius[a] Theologus eam eiuſmodi eſſe exiſtimauit, quam non ſatis ſint humanæ vires vt aſſequi valerent; cum quid definiret de eadem quæſtione totus ambiguus, rem integram Deo committẽdam tradit, qui ipſas creauit animas. Sed quod magis mireris; cùm per tot ſæcula, totq́. doctiſſimorum Patrum ora verſata ea quæſtio fuerit; tamen adhuc temporibus Gregorij Magni Romani Pontificis indeciſa remanſerat; nec quid de ea eſſet definiendum, ipſe auſus eſt proferre ſententiam: ad Secundinum enim ſcribens, hæc ait[b]: De origine animæ inter ſanctos Patres requiſitio non parua verſata eſt: ſed vtrùm ipſa ab Adam (*per traducem ſcilicet*) deſcenderit, an certè ſingulis detur, incertum remanſit.] hæc ipſe. Ceterum in S. Hieronymi ſententiam S. Eccleſia viſa eſt eſſe propenſior, qua dicitur eaſdem recèns à Deo creari, atque infundi corporibus; quod profeſſus eſt ipſe in epiſtola ad Marcellinum, de qua ſuperiùs dictum eſt: C quam tamen ſententiam haud affirmare ſe audere, ipſe in epiſtola ad Hieronymum ſcripta teſtatus eſt Auguſtinus[c], cùm petit ab ipſo id dilucidiùs explicari, vbi ait: Quid ſi ideò adhuc iſta neſcimus, & ea neque orando, neque legendo, neque cogitando & ratiocinando inuenire potuimus: vt probemur, non ſolùm indoctos quanta charitate doceamus, verùm à doctis etiam quanta humilitate diſcamus? Doce ergo, quæſo, quod doceam: doce quod teneam, &c.] hæc ipſe ad S. Hieronymum. Verùm & ipſum Auguſtinum poſtea in Hieronymi ſententiam abiiſſe conſtat; quam & aduerſus ei aduerſantes doctiſſimè propugnauit, ſcriptis eodem argumento quatuor libris[d].

[c] Aug. epiſt. 28.

[d] Aug. Retract. lib. 2. ca. 56. & de origin. anim.

[e] Socrat. li. 7. cap. 13.

[f] Socrat. li. 7. cap. 13.

RES GESTAE ALEXANDRIAE.

Iam verò ex Palæſtina in Ægyptum oratio migret; & quæ hoc anno res geſtæ fuerint à Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, diſquiramus. Hoc igitur anno, iiſdem Conſulibus, hæc Alexandriæ contigiſſe, Socrates auctor[e] eſt, qui rem geſtam deſcripſit: D ad cuius ingreſſum monendus es, lector, hiſtoriam à Nouatiano homine, in Cyrillum parum æquo ob pulſos (vt dictum eſt) Alexandria Nouatianos, ſcriptis perinfenſo animo traditam eſſe: vt non mireris, ſi ab eodem auctore audias Cyrillum ſæpè perſtringi, & in crimen vocari ſcelerum patratorum. cautè igitur à Socrate ſcripta perlege, cùm de Cyrillo indigna prorſus offendis: ſic enim ſe habet[f]: Eodem tempore Iudæorum gens à Cyrillo Epiſcopo Alexandriæ hanc ob cauſam eiecta eſt. Populus Alexandrinus præter ceteros ſeditionibus delectatur, in quibus ſi quando ſit oblata illarum conflandarum occaſio, ſcelera eduntur propè intolerabilia: quippe ſine ſanguine numquam populi impetus ſedatur. Id temporis tumultus, non de cauſa aliqua neceſſaria, ſed de ſtudio ſaltatores ſpectandi (quod malum per omnes ciuitates ſerpit) in ipſa multitudine fortè ciebatur. Nam die ſabbati ingens turba ad quemdam ſaltatorem ſpectandum confluxit. Et quoniam Iudæi, qui illo die feriantur, non legi audiendæ, E ſed ſpectaculis & ludis ſcenicis contemplandis totos ſe dedebant; dies ille populi factionibus inter ſe mutuò dimicandi cauſa extitit. Ac quamquam populi diſcordia à Præfecto Alexandriæ quodammodo tum pacificata fuit: nihilominus tamen Iudæi, alteri populi factioni aduerſarij eſſe non deſtiterunt. Atque tametſi Iudæi Chriſtianis erant ſemper infenſi; tum tamen propter ſaltatores multo in eos infenſiores facti ſunt.

Itaque cùm Oreſtes Præfectus Alexandriæ πολιτείαν (ſic enim publica Præfecti edicta appellant Alexandrini) in theatro proponendam curaret, aderant etiam Cyrilli Epiſcopi neceſſarij, vt edicta à Præfecto publicata conſiderarent. Inter quos erat vir quidam, nomine Hierax, humilioris litteraturæ magiſter, qui attentiſſimus auditor Epiſcopi Cyrilli fuit, & in concionibus eius plauſum diligentiſſimè excitare conſueuit. Hunc igitur Hieracem vt primùm multitudo Iudæorum in theatro conſpicata eſt, extemplò vociferari cœpit, cum

ob

A ob nullam aliam cauſam ad theatrum acceſſiſſe, quàm vt populum ad ſeditionem concitaret. Oreſtes autem, etſi antè Epiſcoporum poteſtas illi odio propterea fuerat, quòd per eos nonnihil de auctoritate eorum, qui ab Imperatore ad magiſtratus gerendos deſignati erant, admodum detractum fuit: tamen tum vel maximè, quòd Cyrillus videbatur in eius edicta curioſè inquirere. Proinde Hieracem palàm in theatro comprehenſum, grauibus diuexauit ſuppliciis. Qua re intellecta Cyrillus Iudæorum primarios accerſit: illis, ſi contra Chriſtianos tumultus ciere non deſiſtant, debitas pœnas ſe irrogaturum minatur. At multitudo Iudæorum, cognitis Epiſcopi minis, multo maiore iracundiæ æſtu exardeſcere, machinaſq́. ad Chriſtianis nocendum exagitare cœpit: quas quidem præcipuam cauſam Iudæos Alexandria exturbandi fuiſſe, iam oſtendam.

IVDAEI IN CHRISTIANOS CONTVMELIOSI.

IVDAEI GRASSANTVR IN CHRISTIANOS.

Iudæi cùm teſſeram ipſi ſibi dediſſent, nimirum vt quiſque annulum ex cortice palmæ B confectum geſtaret, nocturnam pugnam contra Chriſtianos inſtituunt. Itaque nocte quadam per vniuerſas vrbis regiones à quibuſdam conclamandum curant, totam eccleſiam Alexandri nomine nuncupatam igni conflagrare. Quo audito, Chriſtiani, alius aliunde concurrunt, vt eccleſiam ab incendio liberent. Tum Iudæi protinus, impetu in Chriſtianos facto, eos trucidant. Atque vt à ſuis, annulis demonſtratis, manus abſtinebant; ſic Chriſtianos, qui ipſis fortè obuiam facti erant, è medio tollebant. Vbi autem illuxit dies, ſceleris auctores minimè obſcuri & incogniti fuerunt. Qua de re Cyrillus grauiter commotus, cum ingenti manu ad Iudæorum ſynagogas (ſic enim eorum templa vocantur) rectà pergit, & ex Iudæis nonnullos neci dat, alios expellit è ciuitate, eorumq́. fortunas à multitudine diripi permittit. Itaque Iudæi, qui vſque ab Alexandri Macedonis temporibus illam vrbem incoluerant, tum vniuerſi inde eiecti, alij in alia loca diſperſi vixerunt.

ORESTES PRAEF. IN CYRILLVM INFENSVS.

C Adamantius ex numero Iudæorum, qui medicinam docebat, Conſtantinopolim profectus, ad Atticum Epiſcopum ſe contulit. Qui poſtquam Chriſtianam religionem profeſſus erat, Alexandriæ denuo habitauit. Oreſtes illius vrbis Præfectus illud Cyrilli facinus valde iniquo animo tulit, magnumq́ue cepit dolorem, tam præclaram ciuitatem tanta hominum multitudine prorſus orbatam eſſe. Quamobrem ad Imperatorem de rebus ibi geſtis refert. Cyrillus etiam Imperatori Iudæorum ſcelera per litteras ſignificat: & nihilominus tamen de amicitia concilianda (ad illud namque faciendum populus Alexandrinus illum impulerat) cum Oreſte agit. Verùm vbi Oreſtes de amicitia ne audire quidem voluit: Cyrillus librum Euangeliorum (hunc enim illum reueriturum putauit) ei manu porrexit. At cùm Oreſtis animus ne hoc modo quidem deliniri poſſet, ſed inter eum & Cyrillum capitales inimicitiæ ſemper intercederent; hæc clades, quam deinceps commemorabo, inde D conſecuta eſt.

PSEVDOMONACHORVM AVDAX FACINVS.

Nonnulli ex monachis qui Nitriæ montem incolebant, ingenio feruentiore præditi, ſicut iampridem idem ipſum declararunt, exorſi à Theophili temporibus, quando erant ab illo contra Dioſcorum & eius fratres iniquè armati: ſic ad id temporis quoque æmulationis ardore inflammati, prompto & alacri animo pro Cyrillo dimicare conſtituerunt. Itaque viri ad quingentos numero ex monaſteriis egreſſi, vrbem Alexandrinam contendere, Præfectum rheda circumuectum obſeruare, eum adire, ſacrificum, Gentilem, & aliis pluribus contumelioſis nominibus appellare cœperunt. Ille ſuſpicatus ſibi à Cyrillo inſidias collocatas eſſe: exclamare, ſe Chriſtianum eſſe, & ab Attico Epiſcopo Conſtantinopoli baptizatum. Verùm vbi monachi eius verba videbantur contemnere; vnus fortè ex illorum numero, nomine Ammonius, caput Præfecti lapide percuſſit. Præfectus illo vulnere inflicto, E totus ſanguine manare. Quapropter Præfecti apparitores, exceptis paucis, omnes ſe clàm inde ſubduxere, alius alio ſe in multitudinem abdere, præcauentes ne lapidum iactu interimantur.

AMMONIVS DAT POENAS SCELERIS.

Interim populus Alexandrinus frequens eò confluere, monachos Præfecti cauſa animo prompto vlciſci: quos omnes præter Ammonium in fugam vertunt: iſtum ad Præfectum deduxere. Præfectus palàm (vti leges poſtulant) de eo quæſtiones exercuit, tormentis tantiſper afflictauit, dum extremum ſpiritum edidit. Quæ res non diu pòſt ad Imperatorum aures perlata eſt. Quinetiam Cyrillus eamdem rem illis, ſed ſecus expoſitam, omnino per litteras ſignificauit. Corpus quoque Ammonij capit, inq́ue eccleſia quadam recondit, at non Ammonij, ſed Tamnaſij nomine nuncupauit: & cùm in eccleſia magnitudinem animi illius, vtpote graue certamen pro pietate perpeſſi, laude & prædicatione extuliſſet, iuſſit Martyrem appellari. Verùm qui modeſtiores erant, etiam ex ipſis Chriſtianis, Cyrilli

ſtudium

ſtudium erga Ammonium minimè approbarunt: nam exploratum habebant, Ammonium non in tormentis interiiſſe, ne Chriſtum denegare cogeretur, ſed temeritatis ſuæ pœnas dediſſe. Quocirca Cyrillus ipſe illud ipſius facinus ſilentio in obliuionem pedetentim venire paſſus eſt.

At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum & Oreſtem ſuſcepta contentio ſedata eſt: quippe alia clades huic non diſſimilis, quam ſum iam narraturus, eam renouat. Mulier quædam Alexandriæ, Hypatia vocata, filia Theonis philoſophi, hæc tantos in litteris fecit progreſſus, vt omnes philoſophos ſui temporis longè ſuperaret: ac non modò in ſcholam Platonicam à Plotino deductam ſuccederet; verùm etiam omnes philoſophorum omnium præceptiones & diſciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter quotquot philoſophiæ ſtudio incendebantur, vndique ad illam confluebant. Quinetiam propter grauem animi fidentiam, quam ex doctrinæ fontibus hauſerat, etiam in conſpectum Principum ſumma cum modeſtia venire non dubitauit. Neque illam pudebat in mediam hominum frequentiam prodire: omnes enim eam ob ſingularem animi moderationem cum reuerentia quadam & verebantur, & ſuſpiciebant.

HYPATIA PHILOSOPHORVM CELEBERRIMA NECATVR.

Itaque inuidiæ flamma tùm contra eam incenſa eſt. Etenim cùm crebriùs cum Oreſte in colloquium veniret: populus Eccleſiæ illam cœpit inſimulare, quòd Epiſcopo ad amicitiam Oreſtis reconciliandam aditum penitus intercludebat. Proinde certi homines, qui erant natura paulo feruentiores, quibus Petrus lector in illa Eccleſia ducem ſe præbuit, vno conſenſu mulierem domum alicunde redeuntẽ obſeruant; de curru quo vehebatur, deturbant; ad eccleſiam, quæ Cæſareum dicitur, rapiunt: exutamq́ue veſtibus, teſtis acutis ad necem vſque dilacerant, eius membra diſcerpunt, diſcerptaq́. in locum qui Cinaron dicitur, comportant, atque igni comburunt. Hoc facinus cùm Cyrillo, tum Eccleſiæ Alexandrinæ non exiguam labem aſperſit infamiæ. Nam qui religionem Chriſtianam profitebantur, à cæde, pugnis, & id genus aliis omnino alieni eſſe debent. Hæ res geſtæ ſunt quarto anno Epiſcopatus Cyrilli ad decimum Conſulatum Honorij & Theodoſij ſeptimum, menſe Martij, cùm obſeruabantur ieiunia.] hæc Socrates: in quo primùm quod ad conſignatum tempus ſpectat, errore ponitur ſeptimus Cõnſulatus Theodoſij cum Conſulatu decimo Honorij: nam ſextus ponendus eſt; ſiquidem ſeptimus eius Conſulatus non cum Honorij decimo contigit, ſed ſequenti anno, cùm ſolus abſque collega eo munere functus legitur. Quòd verò quartum Cyrilli hunc numerat ſedis annum, ipſum intelligas tantummodo attigiſſe: ſiquidem idem ipſe [a] teſtatur, ſub nono Honorij Conſulatu & Theodoſij quinto, xv. Kalend. Nouemb. defunctum eſſe Theophilum, ac triduo pòſt creatum eſſe Cyrillum: qua ratione dicendum eſt, eumdem Cyrillum hoc anno, dicta die Octobris, abſoluiſſe ſedis ſuæ annum tertium, & inchoaſſe quartum.

[a] Socrat. li. 7. cap. 7.

Quod verò ad Hypatiam ipſam pertinet: celeberrimam quidem omnium huius ſæculi philoſophorum claruiſſe, ex Syneſio [b] philoſopho, de quo plura ſuperiùs, poſſumus intelligere, cuius ad eamdem plures extant epiſtolæ, in quibus ipſam ſæpe magiſtram & dominam vocat. Plura de eadem Suidas, quam virginem æquè caſtiſſimam prædicat; quam & amantem diſcipulum nouo inuento ab amore retraxiſſe tradit. Quid autem aduerſus huiuſmodi factioſos Theodoſius Imperator reſcripſerit, dicemus anno ſequenti, quo idem datum reperitur eſſe reſcriptum. hîc autem quæ rurſus de Iudæis hoc eodem anno Socrates narrat, ordine deſcribamus. ait enim [c]:

[b] Syn. epiſt. 10. 15. 16. 23. 81. 124. 134.

[c] Socrat. li. 7. c. 16.

QVID IVDAEI IN CHRISTIANOS AVSI.

Breui tempore pòſt Iudæi pro ſcelere nefario rurſus contra Chriſtianos ab ipſis admiſſo pœnas perſoluerunt in loco quodam Chalcidem & Antiochiam interiacente, qui Inmeſtar dicitur. Iudæi cùm more ſuo ludos facerent, & inter ludendum multa abſurda admitterent: tandem præ ebrietate è mentis poteſtate egreſſi, non Chriſtianos ſolùm, verùm etiam ipſum Chriſtum in ſuis ludis contumelia afficere cœperunt: Crucem etiam, eoſq́ue qui in crucifixo ſpem ponunt, habere ludibrio, & propterea tale quoddam facinus moliri. Puerum ſcilicet Chriſtianum comprehendere, cruci alligare, in ſublime ſuſpendere. Quo facto, primùm irriſione illudere, cachinnos in eum tollere: pòſt paulo inſania correpti, illum vſque eò verberibus cædere aggrediuntur, quoad præ cruciatu vitam amittat. Hac de cauſa grauis inter eos & Chriſtianos concertatio oritur. Quinetiam Imperatores de facinore certiores fiunt. Qui per litteras prouinciæ illius magiſtratibus ſignificant, vt facinoris auctores & conquirendos curarent, & debitis ſuppliciis coercendos. Itaque Iudæi qui ibi habitabant, pro ſcelere quod ioco conſciuerant, ſeriò pœnas luerunt.] hæc Socrates.

At

At licet Theodoſij reſcriptum hac de re datum non appareat; extat tamen aliud hoc anno ad Aurelianum Præfectum Prætorio miſſum, quo iuſſit præfecturam honorariam abrogari Gamalieli. Etenim quòd Chriſtiani Principes de perfido hominum genere curaſſent benè mereri, Iudæi faſtu elati talia tantaq́ue adeò nefanda aggredi auſi ſunt. Ipſum autem reſcriptum ſic ſe habet [a]:

[a] l. 22. de Iudæis C. Theod.

DE GAMALIELE IVDAEORVM PRAEFECTO.

Quoniam Gamalielus exiſtimauit ſe poſſe impunè delinquere, quòd magis eſt erectus faſtigio dignitatum: illuſtris auctoritas tua ſciat noſtram ſerenitatem ad virum illuſtrem Magiſtrum Officiorum direxiſſe præcepta, vt ab eo codicilli demantur honorariæ præfecturæ: ita vt in eo ſit honore, in quo ante præfecturam fuerat conſtitutus; ac deinceps nullas condi faciat ſynagogas: & ſi quæ ſint in ſolitudine, ſi ſine ſeditione poſſint deponi, perficiat: & vt in Chriſtianos nullam habeat copiam iudicandi. Et ſi qua inter eos ac Iudæos ſit contentio, à rectoribus prouinciæ dirimatur. Si Chriſtianum, vel cuiuſlibet ſectæ hominem, ingenuum, ſeruúmve Iudaica nota fœdare tentauerit vel ipſe, vel quiſque Iudæorum, legum ſeueritati ſubdatur. Mancipia quoque Chriſtianæ ſanctitatis, ſi qua apud ſe retinet, ſecundùm Conſtantinianam legem Eccleſiæ mãcipentur. Dat. XIII. Kalend. . . . . Conſtantinop. Honorio x. & Theodoſio A A. Conſſ.] Hunc autem illum exiſtimo Gamalielem Patriarcham Iudæum, cuius eſt mentio apud S. Hieronymum [b].

[b] Hier. epiſt. 101.

Qui igitur Iudæos audaces compeſcendos curauit Theodoſius Imperator, hæreticos quoque nouis infrenauit edictis. Extat enim eiuſdem reſcriptum [c] hoc anno datum aduerſus iterum emergentes Montaniſtas, dictos hæreticos Cataphrygas. Eunomianos præterea magna pertinacia baptiſmum iterantes, alia edita [d] ſanctione compeſcuit. Quo pariter anno (vt Marcellinus [e] eſt auctor) idem Theodoſius Imperator nouo facto hactenus intentato nobilitauit Imperium, cùm maiorem natu ſanctam ſororem in Imperij conſortium allegens, creauit Auguſtam, virginem ſanè prudentiſſimam, ſicut nobilitate, ita & religione ceteris præferendam, ætatem ſapientia ſuperantem, agentem annos ſexdecim: nam ſub Conſulatu Theodori & Eutropij (eſt is annus Domini trecenteſimus nonageſimusnonus) natam eſſe idem auctor affirmat: licet Sozomenus ei tribuat quatuordecim tantùm annos, cùm habenas capeſſiuit Imperij; qui hæc de ipſa habet [f]: Diuina potentia vniuerſi conditrix, tum ipſius Theodoſij, tum Imperij procuratricem conſtituit Pulcheriam ſororem: quæ quidem nondum annum decimumquintum agens, ſuper ætatem ſapientiſſima, ac diuinum ſpiritum accepit. Ac primùm Deo virginitatem ſuam deuouit: deinde & ſorores ſuas ad idem vitæ inſtitutum educauit; ne fortè virum quemquam alium Imperio ſubinduceret, ſed potiùs omnem inuidiæ & inſidiarum occaſionem præcideret. Vt igitur ea quæ conſtituerat, conſignaret, ac Deum ipſum & ſacerdotes, omneſq́ue ſubditos teſtes faceret voluntatis ſuæ; ex auro gemmiſq́ue pretioſis admirabile quoddam donarium & ſpectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate ſua & Imperio fratris, ſacram menſam Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ dicauit: idq́ue ipſum vt cunctis eſſet conſpicuum, in fronte eiuſdem menſæ litteris expreſſit.

[c] l. 57. de hæret. C. Theod.

[d] l. 58. de hæret. C. Theod.

[e] Marcellin. in Chron.

PVLCHERIA CREATVR AVGVSTA.

[f] Sozom. li. 9. cap. 1.

PVLCHERIA VOVIT VIRGINITATEM.

PVLCHERIA QVALITER THEODOSIVM INSTITVIT.

Poſtquam autem principatus curam ſuſcepiſſet, rectiſſimè & magno cum decore Romanum Imperium gubernauit, cùm & benè conſuleret, & conſulta expeditè perageret ac ſcriberet: diligentem enim operam impenderat, vt Romana, Græcaq́ue lingua propriè loqueretur ac ſcriberet. Rerum porrò gerendarum diſpoſitionem fratris auctoritate fulciebat, atque id curabat, vt is pro ætate diſciplinis idoneis ex Imperatoriæ maieſtatis dignitate quàm maximè inſtitueretur. Itaque equeſtris quidem pugnæ, ac reliquam in armis ac litteris ſcientiam ab earum rerum profeſſoribus diſcebat: vt verò in proceſſu ornatè ſe ac regulariter gereret, à ſorore erudiebatur; de qua videlicet hoc diſcebat, quid in veſtitu, quid in ſedendo, quid in ingreſſu decorum eſſet; quomodo exhibere riſum; & pro re nata tum amabilis, tum formidabilis eſſe; & eos qui peterent, appoſitè audire deberet. Haud minimè autem eum ad pietatem inſtituebat; aſſueſcens, vt & continenter oraret, & eccleſias frequenter accederet, & donariis ac cymeliis templa honoraret, & in pretio haberet ſacerdotes ac ceteros viros bonos, & eos qui ſapientiam Chriſtianorum legibus approbatam ſectarentur. Quinetiam cùm per doctrinas adulterinas videretur eſſe turbanda religio, ſtudioſè ac prudenter obſtitit: nam quòd noſtra memoria nouæ hæreſes non inſurrexerint, ipſam potiſſimùm in cauſa fuiſſe comperiemus, ſicut in conſequentibus videbimus. Et ſanè quàm magna reuerentia Deum coleret, dicere longum foret. At quæ & quot templa magnificè illa conſtruxerit; quotq́ue pauperum diuerſoria & conuen-

conuentus monaſticos inſtituerit, perennes his ipſis largita ſumptus ad ſuppeditandum incolentibus alimentum: ſi quis de harum rerum veritate experientiæ ſuæ credere malit, quàm verbis meis: comperiet me neque falsè, neque ad gratiam hæc ſcribere; ſi modò apud eius Curiæ Præfectos conſcriptam perlegerit harum rerum hiſtoriam, & ex Actis publicis æſtimet, an ſcriptis noſtris res geſtæ conſonent.] hæc Sozomenus, reliqua verò ab eodem de ipſa memoriæ commendata dicemus inferiùs, reddentes ſingula ſingulis annis. A

Sed quantum profecerit ipſe Theodoſius conſuetudine & cura atque exemplo; educationeque ipſius maioris natu ſororis Pulcheriæ, ex Socrate[a] iſta accipe: Primùm, tametſi in ipſa Regia natus, educatuſque erat; nihil tamen ex illa educatione omnino contraxit mollitiei, tarditatiſve: ſed adeò ſolers & prudens fuit, vt illis qui cum eo ſermones conferebant, multarum rerum experientiam conſecutus videretur. Deinde tanta corporis & animi tolerantia fuit, vt tum algorem, æſtumq; forti & virili animo ſuſtineret, tum crebrò ieiunaret, & maximè diebus Mercurij & Veneris, quas Græci τετράδας ϗ παρασκευὰς ἡμέρας vocant. Atque hoc ab eo factitatum fuit, dum Chriſtianam viuendi rationem cumulatiſſimè explere contenderet. Eius regia non diſſimilis fuit monaſterio. Nam primo diluculo ille ipſe cum ſororibus ſuis hymnos alternâtim decantatos recitauit. Quinetiam ſacras litteras memoriter pronunciauit. Nam cum Epiſcopis, perinde ac ſi ſacerdos iam olim deſignatus eſſet, de iiſdem diſſeruit. Libros etiam, tum qui ſacra Dei eloquia complectebantur, tum qui ab eorumdem interpretibus conſcripti erant, multo diligentiùs quàm Ptolemæus Philadelphus olim, in vnum colligendos curauit. Porrò autem patientia & manſuetudine omnes longè ſuperauit. Nam Imperator Iulianus quamquam ſtudium philoſophiæ profitebatur: tamen odium contra eos, qui Antiochiæ eius nomen perſtrinxerant, minimè compreſſit, ſed Theodoro vno ex illorum numero grauiſſima tormenta impoſuit. At Theodoſius, ſubtilitate ratiocinationum Ariſtotelicarum penitus derelicta, philoſophiæ ſtudium rectis vitæ officiis ſedulò excoluit.

a Socrat. li. 7. cap. 22.
THEODOSII IVNIORIS IMMENSA RELIGIO.
B
C

Iram cohibere didicit, dolorem toleranter ferre; neminem qui eum iniuria affecerat, vlciſci: immò verò nemo vmquam illum ira incenſum aſpexit. Itemq; cuidam ex neceſſariis aliquando ſciſcitanti, cur neminem qui intuliſſet iniuriam, morte aliquando mulctaſſet, ſic reſpondit: Vtinam potiùs mihi poteſtas eſſet, eos qui mortui ſunt, ad vitam denuo reuocandi.] ſed hæc alij tribuunt auo, Maiori nempe Theodoſio, à quo probè dictum nepos didicit & imitatione perfecit. ſubdit verò Socrates: Alteri etiam de eadem re interroganti dixit: Non magna res eſt, neque ardua, vt qui homo ſit, mortem oppetat: ſed eum qui ſemel obierit, nemo omnino, licet ſe de eius morte maximè pœniteat, niſi ſolus Deus poſſit ad vitam reuocare. Adeò firmè iſtudipſum ab eo obſeruatum fuit, vt ſi quiſquam crimen quod eſſet capitis ſupplicio mulctandum, aliquando commiſiſſet, ne ad portas vſque ciuitatis verſus locum vbi mortis ſubiret ſupplicium, abduci paſſus eſt; quin miſericordia commotus, illum reuocauerit. Accedit eò, quòd cùm Conſtantinopoli in amphitheatro pugnas cum beſtiis quodam tempore pro ſpectaculo ederet, populuſque ſublato clamore poſtularet, vt aliquis ex eorum numero, quorum inſigniter eminebat audacia, cum fera beſtia decertaret; reſpondit: an non exploratè cognitum habetis, nos ita aſſuefactos eſſe, vt nulla crudelia ſpectacula contemplari poſſimus? Quæ cùm populus ex eius ore audiuiſſet, de reliquo à crudelitatis ſpectaculis abſtinere didicit. Quinetiam adeò pius fuit, vt omnes Dei ſacerdotes honorificè coleret, eoſque potiſſimùm quos intellexerat pietate in primis excellere.

THEODOSII VIRTVTES.
D
E

Fertur præterea ſaccum, quo Epiſcopus Chebrorum, qui Conſtantinopoli mortem obiit, indutus erat, quæſiuiſſe: eumque quantumuis ſordidatum, induiſſe; perſuaſum nimirum, ſe aliquid ex mortui ſanctimonia inde percepturum. Quodam anni tempore procelloſo admodum & turbido, conſueta ſtatutaque ſpectacula, populo ea flagitante, in Circo edidit. Vbi autem circus hominibus refertus fuit, tempeſtas cœpit eſſe vehementior. ac cùm magna vis niuis præceps delaberetur, tum Imperator præcipuè declarauit quo animo erga Deum affectus eſſet: ſic enim populum per præcones compellauit: Quin multo ſatius eſt, vt neglecto ſpectaculo, omnes vno ore Deum precemur, vti ab imminente procella conſeruemur incolumes. Vix hæc verba protulerat, cùm omnes in Circo vno animorum conſenſu, ſummaque cum alacritate Deo preces fundere cœperunt, totaque ciuitas quaſi vna eccleſia fuit. Tum Imperator in media populi frequentia priuati hominis habitu incedens,

THEODOSII PIETAS.

A dens, hymnos recitare exorditur. nec ſpes certè eum fruſtrata eſt: nam aër ſerenus factus eſt, & annonæ caritas Dei benignitate in omnium rerum affluētiam commutata. Si quando bellum concitabatur, Dauidis exemplum imitatus, ad Deum confugit, pro certo perſuaſus eum bellorum adminiſtratorem eſſe: precumque ſubſidio adiutus, ea proſperè & feliciter geſſit.] hactenus Socrates: ex quibus planè intelligis, quantum valeat in rectè adminiſtrando, ſecuroque ſeruando Imperio erga Deum pietas, & exactè cuſtodita religio: cùm tantam molem puer vnus atque puella ſumma tranquillitate ab omni barbarorum & tyrannorum timore ſecuram (quod nec temporibus bellicoſiſſimorum Imperatorum conceſſum eſt) feliciter rexerint, Deo nimirum eiuſdem Imperij habenas manu apprehendente, atque ſua prouidentia moderante, atque protectione cuſtodiente, poſito in eo ipſo Saluatore muro[a] & antemurale. At hæc dicta ſunt occaſione Pulcheriæ, Theodoſio bono-
B rum omnium conciliatricis, ab ipſo hoc anno creatæ inſigni virtutum merito Auguſtæ; quam quidem ipſe Theodoſius ſuis à ſe dari ſolitis reſcriptis, Venerabilem Auguſtam, nominare conſueuit[b].

PIETAS REGIT IMPERIVM.
a Iſaiæ 26.
b l. 21. de luſtr. coll. C. Theo.

At cùm tantorum religione Principum, tot tantiſq; bonis Orientale Imperium fuerit locupletatum; illud ad bonorum cumulum acceſſit additamentum, dum (quod Sozomenus iure conſiderat) præclara ſanctorum corpora Deus ad opitulationem Fidelium voluit è terra emergere, atque non ſecus ac viuos perenneſq. gratiarum fontes erumpere: ſic enim ait[c]: Interea Orientale Imperium hoſtibus liberatum fuit, eiuſq. prouinciæ multo cum decore adminiſtrabantur, præter omnium ſententiam: erat enim adhuc iuuenis Imperator. Sed Deus præſenti hoc Imperio manifeſtè declarari videbatur, qui non ſolùm præter expectationem (quod ad hoſtes attinet) ita diſponeret, verùm etiam multorum ſancta corpora manifeſtaret
C ex his qui olim ob pietatem illuſtres extiterunt. Cuiuſmodi vtique & illud eſt; quod tunc accidit in Zacharia vetuſto Propheta, & in Stephano diacono ab Apoſtolis ordinato. Vtriuſque autem inuentionis, cùm miraculoſa ſit ac diuina, modum exponere, neceſſarium eſſe duxi.] hæc ipſe. Quoto autem Theodoſij Iunioris Imperij anno Zachariæ corpus inuentum ſit, penitus ignoratur: ſed quòd ab eodē auctore primo loco recenſeatur inuentio Zachariæ, inde opinandi manauit occaſio, vt ante S. Stephani & ſociorum corpora, Zachariæ reperiri contigerit. Nos verò, recenſita ſuperiùs, quæ huius anni Conſulibus conſignata erat, inuentione S. Stephani, de Zacharia ex eodem auctore Sozomeno reddamus hiſtoriam.

c Sozom. li. 9. cap. 16.
IMPERIVM THEODOSII FELIX OB INSIGNEM PRINCIPIS PIETATEM.

Exordiar (inquit[d]) à Propheta Zacharia. Cophar villa eſt in territorio Eleutheropolis Palæſtinæ. Huic præfectus erat agri ipſius conſeruus Calimerus quidam, domino quidem ſuo fidelis, ſed moroſus interim ac difficilis, & in conterminos agricolas iniquus. Quamuis
D autem talis eſſet: Propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens, ſe ipſum reuelauit. Et horto quodam demonſtrato: Age quæſo (inquit) hîc fodito, ab hac ſepe in hortum menſura ducta ad cubitos duos, iuxta viam quæ ducit ad ciuitatem Betherebin. Reperies enim arcam duplicatam, ligneam interiorem in exteriori plumbea, & propter hanc arcam, vitreum item vas aquis plenum, & duos etiam ſerpentes amplitudine mediocres, mites, & innoxios, adeò vt manſueti videri poſſint. Calimerus igitur ad locum indicatum ex Prophetæ mandato profectus, operi gnauiter incubuit. Et cùm ſecundùm prædicta ſigna iam in apertum producta & recluſa eſſet arca ſacra: apparuit diuinus Propheta, candidam ſtolam indutus, vtpote qui (vt opinor) ſacerdos etiam fuerit. Sub pedibus autem eius extra arcam iacebat puer regali apparatu ſepultus: habebat enim in capite coronam auream, & aurea in pedibus calciamenta, & veſtem pretioſam.

d Sozom. li. 9. cap. vlt.
ZACHARIAE PROPHETAE CORPVS INVENTVM.

E Diſquirentibus igitur tum ſapientibus ac ſacerdotibus de iſto puero, quiſnam & vnde eſſet, & cur ſic ornatus eſſet? Fertur, Zachariam, qui tum in Geraris conuentui monaſtico præerat, in vetuſtum quoddam, ſed non canonicum Iudæorum ſcriptum fortè incidiſſe, quo tradebatur, quòd Ioas Rex Iudææ non multò poſtquam Prophetam Zachariam interfeciſſet, in domum ſuam ingentem calamitatem acceperit. Quandoquidem ſeptimo poſt interfectum Prophetam die, filius admodum ipſi carus repentè interiit. Colligens igitur ſe propter iram diuinam in huiuſmodi calamitatem incidiſſe, ſub illius pedibus puerum ſepeliuit, quaſi hac ratione ſeſe purgaret illis quæ aduerſus Prophetam deliquerat. Atque hæc quidem ego ſic accepi. Propheta verò tametſi ſæculis iam plurimis ſub terra iacuiſſet: viuus tamen adhuc apparebat, capite raſo, naſo oblongo, barba modicè prominenti, capite breuiuſculo, oculos habens aliquantulum profundos ac ſuperciliis contectos.] huc- uſque Sozomenus: deſiderantur cetera quæ de inuentione S. Stephani protomartyris ſe fore dicturum

HISTORIAE SOZOMENI TERMINVS.

dicturum pollicitus fuerat. Non enim iſta tantùm operi deſunt, ſed plurimorum annorum A res geſtæ: ſiquidem in præfatione ipſe teſtatur, perduxiſſe ſcriptam à ſe hiſtoriam vſque ad Conſulatum decimum ſeptimum eiuſdem Theodoſij Imperatoris, nempe vſque ad annum Chriſti quadringenteſimum vndequadrageſimum.

ATTALI TYRANNI CASVS.

Hoc item anno ſub eiſdem Conſulibus S. Proſper in Chronico hæc accidiſſe in Occidente refert: Attalus (*qui Imperium ſemel abdicatum in Galliis iterum ſumpſit*) à Gothis ad Hiſpanias migrantibus neglectus, & preſidio carens capitur, & Conſtantio Patricio viuus offertur.] de quo hæc etiam Oroſius[a]: Attalus itaque, tamquam inane Imperij ſimulacrum, cum Gothis vſque ad Hiſpaniam portatus eſt. Vnde diſcedens* naui, incerta moliens, in mari captus, & ad Conſtantium Comitem deductus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus eſt.] hæc Oroſius. Vides Chriſtiani Principis manſuetudinem erga tyrannum, dum perduellem Chriſtianæ religionis & Imperij, mille mortibus addicendum, B tam leuiter mulctatum voluit. Peperciſſet omnino etiam, niſi iram militum timuiſſet. Hic tandem finis impij hominis Chriſtianæ religionis nequiſſimi proditoris, & vana deorũ pollicitatione Imperium ad Gentilicium cultum reſtituere ſatagentis, quiq. inſtar Iuliani, ablegato Labaro, in quo Chriſti nomen & ſignum fulgebat intextum, ad priſtinum Romanum vſum militaria ſigna reſtituta erexit, atque in nummis expreſſit: nam loco Labari Victoriam, & pro Cruce puram haſtam effigiandam curauit, ipſamq. mediam Romam nouam, vt indicant hinc inde poſita in figura numiſmatis elementa.

[a] Oroſ. li. 7. c. 42.

* deſcendens

b

[b] Extat Rom. apud Lælium Paſqualin.

C

Poſt hæc narrata de Attalo, iſta ſubdit S. Proſper in Chronico ſub iiſdem Conſulibus: Athaulphus (*ipſe Rex Gothorum, qui ſucceſſerat Alarico*) à quodam ſuorum vulneratus interiit: regnumq; eius Vuallia filius, qui idem cupere intelligebatur, inuaſit.] Oroſius verò D Segericum ſucceſſiſſe tradit Athaulpho, & poſt Segericum Vualliam adeptum fuiſſe Gothorum regnum. Ait enim hæc de Athaulpho[c]: Cumq. eidem paci petendæ atque offerendæ ſtudioſiſſimè inſiſteret, apud Barcinonem Hiſpaniæ vrbem dolo ſuorum (vt fertur) occiſus eſt. Poſt hunc Segericus Rex à Gothis creatus, cùm itidem iudicio Dei ad pacem pronus eſſet, nihilominus à ſuis interfectus eſt. Deinde Vuallia ſucceſſit in regnum, ad hoc electus à Gothis, vt pacem infringeret; ad hoc ordinatus à Deo, vt pacem confirmaret. Hic igitur territus maximè iudicio Dei, quia cùm magna ſuperiori abhinc anno Gothorum manus inſtructa armis nauigiiſque tranſire in Africam moliretur, in duodecim millia paſſuum Gaditani freti tempeſtate correpta miſerabili exitu perierat: memor etiam illius acceptæ ſub Alarico cladis, cùm Gothi in Siciliam tranſire conati, in conſpectu ſuorum miſerabiliter arrepti atque demerſi ſunt: pacem optimam cum Honorio Imperatore, datis lectiſſimis obſidibus, pepigit: Placidiam Imperatoris ſororem honorificè apud ſe honeſteq. habitam fratri reddidit.] hæc Oroſius. E

ATHAVLPHI GOTHORVM REGIS OBITVS.

[c] Oroſ. lib. 7. c. 43.

GOTHI EXPILANTES VRBEM MALE PERIERE.

In quibus illud primùm obſeruatione dignum conſidera, Gothos illos qui Vrbem deprædati ſunt, duplici naufragio breuiſſimi maris ſpatio fuiſſe punitos tum in freto Siculo, tum Gaditano, præter alias clades, quibus confecti ſunt. Iſtud ipſum planè aliis poſtea diuerſis temporibus accidiſſe eiuſdem Vrbis inuaſoribus & prædatoribus, accuratus lector inueniet: nimirum, qui id facere auſi fuerunt, ſemper Dei vindicta haud tarda malè periiſſe, prorſuſq. deletos eſſe. ſed & cladem Borbonicam, quæ hoc noſtro ſæculo accidit, in exemplum adducere poſſemus: verùm quòd prolixiorem requirant iſta ſermonem, ſuis locis relinquimus pertractanda.

Quòd verò ex Oroſio vidimus ſucceſſiſſe Athaulpho Segericum; quòd breuiſſimo tempore

A pore regnum tenuerit, videtur à Proſpero prætermiſſus. Etenim quòd à Vuallia dicit redditam Gallam Placidiam Honorio: id quidem ſequenti anno factum tradit ipſe Proſper in Chronico: vt ex his intelligas, hoc anno occiſo Athaulpho, & Segerico ſucceſſore citò è medio ſublato, Vualliam ſequenti anno iam adeptum adminiſtraſſe regnum, eodemque anno tentaſſe in Africam tranſitum, atque paſſum eſſe naufragium. Nam quòd ait, id accidiſſe ſuperiore anno à tempore quo illa ſcribebat: cùm conſtet eius aſſertione, opus illud expleſſe (vt ait) anno ab origine mundi quinque milleſimo ſexcenteſimo decimooctauo: planè intelligis, ſecundùm initam priùs ab ipſo rationem ſupputationis, illa abſoluiſſe anno Domini quadringenteſimo decimo ſeptimo, & quem ait annum ante illud tempus, perſpicuè ſignificare ſequentem annum Domini quadringenteſimum decimumſextum. Subdit hæc autem de eiuſdem Vualliæ ſtudio erga Romanum Imperium[a]: Ro- B manæ ſecuritati periculum ſuum obtulit, vt aduerſus ceteras gentes, quæ per Hiſpanias conſediſſent, ſibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & ceteri Alanorum, Vuandalorum, Sueuorumque Reges eodem nobiſcum placito depacti forent, mandantes Imperatori Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniumque obſides accipe: nos nobiſcum confligimus, nobis perimus, tibi vincimus: immortalis verò quæſtus erit Reipublicæ tuę, ſi vtrique pereamus. Quis hæc crederet, niſi res doceret? Itaque nunc quotidie apud Hiſpanias geri bella gentium, & agi ſtrages ex alterutro barbarorum, crebris certiſque nunciis diſcimus: præcipuè verò Vualliam Gothorum Regem inſiſtere patrandæ paci ferunt.] hæc Oroſius: vt planè ex his videas quàm abundanti menſura Deus Honorij Imp. religionem ſæpiùs compenſauerit.

[a] Oroſ. eod. li. 7. cap. 43.

Hoc enim anno Honorius Imp. quos ſciret in Africa eſſe Gentiles, ab eis omnes ſum- C ptus abſtulit, quibus illos ſuperſtitioni hactenus inſeruiſſe ſciuit. extat de his[b] reſcriptum eiuſdem Imperatoris his Conſulibus datum.

[b] l. 20. de Pag. C. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 416. INNOCENTII PAP. ANNVS 15. HONORII 22. THEODOSII 9. IMPP.

QVadringenteſimo decimoquinto Chriſti anno Theodoſius Auguſtus ſeptimum adiit Conſulatum, collegam nactus Palladium: Quo aduerſus Pelagianos celebratum eſt Concilium Carthaginenſe, vbi Pelagius atque Cæleſtius hæretici damnati ſunt. Itemque aliud eodem anno Mileui in Numidia aduerſus eoſdem Concilium habitum eſt. Ex am- D babus Synodis ad Innocentium Romanum Pontificem litteræ Synodales ſcriptæ ſunt.

CONCILIA CARTHAGINENSE ET MILEVITANVM.

Dicturi cùm ſimus de vtroque Concilio hoc eodem anno, eadem quoque ex cauſa celebratis, primùm omnium, ex inſtituto, temporis ratio firmanda eſt, cùm hac in re pleroſque ſciamus erraſſe. Vt igitur abſque ambiguitate certo certiùs aſſeramus, hoc anno vtramque Synodum in Africa habitam, alteram Carthagine, Mileui alteram, illam priùs, hanc verò poſteriùs; ex dictis litteris ad Innocentium Papam ſcriptis, & aliis eiuſdem Pontificis ad eas redditis poſſumus perſpicuè intelligere. Atque illud primùm: paulo antè celebratam eſſe Synodum illam Carthagine, poſtea verò iſtam Mileui, inde affirmari poſſe videtur, dum in litteris Mileuitani Concilij ad Innocentium hæc habentur expreſſa in fine[c]: Hæc ad ſanctitatem tuam de Concilio Numidiæ ſcripta direximus, imitantes Carthaginenſis prouinciæ coëpiſcopos noſtros, quos ad ſedem Apoſtolicam, quam beatus illuſtras, de hac E cauſſa ſcripſiſſe comperimus.] hæc ibi. Et ne putes, quas citant Patres litteras Carthaginenſis Concilij, alias voluiſſe intelligere ex alio Concilio iam diu ante præſentem annum datas, ac proinde non hoc anno illud celebratum fuiſſe, ſed eodem fermè tempore: accipe quod Innocentius Papa ad eos reſcribens affirmat, nimirum per eumdem legatum Epiſcopum ab vtraque Synodo, Carthaginenſi ſcilicet & Mileuitana, ſe litteras accepiſſe: ait enim[d]: Frater & coëpiſcopus noſter Iulius dilectionis veſtræ litteras, quas ex Mileuitano Concilio cura fidei propenſiore miſiſtis, mihi inopinanter ingeſſit, Carthaginenſis etiam Synodi querelæ parilis ſcripta ſubiungens, &c.] Factum namque eſſe videtur, vt Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus de his quæ decreta eſſent in Concilio Carthaginenſi litteras ſcripſerit ad Romanum Pontificem, iuſſeritq; Iulium, quem ad eas perferendas legauit Epiſcopum, in Numidiam proficiſci, & è Concilio etiam Mileuitano, quod eadem ex cauſa collectum ſciebat, alias accipere ad eumdem Innocentium Papam litteras.

[c] Apud Aug. epiſt. 92. & tom. 1. epiſt. Rom. Pont. inter epiſt. Innoc.

[d] Innoc. epiſt. 32. Apud Aug. epi. 93.

DE TEMPORE VTRIVSQVE CONCILII.

A Cùm igitur ex his appareat, eodem fermè tempore, eodemque anno duo hæc fuiſſe in Africa Concilia celebrata, paulo tamen ante Mileuitanum Carthaginenſe: vt hoc ipſo anno ſub dicto Conſulatu Theodoſij atque Palladij eadem eſſe habita affirmemus, inde euidens ſuppetit argumentum, quòd Innocentius Papa, his acceptis litteris Synodalibus, ad eoſdem qui dederant reſcribens Epiſcopos menſe Ianuarij anni ſequentis ſub Conſulatu Honorij atque Conſtantij, demonſtrat hoc anno dictas Synodos eſſe habitas, ex quibus hoc anno eam legationem acceperit. monſtrant id enim quæ redditæ ſunt ab ipſo Innocentio ad Concilium Mileuitanum, cùm datæ habeantur ſexto Kalendas Februarij, dictis Honorio & Conſtantio Conſulibus, quos conſtat ſequenti anno eo munere inſignitos. Vnde ex his affirmari poſſe videtur, vtrumque Concilium, primùm Carthagine, deinde Mileui autumnali tempore celebratum: ex quibus ante hiemem legatio miſſa, ad Innocentium peruenerit hiemis tempore. quod enim menſe Ianuarij anno ſequenti B mox ad eos reſcripſit Innocentius, haud pridem ſe eas accepiſſe demonſtrat, quibus etiam ſignificat Iulium ipſum legatum ex Carthaginenſi & Mileuitano Conciliis eas litteras attuliſſe.

Hæc cùm adeò euidenti ratione ſubſiſtant, ex his primùm corrige qui dixerunt Mileuitanum Concilium contra Pelagium atque Cæleſtium celebratum eſſe [a] Arcadio & Honorio Auguſtis Conſulibus, anno Chriſti quadringenteſimo ſecundo. Nam Mileuitanum illud Concilium longè diuerſum ab iſto, de quo agitur, eſt, vt ſuo loco ſuperiùs demonſtrauimus: ſiquidem eo tempore nulla erat Pelagij vel Cæleſtij in Africanis Eccleſiis mentio: conſtatque illud præterea habitum à Xantippo Numidiæ Primate; præſens autem, de quo eſt ſermo, nulla de Xantippo habita mentione, primo loco poſitum habet Siluanum, vtpote eiuſdem prouinciæ Primatem. ſed accidit vitio librariorum, ſeu potiùs Colle- C ctorum incuria, vt duo hæc Mileuitana Concilia vnum idemque eſſe rati, ſimul in vnum conflauerint, effecerintque ex duobus vnum, quod apparet typis excuſum [b], in cuius exordio præfixa habetur nota diei & Conſulis, quæ eſt prioris Mileuitani Concilij, cui interfuit (vt vidimus) Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus, & cetera quæ habentur, vſque ad illa verba: Ideoque pariter.] quæ verò hæc ſequũtur Acta, huius de quo agimus, ſunt Mileuitani Concilij, vſque ad octauum canonem: reliqui verò qui ſequuntur ad finem vſque, diuerſorum eſſe apparent Conciliorum Africanorum canones: ipſamq. ad finem appoſitam ſubſcriptionem longè diuerſam ab hoc Concilio Mileuitano, qui nomina legerit Epiſcoporũ qui huic Synodo interfuerunt, intelliget: adeò vt vnum videas corpus ex diuerſis membris eſſe compactum, cuius caput, pedes & reliqua membra ſint ex aliis diuerſis corporibus compaginata: quæ niſi quis accuratè perſpexerit, in ambages inextricabiles & nodos inſolubiles inci- D dat neceſſe eſt.

[a] Extat tom. 1 Conc. l. vet. edit. pag. 481

MILEVITANVM CONCILIVM POSTERIVS CVM PRIORE CONFVSVM.

[b] Item tom. 1. Concil.

OCCASIO COGENDAE SYNODI CATHAGINENSIS.

His igitur elucidatis, iam de ipſis agamus Conciliis, ac primùm de Carthaginenſi: cuius quidem celebrandi ea occaſio ante ſuppeditata fuiſſe videtur; quòd Oroſius presbyter, qui anno ſuperiori (vt vidimus) profectus in Palæſtinam ad S. Hieronymum, cùm ibi eſſet, menſe Decembris celebratam viderit Synodum Dioſpolitanam, in qua ſciſſet Pelagium, cùm decepiſſet inuolucro verborum Epiſcopos, ab eiſdem fuiſſe abſolutum, & in communicationem acceptum, aduerſus quem pariter ſciſſet S. Hieronymum ſcriptis editis reclamaſſe: ipſe, inquam, Oroſius hoc ipſo anno, veris tempore ſoluens è Palæſtina, in Africam ex condicto rediens, & cuncta referens, excitauit Africanos Epiſcopos ad hæreſim penitus debellandam, quam ipſi antè in Cæleſtio Carthagine (vt vidimus) condemnaſſent. Facile id fuit illis omnibus perſuadere, tum exemplo & cohortatione S. Hieronymi E litteris ab eo redditis ad Auguſtinum, tum ex imminenti periculo, quòd liberè ſcirent agere vt Catholicum, iam abſolutum Pelagium in Concilio Palæſtino, cuius decreto reſcindi viderentur, quæ ipſi Epiſcopi Africani iam antè aduerſus Cæleſtium ſtatuiſſent. Adiecit ad hæc Oroſius, vt quas ſecum haberet datas ad ſe litteras Epiſcoporum Herotis & Lazari, eas Africanis Epiſcopis dederit inſpiciendas, ſcriptas haud dubium aduerſus Pelagium atque Cæleſtiũ. fuiſſe autem Herotẽ & Lazarũ in Gallia Epiſcopos, magnoque animi ardore inſectatos eſſe ambos hęreſiarchas, quæ inferiùs dicturi ſumus, perſpicuè declarabũt. Porrò Gallorum animos aduerſus Pelagianos incenſos fuiſſe, S. Auguſtinus ſæpe teſtatur.

AFRICANI EPISCOPI EXCITATI CONTRA PELAGIVM.

Hæc quidem haud à nobis inani intelliges eſſe imaginatione conficta, ſi Africanorũ Epiſcoporum hoc anno datas ad Innocẽtium Papam litteras exactè perlegeris. Nam abſoluto à Synodo Palæſtina Pelagio, iidem Africani Epiſcopi ſunt conqueſti litteris illis, quæ Aurelij,

Alypij,

A Alypij, Auguſtini, & aliorum nomine hoc anno (vt dicemus) ſunt redditæ ad Innocentium [a], & aliis [b] ad eumdem à Mileuitana Synodo datis contra eoſdem Pelagianos, quibus & aduerſus eoſdem S. Hieronymi ſtudium commẽdatur, ſed & Pelagij libertas ex fraude comparata pariter nunciatur, his ſcilicet verbis: Pelagius verò (ſicut à quibuſdam fratribus noſtris miſſæ loquuntur epiſtolæ) Hieroſolymis conſtitutus nonnullos fallere aſſeritur. Verumtamen multo plures, qui eius ſenſus diligentiùs indagare potuerunt, aduerſus eum pro Chriſti gratia & Catholicæ fidei veritate cõfligunt, ſed præcipuè ſanctus filius tuus & frater & compresbyter noſter Hieronymus.] hęc ibi. Et de editis ab Oroſio Gallorum Epiſcoporum epiſtolis, Synodales litteræ Carthaginẽſis Concilij apertè docent his verbis in earum exordio [c]: Cùm ex more ad Carthaginẽſem Eccleſiam ſolemniter veniremus, atque ex diuerſis cauſis congregata ex nobis Synodus haberetur: compresbyter noſter Oroſius nobis litteras ſancto- B rum fratrum & conſacerdotum noſtrorum dedit Herotis & Lazari, quarum formam his conſtituimus eſſe ſubdendam, &c.] Qui autem conuenerunt Carthagine Epiſcopi, numerati habentur ſeptuagintaſeptem.

[a] Apud Aug. epiſt. 95. & tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.
[b] Apud Aug. epiſt. 92. & tom. 1. epiſt. Rom. Pont.
[c] Apud Aug. epiſt. 90 & tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

QVAE FACTA SINT IN CONCILIO CARTHAGINENSI CONTRA PELAGIVM.

Cùm igitur allatæ per Oroſium dictæ Gallorum Epiſcoporum litteræ Synodo exhibitæ eſſent, & cauſa Pelagij atque Cæleſtij tractanda propoſita eſſet in ipſo Concilio Carthaginenſi: ad pleniorem cauſæ cognitionem, iuſſa ſunt edi in Synodo Acta Eccleſiaſtica ante quinquennium (vt dictum eſt) aduerſus Cæleſtium Pelagij anteſignanum Carthagine quoque confecta. quibus diligentiùs inſpectis atque examinatis, conclamata eſt ibidem vtriuſque damnatio, niſi iidem parati eſſent ſuas ipſorum hæreſes condemnare. Teſtantur id quidem litteræ ad Innocentium ab eadem Synodo datæ; quibus dicitur [d]: His ergo lectis, Pelagium & Cæleſtium auctores nefarij prorſus & ab omnibus nobis anathematizãdi erroris ad- C uertimus. Vnde factum eſt, vt recenſendum peteremus quid ante fermè quinquennium ſuper Cæleſtij nomine hîc apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum.] & paulo pòſt, quid ſtatutum ſit, ſubdunt: Niſi hæc apertiſſimè anathematizauerint, ipſos anathematizari oportere. Vt ſi ipſorum non potuerit, ſaltem eorum qui decepti ſunt ab eis, vel decipi poſſunt, cognita ſententia quæ in eos lata eſt, ſanitas procuretur.] hæc acta ſunt aduerſus Pelagium & Cæleſtium in Concilio Carthaginenſi: quæ per Iulium Epiſcopum, datis ad eum litteris, ſignificanda curarunt Epiſcopi eiuſdem Concilij Carthaginenſis Innocentio Romano Pontifici, ab eodem iiſdem litteris poſtulantes, quicquid ea de re fuiſſet decretum in Synodo, confirmari: expetierunt enim id ipſi verbis hiſce: Hoc itaque geſtum, domine frater, ſanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ ſedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda ſalute multorum, & quorumdam etiam peruerſi- D tate corrigenda.] hæc ipſi.

[d] Ead. ep. 90.

TIMOR ORTHODOXORVM NE SYNODVS PALAESTINA CONFIRMARETVR A PAPA.

Quòd inſuper timerent, ne ab eodem Romano Pontifice Acta Synodi Dioſpolitanæ in Palæſtina, quibus Pelagius, quaſi damnaſſet errores, fuerat abſolutus, confirmarentur: in ſua ipſorum ad eumdem Innocentium Papam ſcripta epiſtola Synodali addiderunt, vt ſi adduci ipſe non poſſet vt damnaret hominem, quem probatum Catholicum Synodus abſoluiſſet, hæreſes ſaltem eius damnare minimè recuſaret. nam ſubdũt: Si ergo Pelagius Epiſcopalibus Geſtis, quæ in Oriente confecta dicũtur, etiam tuæ venerationi iuſtè viſus fuerit abſolutus: error tamẽ ipſe, & impietas quæ tam multos aſſertores habet per diuerſa diſperſos, etiam Apoſtolicæ ſedis auctoritate anathematizanda eſt. Conſideret enim ſanctitas tua, & paſtoralibus nobis compatiatur viſceribus, quàm ſit peſtiferum & exitiale ouibus Chriſti, quod iſtorum ſacrilegas diſputationes neceſſariò ſequitur, vt nec orare debeamus ne intre- E mus in tentationem, &c.] Hæc ſunt quæ in Synodo Carthaginenſi aduerſus Pelagium atque Cæleſtium, eorumdemque hæreſes decreta fuerunt, quæ per Iulium Epiſcopum (vt dictum eſt) ad hoc legatum per litteras eidem Romano Pontifici ſignificanda curarunt.

De huiuſmodi Africanorum Epiſcoporum aduerſus recens emergentem impietatem accenſo prę ceteris incomparabili zelo S. Proſper his agit carminibus [e]:

Tu cauſam fidei flagrantiùs Africa noſtra
Exequeris: tecumq; ſuum iungente vigorem
Iuris Apoſtolici ſolio, fera viſcera belli
Conficis, & lato proſternis limite victos.] & quòd non vno Concilio, ſed duobus eadem in hæreſiarchas decreta fuerint, nempe Carthaginenſi atque Mileuitano, iſta mox ſubiicit:

Conuenere tui de cunctis vrbibus almi

[e] Proſper de Ingrat.

AFRICANORVM EPISCOPORVM ZELVS ADVERSVS PELAGIANOS.

Ponti-

Pontifices, geminoq́ ſenum celeberrima cœtu
Decernis quod Roma probet, quod regna ſequantur.] niſi magis hæc intelligenda ſint, de gemino Concilio Carthaginenſi, nempe præſenti, & alio ſub Zoſimo Papa, de quo ſuo loco dicendum erit. Quòd inſuper eædem Synodi non præcipiendo tantùm, damnandoque hæreſes cum hæreticis, ſacerdotalem exercuerint auctoritatem; ſed etiam in docendo exhibuerint magiſterium, cunctas latebras captantium tenebras hæreticorum aperiendo, ac ſinuoſos omnes illorum greſſus cunctis palàm faciendo, ne quis ab illis deciperetur: idcirco ſubdit hæc Proſper: A

QVAE DECRETA IN CONCILIIS AFRICANIS ADVERSVS PELAGIANOS.

Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
Ceu quos non poſſent ratione euincere noſtri,
Vi premerent: Diſcuſſæ artes, viruſq́ retectum eſt
Hæretici ſenſus: nullumq́ omnino relictum, B
Doctæ fides quod non diſſolueret argumentum.
Condita ſunt & ſcripta manent, quæ de cataractis
Aeterni fontis fluxere, vndante meatu,
Et trecentenis procerum ſunt edita linguis.
Sic moderante ſuam legem bonitate ſeuera,
Vt qui damnato vellent de errore reuerti,
Acciperent pacem, pulſis quæ praua tenerent.] hæc S. Proſper, proculdubio alludens ad canones, qui in iiſdem Conciliis ſunt conſtituti, ſed deſiderantur.

Atque demum in laudem Aurelij, qui præfuit Concilio Carthaginenſi, & Auguſtini, qui magna pars fuit Concilij Mileuitani, hæc addit:

COMMENDANTVR AVRELIVS ET AVGVSTINVS.

An alium in finem poſſet procedere ſanctum C
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniúmque
Auguſtinus erat: quem Chriſti gratia cornu
Vberiore rigans, noſtro lumen dedit æuo,
Accenſum vero de lumine? Nam cibus illi,
Et vita & requies Deus eſt: omniſq́ voluptas
Vnus amor Chriſti eſt: vnus Chriſti eſt honor illi.
Et dum nulla ſibi tribuit bona, ſit Deus illi
Omnia, & in ſancto regnat ſapientia templo.] hæc de Auguſtino & alia quæ inferiùs opportuniori occaſione reddituri ſumus. Sed tranſeamus ad Mileuitanum Concilium.

CONCILIVM MILEVITANVM.

Conuenerunt igitur Mileui in Numidia ſexaginta & vnus Epiſcopi (tot enim numerati habentur in ipſorum epiſtola ad Innocentium Papam) ſed fortaſſe tum in Mileuitano, tum in Carthaginenſi non omnes recenſiti reperiuntur, cùm ſanctus Proſper à trecentenis Epiſcopis dicat ea definita fuiſſe. Porrò qui Mileui conuenerunt Patres, de damnanda hæreſi Pelagiana (vt factum ſciebant in Carthaginenſi Concilio) vnanimes in eamdem conſpirauere ſententiam. Extant eo argumento canones octo, perperam (vt dictum eſt) relati ad aliud Concilium Mileuitanum anteà celebratum ſub Conſulatu Arcadij & Honorij, omneſque aduerſus eamdem Pelagianam hæreſim editi[a]. Dederunt præterea litteras ex eadem Mileuitana Synodo ad ipſum Innocentium Romanum Pontificem, quæ extant[b], eodem planè argumento quo ſcripta fuit epiſtola Synodalis à Concilio Carthaginenſi: quibus primum illud ingerunt, moris eſſe in Eccleſia Catholica, grauis ponderis cauſas deferre ad Romanum Pontificem; ſic enim exordiuntur epiſtolam: Quia te Dominus gratiæ ſuæ præcipuo munere in ſede Apoſtolica collocauit, talemq́ue noſtris temporibus præſtitit, vt nobis potiùs ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus, quàm ea tu poſſis vel faſtidioſè vel negligenter accipere: magnis periculis infirmorum membrorum Chriſti paſtoralem diligentiam, quæſumus, adhibere digneris.] hæc ibi. D E

[a] Concil. Mileuit. 1.
[b] Apud Aug. epiſt. 92. & tom. 1. epiſt. Rom. Pōtif.

Miſſæ ſunt eædem litteræ Concilij Mileuitani per eumdem Iulium legatum, qui miſſus fuerat à Concilio Carthaginenſi, vt litteræ Innocentij ad eos redditæ docent[c]. Porrò de duorum Conciliorum litteris ad Innocentiū ſimul datis hæc habet S. Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium[d]: Miſſæ ſunt itaque de hac re ex duobus Conciliis, Carthaginenſi & Mileuitano, relationes ad Apoſtolicam ſedem, antequam Geſta Eccleſiaſtica, quibus apud Epiſcopos prouinciæ Palæſtinæ Pelagius perhibetur eſſe purgatus, vel in manus noſtras, vel in Africam

[c] Innoc. epiſt. 32.
[d] Aug. epiſt. 100.

cam

A cam perueniſſent.] hęc ipſe. Sed obſerua antiquum loquendi vſum, per Apoſtolicam ſedem, præ dignitate & ſui excellentia, intelligi ſemper Romanam Eccleſiam. Subdit verò idē Auguſtinus: Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus.] ita ipſe. At quænam ſunt iſtæ familiares litteræ? & quid opus poſt Synodicas adiicere familiares? Conſidera morem priſtinum. Quòd enim quantumuis magnarum ſedium Epiſcopi cum aliis ſuffraganeis maximo honore proſequerentur Romanum Pontificem, Apoſtolicæ ſedis primarium Antiſtitem: ſi quæ eſſent ſcribenda, quæ quoquo modo pertingerent atque quauis ex cauſa perſtringerent ipſum Romanum Antiſtitem: ne verenda patris retegere viderentur, non publicis illa credebant Synodicis, ſed priuatis iiſdemq́. familiaribus litteris, quaſi amici ad aures ſermone loquentis: quod modò videmus factum per Auguſtinum, vt ipſe teſtatur. ſunt B illæ quidem ab Auguſtino ſcriptæ; nomine tamen quinque magnæ exiſtimationis Epiſcoporum, Aurelij, Alypij, ipſius Auguſtini, Euodij, atque Poſſidij.

ALIAE LITTERAE AD INNOCENTIVM.

Quæ autem illa eſſent, de quibus Innocentius ſecretò admonendus erat, ex eorumdem familiaribus litteris accipe[a]: Audiuimus (inquiunt) eſſe in vrbe Roma, vbi ille (*Pelagius videlicet*) diu vixit, nonnullos, qui diuerſis cauſis ei faueant: quidam ſcilicet, quia vos talia perſuaſiſſe perhibent: plures verò, qui eum talia ſentire non credunt: præſertim quia in Oriēte, vbi degit, Geſta Eccleſiaſtica facta eſſe iactantur, quibus putatur eſſe purgatus, &c.] At nō parua quidem calumnia hæc, qua Innocentius Papa vocaretur in crimen tacitæ cum Pelagio conniuentiæ. ſed calumnioſè iſta, ex more ſuo, ſparſerant in vulgus hæretici, quo gloriarentur ſe primæ ſedis Epiſcopi communione fulciri: quod ab aliis ſæpe factum vidimus. Ceterùm quòd Pelagiani Romæ verſari dicerentur; id ſe neſciente accidere potuiſſe, ipſe Innocentius ad eos reſcribens, excuſat his verbis[b]: Seu hac illi in vrbe ſint; quod neſcientes, nec C manifeſtare poſſumus, nec negare; cùm etſi ſunt, lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem iſta defendere, vel talia aliquo noſtrûm præſente iactare; & in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facilè, nec alicubi poſſit agnoſci: ſiue in quouis terrarum loco degant, &c.] Quod verò pertinet ad iudicium Palæſtinum, quæ ſua ipſius ſit de eo ſententia, iſta ſubdit:

[a] Aug. epiſt. 95. & tom. 1. epiſt. Rō. Pōt.
DE HAERETICIS ROMAE CONSISTENTIBVS QVID INNOCENTIVS.
[b] Innoc. ep. 33 tom. 1 epiſt. Rom. Pontif.

Nobis tamen nec perſuaderi poteſt eum eſſe purgatum: quamuis ad nos à neſcio quibus laicis ſint Geſta perlata, quibus ille auditum ſe crederet, & abſolutum. Quæ vtrum vera ſint, dubitamus; quòd ſub nulla illius Concilij proſecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras, apud quos iſtius rei iſte præſtitit cauſas. Quòd ſi de ſua ille potuiſſet purgatione confidere; hoc magis credimus quod egiſſet, quod multo verius eſſe poterat, vt D illos cogeret epiſtolis ſuis, quid iudicauerant, indicare. Verùm cùm ſint aliqua in ipſis poſita Geſtis, quæ obiecta partim ille vitando ſuppreſſit, partim multa in ſe verba retorquendo, tota obſcuritate confudit; aliqua magis falſis argumentis, quàm vera ratione (vt ad tempus videri poterat) purgauit, alia negando, alia falſa interpretatione vertendo. Sed vtinam (quod magis optandum eſt) etiam ille ſe ad veram Catholicæ fidei viam ab illo ſui tramitis errore conuertat, vt cupiat velitq́ue purgari, conſiderans quotidianam Dei gratiam, adiutoriumq́ue cognoſcens; vt videatur verè, & approbetur ab omnibus manifeſta ratione correctus non Geſtorum iudicio, ſed ad Catholicam fidem corde conuerſo. Vnde non poſſumus illorum nec approbare, nec culpare iudicium, cùm neſciamus vtrum vera ſint Geſta: aut ſi vera ſunt, illum conſtat magis ſubterfugiſſe, quàm ſe tota veritate purgaſſe. Qui ſi confidit, nouitq́ue noſtra dignum eſſe damnatione, quòd dicat iam hoc totum ſe refutaſſe quod E dixerat: non à nobis accerſiri, ſed ipſe debet potiùs feſtinare, vt poſſit abſolui, &c.] iam enim prædamnatum Pelagium fuiſſe Romæ ante iudicium Palæſtinum, auctoritate S. Proſperi ſuperiùs dictum eſt.

QVID INNOCENTIVS DE IVDICIO PALAESTINO.

INNOCENTII PAPAE FIDES IMPOLLVTA.

In hanc fermè ſententiam idem Innocentius Papa reſcripſit duas epiſtolas per eumdem Iulium legatum, alteram ad Concilium Carthaginenſe, ad Mileuitanum verò alteram, quas vitandæ nimiæ prolixitatis gratia hîc deſcribere prætermittimus. Inſuper priuatas dedit ad quinque Epiſcopos, à quibus item priuatas acceperat, necnon quartam ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, reſpondens priuatis ab eo acceptis litteris, deditq́ue eamdem eidem Iulio: extant[c] ipſæ perſpicuæ omnibus, quibus planè omnis è cordibus Africanorum Epiſcoporum ſuſpicio penitus ſublata fuit. Nam S. Auguſtinus de iiſdem agens in epiſtola ad Bonifacium hæc ait[d]: Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem.] hæc ipſe; eademq́ue ſæpe teſtatur[e].

[c] Innoc. ep. 31 32. 33. 34. tom. 1. epiſt. Rom. Pont.
[d] Aug. ep. 106
[e] Au. ep. 47. Cont. Iulian. lib. 1. c. 4. Retract. lib. 2 c 50. De pecc. orig. li. 2. c. 8.

Et vt

A Et vt in re non ambigua, quàm acerrimus inſectator Pelagianorum fuerit Innocentius, intelligere potes teſtificatione S. Hieronymi in epiſtola ad Demetriadem (de qua ſuperiùs) cùm eam Pelagij epiſtola pulſatam admonet, ne ſibi ſapiens videatur, ſed fidem ſectetur quam Innocentius Romanæ Eccleſiæ Pontifex profitetur. Laudat æquè ac prædicat ſanctus Proſper[a] eiuſdem Papæ integritatem in fide incorrupta ſeruanda: cuius quoque aſſertione liquet, eiuſdem Innocentij ſententia damnatum fuiſſe Pelagium, & eamdem à ſucceſſoribus comprobatam: nam aduerſus Collatorem hæc ex verbis Zoſimi Papæ refert: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratiam Dei, &c.] ſanè quidem Gennadius[b] teſtatur, ab Innocentio ſcriptum eſſe decretum aduerſus Pelagium, illudque poſt eius obitum à Zoſimo promulgatum.

[a] Proſper aduerſ. Collat.
[b] Gennad. de Viris illuſtr.

B Quod autem ſpectat ad Africanos Epiſcopos: adeò vehementi ſtudio ad expugnandam Pelagianam hæreſim incubuerunt, vt poſt duo hæc Concilia eodem hoc anno Carthagine & Mileui in Numidia congregata, S. Auguſtino delegauerint opus, vt ſuis ſcriptis nefandam hæreſim penitus inſectaretur. teſtatur id quidem ipſe Auguſtinus (cùm de populo ſuo conqueritur, quòd non ſinerent eum à negotiis feriatum, vt iniunctæ poſſet inſudare prouinciæ) in Actis Eccleſiaſticis de inſtitutione Eradij[c] ſucceſſoris. ait enim: Noſtis ante aliquot annos quid facere voluerim; & non permiſiſtis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi patres & fratres mei coepiſcopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati ſunt, vt per quinque dies nemo mihi moleſtus eſſet. Geſta confecta ſunt: placuit, acclamaſtis: recitatur placitum veſtrum, & acclamatio veſtra. Paruo tempore ſeruatum eſt circa me: & poſtea violenter irruptum eſt, & non permittor ad quod volo, vacare. C Ante meridiem & poſt meridiem occupationibus hominum teneor.] hæc Auguſtinus, quibus intelligas ingruentia negotia ſanctiſſimi Patris. Porrò iniunctum ſibi ab Epiſcopis duorum Conciliorum opus quàm nauiter atque accuratè impleuerit, ſua ipſius ſcripta eo argumento edita fidem faciunt: vt nihil vberiùs, doctiúſve & eloquentiùs dici potuerit; appareatque cùm in aliis ſcriptis alios ſuperet, in tractatibus contra Pelagianos ſe ipſum penitus ſuperaſſe. Ad hæc planè S. Auguſtini ſcripta S. Proſper alluſit, vbi poſt recenſita duo hæc aduerſus Pelagianos Concilia in Africa celebrata, de ipſo Auguſtino iſta pergit verſibus dicere[d]:

AVGVSTINVS A DVOBVS CONCILIIS PRÆFICITVR SCRIPTIONI.
[c] Aug. epiſt. 110.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege ſancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantiùs imbuit Orbem. D
Nam quocumque gradum conuertit callidus hoſtis,
Quaq; per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus, mille viarum
Inſidiis aditum non repperientibus vllum.
Cumq; foris rabies auidorum excluſa luporum
Frenderet, inq; omnes mendacia verteret artes:
Ne mentes vllarum ouium corrumpere poſſet,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem:
Quæ mites, humileſq; bibunt, campiſq; animorum E
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.] hæc S. Proſper de S. Auguſtino; cuius, cùm iſta ex duobus dictis Conciliis tractarentur, extat de his ipſis tunc geſtis data epiſtola ad Hilarium[e]:

[d] Proſper de Ingrat.
QVANTA AVGVSTINVS ADVERSVS PELAGIANOS PRÆSTITERIT.
[e] Aug. ep. 94.

Sed iam ad Oroſium redeamus, quem hoc anno cum reliquiis Protomartyris Stephani venturum in Hiſpaniam, acceptis ab Auito litteris ad Balchonium Bracharenſem Epiſcopum, Hieroſolymis receſſiſſe diximus, & vnde poſtremò ſoluerat, in Africam diuertiſſe. Id quidem tum quæ ſuperiùs dicta ſunt, manifeſtè declarant, tum etiam Marcellinus in Chronico, cùm de eo hæc affirmat ſub anni huius Conſulibus: Oroſius presbyter, Hiſpanus genere, ſeptem libros hiſtoriarum deſcripſit. Miſſus ab Auguſtino Epiſcopo idem Oroſius pro diſcenda animæ ratione ad Hieronymum presbyterum, reliquias beati Stephani nuper inuentas, rediens, primus intulit Occidenti.] hæc ipſe. Primus quidem

OROSIVS PRIMVS RELIQVIAS S. STEPHANI IN OCCIDENTEM TVLIT.

A dem ipſe tulit: nam & teſtificatione quoque ſancti Auguſtini[a] certum eſt, ante hæc tempora numquam viſas, nec auditas ſancti Stephani reliquias in Occidentalibus oris, niſi vnum ex lapidibus illis, quibus idem ſanctus percuſſus martyrium conſummauit, à nauta allatum Anconam, ad mare Hadriaticum ſitam Italiæ ciuitatem; vt ſuo loco, cùm de eius martyrio actum eſt, dixiſſe meminimus. Quo in loco multa miracula edi ſolita, haurientibus Fidelibus mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo, idem S. Auguſtinus memoriæ prodidit[b].

[a] Aug. de diuerſ. ſerm. 32.
[b] Aug. de diuerſ. ſerm. 31.

Acceperunt ex iiſdem reliquiis partem ab Oroſio traditam, qui ex Palæſtina attulit, inter alios ſanctus Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis, Poſſidius Epiſcopus Calamenſis, & Euodius Epiſcopus Vzalenſis, à quibus in Protomartyris memoriam erectæ fuerunt eccleſiæ in iiſdemq. eædem ſacræ reliquiæ collocatæ, ab Euodio primùm, inde à Poſſidio, ac poſtea ab B Auguſtino, vt ipſe teſtatur his verbis[c]: Nondum eſt autem biennium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit eſſe iſta memoria, *Stephani Protomartyris ſcilicet*: & multis (quod nobis certiſſimum eſt) non datis libellis de iis quæ mirabiliter facta ſunt; illi ipſi qui dati ſunt, ad ſeptuaginta fermè numerum peruenerunt, quando iſta conſcripſi.] erant libelli ipſa facti miraculi certa ſcriptis mandata teſtificatio. ſubdit autem: Calamæ verò, vbi & ipſa Memoria priùs eſſe cœpit, & crebriùs dantur, & incredibili multitudine ſuperant. Vzali etiam, quę colonia Vticæ vicina eſt, multa præclara per eumdem martyrem facta cognouimus; cuius ibi Memoria, longè priùs quàm apud nos, ab Epiſcopo Euodio conſtituta eſt.] fuit hic clarus inter Africæ Epiſcopos, ad quem extant litteræ S. Auguſtini; vnuſque ex quinque illis Epiſcopis, quorum habentur priuatæ litteræ ad Innocentium Romanum Pontificem, quarum nuper mentio facta eſt.

A QVIBVS PRIMVM IN AFRICA ACCEPTAE RELIQVIAE S. STEPHANI.
[c] Aug. de Ciuitat. Dei li. 22. c. 8.

C At non hi tres tantùm Epiſcopi ex reliquiis Protomartyris acceperunt, nec ab his ſolùm erectæ ſunt memoriæ S. Stephano, ſed ab aliis pluribus. Accepit enim & eas Proiectus Epiſcopus, detulitque ad Aquas Tibilitanas, ibique Memoriam extruxit eidem: itemque Lucillus Epiſcopus, qui itidem in caſtello Sicinenſi eiuſdē Protomartyris nomine Memoriam pariter excitauit, quarum idem meminit S. Auguſtinus[d]. Eſt mentio apud eumdem Auguſtinum alterius eiuſdem ſancti Stephani Memoriæ in Africa in agro Auduritano[e]: Vides, lector, ſanctorum Patrum de ſacrarum reliquiarum religioſiſſimo cultu antiquum vſum, vt cùm reliquias martyrum nacti eſſent, in eorum honorem eccleſias, ſiue intra eccleſias altaria erigerent, vbi conderent ſacra pignora, eiſdemque memorias Deo dicarent. Fecerunt hæc quidem inter alios qui tunc erant in Africa ſanctiſſimi atque doctiſſimi Epiſcopi, ne quis eos ſuperſtitioſos inclamet, & ſimplicitatis nomine ſugillare valeat: ſed profectò non D id ipſi recèns in Eccleſiam inuexerunt; verùm quæ à maioribus tradita inuenerunt, vt pia ſanctaque ſectati, etiam opere impleuerunt: quæ Deus innumerorum operatione miraculorum, ad Gentilium retundendam impietatem, & Hagiomachorum hæreticorum perfidiam conuincendam, atque obſtinati animi duritiem infringendam, voluit notis ampliſſimis perſpicua cunctis reddi, eademque ab iiſdem, qui præſentes fuerant, religioſiſſimis Antiſtitibus omni fide teſtata relinqui.

MVLTAE MEMORIAE S. STEPHANI IN AFRICA.
[d] Aug. eodem lib. c. 8.
[e] Augu. ibid.

Sed age mecum, lector, has luſtrare memorias ne te pigeat; & quo ordine eædem dicuntur eſſe conſtructæ, eaſdem inuiſamus. Adeundaque nobis erit in primis Memoria, quam primam omnium ab Euodio Vzalenſi Epiſcopo eſſe erectam, ſancti Auguſtini aſſertione didicimus. Non ſic quidem ab Vzalenſi Memoria inchoamus, quòd prior ceteris eius Epiſcopus Euodius acceperit reliquias Protomartyris; ſed quòd licet tardiùs nactus E eſſet, ipſe tamen primus memoriam eamdem erexerit. Etenim poſt biennium ab hoc tempore perlatas ad eum à presbytero eaſdem reliquias Hieroſolymis, prior liber de Miraculis illic editis fidem facit, vbi dicitur[f], tunc perlatas eas in eccleſiam fuiſſe, cùm recitarentur publicè litteræ Seueri Epiſcopi Minoricenſis inſulæ: quas ex Conſulibus in eis ſignatis ſcriptas fuiſſe poſt annum ſequentem apparet, de quibus ſuo loco acturi ſumus.

DE MEMORIA VZALENSI ERECTA S. STEPHANO.
[f] Euod. de Mirac. S. Steph. li. 1. c. 2. apud Aug. tom. 10.

Quæ autem illuc ſunt perlatæ reliquiæ, fuiſſe in ampulla ſanguinem cum tenuiſſimis, ariſtarum inſtar, fragmentis oſſium, viſio ibi deſcripta declarat. quæ poſtea tempore VVandalici belli per S. Gaudioſum Epiſcopum, facta migratione, eſt tranſlata Neapolim, vbi ad hanc quoque diem conſpicitur coruſcare miraculis: egimus de his in Notis ad Romanum Martyrologium[g]. Extant duo libri de Miraculis in dicta Vzalenſi Memoria ad reliquias eiuſdem Stephani editis, tunc cùm agerentur, deſcriptis: qui quidem licet inſcribantur nomine Euodij

[g] Die 2. Aug.

dij Epiſcopi Vzalenſis, & ita citari conſueuerint, ſicut & nos citaſſe meminimus; tamen A
non ab ipſo, ſed ad ipſum potiùs ſcriptos, accuratus lector inueniet[a]. ceterùm ſcriptos fuiſſe
conſtat ab aliquo eiuſdem Eccleſiæ clerico, atque ad omnes veritatis numeros elucubratos.
Teſtatur & S. Auguſtinus de miraculis in eadem Memoria fieri ſolitis, vbi primùm ait[b]:
Apud Vzalim, vbi eſt Epiſcopus frater meus Euodius, quanta miracula ibi fiant, quæ-
rite & inuenietis, &c.] recitat ibi de matre rogante Protomartyrem pro filio abſque ba-
ptiſmo defuncto, ad gratiam baptiſmi ſuſcipiendam reſuſcitato. Et in libris de Ciuitate
Dei[c] egregiam narrat hiſtoriam de clariſſima femina, Petronia nomine, ab incurabili vl-
cere protinus libera reddita. Sed multò plura duobus illis libris complexus eſt auctor: in
quibus quidem voluminibus præter recenſita ibi miracula, multa ſuppetunt memoria di-
gna vetera monumenta; nempe inter alia illud, afferri & incendi ſolitos ad Memorias
martyrum cereos[d]. B

Inſuper & illud quidem agit obſeruatione dignum: cùm ſub altari ſacræ reconderentur
reliquiæ, feneſtellam (ita enim nominat auctor[e]) in eo fieri ſolitam ad hunc vſum, vt per
eam dimitterentur velamina, quæ admouerentur capſulæ in qua ſacra pignora clauderen-
tur, quibus Deus ex virtute ſacrarum reliquiarum multa ſoleret operari miracula. Quod
enim hic habet auctor, Feneſtella, in litteris Hormiſdæ Romani Pōtificis (de quibus ſuo lo-
co agemus inferiùs) Foramen appellatur, vbi agitur de altari S. Petri Apoſtoli, in quo non
vnum Foramen inerat, ſed duo, ſuperius & inferius; illudque extrinſecus poſitum, ad illud
quod erat interius, peruium: paucis autem, & nonniſi pro magno munere atque gratia, ad ſe-
cundum Foramen concedebatur demitti ad ſanctificationem hauriendam velamina. cuius
quidem vſus plurima exempla ſuppetunt: ſed de illis dicendum ſuis temporibus. Audi mo-
dò, quid de muto ex paralyſi facto idem ibi auctor enarret: Exuens (inquit) ſibi manicam tu- C
nicæ ſuæ, eo quòd orarium non haberet, per feneſtellam Memoriæ ad interiora loca ſancta-
rum reliquiarum manu iniecta mittebat, atque exinde rurſum dexteram reducens ori ſuo
admouebat, & linguam contingendo paulatim nodos loquendi gratia fidei perſoluebat,
&c.] Illud etiam non prætereat, quod ibidem recenſetur, ſolitum fuiſſe puluerem colligi
qui adiaceret loco vbi ſacræ reliquiæ conderentur, eodemque curatos eſſe languores[f]. Iti-
dem & de oleo[g] ſanctificato ad curationem morborum teſtimonium habes, necnon vſum
ſacrarum imaginum diuinitus comprobatum[h].

Quod autem in eodem commentario, dum recenſentur diuina miracula in Megetia cla-
riſſima femina per reliquias Protomartyris impetrata, mentio fit[i] de Auitiano eiuſdem Me-
getiæ ſocero, homine idololatra: in mentē venit Auitianus ille æquè impius, cuius crudeli-
tas nota facta eſt ſcriptis Seueri in rebus geſtis[k] S. Martini; num idem ille ſit, cum nomine, D
moribus, & profeſſione conſentiant: qui etſi tunc in Galliis ageret Pręfecturam, accidere ta-
men potuit vt inuadētibus barbaris illas prouincias (ſicut de aliis pluribus vidimus) vna cum
ſuis ipſe in Africam tranſmigrauerit. certè quidem id aſſerere, nihil eſt quod repugnet.

Sed non prætereat, quod cùm in eadem tractatione auctor ipſo exordio hæc profiteatur:
Ipſorum quoque hominum verba, ſicut ab eis dicta ſunt, ſimpliciter ponere non debemus
erubeſcere:] obſeruatione dignum eſſe, quòd vox, Domnus, & Domna, ab eodem aliorum
verbis frequentiùs reperitur, eademque tributa clariſſimis viris ac feminis, necnon etiam
ſanctis, vt ipſi ſancto Protomartyri Stephano; nam ibi ſæpe, Domna Megetia, ſæpiùs, Dom-
nus Stephanus, & illud, Domnus meus Vzalenſis, primarium virum loci illius intelligens:
cùm verò de Deo dicendum eſt, ipſe non Domnus, ſed Dominus ponitur: vt appareat, vſu
loquendi, vocem Dominum tribui ſolitam Deo tantùm, Dominum verò communem ſan- E
ctis, vel clariſſimis viris ac mulieribus, non Epiſcopis ſolùm, vel ceteris inferioris ordinis cle-
ricis, vt alij putauerunt. ceterùm non id ipſum ſemper vbique & ab omnibus obſeruatum.
At hæc modò obiter obſeruaſſe & attigiſſe ſatis.

Sed quòd iam diutiùs te detinui in Memoria Vzalenſi, tranſeamus iam ad Calamenſem
ſecundam ordine temporis ædificatam, ac etiam ad Hipponenſem; non quidem (quod
nec de Vzalenſi præſtitimus) vt cuncta in eis miracula edita, victi eorum multitudine, recen-
ſere velimus, quod non valemus: nam S. Auguſtinus id ſibi viſus implere non poſſe, de iiſ-
dem Memoriis iſta præfatur[l]: Non hîc poſſum omnia commemorare quæ ſcio: & proculdu-
bio plerique noſtrorum cùm hæc legent, dolebunt me tam multa prætermiſiſſe, quę vtique
mecum ſciunt. Quos iam nunc, vt ignoſcant, rogo, & cogitent quàm prolixi laboris ſit face-
re; quod me hîc non facere, ſuſcepti operis neceſſitas cogit. Si enim miracula ſanitatum (vt
alia

[a] Euod. lib. 1. c. 1. & 7.
[b] Aug. de diuerſ. ſer. 32. 33.
[c] Aug. de Ciuitat. Dei li. 22. c. 8.
[d] Euod. lib. 1. c. 2. 4. & lib. 2. c. 1.
[e] Eod. lib. 1. c. 12.
DE FENESTELLA ET FORAMINE IN SEPVLCHRIS MARTYRVM.
[f] Ibid. lib. 1. c. 11.
[g] Ibi. lib. 2. c. 2.
[h] Ibi. li. 2. c. 4.
[i] Ibi. lib. 2. c. 2.
[k] Seuer. dialog. lib. 3.
DOMNVS ET DOMNA.
[l] Auguſtin de Ciuit. Dei lib. 22. c. 8.

A alia taceam) ea tantummodo velim ſcribere, quæ per hunc martyrem, id eſt, glorioſiſſimum
Stephanum, facta ſunt in Colonia Calamenſi & in noſtra; plurimi conficiendi ſunt libri, nec
tamen omnia colligi poterunt, ſed tantùm de quibus libelli dati ſunt.] & paulò pòſt de Ca-
lamenſi Memoria: Crebriùs dantur, *libelli ſcilicet miraculorum*, incredibili multitudine ſu-
perant] eos ſcilicet, quos datos ſciret libellos de Memoria Hipponenſi, numero fermè ſe-
ptuaginta[l], abſq. aliis ibi editis miraculis, de quibus nullus ſcriptus libellus eſſet. De Memo-
ria eiuſdem Protomartyris ad Aquas Tibilitanas agens, magna populi multitudine dicit fre-
quentatam fuiſſe; de qua hæc obiter tantùm: Ibi cæca mulier, vt ad Epiſcopum portantem
ſacra pignora duceretur, orauit: flores quos ferebat, dedit, recepit, oculis admouit, protinus
vidit: ſtupentibus qui aderant, præibat exultans, viam carpens, & viæ ducem vlteriùs non
requirens.] De Memoria verò Auduritana iſta ſubiicit: Puerum quemdam paruulum,
B cùm in area luderet, exorbitantes boues, qui vehiculum trahebant, rota obtriuerunt, &
confeſtim palpitauit expirans: hunc mater arreptum ad eamdem Memoriam poſuit, & non
ſolùm reuixit, verùm etiam illæſus apparuit.] Subdit de quatuor aliis defunctis virtute eiuſ-
dem S. Stephani reliquiarum reuocatis ad vitam: quæ tantùm miracula, omiſſis ceteris, hîc
deſcribere ſat erit. ait enim:

Sanctimonialis quædam in vicina poſſeſſione, quæ Caſpaliana dicitur, cùm ægritudine
laboraret ac deſperaretur, ad eamdem Memoriam tunica eius allata eſt: quæ antequam re-
uocaretur, illa defuncta eſt. hac tamen tunica operuerunt cadauer eius parentes: & recepto
ſpiritu, ſalua facta eſt. Apud Hipponem Baſſus quidam Syrus ad Memoriam eiuſdem mar-
tyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, atque ſecum veſtem eius detulerat. Cùm ec-
ce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cùm, orante illo, ab amicis
C eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cùm do-
mum rediiſſet, iam ſuorum eiulatibus perſonantem; & veſtem filiæ, quam ferebat, ſuper
eam proieciſſet; reddita eſt vitæ. Rurſus ibidem apud nos Irenæi cuiuſdam Collectarij filius
ægritudine extinctus eſt. cumque corpus iaceret exanime, atque à gementibus & plangenti-
bus exequiæ pararentur: amicorum eius quidam inter aliorum conſolantium verba ſuggeſ-
ſit, vt eiuſdem martyris oleo corpus perungeretur: factum eſt, & reuixit. Itemque apud nos
vir Tribunitius Eleuſinus ſuper Memoriam martyris, quæ in ſuburbano eius eſt, ægritudine
exanimatum poſuit infantulum filium ſuum: & poſt orationem, quam cum multis lacrymis
ibi fudit, viuentem leuauit.] iſta ibi de quinque mortuis reuocatis ad vitam: de alio verò in
dicta Calamenſi Memoria reddito item vitæ, idem ſuperiùs agit; cui addit de alio ex mor-
te animæ (quod maius videri poteſt) reuocato ad vitam, & relato in gloriam ſempiternam.
D reddamus hîc ipſum:

Fuit (inquit) ibi vir in ordine ſuo primarius, nomine Martialis, æuo iam grauis, & mul-
tum à religione abhorrens Chriſtiana. Habebat ſanè fidelem filiam, & generum eodem
anno baptizatum. Qui cùm eum ægrotantem multis & magnis precibus & lacrymis roga-
rent, vt Chriſtianus fieret: prorſus abnuit, eoſque à ſe turbida indignatione ſubmouit. Vi-
ſum eſt genero eius, vt iret ad Memoriam S. Stephani, vt illic pro eo, quantum poſſet,
oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Chriſtum. Fecit
hoc ingenti gemitu & fletu & ſinceriter, ardente pietatis affectu. Deinde abſcedens, ali-
quid de altari florum, quod occurrit, tulit; eique cùm iam nox eſſet, ad caput poſuit. Tunc
dormitum eſt: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Epiſcopum curreretur, qui mecum
forte tunc erat apud Hipponem. Cùm ergo audiſſet eum abſentem, venire presbyteros
E poſtulauit. Venerunt, & ſtatim ſe credere dixit. Admirantibus atque gaudentibus omni-
bus, baptizatus eſt. Hic quamdiu vixit, in ore habebat, CHRISTE ACCIPE SPIRI-
TVM MEVM: cùm hæc verba beatiſſimi Stephani[a], quando lapidatus eſt à Iudæis, vlti-
ma fuiſſe neſciret; quæ huic quoque vltima fuerunt: nam non multo pòſt etiam ipſe defun-
ctus eſt.] prætermittimus (quòd aliò tendimus) alia tunc temporis miracula edita, ab eo-
dem Auguſtino tum in libris de Ciuitate Dei, tum in ſermonibus[b] recenſita, in quibus
de alio mortuo catechumeno ad vitam reuocato agitur: vt planè numeres ex Auguſtino
tunc temporis ſeptem mortuos Stephani reliquiarum virtute reuocatos ad vitam.

Huc accedant rebelles lumini, perfricta fronte Hagiomachi aduerſus ſanctorum reliquias
bella gerentes: Quid habent quòd his iuſtè poſſint obiicere, quę à tanto viro conſcripta, non
in angulo, ſed nota omnibus palàm facta miracula, tum ad Gentiles confutandos habentur,
tum pro concione populo prædicata? quæ nec ex S. Auguſtino edita tantùm habes, ſed & ex

DE ALIIS MEMORIIS ET MVLTITVDINE MIRACVLORVM S. STEPHANI.
DE SEX DEFVNCTIS REVOCATIS AD VITAM.
DE MARTIALI EX ETHNICO REDDITO CHRISTIANO.
[a] Act. 7.
[b] Aug. de diuerſ. ſerm. 32. 33.
ADVERSVS HAGIOMACHOS IVRE INVEHITVR AVCTOR.

A duobus libris ad Euodium Epiſcopum Vzalenſem conſcriptis, quin & à Seuero Minoricenſis Eccleſiæ Epiſcopo, publica epiſtola eodem argumento toto Orbe vulgata, quam ſuo loco inferiùs prodituri ſumus: adeò vt de veritate certa fide teſtata, omniq. teſtificatione firmiſſimè roborata, nulla vel leuis quidem poſſit de mendacio ſuboriri ſuſpicio. Planè videre tunc fuit Stephanum primarium Eccleſiæ ſanctæ diaconum, more maiorum, ex eminentiori ſuggeſtu Euangelium, quod omnes crederent, populo decantare, fidemq. Catholicam & Apoſtolicam præconio nunciare, eamdemque ſequentibus ſignis reddere obſignatam.

[a] *Act. 6. 7.*

Sed quid? Edente rurſus Stephano[a] prodigia & ſigna magna in populo: renouâtur rurſum aduerſus eum ab impiis antiqua certamina: rurſum inſurgunt ſynagogæ perfidorũ, blaſphemiæ cum arguunt: iterũ falſos ſubintroducunt teſtes: rapiunt iterum qui diſſecantur cordibus aduerſarij, ſtrident dentibus, continẽt aures, impetum faciunt, eiiciunt extra ciuitatem, atq. tandem blaſphemiarum lapidibus obruunt: ſed occidi non poteſt, qui regnare ſe virtute miraculorum oſtendit in cælis. B Cùm ſemel impij occiderint corpus, non habent amplius quid faciant: iactent licet furẽtes odio in cælum lapides, eoſdem in ſuum ipſi caput excipient; quòd ſcriptum ſit[b]: Qui in altum mittit lapidem, ſuper eius caput cadet.]

[b] *Eccl. 27.*

Rogo te, lector, perpende, quanto Hagiomachi iſti etiam æternis mancipatis ſuppliciis, à Deo reiectis, inferno addictis hominibus ſint nequiores. Dixit vnus ex illis[c]: Si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent] vnum mortuum reuocatum ad vitã fidem certam facturum viuentibus putans: iſtis verò nec ſatis ſunt ſex è mortuis excitati virtute reliquiarum Stephani Protomartyris. Sed roget Deum iterum pro deploratis his miſeris Stephanus[d]: Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum: (ſiquidem [e]aquæ multæ non valent extinguere charitatem, nec flumina obruunt illam) vt potentiſſimis eius precibus omnes ex Saulo[f] conuertantur in Paulum.

[c] *Luc. 16.*
[d] *Act. 7.*
[e] *Cant. vlt.*
[f] *Act. 7.*

RELIQVIAE S. STEPHANI AD DIVERSAS ECCLESIAS MISSAE.

C Sed miſſis his, iam reliqua proſequamur. Diuiſit namque ipſe ſanctus, quas ab Oroſio accepit Auguſtinus reliquias Protomartyris Stephani, eiſdemq. alias eccleſias impertiuit: extat enim eius epiſtola[g] ad Quintianum Epiſcopum, qua ſignificat eaſdem ad ipſum reliquias mittere. de aliis autem aliò miſſis, præter ea quæ dicta ſunt ſuperiùs, ignoramus. Ceterũ qui perlaturus eas in Hiſpaniam Oroſius accepit, cùm licuit in eas reuerti prouincias, munus expleſſe ſuum, certum eſt: de quo conſtat, nauigatione appuliſſe in Minoricam inſulam, eiuſdemque loci Epiſcopo Seuero ex eis partem aliquam reliquiſſe. Sed de his ſuo loco inferiùs dicturi ſumus.

[g] *Apud Aug. epiſt. 103.*

Iam verò ad res Innocentij Romani Pontificis hoc anno geſtas reuocemus orationem. Cùm enim ſciſſet, in Africa ab Epiſcopis quibuſdam immeritos ordinari: his occurrens, ſcribens ad Primatem totius Africæ Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem litteris[h] cõqueſtus D eſt, datis hoc anno, quarto Nonas Iunij. Certè quidem magnam fuiſſe penuriam clericorum in Africa, quæ ex litteris eiuſdem Aurelij ſuperiùs dicta ſunt, dum petiit vel à Romana, vel Mediolanenſi Eccleſia mitti in Africam ſacrorum miniſtros, ſatis oſtendunt. Emendanda autem Epiſtola ipſa eſt in alterius Conſulum nomine, dum alius quàm Theodoſius Palladij collega ponitur. Elucet verò in ea epiſtola Romani Pontificis erga omnes Eccleſias cura propenſior, cùm & erga tranſmarinas quoq. prouincias paſtorali ſolicitudine vigilet. Quo etiam anno idem Romanus Pontifex ad conſultationes Decentij Epiſcopi Eugubini reſpondit[i], de quibus à nobis ſuperiùs alia occaſione tractatum eſt.

[h] *Innoc. ep. 30*

INNOC. PAPA CVM AVRELIO EXPOSTVLAT DE IMMERITIS ORDINATIS.

[i] *Innoc. ep. 29*

Quod igitur ſummi munere Pontificij vniuerſum circumſpectaret Catholicum orbem, idem Innocentius Papa Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, epiſtola ad eum ſcripta, redarguit de his quæ in familiam ſanctarum virginum Euſtochij atque Paulæ Iunioris ab E impiis impiè fuiſſent admiſſa. quænã iſta fuerint, ipſæ litteræ Innocentij ad ipſum Ioannem ſcriptæ declarant, quæ ſic ſe habent[k]:

[k] *Innoc. epiſt. 24. facta collatione cum alio ſcripto codice.*

Dilectiſſimo fratri Ioanni Innocentius. Direptiones, cædes, incendia, omne facinus extremæ dementiæ*, generoſiſſimæ ſanctæ virgines Euſtochium & Paula deplorauerunt, in locis Eccleſiæ tuæ perpetraſſe diabolum: nomen enim hominis, cauſamque reticuerunt. Quod etſi ambiguum non ſit, & à quo commiſſum: oportuit tamen cuſtodire germanitatem tuam, & gregi illius ſolicitiùs prouidere, ne quid huiuſmodi oriretur, quod cum aliorum periculo tua laceſſit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos, quos incendio, armis & perſecutionibus nudas, debiles poſt ſuorum cædes & mortes vix viuere audiuimus. Nihil mouet pietatem illam ſacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos poteſtate admiſſa: in te, inquam: prorſus enim ſacerdotij grauitatem condemnat, tantum nefas

* clementia

INNOC. ADMONET IOANNEM EPISCOPVM HIEROSOLYMIT.

A nefas in Eccleſia fuiſſe completum. Vbi prouiſiones tuæ? Vbi certè, ſi caſus euenerant, auxilia, vel conſolationes? Cùm plus ſe adhuc metuere dicant, quàm conqueruntur eſſe perpeſſas. Altiùs cenſerem, ſi eſſent aliquid de hac re mecum apertiùs collocutæ. Vide, frater, antiqui hoſtis inſidias; & ſpiritu boni rectoris peruigila, vt hæc quæ ad nos opinione magis, quàm accuſatione manifeſta delata ſunt, vel corrigantur, vel retundantur; ne ius Eccleſiaſticum de labefactatis cauſis eum qui non defenderit, præſtare compellat.] hæc ad Ioannem Innocentius, cùm idem Ioannes ſuſpicione conniuentiæ de perpetrato ſcelere apud ipſum vehementiſſimè pulſaretur, quòd ſciret eum ſemper aduerſatum eſſe Hieronymo, eidemque ſæpe antè negotium faceſſiſſe, ſub cuius regimine ſanctiſſimæ illæ feminæ erant.

QVAE PASSAE EVSTOCHIVM ET PAVLA.

Suſpicio, inquam, vehemens illa erat, quòd cùm (vt dictum eſt, & ex litteris ſancti B Auguſtini ſuperiùs declaratum) ipſe Pelagium foueret quaſi Catholicum, quem antè idem ſanctus Hieronymus ſcripta epiſtola ad Cteſiphontem, & poſt abſolutionem eiuſdem Pelagij in Concilio Palæſtino tribus dialogorum libris vehementer inſectatus eſſet: vindictæ cauſa in Bethlehemiticum monaſterium, ipſius nutu, ab impiis Pelagianis ea tam nefanda fuerint perpetrata, quorum gratia eædem ſacræ virgines apud Innocentium Romanum Pontificem conqueſtæ eſſent. Sed prædicanda planè illarum modeſtia, cùm ſic detulerint, vt tamen delinquentium nomina tacuiſſe voluerint. quod eadem quoque virtute S. Hieronymus præſtitit in litteris eadem ex cauſa datis ad eumdem Romanum Pontificem, vt idem Innocentius ſignificat litteris eo argumento ad ipſum S. Hieronymum redditis, quæ ſic ſe habent:

IOANNES IVRE IN SVSPICIONEM ADDVCTVS.

Dilectiſſimo filio Hieronymo presbytero Innocentius Epiſcopus.

C Numquam boni aliquid contentionem feciſſe in Eccleſia, teſtatur Apoſtolus: & ideò hæreticorum correctiones primùm fieri iubet, magiſque diuturna duci collatione. Quæ regula dum negligenter accipitur*, malum non vitatur, quod cauendum eſt, ſed augetur. Tamen quoniam dolor gemituſque tuus ita quatit viſcera noſtra, vt ratio non tractandi, conſulendique ſit: primùm conſtantiæ tuæ alloquor fidem. pro veritate quiſque iniuria, aut (vt dicis) periculo percelletur, qui expectat beatitudinem, multis ſæpe narraſtis; & tuæ verbis prædicationis, te benè memorem admonemus. Itaque excitati tanta malorum ſcena, arripere auctoritatem ſedis Apoſtolicæ ad omne comprimendum nefas feſtinauimus: ſed in quem inſurgeremus, nec nomine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxatum. Quod ergo poſſumus, condolemus. Si depoſueris autem apertam manifeſtamque in homines aliquos accuſationem: aut iudices competentes tribuam: aut D ſi quid vrgentius, ſolicitiuſque à nobis fieri poteſt, non retardabo, fili dilectiſſime. Tamen Epiſcopo fratri meo Ioanni ſcripſi, vt circumſpectiùs agat: ne quid circa Eccleſiam ſibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale præuidere & propellere ne accideret, vel ne accidat, etiam ipſi ſit & poſtea moleſtiſſimum.] hucuſque Innocentius ad ſanctum Hieronymum.

INNOCENTIVS PAPA CONSOLATVR S. HIERONYMVM.

* aſpicitur

Idem verò Innocentius Papa ad Aurelium (Epiſcopum Carthaginenſem puto) cuius diligentia perlatas ipſas S. Hieronymi litteras accepiſſet, iſta paucis reſcripſit[a]:

[a] *Innoc. ep. 26.*

Dilectiſſimo fratri Aurelio Innocentius.

Piiſſimam etiam ad nos perueniendi tuam affectionem benè compresbyter noſter credidit Hieronymus. Compatimur gregis noſtri membro: & quod faciendum duximus, vel facere potuimus, ſumus velociter executi. Germanitas tua, frater cariſſime, citiùs litE teras memorato reddere feſtinet.] hæc Innocentius ad Aurelium, ad quem litteras ſuperiùs recitatas Hieroſolymam mittendas dedit. Sæpe enim accidiſſe vidimus vt ex Africa Fideles nauigarent in Palæſtinam: His verò temporibus Innocentius item nomine presbyter (vt indicant litteræ ſancti Hieronymi ad Auguſtinum[b], de quibus dicemus inferiùs) eodem ſe contulit.

INNOCEN. EPISTOLA AD AVRELIVM.

[b] *Hier. ep. 79.*

At diuini quidem diſpenſatione iudicij factum eſt, vt inter hæc ipſe Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus ad Dei tribunal rationem de omnibus redditurus, ex hac vita morte ſubductus, ſe ſiſtere cogeretur. Hoc namque anno eumdem Ioannem mortuum eſſe, inde perfacilè intelligi poteſt, quòd anno ſequenti eius in ſede ſucceſſoris ſunt redditæ litteræ ad Romanum Pontificem, quibus inter alia ſignificatur, iam ipſum Ioannem haud recèns eſſe defunctum. Tenuit ipſe ſedem illam annis triginta: tot enim numerantur ab obitu S. Cyrilli eius prædeceſſoris. Subrogatus verò in eius locum fuit Praylius; ita enim nominatus reperitur

IOAN. EPISCOP. HIEROSOL. OBITVS ET PRAYLII ELECTIO.

tur in litteris Zoſimi Papæ anno ſequenti recitandis, ſicut pariter nominat eum Theodore- A tus, dum ait[a]: Poſt Ioannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomini ſuo pulchrè reſpondebat (*ob manſuetudinem ſcilicet*) illius Eccleſiæ regimen capeſſit.] hæc ipſe. ex quibus omnibus corrigendum eſt Nicephori Chronicon, vbi loco Praylij, legitur Paulinus Ioannis ſucceſſor: vel alij emendandi, qui pro Praylio dixerunt Cyrillum.

[a] *Theodoret. lib.5.c.17.*

His Conſulibus (inquit Marcellinus Comes in Chronico) Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſcripſit ad Reginas, *filias ſcilicet Arcadij Imperatoris*, librum de Fide atque virginitate, opus valde egregium, in quo præueniens dogma Neſtorij impugnauit.] hæc ipſe. Mira quidem res: filiæ ipſæ quatuor Arcadij Imperatoris, Pulcheria, Placilla, Arcadia, atque Marina, omnes paribus votis excoluere cælibem vitam, virginitatem Deo dicantes, in Palatioque perinde ac in monaſterio monaſticam vitam agentes: quarum omnium ſancta Pulcheria Auguſta & ſanctitate & prudentia præcipuum locum tenens, facta eſt ceteris ſan- B cti inſtituti autrix & moderatrix.

FILII ARCADII OMNES VIRGINITATEM SECTATAE.

Reſcripſerunt hoc item anno Imperatores aduerſus Gentiles his verbis[b]: Qui profano Pagani ritus errore ſeu crimine polluuntur, hoc eſt, Gentiles, nec ad militiam admittantur, nec Adminiſtratoris & Iudicis honore decorentur. Dat. VII. Idus Decemb. D.N. Theodoſio VII. & Palladio Conſſ.] Quàm iuſto Dei iudicio factum apparet, vt Gentiles, qui ſibi in Attalo Imperium vindicare ſtuduerant, iidem ab omnibus excluderentur magiſtratibus atque militia.

[b] *l. 21. de Pagan. Cod. Th.*

DE PARABOLANIS RESCRIPTVM IMPERATORIS.

Quod rurſùm ſpectat ad Imperatorum reſcripta hoc anno data: Theodoſius Imperator ad reprimendos Alexandrinos tumultus, quos anno ſuperiori diximus excitatos, edidit ſanctionem. Quòd enim ſciret Corpus eorum qui adſcripti erant ægrotantium curæ, innumerum haud mediocrem excreuiſſe, nec contemnendæ, audaciæ eſſe, eoſdemque om- C nes aduerſus Præfectos ſtudere Cyrillo; de his reſcripſit ad Monaxium[c] Præfectum Prętorio, illud admonens, ne Corpus illud excederet numerum quingentorum, eoſdemque non ex diuitibus, ſed pauperibus allegendos; quos & vetuit publicum quodlibet adire ſpectaculum, néve ad Curiam accederét, niſi ſinguli, & vrgente neceſſitate. Hæc omnia cùm hoc anno cauenda Imperator indixerit: certè quidem non aliunde, quàm ex ſuperioris anni tumultibus iſta ipſa ſanxiſſe putatur.

[c] *l. 42. de Epiſ. & cler. Cod. Theod.*

Vix enim credi poteſt, quæ eſſent vires Epiſcoporũ Alexandriæ, cùm illis ipſi homines fauerent, quos idẽ Imperator nominat Parabolanos tũ in pręſenti edicto hoc anno dato, tum in alio ſub duodecimo Honorij Cõſulatu edito[d]. Fuiſſe autẽ hos minoris ordinis clericos allectos, exordiũ dati hoc anno reſcripti inſinuare videtur, in quo iſta verba legũtur: Placet noſtrę clementiæ, vt nihil cõmune clericis cũ publicis Actibus, vel ad Curiã pertinẽtibus habeant.] D

[d] *l. 43. de Epiſc. & cler. C. Theod.*

Ceterùm quod ad ipſum nomen ſpectat, conſentiunt recentiores, vocem hanc, Parabolanos, vel, vt habet Iulius Firmicus, Parabolarios, ſiue Parabolos, vt habet Socrates & ex eo Caſſiodorus, à voce Græca παράβολος deriuari, qua ſignificatur homo ad ſubeunda pericula præceps, quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, peſtis quoq. tempore, præeſſent. Verùm quòd ex charitate eiuſmodi primò manauit officium, qua nulla maior videri poterat, cùm poneret quis animam ſuam pro amicis ſuis; tranſiuit in factionem, cùm iidem pro Epiſcopis pugnaturi, negotium faceſſerent quoque Præfectis: cuius auertendæ rei cauſa Theodoſius, anni ſuperioris (vt vidimus) malis admonitus, ea aduerſus eiuſmodi genus hominum ſtatuere opus habuit. Qui ergo diſſidia anni ſuperioris inter Oreſtem Præfectum & Cyrillũ Alexandrinum Epiſcopum ignorarunt, quorum cauſa hæc ſancita eſſe noſcuntur, pariter hallucinatos eſſe oportuit in eiuſdem ſanctionis interpretatione. Reſcripſit verò poſt- E ea idem Theodoſius[e], vt iidem qui ſub numero quingentorum fuerant ſua ſanctione reſtricti, quòd curæ infirmorum non ſatis eſſe viderentur, ad ſexcentos excreſcerent, quibus in omnibus præeſſet Epiſcopus Alexandrinus. Sed de his hactenus.

[e] *l. 43. de Epiſc. & cler. Cod. Theod.*

IESV CHRISTI ANNVS 417. INNOCENTII PAP. ANNVS 16. HONORII 23. THEODOSII 10. IMPP.

PELAGIVS DOLOSE PVRGARE SE STVDIT APVD INNOC. PAP.

QVadringenteſimus decimusſeptimus Chriſti annus Honorio Auguſto vndecimùm & Conſtantio ſecundùm Conſulibus aperitur: Quo Pelagius hęreſiarcha, cùm accepiſſet non eſſe receptam ab Innocentio Romano Põtifice purgationem ſuam habitam in Concilio

A lio Palęſtino, ſed priori apud eum aſtrictum teneri damnatione; vt eum falleret, omnem adhibuit fallendi artem: etenim ipſe ad Innocentium Papam litteras dedit, quibus profiteretur, ſe verè eſſe Catholicũ. Dedit & alias de hoc ipſo Praylius Hieroſolymitanus, quibus legitimè factam Pelagij purgationem ſignificaret. Adiectum, vt vnà cum his mitteretur Romam, qui æquè eſſet hæreſis infamatus Cæleſtius eius diſcipulus ſuam cauſam acturus, ſuoſque accuſatores ad ſedis Apoſtolicę iudicium, quaſi calumniis exagitatus, prouocaturus; quò declararet ſe non aliter credere, quàm quod Catholica teneret Eccleſia. Quantum autem opinari licet, cùm his omnibus & ad hæc omnia videtur etiam legatus fuiſſe Palladius Galata Epiſcopus Helenopolitanus, quem Pelagio fauiſſe, teſtificatione S. Hieronymi ſuperiùs dictum eſt. Ipſe enim Palladius in dialogo quem ſcripſit de rebus S. Ioannis Chryſoſtomi, ipſo eius exordio de ſe teſtatur, veniſſe Romam ſub Zoſimo Papa. Sed agamus de ſingulis B eodem quo geſta ſunt ordine, atque in primis de ipſis ad Innocentium Papam Pelagij litteris hoc ipſo anno è Palæſtina, vbi degebat, datis.

Quòd enim ipſe Pelagius Hieroſolymis habitare tandẽ elegerit: illud animi eius cõſilium fuiſſe creditur, vt ibi moraretur, quò ex toto Orbe Chriſtiano concurrerent gentes; vt ibi errores docens, vniuersã ſimul totius Orbis Eccleſiã macularet. Sed quod ad datas ab eo litteras ad Romanũ Põtificem pertinet: S. Auguſtinus earũdem litterarũ Pelagij Romam ad Innocentiũ Papã miſſarum crebriùs mentionem habens, tempus quo dedit, exactè ſignificat, dũ eas ſcriptas ad Innocentiũ tradit, acceptas autem, eo tũc defuncto, ab eius ſucceſſore Zoſimo, hoc nẽpe anno, quo Innocentius (vt dicemus) ex hac vita deceſſit. Ipſe igitur agẽs contra eũdem Pelagium in cõmentario de peccato originali, hæc inter alia[a]: Quomodo autem Pelagius obrepere tentauerit ad fallendũ etiam Apoſtolicę ſedis Epiſcopale iudicium, in hac C ipſa quæſtione de baptiſmate paruulorũ diligenter attẽdite. In litteris enim, quas Romã miſit ad beatæ memoriæ Papam Innocentiũ; quoniã eum in corpore non inuenerunt, & ſancto Papæ Zoſimo datæ ſunt, atq. ad nos inde directæ: dicit ſe ab hominibus infamari, quòd neget paruulis baptiſmi ſacramentum, &c.] Fuiſſe quidem eam Pelagij epiſtolam apologeticam pro ſui defenſione & excuſatione, idem Auguſtinus inferiùs declarat illis verbis[b]:

[a] *Aug. de peccat. orig. c. 17.*

PELAGIVS SE EXCVSAT ET DEFENDIT APVD INNOCEN. PAP.

Iſta eius verba Romã pro magna eius purgatione tranſmiſſa, tam ſunt ambigua, vt poſſint eorum dogmati præbere latibula.] Idemq. rurſus Auguſtinus in libris ad Albinum & Pinianum atq. Melaniam datis de Gratia Chriſti, earumdem Pelagij litterarum frequenter meminit: immò & alligaſſe eidẽ epiſtolæ fidei ſuæ confeſſionem, declarat his verbis[c]: Vt ergo hæc interim omittam: nempe ipſe Pelagius & litteras nuper & libellum Romam ſuæ fidei miſit, ſcribens ad beatæ memoriæ Papã Innocentiũ, quem defunctum eſſe neſciebat.] hæc D ipſe. Porrò eumdem libellum, ſeu confeſſionem Pelagij, nos tandem nacti deſcribemus inferiùs opportuniori loco. Sed & ex S. Auguſtini etiam recitatis ſuperiùs verbis facilè intelligi poteſt tempus ipſum, quo ad Albinum & ſocios libros illos conſcripſit, nempe anno ſequenti, vt ſuo loco dicemus. reliqua autẽ de Praylij Epiſcopi Hieroſolymitani epiſtola ad Innocentium Papã, & Cæleſtio ad eũ veniente, agemus inferiùs, cùm de Zoſimo Papa, qui Innocentio ſucceſſit, erit ſermo. Interea verò de ipſius Innocentij obitu, qui interceſſit, agamus.

[b] *Aug. i c. 21.*

[c] *Aug de Gratia Chriſt. li. 1. cap. 30.*

DE OBITV INNOC. PAPAE.

Hoc igitur anno, quinto Kalendas Auguſti idem Innocentius Papa diem obijt, cũ ſediſſet annos quindecim, menſem vnũ, & dies decem: ea enim die finem impoſuiſſe præſenti vitæ, nõ ſolùm liber de Romanis Pontificibus tradit, ſed & Romanum Martyrologiũ fidem facit, dum eadem ipſa die celebrat ipſius ad Deum tranſitum. Quod autem re vera hoc anno ipſe Innocentius mortuus ſit, aduerſus aſſertionem eorũ qui eum anno ſuperiori defunctum vo- E lunt: iſtud quidẽ euidenter demõſtrant litteræ eius hoc anno datæ ſub dictis Conſulibus Honorio atq. Conſtantio ad Conciliũ Mileuitanum[d] ſexto Kalendas Februarij, quarũ antè meminimus. Accedit præterea Marcellini Comitis auctoritas, qui ſub huius anni Conſulibus collocat Zoſimum Innocentio ſubrogatum. Porrò hũc minimè prætergreſſum eſſe annum Innocentium, litteræ Zoſimi Papæ datæ hoc anno manifeſtè declarãt. Rationem verò temporis ſedis ipſius Innocentij ex dictis ſuperiùs in eiuſdẽ ingreſſu facilè colliges; intelligeſque omni ex parte conſtare, quã nuper certo annorum, menſis, & dierũ numero conſignauimus.

[d] *Innoc. ep. 32.*

Antequam autem ad ingreſſum Zoſimi deueniamus, quæ de eodem Innocentio ſcripta feruntur, abſque tamen temporis nota hîc ex mora reddenda putauimus. In libro enim de Romanis Pontificibus hæc in primis de eo habentur: Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia, & de regulis monaſteriorum, & de Iudæis & Paganis.] Quod hîc dicitur, Conſtitutum de omni Eccleſia, idem eſt, ac decretum ad vniuerſalem Eccleſiam ſpectans: & illud ipſum

[a] Gennad. de Viris illuſtr. c. 43.

putamus, cuius Gennadius his verbis meminit[a]: Innocentius vrbis Romanæ Epiſcopus ſcripſit decretum Occidentalium Eccleſiarum & Orientalium aduerſus Pelagianos datum: quod poſtea ſucceſſor eius Papa Zoſimus Latinis promulgauit.] hæc ipſe. Porrò cetera decreta de regulis monachorum, Iudæis atque Paganis, deſiderantur. Subditur verò ibi: Multos Cataphrygas inuenit, quos in exilio Monaſterij relegauit. Hic inuenit Pelagium & Cæleſtium hæreticos, & damnauit eos; & hoc conſtituit, vt qui natus fuerit de Chriſtiana, denuò naſci debeat per baptiſmum, hoc eſt, baptizari: quod Pelagius damnabat.] hæc ibi: ſed perperam quidem dicta eſſe videri poſſunt, ſi ipſum Pelagium auſcultemus. etenim ſuis ad Innocentium litteris conqueſtus eſt, quòd de his calumnioſè infamaretur. recitat eius verba S. Auguſtinus, quæ ſunt huiuſmodi[b]: Dicit ſe ab hominibus infamari, quòd neget paruulis baptiſmi ſacramentum, & abſque redemptione Chriſti aliquibus cælorum regna promittat. Sed non ſic illis hæc obiiciuntur, vt poſuit: nam neque paruulis negant baptiſmi ſacramentum, neque abſque redemptione Chriſti aliquibus cælorum regna promittunt. Itaque vnde ſe queritur infamari, eo modo propoſuit, vt facilè poſſit crimini obiecto, ſaluo ſuo dogmate, reſpondere. Obiicitur autem illis, quòd non baptizatos paruulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, & in eos tranſiſſe originale peccatum regeneratione purgandum.] hæc Auguſtinus, eademque ſæpe in eo libro, quem ad Albinum ſcripſit de gratia Chriſti[c]. Quod ergo ibidem dicitur, negaſſe Pelagium baptiſmum infantium; ſic illud accipiendum eſt, quòd ſi non verbis, re ipſa tamen damnaſſe videri poterat, dum peccatum negaret originale; cuius rei gratia neceſſarium etiam infantibus baptiſmum eſſe, Eccleſia ſemper tenuit, & Innocentius decreto firmauit.

DECRETVM INNOC. PAP. ADVERSVS PELAGIVM.

[b] Aug. de peccat. orig. c. 17.

QVOMODO DICENDVS PELAGIVS NEGASSE BAPTISMVM PARVVLORVM.

[c] Aug. de Gratia Chriſti cap. 30. 31.

DE INSTITVTIONE TITVLI VESTINAE.

Rurſum verò de eodem Innocentio vbi ſuprà: Eodem tempore dedicauit baſilicam ſanctorũ Geruaſij & Protaſij ex deuotione teſtamenti cuiuſdam illuſtris feminæ Veſtinæ, laborantibus presbyteris Vrſicino & Leopardo, ac diacono Libyano. Quæ femina ſupraſcripta teſtamenti paginam ſic ordinauit, vt baſilica ſanctorum martyrum ex ornamentis & margaritis venditis iuſtis æſtimationibus conſtrueretur: & conſtructa eſt vſque ad perfectum. Quo in loco beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris feminæ Veſtinæ Titulum Romanum conſtituit, & in eadem domo obtulit patenas argenteas duas, penſantes ſingulas libras viginti, &c.] pergit recenſere alia ſacra vaſa & fundos ac domos eidem Titulo adſcriptos. Quod verò ibi ſubiicitur: Hic conſtituit ſabbato ieiunium celebrari; quia ſabbato Dominus in ſepulchro poſitus eſt, & diſcipuli ieiunarunt] non ſic quidem accipiendum eſt, vt huius decreti auctoritate ieiunij ſabbati ipſe auctor fuerit Innocentius; ſed quòd de his reſcripſerit ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, qui ieiunij ſabbati cauſam edoceri, datis litteris, expetierat. De eodem hæc ibi etiam[d]: Hic conſtituit baſilicam S. Agnetis martyris à presbyteris Leopardo & Paulino ſolicitè ac dignè gubernari & tegi & ornari.] & paulo pòſt: Hic fecit ordinationes quatuor in Vrbe per menſem Decembrem, cõſtituit presbyteros triginta, diaconos quindecim, & Epiſcopos per diuerſa loca quinquagintaquatuor.] hactenus de rebus ab eo geſtis ibidem recenſitis.

[d] Innoc. ep. 1. 9 edit. Rom.

DE EPISTOLIS S. BASILII AD INNOCENT.

Ad calcem verò illa explodenda eſt de Innocentio vulgata nonnullorum credulitas ex temporum ratione non adhibita malè parta, qua feruntur duæ quæ extant S. Baſilij epiſtolæ ad Innocentium quemdam ſcriptæ, ad hunc ipſum Romanum Pontificem eſſe datæ. Quas quidem litteras germanas eſſe S. Baſilij non negauerim; ſed ad alium potiùs Innocentium Epiſcopum eſſe ſcriptas, ipſa temporis diuerſa ratio palàm facit: cùm longè poſt obitum S. Baſilij ſedere cœpiſſe Innocentium, certum ſit. Sed vt hæc cũcta faciliùs innoteſcant, & vnde errandi occaſio ſumpta ſit appareat, eaſdem hîc epiſtolas reddere haud otioſum putamus: prior autem ſic ſe habet:

BASILII PRIOR EPISTOLA AD INNOCENTIVM.

Baſilius Innocentio Epiſcopo. Quem verò alium par erat & timidis fiduciam afferre, & dormientes excitare, quàm tuam, qui dominus noſter es, ſanctitatem? Qui perfectionem tuam in omnibus hac quoque in re demonſtraſti, quòd ſuſtinueris ſubmittere te nobis qui abiecti ſumus. Dignatus es enim tu quoque miniſtrare nobis ſpiritualem iucunditatem, & præclaris litteris animos noſtros recreare, & tamquam puerorum infantiam magnitudinis tuæ vlnis excipere. Petimus igitur à bono animo tuo, vt preceris, vt nos quoque digni ſimus qui percipiamus à vobis, qui magiſtri eſtis, vtilitates; accipiamus os & ſapientiam, vt audeamus reſpondere vobis, qui agimini à Spiritu ſancto: cuius te amicum eſſe, & diſcretionem eius habere veram audientes, magnas gratias agimus de tua erga Deum firma & conſtanti charitate: orantes vt pars noſtra reperiatur vnà cum veris adoratoribus,

quorum è numero perſuaſum habemus eſſe perfectionem tuam. Idq. vt ita ſit, oramus magnum illum & verum Epiſcopum, qui omnem terram ſui adoratione compleuit, Dominum noſtrum.] hactenus prior epiſtola: quæ cùm adeò ſubmiſſo animo à Baſilio ſcripta appareat, qui erat Archiepiſcopus Cappadociæ; inde oborta eſt opinandi occaſio, vt non ad alium quàm ad Innocentium Romanum Pontificem potuerit eſſe data. Poſterior autem, quæ ſequitur, his verbis concepta legitur:

[a] Ex codice Cardin. Sirleti manuſcripto.

BASILII POSTERIOR EPISTOLA AD INNOCENTIVM.

Innocentio Epiſcopo Baſilius[a]. Quanta ſum affectus lætitia; poſtquam litteras charitatis tuæ accepi; tantam ex eo moleſtiam cepi, quòd nobis curas graues & ſuper vires noſtras impoſueris, quomodo in tanto locorum interuallo à tanto gubernatoris munere ſalui euadere poſſimus. Nam dum vos Eccleſia habet, tamquam in propriis fundamentis conquieſcit. Sed ſi Dominus aliquid de vita veſtra diſponeret: quos vobis æquiparandos hinc ad fratrum curam mandare poſſet, id quod per litteras poſtulaſti? Prudenter profectò dum viuis, eum videre cupiens, qui poſt te electum Domini gregem recturus ſit: quod beatus Moyſes optauit & vidit. Poſtquam igitur & locus magnus & fama celebris eſt, & opera tua nota, & tempora difficilia indigentia magno gubernatore ob continuas procellas & fluctuationes Eccleſiæ imminentes: haud tutum animæ meæ futurum eſſe exiſtimaui, ſi hoc munus negligenter & perfunctoriè capeſſerem; eorum præſertim quæ ſcripſiſti, recordatus, quòd ſcilicet coram Domino tu mihi diem de neglectu Eccleſiarum dicens, contra me ſtaturus es. Itaque ne tuum iudicium ingrediar, ſed potiùs te defenſionis meæ conſortem coram Chriſto inueniam: totum presbyteratus in vrbe conſeſſum perluſtrans, pretioſum vas ſelegi, hominem ſcilicet quondam nepotem beati illius Hermogenis, qui in magno Concilio egregiam & ineffabilem fidem ſcriptis tradidit, Eccleſiæ multis annis presbyterum, honeſtis moribus compoſitum, canonum peritum, accuratum in fide, commendatam & continentia ac exercitatione vſque ad hæc tempora vitam ducentem; & ſi quod roboris in corpore ſupererat, ſumma vitæ duritie perdomuit: qui ita mendicus eſt, & omnis in terra facultatis expers, vt nec pane quidem abundet, niſi quantum eius & fratrum qui cum eo ſunt, manibus ciſtas contexendo, ſibi ſuppeditet. Hunc ad te mittere in animo habeo, ſi nunc tali viro & tibi ſit opus, & non alio quopiam iuniore, qui ad mittendum huc atque illuc, necnon ad alios vſus vitæ neceſſarios exequendum aptus ſit.

Propterea quamprimùm dabitur occaſio, mihi ſcribere dignaberis; & hunc virum Dei electum muneri peragendo idoneum, conuerſationibus reuerendum, cum manſuetudine docentem ad te mittam: quem etiam ſtatim mittere potuiſſem; ſed quoniam tu præueniens, virum in aliis quidem probum & nobis carum, à prædicto autem multo differentem efflagitaſti, meam opinionem tibi apertam facere volui; vt ſi tali viro indigneris, aliquem vel ex fratribus, qui eum his ieiunij diebus ſuſcipiant, mittas; vel ſi non habes qui viæ vſque ad nos labores ſufferre valeat, nobis ſcribas.] hactenus Baſilius ad Innocentium Epiſcopum.

AVCTOR EPISTOLARVM BASILIVS CAESARIENSIS.

In primis verò, quod ad Baſilium pertinet, nulla debet eſſe dubitatio, hunc eſſe Baſilium Cæſarienſem Epiſcopum: nam de Hermogene mentionem habet; quem eiuſdem ciuitatis Cæſarienſis Epiſcopum fuiſſe, idem Baſilius Cæſarienſis in ſuis epiſtolis (vt quarto Annalium tomo dictum eſt) aſſeuerat. Innocentium verò aliquem puto fuiſſe ex Epiſcopis Cappadociæ eidem Baſilio ſubditis ætate & ſanctitate venerandum, qui probatum aliquem ad ſe mitti presbyterum rogauit eumdem Baſilium, vt munere Chorepiſcopi ipſi in functionibus Epiſcopalibus adiutor accederet, qui poſt obitum eius in ſedem ſucceſſor eligi poſſet. Cuius autem ciuitatis Innocentius iſte Epiſcopus fuerit, haud nobis compertum ſatis habetur: ſcimus tamen Baſilij ſedis tempore vixiſſe Innocentium, ad quem alia eiuſdem S. Baſilij extat Epiſtola[b]. Meminit & S. Athanaſius in epiſtola ad Palladium de Innocentio in Cappadocia viro inſigni, necnon de ipſo Baſilio Epiſcopo Cæſarienſi: vt planè in eam ſententiam adducar, non alium illum eſſe Innocentium, quàm eum ad quem S. Baſilius dictas ſcribit epiſtolas.

[b] Baſil. epiſt. 3. in addit.

DE AVGVSTINI EPISTOLA AD PAVLINVM.

Hoc ipſo tempore poſt obitum Innocentij Papæ, antequam crearetur eius ſucceſſor Zoſimus, vel decreta Innocentij aduerſus Pelagium promulgarentur, S. Auguſtinus ad Paulinum Epiſcopum aduerſus eiuſdem Pelagij errores conſcripſit. hunc fuiſſe S. Paulinum Nolanum, idem Auguſtinus in commentario de Bono perſeuerantiæ ad Proſperum & Hilarium expreſsè teſtatur, cùm eiuſdem ſuæ ipſius epiſtolæ meminit[c]. id ipſum de Paulino Nolano affirmat S. Proſper[d], cùm recenſet eiuſdem Auguſtini lucubrationes aduerſus Pelagianos

[c] Aug. de Bon. perſeuer. li. 2. c. 21.

[d] Proſp. cõtra Collat. prope fin.

lagianos editas, & inter alia dictam ad Paulinum Nolanum epiſtolam. Quòd autem poſt A
obitum Innocentij hoc tempore data fuerit, illud certum eſt argumentum, quòd eiuſdem
Innocentij mentionem faciens, beatæ memoriæ Innocentium nominat. Sed quòd nondum
creato Zoſimo ſucceſſore id acciderit, inde perſpicuè etiam poteris intelligere, quòd cùm
Apoſtolicæ ſedis decreta aduerſus Pelagium recenſet, nonniſi de ipſius Innocentij litteris ad
Africanos Epiſcopos redditis meminit; haud dubium dicturus de eiuſdem Innocentij nouiſſimo decreto ſancito & per Zoſimum promulgato, ſi id factum ſciuiſſet, quod maximè
ad rem, de qua ageret, neceſſarium eſſe videret. Reddam autem ipſius ad Paulinum hîc
verba[a]: Miſſæ ſunt itaque hac de re ex duobus Conciliis Carthaginenſi & Mileuitano relationes ad Apoſtolicam ſedem, antequã Geſta Eccleſiaſtica, quibus apud Epiſcopos prouinciæ Palæſtinæ Pelagius profiteretur eſſe purgatus, vel ad manus noſtras, vel in Africam perueniſſent. Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum B
relationes, litteras familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas eſt atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem. Quæ
omnia modò legere poteris, ſi eorum fortè ad te vel nulla vel non cuncta peruenerant: vbi
videbis, ſeruata erga hominem moderatione quæ debuit, ne damnaretur, ſi praua damnaret; ipſum tamen nouellum & pernicioſum errorem ſic Eccleſiaſtica auctoritate compreſſum, vt multum miremur eſſe adhuc quoſdam, qui per quemlibet errorem gratiæ Dei conentur obſiſtere.] hæc ipſe.

[a] Aug. epiſt. 106.

NOLAE PELAGIANI NONNVLLI

Quod verò de his Auguſtinus Paulinum putauerit eſſe monendum, hanc inferiùs ſui inſtituti rationem affert his verbis: Quod propterea commemorauimus, quoniam quidem
apud vos, vel in veſtra potiùs ciuitate (ſi tamen verum eſt quod audiuimus) tanta pro iſto
errore quidam obſtinatione nituntur, vt dicant, facilius eſſe vt etiam Pelagium deſerant at- C
que contemnant, qui hæc ſentientes anathematizauit, quàm ab huius ſententiæ, ſicut eis
videtur, veritate diſcedant.] hæc ipſe. Sed vnde iſta contagio ſerpſit in Nolanam Eccleſiam? Inde quidem, quòd antequam Pelagius palàm detegeretur hæreticus, inſinuauerat ſe
in eiuſdem Paulini amicitiam, à quo & vt Dei ſeruus, quem præſeferebat verbis & habitu,
amabatur, vt eiuſdẽ Auguſtini epiſtola ipſius exordio docet. Quinetiam ad ipſum Paulinum
Pelagius epiſtolam dedit, ſed qua ipſe videri poſſet eſſe Catholicus, ne à tanto viro vt hæreticus reiiceretur: etenim ipſe Pelagius in libello, quem nuper ad Innocentium Papam pro
ſua defenſione dedit, hæc inter alia ſcripſit: Legant (inquit) illam epiſtolam, quam ad ſanctum virum Paulinum Epiſcopum ante duodecim ferè annos ſcripſimus, quæ trecentis ferè
verſibus nihil aliud quàm Dei gratiam & auxilium confitetur, noſq. nihil omnino boni facere poſſe ſine Deo.] hæc Pelagius, quæ recitat Auguſtinus[b] in commentario ad Albinum & D
ſocios de gratia Chriſti.

[b] Aug. de Gratia Chriſti lib. 1. c. 35.

Ceterum hæc aduerſus Pelagium ad Paulinum viſus eſt Auguſtinus ſcribere voluiſſe, non
quidem ipſius Paulini cauſa, tamquam illis indigeret, quem ſciret probè Catholicum & veritatis Catholicæ propugnatorem; ſed ad conuincendos eos qui Pelagij errores mordicus defendendos ſuſcepiſſent; id fortaſſe etiam ipſo Paulino poſcente. Etenim de fide impolluta
Paulini hæc idem ſanctus Auguſtinus ad eum[c]: Oremus ergo pro illis, ſancte frater: cernis
quippe nobiſcum, quàm malo errore teneantur. Fragrant enim epiſtolæ tuæ odore ſuauiſſimo Chriſti, vbi germaniſſimus gratiæ ipſius dilector & confeſſor appares. Sed quòd diu
tecum de hac re loquendum putauimus: Primò, quia iucundiſſimum eſt, fecimus: quid enim
debet eſſe iucundius vel infirmis gratia qua ſanantur, vel pigris qua excitantur, vel valentibus gratia qua iuuantur? Deinde, vt ſi quid noſtra diſputatione, Deo adiuuãte, poſſemus, tua E
non fides, ſed fidei contra tales adminiculetur aſſertio: ſicut nos quoque in hanc facultatem
tuæ germanitatis litteris adiuuamur, &c.] laudat inſuper Paulinum idem ſanctus Auguſtinus, quòd ſcriptis ſuis aduerſus Pelagianos errores ſit firmus aſſertor Catholicæ veritatis. At
de Paulino hactenus.

[c] Aug. epiſt. 106.

PAVLINVS NOLANVS CATHOLICAE VERITATIS ASSERTOR.

Inter hæc autem accidit, vt Valerianus quidam nefandiſſimus Pelagianus ex Occidente
migrarit Alexandriam; vt cùm ibi qualis eſſet, minimè perſpectus haberetur, ſecuriùs degens, inſinuaret ſe Cyrilli Alexandrini Epiſcopi amicitiæ. cuius rei cauſa Euſebius quidam
(puto Cremonenſem illum S. Hieronymi ſcriptis haud modicè illuſtratum) vt hominem
eiiceret, ad ipſum Cyrillum eiuſmodi epiſtolam dedit[d]:

[d] Ex codice Card. Sirleti manuſcr.

Domino ſancto, omnique honore colendo ac beatiſſimo Papæ Cyrillo Euſebius in Chriſto frater.

Gratias

A Gratias egi Deo meo, quòd beatitudinis tuę dulciora melle epiſtolaris officij eloquia promerui: quia percutienti retinnire dignatus es, domine ſancte, omniqúe honore colende beatiſſime Papa. Vnde quæſo, vt libenter meæ paruitatis ſuſcipere ſermonem digneris, & libertatem, quam in fide Chriſti habere videmur, ſuperbiam non reputes. Alexandrina ſedes,
ex quo Chriſti nomen vniuerſo Orbi innotuit, præ ceteris prouinciis, ſemper Italiæ Chriſti
glutino cohæſiſſe cognoſcitur. Quomodo nunc, cùm beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cæleſtiumque cum ſuis capitibus condemnans, cunctis eos abiicientibus Orientalibus, Alexandrina Eccleſia in communionem receperit, quæ ſola & prima inter comprouinciales ſuos tales refutare debuerat? Sed ille eſt peſtifer, de quo ſanctitudini tuæ ante
annum ſcripſeram, ſignifer & confœderatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulæ
operam præbens, quicquid otioſum ſuæ adulationis inuenerit; ibi ſanctos ac fideliſſimos
B nunciat. Sed non illum librum putet tua beatitudo: ſeruus eſt Ariminenſis poſſeſſionis
illuſtriſſimi Valerij Comitis: quem propter reuerentiam tui amoris, repetendum à te, interim fieri ſiluimus. Magis orare pro nobis dignare; & tales à conſortio abiicere, ſcriptum recordatus Prophetæ ſancti: Carnes ligatas in pallio * ſacerdos, cùm pollutum non
ſanctificet; à polluto ipſe contaminatur: quæ lex eſt probatio ſacerdotum. Sed dare veniam
dignaberis meæ audaciæ & paruitati, vt ſuprà antè rogaui. Incolumem beatitudinem tuam,
meiq́ue memorem inuiolabilis Trinitas tueri dignetur, ſancte Papa.] hactenus Euſebius.
Ceterùm quod ad Cyrillum ſpectat; inſectatum etiam ipſum eſſe Pelagianos in Concilio
Epheſino, quæ de ipſo ſuo loco dicturi ſumus, ſatis apertè declarant.

EVSEBIVS MONET CYRILLVM DE VALERIANO PELAGIANO.

Quod verò ad hunc ipſum Valerianum pertinet: equidem hunc illum ipſum fuiſſe coniicio, qui mendoſè apud ſanctum Hieronymum, loco Valerianus, Annianus legitur in
C epiſtola ad Alypium & Auguſtinum[a]. Adiuuat coniecturam, quòd ibidem etiam de Euſebio habetur mentio, qui huius ſcripta ad S. Hieronymum miſerat, vt aduerſus ea ſcriberet. ſunt hæc enim verba ipſius Hieronymi: Quòd autem quæritis, vtrùm reſcripſerim contra libros Anniani pſeudodiaconi Celedenſis; qui copioſiſſimè paſcitur, vt alienæ blaſphemiæ verba friuola ſubminiſtret: ſciatis me ipſos libros in ſchedulis miſſos à ſancto fratre
noſtro Euſebio presbytero ſuſcepiſſe non ante multum temporis; & exinde vel ingraueſcentibus morbis, vel dormitione ſanctæ & venerabilis filiæ veſtræ Euſtochij ita doluiſſe, vt
propemodum contemnendos putarem, &c.] hæc ipſe ea epiſtola, quam poſt biennium eſſe
ab eo ſcriptam, ſuo loco dicemus. Quod verò Annianum, ſeu potiùs Valerianum, S. Hieronymus dicat fuiſſe pſeudodiaconum Celedenſem; abſque dubio deprauatus eſt textus,
cùm de Eccleſia Celedenſi nuſquam ſit mentio. habet alia lectio, Arelatenſis: ſed propiùs
D accedit, vt legendum ſit loco Celedenſis, Genetenſis. Verùm miſſis his, iam ad ſucceſſoris
Innocentij inſtitutionem Zoſimi tranſeamus.

DE ANNIANO SEV VALERIANO CELEDENSI.

[a] Hier. epiſt. 79.

Poſt Innocentij obitum, interlapſis diebus vigintiduobus interregni, Zoſimus natione
Græcus, Abrahami filius, ſubrogatus eſt die decimanona menſis Auguſti: quantum autem
temporis ſederit, ſuo loco in fine ipſius dicturi ſumus. Quid verò ipſius ſedis exordio acciderit, primo loco narremus. Meminiſſe debemus, Cæleſtium Pelagij hæreſiarchæ anteſignanum, tamquam nouæ hæreſis promulgatorem, iam diu antè damnatum ab Epiſcopis Africanis in Concilio Carthaginenſi, appellaſſe Apoſtolicam ſedem. Verùm quòd ſe
ſciret experturum Innocentium Papam ſibi aduerſantem, appellationem nequaquam proſequi voluit: ipſo autem defuncto, ad ſucceſſorem illius Zoſimum ſe contulit, vt ab ipſo
audiretur, non quidem proſecuturus appellationem (vt in ſuo libello Paulinus teſtatur)
E elapſo iam appellandi tempore, ſed aduerſus accuſatores querelas illaturus. Quòd verò
etiam ſciret & ab ipſo Zoſimo fore damnandum, ſi qualis eſſet, detegeretur hæreticus; ea
arte concinnauit ſcriptum à ſe libellum, vt nõ poſſet, etiam ſi Zoſimus vellet, ab ipſo reijci,
ſed ſuſcipi cogeretur; vtpote qui poſt enarrata quæ de fide ſentiret, eiuſmodi ad finem appoſuit verba: Si fortè (vt hominibus) quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit; veſtra ſententia
corrigatur.] recitat hæc quidem S. Auguſtinus[b].

ZOSIMI PAP. CREATIO.

[b] Aug. de peccat orig. cap. 607.

Adiecit autem prudenter Zoſimus ad explorandam hominis fidem, interrogare eum
quàm exactiſſimè, ſi aſſentiretur epiſtolæ aduerſus errores Pelagij ab Innocentio prędeceſſore ad vniuerſam Eccleſiam datæ: cui ſe idem conſentire profeſſus eſt. Teſtatur id ipſum
vbi ſuprà S. Auguſtinus, & ad Bonifacium de Zoſimo Papa ait[c]: Inſuper etiam Cæleſtium
ſe purgare molientem, ad conſentiendum ſupradictis ſedis Apoſtolicæ, id eſt, Innocentij
Papæ litteris, crebra interlocutione conſtrixerit.] Qua de cauſa (vt idem ſubdit) ac-

[c] Aug. contra epiſt. Pelag. li. 2. c. 3.

cidit

A cidit vt ipſe Zoſimus leniùs cum Cæleſtio egerit,ſpem concipiens eum Eccleſiæ Catholicę reſtituturum. Idemq́. Auguſtinus Paulo ſuperiùs æquè demonſtrat, haud erraſſe Zoſimum Papam, dum ſcripſit Cæleſtij libellum eſſe Catholicum. agit enim de iiſdem aduerſus Iulianum Pelagianum[a], probans Zoſimi factum, cùm Cæleſtium lucrari cupiens, cum eodem benignè ſe geſſit. Cùm tamen non ſic hominem ſuſceperit, vt ad Catholicam communicationem admiſerit. Immò adhuc eam adhiberi voluit, ne ab eo deciperetur, ex abundanti, cautelam, vt in Africam ſcriberet,vt ſi quid illi contra Cæleſtium quod proferrent haberent,Romam mitterent.Affirmat id namque idem S. Auguſtinus,Zoſimum ſemper laudans & excuſans,dum ait[b]: A vinculis tamen excommunicationis nondum eſt creditus eſſe ſoluendus: ſed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa,reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſententiæ lenitate conceſſus eſt.] hæc S. Auguſtinus. ſed de his fuſiùs agemus inferiùs, cùm calumnias Iuliani Pelagiani in Zoſimum, B ex ipſius Auguſtini verbis parata defenſione,confutabimus.

[a] *Aug. contra Iulian. Pelagian. lib. 6. c. 12.*

[b] *Aug. de pecc. ori. orig. c. 8.*

His de Zoſimi rebus geſtis cum Cæleſtio, ſubiicimus litteras eiuſdem Romani Pontificis ad Epiſcopos Africanos hoc anno eadem occaſione conſcriptas, quas nobis Vaticanus vetus codex exhibuit: vt ex ipſis, quæ de eodem Zoſimo S. Auguſtinus conſcripſit, intelligas, pariterque Zoſimi ipſius ſenſum epiſtolæ ex eodem S. Auguſtino percipias, quæ ſic ſe habet:

EPISTOLA ZOSIMI AD AFRICANOS DE CAELESTIO.

Zoſimus Aurelio & vniuerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem.

Magnum pondus examinis magna deſiderat, vt non ſit rebus ipſis quæ geruntur inferior libra iudicij. His accedit Apoſtolicæ ſedis auctoritas, cui in honorem beatiſſimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdam ſanxere reuerentiam. Orandum igitur, & inceſſanter orandum,vt continua gratia, perenniq́ue adiutorio Dei pax ex hoc fonte in totum Orbem fidei & Catholicæ ſocietatis nullis nubibus interfuſcata mittatur. C Charitas enim quæ (ſicut ſcriptum eſt) Deus eſt,perfecta plenitudinis abundantia gratulatur: cùm ſi quid vel ſuſpicionis habuerit fidei intentionis ſolicita, vel in longum perducta contentione, aut emendatione corrigitur.

CONSISTORIVM IN S. CLEMENTIS BASILICA.

Cæleſtius presbyter noſtro ſe ingeſſit examini, expetens ea, quæ de ſe Apoſtolicæ ſedi aliter quàm oportuit, eſſent inculcata, purgari. Et licet multæ occupationes maioribus vinculis Eccleſiaſticorum negotiorum curam noſtram,ſolicitudinemq́. diſtraherent: tamen ne paternitatis veſtræ de aduentu ac diſcuſſione prædicti diutiùs penderet expectatio, poſthabitis omnibus, die cognitionis reſedimus in ſancti Clementis baſilica, qui imbutus beati Petri Apoſtoli diſciplinis, tali magiſtro veteres emendaſſet errores, ratosq́ue profectus habuiſſet, D vt fidem quam didicerat & docuerat, etiam martyrio conſecraret: ſcilicet vt ad ſalutiferam caſtigationem, tanti ſacerdotis auctoritas præſenti cognitioni eſſet exemplo. Omnia igitur quæ priùs fuerant acta diſcuſſimus, ſicut Geſtorum huic epiſtolæ cohærentium inſtructione diſcetis. Intromiſſo Cæleſtio, libellum eius, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti: vtrùm hæc quæ ſcripſiſſet,corde loqueretur, an labiis, ſæpenumerò explorauimus, cùm de occultis animorum ſolius Dei noſtri poſſit eſſe iudicium, cui non tantùm cogitata, ſed cogitanda iam præſtò ſunt. Quid voces eius contineant,compendioſiùs duximus ad ſanctitatem veſtram legenda cognoſci. Vnum ſanè mouet nos, vt cùm in præſenti ibi Cæleſtium habueritis, nihil liquidò iudicatum ſit. Ad litteras Herotis & Lazari priori relatione deſtinata, equidem hoc feruore fidei præfeſtinatum eſſe,promptiſſimum eſt.

DE CAVSA HEROTIS ET LAZARI EPISCOPORVM GALLORVM.

E Sed cùm de his interrogaretur, aſſeruit nullum ſibi de talibus contentionibus vmquam cum antè dictis fuiſſe ſermonem, nec antè ſibi quàm de ſe ſcriberent,viſum fuiſſe compertos; Lazarum ſanè in tranſitu cognitum, Herotem verò etiam ſatisfactione interpoſita, quòd ſecus de ignoto & abſente ſenſiſſet, cùm gratia receſſiſſet. Iam caduca ad nulla fundamina criminationis ignotæ proculdubio iræ fuit, vt perſona talium, quæ tam ventoſa & leuis extiterat, quæreretur, ſi ſaltem illis loci ſui ratio vitæq́ue conſtaret, vt fides abſentibus in abſentes debuerit adhiberi, tantumq́ue pondus in litteris eorum, vt auctoritatem teſtimonij mererentur. Patuit hos inobſeruatis ordinationibus, plebe cleroq́ue contradicente, ignotos, alienigenas intra Gallias ſacerdotia vendicaſſe, quibus ſe ipſi propria abdicauere ſententia; nosq́ue licet & alia, tum eorum de ſe pœnitudinem ſecuti, ſacerdotali eos loco & omni communione ſubmouimus. Satis vrget

A get cauſam,à talibus proceſſiſſe per litteras in abſentes eius accuſationem,qui ſe pręſens tuetur,qui exponit fidem,qui prouocat accuſantem,numquam piguit in melius retorſiſſe iudicium. Adoleſcens & ſancti Spiritus executor, qui Suſannam ſeniorum falſitate damnatam, inuenit innocentem; reducitur à ſuppliciis caſta per puerum, quæ per grandæuos fingitur impudica. Non ergo omni (ſicut cautum eſt) ſpiritui credendum,ſed diu appenſiùs examinandum eſt,præſertim de fide hominis,vbi ſtatus eius & vita perpetua eſt. Nec Salomonem fefellit in puerperij rixa mentis* indago: non enim duabus feminis inter ſe iurgantibus vnum pignus induxit, ſed ibi arbiter fide cunctabundus inuenit, vbi veræ pietatis intellexit affectum. Perquam rarum ſit,vt longa & caſtigata cunctatione ad veri cubile perueniat. Optimæ mentis indicium eſt, praua difficiliùs credere: nam plerique, quorum de ſe bonæ confeſſionis pignus adhibetur fides, in nullius erroris abruptum neceſſitate coguntur; & irre- B mediabile vulnus efficitur,quod deſperatur ſanari.

* veritatis

INSTAVRATVR IVDICIVM INTER CAELESTIVM ET ACCVSATORES.

Vnde in præſenti cauſa nihil præcox,immaturumq́ue cenſuimus, ſed innoteſcere ſanctitati veſtræ ſuper abſoluta Cæleſtij fide noſtrum examen; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam teſtimonio apud nos eſſe debuiſſet;ne inexploratis, famaque iactantibus tam facilè crederetur. Quare intra ſecundum menſem aut veniant qui præſentem redarguant aliter ſentire, quàm libellis & confeſſione contexuit; aut nihil poſt hæc tam aperta & manifeſta quæ protulit, dubij ſanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat. Ipſum ſanè Cæleſtium & quoſcumque qui eo tempore ex diuerſis regionibus aderant ſacerdotes admonui; has tendiculas quæſtionum & inepta certamina, quæ non ædificant, ſed magis deſtruunt, ex illa curioſitatis contagione profluere, dum vnuſquiſque ingenio ſuo & intemperanti eloquentia ſupraſcripta abutitur: Cùm in hoc etiam magnorum virorum nonnumquam cum ipſis au- C ctoribus ſcripta periclitantur poſt permultam temporis miſeriam, interpretantis arbitrio: vt diuinè profectum ſit[a]: Ex multiloquio non vitari peccatum. Et ſanctus Dauid[b] poſtularet circumſtantiam labiis ſuis, oriq́ue cuſtodiam. Charitatem veſtram tam Apoſtolicæ ſedis auctoritate,quàm mutua amoris affectione commoneo, vt iam ingenia veſtra ſanctarum omnium Scripturarum; quæ ſecundùm traditionem Patrum atque maiorum pręcepta ſunt,præceptis, obſeruationibusq́ue ſufficiant. Quid illic non abundans? quid non Dei ſpiritu & vocibus plenum ſit? niſi libet, vnumquemque plus ſibi credere, ſuoq́ue de ſe vti iudicio. Data .... Honorio Aug. XI. & Flauio Conſt. Coſſ.] hactenus Zoſimi litteræ ad Africanos Epiſcopos de cauſa Cæleſtij hoc anno datæ.

[a] *Prou. 10.*

[b] *Pſal. 140.*

DE CAVSA HEROTIS ET LAZARI.

Quibus planè intelligis Cæleſtium hominem verſipellem, inuoluentem cuncta mendaciis,quo Catholicus valeret exiſtimari. Nam quod ad dogmata pertinet, qualis re vera eſſet, D excuſſa larua, à Zoſimo poſtea detectus eſt, oſtenſusq́ue Cæleſtius ſceleſtiſſimus hæreticorum. Quod verò ſpectat ad Lazarum & Herotem, quos adeò vehementer infamat: quàm inſigniter & in his idem Cæleſtius mentitus ſit; poſſumus ex his intelligere, quæ de altero ipſorum Proſper[c] affirmat,nempe de Herote,cùm ait: Heros vir ſanctus beati Martini diſcipulus, cùm Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, à populo ipſius ciuitatis; inſons & nullis inſimulationibus noxius, pulſus eſt, inq́; eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Conſtantij Magiſtri militum, cuius per ipſum gratia quærebatur: eaq́; res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.] hæc Proſper in Chronico,nosq́. ſuo loco ſuperiùs,quo facta ſunt anno,retulimus: hic autem ad conuincenda Cæleſtij mendacia iterùm recitaſſe non piguit. De Lazaro remanſit obſcura memoria, ſed ex Herote Lazarum diſce: quos enim calumnia par inuoluit, eamdem decoraſſe æqualem vir- E tutem putandum, cùm nonniſi bonos conſueuerint odiſſe mali, & hæretici vexaſſe Catholicos. Sed ad res Pelagij hoc anno cognitas tranſeamus.

[c] *Proſper in Chron.*

PELAGIVS SE PVRGARE VIDERI VOLVIT APVD ZOSIMVM.

Qui igitur eadem erant fuligine tincti, eadem ambo vſi ſunt ad fallendam ſedem Apoſtolicam arte, Cęleſtius, atque Pelagius: ſicut enim ille, ita iſte in litteris, quas datas diximus ad Innocentium Papam, & eo defuncto acceptas à Zoſimo ſucceſſore, nihil præterea magis conatus eſt, quàm ab ipſo Romano Pontifice videri atq. probari Catholicus: id quidem litteris, idq́. libello fidei profeſſionis eiſdem iuncto, dolo atque fallacia præſtitit: adeò vt non potuerit à Zoſimo reiici vt hæreticus; vtpote qui ſcriptis profeſſus ſit, ſe in omnibus paratum eſſe eadem de fide ſentire, quæ Romanus Pontifex ſentienda proponeret. quibus perſuaſus Zoſimus, ſicut fecerat de Cæleſtio, ita etiã de Pelagio iam Catholico (vt videri poterat) reddito, dedit litteras ad eoſdem Epiſcopos Africanos, quarũ exemplum ſumptum ex eodem Vaticano codice hic tibi quàm fideliſſimè exſcribendum putauimus, quod eſt huiuſmodi:

Zoſimus

EPISTOLA ZOSIMI PAPAE DE PELAGIO.

Zoſimus Epiſcopus Aurelio & vniuerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem. A

Poſtquam à nobis Cæleſtius presbyter auditus eſt, & quid de fide ſentiret euidenter expreſſit; eadem quoque quæ in libello contulerat, repetitis crebrò profeſſionibus, roborauit: de eius nomine pleniùs ad dilectionem veſtram ſcripta direximus. Ecce epiſtolam Hieroſolymitani Epiſcopi Praylij, qui in locum quondam ſancti Ioannis Epiſcopus eſt ordinatus, accepimus, qui cauſæ Pelagij enixiùs adſtipulator interuenit. Litteras quoque ſuas idem Pelagius purgationem continentes abundantiſſimè miſit: quibus & profeſſionis ſuæ fidem, quid ſequeretur, quidve damnaret, ſine aliquo fuco, vt ceſſarent totius interpretationis inſidiæ, cumulauit. Harum recitatio publica fuit: omnia quidem paria, & eodem ſenſu ſententiisq; formata, quæ Cæleſtius antè protulerat, continebant. Vtinam vllus veſtrum, dilectiſſimi fratres, recitationi litterarum intereſſe potuiſſet. Quod ſanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? **B** Quæ admiratio ſingulorum? Vix fletu quidam ſe & lacrymis temperabant. Tales etiam abſolutæ fidei infamari potuiſſe? Eſt ne vllus locus, in quo Dei gratia vel adiutorium prætermiſſum ſit? quod quiſquis poteſt præter eamdem vel mente concipere, nec illi ſupernę ſententiæ ſubiectus, quę de ſancto Spiritu lata eſt, quod neque hic, neque in futuro venia vel remiſſione donetur?

Video etiam hunc Pelagium, Herote & Lazaro ſcribentibus, infamari. Itáne, fratres dilectiſſimi, ad aures veſtras, qui ſint iſti turbines Eccleſiæ vel procellæ, nec opinione peruenit? Ita verò vos latuit vita * horum atque damnatio? Et quamquam ſpecialis illos Apoſtolicæ ſedis auctoritas omni communione ſubmouerit: diſcite & in hac epiſtola, licet ſtrictim, hominum mores. Vetus Lazaro conſuetudo eſt innocentiam criminandi: per multa Concilia in ſanctum Britium coëpiſcopum noſtrum Turonicæ ciuitatis diabolicus accuſator inuentus eſt. **C** A Proculo Maſſilienſi in Synodo Taurini oppidi ſententiam calumniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit poſt multos annos ſacerdos, tyrannici iudicij defenſor ciuitatis Aquenſium: cùm contrairet afflicto, in ipſum penetrabile * & ſacerdotale ſolium ſanguine innocentis penè reſperſum irrupit: ſtetitque in eo hactenus vmbra ſacerdotij, donec tyranno imago ſtaret Imperij: quo loco poſt internecionem patroni, ſponte ſe exuit, & propria ceſſione damnauit.

* vitia

HEROS ET LAZARVS ACCVSATORES PELAGII QVALES.

De Herote verò omnia ſimilia, idem tyrannus, patronus cædis, turbæ presbyterorum contradicentium, vincula & cuſtodiæ, & totius ciuitatis addictio, ſimilis pœnitentia de abdicatione ſacerdotij. Mirum eſt ſi iſti laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum ſeruitute nitentem falſis litteris percellere noluerunt, qui in fratres & coepiſcopos tanta machinati ſunt, qui tot tempeſtates Eccleſiæ reddiderunt. **D** Non decet Epiſcopalem auctoritatem, & præcipuè prudentiam veſtram, ad leuium ſuſurrorum ſcripta pendere. Ecce Pelagius, Cæleſtiusque Apoſtolicæ ſedi in litteris ſuis & confeſſionibus ſuis præſto ſunt: Vbi Heros? Vbi Lazarus? erubeſcenda facta & damnationibus nomina. Vbi illi adoleſcentes Timaſius & Iacobus, qui ſcripta quædam, vt aſſerebatur . . . . . . * . . . . ? Vos coniicite, ſi, qui talia in ſede Apoſtolica confitentur, illa quæ de iiſdem à prauis ac leuibus auctoribus ac dubio rumore iactata ſunt, oporteat credi. Amate pacem, diligite charitatem, ſtudete concordiæ: nam ſcriptum eſt: Diliges [a] proximum tuum tamquam te ipſum. Qui magis alter alteri proximi ſumus, quàm omnes qui in Chriſto vnum eſſe debemus. Non omnis qui aures veſtras ventus ingreditur, nuncius eſt veri. Ideoque animo præſule & in excubiis conſtituto ſemper opus eſt, ne totum famæ, totum teſtibus liceat. Recenſete ſacras litteras & diuina tabularia: maximam partem falſi teſtes occupauere, **E** vbi ſanctorum aut accuſationem, aut pericula reperimus: maximam dico, immò totam, cùm in ipſum Dominum noſtrum Saluatorem totius mundi hoſtiam & Pontificem ſalutarem falſi teſtes inſurrexerunt, qui ſe eius blaſphemiam audiſſe confingerent. Æſtimate quid iam poſſit præterire fallaciam, quæ in Deum fidei, immò in ipſam fidem ac veritatem periuriis impetum fecit.

[a] Marci 12.

DE IVDICIO EXHIBENDO MAGNA CAVTELA.

Hæc ideò ſcripſimus, vt de cetero ſi qui abſentes, minusque noti de quolibet talia ex libidine mentiuntur, fixi ſint pedes veſtri aduerſus arietem fraudulentiæ. Vnde & [b] lucernam pedibus ſuis ac lumen ſemitis ſuis vir ſanctus exorat? ſcilicet ne inter fallaces tenebras ſint cæca nobis & errabunda veſtigia. Et in Euangelio: Numquid [c] lex noſtra iudicat hominem, niſi ab ipſo audierit priùs & cogitauerit? Etiam in veteri Teſtamento: Non credas auditui vano, & non conſenſeris cum iniquo fieri teſtis iniuſtus. Et ne fortè mul-

[b] Pſal. 118.
[c] Ioan. 7.

A multitudini detrahentium ante examinationem iudicij crederetur, addit, dicens: Non eris cum pluribus in malitia, & non accipies per eos peccatum. Et iterum alibi: Priuſquam [a] interroges, ne vituperes quemquam: & cùm interrogaueris, corripe iuſtè. Et iterum: Quæ viderint oculi tui, loquere. Et in Actibus Apoſtolorum aduerſus principes ſacerdotum & ſeniores Iudæorum poſtulantes abſentis Pauli Apoſtoli damnationem, iuſtiſſimam ſententiam Gentilis Feſtus Tribunus protulit, quam conuenit etiam nos in facie credentium obiicere verecundiam, dicens [b]: Non eſt cõſuetudo Romanis, damnare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina. Si hanc igitur moderationem extra ſeptũ fidei noſtræ poſitus tenuit contra ſacerdotalem pudorem inclinatio, credulitas de abſentibus in abſentes: quotus quiſque immunis inuenietur à vulnere, ſi ad omnem ferientis ictum credulum pectus aperitur?

[a] Eccl. 11.
[b] Act. 25.

EXEMPLO IVDICVM SAECVLARIVM CAVSAE REORVM TRACTANDAE.

B Doceat nos terrena moderatio, quæ ſæcularibus arbitriis & cauſis primùm de ipſis iudicibus eligendis, repudiandiſque ſit. Et quanta cunctatio, quot interpoſitæ dilationes? quoties adhibita comperendinatio etiam ſub ipſo fine certaminis ampliare iudicia cum innocenti reo? confugitur ad mare & extramarina documenta; vt fides, quæ in præſenti plerumque arctioribus ſtrangulatur anguſtiis, ſaltem eminus veniat. Hæc omnia mentior, niſi in patrocinium tuendæ innocentiæ reperta ſint. Tolerabilius eſt enim innocentem quemlibet tardiùs inueniri, quàm citò pro nocente damnare. Graue fuit Lazaro & Heroti, litterarum ſuarum pediſſequos eſſe? An neſciebant dilectionem veſtram ad ſedem Apoſtolicam relaturam? Huc certo calumniæ compendio nauigaſſent. Vbi de Epiſcopatu abdicando agitur, maria terraque luſtrantur, nec vlla ſuffragia prætermittunt: vbi verò innocentium fama percellitur, otioſi & delicati, ſiue accuſatores, ſiue teſtes (in vtroque enim fallentibus nomen **C** infame eſt) in cubilibus & lectulis ſuis litteris abutuntur; & totam Africam, vniuerſumque tranquillum Catholicæ ſerenitatis innubilant ad libidines ſuas duæ peſtes. Ante tribunal Chriſti omnes ſtabimus, nemo illic abeſſe poterit, nec Domini, cuius immenſitas omnibus locis ac rebus interuenit, declinare iudicium.

PELAGIVS PROBATVS CATHOLICVS.

Si Deo noſtro cordi fuit, propter oues perditas, Verbum carnem fieri, & ex Domino formam ſeruientis induere, vt diu interceptam redderet libertatem: ſit vobis gaudium, eos quos falſi iudices criminabantur, agnoſcere à noſtro corpore & Catholica veritate numquam fuiſſe diuulſos. Certè hoc quod noſtra expectatio deſiderabat, eluxit, vt damnanda damnarent, & ſequenda ſequerentur. Si paterfamilias [c] reditu filij gratulabatur, qui mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus eſt; & iubet in vſum eius ſtolam mundam, hoc eſt, inſigne candidæ mentis afferri, & vitulum ſaginatum: quantum hæc vberior exultatio **D** eſt fidei, non mortuos eſſe, nec periiſſe, de quibus falſa vulgata ſunt? Miſimus igitur ad dilectionem veſtram exemplaria ſcripturarum, quas Pelagius miſit: quarum lectionem non ambigimus parem vobis in Domino de abſoluta eius fide eſſe lætitiam. Dat. XI. Kalend. Octobris.] hactenus Zoſimus ad Africanos.

[c] Luc. 15.

LIBELLVS FIDEI A PELAGIO MISSVS AD INNOCENTIVM, ACCEPTVS ET COGNITVS A ZOSSMO PAPA.

His ſubiiciendæ fuiſſent ipſæ Pelagij litteræ, quarum exemplaria ad eos eidem alligata epiſtolę ſe mittere eodem nuncio profitetur: ſed eas minimè integras nacti ſumus; extant tamen ex eiſdem à S. Auguſtino recitata fragmenta, quæ compaginare ſimul earum cupidus lector poterit. Reddemus hic tamen ipſum fidei ipſius profeſſionis libellum, quem (vt ſuperiùs dictum eſt) Pelagius litteris iunxit qui hoc titulo in eo codice reperitur exſcriptus:

Libellus fidei Pelagij ad Innocentium cum epiſtola tranſmiſſus.

Credimus in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum viſibilium & inuiſibilium con- **E** ditorem. Credimus in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, per quem creata ſunt omnia, verum Deum vnigenitum, & verum Dei Filium, non factum, aut adoptiuum, ſed genitum & vnius cum Patre ſubſtantiæ, quod Græci dicunt ὁμούσιον, atque ita per omnia æqualem Deo Patri, vt nec tempore, nec gradu, nec poteſtate poſſit eſſe inferior: tantumque confitemur eſſe illum qui eſt genitus, quantus eſt ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum à Patre Filium diuina & ineffabili generatione, aliquod ei tempus adſcribimus; ſed nec Patrem aliquando cœpiſſe, nec Filium. Nec enim aliter confiteri poſſumus æternũ Patrem, niſi confiteamur etiam coæternum Filium: ex Filio enim Pater dicitur, & qui ſemper Pater fuit, ſemper Filium habuit.

Credimus & in Spiritum ſanctum, verum Deum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, poteſtate, æternitate, ſubſtantia. Nec eſt prorſus aliquis in Trinitate gradus; nihil quod inferius, ſuperiúſve dici poſſit; ſed tota Deitas ſui perfectione

A æqualis eſt: vt exceptis vocabulis, quæ proprietatem perſonarum indicant, quicquid de vna perſona dicitur, de tribus digniſſimè poſſit intelligi. Atque vt confutantes Arium, vnam eamdemque dicimus Trinitatis eſſe ſubſtantiam, & vnum in tribus perſonis confitemur Deum; ita impietatem Sabellij declinantes, diſtinguimus, non ipſum ſibi Patrem, ipſum ſibi Filium, ipſum ſibi Spiritum ſanctum eſſe dicentes; ſed aliam Patris, aliam Filij, aliam Spiritus ſancti eſſe perſonam: non enim nomina tantummodo, ſed etiam nominum proprietates, id eſt, perſonas, velut Græci exprimunt ὑποστάσεις, hoc eſt, ſubſiſtentias, confitemur. Neo Pater Filij aut Spiritus ſancti perſonam aliquando excludit; nec rurſus Filius aut Spiritus ſanctus Patris nomen perſonamque ſuſcepit: ſed Pater ſemper Pater eſt, Filius ſemper Filius eſt, Spiritus ſanctus ſemper Spiritus ſanctus eſt. Itaque ſubſtantia vnum ſunt, perſonis ac nominibus diſtinguuntur.

B Ipſum autem Dei Filium, qui abſq; initio æternitatẽ cum Patre & Spiritu ſancto poſſedit, dicimus in fine ſæculorum perfectum noſtræ naturæ hominem ſuſcepiſſe ex Maria ſemper Virgine, & Verbum carnem eſſe factum, aſſumendo hominem, nõ permutando Deitatem: nec (vt quidam ſceleratiſſimè opinantur) Spiritum ſanctum dicimus fuiſſe pro ſemine, ſed potentia ac virtute creatoris operatum. Sic autem cõfitemur in Chriſto vnam Filij eſſe perſonam, vt dicamus duas eſſe perfectas atque integras ſubſtantias, id eſt, Deitatis, & humanitatis, quæ ex anima continetur & corpore. Atque vt condemnamus Photinum, qui ſolum & nudum in Chriſto hominem confitetur; ita anathematizamus Apollinarem & eius ſimiles, qui dicunt Dei Filium minus aliquid de humana ſuſcepiſſe natura, & vel in carne, vel in anima, vel in ſenſu aſſumptum hominẽ his, propter quos aſſumptus eſt, fuiſſe diſſimilem: quem abſque ſola peccati macula, quæ naturalis non eſt, nobis confitemur eſſe conformem.

C Illorum quoque ſimiliter execramur blaſphemiam, qui nouo ſenſu aſſerere conantur à tempore ſuſceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis in hominem demigraſſe, & rurſum quæ erant humanitatis in Deum eſſe transfuſa, vt (quod nulla vmquam hæreſis dicere auſa eſt) videatur hac confuſione vtraque exinanita ſubſtantia, Deitatis ſcilicet & humanitatis, & à proprio ſtatu in aliud eſſe mutata, qui tam Deum imperfectum in Filio, quàm hominem confitentur, vt nec Deum verum, nec hominem tenere credantur. Nos autem dicimus, ſuſceptum ita à Deo Filio paſſibile noſtrũ, vt Deitas impaſſibilis permaneret: paſſus eſt enim Dei Filius non putatiuè, ſed verè, omnia quæ Scriptura teſtatur, id eſt, eſuriem, ſitim, laſſitudinem, dolorem, mortem, & cetera huiuſmodi. Secundùm illud, paſſus eſt quod pati poterat, id eſt, non ſecundùm illam ſubſtantiam quæ aſſumpſit, ſed ſecundùm illã quæ aſſumpta eſt. Ipſe enim Dei Filius ſecundùm Diuinitatem impaſſibilis eſt vt Pater, incomprehẽſibilis vt Pater, inuiſibilis vt Pater, inconuertibilis vt Pater. Et quamuis propria perſona Filij, id eſt, D Dei Verbum ſuſcepit paſſibilem hominem; ita tamen eius habitatione ſecundùm ſuam ſubſtantiam Deitas nihil paſſa eſt, vt tota Trinitas, quam impaſſibilem confiteri neceſſe eſt. Mortuus eſt ergo Dei Filius ſecundùm Scripturas, ſecundùm id quod mori poterat. Reſurrexit tertia die. Aſcendit in cælum. Sedet ad dexteram Dei Patris, manente ea natura carnis, in qua natus & paſſus eſt, in qua etiam reſurrexit: non enim exinanita eſt humanitatis ſubſtantia, ſed glorificata, & in æternum cum Deitate manſura. Accepta ergo à Patre omnium poteſtate quæ in cælo ſunt & in terra, venturus eſt ad iudicium viuorum ac mortuorum, vt & iuſtos remuneret, & puniat peccatores.

Condemnatio Origenis errorum.

Reſurrectionem etiam carnis confitemur & credimus: vt dicamus, nos in eadem in qua nunc ſumus veritate membrorum eſſe reparandos, qualeſq; ſemel poſt reſurrectionem fuerimus affecti, in perpetuum permanſuros. Vnam eſſe vitam ſanctorum omnium, ſed præ- E mia pro labore diuerſa: è contrario pro modo delictorum, peccatorum quoque eſſe ſupplicia. Baptiſma vnum tenemus, quod iiſdem ſacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus, aſſerimus eſſe celebrandum. Hominem, ſi poſt baptiſmum lapſus fuerit, per pœnitentiam credimus poſſe ſaluari. Nouum & vetus Teſtamentum recipimus in eo librorum numero, quem ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ tradit auctoritas. Animas à Deo dari credimus, quas ab ipſo factas dicimus; anathematizantes omnes qui animas quaſi partẽ diuinæ dicunt eſſe ſubſtantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas antè peccaſſe, vel in cælis conuerſatas fuiſſe dicunt, quàm in corpora mitterentur. Execramur etiam eorum blaſphemiam, qui dicunt impoſſibile aliquid homini à Deo præceptum eſſe, & mandata Dei non à ſingulis, ſed ab omnibus in communi poſſe ſeruari: vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel ſecundas cum Cataphrygis damnant.

Anathe-

Condemnatio Iouiniani errorum.

A Anathematizamus etiam illos, qui Dei Filium neceſſitate carnis mentitum eſſe dicunt, & eum propter aſſumptum hominem non omnia facere potuiſſe quę voluit. Iouiniani quoque damnamus hæreſim, qui dicit nullam in futuro meritorũ eſſe diſtantiam, noſque eas ibi habituros eſſe virtutes, quas hîc habere neglexerimus. Liberum ſic eſſe confitemur arbitrium, vt dicamus nos ſemper Dei indigere auxilio; & tam illos errare qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non poſſe, quàm illos qui cum Iouiniano aſſerunt hominẽ non poſſe peccare, vterque enim tollit libertatem arbitrij. Nos verò dicimus, hominem ſemper & peccare & non peccare poſſe, vt ſemper nos liberi confiteamur eſſe arbitrij. Hæc eſt fides, Papa beatiſſime, quam in Eccleſia Catholica didicimus, quamque ſemper tenuimus & tenemus. In qua ſi minùs peritè, aut parum cautè aliquid fortè poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & ſedem tenes. Sin autẽ hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui iudicio B comprobatur; quicumque me maculare voluerit, ſe imperitum, vel maleuolum, vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit.] hactenus libellus Pelagij confeſſionis.

Pelagius non potuit non recipi vt Catholicus.

Iſta mecũ ipſe conſiderans, & ſingula accuratè perpendens, obſtupeſco: quomodo impius hæreſiarcha, cũ ſe ab Innocentio Papa fore damnandũ ſenſit, mox, vt mentiretur ſe non eſſe lupum quem gereret, & agni in omnibus ſpeciem præſeferret, Catholica confeſſione tamquam ouinam pellem, qua totus Catholicus appareret, ſuperinduxit; atque adeò, vt ne pilum quidem ineſſe videri poſſet hæretici. Etenim eſto quòd minùs plenè, quod ad ſingula capita ſuæ hæreſis condemnanda, eiuſmodi profeſſio aduerſariis, Lynceis oculis eius errores ſingulos perſcrutantibus, videri potuiſſet: in eo tamen quòd ſententia illa ad finem poſuit coronidem totius confeſſionis, aduerſantium ora clauſit, ſtrepitumque compeſcuit: vt nullus planè, qui in eum velut hæreticum iure mutiret, inueniri poſſet, dum videlicet verba illa C ſubiunxit: Si minùs peritè, aut parum cautè aliquid fortè poſitum eſt; emendari cupimus à te, qui Petri fidem & ſedem tenes.] Quidnam reliquum accuſatoribus vt in eum afferre poſſent, qui ad normam fidei perfectionem expectare ſe profiteatur à Catholicæ ſedis Antiſtite? Vel quam Iudici in eum ſententiã ferre iam liberum eſſet, qui ſe eadem velle ſentire, quæ ipſe ſentiat, tam firmiter aſſeueret? Quomodo inter hæreticos relinquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adſciſcendus, qui Catholica profeſſione, Catholica ſapere declararit, & hæreticum eſſe non poſſe, conteſtatione illa appoſita ſignificarit? Eiuſmodi planè fuit techna Pelagij, vt non potuerit, ea confeſſione pręmiſſa, vt hæreticus condemnari. vnde merito, quod de Leuiathan habet diuinus ſermo[a], congruè de Pelagio dici poſſit: Quis reuelabit faciem indumenti eius?] certè nonniſi Deus.

[a] Iob 41.

Expedit hæreticorum pœnitentiam tarde recipere.

Vidiſti, lector, vafriciem verſipellis hæreſiarchæ, ouina pelle vndique circumtecti, omniq; D ex parte ouem pręſeferentis lupi admiſceri ſe cum grege conantis. Docuit planè rerum vſus, haud facilè in Eccleſiam admittendos hæreticos, quantumlibet pœnitentiam præſeferant; ſed diu multumque antè probandos, atq; diſcutiendos eſſe; vt & interdũ expediat, ſimulata repulſa, ſimulatè ne agant, cautiùs experiri: etenim verè pœnitentes quo magis ſe vident reiici, eo inſtantiùs pulſant fores Eccleſiæ, miſerabiliùs ingemiſcunt, lamentabiliùs lugent, ſeq; diriùs cruciant, bonis inſuper operibus vrgent, ac denique inuicta perſeuerantia cogunt ſibi Eccleſiæ oſtia reſerari. Sic namque negat pia mater quem habet præ manibus panem petentibus filiolis, vt prouocet eos ſecum longiùs ambulare: eadem quoque arte Dominus repulit Chananæam[b], & diſcipulis[c] ſe finxit longiùs ire. Quod verò ad Pelagium ſpectat, iuxta illud[d]: Gaudium hypocritæ ad inſtar puncti] quàm citiſſimè detecta vafricie impoſtoris, omne conſilium eius euanuit. quomodo verò id acciderit, dicturi ſumus anno ſequenti.

[b] Matth. 15. [c] Luc. 24. [d] Iob 20.

Cæleſtius non potuit non audiri atque ſuſcipi.

E Eiuſmodi planè fuiſſe Cæleſtij libellum quem obtulit, vt tamquam hæreticus abiici minimè valuiſſet, tum quæ recitatæ ſunt de ipſo epiſtolæ Zoſimi indicant, tũm etiã exemplum de Pelagio perſuadet. Sed habuit illud ampliùs fauorabile cauſa Cæleſtij, quod de accuſatoribus ſceleratis, eiſdemq; abſentibus, qui & aduerſus abſentem crimen obiecerint, videret iuſtiſſimam exceptionem ingeſſiſſe, deque eo, quòd abſque iudiciali ordine lata in ipſum in Concilio Carthaginenſi ſententia, quàm iuſtiſſimè videri poterat appellaſſe. Ceterùm (quod eſt in ſacris oraculis[e]) ſicut tela aranea fiducia eius.] etenim omnia eius conſilia ad lucem veritatis prorſus euanuerunt. quomodo autem id actum ſit, ſcies anno ſequenti ex iis quæ de cauſæ vtriuſque meritis dicenda erunt; apparebitque vnicuique res attentè conſideranti, quàm veriſſimum eſſe quod fertur ſacra parœmia: Qui[f] nititur mendacio, paſcit ventum.] & illud Dauidicum cõſecutum: Perdes[g] omnes qui loquuntur mendacium.] Iam verò quæ ſunt reliqua rerum geſtarum anni huius proſequamur.

[e] Iob 8. [f] Prou. 10. [g] Pſal. 5.

Extant ex archiuo Arelatenſi petitæ litteræ eiuſdem Zoſimi Papæ hoc anno datæ ad A
vniuerſos Galliarum Epiſcopos de priuilegiis Eccleſiæ Arelatenſis conſeruandis. Quòd
enim Euangelium in Gallias per S.Petri Apoſtoli diſcipulum S. Trophimum allatum fue-
rit,& per eumdem ſedes Arelatenſis erecta: ea de cauſa eadem Eccleſia primaria olim in
Gallia habebatur, cùm eius Epiſcopi non ſolùm pallium acciperent à Romano Pontifice,
ſed etiam vicem eius agerent, Vicarijque dicerentur ipſius. teſtantur id plures epiſtolæ
Romanorum Pontificum inferiùs recitandæ ex eiuſdem Eccleſiæ ſcripto antiquitus codice
acceptæ. Sed tu ne impoſturam putes, habes eadem omnia expreſſa teſtificatione S. Grego-
rij Papæ in epiſtola [a] ad Virgilium Epiſcopum Arelatenſem, necnon in epiſtola ſequenti ab
eodem Gregorio ſcripta ad vniuerſos Galliarum Epiſcopos: ſed audiamus ipſam epiſto-
lam Zoſimi papæ:

[a] Greg. lib. 4. epi. 5. Ind. 13.

Zoſimus vniuerſis Epiſcopis per Gallias & ſeptem prouincias conſtitutis. B

Placuit Apoſtolicæ ſedi, vt ſi quis ex qualibet Galliarum parte, ſub quolibet Eccleſia-
ſtico gradu ad nos Romam venire contendit, vel aliò terrarum ire diſponit, non aliter
proficiſcatur, niſi Metropolitani Arelatenſis Epiſcopi Formatas acceperit, quibus ſacer-
dotium ſuum, vel locum Eccleſiaſticum, quem habet, ſcriptorum eius aſtipulatione perdo-
ceat: quod ea gratia ſtatuimus, quia plures Epiſcopi, ſiue presbyteri, ſiue Eccleſiaſtici ſimu-
lantes (quia nullum documentum Formatarum extat, per quod valeant cõfutari) in nomen
venerationis irrepunt, & indebitam reuerentiam promerentur. Quiſquis igitur, fratres
chariſſimi, prætermiſſa ſupradicti Formata, ſiue Epiſcopus, ſiue presbyter, ſiue diaconus, aut
deinceps inferiori gradu ſit, ad nos venerit: ſciat ſe omnino ſuſcipi non poſſe. Quam
auctoritatem vbique nos miſiſſe manifeſtum eſt, vt cunctis regionibus innoteſcat id quod
ſtatuimus omnimodis eſſe ſeruandum. Si quis autem hæc ſalubriter conſtituta temerare C
tentauerit, ſponte ſua ſe à noſtra nouerit communione diſcretum. Hoc autem priuilegium
Formatarum ſancto Patroclo fratri & Coepiſcopo noſtro meritorum eius ſpeciali contem-
platione conceſſimus.

Iuſſimus autem præcipuam, ſicuti ſemper habuit, Metropolitanus Epiſcopus Arelaten-
ſium ciuitatis in ordinandis ſacerdotibus teneat auctoritatem; Viennenſem, Narbonen-
ſem Primam, & Narbonenſem Secundam prouincias ad Pontificium ſuum reuocet. Quiſ-
quis verò poſthac contra Apoſtolicæ ſedis ſtatuta & præcepta maiorum, omiſſo Metro-
politano Epiſcopo, in prouinciis ſupradictis quemquam ordinare præſumpſerit, vel is
qui ordinari ſe illicitè ſciuerit, vterque ſacerdotio ſe carere cognoſcat: quomodo enim
poteſt auctoritatem ſummi Pontificis obtinere, qui quæ erant Pontificis ſeruare cõtempſit?
Omnes ſanè admonemus, vt quique finibus territoriiſque ſuis contenti ſint: de qua re ne D
ad nos querela vlteriùs redeat, admonemus.

Dedit enim exemplum Arelatenſis Eccleſia, quæ ſibi Cithariſtã & Gargariam parochias
in territorio ſuo ſitas incorporari iure deſiderat, ne de cetero vllus ſacerdos in alterius ſa-
cerdotis præſumat iniuriam. Sanè quoniam Metropolitanæ Arelatenſium vrbi vetus priui-
legium minimè derogandum eſt, ad quam primùm ex hac ſede Trophimus ſummus An-
tiſtes, ex cuius fonte totæ Galliæ fidei riuulos acceperunt, directus eſt: idcirco quaſcumque
parochias in quibuſlibet territoriis etiam extra prouincias ſuas (vt antiquitus habuit)
intemerata auctoritate poſſideat. Ad cuius notitiam, ſi quid illic negotiorum emerſerit,
referri cenſuimus, niſi magnitudo cauſæ etiam noſtrum requirat examen.] Scire debes,
lector, Zoſimum Papam adeò voluiſſe ſalua priuilegia Eccleſiæ Arelatenſis, vt irrita red-
diderit quæ in Concilio Taurinenſi ante viginti propè annos ſtatuta eſſent, cùm & Nar- E
bonenſis prouincia ſubdita eſt Epiſcopo Maſſilienſi. Cumque accidiſſet vt duo Epiſcopi in
ea prouincia creati eſſent abſque conſenſu Patrocli Arelatenſis Epiſcopi: ordinationes
eorum caſſas reddidit idem Zoſimus Papa, circulares de his litteras ſcribens ad Aurelium
Carthaginenſem Epiſcopum, necnon ad alios in Galliis atque Hiſpaniis conſtitutos. Scri-
bendi autem ad Aurelium Epiſcopum Carthaginem ea cauſa interceſſit, quòd in hac epi-
ſtola agitur etiam de Lazaro prædamnato à Proculo Maſſilienſi, qui fuit vnus ex Pelagij
accuſatoribus, vt nuper dictum eſt. Sed audiamus epiſtolam ipſam, quæ ex eodem Arela-
tenſi codice accepta ſic ſe habet:

Zoſimus Aurelio & vniuerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis, vniuerſis Epiſco-
pis per Gallias & ſeptem prouincias conſtitutis, vniuerſis Epiſcopis per Hiſpaniam conſti-
tutis, à pari.

Cùm

A Cùm aduerſus ſtatuta Patrum venitur, non tantùm illorum prudentiæ atque ſententiæ
qui in æuum victura ſanxerunt, ſed ipſi quodammodo fidei & Catholicæ diſciplinæ irro-
gatur iniuria. Quid enim tam ſanctum atque venerabile eſt, quàm penitus non exorbitare
ab itinere maiorum, quorum canonica inſtituta veluti quædam fundamenta ſunt ferendis
fidei iacta ponderibus? Sed nihil minus ab Vrſo & Terentio, quorum vnus aſſidua ſedis
huius medicina curatus ad emendati erroris peruenire non potuit ſanitatem: alter verò ante
aliquot annos obiecta criminatione ſummotus (ſicut ciuium ſcripta teſtantur, vel ingeſta
docuerunt) etiam ab eo ipſo gradum ſummi ſacerdotis accepit, à quo fuerat ante damna-
tus: cæcus error in vtroque, & quod eſt potiſſimum in omnibus, nec vellem aliorum de
Terentio, nec ſuam de Vrſo tenere ſententiam.

Sed fac vt honeſti mores hominibus eſſent & probata ſuffragia. Quid illud, quòd præ-
B termiſſo fratre noſtro Patroclo Metropolitano Epiſcopo Arelatenſium ciuitatis (ſine cu-
ius auctoritate iuxta maiorum canones nulla penitus potuit ordinatio celebrari) tumul-
tuosè & turbidè indebitis ſacerdotia impinguntur? nec ſaltem comprouinciales Epiſcopi
corrogantur, vt error velamento aliquo tegeretur; ſed Lazarus dudum in Taurinenſi
Concilio grauiſſimorum Epiſcoporum ſententiis pro calumniatore damnatus, cùm Briſ-
ſij innocentis Epiſcopi vitam falſis obiectionibus appetiſſet, pòſt verò indebitum ab eo-
dem Proculo, qui inter ceteros Synodo damnationis eius acceſſerat, ſacerdotium conſe-
cutus eſt, à quo ſe ipſe vitæ ſuæ conſcientia datis litteris in abdicationem ſui ſponte
ſubmouit.

Re vera incongruum fuit, vt illicitum ſacerdotio, omiſſo Metropolitano, ſua confeſſio-
ne ſpoliatum ſacerdotem pariter ordinaret, ne nihil cùm intempeſtiuè fieret, ne dies qui-
C dem ordinationis adſciſcitur: ſcilicet vt quibus cuncta deerant, etiam legitimum tempus
deeſſet. Quid his tot tantiſque improba vſurpatione poſthabitis addi poteſt, niſi illud ex-
tremum, quod totum tranſcendit errorem, vt territoria indebita ad Arelatenſem ciuita-
tem antiquitus pertinentibus locentur? Vnum vitium ſi in cauſis talibus veniſſet, Apoſto-
licæ ſedis auctoritas etiam cetera deſtruxiſſet. Hic multa concurrunt, improborum &
damnatorum ordinatio, prætermiſſi Metropolitani, necnon & prouincialium ſacerdotum,
locorumque alienorum impudentiſſima vſurpatio; nec ſaltem diei cuſtodita ſolemnitas,
& Lazarus in conſortio illicitæ ordinationis adſcitus. hæc omnia apud nos Geſtis teſtimo-
niiſque diſcuſſa ſunt.

Atque vtinam in Terentio praui tantùm mores, non etiam Priſcilliana ſuperſtitio pa-
tuiſſet. quæ ſedis huius dudum humanitate & miſericordia in hoc illi conſulere voluit,
D vt emendatio de cetero permaneret. quod beneficium ſibi penè præter exemplum præſti-
tum ſi diligentiùs obſeruare voluiſſet, erroris illum anteacti oportuit pœnitere, non ita
præcipiti impetu ad ſacerdotium feſtinare, vt nec diei veterem ſolemnitatem, quæ cuſto-
dienda præcipuè fuerat, obſeruaret, nec indebito loco crederet abſtinendum. Qua de re
ad ſanctitatem veſtram & per totum Orbem, vbicumque & in quacumque terrarum ſonus
Catholicæ religionis erit, ſcripta direximus, fratres chariſſimi, ne Terentium & Vrſum in
communione Eccleſiæ in quocumque Eccleſiaſtico gradu, à qua in totum anathematizati
ſunt, ſuſcipiendos eſſe ducatis. Dicuntur enim circulatores eſſe; quod nos ex ſententiis
agnouimus in eorum damnatione ſacerdotali auctoritate prolatis, quas in diuerſis regio-
nibus exceperunt. Remouendæ ſunt à ſancto corpore putridæ carnes, & à maſſa ſanctifica-
tionis acidum execrandumque fermentum. de quibus plura ſcribere pudoris fuit, cùm illis
E pudori non ſit tanta feciſſe.]

*Huic epiſtolæ is finis imponitur, qui & ſuperiori ſcriptæ per eundem Zoſimum Papam ad vni-
uerſos Epiſcopos per Gallias & ſeptem prouincias conſtitutos, ab illis ſcilicet verbis:* Iuſſimus
autem præcipuam, ſicuti ſemper habuit, &c. *vſque ad illa:* Niſi magnitudo, &c. *In hoc ta-
men hæc ab ea differt, quòd illa ſubſcriptione careat, hæc verò ſic ſubſcripta in dicto antiquo
Arelatenſi codice reperiatur:* Data ſub die x. Kal. Octob. Honorio xi. & Conſtantio ii. Cõſſ.]
Addidit his Zoſimus Papa, vt ſublatas ab Eccleſia Arelatenſi prouincias Viennenſem &
Narbonenſem, eaſdem reſtituens illi voluerit integrè conſeruari. Audi ergo quæ ad vtriuſ-
que prouinciæ Epiſcopos ſcribat:

Zoſimus Epiſcopis prouinciæ Viennenſis & Narbonenſis Secundæ, à pari.

Multa contra veterem formam Proculus vſurpaſſe detectus eſt in ordinationibus non-
nullorum indebitè celebrandis, quas proximè numeroſa cognitione diſcuſſimus. Licet

Mm 3 ipſe

A ipſe diu expectatus, faſtidioſè ferens ſibi inducias attributas, conuenire diſſimulet: attamen illa præſumptio nos admodum mouit, quod in Synodo Taurinenſi, cùm longè aliud ageretur, in Apoſtolicæ ſedis iniuriam ſubripiendum putauit, vt ſibi Conſilij illius emendicata præſtaret obreptio ordinandorum ſacerdotum veluti Metropolitano in Narbonenſi Secunda prouincia poteſtatem: & ne ſolis impudentis indebita poſtulando huic ſedi videretur intuliſſe conuicium, ſocium ſibi Simplicium Viennenſis ciuitatis adſciuit, qui non diſſimili impudentia poſtularet, vt ſibi quoque in Viennenſium prouincia creandorum ſacerdotum permitteretur arbitrium. Indecens auſus, & in ipſo veſtibulo reſecandus, hoc ab Epiſcopis ob certas cauſas Concilium agitantibus extorquere, quod contra ſtatuta Patrum & ſancti Trophimi reuerentiam, qui primus Metropolitanus Arelatenſis ciuitatis ex hac ſede directus eſt, concedere, vel mutare, ne huius quidem ſedis poſſit auctoritas. Apud nos enim inconuulſis radicibus viuit antiquitas, cui decreta Patrum ſanxere reuerentiam. Et quia

B redire in ordinen ſuum intermiſſa præcipimus, F. C. Metropolitanus Arelatenſis ciuitatis Epiſcopus iam inde à Trophimo ordinationis ſeriem temporibus roboratam inuiolabili in vtraque Narbonenſi & Viennenſi auctoritate poſſideat. Data III. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ.] hæc Zoſimus Papa, qui & eodem hoc anno & menſe ſcripſit ad Hilarium Epiſcopum Narbonenſem, cum prohibet Epiſcopos in ea prouincia ordinari ab alio, quàm ab Epiſcopo Arelatenſi: epiſtola autem correctionis acrimonia plena eſt, quæ ex eodem veteri petita codice ſic ſe habet:

Zoſimus Hilario Epiſcopo Narbonenſis primæ prouinciæ.

Mirati admodum ſumus, dum nobis ſtudioſius requirentibus relatio tua de ordinandis in prouincia Narbonenſi Prima ſacerdotibus loqueretur, quòd dum aſſertioni & deſideriis tuis cupis eſſe conſultum, prætermiſſa veteri fide, relationem tuam ſub honeſta-

C tis ſpecie coloraſti, aſſerens in aliena prouincia ab alio non debere fieri ſacerdotes: cùm vtique debueris, non quid tibi rectum videtur, ſed quid habuerit antiqua conſuetudo, ſuggerere. Ideoque vacuato eo quod obtinuiſſe à ſede Apoſtolica ſubreptitiè comprobaris; quia ſatis conſtitit Arelatenſis Eccleſiæ ſacerdoti priſca id inſtitutione conceſſum, vt non ſolùm in prouincia Viennenſi, ſed etiam per duas Narbonenſes Epiſcopos faciat: Nam ſanctæ memoriæ Trophimus ſacerdos quondam Arelatenſi vrbi ab Apoſtolica ſede tranſmiſſus ad illas regiones tanti nominis reuerentiam primus exhibuit, & in alias non immeritò ea quam acceperat auctoritate transfudit; atque hanc ordinandi conſuetudinem & Pontificatum loci illius, quem obtinuerat primus & iuſtus, cuſtoditum vſque in proximum tempus Geſtis apud nos habitis multorum conſacerdotum teſtimoniis ap-

D probatur.

Ergo licet ſola quæ in ſede Apoſtolica habita ſunt potuiſſent geſta ſufficere, tamen etiam hac te auctoritate confringimus, & præſumptioni tuæ, quam extuliſſe contra veterem conſuetudinem videbaris, modum noueris iuſtæ præſcriptionis indictum: neque æſtimes tibi vlterius Pontificatum de ordinandis ſacerdotibus vendicandum, cùm hoc videas Arelatenſis Epiſcopo ciuitatis & per Apoſtolicam ſedem, & per ſancti Trophimi reuerentiam, & per veterem conſuetudinem, & noſtra recenti euidentiſſima definitione deferri. Si quid contra hæc, quæ à nobis ſunt ſub Dei iudicio ſtatuta, tentaueris: non ſolùm quos faciendos credideris, Epiſcopatum obtinere non poſſe, ſed etiam ipſe Catholica communione diſcretus, ſerò de illicitis præſumptionibus ingemiſcas. Dat. ſub die V. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ.] Adiecit ad hæc inſuper Zoſimus Papa, vt vocatum

E hoc anno Romam Proclum Maſſilienſem Epiſcopum ob illicitè præſumptas ordinationes damnarit. eſt de his epiſtola data ab eodem Pontifice, quæ ſic ſe habet:

Zoſimus Patroclo Epiſcopo Arelatenſi.

Quid de Proculi damnatione cenſuerim, tenet conſcientia tua, cùm meo intereſſet examini; nec te geſtorum noſtrorum auctoritas latet, vel ſcriptorum, quæ de ipſius damnatione per terrarum diuerſa loca direximus. Vnde Metropolitani in te dignitatem atque perſonam, etiam Apoſtolicæ ſedis auctoritatem conſidera, in quem furtiuè locum per indebita Synodo Proculus vſurpatum irrepſerat. Quicumque igitur ex Gallicanis vndique regionibus veniunt ſub quouis Eccleſiaſtico nomine vel gradu, Formatas per te commoniti mittendas eſſe cognoſcant: alioquin ſibi imputabunt, ſi inefficaciter hac ſolemnitate poſtpoſita, te inconſulto ad nos venire tentauerint. Quod ab Epiſcopis vſque ad vltimum Eccleſiaſticum gradum obſeruari conueniet: quia nonnulli ex quacumque militia

ſe ad

A ſe ad Eccleſiam conferentes, ſtatim ſaltu quodam ſummatim locum religionis affectant; qui gradatim per Eccleſiaſtica ſtipendia venientes explorata ſolent diſſenſione* differri. Idcirco quoniam in nonnullis factum infirmare non poſſumus; ſi qui iam ordinati ſunt, in eo gradu ad quem ſaltu ſubito peruenerunt, perdurare debebunt: ſic enim Apoſtolus[a] Neophytum ſacerdotio non ſtatim cumulari iubet; & hoc idem canonum ſtatuta ſanxerunt. Hoc addimus noſtra ſententia, vt quiſquis de cetero vel ſummo ſacerdotio, vel preſbyterij gradu, vel diaconatus crediderit cumulandum, ſciat & gradus ſui ſubire iacturam, nec in illum valitura eſſe quæ contulit: vt ſaltem ab ordinatione præcipiti metus iſte ſummoueat, quos examinata diſſenſio* coercere debuiſſet. Scripta noſtra in omnium facies notitiam peruenire: vt ne hoc quidem ipſum tibi, quod omnibus interdictum eſt, licere cognoſcas. Dat. III. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ.] at de his hoc

*diſcuſſione

[a] 1. Tim. 3.

*diſcuſſio

B anno ſatis.

ERROR ILLAPSVS DE PASCHATIS DIE.

Hoc eodem anno, vt Paſcha non ſuo legitimo die celebraretur in Eccleſia, errore ſupputationis Paſchalis temporis factum eſt. ſed quomodo diuino quoque miraculo compertus ſit error, vt non ſiuerit Deus quicquam in Eccleſia agi perperam, Paſchaſius Epiſcopus Lilybæi narrat his verbis in epiſtola ad ſanctum Leonem Romanum Pontificem data[b]: Non ergo (inquit) nos dies vna longiùs poſita terreat: ne, cùm hoc euitamus, incurramus errorem, ſicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædeceſſoris veſtri Zoſimi, Conſulatu Honorij Auguſti vndecimo & Conſtantij ſecundo. Tunc enim, cùm declinaretur ne decimo Kal. Maij dies Paſchæ teneretur, celebratum octauo die Kal. Aprilis, id eſt, pro emboliſmo communis eſt annus tentus, & error grauiſſimus eſt ortus; in tantum vt miniſterio certo, quod dono ſancti Spiritus miniſtratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi

[b] Apud S. Leonem epiſt. 65

C exponendum, quia locus ipſe etiam ſancto atque à me venerando fratri meo Libanio diacono notiſſimus eſt. Cuius myſterij miraculum tale eſt.

Quædam viliſſima poſſeſſio Meltinas appellatur, in montibus arduis ac ſiluis denſiſſimè conſtituta. illic perparua atque vili opere conſtructa eſt eccleſia: in cuius baptiſterio nocte ſacroſancta Paſchali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omnino vicina, fons ex ſe repletur; pauciſque qui fuerint, conſecratis, cùm deductorium nullum habeat, vt aqua venerat, ex ſeſe deſcendit. Tunc ergo (ſicut ſuprà diximus) cum ſanctæ memoriæ domino quondam meo ac beatiſſimo Papa Zoſimo (cùm apud Occidentales error ortus fuiſſet) conſuetis lectionibus nocte ſacra diſcuſſis, cùm preſbyter ſecundùm morem baptizandi horam requireret, vſque ad lucem aqua non veniente, non conſecrati qui baptizandi fuerant, receſſerunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte quæ luceſcebat in diem Do-

D minicam, decimo die Kalend. Maij, fons ſacer hora competenti repletus eſt. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuiſſe errorem.] hæc Paſchaſius.

Huic planè ſimile deſcriptum extat apud Caſſiodorum miraculum, quod hic deſcribere ratio exigit argumenti: hæc enim habet, dum agit de conuentu Leucotheæ in Lucania, fontemque ibi irriguum ita deſcribit[c]: Eſt enim locus ipſe camporum amœnitate diſtenſus, ſuburbanum quondam Coſilinatis antiquiſſimæ ciuitatis, qui à conditore ſanctorum fontium, Marcilianum, nomen accepit. Hic erumpit aquarum perſpicua & dulcis vbertas: vbi in modum naturalis antri, apſidis fabricata concauitas ſic perſpicuos liquores emanat, vt vacuum putes lacum, quem non dubitas eſſe pleniſſimum. Hic perlucidus vſque ad fundum patet, vt aſpectibus tuis aërem potiùs apparere iudices, non liquorem. Æmulatur ſerenam diem aqua ſubtiliſſima: nam quicquid in imo geritur, inoffenſa aëris clari-

[c] Caſſiod. Var. lect. lib. 8. epiſt. 33.

DE FONTE BAPTISMATIS IN LVCANIA MIRACVLVM.

E tate monſtratur.] & paulo pòſt: Longa ſunt illius fontis memoranda deſcribere. Veniamus ad illud ſingulare munus, ſanctumq; miraculum. Nam cùm die ſacratæ noctis precem baptiſmatis cœperit ſacerdos effundere, & de ore ſancto ſermonum fontes emanare: mox in altum vnda proſiliens, aquas ſuas non per meatus ſolitos dirigit, ſed in altitudinem cumuloſque tranſmittit. Erigitur brutum elementum ſponte ſua, & quadam deuotione ſolemni præparat ſe miraculis, vt ſanctificatio maieſtatis poſſit oſtendi. Nam cùm fons ipſe quinque gradus tegat, eoſque tantùm ſub tranquillitate poſſideat, aliis duobus cernitur creſcere, quos numquam præter illud tempus cognoſcitur occupare. Magnum, ſtupendumque miraculum, fluenta labentia ſic ad humanos ſermones vel ſtare, vel creſcere, vt eis credas audiendi ſtudium minimè defuiſſe. Fiat venerabilis omnium ſermone fons iſte cæleſtis. Habet & Lucania Iornanem ſuum. Ille exemplum baptiſmatis præſtitit, hic ſacrum miniſterium annua deuotione cuſtodit. Quapropter & reuerentia loci, & vtilitas rei dare debet

populis

populis ſanctiſſimam pacem,&c.] hæc Caſſiodorus nomine Athalarici Regis ſcribentis epiſtolam ad Seuerum. A

Probè ex his intueris, lector, quàm inſaniant deploratiſſimi Nouatores, dum baptiſmalis fontis benedictionem derident, quam tanto miraculo annis ſingulis repetito Deus voluit in Eccleſia Catholica, vt ſibi placitam, conſignari.

[a] *Greg. Turon. de Gloria martyr. lib. 1. cap. 24.*

De fonte baptiſmali in Luſitania miraculum.

Sed quòd in his verſamur, adiiciamus his aliqua alia id genus miracula ab aliis antiquis auctoribus enarrata: & in primis quæ Gregorius Turonenſis eodem fermè argumento ita deſcribit[a]: Eſt & illud illuſtre miraculum de fontibus Hiſpaniæ, quos Luſitania prouincia profert. Piſcina namque eſt apud Oſem campum antiquitus ſculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro compoſita opere, ſed & ædes magnæ claritatis ac celſitudinis deſuper à Chriſtianis conſtructa eſt. Igitur cùm dies ſacer poſt curriculum anni decedentis aduenerit, quo Dominus confuſo proditore, myſticam diſcipulis præbuit cœnam; con- B ueniunt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem ſacri præſentientes aromatis. Tunc data oratione, ſacerdos oſtia templi iubet ſimul muniri ſignaculis, aduentum virtutis Dominicæ præſtolantes. Die autem tertia (quod eſt ſabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Epiſcopus cum ciuibus ſuis, inſpectis ſignaculis, oſtia reſerat clauſa. Ac mirum dictu, piſcinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, ſed ita cumulo altiore refertam, vt ſolet ſuper ora modiorum triticum aggregari: videaſque huc illucque latices fluctuare, nec partem in aduerſam defluere. Tunc cum exorciſmo ſanctificato, conſperſo deſuper chriſmate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro ſaluatione reportat, agros vineaſque aſperſione ſaluberrima tutaturus. Et cùm exinde multitudo amphorarum ſine collecto numero hauriatur, numquàm tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur; & ba- C ptizatis omnibus, lymphis in ſe reuerſis, vt initio produntur neſcio, ita & fine clauduntur ignaro.

De profanante templum miraculum.

Quidam verò ex hæreticis Deum non metuens, neque venerationem præſtans huic loco ſancto, neque credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandam ſuorum fidem præſtare dignatus eſt, non ſilebo: Venit cum turba equorum, ſolutiſque impedimentis, quæ iuſſit in baſilicam poni, equitibuſque in ea præſepia præparari, irridens miſer quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte prætereunte, à febre corripitur, ac penè exanimis, & tardiùs quàm debuerat pœnitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, ſub Rege licet, magna tamen in illa regione poteſtas. Expulſiſque è baſilica ſancta equitibus, ad ſe reuerſus cœpit dentibus proprium lacerare corpuſculum, nec prorſus retineri à ſuis ob nimiam poterat debacchationem. Tandemque oppreſſus inter ſuorum D manus ſpiritum exhalauit.

Perueſtigata miraculi veritas.

Denique Theodegiſilus huius Rex regionis, cùm vidiſſet hoc miraculum, quod in his ſacratis Deo fontibus gerebatur, cogitauit intra ſe, dicens: Quia ingenium eſt Romanorum (Romanos enim vocitant homines noſtræ religionis) vt ita accidat, & non eſt Dei virtus. Veniens verò ad annum ſequentem, oſtium ſigillis ſuis cum Epiſcopi ſigillo muniuit: poſuitque cuſtodes in circuitu templi, ſi fortè aliquem deprehendere poſſit fraudis alicuius conſcium, per cuius ingenium in fontibus aqua ſuccederet. ſimiliter & alio fecit anno. Tertiò verò conuocata virorum multitudine, foſſas in circuitu baſilicæ fieri iuſſit, ne fortè locis occultis lymphæ deducerentur in fontem: fueruntque foſſæ in profundo vicenum quinum pedum, in latitudine verò quindenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens, & credo pro huius inquiſitionis temeritate, anni ſequentis diem quo hoc my- E ſterium celebrabatur, videre non meruit, eo quòd arcanum virtutis diuinæ inueſtigare præſumpſit. Habentur autem in ea reliquiæ S. Stephani Leuitæ.] hæc Gregorius, qui in eodem fonte aliud editum ſubdit miraculum. Porrò S. Stephani reliquias allatas illuc ab Oroſio preſbytero, præter illa quæ ſuperiùs dicta ſunt, dicemus quoque anno ſequenti.

[b] *Sophron. Prat. Spirit. cap. 214. 215.*

Miracula de fontibus in Lycia.

Sed nec caruit Oriens hiſce adeò inſignibus editis diuina virtute miraculis. Etenim Sophronius eadem de Orientalibus oris ſcriptis tradidit in hæc verba[b]: Soruba (inquit) vicus quidam eſt ad radices montis, in quo ſita eſt Coeanenſium ciuitas. In eo baptiſterium eſt, quod in ſanctis Epiphaniis ſudat *(baptiſmus enim ibi eo tempore celebrabatur)* qui ſudor per tres horas continuis incrementis augetur, & poſt baptiſma peractum decreſcere incipit, & tribus aliis horis ſenſim deficit. Et in caſtello Cedebratis, ſub monte Aenoandro ciuitatis ſitum eſt baptiſterium, quod in prima Paſchali ſanctæ reſurrectionis feſtiuitate, cùm

A cùm ſit lapis vnus, ex ſe ipſo continno impletur: duratque aqua illa vſque ad Pentecoſten; moxque tranſacta Pentecoſte, euaneſcit. Vtraque verò iſta miracula in prouincia Lyciæ fiunt. Si quis autem hæc ita eſſe non credit; vſque ad Lyciam non grande iter eſt; pergat, & rei veritas fidem illi faciet.] hactenus ipſe; de hiſque ſatis: vt intelligas eſſe Deum in Iſraël, & in eccleſia Catholica ſemper viguiſſe miracula, quibus veluti digito Dei, quæ vera ſit Eccleſia, conſignetur.

[a] *Habet Adolph. in Honor. pag. 387.*

Hoc eodem anno, ſub nominatis Conſulibus, Honorius (inquit Proſper) triumphans Romam ingreditur, præeunte currum eius Attalo, quē Lyparæ viuere exulem iuſſit.] hæc ipſe. ſed triumphi huius nullam præterea memoriam extare ſcimus, niſi in nummis[a] quibus repræſentatur Honorij Imperatoris imago, in quorum parte aduerſa effigies ineſt militaris, ſiniſtra Victoriam, dextera Labarum tenens, captiuum ſupplantans, quo Attalus deſignatur, B qui Chriſti virtute ipſe hoſtis Chriſtianæ religionis fuerit penitus debellatus. Sed in vno triumpho (ſi rectè inſpicis) de pluribus hoſtibus debellatis celebrantur victoriæ, & glorioſa eleuantur trophæa: de Gothis in primis, qui eum (vt vidimus) in Imperium euexere; de Gentilibus deorum cultoribus, qui omnibus fauere ſtudiis homini reſtituturo deorum cultum; de diis ipſis, vanis reſponſis vanos homines inflammantibus; ac denique de Ariana perfidia, cuius ſectæ in ſymbolis cum Gothis Attalus arcto amicitiæ fœdere iūctus erat. Tot igitur tantiſq; victoriæ titulis decorari Deus voluit Chriſtianū Principem maximè pium paulo antè barbarorum atque Gentilium pedibus compreſſum, oppreſſum, ac penè protritum.

Iesv Christi annvs 418. | Zosimi Pap. annvs 2. | Honorii 24. Theodosii 11. Impp.

C

Concilium Carthaginenſe in cauſa Pelagii et Cæleſtii.

Chriſti annus decimuſoctauus ſupra quadringenteſimum Conſulatu Honorij duodecimo & Theodoſij octauo adſcribitur Faſtis. Quibus quidem Conſulibus (inquit Proſper in Chronico) Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem & ſeptem Epiſcoporum, ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt: quibus probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt.] hæc Proſper. Verùm irrepſit error in numerum: nam idem ipſe aduerſus Collatorem ducentos quatuordecim Epiſcopos numerat. Sed quo potiſſimū anni huius tempore idem Carthaginenſe Concilium celebratum fuerit: inde certum argumentum deduci poteſt, hoc anno, ipſo primo veris initio eſſe collectum, eo quòd ad idem ipſum, cùm haberetur, extant Zoſimi Papæ litteræ datæ quinto D Kal. Aprilis. Porrò propagatum illud eſſe vſque ad menſem Maij, ſancita in eo decreta ſignificant. At quoniam eodem tempore, quo Carthagine illud ipſum Conciliū habebatur, Romæ iterum cognoſcebatur cauſa Pelagij atque Cæleſtij: nos tum de rebus Romæ hoc anno geſtis, tū Carthagine in celebri illo Patrū conceſſu tranſactis, ordine temporū acturi ſumus.

Cùm autem tractaretur Romæ cauſa Cæleſtij, placuit Zoſimo Papæ ex Africa vocare Paulinum, qui ei fuerat olim ſub Innocentio Papa aduerſatus in Cōcilio Carthaginenſi: qui præmiſit libellum aduerſus Cæleſtium. Interea verò iuſſus Cæleſtius ſuæ fidei profeſſionem edere, libellum Zoſimo obtulit: qui licet in omnibus reliquis potuiſſet videri Catholicus, in eo tamen reprehenſione non caruit, cùm originale peccatum reperiri negaſſet. Verùm quòd petiiſſet eodem libello doceri, ſi quid minùs rectum pronunciaſſet: placuit Zoſimo, ſpe conuerſionis ipſius, cum eo mitiùs agere. Sed operam & impenſam perdidit, vt conſtat ex E S. Auguſtini ſcriptis, necnon ex libello Paulini, vt modò dicturi ſumus.

Concil. Carthaginenſe ſequitur Innocentii Pap. decretum.

[b] *Proſp. aduerſ. Collat.*

Inter hæc autem qui conuenerant Carthagine, rem nauiter agunt: & ne eſſet quid ab aduerſariis in eos obiici poſſet, profeſſi ſunt Patres ſe Innocentij Papæ conſectari atque amplecti decretum, quod anno ſuperiori ab eodem diximus promulgatū: quo vno ictu valido ſatis iidem ſibi viſi ſunt Patres Pelagium, Cæleſtiumque poſſe confodere, eorumque errores prorſus extinguere. Hoc igitur communi decreto ſuffragio, dederunt litteras ad ipſum Zoſimum Romanum Pontificem; de quibus quidem S. Proſper his verbis meminit[b], cùm agit de Conciliis Africanis: Errauerunt ducenti quatuordecim ſacerdotes, qui in epiſtola quam ſuis conſtitutionibus protulerunt, ita Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem B. Zoſimum ſunt allocuti: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratiam Dei per Ieſum Chriſtum, &c.] Non extant ipſæ quidem litteræ

A litteræ Synodi Carthagineſis; ſed nec quæ à Zoſimo ad eamdem tunc redditæ fuere, verùm tantùm illæ de cauſa proſequenda conſcriptæ.

QVERELA AFRICANORVM DE APPELLATIONE CAELESTII ADMISSA.

Etenim qui conuenere Patres Carthagine, ſubinfenſo tulere animo, admiſiſſe Zoſimum Papam ad audientiam Cæleſtium, quem etſi non alia, certè quidem hæreſis infamabat: deq; his alias dedere litteras, quibus apud eumdem Zoſimum querebantur, ſed nec ipſæ quidem extant. Certè litteras plurimas cucurriſſe & recurriſſe inter Zoſimum Papam & Epiſcopos Africanos, S. Auguſtinus [a] teſtatur: idque ex redditis à Zoſimo ad eos litteris probè poſſumus intelligere; deſcribemus nos hìc eas ex codice Vaticano depromptas, quæ ſic ſe habent:

[a] *Aug. contra duas epiſt. Pelag. lib. 2. c. 3.*

Zoſimus Aurelio ac ceteris, qui in Concilio Carthaginenſi affuerunt, dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem.

ZOSIMI PAPAE EPISTOLA AD CONCIL. CARTHAGINENSE.

Quamuis Patrum traditio Apoſtolicæ ſedi auctoritatem tantam tribuerit, vt de eius iudicio diſceptare nullus auderet; idque per canones ſemper regulaſque ſeruauerit; & currens B adhuc ſuis legibus Eccleſiaſtica diſciplina Petri nomine, à quo ipſa quoque deſcendit, reuerentiam quam debet, exoluat: tantam enim huic Apoſtolo canonica antiquitas per ſententias omnium voluit eſſe potentiam, ex ipſa quoque Chriſti Dei noſtri promiſſione, vt & ligata ſolueret, & ſoluta vinciret; par poteſtatis data conditio in eos, qui ſedis hereditatẽ, ipſo annuente, meruiſſent. Habet enim ipſe cùm omnium Eccleſiarum, tum huius maximè vbi ſederat, curam; nec patitur aliquid priuilegij aut aliqua titubare aura ſententiæ, cui ipſa ſui nominis firma & nullis hebetata motibus conſtituit fundamenta, & quæ ſine ſuo periculo temere nullus inceſſet. Cùm ergo tantæ auctoritatis Petrus caput ſit, & ſequentia omnium maiorum ſtudia firmauerit, vt tam humanis diuiniſque legibus & diſciplinis omnibus firmetur Romana Eccleſia, cuius locum nos regere & poteſtatem nominis obtinere non latet vos, ſed noſtis, fratres cariſſimi, & quemadmodum ſacerdotes, ſcire debetis: Tamẽ cùm tantum C nobis eſſet auctoritatis, vt nullus de noſtra poſſit retractare ſententia; nihil egimus, quod non ad veſtram notitiam noſtris vltro litteris referremus, dantes hęc fraternitati, vt in commune conſulentes, nõ quia quid deberet fieri neſciremus, aut faceremus aliquid quod contra vtilitatem Eccleſiæ veniens diſpliceret; ſed pariter vobiſcum voluimus habere tractatum de illo qui apud vos (ſicut ipſi per litteras dicitis) fuerit accuſatus, & ad noſtram, qui ſe aſſereret innocentem, non refugiens iudicium ex appellatione priſtina, venerit ſedem, accuſatores ſuos vltro depoſcens, & quæ in ſe crimina per rumorem falſo dicebat illata condemnans: omnem eius petitionem prioribus litteris, quas vobis miſimus, putauimus ac nouimus explicatam; ſatiſque illis ſcriptis, quæ ad illa reſcripſeratis, credimus eſſe reſponſum.

SEDIS APOSTOLICAE ET ROMANORVM PONTIF. SVMMA AVCTORITAS.

DE LITTERIS CARTHAGINENSIS CONCILII AD ZOSIMVM REDDITIS.

Sed pòſt miſſæ per Marcellinum ſubdiaconum veſtrum epiſtolæ omne volumen voluimus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendiſtis textum, quaſi nos Cæ- D leſtio commodauerimus in omnibus fidem, verbiſq; eius non diſcuſſis, ad omnem (vt ita dicam) ſyllabam præbuerimus aſſenſum. Numquam temere, quæ ſunt diu tractanda, ſinuntur; nec ſine magna deliberatione ſtatuendum eſt, quod ſummo debet diſceptari iudicio. Idcirco nouerit veſtra fraternitas, nihil nos poſt illas quas ſuperiùs vel litteras veſtras accepimus, immutaſſe, ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu, in quo dudum fuerant, cùm hoc noſtris litteris veſtræ indicauimus ſanctitati, vt illa quæ à vobis ad nos miſſa erat obteſtatio, remaneret. Subſcripſi. Bene valete. Dat. XII. Kalend. Aprilis, Honorio Aug. XII. Conſ. Accepta tertio Kalend. Maias.] hactenus litteræ Zoſimi.

DE INSTAVRATO ROMAE IVDICIO ADVERSVS CAELESTIVM.

Quòd verò litteris anni ſuperioris (vt vidimus) idem Zoſimus Papa Africanis Epiſcopis ſignificauerat, inſtaurãdum fore Romæ iudicium in cauſa Cæleſtij, qui ab illis olim damnatus recurrerat ad Apoſtolicam ſedem, pariterque admonuerat, vt ſi quæ contra ipſum aduer- E ſarij haberent, proferrent: quamuis ipſe Cæleſtius (quod teſtatur S. Auguſtinus [b]) libello ſuo profeſſus eſſet, ſe correcturum, ſi quid corrigendum in eo viſum fuiſſet ipſi Zoſimo Romano Pontifici: inſuper & cõteſtatus fuiſſet, ſequi ſe velle quod ab Innocentio Papa ſua epiſtola definitum eſſet: Tamen (inquit idem Auguſtinus [c]) hoc vt pleniùs & manifeſtiùs in illo fieret, expectabatur ex venturis ab Africa litteris, in qua prouincia eius aliquanto calliditas euidentiùs innotuerat. Quæ Romam litteræ poſteaquam venerunt, id continentes, non ſufficere hominibus tardioribus & ſolicitioribus, quod ſe generaliter Innocentij Epiſcopi litteris conſentire fatebatur; ſed apertè eum debere anathematizare quæ in ſuo libello praua poſuerat: ne, ſi id non feciſſet, multi parum intelligentes, magis in libello eius illa fidei venena à ſede Apoſtolica crederẽt approbata, propterea quòd ab illa dictum erat, eum libellum eſſe Catholicum; quàm emendata, propter illud quod ſe Papæ Innocentij litteris conſentire ipſe reſpon-

[b] *Auguſt. de peccato orig. c. 7. & contra epiſt. Pelag. ad Bonif. li. 2. c. 3. & contra Julian. lib. 6. cap. 12.*

[c] *Aug contra epiſt. Pelag. ad Bonif. lib. 2. cap. 3.*

A reſponderat. Tunc ergo cùm eius præſentia poſceretur, vt certis ac dilucidis reſponſionibus vel aſtutia hominis, vel correctio dilueſceret, & nulli ambigua remaneret: ſe ſubtraxit & negauit examini.] hæc ipſe. verùm poſtea coactus eſt, quid ſentiret, publicè interroganti Zoſimo reſpondere: ſed de quibus, in primis accipe. Illi quidem ipſi Africani Epiſcopi, qui conuenerunt Carthaginem, non ſolùm litteras ad Zoſimum Papam dedere aduerſus Cæleſtium, verùm & libellum inter alia miſere Paulini diaconi Carthaginenſis aduerſus Cæleſtium ſcriptum, quo capita omnia continebantur, de quibus foret interrogandus ipſe Cæleſtius; quo apparere liquidiùs poſſet, hæreticus ne, an Catholicus (quod profitebatur) omnino eſſet. Compulſus eſt etiam à Zoſimo Papa de fidei ſuæ profeſſione Cæleſtius, hoc anno, in poſteriori iudicio, dare libellum. dedit illum quidem; & licet manifeſtum continere videretur errorem; tamen quoniam & his verbis conteſtationem præmiſerat, eius exordio hæc ita B ſcribendo: Si fortè, vt hominibus, quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit; veſtra ſententia corrigatur.] (iſta erant ipſius verba, quæ recitat S. Auguſtinus [a]) haud liberum fuit ex errore damnare hominem, qui ſe, quod Apoſtolicæ ſedi diſpliceret, ex eius ſententia emendaturum, ſcripto pollicitus eſſet. Quamobrem in eo Zoſimus totus fuit, vt adhibito vulneri oleo, curaret hominem, damnantemque ea quæ in libello perperam effutiiſſet, Catholicum redditum, Catholicæ compaginare poſſet Eccleſiæ; à qua aberrans, totum ferè Catholicum orbem diſſenſionibus miſcuiſſet. Hæc quidem ita ſe habuiſſe, nos non coniectura aliqua è longè petita proferimus, ſed teſtificatione S. Auguſtini, immo ex Actis publicis, vnde ipſe cuncta ſe accepiſſe teſtatur; vt cùm primò de oblato à Cæleſtio libello, cuius fragmentum recitat, iſta narrat [b]:

[a] *Aug. de peccato orig. c. 6 in fine.*

DE LIBELLO CAELESTII OBLATO ZOSIMO.

In libello autem quem Romæ edidit, qui Geſtis ibi Eccleſiaſticis allegatus eſt, ita de C hac re loquitur, vt hoc ſe credere oſtendat, vnde hic dubitare ſe dixerat: nam verba eius iſta ſunt: Infantes autem (inquit) debere baptizari in remiſſionem peccatorum, ſecundùm regulam vniuerſalis Eccleſiæ, & ſecundùm Euangelij ſententiam, confitemur: quia Dominus ſtatuit regnum cælorum nonniſi baptizatis poſſe conferri: quod quia vires naturæ non habent, conferre neceſſe eſt per gratiæ libertatem.] ſubdit verò hæc ad verba Celeſtij Auguſtinus: Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri etiam infantibus in baptiſmo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remiſſionem peccatorum baptizari oportere?] & paulo pòſt: Attendite itaque quid Cæleſtius apertiſſimè dixerit, & ibi videbitis quid vobis Pelagius occultauerit. Cæleſtius quippe adiungit, & dicit: In remiſſionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco dicimus, vt peccatum ex traduce firmare videamur, quod longè à Catholico ſenſu alienum eſt: quia peccatum D non cum homine naſcitur, quod poſtmodum exercetur ab homine; quia non naturæ delictum, ſed voluntatis eſſe demonſtratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diuerſa baptiſmatis genera facere videamur: & hoc præmunire neceſſarium eſt, ne per myſterij occaſionem ad Creatoris iniuriam malum, antequam fiat ab homine, trudi dicatur homini per naturam.] hæc in libello Zoſimo oblato Cæleſtius, quo palam fecit ſe negare originale peccatum. quæ recitans Auguſtinus, hæc ſubdit:

[b] *Aug. ibidem cap. 5. 6.*

ZOSIMVS REVOCARE NITITVR CAELESTIVM AB ERRORE.

Hunc ſenſum ſuum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem diſcipulus eius palam ſine vllis obſcuritatis ambagibus apud ſedem Apoſtolicam profiteri non timuit, nec erubuit. Sed multum miſericors memoratæ ſedis Antiſtes (*Zoſimus ſcilicet*) vbi eum vidit ferri tanta præſumptione præcipitem, tamquam furentem, donec (ſi poſſet fieri) reſipiſceret, maluit eum ſenſim ſuis interrogationibus & illius reſponſionibus colligare, quàm diſtricta E feriendo ſententia, in illud abruptum, quo iam propendere videbatur, impellere. Ideò autem non dixi, apertè ceciderat, ſed propẽdere videbatur; quia ſuperiùs in eodem libello ſuo de huiuſmodi quæſtionibus locuturus, antè prædixerat: Si fortè, vt hominibus, quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit, veſtra ſententia corrigatur. Hanc eius prælocutionem venerabilis Papa Zoſimus tenens, egit cum homine, quem falſæ doctrinæ ventus inflauerat, vt ea quæ illi à diacono Paulino fuerant obiecta, damnaret, atque vt ſedis Apoſtolicæ litteris, quæ à ſanctæ memoriæ ſuo prædeceſſore manauerant, præberet aſſenſum.

At ille noluit quidem diaconi obiecta damnare: ſed beati Papæ Innocentij litteris non eſt auſus obſiſtere; immo ſe omnia, quæ ſedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit: atque ita velut phreneticus, vt requieſceret tamquam leniter fotus, à vinculis tamen excommunicationis nondum eſt creditus eſſe ſoluendus; ſed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſentẽtiæ lenitate con-

conceſſus eſt. Quoniam re vera ſi depoſita peruicaciæ vanitate, quod promiſerat, vellet attendere, & eaſdem litteras, quibus ſe conſenſurum eſſe reſponderat, diligenter legeret, ſanaretur. Sed poſteaquam ex Africano Epiſcoporum Concilio reſcripta directa ſunt, quid fuerit conſecutum, iuſtiſſimè in eum ſententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmiſimus.] hactenus de cauſa Cęleſtij Auguſtinus: ex quibus planè intelligis certa fide teſtatum, quæ fuerint partes Zoſimi Romani Pontificis in hoc iudicio, nempe inſtar medici Euangelici curare hominem qui inciderat in latrones vulneribus confectum, oleum primo infundendo, indeque vinum: vt nihil penitus omiſerit, quod & paſtoris eſſet Chriſtianæ manſuetudinis & miſericordiæ, & quod infracti Iudicis eſſet ſedentis in Apoſtolico throno, dum adhuc indignum noluit excommunicationis vinculo ſoluere.

ZOSIMVS PASTORIS AC IVDICIS MVNERA EGREGIE EXPLET.

At quoniam Paulini libellum Carthagine miſſum coram Zoſimo, editum eſſe, vt ex eo Cæleſtius interrogaretur, quæ ſunt recenſita declarant: licet idem libellus non extet; tamen in alio libello qui ab eodem Paulino ad eumdem Zoſimũ datus eſt extremo loco poſt damnatos Pelagium atque Cæleſtium, pro gratiarum actione, nonnulla intexta ſunt de examine adhibito ab ipſo Pontifice, cùm Cæleſtius præſens cauſam dicturus ſiſtere ſe iudicio cogeretur: quem hic reddere ex eodem Vaticano codice, operæprecium duximus, eſt huiuſmodi:

LIBELLVS PAVLINI DIACONI AD ZOSIMVM POST DAMNATOS PELAGIVM ET CAELESTIVM.

Beatitudinis tuæ iuſtitiam obſecro, domine Zoſime Papa venerabilis. Numquam fides vera turbatur & maximè in Eccleſia Apoſtolica, in qua prauæ fidei doctores, vt deprehenduntur facilè, ita veraciter puniuntur, vt moriantur in illis, niſi correxerint, quod deterius perpetrarant; vt in illis vera ſit fides, quam Apoſtoli docuerunt, & Romana cum omnibus Catholicæ fidei doctoribus tenet Eccleſia. Quod ſi, vt ceteri auctores hæreſeos, qui iam dudum ab Apoſtolica ſede, vel à Patribus iudicati, & extra ſinum matris Catholicæ Eccleſiæ effecti, perpetua morte pereunt; etiam hi qui nunc deprehenſi ſunt, vel deprehendentur, in perfidia ſua permanent; ſpirituali gladio, quo interimantur, tradantur: vt nunc Pelagius, Cæleſtiuſque, qui à beatę memoriæ præceſſore tuæ beatitudinis Papa Innocentio (ſi rectam reſpuant fidem, & in ſua peruerſa doctrina perdurent) damnati ſunt. Cuius ſententiam ſecuta beatitudo tua, Cæleſtio, cùm à ſede Apoſtolica audiretur, inter cetera præcepit his verbis:

IVDICIVM ZOSIMI PAPAE DE CAELESTIO.

Damnas ergo illa omnia, quæ in libello Paulini continentur, hoc eſt, de quæſtionibus? Et in alio loco: Cognouiſti quales litteras dederit ſedes Apoſtolica ad fratres & coepiſcopos Africanæ prouinciæ? Et adiectum: Damnas illa omnia, quæ damnauimus, & tenes quæ tenemus? Et iterum: Illa omnia damnas quæ iactata ſunt de nomine tuo? Et iterum: Vel ea quæ in libello ſuo expoſuit Paulinus? Et cùm me, diceret, poſſe ex his quæ illi obiecta ſunt, hæreticum approbari: ſancto repletus Spiritu, Apoſtolica auctoritate reſpuiſti inſanientis & calumniantis verba, huiuſmodi proferendo ſententiam, qua ipſe Catholicus approbaret; illum, ſi ſanari vellet, curares: quæ huiuſmodi eſt: Nolo nos circuitu ducas: Damnas ea omnia quæ tibi obiecta à Paulino, ſiue per famam iactata ſunt? Cui non ſufficit iſta ſententia? Quis hanc tam ſalubrem, tam amplectibilem, tam piam reſpueret alius, niſi qui à fide deuius eſt? Et ille qui ſuperiùs profeſſus fuerat, ſe quæcumque illi obiecta fuerant, ſi contra fidem vindicares, eſſe damnaturum, audi; Damna. & non ſolùm non damnat, ſed ad iniuriam tantam * ſedis contendit. Vnde non ignorat iam Eccleſia Romana reum ſuum, qui tam audaci ſpiritu auſus eſt contradicere, & non damnare, quæ beatitudo tua damnari decreuit.

** tantæ*

Ego tamen Deo & Chriſto Domino gratias ago, quòd Eccleſiæ ſuæ cauſam ita agi voluit, vt ſedes Apoſtolica, à qua oportuit ore duorum Pontificum hæreſim condemnari, ea damnanda præcepit, quæ à me Cæleſtio fuerant obiecta: cuius ego non damnationem, ſed correctionem ſemper optaui & opto: cui nunc iam non mecum, ſed cum vniuerſa Dei Eccleſia cauſa eſt, ſicut data ad beatitudinem tuam ſcripta teſtantur, cùm contra Apoſtolicam ſententiam venire nititur, negando originale peccatum, quod in omnes homines pertranſiit, & vſque ad finem mundi tenet hereditatem Adæ illius, qui primus peccauit: quod in infantibus niſi per ſacramentum baptiſmi dimittitur, vitam æternam & regnum cælorum habere non poſſunt. Contra quæ etiam magiſter ſuus litigat Pelagius, qui illa ipſa damnauit in iudicio Orientali, quæ iſte in ſedis Apoſtolicæ cœtu conatur aſtruere. Habet aduerſum ſe etiam veteres Eccleſiarum doctores Catholicos plurimos Orientales & Occidentales, Meridianæ partis & Septentrionalis, qui in libris ſuis illũ de originali peccato (ſi ſanari deſiderat) poſſunt docere. Habet B. Cyprianum martyrem, B. Ambroſium confeſſorem, Gregorium Nazianzenum, B. Papam Innocentium. Habet etiam nunc qui in corpore ſibi colluctentur, ſi ille tamen

tamen hos tanto certamini habiles iudicat, aut certè qui vos ſequi debeat, ſi vult magis recta diſcere, quàm praua docere. Habet (quod primum eſt) beatitudinem tuam, cuius illum oportuerat obedire ſententiæ, cùm audiret; Damna. Habet poſtremò ipſos lactentes, quibus miſereri debeat, ſi ſibi non vult; quibus (vt verbis martyris vtar) non propria, ſed aliena dimittuntur peccata.

Vnde oro beatum Apoſtolatum tuum, vt hunc meum libellum ſuſcipi iubeas, quo gratias referam tantæ ſedi, & ſententiis iuſtiſſimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me licet ſermone Baſiliſcus ſubdiaconus à tua beatitudine cum Geſtis ſedis Apoſtolicæ directis, Carthagine conuenit quarto Non. Nouembris die, vt adeſſem ad Apoſtolicam ſedem, & tuæ iudicio ſanctitatis: ad quam me fugiſſe, ſuggeſtum eſt, nec defuturum fore, promittere, ſi aduerſum me & non pro me fuiſſet lata ſententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is qui ad ſedem Apoſtolicam prouocauerat, defuit, quem oportuerat vtique merita ſuæ appellationis adſtruere; maximè cùm nihil agente appellatore, ſecundùm etiam humanas leges, ſuperior eſt ſemper ille qui vicit. Quid enim iam mea intererat, vt etiam apud veſtram reuerentiam prauę eius doctrinæ adſtipulator exiſteret, de quo congaudere poſſem, ſi damnatis his quæ illi à me obiecta fuerant, ſic ea per Apoſtolicæ ſedis iudicium roborari, meruiſſet abſolui, nec priùs ſe ordinari quàm purgari pateretur? Sed vulpecula fraudibus fuit ſemper ſtudens, ingenium ſuum mutare neſcit. Non ſe credidit poſſe deprehendi, quoniam confidentiam ſemper in foueis habuit, in quibus demerſum caput cõſcientiæ ſuæ nititur occultare. Quod iam diutiùs latere non potuit; ſed manifeſtius publicatum, ſpirituali per tuam beatitudinem gladio reſecatur, ne amplius ferinis dentibus grex Domini ſecetur in partes, quem paſtor bonus ſolicita & peruigili cautela cuſtodis. Hunc autem libellum direxi beatitudini tuæ per Marcellinum ſubdiaconum Eccleſiæ Carthaginenſis. Dat. ſexto Id. Nouembris....] hactenus Paulini libellus pro gratiarum actione miſſus ad Zoſimum, quo res geſtæ ab ipſo Zoſimo aduerſus Cæleſtium magna ex parte perſpicuæ redduntur. Quæ autem aduerſus Pelagium Zoſimus egerit, iam ex maiorum aſſertione narremus.

QVID ZOSIMVS ADVERSVS PELAGIVM.

Certè quidem ſcriptorum eius temporis teſtificationibus laudatur eiuſdem Pontificis ſtudium aduerſus etiam Pelagium hæreſiarcham exhibitum: nam inter alios S. Proſper hæc per ironiam habet [a]: Errauit ſacroſancta benedictio ſedis Petri, quæ ad vniuerſum Orbem Papa Zoſimus ore ſic loquitur: Nos autem, tamen inſtinctu Dei, &c.] fuerunt eiuſmodi litteræ aduerſus emergentẽ hæreſim ſcriptæ ab ipſo Zoſimo Papa ad vniuerſam Eccleſiã; quas ipſi qui conſidebant Carthagine Epiſcopi Africani, redditis ad eumdem litteris, ſummopere laudarunt: nam ſubdit paulo pòſt ipſe Proſper: Errauerunt Africani Epiſcopi ad eumdem Papam Zoſimum reſcribentes, eumque in ſentẽtiæ huius ſalubritate laudantes, cùm aiunt: Illud verò, quod in litteris tuis, quas ad vniuerſos curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens: Nos autem, tamen inſtinctu Dei (omnia enim bona ad auctorem ſuum referenda ſunt, vnde naſcuntur) ad fratrum & coepiſcoporum noſtrorum conſcientiam vniuerſa retulimus, &c.] & poſt multa: Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zoſimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antiſtitum.] hæc Proſper.

Sed & S. Auguſtinus hæc ait de Pelagio [b]: Fefellit enim iudicium Palæſtinum propterea ibi videtur eſſe purgatus: Romanam verò Eccleſiam, vbi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere vſquequaque non potuit: quamuis & hoc fuerit vtcumque conatus; ſed (vt dixi) minimè valuit. Recoluit enim beatiſſimus Papa Zoſimus, quid imitandus præceſſor eius de ipſis ſenſerit Geſtis, *Palæſtinis videlicet*. Attendit etiam, quid de illo ſentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduerſus eius errorem pro veritate Catholica ſtudia conſonantia concorditer flagrare cernebat.] & paulo pòſt: Cùm venerabili Papæ Zoſimo Synodus Africana reſpondit, quod veſtræ charitati cum ceteris inſtructionibus miſimus.] hæc Auguſtinus ad Albinum & Pinianum nobiles Romanos Hieroſolymis agentes. Addit inferiùs [c]; eumdem Zoſimum Papam litteris ſuis, quas ad vniuerſas Eccleſias dedit, attexuiſſe eiuſdem Pelagij blaſphemias, quas vitarent Fideles omnes. Recitat idem Auguſtinus fragmentum earumdem aduerſus Pelagij hæreſim Zoſimi litterarum de peccato originali in epiſtola [d] ad Optatum. Porrò vtriuſque, nempe Pelagij & Cæleſtij, damnationem ſic conſtat fuiſſe conceptam, vt niſi correcti agerent pœnitentiam, damnati toto orbe Chriſtiano penitus cenſerentur. Meminit Cæleſtinus Papa de epiſtola Zoſimi aduerſus Pelagianos data, dum ſcribit ad Epiſcopos Galliarum, itemque Gennadius [e] Maſſilienſis, & Poſſidius.

[a] *Proſp. contra Collat.*
[b] *Aug. de peccat. orig. c. 8.*
[c] *Aug. de peccat. orig. c. 22*
[d] *Aug epiſt. 157.*
[e] *Gennad. lib. de Eccleſiaſt. dogm.*

SIXTVS PRESBYTER VALIDIVS INSVRGIT IN PELAGIVM.

Accidit autem & tunc illud Romæ, vt cùm aduerſus Pelagium atque Cæleſtium in ſacro Patrum conſeſſu coram Zoſimo ſentētia lata eſſet, Sixtus Romanus preſbyter, qui poſtea Pontifex Cæleſtino ſucceſſit, primus omniū in eoſdem palam inclamauerit anathema: Idque S. Auguſtinus ea de cauſa ab eo factum affirmat, quòd more ſuo Pelagiani mentientes, de Sixto ſparſiſſent calumniam, ipſum nimirum fauere Pelagianis, iactantes habere ſe Sixtum amicum atque patronum: ad quam quidem diluendam calumniam, ſanctus presbyter magnis ſumptis ſpiritibus ad debellandam eam hæreſim cum auctoribus atque ſectariis inſurrexit. habes hæc omnia ſatis expreſſa in epiſtola ad ipſum reddita à S. Auguſtino, vbi hæc in exordio[a]: Quod enim fatendum eſt charitati tuæ, triſtes eramus nimis, cùm fama iactaret, inimicis gratiæ Chriſti te fauere: ſed vt hæc triſtitia de noſtris cordibus tergeretur, primò te priorem anathema eis in populo frequentiſſimo pronunciaſſe, eadem fama non tacuit. Deinde cùm litteris Apoſtolicæ ſedis de illorum damnatione ad Africam miſſis tuæ quoque litteræ ad venerabilem ſenem Aurelium conſecutæ ſunt, quæ tametſi breues erant, tuum tamen vigorem aduerſus eorum errorem ſatis indicabant. Nunc verò cùm apertiùs & latiùs quid de illo dogmate contraque ſentires, in litteris tuis fides ipſa nobiſcum Romanæ Eccleſiæ loqueretur; non ſolum illud omne triſtitiæ nubilum fugit de cordibus noſtris, ſed etiam tantum ibi lætitiæ lumē effulſit, vt nihil egiſſe in nobis videretur ille mæror & timor, niſi ſucceſſurorum ampliorem flagrantiam gaudiorum.] hæc Auguſtinus ad Sixtum. Qui etiam & illud ad ſui purgationem adiecit, vt aduerſus eoſdem Pelagianos, quibus amicus dicebatur, commentarium ſcripſerit. Teſtatur id quidem ipſe Auguſtinus[b], laudans hac de re animi ipſius conſilium.

[a] *Aug. epiſt. 105.*
[b] *Aug. epiſt. 104.*

Accidit poſt hæc, vt quidam ex clero Romano obnitentes Zoſimo Papæ, ab eodem fuerint excommunicati: qui furore perciti, ad Imperatorem Honorium de Zoſimo conqueſturi ſe contulerunt; quos idem Pontifex, datis litteris ſignificauit, ſententia excommunicationis damnatos, à nemine ſuſcipiendos: extant ipſæ[c] commonitionis Zoſimi litteræ, quas ad preſbyteros & diaconos Rauennam ſcripſit. Fuiſſe hos fautores Pelagij, quos idem Zoſimus rebelles & perturbatores omnium vocat, poſſumus intelligere. Cùm igitur (vt dictum eſt) Romæ à Zoſimo Papa & ſacro collegio clericorum Pelagius atque Cæleſtius damnati eſſent, ab eodemque Zoſimo ad vniuerſos Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos de ipſorum cōdemnatione litteræ conſcriptæ eſſent; mox eas conſecutum eſt Honorij Imperatoris reſcriptum aduerſus eoſdem hæreticos. Accepimus illud è latebris antiquitatis erutum à viro diſertiſſimo piæ memoriæ Henrico Grauio profeſſore Louanienſi, dum Romæ ageret ſub Gregorio XIV. Rom. Pontifice, iam antè vocatus à Sixto. nactus eſt ipſe ex codice monaſterij S. Vedaſti Attrebatenſis. Et licet mendis nonnullis abundet: meretur tamen ipſa veneranda antiquitas etiam pannis attrita cultum. Eſt autem ipſum huiuſmodi:

[c] *Zoſim. epiſt. 1. lib. epiſt. Rom. Pontif.*

HONORIVS IMP. RESCRIBIT CONTRA PELAGIVM ATQVE CAELESTIVM.

Impp. Honorius & Theodoſius Augg. Palladio Præfecto Prætorio.

HONORII IMP. LEX ADVERSVS PELAGIANOS.

Ad conturbandam Catholicæ ſimplicitatis lucē puro ſemper ſplēdore radiantem, doloſæ artis ingenio, nouam ſubitò emicuiſſe* verſutiam, peruulgata opinione cognouimus: quæ fallacis ſcientiæ obumbrata mendaciis, & furioſo tantū debacchata luctamine, ſtabilē quietem cæleſtis conatur attrectare fidei, dum noui acuminis commendata vento inſignem notam plebeiæ æſtimat vilitatis, ſentire cum cunctis; ac prudētiæ ſingularis palmam fore, communiter approbata deſtruere. Cuius impiè commentationis auctores Pelagium, Cæleſtiumque percrebuit extitiſſe. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipuæque ſemper maieſtati, & ter omnipotenti vltra omne principium tranſeunti tam trucem inclementiam ſæuæ voluntatis aſſignant, vt cùm formandi mundi opificem curam ſumeret, qualitatemq; hominis ſtruendi profunda ſpiritus cōceptione libraret, fundati muneris* fidei anteferret exordium, & mortem præmitteret naſcituro, non hanc inſidiis vetiti fluxiſſe peccati, ſed exegiſſe penitus legem immutabilis conſtituti: ad declinandum leti exitialis incurſum nihil prodeſſe abſtinentiam delinquendi, cuius ita vis putatur adſtricta, vt non poſſit aboleri deinceps: primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruiſſet, dilapſum ad poſteros non fuiſſe; tantumque apud eum, quem malæ ſuadæ gratiæ infelix rapuiſſet illecebra, tranſgreſſionem interdicti extitiſſe & diſcriminis: Cùm euidens Catholicæ legis omnifaria teſtetur auctoritas, illum interitus omnium fuiſſe veſtibulum, quem diuinæ præceptionis ſedulum liqueat corrupiſſe mandatum. Aliaque quamplurima, quæ ſermo reſpuit, lex refutat, quæ perpetuè cùm ſit recordari etiam ſub diſpoſitione plectendi: quæ maturato remedio & celeritate feſtina oporteat intercipi, ne corroborato vſu nequitiæ adoleſcentes vix valeant coer-

* emerſiſſe
*

coerceri. Siquidē aures manſuetudinis noſtræ recens fama perſtrinxerat, intra ſacratiſſimam vrbem noſtram, aliaque loca hoc peſtiferum virus quorundam inoleuiſſe pectoribus, vt interrupto directo credulitatis tramite, ſciſſis in partes ſtudiis diſſerendi, mōſtra impacatè diſſenſionis inducta ſint; nouoque ſcandali fomite concitato, beatiſſimæ Eccleſiæ hactenus nutet intentata tranquillitas, aliis iter aliud ancipiti interpretatione ſectantibus. At* abſoluta ſanctorum apicum claritas, ac dilucidè quod ſequi vniuerſitas debeat, explanans, pro captu verſipellis ingenij profanam nouorum more anſerum mouentibus quæſtionem, Palladi parens cariſſime atque amantiſſime.

* Et

QVAE STATVANTVR ADVERSVS PELAGIANOS.

Ob quam rem illuſtris tua auctoritas victura in omne æuum lege nos ſtatuiſſe cognoſcat, vt pulſis ex Vrbe primitus capitibus dogmatis execrandi, Cæleſtio atque Pelagio: Si qui huius de cetero ſacrilegij ſectatores quibuſcumque locis potuerint reperiri, aut de prauitate damnata aliquem rurſus proferre ſermonem: à quocumque correpti, ad competentem Iudicem pertrahantur: quos, ſiue clericus ſiue laicus fuerit, deferendi habeat poteſtatem, & ſine præſcriptione aliqua perurgendi, quos relicta communis ſententiæ luce, nouæ diſputationis tenebras introferre deprehenderit, contra Apoſtolicam ſcilicet diſciplinam, Euangelicamq; claram & ſine errore ſententiam, vafra rudis ſectæ calliditate pugnantes, inuoluentesque ſplendentem fidem veri*, ambagibus diſſerendo.

*

Hos ergo repertos vbicumque de hoc tam nefando ſcelere conferentes, à quibuſcumque iubemus corripi, deductoſque ad audientiam publicam, promiſcuè ab omnibus accuſari, ita vt probationem cōuicti criminis ſtylus publicus inſequatur, ipſis inexorati exilij deportatione damnatis. Decet enim originem vitij à conuentu publico ſequeſtrari, nec in communi eos celebritate conſiſtere, qui non ſolùm facto nefario deteſtandi, verùm etiam exemplo venenati ſpiritus ſunt cauendi. Iuuat autem per omne penè Imperium noſtrum, qua mundus extenditur, huiuſmodi promulgata diffundi: ne ſcientiæ fortaſſe diſſimulatio paſtum præſtet errori, atque impunè ſe quiſque putet audire, quod condemnatum vigore publico, ſeſe finxerit ignorare. Data prid. Kalendas Maias, Rauennæ, DD. NN. Honorio XII. & Theodoſio VIII. AA. Conſſ. hactenus ſanctio Honorij Imperatoris.

Ad hoc ipſum Imperatoris reſcriptum alluſiſſe viſus eſt Iulianus Pelagianus, dum ait aduerſus Catholicos[a]: Si pro vobis potiùs ab Imperatore reſponſum eſt: cur non in medium proſilitis, & hoc publicis poteſtatibus allegatis, vos eſſe monſtrantes, quorum Chriſtianus Princeps approbauit fidem?] hæc ipſe inſultans, cauillare conatus ipſum reſcriptum, ſed & exprobrans Catholicis quòd ab Imperatore auxilium petiiſſent. Hunc verò ita petulanter agentem S. Auguſtinus aduerſariis ſcriptis egregiè confutauit. Meminit eiuſdē quoque Honorij Imp. edicti Poſſidius[b], editumque ab eo affirmat, poſtquā ab Apoſtolica ſede cognouit Pelagium atque Cæleſtium eſſe damnatos: ait enim: Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam piiſſimus Imperator Honorius audiens ac ſequens; ſuis eos legimus damnatos, inter hæreticos haberi debere, conſtituit. Vnde nonnulli ex eis ad ſanctæ matris Eccleſiæ gremium, vnde reſilierant, redierunt, & adhuc alij redeunt, innoteſcente & præualeſcente aduerſus illum deteſtabilem errorem rectæ fidei veritate.] hæc Poſſidius, qui egregiam aduerſus eoſdem à S. Auguſtino nauatam operam commendat.

[a] *Apud Aug. cōtra Iulian. Pelag. lib. 3. cap. 1.*
[b] *Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 18.*

ROMAE PRIMVM, INDE CARTHAGINE DAMNATI PELAGIVS ET CAELESTIVS

Ceterùm poſt damnatos Romæ à Zoſimo Pelagium atque Cæleſtium, & poſt promulgatam in eoſdem Honorij ſanctionem, Concilium Carthaginenſe ſequenti die errores Pelagij condemnaſſe, inde patens deducitur argumentum: quod cùm teſtificatione Poſſidij certum ſit, Honorij legem aduerſus eos latam fuiſſe poſtquam iidem Romę damnati eſſent, conſtetque ipſum edictum Honorij datum (vt vidimus) hoc anno ſub dictis Conſulibus pridie Kal. Maias; ipſa autem editio canonum facta legatur Kalendis Maiis, ſub qua etiam die repetiti ibi habentur canones Concilij Mileuitani aduerſus Pelagianam hæreſim conſtituti: planè liquet dicta die in eo Concilio eam hæreſim eſſe damnatam.

CALVMNIAE IVLIANI PELAGIANI ADVERSVS ZOSIMVM PAPAM.

Cùm igitur Pelagius cum ſuis Romæ à Zoſimo Papa damnationis ſententiam accepiſſet, ſparſiſque per Chriſtianum orbem eiuſdem Pontificis aduerſus eoſdem ſcriptis litteris, earumdem auctoritate vbiq. locorū Fideles populi contra Pelagianos anathema inclamarent: qui in errore obſtinatiori animo remanſerunt, odio tabeſcentes, exulcerati inuidia, non habentes quid iam detecti facere poſſent, ad calumnias concinnandas ſtylum exacuerunt. Præſtitit id in primis, qui poſt Pelagium atque Cæleſtium ſectæ illius habebatur anteſignanus, Iulianus Epiſcopus Capuanus; qui patrocinium hæreſis & hæreticorum ſuſcipiens, pro ipſis aduerſus Orthodoxos quatuor libros edidit, atque duas epiſtolas, quarum alteram Romam miſit,

A miſit, alteram nomine decem & octo Epiſcoporum ſcripſit ad Theſſalonicenſem Epiſcopum. meminit horum omnium S. Auguſtinus[a]. At quid his inter alia? è ſtomacho concoctas odio in Zoſimum Papam Romanum clerum, atque ipſum S. Auguſtinum calumnias virulentas euomuit: quas omnes ipſe confutat Auguſtinus. nam in primis quod ad Zoſimum ſpectat, hæc ait[b]: Quale eſt autem, quod beatæ memoriæ Zoſimum Apoſtolicæ ſedis Epiſcopum (vt in tua prauitate perſiſtas) præuaricationis accuſas? qui non receſſit à ſuo prædeceſſore Innocentio, quem tu nominare timuiſti, ſed maluiſti Zoſimum, quia egit primitus leniùs cum Cæleſtio; quoniam ſe in his ſenſibus veſtris, ſi quid diſpliceret, paratum eſſe dixerat corrigi, & Innocentij litteris conſenſurum eſſe promiſerat.] & alibi[c]: Innocentij ſucceſſorem crimine præuaricationis accuſas; quia doctrinæ Apoſtolicæ & ſui deceſſoris ſententiæ noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem ſanare potiùs cupio, laudibus tui damnatoris exulcerem.] hæc ipſe: quibus apparet cum Pelagio atque B Cæleſtio damnatum quoque fuiſſe à Zoſimo ipſum Iulianum Epiſcopum Capuanum. At de eius calumnia in Zoſimum hactenus.

[a] Aug. ad Bonifac. contra Pelag. lib. 1. c. 1 & 5.
[b] Aug. contra Iulian. lib. 6. c. 12.
[c] Aug. contra Iulian. lib. 1. cap. 4.

Quid inſuper idem Iulianus cum ſuis in Romanum clerum effutierit, ipſe etiam S. Auguſtinus alibi docet his verbis[d]: Quinetiam Romanos clericos arguunt, ſcribentes, eos iuſſionis terrore perculſos, non erubuiſſe præuaricationis crimen admittere, vt contra priorem ſententiam ſuam, qua Geſtis Catholico dogmati affuerant, poſtea pronunciarent malam hominum eſſe naturam. Immo verò Pelagiani ſpe falſa putauerant, nouum & execrabile dogma Pelagianum vel Cæleſtianum perſuaderi quorumdã Romanorum Catholicis mentibus poſſe: quando illa ingenia quamuis nefando errore peruerſa, non tamen contemptibilia, cùm ſtudioſè corrigenda potiùs quàm facilè damnanda viderentur, aliquanto leniùs quàm ſeuerior poſtulabat Eccleſiæ diſciplina, tractata ſunt. Tot enim & tantis inter Apoſto- C licam ſedem & Afros Epiſcopos concurrentibus & recurrentibus ſcriptis, Eccleſiaſticis etiam Geſtis de hac cauſa apud illam ſedem Cæleſtio præſente, & reſpondente confectis: quæ tandem epiſtola venerandæ memoriæ Papæ Zoſimi, quæ interlocutio reperitur, vbi præceperit credi oportere, ſine vllo vitio peccati originalis hominem naſci? nuſquam prorſus hoc dixit, nuſquam omnino conſcripſit. Sed cùm hoc Cæleſtius in ſuo libello poſuiſſet, inter illa dumtaxat, de quibus ſe adhuc dubitare & inſtrui velle confeſſus eſt; in homine acerrimi ingenij, qui profectò ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt. Et propterea libellus eius Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua fortè aliter ſapit quàm veritas exigit, non ea certiſſimè definire, ſed detecta ac demonſtrata reſpuere. Non enim hæreticis, ſed Catholicis Apoſtolus loquebatur, vbi ait[e]: Quotquot ergo perfecti, hoc ſapiamus: & ſi quid aliter ſapitis, id quo- D que Deus vobis reuelabit. Hoc in illo factum eſſe putabatur, quando ſe litteris beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota ſublata eſt, conſentire reſpondit, &c.] quæ ſuperiùs dicta ſunt.

[d] Aug. ad Bonif. contra epiſt. Pelag. lib. 2. c. 3.
[e] Philip. 3.

Sed quid in Auguſtinum idem ipſe Iulianus Pelagianorum aduocatus? Audi hæc ipſum Auguſtinum referentem[f]: Dicis me quoque ipſum innouaſſe ſenſus meos, & initio conuerſionis meæ hoc ſenſiſſe quod tu. Sed fallis, aut falleris, ſiue calumniando iis quæ nunc dico, ſiue non intelligendo, vel potiùs non legendo ea quæ tunc dixi, &c.] pluribus enim aduerſus ſe ab eo iactatas calumnias confutat. Sed de his hactenus: reliqua enim præterimus, vt cùm calumniatus eſt Iulianus Catholicos omnes eadem ſapere quæ Manichæi, ex eo quòd dicerent humanam vitiatam eſſe naturam.

[f] Aug. contra Iulian. lib. 6. cap. 12.
IVLIANVS IDEM CALVMNIATVS S. AVGVSTINVM.

At parum fuit Pelagianis calumniis agere: verùm quo magis & Romani Pontificis aucto- E ritate, & lege Imperatoris ſeſe perſtringi ſentirent, eo audacius correpti furore, in Catholicos inſiliere. Quid enim in humilis conditionis viros admiſerint, ex his quæ in Conſtantium virum clariſſimum Vicaria Præfectura perfunctum perpetrarunt, poteſt intelligi; de quo pauca tantùm hæc Proſper hoc anno ſcribit in Chronico[g]: Hoc tempore Conſtantius ſeruus Chriſti ex Vicario, Romæ habitans, & pro gratia Dei Pelagianis reſiſtens, ſanctione eorumdem multa pertulit, quæ illum ſanctis confeſſoribus ſociarunt.] hæc Proſper.

CONSTANTIVS QVAE PASSVS A PELAGIANIS.
[g] Proſp. in Chronic. his Conſul.

Sed quæ ſunt reliqua de rebus Pelagianorum proſequamur oratione. Sanctus Auguſtinus, qui (vt ait Poſſidius) decem annos aduerſus Pelagianam hæreſim infatigabili ſtudio laborauit, præter alias complures lucubrationes aduerſus eam editas, hoc anno, nempe poſt damnatam Romæ eamdem hæreſim, duos edidit libros, alterum de gratia Chriſti, alterum verò de Peccato originali, amboſque ad Albinum, Pinianum, & Melaniam Iuniorem

AVGVSTINVS SCRIBIT ADVER PELAG.

ſibi

A ſibi notos Hieroſolymis degentes; vt vbi Pelagius de ſua purgatione ſecurus ſedem conſtituerat, quò maiori facilitate hæreſi ſua Orbem inficeret, ibi ad ſalutem omnium paratum aduerſus venena diſtraheretur antidotum: illuc enim religionis ergô Chriſtiani frequenti cœtu concurrere ſoliti erant. De iiſdem verò libris hæc ipſe Auguſtinus[a]: Poſteaquam Pelagiana hæreſis cum ſuis auctoribus ab Epiſcopis Eccleſiæ Romanæ, priùs Innocentio, deinde Zoſimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris, conuicta atque damnata eſt; ſcripſi duos libros aduerſus eos, vnum de Gratia Chriſti, alterum de Peccato originali.] hæc ipſe.

[a] Auguſt. Retract. lib. 2. cap. 50.

Porrò cui hactenus aduerſus Pelagianos pugnandum fuit: nouum iam ac planè contrarium priori certamen incubuit, nempe aduerſus eos qui negarent penitus liberum arbitrium, ſed omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monaſterio Adrumetino, qui (inquit B ipſe Auguſtinus) quod grauius eſt, negabant in die Iudicij Deum eſſe redditurum præmium ſecundùm opera hominum. Contrà verò alij ibi ſic defendebant liberum arbitrium, vt negarent Dei gratiam, aſſerentes eam ſecundùm merita noſtra dari. Scripſit igitur ipſe S. Auguſtinus ad vtramque partem confutandam duos commentarios[b], alterum de Gratia & libero arbitrio, de Correctione verò & gratia alterum, ambos ad Valentinum & monachos Adrumetinos: ad quos etiam extant datæ duæ epiſtolæ, in quarum poſteriori, hoc anno ſe eam ſcripſiſſe, ſignificare videtur his verbis: Quòd Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, eiuſque reſcriptum ad vniuerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum, & quod poſteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipſum errorem breuiter conſtituimus, & ſupra memoratum librum meum, quem modo ad vos ſcripſi, hæc omnia & in præſenti legimus cum ipſis, & per eos miſimus vobis.] vocat poſterius Concilium illud, quod C hoc anno eſt celebratum, ſic ab eo dictum reſpectu prioris, cuius idem meminerat, ſub Innocentio Papa Carthagine celebrati. Vides, lector, ſimulac pullularunt infructuoſi palmites negantium liberum arbitrium, continuò ab Auguſtino fuiſſe conuulſos, ſicut & alios malos frutices, ex quibus recentiorum Nouatorum praua dogmata plantæ adulterinæ oborta ſunt.

DISSENSIONES DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO ADRVMETINORVM MONACHORVM.
[b] Extãt tom. 7. cũ duabus epiſtolis.

Hoc anno, qui primus eſt poſt Conſulatum Honorij vndecimũ, & Conſtantij ſecundum, menſe Februarij celebratum habetur Concilium Telenſe: ita quidem mendoſè legitur, ſed Teleptenſe reſtituendum eſt. erat Telepte prima ſedes prouinciæ Bizacenæ, cui Donatianus nomine Epiſcopus præerat, qui huic Concilio præfuiſſe legitur; quẽ & inuenies ſubſcripſiſſe Concilio Mileuitano, eodem ſedis titulo, nimirum: Donatianus Teleptẽſis primæ ſedis ſubſcripſi] qui item reperitur nominatus in Concilio Carthaginenſi hoc anno Kalendis Maiis D habito: nam ibi in fine hæc de electis iudicibus: De prouincia Bizacena cum ſancto ſene Donatiano Primate, Creſconius, Iocundus, & Æmilianus] quos inuenies recenſitos in dicto Concilio Teleptenſi, nempe Creſconium, Iocundum, & Iulianum loco Æmiliani Epiſcopos qui Concilio interfuerunt: vt non ſit quod dubites, Telenſe, eſſe reſtituendum, Teleptenſe. In quo quidem Concilio nihil aliud præterea factum reperitur, niſi quod ad cauſæ, de qua controuerſia vertebat, definitionem, iuſſa eſt recitari decretalis epiſtola Siricij Romani Pontificis ad Africanos Epiſcopos data: vt planè intelligi poſſit, quanta eſſet obſeruantia Africanæ Eccleſiæ erga decreta Romanorum Pontificum, cùm in Conciliis primo loco datæ olim ab illis epiſtolæ recitari iuberentur; quod & antea factum Vincentius & Fortunatus legati teſtati ſunt. Quid præterea ibidem actum ſit, nihil apparet.

DE TELEPTENSI CONCILIO BIZACENAE PROVINCIAE.

E Contigit inſuper hoc ipſo anno, vt ſancto Auguſtino & aliis Epiſcopis iniungeretur legatio à Zoſimo Romano Pontifice in Cæſariam Mauritaniæ. Fidem ſanè facit huius rei ipſe Auguſtinus in exordio epiſtolæ ad Optatum, in qua hæc habet[c]: Illæ litteræ, quas ad Mauritaniam Cæſarienſem miſiſti, me apud Cæſaream præſente venerunt, quo nos iniuncta nobis à venerabili Papa Zoſimo Apoſtolicæ ſedis Epiſcopo Eccleſiaſtica neceſſitas traxerat.] Porrò Poſſidius ait, non Auguſtino tantùm, ſed aliis Epiſcopis commiſſam fuiſſe huiuſmodi legationem; quos illos puto, quorum nomina recitantur in ipſo exordio Geſtorum cum Emerito. Quid autem ibi agi contigerit, idem ſanctus Auguſtinus his narrat verbis[d]: Orta eſt nobis neceſſitas pergendi in Mauritaniam Cæſarienſem. Ibi apud ipſam Cæſaream Emeritum Donatiſtarum Epiſcopum vidimus, vnum ſcilicet eorum ſeptem, quos pro ſuæ cauſæ defenſione delegerant *(Donatiſtæ videlicet tempore Collationis Carthagine olim habitæ)* & qui in eadem cauſa maximè laborauerat. Quæ cùm illo egerimus,

S. AVGVSTINVS LEGATVS A ZOSIMO PAPA.
[c] Aug. epiſt. 157.
[d] Aug. Retr. cap. 51.

A præſentibus Epiſcopis eiuſdem prouinciæ &plebe Cæſarienſis Eccleſiæ,in qua ciuitate & ciuis & memoratorum hæreticorum Epiſcopus fuit,Eccleſiaſtica Geſta teſtantur,quæ in meis habentur opuſculis. Vbi non inueniens quid reſponderet,totum ſermonem meum, quem de ſolis Maximianiſtis in auribus eius & omnium qui aderant explicaui, tamquam mutus audiuit.Hic liber, vel hæc Geſta ſic incipiunt: Glorioſiſſimis Impp. Honorio XII. & Theodoſio octauùm Conſſ.] eſt hic quidem præſens annus. Extantque ipſa Acta[a] integra, conſignata iiſdem Conſulibus, XII. Kalend. Octobris: quorum meminit & Poſſidius,qui interfuit, aitque[b]:

[a] *Aug. lib. de Geſt. cum Emerito.*
[b] *Poſſid. in Vit. S. Aug. c.14.*

Poſtea in Cæſarienſi Mauritaniæ ciuitate conſtitutus venerabilis memoriæ Auguſtinus, quo cum venire cum aliis eius coepiſcopis, ſedis Apoſtolicæ litteræ compulerant, ob terminandas videlicet alias Eccleſiæ neceſſitates. Hac ergo occaſione prouenit, vt Emeritum eiuſdem loci Donatiſtarum Epiſcopum, quem ſuæ ſectæ præcipuum in illa Collatione B habuerunt defenſorem, videret, & cum eodem publicè in eccleſia, populo adſtante diuerſæ communionis, ex hoc ipſo diſputaret & prouocaret Geſtis Eccleſiaſticis; vt quod fortè (ſicut dicebat) proſequi potuit in Collatione,ſed permiſſus non fuerat, in præſenti ſine alicuius poteſtatis prohibitione aut potentia ſecurus dicere minimè dubitaret: & in ſua ciuitate,ſuis omnibus præſentibus ciuibus,fiducialiter propriam defendere communionem non denegaret. Iſte nec hac hortatione, nec ſuorum parentum & ciuium inſtanti petitione id facere voluit: qui ei pollicebantur, ſe ad eius redituros communionem, etiam cum diſcrimine patrimoniorum, ſalutiſque ſuæ temporalis, ſi modò Catholicam ſuperaret aſſertionem.

QVID CAESAREAE S. AVGVSTIN. CVM EMERITO.

At ille amplius dicere illis Geſtis nihil voluit, nec valuit, niſi tantùm: Iam illa (inquit) C Geſta continent apud Carthaginem inter Epiſcopos confecta,vtrum vicerimus, an conuicti fuerimus. Et dum à Notario,alio loco,vt reſponderet admoneretur,& reticeret, eius cunctis manifeſtata diffidentia,Eccleſię Dei augmenta ac firmamenta prouenerunt.] hæc Poſſidius.Exprobrat id ipſum pluribus S. Auguſtinus agens aduerſus Gaudentium[c], retunditque hominis dicacitatem,cùm tum ipſe,tum alij Donatiſtæ effutirent,non licuiſſe in Collatione illa Carthaginenſi, vel metu armatorum, vel gratia præſidentis magiſtratus, proſequi cauſam: quam modò tali occaſione, vbi nullus metus, omniſque adeſſet ſecuritas, in ciuitate propria, impellentibus licet ſuis, omnino tacuerit, cauſæ diffidens,quam fouebat iniquam. Quo tempore (ipſe inquit Auguſtinus[d].) ſcripſi etiam librum de Correctione Donatiſtarum,propter eos qui nolebant illos legibus Imperialibus corrigi.] eſt hæc epiſtola ad Bonifacium Comitem ſcripta[e].

[c] *Aug. contra Gaudent. lib. 1.c.14.*
[d] *Aug. Retr. lib.2. c.48.*
[e] *Aug. epiſt. 50.*

AVGVSTIN. CORRIGIT PRAVVM CAESARIENSIVM VSVM.

Quid præterea magna ciuium vtilitate idem S. Auguſtinus egerit, cùm Cæſareæ eſſet, D ipſe alibi alia occaſione narrat his verbis[f]: Denique cùm apud Cæſaream Mauritaniæ populo diſſuaderem pugnam ciuilem, vel potiùs pluſquam ciuilem, quam Cateruam vocabant: neque enim ciues tantummodo, verùm propinqui & fratres,poſtremò parentes ac filij lapidibus inter ſe, in duas partes diuiſi, per aliquot dies continuos certo tempore anni ſolemniter dimicabant,& quiſque (vt quemque poterat) occidebat. Egi quidem granditer, quantum valui,vt tam crudele atque inueteratum malum de cordibus & moribus eorum auellerem,pelleremque dicendo. Non tamen egiſſe aliquid me putaui, cùm eos audirem acclamantes, ſed cùm flentes viderem: acclamationibus quippe ſe doceri & delectari, flecti autem lacrymis indicabant. Quod vbi aſpexi, immanem illam conſuetudinem à patribus & auis, longeque à maioribus traditam, quæ pectora eorum hoſtiliter obſidebat, vel potiùs poſſidebat,deuictam, antequam re ipſa id oſtenderetur, credidi. Moxque ſermone E finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora conuerti. Et ecce iam ferme octo vel amplius anni ſunt, propitio Chriſto, ex quo illic nihil tale tentatum eſt.] hactenus de his ipſe.

[f] *Auguſt. de Doct. Chriſt. lib.4.c.24.*

BALATIONES S. AVG. INSECTATVS.

Irrepſerant & alij ex Gentilium ritu in Africanam Eccleſiam praui vſus,quos idem S. Auguſtinus verbi Dei falce ſuccidit, vt inter alios illi de quibus ſic ipſe ad populum[g] pro concione: Iſti enim infelices & miſeri homines, qui balationes & ſaltationes ante ipſas baſilicas ſanctorum exercere nec metuunt, nec erubeſcunt, etſi Chriſtiani ad eccleſiam venerint, Pagani de eccleſia reuertuntur; quia iſta conſuetudo balandi de Paganorum obſeruatione remanſit.Et iam videte qualis eſt ille Chriſtianus, qui ad eccleſiam venit orare, & neglecta oratione, ſacrilega verba Paganorum non erubeſcit ex ore proferre. Videte tamen, fratres cariſſimi,ſi iuſtum eſt,vt ex ore Chriſtianorum, vbi corpus Chriſti ingreditur, luxurioſum

[g] *Aug. de tēpor. ſer.215.*

canti-

A canticum quaſi venenum diaboli proferatur.] hæc ipſe.ex cuius quoque prædicatione balationes ſublatæ fuerunt,quas ſaltando more Gentilium exercebant: ſaltatio tamen remanſit; ſed vocem balandi, pro ſaltando,vulgus retinuit.

QVAE SVPERSTITIONES ABOLERE CONATVS S. AVGVSTINVS.

Rurſus verò de alia ex idololatria manante, ſed iam proſcripta conſuetudine ita ad eumdem populum: Et licet credam,quòd illa infelix conſuetudo, quæ de Paganorum praua obſeruatione remanſit, iam nobis caſtigantibus, & de locis iſtis fuerit, Deo inſpirante, ſublata: tamen ſi adhuc agnoſcatis aliquos illā ſordidiſſimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere,ita duriſſimè caſtigate, vt eos pœniteat rem ſacrilegam commiſiſſe. Et ſi quando Luna obſcuratur, adhuc aliquos clamare cognoſcitis, & ipſos admonete, denunciantes eis, quàm graue ſibi peccatum faciunt, quando Lunam, quæ Deo iubente certis temporibus obſcuratur,clamoribus ſuis à maleficiis ſacrilego auſu ſe defenſare poſſe confidunt. Et ſi ad- B huc videtis aliquos ad fontes,aut ad arbores vota reddere,& (ſicut iam dictum eſt) ſortilegos etiam & diuinos, vel percantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres, aut herbas vel ſuccos ſibi aut ſuis appendere; duriſſimè tanta eorum peccata increpantes, dicite, quia quicumque fecerit hoc malum, perdit baptiſmi ſacramentum. Et quia audiuimus, quod aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant,nec mulieres lanificium: coram Deo & ſanctis Angelis eius conteſtamur, quia quicumque hoc obſeruare voluerint, niſi per prolixam & duram pœnitentiam tale ſacrilegium emendauerint, vbi arſurus eſt diabolus, ibi & ipſi damnandi ſunt. Iſti enim infelices & miſeri, qui in honore Iouis in quinta feria opera non faciunt, non dubito quod ipſa opera die Dominico facere nec erubeſcunt, nec metuunt. Et ideo quoſcumque tales eſſe cognoueritis, diriſſimè caſtigate. Et ſi ſe emendare noluerint, nec ad colloquium, nec C ad conuiuium veſtrum eos venire permittite. Si verò ad vos pertinent, etiam flagellis cædite: vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ ſuæ ſalute non cogitant.] hæc ipſe; de quo & ſuperiùs diximus, ab ipſo ſublatum fuiſſe in feſtis ſanctorum martyrum vſum citharæ,conuiuia, atque choreas; de quibus amouendis adhuc eiuſdem ſermones extant ad populum habiti[a].

[a] *Aug. de diuerſ. ſer. 115 De S. Cyp. ſer. 3. & in Pſal. 12. conc. 1.*

IN ABVSVS AVGVSTINVS DECLAMAT.

Inſectatus eſt pariter abuſus illos, quos ex negligentia quorumdam Chriſtianorū ſenſim illabi cognouit,eoſdemque ipſo ſui ortu conuellendos curauit; nimirum de illis qui negligerent intereſſe ſacris Miſſis, quiúe recederent antequam abſoluerentur; quique ſermones in eccleſia miſcerent, dum miſſæ dicebantur, ſed & in eos qui quererentur de prolixitate Miſſarum: de his enim iſta habet[b]: Adhuc quoque (quod valde dolendum eſt) conqueri vobiſcum volo,quia ſunt aliqui & maximè potentes huius mundi, qui cùm veniunt ad eccle- D ſiam,nō ſunt deuoti ad laudes Dei celebrandas,ſed cogunt preſbyterū,vt abbreuiet Miſſam, & ad eorum libitum cantet: nec ei licet morem Eccleſiaſticum ſequi propter illorum gulam & auaritiam, &c.] Vides morem priſtinum canendi omnes Miſſas; & conſidera vnde introductum ſit, vt eædem etiam voce ſubmiſſa dicantur; & vnde pariter euenerit, vt in ipſo introitu Miſſæ, dicta antiphona, qui ſequitur pſalmus non ipſe integer ex more priſtino, ſed vnus tantùm ipſius verſus dicatur. At in ipſa Romana Eccleſia, non vt pſalmus vnus dumtaxat ante Miſſam præcineretur,ſed integrum Pſalterium cum antiphonis pſalleretur, Cæleſtinus Papa (vt ſuo loco dicemus) conſtituit. Sed de his hactenus, in quæ diuertimus occaſione ipſius Auguſtini legationis ad Eccleſiam Cæſarienſem à Zoſimo Papa ipſi ac collegis Epiſcopis creditæ. Quo tempore certum eſt,eumdem ſcripſiſſe epiſtolam ad Optatum de origine animæ, & aduerſus Pelagianos: id quidem ex eius ſcriptionis exordio redditur E manifeſtum[c]. Vt planè mirum ſit conſiderare res omnes ab eodem Auguſtino hoc anno geſtas atque conſcriptas,quarum facta eſt à nobis ſuperiùs mentio. vnde idem ipſe ad Albinum & ſocios[d]: Inter occupationes noſtras, multo apud Carthaginem, quàm vbicumque alibi denſiores, &c.]

[b] *Aug de tēp. ſer. 251.*
[c] *Aug. epiſt. 157.*
[d] *Aug. de Gratia Chriſti c.1*

ZOSIMI PAPAE DECRETVM DE MINISTRIS ECCLESIAE ORDINANDIS.

Hoc item anno Zoſimus Papa ad Gallos, Hiſpanos, & Afros decretalem epiſtolam dedit aduerſus eos, qui ad ſacerdotium confeſtim proruunt abſque alia præuia miniſtratione in ſingulis, qui ſacerdotium præcedunt, ordinibus; definiens quantum temporis in quolibet ordine quis debeat miniſtrare. non extant ipſæ quidem litteræ, ſed eadem repetit in epiſtola[e] eodem argumento conſcripta hoc eodem anno ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum.

[e] *Zoſim. epi. 1. tom. 1. epiſt. Rom. Pont.*

Quod inſuper ad res Galliarum ſpectat; hoc item anno Zoſimus Papa Proclum Maſſilienſem Epiſcopum ob illicitas Epiſcoporum ordinationes damnatum, noua adhuc molien-

tem

A tem litteris eſt inſectatus, ſcribens de his ad Patroclum Epiſcopum Arelatenſem epiſtolam, quæ in veteri Arelatenſi codice ſic deſcripta habetur:

Zoſimus Patroclo Epiſcopo Arelatenſi.

Cùm & in præſenti cognoueris, & frequentibus à nobis litteris ipſe ſis monitus, vt auctoritate Metropolitani, quam tibi Apoſtolicæ ſedis pronunciatione firmauimus, Proculi auſibus conatibuſque illis, quibus adhuc reputat aliqua poſſe turbare, huius rei* oppreſſus occurreres, renitens rigore, cenſuraque quam pro regularum confirmatione ſuſceperas; quippe cùm & tibi noſtrum delegatum noſſes officium, & illum ſcires eſſe damnatum: miror quid poſt iſta Proculo liceat ac vacet illa quæ conſueuerat, aut peiora committere. Quidnam putant vnde iſtam habeas poteſtatem tuam, vt cenſuerimus, cenſeamuſque quicumque de illis ad noſtras regiones veniunt, ſine tua non ſuſcipiendos eſſe Formata, nec probandum quem non prouincia poſitus ipſe probaueris?
B Poſt iſtam ecce delegationem ad nos rumor aduenit, Proculum quaſi conſuetis ludere, & vt moribus ſuis iunxiſſe ſibi quoſdam idoneos turbationibus homines, & poſt illa quæ illi interdiximus ordinaſſe. Sed ſciant quibus hanc epiſtolam volumus in notitiam peruenire, ſuſcepiſſe nullatenus poſſe, quia aut contra regulas repentè, aut poſtquam interdiximus, illi ſunt ordinati. Data III. Non. Mart. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Augg. Conſſ.] quo etiam tempore eodem argumento litteras ſcripſit ad Maſſilienſes, quæ ex eodem Arelatenſi codice petitæ ſic ſe habent:

* *oppreſſis*

Zoſimus clero, ordini, & plebi conſiſtenti Maſſiliæ.

Non miror Proculum incõſuta adhuc fronte durare, & oblitum penitus pudoris quotidie digna damnatione committere; nec aliquando deſiſtere, vt toties commonitus prohibituſque non ceſſet. eſſe* cœtum veſtræ dilectionis ſua qua ſola notus eſt turbatione
C confundit, nec Eccleſiam patitur eſſe concordem; cùm ſuis indigeat ſemper officiis, quatenus aggerens poſtrema prioribus, malum aliquod quod antè commiſerat, in peius emendet: Cùm ipſe iam non ſit Epiſcopus, Epiſcopos facit, & humanus largitor aliis ſe dicit poſſe præſtare, quod datum ſibi aliquando immeritò tenere non potuit. Addens ſibi, iungitque inquietæ mentis homines, & qui ſoli poſſunt fauere damnato; per quoſcumque turbarum ſtudioſos cogitat, ac ſua fidens ſocietate conficiat. Sed habeo, fratres chariſſimi, veſtri curam, moleſtè ferens, quicquid ille quotidianis auſibus facit, id vos Chriſtianum populum, & qui in noſtra charitate perſiſtat, poſſe perferre, nec eius obuiare factis, aut repugnare conatibus. Idcirco curam veſtri licet & prioribus commiſerim litteris veſtræ Metropolitano prouinciæ fratri & Coepiſcopo noſtro Patroclo, tamen iterum committo, vt ipſius tuti conſilio, & pro diſciplinarum ratione formati eius obtemperãtes nutibus dignum poſſitis accipere ſacerdo-
D tem. Dat. IIII. Non. Mart. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Augg. Conſſ.] hactenus res geſtæ in cauſa Procli, inſtigante Patroclo, viro haud laudato, ſed vt alienæ ſedis inuaſore, admodum improbato, qui Zoſimo Papæ neſcienti cauſa fuit iniuſtè aliqua peragendi: ſed de ſupplicio Patrocli inferius.

* *ecce*

Porrò ſcias Zoſimi iudicium à poſteris Pontificibus fuiſſe neglectum. Nam qui ſucceſſit Zoſimo Bonifacius aliter definiuit ex auctoritate ſexti canonis Nicæni Concilij, quo ſtatutum eſt, vt vnaquæque prouincia ſuum habeat Metropolitanum: ſcribens enim epiſtolam ad Hilarium Epiſcopum Narbonenſem (vt ſuo loco dicetur) iuſſit eius prouinciæ Metropolim integrè conſeruari, neque ad Arelatenſis Epiſcopi iura pertinere: in quam ſententiam Bonifacij ſucceſſor Cæleſtinus pariter abiit, vt ex eius litteris[a] patet. Scias pariter eiuſmodi controuerſiam diu multumque vexaſſe complures Romanos Pontifices, ſopi-
E tamque ſæpè, iterum in iudicium reuocatam, iudicaſſeque de ea S. Leonem Papam, vt ſuo loco dicturi ſumus.

[a] *Celeſt. epi. 1*

DE CERTA FIDE EPISTOLAE SEVERI EPISCOPI DE MIRACVLIS S. STEPHANI.

Contigit hoc etiam anno conuerſio Iudæorum inſulæ Minoricenſis, virtute ſacrarum reliquiarum S. Stephani Protomartyris, quas Oroſius (vt dictum eſt) acceptas Hieroſolymis ſecum in Hiſpaniam vexit. Acciderunt quidem res admirandæ, toti Chriſtiano orbi factæ perſpicuæ ex litteris Circularibus Seueri eius inſulæ Epiſcopi ad omnes Eccleſias datis, & publicè vbique lectis; quas inter alios accepiſſe liquet Euodium Epiſcopum Vzalenſem in Africa, & coram populo eas recitare feciſſe: id enim inſcriptus ad ipſum liber teſtatur his verbis[b]: Eodem namque die, quo ingreſſę ſunt eccleſiam beati Stephani ſanctæ reliquię, in ipſo principio canonicarum lectionum, epiſtola quoque ad nos delata cuiuſdam Epiſcopi, Seueri nomine, Minoricenſis inſulæ, de pulpito in aures Eccleſiæ cum ingenti fauore recitata eſt: quæ conti-

[b] *Euod. de mirac. S. Steph. li. 1. c. 2. apud Aug. tom. 10. edit. Plantin.*

A continebat glorioſi Stephani virtutes, quas in inſula memorata per præſentiam reliquiarum ſuarum in ſalutem omnium illic credentium perfecerat Iudæorum. Vnde ex hac recitatione talium factorum ſuorum, tamquam extenſione manuum ſuarum, acclamãtibus & exultantibus Fidelibus, ipſe dicere videretur: Ecce habetis martyrem.] hæc ad Euodium, cuius eſt apud S. Auguſtinum[a] honorifica mentio, ad quem etiam extant datæ complures eiuſdem Auguſtini epiſtolæ, & ipſius ad eum ſcriptæ.

[a] *Aug. de diuerſ. ſer. 32. 33. & de Ciuit. Dei li. 22. cap. 18.*

Datum eſt autem nobis eiuſdem Protomartyris gratia, vt inter ſcribendas Vaticanæ bibliothecę antiquitates, eamdem repererimus Seueri epiſtolam integram in nullo detrimentum paſſam: quam (quod neſciamus ab alio editam) hic integram deſcribere, vt egregium antiquitatis monumentum, dignum exiſtimauimus. ſic enim habet:

EPISTOLA SEVERI EPISCOPI.

Sanctiſſimis ac beatiſſimis dominis, Epiſcopis, preſbyteris, diaconibus, & vniuerſæ fra-
B ternitati, totius orbis terrarum, Seuerus Epiſcopus miſericordia Dei indigens & omnium vltimus, in Chriſto Redemptore noſtro æternam ſalutem.] intelligis conſuetum huius temporis ſymbolum Catholicorum, qui vt ſe longè abeſſe à Pelagiana ingruente hæreſi demonſtrarent, ſe in ipſo titulo gratia & miſericordia Dei indigere profitentur. Sed ipſam reddamus epiſtolam:

Cùm Dei opera reuelari & confiteri honorificum eſſe, Raphael Archangelus[b] moneat: profecto ſilere vel celare opera Chriſti, periculoſum eſt: in quibus tamen adnumerandis maior eſt gratia, ſi communi & ſimplici ſermone referantur. Celatur enim quodammodo ſpecioſiſſima pulchritudo virtutis, ſi abundantiori eloquio circumdata fuerit atque fucata. Quapropter ego quoque magnalia, quæ apud nos Chriſtus operatus eſt, non compoſito, ſed veridico ſermone referre aggredior. Inſula Minorica, vna ex Balearibus inſulis
C eſt, quarum nomen cunctis populis, ſæcularium quoque auctorum litteris, peruulgatum eſt. Hæc inter Mauritaniam Cæſarienſem & Hiſpaniam medio propemodum æquoris ſpatio ſita, anguſtis admodum terminis clauditur, longitudinem triginta, latitudinem verò tria millia paſſuum habens. Quæ nunc idcirco commemoraui, vt agnoſci poſſit, contemptibilia[c] mundi à Domino non ſolùm in hominibus, ſed etiam in locis eligi. In hac itaque inſula, quæ omnium terrarum paruitate, ariditate, aſperitate poſtrema eſt, duo parua oppida, quibus à Pœnis indita nomina, è regione fundata ſunt: Iam Mona ad Occaſum, Magona ad Orientem ſpectat. In his mihi omnium mortalium vltimo nuper ſacerdotalis officij pondus impoſitum eſt. Sed Iammona antiquum à Deo munus etiam nunc retinet, vt Iudæi habitare in ea nequaquam poſſint. Multos ſiquidem id temere audentes, aut ægritudine præuentos, aut repulſos, aut morte ſubitanea extinctos, aut etiam fulmine truci-
D datos tradit vetuſtas: adeò vt celebris huius rei fama ipſis quoque Iudæis, ne id vltra temere audeant, metum fecerit. Nec hoc fide indignum ducimus, cùm etiam lupos, vulpeſque & omnia noxia animalia deeſſe videamus: cùm earum quæ ad veſcendum bonæ ſunt, ferarum copia magna ſit. Illud etiam magis mirum eſt, quòd colubri & ſcorpiones ſunt quamplurimi, ſed amiſerunt omnino nocendi violentiam. Cùm igitur Iammonam nullus Iudæorum, qui lupis ac vulpibus feritate atque nequitia merito comparantur, ne hoſpitij quidem iure accedere audeat: Magona tantùm veluti colubris & ſcorpionibus (vt tradebatur) feruebat, vt quotidie ab his Chriſti Eccleſia moderetur. Sed antiquum illud beneficium carnale, nuper nobis ſpirituale renouatum eſt, vt illa (ſicut ſcriptum eſt[d]) generatio viperarum, quæ venenatis ictibus ſæuiebat, ſubitò diuina virtute compulſa, mortiferum illud virus incredulitatis abiecerit.

[b] *Tob. 12.*

[c] *1. Cor. 1.*

QVAE MIRANDA SINT MINORICENSIS INSVLAE.

[d] *Luc. 3.*

E Namque diebus penè iſtis, quibus ego tanti ſacerdotij nomen, licet indignus, adeptus ſum: preſbyter quidam ſanctitate præcipuus, à Hieroſolyma veniens, Magone non longo tempore moratus eſt. qui poſtquam tranſuehi ad Hiſpanias, ſicut deſiderabat, nequiuit, remeare ad Africam denuo ſtatuit.] erat enim Hiſpania obſeſſa hoc tempore à Gothis, quod ſuo loco eſt demonſtratum: & hic preſbyter Hiſpanus erat Oroſius. Sed pergit: Tunc beati Stephani reliquias, quæ nuper reuelatæ ſunt, cùm ad Hiſpanias portare conſtituiſſet: ipſas, ſine dubio martyre inſpirante, in memorati oppidi eccleſia collocauit. Quo facto, protinus ille ignis, quem Dominus[e] venit mittere in terram, & quem valde ardere cupit, charitate eius accenſus eſt. Statim ſiquidem tepor noſter incaluit, & factum eſt cor noſtrum (ſicut ſcriptum eſt[f]) ardens in via. Tunc enim ille in fide iam ardebat zelus, tunc ſpe ſaluandæ multitudinis erigebat. Denique ſtatim interciſa ſunt etiam ſalutationis officia, & non ſolùm familiaritatis conſuetudo diuulſa, ſed etiam noxia inueteratæ ſpecies

DE RELIQVIIS S. STEPHANI IN INSVLA MINORICA RELICTIS.

[e] *Luc. 12.*

[f] *Luc. 24.*

ſpecies charitatis ad odium temporale, ſed pro æternæ ſalutis amore tranſlata eſt. In A omnibus plateis aduerſus Iudæos pugnæ legis, in omnibus domibus fidei prœlia gerebantur.

CONFLATVM BELLVM INTER CHRISTIANOS ET IVDAEOS.

Iudæorum populus maximè cuiuſdam Theodori auctoritate & potentia nitebatur, qui non ſolùm inter Iudæos, verùm etiam inter Chriſtianos eiuſdem oppidi & ſenſu & honore ſæculi præcipuus erat: ſiquidem apud illos legis doctor, & (vt ipſorum vtar verbo) pater patrum fuit; in ciuitate autem cunctis Curiæ muniis exolutus, & Defenſor iam extiterat, & iam nunc patronus municipium habebat. Chriſtiani autem vt corde, ita etiam & viribus humiles, ſed veritatis robore ſuperiores, patroni Stephani patrocinium deprecabantur: donec vtrique exercitus, cùm iam diem certaminis condixiſſent, datis tunc induciis diſceſſerunt, Iudæis id magnopere expectantibus, vt ſcilicet Theodorus, in cuius ſe omnis ſynagoga viribus acclinabat, ex Maioricēſe inſula reuerteretur, ad quam fortè viſendæ poſſeſſio- B nis gratia perrexerat. Qui quidem, ſtatim vt ad eum miſſa legatio eſt, remeans, auctoritate ſua multos terruit, ſed non extinxit, ſed conſopiuit contentionis incendium: maiore ſiquidem illico exardeſcens violentia, etiam vicinum oppidum fidei flamma corripuit. Et vt illud Salomonis[a] impleretur: Frater fratrum adiuuans exaltabitur ſicut ciuitas firma & alta: ſtatuerunt multi famuli Chriſti, laborem itineris minimè recuſantes, cunctas animi vires huic bello tradere.

[a] Prou. 18.

Pendente igitur prœlio, nos quidem qualia præparauerimus arma, ſubditum huic epiſtolæ commonitorium probat, quod quidem non pro quorundam inſtructione edi voluimus (quippe quia ea penitus egemus, & quam à beatitudine veſtra magis ſperamus) ſed vt animaduerti poſſit, non minimam nos ſolicitudinem ſecundùm modulum poſſibilitatis noſtræ ſuſcepti habuiſſe certaminis; Chriſtum verò, cuius regnum non in ſermone, ſed in virtute C eſt, nobis ne verbum quidem proferentibus, ſuis omnia viribus conſummaſſe, & abſque vllo ſudore certaminis exercitui ſuo hanc, quam nemo aut optare audebat, aut ſperare poterat, victoriam conceſſiſſe. Iudæi igitur exemplis ſe Machabæi temporis exhortantes, mortem quoque pro defendendis legitimis ſuis deſiderabant. Itaque non ſolùm libros reuoluere, ſed etiam ſaxa, ſudes, iacula, omniaque telorum genera ad ſynagogam conferre cœpere, vt Chriſtianorum aciem virtute ſancti Spiritus munitam (ſi ita res poſceret) etiam corporis viribus propulſarent.

IVDAEI PROMPTI AD BELLVM

Interea dum hi apparatus gererentur, magnoque altrinſecus ſtudio futurum inſtituitur bellum: vtrinque exercitus inenarrabilibus & abſolutiſſimis ſomniis commouentur: quorum ſi nullam penitus facerem mentionem, non minimam videbor partem diuinæ gloriæ operuiſſe. Sic enim S. Apoſtoli Pauli ſomnium Lucas[b] ſacræ hiſtoriæ inſeruit, dicens, vi- D rum Macedonem aſtitiſſe in viſione noctis, orantem vt iuuaretur ab eo; & hac Apoſtolum viſione præmonitum, itineris alio deſtinati curſum ad Macedoniam conuertiſſe. Quanto itaque Domini noſtri Ieſu Chriſti maior eſt gloria, quod id minimis atque indignis famulis reuelare dignatus eſt, quod etiam beato Apoſtolo demonſtratum Scriptura celare noluit? Igitur breuitatis cauſa, ne beatitudini veſtræ faſtidium fortaſſe gignatur, duo tantùm ſomnia inſeram.

[b] Act. 16.

VISIONE PER SOMNIVM FIDELES ADMONITI.

Apud nos deuota quædam religioſiſſima, nomine Theodora, quæ & virginitate corporis, & religione propoſiti, & nominis interpretatione typum portare Eccleſiæ mereretur, vidit in viſione noctis viduam quamdam nobiliſſimam ad me, qui non pro merito, ſed pro diuini muneris largitate ſacerdotio fungor, inſertas litteras per ſe miſiſſe*, quibus mihi cunctos agros ſuos ad ſeminandum ſuppliciter offerret. Simili etiam ſomnio me quoque vltimum E peccatorum ad ſeminandum præcingere & commonere dignatus eſt. Vidua enim quædam altera nobiliſſima, quam ſynagogæ ſpeciem habuiſſe non dubium eſt, me, vt agros ſuos incultos ſuſciperem, eoſque quando tempus ſementis vrgeret, diligenter excolerem, deprecabatur. Quæ eſt autem altera nobiliſſima vidua, niſi illa, quæ Chriſtum impiè perimendo, ſemetipſam crudeliſſimè viduauit? Hoc ſomnium vtriuſque vnum eſt. Ante triginta fermè quàm impleretur dies, & vidiſſe nos, & licet abſolutionem eius ignoraremus, tamen fratribus indicaſſe, manifeſtum eſt.

*præmiſiſſe

Apud Iudæos quoque miro diuinæ diſpenſationis ordine, vt & nominis Theodori, & officij mei in vno homine ſocietas conueniret, Theodorus qui ſummus ſacerdos perfidi populi erat, ſomnium, quod viderat, non ſolùm Iudæis, ſed etiam propinquæ cuidam matrifamilias primariæ ipſius ciuitatis, multiſque etiam aliis Chriſtianis, antè non parum quàm

A quàm adimpleretur tempus, his ſermonibus propalauit: Eunti mihi (inquit) in ſynagogam, duodecim viri manus obuias obtulerunt, dicentes: Quo vadis? leo illic eſt. Cùm ergo, audito leonis nomine, trepidare cœpiſſem; locum tamen, dum fugam paro, vnde introſpicerem, reperi, & vidi monachos illic mira ſuauitate pſallentes: maior mihi pauor illico adiectus eſt; & niſi in cuiuſdam nomine Ruben ingreſſus fuiſſem domum, & inde ad matrem propinquam curſu præcipiti conuolaſſem, nequaquam curam mortiferi terroris euaſiſſem. Illa me exanimem ſinu ſuo confouens, à diſcrimine pariter & à metu eripuit. Hoc eius ſomnium valde clarum eſt, & interpretatione non indiget. Quis enim leo, niſi ille de tribu Iuda radix[a] Dauid? Quæ propinqua illa, niſi de qua ſcriptum eſt[b]: Vna eſt propinqua mea? Illud ergo ſolùm videbatur obſcurum, quòd in domum Ruben Iudæi, à leone cùm terreretur, ingreſſus eſt: quod quidem nobis poſtmodū ab ipſo leone, qui terruit, B vt ſaluaret, euidentiſſimè expoſitum eſt: quod dehinc ſuo explicabimus loco. Nunc autem cœptæ rei ordinem proſequar.

VISIO THEODORI IVDAEI.

[a] Apoc. 5. [b] Cant. 6.

Ex Iammonenſi ciuitate ad profectionem famulorum Chriſti multitudo conuenit, quæ in ipſo oppido putabatur conſiſtere: tantaque difficillimi itineris laborem alacritate confecit, vt triginta millia paſſuum iucundiùs tranſuolaret, quàm ſi ad ſuburbanum aliquod amœniſſimum ad conuiuia epulaturi vocarentur. Igitur Magonam peruenimus. Statim ego, miſſis clericis, aduentum meum Iudæis nunciaui, & vt ad eccleſiam ſanctam accedere dignarentur, popoſci. Illi autem inopinatum nobis nuncium remittentes, mandauerunt, eccleſiam ſibi (ne, credo, pollerentur) ingredi die eadem non oportere: eſſe enim diem ſabbati, cuius feſtiuitatem ſuis illi actibus corrupiſſent. Rurſum ego expetiui, vt me ad ſynagogam, ſi mallent, opperirentur, quandoquidem ingreſſus ec- C cleſiæ pollutio videretur: non vtique eos à nobis in die feſti ſabbati ad opus ſeruile compelli; futurum autem honeſtiſſimum de lege conflictum, nec excitandas lites & fabulas eſſe miſcendas: aut, ſi non aſtutè certamen fugerent, & ſimplicem afferrent excuſationem, oſtenderent præceptum, quod in eo die ſermonem conferre, prohibitum ſit. Ad hæc cùm illi in omnibus contradictionem obſtinatiſſimam retuliſſent, tandem illius leonis terrore compulſi, ad domum, in quam hoſpitio acceſſeram, confluxerunt. Ibi ego: Quæſo (inquam) fratres, quare quaſi aduerſus latrones, præſertim in ciuitate Romanis legibus ſubdita, aceruos ſaxorum, omniaque armorum genera congregaſtis? Nos acquirere cupimus, vos perdere deſideratis? Non eſt (quantum arbitror) æquum, vt tam varia lite alterutrum laboremus: vos verò (vt video) ſititis noſtrum ſanguinem, nos verò veſtram ſalutem.

SEVERVS PROVOCAT IVDAEOS.

D Ad hæc illi paululum territi, negauere factum: noſtris affirmantibus ita ſe habere, etiam cum iureiurando renitebantur. Tunc ego, vt nodum cœptæ contentionis abſcinderem: Vbi res (inquam) oculis probari poteſt, iuratione quid opus eſt? eamus igitur ad ſynagogam, & vtrum pro vitio an veritate veſtra nitatur aſſertio, vobiſmetipſis teſtantibus, comprobabitur. Pergere igitur ad ſynagogam cœpimus, & hymnum Chriſto per plateam ex multitudine lætitiæ canebamus: pſalmus autem, qui mira iucunditate etiam à Iudæorum populis decantabatur, hic fuit[c]: Periit memoria eorum cum ſtrepitu, & Dominus in æternum permanet. Sed antequam ad ſynagogam perueniremus, quædam Iudææ mulieres (ordinatione credo Dei) audaciam præſumentes, vt ſcilicet noſtrorum lenitas incitaretur, lapides in nos ex ſuperiori loco immaniſſimos iactare cœperunt: qui (mirum dictu) cùm ſuper confertiſſimam multitudinem, grandinis inſtar, deſcenderent, E neminem noſtrorum non ſolùm ictu, ſed nec tactu quidem vexauere. hic agnis ſuis leo ille terribilis manſuetudinem paululum abſtulit: omnes ſiquidem, reclamantibus nobis, ſaxa corripiunt, & paſtoris commonitione poſthabita, cùm vnum potiùs conſilium cunctis zelus potiùs Chriſti quàm ira ſuggereret, lupos cornibus impetendos cenſuerunt; quamuis hoc illius, qui ſolus bonus paſtor eſt, nutu factum eſſe, nulli dubium ſit. Denique ne cruentam gregi ſuo videretur præſtitiſſe victoriam, nemo Iudæorum ſe contactum ſaltem fuiſſe, ne prò inuidia quidem (vt mos eſt) ſimulauit. Sanè quoniam omnimodis debemus vitare mendacium, vnus ex omni Chriſtianorum numero inuentus eſt, qui cum Acham[d] illi ſimilis eſſe vellet, qui ſub Ieſu Naue de anathemate ſpolia concupiuit: nam ſeruus cuiuſdam Chriſtiani, ſolus, dum aliquid à ſynagoga diripere concupiſcit, in lapidem offenſionis incurrit. Quidam verò noſtrorum, quaſi aduerſus Iudæum, lapidem iniecit: qui capiti eius illiſus, vt capitis ſui, id eſt, Chriſti, meminiſſet, admonuit: quod

PROCESSIŌ CVM CANTV.

[c] Pſalm. 9.

IVDAEORVM FEMINAE IACIVNT LAPIDES IN CHRISTIANOS.

[d] Ioſue 7.

A quod vulnus licet periculoſum non fuerit, tamen & illum rapinæ ſuæ confiteri concupiſcentiam compulit; & cunctos, ne ſimiliter laberentur, præſenti terruit vltione.

IVDAEORVM SYNAGOGA INCENSA.

Igitur poſtquam Iudæis cedentibus, ſynagoga potiti ſumus, nullus ex ea quicquam non dico abſtulit, ſed nec cogitauit diripere: omnia eius ornamenta, exceptis libris atque argento, cùm ipſo pariete ignis abſumpſit: libros ſanctos, ne apud Iudæos iniuriam paterentur, ſuſtulimus: argentum verò, ne vel de præda noſtra, vel de ſuo diſpendio quererentur, ipſis reddidimus. Euerſa itaque, cunctis Iudæis ſtupentibus, ſynagoga, ad eccleſiam cum hymnis perreximus: & auctori victoriæ noſtræ gratias referentes, effuſis precibus poſcebamus vt vera perfidiæ antra Dominus expugnaret, & tenebroſorum pectorum infidelitas coargueretur à lumine.

CONVERTITVR RVBEN.

Ruben quidam Iudæus à Domino, vt primogenitus omnium conſtitueretur, eſt electus: nam clamore ſanctiſſimo lætificans corda multorum, abſolui ſe à vinculis Iu- B daicæ ſuperſtitionis deprecabatur: ſtatimque primitiuus Iacob factus, ſignum ſalutare ſuſcepit; & inde noſtris lateribus atque conſiliis inhærens, obſtinatiſſimam cunctorum duritiem nobiſcum increpat. Triduum (ni fallor) emenſum eſt, ex quo noſtri in oratione, & Iudæi in perfidia perſtitere. Poſt hæc venit Theodorus, multitudinis ſuæ agmine circumſeptus, ad locum, in quo ſoli ſynagogæ parietes (qui poſt hæc credentibus Iudæis ſunt ſubuerſi) ſupereſſe videbantur: ad quem locum Chriſtianorum pariter multitudo conuenit. Ibi Theodorus cùm audacter de lege diſſerens, omnia quæ obiiciebantur, irrideret, atque peruerteret: populus Chriſtianus videns quòd verbis ſuperari non poſſet humanis, auxilium de cælo implorauit. Omnes itaque pariter clamantes, cum ſummo vnitæ vocis fragore dixerunt: Theodore crede in Chriſtum.

IVDAEORVM MIRACVLO SADISPERSIO.

Mira indulgentiſſimi Domini miſericordia, adhuc parua petebantur, & maiora conceſſe- C rat. Immo non mirum eſt de omnipotente miraculum. Ipſe etenim virtutem clamoris huius in auribus Iudæorum commutauit, qui olim effecit, vt quatuor leproſi[a] Regis Syriæ, qui Samariam obſederat, caſtris potirentur, & qui per Gedeon Madianitarum agmina conturbauit, deditque trecentis[b] eius viris ingentem ſine labore victoriam, efficiens per terrorem, vt mutuis hoſtium multitudo vulneribus proſterneretur. Ita & nunc iſta vox longè aliter à circumſtantibus Iudæis ſuſcepta eſt, quàm à noſtris immittebatur: omnes enim putauerunt dictum: Theodorus credidit. Itaque exiſtimantes principem perfidiæ ſuæ ad Chriſti fidem fuiſſe conuerſum; cuncti pariter trepidi, vbi timor non erat, terrebantur: mulieres eorum, ſparſis crinibus, occurrentes cum ferali vlulatu nomen Theodori, repetitis vocibus, accuſabant, dicentes: O Theodore quid feciſti? Viri autem, alij ad deuios ſaltus & fixuras montium confugere: D alij per ipſius oppidi angiportus diſcurrebant, locum in quo deliteſcerent, inuenire cupientes.

[a] *4. Reg. 7.* [b] *Iudic. 7.*

Ipſe Theodorus ſtupore perculſus, diuinam ſententiam in plebe ſua cernebat impleri. Fugit impius[c], nemine perſequente: ſed tamen non nemine: perſequebatur enim eos ille leo terribilis, qui de ſynagogæ loco (ſicut Theodoro fuerat reuelatum) per monachos rugitum emiſerat, quo reſiſtentes tremefecit inimicos. Stabat igitur Theodorus in loco prorſus eodem, quo ei pridem per ſomnium terror fuerat leonis iniectus: & cùm cauſam tantæ trepidationis inquireret, & nomen ſolummodo noſtri leonis audiret, nullam illic (ſicut ferebatur) feritatem videns, tantùm pſallentes monachos intuebatur; & ab omni ſuorum multitudine deſtitutus, atque elabi parans, etiam ipſe pedum viam proſpiciebat: quem cum horribili formidine apprehenſum, E non ſolùm colore vultus, verùm etiam vocis officio deſtitutum Ruben ille ſanctiſſimus aſpexiſſet, propere accedit, & trementem blando ſermone compellans, ad Chriſti fidem cohortabatur; atque ingerens ei pro ſuffragio metus ſuæ credulitatis exemplum, domus figuræ, ad quam pauore leonis confugeret, quodammodo ſatisfacere videbatur.

[c] *Prouer. 28*

Verùm, vt & nos fideliter vniuerſa narremus; & vos, qui non eloquij ornatum, ſed veritatem quæritis, libentiùs audiatis: ipſius Ruben verba inſerens, nihil ex ſimplicitate dictorum eius ſubtraham. Aiebat enim: Quid times, domine Theodore? ſi vis certè ſecurus & honoratus & diues eſſe, in Chriſtum crede, ſicut & ego credidi. Modò tu ſtas, & ego cum Epiſcopis ſedeo. ſi tu credideris, & tu ſedebis, & ego ante te ſtabo. Hos ſermones Theodorus alta mente ſuſcipiens, ad nos ait: Faciam quod vultis:

THEODORVS ASSENTITVR FIERI CHRISTIANVS.

tenete

A tenete (inquit) promiſſionem hanc. Sed permittite mihi, vt priùs alloquar plebem meam, vt maiorem conuerſionis meæ etiam ex reliquis poſſim habere mercedem. Hæc eius ſponſio cùm inexiſtimabili cunctorum exultatione ſuſcepta eſt: alij in eum amabiliter irruentes, os ipſius & colla mulcebant; alij eum vlnis mollibus amplectebantur; alij autem dexteram dexteræ adiungere, & ſermonem conſerere geſtiebant.

THEODORVS ASSENTITVR FIERI CHRISTIANVS.

Perrexit igitur Theodorus ad atrium ſuum quolibet officio noſtrorum lætus, tamen anxietate non penitus carens. Nam licet in domum Ruben per promiſſionem ſuam iam veniretur, ingreſſus tamen & tunc trepidus erat, quia nondum ad propinquam venerat, quæ eum poſt triduum materno ſuſcepit ſinu, & ab omni perturbatione trepidationis abſoluit. Nos autem ad eccleſiam cum hymnis ex more perreximus. Benedictus eſt pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis[a], qui dedit capiti noſtro aquam, & oculis noſtris fon- B tem lacrymarum, vt ploraremus vulneratos populi noſtri.

[a] *Hierem. Thren. 1.*

CREDENTES IVDAEI CRVCE SIGNANTVR.

Peractis ſiquidem myſteriis, eccleſiam egreſſi, non minimam in occurſum noſtrum Iudæorum multitudinem conueniſſe inſpeximus. Omnes vnanimiter deprecabantur, vt Chriſti characterem à me, licet indigno paſtore, ſuſciperent. Reuerſi itaque ad eccleſiam, & toto corde Domino gratias referētes, illico in frontibus eorum ſignum ſalutis impinximus. Quæ autem cum his qui ad ſiluas ſiue ad antra confugerant, Chriſti virtute geſta ſint, quæ lingua effabitur? præſertim cùm vnuſquiſque eorum propriam conuerſionis ſuæ habeat hiſtoriam. Sicut itaque impoſſibile nobis eſt, omnia dicere; ſic ingratum, cuncta præterire. Quapropter vnum Chriſti miraculum, quod tum à Fidelibus probatiſſimiſque viris comperimus, precibus veſtris adiutus euoluam.

Duo quidam primarij Iudæorum, Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hiſpa- C niarum cladem nuper effugiens, cum famulis ſuis ad hanc inſulam venerat (ſicut nunc ipſi etiam cum ſacramentorum terribili interpoſitione confirmant) ad vnam ſpeluncam vel potiùs rupem conuenerunt, aſſociando ſe duobus quibuſdam Iudæis humili loco ortis, qui iſtos communis fugæ principes legerant. Igitur cùm in loco eorum trepidi, anhelanteſque paululum reſediſſent, duos illos, qui ætate alacres & audaces erant, explorandi gratia ad oppidum remittentes, ſoli derelicti ſunt ibi. Tunc prior Meletius: Quid eſt (inquit) frater, quòd verbum (ſicut docet religio noſtra) blaſphemum auellere à corde meo nequeo? Ex quo enim fratrem meum conuerſum fuiſſe Chriſtianorum populus inclamauit, nihil aliud mihi in corde ſuggeritur, niſi hoc verbum, mihi vſque ad hunc diem penitus ignoratum, CHRISTE IN NOMINE TVO. Quanto magis pulſare hoc ab animo meo nitor, tanto violentiùs tenaciuſque inhæreſcit. Ad hæc Innocentius: Non (inquit) D fruſtra hic ſermo, quem cor tuum (vt apud cunctos probatiſſimum eſt) antea nec cogitauit, nec vmquam protulit, hic præſertim menti tuæ (vt aſſeris) tam violenter inſertus eſt. hoc ex Deo eſſe arbitror. Verumtamen elabora, obſecro, & fabulis his declinatis, interpellationem moleſtæ cogitationis expelle. Tunc Meletius ita obſtrepere, & confuſis clamoribus perſonare cœpit, vt eum cum ſua mente luctari, non ſolùm nutibus vultus, ſed etiam totius corporis indicio Innocentius cerneret. quod poſteaquam ne parum quidem proficere intellexit, & adiecit etiam illud, vt verba quædam profana & turpia loqueretur, & nunc naribus corrugatis, aërem ſorbens inhoneſtos ſtrepitus promeret, nunc fœtidis riſibus cachinnaretur: ſed hæc ab animo eius nomen Chriſti extinguere nequiuit inſania, quia iam cunctas eius medullas ſanitatis ignis peruaſerat. Quid ergo (inquit) Innocenti frater? in contrarium verba iſta vertuntur: abolitionem mihi nominis Chri- E ſti nec ſcurrilitate verborum, nec ipſis poſſum obſcœni ſonitus extorquere blaſphemiis: aliud ſiquidem mihi reddi * ſentio, quod cordis mei auribus, quas fruſtra obſtruere nitor, Chriſti nomen ingerere, inceſſabili clamore non deſinit. His Meletij verbis talia Innocentius retulit: Fratrem tuum Theodorum, doctrina, honore, & ætate maiorem, ad Chriſti fidem conuerſum, his auribus audientibus, plebs Chriſtiana teſtata eſt: poterit ne fieri, vt etiam tu germani conſtrictus exemplo religionem Iudaicam deſeras? Quid ergo in hac terribili ſolitudine diutiùs tempus terimus? quamdiu etiam inopia victus laborare poterimus? Quid cauſæ eſt, vt fame tabeſcamus, areſcamus ſiti, obrigeſcamus algore? ad poſtremum (quod iam patimur) noſtræ huius ſolitudinis horribili teneamur ſilentio? Numquid latronum vincula, numquid barbarorum gladios fugimus? numquid ſanguinem noſtrum plebs tanta miſericors, quam pro nobis flere conſpeximus, concupiſcit? recordemur, obſecro, quem vmquam læſerit vi noſtrorum, vel ſaltem irro-

NOMEN CHRISTI NOLENTI INGERITVR DIVINITVS.

* (mihi crede)

gauerit iniuriam. reuertamur ad innoxios, quos in nullo læſimus inimicos; & quod Deo placuerit, fiat. A

Ad hæc Meletius: Ego te (inquit) Innocenti frater, quem non ſolùm Latinis, ſed etiam Græcis litteris eruditum ſcio, & legem iugiter meditari, oblitum reor, quod per Ezechielem Prophetam Dominus ait[a]: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Si enim legiſti hoc, cur me fratris mei Theodori exemplo attrahi poſſe ad fidem Chriſti exiſtimas? Habet ille animam ſuam, ita & peccatum ſuum: quod quidem peccatum mihi, ſi Dominum Deum non relinquo, non nocebit. Teſtor autem illum, qui eduxit patres noſtros de terra Ægypti, me, ſi hiemis violentia non obeſſet, abrepto quocumque nauigio, ad quaſlibet terras ſolum velle migrare: nec me poſſeſſionum amor, nec affectuum charitas detineret, quorum facilis mihi iactura eſt, tantùm ne Deum patrum meorum negare compellar. Quod autem conſilio inutili ad ciuitatem remeandum decernis: miror te prudentiſſimum virum non animo præuidere, quid de nobis futurum cenſeas, ſi Theodorus columna ſynagogæ noſtræ, in quo omnem fiduciam reponebamus, apoſtatare compulſus eſt. Hoc ergo ſanius eſt, vt eamus ad agrum meum, nec nos vltra Chriſtianorum oculis ingeramus: poſſumus enim illic interim deliteſcere, donec opportuno tempore ad peregrina emigremus: quandoquidem in hac inſula ita apud cunctos odium noſtræ religionis increuit, vt qui patriam non reliquerit, fidem patrum tenere non poſſit. Cur itaque non voluntarium ſuſcipiamus exilium, ad quod (ſicut res indicat) odiis ciuium, etiam ſi nolumus, deſtinandi ſumus? Hoc igitur conſilio vtriuſque ſententia confirmata, laborem deſtinati itineris arripiunt.

[a] Ezech. 12

MELETIVS RELVCTATVR.

B

Sed dum per anguſtiſſimum ingrediuntur callem, cogitationum tenebris lucem occæcantibus oculorum: ipſum quem inſcij ſequebantur tramitē, perdiderunt, & in locis deſertis atque inuiis remanſere. C Cùm autem ſcinderentur ſentibus, aut rupibus* arcerentur, poſtquam corpus ſuum longis fœdauere vulneribus, ad tantam primò quidem anxietatē, deinde etiam ad deſperationem atque formidinem venere, vt compellerentur fateri, ſe ea iudicio Dei iuſto ob incredulitatem perpeti. Igitur nomen Chriſti, quod antè ſe vltro ingerens repellebant, laceratis iam cruribus, inuocantes, ſemitam, que eos contra voluntatem ac propoſitum ſuum ad oppidum retraxit, corripuerunt: ſed cùm ad ciuitatem inuiti ac trepidi perueniſſent, curioſiùs omnia percunctantes, audierunt Theodorum etiam nunc Iudæum eſſe, nec vllam, ſicut exiſtimauerant, populi Chriſtiani pertuliſſe violentiam. Stupentes autem, & quod ipſis acciderat, non credentes, ad domum Theodori iter dirigunt: vbi cum eos, iam penè exacto prandio, ille excepiſſet, illico inquirit cauſam, cur à ſe & à ciuitate abſceſſiſſent; vniuerſumque ordinem geſtæ rei, magis cum riſu, quàm cum admiratione cognoſcit. D

** vepribus lacerarentur.*

CHRISTI NOMEN COGVNTVR PERFIDI INVOCARE.

Poſt triduum Theodorus cùm concionari ad plebem ſuam, eoſque ad fidem Chriſti prouocare diſponeret: vltro ſe offerentium ad confeſſionem Iudæorum etiam ſeditionem pertulit. Nemo enim eorum fermè erat, qui non ſe palàm ſenſiſſe Chriſti potentiam conteſtaretur. Nam primo in concilio eorum adoleſcens quidam ipſius Theodori conſobrinus, nomine Galilæus, vt congruum (ſicut dictum eſt) nominibus myſterium geſtæ rei vſque ad finem deduceretur, cum ingenti inuidia proclamare hoc cœpit: Conteſtor (inquit) vos omnes, me Iudæorum eſſe non poſſe in poſſeſſione; ſiquidem in ea Chriſtianos conſortes habeo, quorum odiis, ſi in Iudaiſmo perſeuerare voluero, forſitan perimendus ſum. Ego igitur vitæ meæ periculo conſulens, ad eccleſiam iam pergam, vt necem, quæ mihi paratur, effugiam. Hæc Galilæus, cùm ad tempus fugæ ſe pararet, quaſi vt E cauſas conuerſionis ſuæ reddidiſſe videretur, de futuri ſæculi morte tunc nihil cogitans, veritatem inſcius loquebatur. Huic ſermoni, penè præteriens vir honeſtus, & non ſolùm inter Iudæos, verùm etiam in ciuitate vſque adeò præcipuus, vt etiam nunc Defenſor ciuitatis electus ſit, Cæcilianus, vera Galilæum dicere, ſeque ſimilem habere cauſam, ſimilia formidare atteſtabatur: quibus verbis tantam ſupramemorato iuueni adiecit confidentiam, vt in conſpectu omnium curſu rapidiſſimo ad percipiendum fidei brauium ad Galilæi noſtri conuolaret auxilium, & ab humilitate noſtra, vt eiuſdem inde nomine cenſeretur, expeteret.

GALILAEI CONVERSIO.

Cæcilianus autem cùm eſſet Iudæorum pater, habito cum Florino fratre ſuo æquè Iudæorum patre ſeniore conſilio, huiuſmodi (ſicut agnouimus) verbis ſynagogam adorſus eſt: Ego (inquit) cùm ſim in honore ſynagogæ poſt Theodorum primus, non ſicut iuuenis

CONVERSIO CAECILIANI, FLORINI, ET ALIORVM.

A nis Galilæus, cunctos quaſi trepidus conſulo, conteſtorque; ſed potiùs adhortor atque commoneo, denuncians, vt errore praui itineris derelicto (ſi fieri poteſt) omnes pariter ad fidem Eccleſiaſticam concurramus. Quod ſi vos ad Chriſtum tanta virtus non attrahit; ego certè & Florinus frater meus, ſicut recuſantibus vobis tantam ſalutem vim inferre non poſſumus, ita nos cum vniuerſa domo noſtra religionis huius, quam abſtruere non valemus, ludibria deſerentes, Chriſtianorum numero fideique ſociabimur; qui numquam vtique innumerabilibus Scripturarum teſtimoniis non ſolùm te, frater Theodore, qui peritior reliquis videris, ſed etiam cunctos conuincerent, niſi veritatem, quæ vinci non poteſt, ſectarentur. Tali Cæcilianum ſenſu plebem ſuam affatum comperimus, multoſque Iudæorum eadem die ad fidem Chriſti cum ipſo concurrentes cum ineffabili exultatione ſuſcepimus.

B Prodigia ſanè, quæ de cælo tunc facta ſunt, ſicut eloqui dignè non adeam*, ſilere non audeo. Hora circiter ſeptima Miſſam Dominicam ſolemniter cœpimus celebrare: nam dum nos aduenientes ad Chriſti fidem Iudæos vel exhortamur, vel adnotamus (ſiquidem nomina eorum ſcripſimus) populus autem tanti gaudij epulis ſaginatus carnalium non meminiſſet eſcarum, pars diei maior excurrerat. Cùm igitur in eccleſia, quæ paululum à ciuitate ſequeſtri in loco ſita eſt, in qua ſancti martyris Stephani nuper reconditæ reliquiæ conquieſcunt, nobiſcum pariter plebs vniuerſa Miſſam opperiebatur; duo quidem monachi, quos Dominus teſtes ſuorum miraculorum prælegit, in campo qui ante fores eccleſiæ protenditur, in herbis accubabant. Vir autem honoratus, Iulius nomine, cum alio quodam de ciuitate eccleſiam petens, cùm per ipſos præterire cœpiſſet, reſpondente* vno ex monachis (viſo mirabili) ſigno conturbatus, confuſum emiſit clamorem; conuerſuſque ad ſe, pro-
C tenſa manu, quæ verbo explicare non poterat, quid videret oſtendit. Erat globus quidam candidiſſimi luminis, proceritate ſui ſtaturam quaſi hominis adæquans, inſtar vaſculorum quæ vulgò Orcæ appellantur, tantæ verò claritatis & fulgoris, vt viſum fuit, quod fratri qui id prior notauit (ſicut ipſo referente cognouimus) Sol decidere videretur. hoc ſicut iſtis viſum eſt, quaſi trans baſilicā, in qua vniuerſus nobiſcum populus conſederat, lento lapſu demittebatur; verùm ita propinquum putauere, vt ſe idem frater ſtupore percitus curſu præriperet, exiſtimans id poſt baſilicam decidiſſe: ſed ab illo retractus fratre, greſſum inhibuit: ille enim ita quidem etiam ſibi viſum, tamen longiùs fuiſſe non quaſi certus, ſed vt æſtimans, aſtruebat. Mulieres autem quædam tunc Iudææ, inter quas matrona Meletij illius, cuius ſuprà mentio habita eſt, de cœnaculo perſpicientes, ita ſibi id ipſum viſum affirmabant, quaſi ſupra baſilicam decidiſſet. Verùm hoc, vtrum Angelus, an ipſe Stephanus, quod vi-
D ſum eſt, fuerit, incertum eſt.

** addam.*

MIRABILIS VISIO.

** reſpiciente*

Eadem diei hora circiter quarta, id eſt, paulo antequam hoc ſignum demonſtraretur, grando minutiſſima, quam incolæ inſulæ illius gentili ſermone Abgiſtinum vocant, non vſquequaque copioſa defluxit: hæc, cùm odor ex ea mellis fragrare cœpiſſet, à multis quos per viam verberauerat, deguſtata, dulcior melle comperta eſt. Multi itaque ſapientes, cùm eadem die filios[a] Iſrael ab Ægypto perfidiæ ſuæ atque à ſeruitute egreſſos viderent, hæc quæ facta ſunt, ſignis illis quæ in Exodo legimus, comparabant huic populo, qui Deum credulo corde intuens, verum etiam Iſraëlis nomen meruit, manna crederent innouari: columnam quoque ignis, que patres in eremo præcedebat, vt etiam filiis à vera Ægypto atque fornace (ſicut ſcriptum eſt[b]) ferrea egreſſis, ducatum præberet ad vitam, oſtenſam fuiſſe exiſtimarunt. Et re vera (ſicut lectione Exodi atteſtatur) ſimilitudo ſignorum mini-
E mè diſcrepat. Nam & illud quod niuem fuiſſe credidimus, ſemen coriandri minuti adæquabat, mellis ſaporem ferebat: & hoc quod apparuit, columnæ igneæ ſpeciem habuiſſe, manifeſtum eſt. Vtrumque autem ſignum etiam Iammonæ conſiſtentibus fratribus reuelatum fuiſſe cognoſcimus: nam & pluuiam mellis multi, quibus intellectus requirendi & per guſtus agnoſcendi datus eſt, probauere: & columna candidiſſimi illius luminis multorum, quos dignos Dominus iudicauit, ſe ingeſſit aſpectibus. Vnde intelligi datur, Iudæos per vniuerſum Orbem fidei lumine viſitandos: quoniam quidem nobis, qui in hac inſula, atque in hoc paruulo (vt ita dixerim) Orbe conſiſtimus, tantus cæleſtis gratiæ ſplendor illuxit, vt vſque ad extremos terræ veſtræ terminos ſignorum viſio perueniret.

GRANDO INSTAR MANNAE.

[a] Exod. 16.

[b] Exod. 13.

Sequenti igitur die ſumma omnium expectatio, vt Theodorus ſponſioni ſuæ ſatisfaceret, admonebat: qui cùm iuſtis (quantum videbatur) allegationibus cunctorum vota crederet differenda, dicens matronam priùs ſuam, quam in Maioricenſi reliquiſſet inſula, huc ſe velle

THEODORO AD ECCLESIAM VENIENTE, ALII EVM SECVTI.

A velle deducere; ne fortè ſi abſque conſenſu ſuo virum ſuum conuerſum fuiſſe agnouiſſet, (ſicut ſolet) pertinax perfidia eſſet, perſuaſione matris præcipuè ſuæ, quæ adhuc ſupererat, & conſiliis dementata, & à coniugio viri religione diſcederet. Cùm hæc Theodorus Chriſtianis iam acquieſcentibus propalaſſet: Iudæis, qui conuerſi fuerant, acerrima commotione reſiſtentibus, amputata dilationis mora, ad matris propinquæ ſinum feſtinus ipſe, vt in ſomnis viderat, conuolauit. Poſt quem omnis, tamquam remoto obice, ad Eccleſiam ſynagoga confluxit. Mirum dictu, inueterati illius legis doctores ſine vlla altercatione verborum, ſine vllo Scripturarum certamine crediderunt. tantum percunctati, an vellent fidem Chriſti ſuſcipere: credere ſe in Chriſto, & Chriſtianos fieri cupere profitebantur. Centum quidam & duos (vt aſſerunt) ætatis atque perfidiæ ſuæ habens annos, ſine trium commutatione verborum, ſpe futuræ vitæ alacer, decrepitus, optare ſe vt in fine temporum ſuorum per fidem Chriſti ad ſpiritualem reuerteretur infantiam; B nobiſque putrefacta iam ſenio membra, vt quantocyus per baptiſmum regeneraretur, ingeſſit.

Fuerunt quidam Iudæi, qui prætereuntes, illuc appulſi, opportunitatem temporis atque ventorum aucupabantur: qui, nauigandi conceſſa opportunitate, credere maluerunt. Tres igitur tantùm feminas, ſed nobiliſſimas Iudæorum, ad virtutis ſuæ gloriam dilatandam, in duritie perfidiæ ſuæ Chriſtus permanere aliquantulum paſſus eſt. Arthemiſia ſiquidem Lectorij *, qui nuper hanc prouinciam rexit, & nunc Comes eſſe dicitur, filia, coniugis Meletij conuerſione commota, cùm vna fermè amica & nutrice & paucis ancillis domum viri ſui deſerens, ad quamdam ſpeluncam, licet in vinea, tamen remotiore paululum loco ſita, oblita femineæ infirmitatis euaſit. Erat in ea paruum nouumque torcular, lacuſque nouus factus figuram quodammodo gerere credentis populi videbatur: non enim C iſtos ſicut vtres veteres, ſed ſicut nouos lacus muſtum noui Teſtamenti recepiſſe, & credimus, & videmus. In eo igitur loco cùm per biduum matrona à viro ſuo offenſa inexorabilis permanſiſſet; vt primùm tertia dies illuxit, famulæ aquam haurire imperauit: quam cum odore & ſapore mellis dulcedinem referre ſenſiſſet, primò quidem miniſtræ ſuccenſere cœpit; & cur in eodem vrceo mel inieciſſet, indignans, inquirebat: poſtquam autem, vt quaſi negantem conuinceret, ad lacum pergit, de quo paululum concauis manibus hauriens, reperit aquam, qua per biduum vſa fuerat, in mellis ſuauiſſimi verſam dulcedinem. aduocans itaque cunctas quæ aderant, vt guſtarent rogat, ne fortè fallax ſapor in faucibus tantùm ipſius ſuauitatem mentiretur. Omnes guſtantes, mira oblectatione affectæ ſunt, vt non aquam mellis ſapore delibutam, ſed mel ſinceriſſimum, ſolùm aquæ ſimilitudinē cenſerent. Stupore igitur percitæ, dum ad ciuitatem reuerti parantur, curioſiùs agentes, etiam D rorem qui in herbis plurimis erat, deguſtatum ſimilem repererunt. Pergens itaque ad ciuitatem matrona memorata, hæc marito retulit, & per eum omnibus indicauit; ſtatimque ad Chriſti fidem ſine reluctatione conſenſit.

* Lectorij

MIRA DEI OPERA IN CONVERSIONE ARTHEMISIAE.

Verùm eadem die, qua Meletij vxor amaritudinem incredulitatis abiicere ex melle compulſa eſt, eadem inquam die, qua memorata filia Iſrael, quaſi in deſerto poſita, illum antiquum [a] Mara lacum, iniecto Crucis ligno, obdulceſcere perſenſit: ita mirifico vereque cæleſti omnis Eccleſia odore fragrauit, vt præſentiam Spiritus ſancti, quam & antè iam aliquoties, ſed pauciſſimi ſenſeramus, fraternitas penè vniuerſa ſentiret: & mirum cunctis illud fuit, quòd per eoſdem dies ſerena propemodum iugiter permanente, creberrimi imbres demittebantur, & paulatim venientes ad fidem Chriſti Iudæos pluuia præcedebat: ita vt hoc animaduertentes, vulgò inter nos & quaſi iocularitèr dice- E remus: Ecce iam pluuit, ſcitote quoſcumque Iudæos ad Chriſti fidem acceſſuros. Mirum dictu, frequenter, dum adhuc talia loqueremur, à quibuſdam Iudæis fidei ianua pulſabatur: nec immeritò, ſicut ſcriptum eſt [b]: Pluuiam voluntariam ſegregabit hereditati ſuæ Dominus. Deſuper erant feminæ, quæ in odorem vnguentorum Chriſti currere recuſabant.

[a] *Exod.* 15.

MYSTICA PLVVIA QVID PRAESEFERRET.

[b] *Pſal.* 67.

Innocentij illius, cuius ſuprà fecimus mentionem, matrona cum prole ſua, venerabilis (ſicut fama eſt) vidua, illico vt Innocentium ſororis coniugem conuerſum eſſe conſpexit, nauim conſcendit, non ſolùm permittentibus, ſed etiam ſuadentibus nobis; quia ad fidem Chriſti nec verbis, nec miraculis flecterentur. Vxor autem Innocentij per quatuor ferè dies verbum ſalutis, quod ingerebamus, obduratis auribus recipiebat. Hæc cùm omnem reſpuens medicinam, inſanabili incredulitatis valetudine opprimeretur; nulliſque Innocentij

CONVERSIO VXORIS INNOCENTII.

A nocentij coniugis vel minis, vel precibus, vel lacrymis moueri poſſet; vniuerſa, Innocentio rogante, ad domum in qua habitabat, fraternitatis multitudo conuenit, habens magnum dolorem animi, quòd tantæ lætitiæ plenitudini vna mulier obſiſteret, quia iam ſoror eius manifeſtè putabatur. Cùm igitur diu caſſa verba ſurdis auribus ingerentes, nihil profeciſſemus; ad cognitum orationis præſidium conuolauimus; preceſque quas humana repellebat impietas, ad cæleſtem miſericordiam vertimus. Itaque vſque in horam tertiam fermè hymnorum & orationum prœliis aduerſus Amalech [a] hoſtem Ieſu ducis noſtri ſudauit exercitus. Inde cùm iam penè (quod fatendum eſt) deſperantes, abſceſſionem moliremur; reſumptis rurſum viribus, orationem cunctis indiximus; ſoloque ſtrati, diu fleuimus: & cùm in conſummatione orationis, Amen, populus acclamaſſet; & illa credere ſe, & Chriſtianam fieri velle, ſubiunxit. Nos itaque, hac etiam à diaboli laqueis eruta, læti ad habitacula noſtra perreximus.

[a] *Exod.* 17.

B Sequenti, id eſt, octaua demum die, qua veneramus Iammona, remeare ſtatuimus; optima præclaræ victoriæ gaudia reportantes: ſed cùm iam in procinctu itineris conſtituti, ciuitate digrederemur, Dominus populo ſuo, quaſi pro viatico, gaudium, quòd ſolùm deeſſe videbatur, adiecit. Affinis ſiquidem Innocentij illa vidua de pelago reducta eſt: quæ ſubitò ſe meis genibus aduoluens, fidei noſtræ auxilium cum lacrymis deprecabatur. Cui ego: Cur (inquam) mulier tanta animi leuitate fratres tuos deſerere voluiſti? Ad hæc illa: Et Iona [b] (inquit) Propheta à facie Domini fugere voluit, & tamen voluntatem Dei, licet inuitus, impleuit. Suſcipe ergo tu non ſolùm me, ſed & iſtas orphanas, & Chriſto eas nutri. Et hoc miſerabiliter acclamans, duas filias ſuas paruulas mihi cum fletibus ingerebat. Quis non præ gaudio fleuit? Cui non extorſit lacrymas lætitiæ magnitudo? Suſcepi planè C ouem, quam ex omni numero ſolam erraſſe putabamus; eamque cum gemino fœtu ad Chriſti ouilia reuocaui.

CONVERSIO MATRONAE CVM FILIABVS.

[b] *Ioan.* 1.

Sanè per hos octo, quibus hæc geſta ſunt, dies, ante initium Quadrageſimæ, Paſchæ à nobis celebrata eſt feſtiuitas: quingentas ſiquidem & quadraginta animas ad Eccleſiam conſtat adiectas. Inane autem & ſuperuacaneum non reor, vt cùm multa propter infinitam copiam prætermiſero, in fine commemorem, neminem ex tanta Iammonenſis populi multitudine, qui per triginta millia paſſuum ante tot dies venerat, aut curam domus ſuæ, aut prouiſionem ſubſtantiæ, aut deſiderij affectum huic operi prætuliſſe. Illud magis mirum, magiſque gaudendum eſt, quod ipſam Iudaicæ plebis terram diu inertem, nunc autem reciſis incredulitatis vepribus, & recepto verbi ſemine, multiplicem fructum iuſtitiæ germinare conſpicimus: ita vt nobis in ſpe tantorum noualium gaudeamus, vnde inD ſignem perfidiæ eruimus ſiluam, illic fertiliſſima fidei opera pullulare. Primùm enim ipſa ſynagogæ fundamenta euertere, deinde ad nouam baſilicam conſtruendam non ſolùm impendia conferunt, ſed etiam humeris ſaxa comportant. Hæc beatitudo veſtra die quarto Nonarum Februalium virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti arrepta, octo diebus ab eodem conſummata eſſe cognoſcat, poſt Conſulatum domini Honorij vndecimum, & Conſtantio iterum victore. Quamobrem ſi indigni & peccatoris verbum dignanter admittitis, zelum Chriſti aduerſum Iudæos, ſed propter Deum, eorumdemque perpetuam ſalutem, ſuſcipite. Forſitan enim iam illud prædictum ab Apoſtolo venit tempus, vt plenitudine Gentium ingreſſa, omnis Iſraël ſaluus fiat. Et fortaſſe hanc ab extremo terræ ſcintillam voluit Dominus excitari, vt vniuerſus orbis terrarum charitatis flagret incendio.] hactenus Seueri Epiſcopi epiſtola: miſſa enim (vt diximus) hæc ad cunctos Chriſti fideles, inE ter alia loca, etiam Vzali in Africa, vbi Euodius Epiſcopus erat, lecta eſt, vt antè meminimus.

QVINGENTI ET QVADRAGINTA IVDAEI AD FIDEM CONVERSI.

His autem quàm citiſſimè per vniuerſum Chriſtianum orbem vulgatis, Honorius Imperator legem [c] tulit, qua Iudæos vetuit honoribus & magiſtratibus fungi, militiæque cingulo, ſi qui accepiſſent, exui: ratus nimirum, exemplo Minoricenſium Iudæorum, conuerſionem ipſorum eiuſmodi vexatione eſſe tentandam. Sed & illud accidit, vt cùm eædem Seueri Epiſcopi litteræ per omnes Eccleſias legerentur, Chriſtianorum pariter omnium incenderentur animi ad conuerſionem Iudæorum aggrediendam, iiſdemque initiis auſpicandam, qua cœpiſſe ſcirent Minoricenſes, nempe incenſione ſynagogarum ipſorum. Tolerabilis viſa eſt magiſtratibus eiuſmodi ex pietate prouenieſ vis illata. Sed cùm nec ob eam cauſam Iudæi conuerterentur, iidemque apud Imperatorē queri minimè deſiſterent, opus fuit tandem conſulere illis; factumque eſt, vt poſt annos demum quatuor, Imperatores ſancirent

[c] *l. 24. de Iudæis Cod. Thc.*

A cirent edictum, quo eiuſmodi ſynagogarum prohiberent incenſionem,& bonorum deprædationem. Sed quod nec ſic deſiſterent, qui ſemel ſumpta licentia hoc aggreſſi fuerant Chriſtiani,aliis eodem anno editis ſanctionibus[a] oportuit cohiberi. Extant ipſa edicta, primumque ſic ſe habet[b]:

[a] ll. 25. & 27. de Iudæis Cod. Theod.
[b] l. 25. de Iudæis Cod. Theod.

Placet in poſterum nullas omnino ſynagogas Iudæorum vel auferri paſſim, vel flammis exuri. Et ſi quæ ſunt poſt legem recẽti molimine vel ereptæ ſynagogæ,vel eccleſiis vendicatæ,aut certè venerandis myſteriis conſecratæ,pro his loca eis, in quibus poſſint extruere, ad menſuram videlicet ſublatarum præberi. Sed & donaria,ſi qua ſunt ſublata, eiſdem, ſi necdum ſacris myſteriis ſunt dedicata, reddantur: ſin redhibitionem conſecratio veneranda non ſinit,pro his eiuſdem quantitatis pretium tribuatur.Synagogæ de cetero nullæ protinus extruantur,veteres in ſua forma permaneant.] hæc Imp. xv. Kal. Mart. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ. B Sequuntur duæ leges eodem argumento ſub iiſdem Conſulibus datæ: quas,ne nimis prolixi videamur, prætermittimus recenſere. Ceterùm,quod non idem eſt conſecutus euentus,planè notum factum eſt, non ſynagogæ conflagratione, ſed Protomartyris virtute in oſtenſione ſignorum Minoricenſes Iudæos ad fidem eſſe conuerſos, vt ex dicta epiſtola ſatis exploratum habetur.

ZOSIMI PAPAE OBITVS.

Ad calcem verò anni huius,nempe ſeptimo Kalendas Ianuarij, iiſdem Conſſ. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Zoſimus Papa diem obiit,cùm ſediſſet annum vnum, menſes quatuor,& dies ſeptem: hæc enim de tempore ſedis Zoſimi certiſſima ſupputatione colliguntur. Etenim eum non ante annum ſuperiorem ſedere cœpiſſe, ex Conſulibus, quibus notatæ ſunt litteræ Innocentij Papæ datæ anno ſuperiori ad Concilium Mileuitanum, ſatis perſpicuè demonſtratum eſt:eumdemque nec poſt præſentem annum fuiſſe ſuperſtitẽ,tum Acta Concilij ſexti Carthaginenſis ſequenti celebrato ſub Bonifacio Zoſimi ſucceſſore, C tum etiã eiuſdẽ Bonifacij Papæ epiſtola data anno pariter ſequenti ſub Conſulatu Monaxij ad Epiſcopos Galliæ, ſatis manifeſtè declarant.quamobrem certũ eſt,errare eos,qui Zoſimi ſedi tribuũt tres annos,eumque non ante annum ſequentẽ deceſſiſſe volunt;cùm & in libro de Romanis Pontificibus ipſum nonniſi annum ſediſſe & menſes duos ac dies vndecim legatur: licet ibi de numero menſium & dierum errorem ineſſe, quæ dicta ſunt de tempore obitus Innocentij doceant. Mortuus igitur dicta Decembris die Zoſimus, ſepultus eſt via Tiburtina apud corpus S.Laurentij martyris, vt apparet ex eodem libro de Romanis Pontificibus,in quo & de rebus ab eo geſtis hæc leguntur[c]:

[c] Concil. tom. I. in Zoſimo.

Hic conſtituit multa in Eccleſia: Vt diacones leuas tectas de pallis linoſtimis haberent. Et per parochias conceſſit licentiam benedicendi cereum Paſchalem. Et præcepit vt nullis poculum in publico propinaretur,niſi tantùm in cellis fidelium maximè clericorum. D Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembrem, ordinauit preſbyteros decem, & diaconos tres,& Epiſcopos per diuerſa loca numero octo.] hæc ibi. Quod autem ad cereum Paſchalem ſpectat,perperam acceperunt nonnulli,vt à Zoſimo putarint primò inuentum eſſe eius vſum;cùm illud tantùm à Zoſimo inſtitutum eſſe dicatur,vt idem cereus,qui in maioribus tantùm baſilicis incendi ſoleret,æquè ſingulis parochiis concederetur. Ceterùm antiquiorem fuiſſe in Eccleſia Paſchalis cerei benedictionem & ſymbolicum ſacramentum,Prudentius,qui de eo hymnum cecinit,docet.

ZOSIMI PAPAE RES GESTAE.

Conſtat etiam eumdem Zoſimum hoc anno tres Legatos à Latere miſiſſe Carthaginem, Fauſtinum Epiſcopum Potentinum in Picœno, & Aſellum atque Philippum preſbyteros ob diſſenſionem quamdam Africanorum Epiſcoporum cum Romano Pontifice obortam de proſecutione appellationum ad Apoſtolicam ſedem. E Quoniam verò inter hæc ipſum Zoſimum contigit mori,remq; deuolui ad Bonifacium Zoſimi ſucceſſorem: quid in hac cauſa geſtum ſit,dicemus anno ſequenti, quo ſimul perdifficilem pertractabimus controuerſiam ad quinquennium inter vtramque partem ardenti ſtudio agitatam.

DE ELECTIONE BONIFACII, ET EVLALII SCHISMATE CONFLATO.

Mortuo itaque Zoſimo,non ampliùs vna die ſedes vacauit, non autem vndecim, vt aliqui dixerunt:nam litteræ Symmachi Præfecti ad Honorium Imperatorem datæ hoc anno, quarto Kalendas Ianuarij, de Bonifacij Papæ electione id ſatis euidenter demonſtrant.reddemus eas ex codice Vaticano vnà cum aliis ſecundùm ordinem temporis vltro citroque datis de ſedanda diſſenſione in clero oborta; cuius pars minor, facto ſchiſmate, elegit Eulalium archidiaconum contra Bonifacium preſbyterum.Porrò viuente adhuc Zoſimo, fluctuatum eſſe in Eccleſia Romana, & ob eam cauſam excommunicatos nonnullos ex clericis fuiſſe,ipſos verò profectos Rauennam ad Honorium Imperatorem, iam ſuperiùs ex litteris

teris

A teris eiuſdem Zoſimi ad Rauennates clericos datis, enarratum eſt. Quomodo autem huiuſmodi ſchiſma conflatum ſit,audiamus ex Symmachi relatione ad Honorium Imperatorem,& aliis litteris Romanæ Eccleſiæ preſbyterorum ad eumdem Auguſtum datis, ſuo loco inferiùs ordine temporum recitandis. Modò verò reddamus litteras Symmachi[a] primo loco conſcriptas:

[a] Habet has & alias inferiùs reddendas codex Vaticanus.

Exemplum relationis Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Auguſtum Rauennæ conſtitutum.

Quæcumque in Vrbe geruntur, me tacere non conuenit pro debito famulatus, quem maieſtati veſtræ ſemper exhibeo. Cùm diu Epiſcopus Zoſimus graui incommodo laboraret, vſque adeò vt frequenter mortuus iactaretur: accidit vt ſecundo die poſt ingreſſum meum vita decederet. Statim (vt conuenerat) populum alloquendo commonui, vt cùm B quieto clericorum tractatu omnia finirentur,nec ſe rebus diſponendis miſceret turbatio popularis: ſiquidem certum eſſet, in eligendo Epiſcopo Dei omnipotentis expectandum eſſe iudicium, Domini Imperatores Honori & Theodoſi pij, felices, & inclyti victores ſemper Auguſti. Admonui, & Corporatos Officij quoque interminatus ſum,ac Maiores deterrui regionis,ne quis quietem Vrbis veſtræ turbare tentaret:quod ita cuſtoditum eſt,vt ſine ſtrepitu omnia finirentur.

RELATIO SYMMACHI AD HONORIVM IMP.

Verùm cùm vir ſanctus Eulalius ad eccleſiam Lateranenſem de exequiis prioris Epiſcopi à populo & à clericis fuiſſet adductus: ibi per biduum cum maxima multitudine & cum pluribus ſacerdotibus remoratus eſt, vt expectaretur dies conſuetus, quo poſſet ſolemniter ordinari. Cùm hic ita eſſent, ſubitò aliquanti preſbyteri cum Bonifacio eiuſdem ordinis ad Theodoræ eccleſiam, collecto populo, properarunt: ibique habito tractatu, C ipſum ordinare Epiſcopum velle cœperunt. Quod vbi comperi; omnes qui pariter erant, ad me vt venirent, preſbyteros depopoſci: ac reſidens cum clariſſimo viro Tribuno Sereniano,eos admonui, ne quid temere fieri paterentur, aut contra ſacræ legis ordinem venirent,aut contra conſuetudinis rationem.Sed tanta pertinacia reſtiterunt,vt quicquid minatum fuerit, facere minimè dubitarent. Nam etiam preſbyterum Bonifacium in eccleſia Marcelli ordinandum eſſe duxerunt, atque cum eo ad ſancti Petri baſilicam proceſſerunt. Et quoniam pietatis veſtræ eſt, de hac parte ferre iudicium: ſtatim pro competenti ſolicitudine,veſtram maieſtatem credidi conſulendam: vt quod de hac parte pietas veſtra decernat, præcepto veſtri numinis euidenter informet,&c. Dat. quarto Kalend Ianuarij.]

QVAE IVRA IMPERATORIS TEMPORE SCHISMATIS.

Ex his autem litteris, & aliis, quas idem Symmachus eodem argumento ad Honorium Imperatorem dedit, ſatis manifeſtè apparet, ipſum fouiſſe Eulalij cauſam aduerſus Bonifacium: D dum non ſolùm potiora iura fuiſſe Eulalij quàm Bonifacij, ſed tamquam res in aperto eſſet, vt nulla poſſet dubitatione præpediri, eumdem Eulalium legitimum eſſe Romanum Pontificem, Bonifacium verò ſpurium, litteris ſignificauit. vt non mireris, ſi idem Symmachus recitatæ nuper epiſtolæ ſententiam illam addiderit: Quoniam pietatis veſtræ eſt, de hac parte ferre iudicium, &c.] quod ſcilicet Imperatoris eſſet muneris, cùm conſtat de legitimè electo Romano Pontifice, eum qui ſe poſtea tyrannicè intruſiſſet, expellere, ſicque paci conſulere, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ proſpicere. Quapropter ipſe Honorius, dum putauit eſſe verum quod Symmachus relatione ſuggeſſit, pro tuendo in ſede Eulalio, & expellendo Bonifacio, reſcriptum dedit, quod nos ſuo loco reddituri ſumus.

Vbi verò Imperator,litteris pro Bonifacio datis à Romanis preſbyteris,rem ſe aliter habe- E re cognouit;tunc quod Imperatoris erat munus perſoluit,& iudicium (vt decebat) exercuit. Sed num pro arbitrio ipſe ex duobus electis Epiſcopis, quem vellet, ſedere iuſſit? minimè gentium. Verùm potiùs conuocatis Epiſcopis,rem voluit ab illis cognoſci,atque eorum ſententiis definiri; nempe vt cauſa perſpectè cognita, qui potiora iura foueret,legitimũ Romanæ Eccleſiæ eſſe Pontificem,iidem declararent. Quomodo autem id egregiè idem Imperator curarit, dicemus ex ordine temporis anno ſequenti.

Hoc eodem anno,iiſdem Coſſ. VI. Nonas Iulias,natus eſt Placidius Valentinianus ex Galla Placidia & Conſtantio Cæſare viro eius. hæc Marcellinus[b] atque Sozomenus[c].

[b] Marcellin. in Chron. hoc anno.
[c] Sozom. lib. 9 c. 16.

IESV

A QVi ſequitur Chriſti annus quadringenteſimus vndeviceſimus, Conſulatu Monaxij atque Plintæ notatur: qui quidem, ob cõflatum inter clericos Romanos ſchiſma, ærumnoſus admodum Romanæ Eccleſiæ fuit. Etenim conculcata iuſtitia, fauore Symmachi extollebatur Eulalius: vnde Bonifacius vehementer depreſſus eſt, coactusque deſerere S. Petri baſilicam, atque cum ſuis extra Vrbem in baſilicam S. Pauli ſecedere. Inter hæc autem Honorius Imperator mendaci relatione eiuſdem Symmachi Vrbis Præfecti nonnihil in Bonifacium commouetur, quaſi poſt electionem Eulalij in ſedem ſe tyrannicè intruſiſſet, arripuiſſetque violenter quod alienum eſſe conſtaret. B Quamobrem veritus ne his turbis ipſa ciuitas contrariis diſciſſa ſtudiis, in contrarias ſcinderetur factiones, bellumque ciuile conflaretur; quantocyus in tanto diſcrimine Vrbi poſitæ occurrere ſtuduit. Vigebat nãque adhuc memoria cædium tempore ſchiſmatis Vrſicini aduerſus Damaſum patratarum; & quot annis fuerit laboratum, vt audacia ſchiſmaticorum penitus coerceretur; quãtumq; in his inſudandum fuerit prædeceſſoribus Imperatoribus. Ne igitur Vrbs rurſum talia pateretur, néve Romana Eccleſia tanta iterum clade cum dedecore afficeretur: ſimulac legit Symmachi relationem, qua certior reddebatur Eulalium iuxta canones, ſeruatis ritibus omnibus, legitimè electum, Bonifacium contrà intruſum eſſe; vt in re certa, quæ nullo indigeret examine, vel Epiſcoporum conſultatione, aduerſus Bonifacium, qui ſignificabatur inuaſor, & contra omne ius fasque ordinatus, reſcriptum dedit ad eumdem Symmachum. Extant quidem ipſæ Honorij Imperatoris litterę datæ Rauennæ tertio Nonas Ianuarij, quibus decernit C ordinationem Eulalij eſſe legitimam, monetque Bonifacium eſſe coercendum, vtque ſi acquieſcere nolit, ex Vrbe pellatur. miſit ad hoc ipſum Romam cum his litteris Aphrodiſium Tribunum & Notarium. Litteræ autem Honorij ſunt huiuſmodi:

BONIFACIVS EXAGITATVR A SCHISMATICIS.

HONORIVS IMP. DECEPTVS RELATIONE SYMMACHI RESCRIBIT PRO EVLALIO.

Geſtis omnibus recenſitis, laudanda ſublimitatis tuæ relatione perclaruit in ordinatione venerabilis ſacerdotij quietem veterem paucorum inſolentia attentare voluiſſe. Nam cùm poſt abſceſſum venerabilis viri Zoſimi, circa meritum Eulalij ordine ſubrogandi communi iudicio conueniens multitudo ſonuiſſet, ac plena erga ſe omnia, quæ regula Catholicæ poſceret diſciplinæ, ſucceſſoris confirmatio cuſtodiret: vehementer miramur aliquos extitiſſe, qui ſolemnitate contempta, circa ordinationem alterius feſtinarent. In quorum caſtigandum factum manſuetudinem noſtram ritè oporteret inſurgere, niſi hoc tantùm gerere decerneremus, eos ad veniam pertinere, quod lapſum citò D proprium contuentes, ad deprecandi ſuffragium ſunt relapſi, ignoſci ſibi ſuper id quod vim perpeſſi conqueſti ſunt, poſtulantes. Conuenire ergo votum & ſtudium noſtrum circa Eulalium ſacræ legis Antiſtitem, ſublimitas tua clementiæ noſtræ auctoritate præſenti cognoſcat; cui competens numerus ordinantium legitimus, ſolemnitas temporis, locique qualitas rectè venerandum nominis apicem contulerunt.

Cùm autem Bonifacio conſtet omnia defuiſſe, ſuperfluè expectatam ſententiam noſtram eſſe ſenſimus: cùm factum ſuum ipſi, qui præſumpſerant, admotis damnaſſe precibus videantur. Abſoluta itaque decernimus iuſſione, extraordinaria præſumptione ſummota, Bonifacium interdicta confeſtim Vrbe prohiberi (erit verecundiæ eius, vt morem gerens cæleſtibus conſtitutis, ſponte diſcedat) pertinaciùs reſiſtentem, inuitum præcipimus expelli. Plebeiæ ſanè ſeditionis auctores cum ſociis ſuis ſublimitas tua, E Symmache parens cariſſime atque amantiſſime, ſtatuat attineri, atque in eos congruè vindicari, vt res temerè præſumpta non tranſeat impunita. In qua re Aphrodiſium Vicarium Tribunum & Notarium dirigi à noſtra manſuetudine placuit, vt præſente eo, quæ ſtatuimus, celeriùs impleantur, quatenus quies populi nulla perturbatione vexetur, & pacata cum veneretur vniuerſitas, quem ſecundùm veterem conſuetudinem obſeruata ſacræ legis myſteria ſuſceperunt. Dat. III. Non. Ianuarij, Rauennæ.] hactenus epiſtola Honorij Auguſti ad Symmachum Vrbis Præfectum: hæc enim (vt dictum eſt) ſcripſiſſe Honorium Imperatorem, ſatis apparet, quòd falſis præuentus relationibus, Eulalium eſſe legitimum Romanum Pontificem, Bonifacium verò inuaſorem alienæ ſedis, & quietis publicæ perturbatorem eſſe, Symmachi litteris percepiſſet. Verùm re deinde (vt ſe re vera haberet) optimè nota atque comperta, in contrariam mox ſententiam abiit; & aduerſus Eulalium reſcribens,

A ſcribens, Bonifacio fauit. Sed de his agemus inferiùs: modò contextum rerum geſtarum proſequamur.

His Romam allatis litteris, Symmachus Præfectus Vrbis hæc omnia nunciaturus Bonifacio, eum per miniſtrum ſuum accerſit; qui vnà cum ſuis continebat ſe in baſilica ſancti Pauli extra Vrbem, ad quẽ accerſurus Symmachi miniſter, à populo verberatur. Hæc cùm Symmachus accepiſſet, publicari primùm iuſſit litteras Imperatoris pro Eulalio aduerſus Bonifacium datas, inde Vrbis oſtia claudi, ne Bonifacius in Vrbem redire poſſet; qui interim ab apparitoribus ſeruatur illæſus. Inter hæc autem Eulalius agens in Vrbe, ad ſancti Petri baſilicam accedens, ibi ſacra egit, ſuorumque immenſa lætitia ſuſceptus eſt. Hæc omnia ex litteris Symmachi, quas ad Honorium poſtea ſcripſit, accipiuntur. Sunt verò huiuſmodi:

B Exemplum relationis Symmachi ad Principem.

RELATIO SYMMACHI DE REBVS PROXIME GESTIS.

Vbi primùm ſacer ſermo pietatis veſtræ expectationem populi celeritate præuenit: omne quod ſibi diuerſitas voluntatum vſurpauerat de Epiſcoporum electione ſummouit, ac diuina prouiſione inter initia reſecauit, quod tarditate imperitæ multitudinis, creſcentibus ſtudiis, difficiliùs potuiſſet auferri, Domini Imperatores. Ob quam rem ſtatim debito famulatu implere, quæ fuerant imperata, properaui; eo quòd felicitati clementiæ veſtræ adſcribendum eſt, res noui exempli, & maximæ contentionis, magnique certaminis, vt ſine commotione populi cœpta fuerat, ita ſalua clementia veſtra cum totius multitudinis quiete finita eſt. Nam cùm eo tempore ad me ſacra perlata eſſet auctoritas, quo ſancti diei erat celebranda ſolemnitas; ſtatim (vt oportebat) miſſo Primiſcrinio, Bonifacium ad me venire admonui, quod præceptum fuerat, agniturum, ac ſe à proceſſione, quam ſibi inhibitam C dixerat, abſtineret. qui conuentione cõtempta, proceſſit, atque eum quem direxeram, dedit populo verberandum.

RVRSVM FALSA REFERT SYMMACHVS.

Quod vbi nunciatum eſt, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad ſanctum Paulum, quo conuenerat, & ſacra exemplaria pro cautela direxi, ne quid in iniuriam publicam de præceptis immiſſa multitudo tentaret; & partem Officij pariter deſtinaui. Sed neutrum fieri paſſus, cùm ad Vrbem vellet pariter cum populo remeare; ſtatim ad portas, tam contubernales, quàm apparitores occurrerunt, qui eum (vt ſtatutum fuerat) Vrbem veſtram ingredi prohiberent. Verùm ipſos quoque contemnendos credidit, atque violenter ingreſſus, à certa Vrbis parte pluribus occurrentibus, eſt repulſus, nec permiſſus quod cogitabat implere. Quod vbi turba, quæ comitabatur, aſpexit, ſine aliquo tumultu diſperſa eſt. Ipſe verò extra murum deductus, non longè ab Vrbe remoratur: qui ne occultè D per noctem ingreſſus Vrbem, ad eccleſiam conuolaret, & rurſus populi ſtudia commoueret, communi tractatu pro competenti ſolicitudine, contubernales & apparitores quatuor illic ſine iniuria eius obſeruare diſpoſui, expectans quid pietas veſtra decernat, vt quies poſſit, quæ hactenus ſeruata eſt, perdurare. Circa partem verò Eulalij Epiſcopi venerabilis viri, qui eo die penè cum omni multitudine ad S. Apoſtoli Petri baſilicam ſolemnia celebrabat, vbi primùm pietatis veſtræ præcepta ſunt publicata, fuit totius lætitia ciuitatis. Vnde ea quæ populus Romanus publico gaudio diuerſis acclamationibus, agens gratias maieſtati veſtræ*, * credidi publicanda, & relationi meæ vniuerſa ſubieci: vt agnoſceret pietas veſtra, & quanta quiete Vrbis totius correcta ſint, quæ malè fuerant admiſſa temeritate paucorum; & quanta gratia ſuſcepta ſint, quæ clementia veſtra diuino iudicio & perſeuerandæ religionis reuerentia decernenda credidit, & pro quiete Romani populi in perpetuum ſeruanda conſtituit. E Dat. ſexto Id. Ianuarij.]

Inter hæc autem, qui erant ex Bonifacij parte preſbyteri, quod ſcirent Imperatorem Honorium mendaci eſſe deceptum relatione Vrbis Præfecti Symmachi: ſtudent, vt quanto citiùs fieri poſſit, idem Imperator de veritate certior redderetur: quamobrem ad eum dant litteras, quibus res geſtas, quomodo re vera ſe habuerint, certa fide narrarunt.

Extant in eodem codice Vaticano ipſæ litteræ, ſiue preces Romanorum preſbyterorum ad Honorium Imperatorem pro Bonifacio in hunc modum conſcriptæ:

LIBELLVS SVPPLEX PRESBYTERORVM ROM. AD HONORIVM IMP.

Petimus clementiam veſtrã, piiſſimi & clementiſſimi Impp. Honori & Theodoſi ſemper AA. Poſt abſceſſum S. Zoſimi Papæ Eccleſiæ Catholicæ vrbis Romæ (vt fieri mos volebat, atque ipſa religionis diſciplina dictabat) plures in vnum conuenimus ſacerdotes, vt de conſtituendo ſucceſſore communi iudicio tractaremus. Sed quoniam Lateranenſem eccleſiam, obſtructis penè omnibus ingreſſibus, archidiaconus Eulalius, contemptis impiè ſummi

mi

mi ſacerdotis exequiis, diaconibus & pauciſſimis preſbyteris ac multitudine turbatæ plebis A obſederat: altero die ad eamdem eccleſiam, vbi prius ab omnibus fuerat conſtitutum, habita omnium collatione properauimus: ibiq́ue participato cum Chriſtiana plebe conſilio, quem Deus iuſſit, elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem preſbyterum, in lege doctiſſimum, ac bonis moribus comprobatum, & (quod cum magis ornabat) inuitum, acclamatione totius populi ac conſenſu meliorum ciuitatis aſſeruimus, diuinæ inſtitutionis ordine conſecratum. Nam ſubſcribentibus plus minùs ſeptuaginta preſbyteris, aſtantibus nouem diuerſarum prouinciarum Epiſcopis, benedictionem * competenti tempore conſtat fuiſſe celebratam; ac priùs omnia quæ ſolemnitas exigebat, celebrata ſunt.

BONIFACIVS QVALIS ET QVALITER ELECTVS.

*bene electionem.

EVLALII TEMERITAS ET TYRANNIS.

Sed cùm prædictus Eulalius, qui antea per tres conſacerdotes noſtros fuerat ex multorum auctoritate conuentus, ne quid ſibi temerè præter conſcientiam cleri maioris aſſume- B ret, circumuentis pauciſſimis preſbyteris, malè acceptis his, ac diuerſæ cuſtodiæ mancipatis, qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum aliis Oſtienſi Epiſcopo, quem propè mortuum conſtat accitum (nam tractum eſſe nolentem, ſenis ægritudo teſtatur) in locum ſibi non debitum, incuſtodito religionis ordine, per ambitum proruiſſet: cœpit factum ſuum per homines diſciplinæ inſcios ac religionis ignaros indecenter tueri; æſtimans humanis perturbationibus ſe confundere ſententiam poſſe diuinam. Et quoniam clementiam veſtram conſtat falſidica relatione deceptam, vt neſcio quid in iniuriam diuini numinis ſanciretis (nam diuinum eſt, quidquid tantorum firmat electio) Petimus pietatem veſtram, vt remoueri priora conſtituta iubeatis, atque Eulalium, qui in locum ſurrepſit alienum, ad Comitatum ſerenitatis veſtræ cum auctoribus ſuis debere adduci. Nos enim profitemur S. Papam Bonifacium noſtris cum ſacerdotibus affuturum: C relictis ſingulis Titulis, preſbyteri omnes aderunt, qui voluntatem ſuam, hoc eſt, Dei iudicium proloquantur. Iubeat etiam veſtra clementia, omnes adeſſe, quos cauſa conſtringit; eiici etiam ciuitate nolentes, qui ſe non patientur adduci. Inuenietis, cùm cœperit agitari interna diſcuſſio, quod omnibus diuinis legibus abhorreat, verùm etiam diſplicere poſſit humanis: quò hoc conſecuti agamus æterno Imperio veſtro maximas atque vberes gratias.] hucuſque preces preſbyterorum ad Honorium Imp. Qui prudenter quidem (quod viderent Symmachum Præfectum ſtudere Eulalio, ipſumq́ue Bonifacium ab eo pulſum ex Vrbe) cauſam ipſam rogant ad ipſum Imperatorem perferri, quod aliter non liceret in libertatem vindicare Bonifacium oppreſſum fauore potentium: fore ſperantes, vt iuſſu Imperatoris (quod poſtea factum eſt) delecti Epiſcopi cauſam electionis cognoſcerent.

HONORIVS IMP. AD SE ADVOCAT VTRAMQVE PARTEM.

His acceptis ſupplicibus litteris à Romanis preſbyteris, Honorius Imp. reſcribens ad Sym- D machum Vrbis Præfectum, monet, vt agat tam cum Bonifacij quàm etiam cum Eulalij parte, vt ambo ſe Rauennam conferant ad ſextum Id. Februarij. Præter hæc etiam ſcripſit idem Honorius ad ſacerdotes diuerſarum prouinciarum, vt omnes Rauēnæ præſto eſſent, quo de tanta controuerſia diſceptarent. Reſcriptum autem ad Symmachum per Aphtonium datum XVIII. Kal. Februarij eſt huiuſmodi:

RESCRIPTVM HONORII AD SYMMACHVM P.V.

Poſt relationem ſublimitatis tuæ delatam manſuetudinis noſtræ auribus, preſbyterorum allegatio cauſam nobis non ſuperuacuæ deliberationis iniecit. Ideo decet, ambiguitate ſepoſita, fidelem rerum ordinem cominus experiri; quamq́ue partem prætermiſſus geſtæ rei ordo arguat, quam ſeruatis adiuuet, multis coram cenſentibus, approbari: vt vtriuſque facti ſimul qualitate perpenſa, & circa vnam ritè definita conſiſtat, & circa aliam temerè aſſumpta non maneat, Symmache parens cariſſime & amantiſſime. Ob quam rem illuſtris & præ- E celſa magnitudo tua ſuſpenſis omnibus quæ ſuperiùs ſunt decreta, nulliq́ue interim præiudicio comparato, auctoritate præſentis oraculi, vt vtrumque, hoc eſt, Bonifacium & Eulalium religioſiſſimos viros inſtantia digna conueniret, vt intra diem ſextum Iduum Februarij Rauennatum ciuitatem præſentiam ſuam maturare non differant: omnibus atque * admonitis, qui auctores vtriuſque ordinationis exiſtunt, vt amota excuſatione, non deſint, vt facto quiſque erga alterum proprio prolatis Eccleſiaſticæ inſtitutionis exemplis, defenſor exiſtat; ſeq́ue purgato, alium magis in legem Catholicam deliquiſſe, præſumpta immeriti electione conuincat; iudicium de ſtatu ſuo quiſque, ſi adeſſe neglexerit, ſortiturus, nimirum intelligi improuidè, immo illicitè ſe feciſſe, quod coram non audeat defenſare. Nos quoque ex diuerſis prouinciis competentem numerum ſacerdotum ſcriptis noſtræ ſerenitatis accimus: vt rem deductam in dubium abſoluat nobis coram diſceptatio plurimorum. Cùm

* æque

A Cùm autem omnia futuro integra ſunt iudicio reſeruata, de tranſactis ſibi blandiri neminem decet: præſentis etiam iudicij docebit exemplum, quod in eiuſmodi negotiis obſeruari debeat in futurum. Dat. XVIII. Kal. Februarij per Aphtonium.] Quæ autem Romæ acta ſint per eumdem Aphtonium, relatio Symmachi ad eumdem Honorium data declarat his verbis:

SYMMACHI P. VRB. LITTERAE DE APHTONIO MISSO.

Cùm vir clariſſimus Aphtonius Decurio ſacri Palatij veſtri cum cæleſti præceptione ad Vrbem venerabilem conueniſſet, omni genere feſtinaui, quatenus præceptis nominis veſtri obedientiam commodarem. Nam ſtatim conuentis proceribus ſacra iuſſio publicata, & ad religioſos viros Bonifacium & Eulalium miſſa conuentio eſt, Domini Imperatores, Clericos quoque eorum præcepi pariter admoneri, vt nihil futuro, cognoſcente pietate veſtra, deeſſet examini. Vnde hæc omnia Geſtorum ſerie comprehenſa, ad plenam inſtructionem, ſub- B ter annexui. Verùm poſtquam pars vtraque populi diuerſis ſeditionibus exagitaretur, ſingulos admonitione miſſa conueni, ne ad vnam eccleſiam conuenirent, & quod fieri non licebat, inter ſe multitudo confligeret. Sed hoc illis viſum eſt, credo, ſuſpectum, quo quietem ſuadendam credidi hominibus perturbare volentibus ciuitatem: ob quam rem ambæ partes calumnioſiſſimè crediderunt conteſtationibus appetendum, vt errorem ſuum compoſitis mendaciis excuſarent. Quod ne in aliquo clementiam veſtram lateat, eadem quæ obtulerunt, Actis inſerta tranſmiſi; ne quicquam ſuppreſſum eſſe quererentur. Supereſt, vt apud clementiam veſtram nullius partis ſtudiis famuli veſtri appetantur abſentia, qui ſemper maieſtati veſtræ puris ſeruitiis approbati, ne ab impugnatione † & fauore ambarum partium, vt decebat, credidiſſe putandum. Dat. VIII. Kal. Februarij.]

†locus obſcurus

Sic igitur (vt dictum eſt) Honorius Imp. tum Eulalium, tum etiam Bonifacium ad ſe Ra- C uennam accerſit, quo ſtudia partium conquieſcerent, dum quid de alterutrius electione legitima decernendum eſſet, ſcirent alieno arbitrio terminandum. Ceterùm quòd noſſet Imperator maximè pius res Eccleſiaſticas Eccleſiaſticè atque à iudicibus Eccleſiaſticis eſſe tractandas, mox datis litteris, Rauennam conuenire iubet Epiſcopos. Quibus, vbi illuc conueniſſent, Honorius ſcripta commonitione, eis ſignificauit, ne cum ipſis ſederent Iudices, qui Bonifacij electioni præſto fuiſſent; ne iidē fautores alterius partis, Iudices etiā eſſe viderentur. Porrò ipſa Honorij admonitio, quā Cōmonitoriū appellare conſueuerunt, ſic ſe habet:

ADMONITIO HONORII IMP. AD SYNODVM.

Omnia quidem clementia noſtra in præſenti beatitudini veſtræ congrua ordinatione mandauit, vt ſequeſtratis omnibus, veſtro iudicio quid obſeruari propter quietem populi deceat, ſineretis. Meminimus quoque hoc à nobis in primis, quod æquitas exſpectabat*, eſſe mandatum: Vt hi Epiſcopi, quos interfuiſſe eorum ordinationibus conſtat, & poſtea ſubſcri- D pſiſſe, ſine iniuria ſui, & manente reuerentia, Iudices non ſederent, nec vllum præſtare teſtimonium poſſent; ne non tam nouam prolaturi ſententiam, quam ſeruaturi factum præteritum viderentur. Hi ergo (ſicut ſuperiùs diximus) ab ea diſceptatione ſe abſtinere debebunt. Illud quoque ſimiliter cuſtodiendum beatitudo veſtra cognoſcat: nulli parti præiudicium comparatum, quod à nobis antea claruerat conſtitutum. Cùm & celeriter deſtinata iuſſa propter quietem populi, pietatis noſtræ ſecuta auctoritate, ſummota ſint: nihil hinc aut vindicare pars altera poterit, aut altera formidare. Attendentes ergo iudicium Dei, quod in tali cauſa vobiſcum ſimul reſidere manifeſtum eſt, examinatis omnibus, id vos cuſtodire decet, quod, infundente cæleſti Spiritu, habere Chriſtianæ legis integram reuerentiam poſſit.] quæ ſequuntur, ſunt exarata alio charactere:

* expetebat

ACHILLEVS EPISC. SPOLETINVS IVBETVR LOCO PONTIFICIS SACRA AGERE.

Hæc Synodus inter ſe diſſentiens præſentem cauſam terminare non potuit. Vnde vene- E rabilis Imp. Honorius ad Maias Kalendas hoc credidit negotium differendum: & interim propter dies qui imminebant ſanctæ Paſchæ, vtroſque, Bonifacium ſcilicet & Eulalium ab Vrbe iuſſit abſcedere, & Spoletinum Epiſcopum Achilleum Romæ ſacra myſteria celebrare: Symmachoq; Præfecto Vrbi hoc idem ſuis ſcriptis inſinuat:

RESCRIPTVM HONORII DE ACHILLEO EPISC. SPOLETINO.

Magnarum deliberationum non debet citum eſſe iudicium, nec temere proferēda ſunt, quæ ſeruanda in perpetuū ſanciuntur. Sæpe de Epiſcopis Vrbis æternæ altercatione partium ſub examine ſacerdotum conceſſa cognitio eſt: ſed ne quod feſtinum celeritate iudicij proferatur, id clementiæ noſtræ ſedit arbitrio. At quoniam vicinitas ſanctorum dierum Epiſcopi præſentiam poſtularet, nec in Vrbe ſacratiſſima fas eſt Paſcharum præſertim dies ſine ſacerdote celebrare: idcirco, Symmache parens cariſſime atque amantiſſime, illuſtris magnificentia tua Achilleum nos elegiſſe cognoſcat, quem à fauore partium conſtat eſſe alienum, qui myſteria ſacræ obſeruationis impleret. Tranſactis verò feſtis diebus, ex iudicio ſacerdotum

tum ,quæ debeant cuſtodiri, conſilio maturiore tractabimus. Monemus ſanè, vt regionum primatibus euocatis, diſciplinæ publicæ, quietiq́ue proſpicias : quibus decretorum noſtrorum præcepta iubeas aperiri : Ne quis ſcilicet vllum tumultum, neque ſeditionem audeat commouere : quam ſi quis inſana perſuaſione conquiret, non in eos tantùm qui in perturbatione fuerint deprehenſi, ſed in regionum quoque Priores* . . . vindicandum. Nouimus enim quietem publicam facilè cuſtodiri, ſi incentorum cupiditates & fomenta ceſſauerint.] hactenus ibi, quibus ſubiiciuntur litteræ eiuſdem Imp. ad dictum Achilleum Epiſcopum Spoletinum his verbis:

* nouerit

HONORII IMP. EPISTOLA AD ACHILLEVM.

Quoniam de Romano ſacerdotio propter anguſtiam temporis, quam dierum ſolemnitas fecit, quæ abeſſe Epiſcopos à ſuis Eccleſiis non ſinebat, dilatum conſtat eſſe iudicium : rectè noſtra ſerenitas credidit ordinandum, vt beatitudo tua ad venerabilem Vrbem congrua deuotione feſtinet, quatenus S. Paſchæ dies, ea quæ conuenit quiete, cum ſolemnitate conſueta, populis repræſentes : nec conſuetudini obſit, quod differri Synodum multiplex neceſſitas fecit. Illud ſanè in primis ac præcipuè commonemus, ne vmquam vlla illorum mentio fiat ; de quibus conſtat ſuſpenſos eſſe iudicio.] hactenus Honorius ad Achilleum.

Dedit tunc idem Honorius Aug. ad Senatum quoque de recipiendo Achilleo eiuſmodi litteras :

EPISTOLA HONORII IMP. AD SENATVM.

Scimus, Patres Conſcripti, à vobis cunctationem noſtram non poſſe reprehendi, quibus ſemper in re omni probatur Conciliorum iudiciiq́ue maturitas. Nec ſanè de ſummis cita debuit & potuit eſſe ſententia; quam vt æternam, ita probabilem ex omni parte decet eſſe perfectam. Inter Epiſcopos, quos in Vrbe ſacratiſſima fauentium ſtudia & partium voluntas elegerat, ab omnibus qui aderant ſacerdotibus iuſſeramus audiri: & aliquoties iterata cognitio eſt. Verùm cùm longiores moras examinatio tantæ cognitionis afferret, & plura inquiſitio Iudicum diligens inueniret, quibus finis citus non poſſet imponi, & feſtorum dierum celebritas celeritatem definitionis expoſceret : ne quid temerarium promeremus, rem omnem credidimus differendam. Miſſus itaque eſt Achilleus vir religioſus Epiſcopus, Spoletinæ ciuitatis, per quem ſanctorum dierum celebritas imploretur. Amplitudinis veſtræ eſt, popularium mentes ad quietem conſilij ſalubriter retinere, cùm probabilem ac neceſſariam dilationem noſtram dubitare nequeatis. Dat. Idibus Mart.] Ad populum verò ita ſcripſit idem Auguſtus :

HONORII IMP. AD POPVLVM, EPISTOLA.

Fidei curam, Quirites optimi, maximam iudicantes, nihil feſtinum aut immaturum credidimus proferendum. Ea enim in cauſa religionis decerni cenſemus, que ſine errore ac reprehenſione ſententiæ ab omnibus comprobentur. Itaque cùm in cognitione, quam de Epiſcopis, qui in Vrbe fuerant conſtituti, ſub iudicio ſacerdotum intentionis hæreret ambiguum, nec, naſcentibus ſubinde cauſis, finis certantibus ſtudiis poſſet imponi, ac diu de rebus variis deliberatio noſtra penderet; futuram cognitionem ad integrum ſacerdotum numero pleniore conſilium*, omne negotium conſtituimus differendum; vt cauſa ex omni parte librata, tranſactis Paſchæ diebus, terminum, quem æquitas & religio poſcebat, acciperet. Simul, quia de ſacerdote nihil poterat definiri, temporariè elegimus qui reuerenda ſacris diebus myſteria celebraret ; vt ibi, Quirites, ad honorem ſacræ Vrbis præſtò eſſet ſolemnitas ſacerdotis. Quare imitati patientiam veſtram, placidis animis quæ pro pace publica ſuademus, accipite: ſanctorum cultus dierum debita tranquillitate tranſcurrat : quietem publicam ſeditio nulla perturbet : fauor proprius circa nullum, qui notetur, appareat. Decet enim, ſuſpenſis ſenſibus, omnia noſtro integra reſeruare iudicio ; nec furore quodam, ſed debita probitate expectare potiùs quàm poſcere ſacerdotem. Quod ſi prauos incentores ſecuti, turbarum tumultus potiùs quàm quietem ac modeſtiam legeritis, quibus fauetis, monſtrabitis : non ſolùm vobis, ſed & auctoribus veſtris, quorum conſiliis inhæretis, periculum ſalutis, ad quod nos compellitis, imminebit. Neque enim venia dignus eſt, qui ab improbitate humanitatis noſtræ monitis non poteſt retineri. Dat. Idibus Martij.]

* Concilium

HONORIVS IMP. ALIOS VOCAT EPISCOPOS AD SYNODVM.

Dum iſta agerentur in Vrbe; quo ad dirimendam tantam cauſam plenior Synodus haberetur, Honorius Imperator ſtudioſiſſimus Chriſtianæ concordiæ, Epiſcopos alios hinc inde ad dilatam Synodum ſtatuit congregare : qua de re ad diuerſos ſanctiſſimos Epiſcopos litteras dedit; inter alios verò ſcripſit etiam ad S. Paulinum Nolanum Epiſcopum, quem ob egregiam ſanctitatem doctrinamq́ue plurimi faciebat : eum enim & antè ob eamdem cauſam

cauſam litteris ad Synodum accerſierat; ſed morbo ille detentus minimè accedere valuit : modò verò, vt omnino veniat, his rogat litteris, quibus quantæ eſſet Paulinus æſtimationis, probè intelligere poſſumus. Epiſtola autem Honorij ad eum data ſic ſe habet ex eodem petita codice :

EPISTOLA HONORII IMP. AD PAVLINVM NOLAN. EPISC.

Sancto ac venerabili Patri Paulino Epiſcopo. Tantum fuit apud nos certa ſententia, nihil ab his ſacerdotibus, qui ad Synodum conuenerant, poſſe definiri, cùm beatitudo tua de corporis inæqualitate cauſata, itineris non potuit iniuriam ſuſtinere. Et propter abſentiam ſancti viri non quidem obtentura, interim tamen vitia gratulantur, cùm praua & vetus ambitio & cum benedicto viro ſanctæque vitæ diu velit habere certamen, vt contra hæc Apoſtolicæ inſtitutionis bona, de præſumptis per vim parietibus exiſtimet confidendum. O verè digna cauſa, quam nonniſi coronæ tuæ beata vita deſignat. Dilatum itaque iudicium nunciamus, vt diuina præcepta ex venerationis tuæ ore promantur, qui ea ſecutus impleſti: nec poteſt alius eorum præceptorum lator exiſtere, quàm qui dignus Apoſtolicis diſciplinis eſt approbatus. Specialiter itaque, domine ſancte, merito venerabilis pater, iuſtus Dei famulus, diuinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis viſitationis tuæ (ſi ita dicendum eſt) munus indulge : vt poſtpoſitis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas ſuffragantur, Synodo profuturus, ſine intermiſſione etiam deſideriis noſtris & benedictioni, quam cupimus, te præſtare digneris.] hæc ad Paulinum Honorius. Idemq́ue ad Africanos Epiſcopos eadem ex cauſa has litteras dedit, quibus eos vocauit ad Synodum Idibus Iunij Spoleti habendam :

HONORII EPISTOLA AD EPISC. AFRICANOS DE SYNODO SPOLETI COGENDA.

Serenitas noſtra in omnibus cauſis, tamen præcipuè in his quæ ad venerabilem religionem pertinent, propenſum cupit habere iudicium. De ſacerdotio Vrbis æternæ exorta contentione, etiam trans maria credimus eſſe nunciatum, quod à paucis non potuit terminari. Ideo multorum conſtat neceſſarium eſſe iudicium. Quapropter ſanctitas veſtra, quos vitæ bonum & legis doctrina commendat, intra diem Id. Iuniarum ad Spoletinam ciuitatem, amputatis excuſationibus, properare dignetur : vt id quod veritas & religionis norma dictauerit, Deo pariter cunctorum mentibus inſpirante, ſententia iudicetur; ne diutiùs Apoſtolicæ ſedis ſacerdotium differatur.] hæc ad Epiſcopos Africæ. Priuatas verò idem Imperator ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem his verbis ſcriptas litteras dedit :

EPISTOLA HONORII AD AVRELIVM EPISC. CARTHAGINENSEM.

Aliam quidem veniendi cauſam optaueramus eueniſſe, vt deſiderato benedictionis tuæ frueremur aſpectu. Sed quia aduerſus Papam vrbis Romæ ambitio reprehendenda certamen indixit, & ſanctam vitam in Epiſcopo æſtimat non requirendam; cœptum ſuper hac diſcuſſione iudicium non minor numerus ſacerdotum, quàm Synodi conſuetudo depoſcit, in plures doctiſſimoſq́ue viros, quorum ſanctitas tua princeps eſt, prorogauit. Neque enim præmia caſtitatis & meriti, ſummotis vitiis, quæ reſpuit diuinæ religionis ſacroſancta præceptio, per alios quàm tales viros oportuit reuelari. Et quamuis ſufficerent domini germani mei Aug. Principis ſcripta : poterunt* etiam in ea tantum, quibus aduentum ſanctitatis tuæ pariter adiunxi. Quæſo itaque, domine ſancte pater merito venerabilis, vt duplex beneficium tribuatis, & deſideratæ nobis benedictionis tuæ, & neceſſarij pro habitudine iudicij proferendi, intermiſſis omnibus (Dominum intuens) de eius ſacerdote firmando labor veniendi non debet recuſari, præſtare dignetur.] hæc ad Aurelium Imperator : qui & alias addidit ad celebriores Africæ Epiſcopos, nempe ad S. Auguſtinum & alios hic deſcriptos, ea de re ſingulas ſingulis litteras dans iiſdem tamen verbis conſcriptas : nomina autem omnium, ad quos Honorius ſcripſit, hæc ibi recitata leguntur, Auguſtinus, Alypius, Euodius, Donatianus, Siluanus, Nouatus, & Venerius. litteræ verò ſunt huiuſmodi :

* proderunt potuerunt *locus obſcurus.*

LITTERAE HONORII AD DIVERSOS EPISCOPOS AFRICANOS.

Perueniſſe ad venerationem tuam, certa eſt pietas noſtra, certamen aduerſus Papam vrbis Romæ, vitia cum caſtitate pugnare, & huiuſce rei tam diuturnum eſſe conflictum, vt inter tot ſacerdotes, qui ad Synodum conuenerunt, quibuſdam diſſenſionibus nondum potuerit, Apoſtolica præceptione firmata, ita* præferri, quam tantum ſe interdum beneſcire †aſtipulanti quoque ea parte, quæ diſceptat, ſine dubitatione conſenſiſſet : vt planè fuerit manifeſtum, expectari tuæ iudicium ſanctitatis, in cuius præſentia promenda ſententia differretur, qui merito vitæ præcedens, rectè etiam ex tranſmarinis regionibus, vt iudicare poſſis, expecteris. Sed quamuis ſacra domini germani mei Auguſti Principis ad Italiæ Synodum euocans auctoritas non negligenda prouenerit, ſocianda ſpecialiter etiam ſerenitatis

* vita

† *locus obſcurus.*

renitatis noſtræ ſcripta iudicamus: quibus precor, vt deſiderabilem aſpectum benedictionis A tuæ ſine excuſatione concedens, omnipotenti Deo gratum iudices hunc laborem, & pro proximo ſacerdote, & pro ſanctæ vitæ meritis ſententiam prolaturus, remunerationem vexationis huius in præmio diuino intelligas conſtitutam. Dat. III. Kalend. Aprilis, Rauennæ.] hæc ipſe.

Quod autem ait, alias antè litteras eſſe datas ad ipſos Epiſcopos per germanũ ſuum, Honorius Imperator Conſtantium intelligit, cui ob præclaras res geſtas aduerſus tyrannos ſororem ſuam Gallam Placidiam dedit vxorem, eumdemque in collegam Imperij cooptatum, germani habuit loco. Ceterùm non Africanos tantùm, ſed & Gallos Epiſcopos Honorium præſentes Synodo eſſe voluiſſe, ipſe teſtatur alijs litteris inferiùs recitandis.

CVR SYNODVS CELEBRARI DESIIT.

Quòd autem indicta Synodus fuerit intermiſſa, nec ad effectum perducta, Eulalij temeritas cauſa fuit; iuſtoq; Dei iudicio factum eſt, vt ſuis operibus, abſque alio nouo iudicio & B tot ſanctorum Patrum fatigatione, in ſemetipſum ſententiam ſuæ repulſionis, licet nolens, ipſe proferret: quomodo autem id acciderit, Symmachi Præfecti Vrbis relatio ea de re ad Conſtantium miſſa declarat, quam decimo Kal. Aprilis ſcripſit his verbis:

RELATIO SYMMACHI AD CONSTANTIVM.

Quæcumque ſubitò, nullo opinante, proueniunt: nec ad culpam Iudicis referri poſſunt, & populum rationis ignarum inſperata nouitate perturbant. Vir namque religioſus Eulalius quintodecimo Kalend. Aprilis Vrbem, me neſciente, meridianis horis ingreſſus eſt: quem credidi aliquod ſecum pertuliſſe præceptum. Verùm eodem die circa veſperum Spoletinus Epiſcopus, miſſis litteris, me credidit admonendum, quod ſacra ad ſe manantia in Vrbe die ſancto Paſchæ iuſſus ſit celebrare. Quod præceptum ante penitus ignoraui, domine ſemper illuſtris & in cũctis magnifice, meritoque ſublimis ac præcelſe patrone. Quod cùm mihi priùs S. Eulalij innotuiſſet aduentus, ſtatim parendum credidi inuictiſſimi Prin- C cipis imperatis. Verùm cùm interdicto die Vrbem S. Achilleus eſſet ingreſſus, commotio extitit populorum: vt ab vna parte multitudo armata ferro & telis ad forum militari habitu conueniret. Et cùm, conuocatis proceribus, proceſſiſſem, vt habito tractatu pro quiete Vrbis, populum alloquendo compeſcerem; primò ad conuentum venerunt. deinde cùm expectaretur S. Achillei præſentia, vt quæ iuſſa fuerant publicaret; multitudine reſiſtente, venire non potuit.

EVLALII TEMERITAS.

Et cùm ad forum Veſpaſiani tam ego, quàm vir ſpectabilis Vicarius, perurgente populo, fuiſſemus ingreſſi, vt quietem vtriuſque partis multitudini ſuaderemus: ſubitò armati ſerui telis & ſaxis, aliquanti etiam ferro, populum partis Eulalij aggreſſi ſunt, qui inermes conuenerant, vt quod præceptum de Epiſcopo Spoletino eſſet, agnoſcerent: quoſque ita ſauciauerunt qui parati aduerſus imperatos venerant, vt me quoque & virum ſpectabilem Vicarium D crederent appetendos, dum ſeditioſo furore nullam admittunt penitus rationem; niſi ad liberandum nos Diuinitas affuiſſet, egreſſique per ſecretiorem partem ictum ſaxorum & impetum conſpirantis multitudinis, vitaremus, minimè potuiſſemus euadere: quorum maiorem partem in ſeruis conſtat fuiſſe, ex quibus aliquanti agniti atque tenti ſunt audiendi. Vnde quid partium mearum fuit, excellentiæ veſtræ ſuggerere properaui: vt certum finem, rebus cognitis quæ geſta ſunt, magnitudo veſtra decernat.

Cùm ita S. Eulalius fuiſſet ingreſſus, & tertia die ſecutus eſſet Epiſcopus Spoletinus, nec aliqua ad me data virtutum veſtrarum, quæ ſequerer, præcepta veniſſent; perturbatio totius plebis, quæ in ſe & in periculum Iudicũ ſæuiret, exorta eſt: & in celeri reſponſo ante diem venerabilem Paſchæ quid fieri debeat, iuſſeritis; minantur ſe populi inuicem pugnaturos, dum de Lateranenſi baſilica alterutrum ſe exiſtimant excludendos. Ne quid igitur aduerſi, quod ſublimitatis veſtræ felicitas auertat, eueniat: peto vt euidenti præcepto excludi fu- E rioſæ contentionis periculoſam pertinaciam cenſeatis. Data decimo Kal. Aprilis.] Eulalius itaque, qui contra decretum Imperatoris ante definitum iudicium per Epiſcopos ad Synodum cogendos auſus eſt ingredi Vrbem, & publicæ ſeditionis occaſionem præbere, ſe ipſum ea inuaſione effecit indignum (vt dicetur inferiùs) Romanæ Eccleſiæ Pontificatu.

His perceptis, Conſtantius in hunc modum reſcripſit ad Symmachum:

CONSTANTII RESCRIPTVM AD SYMMACHVM VRB. PRAEF.

Vt certa poſſimus quæque cognoſcere, & factionum auctores fideli nuncio & inſpectore non lateant, Cancellarium noſtrum Vitulũ direximus, vt domini inuictiſſimi Principis affatus atque iudicium ad eximietatem tuam & ad populũ celeri feſtinatione deferret. Illudq; monemus, vt quicquid ſacris auctoritatibus continetur, nulla temeritate violetur; & quæ præcepta ſunt, effectui celeri mandentur inſtantia: ne Auguſti clementia, quod nunc agno-

A ſcit diſtuliſſe, commoto maieſtatis ſuæ vigore emendare non differat.] hæc Conſtantius.

Cùm itaque ipſius Conſtantij opera, de his ſingulis quæ in Vrbe per Eulalium geſta eſſent, Honorius Imp. certior factus eſſet: reſcribens ipſe Imperator ad Symmachum Vrbis Præfectum, mandat Eulalium pelli ex Vrbe, ac in ceteros delinquentes iuxta conditionem cuiuſque ſtatus animaduerti. In hunc enim modũ de his Honorius Imperator VII. Kalend. Aprilis ſcripſit ad Symmachum:

HONORII IMP. RESCRIPTVM ADVERSVS EVLALIVM.

Cùm ad ſanandum primæ perturbationis errorem, hoc genus concilij clementia noſtra reparandæ pacis cupida reperiſſet; vt donec de confirmatione Vrbani ſacerdotij ſententia procederet abſoluta, vterque eorum, quorum cauſa tumultus antea concreuiſſet, à ſacratiſſima Vrbe conuerſatione ſeiunctus, futuri iudicij expectatione penderet, & ſpatio, quo contineretur alteruter, euidenter expreſſo: æquo animo diſſimulare non poſſumus, B præceptis clementiæ noſtræ publicum penè bellum, quo calcarentur, indictum: mouendi eius caput Eulalium, qui iuſſa tranſcendit, extitiſſe, ſecundum ordinem præceptorum pauliſper abeſſe non paſſum, Symmache parens cariſſime. Vnde ſublimitas tua, hoc nos ſtatuiſſe cognoſcat, vt & ſalubris ſuperior ordo præcepti, & moderata Synodi ordinatio deberet cuſtodiri: quod aliter fieri non poſſe cenſemus, niſi Eulalius omnimodè vrgeatur: vt omni celeritate ab Vrbe diſcedens, inſolenti populo præſens incitamenta non præbeat, nec innocentibus cauſa mortis exiſtat: cui eſſe dubium non debebat, ſi in hac præſumptionis obſtinatione durauerit, non ſolùm de ſtatu ſuo iudicium iam prolatum, verùm etiam de ſalutis diſcrimine proferendum: culpæ enim nullam veniam iam meretur, quam cùm prædicitur, non cauetur: Nihil ex hoc excuſationis habiturum, quòd eo inuito, à plebe aſſerat retentari. Si qui autem ex numero clericorum communicandum Eulalio, iudicio C pendente, cenſuerit; pari ſe ſciat ſententia eſſe damnandum: Laicos verò, qui poſt interdictam manſuetudinis noſtræ cõmunionem Eulalio putauerint expetendum, honeſtioris loci pœnam proſcriptionis, ſeruos verò capitis eſſe ſubituros, nec ab hoc periculo dominos exuendos: primates verò regionum, niſi ſpiritum plebis inconditæ domuerint ac frenarint, ſciant ſe raptos, vltimo iudicio eſſe ſubdendos. Spoletinus autem Epiſcopus (ſicut dudum fuerat definitum) ſanctis Paſchæ diebus ordinem feſtæ ſolemnitatis implebit, cui ad celebranda myſteria Lateranẽſem eccleſiam ſoli patere decernimus, reliquis, qui hoc præſumere voluerint, propulſatis. Sanè vt prædictus ſacerdos Spoletinæ ciuitatis in loco eius ſanctorum myſteriorum ordinem completurus ſuſcipi debeat, admonemus. Per omnes verò Titulos & loca, quæ conuentu celebri frequentantur, hæc quæ ſtatuimus, proponentur: vt vniuerſis liqueat, & noluiſſe nos turbidum aliquid perpetrare, & ad hoc vt turbata compo- D ni debeant, operiri. Sciat ſanè ſublimitas tua, Primiſcrinium, & reliquum Officium, quod tuis actibus obſecundat, non ſolùm grauiſſimæ mulctæ diſpendiis affligendum, ſed & ſupplicium capitis ſortiturum, niſi enixa opera commodata, ſtatutis clementiæ noſtræ præbere maturarit effectum. Dat. VIII. Kalend. Aprilis, Rauennæ.] hactenus reſcriptum Honorij.

De his autem hæc in libro de Romanis Pontificibus in Bonifacio: Eulalius eo quòd ordinatus fuiſſet in baſilica Conſtantiniana, & introiuit in Vrbẽ, & baptizauit, & celebrauit Paſcha in baſilica Conſtantiniana: Bonifacius verò (ſicut conſuetudo erat) celebrauit baptiſmum Paſchæ in baſilica ſanctæ martyris Agnetis. Hoc audito Auguſti vtrique miſerunt, & eiecerunt Eulalium; & miſſa auctoritate, reuocauerunt Bonifacium, & conſtituerunt Epiſcopum: Eulalium verò miſerũt foras in Campaniã.] hæc ibi. De rebus verò per Eulaliũ per- E peram geſtis relatio Symmachi habet, quę his verbis deſcribitur in eodem codice Vaticano:

Domino ſemper illuſtri & per cuncta magnifico, meritoque ſublimi ac præcelſo Conſtantio Symmachus.

RELATIO SYMMACHI AD CONSTANTIVM.

Vbi primùm ſacra Domini noſtri inuictiſſimi Principis præcepta perlata ſunt, ſtatim (vt conuenerat) debitum tribui famulatum. Sed Eulalius ea obſtinatione, qua ſine præcepto ſacro vrbem ingreſſus eſt, etiam egredi conſtrictus per omnes poteſtates, pari pertinacia detrectauit. Nam veſpertinis horis per Officium Vrbanum, id quod præceperat inuictiſſimus Imperator, ea die, qua perlatum eſt, ei innotuiſſe agnoſcitur, domine ſemper illuſtriſſime & ſacratiſſime, magnifice, meritoque ſublimis, ac præcelſe patrone. Quo lecto, mandauit ſe diligentiùs tractaturum: nec tamen inſtanter admonitus exire curauit. Alia verò die rurſum per omnem apparitionem etiam nocturnis horis admonitus, collecta multitudine, Lateranenſem baſilicam auſu temerario credidit inuadẽdam. Verùm habito tractatu cum proce-

ribus, omnibus Officiis deſtinatis, vt pelleretur, iniunctum eſt. Nam & vir ſpectabilis Vica- A
rius ad eamdem baſilicam ire decreuerat, ſed primò accedere præ nimio terrore non potuit.
Ego autem tam Corporatis directis, quàm omni Officio, ideo illuc ire non potui, ne quis mi-
hi æmulus faceret religionis inuidiam. Tamen ſalua excellentia veſtra, irruentibus pluribus

PELLITVR AB ECCLESIA ATQVE VRBE EVLALIVS.

Corporatis & Maioribus regionum, qui præceptis Imperialibus ſeruiunt, de eadem eccle-
ſia fugatus Eulalius, de Vrbe expulſus eſt, atque adiunctis apparitoribus, illuc directus, vbi
iuſſus fuerat reſidere. Mandatum etiam, vt vir religioſus, ſanctus Achilleus Epiſcopus cùm
quiete quæ iuſſa ſunt, illo eiecto, ſine ſtrepitu populi, pro ſanctorum dierum reuerentia ce-
lebraret. Nam ad cuſtodiam baſilicæ Lateranenſis apparitores appoſui, ne cui alij redderetur.
Partis quoque Eulalij aliquanti capti clerici ſeditionis auctores: de quibus quid iubea-
tur, expecto. Et quoniam de his interim quæ geſta ſunt, vniuerſa virtutibus veſtris credidi
ſuggerenda: quicquid ſequentibus diebus pro quiete Vrbis, quam veſtra felicitas regit, B
ſuggeſtum fuerit, ſigillatim pro rerum fide & ordine melioribus indiciis nunciabo.] ha-
ctenus relatio Symmachi ad Conſtantium, qui de iiſdem certiorem facere Honorium
Imperatorem minimè cunctatus eſt. Cùm verò omnia quæ temeritate Eulalij in Vrbe
geſta eſſent, Honorius Imperator ſatis apertè percepiſſet, ad Symmachum huiuſmodi lit-
teras dedit:

HONORII EPISTOLA AD SYMMACHVM VRB. PRAEFECTVM.

Moderatione præcipua egit noſtra ſerenitas, ne locum poſſet inuenire præſumptio. Dei
enim iudicio venerabilium ſacerdotum eſt dilata cognitio: vt quicquid religio, quicquid
veritas poſtulabat, abſque vlla perturbatione hoc diſceptatio tranquilla decerneret. Sed per
Eulalium vſurpatione contra ſententiam venerabilis Synodi multa illicitè commiſſa fuiſſe,
relationis textus edocuit: qui præſentia ſua cauſam furoris populo ſumminiſtrans, totum
perire voluit, quicquid moderatio noſtra conſeruat. Nam cùm ordinatione noſtra, & C
ſententia Epiſcoporum, quorum in Synodo maior ſe multitudo collegerat, conſenſu etiam
partium & profeſſione id fieri definitum eſſet; vt ſciret ſe ſpecialiter eſſe damnatum, qui-
cumque ad incitandum populum Vrbem fuiſſet ingreſſus: oblitus ſui, probauit ex præſen-
ti facto, quale videatur habuiſſe principium. Quoniam ergo rectè hunc, poſt tot admiſſa,

DE BONIFACIO IN VRBEM RESTITVENDO.

Vrbe conſtat eſſe depulſum; ad quam eum accedere non debere, clementiæ noſtræ & Epi-
ſcoporum videretur ſtatuiſſe iudicium: Bonifacium venerabilem virum Epiſcopum, ad cu-
ius moderationem auctoritatem noſtram rectè cenſuimus iungendam, Symmache parens
cariſſime & amantiſſime, ſublimitas tua Vrbem ingredi debere, nos ſtatuiſſe cognoſcat:
vt ſub eius gubernaculis religioſæ legis reuerentia moderatione ſolita compleatur. Dat. III.
Nonas Aprilis. Accepta ſexto Idus Aprilis.]

Poſt hæc autem Bonifacius pacificè in Vrbem rediit: de cuius ingreſſu hæc habet rela- D
tio Symmachi Præfecti ad Imperatorem his verbis:

Quæcumque Deo auctore firmantur, merito diuino pietatis veſtræ iudicio firmantur.

RELATIO DE BONIFACIO IN SEDEM RESTITVTO.

Nuper namque, cùm ad me famulum veſtrum ſacra clementiæ veſtræ emanaſſet auctori-
tas, quaſi ambiguitate ſummota, venerabilis viri Bonifacij Epiſcopi maieſtas veſtra ſacerdo-
tium roborauit. Tam grata vniuerſis, quæ iuſſa ſunt, extitere, vt hoc & ordo ampliſſimus &
Romanus populus comprobaret, Domini Imperatores Honorij & Theodoſij, pij, felices, in-
uicti, triumphatores ſemper Augusti. Nam cùm ſtatuta cæleſtia per me eſſent recitata popu-
lis, & edictis ex more poſitis publicata, tantus feruor & lætitia totius extitit ciuitatis, vt ſci-
licet & religionem redditam, & præſtitam quietis ſecuritatem omnes gratulatione congrua
teſtarentur. Interiecto itaque biduo, Vrbem ſupramemoratus venerabilis Epiſcopus, omni
accurrente plebe, ingreſſus eſt, ſicut ſerenitas veſtra cōſtituit: Officij quoque mei obſequia E
minimè defuerunt; nec iam aliqua diſſenſio remanet populorum; & omnes diuino iudicio,
& maieſtatis veſtræ acquieuerunt voluntati. Ceſſantibus ergo ſtudijs, omnes quod præce-
pto Dei admoniti ſtatuiſtis, ſentire cœperunt; atque acclamantibus quæ ſubiecta ſunt, gau-
dij ſui cauſas plebs Romana teſtata eſt, ac ſerenitati veſtræ gratias in dies ſingulos agere non
deſiſtit; quorum prouiſio ſicut pacem Vrbis tuetur, ita quietem Vrbis reſtituit, populoq́ue
concordiam.] hæc Symmachus. Ceterùm licet iſta iuſſerit Honorius Imperator; tamen ex
Synodo ducentorum & quinquaginta duorum Epiſcoporum Eulalium eſſe depoſitum, ha-
bet liber de Romanis Pontificibus, verùm non ex tranſmarinis Eccleſijs, vt litteræ paulo
pòſt deſcribendæ declarant.

En habes, lector, de ſchiſmate Eulalij, ab eius ortu vſque ad exitū ex epiſtolis vltro citroq́;
datis compaginatam hiſtoriā. ſed quæ poſt hæc ſecuta fuerint, ex aliis rurſum epiſtolis idem
codex

A codex Vaticanus certam cognitionem exhibet: quibus in primis ſignificatur, quòd inter hæc
Honorius Imperator cùm pacata cuncta ſedataque comperiſſet; confeſtim, ne Epiſcopi
tranſmarini in Italiam nauigare fatigarentur, primùm ad Largum Proconſulem Africæ
ſcripſit ſeptimo Idus Aprilis his verbis:

Victor Honorius inclytus Imperator ſemper Auguſtus Largo Proconſuli.

RESCRIPTVM HONORII AD LARGVM PROCONSVLEM.

Inter omnes curas, nec illa nos minus ſolicitat, quam pertinere ad ſacerdotium iudica-
mus. Cùm enim de confirmando Epiſcopo Vrbis æternæ controuerſia tractaretur; atque hi
qui in vnum poſiti erant Epiſcopi de tanto negotio, paucos ſe exiſtimauerint ad ſenten-
tiam proferendam: placuerat (ſicut ſacri apices cucurrerunt) vt ex Africanis & Gallicanis
prouinciis plures Epiſcopi commearent. Ea videlicet ratione, ne medio tempore quicquam
præſumeretur: id quod noſtra ſententia ordinauerat, & quod ſtatuiſſe Synodi ſententia vi-
B debatur. Sed his omnibus deſpectis, Eulalius ſola vſurpatione moram credidit occupādam:
quem (ſicut decebat) noſtra auctoritate conſtat expulſum, ac ſanctum Bonifacium Epiſco-
pum roboratum. Et quoniam conſumptum negotium eſt, incongruum noſtra clementia iu-
dicauit, ſi Epiſcopi nauigationis & itineris iniuriam paterentur. Vnde ſciat ſpectabilitas tua
Synodum fuiſſe ſolutam. Admone igitur, præmiſſis ſacris affatibus, auctoritate tua ſingulos
ſacerdotes, vt ſciant hanc ordinationem eſſe ſeruandam, quæ continet, vt quiſque in Eccle-
ſia ſua orationibus vacet, vt conuenit; propterea quòd cauſa optimo iudicio iam terminata
videatur. Data ſub die VII. Idus Aprilis.] hæc Imperator ad Largum Proconſulem: qui mox
ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum ſcripſit his verbis, eadem ſignificans, quæ acce-
perat litteris Imperatoris:

LARGI PROCONSVLIS AD AVRELIVM EPISTOLA.

Domino parenti honorabili Aurelio Epiſcopo Largus. De merito ſacerdotis, quem ſuis
C Dominus idoneum probauit, ſcias ſublatum eſſe certamen. Sanctum igitur ac venerabilem
virum Bonifacium vrbis Romæ Epiſcopum firmauit clementia Principalis, cuius electione
dudum ſanctitatem tuam præcepit acciri, ſicut ſacri teſtantur affatus ſui cum veneratione
prolati. Oportet igitur populos Eccleſiaſq́ue tuas feſtinanter inuiſas, cui nauigationis eſt
dempta neceſſitas. *& alia manu:* Incolumem te Domini fauor præſtet annis compluribus,
domine pater merito honorabilis.] hæc Largus Proconſul ad Aurelium Epiſcopum Car-
thaginenſem: qui in eamdem ſententiam (vt acceperat ex Honorij Imp. litteris) ad ceteros
abſentes Epiſcopos antea conuocatos ad Synodum ſcripſit epiſtolas: ne videlicet, re iam ab-
ſoluta, peregrinationis fatigarentur itinere.

BONIFACIVS CONSVLTVRVS FVTVRIS MALIS SCRIPSIT AD IMP.

Bonifacius itaque regreſſus in Vrbem, quæ ſuarum partium erant, obire ſolicita cura non
deſtitit; atque illud in primis, vt ſchiſmate conſciſſam Eccleſiam conſolidaret, ciueſq́ue in
D mutuam concordiam reſtitueret atque firmaret. Cùm verò in his plurimum laboraſſet, in
morbum incidit grauem, adeò vt nonnihil periculi obitus immineret. Sed Dei ope aliquan-
tulum conualeſcens, cùm didiciſſet experimento malè eſſe conſolidatam Eccleſiæ Roma-
næ concordiam; eam quibus poſſet adminiculis fulcire curauit: & conſulens in futurum, ne
poſt ſuum obitum grauiori ſciſſura eadem diſtraheretur Eccleſia, de his ſolicitus in hunc
modum ſcripſit ad Honorium Imperatorem:

BONIFACII EPISTOLA AD HONORIVM IMP.

Bonifacius Epiſcopus Honorio Imperatori:

Eccleſiæ me, cui Deus noſter meum ſacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputa-
uit, cura conſtringit, ne cauſas eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, pro-
pter conuentus, qui à ſacerdotibus vniuerſis, & clericis, & Chriſtianæ plebis perturbationi-
bus agitantur, apud aures Chriſtianiſſimi Principis deſim. Siquidem ſecus quàm oporteat,
E eueniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis: ſed nos per noſtram
tacentem deſidiam videbimur, quòd ciuitatis quietem, Eccleſiæ pacem peruertere valeat,
admiſiſſe. Cùm enim humanis rebus diuinæ cultor religionis, Domino fauente, præſideas:
noſtra culpa erit, ſi non id ſub veſtra gloria (quam certum eſt diuinis ſemper rebus animo
promptiore fauiſſe) firmo ac ſtabili iure cuſtodiatur, quod per tot annorum ſeriem, & ſub
illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla noſtræ religionis cura conſtrinxit, id eſt (vt fidens
vtar licitis) vt ſub veſtræ Imperio clementiæ minimè quæ ſunt illicita formidentur. Ipſa

BONIFACIVS PAPA HONORIO COMMENDAT ECCLESIAM.

enim Eccleſia deuotionem tuam (Chriſtianiſſime Imperator) meo quidem ſermone, ſed
ſuo venerabili appellat affectu, quam Chriſtus Deus noſter veſtri fidus victor & gubernator
Imperij vni deſponſatam ſibi & intactam virginem ſeruat; ne in eam aliquos patiamini inſi-
diantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempeſtatis inſolitæ rumore tur-
bari, glorioſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte.

Ipſa ergo (quæ vni deſponſata, veſtra tamen mater eſt) Eccleſia, hac pietatem veſtram A legatione, quam ſuis ſacerdotibus commiſit, appellat; præterita, præſentiaque repetit: Vobis (inquit) glorioſè imperantibus, creuit meus, qui modò tuus eſt populus, tam fidus Deo, quàm tibi, qui es Princeps Chriſtianus. Ecce enim inter ipſa myſteria, inter preces ſuas, quas pro veſtri felicitate dependet imperij, teſte (apud quem & de cuius ſede agitur) ſancto Petro, ſolicitis pro religionis obſeruantia vocibus clamat: cùm ſolicita petitione miſcetur oratio, ne hos in varias res ſemel cuulſa diſtrahat à cultu ſolito, tentatore ſolicitante, diſcordia. Angeretur pluribus, Princeps Chriſtianiſſime, mater Eccleſia, niſi apud te ſuarum eſſet ſecura cauſarum; & niſi in oppreſſionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio ſemper florente, viciſſet. Habet refugium, pium tuæ manſuetudinis animum, cum ſuæ religionis veneratione coniunctum; cùm quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & conſacerdotibus meis proba- B tiſſimis viris, à me & ab omnibus, qui Eccleſiam faciunt, huiuſmodi legatis: quibus precamur, ſacræ cauſam religionis proſequentibus, in Vrbe veſtræ manſuetudinis hoc animo, quo poſtulatis annuitis, in perpetuum ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ conſulatis. Dat. Kalendis Iulijs.]

His Bonifacij litteris perceptis, Honorius Imperator ad eumdem in hunc modum reſcripſit:

QVAE RESCRIPSIT HONORIVS AD BONIFACIVM.

Victor Honorius inclytus triumphator ſemper Auguſtus, ſancto ac venerabili Bonifacio Papæ Vrbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reuerentiæ gratulatione ſuſcepimus: quibus recenſitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quòd ſanctimoniam tuam poſt longum incommodum optatæ redditam didicimus ſanitati. Et ideo reuertentibus venerabilibus viris, gaudium noſtrum ſacrorum apicum atteſtatione ſignamus, ac petimus, C vti quotidianis orationibus Apoſtolatus tuus ſtudium ac votum ſuum circa ſalutem atque Imperium noſtrum dignetur impendere. Illud autem pietati noſtræ ſatis placitum eſſe cognoſce, quod ſanctimonia tua de Eccleſiarum aut populi perturbatione ſolicita eſt: quæ vt ne aliqua ratione poſſit euenire, ſatis clementia noſtra credit eſſe prouiſum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt ſi quid fortè religioni tuæ (quod non optamus) humana ſorte contigerit, ſciant omnes ab ambitione eſſe ceſſandum. At ſi duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati; nullum ex his futurum penitus ſacerdotem: ſed illum ſolum in ſede Apoſtolica permanſurum, quem ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudicium & vniuerſitatis conſenſus elegerit. Vnde id obſeruandum eſt, vt omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex ſerenitatis noſtræ admonitione cuſtodiant, nec aliquid, ſeditioſis conſpi- D rantibus, tentare conentur: cùm certum ſit, nulli partium ſua ſtudia profutura.] hæc Honorius Imperator ad Bonifacium de futura ſede vacante ſolicitus. Etenim Eulalius vnà cum ſuis apud Antium non longè ab Vrbe exul agebat in eccleſia S.Hermetis, opperiens obitum Bonifacij longa ætate & mala valetudine fracti ac debilitati. Verùm ipſum Eulalium Nepeſinæ Eccleſiæ poſtmodum factum fuiſſe Epiſcopum, habetur in Pontificali volumine.

DELIRAMENTA CENTVRIATORVM.

[a] *Illyricum in ſua hiſtoria iſta delirantem ſugillat auctor.*

Hæc autem omnia de cauſa Eulalij & Bonifacij hactenus ſcriptis epiſtolis & reſcriptis Imperatorum certa atque adeò explorata fide reddita memoria repetens, riſum contine, lector, dum audis, quòd qui inter Nouatores profitetur[a] hiſtoriæ patrem, ait, Eulalium à maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuiſſe modeſtiæ, vt ſponte cederet, licet ipſe ſciret ad ſe Pontificatum iure pertinere: Bonifacium verò ſuperbum & impium, alienam ſedem in- E uaſiſſe. Vides quem ſectentur infelices ab Eccleſia deuiantes hiſtoricum. ſed ſinamus, ſententia Domini, cæcum & ducem cæcorum in his & aliis innumeris in qualibet ferme pagina delirantem: nos cœpta proſequamur.

DE IVLIANO PELAGIANO IN ROM. ECCLESIAM INSVLTANTE.

[b] *Aug. lib. 6. cõtra Iulian. Pelag. c. 12.*

Hanc ipſam quidem diſſenſionem Romani cleri in nouo creando Epiſcopo poſt Zoſimum, Pelagiani hæretici, atque in primis Iulianus Epiſcopus Capuanus in Catholicos obiectare conſueuerunt: ad quem hæc reſpondens S. Auguſtinus[b], eiuſmodi illudit dilemmate: Memento ſanè quemadmodum de conſtituendo Epiſcopo diſſenſionem populi Romani inſultabundus obiectas: quod abs te quæro vtrum homines ſua fecerint voluntate. Quod ſi negas, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo eam vocas vltionem Dei, atque à veſtro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obſtinatiſſima contentione negaueras, occulto Dei iudicio fieri,

A cio fieri, vt in ipſis hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum ſit & pœna peccati? Hoc autem niſi in iſta tua ſententia ſapuiſſes; nullo modo factum hominum, vltionem Dei eſſe dixiſſes. Sed quando ante annos plurimos tale tibi quiddam de beato Damaſo & Vrſicino contigit, nondum Pelagianos Eccleſia Romana damnauerat.] hæc Auguſtinus: ex quibus planè colligitur, in his Romanæ Eccleſiæ perturbationibus, cùm dirè exagitaretur Eulalij ſciſmate, eumdem Iulianum Epiſcopum, Pelagianorum patronum, ea pro hæreſi ſtabilienda habuiſſe ſcripta præ manibus, quorum antè, cùm de Zoſimo ab eo calumniam paſſo egimus, anno ſuperiore meminimus. Sed quòd ratio temporis exigit, hic modò de eo pluribus agendum eſt.

CALVMNIAE QVIBVS IVLIANVS SVGILLARET ECCLESIAM CATHOLICAM.

[a] *Aug. contra epiſt. Pelag. ad Bonif. l. 1.*

Diximus ſuperiùs, duas ab eodem Iuliano epiſtolas eſſe ſcriptas, eaſdemque cum hæreſibus etiam calumniis refertas, quibus cùm Orthodoxos omnes, tum præſertim Eccleſiam B Romanam proſcidit: quarum alteram Romam, Theſſalonicam verò alteram miſit. In ea verò Romam allata[a] portentoſis Catholicam Eccleſiam calumniis infamauit, dum in primis diceret, Catholicos omnes aſſerentes ex Adæ peccato naturam eſſe corruptam, ſapere cum Manichæis: inſuper dicere eoſdem, mentitus eſt, nuptias non eſſe ex Deo; quod & S. Auguſtinum ſenſiſſe, calumniatus eſt; necnon etiam eoſdem affirmare, prolis generationem ex diabolo eſſe; itidem eos aſſerere, Patres veteris Teſtamenti numquam à peccato fuiſſe per emendationem liberatos; quodque dicerent, Apoſtolos immoderata libidine pollutos, immo & Chriſtum Dominum noſtrum non fuiſſe immunem à peccato, itemque baptiſmum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc & alia, quæ dicemus, ille canis impudens non eſt veritus calumnioſè impingere Eccleſiæ Orthodoxæ.

[b] *Aug. contra epiſt. Pelag. ad Bonif. l. 2.*

QVAE ORIENTALIBVS ADVERSVS CATHOLICOS PELAGIANI INSINVARVNT.

Quidnam amplius? In epiſtola[b] ad Theſſalonicenſes data ipſe Iulianus vnà cum decẽ & C octo ſuæ ſectæ Epiſcopis excitare conatus eſt omnes Orientales Epiſcopos, vt aduerſus Manichæos (ita namque Catholicos nominabat) inſurgerent: ad quod vt eos magis magiſque pelliceret, tum Zoſimum Papam, tum Romanum clerum præuaricationis redarguit. Sed hæc ex S. Auguſtino ſatis diluta ſunt in Zoſimo anno ſuperiori. Adiecit inſuper mendaciſſimè impius dicere, negare Catholicos liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatũ, aſſerere inſuper fatum ſub nomine gratiæ; atque eoſdem dicere, Deum acceptatorem eſſe perſonarum, legem verò datam non ad hominis inſtitutionem, ſed ad maiorem damnationem; tradere etiam ipſos, Spiritum ſanctum auctorem virtutis in veteri Teſtamento non fuiſſe; itemque Prophetas & Apoſtolos minimè ſanctos, ſed comparatione aliorum minus malos extitiſſe, & in futura reſurrectione homines Dei mandata incepturos implere. hæc & alia in Orthodoxos vaniloquus ille congeſſit, vt colligitur ex commentariis à S. Au- D guſtino aduerſus eum conſcriptis. Ad poſtremum verò queſtus eſt nomine coëpiſcoporum ſuorum, Pelagij dogmata à ſimplicibus quibuſdam Epiſcopis propriis in locis abſque conuentu Synodali eſſe damnata: quærere verò ſe, vt tum Orientales, tum Occidentales ad hæc exactè inſpicienda in vnam vniuerſalem Synodum conuenirent.

[c] *Aug. contra duas epiſt. Pelag. c. 1.*

BONIFACIVS EXCEPIT ALYPIVM EPISCOPVM TAGASTENSEM BENIGNE SATIS.

Accidit autem opportunè, vt cùm eiuſmodi blaſphemas atque mendaces Iuliani epiſtolas Romam allatas Bonifacius Papa in manibus haberet; Alypius Epiſcopus Romã veniens, S. Pontificem conuenire: qui ea bene vſus occaſione, per eumdem miſit in Africam eaſdem Iuliani epiſtolas ad Auguſtinum, vt contrariis eas ſcriptis confutaret: quod ipſe nauiter impleuit, ſcribens aduerſus eas libros quatuor diſertiſſimos, quos ad ipſum Bonifacium Papam Romam miſit, vt eius probaretur auctoritate. Profitetur id ipſe quidem ſuis ad Bonifacium ſcriptis Auguſtinus[c], & in primis cùm hæc habet de Alypij Romam aduentu, & de Boni- E facij Papæ erga eum fraterna exhibita charitate: Noueram (inquit) te quidem, fama celeberrima prædicante; & frequentiſſimis atque veraciſſimis nuncijs, quanta eſſes Dei gratia plenus, acceperam, beatiſſime atque venerande Papa Bonifaci. Sed poſtquam te etiam præſentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptuſque à te benigniſſimè & ſinceriſſimè, mutua miſcuit, dictante dilectione, colloquia; tecumque conuiuens, & paruulo licet tempore, magno tamen tibi iunctus affectu, ſe ſimul & me refudit animo tuo, teque mihi reportauit in ſuo: tanto maior in me tuæ ſanctitatis eſt facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris qui non alta ſapis, quamuis altiùs præſideas, eſſe amicus humilium, & amorem rependere impenſum.] & paulo pòſt de eminentia Romanæ Eccleſiæ Pontificij; cùm commune eſſe dicat omnibus, illis quibus præſunt, bene fungi Epiſcopatus officio: ipſum tamen præeminentem celſiori faſtigio ſpeculæ paſtoralis pro omnibus inuigilare affirmat. vt planè declaretur, quòd ſi interdum contigerit tum ipſum Auguſtinum, tum alios

A alios nominaſſe Romanos Pontifices, collegas & fratres, nihil tamen imminutum, quia in eiſdem aſſerenda ſit ſumma ſuper alios in munere paſtorali poteſtas. Quod verò ad Alypium ſpectat: per tranſitum ad Bonifacium ipſum veniſſe, ex his poſſumus intelligere, quæ ſcribit S. Auguſtinus ad Valerium Comitem, dum ait[a], Alypium perrexiſſe Rauennam, vbi morabatur Honorius Imperator.

[a] *Aug. de nupt. & cõcupiſcen. lib. 2. c. 1.*

AVGVSTINVS MITTIT LIBROS A SE SCRIPTOS AD BONIFACIVM PAPAM.

De ea verò lucubratione aduerſus duas illas Iuliani epiſtolas elaborata, & ad ipſum Bonifacium miſſa, ita S. Auguſtinus ſubiungit: Hæc ergo, quæ iſtis (vt dixi) duabus epiſtolis illorum iſta diſputatione reſpondeo, ad tuam potiſſimùm dirigere ſanctitatem, non tam diſcenda, quàm examinanda, & vbi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda, conſtitui. Indicauit enim mihi frater meus *(Alypius videlicet)* quod eos illi dare ipſe dignatus es; quæ in tuas manus, niſi vigilantiſſima diligentia fratrum noſtrorum, filiorum tuorum, venire non poſſent. B Ago autem gratias ſinceriſſimæ in nos beneuolentiæ tuæ, quòd eas me latere noluiſti litteras inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſè atque euidenter expreſſum.] hæc Auguſtinus: qui ad calcem quarti voluminis de eorum conatu, vt ipſorum Synodus œcumenica cogeretur, hæc addit[b]: Verùm iſtorum ſuperbia, quæ tantum ſe extollit aduerſus Deum, vt non in illo velit, ſed potiùs in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, vt propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam, Domino eis reſiſtente, peruertere nequeunt, ſaltem commouere conantur. Cùm potiùs vigilantia & diligentia paſtorali poſt factum illis competens ſufficienſque iudicium, vbicumque iſti lupi apparuerint, conterendi ſint, ſiue vt ſanentur atque mutentur, ſiue vt ab aliorum ſalute atque integritate vitentur.] hæc ipſe: quibus planè intelligas, lector, quàm deterioris conditionis ſint Nouatores Pelagianis; illis petentibus vniuerſale Concilium, iſtis contrà refugientibus, C & omni licet humanitate & ſecuritate vocatis, intereſſe penitus renuentibus: quippe qui non ſicut Pelagiani fucatas ſaltem habeant quas prætendant rationes, ſed omni impudentia ea iactent, quæ ſciant ab Apoſtolorum temporibus in hanc diem & decretis Conciliorum & maiorum traditionibus & Patrum omnium ſententia eſſe damnata. Sed quod ad Pelagianos pertinet, vtique haud poſt multos annos congregatum eſt Concilium œcumenicum Epheſinum, in quo pariter conſtat ipſos fuiſſe damnatos. At iam ad Bonifacium redeamus.

[b] *Aug. contra duas epiſt. Pelag. li. 4. c. 12.*

Quanta ipſe inuigilauerit diligentia, ne damnata ſemel Romæ hæreſis Pelagiana, eademque inſtar hydræ pluribus aucta capitibus ſibilans, grauiori damno in Eccleſiam Catholicam ſerperet, S. Proſper his docet verbis[c]:

[c] *Proſp. ad. nerſ. Collat. prope fin.*

BONIFACIVS LABORAT ADVERSVS PELAGIANOS.

D Sanctæ memoriæ Bonifacius piiſſimorum Imperatorum Catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non ſolùm Apoſtolicis, ſed etiam regijs vtebatur edictis. Et quando idem, cùm eſſet doctiſſimus, aduerſus libros tamen Pelagianorum beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat.] hæc ipſe. Sed obſerua obiter: quem clariſſimi, doctiſſimi, atque ſanctiſſimi viri Auguſtinus & Proſper Bonifacium æquè ſanctiſſimum atque doctiſſimum prædicant, quem & Romani cleri ſanioris partis litteræ ad Imperatorem datæ commendant, & quem tandem ipſi Imperatores ſuis ſcriptis adeò celebrant; muſcæ[d] mortuæ tum imperitia & rerum geſtarum ignoratione, tum obſtinata malitia, atque iurata ad detrahendum ſemper Romanis Pontificibus inimicitia, eumdem carpunt, ſubſannant, dicteriiſq; perurgent, ſicut & alios frigida inuerſione nominum deridentes, cùm S. Bonifacium Malefacium, Innocentium prædeceſſorem Nocentium, ſucceſſorem verò Bonifacij Cæleſtinum Infernalem (vt de alijs modò taceamus) appellant. E O prudentes hiſtorici, qui ſic conuerterunt hiſtoriam in Philippicas, atque graue ſedatumque dicendi genus in inuectiuas atque furentium declamationes, vel potiùs inſulſas fatuaſque deriſiones; ac denique ex hiſtoria, quæ modeſta eſſe debet & verecunda, impudentiſſimas atque mordaciſſimas ſatyras reddiderunt! Sed ſinamus eos ad libitum furere, commiſeratione potiùs deplorandos, quàm ſtyli acumine perurgendos.

[d] *Illyricum in ſua hiſtoria ſugillat auctor.*

Iam verò ad certamen initum inter Iulianum Capuanum Epiſcopum & S. Auguſtinum redeamus. Iuuenis quidem ille erat & audax, licet eſſet honeſto loco natus, patre Memore*, cui cum ipſo Auguſtino magna interceſſerat neceſſitudo: de eo enim hæc ipſe[e]: Ego certè beatæ memoriæ Memorij patris tui non immemor, qui mecum non paruam inierat amicitiam colloquio litterarum, teque ipſum mihi cariſſimum fecerat; cùm te viderem in libris tuis non antelucano conuiuio temulentum, ſed inſano conuicio turbulentum, introduxi te

* Memorio
[e] *Aug. contra Iulian. lib. 1. c. 4.*

ſedandum

A ſedandum atque ſanandum non in alicuius philoſophi auditorium, ſed in ſanctorum Patrum pacificum honorandumque conuentum, &c.]

DE IVLIANI INSTITVTIONE.

Sed ex quorum ſchola prodierit nouus hic dogmatiſtes, inſultans Romanæ Eccleſiæ, Auguſtino, & omnibus aliis Catholicis tractatoribus cõtumelioſus iuuenis, dignum eſt vt perſcrutemur. Extat quidem S. Auguſtini epiſtola[a] ad ipſum Memorium Epiſcopum (ita namque, pro Memore, Memorium, eius epiſtolæ auctoritate reddendum putamus) in qua & de ipſo Iuliano iam tunc diacono habetur mentio, quem filium communem appellat. Videtur verò ipſe Memorius fuiſſe Capuanus Epiſcopus, atque filium ſuum eidem Eccleſiæ mancipatum diaconum ordinaſſe, quem non ſacris (vt par erat) ſed ſæcularibus imbuendum curauerit diſciplinis, quas vetus loquendi vſus liberales appellat. Hinc videas eumdem Auguſtinum in eadem epiſtola ad Memorium data diſſerere pluribus, liberales diſciplinas non eſſe B eas, quæ vulgò ita dici conſueuerunt, ſed tantùm quas docuit Chriſtus ſuos in primis Apoſtolos. Petierat enim Memorius pro Iuliano ſex libros ab eodẽ Auguſtino ſcriptos olim de Rhythmo. Ad finem epiſtolę, de eodem Iuliano cùm meminit, hæc habet: Quem quidem, non audeo dicere, plus amo quàm te: quia nec veraciter dico: ſed tamen audeo dicere, plus deſidero quàm te. Mirum videri poteſt, quemadmodum quem pariter amo, amplius deſiderem: ſed hoc mihi facit ſpes amplior videndi eum. Puto enim, quod ſi ad nos, te iubente vel mittente, venerit, & hoc faciet quod adoleſcentem decet, maximè quia nondum curis maioribus detinetur, & te ipſum mihi expeditiùs apportabit.] hæc Auguſtinus de charitate, qua adoleſcentem proſequebatur Iulianum. Qui adhuc iuuenis ſede auctus nobili, nempe Capuana (vt tradit Gennadius) faſtu tumidus, litterarumque ſæcularium inflatus ſuperbia, erumpens in maledicta, eo modo ſanctiſſimum C ſenem Auguſtinum ipſius amantiſſimum ſcriptis exagitauit. Quæ contrariis ipſe Auguſtinus redarguit ſcriptis, ſic exorſus[b]: Contumelias tuas & verba maledica, Iuliane, quæ ardens iracundia libris quatuor anhelaſti; ſi me contemnere dixero; mentiar.] Poſt verò recenſitas ſanctorum Latinorum Patrum de propoſitis quęſtionibus ſcriptas ſententias, ad coercendam penitus hominis effrenem audaciam; iſta poſt multa ſubiunxit de præſtantia cathedræ Petri[c]: An ideo contemnendos putas *(recenſitos ſcilicet Patres)* quia Occidentalis Eccleſiæ ſunt omnes, nec vllus eſt in eis commemoratus à nobis Orientis Epiſcopus? Quid ergo faciemus, cùm illi Græci ſint, nos Latini? Puto tibi eam partem Orbis ſufficere debere, in qua primùm Apoſtolorum ſuorum voluit Dominus glorioſo martyrio coronari. cui Eccleſiæ præſidentem beatum Innocentium ſi audire voluiſſes, iam nunc periculoſam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuiſſes. Quid enim potuit vir D ille ſanctus Africanis reſpondere Conciliis, niſi quod antiquitus Apoſtolica ſedes & Romana cum ceteris tenet perſeueranter Eccleſia?] hæc Auguſtinus: quibus videas quanti ponderis & ſoliditatis exiſterent Romanorum Pontificum reddi ſolitæ ad conſulationes reſponſiones; & quomodo vna inſtar omnium ſatis eſſe ducatur ad confutandas hæreſes, & audacem iuuenem infrenandum, Apoſtolicæ ſedis auctoritas.

[a] *Aug. epiſt. 131.*
[b] *Aug. contra Iulian. l. 1. c. 1.*
[c] *Aug. contra Iulian. l. 1. c. 4.*

DE IVLIANI EPISCOPI CAPVANI PELAGIANI AVDACIA.

Sed quod ad petulantis hominis ſcripta pertinet: mira audacia progreſſus, primũ omnium quatuor libros cõſcripſit aduerſus S. Auguſtini commentarium de Nuptiis & concupiſcentiis; quem (vt ipſe tradit[d]) poſt damnatũ Pelagium atque Cæleſtium elaborauit, ab illis prouocatus; ne, dum aſſertor eſſet originalis peccati, damnaſſe nuptias videretur. Aduerſus hunc, inquam, tractatum, quem, monente Valerio Comite, Auguſtinus ſcripſerat, Iulianus quatuor libros virulentos euomuit[e]; ex quibus capita quædam decerpta accipiens Valerius E ipſe ad Auguſtinum miſit: cui data tunc eſt occaſio, vt contra ea pro ſua defenſione poſteriorem librum ad eumdem Valerium ſcriberet. Cùm verò poſtea quatuor illos libros aduerſum ſe editos, integros accepiſſet, ipſe Auguſtinus in eoſdem contradictorios ſex libros conſcripſit, vt ipſe teſtatur[f] ad Claudium Epiſcopũ, à quo iidem quatuor Iuliani libri ad ipſum Auguſtinum miſſi fuerunt. Sed quid impetuoſus ille ventriloquus? Cùm duorum librorum numero ſe ab Auguſtino ſuperatum eſſe videret, quippe quoniam aduerſus ſuos quatuor ab eo ſex editi fuerant: ipſe aduerſus hos ſex conſcripſit octo, eodem numero, quo fuerat ſuperatus, ipſe ſuperare conatus Auguſtinum; perinde ac non de veritate Catholica, cuius eſſent potiora iura, ſed de librorum numero altercatio eſſet. Talis quippe natura ſuperborum hæreticorum eſt, vt omni ex parte primas referre velint.

De his octo Iuliani libris fidem facit idem S. Auguſtinus ſcribens ad Quoduultdeum[g]: vnde erroris arguuntur Gennadius[h] & Honorius[i], dum ſeptem tantùm à Iuliano libros eſſe

[d] *Aug. contra duas epiſt. Pelag. c. 5.*
[e] *Aug. ibidem & Retract. lib. 2. c. 53.*
[f] *Auguſt. Retract. l. 2. c. 62.*
[g] *Aug. epiſt. 4. extat tom. 6. princip. edit. Plant.*
[h] *Gennad. de Viris ill. c. 45.*
[i] *Honor. de Scriptorib. Eccleſiaſt. c. 45.*

conſcriptos

AVGVSTINI LABOR IN RECOGNOSCENDIS SVIS LIBRIS.

conſcriptos tradunt. Quomodo autem hos Auguſtinus ab Alypio redeunte Roma acceperit, ipſe docet his verbis: Hos enim cùm Romæ accepiſſet frater Alypius, nondum omnes deſcripſerat; cùm oblatam occaſionem noluit præterire, per quam mihi quinque tranſmiſit, promittens & alios tres ſe citò miſſurum, & multum inſtans ne reſpondere differrem. Cuius inſtantia coactus ſum remiſſiùs agere quod agebam, vt operi vtrique non deeſſem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque hinc venire non deſiſtentibus parceretur.] erat opus illud, quod præ manibus tum habebat, commentarius Retractationum: nam ſubdit: Agebam rem plurimum neceſſariam: nam retractabam opuſcula mea, &c.] ſed quando id contigit, dicemus ſuo loco inferiùs: ad plures enim annos eiuſmodi negotium productum eſt.

Ceterùm quod Iulianum haud diu ſuperuixiſſe Gennadius dicat, dum eum deceſſiſſe tradit ſub Valentiniano & Conſtantio, quem ſequenti anno obiiſſe ſcimus; ei minimè poſſumus conſentire: quandoquidem auctoritate Proſperi[a] conſtat eum ſuperuixiſſe vſque ad vltima tempora Sixti Romani Pontificis, ſub quo vt reciperetur in Eccleſiam, ſimulauerit pœnitentiam: immo & eiuſdem Proſperi[b] auctoritate ſatis compertum habetur, ad Leonis Papæ tempora vitam propagaſſe. ſed & reperitur Iulianus inter alios Pelagianos Epiſcopos Occidentis inhæſiſſe Neſtorio tempore Concilij Epheſini. Rurſus verò de eodem Iuliano Gennadius addit, ad aliam artem eſſe conuerſum, nimirum vt hypocriſi deciperet, quos non valuit doctrina ſeducere: nam ait[c]: Hic Iulianus eleemoſynis tempore famis & anguſtiæ indigentibus omnibus ſuis præerogatis, multos miſerationis ſpecie, nobilium præcipuè & religioſorum illiciens, hæreſi ſuæ ſociauit.] Hæc Gennadius. atque de Iuliano hactenus.

[a] Proſp in Chronic.
[b] Proſp. de Prædic. demid. tem. c. 6. in fine.
[c] Gennadius de Viris illuſtrib. c. 45.

Quod verò pertinet ad dictam Alypij Epiſcopi legationem ad Honorium Imperatorem: licet ipſa cauſa minimè habeatur expreſſa: tamen ex iis quæ ſecuta ſunt, coniicere poſſumus, tantum Epiſcopum pro rebus grauiſſimis illuc eſſe profectum, & quidem puto pro extirpandis latitantibus in Africa Pelagianis. Erant enim nonnulli, qui licet Pelagianos ſe eſſe minimè profiteri auderent; tamen quæ ex hæreſi Pelagiana deducebantur, interdum aſſerere minimè dubitabant. Sit in exemplum, quod ex S. Auguſtini litteris exploratum habetur de Vitali Carthaginenſi, qui licet Pelagij nomen fugere videretur, ex eius tamen doctrina dogma illud impium deducebat, vt diceret, non eſſe orandum pro idololatris, vel aliis non credentibus, vt crederent; ſed tantummodo illis eſſe proponẽdam doctrinę veritatem; ceterùm credere, vel non credere, ex eorumdem pendere arbitrio, non autem ex præueniente eos diuina gratia. Ad hunc curandum S. Auguſtinus eruditam ſatis dedit epiſtolam, quam illo titulo, Auguſtinus Chriſti ſeruorum ſeruus, inſcripſit.

VITALIS ET PELAGIANIS PRODIT HAERETICVS.

Cùm verò eius hæreſim ipſe S. Auguſtinus impugnat, priſtinum Eccleſiæ morẽ inſinuat, nimirũ publicè orare conſueuiſſe Fideles in Eccleſia (quod hodie quoque ſeruatur) pro infidelibus, & catechumenis: ait enim[d]: Exerce contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas; & quando audis ſacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis, vt eos Deus conuertat ad fidem; & pro catechumenis, vt eis deſiderium regenerationis inſpiret; & pro Fidelibus, vt in eo quod eſſe cœperunt, eius munere perſeuerent: ſubſanna pias voces, &c.] Sed cur (inquies) pro catechumenis illa ab Eccleſia precatio mittebatur, vt eis Deus inſpiraret deſiderium regenerationis, nempe baptiſmi? id ob eam quidem cauſam, quod quamplurimi vel Chriſti ad baptiſmum expectarent ætatem, vt quoto ipſe anno vitæ ſuæ baptizatus eſt, & ipſi eodem initiarentur ſacramento; vel (quod deterius erat) ad obitum vſque illud differrent, vt ſic abſque macula vlla poſt obitum reciperentur in cælum. Aduerſus enim hos, vt errantes, quamplures tum Græcorum tum Latinorum Patrum leguntur declamationes, de quibus aliàs ſuperiùs dictum eſt.

[d] Aug epiſt. 105.

MOS ANTIQVVS ORANDI PRO CATECHVMENIS.

Quod igitur eiuſmodi latentes reguli in Africa furtiuè ſerperent, & periculum immineret ne Africana Eccleſia eius morbi cõtagione inficeretur: nullum reliquum iam videbatur remedium eſſe; niſi vt qui proteruè nimis deſpicerent quæ duobus Conciliis in Africa aduerſus Pelagij atque Cæleſtij hæreſes cùm Carthagine, tum etiam Mileui in Numidia habitis ſtatuta eſſent, quique ea de re decreta Romanorũ Pontificũ Innocentij atque Zoſimi nihili facerẽt, iidem legibus coercerentur Imperatorum; quod eſſe curatum honorifica publicaque Alypij legatione putamus. Extat enim de his Honorij Imp. reſcriptum ea de cauſa in Africam miſſum hoc ipſo anno ad Aurelium Epiſcopum Carthaginẽſem, quod habetur in Collectione Creſconiana, ſed in noſtro codice abſque die & Conſule, in exemplari verò

DE LEGATIONE ALYPII EPISCOPI.

quod accepimus à præclaro viro Henrico Grauio profeſſore Louanienſi, cùm Romæ eſſet, huius anni Conſulibus notatũ legimus, nẽpe Monaxio atque Plinta: eſt autem huiuſmodi:

Impp. Honorius & Theodoſius Augg. Aurelio Epiſcopo ſalutem.

HONORII AD AVREL. EPISCOP. CARTHAG. RESCRIPTVM ADVERSVS PELAGIANOS.

Dudum quidem fuerat conſtitutum, vt Pelagius & Cæleſtius nefandi dogmatis repertores ab vrbe Roma, veluti quædam Catholicę veritatis contagia, pellerentur; ne ignorantium mentes ſcæua perſuaſione peruerterent. In quo ſecuta eſt clementia noſtra iudicium ſanctitatis tuæ, quo conſtat eos ab vniuerſis iuſtę ſententiæ examinatione eſſe damnatos. Sed quia obſtinati criminis pertinax malum, vt conſtitutio geminaretur, coegit: recenti quoque ſanctione decreuimus, vt ſi quis eos in quacumque prouinciarum parte latitare non neſciens, aut propellere, aut prodere diſtuliſſet, præſcriptæ pœnæ velut particeps ſubiaceret. Præcipue tamen ad quorundam Epiſcoporum pertinaciam corrigendam, qui prauas eorum diſputationes tacito conſenſu aſſerunt, vel publica oppugnatione non deſtruunt (pater cariſſime atque amantiſſime) ſanctitatis tuæ auctoritate moneri conueniet, quatenus in abolitione præpoſteræ hæreſis, omnium deuotio Chriſtianorum conſentiat. Religio itaque tua competentibus ſcriptis vniuerſos faciat admoneri, ſcituros definitione teſtimonij tui, hanc ſibi definitionem eſſe præſcriptam, vt quicumque damnationi ſuprà memoratorum (quo pateat mens pura) ſubſcribere impia obſtinatione neglexerint, Epiſcopatus amiſſione mulctati, interdicta in perpetuum, expulſi ciuitatibus, communione priuentur. Nam cùm ipſi nos iuxta Synodum Nicænam confeſſione ſincera conditorem rerum omnium Deum, Imperiique noſtri veneremur auctorem; non patietur ſanctitas tua, ſectæ deteſtabilis homines in iniuriam religionis noua & inuſitata meditantes ſecretis tractatibus occultare ſacrilegium publica ſemel auctoritate damnatum. Vna enim eademque culpa eſt eorum, qui aut diſſimulando conniuentiam, aut non damnando fauorem noxium præſtiterint. *Et alia manu.* Diuinitas te per multos annos ſeruet incolumem, pater cariſſime atque amantiſſime. Data v. Idus Iunias, Rauennæ, Monaxio, & Plinta Conſſ.] ſequebantur hæc in codice: Eodem tenore etiam ad S. Auguſtinum Epiſcopum datum reſcriptum.]

His acceptis, Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus ad Epiſcopos ſibi ſubditos dedit epiſtolam, cui huiuſmodi legebatur in codice inſcriptus titulus:

Epiſtola S. Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi ad omnes Epiſcopos per Bizacenam & Azuritanam prouinciam conſtitutos de damnatione Pelagij & Cæleſtij hæreticorum.

AVRELII EPISCOPI CARTHAG. EPISTOLA.

Dilectiſſimis ac deſiderabiliſſimis fratribus ac conſacerdotibus Donatiano primæ ſedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & aliis Gaiano, Ianuario, Victorino, & ceteris per tractum prouinciæ Bizacenæ & Azuritanæ conſtitutis, Aurelius Epiſcopus.

Super Cæleſtij & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus participem ſanctam Dei dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe cõmemini, dilectiſſimi ac deſiderabiles fratres. Sed quoniam pro honore Dei, in cuius manu cor Regis eſt conſtitutum, glorioſiſſimorum Principum Chriſtianorum fidem rectam & Catholicam cuſtodiẽtium acceſſit auctoritas, quam per humilitatem meam vniuerſis coepiſcopis meis voluit intimari: idcirco honorabilem fraternitatem veſtrã, miſſis exemplaribus, inſtruere feſtinaui, ne quid mali in aliqua parte prouinciæ ex ſupradictorum ſerpentina perſuaſione ab vniuerſali Eccleſia totius Orbis excluſa, fortaſſe ſubrepat. Ob hoc ergo tam neceſſaria concertatio* Chriſtianorum Principum charitatem veſtram latere non debuit, * & ad me ab his datæ litteræ: quarum ſimul exemplaribus lectis, quemadmodum ſubſcribere vnuſquiſque veſtrum debeat, dilectio veſtra cognoſcat, ſiue quorum Synodalibus Geſtis ſubſcriptio iam tenetur, ſiue qui non potuiſtis eidem plenario totius Africæ intereſſe Concilio. Quo cùm in ſupradictorum hæreticorum damnatione omnium veſtrum fuerit integra ſubſcriptio: nihil omnino ſit, vnde vllius diſſimulationis, vel negligentiæ, vel occultæ forſitan prauitatis aliqua videatur merito remanſiſſe ſuſpicio. *Et alia manu.* Opto, fratres, bene viuatis mei memores. Data Kalend. Auguſti, Carthagine, Monaxio & Plinta Conſſ.]

* conteſtatio
* de qua

Hoc eodẽ anno, menſe Maij habita legitur Synodus Carthaginenſis, quæ ordine quinta recenſetur, cui vnà cum Aurelio & Apoſtolicæ ſedis legatis interfuerunt ex prouinciis Africanæ Eccleſiæ delecti Iudices, ſiue legati, omnes numero vigintiduo: quod verò habetur in fine, ſubſcripſiſſe eidem Synodo Epiſcopos ducentos decem & ſeptẽ, ſic intelligendum eſt, quod quiſque ex illis poſtea ſubſcripſit in ſua Eccleſia eiſdẽ decretis, quibus ſuos legatos ab ea prouincia miſſos ſubſcripſiſſe ſciret. Quod autem huic Concilio interfuiſſe legãtur Apoſtolici

CONCILIVM CARTHAGINENSE IN CAVSA APIARII PRESBYTERI.

ſtolici legati Fauſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ in Picœno, Philippus & Aſellus preſbyteri: A hi quidem anno ſuperiori à Zoſimo miſſi fuerunt;quo defuncto, in Africa vſque ad ſucceſſoris electionem permanſere; creato verò Bonifacio,cauſam proſecuti ſunt.

Vnde verò oborta ſit cauſa Zoſimo,vt hos Carthaginem legatos mitteret,exquirendum in primis eſt:quæ quidem ex Commonitorio (ita enim appellabant mandata legatis ſcriptis prodita) quod in hac Synodo recitatum fuit,poſſumus intelligere, quod continetur in Synodali epiſtola ab alio Concilio anno ſequenti celebrato ad Bonifacium Papam ſcripta, in qua de rebus geſtis in hac Synodo ita ſcribitur[a]: Quia rogatio ipſa poſcebat,vt apud Acta Eccleſiaſtica à fratribus noſtris Fauſtino coepiſcopo & Philippo atque Aſello compresbyteris quæreremus,vt promerent quicquid eis nobiſcum fuiſſet iniunctum agendum: nonnulla quidem ſine vllo ſcripto proſecuti ſunt verbis:ſed cùm id potiùs flagitaremus,quod in litteris ferrent,Commonitorium protulerunt: quod recitatum nobis, etiam Geſtis qui ſecum B ad nos deferunt, eſt allegatum. In eis quatuor quidem nobiſcum agenda mandata ſunt: Vnum de appellationibus Epiſcoporum ad Romanæ Eccleſiæ ſacerdotem : Alterum ne ad Comitatum Epiſcopi importunè nauigent:Tertium de tractandis presbyterorum & diaconorum cauſis apud finitimos Epiſcopos, ſi à ſuis excommunicati perperam fuerint: Quartum de Vrbano Epiſcopo excommunicando,vel etiam Romam euocando, niſi ea quæ videbantur corrigenda,corrigeret.] hactenus de mandatis à Zoſimo Papa legatis dicto Commonitorio impertitis.

[a] *Extat in Cõcilio Africano c.101.tom.1. Concil.*

MANDATA A ZOSIMO PP. LEGATIS DATA.

Sed deſcribenda ſunt hîc ipſa Commonitorij verba, quo cuncta faciliùs poſſint intelligi: extant quidem ipſius duo præcipua capita, de quibus vertitur controuerſia,recitata in Concilio Carthaginenſi hoc anno habito. ibi enim hæc leguntur[b]:

[b] *Conc.6.Carthag.c.3.*

Fratri Fauſtino,& filiis Philippo & Aſello presbyteris Zoſimus. C

Vobis commiſſa negotia non latent. Vos ita vt noſtra, immo quia noſtra ibi in vobis præſentia eſt, cuncta peragite; maximè cùm & hoc noſtrum poſſitis habere mandatum : verba canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic Commonitorio inſeruimus. Ita enim dixerunt dilectiſſimi fratres in Concilio Niceno,cùm de Epiſcoporũ appellatione decernerent[c]:

[c] *Apud Cõcil. Sardic.c.7.*

Placuit autem,vt ſi Epiſcopus accuſatus fuerit,& iudicauerint congregati Epiſcopi regionis ipſius,& de gradu ſuo deiecerint eum; & appellaſſe Epiſcopus videatur, & confugerit ad beatiſſimũ Eccleſiæ Romanæ Epiſcopũ,& voluerit audiri, & iuſtum putauerit vt renouetur examen: ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum audiri,deprecatione ſua mouerit Romanum Epiſcopum, vt è latere ſuo presbyterum mittat: erit in poteſtate Epiſcopi Romani,quid velit, & quid exiſtimet. Et ſi D decreuerit, mittendos eſſe qui præſentes cum Epiſcopis iudicent, habentes auctoritatẽ eius à quo deſtinati ſunt : erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit ſufficere Epiſcopos, vt negotio terminum imponant: faciet quod ſapientiſſimo conſilio ſuo iudicauerit.] hæc canon. ſatiſque ad primum Commonitorij caput.

De ſecundo autem capite, ne ad Comitatum Epiſcopi importunè nauigent;nihil præterea, quàm quod ſummatim haberi in epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Bonifacium diximus, ibi recitatum legitur, cùm illud recitari petitum eſt à Nouato legato Mauritaniæ Sitifenſis,dum dixit: Nunc meminimus,in hoc præſenti Commonitorio lecto, etiam de presbyteris, ſiue diaconibus contineri, qualiter ab Epiſcopis ſuis vel finitimis audiri debeant; quod in Nicæno Concilio minimè legimus. Vnde hoc ipſum iubeat ſanctitas veſtra nobis recitari. Aurelius Epiſcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc quod depoſcitur. Daniel Notarius recitauit : E

De appellationibus autem clericorum, id eſt, minoris loci,reſtat ipſius Synodi certa reſponſio.De qua re quid acturi ſitis, credimus inſerendum, quod taliter dictum eſt in Sardicenſi Concilio.Oſius Epiſcopus dixit: Quid me adhuc moueat,reticere non debeo. Si Epiſcopus fortè iracundus (quod eſſe non debet) citò aut aſperè commouetur aduerſus presbyterum, ſiue diaconum ſuum,& exterminare eum de Eccleſia voluerit:prouidendum eſt,ne innocens damnetur, aut perdat communionem.Et ideo habeat poteſtatem eiectus, vt finitimos interpellet Epiſcopos, vt cauſam ſuam audiant & diligenter tractent:quia nõ oportet negari audientiam roganti. Et ille Epiſcopus,qui aut iuſtè, aut iniuſtè eum eiecit, patienter accipiat vt negotium diſcutiatur, aut probetur;aut emendetur ſententia,&c.] hæc in Commonitorio Zoſimi ad legatos ex canone decimoſeptimo Concilij Sardicenſis.

Cùm

A Cùm hæc autem recitarentur in dicto Concilio Carthaginenſi hoc anno celebrato: accidit,vt cùm de fide citati Nicæni canonis de appellatione ad Apoſtolicam ſedem contentio oborta eſſet;non in Africanis tantùm exemplaribus,ſed nec in aliis ab Oriente petitis, citatus canõ inter decreta Nicæna potuerit reperiri:cuius rei cauſa apud Zoſimi ſucceſſores Bonifacium & Cæleſtinum iidem Africani Epiſcopi litteris conqueſti ſint, vt ad ipſos datæ Africanorum litteræ Epiſcoporum ſignificant. Huius rei gratia totum exagitatum eſt veſparum examen, Nouatorum[a] inquam diuerſarum hæreſum ſectatorum incredibilis ſtrepitus, ſumma omnium commotio in ipſum Zoſimum excitata, & in Romanam Eccleſiam inſtar ingruentis grandinis contumeliarum vibrata iacula & maledicta:dum ſimul inclamant, ipſum Zoſimum ſummo ſcelere ſubripere tentaſſe Romanæ primatum Eccleſiæ, & quidem malis artibus,nempe mendacio & falſatione Nicænorum canonum : vt planè omnes hi ſi- B mul iuncti dicant ipſum geſſiſſe ſpeciẽ Antichriſti.His adde quæ impietatis defenſor exaggerat, dicens,hoc vno facto cauſam Epiſcopi Romani funditus euerſam eſſe.

[a] *Magdeburg. Cent.4.tom.5. col. 1138. & Defenſor Molinæi.*

QVAE NOVATORES IN ZOSIMVM.

Hæc & alia iſti, more ſuo,magna temeritate effutientes,quaſi deformi ſuperinducta larua,perterrent pueros, rudes inquam ac ſimplices: Tibi verò,lector,puto, riſum mouebunt, cùm videris tumentes montium inſtar fluctus in gracilem deficere ſpumam,& robuſtos hos pugnatores ex Cadmea victoria de ſua ipſorum nece captare triumphum : Te ipſum velim interea patienter finem æquo animo præſtolari, & veri amantem, perlectis omnibus,iudicium facere,& iuſtam ſententiam ferre.

Hæc autem vt faciliùs aſſequaris,cunctæ res geſtæ ob oculos tibi primùm ponendæ ſunt ordine temporum. Quoniã verò vnum idemque iudicium cœptum ſub Zoſimo Papa anno ſuperiori, etiam ad eius ſucceſſorũ tempora Bonifacij & Cæleſtini eſt propagatũ : neceſ- C ſariò hic nos,quænam ſub Zoſimo,quęve ſub eius ſucceſſore Bonifacio,ac demũ Cæleſtino Pontifice acta ſunt,cuncta exactè referemus, paululũ ab inſtituto deflectentes, quo ſoliti ſumus annis ſingulis ſingulas in eis res geſtas reddere: rei enim magnitudo à nobis extorquet, vt quæ in vna eadẽque cauſa ſub tribus Romanis Põtificibus geſta ſunt annis pluribus, eadẽ eo quo tranſacta ſunt ordine referamus hoc ipſo anno, quo Carthaginenſe Conciliũ ea de cauſa habitum eſt: vt ita ipſa hiſtoria exactè ſimul perſpecta reddita, ſit facilè reliqua conſequi. Ignoratio enim hiſtoricæ veritatis planè egit,vt pugnãtes aduerſarij aërem verberarint; quos & loquentes quæ ad rẽ non pertinent, omnino ſentias deliraſſe,atque in eo deſipuiſſe penitus,dum ſic in hoc vno laborant,perinde ac ſi vniuerſa Catholicę Eccleſiæ moles ſuper hoc vno lapide innitatur;quo euulſo,vniuerſa ſit prorſus machina collapſura : non conſiderantes, in huius templi ſtructura ſibi inuicẽ inhærentes prægrandes lapides,omnes æquè in- D nixos eſſe ſuper immobile fundamẽtum Chriſtũ Ieſum. Sed age res geſtas ordine proſequamur,atque primùm quæ præceſſerint, vt opus fuerit Zoſimo tres legatos in Africã mittere.

Non vnam quidem tantùm præceſſiſſe cauſam illam de reſtituendo presbytero Apiario, ipſa mandata impertita à Zoſimo legatis ſuis,expreſſa in Commonitorio, planè declarant: nam cùm de Epiſcopis appellantibus ad Apoſtolicam ſedem ſit primum mandatum,planè intelligi poſſe videtur, Africanos Epiſcopos ad Zoſimum appellaſſe:quod quidem Epiſcopi Africani litteris ſuis datis ad Cæleſtinum Papam his verbis inſinuare videntur[b]: Præfato itaque debitæ ſalutationis officio,impendio deprecamur,vt ad veſtras aures hinc veniẽtes non faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos in cõmunionẽ vltra velitis excipere, &c.] hæc eos de Epiſcopis dicere, inferior qui ſequitur ſermo declarat. Præceſſerat nuper cauſa Cæleſtij,de quo anno ſuperiori dictum eſt: hic enim damnatus in Concilio Carthaginenſi E (vt vidimus) prouocauerat ad Romanum Pontificem, & poſtea à Zoſimo eſt auditus. Acceſſit ad cumulum cauſa Apiarij presbyteri,qui ab Epiſcopo ſuo Vrbano excommunicatus, apud Romanum Pontificem ſe purgans,ab eodem fuerat redditus communioni; qui & in eumdem Vrbanum accuſationes grauiſſimas intulit. Appellaſſe inſuper aliquos Epiſcopos ſedem Apoſtolicam,quæ nuper dicta ſunt,ſatis oſtendũt. Hæc quidem omnia præceſſiſſe legationem à Zoſimo miſſam, litteræ Africanorũ Epiſcoporum ad Bonifacium[c] & ad Cæleſtinum[d] datæ ſignificant. Sed & aliquid aliud præceſſiſſe oportuit,ſecundùm ea quæ in mandatis habentur expreſſa, cùm dicitur; Ne ad Comitatum Epiſcopi importunè nauigent.]

QVAE PRAECESSERVNT LEGATIONEM.

[b] *Apud Cõcil. Afric. c. 105.*

[c] *Apud Cõcil. Afric.c.101.*

[d] *Ibid.c. 105.*

Secundùm igitur illas,quæ tunc inter vtramque partem controuerſię vertebantur,dicendum eſt mãdata à Zoſimo Papa impertita eſſe legatis,eademque canonum auctoritate firmata,qui reperiuntur eſſe Concilij œcumenici Sardicenſis : vt quod ad primum ſpectat caput de appellatione Epiſcoporum ad Romanam Eccleſiam, ſeu potiùs appellationis proſecutione,

a Apud Cõcil. Carth. 6. c. 3.

cutione, de quo inſertus eſt Commonitorio[a] canon ſeptimus Concilij Sardicenſis, ſub titulo A
tamen Nicæni Concilij. Secundum item mandatum, quod in eodem Commonitorio ſe-
quitur, de non adeundo importunè Comitatum: ſed qua id auctoritate mandetur, expreſ-
ſum ibi non legitur; quod nulla ea de re mota fuerit controuerſia: cùm tamen liqueat id ip-
ſum eiuſdem Concilij Sardicenſis auctoritate roboratum[b]. Etenim ſuggeſta in dicto Sardi-
cenſi Concilio querela à Grato Epiſcopo Carthaginenſi de Africanis Epiſcopis crebrò nimis
ad Comitatum nauigantibus, & quidem non pro miſerabilibus perſonis oppreſſis ſubleuan-
dis, ſed pro dignitatibus ſæcularibus cognatis vel amicis impetrandis: decretum tunc fuit, vt
cùm Epiſcopi Africani adituri Comitatum Romam peruenirent, ibi Romano Epiſcopo
cauſas exponerent, qui eas examinet, num dignæ ſint quæ perferantur ad Comitatum; & ſi
tales ipſi viſæ fuerint, eius quoque impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur. Sed cur
nihil aduerſus hæc, ſicut in aliis, obiectum fuerit ab eiſdem Epiſcopis Concilij Carthaginen- B
ſis, eam quidem puto fuiſſe cauſam, quòd iidem Epiſcopi Africani haud pridem, ſub ſepti-
mo Honorij Conſulatu, eadem nouo canone viſi ſunt penitus cõfirmaſſe, dum ſtatuerunt[c]:
vt ad Comitatum ituri, Formatam acciperent à Romano Pontifice, nec niſi ipſius arbitrio
liceret illuc proficiſci.

b Concil. Sard. c. 8. 9. 10.

QVIBVS CANONIBVS CONFIRMATA MANDATA LEGATIS DATA.

c Apud Cõcil. Afric. c. 73.

Quod verò ad tertium & quartum ordine poſita in Commonitorio mandata ſpectat de
appellationibus clericorũ aduerſus ſuos Epiſcopos (quod pertingebat cauſam Apiarij preſ-
byteri contra ſuum ipſius Epiſcopum Vrbanum Siccenſem) poſitus eſt pro mandati confir-
matione in Commonitorio canon itidem Concilij Sardicẽſis, idemq́ue recitatus ex ſcripto
in eodem Concilio Carthaginẽſi[d]. Sed cùm de hoc, ſicut & de primo, obiectum fuerit, non
reperiri in Nicæno Concilio; coniectura eſt non leuis, vt loco Nicæni in textu (vt nunc legi-
tur) fuerit emendatum Sardicenſis, quòd ſciretur eſſe canonẽ verè Concilij Sardicenſis. Sed C
quid eſt quod iidem Africani Epiſcopi Carthagine cõgregati, recitato eodẽ canone ex Cõ-
monitorio, eidem refragari viſi ſunt, tamquam incerti num eſſet ex Cõcilij Nicæni decretis,
cùm ex eodem canone Zoſimus videretur cõfirmare iura ipſorum, quibus antè ſtatuerant
in Concilio Mileuitano[e], & renouauerant in Concilio Carthaginenſi[f], ne presbyteris, dia-
conis, & aliis inferioris ordinis clericis appellare liceret ad tranſmarina iudicia; ſed queſti
de ſuis Epiſcopis, vicinos adirent Epiſcopos; & ſi ab eis quoque prouocandũ putarent, Afri-
cana adirent Concilia, vel Primates, non autem quærerent iudicia trãſmarina? Hæc inquam
cùm ipſi ſtatuiſſent, quidnã aduerſus hæc præcepiſſe viſus eſt Zoſimus, cùm ex canone Cõ-
cilij Sardicenſis voluit, eiectis presbyteris vel diaconis à ſuo ipſorum Epiſcopo, poteſtatem
impertiri, vt finitimos adire poſſent Epiſcopos? Hæc quidem quomodo ſibi cohæreant, non
ſatis video. Vnde non integra in ea Synodo Acta recitata haberi, opinari cogor; cùm præſer- D
tim in praxi contrarium obſeruatum appareat. Etenim perſpicuum eſt, tum anno ſuperiori
(vt vidimus) audiſſe Zoſimum Cæleſtium damnatum à Carthaginenſi Concilio, tum hoc
ipſo anno audiſſe Apiarium ab Vrbano ſuo Epiſcopo excommunicatum. vt planè liqueat
Zoſimum minimè probaſſe, quod ab Africanis Epiſcopis fuerat definitum, ne presbyteri,
diaconi, & ſubdiaconi appellarent iudicia tranſmarina. Plus ſanè apud me valet quod ſcitur
iterum factum, quàm quod fertur ſemel dictum: etenim certum eſt, multa in hoc deſidera-
ri, quæ non inueniuntur expreſſa; cùm præſertim litteris ad Cæleſtinũ iidem Epiſcopi Afri-
cani id ab eo contenderint, vbi aiunt[g]: Presbyterorum quoque & ſequentium clericorum
improba refugia (ſicuti te dignum eſt) repellat ſanctitas tua: quia & nulla Patrum definitio-
ne hoc derogatum eſt Eccleſiæ Africanæ.] hæc ibi, & cetera quæ ſequuntur de ſententia
Nicænorum canonum. Iſta autem inculcaſſe voluimus, vt nonnulla in illis Actis deſiderari
quiſque cognoſcat; quæ ſi extarent, conſona factis dicta ab illis eſſe facilè intelligi poſſent. E

d Concil. Carthag. 6. c. 6.

QVAE DE CLERICIS APPELLANTIBVS IN COMMONITORIO POSITA SVNT.

e Concil. Mileuit. c. 22.

f Apud Cõcil. Afric. c. 92.

g Apud Cõcil. Carthag. c. 105.

His viſis, iam quid in ſingulis conuentibus, præſentibus Apoſtolicæ ſedis legatis, actum
ſit, perueſtigemus, & num aliquid fuerit imminutum Romanæ Eccleſiæ auctoritatis. Quid-
nam autem in eo ipſo Concilio hoc anno Carthagine celebrato decretum ſit; ipſi Africani
Epiſcopi in epiſtola, quã, defuncto hoc anno Zoſimo, dederunt ad eius ſucceſſorem Bonifa-
cium Papam, declarant his verbis[h]: Litteris noſtris ad eumdem venerabilis memoriæ Zoſi-
mum Epiſcopũ datis inſinuari curauimus, vt ea ſeruare ſine vlla eius iniuria pauliſper ſine-
remus, vſque ad inquiſitionem ſtatutorum Concilij Nicæni.] hęc de potiori cauſa, nimirum
de appellationis proſecutione. In cauſa autem Apiarij presbyteri quid geſtum ſit, iidem
ſuperiùs ibi docent, dum aiunt: Ille *(nempe Zoſimus)* ſi adhuc eſſet in corpore, hoc ac-
ciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius presbyter (de
cuius

h Apud Cõcil. Afric. c. 101.

RES GESTAE IN SYNODO CARTHAG. HOC ANNO SVB ZOSYMO.

A cuius & ordinatione & excommunicatione fuerat exortum nõ ſolùm Siccenſi, verùm etiam
toti Africanæ Eccleſiæ non leue ſcandalum) de omnibus erratis ſuis veniam petens, com-
munioni eſt reſtitutus. Prior autem coepiſcopus noſter Siccenſis Vrbanus, quod in eo
corrigendum viſum eſt, ſine vlla dubitatione correxit. Quia verò paci & quieti Eccle-
ſiæ non tantùm ad præſens, ſed etiam in poſterum proſpiciendum fuit; quoniam talia
multa præceſſerant, vt vel ſimilia, vel etiam grauiora deinceps præcaueri oporteret: placuit
nobis, vt de Siccenſi Eccleſia, retento ſcilicet honore gradus ſui, presbyter remoueretur
Apiarius; & accepto epiſtolio, vbicumque alibi vellet & poſſet, presbyterij munere funge-
retur: quod eidem ipſi per litteras proprias poſtulanti ſine difficultate conceſſimus.] hæc
Patres ad Bonifacium.

Sed quod hîc tantummodo attingunt de confeſſione Apiarij, ijdem hæc paulo apertiùs
B atque latiùs ſunt proſecuti in litteris poſtea ad ſucceſſorẽ Bonifacij Cæleſtinum, his verbis[a]:
Triduano tamen laborioſiſſimo agitato iudicio, cùm diuerſa eidem obiecta afflictiſſimi
quæreremus, vel moras coepiſcopi noſtri Fauſtini, vel tergiuerſationes ipſius Apiarij, qui ne-
fandas turpitudines occulere conabatur: Deus iudex iuſtus, fortis & longanimis, magno
impendio reſecauit. Tetriore quippe ac putidiore obſtinatione compreſſa, qua tantum liui-
dum * cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo noſtro eius conſcientiam co-
arctante, & occulta quæ in illius corde tamquam in volutabro criminum iam damnabat,
etiam hominibus publicante; repentè in confeſſione cunctorum obiectorum flagitiorum
doloſus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis vltroneus ſe ipſe
conuicit; atque ipſam quoque noſtram ſpem, qua eum & credebamus & optabamus de tam
pudendis maculis poſſe purgari, conuertit in gemitus: niſi quoniam iſtam noſtram mæſti-
C tiam vno tantùm ſolatio mitigauit, quòd & nos labore diuturnioris quæſtionis abſoluit, &
ſuis vulneribus qualemcumque medelam (etſi inuita ac ſua conſcientia reluctante) confeſ-
ſione prouidit.] iſta autem de Apiario quare ipſi tam explicitè ad Cæleſtinum Papam Pa-
tres ſcripſerint, paulo pòſt dicturi ſumus. Hæc ſunt quæ hoc anno reperiuntur in Concilio
Carthaginenſi coram Apoſtolicæ ſedis legatis Acta.

a Apud Cõcil. Afric. c. 105.

DE VLTRONEA CONFESSIONE APIARII.

* luridum

Zoſimo verò inter hæc morte ſublato, eodem pendente Concilio, Epiſcopi Africani (vt
diximus) de his omnibus dedere litteras ad Bonifacium, quẽ acceperũt fuiſſe Zoſimo ſub-
rogatum: quibus cùm de ſingulis eum redderent certiorem, addiderunt id ipſum repetere,
quod ad Zoſimum ſcripſerant, nempe omnia iura ſecundùm mandata ſe integra ſeruatu-
ros, quouſque de Nicænis canonibus fieret exactior exploratio. Rebus ſic ſtantibus, miſ-
ſi ſunt legati in Orientem, nempe Conſtantinopolim ad Atticum eius ciuitatis Epiſco-
D pum; itemq́ue Antiochiam, necnon Alexandriam ad Cyrillum pro fideliſſimis exempla-
ribus Nicæni Concilij canonum. Antequam autem legati redirent, contigit Bonifacium
mori, & in eius locum ſuffici Cæleſtinum. Quid verò Epiſcopi Africani poſt explorata
Græcorum exemplaria, non inuentis in eis citatis à Zoſimo Papa canonibus, egerint; iidem
ipſi litteris datis ad Cæleſtinum inſinuant. Non quidem (vt hodie Nouatores) arguerunt
Zoſimum impoſturæ, dolumve malum atque fallaciam proclamarunt, neque ob eam
cauſam derogandum putarunt Eccleſiæ Romanæ iuribus. Sed quid? ſummiſſo animo
rogauerunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes ſuſcipe-
rent, atque maturiori iudicio cauſas tractarent, ne ſic iudicia ritè ac probè facta perirent.
At præſtat ipſorum audire verba, quæ ſic ſe habent in epiſtola ad Cæleſtinum[b]: Præfato
igitur debitæ ſalutationis officio, impendio deprecamur, vt deinceps ad veſtras aures hinc
E venientes non faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem vltra
velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facilè aduertet venerabilitas
tua. Nam ſi de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi præcaueri; quanto magis hoc de
Epiſcopis voluit obſeruari, ne in ſua prouincia à communione ſuſpenſi, à tua ſanctitate
vti feſtinato, vel præpropere, vel indebitè videantur communioni reſtitui?] hæc ipſi:
quibus vides eos non prohibere appellationes ad Romanam ſedem, ſed tantùm admo-
nere ipſum Romanum Pontificem, ne (vt aiunt) faciliùs quàm par eſt, nec feſtinatò vel
præproperè aut indebitè agat: nam maturum quidem expoſcunt iudicium, non autem
recuſant.

DE EADEM CAVSA AGITATA SVB BONIFACIO.

DE EADEM CAVSA AGITATA SVB CAELESTINO.

b Apud Cõcil. Afric. c. 105.

Cùm ergo manifeſtè videas eos non refragari appellationibus ad Romanam Eccleſiam,
ſed tantùm exigere, quod æquũ iuſtumq́ue videretur, vt maturiori cauſæ tractarentur exa-
mine: Proinde quod ſubdunt, vt vbi ſunt exorta, ibi ſint finienda negotia ob difficultatem
proſe-

EPISCOPI AFRI NON DEROGANT IVRI APPELLATIONIS.

proſecutionis iudicij tranſmarini,ſed & quod ingerunt de non mittendis Legatis de Latere A in Africam & executoribus cum Potentibus:haud antè dictis aduerſari putes,vt appellationis iuri voluerint penitus derogatum. Nam nequaquam illum recuſarunt proſecutionis cauſæ modum,qui eo canone ponitur primo loco,nimirum vt ipſe Romanus Pontifex cauſam ipſam propinquis Epiſcopis per litteras delegaret.Hæc autem quæ dicta ſunt,licet perſpicua ſatis haberi poſſint,clariora tamen reddentur ex his quæ dicturi ſumus: vt etiam manu quiſque tangat,quam quærit in quæſtione difficillima veritatem; quam non poſſit quiſque non fateri,niſi obſtinatè procaciterque reſiliat.

Primùm igitur quod ad appellandi ius pertinet: id quidem haud recens inſtitutum eſt, ſed ſimul cum ipſa Eccleſia Romana connatum. Etenim cùm, Orthodoxorum omnium ſententia, ipſa in orbe Chriſtiano (vt ſuperiùs latiſſimè demonſtratum eſt) obtineat principatum; minores omnes ad maiores, cùm læſi ſunt, poſſe habere recurſum, & maiores B minoribus præſto eſſe debere, cùm ius naturale, tum gentium, atque ius ſcriptum confirmat. Sed quod modò ad Africanam Eccleſiam ſpectat, de qua nobis in præſentiarum ſermo: Cùm qui apud eos claruere præſtantiſſimi Patres,iidemque Catholici & Catholicæ veritatis acerrimi vindices,vt ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Cyprianus, Optatus Mileuitanus, & Auguſtinus,pari ſententia abſque aliqua dubitatione vel diſcrepãtia tradant, confirmentque, ac pluribus prædicent primatum Romanæ Eccleſiæ; æquè & ius ad eam prouocandi, ex quadam neceſſaria aſſumptione, viſi ſunt eſſe profeſſi. Quod verò ad vſum pertinet: niſi id antiquitus ſeruari ſolitum eſſet, haud S. Auguſtinus in cauſa Cæciliani iſta diceret[a]: Erat Eccleſia *(Carthaginenſis ſcilicet)* etiam tranſmarinis vicina regionibus, & fama celeberrima nobilis: vnde non mediocris vtique auctoritatis habebat Epiſcopum,qui poſſet non curare conſpirantem multitudinem inimicorum: cùm ſe videret & Romanæ C Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium in Africam venit, per communicatorias litteras eſſe coniunctum; vbi paratus eſſet cauſam ſuam dicere, ſi aduerſarij eius ab eo illas Eccleſias alienare conarentur.] hæc cùm ipſe dicat, nónne fatetur, appellare illi licuiſſe ad Romanam Eccleſiam,ſi illud ei damnum & iniuria inferretur? nam quomodo fieri valuit, vt Africanus Epiſcopus à coepiſcopis læſus in Africa, cauſam ſuam proſequeretur apud Romanam Eccleſiam, niſi iure appellationis?

[a] *Aug. epiſt. 162.*

DE EPISCOPIS TEMPORE AVGVSTINI ROM. PONT. APPELLANTIBVS.

Sed quid vetera exempla quærimus? ſuppetunt quidem noua, quæ ſedente ipſo S. Auguſtino in Numidia contigerunt,ac quidem minimè dubia: haud enim horum eſt leuis aſſertio, quæ eodem tanto Patre atque doctore teſtante,inculcante, in pluribus comprobante, adducemus in medium.O mira Dei prouidentia in rebus Catholicæ Eccleſiæ moderan- D dis! Eo ipſo tempore, quo de Nicæno canone ea inter Africanos Epiſcopos controuerſia agitabatur,caſum cõtigiſſe voluit,cuius occaſione ipſemet S. Auguſtinus,quem dictis Conciliis Carthaginenſibus interfuiſſe diximus, compulſus ſit exempla adducere, quibus demonſtraret Africanorum Epiſcoporum recurſus & appellationes ad Romanam Eccleſiam, cùm agit de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi;qui, relicto illi Epiſcopatus honore,functionibus tamen fuerat interdictus Epiſcopi, ſic damnatus ab Africanis Epiſcopis, vt miniſtratione ceſſaret Epiſcopatus. cùm iſte ſic priuatus, apud ſedem Apoſtolicam appellans, reclamans dixit: Aut in mea cathedra ſedere debui, aut Epiſcopus eſſe non debui.]

Aduerſus hunc igitur S. Auguſtinus,qui vnus ex Epiſcopis fuit,qui eum ea ſententia condemnauerant,reſpondens oſtendit,ſæpiùs accidiſſe,vt Epiſcopis Africanis priuatis adminiſtratione Epiſcopatus,honor tamen cum nomine Epiſcopi eiſdem relictus fuerit; quod de- E monſtrat his verbis[b]: Exiſtat exemplo,ipſa ſede Apoſtolica iudicante,vel aliorum iudicia firmante, quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopali ſpoliatos honore,nec relictos omnimodis impunitos:quæ,vt à noſtris temporibus remotiſſima non requiram,recentia memorabo.Clamet Priſcus prouinciæ Cæſarienſis Epiſcopus: Aut ad primatum locus, ſicut ceteris, & mihi patere debuit;aut Epiſcopatus mihi remanere nõ debuit.Clamet alius eiuſdem prouinciæ Victor Epiſcopus,cui relicto in eadem pœna,in qua & Priſcus fuit, nuſquam niſi in diœceſi eius ab alio communicabatur Epiſcopo:clamet, inquam: Aut vbique communicare debui,aut etiã in meis locis communicare non debui. Clamet tertius eiuſdem prouinciæ Laurentius Epiſcopus,& prorſus huius vocibus clamet: Aut in cathedra,cui ordinatus ſum, ſedere debui;aut Epiſcopus eſſe non debui. Sed quis iſta vituperet, niſi qui parum attendit,nec inulta omnia relinquẽda,nec vno modo omnia vindicanda?] hæc S. Auguſtinus, in his

[b] *Aug. epiſt. 261. edit. Plant. tom. 2.*

A in his (vt ait) ipſa ſede Apoſtolica iudicante, vel aliorum iudicia firmante. Sed & cùm vnius generis caſus & vnius tantùm prouinciæ recenſet ſedis Apoſtolicæ de Africanis Epiſcopis exhibita iudiciorum exempla,eademque ipſa recentia: planè poteſt quiſque ex his intelligere, quàm crebra atque adeò frequentiſſima eſſe contigerit in aliis variis atque diuerſis multiplicibusque caſibus, tum in ea prouincia cuius meminit, tum in aliis eiuſdem Africanæ Eccleſiæ,Apoſtolicæ ſedis iudicia: quæ quidem haud ab ipſa Romana Eccleſia exerceri potuerunt,niſi cùm qui in Africa ſententia Epiſcoporum damnati eſſent Epiſcopi,Romanum Pontificem appellaſſent, qui (vt idem dicit S. Auguſtinus) aut aliter iudicaret,vel ab aliis iudicata firmaret.

MVLTIPLICES CAVSAE EX AFRICANA ECCLESIA AD SEDEM APOST. DELATAE.

En vides frequentiam Africanorum Epiſcoporum ſedem Apoſtolicam appellantium. Sed cur modò reſiliiſſe viſi ſint: vt cuncta probè intelligas,præſtat hîc audire cauſam Anto- B nij Epiſcopi Fuſſalenſis, de qua S. Auguſtinus eam ad Cæleſtinum Papam ſcribit epiſtolam: exſtat enim ipſa,quam conſulere cuique liberum erit. fiet planè,vt ex ea tum morem illum iam inolitum appellandi ad ſedem Apoſtolicam,eiuſque ſedis auctoritatem intelligas,tum etiam interpreteris quæ ſubduriuſcula viſi ſint ſcripſiſſe Patres Concilij Carthaginenſis in ea quam citauimus ad Cæleſtinum Papam epiſtola, de non mittendo de Latere Legatum in Africam: vt maximè mireris,quàm concinno ordine cuncta ſibi reſpondeãt, & (quod diximus) admirabili Dei factum ſit prouidentia, vt caſus contingeret, quem & S. Auguſtinus ſcriberet,vt nulla poſſit obſcuritate velari, vel perplexitate inuolui, atque dubitatione confundi, ſed cuncta dilucida atque clara ſinceraque ob oculos poſita contempleris: adeò vt tu ipſe, lector, quouis affectus ſis animo,atque etiam ſi ab Eccleſiæ Catholicæ recto tramite procul aberres, non poſſis non fateri,quæ vera certaque ex epiſtolari hiſtoria deducta eſſe C perſpexeris. Accipe igitur rei geſtæ ſummarium.

DE CAVSA ANTONII EPISCOPI FVSSALENSIS.

Antonius Epiſcopus Fuſſalenſis ob enormia quædam ſcelera, agente contra eum S. Auguſtino, qui ei ſedi ipſum præficiendum curauerat, ab Epiſcopis eius prouinciæ depoſitus fuit ab Epiſcopatus adminiſtratione, relicto illi tantùm ſedis titulo. Appellat hic ad Bonifacium Romanum Pontificem Zoſimi ſucceſſorem: ſimulque vafer homo ex Africa proficiſcens, elicuit in ſui commendationem litteras à Primate Numidiæ ad ipſum Romanum Pontificem,quibus ille ipſum veluti innocentem excuſaret. His acceptis Bonifacius Papa à Primate in Antonij Epiſcopi commendationem litteris,magna cautela (quod ipſe S. Auguſtinus laudat) pro Antonio reſcripſit, eo adhibito temperamento,ſi nulla videlicet ſurreptio interceſſiſſet: nam in litteris hæc appoſuit: Si ordinem rerum nobis fideliter indicauit,&c.] Sed contigit inter hæc Bonifacium mori, & relinqui cauſam integram eius ſucceſ- D ſori Cæleſtino Pontifici; apud quem contra ſuum Epiſcopum Fuſſalenſes cauſam proſequentes,querelas pariter eidem Cæleſtino Papæ ingeſſerunt aduerſus ipſum Auguſtinum, quòd perditiſſimum hominem dediſſet ipſis Epiſcopum. Hoc ipſo rerum ſtatu,cùm ab aduerſario iactaretur fore miſſurum Cæleſtinum Papam executores,qui in ſedem ſuam,in ipſam videlicet Epiſcopatus adminiſtrationẽ Antonium reſtitueret: ipſe Auguſtinus ad eumdem Pontificem ſupplices litteras dedit,in quibus poſt alia hæc ad finem[a]:

BONIFACII PAPAE SENTENTIA DE ANTONIO EPISCOPO FVSSALENSI.

Accipe (inquit) nunc quæ poſt eius ſanctæ memoriæ viri *(nempe Bonifacij Papæ)* in Africa litteras geſta ſunt,& ſubueni hominibus opem tuam in Chriſti miſericordia multo auidiùs quàm ille poſcentibus,à cuius inquietudine deſiderãt liberari. Iudicia quippe illis, & publicas poteſtates, & militares impetus,tamquam executuros Apoſtolicæ ſedis ſententiam,ſiue ipſe,ſiue rumores creberrimi comminãtur: vt miſeri homines Chriſtiani Catholici grauio- E ra formident à Catholico Epiſcopo, quàm cùm eſſent hæretici à Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Nõ ſinas iſta fieri,obſecro te per Chriſti ſanguinem,per Apoſtoli Petri memoriam,qui Chriſtianorum præpoſitos populorum monuit,ne violẽter dominentur inter fratres.] hæc Auguſtinus: quibus pariter intelligas, quidnam ex Concilio Carthaginenſi ad eumdem Cæleſtinum Pontificem Epiſcopi ſcribentes ſibi voluerint verbis illis[b]: Executores etiam clericos veſtros quibuſque petentibus * nolite mittere, nolite concedere; ne fumoſum typhum ſæculi in Eccleſiã Chriſti, quæ lucẽ ſimplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.] hæc ipſi. Ex quibus ſimul omnibus perſpicuè ſatis,puto,intelligis,ſicut Auguſtinum,ita & reliquos Africanos Epiſcopos non refugiſſe Apoſtolicæ ſedis iudicium, quod implorabant pro confirmandis à ſe latis ſententiis, defendendiſque ab eas impugnantibus;nec rurſum executionem refugiſſe iudicij;ſed queſtos eſſe de modo exequẽdi: exhorruiſſe nimirum mitti clericos cum militibus & magiſtratuum

[a] *Aug. epiſt. 261. edit. Plant.*

[b] *Apud Cõcil. Afric. c. 105.*

* Potentibus

EXECVTIONI SENTENTIAE APOST. SEDIS PRAESTANT MAGISTRATVS AVXILIVM.

tuum apparitura. Quod quidem illud primum oſtendit, inſeruiſſe Præſides prouinciarum, A & qui illis parebant milites, Romanis Pontificibus, in exequendis Apoſtolicæ ſedis ſententiis: tantum abeſt vt eas impedirent, vel remorarentur, vel, vt Apoſtolicis ipſis litteris, Placet, ſubſcriberent, arrogarent.

Ceterùm reprehenſione verè dignus ne fuerit modus ille cum apparitura militari exequendi Apoſtolicæ ſedis ſentẽtias: licet ſanctiſſimi viri de eo videantur eſſe conqueſti: haud tamen, quod ad præſentem cauſam pertinet, quis dixerit improbandum, ſi exactè cuncta conſideret. Etenim Antonium calumniam eſſe paſſum, atque iniuſtè damnatum, veriſimile fieri potuit, immo reddi propemodum certum, ſcribente pro eodem ad ſedem Apoſtolicam ipſo prouinciæ totius Primate, qui primus omnium in eum tulerat damnationis ſententiam. Dato igitur, vt ex Actis iudicialibus iure riteque confectis iſte per Apoſtolicam ſedem foret in ſtatum priſtinum reuocandus: certè ſecundùm ea quæ ibidem ſan- B ctus Auguſtinus[a] ſcribit de Fuſſalenſibus, id nonniſi manu militari expleri potuiſſe videbatur, quod Romanus Pontifex ſua ſententia definiiſſet. Etenim ciues in eum adeò exacerbatos fuiſſe tradit, vt minimè paſſuri eſſent ipſum ampliùs ſibi Epiſcopum præfuturum, immo in aliquod etiam forent vi publica facinus prorupturi, ſi ipſis inuitis Antonius redderetur Epiſcopus. teſtatur quidem id ipſum Auguſtinus, his verbis agens de plebe Fuſſalenſi: Dolore iuſto, cum ſibi præeſſe, ferre omnino non poſſent; & cum ſuo illiuſque periculo in aliquod ſcelus forſitan erupturam impatientiam ſui doloris oſtenderent.] hæc ipſe. Certè quidem nonniſi ex caſibus huiuſcemodi emergentibus introductum oportuit, vt vbi non audiretur Apoſtolicæ ſedis præceptum ſimplicibus litteris ſignificatum, ad illud exequendum à Romana Eccleſia clerici legarentur cum apparituris, vt cogerent, quod iuſtè videri poterat definitum, impleri. Porrò ritè, iuſtè, pieque pro exequendis aduerſus refractarios & C repugnantes iuſtis ſententiis & Eccleſiaſticis inſtitutis, implorare licere ab Imperatoribus eorumque Præfectis auxilium: non alium quempiam auctorem cito, ſed ipſum S. Auguſtinum appello, qui huius ſententiæ firmum aſſertorem atque defenſorem ſe præbuit pluribus in locis, & inter alia in epiſtola ad Vincentium[b]. Ceterùm quod ad Auguſtinum ſupplici epiſtola aduerſus Antonium apud Cæleſtinum agentem pertinet: factum quidem fuiſſe ipſum Auguſtinum voti compotem, ipſiuſque petitioni Romanum Pontificem annuiſſe, ſuo loco dicemus.

[a] Aug. dicta epiſt. 161.

[b] Aug. epiſt. 48.

DE QVO ALTERCATVM SIT INTER EPISCOPOS AFRICANOS ET SEDEM APOST.

Vidiſti ne adeò aperta ac perſpicua luce, lector, quã procul abſit (quod inſultantes iactant hæretici) conatum eſſe Zoſimum Papam appellandi ius ab Africana Eccleſia ſuffurari; cùm, teſte ipſo Auguſtino, id iam antiquo atque recenti vſu receptum, pluribuſque in Africa frequentatum exemplis, præſcriptum fuiſſe conſtet? Sed cur (inquies) eiuſmodi de appel- D latione oborta eſt controuerſia? Haud quidem verè à quopiam dici poteſt, appellandi ius aliquando denegatum, quod tot conſtat exemplis antè & poſtea comprobatum: ſed potiùs perſpicuè cernere eſt, de modo proſequendæ appellationis obortum eſſe diſſidium: quod ſatis euidenter poſſumus intelligere ex ipſius Zoſimi Papæ Commonitorio, in quo vbi agitur de primo mandato, non de iure appellandi citatus eſt canon Concilij Sardicenſis, ſed de proſequendæ appellationis modo, nempe vt habet idem recitatus canon Concilij Sardicenſis ſeptimus, quo cauetur, vt ipſe Romanus Pontifex duplici via poſſit, ſi velit, appellantis ſubuenire iuſtitiæ, nimirum vel per litteras, ſcribendo Epiſcopis finitimæ regionis, vt diligenter de cauſa inquirant atque definiant, vel mittendo Legatos à Latere in Africam, qui præſentes cum Epiſcopis cauſam appellantium audiant atque iudicent: quorum poſteriorem modum refugiſſe vidimus Epiſcopos Africanos, non autem denegaſſe penitus ius appellandi ad Romanum Pontificem. Etenim ratio in promptu eſt: nam ſi ius appel- E landi denegatum ab eis penitus eſſet, non ille quidem ſeptimus canon, ſed quartus & quintus eiuſdem Concilij Zoſimo citandus fuiſſet, quo potiſſimùm de appellandi iure agitur, his ſcilicet verbis:

CANONES DE APPELLATIONE.

Quod ſi aliquis Epiſcopus adiudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putauerit ſe bonam cauſam habere, vt iterum iudicium renouetur: ſi placet, S. Petri Apoſtoli memoriam honoremus, vt ſcribatur ab his qui examinauerunt, vel etiam ab aliis Epiſcopis qui in propinquo morantur. Et ſi iudicaret renouandum eſſe iudicium, det Iudices, &c.] ſequenti item canone ſic:

Addendum eſt (ſi placet) huic ſententiæ, quam plenam ſanctitate protuliſtis, vt cùm aliquis Epiſcopus depoſitus fuerit eorum Epiſcoporum iudicio, qui in vicinis commorantur locis,

A locis, & proclamauerit agendum ſibi negotium in Vrbe Roma: alter Epiſcopus in eadem cathedra, poſt appellationem eius qui videtur eſſe depoſitus, omnino non ordinetur, niſi cauſa fuerit in iudicio Romani Epiſcopi terminata.]

Vides igitur qui fuerant citandi canones eiuſdem Concilij, ſi de appellandi iure fuiſſet inter Africæ Epiſcopos & Romanum Pontificem oborta controuerſia, & nõ potiùs de modo proſequendæ appellationis. Sed & elicere id quoque potes ex ipſis litteris eorumdem Africanorum Epiſcoporum ad Cęleſtinũ, datis illis quidem (vt vidimus) poſt acceptos ab Oriente Nicænos canones; dum ipſi non negant appellationem, cùm proſecutionem acceptent, nempe ſi velit Romanus Pontifex per litteras eam delegare cauſam ipſis Africanis Epiſcopis, ſecundùm videlicet priorem proſequendæ cauſæ modum: ſed ægrè ferre ſe dicunt proſecutionis modos, nempe vel cùm Romæ ſumma difficultate producendi eſſent teſtes, vel B in Africa per Legatos à Latere foret agenda cauſa: cui poſteriori modo valde obnitebantur; ſicut & iniquo ferebant animo executores clericos cum apparitura in Africam mitti, vt ex S. Auguſtino vidiſti: cùm illud magis optarent, vt cùm quis appellaret Apoſtolicam ſedem, ab illa delegaretur cauſa Epiſcopis illius prouinciæ; vt de Zoſimo Papa vidimus delegante Eccleſiæ Cæſarienſis cauſam S. Auguſtino atque collegis.

FAVSTINI LEGATI CVM AFRIC. EPISCOPIS ASPERITAS.

Quod verò legati & clerici executores proteruè nimis rem agere viderẽtur: hos à Romano Pontifice mitti, moleſtè ſe ferre iidem ſignificarunt Epiſcopi Africani. Certè quidem de his agendi apud Cæleſtinum tum publicis litteris Africanorum Epiſcoporum, tum priuatis ipſius Auguſtini, occaſionẽ dediſſe noſcitur legatorum nimia in cauſa proſequenda aſperitas & inſolentia. Nam in præſenti cauſa de Fauſtino legato iidem conqueſti ſunt litteris ad Cæleſtinum, ipſum non iam egiſſe Iudicem, ſed patronum ſceleſtiſſimi Apiarij; & eo proter- C uiæ progreſſum eſſe, vt diuerſas coepiſcopis Africanis (vt aiunt) inferret iniurias. de quo antea conqueſti litteris ad Bonifacium[a] ſcripſerunt, quod non eſſent typhum iſtum (vt aiunt) paſſuri: & in litteris ad Cæleſtinum[b] rogant, ne fumoſum ſæculi typhum in Eccleſiam introduci permittat. Eſt namque typhus, idem quod faſtus & arrogantia: vnde & Plutarchus[c] nomen quoque Typhonis ab eadem Græca voce deducit. vſurpata eſt eadem vox ab Auguſtino[d] etiam; licet alicubi mendosè, typhus loco, plus, legatur: à S. Ambroſio etiam, frequentiùs verò à S. Gregorio.

[a] Apud Cõcil. Afric. c. 101.

[b] Apud Cõcil. Afric. c. 105.

[c] Plutarchus de Iſide.

[d] Auguſt. epi. 162.

DE CANONE SARDICENSI CITATO A ZOSIMO SVB TITVLO NICAENI CONCILII.

Cùm igitur ex his omnibus, quæ dicta ſunt, ſatis ſuperque liqueat, Zoſimũ Papam optimam fouiſſe cauſam, nec quicquam alieni iuris vſurpare conatum eſſe; quo & prædeceſſores omnes abſque vlla cõtrouerſia potiti eſſent, dum Africanorum Epiſcoporum appellationibus ad Apoſtolicam ſedẽ detulerint, eiſdemque ius dixerint, atque cauſas ipſas, de qui- D bus contentiones obortæ eſſent, abſoluerint: quænam, rogo, ſubeſſe potuit ratio doli mali & impoſturæ, vt ſuppoſuerit Nicæno Concilio canonem Sardicenſem? cùm præſertim qui ab eo citatus eſt canon, non minoris eſſet auctoritatis atque præſtantiæ, ac ſi eſſet Concilij Nicæni. Vbi igitur nulla ineſſe potuit vel leuis fingendi ratio, nefas eſt præſumere fictionem. Quis enim ignorat paris auctoritatis fuiſſe Concilium Sardicẽſe atque Nicænum, cùm ambo fuerint œcumenica, immo hoc amplius ab illo iſtud habuerit, quòd illi ex Africanis Epiſcopis vnus tantùm Cæcilianus interfuiſſe reperitur, Sardicenſi autem cum Grato Epiſcopo Carthaginenſi triginta eiuſdem prouinciæ Epiſcopi præſto fuere; adeò vt, ſalua pace Catholica, nequaquam potuiſſent Sardicenſis Concilij canones non recipere? Si ergo dolus malus ſubeſſe minimè potuit, alia planè exquirẽda cauſa eſt, cur à Zoſimo ſub titulo Nicæni Concilij citatus fuerit canon Concilij Sardicenſis. Coniecturæ locus patens eſſe debet, vbi ceſſat E omnis de impoſtura ſuſpicio. Vnde licet opinari, vel quod canon ille Nicæni Concilij fuerit cum aliis tranſlatus in Sardicenſe; vel quod, cùm id celebratum ſit pro corroboratione Nicæni Concilij, idem reputatum cũ illo fuerit: quod apud veteres adeò conſtans fuit, vt cùm recenſerent Concilia generalia, poſt Nicænum ponerent Conſtantinopolitanum, prætermiſſo penitus Sardicenſe, quod tamen fuiſſe œcumenicum liquet.

Sed nec mirum eſt, quod nec nouum ſit, ſi vnus idemque canon, vel plures ſub diuerſis Conciliis cenſeantur. Nam ne longè petita quæramus exempla; in promptu eſt, quod in Concilio Carthaginenſi anno ſuperiori celebrato inſerti habentur canones Concilij Mileuitani. inſuper & canones Cõcilij Hipponenſis (vt diximus) tranſlati ſunt in poſteriora Concilia Carthaginenſia. Quid ergo impoſturæ erit, ſi canones, qui poſiti reperiuntur ſub titulo Conciliorum Carthaginẽſium, quis citauerit nomine Conciliorum Mileuitani, vel Hipponenſis? Num qui id faceret, exclamaueris impoſtorem? non puto, immo potiùs exactum

canonum

canonum cognitorem, qui nouerit proprios fontes vnde manarint. Certè quidem plura de A Concilio Nicæno ſunt exempla, aliquot eiuſdem Concilij canones tranſlatos fuiſſe in Concilium Sardicenſe, nimirum quintum, decimumquintum, decimumſextum, & decimumſeptimum, quos exſcriptos inuenies in Concilio Sardicenſi ſub numeris primo, decimonono, & decimoſexto.

Quod ſi neges ea de appellationibus ſtatuta fuiſſe in Nicæno Concilio; vnde negationem hanc probare vales? Num illud vnum ſatis eſſe poteſt argumentum, quòd codices Africani & aliqui Eccleſiarum Orientalium illis carent? Ego contrà, Romanæ Eccleſiæ codices illos habuiſſe, teſtificatione Zoſimi, aſſeram. Modò æqua lance perpende, quibuſnam codicibus maior adhibenda ſit fides: ſimul conſiderans, quæ longo tempore ſit paſſa naufragia Eccleſia Africana factione Donatiſtarum, qui cum Arianis fœdus inierant: quorum nequitia & illud quoque factum eſſe iam diximus, vt ipſum Concilium Sardicenſe, B idemque œcumenicum, cui & cum Primate Epiſcopo Carthagineñſi triginta Epiſcopi Africani interfuerunt, poſteris Africanis penitus interceptum fuerit, vt omnino perierit, immo & nomen ipſum malè apud eos audiens, reſpueretur, tamquam Conciliabulum hæreticorum [a]. Conuerte rurſus oculos ad Orientis Eccleſias, & quibus per plurimos annos fluctibus iactatæ fuerunt, conſidera, Arianis Epiſcopis præſidentibus, expulſis penitus Catholicæ communionis Epiſcopis: quibus omnibus malis caruiſſe Romanam Eccleſiam, iam ſuperiùs ex rebus geſtis ſingulorum annorum ſatis perſpicuè demonſtratum eſt. Ex quibus planè iure argumentari liceat, fideliores habendos eſſe codices in Romanæ Eccleſiæ archiuo diligenti cuſtodia aſſeruatos, quàm quoſlibet alios diuerſarum prouinciarum. Haud enim recens eſt eiuſmodi argumentatio, ſed iam vetus, à maioribus vſurpata & ſolida fide recepta, cùm contigit in diſceptationem venire C fidem codicum Romanorum & Orientalium; quando ex integritate Romanæ Eccleſiæ chartarum fuit perſpicuè demonſtratum, ipſas ſacroſanctas Synodos œcumenicas apud Orientales ab hæreticis eſſe corruptas, labefactatas, ac penitus in falſum ſenſum mutatas & deprauatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in priſtinum veritatis candorem reſtituiſſe. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius [b] Papa, quem conſulas. Si igitur ea de Conciliis Epheſino & Chalcedonenſi acciderunt, cùm Eccleſiæ Orientales à Catholicis regerentur Epiſcopis: quid cenſendum eſt, cùm Ariani, in quorũ manibus erant omnium Eccleſiarum codices & omnes vbique locorum conſtructæ bibliothecæ, Orientalibus præerant Eccleſiis? num quis negabit talia accidere potuiſſe, immo & accidiſſe non faciliùs exiſtimabit? Sed ne hîc eadem repetere cogamur, conſule quę dicta ſunt ſuperiùs tertio tomo de cauſa, cur nomine Concilij Nicæni citati fuerint canones Concilij Sardicenſis. D

QVIBVS CODICIBVS MAIOR ADHIBENDA SIT FIDES.

[a] Aug. epiſt. 165. ad Fortunatum, & contra Creſc. lib. 3 c. 34.

[b] Gregor. l. 5. epiſt. 14.

His denique & aliis perſuaſi Epiſcopi Africani, longè abfuit vt citatos à Zoſimo canones non repertos inter canones Nicæni Concilij, ſed ſub Concilio Sardicenſi, vt adulterinos reiecerint, & vt aſcititios ſpurioſque damnauerint; ſed eos potiùs vt legitimos ac fide dignos (vt par erat) habuerunt. Cuius quidem rei locuples teſtis accedit Ferrandus diaconus Carthaginenſis Eccleſiæ, qui in huius ſæculi fine magno ſplendore claruit non Carthagine tantùm, ſed in vniuerſa Eccleſia Africana. Hic quidem in ſuo Breuiario, ſeu Concordantia canonum, quam diligenter elucubratam trecentis diſtinxit capitibus, eorumdem [c] canonum mentionem habet, recenſens eos ſub titulo Concilij Sardicenſis: immo ipſe rectè interpretatus, alteri eorum huiuſmodi præfixit titulum [d]: De prouinciali Synodo retractanda per vicarios Epiſcopi vrbis Romæ, ſi ipſe decreuerit.] ita ibi: vt planè intelligas, nequicquam ab ipſis appellationis iuri, ſed nec executioni ipſius per vicarios, nempe Legatos de Latere, faciendæ, eſſe derogatum, vel imminutum; cùm modum dumtaxat illis diſplicuiſſe, quæ dicta ſunt ſuperiùs, doceant. E

[c] Breuiar. Ferrand. c. 149. 153. apud Creſconium.

[d] Conc. Sard. cap. 7.

Conſidera igitur, lector, cuncta quæ à nobis allata ſunt pro defenſione Zoſimi Papæ & iurium Apoſtolicæ ſedis (quod ſincerè ſine fuco & fallaciis rẽ agamus) nõ aliunde deprompta eſſe, quàm ex teſtificatione ipſorum Africanorum virorum, ac potiſſimùm S. Auguſtini, & aliorum qui huic Synodo interfuerunt, aduerſantium Epiſcoporum, ex ſcriptis ab ipſis epiſtolis & aliis: quibus perſpicuè intelligere poſſis, omnia ritè, ſine dolo & impoſtura, omniaque fideliter à Zoſimo & ſucceſſoribus Romanis Põtificibus eſſe tractata. Si ergo hæc ex aduerſantium domo petita rem adeò perſpicuam reddunt: quid ſi extarent ipſorum Romanorum Pontificum Zoſimi, Bonifacij, & Cæleſtini ad eorum litteras redditæ reſponſiones, cùm & ſine ipſis penitus euincatùr cauſa? Cùm igitur iam ex his quæ dicta ſunt, plena fide probatum

EX SVIS SCRIPTIS AFRICANI CONVICTI.

A probatum habeas ius antiquum appellãdi ab Africanis Epiſcopis ad Romanam Eccleſiam, illudque frequentibus & antiquis & recentioribus firmatum exemplis, perſpicuumque redditum non rem nouam tentaſſe Zoſimum & ſucceſſores, nec ſuffuratos eſſe (quod aiunt) ius appellandi, vſque adeò manifeſtum ſit: ipſę certè (ſi poſſent) planè erubeſcerent chartæ, quæ à Nouatoribus Zoſimum & Bonifacium ſtylo lancinantibus ſunt contumeliis exaratæ. Sint iidem ipſi iudices, ſi quod tamen veri cognoſcendi ſtudium, quod connatum eſt omnibus, eorum inſidet animis: ſimulque diſcant omnes, quàm offuſa ſemel mente denſa caligine, & in tranſuerſum acta odio atque liuore, feratur in præceps, dum iidem ipſi quæcumque ignorant, blaſphemant, & dente canino corrodunt.

Sed nec parcendum illi, qui ignoratione rerum geſtarum, ex turbis his actus in fugã, quæſiuit (quod piis non licet) in mendaciis latebras. Falsò enim exiſtimans poſtremis Africanorum B Epiſcoporum litteris ad Cæleſtinum Pontificem datis eſſe cõflatum ſchiſma, diuiſamque penitus Africanam Eccleſiam à communione Romanæ: quid improbè improbus finxit impoſtor? (vehementiùs enim commoueor in eos, qui mendaciis labefactant, quã ſe putant ſuffulſiſſe Dei Eccleſiam, columnam & firmamẽtum veritatis) quid inquam ille? Qui igitur ſemel errore ductus ſibi perſuaſit hoc tempore ſciſſam penitus fuiſſe Africanam Eccleſiam à Romana (proh nefas!) quàm enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacij Secundi Papæ nomine epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum de reconciliatione Eccleſiæ Carthaginenſis cum Romana, iam antè (vt ſibi videbatur) ſchiſmate diſciſſa ab his temporibus Bonifacij ac Cæleſtini prædeceſſorum Romanorum Pontificum. Addit etiam ea de re ab alio Eulalio Epiſcopo Carthaginenſi libellum ad ipſum Bonifacium pro reconciliatione datum; necnon interceſſiſſe ad rem perficiendam tradit litteras Iuſtini Imperatoris. C Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, ſed callidus veterator, ibi habet. Patienter audi, & ſcies meæ commotionis paulo pòſt iuſtiſſimam cauſam.

DE EPISTOLA CONFICTA BONIFACII PAPAE NOMINE.

Agendum iampridem alias nobis fuit in Notationibus ad Romanum Martyrologium aduerſus eumdem impoſtorem; cuius quidem epiſtola commenticia adeò immenſa clades ea ex parte infertur Eccleſiæ, vt niſi falſo omnino ea eſſe conuinci poſſet, planè ex Eccleſiæ Catholicæ albo expungẽda fuiſſent ſanctorum Africanorum martyrum agmina, qui in perſecutione VVandalica pro fide Catholica magna gloria certantes, atque agonem ſumma patientia conſummantes, aſſecuti ſunt martyrij palmam; delendique pariter forent ex Eccleſiaſticis tabulis præclariſſimi confeſſores, qui per illud ſpatium annorum cẽtum in Africana Eccleſia claruere doctrina atque vitæ ſanctitate conſpicui. Etenim ſi integro ſæculo hoc, nempe à Bonifacio Primo vſque ad Bonifacium Secundum, Africana Eccleſia perſe- D uerauit in ſchiſmate; nihil eſt vt aliquis potuerit interea legitima impertiri corona martyrij, vel in aliquo confeſſionis præmio munerari; cùm & ſententia Cypriani & ipſius Auguſtini Africanorum Antiſtitum atque doctorum, certum exploratumque ſit, nullam eſſe poſſe ſchiſmaticorum coronam & præmium, quæ nonniſi dentur in Eccleſia Catholica elargiri. Vide, rogo, in quod diſcrimen ille, quiſquis fuerit, adduxerit Eccleſiam: cùm ſi eius ſtare poſſet epiſtola, corruere neceſſe eſſet ea ex parte Dei illam ſtructuram, quæ tot ſanctorum martyrum & confeſſorum viuis eſt aucta lapidibus.

REDARGVITVR FALSITATIS EPISTOLA NOMINE BONIFACII PAP. SCRIPTA.

Ceterùm toto cælo (vt dicitur) palàm fecimus, & demonſtrauimus clariſſima omnino luce ab homine vafro elaboratũ eſſe commẽtum, dum oſtendimus, nec hoc tẽpore ſub Bonifacio, Cæleſtinóve, vel eorum ſucceſſoribus Romanis Pontificibus interciſam fuiſſe vel ad vnius diei tantùm ſpatium, vel horæ momẽtum, Africanæ cum Romana Eccleſia commu- E nionem: quod & tibi notius fiet ex his quæ inferiùs ſingulis fermè annis dicturi ſumus: vt nulla prorſus dubitatio hac de re animum tuum pulſare poſſit. Vnde planè intelligas, epiſtolam illam eſſe falſiſſimã, ſiue eius ſpectes argumentũ, ſiue explores quæ in ea auctor congeſſit alia aperta mendacia. His addas, quod dum finxit Bonifacium Secundum eam ſcribere epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum, planè de Eulalio tum Epiſcopo Alexandrino manifeſtæ id redarguitur falſitatis, cùm conſtet tempore Bonifacij Secundi præfuiſſe Eccleſiæ Alexandrinæ Timotheum eius nominis tertium, ſiue quartum potius dicendum, eumdemque hæreticum, & à Romana Eccleſia alienum. Sed nec eſt quod fingi poſſit aliquis alius Eulalius nomine præfuiſſe Eccleſiæ Carthaginenſi; cùm tempore eiuſdem Bonifacij, regnante Gelimere VVandalorum Rege, nec vnus eſſet reperiri in Africa Catholicæ communionis Epiſcopus. Inſuper dum inconcinnus effictor in eadem epiſtola meminit Iuſtini tunc regnantis Imperatoris, quàm apertè ſe mentitũ eſſe ſignificat? etenim eo tem-

A eo tempore Bonifacij non Iuſtinus, ſed Iuſtinianus regnabat in Oriente. Vides,lector,quot quantisque certis demonſtrationibus res tibi facta ſit nota,cùm vel vna tantùm ex adductis hîc rationibus pluſquam ſatis eſſe potuerit ad arguendam epiſtolæ falſitatem : & intelligis quanto periculo recipiantur indiſcuſſa quæque Romanorum Pontificum nomine edita. At de his hactenus.

Iam verò elucidatis,quæ in maximã controuerſiã ab aduerſariis deducta erant atque defenſa:reliqua eiuſdem ſexti Concilij Carthaginẽſis abſoluamus. In Concilio Carthaginenſi,ſiue hoc,ſiue alio ſub eodem Bonifacio celebrato, editus eſt canon de libris canonicis diuinæ Scripturæ:extat adhuc,ſed neſcio quomodo relatus ſub Concilio tertio Carthaginenſi ſub numero quadrageſimoſeptimo, vbi ad finẽ de confirmatione canonis per Romanum Pontificem Bonifacium iſta ſubiiciuntur[a]: Hoc etiam fratri & conſacerdoti noſtro Bonifacio,vel[*] aliis earum partium Epiſcopis pro confirmando iſto canone innoteſcat,quia à Patri- B bus iſta accepimus in Eccleſia legenda.Liceat etiam legi Paſſiones martyrũ,cùm anniuerſarij dies eorum celebrantur.] hæc canon.Ex quibus vides,lector,quantum deferrent Africani Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ,dum eodem tempore, quo ea agitabatur controuerſia, nihil remiſerunt ſummiſſionis & reuerentiæ erga Romanum Pontificem.Sed & illud conſidera, quòd ſi in hagiographis ſuſcipiendis confirmationẽ requirunt illi ab Apoſtolica ſede,quantum abeſt vt ob cauſam aliorum canonum ab ea voluerint ſeparari? Quamobrem & illud accidiſſe diximus, quòd licet canones illos citatos nomine Concilij Nicæni inter alios Nicænos canones minimè reperiri cõtigerit,nihilominus eoſdem,ac ſi Nicæni fuiſſent, cuſtodiendos acceperunt. Porrò canonem iſtum de ſacris libris fuiſſe (quod poſtularant) à Bonifacio Romano Pontifice confirmatum, inde certum ducimus argumentum,quòd S.Auguſtinus ſcribens ad Quintianum hæc ait[b]: Vos ipſi priùs nolite in ſcandalum mittere Eccle- C ſiam,legẽdo in populis ſcripturas,quas canon Eccleſiaſticus non recepit.] & paulo pòſt:Non memineris in Concilio inſtitutum, quæ ſint Scripturæ canonicæ, quæ in populo Dei legi debeant?Recenſe ergo Concilium;& omnia quæ ibi legeris,commenda memoriæ,&c. hæc ipſe, vt de confirmatis ab Eccleſia ſacris libris.

[a] Conc. Carth. 3. c. 47. [*] & CANONEM SCRIPTVRAE DIVINAE CONFIRMAT ROMANVS PONT. *[b] Aug. epiſt. 135.*

ACTA MARTYRVM QVAE EXPLOSA.

Quod inſuper ad legendas Paſſiones martyrũ in Eccleſia anniuerſaria die canon ſanciuiſſe videtur:id quidem haud improbauit Rom.Pontifex, licet minimè Eccleſia Romana vſu receperit,quod ſcilicet (vt teſtatur Gelaſius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiam ab hæreticis probarentur fuiſſe compoſita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis ſanctorum martyrum,quorum vix pauca reperiri contingit ſuo priſtino, quo ſunt ſcripta, candore atque ſimplicitate niteſcere,de quibus hæc habet & ſextæ Synodi canon[c]: Quæ à veritatis hoſtibus confictæ ſunt martyrum hiſtoriæ,vt ſic martyres ignominia afficerent,& qui eas audituri eſſent in infidelitatem deducerent,in Eccleſia non publicari iubemus, ſed eas igni tradi: D qui eas autem admittunt, vel tamquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.] hæc ibi. Ceterùm compendioſæ illæ Paſſiones martyrum,quas continent Martyrologia,anniuerſaria quaque die ,qua iidem paſſi ſunt martyres,tam apud Latinos quàm Græcos antiquo vſu ſemper in Eccleſia recitari conſueuerunt.Sed redeamus ad Synodum.

[c] Apud Theod. Balſam. ſext. Synod. c. 63.

DE INNOCENTII LEGATIONE IN ORIENTEM.

Decreta iam in eadem Synodo (vt dictum eſt) magna celeritate legatione in Orientem ad perquirendos Nicænos canones,duo inuenti delectiq; ſunt qui idem munus obirent,Innocentius presbyter,& Marcellus ſubdiaconus Eccleſiæ Carthaginenſis: quorum prior Innocentius presbyter miſſus eſt Alexandriam ad Cyrillum eius Eccleſiæ Epiſcopum, Marcellus verò ad Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum. hæc quidem ex redditis ab eis ad Synodum litteris perſpicua fiunt,quibus Cyrillus diem Paſchatis anni ſequentis ad XVII. E Kal. Maias annunciauit: conſtat quidem etiam ipſum (vt agebat Theophilus) annis ſingulis ſingulas ſcripſiſſe Paſchales epiſtolas. Extant ipſæ in Vaticana bibliotheca numero trigintaduæ, quas exſcribendas curauimus, & Latinitate donandas per Federicum Metium diligenter in opus incumbentem.

Quod rurſum ad Innocentium presbyterum ad Cyrillum Alexandriam miſſum pertinet:ipſum inde profectum eſſe Hieroſolymam,reddidiſſeq; S.Hieronymo litteras S.Auguſtini & Alypij, ex eiuſdem ad eos reſponſione perſpicuè poſſumus intelligere. Inter alia autem iidem Auguſtinus & Alypius ſuis litteris reddiderũt S.Hieronymum certiorẽ de damnatione facta hæreſis Pelagianæ. Qua de re magna ipſe Hieronymus lætitia affectus eſt: vnde ad eos: Mihi (inquit[d]) omnis occaſio gratiſſima eſt, per quam ſcribo veſtræ reuerentiæ, teſtem inuocans Deum,quòd (ſi fieri poſſit) aſſumptis alis columbæ,veſtris amplexibus implicarer,

[d] Hier. epi. 79.

A plicarer,ſemper quidem pro merito virtutum veſtrarum, ſed nunc maximè, quia cooperatoribus & auctoribus vobis hæreſis Cæleſtiana iugulata eſt: quæ ita infecit corda multorũ, vt cùm ſuperatos damnatoſq; eſſe ſe cenſeant,tamen venena mentiũ nõ omittant; & quod ſolum poſſunt, nos oderint per quos putant libertatem docendæ hæreſeos perdidiſſe.] hæc ipſe. Meminit in eadẽ ipſe epiſtola de S.Euſtochio proximè defuncta, & quidẽ (vt videtur) hoc anno:nam anno ſequenti ab aduentu Innocentij presbyteri ſe eam epiſtolã ſcripſiſſe teſtatur,qui hoc anno (vt dictum eſt) illuc ab Africanis Epiſcopis miſſus fuit. Sicq; & ſequenti anno eam ab ipſo epiſtolã ſcriptã apparet,antequam haud pridem (vt ibi ait) S.Euſtochium defuncta erat. fuiſſe quidem videtur illa nouiſſima omniũ epiſtolarum ipſius:nam anno ſequenti (vt dicemus) eumdem S.Hieronymum ex hac vita migraſſe,Proſper affirmat.

Ex his igitur (vt vides) conſignatum habes tempus migrationis clariſſimæ genere & ſan- B ctitate celeberrimæ Euſtochij virginis,S.Paulæ filiæ,agentis Bethlehẽ vnà cum matre annis viginti,poſt illius verò obitum annis quindecim, vt ex litteris [a]eiuſdem Hieronymi ad eam in matris tranſitu ex hac vita ſcriptis intelligi poteſt, dum ſub Conſulatu Honorij ſexto & Ariſteneti (qui eſt annus Domini quadringenteſimus quartus) numerat cõmorationis eiuſdem Paulæ matris Bethlehem annos viginti,à tẽpore videlicet quo vnà cum filia Euſtochio illuc profecta erat: à quo quidem tempore vſque in præſentem annũ incolatus monaſterij Bethlehemitici ſuperſtitis Euſtochij filiæ anni intercurrunt quindecim. ſicq; anni fient trigintaquinque monaſticæ obſeruantiæ eiuſdem Euſtochij in Bethlehemitica manſione,actis iam antè Romæ in ſancto propoſito vnà cũ matre annis quinque. hæc omnia liquent ex teſtificatione S.Hieronymi, caſtiſſimæ virginis cum cæleſti ſponſo nuptiarũ ſpiritualium pronubi,morũ excultoris,& fidiſſimi eius integritatis ad obitum vſque cuſtodis: cuius quidem C ſcriptis,quæ,qualis,quantaq; S.Euſtochium fuerit,ſexcentis ferme locis, haud obſcuris notis declaratũ inuenies. Extitit ipſa planè terra bona & optima, quæ tanto cultore digna fructum reddidit centuplũ,& quidem in patientia: cuius ſpecimen inſigne edidit illud nouiſſimè,quòd graſſatores paſſa,cædes & incendia, bonorumq; deprædationem, & his omnibus acerbiores minas,cõqueſta de his apud Romanũ Pontificem, noluit nomina recenſere ſceleratorum tanta ſacrilegia perpetrantium,nec eorum ad facinus impulſoris ediſſerere voluit accuſatrix; ſed ſignaculo Chriſtianæ manſuetudinis ac patientiæ illibatã virginitatem,& cuſtoditam quàm exactiſſimè diſciplinã monaſticã conſignauit, ſic nempe ſumma integritate & ſanctitate totius vitæ tranſactæ periodum quàm honeſtiſſimè atque ſanctiſſimè claudens.

[a] Hier. epi. 27. TEMPVS EVSTOCHII MONASTICAE OBSERVANTIAE.

DE S. EVSTOCHII AD DEVM TRANSITV.

Hic finis Iuliæ Euſtochij,immo principium vitæ,cùm exoptatũ diu nuptiarũ tempus aduenit,iam longè ante plurimos annos ab ipſo S.Hieronymo ei iugiter cõtemplandũ ob ocu- D los poſitum,cùm in nobili illa de inſtitutione virginis ſcriptione in ipſius ſublimi profeſſione virginitatis tyrocinio elucubrata,ad finem iſta de eius fine philoſophatus,vel potiùs vaticinatus,habet[b]: Egredere,quæſo, pauliſper de carcere, & præſentis laboris ante oculos tibi pinge mercedem, quam nec oculus[c] vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Qualis erit illa dies,cùm tibi Maria mater Domini choris occurret comitata virgineis,cùm poſt Rubrum mare,ſubmerſo cum ſuo exercitu Pharaone, tympanum tenens præcinet reſponſuris: Cantemus[d] Domino: glorioſè enim honorificatus eſt: equum & aſcenſorem proiecit in mare. Tunc Thecla in tuos læta volabit amplexus. Tunc & ipſe ſponſus occurret, & dicet: Surge[e] veni ſponſa mea,veni proxima mea,ſpecioſa mea,columba mea: quia ecce hiems tranſiuit,pluuia abiit ſibi. Tunc Angeli mirabuntur, & dicent: Quæ[f] eſt iſta proſpiciens quaſi diluculum, ſpecioſa vt Luna, electa vt Sol? Videbunt te filiæ,& laudabunt Re- E ginæ,& cõcubinæ prædicabunt. Hinc & alius caſtitatis chorus occurret: Sara cum nuptis veniet,filia Phanuelis Anna cum viduis. Erunt in diuerſis gregibus carnis & ſpiritus matres tuæ. Lætabitur illa, quòd genuit:exultabit iſta, quòd docuit, &c.] hæc Hieronymus de futuro iam diu antè deſcripto Euſtochij ad Deum tranſitu: tale namque ante triginta & ampliùs annos de venturis cum ſponſo cæleſti eius nuptiis dulce præcinuit epithalamiũ, quod nos hîc epitaphij loco poſuimus. Non enim lacrymis,ſed gaudiis,nec funeris, ſed triumphi pompa proſequi decet tantam virginem migrantem ad Chriſtum virginum ſponſum.

[b] Hier epi. 22. in fine. [c] Iſaiæ 64. [d] Exod. 15. [e] Cant. 3. [f] Cant. 9.

EVSTOCHII AETAS.

Quot autem annos nata ſanctiſſima virgo deceſſerit, haud exceſſiſſe putamus ætatis annum quinquageſimum: vtpote quam tempore S.Bleſillæ ſororis obitus (cuius ſuo loco & tempore quarto tomo meminimus) haud prouectæ ſatis ætatis fuiſſe,idẽ S.Hieronymus[g] teſtari videtur,vbi in conſolatione Paulæ matris de eiuſdem Bleſillæ obitu ait: Parce ſaltem Euſtochio tuæ, cuius parua adhuc ætas & rudis penè infantia.] Fuit autem ipſa inter quinque

[g] Hier. epi. 25.

que S.Paulæ filios tertio loco genita. Erat Bleſilla omnium primogenita, ſecunda Paulina, A tertia Euſtochium, quarta Ruffina, quinto verò loco & vltimo Toxotius natus, vt ex teſtificatione eiuſdem Hieronymi ſatis liquet. Cùm igitur tempore profectionis S.Paulæ ex Vrbe Hieroſolymam ante annos (vt diximus) trigintaquinque, vt idem teſtatur[a], eſſet Ruffina quarto loco nata iam nubilis; quæ diximus de ætate Euſtochij, confirmari poſſe videntur, vt quæ ante ipſam orta Euſtochium haud minor annis tunc quindecim fuiſſe dicatur: qua quidem inita de annis Euſtochij ratione, ipſam quinquagenariam deceſſiſſe dicendum erit. Porrò dies natalis ſanctiſſimæ virginis Euſtochij relatus reperitur à Romana Eccleſia in tabulas Eccleſiaſticas quarto Kal. Octobris hoc elogio: Eodem die S.Euſtochij virginis filiæ B.Paulæ; quæ ad Præſepe Domini cum aliis virginibus enutrita, præclaris meritis fulgens, migrauit ad Dominum.] hæc ibi publica teſtatione, cùm alioqui priuatis obſequiis omnes fermè ſacræ virgines eam conſueuerint frequentare. B

[a] Hier. epi. 27.

DE S. PAVLA IVNIORE.

Sic igitur cùm ex humanis Euſtochiũ deceſſiſſet, ſolatio amitæ remanſit Paula Iunior deſtituta. Hæc (vt dictũ eſt) nata eſt ex matre Læta atque Toxotio filio S.Paulæ, de cuius educatione ad eius matrem S.Hieronymus epiſtolam ſcripſit[b]. dictaq; eſt ad diſcriminationem Paulæ Senioris eiuſdẽ auiæ iſta Paula neptis. de qua idem S.Hieronymus in dicta epiſtola ad Auguſtinum & Alypium in fine his verbis[c]: Paula veſtra neptis] ſed meliùs ita in aliquibus ſcriptis codicibus: Paula neptis, veſtra] & quod ſequitur: miſerabiliter deprecatur, vt memores eius ſitis, & multum vos ſalutat.] hæc de ipſa: quæ in eodem relicta monaſterio, quando diem extremũ clauſerit, nobis eſt hactenus incõpertum. Par eſt autẽ credere, vt quæ (quod ſuo loco dictũ eſt ſuperiùs) nata eſt ex repromiſſione martyris, & ab ipſis incunabulis Deo dicata, tantarumq; feminarum ſancta educatione nutrita, ac S.Hieronymi ſcriptis ab infantia ad ſummum virtutum exemplar inſtituta, finem egregia pariter clauſerit ſanctitate. C

[b] Hier. epiſt. 7.
[c] Hier. epi. 79.

DE MELANIA IVNIORE ET SOCIIS.

Sed & illud ex eadem S.Hieronymi epiſtola velim obſerues, ipſum non Paulæ neptis tantùm nomine eiſdem Auguſtino atque Alypio Epiſcopis ſalutem impertire, ſed nomine etiam Albinæ, Piniani, atque Melaniæ, quos ante ſeptem annos diximus verſatos in Africa, & poſtea vnà ſimul veniſſe Hieroſolymam. ait enim[d]: Sancti filij communes Albinus*, Apinianus*, & Melania plurimùm vos ſalutant.] hæc ibi. Verùm pro Albinus, Albina, & pro Apinianus, Pinianus reſtituendi ſunt; niſi prẹter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius. Sed quando (inquies) hi Hieroſolymam peruenerunt? ante triennium. Et ne putes nos agere coniectura, vel diuinare; habes id ipſum expreſsè demonſtratum in rebus geſtis[e] eiuſdem Melaniæ Iunioris: vbi cùm dicatur eadem annis ſeptem in Africa commorata; ſi repetas tempus eius Roma illuc profectionis, quam accidiſſe diximus anno qui præceſſit Vrbis cladem, nempe quadringenteſimonono; & ab eo tempore numeres ſeptem illos annos, inuenies vtique ante triennium (vt dictum eſt) ipſam ac eius ſocios Hieroſolymam perueniſſe, & vnà cum ea Albinam matrem Melaniæ Iunioris, vt eius Acta teſtantur: fuiſſe namque hanc Albinam nomine coniugem filij Melaniæ Senioris, Palladius docet[f]. D

[d] Hier. epi. 79.
* Albina
* Pinianus
[e] Extãt apud Metaphraſt. die 31. Ian. & Sur. tom. 1.
[f] Pallad. in Lauſiac. c. 33.

Ab ipſo autem Hieroſolymam aduentu poſt dies quadraginta defunctam eſſe Melaniam Seniorem, Palladius[g] tradit, licet de aliis nullam habeat mentionem: quos dum ait inferiùs[h] vitam duxiſſe in Campania & in Sicilia; planè ignoraſſe viſus eſt, ex Auguſtino certum reddi eoſdem in Africa degiſſe; neſciſſe pariter, ex S.Hieronymo palam fieri eoſdem Hieroſolymam profectos eſſe: quæ omnia pluribus teſtantur Acta S.Melaniæ Iunioris.

[g] Pallad. in Lauſiac. c. 47.
[h] Idem. c. 49.

ALBINVS ET PINIANVS ADMONENT PELAGIVM.

Quinetiam ex eodem S.Auguſtino conſtat, hos cùm Hieroſolymam perueniſſent, & Pelagium ibi agentem inueniſſent, ipſum admonuiſſe, vt ea omnino damnaret, quæ ab Orthodoxis aduerſus eum obiicerentur: ipſum autem, velut eis obtemperantem, ſcripſiſſe anathematiſmum aduerſus illos errores, qui ab Occidentalibus in eum obiecti eſſent: ſed quàm doloſè, quamq; veteratoriè, S.Auguſtinus aperuit. E Sed accipe modò quid ipſe de his cum Pelagio agentibus ſcriptis tradat[i]: Scripſiſtis mihi, cum Pealgio vos egiſſe, vt quæcumque aduerſus eum dicerentur, ſcripto damnaret: eumque dixiſſe, audientibus vobis: Anathemo, &c.] Miſerunt autem dicta à Pelagio iidem Albinus*, Pinianus, atque Melania ad ipſum Auguſtinum: qui poſtea ſub Zoſimo Papa contrariis ſcriptis oſtendit impij hæreſiarchæ fallacias. Sed de his aliàs.

[i] Auguſt. de Chriſti gratia lib. 1. c. 1.
* Albina

MELANIAE ET PINIANI VITAE INSTITVTVM.

De rebus autem geſtis Melaniæ Iunioris, ac Piniani viri eius, ac ſociorum, eiuſdem Melaniæ vitæ Acta declarant; nimirum peregrinatos eſſe in Ægyptum ad viſendos ſanctos monachos eremi accolas, relicta Albina matre ob ingraueſcentem ſenectutem Hieroſolymis: inde verò redeuntes Hieroſolymam, ſeorſum à coniuge Pinianum vitam excoluiſſe monaſticam,

A Melaniam verò ad annos quatuordecim apud montem Olíueti clauſam in cella perſeueraſſe, duxiſſeq; ibi in anguſto loco vitam Angelis ſimilem. Mira quidem hæc videbuntur: ſed ſi quis legat, quæ de eiuſdem Melaniæ vitæ inſtituto, antequam Hieroſolymam proficiſceretur, cùm adhuc in Italia ac Romæ potiſſimùm verſaretur, idem qui ſuprà Palladius[a] ſcripſit, atque ea quæ de eiuſdem viuendi ratione cùm eſſet in Africa, eadem Acta habent; ſummum huiuſcemodi monaſticæ vitæ genus tum ipſam, tum virum eius attigiſſe, haud valde mirabitur, cùm ſe ab initio penitiſſimè Deo ambo addixiſſent.

[a] Pallad. in Lauſiac. c. 49.

CHRISTI APPARITIO MIRIFICA SVPER MONTEM OLIVETI.

Sed quid hoc item anno mirandum acciderit in Palæſtina, Marcellinus in Chronico, ſub iiſdem Conſulibus Monaxio & Plinta, docet his verbis: Multæ Palæſtinæ ciuitates, villæque terræmotu collapſæ ſunt. Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſemper vbique totus, ſuper montem Oliueti Hieroſolymæ vicinum ſeſe de nube manifeſtauit. Multæ & tunc vtriuſ- B que ſexus vicinarum Gentium nationes tam viſu quàm auditu perterritæ, atque credulæ ſacro Chriſti fonte ablutæ ſunt: omniumque baptizatorum in tunicis crux Chriſti Saluatoris Diuinitatis nutu extemplo preſſa refulſit.] hæc Marcellinus, & alij. Cuius quidem rei adeò admirabilis occaſione, de tempore aduentus Domini ad iudicandum cœpti ſunt vbique miſceri ſermones; quòd ex Danielis[b] Prophetæ vaticinio iam prænunciatus eſſet aduentus Filij hominis in nubibus, & Zacharias[c] de ipſo loco eius aduentus ſuper montem Oliueti prædixerat. His inſuper accedebat etiam, quòd memoria omnium retinerentur, quæ ab Angelis dicta, à Luca[d] verò Euangeliſta conſcripta ſunt verba illa in eodem monte Oliueti, vbi Chriſtus aſcendiſſet in cælum, & de ipſo Domino Ieſu ita prænunciata: Quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum, ita veniet.] His, inquam, diuinis prædictionibus, & cælitus ea facta apparitione, de venturi Domini ad iudicandum tempore inter diſertos C viros diſceptari cœptum. Cuius occaſione ſcripſiſſe videtur Heſychius[e] ad S. Auguſtinum de nouiſſima die; quæ, cùm præceſſiſſent (vt ait) tot ſigna, iam videretur inſtare. Cùm & ipſe S. Auguſtinus[f] prolixa diſputatione, epiſtola ad eumdem Heſychium reddita, itidem egit de nouiſſimi diei tempore: quam quidem hoc ab ipſo ſcriptam eſſe anno, ex eo redditur exploratum, dum numerans Domini annos ita ait: A natiuitate Domini computantur anni fermè quadringenti viginti, à reſurrectione autem vel aſcenſione eius anni plus minus trecenti nonaginta. Ceterùm ipſe redarguit de his curioſum nimis exploratorem; cùm tamen ipſe contrà, diem illum haud inſtare demonſtret ex ſignis; cùm longè abeſſet, vt impletum dici poſſet, quod apud Matthæum ait Dominus[g]: Prædicabitur hoc Euangelium Regni in vniuerſo Orbe, in teſtimonium omnibus gentibus: & tunc veniet conſummatio.] nam ſubdit[h]: Sunt enim apud nos, hoc eſt, in Africa, barbaræ innumerabiles gentes, in qui- D bus nondum prædicatum eſſe Euangelium, ex iis qui ducuntur inde captiui, & Romanorum ſeruitiis iam miſcentur, quotidie nobis ediſcere, in promptu eſt. Pauci tamen anni ſunt, ex quo quidam eorum rariſſimi atque pauciſſimi, qui pacati Romanis finibus adhærent, ita vt non habeant Reges ſuos, ſed ſuper eos Præfecti à Romano conſtituantur Imperio, & illi & ipſi eorum Præfecti Chriſtiani eſſe cœperunt. Interiores autem, qui ſub nulla ſunt poteſtate Romana, prorſus nec religione Chriſtiana in ſuorum aliquibus detinentur.] hæc Auguſtinus, cùm de his agit. Sanè quidem temporibus Genſerici Vuandalorum Regis in Africa, in interiori Mauritaniæ parte, in regno Capſur cœptum fuiſſe Euangelium prædicari, occaſione confeſſorum illuc relegatorum, Victor[i] affirmat.

[b] Dan. 7.
[c] Zach. 14.
[d] Act. 1.
[e] Apud Aug. epiſt. 79.
[f] Aug. epiſt. 80.
[g] Matth. 24
[h] Auguſt. ead. epiſt. 80.

EVANGELIVM NONDVM TOTO ORBE DIFFVSVM.

[i] Vict. de perſecut. Vuand. lib. 1.

Cùm verò ſerperet venenum hæreſis Manichæorum in Galliis hoc eodem tempore, Bonifacius Papa hoc anno interpellatus libello accuſationis à clericis Eccleſiæ Valentinæ E aduerſus Maximum Epiſcopum Manichæorum ſectatorem, delegauit cauſam cognoſcendam Epiſcopis ſeptem prouinciarum. Extat ipſa de his epiſtola Bonifacij data hoc anno Idibus Iuniis ſub Conſulatu Monaxij. Vides igitur accuſationes Epiſcoporum deferri ſolere ad Romanos Pontifices. Quomodo autem Manichæi in Africa detecti fuerint, dicemus anno ſequenti.

Hoc item anno, iiſdem Conſulibus, defuncto Chryſantio Epiſcopo Nouatiano Conſtantinopoli, in locum eius ſuffectum eſſe Paulum, Socrates ſuorum Nouatianorum texens ſucceſſionem Epiſcoporum affirmat: ſub quo de Iudæo hæc contigiſſe narrat[k]: Iudæus quidam veterator, Chriſtianam fidem ſimulans, ſæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam multas corraſit pecunias. Poſtquam autem multos ex variis ſectis homines (Arianorum enim & Macedonianorum baptiſmum receperat) dolo ludificatus, non habebat amplius quibus imponeret, tandem ad Paulum Nouatianum Epiſcopum venit: ait ſe magna cupiditate baptiſmi

[k] Socrat. lib. 7 cap. 17.

DE IVDAEO SAEPIVS BAPTIZATO.

baptiſmi recipiendi flagrare; per eius manum vt illud aſſequatur, orat. Paulus eius probat inſtitutum: verùm ſe non priùs illi baptiſmum daturum ait, quàm ſit fidei articulis inſtitutus, dieſque quamplures ieiuniis vacauerit. Iudæus contra voluntatẽ ieiunare coactus, acriter inſtare, vti baptiſmo donetur. Paulus quoniam illum tam obnixè baptiſmum petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptiſmum neceſſarias. Cumque veſtem candidam pro illo emiſſet, & alueum baptiſterij aqua impleri iuſſiſſet, Iudæũ eo deduxit, vt illi baptiſmum impertiret. Verùm aqua vniuerſa, diuina quadam virtute, quæ oculis cerni præcipuè non poterat, ſubitò exhauſta eſt. At cùm neque Epiſcopus, neque alij qui aderant, accuratè conſiderarent qua ratione id accidiſſet, ſed aquam per foramen, quod in imo alueo fuit, per quod etiam aliàs aquam ſolebant educere, effluxiſſe exiſtimarent; alueum baptiſmi de integro, foraminibus vndique in eo firmè obturatis, diligenter implent. At cùm Iudæus eſſet ſecundò in alueum baptiſterij deductus, aqua rurſus penitus euanuit. Itaque Paulus: O homo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptiſmum ignorans recepiſti. Quare vbi ob miraculum à multis eò concurſum erat, fortè quidam Iudæum de facie nouit, eumque ab Attico Epiſcopo baptizatum viderat. Hoc miraculum per Paulum Nouatianum Epiſcopum editum fuit.] hactenus Socrates, & ipſe Nouatianus. Sed hæc diligentiori ſunt examine diſcutienda: extra enim Catholicam Eccleſiam nulli dari poſſe miraculum, apud omnes in confeſſo eſt.

DE CERTA RATIONE MIRACVLI EDITI.

Demus Socratem nihil eſſe mentitum (cùm alioqui ſuſpecta ſit omnis de ſuis dogmatiſtis hæreticorum narratio) nihil eſt tamen quod ipſe tribuere iure poſſit Epiſcopo Nouatiano miraculum, quod potiùs tribuendum fuerat ſacramento, ſicut nec prophetia Caiphæ, ſed cùm Pontifex eſſet anni illius: verum namque reperiri apud hæreticos baptiſmum, iam totius Catholicæ Eccleſiæ ſententia longè antè definitum fuiſſe liquet. Porrò Nouatiani cùm veriſſimi aſſertores eſſent ſanctiſſimæ Trinitatis, cuius rei cauſa (vt dictum eſt) paſſi ſunt Chriſtiani Imperatores eos in ciuitatibus commorari: æquè probatum fuiſſe illorum baptiſmum ab Eccleſia Catholica, nulla eſt dubitatio vel controuerſia. Non ſic quidem de Arianorum atque Macedonianorum baptiſmo accidit. Nam cùm Ariani additamento Eudoxij, ijdem facti ibi in Thracia ſunt Eudoxiani, eorum baptiſma, ſicut & Macedonianorum, Catholica Eccleſia penitus reſpuit, in quo nulla eſſet aſſertio Trinitatis, ſub qua conferri debere baptiſmum, Dominus ſuis mandauit Apoſtolis. Sed cur (inquies) cùm baptizatus eſt ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano, non euanuit aqua, ſicut cùm initiandus ille erat à Paulo? Ea nimirum ex cauſa, quod tunc nulla fieret per reiterationem iniuria ſacramento, cùm ante collatum ſiue per Arianos, ſiue per Macedonianos, nullius eſſet momenti: nec antè quidem Iudæus ille baptiſmum eſt conſecutus, quàm cùm ab Attico eo initiatus eſt ſacramento. Stetit tunc aqua, quia tunc primùm verum baptiſmum collatum fuit. fluxit, cùm in prioris iniuriam ſecundũ baptiſmum, licet ignorans, Paulus præparaſſet. Ceſſit igitur miraculum illud in confirmationem potiùs Catholicæ veritatis, quàm ad Pauli merita illuſtranda, quem Socrates laudibus ornat.

ASCLEPIADES EPISCOPVS AGIT PRO DAMNATIS.

Contigit hoc ipſo anno itidem Conſtantinopoli, vt cùm quamplurimi pœnam luituri eſſent, eo quòd opifices conficiendarum nauiũ ad barbaros tranſmiſiſſent; agente pro eis apud Imperatorem Theodoſium Aſclepiade Epiſcopo Cherſonenſi, omnes liberati ſint; cùm idem Auguſtus eiuſmodi reſcriptum dedit[a]:

[a] l. vlt. de pœ. Cod. Theod.

His qui conficiendi naues incognitam antè peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reuerendiſſimi Aſclepiadis Cherſonitanæ ciuitatis Epiſcopi, imminenti pœna & carcere liberatis: capitale tam ipſis, quàm ceteris ſupplicium proponi decernimus, ſi quid ſimile fuerit in poſterũ perpetratum. Dat. Conſtantinopoli, Monaxio & Plinta Conſſ.] Hoc quidem tempore ruptũ fœdus inter Romanos & Perſas fuit: cuius rei cauſa Chriſtianos, qui apud Perſas agebant, grauiter vexatos eſſe, anno ſequenti pro ratione tẽporis dicturi ſumus.

IESV CHRISTI ANNVS 420. | BONIFACII PAP. ANNVS 2. | HONORII 26. THEODOSII 13. IMPP.

CONSTANTIVS CREATVS AVGVSTVS.

QVadringenteſimo vigeſimo Chriſti anno, Theodoſio Aug. nonùm & Conſtantio Cæſare tertiùm Conſulibus, idem Conſtantius auctus Imperio ab Honorio ex Cæſare Auguſtus eſt nominatus. id S. Proſper in Chronico profitetur. Quo tempore Cæleſtius Honorij

norij reſcriptis vnà cum hæreſi iam antea (vt vidimus) exagitatus, cùm iterum ſeſe audax inferret in Vrbem, iterum cum ſuis pelli Conſtantij Imperatoris reſcripto iubetur: quod acceptum ex vetuſto codice ab Henrico Grauio diſerto viro Louanienſi, vnà cum aliis ſuperiùs redditis, hic edendum curauimus. ſic enim ſe habet:

CONSTANTII EDICTVM CONTRA PELAGIANOS.

Imperator Conſtantius Voluſiano Præfecto Vrbi. Cùm tum præteritæ ſuperſtitionis, tum recentis plena vanitatis iam dudum corrigi iuſſerimus, quotidianis inſinuationibus maior fieri nunciatur. Et quoniam diſcordia animos commouet populorum: ea quæ iamdudum iuſſeramus, præcepimus iterari. Vnde his lectis, eximietas tua, omnes qui Dei inuident pietati, diligenter inquirat, & eos faciat ſtatim è muris Vrbis expelli; ita tamen, vt ne intra centeſimum quidem lapidem habeant licentiam conſiſtendi. Cæleſtium quoque magis ac magis ex Vrbe expelli mandamus. Conſtat enim, iiſdem ex medio ſublatis, gratiam & concordiam tenere veterem firmitatem. Sanè deinceps ſi tale quippiam fuerit nunciatum, Officium præſtantiæ tuæ capitali ſententiæ ſubdendum eſſe cognoſcet. Non enim patimur impunitum eſſe, præcepta noſtra executionis negligentia protelari. Vale parens cariſſime & amantiſſime. *Et adiecta ſubſcriptio.* Impleatur quod iuſſimus; quia hoc famæ tuæ expedit.] Poſt hæc verò, iſta quæ ſequuntur, in eodem codice legebantur:

Exemplar edicti propoſiti à Voluſiano Præfecto Vrbi.

EDICTVM VOLVSIANI PRAEFECT. VRB.

Voluſianus Præf. V. dixit: Hactenus Cæleſtium diuinæ fidei & quietis publicæ turbatorem iudiciis amica reis ſecreta ſubduxerunt. Iam leges etiam edicti perſequentur abſentem. Cui, quod primum eſt, æternæ Vrbis negatur habitatio; vt ſi vel in proximis fuerit diuerſatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam temeritatis atque auſus ſui cunctos huius edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet eſſe præbendam: ne cùm huiuſmodi ſit poſita pœna, ſupplicium ac ſtylum neceſſe ſit proſcriptionis incurrere, quiſquis reum diuinis humaniſque legibus apud ſe putauerit occultandum.] ita ibi, ac poſt hæc:

Exemplar edicti Præfectorum Prætorio.

PRAEFECTI PRAETOR. QVID EDIXERINT.

Iunius, Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola iterum Præfecti Prætorio dixerunt:* . . . Pelagium atque Cæleſtium Catholici dogmatis fidem ſæuis* tractatibus deſtruentes,* ſententia Principalis inualuit, vt venerabili Vrbe ſummoti bonorum concilio* multarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne quis ſiniſtræ perſuaſionis erroribus credulum præſtet aſſenſum. Et ſi ille ſit plebeius, ac clericus, qui in caliginis huius obſcœna reciderit: à quocumque tractus ad Iudicem, ſine accuſatricis diſcretione perſonæ, facultatum publicatione nudatus, irreuocabile patietur exilium: nam ſuperna maieſtas vt colligit ex ſecreti ignoratione reuerẽtiam, ita & ineptæ diſputationis iniuriam eximit per edictum.] hactenus ibi. Compreſſi nonnihil hiſce edictis Pelagiani, haud palàm (vt antea fecerant) auſi ſunt prædicare blaſphemias. Meminit huiuſmodi contra Pelagium edictorum Photius in ſua Bibliotheca his verbis: Scripſit etiam Conſtantius Placidiæ vir, Valentiniani pueri pater, vt exilio mulctaretur Cæleſtius hæreticus. Scripſit aduerſus eum ſententiam Voluſianus Præfectus Vrbis. Hic verò Voluſianus auunculus fuit S. Melaniæ, Ethnicorum errores ſectatus, colens deos; in morte verò conuertitur, & à S. Proclo baptizatur Conſtantinopoli.] hucuſque Photius. ſed de his pluribus ſuo loco.

**Aduerſus *ſuis *conſortio*

Hoc item anno, ad ſugillandam Gentilium impoſturam, pro animi arbitrio oracula falſa fingentium, accidit quod S. Proſper ſcribit[a] in libro de Prædictionibus, & nos ſuperiùs attigimus, de Cæleſtis templi demolitione facta Carthagine: Cùm (inquit) à quodam Pagano falſum vaticinium velut eiuſdem Cæleſtis proferretur, quo rurſum & via & templa priſco ſacrorum ritui redderentur: ille, ille inquam verus Deus, cuius prophetica vaticinia neſciunt omnino mentiri, nec fallere, ſub Conſtantio & Auguſta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Chriſtianus imperat, Vrſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum vſque perducta, agrum reliquit, in ſepulturam ſcilicet mortuorum, ipſamq; viam ſine memoria ſui Vuandalica nunc manus euertit.] hæc Proſper: qui cùm iſta dicat contigiſſe ſub Conſtantio Imperatore marito Gallæ Placidiæ, quem conſtat hoc anno imperare cœpiſſe, & ſequenti finem viuendi feciſſe, ad hæc planè tempora pertinere noſcuntur.

[a] Proſp. de Prædict. par. 3 cap. 38.

DE VRSO TRIBVNO DEMOLIENTE IN AFRICA TEMPLA

Quod autem ex eodem Proſpero certum tempus habetur, quo nominatus ab eo Vrſus Tribunus Eccleſiæ negotia iuſſione Imperatoris Carthagine curabat: hic referenda ſunt quæ ſub eodem ibidem contigiſſe de Manichæis Poſſidius narrat his verbis[b]: Apud Carthaginem quoque, dum per quemdam domus regiæ procuratorem, nomine Vrſum, fidei Ca-

[b] Poſſid. in Vita Aug. c. 16.

QVID VRSVS ADVERSVS MANICHAEOS.

A tholicæ hominem, ad quoſdam Manichæorum, quos Electos vel Electas dicunt, præſentes perueniretur, atque ad eccleſiam ab eodem deducerentur, & perducerentur, ab Epiſcopis ad tabulas auditi ſunt. Inter quos etiam ſanctæ memoriæ Auguſtinus fuit, qui præ ceteris illam execrabilem ſectam nouerat, & eorum prodens eiuſmodi damnabiles blaſphemias, ex locis librorum quos illi accipiunt Manichæi, vſque ad confeſſionem earumdem blaſphemiarum eos produxit: & quæ inter ſe illi ſuo more malo indigna & turpia facere conſueuerunt, à feminis illarum, velut Electarum proditione, illis Eccleſiaſticis Geſtis declaratum eſt. Atque ita paſtorum diligentia Dominico gregi & augmentum acceſſit, & aduerſus fures & latrones defenſio competens procurata eſt.] hæc Poſſidius.

Sed iſtæ Manichæorum turpitudines in publica Acta relatæ, quænam fuerint, licet Poſſidius minimè referat, narrat tamen ipſe Auguſtinus in libro de Hæreſibus ad Quoduultdeum: quæ quidem cùm obſcœniſſimæ ſint, ſtylus promere erubeſceret, niſi eaſdem contin- B geret ab Auguſtino accipere, à quo mundo omnia munda, & per quem cùm fluunt immunda, pura redduntur. Reddamus hic igitur eius verba[a]: Detecti (inquit) ſunt tamen iidem Manichæi in eccleſia (ſicut ſcis) apud Carthaginem, iam te ibi diacono conſtituto. Quando inſtante Vrſo Tribuno, qui tunc Domini Regiæ præfuit, aliqui adducti ſunt; vbi puella illa nomine Margarita iſtam nefariam turpitudinẽ prodidit: quæ cùm eſſet annorum nondum duodecim, propter hoc ſceleſtum myſterium ſe dicebat eſſe violatam. Tunc Euſebiam quamdam Manichæam, quaſi ſanctimonialem, id ipſum propter hoc ipſum paſſam, vix compulit confiteri: cùm primùm illa ſe aſſeruiſſet integram, atque ab obſtetrice inſpici poſtulaſſet. Quæ inſpecta, & quid eſſet inuenta, totum illud turpiſſimum ſcelus, vbi ad excipiendum & commiſcendum concumbentium ſemen farina ſubſternitur (quod Margarita indicante abſens non audierat) ſimiliter indicauit. Et recenti tempore nonnulli eorum re- C perti, & ad eccleſiam ducti (ſicut Geſta Epiſcopalia, quæ nobis miſiſti, oſtendunt) hoc non ſacramentum, ſed execramentum ſub diligenti interrogatione confeſſi ſunt. Quorum vnus nomine Viator, eos qui iſta faciunt, proprie Cathariſtas, id eſt, Mundatores, vel Purgatores, vocari dicens, cùm alias eiuſdem Manichææ ſectæ partes in Macarios & ſpecialiter Manichæos diſtribui perhiberet, omnes tamẽ has tres formas ſub vno auctore propagatas, & omnes generaliter Manichæos eſſe negare non potuit.] hactenus Auguſtinus.

[a] Auguſt. ad Quoduultd. de hæreſ. c. 46.

TVRPITVDINES MANICHAEORVM IN ACTA RELATAE.

Eodem tempore in Africa noui erroris aſſertor emerſit Vincentius Victor, qui de animarum origine noua commenta excogitauit, nempe eas non ex nihilo, ſed ex diuina creatas eſſe ſubſtantia. At in primis per quos iſta cuniculos impius deriuarit, dicendum eſt. Et quod ad tempus ſpectat: poſt damnatam Pelagianam hæreſim iſta ab homine prodita, S. Augu- D ſtinus teſtatur, dum aduerſus eum agens, de Pelagianis hæc ait[b]: Nouellos hæreticos Pelagianos iuſtiſſimè Concilium Catholicorum, & ſedis Apoſtolicæ damnauit auctoritas.] Quod verò ad Vincentium Victorem pertinet: quid de eo ad ipſum ſcribens idem Auguſtinus tradat[c], videamus: Cùm enim (inquit) quis eſſet Vincentius Victor, ab eis qui te nouerant, & fortè aderant, requiſiſſem; audiui te fuiſſe Donatiſtam, vel potiùs Rogatiſtam, nuper autem communicaſſe Catholicæ. Et cùm gauderem tantum, quantum de his ſolemus quos ab illo errore liberatos eſſe cognoſcimus, immo verò multo amplius, quòd ingenium tuum, quo delectabar in litteris tuis, videbam non remanſiſſe apud aduerſarios veritatis: additum eſt à referentibus, quod me inter illa gaudia contriſtaret, ideo te cognominari voluiſſe Vincentium, quòd Rogati ſucceſſorem, qui hoc nomine appellatus eſt, adhuc tamquam magnum & ſanctum virum animo teneas, & ob hoc illius nomen tuum volueris eſſe cognomen] imitatus nimirum S. Cyprianum, qui à ſui doctoris nomine Cæcilius cogno- E minari voluit. Sed ſubdit: Nec defuerunt, qui dicerent etiam hoc à te fuiſſe iactatum, quod ipſe tibi, neſcio qua viſione, apparuerit, atque ad hos conficiendos libros, de quibus tecum agere iſto noſtro opuſculo inſtitui, ſic adiuuerit, vt ea tibi ſcribenda, quantum ad res ipſas rationeſque attinet, ipſe dictaret.] hęc Auguſtinus, qui eius fictionem redarguit: quippe cùm profiteretur deſeruiſſe Rogatiſtas, illorum ducem adeò propenſo ſtudio coleret.

VINCENTIVS VICTOR HAERETICVS.

[b] Auguſt. de anim. & orig. ad Pet. lib. 1. cap. 12.

[c] Auguſt. lib. de anim. ad Vincent. Vict. 1. cap. 1.

Sic igitur Vincentius vanis eluſus à dæmone viſionibus, elatus faſtu, & arrogantiæ inflatus ſpiritu, in docendo excellentiam æmulatus, ſcribendi contra S. Auguſtinum anſam arripuit. Quomodo autem id acciderit, ipſe Auguſtinus ſic narrat[d]: Vincentius Victor in Mauritania Cæſarienſi inuenit apud Hiſpanum quemdam preſbyterum Petrum nonnullum opuſculum meum; vbi quodam in loco de origine animæ ſingulorum, vtrùm ex illa vna primi hominis ac deinde ex parentibus propagentur, an ſicut illi vni, ſine vlla propagatione ſingulæ

[d] Au. Retract. lib. 2. cap. 56.

QVANTA SIBI VINCENTIVS VICTOR ARROGAVIT.

A ſingulæ ſingulis dentur, me neſcire confeſſus ſum, verumtamen ſcire animam non corpus eſſe, ſed ſpiritum. Et contra iſta omnia mea idem Vincẽtius Victor ſcripſit duos libros, &c.] Hos cùm à Renato monacho miſſos Auguſtinus accepiſſet, mox contrariis ſcriptis inflatam nubem diſſoluit in aëra: quatuor enim conſcripſit libros aduerſus emergentem ab inferis hæreſim, ad Renatum primum, ſecundum ad Petrum, duos autem reliquos ad ipſum Vincẽtium Victorem. Porrò ipſe Petrus preſbyter ab eo deceptus; illiq; adeò totus addictus eſt[a], vt ipſe licet ætate ſenex, & preſbyter ſacramento, illius tamen, etſi iuuenis atque laici, caput exoſcularetur, perinde ac ſi cælitus miſſum doctorem inueniſſet.

[a] Aug. de orig. anim. lib. 2. cap. 1.

Accidit tamen quaſi miraculum (perraro enim eſt inuenire auctorem erroris verè recantare palinodiam) vt idem Vincentius Victor ſuperatum ſe fateretur ab Auguſtino, atque emendationis ſuæ litteras teſtes ad ipſum ſcripſerit. Ita quidem, quod S. Auguſtinus eum B primò lenitate deuinxit: nam audi ipſum[b]: Quem tamen iuuenem *(nempe Vincentium Victorem)* non præproperè deteſtandum, ſed adhuc docendum, quanta potui lenitate tractaui: & ab eo ſcripta reſcripta correctionis eius accepi.] Obſerua S. Auguſtini praxim, quomodo agere conſueuerit cum recèns progrediente hæretico, antequã deſperata obſtinatione reſiliret ac penitus obdureſceret; nimirũ ex Apoſtoli pharmachia propinando illud primum medicamentum: Si præoccupatus fuerit homo (ait Apoſtolus[c]) in aliquo delicto; vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis.] ita quidem inſtar Euangelici Archiatri, recenti vulneri oleum infundens ante vinum. Quàm autem huius diſciplinæ ipſe Auguſtinus fuerit tenaciſſimus cuſtos, ex eo etiam tu ipſe poteris facilè intelligere, quòd cùm aliquando recens lapſum in Anthropomorphitarum hæreſim Epiſcopum quemdam paulo ſeueriùs reprehendiſſet, epiſtola poſtea ad eum ſcripta, ab eo per Fortunatianum veniam C petiit: ad quem ſcribens, hæc de ipſo habet eius exordio[d]: Sicut præſens rogaui, & nunc commoneo, vt fratrem noſtrum, de quo collocuti ſumus, videre & rogare digneris, vt ignoſcat mihi, ſi quid duriùs & aſperiùs in ſe dictum accepit in epiſtola quam me illo modo ſcripſiſſe non pœnitet, quia dixi ipſius corporis oculos nec videre Deum, nec eſſe viſuros, &c.] Ceterùm haud contemnenda viſa eſt ea opinio ex Anthropomorphitarum vanitate progreſſa: nam complures eam habuiſſe tunc defenſores, idem Auguſtinus docet tum in epiſtola ad Paulinam[e] eodem argumento conſcripta, tum alia ad Italicam[f] data.

VINCENTIVS VICTOR ERROREM CORRIGIT.

[b] Aug. Retr. lib. 2. cap. 56.

CVM QVIBVS HAERETICIS AGENDVM LENITATE.

[c] Galat. 6.

[d] Aug. epiſt. 111.

[e] Aug. epiſt. 112.

[f] Aug. epiſt. 8.

Sed quod pertinet ad propoſitam S. Auguſtini de agendo cum hæreticis diſciplinam: vt pleniorem ex eodem auctore ea de re inſtitutionem aſſequaris, de eodem Auguſtino dicta ſæpe ſuperiùs in mentem reuoca; nimirum, quòd etſi cum illis, qui prima tinctura errore imbuti ſunt, manſuetudine ac animi demiſſione agendum putauit: idem ipſe tamen cum D aliis in erroris fouea diutiùs immorantibus, nec inde educi facilè patientibus, ſed ex maculis iiſdem iterum atque iterum infectis, inueteratis, obſtinatis, & penitus refractariis & contemptoribus hæreticis ſeueritate agendum, vſque adeò ſæpius affirmauit, vt docuerit etiam eſſe eos vi compeſcendos, aduerſus eoſdem Imperatorum quoque auxilio implorato. Hæc ſunt quæ de S. Auguſtini vſu in agendo cum hæreticis hîc ingeſſimus. Verùm cùm, increſcente in dies magis malitia hominum, ſæpe probarit euentus, quòd haud facilè hæreticus audiat ſuauiter admonentis veritatẽ, ſed progredi ſoleat quiſque recedens à fide Catholica, Leuiathan inſtar[g], obſtinationis compactus ſquammis; ergaſtulo primùm coërcere beſtiam errantem & in errorem mittentem, eamque ibi curare, ſalubrius inuentum eſt: ſicuti prudentia probè docuit medicos, à vinculis incipere curare phreneticum. Seueriori namque cenſura & atrociori pœna punienda eſſe delicta progreſſu temporis, quæ antè correcta non E ceſſant, planè monet diuina ſententia in Lamech[h] lata, & delinquentis ore ita prolata: Septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech verò ſeptuagies ſepties.] At de his ſatis.

[g] Iob 41.

[h] Geneſ. 4.

Sed attexamus aliud huic ſimile de reſipiſcentia hæreſis ſectatoris grande miraculum. Eodem ferme tempore (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audaciſſimus, dicendus & ipſe hæreſiarcha, Leporius, opera S. Auguſtini & Gallorum doctorum, ab hæreſi ad fidem Catholicam conuerſus eſt; de quo ita Gennadius[i]: Leporius adhuc monachus, poſtea preſbyter, præſumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantùm & conatu proprio, non Dei ſe adiutorio obtinuiſſe credebat, Pelagianum dogma cœperat ſequi: ſed à Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Auguſtinum emendatus, ſcripſit emendationis ſuæ libellum, in quo & ſatisfacit de errore, & gratias agit de emendatione: ſimul & quod de incarnatione Chriſti malè ſenſerat, corrigens, Catholicam ſententiam tulit, dicens: Manentibus in Chriſto in ſua ſubſtantia duabus naturis, vnam credendam Filij Dei perſonam.]

[i] Gennad. de Viris illuſt. in Leporio c. 59. & apud Hieronym. tom. 9. pag. 313.

LEPORIVS IN ERRORES LAPSVS.

A hæc Gennadius. Porrò hunc auctorem fuiſſe Neſtorio ſuæ ipſius hæreſis, Caſſianus affirmat in commentariis, quos aduerſus eumdem Neſtorium de Incarnatione conſcripſit. nam & inter alia hæc habet, Neſtorium alloquens[a]: Ita ergo & tu Pelagianæ hæreſeos ſpinoſam ſabuli fidem oſtendis in germine, quod pater tuus habuiſſe traditur in radice? Leporius enim ille (vt Leporius diſcipulis ſuis dixit) Dominum noſtrum aſſerebat, Chriſtum factum eſſe per baptiſmum: tu in baptiſmo templum dicis factum eſſe per Spiritum. Non quidem ad plenum eadem verba ſunt, ſed ad plenum vna peruerſitas, &c.] De eius verò tum errore, tum pœnitentia, iſta ſuperiùs[b]:

[a] Caſſ. de Incarn. Verb. lib. 7.
[b] Caſſ. de Incarn. Verb. lib. 1.

LEPORII POENITENTIA.

Leporius enim tunc monachus, modò preſbyter, qui ex Pelagij (vt ſuprà diximus) inſtitutione, vel potiùs prauitate deſcendens, apud Gallias aſſertor prædictæ hæreſeos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, adeò emendatus ita malè conceptam perſuaſionem magnificè condemnauit, vt non minùs penè admiranda ſit correctio illius, B quàm illæſa multorum fides: quia primum eſt, errorem penitus non incurrere; ſecundum, bene repudiare. Is ergo in ſe reuerſus, non ſolùm in Africa, vbi tunc erat atque nunc eſt, tam errorem ſuum cum dolore, quàm ſine pudore confeſſus eſt; ſed etiam ad omnes admodum Galliæ ciuitates flebiles confeſſionis ac planctus ſui litteras dedit: ſcilicet vt vbi deuiatio eius priùs cognita erat, illic etiam emendatio noſceretur; & qui teſtes erroris antea fuerunt, iidem poſtea correctionis eſſent. Ex cuius confeſſione, vel potiùs deploratione, nonnulla inferenda exiſtimauimus duplici ex cauſa; vt correctiones eorum & nobis teſtimonio, & his qui nutant, exemplo eſſent; quorumque errorem ſequi non erubuiſſent, eorum emendationem ſequi non erubeſcerent; & ſicut ſimili ægritudine infirmarentur, ita ſimili remedio ſanarentur, *Neſtoriani ſcilicet Leporij & Pelagianorum erroris aſſectatores*. Is ergo, C agnita opinionis ſuæ peruerſitate, & inſpecta fidei luce, ſcribens ad Epiſcopos Gallicanos, ita exorſus eſt:

LEPORII EPISTOLA DE SVI ERRORIS DETESTATIONE.

Quid in me primùm, ô domini mei venerandi & beatiſſimi ſacerdotes, accuſem, neſcio: & quid in me primùm excuſem, non inuenio. Sic imperitia & ſuperbia, ſic ſtulta ſimplicitas cum perſuaſione noxia, ſic feruor cum intemperantia, ſic (vt veriùs dicam) cum ſui diminutione debilis fides, ſimul in me omnia recepta viguerunt, vt tot & tantis ſimul ſit & obediſſe, confuſio; & hæc eadem ab animo potuiſſe cedere, mihi ſtupenda gratulatio. Et poſt pauca ſubiungit: Si ergo minimè percipientes hanc potentiam Dei, ſenſu noſtro & propria ratione ſapientes, quaſi in inferiora ſe Deus agere videatur, ita hominem cum Domino natum eſſe dicamus, vt ſeorſum quæ Dei ſunt, ſoli Deo demus; & ſeorſum quæ ſunt hominis, ſoli homini reputemus: quartam manifeſtè introducimus in Trinitate perſonam, & de vno Filio Dei non vnum, ſed facere incipiamus duos Chriſtos: quod à D nobis ipſe Dominus Deus Chriſtus auertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum noſtrum Ieſum Chriſtum, vnicum Filium Dei, qui ſibi ante ſæcula natus ex Patre eſt, nobis à tempore de Spiritu ſancto ex Maria ſemper Virgine factum hominem, natum Deum: & confitentes vtramque ſubſtantiam carnis ac Verbi, vnum eumdemq; Deum atque hominem inſeparabilem ſemper pia fidei credulitate ſuſcepimus: & ex tempore ſuſceptæ carnis ſic omnia dicimus quæ erant Dei tranſiſſe in hominem, vt omnia quæ erant hominis in Deum venirent: & hac intelligentia Verbum factum ſit caro, non vt conuerſione, aut mutabilitate cœperit eſſe quod non erat, ſed vt potentia diuinæ diſpenſationis Verbum Patris numquam à Patre diſcedens, homo propriè fieri dignaretur, incarnatuſque ſit Vnigenitus ſecreto illo myſterio, quo ipſe nouit: noſtrum namque eſt credere, illius noſſe, &c.] recitat quæ reliqua ſunt libelli Leporij Caſſianus ad perfectam fidem de Verbi incarnatione pertinentia: E vt mirum planè ſit, antequam à Neſtorio eadem hæreſis promulgaretur, inueniri eam à Leporio ſuo ipſius libello penitus confutatam, aſſertamque ea de re ſincerè Catholicam fidem, qua & ſanctiſſima Virgo Maria Dei genitrix iure aſſeratur. Ad finem verò Caſſianus hæc ſubdit: Hanc ergo eius confeſſionem, id eſt, Catholicorum omnium fidem, & omnes Africani Epiſcopi vnde ſcribebat, & omnes Gallicani ad quos ſcribebat, comprobauerunt.] at de Leporio hactenus. Magno quidem miraculo factum eſt, vt ipſe hæreſiarcha adeò ſincera, adeoque vera confeſſione damnaret, quæ pugnaci diſputatione antè defendere conſueuiſſet. Præter Leporium hunc, alium inuenimus clariſſimum genere in S. Auguſtini[c] monaſterio profitentem. At hæc de conuerſis ſponte hæreticis ad pœnitentiam, vt ingentia miracula dicta ſunto.

[c] Aug. de diuerſ. ſer. 50.

Iam verò ad res hoc anno in Oriente geſtas ab Africa euocetur oratio. His quidem anni huius

A huius Conſulibus, perſecutio aduerſus Chriſtianos in Perſide ſæuiit: teſtantur id Socrates[a] & Marcellinus[b]: perduraſſe autem vſque ad biennium, ex his quæ tradit ipſe Socrates, poſſumus colligere, dum ait, ſub Conſulatu Honorij decimotertio & Theodoſij decimo, vnà cum bello cum Romanis ſedato perſecutionem quieuiſſe. Ceterùm quod ad tempus ſpectat, quo ea perſecutio perdurauit, redarguitur à Theodoreto[c] Socrates, cùm ait eam propagatam eſſe ad annos circa triginta: quæ quidem ſententia ex his quæ S. Auguſtinus ſcribit, nonnihil roboratur, dum in decimooctauo libro de Ciuitate Dei hæc ait[d]: Quid modò in Perſide? Nónne in Chriſtianos ferbuit perſecutio, ſi tamen quieuit, vt fugientes inde nonnulli vſque ad Romana oppida peruenerint?] Hæc cùm ipſe tradat, & in fine eiuſdem libri ſe ea ſcribere dicat anno trigeſimo à Conſulatu Manlij Theodori, qui contigit anno Domini trecenteſimo nonageſimonono; planè conuincitur illa elucubraſſe anno B Domini quadringenteſimo vigeſimonono, quo ea perſecutio an ceſſaſſet haud ſatis exploratum ſibi fuiſſe tradit.

PERSECVTIO IN PERSIDE.

[a] Socrat. lib. 7. cap. 20.
[b] Marcell. in Chro ſub his Conſulib.
[c] Theod. lib. 5. cap. 38.
[d] Aug. de Ciuit. Dei. lib. 18. cap. 12.

A quonam autem Perſarum Rege indicta hæc perſecutio fuerit, dubitatum quoque fuit. Mortuo quidem Iſdegerde, ab eius ſucceſſore ac filio Bararane fuiſſe excitatam, creditum eſt, ea potiſſimùm ratione, quòd ipſe Iſdegerdes amicus Arcadij, Theodoſij eius filij tutelam quodammodo ſuſcepiſſe viſus, de Romano Imperio atque Theodoſio optimè meritus fuit. ſenſit id quidem Socrates[e]. Theodoretus autem ſub ipſo Iſdegerde id factum affirmat[f], cui & adſtipulatur Cyrillus monachus in rebus geſtis[g] S. Euthymij. Sed cuiuſnam partis ſint potiora iura, relinquimus lectoris arbitrio.

QVIS PERSARVM REGVM PERSECVTIONEM INDIXIT.

[e] Socrat. lib. 7 cap. 18.
[f] Theod. lib. 5. cap. 38.
[g] Apud Metaphraſt. die. 20 Ianuarij.
[h] Socrat. lib. 7 cap. 18.

Quænam autem de his Socrates ſcribat, ad verbum ſingula hîc reddamus[h]: Iſdegerde (inquit) Rege Perſarum, qui Chriſtianos Perſiden incolentes minimè fuerat perſecutus, C mortuo, Bararanes eius filius ſuſceptis Regni gubernaculis, à Magis ad eam rem impulſus, Chriſtianos acerbè exagitare, cruciatus & tormenta varia, Perſarum more illis infligere cœpit. Itaque Chriſtiani qui inter Perſas habitabant, neceſſitate coacti, ad Romanos confugere, orare ne illos tam miſerè opprimi patiantur. Atticus Epiſcopus illos ſupplices benignè excipere, omnem ſuam curam & cogitationem ad opem illis ferendam conuertere, Imperatori Theodoſio rem palàm facere. Eodem tempore aliam etiam ob cauſam Romani fortè aduerſus Perſas animo infenſi fuerunt. Nam Perſæ quidem & foſſores, quos à Romanis ad auri venas excidendas mercede conduxerant, noluerunt illis reddere, & merces Romanis mercatoribus abſtulerunt. Quam offenſionem vehementer auxit Chriſtianorum ad Romanos perfugium. Nam Rex Perſarum illico mittit legatos, qui illos vt fugitiuos repetant. Romani autem eos qui auxilij cauſa ad ipſos confugerant, nequaquam D reddiderunt: immo verò non ſolùm eos vt ſupplices conſeruare, animo conſtituerant; verùm etiam omnibus opibus viribuſque ad religionem Chriſtianam propagandam eniti, parati fuerunt. Quapropter cum Perſis bellum gerere, quàm pati Chriſtianos miſerè perire, maluerunt.] hæc de belli & perſecutionis cauſis Socrates, qui res eo bello geſtas proſequitur. Nos autem, quæ de perſecutione & cauſa ipſius à Theodoreto ſunt poſteris commendata, reddemus; qui ait[i]:

CAVSA PERSECVTIONIS ET BELLI PERSICI.

[i] Theod. lib. 5. cap. 38.

Per idem tempus Iſdegerdes Rex Perſarum perſecutionem contra Eccleſiam concitauit, occaſione ex re geſta, quam ſum deinceps narraturus, arrepta. Audas Epiſcopus, vir multis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accenſus, Pyreū demolitus eſt: templa enim, in quibus πῦρ, id eſt ignis, eorum deus colitur, Pyrea vocant Perſæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accerſit: ac primùm placidè eum coarguit, & Pyreum E denuò ædificare iubet. Qui cùm ei contradiceret, negaretque ſe illud facturum: Rex omnes eccleſias Chriſtianorum ſe diruturum minatur. Atque quod antè verbis minabatur, re ipſa perfecit. Nam vt primùm Audam diuinum illum virum trucidari mandauerat, eccleſias deturbari iuſſit. Quod autem ad Pyrei euerſionem attinet, haud opportunè quidem illud factum fuiſſe exiſtimo. Nam ſanctus Apoſtolus[k] Athenas aduentans, & ciuitatem ſuperſtitioſo ſimulacrorum cultu cæcatam videns, aram quamdam ab illis honoratam minimè diruit, ſed verbo eorum ignorationem redarguit, & veritatem illis patefecit. Attamen quòd Audas templum ſimulacri deturbatum extruere rurſum noluit, ſed interfici potiùs quàm illud efficere; eum magnopere admiror, & corona dignum iudico. Nam par impietas eſt (mea quidem ſententia) ignem adorare, atque ei ædificare delubrum. Hinc igitur perſecutionis tempeſtas orta grauiſſimos & turbulentiſſimos fluctus cōtra pietatis alumnos concitauit. Quæ procella triginta annos continuos à Magis, velut à quibuſdam turbinibus, agitata

PERSECVTIO REGIS PERSARVM IN CHRISTIANOS.

[k] Act. 17.

agitata durauit. Magos enim vocant Perſæ, qui Elementa in deos referunt: de quorum A commenticiis fabulis alio in opere, in quo eorum quæſtiones diſſoluebamus, ſatis enucleatè diſſeruimus.

*Bararanes

DIRA TORMENTA IN CHRISTIANOS EXHIBITA.

Porrò Gororanes* filius Iſdegerdis poſt mortem patris, vt regni paterni, ſic belli contra pietatem à patre commoti ſucceſſor extitit: quippe pater moriens hæc duo coniuncta filio reliquit. Tormentorum autem genera, & noua cruciamenta piis hominibus ab illis inflicta, vix dicendo explicari poterunt. Nam quorumdam manibus, aliorum autem tergis corium detrahunt: aliorum capita à fronte exorſi ad barbam vſque cute exuunt: deinde robuſtis vinculis à capite vſque ad pedes circumligare, & ſingulos calamos vi arctè conſtringere; vt partem cutis, ad quam motæ erant arundines, eo pacto grauiter lacerantes, acriores doloris morſus efficerent. Quinetiam lacus effodere, eos ſumma cum diligentia iungere, deinde ingentem ſoricum numerum in eos concludere: poſtremò pietatis athletas, eorum mani- B bus pedibuſque conſtrictis, ne beſtias abigant, ſoricibus velut alimentum objiciunt. Sorices autem fame oppreſſi, ſenſim carnes ſanctorum abſumunt, ſicque diuturnum & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices iſti à ſcelerato illo naturæ noſtræ inimico & veritatis hoſte edocti, tormenta alia his quidem multo aſperiora excogitare. Sed tamen ne eo quidem modo athletarum fortitudinē & conſtantiam retundere potuerunt: nam ſua ſponte accurrebant, magno deſiderio mortis appetendæ, per quam aditus ad vitam immortalem patefit, inflammati: quorum duos treſve in memoriam reuocabo, quo per hos etiam aliorum fortitudo cognoſci queat.

HORMISDAE NOBILIS PERSAE CERTAMEN

Hormiſdam quemdam, virum in Perſis apprimè nobilem, ex genere Achemenidarum oriundum, patre Præfecto, cùm Rex eum Chriſtianum eſſe accepiſſet, ad ſe duci, & Deum Saluatorem pernegare iubet. At Hormiſda: Quod imperas Rex, neque iuſtum eſt (inquit) C neque vtile. Nam quicumque didicerit Deum omnium gubernatorem facilè contemnere, eumque denegare, multo faciliùs Regem, quippe cùm homo ſit, mortalis naturæ particeps, contempturus eſt. Quod ſi tuū imperium pernegauerit, ô Rex, grauiſſimo dignus ſit ſupplicio: quanto magis meretur ille quidem, qui omnium rerum effectorem pernegat? Rex autem, quem oportuerat ſapientiſſimam eius orationem admiratum eſſe, athletam generoſum diuitiis & honore ſpoliauit: deditque ei mandatum, vt omnibus veſtibus, ſolo ſubligaculo excepto, exutus, camelos qui erant in exercitu duceret. Cùm verò dies complures iam præteriiſſent, Rexque è tabulato deſpiciens, videret optimum illum virum & radiis Solis exuſtum & conſperſum vndique puluere: nobilitate ac ſplendore patris illius in memoriam reuocato, primùm iubet eum adduci ad ſe, & induſio lineo veſtiri. Deinde arbitratus eius animam partim cruciatu præterito, partim humanitate erga eum declarata mollitam eſſe: D Nunc demum (inquit) obſtinatione depoſita, filium fabri negato. At ille diuino zelo accenſus, induſium dilacerauit: eoque ad Regem proiecto, ſic eum affatur: Si me huius cauſa pietatis deſertorem putas, habeas tibi donum cum impietate. Hac eius fortitudine perſpecta, Rex eum è Palatio nudum exturbauit.

DE SVENIS INVICTA CONSTANTIA.

Porrò idem Rex Suenem mille ſeruorum dominum, qui ei contradicebat (quippe fabricatorem huius vniuerſitatis pernegare haudquaquam ſuſtinebat) primùm percūctatur quis ex eius ſeruis ampliſſimus eſſet: deinde ei tradit reliquorum dominatum, ipſumque dominum Suenem illi ſeruire iubet: quinetiam domīni ſui coniugem ei in matrimonium dat, ratus eo pacto ſe veritatis propugnatorem Suenem de ſentētia deducturum. Verùm ſpes eum fruſtrata eſt: nam Suenes domum ſupra petram ædificatam habuit. Poſt hos Beniamin diaconum comprehendi, & in carcerem coniici mandat. Biennio verò pòſt legatus Romanus E venit ad Regem de aliis rebus cum eo acturus: qui de diacono certior factus, impetrat ei à Rege liberationem. Rex autem iubet, Beniamin polliceri, ſe doctrinam Chriſtianam cum nullo Mago communicaturum. Legatus quidem recipit, Beniamin Regis mandata effecturum. At Beniamin cùm legatum hac de re ipſum admonentem audiuiſſet, reſpondit non poſſe fieri, vt doctrinam lucis, quam à Deo acceperat, non aliis impertiret: nam abſcondere talentum, quantum mereatur ſupplicij, hiſtoriam Euangeliorum apertè docere. Verùm Rex id temporis huius reſponſionis ignarus, iubet illum ex vinculis eximi. Qui quidem (vt ſolebat) homines ignorationis tenebris obcæcatos inde eripere, & ad lucem, quæ ſola intelligentia percipitur, educere non ceſſauit.

BENIAMIN DIACONI IMMANE MARTYRIVM.

Anno autem pòſt, res ab eo geſtæ Regi indicantur: qui iubet eum adduci, & Deum, quem colebat, denegare. Tum ille ſciſcitatus à Rege, quo ſupplicio mulctandus ſit is, qui eius

A eius regnum deſerat, & alterius ditioni ſe ſubiicere in animum inducat. Morte (inquit Rex) & pœna grauiſſima. Cui rurſum ſapientiſſimus vir: Quo pacto igitur (inquit) coërcendus eſt homo ille, qui effectorem & opificem omnium derelinquat, & vnum è conſeruis Deum conſecret, eique cultum vero Deo debitum tribuat? Quibus verbis Rex grauiter commotus, viginti arundines præacutas per vngues manuum ac pedum traiici iubet. Vbi autem vidit eum hunc cruciatum habere pro ludo, aliam rurſus arundinem in membrum genitale intrudi mandat; quæ ſæpius extracta, inſertaq; dolores ei incuſſit planè inexplicabiles. Poſt illud inflictum ſupplicium, impius ille & immanitate efferatus tyrannus virgam robuſtam, craſſam, & propter ramos vndique eminentes valde aſperam in imam alui ſedem configi iubet. quo cruciatus genere generoſus Chriſti athleta oppreſſus extremum ſpiritum edidit.

ECCLESIA DEI INVICTA.

B Infinita ferè id genus ſcelera ab illis impiis fuere admiſſa. Neque cuiquam mirum videri debet, omnium rerum adminiſtratorem Deum eorum feritatem, impietatemq; toleraſſe. Etenim quotquot Imperatores ante Imperium Conſtantini Magni regnarunt, contra veritatis profeſſores inſana rabie furere non deſierunt. Atque Diocletianus ipſo ſalutari Paſſionis die cunctas eccleſias, quæ in toto Romano Imperio erant, demolitus eſt. Verùm vix nouem iam anni interceſſerant, cùm & illæ ipſæ denuò florere, atque multo maiore amplitudine, & ſplendore, quàm antea, enitere cœperant, & tyrannus ille vnà cum impietate extinctus eſt. Atque Dominus tum hæc bella contra Chriſtianos excitanda fore, tū Eccleſiam inuictum iri prædixerat. Quinetiam ipſi rerum euentus nos docent, bellum plus commodi quàm pacem ſolere nobis apportare: nam hæc nos molles, moroſos, & timidos reddit, illud autem animos acuit, & res præſentis vitæ tamquam fluxas contemnere facit.] hactenus de C Perſica perſecutione Theodoretus.

[a] Nice. lib. 14. c. 19. 20. 21.

DE IACOBI PERSAE MARTYRIO.

Addit his Nicephorus Iacobi Perſæ certamen his verbis [a]: Infinita verò ab audacibus & impiis illis tentata ſunt: quale videlicet & illud eſt in Iacobo Perſa patratum: Is enim cùm Chriſtianus antea fuiſſet, propter intercedentem ſibi cum Iſdegerde Rege Perſarum amicitiam, paternam religionem reiecerat. Poſteaquam autem per matrem & coniugem rurſus ad fidem Chriſti admonitus reuertit, & eam rem Princeps ægrè tulit: acerbam quamdam & propter nouitatem admirandam poſt multa ſupplicia ſubiit mortem. Nam vbi articulis & iuncturis quibuſque in commoda & apta totius corporis membrorum conformatione, & manibus, brachiis, pedibus & ſuris ei reſectis, reliquum nihil quàm vnà cum ventre caput ſolum habuit: quoniam ne tum quidem fidem in Chriſtum abiecit, & id ipſum poſtremò ferro amputatum eſt.] hæc de Iacobo Nicephorus.

[b] Theod. lib. 5 cap. 36.

DEVS PVGNAVIT PRO THEODOSIO ADVERSVS PERSAS.

D Quod autem ad res bellicas pertinet: enituiſſe quidem diuinam virtutem in opem ferendo Chriſtianis aduerſus Perſas, quæ narrat Theodoretus [b] haud obſcurè ſignificant, ac in primis in his quæ ipſo exordio rupti fœderis contigerunt, de quibus ita ipſe: Cùm Perſæ, negotiis Romanorum, quibus diſtricti tenebantur, cognitis, contra vicinos ſuos ruptis fœderibus bellum facerent, neque quiſquam illis tum ab hoſtibus oppugnatis ſubſidio veniret (Imperator enim in pace iamdudum facta confiſus, duces ſuos & milites ad alia bella gerenda miſerat) Deus immenſo imbre & maxima copia grandinis in eorum exercitum demiſſa, tum eos prohibuit ab itinere vlteriùs faciendo, tum equorum curſum impediuit: adeò vt viginti diebus viginti ſtadia vſque conficere non poſſent, quoad duces Romani collectis ſuis in vnum militibus aduentarent.

EVNOMIVS EPISCOPVS VINDEX BLASPHEMIAE.

Porrò autem altero prœlio commiſſo, iſtos ipſos, cùm iam vrbem Imperatoris nomine E nuncupatam obſidione cinxiſſent, ludibrio Deus expoſuit. Nam cùm Gororanes amplius quàm triginta dies cum omnibus copiis vrbem hanc circumſediſſet, & multa inſtrumenta bellica ad vrbes capiendas accommodata ad murum applicaſſet, & infinitas tentaſſet machinas, & alias turres extra mœnia extruxiſſet; ſolus diuinus Eunomius illius vrbis Epiſcopus ei reſtitit, & machinationum adiectarum impetum penitus repreſſit. At cùm duces noſtri prœliari contra hoſtes renuerent, & obſeſſis opem ferre non auderent: iſte Epiſcopus ſe hoſtibus opponendo, vrbem ſeruauit incolumem. Nam cùm vnus ex Regulis barbaris conſuetam blaſphemiam in Deum iaceret, & in morem Rapſacis & Sennacherib verba execrabilia funderet, furoreque incitatus minaretur ſe ſacroſanctum Dei templum incendio vaſtaturum: ſanctus iſte vir rabiem eius non ferens, baliſtam Thomæ Apoſtoli nomine inſcriptam, ad pinnas muri ſtatui, & ingentem lapidem in ea imponi, nomineque illius in quem barbari blaſphemiam coniecerant, eum emitti iubet: qui directo in illum Regu-

Regulum delatus,& in nefarium eius os impactus, vultum deformauit, caput comminuit, A & cerebro diſperſit humum. Quod cùm vidiſſet Dux Gororanes,qui ſpe capiendæ vrbis exercitum collegerat, inde diſceſſit, ipſoque rerum euentu ſe victum planè declarauit: atque ob hanc cauſam metu perculſus, fœdera cum Romanis percuſſit. Ad hunc modum ſummus omnium rector Deus fideliſſimi Imperatoris ſaluti conſuluit, qui quidem & ſe famulum eius eſſe ingenuè agnoſcit, & debitum Domino præſtat obſequium.] hactenus Theodoretus. Verùm fœdus poſt ſequentem annum initum eſſe (vt diximus) Socrates tradit: perſecutionem autem nouis cauſis recrudeſcentem, amplioris temporis ſpatio propagatam fuiſſe conſtat.

[a] Socrat. lib. 7 cap. 18.
DIVINA OPE PERSAE REPRESSI.

Quæ præterea de rebus ope diuina bene geſtis in eo prælio Socrates narrat, his addamus. Vbi enim alia nonnulla pręmiſit, hęc habet[a]: Itaque ſimul atque Imperator Romanus intellexerat Perſas maximas copias contra ipſum comparaſſe,ſpe tota belli adminiſtrandi in Deo B collocata, maximum exercitum ex aduerſo miſit. Imperatorem autem ſummum protinus à Deo beneficium accepiſſe,quod eius ope confidebat,ex hoc perſpicuum eſſe poterit. Cùm enim Conſtantinopolitani anxio & ſolicito animo eſſent, & propter incertam belli fortunam ancipiti cura diſtracti: Angeli Dei in Bithynia nonnullis, quos negotia neceſſaria ire cogebant, apparentes, iubent renuntiare Conſtantinopolitanis, vt bono animo ſint, precibus ſe dedant, & firmam in Deo ſpem ponant, Romanos victores fore: ſe enim adminiſtratores belli à Deo miſſos dicebant. Quo audito, non ſolùm ciuitas confirmata fuit, verùm etiam militum animi multo ad bellum facti alacriores.

SARACENI DIVINITVS SVPERATI.

Vbi bellum (vti docuimus) erat ex Armenia in Meſopotamiam tranſlatum, Romani Perſas in vrbe Niſibenorum concluſos obſidione cingunt; turreſque ex ligno fabricatas, quæ machina quadam voluebantur, mœnibus admouent: multos, qui ex mœnibus pugnare, C eaque defendere nitebantur, trucidant. Bararanes igitur Rex Perſarum certior factus, cùm regionem Azazenorum vaſtatam, tum ſuos milites, qui erant in vrbe Niſibenorum concluſi, à Romanis obſeſſos; ipſe cum omnibus ſuis copiis contra Romanos ire conſtituit. At quoniam Romanorum exercitum vehementer formidabat, auxilium poſtulat à Saracenis, quibus id temporis præfuit Alamundarus, vir excelſo animo & bellicoſo: qui infinita Saracenorum manu ſecum adducta, Regem Perſarum confidere iubet: quinetiam pollicetur, neque id adeò multo pòſt, illi non ſolùm ſubacturum Romanos, ſed Antiochiam, quæ eſt in Syria, traditurum. Verùm eius promiſſio non ſucceſſit ex ſententia: Nam Deus adeò ingentem Saracenis incuſſit timorem, vt Romanorum copias in ipſos derepentè irruiſſe exiſtimarent: atque cùm inter ipſos tumultuarentur, & non haberent quò aufugerent, ipſi ſe armatos præcipitarunt in fluuium Euphratem, in quo homines circiter centum millia ſub- D merſi ſunt. Sic cum Saracenorum copiis actum eſt.] hæc Socrates, ſubditque alia, ſed breuitatis cauſa relinquimus. Vt autem Perſæ in prœliis poſteriores retulerint, preces quoque magni illius Simeonis Stylitæ interceſſere, de quo iſta Theodoretus[b]: Quinetiam ei aliquando viſæ ſunt duæ virgæ, quæ ferebantur quidem de cælis, in terram autem cadebant Orientalem & Occidentalem. Hanc autem Perſicæ & Scythicæ gentis in Imperium Romanorum inſurrectionem ſignificauit vir diuinus, & iis qui aderant effatus eſt viſionem: multiſq; lacrymis & precibus repreſſit plagas, quarum intentabantur minæ in orbem terræ. Gens quidem certè Perſarum iam armata & parata ad Romanos inuadendos, eis diuina aduerſante voluntate, à cœpto eſt retardata, & intrinſecus in malis propriis occupata.] & paulo pòſt: Eius quoque fuit magna fama apud Regem Perſarum: vt enim narrauerunt legati qui ad ipſum venerunt, diligenter ſciſcitabatur, quæ eſſet eius vita, & quænam miracula. Dicunt E autem eius quoque coniugem expetiuiſſe oleum dignatum eius benedictione, & tamquam donum magnum accepiſſe. Quinetiam omnes Regis aſſeclæ & à fama commoti; & multas in eum à Magis accipientes calumnias, diligenter rogabant; & cùm intellexiſſent, virum diuinum nominabant.] addit his plura Theodoretus, & inter alia de Regina Iſmaelitarum, quæ cùm eſſet ſterilis, cupida prolis, miſſa legatione, precibus eius id impetrare rogauit: & iam facta voti compos, vnà cum filio, quem peperit, ad eum perrexit; impertitaque ab eo benedictione infanti, reuerſa eſt.

[b] Theod. hiſt. ſanct. Patrũ c. 26.
SIMEON STYLITA AVERTIT FVROREM PERSARVM.

Tot verò tantaque aduerſus ſuperbos Perſas obtenta, nõniſi virtute Chriſti opem ferentis Romano exercitui parta, habes hic in effigie cuſi nũmi ſatis expreſſum, in cuius aduerſa parte cernitur Imperatoris imago dextera tenens Labarum Chriſti nomine inſignitum ex gemmis intexto, in quo virtus & fortitudo inſit exercitus, vt circumducta docet inſcriptio.

At

A

B

At ſubiiciamus his aliud vincendi genus, quo Chriſtiani non armis, ſed charitate dimicant, & ſuperant hoſtes beneficentia. quam quidem pugnam à ſanctiſſimo viro Acacio Epiſcopo exhibitam, Socrates narrat his verbis[a]: Acacius Amidæ Epiſcopus, ob facinus quoddam præclarum per id tempus ab eo geſtum, vehementer ab omnibus celebratus fuit. Cùm Romani milites illos Perſas, quos in depopulanda Azazena captiuos ceperant, nullo modo reddere Regi Perſarum in animum inducerent: captiui qui erant numero circiter ſeptem millia (quæ res animum Regis Perſarum non parum diuexauit) fame propemodum conſumpti ſunt. Acacius igitur hanc militum miſeriam minimè neglexit; ſed conuocatis ſuis clericis, ſic eos alloquitur: Deus noſter neque lancibus, neque poculis eget: nam nec comedit, nec bibit, quippe qui his rebus minimè opus habeat. Quare cùm Eccleſia multa monu- C menta aurea argenteaque ex propenſa Fidelium in eam benignitate poſſideat: conſentaneum eſt, hiſce rebus milites captiuos è cuſtodia liberare, & fame prope enectos reficere, ſuſtentareque. Vbi hæc aliaque id genus oratione percurreret, monumenta Eccleſiæ conflanda curauit, vendidit, pretiaque partim militibus pro captiuis redimendis dedit, partim ad eorum famem ſubleuandam impendit: poſtremò, viatico illis ſuperaddito ad ſuum ipſorum Regem remiſit. Hæc res ab eximio illo viro Acacio geſta, Regi Perſarum magnam fecit mirationem, quòd Romani his rebus vtriſque & bello & beneficiis hoſtes vincere laborabant. Fertur pręterea, tum Regem Perſarum magno deſiderio Acacij videndi flagraſſe, quo hominis aſpectu frueretur, tum Theodoſium Imp. Acacio præcepiſſe, vt regis deſiderio ſatisfaceret.] hæc de Acacio Socrates.

[a] Socrat. lib. 7 cap. 21.
ACACIVS EPISCOPVS REDIMIT PERSAS CAPTIVOS.

Sed quomodo ex hoc bello Perſico & perſecutione in Chriſtianos concitata manauit D occaſio, vt apud Saracenos fides Chriſtiana propagaretur; Cyrillus, qui eodem ſæculo claruit, omni fide poſteris tradidit, dum de Saracenorum duce agit; cui ob miſerationem erga Chriſtianos exhibitam datum eſt, ne apud Perſas perſeuerans cum ceteris gẽtis ſuæ periret. Sed audiamus eum, qui rem ſic aggreditur[b]: Erat apud Perſas quidam Græcus, *Gentilis ſcilicet*, nomine Aſpebetus, qui fuerat dux Tribus Saracenorum. Cùm autem circa finem Regis Iſdegerdis mota eſſet à Magis perſecutio aduerſus Chriſtianos: illi ducentes hoc ſibi magno eſſe ſtudio contendendum, vt omnes venarentur Chriſtianos: omnes quotquot erant Tribuum, apud ſe Præfectos, quin etiam illum quoque Aſpebetum, vt omnes vias diligenter cuſtodirent, conſtituunt, vt nullus Chriſtianus poſſet clanculum confugere ad Imperium Romanorum. His itaque Aſpebetus, videns tantam in Chriſtianos incurſionem & inſaniam, motus miſericordia eorum calamitatis, non ſolùm non prohibuit quo minùs fu- E gerent, ſed eis quoque manum præbuit adiutricem. Qua de cauſa accuſatus apud Iſdegerdem, & illius veritus crudelitatem, acceptis protinus ſuis facultatibus, cognationeque cum puero Terebone, transfugit ad Romanos.

[b] Cyrillus in vita S. Euthymij apud Metaphr. die 20. Ianuarij, & Sur. tõ. 1.
DE ASPEBETO DVCE SARACENORVM TRANSEVNTE AD CASTRA ROMANORVM.

Quos cùm accepiſſet Anatolius (is enim tunc erat vnus ex Præfectis Orientis) eum collocat in Arabia; & quæ illic Romanis ſuberat, Saracenorum Præfecturam tradidit in manus Aſpebeti; ſic apertè oſtendens ſinceram & omnis doli expertem fuiſſe eius acceptationem.] hæc quidem præſtitit Anatolius Præfectus Orientis, cuius etiam Procopius[c] meminit, aitq; functum eſſe legatione ad Regem Perſarũ pro conciliando inter Romanos & Perſas fœdere. Sed proſequamur ducem Saracenorum in caſtris Romanorum militantem. Cùm ergo (ſubdit Cyrillus) ſic ad Romanos acceſſiſſet, eiuſque filius Terebon cùm eſſet adhuc impubes, atque adeò verè puer, percuſſus erat flagello dæmonis, vt qui dexteram partem corporis ex dimidio haberet ſiccam, mortuæque ſimilem, & qua minimè operari poterat. hoc autem ei

DE ANATOLIO PRAEFECTO ORIENTIS.
[c] Proco. lib. 1. de bello Perſ.

ſe ha-

ſe habebat à capite vſque ad pedes:& cùm pater magnam partem facultatum cõſumpſiſſet A in medicos, Terebon ex arte illorum nullum accepit emolumentum. Poſtquam verò migrarũt in Arabiam, vidit puer in ſomnis aliquid, & viſionem expergefactus eam patri narrat. Ille autem cùm ſtatim puerum accepiſſet, & multos ex his qui eius imperio parebant barbaris, venit ad ſpeluncam Euthymij & Theoctiſti ſanctiſſimorum monachorum: nam vt eo veniret, præcipiebat quę ei apparuerat viſio. Atque fratres quidem cùm tantam vidiſſent multitudinem, inuaſit omnes animi angor & metus, nec ſciebant quid agerent. Sed B. Theoctiſtus cùm illum timorem eieciſſet ex animo, accedit ad barbaros, & rogat cuiuſnam rei opus eos huc adduxiſſet.

S. EVTHYMIVS CONVENTVS AB ASPEBETO.

At illi: Venimus (dixerunt) ad videndum Euthymium. Beatus verò Theoctiſtus: At ille (inquit) nunc quieſcit & ſilet, neque vſque ſabbatum venit in alicuius conſpectum, neque ad colloquium cum aliquo. Tunc Aſpebetus manus accipiens, oſtendit filium, qui erat ſe- B miaridus, & cuius pars dextra erat veluti mortua: deinde etiam filio annuit ſuperciliis. Ille autem incipiens, rem omnem ordine narrat: Cùm ego (inquit) in Perſide hanc plagam accepiſſem, multis & medicinæ & magicæ artibus contritus, nihil amplius ex eis fructus percepi, niſi quod eas ſolùm damnaui, vt in illis numquam poſſim magnam habere fiduciam. Deinde poſtquam in hanc Arabum venimus regionem, hic quoque rurſum cum priori luctabar certamine, & malis vexabar ſimilibus. Noctu autem apud me aliquando cogitans & conſiderans an vſquam ab hoc morbo aliquam inuenirem liberationem; quoniam ab iis qui erant apud eos, nullam videbam mali curationem; ipſe ſic mecum colloquebar: O Terebon, vbi nunc ſunt quæ apud Græcos & Perſas eſſe feruntur medicinæ artes, & quæ ſunt in his nugæ, & quæ earum vulgò iactatur vtilitas? Vbi ſunt autem præſtigiæ aſtrologorum? Sunt omnia re vera fraudes & riſus manifeſtus, quæ nihil vmquam poſſunt efficere abſque vni- C uerſorum opifice & Domino.

VISIO OSTENSA TEREBONI.

Cùm hæc ergo apud me dixiſſem, ab eo petij morbi liberationem, & me ei viciſſim eſſe relaturum vitæ mutationem, & me Chriſtianum futurum, ſum pollicitus. Interea autem dum hæc fierent, & Deo hoc modo eſſem ſupplex, paulatim in ſomnum deductus, mihi videbar videre quemdam monachum, cui barba propendebat hiſpida, quique iam ſeneſcebat & canis erat conſperſus, me rogantem quiſnam eſſet morbus, & ſciſcitantem quidnam mali nobis incubuiſſet. Cùm autem morbum ei oſtendiſſem: ille, implebis ne (inquit) quæcumque Deo es pollicitus? Deinde cum ego rurſum promiſiſſem, me prompto & alacri animo omnia confecturum: Ego ſum (inquit) Euthymius, qui ad Orientalem ſolitudinem habito in torrente, qui & prope viam quæ tendit verſus Hierico, decem millibus diſtans Hieroſolymis. Si vis ergo inuenire mali ſolutionem, veni ad me, & Deus D te per nos curabit. Hoc cùm in ſomnis vidiſſem, & eſſem excitatus, patri ſtatim narraui. Et ecce omnibus poſtpoſitis (vt iuſſit viſio) huc nunc venimus: teque valde & enixè rogamus, vt nobis oſtendas eum, qui per viſum nobis fuit indicatus, verè diuinum & admirabilem medicum.

EVTHYMIVS CVRAT TARABONEM.

Hæc cùm beatus audiſſet Theoctiſtus, & viſionem & apertum gratiæ Dei iudicium eſſet admiratus: Euthymio interrupit quietem ac ſilentium, & ei omnia recenſet ordine, pueri morbum, defectum eius qui illum eſſet curaturus, eius promiſſa quæ fecit communi Domino, ſomnium illud, viſionem, quæ apparuit, & (vt ſemel dicam) narrat ſingula. Ipſe autem cùm ſibi quoque perſuaſiſſet eam rem diuino quodam geri conſilio, ſtatim deſcendit ad barbaros. Cùmque vehementer oraſſet pro puero, & ei figuram crucis impoſuiſſet: non aliquo opus habuit tempore, neque vt in oratione diutiùs perſeueraret; ſed eum valentem E & omnino ſanum ſtatim effecit. Stupent barbari ad id quod factum fuerat; & citiùs quàm eius qui laborabat corpus, eorum quoque curantur animæ, vel potiùs animæ communiter ſanitatem accipiunt, & fiunt ſtatim fideles. Quocirca proni humi cadentes, rogant illam ſanctam animam, vt Chriſti obſignarentur ſignaculo, & partem Chriſtianorum conſequantur & nomen.

SARACENI BAPTIZANTVR.

Non erat autem viri pij & Deum amantis cunctari in his rebus; neque fuit Euthymij in his rebus vlla cunctatio: ſed cùm vidiſſet eos corde potiùs quàm ore ſacrum baptiſmum poſtulantes, iubet paruam piſcinam fieri in quodam angulo ſpeluncæ, quæ quidem conſiſtit vſque in hodiernum diem. Cùmque dixiſſet preces quæ dici conſueuerunt, & quæ lex in his poſtulat, feciſſet omnia: primùm quidem baptizat Aſpebetum, eum Petrum nominans, deinceps Marin fratrem vxoris Aſpebeti, ambos claros genere, & inſignes diuitiis, vel diuitias potiùs

A potiùs ordinantes prudentia & virtute, vel potiùs ipſis diuitiis vtentes pro cauſa & inſtrumento exercendæ virtutis: deinde autem Terebonem, & poſt ipſos reliquos. Quos cùm quadraginta dies detinuiſſet & monuiſſet, pietatemque accuratè docuiſſet, & omnibus modis ea firma & ſtabilia reddidiſſet, quæ pertinent ad ſalutem; eos dimiſit in pace, ſed non ampliùs Agarenos & Iſmaelitas, ſed à Sara oriundos, & certos heredes promiſſionis per diuinum baptiſmum.

SARACENORVM PRIMVS EPISCOPVS.

Maris autem, qui fuit Terebonis auunculus, non ampliùs voluit retro reſpicere, neque ampliùs omnino ſuſtinuit recedere à monaſterio, cùm ei omnes conſecraſſet facultates, & parui feciſſet quæcumque ſunt in mundo, ac generoſo & excelſo animo non dignum duxiſſet deſiderium quod in ea confertur, ſoli Deo cohæret, & per totam vitam ſub eo viuere ſtatuit magno duce & præceptore.] hucuſque de his Cyrillus. Quomodo autem per eum- B dem Aſpebetum fides Chriſtiana apud Saracenos propagata eſt, & eiſdẽ à Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano præfectus eſt ipſe Epiſcopus, idem Cyrillus paucis rem proſecutus, narrat his verbis: Cùm vſque adeò multiplicarentur filij Agar, & ad veram traducerentur nobilitatem, & in diuerſas excreſcerent copias: mittit diuinus Euthymius ad Iuuenalem Patriarcham Hieroſolymitanum, poſtulans vt eis ordinaretur Epiſcopus. Ille verò mittit ad eum Petrum patrem Terebonis, vt qui eſſet idoneus præeſſe animabus, & deducere ad ſalutem.] quoto autem Domini anno id contigerit, ſuo loco dicemus. Petrus ergo (pergit ille) ſic primus ordinatur Epiſcopus copiarum quæ erant in Palæſtina. Saracenorum autem multitudo non ſecus ac fluuiorum fluenta affluebant perpetuò; & qui nunc accedebant, adiiciebantur prioribus, & hi omnes ſignati baptiſmi ſignaculo cõnumerabantur cum grege Chriſtianorum. Sed de his, quæ dicta ſunt, ſufficiunt.] hactenus Cyrillus quàm ſinceriſſimè te- C xens res præclarè geſtas Euthymij.

EX PERSECVTIONE ECCLESIAE LVCRVM.

Hæc de Epiſcopatu Saracenorum Petro collato, poſtea contigere, cùm pleniſſimè Chriſtianæ fidei dogmatibus eruditus, dignus habitus eſt qui alios docere poſſet, & ex duce militiæ transformaretur in ſacerdotem atque paſtorem. Fructus iſti fuerunt Perſicæ perſecutionis, & ex fuſo martyrum ſanguine copioſi prouentus. Ita namque ſemper in Eccleſia accidere conſueuit, vt ex illata perſecutione fœcundioribus palmitibus propagetur, vireſcat vulnere, ſurgat oppreſſione, creſcat exciſione, anguſtiis dilatetur, & ex tenebris illuſtretur. Et vnde iſta miracula naturæ ordinem excedentia, & humanum captum longiùs ſuperantia? niſi quòd non ſit Chriſtiana fides hominum prudens inuentum, ſed Dei virtutis opus, Diuinitatis conſilio ſtabilitum & in perpetuum confirmatum, cui cedant neceſſe ſit omnes aduerſariæ poteſtates, in nihilum redigantur, penituſque deficiant qui illud impugnant: ipſum D verò inconcuſſum maneat, & crebrioribus ictibus preſſiùs ſolidetur, & vehementioribus motibus fundamento immobilius inhæreſcat. Sed iã quæ ſunt reliquæ anni huius res geſtæ, narrare pergamus, apponamuſque coronidem ad res ſuperiùs enarratas migrationem ex hac vita ad æternam felicitatem S. Hieronymi, cuius nobilibus factis Annales noſtri ſingulis penè annis, quibus celebris vixit, ſunt illuſtrati.

HIERONYMI OBITVS ET AETAS.

Hoc igitur ipſo anno, iiſdemque Conſulibus, S. Hieronymũ è vita deceſſiſſe pridie Kal. Octobris, anno ætatis ſuæ nonageſimoprimo, Proſper teſtatur in Chronico. Ceterùm quod ſpectat ad annos ætatis eius, diſſenſiſſe à Proſpero videntur nonnulli[a], qui maiorem annorum numerum eidem tribuerunt, nempe nonagintaocto, vel nonagintanouem; quos longè longiùs à veritatis ſcopo aberrare, quæ ſuperiùs à nobis dicta ſunt de ratione annorum ipſius, apertè ſignificant; cùm & teſtificatione ipſiuſmet S. Hieronymi ſit demonſtratum[b], ipſum E nec perueniſſe ad ætatem octoginta annorum, ſed natum annos ſeptuagintaocto vel nouem ex hac vita migraſſe. Ne verò hic iterum eamdem retexamus de Hieronymi ætate orationem, æquius eſt vt tu ea pro arbitrio conſulas, lector, quàm vt cum faſtidio eadem repetita denuò ingeramus. Fractam quidem laboribus, morbis, ſolicitudinibuſq; ſenectutem geſſiſſe, quæ de eo annis ſuperioribus ſunt enarrata ſignificant: vt planè longè ſenior creditus ſit deceſſiſſe, qui duodeoctoginta annos ætatis tantùm vixiſſe appareat.

[a] *Bed. Martyrol. Ado. Vſuard. Sigibert. in Chron.*
[b] *Tom. 3. Annal. anno D. 372. edit. Ro. pag. 329. 330.*

Etenim longiorem eius ætatem opinandi, ipſe ſcriptis ſuis S. Hieronymus occaſionem præbuit: nam cùm elaboraret commentarios in Amos Prophetam ante annos quatuordecim, ſe manu ſua ſcribendi labores ferre iam vltra non poſſe teſtatur[c]. Et ante annos decem, nempe eo tempore quo Vrbs capta eſt, dum elucubraret explanationem in Ezechielem Prophetam, de ſe ait[d]: Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quòd caligantibus oculis ſenectute, aliquid ſuſtinentibus beati Iſaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræo-

[c] *Hie. in Amos lib. 3. præf.*
[d] *Hieron. in Ezech. præf. lib. 7.*

A Hebræorum volumina legere: qui etiam ad Solis dieiſque fulgorem litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantùm voce cognoſcimus.] ſicut & illud pariter, quod ante plures annos ad Paulinum ſcripſit[a] de miſſo pileolo: Pileolum (inquit) textura breue, charitate latiſſimum, ſenili capiti confouendo libenter accepi, & munere & muneris auctore lætatus.] hæc inquam ipſe de ſe ante decennium cùm ſcribat, iam effœta ſenectute defunctum eſſe; opinandi dedit occaſionem. S. Auguſtinus eumdem ſenectute decrepitum deceſſiſſe teſtatur libris illis contra Iulianum vltimo loco ſcriptis, cùm & hoc eum ornat elogio[b]: Nec S. Hieronymum, quia preſbyter fuit, contemnendum arbitreris; qui Græco & Latino, inſuper & Hebræo eruditus eloquio, ex Occidentali ad Orientalem tranſiens Eccleſiam, in locis ſacris atque in litteris ſacris vſque ad decrepitam vixit ætatem: cuius nobis eloquium ab Oriente vſque ad Occidentem, inſtar lampadis, B reſplenduit.] Sed & Marcellinus[c]: Finem (inquit) vitæ fecit admodum ſenex, ibique *(Bethlehem ſcilicet)* ſepultus eſt, Catholicis quidem inexpugnabilis turris, hæreticis autem infatigabilis hoſtis tam propoſito vitæ ſuæ, quàm librorum à ſe editorum aſſertionibus depugnans.] hæc ipſe. Sed rationem ipſius annorum ex eius ſcriptis meliùs colliges ſuperiùs recitatis.

a Hier. epiſt. 153.
b Aug. contra Iulian. lib. 1. cap. 7.
c Marcell. in Chron. Coſſ. Arcad. & Ruff.

HIERONYMVS LAVDATVS A MAIORIBVS.

Quanta præterea effulſerit poſt obitum gloria in Eccleſia Dei, præter elogia Auguſtini, reuoca in memoriam illud Proſperi, quo ait[d]:

Hebræo ſimul & Graio, Latioq́ venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundiq́ magiſter.] &c.

hoc etiam titulo magiſterij exornat eumdem Caſſianus[e], cùm ait: Hieronymus Catholicorum magiſter, cuius ſcripta per vniuerſum mundum, quaſi diuinæ lampades rutilant, &c.] C In quam ſententiam Caſſiodorus, poſt præclariſſimas de viro laudes, addit[f]: In Bethlehem otioſum habitaſſe non arbitror, niſi, vt in terra illa miraculorum, ad inſtar Solis, eius quoque ab Oriente nobis lamparet eloquium.]

d Proſp. lib. de Ingratis.
e Caſſian. contra Neſtorium de Verb. incar. lib. 7.
f Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 21.

SCRIPTA S. HIERONYMI QVAE NON EXTANT.

Quæ autem S. Hieronymus reliquerit ſcriptorum monumenta, haud laborabimus numerare, cùm eorum catalogus extet, ſpuriaque à veris diligentia Mariani Victorij Reatini Epiſcopi ſegregarit. Ceterùm numerabimus nos ea tantùm quæ deſiderari poſſe videntur. Fuiſſe namque ab eo elucubratum librum de Hæreſibus, S. Auguſtinus[g] teſtis eſt, ſed eum numquam inuenire valuiſſe doluit. Rurſus etiam ab eodem ſcriptum fuiſſe librum, in quo doctiſſimè diſputarit de reſurrectione carnis, eumque per Oroſium preſbyterum allatum in Occidentem, ad Oceanumque delatum, idem S. Auguſtinus affirmat[h]; quem vt ad ſe deſcriptum mittat, idem ipſum Oceanum litteris rogauit. Inſuper adhuc D deſideratur tranſlatio vigintiocto homiliarum Origenis, quam ſe elucubraſſe ipſe teſtatur[k]: ſed & alia complura ex eodem Latinitati donata Caſſiodorus affirmat. Perierunt eiuſdem homiliæ triginta, quæ in Lucæ Euangelium ſe ſcripſiſſe teſtatur, & tractatus ſeptem in Pſalmos. Inſuper Caſſiodorus[l] meminit epiſtolæ eiuſdem S. Hieronymi ad Antium, qua obſcuriſſimas elucidaſſe tradit quæſtiones. Itemque ab eo ſcriptam refert explanationem de iudicio Salomonis. Itemque Notationes in omnes Prophetas propter tyrones conſcripſiſſe aſſerit; poſtea verò copioſiores illas, quæ extant, in eoſdem Prophetas explanationes elaboraſſe. Elucubraſſe etiam volumen in quatuor Euangeliſtas, in quo omnia ipſorum quæ eſſent propria diſſeruit: edidiſſe inſuper expoſitionem Apocalypſis libri, idem Caſſiodorus affirmat. Caremus quidem nos his omnibus, quæ Caſſiodori tempore cùm extarent, ipſe in ſua Bibliotheca repoſuit.

g Auguſt. lib. de Hæreſ. ad Quoduultdeum, in fin.
h Aug. epiſt. 261.
i Hier. contra Iouin. lib. 1.
k Hie. de Scrip. Eccl. in fin.
l Caſſiod. inſtit. diui. lect. c. 2. 3. 7. & 9. eod. lib.

VITA S. HIERONYMI MENDACIIS CONCINNATA.

E At nunc nobis de S. Hieronymo ingeſta ab imperitis & impoſtoribus ſunt explodenda mendacia, non quæ in ſcripta, ſed quæ irrepſerunt in Acta; dum nonnulli de rebus geſtis S. Hieronymi complura confinxere commēta. Equidem (vt puto) ſicuti fecit olim preſbyter Aſianus, qui amore Pauli (vt ex Tertulliano diximus) Periodos Pauli & Theclæ confinxit, ita & iſti amore Hieronymi plurima commenti ſunt: digni ſanè & ipſi, vt eidem ab Eccleſia ſententiæ ſubiicerentur & pœnæ, quam ille tunc iuſtè irrogatam ſubire coactus eſt. Auerſatus namque ſemper eſt candor Eccleſiaſticæ veritatis & pudor Chriſtianæ ſimplicitatis exhorruit omne quod fictum, & reſpuit omne quod commentitium eſſe conſpexit; & execrata eſt omnino, atque acri ſemper inſectata eſt odio, ac ſeuera coercuit diſciplina omne mendacium cum eius auctore ſincera fides.

Sed vnde iſtis, iſtæc vt fingerent de S. Hieronymo, irrepſit in mentem? non aliunde quidem puto, quàm cùm ſcirent aliorum ſanctorum Patrum Eccleſiæ doctorum res geſtas ab eruditis

A eruditis viris legi conſcriptas, vt Antonij, Athanaſij, Baſilij, Gregorij Nazianzeni, Chryſoſtomi, Ambroſij, & Auguſtini, necnon S. Gregorij Romani Pontificis: haud æquo paſſi ſunt animo, vnius Hieronymi his omnibus haud imparis ſed in aliquibus etiam anteferendi, res geſtas minimè fuiſſe memoriæ proditas. Quamobrem diuerſi pro ingenij diuerſitate diuerſa excogitarunt inuenta, dum vel Euſebij, vel Auguſtini, vel Cyrilli Hieroſolymorum Epiſcopi nomine conſcripſerunt epiſtolas, quibus res geſtas ex animi cuiuſque ſententia adinuentas atque commentas conſcriberent. Et ne vllus dubitandi locus eſſet, eas ſubintroduxerunt perſonas, quas ipſi licet errantes putarint illis vixiſſe temporibus. Sed ex his ipſis mendaces detecti ſunt & impoſtores, ex quibus conati ſunt videri veraces. Quis enim (amabo te) audiens Cyrilli Epiſcopi Hieroſolymorum nomen ad iſta referri tempora quem ante annos triginta ipſius aſſertione S. Hieronymi conſtat eſſe defunctum, non ſtatim ea indignaB bundus excutiat?

DE CONFICTIS EVSEBII CYRILLI ET AVGVSTINI NOMINE LITTERIS.

Sed & quod ex ipſa inſcriptione minimè temporibus congruente, cuncta quæ in opere eſſent, arguerentur erroris; qui poſtea mendaciorum pollinctor acceſſit, atque deliniens foris caſurum parietem, ad temporum ſuffulciendum mendacium ſatis putauit fore conſultum, ſi titulum ſic mutaret, vt loco Damaſi Papæ poneret Damaſum Epiſcopum Portuenſem, & pro Theodoſio Imperatore redderet Theodoſium Senatorem, hoc modo: Patri reuerendiſſimo Damaſo Portuenſi Epiſcopo, & Chriſtianiſſimo Theodoſio Romanorum Senatori Euſebius, &c.] Quis iſta non videat, & non rideat adeò inconcinnè compoſitam fraudem? ſicut & cùm in multis aliis certam reperiet impoſturam; vt cùm ait, veſte muliebri illum Roma fugatum, inde profectum eſſe Conſtantinopolim: cùm quæ ex eius ſcriptis dicta ſunt ſuperiùs, te ſatis monere poſſint, eo tempore quo ipſe receſſit ab Vrbe, eſſe proC fectum rectà Hieroſolymam, & Gregorium Nazianzenum iam, antequam Romam redierit, audiuiſſe.

Quid verò dicendum de Epiſtola Auguſtini nomine ad eundem Cyrillum Hieroſolymorum Epiſcopum ſcripta? Quoties auctor cogit ipſum loqui mendacia, vt cùm præter Latinam linguam, quinque alias Hieronymus calluiſſe dicitur, nempe Hebræorū, Græcorum, Chaldæorum, Perſarum, atque Medorum: cùm id penitus contrarium ſit his quæ de ſe ipſe Hieronymus & de eodem Auguſtinus verè teſtantur, nimirum nonniſi trium linguarum ipſum habuiſſe peritiam, videlicet Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ? Quid eſt etiam quod idem pius effictor tribuit Hieronymo inter alia inſignia etiam virginitatis coronam, cùm ipſemet S. Hieronymus ingenuè fateatur ſe minimè virginem: ad Pammachium enim cùm ſcribit, hæc habet[a]: Virginitatem autem in cælum fero, non quia habeam, ſed quia magis mirer D quod non habeo. Ingenua & verecunda confeſſio eſt, quo ipſe careas, in aliis prædicare, &c.] Quid alia plura ibidem aſſerta opus eſt confutare mendacia?

DE EPISTOLA AVGVSTINI NOMINE AD CYRILLVM.

a Hie. epiſt. 50.

Addam pauca de ea quæ ordine ſequitur Cyrilli nomine epiſtola ad Auguſtinum de miraculis S. Hieronymi. Inter alia quæ in ea auctor imperitus mendacia confarciuit, illud maximè præ ceteris intolerabile, cùm imprudens, dum ſe putat eum laudare, vituperat, hæreſis aſtipulatorem conſtituens, dum ait, tunc temporis vixiſſe Sabinianum hæreſiarcham, qui duas in Chriſto aſſereret voluntates, & S. Hieronymum aduerſus eum ſcripſiſſe ad S. Auguſtinum epiſtolam. At quid hoc aliud eſt, niſi reddere ipſum S. Hieronymum hæreticum Monothelitam, Sabinianum verò, quem clamat hæreſiarcham, fuiſſe verè Catholicum? Quid inſuper illud quod mox ſubditur, Siluanum fuiſſe Archiepiſcopum Nazareth, cùm diutiſſimè pòſt contigerit Nazareth eſſe Eccleſiam Epiſcopalem? Quis igitur tales æquo E ferat animo impoſturas?

VITA S. HIERONYMI MENDACIIS REFERTA.

Sed miſſis aliis confutatione dignis, quæ in dictis epiſtolis continentur; iam ad aliam mendaciorum aperiendam cloacam, renitens licet, inferatur oratio, ad eam, inquam, quam in Vita eiuſdem S. Hieronymi incertus auctor extruxit. In qua illud primùm occurrit, quod admodum malè conſultus ait, ipſum S. Hieronymum Romę fuiſſe preſbyterum ordinatum; cum teſtificatione ipſiuſmet Hieronymi (quod ſuo loco ſuperiùs dictum eſt) ſatis certo liqueat ipſum initiatum eſſe preſbyterio Antiochiæ à Paulino Antiochenæ ſedis Epiſcopo. Sed cuius fidei ſit quod ait, ipſum mentis & corporis cuſtodiſſe virginitatem, iam diximus: vel illud quod addit, tempore Liberij Papæ multa ipſum ſcripſiſſe volumina, & emendaſſe Pſalterium, cùm eiuſdem ipſius aſſertione S. Hieronymi conſtet hæc eſſe facta ſub Damaſo. Sed quæ inſcitia illa, dum Iulianum Pelagianum hæreticum, aduerſus quem S. Auguſtinus commentarios edidit, Manichæum fuiſſe dicit; cum ex eius ſcriptis conſtet ipſum in primis aduer-

aduerſatum Manichæis, quorum nomine ſugillauit falsò Catholicos, dum aſſerunt origina- A le peccatum?

PRO GERASIMO SVPPOSITVS HIERON.

Quod verò ſpuria illa Acta Theclæ baptizati leonis fabula ornabantur; ita & eiuſmodi indiſcretus S. Hieronymi laudator noluit curati leonis carere figmento: credidit vir ſimplex (niſi & iſta finxit) eſſe verum quod (vt ait) ab accolis Bethlehemiticis audiuit acceptum. Porrò vel quæ audiuit, non rectè percepit; vel qui narrauit, haud rem ſatis exploratam viſus eſt habuiſſe; vt Hieronymum pro Geraſimo dixerit: nam iſta ipſa de leone in Palæſtina cõtigiſſe ſanctiſſimo viro Geraſimo abbati, Sophronius Hieroſolymorum Epiſcopus[a] narrat veram hiſtoriam. Id verò rerum ignaro de Hieronymo aſſerendi occaſionem tribuiſſe videtur, quòd eiuſdem S. Hieronymi imago vnà cum leonis effigie antiquitus conſueuerit in Eccleſia pingi, vtpote hieroglyphicum eius in hæreticis inſectandis infracti roboris, & vehementis in eos, inſtar leonis rugitus, clamoris. Quiſnam autem eius concinnandæ Hieronymi B Vitæ auctor fuerit, latet: ſcimus tamen Petrum diaconum cœnobij Caſſinenſis auctorem prodere cuiuſdam Vitæ ſancti Hieronymi, dum hæc ait in libello quem edidit de Viris illuſtribus monaſterij Caſſinenſis: Sebaſtianus beati Benedicti monachus, Hieronymi doctoris egregij Vitam deſcribens, legendam Eccleſiis tradidit, in qua quæ à puero inſtitutio, quale in iuuentute ſtudium, quæ in ſenectute ei ſcientia fuerit, lucidiſſimè ſatis demonſtrat.] hæc ipſe: num autem ea ipſa Vita ſit quæ ſine auctore vagatur, haud facilè affirmarim. abſit hæc me ſentire, & de venerando monacho firmiter aſſeuerare.

[a] Sophr. Prat. ſpirit. c. 107.

Tu verò lector, his exploſis, res geſtas ſancti Hieronymi non aliunde requiras, quàm à docto viro Mariano Victorio Epiſcopo Reatino, qui eam tibi non aliunde quidem quàm ex ipſius Hieronymi ſcriptis deprompſit: his tamen emendatis, quæ iure emendanda ſuperiùs tibi noſtri ſuggeſſerunt Annales. Detinuimus te, lector, longiori mora in his confutandis er- C roribus: ſed etſi fortaſſe ſuperfluè tibi; neceſſariò mihi ad cauendam inuidiam ſunt ingeſta; ne me temere abſque aperta demonſtratione, pro animi arbitrio, ab aliis ſcripta, & à pluribus legi ſolita, tumido exufflare faſtu, imperitorum ſchola conclamet.

Hoc item anno Honorius Imperator aduerſus clericos extranearum cohabitatione infamatos ad Palladium reſcriptum[b] dedit. Accidit namque, vt qui ſanctorum Patrum, ac ipſorum præcipuè qui Nicææ congregati ſunt, cõtempſere decreta, iuſtè eos Imperatorum coercendos edicto, Catholici Epiſcopi (vt aliàs ſæpe vidimus accidiſſe) curarint. Aduerſus quoque raptores ſacrarum virginum ad eumdem Palladium Præfectum Prætorio idem Imperator reſcripſit[c].

[b] l. 44. de Epiſcop. & cler. C. Theod.

[c] l. 2. de rapt. vel matrim. ſanctim. vir. Cod. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 421. | BONIFACII PAP. ANNVS 3. | HONORII 27. THEODOSII 14. IMPP. D

QVadringenteſimus vigeſimusprimus qui ſequitur annus, Agricola & Euſtathio ſignatur Conſſ. Quo Conſtantius Auguſtus, qui anno ſuperiori ab Honorio in collegam fuerat aſſumptus Imperij, ex hac vita migrauit. teſtatur id Proſper in Chronico. Tradit Nicephorus[d], Conſtantium meditatum eſſe inferre Theodoſio bellum in Oriente, quòd ſuam imaginem, cùm eſſet creatus Auguſtus, perlatam ex more Conſtantinopolim, recipere noluiſſet: ſed imminens bellum, eo mortuo, prorſus euanuit.

[d] Niceph. lib. 14. cap. 6.

THEODOSIVS EVDOCIAM VXOREM DVCIT

Quo etiam anno (vt auctor eſt Marcellinus[e]) Theodoſius Imperator Eudociam Atticam Leontij philoſophi filiam, liberalibus diſciplinis excultam, ſibi in matrimonium iunxit. Hęc E enim (Socrates[f] tradit) Athenais antea dicta, cùm ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano baptizata eſt, ab eodem fuit Eudocia nominata; quę in laudem Theodoſij egregium poema à ſe conſcriptum de bello Perſico edidit: in quo etiam argumento plures verſatos eſſe ſcriptores, idem affirmat. Sed de Eudocia ſæpe inferiùs.

[e] Marcellin. in Chron. his Conſ.

[f] Socr. lib. 7. c. 21.

Hoc eodem anno perſuaſione Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi (vt creditur) Imperatoris animus erga pietatem propenſior inductus eſt ad legem illam ſanciendam, qua iura Epiſcopatus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ad Illyricum quoque extendi debere, promulgata[g] ſanctione conſtituit, quæ ſic ſe habet:

[g] l. 6. Cod. de ſacroſanct. Eccl & l. 45. de Epiſc. & cler. C. Theo.

Omni innouatione ceſſante, vetuſtatem & canones priſtinos Eccleſiaſticos, qui vſque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias ſeruari præcipimus. Si quid dubietatis emerſerit; id oporteat non abſque ſcientia viri reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ

A Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, conuentui ſacerdotali, ſanctoque iudicio reſeruari. Dat. prid. Idus Iulij, Euſtathio & Agricola Conſſ.] hactenus ſanctio. Sed planè commenticios ſuggeſſit Imperatori Atticus, quos dicit, priſtinos Eccleſiaſticos canones, ex quorum præſcripto ſe iſta ſancire Theodoſius profitetur. Nũquam enim antea vel in aliquo definitum apparet fuiſſe Concilio, neque vſu rerum monſtrari poteſt eſſe ſeruatum, vt Illyricorum Eccleſiæ ſubiectæ fuerint Epiſcopo Conſtantinopolitano, neque id poſtea obtinere potuiſſe permultos poſt annos Conſtantinopolitanos Epiſcopos, pluribus locis inferiùs apparebit. Vt verò veteris Romæ prærogatiuis Conſtantinopolis vteretur: id quidem non de his quæ ad iura Eccleſiæ, ſed Imperij pertinent, nec Patrum canones, ſed Imperatorum leges conſtituerunt. Iſta autem & alia vſurpanti ſibi Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo tempore Concilij Chalcedonenſis obſtitit & penitus reiecit S. Leo Ro- B manus Pontifex. Sed de his pro ratione temporis ſuo loco pluribus agendum inferiùs erit.

IESV CHRISTI ANNVS 422. | BONIFACII PAP. ANNVS 4. | HONORII 28. THEODOSII 15. IMPP.

PATROCLI EPISCOPI ARELAT. TEMERITAS A BONIFACIO COERCETVR.

CHriſti annus quadringenteſimus vigeſimus ſecundus Conſulatu Auguſtorum Honorij decimotertio & Theodoſij decimo aperitur: quo Bonifacius Papa Patroclum Epiſcopum, qui fauore Conſtantij (vt dictum eſt ex Proſpero) ſedem vſurpauerat Arelatenſem, & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens in Narbonenſi prouincia vacantis paſtore ſedis auſus eſt Epiſcopum ordinare, repreſſit; datiſque litteris[a] ad Hilarium Narbonenſem Epiſco- C pum, iuſſit vt iure Metropolitani & præceptione Apoſtolicæ ſedis ad locum accedat, & quæ agenda ſunt videat, & ſedi Apoſtolicæ referat. Vides praxim crebris firmatam exemplis de ſumma Romani Pontificis in omnes Eccleſias & Epiſcopos poteſtate, vtpote qui præſideat ſuper omnes Epiſcopos Iudex, ne quis ius alienum vſurpet: quod & ex præſcripto Nicænorum canonum[b] ſe agere, iiſdem litteris docet, cum & verba canonis recitat, vbi ait: Nulli videtur incognita Synodi conſtitutio Nicænæ, quæ ita præcipit (vt eadem propria verba ponamus) Per vnamquamque prouinciam ius Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe poſſe ſubiectas. Quod illi (quia aliter credendum non eſt) ſeruandum, ſancto Spiritu ſuggerente, cenſuerunt.] hæc ipſe. Ex quibus quàm perſpicuè vides, ſic ex Nicæno Concilio quibuſcumque Metropolitanis ſuas ſeruatas cuſtoditaſq; eſſe prouincias, vt tamen ſuper omnes Apoſtolica ſedes paſtorali ſolicitudine vigilaret, atque ius diceret. D Nulla quidem verior atque certior eſſe poteſt canonum interpretatio, quàm quę vſu rerum, iugi obſeruatione probata cognoſcitur. Ex quibus manifeſtè intelligis, quàm perperam & imperitè nimis ex Nicænis canonibus anguſtare Nouatores velint Apoſtolicæ ſedis terminos intra vnius prouinciæ limites. ſed de his ſuo loco ſuperiùs pluribus actum eſt, hic autem occaſione eiuſdem Nicæni citati à Bonifacio canonis. Hæc quidem acta, ſcriptaque ab ipſo Bonifacio Papa ſunt hoc anno, quinto Idus Februarij, iiſdem Conſulibus. Quomodo verò tandem ſuæ temeritatis idem Patroclus pœnas dederit, ſuo loco dicturi ſumus.

[a] Bonif. epiſt. 3

[b] Concil. Nic. cap. 6.

CASTINVS DE BONIFACIO ABDICANTE SE AB EXERCITV.

Sub iiſdem quoque Conſſ. hæc habet Proſper in Chronico: Exercitus ad Hiſpaniam contra Vuandalos miſſus eſt, cui Caſtinus* Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & iniurioſo imperio ab expeditionis ſuæ ſocietate auertit. Nam ille periculoſum ſibi atque indignum ratus, ſequi quem diſcordem, ſuperbientemque expertus E eſſet, celeriter ſe ad portum Vrbis, atque inde ad Africam proripuit: idque Reipublicæ multorum malorum cauſa fuit.] hæc Proſper. Quomodo autem diſpenſatione diuina poſtea factum ſit, vt qui Bonifacium ſpreuit, ipſe Caſtinus profugus ad eũ ſeſe receperit in Africam, ſupplex ab eo auxilium petens, ſuo loco inferiùs narrabimus. Porrò res præclarè geſtas à Bonifacio aduerſus Vuandalos cùm Tribunum ageret, ſanctus Auguſtinus prædicat, vbi ait[c]: Quis crederet, quis timeret, Bonifacio Domeſticorum & Africæ Comite in Africa conſtituto tam magno exercitu & poteſtate, qui Tribunus cũ paucis fœderatis omnes ipſas gentes expugnando & terrendo pacauerat, &c.] Sed res hoc anno bene geſta eſt, dextereq; pugnatum aduerſus tyrannos, licet diſſenſerint inter ſe Duces. Hoc namque anno ſub iiſdẽ Conſſ. Maximum & Iouinum tyrannos in bello victos & captos, indeque abductos, occiſos eſſe, Marcellinus affirmat in Chronico. Tantis Deus muneribus decoraſſe voluit religionem Honorij Imperatoris. Sed redeamus ad Bonifacium, ſe ab exercitu ablegantem.

* Craſtinus

[c] Aug. epiſt. 70.

[a] Apud Aug. epiſt. 10. in append. to. 2. edit. Plant. [b] Vict. de perſecut. Vuand. lib. 2.

BONIFACII CVM AVGVSTINO AMICITIA.

[c] Aug. epiſt. 205.

A Erat Bonifacius genere Thrax, vt ex eiuſdem ad S. Auguſtinum litteris [a] conſtat, quas ſuo loco oſtendemus eſſe germanas. Hic Sebaſtiano Comiti & confeſſione poſtea claro (cuius multa cum laude Victor [b] meminit) filiam ſuam matrimonio coniunxit. Fuiſſe autem Bonifacium inſignem pietate virum, ex litteris S. Auguſtini ad eum redditis facilè poteſt intelligi. Cùm enim ipſe, relicto exercitu, ablegans ſe à Caſtino ſuperbiſſimo Duce, in Africam ſe protinus cōtuliſſet, nihil antiquius habuit, quàm vt iuſinuaret ſe in Auguſtini amicitiam; à quo & humaniſſimè acceptus eſt; enutrita verò & aucta eadem eſt amicitia conſuetudine litterarum. Extat quidem eiuſdem Auguſtini ad Bonifacium data epiſtola parænetica [c]; qua cùm vitam Chriſtianam breui compendio ſtringat, licere tradit homini Chriſtiano, pro publica pace tuenda, arma tractare; monet pariter qualiter in bello gerere ſe debeat; ſed & de caſtitate ſeruanda ſaluberrimam admonitionem ingeſſit, qua inter alia: Valde (inquit) turpe eſt, vt quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vino qui non vincitur B ferro.] digna planè tanto magiſtro ſententia.

RES GESTAE INTER BONIFACIVM ET AVGVSTINVM.

[d] Aug. epiſt. 50.

Dum verò moraretur ibidem in Africa Bonifacius, & verbis ac litteris tum Auguſtini, tum Alipij maximè foueretur, vitam planè Chriſtiano Duce dignam duxit: ſacris quoque dediſſe operam litteris, ex conſultationibus, quibus laceſſere conſueuit ipſum ſanctum Auguſtinum, oſtenditur. Porrò eidem cupienti edoceri de Arianis & Donatiſtis hæreticis, cùm abundè ſatisfaceret Auguſtinus, ſtatum præſentis temporis Eccleſiæ Africanæ longè melioris fuiſſe conditionis, quàm antea, oſtendit his verbis [d]: Gratias ago Domino, qui apud nos, non quidem in omnibus, ſed valde in pluribus locis, & per alias Africæ partes ſine vllis iſtorum inſanorum mortibus pax Catholica cucurrit & currit, &c.] pluribus enim diſputare pergit, quàm ſalubris ſit moderata coertio hæreticorum per Imperatorias leges adhibita. De rebus aliis, quæ in Africa inter Auguſtinum & Bonifacium tranſ- C actæ ſunt, extant perbreues vtriuſque epiſtolæ vltro citroque datæ, ſed in appendice collocatæ, quas germanas eſſe (cuiuſuis fuerint) rerum geſtarum illorum temporum argumenta declarant: ſtylo tamen viſæ ſunt Auguſtini diſſimiles ob Laconiſmos, quibus in illis ſcribendis auctor eſt vſus. Verùm etſi Auguſtini non eſſe, quis certò probare poſſet: ſanè quidem haud aſſeret commentitias, ſed potiùs alicuius alterius magni nominis Africanorum Epiſcoporum litteras eſſe, puta Aurelij Carthaginenſis, vel Alypij Tagaſtenſis Epiſcoporum, iure cenſebit, quod eſſe germanæ certo certiùs cognoſcantur. ſed citentur nomine Auguſtini, cuius inſcriptione notantur. Quid autem nefandi acciderit in Africa, cùm idem Bonifacius Gothis præeſſet militibus, S. Auguſtini ad eum ſcripta epiſtola declarat his verbis [e]:

[e] Aug. epiſt. 1. in appendic. tom. 2.

DE RAPTORE SACRAE VIRGINIS AVGVSTINI QVERELA.

[f] Aug. epiſt. 205.

D Ornet mores tuos pudicitia coniugalis, ornet ſobrietas & frugalitas. Bene enim agere, & illicita non prohibere, conſenſus erroris eſt. Quædam de eccleſia egreditur Chriſti virgo ſacrata, ebriam Gothi Herpe mentem & corpus incurrit. Habeat, quæſo, miles ſub Comite poſitus diſciplinam. Graue eſt enim, vt quem non vincit homo, vincat libido, aut volutetur vino qui nec vincitur ferro.] hæc ad Bonifacium, vtens eadem planè ſententia ſuperiùs recitata in aliis ad eumdem Bonifacium litteris [f]. Quibus acceptis Bonifacius, facinus gladio vindicare, redditis his breuioribus litteris, pollicetur:

[g] Aug. in appēd. epiſt. 23.

Tuæ [g] ſanctitatis epiſtolam admonitu me terrificante ſuſcepi. Etenim, venerabilis Papa, ſi thorus ille legitimus pauidos habet acceſſus; quo debet puniri ſupplicio, diuinas qui temerat rationes? Arguetur ergo profectò, qui diuina atque humana neglexit; & quem libido præuenit, gladius vltor abſumet. Eumque, quem inſobrium in tātis anguſtiis fama veridica publicauit, carceris periturum quocumque ſupplicio cuſtodia retinebit.] His verò acceptis Augu- E ſtinus litteris, quantocyus aliis redditis, ne ille reus tanti criminis occideretur, occurrit, ita ad eumdem Bonifacium pari breuitate reſcribens:

EXEMPLVM MANSVETVDINIS SACERDOTALIS.

Ego quos diligo, arguo & caſtigo, nō occidi deſidero, nec carcere pleno ſquallore retrudi. Sola ſufficit admonitio: poterit enim, ſi ei id diuinitus concedatur, tempus pœnitentiæ condonari, qui Domini templum auſus eſt violare. Sit ergo ipſe qui fecit ſui arbiter voti: fas enim non eſt, vt reus Epiſcopi ſuggeſtionibus occidatur. Nam ſi in barbarorum erroribus velimus (vt condecet) exercere vindictam, paucos reperiemus, nec ipſos animoſos ad pugnam fore.] hæc ipſe: ex quibus vide & admirare Epiſcopalem manſuetudinem longè longiùs ab effuſione etiam noxiorum ſanguinis abhorrentem.

Accidit inſuper, vt dum Gothi ſub Bonifacio militarent in Africa, Ariani ibidem inualeſcerent. Etenim cùm Gothi ipſi Ariani eſſent, vnà ſecum quoque ducebant, qui ſacra ipſis mini-

A miniſtraret, Arianum Epiſcopum: erat hic Maximinus nomine qui eo temeritatis progreſſus eſt, vt auſus fuerit S. Auguſtinum ad diſputationem de fide laceſſere. Prouocauit quoque eumdem Auguſtinum Paſcentius Comes in Africa Exactor rerum Fiſcalium, itidem Arianus. De amborum autem procacia Poſſidius ſcribit, atque in primis de Paſcentio iſta [a]: Cùm quodam etiam Paſcentio Comite domus Regiæ Ariano, qui per auctoritatem ſuæ perſonæ Fiſci vehementiſſimus exactor, fidē Catholicam atrociter ac iugiter oppugnabat, & quamplurimos ſacerdotes Dei ſimpliciori fide viuentes dicacitate ac poteſtate exagitabat & perturbabat: præſentibus *honoratis & nobilibus viris, apud Carthaginem ab illo prouocatus, idem S. Auguſtinus coram contulit. Sed idem hæreticus tabulas atque ſtylum, quod magiſter noſter & ante congreſſum & in congreſſu inſtantiſſimè fieri volebat, ne adeſſent, omnino recuſabat. Et dum id pernegaſſet; dicens quod metu legum publicarum periclitari tabulis B *ſcriptis nollet; atque interpoſitis, id placere Auguſtinus Epiſcopus cum ſuis qui aderant conſacerdotibus videret, vt abſque vlla ſcriptura priuatim diſputarent; collationem ſuſcepit, prędicens (vt poſtmodum contigit) quod poſt ſolutum conuentum eſſe cuiquam poſſet liberum arbitrium, fortè dicere, nullo ſcripturæ documento ſe dixiſſe quod fortè non dixerit, vel non dixiſſe quod dixerit.

[a] Poſſid. in Vit. Aug. c. 17.

* interpoſitis

DISPVTATIO AVGVSTINI CVM PASCENTIO.

* talibus

Et miſcuit cum eodem ſermonem, atque aſſeruit quid crederet, & ab illo quid teneret audiuit: & vera ratione & auctoritate Scripturarum probata docuit & oſtendit noſtræ fidei firmamenta: illius autem aſſerta, nulla veritate, nulla Scripturarum ſacrarum auctoritate ſuffulta docuit & fruſtrauit. Et vt à ſe inuicem partes digreſſæ ſunt, ille magis magiſque iratus & furens, mendacia multa pro fide ſua falſa iactabat, & victum eſſe à ſe ipſo proclamans multorum ore laudatum Auguſtinum. Quæ cùm venerabilem virum minimè laterent, C coactus eſt ad ipſum ſcribere Paſcentium, propter illius metum omiſſis nominibus conferentium: & in eis litteris, quicquid inter partes dictum vel geſtum fuerit, fideliter intimauit; ad ea, ſi negarentur, probanda magnam teſtium habens copiam, clariſſimos ſcilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros. Atque ille ad duo ſibi directa ſcripta vnum vix reddidit reſcriptum, in quo magis iniuriam facere, quàm ſuæ ſectæ rationem valuit declarare: quod à valentibus & volentibus legere comprobabitur.] hæc Poſſidius de cauſa Auguſtini cum Paſcentio. Ceterùm hæc fuſiùs percipi poſſunt ex ipſis Auguſtini tunc datis ad Paſcentium litteris [b], & epiſtola Paſcentij ad ipſum Auguſtinum conſcripta, ſimulque ipſa collatione, ſeu potiùs parte ipſius ab ipſo Auguſtino ſcriptis mandata: ad quæ omnia lectorem reiicimus; quem admonemus, perperam in titulo poni, habitam eſſe Hippone, & à Notariis exceptoribus ſcriptam; cùm Poſſidij ſententia conſtet, conueniſſe eos ad eam diſputatio- D nem Carthagine, & noluiſſe Paſcentium quæ dicerentur publicis mandari tabulis: collegit verò poſtea ipſe Auguſtinus quæ dicta in ea concertatione fuiſſent. Sed & ex Paſcentij dictis illud obſerua, hunc ita fuiſſe hominem Arianum, vt tamen noluerit talis videri, & ob id Ario infligeret anathema, profeſſus tamen ſe eſſe Auxentij, qui Mediolani ſedit, ſectatorem atque diſcipulum, vocans eum hominem ſanctum, omniſque ſcientiæ virum. Sed & quomodo ipſe Auxentius, latens licet, detectus fuerit ab Hilario Arianus, ſuo loco ſuperiùs dictum eſt.

PASCENTII ARIANI VANA IACTANTIA.

[b] Au. epiſt. 73. 74. 75. 76. 77.

Quæ autem tunc acta fuerint eodem fermè tempore cum Maximino Epiſcopo Arianorum, Poſſidius poſt recenſitas res geſtas cum Auxentio ita narrat [c]: Cùm ipſorum quoque Arianorum Epiſcopo Maximino cum Gothis in Africam veniente, apud Hipponem, quamplurimis volentibus atque petentibus, & præclaris interpoſitis viris, contu- E lit; & quid ſingulæ aſſeruerint partes, ſcriptum eſt. quæ ſi ſtudioſi legere voluerint, procul-dubio indagabunt, & quod callida & irrationalis hæreſis ad ſeducendum & ad decipiendum profiteatur, & quod Eccleſia Catholica de diuina teneat Trinitate. Sed quoniam ille hæreticus de Hippone rediens Carthaginem, de ſua multa in collatione loquacitate victorem ſe de ipſa collatione receſſiſſe iactauit & mentitus eſt, quæ vtique non facilè à diuinæ legis ignaris examinari & diiudicari poſſent: à venerabili viro Auguſtino, ſequenti tempore ſtylo, & illius totius collationis de ſingulis obiectis & reſponſis facta eſt recapitulatio: & quàm ille nihil obiectis referre potuerit, nihilominus nihil demonſtratum eſt, additis ſupplementis, quæ tempore collationis anguſto cuncta inferri & ſcribi minimè potuerunt. Id enim egerat nequitia hominis, vt ſua nouiſſima proſecutione multum longiſſima totum quod remāſerat diei ſpatium occuparet.] hæc Poſſidius. extat hæc diſputatio, & liber ſancti Auguſtini ad diſputationem adiectus [d]. Cuius autem ſectæ Maximinus eſſet, audi ipſum iſta profi-

[c] Poſſid. in Vit. Aug. c. 17.

DISPVTATIO AVGVSTINI CVM MAXIMINO EPISCOPO ARIANO.

[d] Aug contra Maximinū lib. duo. tō. 6.

A profitentem[a]: Si fidem meam poſtulas: Ego illam teneo fidem, quæ Arimini à trecentis & triginta Epiſcopis non ſolùm expoſita, ſed etiam ſubſcriptionibus firmata eſt.]

a Aug. lib. 1. cõtra Maximin. in princ.

Iam verò ad Bonifacium Comitem agentem cũ Gothis in Africa reuocemus orationem. Contigit ibi id temporis pergraue aliud admitti facinus, non ab alio quidem quàm ab ipſo Bonifacio; qui confugientem ad eccleſiam, inde abſtrahi iuſſit: ſed mox admonitus, illud pœnitentia expiauit: id quidem ex litteris Auguſtini eum redarguentis, & ipſius Bonifacij ab eo veniam petentis, fiet cuique manifeſtum. Auguſtini autem perbreuis ad eum tunc ſcripta epiſtola ſic ſe habet[b]:

b Aug. epiſt. 6. in append.

AVGVSTINVS QVAE DECERNAT IN BONIFACIVM VIOLANTEM ECCLESIAE IVRA.

Miror quomodo tam ſubitò fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione ſemper ſis eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtigante, frater, hominem de eccleſia rapuiſti? Tuus ſi de tuo amico forte præſumeret fugitiuus, poſſet proculdubio interceſſoris cauſa veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed ſi de poteſtate præſu- B mitur, Nabuchodonoſor[c] Regem intende, qui cauſa ſuperbiæ in bouem eſt ex homine commutatus. Non vt confundam te, hæc ſcribo, ſed vt filium meum cariſſimum moneo. Eccleſiæ igitur illæſum reuoca, quem vt irreligioſiſſimus rapuiſti. Oblatio verò domus tuæ à clericis ne ſuſcipiatur, indixi: communionemque tibi interdico, donec peracta pro auſibus vel errore à me definita tibimet pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Auguſtinus, erectus ad vltionem ſceleris vigore ſacerdotali. Quid ad hæc reſpondiſſe putas tantum Comitem, Ducem exercitus ſic ab Auguſtino flagris cenſuræ Eccleſiaſticæ verberatum? Audi redditam ad eum epiſtolam his ipſis verbis[d]:

c Dan. 4.

d Apud Aug. epiſt. 7. in append.

BONIFACIVS SATISFACIT PLENISSIME AVGVSTINO

Humilis ſaluto, quod primum eſt. Suſcepi autem tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripi- C tur: nec debet Epiſcopo denegari quod voluntas facit aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuam medico non publicat cauſam. Hominem ergo, piiſſime pater, è liminibus eccleſiæ raptum tuis ſanctis aſpectibus iuſſio mea, furorque ſubduxit. Alieno non ſunt facta iſta conſilio. Dei & ſanctorum eius regimine viuo. Illum itaque virum morte digniſſimum, quem (vt dixi) meus de eccleſiæ foribus furor abſtraxit vitæ tuis iuſſionibus donamus illæſum. Agnoſco culpas. Indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iuſtis, quo poſſit hæc nota nigro inſcripta titione deleri. Eccleſiæ mihi introitus non negetur: illic ſpero veniam, vbi admiſi culpam. Oblatio verò domus meæ (vt tua ſanctitas iuſſit) ad cæleſtis Regis menſam, eius manibus offeretur.] hactenus Comes: quibus diſcas quanta obſeruantia Principes atque Præfecti prouinciarum olim coluerint ſacros Antiſtites & loca ſacra, vt ſi repentino caſu ea aliquando violari contigiſſet, eamdem mox culpam lacrymis & pœnitentia expia- D rent, arbitrio, cui reuerenter parerent, ſacerdotis.

IESV CHRISTI ANNVS 423. BONIFACII PAP. ANNVS 5. HONORII 29. THEODOSII 16. IMPP.

SEquitur ordine temporis Chriſti annus quadringenteſimus vigeſimustertius, deſcriptus in Faſtis Conſulatu Mariniani & Aſclepiodoti, Romano Imperio Honorij obitu lugubris, qui decimooctauo Kalend. Septembris ex hac vita migrauit, vt Socrates[e], Proſper, E Marcellinus, & Caſſiodorus affirmant. addit Paulus diaconus, eſſe defunctum Romæ, poſitumque in Mauſoleo iuxta corpus S. Petri Apoſtoli. Imperauit ab obitu Theodoſij patris annos vigintiocto, menſes quinque, & dies vndeuiginti. Vixit autem annos quadraginta vno minus, & menſem vnum expletum. Diſſeruimus ſuperiùs aduerſus eos, qui Honorium ignauum fuiſſe ſugillant, quòd ipſe numquam viſus fuerit in procinctu, per ſuos duces bella gerens. Sed non id à Rege requiritur: ſatis verò ſuperque ad laudem Honorij, quod nullus Chriſtianorum Imperatorum inuentus eſt, qui per ſuos duces extinxerit plures in Imperium graſſantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros ſæpius vicerit, Imperiumque labans ac nouis motibus penitus periclitans crebriùs reſtituerit: hæc enim quàm vera certaque ſint, quæ annis ſingulis ab exordio tomi huius dicta ſunt, facilè indicant. Ceterùm religione potiùs, quàm armis, in omnibus ſemper aduerſus hoſtes certaminibus primas tuliſſe,

e Socrat. lib. 7. c. 23. & Marcel. & Caſsio. in Chron.

HONORII IMPERATORIS OBITVS.

HONORIVS RELIGIONE POTENS.

A liſſe, & Deo pro ipſo pugnante, ferociſſimos viciſſe tyrannos, & pugnaciſſimos barbaros ſæpiſſimè debellaſſe, ſuperiùs annis fermè ſingulis pariter demonſtratum eſt: vt planè fuerit in ipſo perſpicuè declaratum, longè præſtare, Imperatorem religione pollere, quàm armis. Quandoquidem vt tot tyrannos extinxerit, & barbaros pugnando ſæpius ſuperauerit, nequaquam ducum virtuti ea quis iure cenſeat tribuenda, quos fermè omnes eſt expertus infidos & proditores, & in tyrannos eſſe cõuerſos, aduerſus quos rurſus copiæ ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine. Vt planè, ſi quis hæc accuratè conſideret, intelligat fuiſſe miraculum, & nonniſi Deo protegente, quem ipſe bene culta pietate demeruit, eſſe factum, vt tam diuturnum Honorius Imperium poſſederit, impugnatus iugiter à barbaris atque tyrannis. quos omnes fultus diuino præſidio non ſolùm euaſit, ſed & feliciſſimè ſuperauit. Vnde & factum eſt, vt omnia fermè eiuſdem Auguſti numiſmata cuderent eiuſmodi or- B nata trophæis, nimirum cum eiuſdem Imperatoris imagine Victoria inſignita, pedeque ſiniſtro proculcante tyrannum, dextera verò manu ſuſtinente Labarum nomine Chriſti decorum, cuius ope omnia dexterè eueniſſent, vt hîc vides vnum ex iis tibi formis expreſſum: quod haud facilè, vel ſaltem tam frequenter in ceteris Imperatoribus ſit reperire, cùm nec aliquis alius fuerit Chriſtianorum Principum, qui tot tantoſque tyrannos extinxerit.

a

C

a Apud Lel. Paſqual. Cã. S. Mariæ Maioris.

Ad huiuſmodi quidem ſimile genus imaginum alluſiſſe viſus eſt Ioannes Chryſoſtomus, dum in Eutropium agens hæc ait: Quemadmodum & regiæ effigiei non tantùm ornatus ex eo contingat, ſi ſolio Rex ſublimis ſedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum ſi ſub pedibus quoque regiis barbari manibus ſub terga reuinctis proni iaceant, &c.]

D Ante autem ſuum obitum Honorius hoc anno (vt habent Proſper[b] & Caſſiodorus[c]) Gallam Placidiam Auguſtam cum filiis duobus Valentiniano & Honorio, ob ſuſpicionem inuitatorum hoſtium, miſerat in Orientem: vnde accidit, vt ipſo Honorio defuncto, nullus in Occidente eſſet, qui iure cognationis Imperium gubernandum ſuſciperet. Ioannes igitur, qui anno ſuperiori (vt apparet ex Impp. reſcriptis[d]) Præfecturam Prætorij adminiſtrarat, vilis natalibus homo, qui militauerat antè inter Notarios, Imperium arripere auſus eſt, quod & tenuit vſque ad annum pòſt ſequentem. Quomodo autem hæc ſe habuerint, Socrates ita narrat[e]: Quamquam Theodoſius Imperator de morte Imperatoris Honorij certior factus eſſet, eam tamen alios cælauit, aliaque cauſa aliàs commemorata de ea re complures fefellit. Mittit etiam clàm milites Salonas, vrbem Dalmatiæ, vt ſi quis in partibus verſus Occidentem fortè nouis rebus ſtuderet, præſto eſſent qui eius conatus reprimerent. Quibus E rebus ita comparatis, tandem mortem auunculi omnibus planam facit. Interea temporis Ioannes, qui inter Scribas Imperatoris principem locum obtinuit, cùm proſperum ſuæ fortunæ curſum moderatè ferre non poſſet, Imperium accipit, legatoſque ad Imperatorem Theodoſium mittit, per quos poſtulat vt Imperator declaretur. Theodoſius legatis eius in cuſtodiam traditis, ducem Ardaburium, qui in bello Perſico res planè maximas confeciſſet, ad Ioannem mittit.] ſed id poſt annum ſequentem factum, noſque ſuo loco dicemus.

b Proſ. in Chronic. his Conſſ.
c Caſſiod. in Chronic. his Conſſ.

IOANNES TYRANNVS INSVRGIT.

d l. 2. de pign. C. Theod. & l. 1. quod iuſſu Cod. Theod. & aliis.
e Socrat. li. 7. cap. 23.

Quod ad ipſum Ioannem Imperium Occidẽtale inuadentem ſpectat: ipſo exordio Principatus æquè aduerſus Dei Eccleſiam bellũ parauit. Etenim ſimulac inuaſit Imperium, primum omnium, omnia ſimul ab ea priuilegia abſtulit, quæ à Chriſtianis Imperatoribus tum locis tum perſonis Eccleſiaſticis collata fuerant: & inter alia omnem clericis ademit fori ſæcularis exemptionem, quos omnes penes ſæculares Iudices cauſam dicere, & ab eis ſententiam expectare voluit. hæc quidem omnia ab eo peracta, Valentiniani ſanctio, quæ ablata ab eo

IOANNES IVRA ECCLESIAE TOLLENS PRIVATVR IMPERIO.

A ab eo priuilegia reuocauit, edocet, quam ſuo loco reddemus. Iſtis ſibi malis ad ſuum interitum viam miſerum illum patefeciſſe, infelix exitus declarauit. His planè & aliis innumeris ſæpè contigit exemplis demonſtrari, religionis & Eccleſiaſticorum iurium defenſionem eſſe ſolidum ad ſuſtinendam molem Imperij fundamentum: quo ſi careat, corruat ſit neceſſe; vt malè conſultus ſuo damno Ioannes expertus eſt.

Contrà verò vides Theodoſium exemplo aui, ad Occidentale Imperium è tyrannorum manibus vindicādum, arma primùm ſpiritualia Deo potentia præparare, nimirum quæ ſunt impollutæ religionis propenſiori cura peragere, aduerſantes illi hereticos & alios hoſtes profligare: id ratus ad victoriam de tyranno conſequendam maximè profuturum. Sic igitur pugnaturus aduerſus fortiſſimum tyrannum barbarorum auxiliis præpotentem contra hæreticos primùm arma conuertit, iſta ſanciens[a]:

[a] l. 59. de hæret. C. Theod.

B Manichæi & Phryges (quos Pepuſitas, ſiue Priſcillianiſtas*, vel alio latentiori vocabulo appellant) Ariani itidem, Macedonianique & Eunomiani, Nouatiani, ac Sabbatiani, ceteriſque hæretici ſciant, vniuerſa ſibi hac quoque conſtitutione denegari, quæ illis generalium ſanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium conſtitutionum interdicta venire tentauerint. Dat. v. Idus Aprilis Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] hæc Imperator, & quidem Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano hac ex parte religioſior: ſiquidem ille tolerandos eſſe Nouatianos dicebat, permittendoſque eos Conſtantinopoli conuentus agere, vt Socrates[b] ait, qui hanc ob cauſam ipſum in cælum extollit. Rurſum verò idem Theodoſius menſe Iulij iſtam in omnes hæreticos edidit ſanctionem, qua penitiùs aduerſus hoſtes ſibi numen conciliet:

* Mōtaniſtas

THEODOSIVS CONTRA HAERETICOS LEGES SANCIT.

[b] Socrat. lib. 7. c. 25.

C De[c] hæreticis omnibus, quorum & errorem execramur & nomen, hoc eſt, de Eunomianis, Arianis, Macedonianis, ceteriſque omnibus, quorum ſectas piiſſimæ ſanctioni tædet inſerere (quibus cunctis diuerſa nomina, ſed vna perfidia) illa præcipimus debere ſeruari, quæ diui auus, & pater noſtræ clementiæ conſtituerant. Scituris vniuerſis, quòd ſi in eodem furore permanſerint, interminatæ pœnæ erunt obnoxij, &c. Dat. vi. Id. Iulij Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] Menſe verò Auguſti hæc idem Theodoſius addidit:

[c] l. 60. de hæret. C. Theod.

Omnis[d] dubiæ interpretationis ambages hac ſententia reſoluentes, publicari præcipimus, quod lex ſuper Eunomianis militare prohibitis, ceteriſque execrabilium religionum & profeſſionum ritibus promulgata cognoſcitur, nihil ad eos, qui cohortalini ſunt, pertinet. His enim ſunt apparitoribus obligati, in quibus emenſis militiæ ſtipendiis, veterani Primipili munus ſuſtinere coguntur. Dat. vi. Id Aug. Eudoxiop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] hæc aduerſus eos, qui ex eo quòd hæretici militare prohibiti eſſent, onera quoque militiæ, perperam facta interpretatione, vitare ſtudebant. Adiecit inſuper, vt cùm dictis legibus hæreticos omnes æquè perſtrinxerit, Manichæos[e] tamen peculiari hoc item anno edita ſanctione exagitaret, quam breuitatis cauſa hic deſcribere prætermittimus. D

[d] l. 61. de hær. Cod. Theod.

[e] l. 24. de Pagan. C. Theod

[f] l. 27. de Iudæis C. Theod.

Sed & Iudæos vetuit ſynagogas nouas ædificare[f], dato aduerſus eoſdem hoc itidem anno reſcripto. Qui igitur in omnibus Chriſtianæ religioni aduerſus omnes eius aduerſarios hæreticos, itemque Iudæos, legibus promulgatis, ita proſpexit: aduerſus quoque idololatras (ſi qui reſidui eſſent) bellum hoc item anno mouit, & quidem inceſſabili ſtudio: etenim Gentilium deorum cultum iteratis legibus prorſus peſſumdatum voluit, ſiquidem in primis hoc anno, menſe Aprilis in eos iſta ſanciuit[g]:

THEODOSIVS IMPERATOR PAGANOS EXAGITAT.

[g] l. 22. de Pag. Cod. Theod.

Paganos qui ſuperſunt (quamquam iam nullos eſſe credamus) promulgatarum legum iamdudum præſcripta compeſcant, &c. Dat. v. Id. April. Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] ac rurſum menſe Iunij in eoſdem: E

Paganos qui ſuperſunt, ſi quando in execrandis dæmonum ſacrificiis fuerint comprehenſi, quamuis capitali pœna ſubdi debuerint, bonorum proſcriptione & exilio coerceri iubemus. Dat. vi. Idus Iunij, Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] Hoc planè eſt quod de eodem Theodoſio Nicephorus ait[h]: Adeò religioſus Theodoſius fuit, vitamque ſuam accuratiſſimè ad diuinas leges compoſuit: quam ob cauſam quicquid fuit ex idolis reliquum, ita eſt funditus diſiectum, vt poſteris eius ne veſtigium quidem prioris fraudis & ſeductionis cernere ſit datum: ſententiam verò de his ſuam in conſtitutionem retulit.] hæc ipſe. Vides igitur, quibuſnam pius Imperator erga religionem obſequiis viam ſibi ad futuram percipiendam incruentam de tyranno victoriam ſtrauerit.

[h] Nicephorus lib. 14. c. 3.

BONIFACII OBITVS.

[i] l. i de Rō. Pōt.

[k] Proſper in Chron.

[l] Marcell. in Chron.

Hoc eodem anno, octauo Kalendas Nouembris[i], Bonifacius Papa moritur: id quidem S. Proſper[k] & Marcellinus[l] teſtari videntur, dum his Conſſ. ingreſſum referunt ſucceſſoris.

ex qui-

A ex quibus planè corrigendi ſunt, qui ſedi eius triennium tantùm, vel paulò amplius, tribuunt. Etenim quem conſtat ſedere cœpiſſe (vt ex eius epiſtola patet) ſub Conſulatu Honorij duodecimo & Theodoſij octauo, quinto Kalendas Ianuarij, perueniſſeque vſque ad anni huius octauum Kalendas Nouembris, ſediſſe oportet annos quinque, minus duobus menſibus, & tribus diebus. In libro Pontificum Romanorum, poſt Bonifacij obitum hæc leguntur: Petierunt clerus vel preſbyteri, Eulalium reuocari: quod tamen non conſenſit, Eulalium Romam ſcilicet reuerti: qui tandem in eo loco Campaniæ poſt annum mortis Bonifacij defunctus eſt.] hæc ibi. Poſt hæc verò iſta ſequuntur: Hic Bonifacius conſtituit, vt nulla mulier aut monacha pallam ſacratam contingeret, aut lauaret, aut incenſum poneret in eccleſia, niſi miniſter; nec ſeruum clericum fieri, nec obnoxium curiæ; vel cuiuſlibet rei. Hic fecit oratorium in cœmeterio S. Felicitatis martyris, & poſuit hæc, B patenam argenteam penſantem libras viginti, ſcyphum argenteum penſantem libras decem, amam argenteam penſantem libras tredecim, calices minores duos penſantes libras quatuor; coronas argenteas tres penſantes libras quindecim. Hic fecit ordinationem vnam in vrbe Roma per menſem Decembrem, creauit preſbyteros tredecim, diacones tres, Epiſcopos per diuerſa loca trigintaſex. Sepultus eſt via Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris iuxta corpus illius, octauo Kalendas Nouembris. Ceſſauit Epiſcopatus eius dies nouem.] hæc ibi. Citat Beda[a] libellum de miraculis Bonifacij Papæ; ſed cuius Bonifacij, non dicit. recitat miraculum de puero Iudæo à patre in ignem eiecto, quod Euchariſtiam cum Chriſtianis accipiens, ſpiritus ardore ſuccenſus clamauerit ſe optare fieri Chriſtianum, deque eius matre puero opem ferente itidem in ignem iniecta, & ſeruatis ambobus illæſis. Ex antiquis monumentis Vaticanæ baſilicæ, quæ collegit Petrus Manlius tempore Alexan- C dri III. hos verſiculos in ſepultura eiuſdem Bonifacij ſculptos tradit:

[a] Bed. in Collectan. in fin.

Atria magnifici ſunt membris plena ſepulti
Sedis Apoſtolicæ Bonifacî præſulis almi.]

CAELESTINVS PAPA CREATVR.

[b] Aug. epiſt. 261.

Cùm autem (vt dictum eſt) poſt obitum Bonifacij vacaſſet ſedes dies nouem, tertio Nonas Nouembris creatus eſt Cæleſtinus, patria Romanus, ex patre Priſco. Fuiſſe quidem pacificam eius electionem, litteræ S. Auguſtini[b] ad ipſum ſcriptæ declarant, cui adgratulatur, his verbis exordiens: Primùm gratulationem reddo meritis tuis, quòd te in illa ſede Dominus noſter ſine vlla (ſicut audiuimus) plebis ſuæ deſciſſione conſtituit.] hæc Auguſtinus. Verùm qui Eulalij ſchiſmatici factionis erant, in eadem ſciſſione perſeueraſſe, nec vllo pacto cum Cæleſtino Papa communicare voluiſſe, Valentiniani[c] reſcripta poſt annum ſequentem data ſignificant, noſque de his ſuo loco agemus.

[c] l. 72. 73. 74. de hæret. Cod. Theod.

THEODORETVS CREATVS EPISCOPVS CYRI.

[d] Extāt apud ipſum in fine operum.

[e] Theodoret. epiſt. 81.

D Hoc eadem anno Theodoretus Cyri in Syria ciuitatis eſt creatus Epiſcopus. Id planè colliges ex eius litteris[d] ad ſanctum Leonem Romanum Pontificem datis (vt ſuo loco dicetur ex certa Conſulum nota) anno Domini quadringenteſimo quadrageſimonono: vbi cùm ipſe de ſe teſtetur, habere iam in ſede Epiſcopatus annos vigintiſex, vtique in hunc Chriſti annum neceſſe eſt reuoces ſedis eius primordia. Vocatus eſt inuitus (vt ipſe teſtatur) ad illius præfecturam Eccleſiæ ex monaſterio, in quo ab incunabilis aſſueuit. Nam ipſe de ſe in epiſtola[e] ad Nomum Conſulem, ſiue Conſularem, hæc habet: Illud adiiciam (quandoquidem calumniatores me cogunt hæc dicere) quòd ante meam conceptionem genitores mei me Deo offerre polliciti ſunt, & ab incunabulis iuxta ſuas promiſſiones me Deo dedicarunt, & tali cibo me educauerunt. In monaſterio verò, quouſque Epiſcopus factus ſum, commoratus cùm eſſem, inuitus Epiſcopus ſum ordinatus.] hæc de ſe E ipſe. Creatus verò Epiſcopus, à Theodoto primùm, deinde à Ioanne eius ſucceſſore Epiſcopis Antiochenis Antiochiæ retentus eſt, vt pro concione populum edoceret. teſtatur id ipſe. Pollebat enim mira dicendi facundia, diuinis litteris necnon externis apprimè imbutus, vt eius ſcripta contra Gentiles ſatis apertè fidem faciunt; licet de homiliis, quas ad populum habuit, nec vna ſuperſit. Porrò quòd ipſe ait, tot annis iuſſu Antiochenorum Epiſcoporum docuiſſe in eccleſia populum Antiochenum, non ſic accipiendum eſt, vt Antiochiæ ſemper manſerit; cùm conſtet ex ſuis ipſius ſcriptis, etiam in Eccleſia ſua Cyri degiſſe: ſed potiùs aliquam anni partem in eo concionandi munere Antiochiæ inſumpſiſſe, dicendum.

IESV

A

CHriſti annus quadringenteſimus vigeſimuſquartus Caſtini & Victoris Conſulatu deſcribitur, ipſi priori Conſuli Caſtino funeſtus: etenim neſcio qua ex cauſa profugus factus, in Africam nauigans, apud Bonifacium Comitem ibi cum copiis Gothorum agentem quæſiuit ſibi ſalutem. Magna quidem diuini iudicij diſpenſatione factum eſt, vt ad eum coactus ſit confugere, quem ſub ſe militantem deſpexit, & vt ab exercitu receſſerit, & in Africam venerit, compulit, vt ſuperiori anno narratum eſt. Expunctũ è Faſtis Conſularibus Caſtini nomen, inde poſſumus intelligere, quòd reſcripta Theodoſij Imp. hoc anno data, abſque Caſtini Conſulis nomine, Victoris tantùm collegæ Conſulatu notata leguntur[a]. B

[a] l. 36. de erog. milit. ann. l. 14. de collat. l. 5. de donat. & aliis.

Extant litteræ Bonifacij Comitis de fuga Caſtini in Africam, datæ ad S. Auguſtinum; quæ cùm breues ſint, & de rebus tunc geſtis nos admoneant, hic eas deſcribemus: ſic enim ſe habent:

[b] Apud. Aug. in Append. epiſt. 10. edit. Plant.

Domino[b] venerabili ſancto patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

Caſtinus ille, priuatus ex Conſule, vitæ meæ ac nominis (omnibus vt notum eſt) perſecutor, peiores committens ac fingens factiones, quaſi mearum à me geſtarum immemor donationum, Italia fugiens, meis ſe in Africam defenſionibus tradidit committendum. Omitto, beatiſſime pater, olim mihi ab eodem ingeſtas miſerias, oſtenſa pericula: fugiens enim nunc vſque viuo. Thrax natus, vix Scythiam euaſi, duraui inuido ſub Conſule miles. Sed diuina potentia, quæ nouit planare ſublimia, & altiùs eleuare proſtrata, fecit de ſuperbo quod voluit; & hoſtem meum, me quieto, victoria mihi, qua nouit, addixit. Sufficit C pro funere victi tanta deiectio, adorauit ſaracam clauus, timuit Senator barbarum caput, tremuit militem dux. Doloris dicuntur iſta, pater ſancte, cothurno. Nam veneror illuſtriſſimum Conſulem, & primum conſpicio Senatorem: ſed ne conſueta fallacia mali erga me (vt ſolet) aliquid moliatur, putetque ſe ſuis fraudibus Romanis ducibus profuturum, & in meo verſetur exitio; integrum de ſuis ſenſibus det tuæ beatitudini ſacramentum, ſi nullus in eius corde vertitur dolus. Ego autem, per omnia quæ ſancta ſunt, iuro, quoniam ſi apud eum animi reperero puritatem, eum incolumem ac ſublimem Italiæ Romæque reddam, fruſtratis inimicis eius & domitis. Hoſtis autem erit ſuæ animæ, ſi aliquid in eo ſiniſtræ partis inuenero.] hactenus Bonifacius, ad quem eiuſmodi habetur Auguſtini reſponſio:

[c] Ibid. epi. 11.

Domino[c] inſigni meritoque ſublimi filio Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus. D

Vir illuſtriſſimus Caſtinus ſacramento ſe prodidit, quòd ſit ab omni culpa & erroribus alienus. Quem tibi, vt dicit fœderatus ille Sonia, adhuc te in Palatio poſito, falſis ſuggeſtionibus concitabat. Sed ne totum quod tunc agebatur, mittatur in medium, detur prolixitati compendium. Dauid ille opilio regnum, parcendo inimicis, obtinuit. Chriſtus pro Iudæis, qui eum crucis patibulo confixerunt, Patrem ne iraſceretur rogauit, & indignis hominibus veniam miſericors condonauit. Crede igitur homini, qui mihi fidele tradidit ſacramentum, & quærit, me pollicitante, tua defenſione vitæ ſubſidium. Scio enim quòd eius ſalutis mihi promiſſa complebis.] hæc Auguſtinus ad Bonifacium timentem, ne ſub fugæ ſimulatione Caſtinus Conſul, iras tyranni in ſe ſimulans concitatas, Africam illi proditione ſubigeret, tentando fidem exercitus, & eum ab ipſo Bonifacio auertendo. His verò huius anni exordio de Conſule Caſtino narratis, iam ad res Eccleſiaſticas ſtylum admoueamus. E

Hoc ipſo anno, qui primus numeratur Cæleſtini Romani Pontificis, ſcripſiſſe ad eum S. Auguſtinus epiſtolam reperitur: cui cùm in primis gratuletur de ipſius electione pacificè facta, quibus ipſe vrgeretur moleſtiis, & à quibus ab eo liberari cupiat, ſignificat. Apoſtolicæ enim ſedis implorat auxilium, ad quam iuſtè damnatus iniuſtè admodum appellauerat. Rem geſtam autem ſic ipſe narrat[d]:

[d] Aug. epiſt. 261.

DE ORDINATIONE ANTONII EPISCOPI FVSSALENSIS.

In magna (inquit) tribulatione poſitus, hæc ad tuam beatitudinem ſcripta direxi. Quoniam volens prodeſſe quibuſdam in noſtra vicinitate membris Chriſti, magnam illis cladem improuidus & incautus ingeſſi. Fuſſala dicitur Hipponenſi territorio confine caſtellum: antea ibi numquam Epiſcopus fuit, ſed ſimul cum contigua ſibi regione ad parœciam Hipponenſis Eccleſiæ pertinebat. Paucos habebat illa terra Catholicos; ceteras plebes illic in magna multitudine hominum conſtitutas Donatiſtarum error miſerabiliter obtinebat,

A obtinebat, ita vt in eodem caſtello nullus eſſet omnino Catholicus. Actum eſt cum Dei miſericordia, vt omnia ipſa loca in vnitate Eccleſiæ cohærerent; per quantos labores & pericula noſtra, longum eſt explicare: ita vt ibi preſbyteri, qui eis congregandis à nobis primitus conſtituti ſunt, expoliarentur, debilitarentur, excæcarentur, occiderentur. Quorum tamen paſſiones inutiles ac ſteriles non fuerunt, vnitatis illic ſecuritate perfecta. Sed quod ab Hippone memoratum caſtellum millibus quadraginta ſeiungitur, cùm in eis regendis, & eorum reliquiis, licet exiguis, colligendis, quæ in vtroque ſexu aberrabant, non minaces vlterius, ſed fugaces, me viderem latiùs quàm oportebat extendi, nec adhibendæ ſufficerem diligentiæ, quam certiſſima ratione adhiberi debere cernebam: Epiſcopum ibi ordinandum conſtituendumque curaui. Quod vt fieret, aptum loco illi cõgruumque requirebam, qui & Punica lingua eſſet inſtructus: & habebam de quo cogitabam, paraB tum preſbyterum, propter quem ordinandum, ſanctum ſenem, qui tũc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret, rogans, litteris impetraui: quo iam præſente omniumque in re tanta ſuſpenſis animis, ad horam nos ille, qui mihi paratus videbatur, omnino reſiſtendo fruſtrauit.

Ego autem, qui vtique (ſicut exitus docuit) differre potiùs debui, quàm periculoſum præcipitare negotium; dum nolo grauiſſimum & ſanctiſſimum ſenem ad nos vſque fatigatum, ſine effectu, propter quem venerat, tam longè ad propria remeare: obtuli non petentibus quemdam adoleſcentem Antonium, qui mecum tunc erat, in monaſterio quidem à nobis à paruula ætate nutritum, ſed præter lectionis officium nullis clericatus gradibus & laboribus notum. At illi miſeri, quid futurum fuerat ignorantes, offerenti eum mihi obedientiſſimè crediderunt. Quid plura? factum eſt. Eſſe illis Epiſcopus cœpit. Quid C faciam? nolo apud tuam venerationem grauare, quem nutriendum collegi: nolo deſerere, quos colligendos timoribus & doloribus parturiui. Et quomodo vtrumque agam, reperire non poſſum. Res quippe ad tantum ſcandalum venit, vt cùm hic apud nos cauſas dicerent, qui de illius Epiſcopatu ſuſcipiendo, tamquam bene ſibi conſulentibus obtemperauerant nobis: in quibus cauſis cùm ſtuprorum crimina capitalia, quæ non ab ipſis quibus Epiſcopus erat, ſed ab aliis quibuſdam obiecta fuerant, probari minimè potuiſſent, atque ab eis quæ inuidioſiſſimè iactabantur, videretur eſſe purgatus: tam miſerandus factus eſt & nobis & aliis, vt quicquid à caſtellanis & illius regionis hominibus de intolerabili dominatione, de rapinis & diuerſis oppreſſionibus & conſtrictionibus obiiciebantur, nequaquam nobis tale videretur, vt propter hoc vel ſimul cuncta congeſta Epiſcopatu computaremus eſſe priuandum, ſed reſtituenda quæ viderentur ablata.

ANTONII CRIMINA.

D Denique ſententias noſtras ſic temperauimus, vt ſaluo Epiſcopatu, non tamen omnino impunita relinquerentur, quæ non deberent vel eidem ipſi deinceps iterumque facienda, vel ceteris vnienda* proponi. Honorem itaque integrum ſeruauimus iuueni corrigendo; ſed corripiẽdo minuimus poteſtatem, ne ſcilicet eis præeſſet vlteriùs, cum quibus ſic egerat, vt dolore iuſto eum ſibi præeſſe ferre omnino non poſſent, & cum ſuo illiuſque periculo in aliquod ſcelus forſitan erupturam impatientiam ſui doloris oſtenderent. Quorum talis animus etiam tunc, quando cum eis de illo Epiſcopi egerunt, euidenter apparuit, cùm iam vir ſpectabilis Celer, de cuius aduerſum ſe præpotenti adminiſtratione conqueſtus eſt, nullam gerebat vel in Africa vel vſpiam poteſtatem.] hæc ipſe. Porrò Celer hic, de quo ſcribit Auguſtinus, magiſtratu fungebatur in Africa; ad quem ipſe aliàs ſcribens[a], prouocat eum contra Donatiſtas, vt illos reprimat. De eodem quoque Celere habetur mentio in epiſtola E [b] Auguſtini ad Marcellinum. Reperitur & Celer poſtea geſſiſſe Proconſulatum in Africa ſub Conſulatu Felicis & Tauri. His igitur, quæ ad Antonij cauſam ſpectabant, enarratis, implorans Auguſtinus Apoſtolicæ ſedis auxilium ſic pergit:

QVID DE ANTONIO DECRETVM.
* imitanda
[a] Aug. epiſt. 210.
[b] Aug. epiſt. 158.

Sed quid multis moror? Collabora, obſecro, nobiſcum, pietate venerabilis domine beatiſſime, & debita charitate venerande ſancte Papa: & iube tibi, quæ directa ſunt, omnia recitari. Vide Epiſcopatum qualiter geſſerit: quemadmodum iudicio noſtro vſque adeò conſenſerit communione priuatus, niſi priùs Fuſſalenſibus omnia redderentur: Iam poſtea citra Acta æſtimantibus rebus ſolidos ſepoſuerit, vt ei communio redderetur. Quàm verſuta ſuaſione ſanctum ſenem Primatem noſtrum, grauiſſimum virum, vt ei cuncta crederet, quem velut omnimodò inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret induxerit, & cetera à me quid opus eſt recoli, cùm memoratus venerabilis ſenex ad tuam ſanctimoniam vniuerſa retulerit? In illis autem multiplicibus Geſtis, quibus de illo

A noſtrum iudicium continetur, magis deberem vereri,ne tibi minùs ſeuerè quàm oporteret, iudicaſſe videamur; niſi ſcirem vos tam propenſos ad miſericordiam, vt non ſolùm nobis, quia illi pepercimus, verùm etiam ipſi exiſtimetis eſſe parcendum. Sed ille quòd à nobis aut benignè aut remiſsè factum eſt, in præſcriptionem vertere ac vſurpare conatur. Clamat: Aut in mea cathedra ſedere debui, aut Epiſcopus eſſe non debui. quaſi nunc ſedeat niſi in ſua: propter hoc enim loca illa eidem dimiſſa atque permiſſa ſunt, in quibus prius Epiſcopus erat, ne in aliena cathedra contra ſtatuta Patrum tranſlatus illicitè diceretur. Aut verò quiſquam ita eſſe debet ſiue ſeueritatis ſiue lenitatis exactor, vt qui nonniſi fuerint Epiſcopatus honore priuandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur: aut in quibus aliquid viſum fuerit vindicandum, Epiſcopatus honore priuentur? Exiſtat exemplo, ipſa ſede Apoſtolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante, quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopatus ſpoliatos honore, nec relictos omnimodò impunitos, &c.] hæc Augustinus, ſubdens & oſtendens compluribus aliorum exemplis, aliquot Epiſcopos ita in Africa eſſe punitos, vt tamen honor Epiſcopatus ab eis non fuerit ablatus. B His alia addit, quibus indicat, Antonium ab Africanis Epiſcopis ea ſententia condemnatum prouocaſſe ad Bonifacium Papam, qui in ea cauſa reſcripſerat pro Antonio, ſi tamen, ſicut ipſe expoſuerat, res ſe haberet.

ANTONII PETVLANTIA.

TIMET EXECVTORES MITTI AVGVSTINVS.

Quòd verò vulgo ferretur, affore executores ab Apoſtolica ſede directos in Africam, qui Antonium in ſedem ſuam reſtituerent: his auditis cùm illi eſſent penitus conſternati, id ne accideret, idem Auguſtinus Cæleſtinum vehementer rogat his verbis: Non ſinas iſta fieri, obſecro te per Chriſti ſanguinẽ, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorũ præpoſitos populorum monuit, ne violenter dominentur inter fratres, &c.] Quid autem ipſe Auguſtinus ſtatuerit animo, ſi peſſimum hominem contingeret in ſedem reſtitui per Romanum C Pontificem, dolens ita ſubdit: Me ſanè (quod confitendum eſt beatitudini tuæ) in iſto vtrorumque periculo tantus timor & mæror excruciat, vt ab officio cogitem gerendi Epiſcopatum abſcedere, ſi per eum, cuius Epiſcopatui per imprudentiam ſuffragatus ſum, vaſtari Eccleſiam Dei & (quod Deus auertat) etiam cum vaſtantis perditione perire conſpexero. Recolens enim quod ait Apoſtolus[a]: Si noſmetipſos iudicaremus, à Domino non iudicaremur: iudicabo me ipſum, vt parcat mihi qui iudicaturus eſt viuos & mortuos. Si autem & membra Chriſti, quæ in illa regione ſunt, ab exitiali timore & triſtitia recreaueris, & meam ſenectutem hac miſericordia iuſtitiæ fueris conſolatus: retribuet tibi & in præſenti & in futura vita, qui per te nobis in iſta tribulatione ſuccurrit, & qui te in illa ſede conſtituit.] hactenus Auguſtinus, ſummo (vt vides) animi angore confectus.

a 1. Cor. 12.

CAELESTINVS PAPA ANNVIT AVGVSTINO.

Annuiſſe quidem Auguſtino Cæleſtinum Romanum Pontificem, inde certam capimus D coniecturam, quòd idem Cæleſtinus vehementer ipſum coluit Auguſtinum, & laudibus mirificè celebrauit (vt ex ipſius Cæleſtini litteris inferiùs dicturi ſumus) eiuſdemq́ue ſcripta ſarta tecta voluit in Eccleſia eſſe defenſa & cuſtodita. Haud enim par eſt credere, Cæleſtinum hæc rogantem & enixiùs expetentem Auguſtinum, negando, in vehementiorem mærorem coniicere, quem dilexiſſe, & magno in honore habuiſſe, certum eſt. Quòd inſuper conſtet poſt hæc perſeueraſſe Auguſtinum ſuæ Hipponenſi Eccleſiæ Epiſcopum præſidere; æquè manifeſtum indicium eſt, ex animi eius ſententia Cæleſtinum in eadem cauſa reſcripſiſſe. Vidiſti, lector, Eccleſiaſtici iudicij praxim; & ex his, puto, in memoriam reuocaſti quæ ſuperius dicta ſunt de vſu appellationis ad Romanam Eccleſiam, & ſententia expectari ſolita ab eadem: vt nihil aduerſus huiuſmodi aliquando obniſi ſint Epiſcopi Africani, ſed tantùm in eo refragati, quòd miniſtri executores cum apparitura militari mitterentur. E Sed & hæc interdum, cùm opus eſt, iure ſancteque fieri, ex eiuſdem Auguſtini ſententia ſuperiùs eſt demonſtratum. Meminit autem huius epiſtolæ Auguſtini ad Cæleſtinum Poſſidius in Indiculo[b].

b Poſſid. in Indic. c. 7.

IOANNES TENTAT AFRICAM.

Quod verò ad Ioannis tyranni conatum pertinet: tentaſſe hoc anno iungere ſibi Africam, cui (vt dictum eſt) Bonifacius præerat, ſed reſtitiſſe illum, Proſper in Chronico ſub huius anni Conſulibus docet his verbis: Ioannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello repoſcit, ad defenſionem ſuam infirmior factus eſt.] ob id ſcilicet, quòd milites miſit in Africam, eam ſibi vendicaturus iure belli prouinciam. Hæc planè etiam duabus breuioribus illis Auguſtini & Bonifacij epiſtolis ſignificantur, quarum prior Auguſtini ad Bonifacium ſic paucis ſcripta ſe habet[c]:

c Aug. epiſt. 4 in append.

Africæ littus (vt audio) miles attigit tranſmarinus. Sed cuius meriti dux, qui à Catholica veritate

A veritate diſſentit? Quid orem (ſicut oportet) ignoro. Adeſt quidem Africæ olim paratum in Italia bellum: ſed tamen non inuideo, fili cariſſime, Romaniæ; ſed dico quod ſentio. Non dabit, Diuinitate iuuante, Catholicus hæretico terga. Tui cordis intentio dirigatur ad Dominum; non militem timebis, non Gothum, non Hunnum.] hactenus ipſe, quòd Bonifacius valde pius pugnaturus eſſet aduerſus milites, quos Ioannes tyrannus impius in Africam miſerat. Sed quæ ad hæc Bonifacius[a], audi:

AVGVSTINVS AD BONIFACIVM.

Scio quòd ſit tua ſanctitas pro mea vita ſolicita: at* quæ aduerſus me tyrannus ille ordinauerit ac diſponat, antequam tuum ſacerdotium ſcriberet, noui. Obuiamus, ad mortem vltro tendentibus, quos noſtræ victoriæ (vt credimus) faciet Chriſtus addictos. Sed ſi erga me meoſq́ue omnes aliud voluerit ordinare Diuinitas: precare vt animam liberet Deus, & dabitur competens aduerſario ſecunda vice reſponſio. In pugna enim vtriuſque deſæuit B furor, ſed Deus inſpiciet cauſas. Igitur ora, vt dixi; & vincet vna Trinitas nobis] hæc Bonifacius dux exercitus, cùm renuiſſet expetitam à tyranno Africæ deditionem.

a Apud Aug. epiſt. 5. in append.
**et*

BONIFACIVS AD AVGVSTINVM.

Inter hæc autem aduerſus eumdem Ioannem tyrannum Theodoſius Imperator mittit exercitum in Occidentem, ſub duce ſelectiſſimo Ardaburio, ſed, Deo ſic diſponente, ne militum viribus, vel prudentiæ ducis, ſed diuinæ potentiæ adſcriberetur tyranni extinctio, factum eſt, vt res longè diuerſum ab optato atque ſperato finem fuerit conſecuta. Narrat rem paucis Socrates iſtis verbis[b]: Ardaburius cùm Salonas veniſſet, tranſmiſit in Aquileiam; ventoq́ue aduerſo flante, in manus tyranni delatus eſt. Qui, illo comprehenſo, ſpem concepit, Theodoſium neceſſitate compulſum fore, modò Ardaburium ducem ſuum ſaluum vellet, vti ipſum crearet, declararetq́ue Imperatorem. His auditis, & Theodoſius, & exercitus etiam contra tyrannum miſſus, anxio & ſolicito animo fuit, ne quid C mali Ardaburius à tyranno perpeteretur.] hæc Socrates. Quomodo autem, miſſo Aſpare filio Ardaburij, & pater eius eſt liberatus, & tyrannus extinctus, dicemus ſuo tempore anno ſequenti.

ARDABVRIVS DVX A TYRANNO CAPTVS.

b Socrat. li. 7. c. 23.

Quod ad res pertinet Orientalis Eccleſiæ: Theodoretus, quem anno ſuperiori creatum diximus Epiſcopum Cyri ciuitatis, octingentas (vt ipſe teſtatur[c]) ſub ſe parœcias habentis, cùm regionem illam Marcionitis hæreticis confertam videret, ad eos ab errore liberandos primum omnium adiecit animum, ſicq́ue (vt ex ipſius litteris[d] patet) pluſquam decem millia ipſorum ad Eccleſiam Catholicam conuertit: cùm vel vnum ex eis ipſum eſſe lucratum, quaſi miraculum videri poterat: nam facilius eſt inuenire Marcionitam à Gentilibus olim occidi, quàm à Chriſtianis Eccleſiæ redditum. Hoc planè munere perſuaſum habeo eumdem Theodoretum adeò ſibi Deum conciliaſſe, vt licet in caſtris Neſtorianorum aliquando D militauerit, demum in Eccleſiam, deſertor factus impietatis, redierit, atque ſancto fine quieuerit. Sed age iam aliquid ex certaminibus eius aduerſus Marcionitas ab eo editis referamus, ex quo reliqua plura eius certamina, quæ nos latent, cogitatione ſaltem aſſequi poſſumus. Ipſe enim in Hiſtoria ſanctorum Patrum, cùm res præclarè geſtas à S. Iacobo anachoreta memoriæ prodidit, hæc de his habet[e]:

c Theodoret. epiſt. ad L. conſ.

THEODORETVS LABORAT ADVERSVS MARCIONITAS.

d Theodoret. epiſt. 146.

e Theodoret. hiſt. ſanct. Patrum c. 21.

Execrandus Marcio multas ſpinas impietatis ſeminauit in regione vrbis Cyri. Eas cùm conarer euellere radicitus, omnem laborem ſubibam, & omnibus machinis aſſiduè vtebar. Qui autem mea fruebantur cultura, cùm me eo nomine deberent[f] diligere, detrahebant mihi: ego autem orabam, & reddebant mala pro bonis & odium pro dilectione mea: & magicis vtentes præſtigiis, & malignorum freti ope dæmonum, conabantur bellum gerere, quod ſub viſum non caderet. Et noctu venit quidam dæmon exitialis, clamans, & lingua E vtens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduerſus eum ſuſcipis? Quanam is te vmquam affecit moleſtia? Deſine belligerare: deſiſte à maleuolentia: aut diſces experientia, quantum bonum ſit quies. Scias quòd te iam pridem confodiſſem, niſi chorum martyrum te cuſtodientem vidiſſem cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? ille verò: Omnia (inquit) audiui: & cùm vellem ſurgere & reſpicere, & ſcire quis loqueretur, tua cauſa quieui, quia te putarem quieſcere. Ambo itaque ſurgentes, reſpeximus; neque vllum qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur audiuimus. Illa verba alij quoque, qui nobiſcũ habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quòd martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei martyrum, qui cum a multis martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem capite erat magni Iacobi vetus amictus, qui quouis clauſtro adamantino fuit mihi validior.

f Pſal. 108.

DIABOLVS AEGRE FERT TVRBARI HAERETICOS.

Quinetiam cùm eorumdem Marcionitarum maximum vicum eſſem ingreſſurus;deinde A
multa eſſent intermedia, quæ mihi prohibebant exitum : miſi ad meum Iſaiam , rogans vt
diuinum conſequerer auxilium . Ille verò : Eſto (inquit) bono animo . Soluta ſunt omnia
illa impedimenta inſtar telæ aranearum : idque noctu me docuit Dominus , non in ſomno
obumbrans ,ſed re vera oſtendens . Vidi enim (aiebat) cùm incepiſſem hymnodiam , in illa
parte , in qua illa loca ſita ſunt, ſerpentem quemdam ignis ſpeciem præſeferentem , qui
ab Occidente reptabat in Orientem, & ferebatur per medium aërem . Cùm orationes au-
tem tres peregiſſem,rurſum vidi inflexum & orbiculatam oſtendentem figuram , & eius
caudam capiti coniunctam. Cùm rurſus autem octo orationes abſoluiſſem , aſpexi eum in
duas partes diſſectum,& in fumum reſolutum . Hæc ipſe Iacobus quidem præuidit: nos
autem vidimus exitum, qui conſentit eius prædictioni. Manè enim mali auctoris dæmonis
imperio parentes , qui olim quidem erant ſectæ Marcionis, nunc autem ſunt claſſis Apo- B
ſtolicæ,ab Occidente profecti, nudos nobis enſes oſtendebant . Hora autem diei tertia ſi-
mul coacti, curam gerebant ſuæ ſolùm cuſtodiæ , ſicut ſerpens qui cauda caput ſuum con-
texit. Octaua autem diſperſi dederunt nobis locum ingrediendi in vicum . Statim autem
inuenimus ſerpentem factum ex æris materia, qui ab his adorabatur . Cùm enim aduerſus
opificem & vniuerſorum creatorem bellum apertè ſuſcepiſſent , execrandum ſerpentem,
tamquam illius hoſtem, colere intendebant . Talia ego beneficia à mihi venerando capite
ſum conſecutus.

VISIO DE CONVERSIONE MARCIONITARVM.

Quoniam autem diuinarum reuelationum narrationem ingreſſa eſt oratio: age narrabo
quæ audiui ab illa lingua ab omni mendacio aliena . Narrabat non vlla gloriæ inductus cu-
piditate (fuit enim diuina anima illa ab eo vitio remotiſſima) ſed cùm illum quidam vſus
cogebat dicere quæ volebat celare. Supplex ab eo contendebam,vt oraret Deum vniuerſo- C
rum , vt redderet mihi ſegetem mundam à zizaniis , & à ſeminibus hæreticis eam omnino
liberaret: me enim valde angebat abominandi Marcionis error, qui plurimum inualuerat.
Dixit itaque ad me oratus: Nec me,nec vllo alio tibi opus eſt ad Deum interceſſore. Habes
enim Ioannem illum inſignem,Verbi vocem,Domini præcurſorem, has pro te preces aſſi-
duò offerentem . Cùm autem ego dicerem , me & eius credere orationibus, & aliorum
ſanctorum Apoſtolorum & Prophetarum , quorum ad nos nuper delatæ ſunt reliquiæ:
Eſto (inquit) bono animo . Habes Ioannem Baptiſtam . Sed nec eum ſic paſſus ſum ſilere:
ſed multò magis vrgebam,interrogans, & ſcire deſiderans,cur eius potiùs meminiſſet . Ille
autem: Vellem (inquit) amplecti & deoſculari eius amabiles reliquias . Cùm autem dixiſ-
ſem : Non afferam eas, niſi pollicitus fueris te ea dicturum quæ videris : atque ipſe quidem
eſt pollicitus. Ego verò poſtridie attuli ea quæ deſiderabat: & cùm omnes iuſſiſſet abſcede- D
re,hæc mihi ſoli narrauit:

RELIQVIAE SANCTORVM PROFICVAE.

Quando hos (inquit) ciuitatis patronos , qui à Phœnicia venerant & Palæſtina , cum
Dauidica excepiſti chorea : venit mihi in mentem cogitare , num hæ eſſent illius inſignis
Ioannis reliquiæ, & non alterius martyris qui eius eſſet nominis . Poſt vnum ergo diem ego
quidem ſtabam ad hymnos decantandos: video autem quemdam candida veſte indutum,
atque dicentem: Frater Iacobe, cur nobis aduenientibus non veniſti obuiam ? Cùm au-
tem ego rogarem , quiſnam eſſet: reſpondit , dicens : Qui à Phœnicia & Palæſtina nu-
per venimus; & cùm prompto & alacri animo nos omnes excepiſſent & paſtor & populus &
ciues & ruſtici,tu ſolus eorum honoris non fuiſti particeps. Innuebat autem eam quæ fuerat
dubitationem . Ad hæc ergo dicit ſe dixiſſe : Abſentibus & vobis & aliis, & vos honoro,&
adoro Deum vniuerſorum . Rurſus autem die ſequenti,eodem tempore,cùm ille ipſe ap- E
paruiſſet : Vides (inquit) frater Iacobe eum illic ſtantem, cuius quidem veſtis eſt colore
niui ſimilis : eſt autem propè illum poſitus ignis clibanus . Cùm autem ego illuc oculos
conuertiſſem , & illum eſſe Ioannem Baptiſtam conieciſſem; nam & veſtitu erat indutus,
& manum habebat vt baptizans: is eſt (inquit) quem tu conieciſti . Quinetiam (inquit Ia-
cobus) cum tu aliquando noctu ad primum vicum ad ſeditioſos, eos docturus abires ; &
vt ego maiori & vehementiori ſtudio Deo offerrem orationem mandaſſes : tota nocte vigi-
laui , rogans Dominum . Deinde audiui vocem dicentem: Ne timeas, ô Iacobe : Magnus
enim Ioannes Baptiſta tota nocte orat Deum vniuerſorum . Facta enim fuiſſet magna
cædes,niſi illius interceſſione extincta fuiſſet diaboli audacia . Hæc cum mihi narraſſet,
præcepit vt ego ſolus ſcirem,& ne alios aſſumerem conſcios. Ego autem vtilitatis gratia non
ſolùm multis narraui, ſed etiam mando ſcriptis.] hactenus de his Theodoretus, acceptam
ferens

IOANNIS BAPTISTAE APPARITIO

A ferens conuerſionem Marcionitarum S. Ioannis Baptiſtæ precibus , & Iacobi anachoretæ
apud Deum pro ea cauſa legatione fungentis.
Porrò non ſolùm cum Marcionitis fuit Theodoreto confligendum, ſed cum alijs quo-
que hæreticis ſuam ipſius Eccleſiam labefactantibus , de quibus ipſe ad Nonum Con-
ſularem hæc habet[a] : Vicos octo Marcionis hæreſi laborantes vna cum vicinis locis ad
veritatis agnitionem libenti animo duxi : alium præterea vicum Eunomianorum plenum,
& alium Arianorum in lucem veritatis accedere procuraui : & diuina ope , ne vnum qui-
dem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen . Nec iſta ſine periculo feci , ſed
ſanguinem ſæpius effudi meum, ſæpe etiam ab ipſis lapidatus fui , & ſæpe ad inferorum &
mortis portas perueni . Sed iam inſipiens factus ſum, dum glorior : hæc autem ex neceſſi-
tate,non autem ex animo à me dicta ſunt . hoc etiam beatiſſimus Paulus facere aliquando
B coactus eſt.] hæc quidem ipſe,cùm grauiſſimarum procellarum impetu quateretur,prodere
compulſus eſt, vt ſuo loco dicemus . Rurſus verò idem ipſe eadem permotus occaſione, in
epiſtola quam ſcripſit ad Cultores vitæ monaſticæ hæc de iiſdem[b] : Ego verò lugeo & ſu-
ſpiro , quòd eas quas paulo antè illis qui labe Marcionis erant infecti , attuli demonſtra-
tiones , ex quibus plures quàm decem millia , diuina gratia & opere,ad ſanctiſſimum duxi
baptiſmum, eaſdem nunc illis qui habiti ſunt nobiſcum Fideles, ob eam quæ orta eſt infir-
mitas & hæreſis , iterum afferre me cogit] in teſtimonium ſcilicet bene adminiſtratæ
Eccleſiæ . Porrò ex hoc numero decem millium Marcionitarum ad Deum conuerſorum,
reſtituendus eſt textus eiuſdem Theodoreti in epiſtola ad S. Leonem Papam , vbi legitur
mille , loco decem millium . Sed de Theodoreti rebus geſtis, cœptis anno ſuperiori ipſo
Epiſcopatus ſui exordio, in his quæ ſpectant ad Marcionitarum conuerſionem , modò ſatis.
C Illud verò nunc non prætereundum, ipſius quoque teſtificatione exploratum haberi, tem-
pore Theodoti , & eius qui ante eum præfuit Eccleſiæ Antiochenæ , & qui poſtea, immo
& poſtquam Ioanni ſubrogatus eſt Dominus Epiſcopus , ipſum Theodoretum perſeue-
raſſe Antiochiæ docere populum . teſtatur id quidem ipſe in epiſtola[c] ad Dioſcorum Epi-
ſcopum Alexandrinum.

[a] *Theodoret. epiſt. 81.*
LABORES THEODORETI ADVERSVS HAERETICOS.
[b] *Theodoret. epiſt. 146.*
THEODORETVS DOCET ANTIOCHIAE.
[c] *Theodoret. epiſt. 83.*

IESV CHRISTI ANNVS 425. | CAELESTINI PAP. ANNVS 2. | THEODOSII 18. VALENTINIANI 1. IMPP.

D SEquens annus Domini quadringenteſimus vigeſimusquintus , Conſulibus Theodoſio
Aug. vndecies & Valentiniano Cæſare eius conſobrino, Occidentali Imperio felix illu-
xit:cùm, extincto Ioanne tyranno, reddita pace, ipſe Valentinianus à Theodoſio Auguſtus
eſt appellatus, vt S. Proſper[d], Socrates[e] & Marcellinus[f] teſtantur. Id autem hoc anno conti-
giſſe, die verò decimo Kalendas Nouembris, idem Socrates tradit: qui addit , venientem
ipſum Valentinianum Conſtantinopolim, ægritudine detentum fuiſſe Theſſalonicæ, acce-
piſſeque[g] ibi per Helionem Patricium à Theodoſio Imperij coronam. Verùm hæc de mor-
bo eueniſſe anno ſuperiori, ex eo redditur exploratum, dum liquet hoc ipſo anno eumdem
Valentinianum Auguſtum menſe Iulij fuiſſe Aquileiæ, vti reſcripta ab eo ibi data decla-
rant, de quibus agemus inferiùs.
Sed quomodo ſe habuerit Ioannis tyranni exitium , à Socrate[h] deſcriptum ponamus:
E Aſpar (inquit) filius Ardaburij, cùm & patrem à tyranno comprehenſum, & infinitas barba-
rorum copias ad auxilia tyranno ferenda acceſſiſſe , certior factus eſſet, omnino incertus
animi erat , quid ageret . Itaque preces pij Imperatoris illo tempore rurſum plurimum
momenti habuiſſe,conſtabat. Nam Angelus Dei in habitu & forma paſtoris ducem itineris
Aſpari ſe præbuit, & per ſtagnum Rauennæ adiacens (in ea namque ciuitate tyrannus com-
moratus , ducem Ardaburium tenuit) copias eius deduxit , qua via nemo vmquam iter
feciſſe commemoratur. Deus igitur, qua tranſiri non poterat, tranſitum Aſpari patefecit. Ille
tum copiis per ſtagnum, cuius aqua diuina ope penitus exhauſta fuit, traductis, portas ciui-
tatis, quas apertas offendit, ingreſſus, tyrannum opprimit.
Quo tempore etiam Imperator ſanctiſſimus (cui ludos Circenſes peragenti ſignifi-
catum eſt , tyrannum è medio ſublatum eſſe) ſuam eximiam erga Deum pietatem per-
ſpicuè declarauit . Sic enim populum affatur : Relictis his oblectamentis, hæc potiùs (ſi vi-
detur)

VALENTINIANVS AVGVSTVS.
[d] *Proſp. in Chron.*
[e] *Socrat. lib. 7. cap. 24.*
[f] *Marcellin. in Chron.*
[g] *Socrat. li. 7. c. 25.*
[h] *Socrat. lib. 7. c. 25.*
DIVINA VIRTVTE SVPERATVR IOANNES ET OCCIDITVR.

A detur) nos referamus, & ad eccleſiam profecti preces Deo, quibus illi pro tyranno ipſius manu occiſo agamus gratias, piè fundamus. Quæ cùm dixiſſet, non modò ſpectaculis finis impoſitus fuit; verùm etiam omnibus illis neglectis, per medium Circum, vna voce gratiarum actionem pariter cum Imperatore decantantes, iuerunt, rectaq; ad eccleſiam Dei contenderunt.] hæc Socrates: qui cautè quidem atque prudenter facta hæc non Aſparis ducis virtuti, ſed Imperatoris religioni eſſe accepta ferenda, docet. Etenim conſtat, tum Ardaburium, tum Aſparem eius filium militiæ magiſtros ſecta fuiſſe Arianos, de quibus inferiùs pluribus dicendum erit. Hic finis tyranni, qui Imperij ſui primordia ab imminutione Eccleſiæ iurium eſt auſpicatus. Vides, quomodo Spiritu Dei flante, bulla tumens repentè diſrupta eſt.

PIETAS THEODOSII IN GRATIARVM ACTIONE.

At non hic finis belli. ſiquidem poſt extinctum Ioannem tyrannum, confligendum etiam fuit cum Aetio fortiſſimo duce, ſub ſe habente ſexaginta millia barbarorum, quos fuiſſe B Hunnos, Proſper affirmat. Sed pugnatum eſt, & vtrinque cæde peracta, ſic res inter eos compoſitæ ſunt, vt Aetius auctus Comitatus dignitate, ab Imperatore reciperetur; Hunni verò auro donati, ad propria remitterentur. Sic igitur Dei ope factum eſt, vt maximus Orbis motus breui temporis ſpatio ſedatus fuerit, extincto nequiſſimo Imperij perduelle, & barbaris, qui vocati fuerant in Italiam, abſque comprouincialium damno pacificè abire iuſſis, Galla Placidia Auguſta cum Valentiniano filio Auguſto in Italia ſumma pace regnantibus. Quorum quidem felicitatis hoc tempore prægrande cuſum aureum numiſma hic tibi formis reddendum putauimus, in cuius altera parte Valentinianum Auguſtum habes, dextera volumẽ (vt creditur) Euangelij, ſiniſtra ſuper globum geminam crucem margaritis ornatam tenentem: altera verò parte intueris ipſam Gallam Placidiam Auguſtam, dextera erigentem, quæ oppreſſa à tyranno iacebat, Italiam; ſiniſtra verò gemmatam crucem geſtantem, C cuius potentia Occidentale Imperium, poſt Honorij obitum à tyranno præreptum, abſque vllo fermè negotio recepiſſet.

[a] *Proſp. in Chron.*

AETIVS POTENS HVNNORVM EXERCITV.

b

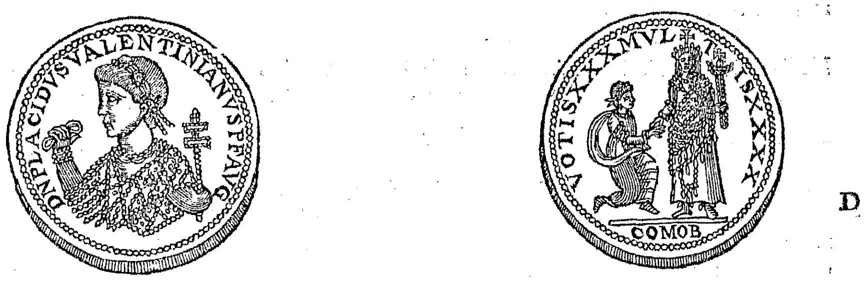

[b] *Acceptum à Hieronymo Malitio Canon. S. Mariæ Maioris.*

D

Verùm hæc omnia (vt dictum eſt) priſci omnes hiſtorici Theodoſij pietati tribuerunt, qui ob Catholicæ religionis patrocinium tot tantaque à Deo beneficia conſequi meruit, dum piis ſanctiſque operibus diuinum ſibi numen conciliauit, vt ipſius exordio exortæ tyrannidis ante annum ſuperiorem abundè ſatis diximus: quibus planè iungenda ſunt, quæ idem Theodoſius Imperator, huius quoque anni exordio, ac deinceps pro Chriſtiana religione decreta ſanciuit; vnde & ad proſpera cuncta gerenda Diuinitatem reddidit ſibi propitiam. Menſe enim Februarij, ipſis Kalendis, ad Aſclepiadotum PP. ita ſcripſit de ſacris feſtis E diebus religioſè ſancteque abſque ſpectaculorum impuritate ſeruandis[c]:

[c] *l. 5. de ſpect. Cod. Theod.*

THEODOSII SANCTIO DE FESTIS DIEBVS.

Dominico, qui ſeptimanæ totius primus eſt dies, & Natale, atque Epiphaniorum Chriſti, Paſchæ, & in Quinquageſimæ diebus, quãdiu cœleſtis lumen lauacri imitantia nouam ſancti baptiſmi lucem veſtimenta teſtantur; quo tẽpore & memoratio Apoſtolicæ paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtræ à cunctis ritè celebratur: omni Theatrorum atque Circenſium voluptate per vniuerſas vrbes earumdem populis denegata, totæ Chriſtianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Iudæi impietatis amentia, vel ſtolido Paganitatis errore & inſania detinẽtur: aliud eſſe ſupplicationum nouerint tempus, aliud voluptatum. At ne quis exiſtimet in honorem numinis noſtri, veluti maiore quodam Imperialis officij neceſſitate compelli, & niſi diuina religione interrupta, ſpectaculis operam præſter, ſubeundã forſitan ſibi noſtræ ſerenitatis offenſam, ſi minus circa nos deuotionis oſtenderit,

quàm

A quàm ſolebat: nemo ambigat, quòd tunc maximè manſuetudini noſtræ ab humano genere defertur, cùm virtutibus Dei omnipotentis ac meritis vniuerſi obſequium Orbis impenditur. Dat. Kalend. Februarij, Conſtantinopoli, Theodoſio A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.] hæc idcirco, quòd in ſpectaculis coronare ſolerent imagines Imperatorum, & fauſtis eas acclamationibus proſequi; quibus quidem ob propenſiorem diuinum cultum feſtis diebus exhibendum, Imperator volens libenſq; carere voluit. Qui autem præcipui feſti dies eſſent apud Chriſtianos, & celebriori honore recepti, eadem ſanctione ſignificantur.

Sed & Valentinianus pro acceptis adeò inſignibus à Deo muneribus, pro gratiarum actione pias valde hoc anno ſub iiſdem Conſulibus edidit ſanctiones: adeò vt nihil ſibi antiquius fuiſſe viſum fuerit, quàm vt ea quæ Ioannes tyrannus abſtulerat, priuilegia Eccleſiis conceſſa, illibata ſeruari debere, edita ſanctione, cunctis redderet manifeſtum, ita reſcribens B ad Georgium Proconſulem Africæ[a]:

[a] *l. 46. de Epiſc. & cler. Cod. Theod.*

IVRA ECCLESIASTICA RESTITVTA.

Priuilegia præteritarum legum, Eccleſiæ, ſiue clericis delata, ſeruentur, &c. Dat. prid. Non. Iulij. Aquileiæ, D. N. Theod. Aug. XI. & Valentin. Cæſ. Conſſ. & ad Baſſum Comitem Rerum priuatarum idem hæc menſe Octobris[b]:

[b] *l. 47. C. eod.*

Priuilegia Eccleſiarum omnium, quæ ſæculo noſtro tyrannus inuiderat, prona deuotione reuocamus: ſcilicet, vt quicquid à diuis Principibus conſtitutum eſt, vel quæ ſinguli quique Antiſtites pro cauſis Eccleſiaſticis impetrarant, ſub pœna ſacrilegij, iugi ſolidata æternitate ſeruentur. Clericos etiam, quos indiſcretim ad ſæculares Iudices debere deduci, infauſtus præſumptor edixerat, Epiſcopali audientiæ reſeruamus. Fas enim non eſt, vt diuini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio, &c. Dat. VIII. Id. Octobris, Aquileiæ, D. N. Theodoſio A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.]

C Vidiſti, lector, quæ inuaſor Imperij & iurium Eccleſiaſticorum violator tyrannus primo ingreſſu lege ſancierit, ob idque tamquam fœnum, quod velociter areſcit, quàm citiſſimè defeciſſe; nec quicquam ei profuiſſe centum fermè millia barbarorum in Italiam aduocaſſe, cùm miſer penè ſolus ab Aſpare angelico ductu imparatus offenſus capitur, & iugulatur: contra verò de immani tyranno, barbarorum copiis præpotente, imbellem puerulum Valentinianum, inſtar Dauid, inſperatum retuliſſe triumphum: qui & pro gratiarum actione has, quas legis, affixit vbique locorum de reſtituenda libertate Eccleſiaſtica ſanctiones.

Quòd inſuper tyranni fauore, hæretici atque ſchiſmatici, qui antea legibus Honorij religioſiſſimi Imperatoris compreſſi erant, iam ſubleuati, capita cœpiſſent erigere, palamque vagari, ac Romæ morari: idem Imperator hoc eodem anno, Aquileiæ cùm eſſet, aduerſus D eoſdem eiuſmodi promulgauit edictum[c]:

[c] *l. 62. de hæret. C. Theod.*

QVID VALENTIN. ADVERSVS HAERETICOS.

Manichæos, hæreticos, ſchiſmaticos, omnemque ſectam Catholicis inimicam ab ipſo aſpectu vrbis Romæ exterminari præcipimus, vt nec præſentiæ criminoſorum contagione fœdentur. Circa hos autem maximè vrgenda commotio eſt, qui prauis ſuaſionibus à venerabilis Papæ ſeſe communione ſuſpendunt, quorum ſchiſmate plebs etiam reliqua vitiatur. His, conuentione præmiſſa, viginti dierum condonauimus inducias: intra quos niſi ad communionis redierint vnitatem, expulſi vſque ad centeſimum lapidem, ſolitudine quam eligunt, macerentur. Dat. VI. Kal. Auguſt. Aquil. Theod. A. XI. & Valentin. Cæſ. Coſſ.] Sequẽti verò menſe de iiſdem ad Proconſulem Africæ eiuſmodi reſcriptum dedit[d]:

[d] *l. 63. C. eod.*

Omnes hæreſes, omneſque perfidias, omnia ſchiſmata, ſuperſtitioneſque Gentilium, omnes Catholicæ legis inimicos inſectamur errores. Si quos verò hæc quoque clementiæ E noſtræ ſtatuta pœna comitetur, & nouerint ſacrilegæ ſuperſtitionis auctores participes conſocios proſcriptione plectendos: vt ab errore perfidiæ, ſi ratione retrahi nequeunt, ſaltem terrore reuocentur: & vniuerſo ſupplicationum aditu in perpetuum denegato, criminibus debita ſeueritate plectantur, &c. Dat. prid. Non. Auguſt. Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.] Rurſus poſt duos dies ſanctionem edidit aduerſus eoſdem, cuius hoc eſt exordium[e]:

[e] *l. 64. de hæret. C. Theod.*

BARBARI IN THEODOSIVM CONSPIRANTES A DEO PVNITI.

Manichæos, hæreticos, ſiue ſchiſmaticos, niſi his emendatio matura ſubuenerit, &c. Dat. VIII. Id. Auguſtas, Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.] Sed quæ pro gratiarum actione de perceptis beneficiis perſoluta ſunt Deo à Chriſtianis Principibus munera, eadem ad maiora promerenda ab ipſo beneficia ampliorem illis viam aperuere. Accidit enim poſt hæc, vt præter barbaros illos, qui à Ioanne tyranno vocati ſeſe infuderant in Italiam & ad propria remearant, alij ab eodem ſolicitati cùm paraſſent aduentum,

audita

A audita morte ipſius, haud continere ſe valuerint, ſed in Romani Imperij fines graſſati fuerint: quomodo autem Deus abſque armis omnes illos conſumpſerit, deſuper fulmina iaculatus in hoſtes, Socrates deſcribit, cùm manſuetudinem prædicat Theodoſij iſtis verbis[a]: Sicut libro Numerorum de Moyſe loquitur diuina Scriptura: Erat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morátur in terra: idem ipſum de Theodoſio Imperatore iam dici poteſt. Propter quam quidem manſuetudinem Deus hoſtes illius ſine prœliorũ certaminibus ſubiugauit: ſicut cùm trophæa contra Ioannem tyrannum ſtatuta, tùm clades barbarorum quæ pòſt conſecuta eſt, euidenter oſtendunt. Nam Deus talia beneficia in hunc ſanctiſſimum Imperatorem contulit, qualia in eos qui olim iuſtitiam in vita diligenter colebant, contulerat. Atque certè non aſſentandi ſtudio compulſus hæc ſcribo; ſed re vera ita ſe habere, omnibus deinceps perſpicuum declarabo.

[a] Socrat. lib. 7 c. 41.

B Poſt[b] tyranni necem, barbari quos ille ad auxilium ſibi contra Romanos ferendum accerſiuerat, in fines Imperij Romani incurſionem facere conſtituerunt. Quo audito, Imperator, vti ſolebat, iſtarum rerum curam Deo commendauit: atque precibus ſe totum dedens, breui, quod in optatis erat, eſt conſecutus. Quibus autem cladibus barbari opprimerentur, non incommodum eſt hoc loco recenſere. Primùm illorum dux, nomine Cughas, fulminis ictu interiit: deinde peſtis ſubſecuta, maximam partem hominum qui ei parebant, è medio ſuſtulit. Neque hoc ſatis eſſe videbatur; ſed ignis etiam de cælo delapſus, complures eorum qui ſupererant, abſumpſit. Quæ res barbarorum animis maximum iniecit timorem, non tam propterea quòd contra bellicoſam Romanorum gentem arma ferre auſi fuiſſent, quàm quòd Romanos à Deo præpotenti adiutos animaduerterent. Eo tempore Proclus Epiſcopus prophetiam quamdam ex Ezechiele petitam in eccleſia docuit, eamque præclarè ad ſalutem iam tum à Deo Romanis datam, non ſine C maxima omnium commendatione accommodauit. Prophetia autem hæc eſt[c]: Tu fili hominis vaticinare ſuper Gog principem Rhos, Miſoch, & Thobel. Iudicabo eum morte & ſanguine & pluuia inundanti & lapidibus grandinis, & ignem & ſulphur pluam ſuper eum, & ſuper omnes qui ſunt cum eo, & in gentes multas cum eo: & magnificabor & glorificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & ſcient quia ego ſum Dominus. Hac de cauſa Proclus (vt dixi) maximam conſecutus eſt laudem.] hactenus Socrates, quòd prudenter appoſiteque Gog nomen ex rerum euentis Cughæ barbarorum duci Proclus accommodaſſet.

[b] Socrat. lib. 7 c. 42.

DVX BARBARORVM FVLMINE ICTVS.

[c] Ezech. 38.

Sed hic aduerte, ne ex tempore ſedis Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani, hæc ſub eodem iam Epiſcopo accidiſſe putes; quem poſt abhinc fermè decennium ſedere cœpiſſe, eiuſdem Socratis aſſertione certiſſimum eſt: nulla enim ratio patitur, vt cùm hæc ipſe eue- D niſſe tradat, mox poſt extinctum tyrannum Ioannem de gentibus ab eo vocatis & inuitatis ad cladem Imperij, & iam loco motis, poſt nouem annos facta fuerint, & nonniſi ad illud tempus illi fines attigerint Romanorum. Sed de Proclo ſic illa intelligenda ſcito, quod cùm adhuc preſbyter illa peroraſſet in eccleſia coram populo (vt aſſolet in panegyricis) pro concione laudans Theodoſium, res ab eo geſtas omnes retexens, ea de Cugha & aliis barbaris diuinitus extinctis narratione opportuna fuerit proſecutus.

Porrò quem Socrates Cugham appellat, Theodoretus eamdem narrans hiſtoriam Rhoilam nominat, dum eamdem rem geſtam (ne diuerſam putes) ſic refert, gratias Theodoſio diuinitus impertitas recenſens[d]: Cum Rhoilas dux Schytharum, qui Nomadæ dicuntur, traiecto Iſtro, cum ingentibus copiis Thraciam populari & prædas agere inciperet, ac Conſtantinopolim vrbem primariam obſeſſurum, & momento temporis capturum, atque adeò E ſolo æquaturum minaretur: Deus fulminum iactu & facibus cælitus demiſſis cùm illum combuſſit, tum vniuerſum exercitum penitus abſumpſit.] hæc Theodoretus, eadẽ quoque Nicephorus[e]. At licet diuerſitas in nomine ſit (accidere namque ſolet eumdem hominem ſæpe diuerſis nominibus nominari) rem tamen non diuerſam, ſed eam probè teſtatam vnam eamdemque fuiſſe, nulla poteſt eſſe dubitatio, cùm iidem in eamdem ſententiam conueniant, remque narrent & poſteris tradant, quæ ſuis temporibus accidiſſet.

[d] Theodoret. lib. 5. c. 36.

[e] Niceph. lib. 14. c. 4.

Theodoretus igitur vnà cũ Socrate laudibus celebrans Theodoſij Imp. manſuetudinem & pium erga Deum cultum, quorum cauſa tot tantaque à Deo beneficia eſt conſecutus, vt tyrannos & barbaros in Romanum Imperium graſſantes abſque ſuorum ſanguinis effuſione compreſſerit; ne rem verbis tantùm agere videretur, factis eam ipſam confirmans, narrate à nobis de Rege barbarorum cum ſuis fulmine extinctis hiſtoriæ iſta perpetua memoria digna

A digna præmiſit[a]: Quamquam (inquit) iſte Imperator multis aliis virtutibus eximiè decoratus erat, clementia tamen, vel maximè manſuetudine, animi tranquillitate; quæ nullis procellis agitari poterat, fide denique ſincera & ſpectata excelluit: cuius rei certiſſimum argumentum oſtendam.

[a] Theodoret. lib. 5. c. 36.

Vir quidam vitam excolens monaſticam, animo paulo audaciore præditus, ad Imperatorem rei cuiuſdam petendæ gratia accedit. Quod cùm ſæpius feciſſet, Imperatori Eccleſiaſtica interdicit communione; vinculoque Eccleſiæ ei iniecto, decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad Palatium veniens, cùm tempus inſtaret conuiuij, & omnes conuiuæ adeſſent, dixit ſe non priùs capturum cibum, quàm Eccleſiæ vinculo ſolueretur. Proinde vnum ex familiariſſimis ad Epiſcopum mittit, vt poteſtatem faciat ei, qui ipſum ligauerat, vinculo ſoluendi. Cùm autem Epiſcopus reſpondiſſet, non debere cu- B iuſquam vinculum admittere, ſignificaſſetque eum ſolutum eſſe: non tamen ſolutione illa contentus fuit, donec ille qui eum ligauerat, magno cum labore conquiſitus, communioni illum reſtituiſſet. huiuſmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hæc Theodoretus, itemque Nicephorus[b], & alij: illud fortaſſe ex inſtitutione ſanctæ ſororis Theodoſius mente verſans de ſeruis Dei dictum[c]: Qui benedixerit tibi, benedictus erit: & qui maledixerit, erit maledictus.]

THEODOSII ADMIRANDA ERGA RELIGIONEM OBSERVANTIA.

[b] Niceph. lib. 14. c. 4.

[c] Num. 24.

Sed tantam animi Theodoſij cum religione dimiſſionem aliquis nimium prudens ſcrupuloſitatẽ ſeu ſuperſtitionem dixerit, & fortaſſe damnarit: verùm ſcias eam odoratum eſſe Deum (vt verbis diuinæ Scripturæ vtar) in odorem ſuauitatis: quod palàm omnibus fecit, dum religionis eius intuitu præſtitit, quæ omnem humanum captum excederent, rependẽs & remunerans opus illud menſura conferta, coagitata, & ſupereffluente, dum abſque armis C immaniſſimos fortiſſimoſque barbaros debellauit, vt (ſicut ſuo cantico occinuit Debora[d]) de cælo pugnatum ſit contra eos. Cùm è contrà videre ſæpè contigerit, Chriſtianos Principes parui facientes cenſuras Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica iura calcantes, robuſtiſſimos licet pararint exercitus, atque claſſibus mare replerint, aduerſante illis Deo, omnium iacturam feciſſe, non hoſtibus tantùm pugnantibus, ſed ipſis etiam elementis in vltionem violatæ religionis exurgentibus, & ſacrarum legum contemptum ac Dei miniſtrorum oppreſſionem vlciſcentibus. Vtinam & ſæculum noſtrum iſtiuſmodi careret exemplis. Sed ad Theodoſium rurſum recurrat oratio, de quo in Vitis Patrum iſta ſcribuntur[e]:

[d] Iudic. 5.

[e] Vit. Patr. part. 2. c. 14. de humilitate.

Manebat quidam monachus Ægyptius in ſuburbano Conſtantinopolitanæ ciuitatis: & dum tranſiret Theodoſius Iunior Imperator per illam viam, reliquit omnes qui in obſequio eius erant, & venit ſolus in cellam eius; & pulſans ad oſtium monachi, aperuit ei monachus. D Videns autem eum, cognouit quia Imperator eſſet; ſic tamen ſuſcepit eum, tamquam vnum ex officio militantium. Cùm ergo introiſſet, fecerunt orationem, & ſederunt. Cœpit autem eum interrogare Imperator dicens, quomodo ſint Patres in Ægypto. Et ille: Orant pro ſalute noſtra omnes. Imperator autem circumſpiciebat in cella eius, ſi quid haberet, & nihil ibi vidit, niſi paruam ſportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ. Et dixit ei monachus: Guſta modicum. & infudit ei panem, & miſit oleum & ſal, & manducauit; & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator: Scis quis ſim ego? Et ille dixit ei: Deus te ſcit, quis ſis. Tunc dixit ei: Ego ſum Theodoſius Imperator. Ille autem ſtatim adorauit, ſalutans eum humiliter. Et dixit Imperator: Beati eſtis vos monachi, qui ſecuram vitam habetis, & non cogitatis de hoc ſæculo. Veritatem dico vobis: quia licet in Imperio natus ſim, numquam tamen delectatus ſum, ſicut hodie pane & aqua: ſatis enim & libenter comedi. E Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex autem egrediens fugit, & iterum venit in Ægyptum.] hactenus ibi. atque de Theodoſio ſatis.

THEODOSIVS CONVENIT ANACHORETAM.

Hoc eodem anno Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cùm ageret in Epiſcopatu annos vigintiunum, ſexto Idus Octobris ex hac vita migrauit. hæc Socrates[f]. Vacauit Epiſcopatus vſque ad pridie Kalendas Martij, quibus ordinatus eſt Siſinnius[g]. Laudatur à Socrate Atticus, quòd nomen Ioannis Chryſoſtomi in Eccleſia recitari voluerit. ſed id factum eſt (vt ſuo loco diximus) præcipiente, immo cogente Innocentio Romano Pontifice. Laudatur & à Cyrillo Alexandrino in epiſtolis ab eo ſcriptis contra Neſtorium, quòd inſignis eſſet Orthodoxiæ; quo nomine etiam à Cæleſtino Romano Pontifice prædicatur in ſuis epiſtolis, vt in ea quam ad Neſtorium ſcripſit, vbi eiuſmodi eum extollit elogio: Rexit (inquit) ſanctæ memoriæ Atticus Chriſtianum populum prædeceſſoris *(nempe Ioannis Chryſoſtomi)* exemplo, & ſacrilegos perſecutus eſt errores hæreticorum.] hæc ipſe. Inter alias verò res

ATTICI EPISCOPI CONSTANTINOP. OBITVS.

[f] Socrat. lib. 7 cap. 25.

[g] Ibid. c. 26.

[a] *Socrat. eod. lib. 7. c. 15.*

A res ab Attico laudabiliter geſtas, recitat Socrates[a] Sabbatianis ſchiſmaticis vetuiſſe, ne ipſorum auctorem Sabbatium defunctum colerent vt ſanctum, ſublato eius opera clâculò Sabbatij corpore è ſepultura.

[b] *Proſp. carm. de Ingratis.* PELAGIANI AB ATTICO PROPVLSATI.

Sed & in eo Atticus maiore laude dignus habitus eſt, quòd Pelagianorum legationem confutauit atque reiecit: quod egregium facinus S. Proſper [b] his prædicat verſibus:

Quid loquar & curam, magna quam geſſit in vrbe
Conſtantinopoli, docto bonus ore ſacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamuis ſe obducto tegerent velamine formæ
Iudicij, & tacitæ tulerint tormenta repulſæ.]

[c] *Aug. contra Iul. lib. 3. c. 1.* [d] *à Caleſt. epiſt 5.*

B Sed & S. Auguſtinus[c], dum agens contra Iulianum, affirmet Pelagianam hæreſim fuiſſe damnatam Conſtantinopoli, Attici Epiſcopi præconia celebrauit. teſtatur hoc ipſum etiam Cæleſtinus Papa in epiſtola ad Neſtorium[d]. Quoto autem anno Attici ſedis hæc facta ſint, cùm haud ſatis exploratum haberi poſſit; hic ad finem eius vitæ quaſi ornamentum ſepulchrale appoſuiſſe, ſat eſt.

Prædicatur à Socrate itidem Attici erga pauperes munificentia: idemque recitat eiuſdem epiſtolam perbreuem ad Calliopium Eccleſiæ Nicænæ preſbyterum, cùm ei dedit aureos erogandos in pauperes: qua præcepit, illorum pauperum habendam eſſe potiſſimum rationem, qui mendicare erubeſcunt; addens, nec ab accipiendo egentes eſſe excludendos hæreticos, cùm videlicet opus habent naturæ neceſſariis. ſic enim ſe habet:

Calliopio Atticus in Domino ſalutem.

EPISTOLA ATTICI AD CALLIOPIVM.

C Certior quidem factus ſum, infinitos in veſtra vrbe fame opprimi, piorumque egere eleemoſyna. Cùm infinitos dico, intelligo multitudinem, cuius certum numerum oſtendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecuniæ ipſe ab eo accepi, qui diuitias largè & quaſi plena manu iis, qui eas probè adminiſtrant, ſuppeditat: vſuque venit, vt nonnulli egeſtate premantur, quo alij qui opes habent, easque iſtis minimè largiuntur, penitus explorati ſint: tu frater cariſſime, iſtos trecentos aureos à me accipe, eosque in pauperes, vti volueris, impende. velis autem in eos conferre, non qui ventris cauſa quaſi mercaturam per totum vitæ tempus mendicando exercent, ſed qui mendicare erubeſcunt. Neque in hac officij parte vllam ſectæ vel religionis cuiuſquam rationem ducas; neque porrò reſpectum ad eos, qui à nobis in fide ſententia diſſentiunt, habeas: ſed in illud vnum incumbas, vt qui fame cruciantur, eos alimentis ſubleues.] hactenus Attici epiſtola. Quòd autẽ in erogandis eleemoſynis nullam vult haberi rationem cuiuſuis ſectæ hæreticorum, ſed omnibus tribui indigentibus: D accipe quæ de his accuratiùs S. Gregorius ſcribat in epiſtola ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem[e]: De hoc quòd dicitis incenſæ ciuitati Seueri ſchiſmatici eleemoſynam eſſe mittendam: idcirco veſtra fraternitas ſentit, quia quæ contra nos in Palatium præmia mittat, ignorat. Quæ etſi non tranſmitteret, nobis conſiderandum fuit, quia miſericordia priùs Fidelibus & poſtea Eccleſiæ hoſtibus eſt facienda. Iuxta quippe eſt ciuitas Phanum, in qua multi captiui ſunt; ad quam ego iam tranſacto anno tranſmittere volui, ſed inter hoſtes medios non præſumpſi.] hæc Gregorius de his quæ ad Attici ſpectant epiſtolam.

[e] *Greg. lib. 2. epiſt. 32.*

Porrò eidem Attico tantum tribuit Socrates, vt diem obitus ſui præuidiſſe ac prædixiſſe affirmet. Atque de Attico hactenus. Contigit autem poſt eius mortem ſedem Conſtantinopolitanam vacaſſe vſque ad annum ſequentem. Agemus ſuo tempore de eo qui in locum ipſius ſubſtitutus eſt Siſinnius pridie Kalendas Martij.

E Hoc eodem anno Theodoſius Imperator adiecit animum, vt gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtitueret: vetuitque in primis, neminem publicè docere, alióve in loco ſcholas litterarias aperire, quàm qui probati eſſent, & ad hoc ipſum munus delecti; eoſdemque in Capitolij auditoriis profiteri debere. Locus iſte inſtar veteris Romæ à Conſtantino Conſtantinopoli erectus fuit, & Capitolij nomine (vt ſuo loco dictum eſt) inſignitus, rei litterariæ exercendæ adſcriptus. Porrò profitentium numerum edita ſanctione ita voluit definitum[f]: Habeat (inquit) auditorium ſpecialiter noſtrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem verò Grammaticos. In his etiam qui facundia Græcitatis pollere noſcuntur, quinque numero ſint Sophiſtæ, & Grammatici æquè decem. Et quoniam non his artibus tantùm adoleſcentiam generoſam optamus inſtitui, profundioris quoque ſcientiæ atque

[f] *l. 3. de ſtud. lib. Cod. Theod.* QVID THEOD. DE PROFESSORIBVS LITTERARVM.

A atque doctrinæ memoratis magiſtris ſociamus auctores. Vnum igitur adiungi ceteris volumus, qui Philoſophiæ arcana rimetur, duos quoque qui Iuris ac legum formulas pandant. Ita vt vnicuique loca ſpecialiter deputata aſſignari faciat tua ſublimitas, ne diſcipuli ſibi inuicem poſſint obſtrepere, &c.] hæc quidem hoc anno, tertio Kalendas Martij. Idibus verò eiuſdem mẽſis alia rurſum edita ſanctione[a], eos qui diutiùs in eadem functione meruiſſent, Comitiuæ ordinis primi dignitate idem Imperator honeſtare voluit, hos ſcilicet, Græcorum Grammaticorum Helladium & Syrianum, Latinorum Theophilum, Sophiſtarum Martinum & Maximum, Iuriſperitorum Leontium: eodem quoque honore ceteros exornandos fore, cùm vigintiduorum annorum curſum docendo compleſſent. hæc quidem hoc anno laudabiliter Theodoſius editis ſanctionibus ſtatuit.

[a] *l. 1. de profeſ. Cod. Theod.*

B IESV CHRISTI ANNVS 426. | CÆLESTINI PAP. ANNVS 3. | THEODOSII 19. VALENTINIANI 2. IMPP.

NOuo Conſulatu eorumdem Imperatorum, Theodoſij duodecimo, & Valentiniani ſecundo, nouus incipit annus, quo nouus Epiſcopus Conſtantinopolitanam ſedem Siſinnius ſuſcepit adminiſtrandam; de cuius electione ita Socrates[b]: Poſt mortem Attici de Epiſcopo eligendo vehementer certatum eſt, dum alij alium in eo honoris gradu collocare laborarent. Nam Philippum preſbyterum nonnulli; alij Proclum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant: ſed populus vniuerſus communi conſenſu Siſinnium deſignari deſiderabat: qui C quidem presbyter quoque fuit, nòn tamen in vlla eccleſia intra vrbem Conſtantinopolim ordinatus, ſed in Elæa, ſuburbio eiuſdem ciuitatis, quod è regione illius ſitum eſt (in quo quidem loco dies feſtus Aſcenſionis Saluatoris ab vniuerſo populo Conſtantinopolitano celebrari ſolet) ſacerdotij dignitatem ſortitus. Omnes laici deſiderio illius ad Epiſcopatus honorem efferendi tenebantur: tum quòd ob ſingularem pietatem percelebris fuit: tum potiſſimùm quòd pauperes, ſuprà quàm eius facultates ferebant, fouere, ſuſtentareque laborauit. Itaque laicorum ſtudium tulit ſuperiores; Siſinniusque ordinatus eſt pridie Kalendas Martias, Theodoſio XII. & Valentiniano Minore Auguſto ſecundùm Conſſ.] hæc Socrates. Commendat pariter Siſinnium Marcellinus, eumque virum ſanctæ ſimplicitatis & ſimplicis prædicat ſanctitatis, quem hoc ipſo anno creatum dicit. Sed quod præ ceteris æſtimandum eſt, eumdem Siſinnium ſummis laudibus ornat Cæleſtinus Romanus Pontifex in epiſtola D ad Neſtorium, de qua ſuo loco dicendum.

[b] *Socrat. lib. 7. c. 26.* SISINNIVS EPISC. CONSTANTINOP. ELIGITVR.

De Philippo autem competitore, qui repulſus eſt; ab eo Hiſtoriam Chriſtianam eſſe ſcriptam, tradit verbis iſtis Socrates[c]: Poſtea Philippus presbyter, quoniam Siſinnium ſibi prælatum videbat, illius ordinationem grauiter perſtrinxit in opere ab ipſo edito, quod Hiſtoriam Chriſtianam inſcripſit: qui dum & Siſinnio, qui Epiſcopus ordinatus erat, & Epiſcopis qui eum ordinauerât, & laicis vel maximè obtrectare ſtudet, ea dicit, quæ mihi (quoniam illum, qui tam incõſideratè eiuſmodi verba litteris prodere auſus eſt, admodum improbo) ſcriptis mandare non eſt animus. De illo ipſo tamen non erit, mea quidem ſententia, alienum pauca hoc loco diſſerere. Philippus Sydæ ortus fuit: hæc quidẽ eſt ciuitas Pamphiliæ, in qua etiam Theophilus ſophiſta natus dicitur, cui Philippus ſe cognatum eſſe gloriatus eſt. Hic Philippus cùm eſſet diaconus, Ioannis Epiſcopi conſuetudine, qua multum vſus eſt, impulſus, in E ſtudiis litterarum permultum operis & laboris collocauit, multosque & varios cuiuſque generis libros in vnum collegit, atque Aſiaticum dicendi genus ſtudioſè imitatus, multa conſcripſit. Et quò Iuliani Imperatoris libros refelleret, opus etiã, quòd Hiſtoriam Chriſtianam inſcribebat, compoſuit, inque trigintaſex libros diſtribuit: ſinguli libri tomos complures continent, adeò vt omnes ſimul propè mille numero ſint: argumentum etiam cuiuſque tomi ipſum tomum ferè exæquat.

[c] *Socrat. li. 7. cap. 26. 27.* DE PHILIPPO ET EIVS HISTORIA.

Hoc opus non Hiſtoriam Eccleſiaſticam, ſed Chriſtianam inſcripſit: multasque & varias in eo congeſſit materias, eo quidem conſilio, vt ſe doctrina philoſophorum non expertem fuiſſe declararet. quapropter præceptiones grammaticas, aſtronomicas, arithmeticas, & muſicas crebrò citat: quinetiam inſulas, montes, & alias res non magni momenti deſcribit: vnde opus inflatum & plenum inanis oſtentationis factum eſt. Quare ſi quid ego iudico, neque indoctis, neque doctis prodeſſe poterit. Quippe indocti inſolentem illam & nimio artificio

PHILIPPI SYDITAE HISTORIA QVALIS.

A artificio elaboratam dicendi rationem,quæ in eo eſt,animaduertere nequeunt: docti autem crebram eorumdem verborum repetitionem, quæ in illo vſurpatur, condemnabunt. Ceterùm quiſque de libris illis pro arbitratu ſuo iudicium faciat: ordinem verò temporũ,quibus res gerebantur,ab eo confuſum eſſe,audeo quidem affirmare: nam temporibus Theodoſij commemoratis, ad tempora Athanaſij Epiſcopi recurrit: quod quidem ab illo ſæpiſſimè factum eſt. Sed de Philippo ſatis.] hucuſque Socrates: in cuius ſententiam de eius hiſtoria eruditos omnes abiiſſe,inde certum deducimus argumentum,quod Photius in Bibliotheca ſic de ea: Hiſtoria Chriſtiana Philippi Syditæ, potiùs diſceptatio, quàm hiſtoria eſt. Vixit tempore Procli & Siſinnij Epiſcoporum Conſtantinopolitanorum. Incipit ab illo. In principio creauit Deus,&c.] longè diuerſus ab hoc fuit Philippus ille Amphipolites hiſtoricus, qui ſcripſit Rhodiacos libros obſcœnos, cuius meminit Suidas.

PROCLVS FRVSTRA ORDINATVS EPISCOP. CYZICENVS.

B Accidit autem inter hæc,vt cùm vacaret ſedes Cyzicena, Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus eidem præfecerit Proclum presbyterum Conſtantinopolitanum, Cyziceni verò Dalmatium monachum,qui & eam tenuit. cur autem non potiùs Proclus eam obtinuerit, hanc Socrates[a] rationem affert: Hoc (inquit) à Cyzicenis factum eſt, neglecta illa lege, quæ iubet,ne quis Epiſcopus deſignetur abſque ſententia & auctoritate Epiſcopi Conſtantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt,quod Attico ſoli (vt illi putabant) nominatim auctoritatem illam concederet. Proinde Proclus cùm ſuæ ipſius Eccleſiæ adminiſtrationem non obiret,in eccleſiis Conſtantinopolis manſit,in quibus docendo permagnam laudē adeptus eſt.] hæc Socrates. Vides igitur,neque in ipſo Helleſpōto ius aliquod ex aliqua Synodo œcumenica vendicaſſe ſibi Epiſcopos Conſtantinopolitanos, ſed Attico id tantùm fuiſſe conceſſum, neſcio cuius legis auctoritate.

[a] Socrat. lib. 7 cap. 28.

C Iiſdem Conſulibus, Theodoſius Imp. Dei auxilium aduerſus barbaros atque rebellantes tyrannos expertus, ſicut anno ſuperiori, ita & præſenti inceſſabili ſtudio ſe erga Deum pro gratiarum actione pium exhibens,rurſum noua edita ſanctione, ſi quod veſtigium eſſet idololatriæ, penitus abolendum curauit;cùm ita ſtatuit[b]:

[b] l. vlt. de Pagan. C. Theod

LEX THEODOSII ADVERSVS IDOLOLATRAS.

Omnibus ſceleratæ mentis Paganæ execrandis hoſtiarum immolationibus, damnandiſque ſacrificiis, ceteriſque antiquarum ſanctionum auctoritate prohibitis, interdicimus;cunctaque eorum fana,templa,delubra,ſi qua etiã nunc reſtant integra,præcepto magiſtratuum deſtrui,collocationeque venerandæ Chriſtianæ religionis ſigni expiari præcipimus. Scientibus vniuerſis, ſi quem huic legi apud competentem Iudicem idoneis probationibus illuſiſſe conſtiterit,etiam morte eſſe mulctandum. Dat. XVIII. Kal. Decemb. CP. Theodoſio XII. & Valentin. II.* Conſſ.] Penes Phœnices namque etiam tempore patris eius Arcadij Imp. inualuiſſe idololatras,iam ſuperiùs ex litteris S. Ioannis Chryſoſtomi demonſtratum eſt. Iam D verò ad res Occidentalis Eccleſiæ tranſeamus.

* IIII.

AVGVSTINVS COADIVTOREM SIBI ERADIVM DELIGIT.

Huius quoque anni Conſulibus conſignata habentur acta Eccleſiaſtica à Notariis Eccleſiæ publicè excepta de re geſta per ſanctum Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum, cùm allegit ſibi coadiutorem in Epiſcopali functione Eradium presbyterum,quem optauit etiam ſibi,poſtquam cōtingeret ex hac vita migrare,in eamdem ſedem Epiſcopalem ſucceſſorem: cuius quidem rei recens præceſſiſſet exemplum de Seuero Epiſcopo Mileuitano,qui ſibi viuens ſucceſſorem delegit Epiſcopum, prout eadem ipſa Acta declarant,quæ hîc ad verbum ob multarum rerum cognitionem inſerenda putauimus. ſic enim ſe habent[c]:

[c] Aug. epiſt. 110.

ACTA DE ERADII IN COADIVTOREM ELECTIONE.

Glorioſiſſimo Theodoſio duodecies & Valentiniano Auguſto iterum Conſule, ſexto Kalendas Octobris,cùm Auguſtinus Epiſcopus vnà cum Religiano & Martiniano* coepiſcopis ſuis conſediſſet in eccleſia Pacis Hipponenſium Regionum*, præſentibus Saturni- E no, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Ruſtico, Lazaro, & Eradio presbyteris, aſtante clero & frequenti populo, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Quod heſterno die promiſi charitati veſtræ, propter quod vos volui frequentiùs conuenire, & video frequentiùs conueniſſe, mora omni poſtpoſita, hoc agendum eſt. Si enim aliud velim loqui, in illud ſuſpenſi, minùs auditis.

* Martiano

* Regiorum

Omnes in hac vita mortales ſumus, & dies huius vitæ vltimus omni homini eſt ſemper incertus: verumtamen in infantia ſperatur pueritia, & in pueritia ſperatur adoleſcentia, & in adoleſcentia ſperatur iuuentus, & in iuuentute ſperatur grauitas, & in grauitate ſperatur ſenectus: vtrum contingat incertum eſt, eſt tamen quod ſperetur. ſenectus autem aliam ætatem, quam ſperet, non habet: incertum eſt enim, ipſa ſenectus quamdiu ſit homini: illud tamen certum eſt, nullam remanere ætatem, quæ poſſit ſuccedere ſenectuti. Quia voluit

A voluit Deus, ad iſtam ciuitatem cum vigore ætatis adueni, & tamen iuuenis fui, & ſenui. Scio poſt obitus Epiſcoporum per ambitioſos atque contentioſos ſolere Eccleſias perturbari; & quod ſæpe expertus ſum & dolui,debeo quantum ad me attinet,ne contingat, huic proſpicere ciuitati. Sicut nouit charitas veſtra, in Mileuitana Eccleſia modò fui: petierant enim me fratres,& maximè ſerui Dei qui ibi ſunt,vt venirem; quia poſt obitum beatæ memoriæ fratris & coepiſcopi mei Seueri nonnulla ibi perturbatio populi timebatur. Veni: & quomodo voluit Dominus, adiuuit nos pro ſua miſericordia,vt cum pace Epiſcopum acciperent,quem viuus deſignauerat Epiſcopus eorum. Hoc enim eis cùm innotuiſſet,voluntatem præcedentis & decedentis Epiſcopi ſui libenter amplexi ſunt. Minus tamen aliquid factum erat, vnde nonnulli contriſtabantur: quia frater Seuerus credit poſſe ſufficere, vt ſucceſſorem ſuum apud clericos deſignaret: ad populum inde non eſt locutus, & erat inde ali- B quorum nonnulla triſtitia. Quid plura? triſtitia fugata eſt,gaudium ſucceſſit; ordinatus eſt Epiſcopus, quem præcedens Epiſcopus deſignauerat.

FAVSTAE ACCLAMATIONES POPVLI.

Ergo ne aliquis de me queratur,voluntatem meam,quam credo Dei eſſe,in omnium veſtrum notitiam profero. Presbyterum Eradium mihi ſucceſſorem volo. A populo acclamatum eſt: Deo gratias: Chriſto laudes. dictum eſt vicies ter. Exaudi Chriſte, Auguſtino vita. dictum eſt ſexies decies. Te patrem,te Epiſcopum. dictum eſt octies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Non opus eſt,me de laudibus eius aliquid dicere: faueo ſapiētię, & parco verecundiæ: ſufficit quia noſtis eum: & hoc me velle dico,quod vos velle ſcio: hoc vt mecum oretis,exhortor, admoneo,rogo, vt omnium in pace Chriſti collatis & conflatis mentibus, confirmet Deus quod operatus eſt in nobis. Qui miſit mihi eum, ſeruet eum, ſeruet incolumem, ſeruet ſine crimine: vt qui facit gaudium viuentis, locum ſuppleat C morientis. A Notariis Eccleſiæ (ſicut cernitis) excipiuntur quæ dicimus, excipiuntur quæ dicitis, & meus ſermo & veſtræ acclamationes in terram non cadunt. Apertiùs vt dicam, Eccleſiaſtica nunc Geſta conficimus. ſic enim hoc eſſe (quantum ad homines attinet) confirmatum volo. A populo acclamatum eſt trigeſies ſexies: Deo gratias, Chriſto laudes. Exaudi Chriſte, Auguſtino vita. dictum eſt ter decies. Te patrem, te Epiſcopum. dictum eſt octies. Dignus eſt, & iuſtus eſt. dictum eſt vicies. Bene meritus, bene dignus. dictum eſt quinquies.

QVID VALERIVS CONTRA NICAENOS CAN.

Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Ego (vt dicebam) voluntatem meam & voluntatem veſtram Geſtis Eccleſiaſticis (quantum ad homines attinet) confirmatam volo. Quantum verò ad latentem Dei voluntatem: omnes (vt dixi) oremus, vt confirmet Deus quod operatus eſt in nobis. A populo acclamatum eſt: Iudicio tuo gratias agimus. D dictum eſt ſexdecies. Fiat, Fiat. dictũ eſt duodecies. Te patrem Eradium Epiſcopum. dictum eſt ſexies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Scio quod ſcitis & vos: ſed nolo de illo fieri,quod de me factum eſt: quid autem factum ſit,multi ſcitis; illi ſoli neſciunt,qui tunc aut nondum nati erant,aut nondum habebant ætatem ſciendi. Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ patre & Epiſcopo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum fuiſſe, neſciebam,nec ipſe ſciebat. Quod ergo reprehenſum eſt in me,nolo reprehendi in filio meo. A populo acclamatum eſt: Deo gratias: Chriſto laudes. dictum eſt tredecies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Erit presbyter (vt eſt) quando Deus voluerit,futurus Epiſcopus. Sed planè modò facturus ſum, adiuuante miſericordia Chriſti,quod adhuc vſque non feci.

Noſtis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permiſiſtis. Placuit mihi & E vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres & patres mei coepiſcopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati ſunt, vt per quinque dies nemo mihi moleſtus eſſet. Geſta confecta ſunt. Placuit, acclamaſtis. Recitatur placitum veſtrum & acclamatio veſtra. Paruo tempore ſeruatum eſt circa me, & poſtea violenter irruptum eſt;& non permittor, ad quod volo, vacare. Ante meridiem & poſt meridiem occupationibus hominum teneor. Obſecro vos & obſtringo per Chriſtum, vt huic iuueni, huic presbytero Eradio, quem hodie in nomine Chriſti deſigno ſucceſſorem mihi, patiamini me refundere onera occupationum mearum. A populo acclamatum eſt: Iudicio tuo gratias agimus. dictum eſt vicies ſexies. Cumque reticeretur Auguſtinus Epiſcopus dixit: Ego charitati & beneuolentiæ veſtræ apud Dominum Deum noſtrum gratias ago: immo de illa gratias ago. Ergo, fratres, quicquid eſt quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Vbi neceſſarium habuerit conſilium, meum non negabo auxilium. Abſit vt me

ſubtraham: tamen quicquid eſt, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipſe me autem conſulat, ſi fortè non inuenerit quid facere debeat; aut poſcat adiutorem, quem nouit patrem: vt & vobis nihil deſit, & ego tandem aliquando, ſi quantumcumque ſpatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipſam meam quantulamcumque vitam non dem ſegnitiei, neque donem inertiæ, ſed in ſanctis Scripturis, quantum ipſe permittit & largitur, exerceam. hoc & ipſi proderit, & per ipſum etiam vobis. Nemo ergo inuideat otio meo, quod magnum habet negotium.

Cur Auguſtin. otium optet.

Video me de hac re, propter quam vos inuitaui, omnia vobiſcum egiſſe, quæ debui. Hoc vltimum rogo, vt Geſtis iſtis dignemini ſubſcribere, qui poteſtis. Hic mihi reſponſione veſtra opus eſt: teneam reſponſionem veſtram: de hac aſſenſione aliquid acclamate. A populo acclamatum eſt: Fiat, fiat. dictum eſt vicies quinquies. Dignum eſt, iuſtum eſt. dictum eſt vicies octies. Fiat, fiat. dictum eſt quater decies. Olim dignus, olim meritus. dictum eſt vicies quinquies. Iudicio tuo gratias agimus. dictum eſt tredecies. Exaudi Chriſte, Eradium conſerua. dictum eſt octies decies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Bene habet, vt ea quæ Dei ſunt, circa ſacrificium eius agere valeamus: in qua hora ſupplicationis noſtræ, maximè commendo charitati veſtræ, vt omnes veſtras cauſas & negotia intermittatis, & pro iſta Eccleſia & pro me & pro presbytero Eradio Domino precem fundatis.] huc uſque eius diei & cauſæ Acta Eccleſiaſtica.

Subrogandi ſucceſſoris cur poſtea dempta facultas.

Erat autem Auguſtinus hoc tempore annum ætatis agens ſeptuageſimumſecundum, Epiſcopatus verò trigeſimumſecundum, prout ex ratione eius ætatis & ſedis ſuperiùs habita facilè deduci poteſt. Vixit verò poſt hæc annos quatuor. Porrò licentia iſta de ſubrogando ſibi ſucceſſore bene vſi ſunt complures ſancti Epiſcopi, cùm quos ſanctiſſimos ſcirēt, eos ad Epiſcopale munus deligerent. Excreſcente verò hominum iniquitate, cùm ſucceſſionem Antiſtites refunderent in propinquos, quas carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; proſcripta eſt ab Eccleſia ſacris canonibus & decretis ſummorum Pontificum eiuſmodi ſucceſſores ſubrogandi facultas.

Auguſtinus recognoſcit omnia ſua ſcripta.

Sed illud quærendum: Quodnam adeò magnum (vt ait) negotiū iſtud fuit, propter quod adeò enixè poſtulauit otium? Quænam, rogo, fuerunt poſt hæc S. Auguſtini in ſacris litteris elucubrationes, quarum cauſa curæ Epiſcopali (quod hactenus numquam fecerat) nuncium remiſit? Illud in primis inſidebat eius menti negotium, quod iam plurimis antè annis conceperat animo, nempe, vt omnia ſua ſcripta recognoſceret, & quod minus rectè dictum videri poſſet, ingenuè retractaret. Ad Marcellinum enim olim ſcribēs, hæc ait[a]: Si mihi Deus, quod volo, præſtiterit, vt omnium librorum meorum quæcumque mihi rectiſſimè diſplicent, opere aliquo ad hoc ipſum inſtituto colligam atque demonſtrem: tunc videbunt omnes homines, quòd non ſim acceptator perſonæ meæ.] hæc ipſe. Porrò quod diu antè fuerat meditatus, numquam hactenus implere valuit. ſed cùm nec impleturus aliquando foret, quamdiu negotiis detineretur Epiſcopatus; vt rem adeò ſibi viſam neceſſariam explere poſſet, eiuſmodi ſubſtituendi Eradium conſilium iniit, nec quidem ſine Dei nutu, quod iam impenderet ipſius ad Deum tranſitus: datum eſt enim ei à Deo ſpatium, quo ſaluberrimum mente conceptum opus conficeret. Hoc quidem anno & ſequenti duos illos Retractationum libros à S. Auguſtino cōſcriptos eſſe, ex his quæ Poſſidius ſcribit, vt affirmemus, adducimur: etenim ait, illis abſolutis, breui excurſo temporis ſpatio, contigiſſe VVandalorū in Africam irruptionem, quam quidem factam eſſe anno ſequenti dicemus.

[a] *Aug. epiſt. 7.*

Poſſidius igitur de his agens, hæc ait[b]: Ante proximum verò diem obitus ſui, à ſe dictatos & editos recenſuit libros, ſiue eos quos primo tempore conuerſionis ſuæ adhuc laicus, ſiue quos preſbyter, ſiue quos Epiſcopus dictauerat; & quæcumque in his recognouit aliter quàm ſeſe haberet Eccleſiaſtica regula à ſe fuiſſe dictata, vel ſcripta, cùm adhuc Eccleſiaſticum vſum minùs ſciret, minuſque intelligeret, à ſemetipſo & reprehenſa & correcta ſunt. Vnde etiam duo ſcripſit volumina, quorum eſt titulus, De recenſione librorum. Præreptos etiam ſibi quoſdam libros ante diligentiorem emendationem à nonnullis fratribus conquerebatur, licet eos poſtmodum emendaſſet. Imperfecta etiam quædam librorum ſuorum, præuentus morte, reliquit, &c.] addit enim ab eodem tunc ſcriptum fuiſſe commentarium, cuius eſt titulus, Speculum.

[b] *Poſſid. Vit. Auguſt. c. 28.*

Magna planè debet exiſtimari felicitas, vt quæ quiſque elucubrauit, ante obitum recognoſcat. Meminimus dictum ſuperiùs, S. Hieronymum erubuiſſe ſenem quæ ſcripſerat adoleſcens. Scimus S. Gregorium Nazianzenum doluiſſe hoc ſibi nō licere ob vrgentem iugiter mor-

morbum, & optaſſe id ipſum ab aliquo fideli amico præſtari. ſunt hæc eius verba, cùm in morbum inuectus eſt: Situ carieque libri mei obſiti ſunt, lucubrationes meæ rudes adhuc & inchoatæ. Quibus quis tandem amicorum vltimam manum apponet? omnia etiamnum viuenti mortua ſunt.] hæc ipſe dolens. Magno ergo Dei beneficio id conceſſum eſt Auguſtino: qui de iiſdem Retractationibus ſuis, ſcribens ad Quodvultdeum diaconū Eccleſiæ Carthaginenſis, qui ab eo ſcribi petierat de Hæreſibus commentarium, meminit: vbi & quibus aliis detineretur hoc tempore occupatus ſcriptionibus, his verbis oſtēdit[a]: Sed ne quidē hoc potui, *nempe de Hæreſibus librum ſcribere,* talibus curis ſuperuenientibus impeditus, à quibus omnino diſſimulare non poſſem: nam & me ab eo quod habebam in manibus, auerterunt. Hoc autem eſt, vbi reſpondeo libris Iuliani, quos octo edidit poſt illos quatuor, quibus antè reſpondi. Hos enim cùm Romæ accepiſſet frater Alypius, nondum omnes deſcripſerat, cùm oblatam occaſionem noluit præterire, per quam mihi quinque tranſmiſit, promittens alios tres citò ſe eſſe miſſurum, & multum inſtans, ne reſpondere differrem. Cuius inſtantia coactus ſum remiſſiùs ſemper agere quod agebam, vt operi vtrique non deeſſem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque inde venire nō deſiſtentibus parceretur.] hæc ipſe: quem perſeueraſſe quidem in eiuſmodi ſcriptione in Iulianum vſque ad mortem, teſtatur Proſper in Chronico, vbi agit de Auguſtini obitu. Quod verò ſpectat ad libros Retractationum, iſta ipſe mox ſubdit:

[a] *Aug. epiſt. Quoduultd. habetur to. 6. ante librum de hæreſ.*

Libris Iuliani interpellatur Auguſtinus ab inſtituto.

Agebam verò rem plurimum neceſſariam: nam retractabam opuſcula mea, & ſi quid in eis me offenderet, vel alios offendere poſſet, partim reprehendendo, partim defendendo quod legi deberet & poſſet, operabar: & duo volumina iam abſolueram, retractatis omnibus libris meis, quorum numerum neſciebam, eoſque ducentos trigintaduos eſſe cognoui. Reſtabant epiſtolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant: & plurimas epiſtolarum legeram, ſed adhuc nihil inde dictaueram, cùm me iſti Iuliani libri occupare cœperant, quorum nunc quarto reſpondere cœpi: quando ergo id explicuero, quintoque reſpondero, ſi tres non ſuperuenerint, diſpono (ſi Deus voluerit) quæ poſcis, incipere; ſimul agens vtrumque, & hoc ſcilicet, & illud de retractatione opuſculorum noſtrorum, nocturnis & diurnis tēporibus in ſingulis diſtributis.] hæc Auguſtinus ad Quoduultdeum; qui & quæ pollicitus eſt, præſtitit, ſcripſitque de Hæreſibus, qui extat, commentarium, & quidem certè hoc vel ſequenti anno: nam ſi ad annum poſt ſequentem ea ſcriptione perueniſſet, quo cœpta eſt diuulgari Neſtorij hæreſis, eius haud dubium mentionem habuiſſet. Sed tamen illud quod animo conceperat, minime præſtare licuit, nimirum vt quæ reliqua eſſent ſuorum operum recognoſceret, & quæ opus haberent, retractaret; nam de aliis quæſtionibus haud contemnendis ſibi ſcribendi oborta recens eſt occaſio: quænam illæ eſſent, operæpretium erit hic recenſere.

Quæ Auguſtinus ſuorum operum retractauit, quæue prætermiſit.

Sed priùs dubitationi illi occurrendum: Cùm conſtet teſtificatione Poſſidij, duos illos Retractationum libros ab Auguſtino abſolutos eſſe ante VVandalicam cladem, quā liquet eſſe cœptam anno ſequenti: quomodo accidit, vt idem S. Auguſtinus inter alia ſua opera retractaſſe ponat[b] libros vigintiduos de Ciuitate Dei, cùm eos vix poſt biennium abſoluiſſe, ipſius Auguſtini teſtificatione liqueat? Etenim in fine decimioctaui libri cùm dicat, interlapſos eſſe à Conſulatu Manlij Theodori (quem contigiſſe vidimus anno Domini vndequadringenteſimo) annos ferme triginta; dicendum planè eſſet, poſt biennium eos vix abſolutos. Ne igitur Poſſidium mendacem eſſe velimus; dicendum eſt, ipſum Auguſtinum intellexiſſe de libris illis nobiliſſimi commentarij, quos iam ad illam vſque diem abſoluerat; poſuiſſe autem deinde integrum numerum vigintiduorum librorum, quos poſtea non abſque cenſura reliquerit.

[b] *Au. Retract. lib. 2. c. 43.*

Libri de Ciuitate Dei quando fuerint abſoluti.

Quænam autem importunè adeò in his occupatum offenderint Auguſtinum, vt eum ab illis euocarint, iam dicamus. Proſper Aquitanus, & Hilarius Arelatenſis, ambo ſancti Auguſtini ſtudioſiſſimi, hoc eodem tempore ſcripſerunt ad ipſum è Galliis ſinguli ſingulas litteras, eaſdemque prolixiores, de quibuſdam quæſtionibus ab aduerſariis ipſius Auguſtini in medium adductis. Ad has ergo dubitationes ſoluendas, eidem diuertere opus fuit. Quod enim ad tempus ſpectat, ipſe Auguſtinus hæc habet in primis[c]: Denique cùm mea cuncta opuſcula retractarem, eamq; retractationem ſtylo proſequerer, cuius operis iam duos abſolueram libros, antequam ſcripta veſtra prolixiora ſumpſiſſem, &c.] Rurſum verò poſteriori libro[d]: Propterea (inquit) nunc facio libros, in quibus opuſcula mea retractāda ſuſcepi, vt nec me ipſum in omnibus me ſecutum fuiſſe demonſtrem: ſed proficienter me exiſtimo, Deo miſe-

Proſper Aquitanus et Hilarius Arelatenſis laborant pro Auguſtino.

[c] *Aug. ad Proſper. de prædeſt. ſanct. c. 3.*

[d] *Au. ad Proſ. de bono perſeu. li. 2 c. 21.*

miſerante, ſcripſiſſe, non tamen à perfectione cœpiſſe: quandoquidem arrogantiùs loquor A
quàm veriùs, ſi vel nunc dico me ad perfectionem ſine vllo errore ſcribendi iam iſta ætate
veniſſe. Sed intereſt, quantum & in quibus rebus erretur, & quàm facilè quiſque corrigat,
vel quanta pertinacia ſuum quiſque defendere conetur errorem. Bonæ quippe ſpei eſt ho-
mo; ſi eum ſic proficientem dies vltimus vitæ huius inuenerit, vt adiiciantur ei quæ profi-
cienti defuerunt, & perficiendus quàm puniendus potiùs iudicetur.] hæc ipſe, & notatu qui-
dem digniſſima.

Qui igitur ad Auguſtinum ea ſcripſerunt Proſper & Hilarius, nondum erant Epiſcopi:
ideo eos Auguſtinus filios, non autem fratres appellat, ſicut & Cæleſtinus Papa, cùm de iiſ-
[a] Cæleſt. ep. 8.
dem ſcripſit ad Epiſcopos Galliarum[a]: quando autem contigerit creari Epiſcopos, ſuo lo-
co dicetur. Errare ergo ſcias auctorem, qui in præfatione ad dictas ipſorum epiſtolas affixa,
Eoſdem Epiſcopos nominat; additumque id eſſe ſuperfluo in epiſtola Proſperi ad Auguſti- B
num. Quænam autem fuerint turbæ iſtæ contra S. Auguſtini ſcripta in Galliis concitatæ, ex
iiſdem vtriuſque litteris, aliorumque ſcriptis perfacilè intelligi poteſt: nimirum accidiſſe,
IOANNES CASSIANVS IMPVGNAT AVGVSTINI OPERA.
vt cùm perueniſſent in Gallias ſcripta S. Auguſtini aduerſus Pelagianos; nonnulli qui Pela-
gio ſtuduiſſent, inter quos adnumerabatur Ioannes Caſſianus preſbyter Eccleſiæ Maſſilien-
ſis, cognomento Collator, ea carpere, acriterque inſectari cœperint. Inſurrexerunt verò pro
eiſdem ſcriptis præcipui defenſores viri eruditiſſimi (quos diximus) Proſper & Hilarius,
quorum prior commercio literarum tantùm Auguſtino notus erat, Hilarius autem ſe vſum
eſſe Auguſtino magiſtro teſtatur. De ſe enim ita Proſper in dicta epiſtola ad Auguſtinum:
Ignotus quidem facie, ſed iam aliquatenus (ſi reminiſceris) animo & ſermone comper-
HILARIVS ET PROSPER DEFENSORES AVGVSTINI.
tus: nam per ſanctum fratrem meum Leontium diaconum miſi epiſtolas & recepi, &c.]
qui & inferiùs de Hilario iſta habet: Vnum eorum præcipuæ auctoritatis, & ſpiritualium ſtu- C
diorum, ſanctum Hilarium Arelatenſem ſciat beatitudo tua admiratorem, ſectatoremque
in aliis omnibus tuæ eſſe doctrinæ.] De ſe verò ipſe Hilarius Auguſtini diſcipulus ita in ſuis
litteris: Nolo autem, ſanctitas tua ſic me arbitretur ſcribere, quaſi de his quæ nunc edidiſti,
arbitretur hęc ſcribere, quaſi de his dubitem. Sufficiat mihi pœna mea, quod à præſentię tuæ
deliciis exulatus, vbi ſalubribus tuis vberibus nutriebar, non ſolùm abſentia tua crucior, ve-
rùm etiam peruicacia quorumdam, qui non tantùm manifeſta reſpuunt, ſed etiam non in-
tellecta reprehendunt, &c.]

Quænam fuerint, quæ à Pelagianis, clàm ſub Catholico nomine latentibus, obiiceren-
tur, ex iiſdem eorum litteris intelligere potes, ea nimirum quæ S. Auguſtinus ſcripſiſſet de
vocatione & pœnitentia electorum, deque gratia præueniente, quàm à voluntate homi-
num præueniri iactabant, & alia his cognata, vt idem qui ſuprà S. Proſper pluribus ea epiſto- D
la ſignificauit: præſtitit id ipſum Hilarius Arelatenſis, plura addens. Quibus omnibus ac-
ceptis, Auguſtinus hiſce diebus ad ea elucidanda, & aduerſariorum obiectiones confutan-
das conuerſus, in altum pelagus ingenij vela pandit; inſpiranteque diuino Spiritu, duos
ad eoſdem conſcripſit libros, alterum inſcriptum de Prædeſtinatione ſanctorum, alterum
S. AVGVSTINI MODESTIA ET HVMILITAS.
verò de Bono perſeuerantiæ: ad cuius finem eiuſmodi conteſtationem appoſuit: Qui le-
gunt hæc, ſi intelligunt, agant Deo gratias. Qui autem non intelligunt, orent vt eorum ille
ſit doctor interior, à cuius facie eſt ſcientia & intellectus. Qui verò errare me exiſtimant,
etiam atque etiam quæ ſunt dicta conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. Ego autem cùm per
eos qui meos labores legunt, non ſolùm doctior, verùm etiam emendatior fio, propitium
mihi Deum agnoſco, & hoc per Eccleſiæ doctores magis expecto, ſi & in ipſorum manus
veniunt, dignenturque noſſe quæ ſcribo.] hæc ipſe, digna quidem S. Auguſtini modeſtia, E
animique eius admirabili cum ſummiſſione verecundia: vt planè, niſi aliunde, ex his ſaltem
intelligere valeas, afflatũ ipſum diuino Spiritu illa ſcripſiſſe; cùm non ſuper quempiã alium,
quàm ſuper humilem, quietum, & tremẽtem ſermonem Dei, diuinum affore numen, Deus
[b] Iſaiæ 46. ſecundùm lxx.
[c] Iacob. 3.
per Prophetam[b] fuerit conteſtatus, ſicut & Iacobus docuit, vbi ait[c]: Quæ de ſurſum eſt ſa-
pientia, primùm quidẽ pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis cõſentiens, &c.]
at longè longiùs, dicam, & quàm longiſſimè abeſt, vt quid huiuſmodi in aliquo reperia-
tur hæretico.

Sed & hîc obiter attingenda quæ Hilarius Arelatenſis inter alia S. Auguſtino voluit in-
noteſcere, adiecta ad epiſtolam eiuſmodi appendice: Sciat ſanctitas tua, fratrem meum,
cuius maximè cauſa hinc diſceſſimus, cum matrona ſua ex conſenſu perfectam Deo conti-
nentiam deuouiſſe. Vnde rogamus ſanctitatem tuam, vt orare digneris, quo hoc ipſum in eis
Domi-

A Dominus confirmare & cuſtodire dignetur.] hæc Hilarius. At quiſnam fuerit iſte germanus
eius, adhuc me latet: de ſorore verò ipſius, Pimeniola nomine[a], nupta Lupo viro illuſtri, ea-
[a] Acta S. Lupi apud Sur. die 29. Iulij
DE PIMENIOLA ET LVPO.
dem de dicata ab eis Deo ex conſenſu caſtitate narratur hiſtoria, cùm contigit eoſdem pios
coniuges poſt ſeptennium amore perfectioris vitæ ſe inuicem ſeparaſſe, ſanctumque coniu-
gem Lupum ſub S. Honorato abbate cœnobij Lirinẽſis vitam monaſticam excoluiſſe, inde
verò à Trecenſibus ad Epiſcopatum aſſumptum mira ſanctitate claruiſſe. Hic namque ille
Lupus collega S. Germani in legatione Britannica aduerſus Pelagianos ſuſcepta, de qua ſuo
loco inferiùs pluribus dicturi ſumus.

Hic ille Lupus, quem tot tantiſq; præconiis celebrat Sidonius Apollinaris, cùm ipſe crea-
tus Epiſcopus ad eum ſcribit in Epiſcopatu nouem iam luſtra perfunctum, cuius monitis
haud parum Sidonius ipſe profecerat. At quãtus hic (quod eſt admiratione dignum) euaſerit
B ex homine coniugato ſacerdos, hæc modò obiter ex ipſius Sidonij epiſtolæ exordio accipe[b]:
[b] Sid. lib. 6. epiſt. 1.
Benedictus Spiritus ſanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu pater patrum, & Epiſcopus
Epiſcoporum, & alter ſæculi tui Iacobus, de quadam ſpecula charitatis, nec de inferiore Hie-
ruſalem tota Eccleſiæ Dei noſtri membra ſuperinſpicis.] & inferiùs: Poſt deſudatas militiæ
Lirinenſis excubias, & in Apoſtolica ſede nouem iam decurſa quinquennia, vtriuſque ſan-
ctorum ordinis te conclamatiſſimum primipilarem ſpiritualia caſtra venerentur, &c.] hæc
de ipſo, quem quidem mirifica ſanctitate conſpicuum omnium Galliarum Epiſcopi intue-
bantur & venerabantur, cùm eum omnes (vt idem ait) ſcirent eſſe normam morum, & co-
lumnam virtutum. Sed de Lupo hæc modò ſatis, occaſione eius coniugis S. Pimeniolæ ſo-
roris Hilarij: libuit namque ex fructibus poſtea editis, arboris plantationem laudibus iſtis à
maioribus dictis proſequi. Quod verò ad Hilarium, de quo agitur, pertinet: commendat
DE HILARIO ET PETRONIO.
C ipſum inter alia vnà cum S. Petronio Bononienſi S. Eucherij[c] illud elogium: Hilarius nuper,
[c] Euche. ad Valerianum epiſt.
& de Italia nunc Antiſtes Petronius, ambo ab illa pleniſſima (vt aiunt) mundanæ poteſtatis
ſede, vnus in religionis, alius in ſacerdotij nomen aſcendit.] hæc Eucherius, cùm creatus eſt
Petronius Epiſcopus Bononienſis, perſeuerante Hilario in vita monaſtica.

Sed redeamus ad Proſperum, qui his temporibus pro defenſione ſcriptorum S. Auguſtini
GRAVES CONTRA AVGVSTINVM CALVMNIAE.
exurgens acerrimus propugnator, aduerſus eos quoque qui clàm (quod palàm non aude-
rent, damnata iam hæreſi Pelagiana) in S. Auguſtinum adeò inuerecundè obloquerentur,
vt in eum Ethniciſmum necnon Manichæiſmum calumnioſè nimis impingerent: contra
hos, inquam, S. Proſper iniens ipſe certamen, primùm omnium hos fuiſſe Pelagianos oſten-
dit apertè in commentario quem ad Ruffinum conſcripſit, demonſtrans inſuper Auguſtini
doctrinam ab vniuerſa Catholica Eccleſia eſſe receptam, illorum verò vbique damnatam:
D de his enim hæc ait[d]: Has autem verſutias, quibus ſe filij tenebrarum in ſimilitudinem
[d] Proſp. de lib. arbitr.
filiorum lucis transfigurare voluerunt, cùm & Orientalium Epiſcoporum iudicia, & Apo-
ſtolicæ ſedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantia deprehenderit: beatiſſimus
AVGVSTINI CELEBRITAS.
quoque Auguſtinus, præcipua atque hoc tempore portio Domini ſacerdotum, copioſè &
pulchrè in multis voluminũ diſputationibus deſtruxit; vtpote inter multa Dei dona, quibus
illum abundantiſſime Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc ſcientiæ & ſapientiæ
ex Dei charitate virtutem, vt non ſolùm iſtam (*Pelagianam hæreſim ſcilicet*) adhuc in ſuis
detruncationibus palpitantem, ſed etiam multas priùs hæreſes victoria verbi debellaret.
Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem
Eccleſiæ, & ad gloriam Chriſti qua ipſe illuſtratus eſt perfulgenti, quidam noſtrorum (quod
de ipſis multum dolendum eſt) occultis, ſed non incognitis ſuſurrationibus obloquuntur,
E & prout ſibi obnoxias aliquorum aures, opportunaſque repererint, ſcripta ipſius, quibus
error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus ſub-
mouere, & ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem: adiicientes etiam, duas illum
humani generis maſſas, & duas credi velle naturas, vt ſcilicet tantæ pietatis viro Paganorum
& Manichæorum adſcribatur impietas.

Quæ ſi vera ſunt: cur ipſi tam negligentes, ne dicam tam impij ſunt, vt tam abruptam
IN ADVERSARIOS AVGVSTINVM IMPVGNANTES.
perniciem ab Eccleſia repellant? tam inſanis prædicationibus non reſiſtant? nec ſaltem
aliquibus ſcriptis eum, à quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria ſua
humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore reuocauerint. Immo nouerunt, non
ſolùm Romanam, Africanamque Eccleſiam, & per omnes mundi partes, vniuerſos promiſ-
ſionis filios cum doctrina huius viri, ſicut in tota fide, ita in gratiæ confeſſione congruere: ſed
etiam in ipſis locis, in quibus aduerſus eum querimonia concitatur, eſſe, propitio Deo, pluri-

 mos,

A mos,qui ad perceptionem Euangelicæ Apoſtolicæque doctrinæ ſaluberrimis eius diſputationibus imbuuntur,& quotidie in membris corporis Chriſti (in quantum ea ipſe multiplicat) dilatantur. Si rectè reprehendimur, cur non conſtanter arguimus? Si arguendi non ſumus, cur occulta obtrectatione mordemur? Sed quis neſcit, cur iſta priuatim de ſtomacho garriant,& publicè de conſilio conticeſcant? Volentes enim in ſua iuſtitia magis quàm in Dei gratia gloriari, moleſtè ferunt, quòd his, quæ aduerſus excellentiſſimæ auctoritatis virum inter multas collationes aſſeruere, reſtitimus,&c.] hæc & alia Proſper aduerſus huiuſmodi ſuſurrones. Sed de his modò hactenus. Quæ autem per aduerſarios poſt obitum S. Auguſtini aduerſus eius ſcripta excitata ſunt prœlia, ſuo loco dicemus. Iam verò quæ huius anni ſunt reliqua proſequamur.

PATROCLVS EPISCOPVS AREL. OCCIDITVR, HONORATVS SVBSVITVITVR.

B His ipſis Conſulibus (inquit Proſper in Chronico) Patroclus Arelatenſis Epiſcopus à Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus occiditur; quod facinus ad occultam iuſſionem Felicis Magiſtri militum referebatur,cuius impulſu traditur etiam Titus diaconus vir ſanctus Romæ pecunias diſtribuens, interfectus.] hæc ipſe. Ceterùm longè diſpar vtriuſque conditio & cauſa necis. Etenim Titus vir ſanctus (vt ait) inter ſanctos adſcriptus eſt martyres [a]. Patroclus autem ſuorum ſcelerum, vltore numine, pœnas dedit; quippe qui (vt ſuo loco ſuperiùs dictum eſt) pulſo Herote viro digno, alienam ſedem violentus inuaſit, & vicinorum Epiſcoporum (vt patet ex epiſtola Bonifacij Romani Pontificis) iura turbauit. Succeſſit autem Patroclo S. Honoratus abbas Lirinenſis cœnobij, quem S. Eucherius primò Inſulanum, inde verò magiſtrum Eccleſiarum appellat, cùm ad Salonium ſcribit. Laudat eum etiam Sidonius Apollinaris in carmine ad Fauſtum. Porrò res ab eo geſtæ ſcriptis commendatæ ſunt ab eius ſucceſſore Hilario,ſed planè perierunt: quæ enim extant tribus conſcripta libris,alterius potiùs, quàm Hilarij eſſe, in Notis diximus. Sed de Hilario C inferiùs pluribus.

[a] *Martyr. Ro. die 15. Aug.*

FELIX DAT POENAS SCELERVM.

Verùm quod ad Felicem Magiſtrum militiæ ſpectat, qui adeò nefaria ſcelera patrauit, haud inultus abiit; occiſus enim eſt vnà cum vxore ab Aëtio Magiſtro militũ poſt triennium, vt auctor idem eſt Proſper; qui item de Felice tradit, eius opera indictum fuiſſe bellum in Africa aduerſus Bonifacium Comitem illic cum exercitu agentem [b]. Sed id anno ſequenti contigiſſe,cùm idem Proſper affirmet, de his ſuo loco agemus.

[b] *Proſper. in Chron.*

IESV CHRISTI ANNVS 427. | CÆLESTINI PAP. ANNVS 4. | THEODOSII 20. VALENTINIANI 3. IMPP.

D ADuenit annus Domini quadringenteſimus vigeſimusſeptimus, Conſulatu Hierij & Ardaburij * inchoatus, Africanæ prouinciæ funeſtus, primùm quidem ob bellum inuidia Felicis Magiſtri militum Bonifacio Comiti cum exercitu in Africa agenti illatum; de quo Proſper in Chronico, his Conſulibus,ita habet: Bonifacio, cuius potentia gloriaque in Africa augebatur,bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire annuerat,publico nomine illatum eſt, ducibus Mauortio,& Galbione, & Sinoce,cuius proditione Mauortius & Galbio,cùm Bonifacium obſiderent,interempti ſunt; moxque ipſe à Bonifacio dolo detectus,occiſus eſt. Exinde gentibus,quæ vti nauibus neſciebant, dum à concertantibus in auxilium vocantur,mare paruum factum eſt: bellique contra Bonifacium cœpti in Sigiſuultum Comitem cura tranſlata eſt.] hæc Proſper.

* *Artaburis ex veteri inſcript. in baſilica S. Pauli Romæ.*

BONIFACIVS COMES CALVMNIIS PRESSVS.

E Verùm hæc non Felici, ſed Aëtio apud hiſtoriam Miſcellam,quæ Paulo diacono adſcribitur, tribuuntur,ciuſque traditur dolo & inſidiis factum, vt Bonifacius apud Imperatorem malè audiret. res autem geſta ſic ibi narratur [c]: Cùm Bonifacius principatum Occidentalis Libyæ percepiſſet,& apud Africam potentia gloriaque augeretur; inuidia inflammatus Aëtius accuſationem facit aduerſus Bonifacium, tamquam rebellionem meditantem, & obtinere Libyam ſatagentem. Et hæc quidem Placidiæ fatebatur, quæ fuit mater Valentiniani. Ceterùm Bonifacio ſcribit: Si accerſitus fueris, accedere noli: accuſatus enim es, & te doloſè vocant Imperatores. Hæc ſuſcipiens Bonifacius, & veluti proprio ſeruo Aëtio credens, accerſitus accedere diſtulit. Tunc Imperatores Aëtium quaſi deuotum recipiunt, & aduerſus Bonifacium Mauortius & Galbio mittuntur.] reliqua vt ſuprà. Porrò anſa Bonifacium accuſandi, & in ſuſpicionem adducendi apud Imperatorem, ea æmulis tributa eſt,quòd cùm eidem Bonifacio iuſſu eiuſdem Imperatoris proficiſcendum fuiſſet in Hiſpaniam,

AETIVS CALVMNIATOR ET PRODITOR.

[c] *Paul diac. hiſt. Miſcell. lib. 14.*

A niam, ibi affinem VVandalorum Regibus vxorem duxerat,eoſdemq; barbaros ſibi fœdere nuptiarũ obſtrinxerat. Vnde facile fuit, Imperatori perſuadere, aliquid ipſum in Romanum Imperium machinari. Quamobrem ſtatuit, vt aduerſus eum bello decerneret, dictoſque duces in Africam mitteret. Quorum planè aduentu nonnihil perculſus animo Bonifacius, ad S. Auguſtinum has litteras dedit, de belli euentu ſolicitus [a]:

[a] *Apud Aug. in append. epiſt. 12.*

Domino venerabili ſancto patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

Graue nobis eſt bellum. Inimici mucro noſtra pectora pulſat. Deo funde preces, vt ſoles: tua ſit nobis comes oratio. Rauca buccina,terrifica tuba,puto quod & ſidera terreant. Hoſtium clamor immanis adeſt: ſed his non terremur. Nouimus enim iſta non hodie. Ergo, venerande Chriſti ſacerdos,pete Deum,vt iacula in hoſtes dirigat noſtra,ac ſe ipſi trucident mutua cæde.] hæc breuiter Bonifacius ad Auguſtinum magna fiducia: qui ad eum iſta pau-B ciora reddidit [b]:

BONIFACIVS VALLATVS HOSTIBVS AVXILIVM IMPLORAT AB AVGVST.

[b] *Au. epiſt. 13 in append.*

Domino & ſpectabili viro Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus.

Graui de pugna conquereris. Dubites nolo. Vtile tibi,tuiſque dabo cõſilium: arripe arma: oratio aures pulſet auctoris: quia quando pugnatur, Deus apertis cælis proſpectat, & parti quam aſpicit iuſtam, dat palmam.] hæc Auguſtinus.

Cùm verò res ex ſententia accidiſſet, vt duces Mauortius & Galbio proditione Sinocis occiderentur; Bonifacius Deo hæc omnia accepta ferens,rurſus ad eumdem S. Auguſtinum hæc ſcripſit [c]:

[c] *Ibid. epiſt. 14*

Domino venerabili S. patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

Manus ſuperba,Deo iuuante,cecidit,quæ ante paululum audax gladium erecta portabat. Multi ex aduerſis ceciderunt: de noſtris autem, Chriſto iuuante,nullus eſt vulneratus. Ora C igitur,venerabilis Papa,vt talis de inimicis vltio ſæpe præcedat.] iſta ipſe: ad quæ hæc Auguſtinus reſcripſit, cùm ægrotaret [d]:

[d] *Ibid. epiſt. 15*

Domino inſigni, meritoque ſublimi filio Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus.

Lecto me vacare, nobilitatem tuam latere non credo: vltimumque diem mihi exopto venire. Gaudeo tuæ victoriæ. Ciuitatẽ,quæſo, ſerua Romanam: tuos vt bonus reges Comes. Nihil de viribus propriis præſumas. De auctore gloriare virtutum,& nullum curabis penitus inimicum. Vale.] ſed ad eum rurſum ſic Bonifacius quàm religioſiſſimè [e]:

[e] *Ibid. epiſt. 16*

Numquam diuinitas preces & lacrymas deſpicit peccatorum. Cupis ipſe quidem de hac vita ſecurus ad cæli regna migrare: ſed nobis opus eſt, feſſis in tantis adhuc periculis conſtitutis. Itaque ora nobiſcum, vt tua nobis ſalus aliquantulum temporis condonetur.] hactenus ad Auguſtinum Bonifacius.

D Scimus quidem perbreues has litteras, ob Laconicum ſcribendi genus, præter Auguſtini morem,ab aliquibus non creditas ipſius eſſe. Sed ſi quis perſonam ad quam ſcripſit,& tempora exactè conſideret, nempe Bonifacium perduellem Romani Imperij declaratum, ad eumque eo tempore Auguſtinum ſcribere: certè quidem omnis adhibenda ipſi fuit induſtria,ne ad illum iſta ſcripſiſſe ſciretur: vnde non ſolum à conſueta ſcribendi forma receſſiſſe oportuit,ſed (vt aſſolet) notis Bonifacio tantùm perſpicuis litteras exaraſſe. ſecus autem accidit, cùm idem Bonifacius ab eo reprehendendus fuit, cùm nulla Auguſtinus potuiſſet nota ſuſpicionis inuri,quod ad rebellem Imperij ſcripſiſſet. Verùm (quod diximus) etſi quis contentioſe nimis Auguſtinum eſſe neget; haud (ſi prudens eſt) inficias ierit,eaſdem epiſtolas eſſe germanas ab omni prorſus fictione remotas,ab aliquo alio Africanorum Epiſcoporum conſcriptas,vt ſuperiùs diximus,Aurelio, aut Alypio.

E Sed quid poſt hæc accidit? Cùm (vt vidimus ex Proſpero) eiuſdem belli cura Sigiſuulto Comiti legata eſſet, idemque valentioribus copiis aduerſus Bonifacium exercitum comparaſſet: propriis diffidens viribus ipſe Bonifacius quid præſtiterit, apud Paulum diaconum [f] ſic res geſta narratur: Bonifacius igitur ſentiens ſe non poſſe tutò Africam tenere, cernenſque ſibi periculum inſtare in perniciem totius Reipub. efferueſcens, transfretans è Libya in Hiſpaniam,ad VVandalos, Alanoſque venit. Cumque Modegiſclum inueniſſet mortuum, & filios eius Guntharium & Genſericum Imperium moderantes, hortatus eſt, vt Hiſpaniam, Libyamque in tres partes diuiderent. Qui polliciti ſunt, vnicuique parti ſe vnà cum ipſo principaturos, in communi tamen in quemlibet hoſtem vlturos. In talibus ergo profeſſionibus VVandali, Alanique fretum tranſeuntes,Libyam habitauerunt; & cunctam penè Africam ferro,flamma, rapinis crudeliſſimè deuaſtantes,inſuper Catholicam fidem Ariana impietate ſubuerterunt.] hæc ibi. Ex litteris etiam poſtea à S. Auguſtino ad eum

[f] *Paul. diac. Hiſt. Miſcell. lib. 14.*

BONIFACIVS NAVIGAT IN HISPANIAM AD VVANDALOS ET ALANOS.

a Procop. de bell. Vuandal. lib. 1.

ad eum ſcriptis liquet ipſum Bonifacium nauigaſſe: ex quibus redarguas Procopium affirmantem[a], non ipſum, ſed eius germanos in Hiſpaniam miſſos eſſe, & VVandalos infauſtè nimis in Africam conuocaſſe: quod hoc anno, iiſdem Conſulibus, contigiſſe, Proſper notat in Chronico: niſi vtrumque accidiſſe dixerimus, diuerſorum temporum habita ratione.

BONIFACIVS IN IMMANIA LAPSVS FACINORA.

b Hierem. 2.

Quo tandem (proh dolor!) deſperatio virũ alioqui pium adegit? Cùm enim ſe calumniis oppreſſum, caputque ſuum infatigabili ſtudio, ſummaque potentia peti cerneret: iamque ſciret omnem prorſus ſibi clauſam eſſe viam excuſandi ſe apud Imperatores, quos magis magiſque recentioribus Romani exercitus cladibus exaſperaſſet: adeò enormia & homine Chriſtiano prorſus indigna & indecora patrauit, vt infelix ſibi in primis, ac toti Africæ, Eccleſiæque Catholicæ immenſum parturierit malum. Sed vnde ipſi, vt vel talia cogitaret, malorum origo? Deſciuerat iam miſer à priſtina pietate, morumque probitate, in qua hactenus ſe S. Auguſtini monitis continuerat, & in dies magis magiſque profecerat: ſed in vitia iam prolapſus enormia, didicit miſer experimento, quàm malum & amarum[b] eſſet, dereliquiſſe Dominum Deum, quem antè ſanctis demerens operibus, expertus ſæpiùs ſuum fuerat protectorem & hoſtium appetentium fuiſſe vltorem.

c Aug. epiſt. 70.

AVGVSTINVS ADMONET BONIFACIVM.

Ante hæc autem, accidit, vt cùm ad ſe defendendum aduerſus æmulos totis viribus Bonifacius intentus eſſet, bellis ciuilibus Romanis inter ſe exercitibus confligentibus, barbari Africani in finitimos populos Romano Imperio ſubditos graſſarêtur. Hæc miſeratus Auguſtinus, ad ipſum Bonifacium in deterius prolabentem, vt eum ad meliorem frugem reuocaret, epiſtolam ſcripſit, in cuius exordio poſt alia iſta habet[c]: Scio non deeſſe homines, qui te ſecundùm vitam mundi huius diligunt, & ſecundùm ipſam tibi dant conſilia, aliquando vtilia, aliquando inutilia: quia homines ſunt, & ſicut poſſunt, ad præſens ſapiunt, neſcientes quid contingat ſequenti die. Secundùm Deum, ne pereat anima tua, non facilè tibi quiſquam conſulit: non quia deſint qui hoc faciant, ſed quia difficile eſt inuenire, quando tecum iſta poſſint loqui. Nam & ego ſemper deſideraui, & numquam inueni locum vel tempus, vt agerem tecum quod me agere oportebat cum homine, quem multum diligo in Chriſto. Scis autem, qualem me apud Hipponem videris, quando ad me venire dignatus es, quia vix loquebar imbecillitate corporis fatigatus. Nunc ergo, fili, audi me ſaltem per litteras tibi ſermocinantem, quas in periculis tuis numquam tibi mittere potui, periculum cogitans perlatoris, & cauens, ne ad eos, ad quos nollem, mea epiſtola perueniret.] vides ex his Auguſtini in ſcribendo cautelam: vt non mireris, ſi in aliis perbreuibus ad eum datis epiſtolis conſuetam mutauerit dictionem. Sed ſubdit: Vnde peto, vt ignoſcas, ſi me putas plus timuiſſe quàm debui: tamen dixi quod timui. Audi ergo me, immo Dominum noſtrum per miniſterium infirmitatis meæ.

BONIFACII SANCTVM PROPOSITVM.

d 1. Tim. 2.

Recole qualis fueris, adhuc in corpore conſtituta religioſæ memoriæ priore coniuge tua, & recenti eius obitu, quomodo tibi vanitas huius ſæculi horruerit, & quomodo cupieris ſeruitutem Dei. Nos nouimus, nos teſtes ſumus, quid nobiſcum apud Tubunas de animo & voluntate tua fueris collocutus: ſoli enim eramus ego & frater Alypius. Non enim exiſtimo tantum valuiſſe terrenas curas, quibus impletus es, vt hæc de memoria tua penitus delere potuerint. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium ſanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua ſerui Dei monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit? quia conſideraſti, oſtendentibus nobis, quantum prodeſſet Chriſti Eccleſiis quod agebas, ſi ea ſola intentione ageres, vt defenſæ ab infeſtationibus barbarorum quietam & tranquillam vitam agerent (ſicut dicit Apoſtolus[d]) in omni pietate & caſtitate: tu autem ex hoc mundo nihil quæreres, niſi ea quæ neceſſaria eſſent huic vitæ ſuſtentandæ tuæ ac tuorum, accinctus baltheo caſtiſſimæ continentiæ, & inter arma corporalia ſpiritualibus armis tutiùs ac fortiùs munitus.

e Rom. 13.

BONIFACII MVLTIPLICES ERRORES.

Cùm ergo te eſſe in hoc propoſito gauderemus, nauigaſti, vxoremque duxiſti: ſed nauigaſſe, obedientiæ fuit, quam ſecundùm Apoſtolum[e] debebas ſublimioribus poteſtatibus: vxorem autem non duxiſſes, niſi ſuſceptam deſerens continentiam, concupiſcentia victus eſſes. Quod ego cùm comperiſſem (fateor) miratus obſtupui: dolorem autem meum ex aliqua parte conſolabatur, quòd audiui te illam ducere noluiſſe, niſi priùs Catholica fuiſſet facta. Et tamen hæreſis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum præualuit in domo tua, vt ab ipſis filia tua baptizaretur. Iam verò ſi ad nos non falſa perlata ſunt (quæ vtinam falſa ſint) quod ab hæreticis etiam ancillæ Deo dicatæ rebaptizatæ ſint: quantis tantum malum plangendum eſt fontibus lacrymarum? Ipſam quoque vxorem non tibi ſuffeciſſe, ſed

concu-

a Eccl. 5.

concubinarum neſcio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, & forſitan mentiuntur. Iſta omnibus patent & tot & tanta mala, quæ te, poſteaquam coniugatus es, conſecuta ſunt. Quid dicam? Chriſtianus es, cor habes, Deum times: tu ipſe conſidera quæ volo dicere; & inuenies de quantis malis agere debeas pœnitentiam: propter quam tibi credo Dominum parcere, & à periculis omnibus liberare, vt agas eam, ſicut agenda eſt. Sed ſi illud audias, quod ſcriptum eſt[a]: Ne tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem.

EVACVAT EXCVSATIONES BONIFACII.

Iuſtam quidem dicis habere te cauſam; cuius iudex ego non ſum: quoniam partes ambas audire non poſſum. Sed qualiſcumque ſit cauſa tua (de quo modò quærere & diſputare non opus eſt) numquid coram Deo potes negare, quòd in iſtam neceſſitatem non perueniſſes, niſi bona ſæculi huius dilexiſſes: quæ tamquam ſeruus Dei, quem te antè noueramus, contemnere omnino & pro nihilo habere debuiſti: & oblata quidem ſumere, vt ea vtereris ad pietatem, non autem negata vel delegata ſic quærere, vt propter illa in iſtam neceſſitatem ducereris, vbi cùm amantur vana, perpetrantur mala, pauca quidem à te, ſed multa propter te: & cùm timentur quæ ad exiguum tempus nocent, ſi tamen nocent, committuntur ea quæ verè in æternum noceant? De quibus vt vnum aliquid dicam: quis non videt, quòd multi homines tibi cohæreant ad tuendam tuam potentiam & ſalutem: qui etiamſi tibi omnes fideles ſint, nec ab aliquo eorum vllæ timeantur inſidiæ; nempe tamen ad ea bona, quæ ipſi quoque non ſecundùm Deum, ſed ſecundùm ſæculum diligunt, per ſe cupiunt peruenire; ac per hoc qui refrenare & compeſcere debuiſti cupiditates tuas, explere cogeris alienas: quod vt fiat, neceſſe eſt vt multa quæ Deo diſplicent, fiant; nec ſic tamen explentur tales cupiditates.] & paulo pòſt: Quando ergo poteris tot hominum armatorum, quorum fouenda eſt cupiditas, timetur atrocitas; quando (inquam) poteris eorum concupiſcentiam, qui diligunt mundum, non dico ſatiare (quod fieri nullo modo poteſt) ſed aliqua ex parte paſcere, ne vniuerſa plebs pereat, niſi tu facias quæ Deus prohibet, & facientibus comminatur? Propter quod vides tam multa contrita, vt iam vile aliquid quod rapiatur, vix inueniatur.

BARBARICA CLADES IN AFRICA.

Quid autem dicam de vaſtatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, reſiſtente nullo, dum tu talis tuis neceſſitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, vnde iſta calamitas auertatur? Quis autem crederet, quis timeret, Bonifacio Domeſticorum & Africæ Comite in Africa conſtituto cum tam magno exercitu & poteſtate, qui Tribunus cum paucis fœderatis ipſas gentes expugnando & terrendo pacauerat, nunc tantum fuiſſe barbaros auſuros, tantum progreſſuros, tanta vaſtaturos, tanta rapturos, tanta loca, quæ plena populis fuerant, deſerta facturos? Qui non dicebant, quandocumque tu Comitiuam ſumeres poteſtatem, Afros barbaros non ſolùm domitos, ſed etiam tributarios futuros Romanæ Reipublicæ? Et nunc quàm in contrarium verſa ſit ſpes hominum, vides: nec diutiùs hîc tecum loquendum eſt, quia plus tu potes ea cogitare, quàm nos dicere. Sed fortè ad ea reſpondes: illis hoc eſſe imputandum, qui te læſerunt, qui tuis officioſis virtutibus non paria, ſed contraria reddiderunt. quas cauſas ego audire & iudicare non poſſum. Tuam cauſam potiùs aſpice & inſpice, quam non cum hominibus quibuſlibet, ſed cum Deo habere te cognoſcis, quia in Chriſto fideliter viuis: ipſum timere debes ne offendas. Nam ego cauſas ſuperiores potiùs attendo: quia vt Africa tanta mala patiatur, ſuis debent homines imputare peccatis. Verumtamen nolim te ad eorum numerum pertinere, per quos malos & iniquos Deus flagellat pœnis temporalibus, quos voluerit.] & paulo pòſt huiuſmodi eum impugnat dilemmate:

STRINGIT AVGVSTINVS DILEMMATE BONIFACIVM.

b Luc. 9.

Si ergo tibi bona ſunt præſtita, quamuis terrena & tranſitoria, ab Imperio Romano, quia & ipſum terrenum eſt, non cæleſte, nec poteſt præſtare niſi quod habet in poteſtate: Si ergo bona in te collata ſunt, noli reddere mala pro bonis. Si autem mala tibi irrogata ſunt, noli reddere mala pro malis. Quid iſtorum duorum ſit, nec diſcutere volo, nec valeo iudicare: ego Chriſtiano loquor: Noli reddere vel mala pro bonis, vel mala pro malis. Dicis enim fortaſſe: in tanta neceſſitate quid vis vt faciam? Si conſilium à me ſecundùm hoc ſeculum quæris, quomodo iſta ſalus tua tranſitoria tuta ſit, atque potentia & opulentia vel iſta ſeruetur quam nunc habes, vel etiam maior addatur: quid tibi reſpõdeam, neſcio. Incerta quippe iſta certum conſilium habere non poſſunt. Si autem ſecundùm Deum me conſulis, ne anima tua pereat, & times verba veritatis dicentis[b]: Quid prodeſt homini, ſi totum mundum lucretur, animæ autem ſuæ detrimentum patiatur? habeo planè quod

dicam:

dicam: eſt apud me cõſilium, quod à me audias. Quid autem opus eſt vt aliud dicam, quàm A
[a] 1. Ioan. 2. illud quod ſuprà dixi: Noli [a] diligere mundum, nec ea quæ in mundo ſunt. Si quis autem di-
lexerit mundum, non eſt charitas Patris in illo.] & ſubinde: Hic appareat ſi vir fortis es. Vin-
ce cupiditates, quibus iſte diligitur mundus: Age pœnitentiam de præteritis malis, quando
ab eis cupiditatibus victus per deſideria non bona trahebaris. Hoc conſilium ſi acceperis, ſi
tenueris atque ſeruaueris; & ad bona illa certa peruenies, & cum ſalute animæ tuæ inter
iſta incerta verſaberis.

Sed fortè iterum quæris à me, quomodo iſta facias in tantis mundi huius neceſſitatibus
[b] Pſal. 24. implicatus. Ora fortiter, & dic Deo quod habes in pſalmo[b]: In neceſſitatibus meis erue me.
QVID CONSVLAT AVGVSTINVS BONIFACIO
Tunc enim finiuntur iſtæ neceſſitates, quando finiuntur iſtæ cupiditates. Qui exaudiuit te,
& nos pro te, vt liberareris de tot tantiſque periculis viſibilium corporaliumque bellorum,
vbi ſolùm iſta vita quandoque finienda periclitatur, anima verò non perit, ſi non malignis B
cupiditatibus captiua teneatur: ipſe exaudiet, vt interiores & inuiſibiles hoſtes, id eſt, ipſas
cupiditates, inuiſibiliter & ſpiritualiter vincas.] & poſt nonnulla de mundi contemptu ſalu-
briter inculcata, ad poſtremum hæc addit: Si enim coniugem non haberes, dicerem tibi,
quod & Tubunis diximus, vt in ſanctitate continentiæ viueres: Adderem, quod tunc fieri
prohibuimus, vt iam te, quantum rerum humanarum ſalua pace potuiſſes, ab iſtis rebus bel-
licis abſtraheres, & ei vitæ vacares in ſocietate ſanctorum, cui tunc vacare cupiebas, vbi in
ſilentio pugnant milites Chriſti, non vt occidant homines, ſed vt expugnent principes
& poteſtates & ſpiritalia nequitiæ, id eſt, diabolum & angelos eius: hos enim hoſtes ſan-
cti vincunt, quos videre non poſſunt: & tamen quos non vident, vincunt, iſta vincendo
quæ ſentiunt.

Sed vt te ad iſtam vitam non exhorter, coniunx impedimento eſt, ſine cuius conſenſio- C
ne continenter tibi non licet viuere: Quia etſi tu eam poſt illa verba Tubunenſia ducere
non debebas; illa tibi tamen, nihil eorum ſciens, innocenter, & ſimpliciter nupſit. Atque
vtinam poſſes ei perſuadere continentiam, vt ſine impedimento redderes Deo, quod te
debere cognoſcis. Sed ſi cum illa agere non potes, ſerua ſaltem pudicitiam coniugalem;
& roga Deum, qui te de neceſſitatibus eruit, vt quod non potes modò, poſſis aliquando.
Verumtamen vt Deum diligas, non diligas mundum; vt in ipſis bellis (ſi adhuc in eis te
verſari opus eſt) fidem teneas, pacem quæras; vt ex mundi huius bonis facias bona opera,
& propter mundi bona non facias opera mala, aut non impedit coniux, aut impedire non
debet. Hæc ad te, fili dilectiſſime, vt ſcriberem, charitas iuſſit, qua te ſecundùm Deum,
[c] Prouerb. 5. non ſecundùm hoc ſæculum diligo: quia & cogitans quod ſcriptum eſt[c]: Corripe ſapien-
tem, & amabit te: corripe ſtultum, & adiiciet odiſſe te: non te vtique ſtultum, ſed ſapientem D
debui cogitare.] hactenus Auguſtinus ad Bonifacium, planè beatum, ſi hæc eum admo-
nentem audiſſet. Sed indignatione commotus (proh dolor!) veluti œſtro percitus, furenti
animo (cùm ſe cerneret potentioribus æmulorum exagitari procellis) ad auxilium VVanda-
lorum confugit, quos (vt diximus) in Africam traiiciendos curauit: ex quo infelix (nolens li-
cet) effecit, vt Africa in manus VVandalorum deueniens, ſic captiua ad centum annorum
ſpatium ſub barbarico iugo permanſerit. Quomodo verò ſerò tandem ipſe Bonifacius in
gratiam rediens Imperatoris, ab illis deficiens, aduerſus illos fruſtra exercitum duxerit, dice-
mus anno ſequenti.

Quanta autem damna Catholicæ eſſet allatura Eccleſiæ ſocietas iſta Bonifacij icta cum
VVandalis, & amicitia nuptiarum vinculo ſtricta; iam antè patentia indicia præceſſere, cùm
videlicet orta ex noua coniuge proles ab Arianis impio fuit initiata baptiſmate; qui & dete- E
VVANDALI ARIANORVM OMNIVM PERDITISSIMI
riora adhuc prȩſumentes, in eiuſdem Bonifacij domo ancillas Deo dicatas virgines rebapti-
zarunt: de quo queritur Auguſtinus. Nulli planè barbari, ȩquè ac VVandali, obſtinatiores fa-
cti ſunt defenſores Arianæ perfidiæ, & acerbiores aduerſus Catholicos perſecutores: nam vt
taceamus perſecutionẽ diram illam, quam poſtea intulerunt Eccleſiæ Africanæ, de qua ſuis
locis dicturi ſumus; de his quæ egerint in Hiſpania, antequam nauigarent in Africam, ſub
[d] Gre. Turon. Franc. hiſt. lib. 2. cap. 11. Traſamundo VVandalorum Rege aduerſum dicatam Deo virginem, hiſtoriam afferam,
quæ à Gregorio Turonenſi ita deſcribitur[d]:
VIRGINIS HISPANAE NOBILE MARTYRIVM.
Factum eſt (inquit) vt puella quædam religioſa, prædiues opibus, ac ſecundùm ſæculi
dignitatem nobilitate Senatoria florens, & quod his omnibus eſt nobilius, fide Catholica
pollens, Deoque omnipotenti irreprehenſibiliter ſeruiens, ad hanc quæſtionem duceretur.
Cumque Regis fuiſſet oblata conſpectibus: cœpit eam primùm ad rebaptizandum blandis
ſermo-

A ſermonibus illicere. Quæ cùm venenoſum eius iaculum fidei parma propelleret: præcepit
Rex, eius facultates auferri, quæ iam mẽte poſſidebat regna Paradiſi: deinde ſuppliciis appli-
catam ſine ſpe præſentis vitæ torqueri. Quid plura? poſt multas quȩſtiones, poſt ablatos rerũ
terrenarum theſauros, cùm adhuc frangi non poſſet, vt beatam reſcinderet Trinitatem, ad
rebaptizandum inuita deducitur. Cumq; in illud cœnoſum lauacrum vi cogeretur immer-
gi, ac proclamaret: Patrem cum Filio ac Spiritum ſanctum vnius credo eſſe ſubſtãtiæ, eſſen-
tiæq;: digno aquas vnguine cunctas inficit, id eſt, fluxu ventris aſpergit. Exhinc ad legitimam
ducta quæſtionem, poſt equuleos, poſt flammas, poſt vngulas, Chriſto Domino capitis deci-
ſione dicatur.] hæc Gregorius; qui & affirmat, per eumdem Regem Arianum alios quoque
in Hiſpania vexatos eſſe Catholicos, diuerſiſque tormentorum generibus cruciatos, ac de-
nique morte mulctatos, corona martyrij honeſtatos. porrò fugatis vndique Catholicis, eo-
B rumdem martyrum memoria remanſit obſcura. Fugiſſe quidem nonnullos de Hiſpania
Epiſcopos, eorum plebibus fuga iam lapſis, vel peremptis, vel captis, ſanctus Auguſtinus[a] [a] Aug. epiſt. 1. 180.
affirmat in epiſtola ad Honoratum. Sed ad res Orientalis Eccleſiæ veniamus.

Hoc eodem anno contigit, vt S. Ioannis Chryſoſtomi, cuius nomen in Eccleſiaſticas tabu- MEMORIA S. IOANNIS CHRYSOST. COEPTA PVBLICE COLI.
las fuerat reſtitutum ab Innocentio Romano Pontifice, memoria ritu ſolemni in Eccleſia
anniuerſaria die celebrari cœperit ſexto Kalend. Octobris. Marcellinus enim id tradit in
Chronico ſub anni huius Conſulibus.

Quibus etiam Conſulibus, nono Kalend. Ianuarij (inquit Socrates[b]) moritur Siſinnius [b] Socrat. lib. 7 cap. 28.
Epiſcopus Conſtantinopolitanus, vir ob temperantiam, ob rectam & piam viuendi ratio-
nem, denique ob benignitatem in pauperes, omniũ ſermonibus celebratus, moribus facilis,
affabiliſque, ſimplex, & veritatis amicus, ac propterea nemini quicquam exhibuit negotij:
C vnde curioſis, & qui aliis faceſſendo moleſtiam delectantur, offenſioni fuit, atque adeò
apud eos opinione venit ignauiæ.] hæc ipſe. Ceſſauit Epiſcopatus eius ſedis mẽſibus tribus,
ac diebus quindecim. Agendum igitur de eius ſucceſſore anno ſequenti.

Hoc item anno, cùm Chriſtiana pietas propenſiori cultu (vt par erat) ſanctiſſimam Domi-
ni Crucem coleret, & paſſim vbique locorum eamdem pingeret, vel ſculperet: ne hac ex
parte effrenis religio irreuerentiæ patefaceret aditum, Imperatores Theodoſius & Valenti-
nianus eiuſmodi ſanctionem ediderunt[c]: [c] l. 1. C. nemini licere ſigni

Cùm ſit nobis cura diligens, per omnia ſuperni nυminis religionem tueri: ſignum Salua-
toris Chriſti nemini licere vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculpe-
re, vel pingere; ſed quodcumque reperitur, tolli, grauiſſima pœna mulctando eos qui con-
trarium ſtatutis noſtris tentauerint, ſpecialiter imperamus. Dat. XII. Kal. Iun. Hierio &
D Ardaburio Conſſ.]

Hoc eodem etiam anno in Oriente (quo verò loco, neſcimus) celebratum eſt Concilium CONCILIVM CONTRA MASSALIANOS.
aduerſus Maſſalianos hæreticos, aliàs ſæpè damnatos. Quod autem perdifficilis eſſet ho-
rum hæreticorum extinctio, ex eo accidit, quòd clam ſub Catholico nomine deliteſcerent:
& inuenti, nullo negotio, pro arbitrio exigentis, ſe hæreſim damnare ſimularent; quam pro-
tinus, ſimulac liberum eſſet, repetentes, eadem quæ ab Eccleſia vetita eſſent, facerent & do-
cerent, prout Acta ſæpe aduerſus eos ſuperiùs recitata declarant; quibus & quænam eſſent
eorumdem hæreticorum ſententiæ, ſatis eſt demonſtratum. Pertæſi igitur Epiſcopi horum
cauſa ſæpiùs fatigari, illud in Synodo ſanxere decretum, vt iidem, quantamlibet imaginem
pœnitentium præſeferrent, non ampliùs in Eccleſiam reciperentur, quàm iam viſi eſſent
ſæpius eluſiſſe relapſi. Celebrem quidem huiuſmodi fuiſſe Epiſcoporum conuentum,
E inde poſſumus intelligere, quòd interfuiſſe eidem & ſubſcripſiſſe reperiuntur inter alios
Siſinnius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & Theodotus Epiſcopus Antiochenus; vt
Photius, cùm agit de eodem Theodoto, tradit. Perierunt quidem huius acta Synodi; &
tantùm canon, quem Photij Bibliotheca ſeruauit, reliquus reperitur, cuius ita meminit ipſe,
cùm agit de ipſo Theodoto Antiocheno, & Synodali epiſtola data ad Baronianum, ſiue
Beronicianum, & Amphilochium, atque vniuerſos Pamphiliæ Epiſcopos, aduerſus eoſdem
in illis partibus ingruentes Maſſalianos hæreticos; in qua huiuſmodi decretum Synodi ha-
beretur ita deſcriptum:

Si quis poſt anathematiſmum aliquando fuerit deprehenſus vel verbo vel opere in ſuſpi- CANON DE RELAPSIS.
cionem huius morbi lapſus, numquam ampliùs in poſterum locum habeat, neque ſi decies
millies polliceatur ſe eſſe paratum ad omnia quæ ad pœnitentes attinent.] hæc eius Synodi
canon ex Photij Bibliotheca depromptus.

Poſt

THEODOTI EPISC. ANTIOCH. OBITVS ET SEDIS TEMPVS.

A Poſt hæc autem Theodotus ipſe Antiochenus Epiſcopus ex hac vita migrauit. Ad hunc vſque annum perueniſſe, eòdem auctore proditur, dum declarat, eumdem cum Siſinnio ſubſcripſiſſe eidem epiſtolæ Synodali. neque hunc annum prætergiſſe, quæ habet Theodoretus in fine ſuæ hiſtoriæ[a] poſſunt cuique reddere manifeſtum, dum eamdem cum obitu Theodoti claudens, ſpatium centum & quinq. annorum ſe complecti teſtatur: cumq; profiteatur ſe hiſtoriam exordiri ab eo tempore quo Euſebius[b] deſinit, ab ipſo nimirum Licinij tyranni exitu, quem occidi contigiſſe vidimus anno Domini trecenteſimo vigeſimo tertio; ab eo anno ſi incipias numerare annorum centum & quinque periodum, ad hunc vſque annum quadringenteſimum vigeſimum ſeptimum peruenies, quo ait defunctum fuiſſe Theodotum, de quo agimus, Antiochenum Epiſcopum. cùm igitur id ipſe ſcribat, & ad hæc tempora perueniſſe, Photius ex Synodali epiſtola, cui cum Siſinnio ſubſcripſit, oſtendat: perſpicuò planè intelligis, quàm erret Nicephorus in catalogo Antiochenorum Antiſtitum, dum B eidem Theodoto annos dumtaxat quatuor in ſede tribuit, quem ad annum vſque decimumſextum vixiſſe Epiſcopum, ex ſuperiùs dictis cùm ex Cyrilli Alexandrini litteris, tum ex Photio atque Theodoreto euidenter ſatis apparet.

[a] *Theod. lib. 5. c. vlt.*
[b] *Theodoret. in præf. lib. 1.*

IOANNES CREATVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

Defuncto autem Theodoto laudato ſatis Epiſcopo, ſubrogatus eſt in locum ipſius Ioannes, ex ſchola (vt exitus demõſtrauit) Theodori Mopſueſteni, ſicuti & Neſtorius, Theodoretus, & alij complures in Syria ſacerdotes, ex quibus clades oborta eſt Orientalis Eccleſiæ. Occulto namque, ſed planè terribili Dei iudicio factum eſt, vt vno eodemque ferme tempore Theodori illius alumni, fœtus viperini dicendi, damno Eccleſiæ maximo in præcipuarum ſedium Epiſcopos fuerint cooptati, nempe Ioãnes hoc anno creatus Antiochenus Epiſcopus, Neſtorius verò anno ſequenti in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præfecturam vocatus, vt ſuo loco dicturi ſumus. C

QVID THEODORETVS DE THEODORO MOPSVESTENO.

Sed audiamus Theodoretum, Theodori eiuſdem laudibus hiſtoriam ſcriptam à ſe claudentem, & maxima ob id eam, omnium ſententia, ignominia afficientem. hæc enim habet ad calcem[c]: Per id tempus quo dictus Theodotus rexit Eccleſiam, Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ, qui totam Chriſti Eccleſiam ſua doctrina erudierat, & contra vniuerſas hæreticorum phalanges victoriam reportauerat, obiit mortem. Iſte & Diodori viri excellentiſſimæ doctrinæ particeps factus eſt, & ſanctiſſimi Ioannis ſocius & adiutor: nam communiter inter ipſos ſapientiæ præcepta ex ſpiritualibus Diodori fluentis hauſerunt. Tringintaſex annis Præſulatum geſſit Theodorus, neque vmquam ceſſauit contra Arianam & Eunomianam ſectam velut in area dimicare, tum clandeſtinum Apollinaris manipulum impugnare, tum optimam herbam ſanctis Chriſti ouibus ſuppeditare. cuius frater Polychronius Eccleſiam Apameenſem gubernauit. Iſto quidem in loco finem hiſtoriæ facere, animus eſt: Atque om- D nes qui ſunt eam aliquando perlecturi, vehementer oratos volo, vt precibus ſuis labores compenſare non grauentur. Spatium quidem centum & quinque annorum iſta complectitur hiſtoria, quæ initium habet ex rabie Ariana, exitum autem à morte hominum præſtantiſſimorum Theodori atque Theodoti.] hæc ipſe: qui ex inita ſuperiùs ratione ad præſentem annum eamdem ſcriptis proſecutus eſſe, ſatis apparet.

[c] *Theodoret. lib. 5. c. vlt.*

Sed cur hic deſinit? ea quidem ex cauſa reor, quòd noluit attingere Neſtorij tempora, qui anno ſequenti creatus eſt Conſtantinopolitanus Epiſcopus: ſciens namque per ſcabra ſibi incedendum fore, prudẽter quidem ceſſauit ab hiſtoriæ ſcriptione, quando in ſeipſum opus fuiſſet conuertere ſtylum. Certè quidem ipſius teſtificatione affirmari poſſe videtur, ſcriptam ab ipſo fuiſſe huiuſmodi hiſtoriam ante Epheſinum Concilium: etenim in[d] epiſtola quam ſcripſit poſtea ad Euſebium Ancyræ Epiſcopum, cùm ſua ſcripta recenſet, quæ poſt E dictum Epheſinum Concilium elaboraſſet, nullam penitus de ſcripta à ſe hiſtoria mentionem habet: vnde dicendum eſt, hoc triennij ſpatio, quod intercedit ab hoc anno vſque ad Concilium Epheſinum, ab illo dictam hiſtoriam eſſe ſcriptam.

[d] *Theodoret. epiſt. 82.*

Verùm hic conſidera, ipſum Theodoretum ex immenſis laudibus, quibus ornat Theodorum Mopſueſtenum nefandiſſimum hæreticum, planè ſe eius fuiſſe communionis, haud leuem ſuſpicionem concitaſſe: immo adeò ſtudioſus eius extitit, vt credendi occaſionem dederit, quòd ipſe ab eodem Theodoro nomen deriuando dici voluerit Theodoretus.

Quo nomine S. Gregorius Papa ſugillat quoque Sozomenum, eiuſque hiſtoriam, vbi de ipſa agens[e]: *Sed ipſam (inquit) quoque hiſtoriam ſedes Apoſtolica recipere recuſat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſueſtiæ nimium laudat, atque vſque ad diem obitus ſui magnum doctorem Eccleſiæ fuiſſe perhibet.*] Hæc cùm dicat S. Gregorius de Sozo-

[e] *Greg. lib. 6. epiſt. 95.*

A Sozomeno, quæ apud Sozomenum hodie minimè leguntur, putauit aliquis nimium ſibi ſapiens S. Gregorium errore lapſum, & quòd eſſet apud Theodoretum, dixiſſe, apud Sozomenum legi. Sed qui eum erroris arguit, errauit ipſe, cùm non conſiderarit multa deſiderari in hiſtoria Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipſa tempora, in quibus de eodem Theodoro Mopſueſteno tractandi ſe ingerebat occaſio. Cùm enim in ſuæ hiſtoriæ præfatione ipſe teſtetur ſe eam producere vſque ad decimum ſeptimum Conſulatum Theodoſij, viginti propè annorum res geſtæ in ea deſiderari certum eſt. Sed aduerſus hominem audacter nimis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem, in Notis[a] ad Romanum Martyrologium pluribus egimus.

SOZOMENI HISTORIA MVTILATA.

[a] *Not. in Rom. Martyrolog. die 23. Decẽb.*

THEODORETI VITAE PERIODVS.

Quod verò ad Theodoretum ſpectat addictiſſimum Theodoro: accipe paucis totam ipſius vitæ periodum, ex quo Deum plurimum laudes. B Qui à parentibus Deo dicatus, numeros magna cum laude monaſticæ inſtitutionis abſoluit, cõſuetudine Theodori Mopſueſteni tantam gloriam obumbrauit, obnubilauit verò ex Neſtorij amicitia, obſcurauitque penitus ex ſuſcepto aduerſus S. Cyrillum eiuſdem hæreſiarchæ patrocinio. Sed ſpirante deinde Dei benignitate diuini Spiritus aura, fugatis denſis nubiũ globis, effulgentibus rurſus in cor eius diuinæ gratiæ radiis, iterum pulcher, glorioſus, ac decorus apparuit, atque in communicatione Catholicæ Eccleſiæ & amicitia S. Leonis Papæ diem clauſit extremum. hæc autem tibi præſens & qui ſequitur ſextus Annalium tomus perſpicuè demonſtrabunt.

IESV CHRISTI ANNVS 428. | CAELEST. PAP. ANNVS 5. | THEODOSII 21. VALENTINIANI 4. IMPP.

C

AFRICA A VVANDALIS EXAGITATVR.

CONſulatu Tauri atque Felicis annus Chriſti quadringenteſimus vigeſimusoctauus illuxit, quo Africa Vuandalorum graſſatione vaſtatur. Simulac enim anno ſuperiori per freti Gaditani anguſtias ſeſe in Africam immiſere, fauente illis iam exercitu, qui eos vocauerat, Bonifacij Comitis, cùm deeſſet omnino qui illis occurrendo reſiſteret, ſed adeſſet qui incenderet, non ſecus ac flamma impulſu venti vehementior reddita cuncta ſimul ſacra atque profana deuaſtant. Antequam autem de ſingulis orationem inſtituamus, quantum fas eſt homini ex cauſis occulta Dei perſcrutari iudicia; cur tam immani flagello ea meruerit prouincia diuexari, vt vna ſimul duplici hac affligeretur clade, altera ex barbaris Africanis, ex Vuandalis altera Ariana perfidia crudeliùs ſæuiẽte, narrare aggrediamur: atque in primis, quæ hac de re poſteris commendauit Saluianus Maſſilienſis Epiſcopus ſuorum D temporum ſcriptor, inſpiciamus: qui cuncta mentis acie rimatus de malorum cauſa iſta conſcripſit[b]:

[b] *Saluian. de vero iudic. l. 7*

CVR AFRICA MERVIT TANTA PATI.

Compulſus eſt criminibus noſtris Deus, vt hoſtiles plagas de loco in locum, de orbe in orbem ſpargeret, & excitatas penè ab vltimis terræ finibus gentes etiam trans mare mitteret, quæ Afrorum ſcelera punirent.] teſtatur quidem Procopius[c], Vuandalos populos fuiſſe circa Meotidem paludem conſidentes, eoſdemque fame preſſos, in Germanos illos irrupiſſe qui Franci dicuntur. Pergit verò Saluianus: *Quid enim? nunquid abductæ à ſolo patrio degere intra Gallias non potuerant? aut ne degerent, cùm illæſæ à nobis vſque ad tempus illud cuncta vaſtauerint? Sed eſto intra Gallias formidabant: quid in Hiſpania, vbi exercitus noſtros etiam bellando contriuerant, numquid conſiſtere aut permanere metuebant iam victores, iam triumphantes? quibus vſque ad hoc fortitudinis factum con-* E *tingeret aſcendere, & poſt experimenta belli diu parati intelligerent ſibi Romanæ Reipub. vires etiam cum barbarorum auxilijs pares eſſe non poſſe. Poterant ergo illic ſedere, nec timere. Sed illa vtique cæleſtis manus, quæ eos ad punienda Hiſpanorum flagitia illuc traxerat, etiam ad vaſtandam Africam tranſire cogebat. Ipſi denique fatebantur, non ſuum eſſe quod facerent: agi enim ſe diuino iuſſu, ac perurgeri. Ex quo intelligi poteſt, quanta ſint mala noſtra, ad quos vaſtandos atque cruciandos barbari compelluntur inuiti.*] & paulo pòſt:

[c] *Proco. de bell. Vuandal. l. 1.*

Vnde quòd Vuandali in Africam tranſierunt, non eſt diuinæ ſeueritati, ſed Afrorum ſceleri deputandum: graui enim eos, antequam illuc pergerent, ac longa iniquitate traxerunt: & ideo intelligere debemus, quia pietatis diuinæ fuit, quòd pœnam diu debitam diſtulit; piaculorum autem & criminum, quòd aliquando peccator populus quæ merebatur accepit: niſi fortè hoc non meruiſſe credimus; cùm vtique nulli magis, vtpote in quos omnia ſi-

nia ſimul improbitatum atque impuritatũ genera confluxerint. Ceteri enim homines etſi A
nonnullis flagitiorum vitijs obligati ſunt, quibuſdam tamen non implicantur: & ſi violen-
tia non carent, maleuolentia carent:& ſi libidine æſtuant, rapacitati non ſeruiunt: multos
denique etſi accuſat incontinentia corporum, ſimplicitas commendat animorum. In Afris
AFRICANORVM PECCATA. penè omnibus nihil horum eſt quod ad vtrumque pertineat, id eſt bonum, æquè ac
malum, quia totum admodum malum: adeò excluſa naturæ originali ſinceritate, aliam
quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim pauciſſimis Dei ſeruis, quid
fuit totum Africæ territorium, quàm domus vna vitiorum?] ac poſt aliqua rurſum:

Sicut in ſentinam profundæ nauis colluuiones omnium ſordium, ſic in mores eorum
quaſi ex omni mundo vitia fluxerunt:nullã enim improbitatẽ ſcio, quæ illic non redunda-
uerit; cùm vtique etiam Paganæ ac ferinæ gentes, etſi habeant ſpecialiter mala propria,non
ſunt tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida,ſed pudica;Alanorum B
impudica, ſed minùs perfida; Franci mendaces, ſed hoſpitales; Saxones crudelitate efferi,
ſed caſtitate venerandi: omnes quippe gentes habent ſicut perculiaria mala,ita etiam quæ-
dam bona. In Afris penè omnibus neſcio quid non malum.Si accuſanda eſt inhumanitas,
inhumani ſunt;ſi ebrietas, ebrioſi ſunt;ſi falſitas, fallaciſſimi ſunt;ſi dolus,fraudulentiſſimi;
ſi cupiditas, cupidiſſimi; ſi perfidia, perfidiſſimi. Impuritas eorum atque blaſphemia his
omnibus admiſcenda non ſunt:quia illis quæ ſuperiùs diximus malis, aliarum gentium vi-
tia, his autem etiam ſua ipſorum vicerunt.

Ac primùm,vt de impuritate dicamus:quis neſcit, Africam totam obſcœnis libidinum
tædis ſemper arſiſſe? non vt terram ac ſedem hominum,ſed vt Ætnam putes impudicarum
eſſe flammarum: nam ſicut Ætna inteſtinis quibuſdam naturæ feruentis ardoribus, ſic illa
abominandis iugiter fornicationum ignibus eructauit. Nec volo hac in re aſſertionibus C
meis credi; teſtimonium requiratur generis humani. Quis non omnes omnino Afros im-
pudicos generaliter ſciat, niſi fortè ad Deum conuerſos,id eſt, fide & religione mutatos?
Sed hoc tam rarum eſt ac nouum, quàm rarum videri poteſt,quemlibet ganeonem nõ eſſe
ganeonem, aut quemcumque ſæuum non eſſe ſæuum. Tam infrequens eſt enim hoc &
inuſitatum, impudicum non eſſe Afrum, quàm nouum & inauditum, Afrum non eſſe
Afrum. Ita enim generale in eis malum impuritatis eſt,vt quicumque ex eis impudicus eſſe
deſierit, Afer non eſſe videatur.]

At pauca ſunt hæc, & parui fermè momenti eſſe quis dicet, ſi alia nefanda Afrorum
ſcelera conſiderarit, quæ idem auctor narrat, dum agit de capta ab eiſdem barbaris deinde
Carthagine; quæ nos ſuo loco dicturi ſumus. Quod autem ad ſolutam nimis Afrorum libi-
dinem,quam aduerſus eos adeò Saluianus exaggerat:certè quidẽ in hoc potiſſimùm Patres D
eius prouinciæ incubuiſſe viſi ſunt, vt habenis eos continentiæ coercerent. Quantum enim
eos putas aduerſus adulteros & inceſtuoſos declamaſſe,cùm & coniugalẽ torum mira coer-
[a] Aug. de tempor. ſerm. 244 cuerint obſeruantia? Videas (quod mireris) S. Auguſtinũ[a] ſuadere coniugibus à tẽpore Qua-
drageſimæ vſque ad octauã Paſchæ abſtinentiam ab vſu coniugij,ſimiliter & feſtiuis diebus;
conteſtariq; euenire ſæpe;vt ſi ſecus agerent, intemperantia coniugum naſcerentur filij le-
proſi, & arreptitij,vel lunatici. Hinc rurſum reperies ab eodem affirmari,triginta dies præ-
ſcribi, ne intrarent in eccleſiam,cùm mulieres virum accipiunt: Inſuper admonere,ne pol-
lutus nocturno phantaſmate participet cum Fidelibus ſacram communionem; ſed, vt gra-
ue facinus, iubere id ipſum expiari debere priùs cordis compunctione, eleemoſyna, atque
ieiunio. Hæc ex multis,quibus valeas cõſiderare ſanctiſſimos Patres non defuiſſe Africanos
æſtuantes ardore libidinis Eccleſiaſtica coercere diſciplina: ſimul & cognoſcere poſſis (vt E
dictum eſt) ſi in hæc adeò leuia iidem Patres vehementer inueherentur:quid eos feciſſe pu-
tandum aduerſus adulteros & alios alias nefandas libidines admittentes: verumtamen
illos omni excuſſo iugo mandati,contemptaque monitione, præcipites ſeſe dediſſe in gur-
gites turpitudinum. Vnde Dei vindicta factũ eſt,vt dedignantes ſanctis obtemperare ſacer-
dotibus, iuſtè traditi ſint barbaris enecandi,vel ſaltem in ſeruitutem redigendi.

Ceterùm quod ad Saluianum ſpectat: ne putes eum, dum prauos mores Africanorum
ſugillat,ex paruis magna compoſuiſſe,quaſi eloquentiæ arte amplificationibus rem exagge-
rans, ex paucis multa,vel ex minimis maxima reddere ſit conatus: ſed parciùs dicas egiſſe,
dum his nõ leuiora intacta penitus prætermiſit, nempe immenſam multitudinem Donati-
ſtarum à temporibus Conſtantini obſtinatiſſima pertinacia in ſchiſmate perſeuerantium,
immania in ſe ipſos & in alios perpetrãtium,qui nullo valuerunt curari remedio,quantum-
libet

A libet Imperatores edictis,& Epiſcopi ſcriptis & collationibus ſæpiſſimè ab ea mentis duritie
ipſos reuocare ſtuduerim. Licet enim nõnulli vel metu pœnarum ex legibus Auguſtorum,
vel aliter ad fidem & vnitatem Catholicam (vt ſuperiùs ex Auguſtino dictum eſt) fuerint
reſtituti:reliqui tamen in erroris obſtinatione manſerunt: adeò vt nec centum annorũ ſpa-
tio Vuandalitæ perſecutionis valuerit eorumdem ceruix ferrea perdomari:vt planè ſecun-
dùm illud propheticum[a], in medio fornacis ſcoria argenti facti ſint, non autem purgati [a] Ezech. 22.
rubigine; ſed tribulationis igne ſuccenſi, deteriores ſint redditi. Quid memorem Mani-
chæos ſecreta in Africa habitantes latibula, ſæpe detectos, ſæpe eiectos, numquam autem
ad Catholicam fidem verè conuerſos? Scatebat etiam Africa Arianis, quos cauendos ſæpe
admonuit Auguſtinus. Blaſphemiis nominis Dei abundaſſe, inde colliges ex Auguſtino[b], [b] Aug. de peccat. merit. & remiſſ. lib. 1. c. 22.
cùm agit de morione blaſphemantes lapidibus inſectari ſolito.

B Sed & idem S. Auguſtinus paucis his diebus, quibus, capta à Vuandalis Africa,ſuperui-
xit,cùm cladem barbaricam nonniſi ob exundantẽ peccatorum copiam ipſos pati teſtetur;
iam in profundum illud ſcelerum eos perueniſſe demonſtrat,quod à diuina Scriptura[c] ver- [c] Prouer. 18.
bis illis ſignificatur: Impius cùm in profundum venerit peccatorum,contemnit.] Hinc illæ
lacrymæ,cùm iſta gemẽs[d]: Inter tantas (inquit) anguſtias & in ipſo fine rerum poſita eſt vni- [d] Aug. ſerm. de temp. barbar.
uerſa prouincia;& quotidie frequentantur ſpectacula.Sanguis hominum quotidie funditur
in mundo, & inſanientium voces crepitant in Circo. O planctus omni mæſtitia acceptior!
O planctus omni mæſtitia affligens cor! Libet flere. Plangimus, dilectiſſimi,& illos & nos:
quia & nos digni ſumus,qui cum talibus merito flagellemur,&c.] Inferiùs verò de idolola-
triam adhuc ſectantibus,conſentientia his quæ ex Saluiano ſuo loco dicentur,iſta ſubinfert:
An non ſacrificauit,qui imagines idolorum per noctem ludẽtes (quod Nocturnum vocant)
C libentiſſimè ſpectauit? Sacrificauit,prorſus ſacrificauit, & quod peius eſt,non tauri, vel cu-
iuſlibet pecoris aliquam victimam, ſed ipſam animam hominis pretioſam. In hoc tam
nefando ſacrificio non vnus vel pauci accuſantur: tota hoc ciuitas fecit,quæ tota conſen-
ſit: nec ab hoſtibus, nec à barbaris, ſed à ſe ipſo omnis homo in anima ſe occidit vi-
dendo, conſentiendo, non prohibendo:omnes remanſimus rei:& dum nolumus pacem ci-
uitatis turbari peruerſam,pacem quam deſideramus, non accipimus rectam,contemnimus
pacem ſeruare bonorum morũ, & periit pax temporum noſtrorum.] hæc & alia plura Au-
guſtinus,ſuos Hipponenſes ad pœnitentiam cohortatus, quam & agere negligebant: nam
idem ipſe hæc ad eos, ipſo orationis exordio: Admonet Dominus Deus noſter,non nos de-
bere negligere noſtra peccata, quando talem demonſtrat iram ſuam: ipſe quippe iuſtè punit
nocentem, quia nullum inuenit pœnitentem.] Sed de iiſdem rurſum cùm de Hipponenſis
D ciuitatis obſidione agemus.

Accidit planè Africæ, quod Deus per Ezechielem populo Iſrael fuerat comminatus: ni-
mirum,quod impudicitijs ſuis ipſum mirum in modum ad iracũdiam prouocaſſent, miſſu-
rum ſe fore prædixit in eos hoſtes, qui cloacas ipſorum libidinum exhaurirent, cùm ait[e]: [e] Ezech. 16.
Dabo te in manus eorum,& deſtruent lupanar tuum, & demolientur proſtibulum tuum.]
Nam de Vuandalis vaſtantibus Africam idem qui ſuprà Saluianus iſta ſubiecit[f], dum licet [f] Saluian. de vero iudic. l. 7.
Vuandalorum deteſtetur ſuperbiam, faſtumque barbaricum, eorumdem tamen prædi-
cat caſtitatem, quam, inuitos licet, ijdem cogerent, ſerò ſaltem diſcere Africanos. Ait
enim: Sufficere igitur ad laudem eorum hæc poſſunt talia, etiam ſi alia non dicam. Abo-
minati enim ſunt virorum impuritates, plus ad hæc addo: abominati etiam feminarum:
horruerunt luſtra ac lupanaria, horruerunt concubitus, contactuſque meretricum. Num-
E quid hoc credibile vllis videri poteſt, Romanos hæc admiſiſſe, barbaros horruiſſe?] &
paulo inferiùs: Grande eſt profectò quod dicimus, grande ac ſupereminens. Quis cre-
dat Vuandalos in ciuitatibus Romanis iſta feciſſe? Remota quippe eſt ab illis omnis car-
nis impuritas. At quomodo remota? nõ ſicut remoueri aliqua à Romanis ſolet,qui ſtatuunt
non adulterandum,& primi adulterant: ſtatuunt non furandum, & furantur, &c.] ac ſub-
inde:non tales ergo iſti,de quibus loquimur, barbari ad emendandam noſtrarum turpitu-
dinum labem extiterunt. Abſtulerunt enim de omni Africa ſordes virorum mollium,con-
tagiones etiam horruere meretricum, nec horruerunt tantùm,aut temporariè ſubmoue-
runt,ſed penitus iam non eſſe fecerunt. O pie Domine, ô Saluator bone, quantum effi-
ciunt per te ſtudia diſciplinæ, per quæ mutari poſſunt vitia diſciplinæ, ſicut ab illis ſcilicet
immutata ſunt.

At quomodo immutata? intereſt enim, non ſolùm effectus rerum, ſed etiam effectuum

cauſas dicere. Difficile quippe eſt, impudicitiam verbo aut iuſſione tolli, niſi fuerit ablata: & difficile eſt, pudicitiam verbo exigi, niſi fuerit exacta. Quod iſti vtique ſcientes, ſic impudicitiam ſummouerunt, quod impudicas conſeruauerunt, non interficientes mulierculas infelices; ne vitiorum curam crudelitate reſpergerent;& dum peccata auferre cuperent, ipſi in peccatorum reſecatione peccarent. ſed ita errantes emendauerunt, vt factum eorum medicina eſſet, pœna non eſſet. Iuſſerunt ſiquidem & compulerunt omnes ad maritalem torum tranſire meretrices : ſcorta in connubia conuerterunt , implentes ſcilicet

1. Cor. 7. Apoſtoli [a] dictum atque mandatum : Et vt vnaquæque mulier virum habeat ſuum , & vnuſquiſque vir coniugem ſuam. Addiderunt quoque ad libidinem comprimendam ſeueras pudicitiæ ſanctiones, decretorum gladio impudicitiam coercentes,vt puritatem ſcilicet vtriuſque ſexus & domi connubij ſeruaret affectus, & in publico metus legum; ac ſic duplici præſidio caſtimonia niteretur , cùm & intus eſſet quod amaretur, & foris quod timeretur. B

Leges quidem illorum nequaquam illis ſunt legibus conſentaneæ, quæ ita partem improbitatis remouent,vt partem obſcœnitatis admittant; vt Romana illa decreta, quæ ſcortationes quidem ab alienis vxoribus remouerunt,ad omnes autem ſolitarias paſſim admiſerunt; adulteria vetantes, lupanaria ædificantes: timuerunt videlicet, ne minùs caſti homines & puri eſſent, ſi ab omni eos penitus impuritate prohiberent. At non ita iſti, de quibus loquimur, qui ſic inhibuerunt ſcorta & adulteria, qui & feminas nullis voluerunt eſſe feminas, niſi maritis ſuis.] ac demum multa locutus in deteſtationem fornicationem probantium, iſta ad finem addit: Erubeſcamus, quæſo, & confundamur. Iam apud Gothos impudici non ſunt, niſi Romani:iam apud Vuandalos nec Romani : tantum apud illos profecit ſtudium caſtimoniæ, tantum ſeueritas diſciplinæ, non ſolùm quòd ipſi caſti ſint; ſed C (vt rem dicamus nouam, rem incredibilem, rem penè etiam inauditam) caſtos etiam Romanos eſſe fecerunt. Si infirmitas id humana pateretur, exclamare ſuper vires meas cuperem, vt toto Orbe reſonarem: Pudeat vos, Romani vbique populi, pudeat vitæ veſtræ: nullæ penè vrbes luſtris, nullæ omnino impuritatibus vacant,niſi illæ tantùm,in quibus barbari eſſe cœperunt. Et miramur ſi miſeri, qui tam impuri ſumus: miramur ſi ab hoſte viribus vincimur, qui honeſtate ſuperamur: miramur ſi bona noſtra poſſident, qui mala noſtra execrantur.nec illos naturale robur corporum facit vincere,nec nos naturæ infirmitas vinci: nemo ſibi aliud perſuadeat, nemo aliud arbitretur: ſola nos morum noſtrorum vitia vicerunt.] hactenus Saluianus: vt planè omnibus perſpicuum eſſe poſſit Dei conſilium, quo tradiderit Africanos in manus immanium barbarorum. Porrò qui iſta deplorauit Saluianus, magni nominis Epiſcopus ſui temporis fuit, laudaturque ab Eucherio Epiſcopo Lugdunenſi, D ſimul cum Vincentio,quos ſanctos viros eloquentia & doctrina eminentes fuiſſe tradit in præfatione ad libros de Quæſtionibus veteris ac noui Teſtamenti, quos ad Salonium inſcripſit , ad quem etiam Saluianus eoſdem ſuos commentarios dedit. Fuit autem ipſe Salonius Viennenſis Epiſcopus. De Vuandalorum verò in Africam progreſſu hæc Victor habet [b]:

[b] Vict. de perſecut. Vuand. lib. 1. in præf.

Tranſiens igitur quantitas vniuerſa, calliditate Geiſerici* ducis, vt famam terribilem ſuæ faceret gentis, illico ſtatuit omnem multitudinem annumerari, vſque ad illam diem, quam huic luci vterus profuderat ventris. Qui reperti ſunt, ſenes, iuuenes, paruuli, ſerui, vel domini , octuaginta millia numerati. Quæ opinio diuulgata vſque ad hodiernum, à neſcientibus tantus numerus æſtimatur, cùm ſit nunc exiguus & infirmus. Inuenientes igitur pacatam quietamque prouinciam, ſpecioſitatem totius terræ florentis quaquauerſum, E impietatis agminibus impendebant, deuaſtando depopulabantur, incendio & homicidiis totum exterminantes:ſed nec arbuſtis fructiferis omnino parcebant : ne fortè quos antra montium,aut prærupta terrarum,vel ſecluſa quæque occultauerant,poſt eorum tranſitum illis pabulis nutrirentur : & ſic eadem atque iterum tali crudelitate furentibus, ab eorum contagione nullus remanſit locus immunis.] hæc Victor : quæ autem in ſacra loca, ſacraſque perſonas admiſerint, ex eodem auctore inferiùs dicturi ſumus. Erat autem Africanorum haud exiguus numerus, qui bonis expoliati ad loca munita ſe receperunt : quos ſuis Hipponenſibus commendans ſanctus Auguſtinus [c] in concione tunc habita,hæc in fine: Abundant peregrini , captiui , & ſpoliati. Facite [d] vobis amicos ex mammona iniquitatis.]

* Genſerici

[c] Aug. ſerm. de temp. barbar.

[d] Luc. 16.

Hoc ipſo tempore, quidnam paſtoribus populorum faciendum eſſet,fugiendum ne,vel vnà

A vnà cum ceteris Vuandalorum opperiri catenas & gladios:cùm hac de re controuerſia verteretur, duo Epiſcopi conſuluerunt S. Auguſtinum: quorum alter fuit Quoduultdeus Epiſcopus Carthaginenſis,quem his temporibus poſt Aurelium ſediſſe Carthagine Victor [a] tradit:hic ille ad quem diaconum haud pridem S. Auguſtinus de Hæreſibus librum conſcripſerat. Alter verò fuit Honoratus Antiſtes Thabennenſis Eccleſiæ, cuius Poſſidius [b] meminit, necnon de conſultatione Quoduultdei : ad quem quæ reſcripſerit, idem Auguſtinus [c] ad eumdem Honoratum ſcribens, ita meminit : Charitati tuæ miſſo exemplo epiſtolæ,quam fratri Quoduultdeo noſtro coepiſcopo ſcripſi,putabam me hoc onere caruiſſe, quod mihi impoſuiſti,quærendo conſilium,quid in his periculis,quæ tempora noſtra inuenerunt, facere debeatis. Quamuis enim epiſtolam illam breuiter ſcripſerim,nihil tamen me prætermiſiſſe arbitror , quod & reſpondenti dicere , & quærenti audire ſufficeret. B Quandoquidem dixi, nec eos eſſe prohibendos, qui ad loca (ſi poſſunt) munita migrare deſiderant;& miniſterij noſtri vincula, quibus nos Chriſti charitas alligauit, ne deſeramus Eccleſias, quibus ſeruire debemus, non eſſe rumpenda. Iſta ſunt quidem verba,quæ in illa epiſtola poſui.] hæc Auguſtinus,qui ad ipſum Honoratum de his ea epiſtola fuſiorem habet tractationem.

CONSVLTATIO AFRICANORVM EPISCOPORVM AN FVGIENDVM.

[a] Vict. de perſ. Vuand. lib. 1.

[b] Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 30.

[c] Aug. epiſt. 180.

Quid verò interea egerit Bonifacius,qui Vuandalos prouocarat in Africam,Procopius [d] narrat his verbis: Interea Romæ amici Bonifacij facinus conſiderantes, quem ſemper in officio perſeuerantem cognouerant, ſatis admirari non poterant. Nonnulli iuſſu Placidiæ Carthaginem delati, eumdem conueniunt. Vbi verò Aetij inſidias ac litteras ab eo exhibitas accipiunt, ſtatim reuerſi, Placidiæ rem omnem deſerunt,Bonifacium non ſua, ſed aliena culpa erraſſe dicunt. Illa animo perculſa,cum Aetio quidem diſſimulauit,nec quicquam C eorum quæ cõtra Imperatorem geſta erant, probro obiecit,quòd exercitus rerumque ſummam in poteſtate haberet, & res in diſcrimine iam eſſet. Verùm Bonifacij amicis omnia communicauit;de Aetij fraude vehementer conqueritur. Iurat ſeſe æquam Bonifacio fore, ſi illi rem animo detrectare, tum rem Romanam à barbaris perditum iri non permittere, perſuadeant. Hæc vbi ille accepit,facti illico pœnitens,& initam iam ſocietatem deteſtans, Vuandalos multis millibus nummûm tentare cœpit,vti ex eo loco diſcederent. Quod cùm minimè auſcultarent,quin probris potiùs inſultare viderentur, neceſſe fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium ſe recepit, ciuitatẽ Numidiæ maritimam ac munitiſſimam. Hanc Vuandali, Genſerico duce, exercitu admoto obſederunt. Guntharius iam deceſſerat, à fratre (vt putatur) interfectus. Vuandali autem illum potiùs dicunt in Hiſpania à Germanis captum, paloque infixum,iam in Africa Genſerico res gerente.] Porrò D ille legitimus filius & regni ſucceſſor erat, Genſericus autem frater nothus. Illum verò quem Procopius nominat Guntharium, Iſidorus Gundericum appellat,fratremque Genſerici:ſed nequaquam à fratre interfectus, ſed (vt ait Iſidorus [e]) cùm capta Hiſpali irreuerenter in eius ciuitatis eccleſias manus extenderit,mox Dei iudicio à dæmone correptus interiit. Additque Genſericum ex Catholico eſſe factum apoſtatam. hæc ex Iſidoro. Hic fuit præſentis anni in Africa rerum ſtatus:cetera autem ſequenti anno pro temporis ratione dicemus. Meminit quoque Poſſidius de Bonifacio à Vandalis ſuperato, & ad Hipponenſe præſidium confugiente. Quantam verò Vuandali, Bonifacio victo, intulerint Africæ cladem, dicemus inferiùs.

[d] Procop. de bel. Vuand. lib. 1.

DETECTIS DOLIS AETII BONIFACIVS RECEDIT A VVANDALIS

BONIFACIVS VINCITVR A VVANDALIS.

[e] Iſidor. in hiſt. Vuand.

Cur autem detrectauerit in Aetium malorum horum omnium auctorem vlciſci Placidia: præter illa quæ ex Procopio diximus, nempe quod vires exercitus in manu eius poſitæ eſſent; additum eſt, quòd hoc anno agens cum exercitu in Galliis, pugnans aduerſus E Francos, rem bene geſſit. nam ſub iiſdem Conſſ. inquit S.Proſper in Chronico : Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci poſſidendam acceperant, Aetij Comitis armis recepta eſt.] hæc ipſe,eadem Caſſiodorus ſub iiſdẽ Conſulibus,Sidonius quoque Apollinaris in Panegyrico de Conſulatu Maioriani,qui ſub Aetio tunc eques aduerſus eoſdem Francos pugnauit ad vicum Helenam. Nam bene vſus Aetius opportunitate temporis, adortus ex improuiſo Francos choreas ducentes in nuptiis cuiuſdam nuptæ Franco claræ puellæ,& eam cepit,& ceteros in fugam egit,nouo caſu metuque perculſos. Perſimili planè modo olim Francos imparatos offenſos, leui negotio, Iuliano Apoſtata ſuperatos fuiſſe, Ammianus affirmat [f]. Præerat hoc tempore Francis Clodio. Hæc narrans Sidonius Apollinaris, deſcribit pariter Francorum corporis cultum. ſed hæc relinquimus otioſis.

AETIVS VINCIT FRANCOS.

[f] Ammian. lib. 20.

Illud de Francis non prætereat, tam à Gentilibus quàm à Chriſtianis antiquis ſcriptoribus

bus ipſos dici fidifragos: nam de eis Vopiſcus in Proculo: Frácis familiare eſt, ridendo fidem (A) frangere.] id ipſum Saluianus[a] ſæpius. Sed ita quidem ipſi, cùm adhuc eſſent idololatræ, & humanas cæderent hoſtias, à quibus (vt Procopius auctor eſt[b]) nec ſtatim vt facti ſunt Chriſtiani, omnino receſſerunt. Tandem verò exculti penitiùs Chriſtianis moribus, eo religionis & fidei atque conſtátiæ prouenere, vt inter Chriſtianos omnes & obſeruantiſſimos fidei populos inuenti ſint maximè pij atque fideles defenſores Eccleſiæ, cuſtodesque Catholicæ veritatis & diſciplinæ. At quod de Francis dicimus, de aliis quoque dicendum eſt nationibus, quæ antequam fidem Chriſtianam ſuſceperint, deprauatis conſtat fuiſſe moribus: vbi autem ſacro ſunt imbuti baptiſmo, & Chriſtiano ſignati charactere, nouum hominem ſunt induti, qui creatus eſt ſecundùm iuſtitiam & ſanctificationem, ipſum inquam Chriſtum Dominum noſtrum, iure dicente Apoſtolo[c]: Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.] At hæc de Gentibus barbaris, feralibus aſſuetis moribus, per Euangeliũ redditis man- (B) ſuetis & piis, pluribus agit Theodoretus in Libro de legibus: vt vel ex hoc vno cernere perſpicuò liceat veritatem Catholicæ fidei; cùm hoc minimè ſit inuenire apud hæreticos, penes quos tantum abeſt vt Gentiles vmquam ad vitam excultiorem perduxerint, vt ipſimet ex quo à vera pietate & ſinceritate Catholicæ fidei defecerunt, redditi ſint barbaris omnibus crudeliores, nequioresque cunctis gentibus Deum verum ignorantibus: quantumlibet vſque ad tempus conati ſint nonnulli ipſorum tegere lupum ouina pelle. Sed lupus ſemper lupus, cùm offertur occaſio, perſpicuus cunctis oſtenditur. Id quidem de Francis, de quibus eſt ſermo, noſtro tempore ſatis euidenter apparuit: dum ſi de verè Catholicis agitur, vix in orbe Chriſtiano ſit inuenire illis æquales probitate atque conſtantia: ſi de impietate ſubuerſis & conuerſis in hæreſes, haud facile ſit reperire hæreticos his nequiores. Clamant hæc lapides. Sed reliqua proſequamur. (C)

[a] Saluian. li. 4. & 7.
[b] Procop. de bell. Goth. l. 2.
[c] Galat. 3.

DE HABITV CLERICORVM NOVA INVENTIO.

Quod ad ſtatum pertinet Eccleſiarum Galliæ, Narbonenſis ſcilicet & Viennenſis: turbatum illum fuiſſe ab innouatoribus, ex litteris Cæleſtini ad Epiſcopos qui illis præerát datis hoc anno, menſe Iulij, poteſt intelligi: emerſiſſe nimirum nouatores quoſdam, qui in veſtitu clericorum nouum vſum inducerẽt, nempe vt incederent palliati, præcincti renibus, eo quòd Dominus in Euangelio ſuos admonuiſſet, dicens[d]: Sint lumbi veſtri præcincti, &c.] Reprehendit igitur hos Cæleſtinus, vetuitque ne nouus atque diuerſus ab eo qui hactenus vſui fuiſſet, induceretur clericorum habitus, ſed illum quẽ à maioribus accepiſſent, retinerent, nec à peregrinis clericis peregrinum acciperent vſum veſtium; quòd præſtaret, moribus magis quàm indumentis ſacerdotalem præſeferre decorem. Redarguit etiam eos, quòd petentibus in fine vitæ negarent pœnitentiam; necnon quòd ad ſedem Epiſcopalem ab eis laici prouecti fuerint & criminoſi, exprobrans factam ab illis Danielis cuiuſdam ad Epiſcopa- (D) tum contra ius fasque promotionem. Cuiuſnam facinoris iſte ab Orientalibus accuſatus fuiſſet, eadem Cæleſtinus epiſtola narrat his verbis[e]:

[d] Luc. 12.
[e] Cæleſt. epi. 1.

DE DANIELE FACINOROSO, EPISCOPO ORDINATO.

Daniel enim, nuper miſſa relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat virginum monaſterio, nefarijs eſt obiectionibus accuſatus: multa à multis obiecta flagitia. In quanam lateret terrarum parte, quæſitus eſt: vt ſi ſuæ innocentiæ confideret, contra ſe iudicium poſtulatum minimè declinaret. Miſſæ ſunt ad Arelatenſem Epiſcopum per Fortunatum ſubdiaconum noſtrum præceptiones, vt ad iudicium Epiſcopale deſtinaretur. Tantis grauatus teſtimonijs, tanta facinorum accuſatione pulſatus, ſacrarum (vt dicitur) virginum pollutus inceſtu, Epiſcopus aſſeritur ordinatus.] & paulo pòſt: Sacro nomini abſit iniuria: facilius eſt, vt hanc dignitatem tali dando ipſe amiſerit ordinator, quàm eam ordinatus obtineat, &c.] hæc ex multis ſatis ad exprimendam conſue- (E) tam iudiciorum praxim, quomodo maioris momenti cauſæ ab Orientalibus etiam deferri ſolerent ad Romanum Pontificem. Ad poſtremum autem iſta ſubdit: Maſſilienſis verò Eccleſiæ ſacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas eſt) in necem fratris ſui taliter gratulatus, vt huic qui eius ſanguine cruentatus aduenerat, portionem cum eo habiturus occurreret: veſtro eum audiendum collegio delegamus.] hæc ipſe, alludens planè ad Arelatenſis Epiſcopi Patrocli necem, de qua ſuperiùs ex Proſpero dictum eſt. Sed iam de rebus Occidentalibus ſatis.

Quod verò ad Orientalis Eccleſiæ ſtatum ſpectat: ſub iiſdem Conſulibus Felice & Tauro, quarto Idus Aprilis, ſuffectum in locum Siſinnij Conſtantinopolis Epiſcopi Neſtorium presbyterum Antiochenũ ex monacho, Socrates tradit[f]. Quod enim olim ab eadẽ Eccleſia Antiochena ſanctiſſimum atque doctiſſimum nacta fuiſſet Antiſtitem S. Ioannem Chryſo-

[f] Socrat. li. 7. c. 29.

ſtomum

NESTORIVS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

(A) ſtomum Cõſtantinopolitana Eccleſia, inde alium illi ſimilem acceptura poſt aliquot annorum ſpatium, mira omnium conſenſione, Neſtorium delegit: eiuſmodi enim illorum fuiſſe cõſilium, teſtatur Caſſianus ſuorum temporum ſcriptor, cùm ait hæc in Neſtorium[a]: Quia de Antiochena Eccleſia te ſibi ſumeret ſacerdotem, ex qua illum *(nempe Ioannem)* antè præelegerat; recepturam ſe in te credidit, quicquid in illo habere deſiiſſet.] quod præcipuè factum ſcias Theodoſij Imperatoris impulſu. Sed quomodo, quandóue electio Neſtorij facta ſit, Socratem audiamus ita dicentem[b]: Poſt mortem Siſinnij, viſum eſt Imperatori propter homines inanium rerum appetentes, neminẽ ex illa Eccleſia (licet multi Philippum, complures Proclum deſignatum cuperent) ad Epiſcopatum illum eligere, ſed aduenam Antiochia accerſere conſtituit. Erat namque illic Neſtorius ex Germanicia oriundus, voce in primis ſonora, linguaque diſerta; & ab eam cauſam tamquam ad docendum populum ad- (B) modum accommodatus, de illorum ſententia accerſitur.]

[a] Caſſian. de Incarn. lib. 7.
[b] Socrat. li. 7. c. 29.

Si Neſtorij maiorum genus ſpectes, certè quidem ab impijs impius prognatus eſt. Etenim teſtatur de eo Suidas, fuiſſe nepotem Pauli Samoſateni nefandi hæreſiarchæ: cuius errores iam penitus obliuioni mãdatos ipſe inſtaurare conatus eſt, tempus opportunum opperiens. Dum enim in ſuo monaſterio S. Euprepij apud Antiochiã ſito verſatus eſt, nihil antiquius habuit, quàm vt ſimulata ſanctitate magnam ſibi apud omnes conciliaret gratiam, & aucuparetur inde, quem eſt conſecutus, honorem: Nam trimeſtri ſpatio percurſo (ſubdit Socrates) Antiochia Conſtantinopolim deducitur Neſtorius: qui quamquam à pleriſque ob temperantiam laude & prædicatione efferebatur: tamen quales præterea eius mores fuerint, primus illius doctrinæ exorſus prudentibus viris ſatis demonſtrauit.

DE PELLENDIS HAERETICIS NESTORII DICTVM.

Nam ſimulac Epiſcopus quarto Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice & Tauro Conſulibus, (C) ex templo cùm orationem apud Imperatorem haberet, hanc ſentẽtiam, quæ multis in ore eſt, coram vniuerſo populo protulit: Mihi, ô Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis ſubueni, & ego tibi in profligandis Perſis ſubueniam. Hæc verba quamuis illi quibus odio habebantur hæretici, lubentes audierint: tamen his qui ex oratione nouerunt de interiore mentis cogitatione coniecturam facere, neque eius animi leuitas, neque inuerecundia, neque præterea inanis gloriæ cupiditas, præſertim cùm ne minima quidem mora interpoſita eiuſmodi voces tam temere profunderet, obſcura eſſe potuit. Immo verò, etiamſi illud in prouerbij conſuetudinem abiit, dicere liceat, neque aquam ciuitas iam deguſtauerat, cùm homines acerbè & grauiter perſequi aggreſſus eſt.] hæc ipſe.

Sed concitum contine gradum, lector, ne pedibus citò abeas in ſententiam Socratis, dum (D) ita primùm inuehitur in Neſtoriũ ob huiuſmodi ſibi viſum temere dictum. Cur enim diſplicuerint iſta Socrati, dicam: tu arbiter eſto. Non quidem ex his reprehenſibilis Neſtorius videri debuit, quòd de hæreticis profligandis Epiſcopali egerit libertate, vigoreque ſacerdotali ſententiam illam dixerit; nec quòd in hæreticos primo bellũ indixerit, meruit reprehenſionem. Quid enim in optimo quoque paſtore, qui pręficitur gregi, magis deſiderari debet, quàm vt ingruentes lupos arceat? Cur præterea temeraria, vanaque & inflata faſtu ſententia illa cum pollicitatione victoriæ aduerſus barbaros obtinendæ, ſi antè ab eo fuerint Eccleſiæ perduelles expulſi, videri poſſit; ſi id à Deo præſtari ſolere, cùm talia ab Imperatore facta præcedunt, & vetera & recentia exempla clamarent? Sed quòd vnà cum aliis hæreticis ex ea ſententia exagitandi quoque fuerint Nouatiani, quos & idem Neſtorius magnopere inſectatus eſt; inde planè accidit, vt Nouatianus ipſe Socrates, eadem expertus verbera, verbis (E) illis ipſum inceſſerit. Sed audi quod ſubdit:

NESTORIVS HAERETICOS INSECTATVR.

Quinto die poſtquam erat Epiſcopus deſignatus, dum eccleſiam Arianorum, in qua clàm & ex occulto preces fundebant, demoliri inſtitueret: eos ad tantam adegit vecordiam, vt cùm eccleſiæ vaſtationẽ cernerent; ipſi etiam facibus iniectis eamdem ſuccenderent. Quod quidem incendium ædes vicinas depaſcens, penitus abſumpſit. Ex qua re tumultus in ciuitate concitatus eſt, Arianique ab vlciſcendum parati. Verùm Deus vrbis conſeruator non paſſus eſt malum longiùs ſerpere. De cetero verò non hæretici modò, verùm etiam eiuſdem cum eo fidei fautores, Neſtorium incendiarium vocauerunt. Nec hoc pacto acquieuit; ſed dum contra hæreticos machinas ſtruebat, ciuitatem (quantum in eo erat) prorſus euertit. Quinetiam Nouatianos diuexare aggreditur, inde impulſus quòd Paulus eorum Epiſcopus ob pietatem tanta famæ celebritate fuit. Verùm Imperator admonitionibus conatum eius repreſſit. Quibus autem incommodis eos qui feſtum Paſchatis ad decimumquartum diem

menſis

menſis celebrant, in Aſia, Lydia, Caria affecerit, & quàm multi Mileti & Sardis ſeditione A propter eum conflata interierint, mihi omittendum arbitror.] hæc Socrates. & hinc illæ lacrymæ.

NESTORII EXORDIA LAVDATISSIMA.

Porrò de ordinatione Neſtorij ſcripſerunt ex more Epiſcopi, qui eius interfuerunt ordinationi, ad Cæleſtinum Romanum Pontificem, multis vitam & doctrinam Neſtorij prædicantes. Teſtantur id quidem ipſius Cæleſtini Papæ litteræ ad Neſtorium datæ, vbi ait: Lætificauit animam noſtram veniētium enarratio nunciorum, quam mox firmauit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum: qui tibi teſtimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antè opinione vixiſti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret.] hæc Cæleſtinus: eadem fermè Cyrillus[a] Alexandrinus, cùm & ipſe ab iiſdem Epiſcopis de ordinatione Neſtorij litteras accepiſſet plenas cumulataſque immenſis eius præconiis. & id quidē illi haud (vt fieri ſolet) adulatione, ſed tum B ex eius vita (vt fama erat) antea bene inſtituta, tum ex alacritate illa quam ipſo ſedis initio præſetulit in hoſtes Eccleſiæ inſectando. Vtinam hiſce ipſe ſe Neſtorius continuiſſet limitibus: certè quidem omni laude ob eam cauſam celebrandus fuiſſet. Quid enim magis proprium Orthodoxi Antiſtitis eſt, quàm Orthodoxam prædicare doctrinam, omneſque hæreſes (ſi poſſet) penitus profligare, radicituſque conuellere?

[a] Cyril. epiſt. ad Theod. tom. 1. Cōcil. Epheſ. edit. Velt.

Theodoſius igitur ſua ſponte currens ad inſequendos hæreticos (vt vidimus ex diuerſis legibus, ſingulis fermè annis aduerſus eos datis) calcaribus iam ad curſum vehementiùs excitatus, eiuſmodi aduerſus eos edidit hoc anno, menſe Maij ſanctionem[b], Neſtorij haud dubium perſuaſione commotus:

[b] l. 65. de hæret. C. Theod.

LEX THEODOSII ADVERSVS OMNES HAERETICOS.

Impp. Theodoſius & Valentinianus AA. Florentio Præfecto Præt. Hæreticorum ita eſt reprimenda inſania, vt ante omnia, quas ab Orthodoxis acceptas tenent vbicumque eccle- C ſias, ſtatim Catholicæ Eccleſiæ tradendas eſſe non ambigant: quia ferri non poteſt, vt qui nec proprias habere debuerant, ab Orthodoxis poſſeſſas, aut conditas, ſuaque temeritate inuaſas vltra detineant. Dein vt ſi alios ſibi adiungant clericos, vel (vt ipſi æſtimant) ſacerdotes; decem librarum auri mulcta per ſingulos ab eo qui fecerit, & qui fieri paſſus ſit, vel ſi paupertatem prætendant, de communi clericorum eiuſdē ſuperſtitionis corpore, vel etiam donariis ipſis extorta, noſtro inferatur ærario. Poſt hæc, quoniam non omnes eadem auſteritate plectendi ſunt: Arianis quidem, Macedonianis, Apollinarianis, quorum hoc eſt facinus, quod nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam ciuitatem eccleſiam habere liceat. Nouatianis autem & Sabbatianis omnis innouationis adimatur licentia, ſi quam fortè tentauerint. Eunomiani verò, Valentiniani, Montaniſtæ, ſeu Priſcillianiſtæ *(ſic dicti à Priſcilla, non autem à Priſcilliano)* Phryges, Marcianiſtæ *, Bor- D boriani, Maſſaliani, Euchitæ *, ſiue Enthuſiaſtæ, Donatiſtæ, Audiani, Hydroparaſtatæ, Aſcodrogitæ, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, & qui ad vnam vſque ſcelerum nequitiam peruenerunt Manichæi, nuſquam in Romano ſolo conueniendi, orandique habeant facultatem, Manichæis etiam de ciuitatibus pellendis.

DIVERSIS POENIS HAERETICI EXAGITATI.

* Marcioniſtæ

* Euchaitæ

Quoniam nihil omnibus relinquendi loci eſt, in quo etiam ipſis elementis fiat iniuria: nulla his penitus præter cohortalinam in prouinciis, & caſtrenſem, indulgēda militia: nullo donationis faciendæ inuicem, nullo teſtamenti, aut voluntatis vltimę penitus iure conceſſo: cunctiſque legibus, quæ contra hos, ceteroſque qui noſtræ fidei refragantur, latæ ſunt, diuerſiſque promulgatæ temporibus, ſemper viridi obſeruantia valituris, ſiue de donationibus in hæreticorum factis eccleſias, ſiue ex vltima voluntate rebus qualitercumque relictis, ſiue de priuatis ædificijs, in quæ domino permittente vel conniuente conuene- E rint, venerandæ nobis Catholicæ vendicandis Eccleſiæ; ſiue de procuratore, qui hoc neſciente domino fecerit, decem librarum auri mulctam & exilium, ſi ſit ingenuus, ſubituro; metallum verò poſt verbera, ſi ſeruilis conditionis ſit: ita vt nec in publico conuenire loco, nec ædificare ſibi eccleſias, nec ad circumſcriptionem legum quicquam meditari valeant; omni ciuili & militari, Curiarum etiam & Defenſorum & Iudicum ſub viginti librarum auri interminatione prohibendi auxilio. Illis etiam in ſua omnibus manentibus firmitate, quæ de militia, & donandi iure, & teſtamenti faciendi vel negandi penitus, vel in certas vix conceſſa perſonas, pœniſque variis de diuerſis ſunt hæreticis promulgatæ: ita vt nec ſpeciale quidem beneficium aduerſus leges valeat impetratum. Nulli hæreticorum danda licentia, vel ingenuos, vel ſeruos proprios, qui Orthodoxorum ſunt initiati myſterio, ad ſuum rurſus baptiſma deducendi: nec verò illos quos emerint, vel qualitercumque habuerint,

needum

A necdum ſuæ ſuperſtitioni coniunctos, prohibendi Catholicæ ſequi religionem Eccleſiæ. Quod qui fecerit, vel cùm ſit ingenuus, in ſe fieri paſſus ſit, vel factum non detulerit, exilio & decem librarum auri mulcta damnabitur, teſtamenti & donationis faciendæ vtrique deneganda licentia. Quæ omnia ita cuſtodiri decernimus, vt nulli Iudicum liceat delatum ad ſe crimen minori aut nulli coercitioni mandare, niſi ipſe id pati velit, quod alijs diſſimulando conceſſerit. Dat. III. Kalend. Iunij, Conſtantinopoli, Felice & Tauro Conſſ.] hactenus Theodoſius, inſeruiens in comprimendis hæreticis noui Antiſtitis incenſo deſiderio, cuius impulſu etiā turpes perſonas cœpit exagitare. Siquidem aduerſus lenones, qui inuitas proſtituerent feminas, reſcriptum dedit[a]. Iſta quidem omnia ex ſententia Neſtorij, impulſuque eius à Theodoſio ſancita, ſeu potiùs innouata, ea quæ ſuperiùs dicta ſunt facilè perſuadent.

[a] l. 2. de lenon. Cod. Theod.

NESTORIVS FAVTOR PELAGIANORVM.

B Sed illud diligenter obſerua, in toto nuper recitato catalogo hæreticorum, nullam penitus haberi mentionem Pelagianorum; qui in primis, vtpote his temporibus vigentes, & ſub Attico Epiſcopo antè damnati Conſtantinopoli, fuerant nominandi, & acriori ſupplicio coercendi: vt ex his probè intelligas, Neſtorium ipſum fauiſſe Pelagianis. Confirmatur id quidem ex eo, quòd Cæleſtinus Papa in epiſtola poſt ſequentē annum ad ipſum Neſtorium data queritur de ipſo, quòd Pelagianos hæreticos à ſe Roma expulſos, receperit Conſtantinopoli. Neſtorianos quidem ex Pelagianis eſſe prognatos, quæ dicta ſunt ſuperiùs ex Caſſiano de Leporio, & quæ dicentur inferiùs ſatis perſpicuè demonſtrabunt.

Quid præterea acciderit, cùm hoc tempore Neſtorius totus eſſet in perſequendis hæreticis, Socrates narrat his verbis[b]: Neſtorius autem, quoniam multa contra Eccleſiæ conſuetudinem moliebatur, ſibi propterea grauiſſimum odium peperit, ſicut euentus rerum ab eo C geſtarum ſatis declarat. Germæ vrbis Helleſponti Epiſcopus Antonius, Neſtorij ferocitati in hæreticis profligandis obſecutus, Macedonianos grauiter exagitare conabatur: & quo ſe excuſaret, mandatum à Patriarcha *(Epiſcopo ſcilicet Conſtantinopolitano)* ſe de ea re accepiſſe ſimulabat. Itaque Macedoniani etſi ad tempus ſe vexari paſſi ſunt; poſtea tamen vbi Antonius eos acerbiùs inſectabatur, non ampliùs illam iniuriarum molem tolerare potuerunt: ſed tam cæco animorum impetu ferebantur, vt libidine vlciſcendi æquo & bono prælata, per viros ad eam rem miſſos Antonium occidendum curarent. Hoc ſcelus à Macedonianis patratum, tamquam materia ad incendendam Neſtorij ferociam fuit. Quare Macedonianis vna eccleſia Conſtantinopoli extra vetera vrbis mœnia ſita, altera Cyzici, aliæ præterea complures, quas in agris Helleſponti tenebant, ablatæ fuerunt. Vnde nonnulli eorum ad Eccleſiam reuerſi, fidei Conſubſtantialis aſſenſerunt.] hæc Socrates, eademque Marcel- D linus in Chronico paucis refert.

[b] Socrat. li. 7. c. 31.

ANTONIVS EPISCOPVS OCCIDITVR A MACEDONIANIS.

Sed iam de Neſtorio lugubrem aggrediamur enarrare tragœdiam hoc anno ordiri cœptam; de qua hæc S. Proſper ſub ijſdem huius anni Conſulibus[c]: Neſtorius Conſtantinopolitanus Epiſcopus nouum Eccleſiis molitur errorem inducere, prædicans Chriſtum ex Maria hominem tantùm & nō Deum natum, eique diuinitatem collatam eſſe pro merito. Huic impietati pręcipuè Cyrilli Alexandrini Epiſcopi induſtria & Papæ Cęleſtini repugnat auctoritas. hæc Proſper. Sic videas hominem maximè impium, quo tempore alias hæreſes perſequi aggreditur, tetriorem hæreſim introducere in Eccleſiam. Liberatus[d] quoque diaconus hoc anno ſub dictis Conſulibus ortum ponit nefandæ hæreſis.

[c] Proſp. in Chronic.

DE ORTV NESTORII HAERESIS.

[d] Liber. diac. Breuiar. c. 2.

Sed vnde hæreſis iſta profluxerit, accuratè intuendum eſt. Deducit eam Caſſianus[e] è fæculentis fontibus Ebionæis, deriuatque per lutulentos ipſorum cuniculos, qui Chriſti nega- E uerunt diuinitatem: demum verò per Pelagianorum eſſe perductā cloacas tradit. At contrà Socrates, qui ſe in Neſtorij libris verſatum dicit, contrarium affirmare videtur, dum hæc ait[f]: Neſtorius autem apud complures venit in opinionem, quòd Dominum, hominem ſolum eſſe aſſereret, quodque Pauli Samoſateni & Photini opinionem in Eccleſiam introducere niteretur. Atqui de hac re tanta certatio & tumultus ciebatur, vt generali Concilio ad eum ſedandum opus eſſe videretur. Ego verò dum libros à Neſtorio editos lego, hominem reperio imperitum & doctrinæ penitus expertem: hocque verè & ex animo dico. Nam neque odio in illum incenſus, eius vitia recordatione renouare; neque vt quibuſdam gratificer, pauciora quàm reperi, commemorare decreui. Neſtorius, meo quidem iudicio, neque Paulum Samoſatenum, neque Photinum imitatur; neque denique Dominum hominem ſolùm eſſe dicit; ſed vocem dumtaxat, Deiparam, tamquam laruam reformidans, declinat: hocque illi præ inſigni inſcitia & ignoratione contigit. Nam tametſi natura

[e] Caſſian de Incarn. Verb. lib. 1.

NESTORIVS QVOS SECVTVS HAERESIARCHAS.

[f] Socrat. li. 7. c. 32.

tura

A tura lingua erat diſerta, & propterea doctus putabatur, tamen re vera imperitus fuit. Quinetiam veterum interpretum ſcripta perdiſcere dedignatus eſt: linguæ enim volubilitate & elegantia inſolenter ſe efferens, tum veteres propè neglexit, tum ſe ipſum omnibus antecellere exiſtimauit, &c.] hæc Socrates; qui & ſubdit, vocem Deiparam ab antiquis Patribus vſurpatam, atque adeò ab ipſis etiam Arianis aſſertam, nempe inter alios ab Euſebio Cæſarienſi, cuius citat auctoritatem. Aſſentimur quidem Socrati rectè primarium edocenti fontem, vnde omnes hæreſes manare ſolent, ex quo & Neſtorius venena hauſit, nempe ex tumore mentis, neglectuque ſanctorum Patrum, atque contemptu antiquarum Eccleſiæ traditionum, cùm ſibi nimium ſapiens, faſtu inflatus eloquij, ſe non indigere doctore putauit.

Ceterùm quod ipſe negat Neſtorium Pauli Samoſateni veſtigiis inſtitiſſe, haud res ab eo exactè videtur eſſe conſiderata: cùm omnes qui de Neſtorio ſcripſerunt, ſecus ſentiant, B atque in primis ſanctus Cæleſtinus Papa ad ipſum Neſtorium ſcribens: inſuper & S. Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus demonſtrat, Neſtorium quindecim capitibus eadem cum Paulo hæreſiarcha ſentire. Certè quidem longè antè Neſtorium inter Latinos Patres S. Ambroſius non alium quàm Paulum Samoſatenum, eiuſque ſectatores ſugillat, dum ait[a]: Nonnulli etiam aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium crediderunt: cum ipſum, qui in principio erat Verbum apud Deum Patrem, in ſua propria veniſſe, Euangeliſta teſtetur.] quam quidem ſententiam eſſe à Neſtorio acceptam, quis non videt? At ſi altiorem petas originem, inuenies eamdem poſitionem hanc Ario tribui ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino apud Socratem[b]. Sic igitur cùm negari non poſſit Neſtorius complura ex Pauli Samoſateni hæreſibus mutuatus, reclamantibus contra Socratem Cæleſtino Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino Epiſcopo; tamen ad excuſationem Socratis illud afferri poſ- C ſe videtur, quod verſipellis hæreſiarcha Neſtorius ſciens malè audire in Eccleſia nomen Pauli Samoſateni, atque ab Orthodoxis omnibus procul explodi, ſimulauit ſe eumdem Paulum pariter deteſtari, profiterique Nicænum Concilium, vt eo modo audientium ſibi animos conciliaret. Vnde accidit vt ipſe Neſtorius in Paulum iſta iactàrit: Sic pereat Paulus Samoſatenus, qui nudam nobis Dominicam delirauit humanitatem, &c.] Porrò inter Neſtorium & Paulum Samoſatenum eiuſmodi ponitur differentia, quòd ille negarit in vtero ſanctiſſimæ Virginis Chriſtum fuiſſe Deum, Paulus autem ſemper. At nec qui tradunt Neſtorium ſecutum Paulum, vel alios impios negantes hypoſtaticam vnionem carnis cum Verbo, eumdem cum illis omnia æquè ſenſiſſe aſtruunt: nam & in eo potiſſimùm ab illis omnibus Neſtòrius diſcrepabat, dum ſe Nicænæ fidei aſſertorem eſſe profiteretur, cui illi penitus aduerſarentur: cuius rei cauſa glorioſus incederet; & licet paria cum illis de Chriſti D incarnatione ſentiret, ſe tamen illis aduerſari, inani ſtudio iactitaret. Sed viciniorem attendamus canalem, ex quo in ipſum Neſtorij agrum praua dogmata iſta fluxerunt.

[a] Amb. de Incarn. Verb. c. 6
[b] Socrat. li. 1. c. 3.

DE THEODORO MOPSVESTENO MAGISTRO NESTORII.

Certè quidem ſententia omnium conſtat, Neſtorium diſcipulum fuiſſe Theodori Mopſueſteni Epiſcopi, de cuius obitu ex Theodoreto paulo ſuperiùs egimus. teſtantur id Euagrius[c] & alij. Quinta etiam œcumenica Synodus damnaſſe reperitur[d] ipſum Theodorum veluti ducem Neſtorij: quod ipſum affirmat S. Gregorius[e] Papa ſcribens ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum. Iuſtinianus Imperator hoc idem profitetur, promulgata ſanctione, cuius eſt exordium: Scientes quod nihil, &c.] eadem planè habet de Theodoro Mopſueſteno Liberatus[f] diaconus. Sed nec ipſi etiam Neſtorij fautores ierunt inficias Theodorum errore lapſum eſſe, verùm recantaſſe palinodiam. teſtatur id quidem Ioannes Epiſcopus Antiochenus in Epiſtola ad Neſtorium, de qua ſuo loco dicemus. E

[c] Euagr. lib. 1. c. 2.
[d] Synod. 5. œcum. Act. 4. & aliis.
[e] Gregor. l. 6. epiſt. 31.
[f] Liberat. Breuiar. c. 4.

Qualia verò Theodori huius primordia fuerint, ſuis locis annis ſuperioribus demonſtratum eſt, nempe deſertorem monachiſmi extitiſſe, & luxurię ſordibus non iniquinatum tantùm, ſed obrutum, vt non valuerit ex eo cœno per S. Ioannem Chryſoſtomum abſtrahi. Vides, lector, ex quo manarint iſta principio: vt hæc tantùm ſciſſe, ſit hæreſim Neſtorij penitus confutaſſe. Lege & repete quæ miro eloquentiæ fluxu ſcripſit S. Ioannes Chryſoſtomus ad Theodorum lapſum; quem iſtum ipſum fuiſſe, de quo agimus, Mopſueſtiæ poſtea creatum Epiſcopum, ſuo loco ſuperiùs dictum eſt.

DIODORVS TARSENSIS MAGISTER NESTORII.

Aſſeritur pariter Diodorus Tarſenſis Epiſcopus Neſtorij præceptor fuiſſe. Certè quidem eamdem doctrinam Diodori fuiſſe, quæ fuit & Theodori Mopſueſteni, Theodoretus[g] affirmat. Sed quænam fuerit Diodori de fide ſententia, ex S. Cyrillo accipe, qui dum tradit Neſtorium à Diodoro didiciſſe perfidiam, hæc ait[h]: Diodorus quidem cùm primo tempore

[g] Theodoret. lib. 5. c. vlt.
[h] Cyril. de Incar. Vnigen. & in epiſt. ad Succeſſ.

A tempore Spiritus ſancti impugnator exiſteret (vt aiunt) Orthodoxæ communicauit Eccleſiæ. Hic (vt putauit) Macedonianæ deponens maculam perfidiæ, in alteram recidit ægritudinis qualitatem. Senſit enim (vt ſcripſit) quòd alter ſit Filius ſeorſum, qui de ſemine Dauid & ſancta Virgine natus eſt, & alter propriè Filius Dei Patris exiſtat. Qui ouina pelle lupum contegens, ſimulat quidem vnum ſe Chriſtum docere, hoc nomen tantummodo vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuens: gratiam verò & huic deputans (ſicut ipſe dicit) qui eſt ex ſemine Dauid, quem & Filium vocat, tanquam vnitum (inquit) ei qui ſecundùm veritatem eſt Filius: vnitum autem non ſicut nos aſſerimus, ſed iuxta ſolam dignitatem & auctoritatem & honoris æqualitatem. Huius diſcipulus Neſtorius fuit: & ex librorum eius eloquiis obſcuratus, ſimulat quidem ſe vnum Chriſtum etiam Filium & Dominum confiteri: veruntamen & ipſe duos in vnum indiuiduumque partitur, hominem di- B cens Deo Verbo æquiuoca nuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate coniunctum.] hactenus de Diodoro Cyrillus.

Admonendus hîc, lector, es, vſurpari interdum Theodorum pro Diodoro, & contrà, cùm longè diſcrepent inter ſe, licet vterque fuerit Tarſenſis Epiſcopus: Theodorus enim præfuit Tarſenſi Eccleſiæ tempore Concilij Nicæni, cui etiam inter Orthodoxos reperitur eſſe ſubſcriptus; Diodorus verò (vt ſuo loco quarto tomo diximus) eidem Tarſenſi Eccleſiæ ex monachorum abbate à Meletio Epiſcopo Antiocheno ordinatus eſt; qui quod dum vixit prauam ſententiam reticuerit, inter magni nominis Epiſcopos claruit, & Orthodoxæ fidei acerrimus propugnator habitus eſt: vnde & factum, vt cùm à Baſilio, tum etiam à Ioanne Chryſoſtomo laudaretur, qui eum in eremo nactus fuerat inſtitutorem: quinetiam Theodoſij Maioris edita ſanctione[a] inter coryphæos Catholicæ fidei recen- C ſeretur. Omittimus dicere de Theodoreto, qui mirificis eum ſemper præconiis extulit. Sic quidem ille dum vixit, non latuit tantùm: ſed & claruit inter Catholicos. Porrò poſt eius obitum, qualis intus latuiſſet, ex ipſius depromptum eſt ſcriptis. Sanè quidem tum de ipſo, tum de collega Theodoro Mopſueſteno iſta Leontius[b] habet: Extiterunt iiſdem temporibus magni quidam duo viri, Diodorus Epiſcopus Tarſi, & Theodorus Mopſueſtiæ, qui aduerſus Arianos & Macedonium & Apollinarem pugnabant, vniuerſaſque litteras ſacras commentariis illuſtrabant, & in precio habiti mortem oppetierunt: nec ipſis viuis quiſquam dictum aliquod eorum reprehendebat, immo quamplures ſcriptis encomiis eos celebrarunt: nam & Baſilius & Ioannes Chryſoſtomus eos prædicant. Verùm poſt hæc, exorto dogmate Neſtoriano, coactus eſt Cyrillus, qui & ipſe pridem eos laudaſſet, aduerſus eorum opera ſcribere, quod dogma ſuum Neſtorius ex eis confirmaret.] hæc D & alia Leontius.

DIODORVS ANTE OBITVM LATVIT QVALIS ESSET.

[a] l. 3. de fide Cathol. Cod. Theod.
[b] Leont. de Sect. act. 4.

Qui igitur hos habuit ad impietatem addiſcendam magiſtros, Neſtorius ad eam promulgandam Anaſtaſio presbytero ſectatore dogmatum Iudæorum (vt Euagrius ait[c]) claſſico vſus eſt; ſed & præconem adhibuit, qui eodem tempore eamdem hæreſim Conſtantinopoli maiori etiam auctoritate prædicaret, Dorotheum Epiſcopum; cùm tamen ipſe Neſtorius iam totius impietatis præcentionem occinuiſſet, prout ex Cyrilli litteris[d] ad Cæleſtinum apparet, in quibus hæc leguntur: Is igitur, cuius paulo antè mentionem feci, Neſtorius, vbi primùm Epiſcopus creatus eſt, cùm piis exhortationibus domeſticos æquè ac peregrinos, quorum magna vis ex omnibus ciuitatibus & regionibus ad id loci conuenire ſolet, inſtituere debuiſſet; ea ſtuduit effutire, quæ abſurda & rationi diſſentanea, & ab Apoſtolica & Euangelica fide, quam maiores noſtri magna ſemper conſtantia retinue- E runt, nobiſque perinde ac pretioſam quamdam margaritam tradiderunt, non parum diſcrepantia ſunt. Porrò autem homilias, quas pro concione non infrequenter habuit, & hucuſque habere non deſinit, tamquam euidens quoddam doctrinæ illius argumentum ad tuam pietatem miſi.] & poſt aliqua: Cùm is talis modi euaſiſſet, accidit inter cetera, vt Epiſcopus quidam Dorotheus nomine Conſtantinopoli præſto eſſet, eadem quæ Neſtorius, ſapiens & ſentiens, vir quæſtus cauſa adulationi impensè deditus, linguaque ad temeritatem vſque (vt ſcriptum eſt) promptus. Hic cùm in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Synaxi, præſente Neſtorio, cathedram occupaſſet; magna ſublataque voce inclamare auſus eſt: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema ſit. Mox ingens vniuerſi populi clamor & diſceſſio conſecuta eſt: nolebat enim diutius cum eo communionem habere, qui temerè, talique ſententia præditus eſſet.] & poſt multa: Ad Neſtorij autem conatum quod attinet, & magni illi admirabileſque ac celebrati Patres noſtri, qui ſacram Virginem Deiparam

[c] Euagr. lib. 1. c. 2.

DE DOROTHEO EPISCOPO NESTORIANO.

[d] Extant inter epiſt. Cæleſt. Pap.

A

Deiparam eſſe dixerunt, & nos ipſi quoque qui adhuc ſuperſtites ſumus, vnà cum ipſis anathemate perculſi ſumus: quamuis enim id ore ſuo facere noluerit; attamen ſedens & audiens alium, nempe ſuprà memoratum Dorotheum, vt hoc diceret, induxit, ſubornauitque. Cui etiam confeſtim, vbi è cathedra deſcendiſſet, in diuinorum myſteriorum celebratione communicauit.] hæc S. Cyrillus ad Cæleſtinum Romanum Pontificem de Neſtorij erroris exordio: eadem ſcribit ad Acacium Berœenſem & alios, de quibus ſuo loco inferiùs.

[a] *Euag. lib. 1. c. 2. & Socrat. lib. 7. c. 32.*

DE ANASTASIO PROMVLGATORE NESTORII HAERESIS.

His de Dorotheo dictis: quiſnam fuerit conatus Anaſtaſij presbyteri, ſociique Neſtorij, de quo ſuperiùs mentio facta eſt, Euagrius ex epiſtola Theoduli ita refert[a]: Anaſtaſius quidam presbyter, peruerſa imbutus opinione, Iudaicorum dogmatum, quæ tenebat Neſtorius, acerrimus fautor, & ei ad Epiſcopatum proficiſcenti comes; vbi Neſtorius cum Theodoro in vrbe Mopſueſtia congreſſus, audita illius doctrina, à vera pietate deſciuit:

B

Anaſtaſius inquam (vt à Theodulo in epiſtola quadam de his rebus ſcriptum eſt) in diſputatione apud populum Chriſtum ſanctè colentem in eccleſia Conſtantinopolitana habita, palàm auſus eſt dicere: Nemo Mariam Deiparam vocet: Nam Maria (inquit) homo erat, atque ab homine Deus naſci non poteſt. Quæ quidem verba cùm populus Chriſto conſecratus grauiter & acerbè ferret, & diſputationē illam non ſine cauſa haberet pro blaſphemia: Neſtorius iſtius blaſphemiæ auctor & dux non ſolùm non prohibuit illum, neque rectam ſanamque doctrinā tutatus eſt, verùm etiam verba in primis roborare contendit, & in iiſdem defendendis acriùs inſtitit: atque ſua ipſius opinione hiſce adiuncta, atque adeò adſcripta, venenoque animi ſui in Eccleſiam effuſo atque eiecto, multo maiorem blaſphemiam docere conatus eſt: adeò vt ad ſui ipſius capitis perniciem hanc impiam ſententiam, nimirum: Ego eum qui ſpatiis menſtruis, hoc eſt, bimeſtri & trimeſtri, & ita

C

deinceps adoleuerit, Deum certè non appellauero: proferre non dubitaret, ſicut tum à Socrate, tum à priore Concilio Epheſi celebrato perſpicuè narratum eſt.] hucuſque Euagrius. Sed ad Neſtorium auctorem malorum omnium recurrat oratio, licet mærens in his diutiùs detineri cogatur.

DE NESTORII PRIMORDIIS.

Quibus autem ipſe Neſtorius progreſſibus ad hæc adeò execranda deuenerit, dignum eſt vt audiamus ab eo qui ipſi Neſtorio fuit amicitia intimè iūctus, ab ipſo inquam Theodoreto, qui & viſus eſt eidem aliquando fauiſſe; qui narrat his verbis hæc omnia in epiſtola ad Sporadiū: Omnibus (inquit) notus ille extitit. Ex Germaniciorum ciuitate ortus homo iſte, cuinam exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia verò aliam regionem peragrans, inſtar Ægyptiacæ plagæ ad magnam Antiochēſium peruenit vrbem; in qua liberalibus artibus

PROGRESSVS VITAE NESTORII.

D

mediocriter inſtructus & imbutus, & pulcherrima & maxima præditus voce, in Eccleſiam Dei cum certa eius pernicie irrepſit, & ſacerdotum numero adſcriptus, populi Dei regendi ſuſcepta cura, in ipſomet principio, qualis in tota vita ſua futurus eſſet, apertè oſtendit. Non enim ingenuum illum & fructuoſum dicendi characterem imitatus eſt qui hominum animos paſcere poſſet: ſed ad popularem auram declinando, & vanū populi applauſum, vt quiuis alius, aucupando, inſtabile & abiectum vulgus ad ſui deſiderium cōcitauit. Sordida quidem indutus veſte, mæſtus & triſtis incedens, forenſes tumultus deuitans, corporis pallore & macie abſtinentiam ſimulans, libris domi vt plurimum incumbens & intentus, & quietè ſibi viuens, his artibus & ſimulationibus pleroſque alliciebat ad ſui admirationem, quouſque ad grauiorem prouenit ætatem, videri potiùs quàm eſſe Chriſtianus, & ſuam magis quàm Chriſti gloriam quærere ſtudens.

[b] *Matth. 10.*

E

Quoniam verò (iuxta Domini [b] dictum) nihil occultum quod non reueletur, & nihil abſconditum quod non prodeat in lucem; & bona opera manifeſta fiunt, & quæ mala ſunt occultari minimè poſſunt: imperſcrutabili iudiciorum Dei abyſſo Neſtorius eorum calculo qui rerum potiebantur, & Eccleſiam adminiſtrabant, necnon ipſius qui tunc temporis vniuerſi Orbis ſceptrum tenebat, Catholicæ Orthodoxorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſedem obtinet, quinetiam parum abeſt, totius Orbis. Hinc deinde ſecutæ ſunt tragœdiæ illæ, quarum vniuerſa terra & mare ipſum repletum eſt. Vt primum enim maximam illam ſedem occupauit, ac ſi tyrannidem quamdam ſacerdotij præfecturam rapuiſſet, non

QVANDO DETECTA NESTORII HYPOCRISIS.

amplius in ſe ipſo impietatem, quam antea mente conceperat, continere valuit; ſed ex poteſtate licentiam quamdam ſtultam adeptus, in medium illam profert, & omnibus patefacit quam antea aduerſus Vnigenitum Dominum conceperat blaſphemiam, & contra Apoſtolica dogmata apertum ſuſcipit bellum, contra etiam ſanctos Patres, qui ab ipſis Euangelij

A

gelij cunabulis Orthodoxæ fidei duces & magiſtri fuerunt, eorum ſententias nititur conculcare, regiæ ciuitatis Eccleſiam perturbando, & vniuerſum Orbem commouendo, nihil veritus diuinum Paulum clamantem: Qui vos conturbat, iudicium portabit, quicumque eſt ille. ſed ſuper ſacri altaris principum ſacerdotum candelabrum non lucernam veritatis, ſed impietatis tenebras collocat. & excogitatur ab illo primum nouitatis facinus & exordium: quod non oporteat videlicet ſanctam Virginem Dei Verbi ſecundùm carnem genitricem, Dei matrem confiteri, ſed Chriſti tantùm matrem: licet iam diu & diutiſſimè Orthodoxæ fidei præcones, iuxta Apoſtolorum traditionem, Dei genitricem illam ore confiteri & corde credere nos docuerint Domini matrem.] hæc Theodoretus.

[a] *Vincent. Lirin. cōtra hæreſ. c. 16.*

MAGNVM SCANDALVM NESTORIVS ECCLESIAE INTVLIT.

Pergraue planè illatum eſt Eccleſiæ per Neſtorium hoc tempore ſcandalum, de quo Vincentius horum temporum ſcriptor ſic ait[a]: Qualem fuiſſe nuper tentationem putamus,

B

cùm infelix ille Neſtorius ſubitò ex oue conuerſus in lupum, gregem Chriſti lacerare cœpiſſet? cùm hi ipſi qui rodebantur, ex magna adhuc parte ouem crederent, ideoque morſibus eius magis paterent. Nam quis eum facilè errare arbitraretur, quem tanto ſacerdotum ſtudio perſecutum videret? qui cum magno ſanctorum amore, ſummo populi fauore celebraretur, quotidie palàm diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudæorum atque Gentilium confutabat errores. Quo tandem iuſto modo non cuiuis fidem faceret, ſe recta docere, recta prædicare, recta ſentire? Qui vt vni hæreſi ſuæ aditum patefaceret, cunctarum hæreſeon blaſphemias inſectabatur, &c.] Inferiùs verò dum de eiuſdem Neſtorij errore diſputat, eum ex diametro aduerſantem Apollinari fuiſſe dicit: nam ſubdit[b]: Cùm veritas dicat, ex duabus ſubſtantiis vnum eſſe Chriſtum: Apollinaris contrarius veritati ex vna Chriſti diuinitate duas aſſerebat eſſe ſubſtantias: Neſtorius autem contraria Apolli-

[b] *Ibid. c. 17.*

C

naris morbo, dum ſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repentè perſonas, & inaudito ſcelere duos vult eſſe Filios Dei, duos Chriſtos, vnum Deum, alterum hominem, vnum qui ex Patre, alterum qui ſit generatus ex matre.] hæc Vincentius. atque de his modò ſatis.

IESV CHRISTI ANNVS 429. | CÆLESTINI PAP. ANNVS 6. | THEODOSII 22. VALENTINIANI 5. IMPP.

QVadringenteſimus vndetrigeſimus annus adſcriptus eſt Faſtis Conſulatu Florentij & Dionyſij: quo Cæleſtinus Romanus Pōtifex Britanniam Pelagiana hæreſi infectam le-

D

gatione Palladij diaconi liberauit. Id quidem ſub his Conſulibus Proſper[c] ſummatim complexus ſic narrat: Agricola[d] Pelagianus, Seueriani Pelagiani Epiſcopi filius, Eccleſias Britanniæ dogmatis ſui inſimulatione corrupit: ſed actione Palladij diaconi Papa Cæleſtinus Germanum Antiſidorenſem Epiſcopum vice ſua mittit, vt deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.] hæc in Chronico Proſper, qui aduerſus Collatorem agens, dum Cæleſtini laudes prædicat, iſta ſubdit[e]: Venerabilis memoriæ Pōtifex Cæleſtinus, cui ad Eccleſiæ Catholicæ præſidium multa Dominus gratiæ ſuæ dona largitus eſt; ſciens damnatis non examen iudicij, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum, Cæleſtium quaſi non diſcuſſo negotio audientiam poſtulantem totius Italiæ finibus iuſſit extrudi: ab eo & prædeceſſorum ſuorum ſtatuta & decreta Synodalia inuiolabiliter ſeruanda cenſebat, vt quod ſemel meruerat abſcindi, nequaquam admitteret retractari. Nec verò ſegniore cura

[c] *Proſp. in Chron.*
[d] *Ita apud Bedam. l. 1. c. 17.*
[e] *Proſp. aduerſus Collat. in fin.*

E

ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quādo quoſdam inimicos gratiæ ſolùm ſuæ originis occupantes *(Pelagius enim Britannus cùm eſſet, ex Britannia complures allegerat ſibi diſcipulos)* etiam ab illo ſecreti excluſit Oceani; & ordinato Scotis Epiſcopo, dum Romanam inſulam ſtudet ſeruare Catholicam, fecit etiam barbaram Chriſtianam.] hæc Proſper, Scotorum etiam inſinuans factam hoc tempore conuerſionem.

Scimus tamen recentiores ſcriptores[f], qui hoc noſtro ſæculo res Scotorum ſunt proſecuti, longè antiquiorem vendicare ſibi Scotorum Chriſtianitatem, nempe à tempore Victoris Papę & martyris, qui legatione interpellatus Donaldi primi huius nominis Scotorum Regis, in Scotiam miſerit Roma clericos, qui eos docuerint Euangelium. Sed miramur tanta hæc antiquiorem Scotum chronographum Marianum prorſus ignoraſſe, & Bedam illis propinquum penitus latuiſſe, & neſciſſe iſta Hieronymum, qui ad Oceanum ſcribens de Scotis adhuc Gentilibus iſta habet[g]: Audiant Ethnici meſſes Eccleſiæ, de quibus quotidie hor-

[f] *Hect. Boetius hiſt. Scot. lib. 6. Sander. de viſib. monarch. Georg. Thomſon. in libello de antiq. Chriſt. relig. Scot. Georg. Buch. rerum Scot. lib. 4.*
[g] *Hier. epi. 83.*

A die horrea noſtra complentur: audiant catechumeni, qui ſunt fidei candidati, ne vxores ducant ante baptiſma, ne honeſta iungant matrimonia, ſed Scotorum & aſotorum ritu ac de Republica Platonis promiſcuas vxores, communes liberos habeant.] hæc & alia per ironiam. Idemque aduerſus Iouinianum[a]: Quid (inquit) loquar de ceteris nationibus, cùm ipſe adoleſcentulus in Gallia viderim Scotos gentem Britannicam humanis veſci carnibus, & cùm per ſiluas porcorum greges & armentorum pecudumque reperiant, paſtorum nates & feminarum papillas ſolere abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari? Scotorum natio vxores proprias non habet, &c.]

[a] Hier. contra Iouinian. l. 2.

Certè quidem Chriſtianorum iſta eſſe non poſſunt, ſed omnino Gentilium expertium penitus Chriſtianæ doctrinæ. Sed ad hæc dici poteſt, vt in aliis omnibus prouinciis accidiſſe vidimus, ſic eas Euangelium accepiſſe, vt tamen quamplurimi Gentiles priſtino ritu viuentes remanſerint ab Euangelica gratia alieni. Certè quidem Chriſtianitatem B aliquam in Scotia tempore ipſius Sancti Hieronymi oportuit extitiſſe, ex qua & qui Pelagium ſectati fuerint, emerſiſſent: de quibus, cùm idem præfatur in Hieremiam[b], hæc ſymbolicis quibuſdam figuris de Pelagio: Latrat per Alpinum canem grãdem & corpulentum, qui calcibus magis poſſit ferire, quàm dentibus: habet enim progeniem Scoticæ gentis, de Britannorum vicinia.] & ſuperiùs[c] de eodem ænigmaticè item agens, antequam detegeretur hæreticus, eumdem ſtolidiſſimum, & Scotorum pultibus prægrauatum appellat. Sic igitur Hieronymi tempore in Scotia Chriſtianiſmum viguiſſe oportuit, ex quo aliqui prodiere Pelagiani. Certè quidem aſſertoribus Scoticæ gentis Chriſtianitatis temporibus Victoris Papæ fauet Tertullianus, cùm aduerſus Iudæos agens hæc ait[d]: Britannorum inacceſſa Romanis loca, Chriſto vero ſubdita.] Porrò Britanniæ loca inacceſſa Romanis tempore Tertulliani fuiſſe Scotos, quos illi ſubiugare nullatenus valuiſſent, rectè intelligi C poſſe videtur.

[b] Hieron. in Hierem. lib. 3. præf.
[c] Hieron. in Hierem. lib. 1. præf.
[d] Tertul. aduerſ. Iudæos. c. 7.

Sic igitur qui à Victore Romano Pontifice Scotos Euangelium accepiſſe maiorum traditione ſcripſere, haud ſunt refellendi: nec quòd tradunt maiorem in Scotia auctum eſſe numerum Chriſtianorum, cùm vigente in Orbe Romano Diocletiani perſecutione, è Britannia profugi Chriſtiani in Scotiam ſe contulerunt extorres: neque dum addunt ab illis excoli cœptam vitam monaſticam ardentioribus ſtudiis. Primùm verò eam gentem à Cæleſtino Papa Epiſcopum habuiſſe Palladium, omnes conſentiunt: quem ſic dicit S. Proſper Britanniam ab hæreſi liberaſſe, & Scotiam barbaram gentem feciſſe Chriſtianam, vt Scotos illos, qui adhuc Gentilicio, immo ferino ritu viuebant, reddiderit omnes Chriſtianæ religionis cultores, eoſdemque ſub vno paſtore, vnoque ouili collegerit, ipſo illis Epiſcopo præſidente: quem iure vt ſuum Apoſtolum venerati ſunt Scoti, magno honore proſequentes eius reliquias in Mernia Scotiæ prouincia collocatas. Ex his autem habes quibus redarguas aſſerentes Sedulium Chriſtianum poëtam, quem tantopere Gelaſius Papa laudat, D habuiſſe præceptorem Hildebertum Scotorum Archiepiſcopum: etenim cùm ipſe Sedulius ad Theodoſij Imp. tempora referatur, quomodo vſus eſſe potuit Hildeberto Scotorum Archiepiſcopo præceptore, ſi nullus adhuc ordinatus erat in Scotia Archiepiſcopus, & Palladius abſque controuerſia primus fuiſſe dicatur eius gentis Antiſtes? Habes autem ex antiquitate Sedulij hominis Chriſtiani, eiuſdemque doctiſſimi, quo intelligas ante Palladium cognitam & acceptam à Scotis Chriſtianam religionem, florente ex ipſis doctiſſimo viro, eodemque maximè pio, cuius opimi ingenij extant hactenus complura nobiliſſima monumenta.

Qui igitur Euangelium primò à Victore Pontifice Maximo accepere, & à Cæleſtino Papa primum Epiſcopum, à quo ſunt omnes penitus redditi Chriſtiani, catenus Chriſti gratia E profecere, vt qui olim Gentilicio ritu viuẽtes ob ferinos mores vt portentum oſtẽtui erant humano generi, poſtea omnium præſtantiſſimi euaſerint Chriſtiani, Chriſtianamque fidem ſumma diligentia excolẽtes, Apoſtolico munere (vt ſuis locis dicturi ſumus) in exteras gentes longè poſitas latiſſimè eam atque locupletiſſimè propagarint. Porrò eamdem Eccleſiam nobiliſſimam hoc noſtro ſæculo Deus tentari permiſit, vt Chriſtianę conſtantiæ præclariſſimum ſpecimen ederet, cùm inter alios martyres habere etiam meruit (quod nulla hactenus Chriſtiana gens habuit) ipſam Reginam, Catholicæ fidei eximium decus & ornamentum, diutiſſima cõfeſſione in carcere antè probatam, nobiliori corona martyrij auctam. Sed iam ad legationes hoc anno in Britanniam miſſas redeamus.

Duæ fuerunt iſtæ legationes, nimirum Palladij diaconi altera, altera verò S. Germani Epiſcopi,

A ſcopi, ſed poſterior ex priore, ambæq; ex vno eodemq; prodeuntes fonte, nempe à Cæleſtino Romano Pontifice; vt ex Proſpero, qui res geſtas ſui temporis ſcripſit, apparet; cui & præ ceteris inhærendum prærogatiua tanti auctoris, res quæ ob oculos & præ manibus habuit ſcribentis, omnes æquè conſentient. Duas præterea fuiſſe Palladij legationes in Britanniam, eodem auctore liquet; priorem nimirum, cùm hoc anno occaſione hæreſis Pelagianæ ab ipſo Cæleſtino Romano Pontifice miſſus eſt in Britanniam; poſteriorem verò poſt ſequentẽ annum (vt idẽ affimat Proſper) cùm Palladius ex diacono creatus Epiſcopus ad Scotos ab eodem miſſus eſt Cæleſtino. Agamus de ſingulis ex ordine rerum geſtarum & temporis.

Primùm verò quod ad Palladium diaconum ſpectat, ex Proſpero corrigendus eſt Beda[a], dum ait, anno octauo Imperij Theodoſij Iunioris miſſum eſſe Palladium à Cæleſtino Romano Pontifice: nam Põtificatus ipſius Cæleſtini ab eo tempore poſt annos octo B cõtigit, nempe decimoſexto eiuſdem Theodoſij Imperatoris. De Palladio autem, quiſnam iſte fuerit, perueſtigandũ eſt. Græcum fuiſſe hominẽ cùm dicant, vanè putauit aliquis ex recentioribus[b] hunc illum fuiſſe Palladium Ioannis Hieroſolymitani perneceſſariũ: nã illum non diaconum, ſed Epiſcopum, non expugnatorem Pelagij, ſed defenſorem fuiſſe, ſuperiùs pluries demõſtratum eſt. Vixit hoc tempore alius quoque Palladius, ad quem Cyrillus Alexandrinus ſcripſit commentarium de Adoratione & cultu in Spiritu ſancto.

[a] Beda hiſt. Anglic. lib. 1. c. 14. & de ſex ætat. in Theodoſio Iuniore.
[b] Trithem. de Script. Eccleſ.

Ceterùm quem fuiſſe putamus, conſtat his temporibus vixiſſe Palladium diaconum S.R.E. qui reperitur ſcripſiſſe haud pridem ſub Zoſimo Papa res geſtas S. Ioannis Chryſoſtomi, nempe dialogum illum alterius Palladij Epiſcopi Helenopolis cum Theodoro itidem Romanæ Eccleſiæ diacono: qui quidem Palladius diaconus apud Trithemium numeratur inter ſcriptores Eccleſiaſticos; nam præter Vitam Ioannis Chryſoſtomi ab ipſo C ſcriptam per dialogiſmum, in quo Palladius Epiſcopus & Theodorus diaconus interloquuntur, librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum librum vnum, & ad Cæleſtinum epiſtolarum librum vnum, & alia Græco ſermone ab eodem edita idem tradit. Vtinam extaret liber ille Palladij epiſtolarum ad Cæleſtinum: certè quidem, cuncta quæ in hac legatione ab eo geſta eſſent, fuiſſe accuratè ſcriptis mandata illis epiſtolis, opinari poſſumus; cùm nos illis carentes, de rebus magni ponderis memoria perpetua dignis, nihil præterea quàm quæ dicta ſunt ex Proſpero, habeamus expreſſum. Scotos quidem ipſos ab eo ad Chriſti fidem conuerſos fuiſſe, & ex munere Apoſtolico conſecutum quoque fuiſſe nomen, vt Apoſtolus Scotorum fuerit nuncupatus, vna omnium cum Proſpero eſt ſententia. Nauigaſſe quoque ad Hibernos, & illic Euangelium prædicaſſe mandato eiuſdem Cæleſtini Romani Pontificis, Probus teſtatur in rebus geſtis ſancti Patricij à ſe conſcriptis, qui & nominat eumdem Palladium, Archidiaconum Cæleſtini. D Porrò morte præuento Palladio, S. Patricius cœptum ab eo opus abſoluit, de quo ſuo loco dicendum inferiùs.

SCRIPTA PALLADII.

At quoniam res ſummas & plurium annorum ſpatio confectas cogimur, iactura veterum monumentorum, tranſilire ieiuni, res inquam præclaras à Palladio in hac legatione perfunctas: age de S. Germani legatione orationẽ inſtituamus: de qua primùm (quod ad rationem temporis ſpectat) ex Proſpero rurſum corrigendus eſt Beda. Etenim cùm Proſper ſub huius anni Conſulibus referat legationem Germani opera Palladij procuratam, apud Bedam[c] ponitur poſt obitum Theodoſij Iunioris ſub Marciano Imperatore: auſcultandũ autẽ Proſperum potiùs ex dictis rationibus, quàm Bædam, nemo non videt. Extant Acta ipſius S. Germani Epiſcopi legati poſteris tradita, & omni fide cõſignata, à Conſtantio presbytero E ſcripta ad S. Patientem Epiſcopum Lugdunenſem: floruerunt ambo hoc ſæculo, eſtque de vtroque mentio apud Sidonium Apollinarem. meminit etiam eiuſdem Conſtantij, qui Vitam S. Germani conſcripſit, Iſidorus[d]: ſed cùm Epiſcopum nominet, alij verò presbyterum, non mirum videtur vt idem poſtea Epiſcopus factus ſit: ſic & apud Sidonium, & in Conciliis Gallicanis Conſtantius nominatus reperitur Epiſcopus. ſcripſit autem ea Conſtantius ad Cenſurium Antiſidorenſem Epiſcopum, ad quem extat quoque Sidonij Apollinaris[e] epiſtola. Ex quibus omnibus intelligas, haud ad ignotum ab ignoto & vulgari homine ea de legatione Germani eſſe conſcripta, ſed à nobili auctore, qui inter claros illuſtreſque viros huius ſæculi vixerit.

DE LEGATIONE GERMANI EPISCOPI A CONSTANTIO SCRIPTA.

[c] Beda de ſex ætat. & hiſt. Angl. lib. 1. c. 17.
[d] Iſid. de Vir. illuſt. c. 4.
[e] Sidon. lib. 2. epiſt. 12. & li. 3. epiſt. 2. & lib. 6. epiſt. 22.

Cùm verò auctoritate Proſperi ſatis liqueat, S. Germanum Epiſcopum in Britanniam à Cæleſtino miſſum eſſe legatum; Conſtantiùs verò ac poſt eum Beda tradant à Synodo Gallicana id factum: potuit quidem vtrumque facilè contigiſſe; vel, vt quem mittendum

Synodus illa delegiſſet, Pontifex comprobaſſet; vel quem ſibi ad eam prouinciam legare A deberet, ipſe Cæleſtinus arbitrio Gallorum Epiſcoporum reliquiſſet. Certè quidem clades ipſa illata Britannorum Eccleſiæ ab ipſorum gentili Pelagio, ac eius diſcipulis, priùs innotuit Epiſcopis Galliarum legatione Catholicorum Antiſtitum Britannorum, vt ex Conſtantio liquet. Qui igitur legibus Imperatorum vndique (vt dictum eſt) exagitati Pelagiani fuere; in inſula illa in primis, ex qua Pelagius auctor impietatis oriundus erat, latebras captare curarunt: vbi affectato ex more titulo ſanctitatis, in ſe populi oculos conuertentes, in eos paulatim cum prædicatione Chriſtianæ vitæ perfectionis, quam ſe profiteri iactabant, venena hæreſis inſtillarunt; quæ adeò eorum præcordiis inhæſerunt, vt iam medicinam nullam admitterent, ſuorumque paſtorum lupos arcentium vocem contemnerent: vnde opus fuit, è vicinis Galliis, immo è longè poſita Romana Eccleſia aduerſus ingruentia mala auxilium implorare. Sed non vnus Germanus Epiſcopus tantum ſuſcepit B onus ſubeundũ; verùm additus eſt illi collega vir ſanctiſſimus Lupus Epiſcopus Trecenſis: amboque ſicut Paulus & Barnabas, in Euangelium ſegregati. Sed iam rem ipſam à Conſtantio deſcriptam referre aggrediamur[a]:

[a] Conſtant. li. 1. c. 19. apud Sur tom. 4.

Synodus Gallicana ex qua Germanus et Lupus Epiſc. miſſi in Britanniam.

Eodem (inquit) tempore ex Britanniis directa legatio Gallicanis Epiſcopis nunciauit, Pelagianam peruerſitatem in locis ſuis latè populos occupaſſe, & quamprimum fidei Catholicæ debere ſuccurri. Ob quam cauſam Synodus numeroſa collecta eſt: omniumque iudicio duo præclara religionis lumina vniuerſorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus apoſtolici ſacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus poſſidentes. Et quanto neceſſitas laborioſior apparebat, tanto eam promptiùs heroes deuotiſſimi ſuſceperunt, celebritatem negotij fidei ſtimulis maturantes.] ſubdit poſt hæc auctor, quomodo in itinere apud Pariſios ſanctam virginem Genoueſam S. Germanus præſcius futurorum vocatam Deo deſpondit, C nummumque caſu repertum cruce impreſſum eidem in memoriam geſtandum dedit. ac de nauigatione in Britanniam mox hæc addit[b]:

[b] Idem lib. 1. c. 12.

Hi itaque Oceanum mare, Chriſto duce & auctore, conſcendunt: qui famulos ſuos inter diſcrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primùm de ſinu Gallico flabris leuibus nauis in altum prouecta ducitur, donec ad æquor mediũ perueniret, vbi porrectis in longum viſibus nihil aliud videretur quàm cælum & maria. Nec multo pòſt occurrit in pelago legionis inimicæ vis dæmonum, qui tantos ac tales viros peruadere ad recipiendam populorũ ſalutem liuidis iniquitatibus inuiderent. Opponunt pericula, procellas concitant, cælũ diemque nubium nocte ſubducunt, & tenebrarum caliginem maris atque aëris horrore congeminant. Ventorum furorem vela non ſuſtinent, & Oceani moles fragilis cymba vix tolerat. Cedunt miniſteria victa nautarum. Ferebatur nauigium oratione, non viribus. Et caſu dux ipſe vel Pontifex, fractus corporis laſſitudine, ſopore reſolutus eſt.

Maris tempeſtatem diuina virtute ſuperant.

Tum verò quaſi repugnatore ceſſante, tempeſtas excitata cõualuit, & iam nauigium per- D fuſis fluctibus mergebatur. Tunc beatus Lupus, omneſque turbati, excitant ſeniorem, elementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate conſtantior, Chriſtum inuocat, Oceanum increpat, & procellis ſæuientibus cauſam religionis opponit: ſtatimque aſſumpto oleo, in nomine Trinitatis leui aſpergine fluctus ſæuientes oppreſſit: collegam commonet, hortatur vniuerſos: oratio vno ore & clamore profunditur. adeſt Diuinitas, fugantur inimici, tranquillitas ſerena ſubſequitur: venti contrarij ad itineris miniſteria vertuntur: nauigium famulatrix vnda ſubſequitur, decurſiſque immenſis ſpatiis, breui optati littoris quiete potiuntur. Itaque conueniens ex diuerſis partibus multitudo excepit ſacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduerſa prædixerat. Nunciabãt enim ſiniſtri ſpiritus quod timebant. Qui imperio ſacerdotum dum ab obſeſſis corporibus detruduntur, & tempe- E ſtatis ordinem & pericula quæ intulerant fatebantur, victoſque ſe eorum meritis & imperio non negabant.

Britanni audiunt Germanum.

Interea Britannorum inſulam, quæ inter omnes eſt vel prima vel maxima, ſacerdotes Apoſtolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleuerũt. Et cùm quotidie irruente frequentia ſtiparentur, diuinus ſermo non ſolùm in eccleſiis, verùm etiam per triuia, per deuia fundebatur; vt paſſim & fide Catholici firmarẽtur, & deprauati viam correctionis agnoſcerent. Erat in illis Apoſtolorum inſtar gloria, & auctoritas per conſcientiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis: accedebat præterea tantis auctoribus aſſertio veritatis. Itaque regionis vniuerſitas in eorum ſententiam prompta tranſierat: latebãt abditi ſiniſtræ perſuaſionis auctores, & more maligni ſpiritus gemebant perire ſibi populos euadentes. Ad extremum

A tremum diuturna meditatione concepta, præſumunt inire conflictum. Procedunt conſpicui diuitiis, veſte fulgenti, circumdati aſſentatione multorum: contentioniſque ſubire aleam maluerunt, quàm in populo, quem ſubuerterant, pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur ſe ipſi ſilentio damnauiſſe.

Illic planè immenſæ multitudinis numeroſitas etiam cum coniugibus ac liberis excitata conuenerat. Aderat populus ſpectator futurus & iudex. Aſtabant partes diſpari conditione diſſimiles: hinc diuina auctoritas, inde humana præſumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc Chriſtus, inde Pelagius auctor. Primo in loco beatiſſimi ſacerdotes præbuerant aduerſariis copiam diſputandi, quæ ſola verborum nuditate diu inaniter & aures occupauit & tempora. Deinde Antiſtites venerandi torrentes eloquij ſui cum Apoſtolicis & Euangelicis tonitruis profuderunt. Miſcebatur ſermo proprius cum diuino, & aſſertiones frequentiſſi- B mas lectionum teſtimonia ſequebantur. Conuincitur vanitas, & perfidia confutatur: ita vt ad ſingulas verborum obiectiones reos ſe, dum reſpondere nequiuerunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet: iudicium cum clamore teſtatur. Cùm ſubitò vir Tribunitiæ poteſtatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam ſinibus ingerens ſacerdotum: quam illi offerri aduerſariis præceperunt. Sed illi, conſcientia puniente deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem paruulæ à ſacerdotibus precantur. Qui expectationem populi & inclinatos aduerſarios intuentes, orationem breuiter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu ſancto ſanctam inuocat Trinitatem, & protinus inhærentem lateri ſuo capſulam cum ſanctorum reliquiis collo auulſam manibus comprehendit, eamque in conſpectu omnium puellæ oculis applicauit: quos ſtatim, euacuatis tenebris, lumine veritatis impleuit. Exultãt parentes, miraculo populus contremiſcit. Poſt quam C diem ita ex animis hominum perſuaſio iniqua deleta eſt, vt ſacerdotum doctrinam ſitientibus deſideriis ſectarentur.

Miraculo fides Catholica probata.

Compreſſa itaque peruerſitate damnabili, eiuſque auctoribus confutatis, animiſque omnium fidei puritate compoſitis, ſacerdotes ad beatum Albanum martyrem, auctori Deo per ipſum gratias acturi, properabant. Vbi Germanus, omnium Apoſtolorum, diuerſorũque martyrum reliquias ſecum habens, facta oratione, iuſſit reuelli ſepulchrum, pretioſa ibidem munera conditurus: arbitrans opportunum, vt membra Sanctorum ex diuerſis regionibus collecta, quos pares meritis receperat cælum, ſepulchri quoque vnius teneret hoſpitium. Quibus depoſitis, honorificeque ſociatis, de loco ipſo, vbi beati martyris effuſus fuerat ſanguis, maſſam pulueris ſecum portaturus abſtulit: in qua apparebat, cruore ſeruato, rubere martyrum cædem, perſecutore pallente. Quibus ita geſtis, innumera hominum D eodem die ad Dominum conuerſa eſt turba.] hæc Conſtantius. Vide & conſidera hic opportunè, lector, quænam ſit putanda Catholica fides, & in ſanctorum cultu pia traditio; num ea, quam ſanctiſſimi Epiſcopi, ſequentibus ſignis, Dei teſtificatione docebant, an quam in demolitione martyrum ſepulchrorum in eadem inſula (proh dolor!) fæx hæreticorum hodie vi armorum & carnificina ſanctorum extorquet? Sed miſſis his (nam quis corriget quos Deus deſpexit?) ſacros Antiſtites mira adhuc in eadem inſula agentes proſequamur. ſubdit enim Conſtantius:

Germanus puluerem colligit ex loco martyrii S. Albani.

Inde dum redeunt, inſidiator inimicus, caſualibus laqueis præparatis, Germani pedem lapſus occaſione contriuit, ignorans illius merita, ſicut Iob beatiſſimi, afflictione corporis propaganda. Et dum aliquandiu vno in loco infirmitatis neceſſitate conſtringitur; in vicinia, qua manebat, caſuale exarſit incendium: quod conſumptis domibus, quæ illic paluſtri E arundine tegebantur, ad habitaculum in quo idem iacebat, flabris ſtimulantibus, ferebatur. Concurſus omnium ad Antiſtitem conuolauit, vt eleuatis manibus periculum quod imminebat euaderet. Qui omnibus increpatis, moueri ſe fidei præſumptione, non paſſus eſt. Multitudo omnis deſperatione perterrita obuiam occurrit incẽdio. Sed vt potentia Dei manifeſtior appareret, quicquid cuſtodire tentauerat turba, conſumitur: quod verò iacens & infirmus defenderat, reſeruatur: hoſpitium ſancti viri expaueſcens flamma tranſiliuit, vltra citraque deſæuiens; & inter globos flammantis incendij incolume tabernaculum, quod habitator incluſus ſeruabat, emicuit. Exultat turba miraculo, & victam ſe diuinis virtutibus gratulatur. Excubabat diebus ac noctibus ante tugurium pauperis turba ſine numero, hi animas curari cupientes, hi corpora. Referri nequeunt, quæ Chriſtus operabatur in famulo, qui virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati ſuæ remedij nihil adhiberi pateretur: quadam nocte candentem niueis veſtibus vidit ſibi adeſſe perſonam, quæ

Germanus patitur pedis colluxationem.

manu extenſa iacentem videretur attollere, eumque conſiſtere firmis veſtigiis imperabat. A Poſtquam horam ita fugatis doloribus, recepit priſtinam ſanitatem, vt die reddito, itineris laborem ſubiret intrepidus.

GERMANVS PRAESTO EST BRITANNIS ADVERSVS HOSTES.

Interea Saxones, Pictique bellum aduerſus Britones iunctis viribus ſuſceperunt, quos eadem neceſſitas in caſtra conſtrinxerat; & cum trepidi partes ſuas penè impares iudicarent, ſanctorum Antiſtitum auxilium petierunt. Qui promiſſum maturantes aduentum, tantum ſecuritatis & fiduciæ contulerunt, vt acceſſiſſe maximus crederetur exercitus. Itaque Apoſtolicis ducibus Chriſtus militabat in caſtris. Aderant etiam Quadrageſimæ venerabiles dies, quos religioſiores reddebat præſentia ſacerdotum, in tantum vt quotidianis prædicationibus inſtituti certatim ad gratiam baptiſmatis conuolarent. Nam maxima exercitus multitudo vndam lauacri ſalutaris expetiit. Eccleſia ad diem Reſurrectionis Dominicæ frondibus contexta componitur, & in expeditione campeſtri inſtar ciuitatis ap- B tatur. Madidus baptiſmate procedit exercitus, fides feruet in populo; & contempto armorum præſidio, Diuinitatis expectatur auxilium.

VICTORIA SINE SANGVINE DIVINA VIRTVTE PARTA.

Interea hæc inſtitutio vel forma caſtrorum hoſtibus nunciatur: qui victoriam quaſi de inermi exercitu præſumentes, aſſumpta alacritate feſtinant: quorum tamen aduentus exploratione cognoſcitur. Cùmque emenſa ſolemnitate Paſchali, recens de lauacro maior pars exercitus arma capere & bellum parare tentaret: Germanus ducem ſe prœlij profitetur. Eligit expeditos, circumiecta percurrit: & è regione qua hoſtium ſperabatur aduentus, vallem circumdatam editis montibus intuetur. quo in loco nouum componit exercitum, ipſe dux agminis. Et iam aderat ferox hoſtium multitudo, quam appropinquare intuebantur in inſidiis conſtituti. Cùm ſubitò Germanus ſignifer vniuerſos admonet, & prædicit, vt voci ſuæ vno clamore reſpondeant. Securiſque hoſtibus, qui ſe inſperatos ad- C eſſe confiderent, ALLELVIA, tertiò repetitum, ſacerdotes inclamant. Sequitur vna vox omnium; & eleuatum clamorem, repercuſſo aëre, montium incluſa multiplicant. Hoſtile agmen terrore proſternitur: & ruiſſe ſuper ſe non ſolùm rupes circumdatas, verùm etiam ipſam cæli machinam, contremiſcunt: trepidationique iniectæ vix ſufficere pedum pernicitas credebatur. Paſſim fugiunt, arma proiiciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuiſſe diſcrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen quod ſenſim venientes tranſierant, deuorauit. Vltionem ſuam innocens intuetur exercitus, & victoriæ præſtitæ otioſus ſpectator efficitur. Spolia colliguntur expoſita, & prædam cæleſtis victoriæ miles religioſus adipiſcitur. Triumphant Pontifices, hoſtibus fuſis ſine ſanguine; triumphant victoria fide obtenta, non viribus. Compoſita itaque opulentiſſima inſula ſecuritate multiplici, ſuperatiſque hoſtibus vel ſpiritualibus, vel carne conſpicuis, quippe qui viciſſent Pelagianiſtas & D Saxones: cum totius mærore regionis reditum moliuntur. Tranquillam nauigationem merita propria & interceſſio Albani martyris parauerunt, quietoſque Antiſtites ſuorum deſideriis felix carina reſtituit.

GERMANVS REVERTITVR ANTISIDORVM.

In reditu venerabilium ſacerdotum exultant Galliæ, gaudent Eccleſiæ, dæmones contremiſcunt. Certè expectatio propriæ ciuitatis beatum Germanum votis duplicibus ambiebat, quam & apud maieſtatem diuinam & inter mundi procellas ſeruare conſueuerat. Tributaria enim functio præter ſolitum & neceſſitates innumeræ ciues ſuos quaſi pupillos orbatos parente depreſſerant. Et pro quiete vel requie quæſiturus remedia ciuitati, poſt maritima diſcrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur. Itaque Gallias illuſtraturus paruiſſimo comitatu & exigua euectione progreditur, qui pro largiſſimis theſauris Chriſtũ ferebat in pectore.] adiit enim Præfectum Galliarum, rogaturus pro ciuibus ſuis. Poſt alia verò ab eo- E dem ſacro Antiſtite inſignia opera edita, idẽ auctor ſubdit de poſteriori legatione eiuſdem in eamdem inſulam eadem quoque ex cauſa ſuſcepta: ſed quoniam ea contigit ſub Sixto Romano Pontifice, de ea ſuo loco agemus.

CAELESTINVS ADMONET EPISCOPOS APVLOS ET CALABROS.

Hoc eodem anno ipſe Cæleſtinus Romanus Pontifex, qui in Britanniam S. Germanum legauit, & Scotos ad fidem per Palladium conuertit, paſtorali functione ſolicitus, vicinarum Eccleſiarum curam non negligens, ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ epiſtolam dedit, qua admonuit, ne ex laicis aſſumerentur Epiſcopi, ſed eligerentur ex clero: & quod illi ad excuſationes ſuas ſtudia populi & conatum afferrent, eoſdem his verbis admonuit; Docendus eſt populus, non ſequendus: noſque (ſi neſciunt) eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his conſenſum præbere debemus. Quiſquis verò conatus fuerit tentare prohibita, ſentiet cenſuram Apoſtolicæ ſedis minimè defuturam: quæ enim ſola admonitionis

A tionis auctoritate non corrigimus, neceſſe eſt per ſeueritatem congruentem regulis vindicemus.] hæc Cæleſtinus.

Sed iam quomodo ſe habuerint hoc anno res Orientalis Eccleſiæ tumultibus Neſtorij perturbatæ, videamus. Neſtorius igitur, quam promulgaſſet hæreſim Conſtantinopoli, cupiens per totum Orbem amplioribus ſpatiis dilatari, omnes quibus pollebat, vires impendit, quo iſta poſſet implere: parum enim ſibi viſus in ipſa primaria vrbe nouam hæreſim promulgaſſe, ad eam latiùs diffamandam ſua ſcripta ad diuerſos dedit, & inter alios ad Ægypti monachos; quos vt deciperet, ſe nonniſi Nicænæ fidei profeſſorem eſſe oſtentans, nihil ſe niſi ex Nicæni Concilij præſcripto docere, fraudulenter ſuis litteris præſeferebat: ex quo factum eſt, vt nonnulli ex eiſdem Ægypti monachis ipſius errori conſenſerint. hæc quidem omnia Cyrillus ipſe teſtatur[a]. Porrò nõ litteras tantùm ad diuer- B ſos Neſtorius ſparſit, ſed & libros eiuſdem hæreſis defenſores dedit: quos etiam per Antiochum virum illuſtrem ad Cæleſtinum Pontificẽ miſiſſe, idẽ qui accepit ipſe Cæleſtinus Papa teſtatur[b]: quales autem ij eſſent, quę de iiſdẽ Neſtorij libris poſtea per viſum demonſtrata fuerunt ſanctiſſimo anachoretæ, declarant; quæ, antequam reliqua proſequamur, hic adducamus in medium ex Sophronio, rem geſtam, vt ſe habuit, deſcribente his verbis[c]:

[a] *Cyril. epi 1.*

NESTORIVS LIBROS HAERESIS SVAE AD DIVERSOS MITTIT.

[b] *Caleſt. ep. 5.*

[c] *Sophr. Prat. ſpirit. c. 66.*

DE LIBRIS NESTORII OSTENSA VISIO.

Acceſſimus ad Abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis iuxta ſanctum Iordanem: narrauitque nobis, dicens: Die quadam vidi per ſomnium mulierem honeſta facie, purpura indutam, & cum ea viros duos, & ipſos venerando habitu & aſpectu præclaro. Arbitratus ſum mulierem illam eſſe Dominam noſtram ſanctam Dei genitricem, duoſque viros qui cum ea erant, S. Ioannem Baptiſtam, & S. Ioannem Theologum & Euangeliſtam. Egreſſuſque de cella, rogabam illam vt ingrederetur. quæ non acceſſit. Perman- C ſi ergo diutiùs orans & obſecrans, dicens: Ne, quæſo, auertatur humilis factus confuſus: & alia plurima huiuſmodi. Illa igitur vt me vidit inſtare precibus, eamdemque poſtulationem iterare, ſeueriùs mihi reſpondit, dicens: Habes intra cellam inimicum meum, & vis vt ingrediar? Et his dictis, abſceſſit. Vigilans autem affligi cœpi, & cogitabam numquid in mentem peccatum contra illam admiſiſſem: neque enim erat aliquis alius in cella mea, niſi ego ſolus. Diutiùs igitur me ipſum diſcutiens, nihil inueni quod in illam peccaſſem. Cùm verò vidiſſem me nimio mærore abſorberi, ſurgens cœpi librum, vt legerem, quòd per huiuſmodi lectionem dolorem meum cogitationeſque repellerem: librum autem illum mutuo acceperam à beato Eſychio presbytero Hieroſolymitanæ Eccleſiæ. Euoluenſque librum, inueni duos ipſius Neſtorij libros in fine voluminis ſcriptos: moxque agnoui, hunc eſſe inimicum illũ ſanctæ Dominæ noſtræ Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ. Tunc D ſurgens abij, librumque illi, qui eum mihi accommodauerat, reddidi, dicens illi: Accipe librum tuum, frater; neque enim ex eo tantum vtilitatis accepi, quantum detrimenti. Cùm ille verò detrimenti ipſius cauſam ſciſcitaretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo ſuccenſus, protinus duos illos Neſtorij libros ex volumine præcidit, eoſque igni tradidit, dicens: Non manebit in cella mea Dominæ noſtræ S. Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ inimicus.] hæc ibi.

Eiuſmodi namque fuerunt libri illi, quos (vt diximus) per diuerſas Orbis partes Neſtorius diuulgauit, quorum blaſphemias idem qui ſuprà Cyrillus ſeorſum collegit[d] & confutauit. Horum cauſa magnæ inter Ægypti monachos excitatæ ſunt turbæ; ad quas ſedandas Cyrillus primam ſcripſit epiſtolam[e], vbi inter alia: Audio exitiales quoſdam rumores inter vos proſeminatos, nonnullos quoque oberrare, qui ſinceram veſtram fidem demoliri ſtu- E deant, & inanium vocabulorum bullas apud rude vulgus eructantes, vtrum θεοτόκον ſacram Virginem appellare liceat, in controuerſiam vocare audeant. Præſtaret ſanè eiuſmodi quæſtionibus omnino ſuperſedere, & in ea quæ abſtruſioris conſiderationis ſunt, nec aliter ferè, niſi veluti in ſpeculo & in ænigmate, etiam ab iis qui ingenij celeritate mentiſque ſubtilitate pollent, perſpici poſſunt, nequaquam inquirere (nam ſimpliciorum captum ſubtiliora theoremata excedunt.] At quoniam horum ſermonum expertes non permanſiſtis, ſitque probabile contentioſos quoſdam non defuturos, qui venenum, quod ſemel hauſerunt, veluti ſpicula quædam in imbecilliorũ animos defigere conabuntur: operæ me pretium facturum putaui, ſi pauca quędam his de rebus ad vos diſſererem, &c.] docet enim ex Patrum ſententia, qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipſo in primis S. Athanaſio, ſanctiſſimam Virginem, Deiparam appellatam.

[d] *Cyril de dog. Neſtor.*

[e] *Cyril. epi. 1. edit. Pelt.*

DISSIDIA INTER AEGYPTI MONACHOS OB LIBROS NESTORII EXORTA.

Cùm verò in tota illa tractatione S. Cyrillus à Neſtorij nomine abſtinuerit, qui vt blaſphemiæ

CYRILLI MODESTIA IN IMPVGNANDO NESTORIVM

[a] Cyril. epi. 2.

A miæ auctor in primis nominandus erat; hinc ducimus coniecturam, eamdem epiſtolã à Cyrillo primam omnium eſſe conſcriptam, antequam Neſtorius perfricta fronte palàm ſe auctorem & defenſorem horrendæ impietatis proderet: vel potiùs (quod teſtari videtur ipſe Cyrillus[a] ſequenti epiſtola) quod etſi in libris miſſis Neſtorij nomen inditum eſſet, haud tamen Cyrillus facilè credere voluit eos eſſe Neſtorij: nã in epiſtola ad ipſum ſcripta hæc habet: Noſter proinde hic animi dolor ex iis natus eſt, quæ pietas tua dixit, aut etiam nõ dixit: ſiquidem ſchedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo.] hæc ipſe in epiſtola ad Neſtorium anno ſequenti ſcripta, poſtquam ſcilicet Cęleſtinus ad Neſtorium atque Cyrillum litteras reddidiſſet, quæ ſequentis anni Conſulibus ſignatæ ſunt.

CYRILLVS PRVDENTER DISSIMVLAT.

Diſſimulauit itaque prudenter eo modo Cyrillus, ne videretur vetera inſtaurare certamina, pugnareque rurſum (vt olim Theophili tempore) Epiſcopum Alexandrinum contra Conſtantinopolitanum Antiſtitem. Quo igitur appareret, ſe contra hæreſim, non contra hominem inire certamen; B illud hoc ipſo rerum exordio conſilium iniit, vt ſic ad Ægyptios monachos ſcribens, nomen tamen Neſtorij reticeret: quod & præſtitit in commentariis eo argumento ad ipſos Imperatores atque ad Reginas conſcriptis: vnde etiam coniicere poſſumus, hoc quoque tempore libros illos à Cyrillo eſſe conſcriptos, tacito Neſtorij nomine, ne ex eo Theodoſij animus offenderetur, qui Neſtorium Antiochia accerſitum, reiectis ceteris, in Epiſcopum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ deligendum curarat. Quod enim vereretur Cyrillus, ne venena Neſtorij in animos Auguſtorum & Auguſtarum illaberentur, in aulamque & in magiſtratus reliquos ſerperent; vt ad eos ſcriberet, antidotumque pararet, in animum induxit. declarat namque ipſe hoc animi ſui conſilium ea epiſtola, quam poſt Epheſinum Concilium ad Theodoſium dedit[b]. C

[b] Extat. Act. Concil. Epheſ. tom. 1. c. 2. edit. Pelt.

CAELESTINVS MANDAT INQVIRI DE VERITATE SCRIPTORVM NESTORII.

Cùm autem quæ ad Ægypti monachos ſcripta impij Neſtorij peruenerant, eadem ab incerto homine Romam ad Cæleſtinum Papam perlata eſſent: iiſdem in fratrum coepiſcoporum conſeſſu percognitis, & horrendis confertis blaſphemiis adinuentis, idem Cæleſtinus ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum ſcripſit, vt diligenter perquireret, num illa re vera fuiſſent à Neſtorio exarata: impoſſibile enim quodammodo videbatur, talia de Neſtorio credere, de quo nuper Orientalium Epiſcoporum litteris præconia accepiſſet. teſtatur id quidem Cyrillus in primis ad eumdem Neſtorium datis hoc anno litteris, ea occaſione, quòd audierat illum admodum expoſtulare ob data à ſe ad monachos litteras aduerſus blaſphemias ad eos ab ipſo Neſtorio miſſas. Epiſtola autem Cyrilli ad Neſtorium ſic ſe habet[c]:

[c] Act. Concil. Epheſ. tom. 1. c. 1.

EPISTOLA PRIMA CYRILLI AD NESTORIVM

D Aduenerant Alexandriam viri aliquot veneratione ac fide digni, qui pietatem tuam grauiter ſtomachari, nullumque mei lædendi cauſa lapidem non mouere, mihi renunciarunt. Cupienti autem mihi agnoſcere, vndenam pietas tua in hanc ægritudinem incidiſſet: Alexandrinos quoſdam epiſtolam illam, quam ad ſanctos monachos miſeram, circumferre, eamque rem odij moleſtiæque cauſam eſſe, reſponderunt. Ego verò miratus ſum maiorem in modum, pietatem tuam non perpendiſſe, ſecumque reputaſſe, eas in fide turbas, antequam ego quicquam omnino ſcriberem, ex quibuſdam pietatis tuæ ſermonibus excitatas fuiſſe. An non, obſecro, priuſquam vllæ penitus eiuſmodi chartæ vel commentarij circumferrentur, dum quorumdam peruerſorum emendationi ſtudemus, inſignem moleſtiam pertulimus? Eo namque malum hoc paulatim ſerpendo peruenit, vt nonnulli Chriſtum, Deum appellari, ægrè patiantur, ſed potiùs Diuinitatis organum & inſtrumentum, hominemque Deiferum, & alia his ineptiora. E Noſter proinde hic animi dolor ex his natus eſt, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: ſiquidem ſchedis, quæ ea de referuntur, parum fidei habeo. Cùm igitur fides tam inſigniter læderetur, totque paſſim peruerterentur; qui tandem tacere hîc licuit? An non ante tribunal Chriſti ſiſtemur? An intempeſtiui ſilentij rationem reddituri non ſumus, præſertim nos qui ea de re hunc in locum ab eo euecti ſumus, vt quæ oportet prædicemus?

DIGNA CYRILLI EXCVSATIO.

Et quid nunc, obſecro, conſilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cæleſtino religioſiſſimo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopo iubente, ceteriſque piiſſimis Epiſcopis, qui ipſi adfuere, ita poſtulantibus, inueſtigare cogor, chartulæ ne illæ & exegeſes, quæ illuc ad ſe neſcio quomodo perlatæ ſunt, à tua pietate, an verò ab alio quopiã profectæ ſint: ſcribunt enim, vt qui grauiſſimè videãtur offenſi. Quomodo verò eos, qui ab omnibus totius Orientis Eccleſiis ſubinde huc ventitant, & contra hæc ſchedia grauiſſi-

mè

A mè murmurant, quandoque ſedabimus? An exiguas fortè turbas ex huiuſmodi homiliis in Eccleſias excitatas exiſtimat? Omnes enixè ſudamus: omnes, vt eos qui neſcio quo pacto, vti ſecus quàm oportebat, ſaperent, perſuaſi ſunt; ad rectum veritatis tramitem reducamus, impendio elaboramus. Cùm autem pietas tua hanc murmurandi neceſſitatem attulerit: quo, quæſo, iure me incuſat? cur odiis in me flagrat? cur temerè me allatrat? cur emendata oratione ſua Orbis offenſionem non ſanat? Nam etſi præterfluxit ſermo, vtpote in populo currens; tamen ſeria retractatione emendetur.

CVPIT CYRILLVS NESTORIVM EMENDARI.

Ne graueris, obſecro, iis qui non leuiter offenſi ſunt, vnam hanc θεοτόκου vocem largiri, ſacramque Virginem Deiparam appellare: quo illis qui non leuem hinc fortè mæſtitiam cœperunt, medentes, & noſtræ quoque famæ & exiſtimationi conſulentes, in populorum pace, animorumque conſenſione Eccleſiaſticos conuentus celebremus. Certò autem B pietas tua perſuaſum habeat, nos & vincula & carceres & cetera omnia huiuſmodi incommoda, quin & ipſum quoque vitæ diſcrimen propter Chriſti fidem adire paratos eſſe. Fateor autem, beatæ memoriæ Attico etiamnum ſuperſtite, quemdam me de ſancta & conſubſtantiali Trinitate libellum compoſuiſſe, in quo & de Vnigeniti quoque incarnatione nonnulla iis quæ nunc conſcripſi, concinentia attexui. Verumtamen licet non ipſi ſolùm Attico, ceteriſque Epiſcopis & clericis, ſed ſtudioſioribus quoque popularibus eum legerim, nulli tamen per id tempus illius copiam feci. Probabile fit ergo, edito iam hoc commentariolo, non defuturos qui me accuſent, huiuſmodi oratiunculam me concinnaſſe priùs quàm Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Pontificatus pietati tuæ mandaretur.] hactenus prima Cyrilli ad Neſtorium epiſtola.

CYRILLVS RESTITIT NESTORII IMPIETATI.

Rurſum verò idem Cyrillus ſecundò Neſtorium admonuit, alia ad eum data epiſtola, cuius C eſt exordium: Intelligo quoſdam meæ apud tuam pietatem æſtimationi detrahere.] eſt quidem ipſa dogmatica, in qua cùm hæreſim impugnat, doctrinæ Catholicæ demonſtrat & firmat aſſertiones. Porrò huius epiſtolæ meminit ipſe Cyrillus in litteris ad Cæleſtinum Romanum Põtificem datis, cùm in primis cauſas irarum, quas aduerſus ipſum Neſtorius ſuſcepiſſet ob ſcriptas aduerſus promulgatam impietatem defenſiones, altè repetens, de ſcriptis ad monachos aduerſus eam impietatem meminit: quæ eo magis Neſtorium ferierunt, quòd complures ex eis non monachi tantùm, ſed Conſtantinopolitani quoque ciues profecerint: Nam eadem ſcripta (inquit[a]) ad Conſtantinopolitanam vrbem quorumdam opera deportata, ibidem lecta, tanto permultis adiumento fuerunt, vt plurimi è magiſtratu, eius rei cauſa, per litteras gratias mihi egerint. Verùm hoc ipſum Neſtorio quaſi nouum quoddam iræ contra me ſuſceptæ fomentum ſubminiſtrauit. Me D itaque vt capitalem hoſtem impugnat, aliùd planè nihil de quo me incuſet habens, quàm vnum hoc, quod eadem quæ ille, ſentire recuſo, eamque quam à maioribus accepimus, necnon ex diuinis Scripturis didicimus, fidem amplectendam eſſe, ſerio perſuadens, non paucos ad ſanam mentem ſubinde reducam. Verùm floccifaciens quæ is aduerſum me hactenus machinatur, Deoq; qui omnia poteſt & nouit, permittẽs; alteram rurſus epiſtolam, quæ rectæ fidei expoſitionẽ breui compendio cõplecteretur, ad memoratũ Neſtoriũ exarani, ſeriò eumdem admonens, obteſtanſq; vt ad modum, quem epiſtola præfinit, ſapiat. Sed nihil omnino apud illum etiam tum effeci: nam ad hoc vſque tempus eadem illa quæ initio probarat, probare pergit, nec modum vllum peruerſa docendi facit.] hæc Cyrillus.

[a] Apud Cæleſt. epiſt. tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

DE EPISTOLA CYRILLI AD NESTORIVM.

Porrò epiſtola, cuius hic meminit Cyrillus, fuit poſterior ad eum data: quod declarant illa quoque verba, quæ in eadem continentur[b]: Ego verò ad id denuò reuerſus (quod me potiſſi- E mùm decere exiſtimo) te velut fratrem in Domino etiamnum monere non grauabor, &c.] quibus apparet, eam quam alteram epiſtolam dicit, debere intelligi ſecundã ad Neſtorium datam: eſſe planè eamdem, ex eius argumento narrato in epiſtola ad Cæleſtinum agnoſcitur, cùm fidei breuem expoſitionem contineat: nam in fine eiuſdem epiſtolæ ad Neſtorium hæc habet: Atque hæc quidem in præſentia ex charitate quæ eſt in Chriſtum, ſcribenda exiſtimaui, obſecrans te vt fratrem, & coram Chriſto ſanctiſque Angelis eius obteſtans, vt hæc nobiſcum & ſentias & doceas, quo Eccleſiarum pax conſeruetur, dilectionis quoque & concordiæ vinculum inter ſacerdotes indiſſolubile permaneat. Saluta, quæ apud te eſt, fraternitatem. Te, quæ nobiſcum eſt, ſalutat in Domino.] hæc Cyrillus ad Neſtorium. Extant autem ad duas Cyrilli litteras totidem ad eum à Neſtorio redditæ[c] litteræ, ambæque refertæ arrogantia ſumma, atque tumore in verba mordacia erumpente, faſtuque ſe ſuper omnes Antiſtites efferente.

[b] Extat in Cõ. Epheſ. tom. 1. edit. Pelt. apud Cyril. epiſt. 8.

[c] Apud Cyril. epi. 3. & ep. 9.

Qui

A Qui autem præter Cyrillum hoc tempore Neſtorium execrati fuerint, idem Cyrillus in litteris [a] ad Cæleſtinum anno qui ſequitur datis declarat his verbis: Quin hoc ipſo quoque tempore plebs Conſtantinopolitana (leuibus quibuſdam vaniſque hominibus, qui ipſi adulantur, dumtaxat exceptis) à Synaxi abſtinet: abſtinent ab eadem omnia penè monaſteria, eorumque archimandritæ: abſtinet & maior quoque pars Senatus, verentes ne ab illo, vel ab illis quoque, quos Antiochia diſceſſurus inde ſecum abduxerat, qui & ipſi quoque quiduis peruerſum euomunt, &c.] & inferiùs: Sciat nihilominus hoc quoque ſanctitas tua, nempe commenta illius Orientales Epiſcopos non probare, ſed offendi eos atque dolere, & præcipue Macedoniæ Epiſcopos. Et quia hoc Neſtorius non ignorat, ſe omnibus ſapientiorem exiſtimat, ſe ſolum diuinæ Scripturæ ſcopum attigiſſe autumat, ſe ſolum Chriſti myſterium cognouiſſe ſomniat. Atqui quomodo non magis ſecum reputat, cùm omnes per terrarum orbem ſparſi Orthodoxi Epiſcopi & laici, Chriſtum Deum, Virginem B verò quæ illum genuit, Deiparam eſſe confiteantur; ſe ſolùm, qui iſtud inficiatur, errare? Verum faſtu tumens, inſidiiſque & ſedis potentia fretus, effecturum ſe arbitratur, vt nos ipſi & reliqui omnes ſuæ ſententiæ ſubſcribamus.] hæc Cyrillus ad Cæleſtinum anno ſequenti.

[a] *Extant inter epiſt. Cæleſt. Pap.*

QVI AVERSARENTVR NESTORIVM.

Sed vnde vis tanta Neſtorio, vt aduerſante licet ipſi orbe Catholico, non demitteret animum, ſed magis magiſque ad ſtabiliendam impietatem maioribus in dies conatibus erigeretur? Accidit planè dolẽdum illud, quod Neſtorius Imperatorẽ fauentem ſibi nactus fuit; non quidem vt eius patrocinaretur impietati; ſed donec controuerſia illa à ſancta Eccleſia, dilucidata foret, ipſe hominem (vt opus ſuum) quem Antiochia accerſierat, fouendum ſibi putarit. Quod enim, reiectis reliquis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ clericis, qui ad eam ſedem tum à populo poſtulari, tũ à clero eligi videbantur, ipſe omnibus illis ſuo calculo Ne- C ſtorium prætuliſſet: vt quod ſemel fecerat, rectè factum eſſe defenderet (quod ſolent Principes) cauſæ Neſtorij præſto erat. Accedebat his quoque, quod reprehẽſione dignum cognouit factum parentis Arcadij, cùm aduerſus Epiſcopum Conſtantinopolitanũ ſtuduit Theophilo Epiſcopo Alexandrino. Sciebat præterea, iam à tempore Theodoſij Senioris ſui aui, æmulatos eſſe Epiſcopos Alexandrinos gloriam Conſtantinopolitanorum Antiſtitum, dum Petrus labefactandam curauit electionem magni illius Epiſcopi Gregorij Nazianzeni: nec latuit, Theophilum curaſſe deponi S. Ioannem Chryſoſtomum eiuſdem ſedis Epiſcopum. His igitur & aliis permotus Imperator, haud (vt par erat) continuò repreſſit hominem, ſed potius defendendum ſuſcepit. Hinc videas, prudenter quidem Cyrillum, cùm ſcribit ad Cæleſtinum, numeratque omnes Neſtorio reſiſtentes, nihil prorſus de Imperatore loqui, neque eum rurſum accuſare; ſed ſolita modeſtia, quæ eſſent eius ſtudia pro Neſtorio, reticere; quæ quidem potiùs per legatum, quem miſit Poſſidoniũ, ei ſecretò nuncianda, quàm litteris credenda eſſe, putaret. D

THEODOSIVS NON REPRIMIT NESTORIVM.

Imperatoris ergo fauore incaleſcens beſtia illa, quàm violenta in aduerſantes ſibi proſiliit? Res namque ab eo geſtæ Conſtantinopoli hoc ipſo anno, & in ſequentem productæ, relatæ verò in libello Baſilij archimandritæ, ſunt huiuſmodi [b]: Accidit, vt populus vſitatam pridemque receptam fidei doctrinam requirens, publicè aliquando inclamarit: REGVLVM HABEMVS, EPISCOPVM NON HABEMVS. Verùm hic populi conatus neutiquam manſit impunitus: pars namque illo temporis articulo comprehenſa, & in regia hac ciuitate ad tribunal abſtracta, tali immanitate diuerberata, exceptaque eſt, qualis ne apud barbaras quidem nationes quandoque vſitata fuit.] & inferiùs: Non defuerunt, qui, populo præſente & audiente, in ſanctiſſima eccleſia coram illo reclamarent: quamuis hoc ipſum quoque non citra grauiſſima incommoda, quæ ea de cauſa per- E tulerunt. Denique ſimplex quidam monachus zelo quodam vehementi inſtigatus, per mediam eccleſiam progreſſus, impietatis præconem, quòd hæreticus eſſet, quodque populi Synaxis haberetur, ab ingreſſu prohibuit. Sed hunc ille *(nempe Neſtorius)* egregiè cæſum magnificis Præſidibus tradidit: flagriſque denuò diſſectum, publico præcone non abſque clamore præeunte, miſerando ſpectaculo in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hiſce finibus conſtitit: etenim quidam ex proſcripti contubernio poſt impiam illius concionem, certiſſimam, niſi Deus prohibuiſſet, in ipſamet ſacroſancta Dei eccleſia cædem edituri erant.

[b] *Extant inter Act. Concil. Epheſin.*

NESTORIVS FAVORE THEODOSII ABVSVS FVRIT IN ORTHODOXOS.

Porrò autem quæ nos ab illo perpeſſi ſumus, ea omnem fidem, omnemque opinionem longè ſuperant. Etenim quo perfectè edoceremur, vera ne ea eſſent, an falſa quæ de eo acceperamus,

A ceperamus, in Epiſcopale palatium illius iuſſu hortatuque conſcendimus: aliquoties autem in aliud & aliud tempus reiecti. Vix tandem prodiens: Quæ (inquit) vultis, ea paucis exponite. Poſtquam verò ex nobis audiuit; quæ docuerat, puta, ſacram Virginem nihil aliud peperiſſe quàm hominem ſibi coeſſentialem; nihil rurſum ex carne naſci poſſe, niſi carnem; ea rectæ fidei non ſatis conſentanea videri: quamprimum Decurionibus, vt nos à turba abreptos cædant, ſeriò mandat. Cæſi autem inde ad Eccleſiaſticum tribunal abducimur; ibidemque veluti nequam, ſcelerati, ſummumque ſupplicium promeriti denudamur, denudatique indignis modis vapulamus, iactamur, calcibuſque impetimur. Quid multis? eiuſmodi nos in eccleſia iniuſtè ab iniuſtis perpeſſi ſumus, cuiuſmodi ne infimæ quidem ſortis homines in foro ciuili, nedum clerici & monachi & archimandritæ experti ſunt aliquando. Ceterùm diu multumque in Epiſcopali Conſiſtorio diuexati, rurſum B fame tabeſcentes, inde ad ſupplicum ergaſtulum abripimur, eoque in loco non modico tempore concluſi aſſeruamur. Neque illius furiæ his contentæ quieuerunt, verùm per quamdam impoſturam magnificentiſſimo celeberrimæ ciuitatis huius Præfecto tradi nos curauit.

DIRA A NESTORIO PASSI SVNT MONACHI ORTHODOXI.

Per hunc ergo ferro onuſti ad publicum reorum carcerem abſtrahimur. Hinc iterum extracti, cateniſque vt antè, impediti, Prætorio ſiſtimur. Cumque ibidem nullus planè, qui nos accuſaret, præſto eſſet, ordine rurſum ad Eccleſiaſticum Concilium deducimur: hucque reducti, denuò ab illo in faciem cædimur. Denique compoſita oratione, fraudem quamdam, vt poſtea patuit, commentus (alium namque Filium animo occultabat) naturalem Dei Filium ex ſacra Virgine natum dixit: eumque in modum exceptos tãdem dimiſit.] iſta monachi talia perpeſſi expoſuerũt in libello Theodoſio dato. quorum modeſtiam magno- C pere illud commendat, quòd eidem Imperatori ad poſtremum iſta ſubiecerunt: Quamobrem iterum atque iterũ immortalem piiſſimamque fidem veſtram obteſtamur, ne Orthodoxam Eccleſiã, Orthodoxi piiſſimique regni veſtri temporibus ab hæreticis adulteratam, in poſterum neglectui habeatis. Non expetimus contumeliam indignè nobis illatam vindicari, Deus nouit: Deſideramus autem Chriſtianæ fidei fundamentum inconcuſſum, immotumque perſiſtere. Veſtra proinde maieſtas ſacram & œcumenicam Synodum primo quoque tempore coire iubeat.] hæc ſanctiſſimi illi viri. Quæ autem paſſi ſint clerici Conſtantinopolitani, qui Neſtorij communionem auerſarentur, paucis his Cæleſtinus Papa explicat in epiſtola ad Neſtorium:

MODESTIA MONACHORVM COMMENDATVR.

Audio vim maximam Catholicè ſentientes, quibus nos communicamus, clericos ſuſtinere: ita vt & his etiam ciuitas interdicta dicatur, &c.] Qui autẽ in viros ſanctos ſibi coram D reſiſtẽtes talia tantaque patrare nõ timuit vel erubuit, idem in abſentes repugnantes ſibi vibrare iacula totis viribus minimè prætermiſit. Quænam meditatus & omni dolo aduerſus Cyrillum Alexãdrinum Epiſcopum eſt proſecutus, ſuis ipſe Cyrillus litteris notum facit, illis præſertim quas primùm hoc ipſo anno ad eumdem Neſtorium dedit, aliiſque ad clerum Conſtantinopolitanum poſtea datis, quibus queritur miſſos à Neſtorio tamquam præcones quoſdam, qui nefanda crimina aduerſus ipſum Cyrillum vbique ſpargerent: ſed quæ fuerint iſta, ipſius Cyrilli ad eum redditæ litteræ patefaciunt. At contrà Cyrillus omni egit tolerantia, manſuetudine & modeſtia, prout litteræ ab eo ſcriptæ ad Cæleſtinum Pontificem datæ demonſtrant, in quibus poſt multa id genus hæc habet [a]: Fateor autem in animo fuiſſe, Synodicis litteris ipſum commonefacere, nos cum eo communionem retinere nõ poſſe, qui talia doceret ac ſaperet: ratus tamen lapſis manum porrigendam, proſtratoſque tamquam E fratres erigendos eſſe, hoc ipſum in hodiernum vſque diem non feci: attamen ne nihil hîc agerem, hortatus ſum illum per litteras, &c.] Sed quid eſt quod ait, Synodicis eum cõuenire litteris, niſi aduerſus eum Ægyptiorum Epiſcoporũ Synodũ cogere, eumque à ſua ipſorum communione alienum pronunciare? Noluit equidem Synodum cogere, vt ipſe in fine teſtatur, abſque nutu (vt poſtea innotuit) Cæleſtini Romani Pontificis. Sed rurſum idem Cyrillus in alia epiſtola [b]: Quid (inquit) vetabat & nos quoque vocibus illius contraria ſcribere ac ſentire: Anathema, ſi quis Mariam Deiparam eſſe negauerit? Verùm id hactenus propter illum facere nolui, ne ſint qui Epiſcopum Alexandrinum, Ægyptiorúmve Synodum anathematis ſentẽtiam in Neſtorium tuliſſe dicant.] hæc idcirco, quòd cùm Neſtorius anathema in omnes dixiſſet qui Mariam Deiparam dicerent; etſi iure ipſe contrariam huic ſententiam ferre potuiſſet in omnes qui negarent Mariam Deiparam, tamen modeſtiæ & pacis cauſa hactenus abſtinuiſſe voluit.

NESTORIVS IN CYRILLVM ARMATVR.

[a] *Extant inter epiſt. Cæleſt.*

[b] *Apud Act. Epheſ. tom. 1. c. 8. edit. Pelt.*

Sed

Sed accipe & illud Cyrilli manſuetudinis & animi moderationis his quoque tem- A
poribus exhibitum dignum exemplum. Cùm clerici Conſtantinopolitani aduerſus Ne-
ſtorium formaſſent libellum, quem offerrent Imperatori, primùm omnium miſerunt il-
lum Alexandriam ad Cyrillum, vt de eo iudicaret & ſententiam ferret. Ad quos ipſe
reſcribens, ne darent illum perſuaſit, ne agere viderentur Neſtorij accuſatores: inter alia
enim iſta ad eos reſcripſit: Libellum ſupplicem veſtra opera ad me miſſum, quaſi is citra
noſtram ſententiam Imperatori porrigi non debuerit, accepi & legi. Verùm quod pro-
lixè in eum incurrat, qui illic agit, *nempe Neſtorium* (ſiue fratris, ſiue alio quocumque no-
mine cenſeatur) hactenus ſuppreſſi; ne aduerſus nos inſurgens, ſe per nos hæreſeos apud
Imperatorẽ delatum cauillaretur.] hæc ipſe & alia plura id genus, quibus declaratur quàm
ægrè & obtorto (vt dicitur) collo Cyrillus protraheretur ad pugnam, licet bellum ſanctiſſi-
mum videretur & ſponte appetendum ab omnibus Orthodoxis aduerſus emergentem im- B
pietatem.

Quàm autem propenſiori ſtudio Chriſtianæ charitatis Neſtorij ſalutem Cyrillus ſumma
patientia (quod charitatis proprium eſt) procurauerit, teſtantur planè litteræ illæ ad ami-
cum Neſtorij ſcriptæ, quibus rogat, vt ab inſania illa hominem retrahat. eſt illarum exor-
[a] Cyril. epi. 6. dium [a]: Noui dilectionis tuæ ſinceritatem, &c.] & poſt multa, quo ſit animo erga ipſum Ne-
ſtorium, declarat his verbis: Me itaque non offendit vlla iniuria vel contumelia, nec
quamuis multa illa conuicia, quibus me petunt quidam, de quibus nihil tale ſuſpicabar.
ſed in obliuionem abeant hæc omnia; iudicabit autem eos Deus, qui talia nugati ſunt. Mo-
dò ſalua ſint quæ fidem concernunt, & amicus ero & dilectus; nec cuiquam concedam, vt
me religioſiſſimum Epiſcopum Neſtorium diligendo ſuperet, quem etiam (coram Deo lo-
quor) in Chriſto celebrẽ eſſe cupio, &c.] Vidiſti ne, lector, quales veri eſſe ſoleant Ortho- C
doxi, filij pacis, verè Iſraëlitæ, pacificè progredientes ad bellum? nempe conſueuiſſe primùm
offerre pacem, quam & magis optent, ſalua fide, ſuſcipi: præmittereque legationes, & dum
rogant quæ pacis ſunt, vibratos validos ab hoſte ictus ſcuto excipere charitatis.

Sed quænam contra Cyrillum Neſtorij arte probroſæ calumniæ ſparſæ fuerint, alibi
[b] Cyril. epi. 7. cùm ſcribit poſtea ad clericos Conſtantinopolitanos [b], recenſet: nimirum collegiſſe Neſto-
rium circuitores & deploratos homines, qui ad hoc vagarentur, & vbique locorum aduer-
ſus ipſum Cyrillum probra diſſeminarent: erant iſti Cheremon, Victor, Sophronius, &
[c] Cyril. epiſt. 14. alij. teſtatur id etiam in epiſtola ad Acacium [c], & illis ad ipſum Neſtorium datis litteris,
[d] Cyril. epi. 8. quarum eſt exordium [d]: Intelligo quoſdam, &c.] vbi inter alia: Iactant autem voces in
CALVMNIAE IN S. CYRILLVM SPARSAE A NESTORIO. me inſania plenas: hic quidem, quòd cæcos egenoſque per iniuriã oppreſſerim: alius, quòd
ferrum in matrem ſtrinxerim: nonnulli, quòd ancillæ præſidio aurum alienum abſtulerim:
quidam denique, quòd eiuſmodi improbitatis ſuſpicione laborauerim ſemper, cuiuſmodi
ne infeſtiſſimos quidem hoſtes laborare optauerit quiſpiam. Verùm iſtos, & ſi qui eius fa- D
rinæ ſunt alij, non multum moror; ne ſupra magiſtrum & Dominum, vel etiam ſupra maio-
res meos tenuitatis meæ menſuram extendere videar. Fieri enim vix poteſt (quamcumque
demum vitæ rationem inieris) vt prauorum maledicorumque hominum dentes eua-
das. Sed illi quidem maledicentiæ & acerbitatis os plenum habentes, coram omnium Iu-
dice cauſam olim dicturi ſunt. Ego verò ad id denuo reuerſus, quòd me potiſſimum dece-
re exiſtimo, te veluti fratrem in Domino etiamnum abmonere non grauabor, &c.] Porrò
iſtas omnes calumnias inania prorſus fuiſſe figmenta, inde perſpicuò colliges, quod in iu-
dicio Epheſino, vbi eius accuſatores auditi ſunt omnes, nec vnus auſus eſt de his aduerſus
Cyrillum libellum accuſationis offerre.

SIGNVM PATENS COGNOSCENDI HAERETICVM A CATHOLICO. Intueris ne vel ex his ſaltem (appello te iterum, lector) penes horum alterutrum, vel E
Neſtorium, vel Cyrillum, ſit veritas, & qui Deo militet, vel diabolo? Furit ille, clamat, fre-
mit, diſſecatur corde, ſtridet dentibus, infligit verbera: iſte contrà modeſtè, patienter, atque
quietè rem agit, obtemperans diuinæ legi iubenti [e]: Si quando acceſſeris ad expugnan-
dam ciuitatem, offeres ei primùm pacem.] hæc planè ſuadet & iubet Spiritus lex: etenim
[e] Deut. 20. ex ſententia Iacobi [f]: Quæ de ſurſum eſt patientia, primùm quidem pudica eſt, deinde pa-
[f] Iac. 3. cifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia & fructibus bonis, non
iudicans, ſine ſimulatione.] His planè legibus obſecutus S. Cyrillus, charitatis & pacis
frequenter & vbique in toto hoc progreſſu reliquit impreſſa veſtigia; quod & crebrò erit in-
ſpicere in litteris ab ipſo datis ad diuerſos anno ſequenti: etenim præterquam ad Neſto-
rium, hoc anno ad neminem ſe ea de re ſcripſiſſe, idem ipſe Cyrillus teſtatur in dicta epi-
ſtola

A ſtola ad Cæleſtinum ſequenti anno conſcripta, illis verbis: Ad nullum alium conſacerdo-
tum noſtrorum ſcripſi.] Hæc quidem ſatis de Orientalibus turbis Neſtorij cauſa hoc anno
magno damno Fidelium excitatis.

Quo ipſo tempore, defuncto Prailio Hieroſolymorum Epiſcopo, in locum eius ſubroga- IVVENALIS EPISC. HIEROSOLYM. POST PRAILIVM.
tus eſt Iuuenalis. Haud quidem ad longioris temporis ſpatium conſtat Prailium propagaſſe
ſedem, cùm extent Cyrilli Alexandrini Epiſcopi litteræ ſequẽti anno ad Iuuenalem Hiero-
ſolymitanæ ſedis Antiſtitem datæ. quamobrem neceſſariò affirmandum eſt, irrepſiſſe men-
dum in Nicephori Chronicon, vbi ſedi Prailij anni viginti adſcribuntur; cùm, habita ratio-
ne eius prædeceſſoris, nempe Ioannis deceſſus, eum nonniſi annos tredecim in ſede eadem
tranſegiſſe dicendum ſit. Quantũ verò tẽporis ſederit Iuuenalis, in fine ipſius dicendũ erit.

Haud multum temporis interceſſit, cùm hoc anno creatus Iuuenalis Epiſcopus Hieroſo-
B lymitanus idem ordinauit Petrum primum Epiſcopum Saracenorum, quem diximus ex
duce ipſorum à S. Euthymio eſſe ad fidem Chriſtianam conuerſum. De huius in Epiſcopum
promotione ſuperiùs dictum eſt: hic autem ad certum eius ordinationis tempus declaran-
dum, oportuit iterum meminiſſe: nam hoc, vel ſequenti anno id accidiſſe, inde certum de-
ducitur argumentum, quòd reperiatur ipſe Petrus (vt dicemus) interfuiſſe poſt ſequentem
annum Epheſino Concilio: qui nec ante præſentem annum ordinari potuit, cùm nondum
creatus eſſet Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymæ, qui dictum Petrum Pontificem gentis Sa-
racenorum ordinauit. Magna quidem Dei prouidentia factum eſt, vt quo tempore Dei
Eccleſia grauia paſſura eſſet ab illis, qui eam propagare deberent in exteras regiones & bar-
baros populos; tunc acciderit, vt iidem barbari omnium immaniſſimi ad fidem Chriſtia-
nam ſe ſponte contulerint, & ex eis vnus conſtitueretur Epiſcopus, qui cum aliis ſanctis
C Patribus Neſtorium damnaturus eſſet in Concilio Epheſino: vt planè impletum fuerit
Dominicum illud oraculum [a]: Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum [a] Matth. 8.
Abraham, Iſaac, & Iacob; filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores.]

IESV CHRISTI ANNVS 430. CÆLESTINI PAP. ANNVS 7. THEODOSII 23. VALENTINIANI 6. IMPP.

TRigeſimus ſupra quadringenteſimum Chriſti annus amborum Auguſtorum Conſula-
tu, Theodoſij nimirum decimotertio, Valentiniani verò tertio, clarus illuxit, ſed
Catholicæ Eccleſiæ ob concitatas per Neſtorium turbas ærumnoſus: quo litteræ ipſius Ne-
D ſtorij vnà cum aliis eius ſcriptis pro defenſione hæreſis lucubratis, per Antiochum virum il- NESTORII ET CYRILLI LITTERAE AD CAELESTINVM ALLATAE.
luſtrem Cæleſtino Romano Pontifici redditæ ſunt. Cùm paulo pòſt, antè etiam quàm ipſa
Neſtorij ſcripta in Latinum tranſlata eſſent, opportunè contigit aduentus Romam Poſſi-
donij diaconi Eccleſiæ Alexandrinæ ad eumdem Cæleſtinum Romanum Pontificem; cui
cùm litteras, tum etiam volumina dedit, quibus Neſtorij execranda impietas omni ex par-
te latiſſimè confutabatur. Quid autem, his acceptis atque perlectis, ſtatuerit Cęleſtinus con-
tra Neſtorium, litteræ ab ipſo tum ad eum, tum ad Cyrillum & alios eadem ex cauſa red-
ditæ, apertiſſimè indicabunt: de quibus omnibus antequam agamus, ex more, conſignanda
eſt certa firmaq; demonſtratione ipſa veritas temporum; qua ſtabilita, res quæ tractandæ
ſunt, clariori veritatis nitore perſpicuæ in omnibus effulgebunt.

Cùm ex redditis à Cæleſtino Rom. Pontifice ad Neſtorium litteris ſatis liquidò ac ma-
E nifeſtè dicatur, eodem fermè momento temporis quo ipſe litteras Neſtorij accepit, ſuper- POSSIDONII LEGATIONIS TEMPVS.
ueniſſe Poſſidonium cum litteris Cyrilli ac voluminibus ab ipſo miſſis, & antequam Lati-
nitati redderentur Neſtorij ſcripta, legiſſe Cæleſtinũ quæ per eumdem Poſſidonium miſſæ
erant, Cyrilli chartas latinè ſcriptas: certo certiùs affirmandum eſt, eodem anno quo con-
tigit legatio Poſſidonij, æquè eueniſſe reddi Neſtorij litteras Cæleſtino. Erat hic Poſſido-
nius Eccleſiæ Alexãdrinæ diaconus, vt litteræ hoc anno datæ ab ipſo Cęleſtino ad Ioannem
Epiſcopum Antiochenum in fine ſignificant: quem quidem hoc item ipſo anno Romam à
Cyrillo ad Cæleſtinum veniſſe legatum, inde poteſt intelligi, quod litteræ [b] ab ipſo Cæle- [b] Celeſt. epi. 6. Tom. 1. epi. Rom. Pontif.
ſtino ad Neſtorium tunc primùm redditæ, datæ hoc anno leguntur, tertio Idus Auguſti,
ſub dictis anni huius Conſulibus Theodoſio decimumtertiùm & Valentiniano tertium, li-
cet mendosè legatur in edita nuper Cæleſtini ad Neſtorium epiſtola Conſulatus Theo-
doſij decimusquartus cum Valentiniani tertio: nam nonniſi decimustertius Theodoſij

A Conſulatus cum tertio Valentiniani contigiſſe, Faſti omnes manifeſtè demonſtrant; vt ex Conſulatibus eorumdem qui præcedunt & ſubſequuntur, abſque aliqua vel leui dubitatione poteſt intelligi.

His igitur in hunc modum de veritate temporis ſtabilitis, iam deſcribamus hic litteras ab ipſo Neſtorio ad Cæleſtinum Romanum Pontificem miſſas, quæ tamen nonnihil mendoſæ in veteri ſcripto codice leguntur his verbis[a]:

[a] *Ex codice Antonij Auguſtini.*

* vnanimiter nobiſcũ obtinente concordia, impugnaturi.

NESTORII EPISTOLA AD CAELESTINVM.

Fraternas nobis inuicem debemus collocutiones, vt * vna inter nos ſecundum obtinente concordia pugnaturi diabolum pacis inimicum. Quorſum hoc antiloquium? Iulianus quidam & Florus & Orontius & Fabius, dicentes ſe Occidentalium partium Epiſcopos, ſæpe & piiſſimum & prædicatiſſimum Imperatorem adierunt, ac ſuas cauſas defleuerunt, tamquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis perſecutionem paſſi: ſæpe eadem & apud nos lamentantes, ac ſæpe reiecti, eadem facere non deſierunt: ſed inſiſtunt per B dies ſingulos implentes aures omnium vocibus lacrymoſis. His quidem ad eos ſermonibus, quibus oportuit, vſi ſumus, cùm negotij eorum veram fidem neſciremus. Sed quoniam apertiore nobis de cauſis eorum notitia opus eſt; ne piiſſimus & Chriſtianiſſimus Imperator noſter moleſtiam ſæpe ab his ſuſtineat; ne nos, ignorantes eorum cauſas, circa negotij defenſionem diuidamur; dignare nobis notitiam de his largiri: ne vel quidam ignorando iuſtitiam veritatis, importuna miſeratione conturbentur, vel canonicam indignationem beatitudinis tuæ, quæ contra eos pro ſectis religionis fortè probata eſt, aliud quiddam quàm hoc æſtiment. Nam ſectarum nouitas multum * meretur defenſionem à veris paſtoribus. Vnde & nos non modicam corruptionem Orthodoxiæ apud quoſdam hic reperientes, & ira, & lenitate circa ægros quotidie vtimur.

* nullam

Eſt enim ægritudo non parua, ſed affinis putredinis Apollinaris & Arij: Dominicam C enim in homine vnionem ad cuiuſdam contemperationis confuſionem paſſim commiſcent; adeò vt & quidam apud nos clerici, quorum alij ex imperitia, alij ex hæretica fraude in ſe olim celata *, qua plurima & Apoſtolorum temporibus contigerunt, tamquam hæretici ægrotent & apertè blaſphement Deum, Verbum Patri Homouſion, tamquam originis initium de Chriſtotoco Virgine ſumpſiſſe, & cum templo ſuo ædificatus eſſet, & carni conſepultus; eamdemque dicunt poſt reſurrectionem commiſcuiſſe carnem, ſed in naturam tranſiiſſe Deitatis (vt in compendio dicam) & Deitatem Vnigeniti & ad originem coniunctæ carnis referunt, & commortificant carni. Carnem verò coniunctam Deitati ad Deitatem tranſiſſe blaſphemant ipſo Verbo Deificationis: quod nihil eſt aliud, niſi vtrumque corrumpere: ſed & Virginem Chriſtotocon auſi ſunt cum modo quodam, Theotocon dicere: hanc enim Theotocon vocantes *(ita quidem legendum* D *eſſe, perſuadet, quod in Concilij Epheſini Actis hæc ſic reddantur*[b]*: Citra horrorem ſacram Virginem Dei genitricem appellant)* non perhorreſcunt quòd ſancti illi, & ſupra omnem prædicationem Patres per Nicæam nihil amplius de ſancta Virgine dixiſſent, niſi quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus incarnatus eſt ex Spiritu ſancto & Maria Virgine. Et taceo Scripturas, quæ vbique Virginem matrem Chriſti, non Dei Verbi, & per Angelos & per Apoſtolos prædicarunt.

[b] *Tom. 1. Concil. edit. Nicolin.*

Propter quæ quanta certamina ſuſtinuimus, æſtimo famam præcedentem docuiſſe beatitudinem tuam; hoc quoque attendentem, quòd non fruſtra certauerimus: ſed emendati ſunt, gratia Domini, multi ex his qui peruerſi erant diſcedentes à nobis, quia † propria & parient Homouſios natiuitas, cui viuere commiſſa eſt: illa in homine vnio creaturæ eſt humanitatis Dominicæ, Deo coniunctæ ex Virgine per Spiritum. Si quis autem hoc nomen E Theotocon propter natam humanitatem coniunctam Deo Verbo, non propter parentem proponet; dicimus quidem hoc vocabulum in ea quæ peperit, non eſſe conueniens. Oportet enim veram matrem de eadem eſſe eſſentia * ex ſe natum. Ferri tamen poteſt hoc vocabulum propter ipſam conſiderationem, & quòd ſolùm nominetur de Virgine hoc verbum propter inſeparabile templum Dei Verbi ex ipſa, non quia ipſa mater ſit Dei Verbi: nemo enim antiquiorem ſe parit. Hæc quidem exiſtimo præcedentem famam ſignificaſſe. Exponimus verò etiam nos quæ contigerunt. Rebus oſtendimus, quia fraterno animo negotium eorum, quos prædiximus, noſſe cupimus, non deſiderio curioſitatis importunæ, cùm & noſtra narramus tamquam fratres fratribus, veritatem ſectarum nobis inuicem publicantes, vt ſit mihi principium litterarum veriſſimum. Dixi enim, cum has litteras inciperem, quia fraternas nobis debemus inuicem collocutiones. Omnem quæ tecum eſt in Chri-

† locus deprauatus.

* qua eſt

A in Chriſto fraternitatem, & qui mecum ſunt, ſalutamus.] hactenus Neſtorij litteræ ad Cæleſtinum ſcriptæ ab eo prætenſa cauſa Pelagianorum Epiſcoporum.

Hi quidem damnati in Occidente, & ſedibus expulſi, Conſtantinopolim commigrarunt, à Theodoſio Imperatore auxilium imploraturi: quorũ itidem occaſione alias quoque poſt hæc ſe dediſſe litteras, idem Neſtorius teſtatus eſt poſteriori epiſtola ad Cæleſtinum data: quas ab eodem codice acceptas hic tibi cudendas curauimus. Quem autem primo loco poſuit Iulianum, vt Pelagianorum ſigniferum, haud alium eſſe putamus, quàm illum Epiſcopum Capuanũ patria Attellanenſem, vt Proſper in Chronico docet, quem S. Auguſtinus contrariis ſcriptis exagitauit. Poſterior verò epiſtola Neſtorij ad Cæleſtinum ſic ſe habet[a]:

[a] *Ex codice Antonij Auguſtini.*

POSTERIOR EPISTOLA NESTORII AD CAELESTINVM.

Sæpe ſcripſi beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & ceteros, qui ſibi vſurpant Epiſcopalem dignitatem, & creberrimam aditionem apud piiſſimũ, & prædicatiſſimũ Im- B peratorem faciunt, noſque conciduut frequẽtibus lamentationibus, tamquam temporibus Orthodoxis de Occidente proiecti. At hucuſque ſcripta de his à tua veneratione non ſuſcipimus; quæ ſi haberem, poſſem eis reſpondere, daremque compendioſum reſponſum luctibus eorum: nunc enim ab incertis dictis eorum non habet quis ad quod ſe conuertat; aliis hæreticos eos vocantibus, & ideò de Occidentalibus patribus * proiectos eſſe dicentibus; ipſis verò iurantibus calumniam ſe ſuſtinuiſſe, & periculum pro Orthodoxa fide ex ſubreptione perpeſſos. Quorum vtrum certum ſit, nobis grauis eſt ignorantia. Nam condolere eis, ſi verè hæretici ſunt, crimen eſt: & iterum non condolere, ſi calumniam ſuſtinent, durum & impium eſt. Dignetur igitur amantiſſima Dei anima tua informare nos, qui ad vtrumque momentum hucuſque diuidimur, id eſt, & ad odium, & ad miſerationem eorum. doceri autem volumus quam de his ſententiam teneamus: deti- C nemus enim eoſdem viros per dies ſingulos diſſimulantes ſpe & expectatione beatitudinis tuæ. Non eſt enim, ô venerandiſſime (ſicut noſti) res vilis diſcuſſio piæ ſectæ, nec parua eſt probatio eorum qui hoc agunt. Multus enim etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus eruere ſordidiſſimam impietatem peſſimæ opinionis Apollinaris & Arij de Eccleſia Dei: neſcio enim quemadmodum quidam de Eccleſiaſticis quamdam contemperationis imaginem Deitate & humanitate Vnigeniti accipientes ægrotant ægritudine prædictorum hæreticorum, dum & corporis paſſiones audent ſuperfundere Deitati Vnigeniti, & immutabilitatem Deitatis ad naturam corporis tranſiſſe confingunt; & vtramque naturam, quę per coniunctionem ſummã & inconfuſam in vna perſona Vnigeniti adoratur, contemperationis mutabilitate confundũt. Cæci, qui nec ſanctorum illorum Patrũ expoſitionem meminerunt, apertè ad eos reclamantes: Credimus in vnum Dominũ Ieſum Chriſtum Fi- D lium Dei incarnatum ex Spiritu ſancto & Maria Virgine. Hæc enim vox in nomine quod ſignificat vtramque naturam, id eſt, Chriſtus eſt Deitati Patris Homouſius, humanitas verò poſterioribus temporibus nata eſt ex ſancta Virgine, quæ propter coniunctionem Deitatis ab Angelis & hominibus ſimul colitur. Eum ergo qui hic propter ſectarum prauitatem tot laboribus fatigatur, conſidero quid iterum pati neceſſe eſt, ſi negotium prædictorum virorum neſciat, timeatque nimis ne additamẽtum hæreticorum per ignorantiam hic poſitus faciat. Vnde rogo, vt vndique ſtudioſum ſit ſanctæ animæ tuæ donare notitiam prædictorum virorum, maximè cùm litterarum ſequeſter fideliſſimus Valerius cubicularius poſſit beatitudini tuæ per ſe exponere moleſtias eorum. Omnem in Chriſto fraternitatem quæ tecum eſt, ego & qui mecum ſunt, plurimum ſalutamus.] hactenus Neſtorij ad Cæleſtinum litteræ pro Pelagianis primo loco ſcribentis.

* partibus

E Sed quodnam Neſtorij conſilium fuerit ſcribendi ad Cæleſtinum Romanũ Pontificem, peruestigãdum eſt. Vt autem qui iam fermè biennio tacuiſſet, modò ad ipſum ſcriberet, inſuperque vnà cum litteris & codices à ſe pro hæreſis defenſione illis adiungeret: ea quidem ex cauſa id factũ eſſe videtur, quòd cùm idem Neſtorius in promulganda hæreſi acerrimè ſibi aduerſantem Cyrillum Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopum inueniſſet, qui tum ſedis auctoritate, tum excellenti doctrina Orientales Epiſcopos ad ſuas partes trahere facilè poſſet: conſiderans ex antiquorum vſu, in huiuſmodi de fide obortis controuerſiis dubia lance ſuſpenſis in eam partem fauorabile inclinare iudicium, in quam Romani Pontificis ſententiæ calculus apponeretur: vt eum promereri poſſet, omnem conatum adhibuit, curans id tractari per Antiochum virum illuſtrem, qui Cæleſtino Papæ, quæ pro defenſione hæreſis hactenus ab eo eſſent ſcripta, redderet; vt illis (ô ſumma dementia!) primario Catholicæ ſedis Antiſtite perſuaſo, vniuerſa ſimul cum eo Catholica Eccleſia in eamdem quoque

NESTORIVS TENTAT CAELESTINVM INDVCERE IN SVAS PARTES.

quoque ſententiam traheretur. De huiuſmodi quidem vana hominis ſpe hæc habet Cyrillus in epiſtola[a] data hoc anno ad Iuuenalem Hieroſolymorum Epiſcopum, verbis his: Ratus autem quòd & Romanæ Eccleſiæ ſacerdoté in ſuam ſententiá pertrahere queat, ſcripſit ad dominum meum ac religioſiſſimum ac pientiſſimum Cęleſtinum, inſerés epiſtolis dogmatum ſuorum peruerſitaté: miſit autem & multas expoſitiones; ex quibus peruerſa ſapere deprehenſus, ac iam cum execratione tamquam hæreticus condemnatus eſt.] hæc Cyrillus. A

[a] Apud Cyril. epiſt. 16.

Sed quæ ſunt iſta conſecuta, dicamus. Iam planè fefellit inanis ſpes ſua & cęca præſumptio miſerú, qui fieri poſſe ſtulta exiſtimatione putauit, vt Eccleſia, quæ (vt eſt ſententia Patrum) hæreſes omnes ſemper inceſſabili ſtudio inſectata, eaſdem penitus profligauit atque diſiecit; eadé ipſa acceptura foret tale portentú, monſtrumq; deforme, omniumq; teterrimum, quod ſpiritu ſatanico concepiſſet, vanitate formaſſet, & horrendum viſu compoſitum peperiſſet ſuperbia, aluiſſet maledictis, atq; blaſphemiis ſaginaſſet. Sed quomodo illud, ſimul ac Romæ viſum, eodem fermè momento temporis Apoſtolico confoſſum eſt gladio, iam dicamus. Primùm verò de Cyrilli ad Cæleſtinum Papam epiſtola, quæ & primo loco lecta eſt, inſtituamus orationem pro ordine rerum geſtarum ac temporum. B

CYRILLVS QVAM PATIENTER AGAT ADVERSVS NESTORIVM.

Cyrillus igitur Epiſcopus Alexandrinus cùm fruſtra tentaſſet Neſtorij emendationem, quam ex Cæleſtini Papæ litteris procurauerat: quo de omnibus ipſum Romanum Pontificem redderet certiorem, ad ipſum legauit (vt dictum eſt) Poſſidonium Eccleſię Alexádrinæ diaconum, cui ad eumdem litteras dedit. Præterea verò, ne in damnationem Neſtorij excitaret ipſum Cæleſtinum ad id præſtandum paratum, ſed vt dilatione aliqua expectaretur ſi tolerantia eiuſdem hæreſiarchæ morbus curari poſſet, iſta in mandatis Poſſidonio dedit: Si (inquit) Neſtorij litteras & expoſitionum illius codices redditos Cæleſtino compereris, tu quoque illi meas redde litteras: ſin ſecus, non reddas.] ſed hæc inferiùs. Poſſidonius C autem cùm comperiſſet, tam epiſtolas quàm exegeſes illius Cæleſtino fuiſſe exhibitas, compulſus eſt ipſe quoque quas ferebat exhibere.] hæc namque ita tranſacta eſſe, ex relatione Petri Primiceri Notariorum presbyteri Alexandrini[b] intexta Epheſino Concilio habentur expreſſa. Extant autem ipſæ Cyrilli litteræ ad Cæleſtinum Papam Poſſidonio datæ, quarum eſt exordium[c]: Si in rebus vſque adeò ſeriis & neceſſariis, &c.] vbi inferiùs: Tradidi (inquit) & epiſtolas quoque à me ſcriptas *(ad Neſtorium ſcilicet)* Poſſidonio, vt tuæ ſanctitati eas offerat.] fuiſſe autem has primas litteras à Cyrillo ad Cæleſtinum conſcriptas id illis ipſe verbis oſtendit, vbi ait: Sanè hactenus altum tacui. Neque enim quicquam omnino de illo, qui Conſtantinopolitanam Eccleſiam hoc tempore adminiſtrat, vel ad religionem tuam, vel ad vllum alium conſacerdotem noſtrum ſcripſi: non ignorans præcipitem celeritatem in eiuſmodi rebus cum vitio plerumque coniunctam eſſe ſolere, &c.] D

[b] Act. Concil. Epheſi. Tom. 2. edit. Pelt.
[c] Tom. 1. epiſt. Rom. Pont. poſt. epiſt. 2. Cæleſt.

Poſt hæc verò narratis quæ geſſerit Neſtorius aduerſus Catholicam fidem, quæve ipſe Cyrillus pro eiuſdem defenſione operatus eſſet: quamuis ſciret, quòd & aliis prædicarat, ſcriptiſque firmarat, Neſtorij ſententiam omni eſſe execratione dignam; tamen haud ſuarum partium eſſe ratus, nouam hæreſim condemnare, & quæ de fide exorirentur quæſtiones definire, ſed id tantummodo muneris eſſe Romani Pontificis; iſta ad finem epiſtolæ ſubiicit: At quamuis res ita habeat, non priùs tamen illius communionem confidenter deſerere auſi fuimus, quàm hæc ipſa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hic ſentias, declarare; quo liquidò nobis conſtet, communicare ne nos cum illo oporteat, an verò liberè eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui huiuſmodi erroneam doctrinam fouet & prædicat. Porrò tuæ integritatis mens ac ſuper hac re ſententia non modò piiſſimis Deoque deuotiſſimis Macedoniæ Epiſcopis, ſed totius quoque E Orientis Antiſtibus perſpicuè per litteras exponi debet: nam cupientibus illis anſam dabimus, vt omnes vno animo in vna ſententia perſiſtát, rectæque fidei, quæ iam impugnatur, opem ferant.] & in fine poſt recenſitos tomos, quos pro fide Catholica à ſe ſcriptos mittit Romam ad Cæleſtinum, mox addit: Tradidi & epiſtolas quoque à me ſcriptas Poſſidonio, ſtudioſè illi iniungens, vt tuæ ſanctitati eas offerat.] hactenus ipſe. Vidiſti haud obſcurè, lector, priſtinum morem ab ipſo exordio Romanæ Eccleſiæ in Annalibus demonſtratum, nimirum ſolius eſſe cathedræ Petri, quæſtiones de fide definire, & emergentes hæreſes cum earum auctoribus condemnare.

ROMANI PONTIFICIS SVMMA AVCTORITAS.

SYNODVS ROMANA CONTRA NESTORIVM.

Cæleſtinus igitur, his viſis Cyrilli litteris, perlectiſque ab eo miſſis vnà cum ipſis etiam voluminibus; poſteaq; inſpectis Neſtorij litteris & reliquis ab eodé pro defenſione hęreſis ſcriptis; conuocat Epiſcopos: habita Synodo, omnium ſentétia fuit tanta blaſphemia condemnata,

A nata, auctori verò ipſius decem dierum ad reſipiſcendum conceſſum eſt ſpatium, eadem damnatione feriendus & ipſe, ſi in aſſerto errore perſiſteret. Collectum quidem fuiſſe ea de cauſa Romæ ex more Concilium; litteræ Cyrilli ad Neſtorium poſtea redditæ declarant his verbis[a]: Et quid nunc, obſecro, conſilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cæleſtino religioſiſſimo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopo iubente, ceteriſque piiſſimis Epiſcopis, qui illi adfuere, ita poſtulantibus, inueſtigare cogor, &c.] eſt de eadem Synodo etiam mentio in aliis litteris Cyrilli ad Ioannem Antiochenum poſtea datis.

[a] In Act. Concil. Epheſ. edit Pelt. tom. 1. c. 2.

Quæ igitur tunc in Romana Synodo à Cæleſtino Pontifice aduerſus Neſtorium definita fuerunt, ab eodem Pontifice in datis ad eum litteris ſunt expreſſa: quarum cùm plura extent exempla ex Græco reddita, nos eandem ex veteri Creſconiana Collectione deſcribemus epiſtolam, quam quidem Patres Concilij Epheſini præconiis extulerunt, & Euagrius[b] B Scholaſticus pro dignitate argumenti, & auctoritate ſcribentis, diuinam appellat: quæ tum ex Latino in Græcum, & rurſum è Græco in Latinum reddita tranſlatione, tum etiam ſcribentium vitio (vt aſſolet in antiquioribus, quæ ſæpe ſæpius deſcripta eſſe oportuit) aliqua interdum contraxiſſe menda cognoſcitur. Sed vtcumque ſit, veneranda certè antiquitate conſpicua permanet; qua primùm ad ea quæ ſpectabant ad Pelagianos, pro quibus Neſtorius ſcripſerat, reſpondit. eſt autem huiuſmodi:

[b] Euagr. li. 1. cap. 4.

Dilectiſſimo fratri Neſtorio Cæleſtinus.

EPISTOLA CAELESTINI AD NESTORIVM.

Aliquantis diebus vitæ noſtræ poſt nefandum & ſæpe damnatum dogma Pelagij atque Cæleſtij Catholica fides quietem habuit, quando eos cum ſuæ diſputationis ſequacibus telis vnitatis ſententiæ Oriens Occidenſque percuſſit. Denique ſanctæ recordationis Atticus Catholicæ magiſter fidei, & verè beati Ioannis etiam in iſta ſucceſſor, eos ita perſe-C cutus eſt pro re communi, vt iis nec ſtandi quidem illic copia præſtaretur. Manſit nos poſt eius exitum ſolicitudo vel maxima, cùm ſucceſſor ipſius, vtrum etiam in eius fide ſuccederet, quæreremus: quia difficile eſt continuari quæ bona ſunt (nam ſibi ſæpe alternis vicibus aduerſa ſuccedunt) habuimus tamen poſt hunc, à quo eramus continuò deſerendi, ſanctum Siſinnium, celebratum ſimplicitate & ſanctitate collegam, eam fidem quam inuenerat, prædicantem. Legerat profectò ſimplex ſanctitas & ſancta ſimplicitas, timendum magis, quàm altè ſibi eſſe ſapiendum: & alibi[c], altiora ſectanda non eſſe, & iterum[d]: Siquis aliud prædicauerit, quàm quod prædicauimus, anathema ſit. Hoc tamen exeunte de ſæculo, cùm ſe ſolicitudo noſtra in tantum, in quantum ei Dominus noſter permiſit, extenderet; lætificauit animam noſtram vniuerſorum enarratio nunciorum, quam mox firmauit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum; qui tibi D teſtimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antea opinione vixiſti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret: tanto nunc terrore vitaris, vt tui in aliis videant qualiter fuerint liberati.

DE SISINNIO EPISC. CONSTANTINOP.

[c] Eccleſ. 3.
[d] Galat. 1.

Dudum ſumpſimus epiſtolas tuas, quibus in anguſto nihil potuimus dare reſponſi: erat enim Græcus in Latinum ſermonem vertendus: quod eùm licet ſerò facimus, ſancti fratris & coepiſcopi mei Cyrilli probatiſſimi ſacerdotis per filium meum Poſſidonium diaconum talia de te ſcripta ſuſcepimus, quibus his qui de tua ordinatione detulerant, periiſſe ſuum teſtimonium doleremus. Bonis enim principiis tuis malus (quantum videmus) ſucceſſit euentus: bonis inquam principiis, quæ apud nos ita celebrata fuerant, vt reſponſum dantes ad relationem fratrum, vos faceremus participes gaudiorum. Sed conſiderantes nunc & querelam de te prædicti fratris, & interpretatas tandem epiſtolas apertam blaſphemiam E continentes: illud nobis Apoſtolicum[e] videmus eſſe dicendum: Vellem mutare vocem meam, quia confundor in vobis: quinimmo mutaui, niſi de præcipitiis ſe reuocet impius diſputator. Neceſſe eſt enim, vt malum ex vobis ipſis, ſicut præcipitur, auferamus. Legimus ergo epiſtolarum tenorem, & eos libros, quos illuſtri viro filio meo Antiocho reddente, ſuſcepimus. In his quidem à nobis inueſtigatus, deprehenſus & tentus es, quòd multiloquio labefactaris, dum vera inuoluis obſcuris, rurſum vtraque confundens, vel confiteris negata, vel niteris negare confeſſa. Sed in epiſtolis tuis apertam non tam de fide noſtra, quàm de te tuliſti ſententiam, volens de Deo Verbo aliter quàm fides habet omnium, diſputare.

DEPLORAT AMENTIAM NESTORII.

[e] 1. Cor. 5.

Ecce nunc in quam de te vocamur ſententiam, ecce quæ tuarum ſunt beneficia[*] nouitatum: poſtquam ignoratus electus es, cognitus accuſaris. Iam nunc cùm illo Gentium doctore[f] dicendum eſt: Nam quid oremus, ſecundùm quod oportet, neſcimus. Nónne

[*] veneficia
[f] Rom. 5.

hæc Eccleſiæ illi verba conueniunt? quæ probatos ſibi viros, non notitiam, ſed famam ſe- A
cuta, contempſit, iam inhærens tum opinioni bene de te credentium. Quis enim intra
[a] 1. Cor. 11. ouile velut rapacem lupum putaret abſcondi? Vox eſt eiuſdem Apoſtoli[a]: Oportet hæ-
[b] 1. Tim. 6. reſes eſſe, vt probati manifeſti ſint. Aperi aures, & eius ad Timotheum[b] vel Titum di-
2. Tim. 2. ctos audito ſermones: quid his aliud præcipit, quàm vt nouitates vitent vocum profa-
nas? Ad impietatem enim iſta proficiunt, quæ ſemper ſpinas & tribulos intulerunt. Ti-
[c] 1. Tim. 1. motheum[c] certè rogaſſe ſe dicit, vt Epheſi remanens, nunciaret quibuſdam, ne qui aliter
[d] Hierem. 5. prædicaret. Ante oculos mihi Hieremiæ Prophetæ verba ſunt: Horribilia (inquit[d]) facta
ſunt ſuper terram, Prophetæ iniquitates prophetizant. Hæc, dicas volo, quaſi ignota te
tranſeunt, aut quaſi nota contemnis? Si quaſi ignota te tranſeunt, non ſit pudoris rectum
diſcere, quando timoris non fuit peruerſum docere. Si quaſi nota contemnis, intellige
te inexcuſabilem fore, cùm à te commiſſi tibi talenti quæſierit ille rationes, qui per nos B
de hoc ſancto fœnore ſuum lucrum ſemper expectat. Aſpice quæ pœna illum manet, qui
[e] Matth. 25. abſcondit[e] acceptum, qui integrum certè reſtituit quod accepit: vnde euidenter aduer-
te quod ſit & quale periculum, nec hoc quod acceperis, reddidiſſe. An tu Domino dictu-
[f] Ioan. 19. rus es[f]: Quod dediſti mihi, cuſtodiui: cùm ſic ſcindi partes eius videamus Eccleſiæ?

Qua conſcientia viuis, penè ab omnibus in hac ciuitate deſertus? optaueram eos tunc
fuiſſe tam cautos, quàm nunc ſunt, cùm ſibi deſiderant ſubueniri. Vnde tibi in has quæ-
ſtiones verba dirigere, quæ ſit blaſphemia, cogitaſſe? Vnde hæc in populo Epiſcopum præ-
dicare, quibus virginei partus reuerentia ſaucietur? Non debent veteris fidei puritatem
blaſphema in Deum verba turbare. Qui vmquam non dignus eſt anathemate iudicatus,
vel adiiciens vel detrahens fidei? Plenè iterum ac manifeſtè tradita ab Apoſtolis nobis
[g] Deut. 4. 12. nec argumentum nec imminutionem requirunt. Legimus[g], in libris noſtris non addi debe- C
re, non detrahi: magna quidem & addentem & detrahentem pœna conſtringit. Vnde
cauterium præparamus & ferrum: quia vltra non erunt fouenda vulnera, quæ merentur
abſcindi. Scimus certè maiora vitia maiore ſemper dolore ſanari. Inter multa quæ à te im-
piè prædicata vniuerſalis recuſat Eccleſia, è Symbolo ab Apoſtolo tradito plangimus hæc
verba fuiſſe ſublata, quæ nobis totius ſpem vitæ ſalutisque promittunt: quod quare fiat,
loquuntur epiſtolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio eſt, quia eas ipſe miſiſti: quas in ma-
nus noſtras nolueramus venire, ne de tanti cogeremur ſceleris genere iudicare: omnium
diſputationum tuarum vias breuis earum ſermo concluſit. Extendiſti te latiùs, multis
anfractibus circumiſti, ſerò tandem diuerſo itinere perueniſti ad impium conſtitutum. Sci-
[h] 2. Tim. 6. mus quid ille[h] cauerit, qui præcipit contentiones vel pugnas legis eſſe vitandas: Sunt enim
Tit. 3. (inquit) inutiles & vanæ. Quod igitur vanum & inutile iudicatur, nemo dubitat minimè
profuturum.

ANATHEMATIS COMMINATIO. Itaque quamuis & iam frater Cyrillus ſecundis te epiſtolis ſuis aſſerat eſſe conuentum, D
intelligas volo poſt primam & ſecundam illius & hanc correctionem noſtram, quam con-
ſtat eſſe iam tertiam, ab vniuerſitate collegij & conuentu Chriſtianorum te prorſus eſſe ſe-
iunctum, niſi mox, quæ maledicta ſunt, corrigantur; niſi in eam viam redeas, quam ſe
Chriſtus eſſe teſtatur. Malè in hunc arma deſperatione mouiſti, qui te ſuper familiam
ſuam velut fidelem prudentemque permiſerat antè conſtitui. Periit tibi huius vice officij
beatitudo promiſſa: non ſolùm non das cibum in tempore, verùm etiam veneno interfi-
cis, quos ille ſuo ſanguine & ſua morte quæſiuit. Venenum namque eſt ſub tuis labiis,
quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cùm contra eum qui ſuauis eſt, niteris
[i] Ioan. 10. diſputare. Vbi eſt diligentia paſtoralis? Paſtor bonus[i] animam ſuam ponit pro ouibus
ſuis; mercenarius verò eſt, qui eas lupis dimittit & tradit. Quid hic tu paſtor acturus es, E
qui Dominicum gregem pro lupis ipſe diſpergis? Ad quænam grex Dominicus ſepta con-
fugiet, ſi intra ouilia Eccleſiæ ſauciatur? Qua futurus eſt tuitione defenſus, qui te pa-
[k] Ibidem. titur pro cuſtode raptorem? Et alias (inquit Dominus[k]) habeo oues quæ non ſunt ex
hoc ouili, & illas oportet me adducere. Ille alias ſe promittit adducere: tibi pereunt
quas habebas. Tametſi quidem certum ſit, quoties iſta contingunt, non oues paſtoribus,
ſed magis ouibus perire paſtores. Et vocem meam (inquit) audient. Quare? Vt fiat vnus
grex. Ad illius vocem vnus fit grex: ad tuam vocem aut inficitur, aut fugatur. Durum
[l] Act. 20. eſt, vt in te de Actibus Apoſtolorum beati Pauli verba conueniant[l]: Ego (inquit) ſcio
quia introibunt poſt diſceſſum meum lupi graues in vos, non parcentes gregi: & ex vobis
ipſis ſurgent homines quærentes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe. Hæc à te aliis,
quàm

A quàm dicta tibi velimus: docenda enim tibi fuerant, non diſcenda quæ dicimus: nam quis
ferat, doceri Epiſcopum qualiter debeat eſſe Chriſtianus?

Diligenter aſpice in quam conditionem voceris: accerſeris, argueris: quid horum con-
uenit ſacerdoti? duris dura reſponſio; ſi tamen viciſſitudo eſt, verbis blaſphemiam vindica-
re. An tibi à nobis exiſtimas eſſe parcendum, cùm animæ tuæ ita ipſe non parcas, & om-
nibus velis & præteritis & præſentibus & futuris beneficium ſalutis auferre? Perſequar
planè boni Domini mei fidelis ſeruus inimicos, cùm Propheta[a] aſſerat, odio eos odiſſe per- [a] Pſal. 138.
fecto. Memor rurſus, altero loquente[b], ne parcam. Quem hic ego reſpiciam? Cui ho- [b] 2. Cor. 13.
minis aliquid reſeruem, quando agitur vt mihi totius ſpei meæ cauſa tollatur? Ipſius
in Euangelio Domini verba ſunt, quibus ait[c]: non ſibi patrem, non ſibi matrem, nec [c] Matth. 19.
filios, nec aliquam neceſſitudinem debere præponi. Etenim talis frequenter eſt pietas,
B ex qua naſcitur impietas, cùm vincente carnis affectu, charitati illi, quæ Deus eſt, cha-
ritas præponitur corporalis, cuius intuitu aliquibus ſæpe deferimus: at vbi ad eum
tenditur, qui eſt ipſa dilectio, neceſſe eſt nec illa ſeruentur, quorum auctor vocatur in
cauſam.

Expergiſcere tandem: quia non ſunt iſtæ dicendæ vigiliæ, quas non exhibes cuſtodiæ, ſed EXHORTATIO AD NESTORIVM.
rapinæ. Velimus te in hoc quod prædicas dormire, & vigilare in hoc quod impugnas.
Leuius certè ferremus, ſi in vtroque dormires: nemo tibi perditus eſſet, nemo quæſitus: nul-
lo animarum diſpendio mæreret Eccleſia, nullo compendio lætaretur. Satius ei eſſet, ſi
hanc ſponſo ſuo, ita vt acceperas, reſignares. Sed quid multis moror? loquente archi-
tecto Paulo[d], fruſtra ſuperædificatum; quid, quæſo, in quo non inuenio fundamentum? [d] 1. Cor. 3.
Audio, vim maximam Catholicè ſentientes, quibus nos communicamus, clericos ſuſtine-
C re: ita vt his etiam ciuitas interdicta dicatur: lætamur eos præmium confeſſionis acquirere;
ſed dolemus, quod Epiſcopo perſequente. Beatus Paulus Apoſtolus perſecutorem præ-
dicatore mutauit: nefas eſt maximum prædicatorem perſecutore mutatum. Digere in
numerum retro hæreticos, qui huiuſmodi quæſtiones Eccleſiæ intulerunt: quis vmquam
de hoc certamine victor reuertit? Habes certè tuæ ciuitatis exemplum: Paulus ciuis Sa-
moſatenus, occupata Eccleſia Antiochiæ, cùm talia prædicaret, collegit ſuorum ſemi-
num meſſem: reliquos inuentores malorum, Eccleſiis occupatis, ſententiæ cenſura ſem-
per non diſpar eiecit.

Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ geſta ſunt neſcius, conſulere DE PELAGIANIS.
voluiſti, ſedibus ſuis, iniuſta dicentes, expulit iuſta damnatio: quos illic inueniſſe requiem,
non putamus eſſe mirandum: inuenerunt enim impiam prædicationem, cuius compara-
D tione ſe exiſtimant innocentes. Legimus quàm bene teneas originale peccatum, qualiter
ipſam naturam aſſeras debitricem, & eum delictum merito reddere, qui deſcenderit de
genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui ſunt hæc negando damnati? numquam ſine
ſuſpicione ea quæ ſibi ſunt aduerſa conueniunt: eiicerentur denique, ſi tibi quoque ſimili-
ter diſplicerent. Cur tamen ea quæ in hos tunc ſunt acta, quæruntur; cùm certum ſit,
illinc ad nos à Catholico tunc Antiſtite Attico geſta directa? Cur non ſanctæ memoriæ Si-
ſinnius quæſiuit? quia vtique ſub deceſſore ſuo probauerit eos iure damnatos. Defleant
infelices, ſpe ſe hominum fuiſſe deceptos, quibus iam potuit propter communionem ſola
pœnitentia ſubuenire. Ecce ſcire de his incipis, ſi qua antè neſciſti. Cauſam tuam ma-
gis modò quàm aliorum Catholica & feſtina deliberatione curato: quia conuenienter di- [e] Luc. 4.
cimus[e]: Medice cura te ipſum, qui aliis deſideras ſubuenire: ægritudinis tuæ qualitas non
E recipit, aut præſtare permittit inducias.

Alexandrinæ Eccleſiæ ſacerdotis fidem & probauimus & probamus. Et admonitus PROBAT CAELESTINVS SCRIPTA A S. CYRILLO.
per eum, rurſum eadem ſentire te oportet, quæ nos, ſi nobiſcum frater eſſe vis. Si tibi
ſenſus datur, damnatis omnibus quæ hucuſque ſenſiſti, ſtatim hæc volumus prædices,
quæ ipſum videas prædicare. Nos contra fas etiam nolumus ſacerdotes eſſe correptos;
quibus ſicut præmiſſa conuentione conſulimus, ita in hos neceſſe eſt damnationis ſenten-
tiam, ſi abutuntur noſtra ſalubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit poſt damna-
tionem praui dogmatis plenum correctionis indicium, ſi reuocentur omnes ad Eccleſiam, QVALIS DEBEAT ESSE VERA CONVERSIO HAERETICORVM.
qui propter Chriſtum caput eius videnter excluſi, reuocentur omnes. Quòd niſi fiat quod
dicimus, eiiciendus qui eiecit: quamuis in noſtra communione ſint iſti, in quos talis co-
gnoſceris extitiſſe. Ad clerum quoque Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vel omnes qui cen-
ſentur nomine Chriſtiano, qualia neceſſitas poſtulauit, ſcripta direximus: vt ſi in peruer-
ſæ d. ſpu-

ſæ diſputationis obſtinatione perſiſtis, nec hæc quæ frater Cyrillus prædicat, nobiſcum A
prædicaueris; à noſtro collegio, cum quibus tibi non poteſt eſſe communio, te intelli-
gant ſeparatum; ſcituri exemplo iam cauti, qualiter animæ ſuæ decocto & maturato iudi-
cio debeant prouidere.

TERMINVS PRAEFIGITVR PEREMPTORIVS.

Apertè igitur hanc noſtram ſcias eſſe ſententiam, vt niſi de Domino Chriſto noſtro ea
prædices, quæ Romana & Alexandrina & vniuerſalis Eccleſia Catholica tenet, ſicut &
ſacroſancta Conſtantinopolitanæ vrbis Eccleſia ad te vſque optimè tenuit; & hanc per-
fidam nouitatem, quæ hoc quod venerabilis Scriptura coniungit, nititur ſeparare, intra
decimum diem à primo innoteſcentis tibi huius conuentionis die numerandum, aperta &
ſcripta confeſſione damnaueris; ab vniuerſalis te Eccleſiæ Catholicæ communione deie-
ctum. Quam formam noſtri iudicij filium meum Poſſidonium diaconum cum omnibus

CYRILLVS VICARIVS CAELESTINI.

chartis ad ſanctum conſacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ vrbis Antiſtitem, qui B
ad nos ſuper hoc ipſo pleniùs retulit, deſtinauimus, vt agat vice noſtra, quatenus ſtatu-
tum noſtrum vel tibi vel vniuerſis fratribus innoteſcat: quia omnes debent noſſe quod agi-
tur, quoties omnium cauſa tractatur. *& alia manu:* Deus te cuſtodiat incolumem, frater ca-
riſſime. Data tertio Idus Auguſti, Theodoſio IIII.* & Valentiniano III. Aug. Conſſ.]

* III.

Sed antequam vlteriùs progrediatur in his proſequendis oratio, de Neſtorio (quod ad
hanc ſpectat epiſtolam) illud admonendum; ipſum nimirum nõ tantùm fauiſſe Pelagianis,
vt ſuperiùs demonſtrauimus ex edicto Theodoſij Imperatoris; quod modò euidètiùs appa-
ret ex Cæleſtini Papæ querelis) ſed etiam in aliquibus eadem ſenſiſſe cum illis: etenim ſicut
de radice trũcus, ita ex Pelagiana impietate Neſtorianas liquet progreſſas eſſe blaſphemias:
vt non mireris, cùm vides Neſtorium Pelagianos hæreticos vbique damnatos Epiſcopos
recepiſſe Conſtantinopoli, atque vt gentiles ſuos omni officiorum genere confouiſſe, ſcri- C
pſiſſeq; pro his iterum ad ipſum Romanum Pontificem Cæleſtinum. Symbola namque in-
terceſſiſſe inter Pelagianam atq; Neſtorianam hæreſim, planè detegit Caſſianus ſecretorum
Pelagianorũ optimè conſcius in libris ad Leonem Eccleſiæ Romanæ diaconũ de Incarna-

[a] Caſsian. de Incar. Verb. lib. 1.

HAERESIS NESTORII A PELAGIO.

tione Verbi, vbi primùm hæc habet [a]: Illud ſanè vnum prætereundũ non arbitramur, quod
peculiare & proprium ſupradictæ illius hæreſeos, quæ ex Pelagiano errore deſcenderat,
fuit; quòd dicentes quidem ſolitarium hominem Ieſum Chriſtum ſine vllo peccati conta-
gio vixiſſe, eo progreſſi ſunt, vt aſſererent, homines, ſi velint, ſine peccato eſſe poſſe.] & in-
feriùs: Vnde aduertit nouus nunc iam non nouæ hæreſcos auctor *(Neſtorius ſcilicet)* qui Do-
minum Saluatoremq; noſtrum ſolitarium hominem natum eſſe contendit, idem ſe omni-
no dicere, quod Pelagianiſtæ antè dixerunt, &c.] & paulo pòſt: Nec dubium eſt, re ipſa
penitus declarante: hinc enim illud eſt, quòd interceſſionibus ſuis *(Neſtorius ſcilicet)* Pela-
gianiſtarum querelas fouet, & ſcriptis ſuis cauſam illorum aſſerit; quòd ſubtiliter his, ac
(vt veriùs dixerim) ſubdolè patrocinatur, conſanguineæ ſibi improbitati improbo ſuffra- D
gatur affectu, ſciens ſcilicet eiuſdẽ ſe eſſe ſenſus, eiuſdem ſpiritus: & ideo dolens cognitam
ſibi hæreſim ab Eccleſia eſſe diſiunctam, quam ſcit ſibi vtique peruerſitate coniunctã.] hæc

[b] Caſsian. de Incar. Verb. lib. 5.

Caſſianus de protectione & communione Neſtorij cum Pelagianis; idemq; inferius [b] ea-
dem refricat & exaggerat, & acerrimè (vt par eſt) in nefandum hæreſiarcham Neſtorium
inuehitur. ſed hæc omnia in Leporio Pelagiano ſatis perſpicuo demonſtrauit exemplo, ea
diſertis ſanè verbis ipſum eſſe profeſſum in Occidente, quæ poſtea in Oriente Neſtorius
creatus Epiſcopus prædicauit: licet ille pœnitens palinodiam, quam vidimus, recantarit. Sed
ſicut doloſam, ita inanem prorſus eſſe ſcias excuſationem illam Neſtorij ad Cæleſtinum,
qua vt ſe Pelagianum minimè eſſe doceret, de peccato originali atque de libero hominis
arbitrio demonſtrauit ſe rectè ſentire: nam etſi non omnia Lernææ hydræ capita in ipſo vi- E
deas, vnum ſaltem, illudq; ferocius in Filium Dei, eiuſq; matrem extentum fuiſſe conſtat.
Sed de his hactenus. Iam verò cœptam ſemel de litteris Cæleſtini per Poſſidoniũ in Orien-
tem ad diuerſos miſſis proſequamur orationem.

CAELESTINVS SCRIBIT AD CYRILLVM.

[c] Cæleſt. epiſt. 3. in fin.

Cæleſtinus igitur ad ipſum Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum per eumdem Poſſido-
nium, quem ille miſerat, reddidit litteras, quibus ipſum certiorem fecit de his quæ Ro-
mæ geſta eſſent aduerſus Neſtorium; quorum omnium vt ſit legitimus executor, his ad
finem epiſtolæ mandat verbis [c]: Quamobrem noſtræ ſedis auctoritate aſcita, noſtraque vi-
ce & loco cum poteſtate vſus, eiuſmodi non abſque exquiſita ſeueritate ſententiam exe-
queris: nempe, vt niſi decem dierum interuallo ab huius noſtræ admonitionis die nume-
randorum nefariam doctrinam ſuam conceptis verbis anathematizet, eamque de Chriſti
Dei

A Dei noſtri generatione fidem in poſterum confeſſurum ſe ſpondeat, quam & Romana &
tuæ ſanctitatis Eccleſia & vniuerſa denique religio Chriſtiana prædicat: illico ſanctitas
tua illi Eccleſiæ proſpiciat.] hæc & alia Cæleſtinus litteris ad Cyrillum datis hoc anno
iiſdem Conſulibus & die, nempe tertio Idus Auguſti. Vides, lector, in his omnibus tum
ad Neſtorium, tum ad Cyrillum datis litteris Cæleſtini, ipſum quidem vt primũ Catholicæ
Eccleſię Epiſcopum ſummũ pontificium, ſummumq; ius præſeferentem, ſic nempe loquen-
tem, vt poteſtatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & ſententiæ ſuæ executo-
rem conſtituit, quem certum eſt inter Orientales Epiſcopos primam cathedram obtinere:
in illumq; ſententiam damnationis intrepidè iaculari, qui regiæ vrbis, nouæque Romæ Epi-
ſcopus exiſtens, faſtu & arrogantia tumens, fauoreque pollens Imperatoris, nulli concedat.

[a] Theod. Balſ. in Nemoc. Phot. tit. 8. c. 1.

[b] Niceph. lib. 14. c. 34.

Quòd autem conſtet his litteris Cæleſtinum Cyrillo in proſequenda cauſa Neſtorij le-
B gaſſe vices ſuas: tradit Theodorus [a] ad eumdem ab ipſo Cæleſtino fuiſſe miſſum phrygium,
ipſum nempe pallium, quo ſignificatur plena poteſtas, eoq; Cyrillum eſſe vſum in Epheſino
Concilio, & in ſacris ſolemniis more Romani Pontificis: quod priuilegiũ affirmat eſſe pro-
pagatum poſtea ad Alexandrinos Epiſcopos ſucceſſores. Nicephorus [b] autem mitram, qua
Romani vterentur Pontifices, à Cæleſtino miſſam affirmat, necnon nomen Papæ: ſed &
conceſſum dicit vt appellaretur vniuerſi Orbis Iudex. Verùm de Papæ nomine aliter res ſe
habet: conſtat enim illud olim commune (vt aliàs dictum eſt) fuiſſe reliquis Epiſcopis. ſed
nec de nomine Iudicis vniuerſalis ſatis liquet. Certè quidem nihil præterea Cyrillo conceſ-
ſum à Cæleſtino, quàm concedi ſoleat iis, quibus creditur Vicaria præfectura, vel legatio à
Latere, exiſtimatur: vt autem eadem poteſtas propagaretur ad poſteros, non in inſignibus
dumtaxat, ſed etiam in auctoritate, exemplum exſtare neſcimus.

CAELESTINVS AD DIVERSOS EPISCOPOS DE NESTORIO SCRIBIT.

[c] Cæleſt. epiſt. 4.

C At quoſnam inſuper Orientales Epiſcopos de iiſdem ſcripſerit Cæleſtinus, in fine eiuſ-
dem epiſtolæ ad Cyrillum ita declarat: Eadem hæc & ad ſanctos fratres & coepiſcopos no-
ſtros Ioannem, Rufum, Iuuenalem, & Flauianum perſcripſimus, quo noſtra, immo diui-
na Chriſti Domini noſtri ſententia pluribus de eo manifeſta ſit.] hæc ipſe. Porrò Ioan-
nes, quem nominat, erat Epiſcopus Antiochenus, Rufus verò Eccleſiæ Theſſalonicenſis
Epiſcopus, & Iuuenalis Hieroſolymorum Antiſtes; & Flauianus præſidebat Eccleſiæ Phi-
lippenſium. Extant inſuper datæ per eumdem legatum Poſſidonium ab eodem Cæleſti-
no ad clerum Conſtantinopolitanum litteræ, quibus de iiſdem quæ ſuperiùs dicta ſunt de
damnatione Neſtorij, eoſdem reddidit certiores. eſt ipſius epiſtolæ exordium [c]: Ad eos qui
faciunt Eccleſiam mihi locuturo det Apoſtolicus ſermo principium, &c.] inter alia autem
quibus eos fortiter agere admonet, vno exemplo illo Athanaſij magni fidei athletæ corro-
D borat, quòd ſicut ille ab Arianis, ita ipſi à Neſtorio pulſi eſſent: nam ait: Habetis vos, qui-
cumque Eccleſia eſtis eiecti, penè noſtrorum temporum beatę recordationis Athanaſij Ale-
xandrinæ Eccleſiæ prudentiſſimi ſacerdotis exemplum. Cui non conſolationi ſit illius
tolerantia? cui non ſpem faciat eius expectata reuerſio? Eiicitur Ario perſequente, ſed
reuocandus Domino proſequente: paſſus eſt carcerem, paſſus anguſtias: nec mirum ſi vir
Apoſtolicus ea paſſus eſt, quibus ſe Apoſtolus gloriatur exercitatum. In his tamen omnibus
ſecutus eſt illum, qui ſibi in tribulationibus placere teſtatur. Fugatus illinc, & in noſtris par-
tibus roboratus eſt. Denique hic ei redintegratus eſt ſtatus, & in hac ſede quietem commu-
nionis inuenit, à qua ſemper Catholicis ſubuenitur.] hæc idcirco Cæleſtinus inculcat & in
memoriam reuocat, quo eos certa ſpe alat, victores nimirum aduerſus omnes hæreticos
ſemper fore qui Apoſtolicæ ſedis munimine fulciuntur.

[d] Cæleſtin. epiſt. 6.

DE LITTERIS CAELESTINI AD DIVERSOS.

[e] Cõcil. Epheſ. e lit. Cont. epiſt. 7.

[f] Apud Cæleſtin. epi. tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

E Extant etiam litteræ ab ipſo Cæleſtino per eumdem Poſſidonium ad Ioannẽ Antioche-
num Epiſcopum datæ, quæ hoc habent exordium [d]: Optaremus, vt ſicut vna eſt Diuinitatis
eſſentia, ita vnam quoque apud omnes omnino homines, vbicumque tandem locorum de-
gant, rectæ fidei veritatem obtinere.] ibi & de anathemate, ſi non corrigat errorem ſuum,
in Neſtorium irrogato mentionem facit. Reliquæ verò eodem argumẽto ad Iuuenalem &
Rufum Epiſcopos datæ litteræ deſiderãtur, ſed abſque iactura: nam iiſdem planè verbis eæ-
dem conceptæ erant, quibus dicta epiſtola ad Ioannem: etenim in aliquibus exemplaribus
non ad Ioannem tãtùm eadem epiſtola reperitur inſcripta, ſed inſuper ad Iuuenalem Hie-
roſolymitanum, Rufum Theſſalonicenſem, & Flauianum Philippenſem [e].
Quæ verò poſt hæc geſta ſint, ex litteris Cyrilli ad diuerſos poſſumus intelligere: in qui-
bus quidem dignoſcendis, & certa nota temporis diſtinguendis, meminiſſe oportet quæ
ipſe Cyrillus in epiſtola per Poſſidonium ad Cæleſtinum data hoc anno ait [f], ſe hactenus
de his

de his quæ ad Neſtorium ſpectant, ad nullum ſcripſiſſe Epiſcopum, præter quàm ad ipſum Cæleſtinum. A quamobrem affirmare neceſſe eſt, diuerſas Cyrilli epiſtolas ad diuerſos Epiſcopos datas, omnes poſt hæc fuiſſe conſcriptas. Inſuper cùm neque aliis ſcriptis ipſum Cyrillum exagitaſſe Neſtorium, præter quàm litteris ad Ægyptios monachos ſcriptis, & duabus ad ipſum Neſtorium datis, ex eadem Cyrilli ad Cæleſtinum epiſtola colligi poſſe videatur; inde & illud quoque infertur, reliqua aduerſus Neſtorium quæ reperiuntur Cyrilli ſcripta, in quibus nominatim Neſtorianus error confutatur, poſt hæc omnino ſcripta ab ipſo fuiſſe. Rurſus verò & epiſtolæ illæ Cyrilli, quæ inueniuntur ante indictum Concilium Epheſinum eſſe conſcriptæ, & poſt Synodum Romanam hoc anno (vt dictum eſt) à Cæleſtino habitam, eaſdem hoc pariter anno ab eo eſſe datas, affirmare neceſſe eſt: ſiquidem edictum Theodoſij, quo in ſequentem annum Synodum cogendam indicit, datum apparet [a] ſub anni huius Conſulibus Theodoſio XIII. & Valentiniano III. decimotertio Kalendas Decembris. B

[a] Act. Concil. Epheſin. edit. Pelt. Tom. 1. c. 25.

CYRILLVS SCRIBIT AD ACACIVM BEROENSEM.

His præcognitis, quæ extant Cyrilli ad diuerſos epiſtolæ hoc anno datæ, ex quibus res geſtæ in cauſa Neſtorij colliguntur: quæ ſcriptæ ſunt priùs, quæ poſtea, temporis ordine referemus. Equidem illa primum vendicat ſibi locum, quæ ad Acacium Berœenſem habetur inſcripta, data illa quidem non antequam ipſe Cyrillus ſcriberet ad Cæleſtinum: ſiquidem (vt dictum eſt) ipſe in epiſtola ad eum miſſa tradit, ad nullum hactenus conſacerdotem ſe de Neſtorij hæreſi litteras dediſſe, nec inſuper poſt acceptas litteras à Cæleſtino de Neſtorij anathemate eamdem ab ipſo Cyrillo ad Acacium oportuit eſſe ſcriptam: ſiquidem (quod primo loco ponendum erat) nihil penitus in ea de Neſtorij damnatione legitur. Quamobrem illud vt dicamus neceſſe eſt; eodem tempore quo ea inter Cyrillum ac Cæleſtinum de Neſtorio tractabantur, ad Acacium Berœenſem illam eſſe C conſcriptam epiſtolam. Erat enim Acacius magnæ æſtimationis Epiſcopus ob doctrinam & ætatem longam in ſede perfunctam, ceterùm inueteratus dierum malorum, malis fauens, ſubdolus & verſipellis; quippe qui primùm in turbis aduerſus Ioannem Chryſoſtomum olim excitatis Theophilo Alexandrino Epiſcopo inhæſiſſet, atque demum (vt dicetur ex actis Concilij Epheſini) fauit Neſtorio, eiuſque ſectatoribus aduerſus Catholicos, inhærens & ipſe contra Cyrillum Ioanni Epiſcopo Antiocheno. Extat ipſa Cyrilli epiſtola, quæ ſic incipit [b]: Qui vehementer contriſtati ſunt, &c.] verſatur in deteſtatione Neſtorij recens emergentis hæreſis.

[b] Cyril. epiſt. 14.

His Acacius acceptis litteris, magnopere adgauiſus eſſe, videri voluit, ſuſceptum eſſe à Cyrillo patrocinium Catholicæ fidei; eamdemque ipſius epiſtolam oſtendit Ioanni Epiſcopo Antiocheno, amboque ſimul execrari viſi ſunt nefandam impietatem: reſcribenſque D ad Cyrillum, eum hortatur vt fortiter agere pergat, & de Ioanne Antiocheno Epiſcopo iſta ſignificat: Curaui (inquit [c]) vt epiſtola pietatis tuæ à ſanctiſſimo & pientiſſimo Ioanne Antiocheno Epiſcopo legeretur. Qui vbi hæc audiuit, multa cum conſenſione & compaſſione eadem affectat, quæ & nos ſenilem agentes ætatem; cùm ipſe recens ad Epiſcopatum venerit, qui per gratiam Dei in certaminibus ad Epiſcopatum pertinentibus ita floret, vt præclarè de illo ſentiant ac glorientur quotquot per Orientalem adminiſtrationem ſunt Deo dilectiſſimi Epiſcopi. Is pietatem tuam, vt traditur, obſecrat, vt ſanctitas tua, prudentiam quam habet, vſa, intolerabile illud verbum quod prorupit, ita in manus ſumat, vt per ea quæ loqueris ac facis, Apoſtolicum illud, exigente ipſo tempore, oſtendas, quo Apoſtolus dicit: Etenim ſi poteſtate vti voluero, quam Deus mihi ad ædificationem, non ad deſtructionem dedit, haud pœnitebit.] hæc & alia Acacius ad Cyrillum: quod ſi ex animo, Deus ſcit: certè progreſſus eius atque Ioannis Antiocheni ab his longè diſcrepare E poſtea inuenti ſunt. Etenim qui hoc anno adeò in Neſtorium infenſi apparuere, paulo poſt eidem patrocinari cœperunt. ſed de his ſuo loco.

[c] Apud Cyril. epiſt. 15.

ACACII ET IOANNIS ANTIOCHENI EPISC. SIMVLATA STVDIA.

CYRILLVS ADMONET IOANNEM EPISCOPVM ANTIOCH.

Inter hæc autem redditis Cyrillo per Poſſidonium Eccleſiæ Alexandrinæ diaconum acceptis Romæ à Cæleſtino Romano Pontifice litteris: quas ad diuerſos Epiſcopos ſuperiùs numeratos inſcriptas legit, ad eoſdem mittendas ex ipſius Cæleſtini admonitione curauit: ſed & dat alias Cyrillus ipſe litteras ad Ioãnem Antiochiæ Epiſcopum, quibus de rebus Romæ geſtis aduerſus Neſtorium iſta in fine de Romano Cõcilio ſubiicit [d]: Lectis namque in Concilio, *Romæ habito ſcilicet*, tum expoſitionibus, tum epiſtolis eius, in quibus præſertim non eſt ſycophantiæ locus, habent enim illius ſubſcriptionem: ſancta Romana Synodus, quæ manifeſta ſunt, notauit. Quamquam & ad tuam pietatem ſcripſit: quibus etiam obe-

[d] Cyril. epiſt. 13.

A diendum eſt neceſſariò ab illis, qui vniuerſæ Occidentis communioni adhærent. Exemplaria namque reſcripſerant ad pientiſſimum Rufum Theſſalonicenſem Epiſcopum, & ad alios quoſdam pientiſſimorum, qui in Macedonia ſunt, Epiſcoporum, qui & ſemper illius adhæſere ſententiis. Scripſerunt autem nihilominus ad Iuuenalem pientiſſimum Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Epiſcopum. Eſt enim pietatis tuæ conſiderare quid conducat. Nos enim illius ſequemur iudicia, veriti ne à tantorum virorum communione deficiamus, qui nullis aliis de cauſis indignantur, neque ob res minutas, ſed propter ipſam fidem, & quæ vbilibet ſunt Eccleſias, populique ædificationem, motus excitarunt.] hæc ad Ioannem Cyrillus.

Eodem quoque argumento hoc etiam tempore ſcripſit ad Iuuenalem Hieroſolymitanum Epiſcopum [a], vbi poſt recenſita quæ tum à ſe, tum à Cæleſtino aduerſus Neſtorium B geſta atque decreta eſſent, hortatus eſt eum vt & ipſe ad vindicandam læſam Catholicam fidem arma capeſſeret: quodnam verò conſilium ſibi ineundum putarit, ita declarat: Neceſſarium autem erit, vt Chriſto amanti & religioſiſſimo Regi & vniuerſis magiſtratibus ſcribamus, conſulamuſque ne pietati hominem præponant, ſed largiantur orbi terræ fidei firmitatem, ac greges Dominicos à malo paſtore liberent, niſi vniuerſorum conſiliis obtemperauerit.] Scripſerit ne Cyrillus hoc tempore ad Theodoſium, haud certum eſt.

[a] Cyril. epiſt. 16.

CYRILLVS SCRIBIT AD IVVENALEM EPISC. HIEROSOLYM.

IOANNES EPISC. ANTIOCH. AGIT CVM NESTORIO DE PACE.

Inter hæc autem cùm Ioannes Antiochenus Epiſcopus per Alexandrinos clericos litteras accepiſſet tum Cæleſtini Romani Pontificis, tum etiam Cyrilli de damnatione Neſtorij: omni qua potuit celeritate præuenit, vt eaſdem ad Neſtorium mitteret Conſtantinopolim: adiecitque ſuas, quibus ei ſuaſit, pacem Eccleſiæ, recantando palinodiam, C amplecti. Sed reddamus hic litteras ipſas Ioannis, quæ admodum conducunt hiſtoricæ veritati: ſic enim ſe habent ſcriptæ pariter nomine etiam aliquot inſigniorum Syriæ Epiſcoporum, qui ſimul tunc Antiochiæ aderant, quorum nomina in ea ponit [b]:

[b] Act. Concil. Epheſin. edit. Pelt. lib. 1. c. 31.

Domino meo piiſſimo ſanctiſſimoque Epiſcopo Neſtorio Ioannes in Domino S.

Meam de tua pietate ſententiam per dominum meum magnificumq; per omnia Comitem Irenæum ſincerè abſque vllo prorſus fuco dilectioni tuæ patefeci. Et quoniam vera expurgatione vſus, omni (vt arbitror) ſuſpicione apud te vaco; liberè candideque ſinceritati tuæ in poſterum conſilium dare inſtitui. Poteris autem ex iis quæ ſuaſurus ſum, noſtri erga te candoris non leue argumentum ſumere, ſimulque quantæ ea charitas, quæ ſecundùm Deum eſt, curæ nobis ſit, perſpicere: quam ſanè charitatem qui conſectantur, illi diuinis legibus obtemperant; qui verò ea neglecta impoſturis ſtudent, ij ſuis ſe telis prius D conficiunt, quàm eos, quos adoriuntur. Hæc itaque opportunè (vt exiſtimo) præfatus, te etiam atque etiam rogo, vt me conſultorem haud malum tibi futurum beneuolè admittas; neque, ſi quid vtile, aut diuinæ charitati cognatum in dictis meis occurerrit, id ipſum reſpuas.

Equidem oportebat vt de rebus bonis atque vtilibus inter nos conferremus: verùm quia peccata noſtra perturbationibus Eccleſiaſticis ingens oſtium patefecerunt, ideo ea charitati tuæ explanare cogor, quæ nuperrimè ex Romana & Alexandrina vrbe ad me perſcripta ſunt. Etenim clerici Alexandrini diuerſas de tua pietate litteras magno ad nos ſtudio pertulerunt, vnas quidem piiſſimi Epiſcopi Cæleſtini, reliquas omnes ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrilli. harum autem antigrapha mittens, charitatem obnixè tuam rogatam cupio, vt ita eas legat, ne qua hinc animi perturbatio conſurgat; ex qua contentiones minimè leues, E ſeditioneſque admodum noxiæ ſæpenumerò exoriuntur. Sed neque rem hanc tantam parui quoque ducas, vt contemnas: diabolus namque res initio minùs rectè habentes per ſuperbiam nouit amplificare, in eamque magnitudinem paulatim euehere, vt poſtea omnẽ curam, omnemq; medicinam reſpuant. Quare beneuolum ac ſtudioſum affectum ad illarum litterarum lectionem afferas: viros quoque nonnullos cordatos ac tibi beneuolos ad propoſitarum rerum conſiderationem ſocios ſibi adiungas; illiſque non quæ grata, ſed quæ vtilia ſunt, effandi poteſtatem facias. Omnino enim ſi arbitri plures, minimeq; fucati, ac liberam dicendi quod ſentiunt facultatem nacti, præſentis negotij diſquiſitioni adhibeantur; facillimè illud ea deliberatione conſequemur, vt quod nunc perplexum & durum ac triſte cenſetur, mox leue & lætum ſit.

SALVBRE CONSILIVM IOANNIS DATVM NESTORIO.

Enimvero licet dominus meus Cæleſtinus Deo deuotiſſimus Epiſcopus decem tantùm dierum interuallum ad terminum vſque reſpõſioni præfinitum valde anguſtum litteris ſuis expreſſerit:

PRVDENTER AGIT CVM NESTORIO IOANNES.

expreſſerit: tamen res ea eiuſmodi eſt, vt non dico decem diebus, ſed vno, immo verò paucis horis tota confici poſſe videatur. Nam quid facilius eſt, quàm nomine commodo, multiſque ſanctis Patribus vſitato, & vero nihilominus ſalutariq; ex Virgine ortui percongruo, in Chriſti omnium noſtrum Regis diſpenſatione vti? Cùm hoc ergo neque graue, neque periculoſum ſit, æquum non eſt vt ſanctitas tua refutet. Neque id nunc apud ſe cogitet: Turpe eſt, ſi pugnantia docere videar. Si enim mens tua eadem ſapit & ſentit quæ ſancti Patres Eccleſiæque doctores ſentiunt & ſapiunt (nam hoc, domine mi, & ex multis & ex communibus amicis de te accepimus) quorſum vereris pium animi tui ſenſum conuenienti voce publicare, præſertim cùm tot tantæque tumultuationes ac diſceptationes ex te natæ ob oculos iam verſentur? Eas namque (mihi crede Deo dilecte) tum apud finitimos, tum apud longè quoque poſitos turbas concitaſti, quæ ingentem ex inſperato Eccleſiis tempeſtatem peperere: conſtat enim, Fideles circumquaque degentes huius quæſtionis & controuerſiæ cauſa inter ſe conflictari, quotidieque à ſe inuicem diuelli.

HAERESIM NESTORII QVOMODO OMNES EXECRENTVR.

Verum eſſe quod dicimus, ex ipſiſmet rebus haud difficulter perſpicere licet. Nam & Occidens & Ægyptus, & ipſa quoque Macedonia ab ea vnione ſeſe abrumpere decreuerunt, quam ſingularis Dei beneficentia per multos ſanctorum Patrum, celebriumque Epiſcoporum, & præcipuè per ſanctiſſimi magnique illius patris noſtri Acacij ſudores moleſtiaſque communi Eccleſiæ vtilitati impertiuit. Quis, quæſo, reprehendat, ſi ea quæ ſentis, libere exponas? Immo verò quis laudibus non efferat, ſi nomen, cuius ſenſum pietas tua (vt cognouimus) poſſidet, propter publicam quietem, communemque Orbis pacem, aliquando amplecti, in animum inducas? Quod ſi ita viſum eſt, perpulchrum & ad præſentem controuerſiam peropportunum exemplum tibi hoc loco in mentem reducam, cuius te quoque meminiſſe velim: temporis enim, ex quo illud apud nos accidit, adeò multum non interceſſit, vt iam animo excidere potuerit.

DE THEODORO MOPSVESTENO HISTORIA.

Memoria haud dubiè tenes, cùm beato Theodoro in expoſitione quadam excidiſſet quiddam, quod tibi in primis, cui per id tempus ceteris liberiùs agere licebat, tũ ceteris quoque omnibus, ad quorum aures peruenerat, neque rectè, neque ſatis quoque catholicè dictum videbatur: quo pacto ille, poſteaquam damnum turbamq; quæ exiguus admodum lapſus pepererat, conſideraſſet, expendiſſetque nihilo ſeciùs eiuſmodi tumultuationes, ſectas, diſſidiaque generare poſſe (ſolent nãque homines, eiuſmodi arrepta occaſione, vltro citroq; tumultuari, atque à ſe mutuo ſeiungi) cogitaſſet præterea paruam offenſionis ſcintillam magnum ſæpe fomitem diſcordię ſubminiſtrare (quod etiam nunc apud nos vſu veniſſe cernimus) ac commoda tandem opportunæ correctionis ſecum reputaſſet; non poſt multos dies generosè in medium progreſſus, id quod à ſe non ſatis commodè dictum fuerat, in gratiam Eccleſiæ nihil quicquam veritus correxerit; factaque emendatione, omnẽ mox calumniam aduerſum ſe excitatam penitus extinxerit: & quamuis nemo neſciret, quod ab illo dictum erat, minùs rectè ſincereque dictum fuiſſe; attamen quòd promptè id retractaret quod dixerat, hominem ſtatim complexi ſunt omnes.

VT MARIAM DEIPARAM DICAT HORTATVR.

Equidem non ad probroſam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem palinodiam (vt ſic loquar) pietatem tuam inuito. Sed quia multi (vt intelligo) non infrequenter ex te audierunt, quod ipſam ſolam vocem, non piam quoque ipſius vocis notionem auerſeris; ſi qui verò celebrioris famę Eccleſiaſtici auctores tibi fuerint, vt ipſo quoque nomine admiſſo, ſacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te iſtud neutiquam recuſaturum eſſe: Hanc ob rem te iterum atque iterum moueo hortorque vt libera id voce depromas, quod citra errorem ſapere certò dignoſceris. Age, inquam, rei quam rectè tenes, nomen quod à multis ſæpe Patribus vſurpatum, ſcriptum & pronũciatum eſt, adiungere ne graueris: neque vocabulum, quod piam rectamque motionem in animo gignit, refutare pergas. Etenim nomen hoc, θεοτόκος, nullus vmquam Eccleſiaſticorum doctorum repudiauit. Qui autem illo ſubinde vſi ſunt, & multi reperiuntur & apprimè celebres. Quod ſi qui ſunt qui illud non vſurparunt, illi numquam erroris alicuius eos inſimularunt, qui illo fortè vſi fuiſſent. Sanè dum ſuperuacanea quadam ad vanas hæreticorum opiniones ſolùm ſpectante curioſitate incitati, nomen, cuius ſententiam rectè tenemus, pertinaciter reſpuimus; aliud nihil (vt videtur) facimus, quàm quòd fratrum noſtrorum conſcientias & temere & abſque vlla vtilitate grauiter offendimus, planeque contemnimus.

PATRES ET ECCLESIA SEMPER CONFESSA DEIPARAM

Etenim ſi id quod nominis ſignificatione offertur, non recipimus, reſtat vt in grauiſſimum errorem prolabamur, immo verò vt circa inexplicabilem illam vnigeniti Filij Dei œconomiam periculoſiſſimè verſemur: quandoquidẽ hoc nomine ſublato, vel huius potiùs nominis notione repudiata, ſequitur mox illum non eſſe Deum, qui admirabilem illam diſpenſationem noſtræ ſalutis cauſa ſuſcepit; tum Dei Verbum neque ſe exinaniuiſſe, neque in ſerui formam ſeſe demittens, ineffabilem quandam benignitatis magnitudinem humano generi exhibuiſſe. Hanc enim Dei erga nos clementiam diuinæ Scripturæ hinc præcipuè conſtituunt, quòd vnicum illum ſempiternumque Dei Filium, ante omnia ſæcula natum, impatibili modo ex ſacra quoque Virgine ortum oſtendunt. Huc namque diuinus tendit Apoſtolus, dum ita ait[a]: Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere. Clarè hic oſtendit, non alium, ſed ipſummet Dei Vnigenitum in lucem prodiiſſe. Quod ſi Virgo à ſanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominetur, vt verè hoc nomine ab illis nominatur: neſcio quorſum attinuerit, vt quæſtionem hanc nequaquam neceſſariam (bona venia tua dictum ſit) & contra illos ipſos & contra Eccleſiaſticam pacem quoque (vt vides) agitandam ſuſceperimus. Etenim nulli nos periculo exponimus, ſi ea ſentimus & loquimur, quæ doctores in Eccleſia Dei celeberrimos ſenſiſſe & docuiſſe, certò nouimus. Superuacaneum autem cenſeo illorum nomina hoc loco percenſere: noſti enim illos æquè ac nos, vt qui haud ſecus ac nos omnes, quod diſcipulus illorum aliquando extiteris, glorieris.

[a] *Galat.* 4.

PRAEMVNIT NESTORIVM AD ICTVS ACCIPIENDOS EX LITTERIS CAELESTINI.

Hoc noſtrum, quæſo, conſilium admitte: hæc per nos rogatus exequere: nullum diſſidiis locum, nullum gliſcenti nouitati fomentum ſuppedites. Cogita, ſi priuſquam vllæ omnino litteræ miſſæ forent, multi contra nos extitere infrenes, peneque intolerabiles; quales nunc futuri ſunt, tanta ex illatis litteris *(nempe Romani Pontificis)* ſubminiſtrata fiducia; qualique in poſterum aduerſum nos audacia ſunt vſuri. Hæc ego, complures religioſiſſimos, tuæque pietatis ſtudioſiſſimos Epiſcopos apud me habens, quos etiam tunc pręſto eſſe contigit, cùm infauſtæ illæ litteræ afferrentur, ſcribere volui, ratus ingenui amici officium, illudque à promiſſione mea non alienum, me præſtiturum, ſi fraterno quodam conſilio exiſtimationem tuam grauiter hoc tempore laborantem nonnihil ſubleuarem.

EPISCOPI SYRIAE QVI HAEC VNA SCRIPSERE.

Quocirca pietatem tuam rogo, obteſtorque vt ea quæ ob ſanctæ Eccleſiæ tranquillitatem cum Dei timore, veraque erga te charitate expoſui, placido animo ſuſcipias. Nam non ſolus hæc dictaui, ſed (vt modò aiebam) præſentibus multis Epiſcopis, videlicet domino meo Archelao Epiſcopo piiſſimo, Apringio, Theodoreto, Heliade, Miletio, & Macario, qui per Dei gratiam Eccleſiæ Sardicenæ præfectus eſt nuperrimè: qui omnes & in fidei doctrina inſtructiſſimi, & tui ſtudioſiſſimi vnà mecum, domine mi, te rogant, vt animo facili litterarum illarum turbinis inſtar ruentium impetum ſiſtas. Quæ, ſi quidem obſtinati reſtiterimus, moleſtiam afferent non modicam: ſin autem obſecuti fuerimus, neque turbare, neque aliqua ex parte confundere nos poterunt. Hæc, tua perinde ac propria cordi habentes, monere voluimus: iam tuum eſt, æquo beneuoloque animo monita noſtra complecti: niſi forſitan minùs noſtri amans ita comparatus ſis, vt cum tui & Reipublicæ Chriſtianæ damno obſtinatè iſtæc aſpernari decreueris. Obſecro, vt quamprimum, quod viſum fuerit, immo verò non quod viſum fuerit, ſed quod vtile fuerit, reſcribas.] hactenus Ioannes Antiochenus cum aliis Syriæ Epiſcopis nominatis, cuius epiſtolæ mentionem habet Liberatus diaconus in Breuiario[b].

[b] *Liberat. diac. in Breuiar. c.* 4.

Præſtitiſſe hactenus viſus eſt Ioannes quod Catholicum decebat Epiſcopum, numeroſq; expleſſe veri amici: ſed contra pietatem & amicitiæ iura ſancita deinde peccauit, cùm renitentem hominem ſalubri obedire conſilio, adhuc amicum retinuit atque fouit cum iactura Catholicæ fidei & damno priuationis communionis Orthodoxorum Antiſtitum. Etenim qui hæc ſcripſere ad Neſtorium, eidem intima coniuncti neceſſitudine, poſtea in Concilio Epheſino pro ipſo Neſtorio ſteterunt, maximè verò eidem addictus qui hic nominatur, Theodoretus Cyri Epiſcopus, laudator (vt vidimus) Theodori Mopſueſteni, ex quo ſibi haud leuem maculam ſuperinduxit. Qui iidem omnes ea quoque ex parte nõnihil ſuſpecti redduntur, non recto pede incediſſe in Euangelium, dum Neſtorium non vt hæreticum arguunt, ſed vt qui rectè ſentiat, tamen minùs cautè atque prudenter voce illa vti detrectet, recuſetque pertinaciter nimis dicere Virginem Deiparam; cùm ea vtendo voce, nihil detrimenti ipſi de fide doctrinæ inferre poſſit, quam ſequitur rectam. Quomodo autẽ in his deliteſceret anguis, ſubiicienda tibi hic, lector eſt, epiſtola ipſius Theodoreti ad Irenęum Epiſcopum: hic quidem ille Irenæus, cuius ipſe Ioannes Antiochenus in dicta ſua epiſtola meminit ad Neſtorium; quem licet Comitem appellet, tamen ex Comite idem eſt poſtea ordinatus Epiſcopus, vt ſuo loco dicemus. Epiſtola igitur Theodoreti ad Irenæum ſic ſe habet[c]:

FAVTORES NESTORII SYRI EPISCOPI.

[c] *Theod. epiſt. 16. ex cod. Vatican.*

EPISTOLA THEODORETI AD IRENAEVM.

A Non eſt (vt videtur) bonum, ampliùs expectare: non enim ſolùm non quieuit, ſed in dies (vt ita dicam) Eccleſiæ tempeſtas augetur. Venerunt ſiquidem illi, qui Synodum conuocant, & nonnullis Metropolitis, necnon & noſtro, Eccleſiæ litteras dederunt; quarum exemplum ad te miſi, vt cognoſceres, iuxta illud poëtæ, malùm malo iam eſſe obfirmatum, & ſola nobis Domini bonitate opus eſſe, vt tempeſtatem quieſcere faciat: illi enim tantum id facile eſt, nos verò huiuſmodi quiete ſumus indigni: ſatis autem nobis erit patientiæ gratia & virtus & donum, vt per hanc hoſtes vincere poſſimus. Hoc enim diuinus Apoſtolus petendum eſſe, nos docuit: Faciet enim (inquit) cum tentatione prouentum, vt poſſitis patienter ſuſtinere.

QVOMODO THEODORETVS SVADET DIMICANDVM ESSE.

Te autem, ô Deo dilecte, in primis oro, vt detractorum ora obſtruas, ac illos doceas, quod non oportet, illos (vt aiunt) qui extra ſagittas exiſtunt, eos reprehendere, qui inuicem prœliantur & percutiunt & percutiuntur. Quid enim intereſt, his armis aut illis prœliantes vti, B & hoſtes vincere? Magnus namque Dauid neque omnibus armis indutus alienigenarum propugnatorem conculcauit Goliath, & Samſon aſini maſcella armatus mille eodem tempore proſtrauit: & nullus eius victoriæ detrahet, neque victorem puſillanimitatis arguet, quòd neque haſtam vibrans, neque ſcutum obiiciens, neque iaciens frequentiùs, vel arcum tendens, hoſtes deuicit. Ita igitur de illis qui pro pietate ſunt prœliaturi, ſentiendum eſt: neque dictiones ſunt quærendæ, quæ controuerſiam excitarunt, ſed enthymemata & argumentationes, quæ veritatem apertè declarant, & eos qui aduerſari audent, rubore perfundunt. Quid enim intereſt, hominis ſimul & Dei genitricem appellare beatam Virginem, vel dicere ipſam geniti matrē & ancillam; & inferre, quod mater quidē eſt vt hominis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ancilla verò vt Dei: & quod quidem ſycophantiæ & captionis vel erroris cauſam præbet, tacere; eumdem autem dicere ſenſum, aliam vſurpando nuncupationem? C

DEI GENITRICEM MARIAM SVBDOLE DICVNT FAVTORES NESTORII.

Præter hæc & illud ſcire oportet, quòd alterum commune eſt Virginis nomen ſuum, alterum verò ſuum & proprium: & quòd de hoc tota controuerſia orta eſt, quæ vtinam orta numquam fuiſſet; quod quamplurimi veterum ſanctorum Patrum honorabilius nomen tribuerunt Virgini: hoc etiam tua fecit pietas in duabus vel tribus orationibus; habeo enim nonnullas, quas tuum mihi Deo dilectum caput miſit: & dum eamdem Virginem Dei genitricem appellas, huic nuncupationi illam minùs adiecisti, vt hominis genitricem appellares, ſed aliis nominibus hunc ſenſum ſignificaſti.] Hæc de technis & aſtu, vafricieque in occultanda praua ſententia ſub Catholico nomine iam tibi ex his palàm facta ſunt, lector. Sed quod eumdem plurimum arguit, hoc ibidem de Theodoro Mopſueſteno & Diodoro Tarſenſi hæreſis huius auctoribus mox ſubdit:

QVAM STVDIOSI FVERINT DIODORI ET THEODORI FAVTORES NESTORII.

Quando verò me arguitis, quòd ſanctos ac beatos Patres reliquerim atque reiecerim, D Diodorum videlicet & Theodorum, è catalogo Doctorum: neceſſarium etiam duxi de hoc nonnulla dicere. Primùm enim, ô carum caput, nullos alios inſignes & illuſtres viros me omiſiſſe ſcito. Deinde illud etiam animaduerte, quòd ille qui accuſatur, teſtes afferre debet, de quibus nulla eſt controuerſia, & quos nec ipſi accuſatores arguere poſſent: ſi verò reus eorum teſtimonia afferret qui ab accuſatoribus etiā accuſantur & arguuntur; nec ipſe Iudex ipſos facilè admittere vellet. Si enim Patrum encomia & laudes cōſcribendo, hoſce ſanctos omiſiſſem; fateor me deliquiſſe, & erga Doctores ingratus eſſem. ſin autem dum accuſor, excuſationem meam attuli, & eorum vſus ſum teſtimonio, de quibus nulla eſt dubitatio: cur fruſtra illi qui hæc ſcire nolunt, nos accuſant? Quanto verò honore proſequar viros illos *(Theodorum ſcilicet ac Diodorum)* teſtatur liber ipſe, quem nos pro illis conſcripſimus, in quo ea quæ illis obiiciebantur, confutauimus, nihil veriti accuſatorum potentiam, nec inſidias E contra nos ſtructas. Aliam igitur quærant cauſam impoſturæ, qui verborum vanitate delectantur & garrulitate: mihi verò ea mens, is animus, non ad huius vel illius gratiam omnia facere & dicere, ſed Dei Eccleſiam ædificare, & eius ſponſo & Domino placere: non enim corporei cultus cauſa, nec honoris multarum moleſtiarum ac curarum pleni cupidus, quem miſerum appellare vereor, hæc facio: teſtis eſt mihi conſcientia mea: iam diu enim ſponte mea illum omiſiſſem, niſi diuinum vererer iudicium & tribunal: & nunc certò ſcito, domine, quòd neceſſitatem & occaſionem exſpecto: propè autem eſſe illam puto, vt ex iis quæ fiunt & parantur, coniicere valeo.] hactenus epiſtola Theodoreti ad Irenæum, quæ extat ordine decimaſexta ex centum quinquaginta ſeptem eius epiſtolis, quas Græcè ſcriptas codex continet Vaticanus, vertit autem eas in Latinum vir cum primis diſertus, mei verò ſtudioſiſſimus, cui plurimum debeo, Federicus Metius. Porrò hic eam edendam curauimus ad

A ad inſpiciendas latebras non tam Ioannis ac Theodoreti ipſius, quàm omnium Syrorum Epiſcoporum, qui Neſtorij patrocinium ſuſceperunt.

Quod verò pertinet ad Theodorum Mopſueſtenum Epiſcopum, quem Ioannes recantaſſe palidoniam ait, & quem ſe defendiſſe Theodoretus aſſerit: nihili quidem facienda ſunt hæc: etenim ex ſcriptis ſuis meruit ille poſt mortem vt impius condemnari, nomenque eius è ſacris tabulis deleri: teſtatur id quidem Quinta Synodus, & Iuſtinianus Imperator, dum ait[a]: Iſte vſque ad mortem ſuam permanens in impietate, ab omni Eccleſia eiectus eſt. Itaque omnis plenitudo Mopſueſtenæ Eccleſiæ, in qua Epiſcopus fuiſſe dicitur, cùm inueniſſet quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis à ſanctis Patribus adnumeratus eſt, deleuerunt ipſi ex illo tempore è ſacris Diptychis nomen eius, ſicut Geſta in eadem ciuitate apud Concilium Epiſcoporum illius prouinciæ confecta oſtendunt.] hæc Iuſtinianus in edi- B cto de fide Catholica. Quænam verò eſſent ſacra Diptycha; accipe ex epiſtola Ægyptiorum Epiſcoporum[b] ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum contra Timotheum inuaſorem ſedis Alexandrinæ, vbi hæc habentur: Etiam in venerabili Diptycho, in quo piæ memoriæ tranſitum ad cælos habentium Epiſcoporum vocabula continētur, quæ tempore ſanctorum myſteriorum ſecundùm ſanctas regulas releguntur, poſuit & Dioſcori nomen, &c.] Iam verò ad Cyrilli Alexandrini reliquas in cauſa Neſtorij hoc tempore res geſtas reuocemus orationem.

[a] Extat. to. 2. Concil. nou. edit.

[b] In epiſt. virorum ill. pro Concil. Chal.

SYNODVS ALEXANDRINA ADVERSVS NESTORIVM.

Inter hæc autem qui iam cogere Synodum vſque ad Cæleſtini Romani Pontificis cognitionem Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus (vt ipſe teſtatur in litteris ſuperiùs memoratis ad eum datis) fuerat retardatus, redeunte Poſſidonio diacono cum litteris ipſius Cæleſtini, quibus inter alia vicem ſuam ipſi in proſequenda cauſa Neſtorij delegauerat, confeſtim colle- C git Alexandriæ Synodum: in qua percognitis his quæ ab eodem Cæleſtino Papa aduerſus Neſtorium ſcripta fuiſſent, quatuor in primis decernuntur legati, qui Conſtantinopolim proficiſcantur reddituri litteras Cæleſtini ipſi Neſtorio cum decreto damnationis, niſi intra præſcriptum terminum reſipiſceret: legatorum autem nomina hæc ſunt, Theopentus, Daniel, Potamon, atque Macarius: quorum Theopentus Epiſcopus erat Cabaſorum, & Daniel Darnenſium, vt ex ipſorum relatione[c] in Epheſino Concilio cognita patet: reliqui duo Alexandrinæ Eccleſiæ miniſtri erant.

[c] Concil. Epheſin. edit. Pelt. tom. 2. c. 16.

Decretum quoque in eadem Synodo fuit, vt iiſdem legatis Synodalem darent epiſtolam ad Neſtorium, quæ præterea fidei Orthodoxæ confeſſionem contineret, cùm duodecim anathematiſmis ad calcem poſitis; quæ ſic ſe habet[d]:

[d] Act. Concil. Epheſin. edit. Pelt. tom 1 c. 14. & edi. Cōtian. c. 15.

[e] Matth. 10.

SYNODALIS EPISTOLA EX CONCIL. ALEXAND. AD NESTORIVM.

Cùm Saluator noſter diſertè pronunciet[e]: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, D non eſt me dignus: & qui amat filium aut filiam plus quàm me, non eſt me dignus: quid nobis fiet, à quibus tua pietas ſupra Chriſtum omnium Saluatorem diligi poſtulat? Quis in die iudicij nobis patrocinabitur? aut qualem tum excuſationem inueniemus, qui tanto tempore ſilentio vtentes, tua illa maledicta, quibus illum inuaſiſti, diſſimulauimus? Quòd ſi dum hæc ſentis & doces, te ipſum tantummodo læderes: fortaſſe minor nos ſolicitudo teneret. At quia totam Eccleſiam grauiter offendiſti, ac non iis modò qui Conſtantinopoli verſantur, nouæ inſolitæque hæreſeos fermentum, ſed omnibus vbiuis locorum degentibus obiecisti (circumferuntur enim paſſim tuarum exegeſeon libelli) quæ, obſecro, oratio ſilentio noſtro defendendo ſatis idonea reperietur? aut quomodo ſermonis Chriſti memores eſſe non poterimus? Nolite (inquit[f]) arbitrari quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, ſed gladium: Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & E filiam aduerſus matrem ſuam. Certè ſi fides violatur, omnis omnino erga parentes reuerentia tamquam inanis & periculoſa valeat. Faceſſat lex illa amoris erga liberos & fratres: quia mori vtique ſatius eſt piis, quàm viuere, quo meliorem (vt ſcriptum eſt) inueniant reſurrectionem.

[f] Matth 10.

Ecce igitur vnà cum ſacra Synodo, quæ in magna Romanorum ciuitate, piiſſimo Epiſcopo fratre ac comminiſtro noſtro Cæleſtino præſidente, conuenit, iam tertiò his te litteris conteſtamur & obteſtamur, vt conſilium noſtrum ſecutus, ſtolidis illis abſurdiſque dogmatibus, quæ foris publiceque doces, quamprimum nuncium mittas; fidemque rectam, & iam inde ab initio per ſacros Apoſtolos & Euangeliſtas, qui Verbi ſpectatores & miniſtri fuerunt, ſanctis Eccleſiis traditam reuerenter ſuſcipias. Quod ſanè niſi iuxta tempus in litteris Cæleſtini ſacratiſſimi reuerēdiſſimique Romanorum Epiſcopi expreſſum præfinitumque præſtiteris; certò ſcias nullam tibi deinceps cum Epiſcopis & ſacerdotibus Dei conſuetudinem

tudinem, nullum ſermonem, nullum denique inter eos locum futurum eſſe. Neque enim æquum eſt, vt nos Eccleſias turbatas, populos offenſos, fidem rectam labefactatam, gregem Chriſti miſerè abs te diſſipatum, qui illum, ſi quidem perinde ac nos rectæ fidei doctrinam conſectati, ſanctorumque Patrum pietatem æmulari libuiſſet, conſeruare alioqui debueras, diutiùs negligamus.

Illud quoque latere te nolumus, nempe nos promiſcuè cum omnibus tum clericis, tum laicis quoque, quos tu propter fidem excommunicaſti, vel ordine mouiſti, communicare. Haud enim par erat, eos qui rectam fidem tenere comperti ſunt, ob iniquam tuam ſententiam detrimentum aliquod pati, ob id nimirum, quòd rectè ſentientes tuæ doctrinæ aſſentiri noluerunt: nam & huius quoque exauctorationis & diſſenſionis in epiſtola quam ad Cæleſtinum Romanorum Epiſcopum ſcripſiſti, fit mentio. Ceterùm minimè ſat eſſe putamus, ſi reuerentia tua fidei Symbolum, quod à ſacra & magna illa Synodo, quæ per Spiritum ſanctum in Vrbe Nicæa quondam conuenit, expoſitum eſt, nobiſcum confiteatur: nam etſi voce tenus illud profiteri videare, attamen neque rectè intelligis, neque ſincerè quoque, ſed peruersè planè, præpoſtereque interpretaris.

Verùm præter hoc operæpretium quoque fuerit, vt ea omnia ſcriptis execreris, & anathematizes, publiceque abiures, quæ ſceleſtè & profanè hactenus ſenſiſti, alioſque docuiſti; & ea rurſum poſthac te ſenſurum & docturum ſanctè polliceare, quæ & nos & ceteri omnes, quotquot vel in Oriente vel in Occidente viuunt Epiſcopi doctorum ac populorum duces. Ad epiſtolas porrò quod attinet, quas Alexandrina Eccleſia ad te miſit: eas tum à ſacra Romana Synodo, tum à nobis omnibus quoq; ab omni errore & vitio immunes iudicatas eſſe ſcias. Hiſce autem litteris noſtris vtraque ſubiunximus, & ea quæ te oportet ſapere & docere, & ea rurſum à quibus te conuenit abſtinere.

Porrò autem Catholicæ Apoſtolicæque Eccleſiæ fides, in qua vniuerſi Orientis & Occidentis Orthodoxi Epiſcopi conſentiunt, huiuſmodi eſt: Credimus in Deum Patrem omnipotentem, &c.] vſque ad finem, vbi ſcripta habentur quæ ipſe profiteri debeat ſecundùm Catholicæ Eccleſiæ pietatem: quæ nos breuitatis cauſa referre prætermittimus: illud inſuper hic reddentes, quòd dum iidem Synodi Patres in eo argumento verſantur, vt de Verbo tradant, quod ſemel aſſumpſit, proprium reddidiſſe & numquam dimiſiſſe, de ſacratiſſima Euchariſtia eiuſmodi habent veram ſinceramque doctrinam.

DE SACRA EVCHARISTIA SINCERA DOCTRINA.

Quin illud quoque non poſſumus hoc loco non adiicere, nempe dum vnigeniti Filij Dei, hoc eſt, Ieſu Chriſti mortem & ex mortuis reſurrectionem annunciamus, eiuſdemq; in cælum aſſumptionem profitemur, incruentum in Eccleſia Dei cultum nos obire, myſticaſque benedictiones adire, eaque ratione ſanctificari, vtpote ſacræ carnis & pretioſi ſanguinis Chriſti omnium noſtrum Saluatoris participes effecti. Neque enim illam vt carnem communem ſuſcipimus (abſit hoc) neque rurſum tamquam viri cuiuſpiam ſanctificati, aut dignitatis tantùm æqualitate Verbo cõſociati, aut diuinam inhabitationem ſortiti, ſed tamquam verè viuificam, ipſiuſque Verbi propriam. Nam cùm vita ſit & Deus ſecundùm naturam; ſimulatq; vnum quiddam cum ipſa ſua carne effectum eſt, mox viuificam diuinitatem illi contulit. Quamuis ergo ad nos dicat: Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, &c. neutiquam tamen illam communem, hoc eſt, hominis cuiuſpiam noſtræ conditionis carnem eſſe, exiſtimare debemus (quomodo enim hominis caro ſecundùm ſuam ipſius naturam viuifica eſſe queat?) ſed verè illius propriam, qui noſtri cauſa Filius hominis & factus & appellatus eſt, &c.]

Omiſſis igitur reliquis, anathematiſmos ad calcem poſitos tantùm his ſubiiciemus: quot enim illi numero ſunt, tot æquè numerare fuit Neſtorij hæreſis capita, ſuperantia illa quidem & deformitate & multiplicitate tricipitem fabuloſam inferni beſtiã, & Lernæam hydram ſeptem ſibilantem faucibus; cũ duodecim iſta iugiter apertis blaſphemauerit oris, quæ ab iiſdem Patribus, exemplo Danielis, eiuſmodi offis iniectis, ſunt occluſa. ſubdunt enim:

His omnibus & te quoque ſubſcribere, & citra omnem fucum ac dolum vnà nobiſcum aſſentiri oportet. Quæ verò tua reuerentia anathematis execratione condemnare debet, ea noſtræ huic epiſtolæ in hunc modum hoc loco ſubiiciuntur.

ANATHEMATISMI EX CONCILIO ALEXAND.

Anathematiſmus primus. Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id ſacram Virginem Theotocon eſſe non confiteatur (genuit enim illa incarnatum Dei verbum ſecundùm carnem) anathema ſit.

Secundus. Si qui ſunt, qui Dei Patris Verbum carni ſecundùm hypoſtaſim vnitum, & vnum

vnum tantùm vna cum ſua carne Chriſtum eſſe, eumdem nimirum Deum ſimul & hominem non confitentur: anathema ſit.

Tertius. Si quis poſt vnionem hypoſtaſes in Chriſto diſtinguit, eaſque dumtaxat coniunctione eaſdem inter ſe nectit, quæ eſt ſecundùm dignitatem, vel auctoritatem, vel poteſtatem, & non ea potiùs quæ eſt ſecundùm naturalem vnionem: anathema ſit.

Quartus. Si quis duabus perſonis, vel hypoſtaſibus eas voces attribuit, quæ in Euangelicis & Apoſtolicis Scripturis paſſim occurrunt, quæúe à ſanctis de Chriſto, aut ab ipſo quoque Chriſto de ſe ipſo dictæ ſunt, & alias quidem homini ſeorſum à Dei Verbo conſiderato adſcribit, alias verò tanquam in diuinam maieſtatem conuenientes ſoli Verbo, quod ex Deo Patre eſt, accommodat: anathema ſit.

Quintus. Si quis dicere audet, Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantùm Deiferum, vtpote vnum naturalemque Filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & ſanguini perinde ac nos communicauit: anathema ſit.

Sextus. Si quis Dei Patris Verbum, Chriſti Deum, vel Dominum eſſe dixerit, neque poſt Verbum ſecundùm Scripturas incarnatum, vnum eumdemque Deum ſimul & hominem eſſe confeſſus fuerit: anathema ſit.

Septimus. Si quis Ieſum Chriſtum, hominem tantùm, diuini Verbi vi actum eſſe dixerit, aut illuſtrem illam Vnigeniti gloriam illi ipſi homini, veluti alteri cuipiam ab ipſo Verbo adueniſſe commentus fuerit: anathema ſit.

Octauus. Si quis hominem aſſumptum vnà cum ipſo Dei verbo adorandum, vnà cum illo glorificandum, vnà cum illo tamquam alterum in altero exiſtentem Deum appellandum eſſe, dicere auſus fuerit (hunc enim intellectum, particula, cum, adiecta perpetuò ac neceſſariò afferre conſueuit) & non vna potiùs adoratione Emmanuelem honorat, vnamque hactenus illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum eſt caro: anathema ſit.

Nonus. Si quis vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum à Spiritu ſancto tamquam à virtute ab ſe aliena glorificatũ dixerit; efficaciamq; qua contra immundos ſpiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipſo eodem accepiſſe prædicauerit, & non proprium naturalemque illius eſſe Spiritum, per quem diuina ſigna edidit: anathema ſit.

Decimus. Chriſtum Ieſum noſtræ confeſſionis Pontificem & Apoſtolum extitiſſe, eumdemque ſemetipſum pro nobis in odorem ſuauitatis Deo Patri obtuliſſe, diuina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apoſtolum noſtrum non eſſe ipſum Dei Verbum, poſteaquam caro & homo nobis ſimilis factum eſt, ſed hominem illum qui ex muliere natus eſt, quaſi alterum quempiam ab ipſo diuerſum: Aut ſi quis Chriſtum pro ſe ipſo quoque & non ſolùm pro nobis ſacrificium obtuliſſe affirmauerit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiſerat) anathema ſit.

Vndecimus. Si quis ipſam Domini carnem viuificam, ipſiuſque Verbi quod ex Patre eſt, propriam eſſe negauerit, ſed alterius cuiuſpiam ipſi Verbo ſecundùm dignitatem tantùm coniuncti, aut diuinam tantùm inhabitationem ſortiti, eſſe dixerit; neque verè rurſum viuificam, vt modò meminimus, eo quòd Verbi, quod omnia viuificat, facta ſit propria, cõfeſſus fuerit: anathema ſit.

Duodecimus. Si quis inficiatur Dei verbum ſecundùm carnem paſſum, ſecundùm carnem crucifixum, mortemque ſecundùm carnem guſtaſſe, & primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenus videlicet vita eſt & viuificum, vt Deus: anathema ſit.] hactenus anathematiſmi ex Synodo ſcripti, Cyrillo auctore.

DE EPISTOLIS SYNODALIBVS EX CONC. ALEX.

Adiecerunt his litteris iidem Patres Synodalem aliam epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum, qua ex decreto Romani Pontificis damnationem Neſtorij ſignificant, & eorum qui cum illo communicant; declarantes pariter, in ſuam, hoc eſt, totius Eccleſiæ Catholicæ communionem recip[illegible], qui ab eo fuiſſent cauſa fidei ſeparati. eſt harum litterarum initium[a]: Serius & vix tandem eo deuenimus, quo initio venire oportebat, &c.] His præterea adiectæ & aliæ litteræ ad patres monaſteriorum Conſtantinopolitanæ vrbis, quæ ita exordiuntur[b]: Pietatis veſtræ zelum, quem pro Chriſto infamato, idque in Eccleſia Orthodoxa, oſtendiſtis, exactè cognouimus, &c.] de iiſdem enim quæ facta eſſent aduerſus Neſtorium reddiderunt eoſdem monachos certiores, quos & viriliter, vt cœperant, agere exhortantur.

[a] *Apud Acta Concil. Epheſin. tom. 1. c. 15. edit. Pelt. apud Cyril. epiſt. 1.*
[b] *Apud Cyril. epiſt. 19.*

Acceptis legati à Synodo Alexandrina litteris his, profecti Conſtantinopolim cùm eſſent, quid per eos actum ſit, eorumdẽ primum locũ habentes Theopentus & Daniel Epiſcopi ita poſtea

poſtea coram Patribus retulerunt in magno Concilio Epheſino, cùm à Synodo rogarentur: A Theopentus Cabaſorum Epiſcopus dixit[a]: Die Dominica, cùm Synaxis peragerctur, ad Epiſcopalem baſilicam aſcendimus: ibidemque toto præſente clero, multiſque proceribus aſtantibus, litteras, de quibus hic ſermo eſt, Neſtorio reddidimus. Eadem prorſus & Daniel quoque Darnenſium Epiſcopus affirmauit. Flauianus Philipporum Epiſcopus dixit: Dic, quæſo, litteris ne ab eo factum ſit ſatis. Daniel Darnenſium Epiſcopus dixit: Tunc nihil nobis reſpondit: indicauit autem, vt poſtero die priuatim illum conueniremus. Porrò ſequenti die redeuntibus nobis, aditum interclſit, neque vllo nos reſponſo dignatus fuit. Theopentus Cabaſorum Epiſcopus dixit: Litteris, de quibus proximè dictum eſt, acceptis, vt poſtridie illius diei reuerteremur, ſermonemque ſeorſum cum eo miſceremus, præcepit. Abiuimus ergo: at poſtero die reuerſos nos non admiſit; adeoque vt litteris ſatisfaceret, nihil habuit penſi, vt publicè pro concione eadem quæ antè & his quoque deteriora B depromſerit. Neque enim ſolùm ante redditas litteras peruerſa effutiebat, ſed etiam poſtea; immo verò tunc multa peruerſiora effutire cœpit, & vſque hodie effutire non ceſſat.] hæc ibi.

a Act. Concil. Epheſin edit. Pelt. to.1.c.6

RES GESTAE LEGATORVM CVM NESTORIO.

CONFVGIT NESTORIVS AD IMPERATOREM.

Porrò qui ita mutus & contumelioſus legatis fuit, eos vocatos non admittendo, quique peruicax atque contumax extitit in parendo litteris Romani Pontificis & Synodi Alexandrinæ, quod peculiare hæreticorum eſt, illud tantùm egregiè præſtitit, nimirum vt ad vitandum iudicium Eccleſiaſticum, ſententiamque ab eo illatam eludendam, Theodoſium Imperatorem adierit, interpellaueritque eum, atque commouerit aduerſus Cyrillum, veluti dirum perſecutorem. De ipſo enim Neſtorio ita Liberatus diaconus[b]: Cognoſcens itaque Neſtorius, quod Cyrillus non pateretur Eccleſiam ſic eſſe in perturbationibus & populos ſub ſcandalo, ſubrepſit pio Imperatori Theodoſio, vt Sacram ad eum dirigeret, & à ſua eum C perſecutione compeſceret: & ſcripſit ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum & ſcandala ſuſcitantem.] hæc Liberatus. Sed litteras Theodoſij ad Cyrillum ſuo loco reddemus: res modò Neſtorij Conſtantinopoli geſtas ordine proſequamur.

b Liberat. Breuiar. c. 4. to. 2 Concil.

NESTORIVS EXCITAT SVOS CONTRA CYRILLVM.

Acceptis Neſtorius litteris Cyrilli à legatis ab eo Alexandria miſſis, lectiſque anathematiſmis illis, quibus ſingula ſuæ ipſius hæreſis capita iugularentur; tantum abfuit vt illis ſubſcripſerit (quod par erat, & ab eo in primis requirebatur) vt eadem potiùs carpere, & in erroris calumniam adducere, labemq; hæreſis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre omni conatu cùm ipſe ſtuduerit, tum etiam ad hoc ipſum præſtandum conuocarit amicos, nimirum Ioannem Epiſcopum Antiochenum, & alios Syriæ Epiſcopos ad id promptos & alacres ſub eiuſdem Ioannis ditione poſitos, eiuſque voluntati obtemperantes, nempe Theodoretum Epiſcopum Cyri, & Andream itidem in Syria ſacerdotem, de quibus hæc Liberatus[c]: D Exemplar epiſtolæ perueniens ad Ioannem Antiochenum, offenſus eſt in ipſius Cyrilli capitulis: putauit enim eum, dum immoderatè occurreret Neſtorio, in ſectam Apollinaris declinare. Mandauit ergo Andreæ & Theodoreto & Epiſcopis Concilij ſui, vt in ſcripto reſponderent contra ipſa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogmata inſtaurantia.] hæc Liberatus. Audiens autem iſta Cyrillus, omnem anſam arreptam ab aduerſariis eripiẽs, poſtea (vt dicetur) declarationem edidit[d] duodecim illorum capitum, qua longè longiùs ab hæreſi Apollinaris abhorrere ſe docuit. hæc quidem ipſe, antequam iidem qui ſuprà Theodoretus & Andreas ſuas conſcripſiſſent in Cyrillum Antitheſes: quæ autem ſecuta ſint cùm eadem ab Euoptio ſunt allata, ſuo loco dicemus. Ex his igitur omnium malorum cauſa fluxit: Etenim à Neſtorij defenſoribus Syriæ Epiſcopis in ſuſpicionem hæreſis adductis conſcriptis in Neſtorium à Cyrillo anathematiſmis, inde factum eſt, & quidem aſturè nimis, E vt ſententia in Neſtorium lata haud valuerit executioni mandari; cùm qui eius executor à Cæleſtino Romano Pontifice cum ampliſſima poteſtate præpoſitus erat, ipſe hæreſis accuſaretur. Quamobrem Theodoſius Imperator rem eò progreſſam ratus, vt opus eſſet vniuerſali Concilio (quippe quod non Neſtorius tantùm, ſed & Cyrillus reus criminis hæreſis diceretur) apud Cæleſtinum Romanum Pontificem egit de conuocando Epheſi in annum ſequentem vniuerſali Concilio. Factum id quidem Cæleſtini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodoſio per virum illuſtrem Petronium poſtea creatum Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopum, eius vitæ Acta teſtantur[e].

c Liberat. Breuiar. c. 4.

d Extat apud Cyril. tom. 4. incipit: Conſpicua ſunt.

e Sigonius eã reſtituit & edidit.

Quoniam verò anguſtia temporis haud patitur, vt poſt redditas hoc anno Neſtorio Conſtantinopoli litteras Cæleſtini, quas ſcriptas fuiſſe vidimus Romæ tertio Idus Auguſti, & Alexandriam ad Cyrillum primùm perlatas, & poſt habitam illic Synodum eaſdem

Conſtan-

A Conſtantinopolim Neſtorio allatas: haud, inquam, fert ratio temporis, vt poſt hæc omnia admoneri à Theodoſio potuerit Cæleſtinus, atque accepta ab eo reſponſione, de conuocando in annum ſequentem Concilio litteras ad Epiſcopos Theodoſius ſcriberet hoc anno, tertiodecimo Kalendas Decembris, quibus datæ eædem ſub anni huius Conſulibus repeриuntur: hæc cùm ita ſe habeant, in eam adducimur ſentẽtiam, vt exiſtimemus haud Theodoſium expectaſſe Cæleſtini Papæ litteras Neſtorio reddi, cùm ipſe agere cœpit apud Cæleſtinum de conuocanda Synodo aduerſus Neſtorium. Quis enim dubitare poterit, rem tantam Romæ publicis comitiis in Synodo pertractatam, non fuiſſe vel per Valentinianum ipſum Auguſtum, vel alios per litteras Theodoſio ſignificatam? Cùm his percognitis, conſulturus ipſe paci Orientalis Eccleſiæ, ad omneſque prorſus diſſenſiones dirimendas, de cogenda Epheſi Synodo remedium excogitauit, agereque cœpit de ea re cum Cæleſtino Ro- B mano Pontifice: indixit verò, vbi à Cæleſtino litteras redditas accepiſſet. Hinc fortaſſe & proueniſſe potuit illud Neſtorij affectatum ſilentium, cùm nihil prorſus legatis reſpondere voluit; quòd videlicet expectaret fore vt cogeretur vniuerſale Concilium, ſicque ex lata ſententia Cæleſtini, & executione eius infra decem dierum ſpatium, nullum penitus interim diſpendium paſſurus eſſet.

THEODOS. IMP. AGIT CVM CAELESTINO DE COGENDA SYNODO EPHESINA.

Certè quidem non ſine conſenſu Cæleſtini Papæ congregatum fuit Epheſinum Concilium, quod ipſius aſſenſus neceſſariò requireretur: nam profeſſi ſunt Patres in Chalcedonẽſi Concilio, abſque auctoritate Romani Pontificis haud licuiſſe Synodum congregare. Id quidem de hac Synodo Epheſina profeſſus eſt ipſe Cæleſtinus in epiſtola ad eamdẽ Synodum data, nimirum ſua voluntate ipſam eſſe collectam. Quinetiam præſcriptam fuiſſe formam Epheſini Concilij ab eodem Cæleſtino Romano Pontifice, Firmus Cæſareæ Cappadociæ C Epiſcopus in ipſa Epheſina Synodo teſtatus eſt. Sunt & alia certa ſigna, quibus declaratur ex conſenſione & impertita auctoritate ab eodem Pontifice Cæleſtino coactũ eſſe Epheſinum Concilium, quæ inferiùs ex diuerſis datis epiſtolis certiora reddẽtur: cùm alioqui nemo inficias ierit eamdem Synodum fuiſſe litteris eiuſdem Theodoſij Imperatoris indictam. Quas enim hoc anno dicta die Nouembris eadem ex cauſa Theodoſius ad Epiſcopos Epheſum conuenturos litteras dederit, deſcribemus; quæ quidem non ſic, vt habet inſcriptio, ad Cyrillum datæ leguntur, vt ad eum priuatim tantùm miſſæ fuerint, ſed ad ſingulos Metropolitanos, eo quòd hæ eſſent publicæ litteræ. Quaſnam autem priuatim poſt has datas litteras ipſe Cyrillus acceperit ab Imperatore, his ſuo loco ſubiiciemus. Communis verò data epiſtola ſic ſe habet[a]:

Reipublicæ noſtræ conſtitutio ea quæ erga Deum eſt pietate præcipuè nititur, multaque D inter hanc & illã cognatio ac familiaritas intercedere ſolet. Nam & ex ſe inuicem pendent, & vtraque proſperis alterius ſucceſſibus incrementa ſumit. Quandoquidem vt vera religio iuſta actione perficitur, ita & Reſpublica vtriuſq. ope nixa floreſcit. Cùm itaque Deus optimus maximus Imperij habenas nobis tradiderit, iiſque qui Imperio noſtro parent, pietatis & iuſtæ actionis quoddam quaſi vinculum nos eſſe voluerit: harum inter ſe ſocietatem, partim quidem priuata noſtra prouidentia freti, partim quoque humano præſidio vſi, indiuulſam perpetuò hactenus conſeruare enixè contendimus: ad eumque modum promouendæ pietati propter Reipublicæ ſalutem incumbimus, vt in omnibus ferè ſubditorũ noſtrorum commodo intenti, vnum hoc perpetuò vrgeamus, contendamuſque ſedulò, vt piè religioſeque priuatim viuant omnes, & vt pios decet, in Republica verſentur vniuerſi. Denique vtrique, quam par eſt, curam impendere non deſiſtimus. Fieri enim vix poteſt, vt qui alteri E ſeriò inuigilant, alterius curam neglectui habeant.

a Apud Acta Epheſin. to. 1. c. 35. edi. Pelt. apud Cyrill. epiſt. 17 & edit. Cõtian. epiſt. 28.

EPISTOLA THEODOSII IMP. AD CYRILLVM ET ALIOS.

Ante omnia autem operam damus, vt Eccleſiaſticus ſtatus eiuſmodi ſit, qui & Deum deceat, & temporibus noſtris quàm maximè congruat; idemque ex omnium concordia & conſenſione ſuam tranquillitatam obtineat, tum per Eccleſiaſticarum controuerſiarum pacem à turbis & ſeditionibus liber exiſtat; tum demum vt pia religio ab omni omnino nota & reprehenſione immunis perſeueret; eorumque vita qui vel inter clericos cenſentur, vel magno quoque inter illos ſacerdotio funguntur, omni prorſus næuo & culpa vacet. Quia verò intelligebamus, cùm per eos qui Deum diligunt, pietatique addicti ſunt, tum per animos rurſum pietatis ſtudioſos iſtæc obtineri poſſe: ſæpenumero iam antè, ob ea quæ ſubinde accidunt, religioſam ſanctiſſimorum Epiſcoporum vndiquaque in vnum coactorum Synodum neceſſariam iudicauimus. Hactenus tamen, ne eorum pietati moleſtiam exhiberemus, cunctantiores hac in re fuimus. At nunc verò tam Eccleſiaſticarum, quàm quæ

hiſce,

hiſce cohærent, publicarum rerum controuerſia eam vſque adeò neceſſariam declarat, vt A refutari nullo modo queat.

Quamobrem ne illa quæ ad preſentem rerum tantopere vtilium inquiſitionem ſpectant, ſi negligentiùs curentur, in peius incrementa ſumant (id quod à temporum noſtrorum pietate alienum eſſe decet) tua pietas, Deo bene propitio, operam dabit, vt ſacroſancto Paſchate, quod iam in foribus vrget, elapſo, ſub ſacræ Pentecoſtes diem ad Epheſiorum Aſiæ ciuitatem accurrat, nonnulloſque quos nimirum idoneos iudicabit, ſanctiſſimos prouinciæ ſuæ Epiſcopos ſimul eodem ſecum adducat: ita vt neque neceſſarij ſanctiſſimis eiuſdem prouinciæ Eccleſiis deſint; neque ij rurſum qui ad eam rem apti cenſebuntur, in ſacra Synodo deſiderentur. De indicta autem ſanctiſſima Synodo noſtra ſerenitas ad omnes omnino Deo dilectos Epiſcopos Metropolitanos litteras ſcripſit: quo nimirum hac tandem ratione turbæ, quæ ex multis diſſidiis & concertationibus hinc inde enatæ ſunt, ritè ſecundùm Eccleſiaſti- B cos canones conſopiantur; & illa præterea quæ parum decenter hactenus admiſſa ſunt, corrigantur; & pietatis denique quæ in Deum eſt publicæque vtilitatis firmitati conſulatur.

Cæterùm ante ſanctiſſimam coactam Synodum, communemque eiuſdem, quæ de omnibus dabitur, ſententiam, nihil quicquam in vlla prorſus re priuatim à quoquam innouetur. Omnino autem perſuaſum habemus, neminem ex piiſſimis Deoque deuotiſſimis Epiſcopis fore, qui ſimulatque rerum Eccleſiaſticarum cauſa, atque adeò controuerſiarum totius Orbis gratia noſtro hoc decreto ſanctiſſimam Synodum cogi intellexerit, non propere ſtudioſeque occurſurus, rebuſque tantopere neceſſariis ac Deo vſque adeò gratis pro virili conſulturus ſit. Nos quoque harum rerum curæ ſedulò incumbentes, nullum impunè abeſſe ſinemus. Nec vllam ille vel apud Deum, vel apud nos quoque habiturus eſt excuſationem, qui ſtatim impigrè ſecundùm præfinitum tempus ad deſtinatum locum præſto non C fuerit. Enimverò quicumque ad ſacerdotalem Synodum accitus, alacriter non accurrit, is ſanè conſcientiæ parum ſinceræ ſe eſſe oſtendit. Deus in multa tempora incolumem te conſeruet, ſanctiſſime piiſſimeque pater. Dat. Conſtantinopoli, tertiodecimo Kalendas Decembris, Conſulatu dominorum noſtrorum ſemper Auguſtorum, Theodoſij quidem decimotertio, Valentiniani verò tertio. Lectæ ſunt publicè & inter Concilij Acta relatæ.] hactenus ibi.

Porrò priuatas idem Imperator litteras ad Cyrillum ipſum dedit, perinfenſas eas quidem; vtpote qui verbis Neſtorij fidem adhibens, fuit in eum plus æquo commotus, ſunt huiuſmodi [a]:

[a] *Apud Acta Concil. Epheſin. to 1. c. 7. edit. Pelt.*

ALIA EPISTOLA THEODOSII AD CYRILLVM.

Impp. Cæſares Theodoſius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſemper Auguſti Cyrillo Epiſcopo S. D. D

Pietate quidem nihil nobis eſt antiquius; propter quam ſi qui fortè incautiùs deliquerũt, venia dignos cenſemus. At parum interim laudabile eſt, illos ea indigere, qui propter ſummam religionem plurimum à nobis commendari, maximiſque honoribus cumulari debuerant. Oportet autem ſacerdotes cùm morum ſuauitate, fideique integritate in primis ornatos eſſe; tum maximum animi candorem ac ſinceritatem per omnem vitæ curſum præſeferre; ac certò denique ſecum ſtatuere, vniuſcuiuſque rei naturam, potiſſimùm verò incorruptæ pietatis doctrinam ſedulo inueſtigãdi ſtudio faciliùs quàm pertinaci animorum contentione inueniri. Etenim iam inde à primis vſque tẽporibus, non imperantis cuiuſpiam aut certè imperium vſurpantis interminationes aut proteruię, ſed ſanctorum Patrum, ſacrarumque Synodorum decreta eam nobis conſtituerunt. Nam religionem prudentia & conſilio magis quàm cuiuſquam imperio firmari, nulli, opinor, dubium eſſe poteſt. E

Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ eſſe non ignorabas, contemptis, ſacerdotibuſque quotquot circumquaque degunt (quos vtique in vnum locum coactos natam de religione controuerſiam diſcutere, dirimereque par erat) deſpectis, haſce turbas, diſcordiaſque inter Eccleſias concitaris? quaſi verò impetus temerarij pietatis doctrinam magis quàm ſedula diligenſque veritatis inquiſitio decere videantur; pluſque apud nos valeat verſutia & audacia, quàm cura aut induſtria; aut aliud quippiam huiuſmodi magis nos, quàm animi candor ac ſimplicitas, oblectet. Quamuis ergo honorem non vſque adeò magnum inde ad nos acceſſurum exiſtimemus, ſi à tua pietate obſeruemur; nec omnia rurſum turbatum iri, ſi quod hic indignationis exemplum in te velimus edere: attamen hoc tempore nobis magis curæ eſt, vt ſancta pax, exoptataque tranquillitas Eccleſiis reſtituatur, quàm vt priuatas noſtras iniurias proſequamur.

Scito

INDIGNATVR THEODOSIVS IN CYRILLVM.

A Scito interim magnam abs te rerum perturbationem excitatam eſſe. Neque mirum eſt ſanè, eum qui modum exceſſit, iis conatus ſuos non definiuiſſe quæ ad Eccleſias & ſacerdotes ſpectant, ſed vltra progreſſum, de nobis ipſis quoque quiddam à pietate noſtra prorſus indignum credidiſſe. Nam niſi aliquod inter nos de religione diſſidium ortum eſſe, perſuaſum habuiſſes, aut certè aliquid huiuſmodi ex litteris tuis oriturum ſperaſſes: cur, obſecro, alia priuatim ad nos, alia rurſum ad Eudociam religioſiſſimam coniugem meam, alia tandem ad Pulcheriam ſororem meam Auguſtam, eamdemque pietatis ſtudioſiſſimam perſcripſiſſes? Quod profectò diſſidium ſi inter nos fortè natum fuiſſet, noſque ad eum modum affectos eſſe contigiſſet: omnino tamen vituperationem effugere non poterat, eum qui tanto locorum interuallo à nobis disiungitur, curioſiùs in res noſtras inquirere. ſi id autem inter nos non exiſtit, conari vt exiſtat; id verò cuiuſuis potiùs quàm ſacerdotis fuerit. Quid enim B indignius, quàm vno impetu, vnoque animi conatu Eccleſiaſtica & regia omnia velle confundere, ac à ſe inuicem diuellere? quaſi verò alia omnis deſit occaſio, ex qua laudem & gloriam aucupere.

Ne igitur clam te ſit, quonam in ſtatu res noſtræ verſentur: noris Eccleſias & regnum noſtrum coniuncta eſſe, noſtraque accedente auctoritate & imperio, & Chriſti Saluatoris noſtri aſpirante prouidentia, magis ſubinde inter ſe coitura eſſe: tum tibi quoque à nobis ignotum eſſe, ne hinc capta occaſione iure conqueri ac dicere queas, te ob pietatis doctrinam in reprehenſionem incidere: quã quidem pietatis doctrinam in ſacra Synodo in vtramque partem ventilatam eatenus obtinere volumus, quatenus veritati & rationi conſentaneum eſſe iudicabitur. At verò ſiue illi veniam impetraturi ſint qui à Patribus victi diſcedent, ſiue non: nos ſanè ciuitates ſimul & Eccleſias conturbari nequaquam ſinemus: ſed nec C eam quoque doctrinam indiſcuſſam manere patiemur, cui diiudicandæ eos pręfici oportet, qui ſacerdotiis vbiuis gentium præſident, per quos & nos quoque in veritatis ſententia ſtabilimur, & magis magiſque identidem ſtabiliemur.

Omnino autem nemo qui vel aliqua ex parte ad Rempublicam pertinet, quacumque fiducia fretus, inconſultiùs quippiam in hoc negotio tentet, aut impedire ſtudeat: alioqui enim certam condemnationis ſententiam neutiquam euadet: quandoquidem noſtra maieſtate, eos qui promptè alacriterque ad eiuſmodi inquiſitionem aduolare non cunctabuntur, merita laude proſequente; ceteroſque qui imperare fortè mallent, quàm in medium conſulere, aut aliorum de eiuſmodi rebus conſilium audire, coercente; nulli omnino, vt maximè velit, integrum iſtud erit. Quamobrem & tuam quoque reuerentiam, ad tempus quod aliis litteris ad vniuerſos Metropolitanos Epiſcopos miſſis ediximus, D præſto adeſſe oportet. Neque priùs noſtram amicitiam te recuperaturum confidas, quàm omni perturbatione & animorum ægritudine ſedata, ad propoſitarum quæſtionum diſcuſſionem vltro accurreris. Hac namque ratione, quæ pro tuenda opinione acerbè inconſulteque abs te iam admiſſa ſunt, neque priuato dolore perculſus, neque alicui præter decorum infeſtus admiſiſſe videberis; & quæ adhuc reliqua ſunt, legitimè transigere velle cenſeberis. Quod ſi quid autem ſecus viſum fuerit, id nequaquam ſuſtinebimus. Vale.]

Vides, lector, quanto periculo immiſceant ſe Reges in his quæ ſacerdotum ſunt, quantoque maiori diſcrimine aures præſtent querelis hæreticorum. Ecce tibi Theodoſius (vt ex rebus ab eo geſtis ſæpiùs vidimus) religionis integritate nulli ſecundus, modò tamen Neſtorij verbis è recto mentis ſenſu motus, illi fauet (quod pro monſtro habendum eſt) aduerſus E vniuerſam Catholicam Eccleſiam eum impugnantem; ſuccenſet verò vehementer, iraque æſtuat in Cyrillum Catholicæ fidei propugnatorem & Cæleſtini Papæ in ea tuenda vicariam præfecturam agentem; cunctaque ab eo ſanctè pieque geſta, in deteriorem partem accipiens, in prauum ſemper eſt ſenſum interpretatus: excuſanda tamen in ipſo mens recta, ſed reprehendenda nimia facilitas in adhibenda fide falſis Neſtorij perſuaſionibus. Quod verò ad rerum geſtarum ordinem pertinet, peruertunt quidem illum, qui hanc Theodoſij epiſtolam primo loco reponunt; cùm ex ipſa manifeſtè conſtet, ſcriptam eſſe poſt Synodum ab eodem Imperatore publicis litteris conuocatam.

THEODOSIVS ACCERSIT S. AVGVSTIN. AD CONCIL. EPHESIN.

Theodoſij igitur haud mens fuit, errantem ſequi Neſtorium, ſed vt eius cauſa diſquireretur: hinc ipſe non Orientales tantùm, ſed etiam Occidentales Epiſcopos, Metropolitanos videlicet & qui eſſent inſignioris nominis, ad Synodum datis litteris aduocauit, & inter alios S. Auguſtinum accerſendum curauit: cuinam verò id negotij creditum

fuerit,

a Liberat. in Breuiar. c. 5. to. 2. Concil.

* Capreolo

A fuerit, Liberatus narrat his verbis[a]: Scripſit Imperator & beato Auguſtino Hipponenſi Epiſcopo per Ebagnium Magiſtrianum, vt ipſi Concilio præſtaret ſuam præſentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audiuit à Campolo * vrbis ipſius Antiſtite, beatum Auguſtinum ex hoc mundo migraſſe ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem litteris loquentibus de obitu beati Auguſtini, Conſtantinopolim, vnde venerat, rediit.] hæc de Auguſtino Liberatus; ſed mendosè apud eum Campolus pro Capreolo legitur: Capreolum namque his diebus ſediſſe Epiſcopum Eccleſiæ Carthaginenſis, Vincentius Lirinenſis haud obſcurè teſtatur. Succeſſit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat ſubrogatus. Conſidera (vt id ſæpe ingeram) ex his rectam Theodoſij mentem, quòd non ſic fauebat Neſtorio, vt patrocinaretur errori: etenim doctiſſimos ac ſanctiſſimos ad Synodum conuocare Epiſcopos ſatagens, vtique ſincerum de perquirenda veritate ſtudium & animi candorem præ ſe tulit. B

S. AVGVSTINI OBITVS TEMPVS.

Quod autem ad S. Auguſtini obitum ſpectat, vides in primis litteris Theodoſij confirmari, cum ad hunc vſque annum vitam propagaſſe: ſiquidem hoc anno, menſe Nouembris (vt vidimus) eius litteræ de Synodo datę reperiuntur, quæ S. Auguſtinum vocantes ad Synodum mortuum inuenerunt. His planè conſentiens eſt, quod ſub huius anni Conſulibus S. Proſper Auguſtini obſeruantiſſimus teſtatur ipſum hoc anno è vita migraſſe, vbi ait in Chronico: Auguſtinus Epiſcopus per omnia excellentiſſimus moritur quinto Kalendas Septembris, libris Iuliani inter impetum obſidentium Vuandalorum in ipſo dierum ſuorum fine reſpondens, & glorioſè in confeſſione Chriſtianæ gratiæ perſeuerãs.] hæc Proſper. Quibus omnibus erroris redarguitur Marcellinus, qui anno ſuperiori ſub Conſulatu Felicis & Tauri recenſet in Chronico obitum Auguſtini. Hæc de tempore ſatis.

b Poſſid. in Vita S. Auguſt. c. 29.

c Poſſid. c. 28.

Tertius[b] iam tunc agebatur menſis Hipponenſis à Vuandalis obſidionis: Bonifacius enim C Comes à Vuandalis victus, in eamdem Hipponem ciuitatem munitam ſe recipiens, ad eius obſidionem Vuandalos prouocarat. quatuordecim autem menſes eamdem perduraſſe obſidionem, teſtatur Poſſidius: cuius primo tempore mori contigit Auguſtinum, cùm eo ſtatu res Africanæ eſſent, vt exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirta, & Hippone, reliquæ omnes à Vuandalis captæ eſſent; quanta verò hominum ſtrage, & eccleſiarum clade, & diuini numinis contumelia, audiamus hæc à Poſſidio[c], qui interfuit, referente: ipſe enim Calamæ Epiſcopus ſe ad Auguſtinum tunc recepit Hipponem: rem igitur omni luctu proſequendam ſic aggreditur, haud puto abſque lacrymis, enarrare, cùm de obitu ſancti Auguſtini orationem inſtituit: Breui (inquit) conſequenti tempore, diuina voluntate & poteſtate prouenit, vt manus ingens telis armata & bellis exercitata immanium hoſtium Vuandalorum & Alanorum commixta, ſecum habens Gothorum gentem, aliarumque diuerſarum D gentium perſonas, ex Hiſpaniæ partibus tranſmarinis nauibus Africæ influxiſſet & irruiſſet: vniuerſaque per loca Mauritaniarum etiam ad alias noſtras tranſiens prouincias & regiones, omni ſæuiens crudelitate & atrocitate, cuncta quæ potuit, expoliatione, cædibus, aliiſque innumerabilibus & infandis malis depopulata eſt, nulli ſexui, nulli parcens ætati, nec ipſis Dei ſacerdotibus & miniſtris, nec ipſis eccleſiarum ornamentis, ſeu inſtrumentis, vel ædificiis.

CLADES AFRICANA.

Et hanc ferociſſimam hoſtium graſſationem & vaſtationem ille homo Dei & factam fuiſſe & fieri, non vt ceteri homines, ſentiebat & cogitabat: ſed altiùs & profundiùs eam conſiderans, & in his animarum præcipuè vel pericula vel mortes præuidens, ſolito amplius (quoniam ſicut ſcriptum eſt[d]: Qui apponit ſcientiam, apponit dolorem: & cor intelligens, quaſi tinea oſſibus) fuerunt ei lacrymæ[e] panes die ac nocte, amariſſimamque & E lugubrem præ ceteris ſuæ ſenectutis iam penè ducebat & tolerabat vitam. Videbat enim ille homo Dei ciuitates excidio perditas pariter cum ædificiis, villarumque habitatores alios hoſtili nece extinctos, alios effugatos atque diſperſos, eccleſias ſacerdotibus ac miniſtris deſtitutas, virgineſque ſacras & quoſque continentes vbique diſſipatos, & in his alios defeciſſe tormentis, alios gladio interemptos eſſe, alios in captiuitate, perdita animi & corporis integritate ac fidei, malo more & duro hoſtibus deſeruire. Cernebat enim hymnos & laudes de eccleſiis deperiiſſe, & ædificia eccleſiarum quampluriminis in locis ignibus concremata eſſe: ſolemnia quoque, quæ Deo debentur, de propriis locis defeciſſe: ſacrificia ac ſacramenta diuina vel non quæri, vel quærenti qui tradat, non facilè reperiri: in ipſas montium ſiluas & cauernas petrarum & ſpeluncas confugientes, vel ad quaſcumque munitiones, alios fuiſſe expugnatos & interfectos, alios neceſſariis ſuſtentaculis euolutos* atque priuatos,

d Eccl. 2.

e Pſal. 41.

AVGVSTINVS OB CLADEM VVANDALICAM IN LVCTV VERSATVR.

* euacuatos

A priuatos, vt fame contabeſcerent: ipſoſque eccleſiarum præpoſitos & clericos, qui fortè Dei beneficio vel in eos non incurrerant, vel incurrentes euaſerant, rebus omnibus expoliatos atque nudatos, egentiſſimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi eſſent, ſubueniri poſſe. Vix tres ſuperſtites videbat ex innumerabilibus eccleſiis, hoc eſt, Carthaginenſem, Hipponenſem, & Cirtenſem, quæ Dei beneficio exciſæ non ſunt, & earum permanent ciuitates & diuino & humano fultæ præſidio: licet poſt eius obitum vrbs Hipponenſis incolis deſtituta, ab hoſtibus fuerit concremata. Et ſe inter hęc mala cuiuſdam ſapientis ſententia conſolabatur, dicens: Non erit magnum quòd cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales. Hæc omnia ille, vt erat ſapiens, quotidie vbertim flebat. Accreuitque mæroribus & lamentationibus eius, vt etiam adhuc in ſuo ſtatu conſiſtentem ad eamdem Hipponenſium regionum ciuitatem ab iiſdem hoſtibus veniretur obſidendam: quoniam B in eius tunc defenſione fuerat conſtitutus Comes quidam Bonifacius cum Gothorum quondam fœderatus exercitu. quam vrbem fermè quatuordecim menſibus concluſam obſederunt: nam & littus illi marinum intercluſione abſtulerunt. quo etiam nos ipſi de vicino cum aliis noſtris coepiſcopis confugeramus, in eademque omni obſidionis tempore fuimus.

Vbi nobiſcum ſuper his infortuniis ſæpiſſimè colloquebamur, & Dei tremenda iudicia præ oculis noſtris poſita conſiderabamus, dicentes: Iuſtus[a] es Domine, & rectum iudicium tuum. Pariterque dolentes & gementes & flentes orabamus miſerationũ Patrem & Deum omnis conſolationis, vt de eadem nos tribulatione ſubleuare dignaretur. Et fortè prouenit, vt vnà cum eo ad menſam conſtitutis & inde confabulantibus cœperit coram nobis dicere: Noueritis me hoc tempore noſtræ calamitatis id Deum rogare, vt aut hanc ciuitatem ab C hoſtibus circumdatam liberare dignetur, aut ſi aliud ei videtur, ſuos ſeruos ad perferendam ſuam voluntatem fortes faciat, aut certè vt me de hoc ſæculo accipiat. Quæ ille dicens, nos quoque inſtruens, deinceps cum eodem & nos cum noſtris omnibus, & ipſi qui in eadem fuerant ciuitate, à ſummo Deo ſimiliter petebamus.] & inferiùs de eodem Auguſtino: Verbum Dei vſque ad ipſam extremam ægritudinem impræetermiſsè, alacriter, & fortiter, ſana mente, ſanoque conſilio in eccleſia prædicauit.] hæc Poſſidius. Erant conciones illæ perbreues, dolore plenę & lacrymis; quarum vna tantùm nobis reliqua eſt, quam hic deſcribendam putauimus: nam cùm lugubrem faciem Africanæ prouinciæ nobis reddat; ob id ad certiorem rerum geſtarum cognitionem, Annalibus intexendam eſſe, ratio inſtituti à nobis exigit. hæc autem concio eo tibi gratior eſſe debet, quòd veram ſcias, qui conſueuiſti apud Gentiles hiſtoricos cõfictas prolixaſque auctoris arbitrio compoſitas legere orationes: ſed & D ex eo eam iucundiorem ac cariorem accipies, quòd nouiſſimus omnium qui extent, hunc ſcias fuiſſe S. Auguſtini ſermonem: auidiùs enim accipi ſolent nouiſſima parentis eloquia. ſic verò ſe habet[b]:

a Pſal. 118.

b Aug. de tempore ſer. 111.

SERMO S. AVGVSTINI TEMPORE VVANDALICAE OBSIDIONIS.

c Rom. 3.

Quotiens, fratres cariſſimi, aliquæ aduerſitates veniunt; quotiens aut hoſtilitas, aut ſiccitas, aut mortalitas iuſto Dei iudicio nobis fuerit irrogata: non eius iniuſtitiæ, ſed noſtris hoc peccatis imputare debemus: quia ſicut dicit Apoſtolus[c]: non iniquus eſt Deus, qui infert iram: multorum enim malis moribus atque clamoribus exagitatus eſt mundus. Et vt ex hoc omnes intelligere poſſint, apertiùs charitati veſtræ inſinuo. Sic ſunt boni & mali, quomodo ſi duo vaſa ſint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata pretioſa, cùm vno ventilabro ventilata: illud vas vbi fuerint aromata, odorem deſiderabilem, aliud autem fœtorem intolerabilem reddit. Ita ſimul boni & mali indiſcretè quidem turbati, ſed alto E Dei iudicio ſeparati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit: qui boni ſunt, velut ſancta vaſa, gratias agunt Deo, qui eos caſtigare dignatur: illi verò qui ſunt ſuperbi, luxurioſi, cupidi, blaſphemant & murmurant contra Deum, dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur? Vnde fit, vt infelices iſti amore huius vitæ obligati, nec iſtam tenere poſſint, & illam ſempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod peius eſt, nec iſta mala præſentia poſſunt euadere, & ad illa quæ æterna mala ſunt, eorum crimina eos faciunt peruenire.

Non inſultans, ſed gemens & dolens hæc dico. Ecce ſicut in eo qui ſuperbo ac rebelli ſpiritu emendare ſe noluerit, impletur quod ſcriptum eſt[d]: Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc: iuſtus autem iuſtiora faciet, & ſanctus ſanctiora. Non enim ſpes bonorum in iſto eſt mundo poſita: Spes enim quæ videtur (ait Apoſtolus[e]) non eſt ſpes: quoniam & ipſa ſpes mundana, quæ videtur, in amaritudine vera* eſt: amaram enim potionem mundus ſuis

d Apoc. 12.

e Rom. 2.

* verſa

ſuis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus eſt mundus, & diligitur: A putas, ſi dulcis eſſet, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas, dilectores mūdi: Vbi eſt quod amaſtis? Vbi eſt quod pro magno tenebatis? Vbi eſt quod dimittere nolebatis? Vbi ſunt tot regiones? Vbi ſunt tantæ ſplendidiſſimæ ciuitates? Lugendo potius iſta dicta ſunt, quàm inſultando. Magno affectu iſta deputarentur, ſi tantummodo audirentur.

MORTALITAS CVM OBSIDIONE PREMIT HIPPONENSES.

At cùm oculos noſtros dira calamitas & obſidionis percuſſerit, & nunc tempore mortalitatis affligat: mortuorum hominum ſepeliendis corporibus vix illi qui remanere videbantur, occurrerent. Conſiderantes etiam illa mala, quæ iuſto Dei iudicio illata ſunt: quando totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ ſunt? Suſtinuimus matresfamilias abductas, prægnantes abſciſſas; & nutrices, euulſis è manibus paruulis, atque in vias proiectis, nec viuos ipſos filios retinere, nec mortuos permiſerunt ſepelire. Cruciatus magnus & dolor, timor & horror, tortores cordis pariter inſiſtebant, maximè cùm à talibus feminis hoc impia barbarica B exigebat potentia, vt quæ ſe ſciebat multorum mancipiorum fuiſſe dominam, barbarorum ſe ſubitò ſine vllo pretio lugeret ancillam. Sic impletum eſt in nobis, quod dictum eſt per Prophetam Dauid[a]: Vendidiſti populum tuum ſine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Dura à delicatis & nobilibus mulieribus ſeruitia ſine vlla miſeratione humanitatis à barbaris exacta ſunt: ſtrepitus clamoris huius in auribus noſtris vrget, dum talia audimus atque videmus: Numquid ferreæ ſunt carnes hominum, etiam ſi ferreus ſeruus in aliquibus inueniatur?

a Pſal. 43.

Quis iſta audiens, videnſque non doleat? Vnde cum Propheta dicere poſſumus: Quis dabit[b] capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei? non ſolùm mortem corporum, verùm etiam animarum. Chriſtianis loquimur. Multos cognouimus in iſta viſitatione ſine ſacramento baptiſmi ex hac C vita fuiſſe ereptos, atque inter vaſa iræ relictos. Quis luctus idoneor, quis planctus celſior inueniri poteſt, quando ſic exarſit ira omnipotētis, vt repelleret etiam tabernaculum ſuum, in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico[c] Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum; nec pretium tanti ſanguinis attenderit, nulli eccleſiæ, nulli clero, nulli ſacratæ virgini, nulli parcere ciuitati.

b Hierem. 9.
c Rom. 8.

Nos verò, fratres cariſſimi, quibus Dominus non pro noſtris meritis parcere, ſed adhuc ad pœnitentiam reſeruare dignatur, non ſine grandi timore debemus conſiderare, quòd hæc omnibus nobis præbeantur exempla. Et ideo illorum mors proficiat ad noſtram ſalutem: eorum tribulatio noſtra ſit correctio: de aliorum plagis faciamus medicamenta vulneribus noſtris: & ſemper timeamus quod Dominus in Euangelio dixit[d]: Putatis quòd hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia paſſi ſunt? D non, dico vobis: ſed niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Et ideò qui ſolebat eſſe luxurioſus, ſit caſtus; qui ſuperbus, ſit humilis; qui erat inuidus, ſit benignus; qui per fraudem vel calumniam ſolebat res alienas rapere, incipiat de ſuis largiores eleemoſynas dare. Nimis delicatum eſt, quod à nobis requirit Dominus noſter, fratres cariſſimi. Non dixit nobis: ieiunate pluſquam poteſtis, & pluſquam vires veſtræ fuerint, vigilate. Non nobis dixit: A vino vel à carnibus abſtinete. Non à nobis requiruntur*; ſed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines poſſunt cum ipſius gratia ſine grandi labore complere. Sed quod peſſimum, multi ſunt, qui duriſſimum & amariſſimum auaritiæ iugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce iugum Chriſti & onus eius leue diſſimulant humeris ſuis imponere: malunt cum multis peccatis ſub ſarcina graui ſuccumbere, quàm iugum Chriſti, quod poteſt eos in cælum eleuare, ſuſcipere. E Vos verò, fratres, vobiſcum ſapienter & fideliter cogitantes, dirumpatis à ceruicibus veſtris durum & aſperum auaritiæ iugum, & iugum Chriſti ſuauiſſimum veſtris humeris imponite, ſecundùm Apoſtolum[e], conuerſationem veſtram leuantes in cælum: vt cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra, & vos cum ipſo appareatis in gloria, quod ipſe præſtabit.] hucuſque ſermo. Et quidem puto in auaros iſta dixiſſe, quòd quamplurimi ſpoliati omnibus bonis confluxiſſent Hipponem locum munitum, nec facultates Eccleſiæ ad omnes alendos ſuppeterent.

d Luc. 13.
* iſta
e Philip. 5.

TEMPVS AEGROTATIONIS AVGVSTINI.

Cùm verò iam tribus menſibus eius ciuitatis perduraſſet obſidio, qui hactenus verbi prædicatione, pauperum cura, precibus ac vigiliis apud Deum pro populo iugiter laboraſſet, ægritudine affectus, cogitur lecto decumbere: quantum autem temporis ſpatium interceſſerit ab hoc ſermone vſque ad obitum, numera: dictus hic enim reperitur feria quinta poſt

Domi-

A Dominicam Paſſionis (vt inſcriptio præſefert) ipſe verò defunctus inuenitur quinto Kal. Septembris. Sed quid de ægritudinis eius tempore Poſſidius litteris commendarit, audiamus: Et ecce (inquit) tertio illius obſidionis menſe decubuit lecto febribus defatigatus, & illa vltima exercebatur ægritudine.] vltimam planè Poſſidius dicit, quòd frequenter Auguſtinus ægrotare conſueuiſſet, vt ex ipſius epiſtolis intelligi poteſt: nam ad ſuos ſcribens, tradit[a] quòd ob minùs idoneam valetudinem ab Epiſcopis excuſaretur, quo minus, vt aliis, ipſi legationes tranſmarinæ ex Synodis iniungerentur. Sed & in litteris ad Victorinum[b], atque aliis ad Profuturum[c], itemque ad Dioſcorum[d] ſcribens, de ſuis corporis infirmitatibus meminit, necnon ad Darium epiſtola[e], & ea quam dedit ad Nobilium[f]. Quid autem acciderit, dum vltima hac ægritudine Auguſtinus afflictaretur, idem ita narrat Poſſidius[g]:

a Aug. epiſt. 138.
b Aug. epiſt. 217.
c Aug epiſt. 149.
d Aug. epiſt. 56. in fin.
e Aug. epiſt. 162.
f Aug epiſt. 251.
g Poſſid. in Vit. Aug. c. 29. 30

B Itemq; ad ægrotantem & lecto vacantem, quemdam cum ſuo ægroto veniſſe, & rogauiſſe, vt eidem manum imponeret, quo ſanus eſſe poſſet: eumq; reſpondiſſe, ſi aliquid in his poſſet, ſibi hoc vtique primitus præſtitiſſet: & illum dixiſſe, viſitatum ſe fuiſſe, ſibique per ſomnium dictum eſſe: Vade ad Auguſtinum Epiſcopum, vt ei manum imponat, & ſaluus erit. Quod dum comperiſſet, facere non diſtulit; & illum continuò ſanum ab eo diſcedere fecit.] hæc de miraculo Poſſidius: quod quidem extremo vitæ articulo Deus per eum operari voluit, vt quodam veluti ſigno tum res ab eo ſanctè pieque geſtas, tum pia doctaque eius ſcripta conſignata relinqueret. Quomodo verò ad felicem ad Deum tranſitum ſe pararit, Poſſidius ita declarat:

AVGVSTINVS AEGROTVM ANAT

AVGVSTINI PRAEPARATIO AD OBITVM.

Dicere autem nobis inter familiaria colloquia conſueuerat, poſt perceptum baptiſmum etiam laudatos Chriſtianos & ſacerdotes abſque digna & competenti pœnitentia exire de C corpore non debere. Quod etiam ipſe fecit vltima qua defunctus eſt ægritudine. Nam ſibi iuſſerat pſalmos Dauidicos, qui ſunt pauciſſimi, de pœnitentia ſcribi; ipſoſq; quaterniones iacens in lecto contra parietem poſitos diebus ſuæ infirmitatis intuebatur & legebat, & iugiter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius à quoquam impediretur; ante dies ferme decem quàm exiret de corpore, à nobis poſtulauit præſentibus, ne quis ad eum ingrederetur, niſi iis tantùm horis, quibus medici ad inſpiciendum intrarent, vel cùm eius inferretur refectio. Et ita obſeruatum factumque eſt. Et omni illo tempore orationi vacabat.] ac paulo pòſt: Membris omnibus ſui corporis incolumis, integro aſpectu atque auditu, & (vt ſcriptum eſt) nobis aſtantibus & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, obdormiuit in pace cum patribus ſuis, enutritus in bona ſenectute. Et nobis coram poſitis, pro eius commendanda corporis depoſitione ſacrificiū Deo oblatum eſt, & ſepultus eſt.] hæc de obitu, & funere vnà D cum Miſſa, ex more, exhibito Poſſidius: qui ſuperiùs eū vixiſſe tradit annos ſeptuagintaſex: in Epiſcopali verò functione annos triginta ſex habuiſſe, ex iis quæ à nobis de ſedis eius exordio dicta ſunt, ſatis certò colligi poteſt. Dies verò obitus in tabulis Eccleſiaſticis ſcriptus fuit anniuerſaria memoria repetendus, celebriq; cultu in Eccleſia tranſigendus quinto Kalendas Septembris.

De eius obitu etiam Victor Vticenſis his verbis meminit, cùm agit de clade Vuandalica: Ea (inquit[h]) tempeſtate Hippon regiorum obſeſſa eſt ciuitas, quam omni laude dignus beatus Auguſtinus multorum librorum confector Pontifex gubernabat. Tunc illud eloquentiæ, quod per omnes campos Eccleſiæ vbertim decurrebat, ipſo metu ſiccatum eſt flumen, atque dulcedo ſuauitatis dulciùs propinata in amaritudinem abſynthij verſa eſt, &c.] De his autem quos reliquit libros ſuis commendatos iſta Poſſidius[i]: Teſtamentum autem nullum E fecit; quia vnde faceret, pauper Chriſti non habuit. Eccleſiæ bibliothecam & omnes codices diligenter poſteris cuſtodiendos ſemper iubebat. Si quid verò Eccleſia vel in ſumptibus vel in ornamentis habuit, fideli preſbytero, qui ſub eodem domus Eccleſiæ curam gerebat, dimiſit. Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito vel extra conſtitutos, in ſua vita & morte more vulgi tractauit: quibus, dum adhuc ſupereſſet, id, ſi opus fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, ſed vt aut non aut minus egerent.] hæc & alia Poſſidius, qui (vt ipſe teſtatur) quadraginta fermè annis cum eo vixit ſumma concordia, & ſcriptorum ipſius confecit Indiculum, de quo ipſe his verbis[k]:

h Vict. de perſ. Vuand. lib. 1.
i Poſſid in Vit. Aug. c. 31.
DE LIBRIS S. AVGVSTINI.
k Poſſid. c. 18.

Tanta autem ab eodem dictata & edita ſunt, tantaque in Eccleſia diſputata, excepta, atque emendata, vel aduerſus diuerſos hæreticos conſcripta, vel ex canonicis libris expoſita ad ædificationem ſanctorum Eccleſiæ filiorum, vt ea omnia vix quiſque ſtudioſorum noſſe & perlegere ſufficiat. Verumtamen ne veritatis auidiſſimos in aliquo fraudare videa-

DE POSSIDII INDICVLO.

A mur, ſtatui, Deo præſtante, in huius opuſculi fine etiam eorumdem librorum, tractatuum, & epiſtolarum Indiculum adiungere: quo lecto, qui magis Dei veritatem quàm temporales amant diuitias, ſibi quiſque quod voluerit, ad legendum & cognoſcendum eligat: & id ad ſcribendum vel de bibliotheca Hipponenſis Eccleſiæ petat, vbi emendatiora exemplaria fortè potuerit inuenire; vel vnde voluerit, inquirat, & inuenta deſcribat & habeat, & petenti ad ſcribendum ſine inuidia & ipſe tribuat.] hæc Poſſidius. At planè miraculo factum eſſe videtur, vt concremata anno ſequenti Hipponenſi ciuitate à furentibus VVandalis, iiſdemque Arianis, ipſa Hipponenſis bibliotheca illæſa permanſerit, angelica quidem, ſi non humana vallata cuſtodia. Qui enim conſideret ferociſſimos barbaros longa præpeditos obſidione redditos ſæuiores: reputetque ſecum, eoſdem pariter perfidos fuiſſe Arianos, ſciſſeque etiam ex recentioribus aduerſus Arianos ipſos diſputationibus, nempe contra Maximum atque Paſcentium Comitem publicè habitis, Auguſtinum acerrimum B ſibi hoſtem: quis, inquam, iſta conſiderans, non miraculo ducat, vt VVandali pepercerint Auguſtini ſcriptis? certè non ipſorum id quiſquam dixerit adſcribendum eſſe clementiæ, ſed Dei magnæ potentiæ, qua cohibuit graſſantes inſtar fulminis barbaros, & ſua coërcuit diſciplina, nec ſiuit quicquam inconceſſum inuadere, vel tentare vetitum. hæc quidem præſtare, diuinæ tantùm eſſe potuit facultatis, ſecundùm illud Iob[a] diuinum elogium: Numquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent tibi: Adſumus?] quòd ſcilicet furentes hominum motus diuinæ tantùm ſubiecti ſint voluntati eoſdem ad libitum moderanti.

[a] Iob 38.

AVGVSTINI SCRIPTA AB ADVERSARIIS IMPVGNATA.

Sed qui non valuit per barbaros perdere penitus ſanctiſſimi viri ſcripta, per hæreticos & calumnioſos homines ea diabolus ſummis viribus labefactare conatus eſt: nec quidem C admouit ad ea demolienda arietem vnum, ſed plures; nec vnum vel alterum aduerſarium, ſed ipſos plures ac plurimis armis diuerſis in locis armauit. Primùm enim Galliarum quidã presbyteri, quòd iam certamen, ipſo Auguſtino viuente, aggreſſi fuerant, eo mortuo, acriùs inſtaurarunt, quindecim ſcribentes obiectiones aduerſus eos quos in Pelagianos ipſe ſanctus Auguſtinus ſcripſerat commentarios. Rurſus verò Vincentius quidam rem priuatim agens, ſexdecim in eoſdem propoſuit obiectiones. Inſuper & Camillus & Theodorus Presbyteri Genuenſes decem dubia obiecere. Adhuc etiam & Caſſianus presbyter Maſſilienſis, de quo ſuperiùs dictum eſt, aduerſus eiuſdem Auguſtini doctrinam egit, aduerſuſque eam aliqua intulit. Porrò contra hos omnes ſteterunt Hilarius Arelatenſis & Proſper Aquitanus. quid Hilarius in aduerſarios ſcripſerit, non apparet: Proſperi autem adhuc ſuperſunt arma, quibus pro Auguſtino in hoſtes indefeſſo ſtudio dimicauit: Aduerſus ſiquidem Gallos liber extat Reſponſionum, volumen etiam contra Vincentianos, tertius in- D ſuper liber contra Genuenſes illos presbyteros, ac item quartus contra Collatorem, nempe ipſum Ioannem Caſſianum inſcriptus, quem (vt ex ipſo apparet) ſub Sixto Romano Pontifice edidit. Ceterùm iidem Hilarius atque Proſper ſequenti anno Romam ſe contulerunt, atque apud Cæleſtinum conqueſti ſunt, quòd quæ à ſancto Auguſtino ſcripta eſſent, eadem à Romanis Pontificibus Innocentio, Zoſimo, atque Bonifacio confirmata, & Conciliis ſtabilita, à quibuſdam Gallicanis presbyteris iterum reuocarentur in controuerſiam. Quid autem his auditis præſtiterit Cæleſtinus, dicemus ſuo loco anno ſequenti.

PROSPER ET HILARIVS PVGNANT PRO AVGVSTINO.

IO. CASSIANVS HORTATV LEONIS SCRIBIT CONTRA NESTORIVM.

Hoc ipſo autem anno Ioannes Caſſianus monitu Leonis Romanæ Eccleſiæ archidiaconi aduerſus Neſtorium de Incarnatione Verbi ſeptẽ libros luculentiſſimos edidit. Cùm enim ipſos ab eo ſcriptos conſtet, dum adhuc Neſtorius ſederet Conſtantinopoli, quem ſequenti E anno in Concilio Epheſino liquet fuiſſe è ſede depoſitum, & Maximum in eius locum ſubrogatum; cumque nulla inſuper in eis de Epheſino Concilio mentio habeatur, cuius neceſſario meminiſſe oportuit: planè ante Epheſinum Concilium, damnationemq; Neſtorij, eos ab ipſo fuiſſe elucubratos, dicere neceſſe eſt, & hoc ipſo quidem anno, quo (vt vidimus) hæreſis Neſtorij planè innotuit Occidentali Eccleſiæ, antè autem ſuſurri tantùm quidam de ea pertigerant oras Occidentales. Sed cur (dixerit aliquis) per Caſſianum Leo archidiaconus iſta præſtari voluit, cùm ipſe Leo eruditiſſimus eſſet, & quàm feliciſſimè id exhibere valuiſſet; cùm præſertim Caſſianus de libero arbitrio haud rectè ſentire, ſed cum Pelagianis aliquid habere commune, editis Collationum libris innotuiſſet? poſt ſcriptas enim Collationes ipſum hortatu Leonis elucubraſſe commentarium illum contra Neſtorium, ipſe in operis præfatione teſtatur.

Ad

CVR LEO PER CASSIANVM VOLVERIT IMPVGNARI NESTORIVM.

A Ad hæc quidem illud in primis dicendum eſt, Caſſianum & alios qui hoc tempore in nonnullis S. Auguſtini ſcripta carpebant, haud ſe Pelagij errores fouere profeſſos eſſe: ſed (vt ſæpiùs Proſper ait, & indicant litteræ Cæleſtini Romani Pontificis ad Gallos, de quibus agemus anno ſequenti) vt Catholici verſabantur inter Catholicos, & Pelagianos ſe damnare errores, & in eos declamare præſeferebant; quod & videmus ab eodem Caſſiano factum in his ipſis libris, quos de Incarnatione Verbi aduerſus Neſtorium ſcripſit, dum frequenter exclamat Neſtorium ipſum à Pelagianis eſſe mutuatum errorem. Leonis igitur hac ex parte illud videtur fuiſſe conſilium, vt ne opinarentur Orientales hæreſim Neſtorianam ex Pelagiana prognatam defenſores habere in Occidente, qui Pelagiani erroris quoquo modo ſuſpecti redditi eſſent, per vnum ex illis voluerit validiſſimè Neſtorium oppugnari. Rurſum verò, ne qui in Occidente articulum illum de libero arbitrio Pelagiani erroris ſcriptis editis B hactenus defendiſſent, affinitate dogmatis conſurrecturi eſſent pro defenſione Neſtorij; Caſſianum in primis, qui omnes antecellebat, Leo diaconus prudenter quidem ſcriptione ſua eum teneri voluit obligatum, & cum eo omnes qui inter Catholicos Pelagiani erroris viderentur eſſe fautores. Præſtitit id libentiſſimè Caſſianus, omniique ſtudio in opus incubuit, quo ſe acerrimum hoſtem cùm Pelagiani tum Neſtoriani præſeferret erroris, quem iam Pelagianorum omnium famoſiſſimus Leporius, de quo ſuperius dictum eſt, publicis litteris adeò fuerat deteſtatus.

Inſuper autem potuit & illud etiam fuiſſe hac de re Leonis conſilium, vt per Ioannem Caſſianum Conſtantinopolitanæ olim Eccleſiæ diaconum, Conſtantinopolitana admoneretur Eccleſia vitare Neſtorium: vt enim id etiam opinari poſſimus, apoſtrophe illa auctoris ad finem operis collocata facilè perſuadet, cùm demum poſt alia eiuſmodi Ne- C ſtorium exagitat inuectiua[a]: Tu ô impiiſſime atque impudentiſſime, præclaræ vrbis contaminator, Catholicę & ſanctæ plebis grauis & exitioſa contagio, ſtare in Eccleſia Dei & loqui audes; & blaſphemis ac furioſis vocibus tuis ſacerdotes ſemper illæſæ fidei & Catholicæ confeſſionis infamas, magiſtrorum priorum vitio plebem Conſtãtinopolitanæ vrbis errare? Tu ergo emendator priorum Antiſtitum, tu Gregorio excellentior, tu Nectario probatior, tu Ioanne præſtantior, omnibuſque Orientalium vrbium ſacerdotibus? qui etſi non eiuſdem nominis, cuius hi quos nominaui, eius tamen fidei fuerunt. quod quidem, quod ad hanc cauſam pertinet, ſufficit: quia cùm de fide agatur, omnes in eo idem ſunt quod optimi, in quo conſortes ſunt optimorum. Vnde & ego quoque ipſe humilis & obſcurus nomine, ſicut merito, licet mihi inter eximios Conſtantinopolitanæ vrbis Antiſtites locum magiſtri vſurpare non poſſim, ſtudium tamen diſcipuli affectumque præſumo. Adoptatus enim à D beatiſſimæ memoriæ Ioanne Epiſcopo in miniſterium ſacrum, atque oblatus Deo; etſi corpore abſum, affectu illic ſum; & illi dilectiſſimo mihi ac venerandiſſimo Dei populo etſi nunc præſentia non admiſceor, tamen mente coniungor. Et hinc eſt, quòd condolens ei atque compatiens, in vocem nunc triſtitiæ ac doloris erupi: & quod vnum potui, flebilem querimoniam, quaſi pro membrorum atque artuum meorum infirmitate, clamaui. Etenim ſi iuxta Apoſtolum[b], dolente quidem minore corporis parte, condolet maior atque compatitur; quanto magis dolente maiore, minor compati oportet? Inhumaniſſimum quippe eſt, vt in vno atque eodem corpore maiorum infirmitatem minora non ſentiant, cùm minorum maiora patiantur.

[a] Caſſian. de Incarn. Verbi lib. 7.

CASSIANI INVECTIVA IN NESTORIVM.

[b] 1. Cor. 12.

CASSIANI APOSTROPHE AD CONSTANTINOPOLITANOS.

Vnde obſecro ac deprecor omnes vos, qui intra Conſtantinopolitanæ vrbis ambitum ſiti, & per affectum patriæ ciues mei, & per vnitatem fidei fratres mei eſtis, vt ſeparetis vos E ab illo (vt ſcriptum eſt[c]) lupo rapaci, qui deuorat Dei populum, vt[d] cibum panis. Ne[e] tetigeritis, neque guſtaueritis quicquam illius; quia ſunt omnia ad interitum. Exite de medio eius, ac ſeparamini[f], & immundum ne tetigeritis. Mementote magiſtrorum veterum, ſacerdotumque veſtrorum, Gregorij nobilis per Orbem, Nectarij ſanctimonia inſignis, Ioannis fide ac puritate mirabilis, Ioannis inquam, Ioannis illius, qui verè ad ſimilitudinem Ioannis Euangeliſtæ & diſcipulus Ieſu & Apoſtolus, quaſi ſuper pectus Domini ſemper affectumque diſcubuit. Illius inquam mementote, illum ſequimini: illius puritatem, illius fidem, illius doctrinam ac ſanctimoniam cogitate: illius mementote ſemper doctoris veſtri ac nutritoris, in cuius quaſi gremio quodammodo amplexuque creuiſtis, qui communis mihi ac vobis magiſter fuit, cuius diſcipuli atque inſtitutio ſumus. Illius ſcripta legite, illius informationem tenete, illius fidem ac meritum amplexamini. Quod etſi aſſequi grande eſt ac difficile, ſequimini tamen pulchrum & ſublime: quoniam in ſumma rerum non adeptio

[c] Matth. 20
[d] Pſal. 13.
[e] Coloſſ. 2.
[f] 2. Cor. 8.

 tantùm,

tantum, ſed etiam imitatio ipſa laudanda eſt: quia numquam ferè aliquis eius rei portione A ad plenum caret, ad quam ſcandere ac peruenire contẽderit. Ille ergo vobis in ſenſu ſemper & quaſi conſpectu ſit, ille in animo & cogitatione verſetur: ille denique ipſe vobis etiam, quę à me ſunt ſcripta, commendet: quia hæc, propter quæ ego ſcripſi, ille me docuit; ac per hoc non tam mea hæc, quàm illius eſſe credite: quia riuus ex fonte conſtat, & quicquid putatur eſſe diſcipuli, totum ad honorem conuenit referre magiſtri.]

Cùm hæc ſcribat ad ſuos Conſtantinopolitanos Caſſianus; illud obſerua, quòd cùm de laudatis Epiſcopis Conſtantinopolis agit, nullam penitus Attici habet mentionem, vt Cyrillum, immo Cæleſtinum Papam & Sixtum feciſſe apparet: vt planè intelligas eum nondum ſtomachum exhauſiſſe bile, quam olim ob Ioannem conceperat, & nuper auxerat ob damnata ab eo omnia hæreſis Pelagianæ capitula, quorum aliqua ipſe cum aliis clandeſtinis Pelagianis aduerſus Auguſtini ſcripta tuenda ſuſceperat. Hæc igitur Caſſianus ſcripſit, B inſtante Leone Romanæ Eccleſiæ hoc tempore archidiacono, qui poſt Sixtum ſummus creatus eſt Pontifex: ita ſe habet vetus & recepta Gennadij[a] lectio, vbi hæc de Caſſiano: Ad extremum rogatus à Leone vrbis Romanæ archidiacono, poſtea Epiſcopo, ſcripſit aduerſus Neſtorium de Incarnatione Domini libros ſeptem, & in his ſcribendi apud Maſſiliam & viuendi finem fecit, Theodoſio & Valentiniano regnantibus.] Antè autem quàm ad hæc ſcribẽda manum admoueret, iamdudum abſoluerat libros Collationum, vt ipſemet in præfatione teſtatur, cùm ita exorditur: Abſolutis dudum Collationum ſpiritualium libellis, &c.] ex quibus poſſumus intelligere, ipſum anno ſuperiori, vel qui eum præcedit, niſi fortè hoc ipſo, eaſdem Collationes abſoluiſſe; quæ quo anno à Proſpero ſunt impugnatæ, ſuo loco dicemus.

[a] Gennad. de Vir. illuſt. c. 61.

C

IESV CHRISTI ANNVS 431. | CÆLESTINI PAP. ANNVS 8. | THEODOSII 24. VALENTINIANI 7. IMPP.

DE CONSVLATV ANTIOCHI.

SEquitur annus celebris memoria œcumenicæ Synodi Epheſinæ, conſignatus Conſulatu Anicij Baſſi & Flauij Antiochi. Hic ille Antiochus patricius ex eunucho, qui poſtea delatus apud ipſum Theodoſium Imperatorem, priuatus bonis & redactus in ordinem, inter clericos profeſſus eſt, vt Suidas teſtatur. eſt Theodoreti ad eum epiſtola[b] factum illud adornantis, perinde ac ipſe ſponte ſæculo nuncium remiſiſſet, & non coactè vitam alienam à curia agere inſtituiſſet. Huius occaſione editam ſanctionem à Theodoſio, idẽ Suidas addit, D ne ampliùs eunuchi inter patricios militarent. Clara quoque Antiochi huius memoria eſt in Collectione Codicis Theodoſiani, cùm de eo iſta habeat Imp. Theodoſius[c]: Longum eſt memorare quid in huius conſummatione negotij contulerit vigiliis ſuis Antiochus, cuncta ſublimis ex Præfecto & Conſule.] His de Antiocho Conſule dictis, iam res hoc anno ſub eius Conſulatu geſtas recenſeamus.

[b] Theod. epiſt. 95. ex cod. Vatic.

[c] l. 1. de Codic. Theod. auctor Nouel. tit. 1.

Sed antequam de ipſa agamus Synodo Epheſina, ex more, ordine temporis, quæ ante ipſam hoc anno contigerunt, primùm in medium afferamus. Cùm expulſis clericis Catholicæ fidei, Neſtorius ſibi eccleſias omnes quæ erant Conſtantinopoli vendicaſſet, contigit vnam ipſarum cæde hominum turpiſſimè profanari. Quomodo autem id acciderit, Socrates recenſet, hæc dicens[d]: His rebus confectis, ſcelus quoddam nefandum fortè fortuna in eccleſia editum eſt. Nam cuiuſdam præpotentis viri ſerui, genere barbari, cùm immanem E heri ſui feritatem experti, eam ferre non poſſent, ad eccleſiam confugerunt, atque gladiis cincti ad altare proſiliunt. Rogati igitur vt abirent, nullo modo obſequi volebant, ſed ſacris miniſteriis obeundis erant impedimento. Quinetiam dies complures ſtrictos tenebant gladios, paratique erant ad quemcumque obtruncandum, qui illos adiret. Itaque vno clerico interfecto, altero vulnerato, ad extremum ſibi ipſis necem conſciuerunt. Vnde quidam eorum qui aderant, dixit, templi profanationem aliquid mali portendere; duoſque poëtæ cuiuſdam ſenarios in eamdem citauit ſententiam:

Nam ſæpe ſigna talia dari ſolent,
Cum ſacra fœdum templa polluit ſcelus.

Atque eum qui iſta dixerat, minimè fefellit opinio; quippe & diuiſionem populi (vt videtur) & auctoris diuiſionis abdicationem ſignificauit.] hæc Socrates: quæ hoc ipſo anno Marcellinus

[d] Socrat. li. 7. c. 33.

INFAVSTA CAEDES IN ECCLESIA CONSTANTINOPOLI PATRATA.

A cellinus contigiſſe tradit, ſub iiſdem Conſulibus rem geſtam referens, licet paulò diuersè, his verbis: Barbari in Auguſta vrbe nutriti ad eccleſiam noſtram hoſtili ritu confluunt: ignem in eccleſiam ad comburendum altare dum infeſti iaciunt, inuicem ſeſe, reſiſtente Deo, trucidant.] ſubdit, hoc eodem tempore ob tritici penuriam Theodoſium Imperatorem à populo lapidibus impetitum.

Quod verò ad eccleſiæ nefandam profanationem ſpectat; eam ante Aprilis menſem accidiſſe, poſſumus ex eo coniicere, quòd idem Theodoſius conſulturus in poſterum, hoc anno vigeſimatertia menſis Martij ad Antiochum Præfectũ Prætorij eumdemque Conſulem ordinarium ſanctionẽ dedit de eccleſiaſtica immunitate ſolicitiùs conſeruanda & latioribus terminis dilatanda; ne ſcilicet putarentur, qui ad eam confugiunt, minùs tuti eſſe, niſi altare tenuerint. ſic enim ipſa ſe habet:

THEODOSII SANCTIO DE IMMVNITATE ECCLESIARVM.

B Pateant ſummi Dei templa timentibus: nec ſola altaria, & oratorium templi circumiectum, quod eccleſias quadripertito intrinſecus parietum ſeptu concludit, ad tuitionem confugientium ſancimus eſſe propoſita: ſed vſq; ad extremas fores eccleſiæ, quas oratũ geſtiens populus primas ingreditur, confugientibus, aram ſalutis eſſe præcipimus: vt inter templi quod parietum deſcripſimus cinctu, & poſt loca publica & ianuas primas eccleſię, quicquid fuerit interiacens, ſiue in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahendo eos conetur quiſquam ſacrilegas manus immittere: ne qui hoc auſus ſit, cùm diſcrimen ſuum videat, ad expetendam opem ipſe quoque confugiat. Hanc autem ſpatij latitudinem ideo indulgemus, ne in ipſo Dei templo & ſacroſanctis altaribus confugientium quemquam manè vel veſpere cubare vel pernoctare liceat, ipſis hoc clericis religionis cauſa vetantibus, ipſis qui confugiunt pietatis ra- C tione ſeruantibus.

Arma quoque in quouis telo, ferro, vel ſpecie, eos qui confugiunt, minimè intra eccleſias habere præcipimus, quæ non modò à ſummi Dei templis ac diuinis altaribus prohibeantur, ſed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis*, areis, atque porticibus. Proinde hi qui ſine armis ad ſanctiſſimum Dei templum, aut ad ſacroſanctum altare, ſiue vſquam gentium, ſiue in hac alma vrbe confugiunt, ſomnum intra templum, ſiue ipſum altare, vel omnino cibum capere abſque aliqua eorum iniuria ab ipſis clericis arceantur, deſignantibus ſpatia quæ in eccleſiaſticis ſeptis eorum tuitioni ſufficiant, adducentibus capitalem pœnam eſſe propoſitam, ſi qui eos conentur inuadere. Quibus ſi perfuga non annuit, neque conſentit, præferenda humanitati religio eſt, & à diuinis ad loca quæ diximus, turbanda temeritas.

* baptiſteriis

NE LICEAT ARMATVM INGREDI ECCLESIAM.

D Hos verò qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus. Dehinc ſi telis cincti, quouis eccleſiæ loco, vel ad templi ſepta, vel circa, vel extra ſint: ſtatim eos, vt arma reponant, auctoritate Epiſcopi à ſolis clericis conueniri pręcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine meliùs quàm armorum pręſidio muniantur. Sed ſi Eccleſiæ voce moniti, poſt tot tantorũque denunciationes noluerint arma relinquere, iam clementiæ noſtræ apud Deum & Epiſcoporum cauſa purgata, armatis (ſi ita res exegerit) intromiſſis, trahendos ſe, abſtrahendoſque eſſe cognoſcant, & omnibus caſibus eſſe ſubdendos. Sed neque Epiſcopo incõſulto, nec ſine noſtra, ſiue Iudicum in hac alma vrbe vel vbicumque iuſſione, armatum quemquam ab eccleſiis abſtrahi oportebit: ne, ſi multis paſſim hoc liceat, confuſio generetur. Dat. decimo Kal. Aprilis, Conſtantinopoli, Antiocho V. C. & Baſſo Coſſ.] hactenus Theodoſij Imp. ſanctio: habent eam tum codex Theodoſianus[a], tum etiam Iuſtinianeus[b], E ceterum neutrobi ipſa integra reperitur.

Inter Acta autem Epheſini Concilij hæc ipſa conſtitutio, vt ſancita eſt, nullum paſſa mutilationis diſpendium, inuenitur[c]. vbi inter alia notatu digna, de ſe ipſo, cùm primùm omnium ei ſe Imperator reddere voluit obſequentem, hæc ait: Nos qui legitimi Imperij armis numquam non circumdamur, quoſque ſine armatis ſtipatoribus eſſe non conuenit, Dei templum ingreſſuri, foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadema regiæ maieſtatis inſigne humiliter deponimus, & ſacra altaria munerum tantùm offerendorum cauſa accedimus: quibus quoque oblatis, ad extimum communeque atrium mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua Diuinitate nobis arrogamus.] hæc de ſe Theodoſius: qui ſequenti anno nouis caſibus hæc ex parte corrigere coactus eſt, dato item de limitibus eccleſiaſticæ immunitatis reſcripto ad Hierium[d]. Sed de his ſatis.

Acturis iam nobis de Epheſino Concilio, de legationibus primùm è remotioribus Orbis regio-

[a] l. 4. de his qui ad eccl. confug. Cod. Theod.

[b] l. 3. Cod. Iuſtin. eod. tit.

[c] Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 5 c. 21.

MODESTIA THEODOSII IN SERVANDA LEGE A SE EDITA.

[d] l. vlt. de his qui confug. ad eccl. Cod. Theod.

A regionibus illuc miſſis dicendum erit. Conſtat autem, ex vniuerſo planè orbe Chriſtiano illuc legatos eſſe directos: ſiquidem hæc habentur in relatione Philippi Apoſtolicæ ſedis legati[a]: Omnes namque Orientales, vel Occidentales, vel per ſe, vel certè per ſuos legatos ſacerdotali huic conſeſſui interſunt.] Sed quænam iſtæ fuerint legationes, dicendum nobis eſt: atque primùm de Occidentalibus illa præcipua fuit, quæ nomine omnium Occidentalium, tranſmarinis Africanis exceptis, decreta eſt à Cæleſtino Romano Pontifice, vt facilè colligi poteſt ex relatione eiuſdem Concilij Epheſini ad Theodoſium Imperatorem. Cæleſtinus enim non contentus, anno ſuperiori (vt vidimus) collecta Romæ Synodo aduerſus Neſtorianam hæreſim, Neſtorium, quàm diu hæreticus eſſe perſiſteret, condemnaſſe, atque Cyrillo Epiſcopo Alexandrino delegaſſe vices ſuas, litteraſque ad ipſum, necnon ad Neſtorium dediſſe, & ad clerum Conſtantinopolitanum alias etiam addidiſſe: hoc inſuper anno ad Epheſinum indictum Concilium ex Synodo Romæ habita legationem decernit, B annuente ipſo ſacro Patrum conſeſſu, cui idem præfuit Cæleſtinus. Id quidem Patres Epheſini Concilij in eadem ad Theodoſium relatione ſignificarunt his verbis[b]: Etſi ingens itineris intercapedo vniuerſam illam ſanctorum Epiſcoporum multitudinem ad nos peruenire prohibuerit; attamen illis in locis ſimul coacti, Cæleſtino ſanctiſſimo piiſſimoque Romanæ vrbis Epiſcopo præſente & præſidente, noſtram de fide ſententiam ſummo conſenſu prædicarunt.] & infrà: Viri iſti totius Occidentalis Eccleſiæ ſententiam noſtræ huic Synodo coram per litteras expoſuerunt, &c.] Qui autem delecti ad obeundum legationis munus fuerunt à Cæleſtino Romano Pontifice, iidem (vt dictum eſt) pro reliquis orbis Occidentalis prouinciis functi ſunt legatione.

[a] Act. Epheſ. Concil. edit. Pelt. tom. 2. cap. 16.

LEGATI MISSI A CAELESTINO PRO OMNIBVS OCCIDENTALIBVS.

[b] Act. Epheſ. Cōc. edi. Pelt. tom. 2. c. 17.

Porrò Romanam ipſam Synodum hoc anno habitam, productam fuiſſe vſque ad menſem Maij, euidens illa eſt demonſtratio, C quòd litteræ à Cæleſtino ad Epheſinum Concilium ex Synodo datæ reperiuntur octauo Idus Maij: de quibus quidem Cæleſtini litteris in primis obſeruandum eſt, eas ſcriptas fuiſſe, ex more, Latino ſermone, inde verò reperiri in Græcum tranſlatas, & è Græco rurſum Latinitati reſtitutas, non ſine tamen magno præiudicio germanæ ſinceritatis, vt ex diuerſitate earum ſatis intelligi poteſt. Porrò nemo non videt Latinis antiquioribus ſtandum eſſe exemplaribus, quorum omnium vetuſtiſſimum nobis exhibet Creſconiana Collectio, vt nulla de impoſtura poſſit eſſe ſuſpicio. Ex ea verò ad Synodum Epheſinam Cæleſtini epiſtola illud exploratum redditur, ſic ab eo Romanaque Synodo miſſos eſſe tres legatos in Orientem; non vt, redditis irritis quæ anno ſuperiori aduerſus Neſtorium ab eodem Pontifice decreta eſſent, cauſa eiuſdem nouo ſubiaceret examini; ſed potiùs vt ſententiæ in Neſtorium latæ iidem legati eſſent executores: vt planè appareat, nihil præterea ab ipſo Pontifice tributum Synodo, niſi vt cognitis his D quæ anno ſuperiori ibidem Romæ in Neſtorium decreta fuiſſent, eadem executioni mandari curarent; nec quicquam præter ſententiam Cæleſtini ſibi arrogaſſe œcumenicum tantum Concilium conſtat. Sed reddamus hic epiſtolam Cæleſtini ex Creſconiana Collectione depromptam[c]:

CAELESTIN. AD QVID LEGATOS AD SYNODVM MITTIT.

[c] Creſcon. manuſcript.

EPISTOLA CAELESTINI AD SYNODVM EPHESINAM.

Spiritus ſancti teſtatur præſentiam congregatio ſacerdotum. Certum eſt enim quod legimus, quia nec poteſt Veritas noſtra mentiri, cuius in Euangelio iſta ſententia eſt[d]: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego ſum in medio eorum. Quod cùm ita ſit, vt nec huic tam breui numero Spiritus ſanctus deeſt; quanto magis eum nunc intereſſe, quando in vnum conuenit tanta turba ſanctorum? Sanctum namque eſt pro debita veneratione Concilium*, in quo vtique nunc Apoſtolorum frequentiſſimæ illius, quam legimus, congregationis aſpicienda reuerentia eſt. Numquam his defuit magiſter, E quem acceperant prædicandum. Adfuit ſemper his Dominus & magiſter: ſed nec docentes à ſuo doctore deſerti ſunt: docebat ille qui miſerat, docebat ille qui dixerat quod docerent, docebat qui in Apoſtolis ſuis ſe confirmat audiri. Hæc ad omnes in commune Domini ſacerdotes mandatæ prædicationis cura peruenit: hæreditario namque in hanc ſollicitudinem iure conſtringimur, quicumque per diuerſa terrarum, eorum voce nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur: Ite docete omnes gentes. Aduertere debet fraternitas veſtra, quia accepimus generale mandatum: omnes etenim* nos agere voluit, qui illic ſic in commune mandauit officium.

[d] Matth. 18

* collegium

* etiam

Neceſſe eſt, vt competenter noſtros ſequamur auctores, ſubeamus omnes eorum labores, quibus omnes ſucceſſimus in honorem: præſtemus* eorum diligentiam prædicantes*, poſtquam monente Apoſtolo, nullam prædicationē iubemur adiicere. Non eſt enim minor tradentis

* præſtēemus

* conſeruãdo

A tradentis officio cuſtodia traditorum. Illi iactauerunt fidei ſemina, noſtra hæc ſolicitudo cuſtodiat, vt incorruptum & multiplicem fructum noſtri patrisfamilias aduentus inueniat, cui ſoli vtique Apoſtolorum aſſignatur vbertas. Loquente namque Electionis vaſe[a], plantare & rigare non ſufficit, niſi Dominus dederit incrementum. Agendum igitur nunc eſt labore communi, vt credita & per Apoſtolicam ſucceſſionem hucuſque detenta ſeruemus. Illud enim à nobis petitur, vt ſecundùm Apoſtolum[b] ambulemus: nec enim nunc ſpecies, ſed fides noſtra vocatur ad cauſam: ſpiritualia arma ſumenda ſunt (quia bella ſunt mentium & tela verborum) vt in noſtri Regis fœdere perduremus.

[a] 1. Cor. 3.

[b] 2. Cor. 5.

Omnes nunc ibi poſitos beatus Paulus Apoſtolus monet, vbi Timotheo[c] remanere mandauit: ipſe igitur locus, eadem cauſa, & iam modò ipſum requirit officium: Nos quoque nunc agamus & ſtudeamus illud, quod agendum tunc ille ſuſcepit: Ne quis aliter ſen- B tiat; & quæſtiones præſtantibus maximè fabulis ne quis intendat, vt ipſe præcepit: ſimus vnanimes, vnum (quia ſic expedit) ſentientes: nihil per contentionem, nihil agere per inanem gloriam geſtiamus, vt vna anima cum vno corde ſit cunctis; quandoquidem fides, quæ eſt vna, pulſatur.

[c] 1. Timoth. 1

Doleat, immo lugeat hoc nobiſcum omne commune collegium; quod vocatur in iudicium, qui iudicaturus eſt mundum; diſcutitur, qui diſcuſſurus eſt omnes; & calumniam patitur, qui redemit. Accingatur armis Dei veſtra paternitas: ſcitis quæ galea caput noſtrum muniat, quæ lorica pectus includat: non vos nunc demum Eccleſiaſtica rectores caſtra ceperunt. Nemo dubitet, fauente Domino, qui facit vtraque vnum, depoſitis armis, pacem futuram, quando ſe ipſa cauſa defendit. Reſpiciamus rurſus etiam illa noſtri verba Doctoris, quibus propriè ad Epiſcopos vtitur, iſta prædicens[d]: Attendite (inquit) vobis & C vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Domini, quam acquiſiuit ſanguine ſuo. Inde ad hæc vocatos hos legimus, qui iſtud audirent, quo nunc ſanctitas veſtra conuenit. Epheſiis ergo, quibus eſt fidei nota prædicatio, ſit nunc erga hanc etiam noſtra nota defenſio: exhibeamus his noſtræ mentis illa veneratione conſtantiam, qua ſunt digna quæ magna ſunt, quæ pio ſenſu tranquillitas diuturna ſeruauit. Annuncientur vobis quæ ab Apoſtolis intemerata regnarunt*: quia numquam contra Regem Regum verba tyrannicæ dominationis admiſſa ſunt, nec opprimi per falſitatem potuit negotium veritatis.

CAELESTINI EXHORTATIO TAM TO DIGNA PONTIFICE.

[d] Actor. 20.

* ſignantur

Vos hortor, fratres cariſſimi, reſpiciatur illa ſola dilectio, in qua vtique ſecundùm vocem Ioannis Apoſtoli (cuius reliquias præſentes veneramini) manere debemus: ſit oratio communis ad Dominum; ſcimus quæ vis illius præſentiæ ſit futura, ſupplicante concorditer D tanta multitudine ſacerdotum, quando locus ille moueri potuit, in quo vnanimiter legimus duodecim ſupplicaſſe. Quænam fuit Apoſtolorum petitio ſupplicantium? nempe vt acciperent, verbum Dei loqui cum fiducia, & per eius manus virtutes agere, quarum, prædicante Chriſto Domino, acceperant poteſtatem. Et veſtro nunc ſancto conuentui quid aliud poſtulandum, quàm vt cum fiducia loquamini verbum Dei, quàm & ſeruare quæ prædicare conceſſit, vt repleti Spiritu ſancto (ſicut ſcriptum eſt) licet ore diuerſo, vnum tamen, quod Spiritus ſanctus docuit, proferatis?

His omnibus breuiter animati (quia, ſicut ait Apoſtolus, ſcientibus legem loquor, & loquor ſapientiam inter perfectos) adeſtote Catholicæ fidei & Eccleſiarum quieti; adeſtote (quia ſic dicendum eſt) & præteritis & præſentibus & futuris, rogantes atque ſeruantes quæ ad pacem ſunt Hieruſalem. Direximus pro noſtra ſolicitudine ſanctos fratres & con- E ſacerdotes noſtros, vnanimes nobis & probatiſſimos viros Arcadium & Proiectum coepiſcopos, & Philippum preſbyterum noſtrum; qui his quæ agentur, interſint; & quæ à nobis antea ſtatuta ſunt, exequentes: quibus præſtandum per veſtram ſanctitatem non dubitamus aſſenſum, quando id quod legitur, videatur pro vniuerſalis Eccleſiæ ſecuritate decretum. Data[e] octauo Idus Maij, Baſſo & Antiocho Conſulibus.] hactenus epiſtola Cæleſtini ad Concilium Epheſinum per legatos miſſa.

[e] Hæc ex edit. Contiana.

His ſubiiciendas putamus duas eiuſdem Cæleſtini epiſtolas eodem menſe Maij datas, alteram ad Theodoſium Imperatorem, ad Cyrillum Alexandrinum alteram: quæ quidem cùm nondum alicubi cuſæ habeantur; vt vel nunc primùm prodantur in lucem, ratio poſtulat argumenti. Accepimus ambas vnà cum aliis eiuſdem Cæleſtini inferiùs recitandis à viro egregio Antonio de Aquino, qui nobilis plantæ claræ familiæ, memoria S. Thomæ clarioris, nobile germen eoſdem ex radice deducit & producit fructus probitatis atque doctrinæ.

A doctrinæ. Vnde autem ipſe acceperit, notũ faciet, cùm ad Decretales epiſtolas Romanorum Pontificum, in quibus colligendis mirum in modum laborauit, locupletiſſimum auctarium addet. Tu interim iſtis fruere, ac primùm epiſtola per eoſdem Apoſtolicæ ſedis legatos data, quæ ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus Theodoſio Auguſto.

COMMENDATVR PIETAS THEODOSII.

Sufficiat licet, quod ſolicitudo veſtræ clementiæ circa fidei Catholicæ defenſionem, cui pro Chriſti Dei noſtri amore, qui veſtri Imperij rector eſt, adeſſe modis omnibus feſtinatis, integram, immaculatamque eam, prauorum dogmatum damnato errore, ſeruatis; in hoc ſemper munimen veſtri conſtituentes Imperij, ſcientes regnum veſtrum ſanctæ religionis obſeruantia communitum firmiùs duraturum: ſed huic cæleſti curæ vel gloriæ vnuſquiſque noſtrum pro ſacerdotali officio operam noſtram, in quantum valemus, impendimus; & huic Synodo, quam eſſe iuſſiſtis, noſtram præſentiam in his, quos miſimus, exhibemus; B pietatem veſtram ſub diuini obſecrantes obteſtatione iudicij, ne quid turbidæ nouitati licere veſtra manſuetudo permittat; neve facultas aliqua his, qui diuinæ maieſtatis potentiam in humanæ diſputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax Eccleſiaſtica, tribuatur.

QVAE PRAECIPVE REGES CVRARE DEBEANT.

Maior vobis fidei cauſa debet eſſe, quàm regni; ampliusque pro pace Eccleſiarum clementia veſtra debet eſſe ſolicita, quàm pro omnium ſecuritate terrarum. Subſequuntur enim omnia proſpera, ſi primitùs quæ Deo ſunt cariora ſeruentur. Abraham fide floruit, omnemque Orbem gloria ſuæ proſperitatis impleuit. Moyſes populi liberator, zelum Domini contra eos, ſi quos à Dei cultu receſſiſſe probarat, armauit. Dauid Regem ſua præcepta ſeruantem, in regno, vt ille inimicos ſuos ſubderet, Dominus cuſtodiuit. His, rogo, exemplorum vallati præſidio, fide, obſeruatione, virtute, vniuerſalis Eccleſiæ in Deum C noſtrum piiſſimum cultum, ne ſibi aliquid diſſenſio vendicet, cuſtodite. Pro veſtri enim Imperij ſalute geritur, quicquid pro quiete Eccleſiæ, vel ſanctæ religionis reuerentia laboratur. Hæc glorioſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte (quia in veſtro corde eſſe nouimus, Deum illic ineſſe non dubium) Auguſtis etiam auribus per fratres & coepiſcopos meos Arcadium & Proiectum, & compreſbyterum meum Philippum, quos miſimus, intimamus: hoc à pietate veſtra ſuppliciter depoſcentes, quòd vos habere credamus in votis, vt quod à Deo petitis, hoc in fide ipſius cauſa præſtetis. Dat. Idibus Maiarum, Baſſo & Antiocho Conſſ.] hactenus Cæleſtini ad Theodoſium Imp. epiſtola, planè aurea: qua quidem innoteſcit, tum bene diſponi à Deo regnum, cùm Reges pro Eccleſia ſoliciti ſunt; contra verò corruere, atque in alias gentes transferri regna, quoties Principes iura ſibi vſurpant Eccleſiaſtica. quod quidem in ipſomet Theodoſio perſpicuè declaratum, quæ dicemus in D eius obitu, manifeſtum reddent: cùm alioqui iſta ipſa in ſingulis fermè Chriſtianis ſit demonſtrare Principibus; nam ſicuti ſe ipſi geſſere erga religionem, ita nacti ſunt Deum protectorem ac propagatorem, vel è contrario deſtructorem Imperij. Vt planè videas ex ipſis rerum euentis, inſanire penitus, qui moderationem regni humanæ tantùm prudentiæ lance ſuſpendunt, & quidem mendaci ſtatera, dum Eccleſiæ iuribus maioris eſſe ponderis ducunt iura regnandi. ſed hæc obiter.

Iam verò ad poſteriorem Cæleſtini epiſtolam ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum veniamus, quam hoc item anno eodem menſe Maij datam fuiſſe apparet, & quidem ea occaſione, quòd ipſe Cyrillus datis rurſus litteris Cæleſtinum haud pridem conſuluerat, quid agendum eſſet, ſi Neſtorius reſipiſceret, qui iam laqueo anathematis ex ſententia lata aduerſus eum ab ipſo Romano Pontifice fuerat innodatus. Monuerat præterea Cæleſti- E num Cyrillus de Syris Epiſcopis, qui ſuſpecti admodum redditi eſſe ex eo videbantur, quòd Neſtorij patrocinium ſuſcepiſſent. His, inquam, Cæleſtinus acceptis, quid agendum ſit in cauſa Neſtorij, ponderato iudicio & temperato Chriſtiana clementia agendum eſſe reſpondit, docens quàm conſultè, quàm maturè, quàm religioſè, quamque paternè ſoleret Apoſtolica ſedes agere cum delinquentibus, quibus omnes ad pœnitentiam vias ſternere conſueuerit. ſed deſcribamus hic ipſam epiſtolam haud ſanè prolixam, hactenus numquam editam; quæ ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus Cyrillo Epiſcopo Alexandrino.

COMMENDATVR STVDIVM THEODOS. ERGA RELIGIONEM.

Intelligo ſententiam ſapientiſſimi Salomonis[a] impletam: non enim aliter quàm ſitiens aquam frigidam, de terra longinqua iteratum nuncium per litteras tuæ dilectionis accepi, quæ nos inuicem noſtri conſilij participatione coniungunt. Indifficulter eſt Eccleſiarum & Catho-

[a] Prou. 25.

A Catholicæ fidei ſperanda tranquillitas, quando pro hac elaborare Chriſtianiſſimos Principes ſic videmus. Non eſt inefficax in diuinis maximè cauſis cura regalis, quæ pertinet ad Deum, qui fideliter tenet corda regnantium. Itaque breuiter reſponſum tuæ reddimus ſanctitati. Etenim quæris, vtrum ſancta Synodus recipere debeat hominem à ſe prædicata damnantem; an quia induciarum tempus emenſum eſt, ſententia dudum lata perduret? Super hac vtique conſultatione communi communem Dominum conſulamus. Nónne nobis reſpondet illico per Prophetam[a], mortem ſe nolle morientis; & per Apoſtolum Paulum[b], omnem hominem velle ſaluum fieri, & venire ad ſcientiam veritatis? Numquam diſplicet Deo accelerata in quocumque correctio, tuæ ſit hoc ſanctitatis, cum venerando fratrum Concilio[*]; vt orti in Eccleſia ſtrepitus comprimantur, & finitum, Deo annuente, negotium votiua correctione diſcamus.

STVDIVM ET VIGILANTIA CAELESTINI.

B Conuentui autem nos deeſſe non dicimus: neque enim ab his abſentes eſſe poſſumus, quibus nos vbicũque poſitos, fides tamen vna coniungit. Nolo nos corpore iſto cenſeri, cuius præſentiam Apoſtolus[c] adſignat infirmam: illic ſumus; quicquid illic pro omnibus agitur, cogitamus, ſpiritualiter agimus, quod corporaliter agere non videmur. Studeo quieti Catholicæ, ſtudeo pereuntis ſaluti, ſi tamen voluerit ægritudinem cõfiteri. Quod ideò dicimus, ne volenti ſe corrigere, forſitan deeſſe videamur. Nam etſi & nobis ſuſtinentibus vuam[d], ſpinas ſibi addiderit: impleatur, manentibus ſtatutis prioribus, ſui fructu iudicij; colligat quod ſulco diabolico ſeminauit, non noſtro conſilio, ſed ſe periturus auctore. Probet nos veloces pedes ad effundendum ſanguinem non habere, quãdo ſibi etiã ſe medicum cognoſcat oblatum. His autem, quos erga Catholicam fidem tua fraternitas dicit ſe habere ſuſpectos; ſi ſcripta direxerint, pro qualitate rerum eis non reſpondere neceſſe eſt: in quo negotio C nemo ſubrepet; quia tota cautione tractatur. Dat. Nonis Maiarum, Baſſo & Antiocho VV. CC. Conſſ.] hæc Cæleſtinus: atque de litteris hactenus.

DE PHILIPPO PRESBYTERO, ARCADIO ET PROIECTO EPISCOPIS.

At de Apoſtolicæ ſedis legatis modò agendum eſt. Atque in primis quod ad Philippum S.R.E. preſbyterum pertinet: hunc eumdem eſſe putamus cum eo, qui eiuſdem nominis, ordinis atque muneris miſſus reperitur in Africam à Zoſimo Papa vnà cùm Fauſtino Epiſcopo Potentino legatus à Latere Philippus Romanus Preſbyter, de quo ſuperiùs dictum eſt. Quod verò ad reliquos duos legatos Epiſcopos Arcadium atque Proiectum: quarumnã fuerint Eccleſiarum Antiſtites, nuſquam apud Acta Concilij Epheſini expreſſum reperire potuimus: fuiſſe quidem viros præclaros & inſignes, quibus tanta legatio credi valuit, nemini dubium eſſe debet: reperimus tamen in litteris Cæleſtini Papæ ad Epiſcopos Galliarum, inter alios Arcadium nominari; ſed nec ibi, cuius Eccleſiæ Epiſcopus fuerit, exprimitur, eum- D demque puto Arcadium, qui reperitur interfuiſſe poſt annos octo Conſilio Regienſi ſub Conſulatu Valentiniani decimoſeptimo.

Sed quod ad Proiectum Epiſcopum ſpectat: illud ſanè nobis compertum eſt, claruiſſe his temporibus Proiectum Epiſcopum Forocornelienſem, de quo Petrus Chryſologus Rauennas Epiſcopus, qui his quoque temporibus claruit, honorificè meminit: in eius enim ordinatione ſermonem habens[e], hæc inter alia, cùm de eius nomine agit: Proiectum dixi, ſed non abiectum. In te proiectus ſum de ventre, ex vtero matris meæ Deus meus es tu. Et verè Proiectus iſte ex vtero humanæ matris, matris diuinæ in vtero ſemper manſit: qui domus ſuæ neſcius, domus Dei eſſe perſtitit habitator.] hæc ibi de eo Chryſologus, & alia in laudem ipſius: vt facilè opinari poſſimus, hunc illum eſſe Proiectum, quem tantæ legationis functio decorauit. Atque de legatis Epiſcopis ſatis.

DE CAPREOLO EPISCOPO CARTHAGINENSI NVNCIVM MITTENTE AD SYNODVM.

E Quod rurſum ad legationes Occidentalis Eccleſiæ ſpectat: quo minùs ſolemnis ex more legatio mitteretur ab Epiſcopis Africanis, VVandalorum graſſatio fuit impedimento. Ceterùm non defuit officio Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis, quin, etſi quod optabat præſtare non licuit, miſerit tamen Epheſum diaconum Eccleſiæ Carthaginenſis, Baſſulam, ſeu Beſulam nomine, cui & litteras ad Synodum dedit: cùm alioqui, etiamſi in ſumma tranquillitate collocatæ fuiſſent res Eccleſiæ Africanæ, haud tamen pateretur anguſtia temporis cogi ex inſtituto Carthagine generale concilium, & inde generalem loco omnium decerni legationem. Etenim anno ſuperiori à Theodoſio ſcriptæ litteræ de Synodo habenda Epheſi, nonniſi hoc anno ante Paſchales ferias redditæ fuere ipſi Capreolo Carthaginenſi Epiſcopo, qui in locum (vt dictum eſt) Quoduultdei fuerat ſubrogatus. Iſte igitur deploratiſſimi temporis preſſus anguſtiis, ne penitus deeſſet officio, eiuſdem Eccleſiæ diaconum, Baſſulam[*] nomine, cùm excuſationis litteris legauit Epheſum. id quidem cùm

[a] Ezech. 33.
[b] 1. Tim. 2.
[*] conſilio.
[c] 2. Cor. 10.
[d] Iſaiæ 5.
[e] Petr. Chryſolog. ſer. 165.
[*] Beſulam

a Conc. Epheſ. edit. Pelt. tom. 1. c. 19.
b Liber. diac. Breuiar. c. 5.

A cùm ipſa Epheſina Acta [a] teſtentur, Liberatus quoque in Breuiario [b] tradit. Litteræ autem ab eodem Epiſcopo Carthaginenſi ad Synodum datæ, quibus & miſerrimus ſtatus Africanæ Eccleſiæ deſcribitur, ſic ſe habent:

Piiſſimis, beatiſſimiſque & ſanctiſſimis conſacerdotibus, qui vndiquaque ad ſacram Synodum conuenere, Capreolus Epiſcopus in Domino ſalutem.

EPISTOLA EPISCOPI CARTHAGINENSIS AD CONC. EPHES.

Optaſſem, piiſſimi fratres, venerandam veſtram Synodum in eum rerum ſtatum incidiſſe, quo nobis quoque, delectis communi omnium ſententia aliquot ex fratribus & coepiſcopis noſtris, inſtructam potiùs legationem mittere licuiſſet, quàm excuſationem lamentatione dignam. Verùm hunc animi impetum diuerſæ cauſæ impediunt. Primò enim Domini & filij noſtri religioſiſſimi Theodoſij Imperatoris litteræ ad manus noſtras perlatę, eiuſmodi erant, quæ felicis recordationis fratris & coepiſcopi noſtri Auguſtini præſentiam peculiari ratione flagitabant. Verùm quòd eæ illum iã tum è viuis exceſſiſſe comperiſſent; B ego regiam illam inſinuationem, licet ad prædictum Auguſtinum deſtinata foret, excipere compulſus, miſſis ad vniuerſas Africæ prouincias congruis litteris, conſuetiſque articulis Synodum cogere volui, quo nimirum ex fratrum & coepiſcoporum noſtrorum numero deligerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis veſtræ Synodum primo quoque tempore amandarentur. At omnis hac tempeſtate viæ aditus præcluſus eſt. Etenim effuſa hoſtium multitudo, ingenſque vbique prouinciarum vaſtatio, quæ incolis partim extinctis, partim in fugam actis, abſolutam deſolationis ſpeciem, quoquouerſum longè lateque porrigitur, oculis offert, promptam illam coeundi facultatem ademit. His itaque impedimentis Epiſcopi, quibus propoſitum id erat, prohibiti ex totius Africæ ambitu ſimul conuenire nequiuerunt. Hiſce incommodis accedebat, litteras regias ad Paſchales demum ferias ad nos perlatas eſſe, quando iam inde vſque ad indictam venerandam Synodum vix C duorum menſium ſpatium ſupererat. Quod ſanè temporis interuallum, etſi nulla in præſentiarum ab hoſtibus difficultas fuiſſet obiecta, ad Africanam domeſticamque Synodum cogendam vix ſat erat.

DE LEGATIONE BASSVLAE.

Verumtamen licet ſolemnem aliquam legationem mittere neutiquam valuerimus, attamen propter reuerentiam & obſeruantiam, quæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ iure debetur, diaconum Baſſulam filium meum vnà cum his expurgationis noſtræ litteris oratorem ad vos mittendum exiſtimauimus. Quamobrem, venerandi fratres, veſtram ſanctitatem iterum atque iterum rogatam cupio (etiam ſi fidem Catholicam per tantam venerandorum ſacerdotum Synodum Dei noſtri auxilio munitam ſtationem ſuam firmiter retenturam certò confidam) vt Spiritu ſancto cooperante, quem cordibus veſtris in omnibus quæ acturi eſtis, præſto futurum non dubitamus, nouas doctrinas & antehac Chriſtianis auribus in- D uſitatas, priſcæ auctoritatis robore inſtructi, è medio profligetis, tantaque conſtantia ac virtute quibuſcumque nouis erroribus reſiſtatis, ne hos quos pridem impugnauit Eccleſia, hiſque temporibus renatos Apoſtolicæ ſedis auctoritas, ſacerdotumq; in vnum congruens ſententia oppreſſit, ſecundæ diſputationis prætextu vox iamdudum perempta renouare videatur.

Quòd ſi quid fortè nouarum controuerſiarum inciderit, id tempeſtiuæ diſcuſſioni ſubiiciatur oportet, vt vel rectè dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At verò ſi quis ea quæ iam olim diiudicata ſunt, denuò inquirere tentauerit: is ſanè aliud nihil facere cenſebitur, quàm de fide, quæ hactenus valuit, apertè dubitare. Vnde ad poſteritatis exemplum, tum vt ea quoque, quæ iam olim pro Catholica fide definita & conſtituta ſunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant: oportet ea omnia inconcuſſa E immotaque conſeruare, quæ ſuperioribus temporibus à ſanctis Patribus conſtituta ſunt. Porrò qui illa perpetuam ſtabilitatem retinere voluerit, quæ de Catholicæ fidei ratione ſtatuerit, is non propria auctoritate, ſed antiquorum patrum iudicio ſententiam ſuam corroborare debet; ita vt partim veterum, partim recentiorum ſanctionibus & ſententiis placita ſua comprobans, vnam eamdemque Eccleſiæ veritatem, iam inde ab initio ad præſentem vſque temporis articulum ſimplici puritate, inuictaque conſtantia & auctoritate decurrentem, ſe docere & tenere oſtendat. Hæc pro præſenti Africanorum legatione, quæ neceſſitas ſuperiùs memorata impediuit, venerabilibus veſtris auribus ſuggerere placuit. Obnixè interim rogo, vt calamitatibus rerum præſentiumque temporum ſpectatis, noſtram abſentiam non ſuperbiæ aut negligentiæ, ſed manifeſtæ tantùm neceſſitati adſcribatis.] hactenus litteræ Epiſcopi Carthaginenſis pro vniuerſa Eccleſia Africana: ex quibus intelligis,

SIGNVM DIGNOSCENDI VERAM FIDEM AB HAERESI.

puto

A puto, lector, quo charactere veram Catholicamq; veritatem Patres noſtri ab hæreſi diſtinguere ſolerent: nempe illam Catholicam eſſe fidem, atque germanam pietatem, ſecuramq; religionem, quam maiores tradidiſſent, & emergentes aduerſus eã hæreſes condemnaſſent; omniq; exploſa nouitate, de antiquis ſemper ſemitis eoſdem interrogaſſe. quo vel vno tantùm exemplo, veluti potiſſimo telo, conficias vno ictu omnes recentiorum Nouatorũ phalanges, cùm eas reperiantur hæreſes inſtauraſſe, quas Patres ſuis ſcriptis, Eccleſia Conciliis, & vetus præſcriptus vbique vſus millies execratione damnarunt.

Cognouiſti puto (quod eſt in prouerbio) ex vnguibus leonem, ex breui inquam epiſtola ſublimem Theologum: cuius meritis aſtringimur, vt aliam eius epiſtolam hoc eodem tempore de Verbi incarnatione conſcriptam hic tibi nunc primùm cudendam curemus è veteri manuſcripto deſumptam, nuper ad nos è Galliis miſſam à Petro Pithæo I. C. cla- B riſſimo, viro humanitate & eruditione præſtanti: ſed dolemus eam non integram exhiberi, ſed fine carentem, vt erat in codice, ex quo deſcripta fuit. Sed quicquid antiquitas offert, ſiue mutilum, ſiue corroſum, mendoſumve ſit, accipi tamen grato animo ſolet. Epiſtola autem ſic ſe habet:

Dilectiſſimis ac religioſiſſimis filiis Vitali & Tonantio Capreolus Epiſcopus.

EPIST. CAPREOLI CARTHAG. EPISCOPI.

Sumptis atque perlectis litteris veſtris, quas per Numinianum religioſum virum, filij dilectiſſimi, tranſmiſiſtis, ſaluti ac ſtudio veſtro, quo fundatæ ac vetuſtæ fidei Catholicæ regulam inuiolabili pietate tenetis, ac defenditis, ſum plurimum gratulatus. At verò Neſtorianæ hæreſeos nouam infandamque perniciem, ſicut quibuſdam locis iam cœperat pullulare, apud vos quoque velle zizaniæ ſuæ ſemina Imperatorum cordibus iniicere*. Verùm credo atque confido perfectum agricolam Dominum Deum omnium creatorem in C omni loco dominationis ſuæ habere ac ſemper habiturum eſſe dignos Euangelicæ frugis operarios, qui licet ante tempus meſſionis immunda ſemina extirpare non debeant, continuis tamen orationibus ac prædicationibus ſemper inuigilent, vt aut & illa cùm tempus eſt, ſi fieri* conuertantur & conuertentur in triticum, aut certè non vſquequaque inimicus humani generis tenera frumentorum naſcentia per adulterinam intermixtionem valeat ſuffocare.

*
*

Iam enim (quod etiam ad veſtram, filij, notitiam perueniſſe non dubito) intra Orientis partes, vbi primùm peſtis iſta ſurrexit, congregata glorioſa Synodo ſacerdotum, cui etiam legatio noſtra non defuit, in veſtibulo cum ſuo auctore atque inſertore compreſſa & radio Apoſtolicæ lucis extincta eſt. Nec mirari debet charitas veſtra, ſi etiam poſt damnationem ſuam inter morientis fœtidos adhuc flatus expiret. Eſt enim ſemper pertinax hæreticorum D audacia, & in ſuam malè perniciem argumenta* peccatorum pondere perſeuerant. Quod ſi nondum forſitan cognouiſtis, facilè lectione poteritis addiſcere.

*augmenta

Quamuis igitur Chriſtianis & deuotis mentibus ipſa vniuerſalis Eccleſiæ auctoritas plenè ſufficiat, nec veſtra (quantum miſſus à vobis ſermo docuit) in hac cauſa minor videatur aſſertio: ne tamen ego quoque petitioni atque interrogationi ſanctæ neceſſarium videar denegaſſe reſponſum, vnam veramque doctrinam hanc eſſe confiteor, quam Euangelica tenet ac tradit doctrinæ antiquitas: id eſt, Dei Filium Deum verum & hominem verum vnius prorſus atque inſeparabilis eſſe perſonæ. Nec ſicut in aliis Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, ceteriſque ſanctis atque præclariſſimis viris habitauit aut habitat Deus, ita in Chriſtum Ieſum diuinam illam plenitudinem velut extrinſecus credimus aduenisse, ſed proprio quodam atque ineffabili modo Filium Dei etiam Filium hominis factum: vt E qui ingeniti Patris ſubſtantia vnigenitus permanebat ac permanet, mirabiliter ſuſcepto homine, fieret primogenitus in multis fratribus; & qui erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, Verbum caro fieret, & habitaret in nobis. Ex quo igitur myſterium, quod abſconditum fuit à ſæculis in Deo, cœpit per Angelum in vtero Virginis aperiri, atque in eum ſanctus Spiritus ſuperuenit, & illi virtus Altiſſimi obumbrauit: Deus in hominem naſci dignatus eſt qui ſemper erat, vt homo naſceretur, qualis antea non fuerat. Qui enim ſine matre in cælis æternè genitus eſt, ipſe in terris ſine patre in vtero Virginis homo de Spiritu ſancto creatus eſt: & ideo in Chriſto Ieſu ſeparari vel ſubdiuidi Dei hominiſque nullo modo credimus poſſe perſonam, ne non iam in Diuinitate Trinitas, ſed quaternitas numeretur.

Beatus Apoſtolus Paulus, dum ad exuendum veterem hominem, & induendum nouum, Fideles exhortaretur [a]: Primus, inquit, homo de terra terrenus, ſecundus de cælo cæleſtis.

a 1. Cor. 15.

qualis

A qualis terrenus, tales & terreni; & qualis cæleſtis, tales & cæleſtes. Quomodo portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem eius qui de cælo eſt. Rogo, dicant, quomodo eſt homo iſte de cælo, ſi non eſt Deus conceptus in vtero; aut quæ diſcretio eſt carnis & ſanguinis in homine Adam, & in homine Chriſto, ſi non homo iſte plenus eſt Deo. Quid enim ſibi vult ſecundus homo de cælo? numquid caro tranſmiſſa, ac non ſicut ſcriptum eſt, Spiritus ſanctus in Virginem ſuperuenit? Sed quia Verbum [a] caro factum eſt, ideo cæleſtis homo appellatus: nec propterea carnem veram non habuit qui de cælo deſcendit, quia carnem Deus accepit. Meritò de ſe ipſo idem Dominus dixit [b]: Nemo aſcendit in cælum, niſi qui de cælo deſcendit, Filius hominis, qui eſt in cælo. Certè adhuc loquebatur in terra, nec ad Patrem poſt victoriam paſſionis & gloriam reſurrectionis aſcenderat; & tamen Filium hominis iam in cælo eſſe dicebat: hoc vtique omni veritate teſtificans, quia & propter hominem Deus conuerſabatur in terra, & propter Deum homo habitabat in cælo. B Vnde etiam Apoſtolus [c]: Qui deſcendit, inquit, ipſe eſt qui aſcendit ſuper omnes cælos, vt impleret omnia. Item alibi [d], cùm de carnis ſuæ cibo & potu ſanguinis Saluator ipſe myſticè loqueretur, ſciens quòd offenſi ex hoc eius diſcipuli murmurarent, dicentes: Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire? ſic ait: Hoc vos ſcandalizat? ſi ergo videritis Filium hominis vbi erat priùs?

[a] Ioan. 1. [b] Ioan. 3. [c] Epheſ. 4. [d] Ioan. 6.

Ecce & hic aduertitis, quemadmodum propter vnitatem Dei hominiſque perſonæ, Filium hominis vbi erat priùs, perhibet aſcenſurum, quem in vtero Virginis conſtat eſſe formatum, & ex eo humanæ natiuitatis ſumpſiſſe principium. Nemo itaque ſacrilego ſpiritu audeat ſeparare, quod videt & in cælo & in terra virtute inſeparabili permanere: ſicut cùm * ab omnipotentia Deitatis homo Chriſtus Ieſus non poteſt eſſe alicuius *, ita & in his quæ in homine vel circa hominem geſta ſunt, ſeparari non poteſt Deus. C Natus eſt ergo homo qui nondum fuerat, ſed cum eo atque in eo naſci dignatus eſt Deus, qui numquam non fuerat: quia Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Simili modo etiam paſſus eſt impaſſibilis per paſſibilem, quem ſuſcepit, & immortalis mortuus eſt, & qui numquam moritur reſurrexit. Neque enim vel in paſſione defuit illi homini Deus, alioquin non eſt Dominus gloriæ crucifixus. An dicimus Deum in ſuſcepto homine etiam apud inferos non fuiſſe, aut verò metuendum eſt non diuinitate ſibi *, quaſi pœnaliter fuerit, quam nulla qualitas afficit, nulla dimenſio circumſcribit. Cuius magnitudinem nemo capit, præſentiam nemo fugit, ſecretum nemo inuenit, ſplendorem nullus attigit, times includi immenſum, teneri omnipotentem, abſcondi vbique diffuſum. Reſoluere (ſicut ſcriptum eſt) inferorum parturitiones, in quibus voluit & qualiter voluit, rerum Dominus venit, ſubiici huiuſmodi conditioni non potuit. D Audi eum ante tot annorum millia, dum beato Iob mirabilium ſuorum opera per nubem velut improperanti ſimilis prædicaret, hoc quoque inter innumeras ſui potentias cumulantem [e]: Numquid abſtuliſti impiis lucem, aut brachium ſuperborum comminuiſti, aut veniſti ad fines maris, aut in veſtigiis abyſſi ambulaſti, aut tibi, inquit, aperiuntur metu portæ mortis, aut ianitores inferi videntes te timuerunt; aut cognouiſti latitudines ſub cælo? ſi Patris hæc vox eſt, nihil ergo eſt omnipotenti difficile, nihil omnino pœnale: quoniam qui vbique eſt, nuſquam non eſt, quando ei etiam Propheta ex perſona cuiuſdam dicit [f]: Quò ibo à ſpiritu tuo, & à facie tua quò fugiam? Si aſcendero in cælum, tu ibi es; & ſi deſcendero in infernum, ades. hoc omni teſtificans ac demonſtrans, Deum, cuius maieſtate plena ſunt omnia, quodam incomprehenſibili atque inexplicabili modo etiam inferis intereſſe. Si autem quod magis probabile eſt in his quæ de eo tanto antè in prophetia prædicta ſunt & impleta, Filij Dei E vox eſt, quoniam per ipſum facta ſunt omnia, & ſine ipſo factum eſt nihil: ipſe in lumine viſitare dignatus eſt obſtruſa inferorum, & præpoſitos mortis præſentia inuictæ maieſtatis exterruit: & propter liberandos quos voluit, inferorum portas reſerari præcepit. De ipſo ſiquidem Ioannes Apoſtolus in Apocalypſi loquitur [g]: Poſuit, inquit, manum dexteram ſuper me, dicens: Noli timere: ego ſum primus & nouiſſimus, & viuens qui fueram mortuus, & ecce ſum viuens in ſæcula ſæculorum, & habeo claues mortis & inferorum. Propter Deitatem quippe primus, quoniam principium, quod & loquitur nobis: propter humanitatem verò nouiſſimus, quia ſuſcipere non dedignatus eſt crucem, mortemque pro nobis. Et ideo cui in diuinitate nuda ſunt omnia creaturarum, etiam in homine ſuſcepto habet claues mortis & inferorum.

*enim *alienus * [e] Iob 38. [f] Pſal. 138. [g] Apoc. 1.

Tantùm igitur abeſt Deum Dei Filium incommutabilem atque incomprehenſibilem ab

A ab inferis potuiſſe concludi, vt nec ipſam animam aſſumpti hominis credamus illic aut exitiabiliter ſuſceptam, aut tenaciter derelictam: ſed nec carnē eius credimus contagione alicuius corruptionis infectam. Ipſius namque vox eſt in Pſalmo [a] (ſicut Petrus [b] interpretatur Apoſtolus) Non derelinques animam meam apud inferos, neque dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Ipſe propter culpam noſtram factus eſt velut homo [c] ſine adiutorio inter mortuos liber. Tunc enim quæ non rapuerat (ſicut ſcriptum eſt [d]) exoluebat. Non igitur mirum, ſi Deum locus aliquis recipit, nec tamen capit, præſentiam ſentit, maieſtatem non impedit, expaueſcit omnipotentiam, ſubſtantiam non includit: ſiquidem illa ſumma & perfecta beatitudo inextinguibilis lucis nec obſcurari tenebris, nec variari locis, nec paſſionibus affici, nec conditionibus minui, nec temporibus valeat computari. Dei ergo Filius proprium hominem nec in inferis deſeruit, nec apud inferos dereliquit. Cuius autem virtute ac ma- B ieſtate antiqua * Sanctorum corpora viſa ſunt ſurrexiſſe, ſi Deus inferos minimè viſitauit? Quis ille eſt, qui petras ſcidit, terram commoueri, Solem obſcurari, diem fugari, velum templi in duas diuidi partes effecit? Numquid homo tantùm, non etiam Deus? Ergo ei nec in cruce, nec in morte, nec in ſepulchro, nec in inferis defuit.

[a] Pſal. 15. [b] Act. 2. [c] Pſal. 87. [d] Pſal. 68. *aliqua.

Nec aliter aut de alio ſolet intelligi, quod in Pſalmo dictum eſt [e]: Auferte portas Principes veſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ. Vnde expaueſcentibus atque interrogantibus: Quis eſt iſte Rex gloriæ? Reſpondetur: Dominus fortis & potens, Dominus potens in prœlio. Quo prœlio, niſi in quo mortem calcauit? Peccatum innocens occiſus extinxit, & trophæum victoriæ de diabolo & eius angelis reportauit. At enim ipſe in cruce dixit [f]: Deus Deus meus, quare me dereliquiſti? Sed iſta ſuſcepti hominis vox eſt. Attende vnde ſumpta ſit, & illic vide quid ſequitur [g]: Longè à ſalute mea ver- C ba delictorum meorum. Similis hæc vox eſt etiam illi, qua dicitur [h]: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Nónne paulò antè ipſe diſcipulis ſuis dixerat [i]: In hoc contriſtati eſtis, quoniam dixi, ego ad Patrem vado, & iam non videbitis me. ſi diligeretis me, gauderetis vtique, quoniam vado ad Patrem, quia Pater maior me eſt. In quo ergo iubet gaudere diſcipulos, qualiter creditur contriſtari potuiſſe magiſter, niſi vt in hoc ſuſcepti hominis paſſiones & fluctuationes oſtenderet? Qui enim propter nos redimendos, inſtituendos, confirmandoſque venerat, omnia in ſe infirmitatis noſtræ genera ſuſtinebat. Non enim habemus ſacerdotem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris. Etenim (ſicut ait Apoſtolus [k]) expertus eſt omnia ſecundùm ſimilitudinem ſine peccato. Similis huic eſt etiam illa vox [l]: Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte: verùm non ſicut ego volo, ſed quod tu vis. Nónne in hoc venerat, vt pro nobis hunc calicem biberet, & venenum à D ſerpente propinatum tali antidoto ſalutis expelleret? Nónne poteſtatem [m] habebat ponendi animam ſuam, & poteſtatem habebat iterum ſumendi eam? Nónne ipſe dixerat: Nemo [n] eam tollit à me, ſed ego à me ipſo pono eam? & tamen nunc velut dubitans loquitur & excuſans, vt & illic diuina poteſtas appareat, & hîc ſe conditio humana cognoſcat. Nónne hoc myſterium ante tempora æterna in Deo fuiſſe abſconditum clamat [o] Apoſtolus? Num ergo velut repentinum aliquid Chriſtus expauit, quod certo tempore faciendum in æternitate cum Patre diſpoſuit?

[e] Pſal. 23. [f] Matt. 27. Marc. 15. [g] Pſal. 21. [h] Matt. 26. Marc. 14. [i] Ioan. 14. [k] Hebr. 4. [l] Matt. 26. [m] Ioan. 10. [n] Ioan. 10. [o] 1. Rom. 26 Coloſſ. 1.

Hæc ergo & talia cùm dicuntur, aut fiunt, ſicut ſæpè dictum eſt, veram hominis infirmitatem fragilitatemque demonſtrant, nec ideò præſentiam diuinæ maieſtatis euacuant. Dic homo, quiſquis es, qui putas Deum Chriſtum ab homine Chriſto paſſionis tempore ſeparatum, an recorderis eum paſſuris diſcipulis ſuam præſentiam fideliter pollicen- E tem, qui dicit [p]: Cùm vos tradiderint, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis. Ita ne ille, qui ſeruis facientibus voluntatem Domini tanti muneris gratiam promſit, donauit, & exhibuit; ſibi, qui nullo exiſtente peccato pro noſtris peccatis mortem ſubiit innoxiam, vt Patris faceret voluntatem, diuinum auxilium paſſionis tempore denegauit, & Deus hominem, quem ob hæc ſuſtinenda nulla compulſus neceſſitate ſuſcepit, in hac perfunctione deſtituit? loquitur inter tormenta martyrum præſens, nec eos aliquid meditari permittit, & ſeipſum in crucis patibulum dereliquit? Ipſe eſt enim (quod ſæpè ac ſemper eſt repetendum) nec diſtingui * poteſt Dei hominiſque perſona, quia vnitur in ea diuerſa ſubſtantia. Abſit aliud credere, abſit de omnipotente ſentire, nec naſci æternus, nec creſcere perfectus, nec impaſſibilis pati, nec immortalis mori ſine vlla ſui immutatione vel corruptione, ſicut iam dictum eſt, ſique hæc pati non poſſet ſola diuinitas * *deſunt reliqua.*

[p] Matt. 10. *diuidi.

PROVINCIARVM DISTINCTIO EX VSV ECCLESIASTICO.

ª Aug de Paſtorib. inſi-ne.

* pertẽnere.

A At de legationibus Occidentalium ad Epheſinum Concilium hactenus. Iam verò ad Orientales Epiſcopos ad Synodum profectos conuertamus orationem: de quibus illud admonendum putamus, diſtinctionem Eccleſiarum quæ ſint in Oriente vel Occidente, non quidem ex ſitu Orbis, ſecundùm Coſmographorum exactam deſcriptionem, factam reperiri, ſed pro ratione partiti Romani Imperij: qua etiam ex cauſa accidat, vt interdum quæ in Meridie potiùs eſſent collocandæ Eccleſiæ, inter Orientales reperiantur adnumeratæ, vt quæ ſunt Libyę, Cyrenes, Pentapolis, atque totius Ægypti, nulla alia quidẽ ratione, niſi quòd partes ſint Orientalis Imperij: nam præter receptum ab omnibus in rebus Eccleſiaſticis atque ciuilibus de his vſum, habes id ipſum ex S. Auguſtino, cùm agit aduerſus Donatiſtas, aitque[a]: Vbi ſit Cyrene, fortè neſcis: Libya eſt, Pentapolis eſt, contigua eſt Africæ. Ad Orientem magis pertinet*, vel in diſtributione prouinciarum Imperatorum cognoſce. Imperator Orientalis mittit Iudicem ad Cyrenem.] hæc ipſe: quæ obiter ſemel attigiſſe, ſatis B ſit, ne quis putet Patres & nos cum illis frequenter errore labi, cùm dictarum prouinciarum Eccleſias inter Orientales legi contingat adnumeratas, ſicut & alias ad Septẽtrionis plagam vergentes inter Orientis Eccleſias pariter recenſitas, & Occidentales item dicere quæ ſpectant ad Meridiem & aduerſam illi Borealem partem.

DE EPISC. ORIENT. QVI VENERVNT AD SYNODVM.

DE ACACIO MELITINO ET CYRO ET PETRO EPISCOPIS.

ᵇ Apud Sur. die 20. Ianuar.

ᶜ l. vlt. de an. & trib. Cod. Theod.

ᵈ Nic. lib. 14. cap. 33.

Qui igitur litteris Theodoſij Imperatoris Orientales Epiſcopi vocati erant ad Concilium Epheſi celebrandum, ad diem præſtitutum adeſſe omni ſolicitudine curauerunt, qui ſcilicet ad explodendum nouum portentum & effugandum monſtrum ab Inferi portis proditum, alacri atque accenſo animo eſſent. Inter omnes autem Cyrillus primæ poſt Romanam prærogatiua ſedis, & ipſius primæ ſedis vicaria præfectura reliquos omnes Epiſcopos antecellens, enituit, atque magis magiſq́ue cum morum egregia ſanctitate, tum eximia diuinarum rerum ſcientia claruit. C Inter alios etiam magni nominis ex magnis virtutibus comparati, ex Armenia venit Acacius Melitinæ ciuitatis Epiſcopus: fuit hic inſtitutor magni illius Euthymij[b] archimandritæ, qui his temporibus eximia ſanctitate florebat in Palæſtina, in cuius rebus geſtis à Cyrillo diacono ſcriptis de eodem Acacio honorifica memoria eſt. Magni pariter nominis fuit & inter primos ſanctos Epiſcopos Cyrus Aphrodiſiæ Cariæ Antiſtes, de quo exſtat in conſtitutione[c] Theodoſij Imperatoris præclarum elogium. Sed & inter ceteros magni meriti ſanctos Epiſcopos recẽſendus eſt etiam Petrus Saracenorum Antiſtes, egregiæ ſanctitatis vir. hic nempe ille, quem idem qui ſuprà magnus Euthymius & reddidit vnà cum ſuis ex milite Chriſtianum, & præ excellentia meritorum vt gentis ſuæ primus Epiſcopus crearetur procurauit: cui & ad Synodum profecturo idem Euthymius, vt Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, ſimulq́. Acacio Melitino in omnibus inhæreſceret, perſuaſit: de his enim non Cyrillus Monachus tantùm, ſed & Nicephorus[d] fidem facit. D De aliis autem qui egregia ſanctitate pollerent, haud quid exploratum dicere poſſumus, cùm tamen haud defuiſſe putemus.

CYRILLI ADVENTVS AD SYNODVM.

ᵉ Cyril. epiſt. 32.

ᶠ Cyril. ep. 33. & Act. Eph edit. Pelt. tomo. 1. c. 17.

ᵍ Socrat. li. 7. c. 32.

NESTORIVS CVR PRAEVENIT CETEROS EPISCOPOS EPHESVM.

ʰ Act. 9.

Porrò Cyrillus Alexandrinus, in quem omnium Orthodoxorum oculi conuerſi erant, vtpote auctoritate pollentem Romani Pontificis, cuius gerebat vices, anteſignanus in prœlio aduerſus impietatem ſuſcepto, Alexandria ſoluens, venturus Epheſum, in Rhodum inſulam primò appulit, vnde ad ſuos Alexandrinos epiſtolam ſcripſit de proſpera nauigatione, ipſos hortatus ad bonos conſectandos mores. eſt eius epiſtolæ exordium[e]: Gratia & benignitate Chriſti Saluatoris magnum illud latumq́ue pelagus emenſi, peruenimus Rhodum, &c.] Inde verò Epheſum ſoluens magna actus eſt maris tempeſtate, vt ipſe teſtatur in Apologia ad Theodoſium Imperatorem. Peruenit tandem Epheſum ante pręſtitutam Imperatoris legibus diem; cùm iterum ad ſuos cã dedit epiſtolam, quæ ita incipit[f]: E Deſideranti mihi veſtram moderationem, &c.] vbi inter alia de Neſtorio, quem ibi repererat (nam Socrates ait[g], ipſum ſtatim poſt diem Paſchatis cum magna populi multitudine Epheſum profectum eſſe, & cum eo Irenæum Comitem Neſtorianum hominem) hæc habet: Circumcurſat per omnia loca peruerſa illa peruigilq́ue beſtia, Chriſti gloriæ inſidians: at nihil omnino poteſt, inani prorſus caſſaq́ue illius feritate & malitia permanente. Inſidiatur autem non homini cuipiam vulgari, nobisve ſimili, ſicut noui iſti magiſtri arbitrantur, ſed Deo omnipotenti. Verumtamen audiat à quouis Chriſtum amante[h]: Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. Ferit enim miſer ſeipſum, vnaq́ue cum filiis ſuis ad interitum ruit, &c.] hæc planè de Neſtorio Cyrillus; cùm ille præcucurriſſet ad Synodum, vt ſingulos illuc aduentantes Epiſcopos pertentaret, ſi in ſuas poſſet partes aliqua arte pellicere: ſed fruſtrà ceſſit illi omnis conatus, cùm omnes ſanctorum Patrum ſectari ſacra veſtigia animo ſtatuiſſent.

Præoc-

ª Ex relat. Synod. apud Cyril. to. 4. idẽ Cyril. Apol. & epiſt. 20.

ᵇ Habent Acta Epheſ. edit. Pelt. tomo 2. c. 6.

ᶜ Cyril. Apol. tom. 4.

A Præoccupauit nouus Goliath campum, armorum ex patrocinio Comitum fretus potentia, inſultaturus agminibus Dei viuentis.

Sed quæ iactabat infelix? horrendas planè voces, execrandasq́; blaſphemias illas ſæpè repetens & inculcans, nempe[a]: Nõ eſt dicendum, Deum factum eſſe hominem propter nos] & illud addens: Ego bimeſtrem & trimeſtrem Deum non dico.] hæc nefarius homo & impius, os diaboli, cùm quæ ab illo ipſi ſuggeſta eſſent, veluti energumenus, ſpiritu agitatus ſatanæ, ſic foris euomuit, vt intus grauiori blaſphemiarum incendio æſtuaret. Effutijt iſta miſer, cùm inter alios cõtulit cum Theodoto Ancyræ Epiſcopo, & Acacio Meliteno, qui poſtea hæc eadem detulerunt Patribus[b] in Synodo conſidentibus, vt dicemus. Porrò hæc ipſum dicentem, omnes qui audiebant, execrabãtur Epiſcopi, exceptis ſuis Pelagianis[c], qui ipſi Neſtorio iungebantur: iſti namque (vt vidimus) Romæ à Cæleſtino depoſiti, confugerant B Conſtantinopolim, & ab ipſo Neſtorio obuiis manibus ſuſcepti fuerant, atque vt impietatis collegæ cariſſimi, honorificè habiti.

IOANNIS EPISC. ANTIOCHENI MORAE.

ᵈ Cyril. Apolog ad Theodoſ.

Inter hæc autem cùm tẽpus adeſſet iam conuentus agendi, dieſq́; præſcripta litteris Imperatoris aduenifſet: humanitate quadam viſus eſt omnibus expectandus Ioannes Epiſcopus Antiochenus, qui vnà cum aliis ſibi ſubiectis Epiſcopis dolo malo moras nectebat. Iam antè deteximus hominis technas, fraudeſq́; quas ipſe Ioannes cum ſuo Neſtorio clanculò pertexuerat. Cuius conſilium illud planè fuiſſe inuentum eſt, nimirum refugere præſentiam Epheſini Concilij; ne alterum de duobus pati compelleretur, vel inuitus ferre calculum in damnationem Neſtorij; vel ſi ſecus faceret, illumq́ue defendere aggrederetur, eamdem cum illo ſubiret damnationis ſententiam, atq. è ſede Epiſcopali depoſitus, ſic damnatus excederet. Porrò Cyrillus[d] de eiuſmodi cunctatione Ioannis hæc poſtea ad Theodoſium: Qui enim C Antiochenæ præeſt Eccleſiæ, à ſancta Synodo abfuit, licet à veſtro Imperio ad præſcriptum diem adeſſe iuſſus. Detrectauit autem aduentum ſuum, vt cunctando, improbitati eius qui contra Chriſtum nugatus eſt, *nempe Neſtorij*, gratificaretur; immò ob id quod (vt veriſimile, vel certè verum & indubitatum eſt) eadem cum illo ſentiret.] hæc ipſe. Interea autem idem Ioannes in itinere moras nectens, ad Cyrillum Epheſi conſiſtentem ſuæ cunctationis excuſatorias has litteras dedit[e] frigidas ſatis:

ᵉ Act. Synod. Epheſ. edit. Pelt. tom. 1. cap. 21.

LITTERAE IOANNIS AD CYRILLVM ALEXANDR.

ᶠ Cyril. epiſt. 20. tom. 4.

ᵍ Cyril. Apol. ad Theodoſ.

Domino meo religioſiſſimo, ſanctiſſimo, & comminiſtro Cyrillo Ioannes in Chriſto S.

Non mediocriter me cruciat, poſtquam ſanctitas tua Epheſi præſto eſſe cœpit, paucis hiſce diebus. Etenim ſanctitatis tuæ deſiderium non minùs quàm res ipſa, vt iter hoc quàm citiſſimè abſoluere cupiam, me ſtimulat. Tandem ergo poſt multas exantlatas itineris moleſtias, ſanctitatis tuæ precibus adiutus, præ foribus vrgeo: nam triginta totos dies (tot enim D ſpatij intercapedo poſtulat) iter vſque facio, nihil quicquam quietis prorſus mihi indulgens: multis interim religioſiſſimis Epiſcopis ob itineris inſolentiam & difficultatem grauiter afflictis, atque non paucis quoque iumentis ob continuum illum profectionis laborem extinctis. Tu igitur Deum preceris, obſecro, vt hoſce quinque aut ſex itineris dies citra ęgritudinem, percurrere, ſacrumq́. ac ſanctum tuũ caput nobis cõplecti & exoſculari liceat. Ioannes, Paulus, Macarius, ceteriq. qui apud nos ſunt religioſiſſimi Epiſcopi ſanctitatem tuam ſalutant. Ego quoque cum meis domeſticis vniuerſam quæ tecum agit fraternitatem plurimum ſaluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine piiſſime ac ſanctiſſime.] hactenus ad Cyrillum Ioannes, præmittẽs ad hæc nuncianda duos Epiſcopos, Alexandrum Apameæ, & alterum Alexandrum Hierapolis Epiſcopũ; prout ex Synodica ad Cæleſtinum Papam data patet: inſuper ab illis Ioannis nomine hæc nũciata fuiſſe verba: Præcepit nobis E dominus Ioannes Epiſcopus, vt pietati veſtræ dicamus: Si tardauero; quod facitis, facite.] hęc apud Cyrillũ in epiſtola ad Comariũ[f]. Ita planè homo Neſtorio totus addictus, & à Chriſto prorſus relictus. Subdit autẽ hæc in Apologia ad Theodoſiũ Imp. Cyrillus[g]: Cũ ſextuſdecimus dies ageretur, vix tandem aliqui ex iis qui cum ipſo erant præcipui, & ipſi Metropolitani venerunt, ipſiuſq́ue nomine ſanctæ Synodo annunciarunt, omnino non eſſe eius aduentum expectandum, ſed maturandum vt decreta veſtra perficerentur. Tunc tandem ægrè ſancta Synodus in ſancta eccleſia, quæ S. MARIAE dicitur, congregata eſt.] hactenus vſque ad Synodi principium Cyrillus ad Theodoſium Imperatorem.

DE NVMERO EPISCOPORVM SYNODI EPHESINAE.

ʰ Act. Epheſ. edit. Cotian. c. 32. 34.

Quot autem Epiſcopi in ea conuenerint, vna eademq́. firmior reperitur aſſertio: ex ipſis namque Synodicis teſtificationibus, quibus magis ſtandum eſſe, nemo non dixerit, conſtat pluſquam ducentos Epiſcopos eidem interfuiſſe. ita Synodica[h] ad Clerum Conſtantinopolitanum data ſignificat, id ipſum alia data Synodica ad Imperatores, necnon litteræ

Cyrilli

[a] *Apud Act. Epheſ. edit. Contian.*
[b] *Act. Epheſ. edit. Côtian & edit. Pelt. tom 2. c. 1. et tom. 1. Côcil. in Conc. Eph.*

Cyrilli Epiſcopi Alexandrini[a] ad clerum Alexandrinum : adeò vt non curandum ſit, ſi qui A
hodie in eiuſdem Synodi Actis ſubſcripti inueniuntur, centum quinquaginta trium Epi-
ſcoporum numerum tantùm expleant: nam quamplurimos in eis deſiderari, Collectio Cre-
ſconiana redarguit, in qua nominantur & numerantur Epiſcopi, qui Epheſinæ Synodo in-
terſuerunt[b], centum nonaginta. ita quidem in noſtro codice : fortaſſe in aliis exem-
plaribus integer ipſorum numerus, nullaque ex parte decurtatus dabitur reperiri. Sed
de ſæcularibus magiſtratibus, qui à Neſtorio delecti, ab Imperatore ſunt miſſi Epheſum,
dicamus.

Præter Irenæum Comitem, quem ſibi amiciſſimum Neſtorius ſecum duxit, Candidia-
nus Comes Domeſticorum idemque Neſtorianus miſſus eſt à Theodoſio Imperatore, qui
Synodo intereſſet, curaretque vt omnia ſumma agerentur tranquillitate : re vera tamen qui
Neſtorij cauſam acturus, eidem in omnibus præſtò eſſet, & aduerſus Orthodoxos tyrannicè B
ageret, vt rerum euenta patefecerunt. Quas autem litteras eidem ad Synodum Imperator
Theodoſius dederit, hîc deſcribendas eſſe putamus. ſic enim ſe habent[c].

[c] *Act. Epheſ. edit. Pelt. c. 32. tomo 1.*

Impp. Cæſares Theodoſius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſemper
Auguſti Synodo S.D.

THEODOSII EPISTOLA DE LEGATIONE CANDIDIANI COMITIS.

Cùm magnam omnium, quæ è Republica ſunt, curam habeamus, tum verò maximâ il-
lorum, quæ ad pietatem religionemque conſeruandam pertinere arbitramur. Per ea namq.
cetera quoque bona hominibus ſuppeditantur. Scripſimus proinde non ita multo antè de
pietatis veſtræ Synodo apud Epheſiorum metropolim congreganda; eaque Sacræ noſtræ in-
ſeruimus, quæ inſtitutæ rei quàm maximè conuenire cenſebamus. Quia verò ordinis, quie-
tiſque quam ſacræ veſtræ Synodi conſultationes iure depoſcunt, decentem quoque curam
adhibitam oportuit; ne hanc quoque partem, quò vndique tranquillitas adeſſet, prætermit- C
tendam exiſtimauimus. Non arbitramur autem pietatem veſtram, vt aliis pacem conciliet,
alterius cuiuſpiam extrinſecæ opis egere: ſiquidem ad noſtrũ erga religionis ſtudium ſingu-
laremque prouidentiam pertineret & hanc quoque non negligere.

MVNVS LEGATI IMPERATORIS IN SYNODO.

Igitur Candidianum præclariſſimum religioſiſſimorũ Domeſticorum Comitem ad hanc
ſacram veſtram Synodum abire iuſſimus, ſed ea lege & conditione, vt cum quæſtionibus
& controuerſiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune habeat (ne-
fas eſt enim, qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſia-
ſticis negotiis & conſultationibus ſeſe immiſcere) verùm vt monachos & ſæculares ac ce-
teros denique omnes, qui huius ſpectaculi cauſa vel eò nunc confluxerunt, vel in poſterum
fortè confluent, ab eadem illa ciuitate omnibus modis ſubmoueat : quandoquidem non li-
cet illos, qui omnino neceſſarij non ſunt, ſacrorum dogmatum examen aliquo tumultu im- D
pedire, & iis quæ cum tranquillitate à veſtra ſanctitate conſtitui definirique debent, obſta-
culum aliquod afferre : tum rurſus vt diligenter proſpiciat, ne qua grauior diſſenſio ex mu-
tuo repugnandi ſtudio coorta, & ſæuæ tempeſtatis inſtar debacchata, ſanctiſſimæ Synodi
veſtræ conſultationem, exactioremque veritatis indagationem quouis modo obturbet:
tum denique quò operam det ſedulam, vt omnibus & ſingulis quæ dicuntur, ritè perceptis,
ſinguli inoffensè quod viſum fuerit, in medium proponere, vel ab aliis propoſitum, ſi opus id
fuerit, refutare queant : quò ea tandem ratione, vbi per ſingulas propoſitiones, exceptio-
neſq. inquiſitio citra vllam omnino turbam contentionemque habita fuerit; quod omnibus
placitũ probatumq. erit, communi veſtræ ſanctitatis ſententia conſtituatur, decernaturque.

Ante omnia autem ſeuerè eidem magnificẽtiſſimo Candidiano mandatum eſt, vt quàm
ſtudioſiſſimè obſeruet, ne quem ex ſanctiſſima Synodo veſtra aut reditum molientem, aut E
iter ad exercitum noſtrum affectantem, aut ad alium quemcũque locum abſcedere cupien-
tem, priùs inde abire permittat, quàm diligenti adhibita diſcuſſione, ea omnia decreta, defi-
nitaque fuerint, quæ in diſquiſitionem venerant. Hinc, ne vllâ omnino aut Eccleſiaſticam,
aut aliam quamcumque controuerſiam vndecumque natam vel motam, quæ ad propoſi-
tam ſancti dogmatis conſiderationem non pertineat, antè moueri ſinat, quàm eorum om-
nium, quæ nunc in quæſtionem vocata ſunt, ambiguitate ſoluta, ea quæ ad veritatis inue-
ſtigationem faciunt, exactiſſimo iudicio diſcutiantur, finemque Orthodoxæ religioni con-
gruum ſortiantur.

Quin & huius quoque admonita ſit veſtra pietas, nempe ſerenitati noſtræ viſum eſſe, vt
nulla omnino in ſacra veſtra Synodo, aut etiam in publico Epheſiorum iudicio pecuniaria
aut criminalis cauſa aduerſus aliquem agitetur. Quòd ſi quid huiuſmodi extiterit, cuipiám-
ve vſu

A ve vſu venerit, huius integram cognitionem magnæ huic noſtræ ciuitati reſeruatam volu-
mus. Denique nec id quoque vobis clàm ſit, videlicet, magnificentiſſimum Comitem Ire-
næum neque ſanctiſſimæ veſtræ Synodi conſiliis, neque his quæ eximio legato noſtro Can-
didiano à nobis demandata ſunt, vllatenus communicare debere; vt qui ſolius amicitiæ cau-
ſa cum ſanctiſſimo piiſſimoque celeberrimæ ciuitatis huius Epiſcopo Neſtorio Epheſum
profectus ſit.] hactenus Theodoſij ad Synodum epiſtola, quam Sacram dicunt: ea namque
de cauſa ad verbum ipſam voluimus recitaſſe, vt quæ ſint iura & officia legati Cæſaris in
Synodis, omnibus palàm fiat.

EPISCOPI GRAVIA PASSI EPHESI.

Cùm igitur poſt terminum litteris Theodoſij Imperatoris præfinitum dies adhuc quin-
decim Epiſcopi Epheſi Ioannem Antiochenum Epiſcopum expectaſſent, & de eius aduẽtu
omnem iam ſpem contriuiſſent: vt Synodum iam inchoarẽt, illud etiam impulit, quòd Epi-
B ſcoporũ, qui è diuerſis prouinciis æſtiuis caloribus longo itinere fatigati aduenerant, ægro-
tare complures cœpiſſent, & ex eis aliqui defuncti eſſent; cùm qui remanerent incolu-
mes, ſimilia pati timentes, opus vrgerent. Teſtati ſunt quidem id ipſi in Synodali epiſtola ad
Theodoſium Imperatorem miſſa, his verbis: Interea verò alij quidem Epiſcopi ſenio con-
fecti inuſitata inter alienos viuendi conſuetudine grauiter affligebantur; alij aduerſa valetu-
dine in vitæ periculum adducebantur; nonnulli verò ex illis in hac ipſa vrbe diem extre-
mum obierunt: quidam denique graui rerum penuria conflictati, & ob id moræ impatien-
tes, importunè vt Synodales conuentus primo quoque tempore auſpicarentur, nos vrge-
bant.] hæc ipſi.

SYNODVS QVANDO AGI COEPTA.

Quamobrẽ conſenſu omniũ decimaquinta die impenſæ moræ, quæ fuit vigeſimaprima
menſis Iunij, pridie eius diei qua Synodus haberi cœpta eſt, iudiciali ordine res inchoatur:
C miſſi namque ſunt à Patribus quatuor Epiſcopi, Hermogenes Rhinocururę, Athanaſius Pa-
raliæ, Petrus Parentolorũ, & Paulus Lampæ Epiſcopi, inuitare, ſeu potiùs citare Neſtorium
ad diei ſequentis futurũ in publico omnium conſeſſu iudicium. Qui ab illis conuentus, ma-
gno faſtu ſpernens eos, hæc tantùm eſt verba rotunda ac faſtu plena locutus : Conſiderabo
& videbo.] retulerunt hæc omnia iidem miſſi ad eum Epiſcopi in prima habita ſeſſione[a], die
nimirum vigeſimaſecũda menſis Iunij. Neſtorius autem in litteris, quas poſtea ad Theodo-
ſium miſit, teſtatur ſe miſiſſe Epiſcopum, petẽtem expectari debere Ioannis aduentum; nec
antè cogendam Synodum, quàm Candidianus Comes ipſis diem indiceret; tunc ſe adfutu-
rum pollicitum. Quatuor verò dierum dilationem Neſtorium petiiſſe, ipſum iactare ſoli-
tum, habent litteræ Cyrilli ad Comarium.

[a] *Act. Synod. Epheſ. ſuperius citata.*

Collecta igitur Synodus ipſa eſt in eccleſia ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ, Mariana
D ob eam cauſam appellata. Diſpoſitiſque ſedibus, & pro perſonarum dignitate iiſdem ſin-
gulis diſtributis; præſidere Chriſtum Synodo, eo ſignificauere myſterio, dum ſacroſan-
ctum Dei Euangelium in conſpicua ſede poſuere in medio collocata. Teſtatur id quidem
S. Cyrillus in Apologia ad Theodoſium his verbis[b]: Sancta Synodus in ſancta eccleſia, quæ
Mariana vocatur, congregata eſt, Chriſtumque aſſeſſorem capitis loco adiunxit: vene-
randum enim Euangelium in ſancto throno collocauit, veluti in aures ſacerdotum incla-
mans : Iuſtum iudicium iudicate : Iudicabitis inter ſanctos Euangeliſtas & Neſtorij vo-
ces.] hæc ibi. Et in Synodali epiſtola ad Theodoſium: Sanctum Euangelium, quod ipſum
Chriſtum ob oculos ponebat, in throno qui locũ medium obtinebat, propoſitum fuit, &c.]
id quidem ex more : quod & in Chalcedonenſi quoque factum eſſe Concilio, argumen-
to ſunt illa verba Iudicum atque Senatus coram Patribus dicta[c] : Quoniam Euangelia poſi-
E ta à reuerentia veſtra perſpicimus, &c.]

[b] *Cyril. Apol. tom. 4.*
EVANGELIVM IN THRONO POSITVM.
[c] *Conc. Chalced. Act. 4.*

Quod verò ad reliquum ſedendi ordinem ſpectat: Cyrillum vicem agentem Romani
Pontificis primum obtinuiſſe locum, inde verò Arcadium legatum miſſum à Cæleſtino, vbi
venit, poſtea Iuuenalem Epiſcopum Hieroſolymitanum, atque Theodotũ Ancyræ Epiſco-
pum agẽtes patronos Synodi, ſubinde verò duos alios ſedis Apoſtolicę legatos Proiectũ Epi-
ſcopum ac Philippum preſbyterum, ac reliquos demum Epiſcopos, ex Creſconiana Colle-
ctione, vbi ponitur ſuſcriptio omnium Epiſcoporum, colligi poſſe videtur. Quæ autem die-
bus ſingulis facta ſint, ſat erit hîc ſummatim reddi, cùm extent ipſa Acta Concilij Epheſini,
quæ ſingula fuſiùs doceant: cùm tamen prætermiſſa nolumus, quæ ad plenam rerum ge-
ſtarum exactamq; cognitionem conducere poſſe videntur. Videamus igitur quid diebus ſin-
gulis per Actiones ſingulas factum ſit.

Die itaque vigeſimaſecunda Iunij primâ ſeſſionem haberi contigit, in qua Petrus presby-

PRIMA ACTIO CONCIL. EPHES.

ter Alexandrinus idemq. Tribunus & Notarius legit quæcumq. per Cæleſtinum Papam & A Cyrillum geſta eſſent contra Neſtorium. Poſtea ex ſuggeſtione Iuuenalis Hieroſolymitani Epiſcopi recitatæ ſunt litteræ Theodoſij Imperatoris datæ anno ſuperiori de Synodo indicta. Cumq. cognitum eſſet, iam diu interlapſum eſſe terminum præſcriptum cogendę Synodi, & Epiſcopos nonnullos moram illam ægrè ferre, quòd cõplures mala valetudine laborarent; rem aggredi omnibus viſum eſt. Ac ſic primo loco, expoſcente Cyrillo, editæ ſunt litteræ Theodoſij hoc anno ad Synodum datæ, quas nuper reddidimus. Sed Theodoto Epiſcopo Ancyrano rem differri placuit vſq. ad Neſtorij in Synodum aduentum. Rogati ſunt interea quatuor Epiſcopi, qui pridie huius diei ad Neſtorium aduocandũ ad Synodum miſſi erant, vt de illo referrent. Qui cùm retuliſſent Patribus tumore plenam reſponſionem illius; placuit Epiſcopis, vt rurſum alij Antiſtites mitterentur, qui eumdem Neſtorium conuenirent. Qui ad hoc delecti fuerunt, hi ſunt, Theodulus Epiſcopus Eleuſæ Palęſtinæ, Deſiderius Epi- B ſcopus Cherſonenſis Cretæ, Theopentus Epiſcopus Cabaſorum Ægypti, additus & Epaphroditus lector & Notarius Hellanici Epiſcopi Rhodiorum: quibus & hæc nuncianda Neſtorio tradiderunt[a]:

SECVNDO CITATVR NESTORIVS.

[a] Act. Ephes. edit. Pelt. tomo 2. c. 2.

MANDATVM SYNODI AD NESTORIVM.

Oportebat quidem pietatem tuam per religioſiſſimos piiſſimoſque Epiſcopos, vti ad ſacram Synodum in ſancta & Catholica Eccleſia, hac ipſa luce congregatam veniret, heſterno die admonitam, nullatenus defuiſſe. Quoniam verò ſanctitas tua in coacta Synodo deſiderata eſt; per Theopentum, Deſiderium, & Theodulũ religioſiſſimos ſanctiſſimoſque Epiſcopos, & Epaphroditum Lectorẽ & Notariũ Rhodiorum ciuitatis, te denuò rogare cogimur, vt te nobis adiungas, & nulla ratione ab earũ rerum tractatione, quæ iam præ manibus ſunt, diutiùs abeſſe pergas: præſertim cùm religioſiſſimi Deoque addictiſſimi Imperatores noſtri, vt ceteris omnibus poſthabitis, ad fidem confirmandam ſummo ſtudio incumbamus, tan- C topere nos vrgeant.] hactenus mandatum Synodi ad Neſtorium perferendum. Quid autem ad hæc Neſtorius? relatio facta à Theopento Epiſcopo, vbi cum collegis ad Synodum reuerſus eſt, declarat his verbis[b]:

[b] Act. Ephes. tomo 2. c. 2. edit. Pelt.

RELATIO DE NESTORII CONTVMACIA.

A ſacra & magna hac Synodo ad religioſiſſimum Epiſcopum Neſtorium miſſi, ad domicilium illius venimus. Viſa autẽ non parua militum fuſtibus inſtructorum multitudine, noſtrum aduentum indicari rogauimus: illi autem, ne id fieret, impediebant. Dicebant illum ſeorſum nonnihil quieſcere, ſeque ne quempiam omnino conueniendi ſui cauſa intromitterent, iuſſos eſſe. Cùm verò aſſereremus, fieri non poſſe, vt nullo accepto reſponſo, recederemus, quòd ſacra Synodus publico ſcripto illum citaret, ſuoque conuentui modis omnibus adeſſe cuperet; quidam ex illius clericis egreſſi, idem quod paulo antè milites, reſponderũt. At verò vbi perſtamus, reſponſum vrgentes; Florentius deuotus Tribunus, qui cum Candi- D diano magnificentiſſimo illuſtriſſimoq; deuotorum Domeſticorum Comite vnà venerat, in medium prodiens, tamquam qui reſponſum aliquod allaturus eſſet, expectare nos iubet. Paremus non grauatim. Tandem vnà cum quodam Neſtorij clerico foras egreſſus, ita nos affatur: Mihi quidem Neſtorium videre non licuit, per alios autem hæc ſignificauit: Cùm omnes Epiſcopi ſimul conueniſſent, tum ſe quoque adfuturum. atque hoc ipſum pietati veſtræ renunciatum voluit.] hæc coram Synodo Theopentus Epiſcopus: eadem quoque & collegæ reliqui retulerunt.

Quibus acceptis, ſanctæ Synodo viſum eſt, vt iudiciario ſeruato ordine, Neſtorius denuo etiam tertiò per Epiſcopos citaretur: miſſique ſunt Anyſius Thebarum, Domnus Helladis, Ioannes Epeſti, & Daniel Darnenſis Epiſcopi, necnõ Anyſius Notarius & lector Firmi Epiſcopi Cæſareæ Cappadociæ, dato eiſdem ſcripto mandato, quod Neſtorio offerrent, E his verbis concepto: Sancta Synodus canonibus obtemperans, tamquam leni ac patienti animo hactenus ferens, en tertiò ad ſuum conſeſſum te inuitat. Digneris itaque vel nunc tandem te huic conuentui adiungere, eorumque dogmatum quæ hæreticè pro concione diſſeminaſſe diceris, in communi Eccleſiæ conuẽtu rationem reddere. Quod niſi coram de omnibus hiſce, ſiue ex ſcripto contra te allato, ſiue citra ſcriptum te expurgaueris: ſanctiſſimam Synodum neceſſitate compulſam iuxta ſanctorũ Patrum ſanctiones ſententiam aduerſum te pronunciaturam eſſe, nihil quicquam dubites.] iſta miſit Synodus ad Neſtorium citatione tertia & peremptoria.

NESTORIVS TERTIO CITATVR.

[c] Act. Ephes. edit. Pelt. tomo 2. c. 2.

Quid autem ab eis actum ſit, Ioannes vnus ex miſſis Epiſcopis cum aliis rediens hæc expoſuit coram Synodo[c]: Cùm veſtibulo appropinquaremus, ecce tibi non paruam militum fuſtibus armatorum manum intra ipſum veſtibulum offendimus. Rogamus, vt ad ædium

A ædium, quibus Neſtorius vtebatur, ianuam nos admitterent; vel ſaltem, vt ipſi illum, nos cum tertia iam citatione adeſſe, certiorem faciant, à ſacra Synodo ad vnum hoc deſtinatos, vt ſuam pietatem blandè, omnique cum manſuetudine inuitemus. Verùm diu multumque præſtolati, nec ſub vmbra quidem ab illis ſatellitibus conſiſtere permiſſi ſumus: immò verò inſolenter impudenterque huc illucque nos impellentes, vix tantillum loci concedebant, vbi pedem quietè figeremus. Sed neque vllo quoque humanitatis beneuoloque reſponſo nos dignabantur. Porrò autem cùm multas horas fruſtra expectaſſemus, illud ſubinde repetentes: Quatuor tantùm Epiſcopi præſto ſumus, nullo conuiciandi ſtudio incitati, neq. ob id miſſi vt quippiam contumelioſum aut inhoneſtum deſignemus, ſed vt ſecundùm iuris ordinem, etiam nunc tertiò illum, vti ad ſacram hanc eccleſiam properans ſacræ Synodo interſit, amicè admoneamus. Tandem milites per quoſdam ſignificant, B aliud nullum reſponſum nos eſſe accepturos, etiam ſi ad veſperam vſque in domus veſtibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de cauſa veſtibulo ſe cuſtodes adhibitos, illudque à Neſtorio in mandatis accepiſſe, ne vllum omnino qui à Synodo miſſus eſſet, ad ipſum ingredi permittant.] hactenus Ioannis Epiſcopi relatio, quam collegæ teſtificatione firmarunt.

TERTIA RELATIO DE NESTORII INDVRATA PERVICACIA.

His auditis, cùm nulla ſpes ampliùs aduentus Neſtorij eſſet, immò & vocandi eum denuò omnem aditum pręcluſum ſcirent: ad Synodum celebrandam conuertunt animum & impendunt officia. Lecta eſt per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (vt diximus) Theodoſius dedit epiſtolam; licet Comes ſe inuitum nolentemque abſque præſentia Ioannis Antiocheni id facere conteſtaretur, vt ipſe poſtea affirmauit in conciliabulo à Neſtorianis celebrato. Inde verò primo loco, ex more, recitato ſacroſancto Nicæno fidei Symbo- C lo, lecta eſt ſubinde Cyrilli Epiſcopi Alexandrini epiſtola ad Neſtorium: qua ab omnibus Catholica comprobata, mox iuſſa eſt legi antigrapha Neſtorij ad Cyrillum reddita epiſtola, quæ vt hæretica omnium ſententia improbata eſt, & vt impia conclamata, pariterque damnata, iiſdemque conclamationibus vnà cum ea auctor ipſe Neſtorius omnium ore damnatur his vocibus: Quicumque Neſtorium non anathematizat, anathema ſit: Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Neſtorio communicat, anathema ſit: Omnes Neſtorij epiſtolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Neſtorio commercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema ſit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc ſacra Synodus anathematizat. Qui Neſtorio communicat, anathema ſit.]

IMPROBATA A SYNODO SCRIPTA NESTORII.

Poſt hæc autem ſuggeſtione Iuuenalis Hieroſolymorum Epiſcopi, quem patronum Syn- D odi egiſſe diximus, legi iubetur epiſtola Cæleſtini Romani Pontificis de damnatione Neſtorij, inſuper & epiſtola è Concilio Alexandrino, aliaque Cyrilli ad ipſum Neſtorium data de eius damnatione, niſi litteris pareat Cæleſtini. Quibus cognitis, & omnium ſententia comprobatis, addita his eſt relatio Epiſcoporum, qui dictas litteras Conſtantinopolim ad Neſtorium pertulerunt, quã ſuo loco antè reddidimus. Poſt hæc verò iuſſi ſunt ſanctiſſimi Epiſcopi Acacius Melitinus & Theodotus Ancyrę coram omnibus referre, quas nuper Epheſi audiſſent ore Neſtorij horrendas iactatas eſſe blaſphemias. His autem pluribus recenſitis, ſuggeſtione Flauiani Epiſcopi Philippenſis prolata ſunt in medium ex diuina primùm Scriptura teſtimonia, quibus demonſtraretur, Verbi incarnationem indiuiſè & inconfuſè in vtero Virginis factam, duarumq. naturarum coniunctione vnã tantũ redditam eſſe perſonam, Chriſtum Ieſum, Deum & hominem: quibus additæ ſunt ſanctorum anti- E quorum Patrum de eiuſmodi veritate ſolidæ inconcuſſæque ſententiæ, quas continet Creſconiana Collectio. A quibus quantũ abhorrerent ſcripta Neſtorij, ex eius Quaternionibus in Synodo iuſſis legi palàm factum eſt omnibus. His igitur cum omniũ deteſtatione & execratione auditis, iuſſæ ſunt aliæ ad Synodum ſpectantes legi litteræ, proditæque in primis quæ ſcriptæ fuerunt ab Epiſcopo Carthaginenſi, quas ſuo loco deſcripſimus: quæ laudatæ atque Actis demum inſertæ ſunt. Verùm aduerſus Neſtorium ſententia à Patribus lata eſt, quæ ſic ſe habet[a]:

LECTA EPISTOLA CAELESTINI DE NESTORII DAMNATIONE.

[a] Act. Ephes. Concil. edit. Pelt. tom. 1. cap. 10.

DE DAMNATIONE NESTORII.

Cùm inter cetera religioſiſſimus Neſtorius neque noſtræ citationi parere, neque ſanctiſſimos rurſus religioſiſſimoſque Epiſcopos noſtros ad ſe miſſos admittere voluerit: non potuimus ad eorum quæ impiè docuit examinationem, animum non adiungere. Edocti itaque partim ex litteris, commentariiſque illius hîc publicè lectis, partim rurſum è ſermonibus quos in hac Epheſiorum metropoli habuit, quique teſtimoniis comperti ſunt illum impiè docere

docere & ſapere, per ſacros canones, ſanctiſſimiq. Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi Cæleſtini pa- A
tris noſtri litteras: lacrymis ſuffuſi & penè inuiti ad lugubrem hanc ſententiam ferendam
SENTENTIA IN NESTORIVM LATA.
vrgemur. Igitur Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quem ſuis ille blaſphemiis vocibuſque im-
petiuit, per ſacram hanc Synodum eumdem Neſtorium omni prorſus Epiſcopali dignitate
priuatum, & ab vniuerſo nihilominus ſacerdotum conſortio & cœtu alienũ eſſe decreuit.]
hactenus verba in Neſtorium prolatæ ſententiæ; cui omnes Epiſcopi ſubſcripſerunt, nume-
ro (vt habent Acta) pluſquam ducenti. quam quidem, hiſce additis litteris, voluit Synodus
Neſtorio ſignificari[a]:

[a] Act. Epheſ. Concil. edit. Pelt. tom. 2. cap. 11.

Sancta Synodus iuxta religioſiſſimorum, Chriſtianiſſimorumq. Imperatorũ noſtrorum
præſcriptum in Epheſiorum metropoli per gratiam Dei coacta, Neſtorio nouo Iudæ.

Agnoſce, te propter impias conciones tuas, obſtinatamque aduerſus ſacros canones con-
tumaciam, contumacemque obſtinationem, vigeſimaſecunda menſis Iunij iam decurrẽtis, B
ſecundũ Eccleſiaſticarum ſanctionum decreta, à ſancta Synodo exauctoratum, atq. adeò ab
omni Eccleſiaſticæ dignitatis gradu amotum eſſe.] hactenus ſancta Synodus ad Neſtorium.
Secutæ ſunt poſt damnatum Neſtorium acclamationes, quibus Cæleſtinum Papam, qui
iam antè damnaſſet Neſtorium, mirificè laudauerunt: teſtantur id quidem litteræ Synoda-
les die ſequenti ſcriptæ ad Imperatores.

Poſt hæc verò ab eadem ſacra Synodo Catholicæ fidei decretum firmatum eſt: repeti-
to namque Nicæno Symbolo, ſub anathemate præceptum eſt, ne quis aliquid præter id
quod per eum definitum eſſet, ad fidem adiicere vllo modo tentaret. Hunc itaque finem
acceperunt Acta Concilij Epheſini primæ diei. Sic igitur proiectus eſt draco ille magnus,
qui inſidiabatur Virginis partui, inuidens illi diuinitatem. Et ſicut in cælo magnum perti-
git gaudium Angelos omnes eaſdem voces victoriæ iterum repetentes: Nunc[b] facta eſt C
ſalus & virtus, & regnum Dei noſtri & poteſtas Chriſti eius: quia proiectus eſt accuſator fra-
trũ noſtrorum] ita & in Eccleſia Dei Fideles exultantes gloriam & laudẽ Deo dederunt &
Chriſto eius cum Spiritu ſancto, qui vindicaſſet per ſanctos Patres ſanctiſſimam Virginem
Mariam Deiparam à Neſtorij portentoſa calumnia. Quo autem extemporaneo trium-
pho ipſe pius, Deoque dilectus, Virginis cliens ac ſubditus, eiuſque cultor populus Epheſi-
nus exceperit progredientes è tanta victoria Patres, litteræ Cyrilli Alexandrini tunc tempo-
ris ad ſuos ſcriptæ teſtantur, cùm de rebus tunc geſtis eoſdem reddidit certiores; ſic enim
ſe habent[c]:

[b] Apoc. 15.

[c] Cyril. ep. 34. tom. 4.

EPISTOLA CYRILLI AD ALEXANDR. DE REBVS IN SYNODO GESTIS.

Etſi fuſiùs pietati veſtræ quæ geſta ſunt, ſignificanda erant; vrgentibus tamen tabella-
riis, breuiùs ſcripſi. Scitote itaque, ſanctam Synodum vigeſimaoctaua menſis Payni, Epheſi,
in magna eius ciuitatis eccleſia, quæ Maria Deipara vocatur, celebrari cœpiſſe. Cùm D
autem integrum diem conſumpſiſſemus: tandem ipſum Neſtorium ſacro Concilio adeſ-
ſe & ſe conferre non ſuſtinentem condemnauimus, depoſitionique ſubiecimus, & ab Epi-
ſcopatu excluſimus. Sumus autem hîc congregati Epiſcopi vltra ducentos, ferè plus minus
trecenti. Perdurauit autem vniuerſus ciuitatis populus à manè vſque ad veſperam ſan-
ctæ Synodi iudicium expectans. Vt autem audierunt infelicem illum eſſe depoſitum, cœ-
perunt omnes vna voce ſanctam prædicare Synodum, & Deum glorificare, quòd ceci-
diſſet fidei inimicus. Egredientes verò nos ab eccleſia deduxerunt cum lampadibus vſ-
que ad diuerſorium noſtrum (erat enim iam veſpera) & facta eſt multa lætitia, & lumina-
ria in ciuitate poſita, ita vt & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribulis nos
præcederent. Oſtendit enim Saluator blaſphemantibus gloriam ſuam, quòd omnia poſſit.
Facturi itaque ſumus chartulas complectentes depoſitionem illius: indeque, Deo comitan- E
te, ad vos feſtinare. Chriſti gratia, omnes ſumus bona animi & corporis valetudine. Opta-
mus vos valere in Domino, dilectiſſimi & deſideratiſſimi.] hucuſque Cyrillus ad ſuos.

TRIVMPHVS ORTHODOXORVM.

Tunc planè accidit, vt ſicuti ignorantes Epheſij olim verum Deum, dæmonum ludibriis
dementati, Dianam Magnam propenſiori ſtudio colere & conclamare ſolebant, ita iidem
ad veram per Apoſtolos tranſlati religionem, benè verſa rerum vice, iiſdem præcinentibus,
& reliquis ſucceſſoribus ſanctiſſimis Epiſcopis ſuccinentibus, omnes ex æquo, Mariam Dei-
param, celſioribus attollerent vocibus, præconiis exaltarent, iugiterque repeterent, & in-
fatigabili ſtudio iterarent: quam & propenſiori obſequio venerari, & celebriori cultu fre-
quentare perſeuerarunt. Porrò per publicos præcones damnationem Neſtorij Epheſi pro-
mulgatam & proclamatam fuiſſe, Candidianus Comes in conciliabulo poſtea teſtatus eſt.
Sed iam ad ſequentis diei Acta pergamus.

Sequenti

A Sequenti die, vigeſimatertia menſis Iunij, Cyrillus cùm in vnum cõueniſſent Epiſcopi,
habuit ad populum homiliam, cuius eſt exordium: Alacrem video congregationem ſan-
ctorum omnium, qui hic promptè à ſancta Deipara Maria vocati conuenerunt, &c.] vbi
complura in laudem ſanctiſſimæ Dei genitricis locutus, in Neſtorium acerrimè (vt par erat)
inuectus eſt. Poſt hæc verò ſcriptæ ſunt à Synodo litteræ ad Theodoſium Imperatorem de
rebus Epheſi geſtis vſque ad Neſtorij damnationem. eſt illarum exordium[a]: Veſtra pietas,
piiſſimi Chriſtianiſſimiq. Principes, &c.] & in fine, quid ab eodem Imperatore Patres pete-
rent, explicauerunt his verbis: Veſtram autem maieſtatẽ iterum atq. iterum rogatam cupi-
mus, vt vniuerſam illã doctrinam è ſanctis Eccleſiis ſubmoueri, eiuſdemq. libros vbique lo-
corum repertos iubeat flammis abſumi. Quòd ſi quis veſtras ſanctiones ſpreuiſſe compertus
fuerit, ille veſtræ dominationis indignationẽ non abſq. formidine ſentiat. Hac enim ratione
B fiet, vt Catholica fides per veſtram pietatem munita perſiſtat illæſa, noſque iuges pro veſtra
maieſtate preces fundamus, per quam & Chriſtus glorificatur, & gloria Dei omnibus homi-
nibus illuſtrior redditur. Porrò autem quò iſtæc ſint clariora, magiſq. aperta, adiungere pla-
cuit Actorum monumẽta. Subſcripſimus omnes quotquot piiſſimi Epiſcopi in ſuperioribus
commentariis fuimus ordine recenſiti.] hæc Patres ad Theodoſiũ; licet, ex more, ad vtrum-
que Auguſtum datam eſſe epiſtolam, inſcriptio præſeferat. Qua etiam die, nempe vigeſi-
matertia menſis Iunij, iidem qui interfuerant Synodo Epiſcopi litteras perbreues de damna-
tione Neſtorij ſcripſerunt ad Eucharium & clerum Conſtantinopolitanum his verbis[b]:

SECVNDA ACTIO CONCILII, EX QVA SYNODALIS EPISTOLA AD THEODOS. IMP. SCRIPTA.

[a] Cyril. epiſt. Synod. 1.

[b] Act. Epheſ. edit. Pelt. tomo 2. c. 12.

Sancta Synodus ſecundùm religioſiſſimorum, piiſſimorumq. Imperatorum noſtrorum
decretum Epheſi Dei gratia congregata, illuſtriſſimo Euchario, reuerendiſſimiſque presby-
teris & œconomis, ceteriſque religioſiſſimis, Catholiciſſimiſque Conſtantinopolitanę Ec-
C cleſiæ clericis ſalutem.

Agnoſcat pietas veſtra, blaſphemum & nefarium illum Neſtorium propter impiam ſuam
doctrinam, præfractamque aduerſus Eccleſiaſticos canones contumaciam, heſterno die, qui
fuit menſis Iunij iam labentis vigeſimusſecundus, à ſancta Synodo iuxta Eccleſiaſticas ſan-
ctiones exauctoratum, & ab omni Eccleſiaſtico gradu & ordine amotum eſſe. Sedulò pro-
inde omnia, quæ ad Dei Eccleſiam pertinent, curate & aſſeruate: certi exactam vos illi ra-
tionem reddituros, qui Dei voluntate, piiſſimorumque ac religioſiſſimorum Imperatorum
noſtrorum nutu, communibuſque ſuffragiis ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſco-
pus præficietur.] hactenus Synodalis epiſtola. Alia inſuper reperitur epiſtola Synodalis eo-
dem argumento conſcripta ad Clerum itidem Conſtantinopolitanum, in qua mentio ha-
betur de Ioanne Euangeliſta, quòd cum Maria Dei genitrice Epheſum aliquando incolue-
D rit. eſt eius initium[c]: Nemo vmquam Creatori ſuo obſiſtere auſus, &c.] Scriptæ autem ſunt
à Cyrillo aliæ, ſed priuatim, de Neſtorij damnatione epiſtolæ, & inter alios ad clerum eiuſ-
dem vrbis, vt ex eorum ad ipſum redditis litteris [d] apparet.

EPISTOLA SYNOD. AD CLERVM CONSTANTINOP.

[c] Acta Epheſ. edit. Pelt. tomo 2. c. 17.

[d] Extant in Act. Concil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. cap. 24.

Quæ verò funeſta poſt hæc acciderint, ipſe ſtylus exarare magnoperè exhorreſcit. Acci-
dit planè (vt antiquis prophetiis iungamus hiſtoriam) iuxta illud Apocalypſis[e]: Cùm ſe
deiectum vidiſſet, iratus eſt draco in mulierem, & abiit facere prælium cum reliquis de
ſemine eius, qui cuſtodiunt mandata Dei, & habent teſtimonium Ieſu Chriſti: & ſtetit ſu-
per arenam maris.] cui præſto fuit beſtia è mari aſcendens, aucta capitibus ſeptem, corni-
buſque decem armata, ornata verò regiis diadematibus, viſu horrenda ob blaſphemię no-
mina ſuper capita exarata. Cùm videlicet Neſtorius deterrimus omniũ hæreſiarcha, dam-
natus licet, denuò inſtaurans bellum, nullo niſi arenæ ſterilis fundamẽto ſubnixus, ab emer-
E genti beſtia aucupatur auxilium; dum videlicet ſæculari poteſtate, Comitibus ipſis, regiis ar-
mis, vi tyrannica expugnare conatur ſanctos Dei & Catholicam veritatem. quibus quidem
rebus ſymbolicæ illæ ſpecies quàm concinnè aptentur, atque eius fautoribus congruant,
ipſius hiſtoriæ veritas plus ſatis ſignificabit. Aggrediamur ergo tragœdiam omnium fune-
ſtiſſimam; & de Synodo œcumenica Epheſina in Spiritu ſancto legitimè congregata, tranſ-
eamus ad veſparum examen, crabronum turmam, ſynagogam Phariſæorum, prædonum
ſpeluncam, & conuenticulum ſatanæ: hæc enim nõ eſſe inania verba in pampinos luxurian-
tis orationis, ex improbis ipſorum factis plus ſatis inuenies, vbi videbis totum ab ipſis nego-
tium peragi vi, metu, infreni audacia & ſoluta licentia, nõ more Epiſcoporũ, ſed pyratarum:
vt non obſcurè cernere poſſis, omnes legiones ſpirituum infernorum vnà cum hominibus
ſceleſtiſſimis ad roborandum Antichriſti dominium in caſtris Neſtorij militaſſe. Age igitur
lugubrem exordiamur narrationem.

[e] Apoc. 12.

DE NESTORIO INSTAVRANTE CERTAMEN.

Candi-

CANDIDIANVS COMES TYRANNIDEM IN EPISCOPOS EXERCET.

Candidianus Comes, cui ab Imperatore pacis publicæ cura, vt cum tranquillitate Synodus ageretur, mandata fuerat: ſtudens Neſtorio, eiuſdemq. patronus effectus, primùm omnium terræ mariſq. vias ſolerti cura cuſtodiri, aſſeruariq; tyrannico officio iubet; ne de his quæ in Synodo geſta eſſent, litteræ perferrentur ad Imperatorem vel alios: ipſe verò ad eum ſcribit aduerſus Cyrillum & reliquos, calumniatus eos, quòd præproperè nimis, nõ expectato Ioanne Antiocheno Epiſcopo, conueniſſent; mentitus inſuper, nõ omnes qui Epheſi erãt Epiſcopi, Synodo interfuiſſe, vocatoſq; minimè eſſe: adiecitque illud quoque mendacium, eos qui conueniſſent, diſcordes inter ſe fuiſſe. Hæc quidem omnia pro Neſtorio aduerſus vniuerſam ſanctam Synodum à Candidiano ad Theodoſiũ fuiſſe cõſcripta, Cyrillus in epiſtola poſtea data ad Epiſcopos Comarium & Potamonẽ & archimãdritam Dalmatiũ Conſtantinopoli commorantes affirmat. eſt eius exordium[a]: Expectauimus quidem venerandiſſimi Neſtorij aduentum, &c.] His autem Candidiani Comitis litteris Neſtorius ſuas ad eumdem Imperatorem Theodoſium addidit, in eamdem quoque ſententiam & argumentum, niſi quòd iſte plura mendacia confarciuit, & quæ falſa erant, variis ornata pigmentis reddidit apud rerum geſtarum ignaros fide digniſſima. Eſt Neſtorij ad Imperatorem tunc datæ epiſtolæ initium[b]:

a Cyril. epiſt. 20.

b Act. Epheſ. edit. Pelt. tomo 3. c. 20.

NESTORIVS QVAE SCRIPSERIT AD THEODOSIVM IMP.

Pietatis veſtræ decreto ad Epheſiorum ciuitatem vocati, &c.] Veterator enim, quo deciperet Imperatorem, quid primùm profeſſus eſt ſuis litteris? Nicænæ ſe fidei non profeſſorem tantùm, ſed acerrimum exhibuit defenſorem, cuius cauſa ſe Epheſum veniſſe teſtatur: rerum verò geſtarum ſeriem recenſere auſpicatur à mendaciis, cùm negat Ægypti Epiſcopos expectare voluiſſe Ioannem Antiochenum præmittentem aliquos, qui breui fore ſuum nunciarent aduentum. Adiecit aduerſæ partis Antiſtites egiſſe tyrannicè, intentaſſe minas, ſatellites per ciuitatem ſparſiſſe, qui tumultu eam perturbarint, quique & ad domum ipſius Neſtorij perſtrepentes acceſſerint, mortemque eidem intentarint; horumque omnium ducem fuiſſe Memnonem Epheſiorum Epiſcopum. Quid hoc? Ille obiectare eſt auſus in Catholicos vim & metum, cùm ipſe polleret duorum Comitum apparitura, & eorumdem militibus vallaretur, quorum haud exiguus numerus eſſe poterat: etenim Candidianus ad hoc miſſus ab Imperatore, benè ſtipatus agminibus militum Epheſum venerat. His adiecit conqueſtus, omnes Epheſi eſſe ſibi occluſas eccleſias, nec patere ſibi locum aliquem ad Synaxim: cùm tamen negare non poſſet, ſibi ac ſuis Dei genitricis baſilicam, immò omnes apertas fuiſſe, ſi rectè ſentiens cum aliis Epiſcopis conueniſſet. Hæc & alia effutiit callidus ille, poſtulans ab Imperatore (ad hoc enim cuncti eius conatus & ſtudia tendebant) vt legitimam cogi iuberet Synodum, abſque tamen Ægyptiis, in qua duo ex vnaquaque prouincia adeſſent Antiſtites.

Ad poſtremum verò, quaſi grauiſſima à Catholicis pateretur, clauſit epiſtolam iſta periodo: Quòd ſi id fieri non poteſt; ſaltem curetur, vt tutò nobis ad propria redire liceat: nam hanc ipſam vitam ſe nobis erepturos comminantur.] vafrè quidem iſta, vt qui depoſitus eſſet, in ſuam ſedem reuocaretur Conſtantinopolim: ſicuti & aſtutè ad nouam infelix Synodum prouocat, à legitima condemnatus, cùm ſciret eam minimè concedi debere: tutumq. inſuper reditum petit, quàm mendaciſſimè cauſatus diſcrimen vitæ, qui ad ſui cuſtodiam ſciret exercitus cũ Comitibus habere paratos. Subſcripſerunt poſt ipſum huic Neſtorij epiſtolæ, ad maiorem illi fidem conciliandam, nouem qui cum eo erant Epiſcopi, nempe Fritillus Heracleæ Thraciæ, Helladius Tarſi, Himerius Nicomediæ, Alexander Apameæ, Eutherius Tyanorum, Baſilius Theſſaliæ, Maximus Anazarbi, Alexander Hierapolis, & Dorotheus Marcianopolis Myſiæ, Neſtorianæ fæces.

Antequam autem res à Ioanne Antiocheno atque collegis Epiſcopis ſchiſmaticis Epheſi geſtas narrare aggrediamur; hic meminiſſe debemus, Non recens & ob Neſtorium fuiſſe Antiochenorum Antiſtitum diſſidium aduerſus Cyrillum, vel alios prædeceſſores, ſed planè vetus, ob eam quidem cauſam, quòd Alexandrinus Epiſcopus primus poſt Romanum in Eccleſia Catholica Antiſtes, iura ſibi vendicabat totius Orientis Eccleſiarum, refragantibus Antiochenis Epiſcopis, qui illi ſubiici indigno ferebant animo. His igitur iactis antè, & coaleſcentibus in dies diſcordiæ ſeminibus, factum vt odio impellente, concitus nimis Ioannes cum ſuis ferretur aduerſus Cyrillum, & qui cum illo erant, Epiſcopos. Sed his patefactis, iam cœptam hiſtoriam proſequamur.

IOANNIS ADVENTVS CVM TYRANNIDE.

c Euagr. li. 1. cap. 5.

Die quinto à Neſtorij damnatione (vt Euagrius[c] auctor eſt) Ioannes Epiſcopus Antiochenus vnà cum ſuis Epheſum venit, nempe vigeſimaſeptima menſis Iunij. teſtantur id quidem

quidem ipſa Acta Epheſina[a], & Cyrillus in Apologetico[b]: ex quibus planè erroris arguuntur qui poſt biduum vel triduum adueniſſe Ioannem affirmant[c]. Quid autem Ioannes ipſe egerit, ſimulac ingreſſus eſt Epheſum, epiſtola Synodalis ad Cæleſtinum Papam miſſa declarat his verbis[d]: Sperabamus futurum, vt religioſiſſimus Ioannes Antiochenus diligentiam ac pietatem Synodi laudaret; & forſan etiam quereretur, quòd tardiùs depoſitionem Neſtorij aggreſſi eſſemus. Verùm enimuerò omnino contrarium, contraque quàm ſperabamus, degenerauit: inuentus eſt enim inimicus, & maximus cùm ſanctæ Synodi, tum rectæ Eccleſiarum fidei hoſtis, ſicut res ipſæ declararunt. Nam ſimulatque Epheſum ingreſſus eſt; antequam puluerem ex itinere contractum abluiſſet, nondum depoſito pallio, collectis quibuſdam qui vnà cum Neſtorio defecerunt, & blaſphema contra ſuum ipſorũ caput loquuntur, & gloriæ Chriſti tantùm non illudunt, quos ſibi ipſi veluti collegium circiter triginta hominum, nomen Epiſcopatuum habentium collegit, quorum alij extorres vagantur, nec Eccleſias habent, alij ſæpenumerò grauibus de cauſis à Metropolitanis ſuis ſunt depoſiti (ſunt autem cum illis etiam Pelagiani & Cæleſtiani, & ex illis quidam qui è Theſſalia ſunt eiecti) his inquam collectis, rem auſus eſt impiam, qualem nemo ante illum vmquam auſus eſt.] quales autem hi eſſent, Synodica Orthodoxorum ad Imperatorem miſſa declarat[e], & Cyrillus inſinuat in Apologetico. Verùm hæc poſtea.

a Act. Epheſ. edit. Pelt. tomo 4. c. 1.

b Cyril. Apol. tom. 4.

c Liberat. diacon. Breuiar. c. 6. Niceph. li. 14. c. 37.

d Extat apud Cyril. epiſt. Synod. 12.

e Apud Cyril. ept. Synod. 4.

Quid verò idem Ioannes ipſa prima die per Irenæum Comitem admiſerit aduerſus Dei Epiſcopos, qui à ſancta Synodo miſſi fuerant, vt ei in via occurrerent, litteræ Memnonis Epheſini Epiſcopi ad clerum Conſtantinopolitanum docent his verbis[f]: Agnoſcens autem S. Concilium proximè futurum eius aduentum, honorans & debitum ſacerdotale implens, miſit quoſdam Deo amantiſſimorum Epiſcoporum etiam cum reuerendiſſimis clericis in occurſum eius, vt hæc faciens, & debitum honorem adimplens: qui item manifeſtarent quòd deberet à Neſtorij colloquio abſtinere, eò quòd à ſancto Concilio damnatus eſſet ob impietatem, quam fuerat meditatus. Ipſe verò Ioannes non permiſit, ſequentibus eum militibus, in itinere ſe videri. Illi nihilominus ſecuti ſunt, & domum vbi manſit occurrerunt; & plurimas obſeruantes horas, & non permiſſi cum eo habere colloquium, manſerunt nihilominus iniurias patientes. Poſt multas autem horas, cùm hoc ei viſum fuiſſet, euocauit Dei cultores Epiſcopos & clericos, introducens eos per milites. Cumque illi quæ à ſancto Concilio mandabantur, manifeſta feciſſent: præmiſit magnificentiſſimum Irenæum, & qui cum eo erant, Epiſcopos & Clericos, importabiles inferre plagas noſtris comminiſtris & clericis, vt etiam in diſcrimen vitæ venirent. His igitur geſtis, venientes ad ſacrum Cõcilium qui miſſi fuerant Dei cultores Epiſcopi, & plagas oſtendentes, & quæ fuerant acta narrantes ſub Geſtis monumentorum, ſacroſancto Euangelio propoſito; ad indignationem mouerunt ſanctum Concilium; cùm eum caſtigantes excommunicatum pronunciarunt: quæ quidem excommunicatio manifeſta facta eſt.] hæc ibi: quibus pariter declaratur, tertiam hanc eſſe habitam à Catholicis Actionem, ex qua miſſi ſunt Epiſcopi ad Ioannem; à quo malè habiti, ad Patrum conſeſſum, à quo legati fuerant, redierunt.

f Act. Concil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. cap. 15.

EPISCOPI VERBERATI IVSSV IOANNIS.

TERTIA ACTIO.

CONCILIABVLVM NESTORII ET IOANNIS EPHESI.

Talis namque præcedere debuit apparatus ad conciliabulum, cui ſatanas præſideret, quod collectum eſt per Neſtorium & Ioannem excommunicatos Epiſcopos, cuncta Candidiano Comite procurante; cui adfuerunt Pelagiani & alij ob ſcelera è throno antè eiecti Epiſcopi: locus etiam illi congruus, non ædes ſacra, ſed diuerſorium fuit: non quidem in ſacris ædibus, ſed in caupona ea tractanda erant, in qua luſores, meretrices, ganeones, & reliqui nebulones ſuos ſoliti ſunt habere & frequentare congreſſus. Conuenere ibi die ipſa qua aduenit Ioannes, vigeſimaſeptima menſis Iunij, nempe die quinta à damnatione Neſtorij. In ipſo igitur Ioannis diuerſorio collectis ipſis, ſimul Candidianus de his quæ hactenus Epheſi geſta eſſent, vt ſibi viſum eſt, prælocutus, recitauit litteras Imperatoris: in quarum veluti ſacra lectione aſſurrexerunt omnes Epiſcopi, illi turpiter adulantes contra Eccleſiæ morem, cùm tantus honor deberetur dumtaxat diuinæ Scripturæ lectioni. Proſecutuſque de rebus in Synodo geſtis narrationẽ, nonnulla mendacia eidem ſimul intexuit. Tunc Ioannes ſuas querelas aduerſus Synodum protulit, quòd ab ea minimè expectatus eſſet. His ita præmiſſis, perinde ac ſi Neſtorius Catholicus eſſet, & eius doctrina in omnibus Orthodoxa, de eo ne verbum quidem factum eſt, ſed accuſationes propoſitæ ſunt aduerſus Memnonem Epiſcopum Epheſinum, & Cyrillum Alexandrinum.

CALVMNIAE NESTORIANORVM IN PATRES CONCILII EPHESINI.

Sed quænam erant iſtæ? Aduerſus Memnonem quidem, quòd omnes eccleſias Neſtorio clauſiſſet, atque eius clericis minas intentaſſet. In Cyrillum verò, quòd ſcriptis ſuis ad Neſtorium

ſtorium Conſtantinopolim miſſis hæreſes admiſcuiſſet. Demum omnes Epiſcopos, qui legitimæ Synodo interfuerant, turpiſſimè infamarunt, iactantes nimirum illorum alios eſſe Arianos, Eunomianos alios, nec non Apollinaris errore conſperſos. Ceterùm in Cyrillū tantummodo atque Memnonē lata confeſtim ab eis depoſitionis ſententia eſt; amboq. vt hæretici condemnati ſunt, atque ſede depoſiti; Cyrillus quidem, quòd hæreticam doctrinam ſuis ſcriptis manifeſtaſſet; Memnon verò, quòd Cyrilli capitula promulgaſſet, multaq. contra canones peregiſſet: reliquos autem Epiſcopos excommunicationi ſubiectos eſſe voluerunt, quouſque Cyrilli capitula condemnarent. Ita quidem iſti, nullo à canonibus preſcripto iuris ordine ſeruato, vel ſpecie tenus, nec illis quos damnarunt citatis ſaltem, tantam ſententiam protulerunt, more ſchiſmaticorum & hæreticorum ſacros canones ſubuertentium. A

[a] Act. Epheſ. edit. Pelt. tomo 3. c. 1.

SENTENTIA A NESTORIANIS LATA IN EPISCOPOS ORTHODOXOS.

At deſcribamus hîc ipſam ab eis latam ſententiam, quam ſic prælocutus Ioannes Antiochenus inſtar fulminis furibundus intorſit[a]: Ego quidem optarem, neminem ex iis vmquam qui ad ſacerdotium à Deo adſciti ſunt, extra Eccleſiaſtici corporis communionē eiici. B Sed quia vſu interdum venit, vt membra quædam immedicabili morbo corripiantur; ob totius corporis incolumitatem quædam nonnunquam reſectiones adhibeantur, neceſſe eſt. Cum itaque Cyrillus & Memnon inſignis illius iniquitatis, quæ accidit, auctores extiterint, & vt Eccleſiaſticæ ſanctiones, piaque pientiſſimorum Auguſtorum decreta peſſumdarentur, occaſionem præbuerint; & prædictorum capitulorum promulgatione, ſe hæreticos eſſe, pleniſſimè ſignificarint: æquum eſt, vt ipſi quidem exauctorationis ſententia plectantur; reliqui verò qui in ipſorum errorem abducti ſunt, excommunicationis vinculo tantiſper innodentur, donec proprio tandem delicto agnito, hæretica Cyrilli capita anathematizent, & in fide à ſanctis Patribus Nicææ quondam congregatis edita planè acquieſcant: ita vt nihil prorſus extraneum aut peregrinum addi ſinant, & iuxta piiſſimorum noſtrorum Imperatorum litteras cœtui noſtro ſe adiungant, & controuerſarum tandem quæſtionum examinatione fraternè ſuſcepta, piam fidem vnà nobiſcum confirment.] hactenus ſententia Ioannis atque aliorum Neſtorianorum calumniantium Cyrilli capitula, quæ ſuperiùs recenſuimus. C

[b] Act. Epheſ. edit. Pelt. tomo 3. c. 1.

LIBELLVS DAMNATIONIS A NESTORIANIS SCRIPTVS.

Hac ab eis lata ſententia, ſcriptus ab eiſdem eſt ad ipſam ſanctam œcumenicam Synodum damnationis libellus, qui ſic ſe habet[b]:

Optaſſemus quidem, iuxta ſanctiſſimorum Patrum canones, piiſſimorumque ac Chriſti amantium Regum noſtrorum litteras, Synodum pacatè celebrari potuiſſe. Quoniam verò vos hæretico ſenſu menteque vſi, non parua temeritate tumultuationeq. priuatim inter vos conſeſſum celebraſtis (tametſi ſecundùm terminum à religioſiſſimis Principibus noſtris præfinitum præ foribus iam ageremus) omniq. turbarum genere ciuitatem & ſanctam hanc Synodum impleſtis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinarij, Eunomij, atque Arij improbitate & peruerſitate conſpirant, inquireretur: neque tandem Epiſcoporum vndecumque piiſſimorum Imperatorum noſtrorum opera conuocatorum aduentum expectaſtis; cùm tamen magnificentiſſimus Comes Candidianus & ſcripto & dicto, ne quicquam iſtiuſcemodi adoriremini, ſed communem omnium Epiſcoporum conſeſſum expectaretis, ſeueriſſimè vobis interminaretur: Ideò tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon huiuſce ciuitatis Epiſcope, ſcitote vos exauctoratos, omnique Epiſcopali honore exutos, & ab omni præterea Eccleſiaſtico miniſterio & functione penitus eſſe amotos: quippe qui ſoli, vt ſanctorum Patrum canones conculcarentur, omniaque confuſione & turbis miſcerentur, auctores & duces extiteritis. At vos reliqui omnes, qui ſeditioſè & iniquè contra Eccleſiaſticas ſanctiones, regiaque decreta Actis conſenſiſtis, tantiſper anathemati ſubiaceto, donec agnita culpa veſtra reſipiſcatis, fidemque à ſanctis Patribus in Nicæa ciuitate congregatis expoſitam integrè ſuſcipiatis, nihil illi externum ac peregrinum attexentes: capita præterea hæretica à Cyrillo Alexandrino expoſita, vt quæ Euangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ apertè repugnent, anathematizetis; & litteris denique piiſſimorum Chriſtiq. amantium Regum noſtrorum, qui fidei quæſtionem quietè agitari, accurateque diſcuti præcipiunt, per omnia pareatis.] hactenus libellus damnationis: quibus omnibus quadragintatres Epiſcopi ſubſcripſerunt, inter quos adnumeratur Theodoretus Epiſcopus Cyri, & Paulus Emeſenus. Obſeruatione quidem digna res eſt, quot quantiſque ſe inuoluant indumentis hæretici, vt videantur eſſe Catholici: in ore canones, in verbis fides, eademque Orthodoxa Nicæna, in factis zelus æſtuans, & prætenſa defenſio pietatis: ſed venenum aſpidum ſub labiis eorum; & cùm melliti ſint ſermones eorum ſuper oleum, ipſi ſunt iacula. Nam aſpice nouam fraudem. D E

Cùm

NOVA FRAVS NESTORIANORVM.

A Cùm enim ad Synodum œcumenicam hæc appareant eſſe conſcripta, ad eam tamen nequaquam miſſa fuerunt: ſed clanculò rem agentes, iſthæc cum litteris ad Imperatorem & ad clerum Conſtantinopolitanum miſerunt: extant ipſæ litteræ. Sicque factum eſt, vt in remotioribus ciuitatibus ex eorū litteris Synodus œcumenica magnopere infamaretur, cùm ipſi Epiſcopi qui erant Epheſi in Synodo congregati, nihil penitus horum ſcirent: hæc enim ſe ignoraſſe, teſtati ſunt Cyrillus ac Memnon, quorum cauſa potiſſimùm agebatur, in libello diu poſtea oblato Synodo. Tandem verò poſt longum temporis ſpatium iidem Neſtoriani ipſam damnationis ſententiam Epheſi publicè affixerunt, vt ſuo loco dicturi ſumus.

NESTORIANI RESTITVVNT PELAGIANAM HAERESIM.

Nec his contentus fuit cœtus ille ſatanicus: nam qui in gratiam Neſtorij non ſunt veriti adeò impudenter non Cyrillum tantùm & Memnonem, ſed vniuerſum ſacroſanctum damnare Concilium; addentes præuaricationem, in gratiam Pelagianorum, qui aderant, B Epiſcoporum, reſtituunt confirmantque Pelagianam hæreſim ſæpius antè damnatam; illud impiè ſtatuentes, Adæ animam minimè per peccatum mortuam eſſe, priuatamque vitæ gratia, neque peccatum originale eſſe propagatum in poſteros. Hæc quidem ſapientiſſimi iſti ſancito canone decreuere. Sed accidit ſiue dolo malo, ſiue librariorum incuria, vt hæc ipſa Acta pſeudoſynodi Epheſinæ admixta fuerint cum legitima Synodo œcumenica ibidem celebrata, & in quibuſdam codicibus inter Catholicas Synodi ſanctiones ſpurium huiuſmodi lateret decretum: vt planè pro monſtro habendum fuerit, vt Synodus Epheſina, quam conſtat (vt dicetur) damnaſſe Pelagianos, haberet nihilominus conſtitutionem, qua hæreſis Pelagiana confirmaretur.

[a] Greg. lib. 6. epiſt. 31.
[b] Greg. lib. 7. epiſt. 47.
[c] Greg lib. 5. epiſt. 14.

Senſit quidem & detexit atque damnauit eiuſmodi impoſturam ſanctus Gregorius Papa; collationeque facta cum antiquo codice Romanæ Eccleſiæ, in quo nihil tale potuit reperiri, ex eo alios codices deprauatos eſſe redarguit. C Extant hac de re eiuſdem Romani Pontificis litteræ ad Eulogium[a] Epiſcopum Alexandrinum, ad Anaſtaſium[b] Epiſcopum Antiochenum, & ad Narſetem[c] Comitem. Sic igitur Neſtoriani furore perciti, nulla habita conſideratione non dico Epheſini Concilij nuper habiti, ſed nec aliorum tot in Africa, Romæ, Conſtantinopoli, & in Palæſtina habitorum Conciliorum in condemnationem Pelagianæ hæreſis, ad defenſionem ſui erroris adiunxerunt ſibi collegas impietatis Pelagianos Epiſcopos: licet ipſorum aliqui paulo pòſt ſanioris mentis effecti, deficientes à ſceleratorum militia, ad Catholicæ Eccleſiæ caſtra ſe receperint, vt teſtatur Synodica per Palladium ad Theodoſium miſſa[d]. Hinc videas, quòd cùm numerentur in hoc ipſorum primo conuentu Neſtoriani Epiſcopi quadragintatres, poſtea recenſeri triginta[e] tantùm & octo, indeque triginta vnum[f]. Hic finis Concilij malignantium, ſynagogæ conſpirantium in Chriſtum D & Eccleſiam eius, ex quo malorum omnium fluxere principia.

[d] Act. Epheſ. edit. Pelt. tō. 4. cap. 10.
[e] Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 7.
[f] Ibid. c. 10.

LEGATORVM ADVENTVS.

Poſt hæc autem accidit, vt duodecim diebus elapſis, nimirum decima Iulij, legati à Cæleſtino Pontifice miſſi appellerent Epheſum: qui licet antea expectati, ſed varietate temporum eorum nauigatione præpedita, tardiùs appulerunt: cùm tamen ſatis Synodo viſum eſt, rem aggredi, quòd loco ipſorum Cyrillus adeſſet, qui ex Cæleſtini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Eadem autem die qua venerant, in Synodum introducti, à Patribus dignè (vt par erat) excepti ſunt Arcadius & Proiectus Epiſcopi, atque Philippus S.R.E. presbyter, Apoſtolicæ ſedis legati: qui litteras obtulerunt legendas à Cæleſtino Papa ad Synodum datas: quæ (vt ſcripta erant) Latino ſunt recitatæ ſermone ob dignitatem Apoſtolicæ ſedis Latinè ſcribentis: inde eædem Græcæ redditæ, iterum lectæ ſunt, atque omnium ſententia Catholicæ prædicatæ, & acclamationibus fauſtis acceptæ. E Poſt hæc verò Firmus Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ de his quæ hactenus acta eſſent in Synodo, quomodo videlicet ex præſcripto litterarum Cæleſtini Papæ ad Cyrillum & ad Neſtorium & alios eumdem Neſtorium hæreticum & contumacem omnium ſententia condemnaſſent, eoſdem legatos reddidit certiores. Excuſauerunt autem iidem legati tarditatem ſuam & moram ex maris tempeſtate productam: petieruntq; ſibi legi quæ ab ipſis hactenus decreta fuiſſent, ſic in Synodo loquente Philippo legato[g]:

QVARTA ACTIO CONCILII EPHESINI.

[g] Act. Epheſ. edit. Pelt. tō. 2. c. 15.

Gratias agimus ſanctæ venerandæq; huic Synodo, quòd litteris Cæleſtini ſanctiſſimi beatiſſimiq; Papæ vobis recitatis, ſanctæ Eccleſiæ membra, ſanctis veſtris vocibus, piiſq; præconiis, ſancto veſtro capiti vos exhibueritis: non enim ignara eſt veſtra beatitudo, totius fidei, ceterorumque Apoſtolorum caput beatum Petrum Apoſtolum extitiſſe. Proinde cùm noſtra paruitas multis magniſq; tempeſtatibus iactata & impedita aliquanto ſeriùs acceſſerit: rogamus vt ea nobis patefieri mandetis, quæ ante aduentum noſtrum in ſacra hac Synodo

acta ſunt; quo iuxta ſanctiſſimi Papæ noſtri, præſentiſque huius cœtus ſententiam, & nos A quoque illa noſtro ſuffragio confirmemus, noſtroque calculo approbemus.] ita ipſe. Poſt hæc prælocutus eſt Theodorus Ancyrę Epiſcopus nonnulla in laudem Cæleſtini Pontificis; indeq; ſubſecuta Actorum lectio,& Neſtorij iterata damnatio. hæc ex Actis Epheſini Concilij. Abſolutaq; eiuſdem Synodi œcumenicæ quarta ſeſſio. Vidiſti, lector, & conſideraſti, puto, in plena Synodo profeſſum Philippum Apoſtolicæ ſedis legatum, eſſe Catholicæ Eccleſiæ caput Romanum Antiſtitem, reliquos verò omnes Epiſcopos ſub hoc capite membra: quod quidem eſt ſuſceptum elogium abſque inuidia, & fauſtis poſtea præconiis acclamatum. Sed quæ die ſequenti acta ſint, dicere proſequamur.

COGNITIS ACTIS NESTORIVS ITERVM DAMNATVR.

QVINTA ACTIO EPHES. CONCILII.

Vndecima Iulij in ſolitum conceſſum, ad Dei genitricis Mariæ eccleſiam Catholici omnes Epiſcopi conuenere: vbi poſt Iuuenalis Epiſcopi Hieroſolymorum prælocutionem, ad ea quæ heſterna die acta eſſent in Synodo, legati Apoſtolicæ ſedis in damnationem Neſtorij B ſuum calculum adiecere: quorum primo loco Philippus preſbyter ſententiam ſuam dixit his verbis [b]: Nulli dubium eſt, immo ſæculis omnibus notum eſt, ſanctum beatiſſimumque Petrum Apoſtolorum principem & caput, fideiq; columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, à Domino Ieſu Chriſto Saluatore noſtro, humaniq; generis Redemptore cæleſtis regni claues accepiſſe; ſoluendiq; atque ligandi poteſtate, quam acceperat, vſum fuiſſe; necnon per ſucceſſores ſuos hucuſque ſemper viuere, cauſaſq; decernere, ſemperque victurum eſſe. Huius itaque ordinarius ſucceſſor & Vicarius ſanctus beatiſſimuſque Papa & Epiſcopus noſter Cæleſtinus nos ſuos pro ſe quaſi Vicarios ad hanc ſanctam Synodum miſit, &c.] Intelligis ne, quem ſibi locum in Eccleſia Catholica iure vendicare ſemper conſueuerint Petri ſucceſſores Romani Pontifices? & in quàm frequenti auditorio, quamq; celebri totius planè Catholici orbis theatro, cunctis ſpectantibus & audientibus, ſit tantæ rei veritas prædicata? C quam non dico Catholici omnes qui aderant, ſumma conſenſione pronis auribus acceperunt: ſed eadem ipſa præclarioribus quoque præconiis confeſſus eſt, qui ceteris eruditior in caſtris aduerſariis modò ſub Ioanne militabat Theodoretus, cùm poſtea ab his expediēs ſe nexibus priuatorum affectuum, liberiori voce ſæpius ſuis epiſtolis (vt dicemus) tantam profeſſus eſt veritatem. Sed cœptam iam hiſtoriam proſequamur.

[b] Act. Epheſ. edit. Pelt. tō. 2. cap. 16.

DE PRIMATV APOSTOLICAE SEDIS.

Poſt Philippum legatum duo reliqui in eamdem ſententiam pedibus abire, & in damnationem Neſtorij dictis ac pronunciatis ſententiis ſubſcripſere, primoque loco Philippus preſbyter S.R.E. legatus ſubſcripſit ante duos reliquos legatos Epiſcopos: quibus intelligas, quòd etſi præſtare dignitate certum ſit Epiſcopos presbyteris, eos tamen qui proxima connexione capitis, Cardinales preſbyteri nominantur, aliquid habuiſſe, quo interdum præferrentur Epiſcopis. Actis igitur iam contra Neſtorium à Synodo œcumenica, legatorum D ſubſcriptione munitis, ſcripta eſt epiſtola Synodalis ad Theodoſium Imperatorem de confirmata damnatione Neſtorij per legatos Apoſtolicam vicem agentes, non ſolùm Cæleſtini Romani Pontificis, ſed totius orbis Occidentalis Epiſcoporum. eſt epiſtolæ principium [c]: Veſtram, Chriſtianiſſimi Reges, erga pietatem curam & ſtudium vniuerſorum Deus apprimè gratam acceptamq; habet, &c.] Dedit eadem Synodus aliam præterea epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum eodem quoque argumento conſcriptam, & legatorum etiam ſubſcriptione munitam, quæ ſic incipit [d]: Huc deuenimus, vt rem apprimè luctuoſam vobis indicare cogamur, &c.] Sed cùm videas in neutris harum Synodalium epiſtolarum vllam penitus mentionem haberi de rebus geſtis per aduerſariorum conciliabulum, damnatiſq; ab eis Cyrillo cum Memnone & vniuerſa Synodo, de quibus in primis expoſtulandum plurimum fuiſſet; euidens eſt argumentum (quod diximus) omnia ab eis clanculum ſub ſilentio actitata. E

EPISTOLAE SYNODALES MISSAE CONSTANTINOP.

[c] Act. Epheſ. edit. Pelt. tō. 2. c. 17.
[d] Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. c. 25.

Sed quem non mouerunt illi lapidem, quamve artem & dolum intentatum prætermiſere, quibus Cyrillum, quem præ cæteris odio proſequerentur, aliqua aſpergere poſſent infamia & ſugillare calumnia? Qui enim viderant ſic in orientem obſtruxiſſe aditus omnes, ne quid litterarum ad Imperatorem perferri poſſet: cùm ſciſſent de damnatione Neſtorij ſcriptas fuiſſe litteras Alexandriam à Cyrillo; occurrentes his, in Ægyptum dedere litteras, quibus ſignificarent Cyrillum eodem animo, quo Theophilus inſecutus eſt Ioannem Chryſoſtomum, commotum contra Neſtorium, eumdem abſque perendina dilatione excommunicaſſe: quæ quidem res commouit animos etiam ſanctiſſimorum virorum, & inter alios Theodori Peluſiotæ, qui ad Cyrillum in hæc verba ſcripſit epiſtolam [e]:

VERSVTIAE NESTORIANORVM ET CALVMNIAE IN CYRILLVM.

[e] Iſidor. Pelu. lib. 1. epiſt. 310.

Præpoſterus fauor haud acutè cernit: odium autem nihil omnino cernit. Quapropter ſi ab

A ab vtraque larua purus atque immunis eſſe ſtudes, noli violentas ſententias ferre; verū illata crimina iuſto & integro iudicio committe. Quandoquidem Deus etiam, qui omnia ſcit antequam oriantur, pro ſua humanitate deſcendere ac Sodomorum clamorem perſpicere voluit, hinc videlicet nos ad res accuratè perſcrutādas ac proferendas erudiens. Multi enim ex iis qui Epheſi coacti ſunt, te traducunt, vt tuas inimicitias perſequentem & vlciſcentem, & non ea quæ Ieſu Chriſti ſunt, orthodoxè quærentem: Theophili (inquiunt) ex ſorore nepos eſt, illiuſque mentem & ſententiam imitatur: Vt enim ille perſpicuè aduerſus diuinitus afflatum ac Deo carum virum Ioannem *(Chryſoſtomum ſcilicet)* furorem effudit; ſic etiam iſte gloriari ac ſe iactare expetit, etiam ſi latum ſit inter eos qui accuſantur, diſcrimē.] hactenus Iſidorus, qui & aliam eiuſdem fermè argumenti ad eumdem dedit epiſtolam, quæ ſic incipit [a]: Terrorem mihi diuinæ Scripturæ exempla inferunt, &c.] Quòd inſuper iidem B calumniarentur hæretici, Cyrillum affirmantem vnam tantùm in Chriſto eſſe perſonam, eumdem aſſerere vnam in Chriſto naturam; idem Iſidorus ſcripſit ad ipſum epiſtolam [b], qua ſignificauit ex plurimis S. Athanaſij ſententiis liquidò apparere, ex duabus Chriſtū conſtare naturis. Ceterùm veritatem tandem edoctus, ipſe Cyrillum, vt perſtet in ſentētia immobilis, adhortatus eſt; aliamque poſtea ad eum ſcripſit epiſtolam [c].

ISIDORVS PELVSIOTA CYRILLVM ADMONET.

[a] Iſidor. lib. 1. epiſt. 370.
[b] Iſidor. lib. 1. epiſt. 323.
[c] Iſidor. lib. 1. epiſt. 324.

Quid inſuper Neſtoriani? De Victore quodam ſanctiſſimo monacho in vulgus ſparſere, quòd hoſtis Cyrilli eſſet, & ea ipſa ſaperet, quæ Neſtorius impiè prædicaret: ſed accidit vt idem Epheſum ſe conferret, & veritatem vix tandem omnibus patefaceret. Porrò rem geſtam ſcitu dignam ipſe Cyrillus in Apologia ad Theodoſium Imperatorem ita deſcribit [d]: Expertus eſt mecum infrenatæ linguæ iacula dilectus quoque ſolitarius Victor. Prædicarant enim de ipſo quidam ex his fortè qui mentiri conſueuerunt, quòd & ipſe abſurda quædam C ſit contra me nugatus. Ita vt cùm Epheſum ad me veniſſet, vehementer illum nonnulli ex ſancta Synodo accuſarint; immo vniuerſi, vnū eſſe ex impiorum numero, vociferantes, auerſati ſint; conſtanterque parricidam & homicidā, & ſi quæ alia ſunt huiuſmodi, nominarint. Et cùm hoc ſenex intellexiſſet, multis admodum ipſum ſanctis Epiſcopis circumſtantibus, ſublatis in cælum manibus, præter morem, per ſacroſanctum baptiſma & veneranda Chriſti myſteria, nullius horum ſcelerum ſe conſcium eſſe iurauit: atque ita vix tandem offenſorum animos ego & ipſe pacare potuimus.] hęc Cyrillus. Cognoſcis iam ſatis, puto, lector, per quos mendaciorum & verſutiarū anfractus ſerpere ſoleat infèlix impietas; ipſam verò veritatem, etſi mille hoſtium cuneis circumualletur, erectam ſui fiducia rectà progredi, & cęlum magna ſemper alacritate conſpicere. Sed Synodalia proſequamur Acta.

VICTOR MONACHVS CALVMNIIS PRESSVS VIX REPERIT FIDEM SVAE INNOCENTIAE.

[d] Cyril. Apol. tom. 4.

Elapſis ab hac vltima ſeſſione diebus quinque, cùm hoc interſtitio temporis Catholicis D innotuiſſent Epiſcopis, quæ Neſtoriani impudenter egiſſent aduerſus Cyrillum, Memnonem, & omnes reliquos œcumenicæ Synodi Antiſtites: conſulturi quid in re tanta agendum foret, decimaſexta menſis Iulij in eamdem Dei genitricis baſilicam conuenere. Vbi primùm oblatus eſt querelarum libellus à Cyrillo Epiſcopo Alexandrino & Memnone Epheſino aduerſus Ioannem, quòd licet ſua culpa ſerò, longeque poſt præſcriptum tempus adueniſſet, ſibi tamen Iudicis officium vendicaſſet, ſpretiſque Patribus Synodi, Neſtorio cōmunicaſſet, clandeſtinamq; Synodum ex improbis & eiectis Epiſcopis collegiſſet, auſuſq; eſſet, nulla ſeruata iudicij ratione, abſque admonitione vel citatione præmiſſa, in ipſos ſententiam ferre atque gradu deponere. Recitato igitur, auditoque à Concilio vniuerſo, libello, interlocutus magnus ille Acacius Melitenus Epiſcopus, nullius eſſe penitus iuris aſſeruit, quæ à communicantibus cum Neſtorio contra Patres œcumenicæ Synodi, omnibus legibus repu- E gnantibus, acta eſſent: tamen adhuc benignitati Synodi dari locum petiit, vt Ioannes auctor omnium audiretur; eumque iudiciali ordine ob eam cauſam eſſe citandum.

SEXTA ACTIO CONCILII EPHESINI.

Miſſi ſunt igitur tres Epiſcopi, Petrus, Paulus, & Archelaus, qui nomine Synodi conuenirent ipſum Ioannem Antiochenum Epiſcopum. ſed à militibus vetiti ſunt ad eum accedere, vixque intra ædium admiſſi veſtibulum: dimiſſi verò cum minis, iurgiis, atque blaſphemiis in fidem Catholicam, ad ſanctam Synodum rediere. Sed decreto Synodi per tres alios Epiſcopos iuſſo ſecundo citari, occurrētibus eiſdem militibus euaginatis gladiis, vix tandem eiuſmodi à Ioanne per milites elicuere reſponſum: Epiſcopus Ioannes ait: Nos homines per nos gradu motos & excōmunicationis vinculis innodatos reſponſo non dignamur.] His & aliis relatis per miſſos ad Ioannem Epiſcopos, etſi ſatis ſuperque ea videri poterant ad hominis proteruiam declarandam, tamen adhuc tertiò eſſe citandum, ſanctaSynodus ſtatuit. Sicque his rebus geſtis, finem accepit eius diei Actio: cùm Iuuenalis Hieroſolymitanus Epiſcopus

IOANNES SECVNDO CITATVS CONTVMAX RESISTIT.

pus inter alia in Ioannem Antiochenum, incuſans eius refractarium animum, dixit, ob A
legatos ſaltem Apoſtolicæ ſedis Roma miſſos eum parere debuiſſe: Cùm præſertim (inquit)
Apoſtolica ordinatione & antiqua traditione in cōſuetudinem abierit, vt Antiochena ſedes
perpetuò à Romana dirigeretur, iudicareturque.]

IOANNES PVBLICIS SCRIPTIS DECLARAT CYRILLVM APOLLINARISTAM.

Poſtquā autem eiuſmodi contumelioſum reſponſum Epiſcopis illis miſſis Ioānes dediſſet,
iamque palàm detexiſſet, à ſe Cyrillum cum vniuerſa Synodo excommunicatum: adiiciens
crimē crimini, confeſtim chartas publicè iuſſit affigi, quibus declararetur Cyrillus Epiſcopus
Alexādrinus eſſe ſectæ Apollinaris hæreticus. continebat eadē ſcheda, omnia de Cyrilli hæ-
reſi iā nunciata eſſe Imperatori. Quibus Cyrillus acceptis, ad ſequentis diei Synodū retulit.

SEPTIMA ACTIO CONCIL. EPHESINI.

Decimaſeptima igitur die Iulij in eadem Deiparæ eccleſia collectis in vnum Epiſcopis,
Cyrillus de affixa publicè charta queſtus, petiit moneri debere Ioannē de eadē affixa charta
& irrogata contumelia rationē reddere; oſtendenſque quàm longiſſimè abeſſe, vt aliquando B
Apollinarem vel aliquem hæreticorum ſectatus fuerit, in eumdē Apollinarem & alios om-
nes hæreſiarchas intulit anathema. His acceptis, placuit ſanctæ Synodo, Ioannem tertiò per
tres Epiſcopos citari: delectique ſunt ad opus Daniel Epiſcopus Coloniæ in Armenia ciuita-
tis, Cōmodus Tripolis Lydiæ, & Timotheus Thermæ ciuitatis Helleſponti Epiſcopus. Acci-
dit autem, vt cùm hi ad Ioannis habitationem ſe contuliſſent, & à clericis Ioannis malè ex-
cepti eſſent, à militibus qui aderant commiſerationis cauſa fuerint ex eorum manibus libe-
rati; cognoſcebant enim illi Commodum Epiſcopum, in cuius ciuitate aliquando verſati
eſſent. Demum archidiaconus Ioannis chartam dedit ad Synodum deferendam, quam Epi-
ſcopi accipere noluerunt, quòd non ipſorum id muneris eſſet. Adiecit poſtea archidiaconus
Ioannis nomine eiuſmodi verba: Neque vos ad nos mittatis, neque nos in poſterum quic-
quam ad vos mittemus: ſiquidem poſtquam decreta noſtra ſemel ad Imperatorem detuli- C
mus; quid opus ſit facto, vt ipſe ad nos perſcribat, expectabimus.] hæc ille. Cùm verò cuncta
quæ accidiſſent miſſi Epiſcopi reuertentes Synodo expoſuiſſent; quid decreuerint Patres,
dicturi ſumus, vbi primum quid contineret charta illa, quam archidiaconus deferendam
Synodo obtulerat Epiſcopis, dixerimus. innotuit illa poſtea, quæ ſic ſe habet[a]:

[a] Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 3.

EPISTOLA PSEVDOSYNODI AD SYNODVM OECVMENICAM.

Epiſcopis à nobis excommunicatis ſancta Synodus hæc ſignificat & ſuadet.

Graue re vera eſt, peccare, Deumque & Dominum ad iracundiam prouocare: ſed longè
grauius eſt & periculoſius, peccata pœnitentia non diluere. In hoc autem malum vos eo ipſo
manifeſtè incidiſtis, quòd iniquis ſeditioſiſque Cyrilli Alexandrini & Memnonis Epheſini
ſtudiis & machinationibus animo pertinaci adſtipulari hactenus non deſinitis. Quare & hac
quoque de cauſa excommunicationem perpeſſi eſtis; nec iniuria. Nam cùm amicitię oſtium
per noſtram ſententiam patefactum vobis cerneretis: nihili id duxiſtis, neque vt ab excōmu- D
nicationis vinculo abſolueremini, quicquam penſi habuiſtis: immo verò hominum hæreſi
contaminatorum, ſanctorumque Patrum canones & Imperatorum decretum fœdè calcan-
tium, & ſexcenta alia per iniquitatem perpetrantium (propter quæ etiam gradu moti, omni-
que Epiſcopali dignitate exuti ſunt) neceſſitudine & conſuetudine vſque hodie liberè vti-
mini. Scitote proinde, niſi maturè quod æquum eſt prouideritis, & à noxio illo commercio
vos ſemoueritis, fidemque ſanctorum Patrum Nicænorum ſincerè complexi fueritis, & no-
ſtro tandem conſenſui iuxta religioſiſſimorum Regum noſtrorum pręſcriptum placidè citra
vllam omnino cōtentionem aut turbam vos adiunxeritis; fore vt veſtram ſtultitiam iuſtiùs
quàm noſtram ſententiam accuſaturi ſitis.] hactenus Ioannis delirium.

SCHISMATICI EXCOMMVNICATI.

Cùm autem ſancta œcumenica Catholicorum Synodus relatione Epiſcoporum de Ioan-
ne audiſſet, quàm procul abeſſet, vt ſpes aliqua eſſe poſſet Synodo illum citatum adfore, qui E
obſtinatus perſiſteret, Iudicemque omnium tamquam phreneſi correptus ageret: haud diu-
tiùs diſſimulandum rata, in ipſum & qui cum eo erant Epiſcopos anathematis ſententiam
tulit, niſi quamprimùm ab eo receſſerint. nomina autem ſingulorum expreſſit, inter quos
Theodoretus reperitur, qui vt armiger Ioanni inhæreſcebat: erant omnes numero triginta-
ſex. Inſuper cuncta ab eis acta contra Cyrillum & Memnonem eadem œcumenica Syno-
dus prorſus irrita eſſe duxit: ſcripſitque de his Synodalem ad Theodoſium Imperatorem
epiſtolā, cuius eſt exordium[b]: Quæ ſanctæ ſunt Synodo à dominatione veſtra mandata, &c.]
qua quidem inter alia Patres petierunt, ne nomen Synodi habere ſineret, qui à ſchiſmaticis
ſeorſum ab vniuerſis collectus fuit ſchiſmaticorum conuentus; ageretque ipſe Conſtantini
Magni exemplo, qui quos ſciret à cœtu omnium eſſe diuiſos, pœna mulctandos exilij cen-
ſuiſſet: nec vllo pacto fieri poſſe, vt nomen Synodi obtineret conuentus triginta ſex Epiſco-
porum

[b] Apud Cyril. epiſt. ſynod. 5

SYNODALIS AD IMP. SCRIPTA.

A porum ſchiſmaticorum, qui præſertim damnatos iam haberet Pelagianos admixtos, cùm è
contra eſſet verè legitima Synodus vniuerſalis ducentorum & decem Epiſcoporum, quæ
præcipuè legatos ſecum habeat Apoſtolicæ ſedis omnium Occidentalium vicem agen-
tes. Iubeatque ad poſtremum, rogant, vt quæ à ſancta Synodo contra impium Neſtorium
geſta ſunt, ſolidam obtineant firmitatem.

SYNODALIS ENCYCLICA SCRIPTA AD OMNES.

Scripſit inſuper eadem ſancta Synodus epiſtolam Encyclicam ad vniuerſos Chriſti fide-
les, quibus omnium Epiſcoporum nomina, qui damnati omnium conſenſu fuerant, voluit
innoteſcere. eſt ipſius initium[a]: Cum eſſemus Epheſi ſecundùm Imperatoris litteras congre-
gati, &c.] cui adiecere ſex canones, quibus ſancta Synodus ſignificauit ne quis ſe coniungeret
cum Neſtorio, vel eius partes tutantibus & inhærentibus ſchiſmaticis Ioanni ac ſociis, vel
ſectæ Pelagianæ viris; qui verò ſecus fecerint, vt deiicerentur ab Epiſcopatu, & ſubiacerent
B anathemati, iuſſit. Decreuit inſuper ſancta Synodus, vt quicumque à Neſtorio & aliis ei ad-
hęrentibus depoſiti eſſent, ſuum reciperent locum: addiditque etiam, vt clerici atque popu-
lus non ſubiaceant iis qui à Synodo depoſiti fuerunt Epiſcopis, nulliuſque habendam eſſe
momenti eorum reſtitutionem per Neſtorium & collegas ſchiſmaticos factam: ac demum
deponendos pronunciauit omnes qui res geſtas per ſanctam Synodum œcumenicam Ephe-
ſinam conati fuerint irritare, eoſdemque anathemate feriendos eadem ſancta Synodus edita
ſanctione decreuit. Hactenus ſeptima Actio.

[a] Apud Cyrill. epiſt. Synod. 6

Poſt hæc verò per dies quinque ceſſatum eſt à ſacris Comitiis: quo tēpore Cyrillū putamus
illam habuiſſe ad populū homiliam, cuius eſt exordium[b]: Quæ dilectiſſimis in Chriſtum ſit
virtus, &c.] cùm ea vſus eſt ad tempus accommodata aduerſus Ioannem apoſtrophe, digna
relatu, vbi ait: Ad te namque mihi ſermo nunc eſt, qui elatum aduerſus omnes ſupercilium
C erigis, & ex Oriētalibus regionibus huc veniſti. Itaque hi vniuerſi Saluatoris noſtri omnium
miniſtri ſumus, & concreditum eſt nobis prædicationis iſtius miniſterium: ob quam cauſam
non omnes cum illo ſumus, vt quæ illius ſunt, velimus? Erexit (vt vides) draco ille multorum
capitum caput profanum ac ſceleſtum, vt in Eccleſiæ filios impietatis ſuæ venenum expuat.
Occurro illi nudatū habens ſancti Spiritus gladium; pugnoque aduerſus hanc beſtiā propter
Chriſtum. Qua de cauſa non collaboras cum eo qui hoc bonum facere conatur? Quare &
ipſe non ſimul conſiſtis in acie? Sternatur omnium manu: commune reputemus hoc certa-
men; & ſimul vincentes, gratias referamus Saluatori, dicentes: Contriuiſti capita draconis.

[b] Cyrill. homil. 3.

CYRILLI APOSTROPHE IN IOANNEM.

Sed nos quidem legitimi Saluatoris ſacerdotes bellicoſiſſimi, myſteriorum eius diſpen-
ſatores, ſuperamus eos qui contra gloriam eius nugantur: tu verò non ita. Vides nos veluti
in bello certaſſe, & adhuc pugnæ ſtillare ſudorem, adeoque refocillatione ſpirituali & con-
D ſolatione opus habere, ac iam viciſſe. Tu verò cùm ſis ordinatus inter fratres, & Chriſto
Domino nomen dederis, debeaſque nobiſcum armari ad pugnam, aduerſus veritatis do-
gmata arma conuertis. O rem inauditam! manus cum hoſte non conſeruiſti; cum his qui
certarunt, non concertaſti; tempus belli tarditate aduentus tui declinaſti; à longè ſtetiſti
ſpectator eorum qui viriliter certauerunt; hoſtem proſtratum, linguamque blaſphemam
repreſſam & punitam vidiſti, ac doluiſti. Dic, quæſo, quam ob cauſam? Quòd Chriſtus vicit?
Quòd contra aduerſarios inualuit? Quòd obmutuit os grandiloquum? Quòd ſedatus eſt
morbus, qui inter filios Eccleſiæ graſſabatur? Verùm ſatis fuerit, viriliter nobiſcum agere,
& illud cum Dauide[c] dicere: Nónne qui oderunt te Domine, oderam, & ſuper inimicos
tuos tabeſcebam? iuſto odio oderam eos, & inimici facti ſunt mihi.

[c] Pſal. 138.

Verùm horum nulla tibi prorſus eſt ratio; ſed è contrà eos qui vicerunt, iaculo petis, & in-
E uidentiæ telis vulnerare conaris, quos potiùs admirari debebas. At etiamſi nos acerbè petas;
nihil tamen veriti, dicemus: Sagittæ infantium factæ ſunt plagæ eorum. Et tametſi externis
armis te ipſum circumdans, bellum aduerſus Eccleſiam Domini moliris; arma tamen noſtra
(ſicut ſcriptum eſt) non ſunt carnalia, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum. In-
uenies autem Chriſti milites iis qui tecum ſunt, fortiores: ſcutum fidei & animi ſpontanei
arma, id eſt, Chriſtum habent, habent thoracem iuſtitiæ, galeam ſalutis, & gladium Spiritus.
Itaque etiam ſi audax & vehemens, multoque faſtu incedas, & ad morem iactabundi Go-
liath barbarica contra nos arrogātia & inſolentia intumeſcas: vincet tamen Chriſtus, vincet
per pios ſatellites ſuos, ſicut Dauid, &c.] Sed quid prætereà? Sciens Cyrillus publicis litteris
ſe ab eo ſugillatum Sabellianiſmi, ipſe publica concione ſuam agens cauſam, in aduerſarios
inuectus, Pelagij hæreſim, cui fauebant illi, vehementer inſectatus eſt, habens tunc Epheſi
homiliam illam, cuius eſt exordium[d]: Qui ſacris litteris attendunt, &c.

[d] Cyril. homil. 5.

OCTAVA SYNODI EPHESINI ACTIO.

[a] Act. Concil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. cap. 28.

A Quinque autem poſt hæc à ſuperiori ſeſſione interlapſis diebus, die vigeſimaſecunda Iulij octauus congreſſus in loco ſolito, ipſa Deiparæ Mariæ eccleſia, habitus eſt, ea nimirum ex cauſa, quòd Neſtoriani[a] decipere ſimpliciores ſolerent, exhibentes illis à ſe ſcriptam nouam fidei confeſſionem, veluti Nicænum ſymbolum: agebant autem id Anaſtaſius & Photius Neſtorij primipilares, de quibus ſuprà, hiſq; coniuncti Iacobus atque Antonius, qui quidem deceperunt Lydos Quartadecimanos, qui ex eo errore emergere cupientes, in Neſtorianiſmum impegerunt, de calcaria (vt dici ſolet) ad carbonariam incidentes. Detexit fraudem Chariſius œconomus Eccleſiæ Philadelphiæ, ab illis tamquam hęreticus, quod ipſorum noluiſſet recipere confeſſionem, damnatus; qui eam ſcripto libello detulit Epheſum, obtulitq; Concilio. Qua cognita à ſancta Synodo atque damnata, vt cauerent in poſterum, canonem addiderunt, vt nemo ſubſcribendam offerret aliam fidei profeſſionem, quàm Nicænã abſque vllo additamento, grauibus aduerſus ſecus facientes ſtatutis pœnis.

NONA SESSIO CONCILII EPHESINI.

B Sequenti verò die, nempe vigeſimatertia Iulij, actum eſt de damnatione hæreſis Pelagianæ: lectique in primis commentarij Romæ conſcripti ſub Cæleſtino Romano Pontifice aduerſus eoſdem hęreticos, ex quorum præſcripto conſecuta eſt eiuſdem hæreſis & nominatorum hæreticorum damnationis conclamatio; nomina autem Romæ damnatorũ & Epheſi, vbi cum ſchiſmaticis erant, ſunt hæc, Iulianus, Præſidius, Florus, Marcellinus, & Orientius, qui omnes cum Pelagio & Cęleſtio auctoribus hæreſis iterũ damnati ſunt. conſtat id ſanè ex Synodali epiſtola in hac ſeſſione ſcripta ad Cæleſtinũ Romanum Pontificẽ, quæ ſic incipit[b]: Sanctitatis quidem tuæ circa pietatem, &c.] quam quidem ſtatim poſt hanc abſolutam Actionẽ fuiſſe conſcriptam, ex eo intelligi poteſt, quòd cùm de ſingulis rebus Epheſi geſtis certiorem reddiderit Cæleſtinum, vſque ad damnationem Pelagianorum peruenit.

[b] Apud Cyril. epiſt. Syn. 12.

C Proſper etiam in Chronico ſub huius anni Conſulibus de damnatione Pelagianorum cum Neſtorio iſta habet: Cõgregata apud Epheſum plus ducentorum Synodo ſacerdotum, Neſtorius cum omni hæreſi nominis ſui, & cum multis Pelagianis, qui cognatũ ſibi dogma iuuabant, damnatur.] teſtatur id ipſum S. Gregorius in epiſtola[c] ad Anaſtaſium Antiochenum. Sed accipe elegans epitaphium de hæreſi Pelagiana damnata & cum Neſtoriana ſepulta, à S. Proſpero editum[d]:

[c] Greg. lib. 7. epiſt. 47.

[d] Apud Proſp. ante lib. de Ingrat.

EPITAPHIVM PELAGIANAE ET NESTORIANAE HAERESVM EXTINCTARVM.

Neſtoriana lues ſucceſſi Pelagianæ,
Quæ tamen eſt vtero progenerata meo.
Infelix miſeræ genitrix & filia natæ
Prodiui ex ipſo germine, quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orſa ſuperbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.
D *Sed mea dum proles in ſumma armatur ab imis,*
Congrua bellandi tempora non habui.
Et conſanguineæ poſt triſtia vulnera fraudis
Aſpera conſerui prælia ſine pari.
Me tamen vna dedit victam ſententia leto:
Illa volens ſurgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumq; ſepulchrum
Intrat, & inferni carceris ima ſubit:
Quo nos præcipites inſana ſuperbia merſit,
Exutas bonis, & tumidas meritis.
E *Nam Chriſtum pietate operum & mercede volentes*
Eſſe Deum, in capitis fœdere non ſtetimus:
Sperantéſque animi de libertate coronam,
Perdidimus quam dat gratia iuſtitiam.
Qui igitur geminæ miſeraris buſta ruinæ,
Ne noſtro exilio conſociare caue.
Nam ſi quæ Domini data munera ſerò fatemur,
Hæc homini credis debita, noſter eris.]

hactenus de ſepulta cum ignominia Pelagiana hæreſi vnà cum Neſtoriana, quod Epheſini Concilij hac nouiſſima Actione factum diximus.

EXPVLSI EPHESO PELAGIANI.

Damnata iam in Synodo hæreſi Pelagiana, ciues Epheſij ardore fidei Catholicæ æſtuantes, haud pati potuerunt, eoſdem Pelagianos Epiſcopos intra ciuitatis mœnia contineri, ſed

A ſed populari vi atque tumultu protinus expulerunt. Declarat id quidem idem Proſper his verſibus[a]:

[a] Proſp. de Ingrat.

Prætereo, quanta fuerit bene mota tumultu
Clara Epheſos, non paſſa diu conſiſtere tectis
Vaſa iræ, & morbi flatus, & ſemina mortis.] Sed reliqua proſequamur.

PRIVATAE RES GESTAE IN SYNODO.

In hac item Synodo canones ſex editos eſſe, & datam Synodalem epiſtolam ad vniuerſos Chriſti fideles, alij referunt, nos diximus Actione ſeptima. Poſt hæc diuerſæ aliæ cauſæ in Synodo productæ ſunt. Nam ſuggeſtione[b] Valeriani & Amphilochij in Pamphilia & Lycaonia Epiſcoporum, damnati pariter ſunt in eadem Epheſina Synodo Maſſaliani, Euchitæ, & Enthuſiaſtæ. Oblata eſt & petitio ab Euſtachio Metropolitano Pamphiliæ, qui iam ſenio confectus, Epiſcopatus curæ nuncium remittens, vt nomen & honorem retine-
B ret Epiſcopatus, à Synodo petiit; quod obnituit: deque his ſcripſit[c] Epheſina Synodus ad Synodum prouincialem in Pamphilia congregatam. Oblatus[d] inſuper fuit libellus ab Euprepio & Cyrillo Epiſcopis, vt ſecundùm antiquum morem illius prouinciæ vnus Epiſcopus duobus iure metropolitano præeſſet Epiſcopis; quod ſancta Synodus ex priſca eius regionis conſuetudine ratum habuit. Ex quibus omnibus ſatis intelligi poteſt, nihil eſſe, vt Actionum numerus, quibus in vnum ſimul conuenire Patres contigit, certus definiri queat. Etenim abſolutis quæ ad hæreſim & hæreticos & ſimul cum eis ſchiſmaticos condemnandos ſpectare videbantur, contigit eos, emergentibus nouis rebus, dum Epheſi detinerentur, nouis ſemper conuentibus illis conſulere, deque rebus agendis vnà decernere, ipſis præſertim temporibus, cùm ab Imperatore Epheſum iterum miſſus eſt Comes legatus ad explorandas res Synodales, & conciliandas ambas contrarias inter ſe diſſiden-
C tium partes.

[b] Ex Act. Cõcil. Epheſ. edit. Pelt. to. 2. cap. 3.

[c] Act. Concil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. cap. 1.

[d] Apud Act. Epheſ. to. 2. cap. 3.

IVVENALIS PRIMATVM QVAERIT ABRIPERE.

Inter alia autem in hoc eodem Epheſino Concilio pertractata, fuit cauſa ſuggeſta à Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano, qui primatum totius Syriæ Palæſtinæ ſibi & ſucceſſoribus ſuis arrogare tentauit cum graui Cæſarienſis Eccleſiæ præiudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilij Nicæni decreto debebatur, quem hactenus poſſediſſet, totius Palæſtinæ primatus. Quòd enim ob frequentem ex toto Chriſtiano orbe Hieroſolymam peregrinationem, maiori haberetur honore & officiis dignioribus coleretur Hieroſolymorũ Epiſcopus, quàm Cæſarienſis; hinc ſibi arrogandi ſuper Cæſarienſem Antiſtitem auctoritatem, ſuppeditata eſt occaſio Iuuenali. Cui id ex decreto Synodi ſtabilire conanti, Epiſcopis fermè omnibus in ſuam ipſius ſententiam perductis; qui Apoſtolicæ ſedis locum tenebat, reſtitit Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus, conſeruans cuique illibata iura ſua ex canonum Nicænorum præſcri-
D pto. Huius quidem rei geſtæ licet inter Epheſini Concilij Acta nulla prorſus mentio habeatur: redditur id tamen ex S. Leonis Papæ litteris manifeſtum, qui in epiſtola ad Maximum Antiochenum Epiſcopum data hæc narrat his verbis[e]:

[e] Leo epiſt. 62.

CYRILLVS AVCTORITATE APOS. SEDIS RESTITIT IVVENALI.

Subrependi enim occaſiones non prætermittit ambitio. Et quoties ob incurrentes cauſas generalis congregatio facta fuerit ſacerdotum, difficile eſt vt cupiditas improborum non aliquid ſupra menſuram ſuam moliatur appetere. Sicut etiam in Epheſina Synodo, quæ impium Neſtorium cum illo dogmate ſuo perculit, Iuuenalis Epiſcopus ad obtinendum Palæſtinæ Prouinciæ principatum credidit ſe poſſe ſufficere, & inſolentes auſus per commenticia ſcripta firmare: quod ſanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus merito perhorreſcens, ſcriptis ſuis mihi, quid prædicta cupiditas auſa ſit, indicauit, & ſolicita prece multum popoſcit, vt nullus illicitis conatibus præbeatur aſſenſus. Nam cuius epi-
E ſtolæ ad nos exemplaria direxiſti ſanctæ memoriæ Cyrilli, eam in noſtro ſcrinio requiſitam nos authenticam noueris reperiſſe.] hæc ſanctus Leo: quibus planè demonſtrat, adeò Iuuenalem ad ſua vota vniuerſam penè Synodum perduxiſſe, vt vnà cum legatis Apoſtolicis renitente Cyrillo, ad ea irritanda requireretur Apoſtolicæ ſedis auctoritas, cuius vnius ſit, quæ à multitudine Epiſcoporum iniuſtè decernerentur, penitus abolere, vtpote qui Eccleſiæ vniuerſali præſideat Iudex & vindex ſacrorum canonum aduerſus omnes qui eos labefactare tentarent. Vnde in hanc ſententiam hæc mox ſubdit idem Pontifex S. Leo: Hoc tamen proprium definitionis meæ eſt, vt quãtumlibet numerus ſacerdotum amplior aliquid per quorumdam ſubreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo Patrum conſtitutionibus inueniatur aduerſum, id iuſtitiæ conſideratione caſſetur: quoniam vniuerſæ pacis tranquillitas non aliter poterit cuſtodiri, niſi ſua canonibus reuerentia intemerata ſeruetur.] hæc S. Leo, ea nimirum occaſione, quòd idem Iuuenalis Epiſcopus quæ tentauit in hoc

IRRITAT PAPA GESTA IN SYNODO.

in hoc Epheſino Concilio, perficere conatus eſt poſtea in Chalcedonenſi, cùm ei aduerſatus A eſt idem tunc Pontifex S. Leo. ſed de his ſuo loco pluribus. Hæc ſatis ad res geſtas in Concilio Epheſino. Quod item ad Eccleſiarum iura pertinet, tractata eſt etiam in S. Synodo cauſa Cypriorum Antiſtitum expoſtulantium aduerſus Ioannem Antiochenum Epiſcopum præter ius fasque ſuper Cypri inſulæ Eccleſias vendicantem ſibi auctoritatem. ſed de ea cauſa agetur ſuo loco.

His autem omnibus, ac potiſſimùm quæ ad Neſtorij cauſam ſpectare videbantur, penitus abſolutis, S. Synodus ad Theodoſium Imperatorem litteras dedit, quibus petiit vt Epiſcopis iam mala valetudine & inopia laborantibus daretur ad propria remeandi licentia. ſic enim ſe habent[a]:

[a] Ex codice Anton. Auguſt.

Piiſſimis & Deo amantiſſimis Theodoſio & Valentiniano Victoribus, Triumphatoribus ſemper Augg. ſancta Synodus, quæ gratia Chriſti & nutu veſtræ potentiæ in Epheſina me- B tropoli congregata eſt.

S. SYNODVS AD THEODOSIVM.

Circa pietatem ſolicitudinem veſtram & ſtudiũ, Chriſto amabiles Imperatores, omnium Deus probans, etiam ſanctorum Epiſcoporum Occidentalium zelo animos excitauit ad vindictam iniuriam paſſi Domini noſtri Ieſu Chriſti. Nam licet plurimum itineris ſpatium peruenire vſque ad nos illam multitudinem ſanctorum prohibuiſſet Epiſcoporum: ſed tamen illic congregati, præſente etiam magnæ Romæ ſanctiſſimo & Deo amantiſſimo Epiſcopo Cæleſtino, etiam hunc noſtrum ſenſum fidei cum multa conſonantia prædicauerunt: & qui extra hunc ſenſum ſunt, alienos eſſe penitus & ſacerdotio & clero & gradu definiuerunt. Hæc itaque etiam priùs* & magnæ Romæ ſanctiſſimus Epiſcopus Cæleſtinus, antequam colligeretur ſanctiſſima Synodus, per ſuas litteras nunciauit, committens ſanctiſſimo & Deo amantiſſimo Epiſcopo Cyrillo Alexandrorum magnæ ciuitatis, ſuum obtinere locum: & C nunc rurſus per alias litteras hæc ipſa ſanctæ Synodo manifeſta conſtituit, quam congregari potentia veſtra præcepit in Epheſinam metropolim: quas etiam deſtinauit & per ſanctiſſimos Epiſcopos Arcadium & proiectum, & Deo amantiſſimum presbyterum Philippum magnæ Romæ, complentem præſentiam ſanctiſſimi & Dei amantiſſimi Epiſcopi Cæleſtini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius Occidentalis ſancti Concilij manifeſtam huic Synodo fecerunt per litteras, concordemq; nobis ſenſum pietatis & fidei monſtrauerunt; & nobiſcum vnanimes, tam per epiſtolas, quàm per ea quæ mandata ſunt, atque etiã ex ſcripto depoſuerunt, facti ſunt: cùm neceſſariò & de eorum apud nos concordia actum fuiſſet, quæ digna ſunt ad potentiam veſtram retulimus; vt ſciat veſtra pietas, quia vno communique decreto totius orbis terrarum à nobis prolata nuper ſententia eſt, quam edoceri & manifeſtam fieri zelus veſter circiter fidem pietatemque procurauit. D

* primus

MISSIONEM PETIT S. SYNODVS.

Quia ergo negotium finem accepit, optabilem veſtræ potentiæ & vniuerſis Eccleſiis cautelam præbentem, & fidei firmitatem; ſupplicamus veſtræ pietati, iam nos à ſolicitudine requieſcere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate conſtrictos, alios autem languore depreſſos, alios verò ſenectute grauiter incuruatos, & in peregrinatione habitaculum ferre ampliùs non valentes, ita vt etiam quidam ex nobis Epiſcopi & clerici morerentur: vt tandem requieſcentes à tali ſolicitudine, curam Eccleſiæ magnæ ciuitatis habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad Iudices locorum litteras cum terrore tranſmitti, ne aliqua rurſus altera difficultas imponatur Eccleſiis, aut tribulatio reuertendi ad ſuas prouincias ſanctis Epiſcopis. Pietate namque monſtrata, & omnium orbe terrarum conſonum decretum ſuper ea proferente, præter paucos qui amicitias Neſtorij pietati præponunt: iuſtum petimus beneficium, ſupplicantes veſtræ potentiæ, tandem nos à cura E quieſcere, & cogitare pro ordinatione futuri, & de cetero in fidei firmitate & pietate lætari, & purè atque ſalubriter pro veſtra potentia Domino omnium Chriſto orationes offerre. Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ retuli. Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymorum retuli. Firmus Epiſcopus Cæſareæ retuli. & omnis quoque Synodus retulit.] hæc quidem Patres. Verùm interceptæ fuerunt huiuſmodi quoque litteræ, ſicut & aliæ à ſancta Synodo Conſtantinopolim miſſæ, idque factum dolo Candidiani Comitis omnia ad nutum Neſtorianorum agentis.

CANDIDIANI COMITIS FRAVDE DECEPTVS THEODOSIVS.

Cùm igitur idem Candidianus comes, cui ab Imperatore Theodoſio pax & tranquillitas Synodi fuerat commendata, fauens Neſtorio, inhærensque Ioannis Antiocheni Epiſcopi partibus, curaſſet ab hæreticorum & ſchiſmaticorum conuenticulo datas quas diximus litteras ad eumdem Imperatorem perferri; ſtuduiſſetq; mira ſolicitudine vt à ſancta Synodo ad eumdem

A eumdem & alios Conſtantinopolim ſcriptæ litteræ interciperentur; ob idque cuſtodias non Epheſi tantùm poſuiſſet ad explorandos omnes inde egredientes, atque in itinere poſitos; ſed id ipſum fieri Conſtantinopoli per fautores Neſtorij procuraſſet: Imperator acceptis à Ioanne & ei inhærẽtibus Epiſcopis litteris, cùm miraretur nihil prorſus à Catholica Synodo ad ſe ſcribi; nihil doli ſuſpicatus, interpretatus eſt, ſilentium in re tanta indicem eſſe culpæ; moxq; ad Synodum Epheſinam litteras dedit, quibus præcepit, acta contra ordinem ſuumque mandatum, ſiue aduerſus Neſtorium, ſiue alios; eſſe penitus irritanda: de cetero integrandum eſſe iudicium, vt cuncta rectè riteque examinarentur ac promulgarentur: ob idque iuſſit Epiſcopis omnibus, ne quis eorum vllo pacto Epheſo recedere auderet; immo & in mandatis dedit prouinciarum omnium Præſidibus, ne quempiam Epiſcopum in Eccleſiam ſuam redire permitterent. eſt autem eius epiſtolæ exordium[a]: Magnificentiſſimi Cãdidiani, B deuotorum Domeſticorum Comitis relatu, &c.] data autem tertio Kal. Auguſti, ita reſtituendum eſt quod alicubi legitur decimotertio Kalend. Iulij. Miſſus verò eſt cum his litteris Epheſum Palladius Magiſtrianus.

[a] Apud Act. Cõcil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 18.

PALLADIVS MISSVS EPHESVM.

Hic autem cùm Epheſum perueniſſet, reddidiſſetque litteras vtriuſque partis Epiſcopis, & ipſe ad ſtudia Candidiani abreptus; Ioannis atque Neſtorij partibus fauit: vnde tantam præſe tulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt expectare noluerit litteras œcumenicę Synodi ad Theodoſium ſcriptas ſubſcribi ab omnibus totius Synodi Epiſcopis tunc aſtantibus. Porrò litteræ ipſæ ad Imperatorem tunc ſcriptæ eius argumenti fuerunt, vt narratione rerum geſtarum palàm facerent dolos, verſutias, atque arrogantiam Ioannis & collegarum eius, necnon Candidiani atque Irenæi Comitum vim atque tyrãnidem; oſtendentes pariter, vniuerſam Synodum, triginta exceptis, omnemque ſimul Eccleſiam Orientis & Occidentis C in vnam eamdemque conſpirare ſententiam. Petierunt demum ab Imperatore, vt quinque è Synodo accerſeret Epiſcopos Conſtantinopolim, à quibus plenè de cunctis rebus geſtis in Synodo doceretur. eſt autem Synodalis huius epiſtolæ exordium[b]: Veſtra maieſtas pietatem confirmatam percupiens, &c.] ſubiecerunt verò litteris ſuis nomina omnium ſchiſmaticorum ſeorſum conuenientium, qui erant omnes triginta numero.

[b] Apud Act. Cõcil. Epheſ. edit. Pelt. to. 4. c. 10. & apud Cyrill. epiſt. Syn. 4.

LITTERAE SYNOD. QVOMODO ALLATAE CONSTANTINOP.

Cùm verò eiuſmodi à ſancta Synodo ſcriptæ litterę minimè dari potuerint Palladio Magiſtriano, nec per quem alium tutò Conſtãtinopolim mitterentur, obſeſſis à cuſtodiis itineribus, facultas vlla ſuppeteret; illud opportunum neceſſitas in re adeò deplorata conſilium ſuppeditauit: nimirum, cùm ipſis planè innotuiſſet miſſas à ſe litteras Conſtantinopolim ad Imperatorem & alios interceptas ſemper fuiſſe, idemque fore de ceteris quas poſtea miſſuri eſſent: fidum nacti hominem, eumdem in mendicum ipſo corporis habitu transformarunt, D cui loco baculi, quo peregrinantes vti ſolerent, præbuerunt arundinem, quæ intus litteras omnes ab eis ſcriptas Conſtantinopolim ad diuerſos includeret, exemplaria nimirum omnium litterarum, quas ab interceptoribus ablatas acceperant: ſicque tandem hac via bene conſultum eſt, vt ipſorum litteræ, ſerò licet, peruenerint tamen ad Imperatorem, & alios qui eorum ſilentium adeò ægro animo pertuliſſent. Quid autem factum ſit, cùm redditæ ſunt Conſtantinopoli Synodales epiſtolæ, ſuo loco paulò pòſt dicturi ſumus. Sed videamus interea conatus Neſtorianorum, ſcelera ſceleribus inſuentium.

Scripſerunt & ſchiſmatici, more ſuo texentes calumnias, ac mendacia conſuentes, litteras ad Imperatorem; quæ ſic incipiunt[c]: Hoc, pij Reges, Orthodoxæ fidei firmamentum, hoc columen, hæc baſis eſt, &c.] Sed mira illa verſutia iuncta cum arrogantia ſchiſmaticorum fuit, dum ſuam paucitatem excuſant, quòd ipſi noluiſſent plures ſecum Epiſcopos conuenire; potuiſſe dicentes, ſi voluiſſent, & numero longè præſtare aduerſariis, ſed abſtinuiſſe, E ne ex multitudine tumultus & confuſio oriretur. Addiderunt præterea, numeroſitatem illam aduerſariorum conflatam eſſe ex hæreticis & excommunicatis: inculcantes & inuidioſum illud, quo in illos prouocaretur indignatio Principis, nempe ſe ſimul perrexiſſe ad eccleſiam ſancti Ioannis Euangeliſtæ, acturos Deo gratias, & rogaturos ipſum pro ſalute Imperatoris, ſed ab aduerſariis occluſas fuiſſe valuas eiuſdem eccleſiæ, adeò vt ſibi opus fuerit foris orare: indeque reuertentes, in via impetitos fuiſſe ab Epheſino populo lapidibus atque fuſtibus, & in fugam actos: eaque omnia præordinata fuiſſe à Memnone Epiſcopo Epheſino calumniati ſunt: quem rogant ab Imperatore Epheſo eſſe pellendum. hæc & alia illi, quibus animum Imperatoris in aduerſarios concitarent.

[c] Apud Act. Coc. Eph. edi. Pel. to. 3. c. 18

CALVMNIAE ALIAE CONTRA ORTHODOXOS.

Addiderunt his alias litteras iidem Neſtoriani ad Præfectũ Vrbis, necnon ad Præpoſitum Scholaſticorum: extant ipſæ, eſtque illarum exordium[d]: Ad ſummum (vt dici ſolet) malum deue-

[d] Apud Cõcil. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 9

A deuenimus,&c.] harum verò[a]: Inter alia delicta nullum grauius,&c.] quibus omnibus ingeminantur querelæ aduerſus œcumenicam Synodum. Alia prętercea extat eorumdem epiſtola eodem argumento ſcripta ad ipſum Imperatorem Theodoſium, cui tamen alicubi præfigitur titulus, Ad Callimorem Regem Perſarum: incipit[b]: Pietas veſtra, quæ benefaciendo Orbi & Eccleſiis Dei clareſcit, iuſſit nos Epheſi congregari,&c.] Sed cur ad Callimorem Regem Perſarum? Nullus quidem hoc tempore eius nominis Rex regnauit in Perſide, ſed poſt Iſdegerdem Cadabes, & poſt nunc Blaſes, vt ex Procopio[c] & aliis[d] patet, ſeu (vt vult Socrates[e]) poſt Iſdegerdem Bararanes.

[a] Ibid. c. 10.
[b] Apud Act. Cōcil. Epheſ. tom. 3. c. 11. edit. Pelt.
[c] Procop. de bel. Perſic. li. 1
[d] Euag. lib. 1. c. 19.
[e] Socrat. lib. 7 c. 8. & 18.

Verùm ſcito emendatiora exemplaria his de Callimore carere, & loco Callimoris, habere Callinicum, nec de Rege Perſarum vllam fieri mentionem: ſed hæc tantummodo, quæ ſequuntur, loco tituli præponuntur epiſtolæ: Relatio Epiſcoporum Orientalium ad Imperatorem Victorem.] quæ verba ita Græcè in codice ſcripta leguntur, videlicet: B ἀναφορὰ τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκόπων βασιλεῖ καλλινίκῳ.] ita vt omnino illud, Callimorem, ſit explodendum. Quod ſi aliqui codices poſt Callinicum habent etiam Regem Perſarum, ad eum planè ſenſum accommodanda ſunt verba, vt dicat, Ad Theodoſium Victorem Regis, ſiue Regum Perſarum. Certum eſt enim Theodoſium aduerſus Perſas bellum geſſiſſe, curaſſeque vt Chriſtiana fides apud Perſas propagaretur: hæc enim ex iis quæ ſuo loco ſuperiùs diximus, manifeſta redduntur. Quinetiam & iidem ſchiſmatici in libello[f] eidem Theodoſio paulo pòſt miſſo de his mentionem faciunt, cùm rogăt, ne patiatur, fidem Chriſtianam per ipſum in Perſide immiſſam langueſcere, vbi & hæc addunt: Non enim duplices in Perſidem, ô Rex, mittas Chriſtianiſmi doctrinas,&c.]

[f] Apud Cyril. in Apolog.

Porrò cùm hanc emendationem, tum alias plures, quibus vides citatos textus Actorum Concilij Epheſini diſcrepare ab editione Peltana, ſiue alia, ſcias haud inconſultò eſſe factas, C ſed magno ſtudio ad hoc adhibito à Petro Morino Pariſiēſi viro doctiſſimo, qui ipſa integra Epheſina Acta contulit cum exemplaribus Vaticanis, vt ipſa Epheſina Synodus quàm puriſſima edi poſſit, ſicut & aliæ œcumenicæ, quas Vaticana præla modò cudere incipiunt. Sed proſequamur reliqua quæ ad rerum geſtarum hiſtoriam pertinent.

Cùm autem S. Cyrillus videret ſanctos Epiſcopos ærumnis preſſos adhuc Epheſi detineri; vt mærentes erigeret, egregiam habuit concionem, cuius eſt exordium huiuſmodi[g]: Beatus Propheta Dauid, qui ſpem ſuam ad Deum fixam habent, ad conſtantiam inflammans, ait[h]: Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino,&c.] ita quidem ipſe ducis exercitus munere fungens, ne animos deſpondeant Chriſti milites, diuinæ Scripturæ verbis hortatur. Cùm hæc Epheſi gererentur, accidit vt Conſtantinopolim deferrentur litteræ arundini incluſæ per mendicum miſſæ: quas cùm Orthodoxi, ad quos ſcriptæ erant, accepiſſent, lectis illis, cognitiſque tyrannicis, quas Ca- D tholici Patres Epheſi paterentur, inſidiis, & proditione ac violentia pyratica, quibus à ſchiſmaticis Neſtorianis fides Catholica vexaretur; tantumque patrari nefas, quantum nec ſub Ethnicis Imperatoribus vllam Synodum eſſe paſſam, memoria eſſet: zelo æſtuantes, eo fiduciæ prouenere, vt abſque metu in aulam irrumperent, omniaque Imperatori palàm facerent, vniuerſamq; ciuitatem ad fidei Catholicæ defenſionem commouerent. Qui autem huiuſmodi prouinciam ſuſcepere, haud tyrones, vileſque lixæ, ſegnesve qui fugam capturi eſſent, milites fuere, ſed centuriarum primipilares, prœlia aduerſus dæmones ciere aſſueti, mundi contemptores, & qui non vererentur potentium vultus; quibus loco gloriæ cederent contumeliæ, & pro maximo lucro ducerent profundere pro veritate tuenda vitam; quos etiam hoſtes præ excellentia meritorum veneraturi eſſent, incutientes illis ipſo E aſpectu terrorem. Tales planè erant ductores illi in ſpirituali militia ordinum militarium, patres monachorum, quos Archimandritas vocare conſueuerunt: quos ipſos ſuarum epiſtolarum claſſico ſancta Synodus per ſanctum Cyrillum (vt vidimus) ad prœlium excitarat. Erant horum præcipui Comarius, Potamon, atque Dalmatius. In quo quidem conſerendo certamine virtus in primis enituit ſancti Dalmatij ſpectatiſſimi ſanctitate viri, quem eximiæ probitatis ergo conuenire Theodoſius ipſe aliquando conſueuerat, ab eo ſalutis monita accepturus: hic enim, in meditullio licet celeberrimæ vrbis, montium ſolitudinem ſibi parauerat, cùm è loco numquam pedem extulerit. Quæ autem ipſe vnà cum collegis ac ſubiectis ſibi monachis egerit, non noſtris verbis, ſed Actorum publicorum intelliges, quę ſic ſe habent[i]:

[g] Apud Act. Epheſ. tom. 6 c. 12. edi. Pelt.
[h] Pſal. 26.
ARCHIMANDRITAE PRO SYNODO CERTAMEN SVBEVNT.
[i] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. cap. 19. 20.

Confeſtim omnes Archimandritæ monachorum cateruis ſtipati exurgunt, hymnoſque & pſalmos

A Pſalmos decantātes ad Regiam contendunt. Erat autem inter alios Archimandritas ſanctus Dalmatius, qui annis plus minus quadragintaocto pietatis ſtudio recluſus, extra monaſterij ſui ſepta numquam pedem extulerat; nec ab vllo vmquam, vt aliquando egrederetur, adduci potuerat, cùm tamen ob frequentes terræmotus Conſtantinopolim concutientes, crebris piiſſimi Regis noſtri precibus, qui ad illum accedebat, ad egreſſum communemq; aliorum ſupplicationē iam antea prouocatus fuiſſet. Ceterùm dum de hac cōtrouerſia, quid facto opus eſſet, Deum precando conſuleret; vox cælitus ad eum delapſa, vt egrederetur, imperauit: noluit enim Deus gregem ſuum perdere in finem. Comitabatur eoſdem etiam non parua Orthodoxorum turba. Cùm verò intra Palatium eſſent, Archimandritæ ab Imperatore acciti, recta mox ad illum ingrediuntur. Plebs verò & monachorum turba antiphonarum & pſalmorum modulationi intenta foris remanſit.

ARCHIMANDRITAE CVM MONACHIS PROCEDVNT AD REGIAM.

B Archimandritæ verò, æquo exoptatoque reſponſo ab Imperatore accepto, ad ſuos continuò regrediuntur. Ex Regis voluntate, vt ad ſancti Mocij baſilicā contendant omnes, mandatur, ibidem cùm Imperatoris mentem, tum allatæ quoque epiſtolæ ſententiam percepturi. Omnes itaque tam monachi, quàm plebeij, pſalmum poſtremum, verſus poſtremam ciuitatis partem concinentes (erat enim via, qua incedebant, ex principalibus vna) ad ſancti Mocij Martyrium abſcedunt. Et hìc rurſum nō parua monachorum multitudo cum hymnis & cereis occurrit; hominumq; multitudinem conſpicati, magna omnes aduerſus Chriſti inimicum (*nempe Neſtorium*) voce exclamarunt. Tandem ibi omnes in beati Mocij baſilicam ingreſſi eſſent, publicè recitata eſt epiſtola. Populus Conſtantinopolitanus vna ſimul voce exclamat: Anathema Neſtorio. Sanctus itaque Dalmatius vbi in ſuggeſtum aſcendiſſet, dixit: Si vultis audire, quieti adeſte, & diſcite; neque his quæ dicentur, obſtrepere velitis: C Adeſte autem præſenti animo, quò verba exactè percipere valeatis.] recitata verò fuit ab eo epiſtola Synodalis, quam illam fuiſſe diximus datam ad Comarium, Potamonem, & Dalmatium Archimandritas, ad cuius finem apud[a] Cyrillum hæc quæ referimus ſcripta habentur. Ea autem lecta, Dalmatius iſta ſubdidit[b]:

ARCHIMANDRITAE AGVNT PRO EPHESINO CONC. OECVMENICO.
[a] Cyrill. epiſt. 20.
[b] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. cap. 20.

Quam nunc pietas veſtra epiſtolam audiuit, eam piiſſimus Imperator quoque legit, & fidem ei habuit: Nam ego, cùm mihi allata eſt, dixeram Imperatori eum ad ſanctam Synodum ſcripturum: quæ autem ſuggeſſeram, illa præſcripta ſunt, quamuis non plenè: miſit enim ad me, & lecta ſunt: verùm ne qua illum triſtitia afficerem, quæ ſequebantur præmiſi, quæ relatores non exhibuere, ſed illarum loco alias quaſdam litteras ſubiecerunt. Erant autem quæ cum ipſo ſum locutus conuenientia & ad rem opportuna; quæ nūnc coram veſtra pietate repetere opus non eſt, ne vt elatus & gloriabundus apud quempiam veſtrum in re- D prehenſionem incurram. Conteret enim Deus hypocritarum oſſa. Imperator omnia quæ facta narrabantur, ordine audiuit, audiendoque gauiſus eſt, & Deo gratias egit: neque audiuit ſolùm, ſed narrationis quoque ſerici ſanctæ Synodi (ſicut illius maieſtatem decebat) aſſenſus eſt, non meis quidem verbis ad hoc inductus, ſed patrum & auorum ſuorum fidem ſecutus. Scripta itaque (vt par erat) ſuſcepit & legit; perſuaſuſque ait: Si res ita habet, cur Epiſcopi qui adfuerunt, huc non veniunt? Cui ego: Nemo eorum venire ſinitur. Et ille: Nemo prohibet. Rurſum ego: Detinentur (inquam) & prohibentur ne veniant.] Intelligis ex his, puto, lector, nequaquam ex ſententia Imperatoris ſcriptum eſſe ad Synodum, ne quis eorum diſcederet Epheſo, etiam ſi ad Imperatorem proficiſci velle diceret. Pergit verò ſuſceptam ſemel orationem Dalmatius:

PVBLICA RELATIO DALMATII ARCHIMANDRITAE.

Qui è Neſtorij factione ſunt, eorum plurimi eunt & redeunt liberè: quæ verò à ſacra E Synodo acta ſunt, ea nemo ad veſtram pietatem referri permittit. Ceterùm pro altera, hoc eſt, pro parte Cyrilliana, coram omnibus dixi: Sex millia ne Epiſcoporum audire malit, an vnum tantùm hominem, eumque impium? ſex millia autem eos aiebam qui ſub Metropolitanorum ſanctiſſimorum Epiſcoporum poteſtate degunt (hæc omnia autem eo ſpectabant, vt accerſerentur & venirent, qui ea quæ facta ſunt patefacerent; loquor autem de ſanctiſſimis Epiſcopis, quos ſacra Synodus huc deſtinatura eſt.) Et reſpondit: Rectè quæſiuiſti. Rurſumq; adiecit, & dixit: Precemini pro me. Quid multis? Certè noui Imperatorem Deo & ſacræ Synodo obſecuturum potiùs, quàm peruerſis hominibus. Orate igitur pro Imperatore, & pro nobis. Populus Conſtantinopolitanus vna ſimul voce exclamat: Anathema Neſtorio.] hactenus Acta, ex quibus planè detegitur mens animuſque Theodoſij, qui videbatur ex multis erga Neſtorium paulo propenſior, nonniſi ad rectam, puram, ſanctamque religionem fuiſſe addictus; licet à magiſtratibus ipſis, hominibus Neſtorianis, ad tempus

THEODOSII ANIMVS PIVS AD TEMPVS DECEPTVS A NESTORIANIS.

A pus mendaciorum offuſum nebula, certum ſit, cùm de veritate plenè decernere minimè licuit. Dalmatius verò, his peractis, mox dedit litteras ad Concilium de rebus Conſtantinopoli cum Imperatore populoque tractatis: eſt earum exordium [a]: Iam inde ab incunte ætate in Orthodoxa fide educati.]

[a] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. cap. 24.*

ISIDORVS PELVSIOTA ADMONET THEODOSIVM IMPERATOREM.

Contigit autem paulo pòſt, vt & litteris Iſidori Peluſiotæ celeberrimi doctrina & ſanctitate monachi, diſcipulique olim ſancti Ioannis Chryſoſtomi, Imperator admoneretur: cùm enim accepiſſet quæ tyrannicè agerentur Epheſi à Comitibus Imperatoris, ad ipſum Imperatorem litteras ſcripſit, quibus inter alia declarauit quanto periculo res ſacræ ſæcularibus magiſtratibus crederentur. eſt quidem epiſtola breuis, ſed ſublimis ſenſibus: reddamus hic ipſam; ſic enim ſe habet [b]:

[b] *Iſidor. Pelu. lib. 1. epiſt. 311.*

Si tu tantum temporis tibi ſumas, vt iis quæ Epheſi decernenda ſunt, interſis: non dubito, quin ea ita ſe habitura ſint, vt à nemine reprehendi queant. Sin autem turbulentis odiis cal- B culos permiſeris, quiſnam à cauillis & dicteriis Concilium vindicabit? Huic autem malo remedium attuleris, ſi miniſtros tuos à dogmatum pręſcriptione remoueas (vt qui magno hiatu ab eo diſtincti ac dirempti ſint, vt ſimul & Imperatori & Deo ſeruire ſtudeant) ne alioqui Imperio quoque motum ac iactationem afferant, perfidiæ ſuæ machinas ad Eccleſię petram effringentes: nam ea firmo loco defixa eſt, eamque cauſam habet, vt ne ipſi quidem inferi portæ dominentur; quemadmodum is qui eam conſtabiliuit, pollicitus eſt.] hactenus Iſidorus ad Theodoſium, profectionem ſuadens Epheſum.

Theodoſius igitur his perſuaſus, audita Neſtorij damnatione legitimè facta, abſque vlla mora, decretis Synodi œcumenicæ acquieuit. Ad ſedandas autem alias controuerſias, quas ex litteris Candidiani & ſchiſmaticorum acceptis obortas ſciebat inter partes Ioannis atque Cyrilli; ſecundùm petitionem Orthodoxorum, facultatem tribuit œcumenicæ Synodi Epi- C ſcopis, vt quos vellent Conſtantinopolim mitterent, qui ſibi referrent quæ facta eſſent, quæve agenda pro Eccleſiæ pace forent.

Cùm igitur Imperatoris voluntas œcumenicæ Synodo innotuiſſet, mox decreta eſt legatio Epiſcoporum ad ipſum Theodoſium Auguſtum. Tunc enim & ſchiſmatici legauerunt Irenæum Comitem, cui & litteras perferendas ad Imperatorem dedere, quarum eſt exordium [c]: Sperabamus Ægyptiacam tempeſtatem, quæ ſanctas Dei Eccleſias grauiter hactenus exagitauit, per pietatis veſtræ litteras tandem aliquando ſedatum iri. ſed ſpe noſtra fruſtrati ſumus, &c.] multa præterea inuidioſa & calumniis plena coaceruarunt ad concitandum Imperatoris animum in Orthodoxos. Porrò has litteras non ad Irenæum miſſas, ſed per Irenæum allatas, ipſius epiſtola ad Synodum ſchiſmaticorum reddita docet [d], & ipſæ litteræ id declarant. Quæ autem acta ſint per Irenæum à Neſtorianis miſſum, litteræ ab eo po- D ſtea datæ ad illos ſignificant, ſimulq; inſinuant res geſtas ab Epiſcopis à Synodo œcumenica miſſis: continent enim epiſtolarem hiſtoriam, ſed eam tamen quæ affectu priuato conſcripta, velut nexibus præpedita, minimeque libera, haud careat calumniis atque mendaciis. reddamus eas tamen, ex quibus complura elici poſſunt ad rerum geſtarum cognitionem perneceſſaria; ſic enim ſe habent [e]:

[c] *Apud Act. Epheſ. tom. 3. c. 17.*

IRENAEI COMITIS LEGATIO A SCHISMATICIS.

[d] *Ibid. c. 14.*

[e] *Apud Act. Eph. edit. Pel. tom. 3. c. 14.*

EPIST. IRENAEI COMITIS DE REBVS CONSTANTINOP. GESTIS.

Vix mihi vel nunc tandem ad ſanctitatem veſtram ſcribere, qualemque deſiderabam tabellarium inuenire, & quis ſuſceptæ prouinciæ ſucceſſus per gratiam Dei extiterit, veſtræ pietati patefacere, integrum fuit. Venimus in regiam ciuitatem triduo poſt Ægyptiorum aduentum. At verò quot in ipſo mox aditu pericula ſim perpeſſus, id nulla ratione explicari poteſt, nedum breui epiſtola. Nam optimi viri illi ante me ciuitatem ingreſſi, omnibuſque commodè & ex voluntate vſi (tantum enim dixiſſe ſat ſit) omnium ferè aures præoccupa- E rant; alios quidem mendaciis (vt fieri ſolet) ineſcantes, alios confictis in nos calumniis inſtigantes; omnes denique publicè, priuatimque ea ratione in ſuam ſententiam allicientes, vt etiam præcipui quique Principum, reliquique non pauci, qui vel auctoritate ampliori in Republica pollebant, vel diuerſa in rebus bellicis munia obibant, perſuaſi eſſent, examinatione quam oportuit adhibita, iudicationeque examinationi conſentanea mox conſecuta, & omnibus Epiſcopis in vnam eamdemque ſententiam congruentibus, Neſtorium, qui deſerta cauſa aberat, iuſtam, factiſque ſuis dignam exauctorationem perpeſſum eſſe. Sanè Scholaſticum magnificētiſſimum, Chriſtoq; dilectiſſimum cubicularium inter alios ita dementarant, vt ne nomen quidem Deiparæ Epheſi audire ſuſtinuiſſe (*Neſtorium ſcilicet*) perſuaſiſſimum haberet.

Verumtamen ob inexpugnabilem veritatis virtutem, veſtraſque orationes, & immenſas Dei

A Dei miſerationes, id ſum conſecutus, vt non ſolùm pericula, quæ prima ſtatim fronte (vt dixi) ſe offerebant, euaderem, verùm etiam vt magnificentiſſimos Principes percommodè conuenirem, vniuerſamque rerum ſeriem, quantum licebat & res poſtulabat, explicarem. Qui ſimulatque noſtram relationem accepiſſent, eueſtigiò omnia quæ vel Ægyptij, vel Ægyptiorum fautores per tyrannidem tam in præſentem cauſam, quàm in nos ipſos quoque commiſerant, ad Imperatorum aures referri voluerunt. Et vt multa paucis complectar, cùm plurima vtrinque & ab iis qui cum Cyrillo faciebant, & ab illis rurſum qui nobiſcum ſentiebant, eſſent agitata: placuit, vt vtraque pars, tam ego videlicet, quàm Ægyptij, ſuæque cauſæ tuendæ gratia, illuſtribus Principibus præſentibus, piiſſimum Imperatorem adiremus. Reſtiti ne id fieret, identidem repetens ac proteſtans, me ea de cauſa non adeſſe, nec vlla mandata huiuſmodi à pientiſſimis Epiſcopis accepiſſe, ſed tantùm litterarum latorem B adueniſſe. Verùm enimverò etſi acriter reclamarem: attamē quod ſemel decretum fuerat, abſque vlla cunctatione obtinuit. Quare diuina prouidentia etiam tum nobis opem ferente, Auguſtique animum ad veritatem impellente; & re ipſa, quòd cor Regis verè in manibus Dei ſit, declarante; aduerſarij cauſa ceciderunt, damnationiſque ſententiam in ſe exceperunt (oportet enim paucis rei euentum expedire) propterea quòd neque Neſtorij depoſitionem defendere, neque quæ hîc per mendacium & falſitatem effutierant, vlla ratione poſſent conſtituere.

Quin & illud quoque omnibus perſpicuum per me euaſit: nempe etiamſi recto congruoque ordine ſeruato Concilium conuocatum fuiſſet, Ægyptio tamen Neſtorium condemnare nullatenus licuiſſe; vt qui ipſe quoque condemnatorum catalogo adſcriptus eſſet. Sed neque vllam quoque cauſam abſque magnificentiſſimi Comitis Candidiani ſententia C tractare, vel adoriri iure potuiſſe. Etenim omnes illius denunciationes & comminationes, Sacra præterea per eumdem ad Synodum ſcripta, & alia ſimilia non pauca, Rege ad maiorem rei euidentiam ita iubente, recitata ſunt: neque quicquam omnino, quod iniqua illegitimaque illorum ſtudia aliquo modo ob oculos ponere poſſet, veſtris intercedentibus precibus, omiſſum eſt.

Denique vt veritatis hoſtes iuſtam ab omnibus ſententiam retulerunt: ita veſtræ pietatis iudicium ab omnibus, vt iuſtum, probatum & confirmatum eſt. Nec dubium habemus, quin pius Imperator Ægyptiorum depoſitionem ad ſanctas Dei Eccleſias quamprimum ſit perſcripturus, omniaq; tyrannicè & illegitimè Cyrillum perpetraſſe, apertè denunciaturus; necnon dignas quoque in eos qui tam grauiter offenderūt, pœnas ſuo tempore decreturus. Huc itaque res euaſerunt: hic noſtræ apud Imperatorem diſceptationis terminus extitit.] D hæc quidem quæ ipſe Irenæus oſtentator glorioſus exaggerat, vt fidem induſtriamq; ſuam amaſio Neſtorio probatam redderet, quàm falſa ſint, vanaque ſpe concepta, inanique iactantia exarata, ipſa quæ idem ſubdit, certum reddunt; nam pergit: Ceterùm (inquit) cùm Ioannes medicus Syncellus Cyrilli (vt noſtis) aduenisset, aduertimus pleroſque Principum repentè fuiſſe mutatos: vt qui iam ne audire quidem ea à nobis vellent, quæ de illis fuerant iudicata. Emerſeruntque varia mox inter illos iudicia.

DVBIA SENTENTIA DE REBVS A THEODOSIO DECERNENDIS.

Quidam enim affirmabant, quæ vtrinque facta eſſent, vtrinque valere debere, atque adeò non duorum tantùm, vt aliquando viſum fuerat, ſed trium depoſitionem confirmandam eſſe, *nempe Neſtorij, Cyrilli, atque Memnonis*. Alij contrà, omnes quidem exauctorationes ex æquo nullas decernendas eſſe: Illuſtriores verò Epiſcopos, qui & fidei doctrinam accuratè ad veritatem adamuſſim examinarent, & quæ Epheſi acta eſſent, can- E didè exponerent, huc accerſendos cenſebant. Non deerant tamen qui omnem lapidem mouerent, vt manifeſtis decretis inſtructi à pientiſſimo Rege Epheſum abire ſinerentur, tamquam omnia iſtic quàm diligentiſſimè cognituri, & quàm commodiſſimè compoſituri. Quod ne fiat, qui nos amant, obnixè procurant: Non enim ignorant, cuius illi ſint animi, qui hæc moliuntur: neque neſciunt, quo fine id conſilij ceperint. Verùm hæc, vtcumque Domino viſum fuerit, ſuccedant. Interim ſanctitatem veſtram rogatam cupio, vt Deum pro me orare non grauetur, vt qui tot pericula iam olim perpeſſus ſim, & in magnis adhuc diſcriminibus, ob illam quæ vitæ meæ inſidiatur, multitudinem verſer. Teſtis enim eſt mihi Deus, cùm ad Regis cognitionem vocarer, aliud nihil me expectaſſe, quàm vt fluctibus maris ſtatim obiicerer. Sed Dominus (ſicut ſcriptum eſt) aſtitit mihi, & de ore leonis, aut mille potiùs leonum catulis liberatus ſum.] hucuſque epiſtola Irenæi Comitis Neſtorianorum principis.

A Sed quid tandem decretum eſt? Dum hæc conſidero, illud planè Domini de Leuiathan alludentis ad prauum dæmonem apud Iob in mentem venit, vbi ait[a]: Huic montes herbas ferunt, & omnes beſtiæ agri ludent ibi.] ſiquidè vbi primùm huiuſmodi hæreſis monſtrum, draco iſte egreſſus ex inferis eſt, tulerunt illi ſuppetias qui alios ſpecie quadam probitatis & potentia antecellere videbantur, Comites & Epiſcopi. Et hoc ipſo tempore, cùm Imperatoris animus in dubio eſſet, & in quodam æquilibrio conſtitutus, huc illucve impellendus paulo momento: ecce opportunè adfuit procuratum à factione ſciſmaticorum officium Acacij Epiſcopi Berœenſis, de quo plura ſuperiùs. hic quidem natus annum centeſimum decimum, cùm præ ingraueſcente ſenecta ſe conferre ad Synodum Epheſi celebrandam excuſaret, Paulo Epiſcopo Emeſeno[b] ſuas vices delegauit, quem conſtat aduerſus Orthodoxos inhæſiſſe Ioanni, & loco Acacij eiuſdem pſeudoconcilij decretis ſubſcripſiſſe. Cùm igitur ſic oppignoratam fidem Acacij per Vicarium Neſtoriani nacti eſſent, eo etiam ad- B egerunt delirum ſenem, vt aduerſus Cyrillum & Memnonem hoc ipſo tempore ſcriberet ad Imperatorem: qui neſciens eiuſmodi coniunctionem Acacij cum Neſtorianis, liberam iudicans & recti animi ac ſinceriſſimi Orthodoxi eius eſſe ſententiam, quem longæua ætas & prædicata doctrina præ ceteris commendabat, ratam habuit. Secundùm igitur Acacij perſuaſionem, ſententias aduerſum ſe inuicem datas ſtatuit eſſe ſeruandas, quouſque res inter ſe ipſi componerent, ſtudens ita conciliare Epiſcopos diſſidentes. Mittenſque ſequeſtrem pacis Epheſum Ioannem Comitem, ad vtrumque conuentum eaſdem litteras dedit, miſitque ad eos dictam Acacij epiſtolam, de qua hæc habet[c]:

[a] Iob. 40.
QVID MOLITI SINT SCHISMATICI PER ACACIVM BEROEENS.
[b] Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 19.
[c] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 15.

Vt autem ſanctitas veſtra cognoſcat, ſe non modò per noſtræ pietatis litteras ad concordiam, communemque pij dogmatis pacem, conſenſionemque incitari; etiam Acacij Berœenſium Antiſtitis epiſtolam, qua idem vir ille inculcat, ſuadetque ſedulò, ad vos miſimus. C Hic enim cùm propter extremæ ſenectutis imbecillitatem ſanctiſſimo veſtro Cõcilio adeſſe non poſſet, ea per litteras expoſuit, quæ & ſuæ pietati conueniebant, & Orthodoxæ religioni non parum quoque prodeſſe poſſe intelligebat.] hæc de Acacio Theodoſius. Porrò animarunt eum contra Cyrillum Neſtoriani, cùm de illo iactarent, Apollinaris hæreſis eſſe reſtitutorem: nam in ſua epiſtola poſtea ad ipſum Theodoſium data hæc habent[d], cùm de Cyrilli ſcriptis Apollinaris hæreſis infamia ſugillatis, & ab Acacio tales, vt putabat, inuentis: Optimè (inquiunt) ſcit vir ille, decem & centum annos natus, qui omnem ætatem in Apoſtolicos ſudores inſumpſit, & plurimis Synodis interfuit, & Apollinaris aſſeclas vicinos ſemper habuit, &c.] talia ſunt de Acacio præconia ſchiſmaticorum, quæ illi ignominiæ magis cedunt quàm laudi, ſicut & illa quæ de eodẽ intexuntur à Theodoreto in epiſtola ad Berœenſes[e].

[d] Apud Cyril. in Apolog. tom. 4.
[e] Cod. Vatic. epiſt. Theod. 75.

D Erat autem qui miſſus eſt Epheſum ab Imperatore Ioannes ipſi Theodoſio (vt aiunt) ab eleemoſynis, qui propriori titulo Comes dicebatur Sacrarum largitionum. Qui cùm Epheſum magna celeritate perueniſſet, prima die patefactis litteris Imperatoris, declarauit Neſtorium, Cyrillum, atque Memnonem iure depoſitos: quos omnes ne diſſidia maiora concitarentur in populo, carceri quempe ſuo voluit mancipatos; ſiquidem Neſtorium cuſtodiendum tradidit Candidiano Comiti, Cyrillum verò & Memnonem Iacobo itidem Comiti. Porrò hæc omnia prima die peracta, litteris ſtatim Theodoſio ipſe Ioannes ſignificauit, quarum eſt exordium[f]: Cùm ſciam conducibile pietati, &c.] quibus hæc ſummatim complexa pluribus deſcribuntur.

IOANNES COMES MITTITVR EPHES. AB IMP.
[f] Apud Act. Epheſ tom. 3. append. 2. c. 1.

Dolentes autem Epiſcopi Orthodoxi, defenſores Catholicæ fidei peruerſa relatione ſceleſtium ab Imperatore ita peſſimè habitos, ad Theodoſium conſcripſere epiſtolam, cu- E ius exordium eſt[g]: Chriſtianiſſima regiaque veſtra maieſtas, &c.] queruntur deceptum Imperatorem, cùm illi nunciatum eſſet, non Neſtorium tantùm, ſed Cyrillum & Memnonem à Synodo œcumenica eſſe depoſitos. Addiderunt[h] his alias, quibus cùm de iuſta damnatione Neſtorij multa habeant, reddi ſibi petierunt Cyrillum atque Memnonem; ſe ipſos verò numquam adduci poſſe, vt communicent cum ſchiſmaticis. Dederũt & aliam epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum eodem quoque argumento, petẽtes adiuuari, quæ ſic incipit[i]: qui in tanta rerum fluctuatione verſamur, &c.] Sed & ipſe Cyrillus è vinculis ſcripſit ad Archimandritas, iamque rebus meliorem ſpem affulgere declarat his verbis[k]: Benedictus Saluator, qui huiuſmodi nugas contra me effutientes falſitatis redarguit. Etenim poſtquam dominus meus magnificentiſſimus, præclariſſimuſque Comes Sacrarum largitionum Epheſum veniſſet, nihilque eorum omnium quæ dicta fuerant, veritate

[g] Apud Act. Epheſ. Concil. edit. Pelt. to. 4. c. 6.
[h] Ibid. c. 14.
[i] Ibid c. 15.
[k] Ibid. c. 18.

A tate niti comperiſſet, animaduertit in eos qui talia nugati fuerant. Agnouit autem ſanctam Synodum vnius fidei cauſa contendiſſe, & neque mihi, neque vlli alteri gratificandi ſtudio, ſed diuino zelo incenſam, quòd nimirum blaſphemum illum ferre non poſſet, Neſtorium condemnaſſe.] hæc Cyrillus, adhuc tamen vinctus in Domino: ſed quàm celſo animo iſta perferret, ex his quæ ſubijcit intelligi poteſt, vbi ait:

QVAE ORTHODOXI ATQVE CYRILLVS VINCTVS RESCRIPSERINT CONSTANTINOPOLIM.

Interea loci nos vincti, cuſtoditique aſſeruamur, ignari prorſus quo tandem res hæc ſit euaſura. Veruntamen gratias agimus Chriſto, quòd pro nomine illius digni habeamur, non ſolùm vinculis conſtringi, ſed cetera quoque omnia perpeti: neque enim iſta præmiis ſuis carebunt.] ſubdit hæc verò de conſtantia Synodi: Non potuit autem ſancta Synodus induci vt cum Ioanne communicaret; ſed animosè reſtitit: En, inquiens, corpora, en eccleſias, en ciuitates: in omnia hæc poteſtatem habetis; nos autem, vt priùs cum Orientalibus B communicemus, quàm ea diſſoluantur, quæ per illorum ſycophantiam contra comminiſtros noſtros comparata ſunt, illique rectam fidem confiteantur, id fieri nullo modo poteſt. Dignoſcuntur enim Neſtorij dogmata loqui, ſentire, & confiteri. Totaque vniuerſitas in his diſpoſita eſt. Precentur pro nobis Orthodoxi omnes. Vt autem beatus Dauid ait[a]: Ego in flagella paratus ſum.] hactenus Cyrillus. Iſta quidem ex parte œcumenicæ Synodi atque Cyrilli delata ſunt Conſtantinopolim.

CYRILLI ET SYNODI IN PATIENDO ALACRITAS.
[a] Pſal. 37.

Quidnam interea Concilium malignantium & ſynagoga potentium? Eo quidem impudentiæ prouenere, vt non veriti ſint litteris apud Theodoſium agere, vt Neſtorij damnationem irritam redderet, quòd ſcilicet qui eum cõdemnaſſent, hæretici ipſi eſſent, mentientes Cyrilli ſcripta eſſe Apollinaris hæreſis labe cõſperſa[b], eſt exordium ipſorũ epiſtolæ: Edocti ex ſanctiſſimorum & pientiſſimorum miniſtrorum noſtrorum litteris, &c.] Adiecerunt his C alias, quibus ſignificarunt, ſe vnà cũ Ioanne Comite teſtimonio Acacij Epiſcopi Berœenſis epiſtolæ egiſſe cum aduerſariis, vt Cyrilli capitula tamquam hæretica damnarentur, ſed nequicquam apud illos profeciſſe. Vt autem maiorem ſibi apud Imperatorem fidem conciliarent, ad finem epiſtolæ adiecerunt Orthodoxæ fidei confeſſionem. recitat hæc ipſe Cyrillus[c]: ſed in eis illi de damnatione Neſtorij ne verbum quidem, quæ primo loco ponenda erat, cùm ſcirent ipſum aduerſari ſymbolo ab eis edito, in quo & ſanctiſſima Maria Dei genitrix affirmatur: vt planè intelligas omnia iſta haud ſincero animo, ſed fraudulenter ab ipſis eſſe tractata, quò vnum illud aſſequi poſſent, nempe ſcriptorum Cyrilli damnationem. eſt autem tota illa epiſtola adulatione demulcens animum Imperatoris, quæ ſic incipit: Merito quis dixerit, noſtri ſæculi homines, quòd tuo imperio gubernentur, beatiores ijs qui ante noſtram ætatem fuere, &c.] Ceterùm quod ſpectat ad ipſo- D rum fidei profeſſionem, iſta habet Cyrillus[d]: Illud autem ſcitote, quòd cùm fidei expoſitionem componerent, inter ſe contenderunt, & adhuc in contentione tenentur. Nam alij quidem admittunt, vt ſancta Virgo Deipara dicatur, cum eo, vt Homipara dicatur. Alij verò prorſus hoc negant; paratoſque ſe eſſe dicunt, vt manus ſuas amputandas præbeant potiùs, quàm vt huiuſmodi voci ſubſcribant. Vbique autem turpiter ſe gerunt, hæretici declarati.] hæc Cyrillus. Ceterùm obtinuiſſe eorum ſententiam, vt Deipara diceretur, ipſa confeſſio docet: ſed & quàm dolosè his ipſis vocibus vterentur, ſuperiùs ex eorum aſſertione demonſtratum eſt.

SCHISMATICI LABORANT PRO RESTITVTIONE NESTORII.
[b] Act. Epheſ. edit. Pelt to. 5. c. 8. appẽd. 2.
[c] Cyril. Apol.
SCHISMATICI DOLOSE PROFESSI FIDEM CATHOLICAM.
[d] Cyril. epiſt. 22.

Ceterùm illud Catholicos vehementiùs perturbauit, quòd Ioannes ipſe Comes, qui ſequeſter pacis aduenit, vt rem ſe bene geſſiſſe ſignificaret, eaque de cauſa maiorem ſibi apud Imperatorem fidem conciliaret, ſcribens ad eum, turpiter mentitus eſt vniuerſam œcume- E nicam Synodũ aſſenſam eſſe in damnationem Cyrilli; adeò vt iam de loco, quo in exilium eſſet deportandus, cõſuleretur: ſcripſit enim de his ipſe Cyrillus, vbi hæc reſciuit, ad clerum populumque Conſtantinopolitanum iſtis verbis[e]: Turbata eſt admodum ſancta Synodus, vbi magnificentiſſimum & glorioſiſſimum Comitem Ioannem non rectè omnia retuliſſe audiuit: ita vt & de noſtro exilio, qui illic ſunt, conſulent, quaſi ſancta Synodus irregularem & nefandam depoſitionem à Ioanne, & hæreticis qui cum eo ſunt, factam acceptarit, &c.]

[e] Cyril. ead. epiſt. 22.

Quid præterea idem Ioannes Comes pertentarit, quo iactare ſe potuiſſet Epiſcopos omnes in vnam concordiam redegiſſe, idem Cyrillus ſic inferiùs ſubdit: Cùm autem hanc rem memoratus magnificentiſſimus vir non eſſet aſſecutus, nempe vt Ioannes Antiochenus Epiſcopus ab ipſis in cõmunionem reciperetur; etiam hoc excogitauit, & à ſancta Synodo petiit, vt ſibi ſcripta daretur fidei expoſitio, vt & illos conſentire & ſubſcribere faceret, & reuerſus diceret: Conciliaui eos ad amicitiam humanis inter ſe offenſis diſſidentes. Vbi hoc ſancta

VERSVTVM CONSILIVM SCISMATICORVM ET IOANNIS COMITIS.

ſancta Synodus intellexit, rurſus omnino reſtitit, dicens: Non exponimus nos ipſos contumeliæ: non enim tanquam hæretici vocati ſumus; ſed ad hoc venimus, vt fidem rectam reſtituamus, quam & reſtituimus: nec opus eſt Regi vt fidem diſcat, cùm hanc ſciat, in qua ille baptizatus ſit. Itaque ne hoc quidem Orientalibus proceſſit.] hæc de his Cyrillus. quæ autem velit per eos agi, addit his verbis: A

Hæc à pietate veſtra doceantur omnes, præſertim pientiſſimi & ſacratiſſimi Archimanditæ; ne fortè prædictus Ioannes, *Comes ſcilicet*, reuerſus alia pro aliis dicat, aut doceat, vt quorumdam aures oblectet. Ne pigreſcat verò pietas veſtra, neque laborando pro nobis laſſetur, ſciens quòd ſe ipſam & Deo & hominibus commendet. Et hic propter Saluatoris gratiam Deo amantiſſimi Epiſcopi, qui vos numquam viderunt, animas ſuas ponere pro vobis parati ſunt. accedunt que ad nos cum lacrymis dicentes: & ad exulandum vna, & ad commoriendum parati ſumus. Verſamur autem omnes in multa tribulatione; quòd excubiis militum cuſtodimur, eos etiam ante lectos, cùm dormimus, habentes, maximè verò nos. Reliqua verò vniuerſa Synodus defatigata laborat, pluresq; mortui ſunt: multi etiam ſumptibus deſtituti, res ſuas vendunt.] hactenus Cyrillus. At licet ipſe & Memnon vincti arcta cuſtodia tenerentur: tamen reliqui omnes Epiſcopi haud liberi erant, ſed vtique cuſtodiebantur à militibus. Ioannes enim Comes iam reuerſurus cùm eſſet Conſtantinopolim, & pacis trophæa foret oſtentaturus; ne quid litterarum ab Orthodoxis ſcriberetur, quibus mendacij redargui poſſent quæ ipſe Imperatori & aliis relaturus eſſet, reliquos omnes Orthodoxos Epiſcopos ſedulò aſſeruari præcepit. B

STATVS CYRILLI ET SYNODI QVALIS.

Illi tamen, Deo volente, clàm ſcripſere epiſtolam, qua clerum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ de rerum ſuarum ſtatu miſerando admonuerunt: qua cùm numerent trium menſium ſpatium, quo eiuſmodi cuſtodia vallabantur, à tempore nimirum aduentus Ioannis C Epiſcopi Antiocheni, quo huiuſmodi per Candidianum Comitem cœptę ſunt turbæ, menſe Auguſti datas illas ab eis ad clerum Conſtantinopolitanum litteras poſſumus intelligere, quarum eſt principium [a]: Qui in tanta negotiorum tempeſtate conſtituti ſumus.] & inferiùs: Sciat itaque pietas veſtra, non ampliùs nos Epheſum, ſed cuſtodiam inhabitare; inque illa trimeſtre iam tempus incluſos, neque per mare, neque per terram tutò ac ſecurè ad pium exercitum *(nempe ad Imperatorem)* vel in aliquem alium locum, quempiam mittere permitti. Etenim iam ſæpiùs accidit, vt quæ à nobis ſunt miſſa, haud ſine mille periculis reddi potuerint; vt latores illorum, quo ſeruarentur, in alias atque alias ſeſe formas coacti ſint mutare. Quòd autem ita cuſtodimur, hinc eſt, quòd omnia mendaciter ad pientiſſimum Imperatorem contra nos deferantur.] poſt hæc rogant ijdem plurimum, vt agant apud Theodoſium Auguſtum reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, D vtque detur adire poſſe ipſum Theodoſium; ſin minùs, liberum ſit vnicuique Epiſcopo in patriam reuerti.

[a] *Apud Cyril. epiſ. Synod. 11.*

De his præterea quæ ijdem ſanctiſſimi Patres Epheſi paterentur, eſt ſcheda illa cum aliis litteris miſſa [b], ſub titulo Commonitorij breuiter quidem, quòd furtim videatur eſſe conſcripta, his verbis ad clerum Conſtantinopolitanum data.

[b] *Ex codice Antonij Auguſtini.*

Necamur æſtibus, cùm aëres ſint graues; & penè quotidie aliquis ſepelitur: ita vt omnes pueri languentes ad propria remittantur. Et alij omnes Epiſcopi in his ſunt. Vnde conſequens eſt, reuerentiam veſtram adire Chriſto amabilem Principem, & dicere, quia opprimitur Synodus ab his qui prohibent terminum dari, vt conſumpti languore necentur. Scire verò reuerentia veſtra debet, quia licet in tantum nitantur vt omnes moriamur, non tamen fiet aliud præter hæc quæ decreta per nos ſunt à Saluatore noſtro Chriſto.] E hactenus Patres ad clerum Cōſtantinopolitanæ Eccleſiæ. Inſpicis, lector, in quot quantáſue anguſtias cùm impietas Neſtoriana, tum infidelitas regiorum miniſtrorum coniecerit ſacroſanctam Synodum œcumenicam, vt ea ſit paſſa Epheſi, quæ neque inter barbaras gentes perlatura vmquam fuiſſet.

Sed hic paululum conſiſte, intuereque & obſtupeſce iudicium Dei, qui eſt terribilis in conſiliis ſuis ſuper filios hominum: nam intelliges, ſecundùm illud Dauidicum: Non dormiet, neque dormitabit qui cuſtodit Iſraël.] cum eodem tempore, haud diutiùs fuerit protelata vindicta. Dum enim barbarico more Catholica fides vnà cum defenſoribus ſuis Epheſi (vt vides) vim patitur, direq; exagitatur, atque adeò ignominiosè tractatur, eodem quoque tempore Romanus exercitus à barbaris vincitur, trucidatur, paucis fuga lapſis, reliquis captiuis ductis. Hoc ipſum quidem tempus eſſe, quo Theodoſius Imperator iunctis copiis

A copiis Occidentalis Imperij, miſſo Aſpare inuictiſſimo duce, bellum geſſit aduerſus Genſericum Africam occupantem, ex libello ſchiſmaticorum paulo pòſt (vt dicemus) oblato Theodoſio Imperatori, ſatis exploratum habetur, in quo inter alia hæc ſcripta leguntur [a]: Cùm hac fide ſcilicet barbaros viciſtis, & tyrannos deſtruxiſtis, qua & nunc opus habetis in bello, quo Africam premitis: eſt enim Deus omnium commilito veſter, &c.] hæc Neſtoriani, profitentes ſe eſſe veræ fidei defenſores, pollicentes eius fidei quam tuerentur defenſione barbaros ab ipſo Imperatore vincendos: cùm interea iam vinceretur atque deleretur penitus in Africa Romanus exercitus; quod paulo pòſt innotuit, cùm cladis nuncium perlatum eſt Conſtantinopolim: vt planè (ô mirandum!) accidiſſe appareat, tunc malè pugnatum in Africa eſſe, cùm fides Catholica, eiuſque defenſores Patres ſanctiſſimi adeò grauia & ignominioſa tyrannica vi pati cogerentur. Sed etſi tardiùs, tandem ſapiens Theo-
B doſius, ſuo maximo damno didicit, Deum vindicem Catholicæ fidei inſurrexiſſe, pro barbariſq; pugnaſſe aduerſus Romanum exercitum, cùm eius Comites & legati contra Concilium œcumenicum indefeſſo ſtudio laborarent.

[a] *Extát inter Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 3. c. 4. & apud Cyril. Apologet.*

Porrò rem geſtam, grandi volumine dignam, Procopius his paucis abſoluit [b]: Interea Conſtantinopoli, Romaq; exercitu adueniente cum Aſpare duce, Bonifacius, Romaniq; qui in Africa erant, ſpiritus aſſumentes, acriter reſiſtere cœperunt: verùm non melior priore fortuna ſucceſſit. Victi ad vnum omnes, alius aliò fugam arripuere; Aſpar Conſtantinopolim, vnde venerat; Bonifacius Romam profectus, ſeſe Placidiæ ex his quorum culpa vacabat, reconciliauit.] hæc Procopius. Bonifacij verò Romam reditum anno ſequēti Proſper [c] recenſet. habet eadem de illata clade Paulus [d] diaconus. De Marciano autem, qui poſt Theodoſium fuit Imperator, hoc prœlio ab hoſtibus capto, hæc ſubdit Procopius:

[b] *Procop. de bel. Vuandal. lib. 1.*

CLADES ROMANI EXERCITVS IN AFRICA.

[c] *Proſp. in Chron.*

[d] *Paul. diac. Miſcel. l. 14.*

C Hoc igitur modo Vuandali Africam Romanis eripuere: captiuos verò quos ceperant, in cuſtodia habuere, inter quos Marcianus fuit, qui Theodoſio ſucceſſit. Cùm igitur Genſericus fortè præciperet, vt captiui in aula ſub dio cogerentur, vt aſpectibus eorum conſideratis, ſanè conſpiceret, ſiquis regiam haberet indolem, ac indigna præſente fortuna pateretur: interim ijdem inedia ac labore feſſi humi obdormiſcerent, aquila fortè volans ſupra Marciani caput paſſis aſtitit alis. Genſericus igitur portentum tacitè notans, non fruſtra hoc fore, iuſſit ad ſe venire: quinàm vir eſſet, interrogat. Ille ſe Aſparis arcanorum omnium ſocium fuiſſe inquit, quem Romani Domeſticum Comitem vocant. Genſericus igitur meditans & aquilæ geſtum, & Aſparis quanta eſſet apud Byzantium potentia, hominem de medio tollere, ab re putauit eſſe, neque veriſimile vt quam primum interituro ſigna volatu illa oſtendiſſet: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nam ſi poſtremò regnatu-
D rus eſt, morti non eſſet apud eum derelictus; quòd ea quæ Deo ſunt decreta, nullatenus prohiberi poſſunt. Quapropter iureiurando eum obligat, ſibi amicum fore, neque vllo modo contra Vuandalos venturum.] Eiuſmodi ergo pactis ſimul initis, dimiſſus eſt Marcianus redire Conſtantinopolim.

His igitur rerum Africanarū caſibus Theodoſius prudentior, licet ſerò, Phrygum inſtar, redditur tandem: ſed id poſtea, cùm acceptæ cladis acerbiſſimum nuncium accepit. Interea verò rebus eodem ſtatu perſeuerantibus, qui erant Conſtantinopoli Catholicæ fidei defenſores, & inter eos primum locum tenentes Epiſcopi peregrini, qui illuc pro fidei defenſione ſe contulerant, audientes quæ Patres Epheſi paterentur, conſolationis plenam ad eoſdem dedere epiſtolam, hortantes viriliter agere, ſimulque omne ſuum ſpondentes pro ipſorum defenſione officium & diligentiam, atque etiam profecturos ſe Epheſum, ſi iuberent. incipit
E epiſtola [e]: Oportebat quidem nos in afflictionum tentationumque veſtrarum ſocietatem receptos, non animis tantùm, ſed corporibus quoque vobis adeſſe, &c.] in fine autem apud Contianam editionem tempus ita deſcribitur: Data menſe Auguſti die vigeſima, Indictione decimaquinta.] ex quo planè rerum geſtarum valeas metiri tempora.

CATHOLICI CONSTANTINOPOLITANI PVGNANT PRO SYNODO.

[e] *Act. Epheſ. edit. Cont. c. 47. & edit. Pelt. tom. 4. c. 20.*

Tunc etiam accidit vt ſancta Synodus ad eoſdem Epiſcopos Conſtantinopoli agentes eas reddiderit litteras, quarum eſt exordium [f]: Qui ita affecti ſunt, &c.] habent in inſcriptione nomina eorumdem Epiſcoporum tunc Conſtantinopoli commorantium & pro Synodo laborantium expreſſa, quæ ſunt, Eulalius, Eutrechius, Chryſaphius, Hieremias, Theodulus, & Iſaias: ſed quarum hi Eccleſiarum Epiſcopi fuerint, non exprimitur. Rogant Patres vt in ſententia perſtent, & pro ſancta Synodo nauiter collaborent: quod quidem illos quàm diligentiſſimè perfeciſſe, exitus declarauit. Porrò eodem quo antea ſtatu perſeuerare adhuc res Epheſias, ijſdem litteris Patres ſignificarunt his verbis [g]: Quod verò ſan-

[f] *Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 4. c. 21.*

[g] *Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 4. c. 21.*

ctitas veſtra prohibeatur, quo minùs ad nos peruenire queat: id ex noſtrarum rerum ſtatu A proficiſcitur. Ita enim terra marique obſidemur, vt nihil eorum quæ nobis euenerunt, veſtræ ſanctitudini ſignificare potuerimus. Fuerit autem veſtrarum partium, precibus & lacrymis inſtare, &c.]

At non Epiſcopi tantùm agentes Conſtantinopoli, eas quas diximus, reddiderunt ad Synodum litteras; ſed & qui in clero Conſtantinopolitano eminebat Alypius Candidianum diaconum legauit Epheſum ad inuiſendos ſanctiſſimos Patres fidei Catholicæ confeſſores; cum & Cyrilli vincula ſummis (vt par erat) honoribus proſecutus, has litteras ad eum dedit[a]:

[a] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 26.*

EPISTOLA EPISCOPORVM CONSTANTINOPOLI AGENTIVM AD CYRILLVM.

Beatus homo, quem Deus dignum cenſuerit, ſanctum Deoq; dilectũ caput tuum martyrij confeſſionis ſertis redimitum dilectionis oculo contueri. Tu enim, ſanctiſſime pater, vigilanti lumine ſanctorum Patrum viam triuiſti. Tu vtroque poplite claudicantes, recta B ad veritatem incedere docuiſti. Tu fiduciam es indutus Eliæ. Tu ſolus Phinees zelum aſſumpſiſti. Tu impium venenoſi draconis os obturaſti. Tu voracem Bel euertiſti. Tu illius ſpem, hoc eſt, dominatum & præſidentiam ære coëmptã labefactaſti, aureæque ſtatuæ apparatum perdidiſti. Et qualenam os ſpiritualibus chariſmatibus imbutum zeli tui encomia pro veritate explicare valeat, vt qui beati Theophili quondam auunculi tui ſtudiorum æmulus, illique ſimilis euaſeris, necnon ad ter beati illius Athanaſij martyrium proximè acceſſeris? Etenim vt ille precibus armatus, iniquorum hæreticorum machinationes, perinde ac periculoſos quoſdam ſcopulos deuitabat, euadebatque; ſic tua quoque ſanctitas iniqui illius conatus, vitæ integritate, conſcientiæque puritate, veluti infirmam quampiam procellam profligauit.

CYRILLI DIGNAE MERITAEQVE LAVDES.

Sanè beatus Athanaſius poſt multas falſas criminationes, quas hæretici illi impingebant, C feliciter refutatas, exiliumq; eorum decreto, qui tunc rerum potiebantur & hoc ipſum fieri curabant, patienter toleratum, id conſecutus eſt, vt eo ſemper purior illuſtriorque euaderet, maiorique patientiæ laude ſplenderet, quo profani illi homines plura falſioraq; ipſi crimina intentabant. His igitur victoriis, certaminibusq; martyrij coronam ille ſibi nectẽs, Homouſion ſtatuit, peruerſamq; Arij doctrinam calcauit, & Orthodoxam doctrinã penè calcatam denuò erexit, ac ſancti tandem Marci Euangeliſtæ thronum in ſublime euexit, cui tu quoque præſides, ſanctis illius veſtigiis impigrè inſiſtens. Precor itaque, ſanctiſſime pater, vt dignus aliquãdo habear, qui te virum adeò ſanctum coràm cernere, tuaque genua complecti, & tempore pacis coronati martyris aſpectu frui merear. Vniuerſum rerum noſtrarum ſtatum, & quomodo cum fiducia egerimus, & tuis ſanctorumq; Patrum precibus freti etiamnum agamus, quantaq; hactenus certamina ſubierimus, id totum Candidianus dilectus diaconus, qui paruitatis meæ litteras ſanctitudini tuæ defert, ordine exponet. Saluto vniuerſam D ſanctam Synodum vnà cum veſtra ſanctitate martyrij corona decorata. Deus nobis largiatur, vt ſani lætique in Domino pro veritate certare pergamus.] hactenus ad Cyrillũ Alypius.

Quanta rurſum animi conſtantia cũ Alypius ipſe, tum reliqui Orthodoxi ex clero Conſtantinopolitano pro ſancta Synodo apud Imperatorem indefeſſo ſtudio egerint, inter alia plura indicat libellus ab ipſis nouiſſimè illi oblatus, qui ſic incipit[b]: Cùm non ignoremus veſtram pietatem ſanctas Dei Eccleſias, fidemque piam ab illis prædicatam & à maioribus traditam maximi ſemper feciſſe, &c.] vbi libero planè ſtudio, quàm erraret confirmando Cyrilli à ſchiſmaticis perperam factam exauctorationem, patefecerunt; ſimulque ingens diſcrimen, in quod vniuerſum Chriſtianum orbem conſtituiſſet id faciendo, ob oculos poſuerunt: fore namque, vt vniuerſus Catholicus orbis, qui cum Cyrillo commu- E nicaret, ab ipſo Imperatore & aliis qui eum damnaſſent, penitus ſepararetur, & affore vt ſuis temporibus martyriorum tempora inſtaurarentur, induceretùrque tyrannica in Eccleſia perſecutio, cùm omnes ex æquo parati ſint etiam vitæ diſpendio decretis œcumenicæ Synodi inhæreſcere potius, quàm paucorum collegarum Neſtorij impia aſſectari veſtigia. Fuerunt planè hæc tanti apud Theodoſium ponderis, vt mutato conſilio, decreuerit aliquos vtriuſque partis Epiſcopos Epheſo ad ſe vocare Conſtantinopolim: quomodo autem id acciderit, paulo pòſt dicturi ſumus.

[b] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 16.*

OFFERTVR LIBELLVS THEODOSIO A CLERICIS ECCLES. CONSTANTINOP.

8. ACACIVS VATICINATVR DE PROXIMA PACE.

Interea temporis Acacius ille magnus Melitenſis Epiſcopus, longè diuerſus ab illo Acacio Berœenſi, vir cùm doctrina tum ſanctitate ſpectatus, his anguſtiis conſternatam ſanctam Synodum Epheſinam cõſpiciens, diuino afflatus Spiritu, ſpiritu plenam coram Patribus habuit concionem, in qua breui affore pacem vaticinatus, omnes reuiuiſcere, ſumere animos, erigereque

A erigereque languentes vires hortatur: ita enim præco ille cæleſtis exorſus eſt[a]: Cernentem me, dilecti, cœtum hunc, ſpiritualemque ſacræ Synodi conſeſſum, gaudium ſimul & fiducia ſubit: gaudium quidem, quòd cùm omnium ſim minimus, in maximo hoc amicitiæ pelago tenuem ſermonis ſcapham moderari adigor: fiducia verò, quòd magnos iſtos ſeditionum fluctus propediem ſedandos, Dominicæque pacis tranquillitatem ad vniuerſos Catholicæ Eccleſiæ cœtus redituram nequaquam ambigam, &c.] Equidem haud falſus extitit vates. Ex hoc enim tempore poſt denſam noctis caliginem, fulgor veluti ſuborientis auroræ Solis prænunciæ paulatim illuxit. Poſt hæc autem res geſtas menſis Auguſti clauſit ſancta Synodus illa ſeſſione, in qua oblatus eſt libellus à Regino Epiſcopo Conſtantiæ in Cypro, cuius extat inter Acta Epheſina homilia in Synodo dicta Epheſi poſt exauctoratum Neſtorium, quo querebatur aduerſus Ioannem Epiſcopum Antiochenum, quod ſibi, præter B maiorem conſuetudinem, vendicare conaretur Eccleſias Cypri inſulæ. Re percognita & diligenter examinata, ſtatutum eſt à Synodo, vt ſeruato priſtino vſu, nec Ioannes Cypriam, nec alij inuadant alienas Eccleſias. Celebrata eſt autem huiuſmodi Actio pridie Kalendas Septembris, vt vetera ipſius monumenta[b] declarant. Sed reuertamur ad Theodoſium.

[a] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 6. c. 11.*

SESSIO IN CAVSA REGINI EPISCOPI.

[b] *Act. Concil. Epheſin. edit. Pelt to. 2. c. 4.*

Imperator igitur acerrimo illo Orthodoxorum libello expergefactus, & amiſſi in Africa exercitus nuncio præterrefactus, meliora tandem conſilia iniit, nempe vt ſeptem ab vtraque parte Epheſo Conſtantinopolim mitterentur Epiſcopi, qui coram ipſo Imperatore de rerum ſumma tractarent: ſcripſitque de his ad Ioannem Comitem Epheſi adhuc agentem, vt habet Synodalis epiſtola ad Theodoſium per legatos miſſa[c]. Miſſi ſunt autem à Concilio œcumenico legati Epiſcopi ſeptem, inter quos primum locum tenuit Arcadius Epi- C ſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus, profectuſque cum eis eſt Philippus presbyter, vnus ex tribus legatis Apoſtolicæ ſedis. His autem profecturis à ſancta Synodo eiuſmodi ſeruanda præcepta impertita ſunt[d]:

[c] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.*

[d] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt tom. 4. c. 19.*

LEGATIO ORTHODOXORVM CONSTANTINOPOLIM MISSA.

Philippo religioſiſſimo Deoque dilectiſſimo presbytero Cæleſtini piiſſimi Apoſtolicæ ſedis magnæ Romæ Vicario, piiſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis Arcadio, Iuuenali, Flauiano, Firmo, Theodoto, Acacio, Euoptio, ſancta & œcumenica Synodus, quæ per gratiam Dei glorioſiſſimorumque Regum noſtrorum nutum in Epheſiorum metropoli coacta eſt, in Domino ſalutem.

Piiſſimorum Chriſtique amãtium Imperatorum noſtrorum permiſſa legatione pro Orbis ſalute, qui per eos, qui vnà nobiſcum in Epheſiorum ciuitate congregati ſunt, anxium pro recta fide certamen ſuſcepit, ad regiam vrbem miſſuri, eam pro recta fide, ſanctiſque D fratribus & patribus noſtris, ſanctiſſimo Deique amantiſſimo Cyrillo Archiepiſcopo, & Dei amantiſſimo Epiſcopo Memnone legationis prouinciam vnanimi calculo veſtræ pietati coram Chriſto iniungendam exiſtimauimus. Vtrorumque itaque ſecuritati, veſtræ inquam & noſtræ, conſultum cupientes, hoc præceptorium diploma inſtruximus, vobiſq; exhibendum duximus, vt & nos ſciamus propter quæ vos miſerimus, & veſtra quoque pietas intelligat, nihil ſe præter hæc facere debere. Ante omnia autem ſanctitas veſtra ſciat, nullam ſe cum Ioanne Antiocheno apoſtaticoque eiuſdem Concilio communionem habere poſſe: tum quòd impietatis præconem Neſtorium adeò vnà nobiſcum deponere non voluerint, vt vſque ad veſtram quoque profectionem illi patrocinari conſtanter perrexerint: tum rurſus quod contra omnes canones, ſanctiſſimos Deique amantiſſimos Epiſcopos Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Epheſinum condemnare auſi ſint; potiſſimùm E verò ad præſens vſque tempus de Neſtorianis dogmatibus defendendis anxij, multique ex illis tamquam Cæleſtiani iam olim depoſiti ſint: tum denique quòd totius Orbis Synodum hæreticam appellare non dubitarint.

QVAE SERVARE LEGATI DEBERENT.

Quod ſi qua fortè vis, regiæve voluntatis nutus ad hoc impulerit (nam piiſſimi, Chriſtoque cariſſimi Auguſti ſanctioni pro viribus obediendum eſt) ſi quidem illi prædicti Neſtorij depoſitioni voluerint ſubſcribere, veniamque ſupplicibus libellis à ſancta Synodo de his petere, quæ in noſtros Præſides temere admiſerunt; anathematizare rurſum Neſtorij dogmata, & aduerſari illos, qui eadem cum illo apertè ſapiunt, vel ſapuerunt; elaborare tandem vnà nobiſcum, quo ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrillus, & Memnon nobis reſtituantur: hæc inquam, ſi bona fide præſtiterint, permittimus veſtræ ſanctitati, vt communionem illis polliceatur.

At ſingula ad nos perſcribantur, quo & nobis quoque vobiſcum conſentientibus, perfecta

A ſecta cum ijs pax ineatur. Cauete autem ne priùs illis communionem ſpondeatis, quàm Præſides ſuos recipiat ſancta Synodus: ſcire quoque volumus veſtram ſanctitatem, quod ſi quid horum à vobis fuerit neglectum, neque ſanctam Synodum acta veſtra habituram rata, neque vos ad communionem ſuam admiſſuram eſſe.] hactenus ſeries præceptorum, quam Commonitorium dicere conſueuere. Adiecit his ſancta Synodus litteras ad Theodoſium Imperatorem, quarum eſt exordium[a]: Omnia, Chriſtianiſſimi Imperatores, maieſtatis veſtræ ſtudia, &c.]

[a] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.

LEGATI A NESTORIANIS MISSI.

Qui autem à ſchiſmaticorum conuenticulo miſſi fuere, hæc ſunt eorũ nomina, Ioannes Antiochenus, Paulus Emeſenus, Himerius Nicomediæ, Macarius Laodicenſis, Apringius Chalcidenſium, Theodoretus Cyri, & Helladius Ptolemaidis, ſed octaui nomen deeſſe videtur: octo namque Epiſcopos legatos eſſe Conſtantinopolim, litteræ eorum ad Ruſum datæ teſtantur in fine[b]: octo pariter ab Orthodoxis miſſos eſſe conſtat, cùm tamen de ſe- B ptem tantùm aliqui affirmarint. Iis igitur conſodales ſchiſmatis iſta mandata dedere[c]:

[b] Extāt apud Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 3. c. 13.
[c] Apud Cyril. in Apolog. tom. 4. & Conc. Epheſ. edit. Contin. c. 62.

Quoniam Eccleſiaſticæ cauſæ gratia, propter quam omnes in hanc Epheſiorum vrbem vocati ſumus, præſenti tempore veſtra nouit pietas quod iuxta edictum pientiſſimorũ Regum noſtrorum in celeberrimam Conſtantinopolim citati ſumus ad ſuffragãdum veritati, fideique ſanctorum Patrum & rectis dogmatibus, nos tamen omnes iuſſi ſumus eſſe vobiſcum. Operæpretium autem eſt, vt omnium noſtrum mens quaſi præſentium manifeſta fiat. Vnde propria habemus, quæ à vobis fiunt, & pertinent ad timorem Dei & pacificandam beneq; ordinandam Eccleſiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum continetur, fecimus; quo præcipimus & permittimus, perfectamque poteſtatem tradimus, quam & ſi nos ipſi præſentes eſſemus, haberemus, vt cùm vos gratia Dei in prædictam magnam ciuitatem perueneritis, ſiue apud pientiſſimum Regem opus fuerit, ſiue in Conſi- C ſtorio, ſiue in ſancto conuentu, ſiue Patrum Synodo de his quæ inquiruntur ſermo habeatur, hac valeatis libertate dicendi, ſapientia, atque diligentia, vt vos decet afferre pro communi Eccleſiarum vſu, laboremque hunc ſuſcipientes pro nobis omnibus ſcilicet manentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam coram omnibus acta eſſent habentibus omnia quæ in hac cauſa agitis & acturi eſtis. Et iſtud ipſum oramus veſtram ſanctitatem, ne quod communi vſui profuturum & ad gloriam Domini Chriſti facere minùs alacris ſit. Tametſi videbitur, Synodalem epiſtolam cum omnium ſubſcriptione mittendam, confitemur omnes cõmuniter & ſinguli omni alacritate vos ſubſcripturos, & ad pium exercitum miſſuros. Quippe manifeſtum eſt, quòd capitula à Cyrillo Alexandrino adiecta ad fidem Patrum qui Nicæno Concilio interfuerunt, tamquam hæretica modis omnibus & à Catholica & Apoſtolica Eccleſia aliena eijciuntur.] hæc illi, quibus condemnantes Cyrilli capitula ſubſcripſere. D

IVSTA QVERELA CYRILLI CVR NON SIT MISSVS CONSTANTINOP.

Quod verò miſſi Epheſo ab aduerſariis eſſent, qui apud Imperatorem ſcripta eiuſdem Cyrilli redarguere conarentur hæretica, & abſente ipſo tanta eſſet cauſa tractanda: inde accidit, vt iure quidẽ, vt de minùs æqua conditione, apud Imperatorẽ in Apologia ad eum data idẽ Cyrillus conqueſtus ſit, cùm ex parte Neſtorij defenſorum iuſſus eſſet adeſſe Conſtantinopoli Ioannes Epiſcopus Antiochenus, omnium coryphæus ſciſmaticorũ, ipſe verò interea Epheſi ſub cuſtodia detineri: his enim iure verbis expoſtulat[d]: Præterea cùm relicta Epheſo ad illuſtrem illam ciuitatem adducerentur qui ad hoc erant à ſancta Synodo ordinati, vt ijs quæ apud eum acta fuerant, patrocinarentur, cupiebam viris illis adnumerari: primùm quidem ob eam cauſam; vt dominationem veſtram viderem: deinde vt coram vobis cõtra ipſum Antiochenum Epiſcopum iure agerem, oſtenderemque eum ſycophan- E tam egiſſe, & iniquè inſaniiſſe, impetentibuſque furiis eſſe ſuperatum, propterea quòd capita blaſphemiarum Neſtorij anathematizaui.] hæc ipſe.

[d] Cyril. Apol.

LVCVBRATIONES CYRILLI CVM DETINERETVR EPHESI.

Relictus autem Cyrillus Epheſi haud otioſè conſiſtit: ſed quid agit? Quòd enim ſciret duodecim illa capitula à ſe ſcripta contra Neſtorij impietatem ab aduerſariis in controuerſiam deduci & hæreſis infamari; ne perperam ab eis facta ipſorum interpretatione labefactari poſſent, ipſe illis explanationem adiecit, cùm tamen iam antè eadem cognita & Orthodoxa fuerint in ſancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodoſiũ iſta habet[e]: Fidei namque meæ rectitudinis teſtimonium dedit Romana Eccleſia, & præterea ſancta Synodus ex vniuerſo Orbe quæ ſub cælo eſt (vt ita dicam) congregata. Quòd enim nullo pacto alienus ab Euangelica & Apoſtolica traditione deprehenſus ſim, & quòd rectam & minimè obliquam ſacrorum dogmatum ſemitam percurram, communi ſententia con-

[e] Cyril. Apol.

A feſſi ſunt, idque ſcripto in commentariis qui leguntur, quique à me ſcribuntur.] hæc ipſe.

Miſerunt eamdem Cyrilli explanationem qui erãt Epheſi Neſtoriani ſchiſmatici ad ſuos legatos profectos Conſtantinopolim: ſed qui ſemel prauum imbuiſſent ſenſum, vt in deteriorem partem iam ipſi à recto deuij, recta quæque conuerterent, & ea quoque calumniari aggreſſi ſunt: nam ijdem ipſi in relatione ad ſuos hæc habent ad finem epiſtolæ[a]: Demum miſimus veſtræ ſanctitati recèns factam expoſitionem ab Alexandrino hæreticorum capitulorum, euidentiùs etiam per illam oſtendens ſuam impietatem.] ita ipſi. Sed & idem Cyrillus ſcripſit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodoſium Imperatorem, quæ incipit: Diuina & incorrupta natura.] purgat enim ſe de omnibus à ſchiſmaticis contra ſe calumniis in hanc vſque diem illatis. Sed & tunc temporis Theodorus Epiſcopus Ancyræ (vt teſtatur Gennadius[b]) cùm itidem Epheſi moraretur, ſcripſit aduerſus Neſtorium librum B redargutionis & confutationis, vt ait, dialectica quidem arte ordinatum, ſed auctoritate ſacrarum Scripturarum detextum: multis enim aſſertionibus vſus eſt, antequam ſcripturarum teſtimonia poneret.] hæc ipſe. Iam verò quid per legatos actum ſit Conſtantinopoli, videamus. Sed antequam peruenirent, quid ſtatuerit de Neſtorio Imperator, dicendum eſt.

[a] Apud Cyril. Apologet. & Act. Concil. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 7. append. 2.
[b] Gennad. c. 55

SCHISMATICI APVD CHALCEDONEM MANERE IVSSI.

Vbi autem legati Epheſo receſſiſſent, mandato Theodoſij iuſſus eſt Neſtorius recedere Epheſo, & quo vellet pergere, nulla ampliùs ſpe reuertendi ad ſedem Conſtantinopolitanam, è qua iuſtè depoſitus fuit. Interea cùm legati iam Conſtantinopolim appropinquarent, idem Theodoſius Imperator tranquillitati vrbis conſulens, quòd ſciret ciues in ſchiſmaticos Neſtorij fautores infenſo animo eſſe, iuſſit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui à ſancta Synodo miſſi ſunt, Conſtantinopolim ingredi voluit. Verùm C haud æquo animo hæc paſſi ſunt ipſi ſchiſmaticorum legati, vt patet ex relatione ab ipſis ad ſuos Epheſi commorantes conſcripta his verbis[c]:

[c] Apud Act. Concil. Epheſ. edit. Pelt to. 3. c. 5. appẽd. 2.

NESTORIVS DIMISSVS PRIVATVS EPISCOPATV.

Poſtquam Chalcedonem venimus (nam Conſtantinopolim neque nos, neque aduerſarij noſtri intrare permiſſi ſumus propter ſeditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quòd ante octo dies, priuſquam cõpararemus (en gloriam pientiſſimi Regis) dominus Neſtorius ab Epheſo dimiſſus ſit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quandoquidem verè ea quæ illicitè & abſque iudicio facta ſunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod antè ſæpe mille ſignis demonſtratum eſt, ſchiſmaticos illos fuiſſe erga Neſtorium propenſiſſimos; ſicuti & nunc id ipſum verbis ſuis, ſeſe illi addictiſſimos eſſe declarant? Sed ſubdunt quæ in proximo putarent fore agenda: Sciat autem veſtra ſanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem vſque. D Expectamus autem hodie, hoc eſt, vndecimo menſis Gordiei, tranſiturum pientiſſimum noſtrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic cauſam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amœniſſimus à Ruffino Præfecto cõſtructus, de quo plura ſuperiùs ſub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum geſtarum tempora colligas, cùm teſtantur ſe ea ſcribere vndecima menſis Gordiei; eſt ipſe menſis Septembris apud Romanos, eademque prorſus dies vndecima menſis: nam teſtificatione Bedæ[d] ex Anatolio, eamdem fuiſſe rationem menſium Græcorum ac Latinorum, apparet. Sicque intelligas, circa finem mẽſis Auguſti legatos Epheſo profectos eſſe, Neſtorium verò tertia die Septembris abſque ſpe ſedis eſſe dimiſſum.

[d] Bed. de ration. temp. cap. 12.

SCHISMATICI LEGATI LIVORE TABESCVNT.

Ceterùm non accidit vt ſperabant legati ſchiſmaticorum, nimirum audiendos ſe fore in Ruffiniana ab Imperatore: quamobrem cùm conijcerent illum erga Catholicos eſſe be- E ne affectum, exulcerati liuore ad ipſum miſere libellum querelarum locupletem, qui ita exorditur[e]: Orandum erat, &c.] quo in primis in Cyrilli capitula inuehuntur, calumniantes ea eſſe hæretica. Cùm autem nullum ad libellum oblatum meruiſſent habere reſponſum; cùm ex hoc viderent ſe habitos eſſe contemptui, rurſus querelas ingeminant, aliumque rurſus libellum inferunt, cuius eſt exordium[f]: Sæpenumero pietatem veſtram, &c.] quo & illud pudendum ad finem ponunt, petentes, ne quis in locum Neſtorij in ſede collocaretur Epiſcopus, donec de eodem iterum foret iudicium ventilatum.

[e] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 2. appẽd. 2.
[f] Ibid c. 3. & apud Cyril. in Apologet.

THEODOSIVS TANDEM FAVET CATHOLICIS.

Inter hæc autem Theodoſius Imperator illud addidit, quod ſchiſmaticos vehementiùs exacerbauit; nimirum cùm legatos œcumenicæ Synodi venire intra Vrbem, aduerſarios autem ad propria redire præcepit: ſed & Acta ab eis aduerſus Cyrillum atque Memnonem, vniuerſamque Synodum, vt vana penitus abolenda cenſuit. Hæc cùm aduerſariorum ſchiſmaticorum legati accepiſſent, vehementer conſternati ſunt, & eo magis exterriti, quòd

A veluti abſoluta omnino cauſa, ipſi ab Imperatore inauditi, dimiſſi ſint. Iidem igitur animo mirum in modum perturbato tertium ad Theodoſium ſupplicem addidere libellum [a] querelarum plenum, expoſtulationumque: quòd nimirum (vt dicebant) qui tuerentur Catholicam fidem abire iuſſi eſſent, aduerſarij verò defenſores erroris Apollinaris ſuas recipere ſedes iuberentur. eſt autem libelli queruli exordium: Non hunc euentum ſortituram veſtrę pietatis vocationem expectabamus, &c.] petulanter quidem & perfricta fronte agebant fidei Catholicæ defenſores, qui hactenus patrocinati eſſent Neſtorianæ blaſphemiæ omnium horrendiſſimæ: talis namque eſſe ſolet inſitus & penè innatus ex immenſa ſuperbia proueniens mos hæreticis, vt impudentiſſimè agentes, qui ex ſcelere erubeſcere debuiſſent atque confundi, inſolenter atque proteruè iactent ſe eſſe fidei Catholicæ defenſores, quam produnt, proſtituunt, atque penitus perdunt.

[a] *Apud Act. Concil. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 4. append. 2. & apud Cyril. in Apologet.*

PVLCHERIA AVG. PRO FIDE CATHOL. LABORAT.

B Vigilauit, quod numquam obdormiuit, pro fide Orthodoxa Pulcherię Auguſtę ſtudium, quæ fratrem vallatum vndique à Neſtorianis Comitibus, penituſq; obrutũ fluctibus mendaciorum eripuit: qui in lucem tandem emerſus, quæ vera, quæue eſſent falſa perſpiciens, lucis opera iam edere cœpit; doluitque magnopere ſanctam Synodum ex falſis Comitum relationibus grauiſſima paſſam eſſe. Induſtria quidem & vigilantia S. Pulcheriæ res fidei Orthodoxæ in meliorem ſtatum eſſe poſitas, licet nec hiſtorici, nempe Acta Synodalia tradant: ſatis ſupérque ad hæc perſpicuè demonſtranda, S. Leonis Papæ, hoc tempore Eccleſiæ Romanæ diaconi, teſtificatio eſſe debet: qui poſtea Pontifex, in omnibus ferme litteris ad eandem Pulcheriam datis, eiuſdem prædicat erga fidem Orthodoxam exhibitum ſemper ſtudium indefeſſum & curam propenſiorem, hacque ex parte dignam prædicat totius Catholicæ Eccleſiæ præconiis celebrari. Ipſe enim S. Leo non aliunde quàm ex rebus iam antea pro Eccleſia Catholica ab ipſa pręclarè geſtis, penitiùs inſinuandi argumentum validum C petit, vt aduerſus Eutychis hæreſim tempore ſui Pontificatus emergẽtem ipſam impelleret, vt cùm inter alia iſta ſcripſit [b], quibus propenſior Pulcheriæ animus hoc tempore pro fide ſolicitæ declaratur:

[b] *Leo epiſt. 39.*

LAVDES PVLCHERIAE OB DEFENSAM CATHOLICAM FIDEM.

Quod (inquit) ſemper de ſanctæ pietatis veſtræ mente præſumpſimus, id pleniſſimè experiendo cognoſcimus, Chriſtianam fidem, quamuis diuerſis prauorum appetatur inſidiis, vobis tamen præſentibus, & in defenſionem eius à Domino præparatis, non poſſe turbari: non enim Deus, aut ſuæ miſericordiæ ſacramentum, aut veſtri laboris deſerit meritum, quo dudum ſanctæ religionis hoſtem ab ipſis viſceribus Eccleſiæ depuliſtis, cùm hæreſim ſuam tueri impietas Neſtoriana non potuit: quia nõ fefellit famulam Dei & diſcipulam veritatis, quãtum ſimplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mẽdacia, &c.] rurſus verò ad eamdem [c]: Offertur ergo pietati veſtræ digna materia, qua placitam Domino D curam ſancti cordis exerceat, & præcedentium meritorum coronas etiam de pręſentis erroris abolitione multiplicet: ſicut enim Neſtoriana impietas, ita & Eutychiana blaſphemia ab omnium eſt Catholicorum eliminanda conſortio.] hæc & alia plura id genus, quibus eius aduerſus Neſtorianam hæreſim effugandam ſtudium commendatur.

[c] *Leo epiſt. 45.*

Imbuerat quippe ipſa animum ſancta lectione librorum, quos Cyrillus Alexandrinus ipſo Neſtorianæ hæreſis exordio (vt dictum eſt ſuperiùs) ſcripſerat ad Reginas, inter quas ipſa tunc altiùs eminebat. Voluit namque ſummæ ſapientiæ ſuæ diſpenſatione diuina prouidentia, vt per virginem ſumma Virginis dignitas, qua Dei mater eſt appellata, inoffenſa penitus ſeruaretur. Huius igitur clamoribus & aliis vocibus tandem Theodoſius excitatus, reſipiſcens cœpit ſolertiùs euigilare, & ea curare, quæ ad fidem illibatè ſeruandam conducere viderentur: licet, quod natura clementiſſimus eſſet, cùm fidei hoſtibus mitiùs E videretur egiſſe.

THEODOSIVS PER PVLCHERIAM PROFECIT.

Ceterùm cùm Neſtoriani præter ſpem omnem, quam conceperant, vidiſſent Theodoſium Imperatorem Pulcheriæ Auguſtæ opera à Neſtorio penitus animo alienatum, atque erga Catholicos redditum propenſiorem; indignè ferentes, in vtrumque commoti, quòd aliter non valerẽt, calumniis ambos vehementiſſimè exagitarunt: furore enim perciti ea nefanda de ipſis iactare non ſunt veriti, quæ Suidas narrat his verbis: Neſtorio autẽ adeò infenſa fuit Pulcheria, vt qui illum adamabant, rumorem ſpargerent, eo inuiſum eſſe Pulcheriæ Neſtorium, quòd illam inceſtus cum fratre Imperatore Theodoſio criminatus eſſet.] hæc ſceleſtiſſimi illi. Sed quid mirum ſic in Chriſti ſanctam virginem inſaniſſe, qui in Virginem virginũ ſanctiſſimam Dei genitricem adeò contumelioſi fuere? Sed miro quodam diuino conſilio factum eſt, vt per virginem Chriſti ſponſam Virgo Deipara à Neſtorij vindica-

A retur blaſphemiis, dum circumuentum ac penitus obrutum Theodoſium Neſtorianorum fallaciis è tenebris in perſpicuam veritatis lucem eduxit. Cedit itaque Pulcheriæ laudi, quicquid ipſe ex hoc tempore pro Catholica fide eſt viſus egiſſe: adſcribitur autem domeſticorum inſidiis, ſi interdum permiſſi ſunt Neſtoriani liberiùs agere; aduerſus quos quæ poſt hæc acta ſint, continuatione oratio depromat.

SCISMATICORVM LEGATI ADMISSI TANDEM AD THEODOSIVM.

Theodoſius igitur, caſſis iam redditis cunctis ab eis aduerſus Catholicos Epheſi conſtitutis, annuit tandem, vt iidem Chalcedone tranſmitterent Conſtantinopolim, & vnà cum legatis Synodi œcumenicæ conflictarentur de duodecim Cyrilli capitibus, quos eſſe hæreticos ipſi adeò proclamarent. Cùm autem ſimul ambæ partes conueniſſent, & Catholicorum legati contenderent accerſendum eſſe Cyrillum, qui ſuam præſens cauſam ageret: illi rati tergiuerſationem hanc eſſe ex diffidentia malæ cauſæ, quaſi primas in eo cõgreſſu tuliſſent, B ad ſuos Epheſum ſcripſere iactantes: eſt autem exordium epiſtolæ [a]: Precibus ſanctitatis veſtræ datus eſt nobis acceſſus ad pientiſſimũ Regem, &c.] Sed vt eoſdem Epheſi in officio continerent, etiam illud mendaciter addidere, Acacium Orthodoxum (puto quidem Melitenum illum ſanctiſſimum Præſulem, de quo ſæpe ſuperiùs) in ſuis ſcripſiſſe libris, Diuinitatem paſſam eſſe; cùm tamen ille non Deitatem, ſed Deum, nempe Chriſtum hominem factum eumq; verè Deum, crucis ſupplicium ſubiiſſe diceret. ſed ventoſè iactarunt & illud, nimirum omne ſacri Conſiſtorij ſtudium in ipſos eſſe conuerſum, ſeque à Conſtantinopolitano populo frequentari, à quo monerentur viriliter pro fide agere.

[a] *Apud Cyril. in Apolog. & apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom 3. c. 6. append. 2.*

Hæc quidem ad ſuos ſchiſmatici, qui tunc & miſerunt (vt iiſdem litteris tradunt) duo expoſitionis fidei exemplaria Epheſum, vt eis illi ſubſcriberent. Porrò alterum illorum ab iiſdem ſubſcriptione firmatũ, Cõſtantinopolim, qui erant Epheſi, ad legatos dedere, quod reC citat Cyrillus in Apologetico: eſt illius exordium [b]: Propter Eccleſiaſticas quæſtiones, &c.] in ea tamẽ profeſſione ne verbum quidem de hæreſis Neſtorianæ damnatione habuerunt. Adiecerunt & litteras, quæ incipiunt [c]: Quoniam didicimus veſtros pro religione labores, &c. Miſere pariter & Cyrilli in duodecim capitula expoſitionem editam Epheſi. Adiecere inſuper epiſtolam ad Theodoſium Imperatorem, qua gratias illi agẽtes, quòd à ſe miſſos legatos tandem in ſuum conſpectum admiſiſſet, inſtiterunt pro reſtitutione Neſtorij, quaſi illegitimè damnatus ſit ab hæreticis, nec non pro damnatione capitulorum Cyrilli. incipit autem ipſorum epiſtola [d]: Edocti ex ſanctiſſimorum & pientiſſimorum miniſtrorum noſtrorum litteris, &c.]

[b] *Apud Cyril. in Apologet.*

[c] *Apud Cyril. in Apolog. & Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 3. c. 7. append. 2.*

[d] *Apud Cyril. in Apologet. & Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 8.*

Quid demum? Admiſit iterum atque iterum, ac quintum vſque Theodoſius Imperator ſchiſmaticos legatos ad congreſſum cum aduerſariis coram ſe habitum. Cùm verò eo D ampliùs illi detecti iam impij eſſent & impietatis defenſores exiſtere: Imperator ipſos dimiſit, & reuerti iuſſit ad propria: cùm illi ad ſuos, deſperatione victi, poſtremas has dedere litteras [e]:

[e] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 10. append. 2. & apud Cyril. in Apolog.*

THEODORETI LITTERAE DE REBVS GESTIS CONSTANTINOP.

Quintò acceſſus nobis contigit: Et quamuis multum de hæreticis capitulis diſputauerimus, iurauerimusque ſæpiùs pientiſſimo Regi, quòd impoſſibile nobis ſit communicare his qui diuerſa ſentiunt, ſi nondum exploſerint capitula: & quòd Cyrillus etiamſi reiecerit capitula, à nobis ſuſcipiendus non ſit, eo quòd ipſe tam impię hæreſeos hæreſiarches factus ſit: nihil tamen profecimus, eo quòd & aduerſarij inſtarent, & auditores hos tam impudenter obluctantes non compeſcerent, nec cogerent eos vt ad inquiſitionem & colloquium venirent. Hac enim via effugiunt, ne capitula examinentur, & de his diſputari prorſus non ſinunt. Nos autem propter veſtras preces vſque ad mortem inſtare parati ſumus, & neque E Cyrillum ſuſcipere, neque capitula ab eo expoſita, neque illis communicare, priuſquam explodantur quæ fidei malè adiecta ſunt.

Obſecramus igitur & veſtram ſanctitatem, vt ſapiatis eadem quæ nos, eumdemque laborem oſtendatis: certamen enim nobis pro religione eſt, quam ſolam habemus ſpem, & propter quam expectamus fruituros nos benignitate Saluatoris noſtri in futuro ſæculo. De pientiſſimo autem & ſanctiſſimo Epiſcopo Neſtorio ſciat veſtra pietas, quòd ſtuduerimus quidem de illo ſermonem inſerere: ſed nunc non potuimus, eo quòd omnes vel ad ipſum nomen hoſtiliter afficiuntur. Nihilominus curæ nobis erit, tametſi res ſic habeant, per opportunitatem temporis, ac auditorum beneuolentiam, etiam hoc facere, ſi quidem noſtro propoſito Deus cooperaturus fuerit. Porrò vt veſtra ſanctitas etiam hoc non ignoret, ſcitote quod videntes Cyrillianos tyrannide & fraudibus & adulatione & donis omnes (vt ita dicam) decepiſſe, non raro pientiſſimum Regem & magnificentiſſimos Principes

Principes obſecrauimus,vt & nos ad Oriẽtem dimitteremur, & veſtra pietas ad propria de- A
migraret. Cognoſcimus enim,quòd in vanum moras nectimus, & inſtituta non perficimus,
eo quòd Cyrillus vbique fugit colloquium noſtrum,conſcius ſibi blaſphemias quas in duo-
decim capitulis ſuis edidit, manifeſtè redarguendas. Placuit autem pientiſſimo Regi poſt
multas adhortationes, vt ſinguli ad propria redeamus, ad hoc vt Ægyptius & Memnon
Epheſius in ſuis Eccleſiis maneant: ſic enim poterit Ægyptius omnes excæcare muneribus
ſuis, vt ille quidem cùm innumera fecerit mala ad thronum ſuum redeat; iſte vir innocens
(*nempe Neſtorius*) vix ad ſuam manſionem dimittatur. Omnem quæ vobiſcum eſt fraterni-
tatem,& nos & qui nobiſcum ſunt, plurimum ſalutamus. Ioannes Epiſcopus Antiochenus
valere vos in Chriſto precor, domini pientiſſimi & ſapientiſſimi. Subſcripſere & alij simili-
ter.] hactenus Neſtorianorum legatorum ad ſuos epiſtola.

THEODORETVS DEFENSOR NESTORII.

Vides, lector, quàm hi Neſtorium ſtudio indefeſſo coluerint,vt vel ex hoc ipſo intelligere B
valeas, quàm iniquè,quamque impiè adeò contumelioſè in tanti hæreſiarchæ expugnatores
inuehantur. Habentur & litteræ Theodoreti eodem ferme tempore Chalcedone datæ ad
Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum in ſcelere defendendo collegam coniuratum
contra Cyrillum: quibus in primis, quàm nauiter egerit pro cauſa tuenda, his exorditur ver-
bis[a]: Nullum humanitatis, nullum aſperitatis, nullum adhortationis, nullum declamatio-
nis genus omiſimus, quo apud pientiſſimũ Regem & illuſtre Conſiſtorium non ſimus vſi.]
& paulo pòſt vide quid de Neſtorio: De amico autem ſciat tua ſanctitas, quòd ſi quando
eius faceremus mentionem vel apud piẽtiſſimum Regem, vel apud illuſtre Conſiſtorium,
defectionis notabamur: tantæ ſunt eorum qui intus ſunt, in illum inimicitiæ. Et quod eſt
moleſtiſſimum, piẽtiſſimus Rex præ omnibus aliis aduerſatur nomen, manifeſtè dicens: De
hoc mihi nullus loquatur; ſpecimen enim ſemel ipſe dedit. Attamen dum hic ſumus, non C
ceſſabimus omni opere & eius partis curam agere, ſciẽtes factam illi ab impiis iniuſtitiam.]
hæc cùm dicat ipſe, iam nõ ſolùm cum Neſtorio vnanimem fuiſſe vides, ſed dixerim etiam
concorporeum: vnde magis mireris immenſam Dei miſericordiam erga ipſum, cùm po-
ſtea datum eſt illi ex eiuſmodi tandem barathro impietatis emergere.

[a] *Apud Cyril. in apolog. & apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 9. append. 1.*

QVID THEODORETVS CVM CONCIONATVR CHALCEDONE.

In quo quidem quàm profundè merſus modò ageret, & ex illo accipe, quòd (vt ipſe
iiſdem ad Alexandrum datis litteris profitetur) magno licet in periculo irruentium mo-
nachorum & aliorum Orthodoxorum ad lapidationem (vt ait) vſque graſſantium ver-
ſaretur: nihilominus non prætermiſit aduerſus Synodum, ac potiſſimùm contra Cy-
rilli capitula concionari, Neſtorianos Conſtantinopoli Chalcedonem ad ſe pertrahere,
& illis apertè Neſtorij dogmata propinare. eſt de his locuples teſtis homilia vna illa
ipſius Theodoreti, apud Cyrilli Apologeticum hactenus aſſeruata, quæ incipit[b]: Chriſtus
nobis dux ſit ſermonis, &c.] vbi ad Neſtorianos, qui interiacens traijcerent mare, dum D
Conſtantinopoli proficiſcerentur Chalcedonem, vt ipſum Theodoretum concionan-
tem audirent, hæc ait: Terribiles Propontidis fluctus tranſire auſi eſtis, vt noſtram audiatis
vocem, quam veſtri paſtoris vocis effigiem putatis, *nempe Neſtorij*. Deſideratis enim au-
dire iucundas veſtri paſtoris fiſtulas; paſtoris, quem paſtores ſocij calamis occiderunt, vt
putant: ad quos Deus per Prophetam clamat: Paſtores multi corruperunt vineam
meam, &c.] plura exaggerans in Patres œcumenicæ Synodi, qui Neſtorium con-
demnarant.

[b] *Apud Cyril. Apolog. ad fin.*

THEODORETVS PALAM INTER NESTORIANOS IMPVGNAT FIDEM CATHOLICAM.

Sed & quomodo Neſtorianam illis manifeſto abſque aliquo velamento hæreſim prædi-
cauerit, ex his quæ ipſe ſubijcit, perfacilè ſenties, vbi inuehitur in Orthodoxos Deum pa-
tientem affirmantes, ſic dicens: Hunc qui omnia verbo fecit, & vnica momenti inclina- E
tione exhibet ea quæ non ſunt, vt ſint, & de his quæ non erant, vt eſſent, ſola voluntate,
quaſi oblitus horum omnium, paſſionibus obnoxium facis, & legem ponis vt adoretur
Deus paſſibilis.] & inferiùs: Nos autem inuiſibilem Vnigenitum, incomprehenſibilem, in-
excogitabilem, paſſibilem eſſe credemus? abſit.] & conuerſus ad Chriſtum: Saluator no-
ſter & benefactor, ne ſic apoſtatæ ſimus adorationis tuæ, ne ſic ignoremus tuam naturam,
ne ſic ingrati ſimus de tuis donis, vt ſuſpicemur paſſibilem noſtrum liberatorem, qui nos è
paſſionibus ad impaſſibilitatem tranſtulit, & nobis paſſionibus obnoxiis impaſſibilitatem
largitus eſt.] hæc ipſe, quibus apertè vides duas in Chriſto perſonas conſtituere à ſe inui-
cem ſeparatas, nullamque factam in vna perſona duarum naturarum vnitatẽ indiuiſam, in-
confuſam, & inconuertibilem. ac proinde cùm negat Deum paſſum, Chriſtum non eſſe
Deum affirmat, ſeparans naturam diuinam ab humana. cùm è contra Catholici, vnione
indiui-

A ſibili duarum naturarum in vna perſona facta, Chriſtum Deum profiterentur paſſum,
vt tamen diuinitatem negarent eſſe paſſibilem. Vides igitur hominem, cùm liberos inter
ſuos haberet affectus, quæ effutire ſoleret: cùm & litteris ſuis calumnioſè aſſerat Catholicos
vnam tantùm in Chriſto prædicare naturam, cùm tamen hi faterentur ex duabus naturis
vnam eſſe perſonam: qua etiam calumnia proſecutus eſt Cyrilli capitula, quaſi ille, cùm
Deum paſſum eſſe dixerit, Deitatem paſſibilem conſtituerit.

Sed mirum dictu quàm calumnioſè ad ſuam ipſorum hæreſim aſtruendam citare ijdem
Neſtoriani conſueuerint ſanctos Patres, quantaq; mentiri iactantia, vniuerſos ferme Orbis
Epiſcopos ſecum ſentire, & ex Orthodoxis pro libitu hæreticos reddere, vt ſuis litteris ad
Rufum[a] presbyterum feciſſe noſcuntur, dum vt hominem pellicerent ad Neſtorij hæreſim
conſectandam, Martinum quemdam finxerunt Mediolanenſem Epiſcopum eſſe Neſto-
B rianum, miſiſſeque tractatum ſancti Ambroſij de Incarnatione ad Imperatores, quo Cyrilli
impugnaretur ſententia, & Neſtoriana hæreſis firmaretur: cùm re vera nullus eius nominis
extiterit his temporibus Mediolanenſis Epiſcopus; & longè procul abeſſet, vt ſanctus Am-
broſius ſuis ſcriptis confirmaret dogma Neſtorij. hæ erant artes hæreticorum, pro animi
ſententia quod vellent, abſque pudore fingere, mentiri, & ſubdolè atque veteratoriè cun-
cta peragere.

[a] *Extãt apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 13.*

THEODORETVS QVAE AD RVFVM SCRIPSERIT.

Dimiſſi tandem ab Imperatore legati ſchiſmaticæ & hæreticæ factionis, abire iuſſi ſunt
ad Eccleſias ſuas: cùm Ioannes illorum dux Epiſcopus Antiochenus vltimum Vale pro-
nuncians, perbreuem illum ſermonem ad ſuos Neſtorianos habuit, cuius eſt exordium[b]:
Sancta lex eſt, vt patribus accepta ferantur ea quæ filiorum ſunt. Meus eſt Galaad, meus eſt
Manaſſes, immo non mei ſunt, ſed Dei, eius qui veſtram cum noſtra congregauit Eccle-
C ſiam, &c.] hæc & alia arrogantia plena, vendicans ſibi Neſtorianos, qui erant Conſtantino-
poli, Neſtorio eorum Epiſcopo deſtitutos.

[b] *Apud Cyril. in Apolog. ad fin.*

CVR IOANNES ET SOCII PERMISSI IN SVAS ECCLESIAS REDIRE.

Hunc tandem finem accepit hæreticorum & ſchiſmaticorum factioſa rebellio atque
violenta tyrannis, quæ ad quinque ferme menſium ſpatium vehementiſſimè contrariis flu-
ctibus exagitauit Eccleſiam. Licet igitur ſancita à Patribus damnatio hæreſis Neſtorianæ
cum auctore ſuo Neſtorio firmũ vigorem obtinuerit: quæ tamen ab eadem Synodo ſtatuta
fuerunt aduerſus Ioannem Antiochenum atque collegas ſacerdotio ac ſede priuatos, haud
adeò propere viſa ſunt Imperatori executioni fore mandãda, ſed ſpe pacis ineundæ ſunt re-
tardata, ne cum Ioanne Antiocheno totius Syriæ Epiſcopi ab Eccleſia Catholica ſepararen-
tur. Sic igitur hoc prætextu permiſſus eſt Ioannes cum ſuis ad Eccleſias ſibi creditas abſque
iactura redire: quod quidem diuino conſilio factum eſſe, exitus declarauit: nam anno ſe-
D quenti diſſidentibus ad concordiam reuocatis, compoſita pax, Eccleſiiſq; tranquillitas red-
dita eſt. Sed non profuerunt Neſtorio iſtæ moræ, qui cum ſuis in monaſterio ſancti Eupre-
pij apud Antiochiam permiſſus eſt[c] agere ad quadriennium, ſi fortè ab inſania reſipiſce-
ret. Verùm cùm compertus eſſet maiori obſtinatione obriguiſſe, decreta eſt illi relegatio
Oaſena omnium deterrima, de qua ſuo loco inferiùs agendum.

[c] *Euagr. li. 1. cap. 7.*

DE MAXIMIANI ELECTIONE IN ECCLESIA CONSTANTINOPOL.

Antequam autem recederẽt legati ſchiſmaticorum, creatũ fuiſſe loco Neſtorij Conſtan-
tinopolitanum Epiſcopum Maximianum, habent Acta[d] quædã, quæ minimè mihi proban-
tur, cùm plura ſimul mendacia inſuta habeant; vt cùm ibi dicitur, hoc anno ſtatim Neſto-
rium in exilium miſſum eſſe; cùm ex his quæ ſuo loco certa teſtificatione dicentur, conſtet
nonniſi poſt annos quatuor Neſtorio exilium irrogatũ. Præterea ſi verum eſſet ante horum
legatorum profectionem Maximianum in locum Neſtorij ſubrogatum eſſe; vtique Theo-
E doretus & alij in litteris tunc cùm profecturi eſſent datis, eiuſdem ſuffectionis meminiſſent:
quamobrem in contrariam potiùs ſententiam imus. Creatum quidem Maximianum in
locum Neſtorij Epiſcopum Conſtantinopolitanum octaua Nouembris, Socrates[e] auctor eſt.
Sed cùm trimeſtre ſpatium interlapſum ab eiuſdem depoſitione Neſtorij vſque ad ſubſtitu-
tionem Maximiani tradit[f], planè in numero eſſe errorem, affirmare neceſſe eſt: nam cùm
ſuperiori capite dicat[g], menſe Iunij depoſitum eſſe Neſtorium; non tres, ſed quatuor men-
ſes intercurriſſe oportuit à Neſtorij depoſitione vſque ad Maximiani ſubrogationem. Id
ipſum affirmat de quatuor menſibus Liberatus diaconus in Breuiario, cùm ait[h]: De ele-
ctione Epiſcopi rurſum quæſtio orta eſt. Multi enim Philippum quærebant presbyterum,
qui à Ioanne cognomento Chryſoſtomo diaconus fuerat ordinatus, multaque ſcripſit vo-
lumina contra Iulianum Apoſtatam Imperatorem. Alij verò Proclum presbyterum quæ-
rebant, quem ad Cyzicum Siſinnius Epiſcopum ordinauit. Qui priuſquam Cyzicum pro-

[d] *Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 5. cap. 11.*
[e] *Socrat. li. 7. c. 36. in fin.*
[f] *Idem li. eod. cap. 14.*
[g] *Socrat. li. 7. c. 33.*
[h] *Liber diac. Breuiar. c. 7.*

A ficiſceretur, procedentes ciues eiuſdem ciuitatis Dalmatium monachum ſibimet ordinauerunt Epiſcopum, quoniam Attico prædeceſſori Siſinnij ſoli hoc præſtitum videbatur, *nimirum vt Epiſcopus Conſtantinopolitanus daret Epiſcopum Cyzicenis.* ſed Proceribus Palatij vt fieret diſplicuit: quod quidem factum eſt poſtea. Manebat ergo Proclus non habens Eccleſiam propriam, qui tum in Eccleſia Catholica Conſtantinopoli valde florebat. Cumq; quatuor tranſiſſent menſes poſt Neſtorij damnationem, Maximianus ordinatur Epiſcopus, vita quidem monachus, ordine verò presbyter, conſtantis quidem fidei, idiota tamen ſermone ſub quiete viuere eligebat.] hæc Liberatus: eadem ferme Socrates[a], qui & catalogum texit eorum qui ex alia in aliam ſedem tranſlati ſunt. Addit autem inferiùs[b], Cæleſtinum Romanum Pontificem reſcripſiſſe, nihil eſſe impedimento quo minùs vnius ciuitatis Epiſcopus in aliam poſſet Eccleſiam transferri: quod quidem decretum Cæleſtini licet poſt Maximiani electionem innotuiſſet, profuit tamen Proclo, cùm defuncto Maximiano, B confeſtim in locum eius (vt ſuo loco dicemus) ſubrogatus eſt. deſideratur eiuſmodi epiſtola Cæleſtini. De creatione verò Maximiani in reditu Cyrilli hæc habentur in aliis Actis Concilij Epheſini[c]:

[a] Socrat. li. 7. cap. 34.
[b] Idem eod. li. c. 39.
[c] Ex cod. Antonij Auguſt.

Iuſſit autem his qui de ſancto & magno vniuerſali Concilio erant *(nempe octo legatis miſsis)* ingredi in eccleſiam, & ordinare Epiſcopum ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: quod etiam factum eſt. Ingreſſi autem ordinauerunt Maximianum Epiſcopum. Et poſt hæc iuſſit Imperator, omnes Epiſcopos abire vnumquemque in propriam regionem: & abierunt. Manſit hic Ioannes Antiochenus Epiſcopus, & qui cum eo erant, in ſe gregati exiſtentes. Ingreſſus autem eſt Cyrillus Epiſcopus Alexandriam Athir tertia, & ſuſcepit eum ciuitas cum multa excellentiæ gloria.] hactenus ibi. Porrò tertia menſis Athir eadem dies eſt quæ apud Romanos tertio Kalendas Nouembris. Scripſerunt & legati ad C Cyrillum de Maximiani ordinatione, qui has ad eos litteras reddidit[d]:

[d] Ex eodẽ cod. Antonij Auguſtini.

Dominis deſiderabilibus & Dei cultoribus & comminiſtris Iuuenali, Flauiano, Arcadio, Proiecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in Domino ſalutem.

Satisfactum nobis eſt iterum, & ipſo experimento cognouimus quia veritas viuit & vincit ſecundùm ſancti vocem: reſiſtit autem ei omnino * nihil: eſt autem ſic validiſſima, vt inſurgat aduerſus omnes inimicos, & reſiſtentium ſibi virtutem ſoluat. Ecce enim, ecce falsè quidem loquentium ora deſtruxit, & illicitarum blaſphemiarum caligo ceſſauit, reſplendet autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato Epiſcopo ſecundùm decretum Dei atque Concilium per ſanctitatem veſtram reuerendiſſimo & Dei cultore Maximiano, quem etiam & longa ætas ornauit non in deſidiis & deliciis conſtitutum, ſed in laboribus & virtute, & qui multa rerum decoratus eſt cura pro veritate & dogmatibus pietatis. Congaudens igitur vniuerſis Eccleſiis & populis ibidem conſtitutis, merito procla- D mabo: Benedictus Dominus quia viſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ. Non enim poterat dormitare ſic bonus paſtor, vt etiam ſuam animam poneret pro ouibus, & ſemper ſaluificare ſciens, iam antiquam * quidem beſtiam à ſacra & diuina aula repulit. Sapientiſſimum autem & totius virtutis inſignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem gubernare ſub ſua manu populum conſtitutum. Incolumes vos eſſe in Domino & noſtri memores, oramus, cariſſimi & deſideratiſſimi.] hæc S. Cyrillus.

* omnium
* & aliquãdo

Simulac autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ thronum Maximianus conſcendit, ad verè magnum ſanctumq; Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum tanti certaminis decoratum inſignibus mentis conuertens oculos, has ad eum litteras dedit[e]: E

[e] Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 4. c. 24. & apud Cyril. epi. 24.

MAXIMIANI EPISTOLA DE CYRILLI MERITIS LAVDIBVS.

Religioſiſſimo Deoque dilectiſſimo comminiſtro Cyrillo Archiepiſcopo Alexandrino Maximianus in Domino ſalutem.

Expletum eſt deſiderium tuum, Deo deuotiſſime; perfectum eſt quod religionis cauſa ſuſceperas; ad finem perductum eſt pietatis tuæ votum: ſpectaculum factus es[f] Angelis & hominibus, vniuerſiſque Chriſti ſacerdotibus. Neque enim ſolùm in Chriſtum credidiſti, ſed incommoda quoque pro ipſo pertuliſti. Solus dignus exiſtimatus es, qui[g] ſtigmata illius in corpore tuo portares. Confeſſus es illum coram hominibus; promeritus es vt ipſe te confiteretur[h] coram Parte in præſentia Angelorum. Redimitus es coronis, quæ pro pietate certantibus debentur. Potuiſti omnia in Chriſto, qui te confirmauit: humiliaſti ſatanam per patientiam: contempſiſti tormenta: conculcaſti furorem Principum: famem pro nihilo

[f] 1. Cor. 4. Philip. 11.
[g] Gal. 4.
[h] Matth. 10.

A pro nihilo duxiſti: panem[a] enim habebas, qui de cælo deſcendens cæleſtem vitam hominibus impartitur. Quia verò nos nec ab his abfuimus, dum & hic ſenſibiliter caſtigamur; & veſtras afflictiones, quas, dum principatibus & poteſtatibus, dum mundi dominis & rectoribus tenebrarum harum, dum nequitiæ ſpiritibus reſiſtitis, toleraſtis, auditione accepimus.

[a] Ioan. 6.

Quia verò ad magnæ huius ciuitatis Epiſcopatum promoti ſumus; dignare, Deo dilectiſſime, tum precibus nos fulcire, tum conſiliis quoque dirigere, tum omni denique beneuolentiæ ſtudio proſequi, quo hac ratione illud Scripturæ[b] dictum in nobis adimpleatur: Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma. Verè etenim ſpiritualis dilectio munita ciuitas eſt, quæ neque cuniculis à diabolo ſuffodi, neque ſcalis ab eodem poteſt ſuperari, neque etiam bellicis ſatanæ machinis cedere nouit, vt quæ à Chriſto Domino cuſtodiatur, Chriſto vtique illo qui mundum hunc deuicit, & ſempiterna bona tibi præpara- B uit, & aliquando nihilominus dixit[c]: Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus. Cùm itaque Chriſto Domino dignus euaſeris, propterea quòd crucem tuam ſuſtuliſti, ſectatorque illius effectus ſis: Chriſtum pro nobis deprecari ne omittas, fraternæ virtutis ornamenta proprias prærogatiuas eſſe ratus. Vale in Domino, & pro me Deo dilectiſſime & ſanctiſſime frater ac comminiſter ora.] hactenus ad Cyrillum Maximianus: quæ recitaſſe voluimus tamquam poſt victoriam triumphi carmen. Reddidit verò ad Maximianum Cyrillus litteras, quarum eſt exordium[d]: Opportunè, vt arbitror, &c.]

[b] Prouer. 18.
[c] Matt. 10.
[d] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom 4. c. 25. & poſt Apologet. Cyrilli.

Porrò ſi Ducis laus cedit abſque inuidia Imperatori; cuinam primæ debentur tantæ gloriæ, & Cyrilli & comminiſtrorum laboribus partæ, niſi illi, cuius perſonam agebat, vicemque gerebat, Cæleſtino inquam Romano Pontifici? Quod non ignorantes nobiles illius temporis ſcriptores, glorioſum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum, adſcri- C pſereque Cæleſtino. Qui enim inter præcipuos eminebat, ſanctus Proſper ita de ipſo[e]: Per hunc virum (*Cæleſtinum videlicet*) omnes Orientales Eccleſiæ gemina peſte purgatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandrinę vrbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ defenſori, ad execrandam Neſtorianam impietatem, Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum proſternerentur.] hæc Proſper. Quæ minimè ignorantes ipſi Patres qui Epheſi conuenerunt, necnon Maximianus ipſe recens creatus Epiſcopus, atque etiam Theodoſius Imperator, legationem miſerunt ad ipſum Cæleſtinum Romanum Pontificem, eidem gratulantes de proſtrata cum auctore hæreſi Neſtoriana. Miſſi ad hoc ſunt Romam Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, qui Romam peruenerunt ipſo die Natalis Domini: agemus de his anno ſequenti.

CAELESTINI PAPAE GLORIA DE DAMNATA HAERESI NESTORIANA.

[e] Proſper contra Collatorem. prope finem.

Sed quòd omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendere à Patre lumi- D num ſancta Dei Eccleſia nouit, eidem ipſi immortales gratias egit, quòd vindex extitiſſet Filij Deitatis, & matris eius honoris, vtriuſque præconia illis vocibus celebrans, quas à ſanctis ſciret frequentatas eſſe Patribus, vbique locorum MATREM DEI MARIAM omnium ore cantans, laudans, atque prædicans. Tunc & additamentum illud accepiſſe creditur Angelica ſalutatio: SANCTA MARIA MATER DEI ORA PRO NOBIS, &c.] quod omnium Fidelium ore dici, ac frequentiùs repeti, & tanquam prima quædam elementa à piis parentibus vnà ferme cum lacte infantibus propinari conſueuit: vt fieret ſecundùm illud Propheticum[f]: Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem tuam] illuderentque ſuperbo draconi pueruli.

[f] Pſalm. 8. Matth. 21.

Sed & Pulcheria Auguſta virgo ſanctiſſima, cuius in ſeruanda fouẽdaq; aduerſus nouam hæreſim fide Catholica commendata ſemper eſt vigilantia atque ſtudium, excitauit[g] am- E pliſſimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornicem, erigens nimirum ſub nomine Dei genitricis Mariæ auguſtiſſimũ templũ in Blachernis iuxta mare poſitum, quod ſua poſtea mole labans Iuſtinianus Imperator[h] reſtituit. Hæc quidem Conſtantinopoli Nouæ Romæ à ſancta Pulcheria facta fuere: cuius exemplo excitatæ ſunt Fidelium mentes, vt in diuerſis Orbis partibus id ipſum præſtarent; factumq; eſt, vt licet frequens antea eſſet cultus ſanctiſſimæ Dei matris, poſt hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fuerit atque celebrior, vixque reperiri eſſet, qui abſque titulo Dei genitricis nominaret ſanctam Mariam.

S. PVLCHERIA ERIGIT TEMPLVM S. MARIAE.

[g] Niceph. lib. 14. c. 2.
[h] Proſp. de ædif. Iuſtin. imp. or. 1.

Adiecit autem ad hæc omnia Theodoſius, vt Irenæum Comitem profectum cum Neſtorio Epheſum, ob ſtudium erga eum impenſum aduerſus Catholicam fidem, exauctoraret: quem vt patronum Epiſcopi Syri creauerunt poſtea Tyri Epiſcopum, à qua etiam præfectura iuſſu eiuſdem Imperatoris depoſitus eſt, vt ſuo loco dicetur. Parem quidem irroga-

A tam fuiſſe pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem, qui mendacibus relationibus ludificaſſent Imperatorem, & de ſanctis Epiſcopis Epheſi congregatis adeò malè meriti eſſent, poſſumus intelligere; nimirum vt par ſententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem ſupplicio reddidiſſet.

[a] 1. Reg. 2.

Sed quid interea filij tenebrarum? Num iuxta illud [a]: Impij in tenebris conticeſcent] pudore ſuffuſi deuorabant ſub ſilentio mærore cor ſuum, & obmutuere? nihil minus. Etenim ipſe Neſtorius caput ſuper omnes filios ſuperbiæ, indultum ad pœnitentiam tempus illud totum impendit in coaceruandis maledictis atque calumniis, libros conficiens aduerſus Catholicam doctrinam à ſacroſancta œcumenica Synodo Epheſina comprobatam; quos vltricibus flammis abſumendos (vt ſuo loco dicemus) Imperialis ſanctio condemnauit [b]. Sed & Theodoretus eiuſdem patronus, & Catholicorum dogmatum tunc temporis oppugnator, B impulſu Ioannis Epiſcopi Antiocheni, rurſus aduerſus Cyrilli capitula & editam ab eo defenſionem vibrat tela, dum eadē nouis ſcriptis impugnat: dedit enim litteras ad Epiſcopos in Italia poſitos, qui erant magni nominis, nempe Mediolanenſem, Aquileienſem, & Rauēnatem, clamans & obſtrepens, inſtauraſſe Cyrillum ſuis capitulis hæreſim Apollinaris. teſtatur id quidem ipſemet Theodoretus in epiſtola poſtea ſcripta ad Dominum Epiſcopum Antiochenum [c]. Qui enim à Romano Epiſcopo per Cyrillum ſciebat Neſtorium impugnari, in illum, ſi potuiſſet, concitare ſtuduit celebriores Italiæ ſacerdotes. Sed quid illi reſcripſerint, ipſe ſilet: oſtentaſſet vtique & proclamaſſet, ſi quid in Cyrillum iidem Epiſcopi reſcripſiſſent. Sed ab illis repercuſſus (vt par eſt credere) ne ſuæ eſſet proditor temeritatis; quæ reſcripſerint, conticere, ſatius iudicauit.

[b] l. vlt. de hæret. Cod. Theod.

THEODORETVS STVDET CONCITARE EPISCOPOS ITALIAE IN CYRILLVM.

[c] Theodor. epiſt 112. cod. Vati. Græc.

ANDREAS EPISCOP. SAMOSATENVS CVM THEODORETO QVAE MOLITVS SIT CONTRA CYRILLVM.

Quid præterea? Non ſatis viſus vnus Theodoretus Ioanni: nam & Andream Epiſcopum aduerſus Cyrillum armauit, impellens vt contra Cyrilli capitula ſcriberet: editumq́ue eſt C ab eo opus nomine Orientalium, quo maioris ponderis haberetur. De his planè ambobus Cyrillus meminit in admonitione ad Eulogium data, vbi in fine ait [d]: Deinde & contradictiones habes à me contra eos factas, qui aduerſum capitula Synodi ea ſcripſerunt. Sunt autem duo Epiſcopi qui hoc fecerunt, Andreas & Theodoretus.] hæc ipſe. Tulit autem Andreas à Ioanne Epiſcopo Antiocheno eam pro impietate mercedem, vt crearetur Epiſcopus Samoſatenus ex monacho Conſtantinopolitano ob ſuſceptam Neſtorianæ impietatis defenſionem; quem ſummis laudibus ipſe celebrauit Theodoretus [e] epiſtolis ad ipſum ſcriptis. Ceterùm Cyrillus contrariis ſcriptis horum omniū molitiones diſiecit: contra Orientales enim ſcripſit Apologeticum, contra Theodoretum verò commentarium ad Euoptium, in cuius exordio, quàm vilipenderet ea Theodoreti ſcripta, his in primis verbis ſignificat, vbi ait [f]: Lectis autem his quæ in eo habentur, gratias Deo cum hymnis offerebam, D tantum non & illud dicens: Domine libera me à labiis iniquis & à lingua doloſa. Sentiebam enim me vbique calumniis impeti, idq́ue per ſingula capita. Cogitabam autem & hoc, quòd familiares nonnulli dicebant, virum iſtum in litteris exercitatum, & in ſacrarum litterarum cognitione maximè prouectum. Verùm ab intelligentia efficaciæ horum capitulorum tantum abſceſſit, vt de eo nunc planè ſentiam, quòd quorundam deſideriis indulgens, fingat ſe ignorantem, &c.] Sed de his hactenus: iam verò emergat ſtylus è ſpinetis Orientalibus, & ſe transferat ad res geſtas in Occidente. Sed nuſquam pax, turbato ab hæreticis vtroque orbe.

[d] Cyril. epiſt. 30.

[e] Theod epiſt. 24. 144.

SCRIPTA CYRILLI CONTRA NESTORIANOS.

[f] Extat apud Cyrill. tom. 4.

GALLICANI PRESBYTERI INSVRGENTES ADVERSVS AVGVSTINI SCRIPTA PER CAELESTINVM COERCENTVR.

Haud enim leuis perturbatio exagitabat Occidentalem Eccleſiam ob petulantiam quorundam Gallorum presbyterorum (vt anno ſuperiori dictum eſt) temere ſugillantium ſancti Auguſtini aduerſus Pelagianos commentarios editos, in quos contraria ſcripta obie- E ciſſe S. Proſperum Aquitanum, æquè ſuo loco demonſtratum eſt. Sed quòd neſciat ſemel veritatis transgreſſa limitem hæreticorum procacia modeſtiæ repagulo contineri; & conuinci licet rationibus poſſit, vinci tamen neſcia obſtinatè reſiliat: iidem audaciùs obſtitere, & quæque inſana effutire in ſanctiſſimum atque celeberrimum Eccleſiæ Doctorem minimè deſtitere. Quamobrem vt qui ſcriptis minimè ſuaderi potuiſſent, auctoritate Apoſtolicæ ſedis compeſcerentur, idem ſanctus Proſper cum collega Hilario Arelatenſi ad Cæleſtinum Romanum Pontificem profectionem inſtituit: qui ambo apud eumdem ſtudioſè egerunt, vt eiuſmodi nugatoribus ora (quod par erat) obſtrueret. Cæleſtinus igitur, qui haud pridem ad dubitationes aliquas litteris Tuentij Epiſcopi conſultus pleniſſime ſcripſerat, putans illa ſufficere potuiſſe; cùm modò rurſus presbyteros obſtrepere, relatione Proſperi & Hilarij percepiſſet; ad Epiſcopos, in quorum illi Eccleſiis presbyterio fungerentur, ſcripſit epiſtolam,

A epiſtolam, redarguens in primis eos, quòd ſinant, ipſis tacentibus, in eccleſia loqui presbyteros, cùm abſque Epiſcopo nihil illis conceſſum ſit de doctrina præſumere. Eſt epiſtolæ exordium [a]: Apoſtolici verba præcepti ſunt, apud Iudæos atque Gentiles ſine offenſione nos eſſe debere, &c.]

[a] Caleſt. epi. 8.

CAELESTINVS PAPA S. AVGVSTINVM MIRIFICE LAVDAT.

Poſt multa verò in Epiſcoporum reprehēſionem ſinentium talia garrire presbyteros inculcata, de S. Auguſtino, cuius doctrina ab illis in ſuſpicionem hæreſis temere adducebatur, hæc ait: Auguſtinum ſanctæ recordationis virum pro vita ſua atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, neque vmquam hunc falſæ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit: quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam antè à meis deceſſoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune ſenſerunt: vtpote qui vbique cunctis & amori fuerit & honori. Vnde reſiſtatur talibus, quos malè creſcere videmus. Ne- B fas eſt hæc pati religioſas animas, quarum afflictione (quia membra noſtra ſunt) nos quoque conuenit macerari: quamuis maneat hos beatitudo promiſſa, quicumque probātur propter iuſtitiam perſecutionem ſuſtinere, &c.] iunguntur epiſtolæ capita quædam aduerſus Pelagianos errores ab Apoſtolica ſede olim & ab Africanis decreta Concilijs, quibus deberent inſiſtere, qui ſub Catholico nomine, licet Pelagium atque Cæleſtium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui (vt profiteri videtur) ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulq́; Conciliis Africanis, vbi idem auctor hæc habet in fine: Profundiores verò difficilioreſque partes occurrentium quæſtionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis reſtiterunt, ſicut nos non audemus contemnere, ita nō neceſſe habemus aſtruere; quia ad confitendū gratiam Dei, cuius operi & dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quicquid ſe- C cundū prædictas regulas Apoſtolicæ ſedis nos ſcripta docuerint; vt prorſus nō opinemur Catholicū, quod appareat præfixis ſententiis eſſe contrariū.] his inquā profitetur, profundiores quæſtiones illas de prædeſtinatione ſanctorū nequaquam ab Apoſtolica ſede definitas; illaſq́ue tantum eſſe ſtabilitas, quæ ad condemnationē errorum ſatis poſſe ſufficere viderentur.

TRADITIONIBVS APOSTOLICIS HAERESIS PELAGIANA CONFVTATVR.

Sed & illa ab eodē auctore inculcata notanda ſunt, quibus demonſtrat, nōn decretis dumtaxat Romanorū Cōciliorum prorſus deſtrui Pelagianos errores, ſed traditionibus Apoſtolicis, quas vſu & iugi obſeruatione receperit Eccleſia Catholica, eoſdem penitus labefactari; dum videlicet orare conſueuit pro infidelibus, Paganis, Iudæis, hæreticis, ſchiſmaticis, atque lapſis, necnon catechumenis; ſic planè docens, abſque diuina gratia illos non poſſe ad ſalutē acceſſum habere. Dumq́ue rurſus exorciſmis & exufflationibus abiguntur à proximè baptizandis ſpiritus nequam, planè factis profitetur Eccleſia, peccato originali humanam D naturam eſſe corruptam, & à ſatana occupatam, ac Dei gratia indigere, vt liberetur.

[b] Proſper aduerſ. Collatorem, prope finem.

Sed quod ad dictam Cæleſtini epiſtolam ſpectat: ſanctus Proſper, qui eius ſcribendæ cum Hilario auctor acceſſit, cùm aduerſus Collatorem agit, de ea his verbis meminit: necnon de eodem Cæleſtino Romano Pontifice [b]: Per hunc (inquit) virum intra Gallias iſtis ipſis, qui ſanctæ memoriæ Auguſtini ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt ademptæ libertas, quando conſultationum actione ſuſcepta, & librorum qui errantibus diſplicebant; pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate ſentire, ſancto manifeſtauit eloquio, euidenter pronuncians quantum ſibi præſumptionis iſtius nouitas diſpliceret, qua auderent quidam aduerſus antiquos magiſtros inſolenter inſurgere, & indiſciplinata calumnia in prædicatorem veritatis obſtrepere.] ſubdit his recitatum Cæleſtini de S. Auguſtino nuper elogium, cui iſta mox addit: Contra iſtam clariſſimam laudatoris tubam, contra E iſtam ſacratiſſimi teſtimonij dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere, & perſpicuæ ſinceriſſimæque ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? vt ſcilicet quia in epiſtola Papæ, librorum de quibus actum eſt, non expreſſus eſt titulus, hinc eos appareat non approbatos, & iſtam in ſanctum Auguſtinum laudationem pro auctoramento fuiſſe collatam.] hæc Proſper in eos, qui cùm obniti litteris Cæleſtini Papæ minime auderent, ex eis tamē haud approbatos eſſe omnes Auguſtini libros cauillabantur. Vnde ſubdit: Maneat plane, maneat iſta conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri diſſentit antiquitas, vt & inutile & incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur.] ac paulo pòſt: Agnoſcant calumniatores, ſuperfluo ſe obiicere, quod his libris non ſpeciale neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur: Apoſtolica enim ſedes, quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, &

QVAE PROSPER DE CAELESTINI EPISTOLA.

quod iudicio iungit, laude non diuidit, &c.] ſed hæ ſub Sixto emerſerunt calumnioſæ ex- A ceptiones, cùm S.Proſper aduerſus eos inſurgens, contra Collatorem (vt dicemus) volumen elaborauit. Vides iam ex his, quantæ eſſent exiſtimationis litteræ Romanorum Pontificum.

Meminit huius quoque Cæleſtini epiſtolæ Photius in Bibliotheca, vbi ait de ipſo Cæleſtino: Scripſit quoque ad Epiſcopos Galliarum de fide ſancti Auguſtini.] Agit inſuper laudatque dictam Cæleſtini epiſtolam etiam Vincentius Lirinenſis, vbi ait[a]: Sed & Papa Cæleſtinus pari modo, eademque ſententia: ait enim, &c.] poſt recenſita verò eius dicta aduerſus Nouatores, addit: Ergo hæc fuit beati Cæleſtini beata ſententia, non vt vetuſtas ceſſaret obruere nouitatem, ſed potiùs nouitas deſineret inceſſere vetuſtatem: quibus Apoſtolicis Catholicisque decretis quiſquis refragatur, inſultet primùm omnium neceſſe eſt memoriæ S.Cæleſtini, qui ſtatuit, vt deſineret inceſſere nouitas vetuſtatem.] hæc Vincentius de dicta B epiſtola Cæleſtini, quam tanti ponderis eſſe docet, vt ſatis ſit ad omnes hæreſes euertendas nouas ſententias in Eccleſiam inducentes; quo potiſſimùm argumento tum Pelagianorum, tum aliorum omnium hæreticorum fundamenta idem auctor conuellit opere illo contra hæreſes ſcripto, certè aureo. Ex quo intelligas, longè diuerſum eſſe Vincentium hunc Lirinenſem ab illo Vincentio homine Pelagiano, cuius ſunt Vincentianæ obiectiones, quas S.Proſper egregiè confutauit. hic namque monachus Lirinenſis monaſterij fuit, ille verò vnus ex presbyteris illis Gallicanis, qui vnà cū collegis inuidioſè S.Auguſtini ſcripta carpebat, de quo Gennadius meminit[b], eius lucubrationes recenſens, eumque ab hoc oſtendit eſſe diuerſum, quem Lirinenſem presbyterum nominat[c]; cuius etiam mentionem facit S.Eucherius in præfatione libri Inſtructionum ad Solonium, quem vnà cum Saluiano eloquentia & ſapientia celebrem fuiſſe commendat. C

[a] *Vincen. Lirin. aduerſ. hæreſ. c. vlt.*

VINCENTII GALLICANI DVO LONGE INTER SE DIVERSI.

[b] *Gennad. de Script. Eccl. c. 80.*

[c] *Idem. c. 64.*

DE SVLPITIO SEVERO.

Inter alios verò quos recenſuimus Aquitaniæ presbyteros Pelagij fuligine denigratos, quos ſua epiſtola Cæleſtinus Papa inſectatus eſt, fuit Seuerus Sulpitius ille diſcipulus & ſcriptor Vitæ S.Martini, & S.Paulino Nolano Epiſcopo amicitia coniunctiſſimus: Hic, inquam, arreptus & ipſe ea alluuione Pelagianæ hæreſis in Aquitania potiſſimū exundantis, tandem magno Dei beneficio reſipuit, atque in ſe ipſum vindex inſurrexit erroris. De eo enim iſta Gennadius[d]: Seuerus presbyter, cognomento Sulpitius, vir genere & litteris nobilis & paupertatis & humilitatis amore cōſpicuus.] & in fine poſt enumeratas eius lucubrationes, iſta addit: Hic in ſenectute ſua à Pelagianis deceptus, & agnoſcens loquacitatis culpam, ſilentium vſque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.] hæc cùm Gennadius illius æqualis dicat, par eſt credere ipſum Seuerum hoc reſipuiſſe tempore, quo percelebris iſta, de qua eſt ſermo, Cæleſtini Romani Pontificis aduerſus Pelagianos ad eiuſdem prouinciæ Epiſcopos ſcripta epiſtola, ipſi (vt credi poteſt) innotuit, ex qua ſe ab Eccleſia Catholica deuium eſſe ſenſit, & pharmacum ad euomendum D epotum venenum accipiens ſanatus eſt.

[d] *Gennad. de Viris illuſt. c. 19.*

NVM SEVERVS FVERIT EPISCOPVS.

Sed hic illud conſiderandum: quomodo hunc Seuerum Sulpitium dicunt fuiſſe aliqui Epiſcopum Bituricenſem quē Gennadius collega eius atque gentilis nonniſi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem dicat eſſe defunctum? cuius quidem teſtificatione, hominis certè haud rerū Seueri ipſius ignari, vtpote in eadem prouincia viuentis, aliquando exiſtimaui, hunc diuerſum eſſe Sulpitium ab illo, quem dicunt Epiſcopum Bituricenſem; licet poſt Guibertum, qui pro eo ſcripſit Apologiam, Archiepiſcopū Bituricēſem appellet. certè apud me maioris eſt auctoritatis Gennadius Maſſilenſis ſui temporis res geſtas ſcribens, quàm quiuis alius poſt plura elapſa ſæcula aliter ſentiens. Scimus in tabulis Eccleſiæ Bituricenſis duos eius Eccleſiæ eſſe adnumeratos Sulpitios Epiſcopos, eoſdemque ſanctita- E tis titulo inſignitos & inter ſanctos in Martyrologiis receptos, quorum alter Pius, Seuerus alter eſt dictus, alter decimaſeptima Ianuarij, alter vigeſimanona eiuſdē menſis colitur. Neminem reperi antiquorum, qui hūc Seuerum, de quo eſt ſermo, Epiſcopū nominet, verùm tantummodo presbyterum, ſicut & Honorius retexēs catalogum clarorū virorū. Sed & longè procul abeſt, vt qui in tabulis Epiſcoporum Bituricenſium ponitur Sulpitius Seuerus ſub Gunthranno Rege vixiſſe, interfuiſſeque Matiſconenſi Concilio ſub eodem Rege celebrato, hic ſit de quo eſt ſermo: nā ille Sulpitius cognomento Pius dictus eſt, & ſub Gunthranno Rege ſediſſe ſucceſſorē Remigij, habet[e] Gregorius Turonēſis: procul verò abhorret, vt Sulpitius Seuerus diſcipulus ſancti Martini ad Gunthranni tempora deduci poſſit: vnde planè fatendum ſit in eas tabulas errorem illapſum, quod etiam in Notis diximus. Qui autem hoc

[e] *Greg. Turon. l. 6. c. 39.*

A ſæculo illuſtrauit ſedem Bituricenſem, fuit S.Simplicius arbitrio Sidonij Apollinaris creatus Epiſcopus, de quo ad Euphronium, necnon ad Perpetuum ſanctos Epiſcopos extant eiuſdem Sidonij[a] epiſtolæ, atque concio in eius habita electione. At de his hactenus.

[a] *Sidon. li. 7. epiſt. 8. 9.*

DE S. PATRICII APOSTOLATV AD SCOTOS ET HIBERNOS.

Hoc eodem anno ſub iiſdem Conſulibus ſanctus Proſper miſſum ait Palladium ordinatum primum Epiſcopum ad Scotos: perductum quoque fuiſſe ad Hiberniam inſulam, ſed citò morte ſubductū ex hac vita migraſſe, ex Probo, qui res geſtas S.Patritij ſcripſit, dictum eſt ſuperiùs. Hibernorum quidem conuerſionem Deus ſancto Patricio reſeruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex ſancti Martini Turonenſis Epiſcopi ſorore, ab eo clericus ordinatus, quadriennium ſub eius inſtitutione tranſegit: inde à S.Germano Antiſidorenſi Epiſcopo ſacris litteris imbutus. Vocatus verò à Deo ad Hibernorum conuerſionem, non priùs illuc ſe contulit, quàm Romam ad Cæleſtinum Papam acceſſerit, accepturus ab Apo- B ſtolica ſede ad eius gentis conuerſionem Apoſtolatum. hæc quidem Probus[b] ac Sigebertus: verùm ille ab Amatore Epiſcopo ordinatum ipſum tradit Scotorum Antiſtitem; Sigebertus verò id ait factum à Cæleſtino Romano Pontifice Romæ; vnde in patriam rediens, Hibernos ad Chriſti fidem ſuſcipiendam cōuertit. Res ab eo in eiuſmodi Apoſtolatu geſtas idem Probus & alij conſcripſere, ſcriptaque ab eo elucubrata recenſuere. Hæc igitur de Epiſcopatu Patricij poſt defunctum Palladium hoc anno eo miſſum, cùm ſub Cæleſtino Papa acciđiſſe tradāt; ad finem anni huius, vel ſequentis exordium, ante obitum Cæleſtini contigiſſe, affirmare opus eſt: ſiquidem Cæleſtinus anno ſequenti, menſe Martij ex hac vita migraſſe reperitur. Vides autē omnibus fuiſſe perſpicuum, ab Apoſtolica ſede accipiēdum eſſe Euangelium ad conuerſionem Gentium; cùm ex Orbis extrema parte, immo (vt cum poeta dicam) ex diuiſis toto Orbe Britannis Patricius Romam ſe contulerit, quod & ab aliis factitatum, ſuis locis dicturi ſumus. C

[b] *Probus in Vita S.Patricij. Sigebert. in Chron. & Bale. Ce. 1.*

S. PAVLINI NOLANI EPISCOPI OBITVS.

Sed apponamus ad anni huius rerum geſtarum præclaram coronidē obitum magni viri S.Paulini Nolani Epiſcopi, de quo tāta ſuperiùs tertio, quarto, & hoc ipſo quinto tomo ſunt dicta: quem hoc eodem anno x. Kalend. Iulij ex hac vita in cælum feliciter migraſſe, huius anni Conſulibus Baſſo & Antiocho, Vranius[c] eius diſcipulus ſcriptorum monumentis poſteris commendauit: hunc illum namque putamus eſſe Vranium, cuius idem S.Paulinus meminit in epiſtola[d] ad ſanctum Delphinum Burdigalenſem Epiſcopum.

[c] *Extat apud Sur. tom. 3. die 22. Iunij.*

[d] *Paulin. epi. 17.*

OBIECTIO DE PAVLINO SERVICARIVM DANTE PRO FILIO VIDVAE.

Sed antequam glorioſum eius ad Deum tranſitū referamus, difficultas haud mediocris diſquirenda, atque enodanda eſt: Quonam modo conuenire poteſt, ſanctum Paulinum ſeſe obſidem dediſſe pro filio viduæ Regi Vuandalorum in Africa, & poſt eius obitū remeaſſe Nolam, ac deinde defunctum; ſi quem diximus in Africa regnaſſe primum Regem Genſe- D ricum, propagaſſe cum regno vitam conſtet[e], capta Carthagine, annis trigintaſeptem, ſicque perueniſſe ætate ad annum Domini quadringenteſimū ſeptuageſimum ſextum? Ceterùm hiſtoriam illam totam à ſancto Gregorio[f] ſcriptam, & à poſteris acceptam omnibus (habes eam etiam à ſancto Eulogio[g] Cordubenſi citatam) haud putamus ob hanc cauſam leuiter reiiciendam: ſed nec Vranium mendacem dixerimus ſub huius anni Cōſulibus Paulini obitum referentem, vt contra eius aſſertionem, Paulinum adhuc vltra annos quadragintaquinque vixiſſe, aliquo modo dicendum exiſtimemus. ſiquidem qui ex annis ætatis eius tomo quarto ſuperiùs ſupputatis, ad hunc vſque deductis, reperitur perueniſſe ad annos duodeoctoginta, haud diutiùs vixiſſe putamus, vel aptum fuiſſe qui regiū hortum colere valuiſſet.

[e] *Vict. de perſecut. Vuand. lib. 1. in fin.*

[f] *Greg dialog. lib. 3. c. 1.*

[g] *Eulog. in documēto Martyriali ad Floram & Mariam.*

Quamobrem perplexitatem hanc alij enodare conati, eò confugiendum eſſe putarunt, vt iſta de filio viduæ atque Paulino non ſub perſecutione Vuandalica, ſed Gothica E ſub Alarico dici debeant contigiſſe: quibus nequaquam aſſentiendum putamus, cùm nihil penitus de Africana prouincia ſibi Alaricus vendicauerit, in quam ſecuritatis cauſa ab Vrbe profugi (vt vidimus) tamquam ad locum tutum, Gothis inacceſſum, ſe contulerunt: cōſtat verò præterea ex his quæ de eo dicta ſunt, Paulinum poſt tempus Gothicæ graſſationis in ſua Eccleſia pacificè perſeueraſſe. Vnum igitur reliquum eſt quod dici poſſit, Regem illum Vuandalorum proximè defuncturum à Paulino prædictum, nō intelligendum eſſe de Genſerico, qui in regno conſenuit, ſed de fratre ipſius Gunthario Godigiſchli filio, quem cum fratre Genſerico atque Vuandalis tranſiſſe in Africam, Procopius[h], Paulus diaconus[i], & alij[k] auctores affirmant, eumque dolo fratris Genſerici è medio morte ſublatum: huius enim interitum repentinum obuenturum potuit prædixiſſe S.Paulinus: captiuos autem illos ex Campaniæ oris in Africam abductos nō bello aliquo, ſed Vuandalicæ claſſis inuaſione, qua potentem fuiſſe Genſericum, eaque infeſtaſſe Hiſpaniam, Italiam, inſulas, & Orientales

[h] *Procop. de bel. Vuandal. lib. 1.*

[i] *Paul. diacon hiſt. Miſcel. lib. 14.*

[k] *Victor de perſec. Vuand. li. 1. in fin.*

[a] *Victor de perſec. Vuand. lib. 1.*

A tales etiam oras, Victor affirmat [a]. Scimus tamen, ad vitandum fraternæ cædis infamiam, à Vuandalis poſterioribus traditum (quod referunt Procopius & Iſidorus) Guntharium nequaquam tranſiſſe in Africam, ſed in Hiſpania à Germanis captum, paloque infixum, vel ab inuadente eum prauo dæmone eſſe necatum. ſed dum aiunt, primo id Vuandalorum Regi regnanti in Hiſpania accidiſſe, planè de eius parente eſſe intelligendum apparet, quem primum inuaſiſſe Hiſpaniam tradũt omnes; eumque regnaſſe ibi annos ſexdecim, idem Iſidorus affirmat. Ceterùm quod ad Guntharium filium ſpectat, quanam ratione fit veriſimile, vt tranſmiſſis Vuandalis omnibus in Africam, ſolus remãſerit Guntharius in Hiſpania? Vuandalos quidem omnes tranſiſſe ex Hiſpania in Africam, teſtatur Victor, qui eoſdem numerat octoginta millia. Sic igitur quæ de S. Paulino ſcribuntur & Rege Vuandalico, vt ad Guntharium referantur, nihil prohibet.

B Quod verò Victor res Vuandalorum in Africa proſecutus, nullam de Gunthario mentionem habeat: id eueniſſe apparet, quod perſecutionem tantum Chriſtianorum enarrandam ſuſcepit; breuique libello res triginta ſeptem annorum perſtringentem, plurima omiſiſſe oportuit, quod & ipſe fatetur. Sed quod ad Vranium pertinet; ipſum proſecutum eſſe Paulini obitum potiùs quàm vitam, idem ipſe in præfatione ad Pacatum inſcripta profitetur.

[b] *Extat apud Sur. tom. 3. die 22. Iunij.*
* Hidruntinus
QVAE CONTIGERINT ANTE PAVLINI OBITVM.

Porrò eius obitum deſcribit his verbis [b]: Cùm ante triduum quàm de hoc mundo ad cæleſte habitaculum vocaretur, dum iam de ſalute eius omnes deſperaſſent, & duo ad eum Epiſcopi viſitandi ſtudio conueniſſent, id eſt, ſanctus Symmachus, & Benedictus Hyacintinus*, ita in eorũ aduentu recreatus atque refectus eſt, vt oblita omni carnali infirmitate, totum eis atque angelicum exhiberet affectum. Et quaſi profecturus ad Dominum, iubet ſibi ante lectulum ſuum ſacra myſteria exhiberi, ſcilicet vt vnà cum ſanctis Epiſcopis oblato ſacrificio, animam ſuam Domino commendaret: ſimul etiam eos quos pro diſciplina Eccleſiaſtica à com- C munione myſterij extorres eſſe præceperat, ad pacem priſtinam reuocaret. Et cùm hæc omnia ſanctus Epiſcopus læto atque perfecto ordine celebraſſet: ſubitò clara voce interrogare cœpit, vbi eſſent fratres ſui. Tunc vnus ex circumſtantibus, qui putauit, quod fratres ſuos, id eſt, Epiſcopos qui tunc aderant, quæreret; ait illi: Ecce hi ſunt fratres tui. At ille: Sed ego nunc fratres meos, Ianuarium atque Martinum dico, qui modò mecum locuti ſunt, & continuò ad me venturos ſe eſſe dixerunt: è quibus Ianuarius Epiſcopus ſimul & martyr Neapolitanæ vrbis illuſtrat Eccleſiam; Martinus autem vir per omnia Apoſtolicus (cuius Vita ab omnibus legitur) Galliarum Epiſcopus fuit.

[c] *Pſal. 120.*

Et his dictis, extenſis ad cælum manibus, hunc pſalmum Domino decantauit [c]: Leuaui oculos meos in montem, vnde veniet auxilium mihi: auxilium meum à Domino qui fecit cælum & terram. Deinde, collecta oratione, commonitus eſt à ſancto Poſthumiano pre- D ſbytero, quòd pro veſtimentis quæ pauperibus fuerant erogata, quadraginta ſolidi deberentur. Quod cùm audiſſet ſanctus Paulinus, leuiter ſubridens, ait: Securus eſto, fili: crede mihi quia non deerit qui debitum pauperum ſoluat. Et ecce non longa interpoſita mora, ingreditur quidam presbyter de Lucaniæ partibus veniens, miſſus à ſancto Epiſcopo Exuperantio, ſiue à viro clariſſimo fratre eius Vrſatio, qui ei per ipſum nuncium muneris gratia quinquaginta ſolidos miſerant. quos cùm accepiſſet ſanctus Paulinus, benedixit Dominum, dicens: Gratias ago tibi Domine, qui non derelinquis ſperantes in te. De his autem quinquaginta ſolidis ipſe presbytero, qui eos exhibuerat, manu ſua duos* dedit, reliquos verò negotiatoribus, qui veſtimenta pauperibus dederant, reddi mandauit. Inter hæc autem, cùm nox diei ſucceſſiſſet, vſque ad mediam noctem paululum quieti conceſſit, donec crudeſcente dolore, qui lateri eius nimius inerat, grauaretur, excitatus, multiſque E etiam ex ſuperfluo archiatronum vſtionibus fatitatus, vſque ad quintam horam noctis laſſum atque anhelum pectus duxit. Deinde adueniẽte luce, conſuetudinem ſuam vir ſanctus agnouit. Itaque vt ſolebat, excitatis omnibus, Matutinum ex more & ordine celebrauit. Facta autem die, presbyteris & diaconibus atque omnibus clericis exemplo Dominico [d] pacem hæreditariam prædicauit. Tranſactis autem his, tacitus vſque ad veſperam perdurauit. Deinde quaſi ex ſomno excitatus, lucernariæ deuotionis tempus agnoſcens, extenſis manibus, lenta licet voce [e], Paraui lucernam Chriſto meo, decantauit Domino.

* decem.
[d] *Ioan. 20.*
[e] *Pſal. 131.*

TERRAEMOTVS IN OBITV PAVLINI.

Tunc deinde facto aliquandiu ſilentio, circa horam quartam noctis, omnibus qui aderant, ſolicitè vigilantibus, ſubitò tam ingenti cellula eius terræmotu concuſſa eſt, vt hi qui lectulo eius aſſiſtebant, exterriti atque turbati, ad orationem ſe iactarent, nihil tamen ſcientibus his qui pro foribus conſiſtebant: neque enim publicus ille, ſed priuatus

A in cellula fuerat terræmotus. Nam* ille angelicis ſuſceptus manibus, debitum Deo ſpiritum exhalauit. Vidimus, fili cariſſime, vidimus, & inter lacrymas atque ſingultus vidiſſe gaudemus, &c.] ſubdit gemitus vniuerſæ Eccleſiæ de eius obitu; prædicat & eius laudes, atque in fine ait: Obijt S. Paulinus Epiſcopus x. Kalend. Iulij, Baſſo & Antiocho Coſſ.] Huius quidem Vranij ſcriptionis meminiſſe viſus eſt Gregorius Turonenſis, vbi ait [a]: De tranſitu autem eius eſt apud nos magna lectio.] nouiſſe hanc pariter Vranij lucubrationem ſanctum Gregorium [b] Romanum Pontificem, certum eſt, dum eadem de terræmotu facto in eius tranſitu ſcribit. Hunc tandem beatum finem conſecutus eſt ille, ſui ſæculi maximum decus & ornamentum dignum inuentum, quem ſcriptis ſuis celebrarunt ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Hieronymus in Oriente, Ambroſius in Italia, Auguſtinus in Africa, Proſper & Eucherius in Galliis hoc ipſo ſæculo, poſtea verò ſanctus Gregorius Papa B atque alij.

* Tum
[a] *Greg. Turon. de Glor. Confeſſ. c. 107.*
[b] *Gregor. Pap. dialog. lib. 3. c. 1.*

DE SCRIPTIS S. PAVLINI.
[c] *Hier. epiſt. 13.*

Reliquit poſt ſe nobiliſſimi ingenij monumenta, licet attingere numquam voluerit interpretationem diuinæ Scripturæ, non quidem inopia doctrinæ, vel tenuitate ingenij, ſed potiùs admiranda animi ſummiſſione: nã S. Hieronymus ſcribens ad eum tunc tyrocinium auſpicantem, hæc ait [c]: Magnum habes ingenium, & infinitam ſermonis ſupellectilem, &c.] ſcripſerat enim librum pro Theodoſio Imperatore, quo magnum ediderat ſpecimẽ ingenij locupletiſſimi. Verùm (vt diximus) cùm ſe totum Chriſto addixit profeſſione monaſtica, nuncium ſtylo remiſit, nec quicquam amplius ſcripſit, vt ederet. Etenim quæ reperiuntur eius epiſtolæ, non ipſius ſtudio, ſed induſtria S. Amandi Epiſcopi Burdigalenſis ſeruatæ ſunt. fatetur quidem id ipſe Paulinus in epiſtola ad eum ſcripta, ſed nondum cuſa: vbi inter alia: Legimus (inquit) in tergo epiſtolę annotationem epiſtolarum, quas meas eſſe indicatis: nam C verè propè omnium mearum epiſtolarum ita immemor eram, vt meas eſſe non cognoſcerem, niſi veſtris litteris crediſſem. vnde maius accepi documentum charitatis veſtræ, quia plus me vobis, quàm mihi notum eſſe perſpexi.] hæc ipſe ad Amandum. eſt epiſtolæ illius exordium: Omnia tempus habet, & tempus omni rei ſub cælo eſt.] habet eam codex Vaticanus atque Nolanus. Sed ſi quæ carminibus ceciniſſe, pieque luſiſſe reperitur, eadem amicorum diligentia cuſtodita putamus. Eſt celebris memoria eius in Dei Eccleſia, à qua indelebili nota in tabulis Eccleſiaſticis illibata ſeruatur, & die natali ipſius anniuerſaria celebritate recolitur. At modò de Paulino ſatis, cuius rebus præclarè geſtis tertium, quartum & quintum hunc Annalium tomum decorauimus; ex quibus, quantus iſte vir fuerit, quiſque intelligere valeat.

IESV CHRISTI ANNVS 432.	CÆLEST. PAP. ANNVS 9.	THEODOSII 25. VALENTINIANI 8. IMPP.

CHriſti annus quadringenteſimus trigeſimusſecundus Conſulatu Aetij & Valerij in Faſtis Proſperi & Caſſiodori notatur, quorum prior in Occidente, poſterior verò primarium magiſtratum eſt aſſecutus in Oriente. Illuxit planè annus iſte ſui exordio Romanæ Eccleſiæ lætus; cùm ſuſcepta legatione Orientalium, de impij Neſtorij deiectione, Maximiani verò promotione, litteris à ſancta Synodo, necnon à Theodoſio Imperatore, atque etiam à Maximiano Conſtantinopolitano Epiſcopo ipſe Romanus Pontifex Cæleſtinus certior factus eſt.

CAELESTINI ANTE OBITVM GAVDIVM EX PROFLIGATO NESTORIO.
[d] *Luc. 2.*

E Erat planè ipſe ſanctiſſimus ſenex inſtar Simeonis Prophetæ, expectans redemptionem Iſrael. Quippe quòd (vt ſuis ipſe teſtatus eſt litteris, quas proxime redditturi ſumus, datis ad clerum & populum Conſtantinopolitanum) præ nimio dolore & animi angore ob peſſumdatam Catholicam fidem ab impio Neſtorio & eius ſectatoribus, iam ſomnus receſſerat ab oculis ipſius. Sed & ſicut cum Simeone erat expectans redemptionem Iſrael; ita etiam cum ipſo, factus iam voti compos, cygneis modulis occinens canticum illud [d]: Nunc dimittis Domine ſeruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, &c.] exauditus à Deo, hoc anno poſt tres menſes (vt dicemus) ex mortalitate ſubductus, vocatus eſt ad coronam, quam de ſalua facta fide Catholica, & conſeruata ſarta tecta Chriſti diuinitate, & eius matris ſanctiſſimæ dignitate, accipere dignus fuit.

Reliquit tamdiu ipſum Dominus in humanis, quantum opus eſſet ad communẽ lætitiam mutuo participandam reddere litteras gratulatorias, quas acceperat, recinens victorię canti-

A

cum ex Occidente, quod præcinuiſſent Orthodoxi magno gaudio in Oriente, ſcribens poſtremas omnium litteras, à quibus acceperat, nimirum ad S. Synodũ Theodoſium Imperatorem Maximianum Epiſcopum, & clerum, populumq́ue Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Sed cùm audis reddidiſſe ad eamdem Epheſinam Synodum litteras; ne putes adhuc eam Epheſi perſeueraſſe, iam (vt vidimus) ſuperiori anno dimiſſis Epiſcopis: ſed ad Patres qui conuenerunt, vbique degentes, eas datas Encyclicas eſſe ſcias. Sunt hæ nouiſſimę ſanctiſſimi Patris epiſtolæ, vltima eius elogia, ob id dignæ vt verbatim hic deſcribantur: quę ex eo, puto, gratiores accipientur, quòd nondum alicubi editæ habeantur. Accepimus nos eaſdem cum aliis eiuſdem Pontificis ſuperius redditis ab eodem docto viro Antonio de Aquino, de quo ſuperiùs. Prima igitur Cæleſtini epiſtola reddita hoc anno menſe Martij; ad ſanctam Synodum per legatos inde miſſos, ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus ſanctæ Synodo apud Epheſum conſtitutæ.

B

[a] Exod 15.
EPIST. CAELEST. PAP. AD SYNODVM.
[b] Pſal. 62.
* fideles Dei
[c] Philip. 2.
LAVDAT STVDIVM PATRVM.

Tandem malorum fine gaudendum eſt. Tandem nobis omnibus in commune dicendum [a]: Dextera tua, Domine, glorificata eſt in virtute, dextera manus tuæ confregit inimicos. propriè namque ipſi contracti ſunt; quando iniqua loquentium, dicente Dauid[b], os videamus eſſe deſtructum. Huiuſce tamen tam fideliter peractæ rei vos executores, defenſores nobiſcum videmus fuiſſe fidei * ſacerdotes, qui conuenientes in vnum, & ſecundùm Apoſtolum[c], non quæ veſtra ſunt quærentes, ſed quæ Chriſti Ieſu, negotium Domini communis egiſtis. Apud vos ergo de veſtra loquimur ſanctitate, quorum in omnem terram ſonum gaudemus exiſſe, cùm & in finem eiuſdem Orbis prædictæ veritatis à vobis verba venerunt. Deus noſter non patitur latere quod præſtitit; quia numquam beneficia ſuperna celantur. Ita namque fit, vt tanto munere innoteſcente cæleſti, pro voluntate diuina (ſicut ſcriptum eſt [d]) omnis homo ſaluus fiat, & veniat ad ſcientiam veritatis. Loquor ergo* victoribus, & qui in prœlium ſolam contra hoſtem portauerunt fidem, quæ, & Ioanne dicente Apoſtolo [e], vicit & mundum: Vobis eiuſdem propriè perſcribo ſermonibus [f], qui ſecundum diuinam paginam, vt patres cognouiſtis quod ab initio eſt; & vt iuuenes, dum fortes eſtis, & verbum Domini in vobis manet, viciſtis malignum in talibus ſociis gratulantes. De hoc euentu minimè dubitabamus: habuit animum noſtrum fiducia ſperandi, qui vobis videremus diuinæ cauſæ pondus incumbere, quos bene admodum noueramus, ſecundùm illud propheticum [g], odiſſe congregationem malignorum, & cum impiis non eſſe ſeſſuros. Optime ergo hoc credidi, quia contra nocentes atque peruerſos (ſicut ſupradictus ait [h]) innocentes & recti adhæſerunt mihi.

C

[d] 1. Tim. 2.
* ego
[e] 1. Ioan. 5.
[f] 1. Ioan. 2.
[g] Pſal. 25.
[h] Pſal. 24.

DE NESTORII DEPOSITIONE, ET ORDINATIONE MAXIMIANI.
[i] Luc. 1.
[k] Pſalm. 9. 33. & 111.
[l] Pſal. 52.
[m] Ioan. 1.

Vna igitur eademq́; relatione per filios noſtros religioſos & Deo amabiles viros Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum deiectionem iuſtam, & exaltationem didicimus iuſtiorem; illud quod in Euangelio legimus, approbantes [i]: Quia Deus noſter exaltat humiles, & potentes de ſede deponit. A qua ſententia ille noſter ſapientiſſimus minimè deuiauit, qui ait[k], à Deo noſtro humilium ſeruatam memoriam, & perditam ſuperborum: quod quando magis videatur impletum, quàm nunc, cùm Saluator noſter parans benemeritos honorare, oſſa [l] hominum ſibi placentium diſſipauit, & prouiſo paſtore digniſſimo, feralem lupum de ouibus ſuis immaculatus agnus eiecit? Legimus eius à veſtra fraternitate ſcripta primordia, nec quiſquam noſtrum mirari potuit, quia nota dixiſtis: aſſertio impendatur incertis, teſtimonium comperta non quærunt. bonorum hunc actuum palæſtra ſemper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in litteris inuenimus; talem certè (vt breuiter dicam) qualem Doctor noſter eſſe præcepit ſacerdotem; vt conuenienter omnium iudicio mereatur audire [m]: Ecce verè homo Iſraelita, in quo dolus non eſt. Nonne laudibus in eum veſtris iſta conueniunt? Taliter denique, quæ dixiſtis, audiſtis. Talem ſucceſſorem quærebat ſanctę memoriæ Siſinnij beata ſimplicitas, vt locum ſuum nonniſi ſui ſimilis obtineret: etenim meliùs agimus, ſi abſtinentes iam ab illius ſacrilegi nomine, ſedem vacaſſe dicamus. Actum eſt diuino iudicio, vt hunc Eccleſia pro remedio mereretur. Denique diſcordiam tulit, & concordiam reddidit ordinatus: Quid non poterit præſtare per tempora, cuius hoc primordia præſtiterunt? Hæc de eo inuicem dicimus, quem pax reparanda quærebat. Interfuimus, nec nos diximus abſentes, cùm eius capiti verba myſtica dicerentur, cùm redderetur omnibus diuina lætitia ſalutaris: poſtremò nemo illic Catholicorum defuit, vbi omnes in commune vicerunt.

D

E

DE THEODOSII AVG. PIETATE.

Lætati præterea ſumus clemẽtiſſimi de hoc & Chriſtianiſſimi Principis teſtimonio, cùm epiſtolis dilectionis veſtræ eius ſentẽtiam videremus eſſe concordem. Nec mirum eſt, ſi cor Regis,

A

* militat Aug.
[a] Matth. 25.
[b] 1. Tim. 3.

Regis; quod eſt in manu Dei, cum his ſenſerit, quos eius nouerit ſacerdotes. Itaque ſermo regalis diuinas res exequendo multiplicat* in Auguſto: felix Imperium, cui militat executio diuinorum; nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundanorum: hoc teſtimonio dignus eſt, qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordinatus. Scimus quo itinere ſanctus frater & coepiſcopus noſter Maximianus, quibus gradatim ſtipendiis ad faſtigium ſacerdotale peruenit. non hunc diuitiarum gloria, non velut in potentia cupidum, qui ſolet ineſſe ambientibus, honorũ ſaltus euexit: ſuffragio pauperum, quibus fidelis ſeruus & prudens cibum dabat in tempore, ſuper omnia Domini ſui cõſtitutus eſt bona[a]; & tamen etiam ſi deſiderium fuit Epiſcopatus, nonniſi propter opus bonum (ſicut ait Apoſtolus[b]) concupiuit: ita Deus noſter, & quid velimus, & cur velimus, attendit. Quis dubitet, poſſe magis agere præſidentem, quod potuit exercere ſubiectus? Exoſus & blaſphemus iſtud officium non poterat habere, id eſt, corporum curas, qui nitebatur animas vulnerare: facta eſt ruina eius magna, tam ruina magna, quàm praua doctrina. Nunc qui de præteriti emẽdatione gaudemus, cauere nos conuenit in futurum, ne poſſint magis ac magis quæ abſciſſa ſunt pullulare: quia neceſſe eſt, quocumque peſtis hæc loci ſit, noſtri corporis membra vexentur, & per patientiam noſtram peiora prioribus nutrita videantur.

B

DE NESTORIO LONGIVS ABLEGANDO.
[c] Eſai. 1.
[d] 1. Cor. 5.

Scripſimus clementię Principali, vt de ſanitatis medio longiùs infirmitas auferatur. Didicimus namque hunc Antiochiam reuertiſſe, atque ſibi illic, vnde venerat, viuendi præſtitam facultatem. Innocentum exitium eſt iſtud exilium. Aſpiciamus diligenter quid illic poſſent parere, quæ illic ſunt antè concepta. Non eſt notis ſuadere difficile: in oculis eſt eiuſdem ciuitatis Eccleſia, quæ per hunc periit ſacerdotem: & tamen laboramus aduertere quis cui fuerit cauſa peccati; niſi fortè (quod pro quiete Eccleſiarum dicimus) deceptum ſe ille demonſtret, deſerendo damnatum. Sed quis illic ſperet aliquem poſſe corrigere, vbi arcem tenere videat peruerſitatis auctorem, vbi colatur ab omnibus exolatus? Magna illic eſt (quod lugentes dicimus) deſperatio ſanitatis, vbi (ſicut Iſaias dicit [c]) omne caput in dolore, & omne cor in mæſtitia à pedibus vſque ad caput. Quando ibi membrum aliquod habere poterit ſpem ſalutis, vbi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres cariſſimi, elaborate, obſecro, vt verè tollatur de medio veſtrum [d] qui hoc opus fecit: ſola decet tales homines ſolitudo: vbi enim debet hic inuenire ſolatium, qui ſic tractauit vbique regnantem?

C

SOLLICITVDO CVRAE PASTORALIS ROM. PONT.

Peracta eſt à vobis totius ſumma negotij: agendum nunc eſt quod inſtat & reſtat, ne ſit in vacuum laboratum. Longiùs quidem ſumus poſiti; ſed per ſolicitudinem totum propiùs intuemur. Omnes habet beati Petri Apoſtoli cura præſentes: non nos ante Deum noſtrum de hoc poſſumus excuſare, quod ſcimus: nam quamquam hæc quæ loquimur, ſanctitas veſtra tacuerit, agnoſcimus tamen omnia diligentiùs requirentes. Tantæ igitur cauſæ finis, qui ſupereſt, actibus veſtris, quęſo reſpondeat: quia nolumus in modico vos deeſſe, qui maxima peregiſtis. Adiutorio apud Reges terræ his eſtote quæ ſcripſimus: norũt & ipſi quid ſuis debeant præſtare temporibus; ſciunt quod Catholicæ fidei fundamento ſua regna ſubſiſtant. Pura ab heredibus ſanctis paternæ & auitæ credulitatis vena ſeruatur; fluit ab illis incorrupta per poſteros, nec hanc in his aliquis vmquam limus infecit: cuſtodit fortis, cui fidelis eſt curſus exordium; cùm id quod in origine acceptum eſt, videtur in prole.

D

DE LIBERANDA ANTIOCHIA A NESTORIO.
[e] Act. 11.

Canem & operarium malum pariter perſequamur: facite præſentes, quod hortamur abſentes: nam cùm hanc curam generaliter omnibus debeamus, præcipuè tamẽ nos conuenit Antiochenis præcipitantibus ſubuenire, quos peſtifer morbus obſedit. Abſoluamus modis talibus ciuitatem, in qua (ſicut Actus Apoſtolorum loquuntur [e]) dictos primùm legimus Chriſtianos: omnibus ergo virtutem præſtemus, quibus ſecundùm religionem debere nos nouimus quod vocamur. Hanc autem ſolicitudinẽ noſtram præſentes probarunt Deo amabiles filij & cariſſimi atque animis noſtris acceptiſſimi Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, quos reuerſos ad vos feſtinato remiſimus, ſolicitiùs hoc agentes, vt quos diebus Dominicæ Natiuitatis accepimus, Reſurrectionis Dominicæ tempore redderemus.

E

QVI RECIPIENDI AD ECCLESIAS SINT LAPSI EPISCOPI.

De his autem qui cum Neſtorio videntur parum piè conſenſiſſe, atque ſe ſocios eius ſceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos veſtra ſententia, tamen nos quoque decernimus quod videtur. Multa perſpicienda ſunt in talibus cauſis, quas Apoſtolica ſedes ſemper aſpexit. Quod loquimur, Cæleſtinianorum teſtantur exempla, quod ſpem de Synodo hucuſque geſſerunt. Habent, ſi reſipiſcunt, copiam reuertendi: quod his ſolis non permittitur, quos propriè cum auctoribus hæreſeos omnium fratrum conſtat ſubſcriptione damnatos. Per Dei namque miſericordiam aliquos ex eorum numero ad nos iam rediiſſe gaudemus.

gaudemus. Quod hoc conſilio factum eſt, vt quos conſcientia mixta non poterat, ſaltem A ſententia ſepararet. Hoc, moneo, veſtra fraternitas ſequatur exemplum: ſit caput ſceleris cum his, quos Synodalia loquuntur ſtatuta, damnatum; reliqui quos cum hoc ſentientes in communione Eccleſiaſtica non habemus, in ciuitatibus ſuis, & ſe in noſtro collegio nouerint non futuros, niſi ſecundùm Eccleſiaſticum & Chriſtianorum Principum conſtitutum, damnata hæreſi cum auctoribus ſociiſque damnatis, ſe profiteantur Catholicos ſacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus cuſtodiri, qui ſubripiendum ex Eccleſiaſticis cauſas à Chriſtianis Principibus crediderunt, & alio ordine rurſus Eccleſias occuparunt.

DE IOANNE EPISC. ANTIOCH.

Antiochenum verò, ſi habet ſpem correctionis, Epiſcopum à veſtra fraternitate volumus conueniri; vt niſi quæ ſentimus, ſenſerit, nouellam blaſphemiam eodem exemplo ſcripta ſua profeſſione condemnans, intelligat de ſe quoque Eccleſiam, quod fidei noſtræ reſpectus B imperat, ordinare. Credendum tamen de diuina eſt miſericordia, quod omnes in viam redeant veritatis, ſi de ſupradicto loco horum malorũ caput & cauſa auferatur. Dat. Id. Mart. Aetio & Valerio Conſſ.] hactenus epiſtola Cæleſtini Põtificis ad Epiſcopos qui Epheſi conuenerant ad ſanctam Synodum: quibus potiſſimùm de Neſtorio Antiochia pellendo quàm prudentiſſimè egit. Quæ enim damna eius ibidem commoratio attulerit Catholicæ Eccleſiæ, res poſtea geſtæ, inferius ſuis referendæ locis manifeſtabunt: vt planè certum apparuerit, grauiſſimo Eccleſiæ & Imperij damno diſtuliſſe Theodoſium ſerò nimis ſapientem parere quantocyus Cæleſtino. Sed iam ab ipſo Cæleſtino ad eumdem Theodoſium hoc eodem anno & die datas litteras videamus.

Cæleſtinus Epiſcopus Theodoſio Iuniori Auguſto.

CAELESTINI PAPAE EPISTOLA AD THEODOSIVM AVG.

Cauſis ſuis diuinam prouidentiam præſtitiſſe quod ſperabamus, agnouimus: nec enim C aliud futurum mentes poterant æſtimare Fidelium regnantibus vobis, quàm id quod eueniſſe gaudemus, vt prædicatio in Deum impia concideret, & cum ſuo auctore noui dogmatis damnata prauitas deperiret. Illata quidem fidei bella ſunt, & Regis æterni ſacrilegis verborum iaculis natiuitas appetita: ſed vos, Chriſto Deo noſtro auctore, regnantes, hoſtes impios fidei veſtræ virtute viciſtis, cæleſtem reuocantes triumphum, per quod religioſo munimen in perpetuum præſtetis Imperio. Verè enim prophetica gloriæ veſtræ vox conuenit, & regnum veſtrum dici poteſt regnum omnium ſæculorum, quod defenſæ fidei meritis propagatur, & creſcente ſanctæ religionis obſeruantia, Chriſtianæ inſertum reuerentiæ ſemper augetur, glorioſiſſime & tranquilliſſime Imp. Auguſte. Ecce nunc domus Domini orationibus vacant, & veſtrum per omnes eccleſias Deo noſtro oblatis ſacrificijs commendant Imperium. Nihil, amoto perturbatoris auſu, ſcandalis licet; peſtifer vlteriùs animas hominum ſermo non vulnerat: ſalutem omnibus ſuarum animarum, dum vniuerſali Eccleſiæ conſulitis, reddidiſtis. Hæc eſt veſtra prædicandi regni veſtri clementia, per D quam non terræ, non prouinciæ, ſed omnium animæ ſunt defenſæ. Imputabitis hanc omnino victoriam, quam non bellis, non gladiis, ſed ſola deuotione, qua Deo eſtis dediti, conquiſiuiſtis.

QVOMODO REGNVM THEODOSII SIT FVTVRVM PERPETVVM.

Manet hic veſtræ gloriæ titulus, & manebit, vt nulla illum ætas, nulla vetuſtas aboleat: æterna enim ſunt, quæ æterni Regis amore præſtantur. Sic Abrahæ fides ſæculis durat. Dauid Regis meritum Dei zelus fecit eſſe perpetuum, cùm inimicos Dei ſuos credidit inimicos, & odiſſe quos Deo odibiles approbaſſet. Elias etiam Propheta falſa prophetantes non fuit contentus refellere, ſed etiam in illos voluit vindicare; vt eos perſequendo perderet, quos in perditionem niti ſui populi peruideret. Par tibi cum illo gloria. Ille falſa prophetantibus reſtitit, tu falſa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas perſecutus eſt: E tu de Chriſto Deo noſtro prædicantes impia abigis ſacerdotes. Ille tantum vindictæ intentus eſt: veſtra pietas ſic impia vindicat, vt quæ ſunt religioſa defendat: nec enim ſufficeret abegiſſe morbos, & peſtilentiam repuliſſe, niſi & ſalubres auras redderes, & vitalem infectis ſubſtantiam miniſtrares, talem illi Eccleſiæ conſtituendo Pontificem, qui olim hoc ſe dignum faſtigio omnibus, quibus notus eſt, approbaſſet. Fert illi ac ſi ſui corporis parti Romana teſtimonium, quæ hunc ſemper inter ſuos habuit & numerauit, Eccleſia: ferunt ſuorum merita, quibus ſanctè adhæſerat, deceſſorum. Ita enim reuerendiſſimæ memoriæ viro Attico Catholicæ fidei propugnatori fortiſſimo mente pariter & officio cohærebat, vt iam tunc futuri in eodem Epiſcopatus inſignia prælucerent.

Sed ſit hoc arcano diuinæ maieſtatis arbitrio, vt in poſterum quæcumque ſunt meliora

ſeruentur,

A ſeruentur, & ad quietem per aliqua turbatorum ſcandala veniatur. Debitum eſt fratris mei Maximiani Epiſcopi gloriæ, vt aliquem illi prælatũ fuiſſe in hoc quod ſuſtinuit, ciuitas pœniteret, & nunc electo eodem, illi ſe integritatem fidei debere ſentiret. Sed huic tantæ pro ſuo merito illius Eccleſiæ ſacerdoti electo taliter, & conſenſu ſanctæ congregationis, quæ interfuit, ordinato, ad componendum Eccleſiæ ſtatum, & omne vulnus prauæ hæreſis radicitus euellendum, ne audeant quæ abſciſſa ſunt, pullulare, obſecramus & poſcimus ſub illius inuocatione, quem colitis, fidei veſtræ, vt conſueſtis, arma præſtetis. Nunc enim eſt omnis opponẽda cuſtodia, ne rapax lupus ab ouilibus Domini gregis, cùm ſęuierit, excluſus, rurſus ſerpentino lapſu ad mortẽ perueniat animarũ, effoſſis qua poteſt parte cuniculis. Nec enim poteſt quieſcere, cùm prædæ ſuæ rapidus cupiat incubare. Munimen ſanis, remedia præbere ſanandis, vallate muris veſtræ fidei religionis Catholicæ veritatẽ, per quos & credentes muniti ſint, & tanti ſequaces erroris non audeant introire. B Hic enim plenus victoriæ veſtræ fructus eſt, nihil relinquere, quod rurſus Dei Eccleſia debeat formidare. Quem igitur vniuerſorum eiecit ſententia ſacerdotum, in prædicatione ſacrilega perdurantem, eum veſtra clementia ab omni ſocietate remoueat, vt facultatem aliquos perdendi non habeat.

DE MAXIMIANO ELECTO EPISC. CONSTANTINOP.

LEGATI ROMAM PERVENERVNT DIE NATALIS DOMINI.

Religioſos verò filios meos Ioannem presbyterum & Epictetum diaconũ tantæ rei nuncios cum totius Eccleſiæ gratulatione ſuſcepimus; & lectis in totius congregationis Chriſtianæ plebis apud beatiſſimum Apoſtolũ Petrum veſtræ pietatis apicibus, Deo noſtro pro vobis vota perſoluimus. Ita enim ad nos, agente Domino, peruenerunt, vt ad eum diem, quo* Chriſti Dei noſtri Natalem ſecundùm carnem, cui quæſtio inferebatur, concurrerent, & impietatem coniunctim vniuerſa congregatio confutaret.

* celebrabamus.

POSSESSIONES A S. PROBA RELICTAS COMMENDAT.

Cauſæ fidei congruè & Eccleſiaſticæ & pauperum vtilitatis cauſa ſubiungitur; vt qui inte- C gritatem fidei præſtitiſtis, pauperum quoque commodis conſulatis. Illuſtris & ſanctæ recordationis Proba poſſeſſiones in Aſia conſtitutas longa à maioribus vetuſtate ſic reliquit, vt maiorem ſummam redditũum clericis pauperibus & monaſteriis annis ſingulis præciperet erogandam: ſed hæ poſſeſſiones ibidem conſtitutæ in damnum pauperum, huius negligentia (vt grauius nil dicamus) qui his præfuerat, ea ſunt ratione tractatæ, vt non ſolùm conſueta non ſoluerent, verùm etiam ſubreptitia impetratione earum iuſtum dominium violetur. Rogamus pietatem veſtram, vt religioſæ & illuſtri domui & Eccleſiæ id pro clementia veſtra pręſtetis, vt omnis ab his inſidiantium inquietudo diſcedat, vt tam Eccleſiæ quàm ſuis dominis ſit tuta poſſeſſio. Quod inde alimoniæ pauperum acquiritur, veſtrum eſſe credetur. Dat. Idibus Martiarum, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conſſ.] Rurſum verò eodem quoque die hæc ſcripſit ad recens electum Conſtantinopolitanum D Antiſtitem:

Cæleſtinus Epiſcopus Maximiano Epiſcopo Conſtantinopolitano.

CAELESTINI EPIST. AD MAXIMIANVM.

Vidimus & amplexi ſumus fraternitatem tuam in litteris tuis; talemq́ue ſanctitatẽ tuam, qualem noueramus, inſpeximus, ſimplici ſcilicet puritate glorioſum, & mentis fulgore potiùs quàm honore perſpicuum; quem in ſe atque in ſtatum ſuum illa, de cuius fide ſemper gloriabamur, Eccleſia, quæ nunc te Præſulem diuino iudicio, poſtquam illum qui eam obſidebat eiecit, accepit. Sume gubernacula notæ tibi nauis, eamq́ue vt didiciſſe te ex tuis prioribus nouimus, rege. Obſiſte vndis, quas ille ventus, qui & à naui vectores abegerat, ſed omnibus inimicus excitauit, omni eam laterum cupiens compage diſſoluere, vt rapidis eam poſſet vorticibus deuorare; profeſſus falſum (quid enim non iniquitas profitetur?) gubernatoris officium, vt videretur regere, quos perdere nitebatur. Adhuc te excitatæ ab eodem E vndæ circumſonant, & elati fluctus vel procellæ ſolicitant: reſiſte peruigil, & commiſſæ tibi nauis magiſter, ſaluti commiſſorum tibi qua potes cura ſuccurre. Fac quietum mare eſſe, quo nauigas: fac tua arte tutam nauem poſt eas tempeſtates, quas ſuſtulerat, quam gubernas. Illum ſequere piſcatorem, qui maris aquas pedibus, vt ad Chriſtum Dominum noſtrum, quem ambulantem in mari viderat, poſſet peruenire, calcauit.

EXHORTATVR SEQVI MAIORVM VESTIGIA.

Sequere priorum, à quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatiſſimi Ioannis in prædicando ſcientiam, ſancti Attici in repurgandis hæreſibus vigilantiam, deceſſoris tui Siſinnij, cuius te ſucceſſorem credimus, ſimplicem puritatem; vt de illa (vt ſolebamus) gratulemur Eccleſia. Congrega ſparſos; piumq́ue animum, qualem te habere nouimus, in eos quos diſſipauerat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris ſuæ vbera: reuoca quos inhibito veneni ſapore abſtraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris appetitos: cura quos inſpexeris vulneratos; remoue qui non ſentiunt medicinam: in-

terdum

A terdum enim dolor tollitur, & cùm ea quæ ſunt noxia præciduntur, ſalus reliquis præparatur. Latus campus eſt, frater chariſſime, in quo gloriam & vigilantis paſtoris & benigni ſacerdotis exerceas, & ſapore mentes Chriſtianæ ſalubritatis infundas: vt plus in reparando potuiſſe te liqueat, quàm ille potuit in lædẽdo, qui imitator diaboli maluit eſſe quàm Chriſti, perturbans omnium Eccleſiarum quietem, cui nunc debemus operam in commune præſtare, vt omnium vna fides & vnus ſit animus ſacerdotum. Teneat manus tua Dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, vt à frumentis paleæ ſeparentur, & omne, iuxta mandatum Chriſti[a] Dei noſtri, horreis triticum aggregetur.

[a] Luc. 3.

DE REPELLENDIS PELAGIANIS.

Locum impietas nouella non habeat, & compreſſo olim per totum Orbem ſua damnatione noto Cæleſtiano errori à tua vigilantia reſiſtatur; vt quicumque huius dogmatis ſunt ſequaces, ab omni ſocietate hominum repellantur. Obſiſtat illis per te Spiritus ſanctus his in omnibus, qui ad has quaſcumque conantur prouincias peruenire, ne eorum impia præ- B dicatio reſurgat. obſiſtite eis: ita enim, vt damnentur quocumque perueniunt, innoteſcunt, & tamquam non illis ſententia toties repetita ſufficiat, longinquas terras, remotaſque prouincias inquietant: ſed eos ille perſequitur, cuius fidem ſua prauitate perſequi nitebantur. Sed quo ſe abſcondant, ad quas latebras confugiant, ſua ſe impietate prodentes,* non poſſunt. Filios verò noſtros religioſos viros Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum cum magna lætitia ſuſcepimus, & cum maiore gratulatione remiſimus. Dat. Idibus Martijs, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conſſ.] hæc ad Maximianum Cæleſtinus. Ad clerum autem eiuſdem Eccleſiæ, & populum eiuſdem ciuitatis per eoſdem legatos iſta conſcripſit, quæ nonnihil deprauata, omni induſtria emendare curauimus:

* inuenire

Cæleſtinus Epiſcopus clero & plebi conſiſtentibus Conſtantinopoli.

EPISTOLA CAELESTINI PAP. AD CONSTANTINOP.

Exultatio matris eſt congregatio filiorum: denique lætatur Eccleſia, ita ſe filios, quos C diabolus diſperſerat, iterum congregaſſe, vt ex his, niſi filius perditionis nemo ſit perditus: quia eum filium ſuum nequaquam pater agnouit. Illum namque ex quo erat (ſicut legimus) imitatus, vobis legitimis Dei filijs hereditatem conabatur auferre, quos, dicente Apoſtolo, pro fide veſtra & heredes[b] Dei, & Chriſti noſtri futuros credimus coheredes. Non ergo ei palmam de his referre permiſſum eſt, qui de ipſo magis per arma fidei triumpharunt: victores vos, immo communis Regis de hoſte victoriam loquitur tyrannus excluſus: vicit in vobis, cuius incerta ferri diuinitas putabatur. Separetur prauitas*, quæſtionem dixerim quam ſibi vnuſquiſque bene credens debet ſimpliciter aperire. Quis enim ad examen vocare audeat Deum, eumque diſcutere qualiter venerit ſubuenire? Non fuit difficile Deo poſſe quod voluit, cùm dignatus eſt liberare, qui potuit. Sed vnde illi peccatori in tanta caligine ſua lumen non videre? Vnde terrenis argutiis in ſuperioribus poſitam colligere ve- D ritatem? Hæc in tenebris ſuis videre non poſſunt, qui lucernæ illius verbum neſciunt, quod eſſe lumen[c] ſemitis ſuis Dauid Propheta teſtatur. Cum quo Pſalmographo[d] (vt ſuprà diximus) matrem lætantem, in vterum ſuum, quem diſſipatio hucuſque ridicula & blaſphema turbabat, reuerſis filiis, cantare delectat. Ecce[e] quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Competenter hæc ergo verba de eo fuerim mutuatus: mihi namque ex parte maxima, venerandæ ex Trinitatis auxilio, Eccleſiæ vniuerſalis quietem & ſummam præſentium vendico gaudiorum, quem nunc vſque omnes qui ſcandalizabantur[f] vrebant, & infirmitas aliquantorum faciebat infirmum.

[b] Rom. 8.
* natiuitas
CONGRATVLATVR DE PROSTRATO HAERESIARCHA.
[c] Pſal. 118.
[d] Pſal. 112.
[e] Pſal. 132.
[f] 2. Cor. 11.

Meminit charitas veſtra, apud vos mihi dudum de patientia fuiſſe ſermonem: iactaui quæ debui ſemina ſacerdos in animo Chriſtiano, nec me in vobis ſeges expectata decepit: quid enim patientiæ veſtræ meſſis intulerit, ipſis fructibus approbatis. His in- E uidens ſeuerat perituram zizaniam intra aliquantorum mentes agricola periturus; ſeuerat longè aliud, quàm acceperat ſeminandum, vel inuenerat ſeminatum. Habemus certè fidei veſtræ ſemina, quæ ipſius Domini ſermo vel Apoſtolorum doctrina iactauit: quæ quoties iſta contingunt, non ea terra quæ ſuſcepit, ſed alia ſuperfuſa corrumpunt: nihil veſtræ ſimplici fidei meſſis Domini poterit imputare, qui in Euangelio auctorem zizaniæ interrogatus oſtendit. Illi tunc dixerint: In bono ſemine vnde zizania? Nos dicamus: In tanto regno fidei vnde perfidia? Reſpondemus tamen vobis ſermonibus Chriſti: Homo inimicus hoc fecit. Qualiter vos exercuit priorum palæſtra, doctorum fortitudo veſtræ mentis .... adſtruxit; ipſis agnitionem debetis huius erroris, quorum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam glorioſa deſpexit; non partem columbæ ſimplicitatis, ſed in toto ſtuduit ſerpentis aſtutiæ.

Nec

A Nec mirum, ſi parans occidere ſimplices animos, eum ſuadendo ſecutus eſt, qui ſuadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepiſſe; hic inferre mortem nonniſi per verba tentauit. Non tamen impunè ſuum eſt ſecutus auctorem, quando Iudæ[a] Epiſcopatum alter accepit. Iure vtrumque tenet vna ſententia; quia in vnum (ſicut legimus) ambo peccauerunt. Sit licet vterque ante oculos noſtros Saluatoris noſtri calumniator & traditor; tamen deliberare difficile eſt inter diſcuſſorem natiuitatis, & mortis auctorem. Facti ſui videlicet vacuum ſtatim Iudam pœnituit, præuenit exitium oris ſupplicium proditoris: ille ſtatim laqueum, peccatum ſuum confeſſus, elegit; hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiæ huic dabo nomen erroris, non eſt error impietas omnis. denique quoties Eccleſiæ, vel eius quieti diabolus inuidus fuerit, intra eam nata contentio ſaluam ſeruauit ipſius certaminis cauſam, quo B proficiebat iſte conflictus, quo laborabatur, non vt religione quiuis vinceret, ſed vt ipſa religio vinceretur. Meminiſtis certè eius, quia neceſſe eſt meminiſſe blaſphemiæ: ſed iam obliuionem tantorum malorum volo ſanctis mentibus imperatam: ex animis, qui ſublatus eſt oculis, tollatur; tollatur, inquam, qui ſic vocatus eſt præcurſor inferni. Habuit crebras ſiniſter prædicator inſidias, tetendit arcum ſuum frequenter (vt legimus) & ore ſuo ſpicula venenata iactauit; neminem tamen veſtro in numero, quem feriret, inuenit: retorta in ſe tela redierunt, poſtquam ſagittare[b] in obſcuro rectos corde non potuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum.

COMPARATIO IVDAE ET NESTORII.
[a] Actor. 2.
MALITIA AB ERRORE DISTINCTA.
[b] Pſal. 10.

Quæ nos de vobis in bello inteſtino poſitis cura atque ſolicitudo tunc habuit? In modum dierum duximus noctes, quia talibus cauſis omne tempus anguſtum eſt; non oculos ſomno declinauimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, ſic vigi- C lante raptore, neſciebamus. Quis intra caulas timor? quanta intra ſepta formido? quoties luporum ieiuna eſuries multa circuit, aditu quærit prædam, ſæuit & abſentibus inconſummata pernicies, quanta hic pro ſua cautione laude grex dignus eſt, quem non attigit ſecum raptor incluſus? Patet cauſa tuitionis huiuſce, in apertum eſt, qui reſtiterit inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quòd vos ille tutatus eſt paſtor, qui in Euangelio ſe dicit eſſe paſtorem: adfuit, nec vos deſeruit qui patiebatur in vobis: in hunc namque quotidianis acuebatur lingua blaſphemiis, in ipſum dentes ſuos impius tractator armabat; inani tamen ſemper eluſus eſt morſu, quando eiuſdem paſtoris virga[c] vos conſolabatur & baculus, qui gregem ſuum etiam paſcendum tradidit iturus ad cælum. Hæc vobis hucuſque non mutata ſunt paſcua, eiſdem pabulis eſtis impleti, Apoſtolico vos doctores & pio ſemper ſermone pauerunt: verùm noxia fuerat pro ſalubribus D cibis eſca ſuppoſita, quando aduerſarius eſurientibus animabus mixtas ſpinas floribus exhibebat: nec tamen fraus iſta decepit vos, qui Chriſti ſuauis odor eſtis in Domino, poſtquam vobis longè aliud oluit quàm ſolebat: herbam mortiferi graminis horruiſtis, ſepſiſtis aures veſtras ſpinis, ne linguam nequam potuiſſetis audire. Non ergo peruenit ad ſenſum, quod offendit auditum; nec interiorem ferire potuit, quod exterior non recepit. Vitaſtis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem reſtitiſtis:

CAELESTINI PAPAE SOLICITVDO DE ECCLES. CONSTANTINOP.
LAVDATVR FIDES ECCLESIAE CONSTANTINOPOLITANAE.
[c] Pſal. 22.

Vitaſtis quem à memoria digna ſancta Alexandrina Eccleſia ſecundùm beati Pauli Apoſtoli ſententiam[d] iam ſciretis eſſe correctum: legiſtis namque & memoriter iam tenetis ſacerdotis, hoc eſt, Catholici ad hunc ſcripta doctoris, quibus eum ita corruptum, vt velit eſſe correctus, ſtuduit; nixus eſt labentem reuocare collegam, porrexit dexteram magiſterij ſui, in vno volens plurimis ſubuenire: percellebat animum veteris ſacerdotis, quòd E nutat Epiſcopus ruina multorum. Egit, ſicut ſcriptum eſt: Benedicam opus Domini diligenter. In nullo ei officio Apoſtoli vir Apoſtolicus defuit, obſecrauit, admonuit, increpauit. At ille qui in profundum blaſphemiarum ſuarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam renuens, & abuſus hortatu, docilis eſſe renuit, cùm doctor eſſe non poſſet: egit iniuriis, tenacem recti eſſe peruerſitatis aſſertor gloriatus. hinc nec contriſtatus eſt frater, ſecum reputans, quòd merito ſibi conſeruo non parceret, qui ſuo Domino derogaret. Inuentus eſt per diligentiam ille de Euangelio frugi filius & prouidus ſeruus. Nam & paternam ſeruauit ſubſtantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicaſſe eum, ſed multiplicaſſe dixerim ſortem, quem videbamus etiam longè poſitis pio fœnore ſubueniſſe. O ſanctæ prædicationis vſura! quam hic gratiam ante communem Dominum fidei negotiator inueniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, vbi talenta accepit? Nonne hic merito à patrefamilias auditurus eſt: Euge ſerue bone & fidelis,

[d] 1. Cor. 5.
CYRILLVS LAVDATVR A CAELESTINO.

delis, intra in gaudium Domini tui? Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ aliis ſunt A commiſſa, ſeruauit.

IN NESTORIVM.

Quid ille auditurus eſt, quídve dicturus, cùm à ſe commiſſæ ſibi rei ratio requiretur, qui vtique inuoluitur reatu, etiam ſi vobis per alios perditis, eſſet ipſe ſeruatus? Noſtis profectò pro veſtra eruditione, quæ pœna negligentes maneat ſacerdotes; quippe quos Apoſtolus [a] præeſſe etiam domibus ſuis iubeat diligenter. Heli [b] ſacerdos denique per ſe inculpabilis diuinam per filios incurrit offenſam: offendit Pontifex pater, offendit poteſtas & pietas. Si igitur ille cùm præſumptionem filiorum non refrenat, incurrit; quanto magis hic Dominum, dum nec ipſi parcit, offendit? Non hunc deſidem, non hunc dixerim negligentem: habuiſtis hominem ſermonis aſſidui, atque (apud expertos loquor) habuiſtis vigilem perditorem *.

a 1. Tim. 3. b 1. Reg. 4. * proditorem

STVDIVM APOSTOLICAE SEDIS IN CVRANDO NESTORIO.

Nec tamen beatus Petrus Apoſtolus deſeruit tam grauiter laborantes: nam cùm ſe- B parari tale membrum de Eccleſiaſtico corpore, horrens omnibus putredo ſuaſerit, cum ferro obtulimus & fomentum. Sed ille abuſus noſtro ſtudio, quo illum ſequimur qui nec de puſillis aliquem vult perire, mortem deſperatus optauit. Denique & medicinam reſpuens, elegit abſcindi; tulit de ſe Apoſtolicum [c], vel hoc nobiſcum ſentiens ipſe iudicium, vt abſcinderetur, qui nos contriſtabat, & volebat conuertere Euangelium Chriſti. Nulla ſuo vitio languenti medico (vt diximus) arte defuimus. Non factum eſt noſtræ celeritate ſententiæ, vt eſſet nobis [d] Publicanus aut Ethnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt, Scriptura iubeat conueniri; quod nunc quoque videtur impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; de hinc pertinax vno & altero, immo & multis teſtibus conuentus eſt: conſequenter ab vniuerſali Eccleſia, noſtro quoque ſermone correptus. Nihil præcox, cùm eo nihil in hoc egimus C immaturum, quem diuturnæ conſtitutionis ſeruatus ordo damnauit. Non potuimus vltra differre; ne (ſicut ſcriptum eſt [e]) cum furante currere videamur, & cum adultero fidei noſtram ponere portionem: maximè quando oculus ſcandalizans [f] iubeatur auferri. Ad hæc ille compendio totiens oblata remedia, campum ad certamen expoſcit; ſacerdotale poſtulat, cui non erat interfuturus, examen, egrediturus ad bellum, caſtrorum dux hoſtem profeſſus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cùm non tam profectus quàm videtur expulſus.

c Galat. 5. d Luc. 18. e Pſal. 49. f Matth. 5.

DE NESTORIO SVBTERFVGIENTE IVDICIVM.

Non quæro qualia tunc ad Dominum veſtra vota fudiſtis, cùm exitus doceat quid potueritis optare. Nec nos geſtarum rerum puteris ignaros, quarum nobis ordinem ſancti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcuſabilem faceret ex more conuentio: adeſſe contempſit. Quis petitorem Synodi, Synodo crederet de- D futurum? perculſa eſt illic falſitatis leuitas pondere veritatis: nec ſe auſa eſt fulgori radiantium ſacerdotum latitantis perfidi caligo miſcere: lucem tenebræ fugerunt; quia ſocietatem legimus [g] his eſſe non poſſe: inuicem ſe contraria ſemper offendunt. Vbi eſt quod ſibi dictum eſt [h], quod loqueretur in lumine, & ſupra tecta, quod audiret in auribus, prædicaret? Sed ſi idcirco volens præſens latere, vt ferendá ſententiam verecundia, iudicante conſcientia, præueniret; lucernam ſuam cur voluit habere ſub modio, ſi eam bene putabat accenſam? Toto ſancto conuentui lucere debuit, vt habere lumen, omnium lumine probaretur. Non fallit diuina ſententia [i], quoniam qui in tenebris ſunt, lucem videre non poſſunt. Manſit abſconditus, vt vitando ſacerdotale collegium, ipſi renunciaret quodammodo dignitati. Sic ſe ille primus homo [k] Adam peccati ſui conſcius ante faciem Domini nudus occuluit; & qui non in eum, ſed in eius mandata peccaſſet, expauit illam quam contem- E pſerat vocem, & timorem deceptus incurrit, poſtquam ſimplicitatis fiduciam vitio præuaricationis amiſit. Nam facit dubitare de crimine confeſſio latebrarũ: nemo ſe in cauſis grauibus innocenter abſcondit. Sic ergo illius noſtræ mortis auctoris, perdito honoris & gloriæ veſtimento, ſecutus exemplum, merito hoc cum primo homine Adam fecerit, qui Deitatem Adæ nouiſſimi ſic negauit.

g 2. Cor. 6. h Matt. 10. i Ioan. 3. k Geneſ. 2.

Non fuit ante oculos tantorum vexatio ſacerdotum, non congregatum ex omni penè mundi parte Concilium: abfuit ab his, cum quibus ſe eſſe neſciret. Quid illi profuit hoc vitaſſe? refugere voluit, quos effugere non dabatur. Qua enim ratione poſſit euadere, perſequente eo, cui ſe nullus abſcondit? An quia talibus ſociis vſus eſt, ſine peccato ſe exiſtimans, negare indignatus quod Propheta clamauit [l]: Quo ibo à facie tua & ab aſpectu tuo quo fugiam? Si aſcendero in cælum, tu ibi es: ſi deſcendero in infernum, tu ades. Ille clamat

l Pſal. 138.

A mat latebram ſuis deeſſe peccatis, nec à Deo poſſe celari. Ille enim fatetur vbique præſentem, quem hic conatur aſſerere intra vterum defuiſſe ſuſceptum. Tandem in ſacerdotibus ſuis ſanctis, ſicut ſemper, Spiritus viuens vnus in omnibus ſtatuit quod omnibus ſubueniret, nulla de putredine, nulla de vulnere naſcente ſuſcepit; quia diligenter amputatum eſt, quod manus ſpiritalis abſcidit. Eiice (inquit Salomon [a]) de Concilio contentioſum, & exiet cum illo diſcordia. Secum ſcandalum ſuum, quod intulerat, amputauit; quia apud vos quod inuenerat, hoc reliquit. Non poterat, loquente Domino, eradicari plantatio [b] quam plantauerat Pater, & quæ in eo vberem fructum probaretur afferre: ſeruauit vineam ſuam Dominus Iſraël: domus [c] eius eſt vinea Domini; & ideo mirandum non eſt, ſi furem domus eius euaſit; cuius legimus [d] nec dormire, nec dormitare cuſtodem.

a Prou. 22. b Matt. 15. c Iſaiæ 5. d Pſal. 120.

B Quid aget impius pertinax? quid ſibi ſpei, quid permanſit auxilij? non habet locum veniæ, cui ſcriptum quod nec hic, nec in futuro poſſit ignoſci. Inclinatur omnis elatus, contrà exaltationem parit humilitas Chriſtiana: quia hunc ipſe, qui ſupra eum [e] requieſcit, exaltat. Illius per Prophetam verba ſunt [f]: Non habitat in medio domus meæ faciens ſuperbiam, qui per Apoſtolum [g] promittit ſe ſtultam mundi ſapientiam perditurum. Audiat nunc à nobis, quod Paulus tunc, & cùm iam prædicaret, audiuit [h]: Ad inſaniam multarum peruenit itinere litterarum. Abſit tamen ab eo huius exemplum: Non enim quod de Doctore dictum eſt, dignus eſt audire indoctus. Cur præterea contra vas abiectionis, vas electionis vocemus in medium? cùm ad exprobrandum hunc *, ille ſufficiat, quem in cruce cum Chriſto poſt ſcelera tanta pendentem, ſupplicij beneficium fecit Dominum confiteri: ſui ab eo memoriam poſcit in regno; hoc breui ſermone di- C luit quicquid admiſit, criminibus temporum temporis puncto ſubueniens; nec moratur præmium confitentem, ſtatim eius remuneratio & viciſſitudo reſpondit, qui libenter excepit hora ad ſe quacumque conuerſum: Mecum (inquit [i]) eris in paradiſo. promittit ei futuram ſocietatem, qui ſecum præſens iam pateretur. Ad iuſtitiam corde credulitas, ad ſalutem facta eſt ei ore confeſſio [k]. Exclamare hic in tantam contrarietatem rerum pariter & flere debemus: Nefas eſt, hoc Epiſcopum, quod latro potuit *, non inuenire.

e Iſai. vlt. f Pſal. 100. g 1. Cor. 1. h Actor. 26. * huic

NESTORII EX LATRONIS CONFESSIONE REDARGVTIO.

i Luc. 23. k Rom. 10. * petiit

O fidei, & perfidiæ præmium! ô iudicia Dei abyſſus multa! latro paradiſum meruit, & ſacerdos exilium. Habemus tamen huiuſce rei veros interpretes: hunc ille poſitus inter tormenta cognouit, quem hic poſitus in honore neſciuit. Nónne hoc illud eſt [l]: Et homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus? Quid eſt D aliud intellectus & iudicium, niſi ſcire ſapientiam & diſciplinam, & intelligere verba prudentiæ? Illa eſt vera ſapientia; quæ, ipſo Salomone dicente [m], de timore Domini ſumit exordium: quam ſe inter perfectos loqui beatus Apoſtolus [n] affirmat, cùm non tam graue eſt, quod eam tunc minimè mundus agnouit, quàm quòd nunc Epiſcopus ignorauit.

l Pſal. 48. m Prouer. 1. n 1. Cor. 2.

DE SYRIAE EPISCOPIS NESTORIO FAVENTIBVS.

Hoc loco vtar Domini noſtri per Hieremiam [o] ſermonibus: Cultores legis meæ neſcierunt me; & prophetantibus iniquitatem Prophetis, plauſerunt manibus ſacerdotes. Et per eumdem alibi: Sacerdotes mei ſacrificauerunt mihi fictè. Vtebatur tamen defenſione & laude gentilium, Epiſcopum talem numquam fuiſſe teſtantium. Verè hæc & probabiliter loquebantur: nam quando potuit Epiſcopus inueniri, qui Chriſtianus eſſe neſciret? Ideo tamen non inimicus eſſe probatus eſt, quia numquam diſplicent hoſtibus prodito- E res. Audiuimus hunc agentem contra legem, & iniquum quæ ſint ſolatia proſecuta: adfuerunt inter alios, nec deſeruerunt eum Cæleſtiani iniquitatis operarij, quos Hymnidici [p] noſtri perſequitur manifeſta ſententia: iamdudum quippe inimici Dei diſperguntur, & pereunt qui operantur iniquitatem; ſicut idem dicit [q], velut cibum panis plebem Dominicam deuorabant. Habuit ergo ſecum ſui magiſtros exilij: habuit huiuſce rei perfectos tyro dictores: nam ſeparare difficile eſt, quos ſcelera ſola iunxerunt; quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tamen horum finis eſt? nempe ille quem legimus [r]: Irritauit in illo Dominus, & erunt poſt hæc decidentes ſine honore in contumelia inter mortuos in æternum. Sed quid diutiùs immoramur? faſtidium forſitan faciat ſermo prolixior: dimittamus mortuos ſepelire mortuos ſuos.

o Hierem. 2. p Pſal. 91. q Pſal. 13. r Sap. 4.

DE CAELESTIANIS FAVENTIBVS NESTORIO.

Audite nunc & capite ſimplicis verba doctoris: audite ab eo quæ à maioribus noſtris nobiſcum poſitus frequenter audiuit: audite certè ſemper audita, nec ſtudio nouitatis inuenta.

[a] vnanimiter uenta. Noſtro vobis loquitur ore collega; quia vna fides neceſſe eſt vnitè* prædicetur. Non A
DE COMMENDATIONE MAXIMIANI. hic in eius perſona alicuius teſtimonium mutuatur: à nobis datus eſt: qui eſt electus ex Noſtris, non eſt incognitus, non aliunde deductus: habuiſtis laudabilem de præſenti iudicio ſuo: fama dudú decepit abſentes: plura de eo loqui cautio eſt; quia opera ſuperuacua eſt nota laudare. Nunc tamen vos noſtris propriis ſermonibus decet cauere commonitos: Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra & angularis lapis ille cóſtruxit: Ædificate ſuper hoc, Catholici, quod ſoletis: didiciſtis quid ſit ſuperædificare quod ardeat: hoc
[a] 1. Cor. 3. detrimento illud penſabitur, cùm opera ſingulorum probare cœperit ignis [a] examen. Gaudeo vos fundamento huic non ſtipulam, non ligna, non fœnum, ſed illas impoſuiſſe diuitias, quas architectorum ſapientium præcepta mandabant imponi. Bene manebitis, quia tam ſolicitè fabricatis: habitaculum magnum tales pollicentur expenſæ: auro, argento, & lapidibus pretioſis illam vobis, quæ æſtimari non poteſt, conſtruitis manſionem. Nullo pretio B taxantur æterna; quippe quæ non iniuria, non vetuſtate ſoluuntur, quæ iam ab inſtitutione mundi iuſtis Dominus præparauit.

[b] Iſaiæ 35. Confortentur manus Fidelium fatigatæ: labantia, hortante Propheta [b], genua roborentur: qui puſillo ſunt animo conualeſcant: noſter Saluator apparuit: oſtendit falſitati Deus, quid ſit pulſare & inceſſere veritatem, poſtquam ſibi controuerſia inde facta eſt, vnde ſubuenit. Vnde, filij cariſſimi, permanete in eum qui eſt, vt vincatis in vobis. In ipſo ſenſu & in eadem ſententia eſtote perfecti: vt à Filio hominis, cùm venerit in maieſtate ſua, non audiatis, Diſcedite à me maledicti, ſed, Venite benedicti, poſſitis audire: maneat hædos repulſa venturi: vos tales volumus inueniri, vt cùm in igne ſtent abiecti à ſiniſtris, vos à dextris inuitet ad regnum. Non expectabitis vt paretur, quod olim vos vt regnetis expectat. Anguſtam nunc portam feſtinanter intrate, quæ eos accepit, quos numquam ſpatioſa inuene- C runt. Hæc dilectioni veſtræ pro lætitia Catholicorum dicta ſufficiant, quæ ſæpe recenſere vos volumus, vt triumpho fidei gratulantes intelligatis Deum charitatis & pacis eſſe nobiſcum. Dat. Idibus Mart. Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conſſ.]

CAELESTINI PAPAE DIGNAE LAVDES. His redditis per eoſdem inde miſſos legatos in Orientem litteris, Cæleſtinus, cæleſtem, quam diutiùs concupierat, gloriam cum ſanctis omnibus conſecuturus, ex præſenti vita deceſſit, pontificia adminiſtratione bene perfunctus. Talem planè tantumque decebat præeſſe Eccleſiæ Catholicæ cuſtodem & vigilem eo tempore, quo ex aduerſo diabolus ſubintroduxit clanculo furem, vt gregem perderet atque mactaret. Qualis namque parandus à Deo Pontifex fuit, qui ſtaret pro muro domui Iſraël imperterritus & inconcuſſus, cùm ex hypocriſis latebris hoſtis humani generis ſuper eminentem cathedram, in primaria & nobiliſſima omnium Orientalium ciuitatum, perſpicuum omnibus, & conſpicuum cunctis regia pompa decorum collocaturus eſſet Chriſti diuinitatis æmulum D Antichriſtum, quem & antequam quis qualisve eſſet, penitus innoteſceret, clientela Conſulum & Præfectorum ambiret, atque etiam fouerent obſequia Imperatoris? Ex Neſtorij igitur ſumma cum potentia impietate metiri licet Cæleſtini maximam cum religione virtutem: vt planè ſatis ſuperq; ſufficere poſſit ad ſupremum gloriæ titulum Cæleſtino, impietatem cum impio profligaſſe, & antequam in œcumenico Concilio damnaretur, illato in eum antè anathemate, extinxiſſe. Erectis igitur permanſuris ſemper glorioſis de expugnato hæreſiarcha tropheis, & fide Catholica œcumenicæ Synodi ſententia ſtabilita, quam fruſtra concutere atque labefactare fuerat aggreſſa perfidia; impertitis inſuper ſalutaribus monitis, & tamquam teſtamento relictis in recitatis nuper litteris, quomodo futura mala cauere poſſent, rebus cunctis bene compoſitis atque diſpoſitis; ab ipſis Idibus Martiis, quibus eas E ad Orientales dedit epiſtolas, non ampliùs quàm vigintiduorum dierum euoluta periodo, pro recipienda bene perfuncti laboris expectata mercede, feliciter & ex optato migrauit ad Dominum.

OBITVS CAELESTINI PAPAE. Hoc igitur ipſo anno, octauo Idus Aprilis ſanctus Cæleſtinus Papa ex hac vita migrauit, cùm ſediſſet annos octo, menſes quinque, & dies tres. Recenſetur à Gennadio
[c] Gennad. de Script. Eccl. c. 54. inter ſcriptores Eccleſiaſticos, atque de ipſo ait [c]: Cæleſtinus vrbis Romæ epiſcopus decreta Synodi aduerſus ſupradictum Neſtorium dictauit, habitum volumen deſcribens, ad Orientis & Occidentis Eccleſias dedit, confirmans, duabus in Chriſto manentibus perfectè naturis, vnam Filij Dei credendam eſſe perſonam.] hæc de Cæleſtino: quæ verò ſubdit de Sixto, dicemus paulo inferiùs. In libro autem de Romanis Pontificibus hæc de eo: Hic multa conſtituta fecit, & conſtituit vt pſalmi Dauid centum quinquaginta ante ſacrificium pſallerentur

A pſallerentur antiphonatim ex omnibus; quod antea non fiebat, ſed tantùm epiſtolæ Pauli recitabantur & ſanctum Euangelium. Hic fecit conſtitutum de omni Eccleſia *(decretum nempe ad vniuerſalem Eccleſiam pertinens)* quod hodie archiuis Eccleſiæ tenetur reconditum. Hic fecit Baſilicam Iulij, &c.] ſubdit de donis illi collatis. De eodem Cæleſtino exornante ſacris imaginibus Memorias martyrum hæc Hadrianus Papa in epiſtola ad Carolum Magnum Imp. habet: Iterum de ſancto tertio Concilio ſanctus Cæleſtinus Papa proprium ſuum cœmeterium picturis decorauit.] hæc ipſe.

Sed quòd ſecundùm illud Apoſtoli [a], Sapientibus & inſipientibus debitor ſum] exuſ- [a] Rom. 1.
flanda eſt muſca mortua, quæ ſuauitatem [b] perdit vnguenti, quam aliàs ſui vilitate con- [b] Eccleſ. 10.
tempſimus. Vnus enim Laurentius Valla [c] grammaticus Eccleſiaſticarum rerum peritiæ pe- [c] Laurēt. Val. de falſa donat. Conſtant.
nitus expers, ignarus quàm magna ſit differentia inter Cęleſtinum Papam atque Cæleſtium B collegam Pelagij, deceptus miſer ſimilitudine nominum, clariſſima luce licet, in foueam tamen erroris illapſus, dixit Cæleſtinum Papam infectùm fuiſſe errore Neſtorij. Quid hoc magis inſulſum potuit excogitari atque effutiri ridiculum, vt qui primus omnium damnauit Romæ Neſtorium, & per legatos ab œcumenica Synodo Epheſina æquè eiiciendum curauit, hic ipſe impudenter dicatur fauiſſe Neſtorio? En quas patiatur infeſtas muſcas Eccleſia: de quibus & illud Exodi liceat vſurpare [d]: Corrupta eſt terra ab huiuſcemodi mu- [d] Exod. 8.
ſcis] grammaticis inquam illis, qui abſque magiſtris hoc noſtro ſæculo ex improuiſo prodiere Theologi, immo & profitentur ſeueriſſimos Theologorum ſe eſſe cenſores. Sed hæc in ſupplicium perfidorum, de quibus ſapientia [e]: Illos enim locuſtarum & muſcarum oc- [e] Sapien. 6.
ciderunt morſus, & non eſt inuenta ſanitas animæ illorum, qui digni erant ab huiuſmodi exterminari: filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes.]

C Ad poſtremum verò de Cæleſtino minimè illud prætereat, eius Pontificatus tempore in Auentino erectam fuiſſe in honorem Sabinæ martyris eccleſiam, prout eiuſmodi vetus inſcriptio docet his verſibus:

CVLMEN APOSTOLICVM CVM CAELESTINVS HABERET,
PRIMVS ET IN TOTA FVLGERET EPISCOPVS VRBE,
HAEC QVAE MIRARIS FVNDAVIT PRESBYTER VRBIS
ILLYRICA DE GENTE PETRVS, VIR NOMINE TANTO
DIGNVS, ET AB ORTV CHRISTI NVTRITVS IN AVLA,
PAVPERTAS LOCVPLES, SIBI PAVPER, QVI BONA VITAE
PRAESENTIS FVGIENS MERVIT SPERARE FVTVRA.

Sed de Cæleſtino hactenus.

D Defuncto igitur Cæleſtino Romano Pontifice, ſepultoq; in cœmeterio Priſcillæ via Salaria, cùm vacaſſet Epiſcopatus dies viginti, * ſexto Kalendas Maij, Sixtus patria Romanus * al. XXI.
ex patre Sixto creatur Romanus Pontifex. id quidem hoc anno factum, tum Proſper, tum SIXTVS PAPA CREATVR.
Marcellinus in Chronicis meminere. Simulac autem ipſe Sixtus Romanæ ſedis atque totius Eccleſiæ Catholicæ clauum moderandum accepit, quem vidimus ex ſancti Auguſtini litteris ad eum datis [f] zelo fidei illibatæ ſeruandæ mirum in modum æſtuaſſe, [f] Aug. epiſt. 104. & 105.
nihil antiquius habuit, quàm vt eamdem mox, ſcriptis ad vniuerſas Orientales Eccleſias litteris, redderet in omnibus ſtabilitam. Teſtatur id quidem Gennadius [g] verbis iſtis, cùm [g] Gennad. de Viris illuſt. c. 54.
agit de ipſo Sixto poſt Cæleſtinum: Similiter etiam Sixtus ſucceſſor Cæleſtini pro eadem re & ad ipſum Neſtorem * & ad Orientis Epiſcopos aduerſus errorem eius ſuccidendum * Neſtorium
ſententias direxit.] hæc ipſe.

E Quòd enim Neſtorianæ hæreſi Pelagianam ſciret dediſſe manus, vehementiori impetu aduerſus vtramque eundem iam creatum Pontificem inſurrexiſſe, qui olim presbyter ſcriptis luculentiſſimis editis eam vehementer exagitauit, quis poterit dubitare? Qui enim presbyter hæreſes profligauit, & (vt S. Auguſtinus de eo teſtatur [h]) hæreticos terruit; iam [h] Aug. epiſt. 105.
SIXTVS QVAERIT CVRARE NESTORIVM. ipſo inſidentem Petri throno, quibus putas ipſum eos verborum appetiiſſe fulminibus? Verùm omnia ſapienti conſilio, nec quicquam animi præpropera commotione geſſit, exhibens ſe priùs patrem atque paſtorem, quàm iudicem. Hac de cauſa Gennadius ait, Sixtum Pontificem ad ipſum Neſtorium iam anno ſuperiori damnatum ſcripſiſſe litteras, dum ille ageret in monaſterio S. Euprepij apud Antiochiam relegatus, ſi fortè in monaſtica tranquillitate ad meliorem ſtatum mentis rediret, qui frequentia vallatus hominum deſipuerat. Non deſpexit morboſam ouem curare paſtor, qui ſciret paſtorem omnium Chriſtum de perdita oue quærenda inſinuaſſe ſermonem, & inculcaſſe viuum exemplum. Sed qui prædeceſſoris

deceſſoris ipſius Cæleſtini medicamenta contempſit, Sixti quoque medicinam propinatam A exhorruit; vtpote quòd ſecundùm diuinæ Scripturæ ſententiam [a], nemo corrigere valeat, quem Deus deſpexerit. Tãtum enim abfuit, vt Neſtorius & Neſtoriani, qui illi penitiùs inhæſerant, corrigerentur, vt ad calumnias atque probroſa mendacia declinantes, tum ipſius Sixti nomine, tum Cyrilli litteras finxerint pro Neſtorio atque eius blaſphemiis datas: ſed id anno ſequenti poſt pacem inter Ioannem Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum compoſitam: noſque de his ſuo loco acturi ſumus.

[a] *Eccleſ. 7.*

Ceterùm illud conſtat ex litteris ſancti Cyrilli ad Acacium Melitenum Epiſcopum datis, & aliis, ipſum Sixtum, ſimulac regimen Apoſtolicæ ſedis eſt conſecutus, nihil antiquius habuiſſe & magis in votis, quã quę à ſacroſancto Concilio œcumenico Epheſino decreta fuiſſent, ſtabili firmitate conſolidare: quamobrem ſtatim eadem rata habuit, & pontificio adiecto decreto firmauit: quippe qui acerrimo ſtudio Neſtorianorum patriarchas B Pelagianos (ex his enim eos fuiſſe progenitos, ſuperiùs demõſtratum eſt) olim cùm presbyter eſſet, fuerat inſectatus, cùm in ſocietatem criminis calumnioſè ab aduerſariis inductus eſſet, vt ex litteris ſancti Auguſtini [b] ad ipſum ſcriptis apparet. ſed de his ſuo loco dictum. Qui igitur ſuper eminentiſſimum thronum euectus eſt ſummus Pontifex Sixtus, haud ſatis ſibi viſum eſt Epheſinum confirmaſſe Concilium: ſed quòd ſciret Petri muneris eſſe, fratres confirmare, atque collapſos erigere, in hoc ipſum totus incubuit, vt qui reſtiterant Epheſinis Actis Orientales Epiſcopi, eoſdem Catholicæ fidei redderet obſequentes.

[b] *Aug. epiſt. 204. 105.*

DE SIXTI EPISTOLA AD IO. ANTIOCHEN. EPISCOP. ADVERSVS NOVITATES.

Sic ergo qui ad Neſtorium condemnatum ſcripſit, ſi quo pacto eum ad pœnitentiam prouocaret; curam reliquorum gerens, ad eiuſdem primarium fautorem Ioannem Antiochenum Epiſcopum litteras dedit: meminit earum Vincentius Lirinenſis, ex eademque epiſtola eiuſmodi fragmentum recitat, quo demonſtret Romanos Pontifices C fuiſſe antiquitatis Eccleſiaſticæ tenaciſſimos, & nouitatis hoſtes infeſtiſſimos; ait enim [c]: Quæ omnia licet cumulatè abundeque ſufficerent ad profanas nouitates obruendas: tamen ne quid deeſſe tantæ plenitudini videretur, ad poſtremum adiecimus geminam Apoſtolicæ ſedis auctoritatem, vnam ſcilicet ſancti Papæ Sixti, qui nunc Romanam Eccleſiam venerãdus illuſtrat, alteram præceſſoris ſui beatæ memoriæ Papæ Cæleſtini, quem hic quoque interponere, neceſſarium iudicauimus. Ait itaque Papa Sixtus in epiſtola, quam de cauſa Neſtorij Antiocheno miſit Epiſcopo: Ergo (inquit) quia, ſicut ait Apoſtolus, fides vna eſt, quæ euidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa quæ tenenda & credenda, proſequitur, & ait: Nihil vltra (inquit) liceat nouitati: quia nihil addi conuenit vetuſtati. Perſpicua maiorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbetur. Omnino Apoſtolicæ: vt maiorum credulitatem perſpicuitatis lumine ornaret, nouas verò profanitates cœni permixtione deſcriberet.] hæc ex epiſtola Sixti ad Ioannem Antio- D chenum Vincentius, quam reddituri ſumus inferiùs.

[c] *Vincen. Lirin. aduerſ. hæreſ. c. vlt.*

THEODOSIVS IMP. LABORAT PRO PACE ORIENTALIS ECCLESIAE.

At non Sixtus tantùm, ſed & Theodoſius Imperator hoc eodem anno, & viuente adhuc Cæleſtino Romano Pontifice, apud Ioannem Antiochenum Epiſcopum nauiter egit, vt damnaret Neſtorium, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemque inter omnes Orientales Eccleſias conciliaret. Vſusque ad hoc cõſilio Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani, & aliorum Epiſcoporum Orthodoxorum, qui cum eo erant, illud in primis (quòd aliter res tranſigi non poſſet) ex ſententia eorumdem decreuit, vt tum Ioannem ipſe, tum Cyrillum, vtriuſque videlicet partis auctores, Nicomediam conuocaret, haud permiſſurus eos inde diſcedere, niſi iiſdem inter ſe mutuo ad concordiam priſtinam reſtitutis. Ad huius legationis obeundam prouinciam delectus eſt vir integer piuſque Ariſto- E laus nomine, Tribunus & Notarius, quem Antiochiam miſit cum litteris ad Ioannem eius ciuitatis Epiſcopum, addens alias ad Acacium Epiſcopum Berœenſem, & Simeonem Stylitem anachoretam, virum ſanctiſſimum, quos voluit apud eumdem Ioannem ſequeſtres pacis accedere. Epiſtola autem ab eodem Theodoſio Imperatore ad Ioannem Antiochenum ſcripta ſic ſe habet [d]:

[d] *Apud Cõcil. Epheſin. edit. Pelt. tom. 5. c. 3.*

EPISTOLA THEODOSII IMP. AD IOANNEM ANTIOCH. EPISCOPVM.

Animi noſtri ſcopus, collapſæ pacis redintegratio eſt, quam vos iuxta vitæ veſtræ inſtitutum profitemini, ceteroſque omnes (vtpote charitatis cauſa ad ſacerdotium etiam adſcripti) docere numquam deſinitis. Quia ergo hanc, vnde minimè decebat, turbari contigit: operæpretium viſum eſt ad id vos vrgere, ad quod alios vniuerſos, ſi quidem admonerentur, venturos, nihil dubitamus. Res enim deteſtanda, planeque inexpectata noſtris hiſce temporibus accidit, nempe ſacerdotum veram religionem profitentium diſcordia, & ea

A & ea quidem tanta, vt omnem narrationis modum excedat. Enimvero cùm ſpes erat, fore, vt omnis omnino contentio vel ad minimam vſque ſuſpicionem è medio faceſſeret, perfectęq; vnionis fructus exurgeret; tum demum grauia illa diſſidiorum, tumultuantiumq; incendia exarſerunt: qua de cauſa vehemens ægritudinis, iuſtique doloris occaſio ex ea re nobis offertur. Cernimus enim Eccleſiaſticæ pacis doctores, ipſos concordiæ fontes eò diſcordiarum prolapſos, vt talibus indigeant qui ſuo hortatu ad id eos impellant, quod pro officij ſui munere vltro præſtare obligantur.

IVBETVR IOANNES ANATHEMATIZARE NESTORIVM ET EIVS HAERESIM.

Quapropter huius tanti mali exitum inde inuenire ſperantes, vnde originem traxit: enixè ac diligenter, vt primo quoque tempore hoc conficiatur, curantes ne hoc contentionis vitium latiùs ſerpat: ſanctiſſimo celebris ciuitatis huius Epiſcopo Maximiano, ceteriſque omnibus qui in ea comperiuntur ſanctiſſimis Epiſcopis, & vniuerſo denique illorum B clero ad nos aſcitis, ſedula conſultatione inquiſiuimus, ex quibuſnam rationibus Orthodoxæ fidei membra, quæ dudum antè bene vnita, infelicis caſus interuentu, miſerè iam nunc diuulſa cernuntur, denuo conglutinari: voſque, hoc eſt, tu, & Cyrillus religioſiſſimus Alexandriæ Epiſcopus, inter vos coëuntes, omni ſimultate, moleſtaque contentione, quæ inter vos exarſit, depoſita, ad priſtinam rurſus concordiam adduci poſſetis. Prædicti autem Epiſcopi reſponderunt: ſi Neſtorij depoſitioni ſubſcriberes, illiuſque doctrinam anathematizares, fore vt omnis altercationis materia mox è medio tolleretur; Cyrilluſque ſanctiſſimus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus cum ſuis, tum Cæleſtinus quoque nobiliſſimæ ciuitatis Romanæ Epiſcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot vbique ſunt Orthodoxæ fidei ſacerdotes, cum tua pietate ad communionem redirent. Cetera verò, ſi quæ fortè eſſent, quæ emendationem deſiderarent; ea à vobis ipſis priuatim vel in commune C conſultantibus, facili negotio, rectè expediri poſſe.

CVRAT THEODOSIVS PACEM ORIENTALIS ECCLESIAE.

Cùm itaque vnum hoc noſtrum eſſe ſtudium & conſilium non ignores, quo pax certa & firma, omni prorſus contentione & æmulatione quæ accidit ſedata, ſublataque, ſanctiſſimis orbis Eccleſiis, quæ Orthodoxam fidem profitentur, ceteriſque omnibus ſubditis noſtris integrè cum Dei auxilio reſtituatur: omnibus poſthabitis, ad Nicomediæ ciuitatem ſumma cum celeritate venire matures; nec vllum omnino Epiſcoporum tecum adducas, ſed pauculos tantùm clericos, qui ſanctitati tuæ famulentur: ceteris inquam omnibus ſepoſitis, feſtina huc citra vllam dilationem accedere: certò tibi perſuaſum habens, Cyrillo ſanctiſſimo Epiſcopo per maieſtatis noſtræ litteras mandatum eſſe, vt ipſe quoque eadem animi promptitudine ad eumdem locum accurrat; additumque, nullum ad nos acceſſum priùs habiturum, quàm inter vos conueneritis, omnemque mutuam inimicitiam D penitus exueritis, & per propriam concordiam, communeque omnium votum ſtabilem inter vos pacem conſtitueritis. Atque hoc ipſum & tuæ quoque reuerentiæ denunciatum volo. Etenim cùm ſitis viri adeò celebres, minimè decet vos vel bona pacis, vel mala diſcordiæ ignorare.

VRGET IOANNEM THEODOSIVS IMP. AD PACEM ECCLESIAE.

Interea verò ad noſtram præſentiam non admittemini, antequam ea omnia correcta emendataque fuerint, quæ tanta nos ægritudine affecerunt, quantam verbis exprimere vix poſſumus: dum ſtudioſa pacis concordiæq; & mutuæ inter vos amicitiæ conuentio interceſſerit, & per illam iter ad nos vobis patefactum fuerit: nulla prorſus quorumcumque Epiſcoporum aut ordinatio, aut exauctoratio tentabitur: ſed ſi quid interim huiuſmodi vſus poſtulauerit, hoc totum tranquillæ pacificæque Eccleſiæ Catholicæ conſtitutioni reſeruetur: præſertim cum religioſiſſimi clerici ad diuina myſteria tantiſper ſufficere queant, E donec perfecta aliqua vnio conſequatur. Hæc hactenus à me dicta ſint. Nec dubitamus, ſi ſinceram immotamque atque Eccleſiaſtico ſtatu dignam animi noſtri ſentẽtiam diligenter ac piè expenderis, quin totis animi viribus, totaque mentis virtute ad hoc incubiturus ſis, vt ea omnia quæ à noſtra pietate Orthodoxæ fidei, ſanctarumque Eccleſiarum vniendarum cauſa ſancita & ordinata ſunt, tempeſtiuè conficiantur: ſed neque vllum quoque eius rei gratia aut laborem, aut difficultatem, aut ignominiam, aut iniuriarum condemnationem recuſaturus. Quòd ſi verò (quod non credimus) noſtræ huic conſcientiæ, iuſtoque animi noſtri propoſito, priuato iudicio, humanæque alicuius perturbationis impulſu, aliquando obniti inſtitueris, noſtraque decreta flocciféceris; non dubitet ſanctitas tua, ſe obedientiæ & promptitudinis, quæ ſanctæ Dei Eccleſiæ concorditer conſtituendæ iure debetur, neglectæ meritas pœnas daturum eſſe.] hactenus Theodoſij ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum epiſtola. Sed præter has litteras, alias ſecretiores dediſſe per eumdem

A dem Ariſtolaum ad ipſum Ioannem, vt damnaret Neſtorium, & in omnibus Cyrillo aſſentiretur, teſtatur Cyrillus in epiſtola ad Dynatum [a], quam inferius reddituri ſumus.

[a] Cyril. epiſt. 33.

Scripſit inſuper (vt dictum eſt) Imperator ad Acacium Berœenſem Antiſtitem, qui totius Orientalium machinationis conſultor præ ſenij grauitate & rerum agendarum vſu atque peritia habebatur, & ad alios coepiſcopos & anachoretas, quæ ſic ſe habent [b]:

[b] Extât apud Côcil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 5 c. 10.

EPISTOLA THEODOSII AD ACACIUM ET ALIOS.

Nihil omnino eorum omnium à nobis eſt prætermiſſum, quæ religionis Chriſtianæ cauſa noſtro ſtudio effici debuerant. Atque hoc ipſum ſanctitas veſtra cùm à Ioãne piiſſimo Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopo, tum à ceteris quoque ſanctis Epiſcopis qui apud illum verſantur, dilucidè cognoſcere poterit. Acciderunt autem nonnullæ inter quoſdam circa religionis negotium difficultates & controuerſiæ, quas quidem eueſtigio de medio tollere & abolere exoptabamus; verùm negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. B Certa nihilominus fixaque ſtat ſententia, ab hoc conciliandæ pacis ſtudio non prius deſiſtere, quàm miſericors Deus, veſtris intercedentibus precibus, Eccleſiis vnionem & pacem reſtituere dignabitur. Decet proinde veſtram ſanctitatem, omni diligentia, ſtudio, ac contentione hæc à Deo depoſcere; voſque probatos Romanæ religionis ſacerdotes eſſe, manifeſto argumento declarare.] hactenus Theodoſius ad Acacium, & alios (vt habet inſcriptio) aliarum prouinciarum Epiſcopos & ſolitarios.

RELIGIO ROMANA EADEM CATHOLICA.

Quod verò ad hanc Theodoſij Auguſti epiſtolam ſpectat, velim nomenclaturam obſerues, qua Imperator fidem Catholicam, propriori vocabulo, Romanam religionem appellat: propriori, inquam: quoniam dicendo tantùm fidem Catholicam, cùm omnes ferme hæretici eam apud ſe eſſe profiteantur, haud facilè illos diſtingues eo nomine (dum agitur cum ipſis) à veræ pietatis cultoribus; ſecus autem voce illa, Romanæ religionis, quæ peculiaris & C propria eſt Orthodoxorum: nam non communicare Romanæ Eccleſiæ, iſtud ipſum erat conſtituere quempiam hæreticum atque ſchiſmaticum; vt ex his quæ dicta ſunt ſuperiùs ex Optato Mileuitano, ſancto Auguſtino, ſancto Hieronymo, & aliis veteribus, ſatis ſuperque ſæpiùs demonſtratum eſt. Porrò ſicut in Oriente (vt apparet teſtificatione Theodoſij Imperatoris) eiuſmodi vigebat loquendi vſus, vt per Romanam religionem fides Catholica deberet intelligi; ita & in Occidente, nec apud Latinos tantùm atque Catholicos, verùm etiam penes barbaros, eoſdemque hæreticos eiuſmodi receptam eſſe conſuetudinem, quæ alibi diximus ex Victore Vticenſi & Gregorio Turonenſi, de quibus & ſuis locis continget fieri mentio, manifeſtè declarant. Sed ad Theodoſium redeamus, qui etiam eiuſdem argumenti, pro pace ſcilicet inter diſſidentes Epiſcopos concilianda, ad magnum illum Simeonem Stylitam, incomparabile huius ſæculi admirandæ ſanctitatis exemplum, de quo & ſu- D periùs mentio facta eſt, eiuſmodi litteras dedit [c]:

[c] Apud Epheſ. Côc. edit. Pelt. tom. 5. c. 15.

THEODOSII AVG. EPISTOLA AD SIMEONEM STYLITEM.

Quoniam quidem exploratum habemus, totam reuerentiæ tuæ vitam ad Deum eſſe conuerſam, eaque integritate vixiſſe hactenus, vt diuinam erga nos beneuolentiam certa quadam fiducia prouocare queas, non potuimus in præſentia has ad te litteras non perſcribere, teque etiam atque etiam rogare, vt hoc pacis concordiæque negotium, quod à diuina prouidentia verè dependet, hoc potiſſimùm tempore quàm maximè promouere ſatagas; diſſidiumq; diaboli technis paci rectè aliquando radicatæ & conſtitutæ iniectum, confeſtim è medio tollere contendas. Id quod tuę ſanctitatis precibus, eiuſdemque apud illos, qui eam confirmare, diſſipatámque reſtituere poſſunt, hortatu impulſuque confiſi, breui futurum, minimè dubitamus. Nam ſi Ioannes piiſſimus Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopus, Neſtorij, qui haſce controuerſias principio exſuſcitauit, depoſitioni ſubſcripſerit, fidemque E fecerit ſe nouo inſanoque dogmati in poſterum non conſenſurum, neque antea conſenſiſſe vmquam: diuulſorum membrorum vnio denuo ſubſequetur: quippe cùm omnes in hoc conueniant, concurrantque: ſi, inquam, Ioannes iſtud fecerit, religioſiſſimoque Epiſcopo Cyrillo conſenſerit, quemadmodum Occidentales, & Conſtantinopolitani, reliquique omnes terrarum orbis Epiſcopi cum eo conſentiunt: quæ quondam fuerant coniuncta, Dei benignitate rurſum coaleſcẽt. Hanc namque moleſtiam, turbamque ſuperuacanea, parumque vtilis, immò verò noxia doctrina nobis peperit: quæ quidem ſi per veſtras preces exploſa, proculque ab animis noſtris eliminata fuerit, pacatos nos reddet, diuinamque defenſionem (vti ſperamus) nobis reſtituet. Nam contentio hæc & diſcordia adeò nos conturbat, vt exiſtimemus primam præcipuamque omnium noſtrarum calamitatum occaſionem vel hanc vnam præbuiſſe.

Confidi-

A Confidimus autem, regni noſtri res conſilio benignitatis & humanitatis Dei eſſe proceſſuras, Eccleſiæ & Orthodoxæ fidei membris veſtro hoc egregio facto coniunctis. Certa igitur pulcherrimum certamen, vt ſuperes dæmonis conatus: hoc enim tibi maximum certamen imputabitur, & victoria ſummis viribus parta: quam adeptus, te ipſum ſecutus fueris; ea quæ profiteris, tum gerens, tum factis confirmans. Conſuetis orationibus, quæſo, noſtrum Imperium, quique ei parent, ſine intermiſſione Deo commenda: vt nobis, quorum omnis cura (quemadmodum conuenit) in pace religionis ipſius potiſſimùm verſatur, copioſa bona ab ipſius poteſtate ſuppeditentur.] hactenus Theodoſij Imperatoris litterę ad Simeonem Stylitam.

SIMEON ECCLESIAE PROFICVVS.

Verùm ſic comparatus magnus ille Simeon erat, vt licet ſuper columnam in ſolitudine poſitus vitam parem cælitibus in terra duceret, tamen curam Eccleſiæ Dei minimè ab- B iecerit: zelo enim pietatis exæſtuans, nullam prætermiſit aliquando occaſionem illi conſulendi: cuius rei cauſa etiam, cùm opus eſſet, ſcriberet ad Imperatorem, ab eodemque viciſſim ſoleret accipere litteras. Theodoretus enim de ipſo agens, hæc inter alia: [a] Hæc quidem omnia faciebat, neque ſanctarum Scripturarum curam abiicit & prouidentiam: aliquando quidem pugnans aduerſus Gentilium impietatem, aliquando frangens Iudæorum audaciam, aliquando autem fugans & profligans turbas hæreticorum, aliquando de his ſcribens ad Imperatorem, aliquando Præſides & magiſtratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipſis Eccleſiarum paſtoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens.] hæc & alia Theodoretus: qui quidem in eo quod ait, Simeonem aliquando fregiſſe Iudæorum procaciam, dum ſcriberet aduerſus eos ad Imperatorem; illud planè in mente habuiſſe viſus eſt, quod de eodem Euagrius narrat his verbis [b]: Virtus porrò diuinæ gratiæ tam peni- C tus in iſtius inſedit animo, vt ad Imperatorem Theodoſium per legem iubentem vt Iudæis Antiochiam incolentibus ipſorum ſynagogæ, quas antè Chriſtiani ab illis abſtuliſſent, redderentur, adeò liberè ſcripſerit, adeoque acriter propterea eum increparit (ſolum namque ſuum Imperatorem Deum veritus eſt) vt Imperator Theodoſius, quo Chriſtianorum ſatiſfaceret voluntati, ſua mandata reuocaret; Præfectumque qui ipſum de Iudæorum ſynagogis reddendis docuerat, abdicaret magiſtratu; atque ſanctiſſimum atque cæleſtem oraret martyrem, vti nominatim pro ipſo Deum obſecraret, obteſtareturque, atque ſua ipſum impertiret benedictione.] hæc Euagrius.

[a] Theodoret. Vit. SS. Patr. c. 26.

[b] Euag. lib. 1. c. 13.

Porrò magni huius Simeonis nomen ob eius mirificas virtutes, ingentiaq; miracula, non in Oriente ſolùm, vbi degebat, ſed in Occidente fuiſſe percelebre, quæ de eodem tradit his verbis Theodoretus, ſignificant [c]: Cùm ergo peruolaret fama in omnes regiones, con- D currebant omnes non ſolùm vicini, ſed qui etiam multorum dierum itinere aberant] pro expoſcendis ab eo diuerſis (prout quiſque opus haberet pro ſe, vel pro ſuis) diuinitus impertiendis miraculis. Sed pergit: Sic autem omnibus vndique aduenientibus, & per totam viam inſtar fluminis affluentibus, videre eſt pelagus hominum in illo loco conſtitutũ, quod fluuios vndiquaque excipit. Non ſolùm enim confluunt qui noſtram habitãt regionem, ſed & Iſmaëlitæ, & Perſæ, & Armeni qui ſunt eis ſubiecti, & Iberes, & Homeritæ, & qui illis ſunt interiores. Venerunt autem multi quoq; qui habitant extrema Occidentis, Hiſpani (inquam) & Britanni & Galli, qui quod eſt intermedium occupant. De Italia enim ſuperuacaneum eſt dicere. Aiunt enim Romæ, quæ eſt longè maxima, eum fuiſſe adeò omnium ſermone celebratum, vt in officinarum omnium veſtibulis & porticibus ei paruas poſuerint imagines, hinc ſibi præſidium & tutelam parantes.] hæc Theodoretus eiuſdem prouinciæ E accola, qui hæc omnia habebat præ oculis, ſcripſitque dum fierent, ipſo magno Simeone adhuc ſuperſtite. Sed cùm aliò tendat orationis curſus, apud hunc diutùs immorari minimè datur: conueniemus eum ſæpe inferiùs. Modò autem de Ioanne Antiocheno Epiſcopo, ad quem Theodoſius ſcripſit, cœptam proſequamur orationem.

[c] Theodoret. Vit. SS. Patr. c. 26.

CELEBRE NOMEN SIMEONIS OMNIBVS INNOTVIT.

Hic quidem etſi de fide Catholica gloriaretur, magna tamen labe conſperſus eſt ex conſuetudine atque defenſione Neſtorij: deteriùs verò fœdatus, cùm in ſuſpicionem adductus eſt initæ cum eo occultæ ſocietatis, dum damnationi Neſtorij in Concilio œcumenico Epheſino proclamatæ, non tantùm non adduci potuit vt ſubſcriberet, ſed eidem ſemper mirum in modum eſt pertinaciùs refragatus. cuius rei cauſa factum eſt, vt complurium ſanctorum virorum animi in eum iuſtè commoti fuerint. Ad hæc namque ſpectãt quæ Cyrillus monachus in rebus geſtis S. Euthymij, quas poſteris fideliter tradidit, tum de S. Euthymio, tum de Domno monacho eiuſdem Ioannis Epiſcopi Antiocheni ex ſorore nepote

DE S. EVTHYMIO ET DOMNO MISERANTIBVS CASVM IOANNIS.

pote narrat verbis iſtis: Is autem *(Euthymius ſcilicet)* cùm & alia didiciſſet ex iis quæ facta A fuerant ab Epiſcopis Orientis, & quòd Ioannes qui præerat Antiochiæ, cùm eſſet Orthodoxus, inductus eſſet, vt eadem ſentiret quæ Neſtorius: fuit graui triſtitia cor eius ſauciatum. Eodem modo etiam affectus fuit Domnus illius nepos conſobrinus: rogauit itaque Euthymium, vt ei permitteretur ire Antiochiam, vt auunculum ſuum, qui ſupplantatus fuerat, reſtitueret, & iam veluti iacentem erigeret. Ille autem cùm præuidiſſet non futurum illuc tutum aduentum, ſed ei potiùs inutilem & minimè conducibilem: Nequaquam (inquit) ô fili: non oportet te à Laura recedere: neque enim ille tua opus habet præſentia: ſed etſi paululum à recta fide declinauit; Deus autem, qui nouit cor illius rectè ſe habere, ipſe illum conuertet, & reducet ad id quod bene erit. Et tu quidem, ô fili, ſi quidem in quo vocatus es, & loco, in eo perpetuò manſeris; perficies, & gloriam adipiſceris, veram inquam gloriam, & quæ ex Deo eſt, & quæ numquam excidit. Sin autem his neglectis, & B tolerantiæ contemptis cogitationibus, à Laura tentabis diſcedere: obtinebis quidem adminiſtrationem, quam tuus habet auunculus: ſed eam tibi rurſus auferent mali homines & præſtigiatores, cùm ab illius priùs ſeductus fueris ignoratione. Et hæc quidem qui eſt in ſanctis, Euthymius. Domnus autem, cùm hæc mandata non multum curaſſet, proficiſcitur Antiochiam, nec Vale quidem dixit ſancto, & nec ei vllo modo ſuum ſignificauit receſſum. Cùm illic fuiſſet, omnia quæ ei prædicta fuerant effectum ſunt ſortita. Illeq́ue poſtea magna ductus pœnitentia, quòd non obediſſet, ad ipſum reuertitur, graui dolore viſceribus cruciatus & acerbè deplorans.] hæc Cyrillus. De ipſo autem Domno plura ſuo loco inferiùs.

IO. ANTIOCHENVS VNA CVM SVIS SYNODVM HABET.

At quid, litteris à Theodoſio Imperatore acceptis vnà cum Ariſtolai legatione, Ioannes? Vocatis Syriæ in vnum Epiſcopis, illis videlicet, quibus hactenus aduerſus Cyrillum C & alios Epheſi congregatos vſus fuerat comminiſtris, conuenit vna cum illis etiam Acacius Berœenſis (prout litteræ Cyrilli ad Acacium Melitenum oſtendunt) initq́ue cum eis conſilium, vt quid opus facto eſſet, decernerent. Ne autem ad dicendam cauſam Nicomediam proficiſci Ioannes ex mandato Theodoſij cogeretur, illud inter eos conſultius deliberatur, ratam habendam eſſe damnationem hæreſis Neſtorianæ vnà cum ipſo Neſtorio, ſicut Theodoſius ſuis litteris admonuerat faciendum; ſicq́; redintegrandam eſſe communicationem cum Romano Pontifice, atq; Cyrillo Alexandrino, omniq́; ſimul Eccleſia Catholica, à qua hactenus ſchiſmate præciſus eſſet. Quæ omnia Ariſtolaus legatus à Theodoſio miſſus rata habens, nullum amplius de proficiſcendo Nicomediam Ioanni negotium faceſſiuit; vtpote qui hac via concordiam inter diſſidentes Epiſcopos conciliandam fore conſpiceret. Ioannes igitur ex Synodo tunc Antiochiæ habita de damnatione Neſtorij & eius hæreſi Synodalem dedit epiſtolam ad Sixtum Romanum Pontificem, non autem ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum: cum eo enim aliter agendum putauit, vt paulo D inferiùs dicturi ſumus. Epiſtola autem ad Sixtum Papam à Ioanne tunc ſcripta ſic ſe habet[a]:

[a] *Apud Act. Cõcil. Epheſi. edit. Pelt. Tom. 5. c. 17.*

IOANNIS EPISTOLA AD SIXTVM ROM. PONTIF.

Præcipuum eorum ſtudium, qui ſacerdotio funguntur, diuinumq́ue iſtud Epiſcopatus miniſterium à Chriſto omnium Saluatore ſortiti ſunt, primariuſq́ue eorumdem ſcopus hic eſſe debet, nempe vt in fide recta excellant, eamq́ue populum ſibi concreditum fideliter doceant. Cùm itaque res ita habeat, anno proximè lapſo, ſacra Deo dilectiſſimorum Epiſcoporum Synodus, iuxta religioſiſſimorum Chriſtiq́; amantium Imperatorum noſtrorum decretum in Epheſiorum metropoli profligandæ Neſtorianæ hæreſis cauſa conuenit: conſeſſuq́; vnà cum beatæ memoriæ Cæleſtini Romanæ Eccleſiæ quondam Epiſcopi legatis fideiq́; vindicibus celebrato, prædictum Neſtorium, tamquam profana doctrina vten- E tem, multorumq́ue paſſim ſcandalorum auctorem, & in fide præterea Catholica grauiter errantem, depoſitionis ſententiæ ſubiecit. At verò poſtquam & nos quoque eodem aduenisſemus, remq́ue omnem, vt geſta erat, accepiſſemus, grauiter commoti fuimus. Cùm ergo ea de cauſa non parua inter nos & Synodum controuerſia interceſſiſſet, multaq́ue vtrinque & dicta & facta quoque eſſent; ad noſtras tandem Eccleſias & ciuitates reuerſi ſumus; neque quod ad Neſtorij depoſitionem attinebat, Synodi ſententiæ per id tempus ſubſcripſimus.

Porrò autem cùm multis inter ſe diſcordiis Eccleſiæ diſſiderent; vnumq́ue illud omnes maximè curare oportere viſum eſſet, vt omni diſſidio è medio ſublato, amicè inter ſe iterum congruerent: religioſiſſimi ad hæc Chriſtiq́; amantes Imperatores id ipſum quoque quam-

A quamprimum fieri vellent, ſeuereq́ue iuberent, ac celeberrimum Tribunum & Notarium Ariſtolaum ea de cauſa ad nos mitterent, vt omnis mox contentio faceſſeret, ſanctaq́ue ſanctarum Dei Eccleſiarum pax vbique vigeret: placuit & nobis quoque, in ſacra Synodi ſententia, quæ Neſtorium depoſuit, acquieſcere, ipſumq́ue pro depoſito habere, ac blaſphemam illius doctrinam anathematizare: eo quòd & noſtræ quoque Eccleſiæ, perinde ac veſtra ſanctitas; rectam ſemper inculpatamq́ue fidem tenuerint, eamdemq́ue populo aſſiduè commendarint, retinendamq́ue prædicarint. Aſſentimur nihilominus & Maximiani ſanctiſſimi pientiſſimiq́ue Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Epiſcopi ordinationi: denique cum omnibus terrarum orbis Epiſcopis, ſi modò rectam ſinceramq́ue fidem habuerint, eamdemq́ue ſeruauerint, communicamus.] hactenus Ioannis ac collegarum ad Sixtum Papam atque alios collegas epiſtola, communis quidem Epiſcopis omnibus Catholicæ fidei, qua B Catholicam Eccleſiarum omnium communionem nanciſcerentur, & qui hactenus ſchiſmate ſciſſi fuiſſent, harum litterarum compagine vnirentur. Peruenerunt hæ litteræ Romam anno ſequenti. Quæ verò Sixtus Papa reſcripſerit, ſuo loco dicemus.

Cum Cyrillo autem Alexandrino Epiſcopo, aduerſus quem acerbiſſimas inimicitias exercuiſſent, aliter ſibi agẽdum putarunt Ioannes Antiochenus & alij collegæ Syriæ Epiſcopi; nimirum vt quaſi daturi eſſent ipſi veluti Orthodoxi ei legem, ab eo, velut in ſuſpicionem adducto hæreſis Apollinaris, exigerent Catholicæ fidei confeſſionem, qua ſua capitula tamquam erronea condemnaret. Cùm ergo his ſe minimè conſenſurum idem Cyrillus ſuis litteris declaraſſet: tunc illud iidem Syri Epiſcopi conſilium inierunt, vt Paulum Epiſcopum Emeſenum legatum Alexandriam mitterent ad Cyrillum, qui ſi poſſet, ab eo quod petitum antea fuerat, extorqueret; ſin minùs Cyrillus acquieſcere vellet, tũc de damnatione Neſtorij C & eius hæreſis ſcriptas litteras ei redderet. hæc quidem omnia teſtatur ipſe S. Cyrillus in epiſtola his diebus data[a] ad ſanctum Acacium Melitenum Armeniæ Epiſcopum, ſtrenuum (vt dictum eſt anno ſuperiori) Catholicæ fidei pugilem.

PAVLVS EPISCOPVS EMESENVS MITTITVR AD CYRILLVM.

Cùm autem Paulus Cyrillum conueniſſet, multis eum perſuadere conatus eſt, ſua damnare capitula: & inter alia hoc vſus eſt argumento: Si ſcriptis à Magno Athanaſio ſtare vellet. Cumq́ue ſe ab eius doctrina numquam receſſurum fore ille ſpopondiſſet: protulit Paulus Athanaſij epiſtolam ad Epictetum, qua videbatur Cyrillus conuinci poſſe. Sed eam ab hæreticis fuiſſe deprauatam, habita collatione cum originali ſcripto, quod aſſeruabatur in archiuo Alexandrino, facilè percognitum fuit: vnde Paulus ſpe illa omnino fruſtratus eſt. hæc quidem Cyrillus ipſe teſtatur in dicta epiſtola ad Acacium Melitenum. Cùm igitur nulla ſpes Paulo reliqua eſſet, vt in ſuam ſententiam Cyrillum perduceret: tunc proD tulit litteras Ioannis Antiocheni & collegarum eius, quibus pax omnino conciliari poſſet: ipſæ autem ſic ſe habent[b]:

[a] *Apud Cõcil. Epheſ. edit. Pelt. Tom. 5. c. 7.*

[b] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. Tom. 5. c. 5. itẽ apud Cyril. epiſt. 38. ad Dynatum fit mentio eiuſdem.*

EPISTOLA IOANNIS ANTIOCH. AD CYRILLVM ALEXANDR. PRO PACE.

Religioſiſſimorum Imperatorum noſtrorum edicto, Deo dilectiſſimorum Epiſcoporum Synodus ad Epheſiorum metropolim, cùm Eccleſiaſticarum rerum & controuerſiarum, tum rectæ quoque fidei cauſa dudum conuenire iuſſa eſt. Cùm autem ad prædictam ciuitatem perueniſſemus, ac citra mutuum colloquium inde rurſus abiiſſemus (nullum autem eſt operæpretium, pacis tempore, neglecti colloquij cauſas inquirere) accidit, vt Eccleſiæ in graues diſcordias inciderent. Quando omnes ergo id maximè curare oportet, vt omni animorum diſſenſione, contentioneq́ue è medio ſublata, Chriſti Eccleſiæ denuò conſocientur; ipſiq́ue religioſiſſimi ac Chriſti amantiſſimi Reges, hoc ipſum vt fiat, ſeriò E mandent; eiuſq́ue rei gratia dominum meum præclariſſimum, apprimeq. conſpicuum Tribunum Ariſtolaum huc amandarint, ac graues prætcrea vnà cum illo litteras miſerint, quæ quamprimum nos conuenire iubent, quo ſcandala omnia è medio tollantur, omniſq́ue perturbatio & offenſio conſopiatur.

Nos piis illorum litteris morem gerere volentes, recta mox dominum noſtrum, Deo per omnia dilectiſſimum & ſanctiſſimum Epiſcopum Paulum ad ſanctitatem tuam mittendum duximus. quod conſilium ſanctiſſimo piiſſimoq́ue patri noſtro Acacio, ceteriſq́ue qui nobiſcum erant, Deo dilectiſſimis Epiſcopis probatum fuit. Fecimus hoc autem maioris ſecuritatis compendiiq́ue cauſa; eo nimirum, quòd alia commodiori ratione quæ à religioſiſſimis Imperatoribus noſtris ſancita ſunt, perficere, nobis in vnum conuenientibus, integrum non fuerit. Mandauimus autem illi, vt perſonam noſtram ſuſtinens pro nobis ea tractet, vnaq́ue vobiſcum conſtituat, quæ ad pacem faciunt: id quod huius legationis præcipuum caput eſt: ſimulq́ue pietati tuæ exhibeat expoſitionem de Domini noſtri Ieſu Chriſti incar-

incarnatione concorditer à nobis editam: quam proinde pietati tuæ per prædictum piiſſimum virum miſimus. A

FIDEI CATHOLICAE PROFESSIO MISSA AD CYRILLVM A IOANNE.

De Virgine itaque Deipara quomodo ſentiamus & loquamur, deque vnigeniti Filij Dei incarnatione, dicemus breuiter, non vt iis aliquid addamus, quæ ab initio ex diuinis litteris, ſanctorumque Patrum traditione hauſimus, ſed vt fidei noſtræ rationem reddamus. Dicemus autem, nihil omnino (vt modò aiebamus) fidei in Nicæa à ſanctis Patribus expoſitæ adiicientes. Illa namque (vt alibi à nobis indicatum eſt) ad omnem pietatis cognitionem, omniſque hæreticæ prauitatis depulſionem abundè ſat eſt. Sed nec illa quoque, quæ captum noſtrum excedunt, temerè hic ingeremus, ſed propriæ infirmitatis confeſſione excludentes eos qui adoriri nos velint in his, in quibus conſideramus quæ ſupra humanum captum ſunt. Habet verò noſtra expoſitio in hunc modum:

DE MARIA DEIPARA ET DE DVABVS IN CHRISTO NATVRIS.

B Confitemur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitū Dei Filium eſſe, Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationis compote & corpore cōſtitutum. Ante ſæcula quidem ex Patre ſecundùm diuinitatem genitum, poſtremis verò temporibus eumdem ipſum propter nos & propter noſtram ſalutem ex Maria Virgine ſecūdùm humanitatem natum: Eumdem Patri cōſubſtantialem ſecundùm diuinitatem, nobis item coëſſentialem ſecūdum humanitatem: ſiquidem naturarum facta eſt vnio. quo fit, vt vnum Chriſtum, vnum Filium, vnum Dominum confiteamur. & ſecundùm hunc inconfuſæ vnitatis intellectum, ſanctam Virginem Deiparam eſſe profitemur; propterea quòd Deus Verbū ex ipſa conceptum & incarnatum & homo factum eſt, templumque ex illa ſumptum ſibi vnierit.

NESTORII ET EIVS HAERESIS DAMNATIO RATA HABETVR.

Ad Euangelicas porrò, Apoſtolicaſque de Domino voces quod attinet; ſcimus graues Theologos alias quidem tamquam ad vnam perſonam pertinentes promiſcuè accipere, alias verò propter naturarum diuerſitatem diuiſim vſurpare; & alias quidem, vtpote illas C quæ in diuinitatem conueniunt, ad Chriſti diuinitatem; alias verò, nempe humiles, ad eiuſdem humanitatem referre ſolere. Hoc iacto fundamento, placuit nobis, quò omnis tollatur contentio, vniuerſaliſque ſanctis Dei Eccleſiis per Orbem ſparſis pax reddatur; necnon ſcandala omnia, quæ exorta videntur, de medio tollantur; Neſtorium quondam Conſtantinopolitanum Epiſcopum pro depoſito habere; tum profanas illius, prauaſque vocum nouitates anathematizare: propterea quòd Eccleſiæ Dei, quæ apud nos ſunt, rectam ſanamque fidem obtineant, illamque cuſtodiant, ac populis (quemadmodum & veſtra quoque ſanctitas facit) fideliter tradant. Conſentimus nihilominus & in ordinationem quoque ſanctiſſimi piiſſimique Maximiani ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Epiſcopi. Et communicamus tandem vniuerſis orbis terræ religioſiſſimis Epiſcopis rectam inculpatamque fidem habentibus & retinentibus. Vale domine piiſſime, fraterque ſinceriſſime mi- D hi dilecte: ac pro nobis orare perge.] hactenus epiſtola Ioannis Antiocheni & ſociorum ad Cyrillum Alexandrinum. Scriptas eaſdem litteras ad Sixtum Romanum Pontificem, necnon ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, tradit ipſe Cyrillus in epiſtola ad Dynatum, qua & nonnulla ſecretiora inter ipſos fuiſſe tranſacta docet, nimirum fidei confeſſionem, quam Ioannes & Orientales profeſſi ſunt præmiſſam antea ad illos fuiſſe ab ipſo Cyrillo. Reddenda hic eſt igitur ipſa Cyrilli ad Dynatum [a] epiſtola, quæ exactam totius rei geſtæ ſeriem pandit, nec apud alios ita facilè eſt inueniri:

[a] *Cyril. epiſt. 38.*

CYRILLI EPISTOLA AD DYNATVM.

Pietati tuæ, quæ pacem Eccleſiarum, quam ſectatur, concernunt, ſignificanda duxi. Antiochiam itaque dominus meus celeberrimus Tribunus & Notarius Ariſtolaus venit afferens ſecum regias litteras, quæ religioſiſſimo Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopo Ioanni mandarunt, vt ſceleſta Neſtorij dogmata anathematizaret, & depoſitionem eius pro conformi- E tate ſanctæ Synodi decerneret, & ita communionem à nobis quæreret. Et hæc quidem continebant illæ litteræ. Ceterùm quidam ex Orientalibus Epiſcopis, qui fortè Neſtorium nondum condemnarunt, & illis patrocinantur, qui rectam noſtram fidem ſolicitant, & gloriam omnium Saluatoris noſtri adorantibus haud mediocriter inſidiati ſunt, vt pientiſſimus ac ſanctiſſimus Acacius Berœenſis Epiſcopus ad me ſcriberet, curarūt. quamquam ita tamquam ipſi quæ ſcripſit, à me petant; nempe opus eſſe, vt quæ contra Neſtorium à nobis ſunt ſcripta, deleantur, & tamquam irrita abiiciantur omnia, & paciſcamur in ſolo fidei ſymbolo à ſanctis Patribus Nicææ determinatæ. Nouit autem ſanctitas tua, quòd tales olim ipſorum in Nicæna Synodo poſitiones fuerint.

Ego verò ad iſta reſcripſi, petere eos impoſſibilia; eo quòd quæ ſcripſimus, rectè ſcripſerimus, rectæ & inculpatæ fidei patrocinantes; nec quicquam omnino ſcriptorum noſtro-

A rum negaturi ſimus: neque enim aliquid (ſicut ipſi dicunt) temerè eſſe dictum, ſed vbique nos rectitudini fidei adhærere, & veritatis virtuti conſentire: oportere magis eos talibus ambagibus ac dilationibus non vti, neque extra ea quæ neceſſaria ſunt elabi, ſed ſecundùm id quod ipſi pientiſſimo ac Deo dilectiſſimo Regi & ſanctæ Synodo rectum videtur, nimirum Neſtorij nugas & blaſphemias contra Chriſtum factas anathematizare, depoſitionemque illius confiteri, ac ordinationi ſanctiſſimi ac pientiſſimi Epiſcopi Maximiani conſentire.

RES GESTAE CYRILLI CVM PAVLO EMESENO.

Cùm iſtas itaque litteras ad eos miſiſſem; conſiderarentq; fieri non poſſe, vt communionem reciperent, niſi ad finem, quæ ipſis facienda erant, perductis: miſerunt Alexandriam religioſiſſimum ac pientiſſimum Paulum Emeſenum Epiſcopum afferētem quidem ad me communionem concernentia, verùm talia, quę non admodum decētia quædam narrarent: nam & querimonias habere ſe ſimulabant, tanquam in ſancta Synodo quædam non ſint B rectè dicta & facta. Et huiuſmodi quidem epiſtolas non acceptaui, ſed reſpondi: Quomodo qui præteritorum geſtorum gratia veniam petere debeant, iam denuo iniuriam nobis inferunt? Cùm autem iſta memoratus pientiſſimus Epiſcopus excuſaret, iuramentoq; affirmaret, non eſſe hunc illorum ſcopum, ſed magis ſimplici eos animo iſta ſcripſiſſe: dilectionis gratia & hoc accepi: verùm ad Synaxim eum non admiſi, niſi vbi dato primùm libello, Neſtorij dogmata ſcripto anathematizauit, proque depoſito illum habere ſe confeſſus eſt, & ordinationi religioſiſſimi & pientiſſimi Maximiani Epiſcopi conſenſit.

Petiit autem, vt iſtis à ſe loco omnium qui per Orientem ſunt, pientiſſimorum Epiſcoporum receptis libellis, nihil exigerem amplius. Verùm nullo modo acquieui, ſed domino meo celeberrimo Tribuno ac Notario chartam miſi & exhibui, ſignificās ei, ſi pientiſſimus Ioannes Antiochenus Epiſcopus illi ſubſcripſerit, tum demum communionem illis eſſe C reddendam. Cunctationem autem eorum celeberrimus Tribunus & Notarius Ariſtolaus moleſtè tulit. Cùm itaque pientiſſimus Epiſcopus Ioannes ſubſcripſiſſet, & qui cum eo erant Neſtorij dogmata manifeſtiùs anathematizaſſent, confeſſiq; eſſent illum ſe pro depoſito habere, & ordinationi religioſiſſimi ac pientiſſimi Maximiani Epiſcopi conſenſiſſent, communionem illis reddidimus. hæc namque illis & Epheſi à S. Synodo proponebātur. Notum & illud ſit ſanctitati tuæ: Inſtabat initio religioſiſſimus ac pientiſſimus Epiſcopus Paulus, depoſitorum (Elladij dico & Eutherij & Emerij & Dorothei) gratia obſecrans, ac petens, vt quæ contra eos decreta ſunt, abrogarentur; contendenſq; fieri non poſſe, vt pax Eccleſiarum ad finem deducatur, niſi etiam hæc particula addatur. Ego verò reſpondebam, rem eum conari impoſſibilem, neque vnquam nos hoc permiſſuros. Scripſerunt autem eamdem epiſtolam quam miſerunt & ad me & reliquos pientiſſimos & ſanctiſſimos Epiſcopos, & ad D Sixtum magnæ Romæ Epiſcopum, & ad ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopum Maximianum.] hæc Cyrillus; ſunt autem hæ litteræ Ioannis nuper recitatæ.

PAX INTER IOANNEM ET CYRILLVM ET ALIOS OMNES.

Has quidem vbi accepit Paulus Epiſcopus Emeſenus legatus, expertuſque eſſet Cyrilli conſtantiam, nullo vnquam pacto fore impertiendam ab illo Ioanni & collegis eius communicationem abſque illarum litterarum publicatione; facere id minimè prætermiſit. Sicq; editis nuper recitatis litteris Ioannis de pace firmanda, vnà cum verę fidei confeſſione atque damnatione Neſtorij, Cyrillus ea cuncta cognoſcens probauit: quod quidem etiam ex eiuſdem Pauli ſcriptis apparet [a]. Sic igitur abſque capitulorum ſuorum damnatione cuncta arbitrio Cyrilli geſta ſunt: quod & recitata nuper ſcripta teſtantur.

[a] *Apud Act. Epheſ. tom. 5. cap. 4.*

Ex his autem qui fauerant Neſtorio, ſpargebant in vulgus, Cyrillum in omnibus conſenſiſſe Ioanni, atque damnaſſe priorem ſententiam. Theodoretus enim Cyrillo in eam vſque E diem infenſiſſimus aduerſarius, in epiſtola ad Domnum Epiſcopum Antiochenum [b] hæc de his habet: Nec antea (inquit) communicauimus Cyrillo, qui illa capitula ſcripſerat, quouſque doctrinam & profeſſionem fidei edidit conſona iis quæ à nobis dicta ſunt, nulla de illis capitulis facta mentione.] hæc ipſe, & quidem modò modeſtiùs, quàm alij iactantes ſua ab ipſo Cyrillo fuiſſe damnata capitula; cùm de illis ab ipſo nullam eſſe habitam mentionem, Theodoretus affirmet, nec quidem mendaciter. Sed quid inſuper falsò adiectum eſt? Quod enim nuper ex S. Cyrilli ſcriptis audiſti, ipſum Cyrillum numquam impertire voluiſſe communionem Ioanni Antiocheno fautori Neſtorij, niſi priùs fidei Catholicæ profeſſionem Alexandriam mitteret ſecundùm datum ad hoc ab ipſo Alexandria Antiochiam prototypum, ex quo mittendam Antiochia fidei profeſſionem Ioannes exſcriberet: ex hoc ipſo iidem Syriæ Epiſcopi arripuerunt occaſionem dicendi, à Cyrillo, vt reciperetur à Ioanne, fuiſſe miſſam fidei Catholicæ confeſſionem, qua & viſus eſſet ſua à ſe ſcripta damnaſſe

[b] *Theodoret. epiſt. 111.*

A capitula, quod nulla de ipſis in ea ab ipſo mentio facta eſſet. Vides ſchiſmaticorum verſutias, ſenſis ex veritate comparata ad fallendum mendacia, dum veluti manu volubili inuerſa alea, inſtar præſtigiatorum, iidem ſpectantium fallentes oculos, Cyrillum ex actore in reum, & Ioannem ex reo ſuæ voluntatis arbitrio in actorem prodigioſe transformant.

Eiuſmodi planè portentorum fabricator, & præſtigiarum concinnator eſt ille nequam pater mendacij nominatus, ſub quo ad tempus ita radij Solis eſſe dicuntur[a], dum ſuo nitore coruſcam occultare & comprimere nititur veritatem; de quo merito & propheticum illud aſſeritur[b]: Protegunt vmbræ vmbram eius] cùm videlicet filij tenebrarum conſpirant, & præſto ſunt in omnibus ipſi principi tenebrarum, dum quæ ille ſuadet, ingeritque mendacia, iſti ipſa comparatis vndique fallaciis ornant, pingunt, atque compingunt. Hæc quidem peregregiè præſtitiſſe Neſtorianos, tum quæ ſuperiùs de iis dicta ſunt, tum quæ B dicentur, perſpicuè demonſtrabunt. Nam præter alios qui ſtabant à parte Neſtorij, etiam ipſe Theodoretus iiſdem aggreſſus eſt Cyrillum vrgere calumniis, nempe ab ipſo ſua fuiſſe damnata capitula. Ita quidem ille interpretatus eſſe videtur dictam fidei regulam à S. Cyrillo miſſam, vt ipſius perbreuis epiſtola declarat ſcripta eodem tempore ad Ioannem Antiochenum Epiſcopum, quæ recitatur in Quinta Synodo, collatione quinta ad finem: reddemus nos eam inferiùs.

[a] Iob. 41.
[b] Iob. 40.

Qui inſuper cupit Neſtorianorum videre ſtrophas, legat epiſtolā quæ fertur Ibæ ad Marin Perſam, quam habent Acta[c] Concilij Chalcedonenſis: in qua videre eſt Neſtorianum hominem exultantem & inſultantem, tanquam ſibi cauſa eſſet adiudicata, & iactantem Cyrillum pœnitentem tādem recantaſſe palinodiam, atque Ioanni in omnibus conſenſiſſe. C His ergo permoti complures haud inferioris ordinis viri ſcandalū paſſi ſunt, & ad Cyrillum de his ſcripſere (vt vidimus) litteras acerbiores. Auctor enim qui fertur nomine Ibæ (quiſquis ille fuerit) eandem circularem epiſtolam per prouincias legēdam miſit pro ſolatio ſuorum, & ignominia Catholicorum. Ceterùm (vt publica Acta teſtantur[d]) producta in Concilium epiſtola illa, non eſſe Ibæ comperta, ſicq; ea damnata, abſolutus eſt Iba. Sed de his inferiùs: iam verò ad res inter Cyrillum Paulumque tranſactas redeamus.

[c] Conc. Chalced. Act. 10.
DE EPISTOLA IBAE.
[d] Cōcil. Chalced Act. 10. & Concil. Nicen. 2. Act. 6.

His igitur ex Cyrilli ſententia omnibus probè confectis, cùm ſic mutuò in vnam eamdemq; fidem Catholicam concordare ſimul & conſentire ambæ partes repertæ ſunt, inita eſt ſimul cum pace communio, perfectaq; vnitas ſancita fœdere ſacramentorum. Etenim qui pro Orientalibus legatione fungebatur Paulus in eccleſiam ad Synaxim à S. Cyrillo introductus eſt, datumque ei etiam habere ſermonem ad populum, qui ſummo exceptus eſt plauſu. ſed hæc poſtea, immo ad finem anni huius contigiſſe probantur ex iis quæ inferiùs D dicturi ſumus: perducta namque fuiſſe conſtat vſque ad anni finem hæc anni huius exordio cœpta negotia.

PAVLVS EPISCOP. EMESENVS CONCIONATVR.

Iam verò è triſtibus aliquantulum emergat oratio, & quæ in his conflictationibus mærens diutiùs verſata eſt, in lætis exultet, & tamquam in deliciarum campo latiùs ſpatietur. Dum autem hæc agerentur, incidit natalis dies S. Ioannis Baptiſtæ, quo Cyrillus in eccleſia perbreuem huiuſmodi habuit concionem, cuius titulus ad temporis rationem plurimum confert, qui ſic ſe habet:

Homilia[e] Cyrilli Epiſcopi dicta in natiuitate Ioannis Baptiſtæ, Pharmuti vigeſimaoctaua, Indictione prima.] eſt hæc ipſa apud Romanos menſis Aprilis dies vigeſima nona. Diuerſe planè à communi ordine ſolitos Ægyptios celebrare feſtos dies ab aliis, diximus primo tomo Annalium. Sed hæc Cyrillus ad populum: E

[e] Ex cod. Anton. Auguſtini.

Eos qui pietate firmi ſunt, & ſacrorum dogmatum certiſſimam & ornatam habēt fidem, terram vberem Propheta nominat, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omnipotens; & benedicent vobis omnes Gentes. Terram verò vberem eſſe dicit, pro fœcundiſſimam & fructiferam, & fructuum domeſticorum matrem atque nutricem. Huiuſmodi autem eſt omnis Deo amabilis & ſancta anima, cultorem veluti quendam & ſeminatorem totius boni ſortita Chriſtum, qui etiam ſacrorum nobis dogmatum conſeruat * ſcientiam. Sed omnium inimicus (hoc eſt ſatanas) excitatur per tempora, ſuperſeminans tritico maligna zizania. At concordant de cetero per omnem conſiſtentes orbem terrarum Dei cultores Epiſcopi, rectam & vnam confitentes fidem: copulati ſiquidem ſunt noſtris Eccleſiis, magis autem totius orbis terrarum etiam apud Orientem conſtitutis: confeſſi enim ſunt Deo amantiſſimi Epiſcopi ibi conſtituti rectam & ſine profanatione fidem. Quæ

* coruſcat

autem

A autem ſcripſit ad me Deo amantiſſimus & reuerendiſſimus Epiſcopus Antiochiæ Ioannes; quæ verò ad eum reſcripſerim, Deo fauente, audietis.] hæc Cyrillus more maiorum, quòd non conſueuiſſent admitti ad communionem publicè excommunicati abſque relatione facta ad populum.

At in litteris vltro citroq; datis & in re maximi momenti conſultanda integer annus iſte eſſe videtur inſumptus, antequam Paulus legatus, Orientalium firmata concordia, ad communicationem integram in eccleſia admitteretur. Nam quod ad exactam habendam rationem temporis ſpectat; cùm in antiquis monumentis[a] reperiatur expreſſum, intromiſſum Paulum à Cyrillo in eccleſiam habuiſſe ad populum homiliam de fide Catholica die vigeſimanona menſis Chiach; apparet id ab eo factum eſſe ipſa die Natalis Domini, nempe vigeſimaquinta menſis Decembris. Etenim conſtat, Beda[b] auctore & aliis, Ægy- B ptios inchoare annum à quarto Kalend. Septembris, numerareque per menſes dierum triginta curriculo terminatos. Certè quidem ipſo die Chriſti Natiuitatis à Paulo habitam eſſe homiliam illam, ipſo eius exordio declaratur, vbi dicitur[c]: Opportunè nobis hodie religionem veſtram adhortari datum eſt, vt ſacrum quemdam chorum conſtituamus, & cum ſanctis Angelis exclamemus: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nam hodie nobis paruulus natus eſt, &c.] Quod cùm ita ſit, alterum de duobus dicendum eſt, vel titulum de certa menſis die eſſe mendoſum, vel Ægypti Eccleſiam vſum illum priſtinum reliquiſſe, quo (vt dictum eſt ſuo loco) diem Natalem Domini celebrare conſueuit ſexta Ianuarij.

[a] Apud Acta Concil. Epheſin. edit. Pelt. tom. 6. c. 13. in titulo.
[b] Beda de ratione tēp. c. 19.
[c] Apud Cyrill. homil. 7.

Sed redeamus ad Paulum: qui vbi concionem proſecutus, ſanctiſſimā Mariam Deiparam appellaſſet verbis illis: Peperit itaque Deipara Emmanuelem] populus acclamauit: Ecce C fides eadem eſt, donum Dei, Cyrille Orthodoxe: hoc audire cupiebamus. Qui non ita loquitur, anathema ſit.] Cumq; & idem Paulus paulo inferiùs duas perfectas naturas in Chriſto vno profeſſus eſſet, vnam ſcilicet perſonam affirmans, rurſum populus acclamauit: Rectè veniſti, Orthodoxe Epiſcope, dignus ad dignum: Chriſtiani dicunt, donum Dei, Cyrille Orthodoxe.] poſt hæc autem in eodem perſtans argumento Paulus ad finem perducere orationem ob ingruentem multitudinem cogitur: conſtat id quidē ex eo quòd veſpere eius diei rurſus in eodem conuētu Eccleſiaſtico Paulus inchoatam mane proſecutus orationem iſta præfatur[d]: Nuper apud dilectionem veſtram enixiùs differētes, propter fratrum noſtrorum frequentiam, lociq; anguſtiam, ante abſolutum ſermonē ſuggeſtum deſerere compulſi ſumus. At quamuis ſemel repulſi, age idem certamen denuò tentemus. Strenuus autem vir ille, impigerq; palæſtræ huius magiſter (*nempe Cyrillus*) quod tunc faciebat, etiam nunc D faciat: decernat ille certamen. Tunc enim alacri vultu, blandaque arriſione noſtro ſe certamine oblectari, minimè obſcurè indicabat. Tunc, inquam, blandè arridens, dexteramque veluti oliuæ ramum obtendens, ſe à nobis ſtare, puerumq; ſuum ſuperiorem euadere, coronaque redimiri, ac victorem declarari, auidè ſe cupere, manifeſtò declarabat.]

POPVLVS ALEXANDRIN. ACCLAMAT PAVLO MARIAM DEIPARAM PRAEDICANTI.
[d] Apud Epheſin. Conc. edit. Pelt. tom. 6. c. 14.

Sed hæc intercipiens verba populus acclamauit: Hoc Dei donum eſt: Cyrille omnes reddidiſti tui ſimiles. Dignus digno coniungitur. Populus tuus dixit: Epiſcoporum patrem ſerua Domine. Bene veniſti Epiſcope Orthodoxe, Orbis terrarum doctor. Qui ſic credit, diligitur. Magna doctrina, magnus quoque encomiaſtes. Paulus Epiſcopus dixit: Redeamus itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem, &c.] multaque de his locutus, perducēs ad finem orationem, conteſtatus eſt ſe ea locutum, quæ S. Athanaſius, Theophilus, Cyrillus, E immo & antiqui prædeceſſores Epiſcopi Alexandrini ſemper in Eccleſia docuiſſent. Demum verò finem imponens, populum ad audiendum Cyrillum inuitauit. Qui poſt Paulum ſuggeſtum conſcendens, perbreuem eodem argumento habuit orationem, qua ea quæ à Paulo fuiſſent dicta probauit. Sic igitur magna totius Eccleſiæ lætitia, firmata ſtabilitaque eſt pax totius Orientalis Eccleſiæ, communicantibus inter ſe mutuo qui antea à ſe inuicem diuiſi erant Epiſcopi: Pauluſq; re bene cōfecta, & Ioannem & alios, à quibus miſſus in Ægyptum legatus fuit, rediit, afferens ſecum Cyrilli litteras ad ipſum Ioannem Antiochenum Epiſcopum, quarum eſt huiuſmodi exordium[e]:

Lætentur cæli & exultet terra: ſoluta eſt enim interiacens maceria; quod mærorem afferebat, conquieuit, & omne tandem diſſidiorum genus ſublatum eſt, &c.] ſubdit de legatione Pauli, deq; mutua inita concordia, vbi fidei Orthodoxæ profeſſio ab ipſis per eum miſſa lecta eſt, quam hiſce ſuis litteris Cyrillus deſcripſiſſe voluit, de ſe verò calumniam ſuſpicionemque omnem auferre, qua hactenus aduerſariorum ſcriptis pulſatus eſſet, eadem

[e] Apud Cōcil. Epheſ. edit. Pelt. to. 5. c. 6. & apud Cyril. epiſt. 28.
DE CYRILLI AD IOANNEM EPISTOLA.

cum

cum Apollinare ſentire; nam ſubdit: Si ſanctiſſimum noſtri Saluatoris corpus non ex Virgine natum, ſed è cælo allatum aſſerimus: quomodo poterit illa Deipara (quod prædicamus) eſſe intelligenda? Quem enim tandem illa peperit, ſi Emmanuelem ſecundùm carnem verè non peperit? Riſu proinde explodendi ſunt, qui huiuſmodi contra me garriunt.] ita quidem Cyrillus ſugillans Theodoretum & alios, qui aduerſus duodecim capita à ſe edita conſcripſiſſent. Ad calcem verò hæc de epiſtola S. Athanaſij ad Epictetum ab hæreticis deprauata ſubinfert: Quia verò didicimus, quoſdam Orthodoxam præclariſſimi patris noſtri Athanaſij epiſtolam, quam ad B. Epictetum ſcripſit; adulteratam, deprauatamque edidiſſe, multoſq; grauiter hinc lædi: rati hoc vtile & ſalutare fratribus fore, ex vetuſtis exemplaribus, quæ ſincera & incorrupta apud nos extant, tranſcripta ad ſanctitatem tuam miſimus.] hæc Cyrillus, vt omne foramen obſtruat, per quod impietas antea irrepſiſſet. Iſta omnia quæ inter Ioannem & Cyrillum tranſacta ſunt, in publica relata fuere monumenta, & à pluribus exſcripta, quorum exemplar ſe ad Domnum Antiochenum Epiſcopum mittere Theodoretus in epiſtola ad eundem teſtatur, vbi ait [a]: Miſimus etiam exemplar eorum quæ tempore conuentionis & pacis ſcripta ſunt, &c.]

[a] Theodoret. epiſt. 122.

CYRILLI CAPITA PERMANSERVNT, THEODORETI ANTITHESES ABOLITAE.

Receptam quidem fuiſſe Cyrilli epiſtolam abſque etiã duodecim capitũ damnatione ab eis itidem qui ea impugnabant, Theodoretus vnus ex illis teſtatur in epiſtola (vt dictum eſt) ad Domnum Antiochenum Epiſcopum Ioannis ſucceſſorem; vbi inferiùs de alia Cyrilli epiſtola ad Acacium ſcripta: At ipſemet Cyrillus dum ſcriberet ad beatum Acacium, ſuam de his capitibus mentem & animum declarauit, cùm dixerit ſe illa ſcripſiſſe, vt ſe obiiceret & opponeret ad illius nouitatem & vanitatem, & quod compoſita pace, erant clara omnia & manifeſta.] hæc ipſe: qui tamen adhuc poſt initam concordiam eadem carpere minimè deſtitit (vt apparet ex dicta data ad Domnum Antiſtitem Antiochenum epiſtola) ſua verò prædicare ac ſuperextollere. Ceterùm cùm poſtea in Quinta [b] Synodo res eſt iuſtiori lance perpenſa, ipſius Theodoreti ſcripta aduerſus S. Cyrillum fuerunt ſanctorum Patrum ſententia condemnata. Quinetiam & Theodoſius Imperator (vt inferiùs ſuo loco dicturi ſumus) cuncta ſcripta aduerſus Cyrillum abolenda penitus eſſe, ſancita lege, mandauit.

[b] Quinta Synod. c. 13.

THEODORETVS PERSTAT IN AMICITIA CVM NESTORIO.

Quod rurſum ad Theodoretum ſpectat: etſi acceperit fidei formulam à S. Cyrillo conſcriptam, eidemq; ſubſcripſerit: haud tam citò potuit deſeruiſſe Neſtorij amicitiam, quam diutiùs pluribus coluiſſet officiis: ad ipſum enim hoc tempore eiuſmodi dedit epiſtolam quæ hac inſcriptione lecta ac ſcripta fuit in eadem Quinta Synodo œcumenica [c]:

[c] Quinta Synod. Act. 5.

Eiuſdem Theodoreti ad Neſtorium poſt vnitatem inter Orientales & ſanctiſſimum Cyrillum factam.

Domino meo reuerendiſſimo & religioſiſſimo & ſanctiſſimo patri Epiſcopo Neſtorio Theodoretus in Domino gaudere.

Quòd non vrbana conuerſatione delector, nec ſæculari curatione, nec gloria, nec altis ſedibus ſum alligatus, arbitror ſcire tuam ſanctitatem: licet enim & nihil aliud, ipſa tamen ſolitudo ciuitatis, quam gubernare ſortitus ſum, ſufficit hanc me philoſophiam docere. Non ſolùm enim ſolitudinem, ſed etiam plurimum habet rerum tumultus, qui poſſunt facere pigros etiam eos qui valde eis gaudent. Nemo igitur perſuadeat tuæ ſanctitati, quòd ego Epiſcopalem ſedem cupiens, cohibendo oculos meos, tanquam* Orthodoxas ſuſcepi Ægyptiacas litteras. Vt enim cum ipſa veritate dicam, ſæpiùs eas perlegi, & ſubtiliter diſcuſſi, & hæreticas illas amaritudine liberatas eſſe inueni: & timui quamdam maculam eis imponere; & certè in odio habens, quàm alius quidam, patrem illarum, tamquam auctorem tumultuum exiſtentem orbis terrarum. Et ſpero nullas pœnas ſuſtinere huius gratia in die iudicij: quoniam intentionem iuſtus Iudex exquirit. His verò quæ aduerſus tuam ſanctitatem iniuſtè & contra leges facta ſunt, nec ſi ambas manus meas aliquis incidat, patiar conſentire, diuina videlicet gratia me adiuuante, & infirmitatem animæ ſupportante. Et hoc certum etiam exigentibus per litteras feci: direxi verò etiam tuæ ſanctitati quæ reſcripſimus ad ea quæ ſcripſit nobis, vt cognoſcas, quod nullum nos tempus propter diuinam virtutem mutauit, nec multipedes* vel verſipelliones docuit, quorum hi quidem petram, illi folia per colorem imitantur. Vniuerſam fraternitatem quæ tecũ eſt, in Domino ego, & qui mecum ſunt, plurimum ſalutamus.] hactenus ad Neſtorium Theodoretus. Ad Ioannem verò Antiochenum Epiſcopum perbreuiter iſta tum ſcripſit:

* poſtquam

* polypodes ſtelliones.

Quoniam ſapienter gubernat Deus, & noſtræ prouidens concordiæ, & populorum procurans ſalutem, congregare nos in vnum præparauit, & conſonantes ſibi omnium oſtendit voluntates. Communiter enim perlegentes Ægyptiacas litteras, & examinantes earum ſubtiliter ſenſum, inuenimus conſonantes dictis à nobis eas quæ inde directæ ſunt, & palam contrarias duodecim capitulis, quibus vſque ad præſens, vt alienis à pietate, repugnantes permanſimus. Nam illa quidem habebant, carnaliter carnem factum eſſe Dei Verbum, & per ſubſiſtentiam vnitam, & conuentum per vnitatem naturalem, & Deum Verbũ primogenitum factum ex mortuis. Abdicabant verò & vocum diuiſionem quæ de Domino factæ ſunt, & alia verò ad hæc habebant Apoſtolicis quidem inſtitutis aliena, hæreticorum verò germina zizaniorum. Quæ verò nunc directæ ſunt, Euangelica generoſitate decorantur.] hæc ad Ioannem Antiochenum Theodoretus, quo ſuam in aduerſando Cyrillo excuſet, ſeu defendat potiùs incenſam contradicendi libidinem; cùm tamen haud diuerſam vel contrariam à ſe antea editis capitulis illis duodecim & appoſitæ ad ipſa defenſioni nouiſſimè ediderit fidei profeſſionem, ſed in omnibus concinnam & conſentientem prioribus ſuis ſcriptis. Hoc quidem animo viſus eſt fuiſſe Theodoretus erga Neſtorium etiam poſt concordiam hoc anno initam; quippe qui recitatis ad eum nuper litteris adeò obſtinatè profeſſus ſit, nunquam aſſenſurum ſententiæ in illum latæ. ſicque certum eſt ipſum aliquandiu perſeueraſſe animo ſubinfenſo aduerſus eumdem Cyrillum, quem nec proprio dignari nomine vides. vnde magis intelligere valeas immenſum à Deo poſtea præſtitum illi beneficium, cùm huiuſmodi ipſum inuolutum denſa caligine liberauit.

CYRILLI MANSVETVDO COMMENDATA.

Quod autem ad ſanctum Cyrillum ſpectat, obſtupeſco quidem, dum incredibilem & planè incomparabilem animi eius conſidero manſuetudinem, atque modeſtiam cum ſumma animi ſummiſſione coniunctam: quibus quidem omnibus virtutibus, præter innumera illa ſpecimina edita, ſuperiùs recenſita, additamentum modò illud adiecit omni laude digniſſimum. Etenim qui tempore perturbationis Eccleſiæ, cùm Concilium eſſet Epheſi congregatum (quòd res & perſona, quam gerebat, Romani Pontificis id exigeret) firma animi conſtantia, inflexo robore, erecto ſacerdotali vigore aduerſus Epiſcopos aduerſantes, perſecutores Comites, & Imperatorem ſemper ſtetit & reſtitit: poſtea conciliata pace, inita concordia, penituſque fugata diſcordia, adeò omni officio coluit amicitiam, vt quibus antea aduerſatus fuerat, ſe ſubiecerit, dum quos ſuorum ſcriptorum expertus eſſet calumnioſos reprehenſores, eoſdem ipſorum habere voluit cognitores. Etenim quæ poſt hæc opera elucubrauit, eadem mittere voluit Antiochiam, ab ipſo Ioanne Epiſcopo in primis, ac deinde ab aliis ſibi ſubiectis Epiſcopis cognoſcenda. Cur ita ſanctus ſacerdos? nonniſi vt huiuſmodi certis ex fiducia comparatis amicitiæ ſignis eoſdem Syriæ Epiſcopos in officio arctioribus vinculis contineret.

CYRILLVS COGNITORES SVORVM SCRIPTORVM ADHIBET ADVERSARIOS.

Teſtis quidem horum eſt ille qui adeò ipſi fuerat aduerſatus Theodoretus, in epiſtola ad Dioſcorum [a], vbi ait: Quòd verò beatæ memoriæ Cyrillus ſæpiùs ad nos litteras dedit, tuam ſanctitatem apertè ſcire arbitror: & quando ſua opera, quæ contra Iulianum ſcripſerat, Antiochiam miſit; ſimiliter cum ea quæ ipſe de Emiſſario ediderat, & petiiſſet à B. Ioanne Antiochiæ Epiſcopo, vt illa oſtenderet magiſtris, qui in Oriente ſcientia præſtarent: beatus ille Ioannes Cyrilli litteris obtemperans, libros nobis miſit: quos cùm legiſſemus, hominem ſumus admirati, & ſcripſimus ad Cyrillum beatæ memoriæ, qui iterum nobis reſcripſit, & nos diligentes ac beneuolos ſuo teſtimonio declarauit; quæ litteræ apud nos ſeruantur.] hactenus Theodoretus: qui etſi antehac viſus eſt priuato animi affectu fauiſſe Neſtorio; poſtea tamen æquiori animo fuiſſe erga Cyrillũ, atque tandem vehementiùs eſſe aduerſatum Neſtorio, ipſe in Epiſtola ad Sporadium data abundè teſtatur, cuius eſt exordium [b]: Cùm vniuerſus Orbis iam paulatim rueret, &c.] ſed reliquas anni huius res geſtas proſequamur.

[a] Theodor. epiſt. 83.

[b] Theod. epiſt. 1.

IVDAEI SEDVCTI RESIPISCVNT ET CREDVNT.

Eodem ferme tempore, ſequenti nempe anno à Conſulatu Antiochi & Baſſi (vt ex Socrate [c] colligi poſſe videtur) multi Iudæi, inquit, in Creta inſula Chriſti fidem receperunt, tali calamitate ad eam rem inducti. Iudęus quidam veterator ſe Moyſen eſſe ſimulauit, deq; cælo demiſſum dixit, vti Iudæos qui illam inſulam incolebant, per mare in continentem traduceret: ſe namque eumdum eſſe, qui olim Iſraelem per mare Rubrum ducens conſeruaſſet. Ad annum verò integrum nihil aliud moliebatur, quàm vt ſingulas ciuitates totius inſulæ peragraret, Iudæos in illis habitantes ad illud credendum impelleret, hortareturq; vt omnes ſuas diuitias & poſſeſſiones relinquerent. Nam eos per mare aquis exiccatum in terram promiſſionis ſe traiecturum pollicitus eſt. Illi igitur eiuſmodi vana & falſa ſpe in fraudem illecti, omnia opera quibus vti ſolebant, depoſuerunt, facultates & fortunas neglexerunt, earumque poteſtatem illis qui eas accipere vellent permiſerunt.

[c] Socrat. lib. 7. c. 36.

Vbi

Vbi dies profectioni ab illo veteratore præſtituta aduenit, ille præcedere, ſubſequi omnes cum mulieribus & pueris cœperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens deducit: ex eo in mare ſe præcipitare iubet. Proinde qui primi ad præcipitium acceſſerant, ita faciunt; & niſi diuina prouidentia illis proſpectum fuiſſet, multo plures interiiſſent. Nam fortè fortuna aderant Chriſtiani, quorum alij piſcatores, alij mercatores fuerunt. Hi nonnullos eorum aqua propè ſuffocatos (qui iam tum in calamitate conſtituti ſuam amentiam agnoſcere cœperunt) extrahentes conſeruarunt: alios, ne ſe in mare deiicerent, prohibuerunt, exitio eorum qui antè ſe præcipites dediſſent, commonſtrato. Iudæi tum fraude patefacta, cùm temerariam ipſorum credulitatem incuſarunt, tum Pſeudomoyſen illum occidere contenderunt. At eum nullo modo comprehendere poterant: quippe clàm ſe ex eorum aſpectu ſubduxerat. Vnde nonnullorum animo inſedit opinio, eum exitialem dæmonem fuiſſe, qui in ipſorum gentis perniciem, hominis ſpeciem induiſſet. Quocirca multi Iudæi in Creta ea clade impulſi, Iudaiſmo derelicto, ad fidem Chriſti ſe tranſtulerunt.] hucuſque Socrates: habet eadem [a] Paulus diaconus ex Theophane, & [b] Nicephorus, qui hæc ad tempora Procli Attici ſucceſſoris refert: ſed præſtat auſcultare Socratem, qui res ſui temporis ſcribebat.

[a] Paul. diac. Miſce. lib. 14.
[b] Niceph. lib. 14. c. 40.

Quod ad res ſpectat Occidentales; hoc eodem anno ſanctus Britius Turonenſis Epiſcopus oppreſſus aduerſariorum calumniis, ad Romanæ ſedis Pontificem à ſede pulſus appellat, à quo in ſedem ſuam reſtituitur. Sanè quidem appellare conſueuiſſe Gallicanos Epiſcopos quàm frequentiſſimè ad Apoſtolicam ſedem, ſanctus Leo in epiſtola ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis docet his verbis [c]: Nobiſcum itaque veſtra fraternitas recognoſcat, Apoſtolicam ſedem pro ſui reuerentia à veſtræ etiam prouinciæ ſacerdotibus innumeris relationibus eſſe conſultam, & pro diuerſarum (quemadmodum vetus conſuetudo poſcebat) appellatione cauſarum; aut retractata, aut confirmata fuiſſe iudicia.] hæc & alia ſanctus Leo. Sed quod ad Britij cauſam, audiamus Gregorium [d] eiuſdem Eccleſiæ Antiſtitem rem geſtam ita deſcribentem:

[c] Leo epiſt. 89.
[d] Greg. Turon. de Geſt. Fräc. lib. 2. c. 1. & lib. 10. c. 31.

Trigeſimo tertio ordinationis eius anno oritur contra eum lamentabilis cauſa pro crimine. Nam mulier ad quam cubicularij eius veſtimenta deferre ſolebant ad abluendum, quæ ſub ſpecie religionis erat veſte mutata, concepit & peperit. Qua de re ſurrexit omnis populus in iram, & tantum crimen ſub Epiſcopum referunt, volentes eum vnanimiter lapidare: dicebant enim: Diu pietas ſancti tuam celauit luxuriam, nec Deus nos diutiùs ſinet manus tuas indignas oſculando pollui. Ipſo quoque è contrario viriliter hoc negante: Afferte (inquit) infantem ad me. Cumq; oblatus fuiſſet infans triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Epiſcopus: Adiuro te per Ieſum Chriſtum Filium Dei omnipotentis, vt ſi ego te generaui, coram cunctis edicas. Et ille: Non es (inquit) tu pater meus. Populis autem rogantibus, vt quis eſſet pater, interrogaret: ait ſacerdos: Non eſt hoc meum: quod ad me pertinet, ſolicitus fui: vobis autem ſi aliquid ſuppetit, per vos quærite. Tunc illi magicis hæc artibus facta aſſeuerantes, inſurgunt contra eum mutua conſpiratione, & trahentes eum dicebant: Non diutiùs nobis falſo paſtoris nomine dominaberis. Ille autem, ad ſatisfaciendum adhuc populo, prunas ardentes in byrrum ſuum poſuit, & ad ſe ſtringens vſque ad ſepulchrum beati Martini vnà cum populorum turba accedit: proiectiſque ante ſepulchrum prunis, veſtimentum ſuum inuſtum apparuit, illo quoque ſic proſequente: Sicut iſtud veſtimentum ab his ignibus videtur illęſum, ita & corpus meum à mulierum coitu eſt impollutum.

Illis verò non credentibus, ſed contradicentibus, trahitur, calumniatur, eiicitur: vt ſermo ſancti Martini adimpleretur, quo dixerat: Noueris te in Epiſcopatu multa aduerſa paſſurum. Hoc enim eiecto, Iuſtinianum Epiſcopum conſtituunt. Denique Britius Romanæ vrbis Papam expetiit, flens & eiulans, atque dicens: Merito hæc patior, quia peccaui in ſanctum Dei, & eum delirum & amentem ſæpe vocaui, cuius videns virtutes non credidi. Poſt cuius abſceſſum aiunt Turonici ſacerdoti ſuo: Vade poſt eum, & exerce negotium tuum. Iuſtinianus verò egreſſus à Turonis, Vercellas Italiæ ciuitatem ingreſſus, iudicio Dei percuſſus, obiit peregrinus. Turonici eius obitum audientes, & in ſua malitia perdurantes, Armentium in locum eius conſtituunt. At Britius Epiſcopus Romam veniens, cuncta quæ pertulerat, Papæ refert: qui ad ſedem Apoſtolicam reſidens, & plerumque Miſſarum ſolemnia celebrans, inibi quicquid in ſanctum virum deliquerat, deflendo diluit. Septimo igitur regreſſus anno à Roma cum auctoritate Papæ illius Turonos redire

redire diſponit: & veniens ad vicum, cuius eſt nomen Laudiacum, ſexto ab vrbe milliario, manſionem accipit. Armentius verò febre corripitur, & media nocte ſpiritum exhalauit: quod protinus Britio Epiſcopo per viſum reuelatum eſt, qui ait ſuis: Surgite velociùs, vt ad tumulandum fratrem noſtrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumque illi venientes portam ciuitatis ingrederentur, ecce iſtum per aliam portam mortuum efferebant. Quo ſepulto, Britius in cathedram ſuam regreſſus eſt, ſeptem poſtea feliciter viuens annos.] hucuſque Gregorius.

His item Conſulibus (inquit Proſper [a]) totius orbis pace & conſenſione mirabili, Bonifacius (de quo ſæpe ſuperiùs) ab Africa ad Italiam peruenit & Vrbem, accepta Magiſtri militum dignitate: qui cùm reſiſtentem Aëtium prœlio ſuperaſſet, paucos poſt dies morbo extinctus eſt. Aëtius verò, cùm depoſita poteſtate in agro ſuo degeret: ibi cùm quidam inimicus eius opprimere eum tentaſſet, profugus ad Vrbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilioque vſus, pacem Principum interpellatæ poteſtatis obtinuit.] hæc Proſper. Apud Paulum [b] diaconum ſingulari certamine à Bonifacio legitur victus Aëtius: Marcellinus [c] autem, vulnere ab Aëtio inflicto periſſe Bonifacium narrat.

[a] Proſp. in Chron.
[b] Paul. diacon. lib. 14.
[c] Marcellin. hoc anno.

Hoc item Domini anno ex hac vita migraſſe ponitur ſanctus Ioannes Rauennæ Epiſcopus, cuius præclara eſt memoria inter ſanctos Rauennates Antiſtites. Quod autem ad hunc ipſum datum legitur Valentiniani Imperatoris reſcriptum, quo Rauennati Eccleſiæ conceditur, vt ſit Archiepiſcopatus, & ipſius Eccleſiæ Antiſtites vtantur pallio & omni genere pontificalis decoris: num hæc vera ſint, ad exactam ſunt reuocanda cenſuram. Et vt cuncta poſſint diligentiùs examinari, hic primum deſcribendum eſt ipſum Imperatoris reſcriptum, recitatum ab eo qui diligenter res eius Eccleſiæ eſt proſecutus, Hieronymo Rubeo. ſic enim ſe habet:

In nomine Domini Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Fl. Valentinianus fidelis Ieſu Chriſti Maior Imperator Ioanni viro ſanctiſſimo Archiepiſcopo Rauen. ciuitatis.

Si Redemptoris noſtri plena pietate clementia dignos ſuæ maieſtatis honorificat ſacerdotes, & chariſmatum dono clarificat: quanto magis nos, qui ab eius pietate regalia ſupra gubernanda ſuſcepimus, cultum religionis & reuerentiæ honorificentiùs debemus impendere, eis maximè qui virtutum experimento Deo cognoſcimus propinquantes: vt inde illis etiam præſtet augmentum, vnde eos probabiliter Dei clementiam . . . ſalute impetrare confidimus. Ac proinde Imperiali auctoritate ſancimus, ſanctitatem tuam, & ſanctam tuam Rauennatem Eccleſiam, atque vniuerſos poſtea Deo . . . Præſules Archieratica dignitate euectam, Metropolitæ decore ſublimandam, ſeu Archiepiſcopali faſtigio . . . præponendam. Conſtituimus ſub ſacroſanctæ eius Eccleſiæ ditione ordinationem totius Æmiliæ noſtræ prouinciæ ciuitatum omnium Deo amabilium Epiſcoporum creationis, id eſt, Sarſenæ, Cæſenæ, Forumpopuli, Forum Liuij, Fauentiæ, Forum Cornelij, Bononiæ, Mutinæ, Regij, Parmæ, Placentiæ, Brixilli, Vicohabentiæ, Hadriæ, omniumque monaſteriorum ſub eius diſpoſitione reiacentium, & in eis ſeruientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apoſtolicæ dignitatis honorem pallij & omnis pontificalis decoris vſum, ſicut ceteri ſub noſtra Chriſtianiſſima poteſtate ſæpe degentes fruuntur Metropolitæ. Condecet enim nos ad honorem ſacerdotis efficaciter propter . . . . & maximè vbi ſerenitatis noſtræ præfulget præſentia: quatenus ſecuritate ſuffulta ſanctitas tua, ſanctaq; tua in perpetuum Eccleſia, cum meritis virtutum, honoris etiam noſtræ ſerenitatis dono & in poſterum fulgeat. Dat. VI. Id. Ianuar. Rauen.] hactenus priuilegium, quod quidem antiquitus ſcriptum non negamus, & recentioribus hiſtoricis res Italiæ proſecutis cognitum ſcimus, qui de eiſdem Eccleſiis Rauennati Archiepiſcopatui ſubiectis pariter meminere: ſed num æquè germanum ſit, hoc diſſerendum eſt.

Imperioſa planè res eſt amor patrię, immo tyrannus, vt qui ſæpe hiſtoricum cogat ea tueri, quæ ſi de aliis dicerentur, procul exploderet: cùm & intelligat, quot conciues habeat, tot duros experturum fore cenſores, & inofficioſi querela redargui, fortaſſis & patriæ proditorem inſcribi atque proſcribi, ſi quod publica ſeruant archiua monumentum, & ciuium omnium ore fertur, in controuerſiam reuocare, negare, & impoſturæ redarguere vir diſertus & veritatis cultor auderet. Hinc videas noſtrum Rubeum iure quidē horreſcentem pallium ab Imperatore conferri in eodem priuilegio dici, eò à pietate potiùs quàm veritate ipſum adactum, vt iſta diceret: Non pallio illo quidem quod Pontifex Maximus è diui Petri corpore

A

pore ſumptum præbere conſueuit,ſed quodam quaſi paludamento,quo in ciuitate & pompa tum vti ſoli Cæſares conſueuerunt, vniuerſali & perpetua omnium deinde qui ſuccederent, Archiepiſcoporum prærogatiua Ioannem donauit.] hæc ipſe ex pietate potiùs (parcat, quæſo) quàm veritate. Etenim ne à longè petitis argumentis vtamur: ex Imperatoris reſcripti verbis verborum ipſius interpretatio germana quæratur: de quali enim pallio intellexerit, nónne ipſe declarat, cùm mox iſta ſubdit? Sicut ceteri ſub noſtra Chriſtianiſſima poteſtate ſæpe degentes fruuntur Metropolitæ] Archiepiſcopi quidem, non Cæſares. Si igitur Rauennati Archiepiſcopo ille conceſſus eſt vſus pallij, quo alij Archiepiſcopi vti ſolerent, planè ipſe Valentinianus declarat de communi ceteris Metropolitanis pallio intellexiſſe. aliàs illud dicendum eſſet (ſi volumus de paludamento eam debere vocem intelligi) omnes Metropolitanos Antiſtites Imperatoris paludamento decoros incedere conſueuiſſe; quo nihil dici poſſit abſurdius.

B

Cùm igitur ex verbis ipſius reſcripti de eo pallio intelligi neceſſe ſit, quo reliqui vti ſolerent Metropolitani: certum eſt nonniſi à Romanis Pontificibus illud Archiepiſcopis fuiſſe ſolitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Et vt de his nulla remaneat dubitatio; conſtat eſſe profeſſos Rauennates Epiſcopos, tum pallium, tum alia priuilegia ſe accepiſſe ab Apoſtolica ſede. Etenim S. Gregorius Papa in epiſtola ad Ioannem Rauennatem Epiſcopum data hæc inter alia[a]: Præceptum beatæ memoriæ deceſſoris noſtri Ioannis Papæ nobis in ſubditis tranſmiſiſtis annexum, continens, omnes conſuetudines ex priuilegio prædeceſſorum noſtrorum conceſſas vobis Eccleſiæq; veſtræ debere ſeruari.] & inferiùs de priuilegiis à Romana Eccleſia Rauennati conceſſis: Scitote in ſcrinio noſtro de priuilegio Eccleſiæ tuæ ſubtiliter perquiſitum. Et quidem quædam inuenta ſunt, quæ omnino poſſint fraternitatis tuæ intẽtionibus obuiare: nihil autem in quo de huiuſcemodi capitulis pars veſtræ poſſit Eccleſiæ roborari. & ad poſtremũ:] Admoneo, quatenus, niſi deceſſorum meorum munificentia tibi hæc per priuilegium tributa docueris, vt in plateis pallium ferre vlteriùs non præſumas, &c.] hæc & alia plura Gregorius, illud frequenter inculcans, ſic conceſſum ab Apoſtolica ſede pallium Epiſcopo Rauennati, vt illo non alio modo vteretur, quàm quo vti ſolerent omnes Epiſcopi Metropolitani, quibus idem ab Apoſtolica ſede conceſſum eſſet. Ceterùm neque factum, vt conceſſo ſemel pallio Eccleſiæ Rauennati, illud abſque noua conceſſione Romani Pontificis ſuperinduerent iidem Archiepiſcopi Rauennates, ſed ſinguli ſucceſſores illud ſibi concedi ab ipſo peterẽt Romano Pontifice; quod docet exemplum Maximiani Rauennatis Epiſcopi in locum Ioannis ſubrogati, cùm & illud ipſi petenti Gregorius[b] Papa miſit.

C

[a] Gregor. lib. 2. epiſt. 54.

[b] Gregor. lib. 5. epiſt. 8.

D

Sed quid accidit? Cùm Rauennates Epiſcopi aliquando ſchiſmate diuiſi eſſent ab Apoſtolica ſede, ne ab ea ex conſueto more peterent pallium, tunc putamus vafrum eiuſmodi excogitatum fuiſſe commentum, vt nomine Valentiniani Imp. ſanctio ſcriberetur, qua declararetur & iura Archiepiſcopalia & perpetuũ vſum pallij ab ipſo Rauennatibus Archiepiſcopis fuiſſe conceſſa; ac ſic ipſi, inuitis licet Romanis Pontificibus, pallio vterentur. Mos quidem iſte vetus ſchiſmaticorum fuit, vt ab ipſa Romana Eccleſia ſchiſmate ſeparati, ad patrocinia confugerent Imperatorum. Id quidem factum eſſe in hac ipſa, de qua eſt ſermo, conſtitutione Imperatoris, præter illa quæ dicta ſunt, alia plura rectè ipſam intuenti demonſtrant. Conferat eam diligens inquiſitor cum aliis eiuſdem Auguſti ſanctionibus, & videbit certè longè longiùs ab illis abhorrere. Quamnam illius conſtitutionum eo modo incipere deprehendet? Vel quam quis inueniet ipſius vel aliorum Imperatorum ſancitam conſtitutionem, in qua licet vnus Auguſtorum aliquid ſtatuat, non omnium tunc regnantium Imperatorum nomina ſimul apponantur? Quid etiam ſibi vult illud in titulo, Maior Imperator? cur non Maximus, vt omnes ſolebant? cur Maior, quod nullus ſic inſcribere conſueuit? mittamus reliqua; nam in ſingulis ferme verbis eiuſmodi eſſet adhibenda cenſura. Sed ſatis hæc tibi, prudens & ſagax lector, puto ſufficere poſſe: vt etiam tacendum ſit, quòd abſque Conſulibus datum reperitur reſcriptum, quod tantæ rei priuilegium conſtitueret. At quæ maximi ſunt momenti ad poſtremum perueſtigemus.

E

Quonam modo, rogo, potuerunt ab eodẽ Imp. hoc tempore tot ei eſſe cõceſſæ Eccleſiæ, quæ in dicto priuilegio nominantur, cùm nonnullas ex illis etiã ſub S. Leone Romano Pontifice conſtet fuiſſe ſub Archiepiſcopatu Mediolanenſis Eccleſiæ conſtitutas? Etenim cùm ex præcepto eiuſdem S. Leonis Papæ cogeret Euſebius Mediolanenſis Archiepiſcopus ex ſibi ſubiectis Epiſcopis prouinciale Concilium, certum eſt ad illud conueniſſe, atque eidem ſubſcri-

A

ſubſcripſiſſe inter alios Epiſcopum Regienſem, Epiſcopum Placentinum, & Brixillenſem, qui in dicto reſcripto nominantur inter Epiſcopos Rauennati addictos Eccleſiæ. Extat quidem de his epiſtola Synodalis omnium comprouincialium Epiſcoporum ſubſcriptionibus conſignata, atque typis excuſa poſt numeratas quinquagintaduas eiuſdem S. Leonis epiſtolas. Sed ſatis, dices lector, detectas penitus ſentimus impoſturas: iam ex his ad alia emergamus. Verùm ſciant omnes, nihil ob id detractum eſſe nobiliſſimæ Eccleſiæ Rauennati, ſi ſpuriis exufflatis, ipſe purus demonſtratus eſt fons primarius, vnde in eam, vt Archiepiſcopali ſede ſit inſignita, & ſacro dotata pallio, priuilegia effluxere, nempe ab ipſa Romana Eccleſia, à qua & reliqui Metropolitani ſe id iuris conſecutos eſſe congaudent. Sed ad ſequentis anni res geſtas oratio euocatur.

B

IESV CHRISTI ANNVS 433. SIXTI PAP. ANNVS 2. THEODOSII 26. VALENTINIANI 9. IMPP.

QVi ſequitur ordine quadringenteſimus trigeſimus tertius Chriſti annus, nomine Conſulum Theodoſij Auguſti decimumquartum, & Anicij Maximi inchoatur: quo noui ex veteribus exorti turbines Orientalem nonnihil exagitarunt Eccleſiã. Stabilita enim pace vltimo anni ſuperioris termino inter Ioannem Epiſcopum Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum: nõnulli ex iis qui Neſtorium ſectati eſſent, erga eum hactenus procliuiores, haud rata habuere quæ pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum tranſacta fuerunt; cauſantes nimirum, haud ſuſcipiendum in communionem fuiſſe Cyrillum abſque ſuorum capitulorum damnatione. Rurſum verò aliqui ex parte Cyrilli in ipſum cõmoti ſunt, quod de eo accepiſſent, iniquis conditionibus communicaſſe cum Orientalibus. Sed quomodo hæc ſe habuerint, audiamus ex Liberato diacono rem geſtam ita narrante[a]:

NOVAE TVRBAE EX AGITANT ORIENTALEM ECCLESIAM.

C

Aſcendens ergo Antiochiam Paulus obtulit Ioanni Archiepiſcopo & omni Cõcilio epiſtolam Cyrilli. Qui vt cognouerunt eum ſuſcepiſſe fidem à ſe directam, & in eius ſubſcripſiſſe confirmationem, pacem cum eo & eius fecerunt Concilio, damnantes Neſtorium, & ſuſcipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Epiſcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum erraſſe, & poſtea veritatem agnouiſſe, & culpantibus Ioannem, cur ab eo non expetierit capitulorum eius damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio per Eulogium presbyterum & Apocriſarium Alexandrinæ Eccleſiæ culpauerunt Cyrillum, cur ſuſceperit ab Epiſcopis duarum conſenſionem naturarum, quod Neſtorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconij & Acacio Melitenſi Epiſcopo hoc ipſum de Cyrillo videbatur.] hæc Liberatus. Porrò & illud additum eſt, vt Neſtoriani epiſtolam quamdam nomine Cyrilli confixerint, qua ſe palinodiam recantare ipſe ſignificaret, & quæ facta eſſent Epheſi omnino reſcindere: tale fuit per Neſtorianos diabolicum excogitatum aduerſus S. Cyrillum commentum.

[a] Liberat. diacon. Breuiar. c. 7.

MVLTI QVESTI DE IOANNE, ALII DE CYRILLO.

D

NESTORIANI QVID DE CYRILLO MENTITI SINT.

Hæc quidem de Cyrillo longè lateque in Orientalibus Eccleſiis diffamata, plurimorum ſanctorum virorum animos pulſauere, vt Acacij Epiſcopi Meliteni, Valeriani Iconij, Succeſſi Epiſcopi Diocæſareæ, atque aliorum: ſed & perturbauere inſignioris famæ monachos Orthodoxos, & inter alios magnum illum Iſidorum Peluſiotam, qui nonnihil infensè ad Cyrillum hæc ſcripſit[b]:

E

Oportet te, ô admirabilis, inconuertibilem ſemper eſſe, neque timore prodere cæleſtia, neque tibi ipſi contrarium apparere. Nam ſi ea quæ à te nunc ſcripta ſunt, comparaueris prioribus; aut adulationi apparebis obnoxius, aut falſitatis miniſter, vana quidem gloria ſuperatus, magnorum autem altercatorum non imitatus certamina, qui omni vita ſua in exilio affligi paſſi ſunt, quàm vt peruerſum dogma vſque ad aures ſaltem ſuas admitterent.] hæc Iſidorus: eodem ferme argumento & ſuperiùs nominatos Epiſcopos ad eumdem Cyrillum ſcripſiſſe, quæ rurſus Cyrillus ad eos reſcripſit oſtendunt. At non hoc ſolum ſceleſtiſſimi operati ſunt Neſtoriani; ſed grauius his addiderunt facinus, cùm falſas litteras nomine Philippi Romani presbyteri, qui in Concilio Epheſino honorifica functus erat legatione, vulgarunt, quibus ſignificabatur, Sixtum Romanum Pontificem ægro tuliſſe animo damnationem Neſtorij: quæ quidem audientibus magnum ſcandalum intulerunt. teſtantur id ipſius Cyrilli litteræ pro ſua defenſione conſcriptæ.

[b] In addit. ad Liberat. diac.

ISIDORVS QVID AD CYRILLVM.

His enim omnibus impoſturis hæreticorum occurrendum fuit Cyrillo Alexandrino, qui proximè

A proximè aderat. Quamobrem ad Acacium Melitenum litteras reddidit, plenè docens, non aliter quàm fide Catholica ſalua, ſe cum Orientalibus pacem compoſuiſſe [a]: eſt earum exordium: Res quidem dulcis & admiranda & plurimi facienda eſt fratribus ſalutatio, &c.] His quidem cùm quę ab Imperatore Theodoſio, à Ioanne, & aliis, potiſſimùm verò à Paulo legato Epiſcopo Emeſeno geſta eſſent, ſingillatim recenſeat; nihil ſe innouaſſe de his quæ in Concilio Epheſino probata fuiſſent, pluribus demonſtrat, inſinuatque Neſtorianorum conatus, qui cum ſe ab ea pace excluſos videant, omnia ſtudeant perturbare, quo grauiùs in Eccleſia prœlium excitent: nam poſt multa aduerſus ipſos iſta ſubdit, excogitatas ab eis aperiens impoſturas [b]: Eos (inquit) qui cum ipſis eadem ſentire non ſuſtinuerunt, flagitioſiſſimè dilacerant, & ſanctorum Epiſcoporum Apologiam (de Orientalibus loquor) acerbè proſcindunt. Deinde detorquentes eam pro ipſorum libidine ad ea quæ lubet, & non rectè ſentientes, dicunt eam à Neſtorij vocum nouitatibus non diſcrepare. B Simul autem & nos vituperant, quaſi iis quæ olim ſcripſimus contraria ſenſerimus, &c. vocat Apologiam Orientalium, quam ſuprà recitauimus eorumdem fidei profeſſionem, quam aduerſarij iactarent eamdem planè eſſe cum ea, quam ipſi Neſtorio fauentes olim edidiſſent: ſed quàm hoc falſum ſit, idem Cyrillus pluribus aperit.

[a] Cyril. epiſt. 29. & in Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 5. cap. 7.

CYRILLVS NESTORIANORVM DETEGIT IMPOSTVRAS.

[b] Ibid. epiſt. 25. Cyril.

Ad poſtremum verò quid cauere debeat, his verbis admonet: Si epiſtolam nonnulli circumtulerint, tamquam à religioſiſſimo Philippo Romanæ Eccleſiæ presbytero ſcriptam, quaſi ſanctiſſimus Epiſcopus Sixtus depoſitionem Neſtorij moleſtè ferat, ipſiq; bene loquatur; non credat hoc ſanctitas tua: ſcripſit enim conſona ſanctæ Synodo, omniaq; illius Geſta confirmauit, & nobiſcum conſenſit. Si verò à quibuſdam circulata fuerit epiſtola, tamquam à me ſcripta, quaſi eorum quæ Epheſi geſſimus pœniteat; contemnatur & hoc. Sumus enim per Saluatoris gratiam adhuc ſana mente & cooperanti ratione non deſtituti.] C hæc ad ſanctum Acacium Cyrillus Alexandrinus de Neſtorianorum technis atque calumniis. Litteras autem, quas ſe dicit accepiſſe à Sixto, paulo inferiùs reddituri ſumus: modò Cyrillum his afflictatum anguſtiis conſectemur.

CALVMNIIS ILLATIS CYRILLVS OCCVRRIT.

Quod enim ſciret & aliorum aures eamdem peruaſiſſe calumniam, ſcripſit etiam ad has ipſas calumnias confutandas idem ſanctus Cyrillus ad Succeſſum Diocæſareæ in Iſauria Epiſcopum: qua cum de duabus naturis non diuiſè (vt Neſtorius dicebat) ſed indiuiſè & inconfusè vnitis Verbo pluribus diſputet, & in multis differre profeſſionem Antiochenorum à Neſtorij perfidia itidem palam faciat, vt nec locus calumniæ eſſe poſſit quòd in ipſa ſua profeſſione Neſtorij hęreſim cõfirmarit: ad poſtremum de Neſtorianorum falſis litteris, tum Philippi Romani presbyteri, tum ſui ipſius nomine ſparſis, admonet, cautumq; reddit, ne illis fidem adhibere debeat: atque etiam de Sixto Romano Pontifice certiorem facit, D ſcripſiſſe ipſum conſona in omnibus Epheſino Concilio, & cuncta quæ in ea acta eſſent ſtabiliuiſſe. eſt eius epiſtolæ exordium [c]: Declaratur quidem veritas, &c.]

[c] Cyril. in fine lib. de Incarnat. Vnigeniti.

Scripſit & ad Valerianum [d] Iconij Epiſcopum eodem argumento litteras, quas de Incarnatione Verbi exegeſes nominant: in quibus pariter ad finem demonſtrat, quàm longè abſit, vt Orientales Epiſcopi, nempe Syri, cum Neſtorio ſentiant, & quàm falsò hanc illi calumniam impingere conati ſint. Vnde & eum, vt cautè agat, ita in fine admonet: Si qui igitur ſunt, qui illos diuerſa ab his ſentire falsò affirmauerint: nulla eorum dictis fides adhibeatur; verùm tamquam impoſtores & mendaces ſecundùm patrem ſuum diabolum amandentur, ne quando illos qui rectè incedere cupiunt, perturbent. Quòd ſi qui epiſtolas concinnatas ab illis exhibuerint, tamquam quæ à viris ſpectatis editæ ſint; tamquam ſpuriæ & commenticiæ reiiciantur.] hæc ad Valerianum Cyrillus. E

[d] Extat inter Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 6. c. 17.

CYRILLVS MONET EPISCOPOS VT CAVEANT IMPOSTVRAS NESTORIANORVM.

Sed & ad Dynatum Epiſcopum Nicopolis Epiri ſcripſit hoc eodem anno epiſtolam, qua cùm de rebus inter ſe & Orientales tranſactis eum certiorem reddit, mittit quoque epiſtolas ea de cauſa inter ſe & Ioannem vltro citroque datas; admonens, ne præter illas, alias ab aliis euulgatas accipiat. Fuit & de his ipſis admonendus Apocriſarius eius Eulogius degens Conſtantinopoli, apud quem à nonnullis Palatinis querelæ non leues de ipſo Cyrillo ingeſtæ fuerant (vt dictum eſt) quod duas naturas in Chriſto, ſicuti Neſtorius, confeſſus eſſet. Ad hunc igitur Eulogium, cùm hæc ab eo per litteras Cyrillo ſignificata fuiſſent, litteras ipſe reddidit, quas Commonitorium ad Eulogium nominant; in quo hæc ipſo exordio [e]: Expoſitionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, dicuntque quòd duas naturas nominent, & quòd iſtos Alexandrinus tolerauerit, immo laudauerit. Qui verò Neſtorij ſunt, & hunc ita ſapere dicunt, attrahentes ad ſe eos qui ex-

[e] Cyril. epiſt. 30.

A actam veritatem ignorant. Accuſantibus autem nos illud dicendum eſt: Non eſſe omnia quæ hæretici dicunt, fugienda & recuſanda: nam multi ex illis ea confitentur, quæ & nos confitemur; vtpote Ariani, cùm Patrem omnium conditorem & Dominum eſſe dicunt: an conſentaneum erit, vt ob eam cauſam tales confeſſiones fugiamus? Ita de Neſtorio ſentiendum. Is etiãſi duas naturas eſſe dicat, carnis & Dei verbi differẽtiam ſignificans (eſt enim & alia Verbi, & alia carnis natura) hoc tamen non ſecundũ vnitatem nobiſcum cõfitetur, &c.] pluribus enim docet, ſic Neſtorium duas in Chriſto prædicare naturas, vt eas inter ſe diuiſas, duas pariter perſonas conſtituere aſſeueret, Orthodoxos autem duas in Chriſto ſemel vnitas, non tamen confuſas confiteri naturas, atque vnam tantùm conſtituere Chriſti perſonam. Cùm alioqui à Neſtorianis illam quoque (vt ibi ipſe teſtatur [a]) Cyrillus calumniam paſſus ſit; quòd cùm diceret duas naturas in vnam perſonam eſſe vnitas, illi iactarent duas B naturas in vnum confuſas prædicare cum Apollinari Cyrillum: à qua quidem calumnia cùm ibi tum aliis quoque ſcriptis ſæpe ſe ipſe purgauit.

[a] Cyril. Epiſt. 30.

NOVAE CALVMNIAE PARANTVR.

Ex his igitur quæ dicta ſunt, incubuit Cyrillo, non his tantùm ſe ipſum à Neſtorianorum liberare calumniis, ſed & Ioannem Antiochenum, alioſq; Orientales, quorum probauerat fidei profeſſionem, defendere; quod pluribus ſcriptis quàm diligentiſſimè præſtitit. Hæ quidem turbæ poſt pacem hoc anno agitari cœptæ ſunt à Neſtorianis in Orthodoxos. Sed quibus armis illi huiuſmodi bellum pararunt? Hæc cùm ſciueris, perfacilè intelliges ſub quibus hi ſignis militarint: etenim cum eos videris nonniſi calumniis, fraudibus & impoſturis litteras falſas magnorum virorum nomine adornantes, verbiſque mendacia mendaciis conſuentes; cuiuſnam milites ipſi fuerint, probè noſces, nempe miniſtros ſatanæ transfiguraſſe ſe in angelos lucis. Neſcit enim pura religio impoſturas, nec quærit fucos veritas, neque C fides Catholica nititur calumniis & fraudulentiis; graditur libera, & ſecura ſinceritas, ſola gaudens comite ſimplicitate.

In primis verò quod pertinet ad Sixtum Romanum Pontificem, Neſtoriani ſuis litteris calumniati ſunt, ipſum ægro animo tuliſſe Neſtorij abrogationem: ſed quàm id à veritate abhorreret, ipſe S. Cyrillus in teſtimonium veritatis, ad conuincendam Neſtorianorum falſitatem, ad ſe ſcriptas ab ipſo Sixto (vt vidimus) citauit litteras, quas induſtria viri eruditi Antonij de Aquino nobis codex Vaticanus exhibuit, licet mendoſas ſatis: cùm verò ſciamus nondum impreſſas, hic ipſas cudendas quàm potuimus emendatiores curauimus, pręclarum ſanè antiquitatis monumentum: oſtenditur enim, quàm verum ſit, quod Cyrillus ait, Sixtum magnopere execratum eſſe Neſtorium, & lætatum inita inter Orthodoxos concordia. ſic enim ſe habent:

D Sixtus Epiſcopus Cyrillo Alexandriæ Epiſcopo.

Magna ſumus lætitia alacritatis impleti, poſtquam (ſicut legimus) ex alto nos Oriens viſitauit. Ecce enim ſolicitis nobis, quia * neminem perire volumus, ſanctitas tua redintegratum corpus Eccleſiæ ſuis epiſtolis indicauit: redeuntibus eius in ſua membra compagibus, neminem foris iam videmus errare; quia intus omnes poſitos fides vna teſtatur. Lætamur è medio noſtrum, qui hoc opus fecit, ablatum: ſoli ſibi nunc non credet (*Neſtorius ſcilicet*) quod ſenſit & intelligit obfuiſſe: qui contra hunc nixus eſt (*Cyrillus videlicet*) cum profitemur omnibus profuiſſe. Sed conuenit à triſtibus nos ad læta tranſire; quia ipſe cui quæſtio mota fuerat, de Eccleſia vniuerſali mærore ſublato, tempus nobis præſtitit gaudiorum. Christus denique Deus noſter, quàm verè * ſit ſua cauſa, monſtrauit, E quando ita res dignatus eſt gubernare, vt tantæ rei & talis iudicium ſeruaret ſuorum conuentui ſacerdotum.

* qui

SIXTI EPISTOLA AD CYRILLVM.

* vera

In vnum congregati Apoſtoli de fide ſæpe tractarunt: in vnum nunc conuenientes Apoſtolici de eius victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conuentu! gaudij cæleſtis iudicium tales habere debuit cognitores: & quia res & cauſã depoſcit, locum quoque conuenit intueri. Ad beatum Apoſtolum Petrum fraternitas vniuerſa conuenit: ecce auditorium congruens, auditoribus conueniens audiendis. Habuerunt coepiſcopi noſtri illum congratulationis teſtem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili Synodo, quam natalis mihi dies, fauente Domino, congregarat, quia ſic credendum eſt, ipſe præcedit: quandoquidem probetur nec ſpiritu nec corpore defuiſſe: adfuit palmæ, qui contentioni non defuit: iuuit animorum vota noſtrorum, qui videret ſymbolo primo inter Apoſtolos tradito derogari: non paſſus eſt nefandum caput gaudere ſolatiis, nec turbari diu ſicut luculento gurgite fontis illius perſpicui puritatem. Ad nos

SYNODVS IN NATALI PAPAE SIXTI HABITA.

nos reuerſi ſunt fratres:ad nos,inquam,qui morbum communi ſtudio perſequentes,anima- A
rum curauimus ſanitatem.

SIXTVS IOANNEM EXCVSAT.

Non ſe exuli veſtro *(Neſtorio ſcilicet)* ſanctus frater noſter Ioannes addiderat: non eius
eſt blaſphema prædicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, ſuſpendit ſuam
ſententiam,non negauit:nam quid in inuentorem malorum poſſet aliud iudicare,niſi quod
probatur ipſe *(Deus videlicet)* per ſacerdotes ſuos, cuius agebatur cauſa, ſentire? Statuerat
hoc nimirum de noſtrorum deſertore caſtrorum, quod à ducibus fidei ſuaderet perfidia iu-
dicari: numquam ſe à noſtro numero ſeparaſſet, in quem potuit & reuerti. Exulta frater
cariſſime,& ad nos,recollectis fratribus, victor exulta:quærebat Eccleſia quos recepit: nam
ſi neminem perire volumus de puſillis, quanto magis gaudendum nobis eſt ſanitate Recto-
rum? Legimus,vna ouis quantum gaudij reportata præſtiterit,& idcirco intelligendum eſt,
quid laudis habeat tantos reuocaſſe paſtores: greges aſpiciuntur in ſingulis, nec vnius hic B
cauſa tractatur,quoties agitur de ſanitate multorum. Lætamur hic nihil egiſſe nos præco-
quum, quando fructu noſtræ ſententiæ gratulamur.

SIXTI PAP. TOLERANTIA.
[a] Pſal. 120.
[b] Matth. 15.
* dominum

Suſtinuimus fratres, certi eos non ſpinas, ſed vuas eſſe lecturos: in euidenti eſt noſtro-
rum vindemia gaudiorum, quæ ſanctam Synodum largitate gratulationis impleuit: vi-
neam ſuam cuſtos ille curauit, quem ad cuſtodiendam domum Iſraël nec dormitare, nec
obdormire Dauid Propheta[a] teſtatur. Infœcundum illud Chriſto noſtro nec afferens fru-
ctum ſuſcepit flamma ſarmentum: ſed vt hoc videmus conuenire damnato, ita de reuer-
ſis ad nos fratribus conuenit dicere, quia non potuit à diabolo eradicari plantatio, quam
plantauerat Pater[b]. Illum ergo ſibi ignis æternus, hunc poſſeſſoris æterni vinea vendica-
uit: in tantum vt Antiochenæ Eccleſiæ ſacerdotem vocari à ſanctitate tua iam nunc ve-
nerabilem virum & domnum* gaudeamus: & merito vocatur domnus, qui commu- C
nem Dominum recognouit, qui incarnationis eius voce Catholica nobiſcum myſterium
confitetur.

* dictionis
DE CALVMNIIS IN CYRILLVM ILLATIS.

Bene nobis breuiter tua fraternitas, quæ ſunt ſuper eodem negotio geſta, narrauit;
ſed mirati non ſumus, quòd à diſſentientibus in te compoſitam legimus deiectionis* in-
iuriam. Nouimus, frequenter patere calumniis veritatem, nec tamen vmquam poſſe
falſitate ſuperari: votiuæ ſunt ſemper fidem moleſtiæ prædicanti: his namque cum beati-
tudine copioſa merces paratur in cælo, quibus propter iuſtitiam maledictiones, perſe-
cutiones, & omne malum præcipitur ſuſtinere. Paſſus es falſitatem, vt victricem faceres
veritatem: & ideo nunc inſultandum eſt falſitati, quia nullus perire potuit veritati. Expe-
ctamus igitur memorati fratris noſtri Ioannis clericos, & optamus venire: ſcimus ei & pro
honore & pro labore tuo dare reſponſum: non eſt (ſicut fratri & coepiſcopo noſtro Maxi- D
miano ſæpe iam ſcripſimus) etiam ipſe redeuntibus difficilis aperire ianuam: vt verè, niſi
perditionis filius,nemo ſit perditus; ſitque ei maior ſe cauſa lugendi,quòd meruit ſolus ex-
cludi. Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum ſancta ſcribit, probans tuos in om-
nibus & confirmans labores; qui tamen graues, aut amari non eſſe potuerunt, quia huic
impenſi ſunt, cuius onus leue & iugum ſuaue portamus. Dat. xv. Calend. Octobris, Theo-
doſio XIIII. & Maximo Conſulibus.] Extat in eodem codice epiſtola, quam eodem argu-
mento idem Sixtus hoc eodem anno & menſe & die ſcripſit ad Ioannem Epiſcopum An-
tiochenum, cùm eidem congratulatur his verbis:

Sixtus Ioanni Epiſcopo Antiocheno.

SIXTI PAP. EPISTOLA AD IOANNEM ANTIOCH.

Si Eccleſiaſtici corporis gloriam, ſi eius integritatem dilectio tua conſiderare dignetur;
profectò lætitiæ noſtræ non quæret interpretem. Ipſæ namque euidentiſſimæ res loquuntur, E
mærorem noſtrum repentino ſancti fratris noſtri Cyrilli in gaudium ſermone conuerſum:
tantùm hanc ergo ſolicitudinem noſtram nos euaſiſſe delectat, poſtquam reo noſtræ fidei
tua fuit ſanitas pœnitudo: nunc ſe verè exulem, nunc ſe ſentit eiectum. Abundant ei in
deſerto ſpinæ, quia deeſt vua quam colligat: hos habet fructus, qui erga vineam Domini
noſtram noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum curſus & ordo per-
uenerit, qualiter ei voluimus noſtra admonitione ſuccurrere: retinuimus in præceps eūtem,
qui erat blaſphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotij qualitatem iuſta lance
penſemus: nulli non videbitur Neſtorius ſerò damnatus, cui non profuerit debitus ſermo
præteritus. Fruamur nunc præſentibus bonis,nec diu hæreamus in triſtibus, quibus Domi-
nus gaudere conceſſit.

Audiuit vniuerſa fraternitas, quæ ad natalis mei conuenerat diem, qualiter bono
humani

* excedant
DE LITTERIS IOANNIS ROMAM MISSIS AD SIXTVM.
[a] Iſaiæ 14.

A humani generis, Apoſtolicæ ſedis me præſide gratulentur: excedens* licet meritum meum;
& extra me hæc eſſe cognoſcam,exordiū tamen tui ſermonis gratus accipio; quia nō eſt tibi
controuerſia perferenda,qui Chriſtum Dominum noſtrum bono humani generis,ita vt na-
tus eſt,confiteris: ſubſequenter Eccleſiæ addis Luciferum & vbique lucentem: ſed & nunc
vos,immo omnes,qui lucis illius ſignū fronte geſtatis, Luciferos cōfitemur:ſint ergo omnes
fide prædicantes Domini ſacerdotes Luciferi & vbique lucentes: ſit & Neſtorius ille Luci-
fer,de quo ſcriptum eſt[a]: Cecidit Lucifer,qui manè oriebatur: cecidit, ſed ſuperbiens ceci-
dit,ſed eliſus cùm aſcendere diſponit in cælum, & ponere ſuper cæli ſidera ſedem ſuam, &
promittit Altiſſimo ſimilem ſe futurum. Ille ad ſimilitudinem ſe aptabat Altiſſimi: iſte in
ſuam ſimilitudinem vocabat Altiſſimum: hominem namque natum eum tantummodo
prædicabat, auferens incarnationis myſterium, & illud euacuans, immo illud impugnans;
B quo ſecundùm ſymbolum fides & ſalus noſtra ſubſiſtit.

[b] Pſal. 132.
QVAM TVTA FIDES APOSTOLICAE SEDIS.

Non eſt certandi iam tempus: hoſte proſtrato, tranſeundum nobis ab his eſt quæ bella
mouerunt:importunum eſt victoriæ tempore adhuc de prœliis diſputare. Quæ hîc euiden-
tior rerum fides,quæ ratio maior poteſt eſſe,quàm vt palma fruamur, auctore Domino, atq;
bono iucundo,quia in vnum[b] fratres rurſus cœpimus habitare? Hæc ſanctitatem tuam volu-
mus prædicare,quæ ſcribis:expertus es negotij præſentis euentu, quid ſit ſentire nobiſcum.
B. Petrus Apoſtolus in ſucceſſoribus ſuis,quod accepit,hoc tradidit. Quid ab eius ſe velit ſe-
parare doctrina,quem ipſe inter Apoſtolos primum Magiſter edocuit? non hunc auditus
per alterum,non ſermo lectus inſtruxit: doctus eſt cum aliis ore doctoris; non ſcripturæ,non
ſcriptorum paſſus eſt quæſtionem; abſolutam & ſimplicem fidem, & quæ controuerſiam
non haberet,accepit;quam vtique meditari ſemper,& in qua manere debemus, vt ſenſu pu-
C ro ſequentes Apoſtolos inter Apoſtolicos eſſe mereamur. Non parum nobis oneris,non la-
boris incumbit,vt Eccleſiæ Domini macula deſit & ruga.

COMMENDATIO STVDII IMPP. ERGA RELIGIONEM.
[c] Pſalm. 2.
[d] Pſal. 148.
[e] Epheſ. 4.

Quàm ſuper hoc eſſe ſoliciti nos debeamus,clementiſſimorum & Chriſtianiſſimorū Re-
gum cura teſtatur. Aſpice,frater cariſſime,cęleſti negotio quā ſe vigilanter impenderint: co-
gitationū ferias neſciuerunt:nec dignati ſunt terrena curare,niſi cæleſtibus paruiſſent. Quo-
ties Apoſtolicam ſedem, quoties diuerſos fratres eorum ſermo commouit, impenderunt ſe
eius negotio. Quis eorum vmquam negauit Imperio? ſciunt ſe illi fœnerare ſolicitudinem
ſuam,qui eam cum grandi reddat vſura: de qua re nos cōuenit gloriari,quia cæleſtē Regem
videmus fœderatos Reges habere terrarum. Intelligunt (ſicut ait Dauid[c]) & eruditi ſunt qui
iudicant terram;quando (ſicut dicit alibi[d]) ipſi & omnes populi laudant nomē Domini. Ergo
quia vna (ſicut dicit Apoſtolus[e]) fides eſt,& vincentes obnituit,dicenda credamus, & tenen-
D da dicamus;nihil vltra liceat nouitati, quia nihil adiici conuenit vetuſtati: dilucida & per-
ſpicua maiorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur. habet probatum nobis virum
fratrem & coepiſcopum noſtrum Maximianum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſacerdo-
tem,diuino illic iudicio conſecratum: vt ægritudinis morbum, quem aſtutiæ venena ſopitis
infuderant,ſuperet ſimplicitatis dulcedo ſuccedens; qui non illic aliud,quàm credimus, po-
terit prædicare, niſi quod à deceſſoribus meis nobiſcum poſitus frequenter audiuit. Dat.
xv. Kal. Octobrium, Theodoſio XIV. & Maximo Coſſ.] Ex his igitur omnibus quàm perſpi-
cuè confutantur Neſtorianorum calumniæ de Sixto Pontifice ſparſæ, quòd depoſitionem
Neſtorij animo infenſo tuliſſet.

[f] Liberat. diacon. Breu. c. 9. in fine.
[g] Leont. lib. de ſect. ſect. 5. tom. 9. Bibliot. ſanct.

Sed quòd ſuperiùs demonſtratum ſit, complures fuiſſe qui Cyrillo minimè inhæreſce-
E rent, neque cum Ioanne Antiocheno Epiſcopo participationem aliquam habere vellent,
ſed ſeorſum abſque capite Synaxes agerent: nouam ex iis ſectam eſſe conflatam,quam Ace-
phalorum nominauit antiquitas, Liberatus diaconus exiſtimauit[f]. Ceterùm receptior illa
ſententia eſt, vt nonniſi poſt Chalcedonēſe Concilium Acephali hæretici cœpti ſint nomi-
nari: teſtatur id inter alios Leontius Scholaſticus[g]. Subdit autem Liberatus: Tunc & Euo-
ptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Epiſcopus accipiens exemplar litterarum Theo-
doreti, qui ſcripſerat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, vt reſpon-
deret ad ea, & ſua capitula exponeret. Quod gratiſſimè ſuſcipiens Cyrillus, fecit expoſi-
tionem capitulorum ſuorum, & ad interpretationem duodecim addens expoſitiones, quo
videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo ſuſcipiente & defendente fi-
dem Orientalium Epiſcoporum, & ſua capitula exponente, pax & vnitas Eccleſiis reddi-
ta eſt. In qua pace gaudente Eccleſia, inimicus pacis æmulus veritatis non quieuit aduer-
ſus eam mouere vaſa ſua, & ſuperſeminare zizania.] hactenus Liberatus: quæ verò his

A ſubdit, nos ſuo loco dicemus. Quantum autem fuerit neceſſaria eiuſmodi poſterior Cyrilli interpretatio, inde colligere potes, quòd Theodoretus [a] in epiſtola ad Domnum Antiochenum, quantum iidem Syri Epiſcopi ad ea demolienda laborauerint, tradit his verbis: Sunt enim (inquit) iuxta morem conſuetum Synodi pluſquam quinquaginta Synodica Geſta & ſcripta, quæ duodecim capitulorum damnationem oſtendunt.] hæc ipſe: vt non mireris, ſi ad pacis ſoliditatem voluerit poſterioribus ſcriptis Cyrillus cuncta penitiùs elucidaſſe.

[a] Theod. epiſt. 112.

Quòd verò, damnato licet vbique Neſtorio, & in vnam ſentẽtiam Occidẽtalibus Orientalibuſque conuenientibus Epiſcopis, nonnulli nihilominus pro eodem Neſtorio certamen inſtaurarint: non aliunde his fiducia creuit, quàm quòd cum Neſtorio mitiùs actum eſt: nam apud Antiochiam in monaſterio ſuo S. Euprepij nominato liberè agere, & cum omnibus quos vellet, conſuetudinem habere permiſſus eſt, qui ob execrabilem hæreſim longe lóginis extra Romanum orbem deportandus erat, vt factum eſt poſtea, ſerò tamen, nec niſi poſt
B inflicta à Deo flagella. Qui enim iſta poſtremis votis monentem ſanctę memoriæ Cęleſtinum non audierat Theodoſius Imperator de longiùs relegando Neſtorio, diuinam in ſe iracundiam concitauit. Sicut enim cùm huiuſmodi hæreſis defenderetur, luctuoſiſſima clades illa inflicta eſt (vt vidimus) Romano Imperio, cùm Romanus exercitus in Africa magno dedecore Romani nominis & Catholicæ fidei penitus profligatus eſt, cùm vicerint barbari Oriẽtalem & Occidentalem Romanos exercitus, & Ariani Catholicos ſub iugo miſerint: ita nunc (ô mirandum!) cùm ſineretur damnatus Neſtorius liber inter Catholicos agere, Conſtantinopolitana ciuitas portentoſa affecta eſt clade hoc ipſo anno, cùm triduano incendio magna eſt ex parte conſumpta.

INCENDIVM VRBIS CONSTANTINOP.

Sub huius enim anni Conſulibus hæc S. Proſper in Chronico: Maxima vrbis regiæ pars
C Septemtrionalis per tres dies incenſa, collapſaque eſt menſe Auguſto.] hæc Proſper, eadem quoque & Marcellinus[b]. Socrates[c] id ipſum affirmat ſub iiſdem anni huius Conſſ. accidiſſe, incendium quidem tale, quale numquã antea viſum auditumve fuerat; ſed ait biduo perduraſſe, cùm ſcilicet vehementioribus graſſaretur augmentis. Verùm quòd Nouatianorum baſilica non conflagrarit, miraculo tribuit Pauli tunc temporis Epiſcopi Nouatiani Socrates ipſe Nouatianus: ob eamque cauſam addit à Nouatianis celebrari ſolitam anniuerſariã diem eius liberationis XVII. Kal. Septembris. Ceterùm nulla vmquam fuiſſe vel eſſe potuiſſe miracula hęreticorum, ſæpe ſuperiùs demonſtratum eſt, & leuiſſimam nulliuſque momẽti eſſe fidem hæretici hominis ſectæ ſuæ hominibus miracula adſcribentis. Porrò quod ad incendium ſpectat; iſta & alia mala commeruiſſe pati regiam ciuitatẽ, affirmari poſſe videtur, quòd aduerſus Epheſinum Concilium qui erant rerum arbitri Neſtorio fauiſſent, & damnato licet complures ipſorum fauere non deſinerent: ſiquidem ex litteris eiuſdem Neſtorij Eua-
D grius [d] narrat, toto quadriennio poſt damnationem, in dicto S. Euprepij monaſterio variis ipſum eſſe affectum honoribus, & plurimis donatum præmiis. Quomodo autem, ſerò licet, poſt ſequẽtem annũ in Oaſim inacceſſam ſolitudinem fuerit deportatus, ſuo loco dicemus.

[b] Marcellin. in Chron.
[c] Socrat. lib. 7. c. 38.
[d] Euag. lib. 1. c. 7.

SIXTVS PAP. ORDINAT PETRVM CHRYSOLOGVM EPISCOPVM RAVENNATEM.

Sed quid hoc anno in Occidente? Cùm Rauẽnates Romam veniſſent ad Sixtum Romanum Pontificem cum decreto electionis Rauennatis Epiſcopi, quem in locum Ioannis nuper defuncti ſubrogandum elegerant, præter ſententiam Sixtum renitẽtem inuenerunt; qui a S. Petro Apoſtolo per viſum ſibi apparente vnà cum S. Apollinare ſuo diſcipulo, primo eius Eccleſiæ Epiſcopo, quem ordinare deberet, admonitus antè fuerat. Cùm interea accidit, vt S. Cornelius Forocornelienſis Epiſcopus vnà cum ſuo diacono Petro nomine inuiſeret ipſum Sixtum Pontificem: qui intuens Petrum, ipſum planè illum eſſe cognouit, quem
E Princeps Apoſtolorũ in Rauennatem Epiſcopum fore ordinandũ oſtenderat. Moxque iubet Rauennates adeſſe, & qui inſtituendus eſſet ipſorum Epiſcopus docuit, nempe diaconũ Forocornelienſis Eccleſiæ Petrum: ſed reſiſtentibus illis, ac reclamantibus haud moris eſſe ex alterius Eccleſiæ clero aſſumi aliquem in Eccleſiæ Rauẽnatis Epiſcopum, compulſus Sixtus fuit ea de re diuinum cõſilium aperire, & viſionem illã acceptam notam facere Rauennatibus; qui tandem acquieſcentes Pontifici, cunctis ritè peractis, gaudentes cum Petro à Sixto ordinato Epiſcopo reuerſi ſunt; exituque dilucidè declaratum eſt, nonniſi à Deo electũ fuiſſe, quem admiranda morum ſanctitudo & doctrina inſignis mirificè commendarunt. hæc prodita ſunt ex antiquis Rauennatis Eccleſiæ monumentis, quæ vir diſertus Hieronymus Rubeus commentario edito egregiè illuſtrauit. Porrò quod ad ipſius Petri tyrociniũ pertinet & educatorem ſuum Cornelium, hæc ipſe Petrus aliquando pro concione locutus eſt: Cornelius namque memoriæ beatiſſimæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis vbique fulgens,

A gens operum magnitudine notus vniuerſis, pater mihi fuit: ipſe enim me per Euangelium genuit: ipſe pius piiſſimè enutriuit: ipſe ſanctus ſanctam inſtituit ſeruitutem: ipſe Pontifex ſacris obtulit & conſecrauit altaribus. & ideo mihi carum colendumque Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Cornelienſis Eccleſiæ deſideriis deſideranter occurrere, &c.] hæc de Petri primordiis, reliqua inferiùs ſuis locis.

PELAGII HAERESIS SVB CATHOLICO NOMINE CLAM SERPIT.

Hoc item anno ſanctus Proſper reuiuiſcenti in Occidente & clanculò ſerpenti hęreſi Pelagianæ ſe validis ſcriptis oppoſuit. Periculoſum quidem in Eccleſia bellum excitari videbatur non ab hoſtibus, ſed ab iis qui Catholico nomine in Eccleſia verſarẽtur, immo & magna cum laude aduerſus Pelagianos errores valentioribus telis pugnaſſe viſi fuiſſent. Quis enim caueret hoſtem, quem in caſtris Fidelium militantem in hoſtes ieciſſe iacula peruidiſſet? Tale quiddam hoc tempore accidit in Eccleſia. Cùm enim (vt ſuperiùs dictum eſt) Ioannes
B Caſſianus presbyter Maſſilienſis Eccleſiæ, aduerſus Neſtorium, diſertum atque perutile de Incarnatione Domini commentarium edidiſſet, eodemque volumine Pelagium atque Pelagianos velut eius hęreſis primos auctores vehementer exagitaſſet: factũ eſſe viſum eſt nonnullis, vt calumniæ loco duceretur, quod à Catholicis viris, vt Proſpero & aliis, ipſe Caſſianus Pelagianę hæreſis in crimen adductus eſſet, ac proinde editas ab eo Collationes Patrum abſque erroris ſuſpicione Fideles incautè legerẽt abſque delectu, vtpote viri Catholici, cuius cuncta eſſe Catholica exiſtimarent: vnde accideret, vt iidem neſcientes efficerentur ea ſaltem ex parte Pelagiani, qua aduerſus gratiam ab eo liberi arbitrij vires prædicarentur. His igitur latentibus malis vt occurreret S. Proſper, aduerſus Collatorem librum hoc anno conſcripſit, & quidem eruditione inſignem, quo & venena produntur, & aduerſus ea antidotum præparatur.

PROSPER DETEGIT INSIDIAS PELAGIANORVM.

C Id quidem hoc ipſo anno ſanctum Proſperum præſtitiſſe, ipſius teſtificatione liquet. Etenim cùm in operis præfatione annos numeret[a] viginti & amplius, nempe exactos, Quo (inquit) contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius viri ductu, *nempe ſancti Auguſtini*, pugnat & vincit.] idemque tempus illud numerare incipiat ab anno Concilij Carthaginenſis, in quo primùm Cæleſtius damnatus eſt, vt quæ ſubdit ipſe declarant, & docent ea quæ de ortu eius hæreſis in Chronico profitetur, ducens eiuſmodi annorum numerum à Luciani Conſulatu, qui eſt annus Domini quadringenteſimus decimuſtertius: planè conſtat dictum numerum annorum viginti in hunc ipſum annum deſinere, quo Conſulatum geſſit Theodoſius Auguſtus decimumquartum cum Maximo, quo ipſe S. Proſper in Chronico eiuſdem Ioannis Caſſiani honorificè meminit verbis iſtis: Ioannes monachus, cognomento Caſſianus, inſignis & facundus ſcriptor habetur.] quibus ſanè verbis eum adhuc vita ſuper-
D ſtitem fuiſſe ipſe declarat: vt planè intelligas, cùm Gennadius ait, eum poſt ſcriptos libros contra Neſtorium finem viuendi feciſſe, ſignificare voluiſſe, nihil præterea, ſuperueniente morte, ab ipſo ſcriptum fuiſſe, perueniſſe ipſum quidem ad annum Domini quadringenteſimum trigeſimumquintum, Trithemius tradit, cui tamen haud inuiti conſenſerimus. Certè quidem ſanctum Proſperum redarguiſſe Caſſiani adhuc viuentis ſcripta, non ſolùm quæ in Chronico tradit oſtendunt, ſed & quæ habet in fine operis manifeſtè declarant, his ſcilicet verbis de Caſſiano & aliis ſancti Auguſtini reprehenſoribus agens[b]: Quorum tamen, dum adhuc non ſunt à fraterna ſocietate diuiſi, toleranda magis eſt intentio, quàm deſperanda correctio; donec Dominus per Eccleſiæ Principes, & legitimos iudiciorum ſuorum miniſtros, hæc quæ per paucorum ſuperbiam & quorumdam imperitiam ſunt turbata,
E componat.] hæc Proſper, cùm perorat: quibus intelligis Caſſianum inter Catholicos profeſſores adnumeratum.

[a] Proſp. contra Collat. præfat.
[b] Proſp. aduerſ. Collat. in fine.

PROSPER SIXTVM PONT. EXCITAT IN CASSIANVM.

Per Sixtum autem Romanum Pontificem S. Proſper perfici, quod optare ſe dicit, paulo ſuperiùs ſignificauit his verbis: Confidimus Domini protectione præſtandum, vt quod operatus eſt in Innocentio, Zoſimo, Bonifacio, Cæleſtino, *Romanis prædeceſſoribus Pontificibus*, operetur & in Sixto; & in cuſtodia Dominici gregis hæc ſit pars gloriæ huic reſeruata paſtori, vt ſicut illi lupos abegere manifeſtos, ita hîc depellat occultos: illo auribus ſuis doctiſſimi ſenis *(nempe Auguſtini[c])* inſonante ſermone, quo collaborantem ſecum hortatus eſt, dicens: Sunt enim quidam iuſtiſſimè damnati, qui impietates adhuc liberiùs defendendas putant: & ſunt qui occultiùs penetrant domos; & quod in aperto clamare iam metuunt, in ſecreto ſeminare non quieſcunt: ſunt autem qui omnino ſiluerunt, magno timore compreſſi, ſed adhuc corde retinentes quod ore iam proferre non audent, qui tamen eſſe poſ-

[c] Aug. epiſt. 105.

A ſunt fratribus ex priore ipſius dogmatis defenſione notiſſimi. Proinde alij ſeueriùs coercendi, alij vigilantiùs veſtigandi: alij tractandi quidem leniùs, ſed non ſegniùs ſunt docendi, vt ſi non timentur ne prodant, non tamen negligantur ne pereant.] huculſque recitat Proſper S. Auguſtini verba ſcripta olim ad Sixtum ipſum cùm presbyter eſſet, quibus opportunè cum in hos occultos Pelagianos inſectandos inflammat. Quid autem Sixtus egerit, incertum eſt: caremus enim eius Pontificis ſcriptorum monumentis, quæ & aduerſus Neſtorianos quoque fuiſſe edita vidimus. Conſtat tamen eiuſmodi Proſperi ſcriptionem effectu minimè caruiſſe.

CASSIANI SCRIPTA EXPURGATA.

Siquidem Proſperi admonitione illud in primis factum eſt, vt Caſſiani ſcripta cautiùs legerentur & corrigerentur, potiſſimùm verò Collationes ipſæ: quæ cùm valde proficuæ eſſe B cognoſcerentur vitam Chriſtianam excultiorem ſectantibus; ne pro medela ipſos haurire ex eis venenum cõtingeret, à nonnullis emendatæ fuiſſe reperiuntur. Primùm quidẽ omnium id præſtitit S. Eucherius, Lugdunenſis tunc Eccleſiæ presbyter, cùm Caſſiani opera compendioſè ſeligens, quæ vtilia viderentur in epitomen accuratè redegit: haud enim dubium, à Catholico viro nonniſi Catholica ſelecta fuiſſe. teſtatur id quidem Gennadius & ipſe Maſſilienſis presbyter, qui ſanctitatis titulo ſuum Caſſianum ſic exornat his verbis[a]: Sed & S. Caſſiani quædam opuſcula lato tenſa ſermone, idem Eucherius anguſto verbi reſoluens tramite, in vnum coegit volumen.] hæc Gennadius eiuſdem farinæ cum Caſſiano; qui ne diceret, erroribus confutatis Eucherium expurgando contraxiſſe opera Caſſiani, latum ſermonem circumcidiſſe prætexuit.

[a] Gennad. de Vir. illuſt. ca. 63.

Quod autem in Galliis Eucherius, id ipſum, nempe Caſſiani Collationũ expurgationem Victor in Africa præſtitit; de quo iſta Caſſiodorus[b]: Caſſiani dicta Victor Martyritanus Epiſcopus Afer, ita Domino iuuante, purgauit, & quæ minùs erant, addidit, vt ei rerum iſtarum C palma merito conferatur: quem inter alios de Africæ partibus citò nobis credimus eſſe dirigendum.] hæc Caſſiodorus: ſed putamus ipſum ſpe fruſtratum, nõ accepiſſe; ſiquidem Ado[c] Viennenſis Epiſcopus, ab ipſo Caſſiodoro id operis, vt Caſſianum corrigeret, elaboratum affirmat, dum ait: Opera illius à Catholicis cautiſſimè legenda, maximè de libero arbitrio & gratia: ſed & Encratitarum hæreſi incautiùs fauit. Errores illius Caſſiodorus Rauennatum Senator purgare volens, non ad plenum omni ex parte potuit.] hæc ipſe Ado. Sed numquid Augiæ ſtabulum liber ille, qui tot ſcopis emundari non valuit?

[b] Caſſiod. Inſt. diui. lect. c. 29.

EXPVRGATORES CASSIANI.

[c] Ado in Chro. an. 415. in fine.

Falli certò ſcias, qui ex eo, qui præ manibus habetur Collationum liber Caſſiani, defendunt ipſum fuiſſe omni ex parte Catholicum, vt videre potes in appendice ad Caſſianum Romæ editum; perinde atque ſi quis cùm aliquem videat eſſe ſanum, ex eo numquam D antea ægrotaſſe velit aſſerere. morboſum quidem olim fuiſſe volumen illud, ex medicorum in eo impenſa diutiùs arte certo certiùs intelligere potes. Niſi libeat auſcultare Gennadium æquè Pelagianum, Caſſianum excuſantem, Proſperum verò damnantem his verbis: Legi & librum Proſperi in perſonam Caſſiani aduerſus opuſcula Caſſiani ſub perſona Collatoris: quæ Eccleſia Dei ſalutaria probat, ille infamat nociua. Quæ enim verè Caſſiani & Proſperi de gratia & libero arbitrio ſententiæ fuerunt, in aliquibus ſibi contrariæ inueniuntur. Hic etiam Proſper poſt obitum beati Auguſtini librorum eius contra hæreticos inimicos gratiæ Chriſti defenſor extitit.] hæc quidem Gennadius: ſed dum Proſperum damnat, abſoluit; & dum Caſſianum abſoluit, damnat. Etenim ſi Proſper impugnat Caſſianum, & defendit Auguſtinum, planè refragante illi ſancto Auguſtino, Caſſianum condemnat, & defendentem Auguſtinum S. Proſperum abſoluit. Sed an E verum ſit, quod collega Gennadius ait, Eccleſiam Dei probaſſe opuſcula Caſſiani vt Catholica, quæ (inquit) vt nocua Proſper infamat: Gelaſij cenſuram conſule, qua eadem Caſſiani opuſcula inter apocrypha, vt minimè Catholica, reiiciuntur. At de Caſſiano hactenus.

GENNADIVS NIMIS FAVET CASSIANO CONTRA S. PROSPERVM.

CONCILIVM ROM. IN CAVSA SIXTI.

Ad finem præſentis anni, nempe menſe Decembris, euolutis iam anno vno & menſibus octo à creatione Sixti Romani Pontificis (vt habent res geſtæ Romanorum Pontificum) celebratum eſt Romæ Concilium in cauſa eiuſdem Sixti Papæ, cùm ab Anicio Baſſo Exconſule turpi calumnia exagitatus eſt; cùm ipſe Pontifex ſponte voluit ſuam iudicari in Synodo cauſam. Reperiuntur quædam Acta eius Concilij nimia antiquitate corrupta atque vndique deprauata; quæ, ne quid habeat quod deſideret, & aliunde cogatur petere lector, hîc addenda putauimus. Quorum cùm diuerſa ſint exemplaria, in aliquibus eorum

A rum præpoſiti habentur Conſules atque dies, ſed mea ſententia aſcititij, quippe qui notatum habeant diem ſexto Kalend. Septembris anni quadringenteſimi & quadrageſimi, qui contigit poſt obitum ipſius Sixti, nimirum ſub Conſulatu Valentiniani & Anatolij, quibus Romanum Concilium de expurgatione ipſius Sixti in eis legitur congregatum, in quo & ſexto Kalend. Septembris condemnatio facta ponitur eius accuſatorum. Reddamus nos hîc ea; quæ licet mendoſiſſima reperiantur, facta tamen collatione aliorum exemplarium cum iis quæ habentur typis excuſa, hic tibi ea penè emaculata, vtinam ita & in omnibus æquè vera, deſcribimus:

ACTA DE ACCVSATIONE SIXTI PAP.

Valentiniano & Anatolio viris clariſſimis Conſulibus, Creſcentius quidam ex nobilibus timens Deum, quas compoſuerat per annos vitæ ſuæ, omnes facultates ſuas Eccleſiæ reliquit, & in integro Eccleſiam fecit heredem atque inſtituit. In qua dimiſit prædium in B partibus Siciliæ, quod nominatur Ægianum*, quod præſtat ſolidos ſeptingentos. Secus hoc prædium proximum non longe erat prædium Mariniani. Veniens autem in vrbem Romam Octauius ſeruus Mariniani, inſinuauit Mariniano, & laudauit prædium Eccleſiæ. Tunc Marinianus perrexit ad Epiſcopum vrbis Romæ Sixtum, & cœpit rogans poſtulare ab eo fundum Eccleſiæ ſupradictum. Reſpondens Sixtus Epiſcopus vrbis Romæ, dixit: Nihil ex meis redditibus, cariſſime fili, accreuit Eccleſiæ, vnde pauperum ſenecta ſubleuari deſiderat: nec veni Eccleſiam ſubuertere. Hoc audito Marinianus tabuit* intra ſe ipſum, & diſceſſit. Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus & facultatibus diues ſic nutritus fuerat quaſi in domo Baſſi Exconſulis: hic venit ad Sixtum Epiſcopum, & cœpit rogare eum, vt ingenuitas eius ſeruaretur per Eccleſiam. Veniens autem Sixtus Epiſcopus vrbis Romæ ad Baſſum, cœpit rogare eum de ingenuitatis monumento. Tunc iratus C Baſſus reſpondit ad Sixtum Epiſcopum: Nemo iudicauit dominum ex conſilio ſerui. Manè miſit, & vniuerſa prædia eius occupauit. Exiens autem Sixtus Epiſcopus, venit ad Valentinianum Auguſtum, & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphanij, tantum vt chirographo Auguſti munitus per Eccleſiam vindicaretur. Et cœpit ſtudioſè (ſicut decet Eccleſiam ſemper) ſubleuare grauatos.

* Aegianum

* turbauit ira

Iratus autem Marinianus de his quæ ſuprà dicta ſunt, venit ad Baſſum, dicens quædam* de malitia Sixti Epiſcopi, & quod per Petrum audierat ſeruum Sixti Epiſcopi, quod conſecratam ſtupraſſet. Conſilio inito, cœperunt ambo accuſare eum apud Auguſtum Valentinianum: ita vt accenderetur Auguſtus & mater eius furore: & ſuſpenderunt ſe inuicem à communione. Sixtus autem Epiſcopus vrbis Romæ ſciens omnia quæ de eo ad Auguſtum intimabantur, & quia à communione multus populus Romanus ſe ſeligeret, venit D ad baſilicam beati Petri Apoſtoli, & fecit quaſi ſupraſcriptum verbum, & per Leonem diaconum populo enarrabat dicens: Si delicta mea contra me ſunt ſemper, probatio quare non fit? Et cœpit omnis plebs vrbana clamare, vt dicta eius Auguſtus & clerus Vrbis Romæ probaret examine.

* quaſi

PARATA CALVMNIA ADVERSVS SIXTVM.

Audito hoc Auguſtus Valentinianus dixit: Pia petitio. Et iuſſit fieri ſecundùm dicta, & congregauit vniuerſum Senatum vrbis Romæ, & Sixtus Epiſcopus congregauit presbyteros vrbis Romæ & clerum, necnon & monaſteria ſeruorum Dei. Et ſederunt in vno conflictu* in baſilica Heleniana, quæ dicitur Seſſorianum Atrium: & cœpit ſtudioſè clamans dicere ad Auguſtum: Intrent qui ſeparauerunt filium à matre Eccleſia, & corroborent* vniuerſa velamina cordis ſui. Auguſtus autem Valentinianus tacebat. Reſpondit Leo diaco- E nus, & dixit: Iuſta petitio non abſcondatur. Erant autem ibi Patricij Exconſules iſti, Paterius Exconſul, Anatolius Exconſul, ipſe Baſſus Exconſul, & Marinianus Patricius, Sigiſmultus Patricius, Honoratus Patricius, Fronteius Expræfectus: & Aduocati iſti, Quintus, Deuterius, Alexander, Heliocarus: presbyteri autem Romæ omnes quadragintaocto*, diacones quinque. Introiuit autem Epiphanius presbyter, & dixit: Quamquam in meo arbitrio ſit, iudicer, an non iudicer: tamen in meo iudicio non abſcondatur veritas. Reſpondit Auguſtus Valentinianus, & dixit ad Baſſum: Confitere publicè vniuerſas intimationes tuas: quoniam ſi non probaueris, eris obnoxius Eccleſiæ & Pontifici: nam & damnatio tibi commanet. Et iterum Auguſtus dixit ad Maximum: Parens Maxime, iuſta fuit poſtulatio tua. Leuauit ſe Auguſtus, & dedit in arbitrio Sixti Epiſcopi, iudicare iudicium ſuum. Et diſceſſerunt cum Auguſto omnes. Et erat ſicut in priſtinum vnita Eccleſia, vt cum gaudio & ioco diſcederet. Valentinianus Auguſtus à Sixto Epiſcopo, inſultans Mariniano & Baſſo.

IVDICIVM DE SIXTO PONTIFICE.

* conſeſſu

* comprobent

* nouem

Alia

DAMNATIO BASSI ET MARINIANI.

A Alia autem die fecit colligi omnes presbyteros vrbis Romæ, & ſedit in eodem loco, vbi conſiſtebat Auguſtus, & fecit commune Concilium, & damnauit Baſſum & Marinianum, ita vt in commune ambos ſimul ſubleuaret: & miſit auctoritatis munimen ſuper omnes Epiſcopos. Audientes hoc Baſſus & Marinianus, cœpit Baſſus grauiter ferre, Marinianus deſidere; ita vt Baſſus prædia ſua, quæ compoſuiſſet per omnes annos vitæ ſuæ, omnia Eccleſiæ derelinqueret, vt ad communionem admitteretur, & non ſubleuaretur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum eſt in verbis Euangelicis[a]: Dimittite, & dimittetur vobis. Hoc cùm audiret Sixtus, dixit: Scriptum eſt in Euangelicæ doctrinæ verbis[b]: Qui peccauerit, in hoc ſæculo dimittetur ei: qui autem peccauerit in Spiritum ſanctum, non remittetur ei neque in hoc, neque in futuro. Et[*] eos reuocauit ad communionem, ita vt de hoc ſæculo ambo ſic tranſirent. & damnauit eos ſexto Kalendas Septembris: ita tamen, vt Sixtus Epiſcopus ſedens in ſede ſua ſic iudicaret, dicens & proferens Euangelica verba per eamdem doctrinam, dicens[c]: B Non eſt ſeruus ſupra dominum, neque diſcipulus ſuper magiſtrum. Et quia dixerunt Baſſus & Marinianus, quòd ſcorti aſſumerent negotium, relegit Euangelia in loco vbi ſcriptum eſt[d]: Sedente Ieſu & ſcribente digito in terra, & quia non inueniebant Iudæi quomodo eum damnarent, adulteram adduxerunt ei, & hoc reſpondit Ieſus: Si quis ex vobis ſine peccato eſt, iniiciat ſuper ipſam lapidem. Et hæc per verba Euangelica iudicabat ſedem ſuam. Actum in baſilica Heleniana.] hactenus Acta.

[a] Lucæ 6.
[b] Matth. 12.
[*] Nec
[c] Ioan. 12.
[d] Ioan. 8.

Quod autem varia ſit lectio verborum illorum: Et eos reuocauit ad communionem] vel: Nec eos reuocauit ad communionē] priori lectioni cōſentit epiſtola eiuſdē Sixti ad Orientales, in qua hæc leguntur: Condemnatus eſt memoratus Baſſus in dicta Synodo, ita tamen, vt in vltima die viaticum ei non denegaretur propter humanitatem pietatis Eccleſię.] C Porrò quòd ibi ponitur Marinianus deriſiſſe Pontificem, & idcirco illa ſubiiciat verba Sixtus: Qui peccauerit in Spiritum ſanctum, &c.] ſic accipe, quòd ſcilicet fictè idem veniam poſtulaſſet. Sed cùm in petitione veniæ perſtitiſſent ambo, eoſdem ibi ſubditur eſſe reuocatos ad Eccleſiam. Sed maior inde ſuboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur ſub dictis Conſulibus ſexto Kalendas Septembris, & epiſtola ad Orientales à Sixto ſcripta de Baſſi obitu & ſepultura data habetur ſub iiſdem Conſulibus Kalendis Aprilis? & quonam pacto in ea epiſtola pro Anatolio Conſule Florentius cum Valentiniano ponitur? Sed & inde maior augetur difficultas: qua ratione eo anno ea die Auguſti confecta Acta iſta leguntur, cùm obiiſſe Sixtus dicto anno longè antè legatur, nempe quinto Kalend. Aprilis? Sed & quomodo eadem ſubſiſtet epiſtola, quæ data legitur Kalendis Aprilis, cùm dictum ſit eo anno v. Kalend. eiuſdem Sixtum eſſe defunctum?

LEGITIMA HISTORIA DE ACTIS SIXTI CUM BASSO.

D Vnde cùm hæc ſubſiſtere nullo modo queant, quòd ſibi inuicem aduerſentur: certè quidem aliunde quàm ex dictis Actis eiuſmodi exiſtimo eſſe petendam hiſtoriam, & è puriori fonte hauriendam eſſe, nempe ex libro de Romanis Pontificibus omnium peruetuſto: vbi cùm agitur de Sixto, non vltimo eius ſedis anno, ſed hoc ipſo anno ſecundo eas eſſe paſſus ipſe calumnias legitur, his ſcilicet verbis: Hic poſt annum vnum & menſes octo criminatur à quodam Baſſo. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Auguſtus iuſſit Concilium & ſanctam Synodum congregari: & facto conuentu cum magna examinatione per iudicium Synodicum purgatum à quinquagintaſex Epiſcopis, & condemnatur Baſſus à Synodo, ita tamen, vt vltimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis Eccleſiæ. Hoc audiens Valentinianus Auguſtus cum matre ſua Placidia Auguſta, furore ſancto commoti, proſcriptione Baſſum condemnauerunt, & omnia prædia faculta- E tum eius Eccleſiæ Catholicæ ſociarunt. Qui Baſſus nutu diuino intra tres menſes moritur: cuius corpus Sixtus Epiſcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit & ſepeliuit ad beatum Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius.] hæc ibi. Erat autem Aniciorum ſacra ædes poſt apſidem baſilicæ ſancti Petri, de qua diximus pluribus ad finem ſuperioris tomi, in qua erant Aniciorum ſepulchra: Baſſus enim & ipſe Anicius erat, qui ante annos duos cum Antiocho geſſerat Conſulatum. Ex his igitur quæ vera germanaque ſit de Sixto & Baſſo hiſtoria, quæve ſpuria & deprauata penitus habeatur, lector intelligis.

Sed quòd in his quæ ad ſpuria de Sixto Acta pertinent, verſetur oratio; non prætermittimus dicere de Actis illis, quæ inter eumdem Sixtum Romanū Pontificem & Polychronium quēdam Hieroſolymitanum aſſertū Epiſcopum trāſacta leguntur ibi poſt recitata Acta Sixti cum

ACTA SIXTI CUM POLYCHRONIO CUIUS FIDEI SINT.

A cum Baſſo. Quæ in primis cùm notata Cōſulibus Valentiniano ſeptimū & Auieno habeantur, certè quidem non ad Sixti Papæ tempora, ſed ad Leonis Magni ſunt referenda Pontificatum, nempe ad annum vndecimum ſedis eius. Verùm his lōgè grauiora eamdē hiſtoriam labefactant, nimirum nullum dari locum vel tempus vt ſub Sixto vel Leone aliquis Polychronius nomine Hieroſolymorum Epiſcopus eſſe potuerit, ſedente iam ab anno Domini quadringenteſimo vndetrigeſimo Iuuenali Epiſcopo poſt Praylium, propagante que ſedem vſque ad annum Domini quadringenteſimum quinquageſimumſeptimum. Interfuiſſe quidem eumdem Iuuenalem duobus Conciliis œcumenicis, Epheſino de quo actū eſt, & Chalcedonenſi de quo dicemus ſequenti tomo, ex ipſorum Actis luce clariùs redditur exploratum, adeò vt nec minimum quidem in dubium id valeat reuocari. Hæc igitur cùm ita ſe habeant, vbi erit vel ſub Sixto vel ſub eius ſucceſſore Leone Polychronij locus, vt quomodo- B cumque ſub ſignatis Conſulibus illa potuerint Acta eſſe confecta?

Quæ præterea ibi leguntur de obſeſſa ciuitate Hieroſolymorum hoc tempore, nullo modo ſubſiſtunt. Rurſum verò nec apud Nicephorum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, qui texuit catalogum Epiſcoporum Hieroſolymorum, neque apud Nicephorum Calliſtum, vel Euagrium, qui horum temporum Orientalis Eccleſiæ proſecuti ſunt res geſtas, vſquam vel leuis ſaltem Polychronij nominis mentio habetur. Vnde autem eiuſmodi ſolui poſſint nodi, & ea Acta probari, hactenus non inuenimus: quæ tamen vt legitima citata ſcimus à Nicolao Romano Pontifice in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, & à Petro Damiani in epiſtola ad Henricum Rauennatem, atque ab aliis poſtea recentioribus de illis minimè dubitantibus. Libenter equidem audirem, ſi quis eſſet, qui eadem Acta veritati in omnibus redderet cōſentanea, vel ſaltem aliqua ex parte veriſimilia. licet enim in his plurimū laboris C inſumpſerim, nihil præterea ſum cōſecutus, niſi vt impoſſibile eſſe repererim, ad veritatis lineā eadē reuocari aliquo modo poſſe: cùm ergo ea eſſe talia nactus fuerim, abſtinere ab illis recenſendis conſultius exiſtimaui; cùm præſertim qui ea cupiunt, habeant alibi vbi legant.

IESV CHRISTI ANNVS 434.	SIXTI PAP. ANNVS 3.	THEODOSII 27. VALENTINIANI 10. IMPP.

QVi ordine ſequitur quadringenteſimus trigeſimusquartus Domini annus nomine duorum Conſulum Aſpatis & Areobindæ Kalendis Ianuarij aperitur: cuius pridie Idus Aprilis Maximianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cùm annos duos & menſes quinque D Eccleſiæ præfuiſſet, ex hac vita deceſſit. hæc Socrates[a], qui & de ſubſtitutione Procli ſpectatiſſimi viri in locum eius hæc ſubdit: Tunc erat fortè ſeptimana ieiuniorum, quæ proximè feſtum Paſchatis antegreditur, dieſq; eiuſdem qui vulgò dicitur quintus. Quo quidem tempore ab Imperatore Theodoſio res prudenter tractata fuit. Nam ne controuerſia vel tumultus denuò in Eccleſia cieretur, abiecta cunctatione, dum adhuc Maximiani corpus inſepultum iaceret, per Epiſcopos qui ibi aderant, Proclum in ſede Epiſcopali collocādum curauit. Huic autem negotio ſuffragabantur epiſtolæ Cæleſtini Epiſcopi Romani, quas ad Cyrillum Epiſcopum Alexandriæ & ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum & Rufum Theſſalonicæ Epiſcopum miſit, quo eos doceret, nihil obſiſtere, quo minùs qui vnius ciuitatis vel nominatus fuiſſet Epiſcopus, vel etiam eſſet, in aliam ciuitatem transferretur.] hæc de ſubſtitutione E Procli Socrates.

[a] Socrat. lib. 7. c. 39.

PROCLUS CREATUR EPISCOP. CONSTANTINOP.

CAELESTINUS SUFFRAGATUS ELECTIONI PROCLI.

Quod autem ad litteras de Proclo à Cæleſtino Romano Pontifice datas pertinet, haud hoc tempore poſt obitum Maximiani illas ſcriptas eſſe dicere poſſumus, cùm nullum interceſſerit temporis ſpatium, quo ipſe Romanus Pōtifex reddi certior potuiſſet: ſed neque hoc tempore Cæleſtinus, verùm Sixtus eius ſucceſſor Romanæ præerat Eccleſiæ: ſcias autem has datas fuiſſe litteras à Cæleſtino, cùm damnato Neſtorio, in locum eius Catholicus ſubrogādus fuit Antiſtes. Cùm enim tunc inter omnes emineret Proclus, qui ex presbytero Eccleſię Conſtantinopolitanæ haud pridem creatus eſſet Epiſcopus Eccleſiæ Cyzicenæ, & ob eam cauſam ab electione in Epiſcopum Conſtantinopolitanum repellendus videretur: Cæleſtinus tunc Romanus Pontifex litteris ſignificauit, illud minimè debere eſſe impedimento, quo minùs ipſe Proclus eligi poſſet. Sed cùm tardiùs Cæleſtini litteræ allatæ Conſtantinopolim eſſent, iam electo Maximiano, Theodoſius Imperator ex earumdem Cæleſtini litterarum præſcripto Proclum modò mox eligendum curauit.

Fuit

Fuit autem Proclus iſte diſcipulus S. Ioannis Chryſoſtomi, & in ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia eloquentia clarus, vt quæ ſuperiùs de eo dicta ſunt, manifeſtum reddunt. Ex quibus memoria lapſum intelligas Socratem, dum non Chryſoſtomi, ſed Attici fuiſſe ſcribam affirmat[a]: niſi dixerimus in eadem functione Attico etiã inſeruiſſe. Porrò cùm idem auctor Procli virtutes commendat, manſuetudine potiſſimùm eum enituiſſe teſtatur: ſed quod ait nullum hæreticorum ab eo fuiſſe vexatum, id quidem ignaui potiùs quàm ſtudioſi paſtoris ſuper gregem vigilantis eſſet. Verùm quæ de eo inferiùs dicentur, quàm omni ex parte Proclus laudandus ſit, facilè demonſtrabunt. A

a Socrat. lib. 7. c. 40.

Huius occaſione tranſlationis Procli ex Cyzicena in Conſtantinopolitanam Eccleſiam, Socrates de Siluano Epiſcopo eiuſmodi narrationem inſtituit[b]: Iam verò (inquit) de Siluano, quem Philippopoli vrbe Thraciæ Troadem tranſlatum dixi, non incommodum arbitror pauca commemorare. Siluanus primùm in Troili Sophiſtæ ſchola Rhetoricam didicit: qui quoniam religionem Chriſtianam diligenter excoluit, & monaſticum vitæ genus exercere nitebatur, pallium philoſophicum geſtare noluit. Poſtea Atticus eum accerſiuit ad ſe, & Epiſcopatu Philippopolis eum donauit: qui triennio in Thracia ætatem degens, cùm frigus tolerare non poſſet (corpus enim habuit exile admodum & imbecillum) obſecrabat Atticum, vt in eius locum alterum ſubrogaret Epiſcopum, ſe non ob aliam cauſam quàm ob frigus accuſare vitam in Thracia traducere, docuit. Siluanus igitur hac de re in eius locum ſuffectus, Conſtantinopoli commoratus eſt, monaſticamque viuendi diſciplinam ſemper excoluit. Adeò enim ab omni faſtu alienus fuit, vt ſæpenumero in frequenti multitudine ciuitatis, quæ tum celebris erat, ſandaliis indutus ex fœno confectis incederet. Non longo tempore interpoſito, Epiſcopus Troadis moritur: qua de cauſa Troades veniunt Conſtantinopolim quæſitum Epiſcopum. B C

b Socrat. lib. 7. c. 36.

DE SILVANO EPISCOPO PHILIPPOPOLIS, INDE TROADIS.

At dum Atticus ſecum conſilium inibat, quem ad illud munus deſignaret, fortè Siluanus in eius conſpectum venit. quem vt vidit Atticus, confeſtim curam cogitandi depoſuit, & ita Siluanum allocutus eſt: Non eſt vlla tibi ampliùs excuſatio, quo minùs Eccleſiæ adminiſtrandæ curam ſuſcipias: nam Troas nihil habet algoris: ecce tibi locum amœnum, quem Deus corporis tui imbecillitati parauit. Ne cuncteris igitur, ſed Troadem ire matures. Quapropter Siluanus eò migrauit. Sed miraculum ab eo editum percenſere animus eſt.

MIRACVLVM SILVANI EPISCOPI.

Nauis oneraria planè maxima, quæ vulgò πλατὴ ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cùm in mare traducenda eſſet, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoueri quidem potuerat. Vbi iſtud dies complures factum fuit, putabatur nauis à dæmonio detineri. Itaque Siluanum Epiſcopum adeunt, rogant vt preces in eo loco faciat: nam eo pacto ſolùm nauem poſſe in mare protrahi credebant. At ille modeſtè de ſeipſo prædicans, ſe peccatorem appellauit; dixitque illud non ſui, ſed alicuius iuſti eſſe. Verùm vbi acriùs inſtabant, venit ad littus, preces ibi Deo fundit, funem vnum manu apprehendit, iubetque alios opus aggredi. Huius igitur leni pulſu agitata in mare raptim fertur. Hoc miraculũ à Siluano editum omnes illius prouinciæ incolas magnopere ad pietatẽ incitauit. Siluanus & aliis etiã vitæ officiis magnæ ſuæ bonitatis oſtendit indicia. Nam cùm clericos ex litigantium controuerſiis quæſtum facere videret, deinceps neminem ex clero Iudicem eſſe permiſit. Sed acceptis litigantium libellis, vnum ex Fidelibus laicis, quem æquo & bono fauere pro certo cognoſceret, eum cauſarum cognitioni præfecit: ſicque litigantes contentione & controuerſia liberauit. His de cauſis Siluanus maximam gloriam apud omnes ſibi conciliauit.] hucuſque de Siluano Socrates. D E

MELANIA IVNIOR VENIT CONSTANTINOPOLIM.

Hoc eodem anno quo Proclus ſedis Conſtantinopolitanæ regimen ſuſcepit, ſancta Melania Iunior, quæ (vt diximus) Hieroſolymis monaſticam vitam agebat, litteris à ſuo patruo Voluſiano Conſtantinopolim accerſitur: quò cùm veniſſet, ipſum Voluſianum reluctantem hactenus ad Chriſti fidem conuertit, & vt Chriſtianus moreretur, vitamque conſequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipſum infatigabili ſtudio egit. Sed præclara memoria dignam hiſtoriam recolamus, quam quidem Photius in ſua Bibliotheca cognouit eſſe germanam, dum agit de legatione Voluſiani, de Melania eius nepte, & Proclo Epiſcopo, qui Voluſianum Conſtantinopoli baptizauit, quorum meminimus ſuperiùs, dum egimus de eiuſdem Voluſiani edicto aduerſus Cæleſtium Pelagianum. Verùm de eo illud breuiter repetendum, hunc ipſum eſſe Voluſianum, cuius con-

uerſionis

A uerſionis cauſa à matre Chriſtiana per Marcellinum Tribunum interpellatum diximus ſanctum Auguſtinum, vt ad Chriſti fidem eum conuerteret: ſed datis ea de re vltro citroque litteris, vt id faceret, ab ipſo ſancto Auguſtino perſuaderi tũc minimè valuit. At preſtitit tandem Deus, vt id vel ſerò tandem perficeret: qua autem occaſione, ipſa ſanctæ Melaniæ Acta[a] ſimplici pedeſtrique ſtylo quidem ſcripta, ſed vera, his verbis referant:

a Extant apud Metaphraſt. die vltima Ianuar. & [illegible] tom. 1. ead. die.

Redduntur Melaniæ litteræ ab eius patruo Voluſiano, qui illo quidem tempore creatus erat Præfectus Romanę ciuitatis, miſſus verò erat legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem. hoc autem ſignificabat epiſtola, quòd iam diu illam videre deſideraret. Illa verò cupiebat & ipſa quoque videre patruum, & ei perſuadere vt à Gentilium deſiſteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret præter id quod Deo videbatur: cùm aliquibus aliis monachis rem communicaſſet: permitterent autem illi, vt poſſet proficiſci: egreditur Hieroſolymis ipſa beata Melania, Conſtantinopolim verſus arripiẽs iter. Per quamcumque autem tranſibat ciuitatem & regionem, eam quo par erat omnes proſequebantur honore & officiis. Ciuitatum enim ſacerdotes & Pontifices eam non paruo honore afficiebant: & venerandæ virgines, & quotquot erant egregij monachi eam adorabant & ſalutabant, & tamquam è cælo venientem aſpiciebant.

B

Cùm autem veniſſet Chalcedonem & ad ipſum ſinum maris, verebatur ingredi, & videbatur perturbata. Ventura enim in maximam ciuitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietiſque & ſilentij maximam curam geſſerat, & non guſtauerat tumultus qui ſunt in ciuitate, meritò extimeſcebat & refugiebat. Atque diuertit quidem vbi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemiæ. Circa mediam autem noctem martyr nõ parum ex ſe effudit ſuauiſſimi odoris, & voluptate replet ineffabili. Quocirca bona accepta fiducia, diluculo fretum audacter traiecit, & ingreſſa eſt Byzantium. Hoſpitio verò excipitur à quodam viro illuſtri & alioqui bono, nomine quidem Lauſo, qui ad Præpoſituræ honorem aſcenderat.] hic ille quidem videtur eſſe Lauſus, ad quem Palladius Galata ſua ſcripſit Lauſiaca; eodem enim quoque nomine Palladius eum Præpoſitum vocat, quem & cuſtodem Imperij nominat: quænam Præpoſitura hæc eſſet, idem in fine operis declarat, vbi ait, eum ſacro præfectum fuiſſe cubiculo. Sed pergit auctor:

C

HOSPITATVR MELANIA APVD LAVSVM PRAEFECTVM.

Inuenit autem ſuum quoque patruum Voluſianum graui morbo oppreſſum: qui eius habitum admiratus, formæque & veſtitus incredibili ex inopinata ſtupefactus mutatione (extenuatus enim admodũ erat vultus eius exercitatione) magna voce exclamauit: O qualẽ ex quali te video, Melania cariſſima. Illa verò ex eius ſermone ſumpta occaſione: A me quoque (inquit) diſce, ô beate patrue, & accipe iudicium futurorum bonorum. Nam nec ego tantam deſpicatui gloriam habuiſſem, nec pecuniam, nec abieciſſem curam ipſius corporis, niſi perſuaſum haberem, me his propediem lõgè maiora accepturam. Non autem per ſe ſolam, ſed per multos quoque alios in eius mentem ſenſim irrepebat beata Melania, & eius falſam religionem ſtudebat labefactare: ſicut etiam per ſapientiſſimum Proculum, cuius fidei tunc erat creditus ſacer clauus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Qui cùm ad eum veniſſet, & ſuaſũ beatæ Melaniæ eum ad pietatem dirigeret: is dicitur illum adeò eſſe admiratus, vt etiam dixerit poſt agnitam veritatem, quod ſi Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen vmquam audiretur Gentilium. ſed hæc quidem poſtea.

D

Poſtquam autem Voluſianus ſenſit Melaniam velle Imperatorem quoque ad id incitare, veritus protinus ne violentum & non voluntarium reputaretur eſſe baptiſmum, & quam ex eo eſſet conſecuturus, ipſe mercede priuaretur, eam à cœpto prohibuit. Et is quidem (vt dicemus paulo pòſt) rem à ſe adimpleuit, & abiurata Gentilium opinione, traductus eſt ad Chriſtum. Illa autem nec aliorum curam abiecit: ſed cùm tunc eſſet exorta Neſtorij blaſphemia, & malignus multos in errorem abduceret etiam ex iis qui erant in verbo veritatis; ipſa erat quæ magnum aduerſus eum inibat certamen, & vanum & inane reddebat eius ſophiſma, à mane vſque ad veſperam iis reſpondens qui eam interrogabant, multiſque ex iis qui decepti fuerant, perſuadens, & eos reducens. Quamobrem malignus ſe ab ea vinci non ferens, in virum eius conuerſus, *nempe Pinianum*, & ei apparens miſerabilis, cum lugubri & nigra veſte accedit ad eam terrens & grauia minitans: & primùm quidem ſe ipſius Imperatoris & eius famulorum cor mutaturum & in contrarium traducturum, deinde etiam vt miſerabili exitu finiret vitam, procuraturum, grauiſſimis confecta doloribus. Illa autem hanc eſſe artem maligni intelligens, Chriſti nomen, quod grauiſſimam illi plagam affert, inuocans, effecit vt is ſtatim euaneſceret. Deinde cùm acceſſiſſet eum

E

MELANIA VRGET NESTORIANOS.

qui

A qui cum ipſa erat ſacerdotem,& incepiſſet narrare ea quæ viderat & audierat: ſenſit repentè dolorem in coxendice,cumq́ue adeò acrem,vt vocem amiſerit,& nemo dubitauerit id eſſe manifeſtum inimici inſultum. Cùm ſic ei productus eſſet dolor ad ſex vſque dies,& illa hora maximè malum intenderetur,quo nigrum aſpexerat,& minas audierat (aderat enim dies ſeptimus) accedit aliquis renuncians patruum Voluſianum veniſſe in periculum ne repentina morte vitam mox finiret.

Hoc poſtquam illa audiuit, etſi propter dolorem coxendicis vix ſe poſſet mouere, manibus & lectica protinus ad eum vecta proficiſcitur. Valde enim angebatur animo, non quòd ille moreretur,ſed quòd mortem ſubiret animæ, vt qui baptiſmi incorruptionem nondum eſſet aſſecutus. Deinde venit quidam alius,ei ſignificans Voluſianum eſſe baptizatũ, & cùm eam ſæpe quæſitam non inueniſſet,ſed eam morbo detineri didiciſſet, alium ducem rurſus B nactus,per illum fit filius lucis,& baptiſmum conſequitur. Cùm hæc ei dicta eſſent,cum dolore animæ prorſus ceſſauit etiam morbus corporis, & lumbus quidem carebat etiam dolore,& pes mouebatur,& communis inimicus afficiebatur dedecore: adeò vt viæ reliquũ per ſe ipſa conficeret;& qui portabant, pro eo quod priùs portabant, ad Deum laudandum ſtatim manus extendebant. Deinde cùm veniſſet ad patruum,& verbis eum confirmaſſet,& de ea quæ illic eſt vita, diſſeruiſſet, lætum & bona ſpe præditum tranſmiſit ad viam quæ ducit ad Deum,cum pulcherrimo viatico, nẽpe pretioſo Chriſti corpore & ſanguine eum inſtruxiſſet,& ſic vt tutò recederet perfeciſſet. Et hæc quidem hoc modo geſta ſunt. Illa auté cùm multos quidem dies hic tranſegiſſet,in paucis verò multis plurimum profuiſſet,& ante alios Imperatrici & ipſi Imperatori (is autem erat Theodoſius) nam ij maiori opus habent curatione, vt quorum animi maiori mundi gloria eſſent tumidi; cùm hæc & alia plura feciſſet, C egreditur de ciuitate, &c.]

VOLVSIANVS REDDITVS CHRISTIANVS EX HAC VITA DECESSIT.

Perueniſſe autem ipſam ad diem Paſchatis Hieroſolymam,auctor ſubdit: vt planè appareat,ſequenti ab eius aduentu anno Domini eam Hieroſolymam rediiſſe: cuius monitu Eudociam nonnihil profeciſſe,ex eo poteſt intelligi,quòd & ad peregrinationé Hieroſolymam poſtea ſuſcipiendam etiam inflãmaſſet: quando autem id contigerit,ſuo loco dicemus. Porrò non Eudociam Auguſtam tãtùm, ſed & Theodoſium congreſſu Melaniæ eſſe redditum meliorem, ex rebus poſtea conſecutis poſſumus opinari. Quòd enim Melania Catholicæ fidei zelo æſtuaret; par eſt credere, eum aduerſus Neſtorianos concitaſſe, permouiſſeq́ue vt Neſtorij libri Imperatorio vetarentur edicto; quod ſequenti anno,quo ipſa receſſit Conſtantinopoli (vt dicemus) eſt promulgatum. Celeberrimi quidem nominis fuiſſe Melaniam tum antiqua parentum nobilitate, tum etiam admirabili ſanctitate, totoq́ue factam D orbi Chriſtiano notiſſimam, quæ dicta ſunt tum de ipſa, tum de eius auia Melania Seniore demonſtrant.

Sed quod ad Theodoſium Imperatorem ſpectat: ſicuti rebus ſacris bene conſuluit, dum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Proclum præficiendum curauit; ita inopum neceſſitatibus, quas ex frumenti penuria eos pati contingeret, accuratè proſpexit, dum ſexcentas & vndecim auri libras huic operi perpetuo inſeruituras adſcripſit, pœna dupli appoſita, ſi quid quouis prætextu fuerit à magiſtratibus imminutum: hac enim liberalitate ſolari voluit aliqua ex parte mærorem ex ſuperioris anni incendij clade ſuſcepto[a]. Ab eodem quoque hoc anno data conſtitutio[b] reperitur de bonis clericorum & monachorum ab inteſtato eorum eccleſiis & monaſteriis, quibus adſcripti erant, dandis, patronorum iure ſeruato.

THEODOSIVS IMP. CVRAT REM FRVMENTARIAM.

a l. 1. de frumẽ. vrb. Conſtantinop. Cod. Theod.
b l. 1 de bonis cler. & monach. Cod. Theod.

E Sub huius quoque anni Conſulatu ſanctus Proſper, dum agit de ſignis Antichriſti, & eius præcurſoribus pſeudoprophetis & impoſtoribus, quid acciderit admiratione dignum Carthagine, quæ adhuc Romano Imperio libera ſeruabatur, narrat his verbis[c]: Noſtris quoque temporibus, Aſpare V. C. Conſule Carthagini conſtituto, hoc ſignum diabolicum, monſtruoſumq́ue quod illic accidit, quis illius patriæ ciuis ignorat? Quædam iuuencula Araba natione, ancillæ Dei habitum geſtans, cùm in balneo lauans ſimulacrum quoddam Veneris impudicè reſpiceret, & ſe ipſam, eiq́ue ſe conſimilans, domicilium ſe diabolo præbuit. ſtatim ille leo qui rugiens circuit, quem quærebat, inuenit. Meatus igitur gutturis ipſius occupans,nullum cibum, nullumq́ue potum traiiciens per ſeptuaginta fermè dies totidemq́ue noctes ieiunium ſibi diabolus ex capto poſſeſſoq́ue vaſe exhibuit. Hoc monſtrum parentes puellæ per tot dierum ſpatia auferri poſſe ſperantes, dum iuge malum vlterius tolerare non poſſunt, ſimul cum filia ſeſe ingeſſerunt ſacerdoti, quæ acta

c Proſp. de promiſſ. & prædic. Dei dimid. temp. cap. 6.

DE VIRGINE A DAEMONE OBSESSA.

erant

A erant fideliter indicantes. Hoc tantùm puella fatebatur, auem quamdam noctis medio apparere, quæ ſibi ore neſcio quid infunderet.

Stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indiciis diuturni ieiunij fœdatam,nullo pallore ſeu tabe vel debilitate confectam, quin potiùs robuſtam ſucco viſcerum, mole membrorum. Cumq́ue incredibilia viderentur quæ dicebantur, habito conſilio, in monaſterio puellarum, in quo reliquiæ S. Stephani ſitæ ſunt, ſacerdos puellam ſimul & Præpoſito commendauit. Illic prima tantùm die appáruiſſe illam auem aſſeruit, ſibiq́ue increpaſſe, quòd neque fame,neque ſiti compulſa illum appeteret locum, quo ſibi accedere non liceret. Per duas ſane hebdomadas nihil cibi vel poculi ſumens in monaſterio manſit. Accidit autem vt quintusdecimus Dominicus illuceſceret dies,aſcendente nobiſcum ſacerdote, vt matutinum illic ſacrificium ſolito offerretur. Puellam Præpoſitus ad altare perduxit, eo B inceſſu & habitu quo ſolent rubore perfuſæ ex epulis poculiſq́ue mulieres aduenire. Sed vt ſe illa proſtrauit altari, clamore fletus ſui cunctis aſtantibus gemitus lacrymaſq́ue induxit, quibus tantum malum auferendum præſens plebs Dominum exorabat: erat enim iam indecens murmur in populo.

VIRGO OBSESSA QVOMODO LIBERATA.

Peracto itaque ſacrificio, cùm eadem inter ceteras breuem particulam corporis Domini tinctam à ſacerdote perciperet, ſemihora mandens, traiicere non valuit,nondum illo fugato, de quo dicit Apoſtolus[a]: Quæ conſonantia Chriſti ad Belial? & iterum[b]: Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Manu igitur faciem eius ſuſtentante ſacerdote, ne ſanctum proiiceret; à quodam diacono ſuggeſtum eſt, vt calicem ſalutarem gutturi eius Pontifex applicaret. quod factum eſt. Statim vt locum illum, quem diabolus obſederat, Saluatoris imperio reliquit, ſacramentum quod ore geſtabat cum lau- C de Redemptoris tranſglutiſſe, puella clamauit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quòd poſt octoginta & duos dies diabolo expulſo, puella de poteſtate fuerit eruta inimici. Oblatio igitur rurſum gratiarum actionis pro ea fit, ſacrificiiq́ue percipiens certam partem priſco eſt reddita vſui. Tunc etiam dum hæc aguntur, ſpiritu diuino actus diaconus eiuſdem tituli ſtatuam illam ſublatam confregit in puluerem, omnemq́ue inſidiantis aſtutiam ſuperauit diuina maieſtas.] hactenus de arreptitia virgine Proſper; qui & de impoſtoribus iſta ſubdit:

a 1 Cor. 10.
b 2. Cor. 6.

Nouimus etiam illuc adueniſſe quemdam ſub ſpecie Monachi, qui quædam ſigna curationum ſe operari fatebatur. Cumq́ue circa cæcos & claudos phantaſticos quoſdam ageret luſus, eoſq́ue oleo neſcio cuius mortui oſſis liniret; vt ſibi viſus greſſuſq́ue redditos æſtimabant, diſcedentes, in illis quibus antea tenebantur, infirmitatibus permanebant. ſed in his D proditum ſe cognoſcens ſeductor ille aufugit. In Aſia verò ſiue ipſum,ſiue alium talia feciſſe, quidam Chriſtianus religioſus & nobis enarrauit.] hæc ipſe: quæ autem addit de Floro impoſtore in Italia, ſub Leone Romano Pontifice agemus ſuo tempore.

DE MONACHO IMPOSTORE.

Hoc ipſo annô, qui numeratur tertius à Conſilio Epheſino, Vincentius Lirinenſis cùm aduerſus omnes hæreticos,tum præcipuè ad ſepeliendas penitùs recèns emerſas Pelagij,Cœleſtij,atque Neſtorij hæreſes diſertiſſimum elucubrauit commentarium. ſignat ipſe quidem præſens tempus,dum ait[c] de Epheſino Concilio: Ante triennium fermè in Aſia apud Epheſum celebratum eſt, viris clariſſimis Baſſo Antiochoq́ue Conſſ. de cuius quidem opere hæc habet Gennadius[d]: Vincentius natione Gallus apud monaſterium Lirinenſis inſulæ preſbyter, vir in Scripturis ſanctis doctus,& notitia Eccleſiaſticorum dogmatum ſufficienter inſtructus,cõpoſuit ad euitãda hæreticorũ collegia nitido ſatis & aperto ſermone validiſſimam E diſputationem,quam, abſconſo nomine ſuo,titulauit, Peregrini aduerſus hæreticos. Cuius operis quia ſecundi libri maximam in ſcedulis parté à quibuſdã furatam perdidit, recapitulato eius paucis ſermonibus ſenſu priſtino compegit,& vno in libro edidit.] hæc Gennadius.

c Vincen. Lirin. contra hæret c. 42.
d Gennad. de Scrip. Eccleſ. c. 64.

Sed quinam fuerit iſte Vincentius, ex ijs quæ ipſo initio præfatur operis, vnde inquiramus,ipſe ſuppeditat argumentum,vbi ait[e]: Cùm aliquamdiu variis ac triſtibus ſæcularis militiæ turbinibus volueremur; tandem nos in portum religionis cunctis ſemper fidiſſimum, Chriſto aſpirante, condidimus: vt ibi depoſitis vanitatibus ac ſuperbiæ flatibus, Chriſtianæ humilitatis ſacrificio placantes Deum, non ſolùm præſentis vitæ naufragia, ſed etiam futuri ſæculi incendia vitare poſſemus.] hæc ipſe. quamobrem in eam adducor ſententiam, vt hic ille ſit Vincentius Galliarum aliquando, viuente ſancto Martino, Præfectura nobilitatus, quem Seuerus[f] mirificè laudat, noſq́ue de eo ſuperiùs egimus. Florebat planè his temporibus illud cœnobium, illuſtris ſanctorum domus, inſulæ Lirinenſis, de quo pluri-

e Vincent. Lirin. præfat.
f Seuer. in dialog. 1. c. 12.

A bus ſuo loco agendum erit inferiùs: hæc excepit è tumultibus Galliarum tamquam portus (vt ipſe ait) è procellis liberum Vincentium ipſum; cuius quidem quàm mira fuerit eruditio, libellus ipſius oſtendit: vt vix ſit reperire qui paucioribus chartis maiora & feliciori tractatu concluſerit; licet commentariolus idem ſit (vt ipſe teſtatur in fine) ex duobus à ſe ſcriptis Commonitoriis epitome, his temporibus admodum accommodatus, & in Eccleſia Catholica ſemper poſteris profuturus, cùm numquam defuturi ſint Nouatores hæretici, ad quos penitus explodendos idem auctor ſumma induſtria laborauit.

IESV CHRISTI ANNVS 435. | SIXTI PAP. ANNVS 4. | THEODOSII 28. VALENTINIANI 11. IMPP.

B QVadringenteſimus trigeſimusquintus Chriſti annus duobus Auguſtis Conſulibus Theodoſio decimumquintùm & Valentiniano quartùm notatus extat in Faſtis: quo cùm ex ſcriptis Neſtorij iugiter in Eccleſia Orientali controuerſiæ agitarentur, concitarenturq; tumultus & rixæ; viſum eſt Theodoſio Imperatori diſcordiarum tollere ſeminarium, ipſosq; Neſtorij libros publica edita ſanctione damnare. Hoc igitur anno ad Leontium Præfectum Prætorio iſta reſcripſit [a]:

[a] l. vlt. de hæret. C. Theod.

DAMNANTVR LIBRI NESTORII.

Damnato portentoſæ ſuperſtitionis auctore Neſtorio, nota congrui nominis eius inuratur gregalibus, ne Chriſtianorum appellatione abutantur: ſed quemadmodum Ariani lege diuæ memoriæ Conſtantini ob ſimilitudinem impietatis Porphyriani à Porphyrio nuncupantur, ſic vbique particeps nefandæ ſectæ Neſtorij Simoniani vocentur: vt cuius ſcelus ſunt in deſerendo Deo imitati, eius vocabulum iure videantur eſſe ſortiti. C Nec verò impios libros nefandi ſacrilegij Neſtorij aduerſus venerabilem Orthodoxorum ſectam, decretaque ſanctiſſimi cœtus Antiſtitum Epheſi habiti, ſcriptos habere, aut legere, aut deſcribere quiſquam audeat. Quos diligenti ſtudio requiri, ac publicè comburi decernimus. Ita vt nemo in religionis diſputatione aliquam ſupradicto nomine faciat mentionē, aut quibuſdam eorum habendi Concilij gratia in ædibus, aut villa, aut ſuburbio ſuo, aut aliquolibet loco conuenticulum clàm aut apertè præbeat, quos omni conuentus celebrandi licentia priuari ſtatuimus. Scientibus vniuerſis, violatorem huius legis publicatione bonorum eſſe coërcendum. Dat. III. Non. Auguſti Conſtantinop. Theodoſio xv. & qui fuerit nunciatus.] hæc eadem ſanctio ex Codice Theodoſiano accepta, aliquanto latior extat apud Epheſina Acta [b]; nam & ad finē eiuſmodi habet additamentū: Summa proinde illuſtriſq. auctoritas tua curet, vt noſtra hæc ſanctio omnibus prouinciis vſitatis edictis & promulgationibus primo D quoque tempore nota fiat. Hanc autem legem Romano ſimul & Grēco ſermone edidimus, quo omnes perſpicuè intelligere queant.] hæc ibi: quibus appendix inhæret Præfectorum, qui eamdem ſanctionem [c] promulgauerunt, illa ipſa inſtantiùs inculcantes.

[b] Act. Epheſ. edit. Pelt. tō. 5. c. 13.

[c] Act. Epheſ. edit. Pelt. tō. 5. c. 14.

LIBRI THEODORI ET DIODORI PRODVNTVR.

Huiuſmodi autem promulgato edicto, tamquam obſtructo foramine aſpidis, alia via impietas, neſcia legibus coërceri, ſibi exitum ad aliorum exitium fraudulenta quæſiuit. Et quonam modo? Audi conſilium ſatanæ. Cùm ita libri Neſtorij qui inuenti eſſent, igne vindice cremarentur, ne magno periculo eorum lectio clandeſtina vſui eſſe poſſet: mox qui blaſphemiarum fluenta ſic exiccata viderunt Neſtoriani, ipſum fontem aperuere, vnde illa primitus deriuarant: nimirum Theodori Mopſueſteni, & Diodori Tarſenſis Epiſcoporum, à quibus veneno propinatus Neſtorius fuerat, libros vbique legendos expoſuere; & quo latiùs ſpargerentur blaſphemæ chartæ, eorumdem volumina in Syrorum, Armeno- E rum, atque etiam Perſarum linguam transferenda curarunt. Sed & illud cōntigit deterius, quòd eos eſſe Catholicos probare conati ſunt, vtpote qui dicerent in ipſis eſſe legitimam in perſona Chriſti duarum naturarum confeſſionem. Erant autem hi libri ab iiſdem contra Eunomium atque Apollinarem conſcripti. Habet hæc omnia Liberatus Diaconus, qui iſta mox ſubdit [d]:

[d] Liberat. diac. Breuiar. c. 10.

Vbi hæc agnouerunt Acacius Melitenus in Armenia Epiſcopus, & Rabula Edeſſæ ciuitatis Epiſcopus (de quo Ibas ſucceſſor eius in epiſtola ſua dicit, Hunc præſumpſit, qui omnia præſumit, apertè in Eccleſia ſua anathematizare, ſcilicet de Theodoro Mopſueſteno ſuperiùs loquens) ſcripſerunt Armeniæ Epiſcopis, ne Theodori Mopſueſteni libros ſuſciperent, tamquam hæretici eſſent, & auctores dogmatis Neſtoriani; inſimulantibus Epiſcopis Ciliciæ Rabulam & Acacium, quod hoc non ex charitate, ſed ex æmulatione & conten-

A contentione feciſſent. Congregati ſunt ergo in vnum venerabiles Armeniæ Epiſcopi.] fuit hoc nobile Concilium præſenti anno in Armenia celebratum, cui idem Acacius cum Rabula Edeſſeno Epiſcopo interfuit. De Acacio autem, qualis quantuſque vir fuerit, ſæpè ſuperiùs eſt demonſtratum. de Rabula hæc habet Theodorus lector [a]: Rabulas Edeſſenus Epiſcopus cæcus erat: Andreas verò Samoſatenus (*hic ſignifer Neſtorianorum fuit*) accuſauit eum quaſi contra duodecim capita Theodoreti ſcripſiſſet.] hæc ipſe. Cùm igitur ſic (vt dictum eſt) conueniſſent Epiſcopi in Armenia ſtabilita fide Catholica, & cognitis Theodori Mopſueſteni ſcriptis, inuentiſque impiis à tramite Orthodoxæ fidei abhorrentibus; ne ipſi ſoli eos damnaſſe viderentur, ſed vniuerſa Eccleſia Orientalis; ad id peragendum legationem ex Synodo direxerunt ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, de qua iſta habet Liberatus diaconus [b]:

CONCILIVM IN ARMENIA CELEBRATVM

[a] Theo. Collect. tom. 2. Biblioth.

[b] Liberat. diac. in Breuiar. c. 10. tō. 2. Concil.

B Miſerunt duos presbyteros Leontium & Aberium ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ſecundùm morem, cum libellis ſuis & vno volumine Theodori Mopſueſteni, ſcire volentes, vtrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacij vera eſſe probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ Epiſcoporum libellos & illud Theodori volumen, diligentius vtraque examinans, tomum Armeniis ſcripſit & deſtinauit; in quo poſuit, ad interimendum Neſtorianorum verſutias, qui duas in Chriſto inducunt perſonas, vnum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Ioanni Antiocheno per Theodotum diaconum, continentem ſubter capitula ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro communi fide ſeruanda, vt cum ſuo Concilio eum (*nempe tomum à ſe ſcriptum ex ſententia Armenorum*) ſuſciperent & ſubſcriberent. Ioannes autem & qui cum eo erant congregati Epiſcopi, legentes tomum, & eius laudantes compoſitionem, ſubſcripſerunt in eo, & Proclo tranſmiſerunt. hunc & Chal- C cedonenſis Synodus per relationem ſuam, quam Marciano Imperatori direxit, ad probandum non tantùm Geſtis Synodalibus, verùm etiam epiſtolis fidem conſtare, inter ſanctorum Patrum epiſtolas ſuſcepit & confirmauit.

DE PROCLI EPISTOLA AD IOANNEM.

Scripſit autem Proclus epiſtolam ipſi Ioanni, cui & tomum ſuum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum paſſibilem Deum, id eſt Chriſtum, confitemur eum, quia eſt ſecundùm quod factum eſt, id eſt, propria carne crucifixum: & ita prædicantes, nullo modo fallimur: quoniam quidem & vnum ex Trinitate ſecundùm carnem crucifixum fatemur, & diuinitatem paſſibilem minimè blaſphemantes, *quod ſcilicet rectè dicatur Deus paſſus, non autem paſſa diuinitas*. Sed Baſilius quidam diaconus ſumens tomum Procli, quem Armeniis ſcripſerat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos ſuis libellis adnectens, obtulit Cyrillo eiuſdem vrbis Antiſtiti. Quibus rumoribus (vt ferunt) permotus Cyrillus, quatuor li- D bros ſcripſit, tres aduerſus Diodorum Tarſenſem & Theodorum Mopſueſtenum, quaſi Neſtoriani dogmatis auctores, & alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta teſtimonia, id eſt, Felicis Papæ, Dionyſij Areopagitæ Epiſcopi, & Gregorij mirabilis facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori Mopſueſteni dicta laudentur contra Arianos edita, ipſum tamen magiſtrum Neſtorij fuiſſe contendit. Contra quos Catholicæ veritatis defenſores ſic Acephali reſponderunt, illos libros non eſſe Cyrilli; quoniam teſtimonijs, quæ contra mortuos poſuiſſe in eis dicitur, contra viuentem Neſtorium non eſt vſus neque in Synodo, neque in aliquibus epiſtolis: vnde dicunt illos nec dictaſſe Cyrillum, nec edidiſſe libros.

BASILIVS DIACONVS LABORAT CONTRA SCRIPTA THEODORI

Itaque Baſilius diaconus Conſtantinopolim veniens, libellos compoſuit, & Archiepiſcopo Proclo porrexit, aſſocians cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiſcopo obtulerat. Proclus E verò iam deſtinarat tomum ſuum Armeniis, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehenſionis mentionem. Quod cognoſcens Baſilius, ſcripſit libellum, & in ſuo opere docuit, libros Theodori vitandos, ſicut Arij & Eunomij blaſphemias: quandoquidem prudentibus inconuenienter eum ſcripſiſſe apparet: quoniam Arius & Eunomius vnam in Chriſto degenerem Patris ſubſtantiam prædicauerunt, Theodorus autem (vt ipſi accuſant) duas è contrario docuit in Chriſto naturas] ab inuicem ſcilicet diuiſas, quæ duas conſtituant perſonas. hæc omnia Liberatus. Extat ipſa Procli epiſtola ad Armenos, cuius eſt exordium [c]: Non mediocriter, fratres, confudit animum noſtrum, & mærore validiſſimo ſauciauit rumor nouellorum erroris zizaniorum, &c.] tranſtulit eam in Latinū Dionyſius ille magnus, cognomento tamen Exiguus, occaſione eiuſdem erroris ſuo tempore iterum pullulantis, vt ipſe docet in præfatione ad Felicianum Paſtorem; ex qua intelligere poſſumus, quid eſt quod ea epiſtola Proclus in eo verſatus ſit argumento, vt oſtendat vnum ex Trinitate paſſum.

[c] Extat tom. 1. Biblioth. ſanct.

[a] *Ibidem ante epiſtola Procli præfat.* THEODORI IMPIETAS.

A Vt igitur rerum geſtarum huius anni certiorem cognitionem aſſequaris, hæc accipe ex Dionyſij epiſtola ad Paſtorem: Temporibus (inquit[a]) Antiſtitis nominati, *Procli videlicet*, Theodoſio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam & Armeniam diſcipuli Theodori Mopſueſtenæ ciuitatis Epiſcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorſi ſunt intimare, calliditate ſubtiliſſima, beatam Trinitatem ſic vnius eſſentiæ prædicantes, vt Chriſtum Dominum noſtrum, conditorem vniuerſitatis, vnum ex Trinitate nullatenus faterentur. vnde ſequebatur hæc inepta ſuæ temeritatis abſurditas, vt quia Chriſtum conſtat verum eſſe Deum ac Dominum, quatuor perſonas in tribus adſtruerent, duoſque Dei filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mirè Pontifex ante fatus obſiſtens, docuit Chriſtum Dominum noſtrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum vnum de Trinitate eſſe, per quem omnia facta ſunt, beato Paulo teſtante: B Vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia: & pro ſalute noſtra eumdem verum hominem factum, vnum manſiſſe filium, nec quartam in Trinitate creuiſſe perſonam.] hæc ipſe, qui inferiùs docet id ipſum ex Theodoro didiciſſe Neſtorium, eiuſque ſectatores negantes Chriſtum Dominum vnum ex Trinitate, quod ſcilicet duas naturas in Chriſto inter ſe diuiſibili coniunctione vnitas impiè affirmarent.

MONACHI ARMENI LABORANT CONTRA THEODORVM.

Sed quid accidit? Licet Procli epiſtola ad Armenos Catholica comperta eſſet, quod Theodori Mopſueſteni, atque Neſtorij eius impietatis ſucceſſoris errores damnaret: tamen quòd nulla in ea de ipſo Theodoro expreſſa mentio haberetur, commouit plurimorum animos, præcipuè verò monachorum Armeniæ, qui experti fuerant eumdem Theodorum ſani dogmatis aduerſarium. Quid autem Armeniæ monachi aduerſus Theodori ſcripta egerint, Liberatus vbi ſuprà narrat; quem tamen cautè legendum putamus, vtpote qui ex aliquo Neſtoriano eam videtur mutuatus hiſtoriam: quod in pluribus demonſtratur, vt C dum ait eoſdem Armenos monachos inſectantes Theodori Mopſueſteni ſcripta fuiſſe Apollinariſtas. Fuit enim mos Neſtorianorum, Orthodoxos omnes aduerſantes Neſtorio, nominare Apollinariſtas. ita videmus Epiſcopos Orientales, qui pro Neſtorio Epheſum conuenerunt, cum S. Cyrillum, tum alios Neſtorium impugnantes & Cyrillum ſectantes, Apollinariſtas appellaſſe. Sed Liberati verba reddamus[b]:

[b] *Liberat. Breuiar. cap. 10.* CONCILIVM ANTIOCHENVM DE LIBRIS THEODORI.

Tunc Ioannes Antiochenus Epiſcopus, Synodo congregata, tres pro Theodoro Mopſueſteno dictauit epiſtolas: vnam quidem direxit Theodoſio Imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Conſtantinopolitano Epiſcopo, laudans in eis Theodorum, & eius exponens ſapientiam. Ad hæc autem Imperator dirigens Sacram Ioanni, derogatores illos Theodori contra ſalutem propriam venire iudicauit. Cyrillus autem præſcripto ſuo Theodorum præferens, tale de eius accuſatoribus tulit iudicium: eo quòd do- D gmate veritati contrario vterentur, interponens de Symbolo in Concilio ſibi oblato teſſeradecadas factas à Cariſio presbytero. Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum ſuum reſcribens, cuius eſſent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæſiuit. Qui pro eius excuſatione ignorare ſe dixit. Verumtamen duas memorati Ioannis epiſtolas, id eſt, primam & tertiam, laudes Mopſueſteni continentes, Chalcedonenſis Synodus poſtea per relationem ſuam Marciano Imperatori directam cum tomo Procli, quem ad Armenos direxit, & aliis ſanctorum Patrum epiſtolis, ſuſcepit & confirmauit.] hactenus Liberatus, non anni huius tantùm res geſtas, ſed & ſequentium vſque ad Cyrilli obitum proſecutus: quæ quoniam ſingulorum annorum differentia diſcriminari minimè poſſunt, vt quæ quolibet anno vſque ad illud tempus geſta ſint, ſcribantur; hic in vnum ex ipſo ſimul poſuiſſe neceſſe fuit. E

LIBERATI DIACONI HISTORIA HAVD TVTA.

In quibus illud iterum admonendum, eumdem Liberatum diaconum à neſcio quo Neſtoriano incautè nimis eam quam narrat eſſe mutuatam hiſtoriam, qua refert probata ſcripta Theodori Mopſueſteni non ſcriptis tantùm Ioannis Antiocheni, ſed & edicto Imperatoris atque etiam ſcriptis Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ipſum Theodorum fuiſſe laudatum, quinetiam (quod deterius exiſtimari debet) dum ait Synodum Chalcedonenſem relatione ad Marcianum facta ſuſcepiſſe & confirmaſſe Ioannis Antiocheni epiſtolas, quibus laudauit Theodorum Mopſueſtenum, eamdem S. Synodum Chalcedonenſem in idem crimen adducit, quòd laudes Theodori receperit & doctrinam. Vides ne, quot & quales lateant colubri ſub vno cæſpite falſitatis? Sed ſecurim ad radicem admoueamus. In primis autem quod ad Cyrillum ſpectat, quomodo potuit ipſe accipere laudes, probareque ſcripta Theodori qui eadem ſapuit cum Neſtorio, cùm adeò reperiatur aduerſatus eſſe Neſtorio? Sed

DEFENDITVR CYRILLVS ET PROCLVS AB ILLATA CALVMNIA. [a] *Cyril. de Expoſit. Symb. Nicæni.*

A Sed id apertiùs demonſtremus ex ipſius Cyrilli ſcriptis poſtquam hæc de Theodoro Mopſueſteno in controuerſiam deducta ſunt editis. Lucubratio quidem illa Cyrilli de Expoſitione Nicæni Symboli elaborata ab eo fuiſſe poſt ſcriptam Procli epiſtolam ad Armenos, ſua ipſius teſtificatione monſtratur, dum ipſam citat & laudat his verbis[a]: Proclus ipſe, qui nunc ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ thronum adornat, religioſiſſimus & pientiſſimus pater & coepiſcopus ſcripſit ad Orientales piiſſimos Epiſcopos in hæc verba: Et incarnatus quidem eſt, &c.] inferiùs verò: Scripſerunt aduerſarij, qui præ multa inſipientia Neſtorij & Theodori ſcripta non cauent, &c.] Vides igitur ſanctum Cyrillum vna eademque lance, æquoque pondere Theodorum expendere cum Neſtorio.

[b] *Synod. Chalced. Act. 16. tom. 1. Conc.* LIBERATVR CONCILIVM CHALC. AB ILLATA CALVMNIA.

Quod autem ad Chalcedonenſe Concilium ſpectat, quòd dicatur recepiſſe & confirmaſ- B ſe epiſtolas à Ioanne datas laudibus Theodori refertas: reddamus hic verba ipſa, quę in relatione Synodica ad Marcianum, citata à Liberato, ſcripta habentur: ſic enim ſe habent[b]: Si enim per epiſtolas Eccleſiæ dogmata declarari pro vnaquaque quæſtione dignum culpa iudicant: ipſum in primis beatiſſimum Cyrillum quilibet poterit denotare, qui litteris ſuis Orientalibus, quod ſentiebat, expreſſit: necnõ & magnum Proclum huic vituperationi ſubiiciet, qui eiſdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei cõgruentia deſtinauit. Huic autem conſociabitur ad culpam & ſapientiſſimus Ioannes Antiochenus Epiſcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apoſtolica doctrina religioſiſſimum dogma declarans, totius Orientis confeſſionem, velut ex vno ore, ſanctiſſimo Proclo & ei qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, deſtinauit.] hæc ſancta Synodus ad Marcianũ Imperatorem: in quibus vides nullam de Theodoro Mopſueſteno mentionem haberi, ſed iſtos vt magni C nominis Epiſcopos in exemplum adduci.

IOANNIS ANTIOCH. EPISTOLAE DE THEODORO QVALES.

Nec eſt quod quis adhuc inſtet & vrgeat, laudatas à Synodo epiſtolas Ioannis Antiocheni, quaſi hoc ipſum eſſet laudibus Theodori conſenſiſſe, eiuſque ſcripta probaſſe: nam cùm rectam in omnibus fidem (vt vidimus) dictis epiſtolis profeſſus eſſet, adeo vt non potuerint eædem epiſtolæ à Proclo nõ recipi atque Cyrillo & ipſo Theodoſio Imperatore, nihil virulentũ ex Theodori doctrina eiſdem admiſcuiſſe certum eſt. Sed quod ad Theodorum ſpectat, non eum laudauit Ioannes vt erroris auctorem, verùm tantummodo excuſauit non eſſe Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem rem ſe habuiſſe, verbis illis Liberati manifeſtè probatur, quæ retulimus, vbi ait: Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum ſuum ipſi Ioanni reſcribẽs, cuius eſſent illa quæ Theodori dicebantur, quæſiuit. Quæ pro eius excuſatione ignorare ſe dixit.]

D Vides igitur negãtem Ioannem fuiſſe à Proclo litteris interpellatum, ſi non eſſent Theodori tria illa hæreſum capita quæ ab Armeniæ monachis circumferebãtur, cuiuſnam eſſent: Ioannem verò reſpondiſſe, ſe penitus ignoraſſe. Quibus planè intelligis, ſic laudatum à Ioanne Theodorum, immunemque ab omni labe criminis hæreſis redditum, eo quòd putaret calumniam paſſum, dum ſub eius nomine circumferrentur errores. Quòd igitur defenſores Theodori ea ipſius ſcripta eſſe negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orientem: inde accidiſſe videtur, vt prudenter Proclus in epiſtola ad Armenos, errores ipſos redarguens, nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem. detectis autem poſtea ſcriptis Theodori, eadem cum auctore prorſus damnata fuiſſe, & dictum eſt ſuperiùs, & ſuo loco pluribus dicemus inferiùs. hæc modò ſatis, ne quis ex Liberati hiſtoria in errorẽ aliquo modo labatur. Si quis autem malorum omnium, quæ occaſione Neſtorianæ hæreſis in Orien- E tali Eccleſia contigerunt, cauſam Theodorum fuiſſe dixerit; puto ſanè hunc ipſum veritatis collimaturum ſcopum: & quidem quæ de eo ſuperiùs dicta ſunt, hoc ipſum facilè mõſtrant: cùm enim iſte praua docens, ea addiſcentes adeò conciliaſſet ſibi diſcipulos; facti ſunt iidem Theodori blaſphemiarum pugnaciſſimi defenſores, vſque adeò vt eius ſententiæ aſſertor Neſtorius euaſerit hæreſiarcha.

BVRGVNDIONES ET ARMORICI AB AETIO VICTI.

Hoc eodem anno (inquit Proſper) Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit, paceméque ei ſupplicanti dedit, qua non diu potitus eſt: ſiquidem Hunni cum populo ſuo atque ſtirpe deleuerunt.] Pollebat Aetius Magiſter militiæ copiis Alemannorum, quibus & reliquis barbaris timendus erat. Sed & Gallos illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos ab Imperio Romano deficientes, per eoſdem Alemannos comprimendos curauit, quibus eam conceſſit crudeliter nimis prouinciam

A tinciam deuaſtandam. factumque eſſet, niſi S. Germanus Epiſcopus Antiſiodori protinus obſtitiſſet. Quomodo autem tanta fuit in ſacerdote potentia, vt furori barbarico repentinus obuiator occurreret, Conſtantius horum temporum ſcriptor in omnibus integerrimus narrat in eiuſdem ſancti Germani Vita, quam ſcripſit: reddemus nos nobilem hiſtoriam iiſdem quibus idem auctor verbis enarrat, dum legationem, qua functus eſt ad barbarum Regem, deſcribit. Verùm ordo rerum geſtarum poſtulat, vt primò quæ ſtatim præceſſit eiuſdem Germani poſterior in Britanniam ſuſcepta legatio, eiuſdem auctoris verbis recenſeatur. Accidit enim, vt confutati ſemel atque conuicti, fugatique Pelagiani, iidem captantes latibula, ad tempus indixerint ſibi ſilentium, poſtea verò furtim eamdem hæreſim prædicarent, ſenſimque impietatis ſemina ſpargerent, eademque creſcerent vſque ad meſſem, cùm rurſum oportuit ex Galliis illuc mitti S. Germanum. Rem geſtam ſic idem Conſtantius narrat[a]: B

[a] Conſtāt. Vit. S. Germ. li. 2. c. 1. apud Sur. tom. 3. die 30 Iuly.

POSTERIOR LEGATIO S. GERMANI IN BRITANNIAM.

Interea ex Britanniis nunciatur, Pelagianā peruerſitatem iteratò, paucis auctoribus dilatari. Rurſumque ad beatiſſimum Germanum preces omnium deferuntur, vt cauſam Dei, quam priùs obtinuerat, tutaretur. Quorum petitioni feſtinus occurrit, dum & laboribus delectatur, & Chriſto ſe gratanter impendit. Ceſſit tandem inimici inuidia victa virtutibus, nec tentare auſus eſt, quem Dei amicum iam ſenſerat. Adiuncto itaque Seuero Epiſcopo totius ſanctitatis viro, qui tunc Treueris ordinatus Epiſcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum Dei prædicabat, Pariſios iteratò dum expetit, totius plebis plauſu, vt tantum virum decebat, excipitur.] & inferiùs: Ad itineris tranquillitatem elementa conſentiunt: nauigium venti, fluctus aera proſequuntur.

RES GESTAE S. GERMANI IN BRITANNIA.

Interea ſiniſtri ſpiritus peruolantes per totam inſulam, Germanum venire, inuitis vaticinationibus nunciabant: in tantum, vt Elaphius quidam regionis illius primus in occurſum C ſanctorum ſine vlla manifeſti nuncij relatione properauerit, exhibens ſecum filium, quem in ipſo flore adoleſcentiæ debilitas dolenda damnauerat. erat enim areſcentibus membris, contracto poplite, cui per ſiccitatem cruris vſus negabatur veſtigij. Hunc Elaphium prouincia tota ſubſequitur. Veniunt ſacerdotes, occurrit inſcia multitudo. Confeſtim benedictio & ſermonis diuini doctrina profunditur. Recognoſcit populum in ea quam reliquerat credulitate durantem: intelligunt culpam eſſe paucorum: inquirunt auctores, inuentoſque condemnant. Cùm ſubitò Elapius manibus aduoluitur ſacerdotum, offerens filium, cuius neceſſitatem ætas & debilitas etiam ſine precibus allegabant. Fit communis omnium dolor, præcipuè ſacerdotum, qui conceptam miſericordiam ad diuinam clementiam contulerunt. Statimque adoleſcentem beatus Germanus ſedere compulit, attrectat poplitem debilitate curuatum, & per tota infirmitatis ſpatia medicabilis D dextera percurrit. Salubrem tactum ſanitas feſtina ſubſequitur: ariditas ſuccum, nerui officia receperunt; & in conſpectu omnium filio incolumitas, patri filius reformatur. Implentur populi ſtupore miraculi, & in pectoribus omnium fides Catholica firmabatur. Prædicatio deinde ad plebem de præuaricationis emendatione conuertitur: omniumque ſententia prauitatis auctores expulſi ab inſula, ſacerdotibus adducuntur. Quod in tantum ſalubriter factum eſt, vt in illis locis etiam nunc fides intemerata perduret. Itaque compoſitis omnibus; beatiſſimi ſacerdotes ea qua venerant proſperitate reuerſi ſunt.

ALIA LEGATIO AD REGEM ALEMANNORVM.

Vix domum de tranſmarina expeditione remeauerat, & iam legatio Armoricani tractus fatigationem beati Antiſtitis ambiebat. Offenſus enim ſuperbæ inſolentia regionis vir magnificus Aetius, qui tum Rempublicam gubernabat, Eocharich ferociſſimo E Alemannorum Regi loca illa inclinanda pro rebellionis præſumptione permiſerat; Regique idolorum miniſtro obiicitur ſenex vnus, ſed tamen omnibus Chriſti præſidio maior & fortior. Nec mora, feſtinus egreditur, quia imminebat bellicus apparatus. Iam progreſſa gens fuerat, totumque iter eques ferratus impleuerat, & ſacerdos noſter obuius ferebatur, donec ad ipſum Regem, qui ſubſequebatur, accederet. Occurrit in itinere iam progreſſo, & armato duci inter ſuorum cateruas opponitur: medioque interprete, primùm precem ſupplicem fundit, deinde increpat differentem: ad extremum manu iniecta, freni habenas inuadit, atque in eo loco vniuerſum ſiſtit exercitum. Ad hæc Rex ferociſſimus admirationem pro iracundia, Deo imperante, concepit: ſtupet conſtantiam, veneratur reuerentiam, auctoritatis pertinacia permouetur. Apparatus bellicus, armo-

A armorumque commotio ad concilij ciuilitatem, depoſito tumore, deſcendit: tractaturque qualiter, non quod Rex voluerat, ſed quod ſacerdos petierat, compleretur. Ad ſtationem quintam Rex exercituſque ſe recepit: pacis ſecuritatem fideliſſimam pollicetur ea conditione, vt venia, quam ipſe præſtiterat, ab Imperatore vel ab Aetio peteretur. Interea per interceſſionem & meritum ſacerdotis Rex compreſſus eſt, exercitus reuocatus, prouinciæ à vaſtationibus abſolutæ.] ſubdit Conſtantius nouiſſimam deſcribere ſanctiſſimi viri legationem pro Armoricis ad conciliandos eos cum Valentiniano Imperatore, quod Rex Alemannorum petierat, & ipſe illi pollicitus fuit. deſcribit res mirificas in via, cùm in Italiam venit, ab eo geſtas, quas breuitatis cauſa relinquimus petituro ipſum fontem lectori. Nos autem hic tantùm quæ apud Imperatorem Rauennæ agentem tunc geſta fuerunt, ex eodem auctore reddemus.

[a] Conſtant. li. 2. 11. & ſeq. apud Surium die 30. Iulij.

LEGATIO AD IMPERATOREM VALENTINIANVM RAVENNAM.

B Ferebatur (inquit[a]) iam per ora Rauennatium populorum, & aduentus ſui moras præuius accuſabat affectus. Tandem diu expectatus excipitur. Prouiderat quidem, vt nocturno ingreſſus tempore, ſecreta obſcuritate tegeretur; ſed deſiderantium excubias vitare non potuit. Illic Petrus tum Pontifex Chriſti Eccleſiam Apoſtolica inſtitutione retinebat. *Erat hic ille magnus Petrus cognomento Chryſologus, clariſſimus ſanctitate & doctrina excellens inter Rauennates Epiſcopos.* Regebat etiam Romanum Imperium Placidia Regina cum Valentiniano iam iuuene: qui ita fidem Catholicam diligebant, vt cùm omnibus imperarent, Dei famulis ſublimi humilitate ſeruirent. Qui omnes venerabilem ſacerdotem certantibus ſtudiis prouido amore ſuſcipiunt: abeunt Principes, occurrunt proceres, Eccleſia cum exultatione amplectitur. Ad diuerſorium ſacerdotis Regina venerabilis vas argenti ampliſſimum refertum cibis delicatioribus ſine vlla carnis admixtione C tranſmiſit: quod ſuſceptum, ea ratione diſtribuit, vt cibos miniſtris ſuis traderet, ipſe verò vendicaret argentum, remittens loco muneris patinulam ligneam, panem ordeaceum continentem. Quod illa vtrumque cum gaudio ingenti complexa eſt, quòd argentum ſuum tranſmiſiſſet ad pauperes, & eſcam illam beati viri cum miniſterio abiecti vaſculi ſuſcepiſſet: nam & lignum poſtea auro ambiit, & panem multis remediis & virtutibus reſeruauit.

GERMANVS LIBERAT CARCERE DETENTOS.

Quadam die dum plateam latiſſimam turbis anguſtiatus ingreditur, carcerem refertum vinctis ſupplicia & mortem expectantibus prætcribat. Qui agnito tranſitu ſacerdotis, vnum clamorem collatis vocibus ſuſtulerunt: cauſam requirit, agnoſcit: cuſtodes euocat, ſubtrahuntur. Diuerſæ enim Palatij poteſtates miſerorum turbam in ergaſtuli illius noctes damnauerant. Quò ſe verteret miſericordia non habebat: tandem ad notum recurrit D auxilium, & quod difficile erat ab hominibus impetrare, à maieſtate diuina depoſcit. Greſſum diuertit ad carcerem, cernuus in orationem membra proſternit. Tum verò Dominus noſter adſtantibus populis gratiam, quam famulo ſuo tribuerat, oſtendit. Clauſura vinculis & ſera conſtricta diſſoluitur, repagula ferrata diſſiliunt: diuina pietas reſerat, quod meditatio humanæ crudelitatis arctauerat. Procedit ad libertatem turba de vinculis, exhibens vacua onera catenarum, tenens nexus, quibus antea tenebatur. Relinquitur carcer innocens aliquando, quia vacuus; & præcedente pietatis triumpho, turba miſerorum gremio Eccleſiæ gaudentis infertur.] his addit auctor de Voluſiani filio, qui præerat cancellis Patricij Sigeſuulti, è mortuis ad vitam itidem Germani precibus reuocato, necnon de alumno Acholij eunuchi præpoſiti Imperatoris cubiculo è morbo caduco eiuſdem ſancti Germani orationibus liberato. ſed de cauſa ſuſceptæ legationis E mox ſubdit[b]:

[b] Conſtant. lib. 1. c. 18.

DE CAVSA LEGATIONIS.

Cauſam ſanè Armoricanæ regionis, quæ neceſſitatem peregrinationis indixerat, obiecta venia & ſecuritate perpetua ad proprium obtinuiſſet arbitrium, niſi titubationis perfidia mobilem & indiſciplinatum populum ad rebellionem priſtinam conuocaſſet. quo facto & interceſſio ſacerdotes euanuit, & Imperialis crudelitas* circumſcriptione fruſtrata eſt. qui tamen pro calliditate multiplici breui pœnas perfidæ temeritatis exoluit.] hæc de fine legationis perfunctæ. Sed qui honeſtauit illum in laboribus Deus, tandem & compleuit labores illius, à terra ad cælum euocans, cùm adhuc Rauennæ moram traheret. Deſcribit eius obitum ita Conſtantius[c]: Germanus igitur quadam die, matutinali ſolemnitate perfecta, dum cum Epiſcopis ſermonem de religione conferret, mæſtiſſimam protulit mentionem, inquiens: Commendo vobis, fratres cariſſimi, tranſitum meum. Videbar mihi per nocturnum ſoporem à Domino noſtro viaticum peregrinationis accipere.

* credulitas

[c] Conſtant. lib. 1. c. 19.

DE MORTE PROPINQVA VISIO.

accipere, & cùm cauſam peregrinationis inquirerem: Ne metuas, inquit, ad patriam, non ad A
peregrinationem te dirigo: tu habebis pacem & requiem ſempiternam. Deriuabant intel-
lectu alio ſomnium ſacerdotes, ſed ille ſtudioſius commendabat extrema, dicens: Bene noui
quam patriam Deus ſuis famulis repromittit. Factum eſt vt poſt dies aliquot ſequeretur in-
commodum: quo ingraueſcente, ciuitas tota turbatur. Accelerabat qui vocabat ad gloriam,
& feſſum à laboribus Dominus inuitabat ad præmia. Regina Placidia, depoſito Imperiali ſu-
percilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quicquid ab ea beneficij poſtulat:
peculialiter ſanè petiit, quod illa inuita conceſſit, vt gleba corporis ſui patriæ redderetur.
Viſitantium verò tanta fuit diebus ac noctibus multitudo, quantam aut admiſit aditus, aut
domus recepit: tempus omne choris pſallentibus terebatur. Septimo incommodi die ad cæ-
lum anima felix & beata transfertur.

RELIQVIAE VIRI SANCTI IN PRETIO HABITAE.

Hereditas deinceps relicta diuiditur, partem præſumit Imperium, partem vendicant B
ſacerdotes. Et quod fieri de opibus ſolet, naſcitur de exiguitate contentio, dum deeſt quod
cupiunt; Solius benedictionis heres capſulam cum reliquiis ſanctis Regina ſuſcepit: cu-
cullam cum interiori cilicio Petrus Epiſcopus vſurpauit. Sex verò Antiſtites, vt aliquid mo-
numenti ex ſucceſſione ſanctitatis acciperent, diſrumpere quod ſuperfuerat, maluerunt;
vnus pallium, alter cingulum accepit; duo tunicam, duo ſagulum diuiſerunt. De appara-
tu defuncti feruent ſtudia conferentium, accuſantium cur parua expenſa mortuo debere-
tur. Acholius corpus aromatum conſtrictione ſolidauit, Regina veſtiuit. Quibus omni-
bus ritè perfectis, expenſis & euectionibus iter inſtruit Imperator, miniſtroſque eius copio-
ſa largitione proſequitur. Sacerdotes religionis obſequium & in præſenti inſtruunt, & ordi-
natione præmittunt, vnumque agmen reformatur ad Gallias. Placentiam corpus dum
præterit, cæca iam nocte peruenit: quod in eccleſia collocatum, dum vigiliis ſanctæ deuo- C
tionis excolitur, matrona quædam eius loci paralyſi diſſoluta, ita vt nullum membrum ſuo
fungeretur officio, precario depoſcit vt feretro corporis ſubderetur: ibique vſque ad lucem
extenſa decubuit. Maturè corpus attollitur: ſurgit mulier viuificata per mortuum, miran-
tibus populis, propriis pedibus debitum reddit obſequium. Excipiunt Galliæ patronum
proprium famulatu maiori, &c.] hæc ex multis à fideliſſimo ſcriptore Conſtantio de-
prompſimus, vtpote res geſtas ſui temporis, fama omnibus fermè notas, ad viros ſanctiſſi-
mos Patientem Epiſcopum Lugdunenſem, & ad Cenſorium ſucceſſorem Germani Anti-
ſidorenſem Epiſcopum conſcribente: qui ad calcem, eiuſmodi quaſi veritatis ſigillum
imprimens, conteſtationem appoſuit: Deum teſtor conſcium ſecretorum, me plura de do-
mini Germani factis agnita & probata tacuiſſe; ex quo reum me eſſe fateor, ſupprimendo
quod mirabiliter ad profectum omnium diuina virtus operata eſt: & ideo in ſcribendo ſuc- D
cinctum magis me arbitror fuiſſe, quàm nimium.] hæc ipſe de S. Germano Antiſidorenſi
Epiſcopo viro Apoſtolico, quem ſediſſe tradit annos triginta & dies vigintiquinque, tranſla-
tum verò ac ſepultum in ſua eccleſia Kalendis Octobris. At de Germani legationibus iam
ſatis.

DE EDITIONE CODICIS THEOD.

Hoc eodem anno facta eſt promulgatio Codicis Theodoſiani decimoquinto Kal. Martij,
edita ſanctione [a] ad Florentium Præfectũ Prætorio Orientis, in qua viri clariſſimi nominan-
tur qui in opus laborauerunt. Porrò illis viſum eſt nonniſi confirmari & interſeri eas conſti-
tutiones, quas Principes Chriſtiani ſanxiſſent, incipiẽtibus à Conſtantino Magno. Ceterùm
etſi Gentilium Imperatorum nulla his admixta lex eſt, haud tamen priſcorum Iureconſul-
torum ipſe Theodoſius voluit ſperni reſponſa, de quibus iam iſta antè ſanciuerat, atque ad
Senatum Vrbis Romæ ita reſcripſerat [b]: E

Papiniani, Pauli, Gaij, Vlpiani, atque Modeſtini ſcripta vniuerſa firmamus: ita vt Ga-
ium atque Paulum, Vlpianum & ceteros comitetur auctoritas lectionis, quæ ex omni opere
recitatur. Eorum quoque ſcientiam, quorum tractatus atque ſententias prædicti omnes
ſuis operibus miſcuerunt, ratam eſſe cenſemus, vt Scæuolæ, Sabini, Iuliani, atque Mar-
celli, omniumque quos illi celebrarunt: ſi tamen eorum libri, propter antiquitatis incer-
tum, codicum collatione firmentur. Vbi autem diuerſæ ſententiæ proferuntur, potiùs
numerus vincat auctorum: vel ſi numerus æqualis ſit, eius partis præcedat auctoritas, in
qua excellentis ingenij vir Papinianus emineat: qui vt ſingulos vincit, ita cedit duobus.
Notas etiam Pauli atque Vlpiani in Papiniani corpus factas, ſicut dudum ſtatutum eſt,
præcipimus infirmari. Vbi autem pares eorum ſententiæ recitantur, quorum par cenſe-
tur auctoritas; quod ſequi debeat, eligat moderatio iudicantis. Pauli quoque ſententias
ſemper

[a] *Nouel. Theo. tit. 1.*

[b] *l. 1. de reſp. prud. C. Theo.*

A ſemper valere præcipimus, &c. Dat VII. Idus Nouembr. Rauennæ, D D. N N. Theodoſio XII.
& Valentiniano II. Coſſ.] hæc ibi.

Verùm præter Theodoſianũ Codicem Gregorianus erat atque Hermogenianus, in qui-
bus eiuſmodi Iureconſultorum ſententiæ digeſtæ erant & Principũ placita. Quibus omni-
bus non dedignatos eſſe Romanos Pontifices in iis quæ contra Chriſtianam religionẽ mi-
nimè verterentur, S. Gregorius Papa declarauit exemplo in ea epiſtola, quam dedit ad Ioan-
nem Defenſorem [a]. Quomodo autem hæc à diuerſis diuerſo ordine diſpoſita, à Iuſtiniano
Imperatore ſint meliori digeſta ordine, atque aucta, ſuo loco dicemus.

Hoc item anno, dum legibus populus docetur & coercetur, turpe ſcelus in domo regia
regiaque perſona admitti contigit. Etenim ſub his Conſulibus Marcellinus (vt emendatio-
res codices habent) tradit de Honoria filia Gallæ Placidiæ Valentiniani Imp. ſororis, quod
B conſuetudine Eugenij procuratoris infamata eſt, ob eamque cauſam Conſtantinopolim ad
Theodoſium miſſa. Eſt huius Honoriæ mentio in veteri inſcriptione, quæ erat Rauennæ in
baſilica S. Ioannis Euangeliſtæ, his verbis [b]:

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE
PLACIDIA AVGVSTA CVM PLACIDO VALENTINIANO AVGVSTO ET
FILIA SVA IVSTA GRATA HONORIA LIBERATIONIS MERITO VOTVM
SOLVIT.] hæc ibi. Porrò quam erexit baſilicam, eamdem ſacris etiam imaginibus de-
corauit eadem Galla Placidia, appoſuitque iconas complurium Auguſtorum, Conſtantini,
Theodoſij Maioris, Arcadij, Honorij, & Theodoſij Iunioris à parte dextera, à ſiniſtra verò
Valentiniani Maioris, Gratiani, Conſtantij patris Valentiniani Tertij, Gratiani nepotis,
Ioannis nepotis, & aliæ imagines & inſcriptiones. Tu verò de his conſule Rubeum fuſiùs
C iſta proſequentem.

[a] *Greg. li. 12. epiſt. 54.*

[b] *Hiero. Rub. Hiſt. Rauen. lib. 2.*

IESV CHRISTI ANNVS	SIXTI PAP. ANNVS	THEODOSII 29. VALENTINIANI 12. IMPP.
436.	5.	

QVi ſequitur Chriſti annus quadringenteſimus trigeſimusſextus, Iſidoro & Senato-
re Conſulibus aperitur: quo cùm Neſtorij fautores vniuerſam Orientalem Eccleſiam
maioribus in dies miſcerent turbis, & grauioribus concuſſionibus exagitarent; Theodoſius
Imperator, ſerò licet, tandem auctorem malorum omnium Neſtorium in Oaſim deportan-
D dum, dato reſcripto decernit, directum illud quidem ad Iſidorum agentem hoc anno vnà
cum Conſulatu Prætorij Præfecturam. eſt autem huiuſmodi [c]:

THEODOSII RESCRIPTVM CONTRA NESTORIVM.

Etſi noſtrum erga Rempublicam ſtudium perſpicuum eſt: haud minoris tamen nobis
eſt curæ, vt ſacroſancta quoque religio rectè conſtituatur. Si enim hanc ritè curauerimus, fo-
re optamus, vt & publicis quoque rebus hac ratione conſulamus. Quare cùm Neſtorius
Catholicæ quondam Eccleſiæ ſacerdos, nunc rectæ fidei proditor, tantorum ſcelerum mole
oppreſſus teneatur: operæpretium eſt, vt ſerenitatis noſtræ ſententiæ ſubiiciatur, calamitate-
que moribus illius digna opprimatur, vt qui venerandis Eccleſiæ legibus abiectis, traditioni-
buſque contemptis, nefandæ hæreſeos auctor extiterit; quique dum illorum quos prodi-
tionis ſuæ ſocios ſibi adiunxit, fidem corrupit, alienæ corruptionis crimẽ ſuo ipſius capiti ag-
gregauit. Tua proinde celebris auctoritas, hac pragmatica ſanctione, ſiue hac propria aucto-
E ritate oſtenſa, prædictum Neſtorium ob admiſſam à ſe impietatem in perpetuum exilium
Petras abire compellat: omniaque illius bona Eccleſiæ Conſtantinopolis Fiſco addicat; quo
auguſti loci illius opes, cuius ille ſacra myſteria nuper prodidit, auctiores euadant. Hac enim
ratione futurum eſt, vt & religio ſanctiſſimæ fidei intacta in mẽtibus hominum perſeueret,
& regni noſtri felicitas religione munita quotidie magis magiſque floreat.] hactenus reſcri-
ptum contra Neſtorium.

DE LOCO EXILII NESTORII.

Fuiſſe quidem Petras locum exilij ab Imperatore decretum in Oaſena Ægypti prouin-
cia poſitum, inde poſſumus intelligere, quòd auctores omnes temporis huius ſcriptores
in Oaſim Neſtorium deportatũ fuiſſe tradunt, deportationem omnium famoſiſſimam, de
qua ſuperiùs & in Notis pluribus dictum eſt. In Oaſim quidem deportatum eſſe Neſto-
rium, Theodoretus in epiſtola ad Sporadium tradit his verbis [d]: Non ſolùm ſacerdotio
Neſtorius eiectus fuit diuino quidem iudicio, ſanctorum Epheſi congregatorum Patrum
decreto,

[c] *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 5. c. 12.*

[d] *Theod. epiſt. 1.*

A decreto, ſed etiam Imperiali nutu Oaſim incolere damnatus, pœnas quæ impios expectant, has prægustare cœpit.] id ipſum affirmat Socrates[a], id denique ex ipſius Neſtorij litteris Euagrius[b] prodit, qui & res poſt hæc ab eo geſtas ex iiſdem ſcriptis ita recenſet: Quemadmodum autem Neſtorius in exilium eiectus ſit, & quid poſtea de illo factum, & quem vitæ exitum ſit conſecutus, & quas pœnas blaſphemiæ cauſa dederit, neutiquam ab illis qui eius res geſtas ſcriptis prodiderunt, traditum eſt. Quæ omnia planè intercidiſſent, fuiſſentque temporis diuturnitate ita deleta, obrutaque, vt ne de illis omnino vel ſemel audiri poſſet, niſi in librum quemdam ab ipſo Neſtorio editum, in quo iſtarum rerum continetur narratio, fortè fortuna incidiſſem.] & paulò inferiùs poſt recenſitam, quam Epheſi ob blaſphemiam ſubiiſſet ſententiam, iſta ſubdit:

[a] Socrat. lib. 7. c. 33.
[b] Euag. lib. 1. c. 7.

QVALITER HABITVS NESTORIVS IN SVO MONASTERIO.

Porrò autem in eodem libro oſtendit, Theodoſium primò propter amorem, quo eum complectebatur, eius abdicationem minimè ratam feciſſe. B Deinde cùm quidam Epiſcopi ex vtraque factione ab vrbe Epheſo ad Theodoſium (idem ipſum namque Imperator poſtulauerat) miſſi eſſent, poteſtatem ſibi datam ad ſuum monaſterium reuertendi, quod ante portas Antiochiæ, quæ iam Theopolis dicitur, ſitum eſt; cuius nomen à Neſtorio non ponitur illud quidem, tamen fertur appellatum eſſe monaſterium Euprepij; quod quidem ante portas Antiochiæ locatum eſſe, pro certo cognoſcimus, & ab iiſdem non ampliùs duobus ſtadiis diſtare. Narrat idem ipſe Neſtorius, ſe in eo loco quadriennij ſpatio commoratum eſſe, variis affectum honoribus, variiſque præmiis donatum, poſtea autem relegatum ad Oaſim edicto Theodoſij. Verùm quod caput omnium erat, penitus occultauit. Neque certè in eo loco vitam degens, à ſua deſtitit blaſphemia: adeò vt Ioannes Antiochiæ Præſul iſtam in apertum proferret ſententiam, Neſtorium ſcilicet perpetuo exilio mulctandum eſſe.] C Ex his vides, lector, Ioannem Antiochenum Neſtorij antea propugnatorem, poſt pacem initam cum Cyrillo eius aduerſarium penitus euaſiſſe. Sed ſubdit Euagrius:

QVAE PASSVS NESTORIVS IN EXILIO.

Scribit præterea Neſtorius alium libellum acutè & ſubtiliter ad quemdam videlicet Ægyptium de ſua in Oaſim relegatione, in quo de his rebus diſputat vberiùs. Quæ autem pertulerit ſupplicia ob conceptas ab ipſo blaſphemias (quippe obtutum Dei omnia contemplantem latere non potuit) ex aliis litteris, quas ad Præfectum Thebaidis dabat, ſatis poterit intelligi. Nam in illis videre licet, quòd cùm iuſtas hominibus pœnas non luerit, vltio diuina eum ex improuiſo oppreſſit, & quaſi captiuum ducens, in acerbiſſimam omnium coniecit calamitatem. Nam quoniam maiores luere debebat pœnas, ex Blemmiis, à quibus captus erat, dimiſſus, Theodoſio reditum illi per edicta decernente, circiter extremas oras Thebaidis, de vno loco in alium demigrans, atque ad terram colliſus, finem viuendi D dignum antè acta vita eſt conſecutus, ipſoque vitæ exitu alter Arius declaratus. in quo perſpicuè elucet, & quaſi pro certo dignoſcitur, quæ merces ſit impiæ in Chriſtum blaſphemiæ propoſita. Vterque enim, Arius & Neſtorius, in eum ſimiliter iecit blaſphemiam, alter appellando creaturam, alter hominem tantùm eſſe exiſtimando.] & inferiùs oſtendens pro miraculo, vt quem Theodoſius tanto ſtudio proſequeretur, eumdem in exilium iuſſerit ſolum vertere, iſta ſubiecit:

Verùm ne crimen (inquit) ſubeamus mendacij, ipſum Neſtorium, qui nos iſtas res doceat, in medium adducamus. Age Neſtori recita mihi quædam ad verbum ex epiſtola abs te ipſo de his quæ iamdudum Epheſi de ſanctiſſima religione agitabantur conſcripta, & ad Præfectum Thebaidis miſſa: Ex Imperatoris edicto (*ſunt hæc verba Neſtorij*) Oaſim, alio nomine Ibim appellatam, demigrare coacti ſumus. Ac quibuſdam deinde interpoſitis adiungit iſta: E Poſtquam Oaſis, quam ſuprà dixi, à barbaris capta erat, ignique & cædibus* funditus vaſtata; nos ab iiſdem barbaris, qui nos (qua cauſa adducti, neſcio) ſunt derepente commiſerati, dimiſſi ſumus, minacibus quibuſdam conteſtationibus ad nos perterrefaciendos adiectis, vt quamprimum è regione illa egrederemur: Nam Mazici (inquiunt) nobis abeuntibus, ſunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem cum captiuis quibuſdam, quos barbari ob miſericordiam (quid autem voluerint, equidem non habeo dicere) nobis adduxerunt. Poſtremò iſti ad cara ſua quiſque domicilia dimiſſi ſunt: nos autem ad Panopolim noſmetipſos propere recepimus. Verebamur namque, ne quis, quoniam captiui eramus, anſam inde ad negotium nobis faceſſendum arripiens, vel fugitiuorum crimen contra nos confingeret, vel alio quodam accuſationis genere (variæ enim calumniæ hominibus malitioſis ſolent abundè ſuppetere) nos per fraudem implicare moliretur.]

* ſedibus

NESTORIVS PANOPOLI HABITAT.

A liretur.] his Neſtorius, ad Præſidem ſcribens, fugam ſuam coloribus adornauit. ſubdit mox verò: Quapropter veſtram celſitudinem obſecramus; vt noſtræ captiuitatis, ſicut leges poſtulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem captiuum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omnis poſteritas velut tragicè hoc decantet, ſatiùs eſſe à barbaris duci captiuum, quàm auxilij cauſa ad Imperium Romanum confugere. Atque iureiurando adiecto, ſic præterea ab aliis poſtulauit: Nobis per vos, quæſo, liceat in hoc commorari domicilio, ad quod ab Oaſi, cùm eſſemus à barbaris dimiſſi, acceſſimus: vt quicquid à Deo de nobis decretum ſit, id iam nobis obueniat.] hæc ex prima epiſtola accepta Euagrius habet: ex ſecunda autem iſta ſubiungit:

NESTORIVS COGITVR SAEPE MVTARE LOCA.

Has litteras ad tuam amplitudinem à nobis perſcriptas, ſiue vt argumentum amoris erga te mei, ſiue vt admonitionem à patre ad filium miſſam ducis; animum, quæſo, attende B rebus in illis explicatis, quæ ſanè permultæ ſunt, eæque pauciſſimis verbis, quantum fieri poterat, à nobis comprehenſæ. Oaſis, quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in eam irruptionem faciente, iampridem penitùs vaſtata eſt. & paulò pòſt: Quæ res cùm ita accidiſſent, tua amplitudo, neſcio qua cauſa impulſa, aut qua arrepta occaſione, iuſſit vt ad regionem quamdam, Elephantinam nomine; ſitam ad extremam oram prouinciæ Thebaidis per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, miſerè raptati ſumus. At cùm itineris longitudine eſſemus fracti, contritique, mandatum minimè ſcriptum illud quidem rurſus à tua magnitudine accepimus; vti Panopolim reuerteremur. Itaque moleſtiis, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitati, corpore morbo vexato, & præ ſenectute languido, manibus etiam & lateribus confractis, venimus denuò Panopolim; ibique aduerſis caſibus & acerbo dolorum morſu conciſi, ferè aniC mam egimus.

Rurſum verò aliud mandatum ſcriptum à tua celſitudine ad nos allatum nos à Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. At cùm nos iam finem mandatis contra nos editis ſtatutum fore putaremus, expectaremuſque Imperatorum illuſtriſſimorum de nobis voluntatem, de improuiſo aliud crudele ſanè dabatur mandatum, vt iam quarto mulctaremur exilio. Et paulò infrà: Sis, quæſo, his rebus geſtis contentus: ſatis tibi ſit, tot exilia contra vnum corpus decreuiſſe: acquieſcas, amabo te, incommodis, quæ iam abs tua amplitudine accepimus. Quæſtionem, quæ eſt exercenda de nobis (per quos oportuerat cauſam declaratam fuiſſe) quæſo Imperatoribus noſtris inuictiſſimis (vt æquitas poſtulat) permittas. Iſta conſilia à nobis ad te, tamquam à patre ad filium ſcripta ſunt. Quòd ſi eadem iam ſicut antea grauiter & iniquo animo feras: fac quod voluntas iubet, ſi modo vincere ratio non poſſit voluntatem. Ad iſtum modum Neſtorius tam Imperatores quàm eorum magiſtratus litteris velut pugnis & calcibus verberare, maledictiſque figere non dubitauit; neque rebus aduerſis, quas pertulerat ad modeſtiam traductus fuit.

MISERANDVS NESTORII INTERITVS.

Ipſe equidem accepi à ſcriptore quodam, modum quo deceſſit è vita, talē fuiſſe, nimirum eius linguam vermibus exeſam eſſe, ſicque cum huius vitæ miſerijs ad grauiora ſupplicia iuſto Dei iudicio infligenda eaque ſempiterna migraſſe.] hactenus de his Euagrius, quæ ab amanuenſi Neſtorij & ex eius epiſtolis accepit. His conſentientia ceteri habent: addit tamen Theodorus[a] Lector, totum eius corpus putredine fuiſſe conſumptum: id ipſum affirmat quoque Cedrenus[b], cum lingua totum computruiſſe corpus: eadem etiam tradit Nicephorus[c]. Corrigendus tamen ex dictis Euagrius[d], dum ait inferiùs, poſt mortem Neſtorij E ſubrogatum Maximianum Conſtantinopolitanæ ſedi in locū ipſius Neſtorij, ac deinde Proclum: nam viuo Neſtorio, immo necdum in exilium acto, eos gubernare cœpiſſe Eccleſiam Conſtantinopolitanam, ſatis liquidò demonſtratur. Ceterùm non ante præſentem annum Neſtorium proſcriptionē cum exilio paſſum eſſe, tum reſcriptum Imperatoris datum ad Iſidorum Conſulem huius anni declarat, tum etiam litteræ ipſius Neſtorij fidem exploratam faciunt, vtpote quæ quadriennium teſtentur eum in ſuo monaſterio in pace frequentatum muneribus & honoribus tranſegiſſe: cùm enim eò fuerit amandatus poſt Concilium Epheſinum abſolutum in fine anni quadringenteſimi trigeſimiprimi, quatuor his additis annis habitationis in monaſterio, hoc planè anno in exilium actum colliges. Quoto autem exilij anno extremum diem clauſerit, haud ſatis exploratum habetur.

[a] Theodor. in Collectan.
[b] Cedrē. Compend in Theodoſ. Minore.
[c] Niceph. lib. 14. cap. 26.
[d] Euag. lib. 1. c. 8.

Quod rurſum ad Neſtorij finem ſpectat: licet iſta dicta nuper ſingillatim minimè explicet Theodoretus, vt rem omnibus notam; ſatis ſibi viſus iſtis verbis ipſius extrema clauſiſſe, quibus ait[e]: Vnde quoniam turpiſſima & maximè ignominioſa morte perituri ſunt

[e] Theodoret. hæret. fabul. lib. 4. in Neſtorio.

iniqui

iniqui: pontificatu per ſanctos qui Epheſi congregati fuerant, diuino ſuffragio eiectus eſt,& A iuſſu Imperatoris Oaſin habitare damnatus,futuri impiorũ ſupplicij illinc cœpit exordium, vt qui à ſua amentia conſumptus ſit, & in ſe dictum Apoſtoli [a] compleuerit: Quorumdam hominum peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium.] hæc ipſe: qui quidem ob priſtinam, quam cum Neſtorio (vt vidimus) conſuetudinem habuit, infamatus cùm eſſet, arrepta inde Neſtoriani occaſione, commenticias quaſdam Theodoreti atque Neſtorij ad inuicem datas vulgauere litteras, quibus ſectæ communio monſtrabatur. teſtatur id quidem Leontius Scholaſticus,vbi ait [b]:Sciendum & illud,circumferri quaſdam Theodoreti ac Neſtorij epiſtolas, in quibus ſe mutuo recipiunt: ſed fictitiæ ſunt, & fingunt eas hæretici, vt earum ope Synodum oppugnẽt.Si cui verò cognoſcere libet,quàm graui Neſtorium Theodoretus odio proſecutus fuerit, librum ipſius Theodoreti perſcriptum de Hæreſibus legat.] hæc Leontius.extat ex illis epiſtolis vna ad Neſtorium inſcripta recitata ad finem quintæ B Actionis Quintæ Synodi, & aliæ ad alios datæ,quibus ipſe Theodoretus ſocietatis cum Neſtorio redarguitur.

[a] 1.Tim. 5.

THEODORETVS DEFENDITVR A CALVMNIIS.

[b] Leõt. de ſect. act. 4. tom. 9. Bibliot.ſanct.

At ſunt ipſius Theodoreti ſcripta plurima, quæ, niſi nimia prolixitas fatigaret lectorem, pro illius ſincera fide probanda adduci in medium poſſent, nempe epiſtolæ ipſius illæ ad diuerſos datæ, & quidem germanæ, quibus nihil ſit quod obiici penitùs valeat, vt quæ inter eas primum ſibi vendicat locũ,epiſtola [c] ad Sporadium, qua cum auctore execrandum dogma Neſtorij eſt inſectatus; inſuper aliæ complures ad diuerſos ſcriptæ,quibus rectę fidei profeſſionem, aduerſantemq́ue eiuſdem Neſtorij impietati, teſtatam, ſartam tectam, confirmatam ſtabilitamq́ue reliquit, vt epiſtola ad Euſebium Scholaſticum [d], alia ad Dioſcorum, aliæ inſuper ad Celerinam diaconiſſam, ad Euſebium Epiſcopum Ancyranum, ad Timotheum Epiſcopum, ad Andream, & monachos Conſtantinopolitanos,& ad poſtremũ duæ C ad Leonem Romanum Pontificem: quibus planè omnibus ex priſtina illa cum Neſtorio conſuetudine contractam maculam plus ſatis abſterſit, diluit, atque purgauit. Poſt initam quidem pacem, iunctamq́ue cùm Cyrillo & aliis Orthodoxis communicationem, ipſum Neſtorio addictum fuiſſe, nulla prorſus eſt mentio;ſed pro Catholica fide ſtrenuè atque impigrè laboraſſe, plurima ſunt monumenta. Verùm de Theodoreto ſæpè dicendum inferiùs erit.

[c] Theod. epiſt. 1.

[d] Theodoret. epiſt 21 53. 101.109.131. 144.

Hoc eodem anno Ioannes Epiſcopus Antiochenus diem extremum obiit, cùm ſediſſet annos tredecim; licet Nicephorus in Chronico annos decem & octo illius ſedi tribuat: verùm cùm anno ſequenti extent litteræ Theodoreti ad eius ſucceſſorem Domnum Epiſcopum Antiochenum ſcriptæ, haud ad illud tempus eius vitam eſſe propagatam, perſpicuè poſſumus intelligere. Porrò ipſam Theodoreti ad Domnum epiſtolam reddemus ſuo loco D anno ſequenti;& eam qua monſtratur annos tredecim tantùm ſediſſe ad Dioſcorum datam ſuo item loco deſcribemus.Mortuo autem Ioanne,in locũ ipſius ſubrogatus eſt eius ex ſorore nepos Domnus monachus, ſed deſertor monaſterij;qui (vt dictum eſt ſuperiùs) degens in Laura Euthymij, ipſo inuito,Antiochiã cùm venire decreuiſſet, hoc eum Vaticinio Euthymius futura prædicens admonuit: Obtinebis quidem adminiſtrationem, *nempe ſedis Antiochenæ Epiſcopatum*, ſed eam rurſus auferent tibi mali homines & præſtigiatores,cùm ab illis priùs ſeductus fueris ignorantia.] hæc quidem ipſe; nec falſus extitit vates, vt euentus probauit, inferiuſque ſuo loco patebit.ſcribit hæc de Domno Cyrillus monachus in Actis [e] Euthymij. Quomodo verò factus Epiſcopus Simeonem illum magnum cognomento Stylitam conuenit,narrat Nicephorus iſtis verbis [f]: Quo tempore Domnus ſacras Antiochenæ vrbis habenas tenuit, cùm ad Simeonem veniſſet,totus conſternatus eſt,& cum eo myſtico arca- E noq́ue congreſſu conuenire exoptauit.Conueneruntq́ue ideò ambo,& ſacrificio immaculato atque incruento peracto, alter alteri myſticam communionem porrexit.] hæc Nicephorus.Sed iam ad ſequentis anni res geſtas orationem paremus.

DOMNVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

[e] Extát apud Surium die 20. Ianuar.

[f] Niceph. lib. 14. c. 51.

IESV CHRISTI ANNVS 437. | SIXTI PAP. ANNVS 6. | THEODOSII 30. VALENTINIANI 13. IMPP.

QVadringenteſimum trigeſimumſeptimum Chriſti annum ſignant Conſules Aetius & Sigeſuultus: quo dira perſecutio à Vuandalis illata Africanam exagitauit Eccleſiam: id quidem his aggreſſos eos eſſe Conſulibus, ſanctus Proſper in Chronico narrat his

A his verbis: Genſericus * Rex Vuandalorum intra habitationis ſuæ limites volens Catholicam fidem Ariana impietate ſubuertere, quoſdam noſtrorum Epiſcoporum eatenus perſecutus eſt, vt eos priuatos iure baſilicarum ſuarum, etiam ciuitatibus pelleret, cùm ipſorum conſtantia nullis ſuperbiſſimi Regis terroribus cederet.] paulo verò pòſt ſubdit: Per idẽ tempus quatuor Hiſpani viri, Arcadius,Probus, Paſchaſius, & Eutychius, dudum apud Genſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequij clari habebantur: quos Rex vt copulatiores ſibi faceret,in Arianam ſectam tranſire præcepit. At illi facinus conſtantiſſimè reſpuentes,excitato in rapidiſſimam iram barbaro,primùm proſcripti,deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciati ſuppliciis,ad poſtremum diuerſis mortibus interempti,illuſtri martyrio miſerabiliter occubuerunt.Puer autem Paulillus nomine,frater Paſchaſij & Eutychij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum Regi acceptus, à profeſſione atque amore Catholicæ fi- B dei cùm nullis minis deturbari poſſet,diu fuſtibus cæſus,ad infamem ſeruitutem damnatus eſt,nec ideo (vt apparet) interfectus,ne ſuperata ſæuitia impij Regis etiam illa ætas gloriaretur.] hactenus Proſper.

* Geiſericus

PERSECVTIO IN AFRICA SVB GENSERICO.

Fuerunt hi primitiæ martyrum perſecutionis Vuandalicæ, meritoq́; præ ceteris ſunt laudibus celebrandi,vtpote qui aliis ad martyrium viam aperuere:quorum anteſignanus Arcadius affluens diuitiis, gloria ſæculari conſpicuus, & coniugatus erat: quæ omnia haud leuia videri poterant fore ad martyrium impedimenta. Sed ſuperauit hæc cuncta & vicit athleta Chriſti corroboratus ab amico cariſſimo, ſanctiſſimo ſacerdote, Antonino Epiſcopo Conſtantinæ ciuitatis,qui ſcribens ad eum epiſtolam, ipſum hortatus eſt, vt forti perferret animo, quæ fidei Catholicæ cauſa dirus tyrannus mala inferret. porrò ipſa epiſtola redolens antiquum illum Apoſtolicum characterem ſic ſe habet [a]:

[a] Extat. tom. 1. Bibl. ſanct. col. 435.

C Perge fidelis anima,perge,& confeſſor vnitatis * gaude,quia pro nomine Chriſti pati meruiſti contumeliam, ſicut Apoſtoli cùm flagellati ſunt. Ecce iam ſerpens ille ſub pedibus tuis iacet:ipſe confligere potuit,ſed ipſe cecidit,quia te elidere non potuit. Rogo te, preme caput eius,non ſurgat iſte in agone martyrij,nemo te commoueat.Ecce gaudet Chriſtus, & inſpicit te: lætantur Angeli,& adiuuant te. Turba dæmonum calcaneum tuum obſeruat: Ne deficias,& dæmones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum eſt omnis chorus martyrum præceſſorum tuorum:expectant te martyres,& defendunt,& coronam extendunt.Rogo te, tene quod tenes,ne alter accipiat coronam tuam. Quantum temporis eſt, quo pugnaturus eris? & quantum temporis erit,quo in æternum victurus eris? Iam cœpiſti, perfice. Hodie apparet, cur pateris: Dominum nihil latet:non te fallat diabolus in cauſa, cùm tibi ingerit nebulam;hoc vult ne cariſſimus patiaris.

* Trinitatis

EPISTOLA ANTONINI EPISCOPI CONSTANTINAE AD ARCADIVM.

D Verùm, frater, habes certamen: integra eſt iſta confeſſio: ſi mortuus fueris, certus eſto, martyr eris.Iob [b] non attendit vxorem,& ideo vicit;non familias, non diuitias,non amicos, & merito ſuperauit.Adam [c] mulierem ſuam plus ſatis dilexit,& ideo tam lacrymabiliter cecidit.Sic dicit Dominus [d]: Qui non dimiſerit patrem,aut matrem,aut vxorem,aut filios,aut familias propter me, non eſt meus diſcipulus. Quid ſi conditione vitæ mortuus eſſes; vxor te,aut familia habuit reuocare?Nam quem tenuiſti,ipſum attende,ipſi hære,tene eum fortiter,ne dimittas,ne reſpexeris retro,aut vxorem, aut diuitias,aut familias.Surſum cor, perfectam inchoaſti pugnam.Ipſe tecum archangelus, qui cecidit, dimicat, ipſe tecum luctatur, ſed tecum eſt Pater & Filius & Spiritus ſanctus.

[b] Iob. 2.

[c] Geneſ. 3.

[d] Matth. 10.

Vide ne timeas: adiuuat te, vt coronet te. Septem filios Machabæa [e] mater pro Chriſto miſit ad mortem: ante eam cruciabantur, & ipſa magis eos hortabatur, vt morerentur: E ipſa autem poſt filios occiſos ecce iam exultat cum filiis coronata. Reſpice quia in vtero matris Deus te fecit: ipſe tibi ſpiritum & animam dedit, ipſe te ornauit ratione & ſapientia,ipſe cælum fecit & terram & omnia quæ in eis ſunt. Sic te vult ſuſcipere pro fide morientem, vt tibi plenam exhibeat maieſtatem. Reſpice mundum; periturus eſt. Reſpice Solem, Lunam & ſtellas, & ipſa ſoluenda ſunt. Conflige fortiter pro anima tua, quæ aut ſemper viuit, aut ſemper perit. Ecce dimiſſa ſunt tibi peccata tua, & omnes iniquitates tuas Deus pro hac pugna delebit, quæcumque vſque hodie committere potuiſti. Audi de hac re Ezechielem dicentem [f]: Quacumque die iniquus conuerſus fuerit ab iniquitate ſua, & fecerit iuſtitiam, omnes iniquitates eius non memorabor vltra, dicit Dominus. Iuſtitia tua, fides tua: quia [g] iuſtus ex fide viuit. Tribulatio, expoliatio, exilium remiſſionem tibi contulit peccatorum, mors autem aperit tibi regna cælorum. Qualis eris, cùm te cum ſancto Stephano videris? Qualis eris, cùm Petrum & Paulum, quos roga-

[e] Machab. 7.

VEHEMENS AD MARTYRIVM EXHORTATIO.

[f] Ezech. 3.

[g] Rom. 1. Hebr. 10.

A rogare ſolebas vt patronos, habebis amicos? Chriſtum mox tua anima videbit, & corpus tuum erit in refrigerio reſurrectionis, vt & ipſa caro videat, quod tua anima cùm exierit, mox videbit.

PROPOSITUM CERTAMEN OB OCULOS PONIT.

Fremit diabolus, gaudet Chriſtus. Roga, plora, poſce auxilium, & mox accipies in mente ſolatium. Time pœnas æternas, vbi ſemper ardetur, vbi ſemper in tenebris & corpus & anima cruciatur, vbi cum diabolo anima & corpus in æternum exuritur. Gehennas expaueſce, & Chriſtum modò tene. Modò eſt vt aut viuas, aut pereas. Nemo te recuperabit, ſi in iſta pugna defeceris. Et quid tibi prodeſt, ſi diabolo conſenſeris, & mox corpus amiſeris? Aut neſcis quia vita corporis tui in poteſtate eſt Dei tui, qui tibi confeſtim auferre poteſt carnem, ſi dereliqueris fidem? Quidam Chriſtianus, dum pro fide in equuleo torqueretur, retulit adſtitiſſe ſibi angelum ſplendido vultu cum linteo aqua profuſo, qui ei aquam in faciem ſpargeret, & linteo detergeret. Donec tortus eſt iſte, Angelus non receſſit, conſolans B eum, & refrigerans eum. Confeſſor autem Chriſti pœnas quas ſuſtinebat, penitus non ſentiebat. *fuit hic Theodorus Antiochenus ſub Iuliano confeſſor.* Minùs tormẽta ſentiuntur, quando pro Chriſto pugnatur: quia virtus animi ſuperat dolores mundi: & cũ inuocata fuerit Diuinitas, mitigatur tormentorum acerbitas. Ecce pro Domino *tentus es, & afflictus non perdes fidem, etiam ſi amiſeris carnem. Exhibe Deo hanc perſeuerantiam, & ne valde timeas pœnam: aut enim grandis eſt, & citò finitur; aut leuis erit, & non valde cruciabitur anima.

*homine

VICTORIAM GLORIOSAM PROPONIT.

Tu autem exora, quia luctari cœpiſti, nec defeciſti: martyrium inchoaſti, cuſtodi animam tuam. Adiuro te per Trinitatis vnitatem, pro qua pateris mortem; ſerua cor tuum & confirma per Spiritum ſanctum, quem in te exufflare voluiſti, & quem in te honoraſti. Conflige fortiter per puritatem baptiſmi, quod contemnere noluiſti. Securus eſto de corona, ſecurus pugna, donec voluerit tibi Dominus terminare victoriam. Probat modò Deus ani- C mum tuum: ibi eſt oculus Dei, contemplatur te de hora in horam quid agas, quid cogites, quomodo pugnes, quomodo ſtes: ſi firmum te viderit, gaudet & adiuuat: ſi infirmum, ſuccurrit & ſubleuat. Tu tamen certa pro veritate vſque ad mortem, & eris non ſolùm tibi, ſed & ceteris in ſalutem: alioquin à te Deus exiget tuam animam & alienas. Signifer es Chriſti, in acie primus ambulas: ſi tu cecideris, ab aliorum morte non eris immunis. Hæc time: nam & ſi viceris, pro multorum ſalute pugnaſti, & coronam multiplicem accepiſti.

FIDEM CATHOLICAM EXEMPLIS INSINUAT.

Deus vnus eſt, Deus non poteſt eſſe minor, Deus non poteſt imitari. Scis iſta: tene fortiter veritatem. Audi autem breuiter quod præmiſi: Deus vnus eſt, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, & tamen ad ſolum Chriſtum pertinet caro: nempe aliud eſt anima, aliud ratio, & tamen in anima eſt ratio: & vna eſt anima, ſed aliud anima agit, aliud ratio: anima viuit, ratio ſapit: ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet ſapientia, & tamen nec anima eſt D ſine ratione, nec ratio ſine anima, & cùm vnum ſint, anima ſola ſuſcepit vitam, ratio ſola ſuſcepit ſapientiam. Sic Pater & Filius licet vnum ſint, & vnus Deus ſit: tamen ad ſolum Chriſtum pertinet caro, ſicut ad ſolam rationem pertinet ſapientia, licet non recedat ab anima. Ecce igitur in Sole calor & ſplendor in vno radio ſunt, ſed calor exiccat, ſplendor illuminat, aliud ſuſcipit calor, alius ſuſcipit ſplendor, licet ab inuicem calor & ſpendor non poterint ſeparari. ſuſcipit ergo ſplendor illuminationem, non feruorem; ſuſcipit autem calor feruorem, non illuminationem.

Aliud ergo ſingulariter agunt, & tamen ab inuicem non recedunt. ſic & Filius ſuſcepit ſolus carnem, & tamen non deſeruit Patrem, nec ſe diuiſit à Patre. Filius itaque ſuſcepit carnem in proprietate, & tamẽ & Pater & Spiritus ſanctus non defuerunt maieſtate. In diuinitate æqualitas, in carne Filij proprietas, nec tamen ab eo Patris aut Spiritus ſancti receſſit di- E uinitas. Carnem ſuſcepit Chriſtus; numquid à Patre aut Spiritu ſancto receſſit? Ergo vera eſt vnitas. Impleuit autem carnem Chriſti & Pater & Spiritus ſanctus, ſed maieſtate, non ſuſceptione. Vis ſcire quia in eo fuit Pater? non ſum ſolus (inquit [a] Chriſtus) ſed & Pater mecum eſt. Audi de Spiritu ſancto, quia quod cum eo erat, Euangeliſta [b] referat: Ieſus plenus Spiritu ſancto regreſſus ad Iordanem. Ecce ſolus Chriſtus ſuſcepit carnem, & tamen Pater & Spiritus ſanctus non defuerunt maieſtate: ſi cælum & terram implent, carnem Chriſti deſerere non potuerunt, quando in diuinitatis vnitate tranſierunt.

a *Ioan.16.*
b *Lucæ 14.*

Ad hanc *citharam reſpice: vt muſicum melos ſonis dulcibus reddat, tria pariter adeſſe videntur, ars, manus, & chorda: ars dictat, manus tangit, reſonat chorda: tria operantur, ſed ſola chorda reſonat quod auditur: nec ars, nec manus ſonum reddunt, ſed eum cum chorda pariter operantur. ſic nec Pater, nec Spiritus ſanctus ſuſcipiunt carnem, ſed tamen cum Filio pariter

*hoc

A pariter operantur: ſonum ſola chorda excipit, carnem ſolus Chriſtus ſuſcepit: operatio in tribus conſtat; ſed quomodo pertinet ad ſolam chordam ſoni redditio, ſic pertinet ad ſolum Chriſtum carnis humanæ ſuſceptio.

EXEMPLO CHRISTI AD PUGNAM ROBORAT.

Hæc à paruo in grandi mærore poſito, vt quæcumque dicta ſint, vix cordi meo occurrere potuerunt. Hæc eſt recta regula fidei: pro hac ſi quid tibi contigerit, martyrium perfeciſti. Chriſtus alapas accepit, Chriſtus ſputa aliena ſuſtinuit, Chriſtus felle & aceto potatus eſt, Chriſtus ſpinis coronatus eſt, & inter latrones iniquos deputatus eſt iuſtus, Chriſtus lancea perforatus eſt, Chriſtus mortuus eſt, Chriſtus hæc pro culpa tua: quanto magis tu firmus ſtare debes pro anima tua; vt nemo tollat coronam tuam? iam in ſtadio es, calca fortiter, ne timeas, nihil paueas; nihil penitus pertimeſcas; quia omnis pro te Eccleſia deprecatur, vt vincas. Expectat te Eccleſia Catholica martyrem ſuum, vt ho- B norificet ſicut Stephanum ſuum. Vide ne confundas nos in hoc ſæculo. Vide ne humilies nos in conſpectu aduerſariorum. Suſtinet tecum Dominus Chriſtus. Suſtinet tecum Eccleſia. Eſto ſecuriſſimus de corona, non timeas penitus præterita quæcumque committere potuiſti peccata.] hucuſque Antonini Epiſcopi epiſtola ad Arcadium, vt habet editio Margarini.

DE AUCTORE EPISTOLAE.

Ceterùm apud Gennadium [a] non Antoninus hic nominatur auctor qui eam ſcripſit epiſtolam, ſed Honoratus, de quo his agit verbis: Honoratus Conſtantinæ Africæ ciuitatis Epiſcopus ſcripſit ad Arcadium quemdam, qui pro confeſſione fidei Catholicæ in partibus Africæ à Genſerico Rege miſſus exulabat, epiſtolam ad labores pro Chriſto ferendos hortatoriam, & exemplis præſentibus & Scripturarum relationibus roboratam, & quæ confeſſionis fidei perſeuerantia non ſolùm præterita purget peccata, ſed & meritum C procuret martyrij.] hæc Gennadius. Dici quidem poſſet, aliam hanc ab illa epiſtolam eſſe ad eumdem Arcadium datam, niſi & hic eiuſdem Conſtantinæ ciuitatis Epiſcopus diceretur.

a *Gennad. de Viris illuſt. c.95.*

Quòd verò ad Arcadium ipſum pertinet; tanto claſſico ad prœlium excitatus, in omnibus conſtantiſſimi atque fortiſſimi Chriſti militis ſpecimen edidit, aduerſariumque vincendo proſtrauit, & vt alij poſt ſe vincerent, exemplo monſtrauit. Celebris eſt horum martyrum memòria in Eccleſia ſingulis annis publico præconio vbique repeti conſueta Idibus Nouembris. Prætermiſſa ſunt autem iſta à Victore, qui Vuandalicas clades in Numidiam aliaſque illi proximas prouincias illatas ſcribere haud admodum laborauit, rebus tantùm Eccleſiæ Carthaginenſis, vbi agebat, intentus; qui & poſt captam ipſam Carthaginem quæ ibi contigerint, narrare aggreditur: agemus de illis igitur ſuo loco.

D Sub huius quoque anni Conſulibus (inquit Proſper [b]) Valentinianus Auguſtus ad Theodoſium Principem Conſtantinopolim proficiſcitur, filiamq; eius in matrimonium accipit.] eadem Marcellinus, qui addit: Eaq; ſibi nupta, apud Theſſalonicam, Italiam repetens, hiemauit.] ſequenti verò (vt ſubdit) cum Eudoxia vxore Rauennam ingreſſus eſt. Eadem habet Socrates [c]: ſed quod ad tempus ſpectat, ab vtroque diſcrepans, id factum affirmat ſub Conſulatu Iſidori ac Senatoris, anno videlicet ſuperiori.

b *Proſp. in Chron.*
c *Socrat. lib.7 cap.43.*

IESV CHRISTI ANNVS 438. SIXTI PAP. ANNVS 7. THEODOSII 31. VALENTINIANI 14. IMPP.

TRANSLATIO S. IOANNIS CHRYSOSTOMI.

E CHriſti anno quadringenteſimo trigeſimooctauo, Theodoſio Auguſto decimumſextum & Fauſto Conſulibus, decimoſexto Kal. Februarij venerandum corpus S. Ioannis Chryſoſtomi Comanis celebri pompa tranſlatum eſt Conſtantinopolim. Quanam autem præuia occaſione id factum ſit, & quo auctore, ſunt cuncta dilucidiùs explicanda.

Quòd in primis ad tempus ſpectat; id hoc anno accidiſſe, Socrates [d], Marcellinus in Chronico, & alij tradunt. Accidit autem, vt cùm Proclus Epiſcopus Conſtantinopoli anniuerſaria die tranſitus S. Ioannis Chryſoſtomi, ex more, panegyricam ad populum orationem haberet, ita vniuerſi Chriſti fideles Ioannis amore incaluerint, vt acclamationibus indeſinentibus inter concionandum, Proclum pulſare aggreſſi, concionem ad finem perduci minimè ſiuerint, petentes reddi ſibi Ioannem, ſacraſq; eius reliquias Conſtantinopolim transferendas. Nacti ſumus partem illam concionis, quam tum Proclus ad populum habuit, recitari in Eccleſia ſolitam die tranſlationis ipſius. Inter veteres enim codices, quos anti-

d *Socrat. lib. 7. cap. 4.*

A antiquitas Lectionaria nominabat, in quinto horum tomo qui apud nos ſunt, inuenimus dictam Procli orationem, ſed deprauatam ſatis & nimia vetuſtate penè conſumptam, quam tibi (vt licuit) emendatam hic reddendam putauimus, rati fore tibi cariorem, quòd nec apud Græcos (quod ſciam) neque Latinos edita habeatur. Accipe eam:

ORATIO PROCLI IN NATALI S. IO. CHRYSOSTOMI.

Certè gratias Deo, fratres cariſſimi, modo inenarrabili, quòd in domo eius, in qua ſacra intonuit tuba (*nempe Ioannes*) pacificè agitur, & ſine prœliis; in qua ſuauiſſimè ſacra modulata eſt lyra, & audientium ſpirituale repletur ſpectaculum; in qua Euangelica inualuit arundo, & floribus Orthodoxiæ portus impletur. Eſt facta Ioannis memoria omnibus ciuibus rete, ſic vt rectos fidei trahat: non enim ſic piſces trahit piſcatorum rete, ſicut rectos fide trahit Ioannis ſolemnitas. O gratiam *, finem, & locum, & tempus vincentem! tempus enim ſuperauit amor, finem autem inuicta vicit memoria: locus quidem non clauſit ſacerdotis miracula: ſed in Ponto iacet, & in orbe terrarum laudatur, & longa manu oſtentans B vos, clamat: Opus meum vos eſtis in Domino. Iterum Ioannes in verbis pretioſæ prædicationis margarita, Scripturæ impollutæ à Deo inſpiratæ bibliotheca, diuinus theſaurus intelligentiæ, ſtudioſis manibus aduerſus Imperialem auaritiam falx acutiſſima, vehemens diluuium hæreticorum; qui non blandientem potentiam, vel odio debacchantem pertimuit (ſicut Ioſeph) Ægyptiam.

* Ioannem

Sed paueo minorem laudibus nauem magnas res geſtantem mergendam attonitus: nullus enim dignè laudabit Ioannem, dum non eſt alius Ioannes. ſicut enim vndarum frequentia, ita innumerabilis inundantium multitudo, & laborantium induſtria & fortitudo & magiſteriis piis inundant & currunt. In eo libertatis ſplendeſcunt radij, quorum alio Sol Deitatis conclareſcit, alio emundatio fit Orthodoxorum, alio idolorum perditio innotuit, alio erroris emendatio, alio ſynagogæ nuditate ædificia ſplendent, alio mores, alio è cælis C coronæ fulgent gratiæ. O ſacerdos, cuius tantum induſtriæ lucrum, quantum aëris ſuauiſſimi odores: ô nomen non negans acta: ô cognomen reddens ſpeciem actæ vitæ: ô lingua ipſis cælis altior: ô magiſter Euangelica tonitrua temperans. Ioannes ille, Ioannes iſte: ille prædicator, iſte tuba: ille inconcuſſus, iſte ſine ſeruitute: ille ſine ſectis, iſte ſingularis: ille virgo, iſte caſtitatis defenſor: ille in eremo baptizans, iſte in ciuitate retia mittens: ille corripiebat adulterantem, iſte corripiebat raptores: ille capite amputatus eſt, iſte eamdem conſtantiam præſeferre non dubitauit: ille in carcere incluſus eſt, iſte in exilio deportatus. ſunt huic multiplicata certamina, propter hoc multæ & coronæ.

LAVDES IO. CHRYSOST.

Ioannes cum beatiſſimo Paulo nunc clamat: Bonus odor Chriſti ſumus. omnem locum omni liberauit errore. In Epheſo artem Midæ nudauit *: In Phrygia Matrem quæ deorum dicebatur, ſine filiis fecit. In Cæſarea publica meretricia honoris vacua ſpoliauit: In Syria D Deum impugnantes ſynagogas euacuauit: In Perſide verbum pietatis ſeminauit. Vbique Orthodoxæ fidei radices poſuit. Mundum Dei notitia lingua repleuit: libros conſcripſit, retia ſalutis expandit: Cùm Ioanne de paterno Verbo theologizauit: cum Petro piam confeſſionem fundauit: cum Paulo propter fidē ſudores effudit: cum piſcatoribus Orthodoxiæ rete deduxit. O Ioannes, tua quidem vita anxia, mors autem glorioſa, ſepulchrum verò beatum, merces autem copioſa.] hucuſque Proclo perducere licuit orationem fine carentem, acclamationum iugibus tonitruis interruptam populi aſtantis & inſtantis ſibi Ioannem reddi: cùm Proclus ex more illa tantùm apponens verba: Gratia & miſericordia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum Deo Patre & Spiritu ſancto, gloria, poteſtas & magnificentia in ſæcula ſæculorum] finem impoſuit orationi clamoribus populi interceptæ.

* fugauit

RES GESTAE A IOANNE CHRYSOST. SVMMATIM COLLECTAE

His percitus Proclus acclamationibus pòpuli, inſtar [a] Nicodemi, abiens ad Theodoſium, E audacter petiit corpus Ioannis. Permotum quidem Proclum hiſce clamoribus populi, ab Imperatore petiiſſe transferri debere Ioannis venerandum corpus, Coſmas Veſtiarius ea oratione quam habuit de tranſlatione ipſius, oſtendit, necnon Nicephorus [b], atque alij. Curaſſe autem id Proclum propter vnionem eorum qui ex parte Ioannis erant, Socrates narrat his verbis [c]: Exiguo (inquit) tempore pòſt Proclus Epiſcopus eos qui propter Ioannis abdicationem ſeparatim conuentus agebant, cum ceteris in concordiam reduxit, & prudentia eorum animos offenſos permulſit. Sed qua ratione illud effecerit, dicam. Corpus Ioannis Comanis ſepultum, vbi Imperatori eam rem perſuaſerat, trigeſimoquinto anno poſt eius abdicationem Conſtantinopolim transferendum curauit, quod cum multo honore & ſplendida pompa publicè celebrata in eccleſia Apoſtolorum cōdidit. Hac re igitur, qui propter Ioannem conuētus ſeorſum faciebant, ad Eccleſiæ concordiam reconciliati ſunt: quod factum

[a] Marc. 15.

PROCLVS AGIT CVM IMPERATORE DE TRANSLATIONE IO. CHRYSOST.

[b] Niceph. lib. 14. cap. 45.

[c] Socrat. lib. 7 cap. 44.

A factum eſt ad decimum ſextum Conſulatum Imperatoris Theodoſij ſexto Kal. Febr.] hæc Socrates: qui cùm hic & paulo inferiùs trigintaquinque annos numeret poſt abdicationem ipſius, manifeſtum eſt eum numerari à priori expulſione, quæ contigit anno Domini quadringenteſimotertio. Meminit de eadem tranſlatione Theodorus Lector [a], ſed ante omnes Theodoretus [b] rem paucis attingens, narraturus (vt puto) rem geſtam vberiùs, ſi ad hæc tempora ſuam hiſtoriam perduxiſſet.

Ceterùm vt res ſe habuerit, qui exactè eam recenſeat inuenimus Coſmam Veſtiarium, qui luculenta habita oratione de eadem tranſlatione, quæ geſta fuerint exactè recenſet: inuenimus [c] eius orationem encomiaſticam coniunctam Procli orationi, quam recitauimus. Vbi inter alia ad perſuadendum id Theodoſio, eo potiſſimùm vſus eſt argumento, nimirum quòd minimè pati deberet patrem ſuum, nempe Chryſoſtomum, qui eum per baptiſmum genuiſſet in Chriſto, & elatum de fonte inſtar Simeonis geſtaſſet in vlnis, ac Chriſtiana re- B ligione imbuiſſet, eumdem parentum ſuorum culpa cùm viuentem expulſum, tum mortuum extra ſuam Eccleſiam habere ſepulchrum: fore enim opus pietate dignum, ſi piè functi viri ſacrum cadauer reſtituat poſtliminio: ſic namque benè conſuli animabus ipſorum, ſi patratum ab eis facinus ipſe ſic expiaret. His Theodoſium perſuaſum refert, ſelectoſque viros ex Senatoribus ad opus perficiendum legaſſe Comanam in Ponto ciuitatem: quibus in mandatis dediſſe, vt ſolemniſſima pompa venerandum Ioannis corpus inde ſublatum, choris pſallentium ſacrorum miniſtrorum comitātibus, accenſis cereis, de loco in locum quàm religioſiſſimè ac glorioſiſſimè auehendum curarent.

[a] Theodor. Lector in Collectan. lib. 2. in fin.

[b] Theod. lib. 5 c. 36.

[c] In noſtra biblioth. tom. 5. Vit. Sanct.

COSMAE VESTIARII ORATIO DE TRANSLATIONE IO. CHRYSOST.

Accidiſſe autem idem Coſmas Veſtiarius tradit, cùm Senatores Comanam perueniſſent, & litteras Imperatoris, quibus tranſlatio iubebatur, Epiſcopo & ciuibus aperuiſſent, C perueniſſentque ad locum vbi in theca argentea Ioannis ſacra pignora aſſeruabantur; inde ea auferre & deferre conantibus, minimè, reſiſtente numine, conceſſum fuiſſe, ipſo nimirum ſacro corpore inſtar ſilicis loco inhæreſcente, & immobile permanente. Facto autem ſæpe periculo, reque ſæpius fruſtra tentata; vt ea omnia quæ accidiſſent, Theodoſio litteris ſignificarent, conſilium iniere. Quæ cùm ipſe Imperator Theodoſius accepiſſet, adhibitis Proclo & aliis ſanctiſſimis viris, quid eſſet opus facto, ſententias ipſorum rogans, ipſe quid ſibi viſum eſſet aperuit; nimirum vt ad Ioannem ipſum tamquam viuentem litteras daret, ſupplicis inſtar libelli, quibus eum, de admiſſis in ipſum peccatis à parentibus veniam petens, rogaret humillimis precibus, vt Conſtantinopolim redire, ſuamque ſedem priſtinam capeſſere dignaretur. Patefacta itaque Imperatoris ſententia, ab omnibus æquè probata atque laudata fuit. Recitat idem Coſmas litteras, à quibus puto etiam Nicephorum exſcri- D pſiſſe. ſunt autem huiuſmodi:

CORPVS IO. CHRYSOST. IMMOBILE.

Orbis totius Doctori & ſpirituali parenti, ſancto Ioanni Chryſoſtomo Theodoſius Imperator.

EPISTOLA THEOD. AVG AD IO. CHRYSOST.

Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime eſſe putantes, pater venerande, illud è tumulo transferri & ad nos deduci, ſicuti filij patris amantes, deſiderauimus. Ad quod præſtandum cùm debitum impendiſſemus honorem, quantam valuimus animi demiſſionem atque modeſtiam, vt par erat, exhibuiſſemus: vt tamen quod in optatis erat, minimè conſequi digni eſſemus, Imperatorius fortaſſe faſtus, quo ſecularia gubernamus & religioſa præſumpſimus, fuit impedimento. Quocirca rogamus te patrem, patrem verè reuerendiſſimum (te enim ipſum perinde ac viuentem alloquimur) vt annuas cœptis noſtris; & qui pœnitentiam alios docuiſti, & noſtrum conatum ſuperaſti, pœnitentibus veniam impertiri di- E gneris; nobiſque te magno animi ardore expetentibus, & humili confeſſione peccata noſtra accuſantibus, reddere te ipſum minimè detrectare ampliùs velis, neque longiore cunctatione dilationeque nos crucies; quod neque commiſerationis id dignum tuæ, neque amoris noſtri & expectationis æqua ſit compenſatio: quippe quibus non corpus & cineres tantùm tuas, ſed & ipſam tuam vmbram oculis contemplari, magnopere in optatis ſit.] hactenus litteræ, alia tamen apud Nicephorum tranſlatione redditæ.

Cùm autem has ab Imperatore legati Senatores litteras accepiſſent, quas Sacram vocāt, eas (vt par erat) magna veneratione ſuper pectus Ioannis corporis collocauere; indictoque peruigilio, aſſiduis Deum rogauere precibus, vt hoc ipſum præſtaret, quod humillimis votis religioſiſſimus expoſceret Imperator, redderetque ſaltem defunctum Ioannem Conſtantinopoli, quem vt maioribus augeret coronis, exulare atque exulem tandem mori permiſerat. Peractis precibus, res tentatur, reperiturque ex voto Ioannis corpus mobile: tollitur ſacra ſarcina

A ſarcina humeris ſacerdotum, præcedentibus ac præcinentibus clericis atque monachis, vndique confluentibus incenſas faces geſtantibus, qui ſequebantur & præcedebant, populis: ſicque de loco in locum, Chalcedonem tandem delatum eſt venerandum ſepulchrum, ſacrum corpus intus incluſum habens. Quomodo autem Conſtantinopolim perlatum ſit, quæ Coſmas longiori proſecutus eſt oratione, Nicephorus[a] eadem ſummatim complexa ita recenſet:

[a] *Niceph. lib. 14. cap. 43.*

CORPVS IO. CHRYSOST. TRANSFERTVR CHALCEDONEM.

Poſtquam autem itinere confecto in littus ex aduerſo Conſtantinopoli ad Chalcedonem cum reliquiis ſancti viri peruenere, tranſiit eò Imperator, & Senatus Imperatorius; tranſiit etiam Patriarcha, & Iudices, magiſtratuſque omnes, & deinde homines generis & ætatis omnis per fretum in mare perinde atque in continente vadantes: & ad Propontidem, os Boſphori ardentibus funalibus tegentes, ſacrum tumulum Imperatoria triremis excepit. B Tum ſanè miraculum quoddam edidit Deus, prodigiis quæ vmquam viſa ſunt, longè maius. Cùm enim certa & conſtans eſſet in mari tranquillitas, repentina ſubitò exorta eſt procella, & naues innumerabilis illius claſſis aliæ aliò diuerſæ ſaluti ſuæ conſulentes diſperſæ ſunt. Ea autem quæ ſacrum illud pondus & præclarum theſaurum vehebat Imperatoris triremis, funibus derepentè ruptis, veluti diuina gubernata manu, ad viduæ agrum appulit, viduæ inquam illius, propter quam ſponſa Chriſti Eccleſia paſtore tanto viduata fuerat. & rurſum poſt mortem quoque iuſto iudicio legitimam ille tulit ſententiam, agrum viduæ auctoritate ſua attribuens atque confirmans, Deo nimirum magnum illum glorificante, & iniquum exilium eius apertè prædicante. Et quoad eius fieri potuit, petram nauis diſcidit: quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregij illius viri ardorem eximium quouis præcone clarius atteſtatur. Hoc vbi factum eſt, ſerenitas rurſum aduenit; & naues C aliæ aliunde collectæ cum apparatu & comitatu maximo, carminibuſque debitis virum ſanctum perducentes, in vrbem imperantem deportarunt. Eumque primùm circa Amantium magni Thomæ templum excepit, inde verò ad eccleſiam ſanctæ Irenes delatus: porrò poſtea Imperiali curru ſepulchrum euectum in ſanctorum Apoſtolorum templum illatum eſt.

NAVIS ABSQVE REMIGIO DELATA AD AGRVM VIDVAE.

THEODOSIVS ORAT PRO PARENTIBVS.

Ibi Imperator ſacro tumulo chlamyde tecto, & fronte atque oculis vrnæ impoſitis, communem ſupplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pupillari ætate eum tenerum adhuc relinquentes. Scorſum verò pro matre quoque precatus eſt, vt tumuli eius motus atque ſtrepitus conſiſteret: triginta enim & quinque * annos iam is quatiebatur, quo tempore ſcilicet & ipſa Eccleſiam concutiebat. Nec ille id non exorauit: confeſtim namque vrna eius conſtitit. Atque vbi ſacer Proclus virum ſanctum in D eumdem ſecum thronum collocauit, plebs circumfuſa vno ore exclamauit: Recipe, inquiens, thronum tuum, ô pater. Fertur ipſe quoque tum, quæ dudum clauſa fuerant, labiis rurſum apertis, ad populum dixiſſe: Pax vobis. ſicuti id circumſtantes homines & Proclus Patriarcha, ſe audiſſe, teſtati ſunt. Porrò ſacris myſteriis peractis ad reliquiarum eius repoſitionem itum eſt, & Epiſcoporum manibus magnus Antiſtes ad baſim ſacræ diuinæque menſæ, veluti ſacer & inuiolabilis theſaurus conditus eſt, Epiſcopis Epiſcopus, martyribus quamuis ſine ſanguine martyr, Prophetis Chriſti & Apoſtolis magna atque aurea Eccleſiæ Chriſti tuba, omnes omnium aures perſonans, & pia dogmata & præcepta clarè muſicis planè modulis occinens. Factum id vigeſimoſeptimo menſis Ianuarij die. Ingenti autem facinore iſto illi etiam qui propter ipſum ſeceſſerant, perſuaſi, Eccleſiæ omnes coniuncti atque vniti ſunt.] hactenus Nicephorus: habet illud ampliùs Coſmas in ſua oratione, eodem Ioannis corpore in throno conſidente, vniuerſum populum candidi cerei oblatione E ipſum adiiſſe, ac ſalutaſſe, atque tamquam viuenti in cerei oblatione obſequium exhibuiſſe. Iam olim ipſe ſanctus ex Cucuſo exul ſcribens ad Olympiadem[b] iuniorem viduam, prædixerat fore vt ipſe rediret Conſtantinopolim: quod tandem, licet non vt illa putabat, impletum eſt.

* duo

[b] *Chryſoſt. epiſt. 2.*

Subdit autem his Nicephorus[c], hoc eodem tempore tranſlationem eſſe factam S. Ignatij Epiſcopi Antiocheni & martyris Roma Antiochiam: ſed quomodo verum id, ſi Hieronymi[d] teſtificatione iam ſuo tempore Ignatij venerandum corpus erat tranſlatum, & in ſuburbiis Antiochiæ extra portam Daphniticam collocatum? quæ tranſlatio (vt quæque antiqua teſtantur Martyrologia) ab Eccleſia Catholica anniuerſaria memoria repeti conſueuit XVI. Kalendas Ianuarij, de qua extat S. Ioannis Chryſoſtomi nobilis oratio, & de ea ſuperiùs mentio facta eſt. Videtur autem ſecunda hæc fuiſſe tranſlatio, quando (vt ait

[c] *Niceph. lib. 14. cap. 45.*

[d] *Hieron. de Script. Eccleſ. in Ignatio.*

DE S. IGNATII POSTERIORI TRANSLATIONE.

A (vt ait Euagrius[a]) Theodoſius Imperator è priori loco ſepulturæ ipſius in Fortunæ templum ſolemni apparatu transferri iuſſit: cuius tranſlationis diem Antiochiæ eſſe quolibet anno ſolemnem, & à Gregorio Epiſcopo cultu celebriori auctam, idem quoque teſtatur Euagrius.

[a] *Euagr. lib. 1. cap. 16.*

DE INVENTIONE RELIQVIARVM SS. QVADRAGINTA MARTYRVM.

Sub Proclo etiam Conſtantinopolitano (quoto autem anno ſedis eius, neſcitur) facta eſt reuelatio in ſuburbio Conſtantinopolis reliquiarum ſanctorum Quadraginta martyrum, quos ſub Licinio Imperatore Sebaſte in Armenia paſſos diximus. quomodo verò eas ſanctæ Pulcheriæ reuelante S. Thyrſo martyre, inuentæ ſunt, Sozomenus pluribus narrat: cui ſe inuentioni interfuiſſe commemorat, locellumque tradit foramen in medio habuiſſe, per quod ſolerent ipſæ ſacræ reliquiæ tangi: quod quidem moris fuiſſe etiam in Occidente, alibi diximus, dum de Apoſtoli Petri ſepulchro habuimus mentionem, acturi de his alia B rurſus occaſione inferiùs ſuo tempore. Ait igitur hæc poſt multa Sozomenus[b]: Ipſum porrò loculi tegmen velut in menſam ſacram fabrefactum erat. In ſummo autem, vbi martyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Aſtans autem quidam de familia Imperatoris, tenuem virgulam, quam fortè habebat, per foramen immiſit, & extractam naribus admouit, & vnguentum fragrantiſſimum olfecit; ex quo ſtatim tum laborantibus, tum aſtantibus bona ſpes ſuborta fuit.

[b] *Sozom. lib. 9. c. 2.*

Itaque cùm locellum auidè aperuiſſent, Euſebiam inueniunt (*quæ ſe ſepeliri in eodem ſepulchro iuſſerat, in quo & dictas martyrum reliquias ſeorſum poſuerat*) illud verò quod ad caput eius imminebat in arca foramen celatum, proprio intus tegebatur operculo, & vtrinque ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum ipſum continebat. In medio rurſus foramen iſtud apparens, etiam nunc manifeſtiùs declarabat intus haberi marty- C res (*en habes in loculo martyrum ſecundum foramen.*) Hæc vbi annunciata eſſent, eueſtigiò accurrunt Imperator & Epiſcopus ad Martyrium (*quam nos dicimus Confeſſionem.*) Tum ſolutis per artifices ferreis illis vinculis, confeſtim ſine negotio operculum illud extractum fuit: ſub hoc autem multa vnguenta, & in his pixides duæ argenteæ repertæ ſunt, in quibus ſanctæ reliquiæ iacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, quòd ſe tanta reuelatione dignatus eſſet, tum quòd ſanctarum reliquiarum inuentionem aſſecuta eſſet. Poſt hæc pretioſiſſima theca martyres honoratos intra venerabilem Thyrſi eccleſiam compoſuit, publica feſtiuitate (vt æquum erat) cum debito honore ac pompa ac pſalmodiis celebrata, cui & ego ipſe interfui.] hæc Sozomenus.

Hoc inſuper ipſo anno, qui ſequens eſt ab Eudoxiæ nuptiis, Eudocia mater peregrinata eſt Hieroſolymam voti ſoluendi cauſa, vt Socrates tradit his verbis[c]: Theodoſius Imp. de- D inceps (*poſt tranſlationem Ioannis Chryſoſtomi corporis ſcilicet*) preces Chriſto offerre, quibus gratias pro acceptis beneficiis agat, Chriſtiq; nomen hoc munere obeundo eximiis honoribus decorare cœpit. Quinetiam Eudociam coniugem Hieroſolymam miſit. Quippe pollicitus erat, illam hoc votum perſoluturam, ſi filiam in matrimonium collocatam cerneret. Quin illa ipſa & eccleſias Hieroſolymorum, & omnes alias in vrbibus verſus Orientem ſitas, tum eò proficiſcendo, tum domum redeundo, variis ornamentis honorificè illuſtrauit.] hæc Socrates. Porrò perſuaſione quoque S. Melaniæ Iunioris, cùm illa (vt vidimus) eſſet Conſtantinopoli, huiuſmodi peregrinationem Hieroſolymam Eudociam ſuſcepiſſe, eius Acta teſtantur, in quibus hæc de Eudocia[d]: interim autem dum hæc fierent, Imperatrix Eudocia *iuerat Antiochiam. Paruerat enim Melaniæ monitis, cùm ea veniſſet Byzantium, ſuadentis vt hanc ſuſciperet peregrinationem, & veniret Hieroſolymam, vt videret loca E ſancta, & quæ ex eis percipitur fieret particeps ſanctificationis. Cùm Melania itaque ei proceſſiſſet obuiam, magno honore fuit affecta ab Imperatrice, vt quæ eam matris loco haberet, & duabus de cauſis prouidentiæ diuinæ ageret gratias, nempe quòd vſque adeò celebratam Hieruſalem & ſancta loca quæ videret, digna ſit habita, & quòd in ea talis matris facta ſit filia ſecundùm ſpiritum. Signum eſt autem magni amoris Imperatricis in Melaniam, quòd non dubitauerit tantum iter aggredi, & eo accedere, & quæ illic erant virgines tamquam ſorores ſalutare & amplexari.

[c] *Socrat. lib. 7. cap. 46.*

EVDOCIA AVGVSTA PROFICISCITVR HIEROSOLYMAM.

[d] *Apud Metaphraſt. die 31. Decemb. Sur. die 31. Ianua.*

* Eudoxia.

Porrò autem cùm celebraretur noui templi dedicatio, illa quoque aderat, & feſtum celebrabat. Hanc autem rem bonam conſecutum eſt quiddam dignum maligni improbitate, & boni Dei virtute. Pedem Imperatricis, qui iniuria dæmonis è compage erat luxatus, illa abſque dolore aptè & rectè in ſuum locum reſtituit. Cùm hæc & non pauca alia à magna Melania percepiſſet commoda, & ſe ſimul etiam exatiaſſet ſpectaculis, decreuit reuerti Con-

EVDOCIA A S. MELANIA CVRATA.

Conſtantinopolim : & ei quidem Melania cùm tamquam bonas comites dediſſet preces, A ipſam dimiſit.] hæc ibi : ſed de Eudociæ reditu Conſtantinopolim agemus anno ſequenti, quo contigit. Quod verò ad Melaniam ſpectat, quantum ſuperuixerit, non conſtat, ſed illud certum eſt, ipſam monaſtica vita magna obſeruatione perfunctam, & miraculis pluribus illuſtratam, die, quam prænouit, Decembris vltima ad Deum migraſſe, & inter ſanctas relatam anniuerſaria memoria in Eccleſia celebratam.

[a] *Euagr. lib. 1. cap. 20.*

De Eudociæ autem profectione Hieroſolymam Euagrius itidem ſcribens, hæc addit [a]: Eudocia verò poſtea ad ſanctam Chriſti ciuitatem profecta eſt : vbi habita oratione ad populum, in extrema parte illius hoc carmen recitauit:

Stirpe ſatam veſtra me & ſanguine glorior eſſe.

Quo quidem ſignificauit colonias è Græcia eò deductas eſſe. Quòd ſi quis iſtarum rerum cognoſcendarum ſtudio teneatur; ſunt à Strabone geographo, Phlegonte, Diodoro Siculo, B Ariano, & Piſandro Poëta, ab Vlpiano præterea, Libanio & Iuliano ſophiſtis omnium præſtantiſſimis ſcriptis exquiſitè mandata.]

[b] *Ioſeph. Antiquit. lib. 10. cap. 5. & lib. 13. c. 9.*

LACEDAEMONII EX HEBRAEIS.

Hæc cùm dicat Euagrius, haud res Iudaicas intimè perſcrutatus apparet : ſi enim legiſſet quæ Ioſephus eo argumento conſcripſit, diuerſum planè ſenſum verſui illi Eudociæ accommodaſſet, nimirum eam ſignificare voluiſſe Græcos ipſos è Palæſtinis originem ducere, non Palæſtinos è Græcia. Siquidem Ioſephus [b] recitat epiſtolam Regis Lacedæmoniorum ad Oniam ſummum Pontificem, qua fatetur inter Lacedæmonios & poſteros Abraham aliquam cognationem interceſſiſſe: vt illos ex iſtis, non iſtos ab illis originem duxiſſe voluerit demonſtrare. Sed quàm inferiores Greci fuerint, quos Euagrius citat, vt de rebus Hebraicis rectè ſcribere potuiſſent, idem Ioſephus contra Apionem pluribus docet, noſq; primo tomo exemplis apertè demonſtrauimus. At in his modò non immorandum. C

[c] *Euagr. lib. 1 c. 21.*

EVDOCIA IN PALAESTINA AEDIFICAT MONASTERIA.

[d] *Idem Euag. lib. 1. c. vlt.*

Quæ autem ipſa Hieroſolymis, vbi per annum ferme integrum verſata eſt, Eudocia Auguſta egerit; qui eius vitam ſcriptis proſecuti ſunt, narraſſe, Euagrius tradit : ſed quòd ea non extent, ſed omnino perierint; quæ ipſe paucis complexus eſt, hic deſcribamus. Atque in primis; Conſtat (inquit [c]) eam, cùm in ſancta illa Chriſti ciuitate verſabatur, multas res ad Dei Saluatoris honorem illuſtrandum geſſiſſe. Nam ſancta ædificauit monaſteria, & loca illa quæ Lauras vocant, in quibus tametſi varia ratione viuitur, tamen vitæ inſtitutum ad vnum eumdemque finem ſpectat, eumque ſanctiſſimum.] pergit deſcribere Euagrius monachorum Palæſtinæ viuendi diuerſi generis inſtituta, quæ nos ex aliis auctoribus ſuperiùs enarrauimus. atque inferiùs iſta de Eudocia ſubiicit [d] : Cùm multis huius generis hominibus Theodoſij coniunx collocuta eſt, & multa huiuſmodi monaſteria (vt antè dixi) ædificauit; Hieroſolymorum refecit mœnia, eaque pulchriora reddidit.] vnde eidem pro- D pheticum vaticinium Dauidis aptarunt, quo dicitur [e] : Benignè fac Domine, vt in bona voluntate tua Sion ædificentur muri Hieruſalem.] ſiquidem ἐν τῇ εὐδοκίᾳ, in bona voluntate ſignificat [f].

[e] *Pſalm. 50.*

[f] *Niceph. lib. 14. c. 50. in fin.*

BASILICA S. STEPHANI ERECTA AB EVDOCIA.

[g] *Euagr. lib. 1 cap. 21.*

Sed pergit Euagrius reliqua : Templum (inquit) extruxit præterea ad memoriam S. Stephani primi diaconi & martyris ſplendore ac pulchritudine eximium (quod quidem non ſtadio Hieroſolyma diſtat) ipſaque in eo, ſimulatque ad vitam immortalem profecta eſt, condita fuit.] hæc Euagrius. Porrò non hæc omnia vnius anni ſpatio perfici potuerunt, ſed cùm rurſum illuc rediit ipſa perfecit: agemus de his pluribus in eius obitu. Contigit enim, eam ſecundò poſt obitum Theodoſij, imperante Marciano, rurſum Hieroſolymam redire, ibique vſque ad finem vitam tranſigere: iterum namque ipſam peregrinatam eſſe Hieroſolymam, idem Euagrius [g] tradit, atque alij omnes hiſtorici res Eudociæ proſecuti. E

IESV CHRISTI ANNVS 439.	SIXTI PAP. ANNVS 8.	THEODOSII 32. VALENTINIANI 15.	IMPP.

[h] *Marcellin. in Chron.*

DE TRANSLATIONE RELIQVIARVM S. STEPHANI FACTA CONSTANTINOP.

QVadringenteſimus vndequadrageſimus ſequitur Chriſti annus, Conſulibus Theodoſio decimumſeptimum atq; Feſto notatus: Quo (inquit Marcellinus [h]) Eudocia vxor Theodoſij Principis ab Hieroſolymis in vrbem regiam remeauit, beatiſſimi Stephani primi martyris reliquias ſecum deferens, quas in baſilica ſancti Laurentij poſitas Fideles venerantur.] hæc ipſe. Theodorus quoque Lector habet ſub Theodoſio Imperatore reliquias ſancti

A ſancti Stephani & ſanctę Agnetis collocatas eſſe Conſtātinopoli in Martyrio ſancti Laurentij. Apud Cedrenum de earumdem ſancti Stephani reliquiarum tranſlatione hæc leguntur : Theodoſius imitatione Pulcheriæ multum pecuniæ miſit ad Archiepiſcopum Hieroſolymitanum egenis diſtribuendæ, ac crucem auream lapidibus pretioſis ornatam, quæ in Cranio, *nempe Caluariæ loco*, figeretur.

Archiepiſcopus viciſſim ei dono miſit reliquias dexteræ manus Stephani primi martyris: quæ cùm eſſent Chalcedonem perlatæ, ea ipſa nocte Pulcheria Auguſta S. Stephanum vidit ſibi dicentem: En impetraſti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem veni. Itaque ipſa, aſſumpto fratre, obuiam ſacris reliquiis iſtis profecta eſt; iiſq; in Palatium illatis, munificum templum beatiſſimo Stephano condidit, inq; eo reliquias depoſuit.] hæc ipſe, ſed anno vigeſimo Theodoſij Imperatoris. Nicephorus [a] autem cùm eadem ferme recenB ſeat, ſub Praylio Epiſcopo Hieroſolymitano accidiſſe tradit : quod ſi verum eſt, diuerſam illam eſſe oportuit Protomartyris reliquiarum tranſlationem ab iſta ſub Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano per Eudociam facta.

[a] *Niceph. lib. 14. c. 9.*

Sanè quidem complura de his haud fide digna ab aliis ſcripta reperiuntur, nimirum non de membri alicuius S. Stephani, ſed totius corporis facta Conſtantinopolim tranſlatione à Iuliana nobili vidua clàm illud ſubripiente. Sed quoniam ſub Magno Conſtantino & Euſebio Conſtantinopolitano Epiſcopo id contigiſſe auctor habet, haud fidem ea hiſtoria ſibi conciliat, ſicut nec quæ habet Nicetas in oratione de eadem tranſlatione, facta (vt ait) ſub eodem Conſtantino Imperatore, atque Metrophane eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, quem voluit auctor mutaſſe loco Euſebij, quòd ſciret eum Arianum fuiſſe Conſtantinopolitanum Epiſcopum. verùm ante Honorij tempora numquam reliquiæ corporis Protomartyris viſæ C ſunt. Reiectis igitur fabulis; quæ hoc anno facta eſt per Eudociam Stephani Protomartyris reliquiarum tranſlatio, eam vt germanam omni fide teſtatam recipimus. Sed ad Eudociam.

RELIQVIAE S. STEPHANI, FASCIA SALVATORIS, ET VINCVLA PETRI AB EVDOCIA ACCEPTA.

[b] *Niceph. lib. 14. cap. 2.*

Iſta quidem ſicut munificentia Imperatoria locis ſanctis plurima contulit, & loca ſancta erexit, ita à Iuuenale Hieroſolymorum Epiſcopo multis donata receſſit. Accepiſſe quidem ipſam beatiſſimas faſcias Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, eaſque ad S. Pulcheriam Auguſtam dono miſiſſe, auctor eſt Nicephorus [b]. Donata pariter dicitur ab eo duabus catenis illis, quibus ab Herode S. Petrus Apoſtolus vinctus fuit : quarũ alteram Romam ad Eudoxiam Auguſtam filiam miſit, de qua dicturi ſumus poſtea; alteram verò Conſtantinopoli in eccleſia eiuſdem Principis Apoſtolorum aſſeruari voluit; in cuius rei geſtæ memoriam annua dies feſta ſtatuta eſt : nam Græci in Menologio hæc habent: Die decimaſexta Ianuarij apud vrbem Conſtantinopolim veneratio pretioſæ illius catenæ, qua beatus Apoſtolus Petrus ChriD ſti cauſa, Herodis iuſſu, vinctus eſt.] hæc ibi. Quid ni veneraturi eſſent homines catenarum Petri memoriam, quibus Deus eamdem atque ipſi Petro contulit in edendis miraculis adeò admirandam atque viſibilem virtutem ? vt planè illud Dauidicum [c] ſit cum ſtupore canendum : Nimis honorati ſunt amici tui Deus] cùm & deteſtanda illa inſtrumenta martyrij voluerit in gloriæ trophæa animata conuerti, in quibus Chriſti gloria prædicetur, & in arma quibus inuiſibiles conficiantur ac proſternantur hoſtes, nec non in fontes è quibus Fideles innumera hauriant iugiter beneficia.

[c] *Pſal. 138.*

[d] *Apud Sur. die 1. Auguſt.*

Extat quidem luculenta oratio [d] de eiuſmodi vinculis Petri, non tamen à ſancto Ioanne Chryſoſtomo (vt præſeferet titulus) habita, quòd nondum Petri catenæ innotuiſſent, nec Conſtantinopolim delatæ eſſent, ſed à Proclo potiùs, cuius tempore eiuſmodi eſt facta tranſlatio catenarum : in qua quidem oratione hæc inter alia habentur de conſeruatione E & inuentione catenarum ipſarum : Catenas illas in carcere derelictas ipſi Herodis miniſtri, quibus diuinæ cognitionis lumen effulſit, clàm ſuſtulerunt, & apud ſe ipſos veluti theſaurum quemdam eas conſeruarunt. Quod verò à patre ſuo (vt dicitur) traditum & de catenis illis narratum ſibi quiſque acceperat, poſteris ſuis deinceps credebat, & tuto in loco catenas illas occultas ſeruabat : quoad & Iudaica natio bello deuicta, captis Hieroſolymis, ad nihilum redacta eſt, & ſuperſtitioſo idololatriæ errore ſublato, Romanorum ſceptra ad Imperatores, qui Chriſti fidem ſequebantur, tranſlata ſunt. Quibus Chriſti & Apoſtolorum facta omni honore proſequi ſtudentibus, hæc etiam Apoſtoli Petri catena manifeſta facta eſt; & ab illis ad vrbem hanc regiam tranſlata, in Apoſtoli Petri ſacro templo iure optimo repoſita eſt; quam vt eius ipſius miraculorum effectricem & veneramur & amplectimur. Hanc enim videntes, illum mente inſpicimus: hanc tangentes, illum à nobis tangi exiſtimamus, &c.]

QVANTO HONORE HABITA CONSTANTINOP. VINCVLA PETRI.

A Subdit de eiuſdem Petri gladio in eadem baſilica cuſtodito, & magno honore habito, ex quo plurima teſtatur ſcaturire ſolere miracula. ac demum: Etſi (inquit) in vetere vrbe Roma ſanctus Petrus diuerſatur per corporis ſepulturam, quam vrbs illa ſortita eſt: non tamen à nobis ipſis abeſſe vult, quod pertinet ad illius gladium & catenam. Adeſt enim apud nos, qui partem hanc vt totum corpus continentes, ab eius coniunctione non ſeparamur: ſed cùm vna eademque ſit gratia, quæ per eius corpus, catenas, veſtes, & gladium miracula operatur, &c.] vbi ad poſtremum ad ipſum S. Petrum orationem conuertens: Omnium (inquit) eſt maximè pium, vt fideliſſimum Imperatorem noſtrum pro telis militaribus his eatenus armes, munias, cuſtodias, victoriis & trophæis corones, hoſtibus terribilem, & ſubiectis benignum atque optabilem facias, vt pace fruentes ſub eius regno ſimus, &c.] hactenus de catenis Conſtantinopoli collocatis.

EVDOXIA ROMAE ERIGIT TITVLVM IN HONOREM VINCVLORVM PETRI.

B Catena verò illa, altera de duabus eiuſdem Petri catenis, miſſa ab Eudocia Eudoxiæ filiæ Romam, haud minori venerationi in Vrbe fuit. ſiquidem quæ illam accepit Eudoxia, matri religione non impar, in eius memoriam, & Petri Apoſtoli qui ea vinctus fuit, erexit Deo baſilicam in Exquilino monte auguſtam ſanè, Auguſtæque nomine dignam: Titulus enim Eudoxiæ nuncupata eſt, dicta etiam Sancti Petri ad Vincula. Vbi non illa tantùm Hieroſolymis à matre Eudoxia miſſa catena recondita eſt, ſed & diuino miraculo huic illa coniuncta dicitur, qua ſub Nerone Romæ vinctus Petrus in carcere (vt diximus) Mamertino diu detentus eſt, à Romanis Pontificibus (vt dictum eſt in Alexandro Papa & martyre) cuſtodita. Habent enim tabulæ Eccleſiaſticæ, ambas has catenas ſimul collatas, eiuſdem generis & artis inuentas, ſibi inuicem diuino miraculo copulatas, iunctaſque ac ſimul vnitas ex duabus vnam effectam eſſe: quarum memoriæ Kalendæ Auguſti fuere à Romano Pontifice conſecratæ, in earumq; nomen Deo dicta baſilica dedicata. Quàm autem ſolitæ fue- C rint catenæ iſtæ coruſcare miraculis, ſanctus Gregorius Papa in ſuis ad diuerſos datis epiſtolis locuples teſtis eſt. Morem verò fuiſſe Romanorum Pontificum, pro nobili munere aliquid ex limatura earundem catenarum ad inſigniores perſonas mittere, plurima exempla declarant, quæ ſuis locis opportuniùs deſcribentur. At de vinculis ſatis: ex quibus habes quæ corrigas in ſermone, qui fertur nomine Bedæ, de Vinculis Petri, cuius eſt exordium: Solemnem obſeruantiam, &c.]

[a] Euagr. lib. 1. cap. 20.

QVAE ANTIOCHENIS EVDOCIA CONTVLIT.

Non prætereant quæ de Antiochenis munificentiſſimè Eudociam Hieroſolymis Conſtantinopolim redeuntem excipientibus tradit Euagrius, vbi ait[a]: Poſtea Antiochiam profecta, Antiocheni illam ſtatua ex ære artificioſè fabricata, quæ adhuc integra ſeruatur, honorarunt. Sed repẽdit ipſa vices: eius enim hortatu Theodoſius impulſus, maximam ciuitati adiunxit acceſſionem, murumq; amplificauit ad portam vſque, quæ ad Daphnẽ ſuburbium D ducit, ſicut cuique cupienti perfacile eſt videre. Nam ad noſtram vſque ætatem veteris muri veſtigia ex ipſis reliquiis, quæ oculos quodammodo ad eam quaſi manu ducunt, facilè indagari poſſunt. Sunt tamen qui dicunt, murum illum ab antiquiori Theodoſio dilatatum, quinetiam eundem aurum ducentarum librarũ reficiendo Valentis balneo in quadam parte accenſo tribuiſſe.] Verùm non dubitandum Theodoſij Iunioris illud opus fuiſſe: etenim Theodoſius Maior tantum abfuit vt Antiochiæ pomeria dilataret, mœnibuſque auctam vrbem auguſtiorem redderet, vt ob contumeliam qua Imperatoriæ ſtatuæ ab illis affectæ ſunt, eam dignitate atque iuribus (vt ſuo loco dictum eſt ſuperiùs) diminuerit.

Hoc anno menſe Ianuarij, Theodoſius Imperator aduerſus Iudæos, Samaritas, Gentiles, atque hæreticos, dignam Chriſtiano Principe edidit ſanctionem: cuius ſanciendæ cauſa illa præceſſiſſe videtur, quòd cùm pluribus ſimul annis cælum mutatis temporum vi- E cibus haud ſe benignum & agrorum culturæ propitium exhibuiſſet, magna ſingulis annis laboratum eſſet inopia frugum. quod quidem nonniſi violatæ rectæ religionis cauſa, Dei iuſta vindicta, fieri intelligens Imperator, in eoſdem conuertit legum minas & vltionem. Inter alia autem dum Paganos exagitat, quo idolorum cultorum fuerit progreſſa temeritas, cum publicè etiam præſumerent litare hoſtias, idem Imperator eodem edicto ad Florentium Præfectum Prætorio dato, poſt multa declarat his verbis[b]: Hinc perſpicit noſtra clementia, Paganorum quoque & Gentilis immanitatis vigiliam nos debere ſortiri, qui naturali veſania & licentia pertinaci, veræ religionis tramite diſſidentes, nefarios ſacrificiorum ritus, & funeſtæ ſuperſtitionis errores occultis exercere quodammodo ſolicitudinibus dedignantur, niſi ad ſupernæ maieſtatis iniuriam, & temporis noſtri contemptum, eorum ſcelera profeſſionis genere publicentur, quos non promulgatarum legum mille terrores, non denun-

IDOLOLATRIA INVALESCIT.

[b] Nouel. Theo. tit. 3. de Iudæis.

A denunciati exilij pœna compeſcunt; vel ſi emendari non poſſint, mole ſaltem criminum, & illuuie victimarum diſcerent abſtinere. Sed prorſus ea furoris peccatur audacia, iis improborum conatibus patientia noſtra pulſatur, vt ſi obliuiſci cupiat, diſſimulare non poſſit.

Quamquam igitur amor religionis numquam poſſit eſſe ſecurus*, quamquam Pagana dementia cunctorum ſuppliciorum acerbitates expoſcat: lenitatis tamen memores nobis innatæ, trabali iuſſione decreuimus, vt quicumque pollutis contaminatiſque mentibus in ſacrificio quolibet in loco fuerit comprehenſus, in fortunas eius, in ſanguinem ita noſtra conſurgat. Oportet enim dare nos hanc victimam meliorẽ, ara Chriſtianitatis intacta ſeruata. An diutiùs perferemus mutari temporum vices, irata cæli temperie, quæ Paganorum exacerbata perfidia, neſcit naturæ libramenta ſeruare? Vnde enim ver ſolitam gratiam abiurauit? Vnde æſtas meſſe ieiuna laborioſum agricolam in ſpe deſtituit ariſtarum? Vnde hie- B mis intemperata ferocitas vbertatem terrarum penetrabili frigore ſterilitatis læſione damnauit? niſi quod ad impietatis vindictam tranſit lege ſua naturæ decretum. Quod ne poſthac ſuſtinere cogamur, pacifica vltione (vt diximus) pianda eſt ſuperni numinis veneranda maieſtas.] hactenus de Gentilibus data conſtitutio Conſtantinopoli pridie Kalend. Februarij ſub huius anni Conſulibus.

* ſeuerus

POENAE IN IDOLOLATRAS SANCITAE.

Ad extirpandam igitur excreſcentem multiplici germine infauſtam idololatriam, non Imperatori tantummodo fuit regia poteſtate ſumma induſtria laborandum, ſed & ſanctis Patribus, omnibus intentis neruis, ſcriptis editis inſudandum. Hac enim occaſione S. Cyrillus Alexandrinus ſecurim ad radicẽ arboris admouens, commentarios diſertiſſimos edidit ad confutanda Iuliani Apoſtatæ ſcripta in Chriſtianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impij vti ſolerent ad Chriſtianam religionem labefactandam: hac enim C de cauſa Cyrillus ſe eam aggreſſum eſſe prouinciam, in operis præfatione ad ipſum Theodoſium Imperatorem inſcripta, his verbis apertè ſignificat, vbi primùm laudans Theodoſium à cultu religionis, alludens ad recitatam aduerſus Paganos editam ſanctionem iſta præmittit[b]: Æquiſſimarum quidem legum ſplendor omnia vndique iubare ſuo tamquam fulgur illuſtrat: & manſuetudo, pietaſque in Chriſtum exhilarat etiam cælum ipſum, hoc eſt, ſupernas & rationales cæleſteſque virtutes.] & poſt nonnulla de Iuliani libris in Chriſtianam religionem editis prælocutus, hanc ſui inſtituti affert rationem:

PATRES RVRSVM LABORANT ADVERSVS IDOLOLATRAS.

[b] Cyrill. aduerſ. Iulian. lib. 1. præfat.

Quoniam autem plurimi ſuperſtitioſi conuenientes eos qui Chriſtum ſapiunt, ſuſdeque prætexunt, nobis exprobrantes illius contra nos ſcripta; & dicunt tanta grauitate edita, vt carpi nuſquam valeant; nullumque adhuc inuentum eſſe ex noſtris doctoribus, qui vel contradicere, vel ſubuertere dicta illius queat. Adhortantibus itaque multis, & fiſus Chriſto di- D cente[c]: Et nunc vade, & ego aperiam os tuum: accommodaui me, vt decutiam quidem Græcanicum ſupercilium aduerſus Dominum Chriſtum ſe extollens: adiuuem autem, quantum licet, deceptos, demonſtrando deceptum, & ignoraſſe ſacras Scripturas eum qui noſtri omnium Saluatorem incuſat.] hæc de inſtituti ſui ratione Cyrillus. Qui cùm dicat, nullum hactenus eſſe inuentum qui Iuliani libros confutarit, apparet ſanè Philippum illum competitorem Procli in ſede Conſtantinopolitana aſſequenda (de quo dictum eſt ſuperiùs) poſt S. Cyrillum id genus commentarij aduerſus Iulianum elaboraſſe.

[c] Ezech. 3.

Theodoretus etiam impiorum Gentilium pulſatus blaſphemiis adiecit hoc item tempore animum, vt duodecim diſertiſſimos libros ſcriberet aduerſus eos, titulumque iſtiuſmodi præfigeret operi: Curatio Græcarum affectionum, vel, Euangelicæ veritatis ex Græcarum & Gentium philoſophia cognitio.] tradit id ipſe in operis præfatione, vbi etiam eius exor- E dio hæc de Gentilibus palam Chriſtianæ religioni his temporibus inſultantibus[d]: Sæpenumero accidit, vt nonnulli eorum qui ſuſpenſi Gentium & Græcorum fabulas admirantur, mecum familiariùs diuerſati, tum Chriſtianam fidem comicè obtrectarent, aſſerentes, nihil nos aliud quàm meram credulitatem illis inſinuare, quos diuinis rebus imbuendos accipimus: tum verò & Apoſtolos tarditatis atque inſcitiæ accuſarint, barbaros propterea inculpantes, qui omni careant elocutionis ornatu. Quin & pro ridiculo habere ſe dixerint, quòd honore vllo martyres proſequamur: inſignis enim ſtultitiæ genus eſſe addentes, ſi qui viuentes homines ab iis qui iam vita functi ſint, vllum ſibi commodum comparare contendant. Aggeſſerunt verò & alia quædam huius generis maledictis valde affinia, quæ ſanè ipſa ſuis locis liber hic, quem cudimus, edocebit. Ego verò & explicui quidẽ illis, quæ tunc afferri oportuit maledictis, obiectionibuſq; ſoluendis; & nefarium ſcelus, remque impiam eſſe duxi, ſi conniuens, diſſimulanſq; perpetiar ſimplicioris notæ homines ab illorum falli ver-

THEODORETVS PVGNAT ADVERSVS IDOLOLATRAS.

[d] Theod. de curat. Græcar. affect. prolog.

GENTILES RVRSVM IN CHRISTIANOS INSVRGVNT.

A verſutiis, neque litterarum monumentis aliquid tradam, quod illarum accuſationum vanitatem ſtultitiamq; redarguat, &c.] hæc Theodoretus, abundè propinans antidota ad curandos Gentiles morbo tabidos, præſeruandoſque ſanos Fideles, ne eadem luis contagione afficerétur. Infelicia planè tempora, quibus eoſdem opus fuerit ſubire labores aduerſus Gentiles, quos iam innumeris doctiſſimarum ſcriptionum iaculis confecerant antiqui Patres, qui aduerſus eos plurimas elaborarunt Apologias, quarum nos prioribus Annalium tomis meminimus. Porrò huiuſmodi ſuorum ſcriptorum aduerſus Gentiles ipſe mentionem habet Theodoretus in epiſtola ad Renatum[a]:

[a] Theodoret. epiſt. 116.

PERSONATI CHRISTIANI REPREHENDVNTVR.

Ceterùm non Oriens tantùm, ſed & Occidens eiuſmodi erat his ipſis temporibus Gentilium ſuperſtitionis morbo laborans: in quos inueniũtur huius temporis viri ſanctiſſimi declamaſſe, & inter alios Petrus Chryſologus, qui multus eſt in redarguendis illis qui Kalendis Ianuariis perſonati incederent, Gentilium deos repræſentantes. nam inter alia multa quæ in B eos exaggerat, hæc habet: Quis ſatis lugeat eos qui ſimulacra faciunt ſemetipſos? nonne iſti amiſerunt imaginem Dei? ſimilitudinem perdiderunt? Chriſti exuti ſunt indumentum, qui ſe ſimulacrorum formis ſacrilegis formauerunt. Sed dicet aliquis: Non ſunt hæc ſacrilegiorum ſtudia: vota ſunt hæc iocorum: & hoc eſſe nouitatis lætitiam, non vetuſtatis errorem: eſſe hoc anni principium, non Gentilitatis offenſam. Quis de impietate ludit? De ſacrilegio quis iocatur? Piaculum quis dicit riſum? ſatis ſe decipit, qui ſic ſentit, &c.] Eadem planè deplorans exprobrat, qui his quoque temporibus claruit, S. Maximus Epiſcopus Taurinenſis in ſermone quem habuit Kalendis Ianuarij, inuectus vehemẽter in eoſdem, qui ex Gentilitia ſuperſtitione in portentoſas ſe tranſmutarent formas, cùm viri non in feminas tantùm, ſed in diuerſa genera pecorum, immo & portentorum ſe conſueuerint transformare.

C Sed quid de ſuperſtitione illa, quæ exhibebatur, dum Circenſia agerentur? Verùm ad hæc erat excuſatio eorum qui ea exercebant Circenſia, dum ea ſe Chriſtianos non in deorum, ſed Chriſti honorem facere affirmarent. in quos hæc Saluianus[b] poſt alia: Chriſto (ô amentia monſtruoſa!) Chriſto Circenſes offerimus & mimos, & tunc hoc maximè, cùm ab eo aliquid boni capimus, cùm proſperitatis aliquid ab eo attribuitur, aut victoria de hoſtibus à Diuinitate præſtatur. Et quid aliud hac in re facere videmur, quàm ſi quis homini beneficium largienti iniurioſus ſit, aut blandientem conuiciis cædat, aut oſculantis vultum mucrone tranfigat, &c.] pluribus enim horum inſectatur amentiam: licet iidem Magni Gregorij Thaumaturgi id ſe facere defendere potuiſſent exemplo, qui hæc ſuis Neocæſarienſibus aliquando viſus eſt conceſſiſſe, illo tamen Gentilium & perſecutorum Imperatorum tempore, cùm Chriſtiani ab his diuelli minimè poſſent. ſed & lac paruulis & olus infirmis miniſtrauit Apoſtolus, ætate verò auctis & ſanis cibum ſolidiorem. D

[b] Saluian. de vero iudic. l. 6.

EXCVSATIO DE CIRCENSIBVS.

At vtinam his temporibus ludis hiſce res tranſacta tantummodo eſſet, & non magis ſeriò impiis idololatriæ cultibus aliqui ex nobilioribus atque potentioribus occupati fuiſſent. Audi, rogo, quid S. Proſper ſub huius anni Conſulibus referat[c]: Littorius (inquit) qui ſecundæ ab Aetio Patricio poteſtati Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam ſuperare appetit, dumque Aruſpicum reſponſis & dæmonum ſignificationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conſeruit; fecitque intelligi, quantum illa eorum quæ periit manus prodeſſe potuerit, ſi potioribus conſiliis, quàm ſua temeritate vti maluiſſet; quando ipſe tantam hoſtibus cladem intulit, vt niſi inconſideranter prœliâs, in captiuitatem incidiſſet, dubitandum foret, cui potiùs parti victoria adſcriberetur.] hæc Proſper. & Iſidorus[d] dilucidiùs rem paucis perſtringens, ait: Littorius dum primùm res proſperas aduerſus Gothos, qui ſub Rege Theodorico Arelatem obſederunt, geſſiſſet: denuo reſponſis dæmo- E num deceptus, in bello à Gothis, amiſſo exercitu, miſerabiliter ſuperatur: & qui antè hoſtium millibus cæſisglorioſè vicerat, dum fallacia dæmonum oracula quærit, ignobiliter victus interiit.] hactenus Iſidorus.

[c] Proſp. in Chron.

OB IDOLOLATRIAM VINCITVR ROM. EXERCITVS.

[d] Iſidor. Chronic. Goth.

Deplorauit hæc fuſius Saluianus Maſſilienſis Epiſcopus iſtis verbis[e]: Denique probauit hoc bello proximo infelicitas noſtra. Cùm enim Gothi metuerunt, præſumpſimus nos in Hunnis ſpem ponere, illi in Deo: cùm pax ab illis poſtularetur, à nobis negaretur: illi Epiſcopos mitterent, nos repelleremus: illi etiam in alienis ſacerdotibus Deum honorarent, nos etiam in noſtris contemneremus: prout actus vtriuſque partis, ita & rerum terminus fuit: Illis data eſt in ſummo timore palma, nobis in ſumma elatione confuſio. Verè & in nobis tunc & in illis euidenter probatum fuit illud Domini noſtri dictum[f]: Quoniam qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur. Illis enim exaltatio data eſt

[e] Saluian. de prouid. Dei lib. 7.

SVPERBIA DVCIS MALE PVGNATVR CVM GOTHIS.

[f] Lucæ 14.

A pro humilitate, nobis pro elatione deiectio. Namque agnouit hoc ille dux noſtræ partis *(Littorius ſcilicet)* qui eamdem vrbem hoſtium, quam eodem die victorem ſe intraturum eſſe præſumpſit, captiuus intrauit, *Arelatem videlicet*. Probauit ſcilicet quod Propheta dixit[a]: quia non eſt hominis via eius: neque viri eſt vt ambulet & dirigat greſſus ſuos. Nam quia viam ſuam iuris ſui exiſtimauit; nec greſſum directionis habuit, nec viam ſalutis inuenit. Effuſa eſt (vt legimus[b]) abiectio ſuper Principem, & errare fecit eos in inuio & non in via: & ad nihilum deductus eſt, velut aqua decurrens. In quo quidem præter ipſam rerum infelicitatem præſens iudicium Dei patuit, vt quicquid ſe facturum vſurparet, pateretur. Nam quia ſine Diuinitatis auxilio ac Dei ductu capiendum à ſe hoſtem credidit; ipſe captus eſt. conſilij ac ſapientiæ ſummam vſurpauit: ignominiam temeritatis incurrit: vincula quæ aliis parauit, ipſe ſuſtinuit.

[a] Prou. 16. 20.

[b] Pſal. 106.

B Et quod, rogo, euidentius Dei iudicium eſſe potuit, quàm vt habens prædatoris fiduciam, præda fieret? triumphum præſumens, triumphus eſſet? circumdaretur, corriperetur, alligaretur, retorta brachia tergo gereret; manus quas bellicoſas putabat, vinctas videret; puerorum ac mulierum ſpectaculum fieret, illudentes ſibi barbaros cerneret, irriſionem ſexus promiſcui ſuſtineret? & qui maximum habuerat ſupercilium fortis viri, mortem ſubiret ignaui? Atque vtinam hoc ipſum breue remedium malorum eſſet, non diuturna toleratio. Ille autem, quantum ad pœnarum longitudinem pertinet, longo tempore & diuturna in ergaſtulo barbarorum tabe conſumptus, in hanc miſeriam redactus eſt, vt (quod plerumque homines etiam pœnis ipſis grauius atque acerbius putant) in miſerationem hoſtium deueniret. Et cur hoc? Abſque dubio, niſi quia (vt iam dixi) illi, *nempe Gothi*, Deo humiles, nos rebelles: illi crediderũt in manu Dei eſſe victoriam, nos in manu noſtra, immo C in ſacrilega atque impia, quod eſt peius, nocentiuſque quàm natiua. Denique ipſe Rex hoſtium (quantum res prodidit ac probauit) vſque ad diem pugnæ ſtratus cilicio preces fudit, ante bellum in oratione iacuit, ad bellũ de oratione ſurrexit; priuſquam pugnam manu capeſſeret, ſupplicatione pugnauit: & ideo fidens proceſſit ad pugnam, quia iam meruerat in oratione victoriam.] hactenus de his Saluianus. Sed & Sidonius Apollinaris in Panegyrico Auito Auguſto dicto, his verſibus de temeritate Littorij:

LITTORIVS DVX SVPERBISSIMVS A GOTHIS LVDIBRIIS AFFICITVR.

Et caput hoc ſibimet ſolitis defeſſa ruinis
Gallia ſuſcipiens, Getica pallebat ab ira.
Nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Aetius. Capto terrarum damna patebant
Littorio: in Rhodanum proprios producere fines
D *Theodorico fixum: nec erat pugnare neceſſe,*
Sed migrare. Getis rapidam trux aſperat iram
Victor, &c.]

En in quod barathrum conſultorem ſuum conſulta adegerunt idola. Viguiſſe quidem in Occidente his temporibus idololatriam, Saluianus[c] pluribus tradit. Et quid mirum, ſi & ipſi ampliſſimi magiſtratus (neſcio qua incuria) cultoribus dæmonum tradebantur? nam (vt vidimus) Littorius Romano præerat in Galliis exercitui, & in Africa Cyrus æquè Ethnicus militum (vt habet Euagrius[d]) ductor erat: qui amplioribus (vt dicemus) auctus eſt poſtea magiſtratibus, nempe Prætorij Præfectura & Conſulatu. Hæc planè eſt infelicitas Principum, vt exiccare ſcelerum fluenta legum ſpongia fruſtra laborent, cùm ipſos obſtruere fontes, vnde mala ſolent fluere, prætermittant.

[c] Saluian. de vero iudic. lib. 6.

[d] Euag. lib. 1. c. 19. in fin.

E Sed quàm diris iſta cladibus diuinitus vindicentur, Oriens & Occidens maximis exagitati malis, etiam alienigenis fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diu afflictatum eſt fame, Occidentale verò hoc ipſo anno in Gallia nobiliſſimi eſt paſſum iacturam exercitus. Sed longè lugubrius atque funeſtius illud acceſſit, dum ad finem anni huius clariſſima omnium ciuitas, Romanæ vrbis æmula, & licet tandem illi ſubdita, ſplendoris tamen gloria cedere neſcia, Carthago inquam, à Vuandalis capta eſt. Sub huius quidem anni Conſulibus ea potitos eſſe Vuandalos, tum ſanctus Proſper[e], tum Marcellinus[f] affirmant: factum id hoc anno, decimo Kalendas Nouembris, ipſe Marcellinus tradit, ſed decimoquarto Proſper, cùm ait: Aetio rebus quæ in Galliis componebantur intento, Genſericus*, de cuius amicitia nihil metuebatur, decimoquarto Kalendas Nouembris Carthaginem dolo pacis inuadit; omneſque opes eius, excruciatis diuerſo tormentorum genere ciuibus, in ius ſuum vertit. Nec ab eccleſiarum ſpoliatione abſtinens, quas & ſacris vaſibus exinanitas, & ſacer-

CARTHAGO CAPTA A GENSERICO.

[e] Proſp. in Chron.

[f] Marcellin. in Chron.

* Geiſericus.

dotum adminiſtratione priuatas, non iam diuini cultus loca, ſed ſuorum iuſſit eſſe habitacula. In vniuerſum captiui populi ordinem ſæuus, ſed præcipuè nobilitati & religioni infenſus: vt non diſcerneretur, hominibus ne magis, an Deo bellum intuliſſet.] hæc Proſper. Et Iſidorus his addit[a]: Genſericus ſacramenti religione violata, Carthaginem peruadit, Siciliam deprædatur, Panormum obſidet, Arianam peſtilentiam per totam Africam intromittit, ſacerdotes Eccleſiæ expellit, martyres plurimos efficit.] ſic ipſe ſummatim relegens omnia à perfido barbaro his temporibus perpetrata.

[a] Iſido. hiſtor. Vuandal.

Sed cur Deus dedi Vuandalis eam ciuitatem permiſerit, ex Saluiano viro ſanctiſſimo accipe, qui hoc ipſo tempore, nec ob aliam cauſam, quàm vt diuinam erga homines prouidentiam & iuſta eius iudicia monſtret, eiuſmodi ſcribendi argumentum arripuit. Ipſe igitur, cur tradi Vuandalis Africam, & Carthaginem ab illis capi permiſſum à Deo eſſet, demonſtrans, præter illa quæ de totius Africæ ſceleribus exundantibus ſcribit, de ipſa ciuitate Carthagine iſta habet[b]: Nec diſcurram per loca ſingula, aut cunctas diſcutiam ciuitates, ne ſtudioſè videar quærere aut inueſtigare quæ dicam: vna tantùm vniuerſarum illic vrbium principe & quaſi matre contentus ſum, illa ſcilicet Romanis arcibus ſemper æmula, armis quondam & fortitudine, pòſt ſplendore & dignitate, Carthaginem dico vrbi Romanæ maximè aduerſariam, & in Africano orbe quaſi Romam: quæ mihi ideo in exemplum ac teſtimonium ſola ſufficit, quia vniuerſa penitus quibus in toto mundo diſciplina Reipublicæ vel procuratur, vel regitur, in ſe habuit. Illic enim omnium officiorum publicorum inſtrumenta, illic artium liberalium ſchola, illic philoſophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum gymnaſia, vel morum: illic quoque etiam copiæ militares, & regentem militiam poteſtates: illic honor Proconſularis, illic quotidianus Iudex & rector, quantum ad nomen quidem Proconſul, ſed quantum ad potentiam Conſul: illic quoque omnes rerum diſpenſatores, & differentes inter ſe tam gradu quàm vocabulo dignitates, omnium (vt ita dicam) platearum ac compitorum procuratores cuncta ferme loca vrbis & membra populi gubernantes. Hac ergo tantùm contenti ſumus ad exemplum & teſtimonium ceterarum: vt intelligamus ſcilicet, quales illæ fuerint ciuitates, quæ minores habuerunt probi officij procuratores; cùm viderimus, qualis extiterit, vbi ſummi ſemper fuere rectores.

[b] Saluian. de vero iudic. & prouid. Dei lib. 7.

CARTHAGINENSIVM AMPLITVDO.

CARTHAGINENSIVM VITIA.

Quo loco propè eſt, vt pœniteat me profeſſionis meæ, id eſt, quod ſuperiùs ſpopondi, cunctis propè Afrorum criminibus prætermiſſis, de impuritatibus præcipuè ac blaſphemiis eorum me eſſe dicturum. Video enim quaſi ſcaturientem vitiis ciuitatem: video vrbem omnium iniquitatum genere feruentem, plenam quidem turbis, ſed magis turpitudinibus, plenam diuitiis, ſed magis vitiis, vincentes ſe inuicem homines nequitia flagitiorum ſuorum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate diſtentos, hos ſertis redimitos, illos vnguentis oblitos, cunctos vario luxus marcore perditos, ſed penè omnes vna errorum morte proſtratos, non omnes vinolentia temulentos, ſed omnes peccatis ebrios. Populos putares non ſani ſtatus, non ſui ſenſus, non omnino incolumes, non gradu, quaſi more Baccharum crapulæ cateruatim inſeruientes.

Iam verò illud cuiuſmodi, aut quàm graue, genere quidem diſpar, ſed iniquitate non diſpar, niſi fortè in hoc diſpar, quia maius: proſcriptiones dico orphanorum, viduarum afflictiones, pauperum cruces; qui ingemiſcentes quotidie ad Deum, finem malorum imprecantes, & quod grauiſſimum eſt, interdum vi nimiæ amaritudinis etiam aduentum hoſtium poſtulantes, aliquando à Deo impetrarunt, vt euerſionem tandem à barbaris in commune tolerarent, quam ſoli ante à Romanis tolerauerant. Sed eſto, hæc omnia prætermittantur, quia & in toto ferme aguntur orbe Romano, & ſpopondi me de his malis nec pauca dicturum. Quid ergo impudicitia atque impuritas, de qua loquor, numquid ad euerſionem Afrorum ſola ſufficeret? Quæ enim fuit pars ciuitatis non plena ſordibus? quæ intra vrbem platea aut ſemita non lupanar? adeò penè omnia compita, omnes vias quaſi foueæ libidinum interciderant, aut quaſi retia prætexerant, vt etiam qui ab hac re penitus abhorrerent, tamen vitare vix poſſent. Latronum quodammodo excubias videres commeantium viatorum ſpolia captantes; qui inſidiarum frequentium denſitate ita omnes admodum calles, omnes anfractus ac diuerticula ſepiſſent, vt nullus ferme tam cautus eſſet, qui non in aliquos inſidiarum laqueos incurreret, etiam qui ſe de plurimis expediſſet. Fœtebant (vt ita dixerim) cuncti vrbis illius ciues cœno libidinis, ſpurcum ſibimetipſis mutuæ impudicitiæ nidorem inhalantes: ſed horrori tamen eis horrida iſta non erant, quia idem omnes horror infecerat: vnam

IMPVDICITIA CARTHAGINENSIVM.

vnam enim illis putes fuiſſe libidinum fornicationumque ſentinam, cœnum quaſi ex omni platearum & cloacarum labe collectum.

Et quæ illic ſpes eſſe poterat, vbi præter id quod in tẽplo Dei erat, nihil videri penitus niſi ſordidum licebat? Quamquam quid dicam in Dei templo? hoc quippe totum ad ſacerdotes tantùm & clerum pertinet; quos non diſcutio, quia Domini mei miniſterio reuerentiam ſeruo; & quos ita ſolos puros arbitror fuiſſe in altario, ſicut pereuntibus Sodomis, ſolum Lot fuiſſe in monte legimus[a]. Ceterùm quantum ad plebem pertinet, quis in illo numero tam innumero caſtus fuit? caſtum dico? quis non fornicarius, non adulter? & hoc ſine ceſſatione, ſine termino. Rurſus clamitem itaque neceſſe eſt. Quæ ſpes in illo populo eſſe poterat, vbi cùm vnus interdum adulter plebem Eccleſiaſticam polluat, ibi inter tot millia, ſi diligentiſſimè quæreres, caſtum vel in Eccleſia reperire vix poſſes? Plus multo dicam: vtinam hæc eſſent ſola quæ diximus, & contenta illic virorum impuritas fuiſſet ſolis ſordidarum mulierum fornicationibus inquinari. illud grauius & ſceleſtius, quòd illa de quibus beatus Apoſtolus Paulus[b] cum ſumma animi lamentatione conqueritur, in Afris penè omnia fuerunt; ſcilicet quia maſculi, relicto naturali vſu feminæ, exercentes, &c.] rurſum verò:

[a] Geneſ. 19.

[b] Rom. 1.

Sed fortè (inquit) id vel occultum, quod loquimur, erat; & ſaltem hoc prouidebant procuratores, ne publicæ paſſim diſciplinæ oculos ciuitatis ſcelera propalata pollucrent. quod ſi factum vtique fuiſſet, quamuis multi extitiſſent opere ipſo ſordidi, non omnes tamen fuerant viſu atque animo ſordidati. Et ſolet res flagitioſa, quando agitur occultè, fidem facinoris non mereri: ſupra autem omnem monſtruoſi piaculi execrationem eſt, ſcelus ſummum admittere, & pudorem ſceleris non habere. Quid, rogo, fieri illic prodigioſius potuit? in vrbe Chriſtiana, in vrbe Eccleſiaſtica, quam quondam doctrinis ſuis Apoſtoli inſtituerant, quam paſſionibus ſuis martyres coronarant, viri in ſemetipſis feminas profitebantur, & hoc ſine pudoris vmbraculo, ſine vllo verecundiæ amictu: ac quaſi paruum piaculum eſſet, ſi malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam ſceleris profeſſionem fiebat etiam ſcelus integræ ciuitatis. Videbat quippe hæc vniuerſa ciuitas, & patiebatur: videbãt iudices, & acquieſcebant: populus videbat, & plaudebat: ac ſic diffuſo per totam vrbem dedecoris ſceleriſque conſortio, etſi commune hoc omnibus non faciebat actus, commune omnibus faciebat aſſenſus.] hæc & alia Saluianus, pluribus inuectus in illos qui habitu incederent muliebri, veſteque velis ac picta facie feminas penitus imitantes, res perpetrarent obſcœnas, quibus turpiſſimè fœdarentur. Ac poſt multa:

Sed[c] quia de impuritate Afrorum iam multa diximus, nunc de blaſphemiis ſaltem pauca dicamus. Profeſſa enim illic iugiter plurimorum Paganitas fuit: habebant quippe intra muros patrios inteſtinum ſcelus, Cæleſtem illum ſcilicet, Afrorum dæmonem dico: cui ideo (vt reor) veteres Pagani tam ſpecioſæ appellationis titulum dederunt, vt quia in eo non erat numen, vel nomen aliquod eſſet; & quia non habebat aliquam ex poteſtate virtutem, haberet ſaltem ex vocabulo dignitatem. Quis ergo illi idolo non initiatus? quis non à ſtirpe ipſa, forſitan etiam à natiuitate deuotus? Nec loquor de hominibus ſicut vita, ita etiam profeſſione ac vocabulo Paganis, & qui ſicut profani erant errore, ſic nomine: tolerabilior quippe eſt & minùs nefaria Gentilitas in hominibus profeſſionis ſuæ. Illud pernicioſius ac ſceleſtius, quòd multi eorum qui profeſſionem Chriſto dicauerant, mente idolis ſeruiebant. Quis enim non eorum qui Chriſtiani appellantur, Cæleſtem illum aut poſt Chriſtum adorauit, aut (quod peius eſt) multo antè quàm Chriſtum? Quis non dæmoniacorum ſacrificiorum nidore plenus diuinæ domus limen intrauit, & cum factione ipſorum dæmonum Chriſti altare conſcendit; vt non tam immanis criminis fuiſſet, ad templum Domini non venire, quàm ſic venire?] & inferius:

[c] Saluian. de vero iudic. lib. 8.

CARTHAGINENSES IDOLOLATRAE.

At, inquis, non omnes iſta faciebant, ſed potentiſſimi quique ac ſublimiſſimi. Acquieſcamus hoc ita eſſe: ſed cùm ditiſſimæ quæque ac potẽtiſſimæ domus turbam faciant ciuitatis; vides perpaucorum potentium ſacrilega ſuperſtitione vrbem cunctam fuiſſe pollutam. Nemini autem dubium eſt, omnes dominorum familias aut ſimiles eſſe dominis aut deteriores, quamuis hoc vſitatius, vt deteriores, &c.] Porrò eo immanius horum ſacrilegium & impietas exiſtimari debuit, quòd poſt tot ſancti Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis (quæ vidimus ac recenſuimus) ſtudia exhibita in demolitione idoli atque profani eius delubri, poſt tot adhibita à Proconſulibus & Tribunis ad hoc ipſum officia, poſt tot leges Imperatorum atque reſcripta aduerſus idololatras in Africa data, poſt denique tot Carthagine ab eodem ſancto Epiſcopo, & aliis collegis celebrata Concilia ad ablegandam penitus impietatem & prauos

CARTHAGINENSES INCORRIGIBILES.

prauos mores,additis concionibus, vel ſecretis admonitionibus ſanctorum virorum : adhuc A
tamen vigeret apud potentes adeò immane cum impunitate delictum.

Acceſſit verò ad Carthaginenſium ſacrilegiorum culmen odium aduerſus ſanctos viros,
per quos ad meliorem frugem vel precibus, vel moribus & exemplis potuiſſent aliquando
reſtitui. Nam idem Saluianus,qui hæc cuncta,vtpote ibi verſatus, ſatis ſuperque perſpecta
habuit,ad omnia ſuperiùs dicta iſta vltimo loco ſubdit[a]: Eſto (inquit) illa quæ diximus de

[a] Saluian. de vero iud. li. 8

contagio idololatriæ ad potentiſſimos quoſque ac nobiliſſimos pertinuerunt: Numquid
illa leuiora,quæ nobilibus,ignobilibuſque communia? odia ſcilicet atque execrationes ſan-
ctorum omnium dico : ſacrilegij quippe genus eſt, Dei odiſſe cultores.] & poſt nonnulla de
immanitate ſceleris inculcata: Ita igitur (ſubdit) & in monachis,id eſt,ſanctis Dei, Afrorum

MONACHI LVDIBRIO HABITI.

probatur odium; quia irridebant ſcilicet, quia maledicebant,quia inſectabantur, quia dete-
ſtabantur,quia omnia in illos penè fecerunt,quæ in Saluatorem noſtrum Iudæorum impie- B
tas fecit.] & poſt alia ad rei demonſtrationem allata, exempli cauſa iſta ſubiecit : Non ſine
cauſa itaque illud fuit, quod intra Africæ ciuitates, & maximè intra Carthaginis muros pal-
liatum & pallidum , & reciſis comarum fluentium iubis ad cutem tonſum videre tam in-
felix ille populus quàm infidelis ſine conuicio atque execratione vix poterat.

Et ſi quando aliquis Dei ſeruus aut de Ægyptiorum cœnobiis, aut de ſacris Hieroſoly-
morum locis , aut de ſanctis eremi venerandiſque ſecretis ad vrbem illam officio diuini
operis acceſſit:ſimul vt in populo apparuit,contumelias,ſacrilegia & maledictiones excepit:
nec ſolùm hoc , ſed improbiſſimis flagitioſorum hominum cachinnis , & deteſtantibus
ridentium ſibilis,quaſi taureis cædebantur: verè vt ſi quis ea inſcius rerum fieri videret,non
aliquem hominem ludificari , ſed nouum inauditumque monſtrum abigi atque extermi-
nari arbitraretur . Ecce Afrorum & præcipuè Carthaginenſium fidem.] & ad finem : Et C
miramur ſi nunc barbaros illi perferunt : cùm videamus quòd ſancti viri in illis barbaros
pertulerunt. Iuſtus ergo eſt Dominus & rectum iudicium ſuum,&c.] iſta quidem Saluianus.

CARTHAGINENSIVM IMPOENITENTIA.

Quibus omnibus & eam adiice conſiderationem, qua (quod deterrimum omnium ſcelus
videri poteſt) contemptus pœnitentiæ declaratur.

Etenim cùm ante decennium VVandali inuaſerint Africam , atque munitis locis omni-
bus potiti fuerint,cumque Romani exercitus ab eiſdem iterum fuerint ſuperati , ſub Boni-
facio duce primùm, poſtea verò ſub Aſpare & Baſiliſco fuſis ſimul Orientalibus atque Oc-
cidentalibus copiis ; ſola ipſa Carthago vndique vallata hoſtibus , & obſeſſa periculis , non
eſt exterrita, & timore correpta ad pœnitentiam , qua Dei indignationem anteuertere va-
luiſſent; quàm potiùs, addentes peccata peccatis, ab inuito licet , extorquere , atque retar-
dante nimis accelerare velle , Carthaginenſes videri poterant : vt planè ſecundùm illud D
Hieremiæ[b] acciderit illis: Percuſſiſti eos,& non doluerunt: attriuiſti eos, & renuerunt acci-

[b] Hierem. 5.

pere diſciplinam: indurauerunt faciem ſuam ſupra petram,& noluerunt reuerti. Ego autem
dixi: Forſitan pauperes ſunt & ſtulti ignorantes viam Domini & iudicium Dei ſui. Ibo
igitur ad Optimates, & loquar eis: ipſi enim cognouerunt viam Domini & iudicium Dei
ſui. Et ecce magis hi ſimul confregerunt iugum, ruperunt vincula . Idcirco percuſſit eos leo
de ſilua.] nam præter illa quæ dicta ſunt, hæc rurſum accipe de Carthaginenſibus à Saluia-
no[c]: Circumſonabant armis muros Carthaginis populi barbarorum, & Eccleſia Carthagi-

[c] Saluian. de vero iudic. lib. 6.

nenſis inſaniebat in Circis, luxuriabat in theatris: alij foris iugulabantur , alij intus fornica-
bantur: pars plebis erat foris captiua hoſtium , pars intus captiua vitiorum.] & paulo pòſt:
Fragor (vt ita dixerim) extra muros & intra muros prœliorum & ludicrorum confundeba-
tur; vox morientium , voxque bacchantium ; ac vix diſcerni forſitan poterat plebis eiulatio, E
quæ cadebat in bello, & ſonus populi, qui clamabat in Circo . Et cùm hæc omnia fierent,
quid aliud talis populus agebat, niſi vt cum eum Deus perdere adhuc fortaſſe nollet, tamen
ipſe exigeret vt periret?] hæc Saluianus . Sed audiamus Victorem , quid de acerbiſſimo per-
ſecutore ſcribat, poſtquam Carthaginem cepit:

Poſt has (inquit[d]) truces impietates inſaniæ , ipſam vrbem maximam Carthaginenſem
Genſericus * tenuit & intrauit, & antiquam illam ingenuam ac nobilem libertatem in ſer-
uitutem redegit. Nam & Senatorum vrbis non paruam multitudinem captiuauit . Deinde

[d] Vict. de persecut. VVand. lib 1.

* Geiſericus.

proponit decretum , vt vnuſquiſque auri, argenti , gemmarum , veſtimentorumque pre-
tioſorum quodcumque haberet, offerret: & ita breui auitas atque paternas opes tali indu-
ſtria abſtulit rapax.] Ita potitus primaria vrbe totius Africæ , inter ſe & exercitum omnes
partitus eſt prouincias, eo modo videlicet, quo idem Victor narrat his verbis : Diſponens
quoque

A quoque ſingulas quaſque prouincias, ſibi Bizacenam, Abaritanam * , Getuliam, & partem
Numidiæ reſeruauit : exercitui verò Zeugitanam vel Proconſularem funiculo hæreditatis

* Abdurit anam.

diuiſit.] hæc de expilatione & diuiſione bonorum Victor: quid autem in perſonas Eccle-
ſiaſticas & nobiles laicos admiſſum ſit, ita ſubdit: Præterea præcipere nequaquam cunctatus
eſt , vt Epiſcopos atque laicos nobiles de ſuis Eccleſiis & ſedibus nudos penitus effugaret.
Quod ſi (optione propoſita) exire tardarent, ſerui perpetui remanerent: quod etiam in plu-
rimis factum eſt. Multos enim Epiſcopos & laicos, claros atque honoratos viros, ſeruos eſſe
nouimus VVandalorum.

Tunc verò memoratæ vrbis Epiſcopum, id eſt, Carthaginis, Deo & hominibus manife-
ſtum, nomine Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impoſitam
nudos atque expoliatos expelli præcepit: quos Dominus miſeratione bonitatis ſuæ proſpera
B nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus eſt ciuitatem. Sanctorum autẽ atque
honoratorum multitudinem primò exilio crudeli contriuit ; poſtea tranſmarina in parte
proiecit. Pulſo autem Epiſcopo (vt præfati ſumus) cum clero venerabili , illico eccleſiam
nomine Reſtitutam, in qua ſemper Epiſcopi commanebant, ſuæ religioni mancipat, atque
vniuerſas, quæ intra muros fuerant ciuitatis, cum ſuis diuitiis abſtulit.] Sed & ſuperiùs: Baſi-
licam (inquit) maiorem, vbi corpora ſanctarum martyrum Perpetuæ , & Felicitatis ſepulta
ſunt, Celerinæ , atque Scillitanorum , & alias quas non deſtruxerunt, ſuæ religioni licentia
tyrannica mancipauerunt.] & poſt nonnulla : Sed etiam quæ foras muros erant eccleſiæ,
quaſcumque voluit, occupauit, & præcipuè duas egregias & amplas ſancti martyris Cypria-
ni, vnam vbi ſanguinem fudit, aliam vbi eius ſepultum eſt corpus, qui locus, Mappalia, voci-
tatur] item ad Decimum dicta, prima verò ad Sextum nuncupata, quòd totidem diſtarent
C ab vrbe lapidibus, de quibus ſuperiùs, vbi actum eſt de ſancti Cypriani martyrio.

At quid tunc acciderit cùm VVandali proximam ciuitati Cypriani memoriam ad littus
poſitam inuaſerunt, Procopius ita narrat[a] : Hoc itaque templum VVandali , imperante
Valentiniano*, pulſis Chriſtianis, ac ſacerdotibus multa ignominia eiectis, tenuerunt, ipſius
cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore perculſis, ac animi pendentibus,

[a] Proc. de bello VVandal. lib. 2.

* Honorio.

dicunt , Cyprianum in ſomnis apparuiſſe , & bono animo Chriſtianos huius rei gratia eſſe
iuſſiſſe, ſeſe breui tempore vltorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodiit , Afri
omnes expectabant vltionem hanc in VVandalos ; nec propterea vnde hæc procedere poſ-
ſent, conijcere vllo modo poterant,&c.] hæc Procopius , vbi agit de Iuſtiniano Imperatore
poſt annos centum Africam recipiente, & VVandalos ad nihilum redigente . Sed ſubdit
dictis nuper Victor:

D Quis verò ſuſtineat, ac poſſit ſine lacrymis recordari, dum præciperet noſtrorum corpora
defunctorum ſine ſolemnitate hymnorum cum ſilentio ad ſepulturam perduci?] Vides ex
his quanti religioſam funeralem pompam æſtimare conſueuerint Chriſtiani , dum ea ca-
ruiſſe, inter omnium luctuoſiſſima, quæ illis temporibus accidere potuiſſent , adnumerat.
Sed pergit : Addidit ad hæc , vt & pars clericorum , quæ remanſerat, pœnali exilio trudere-
tur.] quæ autem his ſubdit , ſequenti potiùs anno facta eſſe videntur; nos pro ratione tem-
poris reddemus ſingula ſuis locis.

Sed quid VVandali in eas, quæ adhuc Carthagine erant (vt ex Saluiano vidimus) reli-
quiæ idololatriæ? Vtique ipſi vna ferme præſtiterunt die, quæ nec plurimis annis ex quo
Chriſtiani cœperant imperare , pluribus licet legibus pertentarint , perficere Imperatores
vllatenus valuerunt : Vnde opus fuerit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis
E finibus ad hæc præſtanda in Africam conuocare , qui ne veſtigium quidem ibi reliquere
Gentiliciæ impietatis. Etenim quod ad Carthaginem ſpectat, ait Victor[b] : Carthagineo
dignam theatro ædem Memoriæ, & viam quam Cæleſtis vocabant, funditus deleuerunt.]
eadem quoque Proſper[c] habet de via Cæleſtis: quam (inquit) ſine memoria ſui nunc VVan-
dalica manus euertit.]

[b] Victor de perſec. VVãd. lib. 1.

[c] Proſp. de prædict. par. 3. c. 38.

Porrò illud in primis magnopere obſeruandum, perſecutionem hanc in Eccleſiam Afri-
canam à VVandalis Arianis illatam, Catholicos tãtummodo pertigiſſe, Donatiſtas verò vel
ad eos turpiter defeciſſe, aut perſequendo Catholicos, eiſdem VVandalis ſe coniunxiſſe; me-
mores quidem , maiores ſuos ſub Conſtantio Imperatore fœdus cum Arianis aduerſus
Catholicos iniiſſe, ac proinde non vt hoſtes, ſed vt ſocios eos excepiſſe: quippe qui eiſdem in
anabaptiſmi ſymbolo pari , ex diſpari tamen cauſa, iungerentur impietate. Quidnam enim
cunctati ſunt ſeſe coniungere VVandalis, quos aduerſus Catholicos etiam in Orientem ad

Apoſtatam Imperatorem legatos miſiſſe meminimus? Itaque qui ſe Catholicis, quaſi pollutis, iungere deſpexerunt, & quàm ſepiſſimè moniti reſilierunt; modò Arianis dedere manus, mutuoque fœdera inierunt, ſibi ipſis pœnas illas infligentes, quas ſua ipſorum ſcelera exigebant, dum in profundiorem ſeſe foueam coniecerunt. Iunctos quidem fuiſſe Donatiſtas VVandalis, ea quæ Victor[a] in fine operis habet de Nicaſio Donatiſta, ſatis ſignificant. At de clade Carthaginenſium hoc anno illata modò hactenus; reliqua verò pro temporis ratione reiicimus in ſequentem annum. Sed iam ad Theodoſium reuocemus orationem. A

[a] *Victor de perſec. VVād. lib. 3 in fin.*

Qui hoc anno (vt vidimus) ad auertenda ingruentia mala, aduerſus Iudæos, hæreticos, atque Gentiles pleniſſimam edidit ſanctionem; idem contra rapacitatem potentium pauperes opprimentium nouum dedit ad Florentium Præfectum Prætorio reſcriptum[b], quo vetuit, ne quis ſine Iudicis auctoritate alienis rebus regia vela ſuſpenderet, vel titulum Imperatoris apponeret: ſub nomine enim Imperatoris, quaſi iuſto titulo, potentioribus patebat via fortunas inuadendi alienas, diuerſis prætenſis cauſis, variiſque coloribus comparatis. B Sed neque ob id extinctum hoc malum eſt: ad quod tollendum, laborandum fuit etiam ſancto Gregorio Romano Pontifici, ita ſcribenti ad Conſtantinam Auguſtam[c]: In Sicilia autem inſula Stephanus quidam marinarum partium chartularius tanta præiudicia, tantaſque oppreſſiones operari dicitur inuadendo loca ſingulorum, & ſine dictione cauſarum per poſſeſſiones ac domos titulos ponendo, vt ſi velim Acta ſingula quæ ad me peruenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non poſſim.] hæc ipſe, qui irrepentem eiuſmodi prauum vſum in Eccleſiaſticos viros, continuò tollendum curauit, habita[d] Romæ Synodo. Porrò illam putamus fuiſſe inter vela & titulos differentiam, quod in illis imago depicta erat Imperatoris, vt ex eodem Gregorio[e] apparet; in titulis verò nomen eiuſdem inſcribe-retur. hinc illud Chryſologi[f]: Sicut dominorum prædiorum ſuper liminibus affixi tituli C proloquuntur*, &c.]

[b] *l. 2. C. vt nemo priuatus.*
DE NON AFFIGENDIS TITVLIS THEODOSII CONSTITVTIO.
[c] *Greg. lib. 4. epiſt. 33.*
[d] *Greg. lib. 4. epiſt. 88. & ſup. epiſt. 44.*
[e] *Greg. epiſt. li. 11. epiſt. 1.*
[f] *Pet. Chryſol. ſerm. 154. de S. Stephano.*
*perleguntur

Idem quoque Auguſtus aduerſus calumniatores Epiſcoporum edidit ſanctionem[g], qua & conſultum voluit iuribus Eccleſiaſticorum, & cohibuit licentiam clericorum ac monachorum, qui abſque litteris Epiſcopi, cui ſubiecti eſſent, Conſtantinopolim accederent. Hæc quidem ad eumdem Florentium Præfectum Prætorio, cuius incomparabilis probitas ab eodem Imperatore ad Cyrum[h] hoc eodem anno reſcripto plurimum commendatur. Etenim cùm lenones ſæpe vetiti, penſitatione tamen quadam in ærarium conferenda, Conſtantinopoli turpe opus exercere permiſſi eſſent: ipſe Florentius vt eiuſmodi turpitudinū fæce ciuitatem purgatam redderet, latifundiū ſuum donauit, ex quo iidē redditus Reip. ſoluerentur. ſic igitur bonorum ſuorum diſpendio Conſtantinopolim lenonibus reddidit omnino liberam. quem quidem ita redemptum decorem vrbis, vt conſeruaret Theodoſius Imperator, D ad Cyrum (vt dictum eſt) aduerſus eoſdem reſcriptum dedit, vbi de Florentio iſta ſunt verba: Ac licet Florentius nos illud aduerteret execrari, etiam ceſſante vicaria oblatione vectigalis; tamē ne vllum ad ærarium incommodum perueniret, propriam poſſeſſionem obtulit, ex cuius redditibus poſſit accedere quod prædictum peſſimum genus conſueuerat penſitare, &c.] Ad hunc item Florentium extat Theodoreti[i] epiſtola, implorantis auxilium aduerſus calumniantes hæreticos. Patronus hic quidem fuit Catholicæ fidei, pro qua tuenda adfuit ipſi Theodoſio Imperatori in Concilio Conſtantinopolitano, in quo ipſius opera detectus eſt Eutyches latens hæreſiarcha: ſed & cùm Imperatore Marciano pręſto fuit, ſacroſancto œcumenico Concilio Chalcedonenſi, vt eorumdem Conciliorum Acta ſignificant, de quibus ſuis locis dicturi ſumus.

[g] *l. 21. c. de Epiſc. & cler.*
LENONES CONSTANTINOP. A FLORENTIO SVBLATI.
[h] *Nouel. de lenon. tit. 18. Theodoſ.*
IVRE LAVDATVR FLORENTIVS.
[i] *Theod. epiſt. 89.*

Elucebat hoc quoque tempore inter Magiſtratus virtute præſtantes Thalaſſius Præfectus E Prætorio Illyrici; ad quem hoc ipſo anno, iiſdemque Conſulibus extat eiuſdem Theodoſij Imp. reſcriptum[k]. Porrò eximiæ viri probitatis ergo Proclus Conſtātinopolitanus Epiſcopus eum Archiepiſcopum creauit Eccleſiæ Cæſarienſis in Cappadocia. rem geſtam Socrates ſub anni huius Conſulibus ita narrat[l]: Proclus eodem tempore, ad decimumſeptimum Conſulatum eiuſdem Theodoſij Imperatoris, rem planè admirabilem, & qualem nemo veterum aliquādo Epiſcoporum effecerat, aggreſſus eſt. Nam Firmo Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ mortuo, Cæſarienſes Conſtantinopolim aduentant Epiſcopum quæſituri. At cùm Proclus luſtraret animo, quem ad eum Epiſcopatum deſignaret; fortè fortuna die ſabbatorum, dum aliquem deſpicare conabatur, omnes Senatores qui illum inſpectarent, ad eccleſiam accedunt: in quorum numero fuit Thalaſſius, qui gentium & ciuitatum Illyrici Præfecturam gerebat: cui partium verſus Orientem adminiſtrandarum curam (vti fama eſt) Imperatoris iuſſu

[k] *Nouel. Theodoſ. tit. 6.*
[l] *Socrat. li. 7. c. vlt.*
THALASSIVS EX PRAEFECTO EPISCOPVS CAESARAEAE CAPPADOCIAE.

A iuſſu ſuſcepturo, Proclus manus imponit, & pro Præfecto Epiſcopum Cæſareæ creat. Atque in hunc modum Eccleſiæ ſtatus id temporis proſperum & felicem ſucceſſum habuit.] hactenus Socrates. addit hæc Nicephorus[a]: At ille *(Thalaſſius ſcilicet)* contra animi ſui ſententiam in Eccleſiæ gradum aſcendit, eamque ritè adminiſtrauit; cùm quidem tam ſubitum factum Imperator ægrè ferret, mox tamen id ſanctione ſua comprobaret.] hæc ipſe.

[a] *Niceph. lib. 14. c. 42.*

Porrò iſta ſcribens Socrates, huius anni Conſulibus ſuæ finem imponit hiſtoriæ, ſicut & Sozomenus, qui (vt ipſe in præfatione teſtatur) ad eumdem decimumſeptimum Conſulatum Theodoſij ſuam pariter hiſtoriæ ſcriptionem perduxit: qui licet Nouatiani eſſent, & in iis quæ ad ipſorum dogmata ſpectant, priuato ſtudio plura mentiti eſſe reperiantur, dum præſertim falſa miracula ſuis tribuunt Nouatianis: tamen maioris fidei apud Gelaſium Romanum Pontificem hos fuiſſe quàm Euſebiū Cęſarienſem, inde poſſumus exiſtimare, quòd B Euſebij hiſtoriam reiicit inter apocrypha, Socratis verò & Sozomeni nequaquā. Verùm non ob res geſtas ab Euſebio narratas, ſed ob ſparſos in eis ab eo olim Arianiſmos, ea cenſura certum eſt Euſebij hiſtoriam eſſe notatam; cùm tamen Nouatiani diuinitatis filij Dei eſſent (vt vidimus) conſtantiſſimi defenſores, atque ob eam cauſam diutiùs ab Imperatoribus & Epiſcopis tolerati. Nec eſt quod quis calumnioſè agens, arguat eſſe reiicienda quæ produntur ab hæreticis fuiſſe narrata. Etenim qui his reſpōdeat, vnus cui nemo ob auctoritatem atque doctrinam refragari poſſit, Gelaſius in medium prodat: ipſe enim in tomo de vinculo anathematis iſta habet: Num quidnā in ipſorum hæreticorum libris non multa quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Num quidnam veritas refutanda eſt, quia illorum libri, vbi prauitas ineſt, refutantur? Aut ideo praui libri ſuſcipiendi ſunt eorum, quia veritas, quæ in illis inſerta eſt, non negatur? Ait Apoſtolus: Omnia probate; quod bonum eſt, tenete, &c.] Id C ipſum etiam ex ſententia Cyrilli Epiſcopi Alexandrini paulo antè eſt demonſtratum.

SOZOMENI ET SOCRATIS HISTORIAE FINIS.

Nec verò alium huic contrarium ſenſum ſanctus Gregorius habuit: non enim Pontifex Pontifici, & Gelaſio ſanctus Gregorius eſt aduerſatus, dum Sozomeni hiſtoriam viſus eſt improbaſſe, cùm ad Eulogium Alexandrinum Epiſcopum ſcribens hæc ait[b]: Sed ipſam quoque Sozomeni hiſtoriam ſedes Apoſtolica recipere recuſat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſueſtiæ nimium laudat, & vſque ad diem obitus ſui magnum doctorem fuiſſe perhibet. Reſtat ergo, vt ſi quis illam hiſtoriam recipit, Synodo piæ memoriæ Iuſtiniani temporibus de tribus capitulis factæ contradicat. Qui ergo huic contraria dicere non valet, illam hiſtoriam neceſſe eſt vt repellat.] hæc Gregorius. Sed quo ſenſu accipienda iſta ſint, nemo non videt, qui rem de qua agitur, probè conſiderat: nimirum non recipi ab Eccleſia Romana Sozomenum Theodori Mopſueſteni laudatorem: quem qui recipiat, Quin-D tæ Synodo, in qua ille damnatur, refragari ſe ſentiat. In reliquis autem quæ vera dixit, quomodo potuit ab Eccleſia Romana non recipi? etenim Anaſtaſius Bibliothecarius de eadem Sozomeni hiſtoria hæc habet in præfatione Miſcellæ: Verùm quia quoſdam horum mentitos in quibuſdam fuiſſe, & quædam prætermiſiſſe probatur, quemadmodum & ſanctus Papa Gregorius de Sozomeno apertiſſimè ſcribit: obſecro, mendacia eorum veris approbationibus arguas, & quæ omiſerunt nihilominus ſuppleas.] Vides igitur clariſſimum eruditione virum Anaſtaſium non proiicere Sozomenum, ſed purgari ea & augeri deſiderare; quæ ipſa (vt ſæpe vidiſti, lector) nos pro viribus præſtare conati ſumus. Sed alibi in Notis[c] ad Romanum Martyrologium redarguimus Melchiorem Canum[d], qui Magnum Gregorium audacter nimis hiſtoriarum ignorantiæ ſugillauit, dum quę apud Theodoretum de laude Theodori Mopſueſteni reperiuntur, Sozomeno Gregorium tribuiſſe, rem ignorans E ipſe, putauit. Non attendit cenſor iſte, deſiderari duos Sozomeni libros, in quibus de Theodoro illo tractabatur hiſtoria.

[b] *Greg. lib. 6. epiſt. 31.*
QVOMODO ACCIPIENDA SENTENTIA GREGORII DAMNANTIS HISTORIAM SOZOMENI.
DE SOZOMENI HISTORIA.
DEFENDITVR S. GREGORIVS.
[c] *In Rō. Martyrol. die 23. Decemb.*
[d] *Melch. Can. loc. Theolog. lib. 2. c. 6.*

Ceterùm quod ad eamdem Sozomeni hiſtoriam pertinet, maioris illa æſtimationis apud Photium fuit, quàm Socratis: ſed nobis certè commodior Socratis hiſtoria cecidit, qua per Conſules more maiorum tempora diſtinguuntur. Qui hos Gręcos auctores primus tradidit Latinitati, fuit Epiphanius vir doctiſſimus, idque à Caſſiodoro impulſus, qui hæc teſtatur his verbis[e]: Poſt Euſebij verò hiſtoriam apud Græcos Socrates, Sozomenus, & Theodoretus ſequentia conſcripſerunt: quos à viro Epiphanio diſertiſſimo in vno corpore, Deo auxiliante, transferri curaui: ne inſultet habere ſe facunda Græcia neceſſarium, quod nobis iudicet eſſe ſubtractum.] hæc ipſe, qui ex iiſdem Tripertitam compaginauit. Sed iam quæ anni huius ſunt reliqua proſequamur.

[e] *Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 17.*

Contigit his Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi temporibus celebrem Synodum cogi Conſtan-

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

Conſtantinopoli,cùm illic Dioſcorus Alexandrinæ Eccleſiæ diaconus ageret Apocriſarium. A
Hic enim veteres exuſcitans controuerſias , huius celebrandi Epiſcoporum conuentus
dedit occaſionem, nempe de iure diœceſeos mouens quæſtionem, cùm inſtaret eſſe Epi-
ſcopi Alexandrini præſidere omnibus Orientis Eccleſiis, vtpote qui primus eſſe ſciretur in
Eccleſia Catholica poſt Pontificem Romanum Antiſtes.Refragatus eſt his potiſſimùm Epi-
ſcopus Antiochenus , negans ex canonum Nicæni & Conſtantinopolitani Conciliorum
præſcripto debere ſe ſubiici Præſuli Eccleſiæ Alexandrinæ, cùm ex dictis Conciliis fuerint
penitus diſtinctæ diœceſes. Porrò Synodo congregata,& cauſa quàm exactiſſimè ventilata,
ea fuit ſanctorum Patrum ſententia , vt ſeruarentur quæ in dictis ſacroſanctis Conciliis
Nicæno & Conſtantinopolitano ſtatuta eſſent. Cùm verò Theodoretus Cyri Epiſcopus
acerrimus defenſor inſurrexiſſet pro Eccleſiæ Antiochenæ iuribus: hinc factum eſt(vt ipſe
teſtatur) vt Dioſcorus ex hoc tempore eum graui odio fuerit proſecutus , quod numquam B
depoſuit, ſed maioribus in dies fouit augmentis. Narrat hæc quidem omnia ipſe Theo-
doretus in epiſtola ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum poſtea data , in qua
poſt alia hæc leguntur[a]:

[a] Theod. epiſt. 86.

DISTINCTAE DIOECESES ORIENT. ECCLESIAE.

In illa enim regia vrbe(*Conſtantinopoli ſcilicet*) cùm conueniſſent beati Patres *in Synodo
œcumenica ſub Theodoſio Maiori*, conſona iis , quæ in Nicæa ſtatuta ſunt à ſanctis Patribus
ibi congregatis,ſtatuerunt, & diœceſes diſtinxerunt,& vnicuique diœceſi , quæ ipſi conue-
niebant,tribuerunt, expreſsè prohibentes, vt ex alia diœceſi aliam nullo pacto aliquis inua-
deret, ſed Alexandriæ Epiſcopus ea quæ ad Ægyptum pertinent,tantummodo gubernaret,
& vnaquæque diœceſis res proprias & quæ ad eam ſpectát.Hic verò iſtis definitionibus ſtare
minimè vult,ſed beati Marci ſedem ſurſum & deorſum agitat; præſertim cũ apertè nouerit
quod Antiochenſium magna ciuitas magni illius Petri thronum obtinet, qui beati Marci C
magiſter fuit,& Apoſtolorũ chori primus & princeps. Nos verò throni quidẽ celſitudinem
agnoſcimus,ac nos ipſos nouimus & metimur: Apoſtolorũ humilitatem & mãſuetudinem
à maioribus didicimus.Tuam autem pietatem obſecramus,vt ſanctos canones conculcatos
minimè negligas, & pro diuina fide prompto pugnes animo : in hanc enim habemus ſpem
ſalutis,& per hanc miſericordiam conſequi expectamus. Ne verò etiam hęc tua pietas igno-
ret: ſcito domine, quòd ex eo tempore Dioſcorus cœpit nos odio proſequi,quo in Synodis
apud vos habitis tempore Procli beatæ memoriæ vobiſcum idem ſtatuimus , ſanctorum
Patrum canones ſecuti: de qua re ſemel atque iterum conqueſtus eſt,quòd iura Antiochen-
ſium & Alexandrinorum Eccleſiæ(vt ait)nos prodiderimus.Horum memor, & opportuni-
tatem nactus(vt arbitratus eſt) odium & ſimultatem manifeſtauit.] hæc Theodoretus de
Dioſcoro, & eius ſtudiis hoc tempore cùm degeret Conſtantinopoli;qui poſtea Alexandri- D
nus creatus Epiſcopus, omne quod conceperat odium in ipſum egeſſit , vt dictis litteris ad
Flauianum Theodoretus ipſe queritur. Sed de reliquis quæ ad Dioſcorum pertinent , ſuis
inferiùs locis agendum erit. Quid præterea in hac Synodo geſtum ſit,nihil inuenimus.

CONCILIVM REGIENSE.

Sub huius quoque anni Conſulibus celebrata reperitur Synodus Regienſis decimoſexto
Kalendas Decembris,non quidem Regij Lepidi,ſed Regij Galliarum in prouincia Narbo-
nenſi. Etenim quid opus fuit Regij in Æmilia prouincia cognoſci cauſam Epiſcopi Ebredu-
nenſis? Fuiſſe autem Regienſem, ſeu Regenſem,vel (vt alij dixere) Regionenſem Epiſcopa-
tum in Gallia Narbonenſi ſub Aquenſi metropoli, Indices Vaticani demonſtrant. Colle-
ctam quidem eam fuiſſe Synodum ex Epiſcopis Galliæ Narbonenſis, tum ex eo qui primo
loco in ea poſitus habetur Hilarius Epiſcopus Narbonenſis, qui & præfuit Synodo, tum ex
collegis ibidem nominatis ipſi ſubiectis Epiſcopis,ſcies: quòd eoſdem ferme omnes reperies E
nominatos in Concilio Arauſicano poſt annum ſequentem itidem in Gallia Narbonenſi
ſub Conſulatu Cyri celebrato. Ebredunum autem fuiſſe ſub Viennenſi metropoli, ſubſcri-
ptiones Epiſcoporum Conſilij Epaunenſis demonſtrant.Tu verò cõſule quæ in Nicoliniana
editione huic Concilio præfixa ſunt; quibus accuratè elucubratis, haud inuiti ſubſcribimus,
addentes Sidonij Apollinaris verba[b] in Epiſtola ad Patientem Epiſcopum Lugdunenſem,
dum populos eius prouinciæ recenſet : Quantas (inquit)tibi gratias Arelatenſes, Regenſes,
Aueniocus, Arauſionenſis quoque & Albenſis, Valentinæque & Tricaſſinæ vrbis profeſſor
exoluant?] Præter ea autem quæ de ordinatione perperam facta Epiſcopi Ebredunenſis in
hac tractata ſunt Synodo , de illis etiam actum Epiſcopis, qui ex hæreſi vel ſchiſmate ad
Eccleſiam redirent, qui quo loco habendi eſſent , Patres matura conſultatione definierunt:
egerunt & de exequiis defunctorum Epiſcoporum.

[b] Sidon. lib. 6. epiſt. vlt.

Accidit

A Accidit enim, vt cùm his temporibus nonnulli Epiſcopi, qui ſectati eſſent Pelagium, ad
Eccleſiam ſe redire pœnitentes ſimularent : iis omnem recipiendi ſedem ſpem ademerint
iidem Patres, qui ipſi Concilio Regienſi interfuerunt: hoc experimento probantes,qui ve-
re pœniterẽt, vel fictè. Quinetiam haud facilè eos ad communionem Catholicam, nedum
ad ſedem eſſe accipiendos, exemplum docet Sixti Romani Pontificis de Iuliano Epiſcopo
Pelagiano.Sub huius enim anni Conſulibus de Iuliano ipſo famoſiſſimo Pelagiano hæc ha-
bet ſanctus Proſper in Chronico : Hac tempeſtate Iulianus Atellanenſis iactantiſſimus Pe-
lagiani erroris aſſertor , quem dudum amiſſi Epiſcopatus intemperans cupido exagitabat,
multimoda arte fallendi, correctionis ſpem præferens,molitus in communionem Eccleſiæ
irrepere : ſed iis inſidiis Sixtus Papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum
aditum peſtiferis conatibus patere permiſit; & ita omnes Catholicos defectione fallacis
B beſtiæ gaudere fecit , quaſi tunc primùm ſuperbiſſimam hæreſim Apoſtolicus gladius de-
truncaſſet.] hæc Proſper.

IVLIANVS PELAGIANVS NON ADMITTITVR IN ECCLESIAM.

Quibus planè vides, lector,magna laude reiicere Romanam Eccleſiam hæreticos illos,
de quibus eſt ſuſpicio,non ex corde, ſed callidè ſubripere conari Catholicam communica-
tionem,vt temporale commodum aſſequantur. Id quidem Sixtus conſilio Leonis diaconi,
qui ei ſequenti anno in Epiſcopatu ſucceſſit, & præ excellentia meritorum atque doctrinæ
Magni cognomentum adeptus eſt.De ipſo autem Sixto in eamdem ſententiam idẽ Proſper
agens aduerſus Collatorem, ſic ait[a] : Hæc ſit pars huic reſeruata paſtori ; & vt illi prædeceſ-
ſores eius Innocentius, Zoſimus, Bonifacius , Cæleſtinus lupos abegere manifeſtos, ita hic
depellat occultos.] hæc ipſe . Porrò quem hic Atellanenſem Iulianum nominat Proſper ,
eumdem fuiſſe Iulianum antea Capuanum Epiſcopum, qui aduerſus S. Auguſtinũ tot tan-
C taq; ſcripſerat,intelligi poteſt: Atellanenſem verò, non Capuanum ab eo ſcias nominatum,
quod non ampliùs illius Eccleſiæ Epiſcopus eſſet,quem (vt in eodem Leone Papa dicemus
inferiùs) ab ipſo Pontifice idem Proſper[b] coercitum tradit.

[a] Proſp. aduer. Collat in fine.

[b] Proſp. de prædict. c. 7.

IESV CHRISTI ANNVS 440.	SIXTI PAP. ANNVS 8.	THEODOSII 33. VALENTINIANI 16. IMPP.

SIXTI PAPAE OBITVS, ET SEDIS TEMPVS.

QVadringenteſimus quadrageſimus Chriſti annus, Conſulibus Valentiniano quintùm
& Anatolio , Sixtus Romanus Pontifex ex hac vita decedit quinto Kalendas Aprilis,
cùm ſediſſet annos octo, minus diebus triginta: qui enim anno Domini quadringenteſimo
D trigeſimoſecundo,die vigeſimaſeptima menſis Aprilis creatus eſt (vt diximus) Pontifex, &
hoc anno vigeſima octaua Martij moritur,ad dictum tempus propagaſſe ſedem,opus eſt af-
firmare. Deceſſiſſe hoc ipſo anno Sixtum, & ſubrogatum Leonem, Proſper hæc cernens
oculis ſcripſit; quem ſecuti ſunt alij . De eo autem hæc in libro de Romanis Pontificibus
leguntur: Hic fecit* baſilicam ſanctæ Mariæ Matris Domini,quæ ab antiquis Liberij cogno-
minabatur , iuxta Macellum Libyæ*; vbi & obtulit hæc : Altare argenteum puriſſimum
penſans libras trecentas,&c.] numerantur ibi pluribus alia collata dona & redditus ex di-
uerſis fundis eidem contributi. Meminit eius eccleſiæ Hadrianus Papa ad Carolũ Magnum
Imperatorem his verbis[c]:

* refecit

* Liuiæ

[c] Hadrian. epiſt 3. c. 19. tom. 2. epiſt. Rom. Pont.

Magis autem ſucceſſor Cæleſtini Sixtus Papa fecit Baſilicam ſanctæ Dei Genitricis Ma-
riæ,cognomento, Maiorem, quæ & ad Præſepe dicitur : ſimili modo & ipſe in metallis au-
E reis,quamquam in diuerſis hiſtoriis, ſacris decorauit imaginibus] quas nonnihil vetuſtate
temporis detrimenti paſſa Dominicus Pinellus Cardinalis,eius baſilicæ digniſſimus Archi-
preſbyter, ſumma adhibita opificum diligentia,reſarciendas & iam collabentes conſeruan-
das curauit,additis maiorum exemplo aliis deſuper poſitis ex pictura hinc inde de Dei Ge-
nitricis hiſtoria venerandis imaginibus. Huius autem erigendæ ſeu in ampliorem formam
reſtituendæ baſilicæ,& tot tantiſque ornamentis decorandæ, Deique Genitricis titulo con-
ſecrandæ, eidem Sixto Papæ ex Concilio Epheſino (vt diximus) occaſio ſuppeditata eſſe vi-
detur: vindicata enim à Neſtorij blaſphemiis Dei Genitrice Maria,de tanta victoria in ho-
norem eiuſdem Mariæ Deiparæ placuit ipſi tantùm erigi fornicem triumphalem . Subdit
verò in eadem epiſtola Hadrianus:

Sed & per rogatum eius Valentinianus Auguſtus fecit imaginem auream cum duodecim
portis & Saluatore, gemmis pretioſis ornatam; quam voti gratia ſuper Confeſſionem beati

Petri

RELIGIOSA MONVMENTA SIXTI PAPÆ ET VALENTIN. IMP.

Petri Apoſtoli poſuit,& à tunc vſque hactenus apud nos ab omnibus Fidelibus venerātur.] A hæc Hadrianus. Habentur inſuper in dicto libro de Romanis Pontificibus iſta de Sixto: Hic ornauit de argento Confeſſionem beati Petri Apoſtoli, quæ habet libras quadringentas.] & paulo inferiùs de eodem Valentiniano Auguſto: Fecit & Valentinianus Auguſtus rogatu Sixti Epiſcopi faſtigium argenteum in baſilica Conſtantiniana, quod à barbaris ſublatum fuerat, penſans libras ſex mille ſexcentas & decem.]

Ex his planè intelligere poſſumus, non ab omnium eccleſiarum ornamentis abſtinuiſſe Gothos, ſed ab iis quæ ad baſilicas ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſpectare ſciebant, de quibus (vt ſuperiùs vidimus) Oroſius meminit, nóſque ſuo loco pluribus diximus. Ex his quidem etiam cognoſcere vales, totum quod ab illis eſt impenſum baſilicis reuerētiæ, fuiſſe ob Apoſtolorum Principum venerationem; quod ex eo quidem patens fit, quòd maiori proſecuti fuerint cultu dictas Apoſtolorum baſilicas, quàm ipſam primariam Lateranenſem B Eccleſiam, cuius ornamentis non peperciſſe dicuntur: cùm alioqui, quod pertinet ad iura immunitatis omnium eccleſiarum, vt ad eas confugientes, ſalui eſſent, ea in cunctis Romæ exiſtētibus eccleſiis fuiſſe à barbaris illæſa ſeruata & cuſtodita, teſtificatione ſancti Auguſtini ſuperiùs recitata, ſatis ſuperque exploratum habeatur. Sed pergamus reliqua recenſere, quæ de donis Sixti Papæ tempore collatis eccleſiis ibidem ſcripta leguntur his verbis:

Huius Sixti temporibus fecit Valentinianus Auguſtus Cōfeſſionem beati Pauli Apoſtoli ex argento, penſantem libras ducentas. Item fecit Sixtus Confeſſionē beati Laurentij martyris cum columnis porphyreticis, & ornauit tranſennam & altare & Confeſſionem ſancti martyris Laurentij de argento puriſſimo. Fecit altare penſans libras quinquaginta, cancellos argenteos ſupra platonias porphyreticas penſantes libras triginta, apſidem ſupra cancellos cum ſtatua ſancti Laurentij martyris argentea penſante libras ducentas, &c.] recenſet alia C dona eidem oblata baſilicæ. Et inferiùs: Hic fecit in baſilica Conſtantiniana ornamentum ſuper fontē quod antè non erat, id eſt, epiſtylia marmorea & columnas porphyreticas erexit, quas Conſtantinus Auguſtus congregatas demiſit, & iuſſit vt erigerentur, quas & verſibus exornauit] qui ſic ſe habent in octangulato opere, binis in ſingulis epiſtyliis exaratis:

Gens ſacranda prolis hic ſemine naſcitur almo,
Quam fœcundatus Spiritus edit aquis.
Virgineo fœtu genitrix Eccleſia natos,
Quos ſpirante Deo concipit, amne parit.
Cælorum regnum ſperate hoc fonte renati:
Non recipit felix vita ſemel genitos.
Fons hic eſt vitæ, & qui totum diluit Orbem, D
Sumens de Chriſti vulnere principium.
Mergere peccator, ſacro purgande fluento:
Quem veterem accipiet, proferet vnda nouum.
Inſons eſſe volens, iſto mundare lauacro,
Seu patrio premeris crimine, ſeu proprio.
Nulla renaſcentum eſt diſtantia, quos facit vnum
Vnus fons, vnus Spiritus, vna fides.
Nec numerus quemquam ſcelerum, nec forma ſuorum
Terreat. Hoc natus flumine, ſanctus eris.]

Hactenus Sixti verſus, quibus (vt vides) etiam aduerſus recentem hæreſim Pelagianam Catholica eſt aſſertio de originali peccato, quod illa negabat. Sed iam pauca quæ ſunt reliqua E Sixti Papæ operum, vbi ſuperiùs deſcriptorum, proſequamur:

Hic fecit platoniam in cœmeterio Calliſti via Appia, vbi nomina Epiſcoporum & martyrum ſcripſit, commemorans. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma per menſem Decembrem, preſbyteros vigintiocto, diaconos duodecim, Epiſcopos per diuerſa loca quinquagintaduos. Qui etiam ſepultus eſt via Tiburtina in crypta iuxta corpus B. Laurentij, quinto Kalendas Aprilis. Ceſſauit Epiſcopatus eius dies vigintiduos.] hæc ibi.

SIXTI PAPÆ NOMINE SVPPOSITA SCRIPTA PELAGIANA.

Ad poſtremum verò illud de Sixto dicere non omittimus, eadem ipſum paſſum eſſe poſt mortem, quæ pertuliſſe diximus Sixtum itidem Romanum Pontificem atque martyrem: etenim ſicut eius nomine prodiit editus ab Origeniſtis (vt dictum eſt ſuperiùs auctoritate S. Hieronymi) liber Sixti ſiue Sexti Pythagorici; ita nomine Sixti huius non ab aliis quàm à Pelagianis ſcripta fuere tria volumina, primùm de Diuitiis, ſecundum cuius eſt titulus, De

mali-

A malis Doctoribus, & operibus fidei, & iudicio futuro, tertium verò de Caſtitate: quę quidem Pelagianiſmis eſſe referta, accuratus lector inueniet, modò calleat ſuperiùs recitatas Pelagianas ſententias. Dolui vehementer, haud pridem eadem opuſcula abſque diligentiori conſideratione eodem nomine Sixti Romani Pontificis eſſe cuſa.

Quis, rogo, antiquorum, harum ſcriptionum auctorem Sixtum Papam aliquando dixit, vel nutu ſaltem oſtendit, aut quoquo modo in leuem ſuſpicionem induxit? cùm præſertim Gennadius horum temporum ſcriptorum Eccleſiaſticorum exactè catalogum texens, & de Sixti Papæ epiſtola ad Neſtorium mentionem habens, nequicquam ſcriptorum huiuſmodi Sixto tribuat: haud enim ipſum prætteriſſe potuere, quæ à tanto auctore edita eſſent. Vel quomodo valuit ipſe Sixtus Pelagianorum acerrimus hoſtis, & eius hęreſis (vt auctore ſancto Proſpero dictum eſt) vltimus profligatur, Pelagianæ hæreſi conſentientia conſcripſiſſe? Habeat Solanius ſolus ipſe ſibi quæ Sixti Papæ nomine typis mandauit opuſcula; B immo nec vnus ipſe profeſſione Catholicus tā inſigni honeſtata nomine venena bibat de calice aureo Babylonis: aureum dixerim, quòd complura habeat Catholicæ fidei conſentientia, vt mos eſt omnium hæreticorum mortifera melle delibuta propinare. Senſit hoc ipſum, & doluit mecum vehementer, atque ex alto ingemuit pectore Lindanus Epiſcopus Gandauenſis, vir doctiſſimus, profligator hæreticorum, & norma Orthodoxorum Antiſtitum, cùm ante annos circiter octo, ipſo initio ſedis Sixti Papæ Quinti, Romæ eſſet, & ex more de re litteraria contingeret vnà ſimul miſcere ſermones; haud æquo animo ferre valens, ſub falſo nomine tanti Pontificis, Pelagianorum fœtus eſſe ſuppoſitos.

PELAGIANISMI NOTANTVR.

Sed ne quaſi aërem verberantes pugnare videamur, ſatis erit ad inſtitutum pauca ex tribus libris illis hic in medium afferre, quæ ex Pelagianis prodire fontibus Catholicus C dogmatiſtes intelliget. Quid enim integro libro illo de Diuitiis conatus eſt auctor, niſi oſtendere, diuitem hominem ex Deo non eſſe? contra diuinæ planè Scripturæ teſtimonia, quibus dicitur: Diuitem & pauperem fecit Deus] & in cantico Annæ: Dominus pauperem facit & ditat] ex multis namque inueniēs eumdem auctorem velle probare, impoſſibile eſſe diuitem hominem Dei præcepta ſeruare: immo & omnes, etiam filios & filias habentes, diuitias teneri profundere, & reddi pauperes, ſi velint ſalui eſſe, pluribus docet. In his, inquam, cùm toto illo libro verſetur auctor, quis non intelligat ſpirare Pelagium, cuius inter alia hæreſum capita (vt dictum eſt) illud erat, non poſſe ſaluari diuitem, niſi omnia ſua pauperibus eroget? Sed etſi poſſent ea cuncta ad aliquem Catholicum ſenſum quomodocumque pertrahi: decuiſſet ne tempore huius emergentis hæreſis Romanum Pontificem, etſi non eadem expreſsè, illis tamen affinia & confinia, abſque ſuſpicione hæreſis Pelagianæ, D nulla facta eius abrogatione, tractare?

PRIMI LIBRI PELAGIANISMI.

PELAGIANISMI SECVNDI LIBRI.

Sed & in ſecundo libro ita recta incedit via, dum diſſerit opera eſſe neceſſaria ad ſalutem, vt tamen ad poſtremum ſeſe auctor prodat Pelagianum, cùm omnia libero arbitrio tribuat, & gratiæ nihil concedat, atque illis ipſis vtatur verbis, quibus Pelagiani Catholicos perſtringere conſueuerunt, nimirum vbi ait: Et vt breuiter cuncta perſtringam, quando cuiuſcumque criminis vel peccati reus quieta mente ſuſcipiet malum ſuum voluntatis eſſe, non neceſſitatis, & arbitrio ſcribi, quod illi nituntur imputare naturæ?] Catholicos quidem ſugillans, qui naturam ex originali peccato corruptam aſſerunt. Quid præterea toto eo diſputationis anfractu demonſtrare conatur, quàm hominem eſſe ſine peccato, poſſibile fieri? Et quis ignorat, aſſertiones has eſſe Pelagij, impugnatas iam mille locis à S. Auguſtino, ſancto Hieronymo, Proſpero Aquitano, & aliis?

[a] Matth. 19.

PELAGIANISMI TERTII LIBRI.

E Rurſum verò in tertio libro qui inſcribitur de Caſtitate, quomodo ſe aduerſarium gratiæ exhibeat auctor, vel ex verbis illis intellige, dum Matthæi[a] locum illum explanans: Non capiunt omnes hoc verbum, ſed quibus datum eſt] iſtud ipſum tribuens ipſe omnino liberæ hominis voluntati, ſubſannat eos qui ex Dei gratia donum illud prouenire contendunt, hæcque ait: Nolo ſic intelligas dictum: Non omnes capiunt hoc verbum, ſed quibus hoc datum eſt: quaſi caſtitatem nonniſi illi poſſideant, quibus etiam non volentibus, & fatali (quod aiunt) neceſſitate collata ſit: ne & gratioſum Deum ſtatuas, & caſtitatis præmium tollas.] Erant planè huiuſmodi Pelagianorum cauilli, & in Catholicos iniuſtæ notæ calumniæ, vt dum hi abſque diuina gratia conſequi caſtitatem minimè fas eſſe hominibus dicerent, illi eos fatalem virtutibus adipiſcendis neceſſitatem imponere ſubſannarent. Et inferiùs, cùm illud Pauli ad Corinthios explicat: Vnuſquiſque proprium donum habet à Deo] ſubdit ipſe: Propriæ ſcilicet voluntatis.

Sed

AVCTOR PATENTISSIMVS PELAGIANVS.

Sed quid in his diutius immoramur? Vel hoc vnum tibi ſatis ſufficere potuiſſet ad perſpectam hominis Pelagiani cognitionem, quòd cùm videas tribus illis libris auctorem verſari in operum commendatione, numquam meminit diuinæ gratiæ, vel minimum quid ei tribuit, ſed libero tantùm arbitrio omnia: vt nonniſi Pelagianum loqui, vel ſurdus intelligat. Inſuper & in illo abſolutiſſimus detegitur auctor Pelagianus, quod ex doctrina Pelagij differentiam ponat inter beatorum vitam æternam, & regnum cælorum: dum in libro de Caſtitate ſic prædicat caſtitatem, vt deroget matrimonio, cùm vxoratos negat gloriam cæleſtem conſecuturos, fruituros tamen vita beata, ſi cetera mandata ſeruent. ſed accipe quàm diſertis verbis hæc prædicet: Quid ergo (inquit) damnauit Dominus nuptias? Abſit: ſed tantùm regni gloriam illis, non vitam (ſi tamen omnia mandata ſeruauerint) denegaſſe cenſetur. Cùm hæc igitur & alia miſceat Pelagianus auctor, è Pelagianis prauis ſententiis mutuatus: à tanta ignominia vindicandus eſt Sixtus Pelagianæ hæreſis indefeſſus & validus oppugnator. A B

Sed iam fine tanti Pontificis, finem & nos tomo huic quinto, loco & tempore congruo, imponamus; poſt Sixtum, ſextum auſpicaturi ab ipſa Magni Leonis Papæ creatione volumen. Faue tu nobis, lector, precibus, & piis votis aſpira: vt eadem felicitate qua quinque tomos abſoluimus, qui ſunt reliqui conſummemus. Sed ad gratias agendas ei, à qua cuncta hæc noſtra dimanant, oratio ſe ex more conuertat.

C

PERORATIO CVM GRATIARVM ACTIONE.

ACCEPTVM tuo fauore, conceptum tuis precibus, Dei Genitrix, quintum hunc partum, pro gratiarum munere, vt Anna[a] Samuelem, ad te ipſam, viuum Dei tabernaculum, affero: tu verò offeres ipſum Deo, illud ſimul cum ipſa præ miraculo concinens: Sterilis peperit plurimos.] quinta iam me aucto prole, cui nec ſpes erat potuiſſe vel vno germine fœcundari. Vnde mihi etiam præ ſtupore in propheticum[b] illud ſit erumpendum: Quis mihi genuit iſtos? Ego ſterilis & non pariens: & iſtos quis enutriuit? Ego deſtituta & ſola: & iſti vbi erant?] Totum id muneris tui atque gratiæ, fœcundiſſima Virgo. Adiice verò, vt quinto oblato tomo, rependas quę in eodem quinario numero mirificè noſcuntur impleta, nempe cùm quinque[c] ordeaceis panibus è pueri anguſto ſinu perceptis ſequentem ſe Dominus numeroſam multitudinem pauit, & ſatiatis ex illis quinque millibus hominum, iidem redundarunt in duodecim cophinos fragmentorum: atque etiam cùm puer Dauid[d], quinque lapidibus in pera poſitis, inſultantem Dei agminibus hoſtem occidit, & vno proſtrato, omnes pariter victi ſunt Philiſthæi. Conceſſa ſunt tam grandia pueris, quod infirma mundi, vt confundat[e] fortia, Deus eligere conſueuit. Sum quidem & ego (dicam cum Salomone[f]) puer paruulus, ignorans introitum & egreſſum meum. Accipere igitur merear conceſſa pueris: vt munera iſta noſtra, dona tua, Deo oblata, ſua ipſe benedictione multiplicet, & aucta in æternum permanſura conſeruet, futura ipſa in Eccleſia cibus & arma, quo Fideles alantur, atque hoſtes perfidi debellentur. Ad poſtremum verò illud adiunge, vt tanquam vnus ex Domini paruulis[g], ſim conſecuturus vitam æternam, gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen. D

[a] 1. Reg. 1.
[b] Iſaiæ 46.
[c] Ioan. 6.
[d] 1. Reg. 17.
[e] 1. Cor. 1.
[f] 3. Reg 3.
[g] Luc. 18.

ANNALIVM TOMI QVINTI FINIS.

INDEX IN TOMVM QVINTVM ANNALIVM ECCLESIASTICORVM.

ABACVCH Prophetæ oſſa quando inuenta. 256.c
Aberius cum Leontio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum. 663.b
Abibus filius Gamalielis. 372.a
Abſolutio condemnati Epiſcopi facta eſſe debet à maiori numero, quàm fuerat damnatus Epiſcopus. 189.d
Abundantius Exconſul relegatus. 12.b
Abuſus quamplures in Africanam Eccleſiam irrepentes S. Auguſtinus abſtulit. 426.a.b.c.d.e.427.a.b
Acacius Amidæ Epiſcopus charitate debellat Perſas. 479.b.c
Acacius Amidæ Epiſcopus ornamenta eccleſiæ diſtrahit pro redimendis hoſtibus. 479.c
Acacius martyr ſuſpenſus in arbore nucis. 21.d
Acacij martyris templum inuiſit Arcadius Imperator. 265.a
Acacius Berœenſis Epiſcopus cum collegis legatus Romam mittitur pro conciliandis diſcordiis Antiochenis. 65.e.66
Acacius Berœenſis cum Seueriano & Antiocho Epiſcopis conſpirat contra Ioannem Chryſoſtomum. 168.169.a
Acacius Berœenſis accuſator Ioannis Chryſoſtomi. 173.b.174.c.d.e.175
Acacius Berœenſis cum collegis vrget Arcadium contra Ioannem. 197.a.b
Acacius Berœenſis iam ſenex erat tempore obitus Ioannis Chryſoſtomi 278.c.d
Acacius Berœenſis qualiter admittendus ad Catholicam communionem, Innocentius Papa monet Alexandrum Epiſcopum Antiochenum. 278.d
Acacium Berœenſem litteris admonet Innocentius Papa. 278.d.e
Acacius Berœenſis Iudex in cauſa Ioãnis Chryſoſtomi. 189.d. impellit idem Arcadium contra Ioannem. 190.e.191.a
Acacij Berœenſis clerici cum militibus irrumpunt in eccleſiam noctu. 191.c.d
Acacius Berœenſis iungitur ſceleſtiſſimo Porphyrio. 202.e
Acacius Berœenſis & collegæ hoſtes Ioannis Chryſoſtomi legationem mittunt ad Innocentium Papam, ſed reiicitur. 207.a.b.c
Acacius Berœenſis præcipuus perſecutor Ioannis ſugillatus ab Iſidoro Peluſiota 261.d
Acacius Berœenſis in omnibus paruit Innocentio Papæ. 278.e.279.a
Acacius Berœenſis accipit litteras à Theodoſio de pace Eccleſiæ. 634.a.b
Acacius Berœenſis admonetur à Cyrillo de Neſtorio. 550.b
Acacius Berœenſis fauit Neſtorio. 550.c. eius ſimulata ſtudia. d
Acacius Berœenſis laborat pro ſchiſmaticis & Neſtorianis. 602.a. ætas ipſius. ibidem.
Acacius Berœenſis abſens ſuas vices delegauit Paulo Emeſeno in Synodo Epheſina. ibid.
Acacius Berœenſis ſcribit contra Cyrillum & Memnonem ad Theodoſium Imperatorem. ibid.b.
Acacius Melitenus orans in Synodo vaticinatur de futura pace. 606.e
Acacius Epiſcopus Melitenus calumniam patitur hæreſis Theopaſchitarum. 611.b
Acacius Epiſcopus Melitenus accipit litteras à Cyrillo. 648.a
Acacius Melitenus exclamat contra libros Theodori Mopſueſteni. 662.d.e
Acacius Epiſcopus Melitenus clarus in Concilio Epheſino. 578.c
Acclamationes populi Hipponenſis in electione Eradij. 505.b.c.d. cum eum ſucceſſorem ſunt ſortiti. 506
Acclamationes erga Cyrillum temporis pacis. 641.c.d
Accuſationes contra Antonium Epiſcopum Epheſinum. 121.e.122
Accuſatores Ioannis Chryſoſtomi 173.b
Accuſationes contra Ioannem Chryſoſtomum. 170.a.173.a.b.174. numero vigintinouem accuſationes. ibid. aliæ ſexdecim accuſationũ capita ingeſta ab Acacio. 174.c.d.e. quæ verè fuerint in Ioannem accuſationes. 175.c.d.e
Acephalorum hæreticorum origo. 651.e
Achemenidæ Perſarum nobiliſſimi. 476.b
Acta martyrum Anaunenſium. 100.a.b.101.a.102.a.b.c
Acta publica Donatiſtarum perquiri iuſſa à iudicibus. 129.e.130.a
Acta publica Maximianiſtarum cum Donatiſtis perquiri mandata. 129.c.d.e.130
Acta publica contra Ioannem Chryſoſtomum confecta ad Innocentium Papam miſſa. 196.a.b
Acta Synodi ad Quercum. 173.a. ex Photio deprompta. 174.175. qualia ſint. 175.176
Acta publica de quæſtionibus habitis à Iudicibus in cauſa Chryſoſtomi allata Romam ad Innocentium Papam. 206.c
Acta publica Collationis vt publicè exponerentur, petit Auguſtinus à Marcellino Iudice. 338.c.d
Acta publica controuerſiæ Paulini cum Cæleſtio habitæ. 343.e.344.a.b
Acta Romani Concilij de cauſa Sixti Papæ accuſati à Baſſo. 655.a.b.c. quæ veriora probentur. 656.d.e
Acta de condemnatione Polychronij omnino ſpuria. 656.e.657.a.b
Actio Concilij Epheſini prima. 582.a.583.584
Actio Concilij Epheſini ſecunda. 585.a.b.c
Actio tertia Concilij Epheſini. 587.d
Actio quarta eiuſdem in aduentu legatorum. 589.d.590
Actio quinta Concilij Epheſini. 590.a
Actio ſexta Concilij Epheſini. 591.d.592
Actio ſeptima Concilij Epheſini. 592
Actio octaua eiuſdem Synodi. 594.a
Actio nona Synodi Epheſinæ, in qua actum de damnatione hæreſis Pelagianæ. 594.b.c.d
Actiones reliquæ Synodi Epheſinæ incertæ. 595.a
Acta Collationis recitanda annis ſingulis ante Paſcha. 339.c

Acta Concilij primi Toletani. 236.d.e. 237.238.a.b.c
Acta Concilij Dioſpolitani quæſita ab Auguſtino. 380.d.e
Acta Concilij Carthaginenſis contra Pelagium. 391.a.b. 392.a.b
Acta electionis Eradij in coadiutorem & ſucceſſorem Auguſtini. 504.d.505.
Adamantius ex Iudæo Chriſtianus. 383.c
Adelphius Epiſcopus Cucuſi. 215.e
Adelphij Epiſcopi viſio de Ioan. Chryſoſt. gloria qualis. 265.c.d
Adrumetini monachi diſſenſionibus agitati ob quæſtiones de libero arbitrio. 425.a.b
Aduentus Domini ad iudicandum proximus exiſtimatus. 469. b.c.d
Aduri in Africa Memoria S. Stephani erecta. 395.b.c. 397.a.b
Aegypti monaſteria inuaſa à barbaris. 307.e
Aegyptij & Hebræi ſacerdotes Reges habuere. 316.e
Aegyptiorum menſium ratio. 641.a.b
Aelia nobiliſſima Gazenſis femina curatur Dei virtute. 74.b.c
Aemilius Epiſcopus Beneuentanus legatus Conſtantinopolim ex Romano Concilio cum collegis. 227.c.d.e
Aemilianus Epiſcopus interfuit Concilio Telepteuſi. 425.d
Aeneas Gazenſis Epiſcopus. 70.e
Aetij proditio detecta in Bonifacium. 521.b
Aetius vincit Francos. 521.d.e.522.
Aetius barbarorum ductor contra Occidentale Imperium. 498.b. compoſuit res cum Imperatore. b.c
Aetius occidit Felicem Magiſtrum militum. 510.c
Aetius calumniis vrget Bonifacium Comitem. 510.d.e
Aetius in ordinem redactus ad Hunnos confugit. 645.a.b
Aetius ſuperat Burgundiones & Armoricos. 665.e
Africa quando primùm audiit Pelagij hæreſim. 343.a.b.c
Africam depaſcuntur Vuandali. 520.d.e.521.
Africa frumentum retinens Romam fame cruciat. 294.a
Africam inuadunt Vuandali. 511.e.512. eam vaſtant vndique. 517.d.e.518.
Africa cur dedi Vuandalis meruit. 518.519.520.
in Africa plures erectæ eccleſiæ in honorem S. Stephani protomartyris, in quibus eius reliquiæ collocatæ. 395.c
Africæ prouinciæ diuiſæ à Genſerico. 688.e
Africanam cladem deplorat Auguſtinus obſeſſus Hippone. 652. e. 653. a. b.c.d
Africana Eccleſia abundare cœpit monachis. 19.a
Africanæ Eccleſiæ Primates. 41.e.42.
Africana Eccleſia bello Gildoniano dirè afflictata. 54.e
pro Africanæ Eccleſiæ pace reſcriptum dedit Honorius Imp. 49. e. 50.a
Africana Eccleſia vexata à Circumcellionibus. 50.b.c.d
Africanam Eccleſiam peruadunt Maſſaliani hæretici. 63.e
Africana Eccleſia legationem mittit ad Honorium Imperatorem aduerſus Gentiles infeſtantes Chriſtianos. 97.e.98
Africanam Eccleſiam Catholicam infeſtantes cohibiti pœna librarum quinque auri. 99.c.d
Africana Eccleſia laborat magna clericorum penuria 128.c.d
Africanæ Eccleſiæ quæruntur clerici à Romana & Mediolanenſi Eccleſiis. 128.b.c
Africanæ Eccleſiæ vnionem & pacem procurat Anaſtaſius Papa. 129.c.d
Africana Eccleſia iterum à Donatiſtis exagitata. 307.b.c.d
Africanæ Eccleſiæ acceperunt reliquias protomartyris Stephani ab Oroſio. 394.e. 395.a.b
Africana Eccleſia laborat in Pelagianis deſtruendis. 455.a.b
Africana Eccleſia perſecutione Genſerici Regis concuſſa. 673. a.b.c
Africana Eccleſia legit paſſiones martyrum. 466.c.d
Africana Eccleſia quæ paſſa, capta Carthagine. 689.a.b
Africani Epiſcopi inuident Valerio Epiſcopo Hipponenſi de S. Auguſtino. 13.e.14.a
Africani Epiſcopi frequentant Paulinum Nolanum legationibus. 17.b.c
Africani cupidi videndi Paulinum. 17.d
Africani Epiſcopi quos titulos reſpuunt, & quare. 40.e.41. a.b.c.d.42.a
Africani Epiſcopi conſulunt Siricium Papam. 42.d.e
Africani Epiſcopi agunt de tollenda idololatria. 53.b
Africani Epiſcopi clericos in Africam mitti rogant Anaſtaſium Papam. 128.c.d.e
Africanorum Epiſcoporum omnium nomine ſcribit epiſtolas Epiſcopus Carthaginenſis. 130.d
Africa vexata à tyronibus. 180.c
Africani Epiſcopi pacificè conueniunt Donatiſtas. 181.a.b.c
Africani Epiſcopi legationem mittunt ad Imperatorem pro Donatiſtis. 183.d.e
Africani Epiſcopi Catholici quid petant ab Honorio Imp. contra Donatiſtas. 221.b.c.d
Africani Catholici quanta dira paſſi ſint à Donatiſtis vnitatem refugientibus. 233.d.e
Africani Epiſcopi agunt de conciliando Innocentio Papa Theophilo Alexandrino. 257.d
Africani Epiſcopi veniunt ad Collationem Carthaginem, eorum numerus. 318.c.d
Africanorum Epiſcoporum modeſtia laudata. 318.d.e
ipſorum promiſſio liberalis facta Donatiſtis. 319.b
eorumdem humanitas erga eoſdem. 319.c.d
Africanorum Epiſcoporum litteræ ad Marcellinum ante Collationem. 320.a
Africani Epiſcopi quanta ſpondeant Donatiſtis. 320.c.d
pacis ſtudioſiſſimi. ibidem.d
Africani Epiſcopi nominant Donatiſtas fratres. 323.b
Africani Epiſcopi expetierunt publicam Collationem ab Honorio cum Donatiſtis. 306.e
Africani Epiſcopi ſeptem ex omnibus delecti ad diſputandum cum Donatiſtis. 321.c.d
Africani Epiſcopi reclamant ob licentiam conceſſam Donatiſtis ſuo ipſorum arbitratu viuendi. 306.a
Africani Epiſcopi præcauent ne Pelagius abſolutus in Concilio Palæſtino reciperetur ab Innocentio Papa. 391.d.e
Africani Epiſcopi excitati ab Oroſio contra Pelagium. 390. d.e. 391.a.b
Africani Epiſcopi quàm manſuetè egerint cum Donatiſtis ſe ipſos interimentibus. 365.d.e
Africani Epiſcopi ſcribunt ex Conciliis Carthaginenſi & Mileuitano ad Innocentium Papam contra Pelagium. 392.d.e 393.a
Africani Epiſcopi delegant S. Auguſtino opus, vt ſcribat contra Pelagianos errores. 394.b.c
Africani Epiſcopi non negarunt appellandi ius ad Apoſtolicam ſedem. 460.a.b.462.d.e
Africani Epiſcopi conuicti ex ſuis ipſorũ ſcriptis. 464.c.465.a.
receperunt canones citatos à Romano Pontifice. 466.b.c
confirmationem petunt à Bonifacio canonis editi ab ipſis de Scripturis Canonicis. ibid.
Africani Epiſcopi legationem mittunt in Orientem. 466.d
Africani Epiſcopi ſcribunt ad Zoſimum querentes de admiſſis Pelagio & Cæleſtio ad audientiam. 418.a
Africanos Epiſcopos Honorius vocat ad Synodũ. 444.e.445.a.
eos reuocat, ſedatis iam rebus. 449.c
Africani Epiſcopi quomodo tumultuati occaſione appellationis ad Rom. Pontificem. 457.d.e
Africani Epiſcopi conſulunt Auguſtinum, an fugiendum tempore Vuandalicæ perſecutionis. 521.a.b.c
Africani Epiſcopi frequenter appellare conſueuerunt ad ſedem Apoſtolicam. 460.c.d.465.a
Africani Epiſcopi nauibus impoſiti expulſi, ad Campanum littus deducti. 689.a.b
Africanæ prouinciæ ſuppeditant frumentum Vrbi. 56.c.d
Africanũ idolũ, Cæleſtis dictũ, proſtratũ cum templo. 92.c.d.e
Africanarum cloacæ libidinũ per Vuandalos expurgatæ. 519.d
Africanorum immania peccata. 517.d.e.518.a.b. & ſeqq.

Agapetæ

Agapetæ virgines prohibentur habitare cum clericis. 66.d.e
Agapius Macedonianus redit ad fidem Catholicam. 311.d.e
Agionachi perſtringuntur ab auctore. 397.e
Agricola Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 471.c
Agricola Pelagianus Epiſcopus Britanniam hæreſi Pelagiana infecit. 529.d
Agrippinenſis ciuitas exciſa à barbaris. 268.d.
Agrorum luſtratio Gentilitio ritu. 101.a
Alani cum Vuandalis Gallias depaſcuntur. 263.d.e
Alani cum aliis barbaris inuadunt Hiſpanias. 267.c.d
Alani ſpondent Honorio pacem. 358.b
Alani commixti Vuandalis depaſcuntur Africam. 562.c.d
Alani in Gallias erumpunt. 250.b.255.c
Alani vocantur à Ruffino Præfecto. 5.e
Alaricus Rex Gothorum vocatur à Ruffino Præfecto in cladem Imperij. 5.e.6.a
Alaricus vaſtat Græcias, Athenas excidit. 7.d.e
Alaricus deſcendens in Italiam apud Pollentiam vincitur. 183.c.d
Alarici timore, Vrbis muri inſtaurati. 184.c.d
Alarici tranſitus Iſtri annus. 185.d
Alaricus cupidiſſimus Vrbis. 185.e.186.a
Alarico conſpirant Gentiles Romani. 292.e.293.a
Alaricus rurſum Romam obſidet. ibid.
Alaricus Dux exercitus creatus ab Attalo Imp. 293.a
Alaricus victus fugere ſinitur proditione Stilichonis. 186.b.c
Alaricus Rex Gothorum inſeruit Stilichoni. 271.a
Alarico penſum eſt aurum à Romanis pro pace. 271.c.d
Alaricus obſidet Vrbem. 280. d.e
Alaricus paciſcitur cum Romanis obſeſſis. 281.a
Alaricus potitur Vrbe. 296.a.b. 297.298.
Alaricus quo die in Vrbem ingreſſus, deq; tempore captæ Vrbis. 297.a.b.c
Alaricus mira celeritate Vrbem inuaſit. 297.d.e
Alaricus in deprædatione Vrbis conſultum voluit eccleſiis. 298.a.b.c.d.299.300.
Alaricus teſtatus, numine impellente, ſe ad Vrbis excidium veniſſe. 283.b
Alaricus, accepto auro, adhuc hoſtis perſeuerat Romani Imperij. ibidem.
Alaricus conuenitur à legatis ab Vrbe miſſis pro pace. ibid.
Alaricus iniquas pacis conditiones offert Honorio Imperatori. 283.e
Alaricus mittit Epiſcopos ad Honorium pro pace. ibidem.
Alaricus remeat ad Vrbis obſidionem. 283.e.284.a
Alaricus Attalo abrogandum curat Imperium. 294.d
Alaricus retinet apud ſe Attalum, & Ampeliũ filiũ eius. ibid.
Alaricus Placidiam vice obſidis tenet. ibid.
Alaricus ſacra vaſa baſilicæ S. Petri cum honore reportanda curauit. 298. b.c
Alaricus à Deo in Vrbem immiſſus ob Gentilium deorum cultorum cladem. 299.a.b
Alaricus rem bellicam imprudenter agit. 305.a.b
Alaricus recedens ab Vrbe graſſatur in Campaniam. 305.b.c
Alaricus loco hoſtium habuit qui extra eccleſias inuenti ſunt. 303.d
Alaricus quàm modeſtè vſus eſt victoria. 303.e.304.a.b
Alaricus religione Honorij Imperatoris fugatur ab Vrbe. 306.e
Alaricus ante obitum pacem cum Honorio inijt. 317.a
Alarici obitus. ibid.
Albina cum Melaniis recedit ab Vrbe. 280.a.b
Albinæ duæ diuerſæ. 280.b.c
Albina cum ſociis Carthaginem nauigat. 285.b. inde Tagaſtam. ibid. poſtea Hipponem. 285.d.e
Albina pro Albino. 285.b. ſocrus Piniani. e
Albina ſcandalum paſſa ob vim illatam Piniano. 285.e 286.a.b.c
Albinus pro Albina. 468.c
Alcimus Auitus catalogũ ſcripſit librorũ Canonicorum. 240.d
Alemanni cum alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 267.d
Alemannorum Rex à S. Germano repreſſus. 666.c.667.a
Alemanni ab Aëtio permiſſi graſſari in Gallias. 665.e
his occurrit S. Germanus legatus. 666.a.e.667.a
Alexander Apameæ Epiſcopus cum Alexandro Hierapolis præmiſſus à Ioanne Antiocheno Epheſum. 579.d. idem Neſtorianus. 586. d
Alexander Epiſcopus Baſianopolis Ioannis Chryſoſtomi cauſa extorris reſtituitur. 266.b
Alexander Epiſcopus Baſianopolis exceptus à Syneſio communicatione peregrina. 267.a
Alexander Hierapolis præmiſſus à Ioanne Antiocheno Epheſum. 579.d. idem Neſtorianus. 586.d
Alexander martyr cum ſociis ſub Honorio Imperatore. 100. a.b. 101.102
Alexander & Minerius è Galliis ſcribunt ad S. Hieronymum. 250.c
Alexander creatur Epiſcopus Antiochenus poſt Porphyrium. 276.e. eius laudes. 277.a.b
Alexander agit de pace Eccleſiæ Antiochenæ. 277.c.d
Alexander Antiochenus Epiſcopus quid Conſtantinopoli pro reſtituendo Ioannis nomine conatus ſit. 351.e
Alexander Antiochenus Epiſcopus moritur. 336.c.d
Alexandrina Synodus ſub Cyrillo aduerſus Neſtorium. 555.b.c
Alexandrina Synodus aduerſus errores Origenis ſub Theophilo. 85.c.d
Alexandrina vidua accuſat Aegypti Præſidem. 143.b.c. nominata Callitrope. d
Alexandrinorum acclamationes tempore pacis initæ cum Orientalibus. 641.
Alexandrini Chriſtiani quid paſſi à Iudæis. 382.d.383.a.b
Alexandrini tumultus propter Origeniſtas. 86.b.c.d.e
Alexandrini Epiſcopi ſoliti nunciare quolibet anno diem Paſchæ. 90.d.e
Alexandrini Epiſcopi totius Orientis ſibi præſulatum vendicant. 692.b.c
Alexandrini Epiſcopi vendicant ſibi ius in electione Epiſcopi Conſtantinopolitani. 44.a.b
Alexandrinorum & Antiochenorum Epiſcoporum vetus altercatio diœceſis cauſa. 586.e
Alimenta confeſſoribus præſtanda. 64.e
Alypius Epiſcopus Tagaſtenſis donat libros Auguſtini contra Manichæos ſcriptos Paulino Nolano. 14.e.15.a.b
Alypius conciliator amicitiæ inter Paulinum & Auguſtinum. 15. b.c
Alypius quærit à Paulino Euſebij Chronicon. 15.d.e
Alypius excuſat Epiſcopos Numidiæ. 180.c.d
Alypius quæ paſſus ab Hipponenſibus. 286.b.c. d
Alypius ſubinfenſus Auguſtino. 288.a.b
Alypius excipit Pinianum cum Albina & Melaniis. 285.b.c
Alypius vnus ex ſeptem Epiſcopis delectis ad diſputandum cum Donatiſtis in Collatione. 321.d
Alypius per Innocentium legatum ſcripſit ad S. Hieronymum. 466.e
Alypius Romam veniens excipitur à Bonifacio Papa. 451.e. 452.a
Alypij legatio ad Honorium Imp. 452.a.454.c.d.e
Alypius Conſtantinopolitanus clericus legat Candidianum diaconum ad Epiſcopos Synodi Epheſinæ. 606.a
Alipij Conſtantinopolitani labores & conſtantia pro fide Catholica. 606.d
Alleluia vocis ſymbolo victi ſunt hoſtes. 534.c
Alleluia cantari ſolitum in proceſſionibus. 140.c
Alleluia in funere defunctorum Romæ cani ſolitum. 110.b
Altaris velamina quo honore ſint habenda. 350.a
Aman hiſtoriam Iudæi in opprobrium Chriſtianæ religionis repræſentabant. 276. b.c
Amandus Burdegalenſis Epiſcopus conſeruator ſcriptorum S. Paulini. 621.b.c

Aman-

Amantius cubicularius Eudoxiæ Auguſtæ. 132.c. *curat negotium Porphyrij Epiſcopi Gazenſis.* 132.e.133.a.b
Amantius cubicularius Auguſtæ inſignis pietatis vir expetiit peregrinari Hieroſolymam. 135.e
Ambaruaria Gentilium. 101.a
Ambianenſis ciuitas capta à barbaris. 267.d
Ambitioſi imperiti lugent ſub Clemente Papa. 63.c
Ambitioſi lege Arcadij repreſsi. 43.c
Ambonem ad concionandum in medio eccleſiæ primus collocauit Chryſoſtomus. 261.b
Ambone eminenti ad concionem vti conſueuiſſe Romanos Pontifices. ibid.
Ambroſius orans exauditur aduerſus violatores Eccleſiaſticæ immunitatis. 20.a
Ambroſius curat ſeruum Stilichonis arreptum à dæmone. 20.b
Ambroſius quid cũ Fritigilde Regina Marcomannorum. 20.c.d
Ambroſij obitum quæ præceſſerunt. 34.c.d.e
Ambroſij vltima ſcriptio. 34.d
Ambroſio pſalmum explicanti lux miſſa cælitus affuit. 34.e
Ambroſius non ſemper dictabat, ſed manu ſcribebat. 34.e
Ambroſius celare ſtudet viſionem. 35.a
Ambroſij Notarius teſtis viſionis. 34.e.35.a.b
Ambroſio commendati filij à Theodoſio. 20.a
Ambroſius non abſtulit vigiliarum vſum. 250.b.c
Ambroſij doctrina diuina teſtificatione confirmata. 35.b.c
Ambroſij ægrotante quid Stilicho. 35.c
Ambroſij extrema verba ab Auguſtino laudata. 35.d
Ambroſij vita pendere ſtatum Italiæ. 35.d.e
Ambroſij ætas. 35.e
Ambroſius ſecretò loquentes audit. 35.e
Ambroſius moriturus accipit Corpus Domini. 36.a
Ambroſius ſpiritum Deo reddit. 36.a.b. *tempus obitus.* 34.a.b
Ambroſius defunctus torquet dæmones. 36.b
Ambroſius poſt obitum apparuit multis. 36.c.d
Ambroſius Florentiæ poſt obitum viſus. 36.d
Ambroſius ſuperat Radagaiſum & Gildonem. 36.d
Ambroſio detrahentes pœna graui à Deo puniti. 36.e.37.a
Ambroſij Vita ab auctore ſcripta, & Sixti Papæ iuſſu edita. 38.a
Ambroſij ſcripta deperdita. 38.a.b
Ambroſij ſermones multiplices. 38.b.c
Ambroſij nomine multa feruntur ſcripta. 38.c
de Ambroſio Hieronymus cur iudicium ſuſpendit ſuum. 38.d.e
Ambroſius poſt obitum debellator Radagaiſi. 243.c
Ambroſius præſto eſt Maſcizeli aduerſus Gildonem pugnanti. 58.e.59.a
Ambroſius in domandis hæreticis mandatum & iudiciũ ſummi Pontificis ſecutus. 237.a.b.238.d.e
Ambroſius Alexandrinus. 38.e
Ammon Epiſcopus in Thracia. 121.d
Ammonius Origeniſta cum ſuis nauigat Conſtantinopolim. 88.c.d.114.c.e.115.a
Ammonius monachus Origeniſta profectus Conſtantinopolim cum ſuis. 88.c.115.a.117.c.d.e
Ammonius monachus Origeniſta quando mortuus. 175.d. *falſò illi tributa miracula.* 175.e
Ammonius monachus caput percutit Oreſtis Aegypti Præfecti. 383.d. *dat ipſe pœnas ſceleris.* e
Ammonij corpus reconditum. 383.e
Ammonius metro cecinit hiſtoriam Gainæ. 114.a
Ampelius filius Attali tyranni. 294.e
Amphilochius Epiſcopus Iconij teſtis in teſtamento Gregorij Nazianzeni. 686.a
Amphilochius numerauit libros Canonicos. 240.d
Ampulla ſanguinis S. Stephani cum fragmine oſsium per Gaudioſum Epiſcopum tranſlata Neapolim. 395.e
Anabaptiſtas Theodoſius ſeuerè punit. 363.b
Anaſtaſius Papa ſuccedit Siricio. 44.e
Anaſtaſius Papa acerrimus vindex fidei Orthodoxæ. 33.c
Anaſtaſius Papa exurgit contra Origeniſtas. 44.e.45.a.b
Anaſtaſius damnat hæreſes Origenis & Origeniſtas. 45.b.c.108.b.c
Anaſtaſius Papa fauet S. Paulino 47.a.b
Anaſtaſius Papa quando damnat Origeniſtas. 91.a.b
Anaſtaſius Papa iudicat occultos Origeniſtas. 106.b
Anaſtaſius Papa promulgat decretum damnationis errorum Origenis. 108.e
Anaſtaſius Papa ſcribit epiſtolas ad vniuerſas Eccleſias de damnatione Origenis errorum. 109.a
Anaſtaſius Papa epiſtolam dedit ad Chromatium Epiſcopum Aquileiæ de damnatis Origeniſtis. 109.a
Anaſtaſius Papa epiſtolam dedit ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem de Origeniſtarum damnatione. 109.a
Anaſtaſius Papa Ruffinum Romam ad dicendam cauſam vocat. 127.b.c
Anaſtaſius Papa Ruffinum damnat. 128.b.c
Anaſtaſius Papa ſolicitus pro Africanis Eccleſiis. 128.e.129.a
Anaſtaſius Papa curat vnionem Eccleſiæ Africanæ. 129.c.d
Anaſtaſius Papa rogatur indulgere Epiſcopis Donatiſtis. 129.e
Anaſtaſius Papa indulget Donatiſtis reuerti volentibus ad vnitatem Catholicam. 130.d.e
Anaſtaſij Papæ epiſtola ad Ioannem Hieroſolymitanum de Ruffino. 153.e.154.
Anaſtaſij Papæ obitus, anni ſedis. 159.a.b
Anaſtaſij Papæ res geſtæ atque decreta. 159.b.c
Anaſtaſij ordinationes. 159.c
Anaſtaſij ſepultura. ibid.c.d
Anaſtaſius laudatiſsimus Pontifex. 159.d
Anaſtaſius Papa auctor Concilij Carthaginenſis. 180.c.182.a
Anaſtaſij Papæ ſcripta. 161.d.e
Anaſtaſij ſedes quamdiu vacauit. 161.b
Anaſtaſius presbyter promulgator hæreſis Neſtorianæ Conſtantinopoli. 527.d.e.528.a.b
Anaſtaſius Syrus propugnator Neſtorij. 594.a
Anathematiſmi Cyrilli ex Concilio Alexandrino. 556.e.557.a.b.c.d
Anathema in Arcadium illatum ab Innocentio Papa. 262.d
Anatolius cauſa Ioannis Chryſoſt. in Galliam ſeceſsit. 246.b.c
Anatolius Præfectus Orientis tempore belli Perſici. 479.e
Anaunia vallis. 100.d.e
Anaunenſes martyres quando paſsi. 100.a.b.101.
Anconæ lapis, quo lapidatus eſt S. Stephanus, aſſeruatus. 395.a
Andreas Epiſcopus Samoſatenus iuſſus à Neſtorio ſcribere contra Cyrillum. 558.d
Andreas Epiſcopus Samoſatenus quando ſcripſit contra S. Cyrillum. 616.c
Andreas pro mercede accepit Epiſcopatum Samoſatenſem. ibidem.c
Andreas Samoſatenus Epiſcopus Neſtorianus defenſor librorum Theodori Mopſueſteni, accuſator Rabulæ Epiſcopi Edeſſæ. 663.
Andreas monachus Caprariæ inſulæ laudatiſsimus. 58.c
Andronicus ſceleſtiſsimus. 331.d.e.332.a
Andronicus crudelium cruciamentorum auctor. 331.d
Andronicus affigens ſua edicta in foribus eccleſiæ excommunicatur. 331.d.e
Andronicus Eccleſiaſticæ immunitatis violator. 330.e.331.a
Andronicus damnatur à Synodo. 331.c.d.332.b
Andronici Præfecti Libyæ pœnitentia. 332.d e.333.a
Andronicus à tributali depoſitus per Syneſium Epiſcopũ. 333.b
Angeli cuſtodes iurium Epiſcopalium. 143.d
Angelus in habitu paſtoris Aſparem ducit. 497.e.498.a
Angeli cuſtodiunt ciuitatem Conſtantinopolitanam. 112.c.d
Angelorum miriades aſsiſtunt incruento ſacrificio. 261.a
Anianus pro Valeriano Pelagiano homine. 405.b.c
Anicij Romæ ægrè paſsi Attalum regnantem. 293.b

INDEX.

Anicianas ædes Gothus penetrauit. 303.d
Animarum origo vnde, antiqua in Eccleſia quæſtio. 368.a.380.e.381.a.382.a.b
Animæ immortalitatem quomodo Gennadius didicit. 335.a.b.c.d
Animæ immortalitas cum non ſine titubatione à Chriſtianis philoſophis aſſereretur, quid Deus operatus ſit, vt certior ſententia fieret. 335.e.336.a.b.c.
Anyſius Epiſcopus Theſſalonicenſis fauet cauſæ Ioannis Chryſoſtomi. 229.b.244.d
Anthemius Conſul vir laudatiſsimus. 224.c. *ſcribit ad eum ſanctus Ioannes Chryſoſtomus Cucuſo.* ibid.
Anthemij res geſtæ cũ Aphraate ſancto monacho. 224.e.225.a
Anthemius fideliſsimus Imperatori. 225.a. *tutor Theodoſij Iunioris.* ibidem.
Anthemius curator Imperij Orientalis. 269.d
Anthemius Philippi nepos auo diſsimilis. 225.b. *Anthropomorphitæ monachi.* 115.d. *falſò eo nomine inſimulati Catholici.* 115.e.116.a
Anthropomorphitarum hæreſis in Africa pullulat. 473.a.b
Anthropomorphitæ hæretici in Aegypto. 115.c.d
Anthropomorphitas hæreticos Theophilus exagitat ſuis ſcriptis. 116.d
Antiochus Ptolemaidis apoſtata nominatus. 261.d
Antiochus Epiſcopus Ptolemaidis quid molitur contra Ioannem Chryſoſtomum. 124.c.d
Antiochus eunuchus Conſul, & illius caſus. 568.c. *eius occaſione lex eſt lata contra eunuchos.* d
Antiochus qui laborauit in Codice Theodoſiano. 568.d
Antiochus Ptolemaidis cum Seueriano & Acacio agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 168.b.c.d
Antiochus Epiſcopus Ptolemaidis accuſator Ioannis Chryſoſtomi. 173.b
Antiochus Ptolemaidis & Seuerianus Epiſcopi, cauſa necis Ioannis Chryſoſtomi. 258.a.b
Antiochus Ptolemaidis rurſum agit contra Io. Chryſoſtomum. 190.a.b. *impulſor Arcadij, vt expellat Ioannẽ.* 190.e.191.
Antiochus Ptolemaidis iungitur ſceleſtiſsimo Porphyrio ſedis Antiochenæ inuaſori. 202.e
Antiochia acceſsione aucta pomœriorum. 682.d
Antiochia obſeſſa ab Hunnis. 6.a.c
Antiochena Synodus ſub Ioanne Epiſcopo. 636.b.c. *in qua damnatur Neſtorius.* c.d
Antiochenæ Eccleſiæ ſchiſma antiquum ſublatum. 277.c.d
Antiochenam Eccleſiam à Neſtorio liberare ſatagit Cæleſtinus Papa. 623.d.e.624.
Antiochenorum & Alexandrinorum vetus contentio diœceſis cauſa. 586.e
Antiocheni clerici tranſmigrant ad Ioannem Chryſoſtomum, ne Porphyrio communicent. 258.a
Antiocheni Eudoxiam ſtatua honorarunt. 682.c
Antiochena Eccleſia pace fœderata, receptis clericis Paulini & Euagrij Antiochenorum Epiſcoporum. 278.d
Antiocheni Epiſcopi, poſt Flauianum Porphyrius, poſt hunc Alexander, poſt Alexandrum Theodotus. 336.d. *poſt eum Ioannes, inde Domnus.* 672.c.d
Antiochena Eccleſia laborat diuturno ſchiſmate. 65.e. *quando Romanæ Eccleſiæ reconciliata.* 66.a.b
Antiochenum Concilium de libris Theodori. 664.d
Antiochenus Epiſcopus ſubiici nolebat Alexandrino. 692.a.b.c
Antiocheni accenſi zelo irruunt in ædes Porphyrij ſedis inuaſoris. 203.a
Antiocheni Concilij Arianorum canon adductus contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.e.190.a.b. *reiectus in Concilio Sardicenſi.* 190.a
Antonini Epiſcopi Conſtantinæ ad Arcadium exhortatoria epiſtola ad martyrium. 673.c.d.674.675.
Antonius de Aquino bene meritus de Eccleſiaſtica antiquitate. 571.e.572.a
Antonius Agellius Epiſcopus Acernenſis. 188.d
Antonius Ioãnis Chryſoſtomi ſtudioſus extorris delituit. 246.b
Antonius Epiſcopus Epheſi accuſatur apud Ioannem Chryſoſtomum. 121.d.e. *accuſationum capita in eum.* ibid.122.a *moritur.* 123.b. *iudicata cauſa poſt mortem.* 123.c.124.
Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis ordinatio facta à S. Auguſtino extemporanea. 492.e. *eius crimina.* 493.c
Antonius Epiſcopus Fuſſalenſis priuatur Epiſcopatu. 493.d.e
Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis petulantia. 494.a
Antonij Fuſſalenſis Epiſcopi cauſa. 461.a.b.c.d. *quid de eo ſtatuit Bonifacius Papa.* 641.c.d
Antonius Epiſcopus Germæ occiſus à Macedonianis. 525.c.d
Aphraates anachoreta quid cum Anthemio viro illuſtri. 224.e.225.a
Aphrodiſius Tribunus Notarius miſſus ab Honorio Imp. Romam ob ſchiſma obortum. 440.c
Aphtonius mittitur Romam ab Honorio Imperatore. 443.a
Apiarij Africani presbyteri cauſa. 457.d. *eius confeſsio ſpontanea.* 459.a.b
Apinianus pro Piniano. 468.c
Apollinaris hæreſis redarguitur Theophilus. 89.e
Apollinaris hæreſis aduerſaria Neſtorianæ. 529.b
Apollinariſtæ nominati Orthodoxi omnes à Neſtorianis. 664.c
Apollinariſtæ ab Arcadio Imperatore exagitati. 43.a.b
Apologia pro Origene à Ruffino Romæ editur. 30.b.c
Apologia prima à ſancto Hieronymo quando ſcripta. 108.b
Apologia Hieronymi contra Ruffinum quando ſcriptæ. 155.c.d.e.156.
Apoſtatæ nominati quatuor præcipui aduerſarij Ioannis Chryſoſtomi. 261.d
Apoſtolorum natalis dies Romæ celeberrimus. 47.b.c
Apoſtolorum Petri & Pauli Memoria in villa Ruffiniana. 171.d
Apoſtolica ſedes cùm dicitur, per excellentiam intelligitur Romana Eccleſia. 393.a
Apparitura militaris quando adhiberi ſolita ab Eccleſia Romana in executione ſententiarum. 462.a
Appellationes frequentes ad Apoſtolicam ſedem tempore Auguſtini. 460.a.b.c.d.464.e.465.a
Appellationum ad Romanos Pontifices occaſione quomodo tumultuati ſunt Epiſcopi Africani. 457.d.e
Appellatio Ioannis Chryſoſtomi ad Rom. Pontificem. 192.a.b
Appellationis ad Apoſtolicam ſedem iuri Epiſcopi Africani non ſunt refragati. 459.e.460.a
Appellationes frequentes ad Romanum Pontificem. 644.b.c
Appellandi vetus vſus ad ſedem Apoſtolicam ab Auguſtino probatus. 460.c.d.464.e
Appellat Cæleſtius hæreticus condemnatus Carthagine ad Romanum Pontificem. 350.b.c
Appellat Imperatorẽ Criſpinus Epiſcopus Donatiſta. 182.d.e
Appellant damnati hæretici & ſchiſmatici ad ſæculare tribunal. 115.a.b
Apringius Epiſcopus in Syria vna cum aliis monet Neſtorium ſe corrigere. 553.c
Apronianus Romanus fauet Ruffino Aquileienſi. 108.a
Aqua ad baptiſmi miniſterium ſponte ſcaturit. 416.a.b *id ipſum in Lucania & aliis in locis.* 415.c.d.e
Aquila volans viſa ſuper caput Marciani poſtea Imperatoris. 605.c
Aquis Tibilitanis Memoria S. Stephani erecta. 395.c.397.a
Aquitania ſcatens ſordibus peccatorum. 255.e
Aquitania prouincia exciſa à barbaris. 267.d
Aquitaniæ clades illata à barbaris, & cauſa. 346.c.d.e
Aquitanorum corruptiſsimi mores. 346.e.347.a
Aquitani Epiſcopi qui hoc tẽpore ſanctitate claruerunt. 347.a
Arabes auidiſsimi reliquiarum ſanctorum martyrum. 308.e
Arabianus Metropolitanus Galatiæ. 121.d
Arabiſſus oppidum Armeniæ, in quod trãſlatus Cucuſo Ioannes Chryſoſtomus exul. 225.e.226.a

Arabiſsi Epiſcopus Treitu amicus Chryſoſtomo. 249.c
Aræ deorum iuſſæ demoliri. 275.a
Arbor nucis martyrio Acacij conſecrata. 21.d
Arcades à Gothis exciſi. 7.b.c
Arcadia filia Eudoxiæ Imperatricis. 220.e
Arcadia Arcadij Imp. & Eudoxiæ filia virginitatem Deo dicauit. 400.a
Arcadius imperat cum Honorio. 2.a
Arcadij ætas. 2.a
Arcadius & Honorius commendati S. Ambroſio à Theodoſio patre. ibid.
Arcadius non indiguit tutore. ibid.d
Arcadius ſuaſu Ruffini coniugem accipit. 2.e.3.a.b
Arcadij coniux Promoti neptis Eudoxia. 2.e.3.a.b
Arcadius dona mittit ſponſæ ſuæ. 2.e.3.a
Arcadius patitur inſidias à Ruffino. 4.b.c
Arcadij cuſtos Deus, cum religionis cultor eſſet. 4.c
Arcadius legibus exagitat hæreticos. 4.e.5.a.21.e.22.a.43.a.b.65.c.125.
Arcadius legibus exagitat Gentiles. 5.a.22.b.63.e.92.b.c
Arcadius perſuaſus à Ruffino obſtat ne pugnet Stilicho aduerſus hoſtes. 9.b.c.d
Arcadius diuinitus liberatus. 10.e.11.
Arcadij numiſmata indicantia diuinã protectionem. 11.a.b
Arcadij numiſma cruce ſignatum. 11.e
Arcadius bellum geſsit aduerſus Perſas, & virtute Crucis vicit. 11.d
Arcadij precibus liberatur populus. 21.d.e
Arcadij pietas commendata. 21.d.e
Arcadius exagitat rurſum hæreticos. 21.e.22.a
Arcadius quid in hæreticos Apollinariſtas. 43.a.b
Arcadius quid in ambientes magiſtratus. 43.e
Arcadius quid in Iudæos. 43.d
Arcadius reſcribit aduerſus idola. 73.e
Arcadius accerſendum curat Ioannem Chryſoſtomum Antiochia, vt ordinare faciat Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 43.e.44.a
Arcadij lege immunitas Eccleſiæ violata auctore Eutropio. 68.b.c. alia id genus ab eodem lata. 69.a.b
Arcadij res collapſæ occaſione Eutropij. 70.a.b
Arcadio rebellant Gainas & Tribigildus Gothi. 70.a.b.c
Arcadius reſcribit vt clauderentur templa deorum Gazæ. 73.e.74.a
Arcadius patitur Gainam aduerſarium. 76.b.c.d.81.d.e
Arcadius ab Eudoxia commouetur in Eutropium. 80.b.c
Arcadij reſcriptum de Eutropij exilio. 80.e.81.a.b
Arcadius abſtulit Maiumæ ſpectacula turpia. 82.c.d. impulſu Ioannis Chryſoſtomi id facit. 82.b.c
Arcadij lex aduerſus obſcœna ſpectacula. 82.c.d
Arcadius denuo arctatus à Gaina tyranno. 110.c.d
Arcadius vocatur Chalcedonem à Gaina tyranno. 110.d. conſentit illi Arcadius timens ſibi. e
Arcadius dat Aurelianum Conſulem & Saturninum Gainæ tyranno. 110.e.111.a
Arcadius coactus creat Præfectum exercitus Gainam. 111.a
Arcadius cum Gaina fœdus iniit. 111.a
Arcadius conſulit Ioannem Chryſoſtomum de danda eccleſia Arianis. 111.b.c
Arcadius reprehenditur ab Honorio ob ſtatuæ Eudoxiæ dedicationem. 188.b
Arcadius lege ſancita comprimit tumultus cauſa Ioannis obortos. 188.e
Arcadius non vult cũ Ioanne Chryſoſtomo cõmunicare. 189.d
Arcadius agit, vt expellatur ab Eccleſia Ioannes Chryſoſtomus. 190.d.e
Arcadius ab Acacio & Antiocho impellitur contra Ioannem Chryſoſtomum. 190.e.191.
Arcadius turpes pacis conditiones à Gaina oblatas accipere cogitur. 111.e
Arcadium adeunt Origeniſtæ contra Theophilum. 115.a.b
Arcadius vetuit Arianos publicas agere litanias. 125.e
Arcadius impulſore Chryſoſtomo expellit hæreticos Arianos Conſtantinopoli. 126.a
Arcadio naſcitur filius. 131.b
Arcadij conſilium de Gazenſibus. 133.d
Arcadius Imperator damnatum & in exilium miſſum Chryſoſtomum reuocat ob tumultuantem populum. 176.d.e
Arcadius martyris Acacij inuiſit templum. 265.a
Arcadius immittit milites in candidatos neophytos. 191.e
Arcadius lege lata relaxat vinctos cauſa incendij. 201.e
Arcadius lege prohibet populi Conſtantinopolitani collegia. 202.a
Arcadium admonet per epiſtolam Honorius Imperator de rebus contra Ioannem Chryſoſtomum geſtis. 208.e.209.a. aliis ſæpe litteris ab eodem admonitus idem Arcadius. 211.e
Arcadius legem ſanxit contra eos qui cum Attico, Theophilo, & Porphyrio non communicarent. 249.a
Arcadius excommunicatus ab Innocentio Papa. 262.d.e
Arcadius Caim comparatus. 262.d
Arcadius conatus expiare delictum. 265.a
Arcadij ſupplex epiſtola ad Innocentium Papam. 263.b alia eiuſdem ad eumdem Innocentium. 263.c.d
Arcadius vltimis litteris Honorij exagitatus. 263.e.264.a
Arcadius impius & inhumanus contra ius gentium legatos Apoſtolicæ ſedis dirè vexauit. 244.b.c.d.e.245
Arcadius transferendas curat reliquias Samuelis Prophetæ Conſtantinopolim. 256.e
Arcadius Imperator moritur. 269.a
Arcadius Regi Perſarum moriens commendat Theodoſium filium. 269.a
Arcadij Imp. filiæ omnes virginitatem Deo dicarunt. 400.a
Arcadius Epiſcopus cum collegis legatus ab Apoſtolica ſede ad Concilium Epheſinum. 571.d
Arcadius Apoſtolicæ ſedis legatus profectus Conſtantinopolim. 607.b.c
Arcadius cum ſociis martyr in Africa ſub Genſerico. 673.a.b.c
Archelaus Epiſcopus in Syria vna cum aliis monẽt Neſtorium ſe corrigere. 553.c
Archilleus Epiſcopus Spoletinus mittitur Romam ab Honorio Imperatore tempore ſchiſmatis. 443.e. datum de ipſo reſcriptum ab eodem Imperatore. 444.a.b
Archimandritæ exurgunt pro fide Catholica, & pro Patribus Epheſi detentis contra ſchiſmaticos & hæreticos Neſtorianos. 498.d.e. procedunt ad regiam vna cũ monachis. 599.a
Archiua eſſe ſolere in prima ſede prouinciæ. 167.b
Ardaburius dux à Theodoſio in Ioannem tyrannum miſſus captus. 495.b.c
Arelatenſis Eccleſiæ cum Viennenſi ſedate contentiones. 39.b
Arelatenſis Eccleſia turbata à Conſtantio Magiſtro militum. 349.c
Arelatenſis Eccleſia, in Galliis antiquiſsima; à S. Trophimo S. Petri diſcipulo erecta. 412.a. eius Eccleſiæ Epiſcopi, Vicarij Romani Pontificis dicti. ibidem. de eiuſdem Eccleſiæ priuilegiis conſeruandis Zoſimi Papæ epiſtolæ ad diuerſos. 412.413.414.415.a
Ariani noua moliuntur Conſtantinopoli. 125.b. inceſſunt Catholicos contumelioſis cantionibus. c.d
Ariani agunt proceſsiones, vtunturq́; crucibus argenteis. 125.d.e. adoriuntur Catholicos ibid. vetiti ab Arcadio publicas agere litanias. 125.e
Ariani expulſi Conſtantinopoli à Ioanne Chryſoſtomo. 126.a
Ariani Scythæ ad fidem Catholicam conuerſi per S. Ioannem Chryſoſtomum. 126.e
Arianis ſuis fauet Gainas Tyrannus, & petit eis dari eccleſiam Conſtantinopoli. 111.b.c
Arianorum canon citatus contra Ioannem Chryſoſtomũ. 189.e.190.a. reprobatus idem in Concilio Sardicenſi. 190.a

Ariani

Ariani naucleri occaſione tempeſtas exorta. 136.e. abiurante hæreſi eodem, reddita eſt tranquillitas. 136.e
Ariani à Neſtorio exagitati ſuæ ipſorum eccleſiæ ignem iniiciunt. 523.d.e
Ariani à Theodoſio lege præſtricti. 490.b.c
Ariani conſternati ob caſum Attali. 295.d.e
Ariani Gothi victores cedunt Catholicis victis. 299.c.d
Ariſtolaus Tribunus Notarius mittitur à Theodoſio Antiochiam pro pace inter Epiſcopos concilianda. 632.d.e
Arma foris relinquit Imperator Theodoſius, antequam ingrediatur in Eccleſiam. 569.e
Armati vetiti ingredi in eccleſiam. 569.c.d
Armenia ab Hunnis inuaſa. 6.a
Armenium Concilium contra Neſtorianos edentes libros Theodori Mopſueſteni. 663.a
Armentius aduerſarius S. Baſilij à Deo corripitur. 644.e. 645.a
Armoricorum populorum cauſa S. Germanus ad Imperatorem Rauennam proficiſcitur. 667.a
Armorici iterum rebellant contra Imperatorem. 667.e
Armorici cum Burgundionibus ab Aetio victi. 665.e
Arreptitia virgo abſque cibo humano viuebat. 660.e. Dei ope curata. 661.a.b
Arſacius presbyter Conſtantinopolitanus contra Ioannem Chryſoſtomum agit. 175.a
Arſacius presbyter Conſtantinopolitanus creatur Epiſcopus poſt relegatum Ioannem. 199.b.c. frater fuit Nectarij, homo ignauus. ibid.
Arſacij communicationem vitant Conſtantinopolitani ciues. 200.a.b
Arſacio, Porphyrio, & Theophilo communicare lege iubetur. 202.b. 203.c
Arſacio communicare renuentes dira patiuntur. 203.e
Arſacius non recipitur à Romano Pontifice Innocentio. 208.d
Arſacij pſeudoepiſcopi obitus. 229.b.c
Artemiſia Iudæa filia Lettori Præfecti prouinciæ Hiſpaniarum ad fidem conuerſa. 436.b.c.d
Arundine clauſæ miſſæ litteræ per tabellarium mendicum præſeferentem à Concilio Epheſino Conſtantinopolim. 597.c.d quid illis lectis factum ſit. 598.c.d
Aruſpices in Vrbem vocantur ab Ethnicis. 282.d.e
Aſclepas Gazenſis Epiſcopus. 70.e.71.d
Aſclepas Epiſcopus Cherſonenſis ab Imperatore veniam deprecatus pro reis. 470.d.e
Aſcodrogitæ hæretici lege Theodoſij repreſsi. 524.d
Aſellus presbyter Romanus legatus à Zoſimo Papa cum collegis Carthaginem. 438.d.456.a
Aſia vaſtatur à Tribigildo tyranno. 70.b.c.76.b.c
Aſiani Epiſcopi quid cum S. Ioanne Chryſoſtomo. 121.b.c. 122.123.
Aſiani Epiſcopi ſex depoſiti à Ioanne Chryſoſtomo. 124.a
Aſinariam Vrbis portam ingreſsi Gothi noctu. 296.b.c
Aſpar dux exercitus in Africa vincitur. 605.b.c
Aſpar Rauennam ducitur ab Angelo. 497.d.e
Aſpebetus dux Saracenorum quomodo conuerſus ad fidem. 479.d.e.480.
Aſpebetus baptizatus, Petrus nominatur, & fit Epiſcopus Saracenorum. 481.a.b
Aſſertiones Catholicæ aduerſus errores Pelagij. 376.e.377.a.b c
Aſtarthe dea Sydoniorum quæ. 95.e
Aſtarthes templum in Phœnicia. 142.b
Athanaſius numerauit libros Canonicos. 240.d
Athanaſij exemplum propoſitum imitandum. 549.c.d
Athaulphus Magiſter equitum creatur ab Attalo Imp. 293.a
Athaulphus creatur Rex Gothorum. 317.b
Athaulphus cum Gothis tranſit in Gallias. 346.a.b
Athaulphus vt amicus ingreſſus eſt cum Gothis in Gallias, ſed inimicus euaſit. 347.e. 348.a
Athaulphus accipit in coniugem Gallam Placidiam. 317.b.c
Athaulphi Regis conſilium de reſtituendo Romano Imperio. 317.d.e
Athaulpho ſuccedit Vuallia Rex Gothorum. 388.d
Athaulphus occiſus à ſuis Gothis. 363.e.364.a. atque vnà ſex eius filij, quod epitaphium ipſius Barcinone ſepulti teſtatur. 364.a
Athenæ ab Alarico exciſæ. 7.c.d.e.8.a. ſaluatæ beneficio deorum finguntur à Zoſimo. 7.d.e
Athenæ Dei conſilio à Gothis exciſæ probantur. 8.c
Athenarum perditio prædicta. 8.b
Attalus legatus Roma ad Alaricum miſſus. 283.c
Attalus Arianus baptizatus ab Epiſcopo Ariano. 295.e
Attalus conſenſu Alarici nomen Auguſti ſumit. 292.d
Attalus creat Conſulem Tertullum Ethnicum, praua Gentilẽ ſuperſtitione. 292.c.d
Attali varia alea, ludibrium barbarorum. 294.e. 295.
Attalus adhuc Imperatorem agens in Galliis à Gothis ſuis pulſus. 347.e.348.a
Attalus tyrannidem iterum ſumit in Galliis. 364.b
Attalus decipitur falſis deorum reſponſis. 293.c.d
Attali vana iactantia coram Senatu. 293.b
Attalus ſpernit conſilia Alarici propter vatum falſas promiſſiones. 293.d.e
Attalus fruſtra tẽtat Africam, reſiſtẽte illi Heracliano. 293.c.d
Attalus mittit in Africam Conſtantinum, qui ibi occiſus eſt. 293.d.e
Attalus ſuperbiens dedignatur habere Honorium conſortem Imperij. 293.e
Attalus duras & indignas præſcribit conditiones Honorio ſupplicanti. ibid.
Attalus vocatus à ſuis in Vrbem reuertitur. 294.a
Attalus priuatur Imperio. ibid.d
Attalus ante currum Honorij triumphantis. 417.a.b
Attalus tyrannus captus manu truncatur. 388.a.b. concedit ei vitam Honorius. ibid.
Attalus Gentilium ſocius Labarum reijcit. 388.b
Attali numiſma. 388.b.c
Attrebatenſis ciuitas à barbaris capta. 267.d
Atticus presbyter Conſtantinopolitanus agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 175.a
Atticus creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 243.d
Atticus Epiſc. Conſtantinop. ſcripſit ad Reginas filias Arcadij Imperatoris, librum de Fide & Virginitate. 400.a
Atticus Sebaſtenus patria, aliquando Macedonianus hæreticus, idem hoſtis Ioannis Chryſoſtomi. ibid.
Atticus qua arte apparere ſtuduit eruditus. 243.d.e
Attici communionem reſpuerunt legati ſedis Apoſtolicæ. 244.e
Attico communicare renuentes quanta paſsi ſint. 246.a.b
Attici communionem vitantes diriſsima paſsi ſunt. 246.b.c.d.e. 247.
Atticus excommunicatur ab Innocentio Papa. 248.e.249.a
Atticus nititur auxilio Arcadij Imperatoris. 249.a
Atticus cum Theophilo iunctus arcto vinculo. 280.a.b.
Attici cauſam apud Innocentium Papam agit Maximianus Epiſcopus. 279.a.b
Atticus crebras ad Innocentiam Papam legationes mittit, vt poſsit abſolui. 278.e
Atticus baptizat Iudæum paralyticũ, & curat eum. 276.c.d
Atticus admonitus Theophili caſu nomen Chryſoſtomi in Diptycha reſtituendum curauit. 351.b
Atticus egit litteris cum Cyrillo, vt nomen Ioannis referretur in ſacras tabulas. ibid. b.c
Attici epiſtola ad Cyrillum. 351.c.d.e.352. alia eiuſdem ad Petrum & Aedeſium eodem argumento. 352.c.d
Atticus cogitur reſtituere in ſacras tabulas nomen Ioannis Chryſoſtomi. 352.a.b
Atticus auctor Theodoſio vt dilatet iura Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 484.e

Atticus

Atticus laudatus à Cæleſtino Papa. 624.e
Attici epiſtola ad Calliopium de erogãda eleemoſyna. 502.b.c
Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus moritur. 501.e
laudatus à poſteris ob res bene geſtas contra Pelagianos. 501.e. 502.a
Atticus vetuit coli Sabbatium. 502.a
Attici munificentia erga pauperes prædicata. 502.b. qui etiam hæreticis eleemoſynam faciendam præcepit. ibidem.
Audas Epiſcopus incenſor templi idoli. 475.d.e
reſtituere illud negat, & martyrium ſubit. e
Audiani hæretici lege Theodoſij damnati. 524.d
Audientia denegata à Sixto Papa Iuliano Pelagiano pœnitentiam præſeferenti. 693.a.b
Auditor nullus à verbo Dei excludendus. 64.e.65.a
Auguſtinus ordinatur Epiſcopus Hipponenſis. 13.d.e
Auguſtinus expetitus à multis. 13.e
Auguſtinus aliquando ignarus Nicænorum canonum. 14.b.c
Auguſtinus ad Paulinum ſcribit de ſua ordinatione. 14.d.e
Auguſtinus quomodo cognitus Paulino. 15.b.c
Auguſtini ſcripta contra Manichæos vulgata. 15.b.c
Auguſtinus, inſtante Paulino, ſcripſit libros Cõfeſſionum. 15.d
Auguſtini Vita ſcribi exigitur ab Alypio. 15.c.d
Auguſtini ſtudium erga Licentium. 18.a.b
Auguſtinus quantum ſe debere fatetur Romaniano. 18.b.c
Auguſtinus quãdo ſcripſit cõtra litteras Petiliani. 50.b. 52.b.c
Auguſtinus ad Marcellinum Præfectum pro Donatiſtis agit. 50.d.e
Auguſtinus interpellat Donatum Proconſulem pro Donatiſtis. 51.a
Auguſtini immenſi labores ad Donatiſtas conuertendos, vel amouendos. 51.c.d.e
Auguſtinum necare parant Donatiſtæ. 51.e. 52.a
Auguſtinum penè obruit litigantium ad eum frequens concurſus. 62.a.b.c.d
Auguſtino vnde occaſio ſcribendi de Opere monachorum. 63.e. 64.a
Auguſtino vnde diuerſa in concionibus tractandi occaſio. 65.a
Auguſtini epiſtola ad Suffectanos Gentiles occiſores Chriſtianorum. 96.e.97.a
Auguſtinus inuiſit Calamenſem Eccleſiam dirè vexatam à Gentilibus. 97.c.d
Auguſtinus ad Nectariũ Calamenſem quid reſcribat. 97.d.e
Auguſtinus prohibet vindicari à Iudicibus ſanguinem martyrum. 103.b.c
Auguſtini epiſtola ad Victorinũ de Primatu Numidiæ. 167.d.e
Auguſtinus agit cum Proculiano Epiſcopo Hipponenſi, vt eum conciliet Eccleſiæ, ſed fruſtra. 183.e.184.a.b
Auguſti nus publicè diſputat cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Auguſtinus conuertit Felicem Manichæum. 222.b
Auguſtinus redarguit Donatiſtas aſſerentes non eſſe cogendos hæreticos vel ſchiſmaticos legibus Principum. 234.b.c
Auguſtinus redarguitur pueriliter à Creſconio Grammatico de impropria nominis deriuatione. 235.a.b
Auguſtino vnde data occaſio ſcribendi contra Creſconium. 234.c.d
Auguſtinus laudat Olympium, eiúſque dignitati adgauiſus. 273.b.d.e. eius epiſtola ad eumdem. e. 274.a
Auguſtinus ſcribit ad Pinianum & ſocios. 285.b
Auguſtinus laborat pro Piniano rapto ab Hipponenſibus vt ordinaretur. 285.e. 286.a.b
Auguſtinus ſe purgat apud Albinam de vi illata Piniano. ibidem.
Auguſtinus nititur liberare Pinianum. 286.c.d.e.287.a.b
Auguſtinus ſuos Hipponenſes excuſat. 287.d.e
Auguſtinus ſubinſenſus Alypio. 288.a.b
Auguſtinus inſimulatus auaritiæ purgat ſe apud Albinam litteris. 289.d.e
Auguſtinus pecuniarum contemptor. 289.e. recuſat hereditates. 290.a.b.c
Auguſtinus profuſus in eleemoſynis erogandis. 289.d
Auguſtinus erga pauperes cognatos quomodo ſe geſſit. ibid.
Auguſtini aurum contemnentis exemplum. 290.e.291.a
Auguſtinus abſens ſuos clericos redarguit in dandis eleemoſynis tepeſcentes. 291.a.b
Auguſtinus ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Auguſtinus cur ſcripſit libros de Ciuitate Dei. 304.c.d
Auguſtini epiſtola ad Italicam quando ſcripta. 305.e
Auguſtinus procurat publicam Collationem cum Donatiſtis. 306.e
Auguſtinus vnus ex ſeptem delectis Epiſcopis ad diſputandum cum Donatiſtis in Collatione. 321.d
Auguſtini Breuiculum de actis Collationis. 322.b
Auguſtinus excitatur ab Hilario aduerſus Pelagianos. 330.b.c.d
Auguſtini prima ſcriptio aduerſus Pelagianos. 330.d.e
Auguſtinus aliquando Pelagium latentem adhuc in hypocriſi coluit. 330.e.331.a
Auguſtinus qua occaſione confecit Breuiculum. 339.c
Auguſtinus agit apud Marcellinum Iudicem vt Acta Collationis publicè exponerentur. 338.c.d.e
Auguſtinus intercedit pro Donatiſtis ſacrilegis & homicidis apud Marcellinum iudicem. 337.e.338.a
Auguſtinus profecturus ad Cirtenſe Concilium in via confert cum Fortunio Donatiſtarum Epiſcopo. 339.e
Auguſtini lucubrationes poſt Collationem. 341.c.d
Auguſtinus agit de conuerſione Voluſiani. 341.d.e. 342.c.d
Auguſtini ſcripta ad Voluſianum quàm diſerta. 342.d.e
Auguſtinus auctor Demetriadi ſacræ virgini, vt magis proficeret ſæculum abdicando. 359.a
Auguſtini epiſtola de conſecratione Demetriadis. 359.b.c
Auguſtinus propinat antidotum veneno hauſto ex epiſtola Pelagij ad Demetriadem. 360.b.c.d
Auguſtinus S. Iulianæ, ne labatur in errorem Pelagij, præſto eſt. 360.d.e
Auguſtinus qua occaſione ſcripſit de Gratia Chriſti. 360.d.e
Auguſtini ſcripta ad Iulianam & Probam. 361.a.b.c
Auguſtinus Dulcitium Tribunum admonet, quomodo ſe gerere debeat in cauſa Donatiſtarum. 366.b.c
Auguſtinus interpellatur ab Oroſio aduerſus hæreſes Priſcilliani, Victorini, & Origenis labefactantes Hiſpanias. 366.d.e. 367.a
Auguſtinus ſcribit aduerſus Priſcilliani & Origenis errores. 367.c
Auguſtinus in S. Hieronymum reiicit quæſtionem de origine animarum. 368.a.b
Auguſtinus alios detexit errores Pelagianæ hæreſis. 377.c.d
Auguſtini conſortio in dimicando contra Pelagianos gloriatur S. Hieronymus. 379.d
Auguſtinus admonet Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum. 380.b.c
Auguſtinus petit Acta Dioſpolitana. 380.d.e
Auguſtinus quid per Oroſium cum S. Hieronymo. 380.e. 381.a.b
Auguſtinus magna obſeruantia coluit S. Hieronymum. 381.a
Auguſtino detulit S. Hieronymus. 381.d.e
Auguſtinus & Aurelius duces in bello contra Pelagium. 392.c
Auguſtini & collegarum litteræ priuatæ & ſecretæ ad Innocentium de non recipiendis Pelagianis. 393.b
Auguſtino delegatur ab Epiſcopis Africanis, vt ſcribat contra Pelagianos. 394.b.c.d
Auguſtinus nauiter agit aduerſus Pelagianorum errores ſcribens. 394.c.d.e
Auguſtinus accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani protomartyris. 395.a
Auguſtinus diuidit reliquias S. Stephani in alias Eccleſias. 398.c.d
Auguſtinus quando ſcripſit ad S. Paulinum aduerſus Pelagij errores. 404.a.b.c.d
Augu-

Auguſtinus excuſat atque defendit Zoſimum Papam. 424.a.b
Auguſtinus calumniam paſſus à Iuliano Pelagiano. 424.d.e
Auguſtinus exagitat Pelagianos annis decem. 424.c
Auguſtinus conciliare ſtudet monachos Adrumetinos. 425.a.b
Auguſtini legatio à Zoſimo Papa cum collegis in Cæſaream Mauritaniæ. 425.e
Auguſtinus contulit cum Emerito Epiſcopo Donatiſta. 425.e. 426.a.b.c
Auguſtinus quando ſcripſit de correctione Donatiſtarum. 426.c
Auguſtinus abſtulit prauum morem à Cæſarienſibus inter ſe ipſos ioco dirè pugnantibus. 426.d.e
Auguſtinus abſtulit balationes & ſaltationes, atque alias ſuperſtitiones ab Eccleſia Africana. 426.e
Auguſtinus redarguit negligenter audientes Miſſas. 427.c.d
Auguſtini ſcripta anno ſuæ legationis. 426.d
Auguſtinus mittit libros à ſe ſcriptos ad Bonifacium Papam. 452.a
Auguſtinus ſuos libros recognoſcit, & eorum errores retractat. 454.a
Auguſtinus qua occaſione ſcribere cæpit contra Iulianum Pelagianum. 451.d.e
Auguſtinus per Innocentiũ ſcripſit ad S. Hieronymum. 466.e
Auguſtinus exagitatus à Fuſſalenſibus ob datum ipſis ab eo Antonium Epiſcopum hominem nequiſſimum. 461.d
Auguſtinus quando & qua occaſione ſcripſit ad Heſychium de nouiſſima die. 469.c
Auguſtinus agit contra Vincentium Victorem. 472.d.e. & tandem conuertit eum. 473.a
Auguſtinus cum quibus hæreticis lenitate agendum putauit. 473.b
Auguſtinus quomodo agendum putauit cum Epiſcopo Anthropomorphita. 473.b.c
Auguſtini litteræ ad Bonifacium Comitem quales. 486.b.c
Auguſtinus de raptore ſacræ virginis iterum ſcribit ad Bonifacium. 486.d
Auguſtinus exemplum ſacerdotalis manſuetudinis. 486.e
Auguſtinus publicè cõtulit cum Paſcentio Comite Ariano. 487.a.b
Auguſtinus redarguit Bonifacium abſtrahi iubentem qui confugerat ad eccleſiam. 488.a. eius ad ipſum data epiſtola. ibidem.
Auguſtini epiſtola ad Bonifacium Comitem de Caſtino recepto. 492.d
Auguſtinus extemporaneè ordinat Antonium Fuſſalenſem Epiſcopum. 492.e.493.a
Auguſtinus ad Cæleſtinum Papam pro Fuſſalenſibus contra Antonium agit. 492.e
Auguſtinus timet executionem Apoſtolicæ ſedis cum apparitura. 494.b
Auguſtini epiſtola ad Bonifacium Comitem de conatu tyranni. 494.e.495.a
Auguſtinus deligit ſibi Eradium coadiutorem & ſucceſſorem. 504 e. 505.a
Auguſtinus laborat aduerſus Pelagianos. 424.e
Auguſtinus cur otium optet. 506.a
Auguſtinus recognoſcit omnia ſua ſcripta, & retractat quid ſibi videtur. 506. c.d.e. quæ autem prætermiſerit. 507.d.e
Auguſtinus ab inſtituto reuocatur libris Iuliani. 507.b.c
Auguſtinus quando abſoluit libros de Ciuitate Dei. 507.d.e
Auguſtini ſcripta carpuntur in Galliis. 507.e. 508.a. 566.b.c. 616.d.e
Auguſtini ſcriptorum defenſores Proſper & Hilarius. 507.e. 508.a.b. 617.d.e
Auguſtini ſumma animi demiſſio. 508.d.e. qua arguitur ipſum eſſe aſſlatum diuino Spiritu. 508.e
Auguſtinus exagitatus calumniis aduerſariorum. 509.d.e
Auguſtinus celeberrimus vbique. 509.d
Auguſtinus hortatur Bonifacium, & ſpe bona erigit. 511.b
Auguſtini epiſtolæ duæ ad Bonifacium Comitem vallatum hoſtibus. 511.b.c
Auguſtinus cur Laconicum interdum ſcribendi genus affectat. 511.d
Auguſtinus admonet Bonifacium Comitem. 512.b.c
Auguſtinum pœnituit reuocaſſe Bonifacium Comitem a propoſito ſæculi deſerendi. 512.d.e. 513. 514.
Auguſtini luctus de capta à Vuandalis Africa. 519.b.c
Auguſtinus, ignoratus mortuus, vocatur ad Concilium Epheſinum ab Imperatore Theodoſio. 562.b.c
Auguſtini obitus tempus. ibid.
Auguſtinus deplorat cladem Africanam. 562.d.e. 563.a.b.c.d
Auguſtini ſermo tempore obſidionis. 563.d.e. 564.a.b.c
Auguſtinus moriturus ægrotans, ægrotum ſanat. 565.b
Auguſtini præparatio ad obitum. ibid.c. moritur. ibid.
Auguſtini ſcripta Dei ope ſeruata. 565. d.e. Poſsidij in ea re vigilauit induſtria. 565.e.566.a
Auguſtinus laudatur à Cæleſtino Papa. 617.a
Auitianus impius miraculis ex S. Stephani reliquiis confunditur. 396.c
Auiti duo peregrinantes hæreſes Origenis & Victorini vehunt in Hiſpaniam. 366.d
Auitus promulgator hæreſis Origenis tentat S. Hieronymum. 367.a.b
Auitus Hiſpanus presbyter tranſtulit in Latinum Luciani ſcriptum de inuentione reliquiarum S. Stephani. 370.b
Auiti epiſtola ad Balchoniũ Epiſcopum Bracharenſem. 370.c
Aurelianus ad necem quæritur à Gaina tyranno. 110.c.d
Aurelianus & Saturninus dantur Gainæ. 110.e.111.a
Aureliani & Saturnini magna conſtantia. 111.a. liberati à Ioanne Chryſoſtomo. 113.b
Aurelius Pontifex dedicator Cæleſtis templi. 92.c. & Aurelius Pontifex deſtructor. 95.e.96.
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis quid prælocutus in Concilio, cùm actum de conueniendis Donatiſtis. 181.a.b.c
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis Africanæ Eccleſiæ penuriam clericorum deplorat in Synodo. 128.d.e
Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis prælocutio in alio Concilio generali. 129.c.d
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis quæ prælocutus in Concilio Mileuitano. 164.b.c
Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis dignum exemplum de contemptu diuitiarum. 290.c.d
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis accipit litteras à ſancto Ioanne Chryſoſtomo. 228.e.229.a
Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis epiſtola de erroribus Pelagij ex Concilio Dioſpolitano. 376.a.b
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis vnus ex ſeptem delectis ad diſputandum cum Donatiſtis in Collatione. 321.c.d
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis & Auguſtinus duces in bello contra Pelagium. 392.c
Aurelius Epiſc. Carthag. accipit litteras à Zoſimo Pontifice Romano. 412.e
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis vocatur ab Honorio Imperatore ad Synodum Spoletinam. 445.c.d.e
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis quid contra Pelagianos agit. 455.c.d. eius epiſtola contra eoſdem. ibidem.
Auri ingenti ſumma redempta pax à Romanis iterum. 281.a
Auſonij Galli poſteritas. 348.a.b.c
Auſonius Gallus atauus Paulini Conſularis. 348.d
Auctor nititur ope Dei genitricis Mariæ. 1.a.b
Auctoris inuectiua aduerſus recentiores hæreticos Vigilantij ſectatores. 253.e.254.a
Auctoris inuectiua aduerſus Hagiomachos. 397.e
Auctor Annalium idem ſcriptor Vitæ S. Ambroſij. 38.a
Auctoris gratiarum actio pro muneribus à Deo ſibi impertitis. 696.
Auctores qui ſcripſere catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Baby-

B.

Babilon olim dicta Roma ob Gentiliũ ſuperſtitionẽ. 26.c.d
Balationes & ſaltationes auferre niſus eſt S. Auguſtinus ab Eccleſia Africana. 426.e
Balchonius Epiſcopus Bracharenſis. 370.c
Baptiſmus Theodoſij Iunioris pompa ſolemnis. 134.e.135.a
Baptiſmo Iudæus curatus. 276.c.d
Baptiſmus Iudæi iteratus. 469.e.470.a
Baptiſmus Arianorum reſpuitur. 470.c
Baptiſmum Macedonianorum Eccleſia reijcit. ibid.
Baptiſmalis aqua ſponte ſcaturiens & creſcens tempore ſolemnis baptiſmi. 415.d.e.416.a.b.c
Baptiſterium Conſtantini à Sixto Papa ornatum. 694.b.c.d
Baptizatorum numerus trium millium quid paſſus ab aduerſariis Ioannis Chryſoſtomi. 191.e
Baptizandos eſſe infantes, decretum in Concilio Carthaginenſi. 130.c
Bararanes Rex Perſarum perſecutionem excitat in Chriſtianos. 575.b.c
Barbari ſolicitati à Ruffino Præfecto. 2.b.c
Barbari immiſſi à Ruffino in excidiũ Romani Imperij. 5.d.e.6.a
Barbari inſoleſcentes factione Ruffini numquam amplius comprimi valuere. 12.e.13.a
Barbari propter populorum peccata inualeſcunt. 13.a.b
Barbari irruentes in Gallias. 20.d
Barbari ad fidem conuerſi. 23.a.b.c.d.24.a
Barbari immiſſi in Gallias proditione Stilichonis. 268.b
Barbari immiſſi à Deo in Gallias ob hæreſim Vigilantij tollendam. 250.c.255.b. 267.c.d.e
Barbari immiſſi à Deo in Vrbem ad idololatriam altis fixam radicibus euellendam. 281.c
Barbaricum nomen inualuit, Romanum verò viluit. 284.c
Barbari inuadunt Hiſpanias. 291.c.d
Barbarus peccans in S. Timotheum dat pœnas. 148.d
Barbarorum formidanda irruptio ſub Rhadagaiſo. 240.e. 241.a
Barbari ſub Rhadagaiſo capti vili pretio diſtracti. 263.a.b
Barbaris dedi Romanum Imperium cur meruerit. 346.b.c
Barbari præualent vbi hæreſes vigent. 349.b
Barbari reconciliati Honorio Imperatori inter ſe mutuo conflictati. 389.a.b
Barbari irruunt in Aegypti monaſteria. 307.e.308.c.d.e
Barbari irruunt in Mauritaniam. 307.e
Barbari captiuam ducunt neptem ſanctimonialem Seueri Epiſcopi, quæ Dei patrocinio liberatur. 307.e. 308.a
Barbari ægrotantes liborantur precibus virginis. 308.a
Barbari necant monachos in Palæſtina. 308.e
Barbari vocati à Ioanne tyranno per Aëtium. 498.b
Barbarus opifices nauium conficiendarum mittẽtes pœna digni. 470.d
Barbari in Imperiũ Romanũ conſpirãtes icti fulmine. 500.b.c
Barbarica clades in Africa. 513.c
Barbari facilè debellantur, ſi hæretici pellãtur. 306.d.e.523.c
Bargas Laodicenus ex infimo ſummus, & ex ſummo infimus. 43.c.d
Barnabæ nomine figuratus S. Ioannes Chryſoſtomus. 114.d. 146.b
Barochas malè habitus à Gazenſibus, curatur à S. Porphyrio. 72.c.d
Barochas Gazenſis quid in Gentiles. 73.b.c
Barochas ob zelum promotus ad diaconatum. 73.c
Barochas diaconus Crucem portat in proceſſione. 140.e
Baſilica Creſcentiana ab Anaſtaſio Papa erecta. 159.c
Baſilica S. Petri ad Vincula Romæ ab Eudoxia Auguſta erecta. 682.b
Baſilica S. Pauli Apoſtoli à Gothis honore habita. 301.b.c
Baſilica Reſtituta Carthagine vnde dicta. 36.c.d
Baſilica Romæ ſanctorum Geruaſij & Protaſij martyrum ab Innocentio Papa dedicata. 402.b.c
Baſilicæ Vrbis illæſæ à furore barbarico. 298.a.b.c. 299.300.
Baſilicæ Apoſtoli Petri vaſa reueriti ſunt Gothi, & ea cum honore reportarunt. 298.b.c.d.299
Baſiliſcus martyr apparet Ioanni Chryſoſtomo. 258.c.d
Baſilius Theſſaliæ Epiſcopus Neſtorianus. 586.d
Baſilius diaconus defert Cyrillo Epiſcopo Alexandrino Procli ſcripta Armenorum. 663.c.d.e
Baſilij Epiſcopi epiſtolæ ad Innocentium alium atque diuerſum à Romano Pontifice. 402.d.e
Baſilius hæreticus Græcus cum duobus Auitis vehit hæreſes Origenis in Hiſpanias. 366.e
Baſſianus Epiſcopus Laudenſis. 36.a
Baſſula diaconus legatus ab Epiſcopo Carthag. ad Concilium Epheſinum. 573.e.574.c
Baſſus Exconſul accuſator Sixti Papæ. 654.e.655.a
Baſſus damnatur. 656.a.b.c.d.e
Baſſi ſepultura. 656.e
Bellum Perſicum ſub Arcadio geſtum. 11.b.c
Bellum Gothicum in Græcia per Stilichonem. 8.e.9.a.b.10.a
Bellum Gildonianum in Africa. 53.b. ex Senatuſconſulto decernitur. 56.e
Bellum Eccleſiaſticum inter viros ſanctos. 118.c.d.e
Bellum Alarici aduerſus Honorium Imperatorem in Italia. 184.c.d
Bellum Pollentinum. 184.c.d. quando cœptum. 185.d
Bellum Gothicum per Rhadagaiſum confectum. 241.242.
Bellum Honorij contra tyrannos. 327.b.c.d.e
Bellum inter Chriſtianos & Iudæos in inſula Minoricẽſi. 430.a
Bellum cum Ioanne tyranno geſtum. 494.e.497.d.e
Bellum Perſicum ſub Theodoſio Imperatore. 477.d.e.478.
Bellum Britannorum cum Pictis. 534.a
Bellum à Theodoſio aduerſus Genſericum in Africa illatum. 605.a.b
Benenatus Epiſcopus legatus ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 305.e
Beniamin diaconus martyr in Perſide dira paſſus. 476.e
Beſſæ populi Chriſto credunt. 23.a.b.c. ijdem conuerſi à S. Niceta. 23.b.c
Bethlehemiticum monaſterium à Pelagianis inuaſum. 399.b
Bibli templum Veneris. 142.b
Bibliotheca Theodoſij Imperatoris. 386.b
Bigamiam conſtitui etiam ex cõiugio ante baptiſmum. 239.e
Blaſphemiæ Neſtorij ante Synodum Epheſinam. 579.a
Bleſilla Paulæ filia primogenita. 467.e
Boa inſula, in quam Iouinianus relegatus eſt. 344.e.345.a
Bona clericorum defunctorum cedunt Eccleſiæ. 42.e
Bona Eccleſiaſtica noluit ſubiacere publicis exactionibus Honorius Imperator. 345.c
Bonorum Eccleſiæ adminiſtratione creuit diaconorum faſtus. 161.a.b.c
Bonis hæreticorum ne inhient Orthodoxi. 312.c
Bona Stilichonis & aliorũ perduelliũ Fiſco addicta. 240.d.e
Bonifacius Comes ſocer Sebaſtiani Comitis confeſſoris. 486.a
Bonifacius Comes confert ſe in Africam, & S. Auguſtino familiariſſimè vſus. 485.d
Bonifacius Comes ſæpe conſulit Auguſtinum. 486.b.c eius ad Auguſtinum datæ litteræ plures. ibid.
Bonifacij Comitis epiſtola ad Auguſtinum de raptore virginis. 486.d
Bonifacius Comes confugientem ad eccleſiam abſtrahit. 488.a pœnitentia mox facinus expiat. b.
Bonifacij Comitis veniam petentis ad Auguſtinum epiſtola. 488.c
Bonifacius Comes excipit Caſtinum Conſulem ſibi olim aduerſarium. 492.a.b
Bonifacij Comitis litteræ de fuga Caſtini. 492.b.c

Bonifacij

Bonifacij Comitis epiſtola ad Auguſtinum de conatu tyranni. 495.a.b
Bonifacius Comes arte Aetij calumniis exagitatus. 510.d.e
Bonifacio Comiti euenerunt mala omnia, quia non paruit Auguſtino. 514.d
Bonifacij Comitis fœdus cum Vuandalis cauſa malorum omnium. ibid.
Bonifacius Comes recedit à Vuandalis. 521.b
Bonifacius Comes vincitur à Vuandalis. 521.c. confugit Hipponem. ibid.d
Bonifacius Comes abdicat ſe à militia. 485.d. patitur Caſtinum Magiſtrum militum inſenſum. ibid.
Bonifacij Comitis profectio in Hiſpaniam. & affinitas cum barbaris inita in ſuſpicionem eum adducunt. 510.e.511.a
Bonifacius Comes vallatus hoſtibus, auxilium quærit à Deo per Auguſtinũ. 511.a.b. quæ ad eũ tunc datæ epiſtolæ. 511.b.c
Bonifacius Comes quando iniit ſocietatem cum Vuandalis. 511.e.512.a
Bonifacius Comes appetitus à Sigiſuulto cum exercitu 511.e
Bonifacius Comes quomodo in immania prolapſa crimina. 512.a
Bonifacij Comitis olim ſanctum mentis inſtitutum. 512.d.e
Bonifacio Comiti quid ſuadeat Auguſtinus. 513.d.514.a
Bonifacius Comes olim domitor barbarorum, iam factus imbellis. 513.c
Bonifacius Comes in Africa iterũ à Vuandalis vincitur. 605.b
Bonifacij Comitis obitus. 645.a.b
Bonifacius Epiſcopus Cataquenſis in Africa. 274.b
Bonifacius Papa creatur. 438.e. contra eum Eulalius ſchiſmaticus ſedem arripit. ibid.b.c.d
Bonifacius Papa ordinatur in eccleſia ſancti Marcelli. 439.c
Bonifacius Papa deprimitur à Symmacho. 439.b
Bonifacius Papa ſecedit in baſilicam S. Pauli. 441.a
Bonifacij Papæ partis presbyteri libellum mittunt ad Honorium Imperatorem. 441.e
Bonifacij Papæ cauſa iuſtiſſima. 442.c
Bonifacius Papa è cœmeterio S. Agnetis reuocatus in Vrbem reſcripto Honorij. 447.d.e.448.
Bonifacius Papa conſulturus futuris malis ſcribit ad Honorium Imperatorem. 449.c.d
Bonifacius Papa commendat inſtanter Eccleſiam Honorio Imperatori. 449.e
Bonifacius Papa Alypium Epiſcopum Tagaſtenſem amicè excipit. 451.e
Bonifacius Papa laborat aduerſus Pelagianos. 452.d
Bonifacius Papa quid decreuit de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi. 461.c.d
Bonifacij Papæ Secundi nomine conficta epiſtola. 465.b.c.d.e
Bonifacius Papa confirmat canonem Africani Concilij de libris Canonicis. 466.b
Bonifacius Papa interpellatur contra Manichæos. 469.d
Bonifacius Papa coercet temeritatem Patrocli Epiſcopi Arelatenſis. 485.b.c.d
Bonifacij Papæ obitus, tempus ſedis, res geſtæ, ſedes vacans. 490.e.491.a.b
Bonifacius Papa S. Felicitatis oratorium erexit. 491.a.b
Bonifacij Papæ epitaphium. 491.c
Bonifacius presbyter Romanus legatus cum collegis Conſtantinopolim à Concilio Romano. 227.e
Bonifacius presbyter Hipponenſis iudicio poſtulatus mittitur Nolam ad S. Felicem, vt ſe iuramento purgaret. 345.d.e
Bonoſus monachus inſulanus vitæ laudatiſſimæ. 58.a.b
Borboniani hæretici lege Theodoſij damnati. 524.d.e
Beſphorius Epiſcopus Coloniæ ſtudioſus Ioannis Chryſoſtomi. 201.a
Boſphorius Coloniæ Epiſcopus laudatus ob exhibita erga exules humanitatis officia. 243.a
Breuicillum omnium ornamentorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad Innocentium Papam delatum. 207.e
Breuiculum Auguſtini de ... Collationis ſingulorum d[illegible]. 322.b
Breuiculum qua occaſione ab Auguſtino confectum. 339.c
Briſſo Epiſcopus Philippenſis in Thracia Iudex in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 189.d
Briſſo Epiſcopus frater Palladij factus extorris cauſa Ioannis. 246.b
Britannia tyrannos gignit. 264.d.e
Britannia liberatur ab hæreſi Pelagiana per Cæleſtinũ. 529.d
Britanni audiunt S. Germanum Epiſcopum, & ab errore Pelagiano liberantur. 532.e
Britãnia iterũ liberata per S. Germanũ à Pelagianis. 666.b.c
Britius Epiſcopus Turonenſis appellat ſedem Apoſtolicam. 644.b.c
Britius oppreſſus ab aduerſariis, Dei nutu liberatur & reſtituitur. 644.c.d.e.645.a
Burgundiones cum aliis barbaris Gallias depopulantur. 267.d
Burgundiones obtinent partem Galliæ. 362.c. vnde Burgundij, & de eorum conuerſione. d.e
Burgundiones ſe Romanorum ſobolem eſſe iactantes. 362.c
Burgundiones ab Hunnis laceſſiti ad Deum Chriſtianorum confugiunt. 362.e. 363.a
Burgundiones effecti Chriſtiani. ibid. 363
Burgundiones bellicoſiſſimi. 363r.
Burgundiones ab Aetio victi. 665.e

C.

Cæcilianus vnus ex legatis Romæ ad Alaricum miſſis. 283.c
Cæciliani Carthag. olim Epiſcopi cauſa in Collatione iterum ventilata. 324.e.325.a
Cæciliani Iudæi conuerſio & ſociorum. 434.e.435.a
Cæcropes exciſi à Gothis. 8.a.
Cæleſtis idoli templum in Africa proſtratum. 92.c.d.e eius dedicator Aurelius. 92.d. vaticinia de eo. e.
Cæleſtis idoli tituli. 93.d
Cæleſtis idoli antiquitas. 93.c.d.e. 94.a.b
Cæleſtis idoli imagines ex nummis. 93.e.94.a
Cæleſtis idolum à Sydonijs cultum. 95.b
Cæleſtis idolum à Iudæis olim cultum. 95.c.d.e
Cæleſtis idolum à Iudæis Regina cæli dictum. 95.c
Cæleſtis idolum ab exteris cultum. 93. eius numinis origo ex Sydoniis. 93.d.e.94
Cæleſtis idolum proſtratum magna Chriſti gloria. 95.d.e
Cæleſtis idoli diuerſa nomina. 94.b.c.d.e.95.a
Cæleſtis idoli falſum vaticinium. 471.d.e
Cæleſtius hæreticus Pelagij armiger, ſiue claſſicus. 329.b.c
Cæleſtius cum Pelagio auctor hæreſis. 329.a
Cæleſtius licet diſcipulus Pelagij fuerit, magiſter & ductor totius exercitus impietatis à S. Hieronymo nominatur. 329.b
Cæleſtium hæreticum Carthagine oppugnauit Paulinus diaconus. 343.c.344.a
Cæleſtius hæreticus damnatur ab Eccleſia Africana Carthagine. 343.b.c.d
Cæleſtius hæreticus profitetur ſe ſequi Ruffinum Aquileienſem. 343.d
Cæleſtius hæreticus Pelagij diſcipulus quando Carthaginem venit. 343.a
Cæleſtius hæreticus damnatus Carthagine appellat ad Romanum Pontificem. 344.b.c
Cæleſtij hæretici ſubdolæ artes in diſſeminandis hæreſibus. 344.b.c
Cæleſtius hæreticus cum Pelagio excommunicatus in Concilio Carthaginenſi. 391.b
Cæleſtius hæreticus diſcipulus Pelagij Romam venit cauſam acturus apud Innocentium Papam. 401.a.b
Cæleſtius Romæ in baſilica S. Clementis viſus eſt recantare palinodiam. 406.c.d

Cæleſtij

Cæleſtij hæretici libelli oblati Zoſimo Papæ fragmentum. 419.b.c
Cæleſtius hæreticus iuſſus damnare obiectiones Paulini recuſa-ſauit. 419.e
Cæleſtij hæretici tergiuerſationes in examine Zoſimi ex libello Paulini. 420.c.d.e
Cæleſtius hæreticus damnatus à Zoſimo Papa. 420.c.d.e
Cæleſtius hæreticus fallere conatus Zoſimum Papam. 405.d
Cæleſtius hæreticus auditus, ſed non abſolutus à Zoſimo. 405.e
Cæleſtius hæreticus accuſat Lazarum & Herotem Epiſcopos. 406.e
Cæleſtius hæreticus haud potuit omnino à Zoſimo ſperni. 411.e
Cæleſtij atque Pelagij hæreticorum ſectatores legibus Honorij exagitati. 422.c.d.e
Cæleſtinus Papa creatur. 491.c
Cæleſtini Papæ tempore agitata eſt cauſa de appellatione ad Apoſtolicam ſedem. 459.e
Cæleſtinus Papa quid in cauſa Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis. 461. d
Cæleſtinus Papa interpellatur à S. Auguſtino in cauſa Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis. 493.b.c.494.
Cæleſtinus Papa annuit petitionibus Auguſtini. 492.d.e
Cæleſtinus Papa Gallorum corripit perperam facta. 422.c
Cæleſtinus Papa certior redditur de electione Neſtorij, quam probauit. 524.a.b
Cæleſtinus Papa S. Germanū mittit in Britanniam. 529.d.e
Cæleſtinus Papa liberat Britanniam ab hæreſi Pelagiana. 529.d.e
Cæleſtinus Papa mittit Palladiū diaconū in Britanniā. 529.d
Cæleſtinus per Palladium diaconū conuertit Scotos. 529.d.e. eumdemq́; Palladiū creat Scotorum Epiſcopū. 529.e.531.b
Cæleſtini epiſtola ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ. 534.e
Cæleſtinus Papa componit collapſam diſciplinam Eccleſiaſticam. ibid.
Cæleſtinus Papa accipit libros Neſtorij per Antiochū. 535.b
Cæleſtinus Papa Cyrillum inquirere iubet de Neſtorij ſcriptis. 536.c
Cæleſtinus Papa ad Cyrillum ſcribit. 536.a
Cæleſtinus Papa eodem tempore accipit litteras à Neſtorio, & à S. Cyrillo. 541.c.d
Cæleſtinus Papa Romæ congregat Concilium contra Neſtorium. 544.e. 545.a
Cæleſtini Papæ epiſtola ex Synodo Romana contra Neſtorium ſcripta qualis. 545.a.b
Cæleſtinus Papa ſubdolè teſtatur à Neſtorio. 543.e
Cæleſtinus Papa deplorat Neſtorij amentiam. 545.d
Cæleſtinus Papa probat ſcripta à S. Cyrillo Alex. 547.e
Cæleſtinus Papa præfigit Neſtorio terminum peremptorium. 548.a.b
Cæleſtinus Papa comminatur anathema in Neſtorium, niſi reſipiſcat. 546.d.
Cæleſtinus Papa ſcribit ad Cyrillum, vt agat contra Neſtorium. 546.d
Cæleſtinus Papa ſuum Vicarium conſtituit Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum. 548.b
Cæleſtinus Papa vt præcipuum caput in Eccleſia Catholica agit in omnibus. 548.b
Cæleſtinus Papa mitit Phrygium ad Cyrillum Alexandrinum. 549.b
Cæleſtinus Papa ad diuerſos Orientales Epiſcopos de Neſtorio ſcribit. 549.c
Cæleſtini Papæ auctoritate collectum Concilium Epheſinum. 558.e. 559.a.b.c
Cæleſtinus Papa legatos mittit ad Cōcilium Epheſinum. 570. a.b.c. eoſdemq́; executores ſententiæ antè à ſe latæ contra Neſtorium. 570.d.
Cæleſtini Papæ epiſtola per legatos miſſa ad Concilium Epheſinum. 570.d.e
Cæleſtini Papæ exhortatio ad Epiſcopos, vt agant pro fide Catholica. 571.b.c
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Theodoſium Imp. tempore Concilij Epheſini. 572.a
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Cyrillum tempore Concilij Epheſini. 572.e
Cæleſtini Papæ ſtudium in curando Neſtorium. 573.b
Cæleſtini Papæ litteræ ad Synodum datæ lectæ cum damnatione Neſtorij. 574.d.e
Cæleſtinus pro Proclo reſcripſit. 614.b
Cæleſtini Papæ epiſtola ſuffragatur electioni Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani. 657. c.d
Cæleſtino Papæ debetur damnatio Neſtorij. 614
Cæleſtinus Papa inſurgit contra presbyteros Gallos impugnantes S. Auguſtinum. 614.a.b
Cæleſtinus Papa laudat mirificè ſanctum Auguſtinum. 617.a
Cæleſtinus Papa Pelagianos vrget. 617.b.c
Cæleſtini Papæ epiſtola laudata à S. Proſpero. 617.d. & à Græcis. 618.a
Cæleſtinus Papa ad Hibernos in fide inſtituendos S. Patricium promouet. 619.a.b
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Cōcilium Epheſinum quando data. 622.a.b
Cæleſtinus Papa ante obitum reddidit litteras gratulatorias ad Orientales. ibid.
Cæleſtinus Papa ante obitum feliciorem Eccleſiæ ſtatum videre meruit. 621.e
Cæleſtinus Papa litteris agit de liberanda Antiochena Eccleſia à Neſtorio. 623.d.e
Cæleſtinus Papa quæ decernit de lapſis Epiſcopis recipiendis. ibid.
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Theodoſium Imp. 624.c
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 625.d.e
Cæleſtini Papæ epiſtola ad clerum & populum Conſtantinopolitanum. 626.c.d
Cæleſtinus Papa dignè laudatur. 630.c.d
Cæleſtini Papæ obitus. 630.e. eius res geſtæ & conſtitutiones. 630. e.631
Cæleſtinum Papam Neſtorij errore infectum fuiſſe imprudenter aſſerit Valla, cuius error refutatur. 631. a.b
Cæleſtino Pontifice, erigitur in Auentino Eccleſia S. Sabinæ martyris. 631.c
Cælibatus clericorum deſtructor Vigilantius cum ſuis ſectatoribus. 663.b
Cælicolæ qui ſint. 275.b.c.d.e
Cælicolæ in Africa reſcripto Honorij exagitati. 274.e
Cæſarienſis Mauritaniæ dirè inter ſe ipſos ioco pugnantes redarguit & correxit S. Auguſtinus. 426.d.e
Caius Ceionius Rufius Voluſianus vir Gentilis, longè à fide Chriſtiana. 441.e.442.a.b.c
Caius Arianus accuſat Theognoſtum. 142.c.d
Calamenſis Eccleſia Primatus Numidiæ. 14.a
Calamenſes Chriſtiani multa paſsi à Gentilibus cum ciuibus ſuis. 97.a.b
Calamenſes Chriſtianos inuiſit Auguſtinus. 97.c.d
Calamenſes Gentiles rei criminis maximi implorant auxilium Auguſtini. 97.d.e
Calamæ in Africa memoria S. Stephani protomartyris. 395.b. 396.e. 397.a
Calimero oſtenſa diuinitus oſſa Zachariæ Prophetæ. 387.c.d
Callimorem poſitum pro Callinico. 598.a.b
Callinicum pro Callimore reſtituendum in epiſtola ad Theodoſium. ibid.
Calliopius Nicænus presbyter, ad quem Atticus. 502.b.c
Callitrope vidua Alexandrina vim patitur à Præfecto Aegypti. 143.d.e. eius patrocinium Chryſoſtomus ſuſcipit. ibid.
Calumniæ in Theophilum ab Origeniſtis obiectæ. 116.b.c.d.e. 117

Calumniæ

Calumniæ à Neſtorianis illatæ contra Orthodoxos qui Epheſi conuenerunt. 597.e
Calumniæ ab eiſdem in Cyrillū illatæ ſuperatæ. 540.c.547.e
Calumniæ aliæ ſparſæ contra Cyrillum poſt pacem. 647.c.d.e
Calumnia illata in Sixtum Romanum Pontificem. 655.c
Campaniam inuadit Alaricus. 305.b.c
Cancellarij magiſtratus. 446.e
Candidatos neophytos exturbant milites. 191.e
Candidianus Comes cuſtodiri iubet itinera, ne litteræ Synodi perferrentur ad Imperatorem. 586.a.b
Candidianus Comes Neſtorianus miſſus à Theodoſio curare quæ Synodi eſſent. 580.a.b
Candidianus legatus ad Epiſcopos Epheſi detentos. 606.a
Canon Concilij Antiocheni Arianorum citatus contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.e. 190.a. reiectus à Concilio Sardicenſi. 190.a
Canones diuerſorum Conciliorum Africanorum ſub vno Concilio poſiti. 40.a
Canon Apoſtolorum numerauit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Canones Concilij tertij Carthaginenſis. 39.e. 40.a
Canones Concilij generalis Carthaginenſis. 130.c.d
Canones Synodi quartæ Carthaginenſis. 52.e.53.a
Canones alterius Carthaginenſis Concilij. 129.b. mixti cum canonibus Concilij Hipponenſis. ibid.
Canones Concilij quinti Carthaginenſis. 63.a.b.c
Canonis Carthaginenſis Concilij elucidatio de titulo Epiſcoporum. 40.e.41.a
Canon de Primatu ſedis Conſtantinopolitanæ probatus aſcititius. 172.c
Canon Concilij Orientalis contra Maſſalianos. 515.e.516.a
Canones Concilij Epheſini permixti cum decretis ſchiſmaticorum. 589.b
Canones Concilij Epheſini. 595.a
Canon Concilij Laodiceni numerauit ſeriem librorum Canonicorum. 240.d
Canones Concilij Mileuitani. 164.e. 165.a
Canones octo Concilij Mileuitani contra Pelagium. 392.d.e
Canon Nicæni Concilij nomine Sardicenus quomodo citatus. 458.a.463.d
Canones citati nomine Nicæni Concilij recepti ab Africanis Epiſcopis. 466. b
Canon Concilij Nicæni numerauit libros Canonicos. 240.d
Canonis Sardicenſis citati nomine Concilij Nicæni conflata controuerſia. 463.d.e
Canones citati de appellatione ad Romanum Pont. 462.e
Canones Concilij Taurinenſis. 39.a
Canonem diuinæ Scripturæ librorum confirmat Romanus Pontifex. 466.b
Canonicorum librorum catalogum qui ex Latinis atque Græcis ſcripſere. 240.d
Canopus in Aegypto liberatur à dæmonum inuaſione per ſanctorum martyrum reliquias. 369.d
Cantus in proceſsionibus qualis. 140.e
Canus ſugillans S. Gregorium ipſe corrigitur. 691.d.e
Capitale ſupplicium ab Honorio ſancitum aduerſus perturbatores eccleſiarum. 50.a.b
Capitolium Conſtantinopoli, vbi ſcholæ erant artium liberalium. 502.e
Cappadocum Epiſcoporum qui laudati. 247.a
Capraria inſula referta monachis. 56.c.d.e
Capraria inſulæ celebriores monachi. 58.c.d
Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis poſt Aurelium. 562.a
Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis legationem mittit ad Concilium Epheſinum. 573.e.574.a. epiſtola eiuſdem ad Synodum. 574.a. alia eiuſdem epiſtola de Verbi incarnatione. 575.b
Caput Ruffini ſectum & ſuper pilum impoſitum delatum Conſtantinopolim. 10.b.c
Carceribus vti Epiſcopos ad coercitionem delinquentium. 143.c.d.e
è Carcere Epiſcopali abſtrahens noxios à Deo perterretur. ibid. d.e
Carcerati quolibet die Dominico relaxentur. 284.d
Carcerati liberantur à S. Germano Rauennæ. 667.c.d
Cardinales interdum prælati Epiſcopis. 590.c.d
Carya domus Conſtantinopoli apud templum Acacij martyris. 265.a
Carmina Sibyllina Romæ combuſta. 98.b
Carterij Epiſcopi in Hiſpania ſententia de coniugio ante baptiſmum, non facere eum bigamum. 239.e. interfuit Concilio Cæſarauguſtano. 240.a
Carolus Borromæus Cardinalis Epiſcopus Mediolanēſis transfert reliquias ſanctorum martyrum Alexandri & ſociorum. 103. a.b.
Carthago capta à Genſerico. 685.e
Carthaginem dedi Vuandalis cur Deus permiſit. 686.a.b
Carthaginis reliquias idololatriæ Vuādali demoliūtur. 689.d.e
Carthaginenſis baſilica Reſtituta. 39.c.d
Carthaginenſe Concilium tertium. 39.c.d
Carthaginenſe Cōcilium quartum, dictū quintum. 52.e.53.a
Carthaginenſe Concilium quintum poſitum loco quarti. 62.e
Carthaginenſe prouinciale Concilium ſub Anaſtaſio Papa. 128.c.d
Carthaginenſe Concilium generale. 129.b.c
Carthaginenſe aliud Concilium generale. 180.b.c.d
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 220.e.221.a
Carthaginenſe Concilium plurimum defert Romano Pontifici. 233.a.b
Carthaginenſe Concilium habitum tempore vnitatis. 232.e
Carthaginenſe Concilium gratias agit Imperatori de vnitate ipſius legibus obtenta. 233.b
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 257.b.c
Carthaginenſe Concilium ad reprimendos vanos tumultus hæreticorum. 273.c.d
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 273. c.d
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 305.e.306.a
Carthaginenſe Conciliū, in quo damnatus Cæleſtius. 343.b.c.d
Carthaginenſe Concilium contra Pelagianos. 389.d.e.390.a tempus eius. a.b. eius Concilij gerendi occaſio. 390 d.e. litteræ ex eo ad Innocentium Papam 391.a.392.d.e
Carthaginenſe Concilium in cauſa Pelagij & Cæleſtij ſub Zoſimo Papa celebratum, in quo interfuerunt ducenti quatuordecim Epiſcopi. 417.c. ſequitur Innocētij Papæ decretum. 417.e. inde ſcriptæ querelæ ad Zoſimum de admiſſo Cæleſtio ad audientiam. 418. a. miſſa ab eo Synodica per Marcellinum ſubdiaconum. 418.c. Paulini libellus inde miſſus, ex quo Cæleſtius eſſet interrogandus. 419.a
Carthaginenſe Concilium tempore Bonifacij Papæ. 455.e
Carthaginenſis Epiſcopi legatio ad Synodum. 573.e. epiſtola eiuſdem. 574.a
Carthaginenſis Epiſcopus ſcribit litteras nomine omnium Epiſcoporum Africanorum. 130.d
Carthaginenſe idolum Cæleſtis dictum vnà cum templo proſtratū. 92.c.d. eius antiquitas. 93.b.c.d. eiuſdē imago. 94.a
Carthaginenſium amplitudo iuncta cum luxu & iniuſtitia. 686.b
Carthaginenſium praui mores. 686.c.d
Carthaginenſes magna ex parte adhuc idololatræ. 684.d
Carthaginenſes incorrigibiles. 687.e
Carthaginenſes ſubſannatores ſanctorum virorum. 688.a
Caſsianus diaconus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ miſſus cum Germano legatus à clero ad Innocentium Papam. 207.d.e. 208.a
Caſsianum fuga lapſum à Ioanne Chryſoſtomo, falſo aliqui aſſerunt. 208.a.b
Caſsianus erga S. Ioannem Chryſoſtomum propenſior & gratus. 208.b

Caſſianus ſcribit contra Neſtorium. 566.d.e. inuectiua eius in eumdem Neſtorium. 567.c. quid ad Conſtantinopolitanos. 567.d.e. in Atticum infenſus. 568.a.
Caſſianus profectus in Aegyptum vitã monaſticã coluit. 208.c
Caſſiodorus ſcripſit catalogum librorũ Canonicorum. 240.d
Caſſiodorus expurgator Caſſiani. 654.c
Caſtinus Magiſter militum in Bonifacium Ducem parum æquus. 485.d
Caſtinus perſecutor Bonifacij Conſul creatus, fugere cogitur ad ipſum Bonifacium. 492.a.b
Caſtorius Epiſcopus Vagienſis ſubrogatus in locum Maximi laudatus à S. Auguſtino. 165.e
Caſtritia Saturnini vxor inimica Chryſoſtomo. 169.c
Caſtus diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e
Caſus maioris momenti reſeruati maioribus Epiſcopis. 316.b.c
Caſus maioris momenti deferri ſoliti ad Romanum Pontificem. 392.d.e
Catalogum librorum Canonicorum qui ſcripſere. 240.d
Catechumenis ſal dandum. 40.b.c
Catenæ duæ Petri Apoſtoli donatæ Eudociæ à Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano. 681.c
Catena altera qua Petrus vinctus eſt Romæ ſub Nerone. 682.b
Catenæ Petri anniuerſaria memoria agitur Conſtantinopoli. 681.e
Catenarum Petri altera miſſa Romam ad Eudoxiam, & baſilica illuſtrata atque miraculis. 682.b
Catena vna effecta ex duabus. ibid.
Catenarum limatura reliquiarum loco impertiri ſolita. ibid.
Caterua dictus ludus bellicus Cæſarienſium. 426.d
Catholicæ aſſertiones aduerſus errores Pelagij. 377.a.b
Catholicæ communionis ſymbola. 55.c
Catholica Eccleſia vbi ſit, diſputatio. 323.e.324.a eandem ex prauis hominibus non perire. 324.a.b vnam tantum eſſe. 324.c.d.
Catholica fides triumphat in excidio Vrbis. 299.c.d.e
Catholica fides, dicta fides Romanorum. 189.c
Catholica fides eadem Romana. 634.b.c
Catholicæ fidei cognoſcendæ ſymbolum. 574.e.575.a
Catholicæ fidei deſertores qui eſſe ſoleant. 166.d
Catholici quo ſigno dignoſcantur. 155.d.e
Catholici quibus armis conſueuere aduerſus hæreticos pugnare. 253.d
Catholicum probari aliquem communione Formatarum cum Romana Eccleſia. 253.d.e. 287.d.e
Catholici cur accuſati ab hæreticis hæreſis Anthropomorphitarum. 115.e.116.a
Catholici in agendo contra hæreticos manſuetudinem cum humilitate ſeruant. 540.c
Catholici à Neſtorianis appellati Apollinariſtæ. 664.
Catholici dicti ab Origeniſtis Peluſiotæ. 116.b.c
Catholicorum ſymbolum in ſcribendo tempore hæreſis Pelagianæ. 429.b
Cauſa Antonij Epiſcopi Epheſini cognita primùm Conſtantinopoli. 121.d.e.122.a
Cauſa Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis. 461.a.b.c
Cauſa inter Ruffinum & Hieronymum in æquilibrio appenſa, quàm deterior Ruffinus appareat. 107.b.c
Cauſæ Eccleſiaſticæ magna maturitate tractãdæ. 408.e.409.a
Cauſæ maioris momenti ſolitæ deferri ad Romanum Pontificem. 392.d.e
Celedenſis pro Cenetenſi perperam poſitum. 405.c.d
Celtichius raptor viduæ eam diuina virtute ſeruat illæſam. 308.b
Cenetenſis pro Celedenſi reſtituendum apud S. Hieronymum. 405.c.d
Centuriatorum deliramenta. 450.d.e
Cenſurius Epiſcopus Antiſidori, ad quem ſcripſit Vitam S. Germani Conſtantius. 531.e
Cereorum oblatio à populo fieri ſolita Epiſcopis. 678.e
Cereorũ in Eccleſia vſum damnauit Vigilantius hæreſiarcha. 254.b.c
Cereorum vſus in proceſſionibus. 599.b
Certamen populorum pro præoccupandis reliquiis ſanctorum. 308.e
Chalcedonenſe Concilium paſſum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopſueſteni. 664.b.665.b
Charitate Acacius Epiſcopus debellat Perſas. 479.b.c
Chirographum Euagrij philoſophi poſt mortem ab eo ſubſcriptum. 334.c.d.e
Chriſtus virtus exercitus. 478.e
Chriſtus etiam à Gentilibus vatibus Saluator eſt probatus, & experimento demonſtratus. 299.e.300.a
Chriſtus apparuit ſuper montem Oliueti. 469.a.b
Chriſti nomen ☧ in vexillis impoſitum Chriſtianorum. 9.a.b
Chriſti nomen in militaribus ſignis. 186.a.b
Chriſti nomen, nolentes licet & aduerſantes, coguntur Iudæi proferre. 433.d.e.434.a.b.c
Chriſti perſona in Synodo per Euangelium in medio poſitum deſignata. 581.d
Chriſti aduentus ad iudicandum aduenisse tempus creditum. 469.a.b.c.d
Chriſti faſciæ donatæ à Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano Eudociæ Auguſtæ. 681.c
Chriſto vanè oblata Circenſia. 684.c
Chriſti victoria & triumphus de proſtrato idolo Cæleſti nominato. 95.d.e
Chriſti victoria conclamata. 140.e
Chriſtiana manſuetudo cum Donatiſtis adhibita. 365.d
Chriſtianæ fidei propagatio. 22.e.23.a
Chriſtianam religionem delendam vana Gentilium ex oraculis iactatio. 49.a.b.c
Chriſtiana religio in Perſide propagatur per Maruthan. 270.b.c.d
Chriſtiana religio propagata in Saracenos. 479.d.e.480.481.
Chriſtiani vincunt hoſtes charitate potius, quàm armis. 479.b
Chriſtiani ritu Gentilicio perſonati reprehenduntur. 684.a.b
Chriſtiani aduerſus Iudæos inſurgunt in inſula Minoricenſi. 429.e.430.431.432
Chriſtiani in Perſide perſecutionem patiuntur. 475.476
Chriſtiani abſtinent à ſpoliis templorum deorum Gazenſium. 138.b.c qui ſurripuit, punitus eſt. ibid.
Chriſtiani Suffectani à Gentilibus occiſi. 96.d.e
Chriſtiani demolientes templa atque frangentes idola abſtinent à rapina. 96.b.c
Chriſtiani Calamenſes multa paſſi à conciuibus Gentilibus 97.a. inuiſit eos S. Auguſtinus. d.e
Chriſtiani Romani reliquias idololatriæ diſpergunt. 98.a
Chriſtiani calumniam & inuidiam paſſi ob captam à Gothis Vrbem. 303.e.304
Chriſtiani Alexandrini quid paſſi à Iudæis. 382.d.e.383.
Chriſtiani Catholici ſalui ex naufragio, demerſis Iudæis & ſchiſmaticis. 363.b.c.d
Chriſtiani Catholici quo ſigno dignoſcantur. 156.d.e
Chriſtiani Carthaginenſes afflicti à Genſerico. 688.e.689.a
Chriſtiani Gazenſes exhilarati in aduentu Cynegij. 137.e
Chriſtianorum Gazenſium acclamationes in laudem Chriſti. 140.e
Chriſtianorum modeſtia commendata in demolitione templorum. 96.b.c
Chriſtianorum precibus obtenta pluuia. 71.e.72.a
Chriſtianorum mores vbique corrupti. 346.b.c
Chriſtianorum ornatus Crux. 3.b.c
Chriſtotocon Mariam, quando impiè dictum. 542.c.d
Chryſantius Nouatianus Epiſcopus moritur. 469.e
Chryſogonus Ruffini fautor. 108.a

Chryſoſtomus. Vide, Ioannes Chryſoſtomus.
Chromatius Epiſcopus Aquileiæ admonetur ab Anaſtaſio Papa de damnatione Origeniſtarum. 109.a
Chromatius Epiſcopus Aquileiæ agit pro S. Ioanne Chryſoſtomo. 281.b
Cybeles ſimulacrum circumferri ſolitum. 188.a
Ciceronis Hiſtoria deriſa. 17.a.b
Cynegius nauigat in Palæſtinam. 136.c
Cynegius quid cum Gazenſibus Gentilibus. 137.e.138.a
Cynegio demãdata cura demolitionis Marnæi templi. 135.c.d
Cypri inſulæ Eccleſiarum priuilegia illibata ſeruari iuſſa à Concilio Epheſino. 607.b.c
Cyprianus martyr ſuis apparens conſolatus eſt eos. 689.c
Cypriani martyris eccleſias Vuandali occupant. 689.c
Circenſes Romæ exhibiti tempore famis funeſti admodum. 294.a. clamores populi in eis fame pereuntis. a
Circenſes agũt Romani etiã tẽpore Vrbis excidij. 304.e.305.a
Circenſes à Chriſtianis frequentati, & ſub religionis velamine excuſati. 684.a.b.c
Circumcelliones, inſtigante Criſpino Epiſcopo, ſæuiunt in Catholicos. 56.a.b
Circumcelliones moliuntur necem S. Auguſtino. 51.e.52.a
Circumcelliones ſæuiunt acriùs in Catholicos. 50.b.c.d.51.c.d
Circumcelliones iterum inſaniunt aduerſus Catholicos. 307.b
Circumcellionum dux Macrobius Epiſcopus vbique graſſatur. 338.d
Cirta in Numidia adhuc integra ſeruata. 563.a
Cirtenſe Concilium celebratur. 339.e.340.a.341.a.b
Cirtenſe Concilium falsò notatum Conſulatu. 341.a
Cyriacus Epiſcopus Emeſenus profectus cum legatis ſedis Apoſtolicæ Conſtantinop. quanta paſſus. 244.d.e
Cyriacus Epiſcopus partis Ioannis fugiens venit Romam ad Innocentium Papam. 207.b
Cyriacus Epiſcopus relegatus Palmiram Perſarum oppidum. 245.d
Cyriacus presbyter Antiochenus vexatus à Porphyrio. 202.e
Cyri in Syria ciuitatis diœceſis quanta. 495.c
Cyrinus Epiſcopus Chalcedonẽſis accuſator Chryſoſtomi. 173.b
Cyrinus præcipuus hoſtis Ioannis Chryſoſtomi vrget Arcadium contra eum. 197.a
Cyrinus perſecutor Ioannis Chryſoſtomi meritas pœnas dat. 220.a
Cyrinus rurſum contra Ioannem Chryſoſt. agit. 190.a.b
Cyrinus idem apoſtata nominatus. 261.e
Cyrus dux exercitus in Africa Gentilis. 685.d
Cyrus Epiſcopus Aphrodiſiæ Cariæ clarus ſanctitate enituit in Concilio Epheſino. 578.c
Cyri & Ioannis reliquiæ effugant dæmones. 369.d.e
Cyrillus creatur Epiſcopus Alexandrinus. 350.e.351.a habuit competitorem Timotheum. 350.e
Cyrillus Nouatianos ſtatim expulit ab eccleſiis. 350.e.351.e
Cyrillus commonetur Attici litteris, vt nomen Chryſoſtomi ſacris tabulis redderetur. 351.d.e.352.
Cyrilli litteræ ad Atticũ eodem argumento datæ. 348.e.349
Cyrillus obnititur ne reſtituatur Ioannis nomen in ſacras tabulas. 352.e.353.a.b.c
Cyrillus quid de Chryſoſtomi ſcriptis. 355.d
Cyrillus nimis exacerbatus in omnes Epiſcopos ob Ioannis nomen, pepercit tamen Romano Pontifici. 354.e
Cyrillum Iſidorus Peluſiota monuit. 355.b
Cyrillus diuinitus admonitus redditus melioribus ſenſibus. 355.a.b.c
Cyrillus carpitur à Socrate Nouatiano. 382.d
Cyrillus reſtituit nomen Ioannis in ſacras tabulas. 355.c.d
Cyrillus minatur Iudæis tumultuantibus in Chriſtianos. 383.a
Cyrillus expellit Iudæos Alexandria, & eorum ſynagogas ſuccendit. 383.b
Cyrilli modeſtia in agendo contra Neſtorium. 535.e.536.a
Cyrillus impugnans errorem abſtinet à nomine Neſtorij. ibid.
Cyrillus occurrit aulicis, ne hæreſi Neſtorij inficerentur. 536.b
Cyrillus ad Neſtorium ſcribit iuſſu Cæleſtini Papæ. 536.c.d
Cyrillus cupidiſſimus ſalutis Neſtorij. 537.a
Cyrillus ſecundò ad Neſtorium ſcribit. 537.c.d
Cyrilli manſuetudinis aliud dignum exemplum in agendo contra Neſtorium. 540.a.b
Cyrillus ſuppreſſit libellum dandum Theodoſio aduerſus Neſtorium. 540.a
Cyrillus ſcribit ad Cæleſtinum Papam de Neſtorio. 541.d
Cyrillus conſtitutus à Cæleſtino Vicarius. 548.b
Cyrillus quæ inſignia Pontificatus accepit à Cæleſtino. 549.b
Cyrillus à Neſtorio & Neſtorianis calumniis oneratus. 540.c.d
Cyrilli ſcripta Cæleſtinus probat. 547.e
Cyrillus monet litteris Ioannem Antiochenum Epiſcopum de rebus Neſtorij, & de Cæleſtini Papæ conatu. 550.e.551.
Cyrillus quam patienter agat aduerſus Neſtorium. 544.b.c
Cyrillus inſurgit aduerſus Neſtorium, ſuccurrens Aegypti monachis eo veneno potatis. 535.d.e
Cyrillus ſcribit ad Acacium Berœenſem de Neſtorio in deterius prolabente. 550.b
Cyrillus ad Iuuenalem & alios Epiſcopos ſcribit in Neſtorio. 551.b
Cyrilli anathematiſmi ex Concilio Alexandrino. 556.e
Cyrillus perſtringitur à Theodoſio Imp. 561.a.b.c.d
Cyrillus primum locum tenuit inter Epiſcopos, qui Epheſi conuenerunt. 578.b.c.581.e
Cyrillus in itinere è Rhodo inſula ſcripſit ad ſuos. 478.d. eius aduentus Epheſum. ibid.
Cyrillus Conſtantinopolim priuatas dedit litteras de damnatione Neſtorij. 585.c
Cyrillus in ſecunda Actione Synodi Epheſinæ habuit homiliam coram Patribus. 585.a
Cyrilli epiſtola ad ſuos de damnatione Neſtorij. 584.c.d
Cyrillus Epheſi damnatur à ſchiſmaticis. 587.e.588.a.b libellus contra ipſum datus. 588.c.d
Cyrillus accuſatus hæreſis à ſchiſmaticis. 588.a. 591.b
Cyrillum arguit Iſidorus Peluſiota. 590.e.591.a
Cyrillus publicatus à Ioanne Antiocheno hæreticus Apollinariſta calumnioſè. 592.a
Cyrillus ſermone inuehitur in Ioannem Antiochenum acerrimo. 593.c
Cyrillus calumniam paſſus à Ioãne de hæreſi Sabelliana. 593.e
Cyrillus in odium aduerſariorum pro concione Pelagianam hæreſim inſectatus. ibid.
Cyrillus concionatur ad Patres laboribus & ærumnis confectos. 598.c.d
Cyrilli lucubrationes cùm detineretur Epheſi. 608.e
Cyrillus in Concilio Epheſino reſtitit Iuuenali arripienti ſibi iura totius prouinciæ Paleſtinæ. 595.d.e
Cyrillus laborat infamia Apollinariſmi apud Imp. ex calumnia aduerſariorum. 602.c.d
Cyrillus Epheſi detruditur in carcerem à Ioanne Comite. 602.
Cyrilli iuſta querela quòd non ſit vocatus Conſtantinopolim. 608.d.e
Cyrillus quæ ex carcere reſcripſit ad Theodoſium Imp. 603.a
Cyrillus per Theodoretum accuſatur apud Italiæ Epiſcopos hæreſis Apollinaris. 616.b
Cyrillus contrariis ſcriptis refellit aduerſariorum ſcripta. 616.d
Cyrillus reddidit litteras legatis de electione Maximiani. 614.e
Cyrillus laudatur à Papa Cæleſtino. 627.d.e
Cyrillus conuenitur legatione Ioannis Antiocheni Epiſcopi pro pace. 637.b.c.d
Cyrillus ſcribit ad Dynatum res inter ſe & Ioannem tranſactas. 638.d.e.639.
Cyrilli res geſtæ cum Paulo Emeſeno Epiſcopo. 639.a.b

Cyrillus cum Ioanne pacem iniit abſque damnatione ſuorum capitulorum. 639.d.e
Cyrilli capitula integra ſeruata, licet impugnata plurimum. 639.d.e. 640.a.b.c.d. 642.b.c
Cyrilli aduerſarij iactarunt damnata à Cyrillo ſua capitula. 693.e.640.a.b.c
Cyrillus poſt Paulum Emeſenum concionatur in eccleſia. 640.e.641.c.d.e
Cyrilli manſuetudo erga aduerſarios ſeruata mirificè commendatur. 643.b.c
Cyrillus monitores & cognitores ſuorum ſcriptorum delegit aduerſarios. 643.d
Cyrilli ad Ioannem epiſtola poſt pacem. 641.e.642.a
Cyrillus à nonnullis Orthodoxis Epiſcopis cur exagitatus. 647.c.d
Cyrillus leuitatis calumniam paſſus. 647.d.e
Cyrillus redarguitur ab Iſidoro Peluſiota. ibid.
Cyrillus datis litteris ad diuerſos ſe à calumniis purgat. 648.a.b
Cyrilli epiſtola ad Acacium Melitenum data. 648.a
Cyrilli epiſtola ad Succeſſum data. 648.c
Cyrilli epiſtola ad Valerianum. ibid.d
Cyrillus admonet Epiſcopos, vt caueant impoſturas Neſtorianorum. ibid.
Cyrillus ſcribit ad Dynatum. ibid.e.
Cyrillus rurſum calumniam paſſus de Apollinariſmo. 649.a.b
Cyrillus accipit litteras à Sixto Papa. 649.c.d
Cyrillus impulſore Euoptio Epiſcopo ſcribit interpretationem ſuorum capitulorum. 651.e.652.
Cyrilli capitula damnata in pluribus Conciliis aduerſantium. 652.a
Cyrillus ſcribit contra Theodorum Mopſueſtenum & Diodorum Tarſenſem. 663.c.d
Cyrillus calumniosè ponitur probaſſe ſcripta Theodori. 664.d.e 665.a
Cyrillus de pace concilianda à Theodoſio Imperatore litteris admonetur. 633.c
Cyrilli vinculorum gloria. 606.c.d
Cyrilli in patiendo alacritas. 603.a
Cyrillus cum aliis Epiſcopis quæ paſſus Epheſi. 604.d
Cyrillo quæ occaſio ſcribendi contra Iulianum Apoſtatam. 683.c.d
Cyrillus Hieroſolymitanus numerauit libros Canonicos. 240.d
Cythegius Epiſcopus legatus ex Romano Concilio Conſtantinopolim cum collegis. 227.e
Clades Athenarum prædicta. 8.b
Clades ab Hunnis illatæ. 6.b.c.d.e
Clades à Gothis illatæ. 6.e.7.a
Claudianus poëtica licentia de Labaro agere prætermiſit. 8.e.9.a
CLEMENTIS Papæ VIII. laudata inſtitutio de non promouendis ad Epiſcopatum abſque præuio diligenti examine. 63.b
Clerus Conſtantinopolitanus eiectus reſtituitur. 177.e
Clerus Conſtantinopolitanus citatur ad Synodum. 172.b
Clerum Conſtantinopolitanum litteris conſolatur Innocentius Papa. 210.b.c
Clerici Conſtantinopolitani quid paſſi à Neſtorio. 539.c.d
Clerici Conſtantinopolitani libellum ſcripſerunt contra Neſtorium, & miſerunt Cyrillo. 540.a
Clerici Conſtantinopolitani non communicantes Attico propter Ioannem Chryſoſtomum in Arabiam amandati. 246.b.c
Clerici Romani aliqui rebellant contra Zoſimum. 422.b.c
Clerici Romani calumniam paſſi à Iuliano Pelagiano. 423.e
Clerici laborent manibus, ex Concilio Carthaginenſi. 63.c.d
Clericis prohibita Agapetarum habitatio. 66.d.e
Clerici prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d.e
Clericis vetitum frequentare menſas diuitum. 67.d.e
Clerici ne apud alium Iudicem quàm apud Epiſcopum cauſam dicerent, iuſſit Honorius Imperator. 345.c
Clerici ne abſtrahant qui ducuntur ad ſupplicium. 69.a.b
Clerici in quæſtionem adducti cauſa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.a
Clerici ſubrogati à Theophilo reiiciuntur. 177.e
Clerici cum apparitura militari quando mitti ſolebant ab Apoſtolica ſede. 462.a.b
Clericos prohibet habitare cum feminis S. Ioannes Chryſoſtomus. 66.c.d
Clericis prohibitum habitare cum ſororibus adoptiuis. 67.a.b
Clericos cum feminis habitare prohibet etiam Honorius Imperator. 484.c
Clericorum priuilegia ab Honorio Imperatore. 131.a
Clericorum continentia antiquitus in Eccleſia obſeruata. 241.d
Clericorum cælibatus Vigilantius deſtructor. 253.b
Clericorum defunctorum bona cedunt Eccleſiæ. 42.b.c
Clericorum cauſis non immiſcent ſe Proconſules. 62.d.e
Clericorum penuria in Africana Eccleſia. 128.b.c
Clericorum habitus ab hæreticis immutatus. 522.c
Codex Gregorianus. 669.a
Codex Hermogenianus. ibid.
Codicis Theodoſiani editio. 668.e
Codices Romanæ Eccleſiæ præſtantioris fidei. 464.a
Cæmeterium ſanctæ Felicitatis martyris. 491.b
Cognitoris Iudicis partes in ſacris Epiſcoporum conuentibus quæ ſint. 322.a.b
Collationem publicam Catholicorum & Donatiſtarum Honorius Imperator indicit. 306.c.d.e
Collationis indictæ tempus. 306.d
Collationis experendæ neceſſitas. ibid.e
Collationem expetentes Maximianiſtæ reiecti ſunt. 307.a
Collatio in Africa habita inter Catholicos & Donatiſtas. 317.e. 318.319.320.
Collatio cur dicta, & non Concilium. 317.e
Collationis habitæ tempus. 318.a
Collationis locus. 318.e.319.a
Collatio exorditur. 321.b.c.d
Collationis conſeſſus diſpoſitus: ſepteni delecti Epiſcopi cuiuſlibet partis ad diſputandum, ſepteni ad conſulendum, quaterni ad Acta cuſtodienda, quaterni Notarij ad ſcribēdum 321.d.e
Collatio ſecundæ diei. 323.b.c
Collatio diei tertiæ. 323.c.d
Collatio ipſa quibus obfuit, & quibus profuit. 318.b.c
Collationis Acta recitanda annis ſingulis ante Paſcha. 339.c
Collationis Acta publicè exponi rogat Auguſtinus Marcellinum. 338.c
Collatio S. Auguſtini cum Fortunio Donatiſta. 340.a.b impedita Collatio illa tumultu. c.d
Collatio S. Auguſtini cum Emerito Donatiſta. 426.a.b
Collatio S. Auguſtini cum Paſcentio Comite. 487.a.b
Collatio S. Auguſtini cum Maximino Ariano. 487.d.e
Collatio legatorum Orthodoxorum cum ſchiſmaticis. 611.c.d
Collectarum in Eccleſia vetus vſus in poſteros propagatus. 254.e
Collectas habere Iudæi prohibiti lege Honorij. 97.c
Collectas indicendi Iudæorum antiquus vſus. 98.d
Collectores ſpoliorum clericorum bene inſtituti. 42.c.d
Collegia & conuenticula prohibita lege Arcadij ob Ioannitas. 202.a.b
Colluſio in cauſa Antonini Epiſcopi Epheſini. 122.e
Colonia Agrippina exciſa à barbaris. 268.d
Comanæ in Ponto Ioannes Chryſoſtomus quieuit. 258.c.d.e
Comaſij presbyteri in Cōcilio Toletano profeſſio contra ſectam Priſcilliani. 236.d.237.a.b
Cometa apparuit ſuper Conſtantinopolim terrifica. 114.b

INDEX.

Comitatum adeuntes Epiſcopi Formatam accipiant à Romano Pontifice. 257.c.d
Comites qui venerunt Epheſum, aſtiteruntq; pro Neſtorio. 580.a
Commonitorium ex Concilio Carthaginenſi legatis datum. 221.a.b.c
Commonitorium ex Concilio Romano legatis proficiſcentibus Conſtantinopolim datum. 228.a
Commonitorium legatis Apoſtolicæ ſedis à Zoſimo Papa datum. 456.b.c.d.e
Commonitorium Honorij ad Epiſcopos conuocatos ad Synodum datum. 443.c.d
Commonitorium datum à ſchiſmaticis Neſtorianis legatis ſuis. 608.b
Commonitorium datum legatis à Synodo miſſis Conſtantinopolim. 607.c
Communicare cum lapſo haud licet, niſi priùs illi pænitenti ſedes Apoſtolica communicet. 238.b.c
Communicatio Ioannis Chryſoſtomi cum Innocentio Papa ſemper permanſit. 196.a
Communicatio Innocentij Papæ cum Ioanne promulgata in Oriente. 196.c
Communicatio mutua quomodo ſolita impertiri. 672.e
Communicatio peregrina. 267.a
Communicatio cum Romana Eccleſia ſignū Catholicæ fidei. 155.d.e
Communicatores Ioannis quanta paſſi. 246.a.b.c.247.a
Communionē Arſacij vitant ciues Cōſtantinopolitani. 200.a.b
Communionis Catholicæ ſymbola. 55.c
Communio Eccleſiaſtica lege Imp. Arcadij ciuibus iuſſa. 202.b.203.c
Communione Formatarum cum Romana Eccleſia quemlibet probari Catholicum. 253.d.257.b.c
Communio peregrina quæ ſit. 119.e.120.
Communione percepta, aquam bibere, vel paſtillum deguſtare. Chryſoſtomus accuſatus. 170.a
Communionem Porphyrij vitant Antiocheni. 258.a
Comparatio longè diſcrepans Vigilantij cum Patribus ſanctis. 253.e.254.a
Concilium Alexandrinum contra errores Origenis. 85.b.c.d
Concilium Alexandrinum cōtra Neſtorium ſub Cyrillo. 555.b.c. eius epiſtola Synodalis. c.d. alia Synodi acta. 556.e
Concilium Antiochenum de libris Theodori. 664.
Concilium Antiochenum ſub Ioanne. 636.b.c in eo damnatur Neſtorius. c.d
Concilium Armenum contra Neſtorianos & ſcripta Theodori Mopſueſteni. 663.a
Concilium Chalcedonenſe paſſum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopſueſteni. 664.d.665.b
Concilium Cirtenſe quando celebratum. 339.e.340.341.a.b
Concilium Carthaginenſe tertium. 39.b.c. dicendum eſſe ſecundum. 39.d.e. Concilij huius canones. e.40.a
Concilium Carthaginenſe quartum poſitum loco quinti. 62.e
Concilium Carthaginēſe quartū dictum quintum: 52.e.53.a
Concilium Carthaginenſe prouinciale ſub Anaſtaſio. 128.c.d
Concilium Carthaginenſe generale. 129.b.c.d
Concilium Carthaginenſe aliud item generale. 180.c.d
Concilium Carthaginenſe aliud. 220.e.221.a
Concilium Carthaginenſe habitum tempore vnitatis. 32.c.d.e
Concilium aliud Carthaginenſe. 257.c
Concilium aliud Carthaginenſe. 273.d
Concilium Carthaginenſe ad deprimendos vanos rumores hæreticorum. 273.c.d
Concilium Carthaginenſe contra Donatiſtas. 305.e.306.a
Concilium Carthaginenſe, in quo Cæleſtius erroris damnatus. 343.c.d
Concilium Carthaginenſe aduerſus Pelagianos. 389.c.d.e
Concilium Carthaginenſe ſub Zoſimo Papa in cauſa Pelagij & Cæleſtij. 417.c
Concilium Carthaginenſe ſub Bonifacio Papa. 455.b.c.d
Concilium in Cypro agitur ab Epiphanio, in quo damnantur errores Origenis. 147.d
Concilium Conſtantinopolitanum in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. 121.d
Concilium luctuoſum Ioannis Chryſoſtomi cum ſuis quadraginta Epiſcopis. 170.e.171.a
Concilium Conſtantinopolitanum contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.b.c.d
Concilium Conſtantinopolitanum poſt reditum Ioannis Chryſoſtomi ſexaginta Epiſcoporum, in quo redduntur caſſa quæ acta eſſent in Synodo ad Quercum dicta. 177.e. habitum ne hoc verè fuerit. 177.e.178.a
Concilium Conſtantinopolitanum ſub Proclo. 692.c.d
Concilium Dioſpolitanum, ſiue Liddenſe, in quo abſolutus eſt Pelagius. 374.a.375.a.376.
Concilium Dioſpolitanum damnat errores Pelagij. 375.c.d.e. 376.
Concilium Epheſinum ſub Ioanne Chryſoſtomo. 123.c.d.e
Concilium Epheſinum Oecumenicum. 570.a.b Vide, Epheſinum Concilium.
Concilium in Gallia, ex quo S. Germanus miſſus in Britanniam. 531.e.532.a.b
Concilium in Macedonia ſub Innocentio Papa. 369.c
Concilium Mileuitanum in Numidia. 163.e.164.a eius Acta. ibid.e.165.a
Concilia Mileuitana duo. 164.a.b. eadem confuſa. c.d
Concilium Mileuitanum contra Pelagium. 389.c.d., 390.c.d numerus Epiſcoporum qui ad illud conuenere. 392.c.d Geſta in eo. 392.e.393. litteræ ex eo ad Innocentium Papam. 392.e.393.a
Concilia plurima Orientalium damnantia duodecim Cyrilli capitula. 652.a
Concilium contra Maſſalianos in Oriente. 515.d.e
Concilium Oecumenicum petunt Pelagiani. 452.b.c
Concilium Oecumenicum in cauſa Neſtorij curatur per Theodoſium Imperatorem apud Cæleſtinum Papam. 558.e.559.
Concilij Oecumenici Acta Romanus Pontifex irritat. 595.d.e
Concilium Ptolemenſe in Libya, præſidente Syneſio. 331.c.d
Concilium ad Quercum collectum à Theophilo, in quo damnatur Ioannes Chryſoſtomus. 171.c.d.e. tempus eius. 178.a.b
Concilium Rauennæ in cauſa ſchiſmatis Bonifacij & Honorij. 443.c.d.444.e.445.a
Concilium Regienſe in Gallia. 692.d
Concilium Romanum in cauſa Chryſoſtomi. 227.c.d
Concilium Romanum in cauſa Sixti Papæ. 654.e.655.a
Concilium Romanum contra Neſtorium. 544.e.545.a
Concilium Romæ habitum in die natali Sixti Papæ. 649.d.e
Concilium Sardicenſe improbat canonem Concilij Antiocheni Arianorum. 180.a
Concilij Sardicenſis controuerſia obiter oborta in Africa. 340.d.e
Concilium Spoletinum indictum. 445.b. cur deſiit celebrari. 446.b
Concilium Taurinenſe. 39.a.b. quid ibi actum. ibidem.
Concilium Telenſe, ſiue Teleptenſe. 425.c.d
Concilium generale indicitur Theſſalonicæ in cauſſa Ioannis Chryſoſtomi. 227.d.e
Concilium Toletanum primum. 235.c.d.e. damnat ſectam Priſcilliani. 236.d.e.237.
Concilia duo Toletana, alterum ſub Anaſtaſio, alterum ſub Innocentio. 235.d.e. 236.a.b.c
Conciliorum collector corrigitur. 39.d.e
Conciliabulum ſchiſmaticorum Epheſi. 586.d.e. quid in eo aduerſus Cyrillum, Memnonem, & alios. 588.a.b. redditum irritum. 591.d.e
Conciliabulum Donatiſtarum. 364.e.365.a.
Concordia qualiter pingi ſolita. 145.c

Concionantur duo Epiſcopi in eadem eccleſia, alter poſt alterum. 640.d.e.641.c.d.e
Concionari in medio eccleſiæ cœpit Ioannes Chryſoſtomus. 261.b
Concurſus & accurſus populorum Ioanni Chryſoſtomo proficiſcenti in exilium. 202.b.c
Conditiones implendæ antequam quis ab excommunicatione abſoluatur. 279.d
Conditiones liberaliſſimæ oblatæ ab Epiſcopis Catholicis Donatiſtis. 319.b.c.d.320.d.e
Confeſſio, vbi reliquiæ conditæ ſunt, cum feneſtella, ſeu foramine. 396.b.c
Confeſſio S. Petri ornata à Valentiniano Imperatore. 693.e. 694.a
Confeſſoribus alimenta præſtanda. 67.e
Conflictus inter Ioannem Chryſoſtomum & Gainam. 111.b.c.d.112.a
Confugientes ad eccleſiam abſtrahit Eutropius. 68.b.c.d. qui dat pœnas. 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d
Confugientem ad eccleſiam abſtrahi iubentem Auguſtinus redarguit Bonifacium. 488.a.b
Confugientes ad eccleſiam rapientes, diuinam ſenſere vindictam. 20.a.61.c.d
Confugientes ad eccleſiam ne abſtrahantur, petunt ab Imperatore Africani Epiſcopi. 99.c.d
Confugit ad eccleſiam Stilicho, qui reos olim inde vi abduxerat. 271.d.e
Coniugium ante baptiſmũ conſtituere bigamiam. 239.e
Conſecrationis virginum ſolemnes ritus. 358.c
Conſiſtorium habitum in baſilica S. Clementis in cauſa Cæleſtij hæreſiarchæ. 406.c.d
Conſtans tyrannus aduerſus Honorium excitatur. 326.d extinctus. 327.a.b.c.d.328.b
Conſtans filius Conſtantini ex monacho factus Cæſar occiditur. 328.b.c
Conſtantia Romanæ feminæ à Gothis captæ. 301.c.d.e
Conſtantius Magiſter militum quid in Herotem Epiſcopum Arelatenſem. 349.c
Conſtantius dux exercitus Honorij contra tyrannos. 327.c.d.e. 328.a
Conſtantius dux pellit Gothos è Galliis. 363.e
Conſtantius intrudit Patroclũ in ſedem Arelatenſem. 349.e
Conſtantius creatur Auguſtus. 470.e
Conſtantius Auguſtus ex Galla Placidia generat Valentinianum. 439.e
Conſtantius Auguſtus reliquias idololatriæ proſterni iuſſit. 471.e
Conſtantius Auguſtus de temeritate Eulalij certior redditur. 446.b.c. quid decernat in eum. 447.a
Conſtantij Auguſti lex contra Pelagianos. 471.a
Conſtantius diaconus Antiochenæ eccleſiæ eligendus in Epiſcopum. 202.d.e. fugatur ab inuaſore eius ſedis Porphyrio. e
Conſtantius presbyter venit ad Ioannem Chryſoſtomum Cucuſum. 216.c.d
Conſtantij ſcriptoris rerũ S. Germani fides certa. 531.e.668.d
Conſtantius Vicarius grauia paſſus à Pelagianis. 424.e
Conſtantinus dux ab Attalo in Africam miſſus occiditur. 293.b
Conſtantinus tyrannus in Britannia tempore Honorij Imperatoris. 264.d
Conſtantinus tyrannus aduerſus Honorium. 326.d. extinctus. 327.a.b.c.d.e. 328.b
Conſtantina prima ſedes Numidiæ. 167.b.c
Conſtantiniana baſilica ornata à Sixto Papa. 694.b.c
Conſtantinopolis terræmotu concuſſa. 21.a
Conſtantinopolim perterret ignis ſuper eam imminens. 20.e. 21.a
Conſtantinopolis dira grandine afflictata ob ſcelus in Ioannem admiſſum. 220.b
Conſtantinopolis dicta Vrbs Mariæ. 176.e
Conſtantinopoli cædes facta in Eccleſia. 568.d.e
Conſtantinopolis periclitatur ſub Gaina. 112.b.c
Conſtantinopolis cuſtodita ab Angelis. 112.c
Conſtantinopoli ſubuertendæ à Gaina Deus miro modo ſuccurrit. 112.c.d.e
Conſtantinopolis triduanum incendium paſſa Dei vindicta. 652.b.c.d
Conſtantinopolitanus clerus eiectus cauſa Chryſoſtomi reſtituitur. 177.e
Conſtantinopolitani clerici in carcerem coniecti cauſa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.e
Conſtantinopolitani clerici quid paſſi à Neſtorio. 539.d
Conſtantinopolitani clerici non communicantes Attico in Arabiam amandati. 246.b.c
Conſtantinopolitanum clerum Innocentius Papa litteris conſolatur. 210.b.c
Conſtantinopolitanus clerus citatur ad Synodum. 172.b
Conſtantinopolitanum Concilium à Theophilo congregatum ad Quercũ, ex quo citatur Ioannes Chryſoſtomus. 171.c.d
Conſtantinopolitanum Concilium quadraginta Epiſcoporum à Ioanne collectum. 170.d.e.171.
Conſtantinopolitanum Concilium in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. 121.d.122.
Conſtantinopolitanum Concilium contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.b.c.d
Conſtantinopolitanum Concilium ſexaginta Epiſcoporum poſt reditum Ioannis, reddit irrita contra ipſum facta in Synodo à Theophilo congregata. 177.e.178.a
Conſtantinopolitanum Concilium ſub Proclo. 692.a
Conſtantinopolitanam eccleſiam perturbant venientes ex Aegypto Origeniſtæ. 114.e.117.c.d.e
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ornamentorum indiculus allatus Romam ad Innocentium Papam. 207.e
Conſtantinopolitana Eccleſia duos paſſa ignauos & imperitos ſucceſſores poſt doctiſſimos & ſanctiſſimos viros. 199.c
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diaconiſſæ iuſſæ communicare cum Arſacio ſub pœna auri librarum ducentarum. 206.c
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ iura dilatat Theodoſius. 484.e
Conſtantinopolitanus in locum Neſtorij iubetur eligi Epiſcopus Maximianus. 613.d.e.614.a
Conſtantinopolitanæ feminæ inimicæ Ioannis Chryſoſtomi quæ fuerint, quæve ſtudioſæ eiuſdem. 169.b
Conſtantinopolitani monachi quid paſſi à Neſtorio. 539.a.b eorum commendata modeſtia. ibidem.b.c
Conſtantinopolitanus populus liberatus ab imminenti domus ruina. 21.e
Conſtantinopolitanus populus in Eutropium infenſiſſimus placatur à S. Ioanne Chryſoſtomo. 76.e.77.78.79.
Conſtantinopolitanus populus perterritus ſignis in aëre apparentibus, & ad pœnitentiam conuerſus. 114.b.c.117.b
Conſtãtinopolitanus populus laudatus à Ioãne Chryſoſt. 125.a
Conſtantinopolitanus populus concitatus contra Seuerianum. 144.e.145.a
Conſtantinopolitanus populus fugatus ab eccleſia agit Paſchale feſtum in campo. 191.c. vbi paſſi irruentes milites. ibid. 192.a
Conſtantinopolitanus populus agens in eccleſia vigilias trucidatur. 191.d.e
Conſtantinopolitanus populus tumultuatur ob damnationem Ioannis Chryſoſtomi. 176.b.c.d.e
Conſtantinopolitani populi lætitia de reuocato Ioanne Chryſoſtomo. 177.a.b.c
Conſtantinopolitanum populum periclitantem Ioannes Chryſoſtomus liberat. 197.b.c
Conſtantinopolitanus populus cuſtodit Ioannem Chryſoſtomum. 197.a
Conſtantinopolitani populi luctus ob Ioannem Chryſoſtomum. 200.a.b

Conſtantinopolitanus populus coire prohibitus legibus Arcadij Imperatoris. 202.a
Conſtantinopolitani populi mæror cùm ſubſtitutum Ioannis vidit Arſacium. 199.d.e
Conſtantinopolitanus populus recuſans communicare cum Arſacio dira patitur. 203.e.204.a
Conſtantinopolitani ſeparant ſe à Neſtorio. 538.a. quid iidem in Theodoſium clamarint ob Neſtorium. 538.d
Conſtantinopolitanus populus veneratur vincula S. Petri. 681.e
Conſtantinopolitanus populus vrget reſtitutionem corporis S. Ioannis Chryſoſtomi. 675.e
Conſtitutum de eccleſia quid ſignificet. 401.e
Conſulatus Eutropij è Faſtis deletus. 74.d
Conſulatus error corrigitur. 345.b
Conſulatus error in Cirtenſi Concilio. 341.a.b
Conſulatus error corrigitur. 384.c.d
in Conſulibus creandis Romæ auita ſuperſtitio viget. 292.c.d
Conſultationes ad Apoſtolicam ſedem frequentiſſimæ. 222.d.e
Contentio turpis in eccleſia inter Orthodoxos. 114.e.115.a
Controuerſia de Canone Antiocheno. 189.e.190.a
Controuerſia exorta inter Paulum & Dioſcorum Epiſcopos Cyrenenſes de eccleſia in monte ædificata. 316.a.b.c
Contubernia feminarum clericis à S. Ioanne Chryſoſtomo vetita. 66.c.e
Conuentus Ioannitarum prohibiti etiam extra vrbem Conſtantinopolitanam. 202.b
Conuerſio barbarorum diuerſorum. 22.e.23.a.b.c.24.a.b
Conuerſio Iudæorum inſulæ Minoricenſis. 432.433.& ſeqq.
Conuerſionis hæreticorum veræ indicium. 547.e
Conuiuium exhibere viris illuſtribus recuſauit S. Martinus, Ambroſius contrà. 105.a
Corinthus à Gothis exciditur. 7.e
Cornelius Epiſcopus Forocornelienſis ſanctitate celebris. 652.b
Corona cælitus miſſa ſuper Arcadij caput in nũmo quid ſignet. 10.e.11.a.b
Corrigendi hæretici Imperatoria auctoritate. 232.a
Creſcentiana baſilica ab Anaſtaſio Papa erecta. 159.c
Creſconius confugiens ad eccleſiam, abducitur per milites Stilichonis. 20.a
Creſconius Epiſcopus interfuit Concilio Teleptenſi. 425.d
Creſconius Donatiſta Epiſcopus pueriliter altercatur de nominum deriuatione. 235.a.b
Creſconius Donatiſta confutatur à S. Auguſtino. 234.d.e
Creſconius Epiſcopus Donatiſta quid in Catholicos. 234.b.c
Creſconius Epiſcopus Donatiſta inuidens proſperitati Orthodoxorum excitatur in illos. 234.b.c.d
Cretenſes Iudæi ſeducti ab impoſtore reſipiſcunt. 643.e.644.a.b
Crimen maieſtatis eſſe infringere iura Eccleſiæ. 267.b
Criſpinus Epiſcopus Calamenſis Donatiſta dirus perſecutor. 56.a
Criſpinus Epiſcopus Donatiſta diſputat cum Poſſidio Epiſcopo Calamenſi. 183.b
Criſpinus Epiſcopus damnatus appellat Imperatorem. 182.c.d.e. pro eo intercedit Poſſidius. e
Criſpinus rebaptizat inuitos in fundo Imperatoris. 183.d
Criſpinus Epiſcopus Donatiſta quid in Poſſidium. 182.a.b
Criſpion archidiaconus Epiphanij. 151.c
Cruce ornantur capita Regum. 3.b.c
Cruce ſignatum Arcadij numiſma qua occaſione. 11.b.c.d
Cruces in veſtibus viſæ ſunt Arcadio. 11.c.d
Crux victoriæ ſignum. 11.d
Crucis ligni ſolemniter Paſchali tempore oſtendendi vetus conſuetudo. 27.b.c
Crucis lignum extinguit ignem. 27.d.e
Crucis lignum à Melania Paulinus accepit. 27.a.b
Crucis ligno Hieroſolymis cuſtos præfici ſolitus presbyter. 71.a
Crucis ſigno præuio proceſſiones agi ſolitæ. 71.d.137.c.d. 140.e.203.b
Crucibus argenteis vtuntur etiam Ariani in proceſſionibus. 125.d.e
Crucis virtute idolum Veneris fractum. 137.b.c.d
Crucis formam eccleſiæ conſtruendæ reddere debent. 140.c
Crucis Exaltationis feſta dies. 143.a
Crux conculcata à ſectatoribus Porphyrij ſedis Antiochenæ inuaſoris. 203.b
Cruce ſignantur qui conuertuntur ad fidem. 433.b
Crux Chriſti ne pingatur humi. 515.c
Cruce ſignatus nummus datus S. Genoueſæ à S. Germano. 521.b
Crux gemmata mittitur à Theodoſio Hieroſolymam. 681.a
Cruciamenta à Perſis illata Chriſtianis diriſſima. 476.a.b
Cteſiphon inſurgit aduerſus Pelagianos, & S. Hieronymum excitat. 330.d
Cucuſum exilio præſcriptum Ioanni Chryſoſtomo. 199.a.b
Cucuſum oppidum aſperrimum. 212.a. in Cilicia ſitum. ibid.
Cucuſi Epiſcopus Adelphius. 215.e
Cucuſum vndique confluunt fideles ad S. Ioannem Chryſoſtomum. 216.c.d
Cugas dux barbarorum vnà cũ ſuis fulmine ictus. 500.a.b.c.e
Cultum ſanctorum Catholica Eccleſia ſemper prædicauit. 252.c.d
Cultum ſanctorum Vigilantius impugnat. 252.b.c
Cultus ſacrarum martyrum reliquiarum in Africa tempore Auguſtini celeberrimus. 395.c.d
Curatores Imperij Orientalis. 269.c.d

D.

DAci credunt Chriſto. 23.b
Dacorum Epiſcopus Nicetas. 23.b.c.d
Dæmon pugnat pro Marcionitis. 495.e
Dæmon aduerſatur S. Melaniæ Conſtantinopoli. 659.b.660.a
Dæmon quomodo ſacræ virgini illuſit. 660.e.661.a.b
Dæmones torquentur à S. Ambroſio. 36.b
Dæmones pulſi per reliquias ſanctorum martyrum. 369.d
Dæmones prænuncij aduentus S. Germani in Britanniam. 666.b.c
Dalmatius Archimandrita ſtrenuè agit pro Patribus Epheſi tyrannicè detentis. 599.b.c
Dalmatius ordinatus Epiſcopus Cyzicenus. 504.b
Damaſus Papa ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Damnatio Epiſcopi reuocari non debet niſi à maiori numero. 189.d.e
Damnatorum ad inferos pœnas temporarias dixerunt Origeniſtæ. 368.d
Damnati cùm ducerentur ad ſupplicium, ne abſtraherentur à monachis, vel clericis, lege vetitum. 69.b.c
Danielis Orientalis Epiſcopi ordinatio perperam facta. 522.d
Daniel legatus ex Concilio Alexandrino Conſtantinopolim. 557.e
Decretum damnationis Origenis errorum promulgat Anaſtaſius Papa. 108.e
Defenſores Eccleſiarum petiti. 53.a
Demetrias virgo cum matre & auia fugit in Africam. 302.d.e. 303.a
Demetrias capta à Gothis. 303.d
Demetrias quo anno accepit à ſancto Hieronymo litteras. 363.b.c
Demetriadis virginis egregium facinus in abdicatione ſæculi. 357.c.d.e
Demetrias monaſticum habitum induit. 357.e
Demetriadis exemplo mirè auctus virginum ſacrarum numerus. 358.b
Demetriadis ingens dos collata pauperibus. 358.c

Demetrias profecit ex S. Auguſtini ſcriptis. 359.a
Demetriadem celebrat S. Proſper, data ad eam epiſtola. 359.e
Demetriadem etiam Pelagius hæreſiarcha laudare aggreſſus eſt propinans cum epiſtola hæreſin. 359.e. 360.a.b
Demetrius Epiſcopus Peſinuntis cum collegis miſſus à Ioanne Chryſoſtomo ad Theophilum. 171.d. quam malè habitus. 175.e
Demetrius Epiſcopus datam epiſtolam ab Innocentio Papa ad Ioannem Chryſoſtomum diuulgat in Oriente. 196.c
Demetrius Epiſcopus legatus S. Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 192.e. 193.d
Demetrius Epiſcopus iterum venit Romam ad Innocentium Papam. 208.c
Demetrius Epiſcopus profectus cum legatis Apoſtolicæ ſedis Conſtantinopolim quanta paſſus. 245.a.b
Demetrius Epiſcopus in Oaſim relegatus. 245.d. in via quæ paſſus. 246.d
Deus cur ſanctos ab impiis neci tradi permittat. 308.e. 309.a
Deus vltor in perſecutores Ioãnis Chryſoſtomi. 219.d.e.220.a
Deus in Principes cõmouetur, qui Dei ſeruos prouocant. 220.d
Deus pugnat mirando modo pro Theodoſio religionis obſeruantiſſimo. 499.e. 500.a.b
Dei conſilium in reuelatione reliquiarum S. Stephani. 374.d
Dei magna potentia Rhadagaiſus victus. 243.b.c
Deorum cultus rurſum vetitus. 5.b.c
Deorum ope ſaluatæ finguntur Athenæ. 7.d.e.8.a.b
Deorum cultus eo anno penitus ablatus, quo Chriſtianam religionem delendam Gentiles prædixerant. 49.a.b.d
Deorum cultum penitus tolli curant apud Imp. Epiſcopi Africani. 53.b
Deorum templa iuſſa claudi ab Arcadio Imperatore. 73.e. 74.a
Deorum templa lege Honorij iuſſa dirui. 91.c.d.e
Deorum templa Romæ proſternuntur. 98.a.b
Deorum templa quæ erant Gazæ. 138.a. eadem Chriſtiani cum militibus diruunt. b
Deorum templorum ornamenta ſublata ad redimendam ab Alarico pacem. 281.a
Deorum cultus Romæ à barbaris tollitur. 281.c
Deorum cultum per Rhadagaiſum reſtituendum optabant Pagani Romæ. 242.d.e
Deorum aræ iuſſæ deturbari. 275.a
Deorum templa, quæ reliqua eſſent, proſterni iuſſa, Conſtantio Auguſto imperante. 471.d.e
Deorum cultus rurſus pullulat & inualeſcit, ſed lege Theodoſij exciditur. 682.e.683.a
Deorum cultores Theodoſij lege coerciti. 490. d.e
Dij conſulti Romæ ſub Attalo tyranno. 293.c. eis credens Attalus decipitur. d
Deriſores monachorum deridentur. 59.b
Deſertores Catholicæ fidei qui eſſe ſoleant. 166.d
Deſiderius & Riparius auctores extitere S. Hieronymo, vt ſcriberet aduerſus Vigilantium. 280.
Detractores ſanctorum graui pœna à Deo puniti. 36.e.37.a
Dexter Præfectus hiſtoriam ſcripſit. 16.e
Diaconi vnde ſuperbire cœperunt. 161.b
Diaconi dedignabantur ordinari presbyteri. 161.b.c
Diaconorum faſtus vbique depreſſus. 161.b.c
Diaconi ſtant, ſedent presbyteri. 160.b
Diaconi Eccleſiæ Romanæ ſupergredi conati presbyteros. 159.e. vnde eis tanta ſuperbia. 160.a
Diaconorum Romanæ Eccleſiæ munera. 160.e
Diaconi vſurpantes ſibi munera ſacerdotum. 159.e.160.a
Diaconiſſæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ iuſſæ communicare cum Arſacio ſub pœna librarum auri ducentarum. 206.c
Diadema foris deponit Imperator, antequam ingrediatur eccleſiam. 569.e
Dictinius, Epiſcopus Aſturicenſis egregia ſanctitate præclarus. 239.b. eius in Concilio Toletano profeſſio contra ſectam Priſcilliani. 236.d.e.237.a.b.c. eiuſdem memoria anniuerſaria in Hiſpaniis colitur. 239.b
Didymus illuſtrator Periarchon Origenis. 150.c
Diei Iudicij tempus aduenisse à nonnullis creditum. 469.a.b.c
Diœceſi omnium Orientalium præeſſe Epiſcopus Alexandrinus volebat. 692.a.b
Diodorus Tarſenſis magiſter Neſtorij. 526.e. eius hæreſes. 527.a
Diodorus Tarſenſis pro Theodoro aliquãdo vſurpatus. 527.b.c
Diodorus Tarſenſis qualis fuerit, ex eius ſcriptis poſt obitum cognitus eſt. 527.b.c
Diodori Tarſenſis libri produntur in lucem. 662.d.e confutantur à S. Cyrillo Alexandrino. 663.c
Dionyſius & Paulus legati ad Theophilum à Cyrenenſibus de electione Syneſij. 314.b
Diophantus presbyter Antiochenus vexatus à Porphyrio ſedis eius inuaſore. 202.e
Dioſcorus diaconus Apocriſarius Conſtantinopoli ſub Proclo. 692.a.b
Dioſcorus monachus Origeniſta nauigat cum ſuis Conſtantinopolim. 114.e.117.c
Dioſcorus monachus Origeniſta quando mortuus. 175.d. falſa illi tributa miracula. e
Dioſcorus in Theodoretum incenſus. 692.b
Dioſpolitanum Concilium in Palæſtina, in quo Pelagius eſt abſolutus. 374.a.375.a.b.c
Dioſpolitanum Concilium damnat errores Pelagij. 375.e. 376.a.b.c
Dynatus Nicopolis Epiſcop. accipit litteras à Cyrillo. 648.e
Diptycha quæ ſint. 555.b
Diſceſſio Ioannis Chryſoſt. ab Eccleſia Conſtantinop. 197.b.c
Diſputatio Auguſtini cum Paſcentio Comite. 487.a.b
Diſputatio Auguſtini cum Maximino Ariano. 487.d.e
Diſputatio Auguſtini cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Diſputatio Auguſtini cum Emerito. 426.b.c
Diſputatio de canone Antiocheno. 189.e.190.a.b
Diſputatio Criſpini Donatiſtæ cum Poſſidio Epiſcopo Calamenſi. 183.a.b
Diſputatio S. Germani cum Pelagianis in Britannia. 533.a.b
Diſputatio Iuliæ Manichææ cum S. Porphyrio. 179.b.c.d.180.
Diſputationes de religione prohibet Honorius Imperator. 276.a
Diſſenſio inter ſanctos viros. 118.d.e
Diſſenſio inter ſanctos Epiphanium & Ioannem Chryſoſtomum. 146.c. 147.a
Doctores Eccleſiæ miraculis illuſtrati. 37.a
Dominædius cur dictus S. Felix. 19.d
Dominicus Pinellus Cardinalis Archipresbyter S. Mariæ Maioris. 693.e
Dominico die quæ humani iuris officia carceratis præſtanda ſanxit Honorius Imperator. 284.b
Domitianus presbyter Romam venit ad Innocentium afferens Acta publica Iudicum contra Ioannis Chryſoſtomi ſectatores. 206.c
Domnus, & Domna, harum vocum priſtinus vſus. 396.d
Domnus Epiſcopus inuiſit S. Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi exulantem. 216.d.e
Domnus nepos Ioannis Epiſcopi Antiocheni recedit ab eremo. S. Euthymio inuito. 635.c.636.
Domnus creatus Epiſcopus Antiochenus. 672.d.e. conuenit Simeonem Stylitam. e
Domus Caryæ corruit. 21.e
Donatianus Epiſcopus præfuit concilio Telepteſi. 425.c.d
Donatus Afer Ambroſio detrahens à Deo punitus 36.e
Donatus diaconus Donatiſta graſſatur cum Circumcellionibus. 338.d
Donatus Epiſcopus Donatiſtarum in puteum ſe coniecit. 365.b.e

Donatus Proconſul in Africa. 275.e. 276.a
Donatum Proconſulem Africæ S. Auguſtinus pro Donatiſtis interpellat. 51.1
Donatiſtæ negotium faciunt S. Auguſtino de ordinatione ipſius. 14. a. b
Donatiſtæ quid in Reſtitutum presbyterum. 50.c.d.337.e
Donatiſtæ ſæuiunt in Catholicos. 50.b.c
pro Donatiſtis rogat magiſtratus S. Auguſtinus. 50.d.e.51.a
Donatiſtarum crudelia facta in Epiſcopos & clericos Africanos. 51.b.c
Donatiſtæ occidere moliuntur S. Auguſtinum. 51.d.e. 52.a
Donatiſtæ decipere nituntur Catholicos falſis reuelationibus & viſionibus. 52.d.e
Donatiſtæ præualent potentia Optati Gildoniani. 54.e.55.a.e. 56.a
Donatiſtæ perſecutores coerciti pœna librarum quinque auri. 99.c.d
Donatiſtæ lege Honorij dedecori expoſiti. 105.c
Donatiſtæ infamati reſcripto à Iuliano Apoſtata olim obtento. 105.c
Donatiſtæ adulati ſunt olim Iuliano Apoſtatæ. 105.e
Donatiſtarum vnitas cum Eccleſia Catholica tractatur ab Anaſtaſio Papa. 129.b.c.d
Donatiſtarum Acta perquirenda à Iudicibus, decretum eſt ab Epiſcopis. 129.e
Donatiſtas eſſe conuincendos publicis Actis decretum. 129.e
Donatiſtis indulgentia procurata per Africanos à Romano Pontifice. 129.e.130.
Donatiſtæ conueniuntur legationibus Epiſcoporum. 130.a.b.c
Donatiſtæ conuincendi ex Actis ipſorum cum Maximianiſtis. 129.c.d.e. 130.a.b
Donatiſtis reuerti ad Eccleſiam volentibus indulgentia conceſſa ab Anaſtaſio Papa. 130.d.e
Donatiſtæ Epiſcopi qualiter recipiendi à Catholicis. 130.d.e
Donatiſtæ excluſi legibus Imperatorum à priuilegiis conceſſis clericis. 131.a.b
Donatiſtas adiens iuuenis immane ſcelus perpetrauit. 166.c
Donatiſtæ quibus verbis iuſſi ſunt conueniri à Catholicis. 181.c.d
Donatiſtæ conuenti à Catholicis malè eos habuerunt. 181.e. 182.a
Donatiſta Epiſcopos Criſpinus conuentus à Poſſidio, quid in eum. 182.a
Donatiſtæ inuitos rebaptizant. 183.d
Donatiſtarum minæ in Catholicos. 184.b
Donatiſtæ ſinguli Epiſcopi fruſtra conuenti à Catholicis. 184.b
Donatiſtæ cõpelluntur ſoluere pœnam legibus ſtatutam. 183.d. pro ipſis agunt Epiſcopi Catholici. d.e
Donatiſtæ coercendi mulcta decem librarum auri, & aliis pœnis. 221.d.e
Donatiſtæ ſpernunt leges Imperatoris. 23.b
Donatiſtarum complures vniti Eccleſiæ Catholicæ. 231.e
Donatiſtæ redeuntes ad Eccleſiam gratias agunt de ſeueriori cum eis adhibita diſciplina. 132.b.c
Donatiſtæ quibus tenebantur vinculis ne redirent ad Catholicam vnitatem. 232.c.233.d
Donatiſtæ quomodo coerciti legibus Imperatoris ad vnitatem cum Orthodoxis reuerſi. 232.a.233.b
Donatiſtæ refugientes vnitatem ſæuiunt in Orthodoxos. 233.d
Donatiſtæ obſtinati reclamantes non eſſe cogendos hæreticos vel ſchiſmaticos legibus Imperatorum. 234.b
Donatiſtarum graſſatio in eccleſiam facta, & in miniſtros eius. 229.d.e
Donatiſtæ quæ crudeliter in Maximianum Epiſcopum Bagaienſem perpetrarunt. ibidem.
Donatiſtæ quæ commiſerunt in ſeruum Epiſcopum. 230.b
Donatiſtæ noua ſanctione Honorij Imperatoris perſtricti. 230.c.d.e. 231.
Donatiſtæ rectiùs dicendi Donatiani ex Creſconio. 235.a.b
Donatiſtæ legibus Honorij iterum exagitati. 267.b.c
Donatiſtæ ſparſerunt in vulgus, occiſo Stilichone, cauſam Orthodoxorum eſſe collapſam. 273.c
Donatiſtæ Catholicos occidunt Epiſcopos. 273.c.d
Donatiſtæ nouis Honorij Imperatoris legibus exagitati. 274.d.e
Donatiſtis conceſſæ ab Honorio ob metum ſuo ipſorum arbitrio viuendi licentia. 306.a.b
Donatiſtæ nouis Honorij edictis compeſcuntur. 306.c
Donatiſtas per publicam Collationem ad vnitatem Catholicam inducere Honorius Imperator laborat. 306.c.d
Donatiſtarum iterata ſcelera aduerſus Orthodoxos. 307.b
Donatiſtæ quæ in Reſtitutum presbyterum & Innocentium perpetrarunt. 50.c.337.e
Donatiſtæ publica Collatione tractant cum Catholicis. 317.e. 318.319.
Donatiſtis indulgentiſſimus Marcellinus. 317.e
Donatiſtæ vocati per Tractorias ad Collationem. 318.b
Donatiſtæ veniunt Carthaginem ad Collationem. 314.b.c
Donatiſtarum Epiſcoporum numerus venientium ad Collationem. 318.c.d.322.d.e
Donatiſtæ magna iactantia oſtentant ſua etiam mendaciter. 318.d.e
Donatiſtis quanta ſpoponderint Catholici ante Collationem. 320.c.d
Donatiſtæ ex ſuo ipſorum facto conuicti. 320.e.321.a
Donatiſtarum Epiſcopi qui electi ad diſputandum. 321.b.c.d
Donatiſtæ perſeuerabant habere ab ipſis creatum Romanum Epiſcopum, vt ſic mentiri poſſent ſe eſſe Catholicos. 321.d
Donatiſtarum prima ſubterfugia propoſita. 322.c. addunt calumnias in Catholicos iterũ de numero Epiſcoporũ. 322.d.e
Donatiſtæ quo prætextu ſedere noluerunt. 322.e. 323.b.c
Donatiſtarum mandatum refertum contumeliis recitatur in Collatione. 322.e
Donatiſtæ falſitatis conuicti de numero ſuorum Epiſcoporum. 323.a
Donatiſtæ nolunt fratres à Catholicis nominari. 323.a.b
Donatiſtæ rurſus tergiuerſantur, & exceptiones & obiectiones ingerunt. 323.c.d.e
Diſputatio de Eccleſia Catholica, vbi ſit. 323.e.324.a Vide, Controuerſia.
Donatiſtarum aliæ leues atque ridiculæ obiectiones. 324.e
Donatiſtæ ſuis ipſorum probationibus conuicti. 325.b.c
Donatiſtæ reluctantes licet, ſubſcribunt tamen Actis Collationis. 325.c.d
Donatiſtæ condemnati appellant, multis calumniati ſunt Marcellinum. 325.e. 326.
Donatiſtæ cauillati ſunt nullius eſſe roboris Acta ob ſententiam noctu latam. ibid.
Donatiſtas refractarios poſt Collationem Honorius legibus exagitat. 336.e.337.a
Donatiſtæ eccleſiis, boniſq; mulctati, & exilio. 337. a.b.c.d.e
Donatiſtæ calumnioſè arguunt Catholicos auaritiæ. 337.c.d
Donatiſtæ contumaces acrius ſæuiunt. 337.e.338.d.e
Donatiſtæ occidunt Reſtitutum & Innocentium. 337.e
Donatiſtæ Epiſcopi ſe in ignem iniecere. 365.b
pro Donatiſtis inſtanter agit apud Marcellinum Iudicem Auguſtinus. 337.e.338. a.b.d.e
Donatiſtarum calumniantium occaſione Cirtenſe Concilium indicitur. 339.e
Donatiſtarum calumniantium proditione Marcellinus occiditur à Marino. 356.e.357.a
Donatiſtæ rurſum exagitati ab Honorio Imperatore. 364.c
Donatiſtarum Epiſcopi bonis priuantur, & in inſulas relegari iubentur. 365.c
Donatiſtæ laici qua pœna ab Honorio affecti. 365.c.d
Donatiſtæ legibus Honorij perſtricti conuentum agunt, & de inferenda ſibi nece deliberant. 365.a.b

Donatiſtæ Epiſcopi ſe ipſos diuerſo modo necant. 365.b
Donatiſtarum quamplurimi poſt leges poſtremas Honorij reuerſi ad Eccleſiam Catholicam. 366.b
Donatiſtarum duritas prouocauit Vuandalos. 519.a
Donatiſtæ lege Theodoſij damnati. 524.d
Donatiſtæ ad Vuandalos deficiunt. 689.e
Dorotheus Epiſcopus Marcianopolis Neſtorianus. 586.e
Dorotheus Epiſcopus promulgator hæreſis Neſtorianæ Conſtantinopoli. 527. d.e
Dorothei blaſphemia publicè dicta. ibidem.
Dulcitius Tribunus Notarius miſſus in Africam loco Marcellini. 364.e. conſulit Auguſtinum, quid agendum cum Donatiſtis. 366.a.b
Dulcitius Tribunus obiurgatur ab Auguſtino, quod Donatiſtam Epiſcopum honorificis titulis nominaſſet. 366.c
Duces Romani exercitus poſt obitum Stilichonis. 296.d
Ducis ſuperſtitione & ſuperbia Romanus exercitus perditur. 684.e

E.

EBagnius miſſus à Theodoſio Imperatore in Africam vocare Epiſcopos ad Concilium Epheſinum. 562.a
Ebionæi hæretici auctores Neſtorianæ blaſphemiæ. 525.d.e
Ebodichus dux ſub Conſtantino tyranno. 327.e. occiditur ab Ecdicio. 328.a
Eccleſia Catholica vbi ſit, diſputatio. 323.e.324.a eam ex prauis hominibus non perire. 324.a.b eam eſſe vnam tantùm.c.d
Eccleſia haud facilè recipere debet pœnitentes hæreticos, ſed eos diu antè probandos. 411.d
Eccleſia reijcit pœnitentes hæreticos, in quibus eſt de ſimulatione ſuſpicio. 693.a.b
Eccleſiæ triumphus eſt ſuperborum humiliatio. 78.b.c
Eccleſia exaltatur, non expugnatur tribulationibus. 477.b. 481.c
Eccleſia piè vſa luminaribus. 254.b.c.d
Eccleſia orando pro diuerſis ſtatibus peccantium deſtruit Pelagianam hæreſim. 617.c
Eccleſiæ mos orare pro catechumenis. 454.d
Eccleſia Dei quando turpi agitata eſt contẽtione. 114.e.115.a
Eccleſiæ priuilegia cõfirmata ab Honorio Imp. 13.c.42.e.43.a
Eccleſiæ priuilegia ab Honorio iterum ſtabilita. 267.b
Eccleſiæ immunitas à Stilichone violata. 20.a. ſed non ſine pœna. ibidem.
Eccleſiæ priuilegia ablata à Ioanne tyranno. 489.e
Eccleſiæ priuilegia ablata à Ioanne tyranno Valentinianus reſtituit. 499.b
Eccleſiarum priuilegia irritantes pœna quinque librarum auri Imperator punit. 99.c.d
Eccleſiæ iura infringere, maieſtatis eſſe delictum Honorius Imperator lege ſanxit. 267.b
Eccleſiæ aſylum violans Stilicho compellitur fugere ad eccleſiam. 271.d.e
Eccleſiæ Defenſores petiti. 53.a
Eccleſiæ doctores miraculis illuſtrati. 37.a
Eccleſia Africana à Donatiſtis exagitata. 307.b.c.d
Eccleſia Arelatenſis, Vide, Arelatenſis Eccleſia.
Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Angelus receſſit cum Ioanne Chryſoſtomo. 197.d
Eccleſia Conſtantinopolitana cruentata ſanguine. 568.e
Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fides laudata. 627.c.d
Eccleſia Conſtantinopolitana. Vide, Conſtantinopolitana Eccleſia.
Eccleſia Hipponenſis à Donatiſtis exagitata. 307.b.c.
Eccleſia Hiſpana agitata ſchiſmate. 236.b
Eccleſia Orientalis nouis poſt pacẽ agitata turbinibus. 647.b.c
Eccleſia Romana commendatur Imperatori. 449.e
Eccleſia Romana. Vide, Romana Eccleſia.
Eccleſiam ne ingrediantur armati. 569.e
Eccleſiæ profanatio portendens mali aliquid. 568.e
Eccleſiam tradendam non eſſe Arianis, Ioannes Chryſoſtomus cum Gaina tyranno confligit. 111.b.c.d.e.112.
Eccleſia Conſtantinopoli conflagrauit. 198.a. quo caſu acciderit ignoratum. a.d.e.199.
Eccleſia Conſtantinopoli igni tradita conſumpta cum Gothis ad eam confugientibus. 112.d
Eccleſia Conſtantinopoli polluta cæde ciuium agentium vigilias. 191.d.e
Eccleſia prohibetur erigi ex lapidibus templi idoli. 140.c.d
Eccleſia templum Dei Angelis referta ſemper cùm ſacrificium incruentum offertur. 260.e.261.a
Eccleſiæ immunitatem violatam acriter redarguit Auguſtinus. 488.a.b
Eccleſiam profanans dirè punitur. 416.c
ab Eccleſia extrahere fugientes ad eã, graue facinus, & à Deo dira vindicta ſæpe punitũ. 20.a.61.c.d. id crimen incurrit Eutropius. 68.b.c.d. dat pœnas. 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d.
Eccleſiaſticæ immunitatis violatores à Deo dira vindicta puniti. 20.a.61.c.d
Eccleſiaſtica immunitas violata à Maſcizele, ſed ſuo damno. 61.c.d
Eccleſiaſticis cauſis non immiſcebant ſe Proconſules. 62.d.e
Eccleſiaſtica immunitas ab Eutropio violata. 68.b.c.d. non ſine pœna. 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d. vt conſeruetur illæſa petũt Epiſcopi ab Imperatore publica legatione. 99.c.d
Eccleſiaſtica immunitas vt ſeruetur, ne ab eccleſia quis abſtrahatur, petunt Epiſcopi Africani. 99.c.d
Eccleſiæ ornamenta diſtraxit Acacius Epiſcopus, vt hoſtes captiuos redimeret. 479.b.c
Eccleſiæ forma Crucis præſefert imaginem. 140.c
Eccleſiæ ædificandæ ſacer ritus. 140.e.145.a
Eccleſia ædificata in diœceſi aliena cedit Epiſcopo cuius eſt diœceſis. 316.a.b
Eccleſiæ ſolitæ erigi in ſanctorum memoriam, & dies feſti inſtituti. 179.a.b
Eccleſia erecta ſuper Marnion quali forma & ſtructura. 140.c.d
Eccleſia S. Sabinæ martyris in Auentino erecta. 631.e
Eccleſia à Galla Placidia Rauennæ erecta, voti ſoluendi cauſa. 669.b
Eccleſia S. Stephani erecta Hieroſolymis ab Eudocia Auguſtæ. 680.d
Eccleſia S. Stephani Vzali in Africa ab Euodio erecta, & quæ miranda ibi. 395.d.e
Eccleſiæ Vrbis intactæ à furore barbarico. 298.a.b.299.300.
Eccleſiaſticum iudicium magna deliberatione tractandum. 408.d.e.409.a
Ecdicius confugientem ad ſe Ebodichum tyranni ducem occidit. 328.a
Egnatij hiſtorici refellitur commentum. 296.a.b.c.d
Elaphius Britannus occurrit venienti S. Germano. 666.c.d eius filius curatus à ſancto. ibid.
Eleemoſynæ quando faciendæ hæreticis. 502.c.d
Eleemoſynæ ſolitæ mitti ex diuerſis Orbis regionibus Hieroſolymam. 254.e
Eleemoſynæ S. Exuperij Epiſcopi Toloſani effuſæ in Palæſtinam & Aegyptum. 250.a.b
Eleutherij coniux quid paſſa à militibus irruentibus in neophytos. 191.e
Eleutherius Epiſcopus Sebaſtiæ interfuit Concilio Dioſpolitano. 375.b
Elias Epiſcopus in Syria vnà cum aliis monet Neſtorium reſipiſcere. 553.c
Elladius presbyter Palatij extorris cauſa Ioannis. 246.c
Elpidius Epiſcopus Laodiceæ Syriæ ſtudet Ioanni Chryſoſtomo. 190.b.c

Elpidius

Elpidius Laodiceæ Epiſcopus grauia paſſus cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 246.b
Elpidij presbyteri ſeruus armatur in Ioannem Chryſoſtomum. 196.e
Eluſa oppidũ in Aquitania patria Ruffini Præfecti Prætorio. 3.e
Emeritus Donatiſtarum Cæſareæ Mauritaniæ Epiſcopus delectus ad diſputandum cum Catholicis. 321.c
Emeritus Donatiſta Epiſcopus cõtulit cum Auguſtino. 426.b.c
Enthuſiaſtæ damnati ab Epheſina Synodo. 595.a
Enthuſiaſtæ à Theodoſio Imperatore damnati. 524.d
Epheſinum Concilium prouinciale ſub Ioanne Chryſoſtomo. 123.c.d.e
Epheſinum Concilium Oecumenicum curatur per Theodoſium apud Cæleſtinum. 558.e.559.a. quando indictum.b
Epheſinum Concilium cõgregatum in eccleſia S. Mariæ. 579.e Epiſcopi ſanctitate illuſtres qui enituere in eodem Concilio Epheſino. 578.b. Epiſcoporum qui conuenere numerus. 579.e. grauia patiuntur expectando Ioannem Antiochenum incommoda. 581.b. ipſum Concilium quando cœptum. 581.b.c. miſſi quatuor Epiſcopi, iterum miſſi citare Neſtorium ad Synodum. 581.c. ſedium diſpoſitio. 581.d. Euangelium in medio poſitum. ibid. Patroni Synodi qui fuerint. 581.e. actio prima. 582.a. tertiò citatur Neſtorius. 582.d.e. lectæ ſunt litteræ Imperatoris. 583.b. & alia ſcripta ſimul cognita, & inter alia Neſtorij ſcripta ad Cyrillum Alexand.c. Cæleſtini Papæ litteræ lectæ, quibus damnauit Neſtoriũ. ibid. relatæ blaſphemiæ Neſtorij, & confutatæ ex diuina Scriptura. ibid. prolata ſententia in Neſtorium. 583.e. ad Neſtorium damnatum data epiſtola. 584.a.b fidei decretum ſtabilitum. ibid. Actio ſecunda Epheſini Concilij. 585.a. ex qua ad Theodoſium ſcripta eſt epiſtola.c. alia ad clerum Conſtantinop. ibid. Quæ ſunt ſubſecuta damnotionem Neſtorij funeſta. 585.d.e.586. Synodi litteræ omnes interceptæ. 586.a. Actio tertia eiuſdem. 587.d. Actio quarta in aduentu legatorum Apoſtolicæ ſedis. 589.d.e. Neſtorij iterata damnatio. 590.a. Actio quinta eiuſdem, ex qua miſſæ aliæ epiſtolæ ad Theodoſium & alios.b. Actio ſexta eiuſdem Concilij. 591.d. vbi acta a ſchiſmaticis nulla eſſe declarantur. ibidem. citatur Ioannes Antiochenus ad Synodum, idem cum aliis ſchiſmaticis excommunicatur. 591.e.592.a. epiſtola alia ad Theodoſium Imp. ſcripta. 592.e. alia tunc data epiſtola Circularis ad omnes Chriſti fideles. 593.a. Actio Synodi octaua de fraudibus Neſtorianorum ſub velamento Nicæni Concilij ſimplices decipientium. 594.a. Actio decima de damnatione hæreſis Pelagianæ. 594.b.c.d.e. Canones ipſius Synodi. 595.a. damnatæ aliæ hæreſes. ibid. cauſæ priuatorum in Synodo tractatæ. ibid. Synodi multiplices aliæ Actiones & incertæ. ibidem. quid Iuuenalis tunc tentauit arripere. 595.c.d.e. Synodi aliæ litteræ ad Imperatorem, quibus miſſionem petit. 596.b.c.d
Epheſiorum erga Deiparam ſtudium. 584.e
Epheſij quo triumpho exceperunt Patres, damnato Neſtorio. 584.d
Epheſini Concilij Epiſcopi renuunt dare fidei profeſſionem Ioanni ſubdolè petenti. 603.e.604.a.
Epheſinum Concilium Orthodoxorum ſeptem legat Epiſcopos Conſtantinopolim. 607.c
Epheſinum Concilium legationem miſit ad Cæleſtinum Papam. 615.d
Epheſini Concilij querela apud Theodoſium Imp. de carcere Cyrilli & Memnonis. 602.e
Epheſinorum Actorum facta poſtea confuſione, Pelagianæ hæreſis probatio perperam tributa œcumenicæ Synodo. 589.b
Epheſinum Conciliabulum ſchiſmaticorum quale. 587.d.e. 588.a. damnat Cyrillum atque Memnonem. 588.a.b ſtabilit hæreſim Pelagianam. 589.a.b.c. idem redditum poſtea irritam à Patribus Catholicis. 591.d.e
Epigonius & Vincentius Epiſcopi legati à Concilio Carthaginenſi ad Imp. pro ſeruanda Eccleſiaſtica immunitate. 99.c.d
Epiphanius Conſtantiæ Cypri commouetur à Theophilo Alexandrino aduerſus Origeniſtas. 88.c.d
Epiphanij epiſtola ad S. Hieronymum de Origeniſtis. 88.e. 89.a
Epiphanius falſo accuſatus hæreſis Anthropomorphitarũ. 115.e
Epiphanij cum Ioanne Chryſoſtomo diſſenſio. 146.e.147.a
Epiphanius celebrat Concilium in Cypro, & damnat errores Origenis. 147.c.d
Epiphanius falſo accuſatus dicitur de ordinatione diaconi. 147.d.e
Epiphanius pergit Conſtantinopolim. 147.c
Epiphanius recuſat communicare cum Ioanne Chryſoſtomo. 147.e.148.a
Epiphanius cum Theotimo Epiſcopo Scythiæ diſceptat. 148.a
Epiphanius ſanctitatem reueretur Ioan. Chryſoſt. 148.a.b
Epiphanius quid exigat à Ioanne Chryſoſtomo. 148.b.c
Epiphanius damnat errores Origenis Conſtantinop. 149.a.b.c.d
Epiphanius altercatus cum Eudoxia. 151.b.c.d. ſed fingitur ab Origeniſtis. 151.e
Epiphanium venerata eſt Eudoxia Auguſta. 151.e.152.a
Epiphanij in Ioannem Chryſoſtomum prædictio cuius fidei habenda ſit. 152.b.c
Epiphanij obitus tempus. 152.b.c.d. 153.a.b
Epiphanij ſedis tempus. 153.c. & ætas. ibid.
Epiphanij eximia ſanctitas. 153.b.c.d
Epiphanij vita à Metaphraſte recenſita ſcatens erroribus. 153.c.d
Epiphanij imagines in eccleſia Cypri. 153.c
Epiphanij ſcripta. 153.d.e
Epiſcopatum magis quàm mortem eſſe vitandum, docuit S. Nilammon. 178.e.179.a
Epiſcopi Africani pacificè conueniunt Donatiſtas certa forma verborum. 181.a.b.c
Epiſcopi Africani conſulunt Auguſtinum, an fugere debeant tempore Vuandalicæ cladis. 521.a.b.c
Epiſcopi Africani expulſi, ad Campanum littus deducti. 689.b
Epiſcopi Africani interpellant Honorium Imp. ne cogantur ſoluere pœnam quam incurrerant. 183.d.e
Epiſcopi Africani legationem mittunt ad Imp. pro Donatiſtis. 183.d.e
Epiſcopi Africani quanta ſpoponderunt Donatiſtis ante Collationem. 320.c.d
Epiſcopi Africani occiſi à Donatiſtis. 273.c.d
Epiſcopi Africani agunt apud Honorium aduerſus Pelagianos. 454.e
Epiſcopi Africani vocati ab Honorio ad Synodum Spoletinam. 445.a.b.c.d.e. reuocantur rebus compoſitis. 446.a.b
Epiſcopi Africani nominant fratres Donatiſtas. 323.b
Epiſcopi Africani Chriſtiana manſuetudine & benignitate præditi. 339.b
Epiſcopi Africani quàm manſuetè egerint cum Donatiſtis, qui ſe ipſos interimebant. 365.d
Epiſcoporum Africanorum liberalis promiſſio facta Donatiſtis. 319.e.320.a
Epiſcoporum Africanorum numerus, qui interfuerunt Collationi Carthagine. 318.c.d.319.e
Epiſcoporum Africanorum venientium ad Collationem modeſtia & humanitas laudata erga Donatiſtas. 319.c.d.e
Epiſcopi Africani pacis ſtudioſiſſimi. 320.d
Epiſcoporum Africanorum litteræ ad Marcellinum ante Collationem. 320.a
Epiſcopus Africanus Catholicus à Donatiſtis manibus & lingua præciſus. 233.d
Epiſcopus Africanus prohibetur dici Summus ſacerdos, ſiue Princeps ſacerdotum. 40.d.e.41.a.b.

Epiſcopi

Epiſcopi Aquitani qui hoc tempore claruerũt ſanctitate. 345.b
Epiſcopi Arelatenſis Eccleſiæ, Vicarij Rom. Pont. dicti. 412.a
Epiſcopi Aſiani qui interfuerunt Concilio Epheſino prouinciali ſub Ioanne Chryſoſtomo. 121.d
Epiſcoporum Aſianorum cauſa tractata in Concilio prouinciali Epheſino per Ioannem Chryſoſtomum. 123.d.e
Epiſcopi Aſiani ſex depoſiti à S. Ioanne Chryſoſtomo. 124.a
Epiſcopi Cappadociæ Secundæ laudati ob humanitatis officia exulibus exhibita. 246.e.247.a
Epiſcopi Concilij Dioſpolitani. 375.b
Epiſcopi Donatiſtæ qualiter recipiendi. 130.d.e
Epiſcopis Donatiſtis vt indulgeat Anaſtaſius Papa, rogant Epiſcopi Africani. 129.e. quod conceſſum eſt. 130.a
Epiſcopi Donatiſtæ ſpoliati bonis iuſſi relegari in inſulã. 364.c.d
Epiſcopi Epheſini Concilij tenentur à Candidiano Comite obſeſſi. 586.a
Epiſcoporum Epheſini Concilij numerus. 579.e. expectantes grauia paſſi. 581.b
Epiſcopi Epheſini Concilij quatuor, qui primo citarunt Neſtorium ad Synodum. 581.c
Epiſcopi Epheſini Concilij quatuor, qui ſecundo miſſi ſunt citare Neſtorium. 582.a
Epiſcopi Epheſini Concilij qui miſſi ſunt tertio citare Neſtorium. 582.d.e
Epiſcopi Epheſini Concilij miſſi in occurſum Ioannis Epiſcopi Antiocheni verberari iuſſi ab ipſo Ioanne. 587.c
Epiſcopi Epheſini Concilij poſt damnationem Neſtorij egreſſi quo triumpho à populo excepti fuerint. 584.d
Epiſcopi Epheſini Concilij miſſi citare Ioannem Antiochenum. 591.e. alij eadem cauſa miſſi. 592.b
Epiſcoporum Epheſini Concilij detentorum ærumnæ. 604. b.c.d.e
Epiſcopi Epheſini Concilij ſeptem miſſi à S. Synodo Conſtantinopolim ad Theodoſium. 607.c
Epiſcopi ſeptem Epheſo miſſi à ſchiſmaticis legati ad Imp. Conſtantinopolim. 608.a
Epiſcopi Epheſini Concilij dum barbaricè cruciantur, exercitus Romanus in Africa à barbaris vincitur. 605.b.c
Epiſcopi Epheſini Concilij iterum ad Imp. Theodoſium ſcribunt querelas de Cyrillo & Memnone detentis in carcere. 602.d.e. eorum cautela de nõ communicando cum Ioanne. 604.a. eorum ſtatus. b.c.
Epiſcopi Epheſini Concilij, electo Maximiano Epiſcopo in locum Neſtorij, omnes dimiſſi. 614.b
Epiſcoporum Orthodoxorum nonnulli de Cyrillo conqueſti ob falſos ſparſos rumores. 647.b.c
Epiſcopos Epheſini Concilij alij Epiſcopi Conſtantinopoli agentes conſolantur, ſcribentes ad S. Cyrillum. 605.d.e. prædicantes gloriam vinculorum eius. 606.b
Epiſcopi Epheſini Concilij tabellarium mittunt in habitu mendici, qui venit Conſtantinopolim cum litteris arundine clauſis. 597.c.d. quid illis lectis factum ſit. 598.c
Epiſcopi Epheſini Concilij ſchiſmatici inhærentes Neſtorio quæ ſcribunt ad Synodum œcumenicam. 592.c.d
Epiſcopi ſchiſmatici Epheſini Concilij dimiſſi. 613.c
Epiſcopi Galli, qui adhæſerunt Vigilantio, quales. 253.b
Epiſcopi Galliarum Catholici contra Vigilantium implorant decreta Innocentij Romani Pontificis. 298.b.c
Epiſcopi à Ioanne Chryſoſtomo miſſi ad Theophilum. 171.d.e quàm malè habiti fuerint. 175.e
Epiſcopi quadraginta cum Ioanne Chryſoſtomo. 170.d.e quid cum iſtis Ioannes. 171.a
Epiſcopi amici Chryſoſtomi legationem mittunt ad Innocentium Papam. 206.d.e
Epiſcopi partis Ioannis Chryſoſtomi fuga lapſi veniunt Romam ad Innocentium Papam. 207.b.c
Epiſcopi qui Ioannis cauſa fuerint relegati. 199.a
Epiſcopi quatuor legati miſſi à Ioanne Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 192.e.193.
Epiſcopi Ioannitæ dicti, qui Ioannis Chryſoſtomi erant ſtudioſi. 201.a
Epiſcopi Ioannitæ, qui non communicarent Arſacio, iuſſi ſunt ab Epiſcopatu deiici. 207.b
Epiſcopos Ioannitas relegatos ſui cauſa conſolatur Ioannes epiſtola. 245.e
Epiſcopos Ioannitas detentos in carcere conſolatur epiſtola Ioannes Chryſoſtomus. 218.b.c.219.
Epiſcopi Ioannitæ abſentes Ioanni communicantes malè habiti. 200.e
Epiſcopi Ioannitarum aduerſarij non contenti Ioannis exilio, in eius ſectatores commouent milites. ibid.
Epiſcopi Ioannitæ exules & extorres cauſa Ioannis Chryſoſtomi, poſt eius obitum reſtitui mandatur. 267.a.b
Epiſcopi Occidẽtales omnes fauent Ioãni Chryſoſtomo. 229.a
Epiſcopi Ioannitæ, ſtantes pro Ioanne Chryſoſtomo, rogant pro eo Arcadium & Eudoxiam. 191.a. exturbantur per milites. b.c
Epiſcopi Ioannitæ Cyriacus & collegæ venère cum legatis Conſtantinopolim. 244.d. relegati in diuerſas regiones. 245.d
Epiſcopi omnes Occidentales non prius communicare voluerunt cum Epiſcopis Orientis, niſi reſtituto Ioannis nomine in ſacras tabulas. 279.e
Epiſcopi Ioannis aduerſarij immittunt ſicariũ in eum. 196.d.e
Epiſcopi Ioannis Chryſoſtomi hoſtes communionis Theophili diriſſimam in Ioannis ſtudioſos perſecutionem excitarunt. 246.e.247.a
Epiſcopi Chryſoſtomi aduerſarij qui ſtarent pro Theophilo cõtra Chryſoſtomum. 169.d.e
Epiſcopi Macedoniæ fauent Ioanni Chryſoſtomo. 229.b
Epiſcoporum numerus Concilij Mileuitani. 392.d
Epiſcopi Neſtoriani qui conuenerunt Epheſi ſeorſum quales. 587.d.e. Vide Neſtoriani.
Epiſcoporum Neſtorio fauentium nomina. 586.d.e
Epiſcopi Occidentales omnes damnant errores Origenis cum Origeniſtis. 109.b
Epiſcopi Orientales laborant aduerſus idololatras. 683.b.c
Epiſcopi Pelagiani confugiunt ad Neſtorium. 542.a.b
Epiſcopi Placentini ſub Mediolanenſi Archiepiſcopo. 647.a
Epiſcopi Rauennates ſchiſmatici quæ confinxere priuilegia. 646.e.647.a
Epiſcopi Regienſes ſub Mediolanenſi. 647.a
Epiſcopi Syriæ monent Neſtorium recantare debere palinodiam. 553.b.c.d
Epiſcopi aſſumendi ex clericis: ſi deſint, tunc ex monachis. 64.e
Epiſcopi non ante præuium examen de doctrina eorum promoueantur. 63.b.c
Epiſcopi dicti Summi Pontifices, & Summi ſacerdotes. 41.b.c
Epiſcopi Metropolitani primum ſibi vendicant titulum. 42.a
Epiſcopos omnes æquales eſſe, quomodo intelligendum ſit. 160.c.d
Epiſcopi Primates præcipui. 41.e.42.a
Epiſcopos magnopere coluerunt Præfecti Prouinciarum. 488.c
Epiſcoporum tituli. 41.a.b.c
Epiſcopis aduenientibus ſoliti occurrere Imperatores. 133.b
Epiſcopi ſedere iuſſi ab Eudoxia Auguſta. 133.e
Epiſcoporum iudicia rata habenda Honorius Imperator ſanxit. 105.b
Epiſcopis reddita ab Honorio iudicandi poteſtas. 61.e
Epiſcoporum ſententia damnati non reſiſtant. 105.b
Epiſcopi vt iudicare debeant magiſtratus delinquentes, Honorius ſtatuit. 345.c
Epiſcopi iudicabant lites diſſidentium populorum. 316.d.e
Epiſcopi ſumma auctoritate imperare ſolebant magiſtratibus. 69.e.70.a
Epiſcopi præſident ſæcularibus Præſidibus iniuſtè agentibus. 331.c.d. 338.b

Epiſcopale iudicium ſuper ſæculares Iudices. 345.c.331.c.d. 338.b
Epiſcopi Iudices omnium miſerabilium perſonarum. 143.c.d. reſcindunt malè iudicata à ſæcularibus. 143.d. carceres habent ad coërcitionem. 143.e
Epiſcopi minores non iudicant cauſas grauiores. 316.b.c
Epiſcopis maioribus maiores caſus reſeruati. ibid.
Epiſcopalium iurium cuſtodes Angeli. 143.d
Epiſcoporum ſtatus eminẽtia & cura. 313.e.d.e.314.e.315.a
Epiſcopi ſoliti ſupplicare pro damnatis. 69.c.d
Epiſcopis ſontium ſupplicia deprecantibus num parendum à præſidibus. 339.a
Epiſcopi pro inſontibus reſtitere ſæpe Præſidibus. 69.d.e
Epiſcopi abſoluentes plures numero eſſe debent eis à quibus quis damnatus eſt. 189.d
Epiſcopi lapſi in hæreſim quomodo recipiendi ex decreto Cæleſtini Papæ. 623.e
Epiſcoporum humeris defertur ad ſepulchrũ S. Paula. 223.c
Epiſtola Africanorum Epiſcoporum Catholicorum ad Marcellinum ante Collationem. 320.a
Epiſtola Alexandrini Concilij ad Neſtorium. 348.c.d
Epiſtolæ ab Anaſtaſio Papa ſcriptæ ab omnes Eccleſias de damnatione Origenis errorum. 109.a
Epiſtolæ Anaſtaſij Papæ. 161.d.
Epiſtola Anaſtaſij Papæ ad Ioannem Epiſcopum Hieroſol. de Ruffino. 153.e.154.a. quando ſcripta. 155.a. calumniatur eam confictam à S. Hieronymo Ruffinus. b.c
Epiſtola Antonini Epiſcopi Conſtantinæ ad Arcadium martyrij candidatum. 673.c.d.e.674.675.
Epiſtola Arcadij ſupplex ad Innocentium Papam. 263.b
Epiſtola alia Arcadij ad Innocentium Papam. 263.c.d
Epiſtola Attici ad Calliopium de eroganda eleemoſyna. 502.b.c
Epiſtola Attici ad Cyrillum de reddendo ſacris tabulis nomen Chryſoſtomi. 351.d.e.352.
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium Comitem de raptore. 486.d
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium violare iubentem Eccleſiæ immunitatem. 488.a.b
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium de conatu tyranni. 494.e. 495.a
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium Comitem de recepto Caſtino. 492.d.e
Epiſtola Auguſtini & collegarum ſecreta ad Innocentium Papam de non recipiendis Pelagianis. 393.a
Epiſtola Auguſtini ad Italicam quando ſcripta. 305.c
Epiſtola auguſtini ad Olympium. 273.d.e.274.a
Epiſtola Auguſtini de conſecratione Demetriadis virginis. 359.b.c
Epiſtola Auguſtini ad Suffectanos Gentiles occiſores Chriſtianorum. 96.d.e.97.
Epiſtola Auguſtini ad Victorium. 167.c.d
Epiſtola Auiti presbyteri ad Balconium Bracharenſem Epiſcopum. 370.c
Epiſtola Aurelij Carthaginenſis de erroribus Pelagij damnatis in Concilio Dioſpolitano. 376.b.c
Epiſtola Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis contra Pelagianos. 455.c.d
Epiſtolæ S. Baſilij ad Innocentium alium à Romano Pontifice. 402.e.403.a
Epiſtola Bonifacij Comitis de Caſtini Conſulis fuga. 492.b.c
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum de conatu Ioannis tyranni. 495.a
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum pœnitentiam agentis de facinore perpetrato. 488.b.c.d
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum de raptore pœnam daturo. 486.d
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum, cùm premeretur ab hoſtibus. 511.a.b.c
Epiſtola Bonifacij Papæ ad Honorium Imperatorem de cauendis futuris malis. 449.c.d
Epiſtola conficta Bonifacij Papæ nomine. 465.b.c.d
Epiſtolæ Catholicorum quibus muniti verbis aduerſus Pelagianam hæreſim. 429.b
Epiſtola Cæleſtini ad Epiſcopos Galliarum. 522.c
Epiſtola Cæleſtini ad Epiſcopos Apuliæ. 534.e
Epiſtola Cæleſtini ad Neſtorium data. 545.a.b
Epiſtola Cæleſtini ad Theodoſium Imperatorem tempore Concilij Epheſini. 572.a
Epiſtola Cæleſtini ad Cyrillum Alexandrinum tempore Concilij Epheſini. ibid.e
Epiſtola Cæleſtini miſſa ad Concilium Epheſinum. 570.d.e
Epiſtola Cæleſtini Papæ ad clerum & populum Conſtantinopolitanum. 626.b.c.d.e
Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Theodoſium Imperatorem. 624.c.d.e
Epiſtola Cæleſtini laudata à Proſpero. 617.d. Photio, & Vincentio. 618.a
Epiſtola Cæleſtini ad Concilium Epheſinum. 622.b.c.d
Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 625.d.e
Epiſtola Capreoli Epiſcopi Carthaginenſis ad Cõcilium Epheſinum. 574.a
Epiſtola eiuſdem Caprioli ad Vitalem & Tonantium de Verbi incarnatione. 575.b
Epiſtolas Carthaginenſis Epiſcopus ſcribit nomine omnium Epiſcoporum Africanorum. 130.d
Epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Romanũ Põtificem. 221.e
Epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Honorium Imp. 232.d
Epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Romanum Pontificem. 391.a. 392.d.e.393.
Epiſtolæ ex Synodo Carthaginenſi ſcribendæ ad Iudices de perficienda vnitate Donatiſtarum. 233.a
Epiſtola Cyrilli ad Acacium. 648.a
Epiſtola Cyrilli ad Atticum de non reſtituendo Ioannis nomine in ſacras tabulas. 352.e.353.
Epiſtola Cyrilli ad ſuos Alexandrinos de damnato Neſtorio, & populi gaudio. 384.d.e
Epiſtola Cyrilli ad Dynatum de rebus tranſactis inter ipſum atque Ioannem. 638.d.e.639.
Epiſtola Cyrilli ad Ioannem poſt pacem. 641.e.642.a
Epiſtola Cyrilli ad ſuos legatos poſt electionem Maximiani. 614.d.
Epiſtola Cyrilli ad Neſtorium prima. 536.d
Epiſtola Cyrilli ad Neſtorium ſecunda. 537.c
Epiſtola Cyrilli ad Succeſſum. 648.c
Epiſtola Cyrilli ad Valerianum. 648.d
Epiſtolæ Conſtantij. Vide, Conſtantius.
Epiſtola Epheſinæ Synodi ad Neſtorium damnatum. 584.a.b
Epiſtola Epheſini Concilij ad clerum Conſtantinopolitanum. 585.c.d
Epiſtolæ Epheſini Concilij interceptæ à Candidiano. 586.a
Epiſtola Epheſini Concilij ad legatos proficiſcentes Conſtantinopolim. 607.c
Epiſtolas Epheſini Concilij arundine Patres includunt, & per nuncium mendici habitum præ ſe ferentem mittunt Conſtantinopolim. 597.c.d. quid illis lectis factum ſit. 598.d
Epiſtolæ Epheſini Concilij datæ Conſtantinopolim ad Imperatorem & alios. 590.c.d
Epiſtola alia ab Epheſina S. Synodo ad Imperatorem data. 592.e
Epiſtola legatorum Apoſtolicæ ſedis ad Theodoſium Epheſo data. 590.c
Epiſtolæ Epheſini Concilij omnes ſtudio Candidiani interceptæ. 597.a
Epiſtola vltima Concilij Epheſini, cum abſoluta Synodo miſſionem petunt Patres. 596.b.c.d.e
Epiſtola Epiphanij ad S. Hieronymum de Origeniſtis. 88.e. 89.a

Epiſtolæ à pluribus Epiſcopis Occidentis ſcriptæ in Orientem pro Ioanne Chryſoſtomo. 228.b
Epiſtola Euſebij Cremoneſis ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 405.a
Epiſtola Hieronymi ad Ruffinum Romæ agentem. 84.d.e
Epiſtola Hieronymi de damnatis Origenis erroribus Alexandriæ. 85.c.d
Epiſtola Hieronymi ad Theophilum de damnatis Origenis erroribus ab ipſo. 85.d.e
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem geſtis. 208.e.209.a
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium de Concilio celebrando in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 228.a
Epiſtola alia Honorij Imp. ad Arcadium. 263.e.264.a
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Achilleum Epiſcopum Spoletinum. 444.b
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, qua vocat eum ad Synodum. 445.c.d
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Paulinum Nolanum Epiſcopum. 445.a b
Epiſtola tertia Honorij Imp. de Achilleo miſſo. 443.e
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Epiſcopos Africanos, quæ eos vocat ad Synodum. 445.b.c
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Bonifacium Papam de ſua cura erga Romanam Eccleſiam. 450.b.c.d
Epiſtola Honorij Imperatoris pro Eulalio contra Bonifacium. 440.c.d.e
Epiſtola Honorij Imperatoris ad populum Romanum de Achilleo Epiſcopo. 444.d
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Largum Proconſulem, qua mandatum reuocat de mittendis Epiſcopis. 449.a.b
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Symmachum. 444.d.e
Epiſtola Innocentij Papæ communicatoria ad Ioannem diuulgata in Oriente. 196.c
Epiſtola Innocentij Papæ ad Theophilum. 196.b
Epiſtola Innocentij Papæ ad clerum Conſtantinopolitanum. 210.b.c.d
Epiſtola Innocentij Papæ ad S. Ioannem Chryſoſtomum. 211.a.b
Epiſtola Innocentij Papæ ad S. Victricium defenſa contra Nouatores. 222.e
Epiſtola Innocentij Papæ ad Exuperium Toloſanum. 240.b
Epiſtola Innocentij Papæ ad Bonifacium de pace Eccleſiæ Antiochenæ. 277.c.d
Epiſtola Innocentij Papæ ad Acacium Epiſcopum Berœenſem. 278.d.e
Epiſtola Innocentij Papæ ad Alexandrum. 278.a.b
Epiſtola Innocentij Papæ ad Maximianum in cauſa Attici. 279.c
Epiſtola Innocentij Papæ ad Iulianum, qua admonet tacitè cauere Pelagianum errorem. 361.d.e
Epiſtolæ redditæ ab Innocentio Papa ad Epiſcopos Africanos. 393.a
Epiſtola Innocentij Papæ ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum de iniuriis illatis in Euſtochium & Paulam virgines. 398.e.399.a
Epiſtola Innocentij Papæ ad S. Hieronymum conſolans eum de damnis acceptis. 399.c.d
Epiſtola Innocentij Papæ ad Aurelium Carthaginenſem de S. Hieronymo. 398.d
Epiſtola Ioannis Antiocheni Epiſcopi ad Cyrillum. 637.d.e
Epiſtola Ioannis Antiocheni alia ad Cyrillum. 579.c.d
Epiſtola Ioannis Antiocheni Epiſcopi ad Sixtum Papam de damnatione Neſtorij. 636.
Epiſtola Ioannis Antioch. ad Neſtorium de pace. 551.d.e
Epiſtola S. Ioannis Chryſoſtomi ad Anthemium creatum Conſulem. 224.d
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem. 228.e
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Epiſcopos detentos in carcere. 218.b. alia ad eoſdem. 219.b.c
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Epiſcopos ſui cauſa relegatos. 245.e
Epiſtola prima Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 192.e.193.
Epiſtola vltima Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 247.c. aliæ Ioannis Chryſoſt. epiſtolæ datæ Cucuſi. 217.
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad S. Probam. 248.b
Epiſtolæ Ioannis Chryſoſtomi ad S. Iulianam. ibid.
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad legatos. 243.e.244.a
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad legatos, poſtquam receſſerunt Conſtantinopoli. 245.b
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. 228.c
Epiſtola Ibæ à Neſtorianis edita contra Cyrillum mendaciis referta. 640.b.e
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ ad Palladium Epiſcopum. 378.e
Epiſtolæ Iſidori Peluſiotæ ad Imp. Theodoſium pro Patribus Epheſi tyrannicè oppreſſis. 600.a.b
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ ad Cyrillum poſt pacem. 647.e
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ ad Cyrillum, qua eum redarguit. 591.a
Epiſtola Irenæi Comitis de rebus geſtis Conſtantinopoli. 600.d.e
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ de Theophilo ad Symmachum. 261.c.d
Epiſtola Iſidori ad Cyrillum. 355.b
Epiſtola Largi Proconſulis ad Aurelium. 449.b.c
Epiſtolæ à legatis Apoſtolicæ ſedis per vim ablatæ. 244.d.e
Epiſtola Leporij Pelagiani. 474.c.d
Epiſtola circularis Luciani de inuentione reliquiarum ſancti Stephani. 371.b
Epiſtola Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Cyrillum. 614.e.615.a
Epiſtola Mileuitani Concilij ad Romanum Pontificem. 392.e.393.a
Epiſtola Neſtorij ad Cæleſtinum. 542.a.b
Epiſtola poſterior Neſtorij ad Cæleſtinum. 543.a.b.c.d
Epiſtola Neſtorij ad Theodoſium Imperatorem plena mendaciis. 586.b.c
Epiſtola Neſtorianorum nomine Philippi legati Apoſtolici ſcripta. 648.b
Epiſtola Ptolemenſis Synodi de damnatione Andronici. 331.c
Epiſtola Perſarum Regis ad Senatum pro Theodoſio. 269.c.d
Epiſtola presbyterorum Romanorum in cauſa Bonifacij ad Honorium Imperatorem. 441.e
Epiſtola Pelagij ad Demetriadem perperam poſita ſub Ambroſij nomine. 360.e.361.a
Epiſtola Procli ad Armenos, & ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum. 663.b.c
Epiſtolæ Romanorum Pontificũ magno honore habitæ. 425.d. Vide, Rom. Pontif.
Epiſtola ſchiſmaticorum de Cyrilli & Memnonis damnatione. 588.a
Epiſtolam ſcribunt ſchiſmatici ad Imperatorem contra Orthodoxos mendaciis refertam. 597.d.e
Epiſtola ſchiſmaticorum ad ſuos Conſtantinopolim proficiſcentes. 608.b
Epiſtola ſchiſmaticorum ad S. Synodum. 592.c.d
Epiſtola circularis Seueri Epiſcopi Minoricenſis de Iudæorum conuerſione omni fide probata. 429.b
Epiſtola Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Imp. de ſciſmate oborto in Rom. Eccleſia. 439.b
Epiſtola ſecunda Symmachi Præfecti ad Honorium Imp. de Bonifacio & Eulalio. 441.c.d
Epiſtola tertia Symmachi ad Honorium Imp. in cauſa Bonifacij & Eulalij. 443.a
Epiſtola Symmachi ad Conſtantium. 447.e

Epiſtola Symmachi de reſtitutione Bonifacij. 448.d
Epiſtola Symmachi ad Conſtantium de temeritate Eulalij. 446.b
Epiſtola Syneſij, cùm eligitur Epiſcopus. 313.b.c
Epiſtola Syneſij ad ſuos, quantum abhorreret vt crearetur Epiſcopus. 315.c.d
Epiſtola Syneſij de Andronici Præfecti pœnitentia 332.e
Epiſtola Syneſij ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum. 266.b.c
Epiſtola Syneſij aduerſus Eunomianos. 363.
Epiſtola Syneſij ad Theophilum de rebus Andronici. 333.d
Epiſtola Synodalis Concilij Alexandrini. 555.d
Epiſtola Synodalis Concilij Carthaginenſis ad Rom. Pontificem. 221.e
Epiſtola Synodalis Concilij Carthaginenſis ad Honorium Imperatorem. 233.b
Epiſtola Sydonalis ex Concilio Carthaginenſi ad Romanum Pontificem. 391.b.392.d.393.a
Epiſtola Synodalis ex Concilio Epheſino ad clerum Conſtantinopolitanum. 585.c
Epiſtolæ Synodales Epheſini Concilij interceptæ à Candidiano. 586.a
Epiſtola Synodalis ad legatos miſſos Conſtantinop. 607.c.d
Epiſtola Synodalis ad Neſtorium condemnatum. 584.a.b
Epiſtola Synodalis Ptolemenſis Concilij de damnatione Andronici Libyæ Præfecti. 331.c.d.e.332.
Epiſtola Siricij Papæ recitata in Concilio Teleptenſi. 425.d
Epiſtola Sixti Papæ ad Ioannem Epiſcopum Antioch. 632.b.c
Epiſtola Sixti Papæ ad Cyrillum Alexandrinum. 649.d.e
Epiſtola Sixti ad Ioannem Antiochenum. 650.e.651.
Epiſtola Theodoreti ad Irenæum, qualis ipſe fuerit, oſtendit. 554.a.b
Epiſtola Theodoreti de rebus geſtis per legatos Conſtantinopoli. 611.d.e.612.a
Epiſtolæ plures Theodoreti, quibus ſe auerſatum iam Neſtorium docet. 672.b.c
Epiſtola Theodoſij Imp. ad Acacium. 632.e
Epiſtola Theodoſij Imp. ad Concilium Epheſinum. 580.b.c
Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad Cyrillum. 559.d.e
Epiſtola alia Theodoſij ad Cyrillum priuata. 560.d
Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum de pace concilianda. 632.e.633.a
Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad S. Ioannem Chryſoſtomum defunctum. 677.d
Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad Simeonẽ Stylitã. 634.d.e
Epiſtola Theophili Alexandrini ad Epiphanium aduerſus Origeniſtas. 88.c.d.e
Epiſtola Theophili Epiſcopi Alexandrini ad S. Hieronymum de Origeniſtis damnatis. 87.b.c
Epiſtola Theophili Alexandrini ad Ioannem Chryſoſtomum. 120.d.e
Epiſtola Synodalis Theophili Alexandrini aduerſus Origeniſtas. 85.b.c.d
Epiſtola Paſchalis Theophili Alexandrini aduerſus Origeniſtas prima dicta. 89.b.c
Epiſtola Theophili Alexandrini Paſchalis ſecunda quando ſcripta. 128.b
Epiſtolæ Theophili Paſchales quando ſcriptæ. 89.d.e.90.a translatæ à S. Hieronymo in Latinum. 89.e
Epiſtola Tractoria quæ. 167.e
Epiſtola Vigilij Epiſcopi Tridentini de paſſione ſanctorum martyrum Alexandri & ſociorum. 101.d.e.102.
Epiſtola Zoſimi Papæ ad Epiſcopos Africanos. 408.a.b.c
Epiſtolæ Zoſimi Papæ ad diuerſos, de priuilegiis eccleſiæ Arelatenſis. 412.413.414.415.a.
Epiſtolæ Zoſimi Papæ aduerſus Proculum Epiſcopum Maſſilienſem. 428.a.b.c.d
Epiſtola Zoſimi Papæ ad Heſichium Epiſcopum Salonitanum. 427.e
Epiſtola Zoſimi reddita ad Africanos Epiſcopos, qui interfuerunt Concilio Carthaginenſi. 418.a.b.e
Epiſtola Zoſimi Papæ ad Epiſcopos Occidentales. 427.e
Epitaphium Athaulpi Regis à Gothis ſuis occiſi. 364.a
Epitaphium Bonifacij Papæ. 491.c
Epitaphium Fabiolæ à S. Hieronymo ſcriptum. 109.c.d
Epitaphium damnatæ hæreſis Pelagianæ. 594.c.d.e
Eradius à S. Auguſtino deligitur ſucceſſor & coadiutor. 504.d.e.505.a
Error diſtinguitur à malitia. 627.a.b
Errores Pelagij damnati in Concilio Dioſpolitano. 376.b.c.d.e alij à S. Auguſtino detecti. 377.e. Vide, Hæreſes.
Etruriæ littora referta monachis. 58.d.e
Euangelium cùm legitur, ſacerdotes ne ſedeant. 159.c
Euangelium toto Orbe prædicandum ante nouiſſimam diem. 469.c.d
Euangelium in medio Synodi collocatum. 581.d
Euagrij Epiſcopi Antiocheni clerici recepti ſub Alexandro. 278.d
Euagrij Epiſcopi ſucceſſoris Paulini Antiocheni nomen in ſacras tabulas poſt obitum relatum. 350.b
Euagrius Ponticus Origeniſta. 25.b
Euagrius Ponticus præcurſor Pelagij. 310.b
Euagrius philoſophus conuerſus ad fidem à Syneſio, de vita beata reddidit alios certiores. 334.a.b.e
Euagrij philoſophi ſubſcriptio de accepto præmio vitæ æternæ. 334.d.e
Euchaitæ hæretici damnati Epheſi à S. Synodo. 595.a
Euchaitæ hæretici lege Theodoſij proſcripti. 524.d
Eucharich Rex Alemannorum a S. Germano repreſſus. 666.e.667.a
Euchariſtiam accipit S. Ambroſius moriturus. 36.a
Euchariſtia ſub vtraque ſpecie olim aſſeruari ſolita. 192.e.193.a
Euchariſtiam ſumptura femina Macedoniana obdureſcit in lapidem. 126.c.d
Euchariſtiam nauigãtes ferre ſoliti ſecũ. 136.e.138.a.194.c
Euchariſtia liberat puerum Iudæum ab incendio. 491.b
Euchariſtia curatur arrepta à dæmone virgo ſacra. 661.b.c
de Euchariſtia ſincera doctrina Cyrilli. 556.c.d
Eucherius filius Stilichonis Ethnicus erat, & ab Ethnicis fouebatur in deſtructionem Chriſtianæ religionis. 272.c
Eucherius filius Stilichonis occiſus. 271.b.272.c.280.d.e.281.a
Eucherius expurgator Caſſiani. 654.b.c
Eudocia vxor datur Theodoſio. 484.e
Eudocia Auguſta conſuetudine Melaniæ reddita melior. 660.c
Eudoxia dilatauit ciuitatem Antiochenam murorum ambitu. 682.d
Eudocia Auguſta peregrinatur Hieroſolymam. 679.d. quæ ibi. ibid.e
Eudociæ poſterior profectio Hieroſolymam. 680.d
Eudocia pede luxato curatur à Melania. 679.e
Eudocia ædificat templum S. Stephano protomartyri Hieroſolymis. 680.d
Eudocia ædificat monaſteria in Palæſtina. 680.c
Eudocia quas reliquias accepit à Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano. 681.c
Eudocia ſtatua donata ab Antiochenis. 682.c
Eudoxia neptis Promoti Conſularis. 2.c
Eudoxia nupta Arcadio. 2.e.3.a.b
Eudoxia eius filia. 3.a
Eudoxiæ capitis ornamenta cruce decora. 3.b
Eudoxia cognomento Licinia, non Iulia. 3.d
Eudoxia incenſa in Eutropium. 80.b.c
Eudoxia miſerabili modo interpellat Arcadium Imperatorem in Eutropium. 8.b.c
Eudoxiam inuiſunt Epiſcopi Paleſtinæ, & rogant pro demolitione Marnæi templi. 133.b.c

Eudoxia veniam petit, quòd non occurrerit venientibus Epiſcopis. 133.b
Eudoxia agit cum Arcadio Imperatore pro Epiſcopis Palæſtinæ. 133.d
Eudoxia quæ pollicetur Deo, ſi pariat puerum. 134.a
Eudoxia parit Theodoſium. 134.b. gratias agit Epiſcopis de accepto à Deo puero. c
Eudoxia admonet Epiſcopos, quid agant cùm Theodoſius baptizatus eſſet. 134.d
Eudoxia dat pecuniam pro erigenda eccleſia Gazæ. 134.a.e
Eudoxiæ litteræ de erigenda eccleſia, Crucis formam reddente. 140.b.c
Eudoxia mittit Gazam columnas ad Eccleſiam conſtruendam. 141.a
Eudoxia abalienata ab amicitia Ioannis Chryſoſtomi. 142.b
Eudoxia aufert agrum viduæ. 142.c.d.e.143
Eudoxiam vrget Chryſoſtomus pro agro viduæ. 142.c.d.e. 143.a.b
Eudoxia prohibetur ab ingreſſu eccleſiæ à Ioanne Chryſoſtomo. 145.b
Eudoxia auaritiæ accuſatur. 145.b.c.d.e
Eudoxia quid in Theodoretum patricium. 144.a
Eudoxia Theodoſium infantem ad genua Ioannis Chryſoſtomi admouit. 144.d
Eudoxiæ altercatio cum Epiphanio. 151.b.c. ficta ab Origeniſtis. 151.e
Eudoxia venerata Epiphanium. 151.e.152.a
Eudoxia magis incenſa in Ioannem accelerat aduentum Theophili. 168.e.169.a
Eudoxia in ſe dicta putauit, quæ in malas feminas Ioannes concionabatur. ibid.
Eudoxia partes Theophili tuendas ſuſcepit aduerſus Ioannem Chryſoſtomum. 169.a
Eudoxiæ famliares feminæ redditæ inimicæ Chryſoſtomi. 169.b
Eudoxia terræmotu perterrita reuocandum curat Ioannem Chryſoſtomum. 176.c
Eudoxiæ ſtatuæ argenteæ dedicatio. 187.d.e. per ciuitates ducta more Gentilitio. 188.a.b
Eudoxia rurſus excitatur in Ioannem. 188.b
Eudoxia accerſit magna celeritate Epiſcopos. 188.b.d.e
Eudoxia Herodiadis nomine ſugillata. 188.c.d
Eudoxia irrogat exilium Ioanni Chryſoſtomo. 197.e
Eudoxia æſtuat inuidia gloriæ Ioãnis exilio deportati. 200.c.d
Eudoxiæ Auguſtæ infelix obitus. 220.c.d
Eudoxiæ filiæ. 220.c
Eudoxiæ ſepulchrum iugiter tremens. 220.d
Eudoxiæ obitus tempus. 220.d.e.221.a
Eudoxia Dalilæ comparata. 262.e
Eudoxia excommunicata ab Innocentio Papa. 262.e.263.a
Eudoxiæ obitus tribus menſibus poſt Ioannis Chryſoſtomi migrationem in cælum. 264.b.c
Eudoxia filia Theodoſij nupta Valentiniano. 675.d
Eudoxia Auguſta erigit Romæ baſilicam in memoriam vinculorum S. Petri. 682.b
Eudoxius hæreticus ſepultus apud Apoſtolos Conſtantinopoli. 352.b
Euethius presbyter venit ad Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi agentem. 216.d
Eugenius Epiſc. Heracleæ inimicus Ioannis Chryſoſt. 172.b
Eugenius Epiſcopus in Phrygia legatus Ioannis Epiſcopi ad Innocentium Papam. 192.e
Eugenius fugit Conſtantinopoli cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 246.b
Eugenius procurator domus Regiæ quid cum Honoria filia Gallæ Placidiæ. 669.a.b
Eugraphia nobilis femina Conſtantinopolitana infenſa Chryſoſtomo. 169.c
Eugraphia hoſpes Theophili, Seueriani, & Antiochi inimicorum S. Ioannis Chryſoſtomi. 170.d
Eulalius Epiſcopus Alexandrinus, & Eulalius Carthaginenſis conficti. 465.b
Eulalius creatur in ſchiſmate contra Bonifacium Papam. 439.b
Eulalius occupat eccleſiam Lateranenſem. ibid.
Eulalio fauit Symmachus Præfectus Vrbis. 439.c.440.c
Eulalij ingens temeritas & tyrannis. 442.a.b
Eulalius ſua temeritate conuincitur & damnatur. 446.b.c.d.e
Eulalius reſcripto Honorij iubetur ab Vrbe expelli. 447.a.b.c
Eulalius Antij expectat obitum Bonifacij. 450.d
Eulalius Nepeſinæ vrbis dicitur creatus Epiſcopus. ibid.
Euliſius Epiſcopus cum collegis miſſus à Ioanne Chryſoſtomo ad Theophilum. 171.d. quam male habitus. 175.e
Euliſius Epiſcopus vinctus à militibus. 199.a. relaxatur. ibidem.
Euliſius Epiſcopus legatus à quindecim Epiſcopis ad Innocentium Papam in cauſa Ioannis. 207.b
Euliſius Epiſcopus Boſtrenſis profectus cum legatis Apoſt. ſedis Conſtantinop. quanta paſſus. 245.a. relegatus apud Saracenos. 245.d
Eulogius Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ poſt Gelaſium. 375.b
Eunomius Epiſcopus vindex blaſphemiæ. 477.e
Eunomiani hæretici exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b.65.c
Eunomiani legibus Theodoſij exagitati. 363.b
Eunomiani lege Theodoſij exagitati. 311.b
Eunomiani Theodoſij lege perſtricti. 490.b
Eunomiani lege Theodoſij iterum exagitati. 524.c
Eunomianos inſequitur Syneſius. 312.a
eiuſdem epiſtola aduerſus Eunomianos. ibidem b
Eunuchi ſponte facti tempore Eutropij eunuchi. 75.c
Euodius Epiſcopus Catholicus in Africa occiſus à Donatiſtis 273.d
Euodius Epiſcopus Vzalenſis accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani. 395.a
Euodius legatus ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 221.a
Euodius Epiſcopus Vzalenſis teſtis de fide epiſtolæ Seueri Minoricenſis Epiſcopi. 428.e
Euoptius Syneſij amicus, ad quem ſcribit. 313.b
Euoptius Syneſij ſucceſſor, idemq; Cyrilli familiaris. 336.c
Euoptius Epiſcopus Ptolemaidis mouet Cyrillum ad ſcribendam expoſitionem ſuorum capitulorum. 651.e
Euprepij monaſterium apud Antiochiam. 523.b
Euprepij monaſterium apud Antiochiam domicilium Neſtorij 652.a
Europa vaſtata à Gothis. 6.e.7.a
Euſebius Epiſcopus Valentinianopolis accuſat Antoninum Epiſcopum Epheſinum. 121.d. colludit cum reo. 122.c. 123.a. accuſatur Epheſi. 123.c.d
Euſebius à Ioanne Chryſoſtomo miſſus ad Innocentium Papam. 192.d.e
Euſebij Chronicum expetitum ab Alypio. 15.d.e
Euſebius Cremonenſis exclamat ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 404.e.405.a
Euſebius aduerſarius Ruffini. 45.d.e.46.a
Euſebij cum Pauliniano legatio in Occidentem à ſancto Hieronymo. 46.a
Euſebij epiſtola ad Cyrillum contra Valerianum Pelagianum. 405.a
Euſebius Nicomedienſis pro Cæſarienſi. 15.e
Euſebius monachus Origeniſta nauigat Conſtantinopolim. 88.d.115.a.b.117.d.e
Euſebius Scholaſticus ſcriptor hiſtoriæ Gainæ tyranni. 114.e
Euſebius Præfectus violandã curat eccleſiæ immunitatẽ. 20.a
Euſtachius Quæſtor & Tabularius Conſtantinopoli. 207.e
Euſtachius Metropolitanus Pamphiliæ vacationem petit ab Epiſcopatu, retento nomine & honore. 595.a.b

Euſtachius monachus Capraria inſulæ. 58.c
Euſtochium quæ paſſa Hieroſolymis ab aduerſariis. 398.e. 399.a
Euſtochij memoria & Paulæ Iunioris. 382.a
Euſtochij virginis obitus. 467.a.b. prænunciatus à ſancto Hieronymo eius ad Deum tranſitus. ibidem c.d. ætas. ibid.e
Eutherius Tyanenſis Epiſcopus Neſtorianus. 586.d
Euthymius abbas in Paleſtina curat Therebonem Saracenum incurabili morbo ægrotantem. 480.d.e
Euthymius conuertit & baptizat Saracenos. 480.e.481.a
Euthymij prædictio de Epiſcopatu Domini Epiſcopi Antiocheni. 672.d.e
Euthymius monachus Origeniſta nauigat Conſtantinopolim. 88.d.115.a.b.117.d.e
Eutychius martyr cum ſociis in Africa ſub Genſerico. 673.a.b
Eutychianus Prætor Conſtantinopoli tempore exilij ſancti Ioannis Chryſoſtomi. 207.e
Eutropia ſoror ſancti Nicaſij Epiſcopi Rhemenſis martyr tempore barbarico. 267.e
Eutropius eunuchus quærit vxorem Arcadio. 2.e.3.a
Eutropius vendicat ſibi facultates Ruffini. 11.e. quid in filiam & vxorem Ruffini. ibid.
Eutropius Timaſium Exconſulem relegat in Oaſim. 12.a
Eutropius ſumma rerum potitur. 43.c
Eutropius reprehenſus à Ioanne Chryſoſtomo, infenſus illi redditur. 68.a
Eutropius violat aſylum eccleſiæ, abſtrahendo confugientes ad eam. 68.a.b.c
Eutropius cogitur confugere ad Eccleſiam. 68.c.d
Eutropius quid in Pentadiam Timaſij Exconſulis coniugem. 68.e
Eutropius quid in Eudoxiam Auguſtam. 80.c.d
Eutropij crudelitas ab Epiſcopis interdum coërcita. 69.e
Eutropij officium à Chryſoſtomo requiritur pro Gazenſibus Chriſtianis. 73.e
Eutropius creatus Conſul, & expunctus è Faſtis. 74.d.80.a.b eius Conſulatus deriſus. 75.c.d.e
Eutropij quanta potentia. 75.e.76.a
Eutropius ex imo ad ſummum, & ex ſummo ad imum. 75.e. 76.a.b.c
Eutropius patitur Gainam aduerſarium. 76.b
Eutropius confugit ad eccleſiam, cuius immunitatem violauerat. 76.c.d. 77.c.d
Eutropius defenſus à Ioanne Chryſoſtomo. 76.d.c.77.a
in Eutropium miſerum cur inuectus Ioannes Chryſoſtomus. 76.c.77.a
Eutropius exemplum mundi miſeriarum. 76.e.77.78.
Eutropius liberatur à morte. 79.e.80.
Eutropius in exilium miſſus, reuocatus occiditur. 80.a. lata in eum ſententia. e. 81.a
Eutropius Gentilis erat. 8.d.e
Eutropij bona Fiſco addicta. 80.e.81.a
Eutropij ſtatuæ proſtratæ. 81.a
Eutropio quæ non conueniant. 81.c.d
Eutropij hiſtoria quando ſcripta. 16.e
Eutropius lector martyrium conſecutus ſub Arcadio Imperatore. 201.c
Excommunicationis ſententia lata in Andronicum. 331.d.e. 332.b
Excommunicantur ab Innocentio Papa communicantes cum Acacio. 248.e
Excommunicatio in Arcadium Imperatorem & Eudoxiam. 262.d.e.263.a
Excommunicationem Cæleſtinus Papa in Neſtorium comminatur. 547.a.b
Excommunicationis ſententia iniuſtè licet lata, non contemnenda. 345.c
Excommunicationis contemptores ſugillantur. 332.d.e
Excommunicationem licet nullam prorſus timuit Theodoſius, à qua abſolui voluit. 501.a.b
Excommunicati non admittebantur ad communionem ante relationem populo factam. 641.a
Excommunicatio ex parte illata. 460.e
Excommunicatus Ruffinus ab Anaſtaſio Papa. 154.e.155.a
Excommunicati non abſoluẽdi, niſi impletis cõditionibus. 279.c
Excommunicati quouis pietatis intuitu nõ recipiendi. 119.c.d
Excommunicatur Theophilus Epiſcopus Alexandrinus. 249.c
Executionem Apoſtolicarum ſententiarum cum apparitura Auguſtinus timet. 494.b
Executionis modus ſententiarum Apoſtolicæ ſedis conflauit inuidiam in Romanos Pontifices. 462.a.b
Executores violenter agentes reprehenduntur. 462.a. 463.b
Exercitus Romanus perditur, dum Epiſcopi Catholici affliguntur. 605.b.c
Exercitus Rhadagaiſi numerus. 243.b
Exercitus Romani duces poſt obitum Stilichonis. 296.d
Exercitus Romanus ob idololatriæ facinus vincitur. 684.d
Exercitus rebelles redditi propter peccata. 13.a.b
Exercitus conſpirat aduerſus Ruffinum. 9.e.10.a
Exercitus Imperatoris Chriſti nomen ducit. 186.a.b
Exercitus Chriſtianorum ſigna. 8.e.9.a.b
Exilia aliorum cauſa Ioannis illata. 246.a
Exilia Epiſcoporum Ioannis ſtudioſorum. 245.d.e.246.a
Exilium primum Ioannis Chryſoſtomi. 174.e.175.
Exilium poſterius Ioannis Chryſoſtomi quo tempore accidit. 199.b.c
Exilij poſterioris Ioannis Chryſoſtomi tempus. 189.a
Expeditio Stilichonis in Orientem. 8.d.9.e.10.
Exules Epiſcopi reſtitui mandantur. 267.a.b
Exulibus Epiſcopis cauſa Ioannis quanta mala in via contigerunt. 246.c.d
Exuperantius Epiſcopus in Lucania pernecceſſarius S. Paulini. 620.d.
Exuperius legat Siſinnium monachum ad erogandas eleemoſynas in Orientem. 249.e.250.a
Exuperius omnia in pauperes erogat. 240.c. ob id corpus Domini in vimineo caniſtro, ſanguinem portabat in vitro. c
Exuperius Epiſcopus Toloſanus conſuluit Innocentium Romanum Pontificem. 240.b. quis iſte fuerit, & quàm ſpectatæ ſanctitate. ibid.c
Exuperio Epiſcopo Toloſano libri dedicantur à S. Hieronymo. 249.e
Exuperius prænouit futurum per barbaros Galliarum excidium. 250.b

F.

Fabiola recedit Hieroſolymis timore Hunnorum in Syriam graſſantium. 6.a.b
Fabiola prima Romæ hoſpitale ægrotantium condidit, & ipſa illis miniſtrabat. 109.c
Fabiolæ obitus quando contigit. 109.c.d
Fabiolæ egregiæ virtutes. 109.c.d.e.110.a.b
Fabiolæ epitaphium S. Hieronymus ſcripſit ad Oceanum. 109.c.d
Fabiola alia diuerſa à priori. 109.d.e
Fabiolæ nobile funus. 110.a.b
Fabiola inuiſebat & alebat monachos Etruriæ. 58.e
Fabius Epiſcopus Pelagianus profugiens Conſtantinopolim ad Neſtorium. 242.a
Fabula de ſaluatis Athenis ope deorum. 7.d.e. refellitur. ibid. & 8.a.b
Falcidius auctor nouæ ſtultitiæ Romæ, qua diaconos presbyteris præponeret. 159.e
Fames dira vexat Vrbem ſub Attalo. 290.a.b. peſtis ſimul acceſſit. d
Famis tempore quid Læta clariſſima femina fecerit. 294.b

Faſciæ Chriſti donata à Iuuenale Epiſcopo Hieroſol. Eudociæ. 681.c
Fauſtus Manichæus damnatus & reſtitutus. 222.c.d
Fauſtinus Donatiſta. 55.e
Fauſtinus Epiſcopus Potentinus in Picœno legatus à Zoſimo Carthaginem. 438.d.456.a. nimiæ aſperitatis homo. 463.b.c. eius cauſa perturbata Eccleſia Africana. ibid.
Federicus Metius tranſtulit Theodoreti epiſtolas. 554.e
Felix Magiſter militum auctor necis Patrocli Epiſcopi, & Titi diaconi. 510.b
Felicis Manichæi cum S. Auguſtino diſputatio. 222.a.b
Felix Manichæus conuerſus ab Auguſtino ad fidem Catholicam. 222.b
Felix diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e. creatus Epiſcopus Bononienſis. 38.e
Felix Nolanus martyr cur dictus à S. Paulino Dominadius. 19.d
S. Felicis Nolani reliquiæ vindices periurorum. 345.d.e
Felix Epiſcopus de quo actum in Concilio Tauritano. 39.a.b
Felix Epiſcopus Romanus dictus, partis Donatiſtarum. 321.d
Felix dat pœnas ſceleris. 510.c
Felicianus Donatiſta. 55.d
Felicitatis & Perpetuæ corpora in baſilica reſtituta Carthagine poſita. 689.b
Felicitatis martyris oratorium à Bonifacio Papa erectum. 491.a.b
Feneſtella fieri conſueta in loco vbi reconditæ ſunt reliquiæ martyrum. 396.b
Feneſtellæ ad ſepulchra martyrum fieri ſolitæ. 679.b.c
Feretrius Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ ſugillatur. 189.c
Feſti dies inſtitui ſoliti ſanctis. 179.a
Feſti dies ſanctificandi lege Theodoſij. 498.e.499.a
Feſta dies catenæ ſancti Petri annua Conſtantinopoli. 681.c.d
Feſtum Natalis diei, in quo recuſat Arcadius cum Chryſoſtomo communicare. 189.d
Feſulani montes illuſtrati victoria cõtra Rhadagaiſum. 242.a
Fides Catholica Gentiles optimus moribus imbuit. 522.a.b
Fidei Catholicæ ab hæreſi dignoſcendæ ſymbolum. 574.e
Fidei Catholicæ deſertores qui eſſe ſoleant. 166.d
Fides Chriſtiana propagata ad Saracenos. 479.d.e
Fidei Chriſtianæ propagatio. 22.e.23.a
Fidei confeſſio Pelagij. 409.d.e. & ſeqq.
Fiſcales titulos affigi Theodoſius lege vetuit. 690.b
Flauianus Antiochenus quærit communicationem Romanæ Eccleſiæ. 65.e.66.e
Flauianus Epiſcopus Antiochenus moritur. 202.d
Flauianus Epiſcopus Philippenſium accipit litteras à Cæleſtino Papa contra Neſtorium. 549.c
Florentia ciuitas liberata à S. Ambroſio. 36.d
Florentia in diſcrimen adducta per Rhadagaiſum. 242.c
Florentij & Reſtituti Epiſcoporum legatio ex Concilio Carthaginenſi. 273.c
Florentius legatus cum aliis ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 305.e
Florentius Præfectus Prætorio ſuſtulit vectigal lenonum ſua impenſa. 690.c.d. eius dignæ laudes. ibid.
Florentius patronus fidei Catholicæ. ibidem.
Florini Iudæi conuerſio. 434.e
Florus Epiſcopus Pelagianus profugus Conſtantinopolim. 542.a
Fœdus inter Arcadium & Gainam initum. 111.a
Fœmina prohibetur pallam tangere. 491.a
Fœminæ mixtæ inter Pelagianos. 378.b.c. pſallebant cum illis in eccleſia. ibid.
Fœminæ recuſantes communicare cum Arſacio dira ſunt paſſæ. 204.a.b
Fœminarum contubernium proſcribit à clero S. Ioannes Chryſoſtomus. 66.d.e
Fœminæ Conſtantinopolitanæ inimicæ Chryſoſtomi. 169.b
Fœminarum commendata conſtantia in non communicando cum Arſacio. 204.a.b
Foramen ſolitum fieri in loco vbi reconduntur reliquiæ martyrum. 396.b.c
Foramina olim fieri ſolita ad ſepulchra martyrum. 679.e
Forma verborum quibus conueniendi ſint Donatiſtæ. 181.b.c
Formatarum communione cum Romana Eccleſia quemlibet probari Catholicum. 253.c.257.b.c
Formatis addendam eſſe notam diei Paſchatis eius anni. 257.c
Fortunatus diaconus Eccleſiæ Carthaginenſis frater Aurelij Epiſcopi. 36.e
Fortunatus legatus cum Vincentio in Concilio Teleptenſi. 425.d
Fortunatianus Epiſcopus legatus ad Imperatorem ex Concilio alio Carthaginenſi. 273.d
Fortunius Epiſcopus Donatiſta confutatur differens cum S. Auguſtino. 339.e.340.a
Franci ab Aetio victi. 521.d.e
Franci per Chriſtianitatẽ antiquas aboleuere maculas. 522.a
Francorum vetus infidelitas. 522.a
Franciſcus Bencius profeſſor Societatis IESV inſignis poëta noſtri temporis cecinit ſacrum hymnum in tranſlatione SS. martyrum Alexandri & ſociorum. 103.b
Fratres appellant Catholici etiam Donatiſtas ſchiſmaticos. 323.b
Frauitus Gothus Conſulatum promeruit propter Gainam expugnatum. 114.a
Fritigil Regina Marcomannorum à S. Ambroſio ad fidem inſtructa. 20.c.d
Fritillus Epiſcopus Heracleæ Thraciæ Neſtorianus. 586.d
Frumentariam copiam perpetuò permanſuram curat Theodoſius Imperator. 660.d
Frumentum ex Africa Romam perferri ſolitum. 56.c.d retentum à Gildone tyranno. ibid.
Frumentum retentum in Africa Vrbem fame periclitari cogit. 294.a
Fuga non communicantium cum Attico. 246.a.249.a.b
Fuga Epiſcoporum partis Ioannis. 207.b
Fuga Cyriaci Epiſcopi Romam. ibid.
Fuga Palladij Epiſcopi Romam. 207.c
Fugere an liceat Epiſcopis barbaricæ cladis tempore. 521.a
Fulmina à Deo immiſſa in barbaros hoſtes Romani Imperij. 499.e. 500.a.b.c
Funera cantu, Alleluia, celebrari ſolita. 110.b
Funera Chriſtianorum nobilium Romæ qualia. 110.b.e
Funus celeberrimum Ioannis Chryſoſtomi. 258.e
Funera defunctorum Chriſtianorum quàm inuiolabiliter cuſtodita. 689.d
Fuſſalenſium querela in Antonium ipſorum Epiſcopum. 493.c. 494.b.c

G.

Gainas dux exercitus Orientis pugnare prohibetur dolo Ruffini. 9.d.e
Gainas occaſione Eutropij rebellat aduerſus Honorium. 70.b.c
Gainas quid conſilij captet cum Tribigildo. 70.b.c
Gainas quid in Eutropium machinetur. 76.b.c.d
Gainas rebellat contra Arcadium. 76.b.c.d
Gainas petit caput Eutropij. 76.b.c
Gainas non quieſcit, donec occidatur Eutropius. 80.a
Gainæ recrudeſcit audacia. 81.d.e
Gainas adhuc petit nobilium caput. 81.d.e.82.
Gainas petit dari ſibi eccleſiam Conſtantinopolitanam. 81.e
Gainas rurſus noua molitur. 110.c.d
Gainas arctat Arcadium. 110.c
Gainas petit capita Aureliani Conſulis, & Saturnini Conſularis. 110.c.d

Gainas cum Tribigildo ex Aſia in Europam transfertur. 110.d
Gainæ dantur Aurelianus & Saturninus. 110.e
Gainas Præfectus exercitus declaratur. 111.a
Gainas ingreſſus Conſtantinopolim petit eccleſiam ſuis Arianis. 111.b.c
Gainas cum Arcadio pacem componit, iuratq;. 111.a
Gainas altercatur cum Ioanne Chryſoſtomo de eccleſia tradenda. 111.c.d.e
Gainæ improperat Ioannes Chryſoſtomus accepta ab Imperatoribus beneficia. 111.e.112.a
Gainas victus à Ioanne Chryſoſtomo ad alia arma ſe conuertit. 112.b.c
Gainas machinatur incendium vrbis Conſtantinopolitanæ. 112.b.c
Gainæ conſilia de perdenda vrbe diſſipantur. 112.c.d.e
Gainæ conatus intercepti. 112.e.113.a
Gainas egreſſus Conſtantinopoli bacchatur in Thracias. 113.a
Gainas ſiſtitur à S. Ioanne Chryſoſtomo. 113.a.b
Gainas iactatur tempeſtate maris. 113.e
Gainas tandem vincitur & occiditur. 113.e.114.a
Frauitus Gothus eum obtinuit. 114.a
Gainæ hiſtoria ab Euſebio Scholaſtico ſcripta. ibidem.
Gainæ hiſtoriam carmine cecinit Ammonius. ibidem.
Galbio cum Mauortio aduerſus Bonifacium mittitur. 510.d
Galilæi Iudæi conuerſio. 434.d
Galla Placidia quid in idola. 92.d.e
Galla Placidia à Gothis reddita Honorio Imperatori. 388.d.e
Galla Placidia apud Alaricum vice obſidis detinetur. 294.e
Galla Placidia ab Athaulpho in Vrbe capta. 317.b.c accepit eam ipſe in vxorem. ibid.
Galla Placidia ex Conſtantio genuit Valentinianum. 439.e
Galla Placidia cum filio regnat. 498.b.c
Gallæ Placidiæ numiſma. 498.c
Galla Placidia honorificè habuit S. Germanum; cùm venit Rauennam. 653.c
Galla Placidia voti cauſa erexit eccleſiam Rauennæ. 667.b
Galla Placidia reliquiarum capſulam S. Germani accepit. 668.b
Gallias barbari depaſcuntur. 267.c.d
Gallias inquinatas ſordibus peccatorum deplorat Saluianus Maſſilienſis. 255.e
Galliæ corruptæ moribus idcirco deduntur barbaris deuaſtandæ. 255.d.e
Gallias inuadunt Gothi ſub Athaulpho. 346.b
Galliæ propter hæreſes traditæ barbaris. 349.c
Galliarum presbyteri impugnantes ſcripta S. Auguſtini. 566.c
Galliarum presbyteri inſurgentes contra S. Auguſtini ſcripta turbant Occidentalem Eccleſiam. 616.d.e
Gallorum nobiles plures fugiunt barbaros, & migrant in Africam & in Palæſtinam. 357.d
Gallorum peccata, quibus iram Dei contra ſe concitarunt. 346.e.347.a
Gallicanæ Eccleſiæ ſtatum ſub Vigilantio Hieronymus deplorauit. 252.e.253.a
Gallicanum Concilium ſub Cæleſtino Papa. 532.b.c
Gamaliel apparet in viſu Luciano. 371.e
Gamaliel princeps Iudæorum in ordinem redactus. 385.a.b
Gargilianæ Thermæ locus delectus ad Collationem publicam. 319.a
Gaudentius Epiſcopus Nouarienſis. 39.a
Gaudentius cum Iouino miſſus ab Honorio ad demolienda idolorum templa. 91.c.d
Gaudentius Epiſcopus Brixianus accepit reliquias ſanctorum martyrum Anaunenſium. 103.c
Gaudentius Epiſcopus legatus Conſtantinopolim cum collegis ex Romano Concilio. 227.e
Gaudentius Donatiſta paratus ſe cum ſuis incendere. 365.e. 366.a
Gaudentius Epiſcopus Donatiſta delectus ad diſputandum cum Catholicis in Collatione. 321.c
Gaudioſus Epiſcopus transfert Neapolim ampullam ſanguinis S. Stephani protomartyris. 395.e
Gazenſes Gentiles affligunt Chriſtianos apud ſe agentes. 70.d.e
Gazenſes Epiſcopi miræ ſanctitatis. 70.e
Gazenſes Gentiles quid in Porphyrium. 71.a.b.c
Gazenſes Chriſtiani excluſi à ciuitate grauia paſſi. 71.d.e
Gazenſes Chriſtiani impetrant pluuiam. ibid.
Gazenſium Gentilium plures conuerſi ad Chriſtum. 71.e.72.
Gazenſes quid in Barocham. 72.c.d.e
Gazenſes auro redimunt vexationem Hilarij ab Imperatore miſſi. 74.a
Gazenſes Dei virtute ſuperati. 74.b.c
Gazenſes quid paſſi à Barocha. 72.e.73.a
Gazenſes irruunt in S. Porphyrium. 73.a
Gazenſium templa deorum iuſſa claudi. 73.e
Gazæorum idololatriæ deſtructio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
Gazæ conſtruẽdæ eccleſiæ datur pecunia ab Eudoxia. 135.b.c
Gazenſes Chriſtiani in Cynegij aduentu exhilarati. 137.e
Gazæ quæ erant templa deorum. 138.a. eadem proſtrata. b
Gazenſes Gentiles conuenit Cynegius Præfectus, & agit de templi demolitione. 177.e.178.a
Gazenſis puer fatidicus mira loquitur. 138.d.e.139.a
Gazenſes Gentiles plures conuerſi ad fidem poſt incenſum delubrum. 139.e
Gazenſes Chriſtianæ feminæ horrent incedere ſuper lapides templi idoli. 140.c.d
Gazenſes idololatriæ infeſti Chriſtianis. 131.d
Gazenſe templum demoliendum præuidit Porphyrius. 134.c
Gazenſes Chriſtiani procedunt Deum laudantes. 140.e
Gelaſius ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Geloni barbari vocati à Ruffino. 5.e
Generidus Ethnicus homo dux exercitus conſtitutus ab Honorio. 284.a
Generoſus Afer Catholicus tentatur à Donatiſtis. 52.d.e
Genethlius Epiſcopus Catholicus in Africa miræ manſuetudinis. 135.b
Genethlius retinuit edictum contra Donatiſtas datum. 339.b
Gennadius diſertiſſimus vir dubitans de animæ immortalitate, quomodo certus redditus. 335.b.c
Gennadius Maſſilienſis minus æquus in Proſperum. 654.d.e
Genſericus ex Catholico factus Arianus. 521.d
Genſericus Rex Vuandalorum Romanos vincit. 605.b.c
Genſericus an Gunthariam fratrem habuerit prædeceſſorem, vel collegam. 619.e.620.a.b
Genſericus Carthaginem capit. 685.e
Genſericus potitus Africa partitur prouincias. 688.e
Genſericus perſecutionem mouet in Africanam Eccleſiam. 688.e.689.a
Genoueſæ ſanctitas à S. Germano percognita, & Deo oblata. 532.c
Gentiles infeſti Theodoſio & eius filiis. 2.a.b
Gentilium aduerſarius Stilicho. 2.b
Gentiles legibus Arcadij exagitati. 5.b.22.b
Gentilium ſacra rurſum prohibita. 5.b.c
Gentilium vates prædicit cladem Athenarum. 8.b
Gentilium ſuperſtitio vigens in Græcia. 8.c
Gentilium oracula de Chriſtiana religione delẽda. 49.a.b.c.d
Gentiles deriſores monachorum. 58.d
Gentiles licet inuiti coguntur fateri veritatem de Chriſtiana religione. 59.c
Gentiles Gazenſes affligunt Chriſtianos apud ſe agẽtes. 70.d.e
Gentilium Gazenſiũ plures ad Chriſtum conuerſi. 71.e.72.a
Gentiles Gazenſes cõuerſi ad fidẽ poſt incẽſum delubrũ. 139.e

Gentiles abſcondunt idola. 69.b
Gentiles trucidant Chriſtianos. 96.c.d
Gentiles ad fidem conuerſi. 114.b
Gentiles Calamenſes inſurgũt in Chriſtianos. 97.a.b. comburunt eccleſiam Chriſtianorum, & occidunt clericos. ibid.
Gentilium templa deorum iuſſa claudi. 73.e. 74.a
Gentiles ob demolita templa deorum in Chriſtianos concitati ſunt. 100.c.d
Gentilis Tribunus quid paſſus in conflagratione Marnai. 139.d
Gentiles deorum cultores iuſto Dei iudicio dati barbaris. 281.c.d
Gentiles Romani rurſum ſacra repetunt. 282.c.d
Gentiles Romani Aruſpices accerſunt ab Etruria. 282.d.e eorumdem obſtinata perfidia. 283.b
Gentiles ab Honorio reuocati ad militiam. 284.a
Gentiles Phœnices inſurgunt in monachos. 141.d
Gentilium ſuperſtitionem in editione ludorum ſæcularium Deus eſt vltus. 187.a.b
Gentiles cupidi Rhadagaiſi Regis Gentilis, vt idololatria reſtitueretur. 242.d.e. 243.a
Gentiles nouis legibus in Africa exagitati. 274.e
Gentiles ſuaſerunt Honorio ludos ſæculares. 187.a.b
Gentiles occaſione obitus Stilichonis in Chriſtianos Catholicos inſurgunt. 274.a
Gentiles conſternati ob caſum Attali. 219.d
Gentiles ſaluantur in excidio Vrbis, immiſcendo ſe Chriſtianis. 299.b.c
Gentiles confugiunt pro ſalute ad eccleſias Chriſtianorum. 299.a.b
Gentilium in Chriſtianos obtrectatio de capta Vrbe. 303.e. 304. a.b.c.d
Gentilium in Chriſtianos de Vrbe capta querelæ redarguuntur. 304. a.b.c
Gentilium ſcandalum de malis illatis in Romanum Imperium tempore Chriſtianorum. 342.e
Gentiles expugnantur reliquiis ſanctorum martyrum. 374.e
Gentiles à militia atque omni magiſtratu Impp. lege excluſi. 400.b
Gentiles Theodoſij lege coerciti. 490.d.e
Gentiles fides Catholica optimis ſemper moribus imbuit. 522.a.b
Gentiles rurſum in Chriſtianam religionem inſurgunt. 683.e
Gentilibus collati ampliſſimi magiſtratus. 685.d
Gentilicia ſuperſtitio quàm fuerit horrori fidelibus. 140.c.d
Gentiliciam ſuperſtitionem tollendam rogant Epiſcopi Africani. 53.b
Gentilicia ſuperſtitio rurſum inualeſcit, ſed ſanctione Theodoſij exciditur. 682.e.683.a
Gentilicia ſuperſtitio in ſuperinducendis ſibi deorum diuerſorum formis. 684.b
Gentilicia vetus ſuperſtitio in creandis Conſulibus Romæ viget. 292.c.d
Gentilicia ſuperſtitio lege Honorij ſublata penitus. 91.c.d.e
Germanus oleo benedicto ſedat maris tempeſtatem. 532.b
Germanus liberat Britannos ab errore Pelagiano. 532.e. 533.a
Germanus contulit cum Pelagianis. 533.a. ſuperat eos miraculo. 533.b
Germanus ferre ſolitus capſulam reliquiarum ſanctorum. 533.b
Germanus puluerem pro reliquiis colligit ex ſepulchro ſancti Albani. 533.c
Germanus pedis luxationem patitur. 533.d. extinguit incendium. e
Germanus pugnat pro Britannis. 534.a.b
Germanus reuertitur Antiſidorum. ibid.c
Germanus quid Pariſiis cum S. Genouefa. 532.c
Germanus presbyter miſſus cum aliis ex Synodo ad Theophilum. 171.d.e. quàm malè habitus. 175.e
Germanus presbyter legatus Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 193.d
Germanus presbyter legatus cum Caſiano ad Innocentium à clero Conſtantinopolitano. 207.d.e
Germani Epiſcopi Antiſidori legatio in Britanniam. 531.a.b. & ſeqq.
Germani poſterior legatio in Britanniam contra Pelagianos. 666.a.b. liberat Britannos à Pelagianis. c.d. reuertitur in Gallias. d
Germanus præuidet ſuum obitum. 668. a. eius obitus, & tranſlatio corporis. a.b.c.d
Germani reliquiæ ſuſceptæ & magno honore habitæ. 668.b
Germanus Epiſcopus Antiſidori legatus miſſus ad reprimendos barbaros. 665.a.666.e.667.a
Germani legatio ad Valentinianum Imperatorem Rauennam. 667.b.c.668.
Germanus Rauennæ liberat carceratos. 667.c.d
Gerontius Epiſcopus Nicomediæ deponitur à S. Ioanne Chryſoſtomo. 124.b. magiæ reus iam olim clericus Eccleſiæ Mediolanenſis. ibid.
Gerontius dux præcipuus Conſtantini tyranni occiditur. 327.c.d
Geruaſij & Protaſij baſilica Romæ ab Innocentio dedicatur. 402.c
Gildo tyrannus ab Ambroſio ſuperatus. 36.d
Gildonianum bellum quando confectum. 53.b. vaſtat Africam. 54.e
Gildonis genus & propinqui. 53.d.e
Gildonianæ tyrannidis tempus. 53.e. 54.a
Gildonis filia Saluiana ſanctiſſima femina. 54.a.b.60.c.d.e
Gildonianæ tyrannidis cauſa. 54.b
Gildonis ſcelera. 54.c.d.e
Gildonis ſoror & vxor & filia religioſiſſimæ. 54.e
Gildonianus Optatus fax Africanæ Eccleſiæ. ibidem.
Gildoniani affligunt Maximianiſtas. 55.c.d
Gildo tyrannus prohibet vehi frumentum Romam. 56.b.c.d
Gildoni infertur bellum ex Senatuſconſulto. 56.e
Gildo & Maſcezil germani inter ſe diſſident. 56.e.57
Gildonem expugnare quærit Maſcezil. 57.a.b
Gildo ſuperatur religione potiùs quàm armis. 58.e. 59.a. eius fuga. 59.d
Gildo victus ſtrangulatur. 59.a.b. aliæ de eius nece ſententiæ. 59.d.e
Gildonis exercitus abſque pugna deditur. 59.a.b
Gildonis bona Fiſco addicta. 60.b
Gildoniani patrimonij Comitatus. ibidem.
Gipedes cum aliis barbaris Gallias inuadunt. 267.d
Gippitana Eccleſia in Numidia. 166.e
Gladiatorij ludi ſub Honorio. 187.c
Gladius S. Petri reconditur magno honore Conſtantinopoli, & miracula ex eo. 682.a
Gorgoniæ inſulæ monachi. 57.e
Gorgoniæ inſulæ cultor nobiliſſimus vir. 57.e.58.a
Gothi à Ruffino vocantur in Romanum ſolum. 2.b.c. 5.e.6.a
Gothi vaſtant Europam. 6.e.7.a
Gothi vaſtant Thraciam, Græcias, Illyricum. 7.b.c.d.e
Gothi iam delendi liberantur dolo Ruffini. 9.c.10.a
Gothi Chriſtiani omnes. 23.a
Gothi Ariani confugientes ad eccleſiam ibi combuſti. 112.d
Gothi conſpirantes cum Gaina occiſi. 112.d.e
Gothi ſub Alarico victi apud Pollentiam à Stilichone. 184.c.d
Gothorum eruptionis tempus. 185.d.e
Gothi Catholici petunt Epiſcopum à Ioanne Chryſoſtomo. 227.a.b
Gothorum eccleſiæ curat Epiſcopum Ioannes Chryſoſtomus. ibidem.
Gothorum Epiſcopus Catholicus Vnilas à Ioanne Chryſoſtomo ordinatus. 227.b

Gothorum Rex Catholicus petit Epiſcopum à Catholicis. 227.b
Gothi ſub Rege Rhadagaiſo deſcendunt in Italiam. 241.c.d.e
Gothi ſub Rhadagaiſo capti vili pretio diſtracti. 242.b
Gothi à Saro duce cæſi. 219.e.292.a
Gothi ingreſſi in Vrbem. 296.b.c.d. 297.298.
Gothi ſoliti habitare Vrbem. 296.d.e
Gothi Ariani victores cedunt Catholicis victis. 299.c.d.e
Gothus laſciuiens à Romanæ feminæ pudicitia vincitur. 301. c.d.e
Gothi quàm modeſtè vſi ſunt victoria Vrbem capientes. 303.e. 304.a.b
Gothi recedentes ab Italia inuadunt Gallias. 346.b
Gothi accepti vt amici in Gallia. 347.e. 348.a
Gothi pulſi è Galliis proficiſcuntur in Hiſpanias. 363.d.e
Gothi duplici afflicti poſt captam Vrbem naufragio. 388.e
Gothi tempeſtate maris repulſi à Sicilia. ibid.
Gothi nauigaturi in Africam, repulſi tempeſtate. 388.e
Gothi Romanum exercitum vincunt ob ducis Gentiliciam ſuperſtitionem. 684.e
Gothi Vrbem ingreſſi abſtinuerunt ab ornamentis baſilicarum Petri & Pauli Apoſtolorum, à ceteris non ita. 694.a
Gothi reueriti ſanctos Apoſtolos Petrum & Paulum. ibid.
Græciæ à Gothis excisæ. 6.e.7.a
Græciæ Dei concilio excisæ à Gothis. 8.c.d
Græci ex Iudæis potius, quàm Iudæi ex Græcis. 680.b
Grando immenſa Conſtantinopolim vexat ob ſcelus in Ioannem admiſſum. 220.b.c
Grando vt manna cecidit in conuerſione Iudæorum. 435.d
Graſſatio facta noctu in eccleſiam Conſtantinopolitanam. 191.c.d.e.194.d.e
Gregorius Papa Sozomenum, & non Theodoretum exagitat, & vindicatur à calumnia Cani. 517.a
Gregorij Papæ ſententia reijcientis hiſtoriam Sozomeni quomodo accipienda. 691.c.d
Gregorius Papæ detexit errorem de confuſione canonum ſchiſmaticorum cum Orthodoxis Concilij Epheſini. 589.b.c
Gregorius Turonenſis redarguitur. 34.b
Gregorianus codex. 669.a
Guntharius Rex Vuandalorum frater Genſerici quando deceſſit. 521.c.d
Guntharius & Genſericus Reges Vuandalorum in Hiſpania. 511.e
Guntharius Rex Vuandalorum an regnarit in Africa cum Genſerico. 619.e.620.a

H.

Habitus clericorum ab hæreticis immutatus. 522.c
Hæreſis Anthropomorphitarum. 115.c. cur obiecta Catholicis. 115.e. 116.a. confutat eam Theophilus. 116.d.e
Hæreſis præponentium diaconos presbyteris. 159.e.160.a
Hæreſes Diodori Tarſenſis. 526.e.527.a.b
Hæreſes illatæ in Hiſpaniam per duos Auitos. 366.d.e
Hæreſis Millenariorum iterum pullulat. 329.e.330.a
Hereſis Neſtorianæ exordium. 525.d.e
Hæreſis Origenis in Vrbem illata. 24.d.e
Hæreſis Origenis damnata Alexandriæ & vbique in Oriente. 85.c.d. 86.87.88.
Hæreſis Origenis damnata ab Anaſtaſio Papa in Occidente. 91.a.b
Hæreſis Pelagianæ exordia à Ruffino. 158.e.159.a
Hæreſis Pelagiana quando cœpta. 308.e. 309.a.310.e. 311.a
Hæreſis Pelagiana abſque auctore vulgata. 328.c.d.e. à S. Hieronymo detecta. 329.d
Hæreſes Pelagianas damnauit Zoſimus Papa. 417.b
Hæreſes diſſeminat occultè Cæleſtius per quæſtiones. 344.b.c
Hæreſis Pelagiana quo anno innotuit Africæ. 343.a.b
Hæreſes Pelagianæ damnatæ in Concilio Dioſpolitano. 375.e. & ſeqq. aliæ ex eodem Pelagio dimanantes detectæ à S. Auguſtino. 377.d
Hæreſis Priſcilliani damnata in Concilio primo Toletano. 236. c.d.e.237.238. a.b. c.d
Hæreſis de pœnis inferni temporariis. 368.c.d.e
Hæreſes Vigilantij quando & vbi promulgari cœptæ. 252.a.b
Hæreſes Vigilãtij vt omniũ abſurdiſſimæ citò depreſſæ. 255.b.c
Hæreſis noua Vincentij Victoris. 472.c.d
Hæreſis Vitalis oboritur. 454.c.d
Hæreſum cauſa dantur barbaris prouinciæ deuaſtandæ. 255.c
Hæreſis optimos quoſque mores corrumpit. 522.a
Hæreſes ſequitur deuaſtatio. 349.b
Hæreticorum Acephalorum origo. 651.e
Hæretici Anthropomorphitæ in Aegypto. 115.c.d. confutat eos Theophilus ſuis ſcriptis. 116.d
Hæretici Apollinariſtæ ab Arcadio exagitati. 43.b
Hæretici Ariani vetiti publicè in ciuitate agere litanias. 125.e
Hæretici Ariani expulſi Conſtantinopoli, agente Ioanne Chryſoſtomo. 126.a
Hæretici Ariani Scythæ ad fidem Catholicam per Ioannem Chryſoſtomum conuerſi. 126.e
Hæretici Ariani à Theodoſio exagitati. 490.b.c
Hæretici Enthuſiaſtæ damnati Epheſi in Concilio. 595.a
Hæretici Euchaitæ damnati Epheſi in Concilio. ibid.
Hæretici Eunomiani exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b. 65.e
Hæretici Eunomiani à Theodoſio exagitati. 490.b.c
Hæretici in Gallia nouum inducunt habitum clericorum. 522.c
Hæreticos Manichæos inſectatur Honorius. 99.b
Hæretici Macedoniani à Theodoſio legibus vexati. 490.b.c
Hæretici Maſſaliani in Africa. 63.e
Hæreticorum Marcionitarum conuerſionem Ioannes Chryſoſtomus curat. 127.a
Hæretici Manichæi Romæ inuenti ſub Anaſtaſio Papa. 159.c
Hæretici Manichæi lege Honorij exagitati. 231.b.c
Hæreticos Manichæos Honorius inſectatur. 156.d.e.257.
Hæretici Manichæi, & Priſcillianiſtæ legibus Honorij exagitati. 274.d
Hæretici Manichæi à Theodoſio lege vexati. 490.d
Hæretici Marcionitæ cõuerſi ad fidem per Theodoretum. 495. c.d.e.496.497.
Hæretici Maſſaliani damnati Epheſi à S. Synodo. 595.a
Hæretici Maſſaliani ne ampliùs reciperentur in Eccleſiam ſtatutum. 515.d.e
Hæretici Montaniſtæ exagitati legibus Arcadij. 65.c
Hæretici Montaniſtæ lege Theodoſij cohibiti. 385.b
Hæretici Nouatiani propenſiores erga Ioannem Chryſoſtomum. 261.e
Hæretici Nouatiani à Theodoſio exagitati. 490.b
Hæreſes Origenis prohibitæ, non libri, niſi tantùm Periarchon. 149.d.e. 150.a.b
Hæretici Pelagiani reſcripto Honorij exagitati. 455.a
Hæreticos Phrygas Honorius inſectatur. 256.d
Hæreticos Priſcillianiſtas Honorius inſectatur. ibid.
Hæretici Sabbatiani à Theodoſio exagitati. 490.b
Hæreticus nouus Victorinus. 366.e
Hæretici vetiti gerere magiſtratum. 5.a
Hæretici militare vetiti. ibid.
Hæretici recentiores imperitiæ redarguti. 40.41.a
Hæretici coercendi per ſæculares magiſtratus. 51.b
Hæreticorum mores. 107.c
Hæretici damnati prouocare ſoliti ad ſæculare tribunal. 115.a.b
Hæretici prohibiti ad Honorio Imp. militare. 273.b
Hæreticos non cogendos nec ſchiſmaticos legibus Principum iactabant Donatiſtæ. 234.b. hos confutat Auguſtinus. ibidem.

Hæretici vtiliter coercentur legibus Imperatorum. 232.a
Hæretici confutandi decretis Romanæ Eccleſiæ. 253.c.
aduerſus hæreticos germanum pugnandi genus. ibidem.
Hæreticos recentiores Vigilantij ſectatores auctor forti exagitat inuectiua. 253.e.254.a
Hæretici legibus Honorij exagitati. 99.a.230.c.d. 256.d.e.257.267.a.b.273.b.345.a.b
Hæreticorum mos abutendi diuinis Scripturis. 259.e
Hæreticorum conuerſionis veræ indicium. 547.e
Hæretici cum expugnantur, barbari à Deo vincuntur. 306. c.d.e
Hæreticorum bellum ad modicum tempus ſedatum. 309.c
Hæretici legibus Arcadij exagitati. 4.d.e.5.a.b.22.a.43.a. 65.c.125.e
Hæreticum ſe ſimulare, vt quis hæreticos detegere & inquirere poßit, non licere. 367.e
Hæretici legibus Theodoſij exagitati. 311.b.c.363.b.c.d. 385.b.490.b.c.d
Hæretici diutiùs examinandi, antequam in Eccleſiam recipiantur. 411.d
Hæreticis etiam eleemoſynam faciendam præcepit Atticus. 502.c
Hæretici diuerſimodè tractandi, leniter aliquando, aliquando ſeuerè. 473.b.c.d
Hæretici coërcendi ergaſtulo, vt curentur. 473.d
Hæretici diuerſis pœnis a Theodoſio Imperatore, impulſore Neſtorio, exagitati. 524.e.d.e.525.a
Hæreſes omnes ex tumore mentis & neglectu ſanctorum Patrum obortæ, & contemptu veterum traditionum. 526.a
Hæretici in quo etiam dignoſcantur à Catholicis. 540.e
Hæretici quibus ſoleant armis decertare. 649.
Hæreticis quo ordine facienda eleemoſyna ex S. Gregorij doctrina. 502.d
Hæretici obſtinati haud mitiùs tractandi ſunt. 652.a.b
Hæreticis parcendo Deus in iram concitatur. 652.b.c
Hæreticorum ea improbantur, quæ ad hæreſim ſpectant. 691.b.c
Hæreticis pœnitentibus de ſimulatione ſuſpectis audientia denegatur. 693.a
Hagiomachi perſtringuntur ab auctore. 397.e.398.a
Heleniana baſilica. 655.d
Helion Patricius coronam à Theodoſio defert Valentiniano. 497.d
Helladius Epiſcopus Tarſi Neſtorianus. 586.d
Heliodorus Epiſcopus auunculus Nepotiani. 22.c. conſolatur eum S. Hieronymus de obitu Nepotiani. c.d
Helpidius Epiſcopus reſtitutus ab exilio. 278.c
Henricus Grauius profeſſor Louanienſis. 422.c
Heraclides Epiſcopus Epheſi grauem & longum carcerem paſſus cauſa Ioannis. 246.b
Heraclides Origeniſta. 174.b
Heraclianus occiſor Stilichonis donatur præfectura Africæ. 273.b
Heraclianus, retento Africano frumento, Vrbem fame cruciat. 293.e.294.a
Heracliani tyrannis in Africa. 302.d
Heracliani mores perditiſsimi. 303.a.b
Heracliani tyrannis quando cœpta. 345.b
Heracliani Conſulatus & tyrannis. 355.e.356.a
Heracliani apparatus. 356.b
Heraclianus fugatur & occiditur. 356.b.c
Honorij Imp. in eum datum reſcriptum. ibid.
Herculem colunt Suffectani. 96.e
Herenæ Epiſcopi perfidia. 237.e
Hermogenianus Codex. 65.a
Heros Epiſcopus Arelatenſis pellitur. 349.c
Heros Epiſcopus cum Lazaro accuſator Pelagij. 390.e.408.b. accuſatur à Cæleſtino. c.d.e
Herotis crimina. 408.c.d
Heruli cum aliis barbaris Gallias depaſcuntur. 267.d
Heſychius Epiſcopus Salonitanus tempore Zoſimi Papæ. 427.e
Hibernis Palladius ſedis Apoſtolicæ legatus prædicauit. 531.c
Hieronymus parat fugam timore Hunnorum. 6.c
Hieronymi locus reſtitutus. 12.a
Hieronymus ſcribit Epitaphium Nepotiani ad Heliodorum. 22.b.c
Hieronymus ſtudioſiſsimus Nepotiani. 22.c.d
Hieronymus reconciliatus Ruffino. 25.a.b. 84.b.c
Hieronymus teſtis adhibetur à Ruffino, cùm Origenis ſeminat errores. 30.e.31.a
Hieronymus quando & in quibus laudauit Origenem. 31.b.c
Hieronymus quid de Ambroſij ſcriptis refellitur calumnia Ruffini. 38.d.e
Hieronymus mittit Paulinianum & Euſebium in Occidentem. 46.a
Hieronymus interpellatur vt germano ſenſu transferat Origenem. 46.e.47.
Hieronymus ſcribit laudes Paulinæ ad Pammachium. 47.d.e
Hieronymus tranſlatum à ſe Periarchon Romam mittit. 83. c.d. eius in ea re conſilium. e. manifeſtat Origenis errores. 83.e.84.a
Hieronymus ſe excuſat de tranſlatione à ſe facta Periarchon Origenis. 84.b.c.d
Hieronymi ad Ruffinum Romæ agentem epiſtola. 84.d.e
Hieronymi epiſtola de damnatis Alexandriæ erroribus Origenis. 85.c.d
Hieronymus ad Theophilũ de Origenis erroribus epiſtola. 85.e
Hieronymus hæreticus creditus, Catholicus probè inuentus à Poſthumiano. 87.a
Hieronymus recipit Paulum Epiſcopum à Theophilo expulſum. 87.d.88.a
Hieronymi iuſtæ querelæ de ſcriptis contra ſe libris à Ruffino. 106.e.107.a
Hieronymi cum Ruffino facta collatione, quàm inferior inueniatur Ruffinus. 107.a.b
Hieronymi iura potiora. 107.b
Hieronymus in altercatione cum Ruffino pacem & charitatem ſeruauit illæſam. 107.d
Hieronymo Romanorum alij fauent, Ruffino alij. 107.e.108.a
Hieronymus quando ſuam Apologiam ſcripſit. 108.e
Hieronymus Ruffinum vaniloquum compellat. 127.c.d
Hieronymi ſententia de libris Origenis. 149.d.e
Hieronymus calumniam patitur à Ruffino de epiſtola ſcripta ab Anaſtaſio Papa. 155.a.b.c
Hieronymus quo anno Apologias ſcripſit contra Ruffinum. 155.c.d.e.156.a.b
Hieronymus minis Ruffini magis excitatur. 157.c.d.e
Hieronymus qualis aduerſus hæreticos. 157.d.e.158.a
Hieronymus quibus nominibus Ruffino illudat. 158.a.b
Hieronymi agentis cum Catholicis humilitas incomparabilis. 158.c.d.e
Hieronymi ſententia, qua vult Epiſcopos omnes eſſe æquales, quomodo intelligenda. 160.c.d
Hieronymus tranſtulit vltimam Paſchalem epiſtolam Theophili. 223.e.224.a
Hieronymus deſcribit vitam S. Paulæ. 223.c
Hieronymus quomodo vſus eſt amicitia Theophili. 224.a
Hieronymus magno dolore affectus ob Chryſoſtomi exilium. ibidem.
Hieronymus in Latinum vertit regulas Pachomij & ſociorum. 224.b
Hieronymus quando ſcripſit ad Minerium & Alexandrum. 250.c. ad eoſdem commentarium in Malachiam dedit per Siſinnium. ibid.
Hieronymus quando ſcripſit aduerſus Vigilantium. 250.c.d
Hieronymus primo detexit Vigilantium. 251.c
Hieronymi ſententia de bigamia, quod non conſtituatur ex coniugio ante baptiſmũ, reuocatur ab Innocẽtio Papa. 239.c

Hiero-

Hieronymus deplorat Gallicanæ Eccleſiæ ſtatum tempore Vigilantij. 252.e.253.a
Hieronymus in minores Prophetas commentarios edit. 249.d
Hieronymus ad ſanctum Exuperium Toloſanum ſuos in Prophetas minores inſcribit reliquos commentarios. 249.e
Hieronymus paruo negotio expugnat Vigilantium. 255.b
Hieronymus in Palæſtina audit periculum Vrbis. 284.d
Hieronymus prædicit, interpretando Danielem, Vrbis excidium. 284.e. paſſus idem ob hanc cauſam ab æmulis inuidiam. ibid.
Hieronymus excipit hoſpitio profugos ex Vrbe capta à Gothis. 301.e.302.a.
Hieronymus perſtringit Pelagium. 309.d.e
Hieronymus laborat aduerſus hæreſim Pelagianam ſine auctore vulgatam. 328.c.d.e
Hieronymus latentes ſub Catholico nomine hæreſes Pelagianas producit in medium. 329.d.e
Hieronymus ad Demetriadem quo anno ſcripſit, & qua occaſione. 357.b.c.d
Hieronymi conſilium in ſcribendo dialogum contra Pelagianos. 377.e.378.a
Hieronymus in dimicando contra Pelagianos gloriatur Auguſtino commilitone. 379.d
Hieronymi rerum ſtatus tempore Concilij Palæſtini. 381.e. 382.a
Hieronymi modeſtia, dum reclamans ad Innocentium de damnis illatis ab hoſtibus fidei, nomina reorum reticet. 399.b
Hieronymi obitus, & ætas. 481.d. eius laudes. 482.a.b
Hieronymi ſcripta quæ non extant. 482.c.d
Hieronymi Vita incerti auctoris mendaciis confarcinata. 482.e. irrita & caſſa redduntur, quæ Cyrilli, Euſebij, & Auguſtini nomine de eo ſcripta feruntur. 483.a.b.c.d
Hieronymo falſo tribuuntur, quæ Geraſimi eſſe probantur. 484.a
Hieronymi Vitam ſcripſit Sebaſtianus monachus Caſsinenſis. 484.b
Hieronymi Vita magis probatur quæ ſcripta eſt à Mariano Victorio Epiſcopo Reatino. 484.b
Hieronymus Rubeus hiſtoricus illuſtrator rerum Eccleſiæ Rauennatis. 652.e
Hieroſolymæ agitantur timore Hunnorum. 6.a
Hieroſolymorum Epiſcoporum ſucceßio, poſt Ioannem Prailius, poſt Prailium Iuuenalis. 541.a
Hilario demandatur negotium Gazenſium Chriſtianorum. 73.e.74.a
Hilarius à Gazenſibus Gentilibus auro corrumpitur. 74.a
Hilarius ſenex ſtudioſus Ioannis quanta paſſus ab aduerſariis. 246.a
Hilarius in Occidente primus excitat prœlium aduerſus Pelagianos. 330.b. monet S. Auguſtinum ſuis ſcriptis ad bellum. b.c
Hilarius Epiſcopus Narbonenſis ſub Bonifacio Papa. 485.b
Hilarius & Proſper pro S. Auguſtino inſurgunt. 507.e. 508.a
Hilarij ſoror Pimeniola. 509.a
Hilarij cognatus Luſcus. ibid.
Hilarius & Proſper defendunt ſcripta S. Auguſtini. 566. c.d. quando ſe Romam contulerunt. ibid.
Hilarius cum Proſpero Romam ſe confert ad Cæleſtinum aduerſus impugnatores ſcriptorum S. Auguſtini. 566.d
Hilarius Epiſcopus Narbonenſis. 414.b. 692.d. litteras accipit à Zoſimo Pontifice Romano. 414.b
Himerius Epiſcopus Tarraconenſis. 44.e
Himerius Epiſcopus Nicomediæ Neſtorianus. 586.d
Hymnus Franciſci Bencij in tranſlatione SS. martyrum Alexandri & ſociorum. 103.a.b
Hypatia virgo Alexandrina philoſophorum omnium celeberrima. 384.a. necatur ab aliis qui fauebant Cyrillo. ibidem. b
Hypatia laudata à Syneſio. 384.d
Hippona obſeſſa annis tribus à Vuandalis. 562.c. confugium extorrium Catholicorum. ibid.
Hipponenſis Eccleſia florens clericis & monachis. 19.b.c
Hipponenſis Eccleſia ſuppeditat monachos aliis Eccleſiis. 19.c
Hipponenſis Eccleſia dira paſſa à Donatiſtis. 50.b.c.d
Hipponenſes fatigati peſte tempore obſidionis. 564.a
Hipponenſes vim inferunt Piniano, vt ordinaretur. 285.e 286.a.b.c. eos excuſat Auguſtinus. d.e
Hipponenſes excuſantur à S. Auguſtino. 287.d.e
Hipponenſis Eccleſia à Donatiſtis iterum vexata. 307.b
Hipponenſes clerici excæcati calce & aceto à Donatiſtis. 306.c
Hiſpanias aggreſſi Alani, Vuandali, & Sueui. 291.d.e
Hiſpaniæ recto Dei iudicio traditæ barbaris. 287.e.288.a
Hiſpaniæ hæreſibus Origeniſtarum inficiuntur. 362.c.d.e
Hiſpaniarum Eccleſia agitata ſchiſmate. 236.b.240.a.b
Hiſpaniæ contremiſcunt, dum Galliæ exciduntur. 267.e
Hiſpana virgo martyrium ſubiit ſub Vuandalis. 514.e.515.a
Hiſpanias inuadunt Gothi pulſi è Galliis. 363.e.364.a
Hiſtoria Chriſtiana à Philippo conſcripta qualis. 503.e. 504.a
Hiſtoria à Cicerone ſcripta deriſa. 17.b
Hiſtoria à Dextero Præfecto edita. 16.e
Hiſtoria Eccleſiaſtica qua occaſione à Ruffino ſcripta. 16.d.e
Hiſtoria Eutropij. 16.e
Hiſtoriam Gainæ tyranni ſcripſit Euſebius Scholaſticus. 114. a. eamdem metro cecinit Ammonius. ibid.
Hiſtoria de Origeniſtis ab Origeniſtis accepta. 118.a.e reſtituitur ad veritatis normam. 118.e.119.
Hiſtoriam ſcribere ſubterfugit Plinius. 17.b
Hiſtoriam ſcribere quàm difficile. 17.a.b
Hiſtoria Oroſij quando ſcripta. 16.c
Hiſtoria à Seuero conſcripta. 16.d
Hiſtoria Zoſimi Comitis. 16.e
Hiſtorici huius temporis quales. 16.d.e
Honorius imperat cum Arcadio. 2.a
Honorij ætas. ibid.
Honorij tutor Stilicho. 2.d
Honorius puer imbellis nullius vſus, expoſitus barbarorum inſidiis. 12.e.13.a
Honorius confirmat priuilegia collata Eccleſiæ Catholicæ. 13.e. 42.c.43.a
Honorij leges. 13.c.42.e.43.a
Honorius religione munit Imperium. 13.c
Honorij tertij Conſulatus tempore quæ acciderunt Mediolani. 19.e.20.a
Honorius reſcribit pro Eccleſia Africana. 49.e.50.a
Honorius capitale ſupplicium ſancit aduerſus perturbatores eccleſiarum. 50.a.b
Honorius accipit in vxorem Mariam filiam Stilichonis. 53.c.d parum felices. 61.c
Honorius decernit bellum aduerſus Gildonem tyrannum. 56.e
Honorius reddit iudicandi facultatem Epiſcopis. 61.e
Honorius proſterni iubet templa deorum. 91.c.d.e.92.a.b
Honorius inſectatur Manichæos. 99.b
Honorius lege cohibet aduerſarios Catholicæ Eccleſiæ in Africa. 99.c
Honorius abſtinet à vindicta ferenda in occiſores martyrum. 103.b
Honorius publicari mandat reſcriptum Donatiſtarum à Iuliano obtentum. 105.c
Honorius reſcribit pro clericis Catholicis. 131.a
Honorius vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.d.e. 185.a

Honorius

Honorius malè perſuaſus edidit ludos Sæculares. 186.d.e. 187.a. non ſine Gentilicia ſuperſtitione. b
Honorius Imperator reprehendit Arcadium de ſtatuæ Eudoxiæ dedicatione. 188.a.b
Honorius Imperator ſcribit ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem geſtis. 208.e.209.a
Honorius Imperator obiurgat Arcadium fratrem, atque piè admonet vt ceſſet à perſecutione Ioannis. 208.e.209.d.e ſepéque de his ad ipſum ſcripſit. 211.e
Honorius Imperator annuit petitioni Epiſcoporum Carthag. contra Donatiſtas. 221.e.222.a
Honorius quid pro Eccleſia Catholica. 49.e.61.e.131.a 267.b
Honorius quid in Iudæos ſtatuerit. 98.c.d. 428.c.d
Honorius quid ſtatuit contra Gentiles. 91.c.d.e.92.a.b. 274.e.389.c
Honorius Imperator conuentus ab Epiſcopis ex Romana Synodo ſcribit ad Arcadium Imperatorem. 281.b.c
Honorium conueniunt Epiſcopi Africani multa mala paßi à Donatiſtis. 229.e.230.a
Honorius commotus in Donatiſtas. 230.c. lege ſancita eos exagitat. c.d.e
Honorius quid contra hæreticos. 99.a.b.230.c.231.b.256.d. 267.b.c.273.b.345.a.b
Honorius auget militibus ſtipendium in bello contra Rhadagaiſum. 241.b
Honorij pura religio potens ad expugnandos hoſtes. 241.e
Honorius Dei virtute abſque ſuorum iactura Rhadagaiſum vincit. 242.e.245.b
Honorius parat bello decernere cum Arcadio, ſed barbarorum tumultibus auocatur. 249.b.c
Honorius pro victoria accepta gratias agit Deo in cultu puræ religionis, inſectando hæreticos. 256.d
Honorius rurſum Manichæos inſectatur. 257.a
Honorius inſectatur hæreticos Priſcillianiſtas. 257.a
Honorius hæreticos Phrygas inſectatur. ibid.
Honorij Imperatoris epiſtola vltima ad Arcadium. 263.e. 264.a
Honorius rurſus de bello inferendo in Arcadium agit. 264.b.c
Honorius ob cultum propenſiorem religionis eripitur à domeſticis proditoribus. 257.b
Honorium Imperatorem infeſtat Conſtantinus tyrannus. 264.c.d.e
Honorius curat tolli de medio Stilichonem. 271.a.b.272.a.b.c
Honorij reſcripta in cauſa Stilichonis. 272.d.e
Honorius muneribus donat occiſores Stilichonis. 273.b
Honorius nouis legibus exagitat Donatiſtas. 274.d
Honorius nouis legibus exagitat Gentiles in Africa. 274.d.e
Honorius prohibet de religione diſputari. 276.a
Honorius quid contra Donatiſtas. 99.c. pœna quinque librarum auri aduerſus infeſtantes Catholicos. ibid. 105.c.d aliæ leges in Donatiſtas. 183.d.230.c.d. 231.a.b.c.d. 274.e.284.b.306.b.c.364.b
Honorius iniuſtè carpitur ab Ethnicis ob excidium Vrbis. 281.d.e. 282.a.b
Honorius lege exagitat Mathematicos. 283.a
Honorius deceptus à ſuis optimos reiicit. 284.a.b. reuocat Gentiles ad militiam. Generidum Gentilem hominem ducem exercitus conſtituit. 284.a.b
Honorij religio commendata. 284.b
Honorius pias leges ſanxit pro ſide Catholica, dum ab Alarico perſtringeretur. ibid.
Honorius legatos mittit ad Attalum pro concordia. 273.e
Honorius opportunum auxilium accipit à Theodoſio ex Oriente miſſum. ibid.
Honorius, liberato Imperio ab Attalo, quas leges dederit. 295.a.b
Honorius indulget omnium criminibus ob lætitiam publicam. 295.b
Honorius relaxat Africanis tributa ob fidelitatem exhibitam aduerſus Attalum. 295.b
Honorius quos duces elegit poſt obitum Stilichonis. 296.d
Honorius inuidiam paſſus ob captam à Gothis Vrbem: quæ in eum iactatæ calumniæ. 297.e.298.a.b
Honorius vindicatur à calumniis obtrectatorum. 297.e. 298.
Honorius interpellatur noua legatione Epiſcoporum Africanorum. 305.e
Honorius perperam ſtatuit timore Attali & Donatiſtarum rebellantium, vt quam vellet quis coleret in Africa religionem. 306.a.b
Honorius reuocat legem latam pro Donatiſtis. 306.c
Honorius religione pugnat contra barbaros. ibid.
Honorius adiicit animum vt Donatiſtas omnimodè ad vnitatem Catholicam inducat per publicam Collationem. 306.c.d
Honorius profligando hæreticos ſperat ſe à Deo adiuuari aduerſus barbaros. 306.d
Honorius Imperator ob ſtudium indefeſſum erga Catholicam religionem aduerſus ſchiſmaticos & hæreticos quanta à Deo eſt conſecutus beneficia. 326.d.e.327.a
Honorius quot inſuperabiles tyrannos Dei ope extinxit. 326.d.e. 327.a. 328.b
Honorius obſtinatos Donatiſtas poſt Collationem legibus vrget. 336.e.337.a
Honorius Imperator noluit bona Eccleſiaſtica ſubiacere publicis exactionibus. 345.e
Honorius iuſsit ne clerici conuenirentur apud aliud tribunal, quàm Eccleſiaſticum. ibid.
Honorius iuſsit Epiſcopale iudicium illibatum ſeruari. ibid.
Honorij reſcriptum aduerſus Heraclianum. 356.c. aliud de abolendo Heracliani nomine. d
Honorius conſecutus victoriam aduerſus Heraclianum tyrannum. 356.b.c.d
Honorius rurſum exagitat Donatiſtis quàm ſeueriſsimè per Dulcitium. 364.b
Honorij benignitas erga Attalum tyrannum. 388.a.b
Honorius nactus ſibi barbaros obſequentes. 389.a.b
Honorius Imperator reſcribit contra Gentiles. 389.c.400.b
Honorius Romæ triumphat, Attalo præeunte ante currum. 417.a
Honorij numiſma victoriam de tyrannis deſignans. 417.a.b. 489.a.b.c
Honorius Imperator Iudæos legibus exagitat, vt ſic ad fidem inducat. 438.a
Honorius ſubdola relatione Symmachi Præfecti deceptus. 439.c.d.440.a.b.c.d.e.441.& ſeqq.
Honorius Imperator reſcribit ad Symmachum in cauſa Bonifacij & Eulalij. 440.c
Honorius litteris Romanorum presbyterorum admonetur de cauſa Bonifacij & Eulalij. 441.e.442.a
Honorius Imperator ad ſe aduocat vtramque partem Bonifacij & Eulalij. 442.d
Honorij ad Symmachum ſecunda epiſtola. ibidem.
Honorius res Eccleſiaſticas nonniſi per Epiſcopos tractari voluit. 443.c
Honorius conuocat Rauennam Epiſcopos, qui agant de legitimæ electione Romani Pontificis. ibidem.
Honorius Imperator reſcripſit contra Pelagium. 422.d.e
Honorij commonitorium ad Epiſcopos vocatos ad Synodum in cauſa ſchiſmatis. 443.c
Honorius ſcribit ad Præfectum Vrbis de Achilleo Epiſcopo Spoletino. 443.e
Honorij epiſtola ad Achilleum. 444.a.b
Honorius ſcribit ad populum Romanum de Achilleo Epiſcopo miſſo. 444.c
Honorius alios vocat ad Synodum Epiſcopos Rauennam in cauſa ſchiſmatis. 444.e

Honorij epiſtola ad Paulinum. ibid.
Honorij epiſtola ad Africanos Epiſcopos, qua eos vocat ad Synodum. 445.e
Honorij epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, qua vocat eum ad Synodum. 445.c.d
Honorius ſcribit contra Eulalium, vt pellatur Vrbe. 447.a.b.c
Honorij epiſtola ad Symmachum de reſtitutione Bonifacij. 448.b.c
Honorius reſcribit ad Largum Proconſulem, ne Epiſcopi vocati fatigatentur venire ad Synodum. 449.a.b
Honorio commēdat Eccleſiā Romanā Bonifacius Papa. 449.e
Honorius ſcribit ad Bonifacium Papam de cura ſua erga Romanæ Eccleſiæ ſtatum. 450.b.c.d
Honorius reſcribit contra Pelagianos. 455.a.b
Honorius ad Aurelium ſcribit contra Pelagianos. 455.a
Honorius exagitat clericos cum feminis habitantes. 484.c
Honorij Imperatoris obitus, ætas. 488.e. laudatiſsimus Imperator vindicatur à calumnijs: potens religione potiùs quàm armis. 488.a.489.b
Honoria filia Gallæ Placidiæ relegatur ob ſtuprum Conſtantinopolim. 669.b
Honorij numiſma de ſupplantato tyranno. 489.b
Honoratus Epiſcopus Vercellēſis miniſtrat Euchariſtiā S. Ambroſio morienti. 36.a
Honoratus Epiſcopus Vercellenſis præſto eſt S. Ambroſio morienti. 36.a.b
Honoratus Epiſcopus Arelatenſis poſt Patroclum. 510.b
Honorati Epiſcopi epiſtola ad Arcadium de exhortatione ad martyrium. 675.a.b
Hormiſdæ nobilis Perſæ martyrium. 476.b.c.d
Hoſpitium ſanctum reddit homines ſanctos. 26.a.b
Hoſpitium peregrinorum à Pammachio erectum in Portu Romano. 48.d.e
Hoſpitale infirmorum Romæ primùm à S. Fabiola extructum. 109.e.110.
Hoſpitium Romæ Ioannitarum. 248.a
Huldin Rex Hunnorum contra Rhadagaiſum procedit. 242.a
Hunni immiſsi in Armeniam à Ruffino. 6.a
Hunni obſident Antiochiam. ibid.
Hunni timentur Hieroſolymis. 6.a.b
Hunni vnde progreßi. 6.b
Hunnos execratur S. Hieronymus. 6.b.c
Hunnos timet S. Hieronymus. 6.c
Hunni quanta fecerint mala in Syria. 6.d
Hunni ad fidem conuerſi à S. Theotimo Epiſcopo. 148.e
Hunnus peccans in S. Timotheum à Deo corripitur. 148.d
Hunnorum Reges contra Rhadagaiſum. 242.a
Hunni laceſſentes Burgundiones occaſio illis fuerunt fidem Chriſtianam capeſſendi. 362.e.363.a
Hunni victi à Burgundionibus Chriſti auxilio. 363.a
Hunni agunt pro Aëtio. 645.b

I.

IAcobus Comes in cuſtodiam recipit Cyrillum & Memnonem. 602.a
Iacobus in Syria magnus anachoreta, eius res geſtæ. 495.e. 496.a
Iacobus eremita terrores dæmonum paſſus. 217.a.b
Iacobi Perſæ Chriſtiani dirum martyrium. 477.c
Iacobus & Timaſius ex diſcipulis Pelagij redditi Catholici. 369.a.b
Iammona oppidum in inſula Minorica. 429.c. in qua numquam Iudæi habitare potuerunt. 429.c.d
Iannarius Epiſcopus & martyr Neapolitanam illuſtrat Eccleſiam. 620.c
Ibæ epiſtola conferta calumniis. 640.b.c
Idolum Cæleſtis Carthagine cum templo proſtratum. 92.c.d.e
Idolorum cultus iterum inualeſcit, ſed Theodoſij ſanctione exciditur. 669.a.b. Patres iterū in eumdem inſurgunt. c.d
Idola Gazenſium proſtrata. 138.b
Idolorum ſpolia inconceſſa Chriſtianis. 138.b.c
Idolorum templa in Phœnicia deſtruuntur. 141.b.c
Idoli falſum vaticinium de reſtitutione idololatriæ. 471.e
Idola proſtrata vbique. 91.e.92.a.b
Idolorum cultus legibus Arcadij vetitus. 92.b.c.d
Idolum Veneris Maiumæ collapſum & fractum virtute Crucis. 137.b
Idololatriæ reliquiæ Romæ diſsipatæ. 98.a.b
Idololatriam tollendam rogant Africani Epiſcopi. 53.b
Idololatria ab Honorio Imperatore penitus proſterni iuſſa. 91.c.d.e
Idololatriam reſtituendam falſis iactabatur oraculis. 471.e
Idololatriæ reliquiæ demolitæ per Vrſum Tribunum, Conſtantino Imperatore iubente. ibidem.
Idolatria Romæ à barbaris euellitur. 281.c
Idololatria reuocata in Vrbem. 282.c.d.e
Idololatræ nouis Honorij legibus exagitati. 274.d.e
Idololatræ Theodoſij lege coerciti. 490.b.c.d
Idololatræ percuſsi ex ruina ſimulacri Veneris. 137.d
Idololatras Theodoſius inſectatur. 504.c
Ieiunij Natalis Domini fractor clericus accuſatur. 166.e
Ieiunij ſabbati cauſam reddidit Innocentius Papa. 402.c
Igilium inſula recepit profugos Romanos tempore Vrbis excidij ſub Alarico. 302.b.c
Ignatij Epiſcopi Antiocheni martyris ſecunda tranſlatio. 678.e. 679.a
Ignis ſuper Conſtantinopolim imminens. 20.e
Ignis graſſans per lignum ſanctæ Crucis extinctus. 27.d.e. 28.a
Imagines ſanctorum ſolitæ pingi in eccleſia, & honore luminarium coli. 163.d.e
Imaginem S. Ioannis Chryſoſtomi moriturus Theophilus veneratus eſt. 349.d
Imago S. Pauli apud Ioannem Chryſoſtomum. 260.c
Imagines Imperatorum coronari in ſpectaculis. 499.a
Imaginibus ſacris ornauit cœmeteriū Cæleſtinus Papa. 631.a
Imaginibus ſacris Valentinianus ornauit baſilicas Apoſtolorum Petri & Pauli. 694.b
Imaginibus ſacris Sixtus Papa eccleſiam S. Mariæ ornauit. 693.e
Imperium Arcadij & Honorij. 2.a
Imperium Arcadij periclitatur dolo Ruffini. 4.c.d.e
Imperium Romanum inuadunt barbari vocati à Ruffino. 5.d.e. 6.a
Imperium Orientale exciditur à barbaris dolo Ruffini. 7.8.b.c.d
Imperij occidentalis ærumnæ. 270.e
Imperij cuſtodia eſt religio bene cuſtodita. 326.e.327.
Imperij Orientalis curatores. 269.c.d
Imperium religio regis. 387.a
Imperium Romanum cur barbaris dari meruit deuaſtandum. 346.b.c
Imperium bene ſeruatur & cuſtoditur, ſi conſulatur Eccleſiaſticæ immunitati. 489.e.490.a
Imperium quomodo reddi poßit perpetuum. 624.d.e
Imperatorum caput ornatum cruce. 3.b.c
Imperatores occurrere ſoliti aduenientibus Epiſcopis. 133.b ſedere coram ſe iubent eos. 133.e
Imperatorum legibus hæretici vtiliter coercentur. 232.a.b
Imperatoris iura tempore ſchiſmatis. 439.d
Imperatorum imagines coronari ſolitæ in ſpectaculis. 499.a
Imperatores periculosè immiſcent ſe rebus ſacris. 561.d.e
Imperator ipſe non ingreditur armatus in eccleſiam. 569.e
Imperatores non portant diadema in eccleſia. ibid.
Imperatores quomodo perpetuò regnare poßint. 624.d.e
Imperatorum non eſſe pallium dare Epiſcopis. 645.c.646.a.b.

Imperatorum imagines in eccleſia à Galla Placidia erecta Rauennæ. 669.b
Imperatores leges fruſtra ſanciunt, niſi fontes malorum obſtruant. 685.d
Imperatorum huius temporis religio commendata. 651.c
Incendium Arianorum. 523.e
Incendium ciuitatis Conſtantinopolitanæ. 652.c.d
Incendium vrbis Conſtātinopolitanæ molitur Gainas. 112.c.d
Incendium eccleſiæ Conſtantinop. comburit Gothos. 112.e
Incendium eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 198.a.b.c
Incendium graſſatur in Regiam, abſumit vetera idololatriæ monumenta. 198.d.e. 199.
Incendij eccleſiæ Conſtantinopolitanæ cauſa quæſtiones exhibitæ. 201.b
Indiculus ornamentorum eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad Innocentium Papam allatus per legatos. 207.e
Indulgentia procuranda à Romano Pontifice pro Epiſcopus Donatiſtis. 129.e.130.
Indulgentia conceſſa Donatiſtis ab Anaſtaſio Papa. 130.d.e
Indus credit Chriſto. 23.a
Infantes eſſe baptizandos decretum in Concilio Carthaginēſi. 130.c
Infernales pœnas temporarias ex errore Origenis dixêre noui hæretici. 368.b.c.d
Infirmorum hoſpitium primùm à S. Fabiola Romæ conſtructum. 109.e. 110.a
Innocentius Papa creatur. 161.d.e
Innocentium Papam appellat Ioannes Chryſoſtomus. 192.a.b
Innocentius deteſtatus temeritatem Theophili in depoſitione Ioannis Chryſoſtomi. 192.d
Innocentius irritat iudicium Theophili. 195.e.196.a
Innocentius nouam cogitat Synodum in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 196.a
Innocentius retinet Ioannem, licet damnatum, in communicatione. 106.a.b
Innocentius quid ſcripſerit ad Theophilum. 196.a.b
Innocentij Papæ litteræ ad Ioannem Chryſoſtomum datæ per Demetrium Epiſcopum vulgatæ in Oriente. 196.c
Innocentius Papa accipit miſſa Conſtantinopoli Acta publica Iudicum aduerſus S. Ioannis Chryſoſtomi ſectatores. 206.c
Innocentius accipit legationem ab Epiſcopis partis Ioannis per Theotecnum miſſam. 206.e
Innocentius reijcit legationem aduerſariorum Ioannis Chryſoſtomi. 207.a.b
Innocentius Papa recipit Epiſcopos partis Ioannis ad ſedem Apoſtolicam confugientes. 207.b
Innocentius recipit legationem à clero Conſtantinopolitano partis Ioannis. 207.d.e
Innocentius recipit indiculum ornamentorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ à clero miſſum. 207.e
Innocentius decernit communicandum eſſe cum Ioanne Chryſoſtomo, donec congregato Concilio eius cauſa pleniùs cognoſcatur. 208.d
Innocentius reſpuit communicationem Arſacij, donec per Concilium eius cauſa examinetur. ibid.
Innocentij Papæ epiſtola ad clerum Conſtantinopolitanum. 210.b.c.d
Innocentij Papæ epiſtola ad S. Ioannem Chryſoſtomum. 210.a.b. aliæ Innocentij litteræ ad Ioannem datæ deſiderantur. a
Innocentius laborat pro cogendo Concilio in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 211.d.e
Innocentius Papa conſulitur à S. Victricio Epiſcopo Rhotomagenſi. 222.d
Innocentij Papæ litteræ ad Concilium Carthaginenſe de non proficiſcendis Epiſcopis ad Comitatum. 233.a.b
Innocentius Papa ſcripſit ad Toletanam Synodum. 235.d.e. 236.b
Innocentius Papa irritat ſententiam dicentium coniugium ante baptiſmum non conſtituere bigamiam. 239.e
Innocentius Papa ſcribit ad Exuperium. 240.b
Innocentius ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 240.d
Innocentius accipit vltimas litteras à Chryſoſtomo. 247.b.c
Innocentius quòd Iudex eſſet, non recepit hoſpitio miſſos à Ioanne. 248.a
Innocentius Papa Atticum & illi communicantes excommunicat. 248.e.249.c
Innocentius etiam ſe à Theophili communione ſeparat. 249.c
Innocentij Papæ decreta implorantur ab Epiſcopis Gallicanis contra Vigilantium. 253.c
Innocentium Theophilo reconciliari cupiunt Epiſcopi Africani. 257.d
Innocentius Papa, audita morte Chryſoſtomi, quid in Arcadium & Eudoxiam. 262.b
Innocentius Papa quid de reſtituendo Ioannis Chryſoſtomi nomen in Diptycha. 262.
Innocentij Papæ epiſtola de Anathemate in Arcadium Imperatorem. 262.d.e
Innocentius Papa excommunicat Arcadium & Eudoxiam. 262.d.e
Innocentius Papa primus expellit Nouatianos. 276.d
Innocentius auctor pacis Eccleſiæ Antiochenæ. 277.c.d
Innocentij epiſtola ad Bonifacium de pace Eccleſiæ Antiochenæ. 277.c
Innocentij epiſtola ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum. 278.a.b
Innocentius quid de Acacio Berœenſi Epiſcopo ſtatuat. 278.d
Innocentius quid ſcribat ad Acacium Berœenſem. 278.d.e
Innocentius Papa agit cum Acacio, vt Ioannis nomen reſtituatur in Diptycha. 278.e
Innocentius irrita reddit omnia ab aduerſariis Ioannis Chryſoſtomi facta contra Catholicos. ibid.
Innocentij Papæ epiſtola ad Maximianum in cauſa Attici. 279.c
Innocentius conditiones ponit, quibus parens Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus poſſit abſolui. 279.d
Innocētius defenditur à calumnia Zoſimi. 282.b.c.d.e.283.a
Innocentius functus legatione pro Romanis ad Honorium & Alaricum. 283.d
Innocentius Dei prouidentia ab Vrbe peritura ſubductus. ibid.
Innocentij Papæ fides laudata à S. Hieronymo. 358.d
Innocentius Papa ſcribit ad Iulianam. 361.d. confutat in ea hæreſim Pelagianam. ibidem.
Innocentius monetur à Concilio Carthaginenſi, ne recipiat Pelagium abſolutum in Concilio Palæſtino. 391.d
Innocentius Papa accipit litteras ex Concilio Carthaginenſi & Mileuitano per Iulium. 391.b.d.e. eadem omnes contra Pelagium, ne recipiatur ab ipſo. 392.e
Innocentius ſecretò admonetur ab Auguſtino & collegis de fautoribus Pelagianorum Romæ agentibus. 393.b
Innocentius calumnioſè in crimen adducitur tolerantiæ Pelagianorum fautorum. ibid. ſe iure ipſe excuſat. c
Innocentius non acquieſcit iudicio Palæſtino de purgatione Pelagij. 393.c.d. ſed ſuſpendit ſententiam ſuam de eo. d
Innocentij litteræ redditæ ad Concilium Carthaginenſe & Mileuitanum per Iulium legatum. 393.e
Innocentius acerrimus impugnator Pelagij. 394.a
Innocentius Papa damnauit Pelagium. ibid.
Innocentius Papa admonet Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum de ordinationibus perperam factis in Africa. 398.c.d
Innocentius Papa admonet Ioannem Epiſcopum Hieroſolymorum de iniuriis illatis in ſanctas virgines Euſtochium & Paulam. 398.d.e. 399.a
Innocentius ſcribit ad S. Hieronymum de damnis illatis conſolans eum. 399.c.d
Innocentij epiſtola ad Aurelium Carthag. de S. Hieronymo. 399.d.e

INDEX.

Innocentium Papam fallere nititur Pelagius profeſſione Catholica, à quo ſciebat ſuam abſolutionem non eſſe acceptam, ſed fuiſſe ab ipſo damnatam. 400.e.401.a
Innocentij Papæ obitus, res geſtæ, anni ſedis, ſcripta. 401.d.e
Innocentij decretum ſancitum aduerſus Pelagianos à Zoſimo promulgatum. 402.c
Innocentius dedicauit baſilicam ſanctorum Geruaſij & Protaſij martyrum Romæ. ibid.
Innocentius ad quem ſcribit S. Baſilius, quis fuerit. 403.d.e
Innocentius Iudæus cum Meletio fugam arripiunt, ne Chriſtiani efficerentur. 433.c. conuerſi ad fidem ambo cum ſuis. ibidem. eius coniugis conuerſio. 436.e. eius affinis conuerſio. 437.b
Innocentius legatus ab Africanis Epiſcopis in Orientem pro canonibus Nicænis. 466.d
Innocentius & Reſtitutus à Donatiſtis occiſi. 337.e
Inquiſitio dira de incendio exhibita fruſtra. 201.a. repreſſa lege Imp. e
Inſcriptio vetus de victoria contra Gildonem obtenta. 59.e
Inſcriptio de victoria Gildonis tributa Stilichoni. 60.a
Inſcriptiones Cæleſtis idoli. 93.d.95.a
Inſcriptio poſita in baptiſterio Conſtantini. 694.c
Inſcriptio de inſtauratione murorum Vrbis propter metum Alarici. 184.d.e
Inſcriptio ſoluti voti à Galla Placidia. 669.b
Inſulæ Capraria monachi. 57.c.d
Inſulæ Gorgoniæ monachi. 57.e
Inſulæ Palmariæ monachi. 58.e
Inſulani monachi. 57.c.d.e.58.d.e
Inuectiuarum Ruffini in S. Hieronymum tempus & ratio. 156.b.c.d
Inuentio corporum Habacuc & Michææ Prophetarum quando contigit. 256.c
Inuentio reliquiarum S. Stephani protomartyris in Iudæa. 369.e. 370.a.b.c.d
Inuentio corporis Zachariæ. 387.c.d
Ioannes Aetherius extorris cauſa Chryſoſtomi. 246.c
Ioannes creatus Epiſcopus Antiochenus. 516.b
Ioannis Epiſcopi Antiocheni litteræ ad Cyrillum. 579.c.d
Ioannes Antiochenus præmittit Alexandrum Hierapolis, & Alexandrum Apameæ Epheſum. 579.d
Irenæus Comes amicitiæ tantum cauſa cum Neſtorio Epheſum venit. 581.a
Ioannes Epiſcopus Antiochenus accipit litteras à Cæleſtino contra Neſtorium. 549.b.c
Ioannes Antiochenus admonetur à Cyrillo de Neſtorij erroribus, & Cæleſtini Papæ conatu aduerſus eum. 550.e. 551.a
Ioannes Epiſcopus Antiochenus ſcribit ad Neſtorium ſuadens pacem. 551.b.c.d.e.552.a
Ioannis Epiſcopi Antiocheni aduentus Epheſum. 586.e conflat ſchiſma. ibid. Concilium contra Concilium congregat. 587.d
Ioannes Epiſcopus Antiochenus potens auxilio Irenæi Comitis iuſſit verberari Epiſcopos qui ei obuiam proceſſerant. 587.c.d
Ioannes Epiſcopus Antiochenus remoratur ſuum aduentum. 579.b.c
Ioannes Epiſcopus Antioch. fauens Neſtorio in gratiam eius differt aduentum ad Synodum. 579.c
Ioannes Epiſcopi Antiocheni temeritas in inuaſione iurium Eccleſiarum Cypri repreſſa à S. Synodo. 607.a.b
Ioannes Epiſcopus Antioch. cur iuſſus redire in ſuam Eccleſiam. 613.c
Ioannes Antiochenus tertiò citatus à Patribus Concilij Epheſini venire renuit. 591.e
Ioannes publicis ſcriptis declarat Cyrillum hæreticum Apollinariſtam. 592.a
Ioannes cum aliis ſchiſmaticis excommunicatus à Concilio Oecumenico Epheſino. ibid.e
Ioannes Epiſcopus Antioch. pro concione acerrimè à Cyrillo exagitatus. 593.b.c
Ioannes Epiſcopus Antioch. mouit Andream Epiſcopum Samoſatenſem & Theodoretum, vt ſcriberent contra Cyrillum. 616.b.c
Ioannes Antiochenus Epiſcopus quomodo recipiendus in Eccleſiam, Cæleſtinus Papa decernit. 624.a.b
Ioannes Antiochenus Epiſcopus litteris vrgetur à Theodoſio pro pace conciliand a. 632.d
Ioannes ab Imperatore iubetur anathematizare Neſtorium. 633.a.b. 634.a
Ioannes Antiochenus labe aſperſus defenſione Neſtorij Euthymij ore improbatur. 635.e.636.a
Ioannes Synodum habet Antiochiæ. 636.b.c
Ioannes damnat Neſtorium in Synodo. 636.c.d. item per epiſtolam ad Cyrillum. 638.c
Ioannes ſcribit ad Sixtum Romanum Pontificem de damnato à ſe & ſuis in Synodo Neſtorio. 636.d.e
Ioannes Epiſc. Antioch. mittit Paulum Epiſcopum Emeſenum ad Cyrillum pro pace. 637.b.c
Ioannis epiſtola ad Cyrillum. 637.d.e. eiuſdem fidei profeſſio ad eum miſſa. 638.a.b
Ioannes ſcribit ad Sixtum Papam, mittens ad eum fidei profeſſionem. 638.d
Ioannes cum Cyrillo pacem iniit. 639.d.e
Ioannes Epiſcopus Rauennas moritur. 631.b. data ſub ipſo à Valentiniano priuilegia Eccleſiæ Rauennati impoſturæ arguuntur. 645.c.d
Ioannes Antiochenus à ſuorum nonnullis exagitatus ob indignas pacis conditiones. 647.b.c
Ioannes Epiſcopus Antiochenus excuſatur à Sixto Papa. 650.a
Ioannes Epiſcopus Antiochenus accipit litteras à Cyrillo. 650.e
Ioannes Antioch. ſcripſit ad Sixtum Romanum Pontificem. 651.a
Ioannis Epiſcopi Antiocheni epiſtolæ de laudibus Theodori. 664.c. conuincitur calumnia. 665.c.d
Ioannes Epiſcopus Antioch. excuſauit non eſſe Theodori quæ ſub eius nomine blaſphemiæ ferebantur. 665.d
Ioannis Epiſcopi Antiocheni obitus. 672.d
Ioannis Baptiſtæ natalis dies apud Aegyptios. 640.d
Ioannes Epiſcopus Cæſareæ Paleſtinæ quid cum Porphyrio Gazenſi. 131.d.e
Ioannes Cæſareæ Epiſcopus reuerſus Conſtantinopoli Cæſaream. 137.d
Ioannes Caſſianus fauit Pelagianis. 115.c
Ioannes Caſſianus erga S. Ioannem Chryſoſtomum propenſior & gratus. 208.b. eius profeſſio in Aegyptum. c
Ioannes Caſſianus diaconus miſſus legatus à clero Conſtantinopolitano ad Innocentium Papam cum Germano presbytero. 207.d.e. 208.a. nequaquam fugit à Ioanne, vt aliqui dixerunt. 208.a.b
Ioannes Caſſianus in Atticum infenſus. 568.a
Ioannes Caſſianus hortatu S. Leonis ſcribit contra Neſtorium. 566.d.e. inuectiua in eum. 567.c. apoſtrophe ad Conſtantinopolitanos. 567.d.e
Ioannes Caſſianus quando ſcripſit Collationes. 653.b.c
Ioannis Caſſiani ſcripta ſæpe purgata. 654.a.b.c
Ioannis Caſſiani expurgatores. 654.e
Ioannem Caſſianum excuſat & laudat Gennadius Maſſilienſis æquè ſuſpectus. 654.d
Ioannes Comes ſacrarum largitionum mittitur Epheſum ad conciliandos Epiſcopos. 602.d
Ioannis huius tyrannicè res geſtæ Epheſi. ibid.d.e
Ioannes detrudit in carcerem S. Cyrillum & Memnonem Epheſi. ibidem.

Ioannes Comes fauens Neſtorianis turpiter mentitus vniuerſam Synodum conſenſiſſe damnationi Cyrilli. 603.d.e
Ioannes doloſè agit cum Orthodoxis. 603.e
Ioannes Comes reuerſus Conſtantinopolim trophæa victoriæ vanè oſtentat. 604.b
Ioannes Chryſoſtomus accerſitus Antiochia Conſtantinopolim, vt ſuccedat Nectario. 43.e. 44.a. *ei aduerſatur Theophilus Alexandrinus.* 44.a. *ſed ab Eutropio repellitur.* 44.b
Ioannis Chryſoſtomi in Epiſcopum electio. 45.b.c.65.a.b. *quomodo abductus Antiochia.* 65.a.b. *ordinatus exagitat hæreticos.* 65.d
Ioannes Chryſoſtomus laborat pro concordia Epiſcoporum Antiochenorum. 65.e
Ioannem Chryſoſtomum colit Saluina clariſſima femina. 61.a
Ioannes Chryſoſtomus cum Theophilo decernit legationem ad Romanum Pontificem pro concordia Eccleſiæ Antiochenæ. 65.e.66.a
Ioannes Chryſoſtomus collapſam in clero diſciplinam reuocare conatur. 66.c.d.e.67.
Ioannes Chryſoſtomus prohibet clericos habitare cum Agapetis, & ſororibus adoptiuis. 67.c.d. *reuocat clericos à conſuetudine ſæcularium perſonarum.* 67.b
Ioannes Chryſoſtomus ſtudens reuocare clerum ad Eccleſiaſticæ diſciplinæ cultum concitat contra ſe diſcolos. 67.c
Ioannes Chryſoſtomus ſuperfluos ſumptus ab Eccleſia reſecat. 67.d
Ioannes Chryſoſtomus viduas Eccleſiæ ad meliorem frugem reſtituit. 67.e
Ioannes Chryſoſtomus redarguit Eutropium Præfectum cubiculi, quem ſibi reddit infenſum. 68.a
Ioannes Chryſoſtomus laborat pro Gazenſibus. 74.e
Ioannes Chryſoſtomus defendit Eutropium. 76.d.e. *cur pro concione in eum inuectus.* 76.e.77.a. *eiuſdem in Eutropium dicta oratio.* 76.e.77.a.78.
Ioannes Chryſoſtomus placare ſtudet populum in Eutropium infenſum. 77.c.d.78.a.b
Ioannes Chryſoſtomus liberat à morte Eutropium. 79.e.80.a
Ioannes Chryſoſtomus declamat aduerſus ſpectacula. 82.b.c
Ioannis Chryſoſtomi opera ſublata Maiuma. 82.b.c.d
Ioannes Chryſoſtomus reuocat Arcadium à dando eccleſiam Gainæ Ariano. 111.b.c
Ioannis Chryſoſtomi cum Gaina tyranno conflictus pro eccleſia. 111.b.c.d
Ioannes Chryſoſtomus confutat Gainam. 111.e.112.a
Ioannes Chryſoſtomus exprobrat Gainæ tyranno accepta ab Imperatore beneficia. ibid.
Ioannis Chryſoſtomi legatio ad Gainam. 113.a.b
Ioannes Chryſoſtomus regreſſus à legatione quid concionatus. 113.c.d
Ioannes Chryſoſtomus venientes monachos Origeniſtas Conſtantinopolim non reijcit, ſed exclamat contra Theophilum. 114.c.d.118.e
Ioannes Chryſoſtomus Barnabæ nomine figuratus. 114.c.d
Ioannes Chryſoſtomus excuſatur de Origeniſtis ab eo non eiectis. 118.b.c.d.119.120.e.121.a
Ioannes Chryſoſtomus ſequeſter pacis inter Origeniſtas & Theophilum. 117.a.b.120.e.121.a
Ioannes Chryſoſtomus excepit, ſed non communicauit cum Origeniſtis niſi peregrina cõmunicatione. 119.b.c.e.120.a
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit ad Theophilum pro monachis Aegyptiis fugatis. 120.c
Ioannes iterum ſcribit ad Theophilum. 120.d
Ioannis Chryſoſtomi digni prætextus retinendi monachos Origeniſtas. 120.c.121.
Ioannes Chryſoſtomus quid in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. 121.b.c.122.123.
Ioannes Chryſoſtomus cognoſcit cauſam Aſianorum Epiſcoporum. ibidem.
Ioannes Chryſoſtomus congregat Concilium Conſtantinopoli in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. 121.b.c.d
Ioannes Chryſoſtomus diſſidentes Epiſcopos reconciliari inter ſe curat. 122.a.b
Ioannes in Aſiam ſtatuit proficiſci ad cauſam Antonini cognoſcendam, ſed retinetur. 122.c.d
Ioannes Chryſoſtomus proficiſcitur Epheſum. 123.b. *congregat Epheſi Concilium ſeptuaginta Epiſcoporum.* 123.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus exauctorauit Epiſcopos Aſianos ſex. 124.a
Ioannes Chryſoſtomus redit Conſtantinopolim ex Aſia. 124.e.125.a. *oratione laudauit Conſtantinopolitanos.* 125.a
Ioannes Chryſoſtomus expellendos curat Arianos Conſtantinopoli. 126.a
Ioannes Chryſoſtomus Scythas Arianos ad Catholicam fidem conuertit. 126.e
Ioannes Chryſoſtomus Nomadas ad rectam fidem conuertit. 127.a
Ioannes Chryſoſtomus curat vt Marcionitæ, qui erant in Syria, conuerterentur. ibid.
Ioannis Chryſoſtomi res geſtæ cum Porphyrio Epiſcopo Gazenſi. 132.d.e
Ioannes Chryſoſtomus curat in Phœnicia idololatriam tolli penitus. 141.c.d
Ioannis Chryſoſtomi zelus in deſtruenda idololatria. 141.e
Ioannes Chryſoſtomus mittit monachos ad deſtruendam idololatriam Phœnicum. 142.a
Ioannes agit in Eudoxiam pro vidua Theognoſti relicta. 142.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus prohibet Eudoxiam Aug. ab ingreſſu eccleſiæ. 143.a.b
Ioannes Chryſoſtomus defendit cauſam viduæ Alexandrinæ. 143.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſe excuſat, ſi agat contra Auguſtam pro vidua. 145.b
Ioannes Chryſoſtomus quid Theodoreto patricio perſuadet. 144.a.b
Ioannes Chryſoſtomus reconciliatus Seueriano. 144.d
Ioannes Chryſoſtomus ſequeſter pacis inter populum & Seuerianum. 145.a
Ioannis Chryſoſtomi triennij Epiſcopatus temporis labores. 145.d.e
Ioannes Chryſoſtomus quo anno Actus Apoſtolorum populo explicabat. 145.d
Ioannis Chryſoſtomi occultæ lacrymæ. 145.d.e
Ioannes Chryſoſtomus in ſuſpicionem adductus conniuentiæ cum Origeniſtis. 146.a.b
Ioannis Chryſoſtomi cum Epiphanio diſſenſio. 146.e.147.a
Ioannes Chryſoſtomus reueretur Epiphanium. 148.b. *reſiſtit tamen ei.* c
Ioannis Chryſoſtomi in Epiphanium prædictio cuius habendæ fidei. 152.b.c.d.153.a
Ioannes Chryſoſtomus rurſus exagitatur à Seueriano, Antiocho, & Acacio Berœenſi. 168.c.d
Ioannes Chryſoſtomus dirè vrgeri cœptus à Theophilo Alexandrino. 168.b
Ioannes Chryſoſtomus pro concione viſus eſt ex obliquo perſtringere Eudoxiam Auguſtam. 168.e
Ioannes Chryſoſtomus quas patitur aduerſarias nobiles feminas Conſtantinopoli. 169.b
Ioannes Chryſoſtomus Epiſcopos Orientis & Occidentis ſenſit aduerſarios. 169.d
Ioannes Chryſoſtomus docebat per domos, & viduas laſciuientes exagitabat. 170.b
Ioannes ſecum collegit Epiſcopos quadraginta. 170.d.e
Ioannes Chryſoſtomus quid ſuos Epiſcopos lugentes in Concilio allocutus. 170.e.171.a
Ioannes Chryſoſtomus citatur à Theophilo. 171.c
Ioannes mittit ad Theophilũ Epiſcopos & presbyteros. 171.d.e

Ioannes Chryſoſtomus quid Theophilo ex Synodo dici mandarit. 171.d.e.172.a
Ioannes Chryſoſtomus citatur ad Synodum Imperatoris edicto. 172.a.b
Ioannes prouocat ad Synodum Oecumenicam. 172.c
Ioannes exagitatus ab aduerſariis egregiam ad populum concionem habuit. 172.e
Ioannes Chryſoſtomus magnam animi conſtantiam præ ſe fert. ibid.
Ioannes Chryſoſtomus quibus accuſationibus fuerit impetitus. 173.c.174.175.
Ioannes Chryſoſtomus ſententiam damnationis accepit. 175.e
Ioannes Chryſoſtomus pellitur in exilium. 176.a.b
Ioannes Chryſoſtomus reuocatur. 176.e.177.a. *induit Synodum.* 178.a
Ioannes Chryſoſtomus rurſum à ſede pellitur, inſtigante Eudoxia. 187.c.d
Ioannes Chryſoſtomus rurſum declamat in Eudoxiam ob argenteam ſtatuam dedicatam. 187.d.e.188.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſub Herodiadis nomine perſtringit Eudoxiam. 188.c.d
Ioannis Chryſoſtomi poſterioris exilij tempus. 189.a
Ioannes Chryſoſtomus abſolutus à minori numero Epiſcoporum eo quo fuerat damnatus. 189.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij confutantur. 190.c.d
Ioannes Chryſoſtomus iubetur egredi ab eccleſia. 190.d.e *ipſe recuſat ingredi.* e
Ioannis fautores Epiſcopi quadraginta pro eo agunt apud Imperatorem. 191.a. *degunt in lacrymis.* b. *exturbantur.* b.c. 194.c.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij noctu cum militibus in eccleſiam irrumpunt. 191.c.d.e.194.c.d
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſus populus trucidatur in eccleſia noctu. 191.d.e.194.c.d
Ioannes Chryſoſtomus appellat Innocentium Romanum Pontificem. 192.a.b
Ioannes Chryſoſtomus legatos mittit ad Innocentium Romanum Pontificem. 192.c
Ioannis Chryſoſtomi modeſtia, dum in litteris ad Innocentium Papam non vocat ſe Epiſcopum, licet iniuſtè exauctoratus. 192.e
Ioannis Chryſoſtomi litteræ ad Innocentium Papam ſcriptæ. 192.e.193.a
Ioannis ſectatores quæ paſſi in Eccleſia à militibus. 191.c.d. 194.d.e
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij legationem mittunt ad Innocentium Papam cum Actis in ea cauſa confectis. 196.a.b
Ioannem Chryſoſtomum, licet damnatum, in communione retinet Innocentius Papa. 196.a.b
Ioannes Chryſoſtomus appetitur à ſicariis. 156.d.e
Ioannes Chryſoſtomus cuſtoditur à populo Conſtantinopolitano. 197.a
Ioannes iubetur ab Arcadio recedere ab eccleſia. 197.b
Ioannes Acacium, Seuerianum, Antiochum, & Cyrinum præcipuos patitur aduerſarios. 197.a
Ioannes clanculum recedit ab eccleſia, vt ſaluet periclitantem populum. 197.b.c.d
Ioannes recedens exoſculatur Epiſcopos, conſolatur Olympiadem, & alias Eccleſiæ viduas. 197.c
Ioannes vbi audiuit decretum exilij, quid celſo locutus ſit animo. 197.e
Ioannis Chryſoſtomi fautores in ſuſpicionem adducti conflagrationis eccleſiæ. 198.d
Ioannis thronus primùm omnium conflagrauit. 198.b.d
Ioannis Chryſoſtomi exilium poſterius decernitur Cucuſum. 199.a.b
Ioannis Chryſoſtomi ſucceſſor Arſacius ignauus. 199.a.b
Ioannes conſolatur mœrentes ob ſucceſſionem Arſacij. 199.e
Ioannis ſtudioſi vitant Arſacij communionem. 200.a.b
Ioannis Chryſoſtomi ſectatores malè habiti à magiſtratibus & militibus. 200.b.c.d
Ioannis nomen vbique celebre inuidiam mouit Eudoxiæ. 200.e
Ioannis ſtudioſi qui remanſerunt Epiſcopi. 201.a
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi prohibiti ſeorſum conuenire. 202.a.b.c
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur litteris Olympiadem. 205.a
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Pentadiam, quam & laudibus celebrat. 205.d.e.206.a.b. *monet ne recedat Conſtantinopoli.* 206.b
Ioannis Chryſoſtomi cauſa quanta paſſæ virgines Conſtantinopolitanæ. 206.d
Ioannis Chryſoſtomi cauſa quanta paſſi ſint monachi Conſtantinopolitani. ibidem.
Ioannem Chryſoſtomum litteris conſolatur Innocentius Papa. 211.a.b
Ioanni Chryſoſtomo quæ acciderint in via, cùm in exilium ducitur. 212.a.b.213.214.215.
Ioannes Chryſoſtomus ducitur in exilium à Theodoro Præfecto militum, qui eum bene habuit. 212.b
Ioanni Chryſoſtomo proficiſcenti in exilium populi vndique accurrunt. 212.b.c
Ioannes Chryſoſtomus in via exilij febre laborat. 212.d.e *innumera paſſus mala.* e
Ioannes Chryſoſtomus quæ paſſus Cæſareæ Cappadociæ. 212.e.213.214.
Ioannes Chryſoſtomus non recipitur à Pharetrio Epiſcopo Cæſarienſi. 213.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ob Iſaurorum incurſus quæ paſſus Cæſareæ. 213.d.e.214.a
Ioannes Chryſoſtomus quæ paſſus à pſeudomonachis. 213.d.e
Ioannes Chryſoſtomus recedens Cæſarea in quanta mala incidit. 214.a.b.c
Ioannes Chryſoſtomus bene habitus à Seleucia. 214.b.c
Ioanni Chryſoſtomo noctu iter agenti quæ mala occurrerunt. 214.d.e
Ioannes Chryſoſtomus quàm contemptor humanæ gloriæ. 215.b
Ioannes à Dioſcoro inuitatus hoſpitio, Cucuſum cùm perueniret. 215.c. *apud ipſum manſit.* d.e
Ioannes Chryſoſtomus peruenit Cucuſum. 215.b.c. *quæ ibi officia erga eum exhibita.* 215.d.e
Ioannem Chryſoſtomum conuenit Cucuſum Sabiniana diaconiſſa. 216.b.c
Ioannes Chryſoſtomus Cucuſi cùm exulat, inuiſitur à multis. 216.b.c.d.e
Ioannes anno vno commoratur Cucuſi. 216.c
Ioannes Cucuſi patitur Iſaurorum incurſiones. 216.e.217.a
Ioannes Chryſoſtomi litteræ ſcriptæ Cucuſi. 217.c.d
Ioannes Chryſoſtomus vt conſoletur Olympiadem, ſuum futurum ſpondet aduentum. 217.c.d
Ioannes Chryſoſtomus quàm celſus animo in aduerſis. 217.e 225.d.e
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Epiſcopos detentos in carcere. 218.b.c.219.a. *alia ad eoſdem.* 219.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit iterum ad Innocentium Papam. 219.a.b.
Ioannes Chryſoſtomus commendat eccleſiam Epiſcopis. 219.a
Ioannis Chryſoſtomi perſecutores malè pereunt. 219.d.e
Ioannis Chryſoſtomi Deus defenſor. 219.d.e.220.a.b
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Anthemium creatum Conſulem. 224.d
Ioannes Chryſoſtomus frigoribus alget. 225.c
Ioannes Chryſoſtomus ſtomacho laborat. 225.d
Ioannes Chryſoſtomus timore Iſaurorum exagitatur. 225.d.e
Ioannes Chryſoſtomus gemit de Pelagio monacho in tranſuerſum acto. 226.a
Ioannis Chryſoſtomi vltima lucubratio. 226.d. *opus ſcribit, cuius eſt titulus, Nemo læditur niſi à ſeipſo.* ibidem.

Ioannes Chryſoſtomus alta philoſophatur in ſuis anguſtiis. 226.e
Ioannes Chryſoſtomus exul curam gerit Phœnicum, itemq́; & Gothorum. 227.a
Ioannes Chryſoſtomus tranſlatus Cucuſo Arabiſſum. 226.a
Ioannes Chryſoſtomus redimit captiuos ab Iſauris. 227.c
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. 228.c
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem. 228.e
Ioannes ſcribit ad legatos ſedis Apoſtolicæ, antequam venirent Conſtantinopolim. 243.e.244.a
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit ad legatos Apoſtolicæ ſedis, poſt quam receſſerunt Conſtantinopoli. 245.b.c
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Epiſcopos ſui cauſa relegatos. 245.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi tum Epiſcopi, tum alij paſſi exilia & alia ab aduerſariis. 245.b.c.246.a.b.c
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi profugi. 246.b.c. alij delitueſcebant Conſtantinopoli. 246.c
Ioannis Chryſoſtomi exilij annus tertius. 249.c
Ioannis Chryſoſtomi vltima epiſtola ad Innocentium Papam. 247.c. rogat ne excommunicet violatores legatorum. ibid.
Ioannis partes fouentes, & Romam proficiſcentes, hoſpitio ſuſcepti à Proba & Iuliana. 248.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad S. Probam. 248.b
Ioannem Chryſoſtomum occidere decernunt eius aduerſarij. 248.d.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi fuga ſibi conſulunt. 246.a. 249.a.b
Ioannes Chryſoſtomus prohibetur commercio litterarū. 249.c
Ioannis Chryſoſtomi obitus tempus. 257.e
Ioannes Chryſoſtomus de loco in locum, vt fatigatus occumberet, transfertur. 257.e.258.a
Ioannes Chryſoſtomus transferri Pityuntem reſcripto Arcadij iubetur. 258.a.b
Ioannes Chryſoſtomus quanta paſſus à militibus, cùm nouiſſimè transferretur. 258.b
Ioannes Chryſoſtomus vbi Comanam peruenit, ibi requieuit in Domino. ibid.c.d
Ioanni Chryſoſtomo S. Baſiliſcus martyr apparet, & proximam prænunciat mortem. ibidem.
Ioannis Chryſoſtomi obitus, ætas, tempus ſedis. 258.d
Ioannis Chryſoſtomi funus. 258.e
Ioannis Chryſoſtomi ſcripta. 259.a.b
Ioannes Chryſoſtomus cur ſolus comedere conſuetus. 259.a
Ioannis Chryſoſtomi nomine ſcripta ſuppoſita. 259.c
Ioannis Chryſoſtomi magiſter S. Paulus Apoſtolus. 259.e
Ioannes Chryſoſtomus habebat apud ſe imaginem S. Pauli Apoſtoli. 260.c.d
Ioannes Chryſoſtomus cera fuſilem imaginem coluit. 260.e
Ioannes Chryſoſtomus cultor ſacrarum imaginum. ibid.
Ioanni Chryſoſtomo oſtenſæ viſiones. 260.e. 261.a
Ioannes Chryſoſtomus primus aggreſſus prædicare verbum Dei in medio eccleſiæ. 261.b
Ioannis Chryſoſtomi nomen vt reſtitueretur in Diptycha, Innocentius Papa præcepit. 262.b.c
Ioannis Chryſoſtomi gloria oſtenſa Adelphio. 265.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus per viſum apparuit Cyrillo. 355.c
Ioannis Chryſoſtomi nomen redditum à Cyrillo ſacris tabulis. 355.c.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij quatuor præcipui, ijdem apoſtatæ nominati. 261.d.e
Ioannes Chryſoſtomus multus fuit in prædicando pœnitentiam aduerſus Nouatianos. 261.e.262.a
Ioannes Chryſoſtomus per Maruthan Epiſcopum conuerſionem Perſarum procurare cœpit. 270.a
Ioannis Chryſoſtomi imaginem veneratus Theophilus defunctus. 349.d
Ioannis Chryſoſtomi nomen referendum in Diptycha curat Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus apud Cyrillum. 351.d.e.352.a
Ioannis Chryſoſtomi corpus tranſlatum Conſtantinopolim. 675.e.676.& ſeqq.
Ioannes Chryſoſtomus baptizator Theodoſij Imperatoris. 667.a.b
Ioannis Chryſoſtomi memoria annis ſingulis in Eccleſia agi cœpta. 675.e
Ioannis Chryſoſtomi immenſum ſtudium erga S. Paulum Apoſtolum. 260.d.e
Ioannitæ nuncupati ſtudioſi Ioannis, qui non communicabant Arſacio. 200.d.e
Ioannitæ quæſtioni ſubiecti ob incendium eccleſiæ. 201.b.c
Ioannitæ recuſantes communicare cum Arſacio dira patiuntur. 203.e
Ioannitarum hoſpites Proba & Iuliana. 248.a
Ioannis & Cyri reliquiæ effugant dæmones. 367.d.e
Ioannes Comes Theſaurorum. 207.e
Ioannes Damaſcenus numerauit libros Canonicos. 240.e
Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus excuſatur ab auctore. 85.e.86.a
Ioannes Hieroſolymitanus certior redditur de cauſa Ruffini. 153.e.154.a
Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus ſectatus Origenis errores, meliori redditus frugi. 154.b.c
Ioannes Hieroſolimitanus Epiſcopus interfuit Concilio Hieroſolymitano. 375.b
Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus conſentiens Pelagio malè audire cœpit apud Occidentales. 380.b. monetur à S. Auguſtino. ibid.
Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus acriter admonitus ab Innocentio Papa. 398.e.399.a
Ioannis Epiſcopi Hieroſolymitani obitus. 399.e
Ioannes Hieroſolymitanus in ſuſpicionem adductus graſſationis Bethlehem. 399.a.b
Ioannes Lydiæ Epiſcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 246.b
Ioannes cum Paulo legatus à Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 143.c.d
Ioannes medicus Syncellus Cyrilli. 601.d
Ioannes monachus accuſat Ioannem Chryſoſt. 174.c.d.e
Ioannes presbyter agit aduerſus idololatriam Phœniciæ. 142.a
Ioannes presbyter legatus ad Cæleſtinum Papam ex Synodo Epheſina. 615.c
Ioannes tyrannidem arripit poſt Honoriū Imperatorē. 489.d.e
Ioannes tyrannus abſtulit Eccleſiæ priuilegia. 489.e
Ioannes tyrannus tentat Africam. 494.e.495.
Ioannes tyrannus capit Ardaburium ducem exercitus. 495.b
Ioannis Baptiſtæ reliquiæ, & eius apparitio. 496.d.e
Ioannes tyrannus diuinitus extinctus. 497.e
Iocundus Epiſcopus qui interfuit Concilio Teleptenſi. 425.d
Iouis ſtatua incenſa Conſtantinopoli. 198.e
Iouinianus hæreſiarcha præcurſor Ruffini. 310.b
Iouinianus quo anno relegatus in inſulam. 344.e.345.a
Iouinianus voluptuoſus moritur inter epulas. 345.a
Iouinius Monachus reprehenditur à S. Siluia. 12.b.c
Iouinus miſſus cum Gaudentio ad demolienda templa idolorum. 91.c
Iouinus Epiſcopus Aſcalonis. 375.c
Iouinus tyrannus aduerſus Honorium Imperatorem. 326.d. extinctus. 328.b
Irenæus Comes venit cum Neſtorio Epheſum ad Concilium. 578.e
Irenæus Comes amicitiæ tantùm cauſa cum Neſtorio Epheſum venit. 581.a
Irenæi Comitis legatio à Neſtorianis ad Theodoſium Imperatorem. 600.c
Irenæi Comitis litteræ de rebus geſtis Conſtātinopoli. 600.d.e

Irenæus

Irenæus Comes mēdaciſſimus rerum geſtarum aſſertor. 601.d
Irenæus à Neſtorianis creatus Epiſcopus Tyri. 615.e
Irenæus Comes Neſtorianus ab Imperatore exauctoratus. ibidem.
Irenion Gazenſis Epiſcopus. 70.e
Iſaac monachus inimicus Ioannis. 172.b
Iſaurorum incurſiones in Cappadociam. 213.d.e
Iſauri graſſantur in Ciliciā atque Pamphiliam. 216.e.217.a
Iſauri latrones lege Theodoſij perſtricti. 216.e
Iſauri rurſus regiones infeſtant, moleſti Chryſoſtomo. 226.a
Iſdegerdes Rex Perſarum in protectionem ſuſcipit Theodoſium Iuniorem. 269.a.b
Iſdegerdis litteræ ad Senatum de Theodoſio. 269.c.d
Iſdegerdes fœdus componit cum Theodoſio centum annorum. 269.d.e
Iſdegerdes Rex Perſarum perſequitur Chriſtianos. 475.b
Iſdegerdes magos detectos impoſtores puniuit. 270.d.e
Iſidorus Alexandrinus cur inſenſus redditus Theophilo Epiſcopo. 116.e.117.a.b
Iſidorus Alexandrinus mittitur legatus Romam pro cōciliando ſchiſmate Antiocheno. 65.e.66.a
Iſidorus Origeniſta. 25.b
Iſidorus ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 240.e
Iſidorus Peluſiota quid de Theophilo. 261.c.d
Iſidori epiſtola de Theophilo ad Symmachum. ibid.
Iſidori epiſtola ad Palladium Epiſcopum. 378.e.379.a.b.c
Iſidorus Peluſiota falſa relatione ſchiſmaticorum commotus in Cyrillum. 590.e.591.a.b
Iſidorus Peluſiota Cyrillum nauiter agere contra Neſtorium pro fide hortatur. 591.a
Iſidorus Peluſiota ſcribit ad Theodoſium Imp. de Patribus Epheſi tyrannicè oppreſſis. 600.a
Iſidori epiſtola ad Cyrillum. 647.c
Iſmaelitarum Regina precibus Simeonis obtinet filium. 478.e
Iſidorus redarguit imprudenter Cyrillum leuitatis. 647.d.e
Italiæ ſtatum ex vita pendere S. Ambroſij. 35.d
Italia liberata à tyranno, & ab ingruentibus barbaris. 498.a.b.c
Italica clariſſima fœmina, ad quā S. Auguſtinus ſcribit. 305.e
Iudæi ab Arcadio coerciti. 43.d
Iudæorum ſtatus ſub Arcadio. 43.e
Iudæi cultores olim Cæleſtis idoli. 95.c.d
Iudæi prohibiti habere collectas. 98.c.d
Iudæorum vſus antiquus indicendi collectas. 98.d.e
Iudæi vbique infeſti & infenſi. ibidem.
Iudæi habebant Patriarchas quibus parebant. 97.e
Iudæi naufragio pereunt, ſaluis Chriſtianis Catholicis. 363.c.d
Iudæorum ſecta dicta Cælicolæ. 274.d.e
Iudæi, ſub figura hiſtoriæ Aman, ſacrilegium in Chriſtum patrabant. 276.b.c
Iudæi in ſpeluncis ſoliti ſepelire mortuos. 372.b
Iudæi quid in Chriſtianos Alexandrinos. 382.d.e.& ſeqq.
Iudæorum teſſera in occidendis Chriſtianis. 383.a
Iudæos expellit à ciuitate Cyrillus, & eorum ſynagogas incendit. 383.b
Iudæi crucifigunt puerum Chriſtianum. 384.e
Iudæi Theodoſij reſcripto exagitati. 385.a
Iudæi aduerſus Chriſtianos inſurgunt in inſula Minoricenſi. 430.a.b.& ſeqq.
Iudæorum conuerſio per viſiones demonſtrata. 430.d.e. 431.a
Iudæorum inſulæ Minoricæ ſummus ſacerdos Theodorus. 430.e
Iudæorum feminæ iaciunt lapides in Chriſtianos. 431.d.e
Iudæorum ſynagoga à Chriſtianis incenſa. 432.a
Iudæorum primus Ruben conuerſus. 432.a.b
Iudæorum prodigioſa diſperſio. 432.b.c
Iudæorum Antiſtes Theodorus conuertitur. 432.e.433.a
Iudæi credentes cruce ſignantur. 433.b
Iudæorum refractarij Innocentius & Meletius coguntur nomine Chriſtum inuocare. 433.c.d.e.434. conuerſi ad fidem ambo cum ſuis. ibidem.
Iudæis ad fidem conuerſis lumen oſtenſum, & manna pluit. 435.d
Iudæi ſecuti Theodorum ad conuerſionem. 435.e
Iudææ feminæ obſtinatiſſimæ mira conuerſio. 436.b.c
Iudææ matronæ fuga, & conuerſio. 437.b
Iudæorum Minoricenſium conuerſorum numerus. 437.c
Iudæos afflixit Honorius Imperator, vt ad fidem cogeret. 437.e
Iudæi Theodoſij lege perſtricti. 490.d
Iudæus puer, Euchariſtia ſumpta, in ignem iniectus illæſus. 491.b
Iudæi in Creta inſula ſeducti ab impoſtore reſipiſcunt. 643.e. 644.a.b
Iudæus ſæpius baptizatus. 469.e
Iudæi non ex Græcis, ſed Græci ex Iudæis. 680.b
Iudices Chriſtiani vindicare non debent ſanguine ſanguinem martyrum. 103.c
Iudicis cognitoris partes in ſacris Epiſcoporum conuentibus quæ ſint. 322.a.b.323.324.e
Iudices laici conſtituti à Siluano occaſione auaritiæ clericorum. 658.d
Iudicibus imperant Epiſcopi. 338.b.345.c
Iudices ſæculares iniquè agentes Epiſcopi iudicant. 331.b.c 345.c
Iudicia Eccleſiaſtica tantùm Epiſcopis reſeruata. 62.d.e
Iudicium Eccleſiaſticum in cauſa Epiſcopi Epheſini. 121.d.e. 122.
Iudicium Eccleſiaſticum magna maturitate tractandum. 408.e.409.a.b
Iudicium à clericis ſuſtulit Siluanus Epiſcopus Troadis. 658.d
Iudicium Epiſcopale irritat malè iudicata ab aliis. 143.c.d. defenſum ab Angelis. 143.d
Iudicia Epiſcoporū rata habenda Honorius ſanxit. 105.b
Iudicium in cauſa Ioannis Chryſoſt. 172.173.174.175.
Iudicium Romæ agitur de Origeniſtis. 106.a.b
Iudicium Ruffini Romæ agitur. 127.b.c. ſubterfugit Ruffinus. d.e
Iudicij vniuerſalis diei tempus adueniſſe creditum. 469.b.c
Iudicium Zoſimi Papæ in cauſa Cæleſtij & aduerſariorum. 407.b.c.d
Iudicium à Zoſimo Papa habitum in cauſa Cæleſtij. 420.c.d.e
Iudiciaria poteſtas à Conſtantino data Epiſcopis per Honorium reſtituta. 61.e
Iudiciaria poteſtas Epiſcopis nō ex Imperatoribus, ſed ab Apoſtolis, immo ipſo Chriſto manauit. 61.e 62.a. vſu frequenti probata. 62.a.b
Iulia Eudoxia. 3.d
Iulia Manichæa prouocat ad diſputationem S. Porphyrium Gazenſem Epiſcopum. 179.b.c.d. diuinitus percuſſa interiit. 180.a
Iuliana filia S. Probæ fugit in Africam cum matre & filia. 298.d.e
Iuliana filia S. Probæ, non nurus. 303.c
Iuliana Romæ hoſpes Ioannitarum. 248.a. accipit epiſtolam à Ioanne Chryſoſtomo. 248.c
Iuliana in conſecratione filiæ Demetriadis mittit ad Auguſtinum munus. 359.b
Iuliana in ſuſpicionem adducta hæreſis Pelagianæ. 360.c.d. ab Auguſtino monetur. d.e
Iuliana Demetriadis mater conſternata filiæ mutatione. 357.e. 358.
Iulianæ fides Catholica ſincera probata. 361.a.b. ſcripta Auguſtini ad ipſam. c
Iuliana laudata Innocentij Papæ litteris. 361.d. & tacitè admonita vt caueat errorem Pelagianum. ibid.

Iuliana

Iuliani ſcriptis vrgetur S. Auguſtinus. 507.a.b
Iuliano Apoſtatæ adulati Donatiſtæ. 105.e
Iuliani reſcriptum pro Donatiſtis iuſſum ab Honorio publicari. 105.c
Iuliani Pelagiani calumniæ aduerſus Zoſimum Papam. 423.e. quid in Romanum clerum, & in S. Auguſtinum. 423.e.424.a
Iulianus plura ſcribit pro ſuis Pelagianis aduerſus Romanum Pontificem, clerum & Auguſtinum. ibid.
Iulianus Pelagianus inſultat Catholicis ob ſchiſma Romanæ Eccleſiæ. 450.d.e
Iulianus calumniis laceſsit Eccleſiam Catholicam. 450.e diffamauit Catholicam Eccleſiam apud Orietales.e.451.c
Iuliani ſcripta accipit Alypius, & mittit ad Auguſtinum, vt reſpondeat. 451.d
Iulianus iuuenis audax, eius genus & ſtudia. 452.e.453.a inſtitutio. 453.a. audacia immenſa. 453.c
Iuliani Pelagiani ſcripta. 453.d
Iulianus Pelagianus quantum vixerit. 454.a.b
Iulianus Epiſcopus Pelagianus profugus Conſtantinopolim. 542.a
Iulianus Epiſcopus Pelagianus ſpe recuperandæ ſedis ſimulat pœnitentiam, ſed reijcitur à Sixto Pontifice. 693.a
Iulius legatus ex Conciliis Carthaginenſi & Mileuitano ad Innocentium Papam. 391.c.392.e
Iunius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 471.c
Iuramentum deferri ſolitum apud reliquias Sanctorũ. 345.d.e
Iureconſultorum veterum claſſes & prærogatiua. 668.e
Iureconſultorum à Theodoſio recepta reſponſa. 668.e.669.a
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus creatur poſt Prailium. 541.a
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymorum ordinat Petrum Epiſcopum Sarracenorum. 481.b.541.b
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus accipit litteras Cæleſtini contra Neſtorium. 549.c
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus admonetur à S. Cyrillo de Neſtorio. 551.a
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus agit patronum Synodi in Concilio Epheſino. 581.e
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus in Concilio Epheſino primatum quæſiuit totius prouinciæ Palæſtinæ, ſed reiectus à Cyrillo Vicario Apoſtolicæ ſedis. 595.c.d.e
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus quas reliquias donauit Eudociæ Auguſtæ. 681.c

L.

Labarum militare ſignum in exercitu Chriſtianorum. 8.e.9.a.b
Lacedæmones à Gothis exciſi. 7.e
Lacedæmones ex Iudæis. 680.b
Laconicè cur interdum ſcribat Auguſtinus ad Bonifacium. 511.d
Lacrymæ occultæ Ioannis Chryſoſtomi. 145.d.e
Læta clariſsima femina quid famis tempore Romæ. 294.b
Laicus Iudex cognitor præfici ſolitus ſacris Epiſcoporum conuentibus. 322.a.b.324.e
Laicos Iudices iniquè agentes iudicant Epiſcopi. 331.c.d
Laici qui conuenerunt Epheſum Synodi cauſa iuſsi abire. 580.c.d
Lampades & ſuffitus in lætitiæ ſignum ab Epheſiis adhibiti poſt damnatum Neſtorium. 584.d.e
Lampadum vſum in eccleſia damnauit Vigilantius. 254.b
Lampetius extorris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 246.b
Lamponiani Epiſcopi cauſam non vult Metropolitanus Epiſcopus iudicare, ſed iudicandam relinquit primæ ſedi. 316.b.c
Lapis, quo lapidatus eſt S. Stephanus, Anconæ aſſeruatus. 395.a
Lapides templi idolorum non admiſſi in ſtructura eccleſiæ, ſed ſtratæ ex illis viæ. 140.c.d
Largi Proconſulis ad Aurelium epiſtola. 449.c
Largus Proconſul in Africa ſub Honorio. 449.a
Laurentius Epiſcopus in Mauritania adminiſtratione priuatus. 460.e
Laurentij martyris eccleſia Conſtantinopoli, vbi & S. Stephani reliquiæ collocatæ. 681.a
Laurentij Vallæ grammatici grauiſsimus de Cæleſtino Pontifice error refutatus. 631.a.b
Lazarus Epiſcopus Gallicanus aduerſatur Pelagio. 390.e accuſatur à Cæleſtio. 406.e
Lazarus damnatus à Proculo Epiſc. Maſsilienſi. 408.c. poſtea ab eodem ſacerdos illicitè creatus. 413.b
Legationes Epiſcoporum Africanorum ad Paulinum Nolanum. 17.b.c
Legatio ab Africana Eccleſia ad Honorium Imperatorem, ne quis ad Eccleſiam fugientem abſtrahat. 99.c.d
Legatio ab Africanis Epiſcopis in Orientem. 466.d.e
Legatio ab Africana Eccleſia ad Anaſtaſium Papam, & ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. 128.c.d
Legatio miſſa ab Africana Eccleſia ad Honorium Imperatorem aduerſus Gentiles. 97.e.98.a
Legationem Africani Epiſcopi mittunt ad Imperatorem pro Donatiſtis. 183.d.e
Legatio ab Alarico ad Honorium per Epiſcopos miſſa. 283.e
Legatio ex Concilio Alexandrino Conſtantinopolim ad Neſtorium. 557.c.558.a
Legatio Alypij Epiſcopi Tagaſtenſis ad Honorium Imperatorem. 452.d.454.c.e
Legatio ab Alypio miſſa ad Epiſcopos Synodi Epheſinæ. 606.a
Legatio Apoſtolica Conſtantinopolim miſſa contra ius gentium violatur. 244.b.c.d.e.245.
Legatio Ariſtolai ab Imperatore ad Ioannem Antiochenum pro pace concilianda. 632.d.e
Legatio ex Concilio Armeniæ ad Proclum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 663.b.c
Legationes crebras Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ad Innocentium Papam mittit, vt ab excommunicatione poſsit abſolui. 279.e
Legatio Auguſtini & collegarum miſſa à Zoſimo Papa Cæſaream Mauritaniæ. 425.e
Legatio miſſa à Cæleſtino Papa ad Concilium Epheſinum. 570.a.b.c.d.e.589.d
Legatio ab Epiſcopis Cariæ per Demetrium Epiſcopum Piſinuntis ad Innocentium Papam. 208.c
Legationes ex Synodo Carthaginenſi ad Donatiſtas decernuntur. 130.a.b
Legatio ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 229.c
Legatio alia ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem per Fortunatianum. 273.d
Legatio ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem contra Donatiſtas. 221.a.b. commonitorium ex eo datum legatis. b.c.d
Legatio dirigenda ex Concilio Carthaginenſi ad omnes prouincias. 233.a
Legatio à Concilio Carthaginenſi ad Imperatorem aduerſus Donatiſtas. 273.d
Legatio alia ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 301.e. qua publica Collatio cum Donatiſtis expetita eſt. 306.e
Legatio ex Concilio Carthaginenſi ad Innocentium Papam per Iulium. 391.c
Legatio miſſa ab Epiſcopo Carthaginenſi ad Concilium Epheſinum. 573.e
Legatio à Cyrillo Alexandrino ad Cæleſtinum Papam in cauſa Neſtorij per Poſsidonium. 544.b
Legatio

Legatio Cyrenenſium ad Theophilum de electione facta Syneſij. 314.b
Legatio miſſa à clero Conſtantinopolitano partis Ioannis ad Romanum Pontificem. 207.d.e
Legationes diuerſæ ad Conciliũ Epheſinũ miſſæ. 569.e.570.a
Legatio Domitiani & Vallagæ presbyterorum ad Innocentium Papam ab his qui erant ex parte Ioannis, qua allata ſunt Acta publica Iudicum Romam. 206.c.d
Legatio ex Synodo Epheſina ſeptem Epiſcoporum Orthodoxorum ad Theodoſium Conſtantinopolim. 607.b.c
Legatio ex Concilio Epheſino ad Cæleſtinum Papam. 615.c
Legatio Euliſij Epiſcopi à quindecim Epiſcopis ad Innocentium Papam in cauſa Ioannis. 207.b.c
Legatio S. Germani Epiſcopi Antiſidori in Britanniam contra Pelagianos. 530.e.531.& ſeqq.
Legatio S. Germani Epiſcopi Antiſidori ad reprimendos barbaros. 666.a
Legatio poſterior S. Germani in Britanniam contra Pelagianos. 666.b.c
Legatio S. Germani ad Valentinianum Imperatorem Rauennam. 667.b.668.
Legatio miſſa ab Honorio Imperatore ad Attalum tyrannum pro pace. 293.e
Legatio à Ioanne Chryſoſt. ad Innocentium Papam. 247.d
Legatio miſſa à S. Ioanne Chryſoſtomo ad Romanum Pontificem. 192.c
Legatio miſſa ab Epiſcopis qui erant ex parte Ioannis ad Innocentium Papam. 206.d.e. Theotecnus hac functus eſt. e
Legatio alia quatuor Epiſcoporum ab eodem miſſa ad eumdem Innocentium Papam. 192.e.193.a
Legatio ab aduerſariis Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium papam, qua delata ſunt Acta publica contra Ioannem Chryſoſtomum. 196.a.b
Legatio Epiſcoporum in Aſiam ad cognoſcendam cauſam Antonini Epiſcopi Epheſini. 122.d.e
Legatio Ioannis Chryſoſtomi ad Gainam furentem in Thraciis. 113.a.b
Legatio Irenæi Comitis ad Imperatorem Theodoſium à Neſtorianis. 606.c.d
Legatio ex Concilio Epiſcoporum Macedoniæ ad Innocentium Papam. 369.c
Legatio Marci diaconi ad Imperatorem Arcadium à Porphyrio Epiſcopo Gazenſi. 70.c.d.73.d.e
Legatio ex Concilio Mileuitano ad Innocentium Papam per Iulium. 392.d.e
Legatio Palladij diaconi à Cæleſtino Papa in Britanniam contra Pelagianos. 529.d.530.e.531.a.b.c.d
Legatio Pauli Epiſcopi Emeſeni ex Synodo Antiochena ad Cyrillum pro pace. 637.b.c
Legatio Petronij Epiſcopi Bononienſis pro Concilio Epheſino celebrando. 558.e
Legatio Orientalium Romam pro concordia Antiochenæ Eccleſiæ. 65.e.66.a. quando contigit iſta legatio. 66.b.c
Legatio ab Orientalibus ad Cæleſtinum. 621.d quando Romam peruenit. 625.b
Legatio Roma miſſa ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium Imperatorem. 283.b.c
Legatio alia eadem de cauſa Roma miſſa, qua cum aliis functus eſt Innocentius Papa. 283.d
Legatio Romanorum, qua Attalum in Vrbem reuocant. 294.a
Legatio ex Romano Concilio Conſtantinopolim ad Arcadium. 227.e.
Legatio ex Romana Synodo ad Honorium Imp. 227.c
Legatio Seueriani & Antiochi contra Ioannem Chryſoſtomum. 258.a.b
Legatio Siſinnij in Orientem à S. Exuperio ad eleemoſynas erogandas. 249.e.250.a.b
Legatio Theodoſij Imperatoris ad Concilium Epheſinum per Candidianum Comitem. 580.b.c.d
Legatio Theodori Romam à Theophilo Alexandrino. 87.b.c
Legationes Theophili ad diuerſos Epiſcopos de cauendis Origeniſtis. 88.a.117.e
Legatio à Theophilo Epiſcopo Alexandrino miſſa Conſtantinopolim contra Origeniſtas. 120.a.b
Legatio à Theophilo Epiſcopo Alexandrino miſſa Conſtantinopolim contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.b
Legatio Theophili ad Innocentium Rom. Pontificem. 192.c.d
Legatio Vincentij & Fortunati in Concilio Teleptenſi. 425.d
Legatio Voluſiani Præfecti Vrbis Conſtantinopolim. 659.a
Legatio à Zoſimo Papa miſſa Carthaginem per Fauſtinum, Aſellum, & Philippum. 438.d
Legati Apoſtolicæ ſedis coniecti in carcerem. 244.d
Legatos Apoſtolicæ ſedis Chryſoſtomus litteris præuenit. 243.e.244.a
Legati Apoſtolicæ ſedis recuſant communicare cum Attico. 244.e
Legati relaxantur, & carioſæ naui impoſiti vt pereant, dimiſsi reuertuntur. 245.a.b
Legati Apoſtolici quanta paſsi. 244.b.c.d.e.245.
Legati Apoſtolicæ ſedis ad Concilium Epheſinum qui miſsi. 571.e.573.c
Legatorum Apoſtolicæ ſedis aduentus Epheſum. 589.d
Legatorum Apoſtolicæ ſedis locus in Concilio Epheſino. 581.e
Legati in via diuinitus admoniti. 245.a
Legati ab hoſtibus Ioannis quid in via perpeſsi. 243.e.244.
Legati Orthodoxorum poſt creationem Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ſcribunt ad Cyrillum. 614.e
Legatus Theodoſij ad Synodum Candidianus Comes domeſticorum. 580.a.b
Legati Imp. munus in Concilio Oecumenico. 580.c.d
Legati ſchiſmaticorum ſeptem quinam fuerint. 608.a.b mandata quæ acceperunt. 608.b.c.d. iuſsi conſiſtere Chalcedone. 609.b. tandem auditi. 611.a
Legati ſchiſmaticorum quintum auditi à Theodoſio. 611.c.d
Lenones lege Theodoſij prohibiti. 690.c.d
Lenonum vectigal ſublatum opera Florentij Præfecti Prætorio. 690.d
Leo Archidiaconus cur impulit Caſsianum ad ſcribendum contra Neſtorium. 566.e
Leo Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus dimouet Sixtum Papam, ne audiat Iulianum pœnitentiam ſimulantem. 693.a.b
Leontius Epiſcopus Ancyræ. 127.a
Leontius cum Abedio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum. 663.b.c
Leontius Epiſcopus Ancyræ cum aliis iudicat cauſam Ioannis Chryſoſtomi. 189.c.d
Leopardus presbyter Romanus ſub Innocentio Papa. 402.c.d
Leopardus inſilit in violatores Eccleſiaſticæ immunitatis. 20.a
Leporius Pelagianus recantat palinodiam. 474.a.b
Leporius auctor hæreſis Neſtorianæ. 474.a
Leporius prædiues ad Auguſtinum cùm venit, eum ipſe noluit antè recipere, quàm ſua erogaſſet. 290.e.291.a
Leporij duo. 474.e
Leporij libellus pœnitentiæ. 474.c.d
Lettoritus Comes in Hiſpania Iudæus. 436.b. eius filia Arthemiſia ad fidem conuerſa. 436.b.c
Leges Arcadij Imperatoris aduerſus hæreticos. 4.d.e.5.a. 21.c.22.a.43.a.b.65.c.125.e
Leges Arcadij aduerſus Gentiles. 5.b.c.73.c.92.b.c.d
Lex Arcadij aduerſus impudica ſpectacula. 82.b.c
Lex Arcadij aduerſus immunitatem Eccleſiaſticam, impulſore Eutropio. 68.b.c. alia id genus ab eodem lata. 69.a
Lex Arcadij, qua prohibet tumultus populares Ioannis Chryſoſtomi occaſione excitatos. 188.e.189.a
Legibus Arcadij prohibiti Ioannitæ conuenire. 202.a.b.c
Lege Arcadij iuſſa communio Arſacij Epiſcopi Conſtantinopolitani. 202.b.203.c
Lex

Lex Arcadij contra eos qui non communicarent cum Attico, Porphyrio, atque Theophilo. 249.a
Lex Conſtantij contra Pelagianos. 471.a
Leges Honorij contra Donatiſtas. 99.c.105.c.d. 183.d. 230.c.d.e.231.b.c.d. 274.a.284.b. 306.b.c.336.e.337.a. 364. b.c.d.e
Leges Honorij pro Eccleſia Catholica. 13.c.42.e.43.a.49.e. 61.e. 263.
Leges Honorij contra Gentiles. 91.c.d.e.92.a
Leges Honorij contra hæreticos. 99.a.b. 230.c.d. 256. d.e. 257.267.b.c.273.b.455.a.b
Lex Honorij de iudicio Epiſcoporum rato habendo. 105.b
Leges Imperatoris Honorij ſpretæ à Donatiſtis. 231.d
Legibus ſeueriſsimis Honorij Imperatoris vnitas cum Donatiſtis ex parte facta. 233.b.c
Lex lata ab Honorio pro Donatiſtis reuocatur. 306.b.c
Lex Honorij, de expeditione in Rhadagaiſum. 241.a.b
Lex Honorij, ne clerici cauſam dicerent apud aliud tribunal, quàm apud Epiſcopos. 345.c
Leges Honorij contra Stilichonis fautores. 272.d.e.273.a
Leges latas ab Honorio contra Donatiſtas non eſſe ipſius, ſed Stilichonis, Donatiſtæ ſparſerunt in vulgus. 273.c
Lex ab Honorio lata contra Mathematicos. 283.a
Lex Honorij, vt quolibet Dominico die carcerati dimitterentur. 284.b
Lex Honorij, vt Eccleſiæ cauſæ citò expedirentur. ibid.
Lex Honorij de captiuis poſtliminio reuerſis. ibidem.
Lex Honorij contra Pelagium. 422.c.d.e
Leges ab Honorio ſancitæ pro religione Chriſtiana, cùm premeretur ab Alarico. 284.b
Leges Honorij poſt liberatum Imperium ab Attalo. 295.a.b
Lex Honorij de bonis eccleſiaſticis abſque tributorum exactione ſeruandis. 345.e
Lex Honorij de Epiſcopali iudicio, vt iudicent Epiſcopi magiſtratus delinquentes. ibid.
Leges Honorij aduerſus Heraclianum tyrannum. 356.c.d
Lex Honorij aduerſus Iudæos. 97.e
Lex Theodoſij Maioris de mulcta decem librarum in Donatiſtas inſtaurari rogatur. 221.d
Lex Theodoſij de erectione ſiue dedicatione ſtatuarum. 187.d.e
Lex Theodoſij in Iſauros latrones. 216.e
Leges Theodoſij aduerſus hæreticos. 311.b.c
Lex Theodoſij de priuilegiis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 484.e. 485.a
Lex Theodoſij de ſanctiſicatione dierum feſtorum. 498.e. 499.a
Lex Theodoſij aduerſus omnes hæreticos impulſore Neſtorio lata. 524.b.c.d.e. 525.a
Lex Theodoſij de priuilegiis profeſſorum bonarum litterarum. 502.e. 503.a
Lex Theodoſij de immunitate Eccleſiarum. 569.b
Lex Theodoſij Imp. de parabolanis. 400.b.c.d
Lex Theodoſij aduerſus Iudæos, Samaritas, atque Gentiles. 682.d
Lex Theodoſij contra lenones. 690.d
Lex Impp. qua Gentiles excluſi à militia & magiſtratibus. 400.b
Legibus Imperatorum hæretici vtiliter coercentur. 232.a
Leges fruſtra ſanciuntur, niſi malorum fontes obſtruantur. 685.d
Lex de ſigno Crucis, ne humi ſignetur. 515.c
Libani montis templum idolorum dirutum. 142.b
Libanius diaconus Romanus ſub Innocentio. 402.c
Libellus cleri Conſtantinop. contra Neſtorium reiectus à Cyrillo. 540.a
Libellus damnationis à ſchiſmaticis ſcriptus. 588.c.d.e
Libellus Donatiſtarum Iuliano olim oblatus. 105.e
Libellus pœnitentiæ Leporij. 474.c.d.e
Libellus mandatorum à ſchiſmaticis datus legatis ſuis. 608. b.c.d
Libri Neſtorij quales ex viſione diuinitus demonſtrati. 535.b
Libellus oblatus Arcadio ab Origeniſtis contra Theophilum. 146.b.c
Libellus Pelagij oblatus Zoſimo Papæ, quo voluit videri Catholicus. 409.d
Libellus Paulini ex Carthagineñſi Concilio miſſus ad Zoſimum, ex quo Cæleſtius eſſet interrogandus. 419.a. quæ contineret. 420.b
Libellus Romanorum presbyterorum in cauſa Bonifacij ad Honorium Imp. 441.e.442.a
Libellus Synodi ad legatos miſſos Conſtantinopolim. 607.c
Liberatus diaconus Breuiarij auctor cautè legendus. 664.c.e
Libri Confeſſionum ſcripti à S. Auguſtino, expoſcente Paulino. 15.d
Libri Auguſtini contra Manichæos innoteſcunt in Italia per Alypium. 14.e. 15.a
Libri de Ciuitate Dei qua occaſione ab Auguſtino ſcripti. 304. c.d
Libri Auguſtini de Ciuitate Dei quando abſoluti. 507.d
Libros ſuos recognoſcit Auguſtinus, & retractat quæ ſibi ſunt viſa. 506.c.d
Libri S. Auguſt. diuina prouidentia ſeruati. 566.a
Liber Chryſoſtomi, cuius eſt titulus, Nemo læditur niſi à ſe ipſo, quando ſcriptus. 226.d.e
Libri Diodori Tarſenſis produntur in lucem. 662.d.e
Libros Neſtorij comburendos petit S. Synodus Epheſina à Theodoſio Imp. 585.a.b
Libri Neſtorij damnantur lege Theodoſij. 662.b.c
Libri Origenis quales. 178.b.c
Libri Origenis nequaquam damnati, ſed errores. 149.a.b.c. d.e. Periarchon tantùm vetitus. 150.b.c
Libri Theodori Mopſueſteni produntur in lucem. 662.d
Librorum Canonicorum ſcriptores. 240.d.e
Librorum Canonicorum canonem cognoſcit & confirmat Romanus Pontifex. 466.b.c
Libras quinque auri perſoluant violantes Eccleſiæ priuilegia. 99.c.d
Libris decem auri mulctati Donatiſtæ. 221.d.231.d
Licentius filius Romaniani. 17.e. 18.a.
pro eius ſalute Paulinus laborat. ibid.
Licentij haud vulgaris eruditio. 18.a.b.
ab Auguſtino diligitur. ibid.
Licentius à Paulino carmine admonetur. 18.e.19.a
Licinia Eudoxia. 3.d
Limatura catenarum Petri Apoſtoli loco reliquiarum impertiri ſolita. 682.c
Lindanus Epiſcopus Gandauenſis. 695.b
Litanias publicè agere vetiti Ariani. 125.e
Litanias cum crucibus in campo agunt Antiocheni execrantes communionem Porphyrij. 203.b
Lites laicorum iudicant Epiſcopi. 62.a.b
Lites iudicabant Epiſcopi. 314.d.e
Litigantium frequens acceſſus ad Epiſcopos. 62.b.c
Litteræ. Vide, Epiſtola.
Litterarum profeſſoribus Theodoſius dat priuilegia. 502.e. 503.a
Littorius idololatra diſpendium patitur Romani exercitus. 684.d
Littorij ſuperbia datur victoria barbaris. 684.e
Littorius ſuperbiſsimus ludibrio expoſitus barbarorum. 685. b.c.d
Longi dicti quatuor monachi Origeniſtæ. 116.d.151.c
recepti veniam petentes à Theophilo. 175.d.e
Luciano oſtenſa viſio. 371.c.d
Lucianus curat inuentionem reliquiarum. 373.d
Lucianus diuinitus admonitus conuenit Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum. 373.b
Luciani
Luciani ſcriptio de inuentione reliquiarum S. Stephani probata. 370.a.b. eiuſdem epiſtola circularis. 371.b
Lucillus eccleſiam S. Stephano protomartyri erexit. 395.c
Lucius Tribunus Gentilis impulſu aduerſariorum Ioannis irrumpit noctu cum militibus in eccleſiam. 191.c.d.e
Luctus populorum occurrentium Ioanni in exilium proficiſcenti. 212.b.c.d
Luctus publicus ob Ioannem in exilium deportatum. 200.a.b probibitus ab Imperatore. c
Ludi permiſſi ab Imperatore, ſed idololatria vetita. 92.a.b
Ludi Sæculares editi ſub Honorio. 186.d.e. non ſine ſuperſtitione edi potuerunt. 187.a.b
Ludus de Ruffini manu ad ſtipem captandam accommodata. 10.a.b
Lugdunenſis Gallia exciſa à barbaris. 267.d
Luminaria incendi ſolita ad imagines ſanctorum. 163.d.e
Luminum in eccleſia vſum damnauit Vigilantius. 254.b.c
Luna defectum patiente ſuperſtitioſè clamantes Africanos S. Auguſtinus redarguit. 427.a.b
Lupicinus Epiſc. Apiariæ cum collegis miſſus à Ioanne Chryſoſtomo ad Theophilum. 171.d. quàm malè habitus. 175.e
Lupus vir Pimeniolæ ſororis S. Hilarij Epiſcopi Arelat. 509.a
Lupus Epiſcopus Trecenſis legatus cum Germano in Britanniam. 532.b
Lupi Trecenſis Epiſcopi laudes. 509.a.b
Luſtrationes ſegetum Gentilicio ritu. 101.a.

M.

Macarius Romanus Ruffini fautor. 108.a
Macarius nuncupatus à Ruffino in præfatione edita in Periarchon. 32.d
Macarius Epiſcopus Sardicenſis cum aliis monet Neſtorium, vt reſipiſcat. 553.c
Macarius & Seuerus occiſi. 273.a.c
Macedoniæ Epiſcopi fauent Ioanni Chryſoſtomo. 229.b
Macedonij Præfecti in Africa conſultatio ad Auguſtinum, num parendum Epiſcopis ſontium ſupplicia deprecantibus. 339.a.b
Macedoniana femina, Euchariſtia ſumpta, obrigeſcit in lapidem. 126.c.d
Macedoniani lege Theodoſij exagitati. 311.b
Macedoniani hæretici à Theodoſio lege vexati. 490.b
Macedonianis ablata eccleſiæ. 525.c
Macedonianos Neſtorius exagitat. 524.c
Macedoniani occidunt Antonium Epiſcopum Germæ. 525.c
Macedoniana Synodus ſub Innocentio Papa. 369.c.d
Macrobius Proconſul in Africa ſub Heracliano. 306.b
Macrobius Epiſcopus Donatiſta dux Circumcellionum graſſatur. 338.d
Mauris martyris reliquiæ. 71.d
Magi Perſidis impoſtores detecti. 266.c.d. mulctati ſupplicio. d.e
Magiſtratuum ſæuitia in ſectatores Ioannis. 200.b.c.d
Magiſtratum gerere vetiti hæretici. 5.a
Magiſtratibus ſe iuſtè opponunt interdum Epiſcopi. 69.c.e
Magiſtratibus iure imperant Epiſcopi. 69.e.70.a
Magiſtratus gerentes Conſtantinopoli tempore exilij S. Ioannis Chryſoſtomi. 207.e
Magiſtratus collati Gentilibus. 685.d
Magona oppidum in inſula Minorica. 429.c. Iudæorum domicilium. 429.d
Maguntina ciuitas à barbaris exciſa. 268.d
Maieſtatis crimen eſſe infringere iura Eccleſiæ. 267.c
Maiores regionis, ſic dicti magiſtratus. 439.b
Maiuma ſpectacula obſcœna ſublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chryſoſt. 80.b.c.d. quale eſſet. c. 83.a.b
Maiuma vnde dictum. 83.b
Maiuma nauale Gazæ, vbi libidines in cultu Veneris. 83.b.c
Malitia ab errore diſtinguitur. 627.a.b
Mandata Synodi Epheſinæ data legatis proficiſcentibus Conſtantinopolim. 607.d.e
Mandata à ſchiſmaticis data ſuis legatis. 608.b.c
Manichæa diſputat cum S. Porphyrio. 179.b.c.d. diuina virtute percuſſa interiit. 280.a
Manichæi conuerſi. 180.b
Manichæi legibus Honorij exagitati. 99.b
Manichæi lege Honorij exagitati. 231.b
Manichæos hæreticos Honorius legibus inſectatur. 256.d.e. 257.
Manichæi nouis legibus Honorij exagitati. 274.d
Manichæi iterum ab Honorio exagitati. 267.b
Manichæi lege Theodoſij perſtricti. 524.d
Manichæi hæretici à Theodoſio lege vexati. 490.d
Manichæa femina cõuerſa ad fidem in communionem recepta à Theophilo. 116.e
Manichæi Romæ inuenti ſub Anaſtaſio Papa. 159.c
Manichæi hæretici à Valentiniano legibus exagitati. 499.d.e
Manichæorum hæreſis in Gallia. 469.d.e
Manichæi aliquid habent in hæreſi Pelagiana. 328.
Manichæi vbique diſperſi per Orbem. 99.c
Manichæorum turpitudines ab Vrſo tribuno patefactæ. 472.b.c
Manlius Theodorus Conſul laudatus à S. Auguſtino & aliis. 74.d.e
Manna in conuerſione Iudæorum in terram lapſum. 435.d.e
Manſuetudo Chriſtianorum Orthodoxorum erga Donatiſtas. 365.d.e.
Manus Ruffini ad ludum exciſa. 10.b.c
Manuale opus ex Concilio Carthaginenſi præſcriptum clericis. 63.c.d. item monachis. e
Marcella occurrit periclitanti Romanæ Eccleſiæ. 32.b.c
Marcella de impietate proſtrata triumphat. 32.c
Marcella ſola opponit ſe Origeniſtis. 33.a.b.d
Marcellæ factum egregium. 32.e.33.a
Marcella Melaniæ reſtitit. 33.d
Marcella principium damnationis hæreticorum Origeniſtarum. 45.a.b
Marcellæ Ruffinus aduerſatur. 45.c.d
Marcella fauet S. Hieronymo. 108.a
Marcella quæ paſſa in Vrbis excidio. 300.c.d
Marcellinus Conſul Melaniæ auus. 25.d
Marcellinus magiſtratum gerit in Africa, quem S. Auguſtinus pro Donatiſtis interpellat. 50.d.e
Marcellinus Romanus ſtudet Hieronymo. 108.a
Marcellinus Tribunus Notarius in Africam mittitur Collationis publicæ cauſa. 306.c.d
Marcellinus miſſus ab Honorio ad Collationem celebrandam. 317.e. 318.b
Marcellinus in Collationibus ſingulis ſæpe interlocutus. 322. d.e
Mercellini partes in Collatione quæ eſſent. 322.a.b
Marcellinus licet Iudex cognitor, tamen quia laicus, numquam in Collatione ſedere voluit, niſi conſidentibus Catholicis Epiſcopis. 322.e
Marcellinus indulgentiſsimus Donatiſtis. 318.b
Marcellinus Iudex cognitor in Collatione miſſis quid edicat ante Collationem. 318.e.319.a. aliud edictum. 321.b
Marcellini ſententia Donatiſtas à Catholicis eſſe ſuperatos declaratum eſt. 325.c
Marcellinus de rebus geſtis reddidit Honorium certiorem. 326.d
Marcellinus laborat pro conuerſione Voluſiani. 341.d.e. 342.c.d
Marcellinus cæſus cum Heraclianæ coniurationis ſatellitibus innocens relatus inter martyres. 356.e. 357.
Marcelliani lege Theodoſij proſcripti. 524.d
Marcianus Epiſcopus Nouatianus moritur. 13.b
Marcianus

Marcianus capitur à Vuandalis, & oſtenſo aquilæ prodigio liberatur. 605.c.d
Marcionitarum conuerſionem curat Ioannes Chryſoſt. 127.a
Marcionitæ in Syria frequentes. 495.c.d.e
Marcionitæ lege Theodoſij damnati. 524.c.d
Marcomanni à S. Ambroſio mites redditi, & facti Chriſtiani. 20.c.d
Marcus diaconus legatus à Porphyrio Epiſcopo ad Arcadium Imperatorem. 70.c.d.e. 73.c.d
Marcus diaconus Gazenſis ſcriptor hiſtoriæ demolitionis Marnei. 131.c
Marcus diaconus Gazenſis comes peregrinationis S. Porphyrij. 131.e.132.a
Margarita Manichæa prodidit turpitudinem Manichæorum. 472.b.c
Maria Virgo inuocatur ab auctore. 1.c
Maria fœcunditatem ſpiritualem præſtat. 1.d
Maria DEIPARA ab antiquis Patribus ſemper dicta. 526.a. 552.d.e
Mariam DEIPARAM Neſtorius dicendam negat. 542.c.d. Chriſtotocon nominandam impiè tradidit. ibidem.
Maria Mater Dei vbique & ab omnibus prædicatur. 615.e
Mariæ Dei genitrici erectæ eccleſiæ tamquam fornices triumphales de proſtrata impietate. 615.e
Mariæ Virginis vrbs Conſtantinopolis. 176.e
Maria Virgo execrata libros Neſtorij. 535.c.d
Mariæ Dei genitrici erectum à S. Pulcheria Auguſta templum in Blanchernis. 615.d.e
Mariæ de proſtrato Neſtorio erecta trophæa victoriæ. ibid.
Mariæ Virginis gloria aucta occaſione Neſtorij. ibid.
Maria filia Stilichonis nupta Honorio. 53.c.61.b
Marianus Epiſcopus legatus Apoſtolicæ ſedis quid paſſus apud Conſtantinopolim, cùm extorquentibus dare litteras recuſaret. 244.e
Marianus Victorius Epiſcopus Reatinus auctor Vitæ S. Hieronymi. 484.b
Marina filia Arcadij Imperatoris. 220.c. Virginitatem Deo dicauit. 400.a
Marinianus accuſator Sixti Papæ. 655.b.c. damnatur. 656.a.d.e
Marinus dux exercitus contra Heraclianum tyrannum. 356.c
Marinus traiiciens in Africam cum ſatellitibus Heracliani innocentem occidit Marcellinum. 356.e. 357.a. ſed ob ſcelus in ordinem redactus vitam priuatam ingloriè iuſſus eſt agere. 357.b
Maris tempeſtas excitata occaſione naucleri Ariani. 136.e abiurante verò ipſo hæreſim, tranquillitas reddita. ibid. 137.a
Maris tempeſtas oleo benedicto ſedata. 532.d
Marnæum templum Gazæ. 73.d.e
Marnæ templum quale. 140.b
Marnæ delubrum vt deijciatur, labòrat Porphyrius Epiſcopus Gazenſis. 131.b.c
Marnæ templi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.c.d
Marnion comburitur. 139.b.c
Marnion Gazenſe incendendum eſſe, puero reuelatum. 138.c.d.e
Marnio ex templo marmora proculcanda expoſita. 140.c.d
Marnæ templi deſtructio quàm diu optata à maioribus. 141.a.b
Marontæ Epiſcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſt. 246.b
Marſilius Ficinus quid cum Michaële Mercato de animæ immortalitate. 335.d.e.336.a.b. apparuit poſt mortem. ibidem.
Martialis Gentilis, obſtinatus licet, ex reliquiis S. Stephani protomartyris fidem profeſſus. 397.d.e
Martia Promoti vxor infenſa Ioanni Chryſoſtomo. 169.c
Martinus Seuerum inſtituit. 29.c.d
Martinus Præfectum excipere conuiuio recuſauit. 105.a
Martinus curat ægritudines oculorum. 163.b.c.d
Martini rerum geſtarum ſcriptores plures. 162.e.163.a
Martini vita nota Borealibus. 29.e
Martini vita miſſa à Seuero ad Paulinum. 28.b.29. vbique vulgata. d.e
Martini obitus. 161.e.162.a. ætas, anni ſedis. ibid. eius tranſitum ſcripſit Seuerus. 162.c
Martinus Epiſcopus Turonenſis tempore obitus viſus eſt à S. Paulino. 620.c
Martini imago in eccleſia depicta, & lampadum honore culta. 163.d.e
Martinus Epiſcopus Mediolanenſis confictus ab hæreticis 613.a
Martiniani & Proceſſi martyrum reliquiæ vindices periurantium. 346.a
Martyrius cum ſociis paſſi ſub Honorio. 100.a.b.102.b.c
Martyres Siſinnius, Martyrius, & Alexander quando paſſi. 100.b.c.d.101.a. eorum Acta. ibid. 102.103.
Martyrum occiſores liberati à nece. 103.b
Martyrum reliquias dæmones exhorreſcunt. 101.c.d
Martyres Deus vindicat. ibid.
Martyrum Alexandri & ſociorum reliquiæ tranſlatæ Mediolanum. 102.e.103.a. iterum tranſlatæ à Carolo Borromæo ſanctiſſimo Epiſcopo Mediolanenſi. 103.b
Martyrum reliquiæ in Phœniciam deferendæ ad deſtructionem idololatriæ. 141.e
Martyrum reliquiarum conditoria cum feneſtella, ſeu foramine. 396.b
Martyrum reliquiæ liberant Canopum ab infeſtatione dæmonum. 369.d.e
Martyrum reliquiæ vindices veritatis. 345.d.e. 346.a
Martyrum reliquiis expugnantur Gentiles. 374.d.e
Martyrum reliquiarum cultus in Africa Auguſtini tempore frequens & celebris. 395.c.d.e
Martyrum ſanguis non expiandus ſanguine noxiorum. 309.a
Martyres paſſi in Perſide. 476.a.b.c.d.e. 477.
Martyres in Africa ſub Genſerico. 673.a.b.c
Martyrium paſſi ſub Arcadio Conſtantinopoli ob calumniam illatam incendij. 201.c.d.e
Martyrium Hiſpanæ virginis à Vuandalis illatū. 514.e.515.a
Martyrum paſſiones legendæ in eccleſia. 466.c.d
Maruthas aliquando aduerſus Ioannem Chryſoſtomum cum aduerſariis eius coiuit. 269.e
Maruthas læſit pedem Cyrini Epiſcopi Chalcedonenſis. 269.e
Maruthas poſtea recedens ab aduerſariis Ioannis ſtetit pro eo. 269.e
Maruthæ Epiſcopi legatio ad Regem Perſarum. ibid.
Maruthas magos Perſidis impoſtores redarguit. 270.c.d.e
Maruthas Epiſcopus prædicauit verbum in Perſide. 270.a
Maſcezil diſſidet à germano Gildone. 56.e.57.
Maſcezil exercitum ducit contra Gildonem. 57.b.c
Maſcezil quærit à Deo aduerſus Gildonem auxilium. ibid.
Maſcezil à monachis Capraria inſulæ implorat auxilium. 57.c.d
Maſcezil nauigat in Africam cum exercitu contra Gildonem. 58.e.59.a
Maſcezil ope S. Ambroſij & orationibus ſanctorum monachorum inſperata potitur victoria. ibid.
Maſcezil inuidia Stilichonis ſublatus. 61.d
Maſcezilis interitus ob violatam Eccleſiaſticam immunitatem. 61.c.d
Maſſaliani ſæpe damnati, ſæpe recepti, ne ampliùs recipiantur. ſtatutum in Synodo. 515.d.e
Maſſaliani lege Theodoſij damnati. 524.d
Maſſaliani hæretici damnati Epheſi à S. Synodo. 595.e
Maſſagetæ vocati à Ruffino in cladem Imperij. 5.e
Maſilienſis Eccleſia prima ſedes in prouincia Narbonenſi. 39.b

Maſilienſis Epiſcopus accuſatus apud Cæleſtinum Papam. 522.e
Mathematici lege Honorij exagitati. 283.a
Matricula ornamentorū Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad Innocentium Papam miſſa à clero. 207.c
Mauortius cum Galbione aduerſus Bonifaciū mittitur. 510.d
Mauortius Epiſcopus detractor S. Ambroſij à Deo punitus. 36.e. 37.a
Maximus Epiſcopus Anazarbi Neſtorianus. 586.d
Maximus Manichæus in Gallia. 469.e
Maximus tyrannus aduerſus Honorium. 326.d. 327.c extinctus. d
Maximianus Epiſcopus Bagaienſis abdicat ſe Epiſcopatu, pacis cauſa. 165.a.b
Maximianus Bagaienſis quanta paſſus à Donatiſtis. 233.b.c
Maximiani Bagaienſis Epiſcopi querelæ ad Imperatorem. 233.b. ad Honorium ſe confert. d
Maximianus abdicans ſe Epiſcopatu pacis cauſa, laudatur à S. Auguſtino. 165.b.c
Maximiani duo Epiſcopi, Bagaienſis diuerſus à Vagienſi. 166.a.b
Maximianus eligitur Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 613.d.e.614.a
Maximianus electus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſcribit ad Cyrillum. 614.e.615.a
Maximianus Epiſc. Conſtantinopolitanus moritur. 657.e
Maximianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus commendatus à Cæleſtino Papa. 625.a
Maximianum Cæleſtinus litteris eſt cohortatus agere contra Pelagianos. 626.a.b
Maximianus vnus ex legatis Romæ ad Alaricum miſſus pro pace conficienda. 283.e
Maximianus Epiſcopus Macedoniæ agit apud Innocentium pro Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano. 279.b
Maximinus Epiſcopus Arianus in Africa S. Auguſtinum prouocat ad diſputandum. 487.d
Maximianiſtæ afflictati ab Optato Gildoniano. 55.d.e
Maximianiſtarum Acta cum Donatiſtis perueſtigari iuſſa. 128.b.c
Maximianiſtæ Collationem publicam expetentes reiecti ſunt. 307.a
Maximianiſtarum cauſa cum Donatiſtis. 130.a.b
Mediolanenſis Eccleſia accepit reliquias ſanctorum martyrum Alexandri & ſociorum. 102.e. accepit eaſdem ſanctus Gaudentius Epiſcopus Brixianus. 103.c
Megalius Epiſcopus Calamenſis ordinator Auguſtini. 14.a
Megetia clariſſima femina curata ex reliquiis S. Stephani. 396.c
Melaniæ genus. 25.c.d
Melaniæ reditus in Vrbem tempus. 24.e.25.a
Melaniæ redeunti Romanorum occurſus. 25.d.e. 26.a
Melaniæ indumentum. 25.e.26.a
Melaniæ reuertendi Romam prætextus. 25.a.b
Melania magnæ æſtimationis ſanctitatis apud Romanos. 26.c.d.e
Melaniæ virtutes à S. Paulino prædicatæ. 26.b
Melania Romana infert in Vrbem hæreſes Origenis. 24.d.e. 25.a.b
Melania hoſpita S. Paulini. 26.b
Melania Nolæ nouit res geſtas S. Martini. 28.c
Melaniæ res geſtæ in Vrbe poſt reditum. 30.a
Melaniæ Marcella reſtitit. 23.d
Melaniæ coniuncti fauent Ruffino. 107.e.108.a
Melania Senior recedit ab Vrbe. 229.e. 280.a.b.c
Melaniæ filius nauigauit in Africam. 280.c
Melaniæ filij defuncti laudes. 288.d
Melaniæ Carthaginem nauigant. 281.b.c. inde Tagaſtam ad Alypium, poſtea Hipponem ad Auguſtinum. 285.d.e
Melaniæ filij reliqui. 288.e. 289.a
Melaniæ Senioris filij obitus. 288.b.c. eam litteris eſt conſolatus Paulinus. b.a.d
Melania Senior Catholica reddita. 289.a.b
Melaniæ obitus. 289.b
Melaniæ duæ. 109.e
Melaniæ Iunioris nuptiæ. 25.b
Melania Iunior cum Seniori recedit ab Vrbe. 280.a.b.c
Melania Iunior quando venit Hieroſolymam. 468.c.d
Melaniæ & Piniani viri ipſius vitæ inſtitutum. 468.e. 469.a
Melaniæ auunculus Voluſianus. 471.d
Melania Iunior litteris Voluſiani patrui accerſita Conſtantinopolim. 658.e
Melaniæ aduentus Conſtantinopolim. 659.b.c. quid Chalcedone. 659.
Melaniæ hoſpes Conſtantinopoli Lauſus. 659.c
Melania curat pedem luxatum Eudociæ Auguſtæ. 679.e
Melania conuertit Voluſianum ad fidem. 660.a
Melaniæ conſuetudine Theodoſius Imperator & Eudocia Auguſta redditi meliores. 660.e
Melaniæ hiſtoria de rebus geſtis cum Voluſiano Conſtantinopoli cognita & probata. 658.e
Melaniæ dæmon aduerſatur. 659.e
Melania Conſtantinopoli vrget Neſtorianos. ibid.
Melania redit Hieroſolymam. 660.b
Melania ſuaſit peregrinationem Hieroſolymam Eudociæ Auguſtæ. 679.d.e
Melania obuiam procedit Eudociæ venienti Hieroſolymam. 679.e
Melanius pater Melaniæ Senioris. 288.e
Meletius Epiſcopus in Syria monet cum aliis Neſtorium, vt ſe corrigat. 553.c
Meletius Iudæus cum Innocentio fugam arripit, ne efficeretur Chriſtianus. 433.c.d. eius vxoris conuerſio mirifica. 436.b.c
Melitina locus miraculi de aqua ſponte ſcaturiente. 415.c
Memnon Epiſcopus Epheſinus accuſatur à ſchiſmaticis. 588.a
Memnon detruditur in carcerem à Ioanne Comite. 602.d
Memnon damnatur à ſchiſmaticis. 588.a.b.c. libellus contra ipſum atque Cyrillum à ſchiſmaticis datus. 588.c.d
Memoriæ S. Stephani Protomartyris plures in Africa erectæ. 395.c
Memoria Vzalenſis ab Euodio Epiſcopo erecta, & quæ ibi acta. 395.d.e
Memorius Iuliani Pelagiani pater. 453.a.b
Methodius calumniam patitur à Socrate. 149.d.e.150.a
Metropolitani Epiſcopi qui dicti. 41.a.b. primum ſibi vendicant titulum. 42.a
Metropolitanus vnus duobus præerat Epiſcopis. 595.b
Michææ Prophetæ oſſa quando inuenta. 256.c
Michaël Mercatus quid cum Marſilio Ficino de animæ immortalitate. 335.d.e.336.a.b
Michaël Mercatus Iunior Protonotarius iure laudatur. 335.e
Mileuitanum Concilium contra Pelagianos. 389.c.d.e. tempus eius. 390.a
Mileuitanum Concilium quando celebratum. 163.e. 164.a Acta eius. d.e.165.a.b.c
Mileuitana Concilia duo. 164.a.b. confuſa ſimul. c.d
Mileuitana Concilia duo ſimul confuſa. 390.b.c. in poſteriori Epiſcoporum numerus qui conuenère. 392.d. res in eo geſtæ. 392.d.e. canones. ibid. litteræ ad Innocentium Papam. ibidem.
Milites irruunt in neophytos. 191.e
Milites immiſſi ab aduerſariis Ioannis inuadunt Epiſcopos vigilias agentes. 191.b.c
Milites cædem patrant in eccleſia. 191.d.e. trucidant fideles vigilias agentes. ibid. aggreſſi fideles feſtum celebrantes in campo. 191.e.192. ſpoliant mulieres. ibid. 194.d.e

Militum ſæuitia in ſectatores Ioannis Chryſoſtomi. 200.c.d
Milites rurſus graſſantur in Ioannis ſtudioſos. 203.e
Militibus ſtipendium auctum in bello contra Rhadagaiſum. 241.b
Milites quàm malè habuerint Ioannem Chryſoſtomum in vltima eius exilij tranſlatione. 258.b.c
Militum manus miſſa à Theodoſio ad Honorium ex Oriente. 293.e
Milites adhibiti ad executionem Apoſtolicæ ſedis. 462.b.c
Militare prohibentur hæretici. 5.a
Militaria ſigna cruce decora. 8.e.9.a
Millenarij deficientes. 330.b
Millenariorum hæreſis iterum reuireſcit. 329.e.330.a
Millenariis aduerſati Origeniſtæ. 330.a
Minerius cum Alexandro ſcribit ad ſanctum Hieronymum. 250.c
Mineruæ ſtatua incenſa. 198.e
Minoricenſis inſulæ deſcriptio. 429.c.d
Minorica inſula illuſtrata reliquiis S. Stephani Protomartyris. 428.e.429.a
Minoricenſi Eccleſiæ præfectus Seuerus Epiſcopus. ibid.
Miraculum de aqua ad baptiſmum ſpontaneum exhibente obſequium. 415.c.d
Miraculum de catenis duabus vnà coniunctis. 682.b.c
Miraculum de Euchariſtia obdureſcente in lapidem. 126.c.d
Miraculo edito plures Gazenſes conuerſi ad ſidem. 74.b.c
Miraculis S. Germanus iterum vincit Pelagianos. 666.b.c.d
Miracula S. Germani, Rauennæ cùm eſſet. 667.c.d
Miraculum S. Germani, quo Pelagianos confutauit. 533.b.c
Miraculum aliud in Lucania de aqua ſpontaneum obſequium præbente tempore baptiſmi. 415.d.e
Miraculum aliud id genus in Luſitania. 416.a.b.c.d
alia his ſimilia in Oriente. 416.e.417.a
Miraculum de Iudæo ſæpiùs baptizato. 469.e.470.a.b
Miracula plura quæ contigêre in conuerſione Iudæorum inſulæ Minoricenſis. 430.d.e.431.& ſeqq.
Miracula è gladio Petri. 682 a
Miraculum Melaniæ. 679.e
Miracula falsò attributa Nouatianis. 469.e.470.a.b.c
Miracula edita ex reliquiis ſancti Stephani Protomartyris Vzali duobus libris conſcripta. 395.e
Miracula ad reliquias martyrum fieri ſolita Vigilantius carpit. 254.c.d
Miraculum Siluani Epiſcopi Troadis. 658.c.d
Miraculum de ſubſcripto poſt mortem chirographo ab Euagrio philoſophô. 334.c.d
Miracula S. Theotimi Epiſcopi Scytharum. 148.c.d.e
Miraculum in tranſlatione Ioannis Chryſoſtomi. 677.b.c
aliud. 678.b.c
Miracula è vinculis Petri. 681.d.e.682.b
Miraculis confirmata doctrina. 37.a
Miſericordia eſt Dei comminatio & flagella immiſſa. 21.b.c
Miſſa cùm celebratur, Angeli viſi aſsiſtere. 261.a
Miſſarum prolixitatem otioſi & delicioſi pertæſi. 427.c.d
Miſſarum contractio vnde manauit. 427.d
Miſſas negligenter audientes, vel recedentes antequam abſoluerentur, S. Auguſtinus redarguit. ibid.
Miſſæ cantari olim ſolitæ feſtiuis diebus. 427.d
Modegiſclus Rex Vuandalorum mortuus in Hiſpania. 511.e
Moduarius diaconus pro Gothis agit. 227.a.b
Monacha prohibetur pallam tangere. 491.a
Monachi Aegypti inſurgunt pro Cyrillo contra Oreſtem Præfectum. 383.d.e
Monachi Aegypti diſsidio laborant ob libros Neſtorij. 535.d.e
Monachi Adrumetini ob Pelagianas poſitiones diſsidiis laborant. 425.a.b
Monachi in Africa propagati ex Eccleſia Hipponenſi. 19.c.d
Monachi in Africa cooptati in clerum. 64.d.e
Monachi cœpti ordinari clerici in Eccleſia Hipponenſi. 19.b.c
Monachi ludibrio habiti à Carthaginenſibus. 688.a.b
Monachi celebriores inſulæ Capraria. 58.c.d
Monachi Capraria inſulæ vita ſanctiſsimi. 57.c.d
Monachi ſceleſtiſsimi quid in S. Ioannem Chryſoſtomum, Cæſareæ cùm eſſet. 213.d.e
Monachi Conſtantinopolitani quid paſsi à Neſtorio. 539.a.b.c
eorum commendata modeſtia. 539.b
Monachi quanta paſsi cauſa Chryſoſtomi ab eius perſecutoribus. 206.d
Monachi malè habiti à Phœnicibus Gentilibus. 141.d.e
ijdem à Ioanne Chryſoſtomo miſsi. 142.a
Monachi occurrunt Ioanni proficiſcenti in exilium. 212.c
Monachis referta Etruriæ littora, quos alebat S. Fabiola. 58.d.e
Monachi inſulæ Gorgoniæ. 57.d.e
Monachi iuſsi abire Epheſo, ne tumultuarentur. 580.c
Monachi Origeniſtæ turbant Eccleſiam Alexandrinam. 86.b.c.d
Monachi Origeniſtæ cognomine Longi. 116.d
Monachi Origeniſtæ eiecti ex Aegypto & Palæſtina proficiſcuntur Conſtantinopolim. 88.c.d.114.e.115.a.117.b.c.d
Monachi Origeniſtæ quas ſtruunt calumnias contra Theophilum. 116.e.117.a.b
Monachi Origeniſtæ excepti communicatione peregrina à Ioanne in ædibus Anaſtaſiæ. 119.b.c.e.120. quibus prætextibus Ioannes eos retinuit. 120.e.121.a.b
Monachi Origeniſtæ accuſant Theophilum Epiſcopum Alexandrinum apud Arcadium Imperatorem. 146.b.c
eorum petitiones. d.e
Monachi Origeniſtæ veniam petentes recepti in Synodo à Theophilo. 175.d.e
Monachi Palæſtini trucidati à barbaris. 308.d.e
Monachi inſulæ Palmariæ. 58.e
Monachus impudens excommunicat Theodoſium Imperatorem. 501.a
Monachus illuſtris familiæ cultor Gorgoniæ inſulæ. 57.e.58.a
Monachus quidam vagus & impoſtor mira quædam videbatur operari. 661.c
Monachum conuenit ſecretò Theodoſius Imperator. 501.c.d
Monachi aſſumendi in Epiſcopos, cùm deficiunt clerici. 64.e
Monachi impoſtores diſtrahunt lucri cauſa oſſa quaſi martyrum. 64.b.c
Monachi deriſi à Gentilibus. 58.d
Monachis laborandum manibus. 63.e
Monachi prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d
Monachi ne abſtrahant qui ducuntur ad ſupplicium. 69.a.b
Monachi quidam vagi & impoſtores in Africa. 64.a.b
Monachorum deriſores deridentur. 59.c
Monachorum regulæ à ſanctis viris ſcriptæ & illuſtratæ. 223.e
Monachiſmus in Africa propagatus. 19.a.b
Monachiſmus latè propagatus. 58.d.e
Monaſterium Bethlehemiticum inuaſionem paſſum Pelagianorum. 399.b
Monaſteria ab Eudocia ædificantur in Palæſtina. 680.c
Monaſteria ab Hunnis exciſa in Syria. 6.d
Monaſtici ordinis aduerſarius Vigilantius. 255.a
Monaxius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 471.c
Montaniſtæ hæretici Theodoſij legibus exagitati. 311.b.385.b
Montenſes hæretici nouis legibus Honorij Imperatoris exagitati. 274.d
Mortnorum gens ad fidem conuerſa per ſanctum Victricium. 23.e.24.a
Morini populi tranſlati in Germaniam. 267.d

Mortui ſex reuocati ad vitam ex reliquiis ſancti Stephani in Africa. 397 b.c
Mulieres quauis ſanctitatis ſpecie vetitæ habitare cum clericis. 65.d.e.67.a.b
Mulierum congreſſus ſacerdotibus inprimis vitandi. 378.e
Mulieres minus honorãt, à quibus maximè honorãtur. 379.a.b
Mulierum aſsidua nimis conſuetudo facilè quemuis peruertat. 379.a.b.c
Mundi contemptus ex caſu Eutropij prædicatur. 76.e.77.a
Mundanarum rerum inconſtantia. 77.e.78.d.e.79.
Mundum muliebrem Chriſtianarum fœminarum quale. 3.a.b
Muri vrbis Romæ inſtaurati ob metum Alarici. 184.d.e
Muris fruſtra defenditur ciuitas, niſi Deus ipſe tueatur. 185.a
Muſarum ſimulacra combuſta Conſtantinopoli. 198.c

N.

Narbonenſis Gallia exciſa à barbaris. 267.d
Natalis dies Apoſtolorum celeberrimus. 47.b.c
Natalis Domini ieiunij fractor accuſatur. 166.c
Natalis Domini immutatus apud Aegyptios. 641.a.b
Natalis diei feſtum. 189.d
Natalitiorum S. Felicis ratio. 19.e.28.d.e
Natura aſsiduitate vincitur. 379.b.c
Nauigantes ſoliti portare Euchariſtiam. 136.e.194.e
Nauium opifices qui mittũt ad barbaros, pœna digni. 470.d.e
Naucleri occaſione exorta tempeſtas maris. 136.e. abiurante verò hæreſi, tempeſtas ſedata. e.137.a
Naufragio diſtincti Catholici ab hæreticis & Iudæis. 363.c.d
Nebridius accipit Saluinam filiam Gildonis coniugem. 54.a
Nebridius filius ſororis Auguſtæ. 54.a.60.d.e. eius laudes. ibid.61.a
Nebridij adoleſcentia laudatiſsima. 60.d.e. eius filij. e
Nebridij vxorem hortatus S. Hieronymus ad viduitatem ſeruandam. 60.d.e.61.
Nectarius Calamenſis Gentilis pro ſuis conciuibus Auguſtinum rogat. 97.d.e
Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus moritur. 43.e.44.
Nemetenſis ciuitas capta à barbaris. 267.d
Neophyti à militibus irruentibus malè habiti. 191.e
Nepotianus quæ legat S. Hieronymo. 22.d
Nepotiani epitaphium. 22.c.d
Nepotiani virtutes. 22.d
Nepotianus militans qualis moribus. 22.d.e
Neſtorius creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 523.a.b
Neſtorius nepos Pauli Samoſateni, cuius opinionis patronus factus eſt. 523.b
Neſtorius in monaſterio ſancti Euprepij educatus. ibidem.
Neſtorius ipſo orationis exordio ventoſus homo indicatus à Nouatianis. ibid.
Neſtorius ipſo ingreſſu bellum indicit Arianis. 523.e.524.
Neſtorius quid differat à Paulo Samoſateno. 526.c.d
Neſtorij primordia læta. 524.a
Neſtorius auctor Theodoſio legum contra hæreticos ferendarum. 524.b
Neſtorius detegitur fautor Pelagianorum. ibid.
Neſtorius cœpit hæreſim propalare. 525.d
Neſtorij magiſter Theodorus Mopſueſtenus. 526.d
Neſtorius diſcipulus etiam Diodori Tarſenſis. 526.e
Neſtorij præcurſores, ſeu præcones Anaſtaſius & Dorotheus. 527.d
Neſtorij vitæ progreſſus in hæreſim. 528.c.d
Neſtorij hypocriſis quando detecta. ibid.e
Neſtorius graue ſcandalum Eccleſiæ intulit. 529.a.b
Neſtorius ex aduerſo repugnat Apollinari. 529.b
Neſtorius ad decipiendum Nicænæ fidei ſcuto vtitur. 535.a
Neſtorius tentat Aegypti monachos, libris ad eos datis. 535.a
Neſtorius ad Cæleſtinum Papam libros mittit per Antiochum. 535.b
Neſtorij libri quales ex viſione patefacti. 535.b.c.d
Neſtorium qui primò fuerint auerſati. 538.a
Neſtorius cur à Theodoſio non repreſſus ipſo initio fuerit. 538.b.c
Neſtorius fauore Theodoſij incaleſcit. 538.d
Neſtorius debacchatur in monachos Conſtantinopolitanos. 539.a
Neſtorius in Cyrillum armatur. 539.c.d
Neſtorius qualis in pugnando aduerſus Cyrillum. 540.e
Neſtorius ſcribit ad Cæleſtinum Papam. 541.d
Neſtorij epiſtola ad Cæleſtinum Papam. 542.a.b
Neſtorius agit pro Pelagianis apud Cæleſtinum Papam. 542.a.b
Neſtorij epiſtola poſterior ad Cæleſtinum. 543.a.b
Neſtorij concilium ſcribendi ad Cæleſtinum. 543.e
Neſtorius damno ſuo Cæleſtinum tentat. 544.a.b
Neſtorium ſua epiſtola Cæleſtinus exagitat. 545.a.b.c.d.e
Neſtorio præfigit ad reſipiſcendum terminum peremptorium Cæleſtinus. 548.a.b
Neſtorius Pelagianus. 547.c.d. fauit Pelagianis. 548.c.d
Neſtorius admonetur à Ioanne Epiſcopo Antiocheno. 551.b.c.d.e.552.a.b
Neſtorij hæreſim quomodo omnes ſint execrati. 552.b
Neſtorius deſpexit legationem ex Concilio Alexandrino. 558.a
Neſtorius contumax litteris Cæleſtini confugit ad Imperatorem. 558.b
Neſtorius excitat Theodoſium contra Cyrillum. 558.c
Neſtorius armat ſuos contra Cyrillum Epiſcopos. ibid.
Neſtorius mandat Andreæ & Theodoreto, vt ſcribant contra Cyrilli anathematiſmos. ibid.
Neſtorium exagitat in Occidente Ioannes Caſsianus. 566.e.567.a
Neſtorij aduentus Epheſum. 578.e. anteuertit Cyrillum, vt fidem Epiſcoporum pertentaret. ibid.
Neſtorius Epheſi ante Synodum horrendas iactat blaſphemias. 579.a
Neſtorius citatus ad Synodum quid reſponderit. 581.c
Neſtorius ſecundò citatus. 582.a. mandatum ad ipſum ſcripto directum. b
Neſtorij ſuperbia, & contumacia. 582.c.d
Neſtorius tertiò citatus à S. Synodo Epheſina. 582.e
eius mentis tumor & contemptus. 583.a
Neſtorij antigrapha in Cyrillum vt hæretica exploſa cum anathemate ipſorum & auctoris. 583.c
Neſtorij damnatio lecta ex epiſtola Cæleſtini Papæ. 583.d
Neſtorij blaſphemiæ relatæ in Synodo. ibid.
Neſtorij hæreſis ex ſacris diuinæ Scripturæ oraculis Epheſi condemnata. 583.d.e
Neſtorius ſententiam damnationis accepit. 583.e.584.a
Neſtorius nouus Iuda à S. Synodo in epiſtola ad eum data nominatus. 584.a
Neſtorij damnationem quo triumpho acceperunt Epheſij. 584.c.d
Neſtorij damnatio publicè Epheſi per præcones proclamata. 584.e
Neſtorij libros eſſe comburendos petit Synodus ab Imperatore Theodoſio. 585.a
Neſtorius draco Apocalypſis iterum ſurgit bellũ agere. 585.d.e
Neſtorio ſicuti beſtiæ Apocalypſis ſuffragati ſunt Principes. ibid.
Neſtorij epiſtola ad Theodoſium Imperatorem mendaciis referta. 586.b.c
Neſtorius prouocat ad nouam Synodum. 586.d
Neſtorio fauentes Epiſcopi qui fuerint. ibid.
Neſtorio fauentes collecti in vnum quid obijciunt contra Orthodoxos. 587.d.e. clanculo rem agunt. 589.a

Neſtorius iterum damnatus poſt aduentum legatorum Apoſtolicæ ſedis. 590.a
Neſtorij fautores dedêre litteras in Aegyptum contra Cyrillum. 590.e
Neſtorij ſectatores quas calumnias in Victorem monachum ſpargunt. 591.b.c
Neſtorij ſectatores ſeſe pretegunt tegmine Nicænæ fidei. 594.a
Neſtorij ſectatores ſcribunt calumnias ad Imperatorem contra Synodum Oecumenicam. 597.d.e
Neſtorij ſectatores nituntur auxilio & æſtimatione Acacij Berœenſis Epiſcopi apud Theodoſium. 602.a
Neſtorius cuſtodiendus traditur Candidiano. 602.d
Neſtorius vt reſtituatur, laborant ſchiſmatici. 603.b.c
Neſtorij ſectatores doloſè profeſſi fidem Catholicam. 603.c.d
Neſtorij ſectatores legati ſeptem miſſi Conſtantinopolim ad Imperatorem. 608.a.b
Neſtorius priuatus ſede iuſſus abire Epheſo. 609.c
Neſtorij ſectatores ſchiſmatici. ibid.
Neſtorij ſectatores liuore tabeſcunt, cùm vident Theodoſium erga Orthodoxos propenſiorem. 609.e
Neſtorium defendit Theodoretus. 612.a
Neſtorij ſectatores pergunt Chalcedonem, vt audiant Theodoretum concionantem. 612.c.d
Neſtorij damnatio Cæleſtino Papæ debetur. 615.b.c
Neſtorij hæreſis occaſione aucta eſt gloria Dei genitricis Mariæ. 615.d
Neſtorius exauctoratus ſcriptis exagitat fidem Catholicam. 616.a.b
Neſtorij cū Iuda cōpararatio à Cæleſtino Papa facta. 627.a.b
Neſtorium exagitat Cæleſtinus. 628.a. de ipſo curando diligenter actum. b. rurſus in eumdem. 629.b.c
Neſtorium curare ſatagit Sixtus Papa. 631.e
Neſtorius damnatur in Concilio Antiocheno à Ioanne & aliis Syriæ Epiſcopis. 636.d.e. & in epiſtola ad Cyrillum. 638.b.c
Neſtorio fauet Theodoretus adhuc poſt pacem publicè initam cum Cyrillo. 642.d.e
Neſtorius comparatus Lucifero. 651.a
Neſtorius mitiùs quàm par erat habitus eſt. 652.a.b. permiſſus liberè agere in monaſterio S. Euprepij. ibid. honorificè illic habitus, muneribus frequentatus. 670.b
Neſtorij libri damnati ſanctione Theodoſij. 662.b.c
Neſtorij ſectatores Simonianos appellari debere Theodoſius ſanxit. 662.b
Neſtorius iuſſu Theodoſij deportatur in Oaſim. 669.d.e eius ſcripta in exilio, quæque paſſus à barbaris. 670.c.d.e. 671.a.b.c
Neſtorij prodigioſus interitus. 671.d.e. 672.a
Neſtoriani calumniis agunt contra Cyrillum. 540.c.d
Neſtoriani grauiſſimas in Pulcheriam Aug. & Theodoſium calumnias iactant. 610.e
Neſtoriani poſt initam pacem falſa ſpargunt de Cyrillo. 647.d
Neſtoriani calumniantur, damnata à Cyrillo ſua capitula. 639.e. 640.a.b
Neſtoriani calumniati ſunt Sixtum Rom. Pont. ægrè tuliſſe damnationem Neſtorij. 649.c.d
Neſtoriani appellandi Simoniani. 662.b.c
Neſtoriani redditi Quartadecimani. 594.a
Neſtoriani confingunt epiſtolam tamquam à Philippo Apoſtolicæ ſedis legato miſſam. 648.b
Neſtorianorum ſuos appellare omnes Orthodoxos Apollinariſtas. 664.c
Neſtorianorū ſtrophe ex epiſtola Ibæ Edeſſeni Epiſcopi. 640.b.c
Neſtorianorum impoſturas Cyrillus detegit. 648.a.b
Neſtorianos Melania Iunior vrget Conſtantinopoli. 659.e
Neſtoriana hæreſis vnde progreſſa. 525.d.e
Neſtoriana hæreſis contraria Apollinaris errori. 529.b
Neſtorianæ hæreſis Pelagiani auctores. 473.e. 474.a
Neſtoriana hæreſis à Leporio auctore damnatur. 474.a.b
Nicænus canon, ne in vna Eccleſia duo præſint Epiſcopi. 14.b.c
Nicæni Concilij nomine canon Sardicenus quomodo citatus. 458.b.c. 463.d.e. 464.c.d
Nicænam fidem pro ſcuto ſumunt Neſtoriani. 594.a
Nicaſius Rhemenſis Epiſcopus martyr. 267.e
Nicephori error de tranſlatione S. Ignatij. 678.e
Nicerate Nicomedienſis femina pia. 204.a. arte medica. b.c
Nicetæ innotuit vita S. Martini. 29.e
Niceta peregrinatur in Occidentem ad loca ſancta. 23.e eius reditum celebrauit carmine S. Paulinus. 23.e. 28.c quo tempore contigit eius aduentus in Italiam. 28.d
Nicetæ peregrinationis ratio. 28.e
Niceta Epiſcopus conuertit barbaros. 23.b.c.d
Nicetæ commentitia hiſtoria reijcitur, & confutatur. 681.b.c
Nicodemi corpus inuentum. 372.a
Nygetio oſtenſa viſio de reliquiis S. Stephani. 373.d
Nilammon monachus maluit mori, quàm fieri Epiſcopus. 178.e. 179.a
Nilammoni eccleſia erecta, & dies feſtus inſtitutus. 179.a
Nolæ Pelagiani plures degebant. 404.b.c
Nolam incendit Alaricus. 305.b.c
Nomadæ Scythæ ad rectam fidem conuerſi à Ioanne Chryſoſtomo. 127.a
Notarius exceptor Ambroſij teſtis viſionis. 34.e. 35.a.b
Notarij exceptores publicæ diſputationis S. Auguſtini cum Felice Manichæo. 222.a.b
Nouatianis præeſt Siſinnius poſt Marcianum. 13.b.c
Nouatianos inſectatus eſt vehementer Ioannes Chryſoſtomus. 257.e
Nouatiani diuiſi in Sabbatianos. 276.d
Nouatiani hæretici propenſiores erga Ioannem Chryſoſtomum. 261.e
Nouatiani diu tolerati per Innocentium Papam iuſſi ſunt pelli. 276.d
Nouatiani à Cyrillo Alex. ſtatim expulſi. 350.e. 351.
Nouatiani pulſi vndique, & Dei iudicio reprobati. 363.b.c
Nouatianos exagitat legibus Theodoſius. 363.b.c
Nouatianum naufragium. 363.c.d
Nouatiani Anabaptiſtæ. 363.b.c
Nouatiani hæretici à Theodoſio lege vexati. 490.b
Nouatiani cohibiti à cultu Sabbatij. 502.a
Nouatianis falsò attributa miracula. 469.e. 470.a
Nouatianis Neſtorius in primis diſplicuit. 523.d
Nouatianos exagitat Neſtorius. 523.e
Nouatores inſcitiæ redarguuntur. 40.e. redarguuntur de Epiſtola Innocentij Papæ. 222.e
Nouatores refugientes Concilium longè deteriores Pelagianis. 452.c
Nouatorum inſulſa commenta. 452.d.e
Nouatorum in Zoſimum Papam calumniæ. 457.a.b
Nucis arbor, in qua Acacius martyr appenſus. 21.d.e
Numerus Epiſcoporum maior eſſe debet eo qui damnauit, vt abſoluat. 189.d
Numidiæ Primatus controuerſia. 167.d.e
Numiſmata Arcadij indicantia diuinam eius Imperij protectionem. 11.a.b
Numiſma Attali. 388.c
Numiſmata Cæleſtis idoli. 93.e. 94.a
Numiſma cum Eudoxia Auguſta ornata cruce. 3.b
Numiſma Honorij de ſupplantato tyranno. 489.a.b.c
Numiſma Honorij Imperatoris, quo eius de tyranno triumphus deſignatur. 417.a.b
Numiſma Theodoſij Imperatoris de victoria contra Perſas. 479.a
Numiſma Valentiniani. 498.c
Nummum cruce ſignatū dedit Genouefæ S. Germanus. 532.c
Nuptiæ Honorij cum Maria. 53.b. 61.b
Nuptiæ Nebridij cum Saluina. 54.a.b
Nuptiæ præſumptiuæ. 223.a

Oaſena

O.

Oaſenæ deportatio. 12.a
Oaſena relegatione punitur Neſtorius. 669.d.e. 670.a
Oblatio cereorum a populo fieri ſolita Epiſcopis. 678.c
Obſidio Vrbis ſoluta, dato auro Alarico. 281.a
Oceanus V. C. interpellat cum Pammachio S. Hieronymum, vt transferat Periarchon Origenis. 46.e. 47.a
Occidentalis Eccleſia ab Orientali quomodo diſtinguatur. 578.a
Occidentales Eccleſiæ ab Eccleſia Romana Paſchatis diem accipiebant. 257.c
Occidentalis Imperij ærumnæ. 270.e
Occiſoribus martyrum ignoſcendum. 103.b
Oculorum ægritudines curantur à S. Martino. 163.b.c.d
Oleo benedicto maris tempeſtas à S. Germano ſedata. 532.d
Olybrius filius S. Probæ Conſul ordinarius. 302.d
Olympias nobiliſſima vidua. 61.a
Olympias vidua diaconiſſa neſciens recepit Origeniſtas. 119.b.c. excuſatur ab auctore meliùs quàm à Palladio. 119.c.d.e
Olympiadem viduam diaconiſſam Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conſolatur, cùm diſceſſurus eſſet, Ioannes Chryſoſtomus. 197.c
Olympias afflicta nimis ob ſucceſſionem Arſacij. 199.e
Olympiadem nimium mærentem Ioannes Chryſoſtomus conſolatur. ibid.
Olympias ſubiecta quæſtionibus propter incendium. 201.d
Olympias diaconiſſa dira paſſa à magiſtratibus cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 204.d. laudatur eius animi conſtantia e. cauſam dicit coram Præſide. d.e
Olympiadem grauia paſſam S. Ioannes Chryſoſtomus litteris conſolatur. 205.a
Olympias rurſus perducta ad tribunal exilio dānata eſt. 205.b
Olympiadis inſignis humilitas. 205.b.c
Olympias ſuppeditabat pecuniam Chryſoſtomo redimentis captiuos. 227.c
Olympia certamina agebantur Antiochiæ. 202.e
Olympius Epiſcopus in Hiſpania doctrina celebris. 239.b.c eius ſcripta. ibid. quo tempore vixerit. ibid.d
Olympius liberator Imperij à proditione Stilichonis. 272.b.c laudatur à S. Auguſtino. b
Olympius occiſor Stilichonis creatur Magiſter Officiorum. 275.b
Olympius laborat pro Eccleſia Africana aduerſus Donatiſtas. 274.d.e
Olympius redactus in ordinem ſe contulit in Dalmatiam. 284.a.b
Optatus Gentilis homo Præfectus Conſtantinopoli quæſtionem exercet de ſanctiſſimis feminis. 206.c
Optatus Gildonianus Epiſcopus cruentiſſimus Donatiſta vexat dirè Catholicos. 54.e. 55.a
Optatus Gildonianus affligit Maximianiſtas. 55.c.d
Optatus Gildonianus extinctus. 56.b
Opus cuiuſque ex intenſione metiendum. 118.b.c.d
Opus manuale præſcriptum clericis ex Concilio Carthaginēſi. 63.b.c. item monachis. e
Oracula vana Gentilium de Chriſtianæ religionis defectu. 49.a.b. in Gentiles conuerſa. 92.e
Oracula falſa de idolo Cæleſti Carthaginenſe. 92.d.e
Oracula vana decipiunt Attalum. 293.c.d
Oracula falſa deorum de reſtitutione idololatriæ. 471.e
Oratores clariſſimi contempſerunt vocum proprietates, cùm conſtaret de ſenſu. 235.b.c
Orbem cum Vrbe ruiturum putauit S. Hieronymus. 302.b
Orbis vniuerſus cladibus laborat ſub Honorio Imperatore. 307.e
Ordinatio S. Auguſtini in Epiſcopum Hipponenſem. 13.e. 14.a.b. quo anno accidit. d.e
Ordinationis diaconi falsò accuſatus dicitur Epiphanius. 147.d.e
Ordinatio Porphyrij Antiocheni Epiſcopi qualiter ſe habuit. 203.a.b
Ordine ſacro nullus alio maior. 160.c.d
Ordinabantur inuiti, rapiebanturq; etiam coniugati. 285.d.e. 286.a
Oreſtes Præfectus Alexandriæ quid in gratiam Iudæorum contra Chriſtianos. 382.e. 383.a
Oreſtes Cyrillo infenſus. 383.c
Oreſtes percuſſus ab Ammonio monacho. 383.d
Orientalis Eccleſia ab Occidētali quomodo diſtinguatur. 578.a
Orientalis Eccleſia nouis poſt pacē agitata turbinibus. 647.b.c
Orientalis Imperij curatores. 269.c.d
Orientalibus omnibus Eccleſiis præſidere ſe dicebant Epiſcopi Alexandrini. 692.e
Origenis apertiſſimus propugnator Ruffinus. 32.a
Origenis hæreſes Romæ damnantur. 145.a.b
Origenis Periarchon germana tranſlatio requiritur à ſancto Hieronymo. 46.b.c. quando facta hæc verſio. 83.c.d. eius conſilium in ea re agenda. ibid.
Origenis errores demonſtrat Hieronymus transferendo Periarchon. 83.e. 84.
Origenis errores damnātur in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origenis hæreſis infertur in Vrbem. 24.d.e
Origenis hæreſis quos habuit præcurſores, cùm inferretur in Vrbem. 26.e. 27.a
Origenis hæreſes clanculò ſparguntur in Vrbe. 30.a.b.c pro Origene Apologia vulgatur in Vrbe. 30.c.d
Origenis Periarchon Romæ à Ruffino editum. 30.d.e. quid ſub eo doli lateret. 30.e. 31.a. 45.a
Origenis Periarchon inemendatum editur, & emendatum permittitur. 31.a.b. purgatum ex parte tantum. 31.e. 32.a
Origenis hæreſis fugata ab Occidente. 91.b.c
Origenis errores damnātur Romæ ab Anaſtaſio Papa. 108.d.e
Origenis errores damnantur vbique in Occidente ab omnibus Epiſcopis. 109.b
Origenis errores damnati in Concilio habito in Cypro à ſancto Epiphanio. 147.c
Origenis errores damnat Conſtantinopoli Epiphanius. 149.a.b.c.d.e
Origenis non libri, ſed errores à Patribus damnati. 149.a.b.c.d. 150.
Origenis Periarchon tantùm vetitus, non alij libri. 149.b.c à Didymo illuſtrati. 150.b.c
Origenis reprehenſores. 150.c.d
Origenis errores Romæ diſſeminati, ſed damnati. 154.c.e
Origenis libri quales ex ſententia Theophili. 178.b.c
Origenes Magiſter Pelagianorum. 310.a.b
Origenis hæreſis rami pullulantes. 368.b
Origenis errores vehuntur in Hiſpaniam ab Auito & Baſilio. 366.e
Origeniſtæ turbant Palæſtinam. 6.c.d
Origeniſtæ in Vrbem ſe conferunt. 24.d.e
Origeniſtarum præcipui Euagrius & Iſidorus. 25.b
Origeniſtæ magna æſtimatione ſanctitatis decipiunt plures. 26.e. 27.a
Origeniſtæ quid in Vrbe. 30.a.b.c
Origeniſtæ irrepunt ſub inuolucro editionis Origenis Periarchon. 30.e. 31.a
Origeniſtarum fraudes in editione Periarchon. 31.e. 32.a.b
Origeniſtæ damnati ab Anaſtaſio Papa. 45.a.b
Origeniſtæ damnati in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origeniſtæ conſlant diſcordias Alexandriæ. 86.b.c.d
Origeniſtas cauendos, Theophilus admonet S. Hieronymum. 87.b.c
Origeniſtæ fugati à Theophilo pergunt in Palæſtinam. 87.b.c
Origeniſtæ litteris Theophili vbique exagitati. 88.b.c
Origeniſtæ à S. Epiphanio exagitati. 88.c. 89.a

 Origeniſtæ

Origeniſtæ nauigant Conſtantinopolim. 88.d
Origeniſtæ damnati ab Anaſtaſio Papa. 91.a.b. 108.d.e
Origeniſtarum iudicium Romæ ab Anaſtaſio Papa exhibitum. 106. a.b
Origeniſtæ vbique damnati in Occidente ab Epiſcopis omnibus. 109.a
Origeniſtæ pulſi ex Aegypto & Palæſtina proficiſcuntur Conſtantinopolim. 114.c.d.e.118.e
Origeniſtarum cauſa Eccleſia Orientalis turpi contentione agitata. 114.e.115.a
Origeniſtæ Conſtantinopolim profecti exclamant in Theophilum. 115.a
Origeniſtæ Catholicos omnes inſimulare ſoliti hæreſis Anthropomorphitarum. 115.e.116.a
Origeniſtæ nominare ſoliti Catholicos Piloſiotas. 116.b
Origeniſtæ monachi quas in Theophilum calumnias texuerunt. 116.e.117.a.b
Origeniſtas cur non eiecerit Ioannes Chryſoſtomus excuſatur, 118. b.c.d
Origeniſtarum hiſtoria ab Origeniſtis deſcripta. 118.a.e reſtituta ad lineam veritatis. 118.d.e. 119.
Origeniſtæ monachi excepti à Ioanne Chryſoſtomo abſque communione in ædibus Anaſtaſiæ. 119.a.b. quibus iuſtis prætextibus. 120.e.121.a
Origeniſtæ ab Olympiade vidua bene habiti. 119.b.c
Origeniſtæ monachi accuſant Theophilum Epiſcopum Alexandrinum apud Arcadium Imp. 146.a.b
Origeniſtarum calumnia de Orthodoxis, quòd damnauerint libros Origenis, cùm tantū errores eius abiecerint. 150.a.b
Origeniſtæ monachi veniam petentes recepti in Synodo à Theophilo. 175.d.e
Origeniſtæ aduerſarij Millenariorum. 330.a
Origenis animarum quæſtio à Theologis diu agitata. 368.a.b
Ornamenta Chriſtianorum Crux. 3.b.c
Ornamentorum eccleſiæ Conſtantinop. indiculus authenticus ad Innocentium Papam allatus à legatis. 207.e
Oroſius hiſtoriam ſcribit. 16.e
Oroſius presbyter Hiſpanus laborat apud S. Auguſtinum aduerſus hæreſes Hiſpanias labefactantes. 366.d.e
Oroſius quanto tempore commoratus apud S. Auguſtinum in Africa. 367.e
Oroſio ſcribendi hiſtoriam auctor fuit Auguſtinus. ibid.
Oroſius rediens diuertens in Africam iudicium Palæſtinum de Pelagio reddidit manifeſtum. 390.d.e
Oroſius impertiit Africanas complures Eccleſias reliquiis Protomartyris S.Stephani. 394.e.395.a
Oroſius detulit reliquias S. Stephani in Minoricam inſulam. 429. e
Oroſius pergit Hieroſolymam. 371.a
Oroſius detulit in Hiſpaniam reliquias S. Stephani. 370.d.e
Orthodoxi Epiſcopi Conſtantinopoli agentes conſolatoriam epiſtolam ſcribunt ad Patres Epheſum. 605.d.e. quid ipſi ad eos reſcripſerint. ibid.e

P.

Pachomij Regulæ in Latinum tranſlatæ à S. Hieronymo. 223.e
Pagani Theodoſij lege coerciti. 490.d.e
Pagani. Vide, Gentiles.
Palæſtina agitata timore Hunnorum. 6.c.d
Palæſtinæ diſſenſiones. 6.d
Palæſtina Synodus, eadem Dioſpolitana. 375.e
Palæſtina incurſionem barbarorum patitur. 308.d.e
Palæſtini monachi trucidati à barbaris. 308.e
Palladius Origeniſta. 117.e
Palladius ſcriptor rerum Chryſoſtomi reprehenditur. 119.d
Palladius Epiſcopus Helenopolis in Aſiam à Ioanne Chryſoſtomo mittitur. 122.e
Palladius multa mentitus in gratiam Origeniſtarum. 175. d. e
Palladius Epiſcopus Helenopolis partis Ioannis, fuga lapſus venit Romam ad Innocentium. 207.c
Palladium ſuſcipit Romæ Pinianus maritus Melaniæ Iunioris. 207.d
Palladius Epiſcopus profectus cum legatis Apoſtolicæ ſedis quanta paſſus. 244.e.245.a. relegatur apud Aethiopas in Syenem Aegyptiaci regionem. 245.d
Palladius exulans quæ paſſus in via. 246.d
Palladius Galata Epiſc. Helenopolis à S.Hieronymo impudicitiæ notatus. 378. d.e. inſignis ad eum Iſidori Peluſiotæ epiſtola. 378.e.379.a.b.c
Palladius Galata pro Pelagio Romam veniſſe creditus. 401.a
Palladius Magiſtrianus miſſus Epheſum ab Imp. cum litteris. 597.b. fauit & ipſe Neſtorio. ibid. noluit accipere litteras à Catholicis, ſed tantùm à ſchiſmaticis. ibid.
Palladij diaconi legatio in Britanniam à Cæleſtino Papa. 529.c.d. eius genus. 531.b. res geſtæ. ibid.
Palladij plures eodem vixêre tempore. ibid.
Palladius ex diacono ordinatus Epiſcopus miſſus ad Scotos. 619.a. moritur. ibid.
Pallium dare Epiſcopis, non eſſe Imperatorum. 645.e.646.a
Palmariæ inſulæ monachi. 58.e
Pammachius auctor erigendarum domorum hoſpitalium. 48.d.e
Pammachij Titulus in Vrbe. 46.e
Pammachius & Oceanus interpellant S. Hieronymum, vt transferat Periarchon Origenis. 46.e.47.a
Pammachij vxoris laudes à ſancto Hieronymo ſcribuntur. 47.d.e
Pammachius profitetur monachum poſt obitum coniugis. 48. a.b.c. eius amor erga pauperes. c.d
Pammachius fauet S. Hieronymo. 108.a
Pammachius colonos ſuos Donatiſtas ad vnitatem compulit. 233.e
Pammachius poſſeſſor latifundij in Numidia. 233.e
Pammachius Romanus quantum profuit vnitati in Africa Donatiſtarum cum Catholicis faciendæ. ibid.
Pammachij obitus. 300.e.301.a
Pancratij martyris reliquiæ Romæ vindices periurantium. 346. a
Panſophius Epiſcopus Piſidiæ. 122.a
Panſophius creatus Epiſcopus Nicomediæ. 124.b.c
Panſophius legatus à Ioanne Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 192.e.193.d
Papa, antiquum Romani Pontificis nomen. 238.b
Papæ nomen olim commune omnibus. 549.b
Papa. Vide, Rom. Pontifex.
Papinianus eminet inter omnes veteres Iureconſultos. 668.e
Pappus Epiſcopus exul reſtitutus. 278.d
Pappus Epiſcopus grauia paſſus cauſa Ioannis. 296.e
Pappus Epiſcopus legatus Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 192.e
Parobolani qui dicti fuerint. 400.b.c.d. Imperatoris Theodoſij de iis reſcriptum. ibidem.
Paſcentij Comitis Ariani procacia in prouocando & diſſerendo cum S. Auguſtino. 487.b.c.d
Paſchæ dies apponendus in Formatis. 257.e
Paſchæ diem à Romana Eccleſia Occidentales petebant. ibid.
Paſchæ dies cuiuſlibet anni annunciari ſolitus ab Epiſcopo Alexandrino. 90.d.e
Paſchæ tempore admiſſa ſcelera ab aduerſariis Ioannis Chryſoſtomi. 208.e
Paſchatis diei dubium & controuerſia quando agitata in Romana Eccleſia. 415.b.c. ea de cauſa conſultus Paſchaſinus à S.Leone Papa. ibid.
Paſchatis vigiliis trucidatur populus Chryſoſtomi ſtudioſus in Eccleſia. 191.d.e

Paſchatis

Paſchatis vigilias reueritus eſt etiam Vigilantius vigiliarum hoſtis. 299.b.c
Paſchalis cerei benedicendi licentia à Zoſimo Papa conceſſa parochiis. 438.c.d
Paſchalis cerei vſus in Eccleſia antiquiſſimus. 438.d
Paſchales Theophili annis ſingulis ſcribi ſolitæ. 350.c
Paſchales epiſtolas cur Theophilus amplius non ſcribat. 257.e
Paſchalis epiſtola prima Theophili aduerſus Origeniſtas. 89.b.c
Paſchales Theophili epiſtolæ quo ordine ſcriptæ. 89.d.e.90.a tranſlatæ à S.Hieronymo in Latinum. 89.e
Paſchalis epiſtola primo mitti ſolita Romam ad Pontificem. 90.d
Paſchalis epiſtola Theophili ſecunda quando ſcripta. 128.b
Paſchaſinus quid ad S. Leonem de vero die Paſchatis miraculo conſignato. 415.b.c
Paſchaſius cum ſociis martyr in Africa ſub Genſerico. 673.a.b
Paſſiones martyrum legendæ in eccleſia. 466. c.d
Paſtillum poſt communionem deguſtare ſolitum Chryſoſtomum. 170.a
Paternus legatus miſſus ab aduerſariis Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam reiicitur. 207.a
S.Patiens Epiſcopus Lugdunenſis quando vixit. 531.e
Patres Orientales iterum laborant aduerſus idololatriam. 683. b.c
Patriarchæ Iudæorum quibus parebant. 97.e
Patricius Apoſtolatum ad Hibernos accepit à Cæleſtino Papa. 619.a. eius primordia & ordinatio. ibid.
Patrimonium Romanæ Eccleſiæ in Oriente. 625.c
Patroclus intruditur à Conſtantio in Epiſcopatum Arelatenſem. 349.c
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis accipit litteras à Zoſimo Pontifice Romano. 414.e.428.a.b
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis à Bonifacio Papa coercetur. 585.b.c
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis occiditur, eiq; ſubrogatur Honoratus. 510. a.b
Patronus Epiſcopus Toletanus. 235.c
Patroni Synodi in Concilio Epheſino. 581.e
Paulæ Romanæ duæ. 109.e
Paulæ filiæ. 468.a
Paulæ Romanæ obitus in Bethlehem. 223.b.c
Paulæ funus miniſterio Epiſcoporum exhibitum. ibidem. pſalmodia diuerſarum linguarum in funere eius. 223.d
Paulæ Iunioris & Euſtochij memoria apud S. Hieronymum. 382.a
Paula neptis Paulæ Senioris. 468.b.c
Paulacius Dux Auguſtalis in Aegypto quid contra viduam. 143.c.e
Paulina Paulæ filia ſecundo loco nata. 468.a
Paulinæ defunctæ vxoris Pammachij laudes ſcribuntur à S.Hieronymo. 47. d.e. eius ornamenta erogata in pauperes. 48.c.d
Paulinus Epiſcopus Nolanus gratulatur Auguſtino de eius ordinatione. 14.e.15.a
Paulinus ſæpe ſcribit ad Auguſtinum. 15.a
Paulino quomodo cognitus Auguſtinus. 15.a.b
Paulinus Vitam Auguſtini exigit ab Alypio. 15.c.d
Paulinus minimè verſatus in ſacris hiſtoriis. 15.e. profanarum callentiſſimus. 16.a
Paulinus Suetonium in compendium redactum metro cecinit. ibidem.
Paulinus auctor Ruffino ſcribendæ hiſtoriæ. 16.b.c
Paulinus legationibus frequentatur ab Africanis Epiſcopis. 17.b.c
Paulinus magnæ æſtimationis apud Africanos. 17.c.d
Paulinus ſolicitus de ſalute Licentij. 17.e.18.a
Paulinus ſcribit ad Licentium carmen. 18.e.19.a
Paulinus quando ad Seuerum primam dedit epiſtolam. 19.d
Paulinus ſecundum Natalitium S. Felicis quando celebrauit carmine. 19.e. ratio Natalitiorum. 28.d.e
Paulinus ad Dominædium. 19.e. quem per illud nomen intelligat. ibidem.
Paulini ſcriptionis Natalitiorum ratio. 91.
Paulinus excepit S.Nicetam Epiſcopum, & proſecutus eſt eius reditum carmine. 23.e
Paulinus Nolæ excepit Melaniam. 25.c.d. 26.a.b.c
Paulinus prædicator Melaniæ ſanctitatis. 26.b.c
Paulinus excuſatur de laudata ab ipſo Melania. 26.e
Paulinus rerum ignarus laudat Ruffinum. ibid.
Paulinus lignum Crucis accepit à Melania. 27.c.d
Paulinus ligno Crucis extinguit ignem. 27.e. 28.a
Paulinus donatus à Melania tunica. 28.a
Paulinus donatus à Seuero pallio cilicino. 28.a. quæ ipſe mittat ad Seuerum. ibid.
Paulinus accipit à Seuero Vitam S.Martini. 28.b
Paulinus ſcriptor Vitæ S. Ambroſij diuerſus a Nolano. 37.a.b
Paulini plures eodem tempore. 37.d.e
Paulinus diaconus oppugnator hæreſis Pelagianæ. 37.d
Paulini presbyteri lucubrationes. ibid.
Paulinus Nolanus Epiſcopus ab Anaſtaſio Papa fouetur. 47.a.b
Paulinus venit ad Natalem Apoſtolorum Romam. 47.b.c
Paulinus Nolanus an ſcripſerit res S.Martini. 163.a.b
Paulinus curatur oculorum infirmitate à S. Martino. 163.b
Paulini duo, Iunior, & Senior. ibid.
Paulinus Nolanus ignotum ſibi penitus laudauit Vigilantium. 250.e.251.a.b
Paulinus conſolatur Melaniam de obitu filij. 288.b.c
Paulinus Nolanus Epiſcopus Catholicæ veritatis firmus aſſertor. 404.d.e
Paulinus Nolæ Epiſcopus à barbaris cùm caperetur, quid dixit. 305.c.d
Paulinus liber Nolæ remanſit. ibid.
Paulinus Nolanus cur admonetur à S. Auguſtino de Pelagianis erroribus. 403.e.404.a. amicus Pelagij, cùm videretur Catholicus. 404.c
Paulinus Epiſcopus Nolanus vocatur ad Synodum ab Honorio. 445.a.b
Paulini laudes ab Honorio Imperatore. ibid.
Paulini ſeruitus in Africa ſub Rege barbaro quando contigit. 619.c.d.e
Paulini Epiſcopi Nolani obitus. 619.c. quæ contigerint ante obitum. 620.b.c
Paulino morituro ſancti Ianuarius & Martinus apparuere. 620.c
Paulini ſcripta. 621.b. ſeruata à S.Amando Epiſcopo Burdegalenſi. ibid.
Paulinus ſcriptor rerum S. Martini quis fuerit. 162.e.163.a
Paulinus auctor carminis Euchariſtici. 348.a. Auſonij Conſulis pronepos, eius genus. 348.a. idem hæreſi pollutus redit ad Eccleſiam. e. 349.a. deceptus olim à Priſcillianiſtis. 349.a.b
Paulinus clericus Eccleſiæ Mediolanenſis mittitur in Africam. 129.a
Paulinus diaconus oppugnat Cæleſtium Carthagine. 343.e. 344.a
Paulini libellus miſſus ab Africano Concilio ad Zoſimum in cauſa Cæleſtij. 4[illegible].a. quid contineret ipſe libellus. 420.b.c
Paulini Epiſcopi Antiocheni nomen in ſacras tabulas relatum. 350.b
Paulini Antiocheni clerici recepti ſub Alexandro. 278.d
Paulinus presbyter Romanus ſub Innocentio. 402.d
Pauliani hæretici damnati lege Theodoſij. 524.d
Paulinianus mittitur in Occidentem cum Euſebio à S.Hieronymo. 46.a
Paulinianus quando rediit in Palæſtinam ex Italia. 108.b

Pauli

Pauli Apoſtoli imago apud ſanctum Ioannem Chryſoſtomum. 260.c
Paulus Apoſtolus magiſter Ioannis Chryſoſtomi. 259.e. 260.a
Pauli Apoſtoli baſilica Romæ honore habita à Gothis. 301.b
Paulus diaconus œconomus Conſtantinopolitanus extorris in Africam profectus. 246.c
Pauli Emeſeni Epiſcopi res geſtæ Alexandriæ cum Cyrillo. 639.a.b.c
Pauli Epiſcopi Emeſeni legatio ad Cyrillum pro pace. 637.b.c. eius res geſtæ cum Cyrillo. d. e
Paulus Emeſenus concionatur Alexandriæ. 640.c.d.641.c.d
Paulus Epiſcopus Heracleæ defenſor Antonini Epiſcopi Epheſini. 122.a
Pauli & Dionyſij legatio ad Theophilum pro electione Syneſij. 314.b
Paulus Epiſcopus Nouatianus in locum Chryſantij ſuffectus. 469.e. miraculum falsò ei tribuit Socrates. 470.a.b.c
Paulus Epiſcopus pulſus à Theophilo. 87.c.d.e.88.a
Paulus Epiſcopus legatus Theophili Conſtantinopolim contra Ioannem. 189.b
Paulus cum Ioanne legatus ad Innocentium Papam. 247.d.e
Paulus Oroſius. Vide, Oroſius.
Paulus Samoſatenus auctor Neſtorianæ blaſphemiæ. 525.e. 526. a.b. quid differat à Neſtorio. 526.c
Pauperum infirmantium diuerſa portenta. 109.e
Pauperum hoſpitium à S. Fabiola Romæ constructum. 109.e. 110.a
Pax inter Alaricum & Honorium. 317.a
Pax conciliata inter Ioannem & Cyrillum, & vtriuſq; partis Epiſcopos. 639.d.e
Pax inter Seuerianum & Ioannem Chryſoſtomum. 144.d.e. 145.a
Pax Orientalis Eccleſiæ tractatur per Theodoſium Imperatorem. 632.d.e.633.& ſeqq.
Pax Africanæ Eccleſiæ tractatur à Romano Pōtifice. 129.c.d.e
Pacis ſtudioſiſſimi Epiſcopi Catholici. 320.c.d
Pacis conditiones iniquæ ab Alarico oblatæ Honorio Imperatori. 283.e
Pacem redimunt Romani auro ab Alarico. 271.d.e
Peccata populorum prouocant barbaros. 13.a.b
Peccata grauiora reſeruata maioribus Epiſcopis. 316.b.c
Peccatum originale negauit Ruffinus, & poſt eum Pelagius & Cæleſtius. 343.d.e.344.b.c
Pelagius monachus impius innoteſcit. 226.b.c quales eius mores ex Iſidoro. ibid.
Pelagius ſucceſſor Ruffini in S. Hieronymum prima iacit iacula. 309.d
Pelagius perſtringitur à S. Hieronymo. ibid.
Pelagius natione Brito. 309. e
Pelagius haud gratis carpit ſcripta ſancti Hieronymi. 309.c
Pelagij præcurſor Ruffinus. 310.a
Pelagij præcurſores multiplices. 310.b.c.d
Pelagius clanculo ſeminat ſuas hæreſes. ibid.e
Pelagius docere cœpit in Vrbe, abſente Innocentio Papa, eo anno quo à Gothis capta eſt. 311.b
Pelagius latens in hypocriſi aliquando ſanctis Paulino & Auguſtino carus. 330.e. 331.a
Paulinus ignotū ſibi coluit Pelagiū latentem in hypocriſi. ibid.
Pelagius vbi docuit. 331.a.b
Pelagius Romæ diutiſſimè vixit inter Catholicos. 331.b
Pelagius per Cæleſtium loquitur hæreſes. 329.b.c
Pelagius, quæſtiones proponendo diſputandas, hæreſes ſeminabat. 329.d
Pelagius ſcribens ad Demetriadem, eam ſeducere conatus eſt. 359.e. 360.a.b
Pelagius quo anno ſe penitus hæreticum prodiderit. 362.b
Pelagius à Catholicis ſanctus virus exceptus, antequam detegeretur hæreticus. 360.e
Pelagij epiſtola ad Demetriadem ſub nomine Ambroſij aliquando latuit. 360.e.361.a
Pelagius mira arte blādi|tur viduis nobilibus, vt deciperet eas. 362.a.b. propterea obiurgatur à S. Hieronymo. ibid.
Pelagij hæreſes occultatæ pateſactæ per eius diſcipulos Timaſium & Iacobum. 369.a.b
Pelagius damnat ſuas hæreſes in Concilio Dioſpolitano. 275.a.c
Pelagius abſoluitur à Concilio Dioſpolitano. 375.c
Pelagij errores damnati in Synodo Dioſpolitana, eadem dicta & Palæſtina. 375.c.376.a.b.c.& ſeqq.
Pelagius captioſè agens decepit Synodum Dioſpolitanam. 377.e
Pelagius damnatas hæreſes rurſum occultè prædicat. 379.e. 380.a
Pelagium malè abſolutum in Palæſtina, reclamant Epiſcopi Africani. 390.d.e.391.a.b.c
Pelagius & Cæleſtius excommunicati in Concilio Carthaginenſi. 391.b.c
Pelagius abſolutus in Concilio Palæſtino ne recipiatur ab Innocentio Papa, obſiſtunt Epiſcopi Africani. 391.d.e
Pelagius ne recipiatur ab Innocentio Papa, agunt Epiſcopi Africani litteris ex duobus Conciliis, Carthaginenſi, & Mileuitano. 392.d.e. 393.a
Pelagium abſolutum in Concilio Palæſtino non acquieſcit omnino Innocentius Papa. 393.d.e
Pelagius damnatus ab Innocentio Papa. 393.c
Pelagius fallere nititur Innocentium Papam profeſſione Catholica, à quo ſciebat poſt abſolutionem ſe eſſe damnatum. 400.e. 401.a. ſe excuſat apud eum. 401.c
Pelagius cur Hieroſolymis habitare delegerit. 401.b
Pelagius cum ſuis ab Innocentio publico decreto damnatus. 402.a
Pelagij amicus Paulinus, cùm videretur Catholicus. 404.c
Pelagij cauſam cognoſcit Zoſimus Papa Romæ. 407.e.408.a
Pelagij libellus confeſſionis oblatus Zoſimo. 409.d.e
Pelagius apparuit foris Catholicus. 409.c
Pelagij fidei confeſſio. 409.e.410.a
Pelagius damnat Origenis & Ioniniani hæreſes. 410.e.411.a
Pelagius non potuit conuinci hæreticus. 411.b.c
Pelagij doloſæ artes. 411.a.b
Pelagius damnatus à Zoſimo. 421. c.d
Pelagium grauiter perſtrinxit Sixtus presbyter. 422.a
Pelagius exagitatus Honorij reſcripto. 422.d.e. itémque Pelagiani. 423.a
Pelagius exprobrat Catholicis, quòd confugiſſent ad auxilium Imperatoris. 423.c
Pelagius primùm Romæ, inde Carthagine damnatus. 423.d
Pelagianæ hæreſis Ruffinus ſeminator. 158.e
Pelagianæ hæreſis ortus & progreſſus. 310.a.b.c.d.e.311.a.b
Pelagiana hæreſis abſque auctore diuulgata. 328.c.d.e
Pelagianæ hæreſis auctores. 328.e
Pelagianæ hæreſes à Hieronymo pateſactæ. 329.d
Pelagiana hæreſis quando Africæ innotuit. 343.b.c
Pelagiana hæreſis primùm damnata Romæ. 344.d.e
Pelagiana hæreſi damnata Romæ, Pelagius abiit in Siciliam, inde in Palæſtinam. 344.e
Pelagianæ hæreſes damnatæ in Concilio Dioſpolitano. 375.e. 376. a.b.c.d
Pelagianæ hæreſis capita damnata Dioſpoli. 376.b.c.d.e alia detecta per S. Auguſtinum. 377.d
Pelagianæ hæreſis alia capita ex ſancto Hieronymo. 378.c.d
Pelagianorum mores & ritus à S. Hieronymo exprobrati. ibid.
Pelagianorum turpes adulationes. 378.d
Pelagianorum ſententia de veſtitu. 379.c
Pelagianas hæreſes damnauit Zoſimus Papa. 421.e
Pelagianæ hæreſi addictus Neſtorius. 547.c.d
Pelagiana hæreſis ſtabilitur à ſchiſmaticis Epheſi. 589.a.b
Pelagianam hæreſim Cyrillus pro concione exagitat. 593.e

Pela.

Pelagianæ hæreſis damnatæ epitaphium ſancti Proſperi. 594. c.d.e
Pelagiana hæreſis damnata in Concilio Epheſino. 594.c
Pelagiana hæreſis ſerpit ſub Catholico nomine. 653.a
Pelagianorum inſidias detegit S. Proſper. 653.b
Pelagianæ hæreſi rurſum pullulanti Proſper occurrit. 653.a
Pelagianos exagitant Hieronymus in Oriente, & Auguſtinus in Occidente. 330.b.c.d
Pelagiani admixti feminis. 378.b.c
Pelagianorum fautores Romæ plures fuiſſe dolent Epiſcopi Africani. 393.b
Pelagianos acerrimè inſectatus eſt ſanctus Auguſtinus. 394.c.d
Pelagianorum inuaſionem paſſum monaſterium Bethlehemiticum. 399.a.b
Pelagiani nonnulli Nolæ degebant. 404.b.c
Pelagiani inſiliunt in Conſtantium Vicarium. 424.e
Pelagiani exagitati à ſancto Auguſtino annis decem. 424.e
Pelagiani inſultant Catholicis ob ſchiſma in Eccleſia Romana obortum. 450.e
Pelagiani fruſtra petunt Concilium Oecumenicum. 452.b
Pelagianos Bonifacius Papa exagitat. 452.c.d
Pelagianos nouo reſcripto exagitat Honorius Imperator. 455.a
Pelagianos vrget Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis vigore edicti Imp. 455.d.e
Pelagianos Præfecti Prætorio edictis exagitant. 471.a.b
Pelagianos Conſtantius Auguſtus exagitat. 471.a
Pelagiana hæreſis origo Neſtorianæ. 474.a
Pelagiani ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano exagitati. 502.a
Pelagianorum fautor Neſtorius detegitur. 547.c
Pelagiani profugi in Britanniam. 532.a
Pelagiani in Britannia conuicti per S. Germanum, & eiecti. 533.a.b
Pelagiani ſuperati miraculo per S. Germanum. 533.b
Pelagiani expulſi ab Occidente migrarunt Conſtantinopolim, & à Neſtorio excepti. 542.a. 543.a. Neſtorius pro illis agit apud Cæleſtinum Papam. ibidem
Pelagiani Neſtorianorum parentes. 548.c
Pelagiani conuenerunt Epheſi cum Ioanne & Neſtorio. 587.a
Pelagianos exagitat Cæleſtinus Papa. 617.b
Pelagiani deſtruuntur traditionibus Apoſtolicis. 617.c
Pelagianos pellendos admonet Cæleſtinus Papa Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 626.a.b.629.a
Pelagiani è Britannia iterum fugati per S. Germanū. 666.b.c
Pelagianis Epiſcopis damnatis reuerti volentibus ad Eccleſiam ſpes recuperandæ ſedis adempta. 693.a
Pelagiani cum ignominia Epheſo expulſi. 594.e.595.a
Pelagianorum editi libri nomine Sixti Papæ. 694.e.695.a
Pelagianiſmi nomine Sixti Papæ editi. 695. c.d.e
Pemen legatus Theophili Cōſtantinopolim cōtra Ioannē. 189.b
Pentadia clariſſima vidua. 61.a
Pentadiæ occaſione lata lex aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem. 68.e
Pentadia allecta inter diaconiſſas. 69.a
Pentadiam viduam cum aliis conſolatur diſceſſurus Ioannes Chryſoſtomus. 197.c.d
Pentadia ſubiecta quæſtionibus propter incendium. 201.d
Pentadiæ nobile certamen. 205.d.e.206. conſolatur eam Ioannes Chryſoſtomus & celebrat. 205.d
Peregrina communio, qua accepti ſunt Origeniſtæ. 119.e
Peregrina communicatio. 267.a
Peregrinatio prior Eudociæ Aug. Hieroſolymam. 679.d.e poſterior peregrinatio. 680.d
Peregrinatio ad natalem diem Apoſtolorum Romam. 47.b
Peregrinorum hoſpitium in Portu Romano. 46.d.e
Peregrinatio ad Memorias martyrum. 28.d.e
Periarchon Origenis à Ruffino tranſlatum Romæ editum. 30. c.d.e. doli ſub eo abſconditi. e.31.a
Periarchon Origenis inemendatum editum. 31.b.c. purgatum ex parte tantùm. e.32.a
Periarchon Origenis germanæ tranſlatio requiritur à ſancto Hieronymo. 46.d.e
Periarchon Origenis quando & quo conſilio à S. Hieronymo tranſlatum. 83.c.d.e
Periarchon, non alij Origenis libri vetiti. 149.b.c
Perpetuæ & Felicitatis martyrum corpora in baſilica Reſtituta Carthagine. 39.c.d.675.d
Perſæ ſuperati virtute Crucis. 11.b.c
Perſæ credunt Chriſto. 23.a
Perſarum Rex fœdus init cum Theodoſio centum annorum. 269.d.e
Perſarum Rex in protectionem ſuſcepit Theodoſium Iuniorem. 269.a.b. eius litteræ ad Senatum Romanum. 269.c.d
Perſæ ad fidem opera Chryſoſtomi per Marutham Epiſcopum adducti. 270.a.b
Perſarum Rex magos impoſtores puniuit. 270.d.e
Perſæ dirè perſequuntur Chriſtianos. 475.a.b.c.d
Perſæ diriſſimè cruciant Chriſtianos. ibid.
Perſæ diuina ope victi à Romanis. 477.d.e
Perſa blaſphemus à Deo punitur. 477.e
Perſæ victi precibus Simeonis Stylitæ. 478.d
Perſæ victi charitate Acacij Epiſcopi Amidæ. 479.b
Perſæ capti à Romanis paſti & redempti ab Acacio Epiſcopo. 479.b
Perſecutio ſub Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano contra Ioannis ſtudioſos. 246.b.c. & ſeqq.
Perſecutio Chriſtianorum in Perſide. 475.a.b.c.d
Perſecutionis Perſicæ cauſa. 475.c
Perſecutio in Eccleſia Africana per Genſericum. 673. a.b.c. 674.
Perſecutores Epiſcopi. 246.e
Perſecutores Ioannis Chryſoſtomi malè pereunt. 219.d.e. 220.a.b
Perſecutorum conſilium de necando Ioanne Chryſoſtomo. 248.d
Perſonas ſuperinduentes Chriſtiani reprehenduntur. 684.a.b
Peſtis depaſcitur Vrbem ſub Attalo. 294.d
Petilianus Cirtenſis, an Conſtantinianenſis Epiſcopus. 52.b.c
Petilianus acerrimus defenſor Donatiſtarum, & eius ſcripta quæ S. Auguſtinus impugnat. 52.b.c
Petilianus Epiſcopus Donatiſta delectus ad diſputandum cum Catholicis in Collatione. 321.e
Petri Apoſtoli baſilica Romæ etiam à barbaris honore habita. 298.b.c.d
Petri Apoſtoli baſilicæ Confeſſio ornata à Valentiano Imperatore. 694.a
Petri Apoſtoli catenæ duæ donatæ Eudociæ à Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano. 681.c.d
Petri catena, qua Romæ vinctus eſt ſub Nerone Imperatore. 682.b
Petri catenæ anniuerſaria memoria Conſtantinopoli. 667.d.e 681.e
Petri catenarum altera miſſa Romam ad Eudoxiam Auguſtam. 682.b. templo illuſtrata ab eadem. ibidem.
Petri gladius Conſtantinopoli in eccleſia reconditus, & miraculis fulget. 681.a
Petri & Pauli Memoria in Ruffiniana. 171.d
Petri & Pauli natalis dies celeberrimus. 47.b.c
Petrus Ciacconius Toletanus. 224.b
Petrus Chryſologus ordinatur Epiſcopus Eccleſiæ Rauennatis. 652.d.e
Petrus Chryſologus cucullam & cilicium S. Germani accepit. 668.b
Petrus diaconus Eccleſiæ Forocornelienſis venit ad Sixtum Papam. 652.e
Petrus Epiſcopus Sarracenorum. 480.e. 481.a
Petrus lector Alexandrinus auctor necis Hypatiæ. 384.b.c

Petrus

Petrus Morinus Theologus Pariſienſis. 598.c
Petrus presbyter Alexandrinus cum Theophilo in crimen adductus. 116.d.e
Petrus presbyter Hiſpanus deceptus à Vincentio Victore hæretico. 473.a
Petrus Epiſcopus Sarracenorum quando ordinatus. 541.b
Petrus Sarracenorum Antiſtes enituit in Concilio Epheſino. 578.c
Petrus presbyter Romanus Eccleſiam S. Sabinæ martyris in Auentino erexit. 631.c
Petronij Epiſcopi Bononienſis legatio pro Concilio celebrando. 558.e
Petronius Bononienſis Antiſtes. 509.c
Pharetrius Epiſcopus Cæſareæ Cappad. non recipit Ioannem Chryſoſtomum in exilium abeuntem. 213.a.b
Pharetrius malorum omnium auctor. 213.e
Philippus Apoſtolicæ ſedis legatus quid prælocutus in Synodo. 589.e. 590.a. & primo loco ſubſcripſit. 590.c
Philippi ſedis Apoſtolicæ legati nomine conſicta epiſtola. 648.a
Philippus competitor Siſinnij in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 503.d
Philippus competitor Neſtorij in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 523.a
Philippus competitor rurſum in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 613.e
Philippus parum felix in hiſtoria Chriſtiana conſcribenda. 503.e. 504.a
Philippus monachus extorris cauſa Ioannis in Campaniam peruenit. 246.c
Philippus cauſa Ioannis Chryſoſtomi extorris diem obiit. 246.c
Philippus presbyter Romanus legatus cum collegis à Zoſimo Papa Carthaginem. 438.d
Philippus presbyter legatus Apoſtolicæ ſedis cum collegis ad Conſilium Epheſinum. 571.e. 573.c
Philippus presbyter legatus Apoſtolicæ ſedis profectus Conſtantinopolim ad Imperatorem. 607.c
Philoſophi Stoici magiſtri Pelagianorum. 310.d
Philoſophi veræ ſapientiæ ſtudioſi haud auerſati ſunt Chriſtianam religionem. 334.e. 335.a
Phœnicum templorum idolorum deſtructio. 141.b.c. 142.b
Phœnices Gentiles inſurgunt in monachos. 141.c.d
Phrygas hæreticos Honorius legibus inſectatur. 256.d.e
Phryges hæretici lege Theodoſij damnati. 524.d
Phrygium à Cæleſtino Papa miſſum ad Cyrillum Alexandrinum. 549.b
Photius Neſtorij propugnator acerrimus. 594.a
Photinus creditus auctor Neſtorianæ hæreſis. 525.e
Photiniani hæretici lege Theodoſij proſcripti. 524.d
Picti populi victi à Britannis per S. Germanum. 534.a.b
Pictura pacis, ſiue concordiæ. 145.b
Pictura. Vide, Imago.
Piloſiotæ cur dicti Catholici ab Origeniſtis. 116.b.c
Pimeniola ſoror S. Hilarij. 509.a
Pinianus venit Tagaſtam ad Alypiam, inde Hipponem ad Auguſtinum. 285.d.e
Pinianus hoſpitio recipit Palladiū Epiſcopū Helenopolis. 207.d
Piniani & vxoris eius Melaniæ vitæ inſtitutum. 468.e. 469.a
Pinianus cum Melaniis & Albina recedit ab Vrbe. 280.a.b.c
Pinianus cum ſuis Carthaginem nauigat. 285.b.c
Pinianus timet ne inuitus rapiatur ad ſacerdotium. 285.e. præſtita illi ſecuritas ab Auguſtino. 285.e
Pinianus ab Hipponenſibus rapitur, vt presbyter ordinetur. 285.e. 286.a.b.c
Piniani anguſtiæ immenſæ. 286.d. 287.
Pinianus vi coactus iurat ſe non diſceſſurum Hippone. 287.b
Pinianus clàm recedens Hippone venit Tagaſtam. 287.d
Pyrea templa dicata idolo Perſarum. 475. d.e
Pityuntem transferri iubetur Chryſoſtomus reſcripto Imp. 258.b
Placidia ſoror Honorij Imp. Vide, Galla Placidia.
Placilla, ſiue Flacilla filia Arcadij Imp. & Eudoxiæ Auguſtæ. 220.c. virginitatem Deo dicauit. 400.a
Plinius refugit ſcribere hiſtoriam. 17.a
Pluuia obtenta Chriſtianorum precibus. 71.e. 72.a.b
Pœna auri librarum ducentarum iuſſæ ſunt diaconiſtæ communicare cum Arſacio. 206.c
Pœna librarum quinque auri in vexantes eccleſias, vel eccleſiæ perſonas. 99.b
Pœna librarum auri quinque cohibiti ab Honorio Donatiſtæ perſecutores & alij. 99.c.d
Pœna librarum auri decem decreta ab Imperatore Theodoſio in Donatiſtas. 182.e
Pœna decem librarum auri contra Donatiſtas rogatur inſtaurari. 221.d
Pœna repetita de decem libris auri contra Donatiſtas. 231.d
Pœnæ decretæ legibus Arcadij aduerſus Gentiles. 5.b.c
Pœnæ decretæ legibus Arcadij aduerſus hæreticos. 4.d.e. 5.a. 21.e. 22.a. 43.a. 65.c. 99.b.c.d
Pœna capitis aduerſus turbantes Catholicos in Africa ab Honorio ſancita. 50.a.b
Pœna exauctorationis Epiſcoporum non communicantium cum Arſacio. 207.b
Pœna exilij aduerſus Donatiſtas. 337.a.b
Pœnæ recens ſancitæ in Donatiſtas. 230.c.d.e. 231.a.b
Pœnæ ab Honorio Imperatore ſtatutæ aduerſus Pelagianos. 423.a.b
Pœna irroganda in occiſores martyrum. 103.b.c
Pœnæ aduerſus idololatras à Theodoſio iterum ſancitæ. 683.a
Pœnas inferni temporarias ex Origenis errore dixere hæretici Origeniſtæ. 368.c
Pœnitentia neganda virgini lapſæ quæ titulo nuptiarum cum adultero perſeuerat. 222.e. nemini neganda in extremis poſito. 522.c
Polemius diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e
Polychronius Epiſcopus Hieroſolymitanus non repertus in rerum natura. 656.e. 657.a.b
Polychronius Epiſcopus Apameæ. 516.c
Pollentia illuſtrata victoria Stilichonis. 184.c. 185. 186.
Pollentini belli tempus. 185.d
Pontifex Rom. Vide, Romanus Pōtifex, Romana Eccleſia
Pontificis Romani fides tenenda inter diſſenſiones hæreticorum. 357.d
Pontifices ſummi dicti Epiſcopi. 41.b.c
Populus Conſtantinopolitanus graſſationem patitur à militibus in eccleſia. 191.d.e
Populi certant pro occupandis reliquiis ſanctorū. 308.e. 309.a
Populorum concurſus & accurſus Ioanni Chryſoſtomo proficiſcenti in exilium. 212.b.c
Populus Romanus in Chriſto ſalutem tempore cladis Vrbis inuenit. 299.e. 300.a
Porphyrius Epiſcopus Gazæ legatum mittit Marcum diaconum ad Arcadium. 70.c.d
Porphyrius quomodo electus Gazenſis Epiſcopus. 70.e. 71.a
Porphyrius Epiſcopus quæ paſſus à Gentilibus Gazenſibus. 71.b.c.d
Porphyrius Epiſcopus grauia patitur à Gazenſibus. 73.a.b
Porphyrius miraculo edito plures Gazenſes conuertit. 74.b.c
Porphyrius tractat cum Ioanne Epiſcopo Cæſarienſi. 131.d
Porphyrius Gazenſis Epiſcopus venit Conſtantinopolim ob idoli templum demoliendum. 131.b.c
Porphyrius quid cum S. Procopio anachoreta. 132.a.b.c
Porphyrius peruenit Conſtantinopolim. 132.d.e. inuiſit Ioannem Chryſoſtomum. e
Porphyrius agit cum Amantio eunucho, inde cum Eudoxia Auguſta de rebus Gazenſibus. 133.a.b.c
Porphyrius prædicit Eudoxiæ Auguſtæ parituram puerū. 133.e
Porphyrij viſio de templi Gazenſis demolitione. 134.c
Porphyrius offert libellū ſupplicem infanti Theodoſio. 135.a.b

Porphyrius obtinuit quicquid petierat ab Imperatore. 135.c.d
Porphyrius cum ſociis recedit Conſtantinopoli, reuerſurus Gazam. 136.c.d
Porphyrius accepit pecuniam ab Eudoxia pro ædificanda Gazenſi eccleſia. 136.b.c
Porphyrius cum ſociis iactatur tempeſtate maris propter nauclerum Arianum. 136.e
Porphyrij acta Maiumæ. 137.b.c
Porphyrius reuerſus Gazam. 137.d.e
Porphyrius prohibet aliquid accipi ex deorum templis dirutis. 138.b.c
Porphyrius conſultat de Marnio quid agendum. 138.c.d
Porphyrius aggreditur ædificare eccleſiam in loco Marnæi. 140.b.c.d
Porphyrius diſputat cum Iulia Manichæa. 179.b.c.d. 180.a
Porphyrius Epiſcopus Gazenſis interfuit Concilio Dioſpolitano. 371.b.c.d
Porphyrio Antiocheno Epiſcopo communicandum iubet Arcadius Imperator. 202.b. 203.c
Porphyrius vi inuadit thronum Antiochenum. 202.d.e eius ſcelera. 203.a.b
Porphyrij inuaſoris ordinatio quomodo ſe habuit. ibid.
Porphyrius fugit ad ducem exercitus. 203.b
Porphyrius regreditur Antiochiam fultus præſidio militari. 203.b.c
Porphyrij communionem vitant Antiocheni. 258.a
Porphyrius ſceleſtiſſimus pſeudoepiſcopus Antiochenus moritur. 276.d.e. iniuſte laudatur à Theodoreto. 277.b
Poſſeſſiones in Aſia relictæ à Proba Eccleſiæ Romanæ. 625.c
Poſſidius Epiſcopus miſſus legatus ab Eccleſia Africana ad Honorium Imp. aduerſus Gentiles. 97.e. 98.
Poſſidius Epiſcopus Calamenſis quid paſſus à Criſpino Epiſcopo Donatiſta. 182.a.b.c
Poſſidius intercedit pro Criſpino condemnato à Præſide. 182.e
Poſſidius diſputat cum Criſpino. 183.a
Poſſidij ingens modeſtia. 183.c
Poſſidius Epiſcopus legatus ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 305.e
Poſſidius accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani protomartyris. 395.a
Poſſidij de libris S. Auguſtini indiculum. 565.e
Poſſidij induſtria in ſeruandis S. Auguſtini libris, & numerandis. ibidem.
Poſſidonius diaconus tabellarius S. Cyrilli ad Cæleſtinum Papam. 541.e
Poſthumiani peregrinatio à Seuero conſcripta. 86.a.b
Poſthumianus venit in Palæſtinam ad S. Hieronymum. 87.a
Praylius ſucceſſor Ioannis in ſede Hieroſolymitana. 399.e
Praylius ſcribit ad Innocentium Papam pro Pelagio, quòd fuerit abſolutus in Concilio Palæſtino. 399.e
Praylius Epiſcopus Hieroſolymitanus moritur. 541.a
Prædicari ſolitum verbum Dei intra cancellos. 261.b
Prædicare cœpit verbum Dei in medio eccleſiæ Ioannes Chryſoſtomus. ibid.
Præfecti prouinciarum quàm coluerint Epiſcopos. 488.c
Præſidibus prouinciarum imperant Epiſcopi. 338.b
Presbyteri ſtent curui, cùm legitur Euangelium. 159.c
Presbyteri ſedent, diaconi ſtant. 160.b
Presbyteri Galli ſcribentes contra S. Auguſtinum turbant Eccleſiam. 616.d.e
Primatus prouinciæ Numidiæ controuerſia. 167.d.e
Primatis nomen ſupremæ poteſtatis. 41.e. 42.
Primianus Epiſcopus Carthaginenſis Donatiſtarum electus ad diſputandum cum Catholicis. 321.b
Principia S. Marcellæ filia diuina prouidentia tempore Vrbis excidij liberatur. 300.d.e. 301.a
Princeps Epiſcoporum ne quis dicatur Epiſcopus vetitum in Africa. 40.e. 41. 42.a
Princeps ſacerdotum prohibetur dici Epiſcopus. 40.d.e
Principes periculosè immiſcent ſe rebus ſacris. 501.d.e
Principes quanto periculo laceſſant viros Dei. 220.c
Principes fruſtra leges ſanciunt, niſi malorum fontes obſtruant. 685.d
Principum Chriſtianorum gloria & ornatus Crux. 3.b.c
Priſcilliana hæreſis damnata Concilio primo Toletano. 236.c.d.e. 237. 238.a.b.c.d
Priſcillianiſtas hæreticos Honorius inſectatur. 256.d
Priſcillianiſtæ nouis legibus Honorij exagitati. 207.d
Priſcillianiſtæ lege Theodoſij exagitati. 311.b
Priſcillianiſtæ aliquid habent in hæreſi Pelagiana. 328.e
Priſcillianiſtæ hæretici corruptores Gallorum. 347.a.b
Priſcillianiſtas impugnat S. Auguſtinus. 367.c
Priſcus Epiſcopus Cæſareæ Mauritaniæ priuatus adminiſtratione. 460.e
Priſcillianiſtæ hæretici, à Priſcilla ſic dicti, damnati lege Theodoſij. 524.d
Priuilegia clericorum Catholicorum. 131.a
Priuilegia Eccleſiæ ablata à Ioanne tyranno. 489.e
Priuilegia ablata Eccleſiæ à tyranno reſtituit Valentinianus. 490.a
Priuilegia Eccleſiæ confirmata ab Honorio Imperatore. 13.c. 42.e. 43.a. 99.c.d
Priuilegia Eccleſiæ ab Honorio Imperatore ſtabilita. 267.b
Priuilegia Rauennati Eccleſiæ à Romana ſunt conceſſa ſede. 646.b.c
Priuilegia conceſſa Rauennati Eccleſiæ à Valentiniano Imp. impoſturæ arguuntur. 645.c.d.e. 646.a.b
Proba hoſpes Romæ Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſorum. 248.a.b accepit à Ioanne epiſtolam. b
Proba Faltonia in crimen adducta proditionis Vrbis. 296.e defenditur à calumnia. 296.e. 297.a
Proba cū ſuis ex Vrbis excidio fugit in Africā. 302.d.e. 303.a
Probæ filij Conſules ordinarij. 302.d
Proba quæ paſſa in Africa ab Heracliano. 303.a.b
Proba auia Demetriadis fauet votis virginis. 357.e. 358.c.d munus ad S. Auguſtinum miſit de conſecratione neptis. 359.b.c
Proba reliquit Eccleſiæ Romanæ poſſeſſiones in Aſia. 625.c
Probinus filius Probæ Conſul ordinarius. 302.d
Probus filius Probæ Conſul ordinarius. ibid.
Probus martyr in Africa ſub Genſerico. 673.a.b
Procli primordia. 658.a
Proclo quid oſtenſum de S. Ioanne Chryſoſtomo. 260.a.b
Proclus competitor Siſinnij & Philippi in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 503.b
Proclus ordinatus Epiſcopus Cyzicenus non recipitur. 504.b
Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus eligitur. 657.c.d
Proclus competitor Neſtorij in Epiſcopatu Conſtātinopolitano. 523.a
Procli epiſtola ad Armenos haud ſuſcepta ab illis ob ſilentium Theodori nominis. 664.b
Procli ſilentium de nomine Theodori vnde prouenerit. 665.d
Procli oratio panegyrica in laudem S. Ioannis Chryſoſtomi. 676.a.b.c.d
Proclus petit corpus Ioannis Chryſoſtomi à Theodoſio. 676.e
Proclus accepit ab Armenis legationem, & ſcripta Theodori Mopſueſteni. 663.b
Proclus ſcripſit epiſtolam ad Armenos: eamdem miſit ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum. 663.b.c
Procli conſilium in ſcribendo ad Armenos, & argumentum. 663.e. 664.a
Proclus nunquam probauit ſcripta Theodori. 665.a
Procula clariſſima vidua. 61.a
Procula diaconiſſa Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 197.c.d
Proculianus Epiſcopus Donatiſtarum Hippone. 50.c.d
Proculus Maſſilienſis Epiſcopus Lazarū calumniæ dānat. 408.c quem poſtea illicito ſacerdotio cohoneſtat. 413.b

Proculus ob illicitè præſumptas ordinationes à Zoſimo Papa damnatus. 414.e.427.e
Proceſſio Archimandritarum & monachorum ad Theodoſium Imperatorem pro Concilio Epheſino. 599.a.b
Proceſſiones Arianorum cum argenteis Crucibus. 125.c.d.e vetiti id facere ab Arcadio Imperatore. ibidem.
Proceſſio exhibita à Gothis in reportatione vaſorum ſacrorum ad baſilicam S.Petri. 298.c.d.e.299.
Proceſſiones prævio ſigno Crucis. 71.e
Proceſſionis Gazenſis Eccleſiæ ordo. 140.d.e
Proceſſio cum pſalmodia. 431.d
Proceſſiones cum Cruce præcedente. 137.a
Proceſſi & Martiniani reliquiæ Romæ vindices periurij. 346.a
Procopius ſanctiſſimus monachus apud Rhodum inſulam. 132.a.b
Procopius in ſomnis apparet Epiſcopis. 136.d
Procopij fragmentum de Vrbis excidio refellitur. 296.b.c.d
Procopius prædicit Porphyrio ventura. 132.b.c.d. & agenda præmonuit.c.d
Proculianus Epiſcopus Donatiſtarum Hippone. 183.e.184.a reſtitit Auguſtino admonenti. 184.a.b
Profanatio eccleſiæ malum portendens. 568.e
Prodigium de aquila ſuper Marcianum. 605.c
Prodigium de igne ſuper Conſtantinopolim imminente. 20.e
Prodigium ſuper Conſtantinopolim viſum. 114.b.c
Prodigium de puero Chriſtiano Gazenſi. 138.c.d.e
Proiectus Epiſcopus eccleſiam S. Stephani erexit. 395.c
Proiectus Epiſcopus legatus ab Apoſtolica ſede ad Concilium Epheſinum. 571.e.573.c.d
Promoti Conſularis neptis nubit Arcadio. 2.d.e. 3.a.b
Prophetiæ Ioannis Chryſoſtomi & Epiphanij inuicem iactatæ cuius fidei habeantur. 152.b.c.d.e.153.a
Proſper Demetriadem epiſtola ad eam data celebrauit. 359.e
Proſper exagitat S. Auguſtini aduerſarios. 509.c.d.e
Proſper detegit inſidias Pelagianorum. 653.c
Proſper excitat Sixtum Papam in Caſſianum. 653.e
Proſper occurrit hæreſi Pelagianæ rurſum pullulanti. 653.a.b
Proſper & Hilarius pro S. Auguſtino inſurgunt. 507.e.508.a
Proſper & Hilarius pugnant pro ſancto Auguſtino. 566.c.d.e ſe Romam poſtea contulerunt. d
Proſper Romam venit ad Cæleſtinum acturus contra impugnatores S.Auguſtini. 616.c. defendit Auguſtini ſcripta. 617.d.e
Prouidentia Dei in gubernanda Romana Eccleſia. 33.c.d.e
Prouinciæ Orientis ab Hunnis excisæ. 6.d.e
Pſalmodia diuerſarum linguarum in funere S.Paulæ. 223.d
Pſalterium ante Miſſam canendum. 427.d. 630.e.631.a
Pſeudo Moyſes decipit Iudæos Cretenſes. 643.e.644.a.b
Ptolemenſe Concilium in Libya ſub Syneſio. 331.c.d.e
Pueri Gazenſis Chriſtiani vaticinia de Marnei conflagratione. 138.c.d.e. habetur de fatidico puero quæſtio. 139.a
Pugnandum aduerſus hæreticos decretis Romanæ Eccleſiæ. 253.d
Pugnatores Catholici ab hæreticis qualiter diſcernũtur. 540.e
Purgatio iudicialis per iuramentum ad reliquias ſanctorum fieri ſolita. 345.d.e
Pulcheria Auguſta creatur. 385.c.d.e. eius ætas.c. vouit Deo virginitatem. ibidem. gubernat Imperium, & ſorores in virginitate aluit. 385.c.d. 400.a.b
Pulcheria qualiter Theodoſium inſtituit. 385.d.e. 386.a
Pulcheria Auguſta laborat pro Orthodoxis. 610. b.c.d
Pulcheria calumniis nefandis exagitata à Neſtorianis. 610.c
Pulcheria Theodoſio cauſa bonorum omnium. 611.a
Pulcheriæ laudes ob defenſam fidem Catholicam contra Neſtorianos. 610.c.d
Pulcheria Auguſta erexit templum Dei genitrici in Blachernis. 615.d.e
Pulcheria mittit munera Hieroſolymam. 681.a
Pulcheria filia Arcadij & Eudoxiæ. 220.c
Pulpitum in vſu ad concionem. 261.b
Puluerem ex ſepulchro S.Albani collegit S.Germanus, & reliquiarum loco habuit. 533.c.d

Q.

Quadi cum aliis barbaris Gallias depaſcuntur. 267.d
Quæſtio de canone Antiocheno contra Ioannem Chryſoſtomum adducto. 190.
Quæſtionem omnium difficillimam de animarũ origine S. Auguſtinus reijcit in S. Hieronymum. 368.a.b.c.d.e.369. & ſeqq.
Quæſtio de Origene animarum nondum tempore Gregorij Papæ definita. 382.b.c
Quæſtio inter Africanos Epiſcopos & Romanum Pontificem nõ de appellatione, ſed de modo exequẽdi ſententias. 462.d
Quæſtio vbique agitata, cur Deus ſanctos viros ab impiis cædi permittat. 308.e. 309.a
Quæſtiones Cæleſtij, quibus hæreſes ſpargit occultè. 344.b
Quæſtiones diræ exhibitæ de incendio Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. 201.c
Quæſtiones proponendo diſputandas Pelagius hæreſes ſeminabat. 329.d
Quadrageſimalis ieiunij tempore agitur cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 190.d.e
Quadraginta martyrum reliquiæ inuentæ. 679.a
Quartus Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 471.c
Quartadecimani quomodo effecti Neſtoriani. 594.a
Quaternitatem inducebat Theodorus Mopſueſtenus. 664.a
Quercus villa Ruffini dicta, vbi Theophilus Synodum collegit contra Ioannem Chryſoſtomum. 171.b.c. 172.d.e
Quinquennalia Theodoſij Iunioris edita. 240.e
Quintianus Epiſcopus accepit reliquias S. Stephani ab Auguſtino. 398.c
Quoduultdeus diaconus Eccleſiæ Carthaginenſis ad quem S. Auguſtinus de Hæreſibus ſcripſit. 507.a.b.c
Quoduultdeus Epiſcopus Centurienſis. 164.e.165.a eius cauſa cognita in Concilio Mileuitano. ibid.
Quoduultdeus Epiſcopus Carthaginenſis expulſus à Genſerico. 689.a

R.

Rabula Edeſſæ Epiſcopus exclamat contra libros Theodori Mopſueſteni. 662.e.663.a. accuſatur ab Andrea Epiſcopo Neſtoriano. 663.a
Rauennæ Concilium in cauſa ſchiſmatis. 443.c.d.e.444.
Rauennati Eccleſiæ conceſſa priuilegia impoſturæ arguuntur. 645.c.d.e.646.a.b. ab Apoſtolica ſede ea eſt conſecuta. 646.b.c
Rauennates petunt à Sixto Papa Epiſcopum. 652.d.e
Regnandi ſtudio violare religionem quàm impium. 112.a
Rex Alemannorum à S. Germano repreſſus. 666.e.667.a
Regina Iſmaëlitarum precibus Simeonis Stylitæ obtinet filium. 478.e
Reginæ dictæ Arcadij filiæ omnes virginitatem profeſſæ. 400.a
Reges periculosè immiſcent ſe rebus ſacris. 561.d.e
Regum ornatus Crux. 3.b.c
Regni defenſio & munimentum eſt bene cuſtodita immunitas Eccleſiaſtica. 489.e.490.a
Regnorum defenſio eſt religio bene cuſtodita. 326.e.327.
Regienſe Conſilium in Gallia. 692.d
Regum Galliarum in Gallia Narbonenſi. ibid.
Reginus Epiſcopus in Cypro quid in Ioannem Antiochenum obiicit in Synodo. 607.a.b
Regulæ monachorum S. Pachomij tranſlatæ in Latinum à S. Hieronymo. 224.b

Relatio Synodi de damnatione Ioannis Chryſoſtomi ad Arcadium. 176.a
Relatio Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Imperatorem de ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ. 439.b.c
Relatio ſecunda Symmachi ad Imperatorem. 441.b
Relatio tertia Symmachi ad Honorium Imp. 443.a
Relatio quarta Symmachi ad Conſtantium de temeritate Eulalij. 446.b.c.d
Relatio quinta Symmachi ad Conſtantium. 447.e
Relatio ſexta Symmachi de reſtitutione Bonifacij. 448.d.e
Religio Chriſtiana propagata in Sarracenos. 479.d.e. & ſeqq.
Religionis Chriſtianæ velamine excuſata Circenſia. 684.c
Religio bene cuſtodita, defenſio regni eſt. 326.e.327.
Religio exactè cuſtodita tuetur Imperium. 500.e.501.b.c
Religio regit Imperium. 387.a.b
Religionem violare regnandi ſtudio quàm impium. 112.a
Reliquiæ S. Agnetis Conſtantinopoli honore habitæ. 681.a
Reliquiæ martyrum Alexandri & ſociorum tranſlatæ Mediolanum. 102.e.103.a
Reliquiæ eorumdem martyrum acceptæ à S. Gaudentio Epiſcopo Brixiano. 103.c
Reliquiarum S.Ioannis Chryſoſtomi tranſlatio Conſtantinopolim. 675.e. 676.& ſeqq.
Reliquiæ S. Germani Epiſcopi Antiſid. magno pretio habitæ. 668.b. earumdem tranſlatio. c.d
Reliquiæ S.Ioannis Baptiſtæ. 456.c.d.e
Reliquiæ donatæ à Iuuenali Epiſcopo Hieroſolym. Eudociæ Auguſtæ. 67.d.e
Reliquiæ Quadraginta martyrum inuentæ. 679.a
Reliquiæ Samuelis Conſtantinopolim tranſlatæ. 256.a
Reliquiæ S. Stephani delatæ in inſulam Minoricam, quarum virtute Iudæi conuerſi ſunt. 428.e.429.& ſeqq.
Reliquiarum S. Stephani tranſlatio Conſtãtinop. 680.e.681.
Reliquias S. Stephani diuiſit Auguſtinus in alias eccleſias. 398.c
Reliquiarum S. Stephani cultus in Africa tempore Auguſtini. 395.a.b.c
Reliquiarum S.Stephani inuentio & tranſlatio. 369.e.370. & ſeqq.
Reliquiæ S. Stephani delatæ in Hiſpaniam. 370.e
Reliquiis S.Stephani mortui ſex reuocati ad vitam. 397.b.c
Reliquiæ ſanctorum martyrum pellunt infeſtationes dæmonum. 369.d.e
Reliquias martyrum horreſcunt dæmones, quas ſubſannat Vigilantius. 101.d.254.d
Reliquiarum ſanctarum cultum Catholica ſemper Eccleſia prædicauit. 252.c
Reliquiis martyrum expugnantur Gentiles deorum cultores. 374.d.e
Reliquiarum contemptores perſtringuntur. 397.e. 398.a
Reliquiæ ſanctorum martyrum quàm auidè quæſitæ. 308.e. 309.a
Reliquiæ Prophetarum Michææ & Abacuc quando inuentæ. 256.c
Reliquiarum conditoria cum feneſtella, ſiue foramine. 396.b
Reliquiæ ſanctorum vindices veritatis. 345.d.e.346.a
Reliquias ſancti Epiſcopi veneratur Theodoſius. 386.e
Reliquiarum cultus in S. Germano eluxit. 533.c.d
Reliquiæ ſanctorum martyrum in Phœniciam deferendæ aduerſus idololatriam. 141.e
Reliquiæ ſanctorum proficuæ contra dæmones. 496.c.d
Reliquiarum ſanctorum cultum Vigilãtius impugnat. 252.b.c
Reſcriptum Iuliani pro Donatiſtis cur iuſſum publicari. 105.c.d.e
Reſtituta Baſilica Carthagine. 39.c.d
Reſtitutus presbyter Hipponenſis dira paſſus à Donatiſtis. 50.c.d
Reſtitutæ Secretarium locus Concilij Carthaginenſis. 129.c
Reſtitutam nomine maiorem eccleſiam Carthaginenſem Vuandali occupant. 689.b
Reſtitutus Epiſcopus Carthaginenſis. 39.c
Reſtitutus cum Innocentio à Donatiſtis occiſus. 337.e
Reſtitutus presbyter ex Donatiſta Catholicus factus quanta paſſus à Donatiſtis. 306.d
Reſtituti legatio & Florentij Epiſcoporum ex Concilio Carthaginenſi. 273.c
Retractat ſua ſcripta in multis S. Auguſtinus. 506.c.d
Retractat Auguſtinus errores, quos in ſuis libris inueniſſet. 454.a
Reuelatio reliquiarum S. Stephani & ſociorum. 372.a.b
Rhadagaiſus Rex Gothorum à S. Ambroſio ſuperatus. 36.d
Rhadagaiſus ope S. Ambroſij vincitur. 242.b.c
Rhadagaiſus cur non valuit Vrbem expugnare. 241.d
Rhadagaiſi exercitus numerus. 243.b
Rhadagaiſum expetebant Gentiles, vt reſtitueret idololatriam. 242.d.e
Rhadagaiſus in Feſulanis montibus vincitur. 242.a
Rhadagaiſus diuinitus potiùs quàm humanitus expugnatus. 242.c.d.e
Rhadagaiſus fugiens in hoſtes incidit & capitur. 242.b
Rhadagaiſus Gentilis Rex Scytha cum ingenti exercitu Gothorum deſcendit in Italiam. 240.e.241.a
Rhemenſis ciuitas à barbaris capta. 267.d
Rhoilas dux barbarorum cum ſuis fulmine ictus. 500.b.c
Riparius & Deſiderius auctores Hieronymo, vt ſcriberet aduerſus Vigilantium. 250.d
Ritus ſacri conſecrationis virginum. 358.e
Rogatus Maurus quæ paſſus à Donatiſtis. 55.d
Roma ex cultu Gentilium dicta Babylon. 26.c.d
Romæ deſtruuntur quæ ſuperſunt reliquiæ idololatriæ. 98.a
Roma in partes ſciſſa propter Origeniſtas. 107.e.108.a
Roma graue diſpendium paſſa in obitu Anaſtaſij. 159.d
Romæ graue diſſidium inter diaconos atque presbyteros. 159.d.e.160. 242.c
Romæ muri inſtaurati ob timorem Alarici. 184.c.d.e
Romam cupit Alaricus auidiſſimè. 185.e.186.a
Romana vrbs cur non à Deo data expugnanda Rhadagaiſo, ſed Alarico. 242.c
Roma obſeſſa ab Alarico. 280.d.e
Roma iterũ obſeſſa ab Alarico, liberatur ſolutione auri. 281.a
Romæ excidium quo conſilio non per Gentiles, ſed per Chriſtianos, non tamẽ Catholicos, Deus perfici ſtatuerit. 281.d.e
Roma rurſum obſidetur ab Alarico. 283.e.284.a
Romæ excidium à S. Hieronymo non ſine inuidia prænunciatum. 284.c.285.
Romæ periculum longè per Orbem timetur. 284.d
Roma rurſum obſidetur ab Alarico. 292.e.293.a
Roma peſte vrgetur. 294.d.e
Roma fame dira vexatur. 294.a.b
Roma ſub Attalo periclitatur inopia ob negatum Africanum frumentum. 254.a
Roma proditione capta. 296.b.c
Roma quo menſe vel die capta à Gothis. 297.a.b.c
Roma capta, Honorius pro fide Catholica reſcribit aduerſus Donatiſtas. 306.c
Romæ inuaſores ſemper malè periere. 388.e
Romana cathedra principem locum tenet. 192.b.c
Romanæ eccleſiæ primatus cognitus & acclamatus in Concilio Epheſino. 590.b.c
Romana Eccleſia damnat emergentes hæreſes. 344.d.e
Romanæ Eccleſiæ periclitanti occurrit Deus. 33.c.d.e
Romana Eccleſia mater omnium Orthodoxorum recipit profugos omnes ad eam venientes Epiſcopos. 207.c.d
Romana eccleſia in magno conſtituta periculo fraude Origeniſtarum. 32.a.b
Romanæ Eccleſiæ auctoritas in probandis & reſcindendis ſententiis à Conciliis latis. 207.b

Romana eccleſia commendatur Imperatori. 449.e
Romana eccleſia ſuper omnes Eccleſias principatū tenet. 340.c
Romanæ Eccleſiæ fides tuta & certa. 651.b
Romanæ Eccleſiæ communicatio facit aliquem eſſe Catholicum. 156.d.e
Romana Eccleſia ſchiſmate diſciſſa ab Eulalio. 438.e
Romana Eccleſia cōtulit priuilegia Eccleſiæ Rauēnati. 646.b.c
Romana Eccleſia hæreſes profligat, non recipit. 544.e.545.a
Romanæ Eccleſiæ poſſeſſiones in Aſia. 625.c
Romanæ Eccleſiæ ſumma auctoritas. 417.c.353.c
Romana Eccleſia reiicit hæreticos pœnitentes, de quibus eſt ſimulationis ſuſpicio. 693.a
Romanæ Eccleſiæ diaconi inuerecundi præponi volebant preſbyteris. 159.e.160.a.b.c.d
Romanam Eccleſiam tentant Origeniſtæ. 25.a.b.c.d
Romanæ Eccleſiæ ſtatus ſub Anaſtaſio Papa. 44.e.45.a
Romanæ Eccleſiæ diaconorum munera. 160.e.161.a
Romanam Eccleſiam conſulere ſemper conſueuerunt ſanctiſſimi viri. 222.d.e
Romanæ Eccleſiæ communicatione quemlibet probari Catholicum. 253.c
Romanæ Eccleſiæ nihil imminutum ex Concilio Carthaginenſe. 40.e.41.a
Romana fides, ſiue religio, dicta Catholica per excellentiam. 634.b
Romano Pontifici deferunt Epiſcopi cauſas maioris momenti. 392.d
Romanus Pontifex ſupra Concilium Oecumenicum. 595.e
irritat Acta Synodi. ibid.
Romano Pontifici plurimum detulit Synodus Carthaginenſis. 233.a.b
Romani Pontificis auctoritas in iudicando iudicata ab aliis Conciliis. 207.b
Romanus Pontifex conditiones apponit, ſub quibus excommunicatus abſolui debeat. 279.d
Romani Pontificis communicatione quis Catholicus probatur. 253.c.d.257.b.c
Romanus Pontifex abſque controuerſia primum locum in Eccleſia tenet. 192.c.d
Romanus Epiſcopus iudicat omnes Orbis Epiſcopos. 192.c
Romani Pontificis eſſe tantùm hæreſes recens obortas damnare. 544.d
Romani Pontificis eſt ſuper omnes totius Orbis Eccleſias inuigilare. 623.c
Romanorum Pontificum ſententiarum executores conflarunt inuidiam in ipſos Romanos Pontifices. 462.a.b
Romanus Pontifex cognoſcit & confirmat canonem librorum Canonicorum. 466.b
Romanorum Pontificum ſumma poteſtas. 453.c
Romanus Pontifex agit vt Iudex totius Eccleſiæ. 549.a
Romanus Pontifex caput totius Eccleſiæ cognitus in Concilio Epheſino. 590.b
Romanus Pontifex Iudicem ſupra ſe non habet. 655.e
Romani Pontificis reuerentia etiam apud aduerſarios. 354.e
Romani Pontificis epiſtolæ decretales magna obſeruantia habitæ. 425.d
Romanorum Pontificum legitima ſucceſſio cognita & probata in Concilio Epheſino. 590.b
Romani Pontificis fides tenenda inter altercationes hæreticorum. 358.d
Romanum Concilium in cauſa Chryſoſtomi. 227.c
Romanum Concilium contra Neſtorium. 544.e.545.a
Romanum Concilium à Sixto Papa habitum in die natalis ſui. 649.d.e
Romanum Concilium in cauſa Sixti Papæ. 654.e.655.
Romanus exercitus à barbaris vincitur ob crimen idololatriæ. 684.d
Romanum Imperium teſtæ à S. Hieronymo prophetico ſpiritu aſſimilatum. 284.e.285.a
Romanum Imperium cur dedi barbaris meruerit deuaſtandum. 346.b.c
Romanæ fœminæ à Gothis captæ conſtantia. 301.c.d.e
Romani vincuntur à barbaris, dum Epiſcopi Orthodoxi Epheſi effugiuntur. 604.e.605.a.b.c
Romani clerici, qui rebellarunt cōtra Zoſimū Papam. 422.b.c
Romani fideles excidium Vrbis fuga anteuerterunt. 289.b.c
Romanorum alij Hieronymo, alij Ruffino ſtudēt. 107.e.108.a
Romanorum fides eadem Catholica. 189.c
Romani Gentiles creant Attalum Imperatorem. 293.a
Romani Gentiles conſpirant cum Alarico. 292.e.293.a
Romani legationem mittunt ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium. 283.c
Romani magna auri vi pacem redimunt ab Alarico. 271.d.e
Romani auro iterū obſidionem Vrbis ab Alarico ſoluūt. 281.a
Romanorum Chriſtianorum in clade Vrbis triumphus. 299.a.b. 300.a
Romani modeſtè habiti à Gothis in Vrbis excidio. 303.e.304.a.b
Romanorum plurimi, capta Vrbe, fugiunt Hieroſolymam. 301.e.302.
Romanus populus inſurgit contra Symmachum Præfectum pro Bonifacio legitimè electo. 441.a
Romani profugi in Africam. 302.d.e
Romani profugi ad vicinas inſulas. 302.b.c
Romanum nomen vileſcit. 284.c
Romanianus de Auguſtino optimè meritus. 18.b.c
Rothomagenſis Eccleſia per S. Victriciū illuſtrata. 23.e.24.a.b
Ruben Iudæus ad fidem Chriſti conuerſus. 432.b
Ruffina Paulæ filia quarto loco nata. 468.a
Ruffiniana villa apud Chalcedonem. 609.d
Ruffinus Aquileienſis qua occaſione hiſtoriam ſcripſit. 16.c.d
Ruffini ſtudium in ſcribēda hiſtoria, & quid præſtiterit. 16.d.e
Ruffinus infert in Vrbem hæreſes Origenis. 24.d.e
Ruffinus indiuiduus Comes Melaniæ. ibid.
Ruffini peregrinationis periodus. ibidem.
Ruffinus quando Romam rediit. 24.e.25.a
Ruffini cum Hieronymo concordia inita ante reditum in Vrbem. 25.a.b
Ruffinus à Paulino laudatus. 26.e
Ruffini res geſtæ in Vrbe poſt reditum. 30.a
Ruffinus promulgat Romæ Apologiam pro Origene. 30.d.e
Ruffinus Romæ edidit Periarchō Origenis à ſe tranſlatū. 30.d.e
Ruffinus quid moliretur ſub inuolucro Origenis Periarchon. 30.e.31.a.45.a
Ruffinus verſutè vtitur nomine Hieronymi in editione Periarchon. 30.e.31.a.b
Ruffini præfatio in Periarchon. 31.e.32.a
Ruffinus mendax, dum pollicetur ſe editurū Periarchon Origenis emendatum. 31.d.e. purgauit illud ex parte tantum. 31.e.32.a
Ruffinus propugnator Origenis & Didymi. 32.a.b
Ruffinus accipit litteras communicatorias à Cyrillo. 33.d
Ruffinus redit in patriam. ibid.
Ruffini calumnia in Hieronymū de ſcriptis S. Ambroſij. 38.d.e
Ruffinus aduerſatur S. Marcellæ. 45.c.d
Ruffini falſi prætextus de ſublatis ſibi chartis inemendatis. 45.d.e.46.b.c
Ruffinus in Euſebium obloquitur. 45.d
Ruffinus alios falsò accuſat, vt ſe excuſet. 46.b.c
Ruffinus indignè tulit tranſlationem Periarchon factam à S. Hieronymo. 84.a.b.c
Ruffinus mentitur communicare cum Theophilo. 106.b
Ruffinus nolens profitetur ſe Origeniſtam. 106.c.d
Ruffinus tres libros ſcribit in ſanctum Hieronymum, ſed tantùm amicis oſtendit. 106.d.e
Ruffini cum S. Hieronymo comparatio quàm inferior inueniatur. 107.b
Ruffinus more hæreticorum obdureſcit. 107.c

Ruffinus

Ruffinus biennio Aquileiæ moratus. 108.b.
Romæ annum vnum. ibid.
Ruffino fauebant coniuncti Melaniæ. 107.e.108.a
Ruffinus vocatur Romā à Pōtifice ad dicendā cauſam. 127.b.c
Ruffinum vana iactantem arguit S. Hieronymus. 127.c.d.
Ruffinus ſubterfugit iudicium Anaſtaſij Papæ. 127.d.e
Ruffinus ſcribit Apologiam ad Anaſtaſium cum fidei profeſſione. 127.e.128.a
Ruffinus ſubterfugiens iudicium ab Anaſtaſio Papa damnatur. 128.b.153.e.154. ſcribit de eo Anaſtaſius ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum. 153.e.154.
Ruffini communicatio reiecta ab Anaſtaſio Papa. 154.e
Ruffinus calumniatur ſcriptam à S. Hieronymo epiſtolam Anaſtaſij Papæ. 155.a.b. eiuſdem leues & friuolæ tergiuerſationes. ibidem.
Ruffini tres libri inuectiuarū cōtra S. Hieronymū. 156.a.b.c.d
Ruffinus, acceptis Apologiis à S. Hieronymo, furit in eū. 157.a.b
Ruffinus comminatur mortem S. Hieronymo. 157.a.b.c
Ruffinus ſub quibus nominibus deriſus ſit à S. Hieronymo. 158.a.b
Ruffinus à S. Hieronymo cognominatus eſt Grunnius, Alecto, Lucius Lauinius, Aſinius Pollio, Calphurnius Lanarius. 158.a.b
Ruffinus in deteriora lapſus vbique damnatus. 158.e.159.a
Ruffinus adhæſit Pelagianis. 158.e
Ruffinus numerauit libros canonicos. 240.d
Ruffini obitus in Sicilia. 309.b. Scorpij nomine à S. Hieronymo notatus. b.c
Ruffinus præcurſor Pelagij. 310.a.b
Ruffinus vulgauit nomine Sixti Papæ & martyris ſcripta Sixti, ſiue Sexti Pythagorici. 310.d.e
Ruffinus poſt mortem detectus auctor Pelagianæ hæreſis. 343.d.e.344.b.c
Ruffinus alius miſſus à S. Hieronymo Mediolanum. 85.a
Ruffinus Præfectus æmulus Stilichonis. 2.b.c
Ruffinus Gothos vocat. ibid.
Ruffinus cur mouetur in cladem Imperij. 2.d.e
Ruffinus laborat vt det vxorem Arcadio. ibidem.
Ruffino præualet Eutropius eunuchus. 2.e.3.a
Ruffinus quærit perdere Romanum Imperium. 3.c
Ruffini patria, genus & mores. 3.e.4.a
Ruffini res quomodo auctæ. 3.e.4.a.b
Ruffinus diſcipulus Priſcilliani. 3.e
Ruffinus magiæ ſtudioſus. ibid.
Ruffini magiſtratus. 4.a
Ruffinus auarus & crudelis. 4.a.b. eius auaritia poſt mortem publicè decantata. 10.a.b.c. mendicat obolos. b.c
Ruffinus machinatur necem Arcadio. 4.b.c
Ruffinus pandit oſtia barbaris omnibus in cladem Imperij. 5.d.e.6.a
Ruffinus immittit Hunnos in Armeniam. 6.a
Ruffinus proditor & incenſor Romani Imperij. 7.b.c
Ruffinus obſtat ne Gothi à Stilichone vincerentur. 8.d.e.9.b
Ruffini imagine cuſi nummi. 9.d
Ruffinus proditor proditione Gainæ necatur. 9.d.e.10.a.b
Ruffinus cùm exſpectat purpuram, crudeliter necatur. 9.e.10.a
Ruffinus circumuentus ab exercitu. 9.e.10.a.b. diſcerptus ab eo. 10.
Ruffini dextera execta ad ludum. 10.b.c
Ruffini caput ſuper pilum intra Vrbem allatum. ibidem.
Ruffini cædis tempus. 10.e
Ruffinus iuſtas dat pœnas ob occiſos eius ſuaſu Theſſalonicenſes. 10.d
Ruffinus luſus fortunæ. 10.d.e
Ruffini vxor & filia in exilium miſſæ. 11.e
Ruffini facultates Eutropius ſibi vendicat. ibidem.
Ruffini ſoror virgo ſanctiſſima. 12.c.d
Ruffinus presbyter Ioannis Chryſoſtomi agit aduerſus idololatriam Phœnicum. 141.d. nititur reliquiis martyrū. ibid.e
Ruffiniana villa prope Chalcedonem. 171.c.d. illic eccleſia SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, & monaſterium monachorum. ibid.d.
Rufus Epiſcopus Theſſalonicenſis accipit litteras à Cæleſtino contra Neſtorium. 342.b
Rutilius Numatianus Gentilis deriſor monachorum quàm erret. 57.c.d.58.a. deridetur ipſe deriſor. 59.c

S.

SAbbati ieiunij Innocentius cauſam reddidit. 402.e
Sabbatius ſchiſmaticus à Sabbatianis vt ſanctus cultus. 502.a
Sabbatiani ex Nouatianis exorti. 276.c.d
Sabbatiani hæretici à Theodoſio lege vexati. 490.b
Sabiniana diaconiſſa conuenit S. Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi. 216.b.c
Sabinus gener Heracliani & ſocius in tyrannide. 356.d
fugit Conſtantinopolim. b.c
Sacerdotum princeps prohibetur dici Epiſcopus. 40.d.e
Sacerdotibus fugiendi mulierum congreſſus. 378.e.379.a
Sacerdotes ceteris hominibus ſanctiores ac puriores eſſe oportet. 378.e
Sacerdotalis functionis eminentia. 313.d.e.314.d.e
Sacramenti vox generica. 40.c.d
Sacrificium incruentum cùm peragitur, Angeli viſi aſſiſtere. 261.a
Sacrificia Paganorum rurſum vetita. 5.b.c.49.b.c
Sacrilegia in eccleſia perpetrata ab aduerſariis Ioānis. 191.d.e
Sal datur catechumenis. 40.b.c.d
Salonius Epiſcopus Viennenſis. 520.d
Saltationes & balationes ab Eccleſia Africana S. Auguſtinus auferre conatus. 426.e
Saluatio damnatorum ex Origene & eius ſectatoribus. 368.d
Saluator populi Romani Chriſtus probatus eſt. 299.e.300.a
Saluina filia Gildonis tyranni. 54.b
Saluinam hortatur S. Hieronymus ad viduitatem ſeruandam. 60.c.d
Saluianus Maſſilienſis deplorat Gallias obrutas peccatis. 255.e
Saluianus luget Africanorum ſcelera. 517.d.e.518. laudatiſſimus Epiſcopus. 520.c.d
Saluina nupta Nebridio. 54.b. eius laudes. 60.c.d.e
Saluina ſtudioſa Ioannis Chryſoſtomi. 61.a
Saluina vidua relicta Nebridij Conſtantinopoli aſſiſtit Ioanni Chryſoſtomo. 197.c
Saluſtius extorris cauſa Ioannis in Creta degit. 246.c
Samuelis Prophetæ oſſa tranſlata Conſtantinopolim. 256.a
Sanctos viros cur à barbaris Deus cædi permittat. 308.e.309.a
Sanctorum cultum ſemper Eccleſia prædicauit. 252.c.d
Sanctis viris erigi ſolitæ eccleſiæ, & dies feſti inſtitui. 179.a
Sanctos quoq; falſis ſubreptionibus interdū decipi poſſe. 118.b.c
Sanctorum reliquiæ proficuæ contra dæmones. 496.d.e
Sanctorum reliquiarum contemptores perſtringuntur. 397.e
Sanctorum reliquiæ quàm auidè quæſitæ. 308.e.309.a
Vide, Reliquiæ.
Sardicenſe Concilium improbat canonem Concilij Antiocheni ab Arianis editum. 190.a
Sardicenſis Concilij canon pro Nicæno citatus. 458.b.c.463.a.464.
Sardicenſis Concilij, num Catholicum fuerit, controuerſia obiter oborta in Africa. 340.d.e
Sarmatæ cum aliis barbaris Gallias depaſcuntur. 267.d
Sarmatæ vocati à Ruffino in cladem Imperij. 5.e
Sarraceni graſſantur in Palæſtinam. 308.e
Sarracenorum Epiſcopus ordinatus Aſpebetus. 481.b.541.b
Sarraceni cōuerſi ad fidem tēpore belli Perſici. 479.d.e.480.e
Sarraceni baptizantur à S. Euthymio. 480.e
Sarraceni diuinitus ſuperati. 478.c.d

Sarus

Sarus Hunnorum dux contra Rhadagaiſum. 242.a
Sarus dux armatur in Stilichonem. 271.e. occidit eius ſatellites. & quærit ipſum. ibid. 272.
Sarus tyrannus aduerſus Honorium. 322.d.e. extinctus. 328.b
Sarus dux Hunnorum recedit à Gothis, & inhæſit Honorio. 295.e.296.a
Sarus cædit Gothos. 295.e. 296.a
Satorninus cum Aureliano dantur Gainæ tyranno. 110.d.e eius conſtantia admiranda. 111.a. liberati à Ioanne Chryſoſtomo. 113.b.c
Sauli Pagano commiſſa ſumma belli apud Pollentiam. 186.c
Saxones cum aliis barbaris Gallias depaſcuntur. 267.d
Schiſma Antiochenæ Eccleſiæ ſublatum. 277.b.c.d
Schiſma Epheſi conflatur per Ioannem Epiſcopum Antiochenum. 586.e.587.a. Schiſmaticorum accuſationes aduerſus Catholicos. 587.e
Schiſma in Eccleſia Romana per Eulalium contra Bonifacium conſtitum. 439.a.b
Schiſmatis vniuerſalis inſtans periculum ob cauſam S. Ioannis Chryſoſtomi. 229.a.b
Schiſmatici Donatiſtæ. Vide, Donatiſtæ.
Schiſmaticorum libellus cõtra Cyrillum & Memnonem. 588.c
Schiſmatici Epheſi clanculò omnia agunt. 589.a
Schiſmatici ſtabiliunt hæreſim Pelagianam. 589.a.b
Schiſmatici dedère litteras cõtra Cyrillum in Aegyptũ. 590.e
Schiſmatici quæ poſtea ad S. Synodum ſcripſerint. 592.c.d
Schiſmatici excommunicati à Synodo Epheſina. 592.e
Schiſmatici ſcribunt mendacia & calumnias ad Imperatorem contra Orthodoxos. 597.d.e
Schiſmatici utuntur auxilio Acacij Berœenſis. 602.a
Schiſmatici doloſè profeſſi fidem Catholicam. 603.c
Schiſmatici idem Neſtorian. 609.b
Schiſmatici anguſtiantur, cùm vident Theodoſium erga Orthodoxos propenſiorem. 609.d.e
Schiſmatici cupiter mentiti Epiſcopum Mediolanenſem ſecum conuenire. 613.a.b
Schiſmatici contra Cyrillum ſparſere calumniam, damnata ab ipſo ſua capitula. 639.e.640.a
Scotis conuerſis ad fidem datur Epiſcopus à Cæleſtino Romano Pontifice. 529.e.531.c
Scoti quando primùm ad fidem conuerſi. 529.e. 530.
Scoti ante Chriſtianam religionem acceptam gens inhumaniſſima. 530.a.e
Scythæ Ariani ad fidem Catholicam per Ioannem Chryſoſtomum conuerſi. 126.e.127.a
Scythæ credunt Chriſto. 23. a.b
Scriptores librorum Canonicorum. 240.d
Scriptores Vitæ S. Martini. 163.e
Scripturæ Canonicæ quæ ſint cognoſcuntur & probantur à Romano Pontifice. 466.b
Scripturis diuinis quomodo abutantur hæretici. 225.d
Sebaſtianus Comes confeſſor gener Bonifacij ducis. 476.c
Sebaſtianus monachus Caſſinenſis auctor Vitæ S. Hieronymi. 474.d
Sebaſtianus tyrannus aduerſus Honorium. 322.d. extinctus 324.b
Sebennus Epiſcopus Eleutheropolis, cui reuelata ſunt corpora Prophetarum. 259.d.e
Seculares ludi editi ſub Honorio. 186.d.e
Seculares magiſtratus iniquè agentes iudicant Epiſcopi. 331.b.c
Sedes Apoſtolica dum dicitur, intelligitur per excellentiam ſemper Romana Eccleſia. 393.a
Sedium diſpoſitio in Concilio Epheſino. 581.d
Sedulius poëta Chriſtianus. 530.d
Segericus Rex Gothorum poſt Athaulphum. 388.d
Segetum luſtrationes. 101.a
Seleucia matrona Ruffini vxor Cæſarienſis bene habuit ſanctũ Ioannem Chryſoſtomum ad exilium pergentem. 214.b.c
Senatus Conſtantinopolitani ædes incendio conflagrantes. 198. d.e
Senatores Gentiles infeſti Theodoſio Seniori & eius filiis. 2.b
Sententia lata in Eutropium. 80.e.81.a
Sententia lata aduerſus Ioannem Chryſoſtomum. 175.176.a
Sententiarum Apoſtolicæ ſedis executores nimis libere agentes conflarunt inuidiam in ipſos Romanos Pontifices. 462.a.b
Sententia lata contra Neſtorium Epheſi. 583.e. 584.a
Sententia ſchiſmaticorum contra Cyrillum & Memnonem. 588.b.c.d
Sepulchrum Eudoxiæ tremens. 220.d
Seranus Vicarius in Africa interpellatur aduerſus Donatiſtas. 55.e
Serapion Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſus exilium paſſus. 246.a
Serapion diaconus inſtigat Epiſcopos contra Ioannem abſentem. 124.d
Serapion diaconus Conſtantinopolitanus agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 144.b
Serapion diaconus inſurgit contra Ioannem Chryſoſtomũ. 67.e
Serapion ordinatus presbyter à Ioanne Chryſoſtomo. 173.d
Serapion Epiſcopus Oſtracinæ communionis Ioannis Chryſoſtomi laudatus. 247.a
Serapion Epiſcopus apud Gothos. 227.a
Serapion monachus in Aegypto hæreſis Anthropomorphitarum. 116.c
Serena vxor Stilichonis. 2.a
Serena vxor Stilichonis occiditur. 280.d.e
Serena in ſuſpicionem adducta proditionis Vrbis. 280.e
Serui armati in bello contra Rhadagaiſum. 241.a
Seruus Stilichonis arreptus à dæmone curatur à S. Ambroſio. 20.b
Seruus Epiſcopus in Africa quæ paſſus à Donatiſtis. 230.b
Seuerus Sulpitius hiſtoriam ſcripſit. 16.d
Seuerus mittit ad Paulinum Vitam S. Martini. 28.a.b
Seuerus mittit ad Paulinum pallium cilicium. 28.a. quæ ipſe accipiat à Paulino. ibid.
Seuerus cum S. Martino aſſueuit. 29.a.b
Seuerus corrigitur. 150.b
Seueri dialogi. 162.d
Seuerus Millenarius. 162. d.325.e
Seuerus Sulpitius aſperſus labe Pelagiana. 618.c. reſipuit ab errore. ibid.
Seuerus Sulpitius an fuerit Epiſcopus. 618.d
Seuerus & Macarius in Africa occiſi. 273.c
Seuerus Epiſcopus Mileuitanus. 274.a
Seuerus Epiſcopus Minoricæ inſulæ accipit reliquias S. Stephani protomartyris, quibus Iudæos conuertit. 428.e. 429. & ſeqq.
Seueri Epiſcopi Minoricenſis epiſtolæ circularis integra fides. 428.e
Seuerus Epiſcopus Minoricenſis vrget Iudæos. 431.b.c
Seueri Epiſcopi Sitifenſis neptis ſanctimonialis capta à barbaris Dei ope illæſa ſeruatur. 307.c. 308.a
Seuerus Epiſcopus Treuerenſis collega S. Germani in certamine contra Pelagianos. 666.b
Seuerus presbyter cũ aliis miſſus à Synodo ad Theophilũ. 171.d
Seuerus presbyter legatus Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 193.b
Seuerianus Epiſcopus Gabalenſis quid molitur contra Ioannem Chryſoſtomum abſentem. 124.c.d
Seuerianus agit aduerſus Ioannem Chryſoſtomum. 144.b.c
Seuerianus reconciliatur Chryſoſtomo. 144.d
Seuerianus vrgetur à populo Conſtantinopolitano. 144.e. 145.a
Seuerianus, conciliato populo, habuit ad eum concionem. 145.b
Seuerianus rurſum agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 168. b.c.d
Seuerianus Epiſcopus accuſator Ioannis Chryſoſtomi, 173.b
Seuerianus rurſum contra Ioannem Chryſoſtomum. 180.a.b

Seue-

Seuerianus Gabalenſis concionatur in Ioannem Chryſoſtomum contumeliis eum onerans. 176.d
Seuerianus & Antiochus cauſa necis S. Ioannis Chryſoſtomi. 258.a
Seuerianus Gabalenſis apoſtata nominatus ab Iſidoro Peluſiota. 291.d
Seuerianus iungitur ſceleſtiſſimo Porphyrio inuaſori ſedis Antiochenæ. 202.e
Seueriani fuga ex timore Antiochenorum. 203.a
Sibyllina carmina Romæ combuſta. 98.b
Sicarij in Ioannem Chryſoſtomum immiſſi. 196.d.e
Sydonij cultores Cæleſtis idoli. 95. b
Sigeſarius Gothorum Epiſcopus Arianus baptizator Attali tyranni. 295.e
Signa militaria cruce decora. 8.e.9.a
Signum in vexillis Chriſtianorum. 9.a
Siluanus Epiſcopus Philippopolis tranſlatus in Epiſcopatum Troadis. 658.a.b. eius mores & miracula. c.d
Siluanus ſuſtulit iudicium à clericis. 658.d
Siluanus laicos conſtituit ad iudicandum. 658.d.e
Siluanus Epiſcopus extorris piſcatu ſibi victum quærit. 246.c
Siluanus Primas Numidiæ præſidet Cõcilio Mileuitano. 164.a
Siluanus primas prouinciæ Numidiæ præfuit Cirtenſi Concilio. 339.e
Siluia Ruffini Præfecti ſoror virgo ſanctiſſima. 12.c.d. redarguit Iouinium delicioſum. 12.d. in diuinis litteris admodum verſata. ibid.d
Symbolum Catholicorum in ſcribendo tempore hæreſis Pelagianæ. 429.b
Symbola Catholicæ communionis. 55.c
Symbolum dignoſcendæ fidei Catholicæ ab hæreſi. 574.e
Simeon Stylita proficuus Eccleſiæ. 635.a.b.c. omnibus populis innoteſcit. d.
Simeon Stylita precibus vincit Perſas. 478.d
Simeon Stylita communicauit cum Domino Epiſcopo Antiocheno. 672.e
Simeon Stylita accepit litteras à Theodoſio Imperatore pro pace Eccleſiæ. 632.e.634.d.e
Simoniani dicendi Neſtoriani. 662.b
Simoniacorum Epiſcoporum cauſa tractata Epheſi in Concilio. 123.e.124.a
Symmachi Præfecti Vrbis relatio ad Honorium Imperatorem de ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ. 439.b.c
Symmachus fauet Eulalio. 439.d.440.a. 441.b.c
Symmachi miniſter à populo verberatus. 441.a
Symmachi ſecunda relatio ad Honoriũ Imperatorem. 441.b.c
Symmachi tertia relatio ad Honorium Imperatorem. 443.a
Symmachi quarta relatio ad Conſtantium de temeritate Eulalij. 446.b.c
Symmachi quinta relatio. 447.e
Symmachi ſexta relatio de reſtitutione Bonifacij. 448.d
Simphoſij Epiſcopi in Concilio Toletano profeſſio cõtra ſectam Priſcilliani. 236.d.e. 237.a. interfuit idem Concilio Cæſarauguſtano aduerſus Priſcillianos. 239.b
Simplicius Epiſcopus Bituricenſis ſanctitate celebris. 619.a
Simplicianus ſenex & optimus. 35.e
Simplicianus creatur Epiſcopus Mediolanenſis. 38.e. 39.a
Simplicianus Epiſcopus Mediolanenſis quando obiit. 100.a.b
Simplicianus accepit reliquias martyrum à Vigilio. 102.c
Simplicianus Epiſcopus Mediolanenſis conſulitur ab Epiſcopis Africanis. 42.e
Simplicianus Epiſcopus in damnandis hæreticis ſummi Pontificis mandatum & iudicium ſequitur. 238.d.e.239.a
Synletius Metropolitanus in Aſiam mittitur à Ioanne Chryſoſtomo. 122.e
Syneſius Epiſcopus Ptolemaidis agit pro Alexandro Epiſcopo apud Theophilum. 267.b.c
Syneſij epiſtola ad Theophilum. 266.b.c
Syneſius Epiſcopus inſectatur Eunomianos. 312.a
Syneſij litteræ aduerſus Eunomianos. 312. a.b
Syneſij ex philoſopho Epiſcopi res geſtæ. 312.e.313. a.314.
Syneſij electio in Epiſcopum. 313.a.b
Syneſij epiſtola de eminẽtia ſacerdotalis ſanctionis. 313.a.b.c.d
Syneſius lõgè abhorret vt patiatur creari Epiſcopus. 314.a.b.c
Syneſij ingenuitas. 314.c.d
Syneſij excogitatæ artes, vt fugiat Epiſcopatum. 315.a.b
Syneſij epiſtola ad ſuos de electione in Epiſcopum. 315.c.d
Syneſius mori potius delegit, quàm creari Epiſcopus. 315.c.d.e
Syneſius abhorret iudicare litigantium cauſas. 315.e.316.d.e
Syneſius lites iudicat. 315.e.316.a.b
Syneſius iudicat cauſam Pauli & Dioſcori Epiſcoporũ. 316.a.b
Syneſius ad Theophilum caſus grauiores iudicandos remittit. 316.b.c
Syneſius Epiſcopus habet Concilium Ptolemenſe. 331. c.d.e
Syneſij vigor ſacerdotalis infractus laudatur. 332.c.333.e
Syneſij epiſtola de pœnitentia Andronici. 332.e.333.a
Syneſius è tribunali deponit Andronicũ Libyæ Præfectũ. 333.c
Syneſij epiſtola ad Theophilum de rebus Andronici. 333.d
Syneſij res geſtæ cum Euagrio philoſopho, quem conuertit ad fidem. 333.e. 334.a.b
Syneſij lucubrationes. 336.b.c
Syneſius laudatur Hypatiæ. 384.d
Synodus. Vide, Concilium.
Syria ab Hunnis inuaſa. 6.a
Syriæ Epiſcopi monent Neſtorium, vt ſe emendet. 553.c iydem præſto ſunt Neſtorio contra Cyrillum. 558.c
Siricius Papa neſciens dat litteras communicatorias Origeniſtis. 32.e
Siricius Papa excuſatur. 33.b.d
Siricius dat litteras communicatorias Ruffino. 33.d
Siricij Papæ epiſtola recitata in Concilio Teleptenſi. 425.d
Siricius Papa conſulitur ab Epiſcopis Africanis. 42.d.e
Siricij Papæ obitus. 44.d.e. epiſtolæ ab eo conſcriptæ. d.e
Siricij Papæ res geſtæ. 44.e
Siſinnius Epiſcopus Nouatianus ſucceſſor Marciani. 13.b.c
Siſinnius genere Cappadox. 100.e
Siſinnius martyr cum ſociis ſub Honorio Imperatore. 100.a. 101.
Siſinnius Epiſcopus Nouatianus contra Ioannem Chryſoſtomum pœnitentes ſemper excipientem librum ſcripſit. 262.a
Siſinnius monachus mittitur ab Exuperio cum eleemoſynis in Orientem. 249.e
Siſinnij monachi profectio in Aegyptum ad eleemoſynas erogandas. 250.b
Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſubrogatus in locum Attici. 501.e.503.b.c. laudatus Epiſcopus. ibid.
Siſinnij Epiſcopi Conſtantinopolitani obitus. 515.c
Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus laudatus à Cæleſtino. 545.c
Sixtus Romanus presbyter anathema in Pelagium inclamauit. 422.a
Sixtus Papa ſcripſit ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum. 632.b.c
Sixti Papæ nomine fictæ litteræ. 632.a
Sixtus Papa ſuccedit Cæleſtino. 631.d
Sixtus quærit curare Neſtorium. 631.e.632.a
Sixti Papæ nomine libri Sixti philoſophi velati. 310.d.e
Sixti epiſtola ad Ioannem Antioch. laudata à Vincentio Lirinenſi. 632.b
Sixtus Papa calumniam paſſus à Neſtorianis, quaſi indignè tuliſſet depoſitionem Neſtorij. 649.c
Sixti epiſtola ad Cyrillum. 649.d.e
Sixtus excuſat Ioannem Antiochenum. 650.a
Sixti Papæ tolerantia in aduerſis. 650.b
Sixtus Papa diuinitus admonitus de eligendo Epiſcopo Rauennate. 652.d.e
Sixtus Papa ordinat Petrum Chryſologum Epiſcopum Rauennatem. ibid.

Sixti Papæ epiſtola ad Ioannem Antiochenum. 650.e.651.a
Sixto datum iudicare cauſam ſuam. 655.e
Sixtus Papa accuſatus à Baſſo Exconſule. 654.e.655.a. 656.d.e
Sixti accuſationis & liberationis legitima hiſtoria quæ ſit. 656.d.e
Sixti acta in cauſa Polychronij Epiſcopi Hieroſolymitani ſpuria. 656.e.657.a.b
Sixtus Papa negat audientiam Iuliano Pelagiano. 693.a
Sixti Papæ obitus. 693.c.d
Sixtus Papa picturis ornauit baſilicam S. Mariæ ad Præſepe dictam. 693.d. dona munifica ab eo illi oblata. ibid.
Sixtus Papa ornauit baptiſterium Conſtantini. 694.c. alia Sixti opera. d.e
Sixti Papæ nomine ſuppoſita opera Pelagianorum. 694.e. 695.a.b
Sixtus Papa V. edendam præcepit ab Auctore Vitam ſancti Ambroſij. 38.a
Sixtus, ſiue Sextus Pythagoricus philoſophus. 310.c
eius libri adſcripti Sixto Papæ & martyri. 310.d.e
Socrates Nouatianus & Origeniſta. 151.a
Socrates procliuior erga Origeniſtas. 115.b
Socratis error & impoſtura. 150.e.151.a
Socrates hiſtoricus Nouatianus infenſus Cyrillo Nouatianorum inſectatori. 382.d. multa in Cyrillum exordio protulit. ibid.
Socrates Nouatianus miracula falsò tribuit Nouatianis. 470.a.b.c
Socrates hiſtoricus cur infenſus Neſtorio. 523.d. reprehenditur de perperam facta reprehenſione. ibid.
Socrates reprehenditur de origine hæreſis Neſtorij. 525.e. 526.a
Socratis hiſtoriæ finis. 691.a
Solanius imprudens Sixti Papæ nomine edidit fœtus Pelagianos. 695.b
Sophronius diaconus cauſa Ioannis in Thebaide detentus in carcere. 246.c
Sorices depaſcuntur Chriſtianos martyres. 476.b
Sozomenus procliuior ergo Origeniſtas. 115.b
Sozomenus à Palladio Origeniſta mutuatus hiſtoriam Origeniſtarum. 117.e.118.
Sozomenus in multis corrigendus. 147.b
Sozomenus Origeniſta corrigitur. 151.c.d.e
Sozomeni hiſtoriæ terminus. 387.e
Sozomeni hiſtoriæ finis. 691.a. ſententia S. Gregorij de eo quomodo accipienda. 691.c
Sozomeni hiſtoria maioris auctoritatis, quam Socratis. 691.e
Spectacula turpia ſublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chryſoſtomo. 82.c.d. qualia eſſent. d.e. ludi permiſſi honeſti. 92.a
Spoletinum Concilium indictum. 445.b.c. cur deſiit celebrari. 446.b
Spolia clericorum defunctorum debentur Eccleſiæ. 42.b.c
Spoliorum clericorum collectores bene in Eccleſia inſtituti. 42.b.c
Statua Veneris corruit virtute Crucis. 137.c.d
Statuæ quo ritu dedicari ſolitæ. 187.d.e
Statuæ deorum conuelli penitus iuſſæ reſcripto Honorij Imperatoris. 274.e
Statuæ Eutropij proſtratæ. 81.a
Statuæ nobiliſſimæ incendio abſumptæ. 198.e
Statuæ argenteæ Eudoxiæ dedicatio. 187.d.e
Statuæ Muſarum incenſæ. 198.e
Statuæ Iouis & Mineruæ incenſæ. 198.e
Stephanus cauſa Ioannis Chryſoſt. in Arabiã relegatus. 246.c
Stephani protomartyris inuentio & tranſlatio reliquiarum. 369.e. 370. & ſeqq.
Stephano protomartyri plures erectæ eccleſiæ in Africa. 395.c.d.e.396.397.
Stephani reliquiis ſex mortui reuocati ad vitam. 397.b
Stephani protomartyris reliquiæ delatæ in Africam per Oroſium. 394.e.395.a
Stephani protomartyris reliquiæ in Luſitania. 416.a
Stephani protomartyris reliquiæ delatæ in Minoricam inſulam. 428.e. eius virtute Iudæi cõuerſi. 428.e.429.& ſeqq.
Stephanus iterum ex eminenti ſuggeſtu prædicat Euangelium ſequentibus ſignis. 398.a.b
Stephani reliquias acceptas ab Oroſio Auguſtinus diuiſit in Eccleſias Africanas. 398.c
Stephani protomartyris templum erectum Hieroſolymis ab Eudocia Auguſta. 680.d
Stephani reliquiæ tranſlatæ Conſtantinopolim, & in eccleſia S. Laurentij poſitæ. 681.a
Stilicho Magiſter militiæ. 2.a
Stilichoni commendati filij à Theodoſio Imperatore. 2.a.b
Stilichonem Theodoſius ſibi iungit fœdere nuptiarum. 2.a
Stilichonis vxor Serena ſoror Theodoſij. ibidem.
Stilicho Gentilium aduerſarius. 2.b
Stilichonis æmulus Ruffinus. ibidem.
Stilicho laborat pro ſalute Orientalis Imperij. 8.e.9.a
Stilichonis expeditio in Orientem. 8.e.9.10.
Stilicho prohibetur pugnare cum Gothis dolo Ruffini. 9.d.e. 10.a
Stilicho eluſus arte Ruffini, machinatur illi necem. 9.c.d.e eius reditus in Italiam. d
Stilicho violat Eccleſiæ immunitatem. 20.a
Stilicho pœnitentiam agit de violata Eccleſiaſtica immunitate. ibidem.
Stilichonis ſeruus à dæmone obſeſſus. 20.b
Stilicho quid de S. Ambroſio ægrotante. 35.e
Stilichonis filia nupta Honorio. 53.c.d
Stilichoni tributa victoria obtenta à Maſcezile contra Gildonem. 60.a
Stilicho comburit carmina Sibyllina. 98.b.c
Stilichonis Conſulatus cur diutiùs retardatus. 99.e
Stilichonis victoriæ à Claudiano decantatæ. 99.e. 100.a
Stilicho feliciſſimus, ſi non altiora ambiiſſet. 10.a
Stilicho proditor Imperij immittit Alanos & Vuandalos in Gallias. 255.c.d
Stilicho ex Vuandalis ducit originem. 255.d.271.a.b
Stilicho vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.c.d
Stilicho victum Alaricum apud Pollẽtiam fugere ſinit. 186.b.c
Stilicho detegitur proditor Romani Imperij. 186.b.c
Stilicho timens irruentem Sarum cõfugit ad eccleſiam. 272.e
Stilicho iuſto Dei iudicio eccleſiæ iura violans compellitur confugere ad eccleſiam. 271.e
Stilicho auulſus ab eccleſia occiditur. 271.e.272.a
Stilichonis filiæ Maria & Thermantia. 272.b
Stilichonis bona Fiſco addicta. 272.d.e
Stilichonis conſilium in ſubiugando ſibi vniuerſum Imperium. 273.a
Stilichonis interfectores beneficio affecti ab Honorio Imperatore. 273.b
Stilichonis morte qua occaſione inualuere Donatiſtæ. 273.e
Stilicho proditor cum filio Eucherio. 271.b.c.272.a
Stipendium auctum militibus in bello contra Rhadagaiſum. 341.e.342.
Stoici philoſophi doctores Pelagianorum. 310.b
Studius Præfectus vrbis Conſtantinopolitanæ tempore exilij Ioannis Chryſoſtomi. 207.e
Studium litterarium in meliorem formam Theodoſius reſtituit. 502.e.503.a
Succeſſores deligere aliquando permiſſum Epiſcopis, poſtea id abrogatum. 506.a.b
Succeſſus Epiſcopus Diocæſareæ accipit litteras à Cyrillo. 648.c
Suenes martyr in Perſide dira paſſus. 476.d.e
Suetonius Tranquillus in compendium redactus à Paulino, & metro cantatus. 164.

Sueui Gallias infeſtant vnà cum aliis barbaris. 271.b
Sueuorum Reges Honorio obſequentes ſe præbent. 389.b
Sueui cum aliis barbaris inuadunt Hiſpanias. 291.d.e
Suffectani cultores Herculis. 96.e
Suffectani Gentiles populi in Africa trucidant Chriſtianos. 96.d.e
Suffectanos S. Auguſtinus admonet. 96.e.97.a
Suggeſtum in vſu ad conciones. 261.b
Suidæ error. 2.d
Summi Pontifices dicti Epiſcopi. 41.b.c
Summus Sacerdos prohibetur dici Epiſcopus. 40.d.e
Superbia ducis Romanum perdit exercitum. 684.e
Superſtitio Gentilicia tum ablata, quando credebatur Chriſtiana religio defectura. 49.b.c.d.e
Superſtitionem Gentiliciam tollendam rogant Epiſcopi Africani. 53.b. ſublata legibus Honorij. 91.c.d.e.92.a.b
Superſtitio Gentilicia ſublata legibus Arcadij Imperatoris. 92.b.c.d
Superſtitiò Gentilicia in luſtratione agrorum. 101.a
Superſtitio Gentilicia viget adhuc in creandis Romæ Conſulibus. 292.c.d
Superſtitiones nonnullas Gẽtilicias ab Eccleſia Africana S. Auguſtinus auferre conatus. 426.d.e

T.

Tabellarius in habitu mendici miſſus à Synodo. 597.c.d
Taurinenſe Concilium. 39.a.b. Acta in Synodo. c.d
Telenſe, ſiue Teleptenſe Concilium in Africa. 425.c
Templum aſtarthes in Phœnicia. 142.b
Templum Cæleſtis Carthagine proſtratum. 92.b.c.93.94.
Templum Marnæ vt deijceretur laborat S. Porphyrius Epiſcopus Gazenſis. 131.b.c.d. illud demoliendum fore præuidit Porphyrius. 134.c
Templum Marnæ incendendum eſſe puero reuelatum. 138.c.d.e. quando & quomodo combuſtum. 139.b.c.d
Templi Marnæi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
Templum Veneris Bibli in Phœnicia. 142.b
Templa deorum Romæ proſtrata. 98.a.b
Templa deorum iuſſa dirui lege Honorij Imp. 91.c.d.e
Templa deorum quæ erant Gazæ. 138.a. eadem proſtrata. b.c
Templorum ædificia in vſum publicum vendicari Honorius reſcripſit. 275.a
Templi idoli lapides non admiſſi in ſtructuram eccleſiæ, ſed ex illis via ſtrata. 140.c.d
Templorum annonæ militibus applicata. 274.e
Templum idoli in Libano promptuarium turpitudinum demolitum. 142.b
Templorum idolorũ in Phœnicia deſtructio. 141.b.c.d.142.a.b
Templa deorum ſpoliata ornamentis ad aurum dandum Alarico pro ſoluenda Vrbis obſidione. 281.a
Terebon filius ducis Sarracenorum à dæmone percuſſus ægrotans inſanabili morbo curatur à S. Euthymio. 479.e. 480.a.b. & ſeqq.
Termophilarum anguſtiæ patuêre barbaris dolo Ruffini. 8.b.c
Termuntia filia Stilichonis, vxor Honorij. 272.b
Terræmotu concutitur ciuitas Conſtantinopolitana, cùm exulat Ioannes Chryſoſtomus. 176.e
Terræmotus concutit ciuitatem Conſtantinopolitanam. 20.b
Terræmotus in obitu S. Paulini. 620.e
Tertullus ſpurius Conſul creatus à tyranno. 292.c
Tygrius ob Ioannem Chryſoſtomum in Meſopotamiam relegatus. 246.b
Timaſius Conſul maritus Pentadiæ. 205.d
Timaſius Exconſul relegatus in Oaſim. 12.a
Timaſij mores quales. 12.a.b
Timaſius & Iacobus ex diſcipulis Pelagij redditi Catholici. 369.a.b
Timothei martyris reliquiæ. 71.d
Timothæus Maroniæ Epiſcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 246.b
Timotheus Alexandrinus competitor Cyrilli. 350.e
Typhus pro arrogantia vſurpatus. 463.c
Tyrones tumultuati in Africa. 180.d
Tyranni exorti in Britannia. 264.d.e
Tyranni ab Honorio Imp. Dei ope extincti. 326.d.e
Tyrannis Heracliani quando cœpta. 345.b.c
Tyrannorum extinctor Honorius. 489.b
Tyrannorum eſt auferre Eccleſiæ priuilegia. 489.e
Tyrannus nouus poſt obitum Honorij Ioannes inſurgit. 489.d.e
Thyrſus martyr reuelat reliquias Quadraginta martyrum. 679.a
Tituli Epiſcoporum qui vetiti in Concilio Carthaginenſi. 40.e. 41.a
Tituli ſacrorum Antiſtitum conſueti. 41.a.b
Tituli quos reſpuerunt Epiſcopi Africani. 41.d.e
Titulus Pammachij in Vrbe. 48.e
Titulum Epiſcopi non vſurpat Ioannes Chryſoſtomus, licet iniuſtè damnatus. 192.e
Titulis honorificis non nominandi hæretici atque ſchiſmatici. 366.c
Titulos fiſcales Theodoſius lege vetuit affigi. 690.a.b
Titus diaconus occiſus Felicis Magiſtri militiæ iuſſu. 510.b
Thalaſſius Præfectus Prætorio Illyrici ad Epiſcopatum Cæſarienſem aſſumptus. 690.e
Tharaſia conſors S. Paulini. 47.a
Theaſius Epiſcopus Catholicus in Africa occiſus à Donatiſtis. 273.d
Theaſius Epiſcopus legatus ex Concilio Africano ad Honorium Imperatorem. 221.a
Theæ ſanctæ reliquiæ. 71.d
Theodoretus reprehenſione dignus, dum laudat Porphyrium Epiſcopum Antiochenum. 277.a.b
Theodoretus creatus Epiſcopus Cyri. 481.d.e
Theodoretus retinetur Antiochiæ cauſa verbi Dei. 491.e.497.c
Theodoretus pugnat contra Marcionitas. 495.c.d.496.497.
Theodoreti labores aduerſus alios hæreticos. 497.a.b.c
Theodoretus claudit hiſtoriam laudibus Theodori Mopſueſteni, & Diodori Tarſenſis. 516.c.d
Theodoretus conſultò noluit hiſtoria attingere Neſtorij tempora. 516.d
Theodoretus quando hiſtoriam ſcripſit. ibid.
Theodoreti diuerſa editio, & totius eius vitæ ſtatus. 517.a.b
Theodoretus cum aliis Epiſcopis Syriæ monet Neſtorium ſe corrigere. 553.c
Theodoretus fauit poſtea Neſtorio. 553.e
Theodoreti epiſtola ad Irenæum, qualis ipſe fuerit, arguit. 554.a.b
Theodoretus ſubdolè agit. 554.b.c. quàm fuerit Theodori Mopſueſteni obſeruantiſſimus. c
Theodoreti epiſtolæ Græcè ſcriptæ in Vaticano habẽtur. 554.e Latinæ redditæ à Federico Metio. ibid.
Theodoretus iuſſus à Neſtorio ſcribere contra Cyrillum. 558.d
Theodoreti litteræ de rebus geſtis Conſtantinopoli. 611.d.e. 612.
Theodoretus defendit Neſtorium. 612.a
Theodoretus concionatur Chalcedone Neſtorianis. 612.c palàm profitetur ſe Neſtorij defenſorem. d.e
Theodoretus contra Cyrillum ſcribit. 616.b
Theodoretus litteris ſtudet concitare Epiſcopos Italiæ contra Cyrillum. ibidem.
Theodoreti vera reſipiſcentia multis declarata. 672.a.b.c
Theodoreti plurimæ epiſtolæ, quibus ſe penitus auerſatum Neſtorium demonſtrat. ibid.
Theodoreti Antitheſes in Cyrilli capita abolitæ. 642.c
Theodoretus poſt pacem adhuc aduerſatur Cyrillo. 642.c.d
Theodoretus poſt initam concordiam adhuc ſtudet Neſtorio. 642.c.d. eius epiſtola ad Neſtorium. d.e 643.b

Theodoretus quid ſcribat ad Ioannem poſt concordiam initam. 642.e.643.
Theodoreto quæ occaſio data ſcribendi contra Idololatras. 683.d
Theodoretus defendit iura Eccleſiæ Antiochenæ contra Alexandrinum Epiſcopum. 692.a.b
Theodoretus redditur infenſus Dioſcoro Alexandrino. 692.b
Theodoretus diaconus Romanæ Eccleſiæ ſub Innocentio. 192.d
Theodoritus Patricius appetitur inſidiis ab Eudoxia. 144.a
Theodori Conſulatus cum Eutropio. 74.d.e. ſolus remanſit, expuncto collega. 74.e. notus Auguſtino. ibid. eius laudes à Claudiano decantatæ. 75.a. eius ſcripta. b
Theodotus Epiſcopus Antiochenus retinet Theodoretum cauſa verbi Dei. 491.e
Theodotus Epiſcopus Ancyræ agit patronum Synodi in Concilio Epheſino. 581.e
Theodoti Epiſcopi Ancyræ lucubrationes, cùm moraretur Epheſi. 609.a.b
Theodorus Iudæorum ſummus ſacerdos in inſula Minorica. 430.e. eius viſio de Chriſti victoria. 431.a. eius conuerſio. 432.e.433.a
Theodorus miſſus à Theophilo Romam. 87.b.c
Theodorus Mopſueſtenus apoſtata à monachiſmo, turpiſſimus vita. 526.e
Theodorus Mopſueſtenus magiſter Neſtorij. ibid.
Theodorus Mopſueſtenus vt impius condemnatus. 555.a
Theodori Mopſueſteni libri produntur in lucem. 662.d.e damnantur in Armenia primò. e. confutantur à S. Cyrillo Epiſcopo Alex. 663.c.d
Theodorus quaternitatem inducebat. 664.a
Theodori Mopſueſteni ſcripta an explanata & laudata in Concilio Antiocheno. 664.c.d.e
Theodori ſcripta an recepta à Cyrillo & Proclo. 664.e.665.a
Theodori Mopſueſteni laudes an receperit Synodus Chalcedonenſis. 665.b
Theodori Mopſueſteni obitus, & ſedis tempus. 516.a
Theodorus Præfectus militū, ductor Ioannis in exilium. 212.b
Theodorus Tarſenſis aliquando pro Diodoro errore poſitus, diuerſa vtriuſque conditio. 527.b
Theodorus Epiſcopus Tyanæus recedit Conſtantinopoli nolens aduerſari Chryſoſtomo. 189.c. numquam receſſit à communione Ioannis. 201.a
Theodorus Tyanæus Epiſcopus laudatus ob gratiam præſtitam exulibus communionis Ioannis Chryſoſtomi. 247.a
Theodoſius Senior commendatos S. Ambroſio reliquit filios. 2.a item & Stilichoni. ibid.
Theodoſij conſilium in conciliando ſibi Stilichone. 2.a.b
Theodoſij Senioris corpus relatum Conſtantinopolim. 10.e
Theodoſius Iunior naſcitur. 131.b.c. prædictio de eo. 133.e. 134.a. quæ contigerunt in ortu eius. 134.b.c
Theodoſius Imperator baptizatus à S. Ioanne Chryſoſtomo. 663.b
Theodoſij baptiſmi ſolemnis pompa. 134.e.135.a
Theodoſius infans annuere viſus eſt petitioni Epiſcoporum. 135.a.b.c
Theodoſius infans admotus ad genua Ioannis Chryſoſtomi ab Eudoxia. 144.d
Theodoſius infans ægrotat. 151.b
Theodoſij lex in Iſaurorum latrones. 216.e
Theodoſij Iunioris quinquennalia edita. 240.e
Theodoſius à patre Arcadio cōmendatus Regi Perſarum. 269.a
Theodoſius init fœdus centum annorum cum Rege Perſarum. 269.d.e
Theodoſius auxilium opportunè mittit Honorio ſub Attalo periclitanti. 293.
Theodoſius littora Orientis cuſtodiri iubet ob metum barbarorum. 295.c.d
Theodoſius Imperator leges ſancit aduerſus hæreticos omnes. 311.b.c.363.b.c. 385.a.b.490.b.c. 524.b.c.d.e. 525.a
Theodoſij leges contra Gentiles. 490.d.504
Theodoſius exagitat Anabaptiſtas, Eunomianos, & Nouatianos. 363.b.490.b.c
Theodoſius reſcribit contra Iudæos. 385.a.490.d
Theodoſius abrogat præfecturam Gamalielis Iudæi. 385.a
Theodoſius creat Pulcheriam ſororem Auguſtam. 385.c
Theodoſius probè inſtitutus à Pulcheria. 385.d.e
Theodoſij crebra ieiunia. 386.b
Theodoſij Regia ſimilis monaſterio. 386.b
Theodoſius bibliothecam collegit. 386.b.c
Theodoſij egregiæ virtutes. 386.c
Theodoſius cultor reliquiarum ſanctorum. 386.e
Theodoſius precibus ſedat tempeſtatem. 386.e.387.a
Theodoſius religione regit Imperium. ibidem.
Theodoſij Imperium feliciſſimum, dum in eo religio viguit. 387.b.c
Theodoſius reſcribit contra Gentiles, & à militia atque omni Magiſtratu arcet. 400.b
Theodoſij de Parabolanis reſcriptum. 400.b.c.d.e
Theodoſius intercedente Aſclepiade Epiſcopo Cherſonenſi, indulget delinquentibus. 470.d.e
Theodoſius diuina ope vincit Perſas. 477.d
Theodoſij numiſma de victoria contra Perſas. 479.a
Theodoſius accepit coniugem Eudociam. 484.e
Theodoſius dilatat iura Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 484.e. 485.a
Theodoſius defendit Imperium tuendo Eccleſiaſticam immunitatem & religionem. 490.a.b
Theodoſij ex religione apparatus contra tyrannum. 490.a
Theodoſius plures eodem anno ſancit leges contra hæreticos. 490.b.c.d.e
Theodoſius Paganos exagitat. 490.d.e
Theodoſius Iudæos coercet. 490.d
Theodoſius reſtituit in Imperium Valentinianum. 497.d
Theodoſius ſoluit Circenſe ſpectaculum, vt Deo gratias agat. 498.a
Theodoſij ſanctio de feſtis diebus. 498.e.499.a
Theodoſij hoſtes barbaros vltus eſt Deus fulminibus. 499.e. 500.a
Theodoſij laus, cuius religione hoſtes debellati abſque gladio. 500.e. 501.b.c
Theodoſius licet indebitè excommunicatus à monacho, non neglexit, ſed curari voluit. 501.a
Theodoſius conuenit anachoretam, & cum eo verſatus. 501.c.d
Theodoſius gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtituit. 502.e. 503.a. dat priuilegia profeſſoribus. ibid.
Theodoſius quid aduerſus idololatras. 504.c
Theodoſius, impulſore Neſtorio, omnes præter Pelagianos inſectatur hæreticos. 524.525.a.b
Theodoſius cur non repreſſit, vt par erat, ipſum Neſtorium hæreſim propalantem. 538.b.c
Theodoſius proſcinditur clamoribus populi propter Neſtorium. 538.d
Theodoſius Imperator agit apud Cæleſtinum de congregando Oecumenico Concilio in cauſa Neſtorij. 559.a.b
Theodoſij Imperatoris epiſtola ad Cyrillum de Concilio celebrando. 559.c.d.e.560.b
Theodoſius ſuccenſus in Cyrillum. 561.a.b
Theodoſius ex religioſiſſimo cauſa Neſtorij immutatur ipſi fauens. 561.d.e. excuſatur ab auctore. e.562.a
Theodoſius vocandum curat S. Auguſtinum ad Concilium Epheſinum. ibid.
Theodoſij ſanctio de Eccleſiarum immunitate. 569.b.c.d
Theodoſius, relictis foris armis, & depoſito diademate intrat in eccleſiam. ibid.
Theodoſius Candidianum Comitem miſit curare quæ ſunt Concilij Epheſini. 580.a.b.c
Theodoſij epiſtola ad Synodum Epheſinam. 580.b.c

Theodoſius

Theodoſius monachos & alios ſummonit à Concilio Epheſino, ne tumultuarentur. 580.c
Theodoſius ignorans quæ acta eſſent ab Orthodoxis in Concilio Epheſino, ſcribit pro Neſtorio. 597.a
Theodoſius mittit Epheſum Palladium Magiſtrianum cum litteris. 597.b
Theodoſius propagauit religionē Chriſtianā in Perſide. 598.b
Theodoſius Imperator accepit litteras ab Archimandritis de rebus Epheſi geſtis. 599.c
Theodoſius Imperator vera noſcens Neſtorio reſtitit, & fauet Patribus Orthodoxis. 599.e
Theodoſius admonetur litteris Iſidori Peluſiotæ. 600.a.b
Theodoſius acquieuit damnationi Neſtorij in Synodo factæ. 600.b
Theodoſius vocat vtriuſque partis legatos Conſtantinopolim. 600.c
Theodoſius rurſum ex Irenæi Comitis relatione fluctuat. 601.d.e
Theodoſius dimouetur à recta ſententia per Acacium Berœenſem. 602.a.b
Theodoſius ſequeſtrem pacis mittit Ioannem Comitem ſacrarum largitionum Epheſum. 602.d
Theodoſius dum affligit Epiſcopos, amittit exercitum. 604.e. 605.a
Theodoſius poſt cladem exercitus redditur ſerò ſapiens. 605.d
Theodoſius vocat ex vtraque parte ſeptem Epiſcopos Conſtantinopolim. 607.b.c
Theodoſius erga Orthodoxos propenſior demonſtratur. 609.e. 610.a
Theodoſius per Pulcheriam ſororem proficit. 610.d
Theodoſius grauiſſimis calumniis exagitatus à Neſtorianis. 610.e
Theodoſius tandem audit legatos ſchiſmaticos. 611.c
Theodoſius exauctorauit Irenæū Comitem Neſtorianū. 615.e
Theodoſius per litteras admonetur à Cæleſtino Papa. 624.c.d
Theodoſius Imp. laborat pro pace Orientalis Eccleſiæ. 632.d.e
Theodoſius mittit Ariſtolaum Antiochiam pro pace concilianda. 632.e
Theodoſius ſcribit ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum de pace. ibid.
Theodoſius ſcribit ad Acacium Berœenſem de pace. 634.a
Theodoſius ſcribit ad Simeonem Stylitam de pace Eccleſiæ. 634.d.e.635.a
Theodoſius egit cum Cyrillo de pace Eccleſiæ reſtituenda. 633.a.b
Theodoſij laudata religio. 651.c
Theodoſius Imperator conſuetudine S. Melaniæ redditus melior. 660.c
Theodoſius Imperator curat perpetuò duraturam rem frumentariam. 660.c
Theodoſius ſanctione edita damnat libros Neſtorij. 662.b.c.
Theodoſius Imp. an ſcripſerit perſuaſione Concilij Antiocheni pro Theodori libris. 664.d.e
Theodoſius mandat edita ſanctione deportari Neſtorium in Oaſim. 669.d.e
Theodoſius mittit legatos qui reſtituant corpus Ioannis Chryſoſtomi Conſtantinopolim. 677.b
Theodoſius rogat litteris Ioannem Chryſoſtomum, vt patiatur corpus ſuum transferri. 677.d
Theodoſius munera mittit Hieroſolymam Crucem gemmatam & pecuniam. 681.a
Theodoſius legem ſanciuit aduerſus Iudæos, & Samaritas, & Gentiles. 682.d.e
Theodoſius orat pro parentibus. 678.d
Theodoſij lex de dedicatione ſtatuarum. 187.d.e
Theodoſius ſuſtulit vectigal lenonum. 690.c
Theodoſij Imperatoris lex de Parabolanis. 400.b.c
Theodoſiani Codicis editio. 668.e
Theodoſius Epiſc. Synadorum inſequitur hæreticos. 311.c
Theodotus Epiſc. Antiochenus poſt Alexandrum. 336.c.d
Theodotus Antioch. Epiſcopus quid de Ioannis Chryſoſtomi nomine recepto in ſacras tabulas. 351.e. 352.a
Theodotus Apollinariſtas Antiochenos iunxit Eccleſiæ Catholicæ. 336.d
Theodoti Epiſc. Antiocheni obitus, & ſedis tempus. 516.a
Theognoſtus accuſatus à Gaio Ariano. 142.c.d
Theopentus Epiſcopus legatus ex Concilio Alex. Conſtantinopolim. 557.e
Theotecnus legatus ad Innocentium Papam miſſus ab Epiſcopis partis Ioannis Chryſoſtomi. 206.e. 207.
Theotimus Scythiæ Epiſcopus ſanctus. 121.d
Theotimi ſanctitas barbaris veneranda, eius miracula. 148.d.e. conuertit Hunnos. e. In ipſum peccans barbarus à Deo corripitur. d
Theotimi Epiſcopi Scythiæ diſceptatio cū S. Epiphanio. 148.a quis qualiſve hic fuerit. c.d
Theophilus Epiſcopus Alexandrinus aduerſatur electioni Ioannis Chryſoſtomi. 44.a.b
Theophilus proponit Iſidorum ordinandum Epiſcopum Conſtantinopolis. 44.b
Theophilus mittit legatos Romam pro conciliando ſchiſmate Antiocheno. 65.e.66.a
Theophilus collecto Concilio Alexandriæ damnat Origenis errores. 85.b.c.d
Theophilus ſcribit ad S. Hieronymum de Origeniſtis damnatis. 87.b.c
Theophilus mittit Theodorum Romam. 87.b
Theophilus cum S. Hieronymo conuenit aduerſus Origeniſtas. 87.c.d
Theophilus plures ad Epiſcopos diuerſos mittit legationes de fugandis Origeniſtis. 88.a.b.117.e
Theophilus S. Epiphanium commouet in Origeniſtas. 88.c.d
Theophilus ſcripſit Synodalem epiſtolam aduerſus Origeniſtas. 85.b.c.89.b
Theophilus ſcripſit primam Paſchalem epiſtolam aduerſus Origeniſtas. 89.b.c
Theophili Paſchales epiſtolæ quo ordine ſcriptæ. 89.d.e.90.
Theophili Paſchales tranſlatæ à S. Hieronymo in Latinū. 89.e
Theophilus carpitur à monachis Origeniſtis Conſtantinopoli. 114.c. 115.a
Theophilum incuſat abſentem Ioannes Chryſoſtomus. 114.c
Theophilus apud Arcadium accuſatus ab Origeniſtis. 115.a.b
Theophilus Alex. accuſatur hæreſis Anthropomorphitæ. 115.c.d defenditur. 115.e.116.a
Theophilus ſcriptis ſuis exagitat Anthropomorphitas. 116.e
Theophilus calumniam paſſus de Manichæa femina ad communionem admiſſa. 116.d.e
Theophilus aliis pluribus exagitatur calumniis. 116.e. 117.
Theophilus cur Iſidoro infeſtus. ibidem.
Theophilus legatos mittit Conſtantinopolim contra Origeniſtas. 120.a
Theophilus quæ reſcripſerit ad S. Ioannem Chryſoſt. 120.c.d
Theophili alia epiſtola ad Ioannem Chryſoſtomum. 120.d.e
Theophilus iuſtam fouit cauſam. 120.e. 121.a
Theophili epiſtola ſecunda Paſchalis quando ſcripta. 128.b
Theophilus Epiſcopus Alex. accuſatur ab Aegyptiis monachis Origeniſtis apud Arcadium Imp. 146.b.c.d
Theophili legati Conſtantinopolim miſſi detruſi in carcerem. 146.d.e. in exilium ire iuſſi. e
Theophilus quid tractet cum Epiphanio. 147.c.d
Theophili ſtudia contra Ioannem Chryſoſt. 168.b.c.d
Theophilus ex reo in actorem repentè mutatus. 169.b
Theophili fautores. 169.b.c.d
Theophili aduentus Conſtantinopolim. 169.d.e. 170. vbi hoſpitatus. e
Theophilus abſtinuit à communione Ioannis. 169.e. 170.a
Theophili conatus aduerſus Ioannem, cùm eſſet Conſtantinopoli. 170.a

Theo-

Theophilus in deterius deficit. 170.b.c. cùm non cauſam publicam contra Origeniſtas proſequitur, ſed in Ioannem Chryſoſtomum commouetur. ibid.
Theophili hoſpes Eugraphia. 170.d
Theophilus Synodum cogit, ex qua citat Ioannem Chryſoſtomum. 171.c.d
Theophilus perculſus timore populi reuertitur Alexandriam. 178.a.b. c.d.e. vel potiùs timore iudicij. 194.b
Theophili ſententia de libris Origenis. 178.c.d
Theophilus creditus recepiſſe Origenis libros, quos damnarat. 178.d
Theophilo redeunti Alexandriam quid in via cum Nilammone. 178.e.179.a
Theophilus rurſus vocatur Conſtantinopolim ab Eudoxia. 188.c
Theophilus recuſat venire Conſtantinopolim. 189.b.c
Theophilus legatos mittit Conſtantinopolim. 189.b
Theophilus legatum mittit ad Innocentium Papam. 192.c.d
Theophili temeritatem admiratur Innocentius Papa. 192.d
Theophilus litteris Ioannis ad Innocentiū perſtringitur. 193.b
Theophili iudicium irritat Innocentius Papa. 195.e.196.
Theophilum litteris redarguit Innocentius Papa. 196.b
Theophilo Alexandrino communicandum eſſe iubet Arcadius Imperator. 202.b
Theophili vltima Paſchalis à ſancto Hieronymo tranſlata. 224.a
Theophilus extorris cauſa Ioannis. 246.c
Theophilus exules Epiſcopos reſtituendos curat. 266.a.b
Theophylus à communione Romani Pōtificis ſeparatur. 249.c
Theophilo reconciliari Romanum Pontificem Innocentium cupiunt Epiſcopi Africani. 257.d
Theophilus cur Paſchales epiſtolas ampliùs non ſcripſerit. 257.d
Theophilus in ſententia perſtat de non reſtituendo nomen Ioannis Chryſoſtomi in ſacras tabulas. 279.a.b
Theophilus etiam ſuis Aegyptiis ob Chryſoſtomum deſpectui habitus. 257.d. quid de eo Iſidorus Peluſiota. 261.c.d
Theophilus probat electionem Syneſij Epiſcopi. 315.a.b.c
Theophili obitus. 349.d.e.350.a. adorauit moriturus Ioannis Chryſoſtomi imaginem.e. quid de Arſenio dixit inter moriendum. ibid.
Theophili ſcripta. 349.e.350.a
Theophilus quid de ſacris ſupellectilibus. 350.a
Theophili Paſchales annis ſingulis ſolitæ ſcribi. 350.c
Theophili nomen celebre in Eccleſia poſteris remanſit. 350.d.e
Theotocon Mariam negat dicendam Neſtorius. 542.c.d
Thermæ Gargilianæ locus delectus ad Collationem publicam. 319.a
Theſſalonicæ habendum Concilium indicitur in cauſa Ioannis. 227.d
Thraciæ à Gothis deuaſtatæ. 7.e
Thronus Euangelij in medio Synodi Epheſinæ collocatus. 581.d
Thurificarunt Epiſcopos thymiamate Epheſij, damnato Neſtorio. 584.d
Toletana Synodus prima. 235.c.d
Toletana Synodus ſcripſit ad Innocentium Papam. 235.d
Toletana Synodus prima & ſecunda confuſæ. 239.d.e
Toloſa meritis Exuperij diu intacta. 240.e
Toloſa tandem expugnata à barbaris. 268.d.e
Tonans Andronici miniſter impius. 332.a.b. excommunicatur cum Andronico. 332.b.c
Tornacenſis ciuitas capta à barbaris. 267.d
Tormenta crudeliſſima illata Chriſtianis à Perſis. 476.a.b
Toxotius Paulæ filius vltimo loco natus. 468.a.
Tractoria epiſtola quæ. 167.c.d
Tractoriis epiſtolis vocati Donatiſtæ ad Collationem. 318.b
Tranſlatio Ioannis Chryſoſt. diuinitus impedita. 667.b.c
Tranſlationis Ioānis Chryſoſtomi corporis pōpa. 677.e.678.a
Tranſlatio corporis S. Ioannis Chryſoſtomi Conſtantinopolim. 675.e.676.677.
Tranſlatio corporis S. Germani in Gallias. 667.b.c.d
Tranſlatio reliquiarum S. Stephani Conſtantinopolim. 680.e. 681.a
Tranſlationes Epiſcoporum haud penitus improbatæ. 614.b. 657.e.658.a.b
Traſamundus Rex Vuandalorum. 514.e
Treius Epiſcopus Arabiſsi. 249.c
Tribigildus tyrannus rebellat aduerſus Arcadium, & Aſiam incurſat. 70.b.c
Tribigildus quid cum Gaina aduerſus Orientis Imperium. 76.b.c.d
Tribigildus cum Gaina ex Aſia in Europā transferēdus. 110.e
Tribunus idololatra quid paſſus in cōflagratione templi. 139.d
Tribunus & Notarius quæ dignitas. 321.e.322.a
Triumphus Chriſtianæ religionis in ipſa Vrbis captiuitate. 298.c.d.299. 300.
Triumphus Eccleſiæ eſt ſuperborum humilitatio. 78.b.c
Triumphus de nece Ruffini. 10.b
Triumphus Honorij Imperatoris de Attalo ſuperato, aliiſq; tyrannis. 417.a
Triumphus quo excepti ſunt Patres Epheſi poſt damnatum Neſtorium. 584.d.e
Troilus ſophiſta. 114.a
Trophimus S. Petri diſcipulus, primus Galliarum Apoſtolus, & Eccleſiæ Arelatenſis fundator. 412.a.d. 414.c
Tutore Arcadius non indiguit. 2.d
Tutor relictus Honorio Stilicho. ibid.

V.

Valentina Eccleſia in Gallia à Manichæis infeſtata. 469.d.e
Valentinianus tertius ex Galla Placidia & Conſtantio natus. 439.e
Valentinianus Auguſtus imperat. 497.d.e
Valentinianus pacem ſancit cum Aetio. 498.b
Valentiniani numiſma. 498.c.d
Valentinianus rependit Deo gratias pro acceptis beneficiis, reſtituens ablata priuilegia Eccleſiæ à tyranno. 499.b.c
Valentiniani leges contra hæreticos. 499.d.e
Valentiniani leges contra Gentiles. ibid.
Valentinianus Manichæos exagitat. ibid.
Valentiniano Imperatori tributa ſanctio de priuilegiis Eccleſiæ Rauennatis arguitur impoſturæ. 645.c.d.e.646.a.b
Valentinianus Auguſtus quid in cauſa Sixti Rom. Pontif. 655.c.d
Valentinianus Imperator proficiſcitur Conſtantinopolim coniugem accepturus. 675.d
Valentinianus Eudoxiā filiā Theodoſij coniugem accepit. ibid.
Valentinianus, impellente Sixto Papa, fecit aureas ſacras ſtatuas Chriſti & Apoſtolorum. 693.e.694.a
Valentiniani Imperatoris laudata religio. 651.c
Valentinianus presbyter Romanus legatus cum collegis Conſtantinopolim. 227.e
Valerianus Epiſcopus Iconij accipit litteras à Cyrillo. 648.d
Valerianus Pelagianus migrat Alexandriam, contra quem exclamat Euſebius. 404.e
Valerianus Comes præſto eſt Porphyrio cum copiis. 203.b.c
Valerianus Tribunus militum quid in legatos Apoſtolicæ ſedis. 244.e
Valerius Epiſcopus Hipponenſis timens ne ſubriperetur ſibi Auguſtinus, ordinat eum Epiſcopum. 13.d.e
Valerius non ſinit peregrinari Auguſtinum. 13.e
Valerius Epiſcopus Hipponenſis ignarus Nicænorum canonum. 14.b.c
Valerius Epiſcopus Hipponenſis neſciens peccauit in Nicænum Concilium. 505.d

Vangiones populi in Gallia à barbaris deleti. 267.d
Vaſa eccleſiæ vendidit Acacius Amidæ Epiſcopus, vt hoſtes redimeret. 479.b
Vaſa ſacra eccleſiæ Vaticanæ repoſita apud ſacram virginem. 194.b
Vates Gentilium falſis reſponſis deorum decipiunt Attalum tyrannum. 293.d.e
Vectigal lenonum Florentius Præfectus Prætorio ſua impenſa ſuſtulit. 690.c
Vela regia in titulum priuata auctoritate ſuſpendere vetitum lege Theodoſij. 690.a
Velamina ſacra, quæ ſuperponuntur altari, quo ſint honore habenda. 350.a
Venantius Fortunatus ſcripſit res S. Martini. 162.e curatur ab eo infirmitate oculorum. 163.c.d
Veneris idolum fractum virtute Crucis. 137.b.c.d
Venerius diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e
Venerius Epiſcopus Mediolanenſis ſuccedit Simplicio. 100. a.b
Venerius admonetur ab Anaſtaſio Papa de damnatione Origeniſtarum. 109.a
Venerius interpellatur ab Epiſcopis Africanis, vt clericos concedat Eccleſiæ Africanæ. 128.d.e
Venerius Epiſcopus Mediolanenſis ſubuenit Eccleſiæ Africanæ. 128.d.e.129.a
Venerius Epiſcopus Mediolanenſis agit pro Ioanne Chryſoſtomo. 227.e. accepit litteras à S. Ioanne Chryſoſtomo. 228.b
Verbum Dei prædicari ſolitum intra cancellos. 261.b. in medio eccleſiæ primus Chryſoſtomus eſt aggreſſus. ibid.
Verbum Dei audire nullis prohibeatur. 64.e.65.a
Veſtinæ Titulus ſub Innocentio. 402.c
Veſtitus clericorum ab hæreticis immutatus. 522.c
Victor monachus calumniam paſſus à Neſtorianis Epheſum venit. 591.b.c
Victor Vticenſis in hiſtoria de perſecutione Vuandalica multa prætermiſiſſe cognoſcitur. 675.c.d
Victor Epiſcopus in Mauritania ex parte communione priuatus. 355.c
Victor Epiſcopus Catholicus in Africa occiſus à Donatiſtis. 273.d
Victor Martyritanus Afer expurgator Caßiani. 654.b.c
Victoria Britannorum aduerſus Pictos per S. Germanum adepta. 534.a.b
Victoria Honorij Imp. de Alarico apud Pollentiam. 184.c.d.e 185.186.
Victoria Marini ducis Honorij aduerſus Heraclianum tyrannum. 356.b.c.d
Victoria diuinitus conceſſa contra Rhadagaiſum. 242.e
Victoria obtenta contra Gildonem precibus S. Ambroſij & monachorum. 58.e.59.a. veteribus conſignata monumentis. 59.e. tributa Stilichoni. 60.a
Victoria Gothi modeſtè vſi. 303.e.304.a
Victorinus nouus hæreſiarcha. 366.e.367.a
Victricius Epiſcopus Rhotomagenſis conſulit Innocentium Papam. 222.d
Victricius conuertit ad fidem barbaros. 23.e.24.a
Viduæ agrum aufert Eudoxia. 142.c.d.e.143.
Vidua Theognoſti relicta patitur ab Eudoxia vineæ direptionem. 142.c.d
Vidua Iunior, ad quam ſcripſit S. Ioannes Chryſoſtomus. 61.b
Viduæ nobiliores Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. ibid.
Vidua Aegyptia accuſat Paulacium præſidem. 143.c
Viduæ eccleſiæ ad meliorem formam reſtitutæ per Ioannem Chryſoſtomum. 67.e
Vidua rapta, & Dei virtute illæſa ſeruata. 308.b
Viennenſis Eccleſiæ contentio cum Arelatenſi ſedata. 39.b
Vigilantij patria, & progreſſus in hæreſim. 250.e
Vigilantium exagitat ſcriptis ſuis S. Hieronymus. 250.d
Vigilantius diu latuit ſub velamento hypocriſis. 251.a
Vigilantius quomodo innotuit S. Paulino, à quo & laudatus. 251.a
Vigilantius primò à S. Hieronymo detectus. 251.c
Vigilantius quando cœpit in S. Hieronymum oblatrare. ibid.
Vigilantius recedens è Palæſtina venit in Aegyptum. 251.d
Vigilantius vbi & quando hæreſes promulgare cœpit. 252.a
Vigilantius impugnat cultum ſanctorum. 252.b.c
Vigilantius deforme portentum. 252.b.253.a
Vigilantij ſectatores recentiores hæreticos exagitat auctor. 253.e.254.a
Vigilantius quàm impar, vt conferri poßit cum ſanctis Patribus. ibidem.
Vigilantius damnauit vſum luminum in eccleſia. 254. b.c.d
Vigilantij hæreſis per barbaros citò depreſſa. 255.c.d
Vigilantij hæreſis in Galliam barbaros prouocauit. 255.b
Vigilantius prauo dæmone ſceleſtior. 254.e
Vigilantius vſum collectarum in eccleſia auferre conatus. 254.e
Vigilantius aduerſarius monaſtici ordinis. ibidem.
Vigilantius vt excogitator ineptiſſimarum ſententiarum paucos habuit ſectatores, iidemq; citò extincti abſq; propagatione. 255.a.b
Vigilius Epiſcopus Tridentinus ſcribit Acta martyrum Anaunenſium ad Simplicianum Epiſcopum. 100.a.b
Vigilij epiſtola ad S. Simplicianum. 101.e.102.
Vigilius Tridentinus Epiſcopus & ipſe martyr. 103.d
Vigilij vitæ Acta deprauata corrigenda. 103.e. 104.a.b.c
Vigilius malè refertur ad tempora Anaſtaſij Imperatoris. ibidem.
Vigilij plures. 104.b.c.e.405.a
Vigilius ſcriptor Eccleſiaſticus ſub Anaſtaſio Imperatore. 104.b.c
Vigilius Africanus. 104.e
Vigilius diaconus. 104.d.e
Vigilius Epiſcopus Brixianus. 104.e
Vigilius Epiſcopus in Gallia. ibid.
Vigilias celebrant Epiſcopi quadraginta Ioannis Chryſoſt. fautores. 190.a. exturbantur. 191.b
Vigiliæ à militibus exturbatæ. 191.b.c
Vigiliarum vſum abſtulit Vigilantius. 254.b.c.d
Vigilias Paſchatis reueritus eſt etiam Vigilantius. 299.b
Vincentius Epiſcopus cum Epigonio legatus à Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem pro immunitate Eccleſiæ conſeruanda. 99.c.d
Vincentius Præfectus Prætorio in Galliis. 104.e.105.a. laudatus à Seuero. ibid. Martino amicitia coniunctus. 106.a
Vincentius Victor ex Donatiſta Catholicus, & ex Catholico factus hæreticus. 472.d. erexit ſe aduerſus S. Auguſtinū. e. illuſus à dæmone falſis viſionibus. ibid. decepit Petrum presbyterum Hiſpanum. 473.a
Vincentius Victor recantat palinodiam. 473.a.b
Vincentius Lirinenſis quis fuerit, & quando ſcripſerit aduerſus hæreticos. 661.d.e
Vincentius Lirinenſis impugnator Pelagianæ hæreſis. 618.b
Vincentius alius Gallus propugnator Pelagianæ hæreſis. ibid.
Vincentius Caſſolitanus Epiſcopus. 36.e
Vincentius Donatiſta ſcripſit contra Catholicos vi cogentes hæreticos vel ſchiſmaticos per Imperatoris leges. 234.b
Vincentius cū Fortunato legatus in Concilio Teleptenſi. 425.d
Vincentius Victor nouæ hæreſis inuentor in Africa. 472.c
Vindicandum non eſſe Iudicum gladio ſanguinem martyrum. 103.b
Vindicta in Principes qui Dei viros prouocant. 220.d
Vindicta Dei in perſecutores Ioānis Chryſoſtomi. 219.d.e.220.
Vindicta Dei ob editionem ludorum Sæcularium. 187.a.b
Vindicta in violatores Eccleſiaſticæ immunitatis. 20.a.61.c. d.68.d.e.76.c.d.e.77.a.b
Vincula Cyrilli quàm glorioſa. 606.b

Vincula Petri Romam ad Eudoxiam miſſa, & miraculis clara. 682.b. *auctaq; baſilica.* c.d
Vincula Petri, quibus vinctus eſt Romæ ſub Nerone. ibid.
Vincula Petri diuino miraculo ſimul iuncta. ibidem.
Vincula Petri donata Eudoxiæ à Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano. 681.c
Vinculorum Petri annua memoria Conſtantinopoli. 681.e
Virgo arreptitia abſque humano viuebat cibo; quomodo curata. 660.e. 661.a
Virgo ſacra cuſtos ſacrorum vaſorum. 298.b.c
Virgo ſanctimonialis Sitifenſis à barbaris capta, illæſa ſeruatur. 307.e. 308.a
Virginis Hiſpanæ nobile martyrium. 514.e. 515.a
Virgines ſacræ quanta paſſæ cauſa Chryſoſtomi Conſtantinopoli. 206.d
Virgines occurrentes Ioanni proficiſcenti in exilium. 212.c.d
Virginum conſecrationis ſolemnes ritus. 358.e
Viſio oſtenſa Thereboni Sarraceno ægrotanti. 480.b
Viſio oſtenſa de conuerſione Marcionitarum. 496.a
Viſio oſtenſa Sixto Papæ de eligendo Epiſcopo Rauennate. 652.d.e
Viſio Procopij oſtenſa Epiſcopis. 136.d
Viſio facta S. Paulino proximè morituro. 620.b.c
Viſio Angelorum ſub militum ſpecie. 112.c
Viſio Gennadij de animæ immortalitate. 335.b.c
Viſio oſtenſa Mercato de animæ immortalitate. 336.a.b
Viſio oſtenſa Ioanni Chryſoſtomo de proximo obitu. 258.c.d
Viſio oſtenſa Proclo de S. Ioanne Chryſoſtomo. 260.a.b
Viſiones oſtenſæ Ioanni Chryſoſtomo. 260.e.261.a
Viſio quæ apparuit S. Ambroſio in extrema lucubratione. 35.e. 36.a
Viſio Adelphij de gloria S. Ioannis Chryſoſtomi. 265.c.d
Viſio mirifica ſuper montem Oliueti. 469.a.b
Viſiones de conuerſione Iudæorum Inſulæ Minoricẽſis. 430.d.e
Viſio oſtenſa in conuerſione Iudæorum. 435.b
Viſio Porphyrij de templi Gazenſis demolitione. 134.c
Viſio oſtenſa de libris Neſtorij. 535.b.c
Viſiones oſtenſæ Luciano de reliquiis S. Stephani. 371.c.d.e. & ſeqq.
Viſio oſtenſa de iiſdem Nygetio. 373.d.e
Viſio oſtenſa Calimero de corpore Zachariæ Prophetæ. 387.c.d
Viſio S. Germani de ſuo inſtante obitu. 648.a
Viſio oſtenſa Cyrillo de Ioanne Chryſoſtomo. 355.c.d
Viſio S. Cypriani ſuis Afris apparentis. 689.c
Viſionibus ſimulatis Donatiſtæ niſi decipere Orthodoxos. 52.d.e
Vitalis hæreſiarcha. 454.c
Vitulus Cancellarius dirigitur Romam à Conſtantio in cauſa Eulalij. 446.e
Vltio. Vide, Vindicta.
Vnitas Africanæ Eccleſiæ tractatur ab Anaſtaſio Papa. 129.b.c.d.180.e.181.a.b. *edictum de vnitate publicè expoſitum.* 231.c
Vnitatem amplecti Donatiſtas colonos ſuos Pammachius compulit. 233.e.234.a
Vnitas ſchiſmaticorum Donatiſtarum ex parte ſecuta. 231.e
Vnitatis tempore habitum Concilium Carthaginenſe. 232.e. 233.a
Voluſiani hominis Gentilis genus. 341.d.e. *acerrimus ingenio, reſiſtens Chriſtianæ religioni.* 342.a.b
Voluſiani mater femina religioſiſſima laborat pro ſalute filij. 342.b.c
Voluſianus Apollonij Tyanæi ſtudioſus, itemq; Apuleij vacans magiæ. 342.d.e
Voluſiani Præfecti Præt. edictum contra Pelagianos. 471.b
Voluſianus auunculus S. Melaniæ. 471.d
Voluſianus accerſit ſanctam Melaniam Iuniorem neptem ſuam. 658.e
Voluſianus Præfectus Vrbis legatus Conſtantinopolim. 659.a
Voluſianus redditur Chriſtianus. 660.a.b
Votum nuncupatum ſoluit Galla Placidia erigendo Rauennæ eccleſiam. 669.b
Vranius ſcriptor obitus S. Paulini. 37.e.620.b
Vrbis excidium tantum triduo perdurauit. 304.c
Vrbis excidium. Vide, Roma.
Vrbis interitu Orbem ruiturum putauit S. Hieronymus. 302.b
Vrbis eccleſiæ intactæ à furore barbarico. 298.a.b.299.300.
Vrbis Romæ inuaſores ſemper malè periere. 388.e
Vrſicinus presbyter Romanus ſub Innocentio. 402.c
Vrſus Tribunus quid in idola. 92.e
Vrſus Tribunus reliquias idololatriæ diſiecit, imperante Conſtantio Aug. 471.d.e
Vrſus explorator in Africa rerum Manichæorum. 472.a.b
Vuallagas Niſibenus presbyter venit Romam ad Innocentium Papam pro Ioanne Chryſoſtomo. 206.c
Vuallia Gothorum Rex ſuccedit Segerico. 388.c.d
Vuandali in Gallias erumpunt. 250.c. 255.c.d
Vuandali cum Alanis Gallias depaſcuntur. 267.d.e
Vuandali cum Alanis & Sueuis inuadunt Hiſpanias. 291.d.e
Vuandali pudici in vltionem miſſi libidinoſorum. 291.e. 292.a
Vuandali ſpondent Honorio pacem. 389.b
Vuandalos conuenit Bonifacius in Hiſpania. 511.e
Vuandalorum Reges Modegiſclus, Gontharius, & Genſericus. 511.e. *Traſamundus ponitur à Gregorio.* 514.e
Vuandali tranſeunt in Africam. 511.e. 517.c
Vuandali Arianorum omnium perdiʒiſſimi. 514.e
Vuandali rebaptizant. 514.e.515.a
Vuandali vaſtant Africam. 517.d.e.518.a
Vuandalis dedi Africa cur meruit. 517.d.e. 518. & ſeqq.
Vuandalorum numerus qui tranſierunt in Africam. 520.d
Vuandalorum immanis graſſatio in regiones Afrorum. 520.e. 521.a
Vuandali Hipponem obſident. 562.c
Vuandali in Africa Romanos vincunt. 605.b.c
Vuandali Carthaginem capiunt. 672.a.b
Vuandali occupant maiorem eccleſiam Carthaginenſem Reſtitutam dictam. 685.e
Vuandali idololatriæ reliquias Carthagine peſſumdant. 688.d.e
Vuilas Epiſcopus Gothorũ Catholicus creatus à Ioanne Chryſoſtomo. 227.a.b. *moritur.* ibid.
Vulphilas dux ſub Conſtantio Præfecto exercitus Honorij Imperatoris. 327.e.328.a
Vzali Memoria ſancti Stephani ab Euodio erecta. 395.d *magna ibi Deus operatus.* 395.e

X.

XAntippus Epiſcopus primæ ſedis Numidiæ præſidet Concilio Mileuitano. 164.e.166.167.168.
Xenodochium à Pammachio erigitur in Portu Romano. 48.d
Xyſtus Papa. Vide, Sixtus.

Z.

ZAchariæ Prophetæ corpus inuentum ſub Theodoſio Iuniore. 387.c.d
Zebenus Epiſcopus Eleutheropolis interfuit Concilio Dioſpolitano. 375.b
Zelus Barochæ in Gentiles. 73.b.c.d
Zenobius Epiſcopus Florentinus. 36.c.d
Zoſimi Papæ creatio. 405.d
Zoſimum fallere conatus Cæleſtius captioſo confeſſionis libello. 405.d.e

Zoſimus

Zoſimus explorat fidem Cæleſtij, an verè vel fictè agat. 405.d.e
Zoſimus cupidus ſalutis Cæleſtij cum eo mitiùs agit. 406.a *conſulit Africanos Epiſcopos de eius cauſa.* ibid.
Zoſimus numquam abſoluit Cæleſtium, licet ad audientiam admiſerit. 406.a
Zoſimi epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, & alios Africanos Epiſcopos. 406.b.c
Zoſimus Papa habuit conſiſtorium in S. Clementis baſilica vbi Cæleſtius viſus eſt recantaſſe palinodiam. 406.c
Zoſimus Papa inſtaurat iudicium inter Cæleſtium & Lazarum & Herotem Epiſcopos Galliarum. 407.b
Zoſimus Papa cognoſcit cauſam Pelagij. 407.e. 408.a
Zoſimus Papa in cauſa Pelagij ſcribit ad Epiſcopos Africanos. 408.a.b
Zoſimus Papa in cauſa Cæleſtij atque Pelagij nihil vult agi perfunctoriè. 408.e.409.a
Zoſimo Papæ oblatus libellus à Pelagio, quo voluit videri Catholicus. 409.d.e. *idem de Cæleſtio.* 411.e
Zoſimi Papæ epiſtola ad diuerſos de priuilegiis Eccleſiæ Arelatenſis. 413.414.414.415.a
Zoſimus Papa Proculum Epiſc. Maſſilienſem ob illicitè præſumptas ordinationes damnauit. 414.e. *litteras aduerſus eum ſcribit ad Patroclum Epiſcopum Arelatenſem.* 428.a.b. *item ad Clerum & populum Maſſilienſem.* ibid. b.c.d
Zoſimi Papæ iudicium à poſteris Pontificibus neglectum, in cauſſa Eccleſiæ Arelatenſis. 428.d.e
Zoſimum vrgent querelis Epiſcopi Concilij Carthaginenſis de admiſſo Cæleſtio ad audientiam. 418.a
Zoſimi litteræ redditæ ad Epiſcopos Carthaginenſis Concilij de admiſſo ad audientiam Cæleſtio querelis ſatisfaciens. 418.b
Zoſimi ſtudium in conuertendo Cæleſtio. 419.d.e.420.a
Zoſimi Papæ iudicium in cauſa Cæleſtij. 420.d
Zoſimus Papa defenditur & excuſatur à S. Auguſtino. 418.e
Zoſimus Pelagium damnat atque Cæleſtium. 421.d
Zoſimus Papa damnauit hæreſes Pelagianas. 421.e
Zoſimum inſectantur aliqui ex clero Romano Pelagij ſtudioſi. 422.b.c
Zoſimus ſcribit ad clerum Rauennatem contra ſchiſmaticos clericos. ibid.
Zoſimus Papa perſtringitur calumniis à Iuliano Pelagiano. 423.e
Zoſimus Papa legat Auguſtinum & alios collegas in Cæſaream Mauritaniæ. 425.e
Zoſimi Papæ epiſtola decretalis ad Epiſcopos Occidentalis Eccleſiæ. 427.e
Zoſimi epiſtola ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum. ibidem.
Zoſimus Papa conceſſit parochiis licentiam benedicendi Paſchalem cereum. 438.c
Zoſimi Papæ obitus, anni ſedis, res geſtæ. 438.c.d
Zoſimus anno quo obiit, tres legatos Carthaginem miſit. 438.d
Zoſimi Papæ mandata legatis Apoſtolicæ ſedis. 456.a.b. *eiuſdem commonitorium.* 456.b.c
Zoſimus Papa impoſturæ arguitur à Nouatoribus, ſed calumniosè. 457.a.b
Zoſimus hiſtoricus carpens Olympium redarguitur. 272.a.b
Zoſimi hiſtoria. 16.e
Zoſimus iniquè lacerat Innocentium Romanum Pontificem. 282.c.d
Zoſimus hiſtoricus in quibus mendaciſſimus. 7.c.d.8.a.b
Zoſimus doli mali arguitur. 243.b

FINIS.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

CHRISTOPHORO PLANTINO,
ARCHITYPOGRAPHO REGIO, S.

CVm noſtrorum Annalium Tomi primi ſecundam editionem perneceſſariam meditaremur; in te ipſum, mi Plantine, ſolum, inter tot celebres ſæculi noſtri typographos, coniecimus oculos; quippe qui inter omnes eniteas facilè princeps; vtque id præſtares, decreuimus omnino. Quamobrem quod noſtrarum partium fuit, & in prima editione ſumus polliciti, noſtrum ſtudium impigrè laborauit, vt primum Annalium Tomum à nobis recognitum, emendatum, quamplurimis auctum ac locupletatum acciperes. Quod igitur litteris Apoſtolicis, abſque aſſenſu noſtro, facere vetitum eſt alijs, vt tibi vni liceat licentiam libenter ac liberaliter impartimur. Accipiant itaque abs te noſtrorum Annalium primi Tomi ſecundam editionem omnes trans montes ſitæ prouinciæ, in quas aut nulla aut pauca primæ editionis volumina penetrarunt, ac denique vniuerſus Chriſtianus Orbis vbique diffuſus. Habeant & te ducem quem ſequantur ceteri qui in poſterum, noſtro tamen conſenſu, eundem ſunt edituri Typographi. Sciat & Lector, omne eſſe adulterinũ & ſpurium, quod huic ſecundæ abs te curandæ editioni non fuerit conſentaneum. In opus, te rogamus, inuigila, te ipſum in hoc Plantinum exhibe, te imitare, atque te ipſum, Plantine, ſupera, ſi licet. Vale. Datum Romæ, x. Kal. Febr. M. D. LXXXIX.

Tui ſtudioſiſſimus Cæſar Baronius, Presbyter Congregationis Oratorij.

CÆS. BARONIVS IOANNI
MORETO, TYPOGRAPHO
ANTVERP. S. P.

MAGNA *quidem iacturâ bonarum litterarum ex hac vita ſublatum eſſe* D. CHRISTOPHORVM PLANTINVM, *dignæ memoriæ virum, eruditorum eadem eſt ſententia, & par omnium lamentatio: ſed id accidiſſe non leui noſtrarum lucubrationum detrimento, nobis ampliùs dolendum fuit, ſiquidem Annales noſtros, quos cudendos acceperat, ardentiori complexus ſtudio (quòd commune ſit ſenibus, partus ſenectutis vehementi amore proſequi) propenſiori fouere cura, & ſolicitiori curare cœperat induſtria; cùm inopinatò, licet matura ſenectute, ex hac vita ad præmia æterna à Deo vocatus exceſſit. Sed leniuit ex parte dolorem, audiſſe inter omnes ipſius alumnos te delectum, probatumque eius calculo dignum Typographiæ Regiæ ſucceſſorem; nec id pridem, vel vltimo tantùm elogio, ſed diu ingenij tui vires, & ſolertiam in rebus agendis expertum, ad hoc te aluiſſe, inſtituiſſeque, atque etiam fœdere nuptiarum ſibi arcto vinculo deuinxiſſe: vnde ob eam quoque cauſſam contigerit ipſi lætior ex hac vita diſceſſus, cùm videret in te, alterum ſe relinqui. Sequimur, mi Morete, perlibenter ſoceri tui de te iudicium, tibique perinde ac ipſi viuenti editionem Annalium noſtrorum concedimus. tuarum modò partium eſt, id præſtare, ne quid deſiderari poſſit in te, quod omnes exſpectabamus ab illo: cui ſicut magnæ fuit laudi, ea in re à nemine ſuperari; ita maiori ipſi cedet gloriæ, à te vno vinci, quem à ſe eruditum atque probatum honeſtiſſimæ functionis reliquit hæredem. Vale.*

PRIVILEGII CÆSAREI SVMMA.

MAXIMILIANI II. Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti, publico Edicto cautum & ſancitum eſt, ne quis, cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, aut conditionis fuerit, quacunque ſacri Romani Imperij & ditionis eius fines patent, quęcunque probatorum auctorum opera, quotquot vel hactenus nondum impreſſa, vel ab alijs quidem impreſſa, nouis autem deinceps ſcholijs, annotationibus, aut commentarijs aucta & illuſtrata, Chriſtophorus Plantinus, ciuis & typographus Antuerpienſis, primus typis procuderit, intra proximum ſexennium à prima cuiuſque operis aut voluminis editione, vllo pacto eiuſdem vel diuerſi characteris forma excudat, aut excuſa ab alijs, intra eiuſdem Maximiliani & Imperij fines vendenda importet, ſeu quouis modo diſtrahat manifeſtè vel occultè, ſub pœna decem Marcharum auri puri, quarum dimidia fiſco Imperiali fraudis vindici, reſidua verò pars prænominato Plantino cedat, præter librorum ad imitationem impreſſorum amiſſionem, quos idem Plantinus vbicunque locorum nactus fuerit, per ſe vel ſuos, adiumento Magiſtratus loci, vel citra, propria auctoritate ſibi vindicare, inque ſuam poteſtatem redigere poterit. In cuius rei fidem ipſi Edicto manu ſubſcripſit, & ſigillum apponi iuſſit Cæſarea Maieſtas. Datum in ciuitate Viennæ Auſtriæ, die vigeſima prima menſis Februarij, anno Domini M. D. LXV.

Subſign.

Maximilianus.

Ad mandatum ſacræ Cæſ. M. proprium.

Haller.

SVMMA PRIVILEGII REGIS HISPANIARVM.

PHILIPPI II. *Hiſpaniarum Regis, Brabantiæ Ducis, &c. Priuilegio cautum eſt, ne quis citra Ioannis Moreti, Typographi Antuerpienſis, conſenſum,* Tomos Annalium Eccleſiaſticorum, auctore Cæſare Baronio Sorano, Congregationis Oratorij presbytero, *hactenus confectos, aut adhuc conficiendos, impreſſos aut imprimendos, integros vel in epitomen redactos, vllo modo imprimat, aut alibi impreſſos in ſuas ditiones venales importet: vt latiùs patet in litteris, Datis Bruxellæ,* XX. *Auguſti, Anno* M. D. XCII.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiæ, Signat.

I. de Buſchere.

Series Chartarum.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm.

a b c d e.

Omnes ſunt Terniones, præter a, *& f, Quaterniones.*

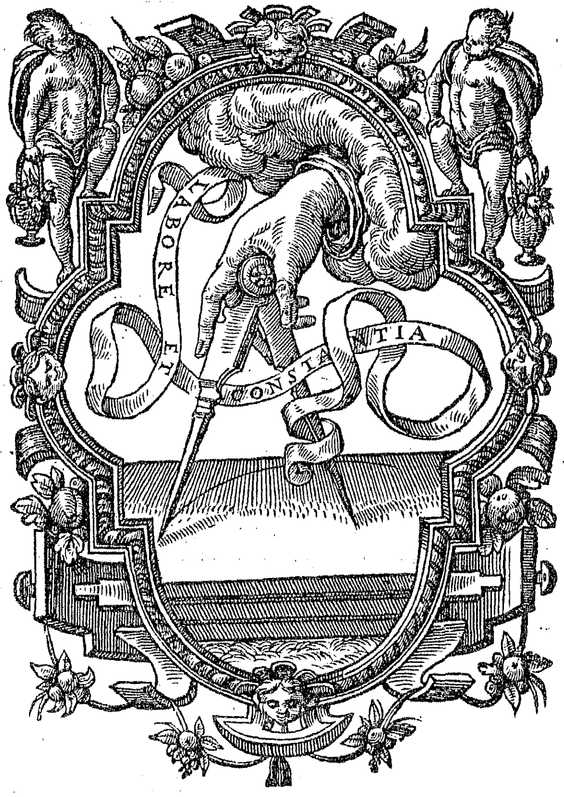

ANNALIVM ECCLESIASTICORVM

CAES. BARONII SORANI

S. R. E. PRESB. CARDINALIS

TOMI QVINTI

NOVISSIMÆ EDITIONIS PLANTINIANÆ

ANNI M. DC. II.

APPENDIX,

Collecta ex Additionibus & Correctionibus, quas ſub finem poſteriorum Tomorum, X. XI. XII. *Auctor Ill*[mus] *adiecit, ſuis locis, quando Quintum Tomum recudi contingeret, inſerendas. At verò hîc ſingulæ eum in ordinem ſunt digeſtæ, vt velut Tomo ſuo inſertæ cenſeri debeant. Imò maiori forſitan ſuo bono Lector ſeparatim eas leget: ſiquidem priores Auctoris curas poſterioribus conferendo, ingenium acuet, iudiciumq́ firmabit.*

ANNALIVM ECCLESIASTICORVM TOMI QVINTI

APPENDIX.

B ANNO CHRISTI 397.*pag.* 39.*D* 9.ſed errore quidem lapſus,dum ante illud
exiſtimauit;*&c. vſque ad ſequentis capitis exordium quod incipit*, Rurſum
verò, *dele illa, atque eorum loco iſta reſtitue:* Secundum verò nominauit
quod ante iſtud collocauit , celebratum (vt ponitur) Valentiniano quartò
& Theodoſio Conſulibus. Sed manifeſtus eſt ibi error in Conſulum nota;
ſiquidem nuſquam reperitur Valentinianus Auguſtus geſſiſſe Conſulatum cum Theodo-
ſio ſed cum Neoterio,anno Chriſti trecenteſimo nonageſimo. Nec eſt, quod dici poſſit,
pro Neotério,vitio librariorum Theodoſium ſcriptum: ſiquidem Alypius qui in ea Syno-
do nominatur Tagaſtenſis Epiſcopus adhuc preſbyter tunc tantùm erat , quem creatum
fuiſſe Epiſcopum Tagaſtenſem anno Redemptoris trecenteſimo nonageſimoquarto ; ſu-
C periùs eſt demonſtratū. Quod autem pluribus notis qui huic ſecundo nuncupato Con-
cilio præfuit Genedius,abſque controuerſia cognoſcitur fuiſſe Carthaginenſis Epiſcopus,
vtpote qui non ſolùm primo loco ſedit , primuſque omnium ſententiam dixit , ſed & ſuis
ipſe litteris Synodum conuocauit , quod nonniſi Primati licuiſſe S. Auguſtinus[a] docet in *a Aug. epiſt.*
epiſtola ad Victorium:exiſtimatum fuit à docto viro , hunc in ſede Carthaginenſi ſucceſ- 217.
ſiſſe Grato,præceſſiſſe verò Aurelium,qui in eadem Synodo,ſecundo loco nominatus re-
peritur Epiſcopus; ita vt ſicut Auguſtinus Valerio, ita Genedio Aurelius Charthaginenſis
Epiſcopus hæſerit: ſic ipſe in perdifficili quæſtione à nemine hucuſque tentata , nedum
ſoluta: quam nos diligentiori examine pertractare aggredimur. Atque in primis quod ad
eiuſdem Concilij tempus ſpectat , reperimus longè abeſſe vt dictum Concilium ſub Ge-
nedio celebratum dici ſecundum poſſit, ſicut eſt poſitum à Collectore,quin potiùs poſtre- DE TEMPO-
D mum omnium eorum quæ ab eo ſunt numerata ſeptem , eſſe ponendum , contendimus: RE CONCI-
Ad hoc probandum hac in primis euidenti vtimur ratione: Interfuiſſe huic Synodo , ſen- LII CAR-
tentiamque dixiſſe reperitur Valentinus Numidiæ Primas , qui non ante ſextam ac ſepti- THAGINEN-
mam Synodos Carthaginenſes potuit eam eſſe conſecutus dignitatem ; ſiquidem ante SIS SVB GE-
ipſum in Concilio Mileuitano, quod celebratum eſt anno quadringenteſimoſecundo ſub NEDIO.
Conſulatu quinto Arcadij & Honorij Augg. cum aliis ſediſſe Numidiæ Primatem Xan-
tippum,eiuſdem Concilij Acta ſignificant, adeò vt nullo pacto ante illud tempus celebra-
tum dici poſſit illud ſub Genedio Concilium Carthaginenſe , vt ſit neceſſe illud referre
ad tempora Zoſimi,Bonifacij,& Cæleſtini Romanorum Pontificum , ſub quibus idē Va-
lentinus reperitur fuiſſe Numidiæ Primas ;vtpote qui interfuiſſe habetur ſexto Concilio
Carthaginenſi , primumque locum tenuiſſe poſt Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem.
E quod Concilium celebratum reperitur anno Chriſti quadringēteſimo decimooctauo,ſub
Conſulatu Honorij duodecimo & Theodoſij octauo;ſed & in ſynodalibus litteris ad Bo-
nifacium Papam datis,cùm æquè poſt Aurelium ponitur Valentinus, ſicut in litteris red-
ditis ab Orientalibus ad Africanos , nempe ab Attico Conſtantinopolitano & Cyrillo
Alexandrino ; in quibus dum æquè poſt Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum legatur
Valentinus,planè poſſit intelligi,ipſum illū fuiſſe Primatem Numidię. Reperies idipſum
factum pariter in litteris Concilij Africani ad Cæleſtinum Romanum Pontificem,in qui-
bus ſtatim poſt eumdem Aurelium nominatū habes Valentinum, ſed in edito codice per-
peram pro Valentino legitur Palentinus,quod ex antiquis ſcriptis codicibus corrigas. Porrò
ipſum Concilium Africanum (ita dictum,vt in eius exordio declaratur,quòd quæcumque
Concilia ſub Aurelio Carthaginenſi ſunt celebrata,illic per Epitomen ſint collecta) cele-

bratum reperitur tempore Cæleſtini Romani Pontificis, vt apparet ex Synodali epiſtola ab eadem Synodo ad eumdem Pontificem data, quæ in eiuſdem Concilij vltimo capite deſcripta habetur; eiuſdem verò Cæleſtini Papæ anno primo, nempe ſub Conſulatu Caſtini atque Victoris. Poſt ipſum verò celebratum eſſe dictum Concilium ſub Genedio, inde ducimus argumentum. Cùm enim in eius ſecundo Canone, in quo agitur de continentia clericorum, citetur Canon præfati Concilij, qui trigeſimusſeptimus eſſe reperitur eiuſdem Concilij Africani; ſed & in Canone tertio eiuſdem Concilij ſub Genedio citetur pariter Canon de non reconciliandis à preſbyteris publicè pœnitentibus, qui eſſe reperitur decimus ordine in dicto Concilio Africano: planè dicendum eſt dictum Concilium ſub Genedio eſſe habitum poſt dictum Concilium Africanum celebratum anno primo Cæleſtini Pontificis. Ad quod etiam tempus perſeueraſſe in Africa Fauſtinus Epiſcopus Potentinus in Piceno Legatus à latere à Bonifacio Papa B missus videri poteſt, niſi reuerſus anteà, iterùm ſit miſſus à Cæleſtino: ſiquidem ipſum ſententiam dixiſſe in dicto Concilio ſub Genedio, ex addita ad ſecundum Canonem eius Concilij antiqua lectione, habetur expreſſum. Ex quibus adeò expreſſis notis tempus Concilij ſub Genedio intelligere quilibet poteſt. Sed quòd illud ipſum ſignatum his Conſulibus habes in edito codice, Valentiniano IV. & Theodoſio: ſcias vitio librariorum inuerſum ordinem, vt loco Theodoſij Iunioris XI. & Valentiniani, qui Conſulatum geſſerunt poſt Caſtinum & Victorem, ſecundo anno Cæleſtini Papæ abſoluto, poſuerint Conſules Valentinianum & Theodoſium, & loco IVnioris IV. poſuerint vt numeri notam. His de tempore eius Concilij accuratè perſpectis, & omnibus ſibi probè conſentientibus cognitis: intelligere poſſumus quid ſit, quòd primo loco Genedius tamquam verè Carthaginenſis Epiſcopus ponitur, & ſecundo loco Aurelius recitetur, quem hactenus fuiſſe Primatem, primumq́ue locum in omnibus tenuiſſe omnibus conſtet, nimirum nihil eſſe aliud quod dici poſſit, quàm ipſum iam ſenio fatiſcentem (iam enim diu antè in aliis Synodis Africanis ſenem Aurelium inuenies nuncupatum) refudiſſe in Genedium onus Epiſcopatus, vt Valerium in Auguſtinum, & ipſum Auguſtinum in Eradium, & feciſſe idem Seuerum Mileuitanum, idem Auguſtinus teſtatur; ſicq́ue ſederit Aurelius cum Genedio, honoris cauſa, conceſſa ab aliis ipſi prærogatiua ſuffragij. At hæc iam ſatis de his quæ ſpectant ad Concilium Carthaginenſe vltimum, errore autem ſecundo loco poſitum. qua ratione nec tertium erit tertium, nec reliqua eo quo cenſentur ordine numeranda.

AVRELIVS SENEX GENEDIO EPISCOPATVM CESSIT.

Rurſum verò ——

Anno 398. *pag.* 44. *D* 4. Siricij ponatur obitus. *adde:* Sed quod ad tempus ſedis, D etſi, vt ſignatum reperimus mille teſtibus, nos poſuimus: tamen recèns repertum inditum antiquitus eius ſepulturæ epitaphium aliud nos docet, & latiori metiri funiculo ſedem eius. eſt huiuſmodi:[a]

EPITAPHIVM SIRICII PAPAE.

[a] *Antiq. inſcrip. in Append. pag.* 1171. *nu.* 16.

LIBERIVM LECTOR MOX ET LEVITA SECVTVS
POST DAMASVM CLARVS TOTOS QVOS VIXIT IN ANNOS
FONTE SACRO MAGNVS MERVIT SEDERE SACERDOS
CVNCTIS VT POPVLIS PACEM TVNC SOLIDAM DARET
HIC PIVS HIC IVSTVS FELICIA TEMPORA FECIT
DEFENSOR MAGNVS MVLTOS VT NOBILES AVSVS
REGI SVBTRAHERET ECCLESIÆ AVLA DEFENDENS E
MISERICORS LARGVS MERVIT PER SÆCVLA NOMEN
TER QVINOS POPVLVM QVI REXIT IN ANNOS AMORE
NVNC REQVIEM SENTIT CÆLESTIA REGNA POTITVS.]

De eodem Siricio reſtituente Memorias Martyrum, ita poſita ibidem vetus Inſcriptio[b]:

[b] *Antiq. inſcr. in Appēd. pag.* 1172. *num.* 7.

SIRICIVS PIA NVNC PERSOLVIT MVNERA SANCTI
GRATIA QVO MAIOR SIT BONA MARTYRIBVS
OMNIPOTENS DEVS HVNC CONSERVET TEMPORE MVLTO
MOENIA SANCTORVM QVI NOVA RESTIVIT.]

Extat Siricij ——

Anno 398. *pag.* 48. *E* 12. titulus perſeuerat. *adde:* —— de quo eiuſmodi vetus Inſcriptio in lucem prodiit[c]:

[c] *Antiq. inſcr. in Appēd. pag.* 1164. *num.* 8.

A ANTISTES DOMINI CELSA SACRARIA CHRISTI
VESTIBVLVM DECORAT GRATIA PVLCRA LOCI
QVÆ QVIA COMPTA NITET PRIMAQVE IN FRONTE RENIDET
OSTENDIT QVANTVM NVMINIS INTVS INEST
QVIS TANTAS CHRISTO VENERANDAS CONDIDIT ÆDES
SI QVÆRIS CVLTOR PAMMACHIVS FIDEI.]

Ipſe verò ——

Anno 398. *pag.* 60. *E* 11. ab iiſdem Imperatoribus reperitur datum eſſe reſcriptum, *corrige*, ab Honorio & Theodoſio Imperatoribus reperitur datum eſſe reſcriptum.

Anno 399. *pag.* 91. *A* 4. Hoc autem anno id confectum eſt, vt vno eodemq́ue tempore, *corrige*, Quo quidem anno & non anteà id confectum eſt, vel potius ſequenti, ſecundùm alios, vt vno ——

Anno 402. *pag.* 152. *E* 7. quam aduerſus Ruffinum ſequenti anno, *corrige*, quam aduerſus Ruffinum poſt hæc præſenti anno.

Anno 402. *pag.* 159. *D* 7. poſt annos octo contigerunt. *adde*: Porrò ipſius epitaphium Dei beneficio hactenus conſeruatum, hîc addendum curauimus. ſic ſe habet[a]:

[a] *Antiq. inſcr. in Appēd. pag.* 1165. *num.* 7.

EPITAPH. ANASTASIJ PAP.

LIMINA NVNC SERVO TENVI QVI CVLMINE SEDIS
HIC MERVI TVMVLVM PRÆSVL ANASTASIVS
PRESBYTERO GENITVS DELEGI DOGMATA VITÆ
MILITIÆQVE DEI NATVS IN OFFICIIS
PONTIFICVM CASTO FAMVLATVS PECTORE IVSSIS
C OBTINVI MAGNVM NOMEN APOSTOLICVM.]

Quòd autem ——

Eodem anno 402. *pag.* 164. *A* 2. Rurſum id ipſum —— *& cetera quæ ſequuntur, vſque ad illa verba* tertiò verò loco *excluſiuè, dele.*

Anno 403. *pag.* 185. *D* 2. Iam trigeſimus, *corrige*, Nondum trigeſimus agebatur ——

Eadem pag. D 9. Sanè quidem, *vſque ad illud*, At quod ad Alaricum ſpectat, *dele: atque iſta reſtitue*: Dixit Claudianus: *Trigeſima currit Bruma ferè*. ſatis indicans, nondum fuiſſe annos triginta ab egreſſu Gothorum: quem cùm contigiſſe dixerimus ſub Conſulatu Valentis quinti, & Valentiniani Iunioris, anno Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimoſexto; hic annus numerandus erit vigeſimus ſeptimus ab eorum ingreſſu. D

Quod ad Alaricum ſpectat ——

Anno 404. *pag.* 222. *B* 10. Felix his geſtis ſubſcripſi. *adde*: Poſt hanc Felicis ſubſcriptionem ſubiicienda ſunt iſta, quæ inter cetera antiqua monumenta à Nicolao Fabro Pariſiis accepta, ex Bibliotheca Col. Geruaſiani deſcripta: in cuius codice in fine libri S. Auguſtini de hæreſibus ad Quoduultdeum, hæc poſita leguntur: Ego C. vnus ex Manichæis ſcripſi, quia ſi diſceſſero antequam geſta ſubſcribantur, ſic ſum habendus, ac ſi Manichæum non anathematizauerim. Felix conuerſus ex Manichæis dixi ſub teſtificatione Dei me omnia vera confiteri, de quo ſcio eſſe Manichæos vel Manichæas in partes Cęſarienſes Mariam & Lampadiam vxorem Mercurij Argentarij. cum quibus etiam apud Electum Euchariſtum pariter orauimus, Cæſariam & Lucillam filiam ſuã, Candidam E quæ commoratur Thipaſæ, Victorinam Hiſpanam, Simplicianum Antonini patrem, Paulum & ſororem ſuam qui ſunt Hippone, quas etiam per Mariam & Lampadiam ſciui eſſe Manichæas. hoc tantùm ſcio. quòd ſi aliud inuentum fuerit me ſcire ſupra quàm dixi, me reum ego ipſe confiteor] ſubiicebatur his prætereà eiuſdem S. Auguſtini admonitio de recipiendis Manichęis, nouem complectens anathematiſmos, quam Commonitorium nominat, atque ſic ſe habet:

Commonitorium S. Auguſtini Epiſcopi Eccleſiæ Catholicæ quomodo ſit agendum cum Manichæis qui conuertuntur, & quos pœnitet huius nefandi erroris.

S. AVGVSTINI COMMONITORIVM DE RECIPIENDIS MANICHAEIS POENITENTIBVS.

Cùm anathematizauerint eamdem hæreſim Manichæorum ſecundùm formam infraſcriptam, libellumq́ue dederit vnuſquiſque eorum confeſſionis & pœnitentiæ ſuæ, atque anathematis eorum, petens in Eccleſia vel catechumeni vel pœnitentis locum, ſi libellus eius Epiſcopo placuerit, eumq́ue ſuſceperit, detei epiſtolam cum die & Conſule, vt nullam de ſuperiore tempore moleſtiam, vel de publicis legibus, vel de diſciplina Eccleſiaſtica patiatur. & poſt ipſum diem ſi aliquibus indiciis Manichęus apparue-

rit, ſentiat iuſtitiæ ſeueritatem, quæ talibus rebus adhibenda eſt, id eſt, ab eius conſortio vel amicitia vel quacumque ſocietate Chriſtiani ſe abſtineant, ſecundùm Apoſtolicam diſciplinam. Commendentur autem qui epiſtolas ab Epiſcopo acceperint, religioſis Catholicis vicinis, vel cohabitatoribus ſuis ſiue clericis ſiue laicis, per quorum erga ſe curam frequentent ad audientiam ſermonis Dei, & quorum teſtimonio poſſint innoteſcere; nec facilè admittantur ad Baptiſmum ſi catechumeni ſint; nec ad reconciliationem ſi pœnitentiæ locum acceperunt, niſi periculo mortis vrgente, vel ſi eos aliquanto tempore probatos eſſe cognouerunt Epiſcopi per eorum teſtimonium, quibus fuerint commendati. Formam ergo ſecundùm quam debent hanc hæreſim qui corriguntur anathematizare, iſta eſt: A

FORMA ANATHEMATIZANDI HAERESIM MANICH.

Qui credit duas eſſe naturas diuerſis principiis exiſtentes, vnā bonam, quod eſt Deus, alteram malam, quam non creauit Deus, habentem principes ſuos, & mala ſua quæ non creauit Deus: Anathema ſit.

Qui credit duas naturas bellum inter ſe geſſiſſe, & partem naturæ Dei in eodem bello principibus tenebrarum, & omnibus gentibus ad malam naturam pertinentibus fuiſſe permixtam, & ab eis teneri colligatam, oppreſſam, inquinatam, per quod & credi facit Dei naturam eſſe mutabilem & coinquinabilem: Anathema ſit. B

Qui credit partem Dei ligatam & inquinatam teneri in dæmonibus, & in omnibus animalibus, fruticumque generibus, & per eſcas Manichæorum Electorum ſolui atque purgari, vt credatur pars Dei polluta teneri in cucumeribus & melonibus & radiculis & porris & quibuſque viliſſimis herbulis, & eis ſubueniri, cùm ab Electis Manichæorum iſta comeduntur: Anathema ſit.

Qui credit hominem primum, qui eſt appellatus Adam, non à Deo factum, ſed à principibus tenebrarum genitum, vt pars Dei quæ in eorum membris captiua tenebatur, copioſiùs & abundantiùs in terra teneretur, & iſto modo creatum, cùm maſculi & feminę principes tenebrarum concubuiſſent, & fœtus ſuos maiori principi tenebrarum dediſſent, & ille omnes comediſſet, & cum ſua coniuge concubuiſſet, atque ita ex illa Adam generaſſet, ligans in illo magnam partem Dei quæ ligata fuerat in omnibus fœtibus principum tenebrarum, quos ei manducandos dederunt: Anathema ſit. C

Qui credit principes tenebrarum ligatos eſſe in cælo, habentes in ſe colligatam in anguſtiis atque angoribus vitalem ſubſtantiam, hoc eſt partem Dei, & eo modo liberari de membris eorum, cùm beatus Pater qui lucidas naues habet diuerſoria & habitacula, id eſt ſolem & lunam, virtutes ſuas transfigurat in feminas pulchras, quas opponit concupiſcendas maſculis principibus tenebrarum, & in maſculos pulchros, quos opponit concupiſcendos feminis principibus tenebrarum, vt per ipſam concupiſcentiam ſoluatur ex eis vitalis ſubſtantia, id eſt pars Dei, & ex eorum membris liberata purgetur: Anathema ſit. D

Qui credit partem Dei, quæ de commixtione gentis tenebrarum non potuerit liberari atque purgari, damnari eam & in æterno affligi horribili globo, in quo globo includitur gens tenebrarum: Anathema ſit.

Qui credit legem quæ data eſt per Moyſen: non eſſe à bono & vero Deo datam, nec Spiritu Dei boni & veri locutos Prophetas qui fuerunt in populo Iſrael, & in Canone Scripturarum diuinarum habentur apud Catholicam Eccleſiam: Anathema ſit.

Qui credit non habuiſſe veram carnem Filium Dei D. N. Iesvm Chriſtum, nec natum eſſe de Virgine Maria, neque veram carne mortem fuiſſe perpeſſum, & à mortuis reuixiſſe, ſed tantummodò ſpiritum fuiſſe ſine carne: ſic autem apparere voluiſſe, vt & caro putaretur quæ non erat, atque hoc modo contradicit Euangelio, vbi legitur Domino ipſo dicente: Videte manus meas & pedes meos, palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. Qui ergo ſic confitetur Chriſtum Dominum vt verum & integrum etiam hominem neget: Anathema ſit. E

Qui credit Manem ſiue Manichæum, qui ſupraſcripta omnia quæ anathemate & damnatione ſunt dicta digna, prædicauit & docuit, Spiritum ſanctum habuiſſe paraclitum; cùm ea omnia docere non potuit Spiritus veritatis, ſed ſpiritus falſitatis: Anathema ſit. & præcipuè ipſe Manes ſiue Manichæus, qui omnes ſupraſcriptas impietates & alias ſacrilegas & damnabiles fabulas docuit & conſcripſit & credendas miſeris perſuaſit, intendens ſpiritibus ſeductoribus & doctrinis dæmoniorum mendaciloquorum: Anathema ſit.] his ſubijciuntur iſta:

Item

A Item forma epiſtolæ quam dat Epiſcopus conuerſis, iſta eſt.

FORMA EPISTOLAE QVAM DAT EPISCOPVS MANICHAEO CONVERSO.

Quoniam te Manichæorum auditorem pœnitet fuiſſe, vt ipſe confeſſus es, anathema dicens blaſphemiis, & impiiſſimæ atque immundiſſimæ hæreſi eorum, ex qua te nonniſi Fides Catholica ſaluum fecit, habebis hanc epiſtolam aduerſus eos qui tibi temporis præteriti errorem, quantum ad iſtam nefariam pertinet ſectam, obiiciendum putauerint. quæ ſcripta eſt die illo & Conſule illo.

Electis verò Manichæorum qui ſe conuerti dicunt ad Catholicam Fidem, etiamſi & ipſi ſecundùm ſuperiorem formam eamdem hæreſim anathematizauerint, non facilè dandæ ſunt litteræ, ſed cum Dei ſeruis eſſe debebunt, ſiue clericis ſiue laicis in monaſterio vel xenodochio, donec appareant penitus ipſa ſuperſtitione caruiſſe, & tunc vel baptizentur, ſi non fuerint baptizati, vel reconcilientur, ſi pœnitentiæ locum acceperint; ne acceptis citò litteris, loca in quibus fuerant commendati deſerant.

Commonitorium B. Auguſtini Epiſcopi de hæreſi Manichæorum ſub execratione anathematis explicit. Felice igitur——

B *Anno* 406. *pag.* 242. *D* 4. hæc Paulinus. *adde*: Sanctus verò Paulinus ille Nolanus Epiſcopus tribuit tanta iſta Apoſtolorum Principibus Petro & Paulo Vrbiſque martyribus, cuius hos verſus ex Natali XII. ſancti Felicis recitat Dungalus ſcribens contra Claudium Taurinenſem cum hoc titulo:

De exercitus Gothorum cum ſuo Rege interitu.

Pluribus hæc etenim cauſa eſt curata patronis,
Vt Romana ſalus & publica vita maneret.
Hic Petrus, hic Paulus proceres, hic Martyres omnes,
C *Quos ſimul innumeros magnæ tenet ambitus Vrbis,*
Quoſq; per innumeras diffuſo limite gentes
Intra Romuleos veneratur Eccleſia fines,
Sollicitas ſimul impenſo duxere precatu
Excubias: felix mens his velut vnus eorum
In precibus pars magna fuit, ſed ſumma petiti
Muneris ad cunctos nulli priuata, refertur.] hucuſque de his Paulinus.

Sed de tanta victoria——

Anno 407. *pag.* 258. *E* 7. menſes ſeptem & dies octo, *corrige*, menſes ſex & dies viginti.

Eodem anno 407. *pag.* 267. *C* 4. ſub duobus Conſtantiis Conſulibus, ſeu Conſtantino & Conſtantio, data legitur: *quæ ſequuntur vſque ad exordium ſequentis* § *qui incipit*, Hoc eodem anno Vuandali, *delenda ſunt*; *quorum loco iſta ſubijcias:* niſi potius ex Codice Iuſtinianeo emendandos eſſe dicamus errores, qui in Gregorij epiſtolam irrepſerunt; vt cùm malè iungitur Conſulatus ſeptimus Honorij cum tertio Theodoſij: nam octauus illius cum tertio non cum ſecundo Conſulatu huius in Faſtis ponitur. Sed & ex ipſo Legis titulo, qui inſcribitur vtrobique Honorij & Theodoſij, ſuademur vt inhæreamus lectioni codicis Iuſtinianei: nam ſub hoc ſeptimo Honorij Conſulatu Theodoſium nondum imperare cœpiſſe, ſed ſequenti anno poſt mortem Arcadij, certum eſt. Adeò vt vel in Gregorij epiſtola corrigendum ſit, vt loco ſeptimi ponatur Honorij Conſulatus octauus cum tertio Theodoſij, vel ſequenda ſit lectio codicis Iuſtiniani, vt ſub duobus Conſtantiis lex illa ſancita dicatur. D

Hoc eodem anno Vuandali——

E *Anno* 408. *pag.* 271. *E* 4. Vigebat recens lata lex Honorij pro Eccleſiaſtica immunitate, *& quæ ſequuntur vſque ad illa verba*, Sed & accidit, *delenda ſunt*, *& eorum loco hæc reſtituenda*: At necdum lata eſſe potuit tunc lex illa Honorij pro Eccleſiaſtica immunitate de confugientibus ad Eccleſiam, anno ſuperiori à nobis recitata; vbi & correctum eſt mendum in eam illapſum demonſtratumque non ante ſequentem annum potuiſſe eſſe ſancitam ſub tertio Theodoſij Conſulatu cum Honorij tertio.

Sed & accidit——

Anno 410. *pag.* 303. *B* 11. fuiſſe eidem ſanctiſſimæ feminæ duos filios, quorum prior, *ſic corrige*, fuiſſe ſanctiſſimæ feminæ, vt nuper dictum eſt, tres filios, quorum Olybrius ante vrbis excidium — *& paulo pòſt vbi dicitur*, Sed quonam pacto Demetrias, *vſque ad ea verba*, Quomodo autem Probæ, *deleas*; *eorùmque loco iſta ponas:*

 Ex

A Ex hoc loco S. Hieronymi & duobus aliis S. Auguſtini, emendamus quod auctoritate antiquarum Inſcriptionum, quæ à nobis poſitæ ſunt in fine Tomi ſuperioris, & auctoritate Auguſtini alicubi dicentis Iulianam filam Probæ, poſuimus, cùm tamen reuerà Probam non matrem Iulianæ ſed ſocrum, Iulianamq; non filiam, ſed nurum eius fuiſſe, idem S. Auguſtinus pluries docet; vt in epiſtola ad Probam de orando Deum, & in libro ad Iulianam ipſam de bono viduitatis, in quibus eius ſcriptis illa ſocrus, iſta nurus nominata reperitur: quibus conſentiunt quæ audiſti hîc ex Hieronymo recitata, dum Demetriadem filiam filij Probæ fuiſſe habet, vt de his nulla penitus dubitatio eſſe poſſit. Sed quærendum adhuc remanet, quæ fuerit illa Iuliana quæ in recitatis Inſcriptionibus dicitur filia Probæ, ab hac Iuliana matre Demetriadis planè diuerſa.

PROBA IVLIANAE SOCRVS.

Quomodo autem Probæ ——

B *Eadem pag. D* 10. Probam cum Iuliana filia, *corrige*, Probam cum Iuliana nuru.

Anno 401. *pag*. 304. *A* 3. caruiſſe etiam ſepulchro. *adde*: Illud non prætermittam, quod vetus Inſcriptio in lucem protulit, tunc etiam accidiſſe, vt Dionyſius diaconus, idemque profeſſione medicus, inſignis pietatis clericus abduceretur captiuus à Gothis, qui tamen eum vt dominum coluere. accipe de his egregium epitaphium[a]:

[a] *Antiq. inſcrip. in Append. pag.* 1173. *nu.* 3.

DIONYSII DIACONI EPITAPHIVM.

HIC LEVITA IACET DIONYSIVS ARTIS HONESTÆ
FVNCTVS ET OFFICIO QVOD MEDICINA DEDIT
HVIVS DOGMA MANVS FAMÆ DVLCEDINE CAPTA
*DISPEXIT PRETII SORDIDA LVCRA SEQVI
SÆPE SALVTIS OPVS PIETATIS MVNERE IVVIT
DVM REFOVET TENVES DEXTERA LARGA VIROS
OBTVLIT ÆGROTIS VENIENTIBVS OMNIA GRATIS
IMPLEVIT *FACTVS QVOD DOCVIT MONITIS
LAVDIBVS ÆTHERIIS FAMVLATVS MENTE FIDELI
DESTITIT ILLICITIS ACTIBVS ESSE REVS
AMISSIS OPIBVS ROBVR NON PERDIDIT VLLVM
QVO PATIENS PRÆDÆ TEMPORE DIVES ERAT
ARS VENERANDA FIDEM FIDEI DECVS EXTVLIT ARTEM
HÆC STVDII TITVLOS ALTERA MENTIS HABET
CIVIBVS AC SOCIIS QVALIS FVIT INDE PROBATVR
QVEM POTVIT VICTOR HOSTIS AMARE SVVS
POSTQVAM ROMANA CAPTVS DISCESSIT AB VRBE
MOX SIBI IAM DOMINVS SVBDIDIT ARTE GETAS
*OS CERVIS MANIBVS VITTAM COMMITTERE FECIT
QVORVM MORTIFEROS PERTVLIT ANTE METVS.]

*DESPEXIT.
*FACTIS
*f. HOSQVE SVIS MANIBVS VITTAM.

C D

Sed omnia ——

Anno 411. *pag*. 326. *B* 4. dicemus anno ſequenti. *adde*: Quod autem ad eadem trium dierum Acta pertinet; non prætereat, illa non ſolùm à S. Auguſtino in Breuiculo in compendium redacta, ſed etiam petentibus Seueriano & Iuliano, à Marcello Memoriali fuiſſe breuitate adhibita recenſita. Quod præclarum opus in lucem haud pridem proditum Papirius Maſſonus edendum curauit, iam à P. Pithœo collatum & emendatum. Ceterùm etſi perditiſſimis—— E

Anno 414. *pag*. 369. *D* 6. primus numeratur, *corrige*, ſecundus inchoatus numeratur.

Anno 417. *pag*. 412. *D* 10. noſtrum requirat examen, *adde*: Scias, lector, in edita nuper Bibliotheca Floriacenſi à Ioanne à Boſco monacho Cæleſtino recitari Silueſtri Papæ nomine hanc eamdem epiſtolam, in fine additis nonnullis, quæ faueant eccleſiæ Viennenſi, auctoremque adducere in ſuſpicionem, vt falſò attributa ſit Zoſimo Pontifici, quæ eſt Silueſtri. Sed perſto in ſententia, vt ſit potiùs Zoſimi quàm Silueſtri, vt legitimus præ ſe fert recitatæ hîc eiuſdem epiſtolæ titulus; ea ſaltem ratione perſuaſus, quòd tunc temporis non Paſchaſius, cuius fit ibi mentio, Viennenſi præerat eccleſiæ, ſed Verus, vt apparet ex Concilio Arelatenſi ſecundo ſub ipſo Silueſtro Papa celebrato, neque Claudius, vt vult Ado, qui ex nuper citatis Actis eiuſdem Concilij erroris redarguitur. Cùm alioqui cuncta iſta hîc recitata magis congruant eccleſiæ Arelatenſi.

Scire debes, Lector ——

A *Eodem anno, pag.* 415. *A* 11. Conſtantio II. Conſs. *adde*: Reuocaſſe verò ſuam ſententiam Zoſimum aduerſus Viennenſem eccleſiam datam, ſequens epiſtola docet, data ad Simplicium eius ciuitatis Archiepiſcopum, his verbis[a]:

Zoſimus Epiſcopus Simplicio Viennenſi Archiepiſcopo ſalutem.

* Reuelatum nobis eſt, qualiter in Taurinenſi Synodo cauſas tuæ diœceſeos proſecutus fueris. Et licet Arelatenſi Epiſcopo, antequam Legatus tuus veniſſet, propter reuerentiam ſancti Trophimi, ius & pontificium ſuper tres prouincias habere, ſcripſerimus: tamen ſi ita eſt, vt ſcripta tua nobis miſſa continent, interim vſque dum lucidiùs ventiletur, poteſtatem antiquam tibi manere permittimus: vt ſicut in Taurinenſi grauiſſimorum Epiſcoporum Synodo, pacis conſilio decretum eſt, viciniores tibi intra prouinciam ciuitates vendices, donec pleniùs rei ordinem charitas Apoſtolica proſequatur. Lazarum B indebitè Epiſcopum, criminatorem fratris ordinatum, ſcias noſtro iudicio eſſe damnatum. Data ſub die Kalend. Octobris Honorio XI. & Conſtantio CC.] hactenus ad Simplicium Zoſimus. At de his hoc anno ſatis ——

[a] *Bibliotb. Floriacen. edit. à Ioan. Cæleſt. par. vlt. pag.* 29.
* Relatum

Anno 419. *pag*. 463. *D* 8. triginta eiuſdem prouinciæ Epiſcopi, *corrige*, trigintaquinque (vt Athanaſius docet) eiuſdem prouinciæ Epiſcopi.

Eodem anno, pag. 464. *B* 2. triginta Epiſcopi Africani, *corrige*, trigintaquinque Epiſcopi Africani.

Anno 422. *pag*. 487. *D* 9. cum Auxentio, *corrige*, cum Paſcentio.

Anno 423. *pag*. 488. *E* 4. menſes quinque & dies vndeuiginti, *corrige*, menſes ſeptem minùs diebus duobus.

Anno 423. *pag*. 491. *C* 3. Præſulis almi, *adde*: De eodem Bonifacio extat eiuſmo- C di vetus Inſcriptio[b]:

[b] *Antiq. in ſcrip. in Append. p.* 1174. *num.* 2.

SACRI FONTIS HONOR LABOR EST MERITVMQVE DVORVM
PONTIFICVM PER QVOS CONTVLIT ISTA DEVS
NAM QVÆ MAGNIFICIS CÆPTIS BONIFACIVS AVXIT
HÆC CÆLESTINVS COMPSIT AD OMNE DECVS.]

Ad ſepulchrum verò Bonifacij Papæ iſta[c]:

DE BONIFAC. PAPA.
[c] *Antiq. inſcr. in Append. pag.* 1165. *num.* 4. 5.

POSTQVAM MORS CHRISTI PRO NOBIS MORTE PERISTI
IN DOMINI FAMVLOS NIL TIBI IVRIS ERIT
PONE TRVCEM RABIEM NON EST SÆVIRE POTESTAS
AVT QVID VICTA FVRIS NIL NOCITVRA PIIS
HOC SIQVIDEM MELIVS *DEMISSO VIVITVR ORBE
CVM TAMEN VT VIVAT HIC SIBI QVISQVE FACIT
*HIC SITA SVNT PAPÆ BONIFACII MEMBRA SEPVLCHRO
PONTIFICALE SACRVM QVI BENE GESSIT OPVS
IVSTITIÆ CVSTOS RECTVS PATIENSQVE BENIGNVS
CVLTVS IN ELOQVIIS ET PIETATE PLACENS
FLETE ERGO MECVM PASTORIS FVNERA CVNCTI
QVOS TÆDET CITIVS HIS CARVISSE BONIS.]

D

*DEMISSE
* f. HOC

Itemque Bonifacij.

E

SEDIS APOSTOLICÆ PRIMÆVIS MILES AB ANNIS
POST ETIAM TOTO PRÆSVL IN ORBE SACER
MEMBRA BEATA SENEX BONIFACIVS HIC SVA CLAVSIT
CERTVS IN ADVENTV GLORIFICANDA DEI
MITIS ADVNAVIT DIVISVM PASTOR OVILE
VEXATOS REFOVENS HOSTE CADENTE GREGES
IRAM SVPPLICIBVS HVMILI DE CORDE REMISIT
DEBELLANS CVNCTOS SIMPLICITATE DOLOS
EGIT NE STERILIS ROMAM CONSVMERET ANNVS
NVNC ORANDO FVGANS NVNC MISERANDO FAMEM
QVIS TE SANCTE PARENS CVM CHRISTO NESCIAT ESSE
SPLENDIDA QVEM TECVM VITA FVISSE PROBAT.]

Cùm autem ——

Anno 425. *pag.* 499. *B* 10. ſubdantur arbitrio, &c. *adde:* Quæ deſunt reliqua A conſtitutionis huius in codice Theodoſiano iam cuſo, ex ſcripto antiquo volumine ita ſupplentur: Itaque auctoritas tua in omni æuo manſura in prouinciarum miſſa notitiam, præcipiat, etiam ſub pœna ſacrilegij, cuſtodiri. Specialiter id inluſtribus comprehenſura præceptis, vt in omnibus circa Eccleſiaſtica veterum Principûm ſtatuta ſeruentur. Diuerſos verò Epiſcopos nefarium Pelagiani & Cæleſtiani dogmatis errorem ſequentes, per * Patroclum ſacræ legis Antiſtitem præcipimus conueniri. Quos quia confidimus emendari: niſi intra viginti dies à conuentionis tempore, intra quos deliberandi tribuimus facultatem, errata correxerint, ſeſeque Catholicorum Fidei reddiderint; Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum locum ſacerdotium fidelius ſubrogari; quatenus præſentis erroris macula de populorum animis tergatur, & futuræ bonum diſciplinæ iuſſionis inſtituat. Sanè quia religioſos populos nullis decet ſuperſtitionibus deprauari, Manichæos, &c. *prout inferiùs ex eodem cuſo codice Theodoſiano deſcripta leges. & poſt hæc quæ ſequuntur:* Iudæis quoque vel Paganis cauſas agendi, vel militandi licentiam denegamus, quibus Chriſtianæ legis nolumus ſeruire perſonas, ne B occaſione dominorum vitam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur perſonas erroris infauſti iubemus excludi, niſi his emendatio matura ſubuenerit. Datum octauo Idus Iulij Aquileiæ. Conſpl. domino Theodoſio Aug. XI. & Valentiniano Cæſ. Coſſ. *In cuſo autem codice ſic:* Dat. octauo Idus Octobris ——

* *Patroclus erat Epiſcopus Arelatenſis.*

Anno 425. *pag.* 501. *E* 4. hæc Socrates, *adde*: Sed error irrepſit in aſſertum ab eo numerum annorum ſedis Attici: nam non annos viginti vnum, ſed tantùm decem & nouem, menſes ſeptem, minùs diebus tribus ſediſſe, reuerà reperitur: nam idem ipſe atque Sozomenus teſtantur, ſedere cœpiſſe anno Chriſti quadringenteſimo ſexto, tertio Idus Martij, & hoc anno, ſexto Idus Octobris mortuus eſt. Vacauit ——

Anno 430. *pag.* 562. *A* 8. Succeſſit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat ſubrogatus, *corrige*: Succeſſit hic Genadio, qui à viuente adhuc Aurelio ſibi fuerat ſubrogatus, vt ſuperiùs, cùm actum eſt de ſecundo Concilio Carthaginenſi, eſt demonſtra- C tum. Capreolum autem ante non poſt Quoduultdeum ſediſſe, ex Victore Vticenſi poſſumus intelligere. hæc quo ad S. Auguſtini ad Synodum vocationem.

Conſidera ——

Anno 431. *pag.* 573. *E* 10. qui in locum (vt dictum eſt) Quoduultdei fuerat ſubrogatus, *corrige:* qui in locum Genedij (vt dictum eſt) fuerat ſubrogatus.

Eodem anno 431. *pag:* 604. *C* 1. à tempore nimirum aduentus Ioannis Epiſcopi Antiocheni, *corrige:* à tempore quo Cyrillus & alij Epiſcopi ad Synodum conuenerunt circa principium menſis Iunij, quo huiuſmodi ——

D

Eodem anno, *pag.* 620. *B* 5. ad Pacatum inſcripta profitetur, *adde*: Poſt hæc autem à nobis edita, contigit ad nos mitti Florentia à Magno Duce Etruriæ Ferdinando epiſtolas eiuſdem S. Paulini, deſcriptas ex antiquo codice bibliothecæ Mediceæ, poſt quas inerat Vranij de vita & obitu ipſius Paulini ad Pacatum ſcriptio. in qua integrè abſque vnius apicis diminutione legitur tota illa hiſtoria de redempto à S. Paulino ſui permutatione filio viduæ vſque ad eius ex Africa Nolam reditum, prout à S. Gregorio deſcripta legitur, vt euidenter appareat, ea quæ ab eo in Dialogis de S. Paulino ſcripta leguntur, ab Vranio ipſum totidem verbis exſcripſiſſe. Sed quid accidit? Cùm videret librarius, vel quiſquis alius ille fuerit, eadem quæ ab Vranio narrantur, ſcribi pariter à S. Gregorio: ſuperfluum exiſtimans repetere eadem, decentiùs verò ipſa exſcribere ex S. Gregorio Papa longè celebrioris nominis auctore; eadem præteriit in Vranio, quæ inferiùs deſcriberet ex Gregorio. Verùm fideliùs actum per E ſcriptorem Medicei Codicis, quem non piguit poſt deſcripta ea omnia, vt inuenit in illa Vranij lucubratione, rurſum eadem (relicto Codice vt inuênit integro abſque decurtatione) deſcribere ex S. Gregorio. cui hoc nomine debemus plurimum, dum adeò nobilem hiſtoriam, ex quo primùm fonte manarit, oſtendit; nempe ex Vranio, qui eiuſdem S. Paulini tempore vixit, ex eo verò ipſa fluxerit in Gregorium, qui poſt eum annis fermè ducentis ea deſcripſerit. non autem econtrà ex Gregorio in Vranio conſutam vllo modo aliquis dicere poterit, qui in Vranio connexionem verborum & ſententiarum ipſius accuratè conſiderabit, in quibus ſciſſuram facilè recognoſcet. At de ipſa hiſtoria ab Vranio primùm deſcripta hactenus.

VRANII DE VITA S. PAVLINI SCRIPTIO.

Porrò eius obitum ——

Anno

A *Anno* 432. *pag.* 631. *C* 10. SPERARE FVTVRA. *hæc adde:* Sunt Dei beneficio & alia tanti Pontificis vetera monimenta refoſſa, & ex abditis in lucem edita, atque in primis eiuſdem ſepulchri epitaphium, quod ſic ſe habet[a]:

PRÆSVL APOSTOLICÆ SEDIS VENERABILIS OMNI
QVEM REXIT POPVLO DECIMVM DVM CONDERET ANNVM
CÆLESTINVS AGENS VITAM MIGRAVIT IN ILLAM
DEBITA QVÆ SANCTIS ÆTERNOS REDDIT HONORES
CORPORIS HIC TVMVLVS REQVIESCVNT OSSA CINISQVE
NEC PERIT HINC ALIQVID DOMINO CARO CVNCTA RESVRGIT
TERRENVM NVNC TERRA TEGIT MENS NESCIA MORTIS
VIVIT ET ASPECTV FRVITVR BENE CONSCIA CHRISTI.]

[a] *Antiq. in ſcrip. in Append. p.* 1171. *num.* 5.

CAELESTINI PAP. EPITAPHIVM.

Sed de Cæleſtino ——

B *Anno* 432. *pag.* 645. *A* 7. hucuſque Gregorius. *adde*: Sed vbi Laudiacum dicitur, reſtitue Langiacum. eſt oppidum ſex millibus Gallicanis diſtans ab ipſa Turonenſi ciuitate, ſitum ad flumen Ligeris, quod vulgò vocatur Langey.

His item Conſulibus ——

Anno 436. *pag.* 672. *C* 8. Hoc eodem anno Ioannes, *& quæ ſequuntur vſque ad finem, omnia hinc dimouenda, reſtituendáque in locum ſuum, anno Chriſti 440. in fine ipſius, totidem verbis, tantummodò his mutatis: vt cùm dicitur*, verùm cùm anno ſequenti, *corrige*, verùm cùm anno præſenti extent — *& paulo inferiùs*, Theodoreti ad Domnum epiſtolam reddemus ſuo loco anno ſequenti, *corrige*, Theodoreti ad Domnum epiſtolam reddimus ſuo loco anno præſenti.

Anno 438. *pag.* 675. *E* 2. decimoſexto Kal. Februarij, *corrige*, ſexto Kal. Februarij.

C *Anno* 439. *pag.* 682. *C* 7. Solemnem obſeruantiam, &c.] *adde:* Extant antiquæ Inſcriptiones nuper in lucem proditæ de eadem baſilica, iiſdem ſacris vinculis decorata, Vrbe verò Romana ab ipſis corroborata, his verſibus[b]:

[b] *Antiq. inſcr. in Appēd. pag.* 1174. *num.* 4. 6.

HIS SOLIDATA FIDES HIS EST TIBI ROMA CATENIS
PERPETVATA SALVS HARVM CIRCVMDATA NEXV
LIBERA SEMPER ERIS QVID ENIM NON VINCVLA PRÆSTENT
QVÆ TETIGIT QVI CVNCTA POTEST ABSOLVERE VINCTA
HÆC INVICTA MANV VEL RELIGIOSA TRIVMPHO
MOENIA NON VLLO PENITVS QVATIENTVR AB HOSTE
CLAVDIT ITER BELLIS QVI PORTAM PANDIT IN ASTRIS

D

THEODOSIVS PATER EVDOCIA CVM CONIVGE VOTVM
CVMQVE SVO SVPPLEX EVDOXIA NOMINE SOLVIT.]

At non in Vrbe tantùm vigebat memoria vinculorum Petri, ſed in alia quoque eccleſia, cuius Epiſcopus Achilles erat; conſtructaque eccleſia, hiſce quatuor eam nobilitauit Inſcriptionibus valdè piis, quas à temporis iniuriis vindicatas hîc deſcriptas conſecramus immortalitati. ſunt huiuſmodi:[a]

ECCLESIA IN HONOREM VINCVLORVM D. PETRI STRVCTA AB ACHILLE EPISC.

[a] *Antiq. inſcr. in Append. p.* 1172. *n.* 7. 8. 9. 10.

ANTISTES CHRISTI DOMINI DEVOTVS ACHILLES
CVLMINA MAGNA PII STRVXIT HONORE PETRI
E
NEMO PVTET VACVAM VENERANDI NOMINIS AVLAM
SISTERE QVOD NON SIT CORPORIS ISTA DOMVS
MAGNA QVIDEM SERVAT VENERABILE ROMA SEPVLCRVM
IN QVO PRO CHRISTI NOMINE PASSVS OBIT
SED NON ET MERITVM MONVMENTA INCLVDERE POSSVNT
NEC QVÆ CORPVS HABENT SAXA TENENT ANIMAM
VICTOR ENIM MVNDI SVPERATA MORTE TRIVMPHANS
SPIRITVS AD SVMMVM PERGIT IN ASTRA DEVM
CVMQVE SIT IN CHRISTO VITA DVRANTE REPOSTVS

A D

A

AD CHRISTVM TOTVS MARTYR VBIQVE VENIT
ILLE SVOS SANCTOS CVNCTIS CREDENTIBVS OFFERT
PER QVOS SVPPLICIBVS PRÆSTAT OPEM FAMVLIS.

Eſt aliud ibidem poſitum epitaphium his verſibus:

QVIDNAM IGITVR MIRVM MAGNO SI CVLMINA PETRO
QVOLIBET EXISTANT ÆDIFICATA LOCO
CVM QVÆ PER TOTVM CELEBRATVR ECCLESIA MVNDVM
IN FVNDAMENTO FIXA PETRO MANEAT B
NAMQVE ILLVM DEVS IPSE CAPVT QVI CORPORIS EXTAT
PROPTEREA PETRÆ NOMEN HABERE DEDIT
DICENS ESTO PETRVS QVONIAM FVNDABO SVPER TE
QVAM MIHI NVNC TOTO MOLIOR ORBE DOMVM
IN TE PER CVNCTAS CONSISTIT ECCLESIA GENTES
VINCIT ET INFERNI CARCERIS IMPERIVM
SACRAS NAM CLAVIBVS CÆLORVM CLAVDERE PORTAS
ET RESERARE DEDIT PRO MERITIS HOMINVM
QVÆCVMQVE IN TERRIS FVERIT SENTENTIA PETRI
HÆC ERIT IN CÆLIS SCRIPTA NOTANTE DEO
DIXIT ENIM TV ES MAGNO MIHI NOMINE PETRVS
ET TIBI CÆLORVM FORTIA CLAVSTRA DEDI
HAC DITIONE POTENS TERRA CÆLOQVE PETRVS STAT
ARBITER IN TERRIS IANITOR IN SVPERIS.]

Sed adhuc ibidem ruſus aliud epigramma, vbi de vinculis mentio:

QVI ROMAM ROMAQVE VENIS HINC ASPICE MONTEM D
EQVE PETRI SEDE POSCE VIATOR OPEM
QVÆ MERITIS QVÆ SANCTA FIDE DISTAT AB ILLA
CRVX ILLIC REGNVM HIC QVOQVE VINCLA PETRI
OMNIA MAGNANIMVS PASTOR CONSTRVXIT ACHILLIS
SOLLICITAS POPVLI HVC ADHIBETE PRECES

Et in fine tetraſtichon, quorum duos primos verſus in vſum recipit Eccleſia:

al. IVBENTE SOLVE IVVANTE DEO] TERRARVM PETRE CATENAS
QVI FACIS VT PATEANT CÆLESTIA REGNA BEATIS E
IPSE TVA PETRE DISRVMPI VINCVLA IVSSIT
QVI TE CONSTITVIT MVNDANOS SOLVERE NEXVS.]

Sed ad Eudoxiam redeamus. Non prætereant ——

Anno 440. *pag.* 693. *E* 9. ipſi tantùm erigi fornicem triumphalem. *hæc adde:* Repertum eſt in antiquis chartis, quod exciſum in lapide conſumptum deſiit epitaphium de eadem baſilica ab eodem Papa erecta[a]:

[a] *Antiq. inſcrip in Append. pag. 1170. nu. 7.*

VIRGO MARIA TIBI XYSTVS NOVA TECTA DICAVIT
DIGNA SALVTIFERO MVNERA VENTRE TVO
TV GENITRIX IGNARA VIRI TE DENIQVE FÆTA
VISCERIBVS SALVIS EDITA NOSTRA SALVS

ECCE

A ECCE TVI TESTES VTERI SIBI PRÆMIA PORTANT
SVB PEDIBVSQVE IACET PASSIO CVIQVE SVA
FERRVM FLAMMA FERÆ FLVVIVS SÆVVMQVE VENENVM
TOT TAMEN HAS MORTES VNA CORONA MANET.]

Sed & alia extat ibidem adhuc de eodem Sixto Papa his verſibus antiqua memoria[a]:

[a] *Antiq. inſcrip. in Append. p. 1174. num. 7.*

CEDE PRIVS NOMEN NOVITATI CEDE VETVSTAS
REGIA LÆTANTER VOTA DICARE LIBET
HÆC PETRI PAVLIQVE SIMVL NVNC NOMINE SIGNO
B XYSTVS APOSTOLICÆ SEDIS HONORE FRVENS
VNVM QVÆSO PARES VNVM DVO SVMITE MVNVS
VNVS HONOR CELEBRAT QVOS HABET VNA FIDES
PRESBYTERI TAMEN HIC LABOR EST ET CVRA PHILIPPI
POSTQVAM* EFESI CHRISTVS VICIT VTRIQVE POLO *ſ. EPHESI
PRÆMIA DISCIPVLIS MERVIT VINCENTE MAGISTRO
HANC PALMAM FIDEI RETTVLIT INDE SENEX.]

Quæ verò eiuſdem Pontificis precibus fecerit Imperator: ſic ſubdit in eadem epiſtola, Hadr ——

LABORE ET CONSTANTIA